BARTHOL. DE SALY. QVARTA SVPER SEPTIMO OCTAVO ET NONO CODICIS.

QVARTA COMMENTARIORVM DOCTISSIMI IVRIS VTRIusq; Interpretis Bartholomei de Salyceto in Septimum Octauum & Nonum Iustiniani Codicis: Adnotationibus & Argumentis seu Additionibus & Summariis complurium Iureconsultorum illustrata: adeo ut nil eorum quæ in hactenus habebantur excusis exemplaribus quod desiderari possit omissum sit.

M. D. XLI.

Index rubricarum huius voluminis.

a ¶ Incipit Liber Septimus. De vindicta libertate et apud concilium manumissione. Rubrica.

1 ¶ Libertas vindicta quid sit. et quare sic dicatur et nu. 2.
3 Concilium quid sit.

Continua Rub.

ut in gloss. quia dictum est in precedenti libro de relictis pecuniariis videndum erat de relictis non pecuniariis ut sunt libertates: ideo de illis tractaturus latius de libertatibus materiam est aggressus: quia non tantum de relictis in ultima voluntate sed etiam de datis inter vivos intendit tractare: et quia directe et pleniores sunt dignitores: ideo primo de illis quam de fideicommissariis. Et quia directarum alie dantur inter vivos: alie in ultima voluntate et earum que dantur inter vivos excellentiores sunt quam que dantur vindicta quia cum pleniori cause cognitione et cum maiori autoritate. ideo de illis
1 premittit hic in rubrica. ¶ † Pro cuius declaratione quero quare dicitur libertas vindicta. Respondeo secundum Azo. l sam. et secundum Accor. insti. de liberti. §. multis. quod altero de duobus modis fuit sic vocata. uno modo quia in gramatica vindicta secundum unum significatum idem est quod iudicis ferula quam presides portant in manibus sic dicta in signum potestatis concesse ad vindicandum crimina. unde Persius. Vindicta postquam meus a pretore recessit etc. hanc ferulam preses tenebat super caput servi ibi flexis genibus inclinati dicebat. Aio te liberum deinceps esse
2 de iure quiritum. ¶ † Alio forte modo hoc nomen assumpsit a quodam servo vocato vindice qui coniurationem proditionis contra rem publicam detexit: unde libertatem sibi vendicauit in premium. ut habetur. ff. de origi. iuris. l. ij. § et cum placuisset. versicu. initium. ¶ Et quia hec datio libertatis fiebat cum deliberatione et decreto presidis vel magistratus pro tanto sequitur in rubrica. Et apud concilium manumissione. nam per viam
3 cuiusdam similitudinis loquitur. † Nam concilium est congregatio proborum virorum pro declaratione alicuius rei faciende et super ea deliberata statuendo. ut latius dixi super. l. i. C. de sacrosan. eccle. et solu. glo. no. multum mihi placet que copulam inter hec duo posita exponit pro. i.

¶ Sequitur lex prima. Sal.

1 ¶ Minor viginti annis qualiter et quando servum suum manumittere possit. et nu. 5.
2 Cause iuste manumittendi que sint. remissive.
3 Minor unicum habens servum illum non manumittet.
4 Probatio retractatur ubi causa falsa reperitur.
6 Manumissio que fit ex causa non iusta est invalida.
7 Minor viginti annis causa non probata manumittere quando possit
8 Minor viginti annis quando dicatur manumittere cum tutoris autoritate.

1 # Prium.

¶ † Pro evidentia premitto quod minor viginti annis per legem elyectiam prohibetur servum suum manumittere nisi manumittat vindicta apud
a concilium iusta causa probata. ut. ff. de ma. l. i. et insti. qui ma. non pos. §. eadem. ¶ Ex quo infertur quod licet non sit minor annis viginti dumtamen non sit minor ut est videre in eo qui attigit vigesimum an
b num et non implevit ipse manumittere potest. et hoc vult. l. i. ff. de ma. quam not. quia lex illa videtur velle quod sit dare medium inter mi
2 norem viginti an. et maiorem an. viginti. ¶ † Item premitto quod iuste cause manumittendi in minore annis viginti ponuntur. ff. eo. l. iusta. et. l. si minor. cum pluribus seq. et institu. qui ma. non pos. § iuste. Item scias quod cause habendi tutoris non est iusta sed iniu
3 sta. ff. eo. l. si. et ibi redditur pulcherrima ratio. ¶ † Item ubi minor non habet nisi unum servum manumittere illum non potest licet allegat aliquam de causis a iure approbatis. ut. ff. eo. l. si collacteneus. §. preterea. His sic premissis hec lex hoc intendit ¶ Decretum ex falsa causa interpositum favore libertatis non rescinditur. h. d. et illud verbum falsa duas habet expositiones: ut in glo. et que sit verior infra dicam. ¶ Pone casum in terminis quod minor an. viginti manumisit servum apud consilium causa allegata et probata. que fuit approbata. unde iudex decretum suum interposuit. Queritur an manumissio illa an possit retractari ratione false cause. et responde quod non. ¶ Expone literam ibi manumittuntur. s. a minoribus viginti annis causa iudici allegata. Ibi a iudicibus tam ordinariis ipsius minoris quam aliis ut no. s. eo. l fin. et vide quod ibi dicam. Ibi demonstratione et causa que sic
4 iudici fuit demonstrata. ¶ No. quod habes in summario. ¶ † Oppo. quod immo retractetur probatio quod causa sit falsa. ut. j. si ex fal. instru. per totum. Huius tempore quidam dixerunt quod est speciale fa

a ‡ Apud concilium. Adde si sia profertur in concilio qualiter verba sunt concipienda et quid in. l. edita in concilio vide tex. in. c. j. et ibi doc. et signanter Roder. extra de pac. et in. c. j. extra de spon. et in. c. j. et ibi etiam doc. extra de elec.
b ¶ Qui attigit vigesimum annum. ad de glo. in clemen. j. de eta. et qualita et per Bal. et doc. in. c. cum vigesimum. de offi. dele.

vore libertatis. Sed glos. ista reprobat hoc et insti. qui ma. non pos. §. semel. Ex eo quia falsa causa non est causa ut. l. paulus. ff. de verb. signi. ideo ut evitet contrarium exponit falsa. i. iniusta. quia non est de causis a iure approbatis. est tamen in se vera et ponit glos. unum exemplum puta quia et bene cantauerat. et alibi dicit quod fuit eius socius in armis vel in scolis. ita no. insti. qui ma. non pos. §. semel. et ista solu. fuit Azo. in sum. pro qua facit. ff. de sti. lib. l. cum vero. §. subventum. in. ij. respon. Contra istam solu. facit litera in. d. §. semel. dum dicit sive vera sive falsa sit. nam cum ibi ponatur falsa per oppositum ad veram non videtur quod possit exponi falsa. i. iniusta. Sed glo. hoc volens evitare exponit ibi vera pro iusta et falsa pro iniusta. quid dicemus cum docto. in ista materia scribentes non reperiam expaveseo. ¶ Sed disputationis causa dico quod alia opi. videtur verior de iure quia per has expositiones plures insurgunt improprietates contra. l. i. C. de po. pmis. et sic remanet ratio predicta Secundo quia tex. in. l. iusta. ff. eo. dicit quod probationi cause resistendum est. ergo de falsa probatione loquitur
5 non vera. i. super causa vera licet iniusta. ¶ † Tertio probo sic. regula est ut minor viginti annis manumittere non possit nisi vindicta apud concilium iusta causa manumissionis approbata fuerit manumissio. et ita dicit tex. formaliter insti. qui ma. non pos. §. eadem. Ex quo datur intelligi quod iusta causa est alleganda et probanda alias si iusta allegaretur licet probetur sublata est ei potentia manumittendi. et ubi lex resistit potentie actus postea sequutus est ipso iure nullus. ut. ff. de condi. indeb. l. si non sorte. in prin. §. fi. et. ff. de si. l. si cum leg. et. C. de legi. non dubium cum si. ¶ Et ex hoc lex to quod iam erat premissum ut ex causa iniusta non teneret manumissio nec decretum et tanto fortius: si causa in decreto sit expressa quia decretum tunc iuris errorem habet expressum. unde tex. in. §. semel. insti. qui ma. non pos. qui immediate post iustas causas enumeratas dicit. semel autem causa approbata sive vera sive falsa sit non
c retractatur[c] loquitur de causa in se iusta licet non vera sed falsa. alias adversatio nec continuatio ad proxima esset bona. ¶ † Con
6 cludo ergo quod manumissio facta ex causa non iusta et eius approbatio licet causa fuerit vera non valet seu retractatur et manumissio facta ex causa in se iusta licet falsa non retractatur ut hic. et. ff. eo. l. iusta. et insti. qui ma. non pos. §. semel. ¶ Non ob. si si ex fal. instru. quia hoc speciale favore libertatis ut in glos. vel ibi fit retractatio in odium alias si fiet induceretur favor eius qui falsum approbavit et hic est econtra. hic vero non fit similiter in eius odium alias si fieret induceretur sibi favor contra. l. sive hereditaria. ff. de neg. ge. ¶ Non ob. quod falsa causa non sit causa quia fateor in essentia et veritate sed hic in eius odium causa illa allegata et probata fingitur pro vera. ¶ Non ob. etiam. l. cum vero. §. subventum. ff. de fi. lib. quia ibi falsitas est in substantia rei petite hic in causa petendi quo casu dico. ut. C. Item ibi non valet in odium falsum allegantis quia falsum allegavit ibi presens
7 non absens. ¶ † Oppo. ab extra quod minor viginti annis possit manumittere absque probatione cause. ut. ff. eod. l. si minor. et. l. si pater. §. fin. Solu. quod in eis non manumittat sed manumittendi domino consentit licet in iure sibi competenti pro usufructu sibi preiudicet ut. d. l. si minor. et etiam in iure pignoris. ut. d. l. si pater. Et sic no. quod aliquis potest consentire quod per se non potest facere. ¶ Oppo. econtra quod minor non possit manumittere. ff. eo. l. pupillus. Solu. quod hec similiam debet intelligi ut ultra decretum iudicis adsit autoritas et consensus tutoris ut ibi. et hec si est maior infante alias non potest etiam cum tutoris autoritate ut ibi not.
8 ¶ † Et no. quod dicitur tutoris autoritate facere si tutor eius sit iudex apud quem manumittit quia tunc duorum vice fungitur. ut. l. j. ff. de manu. ¶ Quero an sic manumissum sequatur peculium. dicit per glo. in. l. pub. ff. eo. et dicam. j. de pecul. eius. qui lib. in. c. l. j.

1 ¶ Manumitti pluries sicut nec baptizari nemo potest.

Nihil.

Libertas semel prestita non retractatur nec
1 augetur. h. d. ¶ † No. quod pluries non pos-
c se manumitti sic nec baptizari[c] ut in glo. ¶ Oppo. quod libertas manumissione prestita possit augeri. ut. C. de iure patro. l. si. §. idemque. et §. ita tamen. et. ff. de na. re. quasi per totum solu. quod per novam manumissionem non augetur hic. sed per restitutionem natalium a principe factam sicut ibi.
1 ¶ Manumissio non fit per procuratorem nec per maritum. et nu. seq.

c ✱ Non retractatur adde quod si iudex dicit quia nihil probatur p. a. et. b. ideo si pronuncio. et sententia. l3. a. et b. bene probent. de quo vide no. i l. si is ad quem. ff. de acq. here. et idem sensit Inno. in. c. quam contra. extra de probatio. Sed postea in 3ruum allegavit. c. cum bertholdus extra de re iudi. et sic videtur tenere. et idem tenuit bursi i alleg. c. cum bertholdus.

d ¶ Falsa causa ad de quod falsa causa vitiat dispensationem ut contex. iuncta gl. si. in. c. ut circa de consan. et affi. spe. in rubri. de clan. despon. Oldr. consi. cclxi. inci. clemens epis idem Old. consi. cccv. incipi. puta brevia. item an vitiat legitimationem vide per pe. de ancha. consi. cclxvi inci. ex tenore. item an vitiat privilegium. vide Inno. i c. cum dilecta de rescri. Item an vitiat investituram feudi vide Bald. in. c. j post prin. de feu. guar. item an vitiat unionem ecclesiarum vide Rot. decisio ne. cl xxxij. incipien. no. quod falsitas cause. in antiquis. Ru. de cl. cccviij. incip. verum vnio de quodam beneficio. Card. consi. xcviij. incipit papa univit quandam abbatiam. item an vitiat in presbyterosim vide per cardi. consil. xciiij. incipit. nobiles viri domini venditia guerra. ¶ Item adde socinum consilio clix. incipien. i presenti consultatione ver. confirmatur etiam predicta in secunda parte ebarr. xx. quod vitiat liberationem adeo quod ea simpliciter facta ex errore false cause finalis est ipso iure nulla.

c ¶ Nec baptisari. Adde Innocen. in. c. i. et ibi docto. de bap. et sanctus Tho. in. iiij. sen. distin. ij. idem Tho. in. iij. parte. distin. lxvij. et adde Soci. consil. lxxij. incipien. in presenti consulatione versic. preterea Bald. circa fin. in prima parte ebar lxxvi. quod baptismus et quarta distinctiones personarum.

NEc mulierẽ. Casus. p pcuratorẽ tñ nõ manumittit nec per maritũ. h. d. Op. d. l. cũ pponas. ii. de dolo. & d. l. quid ỹt. §. fi. ff. de do. inter vir. & vxo. So. q p simplicẽ pcu. nõ pot dic sed p pcur. in rẽ suã. vt ibi. ¶ Opp. eb extra qd imo p simplicẽ pcu. pos. vt. ff. co. l. ẽt. §. abñs. Solu. qd p pcuratorẽ cã pot pbari vt ibi nõ aũt manumitti vt hic. ¶ Op. q imo p aliũ possit. nã p õe pr p filiũ. vt. ff. e. l. si pr. & j. co. de ma. l. i. §. fi. & au p nepotẽ. vt. ff. de ma. l. nepos. & fili p patrẽ dũmõ fili nõ sit minor. vt. j. de his qui a nõ do. ma. l. pe. Sol. vt in glo. fi. q ille l. d. qd hic õr est regularem an illis vo psonis ẽ spãle. & adde q dicã in. d. l. i. an fi. Uel dic vt in sequẽti dicã. Et qd dixi qd pater manumittit p filiũ est verũ ẽt si pater sit mutus vel surdus non
2 si furiosus qr non hz ɔsensum. vt. ff. co. l. surdi. ¶ † Oppo. quod vxor p maritum possit. vt. ff. sol. ma. l. si ɔstante. §. si vir. & l. si vo negotiũ. in prin. Sol. qd hic in pprijs mulieris ibi in dotalibus que p tunc sunt in dño mariti. vt. l. dote. ii. de rei vend. ideo pot manumittere vt ipsa õr ɔsentire. vel forte ad oĩa ɔ̃tria dici potest qd mulier mulier minor nõ pot p aliũ: vt hic sicut nec & fili minor
3 pot per matrẽ vt dicã. l. pe. j. de his qui a nõ dño ma. ¶ † Quero hic õr vindicta qd si per alium modũ cum plures sint modi. vt insti. de liber. §. multis. & dicit glo. qd quidã dicebãt q potest ne per vnũ modũ phibita extendant ad alios. arg. l. cũ pretor. de iu. Sed in oppositum determinant glo. quia l. ista nõ est maior ratio probibẽdi q̃ in alijs sed par. ergo idẽ dicẽdũ est in oĩbus. vt. l. illud. ff. ad. l. aq. ¶ Et qd hic de vindicta. dicit gratia dubitationis a tollende dixit. & sic via cõe nõ ledit. vt. l. que dubitationis. ff. de reg. iur. & hec vera vt probatur insti. qui ma. non poss. §. fi. vbi vnum in casuz tantũ excipit in persona minoris. xx. annis l. qñ in vltima volũtate libertatẽ relinqt quo casu pot dũmodo decimũseptimũ annũ impleuerit & sic oẽs alios in ei psona phibet. & rationem probibendi ponit tex. in. d. §. fi.

1 ¶ Manumissio apud magistratum non suũ nõ fieri potest.
2 Manumissio an possit apud delegatum fieri.
3 Dominus an possit manumittere apud seipsum si preses sit.

4
1 **A**Pud. Apud psides & magistrat manumissio fieri pt. h. d. ¶ † Quero an apd nõ suũ magistratum possit dici gl. q sic. vt. ff. co. l. ẽt. §. fi. Et est rõ qr manumissio est de iurisditione voluntariã: sic apud quẽcũqz pot fieri. vt. ff. de adop. l. emancipati.
2 ¶ † Sed tunc quero an apud delegatum possit. vidi quendã valentem doctorẽ dicentẽ q gloss. variarũt. nam dicebat qd glossa in. d. l. emancipati. dicebat qd sic. sed in. l. ab ea parte. ff. de pen. dicebat q nõ. ¶ Scdõ caue qr ille glo. in emancipatione loquitur nec glo. in. l. emancipati. aliud dicit lz dicat fieri pot corã iudice ordinario vel nõ. nã debet intelligi de non ordinario emancipati tñ ordinarius erat aliorũ vt voluit ista gl. hic. & l. ẽt. in ea allegata. ¶ Restat ergo questiũ nostrum cui rñ. qd interpositio huius decreti est mixti imperij qr expeditur officio nobili & cãe cognitionem requirit & ius tribuit manumisso vt hic & ii. cod. l. j. Dico ergo qd delegari non pot vt. l. nec quẽqz. §. vbi decretum. ff. de offi. pcon. & le. & l. ij. ff. de offi. eius cui man. est iurisdi. & qr spãle est in legato proconsulis vt apud eũ manumitti possit & vindicta. vt. ff. co. l. apud procõsulẽ. dũmodo intra puinciã suã
3 non extra. vt. l. ij. ff. de offi. procõ. & d. l. apud. in fin. ¶ † Quero pone dñm serui presidẽ esse an apud seipsum potest manumittere. dico qd sic. vt. ff. co. l. an apud. & ff. de offi. pcsi. l. ij. Et hoc qñ est maior annis. xx. Sin autez sit minor ita qd hz necesse causam probare. Tenet glo. in. d. l. an apud qd nõ pot per. l. vnam. in fi. ff. de offi. ɔsul. sed gloss. ibidẽ tz qd possit si cãm apud collegam prius probauerit que per illũ approbata fuerit dicit ibi fore casum punctandũ post verbũ pbata. & hoc cõiter doc. sequunt ibidem. ¶ Sed cõcordando opi. distinguere possumus aut minor non hz collegã & tũc apud seipsum manumittere non pot vt in glos. posita in. d. l. an apud. aut collegã hz & tũc aut vult vtrũqz s. cãm apud seipsuz pbare & autoritatẽ ipsi prebere & adhuc nõ pot vt in ea. gl. Et vtriusqz est rõ qr licet prestatio autoritatis sit de iurisditione volũtaria tñ approbatio vel reprobatio cause sapit de natura cõtentiose qr in inuitũ reddit seu inuitio hoc onus incũbit. Itẽ qr alis hoc onus approbandi frustra ei indiceret cũ iã cãm ipsam p vera & iusta habuerat aut vult cãm apud collegã pbare & pbatã vult p colleg i approbare & ea apppbata vult apud seipsum manumittere & sibi autoritatẽ prestare: & tunc possit vt. d. l. vnã. in fi. punctando vt. ii. Et rõnẽ assignãt aliqui doc nã cũ sint pares in officio nõ est ɔ̃ueniens vt se collegę subijciat & qd facere vr si ab eo autoritatẽ petat. ar. ff. de acq. here. aditor eius qd no. ff. de acq. pos. l. veteres. & lz hec sit cõis opi. tñ in ɔ̃triũ facit qr cause continentia nõ debet diuidi. vt. l. nulli. ii. de iudic. cogita de solutione. ¶ Quero si tutor pupilli sit magistrat pupil. an apud ipsum manumittere possit. tex. est qd sic. ff. co. l. j.

¶ De testamentaria manumissione. Rubrica.

Apud psides & magistrat. ad de ne erres qr iste pñ dicit q apud psides magistratus pot manumissio fieri: nõ intelligas vt lo loquat l maioribus magistratibus tñ i quo tñ nũero sunt papa & imparator: quia sunt ẽt medij magistrat minimi & ĩfimi qr minimus magistrat castri vel ville pot autorari manumissionibus & tp spe l tit. de of. om. iudi. §. porro.

b ¶ Si testũ. ad q̃ etate q possit facere testm̃. vide in. l. qui test. ã. ff. de testamentis.

c Legata ad pias cãs. Add. ab. i. c. relatũ. el. i. ó test. Et so. extra. lci. pilo aspectu. vz postreo nõ omitto. char. cor. ij. l. ij. pte an testm̃ primũ scrm̃ ad pias cãs dica l habet eiam derogatoriam ad alia testamenta.

d An idẽ l legatis pecuniarijs ad de an si hẽ cõpetiũt restonem aduersus aditionẽ legata firma remaneant. & vid vltra h no. p bal. qd no. i dẽ bar. i. l. necnõ mũ. ff. de ɔdi. i. de. vbi tenet q non

e ¶ Cõditio reddẽdarũ rõnũ. Adde So. ɔs. cxlix. lci. l cũ ãbrosij. v. i ij. & vlt. circa fi. cuz v. seq. q redditio rõnis qñqz ɔplectat pmũ codicis edi. scdm calculũ pont tertiuz reliqua reddi q̃rtuz culpam purgari q̃rtũ solutionem eius qd debetur.

¶ Dixit de directis inter viuos prestitis nunc de directis in vltima voluntate relictis.

1 ¶ Confirmatio codicillorũ quando libertatem impediat prestari.

1 **S**I codicillis. † Confirmatio codicillorũ futuro facta tpe inhabili nõ impedit libertates postea in eis pstari tpe ɔgruo. h. d. Et ponit casum in terminis & hñ. sz vt eis tollat scrupul. Op. naz si
b testm̃ in. xvij. an. vt gl. dñ sequit qd libertates in illo testamento relicte valent et tenent. vt institu. qui ma. non pos. §. fina. cuius contrariũ hic videtur innuere. So. quod hic in testõ nõ fuerũt relicte & sic de illis nõ ɔ̃rit: sz de relictis in codi-
2 cillis postea fact;. ¶ † Sz tũc op. ij. q rõ dubitatiõis fuerit nulla qr hz tpe testi & tũc ɔfirmatiõis codicillorz tpe fuerit habile ad libertates relinquẽdas. vt. d. §. fi. So. qd illud verũ hodie nã imparator illud ius nouũ induxit vt ibi pz sz sm tpe isti. l. nõ poterat ante. xx. an. in testõ liberta. relinq̃re & h sz ius mediũ instõnũ sz aũt ius nouissimũ autenticorz: cũ pot testari: pot & libertatẽ p pprio seruo relinquere vt in aut. vt sponsa. largi. §. primo. colũ. ix. & ibi glo. & ii. si. q l. minor.

1 ¶ Legata ad pias cãs an hereditatis adictionẽ nõ debentur
2 Confirmatio codicillorum requirit hereditatis aditionem.

EX testamẽto. Nõ adita hereditate libertates relicte nõ obeũt idẽ si memoria defũcti dãnet. h. d. Nõ huius ponit igl. qr retro intestabilis reddit & sic datio hereditatis nõ
1 ptuit legatarijs. ¶ † Et pstat iste tex. bonũ ar. vt legata ad pias
c causas relicta non debeantur hereditate non adita de quo late
2 scripsi. ii. de sa. ec. l. i. ¶ † No. ex isto tex. qd ad ɔfirmationẽ codicillorum requiritur hereditatis aditio: alias libertates non debent. hodie vo per ɔstonẽ diui Marci puisum est libertatibus sm formã. l. fi. j. co. & vide qd ibi dicã in pñ. ¶ Sed ab ẽ op. qd hereditate nõ adita & pter illã ɔstõnẽ libertates debeant. vt. ff. de fi. li. l. cũ qui si. §. sed si qs. & ff. e. l. scĩẽti. So. q hic l extraneo instituto: ibi in suo herede & sic existẽtia sui heredis illõ ibi operatur.

LIbertas. Restõ ad aditionẽ hereditatz nõ obest libertati iã ɔpetẽti. h. d. Nec ob. ff. e. l. testõ. qr ɔpetiture obest vt ibi nõ iam
d cõpetẽti vt hic. Sed an idẽ in legatis pecuniarijs & maxime certe specie cuius dñiũ p aditionẽ trãsiuerat l legatariũ vel forte q̃ iã soluta erãt vt restituto herede illud remaneat. puto q nõ est specialẽ l lib bertatte aduers quã nõ extẽdit hec restitutio, facit qd no. ff. de mi. l. & si fine. §. sed q papinianus cum ibi no.

1 ¶ Liber factus & heres eius rationem de ante gestis reddere non tenentur.
2 Liber an statim dicatur quis hereditate adita.
3 Pena quando dicatur contractui in fraudẽ vsurarum adiecta.
4 Liber rationum continetur nomine reliquorum.

1 **C**Um testamento. † Sicut liber factus de ãte gesto non tenet reddere rationẽ sic nec eius heres et is cui libertas sub conditione reddendarum rationum est relicta non cõsequitur libertatẽ nisi rõnes reddiderit et reli-
e qua restituerit. h. d. ¶ No. q cõditio reddendarũ rõnũ implicite cõtinet restõnẽ reliquorz vt hic. & ff. de condi. & de. l. cum seruus. ¶ Item no. q si nõ sunt reliqua statim adita hereditate liber est & pure libertas relicta intelligitur. concor. l. iulius Paulus. ff. de condi. & de. ¶ Contra primum opp. q liber factus teneatur reddere rõnẽ. vt. ii. de pet. her. l. fi. in fi. So. vt glo. & de materia ista latius. ii. an seruus ex suo facto. l. fi. & ii. de neg. gest. l. si cognati. ¶ Oppo. quod ratio illa cum non ea conditione erat non sit bona: quia idem esset vt filius non teneretur quia pater seruus remansisset ex quo rationẽ non reddidisset & sic heredem non habisset. vt. ii. co. de seu. l. seruus. propter hec Azo fuit confessus contra. ideo hic subaudit maxime vt in gloss. Sed dic q
2 rõ fuit bona in casu. l. quo heredem habuit. ¶ † Opp contra finẽ q liber non sit statim adita hereditate sed domini computata ratione & calculata lz non sint reliqua: qr due sunt conditiones successiue. s. si rõnes reddat & si onim instruat & de facto rationez reddit. alia si reliqua reddat. licet istam secundam non sit necesse impleri qr non sunt reliqua tamen prima est prius implenda & ante non debet liber esse. vt. d. l. cum seruus. Solue vt glossa. primo quidam fatentur contra. & pro istis facit litera ista in verbo reptus. Sz male dicũt qd verũ est qd rõnẽ in facto reddere tenet. alias an sint reliqua nõ pot appte sed reddita rõne si nõ sũt reliqua non ex tunc sed retro liber est ab adita hereditate vt hic c. arius in. l. iulius paulus. ff. de condi. & de. solu. glossa secunda q licet

qd licet due videant conditiones tamen prima est apposita pro pter secundā ⁊ eius implementum ⁊ vt antecedens ad illā neces sarium vnde si secūde locus vel opus non est prima que in facto consistit habetur pro nulla. ideo perinde est ac si pure liber esse iussus esset. ⁊ inducit glo. aliqua similia que per textū. ⁊ hāc sol.
5 tenet gl. in. d. l. cum seruus. ⁊ eam sequit ibi Dy. ¶ † Et refert Bar. qd ad predicta inducit. Dy. ad questionē si vsurari⁹ mu tuauit titio centum cū pacto vt veniat ad iudicē confessurus de bitum vt recipiat preceptum de soluēdo alias incidat in penaȝ mille dubitat an pena sit adiecta i fraudē vsurarū. ⁊ dicit Dy. qd sic qꝛ in contractu ipso mutui est adiecta ⁊ pncipaliter pro pter ipsum mutuū vnde nō tam propter factū precepti recipiē di quā pp̄ter mutuū cui cōsecutiue cogeret ipsum factū vnde ra tio magis ꝙ̄ factū debet attēdi vt hic. ⁊ d. l. lucius paulus ⁊ ar. l. iulianus. §. ibidē. ff. de ac. emp. ¶ Sȝ de his vide plenī⁹ vt scri psi in. l. cū allegas. C. de vsuris in. §. nunc nemo ad obligatiōes
4 facti. cū multis seq. ⁊ maxime in. §. ¶ † Itē quero an appellatio ne reliquorū contineat liber rationū. tex notabilis qd sic. ff. de ma. te. l. si ita fuerit. §. questio. et pōt esse ratio qꝛ alias nō posset dn̄s eas examinare ⁊ excipere vt dicit in. l. cū seruus. ff. de cōdi ⁊ demon. ¶ Quero si seruus cui libertas est legata vetetur ra tiones reddere an qd est apud eum intelligit ei relictum. dic qd nō casus est in. l. seru⁹ vetitus. de leg. i.

IN fraudem. Non summatur ⁊ vide ꝙ glo. dicit de fraude creditorum. sed an hodie hec. l. pcedat si heres nō fecerit inuē tarium. dicendū est qd non qꝛ de suo legata soluere te netur. vt in aut. de here. ⁊ fal. §. si autem nō fecerit. col. i. ⁊ C. ad l. fal. aut. sed si cum testator. in fi. Saly.

SI hereditas. Si hereditas repudiat quia nō est soluendo po test seruus libertati dona. petere bona sibi adiūci cau sa sue libertatis conseruande satisdationem de soluē do creditoribus prestando. h. d.

COntra. Cōtra voluntatē defuncti a nō debet li bertas ab herede pstari. h. d. Op. de. l. si quis ita. §. qd cōstitutū. ff. co. tit. sol. qd hec sm̄ illā debet intelligi vt hec in seruo pprio vel heredis nō in aliquo alio vt ibi qd intelligo nisi dominus illius aliquid legasset ⁊ eum seruum manumittere prohibuisset qꝛ eadem est tunc ratio que in herede.

CUm testator. Si libertas relinquitur i tēpus nuptiarum ali cuius intelligitur relicta si ille vere nuptias cōtraxe rit nō tn̄ ad tēpus habile ad nuptias contrahendas peruenerit. h. d. ¶ Opp. de. l. ex his. C. qn̄ di. le. ce. so. vt in glo. ⁊ dic vt ibi dixi ⁊ memorare ꝙ nuptias dicitē contrahere per solē nem ingressum monasterij. vt. C. ad treb. aut. nisi rogati. ⁊ extra de probationibus. c. in presentia.

1 ¶ Libertas alieno seruo non relinquit etiā iure fideicōmissi.
2 Seruo alieno non potest libertas dari directa.
3 Libertas fideicommissaria seruo alieno dari nequit.

SEruo. Alieno seruo non potest libertas reli qui directo etiam si sit heredis. h. d. ꝙ no. qꝛ si potest libertatē que est fauorabilis minus de bet posse dn̄ium in aliū trāsferre cōtra glo. in. l. ij. C. e.
1 de le. ¶ † Querit glos. an trahatur ad fideicōmissum. et dicit ꝙ non per. l. si seruus legatus. §. si seruus alienus. vbi tex. dicit qd libertas nullius est momenti ⁊ sic non valet etiam iure fideico missi. Postea arguit in oppositū quia ⁊ creditor seruo pigno ri obligato recte relinquit libertatem ei. l. si debitor. ff. de fi. li. sed illa nihil facit qꝛ ibi per fideicōmissum inducit. de. l. generaliter §. si quis seruo pignorato. in co. titu. ⁊ in. §. fina. glo. dicit quod ibi ex benignitate. ¶ † Et aduerte quia glo. ibi intelligit illum §. in creditore non in debitore. vnde ista glo. non est clara sed. ff ad trebel. l. cogi. §. sed si seruo. clarius loquitur ⁊ facit regula vt seruo alieno etiam heredis non possit dari libertas directa per hanc. l. nec trahitur ad fideicōmissum quia hic. l. resistit potētie ⁊ sic non valet qd agitur ⁊ per. d. l. si seruus legatus. §. si seruus. vbi dicitur quod nullius est momenti ⁊ sic nullo modo valet. Fallit in. d. l. cogi. §. sed si seruo. vbi directa trahitur ad fideicō missum qd patet: quia respōsio ibi facta est cōmunis ad vtrūꝗ casuȝ scilicet directe ⁊ fideicommissarie ⁊ ibi ideo dicit gloss. ne pereat fideicōmissum hereditatis restituende ipsi seruo similiter dicit qd fallit in. d. l. generaliter. §. si quis seruo. ⁊ aliam rationē
3 specialitatis non assignat. ¶ † Ego dico qd seruo alieno nō po test dari fideicōmissaria libertas per heredem prestanda qꝛ gra uatus videtur de redimendo quia qui vult consequēs dicit vel le antecedēs accessariū. ⁊ idē dico si grauat dn̄a dūmodo aliqd ei relinquat qd ille agnoscat. vt. ff. de fi. li. si debitor. §. si fideicōmis sa. ¶ Ubi autē de directa distinguo aut queritur an valeat iure directo ⁊ dico quod non an valeat iure fideicōmissi ⁊ dico quod non de iuris rigore nec de equitate si nihil relinquitur domino vt hic finalit aliqd ei relinquit tunc ⁊ benignitate quadam licet non de iuris rigore trahatur ad fideicommissuȝ. casus est in. d. l. generaliter. §. si quis seruo. siue illum tex. intelligamus in credi tore siue in debitore. si enī si debitor creditor sua crediti debiti ob hoc intelligitē legasse debitori ideo si legatū agnoscat cogit illum manumittere. vt in. d. §. si quis seruo secundū p̄mā lect. Si autē si debitor qui seruo pignorato legat libertatem idem dico qꝛ intelligitur grauasse heredē quem honorauit vt statim monstrabo sed nō in preiudicium creditoris qꝛ opȝ qd ei prius soluat debitū. vt. ff. qui ⁊ a qui. l. pignori. ¶ Non ob. l. serui filij §. si idē. ff. de le. i. qꝛ in diuerso casu loquit nam ibi seruus cui erat libertas legata erat alteri legatus. ¶ Idem dico vbi defunct⁹ directo libertatē relinquit seruo heredis nō agnita hereditate cogitur illum manumittere. vt. d. l. cogi. § sed si seruo. vbi casus nec fideicomm. hereditatis sibi restituēde est illud quod ibi ope ratur vt ex litera satis colligitur sed aditio ⁊ agnitio hereditatis ⁊ sit emolumentum quod habet in. d. l. si debitor. §. in fideicom. ¶ Et etiā patet qꝛ hereditatis restitutio venit per posterius et manumissio per prius ⁊ totū hoc procedit ex benignitate tātuȝ fauore libertatis. vt. d. §. si quis seruo. tum per implementuȝ vo luntatis defuncti qui sic voluit eum directam libertatē sequi et si pleniorem multomagis nō ita pinguem vel nō ita plenam ex quo illā quā prima facie videt voluisse dare cōsequi non pōt ar. d. l. generaliter. §. fina. in fi. ⁊ pro hoc bene facit. ff. de ser. l. si tam angusti. ⁊ ff. de ser. ru. pre. l. via.

a **DIrectus.** a Et p ipositionē pilei ⁊ p adi tionē hereditatis seru⁹ ꝯsequitur libertatē directe ⁊ vocat libert⁹ orcinus. h. d. Signa gl. q̄ declarat quare vocetur orcinus dominus. a ¶ Directis hal. bicia fert ex hac l. ꝙ sola corona tio nō facit regē vt sola ꝯsecratio nō facit archiepm̄ vel papā. de quo vide pulchre eun dē Bal. in. c. cūs matrimonij. extra de pba. et. i. l. hū ꝯrone. S. o qua dn̄. prefert.

SI iure. Si testū nō vȝ libertates i eo relicte nō debent nisi i eo eēt clausula codi cillaris. h. d. ¶ Op. de. l. intestō. ff. de fi. li. so. vt i gl. ⁊ prima vera ⁊ no. in contrario.

SI heredes. Collusio heres nō pīudicat libertati siue hꝰ faciat post aditā hereditatē siue an aditā dūmō faciat i fraudeȝ. h. d. ¶ No. ꝙ olim solēnitas quedā regrebat i adeū do que hodie non requiritur vt in glo. i. alias glo. vide per. te.

STatuliberis. Statuliberis non pōt alienari i pīudiciū liber tatis cōsequēdo cōditionē euenientē. h. d. ¶ N. ꝙ iure datoris resoluto resoluitur ius accipientis.

d **DIrectas.** Tam grecis quā latinis verbis re linqui potest. h. d.

1 ¶ Legata aditionem hereditatis expectant.
2 Innouationes que indistincte permittantur.
3 Seruus an donetur libertati inuitus.
4 Filius non emancipatur inuitus.

CUm constitutio. Primo reci tat circa illā i effectu ꝯstitutionē diui marci. Scdo circa illā dubi tatiōes exortas decidit. secūda ibi varie dubitatiōes
1 ¶ † Not. ei prima parte vt legata etiā ab intestō relicta ⁊c. si fo rent libertates expectant aditionem i hereditatis vt hic i verbo ab intestō. ⁊ ff. de fi. li. l. i. §. ¶ Itē no. ꝙ cōstitutio diui marci sub uenit libertatibus ⁊ creditoribus in casu repudiate hereditatis vt hic. ⁊. C. eo. l. si hereditas. ¶ Item not. mirabile qd non tan tum seruo libertati donato sed etiam cuicumꝗ libero ⁊ extraneo permittitur petere bona sibi adita libertatum seruandarum cā. ¶ Et no. ꝙ ipse adit hereditatē. ¶ Itē ꝙ sm̄ cōstitutionē tene batur oībus creditoribus satisfacere ⁊ oēs seruos manumittere.
2 ¶ † Et circa istud innouatiōes facte sunt que hic sequuntur indi stincte. Prima innouatio est. qꝛ hodie pdicta permittunt indi stincte ⁊c. si bona sint vendita ⁊ hoc vsꝗ ad annū nō vltra. olim autē qn̄ꝗ permittebant vel beneficio pncipis vel mediāte resti tutione integrum. Hodie ipso iure vsꝗ ad annū hoc fm̄ vsꝗ ad ver. finalit. ibi no. ꝙ bnficiū pdictū habet locū si non solidū creditū dicat se velle soluere creditorib⁹ sed per partē. ⁊ credi tores sunt cōtenti. alias nō pōt ⁊ hoc vsꝗ ad ver. sin. qdā. vbi dicit qd sedū si qdā ex seruis voluīt libertatē ⁊ quidā non. ⁊ hec vsꝗ ad ver. sin. nō oēs. ⁊ no. tex. ibi. lȝ eū ro. ⁊c. Ubi ponit re gula ꝙ serui inuiti libertatē consequunt. ⁊ attēde qꝛ iste tex. vt iplicare ꝯtradictionē: qꝛ hic dicit ꝙ nullus seruoꝝ pōt recusa re libertatē ⁊ statim pmittit ⁊ recusantes admittit. lȝ dic vt ꝙ iste nō erat aliter petiturus hereditatē. vt oēs remansissent sui lȝ hꝰ nō est tutū: qꝛ casus iste statim seqtur. vt dic qd hic admittit in fauorem istius aditiōis: etiā creditoꝝ qꝛ hereditatē nō soluē
3 do ac etiā qꝛ iste non est dn̄s qꝛ libertatem pollicet. ¶ † Querit hic glo. qd si null⁹ de seruis velit libertatē ⁊ Rn̄. aut qꝛ petit bo na et est de seruis: ꝯ tūc audit aut non ⁊ tūc nō audit. vt isti. o eo cū li. ca. bo. adi. §. hec ꝯstō. Et hic attēde qꝛ ille tex. hec nō pbat

clare.iō gl.no.ꝛ p ea fa.ter. iste nec ꝑp quoddā deuotionē ēt rō sic cessante. ¶ Op.ꝙ uedū casum huius.l.ꝫ in alio inuit⁹ nō ꝯse
4 quaſ libertatē vt.ff.ō fi.li.l.ꝫ.fi alienare.ſo.vt i glo.ſe. ¶ †Que
a rō an filiusfamilias emancipeſ inuitus⁹.ꝛ rñ.glo.ꝙ nō ſed dicere dicā in.l.nec au⁹.ff.de eman.li.ver.ſeq.

Si vero non oēs.

Hic declarat qd ſien dū qñ nō vult oēs ſeruos liberare ſꝫ quoſdā vſqꝫ ibi ſꝫ ꝛ hoc qdē .vbi nouū dbiū remouet qñ pluros ſimul vel ſucceſſiue cōparēt q̄ hereditatē petūt parati ꝑdicta vel partē ex eis facere vel implere vſqꝫ ad fi.ꝛ litterā vide per te.

¶ De lege fuſia canina tollenda. Rubrica.

1 ¶ Argumentum de contractibus ad voluntates vltima eſt validum.

Seruorum.

Hic qd aliquo tpe viguit. l. fuſia canonica q̄ ꝓhibuit libertates in teſtamento relictas valere q̄ hic tollitur
1
b ¶ †No.ꝙ licitū eſt arguere de cōtractibus ᵇad vltimas voluntates vt hic ꝛ qualiter de vno arguatur ad illud.ꝫ.de leg.

a ¶ Emācipaſ inuitus.adde gl.iſti.q.mo.ius.patrie po.ſolu.l.i.§.fi.ꝛ bar.i.l.q.dā cū filiū.ff. ō ver.obl. ~ Addō ad ꝓpoſitū cor̄ q̄ ħ dicēs ꝙ filiusfa.vt ꝓ pře emācipari patiaſ cogi nō ꝓt.vt ē tex.i aut.qb⁹mo. na effic. ſui.col.vij.gl.i.l.fi.ff.de hiis q ſunt ſui vel alie.iur.et no.i.l.nec non al ius.C.de emā.li.qō fallit vbicūqꝫ ſubeſſet cā.vt per bar.i.l.q.dā cum filiū.ff.ō v̄.obl.ꝛ vbicūqꝫ fili⁹ eēt ri xoſ⁹ꝛ pr̄ ſepe ſolueret ꝯdēnationē ꝓ eo ad qō cogereſ ex forma ſtatuti.vt no.i.l.l.dixeram.

¶ De fideicom.libertatibus. Rubrica.

Cum proponas.

Caſus. hereditate nō adita libertas ꝑn teſtamento relicta non debetur niſi fuerit ab inteſtato repetita vel heres corruptus pecunia omiſerit.hoc dicit ¶ Opponitur.d.l.in teſtamento.ff.eodem.ſolu.vt gloſſa

1 ¶ Libertas non valet que ex falſis tabulis preſtatur.
2 Legata heredis dominium in legatarium non transferūt.

Quāuis.

Si legatarius putās manumittat ſeruū ſibi traditū ꝫ libertas ꝫ lagatū poſtea ꝓnūcietur falſum ſed viginti aurei a manumiſſo ſunt preſtandi.hoc dicit. ¶ †Nota ꝙ libertas ex falſis tabulis preſtita valet.ꝫ hoc op.de.l.fi.§.pe.ꝫ.de pe.here.So.vt gl.in prima ꝛ ſcḋa ſo. ¶ Op.ꝙ.qꝛ nō ꝫ manumiſſio facta a nō dño.vt.j.de hiis q a nō a dño.ꝫ iſte legatari⁹ nō erat dñs ar.l.uij.§.ſubtilis.ff.de ꝯdi.ob cām ergo ꝛc.So.vt gl.ꝙ ſeruus iſte non fuerat defuncti ſed extranei ꝙ heres redemit vel ēt fuerat
2 heredis. ¶ †No.ꝙ gloſſ.iſta ꝫ veritatē ꝙ heredis legata dominiū nō transferūt in legatariū licet gl.tenuit ꝫ.in.l.ij.ꝫ.e.ō le.ꝛ male vt ibi dixi et probatur.ꝫ.ti.ij.l.ſeruo,

1 ¶ Natus poſt moram heredis efficitur ingenuus.ꝛ nu.ſeq.

b ¶ De ꝯditib⁹.ad de bar.i.l.fin.C.cōia.ꝑdi.gl.Dr.ꝛ.doc.i.l.penū.ff.ō pac.bal.i.l.fin.C.ō leg.docto.i.l.tertio nut ſeio.de lega.ij.Et Soc.ꝯſ.xlviij.ici.ꝑpū ti ꝯſultatiōe.v̄.iḣ ꝑaaſ.circa.fi.l ꝑma pte cōſil.oiū char.vc.ꝛ i ſcḋa pte.ꝯhclxxij.inci.Reueren.dñe.M.ſed hiis nō obſtātibus.char.xiij.

Cum libertatē.

Natus ex ācilla ſub cōditiōe libera āte ꝯditionis euētū ē ſeruus.h.d. ¶ †No.ꝙ natus poſt morā hedis ſuccurriſ vt ingenui efficianſ. ¶ Cōtra primū oppo.de.l.ſi teſtō.in fi.ꝫ.titu.i.ꝛ.l.iulius Paulus.ꝫ.titu.i. Sol.ꝙ ibi ſub tali conditione que habeſ ꝓ pura vbi nulla ſunt
2 reliqua.hic ſub tali que ꝓ pura non hꝫ. ¶ Op.ꝫ.ſcḋm vt nō naſcantur liberi.vt.ff.eo.l.ſi qs rogatus.in fi.ꝛ.l.ſed ſi non data.i.rñ.Sol.hic.qñ mora ē commiſſa poſt adictā hereditatē ibi qñ ante aditā.quo caſu diſtingue aut ideo retardat adire qꝛ ignorat ſe inſtitutū ꝛ tunc ſeruus naſciſ.ꝫ heres poſtea manumittere teneſ vt.d.l.ſed ſi non data .ij. rñ. aut retardat adire ex certa ſcientia qꝛ bene ſcit ſe inſtitutum et tūc aut dolo et tunc ſerui naſcuntur ſed matri poſtea traduntur ad manumittēdū. vt.d.l.ſi quis rogatus.in fi.Aut retardat ſine dolo qꝛ deliberat an ſit adeunda vel non:ꝛ idē qꝛ matri traduntur vt manumittat.vt.d.l.ſi
3 non data.ꝛ.rñ. ¶ †Op.iij.ꝙ ſi mora fiat poſt adītā vt fuit hic qō non liber ſed ſeruus naſcatur ꝛ ſub dñio heredis remaneat vt in prin.huius.l.So.ꝙ hic in prin.mora.i.dilatio ꝓcedebat ex voluntate defuncti ſer.in fi.procedebat facto heredis.quo caſu diſtingue aut ſtudioſe differt:ꝛ naſcitur ingenuus vt hic.et.ff.eodem.l.cum.vero.§.apparet.aut non ſtudioſe differt:ꝛ tunc naſcitur ſeruus ſed traditur matri manumittendum.vt.ff.cod.l.ſi pregnans.ꝛ hic in gl.

c ¶ Qō differſ ad de.l.quis.ff.ō.in di:gl.i.c.nō eſt ō voto.bal.i.c.offi ciꝫ.l finalib⁹ verbis de electio.

c ~ Si heres voluerit.Addō ꝙ explorat volūtas heredis ō eo qō ꝫ arbitrari ꝫ non ſit heres.ꝛ gl.hui⁹.l.no.qꝛ ſing.ē:vt ꝑ Jo.de imo.i.l.cē ſcium.ſ.d..v̄.ob.

Si voluntatem domini.

Si ancilla ab herede manumittendi eius voluntate meretur vt libera liberum pariat vel ſecus.hoc dicit ¶ Nota quod debet petere ſe manumittendi vt hic in fi. ¶ Op. quod licet naſcantur ſerui debent tradi matri ad manumittendum.vt.ff.de cod.l.ſi pregnans.ꝛ.l.cum vero.§.apparet.Solu. confitendo vt in gloſſa penul.ꝛ latius dixi in lege precedenti. ¶ Oppo.ꝙ licet a matre non ſit petita tñ ſufficiet diem libertatis preſtande euenire.vt.ꝫ.de in.emp.l.ij.§.ij.ꝛ.j.de cond.et contra.l.magnam.de quibus dies interpellat pro hoie ꝛ ſic hꝫ ꝓ petita ꝛ per ꝯñs naſcūtur liberi.vt.l.precedenti.ꝛ.ff.eo.l.cū vero.§.apparet.gl.non ſoluit ſed dic ꝙ hic dies certa nō fuit appoſita in contrario ſic.

1 ¶ Minor annis viginti quando ſeruis poſſit libertatem relinquere.

Minor.

Jure iſto minor annis viginti nō poterat i teſtō libertatē relinquere.h.
1 ¶ †Op. quod imo.ff.de ma.vi.l.ſi rogatus.in prin.ſol.ꝙ alienos pōt nō ſuos.aſta.ſo.ē no.qꝛ ibi loqꝛ qñ īter viuos manumittit ſeruū ſibi legatū vł traditū ad manumittēdū.ꝫ iſta gl.vult ꝙ in ſuo teſtō poſſit hedē ſuū vel aliū cui aliqd legat grauare vt ſeruū ipſi⁹ grauati manumittat ¶ Op.ꝙ ēt ſuū ꝓpriū poſſit in teſtō ꝛ alia vltia voluntate manumittē vt in aut.vt ſpō.lar.§.i.col.ix.ſolu.ꝙ illud verū de iure nouiſſimo.ꝛ ſic hec ꝛ alie ſunt correcte.ꝛ vide ꝙ dixi.ꝫ.de ma.teſta.l.i.

1 ¶ Heres grauatus de reſtituendo ancillam alienam illam redimere tenetur.

Liberi.

Licet dñs ancille nolit illā vēdere nō deficit legatū libertatis ab herede qñ
d cūqꝫ poſtea ꝑſtādē.h.d. ¶ N.ꝛ.ꝙ differſᵈ nō auferſ
1 Jtē ꝙ iſpicitur ꝙ venire pōrt. Jtē hēs grauatus de manumittendo ancillā alienā teneſ illā redimere ſi pōt habere. Jtem ꝙ dñs q nihil a teſtatore recepit non cogiſ illam vendere vt hic ſecus ſi aliqd pcepiſſit.vt.ff.ad.l.fal.l.ſed ꝛ ſi nō ſeru⁹.Tu habes gl.hic magiſtrā qñ heres vel legatari⁹ teneaſ manumittere ſeruū:ꝙ per te vide qꝛ bona eſt.Adde tñ in ea ibi.§.ſi ts cavis.ꝛ ſi diſcordant in precio pretor ſe debet interponere vt ibi.et j.de com.ſer.ma.l.i.circa prin.in.ꝛ glo.in fi.dic et melius in.l.de ett.in eo.tit.

1 ¶ Grauatus de manumittēdo ſeruū nō pō illū tradere aliꝫ manumittendum.

His quibus.

Manumiſſ⁹ ex fideicommiſſo libert⁹ efficiſ manumittētis.h.d. ¶ Op.qō imo nō qꝛ ex neceſſitate mandanti.vt.ff.de bo.li.l.ex cā.vt.ꝫ.de ꝯtab.l.ꝑſoni.So.
1 vt i glo. ¶ †Quero an grauatus de manumittendo poſſit ſeruū tradere aliꝫ manumittendū ita ꝙ fiat eius libertus.dic ꝙ non ſi ſeruus eſt mutus.vt.l.mutus.ff.co. ¶ Ex quo gl.ibi colligit ꝙ vaſallus ſeu ius vaſalli nō poteſt inuito vaſallo in alium transferri ꝙ not.

1 ¶ Libertas ſub conditione relinqui poteſt.

Cum ꝑponas.

Libertas peti poteſt ēt ſi coheres in cuius placito vł voluntate eſt appoſita hēditatē nō adeat mō uiſe nō ꝯdicat.h.d. ¶ No.ꝙ libertas pōt relinq ſub ꝯditiōe ſi placuerit here.ꝛ dicit hic bar.ħ idē ē qꝛ dicit ſi placuerit qō intelligiſ vt bono viro.vt.ff.e.l.ꝫ hꝫs.§.ſorore.vbi caſus de ſignificato hui⁹ v̄bi placuerit. ¶ Sec⁹ ingt ipē ſi dixe
c rit ſi hēs voluerit ᶜvt.l.ſenat⁹.§.legatū.ff.de le.i.Sꝫ ipē errauit vł vitio ſcriptoris ħ accidit.Nā ſpāle ē in libertate vt in voluntate hēdis ꝛ ēt tertiꝫ apponi poſſit.ff.e.l.fideicommiſſa.ꝛ no.ꝫ.de te.in.l.captatorias.Alia aūt legata nō vt in ꝯtrō.vt.ff.de cōdi.ꝛ de.l.nōnūqꝫ.ꝛ ita ad lr̄am dic tex.l.d.l.fideicōmiſſa. ¶ Nec ob.v̄.ſꝫ ita demū.ibi poſit⁹ qꝛ referſ ad pria de le.pecuniarꝫ vł ſi ad libertatē loquiſ i caſu certo qñ ꝯſtat teſtatorē ſi voluiſſe aliī valēꝫ ſi hēs voluerit. ¶ Sꝫ in dubio illa v̄ba ſi voluerit libertati adiecta interpretant ac ſi dixiſſet ſi placuerit et vt bono viro.ꝛ ita gl.remanet v̄a.l.d.l.captatorias ꝛ ibi lati⁹ ſcripſi de v̄bo ſi tibi videbiſ vł exiſtimaueris vł ꝓbaueris ꝛ ſilib⁹ i q bus nō eſt illud dubiū habes l.e.l.fideicō.ꝛ.ff.de.l.i.l.ſi ſic.ꝛ quin notarꝫ impugnātes legata apponūt oia iſta v̄ba ſimul. ¶ Op ꝙ vxor nō poſſit refragari.vt.ff.co.l.luci⁹.ſo.ꝙ.illud verū ſi iuſta cā ſubeſſet vt hic.ff.de ma.te.l.ſeruos.ꝛ de leg.ij.l.cū quidā.

1 ¶ Libertas quando perire dicatur.
2 Tempus adiectum quando conditionem faciat.ꝛ nu.ſeq.

Fideicōmiſſaria.

†Libertas ſi peterit ꝯmoriaſ ille ſi cui⁹ ꝑſōa tꝑs certū ꝑſtāde libertatis erat appoſitū ſꝫ cū tꝑs euenerit debeſ.h.d. ¶ Op.ꝙ imo pereat.vt ꝫ.de ma.te.cū teſtator.Sol.ibi tꝑs eſt incertū qō cōditionē facit hic certū.Et circa ħ vide qō lati⁹ dixi in.l.ex his.ꝫ.qñ di.le.ce. ¶ Op.ꝙ tꝑs ñ expectaſ ſꝫ ſtati debeſ.vt.ff.e.l.ſi.So.tꝑs eſt ꝯditio appoſita vbi i ꝑſona iſtitutoꝛ nō itelligiſ repetita i ꝑſona ſubſtitoꝛ qꝛ ſi itelligerenſ ipſi ad hereditatē nō vocarenſ.Sed hic ex hoc nō vitiaſ inſtō.nō ħ itelligit repetitū qō vitiaret ſec⁹ ſi nō vitiaret.vt.l.tina.§.idē tñ.de v̄.ob. ¶ †Ab eſ ꝯtro an i caſu iſto ſit ħ ſpāle fauore libertatis vt iſta v̄ba cū ad.xxv.an.puenerit faciāt diē iſti ꝛ nō ꝯditionē.vt dixi i ꝑrio ꝯtro.ꝛ vł ꝙ ñ qꝛ idē ē i q̄cūqꝫ legato peculiario.vt.ff.ō ali.ꝛ ci.le.l.libert.§.ab hedib⁹. ¶ In oppoſitū facit qꝛ ſi dixiſſet poſtqꝫ ad an.xxv.puēnit dictio

dictio posita facit conditionem in aliis legatis. sed non in liber
tate eius fauore: vt. ff. eo. l. fideicom. §. etiam. vt casus notandus
ergo et ibi per dictionem cum: qr per vtramque conditionem videt
induci conditio. licet vberior sit vna quam alia: vt. l. inter illas. ff. de
ver. sig. et hanc partem puto tutiorem. ℂ Non ob. d. libertis. §.
ab heredibus: qr dico, quod illud ibi operatur illa conditio. quã te
stator ibi expressit dum dixit si tamen te ante non reliquerit. per quã
dictionem aliam que tacite fuisset vt excludere vel tollere. ar. s.
3 de pac. com. l. si. et ff. de in. l. cum pretor. ℂ † Item quero q si hoc tps
non in persona grauati sed onerati puta serui fuit appositum. dic
quod sui natura conditionem facit in legatis pecuniariis vt. l. si cui
de le. i. sed in libertate non procedit questio: qr libertas non debe
4 tur vt mortuo. ℂ † Quero tunc quid si in persona tertii dic quod
conditionem facit in aliis legatis fa lit in libertate eius fauore
vt. ff. de ma. te. l. si ita scriptum. vbi casus notandus. de isto la
5 tius scripsi. s. de cad. tol. l. i. §. libertatib⁹. ℂ † Sed supposito quod
viueret ille in cuius persona hoc tempus certum est appositum
an sufficiat eum attigisse vltimum annum an vero sit necesse quod
illum impleuerit. Respon. distinguendo vt dixi. in. l. i. s. quando
di. l. ce. tamen in casu nostro. l. est hoc vltimum verum vt debeat
impleuisse: vt. ff. de condi. et demon. l. non putabam. et. l. si in an
nos. et illa loquitur etiam in legato libertatis. vnde in isto casu
6 nullum est speciale. ℂ † Item quero quid si non per dictionem
a cum[a] sed per dictionem si[b] puta si filius meus ad vigesimum an
b num venisset: dic quod licet in aliis legatis conditionem faciat tamen in li
bertate est speciale vt conditionem non faciat: vt. ff. de sta. li. l. si
seruus liber.

1 ☞ Seruus si tutor detur a seruitute liberatur.

1 **E**T si non scripta. † Seruus tutor da tus et in testamento per fideicommissum liber esse iussus si testator eius conditionem non ignorauit. h. d. concor. s. de necess. ser. here. l. quidam. §. i. ℂ Op. quod non per fideicommissum sed di recta libertas videatur relicta vt insti. qui da. tu. po. §. i. Gloss. so. pluribus modis. Primo quod hic in codicillis quod non placet qr libertas directa non prohibetur in codicillis: vt. s. de test. m. l. i. vel. ii. hic putauit eum liberum. ℂ Ista no. so. que vult quod hec l. in prin. habeat locum in testatore errante. quod tamen non est quando seruus esset alienus vt hic. ii. rn. et meo iudicio in seruo alieno scien tiam conditionis eius requisiuit qr in suo. l. presumpsit eum scruisse quod non in alieno vt. l. si. ff. pro suo. ideo si errauit in proprio non puto hanc l. locum habere et de iure stoz est casus. ff. eo. l. generali ter. §. si quis tutorem. Uel tertio hec corrigit per illam. hoc mihi plz sed vltima non vt mihi tutor qr vtraque in filio loquitur quibus par debetur affectio.

SI seruus. Fideicommissa libertas est prestan da non autem competit ipso iure et si la titat qui prestare debet subuenitur a iure. h. d.

EX verbo. Per verbum commendo non grauatur he res de manumittendo. h. d. concor. l. thais. §. lucius. ii. ff. eo.

SI te. Aliene ancille potest per fideico. lib ertas re linqui et tenetur heres eam redimere et do minus eam vendere si sibi relictum agnouit. h. d. Et dic quod maritus vxori ante matrimonium ancillam dotauit et moriens vxori legatum reliquit et heredes de illa manumittenda grauauit materiam huius legis habuistis su pra. l. deberi.

☞ Libertati in dubio fauetur.

CUm inter. In ventre existenti directo et per fideicom. potest libertas relinqui. et si plures nascantur sunt liberi. hoc dicit.
1 ℂ † Not. quod in dubiis fauendum est libertati. ius con cor. de rub. du. l. si fuerit. ℂ Item not. quod ex testatoris vo luntate ex ancilla nascitur ingenuus. ℂ Contra hoc oppo. glo. quia cum hic loquatur de fideicom. libertate sequitur quod il la ipso iure ei non competit sed prestanda est ab herede: vt. s. eo dem. l. si seruus. Solu. vt. gloss. et. ii. vera vt ad directam non fidei commiss. libertatem hec verba referantur. ℂ Item oppo quod vbi directo est relicta posthumo habeatur pro liberto an etiam pro libero quia habetur pro nato et sic pro manumisso. argu. l. qui in ventro. ff. de statu. hominum. et per consequens libertus ori cinus dici debeat: vt. s. titulo. ii. l. directis. Solutio vt per gloss. ℂ Op. quod vbi facit mentionem de vno plures nati non sunt liberi alias manumittendi: vt. ff. de ma. testa. l. cum ex pluribus. solutio. ibi de vno: sensit proprio nomine exprimendo ideo ne quis eorum sit contra eius voluntatem vitiatur totum. hic ideo proprio nomine neminem expressit nec etiam potuit. Item nec etiam est credendum quod hic dixit vni libertatem relinquo seu dari volo. sed vult dicere quod siue loquatur et singulari numero dicendo ei qui inuentus est siue in plurali puta ei vel eis vel his. et hoc declarat sequens pars disiunctiue dum dicit.

siue in plurali nuncupauit. In singulari ergo numero et in a
definite locutus fuit ideo omnes libertatem recipiunt quia in
c definita equipollet vniuersali[c] vt. l. pluribus. de legatis. secundo et
hec est de mente glosse. alias sequens contrarium locum habe
re non posset. ℂ Oppon. igitur. iii. de legat. ff. de lib. et po. vbi
sufficit loqui indefinite vel in singulari numero de filio. glo. non
sol. sed dic quod ibi de odio hic de fauore tractatur. potest etiam
dici quod hic dicit vni ex seruis nasciturus libertatem prestare
volo. et plures nati sunt sed heres nullum elegit quem manumit
teret et moram commisit. vnde omnes liberi erunt: vt. l. labeo. §.
fina. ff. de sta. libe. et. s. eo. l. pe. et si dicas hec non potest procedere
in libertate directa de qua etiam hic loquitur. ℂ Et ego respõ.
quod tunc hic est speciale qr cum nullus esset natus non habuit ma b
iorem affectionem ad vnum quam ad alium: ideo nullus potest
esse liber contra eius voluntatem. ℂ Sed in. l. cum ex pluribus. s.
in contrarium asse. aliquis eorum contra voluntatem defuncti
potuisset ad libertatem peruenisse qr de certo fuit locutus ad quem
affectionem habere potuit. ideo inutiliter legatur primus tamen intel
lectus tutior est

ANcillam. Post moram in manumittendo commissam seruus per iudicem ad libertatem est deducendus. h. d. Spectãda quasi dicat quod sufficit moram iam commissam fuisse. vnde amplius non est heres citandus nec eius voluntas expectanda. Et ratio est qr prius iam fuerat citatus et requisitus: vt. s. l. cum vero. §. apparet.

SI quis. Si libertas fideicõ. est relicta vni ex libertis ancille quem heres elegerit illo mortuo nulla facta electione oes ad libertatem perducun tur. h. d. cõcor. de sta. li. l. labeo. §. si. ℂ Op. de. l. cum ex pluribus. s. de manu. test. Sol. vt per. s. eo. l. cum inter. Et adde ibi que dixi.

1 ☞ Seruus si manumittendus legetur heres morosus in estima tione condemnatur.

CUm quidam. Casus. vbi seruus legat manumittendus et he res patitur secum litem contestari transacto spacio duorum mensium liber efficitur iure patronatus le
1 gatario seruato. h. d. ℂ † No. quod quando seruus legatur manumit tendus heres morosus non est in estimatione condemnandus sed ad rem et ratio qr ex hoc impeditur iudicium defuncti. ℂ Que
d rit glo. quid si iudex fuit ita fatuus[d] quod in estimatione condem nauit quam legatarius recipit. et rn. tribus modis sed vltima re sponsio vera vt probatur in hac litera. ℂ Querit glo. quid si in terim eum vendat. et dic vt in ea. ℂ Ulterius no. hic casum spe c
cialem in quo expense litis refunduntur in quadruplum nam regulariter in simplum vt. s. de iu. l. properandum. §. sinautem. et. l. sancimus.

ℂ De deditiria libertate tollenda. Rubrica.

DEditiria. Deditiorum liberti erant q p manumissionem minorem li bertatem cõsequebantur qr liberi efficiebantur sed toto tpe vite sue seruire tenebantur. hanc cõditionem li bertinorum tollit. l. ista et vult quod eo modo sint liberi d
ii quo simpliciter manumissi. et ab eis non differat et hoc declaratur et. insti. de li. §. libertinorum. ℂ No. quod veritatem co lere debemus et non figmenta.

ℂ De latina libertate tollenda. Rubrica.

1 ☞ Bellorum ciuilium occasio tollenda.
2 Seruus absens per epistolam quinque testibus subscriptam liber tatem consequitur.
3 Seruus infirmus a domino eiectus liber efficitur.
4 Ancilla que venditur sub pacto ne prostituatur prostituta libe ratur.
5 Seruus cadauer domini antecedens efficitur liber.
6 Adiectio inutilis non vitiat sed ipsa vitiatur.
7 Liber viuere et seruus mori nemo potest.

CUm deditiii. Primo exordii Secundo statuit: sa
1 ibi: sancimus. ℂ † Ex exordio no. primo quod debent tolli occasiones propter quas bella ciuilia oriunt. ℂ Et no. quod vna de occasionibus est fortes facere ciues et ad honores ciuium eos admittere. Et ideo sapientes sunt veneti qui ciues quos faciunt vt mercari possunt ad honores et officia ciuitatis ecclesie non admittunt. Ita not. quod origine rei sublata non tamen eius imago remanere. et per euidentia terminorum permitte gl. rubrice. et gl. in hoc exordio sup verbo similitudinem ℂ Gl. colligit hic quod ex legibus correctis non debet recipi argu.

a ℂ Per dictionem cum. adde. l. si qis arbitratu. ff. de v. ob. doc. l. i. et. ii. C. de v. si. Car. zab l. cle. ii. i. iii. no de tem. idem car. in. c. si. l. i. not. de cõsue. idem in. c. i. in. i. no. de cõmu. Raph. cum si. im. ici. Pe trus heres.

b ℂ Per dictionem si adde gl. et bar. l. l. i. ff. de cõdi. et de car. zab. l. c. verum. de cõdi. ap. item ad deque nulla est dfia inter dictionem si et dictio cum et vtraque facit cõdi tionem per Ias. l. l. quod premisit. l. i. not. ff. de cõdi. idem et ad dr loc. cõsi. cxxi. le ci. visa cõtingentia facti circa prin. ii. col. cbar. cxcii. s pria pte quod dictio si incertam faciat conditionem.

Tu vide de mãdata hic tãp sal. quod dñs corpo stillatorem mei. s. de his dictionibus cum et si et an qualiter sit et qn faciãt cõditionem sal. in ru. C. de insti. et substi. sub cõdi. fac. nu. i. et quod ibi posui in addi. ad eum. v. si. per si.

c ℂ Indefinita eq pollet vli. adde so ci. cõsi. cclxxxvii. l ci. circa primã. q. v primã pbat circa pn. l. ii. pte. cbar. cclx. et cõsi. cclxxv. lci. prio aspectu cõcludendum. vl. qui dco in eadem par te cbar. cvi.

d Si iudex fuit ita fatuus. tu adde de hoc quod no. ca no. l. c. qualr et vn. el. ii. ex de accu. et bar. s. l. stipula nes non diuidunt ad si. et ibi alex. in apo. ad eum. ff. de verbo. obli.

a ¶ Jura patronatus. Adde doc. in c. cum seculum. de iure patro. et quid si est ius patronatus ecclesie an transit. vide glo. in l. operarum. ff. de oper. lib. Bald. in l. i. C. de bo. lib. Bal. in l. insulam. in prin. ff. sol. matri. Paul. de eleaz. in disputatione sua inci pien. patronus. Abb. in disputatione incipien. augerio. in v. col. Pet. de ancha. consilio .ccxix. inci. prima facie videtur dicendum. Et adde Soci. consilio .xxv. incipiente do. Fran. syndicus. versi. v. facit in prima parte. charta. xlviij. quod iuspatronat⁹ in quo licet filij veniant vt filij et non heredes pater potest vim soli assignare et omnib⁹ aliis preiudicare. alios excludendo.

b ¶ Duo contraria. Adde l. i. C. si ser. exportan. et l. i. C. de hospitioli. xxx. di. dist. doct. in c. intellecto. de iureiur. Et adde Soci. consi. cclxxviij. incip. an q. vertente. versi. scdm autem. circa mediu in secunda parte. char. cxxviij.

c ¶ Voluntas ex facto. Adde l. repetenda. C. de in sti. et subsi. et glo. in l. de quib⁹. ff. de legi. Et adde Soci. consilio. ccxl. incipien. visis compromissi laudo. ver. quartum et vltimu circa principium. in secunda parte. char. xcvi. Item adde quod voluntas vbi est dubia statur verbis consilij. incipien. vi veras et rehatricis circa princ. v. co. in prima parte. chart. xcvi Item quid de voluntate ex geminata expressione per prefatum do. Soci. consil. suo cclix. incipien. visis et considerati. ver. confirmatur premissa in fin. in secunda parte. charta clix.

2 **Sancimus.** †Per scripturam seu epistolam per quam testes subscripta et ab ipso patrono scripta vel subscripta consequi potest seruus et absens libertatem a dño quasi ex vltima volũtate. h. d. ¶ Querit gl. de duob⁹. Primo quare dicit quasi ex vltima voluntate. et dicit in ea. ¶ Scdo querit quid si hec solennitas nõ est seruata sed tantum coram duobus testibus libertas est ei data. et dicit quod valet et nõ habet vim quasi ex vltima voluntate: quia peculium sequatur eum nisi sit ante vel manumissione reuocatum.

Sed et si quis. Etiam inter amicos seruo presenti potest libertas in presentia quinque testium dari tam in iudicio apud acta quam extra dummodo fiat scriptura. h. d.

3 **Sed scimus.** †Seru⁹ languid⁹ a dño de domo eiectus et nemini in curam dat⁹ consequitur hodie libertatem nullo iure patronatus dño reseruato. h. d. ¶ Querit glo. quid si erit infirmus. et dixerunt quidam quod liber efficitur et non bene quia tex. iste et in auth. de nup. §. si vero solam. col. iiij. in languente loquitur: ideo dicit glo. quod seruus remaneat sed interim non est alicuius: quia pro derelicto est habit⁹ ideo occupanti conceditur: vt. ff. pro dere. l. i. et ff. et de stip. ser. l. quod si vnus et subiungit glo. quod seipsum occupare posset: quod intelligo scilicet libertatem prescribendo: vt. j. de pres. lon. temp. que pro libe. l. ij. quod etiam dico non denegari ipsum dñm si per aliam per⁹ non sit occupatus. ¶ Sed contra istam glo. vt delectus non infirmus non habeatur pro derelicto facit. ff. de sta. ho. l. seruus. et. ff. de pe. in. l. sciendum. In quibus seruus de crimine publico accusatus in iudicio fortune dimissus absolutus non habetur pro derelicto: nec etiam est liber: et sic nedum contra gl. sed etiam contra istam. l. facit. nam et languidum esse et in vinculis pro crimine capitali videntur equiparari: vt. ff. si quis caut. l. ij. §. si quis in iudicio. et §. simili modo. et l. sed et si quis. § illud simul iunctis. Sol. quod hic in delecto et abiecto: ibi in iudicio fortune ex iudicis dimisso. et hoc vult glo. hic in contrarijs. et potest esse ratio: quia hic aliquid fecit dominus propter quod pro derelicto videtur habere vel eum in libertate sua dimittere ibi nihil fecit sed tantum omisit. Subiungit tamen gloss. quod delectus seu abiectus possit esse liber. quod intellige sane si languidus erat vt hic non alio vt alia glo. que hic allegatur pro contrarijs in. l. si. ff. pro derelicto. ideo caute hic dixit esse posset et nõ dixit esse.

¶ Quero an per simplicem denegationem alimentorum libera efficiatur. dic quod non vt. j. de infan. expo. l. ij.

4 **Similiter modo.** †Ancilla vendita sub pacto ne prostituatur prostituta libera efficitur: et idem si vendens sibi reseruauit manus iniectionem et ipse postea eam prostituit nec aliquod ius patronat⁹ eis seruatur. h. d. ¶ Querit glo. quid si primus venditor imposuit penam solius manus iniectionis et emptor alteri vendens imposuit penam libertatis vel econtra et postea contingit eam prostitui quis eorum vel cuius eorum pena potior erit. et dicit et bene quod libertatis: vt. l. latius seruum. §. quod si priora. ff. de ser. exp. ot. quod in primo casu no. est videlicet quando prioris pena fuit manus iniectionis.

5 **Sed et qui.** †Serui pileati cadauer dñi antecedentes vel in lecto cadaueris stantes liberi efficiuntur. h. d. ¶ Ibi est ex voluntate que in dubio presumitur ex quo non contradicit heres vt probatur ex sequenti. et hoc etiam vult gloss. que incipit non tacere ec. et ibi: vt populus quidem. ¶ No. quod populus non debet decipi: et quod aliqua specialia statuũtur ne populus decipiatur. Et istũ tex. no. contra falsos prophetas. ¶ Querit glo. an sit nondum erat adita hereditas liberi efficiantur. et dicit quod non arg. ff. de ma. te. l. libertas et de cad. tol. l. i. §. in nouissimo. sed illa modicum faciunt: quia in libertate relicta in vltima voluntate loquuntur: nos in data a lege. glos. tamen puto veram ne repudiante herede scripto preiudicium fiat venienti ab intestato qui nõ concessit. et probatur hic in verbo heredis. sufficit tamen postea eam adire: quia aditio retro ad tempus mortis defuncti trahitur.

Illo proculdubio. Nõ attenditur voluntas manumittẽtis ea parte qua dicit se velle illum latinum libertum esse. h. d. ¶ Not. quod inutilis adiecto vitiatur et non vitiat. ¶ Contra quod ub. glo. de. l. actus legitimi ff. de reg. iur. Sol. vt not. gl. in. l. pediuo ff. de verb. s. quod hec est regula que hic ponitur. fallit ibi vel aliter hic inutile potest separari ab vtili: ideo inutile vitiatur et non vtile: vt l. si sponsus. §. generaliter. ff. de do. inter vir. et vxo. in contrario secus: ideo vitiatur totum.

Sed si sub conditione. Si heres manumittit seruũ pẽdẽte cõditione libertatis sibi relicte tenet libertas. Sz cui⁹ sit libertus demonstrabit cõditionis euent⁹ vel defunctus. h. d. ¶ No. quod res sub euentu futuro iudicabit concor. ff. de le. i. l. si sic §. si. Itẽ not. quod orcinus libert⁹. i. cui directa libertas est relicta nõ est libertus heredis si sit extrane⁹ sed agnatorũ vel cognatorũ defuncti vsque ad quintũ gradũ vt in glo. ¶ Opp. quod pendẽte cõditione nõ pot heres manumittere: vt. ff. ad treb. l. si cu. §. respõso.

a ¶ Opp. quod iura patronatus⁹ transeũt in heredẽ extraneũ: vt. ff. de in ius vo. l. veniam. Sol. vt ibi et hic.

Illud. Si peculium recipit dñs vel seruus in libertate moretur vel eũ manumittat hodie libert⁹ latin⁹

1 nõ erit sed simplex libert⁹. h. d. ¶ 1 No. quod viuere liber et mori seruus quis non pot: sed secus ecõtra in capto et mortuo apud hostes

b vt. l. apud hostes. ff. de suis et legi. ¶ Item no. quod duo contraria nõ possunt eodem momento esse in eodem subiecto. Saly.

Sed et si quis. Si dominus nubit ancillã libera efficitur. h. d. ¶ No. quod volũtas

c ex facto colligitur.

t ¶ Seruum suum qui asserit filium facit eum liberum.

2 Seruus liber efficitur domino coram testibus instrumentũ seruitutis frangente.

Ad hec. Si quis recipit ancillã in matrimoniũ vt liberã vel ecõtra mulier recipit seruũ vt libertũ dño sciente: et patiente liber efficitur et tenet matrimoniũ. h. d. videtur quod nõ procedit i ascripticio sm canones distinguitur an sciatur inter cõiuges et tũc tenet matrimoniũ aut nesciatur et tũc nõ tenet. xxi. q. ij. c. si quis liber.

1 **Simili modo.** †Affirmans apud acta seruum suũ esse eũ filiũ facit eũ liberũ et nõ latinũ licet eũ nõ faciat sibi filiũ. h. d. quod no. ¶ Idẽ de filio naturali et eũ facit legitimũ vt. ff. de na. li. auth. licẽt si quis. ¶ No. quod si nõ valet quod ago vt ago valet tamen vt potest. Contra quod opp. glo. et nos sol. de le. a. §. ij. ff. de cõsti. pecu. dic vt plene scripsi. in. l. nõ codicillũ. ff. de testa.

2. **Ille autẽ.** †Si dominus instrumenta seruitutis tradat seruo vel corrumpat in presentia quinque testium seru⁹ liber efficitur iure patronatus domino illeso seruato. h. d. ¶ Opp. glo. quod quinque testes non requirentur sz duo sufficiant: vt. ff. de pro. l. si quis chirographum. Sol. quod aliud in liberatione a seruitute vt hic aliud in liberatione a debito pecuniario vt ibi. Et est ratio quia debitor in casu nostro non potest consequi maius libertate. arg. l. quod attinet. ff. de regu. iur. vnde a viduis conaretur subtrahere ac etiam facilius posset facere vt domesticus et familiaris. et hanc approbauit glos. ¶ Alij dixerunt quod in debito pecuniario non est necesse vt instrumento probetur redditum sed sufficit apud eum reperiri: quia presumitur redditum: vt. ff. de pac. l. labeo. glos. reprobat hic et in. l. postquam. j. de pac. et ibi reddit rationem ne detur occasio per aliquem ex domesticis vt creditoribus surripiat et debitori detur. argu. insti. de pu. sub. §. igitur. Sed do. meus aliter dicit vt scripsi in. l. si de possess. ff. pro. vbi vide.

Histantummodo. ¶ Hic cassat oẽs alias leges de latina libertate loquentes: et subiungit quod hec lex habet locum in libertis futuris non autem presentibus vel iam mortuis

¶ De seruo communi manumisso. Rubrica.

¶ Socius vendere cogitur.
Seruum proprium instituens libertatem ei donare censetur.
Mulier medica esse potest

In communes. Primo altercationes antiquorum recitat. Secundo illas decidit et noua dubia remouet. Secũda ibi: his itaque. ¶ Olim si socius legabat libertatem communi seruo si erat miles eius heres compellebatur illũ emere et libertatem dare quod non erat in priuato et ex aduerso socius compellebatur vendere ne libertas deficeret: et si non conueniebant de precio iudex illud arbitrabatur. Hodie vero siue sit miles siue priuatus qui vel inter viuos vel in vltima voluntate seruum communem vellet manumittere compellitur socius siue sit vnus siue plures illum ei vel eius heredi vendere. Nec pro precio ad iudicem recurritur: quia lex ista cassatur in. versi. ne autem quantitas. et si precium oblatum non recipiat sufficit in ede sacra deponi vt hic in versi. si autem socius et peculium. sed inter socios pro rata dominij debet diuidi: et si seru⁹ ratiocinijs erat superpositus tenetur prius reddere rationes infra temp⁹ a iudice prefixũ. h. d. vsque ad versi. si autem vnus ex socijs. Vide literam

1 literam circa principium ibi licet nihil lucri etc. ¶ †No. q socius vendere cogitur licet nihil in testamento relinquatur. ¶ Cõtra quod opponit glo. de. l. deberi. ff. de fi. li. so. q ibi locus erat alie nus: hic pro parte erat testatoris. ¶ Ibi precio arbitrio preto ris. Nota q hodie in casu nostro non arbitratur qz ab ista. l. ta xatur: vt. j. in ver. si. ne autem. ¶ Sed reuoco in dubium quid qñ seruus non est cõis sed extranei nec ei est aliquid relictum quo ca su non cogitur dominus vendere si tamen dicat se velle ei vende re et discordant in precio: iudex debet se interponere et iustũ pre tium taxare: vt. ff. de fideicom. li. l. alieno. §. si is cuius. an hodie ad precium hic taxatũ sit recurrẽdum. ¶ Ego puto satis equũ vt per iudicem taxaretur secundum formam huius. l. nisi aliud adsit qd de precio habeat minuere vt. j. dicam ibi necessitatẽ ha bente socio vẽdere. ¶ No. q fauore libertatis quis compellitur vendere contra regulam. in. l. nec emere. ff. de iu. deli. et. l. inuitum. ff. de contrahen. empt. et dic vt ibi in glo. et adde quod dixi in. l. i. ff. de episc. aud. ¶ Sed glo. hoc dubitat an libertas prius spectet quam precium soluatur. et dicit quod non. quod bene not. casus est in versi. si autem. licet aliqui dixerint contrarium vt not. in. l. inuitum. ff. de contrahen. emptio. ¶ Ibi alios omnes. no. glos. quod hic non statur iudicio maioris partis quod est contra. l. et si um. et. l. maiorem. ff. de pact. et contra. l. fina. j. qui bo. ce. poss. Sed hic speciale fauore libertatis: ibi si hoc moriturus dixerit. ¶ Querit glo. quid est hoc quod dominus debuit. et respõdet quod duo habuit velle esse liberum. et quod emat a socijs. istud scdm non videtur mihi necessarium dici. nec text. iste hoc requi rit et sufficit quod ei libertatem prestare velit: vt patet ex litera in princ. et in ver. his itaqz. vbi autem de libertate non fecit men tionem et cum heredem instituisset dicit glo. quod tunc liber non esset sed hereditas non acquiritur socijs. ar. ff. pro so. l. verum. §. si seruo communi. et. ff. ad. l. fal. l. plaucius. quod est no. qz leges il le loquuntur qñ ei legatur non qñ heres instituitur. sed melius facit. ff. de here. insti. l. sed si conditioni. §. si seruum. et. ff. de here.

2 insti. l. cum proponas. †Sz de hoc hodie dubitari potest: qz ho die seruum proprium instituendo ei libertatẽ etiam dare videt olim autem non videbatur tenere institutio. sed cũ hodie teneat ista ratione: quia ei videtur libertatem vt antecedens necessariũ ei dare: vt. l. quidam. ff. de nec. ser. hered. insti. cur non et hodie idem in communi seruo ex quo inuito socio ei libertatem relin quere potest vt cum instituendo heredem videatur et ei liberta tem dare alias legare vt totum habeat et precium condecens sol uat. et pro hoc facit. j. eo. l. fi. vbi legando partẽ suam ipsi seruo dicitur absqz alia expressione ei libertatem relinquere. et hoc qz testator vr velle q amodo sit dominus suipsius quod nõ potest esse nisi mediante libertate quam ei potest relinquere. sed ita est in proposito qz dominum sue hereditatis et per consequens sui ipsius vult facere ergo etc. Sed s3 gl. vr hic casus alias quid ope rentur ista verba si testator hoc dixerit non video forte q si ista lex fuisset facta añ. d. l. quidã. prima pars esset vera. Si aũt post ea vt presumendum est ex ordine tunc gloss. ista verum dicat. et eam no. et cum ea concordat alias. ff. de here. insti. l. cũ proponas et in. d. l. sub conditione. §. si seruum. et ita teneo vt euitetur legũ correctio. Et est ratio qz qñ est cõis reperit persona socij cui que ri põt qd non est qñ est solius testatoris vñ non sic faciliter in pri mo casu. l. interpretatur vt volue libertatem relinquere cũ sit per sona cui per eum potuit et forsan voluit querere ibi per publicas personas i. iudicẽ et no. ibi sigillo impresso. Nec ob. l. cum seruus ff. de condi. et de. vbi non sufficit in bursa reliqua offerre: qz ibi p talem modũ nõ redditur ratio quã reddere tenebatur prius quã libertatẽ cõsequeret vñ vbi partẽ recipere debent non erat certũ quantũ essent reliqua. Hic vero precium erat certum ad nume rum induci traditum qui in bursa sigillo impresso in edem sacrã facit deponi in ede sacra vel alibi vbi iudex disponit: vt. l. accep tam. ff. de vsu. et hic in glo. ¶ Querit gl. quid si aliquis ex istis dominis sit minor etate an tũc dispositio huius. l. locũ habebit. et vr q nõ ar. l. lex que tutores. ff. de admi. tu. et maxime si est mi nor. xx. an. qui sine decreto nõ manumittit: vt. ff. de ma. vin. l. i. et §. in contra. est veritas: tñ per istũ text. qui loquitur indistincte: tñ qz casus est. ff. de fi. li. l. cũ quasi. §. si plures. et est iste casus spã lis qz nõ ipse sed soci9 libertatẽ relinquit quã. l. impedire voluit in ver. finali. ibi redditus. nec sufficit dicere hec sunt reliqua que offero nisi prius sit reddita ratio nec est casus in. l. cum seru9. ff. de condi. et demon.

Ne autem. No. estimationẽ seruorũ quam facit. l. ista et. ff. eo. hic. l. fi. §. i. ¶ †Et no. ex versi. sin autem notarius q mulier a põt esse medica. et forte obstetricem hic medicam appellat et pbatur coniuncto isto text. cũ. d. l. fi. §. i. vbi obstetricem medico parificat. ¶ Sed iuxta hoc quero quid si ge ex seruis hic nominatis sit ita vilis vel miserabilis seu inutilis q hoc precium nõ valet imo nihil vel quasi. Azo dicit in summa q tunc appreciari debet quãtũ cõiter haberi põt nam estimatio huius. l. est ne vltra producatur non autem ne infra possit subsi stere. quod not.

Si autẽ vno ex socijs. Ubi vn9 ex socijs primo petit seruũ manumittere postea alius idem postulat potior est primus sed vbi omnes concurrunt a princip. vel ex postfacto o mnes compelluntur sine precio et tunc omnibus seruatur ius pa trona. ii. c. sum. h. d.

Ius enim accrescendi. Si vnus ex dñis cõi ser uo libertatẽ legabat partem suã amittebat et socio accrescebat: qd hodie est correctũ per hanc. l. ei libertas competit eo modo quo supra vt hic. et insti. de dona. §. fi.

b Cum apud. b Si alter ex dñis partẽ quã h3 in seruo ipsi legauit dicit ex benigna interpretatione ei libertatẽ relinquere et sic habent locum que dicta sunt in precedenti. l. h. d.

¶ De seruo pignori dato et manumisso. Rubrica.

1 ¶ Maritus rei dotalis est dominus.

2 Seruus dotalis pecuniam dare vxori sit paratus.

Licet. Maritus dotis dñs seruũ dotalẽ manumittit sed nõ inuita vxore cui
1 spãliter pignori dedit. h. d. ¶ †No. q maritus
c est dñs c rei dotali. d Et qd seruũ dotalẽ si est sol
d uendo inuita vxore manumittit secus si non est soluendo quia tunc non ea inuita vt. ff. de ma. l. seruum dotalem. sed ea consentiente sic vt. ff. so. ma. l. qd si volun tate. Item quod seruum dotalem specialiter potest alteri pigno
2 ri dare et non tantum extraneo sed etiã vxori. ¶ †Querit gl. cir ca secundum casum. l. quid si seruus paratus est pecuniam debi tam vxori soluere. et dicit q forte tũc libertatem consequatur. ar. l. si pig. ff. de here. inst. ¶ Or. attende in casu nostro ego puto sic dicendum aut libertas fuit ei data inter viuos: et puto glo. bene dicere vt libertas confirmetur eo soluente debitum qz in pristi num statum reducitur vt. j. eo. l. si creditoribus. Et idem puto si offerat et creditore nolente recipere consignat et deponat: quia et pro alio inuito quis soluere potest vt. l. solutionẽ. ff. de sol. et pa ria sunt soluere quo ad liberationẽ consequendam vel offerre et consignare et deponere vt. l. acceptam. ff. de vsu. et pro hoc facit qz si potest inuito socio si precium seu pars offeratur et deponatur: ff. tit. i. l. i. fortius vel pariter idem in creditore. Si autem liber tas ei detur in vltima voluntate et tunc in alio seruo quam dotali adhuc sto cũ glo. ista sed in seruo dotali de quo querimus dubi to qz mortuo marito dñium serui reuertitur ad mulierem et sic reliquit libertatem directam in tempus quo suus esse definit et sic seruo alieno. vñ nõ tenet vt. ff. de ma. test. l. seruo. et supposito q directa ad fideicõmissariã trahat vt ibi dici per. l. generaliter §. si quis seruo. ff. de fi. li. tñ nec fideicõmissaria prestabit vxore quondã inuita: qz si non velit nõ cõpellitur vẽdere. et si vẽdat p cium habebit: et nihilominus creditũ suũ petet ab herede nec pote rit heres excipere de pignore restituendo. nã resoluto iure dato ris resoluitur ius accipientis vt. j. si pignus pig. da. sit. l. i. et. ff. de pig. l. grege. §. cum pigno. et ita videt mihi. Potest hic alia que rere que dicam. j. eo. l. fi.

1 ¶ Animus fraudandi an impediat etiam sine fraude.

Libertas. Tanta bonorũ obligatio etiã fisci nõ impedit libertatẽ serui nisi fraus et euentus interuenerit. h. d. ¶ †Op. q nõ sufficiat habere animum fraudandi nisi et vere frau dauerit vt. ff. qui et a qui. l. in fraudẽ. Sol. confitẽdo cõtra. et sem per animus fraudãdi credit in eo qui sciuerit se non esse soluen do vt. l. semper. in eo. tit. ista tñ sciẽtia in casu nostro nõ presumit imo ignorasse vires patrimonij sui creditur vt insti. qui ma. non pos. §. in fraudẽ. ver. pualuisse. et est ratio ne sequatur cõnexe pre sumptio doli et fraudis. alias vbi hec nõ sequeret nõ presumit qs vires patrimonij sui ignorare vt. ff. de rescin. ven. l. si quis. Op. q. licet fraus et euentus interuenerit nõ propterea libertas reuo cetur vt. ff. qui et a qui. l. fideicõmissaria. §. aristo. So. qd hic dici tur per illam limitatur vt hoc sit verum nisi post manumissio nem cucurrit decennium vt hic in glo. fin. ¶ †Quero hec. l. loq tur in obligatione fiscali quid in ciuitate vel in priuato loco: dic idem vt de ciuitate est casus. j. qui et a qui. l. in fraudem. et de pri uato est gl. j. l. proxima.

1 ¶ Obligatio bona bonorum ad futura non extenditur.

c Ab eo. Etiã expressa gñalis obligatio bono rũ nõ impedit seruũ manumitti sz spe cialis eiusdẽ serui. sic. h. d. ¶ †No. q obligatio bo norũ que qs habet non trahit ad bona futura vt hic et. ff. qui si ma. ad lib. nõ per. l. si qs obligatũ. ¶ Item q maior potentie est pignus speciale quam generale. et idem in hypothe ca quia de vtroqz loquitur lex ista in fi. concor. j. de pig. l. ij. et. ff. qui. et cau. pig. ta. contrahã. l. est differentia. Glo. opp. de. l. pre

a ¶ Qd mulier. ad de gl. in. c. nos sa ne. xxiij. q. v.

b Cũ apd. bal. hic ex isto tex. ibi fiat. colligit qd lz papa scribat fiat q non sit pfecta gra añq in mo dũ redigat et bul let. cui9 tñ Senz est verũ de quo ri de bal. in. l. si qua p calumniã. ff. de epi. et cle. et ang. i. l. põpo. als est. l. si rẽual. ibi imo ff. de rei ven.

c ¶ Maritus est dñs adde glo. in l. doce. C. d rei vẽ. in gl. in. l. reb9. in §. i. C. de iure do. et an calio marit9 dicatur possessor vide in. l. põpo. in. §. si decẽ. ff. de acqui. pos.

d Marit9 est do min9 rei dotalis Tu vide de hoc qz hoc nõ est in distincte verũ qd no. Bal. in. l. do ce ancillã. nu. 3. v si. no. scdo mari tũ. et qd ibi posui in addi. ad ci. in eo. v. et in apostil. ad bar. in v. ma rit9. ff. de reiven.

cedē.sol.ꝙ hic secundū illā nisi in fraudē creditorum.⁊ sic qđ ibi
dicit̄ de fisco habet locum in priuato.alia vide que ibi dixi.

Si vt proponis. Consentiēte creditore debitor iure manumittit seruū qui spālr̄ pignori dedit.h.d. Querit gl.quid si debitor erat minor.xx.an.dic vt in ea.

Si creditoribus. Satisfactio creditorū cōfirmat libertates manumissorū nec fraus ppria a debitore allegata.ei patrocinat̄.h.d. ℭ No.ꝙ nō audit̄ alle-
a gās turpitudinem suam[a] debere.insti.l.si pignori.⁊ intellige de creditore speciali.alr̄ in generali nulla requiritur satisfactio nisi fraus animo ⁊ interuenerit in.l.ij.⁊.iij.ā.eo.

1 Serui qui de pupillari pecunia emunt̄ sui non efficiuntur.
2 Maritus vxore inuita seruum manumittere potest.

Si tutor. Serui empti a tutore de pecunia pupilli intelligunt̄ ei spālr̄ obligati ideo nō pñt a tutore manumitti.h.d. ℭ Not. ꝙ spālis obligatio tacite inducta a.l.tm̄ operat̄ quātū spālis facta ab hoīe. ℭ 1 Item no.ꝙ serui empti de pecunia
1 pupillari nō efficiunt̄ sui. ℭ Cōtra hoc op.gl.de.l.curator.ā.argu.tu.l.ij.ff.qñ ex fac.tu. Et sol.ꝙ illud pcedit qñ ratificat pupillus emptionē vt ibi:nō alias vt hic. ℭ Nec obstat ꝙ alr̄ cōsueuit regulr̄ dici qđ meo noīe est gestū ratū habere nō possum vt l.si pupilli.§.si ego.ff.de neg.gest.qꝫ in minore est spāle vt dictis ll.sicut in milite.vt.ā.de rei vē.l.si vt pponis.vbi vide qđ ibi scripsi. ℭ Et no.ꝙ nō sufficit simplr̄ ratū habere ꝯtra factū a tutore:qꝛ nihil ageret sꝫ oꝫ dicere qđ ꝯ factuꝫ a tutore vult noīe suo factū fuisse ⁊ ipsam rē ac si p se empta fuisset habere ⁊ sic est eius electi rem vt sibi quesitam habere vel ipsam vt pignori obliga-
2 tam tenere. ℭ 2 Op.ij.de.l.ij.ā.eo.vbi marit⁹ manumittit vxore inuita:⁊ debitor inuito fisco. Rñ.glos.ꝙ minor est hic magis priuilegiatus ꝙ̄ mulier ⁊ fisc⁹. Et est rō quia in illa.l.bona erāt generaliter obligata vxori vt in prima.l.vel fisco.vt in secunda.hic vero res empta est specialiter pupillo obligata.⁊ sua esse potest illo hic eligēte vt dixi. Quid autē esset de seruis emptis a marito de pecunia vxoris collige ex his que dixi in.l.ex pecunia.ā.de iure do.⁊ in.l.si vt proponis.ā.de rei ven.

1 Maritus seruum dotalem manumittere potest.

1 Si hec. †Serui dotales siue empti de pecūia dotali possunt a marito iure manumitti.h.d. Sꝫ dubitari potest qđ de emptis ex alia pecunia vxoris ꝙ̄ dotali p maritū ex pprio noīe mariti.dixerunt gl.qđ efficiunt̄ vxoris ⁊ si ita est manumitti nō pñt.ita videtur notari in.l.si vt pponis.ā.de rei vē.⁊ per.l.si vxor marito.ff.de do.inter vi.⁊ vxo.sed hoc tenēt cōtra.vt dixi in.d.l.si vt pponis.nisi pecunia fuisset per vxorē viro donata:qꝛ tūc in subsidiū viro non existente soluendo vtilis in rem in specie empta cōpetit mulieri vt.d.l.si vxor.in fi. ℭ Sed tunc quero tam in casu huius.l.ꝙ̄ in casu huius.l.si maritus tēpore restitutionis dotis repertur non soluēdo an tūc libertas prestita reuocabitur ne vxor damno afficiatur vt in casu.d.l.si vxor.quo pecunia fuit donata videtur quod non ⁊ sibi imputet mulier. Ratio est quia tunc maritus non tenetur quando locupletior non est vt.l.si sponsus.in fi.⁊.l.si ei.§.i.ff.de do.inter vi.⁊ vxo.sed in casu huius.l.quo seruus est dotalis vel quasi est maius dubium.naꝫ libertas que semel valet non retractatur vt.ā.de ma.vin.l.i.⁊.C.si aduersꝰ.lib.l.l.ergo ⁊c. Pro hoc facit quia in aliꝭ rebus maritus habet hypothecariam qua potest vti cōtra quemlibet possessorē.vt.l.vbi ā.de iure do.nam he.ll.⁊ similes intelliguntur qñ maritus tēpore manumissionis est soluendo.alias non valet manumissio vt ā.e.l.i.⁊ clarius.ff.de ma.l.seruum dotalem.⁊ ita teneo ⁊ adde ꝙ no.l.dotalem.ff.so.ma.

ℭ De seruis reipublice manumittendis. Rubrica.

1 Seruus ciuitatis qualiter manumitti possit.
2 Princeps tollens legem communem an dicatur tollere etiam municipalem.
3 Seruus ecclesie potest a prelato manumitti.

1 Si ita. †Seruus ciuitatis potest manumitti ab ordine decreto presidis interueniente nec fuga vicarꝭ est iusta causa ipsum reuocandi in seruitutem.h.d. ℭ †No.quod non
2 est absurdum vt.l.municipalis disponat idem quod ius commune vt hic in prin. ℭ †Sed dubium est si princeps tollat.l.communem an dicatur tollere etiaꝫ municipalem. Dic quod si tollat per rescriptum non dicitur tollere.l.municipalem ex quo de ea non facit mentionem vt.l.exemplo.l.de capers.lib.x.vbi casus.et probatur.ā.de colla.do.l.ii.eo.li.⁊ ibi glo.de hoc singulariter notanda.⁊ de hoc latius dixi in l.finali.ā.si contra ius vel vti.pu.si autem tollat.l.communem.
Alio modo di.aut simpliciter cassando:et tunc non dicitur tol-
b lere nec cassare consuetudinem nec statutum ciuitatis[b]. Aut disponendo contrarium eius quod in.l.ipsa esset dispositum puta si hodie constitutionem faceret per quam disponeret ne seru⁹ alicuius ciuitatis possit manumitti sine eius expressa licentia:et tunc puta quod tollatur etiam statutum ciuitatis qꝛ disponit super contrario.a statuto disposito et eius obseruantia:et per hoc
3 accedat.l.iij.§.diuus.secundo respon.ff.de sepul.vio. ℭ †Querit glo.an seruus ecclesie possit a prelato ecclesie manumitti cum decreto episcopi.dic quod sic vt in ea. ℭ Quero quid in seruis alterius vniuersitatis vel collegij.dic ideꝫ vt manumitti possint vt.l.i.⁊.ij.ff.de ma.que ser.ad vniuer.parti.impar.⁊ scias quod eis manumissis si peculium non sit ademptum intelligitur concessum in eo.ti.l.iij.

1 Manumissus a ciuitate potest matrimonium contrahere.

1 Si decre. †Manumissus solenniter a ciuitate pōt matrimoniū cōtrahere et nati ex eo sunt liberi ⁊ in ptāte patris.h.d. ℭ Nota quod ordo decurionum totam ciuitatem representat. ℭ Item quod rem ciuitatis alienat cum decreto presidis vt est in l.precedenti. ℭ Sed in contrarium facit.ff.quod vi aut clam.l.prohibere.§.planc.sed ibi non ordo sed procu.reipublice faciebat quod ei non permittitur etiam cum decreto presidis. Sed vbi ordo fecisset cuꝫ decreto an teneatur alienatio extra causam manumissionis ⁊ videtur quod non. Nam hic videtur speciale quia constitutionibus principum expressim hoc cauetur: vt in.l.penul.⁊ hic nisi constitutione municipali hoc caueatur vt d.§.planc.⁊ pro tanto cum in rebus ciuitatum vendendis multe requirantur solennitates vt.ā.de ven.rerum.l.fina.lib.x.consilium datur vt ciuitas prius faciat prouisionem vel statutum de modo vendendi.⁊ postea syndicus vel procurator illum a iodus sequitur.

1 Libertus tabellio esse potest.
2 Libertus decurio esse nequit sed eius filius sic.

Titulo. Sine causa iusta libertatis etiā mancipium nō reuocatur in seruitutem et non est iusta causa tabellionatus officium licet tabellio seruus publicus appelletur ⁊ natus matrimonio contracto cum liberto nascitur ingenuus ideo ad decurionatuꝫ
1 aspirare non prohibetur.hoc dicit. ℭ 1 Not.quod libertus[c] po-
c test esse tabellio sed non seruus[d] vt.l.generali.ā.de tabel. De ha-
d stardo dixi.ā.de man.pn.cl.i. ℭ Item no.qđ tabellio appellat̄
e seruus publicus[e] non quia sit seruus sed quia cuilibet et sic publice seruit vt hic. ℭ Item not.quod tabellionatus officium nō
2 mutat statum. ℭ †Item not. quod libertus secundum tempora ista non poterat aspirare ad decurionatum vt hic et.ā.si seruus aut liber ad decu.aspi.lege prima.lib ro decimo.sed eius filius natus ex legitimo matrimonio sic vt hic in fine.hodie vero et libertus potest quia ex ipa manumissione consequitur ius aureo anulo.et ingenuus denunciatur vt in autentica sed hodie.supra de in.eu.an.in cor.vt lib.de cetero.in principio. ℭ Querit glos. quare dicit ex liberis.⁊ dic in ea. Super prima glossa que exponit quibus quo.dic et sic non obstat quod nisi ex causa tantum quis potest dominium rei nasciscivt.l.tertia.§.ex plurimis.ff.de acquirenda possessione.sed melius exposuisset id est quorum aliquo.

ℭ De his qui a non domino manumittuntur. Rubrica.

1 Manumittens seruū alienū ad quid et cui teneatur.
2 Ratum habere an possit quis quod suo nomine gestum non est.

Eum qui. Scienter manumittens seruum alienū vt propriū teo domino hoc eligenti ad preciū.hoc dicit. ℭ 1 Op
1 ponitur quod non teneatur ad precium ex eo qꝛ illud a manumisso non recepit nec ignorās alienum esse dꝫ penam pati vt.l.si ignorans.ff.locati.sol.qđ hic sciebat alienum vt in prima gl. ℭ 2 Op.qđ hic non seruet̄ ratio recti sermonis cōtra.l.plancius.ff.eu.et arg.le.solu.
2 supplēdo ter.vt in.ij.gl.in pn. ℭ †Op.ꝙ ratū hre n.possit nō suo noīe gestū nisi in subsidiū re perēpta vel rescripta vel aliter ad impossibilitatē dādi reducta vt.l.ind.ā.de rei ven. Sol.quod hic speciale fauore libertatis.⁊ ideo ad questionem gl.qua queritur qua actione precium petatur. Respond.quod vtili actione nego.gest.quia aliter non potest petere nisi ratum habeat:ideo eo ratum habente actio in tabulis confueta debet dari que est ratio negociorum gestorum vt dicta.l.mater.et sic nunc actio in factum nunc prescriptis verbis. Bartholo.de Saliceto.

1 Procurator seruos quos emit manumittere potest.et numero.2.
3 Dominium per generalem procuratorem queritur.

ℭ Allegās turpitudinē suā.ad de abb.l.c.lator.de re iud.vbi allegat casum in quo auditur allegās turpitudineꝫ sed vltra abb.fel in d.c.lator.allegat alios casus.

b Statutū ciuitatis.adde hic de ductis.s.an subiato iure cōi tollantur statuta dispōnentia idē qđ ius cōe.⁊ vid de hoc plene per ro.fin.cccvi.inci.inde surat seruare statuta.

c ℭ Libert⁹.adde spe.tit.de instru.edi.in.§.viij.versi.qđ de liberto.

d ℭ Non seruus. Adde gl.in.l.ij.ff.de republi.

e ℭ Seru⁹ publicus.adde.l.non cū.ff.de adop.c.ad audientiam.de rescrip.glo.in c.quāꝗ̄.de vsur.lib.vi.

Felicissima. ¶ †Si proc. emit sibi ser-
uos anteq̃ tradat dño po
test manumittere illos. hoc dicit. ¶ Oppo. qđ non
possit illos manumittere quia statim cum tradun-
tur sibi dñium transit in dominū vt. ff. de dona. l. qui mihi do.
& de acqui. pos. l. i. §. hec que de seruis. de acqui. re. do. l. si procu-
ra. & sic cum hec felicissima non extiterit domina manumittere
non potuit. Sol. primo sm Mar. quod hic in pcura. generali:
in contrarijs vero in speciali. & sic plus operatur in translatio-
ne dñij speciale mandatum q̃ generale. arg. l. illud. §. si talis. ff.
de minori. & l. pomp. ff. de procur. Tol. hoc reprobat glo. qr tan
te potentie est generalis in eo qđ agit virtute sui mandati quā-
te est specialis in eo quod agit rōne sui mandati ex quo vtrūq;
mandatū est sufficiens vt. l. si duo. ff. de admi. tu. secus si vnū tan
tum esset sufficiens: puta spāle & non generale: vt in. l. alle. per
mar. ideo glo. al. sol. Et. i. glo. dicit q̃ hic emit noīe pprio. in cō
trarijs egit & pcepit pcuratorio noīe dñi: & hec est in se vera. Et
hoc etiā vult glo. in prin. glo. ij. dum dicit q̃ hic neuter sciuit in
alio vt ei quereref. Sed hec sol. aliqualiter diuinat. nec est verisi
mile q̃ pcura. venerit contra mandatum quare glo. ij. suppoſi
to q̃ hic emerit pcuratorio noīe dicit q̃ vterq; tam venditor q̃
emptor gessit in alio vt queratur dñio: & statim ei queritur vt. d.
l. qui mihi donatū. & de acqui. re. do. l. si procu. Aut nullus eorum
hoc gessit & tunc vbiq; dixerunt glo. q̃ dño non queritur: vt. ff.
de acqui. re. do. l. res ex mandato. & de acquir. pos. l. i. §. hec que
de seruis. & §. fe. Aut alter eorum tñ hoc gessit: & tunc vbiq; di-
xerunt glos. qđ dñium transfertur vt hic habens in. d. l. si. sed in
d. l. si procu. & in. d. l. qui mihi. & §. si quis alteri vel sibi. l. si. & mo
uentur per. d. l. si. ¶ Sed attende q̃ illa. l. si. loquitur quādo tra
dens hic gerit in animo & queraf dño sed non recipiens et tunc
glo. bene dicit. Sed ibi econtra tradens hic non gerat sed reci-
piens sic: tunc videtur q̃ dñium non transferatur. ar. l. id qđ no
strum. j. de reg. iur. & ff. ex qui. cau. ma. l. nec vtile. & allegat bar.
pro casu. ff. de do. l. absenti. in fi. vbi mens dantis tñ inspicitur.
& ad idem inducit. l. si tibi dederim. j. eo. tit. & pro hoc accedat. ff.
2 de acqui. pos. l. per seruum. §. fi. ¶ † Sed iuxta hoc queri pōt qr
predicta locū habēt in causa certi. quid in dubio est presumēdū
& bar. in. d. l. qui mihi donatum. distinguit aut contractus & tra
ditio fiunt simpliciter ita q̃ nihil horum factum est procurato
rio noīe: & tunc neuter eorum videtur agere vt dño queratur s;
vt pcuratori suo noīe: qr illo videtur emisse: vt. l. res ex manda-
to: de acqui. re. do. quē in dubio intelligi debet. & l. pignori. §. i.
ff. de vsuca. Et pro hoc erit hic casus sm lecturam facit gl. Aut
vtrumq; eorum factum est procuratorio nomine domini & tunc
vterq; intelligitur agere vt dño queratur. vt. l. si procura. meus
de acqui. re. do. Aut alterum tñ & tunc aut contractus fuit cele
bratus pcuratorio noīe dñi sed traditio facta est simplr & tunc
si incontinenti est secuta traditio intelligitur facta procuratorio
noīe dñi: ex vi tacite repetitionis: vt. l. tacita. §. idē respon. ff. de
a ver. ob. & qr que incontinēti[a] fiunt inesse videntur: vt. ff. si cer. pe.
l. lecta. ver. dicebant. Aut traditio secuta est ex interuallo: & tūc
inquit ipse q̃ tradita non intelligitur pcuratorio noīe: ideo do
mino nō queritur sed ei cui traditur. ar. ē. si quis alteri vel sibi. l.
multum in fi. ¶ Et ego puto q̃ traditio intelligit facta ex eadē
causa: titulo q̃ mō quo contractus fuit celebratus q̃ ex ea causa
petitur & recipitur dari creditur. arg. l. prout quisquis. ff. de sol.
l. nihil tam naturale. ff. de regu. iur. & p hoc accedat. l. minus in-
structus. de acqui. pos. Non ob. l. si. ē. si qs alteri vel sibi: quia ibi
non cōtraxit eo modo quo debuit vt ibi notaf. Si vo ecōtra cō-
tractus est celebratus simplr s; traditio est ei facta pcuratorio
noīe dñi: & tunc licet istū casum nō attigerit Bart. Ego dico qđ
querif dño qr retro cōtractus simpliciter factus tūc ab emptō-
re declaraf vt l; nō expresserit tñ pcuratorio noīe gesserit & non
pprio cui venditor cōsentit ex quo ei pcuratorio noīe recipienti
tradit. & sic volūtas vtriusq; in transferēdo in dñm concurrit er-
go &c. vt. l. per seruū. §. si. ff. de acq. pos. & l. i. §. si pcura. e. tit. Vlti
mo ex. ista gl. & ceteris allegatis reprobaf opi. mar. ¶ † No.
5 q̃ per pcu. gnālem querif dñium. Sed cōtra hoc & alia supradi
cta facit. l. si ego. ff. de neg. gest. So. q̃ ibi in gestore vt ex tituli si
tuatione colligif. Nam & ille est pcur. lato sumpto vocabulo vt
ibi no. Sin autē illā pure velis intelligere in pcuratore generali
dic q̃ ibi erat ad alia constitutus. de hoc tamen latius dicam. j.
de acqui. pos. l. i.

b Vi tibi. [b]Non venditione hereditatis sed tra
ditione rerum transfertur dominium
hoc dicit.

Ji non proprietatem. Te-
nens
seruū precar o non manumittit. h. d. ¶ No. q̃ per p̄
cariū transfertur solū vsus & ministerium. ¶ Itē
no. regulam quam hec lex facit ibi nemo enim &c. ¶ Opp. de. l.
compent. ff. qui & a qui. sol. vt in glo.

a Ji tradita. Donator post traditionem inter-
dicitur manumissio. h. d.

1 ¶ Minor manumissioni consentire potest.

Ji pater. Filius qui p se nō pōt manumit-
tere nec patri pōt consentire. h. d.
1 ¶ †Op. qđ minor possit manumissioni cōsentire. vt
ff. de ma. vin. l. si pater. Solu. vt in glo. in fi. ¶ Que-
ro quid si iste filius esset maior. dic qđ tunc consentire posset quia
per seipsum posset. & quia econtra pater filio cōsentit & qr ambo
c censentur vnum corpus[c] vt insti. de inuti. stipu. §. ei qui. & sic non
ob. regula que se habet qđ per alium quis manumittere nō po-
test. vt. l. nec mulierem. ē. de ma. vin. & ibi latius dixi.

1 ¶ Libertas seruo alieno prestita domino non preiudicat.
2 Preiudicans sibi in vno an etiam in alio sibi preiudicet. et nu
mero. 3.

d Ji a non dñis. [d]†Libertas prestita
1 seruo alieno cū iudi-
cis vel principis decreto non p̄iudicat dñi vero qr prin
cipem fefellit punitur pena hic statuta. Et cessat ista
si seruus ille sibi libertatem prescripserit. h. d. ¶ No. hic penā
quintupli. contra qđ opp. glo. de. §. oēs. insti. de ac. sol. qđ ibi de
2 applicanda vni: hic pluribus: & glo. ibi vide plenioē. ¶ †Itē
no. q̃ qui sibi preiudicat in vno & in alio: cōtra qđ opp. glo. de. l.
item si reus. in prin. ff. de ali. iu. mu. causa fac. So. gl. vel dic q̃ ibi
iura sunt per se principalia. hic vnum principale aliud consecu-
tiuum. ideo negligēs sibi in principali p̄iudicat sibi in consecuti
3 uo. ¶ †Qu rit glo. an econtra qui sibi in vno iure prouidet in
alio sibi pruidisse videaf. dicit gl. q̃ sic vt. ē. de inof. testa. l. cōtra
maiores. Sed in oppositū facit. ff. de excu. tut. l. scire opз. §. opз.
Sol. qđ glo. & ll. in ea allegate pcedunt qñ iura plura non erant
in concursu cum patientia. nā eo casu diligētia in vno pdest in
alio siue alia iura vere sint in esse producta. vt. ff. de adul. l. quin-
quennīū. siue non vt. d. l. ɔtra maiores. ¶ Caueat tñ ne isto secū
do casu scienter eligat incompetens: qr tunc non ascriberef ad
diligentiā sed negligentiā. vt. l. mater. ff. de inof. testa. sed cōtra-
rium de. l. scire opз. pcedit qñ iura plura in cōcursu se cōparan-
tur. quo casu dic aut oriunf ex eodē fonte vel causa. & tūc diligen
tia in vno prodest in alio. vt. j. de duo. re. l. fi. in fi. aut oriuntur ex
fonte diuerso. & tunc diligentia in vno non pdest in alio vt. d. §.
oportet. nisi diligentia in proponēda sic esset gñalis qđ cōcerne
re oia illa iura posset: qr tūc in oibus pdesset. vt. j. de an. ex. l. fin.

¶ Qui manumittere non possunt. Rubrica.

1 ¶ Libertates directe an differant si inter viuos an in vltimus
competebant voluntatibus.
2 Libertas preualet fideicōmisso.

Ertum. Ut libertates directe reuocē
tur tanq̃ in fraudē creditorū
date duo requirunf. s. fraudis cōsiliū & euē-
tus & creditor intelligif etiā cui ex vltima volun
tate ad libertatē prestandam debetur. hoc dicit.
1 ¶ †Querit glo. an inter istas directas liberta-
tes sit differētia an inter viuos vel vltima voluntate cōpetāt. et
dic glo. & bene qđ nō vt hic & ff. que in frau. cred. l. si quis cum ha
beret. & insti. q̃ ma. nō possunt. §. pualuisse. Sed qđ in fideicōmis
sarijs dic quod solus euētus sufficit. vt. j. eo. l. si. ibi. §. fin. & ibi vi
de rationē diuersitatis ɔtra vltimā op. q̃ legatarius vel fideicō
missarius nō cōputetur in numero creditorum. vt. ff. ad. l. fal. l. in
ratione. §. qđ vulgo. & j. de bo. aut. iu. pos. l. i. Solu. qr hic qñ ma
numittens erat debitor ex fideicōmisso sibi a defuncto quondaз
d relicto: ibi qñ nō ipse sed heres eius debitor efficif ex fideicōmis
so ab ipso manumittēte relicto. ¶ Opp. qđ fideicōmissarius cre
ditor nō censeaf. vt. ff. de act. & obli. l. is cui. & ff. qui & a quib. qui
in fraudē. Rñ. gl. q̃ hic in fideicōmissario puro: ibi in ɔdit ona
li qui interim debitor non censef. secus in cōditionali ex ɔtractu
2 vt ibi dicif. †Et est mirabilis ille casus vt libertas preualeat fi-
deicōmisso etiā si postea existat cōditio fideicō. cū & aduersus fu
turos creditores possit fraus excogitari. vt. l. i. j. de iure fisci. secūз
vnā lect. & ē. de dona. ante nup. aut. sed iam necesse. Sed habe-
mus dicere q̃ fauor libertatis operaf & tamen iste fauor nō atte
ditur si seruus ipse erat is qui per fideicōmissum sub cōditione
alij debebaf. Nam interim manumitti non potest nec aliquā li-
bertatē cōsequi. vt. ff. qui & a qui. l. generali. & de manumissione. l.
seruum. & ibi glo. ceteris plenior. De ratione igitur diuersitatis
cogita: sed prima facie mihi videtur istā: quia vno casu seru⁹ est
effectus: alio non.

Eruos. Seru⁹ etiā p interpositā psonā seruū
peculiarem nō manumittit. hoc dicit.
¶ Cōtra hoc op. glo. de. l. ei petit. ff. qui & a qui. Sl. nō
solum dic vt ibi no. q̃ ibi seru⁹ ex noua causa fuit factus vnde no
cēt manumisso vel ibi cōi opin. liber reputabatur & manumis-

a ¶ Incontinēti. adde Soc. consi. cclij. incip. in cā do. Jo. versi. i. qr conuētio. circa fi. l. ij. pte. char. clj. & cōsi. cclxxij. incip. in presenti consultatione ver. ij. qr in. d. pte char. clxxxvi. Itē adđ eundem consi. lx. vij. incip. frustra ver. circa secūdā q. circa princi. in pma parte. char. cxvij.

b ¶ Qui tibi. no. tex. singu. pro gl. in. l. c. de vsucapi. pro dona. et pro illa glos. vide bal. in. l. iulia. ē. de iu redo. quam facit sing. ibi & ang. in disputa. sua inci. in refulgēti pala tio vbi sequit̄ illā gl. alle. l. i. ff. d pi. & Jo. in. l. i. alias in rubr. ff. so. ma. vbi etiā illā alle. tamen istum tex. non allegant.

c ¶ Ambo cēsent vnuз corpus. ad hoc adde Soci. cōsil. xxx. inci. psequēdo ordineз. ver. circa tertiam q. circa mediū. cū ver. se. in pria pte char. lxij. & cōs. cclxxij. inc. visis instrumētis ɔcessionum. v ad tertiā respondetur. circa medium in secūda pte. chart. cclix.

d ¶ Si a nō dñis. adde q̃ bal. in. l. si qs ad declinandam. col. iij. ē. de epis. & cleri. dicit istum tex. est multum notabile ad hoc q̃ in summario dicif. & illum ad ipsum multū extollit Bartol. post gl. in. l. iij. ē. qđ metus causa.

sus etiam reputabatur hic omnes dñi non ignorabantur.

1 ☞ Manumissio non tenet que fit exclamante populo.
2 Magistratus dño serui asserenti liberū esse non tenet credere.

Diuo marco. ¶ †Ad exclamationem ppli facta manumissio non tz.h.d. Et assignat glo.ronē qr metu coact⁹ dicitur manumittere: vt.ff.quis a quibus.l.si priuatus. ¶ Sed in 𝔠trariū facit vt libertas teneat ipso iure lz dñu subueniat contra metum inferentem.vt.ff.quod me.cā.l.metū.§.idem pom. Solu.vt ibi no.z facit tres casus. Nam aut dñs compellitur ab extraneo.z habet locum.l.contraria. Aut ab ipso seruo aut ipso iure liber non efficit: vt.ff.qui z a qui.l.ille seruus: aut a
2 populo z idem vt hic.z.d.l.si priuatus. ¶ †Quero dum magistratus ex leui causa liberū volebat torquere vel castigare seruū dñs dixit magistratui caue qd facias qr liber est. ¶ Queritur an ex his verbis liber efficiatur. dic qd nō. casus est in.d.l.si priuatus.§.fi.qd facit vt confessus se debitorez alicuius in aliqua quātitate ob aliā causam quā forte ob hoc euitare voluit ne forte grauaret ab aliquo vt ei mutuaret vel qd donaret ex tali confessione non obligetur nec cōtra eū pbaret lz pars ibi fuerit presens z tacens. de quo latius dicam.j.de confes.l.4.

Si minor. ¶ Minor annis viginti non pōt tradere seruū ad manumittendū.h.d. ¶ Op.de.l.illud.§.i.ff.de ma vi. Sol.qd ibi fuit casus econuersus ad istum. ¶ Op.ad idē de.l.iij.§.nec inter.ff.de ma.Sol.vt in glo.

Sed hodie. Querit glo.an hec aut.in libertatib⁹ in terminis corrigat iura precedētia z dic qd nō. Et bene vt pbat verbum relinquere hic positū qd vltimas tm̄ volūtates 𝔠cernit: vt.ff.si ta.te.mil.exta.l.i.z.§.§.fi.quod not.scias qr ad omnē titulū adaptatur vt pbatur in.l.generali.ā.de sac.san.eccle.

Si in fraudem. In fraudem scīs nō potest libertas pstari nec dicitur fraudare vbi precium fuit solutum redemptori manumittenti.h.d. ¶ Contra primū op. de.l.si fideicōmissa.§.Aristo.ff.qui z a qui.Sol.qr ibi manumissio fuit roborata cursu decennij: hic secus.

1 ☞ Tutor solus libertatē debitā pupillo prestare non potest.
2 Tutor absqz pupillo manumittere non potest.z nu.3.

Ex fideicōmissaria. Sol⁹ tutor non pstat libertatē pupillo debitā.h.d. ¶ †Glo.op.de pluribus legib⁹ z vbiqz scimoluit. vnde simul cōiungo que dicuntur in glos.z sic aut tutor vult manumittere ante tēpus manumittendi z non potest vt hic in.§.lex. Et est ratio quia pro tunc manumissio erat volūtaria nō necessaria.vt.ā.de oper. lib.l.iure.ideo tūc oia als requisita essent necessaria: aut post tēpus manumittendi: z tunc aut pupillus est infans vt dicit glo. quod pōt.arb.ā.de iure deli.l.potuit.z.l.si infanti.quod intelligo si causa non sit pbanda als non potest sine decreto. Quādo aūt causa sit pbāda colliges ex sequētibus. aut est maior infante z tunc fac tria membra que sequuntur qr aut seruus manumittendi fuit patris pupilli qui sic disposuit eum manumitti et tūc si queritur an iudicis decreto sit opus.z dico qd non: vt.ā.quan
2 do decre.opus non est.l.4.z hoc in glo. ¶ †Sed si queris an solus tutor^a absqz pupillo manumittere possit.z dico qr nō vt hic sed pupillo manumittēti autorari pōt z debet.ff.de fi.li.l.ex causa si.aut seruus manumittendus fuit alterius testatoris quā patris pupilli: z tunc aut queritur an solus tutor possit.z dico quod
3 non per hanc.l.que loquit indistincte. ¶ †Aut queritur an solus pupillus z tūc casus videt qr sic.ff.de ma.vind.l.si rogatus. in prin.in verbo incūctanter.z.ff.de fi.li.l.cum quasi.§.i.et est ratio qr non manumissus ad libertatē peruenerit ex pncipijs cōstitutione vt.l.causam.ff.de ma.z ibi not.z.d.l.si rogatus.in.§. fi.honestū tn̄ quasi z deb.ui est vt tutorē requirat z eius autoritate faciat que si nō consentit manumissio tn̄ tenet: vt.d.l.cum quasi.§.i.z sic his casibus decreto opus non est. aut seruus manumittendus erat pprius pupilli ita qr non testatoris et tūc solus tutor nō potest vt hic sed pupillus autorari debet: vt.ff.de fi.li.l.ex causa. que glo.idem intelligit in casu isto z an decreto sit opus videt casus qr sic in.d.l.si rogat⁹.§.fi.z clarius.ff.de ma. l.causam.§.fi.z ratio qr cā est pbāda z per iudicez examinanda vt ibi z inter cetera quātitas emolumēti peruenti vel peruenturi ad pupillū est per iudicē cōsideranda cum precio serui manumittēdi vt.d.l.si rogatus.z mō est clarificata hec intricata materia. Et hoc.qñ gradus manumittendi nō est furiosus.nō tunc vēdicat sibi locum.ff.de ma.l.seruus furiosi. Et licet illa loquat in adulto qui est sub curatore: tn̄ glo.hic exposita extendit illum casum etiā ad pupillū furiosum q esse debet sub tutela.vt.ff.de tutelis.l.qui hz.qd est notandū.z qd dixi in seruo legato vt manumittatur locum hz in donato: vt.d.l.cum.z.d.l.si rogatus.et est ratio qr z legatum est donatio: vt.l.legatum.ff.de lega.§.z qr in vtroqz est eadē ratio in glo.in fi.dic.So.qr solus tutor nō manumittit vt hic: sed autoratur manumittenti vt ibi.

1 ☞ Fraus ex euētu in fideicōmissarijs libertatibus attēditur.
2 Libertates in fraudem date an valeant.
3 Animus fraudandi debet in directis libertatibus probari.

1 **Si debitor.** ¶ †In fideicōmissarijs libertatib⁹ fraus consideratur ex euentu tantū.h.d. ¶ Sed cur in directis requirat vtrūqz scz cōsiliū z euētus: vt.ā.eo.l.i.glo.ridet duobus modis. Sed prima rñsio non tollit questionē.ideo docto.cōuiter tenēt scdam quā sic declara. fideicōmissarie prestant ab herede qui nō pōt vltra vires hereditatis cū es alienū ante oia debeat deducere: vt.ff.ad treb.l.i.§.pe.directe vo pcedūt a defuncto cui nulla facta est interdictio: nec intellexi aliquod onus deducendi ea alienum. ¶ Nunc accedo ad aliquas oppositiones.
2 ¶ †Et primo oppo.qr libertates in fraudē date valeāt: vt.ff.de cōtrahen.emp.l.si sciens.in fi.z insti.de act.§.item si quis.Sol. qr in libertatibus est speciale vt ipso iure nō valeāt vt hic.ā.eo. l.i.z insti.qui ma.nō pos.in prin.z est ratio qr si teneret eius facto reuocari non posset: vt.C.si aduer.lib.l.i. Sed alie alienatiōes ideo valent ipso iure quia per creditores reuocari possunt.vt.d. §.item si quis. ¶ Opp.quod imo manumissio licet fraudulose non possit dici nulla: vt.ā.de ser.pi.da.ma.l.si creditoribus.in fi.Sol.quod creditores dicere possunt.vt hic cū si.non fraudat ipse quia turpitudinem suam allegare non pōt vt in contrario. ¶ Oppo.scdo qd imo nec creditores: vt.l.qui soluendo.§.fi.ā here.insti.Sol.fallit qñ non existens soluendo seruū necessarium cū libertate sibi heredē instituit.z ratio fallētie est vt defunctus habeat. ¶ Op.iij.ad idē de.l.si cum fideicōmissaria.§.at is.ff. qui z a qui.So.ibi fuit confirmata prescriptione decēnij vt not.
3 ā.eo.l.si in fraudem. ¶ †Quero quomodo animus^b fraudandi
b probabitur in istis directis libertatibus.fi.qñqz vere quia aliquibus dixit.quandoqz presumptiue vt si nō habēs nisi seruos in bonis omnes manumisit: vt.ff.de his qui in fraudem credito. l.omnes.§.lucius.idem dic si quis habens stichuz z pamphilū in bonis z nihil aliud stichum aut pamphilum stipulanti promittat z postea alterum eorum manumittat.nā non est sine fraude: ideo non tenet manumissio quia alter non manumissus interim mori possit. casus est notandus in.l.cum heredit.s.§.si tit.ff.qui z a quibus. Ubi autē aliud haberet in bonis ita quod soluendo remanet dicitur esse sine fraude: ideo tenet manumissio vt ibidem in.l.sequen.z idem fortius esset si non alternatiue sed copulatiue promisisset vtriqz. ¶ Quero in libertate in vltima voluntate relicta directa vel fideicōmissaria quod tempus inspiciatur vt sit hereditas soluendo vel non.respond.tempus adite hereditatis licet tempore mortis soluendo fuerit.text.est.not.ff. qui z a qui.l.mortis. Et hic attendendum quod licet heres sit locuples ex alijs suis proprijs bonis non sufficiebat ad validandam libertatem: vt not.eo.tit.l.cum hereditas.in prin.quod an hodie sit correctum si non confecerit inuentarium per auten.sed cū testator.in fi.ā.ad.l.fal.dubitari potest.z puto quod sic alias libertates essent deterioris conditionis quāz legata pecuniaria quod non est dicendum. Item sciendum quod libertas relicta sub hac conditione si meis creditoribus satisfactum fuerit non potest dici in fraudem relicta: vt.j.e.l.cū hereditas.§.responso. z hec sufficiant.

¶ De his qui non possunt ad libertatē peruenire. Rubri.

¶ Continua rubricam vt in glo.

1 ☞ Uincula perpetua que dicantur.
2 Libertatibus in dubijs fauetur.

Cum diuus. Serui damnati ad perpetua vincula nō possunt ad libertatem perduci nec clamari ad tempus durante tempore pene: sed finito sic: z libertas medio tempore eis relicta tunc eis prodest. hoc dicit. ¶ Glo.quod pena relicti preualet li-
1 bertati. ¶ †Item scias quod ista verba ad perpetua vincula duplicem habent intellectum. Unum vt intelligatur vt prima facie verbum sonat scilicet in perpetuis carceribus.z sic in vinculis carcerum: Et iste intellectus esset multum notandus: sed non puto quod sit de mente huius litere: Quia libertas ei relicta nō
c contradiceret vinculis carcerum quia etiam liber homo^c potest condemnari ad perpetuum carcerem et condemnatus liber remanet. Alium habet intellectum vt intelligatur in perpetua vincula seruitutis et sic est damnatus ne ad libertatem perueniri seu reduci possit Et istum intellectum sentiunt gloss.ideo pro concordantia inducunt.l.seruus hec.l.ff.de matrimo.z.l.ille.§. fina.ff.qui z a quib.an quib.cau.z tunc no.quod iudex in pena delicti potest

a ¶ Solus tutor. adde soci.consil. lxxxix.inci.in cā agitata.v.preterea posito.circa medium in prima pte char.cclix.

b Quō aīm⁹ vide bal.z ibi notata fraussiue l apostol.in autē.ei qui j.de bo.auto.iudi.pos.als est.l.l. cū propōas illo ti.z bar.z alex.in l.cū pcor.§.marcellus.ff.de iudi.

c Etiā liber homo.in vidde hoc poc.in.l.interdicti.ff.de cōdi.z de mon.cano.in.c.a nobis.et ibi moder.extra de apo sta.z an iudex ecclesiasticus poterit punire laicus pena ppetui carceris qr ō clericos nō exorbitāt in c.quānis.extra ō pe.z dic qr nō.vt sing.voluit Old. cōsi.lxxxviij.quoz etiā p sing.refert z scqui Roma. sin.suo.lxxvi.lci. tu scis qr de iure ciuili de quo vid. pinosely.c.cū sit. eo.vid.vsi.z adō extra de foro cōpeten.

liciti potest condemnare ne quis a iugo seruitutis possit libera/
ri vt hic.⁊.d.l.l.idem de testatore vt ibidē ⁊ in.l.sequidem si hac.l.
vendantur.vt.d.§.⁊.ff.si man.ita fue.alie.vt ma.l.ea quidē.Op/
po.quod hoc obstante eis legari possit ⁊ interim capere valeat.
vt.l.seruos.ff.de ali.leg.l.si metallum.ff.de his que pro non scri.
Solu.q̄ fallit in legato alimentorum vt ibi.¶ Oppon.fortius
qd legata interim facta nō capiāt postea.vt.ff.de leg.ij.l.cū filius.
§.seruus.glo.hic ⁊ ibi varias solu.ponit.Una est qd hic legatū
fuit post finitā penā ⁊ sic tēpore quo sunt capaces ⁊ tunc dubi/
tatū fuit ꝓpter penā preteritā vt hic in fi.secus si pendēte pena
interim sic ei relictū qr tūc non valet ⁊ omnis spes euanescit.vt
in cōtrario.istā videtur tenere glos.dum pro ea hic in fin.allegat
ff.cōia predi.l.fi.in fi.vbi dicit qd actus morientium non dicunt
esse impudendi qd hic esset si aliter dicamus sed contra istam so
lu.facit.ō.ad sil.l.pe.Sed ibi casus est diuersus ⁊ ex senatuscon/
sulto si suspenditur libertas.⁊ ita pertransire videtur glo.in con/
trario.Sed Pla.dicit qd hic loquitur de relicto interim ⁊ sic tē
pore in quo non est capax libertatis.⁊ hoc vult expositio posita
hic in prin.glo.Et ad contrariū respon.qd illa fin istā debet in
telligi.vt ibi intelligat qd interim nō petat s₃ postea sic.Et hāc
opi.tenuit etiā Ros.vt in glo.l.cōtrarie.Sed hic est contra illā
tex.in verbo sperare non pōt.ideo glo.ibi tenet aliā solu.ō.post/
2 tam.⁊ ita ibi trāsit Bart.¶ †Ut attēde nos habemus regulas
a qd in dubijs fauere debemus libertatibus[a] vt.ō.ad silleⁱ.l.pen.
circa mediū.⁊.j.eo.de ma.l.i.in fi.⁊.ff.de fil.liber.l.si quis seruo.
¶ Ex quo infero qr casus huius.l.est dubius an loquatur quā
do tēpore cedētis libertatis pena erat finita vel nō qo stāte hoc
dubio eligere debemus illū intellectū per quē faueat libertati si
potest cum alijs.ll.cōcor.qd in casu nostro videt mihi posse fieri.
ideo dico qd interdū status serui susp̄ēdit ex aliquo facto extrin
seco ⁊ h₃ locum.l.cōtra.vt ibi in lfa.interdū facto intrinseco:qr
solū morte naturali ⁊ habet locū.l.ista.Nā impedimentū hic est
tēporale ⁊ certitudinalr cassaturū ideo spes nō deficit:ibi vero
an cesset vel non dependet a futuro euētu.⁊ ideo interim dies ibi
similiter cedit:hic nō facit ad predicta.ff.de cōdi.inde.l.in dies.
⁊.l.sufficit.cum similibus.Bar.cum Saly.

1 ¶ Manumitti prohibitus ad libertatem non potest perdu/
ci.⁊ nume.2.

Is quidem. Prohibitus in penā a te
statore manumitti nō pōt
etiā per emptorem ad libertatem ꝑduci.prohibitus
vero propter aliqd ministerium familiare officij ne/
cessitate cessante nō prohibetur venire ⁊ manumitti.hoc dicit.
1 ¶ †No.qd vbi pena est causa prohibite manumissionis seruus
efficitur ⁊ cum causa sua ad emptorem transit vt hic in fin.secus
si in fauorem alterius quia manumitti non prohibetur.¶ Ex/
pone tex.ibi morte eius.an autem per eum qui est cōsilitarius seu
an cōsulitur si si heres possit manumitti.videtur quod sic per re
gulam.l.si quis in conscribendo.ō.de pactis.In contrarium fa
cit quia hec dispositio prohibitiua igitur ei non debet posse re
nunciari.vt no.ō.ne si.do.de.ri.l.i.puto quod possit per.d.l.⁊ quia
prohibita alienari a testatore consentientibus omnibus quorū
fauorem respiciunt.vt.ō.de fideicom.l.quoties.¶ Non obst.cō
tra.quia ibi dispositio non concernit certos sed dictos quia vni/
uersa coniugia.¶ Querit glo.quid in dubio an presumetur ꝓ
hibitio facta in penam vel odium an in fauorem filiorū.respō.
quod presumatur in fauorem filiorum propter fauorem liberta/
tis.⁊ pro hoc facit qr odia nō sunt presumenda sine causa.ad cō
iecturas aut in verisimiles puto primo recurrendum.⁊ his non
2 apparētibus sto cū glo.¶ †Querit glo.an in penā prohibitus
possit aliquo casu peruenire ad libertatem.⁊ dicit qd sic in duo/
bus videlicet propter peccatū contra qd testator nō potest veni
re.vt.ff.de ma.l.seruus hac lege.⁊ quando vendiderit necē testa
toris.vt.ff.ad sille.l.si quis in gram.§.verum.

¶ In qbus causis serui pro premio libertatē accipiūt. Rub.

1 ¶ Seruus necem domini vindicans libertatem cōsequitur.

Voniam. †Seruus qui vindicauit
necē₃ domini pro premio
consequitur libertatem sententia contra occiso/
res lata ⁊ non ante.hoc dicit.¶ No.quod pri/
mo augetur et ꝓuocatur fidei obseruatio.Que/
ro quid vult dicere non ipso facto.⁊ respondeo
vt in glo.¶ Quero cuius erit libertus ⁊ videtur quod nullius:
vt.l.si necem.ff.de bo.lib.In contrarium quia libertus orcinus
est.vt.ff.qui sine ma.ad li.per.l.qui ob necem.et sic defuncti quā/
si ab ipso directo manumissus vt instituto.de fidei.re.per si.re/
li.§.libertan.⁊ hanc tenet glossam.Ad.l.si necem.respon.quod
nullius est viuentis sed defuncti sic.¶ Sed contra predicta fa/
cit hec litera que dicit libertatem prestari sancitum esset sic ab
aliquo alias si a nullo non prestatur sed competit.Solu.qd ver/
bum illud prestari intelligit a lege ⁊ sic ponitur pro cōpetere et
q̄ hoc sit verum probat in.d.l.si necē.in prin.vbi de isto senatus
consul.fit mentio.⁊ ibi dicit q̄ ex senatuscō.libertatē est consecu/
tus:sed tunc fortius.¶ Oppo.q̄ libertas sit eius cui prefosassi
gnaui:vt.ff.de su.⁊ leg.l.intestato.§.his plane.ver.q̄ si necem.
glo.hoc cōtrariū soluit.in d.l.si necem.de bo.lib.vez q̄ tūc est li
bertus orci us cū heres fuit in mora vindicandi necem defun/
cti.vbi aūt non fuit in mora locum h₃ ver.si necē.in cōtra.alle.
¶ Querit gl.i.an in casu isto precium debeat dari heredi a fi/
sco.vt in.l.seq.⁊ fi.glo.q̄ non qr hoc facit ad quod heres ⁊ sic do/
minus eius tenebatur.⁊ hic maxime procedit si heres erat in
mora.in casu vero.l.seq.non gesserat negotium domini ideo ne
efficiat dam ari precium datur a fisco.

Serui. Deferēs falsatorē monete in premium
ꝯsequit libertatē.h.d.¶ No.q̄ nō licet
raptū virginis sub dissimulatione transire sine dñi
damno ideo ꝑciū ei datur a fisco:qd no.h.d.¶ Que
rit glo an vbicunq̄.j.dicit seruū in premiū gesti libertatē conse
quit preciū deberet dari a fisco.⁊ dicit qd sic.qd not.qd intelligē
nisi mora odium domini sit admixtum seu negotium domini
gerit vt in.l.prece.

¶ Raptus virginis dissimulari non debet.
2 Remissio an de iure valeat.

Si quis. Raptus virginis crimen detegens
cōsequit libertatē₃.h.d.¶ †No.q̄
nō l₃ raptū virginis sub dissimulatione transire nec
1 etiā de eo transigere.¶ Et ppo.q̄ imo liceat de crimi/
c ne raptus transigere.[c] vt.ff.ad.l.iul.de vi pu.l.qui cetu.§.qui va/
cante.Sol.fm Jo.cōfitendo contrarium.na₃ sicut ibi tenet re/
missio quo ad partē ita ⁊ hic ⁊ hoc ꝓbat ex illo verbo trāsmissū
qd supponit rei validitatē alio nō fieret transmissio vel remis/
sio.¶ Sed contra istū intellectū Jo.op.glo.de.l.i.§.fi.j.de rap.
vir.vbi parentes si remittant puniunt qd non fieret si ei liceret
vt.l.gracchus.j.ad.l.iul.de adul.sed glos.ibi soluit q̄ remittere
gratis ei non l₃ vt ibi s₃ pecunia data sic vt hic.¶ Ista sol.non
valet.Primo quia infra lex loquitur indistincte in remittente
¶ Scdo leuius tollatur remissio gratuita q̄ꝫ nō gratuita:vt.ff.
de his q no.infa.l.furti §.pact⁹.Tertio qr hec lex non minus
in pacto q̄ꝫ in transactione loquitur.imo de pacto loquitur l for
2 ma ⁊ sic prima facie de gratuito. ¶ †Quare dico q̄ si queritur
an remissio de iure valeat vel non valeat l₃ hic clare non decla/
rat nec ibi s₃ dicā in seq.contrario.sed valeat vel nō pena iponit
parentib⁹ remittentibus vt ibi in coꝝ odium.⁊ in eis est spāle
qr eoꝝ maxime interest tale facinus puniri ⁊ sic respectu pene
eis imponende ibi pactū ⁊ transactio est eis ꝓhibita.¶ Opp.
ad idē Jo.q̄ remissio nō valeat vt.l.transigere.ō.de transa.vt.
gl.sol.vt ibi.¶ Ut attende si ponderas ibi literā tu dices q̄ mo
d ꝯcordat qr ibi a regula ꝑmissiua excepit tm̄ crimē adulterij[d] et
sic de crimine raptus ꝑmittit pacisci ⁊ transigi vt ibi ⁊ hic et ita
dicit Jo.⁊ intellige istā in alio q̄ꝫ in patre cui ex remissione pe/
na imponitur vt dixi.vel fm glo.ibi positā exceptio ibi facta de
adulterio locum h₃ ⁊ in raptu ꝓpter similitudinē₃ quā inuicem
habent:qd tenuit do.meus si hec virgo rapta erat nupta nō alis
vt dixi in.d.l.trāsigere.vbi vide.¶ Queto an preciū sit soluēdū
a fisco.dicit glo.qd sic vt.ō.l.proxima.Sed videt distinguēdum
aut remissio huius facinoris facta erat a dño serui patre forte
virginis rapte ⁊ tunc a fisco ei non soluat ꝓpter culpā quam cō
misit.arg.ō.l.i.aut facta erat ab alio q̄ꝫ a serui dño ⁊ tūc ꝓcedit
glo.ne dominus sine culpa careat seruo ⁊ eius precio.

¶ De ingenuis manumissis. Rubrica.

1 ¶ Manumissio nil addit ingenuo.
2 Judex competens quis sit in causa ingenuitatis.
3 Domus manumissionis quis significet.

Si ingenuum. Si manumis/
sus dicat se inge
nuū ⁊ obtineat in competenti iudicio tenet resti
tuere tam habita a manumissore q̄ꝫ eiº occasiōe
hoc dicit.¶ †No.qd ingenuo nihil addit ma/
1 numissio.Item qd possessus vel libertus tenet
probare se ingenuum.¶ Contra qd facit quia in iure naturali
omnes nascunt liberi ⁊ ingenui.vt.ff.de iusti.⁊ iure.l.i.§.ius na/
turale.Sol q̄ verum iure primeuo antequā seruitus foret inuenta
non postea:vel.l.manumissiones.in eo.tit.Item not.q̄ ei relicta
2 vt liberto intelligunt relicta contemplatione patroni.¶ †Que
rit primo gl.qs in casu nostro sit cōpetens iudex.⁊ dic vt in ea.
¶ Scdo q̄ actio ꝓponat ⁊ iudico in res preiudiciales:vt i gl.ij.
¶ Tertio an per eū post manumissionem q̄sita ⁊ dicit gl.q̄ sic
ex re manumissoris q̄sita non alia:vt ff.de libe.causa.l.de bonis
§.fi.⁊ hoc in quesitis inter viuos.Sed ex vltima voluntate dic
qd ei vt liberto relicta vt hic.⁊.ff.si inge.esse dic.l.ij.ei ꝓstant

a ¶ Libertatibus adde q̄ fauete libertati sit qd alias fieri nō pōt scdm spe.in tit.de fe.in §.i.v.pone nulls item adde Soci. ꝯsi.cxvi.incip.nō pt negari.v.f.i.q̄ l₃ in pria ꝑte c bar.cxxxv.

b ¶ Ipso facto.ad de qd importāt ista verba v de ꝑ bart.in.l.is q ad cautia.ō.de app. Bar.in.l.i.ff.de his q no.infa.

c ¶ De crimie raptus transigere. Tu vide de hoc bal.i.l.trāsigere.nu. ⁊ ibi posui I add.ad tpm l v. trāsigere vel paci sci.ō de trās.vbi et posui in addi. ad istum ⁊ no.de hoc ro.sing.suo Dcxxxiij.incl. tu audiuisti legē transigere.

d ¶ Crimē adulterij.An sup crimine adulterij possit fieri trāsactio vide diffuse p Jasonē in.l.trāsigere.ō.de trāsactio. l.ij.no.vbi ponit duas limitationes.

hec arg. qd si hospitali fundato contra vel sine licentia episcopi aliqua sint relicta ⁊ postea episcopus declaret ibi hospitalitatẽ non posse teneri ⁊ ita faciat obseruari ⁊ sic domus reuocant ad prop hanitatem quod illa relicta debeantur ei qui fundator fuerit et patronus dicebatur. ¶ In contrarium facit quia hic sunt relicta in piam causam ⁊ pro aia ideo in similem causam cõuertantur vt voluntas defuncti impleatur ⁊ non est hec cõuersio voluntaria sed necessaria ideo non videtur interdicta. arg. ff. famil. her. l. alienationes. ⁊ sic non ob. s. de epi. ⁊ cle. l. si quis ad declinandã. ver. sin autẽ in certã psonam. ⁊ quod ibi dixi. ¶ † Ulterius

3 vides q ista verba de domo manumissoris hic accipiunt domo i. patrimonio licet aliter quãq sumat in iure p familia vel agnatione. vt. s. ne li. po. l. i. ⁊ quãq pro edificio ⁊ habitatione: vt. l. si domus. de leg. i. Sed pone q maritus reliquit vxorẽ dominam ⁊ vsufructuariã totius domus sue. an tunc intelligitur. i. habitationis sue. an vero totius patrimonij sui. ⁊ determinauerunt Aldra. ⁊ Ricar. malum. simul qd intelligitur totius patrimonij sui per istam. l. quod no.

¶ Seruus propter obsequia non efficitur ingenuus.

1 **Ingenuam.** † No. q obsequia seruitutis[a] non faciunt ingenuũ seruũ quod dicit gl. verum etiã si per institutos annos steterit vt ancilla vt. j. de prescr. longi tẽp. que pro lib. l. fi. licet olim solũ si p quinquẽniũ: vt. s. vbi cã sta. l. fi. in princ. Et quo ad veram essentiã sed quo ad presumptionem talis qualis inuenitur seu in quali possessione deprehenditur vt. s. si ser. exp. l. mouẽor. in fi. ⁊ s. vbi causa sta. l. i. ⁊. l. iij. ideo ipsa tenetur probare se ingenuã vt in glo. ¶ Sed querit gl quid si non probat se ingenuam ⁊ dic quod eam presumit ancillam si sic stetit p. xxx. ann. Sed hic attende q̃ dicet qd hoc contradicit ei quod priori me dixi. nam si tanto tempore nõ seruiuit vt ancilla sed minor debet ancilla presumi ex quo in statu ancillari deprehẽditur. Sed dici forsan põt qd dicta. s. habent locum vbi solum cursus temporis allegatur. nam tunc etiã mille anni non faciunt eam ancillam. sed hec causa habet locum vbi titulus allegat ⁊ ad titulũ probandũ possessio tanti tpis inducitur Et caue qd glo. dicit si per xxx. an. ⁊ tñ in aliis seruitutibus q̃ personarũ gl. non requirunt nisi. xx. an. ad pbãdum titulum allegatum vt no. in. d. l. cuius de in rem ver. quot anni illis seruitutibus sufficiant vt dixi in. l. certis annis. s. de pac. ⁊ in seruitute hominum dicit ibidẽ in quadam glo. magne quod nõ seruaret que in aliis seruitutibus dixerat quod forsan intelligerent aliqui de cursu. xx. an. vt non sufficeret ad presumendum titulum sed cursus. xxx. an. sic vt in hac gl. Sed quicquid sit de intellectu huius glo. vel illius dic vt in. d. l. fin. de prescript. long. temp. que pro libe.

Sauiam. Si manumissa est postea ex antiqua causa pnũciata ingenua liberi ante nati pbantur ingenui. hoc dicit. ¶ Not. quod cõsilia ⁊ tractatus[b] habiti cum peritioribus reddunt quem peritũ. ¶ Item no. q snia ingenuitatis preiudicat quo ad omnes ¶ Contra qd opp. de re. ĩce inter alios acta. so. q hic fallit. Item op. de. l. fi. j. de lib. causa. Sol. dupliciter vt in glo. ⁊ prima falsa secunda vera.

1 **Cum cognatũ.** In hostilitate inter duas ciuitates gsistẽte captiuo nõ efficit seruus. h. d. sm secundã lecturã.

¶ Diffamans alium de seruitute quando ⁊ quomodo conueniri possit. ⁊ nu. seq.

1 **Diffamari.** [c] † Contra diffamãtẽ aliquẽ de seruitute põt iudex ad instantiã diffamati tps illi pfigere intra quod debeat agere alis vltra tps nõ audietur. h. d. ¶ No. casuz in quo preses põt denegare iurisditionẽ suam litigare volenti. concor. sunt in glo. ¶ † Item no. cõclusionẽ libelli cõtra diffamatorem vez vt petat ei statui tps infra qd debeat agere si qd ius habet contra eũ ⁊ eo nõ agẽte pnũciari vt de cetero non audiatur. ¶ Op. de tex. s. vt nemo inuitus ⁊c. sol. vt gl. vt ibi speciale propter diffamationẽ quã aduersarius de eo faciebat. ¶ † Quero

3 an litiscõte. sup hoc erit necessaria. dic aut diffamator cõparet ⁊ libellum porrigat super negotio principali ⁊ sic super seruitute istius qui suũ asserit seruũ ⁊ tũc litis cõte. est necessaria alias ad diffinitiuam pcedi nõ põt vt. ff. de lib. cau. l. diui. §. i. in prin. ⁊ circa mediũ ⁊ hic in gl. ⁊ hec pbat. ff. de lib. ho. ex. l. iij. §. fi. Et hoc suadet ex regula gnãli q̃ se hz vt in causis litis debeat ⁊ cõtestari vt. s. de lit. cõte. l. i. ⁊ no. in. l. plarã. j. de senten. ¶ Nec ob. d. l. diui. §. i. ad fi. per quã aliqui dicere voluerũt qd ibi corrigitur qd prius dixerat q̃ hoc n̄ est dicendũ. ar. l. nõ ad ea. ff. de condi. et de. Io. dicit q ibi loquitur li. cõtest. Aut non cõparet ⁊ tunc super hoc libello diffamatorio non erit necessaria lit. cõtest. sed in eius cõtumacia diffamatione probata iudex pnũciabit in libello petitur. s. illum de cetero si petere vel dicere velit istum seruum suum esse audiendum non esse vt hic in litera. ¶ Non obst. pre

dictis extra de test. c. cum olim. vbi super libertate ecclesie proceditur ad diffinitiuã lit. non contest. ⁊ speciale est in libertate ecclesie. Et idem dicunt quidam in ciuitate. arg. s. de sac. san. eccle. l. fi. Sed forte illa decretalis est videnda Pape qui preest legibus non extendenda cum exorbitet a iure cõi. ¶ Ultima glos. induxit istam. l. in argu. vt scholaris possit conuenire eum qui dicit se eius creditorem si asserit q eum non cõueniet nisi cum scholaris

d erit in recessu[d] et hoc firmat glos. s. vt nemo inuitus. l. i. vbi vide quod ibi dixi. Bar. de saly.

1 ¶ Liber non potest esse seruus scientis eum liberum.

Scientis. Famulatus liberi hominis ⁊ p tps longũ non facit eum seruum hoc dicit. ¶ † No. ex prin. q liber homo si potest esse

1 ei seruus scientis eũ liberũ. ¶ Itẽ nota a sensu cõtrario q contra libertatem hois prescribit spatio longi tẽporis a possidente eum vt seruum titu. ⁊ bona fide. qd an sit verum dicã j. de prescri. long. temp qui pro libe. l. fi. Glo. oppo. contra principium. de liberis. §. si quis sciens. ff. de liber. cã. solu. qd uno concor. quia ibi ignorante Bar.

Si re. Non renunciatio cause sed naturalis veritas probat quem ingenuum. h. d.

1 **Ingenui.** Serui vel liberti ex pacto nõ efficiuntur ingenui. h. d.

Libertina. Ex libertina matre natus est ingenuus nec ei reuerso obest qm captiuitate hostium fuit. hoc dicit.

Ad recognoscendos. Nota sunt inuẽta recognoscendum non ad faciendũ quẽ seruum vel ingenuum. hoc dicit. ¶ No. quod ex solo nomine quod potissime conuenit seruo quis non est presumendus seruus.

Si vestram. Locatio operarum nec facit nec pbat quẽ suũ. h. d.

Ad mutandum libe. Plagio abducta ingenuitatem non perdit.

Ingenuum. No. q absolutoria lata q̃ non pbatum nõ pptera presumitur quod reus asserebat esse verum. Itez qd succumbẽs in causa ingenuitatis non preiudicat sibi in causa libertinitatis quin illam postea mouere possit. qd inducit glo ad questionem si quis primo dixerit rem esse allodia

e lem[e] ⁊ succubuerit non prohibeatur postea illam dicere feudalem ⁊ alias leges allegat vt habes in ea. ⁊ signa glo. rñ glo. in fi. oppo de aliquibus. ll. ⁊ non soluit. Sed dic q aut. item possessor magis concordat. preterea ibi reus succubuit: hic actor. Ad. l. primam. s. de fur. dic q ibi sententia non preiudicat in alia causa. sed electio actionis facta ex certa scientia de quo dic vt ibi latius scripsi.

Statui. Ignoranter desponsata vt ancilla sue ingenuitati non preiudicat. h. d. Secus si sciẽter: vt. ff. de lib. cau. l. si vsumfructum. in princip. ⁊. §. i. ⁊ ibi vide alios casus.

¶ Communia de manumissionibus. Rubrica.

1 ¶ Seruus liber efficitur si proprietario ⁊ vsufructuario libertas imponatur.

1 **Sancimus.** † Si pprietarius ⁊ vsufructuarius simul libertatem seruo imponant pleno iure liber efficitur. at vbi solus proprietarius hoc fecerit ipsius libertus erit ⁊ quasi seruus apud pprietariũ permanebit ⁊ interim aliũde quesita quaz ex opera sua ⁊ re fructuarij sibi querit. ⁊ ea ad legitimum eius successorem transmittit. vbi solus fructuarius manumittit si contemplatione serui tunc quandiu vsusfructus durasset proprietario seruire non tenetur: sed postea sic. ⁊ interim extra opera quesita domino querit. hoc dicit. glo. vide per te. ⁊ no. illam que est super verbo permaneat. ¶ Ex qua habes qd si vsusfructus serui est relictus alicui quandiu in seruitute maneat habens manumittẽdo vsumfructum extinguit. ⁊ idem videtur dicendũ si testator decem corbes vini reliquerit ex tali vinea quãdiu in dominio heredis erit

Illud quoq. Parentes possunt manumitti per filios cuiuscũq sexus etiam si non fuit in potẽte. hoc dicit. Oppo. de. l. nec mulierem. s. de ma. vin. Sol. quod illud regulare fallit quando parentes committunt filiis vel ecõtra vt in glossa. et latius dixi in contrario. ¶ Opponitur ab extra de §. sin autem m pprietarius. s. ea. l. vbi vsufructuarius manumittit

per

[a] Obsequia seruitutis Bal. hic inducit hãc. l. in ar. qd recipiẽdo absolutionez ab excõicatiõe nõ videor me fateri excõicatũ. de quo p eũdẽ bal. in. l. ab solutionem ⁊ ibi no. in apo. ad eã j. de re iud.

[b] ¶ Cõsilia ⁊ tractatus. adde glo. in vbo. ignorat in c. que ea. xxxviij. distinc.

[c] Diffamari. ad intellectũ huius l. vide q̃ habes p bar. ⁊ alex. l. apo. ad eãdem in. l. tutoria. ff. de acc. bal. in aut. ad hoc co lũ. iij. vs. quero et nũquid. s. de vsu. ⁊ tex. in aut. quibus mo. natu. ef. leg. §. i.

[d] ¶ Scholaris erat in recessu. adde qñ scholaris intẽdit recedere ⁊ dubitãs q in puncto recessus cõueniat maliciose petit vt imponat edictũ eũ certo termino infra quẽ volẽtes petere cõpareant vide p gl. ⁊ doct. l. l. vnica. s. vt nemo inuitus. Dñs post Jo. an. ⁊ doc. in. c. frequẽs. in vbo solet de re sti. spol. li. vi. ab. in. c. lator qui filiis sint le. Abb. i c. si qui ma. accu. possunt.

[e] Allodiale. ad de qd sit allodiũ ⁊ res allodiales ⁊ qbus ⁊ quo iure cõpetat. Gul. de cug. l. l. si familie nu. ⁊ ibi posui i addi. ad ipsuz in v. feuda allodia. ⁊. fa. here. bal. in c. ij. col. nũ. in tit. si de feu. fue. controuer. in vsibus feud. ⁊ Pau. de ca. cõsi. lxi. in prin.

per proprietarium So. q ibi manumissor est dñs cui vsufructuarius consentit. ꝛ consensu iuri suo renunciare dr non q ipse per alium manumittat.

SI quis seruo. Seruus cuiuscunqꝫ etatis manumitti potest a domino. h. d.

1 ☞ Vxoratus concubinam non tenebit.

SI quis sine vxore. Si existens sine vxore ancillam propriam in concubinā habeat. de eius sobolis libertate vel seruitute nihil disposuerit ad libertatem post ei⁹ mortem perducunt. h. d. ¶ † No. tex. in fi. habes cū
1 qđ vxoratis prohibeant concubinas tenere.ᵃ ¶ Opp. si isti efficiū
a tur liberi ergo velut posthumi nati rumpent testamentum paetris: vt ꝭ. de posth. he. insti. l. i. ꝛ. ij. Solu. quod licet isti filij de seruis efficiuntur liberi non tamen efficientur legitimi: sed naturales remanent ideo testamentum non rumpunt. ¶ Quero si pater decessit ab intesta. an habeat locum. l. ista vt liberi efficiātur. puto quod sic: quia tunc in suo elogio nihil dixit quia elogium non facit argumen. ff. de tribu. l. illud. §. minus. ꝛ quia non equitas huius. l. sibi locum vendicat. ¶ Sed tunc insurgit dubium quia naturales erunt ꝛ liberti an in eis habeat locum dispositio aut. licet. C. de natu. liber. Et puto quod non quia isti demū post mortem efficiuntur liberi vt patet in litera. ibi vero in libertate natis loquitur. ¶ Item hoc solum conceditur eis in beneficium igitur vlterius non extendendum. argum. ff. de legi. l. ius singulare. ꝛ. l. quod vero contra. facit. l. si mulieri ꝛ titio. ff. de condi. et demon. Bar. de Saly.

¶ De liberali causa. Rubrica.

1 ☞ Pater quando contra factum proprium venire possit.

REm quidem. Casus. pater venit contra factum suū quod est ipso iure nullum vel nomine filij cui preiudicare potuit. h. d. ¶ Supple tex. ibi competentem iudicem vt presidem prouincie: vt. ꝭ. de pe. in. l. ij. ꝛ. ꝭ. vbi cau. sta. l. iamdudum. in fine. et j. ne de sta. defun. l. pe. ¶ Oppon. quod filium vendere potuerit vt. ꝭ. de patri. qui fi. di. l. i. ꝛ. ij. Sol. vt gl. i. ¶ † Op. q pater con-
1 tra factum suum venire non possit. Primo ex regula generali: vt. l. post mortem. ff. de adopti. Secundo ratione speciali in casu nostro quia quem de euictione tenet actio ꝛ vt. l. vim. ff. de cul. Solu. quod hic non tenebatur de ea: quia emptor fuerat sciens vel si fuerat ignorans ideo sibi non ob. exceptio: quia non venit nomine proprio sed alieno ꝛ per consequens non ob. etiā. l. post mortem. qꝛ alieno nomine venit non suo de quo dic vt ibi. Sꝫ de generali isto dic. vt latius dixi in. l. si cū pater. ꝭ. si aduersus rem iudic. Saly.

SI hi quos. Casus. Sētētia inter duos super proprietate seruorum lata non preiudicat seruis in libertatem proclamātibus. h. d. ¶ No. q res inter aliosᵇ acta alijs non p-
b iudicat in glo.

LIber homo. Casus. ex ɔtubernio liber homo nō transit ancille dominio. hoc dicit.

SI is quem. Casus. Si sentētia p libertate lata trāsit in rem iudicatā amplius de ea nō queriꝭ secus si ab ea fuerit appellatū. h. d. ¶ Op. q parte absente nō potuerit p-
nūciari vt. ff. de iu. l. ꝛ post. §. i. So. vt in glos. q in libertate erat speciale vt contrahitur hermoditum.

1 ☞ Mulier a fisco vendita proclamare potest.

1 **N**On ideo. ¶ † Tria dicit. Primum q fiscus nō priuilegiat vt mulier ab ea vēdita in libertatē non proclamet. Scōm q exceptio maioris etatis contra eam est inanis. Tertium q ex seruitute proclamanti in libertatem incumbit onus pbādi: ꝛ hoc operaꝭ possessio eius quam haber conuentus. Quartū q exceptio precij participati probata nocet libero vendito. Cōtra primum op. de. l. bene a zenone. j. de qua. pre. so. ibi rem alienam vēdidit. quo casu dic vt ibi. hic nō alienā sed suam qꝛ liber homo non est in bonis alicuius.

1 ☞ Liber homo per confessionem spontaneā nō efficiꝭ seruus.

c **N**Ec si volens. ᶜCasus. † Etiā spontanea ɔfessio in scripturā
1 redacta liberū nō facit seruū. h. d. ¶ Op. q imo: vt ꝭ. de inge. ꝛ ma. l. sciētis. ꝛ. ff. e. l. liberis. §. si qs. so. so. q ignorātie sic seru⁹: vt ibi nō sciēꝫ hic. Sꝫ hec nō plꝫ gl. qꝛ hic loqꝭ indistincte ꝛ. j. e. l. interrogata. Itē qꝛ hec ɔfessio est ideo q natura respuit ō nō vꝫ ēt ignorātia facta. vt. ff. de inter. ac. l. is cu ius. §. fi. ꝛ qꝛ de eo qđ nō depēdet a ptāte cōfitētis ꝛ fuit rō hui⁹ tex. rō dixit: nec si volens. ideo ad. l. scientis. subaudi maxime vt hic no. vel ibi nō dꝫ sumi ar. a ɔtro sensu ne iuri resultet ɔtrari⁹ intellectus: vt. l. si patrē. ꝭ. de cōdi. inser. ¶ Op. ij. de. l. cū scimus. j. de agri. ꝛ cen. li. xi. sol. ibi confessio emanauit super alio quam super ascriptitia conditione que non facit quē seruum licet faciat ascriptitium. Saly.

1 ☞ Heres non potest libertatem seruo prestitam reuocare. numero. 2.

1 **S**I habeo. Casus. † Cōtra libertatē pstitaꝫ a defuncto heres non pōt venire ēt si sit unus fuerit heredit qꝛ ad eūdo hereditatē ɔfirmat libertatē. h. d. Et no. sicu signat tex. in fi. cōcordātie sūt in gl. ¶ Op. de. l. si seruo. ff. qui ꝛ a qui. vbi libertas nō ɔfirmaꝭ. so. pluribus modis vt in gl. Primo q hic dñs extitit heres manumissoris: ibi fit ecōtra. hic nō. vꝫ qꝛ fortius dꝫ cōfirmari qñ manumissor extitit heres dño. Scōo q hic cōfirmatur ope exceptionis sed nō ipso iure. vt in contrario quasi diceret q vere nō tenet vt in contrario. sed venire nō pōt contra qꝛ vt heres defuncti repellitur. ar. l. vēdicantē. ff. de eui. ꝛ istā reprobat glo. in cōtrario. Sed mihi nō vꝫ tuta tū qꝛ qui libertatē prestitit de eui. nō teneꝭ si nihil recepit qꝛ tunc ad id solum teneretꝭ. Tum etiam quia vꝫ contra hunc tex. qui vult q confirmetur. Tertia qꝛ non confirmatur qñ manumissor nō fuit dñs vt ibi: sed qñ fuit dñs. Sed ex illa cā non valuit priuata qꝛ minor. xx. an. fuit. ꝛ sine decreto manumissi vel sine cā iusta tunc qꝛ heres est maior ꝛ cā non equa nō confirmatur vt hic: qꝛ adeundo hereditatem oīa vꝫ velle que defunctus voluit cū vnus ꝛ eadē persona cū illa cēseatur. Et p ista so. facit lrā ista in ver. cū ꝛ si iure. nā per modū rationis ꝛ p locū a minori arguit ad probādū primū dictū. ꝛ sic in eodē manumissore loqui vꝫ. ꝛ sic qui dñs fuit. Uel dicit glo. aliter exēplificādo istā tertiā so. q hic fuit manumissus a dño. sed in fraudē creditorum heres huius manumissionis hāc fraudē ꝛ turpitudinē allegare nō potest vt. l. si creditoribus. in fi. ꝭ. de ser. pi. da. ma. hoc exemplum licet sit in se verum: tamen non congruit huic litere. hanc tertiam solutionem puto in se veram ꝛ satis amicari huic
2 litere. ¶ † Sed qꝛ ꝛ hic pōt etiā loqui in seruo heredis: ꝛ verū est dicere q heres nō pōt reuocari in seruitutē seruum suū a defuncto manumissum: vt est casus in. l. filiū. ff. de li. cau. ideo tenendo hunc casum etiam hic tenenda est solu. ij. quā tenet glo. in cōtrario. vel forte hic in sciente manumissum notanter hic dicit cōsensu confirmari: ibi ignorabat ꝛ sic consensus in aditione non aderat in manumissione: vt. l. si per errorem. ff. de iurisdi. om. iudic. ¶ Op. de. l. pe. in fi. ff. de cas. pe. glo. non so. ꝛ mirum qꝛ potius concor. nam ꝛ ibi cōfirmatione libertatis vt humaniorē ꝛ fauorabiliorem eligit. Saly.

CUm affirmes. Casus. ex pacto fctō cū seruo proprio: de se vel filio manumittēdo ꝛ dato nūmo dñs nō astringiꝭ licꝫ a iure hortetur. h. d. ¶ Querit gl. an necessiteꝭ. ꝛ dicit q nō p. l. post certi. j. eo. ꝛ. ꝭ. de trāsꝭ. l. interpositas. ¶ Nō ob. l. si seruo. §. si qs. ff. de acquir. here. qꝛ hic pactū fuit factū cū dño pñti: ibi cū futuro. nec ēt ob. ff. si li. ing. eēdi. l. ij. qꝛ ibi nō est pciū datū sꝫ redditū ab eo qui liber fuit ꝛ fauor prioris libertatis ibi consistit qđ no. hic Saly.

1 ☞ Ascriptitij vocantur liberi conditionati.
2 Confessio ex narratis in libello facta quando preiudicet. ꝛ nu. 3. d

CUm preciũ. Casus. cōfessioni supplicantis statur i eius preiudiciū non fauore. h. d. Sup tex. ibi aspersum. puto dōꝫ eū natū ex ascriptitia. ¶ † Et hic no. q ascri-
1 ptitij non sunt serui: sed liberi ɔditionati: vt. l. ne diutius. C. de agri. ꝛ cen. li. xi. ꝛ qꝛ aliquo respectu dicuntur serui: qꝛ ibi plebi ascripti: qꝛ hec litera dicit qđ non sunt serui sed serui. i. macula aspersi. ¶ Querit glo. vltima quare confessioni posteriori statur ꝛ non prime respondet qꝛ vltima fauet libertati. ista ēt notabilis glo. potest procedere vbi ambe confessiones essent preiudiciales confitenti: vt tunc staretur ei que fauet libertati. Sed in casu nostro ideo dico stari scōe qꝛ prima fauet confitenti: scōa nocet. ¶ Querit glo. prima hec. l. loquitur in libello supplicatorio. qđ
d in conuentionali seu iudicialiᵈ dicit gl. q idem dici potest p hāc l. quasi ratio non sit diuersa. ⁓ pro hoc accedat. C. de omni agro deserto. l. rura. li. xi. ¶ Sed in contrarium inducit glo. ff. fa. her. e l. qui familie. ꝛ non soluit. sed in contrarium dat tres solutiones vna q post litem conte. sibi preiudicat. ar. l. cum putarē. in eo. ti. sed nō ante litē cōte. vt. d. l. qui familie. ꝛ forte est rō qꝛ lꝫ penitere
e ꝛ libellum mutareᵉ ante litem cōtest. fm verā opi. quātenus in. l. edita. ꝭ. de edē. Sed q post litē cōte. nō preiudicet facit. j. eo. l. interrogata. sol. verū si sit reuocata ꝛ ɔtriū pbatū. nā tūc nō preiudicat alias sic. ar. l. si post. ꝛ. l. cū falsa. ꝛ. l. error. ꝭ. de iu. ꝛ fac. ign.
2 ꝛ. l. nō fateꝭ. ff. de ɔfes. ¶ † Sꝫ ab extra op. q ɔfessio facta ex narratio in libello piudicet ēt lite ɔte. nā qui litē ɔtestaꝭ negat nar

a ¶ Cōcubinas tenere. Addō an de iure ciuili ɔcubinat⁹ sit pmissus. vide l. i. ꝛ ibi gl. ꝛ doc. ꝭ. de ɔcu. l. in cōcubinatu. et ibi doc. ff. de ɔcubi. Bal. in. l. fi. ꝭ. eo. de cōdi. inser. Et adde So. gl. suo. cxlviij. incip. memini iā. circa prin. i. col. in. i. parte. chart. cexxig.

b ¶ Res iter alios adde tex. in. c. iter dilectos. i fi. de fi. de instru. gl. in. c. q̄uis. de re iu. gl. in. c. pe. ꝺ ap. Innoc. in c. auditis. de rescri.

c ⁓ Nec si volens. bal. h iducit istū text. in argu. q lꝫ rex frācie faciat cōfiteri aliquā ciuitatē esse suā qđ talis ɔfessio non valet. de quo vid plene no. ad bal. in. l. decernim⁹. ꝭ. de sac. san. ec. vid tex. ꝛ ibi bal. in. l. ij. j. quorū ap. nō reci. ꝛ Inn. i. c. dilectus. eꝫ de cap. mona. vbi in terminis id dicit q no. bal. hic ꝛ vide do. ant. in. c. si ex trade cā pos. ꝛ p prie. vbi allegat istud dictū Inno.

d ⁓ Iudiciali. adde an in iudicijs v̄ba enunciatiua dispositionē inducant. vide de hac ma. Bar. in. l. ex hac scriptu. ff. de do. bal. l. i. l. ex his ꝭ. de test. mil. ꝛ q no. in cle. i. ꝺ proba. ꝛ in. c. si papa de priuil. lib. vi. ꝛ bal. l. i. ꝭ. de fal. cā adiec. leg. ꝛ in l. titia. §. gai⁹. ff. de leg. ij.

e ¶ Quia lꝫ penitere ꝛ libellū mutare ꝛc. adde soc. ɔsil. xij. inci. anq̄ ad qōnū. v. verū pdictis nō obstātib⁹ circa princi. chart. lxxij. vbi hoc idē disputat ꝛ tenet.

a ¶ De clericatus honore adde qđ de seruo facto monacho si egrediatur monasterium
non redigatur in seruitute. vide glo.si.et ibi doc.in.c.ij.de condi.appo.
¶ Erronea vel simulata confessio. Adde soci.in cõsi.lxi.inci.in pñti consultatione.v.pre
terea.si nõ erat in prima parte.char.cvi. Itẽ adde qñ de facili psumatur simulata. Vide
per eum.cõsi.lxvij.inci.circa primã.q.ver.xiij.in.d.parte.char.xiij.

¶ Confessio fcã adde bonã limitationem soci.cõsil.iiij.inci.visis actis et actitatis circa princi.pen.colum.in prima parte.char.v.qđ licet confessio facta in iudicio inducat notorium et pjudicat tamẽ illo procedit qñ confessio nõ offuscatur ex aliqua causa seu aliquo iure seu ex aliis circũstantiis. itẽ adde an cõfessio facta in ciuili pjudicet in criminali vt ĩe per bar ioan.l.si duo patroni.in.§.idem ulpianus.ff.de iureiuran. Bal.in l.si quis in hoc genere.C.de episco. et cler. Bal.post gloss.in verbo delinquit.in.l.si q̃s a fecundus.C.ad legem iuli.de vi. Specu.tit.de inquisitio.in.§.nūc videndum.versi. quid si actor.anton.de butrio.in ca.pi.per inquisitionem.in vlt.colum.de electioni. Abb.in.c.qualiter et quando.el ij.in vlti. colum. de accusa. Item adde quod inquit Soci.consil.viij. incip.visis et diligenter inspectis. versic.quinimo. circa mediũ cha. viij.quod confessio facta in vno iudicio non facit fidez in alio. Itẽ quod incerta et non clara nõ preiudicat per presa.Soci.consilio xl.incipien.ante quam ad questionem.versicu.iij. licet predicta ibi quare cum in prima parte.charta lxxxij.et consi.lxi. incipi.in presenti consultatione. versic.item quia. in prima parte.char.xxvi. Item adde q confessio facta in iudicio inducit notorium vt per presa.soci.consi.xxiij.inci.visis diligenter mature.ver.vi.probatur.circa medium in prima parte.char.liij.

In iudicio. adde de hoc et quando dicatur facta in iudicio vt lateat Bartol.in.l. prima columna prima.versiculo iuxta hoc est videndum.C.de confess. et quid in facto coram arbitro.not Bartol.ibidem.in fine.Collect.in.c.prudentiam.numero.v.versi. coram arbitro.extra de mu.peti.et Panormita.in.c.presentata.numero.viij.in apos.l. versicu.sit emologatum.extra de testibus.et Alex.consil.xviij.vol.iiij.et consi.xij.vo.i.

rata prout narrantur: et petita prout petũtur fieri debere. Si igi
tur narrata negantur per consequens confessata sed expositio
ne negata negans non iuuatur: et diuitum quia esset contrarius
sibi ipsi: ideo non audiendus.l.i.§.de furtis.solu.quod forte non
omnia negauit: sed ea tantum que contra se faciebant vel si simi
liter narrata negauit: vt est moris intelligitur negasse tantum
3 ea que contra se non pro eo faciunt. ¶ †Ulterius cogitabam di
cere quod predicta locum habent in confessione narratorum in
libello et sic explicitorum non implicitorum ex actione vel con
clusione libelli resultantium sed non necessario quandoque ex mẽ
te petentium: vt.d.l.qui familie. Et ideo dicebam semel quod cũ
vnus negasset vnam possessionem claram explicitam posita
confitetur et alia super aliam super alio principaliter et explicite
positam licet esset in ea aliquod verbum quod implicite include
ret primo negata n non dicitur illud primo negatum fateri con
secutum propter confessatam. et pro hoc facit.d.l.qui familie. et
quia non est verisimile quod sub illo inuolucro verborum scipm
corrigat expresse et specifice. Paulo ante seu statim negatis. ar
gumen.ff.de conditio.et demonstratio.l.nam ad ea.facit quod
no. Cyn.in.l.cum se patris.in princip.de verbo ne
gat §.vnde liberi.

Iberos. Casus. Actus administratorũ nõ faciunt ingenuum seruũ.h.d.

1 Seruus non aspirabit ad ciuiles honores.

Non mittat. Casus. Illic ta aspiratio ad honores publicos non
1 facit seruum liberũ. hoc dicit. ¶ †No. quod serui nõ
possunt aspirare vel promoueri ad ciuiles honores.
a vt hic et.ff.de decuri.l.herennius.de clericatus honore[a] dic vt in
aut.si seruus.§.de episco.et cleri. contra hoc facit.§.qui mili.non
pos.l.super seruos et.l.finali.libro.xij. Solutio gloss.quod hec.l.
procedit quando domini ignorant: secus si sciant.vt ibi et.§.xxx.
dies non contradicant: vt.d.l.fina.nam et tunc propter eorum
scientiam et patientiam efficiantur ingenui: et sic nõ militant ser
ui. ¶ Opponi.quod domino ignorante liberi efficiuntur: vt.ff.
de offic.preto.l.barbarius. Solutio quod honor populi roma
ni et autoritas eligentium qui poterant eum de seruo facere libe
rum est illa que operatur vt ibi vere liber fuit. vt ibi latius scri
psi in repetitione eiusdem legis. Bartholomeus de Sa
lyceto.

Liberum. ¶ Casus. Venditio non facit ingenuum seruum nec precium a seruo emptori suo traditum facit eum liberũ hoc dicit.

Si tibi. Casus. ex seruitio vni ex heredibus prestito a seruo libertati donato nõ fit preiudiciũ libertati.h.d. Bar. de Salv.

Principaliter. Casus. De statu serui nõ potest principaliter queri. sed in cõsequẽtiam si res eius vindicet de statu vero filiorum sic.h.d. et de hoc vltimo dic infra ne de statu defun.l.si mater.

Iteordinata. Casus. Qui in seruitutẽ prouocat in causa illa pro libero habetur.h.d. ¶ Oppo. quod imo non habeatur pro libero vt.ff.eodem.l.si cui.§.licet. et.ff.de re mili.l.qui stant. Solu. quod quo ad quedam habetur pro libero vt hic. quo ad quedam non vt in contrarijs declarata vt in glos.

Ne comissa. Casus. Ingenuitas pbatur non tantum per scripturam factam de natiuitate: sed etiam per testes et alias legitimas probationes. hoc dicit nota. ¶ Nota quod scripture statur donec cõtrarium probetur. vt in exemplo quod ponit glossa.ij. ¶ Item not. quod in causa liberali proceditur ordinarie vt hic. et in verbis illis solennibus ordinatis. Barth. de Salyceto.

Si ministerium. Casus. si istrumento dotali de libera sit scriptum vt de ancilla non preiudicat ei ignoranti cuiuscunque etatis nec scienti si sit minoris ann.xx. h.d. ¶ No. casum in quo maior ann.xx. efficitur serua vt hic: quomodo sciens fuit. et.ff.co.l.si vsusfructus. Item q tempore quo quis libertatem non potest aliis dare non potest in seipso pprio sensu perdere.

1 Probationes necessario concludere debent.

Multis. Casus. Ingenuitas vnius ex fratribus non arguit ingenuitatem alterius: quia hec stant simul vt vnus sit liber et alter seruus.h.d. ¶ †No. q probationes debent esse de necessario cõcludentibus.concor.l.matrem.§.de probatio. ¶ Querit gl. de modo probandi. Et respondet probando matrem ingenuam: vt.l.ij.§.de inge.ma.nam partus sequitur ventrem: vt.l.partũ.§.de rei ven. ¶ Querit glo. an sufficiat probare auũ materuũ ingenuum. et dic vt in glo.et.§.co.l.aui.

Ad probationem. Casus. Confessio nõ probat cõducentem cõtra locatorem vel eius heredez nec econtra. hoc dicit.

Principaliter. Casus. si manumissus ab vno prouocet in seruitutem accusato manumissore contradicenti datur propria defensio: alias si prouocanti consentit eum inuitum manumissor defendit. hoc dicit Bartholo. de Saly ce.

Sicut. Casus. Actus prestande libertatis iocosus libertatem non tribuit.h.d.

Tormenta locum habent in questione proprietatis.

Tamqȝ. Casus. Ubi est questio de possessione vel libertate inter eũ q dicit se dominum et eum qui dicit se liberum ad tormenta eius qui dicitur seruus est recurrendum. hoc dicit. ¶ Opp. de.l.minore.§.fin.ff.de questio. Sol. hic possessionis tantum ibi
proprietatis erat questio inter seruum et dominum: et hec vera
1 licet alie solu. dentur in glos. ¶ †Contrariam solu. opp. q etiã
si sit questio proprietatis ad tormenta recurratur: vt.§. de questio.l.quoties. et.l.hoc quod placet. Sol. q si est questio proprietatis et dominij inter duos et sic non est questio libertatis vllo modo tunc ad torturam in subsidiuz recurritur vt ibi: sed vbi sit questio proprietatis et actus seruitutis et libertatis inter seruum et dominum tunc ad torturam non recurritur vt supra dixi. ¶ Oppo. ab extra q etiam si sit questio libertatis ipse torqueatur: vt.§.de ser.fugi.l.quicunque. Sol. q ibi questio fugi. et libertatis iam erat decisa vnde ob illam non torquetur: sed quia mentitus fuerat dicens se ingenuum ei qui susceperat: ideo sup alio retorquetur an callide missus fuerit a domino necne lucri faciendi causa.

Parentes. Casus. Erronea vel simulata
b confessio[b] nõ preiudicat libertati.h.d. ¶ Ibi altera ancilla subaudi que nõ erat eiusdem domini et sic fatebatur se ancillam: quia non domino manumissam. ¶ No. q ex parentibus cognoscitur ingenuitas vel libertas filij. ¶ No. q ex confessione non constituũtur serui. ¶ Opponitur q confessio preiudicet: vt infra.l.proxima. Solutio q hic extra iudicium: ibi in iudicio. de quo dic vt ibi.

1 Confessio preiudicat si apud acta fiat. et nume. sequen.

1 **Interrogata.** ¶ Casus. †Confessio apud acta pjudicat donec contrarium probetur.h.d. ¶ Oppo. de.l.iubemus.§.co. Solu. vt in glo.i. et latius in contrario. vel dic q ista lex non dicit q non preiudicet sed q defensionem libertatis non excludit quod supponit prima facie preiudicare: sed contra preiudicium defensionem admitti per probationem contrarij vt in sequẽ.glo.not. ¶ Oppo. ad idem q talis confessio plenum preiudicium faciat: vt.§.cod.l.non ideo.et.ff.de statu hominum.et.l.seruorum. ¶ Solu. q ibi de alia cõfessiõe videlicet extraiudiciali facta in venditione sui ad precium participandum. ¶ Oppo. ad idem de. .cum scimus.§.de agrico.et censi. libro.xi. Solut. q hic in seruo ibi in ascriptitio. melius dic vt ibi
2 ¶ †Oppo. quod etiam preiudicet: quia confessio facta[c] in iu
c dicio[d] preiudicat.§.de confessis.l.i.ff.de interrogat.actio.l. qui
d interrogatur. Solu. vt sequitur in glos. videlicet quod sibi pre
iudicat si in confessione resistat: secus si reuocet et probet contra
rium vt hic. et hoc intellige in confessione iudicialiter et in figu
3 ra iudicij facta: vt nota. infra eodem.l.iubemus. ¶ †Querit
gloss. si non velit reuocare an alius poterit, inuitum in libertate defendere. et dicit quod sic et bene: vt.ff.eodem.l.scda.ij.et.iiij.

Sicut

SIcut. Casus de essentia manumissionis non est scriptura. ideo illa pretermissa vel deperdita non nocet. h.d. ¶ Op. quod immo scriptura sit necessaria in minore an. xx. qui eam habet probare causam in eius manumissione iudicis decretum debet interuenire. vt. s. de manu. l. j. et l. fi. Sol. quod hic in alia manumissione quam in probanda in consilio potest enim multis modis fieri manumissio: vt. s. e. de ma. l. ij. in princi. et insti. de liberti. §. multis.

1 ¶ Patronus cogitur prestare manumisso instrumentum manumissionis etiam si nullum factum fuit de nouo facere.

2 Debitor qui soluit petens instrumentum generale liberationis sibi fieri non est audiendus sed creditor volens speciale de receptis facere.

SIcut datam. Casus instrumentum manumissionis cogitur patronus prestare manumisso. h.d. glo. vel hanc l. intelligere instrumento iam facto. ¶ Sed quid si nullum factum fuit an cogetur de nouo facere supposito quod de manumissione constet videtur quod sic per istum tex. propter identitatem rationis et quia potest hic exponi prestares. i. facere. et pro hoc. l. si pupillus. in prin. et quod ibi not. gloss. pe. ff. de noua. l. chirographus. et quod ibi not. glo. ij. ff. de admi. tuto. et pro hoc bona gloss. que tenet quod debitor tenetur facere instrumentum debiti creditori. ff. solu. matri. l. ij. in fi. gloss. magne. Et pro hoc accedat ibi tex. quia nullum incommodum habet etc. et ratio l. in creditore. ff. de euict. Et pro hoc vltimo videtur quasi casus s. de fide instrumen. l. plures apochis. ¶ Nec ob. l. nimis graue s. de testi. quia ibi creditor non habebat aliquam probationem et debitor negat hic quasi probationem habebat vel debitor fatebatur. nec potest dicere debitor quia proprius et facilius per instrumentum probabitur quia turpitudinem suam allegaret quod non licet vt s. de transac. l. transactionem. et de hoc per Spe. in ti. de instru. edi. §.
2 postquam. versi. quid si seruus. ¶ †Sed pone quod debitor qui soluit petit sibi fieri instrumentum generale liberationis creditor vult facere speciale de receptis tamen quis eorum audiendus erit. dic quod creditor: quia liberatio generalis est captiosa. ideo ad eam quis non coarctatur vt l. cum aquiliana. et ibi per docto. ff. de transactio quod tene cordi. Bar. de Salv.

ADrianus. Casus. sententia pro libertate lata obstabat victo et in seruitutem repetit et coheredis confessio super statu defuncti non preiudicat coheredi contrarium asserenti. h.d. ¶ No. quod collusio presumitur quando contra sententiam prius pro se latam venitur.

VIi patrem. Casus. in causa liberali conditio matris non prius debet spectari nec dignitas aui coadiuuat. h.d. ¶ No. quod licet multis causis status hominis mutari possit non tamen si mutatus presumitur. ¶ Item not. quod ex conditione auie materne infertur ad nepotem. Et est ratio quia de auia infertur ad matrem. et de matre ad filium et per consequens ad auie nepotem.

DE ancilla. Casus ex sola emptione quam pater fecit de filia non efficitur ipsa libera. h.d. Sed patre eam manumittente et et hodie eo mortuo absque eo quod de filia quicquam disposuerat. vt in glo.

1 ¶ Manumissus non prestans obsequium necessarium patrono capto fame laborante aut cum potest et non vult eum a captiuitate redimere in seruitutem reuocari potest vt ingratus. et nu. 2.

f Vasallus non prestans obsequium domino non priuatur feudo.

1 DOlo. ¶ †Querit glos. quid si obsequium fuisset necessarium. vt quia patronus erat captiuus vel fame laborabat. dicit glos. quod tunc in seruitutem reuocari potest vt ingratus. vt. ff. de libe. agno. l. alimenta. §. fi. de iure patro. l. ingratus. Sed attende quod ambe loquuntur in alimentis et ex illis infert gl. ad captiuitatem quod teneo menti. ¶ Sed quid si potest et non vult eum redimere a captiuitate videtur idem ar. s. 6 epi. et cle. aut. si captiui. quia sicut pater perdit filium in esse ita dominus seruum manumittendo cum. argu. ff. de reg. iu. quod attinet. et s. de iure aur. anu. apl. sed hodie. in verbo regeneratiois. facit quod
2 no. de incol. l. ciues. lib. xi. ¶ †Quero ab extra quid si non sufficeret sibi et patrono alimenta. dic quod si tunc non prestat patrono non potest dici ingratus. vt. d. l. alimenta. in principio. quod no. pro ecclesia que tenetur alere suos patronos inopes vt non teneatur capellanus si redditus vix ei sufficiant. Item inducit gloss. vt vasallus qui non prestat obsequium domino non priuetur feudo et remittit de hoc
3 ad no. s. de lib. et eo. fi. l. i. §. ¶ †Sed quod ibi dixit casum nostrum
4 non attingit. de eo dicendum vel quod si obsequium iuratum de quo in ti. de for. fide. non prestitit cum possit feudo priuetur sed obsequium alimentorum non prestitit. de quo. s. dixit glo. dicendum est quod non priuetur: quia nulla l. nec consuetudine in vsibus feudorum scripta cauetur. nec est simile quod de patre et patrono dixi: quia dominus vasallum non produxit in esse vt pater et patronus vt superius dixi. Sed solum in rebus feudi bene facit ei. et ista non necessitant recipientem ad se obligandum pro illo. vt. l. ij. §. pe. ff. de admi. re. ad ci. per. licet ad antidora sic vt. l. seq. et si le. §. consuluit. ff. de pe. he. ¶ Et quod ad ista alimenta non teneatur facit: quia regula tradita vel vt amicus non teneatur amicum nec tutor pupillum ad egressam redactum alere. vt. ff. vbi pu. edu. de. l. iij. §. pe. in fi. et sic gl. ista vera.

1 ¶ Agi potest criminaliter et ciuiliter pendente causa liberali de calumnia mouentis improbe questionem seruitutis.

1 SI tibi. Casus et de calumnia mouentis improbe questionem seruitutis potest criminaliter et ciuiliter agi pendente causa liberali. sed lite contestata differtur donec pro libertate pronuncietur. qua pronunciatione facta et ore
a hec directio restitutio peti potest. h.d. ¶ Ibi de calumnia. et sic criminaliter et ibi vel iniuria et sic ciuiliter. ¶ Ibi aduersus eam. s. calum-
b niam. no. quod calumnia[b] in ciuili causa commissa punitur et criminaliter. contra. ff. ad tur. l. i. et in priuatis. ¶ Item not. quod iniuria est liberum sine causa dicere seruum etiam in iudicio ordinario. ¶ Item quod vsus ad litis
2 conte. procedit. ¶ Contra primum opp. quod calumnia in ciuili[c] non punia-
tur criminaliter et potissime in causa liberali. vt de calumnia. l. calumniatores gl. h. pe. in fi. hanc op. format et non soluit: sed alibi vez in. l. et l. priuatis. ff. ad tur. so. per ea que hic dicit gl. iij. vez quod in causa liberali non punitur calumnia que immediate punitur per titulum de calumniatoribus simi-
litud. ne supplicium seu pena simuli vt ibi notat. super rubrica. et in
d l. i. ¶ Sed hic punitur iniuria[d] resultans ex calumniosa petitione ideo exponit gloss. de calumnia. i. de iniuria. et sic dictio vel hic stat pro idest et pro hoc. ff. e. l. cum necessitas. et. ff. de iniur. l. 3 de libertate. cum si alle. in glo. Alij soluebant quod hic loquitur de quadam actione que olim pro calumnia dabatur que hodie sublata est. vt insti. de pe te. li. §. ij. ¶ Hoc non tenetur: quia de tali actione hic non loquitur. procedens ergo via quam con-
2 tra gl. tenent et doc. ¶ †Op. tunc. ij. quod postquam liber fuerit pronunciatus non possit hanc petitionem instituere. vt. j. de calu. l. i. sol. vt in glo. sc. vez quod hic non permittit postea petitionem porrigere. sed vult quod prius porrigatur et super ea lis conte. et vltra non procedatur nisi cum sententia pro libertate fuit lata. ista solutio non est bona vt patet ex dictis in precedenti contrario. dic ergo quod ibi quando calumnia petitur puniri ex edicto seu titulo de calumniatoribus quo casu dic vt petitur puniri iudicis officio mercenario et habet locum lex illa. Aut per viam accusationis solennis et tunc post sententiam peti potest. aut calumniosa petitione petitur puniri quo casu dico quod potest et ante sententiam et post sententiam dummodo tempore actio non sit finita et isto respectu hic vult quod prius agat et lis contestetur. et hec probatur in. l.
3 ordinata. ff. eo. ¶ †Oppon. iij. quod immo vltra litis contestationem possit procedi: puta ad probationes et alia ad liquidationem cause tendentia solum differatur sententia ne preiudicium fiat cause liberali. vt. ff. eod. l. ordinata. Solu. vt in ca. glos. videlicet quod ibi de alio
4 quam de iniuria improbe petitionis agebat. ¶ †Opp. iiij. quod restitutio directorum fit ante sententiam liberalem faciendam. vt. j. de or. co. l. fi. So.
5 quod hec sit illam vt in glo. fin. ¶ †Quero cum gl. an in causa liberali iurabitur de calumnia. et recitat istam opi. quorundam dicentium quod non quia id prestatur demum ab eo quem constat liberum esse et aliter non probatur quod non est dicendum quia iure non cauetur. Item quia melioris conditionis esset seruus quam liber vel dubius quam certus. ¶ Nec ob. quod remittitur patrono. vt. ff. de iureiu. l. iusiurandum. quia ibi libertas fatetur cum patronum. Sed hic qui dicitur seruus diffitetur illum dominum ¶ Quero ab extra an hec calumnia probetur eo ipso quod is qui eum
e redigi in seruitutem petiuit succubuit vel quando[e]. Et respondeo per ea que scripsi in. l. mater. et l. qui non probasse.

SVbscriptio. Casus. si manumisso domini absque subscriptione filij. h.d. Dubium potuit insurgere propter promiscuum vsum filij per quem quasi dominus videbatur. vt. l. in suis. ff. de lib. et postu.

LIbera. Ibi concubinatus quem habuit cum seruo. Bar. de Salv.

NOn idcirco. Casus pupillus tutorem quondam suum potest dicere seruum. sed non econtra. h.d. tex. cum gl.

1 ¶ Pactum inter ancillam et dominum non necessitat nec pactum libere vt filio teneantur seruitute.

1 POst certi. Casus. et pactum inter ancillam et dominum non necessitat nec pactum libere vt filie teneantur seruire. h.d. ¶ Quero aliud si non paciscitur vt serui efficiantur sed vt famulentur. respondet gl. si perpetuo non valet quia species seruitutis. vt. ff. de cond. et demon. l. titio. si ad tempus tunc valet sed si non impleat tenetur mater ad interesse. ar. l. stipulationes non diuiduntur. §. celsus. ff. de ver. ob. ¶ Sed attende ista quod in matre aliam rationem recipit. nam si factum alienum filiorum promisit non tamen promissio. vt. ff. de ver. ob. l. stipulatio ista. in prin. si proprium quia se curaturam et facturam et tunc quia alias talis stipulatio valet in casu nostro dubitari potest. tamen hic est videndum. quid si filio ipsi promisissent. nam in casu in quo non valeret in persona filiorum mater videtur se obligare ad faciendum id quod est improbatum a matre. ideo non valeret. Et pro tanto de isto quereris quod no. s. lo. l. hi quam contra. et s. de vsuf. l. antiquitas. et ibi plene scripsi

a ¶ Si obsequium iuratum for. cons. cc lviij. lci. visis vmc futuris romanorum. ver. preterea. cum vl. seq. in ij. parte ebar. clv. an et quando vasallus iuramentum non prestat nec ad capitula fidelitatis tenetur de quo per in ti. de for. fide. cum seq.

b ¶ Calumnia. iacob. soc. cons. cxviij. in ci. visis narratis puncti v. confirmatur hec opi. circa fine. ebar. clxxvij. et consi. cxlvi. inci. viso processu. cir. medium. vi. col. ebar. cccx. qualiter et quando calumniari vel licet et quando calumniator accusatur per picta. soci. consi. cxviij. inc. vt. s. ver. nec obstat cum v. se. ebar. clxxviij.

c ~ In ciuili bar. de hoc no. l. i. §. i. ff. si mulier ven. no. et in. l. i. ff. ad turpi. et idem bar. et alex. l. i. l. athletas. §. calumniatori. ff. de infa. et Car. i cle. j. i. pri. extra de re iudi.

e ¶ Punitur iniuria adde Soc. con. fi. cxviij. in ci. visis narratis. vt s. ver. iiij. calo: quod non sequitur non tenetur de calumnia: ergo nec actione iniuriarum.

e ~ Vel quando Adde quando probetur qua calumniari et dic quod eo quod actor differat petere et opponat processum. nec si non prosequitur lites. item si non probat. et hoc no. in. l. non ignorat et ibi doc. C. de fruct. et lit. expen. Item si succubuit pro filius Car. et doc. no. in cle. j. de re iudic.

a ❧Cognati.adde vltra ea que hic not.Bal.nu.i.ver.no.sciã presumi qd notat ipse cõ sil.ccclxxxiij.vo.ij.⁊ Rap.p.fulg.consi.cxxxvi.col.ij.in fi.

b ❧Ut socius eiusdem criminis non debes audiri.Tu vide de hoc ⁊ nec accusat nec indicat nec ad premium inuitatur si indicat tex.singula.sm Ang.in.l.ij.§.fi.ff.de cõ. di.ob.turpem causam.

c ¶Pater venit. Adde Alexã.d imo.i.l. adoptio ne.in primo not. ff.de in ius vocã.

d ❧Nõ sufficit.tu vide d hoc ⁊ que requirãtur ad h vt dicatur cõfes sio iudicialis qd not.Bartol.in.l colũ.i.vers iuxta hoc est videndũ supra de confes. vbi dicit quod d bet fieri i iudicio ⁊ apud tribunal coram iudice pre sente pre vt p gl. in.c.dudum. el.ij in ver.responsio nem.extra de ele. per.l.fin.extra d inter.ac. adde cõsi.ccxxiij.

e ¶Confessionẽ. Adde Soci.con silio.xx.incip.vi sis actis ⁊ produ ctis.ver.est tamẽ aduertendũ cir ca fi.i prima par te cha.xxxvi.vbi vide quid exigit ⁊ requirat confes sio ad ipsi⁹ vali ditatem vt preiu dicet confitenti. Item adde etiã cum consi.viij.in cipien.visis ⁊ di ligenter inspect verificu. preterea cum ver.sequen. in.i.part.charta viij.an quando in causa ciuili fa ciat sem plenam vel plenam pba tionem ⁊ an ⁊ qñ in causa crimina li pbet vel faciat indicium ad tor turam.⁊ quid de turam.⁊ quid de facta coram iudi ce ⁊ parte tam in iudicio ciuili sum mario vel plena rio quam in iudi cio criminali Itẽ adde cõ an ⁊ qñ confessio extraiu dicialis noceat cõ silio.xv.incipie. visis predictis.d tertius verd era status.circa me diũ in prima par te char.xxiij.Itẽ adde cõsi.ccxxiij. incip.in causa gabrielis.ver.confirmantur ista cum seq.in secunda parte char.xv.vbi hoc idem.

1 ¶Emens vel vendens scienter liberum committit plagium.
2 Accusator coram iudice qui fuit socius eiusdem criminis po test recusari.

SI filium.

Casus.†Scienter emens vel vendens liberum committit plagiũ. hoc dicit. ¶No.q affinis vt gener presumit scire cõditionem affinis sui vt cognati[a] concor.ff.de in interesti.l.de tutela.ff.vñ cogna.l.octaui. ¶Item no.quod presumpta scientia nocet in criminibus. ¶Quero quid vult dicere iste tex.in fi.respon.duplicem intellectum habere potest.vnum quia nullum accusat eos nunciat tamen socero quod ambo possunt accusari.l.fauia.de plagi.sed tunc quia hec lex ad titulum. Respondeo q ad factum contra.l.non valet.⁊ sic causa liberalis ñ potest institui. ¶Alius est intellectus vt hic dicat quod q sunt socij eiusdem criminis pater non poterit filium vendicare a genero:q excepit de venditione ⁊ si pater replicabat tu scienter liberum scivisti triplicabit gener ⁊ tu scienter vendidisti:ideo b vt socius eiusdem criminis[b] non debes audiri.⁊ hoc vult glos. fi.in prin.⁊.ll.allegate in ea.Contra hunc intellectum immediate oppo.glo.quod imo pater audiatur.vt.s.eod.l.i.⁊ non soluit c sed dic quod si pater venit[c] nomine filij ⁊ sic alieno potest vt ibi non proprio vt hic.vel dic quod hic pater accusabat generum criminaliter q non potest quia socius eiusdem criminis socius non accusabat vt hic.ciuiliter aũt conuenire potest vt ibi. ¶Cõtra hac secundam opinionem glo.quasi gener accusatus socerũ repellit vt socium criminis ergo confitetur se delictum commisisse ⁊ per consequens vt confessus pro condemnato debet haberi.j.de pe.l.qui sententiam gl.multum notabiliter soluit docens practicam in hac materia quam signa ⁊ no.q doc.alibi faciũt magnum festum de eo. ¶S.si ergo consilium vt dicat nego me commisisse.⁊ si commisissem tu accusare non potes:q tu cõmisisti ⁊ socius fuisti.vel dicit gl.quod non habetur pro cõdemnato q illud obijcit qñ aliqs est accusator vt.ff.d mu.⁊ ho.l.rescripto §.si quis accusatorem non habens.quasi dicat quod hic pater ciuiliter filium vendicabat. ¶Et tunc not.quod exceptio tunc opposita ad repellendum in ciuili non infert probationem per quam possit condemnari i criminali ⁊ vtraqz solutio bona prima qd criminaliter ageret secunda quando ciuiliter. ¶†Querit gl.quid si accusator coram iudice qui fuit socius eiusdẽ criminis an possum illum recusare.⁊ dicit glosa.quod sic.⁊ nititur pbare per tres rõnes.sed vltima notabilior ⁊ vigentior. ¶Ex qua no.quod nõ potest esse testis in causa nõ potest esse iudex i eadem causa.

NOn idcirco.

Casus.Liminarchę offitiũ nos facit seruum liberũ. hoc dicit.Bar.de Saly.

1 ¶Procedi ⁊ diffinitiue pronunciari potest etiã altera parte absente in causa libertatis ⁊ ingenuitatis.⁊ nu.2.

CErta.

Casus.†In causa libertatis ⁊ ingenuitatis etiã altera parte absente potest pcedi ⁊ diffinitiue pnunciari.h.d. ¶Op.sic dictio quoqz est implicatiua.vt.l.iul.quoqz.ff.de here.insti. ergo impedit hic hermodicium contrahi.in alijs causis sz hoc falsum.vt.ff.de iudi.l.⁊ post.§.i.sol.quod olim contrahebatur co absente sed non actore.vt.s.de iudi.l.pperandum.§.sin autem reus fallebat i causa liberali.vt.ff.eo.l.diui.⁊ hic ⁊.s.e.l.si is hodie vero etiam in actore contrahitur.vt.d.l.pperandum.§.⁊ si 2 quidem. ¶†Sed tunc ab extra quero an ad diffinitiuam procedatur li.non contest.⁊ dixi in.l.diffamari.s.de inge.ma quod nõ nisi contra diffamatorem.⁊ pro hoc facit q negat hermodicium cõtrahi nisi lit.conte.d.l.pperandum.§.⁊ si quidem.cum seq. ¶Item pro hoc facit verbum causam hic positũ.arg.eius qd no.in.l.causas.s.de transac.⁊ ad de quod dixi in.d.l.diffamari. ¶Quero cum glo.que dr causa liberalis.Et remittit ad istũ tex.⁊ ad.l.nõ distinguemus.§.de liberali.ff.de ar.sed non ex hoc clare habet dic ergo q siue sit de libertinitate ⁊ seruitute simul dr.liberalis vt hic i pria parte distincte siue sit de ingenuitate ⁊ seruitate vt hic in.ij.parte disiũctiue siue sit de ingenuitate et libertinitate simul.vt.ff.e.l.ingẽ.§.si operas.⁊ ita no.summa. ¶Querit gl.quid si sit cõtentio in iudicio de ascripticie vel cẽsite cõditione.⁊ dicit glos.qd q ⁊ ibi liberi sunt in.l.ne diuti⁹.j.de agri. et cẽ.põt dici cã liberalis ⁊ confirmat a simili q ⁊ cã mota inter fructuarium ⁊ seruũ qui dicit se liberũ dicit causa liberalis.ergo et idem in pdictis censitis vel ascriptitijs.⁊ sunt hec ⁊ in pcedenti questione vtilia scire propter iudices qui dicant competentes et an de his possit cõpromitti vel nõ vt.d.§.de liberali. ¶Querit gl.an cã status ⁊ liberalis idem dicat dic q sic.vt.j.de ordi. cog.l.si status.Sed subiũgit qd cã status nuncupat qñ de libertate iam competente tractatur secus si de competitura q ex cã fideicomissi prestari petat.⁊ ita etiam dicit Azo in summa.Sz cõtra hoc vltimũ videt casus.ff.de ar.l.nõ distinguemus.§.de liberali.in fi.Sed põt dici qd cã liberalis est iudicanda quatũ ad effectum cõpromissi inhibẽdi vt ibi.sed vere nõ est cã status vel liberalis vt hic vel si cã liberalis potest dici vt ibi nõ status vt in hac glo.⁊ est ratio que tunc non stat.

f ❧Placuit Bal.inducit hanc.l.ad questionem illius qui capit lupam pregnantẽ vt non debeat habere premium pro lupatinis.q sunt vnum corpus.idem tenet Bar.in l.qui in vtero per istum test.ff.de sta.ho.Alex.in.l.falcidia.l.ij.ff.ad.l.e.fal.⁊ Io.hinc in.l.lege.falcidia.§.placuit.e.ti.

1 ¶Dñs põt vẽdicare vt seruũ eum q fuit decurio ⁊ cui scripsit
2 Confessio simpliciter in actis scribi non dz sed adijci coram iudice interrogante.⁊ nu.3.

IUbemus.

1 Casus.†dominus põt eũ q fuit decurio ⁊ cui scripsit vt decurioni vendicare vt seruum ⁊ de iure suo potest docere per testes ⁊ illius natiuitatem vel originem ac etiam per eius confessionem factam coram competenti iudice.h.d. ¶Not.quod officium decurionatus non facit seruum liberum concor.s.e.l.non mittat.⁊ vide quod ibi dixi imo sciens punitur j.si ser.ad dec.aspi.l.d. ¶Op.primo quod iste epistole nõ sunt inanes imo preiudicent scribẽti vt.ff.de pba.l.fi.⁊ de furein.l.si duo patroni.in pri.l.so.q preiudicat quo ad qualẽqualẽ pbationẽ vt ibi non quo ad plenam vt hic.⁊ de hoc dixi in.l.nõ epistolis. s.de pba. ¶Op.q iste elius per confessionẽ istã sibi nõ preiudicet.vt.s.e.l.interrogatam.Item q nõ fatet qui erat.ff.de cõfes.l.nõ fatet gl.sol.dupliciter vno quod hic sit speciale in iudicio liberalis cause hec non est bona q non fauet sed cõtrariatur libertati ppterea videtur contra dictam.l.interrogatã.Alio mõ q ei non pniudicat si eam reuocet ⁊ contrarium pbet ⁊ hec vera. Sed contra ea tunc facit q hoc illa reuocauit ⁊ contrarium probat p illas epistolas.Sol.vt.s.q solum qualequale preiudicium faciunt ⁊ illud non est tante potentie qd tollat confessionem primitus solẽniter in iudicio factã.⁊ tanto fortius si cõfessio fuerit postea facta. ¶Op.tunc quarto.nam domina ista passa fuit eiuum in dignitate.igitur sibi pniudicauit in dominio ⁊ liber efficitur.vt.j.qui mili.nõ pos.l.super seruis.Sol.dupliciter vel quia hic cõdicit infra.xxx.dies vt.l.fi.in.c.ti.vel qd hic nõ possidibat eum quomodo electus fuit.prima magis placet quia ⁊ ille leges loquitur etiã in tũc nõ possidenti.vel dic.ij.q hic sm iura antiqua nõ noua p illam.l.inducta.vt ibi in litera. ¶Querit gl.qd in ascriptitio ⁊ cẽsito an cõfessio eius facta in iudicio preiudicet dicit gl.q sic.⁊ pniudicat in libertate qd est forti⁹ vt hic. ¶Sz j contrarium fecit.j.de agri.⁊ cen.l.si cum seruus.in prin.lib.xi. Sol.vt in glo.⁊ multũ notabiliter.prima q ibi fuit factũ corã tabellione. ¶Or attende si istam solutionẽ intelligeres in tabellione:⁊ extra cãm actor nõ haberet dubiũ vel modicũ.sz intel-
2 ligẽdo in iudicio.s.in actis tabellionis sz nõ iudice pñte. ¶†Ista
d solu.est valde no.ex qua habes q nõ sufficit[d] cõfessionẽ simpliciter scribi in actis sed adijci dz coram iudice seu iudice interrogãte.Ideo subtiliter cõspice acta.facit ad pdicta.j.de iu.si l.instat et qd ibi no.li.x.Alia sol.est qd ibi confessio est si facta fuit corã iudice nõ tñ iudicialiter. ¶Ex ista sol.no.qd qñ dicim⁹ q confessio facta in iudicio nocet nos intelligimus coram iudice ⁊ iudicialiter sed tunc dubiũ est qño intelligitur iudicialiter.Et in eo iudicio itelligit qd ad petitionẽ partis si ps est pñens vel iu-
e dicis rogantis seu cõfessionem[e] acceptãtis ⁊ in figura iudicij.i.
3 eo in tribunali existenti vt.s.e.l.interrogatã. ¶†Et ex hoc no. qd nõ sufficit vt testes de cõfessione deponẽtes dicãt illum cõfessum fuisse coram vel pñte iudice vt in hac glo.notanda.⁊ eadem ratione si dicãt presente parte qñ de extraiudiciali deponit sed debẽt addere ⁊ eo instante ⁊ petente seu confessionem acceptãte vt dicam.j.de confes.l.i.

1 ¶Filij nati pendente lite sequuntur conditionem matris.

PLacuit.

f Casus.†Filij nati pendente lite super statu matris sequuntur cõditionem que de matre iudicabitur.nati vero ante litem motam preiudicium non sequuntur ex sententia cõtra matrem lata.hoc dicit.vel breuius sententia matris preiudicat filijs pẽdente lite natis non antea.h.d. ¶O.q nõ preiudicet natis pendente lite dũmodo prius fuerint concepti q nõ habetur p natis ante lit.vt.l.qui in vtero.ff.de sta.ho. ¶Dicit gl.aut confessus fuerit contra si attento tempore natiuitatis poteramus dicere ante litem conceptos alias procedit.l.ista.sed glos. hac so.nõ admittit qñ haberent p natis eis icõmodũ redũdare

possit

possetː puta si mater libera pnunciaretur.vt.l.si auia.ff.de inge. ma sed illa.l.magis facit pro hoc.Nec est verum q eis possit in cõmodum redundare si pronũciatur simpliciter libera vel ex cã ante conceptionẽ tractum habente. ¶ Sed vbi ex cã post cõceptionẽ superueniẽteːtunc fateor qd prius non habentur pro natis qr sic in seruitute dicerentur concepti. ¶ Op.ij.de.l.si quis cum notum.§.si ancilla.ff.de ex.re.iudi.Sol.hic in cã ingenuitatis que prodest quia sentẽtia facit ius quo ad oẽs.vt.l.ingenuũ ff.de sta.ho.z.l.si auia.ff.de ing.ma.ibi questio erat de dominio serui inter duos.

¶ De assertione tollenda. Rub.

1 ¶ Agere causam per se tantũ oportet qui de possessione seruitutis prouocat in libertatem.
2 Agere potest per procuratorem qui se prouocat in libertatem.
3 Appellari si liceat semel tantum in causa liberali.
4 Res de possessione seruitutis in libertatem se prouocãtes an debeant in tuto collocari in dispositione iudicis.
5 Seruus legitime citatus si per annum contumax fuerit domino aduersarij subiugabitur.
6 Reus in libertate querenda an sit necesse q in secunda citatione persistat et quanto.

Tres. Primo assertiões remouet z de litibus respectu psonarũ disponit. Scdo de respectu rer: Tertio penã ꝯtumacib⁹ statuit. Scda ibi: peculio. Tertia ibi: scien. Casus. leges de assertionibus adhibendo in cã liberali cassant statuit vt q de possessione liber-
1 tis in seruitutẽ puocaẽ p pcuratorẽ possit tñdere. ¶ †Qui aũt de possessiõe Fuitutis puocat in libertatẽ cãm p se ipsũ opz agere z a sentẽtijs sup his latis dz puocari z cognosci.vt l aljs nego tijs a la snia remanet i sua fir mitate.h.d.prima ps. ¶ Nota vltra pdicta tex.ibi in seruis manere viribus.ex quo habes q per ista vba plus de virib⁹ z robore nõ tribuit sñic quasi dec vba ñ fuissent plata a lege.cõcor.ff.q po.in pig.habeant.l.scripturas.
2 ¶ †Oppo.q puocãs se in libertatem possit p pcuratorem agere.vt.ff.de pcu.l.seruum quoq.§.1.Solu.qd hic in cã liberali in qua vertitur periculũ status z psone ibi in aljs reb⁹ z rerũ administratione z hec vera. ¶ Oppo.ad idẽ de.l.non solum.§.si status.ff.de procura.gloss.eodem modo z solu.bona fm vnam lec. ibi posita que non applaudit illi litere.Solu.igitur aliter vt ibi notaturːqr ibi ex parte eius qui dñs dr qui in vtroq casu procuratorem facere põt hoc ex parte serui.quo casu distinguitur.aut ipse prouocat vel prouocatur vt hic. ¶ Quero an procurator iste iurabit de calũnia.z dicit gl.q nõ sed dic hodie vt in qualibet cã dr de procuratore.vt in auẽ.principales.C.de iura.calum.
3 ¶ †Quero an in cã liberali tãtũ semel appellitur.vr pima facie z sic text.innuere q sic. Sed teneo contra per regulam.j.ne lic.in vna eademq causa.in rubro z nigro.Item qr si ꝯ libertatẽ pnũciatur deterioris cõditionis esset q alie cause vbi debet esse melioris.Itẽ qr tex.parum supra dixit hic ad similitudinez aliorũ negotiorum.Ad hunc text.ibi cui z pinde iudiciũ zc. Respon. vt in glo.vel dic qd loquitur quando ab ipso iudicio secũdo nõ appellatur sicut pri⁹ dixerat de primo.z hoc pbat copula ipsi z ipsius.

4 Super peculio. Casus. tres prouocãtis se de possessiõe seruitutis i libertatem debeant in tuto collocari in dispositione iudicis.res võ prouocari de libertate in seruitutẽ nõ collocant penes alium si paratus est fideiussorem de eis prestare.z vbi non põt fideiussores
a dare sue iuratorie cautioni⁹ dz cõmitti.h.d.notabilr. ¶ Super tex.ibi manifeste ostendaẽ.z dicit manifeste ostendere si reqsitus omnes a notis nullus vellet fideiubere. Et id cautela est vt requisitionem z coruꝫ rñsionez faciat scribi in actis vel extra acta per publicũ notariũ. Ibi iuratorie cõcordat.C.de epi.z cle.auẽ.generaliter facit qd no.glo.C.de vsufr.l.ij. ¶ Scdm quẽ potest an sub hypotheca z obligatione bonorũ et sub pena.z vr q sic per notata.l.ij.§.sed si dubiteẽ.ff.de iud. ¶ Contrarium tñ in casu isto puto verumːqr pedem suum per cuteret qui se dñm dicit si talem cautionem petere qr assereret tunc istũ habere bona z p ꝯñs liberũ.preterea talis cautio non põt cõmitti siue pnũciatur liber z hoc clarũ siue seruus qr tunc bona nõ hz ergo zc.vt primũ vt leg.a.no.ea.l.hec stipulatio.§.diuus. ¶ Opp.q res dẽat i tuto collocari qñ qs prouocat se in libertatẽ.vt.j.tit.i.l.si.Sol.q hec fm illãːvt in glo.s.q hic non poterat vel non volebat satisdare de quo latius ibi dicã. ¶ Op.ij.q et in primo casu non debeãt in tuto collocari.vt.C.de probi.seq.pec.l.1.Sol.qd hic spãle vt i gl. ¶ Op.aij.q iuratorie cautiõi nõ cõmittaẽ vt pmũ de or. co. l.si.So.vt gl.q ibi fallit vñ in reb⁹ subtractis pẽdẽte lite ibi loquitur. Quero de quo fideiussorez dabit de quo iurabit z dic vt in glossa.

5 Scientes. Casus. †Si assertus seru⁹ legitime citat⁹ p annũ ꝯtumax fuerit dño aduersarij subiugabitur.z si ille q seruũ suũ aliquẽ dicit eũ conuentat coram vno iudice z postea eũ cõuenit apud aliũ priuandus est dominio suo nisi seruus cãm pstiterit.h.d. ¶ No.mirabilẽ modũ inducẽde seruitutis.vt in primo casu z mirabilẽ modũ inducẽde libertatis.vt in scdo casu huius.l. ¶ Cõtra primũ op.gloss.de l.diui.§.1.de lib.caus.Solu.q vel ibi non fierit absens per annũ vel si fierit corrigit illã.z puto verũ si remediũ hui⁹.l.eligat actor. ¶ Si nãutẽ antiquũ modũ sequiẽ vel eligeret positum in contrario tũc teneret z sibi imputet qui vetus grauamẽ eligit. ar.C.de iur.delibe.l.fin.§.cum eñ geminu. ¶ Sed iuxta hoc quero quid si se absentat q qstionẽ seruitutis infert tñ licet iste text. nihil dicat puto antiquũ modũ seruãdũ.de quo in.d.l.diui.§.1. vt legum correctio euitetur licet in oppositũ videreẽ facere equi-
6 tas seruanda inter litigantes. ¶ †Circa modũ libertatis querende positũ hic in fi.quero an sit necesse qd in scda cita.i.actiõe z cõuentione persistat reus z qñto. Et gl.pe.dicit q sic.z per legẽ amplius.ff.rẽ ra.ha.quã allegat requirere videtur litis contestationẽ interuenire debere z p alias leges quas allegat vide licet de bonis lib.l.qui cũ maior.§.attinet asse.z.l.in seruitutẽ.videtur sentire qd snia debeat expectari.sed ille in accusatione criminali loquũtur nos in venditiõe z accusatiõe ciuili. Unde puto qd sufficiat litẽ cõtestari in hoc scdo iudicio z postea nõ sit locus penitentie qr insi cõuẽtiõe q sit per lit.ꝯte.requiriẽ lex ista et vtile puto foro z reus protesteẽ de conuentione iam facta coram alio iudice z sic de litis pendentia ne videatur sponte ab illa lite discedere per ea que scripsi in.l.in criminali.C.de iu.r.omn.iudi. ¶ Quero qs erit iudex ad priuandũ eũ suo iure. Rñ.qd iste secũdus qd poterit q seruus dr in eadẽ instãtia petere eũ prestari suo iure q a si habet z ppter eius pñatiõnẽ ipsum cõsequi libertatem.vt in glo.

1 ¶ Is qui de seruitute in libertatẽ se pclamat si moriaẽ lite pẽdente an finiatur causa.z nu.sequentibus.

1 Expeditam. Casus. †Si is q de seruitute proclamat se i libertatẽ moriatur lite pendente finiẽ cã z põt possessor q se z dñs defendet exper ri ꝯ eos q sibi vendidit vt vel doceat seruũ vendidisse vel eo docẽte quasi defuncta psona libera fuerit pnũciata euictionẽ soluat.h.d. ¶ Opp.q imo de euictione nõ teneatur.vt.ff.de euic.l.si seruus.z.C.de euic.l.si tibi.Solu. qd
2 ibi ante litẽ ꝯte.decessit hic postea. ¶ Opp.qd ex quo nõ est secutus per snlaz nõ debeaẽ euictio.vt.ff.e.de rei ven.l.vtiq. sol.ibi erat questio dñij inter duos non liberalis cause.z ratio diuersitatisːquia ibi persone in iudicio necessarie supersunt hic non z
3 sic ad sententiam procedi non potest vt hic in litera. ¶ †Secũdo hic loquitur quando de possessione seruitutis prouocat se in libertatezːsed quid si de possessione libertatis prouocatur in seruitutem ab eo qui dicit se emisse cum respondendũ videtur aut ipse defendit se per procuratorem quod potest.vt in.l.j.precedẽti in princip.z tunc cum intersit persone necessarie ad iudicium expectetur sententia.argu.d.l.vtiq.z quod hic not.glo z argu.j.huius.l.a ratione cessante aut per seipsum litigauit : z tunc hec lex habeat locum.

¶ Quibus ad libertatem proclamare non licet. Rub.

1 ¶ Venditus in libertatem se prouocat si precium non participauit.
2 Venũdatus offerẽs postea preciũ emptori an illo inuito perueniat ad libertatem.

1 Dispar. †Si passus se vendi preciũ nõ participauit ei in libertatem proclamare licet non si participauit qr tunc ei non licet siue tunc erat ingenuus siue libertas ei pure debeatur.h.d. Uel breuius.si venditus non est precium participatus in libertatem se prouocat alias secus.h.d. ¶ Oppo.qd licet in primo casu prouocat in libertatem non tamen ipse sit liber a prestatione preciũ accessionibus z damnis illatis emptori nec etiam venditor.vt.ff.de liber. cau.l.rectissime.cũ se.vsq ad.l.vsufruct⁹.So.cõfitendo. ¶ Sed
2 ex hoc nõ prohibetur sibi libertatem defendere.vt hic. ¶ †Oppo.qd sola participatio pciũ non excludat eũ ad libertatẽ vt no. ff.de sta.ho.l.seruorum.§.1.vbi gl.dicit qnq esse necessaria que ibi vide.Sol.confitendo ꝯtrã intellige qd ad hoc illa interuenerunt in glo.1.z.iij. ¶ Op.iij.q illis interuenientibus vere fit seruus.vt instit.de iure persona.§.pe.z.d.l.seruorum.§.a.non ciuis romanus.vt dicit hec litera.Sol.vt in glo.ij. ¶ Opp.iij.q nõ sit idem in eo cui fideicõ.libertas debeturː vt.ff.e.l.licinius.Sol. hic quando pureːibi quando sub conditioneːvt in glossa fina.
3 ¶ †Quero si venundatus postea offerat precium emptori an i illo inuito permaneat ad libertatẽ. Et dicit qd si ille sponte recę

a ¶ Iuratorie cautioni. adde foci. ꝯsi.cxxxi.incip.cũ in prĩi ꝯsultatione.vbi.prio pbaẽ eũ aliq̃s v.seq.l.ij. pte.char.cix.vbi an z qñ iuratorie cautioni z in qb⁹ casib⁹ stãdũ sit z qñ nõ z an dz iurare de credulitate se nõ posse inuenire fideiussores vt iuramentum nõ sit temerarius ẽitatis z an iura reos motu pprio vel ad delationẽ iudicis.

pit omnes cōcordes sunt q̄ libertatem cōsequit̄. sed vbi nō vult recipere quidam dixerūt idē ꝛ quidā cōtra vt in glo. ꝛ qui negāt dicūt ꝛ casum in. l. §. in prin. ff. si inge. esse di. vbi dicit reddidissent ꝙ verbū p̄teriti plusq̄ perfecti. ꝛ ita dicit ac. ❡ Sed Jo. dixit ꝙ sufficit p̄cium offerri ꝛ hoc operat̄ fauor p̄stine libertatis vt ꝛ als in. l. §. ſ. de pa. q si. di. Et q2 in casu fortiori hoc euenit. s. in seruo dato p̄ noxa. insti. de noxa. §. dominus. ❡ Sed ibi dici pōt q̄ si sponte receperit q2 de p̄terito loquitur dum dicit resarcierit vel ibi seruus fuit datus pro damno dato. Ideo faciliter si seruus offert estimationem damni quam petebat cogitur dominus eum manumittere. ꝛ potissime q2 seruus in se transferendo nō consensit. ꝛ ad. l. ſ. de pa. qui si. di. potest dici q̄ ibi filius nil peccauit hic venditus deliquit ꝛ consensit. induxit etiā ꝫ Jo. rōnem qua oblata ꝛ deposita habentur pro solutis. vt. l. accep. ſ. de vsu. ❡ Sed respondet ac. ꝙ verum in debitis. Sed p̄ciuꝫ non erat debitum emptori nec ab eo poterit peti: ideo nec videt̄ offerri. ❡ Concludendum igitur videtur cum ac. propter rōnē l. nec emere. ſ. de iur. delibe. ꝛ propter regulam. l. id q̄ nostrū. ff. de reg. iur. cum vere seruus emptoris fit. vt. ſ. dixi. Et q2 p̄fecta venditio sine vtriusq̄ consensu non retractatur ꝛ contra factuꝫ
a suum[a] quis venire nō potest. ꝛ in istam partem inclinat gl. ſ. de bo. li. l. i. vt ibi dixi.

b **De latronum.** [b] Casus. serui effecti p̄pter delictū insigne nō possunt in libertateꝫ p̄clamare. h. d. Vide gl. ꝛ figuram ꝛ specialiter propter autoritatem quam hꝫ ꝛ p̄sta e hic procurator fisci.

1 ❡ Prouocans se in libertatem si fatetur aliquis de reb⁹ domini apud eum esse debet statim restitui. ꝛ nu. 2.

Si quis in libertatē. Primo de rebus confessatis. scd̄o de negatis. scd̄a ibi ꝙ vo. Casus si p̄uocās se in libertatem fatet̄ de rebus apud eum con-
1 sistentibus aliquas esse eius qui se dn̄m dicit statim ei debent restitui. si vero neget in toto debent apud sequestrum collocari ꝛ si pro libertate postea fuerit pronunciatuꝫ peculium q̄ ei vt seruo fuerat cōcessum dꝫ dn̄o ꝛ de eo restitui ꝛ eius iuris bona ratio redditur. Alia vero ex testamento vel donatione quesita libero pronūciato debent assignari a sequestro tn̄ p̄dicto liberat̄ cautionem idoneam prestādo. h. d. ❡ Intel. circa prin. ❡ Ibi negationem. hic no. q̄ negatione efficitur res dubia induci. Et ita allegatur sepius iste tex. ꝛ concordantie sunt in gl. 4. ❡ Et ca ne q2 in fi. glo. aliter pro contraria. l. si debitor. de peti. here. vbi videtur aliud negare aliud dubitare. ❡ Sed ibi quo ad se hic quo ad iudicem allegatur. illa concordat cum ista vt ibi no. Itē q̄ hic dr̄ hꝫ locum si factum negetur sed vbi ius negatur dic ꝙ non clausum in corpore iuris ꝛ idem. Aut est clausum ꝛ tūc aut queritur de eo de quo opinio est inter glossatores ꝛ doc. ꝛ idem alias secus: q2 tunc ipsum est certum. vt. ſ. de no. co. compo. §. quibus. ꝛ ibi glo. super verbo certas. ꝛ alias similes ibi allegant p̄ cautionem cōseruabitur dicit alias in sequestro ponet̄ vt hic in fi. Sed cōtra hoc facit q2 iste de priore seruitute prouocat se in libertatem vt hic in. 4. gl. Sed eo casu res a sequestro per cautionem nō liberatur vt. ſ. ti. 4. l. i. ver. super peculio ergo ꝛc. gl. ibi dicit quod illa suppletur per istam ꝛ sic q̄ ibi de cautione omiserat nunc prouidet se in eo iudicio. l. illa vult q̄ oblatio fideicōmissorum nō prosit qn̄ de priore seruitute prouocat se in libertatem ꝛ pōt esse ratio: q2 sicut ipse quasi possidetur ita ꝛ res apud eum existentes. vn̄ in his tn̄ fauorē noluit ei prestare cōtra eum qui defendit se dn̄m ꝛ possessorem. hoc idem vult: l. si. §. ne. l. ergo ꝛ ita debemus interpretari hanc medio loco positam. ꝛ pro tā to istum textum intelligo de cautione sequestraria de qua hic i fine quam iudex adhibet pro conseruatione rerum. ꝛ ita omnes iste leges erunt concordes ꝛ vnum ꝛ idem dicentes ꝛ notanter ille leges specialem mentionem faciunt de fideiussorib⁹ hec nō
2 sed q2 predicta procedunt pendente iudicio. ❡ † Quero q2 cōsi
tuto ꝛ pro libertate pronunciatio res que probantur a putatiuo domino tradita ei restituuntur ꝛ alia que testamento vel inter viuos sunt que traduntur ingenuo pronunciato quid si illa fuissent ei data vel relicta contemplatione possidentis cum dicit gl. quod illa dabuntur illi possidenti. arg. ff. de vul. ꝛ pu. l. sed si plures. §. in arrogato. ꝛ qualiter hoc cognoscatur dic vt in. l. cū aliquis. ſ. de iur. del. ❡ Quero quid de quesitis ex opera. Dic vt l. l. preterea. ff. de rei. vendi. et hic in glo. ❡ Quero quid de his q̄ non apparent vnde processerint. dicunt quidam quod tunc hꝫ locum tex. iste in fi. vt illa ponantur in sequestro donec quisquis eorum docuerit de iure suo nec proderit tunc cautio libero pronunciato quod est mirabile vt ei prosit lite pendente ꝛ sic quis est debilioris virtutis ꝛ potentie q̄ quando est maioris. ❡ Et idem dicit ac. in summa de omnibus etiam suprascripti vt finito iudicio ponatur i sequestro donec vnusquisq̄ docuerit de iure suo quod vt dixi est mirabile. ꝛ dicit gloss. super verbo in sequestro. quod hic ideo quia finito iudicio non sic ex vsidit lxxre eo. ❡ Sed vt dixi non video causam: ideo tutius videtur dicendum altero de tribus modis vel vt finito iste intelligitur nisi cautio idonea prestetur. vt. ſ. dixerat vel quod loquitur cum post finitum iudicium liberare est vtrinq̄ parti data dilatio ad probandum incumbentia super rebus vt vnusquisq̄ probauit de aliquibus fauores restant aliqui de quibus nihil est probatum per aliquem eorum vnde dubitatur cui debeāt assignari vel q̄d de eis fieri ꝛ dicitur q̄ in sequestro ponuntur ꝛc. Et sic cautio etiam prius p̄stita ab ingenuo pronunciato ei vltra non p̄dest. ꝛ hoc operatur illa dilatio data in qua neuter de illis quicq̄ p̄bauit vel tertio quod puto verius hic nō dicit in sequestro poni sed esse: ꝛ sic in sequestro iam facto remanere. ꝛ sic facit pro intellectu quē. ſ. posui. ꝛ cessat illa mirabilitas satis absurda de qua supra dixi. Cogita super his ꝛ hec in aliis reb⁹ preterquam in subtractis ab altero eorū lite pēdente in quibus serua. l. si. ſ. ti. j.

a ❡ Contra factū suū adde an quis possit venire ꝫ factū suū vide gl. i. c. certe. xij. q. i. gl. ꝛ ibi an. ō hos in c. diuersis falla-ciis. ō cle. cōiug. doct. i. c. nostri. ō cle. ꝛ l. i. post mortē. ff. de adop.

b ❡ De latronuꝫ. bal. ō dicit tex. istū eē mirabileꝫ ad h̄ ꝙ vꝫ statutū vt q capit bannitū fiat dn̄s ei⁹ q̄ alibi nō repit̄ q2 ō iure cōmuni dꝫ statim iudici ꝯsignari. all. tex. ꝛ m. i. l. si. j. ō malefic. ꝛ mathe. de q̄ vide eūdē l addi ad spe. l. ti. de cōpe. iud. adi. v̄ iste est arg.

c ❡ Questio seruitutis ad accusatio-nē adde Jo. ō sā tu. in. c. nullus seruus. iij. q.

d ❡ Intelligit̄ & sup illo p̄nūciatū vide de h̄ notata l. i. h. ſ. ō or. iu. ꝛ l. i. l. i. p̄cedēt. ſ. ō dila. cū ma. ꝛ ibi q̄d i emergiui de bal. l. i. l. q̄n̄ a-lex. in. fi. de adul. ꝛ. j. c. l. si.

e ❡ Sup p̄ncipali. adde l. i. q tome §. duo fratres. ff. v. op. ff. ō v̄b. ob. bar. an. Ra. cu. ꝛ Jo. ō imo. in. l. a diuo pio. l. §. su p rebus. ff. de re iu. bar. i. l. a p̄ce-dēte. C. ō dil. Jo. an. ꝛ do. i. c. cū dilect⁹. de or. cog. Ant. de bu. l. ca. aduersario de ex. Jo. cal. in re-pe. ca. 4. de or. cog. su. v. q.

❡ De ordine cognitionum. Rubrica.

1 ❡ Seruus dictus potest super statu lite pendente suū aduersarium accusare de crimine. ꝛ nu. se.

1 **Cum ꝛ ipse.** Casus. † pendēte lite sup statu potest dict⁹ seruus de crimine suum accusare aduersarium. h. d. ❡ No. quod questio seruitutis ad accusationem est preiudicialis. Item quod volens accusare prius debet se legitimare. ꝛ est ratio: q2 prius est querendum de persona q̄ de iustitia cause. vt. l. non ignorat. ſ. qui accu. non pos. ❡ Querit glo. quid si esset tale crimen in quo seruus aliter admitteretur ad accusandum. ꝛ dic q̄
2 tunc auditur vt in glo. ❡ † Quero an accusatio interim debeat recipi: ꝛ videtur quod sic per. l. quoniam alexandrum. de adul. ꝛ. l. neganda. in fi. ſ. qui accu. non pos. ❡ In oppositum facit. l. pe. ſ. eo. ti. Et litera ista ibi tribuit potestatem accusandi. ꝛ ad. l. quoniam alexandrum. rn̄. q̄ ibi incidenter queritur de statu et post accusationeꝫ porrectam hic principaliter ꝛ per prius ad. l. neganda. Rn̄. ꝙ ibi de statu non queritur sed alio crimine vnde non est simile.

1 ❡ Cognoscitur prius de libertate q̄ de hereditate siue ea p̄ncipaliter queratur.

2 Sn̄ia lata an sup principali non faciat p̄iudicium incidenti qn̄ possit postea principaliter intentari.

Si de hereditate. Primo quādo cā libertatis est cā p̄ncipalis. Secundo quādo est incidens ꝛ consecutiua scd̄a ibi: ꝫ si. ❡ Casus principalis preualet cōquutiuo ꝛ incidenti in pronunciando. hoc. d. vel magis ad lite-
2 ram. † de libertate prius q̄ de hereditate cognoscitur si de ea p̄ncipaliter queratur non si incidenter ꝛ de hereditate principaliter. h. d. Not. ꝙ qn̄ sententia sup principali infert necessariam decisionem super incidenti intelligitur etiam super illo pronūcia-
d tum[d] ideo non potest per ea principaliter intentari ob. exce. rei iudicate. vt hic in. ij. ra. ❡ Opp. contra principium ꝙ prius cognoscatur de iuribus testamenti q̄ libertatis lꝫ sit principalis vt. ff. de pe. here. l. sed si quis libertatem. sol. sit in gl. i. q2 ibi q̄ libertatis dependet a testamento. ❡ Quero tunc an in rn̄. huius l. est necesse ꝙ de libertate incidenter p̄posita pronunciet̄. ꝛ gl. duas opi. ponit sed prima vera ꝙ nō sit necesse. vt hic ꝛ. ſ. de or.
2 iudicio. l. i. ❡ † Op. contra. ꝙ ꝙ sn̄ia lata super principali[e] nō
e faciat preiudicium incidenti quin possit postea principalr̄ intētari vt. ff. de li. ag. l. si quis a liberis. §. vel si parens. ꝛ. §. solēt. ꝛ. ff. de his qui sunt sui vel ali. l. si iudex. Sol. dupliciter vt in glo. fi. ꝛ vtraq̄ sol. vera. adeo simul vtrāq̄ iunge. Vel latius pro ampliāda materia ꝛ pleniori veritate habenda q2 aut de incidenti fuit tantum semiplene cognitum ꝛ tunc prohibet̄ postea principaliter intentari. vt in. l. in contra. alle. ꝛ. ff. de re iudic. l. a diuo pio §. super rebus. aut de incidenti fuit plene cognitum ꝛ tunc aut non debuit nec potuit plene cognosci ꝛ non preiudicat si postea principaliter intentetur in quo ad aliquam p̄sumptionem vt. ff. de pe. here. l. si quis libertatem. ꝛ de inrem. l. si duo. §. idem iul. ꝛ ſ. qui leg. per. l. momētanee. aut potuit aut debuit plene cognosci ꝛ tunc aut incidens non poterat per se subsistere nec ventilari ꝛ ei plene preiudicatur. vt. j. sent. re. nō pos. l. peremptorias lꝫ casus iste ad nostrum propositum non multum faciat aut p̄ se potest subsistere ꝛ ventilari ꝛ tunc aut ipsum intentatur ad alium effectum quam prius ꝛ tunc ei non preiudicatur. vt. ff. de de euic. l. vendicantem. aut ad eundem effectum intentatur et tunc decisio super principali infert necessariam decisionē super incidenti ei preiudicat vt hic non alias. vt dicta. l. si quis a liberis. §. si vel parens. et. §. solent. et in prima solutione hic posita. vltimo de materia legis remitto ad ea que dixi. l. prima. ſ. de or. iudi.

SI crimen. Si sit q̃stio de statu accusati pri⁹ de statu ó cognosci q̃ su
per crie pnã clare qr aliter puniunt serui aliter libe
ri.h.d. quod no.glo.vide per te.
Questio status impedit accusationẽ incboari ⁊ iam incbo
atã terminari donec de statu sit cognitum.
2 Causa non est liberalis vbi principaľr de libertate non querif.

SI status. Primo qñ pricipalr. Secũdo quãdo incidenter, de libertate
questio mouet ur. secũda ibi:qõ si ideo. Casus. Si
is cui mota est questio status monentem velit accusa
re nõ debet audiri nisi prius terminetur questio status ⁊ vbi ac
cusatio precesserit ⁊ de statu excipiatur de statu apud eundem iu
dicem cognoscitur ⁊ secundum eius euentum ad crimen proce
1 ditur.h.d.vel breuis † questio status mota impedit accusationeʒ
incboari ⁊ iam incboatam terminari donec de statu sit cogni
2 gnitum,h.d. † Super tex.ib cessat no.q non est causa libera
lis vbi principaliter de libertate non queritur. ibi cause.s.liber
tatis. Ibi examinatio subaudi ⁊ non pronuntiatio vt.ĩ.cod.
l.ij.⁊ ibi dixi.ibi apud euʒ dic licet alias iudex in causa.ciuili vl
liberali.vt.ĩ.de iureiur.l.cuʒ preponis.⁊ de in.l.quoties. Et
ex his not.qõ siue questio preiudicialis sit mota apud eundem
iudicem siue apud aliũ de eo potest excipi contra secundum
vt hic in prin.huius.l. Ibi induci.i.introduci sm primã exposi
tionẽ vel induci.i.p inductionẽ cancellari sm aliã.⁊ ambe succe
dunt ad eundem effectum.

a **C**Um status. a Casus. q̃stio vel exceptio status impedit eum de cu
ius statu queritur accusationes mouere vel exercere
priusq̃ de statu fuerit cognitum.h.d. Querit glo.
quando iure accusato nõ admittit vt de libertate queratur. Et
respondeo vt in ea in eius fin.adde ⁊ hoc verum qñ de libertate
principaliter queritur non autem incidẽter.vt.ĩ.de iudi.l.quo
ties.ĩ.de iureiuran.l.cum proponis.cum ibi no.

SI res tuas. Casus. de reb⁹ raptis ab his quos seruos tuos itẽ
dis non prius queritur q̃ causa seruitutis ⁊ liberta
tis decisa fuerit.h.d. Et nota qõ hic de seruitute
non queritur excipiendo sed principaliter ⁊ contra eundem con
tra quem de rebus contenditur et sic non facit pro intentione
glos.posite, in fi.l.ij.ĩ.de edi.adri.vt latius dicam infra eodem.
l.fina.
1 Petitorium prius deciditur ⁊ ex eius aduẽtu ad possesso
rium reuertetur si possessorium rei recuperande ⁊ petitorium sup
libertate sunt intentetur.
2 Possessorium rei restituẽde preferĩtur petitorio super statu agẽ
tis possessorio moto.
3 Monachus agens contra prelatuʒ debet interim habere expẽ
sas ab ecclesia.

SI quando. Primo quãdo de reb⁹ ab latis sit questio post litẽ de
statu motam. Secundo quando ante motam. secun
1 da ibi:cum autoritate. Casus. † Si possessorium
rei recuperande ⁊ petitorium super libertate simul intententur
ab eodem petitorium prius deciditur ⁊ ex eius aduentu ad pos
sessorium reuertetur. Si autem possessorium ab vno ⁊ petitoriũ
super seruitute ab aduersario intentetur possessorium prius de
terminatur ⁊ postea ad petitorium transitur. hoc dicit. ⁊ multũ
notabiliter. ⁊ pondera q hic possessorium ⁊ petitorium nõ ver
santur circa idem sed circa diuersa. vnde alie leges de ista mate
ria loquentes vt est.l.incerti.ĵ.de iur.⁊.l.ordinarij.ĩ.de rei ven.
cum ista modicum habent commune. super text. in princip. ibi a
domino abreptum. Ex isto tex. collige q tota.l.ista loquitur
quando res sint ablate qui dicitur seruus. Ibi sequestri. et poi
cit gloss ĩ.de asser.tollen.signata super verbo iuratorie. q seque
strum hic non euitatur per iuratoriam cautionem qõ not. sed lʒ
iste sit casus diuersus in facto:quia hic de subtractis ibi de non
subtractis tñ hic non videtur fortior rõ vt sufficere debeat iura
toria cautio ⁊ sic hic sm illã arg.ff.de legi.l.nam ⁊ posteriores.
fortitudo autẽ rõnis apparet ex eo:qr hic sicut ibi puocatur de
possessione libertatis in seruitutẽ.⁊ ita possidebit hic res sicut
ibi.⁊ in hoc sunt pares. sed hic est plus:qr hic iam facta est et re
stitutio iussu iudicis. Unde plus fauoris debet ei adhiberi vel
non saltem minus. ideo venit q iuratoria cautio debeat. suffice
re. Sed pro gloss. facit qr reddi iubentur limitatiue et conditio
naliter si saluam rem ⁊c. non ergo aliter ⁊c. Et ratio diuersi
tatis inter hũc casum ⁊ illũ est:qr res ɔtinuo erãt apud eũ q in
seruitutẽ vocaľ. vñ ab eo de facili remouẽde non sunt. hic tpe li
tis mote super liberali cã sunt penes eum q se dñm dicit. Unde
lʒ ab eius custodia tollanľ nõ cum eius minori iniuria fit q fieri
põt.s.vt apud aduersariũ collocanľ si fideiussores idoneos de
b derit b ⁊ non aliter. ⁊ potissime quia de his rebus non moueat

priusq̃ a directore ẽt vocatus ad seruitutẽ. Ibi controuersia so
2 pict. † No. qõ possessorium restituende rei prefertur petitorio
super statu agentis possessorio moto et hoc vult iste tex. ⁊ ver. q
si huiusq̃ ibi non poterit ⁊ sic qõ sequiľ hʒ locum ea subsidium
ibi sumptus ⁊ alimonie. Not. bñ istum text. cui vix inuenies
similẽ ⁊ fauorẽ corũ a qbus res petite sequestrantur vt si non hʒ
aliunde sumptus litis ex his debeãt percipere alias periclitarenľ
3 in lite. † Itẽ facit vt si monachus agat c contra platũ interim
c debeat habere expensas ab ecclesia. ⁊ pro hoc glossa ista indu
cit multas.ll.⁊ iura.l.si instit.§.pe.ff.de inoffi.testa.⁊ ibidem te
net q hic ⁊ in.c.ex parte. extra de accus. ⁊ hoc etiã tenet Arch.
ij.q.vi.cum pastoralis.⁊.xxij.distin.c.q̃ q̃ ibi directe fint ⁊ sen
tentie de restituenda ⁊c. Dicit ac. in summa qõ hic debet subau
diri maxime ⁊ sic sedm eum iste finis habet locum indistincte ⁊
simpliciter quando existens in possessione libertatis prius litẽ
mouerat super possessione rerum ablatarum restituenda q̃ ei
esset mota questio stat⁹. ⁊ hoc habes pro expedito si questio sta
tus ei mouetur principaliter vt fuit in precedenti parte. sed ibi
incidenter:quia de statu eius exciperetur dubitari potest an ta
lis exceptio impediat hoc possessoriuʒ in quo summaria requi
ritur cognitio. ⁊ videtur qõ nõ per.l.ij.ĩ.de edi.di.adri. Sed
gloss. ibi fina. dicit qõ ibi non impeditur quia de statu defuncti
excipiebatur secus si eius qui conueniebatur. ⁊.ĩ.cod. si res. sed
illa modicũ facit quia ab vtraq̃ causa erat principalis ⁊ vtraq̃
ab eodem ⁊ contra eundem mota. vnde nostrum propositum
non attingit. sed fortius faceret.ĩ.eodem.l.ij.⁊.iij.in.ij.respond.
Sed in illo non agebatur possessorio sed petitorio. ideo pri⁹
de excep. seruitutis cognoscitur vt preiudicialis. ⁊ sic adhuc stat
dubium prelibatum in quo potest sic distingui. Aut hec exce
ptio requirit altiorem indaginem ⁊ tunc non admittatur con a
tra possessorium. ar.d.l.ij. Aut altiorem indaginem non requi
rit quia incontinenti probari potest:⁊ tunc admittatur vt est de
mente.d.glo.fi.p.l.ij. Quero ista lex si bene ponderetur lo. ui
tur qñ res fuerũt ablate priusq̃ mota fuerit questio stat⁹. Sʒ
quid si post litẽ motã sup statu fuerunt ablate p eum qui dñm se
dicit. Rñ. glo.ij.hui⁹.l.q adhuc.l.ista locũ hʒ vt distinguiľ vt l
ea.q placet. Sed quid retẽto.e.themate. Si nõ ab eo q dicil
dñs sʒ ab eo qui dicil seruus fuerũt abrepte ei q se dñm dicit pu
to q in isto casu non habet locũ distinctio huius l.sed q indistin
cte cognoscaľ esse in primo casu huius l.qñ de possessione serui
b tutis puocat in libertatẽ prius de restitutione rerũ q̃ de cã libe
rali de pposito rerũ poterit sm qõ res exegerit cognosci:⁊ hoc
qr cõstat eũ liberũ cui res ablate sunt qui interiʒ sua portiõe pri
uari non debet.

De collusione detegenda. Rub.

Glo. Rubrice summat totum titulum. vide eam.

1 Seruus nõ efficitur ingenuus nec ex rescripto, ex falsa cã im
petrato colludendo cum domino.
2 Filius admittitur ad collusionem iuris detegendam.
d **C**Um seruum. d Cas⁹. † Seru⁹ colludẽdo cũ dño nõ ef
t ficit ingenu⁹ nec ex rescripto ex falsa cã impe
trato.h.d. † Not. q fili⁹ admittiľ ad collusio
2 nẽ iuris detegẽdam. Itẽ q errore e, cõsensus
nõ piudicat q̃ro an post hãc collusionẽ potuerit
hic dña seruo ipsi dare libertatẽ dic q sic pri⁹ q̃ fuerit accusa
ta. ist.de hř. ist.§.ẽ aũt.vt in gl.ij. Quero de forma rescripti,
⁊ dic vt l gl. de qua adde ibi nõ admittere loco tñ pignoris reti
neľ donec peců restituat vt.ĵ.de cap.l.ab hostib⁹. vel quimo ei ĩ
uenit vt in eo .ti.l.fi. Quero qõ priuilegiũ consequiľ q hãc collu
sionẽ detegit. Dic qõ seruus efficitur su⁹ vbi a řa nõ fuisset. vt.ff.
eo.l.i.⁊ hic no. sup Rubrica. sed qd si permisit dña sup ĩgenuita
te pronunciari. dic idem q: post sniaʒ ⁊ post collusionẽ põt de
tegi ⁊ vsq̃ ad qnquẽniũ ⁊ nõ vltra vt.ff.e.l.ij.⁊ semel tñ. vt in eo.
ti.l.fin. in prin.⁊ qõ de pluribus dʒ pferri ibi vide.⁊ snia super in
genuitate lata cũ minus iusto ɔdictore non vʒ.vt.ff.eo.l.si cum
non iusto.
1 Libertinus non efficitur ingenuus per pactum ⁊ detegens
collusionem eius patronus efficitur.
t **L**Ibertine. Casus. † per pactũ libertin⁹ nõ efficitur ingenuus:⁊ dete
gens collusionẽ efficiľ eius patronus. h. dicit. Et
no. qõ idẽ est si p sniam ex collusionẽ latã. vt.ff.eo.l.si
libertin⁹. hodie ex sola manumissiõe efficitur ingenuus. vt auť.
sed hodie. ĩ. de iu. aure. an.⁊ de hoc dicit vt ibi. Oppom. cõ
tra totum titulũ qõ collusio sit permissa. vt.l.si conuenerit.ff.de
e re iu. Sol. qõ collusio q̃q̃ cõmittitur in cã criminali e ⁊ illa est
prohibita ⁊ de iure punita. vt.ĵ.⁊ ff.de pna.delic.p totũ. q̃q̃ in
causa ciuili ⁊ illa ratio aut est permissa vt in contra.ĵ.⁊.ff.e.l.in

a Cũ stat⁹. ista l.inducit l ar. qõ tpe scismatis qs pot ẽe neutralis vñ pa.l.c.firmis sime. extra de hř. ⁊ ibi mod. ⁊ bal. in.c.cũ cõtingat. extra de rescrip. ⁊ eundem in suo trac. scbis.
b Si fideiussores idoneos dederit vide de hoc bar. in.l.litibus.C.de agr.⁊ cẽñ.li.xi.⁊ l.si pecunie.ff.vt leg.no caue.bar. in.l.facultas C.de iure fisci.li.x.⁊ in l.i.ff.q vẽtre ĩ pos. mit.⁊ in.l.de vic. §.plane.ff.q satis. cog.
c Monach⁹ agat aũ rotã in.ij. re. decisiõe.vi.antiquis.
d Cũ seruũ. bal. inducit hũc text. ar. ɔ feneratores q faciũt fieri ɔfes sionẽ corã epo q istrumẽtũ ẽ ó vero ⁊ puro capitali. ó quo vide eũ dẽ.l.i.ĵ.de cõfes.⁊ qd de donatione vsurarũ facta feneratori. vide eũ dẽ in.l.ab anastasio.ĩ.mandati.
e In cã criminali adde io.ó ana.ĩ rubri. de collu. dete gẽ. extra. in pri.

dicem. fallit in casu isto ingenuitatis & est ratione per tales ita degeneres inquietaretur seu macularet amplissimus ordo senatorum vel consulum seu decurionum de quorum numero tales esse non possunt.

¶ Ne de statu defunctorum. Rubrica.

¶ Continua vt in gl. & dic vt in ea.

Auitus. Casus. si de statu manumissoris defuncti nō potest queri nec etiam de statu ab eo manumissi. h. d. & notabiliter & glo. i. ponit casum in terminis. ¶ Et no. quod post quinquennium a morte defuncti non queritur de eius statu nec manumissi ab eo siue viuat. vt. ff. eo. l. i. siue defunctus sit & adhuc non transiuit per quinquennium a morte sua numerandum vt hic & ibi.

Si is qui. Si de statu matris defuncte nō potest queri propterlapsumque quinquennium nec etiam filij. h. d. ¶ Nota quod quinquennium cursus solus non sufficit sed requiritur quod defunctus sit & qd tempore mortis vixerit vt ingenuus vt hic in fi. et hoc vltimum addit hic l. precedenti. & idem facit lege si vs. j. eo.

Quamuis. Casus. questio status mota in vita alicuius durat post eius mortem vt sciatur quem habeat successorem. hoc dicit.

Si is quem. Si infra quinquennium a morte defuncti numerandum de statu eius sit quesitū & de peculio eius & de manumissis ab eo potest queri. h. d. ¶ Op. de l. pe. j. e. sol. vt j. gloss. quero quid si instantia huius cause finita seu perempta. dicit gl. quod prescriptio nō interrumpitur. vt. ff. e. l. ij. §. fi. & per consequens nec actio perpetuatur: ideo sit sollicitus vt infra illud quinquennium reincipiat litem quare autem hoc nota. gloss. d. §. fina.

1 ¶ Queri potest de emancipatione ingenui etiam post quinquennium.

2 Pater contra emancipationem factam an possit venire.

Quod est constitutū. Casus & De emancipatione ingenui defuncti etiā post quinquennium potest queri. h. d. ¶ No. quod de separatis nō est illatio recta vt hic. & in. l. papinianus exuli. ff. de mino. & l. naturaliter. §. nihil. ff. de acqui. pos. ¶ Op. quod de emancipatione non possit queri post mortem vt. ff. de adop. l. post mortem. sol. ibi ē facta a pre hic ab alio vt l gl. quasi dicat quod hic pr vl alius q de h querit nō venit ꝯ factū suū sz alterius ibi pr ꝯ factū suū venire nolebat. id ibi nō audit. ¶ Sz cōtra istā solutionē facit. j. si aduersus rē in. l. si cum pater. c. ff. de pba. l. ab ea parte in quibus pater venit cōtra emancipationē a se factā quare gl. dat solutionem vez hoc quod cōtra emancipationē a se factam si aliud non obstat venire potest vt hic. in. l. pri. alle. sed vbi aliud obstet puta cursus temporis & factum suum tunc venire contra non potest vt. d. l. post mortem. & hec est communis & vera. dic tamen latius vt scripsi in. d. l. si cum pater. ¶ Sed quantum debet esse hoc tempus cōtra partem allegatum. & glo. hic posita dicit decem annorum et verum dicit quando vtrūque allegatur. ¶ Sed vbi cursus temporis tantum tunc. xx. anni sunt necessarij quibus steterit in quasi possessione existentie sui iur. & sic illam scripserit v. j. ti. j. l. ij. et

2 j. de pat. po. l. i. cum ibi no. que sic intelligi debent. ¶ Quero an contra emancipationem a legitime factam possit ipse contrauenire. dic quod non vt hic a sensu contrario nisi ex cā ligitima vt ff. de ado. l. q liberos. in gl. fi. in fi. sol. quod maior est fauor ingenuitatis q emancipationis vel existētie sui iuris ideo per omnia non sunt similia vt hic.

Si mater. Casus. An defunctus vixerit vt ingenuus inspicitur tempus mortis eius & sufficit probari quod cōsopin. sic se habuerit. h. d. ¶ No. quod posteriora tempora sunt cōsiderāda. Itē qd probandum fm certum tempus nō releuat alio tpe probatū. vt hic. & j. de edic. di. adri. l. fi. & ff. de incē. rui. & nau. l. i. §. ex incēdio. cum se. ¶ Itē no. quod hec prescriptio. v. an. currit ꝯ pupillū. Contra qd op. de. l. fi. j. qui. cau. in inte. rest. nō est necess. sol. tribus mo. lis vt in gl. & vltima vera quam tenet gl.

3 ¶ Prescriptio quinquēnalis ꝯ fiscū currit & contistatio facta apud iudicem incompetentem non interrumpit prescriptionem.

Si pater. Casus. tertiū cōtra fiscū currit hec prescriptio quinquēnalis & cōtestatio facta apud iudicem incompetentem nō interrūpit prescriptionem. h. d. & notabiliter. ¶ Op. de. l. ad si fiscum. j. vbi cause fi. vbi procurator cesaris inter fiscū & priuatū cognoscit. Solu. quod fallit in casu ingenuitatis vt hic. & l. iam dudum. j. vbi causa sta. sz verum sit dicere quod non hic fui procurator cesaris sed reipu. & sic fisci vt patet in litera. Neuter tū competens iudex est in hac cā vt dixi. ¶ Quero si apud competentem iudicē fuisset contestatio facta & instantia perempta an perpetuetur actio dic qd non vt no. j. e. l. si is quē. ¶ Op. ab extra quod etiam si li. contest. esset facta legitime & apud iudicem competen. vno & si sententia esset lata contra patrem non obesset filio qr filius non sequitur conditionem patris sed matris vt. j. de rei ven. l. partus. & j. e. l. ij. sol. vel quod hic dz qr sic de facto dubitatum & quesitū sunt: sz de iure fieri non debuit vel quod si loquitur in causa speciali in quo filius sequitur conditionem patris vt in. l. fin. j. de ser. fug. Uel tertio quod hoc dicit ad si qr hic de ingenuitate filij dubitaretur cum ingenuus fatebatur. ¶ Sed spurius decebat qr natus ex patre seruo lz mater esset libera ideo ab honoribus ciuitatis eum repellere volebant sed non possunt qr de statu patris post quinquennium queri nō potest. & hoc vult glo. hic. §. & j. de ser. reipublice. l. sicut. qd no. hic qr habes quod temporalia ad agēdū non sunt perpetua ad excipiendum contra. l. pure. & in fi. ff. de doli exce. Sed hic speciale.

1 ¶ Prescriptio quinquennij nō hz locum in repetitione peculij ipsius serui qui decessit in fuga constitutus.

1 **Repetitio.** Casus. & hec prescriptio quinquennij nō hz locum repetitiōe peculij ipsius serui qui decessit in fuga constitutus. h. d. ¶ No. quod de statu defuncti in fuga latitantis pōt vltra quinquēnium queri & sic hec exceptio prescriptionis quinquēnij tollit replicatione quod defunctus latitans vel in fuga constitutus decessit. Et not. quod questio non potest principaliter moueri de statu defuncti qr p corpore eius mortuo non agitur sed incidenter: secundario propter causam vicinariam peculij & rerū ab eo possessarum. vt hic. & j. eo. l. quis. vel etiam propter eius filios q dicantur serui vt. j. co. l. ij. vel talis conditionis quod ad honores aspirare non possunt vt. j. l. prima. & probantur hec omnia. j. de lib. cā. l. principaliter. & ff. e. l. vltima cōtra totum titulū ¶ Op. quod de statu defuncti post quinquennium possit queri vt. ff. eo. l. i. §. fi. & l. pe. sol. quod in melius potest vt ibi vt quia de seruo dicatur libertinus vel ingenuus non autem eo deterius. vt quia de ingenuo reputato dicatur libertinus vel seruus vt in hoc titul. ¶ Op. quod hec quinquennalis prescriptio nō procedat quia si ne possessione non procedit prescriptio. vt. ff. de vsuc. l. ij. & extra de regu. iur. in. c. sine possessione. lib. vi. quod corpus mortuum non potest habere. ergo &c. Solu. quod hic est speciale vt not. aut. in summa.

¶ De longi temp. prescri. que pro liber. Rubrica

¶ Supra de prescriptione que statum defuncti tuetur iure de ea que statum viui.

Mala fide. Casus. moratus in libertate mala fide nō tuetur longi temporis prescriptione. hoc dicit. ¶ Not. qd fugitiuus nō est sine dolo & mala fide. ¶ Querit glos. an prescriptione. xxx. anno. tuebitur. et dicit quod sic. vt. l. sicut. j. de prescrip. xxx. annorum. ¶ Sed quid de ascripititio. dic quod. xl. anni requiruntur argumen. l. omnes. j. de prescrip. xxx. vel. xl. annorum requiritur & j. de agri. & censi. l. cum scimus. §. illud. li. xi.

1 ¶ Seruus in libertate liber efficitur si bona fide per annos xx. sine interpellatione sit moratus.

2 Seruus quanto tempore prescribat libertatem si malam fidem habet.

1 **Prestat.** Casus. si bona fide per annos. xx. sine interpellatione seruus sit moratus in libertate liber efficitur. h. d. ¶ Not. quod hec prescriptio tollit ipso iure actionem: & sic parit exceptionē intentationis & facti non iuris. alias liber & ciuis non fieret vt dicit hec litera. in prescriptionibus autem aliarum rerum dicaz in. l. sicut. j. de prescri. xxx. anno ¶ Item not. quod sine titulo procedit libertatis prescriptio. ¶ Oppo. quod imo. x. anni sufficiant qr illud est tempus longum. vt. j. de prescrip. long. tempo. l. i. & ij. & l. precedens vltra non requirit ergo &c. tum qr si aliter dicat deterioris cōditiōis erit libertas q alie res. & tū in dubijs fauēdū est libertati vt. ff. de si. li. l. generaliter. §. si qs seruo. ¶ Dominus timor epla. dixit quod si titulus aliqs pcessit: puta qr manumissus fuit ab eo q bona fide seruiebat tūc prescriptio lōgi tpis libertatē ꝯ verū dñm sibi prescribit & intelligit lōgū. x. ann. inter presentes xx. inter absentes. & ita et dixerūt qdā alij ¶ Hoc vult prima gl. in pri. & in fi. Hec opi. nō est bona qr titulus in prescribēda libertate non requirit sed solum bōa fides iuste initiata vt in hoc litera & ideo sufficit bona fides putare se liberū in prima glos. in fi. nec alius titulus requirit vt in gl. & non mirādum qr libertas rerum contra. j. de seruitutibus prediorum prescribitur sine titulo bona

tamen

¶ Posteriora tpa addeant tpa preteriti tū ex ppria significatiōe gerūt pns vide per bart. in. l. si qs id qd in. §. serui de iurisd. om. iudi.

¶ Cōtra pupillū adde ad hoc an prescriptio statuti currat minoribus vltra nota. hic p bal. in. l. oēs populi. & cauet qd nō petēs debitū p annū cadat ab eo. ff. de iusti. & iu. faly. in. l. j. j. q sit lōg. cōsue. & bal. in. l. j. l. xxiij. op. j. q admitti. & ibi plene p Imol. et plene p bar. l. i. j. ff. so. m. actum pri

¶ Filius sequit. ad de. l. c. ij. de cōdict. ī fi. de. & in. §. i. insti. de legi. agna. tutela. & an sequitur priuilegiū prīs vide in. l. priuilegio. C. de decur. lib. x.

Sine titulo. facit ad h qd no. alex. i. l. si qs] dom turno. si ser. ven. & Pau. de ca. ꝯsi. nubi. cxxxij. fm antiq. numerum.

tamen si sic spacio longi temporis vt. C. de fur. l. i. secundum secundam lec. ergo et fortius libertas personarum. Simile etiam habemus in prescriptione quinquennali pro libertate defuncti vt in ti. superiori. et maxime in. l. si mater. et hoc quod voluit glos. in paucis verbis quod confirmo ex alio quia titulus manumissionis facte a non domino est ipso iure nullus vt. C. de his qui a non dominis. l. ij. et. l. fi. et sic licet bona fide fiat et recipiatur titulus non probetur. ideo concludendum quod sola bona fides sufficit. imo subtiliter speculando nullus titulus qui dici posset titulus iuris vt in aliis rebus corporalibus accipitur haberi potest. ¶ Hoc confirmat glo. fin. alia ratione quia si solita prescriptio quod annorum. x. inter presentes et. xx. inter absentes spectaretur iste titulus per illum foret superfluus quare concludit quod omni casu siue indistincte tam inter presentes quam absentes requiruntur. xx. anni vt hic. et hanc appellat prescriptionem longi temporis hec litera in princip. et. l. j. et probatur. C. de prescrip. long. tempo. super rubrica. et in. l. fin. in princip. et sic non ob. prima ratio in contra. facta. ¶ Non ob. etiam secunda quia deterioris conditionis non est: quia hic prescribitur sine titulo quod non est in aliis rebus et sic est melioris et non deterioris conditionis. ideo non fuit visum legislatori sufficere spacium decem annorum: et etiam quia libertas est res magna et inestimabilis. ideo non sic breui tempore in preiudicium domini prescribenda. ¶ Item quia acta prescripta nimium iure non remanet penes dominum vt hic patet et hec est

2 veritas. ¶ †Sed quero si malam fidem[a] habet quanto tempore

a prescribat libertatem. et dixerunt glos. quod. xl. an. vt no. C. de prescr. xxx. an. l. omnis. sed moder. dicunt quod. xxx. annis vt cetere alie res. et hoc ex quo desijt eum possidere: quia possidenti non currit prescriptio sed tunc dubium quando dominus prius cum possedit dicatur illum desinere possidere. et dicunt quidam quod statim cum pro libero se gerit sed certe istud non sufficit sed requiritur etiam si se liberum credat vt. ff. de acqui. pos. l. pro cum. §. fi. et sic iusto errore sit motus et in dubio debet credere se liberum si diu in libertate est moratus. vt. l. ij. §. si seruus. in co. ti. et ex tunc incipiet prescriptio. sed dubium est quantum illud verbum diu intelligatur vt ibi no. circa quod vide quod dixi in. l. j. ad fi. C. de seruis fu. et in. l. licet. C. de acqui. pos.

1 ¶ Prescribi non potest contra libertatem hominis etiam sexaginta annis. et. n. 2.

1 Sola. ¶ Casus. Contra libertatem hominis non prescribitur etiam sexaginta annis. h. d. ¶ Et

b subiungit glos. quod non etiam centum[b] p. l. ij. §. si. ff. de li. ho. exhi. et ibi dicit quod nullo tempore potest prescribi sicut necvie publice. vt. ff. de via pu. l. viam publicam. et sic nec etiam per mille annos vt dixit glo. in. l. ingenuam. C. de inge. ma. ¶ Sed contra hec oppo. glo. de. l. cum satis. §. cum autem. C. de agri. et censi. lib. xi. solu. quod ibi in ascriptitiis. sed iuxta casum nostrum quero an habet necesse probare se ingenuum. et glo. in d. l. ingenuam. dixit quod sic et bene ex quo deprehenditur in quasi possessione seruitutis. vt. C. de li. cau. l. non ideo mi. et. C. vbi causa sta. l. i. et. C. fiscr. tempo. vel. l. meueor. in fin. ¶ Sed iuxta hoc quero pone quod ipsa probat quod ante vixit ingenua et aliter non probat ex origine natalium an sufficiat. et glossa videtur velle quod sic nisi per. xxx. annos fecit vt not. in d. l. ingenuam. et si probat quod infra istos. xxx. ann. vixit vt ingenua sufficere. contra videtur quod non sufficiat quia prescriptio inducta per tempus anterius tollitur per presumptionem contrariam inductam per tempus posterius quo seruiuit. vt. C. tit. i. l. si mater. et maxime considerata quasi possessione seruitutis in qua reperi

2 tur de presenti et hoc credo tutius. ¶ †Sed pone quod ipse probat se ex ingenuis natalibus natum. et ex aduerso possessor probat quod eum possedit vt seruum titulo empti vel donati. et similiter et bona fide spacio. xx. vel. xxx. annorum an his omnibus probatis dicetur incurrisse prescriptio. i. an seruitus dicetur prescripta contra libertatem. et dicit quis quod sic per nota. in d. l. ingenuam. C. si inge. esse di. et per. l. non ideo. C. de libe. causa. vbi text. aliquo casu videtur permittere prescriptionem iusto titulo precedente. et pro hoc etiam facit hec litera in verbo sola. per quam dari videtur intelligi quod si aliud quam solus cursus temporis allegetur prescriptio curret sed non potest aliud allegari quam titulus. ergo etc. ¶ Sed contrarium teneo quia nullus titulus potest interuenire qui iustus dicatur ad prescriptionem rei que non potest sub alicuius dominio esse vt est liber homo. vt. l. inter stipulantem. §. sacram. in princip. ff. de verbor. oblig. et. l. si liberum. C. de li. ca. licet inter ignorantes teneat emptio quo ad vinculum obligationis committende ad interesse. vt. l. liberi. ff. de contrahen. emp. et sic concluditur vt nullo spacio temporis longi potest liber homo prescribi[c]. et ita firmat per hanc rationem gloss. in l. sola. ff. de mor. infe. Sed quod etiam nullo maiori temporis spacio possit prescribi quantumcumque sic probo quia prescriptiones sunt inuente[d] vt ius creatum in alium transferant non vt ius nouum inducant. ita eleganter no. glo. in. c. si diligenti. extra de pres crip. quod idem est dicere quod prescriptiones sunt vt aliorum iura et dominia que habentur in rebus prescriptionibus mediantibus acquirantur et in prescribentem transferantur. vt. C. de pac. l. intra ditionibus et. C. de bo. ma. aut. fine. et. ff. de vsucap. l. j. sed nullum ius habet quisquam in libero homine imo nec ipsemet in seipso. vt ff. ad. l. aquil. l. liber homo in princi. ergo etc. ¶ Tertio ad idem quia certi sunt modi a iure inuenti quibus liber homo seruus efficitur quorum duo ponuntur in tex. insti. de iur. persona. §. an ser. et alij duo ibi ponuntur in gl. videlicet. C. de ascer. to. l. a. §. pe. et in aut. vt liber de cetero. §. i. in fi. inter quos non est iste ergo etc. ar. l. patre furioso. ff. de his qui sunt sui vel ali. iur. ¶ Quarto quia prior non agit prescribere contra eum quem possidet nec eius libertatem sed eius dominum contra tertium ergo etc. vt. l. non omnes in prin. ff. si cer. pe. ¶ Quinto dico esse casum non cauillando text. in. l. vsuca. in fi. ff. de vsucap. et glo. dico hoc velle in. l. omnes. C. de prescrip. xxx. an. ¶ Sexto pro hoc potest induci. l. ista que nec tanter dicit sola temporis longinquitate quasi ad denotandum sic dicat quod nullus potest esse habilis ad prescribendum liberum hominem in seruum. et hoc operatur eius dignitas. vnde de sola temporis longinquitate hic queritur. et sic non ob. tertia ratio in contrarium allegata. nec etiam ob. l. non ideo. C. de lib. cau. quia ibi non loquitur de prescriptione que est iuris acquisitio ex temporis longinquitate procedens de qua loquitur. sed de prescriptione que idem est quod exceptio. vt. C. si contra ius vel vti. pub. l. prescriptione. vt ex litera ibi statim declaratur. Imo illa. l. in prin. facit pro parte ista. ¶ Ex predictis infero quod falsum est dicere quod ad prescriptionem seruitutis per consequens dominium hominis liberi bona fide possess. sufficiat allegare titulum et probare quod si prior est preceptoris longinquitate siue. xx. siue. xxx. siue. xl. annorum quod quid senserit gl. ij. l. ingenua. C. si inge. esse di. et in gl. bona. in. l. eum de in rem verso. ff. de vsu quando in seruitutibus hominum illam. l. non admittit. nam si titulus talis in facto non sufficit de quo constat nimis presumptus vel vtrius loquatur frustra de presumendo illum supra tractare.

¶ De peculio eius qui libertatem meruit. Rub.

1 ¶ Peculium sequitur manumissum inter viuos non in vltima voluntate si non sit ademptum.

Longe. Casus. peculium si non sit ademptum sequitur manumissum inter viuos non in vltima voluntate. h. d. ¶ Not. quod verbum

c reliquere[e] concernit vltimam voluntatem vt hic et. l. i. §. fi. ff. de tab. exhi. et hic in gloss. ¶ Item quod peculium tacite sequitur inter viuos manumissum. concordantie sunt in gl. §. in prin. ¶ Op. gl. de. l. i. §. fancimus. et. §. sed quo. C. de sa. li. to. Sol. quod in illo casu fallit vt in gl. ¶ Querit gl. de ratione diuersitatis. et tres rationes reddit quas vide media in frequentius per doc. allegatur ideo eam signa.

¶ De senatusconsulto claudiano. Rubri.

1 ¶ Ascriptitius est ille qui natus est ex ascriptitio et libera quia partus sequitur conditionem matris.

2 Nati ex ascriptitio et libera an debeant ruri morari et agriculture deseruire.

Cum in nostris. Pro casu positione dic quod senatusconsulto claudiano cautum fuit quod si mulier ingenua vel libertina seruili amore capta vel bacchata sibi ei denunciatum esset a domino serui ne commisceret suo seruo et iudex super eo admonuisset eam nec ipsa acquiesceret sua substantia priuabatur et ancilla renunciabatur illius domini denunciantis quod erat miserabile ideo hic senatusconsultum vel ipsum vel iniquum hic tollit et hoc vsque ad ver. sed ne serui. ¶ Sed quia contingebat aliquando ascriptitios contrahere nuptias cum liberis mulieribus et ex hoc sequebatur quod ascriptitiorum conditio decrescebat quia nati ex libera consequebantur conditionem matris et liberi erant ideo statuitur quod siue seruus fuerit siue ascriptitius qui se libere mulieri coniunxit liberam potestatem habeat dominus quemlibet eorum competenter castigare tam per se quam per iudicem et a tali muliere eum distrahere quod si neglexerit damnum eorum qui nascetur ex tali contagio patietur quia liberi erunt nec seruire tenentur nec operam agriculture dant. h. d. vsque ad fi.

1 ¶ †No. quod natus ex ascriptitio et libera ascriptitius est quia partus sequitur conditionem matris nec dico ascriptitios seruos sed liberi sunt sic conditionati vt agriculture operam dent. et vide quod non recedant nec sine gleba vendi possunt ideo disiuncta ponitur hic inter seruum et ascriptitium. ¶ Item not. quod nil est vehementius furoris amore concor. in aut. qui. mo. na. effi. legi. §. illud. ¶ Op. ab extra quod serui capite puniuntur. vt. j. de mul. que propriis ser. se iun. l. i. Solu. ibi cum domina sua hic cum alia. Op. quod post huiusmodi denunciationem remaneat ascriptitios. vt. j. de mari. l. ij. Solu. quod munilegulis est speciale.

2 ¶ †Vlterius quero an nati ex ascriptitio et libera debeant ruri morari et agriculture deseruire. dic quod non. vt in gloss. licet quidam contra et male.

a ¶ Malam fidem. adde in regula possessor. et ibi doc. de reg. iur. lib. vi.

b ¶ Centum. adde quod idem habet locum in prescribente contra romanam ecclesiam vt l. c. ad audientiam. c. cum nobis et. c. si diligenti de prescri. et glo. l. c. si. e. ti. li. vi quod verum nisi ecclesia romana aliter concedat quo tunc prescribitur vt per soci. consil. ccxxv. incipi. lecta ffris andree circa fi. ij col. et l colum. iiij char. cccij.

c ¶ Liber homo prescribi. Adde gl. i. l. i. C. de inge. et manu. et in. §. prescriptionum. xvi. q. iij.

d ¶ Prescriptiones sunt inuente. adde bar. l. l. i. ff. de vsuca. bart. i. l. nemo pot. ff. de le. i. Jo. an. i. c. si. de prescri. Car. zab. i. c. vigilanti. et in. Jo. an. i. regula scda. de re. iur. li. vi. l. mercu. bal. l. q. ict. si. nu to cauet quod fenerator.

e ¶ Verbum relinquere. adde. l. si cui. ff. de serui. l. si cum hi. l. §. i. ff. de trans. l. i. C. de sac. sanc. ec. Item adde soci. consil. xxxiij. incip. per sequendo ordinem vsi. circa scdam. q. circa prin. cum vsi. seq. char. lxxj.

a ✠ Furtum inducit. Adde an emens scienter rem alienam committat furtum. vide not. in. l. sciens. j. co. Bal. in. l. alienum. ff. de fur. vbi plene per Bar. et melius in. l. qui fundum. §. furtiua res. et ibi alex. in apostoli. in ver. ignorauerit. ff. de fur.

b ✠ Vsucapi. Tu vide de hoc dicto Bario. in. l. fi. et ibi Saly. nu. iij. versi. oppo. quod etiam in. l. ista prescribi. et quod ibi posui in addi. ad eum in ver. intelligitur probiberi vsucapio. et in quibus cau. in integ. restitu. non est necesse.

c Semel appro bant. Adde l. si vxor. in. §. si. ff. de adul. l. i. C. de fur. et in. l. cum mulier. ff. so. ma. regula que in. lib. vi. gl. et Archid. in. c. in istis iij. dist.

d Titulus et bona fides. adde gl. in verbo iustus titulus in. c. si dilige ti. de prescrip.

e Error iuris. adde. l. sed si lege. in §. scire et ibi bart. ff. de pe. here. gl. et doc. in cap. quarta de prescri. Pau. de cas. con. xvij. consi. xviij consilio. lxxij. et consi. clviij. Item ad de Soci. consilio lxiij. incl. in causa vertetur. versi. accedat. circa medium et ver. preterea dato quod ibi tamquam de bar. ex. et bart. cxi.

f ✠ Quo ad fru. vide dn. Joan. de imo. doct. in. l. si fur. §. i. ff. de vsuc. et bal. hic nume. ii. versi. sed contrarium tenet et ang. quem ponit ibi bal. hic. in. l. sed si lege. §. sane. ff. de peti. her. Jmol. in. ca. ad nostram. extra de re. eccl. non alie. et ibi moder. Jnn. in. c. consultationibus. extra de iure patro. et doc. in ca. ad nostram. de alie.

De nudo iure quiritum tollendo. Rubrica.

1 Nomen nudum quod quis in seruis habebat tollitur et plenum dominium in seruis conceditur.
2 Doctores debent edocere scholares vtilia et non inutilia.
3 Subtilia et difficilia iuuenes terrentia non debent ipsis iuuenibus effundi.

ANtique. Casus. Nudum nomen quod quis in seruis habebat per hanc. l. tollitur et plenum dominium in suos concedit. hoc dicit.
1 ¶ † Nota quod nuda sunt effectu carentia et sic quod
2 dominium nudum quod non vestitum vt. C. de pact. l. legem. et. ff. de
3 iu. l. iuris gentium. §. sed cum nulla. et §. quinimo. vel
4 nudum quid dominium quod non habens effectum consuctum. alias per significatum verbi importatum vt hic. ¶ † Ex hoc no. bonum ar. vt sui hodie hereditatem non transmittant ad quoscumque quod hodiendo nomen sui heredes sunt vt. ff. ad tertu. l. ij. §. sed si fint sui. et ff. de interro. act. l. si filius. §. fi. de quo latius dixi in. l. apud hostes. C. de su. et le. ¶ Item no. quod superuacua et superflua in rebus nullam conscientiam habentia. l. non admittit sed reicit. ¶ † Item quod vtilia et non inutilia debent doct. edocere scholares. ¶ † Item quod difficilia et subtilia iuuenes terrentia non debent ipsis iuuenibus effundi. in gl. super rubrica. et ibi. §. libertinorum. nam alij dedititij de quibus. C. de dedi. li. Alij latini de quibus de lati. li. et alij libertini simpliciter qui ciues romani efficiebantur et sic plenissimam libertatem consequebantur.

De vsucapione pro emptore. Rubrica

¶ Glo. continuat rubricam tribus modis. primo quod. C. dixit de iure agendi nunc defendendi hec non valet quod et per vsucapionem et prescriptionem queritur ius agendi vt. C. de bo. ma. auc. nisi. et. j. de prescr. xxx. an. l. si quis emptionis. nisi defendendo dicas quod glo. se reluit ad frequentiam facti que sic habet vt possidentes conueniri frequentius opponant exceptionis prescriptionis quam non possidentes ex iure prescriptione quesito agunt. ¶ Secundo dictum est. C. qualiter libertates prescribantur nunc qualiter alie res et hec bona. ¶ Vel tertio a extra dictum est supra qualiter dominia acquirantur tam ex contractibus iuris gentium quam iuris ciuilis vt ex contractu emphyteotico quam etiam vltimis voluntatibus. ¶ Sed quod alij modi acquirendi superant de iure ciuili vt vsucapionis et prescri. ideo de illis annectit et primo de vsucapione pro emptore quod illa frequentius accedit. Secundo de illa que pro translatione propter aliquam similitudinem quam habet cum emptione quod declarat vt in glo.

1 ¶ Res affecta vitio furti non potest vsucapi.
2 Res aliena potest vendi et post venditionem dominium transferri in habentibus ius vendendi solum.

MAncipia. Casus traditio rei aliene licet ex venditione, furtum inducit[a] vsucapionem impedit et dominium vendicationem non tollit. b. d. Vel hic. an[b] res affecta vitio furti non potest vsucapi. b. d. et conco. insti. de vsuc. §. furtiue. ¶ Op. quod immo res aliena potest vendi et post venditionem dominium transferri vt insti. qui. ali. licet §. i. so. vt in prin. glo. quod ibi in habentibus ius vendendi hic in non habentibus. Op. quod quilibet hoc ius habeat vt. l. rem alienam. ff. de contrahen. empt. so. vt in gl. in qua adde ibi non obstat quod immobilis non contractatur et sic in ea furtum non committitur vt. j. qui et qui. quar. pars debet. l. ij. et ff. de acqui. pos. l. iij. §. si rem. et §. nec si emptor. et sic licet causa venditionis iudicatum sui quo ad obligationem personalem distinguendo tamen inter emptorem scientem et ignorantem vt. l. si fundus. j. de euic. et ibi dicetur non in preiudicium domini. vt no. in. d. l. si rem alienam. ¶ Op. quod ignorans non committat furtum nisi sciens fuerit. j. e. l. sciens. Sol. quod hoc secundum illam intellige contractatione secuta. ¶ Gl. querit quid si non retractauerit. et sic non est factum furtum an poterit vsucapi. dic quod non propter scientiam rei aliene. Hic aduerte quod si emptor fuit sciens gl. hoc dicit propter bonam fidem quam debet habere vt. j. de vsuc. transfor. l. vna. licet vbi venditor fuit sciens et emptor ignorans. et tunc est dubium et de iure isto procedebat vsucapio. sed de iure auc. non procedit in prescriptione longi temporis. vt. j. de prescri. longi tem. auc. male fidei. est ergo dubium an ista gl. velit quod idem sit in vsucapione rerum mobilium. et prima facie ista glo. sentit quod sic. et. j. dicam.

SI contra. Casus prohibitio alienationis per defunctum facta cum rationabili causa impedit rei sic prohibite vsucapionem. b. d. et notabiliter. ¶ Op. quod prohibitio non teneat. vt. l. filiusfa. ff. de le. i. Sol. illud quando sine causa. hic cum causa ideo tenet. ¶ Quero ter. iste dicit quod mandauit seruari sed quid si prohibuit expressum vendi. dicit gl. idem et hoc vt vendita vsucapi possint vt hic. sed dubium

b oritur an tunc possint donari et donata vsucapi[b] titulo pro donato. et sentit ista gl. quod no. quod venditione prohibita omnis alienatio continetur vt in casu notabili. ff. de stat. li. l. statuliberum a ceteris §. fi. et verum dicit quod ratio prohibendi. s. vt remaneat penes liberos concernit vtrumque contractum immo fortius donationem. Secus si ratio prohibitionis vtrumque contractum non concerneret vt. l. fi. j. de pedi. curi li. x. et latius dixi in. l. voluntas. C. de fideicom. ¶ Quero de ratione quare possunt vsucapi. ratio. vt in glo.

SI matrem. Casus partus ancille furtiue apud bone fidei emptores conceptus et editus est vsucaptabilis. b. d. et de materia ista plene dixi in. l. ancille. C. de fur.

1 ¶ Consensus domini vel vsucapio ducentis bona fide predicat ei quia id quod semel approbatur amplius non reprobatur.
2 Fides mala an sufficiat in vsucapione.
3 Fides bona an habeatur quando in facto erratur vt quia putatur venditionis
4 Bona fides emptoris quo tempore debeat interuenire.

1 VEnditioni. Casus. consensus domini vel vsucapio emptionis bona fide predicat ei. b. d. ¶ No. quod id quod semel approbauit[c] reprobare non possunt. ¶ Item quod titulus et bona fides[d] debent interuenire vt res possit vsucapi. concordat. C. de rei ven. l. nullo. ¶ Contra primam ab extra opp. quod ratum haberi non possit suo nomine gestum vt. ff. de neg. gest. l. si pupilli. §. si ego. sol. quod illud verum vt ex nego. ges. ei detur actio. sed in sui preiudicium sic ne contra gestum venire possit vt hic. et. l. mater. C. de rei ven. vbi latius de hoc dixi. ¶ Contra secundum op. ab extra quod titulus non requiratur: quod sufficit error defuncti probabilis que equipollet tit. vt. ff. pro emp. l. quod vulgo. et de vsuca. l. non solum. §. quod vulgo. et pro suo. l. si ancillam. §. fi. so. confitendo contra. et sic hec sit illam superius autem error non sufficit vt not. ff. eod. l. ij. §. si seruus. et de
2 his latius dixi in. l. nullo. C. de rei ven. ¶ † Contra tertium op. quod etiam mala fides sufficiat. vt. l. sicut. et. l. omnis. j. de pred. script. xxx. an. sol. quod hic in vsuc. et idem in lon. temp. prescri. vt. j. de prescrip. long. tem. l. i. ibi longissimi que tuetur etiam male pos
4 sessores. ¶ † Quero, bona fides habetur quando in facto erratur vt quia putatur venditionis. vt. ff. eo. quod vulgo. et de vsucap. l. iusto. §. filius. quid si in iure erretur quia aliena scitur sed putat cum iure vendere posse. gl. dicit idem. ar. ff. de peti. here. l. sed et si. §. scire. secundum quosdam inquit tenere contrarium. et pro isto videtur text. de iur. et facti igno. l. iuris ignorantia. et. ff. de v. su. l. nunquam in prin. et. l. si fur. §. i. et ibi glo. que soluit contra. de. §. scire per que mouetur ista gloss. quia bo. fi. censetur quo ad fructus vt ibi. no. quo ad prescriptionem. vt. ll. C. allega. et ita dicit etiam Dy. in. c. possessor. de reg. iur. lib. vi. ¶ Sed forte ad eam est intentio huius
e gloss. prime nam solum hic vult querere an error iuris[e] inducat
f malam fidem et ista gloss. vult quod non quia quo ad fructus[f] remaneat bo. fi. sed quo ad vsuca. verum est dicere quod est male fidei. et sic non simpliciter sed respectiue est bo. et male fidei et forte etiam quo ad facultatem est bone fidei. argument. ff. de peti. here. l. illud. in princip. et est ratio diuersitatis quia tunc tractat de damno vitando: sed in vsucapione de lucro et cum alterius damno ideo non sic prodest. ¶ Quero ab extra quid si erat in vtroque quia in facto et in iure an tunc in vsucapione considerabitur tantum bo. fi. que insurgit ex errore facti an mala fi. que insurgit ex errore iur. vt si primo casu procedat secundo impediatur vsucapio. et gloss. ff. pro dote. l. si vir vxori. tenet quod vsucapio non impediatur propter immissionem. argumen. ff. de do. inter vir. et vxo. l. si sponsus. §. generaliter. et eadem tenet Dy. in. c. possessor. de re. iu. li. vi. ¶ Nec obst. quod de pluribus causis simul concurrentibus inspiciatur magis illa que nocet quam illa que prodest. vt. ff. ex quib. cau. in poss. ea. l. fulcinius. §. quid ergo. et. ff. ad si. l. si quis in grau. §. fi. quia in illis constabat de mala fid. et sic de causa nocente. hic non constabat nisi presumptiue presumptione insurgente ex iuris ignorantia: et hec presumptio tollitur hic propter bonam fidem adiunctam de qua constat propter facti ignorantiam et sic incertus et non certus locus est coniecturis. arg. l. continuus §. cum ita. ff. de ver. ob. l. et ita dicit Dy. in. d. c. possessor. in fi. Vel dic quod ibi causa nocens est potentior. et ideo illa attenditur et hic causa proficiens est potentior nocente: ideo attenditur et non nocens et maxime quando causa nocens consequentiam trahit a proficiente: quia tunc proficiens habet nocentem annihilare: et est videre quod error iur. causatur ab errore facti et hoc est quod glo. voluit dicere in. d. l. si vir vxori. ¶ Quero quo tempore ista bona fides emptoris debeat interuenire. R. fi. glo. quod in venditione de qua in. l. ista contractus et tempore traditionis sed in ceteris sufficit quod tempore traditionis interuenerit vt. ff. e. l. ij. in pri. et. ff. pro so. l. iij. et licet gl. dicat quod ibi notauit rationem diuersitatis tamen errauit. quod voluit dicere l. i. ij. pro emptore et ibi dicit quod frequentia contractus hoc operatur sed ratio michi videtur satis remota nec bona quod omnes vsucapiones sunt inducte ne rerum dominia sint in incerto vt. ff. de vsucapio. l. i. et ideo frequentia contractus non debet obuiare ei ad quod intendit. ratio

hoc

hoc forte cõsiderans glo. in. d. l. ij. dixit q subtiliorẽ rõnẽ posuit in. l. celsus. ff. de vsuca. sed ibi nullã percipio sed in. l. si is. §. fina. in eo. titu. glo. si ponit vnã que in parte mihi placet sane intellecta vez q vsucapio p emptore denominatur a titulo causato ex parte vsucapientis ⁊ ab eius facto quod nõ est in alijs. nam titulus pro soluto causatur principaliter ab actu tradentis. ⁊ idem de titulo pro donato et titulo pro legato. et pro delegato. ⁊ quodã modo omnes alij tituli concurrunt traditionis vel apprehensionis seu receptionis tẽpore qd nõ est in titulo pro emptore: et ideo cum titulus pro emptore concernat tempus contractus et non factum ipsius ementis merito illo tempore eius bo. fide debet interuenire. ⁊ non tantum illo tempore sed etiam traditionis vt in ceteris: qr sine possessiõe que causatur a traditione nõ procedit vsucapio. ⁊ hanc rationẽ põdera quia alias inaudita. dicta vero de iure ciuili: sed de iure canonico bona fides debet esse cõtinua donec sit perfecta vsucapio vel etiam longi temporis prescriptio vt extra de prescriptionibus. c. vigilanti. ⁊ ca. si diligenti. ⁊ c. quoniam. ⁊ no. j. de vsucapione transfor. l. j. ⁊ ibi dicam an vsucapio locum habeat in rebus ecclesiasticis.

1 ¶ Possessor male fidei ad rẽ ⁊ fruct⁹ pfligit ⁊ vsucapio igenit
2 Vsucapio quid.
3 Res violenter capta nõ prescribitur.

SI patrem. Primo quãdo possessio mala fide habita a vẽditore non erat violenta. Secundo quando erat violenta. scda ibi: violenter autez. ⁊ prima subdiuiditur in duas vt per se patet. vel diuide in tres. quia Primo dictũ in parte mala fide retenta. Secundo aliud dictum in parte bona fi. empta. Tertio aliud in vitio affecta. Secunda ibi: portio autem. Tertia ibi: violẽter. ¶ Casus.
1 † Mala fides possessorem ad rem fructus profligit ⁊ vsucapiõẽ impedit sicut vitium rei anteq̃ perueniat in potestatẽ dñi. h. d. ¶ Not. ex scda parte qd mala fides venditoris nõ nocet emptori hodie sic. vt in aut. mala fides. j. d
2 prescript. lon. temp. hic in glo. ij. ¶ † Itẽ no. ex verbo vsucapionis qd vsucapio est genus. vt. ff. de vsuca. l. j. ⁊ per totũ. ⁊ ideo hic predicatur de prescrip. lon. temp. que locum habet in immobili
3 bus vt hic pater. ¶ † Ex tertia parte not. qd possessio affecta vitio violenti nõ põt prescribi. cõtra qd oppo. de. l. si vi vl metu. ff. qd me. cau. Sol. qd hic de vi expulsiua que nisi voluntatẽ nullaz habet. ibi de compulsiua que compulsi implicatam simplicitatẽ tenet. vt. l. metũ. §. violentiã. ff. qd me. cau. ¶ Oppo. qd etiã in vi expulsiua procedit vsucapio vt. ff. de vsucapio. l. nõ solũ. §. si dominus. solu. q hic quando inuasor possessionez accepit. ibi quãdo inuasor possessionem accepit. ibi quando non fuit ingressus quod no. ¶ Sed ab extra oppono quod non sit necesse vt violẽta reuertatur in potestatem domini: vt. ff. de preca. l. certe. §. multis. Solu. q aut dominus est expulsus. et habet locuz. l. ista. aut alius possessor. ⁊ hz locum. l. illa. ¶ Sed contra hanc solutionẽ facit. ff. vi bo. rap. l. vltima. ibi alio expulso necesse est vt reuertatur in potestatem domini. Solu. ibi violentia incidit in vitium furti qr res mobilis ibi fuit ablata. et ideo in furtiuis opz q reuertatur semper in potestatem domini: vt. l. sequitur. §. qd autẽ. ff. de vsuca. et sic in vi ablatiua ⁊ lz Cy. dubitet diuersum tamẽ põt dici qd violẽtia non tantum rem afficit sed personã. furtum vero p rem tantũ. ideo primo casu sicut purgatur quo ad personam ita cõsecutiue quo ad rem. Vel forte ideo qr res mobilis in qua cadit furtũ minori tpe prescribitur. qr triennio ideo nõ faciliter preiudicetur dño forsan ignoranti. lex ista voluit eã reuerti in potestatẽ ipsius dñi: sed res immobilis in qua cõmittitur violẽtia expulsiua non sic breui tpe prescribitur ⁊ sic. l. facilius permisit reuerti in ptãtem expulsi vt postea posset prescribi qr cũ res ipsa exhibeatur dñs verisimiliter infra tẽpus prescribendi de ista reuersione notitiam debet habere. ⁊ poterit prescriptionem interrũpere. ⁊ sic nõ potest ex tali permissione faciliter ledi vel forsan cõtradici possent quod sufficit in vi expulsiua rem reuerti in ptãtem expulsi: qr possidet cogitatione domini. licet alius vere sit dominus. et ita dz intelligi. d. l. certa. §. mu. lus. vt. d. §. non autẽ.

1 ¶ Res furto capta non purgata impedit rem vsucapi etiam ab emptore bone fidei. et no. sequen.

CUm sit. Casus. † vitiũ furti nõ purgatũ ipedit rẽ vsucapi etiã ab emptore bo. fi. h. d. cũ seq. ¶ Oppo. si res erat aliena vt supponit litera nõ potuit obligari vt. ff. de pigno. ac. l. rem alienam. Solu. vt gl. q vel hic dñs cõsentit vt. l. aliena in eo. titulo.
2 vel hic de obligatione facti ⁊ nõ iuris. ¶ Opponi. ij. q licet res ablata vendatur furtũ nõ cõmittitur qr venditor non hz animum lucrandi vt requirit diffinitio furti. Sol. q imo hic habuit animũ lucrandi qr rẽ tradiderat creditori. ⁊ sic vsum et possessionez lucrari voluit que erat penes creditorẽ cui surripuit vt in glo. ii in princ. ⁊ in glos. 6. ⁊ itelligo q tradidit vere vel ficte cõstituendo se precario nomine creditoris possidere: nã p tradita habetur vt no. glo. in. l. in actione. §. fi. ff. de fur. Adde q si vẽditor fit constitut⁹ liberatur a traditione ad quã tenebatur ex empto: vt no. j. l. ab emptione. ff. de pac. et est illa glo. satis singularis ⁊ cõditenenda. ¶ Sz ibi ab extra contra: qr retraditio nõ vr necessaria in singulari hypotheca qualis fuit hic et. l. in actione. §. qui rem. et l. si is qui. in pri. ff. de fur. Sol. q illud quo ad furti actionẽ i qua dic vt in eis. ⁊ lz in. d. §. qui rẽ gl. teneat sm Hug. q ꝯ dñm q nõ tradidit det actio furti qr sola hypotheca ius in re constituit. et nõ det ꝯ nõ dñm qr ius i re nõ ꝯstituitur cũ dubitari pt qr nõ dñs nõ pt excipere de nõ dñio suo ꝯ eũ q ius hz ab eo tañ a dño: qr turpitu. inẽ suã allegaret qd nõ lz vt. j. de trãsac. l. trãsactionez. et magis in proposito. ff. de pig. ac. l. rẽ alienã. in fi. ¶ Itẽ qr sic nec questionẽ dominij dz referre creditori sicut nec ecõtra credi
3 tor debito ii. vt. ff. de pig. ac. l. et si metus. §. si creditor. ¶ † Sed quid sit de accusatione furti de qua ibi non tñ hic querimus de accusatione furti: sed an res efficiatur furtiua vel non. ⁊ ista stãt simul dari actionẽ furti et rem non esse furtiuã. ⁊ hic not. in. ij. glo. ⁊ econtra rem esse furtiuã. ⁊ tñ competit actio furti: vt. j. de ser. fugi. l. j. ⁊ de furt. l. serui et filij. ¶ Ideo concludo cũ ista glo. vt dicamus rei vendi. debere interuenire vt res a debitore di
4 stracta et contractata dicatur furtiua. ¶ † Opp. qd imo possit vsucapi: vt. ff. pro so. l. fi. Solu. quod durãte vitio furti nõ vsucapi: vt hic sed eo purgato sic vt in. l. seq. ⁊ in. l. precedenti. ⁊ dicitur purgari si reuertatur in ptãtem creditoris. vt. d. l. fi. ¶ Sed hic quero quid si non in potestatẽ creditoris sed veri dñi reuertatur an tunc erit purgatum vitium furti: videretur quod non per illam. l. fina. et ita prima facie sentit ista gl. vbi dicit nisi redeat ⁊c. ¶ Sed certe illa. l. fina. dicit purgari si in ptãtem creditoris reuertatur licet non in ptãtem dñi non potius probat vt etiam si in potestate dñi reuertatur sufficiat. Et p hoc facit regula gñalis que se hz vt purgetur si in ptãtez dñi reuertatur: vt in. l. precedenti. et in. ll. de vsuca. §. furtiue. Et ꝯfirmo rõne tali de vsufructu ⁊ pignore idẽ est iudicium: vt. ff. de fur. l. inter oẽs. §. hec actio. et sentit gloss. in sequen. cõtrario. Sed si alius surripuit vsufructuario sufficit rem reuerti in ptãtem dñi vt possit vsucapi: vt. ff. de furt. l. cũ res. §. j. in fin. ergo ⁊ idem si surripiatur creditori ⁊ relinquat in ptãte dñi qr dz posse ⁊ potissime qr rõ nõ est diuersa. ¶ Oppo. quarto de. l. sequitur si rẽ. ff. de vsucapio. ¶ Solu. hic qñ debitor nõ dñs surripit: ibi qñ nõ debitor surripit. quo casu licet fiat furtum et detur actio furti nõ tamen res est furtiua vt ibi: et est ratio quia ⁊ si alius surriperet ⁊ reuersa foret in ptãtem dñi desineret esse furtiua vt in precedenti dixi. et hec est de mente huius gloss. vbi simul allegat cũ illa. l. cũ eo. §. j. ff. de fur. ¶ Querit glo. quid si extraneus surripiat creditori rẽ a dño obligatã. sic q nõ vsucapitur nisi in ptãte dñi reuertatur: vt in. d. l. sequitur. §. q autem.

1 ¶ Titulus transactionis sufficiens est ad vsucapionem.

EX causa. No. † q titul⁹ trãsactiõis est sufficiens ad vsucapionẽ. ¶ Querit glo. an pcedat in re ex causa transactionis a reo sibi retenta. quidam q non sed solum in data: quia tunc vel dominium transfertur si est dñs. vel iam vsucapiendi si nõ est dñs: vt. ff. de contrahen. empt. l. clauibus. quod non est in re dimissa: qr dñiuz nõ trãsfertur: vt. j. de trans. l. si pro titulo. et. l. sine apud acta. et. l. si de possessione. ergo nec vsucapiendi conditio. vt. d. l. clauibus. ¶ Alij vt Jo. q etiã in re retenta procedat vsucapio p hãc. l. q indistincte loquitur. nõ obstãt obiecta. quia dicit Jo. illa regula non est semper vera: vt. ff. c. l. d. §. si pupillo. Sed ille. §. modicum obstat si bene ponderetur. ¶ Quid dicem⁹ ad uerte. Primam opi. firmat glo. ij. in. d. l. si pro fundo. ⁊. ff. de vsuca. pro empto. l. j. et de v. ob. l. stipulatio ista. §. sed quatenus. ⁊ precis est casus in. d. l. super possessione vbi omittens dicitur adhuc dominus. ⁊ idẽ in. l. si quis maior. eo. titu. vbi dicit ⁊ rerũ ppietate careat. ⁊ hoc suadet rõ: qr transferret sed ius qd reus hz ei concessum omitteret nec dñs transferret dñium. ar. l. nõ oẽs. in principi. ff. si cer. pe. nec vsucapiẽdi cõditionẽ. hec conclusio fuit petrus vera si fieret iure vel in eius conspectu ⁊ cum aio transferendi in reũ omne ius sibi cõpetẽs qr tũc opi. Jo. pcederet. ¶ Sed bar. eo. l. j. de hoc dubitat an tũc potius videatur reus litis estimationem soluere. et sic vsucapere pro emptore an non. et tunc transactio. et ideo ad hoc cognoscendũ ipse remittit ad notata in. l. cer⁹ rei. ff. de sci ven. vt si ius partis erat certũ tunc pecunia data intelligitur p litis estimatione. et ponit exemplũ vt si petitur executio snie vel fundus ex testamento sed incertũ ius p transactione quo casu dic aut voluit pecuniã recipiens oẽ ius suum transferre. et tunc sequitur qd Pe. dixit aut solum ius rei inconcussum dimisit et tunc procedit opi. prima hic posita. ⁊ sit hic finis.

ac † Titulus transactionis. tu vide de hoc vltra hic not. p Bal. nu. 9. ver. cõsideravit q̃ notat Barto. in. l. j. ff. co d. ⁊ ibi posui in apost. et no. in tra. clausularum in. clau. cõtrac. ver. cedit oẽ ius qd. habet

1 ¶ Emẽs a pupillo sine tutore nõ vsucapit rez si non restituit nisi ei restituatur pecunia in qua locupletior factus est.
Res pupilli non vsucapitur.

CUm qui. Casus. emẽs a pupillo sine tutore nõ vsucapit rem tamẽ nõ restituit nisi et ei restituatur pecunia in qua locupletior factus est. h. d. ¶ Not. ex fi. pupillum etiam non

a ¶ Nec prescribi. adde soci. ɔsi. li ij. incip. l pñti ɔsul tatioe. v. iij. ob hoc est in p:la parte char. cvi.

b ¶ Locupletior factus. adde soci. có. crv. inci. circa p:mã qõnẽ. in pñ ci. cũ v. sc. vsq ad fi. in. i. pte char. clrrriij. cui icum bit on⁹ pbãdi q pupill⁹ effect⁹ sit locupletior si al leget selesum an ipi pupillo vel ad versario.

b ¶ Addõ deq̃sito saly. de quo pdo. co apostillatores meri ꝛ vltra ca q̃ no. h bal. qd no. bar. i. l. si ipa res. ff. qd metus cau.

c ☞ Error hr p ti tulo. adde bar. l. celsus. ff. de vsu ca bal. l. i. nullo. ꝫ. õ rei vẽ. ꝛ eñ dẽ bar. e aler ꝫ apost. ad eñ in l. longi. ãſe. cñ. l. sup lon gi. ꝫ. de lõgi tẽ. p scri.

d ¶ Per ratiba bitionem. adde doct. i r satatiba bitio de reg. iu. lib. vi.

e ☞ Emãcipato. adde an donatio cõfirmata morte pris vel emanci patione filiõ in di gẽat infinuatiõe viõ qd no. Alex. post bart. l. l. i. ĝ. j. ff. c. bal. sauf. ce teſtõ. ꝫ õ colla. ꝛ qd not. idẽ. alex. post. bal. in l. da ta ais cñ. l. lata. ꝫ. de dona. ꝛ bal. in. l. mortis. ꝫ. ad leg. fal.

f ¶ Eñ p:bibita. adde abb. in ru bricade do. abb. in ca. si. de do. in ter vi. ꝛ vro. Ites adde soci. consil. clrrrit. inci. viso teſtõ. o. vii. ij do. Jo. ꝛ v. ad scias rõnem videl. q. parte char. irij.

ꝛ ſhere locupletari cum aliena iactura. c. de oi. ff. depoſi. l. i. ĝ. an. in pupillum. ¶ Et ex hoc collige excipiendus cõtra eum qui õ preda eſt ſollicitus. vt hic. ff. de admi. tu. l. minoris. cum ſimili.
2 ¶ † Item no. quod res pupilli non vſucapitur. vt hic in princi. ¶ Contra quod oppo. de. l. ij. ĝ. ſi a pupillo. ff. e. Glo. ſol. dupli citer. primam tenet petrus. ſecunda Ja. de ra. Sed ſalibi glo. di ſtinguit aut emptor ſcit vendẽtem ſine tutore eſſe pupillũ: ꝛ tũc non vſucapit. vt hic in princ. ꝛ. ff. co. l. ij. ĝ. ſi a pupillo. ij. re. Aut putauit eum puberem. ꝛ ſic ignorauit eum pupillum: ꝛ tunc aut res empta eſt ipſius pupilli vendentis licet pubes puteł ꝛ tunc non vſucapitur ſiue mobilis ſiue immobilis qꝛ priuilegiantur pupilli res eorum non preſcribantur vt. ff. de vſucap. l. vbi. ꝛ. ff. de acquiren. re. domi. l. bone fidei. Aut res ab eo empta eſt alie na: ꝛ tunc aut eſt mobilis: ꝛ vſucapitur. vt dicto. ĝ. ſi a pupillo. i. re. Aut eſt immobilis: ꝛ dicit ibi glo. quod non poteſt vſucapi. quia non poteſt alienari ſine decreto. vt. l. lex que tutores. ꝫ. õ ad
a mi. tuto. ꝛ per conſequens nec preſcribi.[a] vt. l. alienationis ver bum. ff. de ver. ſig. quaſi dicat quod titulus eſt nullus qꝛ decretũ non interuenit ſine quo non procedit longi temporis pſcriptio ꝛ hec nota. gloſſ. in. l. iij. ꝫ. de auto. tuto. ¶ Sed certe ſi hoc eſt in re aliena mobili idẽ dꝫ dici in immobili lꝫ aliena. ſꝫ qꝛ ſuff eũ ſuã putare vt non poſſit eam alienare ſine tutore vt. o. l. lex que tuto res. Sed gl. iſtam ſaluando quod pcedit ſm ius antiquum non nouum poſt. l. lex que tutores. ¶ Et ideo pro iſtorum lucidiori declaratione vide que dixi. ꝫ. ſi aduer. vſucapio. l. i. in. ij. ꝛ in. iij. contrario. de quo dixi. ꝫ. in qui. cau. in inte. reſti. non eſt neceſſ. l.
b fina. ¶ Quero quando pupillus dicatur locupletior factus[b] ¶ Glo. iſta tres notabiles modos ponit ideo ſigna eam. ꝛ Cy. qui iſtos modos ponit in. l. non videtur. ꝫ. de in integr. reſti. de iſta glo. non facit mentionem. ¶ Sed iuxta hec quero quia gl. ponit caſum quando rẽ neceſſariam emit que periit. quid ſi nõ neceſſariam ſed vtilem tantum que periit. dic quod tunc locu pletior non dicitur. argu. in gloſſ. l. allegatarum a ſenſu contra rio vel per locum a ſpeciali qꝛ ſi in neceſſaria eſt ſpeciale ſequit q in voluntaria. in contrarium eſt ius commune. vt. ff. ad muni cipa. l. i. in fin. ꝛ. l. ſi ¶ Queri poteſt. ij. quis habet probare locu pletationem iſtam vel non. ꝛ de hoc remitto ad no. ꝫ. de predijs mino. l. predium.

¶ De vſucapione pro dato. Rubrica.

SIue. Caſus. Ex donationis titulo domi nium transfertur vel vſucapiendi cauſa bonafide recipienti paratur. hoc dicit. ¶ Nota quod vbi dominus transfert dominiũ non dominus parat cauſam vſucapiendi. gloſ. eſt clara.

NOn autem. Caſus. res affecta vitio furti nõ vſucapit titulo pro dona to. hec dicit.

1 ☞ Vſucapio nõ procedit ex donatione putatiua.
2 Pater donãs filio eius poteſtate exiſtenti ꝛ credidit fil. ineo do nationem valere an vſucapit.
3 Vir vxori donãs ꝛ econtra an vſucapit.
4 Vſucapio inter virũ ꝛ vxorem cur ſtatim procedit in re aliena.
5 Donatio inter virum ꝛ vxorem non eſt prohibita niſi qñ dona tor efficitur pauperior.

1 FRitam. Caſus. ex donatiõe putatiua ſi ue erronea nõ pcedit vſucapio. h. d. ¶ No. ex prin. q donatio pfecta nõ reuocatur. ¶ Cõtra quod oppo. de. l. ſi. j. de reuo. do. ſolu. quod fallit ex iuſta cauſa ingratitudinis vt in pma gl. ¶ Op. ij. quod
c error habeł pro titulo[c]. vt. ff. p emp. l. quod vulgo. ꝛ pro ſuo. l. ſi. Solu. quod verum vbi ſit iuſtus vt ibi non ſi ſit iniuſtus vt hic ꝛ. ff. de vſuca. l. celſus. ¶ Oppo. iũ. quod titulus iſte locum habe re non poſſit quia non poteſt donari niſi quod ſit donatarij. vt ff de donatio. l. in edibus. ĝ. final. Solu. quod illud verum quo
2 ad propoſitum donantis. vt in fin. gloſſ. ¶ † Quero ſi pater do nauit filio in eius poteſtate exiſtenti ꝛ credidit filius donatio nem valere an vſucapit. ꝛ dicit gloſſ. quod non in vita patris qꝛ donatio non valuit inter patrem ꝛ filium nec error videtur per quem filius putauit valere eſt iuſtus ad vſucapionem. vt. ff. de vſucapio. l. nunquam. poſt mortem patris diſtingue aut heres ratum habet: ꝛ tunc ex inde tenet donatio ꝛ ex inde inciperet vſu capere. vt. ff. eodem. l. ſi pater. aut ratum non habet: ꝛ tunc quia donationis titulus deeſt p donato non vſucapit. vt. ff. eodem. l. j. Uerum quia ex quo pater non reuocauit donatio per mortem patris confirmatur. vt. l. donationes. ꝫ. de dona. inter vi. ꝛ vxo. ꝛ capit vim quaſi legati. vt no. ꝫ. fa. her. l. filie cuius. ideo inquit gloſ. titulo pro legato poterit vſucapi: ſed hoc vltimum repro bat Jaco. de ra. in cuius op. videtur inclinare Cy. in eo quod di citur donationes a patre factas confirmari morte et vim relicti capere dꝫ intelligi in rebus proprijs pris non alienis ne iſta fi ctio inducatur ꝫ naturalem equitatẽ ad parandũ titulum filio in piudiciũ alterius puta veri dñi cõtra quẽ amodo incipit vſu capere. hoc ɔfirmo ex eo qꝛ ſi vſucaperet tit. p legato hec vſuca pio ſtatim poſt mortem vel ſaltẽ ab adita hereditate inciperet igitur ſi poſtea heredes donationẽ confirment et tali confirma tione non procederet vſucapio pro donato. quod probo qꝛ ſicut ex plurimis cauſis quis non pot eſſe dñs: vt. l. iũ. ĝ. ex plurimis. ff. de acqui. poſ. ſic nec ex plurimis ſucceſſiue vſucapere quia ſecũ da eſt fruſtratoria cum ſit iaꝫ factus dñs ex prima: ſed cõſequẽs eſt falſum qꝛ ppter ratihabitionem heredũ vſucapitur p dona to. vt. o. l. ſi pater. ergo non ante vſucapit pro legato. Sed his non obſtantibus teneo glo. quia leges que volunt vt hec dona. habeat vim quaſi legati loquitur generaliter: vt. o. l. filie. ꝫ. fami. her. et. l. donationes. ꝫ. de dona. inter vi. ꝛ vxo. cõiuncta. l. in do nationib⁹. ꝫ. ad. l. fal. vbi caſus ꝛ ſictam iure ppria quaꝫ aliena vt. l. cum aliena. ꝫ. de leg. ¶ Non ob. ratio Jac. de ra. qꝛ preiudi cium quod per vſucapionem generatur dño ex iſto titu. quaſi le gati procedit culpa ipſius non petentis ideo non conſideran dum ſed potius rigor iuris qui tali equitati derogat ne rerum dominia remaneant in incerto: vt. ff. de vſucap. l. i. cum ibi nota.
d ¶ Non ob. ij. rõ quia dico per ratihabitionẽ[d] heredum non im peditur precedens vſucapio pro legato ſeu quaſi legato nec ha bet tunc locũ vſucapio pro donato: qꝛ illa habet locũ quomodo donatio fuit reuocata expreſſe vel tacite per defunctũ itaqꝫ ceſ ſat ti. quaſi legati tũc enim reformatio heredũ operał vt ex tunc pro donato vſucapiatur. et ita loquitur. ff. e. l. ſi pater. ibi enim propter exheredationeꝫ intelligitur tacite reuocata ideo morte ibi nõ confirmatur: vt tamẽ hec ꝛ alia in iſta materia tacta per glo. latius pateant cum queritur an procedat vſucapio in re do
e nata filio a patre. ¶ Dic aut in filio emancipato[e] et tunc quia valet donatio procedit vſuca. ti. pro donato. aut in filio in pote ſtate et tunc aut conceſſio eſt facta vt habeat in peculio: ꝛ tunc qꝛ non hꝫ pater animum transferendi dñium non eſt donatio ideo non vſucapit. vt. ff. co. l. i. ĝ. i. ꝛ ibi glo ¶ Aut ei donauit vt ſibi proprium haberet et non in peculio et tunc aut ei donauit ei be ne merito et ſic vt extraneo. et tunc ſi merita preceſſerunt et hoc conſtat ſtatim valet donatio vt no. in. l. ſi donatione. ꝫ. de colla tiom. et ideo vſucapit. aut de meritis non conſtat vel donauit fi lio vt filio: quia iſti duo caſus in idem incidunt: et tunc aut filium ex poſt facto emancipauit: ꝛ tunc quia ex tunc confirmatur do natio: vt ff de dona. l. donationes. ĝ. ſi pater. ex tunc incipiet vſu capere aut eum in poteſtate retinuit et tunc in vita patris non vſucapit: ſed an poſt mortem queritur. ꝛ dicit aut donatio non fuit expreſſe vel tacite reuocata ita q confirmatur morte: et tunc vſucapit ti. pro legato improprie: vnde dici dꝫ ti. pro quaſi lega to ꝛ ita no. glo. ff pro here. l. ij. ĝ. filium. aut fuit reuocata expreſ ſe vel tacite per exheredationem et tunc nec pro legato valet nec pro donato vſucapit niſi heredes illã ratificarẽt. ꝛ ex tũc ex noua donatione vſucapit ti. pro do. ꝛ ita loquitur. l. ſi pater. ff. codẽ. et
3 modo habes veritatẽ clare ꝛ plene traditam ¶ † Querit glo. ſi vir vxori econtra donauit an vſucapit: vt. ff co. l. i ĝ. ſi inter. ꝛ di cit gl. aut rem propriam ꝛ nõ vſucapit. vt. ff. co. l. i. ſi inter. ꝛ eſt ra tio quia tũc nõ tenet donatio quia donator efficitur pauperior: aut alienauit ꝛ dicit glo. q vſucapit: vt. ff. co. l. ſi vir. quod intel ligẽ vt ibi valet niſi eius rei nomine eſſet obligatus alteri quia cum tunc efficeretur pauperior nõ tenet donatio et ſic deficiente titulo nõ procedit vſucapio vbi igił nõ ſit pauperior pcedit vſu capio illa interrumpitur ſi ante vſucapionẽ completã ſiat diuor tium vt in co. titu. l. i. ĝ. item ſi vir. et eſt ratio quia tunc reuoca tur donatio. vt. ff. de donatio. inter vi. c vxo. l. ſed interim. ĝ. fina. et ſic titulus deficit ꝛ per conſequẽs vſucapio vltra nõ pcedit vt ꝫ. ti. ij. l. ſi ꝛ qꝛ ſicut ſine iuſto ti. nõ põt inchoari ita nec perfici. ar
4 gu ff. de hæred. inſt. l. vtrũ⁹. ¶ † Sꝫ tũc ab extra q̃ro cur in re alie na ſtatim pcedit vſucapio inter virũ ꝛ vxo. ſed non inter patreꝫ et filiũ in ptãte ɔſtitutũ vt in precedente q̃ſtione. Rñ. qꝛ inter pa trẽ et filiũ eſt indiſtincte prohibita donatio. licet res ſit aliena qꝛ cũ a patre proficiſcatur pfectitia cenſetur. et ſi quereret filio que ritur ipſi patri: vt. l. cum oportet. ꝫ. de bo. que lib. ꝛ ſic idem re
5 perietur donatio. et donatarius. ¶ Sed donatio inter virum
f et vxorem non eſt prohibita[f] niſi quando donator efficitur pau perior: vt. ff. de donatio. inter virum ꝛ vxorem. l. i. ꝛ. ij.

¶ De vſucapione pro dote. Rubrica

1 ☞ Sponſa ante matrimonium dedit rem alienam in dotem ſponſo vel marito futuro an interim vſucapiat. et numero ſe cundo
3 Res aliqua aliena inter vniuerſa bona eſt per vxorem in dotem data an vſucapitur titulo pro dote.

Res mobiles

R**Es mobiles.** Casus. marit⁹ reci
piēs bona fide vsu
apit tit. pro dote rem dotalem vitio nō affectā;
1 hoc dicit. ¶ † Quero sponsa ante matrimoniū
dedit rem alienam in dotem sponso. ⁊ sic mari
to futuro an interim vsucapiat. et dicit glo. q si
inestimatā vsucapit ti. pro suo sed nō pro dote quia dos nulla est
a sine m̄rimonio.[a] ⁊ qd dixi qd vsucapit ti. p suo est verū nisi cōstet
q mulier ea mēte tradidit vt nō ante viri fierent quā nuptie se
cute sunt. ⁊ huius est ratio quia sicut si domina esset dominiū eo
casu nō transferr̄ ita nunc vsucapiendi conditio. et de omnibus
his est casus. ff. e. l. vsq ad ver. q̄si āte āst. si autem sponsus re
cipit ipsam estimatam tūc nec pro dote: quia dos non est ⁊ hoc
clarū nec pro emptore nec pro suo vt. ff. co. l. ij. vbi prima facie
est casus. Et pro his accedat q contractus empti qui insurgit
ex tali estimatione est cōditionalis: vt. ff. de iure do. l. plerūq. §.
si ante. vñ interim cessare dz vsucapio: vt. ff. de vsuca. p empto.
l. ij. §. si sub conditione. ⁊ d. l. ij. Sed roge. dicebat eā vsucapere
pro suo per. l. i. ver. sed qui res. ff. pro suo. nam vt ille versi. aliqd
precedentibus adderet intelligebat cum in emptione cōditiona
li. et quidā referunt Fran. accur. hoc tenuisse et dicunt eū fecisse
additionē illā quā aliqui libri habent in si. glo. in. l. ij. ff. co. que
dicit prima so. vera. Istā opi. secutus fuit Dy. ⁊ Bar. Cyn. ibi
dem. ⁊ hoc ex eo q contractus cōditionalis habilis est ad tra slatio
nem dominij: vt. ff. de solu. l. sub conditione. ⁊. ff. de don. l. i. ad fi.
et. ff. de iur. do. l. sed nisi. et. ff. cod. l. versi. si tamen. et per cōsequēs
ad vsucapionem. vt in titu. i. j. l. i. ⁊ ff. de cōtrahen. emp. l. clausibus. et
ita tene ⁊ ad. l. ij. ff. co. rñdeo vt ibi per Roge. vez q sibi dedit vt
demū secutis nuptiis fiat accipientis quo casu nullo tit. vsuca
pit. secus si vt statum vel simpliciter: q licet non pro emptore ta
mē pro suo vsucapit vel aliter si intelligere velis q in. d. l. ij simpliciter
estimatā dedit: dic q non vsucapit pro emptore: q con
ditionē tacitā habet emptio nec titulo pro suo sc; generali qui
concurrit cū alio sed ti. pro suo speciali qui alterius tit. concur
sum non requirit, sic. Sunt enim eius plures species. vt. l. i. ⁊ ibi
2 no. ff. pro suo. ¶ † Quero. ij. quid si vxor constante matrimonio
rem alienā in dotem dedit q si inestimatā illam vsucapit ti. pro
dote si estimatam tunc si ea mente vt solum deteriorationis vel
meliorationis preciū sequeretur adhuc idem: q ex hoc res non
desinit esse dotalis. si autē ea mente vt verā facit emptionē vel
simpliciter hec paria sunt: vt not. C. de iu. dot. l. si inter. tunc vsu
3 capit ti. pro emptore. vt. ff. co. l. i. ⁊ ij. ¶ † Quero tertio: pone q
vniuersa bona dedit in dotē inter que res aliqua est aliena: an
illa vsucapietur titu. pro dote. ter. est notabilis q sic. ff. co. l. i. in
contrarium facit: quia cum vniuersitate tradita non videntur
singulariter tradita. vt. ff. de contrahen. empt'o. l. in modicis. ⁊
ff. de acquirē. re. domi. l. qued am. hinc est q euictio nō debet in
4 singulari hereditate vendita. vt. j. de euictio. l. i ¶ † Item si om
nia bona sua dedit in dotem: ergo quod suum non est non dedit
dit: ergo recipiens pro dote nō vsucapit forte dici posset quod
vsucapit pro suo: licet non p dote se ꝫ huic repugnat. d. l. i. qua
re dic q quo ad euictionē ⁊ alia procedunt contraria non quo
ad vsucapionem: quia singula tunc videntur tradita ⁊ singula
quo ad opinionem tradentis ⁊ recipientis sunt sua. ⁊ hoc est qd
voluit dicere. ff. co. l. i.

¶ De vsucapione pro herede. Rubrica.

¶ Quia titulus pro herede sufficiens est ad vsucapionē: ideo
de eo sequitur. ¶ Sed queritur an titulus putatiuus sit suffi
ciens ad vsucap. ⁊ si ā ⁊ glo. hic. ⁊. ff. co. super rubric. videtur velle
q nō sed in vero herede procedit ⁊ pro hoc. ff. cod. l. pen. ¶ Hec
ob. ff. de peti. here. l. pro herede. vnde hec verba pro herede tri
plicem habent sensum vt hic no. ¶ Sed Jac. de ra. dicit etiam
putatiuum heredem posse vsucapere et pro herede: et pro casu
inducit. ff. de vsuca. l. nō solū. §. hoc amplius. ⁊ verū dicit si iusto
errore mouetur ad sic putandū: ⁊ ita declarat aliam gl. quia ista
que est posita. ff. co. l. i. ⁊ est gl. magna. in ver. itē ille qui iustissi
me. ¶ Sed vbi nō iusto errore sic putat verum dicit ista ⁊ alia
que est. ff. co. super rubrica.

C**Uz pro herede.** Casus si he
res heredis
velit vti accessione autoris non potest vsuca
pere pro herede quod defunctus eius non po
tuit. h. d. ¶ Querit glo. quando hec vsucapio
locū non habeat. respondeo vt in glo. i. Quod
an a seipso incipere posset respondet glos. si. q sic qd forte pro
cedit nisi autor eius malam fidem haberet. vt. j. de prescrip. lon
gi tempo. aut. male fidei.

1 ☞ Usucapio pro herede non procedit in filiis in potestate.
2 Filius habens coheredē extraneū an tunc vsucapiat pro herede
vel pro suo.

1 N**Ihil.** Casus † vsucapio p herede nō procedit a
in filios in potestate. h. d. ¶ Quero de
ratione dic vt respōdet glo. q viuo patre censet dñs
vel quasi. vt. j. in suis. ff. de li. ⁊ post. fatet qn qd si de
functus vsucapiebat pro herede filius suus illā posset perficere
2 vt in. l. i. ff. de vsucap. l. ceptam. ¶ † Quero an pro suo vsucape
re possit. ⁊ videtur q sic: vt. ff. pro suo. l. pe. §. si pater. ¶ In con
trarium determinat glo. hic ⁊ ibi annectit rationē: quia als hec
l. ij. in fi. C. cō. de leg. Ad dictū. §. si pater. rñdet hic dupliciter. et
primo qd ibi erant emācipati quod reprobat ibi glo. quia tunc
vsucaperent pro herede ibi negatur sed postea nititur eā salua
re vt ibi potes videre Secundo q ibi a defuncto erat inchoa
ta. sed hec diuinat. ideo aliis solutionibus reiectis gloss. ibi di
b cit quod ibi vsucapio pro suo [b] procedit ex diuisione quā ratā
habuerunt post mortē patris ⁊ ex tunc nō ante. ⁊ ita teneas quia
3 tex. ibi hoc probat. ¶ † Quero. iij. quid si filius habet coheredē
extran. um an tunc vsucapit pro herede vel pro suo. et quidam
dixerūt q sic quasi existentia sui tatis nihil tunc operetur. vt. ff.
de acqui. here. l. cū hereditate. ⁊. ff. ad treb. l. apud iulianum. §. i. b
sed glo. determinat in oppositum per hanc. l. que indistincte lo
quitur. ⁊ ad contrarium nō respondet. Sed doc. cōsueuerūt dice
re qd tūc nō operat in his que dependēt ex testamēto: sed in ex
trinsecis sic: vt dixi per Bar. l. si fratris. C. de iure delibe. vel dic
qd existētia sui heredis nō operat ꝓpter extraneū coheredē qn
non adit vel se nō immiscet. vt in. l. superius allega. sed qn adiit
vel se immiscuit operat ne ꝓcedat vsucapio cū aliena iactura. et
4 sic ne vsucapio p herede. ar. l. si is cui. §. fin. j. de ser. ¶ † Quero
c iiij. qd si defunct⁹ habuit malā fidē[c] vel scientiā rei aliene. an tūc c
heres extrane⁹ illā vsucapiet ti. p herede. quidā qd sic si nō vult
vti accessione sui actoris. ar. j. de prescrip. lō. tēp l. i. ⁊. ff. de acq.
pos. l. pōp §. i. Itē q res ex quo res nō est affecta vitio et ti et bo. fi.
habet vsucapere debet. vt. C. de vsucap. pro do. l. i. ¶ Sed Jo. ⁊
Accur. cōtra. q heres ⁊ defunct⁹ cēsent vna ⁊ eadē psona vt in
aut. de iureiu. a mo. prest. in prin. Itē q heres dicit iuris fictio
ne successor vitiorū ⁊ culpe defuncti. vt. ff. de diuer. ⁊ tēp. prescri.
l. cum heres. ⁊. ff. de diuer. ⁊ temp. prescript. si ego. §. partus. et. j.
de fruct. ⁊ lit. expen. l. ij. Itē pro hoc. j. co. l. fin. ⁊. j. ti. i. l. si. et alias
rōnes facit glo. quas vide. ⁊ sic cōcludit qd hec vsucapio pro he
rede locū hz qn defunctus habebat bo. fi. sed deficiebat ei titu.
quē heres habet ⁊ subaudi et ex sua persona vult eā inituare. vt
no. j. co. l. fin. ¶ Sed caue q sentit glo. qd si defunctus habuisset
tit. et bo. fi. heres non vsucaperet tit. pro herede quod quidam
reprobant per. l. iij. §. ex plurimis. ff. de acqui. posses ¶ Sed ibi
dicit possideri nō autē vsucapi. q semel dominus amplius effi
ci non pōt vt ibi Jo. Dicebat Dy. qd ex plurimis causis simul
ab initio concurrentibus procedit vsucapio sed non est nisi vna
dñij acquisitio. Sed qn simul non concurrunt sed diuersis tem
poribus ex prima sola vsucapitur. vt in. l. seruoꝝ. j. in quib. cau. d
in integ. restitu. non est necesse. Sed q ista nō est nostra materia
vltra nō insisto. ¶ Quero an spurius vsucapere vel prescribe
re possit ti. pro herede. ⁊ suppono qd putet se legitimū. ⁊ videtur
qd sic per. l. iusto. §. si filius. ff. de vsuca. in cōtrariū facit qd not.
gl. sing. ff. de leg. i. l. nemo. vbi dicit qd non vsucapit. ti. p legato
ergo eadē ratione nec pro herede. ¶ Ego reperio Rar. dixis
se qd rēpatris nō vsucapit: quia cū nō possit patri succedere tit.
vniuersali: nec singulari. vt. C. de na. li. aut. li. in fin. ⁊ aut. qb. mo.
na. effi. sui. §. pen. sequitur qd sicut nō directo ita nec per indire
ctum. vt. ff. de vulga. ⁊ pupil. l. si is qui solidum. ⁊. C. de na. li. l. i.
ergo idem sequor: q ⁊ si verū titulū a patre haberet non vsuca
paret: q titulus ille pro nullo habetur. ⁊ si iustus error pro titu.
habet in prescribēdo non pōt ei opitulari. nā als fictū operaret
plus q verū: vt. l. si filius. ff. si cer. pet. cū si. ibi autē res nō patris:
licet a patre legata. tūc inquit Rar. q vsucaperet qd nō sequor
quia titulus a patre habitus est nullus vt dixi. ⁊ sine titulo vero
vel ficto propter iustū errorē nō procedit vsucapio nec longi tē
poris prescriptio. vt. l. diutina. j. de prescrip. lon. tempo. in iure
autē idē est dicēdum quādo ab eo capere non potest. alias secus:
circa quod vide quod dixi in. l. si qua illustris. C. ad orfi.

O**Pinione.** Uiuens non habet heredem:
ideo vsucapio p herede in bo
nis eius non procedit. hoc dicit. cōcor. ff. co. l. i. ⁊ hoc
d fatetur gloss. nisi iustus error [d] interuenerit. arg. ff.
pro lega. l. pro legato. ⁊ pro suo. l. si. sed hoc non procedit in tit.
qui non potest locum habere nisi post mortem vt est tit. pro he
rede. ¶ Unde sicut nec verus titulus in bonis viuentis locum
habet: ita nec fictus ab errore accusatus. argumen. l. adoptio. ff.
de adoptio. et. l. si filius. ff. si certum pe tatur. et hec non tangunt
doctores.

V**Sucapio.** Putatiuus heres non vsuca
pit pro herede nec sine ti. pro
cedit prescriptio. h. d. ⁊. huius. l. materia est in precedē
tibus expedita ⁊ maxime in rubrica.

a ¶ Sine matri
monio. adde Jo.
cap. ⁊. de Bono
nia in tracta. de
dote. Et an dos
sit de substantia
matrimonij. vi
de. l. l. ij. C. de iu.
et in. l. fina. C. de
do. ante nupt. et
glos. in. c. nullū.
xxx. qd. v. Itē ad
de Soci. consilio
. iiij. incip in cō
uertenti. versi. ca
piendo enī secū
dū ibi nā ex quo
in. j. pte char. cxi.

b ¶ Usucapio p
suo. adde Soci.
cōsi. ccli. inci. qm
in presenti. versi.
ad qd respōdet i
ij. par. cha. cxlv.
qd vsucapio pro
suo requirat.

c ⁂ Quid si de
functus habuit
malā fidē. Adde
o hec. s. an mala
fidei defuncti vid
Bald. in aut. ad
hec. C. de vsuris.
Bart. in l. ex di
uerso in si. princ.
et ibi in apostil.
ff. de rei vē. ⁊ not.
Dy. in reg. male fi
dei possessor ⁊ ibi
no. de Boer ex
tra de reg. iur. li.
vi. ⁊ notāt legiste
peculiariter in. l.
naturaliter. ff. de
vsucap.

d ¶ Iustus error.
Adde Soci. con
si. lv incip. predi
ctis publicis in
strumētis. versic.
postremo. circa
mediū cha. xxvi.
et ibi qn error in
stus p titulo ha
beatur ⁊ q dica
tur error iustus
iniust⁹ et iustissi
mus ⁊ q ex his
proficit ad prescri
ptionem ⁊ quali
ter probet adde
eū. cōsi. xlviij. inci
pie. in primo pre
sentis cōsultatio
nis versicu. circa
medium. ij. colū.
char. lxxxix.

¶ Communia de vsucapionibus. Rubrica.

¶ Postq̃ tractauit de vsucapionibus specialib⁹ hic subijcit de communibus.

1 ¶ Colonus non prescribit quia non possidet sibi.
2 Possidens aliȷ̃ non prescribit sibi.
3 Colonus an possit solo animo interuertere possessionem domino vt ex hoc dominus perdat naturalem.
4 Colonus exiens de fundo animo deserẽde possessiõis an dominus possessionem perdat.

a 1 Si ex conducto. † Casus. colon⁹ nõ prescribit quia nõ possidet sibi sed domino seu locatori. hoc dicit. Ex his habes duo notanda cũ primo cõcordat. j. de prescriptio. xxx. an. l. male 2 agitur. ¶ † Ex secundo nota. quod qui possidet aliȷ̃ nõ prescribit sibi et hoc est commune cuilibet vsucapioni. ¶ Glo. reuocat in dubiũ an colonus vel inquilinus possideat et vr̃ q possideat. argu. ff. communi diui. l. cõi diui. §. neq. z. ff. de vsucapio. pro herede. l. ij. §. i. ¶ Sed in cõtrariũ facit. l. ista et dicta. l. male agitur. nam cum dominus habeat per se ciuilem et per colonum naturalem vt hic ergo nulla ex his est penes colonum sed sola detentio et hoc est quod hic dicit corporaliter teneat. et hec detẽtio non est sibi possessio sicut nec asino selle detẽtio. et quia hec detentio est alterius ad proficuum ideo domino et non sibi dicitur possidere. ¶ Secundo inducitur pro casu vt ff. de vsucapio. l. non solum. §. quod vulgo. ad fi. vbi vniuersaliter omnem possessionem ab eo excludit dum dicit q nullam possessionem habet. Tertio probat quia si colonus non admittat dominum ad possessionem ei contra colonũ datur interdictum recuperande quod alias nõ daretur nisi possidenti. vt. ff. de vi et vi ar. l. j. §. interdictũ aũt. et. l. iij. §. cũ a. l. cum fundũ. et hec vera. Ad. §. neq. rñ. vt ibi notat. s. q exponatur possideant. i. detineant vt h̃ z ad. l. ij. §. j. rñdeo q ibi in versu. preterea. mutat casum. alias improprie pro detentione accipit. et ita expone vbi hoc reperies.
3 ¶ Secũdo † q̃ro an solo aio colonus possit interuertere possessionem dñi ⁊ vt ex hoc dñs perdat naturalem. et dicit glo. et bene q nõ. vt. j. de prescriptio. xxx. an. l. ij. et pro hoc accedat. j. de acqui. pos. l. nemo. secus si non solo aio nec etiam facto cum nõ admit4 tat: vt. l. cum fundum. ff. de vi et vi. ar. ¶ † Tertio quero si aio deserende possessionis colonus exeat de fundo an dñs possessiones perdat ... quidam q sic. ar. sumpto a sensu contrario. ff. de acquiren. pos. l. si colonus. ¶ Quod ꝯfirmo tali ratione qz si dñs possidet naturaliter mediante colono q hic sequitur q medio desinente detinere et per consequens seruire desinit ⁊ is cui possideret sicut cũ mediũ prediũ desinit seruire desinit pdiũ cui seruiebat seruitutem retinere: vt. ff. de ser. rustico. predi. l. tria predia. ¶ In contrarium facit quia mortuus desinit possidere ⁊ tñ colono mortuo dñs nõ perdit possessionem. vt. ff. de acqui. pos. l. si de eo. §. i. et. l. si idẽ quod. §. ij. p hoc accedat. j. de acqui. possess. cũ nemo. Ubi nõ põt colon⁹ sibi mutare causam possessiõis. ⁊ sic primã causam nõ põt deserere: sed dicit glos. q illa modicũ facit qz ibi quo ad vsuca. cũ nec ex toto desinat possidere sicut in q̃stione nostra. ¶ Quid igitur dicendũ mihi vr̃ primo vidẽdum qd de iure antiq ffor. de iure isto añ. l. si. j. de acq. pos. et de iure antiquo videtur glo. in d. l. fin. q non perdatur per. l. cum quis. ff. de dolo. sed mihi apparet q possessio naturalis quã habebat mediãte colono perdatur per iura superius allegata. Ciuilis autem retineatur vt voluit glo. in prima opi. l. d. l. si colonus. ⁊ pro hoc videtur bonus casus non cauillando text. in. d. §. si de eo. l. i. in ver. aliud existimandum ait. nam ibi loquitur quando animo deserende possessionis in principio qñ non aio deseren i. Non obstat quod postea sequitur in versicul. sed hec ita. qz non limitat proximum dictum sed aliud quod de mortuo colono dixerat vt pz ex his verbis sed in hereditate coloni ⁊c. Uel si ad vtrunq referatur de ciuili perdenda ibi queritur. ¶ Nec ob. quod non perditur mortuo colono vt ibi. et in. l. si id quod. §. i. qz tunc nõ tam deserit quã relinquit et illud ex necessitate facit vnde eis magis subuenitur argu. ff. qui satis. cogan. l. si fideiussor. §. si necessaria. ¶ Non obst. d. l. cum quis. ff. de dolo. qz ibi familia non habuit animum deserendi vt ibi no. alias de ciuili ibi loquitur. an autem aliquid sit innouatũ per. l. fin. j. titu. secũ: vbi dicetur. ¶ Quarto querit glos. quid si aliȷ̃ tradat vel prodat. dicit quidam q prodere idẽ est quod deserere de quo proxime dixi: vt. j. titu. ij. l. fi. Sed attende q precedens questio loquitur quando alius non est ingressus. hec q loquit qñ aliȷ̃ pdit ita q ingressus fuit ⁊ ita est intẽtio gl. vt pz ex rñsione quã facit ad vtrãq qõnẽ dñ dicit q dñs recuperat ⁊c. Rñ. ergo cũ gl. ad vtrãq qõnẽ dicit q admittit: vt ff. de acq. pos. l. iij. §. quod si seru⁹. ⁊. l. peregre. §. quib⁹. Nec ob. l. quãuis. §. i. in eo. ti. vt ibi no. an aliqd sit innouatũ p. l. fi. j. ti. i. ibi dicã. ¶ Quinto quero quid si seruus meus qui mihi possidet con-

a ¶ Qui ex conducto. hec. l. sz An. gel. hic satisfacit cõtra Bart. scilz triplicem esse possessionem qz corporalis possessio non inuenitur sz propriesiat in non in ne detentatione. vt hic appẽret dum dicit corporaliter teneat p̃ebo per casum l. si id quod. §. fin. ff. de acqui. pos. ⁊ in l. cum diuidẽdo §. neq. ff. eo.

b ¶ In rebus mobilibus. ecclesiarum. adde Car. zaba. in c. i. de restitu. in integ. vo cio. in cle. j. de sequestra. possess.

stituit in animo sibi possidere. Rñdeo nõ amitto qz ipsum possideo. ⁊ per hoc. ff. de acqui. pos. l. si de eo. in prin.

1 ¶ Res fisci non vsucapiuntur. ⁊ nu. seq.

1 Iam pridẽ. Casus. † Res fisci nequeũt vsucapi. h. d. ¶ Opp. quod imo prescribantur vt. l. omnes. j. de prescri. xxx. ann. Solu. vt in fi. glos. quod non minori tempore prescribuntur q annis. xl. vt ibi nisi sint in vsu publico qz tunc nullo tempore prescribuntur vt. l. via publica. ff. de ma. pu. ⁊ hoc in rebus incorporatis in fiscum ⁊ sic seruus fisci. xl. annis prescribi2 tur. ¶ † Quero tunc quid si non erãt incorporate in fiscũ sed vacantes dicit gloss. aut vult prescriptionem inchoare postq̃ fuerunt denuntiate fisco et tunc quadriennio prescribitur. vt. j. de quadri. pres. l. i. z. ff. de diuer. ⁊ temp. prescri. l. intra. aut vult antequam fuerunt denunciate. ⁊ tunc aut prescribit sine tit. ⁊ tũc. xxx. anni sunt necessarij. ⁊ z. ff. de acquir. re. domi. l. ij. iij. ⁊. iiij. z. ff. de iure fis. l. i. §. prescriptio. Aut cum titulo et tunc omni tit. de iure communi prescribit. vt. ff. de vsuca. l. quamuis. ⁊ insti. de vsuca. et pres. §. res fisci. quod exponit ibi gl. i. mobilia triennio. immobilia. x. vel. xx. annis. ¶ Sed quidam dixerunt quod tantum. x. cuz fiscus semper sit presens vt no. j. de quadri. pres. l. i. et de hoc 3 ibi dicetur. ¶ † Quero quid in rebus ciuitatum. dicit glo. idem quod in fisco. arg. ff. ex qui cau. ma. l. legatis. z. l. sed si per pretorem. §. fi. ⁊ dicit Cy. q istud dicere est periculosũ per notata. ff. ex qui. cau. ma. in. l. republica. lz. de facto ciuitates sibi hoc ius vsurpent. sed forte etiam de iure per ea que ibi dixi si iura fiscalia habeant que superiorem non recognoscũt alias si superiorẽ habeant qui fisci locum teneat sto cum Cy. qz tunc bona vacantia ciuitati non debẽtur sed ei cui subijcitur vt. l. j. et. l. vacãtia. j. de bo. va. lib. x. Et ita intelligi dz glo. q hic videt ꝯtra. insti. de 4 vsuc. §. res fisci. ¶ † Ultimo queri posset quid de rebus vacantibus q deferuntur ecclesije. dic vt no. per Dy. in regula possessor b de reg. iu. lib. vi. ⁊ an in rebus mobilibus ecclesiarũ b locũ habeat vsuca. dixi. j. ti. j.

Si mala fide. Casus. vitiũ defuncti nocet eius vniuersali successori etiam bonã fi. habenti. h. d. ¶ Querit gl. quid si vult ex sua persona inchoare prescriptionez gl. remittit ad no. ĩ. c. l. nihil. dic vt ibi dixi. ¶ Quero ab extra quid in successore singulari qui vult inchoare a se an vitium autoris noceat ei ⁊ tempore huius. l. non nocebat quia non succedit in vitium cum non sit vniuersalis successor. vt. ĩ. de vsuc. pro emp. l. j. ⁊ de prescript. long. temp. l. a. Sed hodie prima facie videtur quod sic per aut. male fidei. Ibi positam quod an sit verum ibi dicam.

¶ De vsucapione transformanda Rubrica.

¶ Primo pro euidentia premitte quod res mancipate dicuntur que in potestate ⁊ dominio possessorum seu singularium personarum sunt ⁊ esse possunt sic dic qz manu ⁊ corpore capiuntur ⁊ adipiscuntur ⁊ per oppositum non mancipate que sub dominio illorum non sunt nec esse possunt. modo ad propositum bona immobilia prouincialia tempore antiquissimo romanorum erant non mancipia qz populus romanus illorum dominium voluit pro se ⁊ apud se esse ⁊ remanere sed italica erant mãcipia quia sub dominio italorum bona aut mobilia ibi erant mancipia. ¶ Ex his sequebatur alia differentia mobilia vtiq poterant vsucapi sed immobilia non quia solum in italia vbi erant mancipia non in prouincia vbi erant non mancipia ⁊ stantib⁹ his differentijs prouisum fuit vt vbiq res mobiles caperentur anno. immobiles in italia biennio in prouincijs nullo tempore. Post hec romani vel imperator predia puincialia ad ius italicum ⁊ reduxit ⁊ ea mãcipia fecit ⁊ sub dominio prouincialium ea constituit ⁊ ex hoc sublata fuit differentia mancipi ⁊ non mãcipi. ⁊ fuit hoc ante. l. istam. ideo secunda pars huius rubrice loquitur per verba preteriti temporis dicens de sublata differentia ⁊c. Sed quia hac differentia sublata remanebit alia differentia antiqua scilicet quod immobilia italorum vsucapiebantur ⁊ non immobilia prouincialium sicut nec prius: ideo hanc differentiaz. Imperator hic tollit ⁊ vult quod ita prouincialia. sicut italica vsucapiant. ¶ Uerum quia tempora erãt nimia breuia quia immobilia italicorum biẽnio ⁊ mobilia vbiq anno. ideo hanc vsucapionem transformat. s. vt immobilia tam italica quã prouincialia spacio longi temporis. x. vel. xx. an. vel. xxx. prescribantur ⁊ mobilia spacio trium annorũ. ⁊ pro tãto prima pars rubrice dicit de vsucapi. transformãda ⁊ hec est veritas sublatis ambagibus hic per Cy. recitatis. ¶ Continuo modo sic rubricam. Dictũ est. ĩ. de varijs titulis vsucapionuz ⁊ de his que eis communia sunt sed circa tempus vsucapiendi antiquum vsucapiones erant transformande ⁊ maxime propter mancipi. ⁊ non mancipi. que erant sublata ideo vt hec cognoscamus annectit

hanc

hanc rubricam suo nigro.

1 ¶ Res prouinciales et italice quantum ad vsucapionem sunt exequate.

2 Diuersitas iuris constituti non debet induci ex diuersitate locorum.

3 Vsucapio triennij non habeat locum in rebus ecclesiasticis.

4 Ecclesia romana sola fiscum habet ideo in rebus eius vsucapio non habet locum sicut nec in rebus imperij.

5 Possessio cõtinuata in vsucapiendo requiritur per triennium.

6 Res incorporales an possideantur.

7 Bona fides et continuata possessio qualiter probantur.

Cum nostri animi.

Diuide in quinque. Primo exorditur vel causaz. l. condēde premittit. Secundo statuit in rebus immobilibus. Tertio in rebus mobilibus. Quarto limitat et declarat quo et quoto tempore bo. fi. debeat interuenire. Quinto permissorum ostendit esse cum. Secunda ibi: ideo per presentem. Tertia ibi: cum autem. Quarta ibi: hoc tãtummodo. Quinta ibi: ita etenim. ¶ 1 Casus. hodie res prouinciales et italice quantum ad vsucapionem sunt exequate. Et immobiles prescribũtur vbique spacio longi temporis. immobiles vero spacio triennij continui interueniente bona principio bo. fi. & titulo nec mala fides superueniens etiã in heredis persona impedit recte vsucapio. recte initiatam per
2 fici. hoc dicit. ¶ No. quod ex diuersitate locorum nõ debet induci diuersitas iur. cõstituti: vt hic et. l. superuacuam. ā. de tēp. restitutio. in integrum. quod est verum nisi ex diuersitate locorum inducatur diuersitas circa rationem iur. constituti: vt. ff. de officio pretoris et. l. e. l. i. et. ij. ff. de eo quod cer. lo. l. et. animo.
a ¶ Secundo nota quod sufficit bo. fi. a principio[a] vt hic. et. ff. de vsucapio. l. sequitur. §. de illo. Cõtra quod opponit glossa. de lege. sed si lege. §. de eo. ff. de petitiõe hereditatis vbi mala fides superueniens nocet sed non soluit. Sed dic quod ibi quo ad fructus percipiendos non quantum ad perfectionem vsucapionis recte initiate vt hic cum similibus. ¶ Sed iterato opponit gl. de leg. iij. in fine. ff. depositi. vbi scientia superueniens nocet. Solutio quod ibi ideo ne locupletetur cum iniuria deponentis cui nulla culpa potest ascribi: hic domino negligẽtia imputatur ne rerũ dominia remaneãt in incerto: vt. ff. de vsucapio. l. i. ¶ Item tertio opponit glo. de. l. cum ancillis. §. finali supra de incestis nuptijs. vbi punitur qui delictum iam commissum cognouit et non propalauit. Sed ibi casus est omnino a nostro diuersus et vbi scientia commissi ascribitur delicto hic non vsucapienti. Item hic sciens et vsucapiens sunt vna et eadem persona. ibi diuerse committens et sciens. Item sicut ibi patiens punitur ita et hic dominus negligẽs et patiens rem vsuca. ¶ Item quarto ab extra opponitur quia casus superueniens dum res est in fieri impedit illã consummari et perfici sicut impediret inchoari a principio. vt supra qui testamen. fa. pos. l. furiosum. et. ff. de his qui sunt sui vel alie. iu. l. patre furioso. Solutio quod ibi casus superueniens agit in causa efficienti et idem si materiali vt l. qui meum casum. ff. ad legem aquiliam. hic in aliquo extrinseco accidenti quod non vitiatur: vt. l. item illa. §. quod adicitur. ff. de constituta pecunia. vel hic speciale in odium negligentis et ne rerum dominia remaneant in incerto: vt. ff. de vsucapio. l. i. et vt lites facilius tollantur: vt. ff. pro suo. l. fina. et de hered. quando res deueniens ad casum a quo non potest incipere vitiatur dic vt dixi in. l. si gaudentius. supra de contrahenda emptione. ¶ Opponitur quod bo. fi. debeat esse continuata saltem vsque ad finem complete vsucapionis vt extra de prescriptio. c. vigilanti. et. c. diligenti. et. c. quoniam. Soluit gloss. ista quod aliud de iure canonico quod magis equitatem conscientie bone considerauit quam iuris rigorem vnde peccatum euitare voluit vt ibi in litera & pondera vt ibi in omni prescriptione loquitur & tam iu
3 ciuil' quã canonica. ¶ 1 Sed iuxta hec quero an vsucapio trien
b nij locum habeat in rebus ecclesiasticis[b] & de iure ciuili expeditum est q sic in auten. de ecclesia. titu. §. pro temporalis. et in auten. hec constitutio innouat &c. et. ā. de sacrosanctis ecclesijs. et autentica quas actiões. ¶ Sed in oppositum facit extra de prescri. c. illud. vbi dicitur q aduersus ecclesiam minor prescriptio
c quadraginta annis[c] nõ admittitur et sic non vsucapit. ¶ Sed huic respondet Dy. in. c. possessor. de regulis iuris. libro sexto. in §. coti. quod illud statutum generale non derogat huic speciali: vt extra de constitutio. c. i. lib. vi. et in. c. generi. de regulis iur. eodem libro. ¶ Nec valet responsio quorundam dicentium qd illud est verum quando generale et speciale statueretur a iure canonico est speciale a iure ciuili quo casu inquiunt speciale generali non derogare: quia dicit Cynus quod illud. c. i. de constitutioni. istam responsionem tollit. nam et ibi per papam inducitur constitutio generalis et per alios consuetudo specialis. extra
d men ibi spālis derogat generali. ¶ Cõfirmat ipse q constitu
e tio que loquitur indefinite non equipollet vniuersali[e] quando

a Sufficit bona fides a principio. quo tempore requiratur bona fides vide not. l. iij. ff. pro so. et in. l. ij. in prin. cum gl. ff. pro emp. Bal. in. l. nubil. ā. pro l. tre. idē in. l. sequitur. §. fructus. ff. de vsuca. & ista intellige de iure ciuili. de iure canonico: quia iure illo requiritur continua bona fides vt declarat Bal. in. l. super. ā. de lon. temp. prescrip. & Bar. in. l. naturaliter. ff. de vsucap.

non est eadem ratio et conditio omnium particularium in vniuerso comprehensorum. Unde si lego omne marmor videor legare omnes statuas marmoreas: vt. l. heres meus. §. i. ff. de leg. iij. et de aur. et argen. lega. l. i. cum similibus et tamen indefinite legatur mar mor sola rudis materia intelligitur legata: vt. ff. de legatis. iij. l. quesitum. §. illud fortasse. sed constat aliam esse rationem et conditionem immobilium et aliam mobilium. ergo constitutio illa canonica prolata simpliciter intelligenda est vt nõ deroget iuri ciuili in eo q vsucapionē permittit. ¶ Ego idem teneo quia text. in. d. c. illud. supra allegato minori non ad
c mittenda dixit propter prescrip. triginta annorum. quam quidam canones admittebãt vt ibi in litera patet & sic vsucapionē in rebus mobilibus non agit tollere. ¶ Hoc confirmo q vt collitur correctio leges si possunt debent intelli in suo proprio et stricto verbi significato: vt. l non aliter. de lega. iij. sed ibi de prescriptione dicit que lz lato sumpto vocabulo vsucapionem triēnalem possit comprehendere: tñ de stricto significato comprehēdit vt patet in titu. precedentibus. ideo in rebus mobilibus appellat vsucapio in immobilibus prescriptio vt est text. ā. in qui. cau. lon. tē. presc. l. in seruorum. & no. Cyn. ā. de vsuca. pro dote. l. prima. cum igitur constitutio illa loquat de prescriptione intelligēda est de illa q in immobilibus locum habet. preterea cõstitutio illa nõ põt adaptari in mobilib' animatis anima sensitiua vt sunt animalia que tanto tpe nõ viuunt & tunc equũ est in eis aliquã prescriptionē locũ habere sed non illa longi tpis quis est correcta in rebus ecclesie. ergo dicendum vsucapionem locũ habere vt voluit ius ciuile. sic in simili arguit glo. magna in. l. i. ā. de qua. prescrip. & ita concludo vsucapionē in rebus mobilibus ecclesie etiam de iure canonico procedere sed continua esse de
d bet bo. fi. vt superius dictum est. et ex his habes q res mobiles ecclesiarum minori tempore prescribuntur quã fiscales. vt. ā. ti.
4 i. l. iam pridez ¶ Sed ratio est quia & ecclesia sola romana fiscũ
f habet[f] ideo in rebus eius vsucapio locũ non habet sicut nec in rebus imperij. ¶ Sed iuxta predicta quero an hec contentio non continuate bone fi. debeat admitti in foro seculari. dic quod sic quia a iure canonico est inducta contra fomentum peccati ideo admittenda: vt dixi in lege priuilegia. ā. de sacrosanctis ecclesijs. et hoc etiam tenet Bart. in. l. naturaliter. ff. de vsucapioni. et hoc de vsucap. De prescriptionibus aliõs dicam in suis titulis. ¶ Tertio no. quod sua res superueniens heredi nõ impedit vsucapionem cum defuncto ceptaz perfici: vt hic. et. ff. de vsucapio. l. heres eius. in fi. i. rñ. & ff. de vsuca. pro empt. l. ij. §. si defunctus. et ibi casus nedum in herede de iure ciuili sed etiam in successo
e re vniuersali de iure pretorio et in fideicommissario cui hereditas est restituta ex trebel. ¶ Sed contra hoc ob. glo. q p scientiam heredis et ipsius rei apprehensionem res efficitur furtiua et sic non vsucapitur: vt. ā. de vsuca. pro emp. l. cum sit. & l. seq. Et soluit vt ea not. vsque ad fi. et vltima solu. est cõis et multum notanda que vult q vitium rei superueniens impediat vsucapionē inchoari sed non ceptam perfici. hodie tñ q sola mala fides superueniens im edit vsucapionem perfici vt dicam in sequenti questione de isto contrario an fiat furtum vel non modicum est curandum. ¶ Sed queritur an idem sit in successore singulari vt vsucapionez ceptam eius autoris compleat non obstante quod scientiam hz rei aliene. & dicit q nõ p. l. ij. §. si eam rem. ff. de vsuca. pro emp. vbi casus et huius ratio q non reputatur eadem persona cũ defuncto vt reputat vniuersalis successor. vt in aut. de iureiu. a mo. pres. in p inc. Sed hodie idem in vtroque de iure canonico et neuter vsucapiet propter eius malam fidem. vt. c. si
g na. extra de pres. et in. c. possessor. de re. iur. libr. vi. coniungendo illa verba nullo tempore cum precedentibus. ¶ Sed tunc que
g ro quo tempore[g] iste bo. fi. debeat interuenire an fm tempus contractus an fm tempus traditionis vel scrut aut vtrumque et hoc remitto ad ea que dixi. ā. de vsucapio. pro emptore. l. vendi
5 tioni. et adde alia que ibi dixi. ¶ 1 Quarto nota quod in vsucapiendo requiritur per triennium continuata possessio. ¶ Sed
6 contra hoc opponitur primo quia res incorporales non possidentur vt. ff. de acquirendo rerum domi. l. seruus. §. incorporales et de acqui. pos. l. iij. in prin. et tñ prescribuntur fm eax qualitatez

b ¶ In reb' ecclesiasticis. Adde Joannē de Jmola in. c. illud de p scrip. Hostien. in sum. ti. de p scrip. in. §. i. Spe. ti. de restit. in integ. in. §. ij. ver. vt autem.

c ¶ Minor prescriptio. xl. annis Adde textum in c. de quarta. de p scriptio. Itē adde Socinum consilio. cxvi. incipi. non potest negari. circa medium vij. colum. charta. clxxxv. quod licet p scriptio rei eccle. regrat maius tempus quã rei priuati: tamē si talis res prouenit ad manus priuati eodem tēpore prescribitur sicut res priuati.

d ¶ Specialis. adde. l. sanctio legũ ff. de pe. & in. c. pastoralis. de rescri. ptis. Item quandoque non derogat generi vt est glo. et ibi Cardi. in. ij. oppo. in. c. ex parte. el. i. de of. fi. delegati. & per Baldum in. c. ti. de rescriptis. ver. no. q species.

e ¶ Non equipollet vniuersali. adde glo. in. c. vt circa. de electioni. libro. vi. glos. in. c. quia circa. de priuile. Barto. in. l. si is qui ducenta. in. §. verum. ff. de re. dub. Oldra. cons. c. incipiē. in executione. Alexan. de imola cõ si. vij. incip. super hac dubitatione in fi. in. i. volumine. idez Alexander consilio. cx. inci. visis occurrentibus. l eo. volu. idē Alexã. cons. lxvi. inci. viso testamento in secũdo volumi. in. ij. col. versic. nec ad hoc ob.

f ¶ Fiscuz habet addc Bal. in. l. i. C. de priui. fis. vide quod etiã eps hz fiscũ de quo est tex. in c. quia diuersitatē. de conces. pbē. & lcle. nolētes. & ibi Car. l. vi. q. de here Barb. i. c. vt sup. i. ij. co. de renũ ecc. nõ alie. Old. cõ. xvij. inci. thema tale est. Fed. de se. cõ. xx. inci. in ciuitate perusii.

g Quo tēpore ista bona fides &c. Tu vide de hoc quod notaui in apostil. ad illum. ā. ea. l. nu. ij. ver. secundo no. in apost. in ver. sufficit bona fides a principio. & ibi ex animo quid de iure canonico.

aliquando longo aliquando longissimo tempore vt.l.i.ꝫ.oscr.
Sol.quod licet vere non possideantur vt in contrario tñ quasi
possidentur vt.ff.de ser.vr.pre.l.si edes mee.§.fi.qđ sufficit vt ibi
latius dixi in primo cõtrario. ❡ Oppo.ij.qđ idem nam here-
ditas iacẽs nõ possidetur.vt.ff.si quis te.li.esse iuſ.l.i.§.sceuola
vt tñ vsuca.vt.ff.de vsuca.l.ceptam.z.l.nunq̃.§.varium.Solu.
quidam qđ initiari non potest sine possessione sed perfici sic.vt
d.l.ceptã.Sed hoc est cõtra mẽtem huius litere.nã etiã hic dr̃ q
nõ perficitur.Ideo sol.aliter vez q hereditate adita nõ perficit
nisi possessio p heredem apphendaẗ sꝫ iacẽte hereditate pficit
vt in cõtra.q: hereditas iacens vicẽ tꝫ defuncti vt.ff.de fideiuſ.
l.mortuo.z ideo possidere fingitur vt defunctus.Et si dicas qđ
heres adita hereditate fingitur defuncti personaꝫ representa-
re z tamen non perficit vsucapionem vt hic.z ego respondeo q
ius vltra non fingit quam expedit sed postquã heres adiit nõ
fingit eum possidere quod defunctus possidet q: heres hꝫ velle
z nolle.ideo circa hoc non vult fingere:q: per seipsũ potest pos
sessionem apprehendere.Sed hereditas iacens non potest hoc
facere ideo lex supplet ne frustra finxerit hereditatem iacentem
defunctum representare. ❡ Alias oppositiones ad idẽ format
hic Cy.z Dy.in.c.sine possessione.de reg.iur li.vi.quas ibi vide
7 quas omitto:q: nõ sunt necessarie. ❡ † Quero qualiter hec bo.
fi.z continuata possessio pbentur.z de hoc remitto ad ea q̃ dicã
in.l.super longi.j.de prescrip.long.tem. ❡ Ultimo q: sublata
est differen.manci.z non manci.vt hic inferebant quidam qđ
predia italica erant prouincialibus exequata.z sic erant vt pro
uincialia facta tributaria.qđ gl.reprobat q: imo pꝛoicali sunt
italicis exequata sed non quo ad omnia sed quedam tñ. vt in
gl.fi.Et sic vt prius italica nõ sunt tributaria prouincialia sic.
z hec sit huius ſi.

❡ De acquirenda z retinenda possessione. Rubrica.

❡ Quia sine possessione nõ procedit vsucapio.v.ꝫ.ti.i.l.i.ff.de
vsuc.l.sine.ideo de ea hic subiungit.s.qualiter acquiratur z qua
liter retineatur.vt in glo.

1 ❡ Possessio queritur ignoranti per liberam personam.
2 Possessio per personam extraneam an acquiratur.
3 Possidens mala fide an querat possessionem.
4 Seruus quibus de causis querit possessionem.
5 Ignorãs se possidere an vsucapiat.

1 Per liberam. Casus.per liberã personam ignorãti
queritur possessio sed non vsucapiendi condi-
tio.hoc dicit. ❡ Not.qđ possessio quesita igno-
ranti non prodest ei vt vsucapiat quãdiu igno-
rat ❡ Item not.quod per liberam personam
alteri queritur possessio tantum si tradens non est dominus vt
hic etiam probatur z est casus.j.eo.l.per procuratorẽ. ❡ Op.
primo quod licet.l.sit indubitabilis contra.l.quod labeo.ff.de
ar.edic.cum iam erat sancitum quod filius in potestate quere-
ret patri.vt.l.placet.ff.de acquir.hered.qui libera persona est.z
a hodie idem in profectitijs[a] licet in aduentitijs vsufructus tan-
tum.vt.l.cum oportet.z.l.fin.ꝫ.de bonis que liber. Solu.quod
hic non loquitur tantum de persona nostre potestati subiecta
de qua in contrarijs.sed etiam de extranea que nostro iuri non
est supposita vt hic z.ꝫ.per quas personas.l.j.z insti.per quas
2 perso.§.t.z hoc vult glo.i.in prin. ❡ † Oppo.secundo qđ imo p
extraneam nobis non acquiratur.vt.ff.eo.l.ij.§.procuratorem.
ij.respon.z.l.communis.§.i.Solu.qđ hec sm illas vt per haben
b tem mandatum[b] nobis queratur si procuratorio nomine acci-
piant vel si non habet mandatum gestorio nomine tales recipi
ant alias si neutro modo ex his faciat proprio nomine tunc no
bis non queritur vt in contrarijs.z tunc dixi gestorio nomine
recipiens z nobis querit est verum ratihabitione secuta.vt.d.l.
3 communis.§.i. ❡ † Sed.iij.oppo.quod etiam si procuratoria
nomine nõ recipiat omnimodo tradens hoc gerat in animo nõ
sibi sed domino querat.vt.ff.de dona.l.qui mihi donatum.glo.
hic fatetur contrarium dicens quod sufficit vt saltem tradens
hoc in animo gerat z hoc verum q: casus est ibi z probatur etiã
in.l.absenti.in fi.z.l.si tibi dederim.in eodem ti. ❡ Et ex predi
ctis habes tria membra.Nam quandoq; tradens z recipiens
gerunt in mente vt queratur mihi quandoq; neuter quandoq;
alter.Primo casu aut recipiens est meus procura.z mihi que-
ritur vt hic z.j.eodem.l.per procurato.z.ff.de acquirendo rerũ
domino.l.si procura.z supra si quis alt.vel sibi.l.fi.aut est nego
tiorum gestor saltem in hoc z tunc queritur deinde ratihabitio
c ne secuta[c] vt.ff.eodem.l.gaius seruus.in fi.z.ff.de nego.gest.l.si
ego fm venam lec.Secundo casu quando neuter tũc non queriẗ
mihi dñium nec possessio nisi qñ res traditur mihi vt.ꝫ.de his
qui a non do.l.ij.z.ff.de acquirẽ.re.do.l.res ex mandato.z.ff.de

acquiren.pos.l.i.§.hec que de seruis.Tertio casu quando alter
tñ subdistingue aut tradẽs est ille q hac mẽte tradit vt mihi que
ratur sed non recipiẽs z tunc separa dñium a possessione.Nam
dñium mihi q̃riẗ:vt.ff.de do.absenti nisi.z.l.qui mihi donatum
et.l.si tibi dederim.in eo.titu.sed possessio mihi non queritur vt
in.d.l.i.§.hec que de seruis.et ita restringe hãc glo. ❡ Aut eõ
tra tradens hac mente non tradit sed recipiens hac mente re-
cipit vt mihi querat.Et isto casu glo.in.d.l.qui mihi donatum
dicit q mihi queritur non obstante mente tradentis.Sed Pe.
z Cy.hic z Barto.in contrarium contra: nã dñium non queri-
tur vt inquiunt predicti.ar.ff de reg.iur.l.id quod nostrũ.cõmu-
ta.l.nec vtile.ff qui.cau.nã prius nõ procedit quã ei queratur
in quem transferre voluit vt ibi sed in proposito nostro nõ vult
tradens transferre in eũ cui recipiens agit querere ergo zc. Et
pro hoc faciunt.ll.in precedenti membro alleg. que signãter mẽ
tem tradentis notant possessionẽ aut ei queri dicunt:q: illã per-
didit tradens hꝫ dñium:vt.ff.de acqui.pos.l.si qui.in.§.differẽ
tia.ideo in ea animus recipientis tantum inspicitur:vt.d.§.hec
que de seruis.z modo est expedita gl.vsq; ad ver.z qđ in libera
persona. ❡ Restat ab extra vnũ querere videlicet qđ in dubio
z illorum mente est iudicandũ.z hoc remitto ad ea que dixi.ꝫ.
de his qui a nõ dño.l.felicissima. ❡ Op.iiij.q nedũ per liberã
personam:sed etiam per seruum nostrũ.vt.ff.eo.l.i.item acqui-
mus z nedum per nostrum sed etiam per alienũ bona fide pos
sessum dummodo nobis agit querere:vt.ff.eo.l.i.§.sed z p eũ.
in prin.z.l.si me in vacuam.§.fi.eo.tit.cuius contrarium hic vi-
detur innuere cũ de libera persona tñ loquatur.ar.l.cũ pꝛoꝛ.de
iu. ❡ Solu.cõfitendo Arũ.z rñdeo ad.l.cũ pꝛoꝛ qđ ibi qñ pro-
pter munificenciã iuris in vno vel pluribus aliquid disponitur nõ
qñ dubitationis tollende cã vt hic fuit:vt.ff.de regu.iur.l.quod
dubitationis. ❡ Op.tunc.v.q imo per alienum seruum nobis
nõ queraẗ:vt.d.§.sed per eum.in.ij.rñ Soluerunt quidam q cũ
possidens mala fide est tũc nobis possessionem non querit vt
ibi:aut bo.fi.et tunc querit vt ibi in.i.rñ. ❡ Sed glo.istam ap-
probat ex eo quia extraneus potest nobis querere:vt hic z etiã
seruus alienus a nobis nõ possessus:vt.d.l.si me in vacuã.§.fin.
ergo magis vel pariter a nobis possessus licet mala fide.ideo
glo.dicit hic q si mala fide possessus nobis agit querere nobis
possessionem querit:vt.d.§.fi.vbi autem nobis querere nõ agit
tũc nobis non querit vt in contrario.Et hec vera:vt.l.i.§.hec q
de seruis. ❡ Sed cui tunc possessionẽ acquirat hic glo.nõ ape-
rit sed in ꝫrio hoc declarat videlicet q nemini q: non sibi q: ab
alio possidetur nec mala fide priori:quia hoc non agit similiter
nec dño vt ibi dñiũ aut q̃rit dño:vt.ff.de acqrẽ.re.do.l.liber ho
in fi.z de peculio.l.eo tpe.in fi et de solu.l.fugitiuus.z de fun.do.
l.si fundum.z sic erit casus in quo dñium sine possessione q̃rituꝛ
4 qđ no. ❡ Sꝫ iuxta hoc quero ex qbus causis seruus nobis que-
rat.Et rñdeo aut est nr̃ et tunc ex quacũq; aut alien⁹ z tũc si bo.
fi.possessus ex duabus.s.ex re nostra z opera sua vt insti.p quas
pso.no.§.ex his. ❡ Si autẽ mala fide a nobis possidetur tũc ex
nulla re vl cã nobis q̃rit nisi vt q liber z si sic faceret vt gestor no
bis ratũ habentib⁹ ex quauis causa querere posset:vt.e.l.si me
in vacuã.§.fi.z hic in glo. ❡ Quero que possessio p liberã pso-
nã nobis queraẗ.dic q vtraq; ciuilis et naturalis vt in glos.ꝫ.
❡ Op.vi quod possessio nobis ignorantib⁹ nõ acqraẗ q: z cor
pus et animus in q̃rendo reqriẗ:vt.ff.eo l.i in prin.z.l.iij.in prin.
et.l.qđ meo.in prin.z.ff.ex q cau.ma.l.denique.Sol.vt in glos.ij.
in ver.z no.vez q quedã est possessio q̃ hꝫ multũ facti z multum
iuris ita q se excedere in aliquo non nõ vr̃.z ista est illa q̃ p pcu-
d ratorẽ acqriẗ[d] de qua hic z illã q̃riẗ ignorãti lꝫ nõ vsucapiat.
nisi sciẽs vt hic. ❡ Quedã que hꝫ plurimũ iuris quã facti z ista
est illa q̃ acqriẗ per filiũ vel seruum ex cã peculiari.de qua.ff.e.l.
possessio quoq;.in prin.z hoc etiã queriẗ patri vel dño ignoran-
ti:vt.ff.eo.si me in vacuam.§.seruus.z in hoc concordat cũ pre-
cedenti z etiã ex ea vsucapit ignorãs:vt.ff.pro so.l.ij.Ex hoc ap
paret q plurimũ iur.hꝫ q̃ã pcedẽs:q: ex illa ignorãs nõ vsuca
pit.ex ista sic. ❡ Quedam est possessio q̃ econtra hꝫ plurimũ fa
cti q̃ iur.et illa est que per nosmetipsos acquiritur in qua corpo
e ralis apprehẽsio z animus requiriẗ[e] vt in.l.in cõtrariũ superi⁹
alleg. ❡ Opponi.vij.q imo hec possessio que per nos queritur
plurimũ iuris habeat q: et sine corpore et apprehensiõe nobis
queritur:vt.ff.e.l.i.§.pe.z.l.que meo.§.si per venditorẽ.et.ff de
cõtrahẽ.emp.l.clauibus.z.ff.de rei ve.l.quid.ꝫ.z.j.de dona.l.i.z
l.quisq;.So.q nullis casibus est speciale vel q in quolibet in-
teruenit aliquis actus corporalis vel quasi.vt in glo.vsq; ad fi.
qđ latius declara vt dixi.j.e.l.ꝫ.in scđo ꝫrio.Reuertor ad can-
5 dem glo.circa prin. ❡ † Et opp.octauo q ignorans se posside-
re vsucapiat:vt.ff.pro so.l.ij.So.q hic de ea que per procurato
rem acquiritur que habet multũ facti z multum iuris.ideo solũ
sciens vsucapit ibi de illa que hꝫ plurimũ iuris q̃ facti vt in re
peculiari in qua pr̃ vsucapit per filiũ z dñs per seruũ. ❡ Que-
ro de ratione diuersitatis quare possessio queritur ignoranti et
non vsucapiet si

a ❡ Idẽ in pfecti
tijs.l.imitatio.p
soci.ꝯsi.xcij.inci.
circa primũ hui⁹
ꝟ.circa scđaꝫ du
bitationẽ cũ sb⁹
ꝟ.seq.vsq; ad fi.
char.clvi.q verũ
qñ lucrũ est attri
buendũ pecunie
patris:sec⁹ vo qñ
est attribuendũ i
dustrie filij:q: tũc
tanq̃ aductitium
acqrit sibi q̃ad
pꝓtatẽ z ibi ha
bes an z qñ acq-
ritur z qñ nõ tẽ
adde pꝫatũ soci.
ꝯsi.clxij.inci ꝯsi.
derata cõtigẽtia
casus ꝟ.sꝫ ꝫriũ se
tie.cir.me.char.
xix.vbi eadẽ limi
tationeꝫ prebet.
b ❡ Per habẽtẽ
mãdatũ.adđ vl-
tra ea q̃ hic nota.
bal.nu.ij.ꝟ.mõc
q̃ro q̃ sit rõ q̃ no.
bal.in.l.q mihi
donatũ in fi.pnc.
ff.de do.z ibi nu.
iij.ꝟ.restat nũc vi
dere an sufficiat
ꝯsensus dñi pcu
ratoris an alteri⁹
tantum.
c ❡ Ratihabitiõe
secuta.adde soci.
ꝯsi.clviij.ici.visis
pcessu z sentẽtis
ꝟ.atẽ in prima cã
in fin.cha.xij.qđ
act⁹ gestus nõie
meo ratihabitio
ne dicitur meus.
d ❡ Per pcurato
rẽ acqriẗ.et an p
tabellionẽ igno-
rãti q̃raẗ ex quo
facili⁹ queriẗ q̃
actio:obligatio
vide p soci.ꝯsil.
celxxij.icip.in cã
M.petri.ꝟ.ij.rñ
detur.in.ij.parte
char.clxv.
e ❡ Alius reqriẗ.
adđ soci.ꝯsi.ccv.
inci.difficultas p
sentis cõsultatio
nis.ꝟ.ꝯfirmatur
hoc fundamẽtuꝫ
in.ij.parte char.
xxix.vbi tenere
vt possessionem
animo z facte sed

non vsucapienti conditio. rñdet glo. q2 in vsucapione bo. fi. exi-
gitur vt. s. ti. i. l. i. §. hoc tantummodo ignorãs autem nec bonã
nec malam fidem habet vt possideat quis iuste vel iniuste non
refert quin possidere dicatur vt. ff. co. l. iii. §. ex cõtrario. ¶ Nec
huic rationi ob. ff. de nora. l. z generaliter. vbi lz habeat scientiã
rei aliene vsucapit q2 dicit glo. ibi speciale. Et rationem reddit
Dy. q2 cũ reus habeat electionem soluendi alterũ id est seruũ
vel estimationẽ facilius subuenit actori inuito rem alienã reci-
pienti vt lz sciens vsucapiat q̃ si sponte recipiat. Et sic patet q
Dy. secutus fuit rationẽ glo. Sed Ja. de raue. displicuit illa ra-
tio ex eo q2 sicut in vsucapione requirit bo. fi. ita in possessione
querenda requirit animus: vt. j. co. l. lz. z. ff. co. l. quẽadmodum.
z tñ sufficit q animũ querendũ illũ habeat procu. vt dño igno-
ranti querat vt hic ergo eodẽ modo sufficeret dz bona fides pro
curatoris vt per eum vsucapiat ignoranti quare dixit ipse q ra-
tio est q2 vsucapio est cõtra naturalem equitatẽ que dicit vt qs
non locupletet cũ aliena iactura. lz acquisitio possessionis est se
cundũ equitatẽ naturalẽ. ideo illa magis restringenda. aliã ra-
tionẽ reddidit Pe. q2 per vsucapionẽ maius vertit preiudiciũ
cũ dñs perdat dñium z possessiones acquirat. ideo diligentius
fuit prouisum. ar. ff. de car. edic. l. i. §. sed z si quis.

1 ¶ Patientia obligati ad aliquod faciẽdũ habet p cõsensu.
2 Testis deponens aliquem certum fundũ possedisse. z cetera fe-
cisse vt dominũ dicitur probare.
3 Instructus minus quis.
4 Inductio in possessionez an sit necessaria emptori.

a **Minus instructus.** Patiẽtia[a] obligati tra-
dẽre p traditiõe habet lz instrumẽto q tradita fue-
rit non cõmittat. h. d. in tex. sbi vacua que sit natura
1 no. j. c. l. improbã. ¶ † No. generaliter q patiẽtia obligati ad
aliqd faciẽdũ p cõsensu habet. Item qd ingrediens vim doli
committere non videtur. concor. co. l. si ex stipulatione. ¶ Item
no. quod vbi procedit ti. z sequit possessio presumitur qs ex illo
ti. possidere vt hic. Et ita no. glos. in. l. quedam. ff. de rei vendi.
2 ¶ † Item not. ex illis verbis quecunq vt dñm fecisse q si testis
qui deponit titium possedisse certũ fundum interogatus de ra-
tione scientie dicat: q2 vidi eum locare fructus recolligere z alia
facere vt dominus dicitur probare vt hic. z. l. titia. ff. de solu. imo
plus dicit glo. hic posita q si non dicat vt dominus presumitur
in dubio actus ille fieri tãq̃ a domino. argu. l. merita. ff. pro so.
3 z. j. de pig. l. fi. ¶ Itẽ no. † q minus instructus est qui cõtra ius
respondet. iõ reprehendendus: vt hic z. j. de fideiu. l. blanditus.
4 ¶ † Opp. primo q inductio in possessionem nõ sit necessaria
emptori: vt. s. l. proxima. Sol. q illud verũ quando est tradita:
vt in glo. ij. in princ. hic autem tradita non fuit vere nec ficte per
constitutum q2 tunc alia inductio nõ esset necessaria q2 pro tra-
dita habetur vt no. glo. hic antepe. z alia glo. que est in. l. ab em
ptione. ff. de pac. quas gl. tene cordi. ¶ Oppo. ij. q possessio va
b cua[b] non sit necessaria cũ dominiũ sine possessione queratur: vt
ff. de fun. l. si fundum. z de acq̃. re. do. l. homo liber. §. quicquid
Sol. gl. cõfitendo contrariũ sed hic ideo sic dixit q2 sic in facto
fuit vnde demonstratiue hoc dicit nõ vt ministerium iuris no-
tet. z adde q hoc verum in dominio querendo per conditionez
in querendo vero per vsucapionẽ vacua requiritur possessio: vt
s. ti. i. §. hoc tantummodo. z. ff. e. l. ij. z. iij. z. l. fine. z hoc respectu
forte hic dixit vacuam. Sed q2 in ti. isto non tractat de dominio
querendo sed de possessione querenda. ideo dico q signanter di
xit vacuam q2 aliis non põt queri possessio que apud plures in
solidum esse nõ potest: vt. ff. co. l. iij. §. ex contrario. z sic hec. l. be-
ne facit ad ti. ¶ Oppo. q ad acquisitionẽ possessionis nõ sit ne
cesse q diu fuerit in possessione. Nã patientia venditoris p tra-
c ditione[c] habetur vt hic. super traditionem statim queritur: vt
in. l. se. z etiam per ingressum solũ: vt. j. co. l. si mutuo. z. l. se. Sol.
con fitendo contra. sed ideo diu dixit: q2 sic in facto fuit lz aliqui
aliter intellexerunt: vt in glo. ¶ Opponitur q dominus nõ pre
sumatur cõsentire: vt l qui vas. §. vetare. ff. de fur. Sol. q illud
verũ in eo qui nõ erat obligatus hoc facere. sed hic obligatus erat.
vt in glo. ¶ Oppo. q non sufficiat venditorẽ sciuisse: vt. j. cod. l.
nec ex vera. So. hic fuit sciens: ibi ignorans. Item hic patiens
z non contradicens aliis non iuste possideret: vt. ff. c. l. si ex stipu-
latione. z hic in gloss. ¶ Sed aduerte q2 z si ignorans venditor
sit dummodo precium sit solutum emptor iuste ingredi dicitur.
arg. ff. de fur. l. eum qui. circa prin. z notat glos. in. l. hec si res. ff.
de rei ven. z ita etiam not. Dy. in. d. l. si ex stipulatione. ¶ Ulte-
rius ista lex licet videtur innuere qd si in instrumento venditio
nis contineatur quod talis vendidit tale predium z tradidit
quod ex eo traditio ipsa probetur quod est verum si instrumen-
tum sit factum in re vel in rei conspectu: vt. ff. co. l. t. §. si iussero.
non aliis nec ex hoc instrumentum est falsum. sed ex illis verbis
intelligitur data licentia ingrediendi z possessionem appreben
dendi sua autoritate: vt. ff. co. l. predia. sm Jaco. de are. z Cy. et
Bar. z Spec. in ti. de emp. z vendi. §. i.

1 ¶ Possessio quesita per tutorem infanti ita per traditionem
2 ei factam. z nu. 2.
3 Infans solo consensu suo non querit possessionem.

1 **Donatarum.** Casus. † si p tutorẽ queri-
tur possessio īfanti ita p
traditionez ei factam. hoc dicit. Et habet hec lex va-
rias lec. ¶ Oppo. q per infantẽ nõ acquirit posses-
sio. vt. ff. co. l. i. §. adipiscimur. in fi. z. l. quãuis. §. infans. Sol. pri
mo q hec corrigit illas qd non placet: tum vt legũ correctio vi-
tetur: tũ quia autoritate Papiniani hic probat qui fuit de an-
tiquis iurisconsultis. Uel secundo dicit gloss. hic accipit infans
pro pupillo. sed trufa est. Uel est speciale in donatione sed hec
nõ valet: q2 non est dare bonã rationẽ specialitatis. Uel quarto
serui z hic fuit tradita seruo infantis non ipsi infanti. hec diui-
nat. Uel sm Joan. hic in preitum tradita infanti cum autori-
tate tutoris. secus si ipsi infanti sine tutore vt in contrario. Et
est tunc similitudo vt sicut per tutorem infanti ita per infantem
tutoris autoritate queratur infanti. Et ratio dubitandi insur-
gebat ex tribus per que videbatur q infans non possit etiã cũ
tutoris autoritate cum infans sibi autorem non querit sed ad-
sit tutoris autoritate lz tutor sibi queri possit vt de iur. deli. l. si
2 infanti. ¶ † Sed attende quia simile non est bonum in ea par-
d te in qua vult q infans[d] non possit adire tutoris autoritate: vt
d. l. pupil. s. de iur. deli. z ibi glo. j. no. contra cius qd hec dicit
pro quo facit q2 sufficit q fari possit vt per se tutore tamen auto
re adire possit: vt. s. ad tet. l. i. vbi agitur fari nõ possit procedit
quod hic dicitur z sic hoc primum non obstat. ¶ Secundum
est: q2 infanti non restituit hereditas tutore autore. sed hoc etiaz
est falsum per. l. seruo inuito. §. pupillo. ff. ad trebel. z huius con
trariũ no. glo. iij. in. l. pe. in prin. s. ad trebel. z sic nõ ob. ¶ Ter-
tiuz est q2 infans non restituitur tutore autore: vt. ff. ad ti. c. l re-
stituta. §. fi. sed hoc etiam est falsum z quod ibi tex. dicit nisi sit
infans refertur ad proximum. Et ideo infans põt tutore auto-
re nisi quando tutori est restituẽda vel nisi esset talis infans qui
fari non põt: vt. s. dixi z per istum modum transiuit Jo. cũ so-
lutione sua sed non videtur de mente huius litere. ideo aliĩ sol-
uerunt vt in sequenti contrario dicam. ¶ Opp. igitur. ij. ad idẽ
de leg. si quis in emancipatum. j. de dona. Solu. glo. q hic de re
mobili ibi de immobili z põt esse rõ q2 infantes nullã affectio-
nem habent ad rem immobilẽ sed ad mobilem sic. ¶ Et ex ista
ratione Dyn. vnam solutionem dedit generalem ad omnia ob-
iecta videlicet aut querimus in rebus in quibus infantes plu-
rimum habent effectum vt sunt maxime iocolia et similia z tũc
habet locum ex ista. aut in rebus in quibus affectionem nõ ha-
bet verisimiliter z tunc locum non habet. d. l. si quis in emanci-
patum. et. ff. eodem. l. i. §. adipiscimur. et. l quamuis. §. infans.
hec solu. visa fuit petro nimis restringere. l. istam quare soluit.
3 ¶ † Quarto q infans solo consensu suo non querit possessio-
nem: vt in contrariis sed suo et tradẽtis sic hic. ¶ Sed huic so.
repugnat. l. si qs in emancipatũ. sed dicit ipse et Cyn. ibi de tali
infante loquit qui nullũ habet intellectũ h de eo q itellectũ ha-
bet. et hoc tenet Cyn. sed quando habet intellectum in acquiren
do non videtur per se solum non possit licet iniusta forsan fo-
ret possessio. ¶ Et si non habet intellectum videtur q ista lex ve
lit quod sicut per tutorem queritur ignoranti et nescienti quid
agatur ita per donatarium traditionem et corporalem reten-
tionem vel inductionem infantis in re donata queratur infan-
ti etiam intellectu carenti. Et ratio potest esse quia tradens ha-
bet animum dominium z possessionem a se abdicandi z traden
do tam infanti abdicat illam a se animo et corpore ei relinquen
do. si igitur infanti non quereretur penes neminem esset et sic
vult quod pro derelicto occupanti cõcederetur. consultius igi-
tur est vt per illius traditionem et relaxationem penes infan-
tem corpore ipsius queratur continuato animo tradentis qui
consistit nedum in abdicando a se sed etiam vt per eum quera-
tur infanti corpore licet animo apprehendendi vel corpore in re
consistendi. ¶ Secus igitur vbi nullius traditio interuenit vt
in primis legibus in contrarium allegatis. ¶ Nec obstet dicta
lex si quis emancipatum quia per modum cautionis consiliũ
ibi loquitur vt seruo eius tradatur: sed non propterea nega-
tur quin et alio modo in infantem transferri possit ¶ Conclu-
damus ergo sic aut res donata infanti traditur eius seruo et
tunc infanti queritur vt. l. si quis in emancipatum. infra de do-
nationibus. Aut traditur eius tutori et idem vt hic in fine Aut
traditur infanti et tunc si cum tutoris autoritate. z idem vt hic
in principio secundum lec. Joan. Aut sine tutoris autoritate et
tunc habet intellectum aut non. Si intellectum habet et tunc
aut queritur in rebus in quibus potest eius affectio cadere
et tunc secundum Dynum ei queritur possessio. Sed Petr. ali-
ter quia animo suo et tradẽtis ei queritur possessio. aut suo so-
lo et sibi possessio nõ querit vt in contrariis. Ego vero ex quo sub

a * Patientia. Nũ. q patiẽtia h qua hic dz esse p annũ ad h vt vi-
deat tradita pos-
sessio. de quo vi-
de Bal. l. i. pe. j.
de exep. rei iud.
et z hoc facit iste
tex. ibi diu et vi-
de Bal. hic z gl.
que tenet contra
rium.

b ✠ Possessio va-
cua non sit neces-
saria. Bal h. n.
ij. versi. in tex. ibi
quasi in vacuam
not. de hoc etiam
vide Bar. z latius
Bal. in. l. a z res.
s. de pba. z bar.
in. l. celsus. ff. de
vsu.

c ¶ Patiẽtia ven
ditoris pro tradi
tione. Adde So
ci. cõsi. clxiiij. in ci
pie. visa bulla bo
nifacij. z si. secun
do q post prin-
legũ. in scda par
te. cbar. xxv.

d ¶ Infans. adde
l. seruo. l §. quid
si. ff. ad trebel. z p
So. cõsil. cxxj. in-
cipien. nõ põt ne
gari. z si. ad q pa
tũ z vltimũ circa
mediũ in prima
pte cba. clxxxiiij.

ponitur eũ habere animũ ⁊ intellectũ ad acquirendum puto qd possit sibi possessionem querere lz sit iniusta si non habeat volũtatem possessoris. vbi autem intellectũ nõ hz ad acquisitionẽ faciendam ⁊ tunc per se solũ sibi querere nõ põt qz animus ⁊ affectio deest ⁊ qui suppleat nõ adest. ¶ Sed per tradentem ei vacuã possessionem ⁊ corporis infantis insistentiam cõsultius est dicere ei esse quesitam vt hic. quasi animus tradentis suppleat animũ infantis. ⁊ hoc specialẽ inducat. l. ista in infante quod nõ erat alias dispositum vel declaratum. ¶ Et hoc vltimum gratia disputationis sit dictũ vt inuestigatio veritatis plenior habeatur. Consulo tamen vt per tutorem vel seruum hec fiant.

e ¶ In solidũ possidere adde soci. cõsilio. cxxxi. lci. in prĩci cõsultatione circa si iũ. col. in. i. pte char. ccij.

d

1 ¶ Corpus et animus debent concurrere in possessione querenda.
2 Possessio retinetur animo ideo nõ perditur solo temporis cursu.
3 Animus potentior est in retinendo q̃ in querẽdo possessionem.
4 Possessio quesita per actum corporeum an dicatur naturalis.
5 Furiosi infantes ⁊ dormientes an possessionem acquirant per actum corporeum.
6 Possessio an sit de iure naturali quod gentium dicitur an de iure ciuili.
7 Possessio quid.
8 Possessio quotuplex.
9 Possessio qualiter acquiratur.
10 Possessio quem et qualem effectum producit.
11 Possidens naturaliter et emphyteota vel feudatarius prescribit ius feudatarium ⁊ emphyteoticum.
12 Possessio naturalis an procurat effectum acquisitionis fructuum.
13 Possessio ac perditur per meticulosum metu.
14 Possessio perditur cursu longi temporis.
15 Bos equus asinus et cetera animalia statim cum custodiã no-
16 stram euaserint et perquisiti non reperiuntur a possessione nostra perduntur.
17 Iudex debet prius considerare qualitates actuum per possessionem gestorum circa possessionis amissionem.
18 Possessio castri si adepta est an sit necessarium possessionẽ accipere cuiuslibet fundi ab ipso castro dependentis.

b ¶ Nudo animo adde p quos act9 veros vel fictos acquiratur possessio. ⁊ vide plene in. l. i. ff. eo. glo ⁊ doc. in. l. i. C. eo. et aduerte q in istis casibus in quib9 per actus fictos sine actu corporeo transferatur possessio alias possessio diceret ciuilis nõ naturalis Bal. C. e. l. ad fin. in lec. Ang. ⁊ idẽ Bal in l. traditionib9. C. de pac.

c ¶ Si oblitio sic adde socio cõsili. cxxxviij. inci. pro decisione predicte. q. vel. vñ. principaliter circa medium in. i. parte char. lxxvj.

Licet. Premitto sm dominum meum primo quod licet quid dicatur nudũ variis modis in iure nostro vt. C. de nudo iu. qui tol. l. i. ⁊ C. de pac. l. legem. cum si. tamen in actu querende possessionis de qua hic tractatur nudum dicitur respectu actus corporei naturalis et vt veri vel ficti vt hic in litera et lati9 patebit in solutione primi ⁊ secundi contrarij. ¶ 1 Secundo quod cum in possessione querenda oportet quod concurrant corpus ⁊ animus vt in prin. huius. l. his duobus respectibus duplex est possessio vt qualitas eius sit ciuilis ⁊ naturalis. vt. j. eod. l. nemo. et de his plene dicitur in solutione tertij ⁊ quarti contrarij cũ sibi coherentibus. ¶ Tertio quod ratione huius duplicitatis nos dicimus quod duo possunt diuerso respectu eandem rem insolidum possidere a quia vnus naturaliter alter ciuiliter sed non vno ⁊ eodem respectu: vt. ff. eo. l. iij. §. ex contrario. ⁊ hoc latius patebit in solutione quinti contrarij principalis cum suis incidentibus. ¶ Quarto quod metus potest esse ratione persone tantum vel rei tantũ vel vtriusq;. ¶ His premissis diuido. l. in duas partes: quia primo ponit dictum in genere. secundo subijcit exemplum in specie. secunda ibi si igitur. Vel aliter primo dictum rationis dubitandi remotiuum. secundo infert decisionẽ ad quesitum. secũda ibi: si igitur vsq; ad. l. cum nemo. ¶ Casus. in possessione querenda exigitur corpus ⁊ animus in retinenda vero animus solus ⁊ dilatio culture vel motus solius persone nõ priuat quem possessiõe. hoc dicit. Vel breuius. 2 possessio retinetur animo ideo nõ perditur solo temporis cursu. hoc dicit. ¶ Not. primo quod nudo animo b non queritur possessio. sed simul cum actu corporeo vt hic. ⁊ respon. ⁊. ff. eo. l. iij. in princ. ¶ No quod solo animo retinetur vt in. d. respon. ff. e. l. clam possidere. §. qui ad nundinas. ¶ Et ex ambobus no. 3 quod potentior est animus in retinendo q̃ in querendo. ¶ Quarto quod qui ad possessionem metu persone non accedit possessionem non perdit. ⁊ ex hoc sequitur quod metus solius persone preiudicat in possessionem ⁊ hoc ne effectus vltra suã causam protẽdatur vt. l. fulcinius. §. quod si aduersus. ff. ex qui. cau. in pos. ea. ¶ Quinto qd omissio vel dilatio culture non est sufficiens causa possessionis amittende siue perdende. ⁊ est ratio quia quod differtur nõ aufertur vt. l. deberi. C. de si. li. secũdũ dñm meũ. ¶ Et ex hoc not. vi quod tempus solum non est modus perdende possessionis. sed obliuio sic c que priuat animum possidendi. vt infra dicam. ¶ Venio ad apparatum pro cuius declaratione premitto qd prima pars habet vnã glossam magnã que soluit sex vel septem cõtraria principaliter ⁊ confuse ⁊. Et multa incidenter ex quorum solutionibus apparebunt solute alique questiones in materia. ¶ Op. igitur primo contra tex. qui dicit qd nudo animo non queritur possessio ergo vestito queritur sed hoc falsum: quia quandocunq; interueniat pactum ⁊ conuentio vestita si non interueniat traditio vel ingressus vel alius actus corporeus cum animo sic vestito non transit vel acquiritur possessio. vt. C. eod. l. ij. ⁊. ff. eo. l. iij. in princ. ⁊ l. quemadmodum. ⁊ C. de pac. l. traditionibus. ⁊ de rei ven. l. pe. Solu. vt vult gl. i. in prin. vez quod hoc verbum nudum equiuoce sumitur in iure. naz quandoq; dicitur nudum d quod est sine corporis tectione ⁊ sic sine vestimentis accidentalibus vt in lombarda de iniuria mulierum. l. si nunc tracti. quandoq; dicitur quia est sine accusationis productione quia robur efficaciam non habet ciuili iure ⁊ hoc est nudum pactum de quo. C. de pac. l. legem. ⁊. ff. eo. tit. l. iuris gentiũ. §. quinimo. cum simi. ¶ Quandoq; dicitur nudum ab effectu sed non a nomine vt. C. de nudo iure qui tol. l. i. ⁊. ff. ad tertul. l. ij. §. sed et si fuit. Quandoq; dicitur nudum quod non habet traditionem veram vel fictam: vt. C. de pac. l. traditionibus. ⁊. ff. si ser. ven. l. si a te. Quandoq; nudum sine possessionis acquisitione. Et tunc nudum quod non habet actũ corporeũ habilez ad ipsius acquisitionem vt hic. Quandoq; dicitur nudum a rei substantia ⁊ veritate ⁊ tunc omne fictum ⁊ simulatum dicitur nudum vt. ff. de contra. ven. l. nuda ⁊ imaginaria. Quandoq; dicitur nudum a sua forma ⁊ solennitate. vt. j. de eman. li. l. iij. Quandoq; dicitur nudum a principalis obligationis accessione qz sine hypotheca vel fideiussione. vt. C. de ver. sig. l. sancimus. Quandoq; dicitur e nudũ qz sine fructuũ perceptiõe e vt patet in psonali vsu seruitutis ff. de vsu. ⁊ ha. l. i. Quandoq; dicitur nudũ quia sine rationis vel cause expressione vt patet in testimoniũ fide. C. de testi. l. solam. et in aut. de testi. §. lz cum simi. Et hoc secundum dominum meũ hic ergo sumitur nudum ab actũ corporeo habili ad acquisitionem contrarijs ab efficaci actionis productione ⁊ sic est solutum primum contrarium in glo. vsq; ad ver. hoc tamẽ fallit. ¶ Op. ij. quod imo solo animo sine actu corporeo acquiratur possessio vt. ff. eo. l. i. §. pe. ⁊ l. qd meo. §. si venditorez. de contrahen. emp. l. clauibus. ⁊ de rei ven. l. ⁊ quedam. ⁊. ff. de acqui. poss. l. qd meo. in prin. ⁊. j. de dona. l. quisq;. ⁊ l. i. ¶ Et sol. qd hic regulare. sed speciale in casibus illis quãdoq; vel sic in casibus illis interuenit aliquis actus corporalis verus vel quasi seu fictus ⁊ lz aliqui approbant primam aliqui secundam dixit tamen dominus meus vtramq; valere. sed regula est ratio prime ⁊ sic dicamus quod in eis sit speciale. ¶ Ratio vero specialitatis qz lz non interueniat verus actus apprehensionis corporalis qui est necessarius vt. ff. eo. l. iij. §. neratius. ad si. fingitur tamen interuenisse quadaz iuf ris fictione. Et hec omnia declarat dominus meus vt sequitur. Et primo in. d. §. pe. ⁊ §. si venditorem. interuenit visus qui est vnus de actibus ⁊ quinq; sensibus corporeis vez tactus gustus odoratus auditus ⁊ visus qui notantur per gloss. in. d. §. si vendig torem. in. l. vero clauibus. interuenit clauium traditio g qui est actus corporeus. ⁊ lz claues non sint res ipse que debebant tradi nec etiam rerum visus interueniat quia horrea sunt clausa. iuris tamẽ fictiõe finguntur res ipse tradite. q hoc est ex facili aperiẽdi ⁊ apprehẽdẽdi facultate. vt. ff. de acq. re. do. l. i. l. a quein. §. que sunt in habitu ⁊ in propinqua potẽtia fiẽdi viñr esse in actu ⁊ fieri p factis habenf vt. ff. de test. mi. l. pe. cum si. ibi no. ⁊. ff. de in integ. resti. l. non videtur. In tertio autem casu scilicet in. l. quedaz. et in. l. quod meo. in prin. lz non interueniat verus actus corporeus acquirentis possessionem interuenit tamen actus alterius personam eius representans. s. venditoris constituentis se possidere nomine emptoris. ⁊ sic non actu suo corporeo a seipso queri emptori possessionem. ¶ Quod intellige verum si tempore constitutionis ipse possidebat non alias vt no. gl. an tepe. C. eo. l. minus instructus. ⁊ sic in practica oporteret probari in argu. ff. e. l. quis §. si cõductor. In quarto vero casu de. l. qsq;. j. de do lz nõ interueniat ver9 actus corporeus p solã retentionẽ possessionis vsufructus fingit interuenire vt in. l. si q s argentũ versi. lz si quidẽ. vbi casus. j. de dona. ¶ Et descẽdit hec fictio ex quadã necessaria consequentia qz cum a iure conceditur vt possim mihi remittere vsumfructũ necessario sequif q in alium transit ciuilis possessio ⁊ dominiũ cũ res mea nõ possit mihi seruituti in debere. vt. ff. si vsufruc. pe. l. vti frui in princi. ⁊ sic solam naturalem retineo: vt no. glos. ff. eo. tit. l. iij. in prin. ⁊ sic meo ministerio facio illum possessorem. ⁊ mirũ qz ciuilis possessio habet plurimum iuris: vt nor. C. eo. l. i. ⁊ sic in ea transferenda ius facilius fingere potest. In quinto casu de. l. i. j. de do. licet non interueniat vera traditio corporalis rerum quarum requirit. r possessio fingitur tamen interuenisse propter veram traditionem instrumenti in quo continetur totum ius rei per eius consequentiam quia cum instrumentum nihil operetur principaliter in se et esset inutile operari saltem debet per cõsequentiam in rebus contentis in eo. arg. ff. de ver. oblig. l. quoties. ⁊ eorum que no. tantur in. l. i. labeo. ff. de pac. ⁊ hec omnia secundum dominum meum. ¶ Sed ab extra oppo. iij. quod prim9 modus fictionis non fit

p ¶ Quãq; dr nudũ adde per eundez saly. in. l. nuda. C. de 3ben. ⁊ cõmi. stipul. ⁊ per doc. in. c. i. de rest. spo. lib. vi.

e ¶ Sine fructuũ perceptione adde. l. i. ⁊ ibi doc. ff. de vsu. ⁊ habi. et ibi. in. §. cũ aũt ⁊ in. §. illud. in. c. felicis. de penis. li. vj.

f Declaratoẽs meus. Tu vide melius. p Bal. in l. traditionib9. in fi. C. de pac. ⁊ in. l. j. in princ. C. cõia de succes. ⁊ in. l. si ea lege. C. de cõdi. ob cãm. no. adẽ Bal in. l. fi. C. de sacro san. eccles. ⁊ in. l. j. in. l. si is q pro emptore. vbi oĩno imo. ff. de vsu ca. ⁊ ang. in. l. i. ff. de distra. pigno.

g ¶ Clauiũ traditio. adde soci. cõsi. cxxxi. inc. in prĩci cõsultatione. cir. si. iij. col. in. i. parte. char. ccij.

rus. cum nullo modo sufficiat solus visus sed occupatio et ap-
prehensio. vt. ff. eo. l. iij. §. neratius. i fi. ⁊ de acqui. re. do. in. l. la
queis. ⁊. l. naturalem. §. j. Sol. qd huius timore. l. varie fuerunt
opi. vt no. ff. eo. l. j. in prin. sed in eius fi. glo. que incipit. secus si
alius primo. Et inter certas hec est vna: quia aut loquitur de
rebus animatis anima sensitiua licet irrationali ⁊ tunc solus vi-
sus non sufficit vt in contrarijs ⁊ est ratio qr cum possint fugere
multa solent accidere nec capiantur. vt. d. l. naturalē. §. j. aut queri
tur de rebus inanimatis sicut in thesauro lapillis: ⁊ gemmis:
⁊ tunc aut queritur de modo querendi per occupationem ⁊ non
sufficit solus visus sed necessaria occupatio. vt. ff. eod. l. j. § princ.
⁊. l. iij. §. neratius. in fin. Aut querit de mō querēdi p inuentio-
nē ⁊ tunc sufficit solus visus. vt in thesauro. vt insti. de re. diui.
§. thesauros. Aut querit de modo querendi per traditionem. et
idē vt sufficiat visus cum voluntate tradentis vt j. allega. § si
iusserim. ⁊. d. l. qd meo. §. pe. sz hec distinctio cōiter non approba
tur nec iure visa fuit dño meo. Primo qr licet tex. dicat qd the-
saurus queratur inuentione non sequitur ergo sola visione: qr in-
uenire nō cōsistit sola visione sed requirit etiam apprehensio-
nem ⁊ captionē. vt. j. de si. l. si barsatorem Itē in thesauro tex. vi
apertus qd de loco dz esse amotus ⁊ sic apprehensus. ff. eo. l. iij.
§. neratius. in fi. Tertio qr lz res inanimate non possunt a visu
nostro fugere tamen mecum in visu plures possunt concurrere ⁊
alter nostrū rem preoccupare. ⁊ sic in eis nō sufficit visus solus
vt probat tex. ff. eo. l. j. in princi. ¶ Est ergo ad contrarium ne
cessaria alia solutio. Unde dicas breuius aut queritur de rebus
a nemine possessis vt sunt res vacantes vel pro derelicto habite
vel que in nullius bonis nunquam fuerunt ⁊ in eis solus visus
nō sufficit sed apprehensio est necessaria. vt. d. §. neratius. in fi.
⁊. ff. eo. l. j. in prin. Et est ratio quia hic non adest nisi consensus
acquirentis. aut queritur de rebus ab alio possessis et tunc aut
non interuenit voluntas possidentis in transferendo ⁊ tunc ad-
huc idem eadem ratione. aut interuenit voluntas possidentis in
tradendo ⁊ transferendo ⁊ tunc in ea querenda sufficit solus vi-
sus vt. d. §. si iusserim. ⁊. d. §. si vēditorem. ⁊ est ratio quia hic con
currit cōsensus vtriusqz contrahentis. vt no. ff. eo. l. j. in princip.
in glos. superius allegata. ideo nimirum si plus ⁊ fortius opera-
tur cū duplex cōsensus efficacior sit quā vnus. vt. l. j. cū ibi no. C.
de pac. ar. in auc. de cōsan. ⁊ v. en. fra. in princ i. ⁊. ff. de sti. ser. l. si
seruus testamēto. ⁊ hic secundum dominū meū. ⁊ Bart. ⁊ eodem
4 doc. opi. ¶ Reuertor ad gl. ⁊ op. iij. cōm dñm meū. Nā si ita
est qd in possessiōe querenda exigatur actus corporeus ⁊ sic na-
turalis ergo possessio quesita dicetur naturalis. vt. ff. eo. l. j. in
prin. ⁊ de acqui. re. do. l. ea que. sed hoc falsum qr irrationabilia
5 furiosi ⁊ infantes ⁊ dormientes possessionē nō acqrunt p actuz
corporeū. vt. ff. eo. l. j. §. adipiscimur. ⁊ cū eis cōuenit ius natura
le. vt. ff. de iust. ⁊ iu. eo. l. j. §. ius naturale. Et sol. vt sequitur in ea-
dem gl. vsqz ad versi. hic naturalis vz qd sit quesita actu corpo
reo dicitur naturalis. aut de iure gentium. ⁊ insti. de re. diui. §.
vendite. nō autem est de iure naturali primeuo qd cōpetit om-
nibus animalibus de quo in. d. §. ius naturale. Dicit em aliqd
6 esse naturale pluribus mod s. vt no. in. d. §. ius naturale. ¶ Op
po. tunc. v. qd possessio nō sit de iure naturali qd gentiū appel-
latur: sz sit de iure ciuili ⁊ inde ciuilis debeat dici cū iure a ci-
uil. recipiat approbationē ⁊ formā. vt. ff. de ori. iur. l. ij. §. postea
cum apud. de verb. signi. l. lege. Sol vt sequitur in gl. qd illa na
turalis corpore quesita pōt dici ciuilis approbatione vt in con-
trarijs. fin acc. Et attende hic qr modo intramus qōnē. quotu-
plex sit possessio. ⁊ dicebat Azo. qd vna tantū. ⁊ ita vocatur na
turalis qr animo corpore quesita ⁊ a iuregentiū inuenta. et hec
eadem pōt dici ciuilis approbatione ⁊ sic vna ⁊ nō ducerāt pe
nes eūdem. ⁊ hoc vult glo. ⁊ vsqz ad fi. alij vt Oldra. quo omisso
iunge ver. qui immediate sequitur qd subijcit ⁊c. ¶ Sz examine-
mus ista ⁊ quia species nō possunt cognosci nisi ipsarū genus
cognoscatur. vt. ff. de iust. ⁊ iu. l. j. §. j. cū sequētibus vsqz ad fi. l.
ij. ff. si cer. pe. l. j. per totum. ⁊ etiam. l. ij. nec qualitates rerū nisi co
gnita substantia cui adherent. vt. ff. de peti. here. l. item veniūt
si. qd prediximus. vt. ff. si cer. peta. l. eius qui in prouincia. id vi-
a deamus primo vñ dicatur possessio [a]. Scdo quid sit possessio.
b Tertio videamus quotuplex sit [b] possessio. ⁊ sic an sit vna vel
plures in substantia vel an sint qualitates ⁊ accidentia. Quar
to quō queratur. Quinto qualis effectus ex ea producatur. Se-
7 xto qualiter retineatur vel admittatur. ¶ Rñdeo ad primū ⁊ hoc
dr. ff. eo. l. j in prin. Nā fm vnā literā dr possessio quasi sediū po
sitio nam ibi sedebāt ⁊ ad sedēdum se ponebant ⁊ sic a sedibus
dicta est cōsiderato significato vocabuli. fm aliam literaz dicta
est possessio a pedibus. ⁊ hec cōis litera que ibi habetur vñ posses-
sio est pedū positio: qr pedibus insistitur ⁊ terra calcatur. ¶ Sed di
cet quis ergo in quibus non sedetur nec que pedibus calcantur nō
consistit possessio qd falsum est vt dici. s. in. §. ⁊. iij. Ideo. Et ideo
sufficit manu caperet. ff. e. l. j. §. j. Et ego rñdeo qd licet res mo
biles necessario pedibus vel sedibus nō calcantur tamē poten
tia pedibus ⁊ sedibus subijciuntur. Uel dic qd rebus immobili-
bus incipit possessio nec nomē mutauit immobilibus que manu
capiuntur ppter potentiā quā habet manu capiens illā subijcien-
c di sub pedibus eius ¶ Nūc ad scōm qd sit possessio [c] et refert
gl. ff. e. l. j. in prin. quā Jo. sic diffiniuit. possessio est ius quoddaz
rem retinēdi sibi. Sed ac. hanc reprobauit in eo primo qr dicit
qd est ius quoddā possessio est factū seu est facti. vt. ff. e. l. j. §. adi
piscimur. ⁊. §. si vir ⁊ vxor. ¶ Scōm in eo qd dicit rem: qr appel
latione rei etiam incorporalia continentur. vt. ff. de re. diu. l. j. §.
quedam. sed incorporalia proprie nō possidentur. vt. l. seruis. §.
incorporales. ff. de acqui. pos. l. possideri. ergo ⁊c. Addūt alij qr
dicūt rem detinendi sed detentio differt a possessione. ff. de ver.
obl. l. stipulatio ista. §. hi qui. Addunt alij quod illa diffinitio-
ne pro vera supposita nō tñ est bona qr ipsa tantum concernit
possessionē iustā nō iniustā: qr per illam quis nō habet ius rem
detinendi cum illā restituere teneatur. vt. j. vnde vi. l. si quis in tan-
tā dicit igitur acc. in sua. ij. diffinitione qr a prima recessit. ⁊ scdo
sic diffiniuit. possessio est corporalis rei retentio corporis ⁊ animi iu
ris adminiculo concurrente. quare aūt sic dixerit declara. vt in
gl. ff. eo. l. j. in prin. ¶ Unū scias qd Dy. dicit qd Jo. diffiniuit
possessionē put est pducta in esse. nam tunc est resultanis tantū
ex facto sicut ex ↄtu qui est facti resultat ius obligationis ⁊ actio-
nis vt. ff. de pcuratoribus. l. licet. §. ea. ⁊ sicut ex ↄsuetudine que
est facti inducit alia cōsuetudo que est ius moribus populi con-
stitutū. ¶ Sed ac. diffinit possessionē prout pducitur in esse. et
sic est facti ⁊ in ea requirit corpus ⁊ aius. Sed qr melius est dif-
finire prout est in esse producta: quia diffinitio est esse rei per sua
substantialia significans et res que est in fieri ⁊ non in facto esse
nudū habeat suū esse sequit qd in ea parte Jo. melius dixit. Sz
qr alie obiectiones ob. ideo a dictis Jo. ⁊ ab eius diffinitiōe est re
cedendum. Et qr possessio in esse producta est ius vt patet. ff. eo.
l. peregre. circa prin. ⁊. C. de lib. cau. l. non ideo minus. in fi. ⁊ pro
batur. j. eod. l. nemo. Ideo Ja. de ra. sic diffiniuit. Possessio est
ius quesitū ex corporali rei apprehēsiōe corpore ⁊ animo iuris ad
miniculo cōcurrente. ⁊ sic in oībus alijs cōcordat cum hac pre-
terqz in illo verbo ius. Sed Bart. dicit qd isto modo tam diffi-
nit quā declarat vnde veniat seu pcedat possessio. Ideo posses-
sionē in genere sic diffiniuit. Possessio est ius insistendi rei non
prohibite possideri. ius dicit ad differentiam detentationis asi
nine que est facti. ¶ Item ad differentiam corporis ipsius rei
que qñqz appellatur possessio. vt. l. ij. ff. de pba. ⁊. l. interdum. ff. de
verb. signi. Insistendi dixit ad differentiam dñij qd est ius di-
sponendi seu vendicādi. vt. ff. de re. ven. l. in rem. ff. de acqui. pos.
l. si quis vi. §. differētia. ¶ Itē ad differētiaz vsufructus rei nō
prohibite possideri dixit ad differentiam rei, sacre vel religiose
que nō potest possideri. vt. ff. eo. l. qui vniuersas. ⁊. ff. de verb. ob.
9 l. inter stipulantem. §. sacram ⁊ cum ista pertransco. ¶ Ad ter
d tium quotuplex sit possessio [d] dixit Ac. qd vna est tātum penes
eundē ⁊ pro eo primo: qr rubrica hic. ⁊. ff. eo. l. loquitur in singu
lari de possessiōe ⁊ nō in plurali ergo vna ⁊ non plures. Tertio
quia. l. ista que de possessione queritur animo ⁊ corpore. ⁊ in sin-
gulari loquitur cum igitur subiungit qd solo animo retinetur
de eadē loquitur ⁊ sic de vna ⁊ non de pluribus penes eundem.
Quarto inducit. l. nemo. j. eo. quam Jo. pro se induxit vbi dicit
pondera qd dicit possessionis in singulari qd subiungit dupli-
cem esse rationē inquit ipse nō dicit possessionem sed rationem
qd exponit ipse. l. causam ⁊ modum querendi puta ex corporis
⁊ animi ⁊ cum toto hic stat qd sit vna sicut ⁊ vnicum est directū
dominium iure gentium. Sz modi querēdi sunt plures. Quin-
to quia simile est in obligatione. nam licet dicamus ⁊ alia est na
turalis alia ciuilis: tamē solum vnica in substantia. qd patet qr
vnica est eius diffinitio. vt insti. de obli. in prin. sed sic appella-
tur: quia naturalis per se sola nō est efficax ad agendum sed ap-
probata ⁊ qualificata a iure ciuili ⁊ isto respectu dicitur ciuilis
approbatione: ⁊ sic potius sunt qualitates ⁊ adiectiōes quā diuer
se substātie speciei. Sexto quia possessio fundi nihil aliud est
quam eius vsus. vt. C. de vsu ⁊ ha. l. vsus pars. ⁊ iste vsus est vni-
cus in substātia licet qualitas sit diuersa: scilicet ciuilis et natu-
ralis. ergo ⁊ idem in possessione vt sit vnica in substantia lz qua-
litas sit diuersa. Septimo inducit Ac. quia fructuarius possidet
rem ipsam naturaliter. vt. ff. eod. l. naturaliter. ⁊. l. possessio. licet
ius vsusfructus quasi possideat vt cetera incorporalia naturali-
ter ⁊ ciuiliter. vt not. glo. singularis. ff. quibus cau. ma. l. ait pre-
tor. §. item ei qui cui videtur similis in. l. iij. §. deiectum. ff. de vi
et vi arma. proprietarius autem rem ipsam possidet ciuiliter sz
cum vsufructuarius eijcit de fundo possessionem retinet. quod pa
tet ex eo: quia si reuertatur et non admittatur ei datur interdi-
ctum vnde vi. ff. de vi ⁊ vi arma. l. iij. §. vnde vi. qd non daretur si
nō possideret. vt in eo. tit. l. j. §. interdictum autem. hoc nunc sic.
Aut hec possessio quam fructuarius absens retinet est natura-
lis aut est ciuilis. Si naturalis ergo verum dicit aut si dicatur
ciuilis hoc est impossibile: quia tunc in absentia quesiuit posses-

a ¶ Unde dicatur possessio. add. de cto. c. ↄquest. de foro competen. ⁊ Car. i. c. olim cāz de restitu. spolia.

b ¶ Quotuplex sit. Adde Bal. l. c. si qs. si ō fru. fue. cō tro. inter domi. ⁊ agr. i vsibus feu.

c Quid sit pos. ⁊ dic qd fm cōez vsuz loquēdi intelligitur pprietas Bar. no. l. l. cum anglas. C. de vsufru. p. l. iterdū. ff. de vbo. sig. et an appellatiōe pos. veniāt inobilia ⁊ merces venales. dixit post istū l. l. fi. nu. xx. vsi. qrit Cyn. suposiū. i vsi. sz etiā mobilia. C. de cōpen.

d Quoduplex sit possess. Tu dic de hoc qsito vltra ea qpon it Bal. hic l. lec. ang. nu. iij. vsi. in gl. ma. ibi Bar. plene. l. l. ff. e. ⁊ Bal. i. l. nemo. eo. tit. vbi tz opi. Joā. qd duplex sit possessio ⁊ reprobat alias opiniones.

a Duas esse species possessionis. ꝛ in illa opi. fuit Bal. in preallé. l. nemo. vbi repro-bat alias oés opi. vt dixi. ff. ea. l. nu. xiij. vs. q̄roiad tertiū quotuplex sit possessio. l. a po. in co. vs. vltra aꝙ ꝛ q̄. j. in apo. in v. corpotalis dixi. vide Bar. in. l. vna. §. ac satisdatio-nis. in fi. ꝛ qḋ ibi in addi. notaui ad ipsum. ff. vti possi. ꝛ notaui post Jaco. rebuffi. i. l. fina. num. iij. in versi. triplex est possessio. infra de fun. pa. libr. xj.

b Alia corpa lis. Vide Jo. de imo. in sepe. all. l. j. ff. e. ꝛ an si dat duplex posses-sio naturalis et ciuilis. Ang. hic allegant casum singu. ſm Dy. i l. ij. §. qḋ vlgo. ff. p here. ipse dat sit ꝫ. ff. de vi ꝛ vi ar. l. i. §. deijcit. ꝫ aliq rn̄deāt q ibi loquit in detē tatiōe cū loqtur in colono: ꝫ an-gel. dicit qḋ non pūt ridere ad. l. iij. in fi. ff. ad ex-hibē. vbi loquit de posses.

c ¶ Clādestina. qn̄ p̄sumat clādesti-na vide p Soci. ꝯsi. cclxvi. incip. in cā q̄ vtit. v. §. eadē ꝯclusio cir-ca mediū. in scḋa parte. char. clx-xiij.

d ¶ Possessio ac-grat. Adde in. l. si qs ff. ꝫ no. op. nū. bar. i. l. filiꝫ. ff. de his q sunt sui vel alie. iuris. bal. in. l. tria. ff. solu. mat. Inno. in. c. lris. de resti. spo. Ant. de bu. in. c. repe. c. si. de cā. poss. ꝛ pprie.

e ¶ Qui ciuiliter possidet prescri-bit. adde Soci. cō sil. clvij. incip. in pmo pūtis ꝯsul-tiōis. vs. postre-mo. in pma pte. charta. xc.

f ¶ Emphyteuta vel feudatarius. adde Soci. cons. cclxvi. inci. in cā q̄ vtit. ver. sed ta-men his nō ob-stantibus. in se-cunda pte char-ta. clxxvij.

sionē quā prius non habebat existēs etiam extra cōspectū rei. Item nō est possibile alio respectu: qꝛ pprietariꝰ ꝛ vsufructu-arius reperirent ambo insolidū eandē rē ciuiliter possidere: ꝛ sic eadē spē possessionis ꝛ eodē respectu qḋ est cōtra. l. iij. §. ex con-trario. ff. eod. ꝛ. l. si duo. ꝛ. ff. vti poss. ꝛ. l. duo. ff. de prec. et hoc est qḋ vult Accur. hic in ver. Itē ptꝫ in fructuario. Octauo ħ ipse confirmat ex eo: qꝛ vt dixi fructuarius existēs extra fundum re-tinet naturalē sed pone tertium fore ingressum fundum: et sic na-turalem acquiri licet clandestinā: vt. ff. e. l. clā possidere. §. q ad nūdinas. tūc sic aut hec naturalis est illa quā hꝫ fructuarius: et male dices qꝛ duo nō pnt eādē rē insolidū eadeꝫ spe possessiōis possidere: vt. d. §. ex ꝯtrio. ꝛ. ff. de prec. l. duo. ¶ Aut dices qḋ ex diuersa: ꝛ hoc nō cauet lege ꝛ etiā tūc esset dare plures natura-les possessiones: sed nihilominus quilibet sua naturali rē insoli-dum possidere cōtra. d. §. ex ꝯtrio. ¶ Aut dices qḋ non est illa quā hꝫ sed quā habuit qꝛ fructuarius vel quiuis alius suaꝫ per-didit: et hoc est falsum: qꝛ tūc reuersus nō haberet interdictum vnde vi qḋ habet vt superius dixi nec interdictum vti possidetis quod non hꝫ: vt. ff. vti posside. l. i. in fi. et. l. ij. ꝛ ex his concludit Accur. qḋ nō est nisi vna possessio que corpore et animo querit q̄ naturalis appellatur qꝛ d iure gentiū est inuentione. Sed ap-probatione est iure ciuili que naturalis acquiritur ꝛ retinet na-turaliter per existētem in re: sed quādo rem exiit illā naturalē re-tinet ciuiliter: ꝛ per istū modū potest vnus insolidum eandē reꝫ possidere naturaliter ꝛ alter eandē ciuiliter: ꝛ sic diuersis respe-ctibus non eodem: ꝛ hoc vult ista glos. vsꝙ ad vers. sed Mar. et Joan. et sic ista verba ciuiliter ꝛ naturaliter per aduerbia prola-ta qualificant possessionem non autem diuersam speciem faciunt ſm Azon. ¶ Alij igitur vt Mar. ꝛ Jo. ꝛ Hug. dixerūt duas
a esse species possessiōis[a] substātiales quarum vna vocatur naturalis: alia ciuilis ꝛ sic per nomina ꝛ nō per aduerbia rē quali-ficantia: ꝛ moti sunt ex eo quia ingrediēs habet naturalem ſm omnes et absens similiter retinet possessionem: igitur non natu-ralem ne sit dare illud inconueniens quod ambo insolidum ea-dem specie possessionis eandem rem possidebant. Sed ciuilem retinet ratione cuius ei datur interdictum vti possidet. vt. ff. vti possid. l. j. in fin. et interdictum vnde vi si non admittatur: vt. d. §. qui ad nundinas. et. ff. de vi arma. l. iij. §. vnde vi. et ex hoc in-ferebant quod ingressus possessionem habet naturalem corpo-reo animo quesitam et cum concurrente iuris ciuilis adminicu-lo habet et ciuilem quia ius ciuile non tantum illam naturalem approbat vel etiam aliam comitem tribuit que ciuilis nuncu-patur: ꝛ sic due sunt apud eundem quando in re consistit: sed cū exijt naturalem perdit ciuilem retinet et si alius ingrediatur il-lam naturalem numero sibi querit ꝛ sic reuersus non admittat tunc in ciuili turbatur: ideo interdictum vti possidetis et ex to-to expellatur ciuilem perdit et illius respectu interdictum vnde ei competit. vt. ff. de vi et vi arma. l. iij. §. vivi. ¶ Et vltra predi-ctam rationem induxerunt tex. aliquos videlicet infra eodem. l. nemo. licet Accur. fuerit nisus ei respondere vt dixi in quarto ar-gumento pro parte Accur. Induxerunt etiam. l. iij. in principio ff. eodem vt ibi dicitur quod corpore et animo queritur: scilicet naturalis et quod queritur animo scilicet ciuilis: vt ibi notat. et pro hoc facit. ff. eodem. l. donatarum. ſm intellectum meum put ibi loquitur in infante intellectum habilem nō habētē. ¶ Et ex hoc concludebat sic quod aut possessio naturalis et ciuilis sunt penes eundem: et tunc exiens de fundo non retinet naturalem sed ciuilem tantum: aut exiens de fundo habet naturalem tan-tum: et alius ciuilem vt in fructuario et in feudatario qui possi-dent naturaliter et dominus ciuiliter et tunc fructuarius et feu-datarius exeuntes de fundo suam naturalem retinent et sic ar-gumenta aliqua per Azonem facta non obstant: et tunc vult gloss. nostra vsꝙ ad finem: et potest esse ratio differentie in pre-sentis quia iura eis non plus fauent vel accommodant cuilibet eorum quam sit eis necessarium: et est modo expedita ista gloss. ¶ Restat nunc videndum que predictarum opin. sit verior: et circa hoc sciendum qḋ Accur. ꝛ eius gl. hic videnf approbare opinio. Accur. sic ꝛ. j. eo. l. nemo. sed in. ff. noue approbabat ex-pressim opinio. Joan. vt tutiorem: vt habes. ff. eo. l. j. in princi-pio. in glo. que incipit et bene. et in. l. iij. in princi. Et hanc par-tem Joan. firmat Dyn. extra de re. iur. c. sine possessiōe. per text. qui ciuilem ꝛ naturalem videtur ponere vt duas species coequa-les et per nomen et non per aduerbium. ff. de vsucap. pro hered. l. ij. §. quod vulgo. quod affecit confirmari per. l. tertiam. §. ner-ua filius. ff. eodem. ꝛ pro hoc accedat. j. eodem. l. nemo. non ca-uillando textum. ¶ Superuenit Bart. et voluit facere tres spe-

b cies: quia alia naturalis: alia ciuilis: alia corporalis.[b] Sꝫ trus-sa est: qꝛ hec corporalis naturalis est licet sit iniusta qꝛ clādesti-
c na[c] vel violenta ꝛ he qualitates diuersam speciem a naturali nō faciunt: vt. ff. vti possidetis. l. si duo. Est eñ hec corporalis actu naturali: qꝛ corpore et animo quesita: ideo naturalis nuncupā-da vt hic eā fili. ¶ Quid igitur dicā. Rñ. qꝙ qꝛ minime sit notā-da ꝛc. vt. l. minime. ff. de legi. et opi. Jo. cōi opi. ꝛ cōsuetudine est approbata: ꝛ maxime in practica ꝛ et qꝛꝙ eā facilꝰ soluunt oēs nodi: ideo ꝛ ad vnā ꝯsonantiā facilius oīa iura reducunt: iō ab ea nō recedo ꝛ cōclusionē suprapositā sequor. ¶ Vnum tamen non omitto quod ille doctor subtilis Jaco. but. dixit qḋ natu-ralis et ciuilis quādiu sunt penes eundem non sunt spēs coeque: sed naturalis obtinet principatum et ciuilis eum obsecundat ve-lut pedisequa ei ministrans fomenta sed quando ciuilis est sepa-rata a naturali: tunc ciuilis fomenta que tribuebat naturali in se et pro se retinet: et principatum assumit: et vt principalis deno-minatur: sic inquit: vides in matresami. que quādiu est in domo ē pedissequa et nullum principatum obtinet sed dominam obse-quitur: ꝛ quādo fami. dominum exit vel ipsa pedisequa ita quod non stant simul sed separate: tunc quelibet per se est principalis et suos effectus per se producit: et per istum modum voluit intel-ligere. Accur. ꝛ opi. concor. et sic ſm eum sunt spēs distincte: vt Jo. dixit sed non semper coeque vt vult Dy. sed demū qn̄ stāt se-parate nō qn̄ stant simul apud eundē: ꝛ hec de ista q̄ne sufficiāt
10 ¶ † Nunc ad quartum quo querit qualiter possessio acqratur[d]
d ꝛ dic de ea que per alium querit: vt. ff. eo. l. j. de ea aūt que per se querit dic qḋ corpore et aīo vt hicet. ff. eo. l. iij. in prin. Quis āt actus corporeus sufficiat dixi. ff. vt in. q̄. et. iij. ꝯtrario. vbi vide.
11 ¶ † Ad. v. quo querit quis effectus ꝛ qualis ex possessione pro-ducat: ꝛ hic distinguo possessiones nam aut querit de iusta aut de iniusta. Si de iusta et legitima et tunc aut de ciuili aut de na-turali. Si de ciuili ꝛ dico qḋ ipsa pducit effectū vsucapionis: et prescriptionis legitime possidenti vt de vsucapione probatur. ff. eo. l. j. §. per seruū qui in fuga. et. ff. de di. ꝛ tempo. prescripti. l. in accessione. ꝛ. ff. de fur. l. serui. ꝛ filij. §. si. et in prescriptione pro-batur. ff. pro emp. l. qui fundum. in princi. ¶ Item ciuilis sola que sit legitima ita qḋ bo. fi. non deficiat est sufficiens ad acquisi-tionem fructuū etiam si per alium colligant: ꝛ ita no. glo. magna versus fi. ff. eo. l. iij. §. ex cōtrario. et allegat. ff. de vsuris. l. qui scit §. in alio. sed tex. est de vsufru. et. l. si fur. a ſs est. l. arboribus. §. in lianus. et ita tenet Bart. licet in ꝯtrio videat facere gl. ff. de peri. et cō. rei ven. l. si serui emptori. que vtramꝙ possessionem videt requirere: sed ibi ideo qꝛ colonus est. ¶ De naturali tñ videa-mus: ꝛ dixit Dy. in. c. sine possessio. et qḋ illa nō sufficit ad vsu-capionē vel pscriptionē: ꝛ hoc p tex. ff. ad exhi. l. celsꝰ. §. iulia. ff. de acquiren. rerum domi. ꝛ. l. acquiritur. in fin. ff. de acquiren. poss. l. j. §. par est. Et probat ipse et ali ratione is qui ciuiliter possidet
e pscribit[e] vt prime est pbatum: ergo is qui naturaliter tantum possidet non prescribit eo tpe quo ciuiliter possidet alꝰ seque-retur quod duo quererent insolidum dñium eiusdem rei eodem tpe qḋ est de iure impossibile: vt. ff. commo. l. si certo. §. si duobꝰ. Et castrē. l. hereditas. §. pater hoc idem sentit glo. nostra in. d. §. si duobus. circa principium glo. magne. ꝛ in. l. j. in princ. ff. de ser. fugi. Sed hoc fatet. Bar. ibi verum nisi naturalis possessio ex ea vsucapio contradiceret vero ꝛ directo dño: alꝰ ex natura-li sola pcedit prescriptio: ꝛ ponit exemplum in fructuario qui naturaliter tñ possidet: vt. l. naturaliter. ff. e. ꝛ tñ prescribit ius vsusfructus: vt dixit vbi per doc. in. l. corruptionem. ff. de vsufru. ꝛ
12 in. l. j. in qnto ꝯtrario. ff. de ser. ¶ † Et ea rōne possidens natura-
f liter ꝛ emphyteota vel feudatarius[f] prescribit ius feu. et emphy-teoticum ꝛ per consequens vtile dominium: ꝛ est ratio: quia isto-rum prescriptio dominio ciuiliter possidenti non contradicit ꝑ vero domino: sed eum non recognoscet ꝛ supponit: et ita notat ipse in. d. §. ex contrario. ꝛ allegat pro casu. ff. de damno infec. l. si finita. §. si de vectigalibus: coniuncta. l. eum qui in princip. cum glos. sua in eod. titu. facit. l. competit. j. de prescrip. xxx. an.
13 ¶ † An autē producat hec naturalis possessio effectum acquisi-tionis fructuum dic vt dixi. in. l. certum. ff. de rei. ven. vbi autem hec possessio sit iniusta. quia violenta vel clandestina tunc illa indubitanter ad vsucapionem non prodest sed solum prodest vt interdicta, vnde vi vel vti possi. ꝛ peccant contra tertium non contra eum a quo vi vel clam possidet. vt. j. vti possi. l. j. et. ff. vti pos. l. j. in fin. ꝛ. l. seq. ꝛ. ff. de vi. ꝛ vi. arma. l. j. § interdictum aūt hoc. ¶ Ad sextum accedo quo queritur qualiter possessio per-ducatur: ꝛ quia glos. nostra penul: ꝛ vltima tractant de ista ma-teria ideo primo pro earum recitatione contra text. op. qꝛ desertio culture per biennium facit perdi nedum possessionem sed etiam dominium: vt. j. de omni agro deser. l. qui agros. libr. xj. Sol. vt in glos. si. in fi. quod ibi est speciale in predio tributario
14 ¶ † Oppo. ꝙ qḋ metus facit vt meticulosus possessionem per-dat: vt. ff. eo. l. si id quod. §. fina. Solu. vt in glo. pe. vcꝫ quod me-tus lesionis solius persone non facit perdi possessionem fundi

ad quem

ad quē propter metum illū non accedit vt hic sed metus expul-
sionis sic vt quia suspicatur de possessione repelli vel nō admit-
15 ti. nam tunc statim perdit vt in cōtrario. ¶ † Oppo. iij qd̄ cur-
sus longi tēporis facit possessionem perdi. vt insti. de vsuc. §. qd̄
autē. & ff. de vsuca. l. furtum. §. i. So. qd̄ quidā fatebant̄ Jtum si
tps erat. x. an. nō si min⁹ vt hic qd̄ reproba vt in gl. ar. l. obliga-
tionē fere. §. plz. ff. de ac. & ob. & id so. aliter vez qd̄ tpis cursus nō
pdit vt hic sed ex obliuione causata ex tpis cursu sic vt in 3rio &
qrā sit hoc tps vr hec gl. tenere qd̄ tps dz esse decēnij. cui cōcor.
gl. in. l. iij. §. si seruus. ff. & in. l. si id qd̄. in eo. ti. ¶ Sz alibi certū
tps non requirit sed plus & minus scdm q iudex fuerit arbitra-
tus. vt no. in. l. furtum. §. fundi. ff. de vsuc. & alibi text. non notat
obliuionem sed solum negligentiā. vt pz in. l. si de eo. §. i. ff. c. Et
alibi dicit Dy. qd̄ sola obliuio non sufficit. qz si hoc esset verum
sequeretur quod dormientes illam perderent qd̄ est absurdum
& ita notat tempes. in. c. sine possessione. ad fi. extra de regu. iur.
¶ Sed pro omni concordia respon. ad qōnez gn̄aliter ppositā
qua queritur an possessio perdat. dico ergo aut querit̄ in rebus
mobilibus aut immobilibus. ¶ Primo casu aut possessio est p
alium apprehensa. & statim perdit̄ possessio. & nedum n̄alis sed
et ciuilis cuiuscūq; res fuerit conditionis & nedū a sciente sz ab
ignorante. vt. ff. eod. l. i. §. per seruū. & l. rem que nobis. & l. si rem
mobilē. & ibi ponitur rō qz mobiliū vilis & abiecta est possessio
fragilitas ergo eius hoc operat̄ aut in his possessio non est per
alium apprehensa. & tu distinguo res aiatas ab aia rationali
vt sunt serui ab aliis rebus. nam in seruis dico qd̄ pmusq̄ presu-
matur in dubio qd̄ dn̄s possessionem pdiderit ciuilē est necesse
qd̄ seruus diu pro libero se gesserit. & sic in libertatem se prescri-
bere vel t. vt. ff. eo. l. iij. §. si seruus. & l. pōpo. circa pn. & l. rem que
nobis. in fi. & l. per eū. in fin. Si igit̄ seruus in libertatem se pre-
scribere nolit. & sic pro seruo se gerit tunc q̄diu sic se gerit domi-
nus possessionem nō perdit qui se p dn̄o possidet. Itē nec si ita
cum se pro libero gerit possessionem perdit. sed demū cū seruus
credit se liberum esse. vt. ff. eod. l. per eum. §. fin. & presumitur hoc
credere cū diu est moratus in libertate & nō ante. vt. d. §. si seru⁹
a & no. in. d. l. par. est. ¶ Sed dubium est quātū illud diu^a intelli-
gitur. dic vt in. d. §. si seruus notatur. ¶ In aliis autem rebus
16 distiguo res sensitiuas ab insensatis. Et in sensitiuis vt bos
equus & asinus & sic dico qd̄ statim cum custodiam nr̄am euase-
rint & perquisiti non reperiunt̄ possessionem perdimus. vt. ff. eo.
l. iij. §. feras. & l. pomponius. in prin. nec ppea furtiui sunt qz do-
lus & animus in eis defficiunt nec apprehendenti cōceduntur qz
licet possessio datur dominium retinetur: vt. l. si quis in. §. dn̄ia.
ff. eo. nisi dn̄s pro derelicto habuisse vt. ff. pro derelictis. l. i. et. ij.
In non sensatis vero aut dominus vel quasi tanto tempore na-
turalem possessionem adipisci neglexerit q quasi res perit̄ tūc
per illam negligentiam nō exquisita alia obliuione possessionē
perdit. vt. ff. eo. l. si de eo. & ibi per bar. Aut tātam negligētiam
non adhibuit qd̄ vr̄ res perire vel quasi & tunc possessio non per-
ditur nec amissa presumitur nisi per obliuionem in qua ex curso
decennij presumit̄ & inducitur in rebus mobilibus statim dicā.
¶ Secūdo caso principali qdo queritur in rebus immobilib⁹
distingue aut est predium tributarium & tunc per negligentiaz
biennij perdo nedū possessionem sed etiam dn̄ium. vt. j. de om.
agro deser. l. qui agros. li. xi. Aut predium non est tributarium
& tunc aut possessio per neminem est apprehensa: & tunc in du-
bio requiritur obliuio ex cursu temporis causata. vt in glos. l. si
idem qd̄. ff. eo. non q obliuio immediate priuet quem possessio-
ne sicut nec dormientes: sed quia ex eo tanto tempore causata
inducitur depositio animi possidendi scdm Dy. ¶ Aut posses-
sio per alium est apprehēsa: & tunc si dominus vel quasi p prius
possidebat ignorabat idem dico qd̄ in precedenti. ¶ Si autem
sic possessionem per alium apprehensam tūc suam perdit ex ne-
gligentia tanti tpis cuius lapsu videatur sospicari se posse re-
pelli. vt. l. quod meo. §. fi. & l. quis. ff. eod. l. iij. §. cum igit̄. ff. de vi
& vi arma. & hoc tempus iudex arbitrabit̄ ex circūstantiis pba-
tis & ex qualitatibus actuū. & ita intelligatur gl. in. l. furtū. §. fun-
di. ff. de vsuc. & ad hoc bene facit. ff. de acqui. re. do. l. qua ratione
in fi. cū gloss. & ff. de fur. l. falsus. §. si iacturam. & predicta tene cordi
17 & serua ea uniuntione castri pectoris tui. ¶ † Et ex eis elicio
talē in practica conclusionem q in dubio circa possessiōis amis-
sionem iudex prius hz considerare qualitates actuū per posses-
sionē gestorum & scdm illos arbitrari. vt in. d. ll. & l. si de eo. §. i.
cum ibi no. & l. si is qui animo. cum ibi no. ff. eo. l. ancilla. ff. pro
suo. & l. pro here. ff. de acquir. here. Et vbi de huiusmodi actib⁹
ei non cōstet vel animum suū ad aliquā partem applicare non
b possit tunc lapsus decennij ^b ad obliuionem psumendum suffi-
ciat & hoc qn nullus possedit alis minus tps sufficit. Et modo
18 plenarie est expeditum sextū quesitum & ocs glo. l. nīe. ¶ † Sz
circa predicta dubitari posset. An lapso illo decennio quo pre-
c sumitur & inducitur obliuio ^c & perditur absentis ciuilis pos-
sessio incipiat demum noui possessoris prescriptio an vero a

tempore quo ipse incipit possidere. & hoc remitto ad no. p. Dy.
in. c. sine possessione. in fi. & latius scripsi in. l. i. in fi. C. de ser. fug.
vbi etiā idē tangit sed nō plene. Nunc circa materiā acquisitio-
nis possessiōis volo recitare aliquas notabiles questiones. Po-
ne qd̄ intraui possessionem vnius fundi quasi mihi tradi-
ti & iam quesiti. & tñ non fuerat an per hoc quero mihi possessio-
nem. ¶ Gl. est no. que dicit qd̄ nō. ff. eo. l. iij. in prin. & ex eo quia
deest animus acquirendi licet adsit animus retinendi ex quo pos-
sideo et hoc ad probandum glo. infert Bar. in practica quod si
vere qn fundū possedi spacio. x. vel octo mensiū et volo probare
qd̄ fundū possideo. & ad hoc pbandū testes pducti nō deponūt
nisi de quatuor vltimis mensibus qd̄ ipsi nō probant possessio-
nem: qz istis vltimis annis dicor cōtinuare non autem querere
possessionē qd̄ esset notandū si glo. esset vera. Sed inquit ipse qd̄
glo. illa nō dicit verū: qz illud qd̄ quis facit ad cōseruandū ope-
ratur ad inducēdū. vt. C. cōta veri. iud. l. ij. ff. de inius. rup. et ir-
rito testā. l. pōp. §. fi. & pro hoc dicit etiam casum. ff. de vsuc. pro
emp. l. qui ob pactionē. & l. seruus. & l. qd̄ vulgo. qd si plures res
emi & intro vnam animo oēs possidendi. gl. ff. eo. l. iij. §. i. dicit q
nō sufficit vt omnes possidere dicat & bene dicit: qz disiuncte si-
a unt res fundi. nec aliq̄ cōtinentur sub illo. sed in cōtrariū facit. ff.
ad treb. l. restituta. sed dic qd̄ verū est qd̄ ius hereditatis seu he-
reditarium queritur vt ibi. sed non possessio vt in glos. predicta
19 ¶ † Tunc quero quid si emi castrum cum territorio vel perti-
nentiis suis et in possessionem castri intraui. queritur an suffici-
at vel sit necesse quod accipiam possessionē cuiuslibet fundi. Ja.
de bel. posuit hanc questionem in. l. iij. §. i. ff. eo. & dicit quod suf-
ficit intrare possessionem continentis vt intelligatur possidere
sub ea contenta. ar. ff. de leg. ij. gaius §. ij. & de leg. iij. l. predia. et
l. patronus. & inducit etiam not per Inno. in. c. ex literis. extra
de resti. spo. bar. hoc fatetur quod ad corp⁹ castri intra limites
suos. Sed quo ad possessionē vel quasi iurisdictionis nāciscēde
in castro & villis castro subiectis. dicit ipse quod est necesse vt sit
vsus iurisdictione. ar. ff. quemad. ser. amit. l. si stillicidij. §. fi. & hoc
de presenti. l. sufficit.

1 ¶ Venditio facta a colono nō preiudicat domino nec potest
mutari causa possessionis alicui.
2 Procurator rem alicui emens si alteri ante tradat qd agendū.
3 Colonus quis dicatur.

1 **Cum nemo.** ¶ Casus. † Nemo pōt sibi mutare causam possessiōis
& a colono factā vēditio nō pīudicat dn̄o. h. d. ¶ Opp.
qd̄ rō hic in prin. posita nō cōueniat casui hic deciso
qz in caso nō mutauit sibi sed ei sine in eū cui vendidit. Sol. du-
pliciter. vno mō vt litera legat̄ plane vt iacet. Alio vt ipsa iter
& ponat vēditio p emptore & fm literā vt iacet. Dic primo fm
Ro. q est verū qd̄ mutauit vēdendo aliū. sz fatis dr sibi mutasse.
qz emptori idē eū eo esse vr̄. & istā cōiter tenent doc. pro qua fac. t.
ff. fa. herc. l. heredes. §. idem scribit. vbi snīa lata pro venditore
pdest emptori qd̄ nō pōt esse nisi: qz censent̄ eedē persone. Sz in
cōtrariū facit vt eedem nō censeant̄. ff. pro euic. l. ij. §. fi. et rem. &
qd̄ no. C. ti. i. l. i. §. hoc tantūmodo. in gl. que incipit sine causā.
Sed dic qd̄ vere nō sunt eedē sed iurisdictiōe q̄nq; finguntur eedē.
& hoc qn equitas rei geste suadet vt eedē fingātur & q̄nq; equitas
ista causat̄ a b odio vt h. ¶ Q̄nq; a fauore. vt. d. §. idē scribit. ista
enim eqtas cessat respectu bone & male fidei. vt in alle. in 3rium.
¶ Alia est sol. vt in casu nostro prius sibi possidere voluit quā
vendere. & hec licet sit in se bona tamen nō bñ applaudet textui
qui dicit qd̄ pcessit ad venditionē nulla extrinseca accedente cā
& fm istā solutionē cā extrinseca accessit. ergo &c. ¶ Tertia solu.
q̄ appropriat textū ex qd̄ hic mutauerit sibi qz ipse colonus emit
a tertio quem sciebat dn̄m nō esse & hec est vna notabilis solutio
& lec. ad istam. l. p. quā multis fraudibus obuiat̄. ¶ Ex ea ergo
not. quod vbi quis possidet seu possidere debet alteri a quo re-
cipit si anteq̄ ei restituerit a quo recipit titulum recipiat actio
ex tali ti. non preiudicatur ei a quo recepit quomin⁹ illi restitue-
re teneatur. ¶ Alibi habes vnam glo. que nō tantum in eo qui
causam habet ab actore de quo hic sed etiam in eo qui causam
nō habuit ab agente loquitur & vult quod vbi qui prius posside-
bat q̄ titulū haberet qd̄ habeatur p possessore & titulus ei non
psit 3 eum q prius ab eo rem illam petere poterat. & hoc est in
l. si in rem & precium. in prin. ff. de peti. here. vno ibi casus scdm
vnam lec. hec tene cordi vt fraudibus resistas eorū qui fraudem
aliorū requirunt amicos & rerū quas sine vllo titu. possident fa-
ciunt sibi fieri titulos vt vel heredes vel alios excludāt. ¶ Op.
ij. qd̄ cām possessionis quis sibi mutare possit vt. ff. e. l. iij. §. illud
& l. qui bona. §. i. l. si quis ante. & ff. pro empt. l. ij. §. i. cum si. in
glo. alle. Sol. q nulla causa extrinseca accedēte nō potest vt hic
sz causa iusta accedēte pōt vt in 3rōs. vt hic in fi. in glo. pro hu-
ius declaratione quero quot modis mutetur causa possessionis
& dic qd̄ quandoq; vt in glo. ij. quā per te vide. ¶ Oppo. iij. q
hec mutatio noceat dn̄o: vt. ff. e. l. iij. §. qd̄ si seruus. & l. peregre.

a ¶ Illud diu. &c. vide vltra nota. per bald. in. l. mi nus. nu. iij. ver. se quit̄ diu. C. eo. q not. idē bal. in. l. j. nume. ij. & sic in gl. sup ḃbo recessit. et ibi posui in addi. ad cum in apos. in vs. diu. C. vbi causa status. vbi remissiue po no qualiter acci piat̄ & quantū tē pus importet.

b ¶ Lapsus decē nij. ad dec. soc. cōsl. xxxviij. inci. p de cisione predicte q. q. proba. circa fi. l. j. pte chart. lxxvi.

c ¶ Obliuio. Quā to tempore indu catur obliuio et amissio possessio nis vide no. in. l. sij. eo. §. si forte. ff. eo. & glo. in. l. i. & ibi Bald. et in apostil. ad eum C. de ser. fug. ad fin. vbi etiam vi de Ange. & not. l. c. querelā. extra de elec. vbi Mo der.

§.quibus. Sol. vt in glo. fi. in prin. s. qd in dnio non preiudicat
vt hic sed in possessione ipso iure: sed non in effectu quin illam
2 possit recuperare cōdi. ex lege vt. j. eo. l. fi. ¶ † Oppo. iij. qd imo
fiat ei preiudicium in dnio si ponan emptorē rem prescripsisse.
¶ Sed videbat Jr. qd prescribere non poterat. Joā. vero dice
bat qd sic: et probat quatuor rōnibus et opi. Joā. supposita pro
vera videbat ad 3trium qd hic non erat cōpleta vsucapio vt se
quitur in glo. vsq; ad ver. et hic eadem. et hoc verum de iure isto
sed de iure aut. mala fides autoris nocet: vt in aut. male fidei. j.
3 de prescrip. lon. tēp. et no. in. l. seq. ¶ † Querit glos. qd in pcura
tore qui mihi rem emit: et anteq; mihi traderet alteri tradidit: et
dic qr mihi acqsiuit possessionē: vt. s. e. t. l. i. et ff. e. l. i. §. per pcura
torē. in possessione dic vt supra et in vsucapiōe dic etiā vt supra.
4 ¶ Quero quis dicitur[a] colonus: et dicit gloss. §. quod colonus
a est in villa. inquilinus in ciuitate vt. ff. eo. l. l. rem pigno. sed illa
dicit in agro et nō in villa: ideo dicit quod colonus est in predio
rustico siue sit in villa siue in ciuitate: sed inquilinus in domo in
predio vrbano: siue sit in villa siue in ciuitate vt. l. si plures. s. de
predijs mi. et l. vi bana predia. ff. de verb. sig. sed. glos. considera
uit frequentiam facti.

a ¶ Quin dr. adde glo. in vbo colonus. insti. de act. glo. in vbo colonus. in. l. ēptorē. s. loca. gl. in vbo inquilinos. qui mul tū late hoc dispu tat l. l. diffinim⁹. j. de agri. et cens. libro. xj.

1 ¶ Ingressus agrum alienum sine causa tenetur restituere.

Si nulla. Casus. † Ingressum sine cā agrum alienū tenetur restituere illum nō
prescriptum cum omni sui causa. hoc dicit. ¶ Opp.
qd prescribi possit vt. s. de vsucap. pro empt. l. si par
tem. Sol. qd huius timore hec lex legitur duobus modis: vno
qd possessionis: dominus erat absens: et audito qd alius erat
ingressus suspicatus fuit se posse repelli: et non venit: vnde pos
sessionem perdit: vt. ff. eo. l. si id qd. §. fi. et hec res olim nō prohi
bebatur pscribi: vt insti. de vsucapio. §. qd autem. et hoc licet de
iure nouissimo non possit per aut. male fidei. j. de prescrip. lon.
tempo. Alio modo pōt legi qd dns erat in fundo. et per violen
tiam fuit expulsus: et tunc non obstat contrarium. sed responde
qd prescriptione lon. tēp. non poterat prescribi. vt in contrario
sed prescriptione. xxx. an. sic vt. l. sicut. j. de prescrip. xxx. anno. et
ita potest loqui hic: nec est ista correcta per aut. male fidei. qr in
ea non loquitur licet aliud forsan esset de iure canonico: sm ali
quos qd alibi dicam vbi melius cadit. ¶ Quero tūc que reme
dia dantur ad recuperandum sm vtrunq; casum: et dic vt in gl.
fi. in qua adde in. fi. i. sm casum scdm. ¶ Ultimo not. arg. quod
vinea non sit ager propter disiunctiuam inter ea positam: sed
puto quod ager sit genus ad vineatum et non vineatū hic ergo
stat pro specie non vineata. ¶ Sed pone quod eui agrum par
tim vineatum: et partim arato rium: et ingressus fui alteram par
tem ex his animo habendi possessionē totius agri an sufficiat:
remitto ad. l. iij. §. primo. et qd ibi no. ff. eo. et ad ea que dixi. s. eo.
l. licet. in penul. et vlti. q.

b ¶ Uacua posses sio. adde bart. in l. ij. i. §. i. ff. de ae. emp. et glos. in. l. fi. j. vnde vi.

Improba. Casus. sine titu. nō pcedit pre
scriptio nec iusta possessio h. d.
b ¶ No. qd dr vacua possessio[b] vt in gl. vel qa a nemine
possidetur et in cuius possessione nullus est: quamuis
ex sic eius non possideat: vt. ff. de actionibus empti. l. secunda. §.
vacua.

1 ¶ Possessio et dominium potest queri per procuratorem.
2 Dominium quod queritur per procuratorem an queratur im
mediate.

c ¶ Per traditio nē. adde soci. cō. clxxix. inci. circa psentē cōsultatio nē. ver. 4. qr vēdi tor in pn. in secū da pte. charta. l.

1 Per procuratorē. Casus. † possessio et dominium
queri potest per procuratorem. hoc dicit. Circa qd
vide qd dixi. s. eod. l. i. vbi glo. posuit. ¶ Oppo. con
tra hoc quod innuere videtur hec litera scilicet quod dominium
a possessiōe separari non potest. ¶ Contra de. l. si quis vi. §. dif
ferentia. ff. eo. vbi perditur possessio et non dominium: nimirum
quia nihil habent. §. nihil commune. ff. eo. l. naturaliter commu
ne. Sol. qd in se sunt separata vt in cōtrario: sed ex volūtate tra
dentis inseparabilia fiunt vt hic: qd est quādo tradens vtrunq;
2 vult transferre. et non vnum sine alio vt in glo. ¶ † Querit glos
an dnium quod queritur per procuratorem queratur immedia
te: et Mar. dixit qd non: sed prima possessio et mediante posses
sione dominium vt. s. per quas personas no. acquir. l. i. ¶ Sed
glo. tenet qd immediate per procuratorem: et eum animum seu
consensum et hic et insti. de re. diui. §. per traditionem. vbi dicit
c qd per traditionem[c] queritur: et non dicit per possessionem vel
ea mediāte. et pro hoc ff. de acquir. re. do. l. si pcurator. et s. eo. l. i.
Et ad. l. in 3rio alle. vide vt in glo. et clarum vt dixi. s. per quas
perso. l. i. sed aduerte qd si bene ponderes verba glossatoris ipse
fatetur qd mediante possessione vt causa instrumentali queri
tur dnium et in hoc concor. cum mar. sed qr asserat Mar. dixis
se qd per pcuratorē in hoc discordat qd imo per procuratorem
sed mediante possessiōe vt instrumētali causa ideo ponit exēplū
de fabro qui facit domū mediante instrō. Et qd hec sit intentio
Accursij pbat illa implicatiua: et dū dicit imo per pcuratorē.

¶ Sed pro subtiliori doctrina apparet qd mihi mediante pos
sessione queritur dnium qn simul nō querit cū possessione: et qr
tradēs non est dnn. Sed ex possessione quesita parat cā vsuca
piendi: vt. s. eo. l. i. tunc dnium querit per vsucapionē mediante
possessione. ¶ Sed vbi tradens est dnn ita qd simul transfertur
vtrunq; est dubiū qd eorū prius queratur: et dicit Arist. in predica
mentis in. c. de priori. qd illud est prius altero a quo nō 3uertit
3sequētia subsistēdi: hinc est qd animal est prius hoie: qr homo
licet sit animal nō 3uertit ergo aial est homo: sed in pposito no
stro nō vr sic argumētari posse: qr dnium et possessio nihil habēt
cōe: vt. ff. e. naturaliter. §. nihil et c. qr dnio querit sine possessione:
vt. s. pro soc. cū res. et ff. de fun. do. l. si fundus. ff. de acquir. rerū
do. l. liber. in fin. et ecōtra possessio sine dnio vt. s. eo. l. i. et ff. eod. l.
si qs vi. §. dria. Et sic videret qd ex quo vnū querit sine alio nec
ab altero eorū 3uertit 3sequētia subsistēdi alteri⁹: et simul vtrūq;
et pariter acqrat: et vnū nō sit alteri⁹ mediū: sed his nō obstanti
bus teneo 3rarium qr cū tradēs agit vtrūq; trāsferre vnum non
pōt separari ab alio: vt no. in gl. pcedenti: sed ille q agit tradere
agit vt ex receptione et apprehensione dnium querat: et ipsum
apprehendere est possessionē querere. vt. ff. eod. l. i. et dixi. s. eo. l3
in. §. et. l. ij. 3trario: at cū apprehēsiōe queratur dnium et nō ante
sequitur qd prius queritur primo qd incipit dum res est in fie
ri quā dnium qd incipit dū res est in pfecto esse et sic possessione
iam quesita: et licet nō possunt ad oculum demonstrari tn intelle
ctu percipiuntur. ¶ Hoc cōfirmo qr prius fuit possessio sm ips
iuris gentium quā fuerit acqsitio dnij cum nondū modi queren
di dnium de iure gentium erant inuenti: sed demum post pos
sessionem rei habitam vt pbatur. ff. de iusti. et iure. l. ex hoc iure.
ergo bene sequitur qd origine dnium processit a possessione: et
ex his concludo glo. nostram veram esse et per hos modos pos
sessionē fuisse et esse causam dnij vt. s. per quas perso. l. i. et insti.
per quas perso. §. ex his et hec sufficiant.

1 ¶ Agit improbe qui sine voluntate vendentis in possessionē
vadit: et ideo talis possessio est vitiosa.
2 Titulus iustus et improba possessio ad vsucapionem non suffi
ciunt.

Nec ex vera. Casus. ingrediēs possessio
nē rei empte sui vendi: oris
voluntatē non possidet iuste et ideo tenetur restituere
et simulatum vel fictum non plus potest queri verum.
1 hoc dicit. ¶ † Not. quod vim facit seu improbe agit qui contra
vel sine voluntate vendentis in possessionem vadit: et ideo ta
2 lis possessio est vitiosa vt hic. ¶ † Ex quo collige quod iustus ti
tulus et improba possessio ad vsucapionem non sufficiunt. con
cor. ff. eo. l. si ex stipulatione. ¶ Opp. sic due negationes faciunt
vnam affirmationem: vt. ff. de verbo. signi. l. duobus verbis ne
gatiuis. Sed hic in prin. ponitur vna ibi nec ex vera et alia po
nitur in ver. improbe. ergo ambab⁹ ponderatis innuere videtur
iste tex. qd probe retinere pōt: at hoc falsum: vt. ff. eo. l. si ex stipu
latione. et infra vnde vi. l. si quis in tantam. cum si. ergo etc. Sol.
exponēdo improbe id est improbum esset si retineret etc. vel dic
quod ponuntur hic circa diuersa: et verbum impune regitur a
verbo potest ex parte post et non ex parte ante. et sic nec ex vero
quasi dicat nedum ex ficto pōt retinere improbe. i. cum illa im
probitate qua possessionem nactus est. Sed alia lra h3 probe.
et tūc nō ob. cōtrarium. ¶ Sed tunc opp. q. qd talis ingressio et
possessio nō d3 dici improba. vt. s. eo. l. minus instructus. Sol.
qd hic 3 voluntatē vēditoris intrauit. ibi sm eius voluntatem
vt sequitur in gl. ¶ Sed tunc. iij. op. si cōtra voluntatē non pro
pterea d3 dici improba possessio: qr furtum non committit qui
post precium solutū rem emptā surripit. vt. ff. de fur. l. cum qui.
§. i. et cum surripiēs contra voluntatē dicit facere. vt. ff. de fur. l. q
vas. §. vetare. Sol. vt sequit in glo. vsq; ad fi. s qd ista stāt simul
vt non teneat furti: vt ibi et cum iniusta sit possessio vt hic. Alia
sol. aliter videlz qd hic non erat preciū solutum: ideo improbe
fecit: secus si preciū iam soluisset: vt in 3rio. Ista solu. non valet
in casu nro in quo gl. supposuit qd hic fecit 3 voluntatem ven
dentis: et sic possessio est vitiosa. vt. l. fundi. in fi. ff. eod. et sic solu.
gloss. tutior. ¶ Tamen vt hec materia magis clareat dic aut is
qui possidebat non tenebat ingredienti vel apprehēdendi pos
sessionē tradere: et tunc presumitur inuitus et sic iniusta est pos
sessio. vt. ff. eod. l. clā possidere. in princi. et. ff. de ser. vr. pre. l. iniu
stum. et. ff. de fur. lege qui vas. §. vetare. Aut tenebatur ei posses
sionem tradere: et tunc aut interuenit eius licentia expressa: et
tunc non est vitiosa. l3 postea eā dicat. argu. j. de pig. l. credito
res. et. ff. eo. l. si ex stipulatione. a sensu cōtrario et maxime qn con
stituit se possidere noie emptoris donec possessionem eius acce
perit corporalem. vt no. s. eod. l. minus. et. ff. de pac. l. ab. emptio
ne. Aut illius voluntas expressa non interuenit: sed expressa cō
dictio: et tunc possessio est improba et vitiosa vt hic cum glossa. et
ff. eo. l. fundi. in fi. Aut neuter eorum interuenit: et tunc aut sci
uit et tacuit et habetur pro consentiente: quia erat obligatus
tradere

tradere. vt. ꝭ. co. l. minus instructus. Aut ignorauit: ⁊ tūc si preciū nudum erat solutum hꝫ pro ꝯdicente. ⁊ sic improba est possessio: q꞉ prius non tenebaꝛ ei tradere. vt. l. iulius. §. offerri. ff. de ac. emp. ⁊ ita pōt intelligi. l. ista. aut preciū erat iam solutū: ⁊ tūc Dy. vt in hoc passu varia sicut nā qñꝙ dicit qd possessio est vitiosa ⁊ motus fuit per. d. l. si ex stipulatiōe. ff. i. naꝫ inqt ipse vēdiꝫ erat ibi in mora tradēdi vt ibi. cū ibi dī qd si emptor ingreditur sine eius volūtate predo est sed in mora non pōt esse vēditor nisi soluto pcio. vt. l. iulia. §. offerri. ff. de ac. emp. ergo ibi casus quod predo est ⁊ sic possessio vitiosa lꝫ pciū sit solutum ⁊ hec est fortis ratio. Inducit pro ista parte Cy. q꞉ stipulator vel legatarius ad nullū pciū soluēdum teneꝛ ⁊ tñ pmissor sit in mora tradendi stipulator postea ingrediēs sine ei⁹ voluntate est predo. vt. d. l. si ex stipulatiōe. i. respōd. ergo ⁊c. Et idē in legatario subtrahēte rē legatā post apprehēsionē factā p hēdē. vt. l. nō est dubiū. ꝭ. de le. lꝫ aliud est in apprehēsione per hēdē nōdū facta. vt. ff. quorū le. l. i. §. qd aūt. qñ dicit qd possessio nō est vitiosa per. d. l. cū qui. §. i. ff. de fur. ⁊ q꞉ regula iuris est qd nemo pdo est q pciū numerauit. vt. ff. de reg. iur. l. nemo pdo est. in hāc secūdā inclinat glo. in. d. l. si ex stipulatiōe. ⁊ eam tenet clarius gl. iij. in. l. hec si res. ff. de rei vēdi. lꝫ Cy. inclinat in primam ptem. ⁊ allegat etiam glo. in. d. l. nemo. ¶ Ego cōcordo sic opi. Aut emptor petijt a ven-
a ditore vt rē sibi traderet vel in possessionē induceret vel licentiam[a] sibi ingrediendi vel accipiendi daret. ⁊ ille non dedit seu distulit ⁊ tunc vera est opini. prima vt postea sine alia volūtate venditoris possessio accepta sit vitiosa. ⁊ ita loquitur. l. si ex stipulatione
b nam ibi erat in mora nō tantum,[b] re ipsa p precij solutionē sed per interpellationē. Aut emptor pdictorum aliqd non petijt. et tunc nō sit predo. vt. d. l. nemo. ⁊ in gl. ꝭ. alle. ¶ Nec ob. quod p solutionem pcij mora sit commissa re ipsa. vt. l. curabit. ꝭ. de acti. empti. quia verum quo ad fructus nō quo ad faciēdum possessionem quam emptor nāciscitur vitiosaꝫ. Itē illud in fauorē emptoris qd nō dꝫ in eius lesionē redūdare. ratio dñe est qd quādo error alterum eorum petijt. ⁊ venditor nō fecit licet distulit vel tacuit qdam quasi cōtradictio p tunc insurgit. ⁊ emptor etiam vꝫ quasi fateri qd cum illi⁹ voluntate ⁊ non aliter vult possessionem accipere que omnia cessant qñ nihil horum petijt

1 ☞ Vsucapio legitime incboata pcedit nisi interrupta fuerit.
2 Interruptio prescriptionis inducitur per litis cōtestationem.
Interruptio ciuilis que animo retinetur an sufficiat quātum ad effectum vsucapiendi.
Vsucapio an interrūpaꝛ per litis ꝯtestationē sicut prescriptio.
Interruptio ciuilis que fit per litem cōtestatam an prosit omnibus aut solū interrumpenti.
Possessio ciuilis an possit queri sine naturali vel econtra.

1 NEmo. Casus. † vsucapio legitime incboata pcedit nisi interrupta fuerit. h. d. Supter. ibi in iudicium deducta. qd fit p litis ꝯtestationem vt in aut. de lit. §. omnes. ⁊. l. quo ⁊ qui in. aut. q semel. ⁊ sic nō ob. ff. p emp. l. alienā. q ibi denūciatio interuenit extra iudiciū. vt. j. ti. i. l. i. nec ob. ꝭ. ti. i. l. i. §. hoc tātūmodo. vbi superueniens scientia non impedit vsucapionē: q꞉ verum litis ꝯtestatio
2 ne non interueniēte. als sic vt hic fine cyni. ¶ † Nu. qd p litis contestationem inducit interruptio prescriptionis. ¶ Et est quedam interruptio ciuilis. Alia est naturalis quando quis deijcitur de re mobili vel quando res mobiles arripiuntur ei. vt. l. naturaliter. de vsucap. ¶ Queritur pro positione casus an hec l. loquaꝛ in possessione querenda vel retinēda. ⁊ dixit Accur. quod de aquirenda ⁊ tunc q꞉ iste textus videbatur sue opinio obstare que est qd vna tantum sit species possessiōis ipse respōdet. vt. l. § ⁊ iij. glo. in princi. continetur. Jo. vero legit in possessiōe quesita. ⁊ hec lec. melior propter interruptionē vsucapionis de qua hic in si. loquiꝛ que pcedit hic in quesita tantū. ⁊ dicebat Jo. dupli-
c cem esse[c] speciem possessionis aliam naturalē que corpore tantimo queritur. Aliam ciuilem que animo dum sum extra fundū retinetur. et hec est tutior opi. vt late declaraui. ꝭ. co. l. licet vbi
3 vide. ¶ † Querit glo. iij. an ciuilis que animo retinetur sufficiat quantum ad effectum vsucapiendi. et dicit qd sic et bene. nam casus est in rebus mobilibus. ff. eo. l. i. §. per seruum q in fuga. ⁊. ff. de diuer. ⁊ tēp. pscri. l. in actione. et de fur. l. serui et filij. §. fi. in rebus immobilibus est casus in. l. qui fundum in prin. ff. de vsuc. pro emp. de naturali aūt sola dic vt dixi. ꝭ. co. l. licet. in quinto q
4 sito. ¶ † Tunc quero an eodem modo interrumpatur vsucapio per litis cōtestationem sicut prescriptio. ⁊ dicit glo. qd nō q꞉ prescriptio interrumpitur quo ad cursum ⁊ quo ad effectum sed vsucapio nō quo ad cursum licet sic quo ad effectum. vt. ff. de rei vend. si post acceptam. ⁊ ibi glo. reddit rationem: quia possessio est vilis ⁊ abiecta. vt. ff. eo. de. l. si rem mobilem. lꝫ hec ratio reprobatur: quia potius conclusit ad propositum: quia quanto vilior tanto fortius debet interrumpere et quo ad cursum nisi forsan dicere voluisset quod ideo de eius cursu nō fuit curatum arg. j. de adul. l. que adulterum. ideo doct. dicunt quod ratio est quia vsucapio est inuenta mero fauore possidentis: sed prescriptio longi tpis partim odio ⁊ partim fauore ⁊ prescriptio. xxx. ann. mero odio. vt. ꝭ. de edi. di. adri. l. fi. ideo vsucapiōi magis fauetur quā prescriptioni lōgi tēporis. ⁊ isti magis fauēt per illā partē fauoris quā per prescriptionem. xxx. an que per citationem solam interrūpitur ppter eius merū odiū. vt. l. sicut. j. de prescrip. xxx. an. ¶ Et iō. gl. quarta hic male dicit que dicit qd hodie in pscrip. lōg. temp. sola missio executoris sufficit qd est falsum: q꞉ illa. l. sic loquiꝛ in pscrip mere odiosa ⁊ que tuetur male fidei pos-
5 sessorem ¶ † Quero successiue an hec ciuilis interruptio q fit p lit. cōte. psit oībus an solū interrūpenti. ⁊ gl rñdet ⁊ hñ qd solū interrūpenti iō non phibetur priora vsucapere interim contra dominiū. vt. ꝭ. de diuer. ⁊ tempo. presc. l. intra. ⁊. ff. si de stat. defunc. l. pscriptio. lꝫ naturalis que fit p deiectionē prodest oībus. vt. ff. de vsuc. l. naturaliter. ¶ Or not. q꞉ lit. cōte. facit quē nō cēseri possessorem quo ad prescriptionē quid quo ad fatalitatē. et glo quo ad fructus distinguit. aut ex hoc superuenit ei sciētia rei aliene vel nō de quo latius dic vt dixi in. l. certū. ꝭ. de rei vendic.
6 circa princip. dic vt in gl. ¶ † Quero an ciuilis possessio sine naturali vel econtra possit qri. ⁊ gl. fi. hic rñdet qd sic si tradēs tantum alteram partē habet quā tradit. Sed doct. idē si vtraqꝫ habet. vt. ff. de preca. l. ⁊ habet. §. cum qui. ¶ Sed tunc quero qualiter sola ciuilis traditur: q꞉ de naturali satis per se ptꝫ ⁊ de naturali translata loquitur. §. cum qui. merito igitur quero de ciuili tantum ⁊ gl. ꝭ. ver. in rem actio. l. ij. ponit vnū modū. s. inducendi in possessionem rei animo ciuilē tantū transferēdi. ⁊ illam gl. teneo cordi. ¶ Alium modum ponit gl. ꝭ. cod. l. minus. et clarius in. l. ab emptio. ff. de pac. videlicet per constitutum puto et per cessionē sic. vt cetera iura et actiones.

a ☞ Licentiam. Bald. hic dicit qd cōiter notarij apponunt in instrūtis dedit licentiā intrandi ⁊ apprehendendi sua propria autoritate. que clausula quid operetur not. in trac. clausularū. in clau. cōtrac. in ver. licentiam creditori ⁊ de illa per Bart in. l. ij. nu. xiij. in iij. q. prin. versicu. iij. principaliter quero. ⁊ ibi posui in addi. ad ipsum in ver. tale ins. ꝭ. de pigno.

1 ☞ Vitia rerum res ipsas comitantur siue transeant ad vniuersalem siue ad singularem successorem.
2 Successor qui habuit malam fidem an vsucapiat si defunctus habuit bonam fidem.

1 VItia. ¶ † Not. qd vitia rerū res ipsas comitātur siue trāseāt ad vniuersalē siue ad singularem successorem. ¶ Ne igiꝛ procedam⁹ in equiuoco: vel sub verborū inuoluere quero q dicantur vitia realia. et dicit glo. qd vitium furti ⁊ hoc clarū. ¶ Item violentia. ⁊ intellige de violētia expulsiua vel ablatiua. vt insti. d vsu. §. furtiue. ⁊. ꝭ. de vsuca. p emp. l. fi. si ptē. nō cōpulsiua q꞉ illa voluntatē habet annexā: vt. ꝭ. qd me. cā. si vi. ⁊. ff. qd me. causa. l. metū. §. violenti. ¶ Itē res data presidi contra. l. iulia. repetūdarū. ideo phibetur vsuc. vt. ff. ad. l. iul. repe. l. penult. ¶ Quedam alia dicit gl. sunt quasi realia. vt quomodo potius fauore psone quā rei ipeditur vsucapio vt in rebus pupilli. ff. de acqui. rer. do. l. bo. fi. ⁊ in reb⁹ fisci. vt. ꝭ. eo. de suc. l. ij. pridē. ⁊. ff. de vsuca. l. vbi. §. i. ⁊ insti de vsu. §. res fisci. lꝫ glo. ista allegat. §. aliquādu. ⁊ male. ¶ Idē dicit gl. sunt de quibus dubitatur. ⁊ pri-
d mo dubitatū fuit de possessione precaria.[d] ⁊ Rog. dicit precarium esse vitiū per. l. pōpo. §. cū quis. ff. eo. sed gl. tenet contra q꞉ precaria possessio est ista vt. ff. commu. diui. l. cōi diui. § inter pdones. ⁊. ff. de publi. l. queciꝙ. §. i. Et ad cōtrariū aliter non respondet hic lꝫ in cōtrario sic videlicet qd ibi non ponit p vitio reali: sed personali: quia scientiam habet rei aliene: ideo non vsucapit. ¶ Item dubitatur de clandestina possessione. rñ. idē dixit per dictum. §. cum quis. ¶ Sed glo. reprobat dicens esse vitium personale ppter scientiam rei aliene que impedit eum vsucapere: ⁊ pro hoc inducit: q꞉ lege non dicitur qd res clandestina sit violenta sed possessio sic: vt. ff. eo. l. clam possidere. Sed ratio ista modicum facit videlicet: quia nec dicꝛ qd res sit violenta lꝫ possessio ⁊ tamē est vitium reale dictum tamen glo. videꝛ verū p l. furtum. §. si cōiuncto. l. seq. ff. de vsuca. ibi permittitur singulariter successionem prescribere qd non fateret si clandestinum vitium rei esset vt patet in re furtiua et violenta. ¶ Sed dubium est quid de vitio litigiosi. et dicit Cy. qd est vitium psonale vt. j.
e ti. i. l. i. ¶ Nūc quero que sint vitia psonalia[e] ⁊ dicit gloss. quod dolus: mala fides ⁊ scientia rei aliene: ⁊ ita concordant oēs. Et quia oia ista vitia impediunt rem vsucapi in persona principali qui fuit causa hui⁹ vitij. ¶ Videamus quid in quolibet eius successore. Et dicit gl. qd vbi sit aliqd vitiū reale tunc: q꞉ est affecta nec successor vniuersalis pōt vsucapere vt hic nec singularis vt insti. de vsuc. §. furtiue. ⁊. ꝭ. de vsucap. pro empto. l. si partem Nec huic ob. ff. de acq. rer. do. l. bone fidei. §. pen. quia ibi quoad fructus vbi aūt sit vitiū personale distingue aut successor est singularis ⁊ tunc aut vult vti successione autoris sui: ⁊ tunc ei nocet vt. ff. eo. l. pompo. §. cum qui. et. j. titul. j. l. i. a sensu contrario ⁊c.

b ¶ Mora nō tantū. adde Soc. ꝯs. etiā ici. nō potuissent circa mediū ꝟ. col. in pria pte cha. clxxvi. ⁊ in iij. co. cha. clxxvi. Itē adeo q vbi nulla est petitio ibi nulla cē mora pt vt plene p predictis Soc. ꝯs. clxxx. in cip. diligēter pdicti narratiōe. vꝫ iō. etiā excusaꝛ l. ij. pte chart. iij.

c ¶ Duplicem eē. Adde glo. et ibi Bart. in. l. i. ff. de acq. pos. Bar. in l. si vt certo in. §. si duob⁹. ff. cōmodati. in. iij. q.

☞ Addō de hoc olno q no. l apo. ad istū i. l. lꝫ. nu. xiij. ꝟ. alij. igiꝛ vt martinus. l apo. in versi. duas eē species. ꝭ. co.

d ☞ De possessiōe pcaria. Bal. i. l. pō. §. cū qs. ff. e. dicit qd possidēs pcaria sūputat seduꝫ qd hꝫ titulū lꝫ si sciat se pcario possidere pscribat i hoc dubitat: q꞉ cū possideat alieno nole ⁊ scienter nullo mō vꝫ posse prescribere. text. i. l. male agi. j. de pscript. xxx. anno

e ¶ Vitia psonalia. Adde. l. qd ipsis. ff. de regu. iur. l. sed et si res ff. de publi. gl. in l. cū q in. §. l hoc ff de dona. et i. l. doli. et ibi Bar. ff. de acqui. rer. dom.

Aut non vult vti illius adminiculo: sed vult incipere a se: et hic de iure antiquo ꝛ nouo codicis poterat: vt. ff. de diuer. et tempo. prescrip. l. an vitium. et. j. titu. j. l. j. hodie non potest: vt. j. tit. pri mo aut. male fidei. ꝛ hoc vult glo. vsq ad versi. porro. que omit to que est interpositio, vsq ad ver. finautē. Aut successor est vni a uersalis[a] et tunc aut est suus heres ꝛ et indistincte nocet. argu. l. in suis. ff. de liber. ꝛ posthu. Aut est extraneus: et tunc aut vult vti accessione defuncti: et etiā nocet aut vult incipere a se: et hic fuerunt opi. Nam mar. qd pōt. vt. j. ti. j. l. j. Glo. qd non. vt. s. e. de vsucap. l. fi. in fi. ꝛ de diuer. ꝛ temp. prescri. l. cum heres. ꝛ lati⁹ disputauit gl. s. de vsuca. pro herede. l. fin. et hec vera ꝛ maxime hodie per aut. male fidei. j. titu. j. per quam ois. s. executio et vna sola remanet conclusio vez. quod indistincte malafides autoris quemlibet eius successorem impedit prescribere spacio longi tē poris vel maioris. ¶ Nam reuertor ad illam interpositionem quā omisi: et quero an de vitio autoris possit excipi contra suc cessorem in iudicio agentem ꝛ hic aut est vlis ꝛ pōt quia vna et eadem persona censetur cum defuncto. vt in aut. de iureiurand. a mo. prestito. in princi. ꝛ argu. j. de fruc. et lit. expē. l. ij. aut est suc cessor singularis: et tunc aut habet lucratiuam causam vel qua si et nocet: vt in glo. ¶ Aut habet onerosam ꝛ tunc si vtitur ad miniculo sui autoris et nocet: aut non vtitur eius adminiculo ꝛ tūc aut eius res reuersura est ad dolosum et nocet ꝛ sic excipi pōt aut nō etiā ad eum reuersura: et non nocet: hec omnia habentur. ff. de do. l. apud celsum. §. de autoris. et. §. si quis. et. §. legitimus et hec omnia in gloss. quam Dyn. posuit. ff. de noua. l. doli. vbi per eum vide ꝛc. vide aliqua que circa hec dixi in lege qui stipen 2 dia. s. de precar. ¶ † Ultimo queri posset et contra istam. l. si de functus habuit bonam fidem et successor malam an successor vsu capiat: de hoc remitto ad textum et gloss. et quod ibi dixi. s. tit. j. l. j. §. hoc tantummodo.

1 ¶ Dolus procuratoris possessionem delinquentis nō nocet domino.

2 Mala electio est in culpa.

Ex libris. Primo prudet dñs in possessio ne q̄sicatā ꝫ ingredientē quā ꝫtra possessorem deserentem. Scdo ꝫtrā punitionē facit in possessiōe querēda. Tertio rōnem ꝫtre prouisionis as singat. Quarto contra eos qui querere neglexerunt remedium adhibet. scda ibi: sinautem. tertia ibi: hoc etenim. quarta ibi: sal ua videlz. ¶ Casus si possidens alteri possessionem deserat vel aliꝗ pdat domino in possessione preiudiciū nō generat: ꝛ nihilo minus omnem iacturam ex hoc contingentem ei resarcire tene tur in querenda aūt possessione pōt vnusquisq negligenter se ha bens preiudicare ei cui querere debuit licet ad alius interesse. te 1 neri possit. h. d. ¶ † Not. q dolus procuratoris[b] possessionem b delinquentis non nocet dño et est ratio ne alteri per alterū iniq̄ conditio afferatur: vt. j. vñ vi. l. meminerint. ꝛ. ff. de reg. iur. l. non debet. ¶ Secundo no. quod seruus vel procurator licet nō pre iudicet domino in quesitis preiudicat tamē in querendis. est ratio q2 in primo casu tractatur de damno vitando: in scdo de lucro capiēdo et non est par ratio ꝛc. vt. s. de iu. delib. l. fi. §. licentia. 2 ¶ † Tertio qd mala electio est in culpa. concor. ff. loca. l. cum in plures. §. seruum. ff. de institu. l. sed et si quis. Pro declaratione minorum quero quis dicatur colonus vel inquilin⁹. et dicit gl. j. colonus in villa sed inquilinus in ciuitate: sed dic inclu⁹ vt dixi s. eo. l. cum nemo. vbi glo. idem not. qd hic. Item quero an hec lex habeat locū tā in re mobili quā immobili: ꝛ dic qd sic: vt in gl. ij. ¶ Nunc venio ad oppositiones. text. iste in possessione iā quesita dicat qd nihil penitus dño preiudicium generetur p qd innuere videtur quod dñs possessionem non perdat sed hoc fal sum: vt. ff. eo. l. ij. §. quod si seruus. ꝛ. l. peregre. §. qbus. et. l. si de eo. §. j. Gl. sol. pluribus modis. Primo modo qd hec corrigat il las fm Mar. qd non placuit aliꝗs per. l. precipimus. j. de ap. ꝛ p l. j. de inoff. do. ideo Ja. Bal. dixit supra qd hic in dño in quo nō preiudicat: ibi in possessione in qua preiudicat. sed tunc hec. l. nō esset situata sub congruo tit. preterea sicut versicul. sinautem. lo quitur in possessione ita precedens pars: alias aduersatio nō es set bona. Item hec. l. de indubitabili fuisset. Aliꝗ vt Bul. dixe runt qd possessionez perdit ipso iure vt in contrariꝗs: sed p10 p dita non habetur q2 cōditionem hz ex. l. ista ad illam recuperā dam quam primo non habebat: ꝛ sic hic considerauit effectum recuperationis non factum perditionis. Istam sol. reprobat e videtur Cy. ex eo quod condictio ex lege est remedium subsidia rium: vt. ff. de condi. ex lege. l. j. Sed olim perdebat quia colon⁹ deijcitur vel cum dominus ad fundum venit et non admittitur vel non venit quia suspicatus est se posse repelli dantur interdi cta de quibus. s. eodem lege si nulla. in glo. fin. ergo condi. ex. l. ista non fuit necessaria cum haberet alia remedia licet Bul. ne gauerit alia remedia competere. ¶ Ego etiam reprobo alia re c tione, q2 ei repugnat hec litera tam in verbo nihil[c] qd omne ex

cludit. dic vt. ff. eo. l. naturaliter. §. nihil. ꝛ. ff. de cap. l. nihil. quaz in verbo penitus qd ipso iure preiudiciū excludit: vt institu. de d dona. §. est et aliud. ꝛ. j. de gladia. penitus[d] tollen. in rubrica lib. xj. ꝛ clarius. extra de offi. ordi. c. ordinariꝗ. in fin. ꝛ ibi gloss. facit qd no. verbo funditus. s. de sac. san. eccl. l. decernimus. Ideo for te. Jo. aliter et quarto soluit: vt sequit in gloss. videlicet qd qua tuor sunt casus. vnus cū colonus declinauit possessionem: alius cum perdidit: ꝛ isti duo casus ponunt in hac. l. in quibus nec p istā legē nec de iure perditur possessio: vt. l. cum quis. ff. de dolo qd subiungit glo. intelligendum, et de ciuili, quā dñs, animo reti nebat naturalē aūt quā per colonū retinebat perdit statim si a nimo deserēde possessiōis descēdit seu delinqt vel pdit qd in du bio p̄sumendū est si cū tota familia descēdebat ita qd nullus re manet per quē naturalis retineat: ꝛ hoc vult glo. in. d. l. si qs. In hac aūt naturali si sit derelicta vel perdicta impossibile foret qd dñs p̄iudiciū missionis non pateret. Sed in sua ciuili nullū pati tur quia illam retinet siue null⁹ ingredit siue ingrediat quādiu non sit deiectus vel nō suspicat se posse repelli: vbi autē alterus eorum interuenerit ciuilem quam retinuit perdit: vt. ff. eo. l. si id qd. §. si. sed p hāc. l. recuperabit vt inquit hec glo. notan. ¶ Aliꝗ duo casus sunt de iure antiquo premissi: videlicet cum colonus c deijcitur[e] vel sponte sua alteri tradit ꝛ istis duobus casibus do minus nedū naturalez perdit sed oino possidere desiit ꝛ sic ci uilē quā per retinebat amittit: vt. l. iii. ꝫ alleg. et ista est diuersi tas quam facit ista gloss. si bene perspiciat ꝛ intellige qd ciuilez pdit ignorans colonū deiectū eē vel alteri spōte tradidisse. vt. ff. eo. l. peregre. §. quibus licet secus esset qn non per colonum sed per seipsum dominū possideret ꝛ eo absente ꝛ sic ciuilē retinen te alius ingreditur et corpore possideret quia tunc per illam cor poralē possessionem ꝛ ingressum ciuilem suam nō perdit donec suspicaretur se posse repelli vel veniēs ad fundum deijciatur: vt d. §. qbus. in fi. cum seq. ꝛ hec differentia est multū notanda. Cū ista so. pertrāsiuit Jac. bu. ꝛ dñs meus ꝛ cuz ea transit bar. in. d. l. peregre. § qbus nō tū Jo. hū declarat ꝛ ibi glo. huius differē tie ratione assignat videlz q2 quādo possideo naturaliter per co lonum ciuilis sequitur naturalem quā retineo p colonū ¶ Sz replicabis tu cur nō sequitur ita naturalē quādo per me possi debam. et ego rñdeo quia tunc cum absens eram nec per me nec per aliū possidebam: vnde sequi nō pōt qd nō est nec erat ¶ Sz hic attende quia licet hec sol. Jo. sit in cōi vsu tamē Pet. quem secutus est Cy. dicit qd et nō ptz. Primo quia in casu quo colo nus derelinquit possessionem fatet quod si nullus ingredit dñs ciuilem suam retinet sed cum aliquis ingreditur dñs etiā igno rans ciuilem perdit: vt. d. l. peregre. §. quibus. et. l. si de eo. §. i. in fin. nam illa clausula ad vtrunq casum refertur ergo cuz hec lex loquatur alio ingrediente necessario habemus dicere quod in hoc casu hec lex illas corrigit. ¶ Secundo inquit ipse cum pro dere respectu certe persōe sit quasi tradere ei cui prodit. lz corpo raliter non tradit sed inde discedit vt ille ingrediatur vt sic pro quasi traditione habetur vt dicimus quando seruus conuenien tibus oculis nummos eius tradit alteri causa conditionis im plende: vt. ff. de conditio. ob causam. l. ariia. §. final. idem debe mus iudicare hodie de eo qui tradit quod de eo qui prodit. ¶ Confirma hoc ex eo quia licet hec lex. de tradente non faciat expressam mentionem tamen per identitatem rationis idem de bemus dicere quod de prodente et multomagis in eo quam in simpliciter discedente et relinquente argu. l. illud. ff. ad. l. aquili. ¶ Sed ratio huius noui statuti est ne per colonum vel seruum in possessione quesita fiat preiudicium domino et hec ratio ita in tradente sicut in delinquente vel prodente locum habet imo multomagis ergo ꝛc. Et p hoc accedat qd dixi in. l. ij. s. de nox. vbi tenui quod propter omnimodam rōnem vel rōnis maiori tatem correctio in vno casu vendicat sibi locum et in alio: et ibi allegauit text. et gloss. ꝛ autoritates doctorum ideo et hanc opi. sequor quam Cy. dixit modernos tenere. ¶ Unum addo quod Pet. ꝛ Cy. non bene ponderauerunt hic dicta per Jo. quia nō in olbus his reprehendissent eum: nam et Joan. vult qd hec lex corrigat antiquas in simplr discedēte seu relinquente ꝛ ita decla rauit cū supra. In pdēte vo dicit hāc. l. hoc nouū inducere q2 de pdēte leges antiq nō disponūt: in tradēte vel deiecto voluit le ges ātiqs remanere. ¶ Addit q solū vnū Petr⁹ ꝛ aliꝗ nedū qd etiā in tradēte. ll. antiq sunt correcte nō q statī p illi⁹ igressus dñs suā ciuilē perdat qd olīz ignorans perdebat: et hāc ptē vt dixi ergo sequor et hoc propter indentitatem imo et maioritatē rationis: secundo quia antiquitus colonum exire et alium in gredi vel colonum tradere equipatabantur vt dominus statim suam ciuilem perderet: ergo et in hac prouisione equiparantur Nec ob. si diceres qd casus quando colonus erat deiectus equi parabatur his vt dñs statim perderet ciuilez. Et ergo rñdeo qd illud erat qd mediante colono dominus deiectus dicitur et fa ctum coloni non inueniebat vnde casus ille remanet incorrec tus. ¶ Tertio mouet ex significato generali huius verbi pro

derit

a ¶ Aut successor est vniuersalis. adde soc. ꝯsi. lxj. inci. in p̄senti cō sultatiōe. v. scdo obꝗcit circa me diū. i prima pte chart. cvj.

b ¶ Dol⁹ procura toris. adō. l. si p curator. ff. de do lo. gl. l. c. j. vt lit. nō ꝯte. Inn. l. c. cū olim. de caus. pos. ꝛ pprie. nisi quatenus est fa ctus locupletior ff. quo ex facto tu. l. dolus. ꝛ. l. si tutor.

c ¶ In vbo nihil. adde soc. ꝯs. xxj. inci. visis ꝛ dili gēter lectis. ver. vez p̄dictis non circa fi. l. pria pte chart. xxxvij.

d ¶ In vbo peni tus. adde soc. cō sil. xxj. inci. vt. s. eo. versi. ꝛ loco.

e ¶ Cuz colonus deꝗcit. adō. So ci. ꝯs. xlvij. inci. pro p̄sentis con sultatiōis v. po stremo. cir. prin. in. i. pte char. xc. ꝛ ꝯsil. xviij. inci. p̄sequēdo ordi nē. vs. nec obstat si diceret in. d. p te char. xxxj.

a derit[a] dupliciter proditur. Uno mo exeundo ex certa persona
cui forte nocumentum fecit ingrediebatur. Alio mo si tractatu
habito cum certa persona manualiter illi rem tradidit vel possessionem
sessionem linquit vel adhuc eo ibi existente illum sponte ingredi pmit
tit et sponte recedit. omnibus his modis colonus perdit et proditor
dicitur. et ita cois usus loquendi se hz quem sequi debemus vt. l. cum
de lanionis. §. asina. ff. de fun. instru. et probantur hec significata
. que res expor. no de. l. §. et. j. de his qui se deferunt. l. i. lib. x. et ff.
de pe. l. si quis aliqd. §. miles. et ff. de re. mil. l. omne delictum. §.
exploratores. et l. proditores. licet et alia significata habeat ver
b bum prodere[b] que no attingunt casum nostrum de quibus habes
in tex. et gl. in c. nolite. xi. q. iij. et xl. di. clericis. et ibi bona. glo. de
proditore. ¶ Iuxta hec quero pone qd colonus no exiuit sed con
stituit se possidere noie illius tertij in quem transferre voluit dominium
an tunc dns suam possessionem olim perdebat et videtur qz sic: qz
per constitutum transfertur possessio et retrotradita dicitur. vt no.
c . co. l. minus. et ff. de pac. l. ab emptione. sed illud fatetur Bart.[c]
verum quando dns est ille qui sic constituit se possidere no quando
do colonus. ar. l. quamuis. §. i. ff. eo. et ita not. ipse ibi et in eo ti. l.
iij. §. qd si seruus. qd est valde notandum. et potissime qz gl. in d.
§. i. videtur huic dicto repugnare. sed ipse dicit qd illa no fuit ra
tio illius. l. qui soluendo pecuniam primo locari no habuit ani
mum priuandi dominum sua possessione: sz fruct. qz in possessio
ne permansit et ficta traditio in eo non sufficit. cogita: quia dictum
est notabile.

¶ De prescrip. long. temp. x. vel. xx. an. Rubrica.

¶ Continua rubricam vt in glo.

1 ¶ Mala fides autoris non impedit prescriptionem longi tem
poris in personam emptoris a se prescriptionem incohantis.
2 Prescriptio longi temporis requirit titulum et bonam fidem.
3 Res pot transire ad noua dominia nec est necessaria pscriptio.
4 Uiginti an in prescribendo semper sunt necessarij.
5 Possessor nouus an no prescribit nisi titulum habeat.
6 Mala fides autoris an noceat priori.

Cum post. Prio vnum dictum in nouo possessore cum eius rone re
strictiua. Scdo aliud dcm i antiquo priore. Ter
tio extensio. Scda ibi: qd si prior. Tertia ibi: qd
1 est. ¶ Casus. tunc isto mala fides auctoris non
impedit prescriptionem lon. temp. i persona empto
2 ris a se pscriptionem icohantis. h. d. ¶ † No. vltra predicta qz
d prescriptio longi temporis[d] requirit titulum et bonam fidez.
¶ Item qd vitium autoris nocet qn qs vtitur accessione illius.
e ¶ Item qd rd restringit dictum fm se. ¶ Itē no. qz li. cōte.[e] ne
dum interrūpit pscriptionem sz etiā ppetuat actionē in. xl. annis
vt hic in fi. nā licet pereat instātia no sufficit possessionez adhuc
possidere p longū tps. ¶ Itē no. qd hec interruptio ciuilis pso
nā no egreditur ideo in psona successoris actionē no ppetuat vt
hic. ¶ Itē respublica et priuatus ambulant paribus passibus ni
si de priuilegio doceatur vt hic in g. et. . de pe. her. l. i. et ibi dixi
¶ Opp. sic lex. dicit post motā questionē. et no declarat qn nos
omittit in incerto cōtra. §. quibus. . de no. codi. cōpo. Dunis
timore gl. declarat. s. p. lit. cōte. vt . si. reg. l. iij. et bene dicit quia vl
instantia cause no posset dici finita. vt. . de iu. l. pperandū. §. i. et
ij. Nec pscriptio interrupta vt in. l. seq. vt. . in tit. i. l. nemo. in fin.
3 ¶ Opp. ij. qd ad noua dnia possit res trāsire nec sit necessaria
pscriptio ex quo omissa est qstio. vt. . de pac. l. postq lit. Sol.
qd illud verū si liti et cause renunciassent. et sic rem remisissent. sz
in casu nostro questio fuit omissa no aut res remissa. ¶ Tunc
oppo. iij. per lit. cōte. facta est res litigiosa: vt. j. de lite pendente
et p zns vitiosa sed rei vitiū impedit rem pscri. vt. . tit. i. l. vitia.
ergo male hic dicit. qz pscribi possit. Sol. vt sequitur in gl. vide
licet qd vitiū litigiosi no durabat: qz finita erat instantia. et hoc
vult gl. vsqz ad ver. vel dic. ¶ No. igitur gl. que firmat qd finita
instantia no durat vitium litigiosi. Sed contra tenuit. . de iu. l.
pperandū. §. et si quidē. in gl. ibi signata sup verbo fugientē. sed
hec vera per istā tex. qz in aut. de liti. exigit litem pēdere. et ne
etiā solutio videretur nimis hāc. l. restringere dicit gl. ego possum
etiā intelligere qd hic lis pendebat et qd hic dicit qz questio fuit
odmissa intelligo ad tpa. et ad zrariū respondet qd vitiū litigio
si no afficit rem sed personam. et subiungit gl. vt diximus in . d.
l. vitia sed certe gl. ibi de hoc vitio nihil dixit. vnde gl. not. et ibi
hoc firmat Cy. et hic est casus fm istā lec. sed huic lec. et solutioni
obstat. j. de litig. l. lite pendēte. vbi dr qd lite pendente no potest
f alienari. Ergo nec pscribi[f] qz spes alienationis et qz titulus defi
cit sine quo no pcedit prescriptio. vt. j. eo. l. diutina. et hoc cōtra
format gl. ante pe. ¶ Et sol. qd illa argumētatio no semp valet
p. l. si fundū. ff. de fun. do. sed ista rnsio nihil valet: qz ibi ad pscri
ptionē iam incohoatā perficiendam que ab eodē hic non perficit

a ¶ Uerbi prodere. Adde. l. priuatorum. C. de iurisdi. omn. iudi.
b ¶ Uerbum pdere. Adde. c. sacerdos de pe. di. vi. Io. an. in c. p humani. de homi. li.
vi. in nouella. Bar. in. l. respiciendū. in. §. delinquit. ff. de pe. bal. in c. i. q. mo. feu. ami.
in vsi. feu. Ang. in disputatione incip. duo nobiles Itali.
c ¶ Sed illud fatetur Bar. Adde eundem Bar. in. l. qd meo. in prin. ff. eo. et in. l. i. §. no aūt aliij. ff. de vi et vi ar. et Bal. i. l. vnde testiū. . de iur. et fac. ignor.

vt in ver. qd si possessor. Nos de incohoāda que no impeditur a
diuersa velut hic in prin. Quare gl. addit aliam solutionē vide
licet qd hic no fuit res litigiosa qd est verum scdm precedentem
lect. sed litigiosa est fm secundam lect. in contra. ob. ideo pe. vo
lens hāc scdam lec. defendere dixit qd licet hic deficiat tit. tamē
iustus error hic interuenit qd pro titulo habetur. vt. ff. p leg. l.
pro legato. et p suo. l. fi. Sed hec sol. Pe. tantum tollit cōtra. de
titulo deficiente, sed no tollit aliud de. l. alienationis verbum. de
verb. sig. ¶ Sed Cy. dixit qd illud pcederet quando alienetur
ab eo in cuius persona vicium est cōtractū sed hic ab alio nihil
videtur qd ipse idem hic vendidit vnde dic vt in glo. no. scilicet
quod illud habet locū quādo res est prohibita alienari vl vitio
rei vel fauore rei: qz erat sacra: vel fauore persone: qz pupillaris
no quando odio et vitio prioris vt hic. vel vt hec omnia conten
tur dicit hec gloss. i. in fin. qd hec l. potest alio modo legi: scilicet
qd hic actum fuit hypothecaria: et sic nullo tempore ea fuit liti
giosa: vt in aut. de litig. §. ad hec. et omnes bone. sed precedētes
magis applaudent litere lecturis sic verificatis. ¶ Oppon. iij.
contra tex. quia si emptoris facti sunt domini et hec litera vide
tur innuere sequitur qd no possunt vsuca. vt. ff. de vsu. l. sequitur.
§. lana. Solutio. vt in seq. glo. et prima et secunda sol. simul iun
gi debent vt hic intelligantur noua domiuia opinione et sic ve
4 ri sunt possessores. vt in prima solu. ¶ † Oppo. v. quod. xx. an
ni non sunt in pscribēdo semp necessari. vt. j. eo. l. fi. solu. vt in se
quē. glo. quia fm illam. ¶ Oppon. vi. quod nec. xx. anni suffi
ciant: quia per lit. contest. actio fuit perpetuata in. xl. an. vt. l. fi. j.
de prescrip. xl. an. sol. vt in eadem gl. qz illud verum contra eum
contra quē interrup tio prescriptionis est facta vt hic in ver. qd
si prior. no contra alium. et est ratio quia ciuilis interruptio per
5 sonam non egreditur. vt. ff. de vsuca. l. naturaliter. ¶ † Oppo.
vij. nouus possessor non prescribit nisi titulum habeat. vt. j. eod.
l. nec petentem. et. l. diutina. Solu. confitendo contra ideo hec
fm illas. vt in sequē. glo. ¶ Oppo. viij. quod accessione prio
ris possessoris quis non possit vti. vt. ff. de acqui. poss. l. pom. §.
cum quis. So. quod verū quādo no sunt cōtinui cōiuncta in pos
6 sessione vel pot vt hic. ¶ † Op. ix. qd mala fides[g] autoris noceat
g priori: vt aut. malefidei. hic posita. So. qz in hoc illa corrigit istā
vt sequen. gloss. in princip. vsqz ad ver. sed et olim. et illum omit
to qz recitaui supra. ¶ Oppo. x. qz ipse idem qui fuit inquieta
tus per lit. conte. prescribere possit: vt. j. de prescrip. xxx. an. l. fi.
solu. vt seq. gl. quia. xl. an. vt ibi. non minore tempore vt hic. vel
forte. xxx. tantum vt ibi dicam. ¶ Oppo. vltimo quod maledi
cat idem in repu. quia et contra repu. prescribitur. vt. l. omnes.
j. de prescrip. xxx. an. sol. quod hic potest loqui in repu. inquieta
que vendidit et tunc si res sint in vsu publico nullo tempore pre
scribuntur: vt. ff. de vsuca. l. vsucapionem. et. ff. de via publica. l.
vi a. Aut non sunt in vsu publico et tunc non prescribontur spa
cio longi temporis: vt hic sed. xl. an. sic vt in contra. potest etiam
intelligi in repu. inquietata que non vēdidit et tractatur an ipsa
prescribat. et dic quod non spacio longi temporis sicut nec pri
uatus sed longissimo fit vt priuatus. Et ideo glo. in fin. male di
xit dum dixit prima non placet. potest etiam intelligi in republ.
emente ab inquietato et adhuc in ea idem quod in priuato et tunc
iste versicu. non refertur ad proximum sed ad primum dictuz in
eo. l. et modo sunt expedite gl. ¶ Sed ab extra queri potest quid
in ecclesia. et dico idem quod in repu. referendo. q. ad casum hu
ius. l. quia tunc non tractatur de rebus ecclesie prescribendis: sz
alienis vbi autem tractatur de rebus eius prescribendis tūc ista
prescriptio longi temporis in illis locum non habet sed solum
xl. an. vt in aut. quas ac. . de sac. san. eccle. et extra de prescrip.
c. illud. et hoc in immobilibus. In mobilibus a iit bene habetio
cum vsucapio. vt dixi. . de vsuca. transfor. l. i. Autētica.

1 ¶ Mala fides autoris in prescriptionem longi temporis no
cet singulari successori.
2 Tempus longum in fauorem domini ignorantis transmittitur
in longissimum.
3 Mala fides qñcunqz superuenit no procedit pscriptio.
4 Uenditor rem vendidit quam prius alteri obligauerat quid a
gendum.
5 Prescriptio longi temporis an cessat possessore mala fidei alie
nante.

b Male fidei. [b] ¶ † Casus. hodie mala fides
autoris in pscriptione longi tē
poris nocet singulari successori si dominus rei fuit igno
rans. hoc dicit. ¶ Si ergo a principio fuit sciens a

d ¶ Prescriptio longi tpis. addo gl. et doc. in c. ztingit. de do. et ztu. doc. in c. circa. de in. pa. In. l. c. qz ple riqz. de imu. eccle.

e ¶ Qd litis ztes. tatio. addo glo. in auc. offeratur. C. de lit. contestat.

f ¶ Ergo nec pscri bi. Tu vide Bep no. Sal. i. l. fi. nu. iij. v. oppono qd et i. l. ista. et i ipo fui i addi. ad cū l apo. l. v sic. itelli git phibita vsu pio. . l. qb cau. in inte. resti. non est necess.

g ¶ Mala fides. adde et qd de ma la fide defuncti. an noceat heredi. inter glossatores est magna differentia sio et a est zclusio ztenet qz ista est approbata quaz tz Io. and. i rla possessor. i sua gl. de re. iur. lib. vi. in merca.

h ¶ Male fidei. Io. an. in reg. cū qs. de reg. iu. lib. vi. limitat hanc aut. qd vbicunqz ad vsucapionem sufficit boa fides sine titulo vt i ser uitutib cōtingit ibi et mala fides autoris no nocet successori. et hāc li mitationē ponit hic Bal. in lect. Ange. nu. i. vl. sz attēde diligenter et idem in. l. i. . c.

a ℭ Temp. non longum. adde quod dicatur tempus longum vide gl. in. l. cum de in rẽ verso. ff. de vsur. Bal. in. l. imperium. ff. de iuris. omn. iud. Hos. in c. pen. de cõsuetu. Joan. de ima. in c. querelam. de fi.

b ℭ Ab initio. tu vide de hoc questio vltim ea que no. hic Bald. in lect. Ang. in. i. v nec etiam hnbet hec autent. quod not. idem ang. et imo. in. l. furti. §. fundi. ff. de vsuca.

c ℭ Non procedit prescriptio. adde Soci. ɔ̃si. lxi. inci. in presenti cõsultatione v. postremo. dicere. cum ver. seq. in. i. parte char. cvi. ⁊ consi. lxxij. incipiẽ. in causa vertenti. v. accedat. circa fin. l. d. pte char. cx. et consili. lxxxvi. inci. i cã cõitatis vsi. i. quo ad curiam. in. d. parte charta. clv.

d ℭ Curat etiam ignoranti. adde soci. ɔ̃si. ccxcix. in ci. capio primuz cõsultationis articulum. versi. cõfirmantur predicta in scđa parte cha. ccxx. vbi ñq pscriptio currat contra ignorantem sed ex capite ignorantie restitui possit.

e ℭ Publiciana. An ⁊ qñ ⁊ cui cõpetit et que requiruntur ad obtinẽdũ. vide Soc. ɔ̃sil. lxij. incip. in pñti cõsultatiõe. ver. tertio cõcludo circa mediũ. char. ccvij.

2 principio ius antiquum remanet incorrectum. ℭ † Not. qd tps
a longum[a] in fauorẽ dñi ignorantis transmittat in longissimum:
ℭ Itẽ qd ad hmõi transmutationem requiritur duo mala fi
des autoris ⁊ ignorantia dñi. ⁊ hec ignorantia dz consistere in
duobus: videlicet in iure suo ⁊ in venditione facta vel ius anti
quum remanet incorrectum. Item quod hec aut. agit fauore do
mino tãtum. Examinemus istam aut. ⁊ latius q̃ glo. ℭ Et pri
mo quero an in vsucapione rerum mobilium procedit. ⁊ Cyn.
hic et Pet. ⁊ Jac. de bel. in cor. vnde sumitur ⁊ cõiter doc. dicũt
qd nõ: qr tex. in. §. rursus. in aut. vt spõ. largi. loquitur solum de
prescrip. longi. tempo. qr. x. annorum inter pñtes et. xx. inter ab
sentes. et verum dicunt quãtũ ad text. illum. ℭ Sed quia guar.
hic etiã de vsucapione posuit. ⁊ huiusq; libri omnes sic habent
ita cõis visus videt quasi approbasse ⁊ vr a textu isto non rece
dendum sicut nec ab opi. Marti. cõi vsu approbata posita sup
intellectu. l. dos a patre profecta. s. solu. matri. Et tñ credendũ
est qd guar. doctor subtilis aliquod bonum motiuum habuit vt
videamus an aliquid eum mouens intelligere valeamus et vi
detur quod moueri potuit per tex. in. d. §. rursus. in princi. q̃ ge
neraliter et indefinite de possidente rem aliquam loquitur: ⁊ sic
tam de mobili q̃ immobili loquitur nunquid ergo de prescri. lõ
gi tempo. ibi loquitur subijcit ppter res immobiles dixit sz idẽ
intelligitur in vsucapione rerũ mobilium inquantũ possit ada
ptari. argu. s. de diuer. rescri. l. ij. Scđo qr tex. in versi. si vero. qui
in ignorante loquitur generaliter in possessore et emptore cuius
cunq; rei loqui. Ac. videt dicere qd ignoranti non currit nisi p
scriptio tricennalis. Tertio qr ratio ibi posita seu finalis inten
tio imperatoris est ibi qr non vult quod possessor rerum sibi do
natarum vel emptarum possit dicere ego titulo ⁊ bõa fide possi
deo qñ a mala fide possidente accepit. et hec rõ tam vsucapionẽ
q̃ prescriptionem concernit. ergo in vtraq; intelligatur. ⁊ pon
dera qd ibi in casu ignorãtie nil expressum de prescriptione. x. vel
xx. anno. reperit vel dicit. Quarto põt persuaderi tali ratione si
prescriptio longi tpis ignoranti non currit in casu in quo autor
fuit male fidei in rebus immobilibus minus vel saltem pariter
in rebus immobilibus. quinimo ⁊ quinto videtur quod necessa
rio habeamus dicere qd licet donatarius vel emptor habeat bo
nam fi. tamẽ venditor vel donator sciens et tradens committit
furtum et efficitur res furtiua nec potest vsucapi. vt. s. de vsuc. p
emp. l. i. et. l. venditioni. a sensu ɔ̃trio illorũ verborũ venditore bo
na fi. distrahente. Et ex his vr qd glo. guar. non in empto sz de
vsucapione hic dixit qd etiã supposito qd tex. in corpore de mo
bilibus non loqueretur sed immobilibus tantũ. ℭ Quero tũc
b cum Cyn. an hec aut. loquat de male fidei possessore ab initio[b]
quo incepit possidere an vero sufficiat qñcũq; ex postfacto. ⁊ ar
guit primo qd sufficiat qñcũq;. qr hec lex loquitur generaliter et
indistincte ergo ⁊c. Asserit qd quidam vt Richar. malum. dixe
runt qd hec lex debet intelligi qñ alienator ab initio sue posses
sionis fuit male fidei vt sic ipse long. tem. prescribere non possit:
ita nec qr tamen habet ab eo secus si ab initio habuisset bonã fi
dem: quia sicut mala fides superueniens non impedit illius au
toris prescriptionem. vt. s. tit. ij. l. i. sic nec hñtis cãz ab eo. ⁊ hoc
inquit Cy. non est improbabile sed meo iudicio ista autẽ. et in cor
pore vnde sumitur non curat de bona fide anteriori dummodo
tempore alienatiõis sit male fidei qr qualitas adiecta vbo suffi
cit ⁊ asserit sm tps verbi cui adijcitur. vt. de nora. l. in delictis §.
si extraneus. et. ff. de testa. mili. l. eius militis. §. militie. Sed hic
in cor. dicit mala fid. priore alienante ergo sm tempus alienatio
nis sufficit esse male fidei. ℭ Sed concor. opi. vt qd proxime di
xi sit verum in prescriptione inchoanda ⁊ se et in iam inchoata
3 perficienda procedat precedens opin. Richar. ℭ † Uerũtamẽ
illa Richar. opi. hodie non procedit de iure canonico quia quã
c docunq; superueniat mala fides non procedit prescriptio[c] extra
de prescrip. c. quoniam. et de regu. iur. c. possessor. lib. vi. ⁊ not. s.
tit. ij. l. i. et pot si hec exceptio opponi et in foro seculari vt ibi di
xi. ℭ Quero tertio quid si emi bo. fi. ab eo qui emerat ab alio
bo. fi. cuius autor fuerat male fidei an tunc hec autenti. locũ ha
beat. dixit Jac. de ra. quod non. argu. ff. de li. causa. l. liberis. §.
si quis sciens. et. l. qui sciens. ⁊. ff. de di. et tempora. pre. l. an vitiũ.
et quia a nullo reperitur prescribens et sic hec autenti. de proxi
mo autore loquitur non de remoto quod est notan. Hoc ego fa
teor nisi vtatur accessione illius auctoris vt supra. l. proxima.
4 ℭ † Quarto quero quid si venditor rem quam vendidit prius
alteri obligauerat an hec aut. locum habebit. et videtur qd sic:
quia licet non sit male fidei respectu proprietatis rei tamen ma
le fidei est respectu iuris hypothece: quia creditor habet in re vt
ff. qui pot. in pigno. hab. l. qui habet cum. in fin. E contra videt
quod non quia hic loquitur de prescriptio. qua res prescribitur
⁊ sic contra dominum vt hic in litera non de ea que contra ius
hypothece et contra creditorẽ currit ⁊ sic iura antiqua remanẽt
incorrecta. argu. l. precipimus. s. de npp. Hoc confirmo: qr ppter
hoc ius hypothece non dicitur mala fide possidere quod exigit

hic litera. ℭ Istam partem tenuit Jac. de are. sed diuersa rõne
Nam inquit ipse vbi mala fides in re imobili non inducit fur
titatem ibi mala fides in re mobili non impedit prescriptio
nem lon. tem. at cõstat qd si debitor fuerit furatus rẽ mobilem
obligatã nõ efficit res furtiua. vt. ff. de vsucap. l. sequit. §. si non
ita eodem mõ re immobili alienata non impeditur prescriptio
lon. tẽp. Hec rõ non vr mihi bona: qr nõ tractamus hic nũ res
efficiatur imprescriptibilis vitio rei. Sed pp malam fidem pos
5 sidentium persone ideo precedentes sunt meliores. ℭ † Quero
quinto male fidei possessore alienante cessat prescriptio lõ. tem.
si dominus ignorat ⁊ locum habet pscriptio. xxx. an. sed a quo
tpe cõputabunt isti. xxx. anni. ℭ Dic qd a tpe quo incipit pos
sidere si vult incipere a se. Si autem non vult incipere a se potest
vti accessione auctoris sui: qr mala fides de iure ciuili non cura
tur in prescriptione. xxx. an. Sed iure canonico accessione ma
6 le fidei possessoris vti nõ põt vt superius dixi. ℭ † Quero se
xto cum glo. vbi dñs scit ius suum ⁊ alienationẽ locũ hz prescri.
lon. tem. vt hic a sensu ɔ̃trio ⁊ clarius in corpore. sed pone iam de
cursu. x. anno. ad notitiam dñi hoc puenisse a quo tpe incipient
currere. dicit glo. prescriptione. xxx. an. incepisse cũ cepit possid
re ⁊ si illa vti vult ⁊ eam pficere potest. sed si ab illo vltimo desi
stere ⁊ ea non vti sed prescr. lon. temp. tũc demũ a tpe scientie illa
incipit currere ⁊ ab eo tempore. x. an. inter pñtes vel. xx. inter ab
sentes computare. ℭ Pe. vero quẽ sequitur Cy. dicit qd tps p
mũ lapsum eo ignorante. pro rata seu quota decursa pscri. xxx.
an. computabitur in pscri. lon tem. ⁊ ideo supposito vt dixi qd d
cursi essent. x. an. qui sunt pars tertia pscrip. xxx. an. intelligetur ⁊
decursa tertia pars prescript. lon. tem. et sic erant decẽ anni inter
presentes restabunt ad currendũ a tẽpore scientie. vi. an. ⁊ octo
menses. et hoc probat a sim li eius qd dicitur de tpe presentie et
absentie mixte in aut. sequenti. Sed meo iudicio iste sunt truffe:
qr in certis non certis querimus coniecturas. vt. l. continuus. §.
cum ita. de ver. ob. sed tex. in cor. est clarus qd a tpe quo incipit
scire incipit long. temp. prescrip. currere ergo non nunc directo
nec per indirectum. et sic nec respectu numeri nec respectu quote.
ℭ Non obst. quod in aut. se. dz qr ibi in vna et eadem prescri
ptione que maiorem numerum requirit in absentia q̃ in pñtia.
nos in duabus diuersis ⁊ sic simile non est bonum. ℭ Sto igit
cum glo. quã cõiter doct. sequitur. quero vnde tert. iste vt non
currat prescriptio longi tpis duo copulatiue querit. s. qd domi
nus ignoret ius suum et alienationẽ factam. ℭ Quid si alterum
eorum tm ignoret an sufficiet. et vr qd nõ qr ad veritatem copu
latiue exigitur cõcursus oĩum copulatorum. vt. s. de imp. ⁊ aliis
subsi. l. q̃uis. et. ff. de cõdi. insti. l. si heredi plures. in contrariũ vr
solum sufficiat dñm ignorare ius suum qr lz sciat venditionem
factã: sicut quo ius suum ignorat nõ vr ei imputandum cur non
agit ei sic ei nõ dz currere pscriptio. ℭ Primam partem teneo
qr ista lex venit correctiue ideo ab eius forma non recedo. et maxi
me qr ista duo capitula in modum cõditionis sunt apposita cuius
natura est vt impleat in forma. vt. ff. de condi. insti. l. mulier. §. si
quis hereditarium. et hoc male fidei possessore alienante. vt hic
in litera sed si esset bona fides possessor tũc iura antiqua sunt ser
uanda que se habent vt pscriptio longi tpis currat etiã ignorã
d ti[d] vt. j. eo. l. fi. ℭ Quero octauo habemus quod mala fides au
ctoris non impedit publicianam cõpetere bone fidei emptori.
vt. ff. de pub. l. cum qui. §. pretor ait. nunquid hodie illud sit cor
rectum per hãc aut. ⁊ vr qd sic qr emptor non põt vsucapere nec
longe tpe prescribere. vt hic ergo nec publicianam habere: qr
his publicianam hz qui vsucapere potest. vt. d. l. cum qui. in prin
ci. et. l. quicunq;. et qui vsucapere non potest publicianã nõ hz.
vt. l. traditionem. in co. titu. et ita tz gl. in. d. §. pretor ait. In ɔ̃trariũ
facit qr hec lex nõ phibet vẽditionẽ ⁊ sic nec titulũ. Nec etiã bo
na fides mentem facit censeri mala fide: lz pp malã fidẽ auto
ris impediat vsucapi igit publicianam dz hr̃e. vt. ff. de publi. l. i.
Non ob. rõ in oppositũ facta qr põt ei rñderi per no. in. l. cum q
in principio. qr nõ semper cõsequitur non pscribit: ergo publi
cianam non hz. Nam fallit quandoq; vt ibi no. sic ⁊ in casu isto
fallet ne in hac parte publiciana sit correcta. nr. l. pnicipim[us]. §.
de npp. Vel aliter nam illa regula que se habet vt qui non pot
vsucapere non habeat publicianam loquitur qñ defectus non
vsucapiendi pcedit vel ex defectu tituli vel ratione bo. fid. de
ficientis ex parte titulum habentis vt probatur in. l. i. ⁊. ij. cod.
titu. ⁊ ita loquuntur si bene ponderentur illi textus in contra
rium allegati. sed in casu nostro non impeditur vsucapio ex
aliqua dictarum causarum ergo ita competit publiciana hodie
sicut olim. ⁊ hec est veritas. Potest tñ illa glo. saluari vt in sola
prescriptione loquitur propterea hec aut. nõ simpliciter vsuca
pionem vel prescriptionẽ phibet sed modificat in casu quo do
minus ignorat ⁊ in casu scientie permittit ⁊ sic non in odiũ pos
sidentis sed in fauorẽ solius domini ignorantis prohibet. nc pu
e bliciana[e] competit contra alium non contra dñz. l. fi. ff. de publi.
ergo non impedienda ne fauor huius aut. personam dñi egre

diatur

dicitur et potissime quia non interest domini nec est de intentione huius.l.tueri alium iniustum possessorem sed in fauorem solius domini tempus longum transmutare in longissimum. Ex predic. infertur quod licet fieret statutum quod prescriptio non curreret ignoranti non propterea tolleret publiciana iusto titulo et bo.fi.possidenti qui postea a possessione caderet vel iam cecidisset. ¶ Similiter ex his infero quod licet hodie de iure canonico mala fides superueniens impedit rem prescribi.vt extra de prescrip.c.fina.et de regul.iur.c.possessor.lib.vi. Non propterea si bo.fi.possessor a principio et mala fides ex postfacto desineret possidere minus posset publicianam intentare contra iniustum possessorem quia ius Canonicum non agit iniustum possessorem tueri contra melius ius habentem licet domino fauere velit vt etiam agit tollere ius iam quesitum propter anteriorem bonam fidem. Nam ante malam fidem superuenientem fuit ei quesita publiciana causalis et in habitu licet non formalis et in actu.vt de rei vendi.dicitur.ff.de alie.iu.mu.causa fac.l.i.et in.l.finali.ff.de hered.vel actio.vendi. ideo semel nata non desinit imo intentari posse incipit.argum. ff.de iureiurã.l.sed si priori.circa principiũ. Et vltimo pro hac parte bene facit text.ff.de publi.l.cum qui.§.publiciana.sed in oppositum facit vt tempus quo agitur debeat inspici an sit bone vel male fi.in eo.titu.l.traditionem.in fine.et.l.si ego.§.partus.ver.interdum.sed responde vt in qualibet earum no.et sic glo.in d.§.partus.que ibi subaudit maxime firmat opi.predictam.et hec sufficiant.

Quod si quis quibusdaz.

a ¶ No.quod illa pars decennii[a] in qua dominus est absens duplicatur vt prescri.long.cucurrisse intelligatur et ponit gloss.exemplum quando quinque annis fuit presens et quinque absens.vnde ei reuerso dantur quinque alii:quia tanto tempore fuit absens et sic tempora presentiarum coniunguntur Et quid si quinque annis presens et decem fuit absens puto sufficere quia decem in absentia habentur pro medio tempore presentie et econtra vt patet ex predictis. ¶ Quero an de absentia personali vel domicilii hic loquatur. Respondeo domicilii vt eadem.l.fi.et hic in prima opi. ¶ Quero de qua absentia hic loquatur an involuntaria vel probabili vel necessaria.dic quod de voluntaria alias tempus non curreret ipso iure vel restitueretur iuxta no.in.l.diuus.ff.de in integr.resti.et.l.quo et quando iud.l.ab eo.

Longi.

Casus prescriptio ista proced.et non interrupta. Interrumpitur autem per lit.contesta.h.d. ¶ Oppo.quod etiam alio modo interrumpatur puta per expulsionem.vt.l.naturaliter.ff.de vsucap. Solu.concedendo vt in gloss. Illa tamen naturalis.hec ciuilis inter quas est differentia:quia ciuilis prodest tantum interrumpenti et actionem perpetuat in.xl.ann.naturalis vero prodest omnibus et non perpetuatur actio sed a capite noue prescriptionis inchoatio est necessaria.vt.d.l.naturaliter:et hoc vult ista glos.in fine.quam no.et signa. ¶ Oppo.quod tali interruptione non obstante nihilominus cepta perficiatur vsucapio.vt.ff.de vsucap.l.rerum mixtura.§.i.et.l.ceptam.et.l.iusto. 1 §.cum. Solu.glo.quod in illis tribus casibus fallit.et primo est rõ quia desinere possidere non videtur cum totum eius inhereat vel cohereat possideatur. 2 In secundo ratio quia hereditas personam 3 defuncti representat.vt.ff.de fi.lib.l.mortua.vnde nulla videtur facta interruptio. In tertio ne languor animi in bonis damnum afficiat vt ibi litera et ratio rationis potest esse quia sicut dicunt 1 theologi furor superueniens existenti in peccato mortali non liberat illum annexum peccati:quia ipse animum non deponit sed furor in eodem statu quo reperit illum preseruat.sic in proposito furor preseruat furentem in possessione sicut somnus dormientem.

Si vinee.

2 Casus.mater que dedit in dotes vineas filii nõ preiudicat ei sed legitima prescriptio sic.h.d. ¶ Querit an hodie sit legitima propter malam fidem matris.dic vt.C.eo.aut.male fidei.

Diutina.

Casus.sine iusto tit.non procedit longi temporis prescriptio.h.d. b ¶ Not.vlsa glos.quod titulus putatiuus[b] non habens causaz iusti erroris non prodest ad prescriptionem.secus si habeat causam iusti erroris.vt.l.celsus.ff.de vsuca. et.l.pro legato.ff.pro lega.

Nec petentem.

Iste text.duas habet expositiones et secundum vtrãque summatur sic.error solius tradentis vt in secunda expositione vel prestatio patrocinii.vt in prima nõ prebet iustum titulũ sed iustam causam prescribendi.h.d. ¶ Sed attendendũ quod refert Cy.quod Ia.de are.reprobauit vtrũque exemplum. Et primo illud de patrocinio.nam inquit ipse licet sit verum quod prestãs patrocinium non perdat dominium illius rei tamen sententia lata propter quam reus vincenti traditur cui patrocinium prestitit iustũ titulum prescribendi inducit secundum glossam que est in.l.pomponius.§.si iussu.de acquiren.poss.adeo quod et in factum actio datur cuius rem esse iudicatur.vt.ff.de iureiur.l.nam postea.§.fin. sed hic de preiudicio prescriptionis queritur etc. Sed ab hoc defendi potest quia in exemplo glo.queritur de preiudicio ex patrocinio prestito inducendo circa tituli productionem non de preiudicio tituli ex sententia inducendi. Reprobat ipse etiã aliud exemplum de errore solius tradentis:quia pro indebito soluto datetur repetendi condictio indebiti:et illa est personalis actio: quia non prescribitur nisi.xxx.anno.sed hic de illa prescriptione non queritur.sed de prescriptio.longi tempo.ergo exẽplum non bonum ad legem istam. Sed ex hoc non meretur glos.reprobari:quia hic non queritur de prescribendo condictio.indebiti sed sed contra rei vendicationem. ¶ Nec obst.si replices hic transtulit dominium:quia negocium solam possessionem transferre vellet:vt in glos.et etiam supposito quod vellet transferre dominium dico quod non transfert quomodo recipiens non erat sed a sciens fuit indebitum esse dicit glos.nam tunc furtum committit vt plene probaui in.l.falsus.supra de furtis. Defensata glos. videamus exemplum Iacobi.et dixit ipse pone exemplum per l.seruum.ff.famil.hercisũ.vel pone quod ibi rem meam tradidi vt tuam transfero in te dominium.vt.l.iii.§.subtilius.ff.de cõdictio.ob causam.reperio postea quod ex in ea possessionem illam vendicare. Non obst.long.temp.cursus vt hic et hoc ceteris b est clarus.

Si fraude.

1 c ¶ Casus. †Dolus dãs causam cõtractui bo.fi.[c] inualidat titulum ad prescriptionem temporis longi. ¶ Querit glo.an hoc procedat siue sciat tenere contrarium siue ignoret et dic vt in eadez. ¶ Querit etiam quid si fuit dolus incidens in contractu.dic quod tunc quia valet contractus.et.l.eleganter.in princip.ff.de dolo.non deficit titulus et quia emptor non habet scientiam rei aliene:et sic non habet malam fidem:quia tunc prescribit spacio longi temporis quãtumcunque ex suo dolo sit incidenti minori precio emerit licet ad recipiendum iustum precium venditori perpetuo personali actione teneretur.vt.ff.de actione empti.l.iulianus.§.si venditor.secundo responso.et hoc vult ista c notabilis gloss.ex quo habes quod dolus incidens contractui ex parte ementis non impedit vsucapionem vel longi temporis prescriptionem pur.quod non habeat scientiam rei aliene.

Longi.

Casus. Instrumentorum amissio vel subtractio non preiudicat prescriptiõe muniito.hoc dicit.

Si is contra quem.

Casus.ad emptio inualida vel error iuris non est sufficiens ad prescriptionem longi temporis.h.d. Saly.

1 ☞ Exceptio prescriptionis nõ probatur ad merita cause necessario nisi probata actoris intentione.
2 Exceptio prescriptionis an possit ad processum opponi.
3 Exceptionis prescriptionis probande causa an reus possit testes producere.

Emptor.

1 ¶ Casus. †Exceptio prescriptionis in initio apposita ad merita cause non probatur necessario nisi probata actoris intentione.hoc dicit. ¶ Opponi. quod non in initio.vt.l.peremptorias.C.senten. rescindi non posse. Solu.quod hic apposuit ex 2 voluntate.vt in glos. ¶ †Pro cuius declaratione quero an possit exceptio prescriptionis opponi ad processum.et quidam quod sic si sit prescriptio actionis quasi ipso iure tollatur actio.vt infra de prescriptio.xxx.annorum.l.sicut.non si sit prescriptio rei: quia per illam dominium non acquiritur sed solum exceptio.primum verbum est verum in dicto sed non in ratione vt de eo latius dicam in dicta.l.sicut. Secundum est falsum in vtroque.vt dixi in autentica nisi.supra de bonis maternis et latius in.l.traditionibus.supra de pactis. Alii vt Iacobus de are.et Iacobus butrigarius hic et Gulielmus in.l.eleganter.§.si quis post.ff. de condictione indebiti.dixerunt quod exceptio prescriptionis est mixta et sic potest opponi ad processum si hoc eligat oppo. et ad merita cause si illam viam eligat. Et quod ad processum opponi possit probat Iacobus de aretio ex eo quia prescriptio d nes[d] sunt inuente vt imponant finem litibus.vt.ff.pro suo.l.finali et infra de agricolis et censitis.lege litibus. Sed exceptiones litis finite possunt ad processum opponi.vt.l.tertia.§.ibidem.

a ¶ Illa pars decennii. Adde soc.cõs.i.xlvii.inci.prio presentis cõsultationis.ver.postremo.cir.principiũ. char.xx.

b ¶ Titulus putatiuus. Adde bart. in.l.proprietatis.de proba.bar.in.l.eã que de publi.do.c.l.c. si diligẽti.de prescr. et an et quando procedat vide soc.cõs.xlvii. inci.in prio presentis cõsultationis. ver.circa scdaz dubitationez.circa prin.in scda pte. char.lxxxix.

c ¶ Cõtractui bone fidei hoc verũ ipso iure sed alii cõtractus nõ vitiantur ipso iure sed ope exceptiõis.ita no. bar.in.l.l.i.causa la.ff.õmino et in.l. iurisgẽtiu.§.pror act.et ibi bald.et Alex.ff.de pac.et in.l.elegãter.et ibi gl.et bar.ff.de dolo.et in.l.dolo et ibi etiã bal.C.de inuti.stipu.

d ¶ Prescriptiones adde barb. cõs.ix.sci.vbi cõs in.iii.col.i.iii.volu.v.pceres est diligenter ponderandum.

ff.ad exhi.z.C.de transl.l.fratris.z ibi ergo zc. Pro hoc inducit Jac.bu.C.de edic.di.adri.l.fi.ad fi.z.C.de acquir.posi.l.fi nulla.z.j.eod.l.fi.versi.hoc enim.z.j.de prescript.xxx.annorum.l.sicut ibi dum dicit in fi.nulli movendi facultatem.z de eodem titulo.l.omnes.z in criminalibus est expeditum.vt.j.de adulte.l.adulter z.l.adulterij.z.j.de fal.querela in fi. Quod autem ad merita cause possit opponi probatur in hac.l.z quia sic est in alijs exceptionibus litis finite.vt dixi in.d.l.fratris.z.C.de pact.l.postq̃.z ita
3 sequor. ¶ † Quero post probationes actoris z dididicis testificatis possit reum testes producere ad probandum exceptionem prescriptionis.z dicit glo.fi.quod non per aut.de testi.§.fi.quia vero. Sed doc.comuniter tenent contrarium:quia non potest esse timor subornationis cum capitula sint prorsus distincta imo z prescriptio opposita supponit actionem seu dominium actoris.z pro hoc extra de testi.c.fraternitatis.z in cle.testibus.eo.tit.vbi autem aliquis timor subornationis possit intervenire procedit glo.ij.

NEc bona. Casus.contestatio litis non finit prescriptionem istam perfici.hoc dicit. ¶ Oppo.de.l.si post acceptu.ff.de rei vendi. Solu.quod ibi in vsucapione rerum mobilium.hic in prescriptione rerum immobilium.Et rationem diversitatis assignavi.C.ti.z.l.nemo.

1 ¶ Titulum lucrativus est sufficiens ad prescriptionem longi temporis
2 Titulus et bona fides debet probari imo z continuata possessio.
3 Bona fides quando probatur.
4 Possessio continuata qualiter probabitur.

1 **SUper longi.** Casus.titulus lucrativus est sufficiens ad prescriptionem longi temporis in qua computatur tempus prioris possessoris.h.d.
2 ¶ † Not.quod titulum z bona fides debent probari imo z continuata possessio.vt.C.eodem.l.ij.
3 ¶ † Quero primo quando hec bona fides probabitur.dicit glos.eo ipso quod contra.non probatur quia quilibet presumitur ignorare rem alienam esse.vt.l.verius.ff.de prob.z bene dicit in casu nostro in quo habet titulum alias bona fides non presumitur.argu.l.cum querebatur.j.vnde vi.nisi probetur iustus error.vt ff.de vsuca.l.celsus. pro leg.l.plegato.secundum Ja.de are.z Cy.
4 ¶ † Quero secundo qualiter probabitur continuata possessio[a] dixerunt quidam probando quod singulis annis veniebat ad fundum z fructus percipiebat.vt.l.tutia.ff.de so.Cy.vero dicit quod possessio est probanda:vt C.eo.tit.l.ij.z retenta presumitur.vt.C.ti.j.l.iz.z no.ff.de acquirende pos.l.clam possidere.§.qui ad nundinas.z.C.de proba.l.sine possidentis.z vide quod ibi dixi.quia virtus statum hoc an q olim possidet presumatur hodie possidere.de quo late dixi i.l.si ignoravit.ff.ad exh.

1 ¶ Prescriptio longi temporis inter presentes completur decennio inter absentes vigennio.
2 Presentes in prescriptione qui dicuntur.
3 Prescriptio longi temporis currit ita contra ignorantem sicut contra scientem.
4 Provincia quid.
5 Ordo fillis rebus incorporalibus observatur vt in servitutibus.
6 Res aliena alicui in pignum tradita queritur an ius pignoris contra dominum prescribitur tempore longo.

1 **CUm in longi.** Casus.† prescriptio longi temporis inter presentes
2 completur decennio inter absentes vigennio. ¶ † Et presentes dicuntur quando vterque habet domicilium in eadem provincia licet non in eadem civitate.Nec curatur vbi res sint site.nec an sint corporales vel incorporales vt vsusfructus z cetere servitutes.h.d.
b ¶ Not.primo quod presentes dicuntur[b] qui sunt in eadem provincia licet alias dicatur absens qui non est in civitate vel territorio eius vt.C.de iura.calum.l.ij.§.fin.alias qui non est in iudicio vt.ff.de dam.infec.l.iij.§.abesse.z.ff.de fidei.l.non tantum.§.abesse.alias qui audiri non potest vt.j.de ver.ob.l.j.in prin.alias qui est extra horizon vt.ff.de ver.sig.l.absentes.z de pcur.l.presens.z iste diversi
3 tates procedunt secundum subiectas materias. ¶ † Secundo quod prescriptio
c longi temporis currit ita contra ignorantem[c] sicut contra scientem fallit in casu aut.male fidei.C.eo. ¶ Tertio quod leges divinitus per ora principum sunt promulgate vt hic.z.ff.de le.l.ij. ¶ Quarto quod etiam
4 servitutes prescribuntur spacio longi temporis. ¶ † Quero primo quid
d provincia appelletur.[d] z dixerunt quidam vnum presidatus.vt.l.si eadem.ff.de offi.asse. Aliqui etiam canoniste dividunt per archiepiscopatum.ar.in aut.de here.z fal.l.fi.z sic per metropolim.Et per hoc necedat quod no.Bern.extra de elec.c.coram dilecto.Sed hosti.z Gofre.dixerunt quod provincia debet accipi vt vulgi sermo dictat vt romandiola marchia:ducatus:lombardia zc.Et hoc sequitur Cy.ar.ff.de ver.sig.anniculus.z de le.iij.l.legata.§.vlti.z.l.librorum.§.quod ergo. ¶ Ego puto considerandum esse id propter quod de provincia loquuntur z sic secundum subiectam materiam diversimode accipiatur.Et ideo in nostra materia prescriptionis puto quod si clericus possideat rem alienam quam prescripsisse dicat quo ad eum totus archiepiscopatus in quo degit sit sua provincia.verbi gratia pone clericus possidet in bon.rem alienam mutinensis alicuius vel alicuius regini certe dicentur ambo esse in eadem provincia quia sub archiepiscopatu ravenne sub quo sunt ambe civitates licet secundum vulgum civitas mutine vel regij sint de provincia lombardie.z alie de provincia romandiole.Et est ratio quia in curia archiepiscopi potest clericus ille z quicunque alius clericus convenire vt.l.omnes qui vbi.C.de epis.z cle.Et sic in eadem provincia sunt ambo z coram eodem z communi preside potuit prescriptionem interrumpere:z hoc videtur mihi hanc legem considerare z ideo si clericus reginus possideret rem alicuius parmensis licet civitates sint convicine.et sint secundum vulgum in eadem provincia quia lombardia:quia tamen non sub vno archiepiscopatu:sed civitas regij sub ravennate z parmensis sub mediolanensi dicam quo ad nostram materiam quod ambo non degunt in eadem provincia:quia clericus conveniendus non est sub communi preside.Et idem dico si laicus rem laici possideat.Nam tunc si possessor degat sub eodem preside laico sub quo degit z dominus rei in eadem provincia dicentur ambo domicilium habere:z puto esse secus si non sub communi preside.verbi gratia.Civitas mutine est de provincia lombardie.sed non regitur sub preside provincie.sed diverso ideo si mutinensis possidet rem alicuius de regio z ibi domicilium habentis non dicentur presentes esse absentes:quia non sub communi preside.nec obstat quod sint sub eodem archiepiscopatu:quia laicus sub archiepiscopo conveniri non potest ideo in laico hoc non consideratur.Hanc rationem et differentiam ponit glo.nostra que dicit quod hodie quelibet civitas sua regimina distincta vt olim quelibet provincia:ideo de qualibet civitate vt olim de provincia iudicatur quod fateor inter laicos presidem provincie non recognoscentes.Sed inter clericum z clericum aut inter dominum z clericum possessorem seu prescriptionem nihil est immutatum:quia metropolitanum est communis vt olim.
e ¶ Quero quid si in nullo loco habet domicilium quia vagabundus[e] vel quid si in pluribus locis domicilium habet.respondeo vt in gl.na z in quolibet pro presente habetur. ¶ Quero tertio ab extra quid si alia sit consuetudo in loco rerum alia in loco personarum quia forte minori tempore prescribitur vbi res sunt site quam vbi degunt personae.dicit Cyn.secundum Pet.quod consuetudo que facit ad decisionem inspicitur sicut in contractibus.vt.ff.de evict.l.si fundus.z.j.que sit longa consuetudo.sed dico quod possessor degit vbi res est sita tunc consuetudo illius loci est consideranda:quia ibi debuit prescriptio interrumpi.vbi autem ibi non degit vt multotiens evenit quia Bononiensis possidet rem in territorio Imolensi z habitat in Bono. Et dominus rei est faventinus z habitat faventie.z pone quod in territorio faventino z Imolensi servatur ius commune in bon.prescribitur annis quinque que consuetudo servabitur. Puto quod loci in quo
f possessor convenitur. Nam actoris est electio[f] conveniendi possessorem vel in loco domicilij vel vbi res est sita vt supra vbi in rem actio.l.fin.vel forte vbi res tantum est sita quia ibi intelligitur
5 posseisa.z sic ibi prescripta cogitabis. ¶ † Quero.iiij.hic in fine dicitur quod idem observatur in rebus incorporalibus vt in servitutibus.sed quando hoc quia servitutes non querantur vt rem alie vt.ff.de servi.l.servitutes.z respondet gl.quod hic non tractatur de eis querendis sed de iam quesitis per non vsum amittendis que amittuntur spacio longi temporis vt hic sed cum querendo distinguitur an habeat perpetuam causam vel quasi z tunc etiam longi temporis spacium sufficit.vt.C.de servi.l.ij. Aut habet causam discontinuam et tunc tempore cuius initij memoria non existet.vt.ff.de aqua plu.ar.l.j.§.fin.et hoc vult glo.fi.vsque ad ver.item no.z hic attende quia ex ista glos.infert pe.quod gl.velit quod ius vtendi z fruendi non acquiritur spacio longi temporis licet perdatur vt in glo.in prin.z quod non acquiritur tempore longo vt quia causam discontinuam habet quia factum hominis in fruendo est necessarium. ¶ Sed pe.hic z in.l.corruptionem.ff.de vsu.tenet contrarium quia de vsufru.idem debet iudicari quod de dominio quia pars eius est.vt.l.ij.ff.de vsufruc.hoc idem tenet bart.ff.de vsu.l.iusto.§.non mutat.vbi glo.clarius idem tenet quod hic movetur ipse ista ratione quia pro vsufructu tradito competit publiciana.vt.ff.de publi.l.si
g ego.§.j.quod a se non posset nisi longo tempore prescribi possit.vt in.c.titu.l.cum qui.in princ.z.l.traditionem.z hoc cum titulum habeat[g] alias requiritur spacium.xxx.vel.xl.annorum sicut in rebus corporalibus vt.l.sicut.z.l.omnes.j.de prescri.xxx.anno.z ita teneo. Pro solutione tamen huius glos.z alterius que est in.§.non mutat.dic quod ad servitutes prediales referri debet quia si causam discontinuam
6 habent spacium cuius initij memoria non existit requiritur. ¶ † Quero.v.ab extra pignori tibi tradidi rem alienam an ius pignoris contra dominum prescribitur tempore longo.z dixit Jac.de are.quod non quia ius hypothece fundatur in iure quod competit debitori in re vt.ff.de pigno.l.si ab eo.sed ipse nullum ius habet ergo zc. Item quia illa causa inducit vsucapionem retradita a domino que induceret dominij translationem retradita a domino.vt.ff.de contra.emp.l.clausibus.sed pignus non transfert dominium vt.C.de pign.act.l.pignus.ergo zc Pro hoc etiam inducit.ff.de mor.infer.l.sola quasi dicat titulus pignoris hic deficit quia in re aliena est nullus ergo sola possessio non sufficit vt ibi.pro quo facit quarto quia vsucapio pro pignore

a ¶ Probabitur continuata possessio adde gl.in.c.volumus.xvi.q.iij.gl.in.c.accedens de pcu.bar.in.l.j.ff.so.ma.bar.in l.litibus.C.de agr.z cen.Et soc.consi.clxxxvij.lci.in controversia quod vertitur.vol.ij.z marle cir.fi.chart.xxxviij.quod limitaverunt nisi quis detineret iure familiaritatis z non iure proprio:put est i fre.vxore filio matre vel alio propinquo.ita limitat presatus soc.consil.cxxxi.incia in primi consultatione cir.prin char.cc.

b ¶ Presentes dicuntur adde.l.pris.ff.de peu.z in.§.si quidem.in ver.presentes.in auten.de fidei iuss.doct.in.c.quam frequenter.vt li.non contest.

c ¶ Contra ignorantem.adde bal.in.c.bone.el.ij.in.viij.col.de post.pla.bal.consi.cccclv.in ci.premissis verbis.in.iiij.vo.

d ¶ Provincia appelletur.Adde car.alle.in.c.ius gentium.j.di.in.j.co.

e ¶ Vagabundus.adde spe.ti.de competen.iud.l.§.j.z ibi Jo.an.i ad.spe.ti.de rescri.presen.l.§.ratione.aut.ver.quid si agatur.

f ¶ Actoris est electio.adde soci.consi.xvij.lci.prosequendo ordinem.ver.primum.quia circa me.in.j.p.char.xxxi.

g ¶ Cum titulum habeat.adde alias prescriptio sine titulo non procedit put voluit Soc.consil.xlvij.lci.i primo primis consultationis.ver.circa secundam dubitationem.l.j.pte.char.lxxxix.

gnore nō reperit cauta. l. si destruantur oēs tituli de ista materia loquētes ergo rc. Fatetur tū Jacobus predictus φ si debitor rem prescriberet confirmaretur ius creditoris. vt. ff. de vsuca. l. serui. fm vnam lec. r. ff. pro here. l. ij. in prin. r. ff. de diuer. r tēpo. prescri. l. in accessione. r no. j. de pigno. l. vsuca. in fi. glo.

¶ In quibus causis cessat longi temporis prescriptio. Rub.

Sī is. Casus. colonus nō prescribit nec sibi mutare cam proficit etiam si instrumēta emptionalia per se vel alium subtraxit. hoc dicit.

1 ☞ Prescriptiōis questio de re mobili vsucapta est superflua. Vsucapio r prescriptio differunt.

2 In seruorum. †De re mobili vsucapta prescriptionis questio est a superflua. h. d. ¶ †Not. differētiā inter vsucapionē r prescriptionē: qr vsucapio in rebus mobilib⁹. prescriptio in immobilibus r hoc de proprio significato et prout sunt species distincte. sed prout quelibet earum se habet vt genus tunc sunt idem genere licet non specie. ¶ Not. quod dictio cum hic potest stare temporaliter r causaliter. vt in gloss. ¶ Oppo. primo qd rem mobilis non vsucapitur vt. l. i. C. de ser. fugi. Sol. vt in glo. ¶ Oppo. qd imo prescriptio longi temporis habeat locum vt in rebus mobilibus. vt. ff. de diuer. prescrip. longi tēporis. l. longi. Solu. vt in glo. ¶ Opponitur ad idem. j. titu. ij. l. i. Solu. vt in glo.

Vnus. Actio fami. hercis. vel communi diuidundo non tollitur tempore longo. hoc dicit. ¶ Querit glo. de ratione. r glo. ponit duas rationes. Una qr socius vel coheres est sciens r alteri⁹ partem possidet sine titulo. Alia quia sunt mixte in rem r in personā. ideo respectu quo actio est in personam r potētior r priuilegiator attenditur r scdm se regi facit minus potentē qd no. r hoc operatur inseparabilitas causarū r respectuū. ¶ Querit gl. quid si is qui rem mecum habet cōmunem insolidū r tertio vendit an emptor vsucapiet. r videt qd nō qr r secū cōi diuidūdo agere possum. vt. ff. cō. di. l. cōmuni diuidundo. §. fi. Contra videt qd sic. vt. j. de cō. re. ali. l. i. Et hāc partē tenet gl. si emptor totā credidit vēdentis. nō obstat cōtra. qd post cōpletam vsucapionē ille nō poterit cōmuni diuidun. agere qr cōtra eū excipietur qd nō est dñs qd cū probare nō possit succumbit. vt. ff. fami. hercis. l. fi. §. i. in fi. r sic nō prescribit communi diuidundo: quia hoc non agit per communionem ignorat nec etiam possidet vt hic. sed per exceptionem dominij eum repellit quod est notandum. sed hodie propter malā fidem autoris est recurrendum ad auf. male fidei. j. n. i

1 ☞ Petitio hereditatis non tollitur tempore longo.

2 Possessor putans iusto errore se heredem an tempore prescribit cōtra petitorem hereditatis.

3 Petitio hereditatis quare non datur contra titulo possidētem.

b Hereditatem. b Casus. ¶ †Hereditatis petitio nō tollitur tēpore longo. sed possidentes tit. hoc dicit. ¶ Quero de ratione primi. et respon. vt in glo. prima in cauon. si. allega. vt. j. l. proxi. ¶ Oppo. quod imo contra titulum possidentem competat. vt. ff. de peti. here. l. nec vllam. §. i. et. si quis sciens. Solu. vt glo. quod fallit in quatuor casibus r in contrarijs. r quando titulus habetur pro non titulo vt. d. l. nec vllam §. omnibus. Tunc opponitur quod prescribātur tempore longo. vt. j. de edi. diui. adri. l. fi. §. fi. Sol. qd verum in pdictis casibus. Et est ratio quia tunc excedit terminos suos ideo excedi-

2 tur anno suis terminis. ¶ †Querit quid si iusto errore c possessor putat se heredem an tunc tempore longo prescribit contra petitorem hereditatis. r dicit quod sic. arg. ff. pro leg. l. pro legato. quod est notandū: quia vt mihi videtur fortiter obstat: quia vsucapio pro legato nō contradicit vero heredi: quia titulus legati est titulus singularis r supponit a vero herede prescribēti deberi. sed titulus pro herede est vniuersalis et idem cum titulo veri heredis. Ideo nisi verus heres titulum perdat r ipsi prescribatur non bene ɔcipio quādo alter titulus pro herede prescribat petitioni hereditatis contra verum heredem. imo si contra tertium pro herede prescriberet in fauorem veri heredis videtur prescribere ideo sicut alia medio tempore quesita vero heredi euincenti tenetur restituere. vt. ff. de constitu. pecu. l. si post. §. re-

3 spon. ¶ †Querit glo. quare petitio hereditatis non datur contra titulo possidentem. Et ponit vnam notabilem rationē quā signa. Aliam ponit. j. de petitione hereditatis. l. hereditatis. vbi vide quod scripsi.

Si puerum. Casus. sine titulo. non procedit longi temporis prescriptio. Et pro expēsis iustis datur retentio. hoc dicit.

1 ¶ †Quero quid si dominus habuit puerū vulnera tum pro delicto. dicit gloss. olim occupanti concedebatur. hodie liber efficitur. vt. j. de lati. li. to. l. i. §. sed et sancimus. r in aut. de nupt. §. r multo potius. r ibi vide in non languentem triplicem

2 opinionem quam glo. ibi recitat. ¶ †Quero quid si ille qui curam habuit putauit eū seruū. r video. idē vt in glo. ¶ Quero tertio an aliqua actio huic prescriptioi cōpetat. r dic qd sic. vt in gl.

¶ Quibus non obijcitur longi tpis prescriptio. Rubrica.

Tempus. Casus. militi in expeditione existenti in effectu non currit prescriptio: quia datur restitutio. hoc dicit.

Cum per absentiā. Casus. quādo Medici absentia est necessaria ei non obstat prescriptio r partibus non est impetrandū qd a iure cōi est cōcessum. h. d. ¶ No. φ textus ibi discedere nō posset qñ medici absentia

d est volūtaria vel necessaria. ¶ Item ex fi. nota qd frustra d procibus rc. vt r. j. de testa. l. j. vide per glo.

Non est incognitū. Casus. prescriptio longi temporis nō currit minori. h. d. ¶ Quero an ipso iure vel in effectu. r dic vt in gl. r vide qd dixi. j. in quibus cau. in integ. rest. nō est necess. l. fi. r si aduer. vsuc. l. i.

Si possessio. Casus. absentie reipublicē cā vel fortuito non obstat prescriptio. h. d. ¶ No. ex principio qd possessio dz esse incōcussa vt currat prescriptio r dicit glo. tam iure φ de facto. l. j. vt nec ciuilis interueniat interruptio. vt. j. de acq. possess. l. nemo. in fi. de prescriptione lōgi tpis. l. longi. nec naturalis. vt j. de vsuca. l. naturaliter.

Neque. Casus. psonales actiones regulariter non tolluntur longi tpis prescriptione h. d. ¶ Querit gl. quid de realib⁹ r quid de mixtis. r dic vt in ca. sz qd psonales tollantur nedum longo sed etiā breuiori. ¶ Opponit gl. de aliquibus legibus. Solu. p regulam r casus speciales. vt in glo.

Ab hostibus. Casus reuersus de captiuitate rem nō prescriptā vēdicat actione directa: prescriptā vero vtili restitutoria restitutiōe prohibita. h. d. ¶ Uisa gl. q querit qñ directa r qñ vtilis cōpetat. r dic vt in ea quia aut nunquā competebat vtilis r emphyteote superficiario r similibus aut directa: r tunc aut vsucapio est completa r tunc etiam vtilis aut nō r tunc directa.

Prescriptione. Casus. prescriptio longi tpis est decem an. inter presentes. r. xx. inter absentes. tēpus tñ iuste absentie mediante restitutiōe subducit. h. d.

Sancimus. Casus. tempus absentie voluntarie r presentie militib⁹ non suffragatur. h. d.

¶ Si aduersus creditorem. Rubrica.

1 ☞ Prescriptio non tollit actionem ipso iure.

2 Silentium diuturnum an sit tantum decem annorum.

e Diuturnū. e Casus. extraneus possessor titulo et bona fide prescribit hypothecario actionem spacio tēporis longi psonali contra debitorem salua manē-

f te debitor f vero nec ei⁹ heres prescribit tempore

1 longo. hoc dicit. ¶ †Nota. textum ibi inefficacem actionem. Ex quo collige quod prescriptio non tollit ipso iure actionem de quo dicam. vt in. l. sicut. j. de prescriptione longi temporis. Item supple textum ibi a possessore longi tempo. dicit cum titulo r bona fide puta quia nesciebat rem alteri obligatam. vt notat gloss. super verbo possidente. in. l. sicut. j. alleg.

2 ¶ †Oppo. quod diuturnum silentium sit decem annorum tantum. vt. ff. de acquiren. pos. l. iij. §. si seruus. Sed falsum est quod decem anni tantum sufficiant in absente. j. l. proxima et institu. de vsucap. §. diuturna. et supra de prescriptione longi temporis l. diuturna. coniuncta. l. fina. in eod. titu. Solu. quod hec secundum illam. vt in glo. prima. ¶ Oppo. quod imo actio sit efficax nisi opponatur exceptio. vt insti. de excep. §. i. Solu. confitendo vt in gloss. ij. ¶ Opp. iij. quod successores debitorum prescribāt hypothecario: vt in princi. huius legis. r. j. l. proxima. Solu. vt in sequenti gloss. qd hic de vli in contrarijs de singulari successore. ¶ Opponit. quod imo r singularis non prescribat quia non secundum creditor. vt. j. de pre. scriptio. xxx. annorū. l. cum notissimi. §. i. Solutio vt in eodem. fallit quia representat imaginem

a ¶ Differētia ad de gl. ij. l. l. iij. ff. de vsucapio.

b ¶ Hereditate. ad hanc. l. adde iunge. in fin. r ibi vide glos. ff. p le. vbi tenet φ petitio hereditatis q ad rem mobilē tollatur triennio quo ad imobilē tollat lōgo tpe.

c ↪ Adde ad idipm bal. in. l. pomponius. ff. de rei vēdi. r in. l. bona. et ibi gl. r docto. ff. quorū bonorū.

c ¶ Justo errore. adde soc. ɔsi. xx. inci. visis publicis instrumētis. v. postremo ɔcludo. in prima pte char. xxvi.

d ¶ Frustra. adde tex. in. c. quia frustra. de vsur.

e ↪ Diuturnum. Ang. hec in lect. bal. ponit qd hypothecaria habet quatuor vias vt noua. gl. de q vide bald. in. l. si fine. j. ad velle. r in. l. fin. ad fi. ū. de prescri. longi. tpis r ang. r moder. i §. itē seruiana. in sti. de act.

f ¶ Debitor vero adde socin. quod debitor ɔ hypothecarium nō prescribit nisi spacio. xl an. ɔsi. cxl. ici. qñ in presenti ɔsultatione. v. quinimo fortius in secunda parte char. xxv.

debitoris. ¶ Oppo. ad idem de. l. cũ postulassem. in fi. ff. de dã. infec. glo. dat plures solutiones. sed Cy. tenuit illam qꝺ vbi creditor fuit absens ex iusta causa. ꝛ sic auditur ꝑ restitutionẽ. Dic ergo aut creditor est presens cum quis mittitur in possessionem ex secundo decreto ꝛ statim ei preiudicat aut absens et tunc veniens infra viginti annos admittitur de iure cõmuni. vt hic non postea nisi causa absentie fuerit talis que restitutionẽ faciat concedere quia tunc per restitutionem auditur vt ibi ꝛ. l. eorũ in co. titu. ꝛ. ff. tit. i. l. i. §. ꝛ. iiij. ¶ Querit gl. quare hypothecaria nõ ita tollitur vsucapione trienij vt. j. de pignori. l. vsucapio. sicut prescriptione vt hic. ꝛ rñdet vsucapio est inuenta vt dominium quecrat vt. l. traditionibus. C. de pac. ꝛ sic põt vnus habere dominiũ ꝛ alius hypothecariam vt. ff. de pigno. l. i. §. cum predium. ꝛ prescriptione non queritur dominium sed exceptio contra omnem personam. ¶ Hec ratio nil valet secundum opin. Petr. qui tenuit quod prescriptione queratur directum dominium sicut vsucapio. nec valet etiam ßm cõmunem opinionem que se habet vt saltem vtile queratur vt dixi in aut. in fi. C. de bo. ma. ¶ Jo. ꝛ doctores assignant duas rationes. Una est quia in vna est maior a negligentia qꝫ in alia. Alia quia hypothece velut[a] incorporale comparatur rebus immobilibus. vt. C. de prescriptione longi temporis. l. fina. §. finautem. Sed vsucapio est parata ad mobilia tantum vt. C. de vsucap. transfor. l. i. §. cũ aũt. merito prescriptione ꝛ non vsucapione tollitur ꝛ hec melior. ¶ Quero gloss. quid si titulo ꝛ bona fide quis possidet rem mobilem inter presentes nunquid tenebitur aduersus creditorẽ hypotecaria agentem. ꝛ dixit Jr. quod non quasi noceat ei quod tam breui tempore sit factus dominus. Sed Joan. contra qꝛ si potest tueri contra dominum fortius contra creditorem. Jtẽ quia non dꝫ ei nocere qꝺ breui tẽpore sic factus dominus. vt. ff. de capt. l. in bello. §. si seruus. Jtẽ addit Cyn. per prescriptionem dñij non intelligitur prescriptũ iuri incorporali hypothece qꝛ maius tꝑs requirit. vt. l. si. ad fi. C. de prescriptione longi temp. Et ex hoc nõ obstat. C. ti. ꝺ. l. in seruorum.

Si debitori. Casus. ꝑsonalis actio non cõpetit contra extraneũ pignoris possessorem. sed hypothecaria sic cũ prescribitur tempore longo. hoc dicit. Et primo duplex dictum. secundo ratio secundi. secunda ibi quoniam.

¶ De quadriennij prescriptione. Rubr.

¶ Continua Rubricam vt in glos. vel aliter scriptum est supra de prescriptione longi temporis. ꝛ sic. x. vel. xx. an. Sed quia est dare prescriptionẽ minorũ temporum puta quadriẽnij ideo de illa subijcit. Jn duobus autem casibus locum habet hec prescriptio. vt in glo.

1 ☞ Possessor bonorũ vacantiũ post factã denunciationẽ fisco tuetur quadriennio.
2 Res fisci an vsucapiant vel prescribantur.
3 Prescriptio longi temporis vel vigennij que tuetur non possidentẽ titulũ an interrumpatur per denunciationẽ in fiscũ ante illam prescriptionem perfectam.
4 Denunciatio facta in fiscum qualiter fiat.

Nrum est. Tria dicta continet hec lex vt clare in ca patet. et vltimum potest referri ad prima duo vel ad primum tantum vt in glo. ¶ Casus. ¶ † Possessor bonorum vacantium post denunciationẽ factam fisco tuetur quadriennio. ꝛ idem si a principe facta fuerit concessio. hoc dicit. ¶ Opponitur quod non quadriennium: sed biennium sit necessarium. vt. ff. de iure fisci. l. prima. §. prescriptio. ꝛ de diuer. ꝛ tempo. prescript. l. omnibus. alias leges allegat glossam que ad hoc propositum non facit. Solu. vt gloss. quia aut bona ista vacantia sunt denunciata fisco: ꝛ tunc a tempore denunciationis sufficit quadriennium: ꝛ ita intelligatur hec lex. aut non sunt denunciata fisco: ꝛ tunc quia tempore rationis bonorum est computanda prescriptio requiruntur. xxx. anni. vt in contrarijs. ¶ Ab extra contra istam solutionem opp. quod quatuor anni de quibus hic dictum nõ currãt post denunciationẽ imo ante ꝛ dantur ad denunciandũ ꝛ vltra illud tꝑs denunciari non põt. ꝛ per consequẽs ante denunciationem frustra de prescri. xx. an. queritur si a tẽpore vacationis deberet currere ꝛ si nec sufficienter videtur responsum ad. l. omib⁹. ꝛ similes in cõtrarijs allega. Unde videtur obstare. ff. de diuer. ꝛ temp. prescri. l. inter quatuor. §. i. vbi not. verbum denunciandis quod futurum concernit. non enim dicit denunciatis. ꝛ sic denunciationis fiende hoc tempus. iiij. ann. est prescriptum nec vltertius fieri possit. hoc confirmatur per exemplum quod subijcit ibi text. vsqꝫ ad finem. l. pro hoc etiam facit dictus §. diuus. in. l. i. de iure fisci. ꝛ. l. quia autem. §. certe vacantia. et. ff. si quis omissa causa test. sꝫ tenet gloss. qꝺ prescriptio illa. xx. annorum locum habet ante denunciationem. vt patet in. l. quãuis. ff. de vsucap. ꝛ. d. l. i. §. prescriptio. ff. de iure fis. ꝛ in. §. res fisci. insti. de vsuca. ¶ Et ex hoc sequitur necessario qꝺ quadriennij ꝑscriptio locum hꝫ a tꝑe denunciationis facte alꝛs illa foret frustratoria. Hoc confirmo per. d. §. diuus. qui dicit denunciationem quadriennij finiri ꝛ sic supponi denunciationem factam esse alias finiri non posset. Rñdeo igitur ad Jria que dñt intelligi ßm predicta: vt in qualibet earum no. ꝛ hoc vult gloss. fi. in. d. l. intra quatuor. in. fi. ¶ His visis ꝛ sic declaratis obstat tertio qꝺ nõ vigennio imo minori tẽpore: quia tꝑe cõi scilicet res mobiles triennio ꝛ immobiles spacio longi tꝑis. vt insti. de vsuca. §. res fisci. versi. sed pap. ꝛ. ff. de vsuca. l. quamuis. Solue vt sequitur vez qꝺ prescriptio illa. xx. annorum locum hꝫ in possidẽte simpliciter ꝛ sine titulo ꝛ intelligit dictam legem in omnibus cum similibus. Sed vbi possideret titulo ꝛ bona fide: tũc locũ hꝫ qꝺ in Jtio dixi. Et ita tꝫ gl. in. d. §. res fisci. ꝛ in dicta. l. quamuis. vt. C. cõ. de vsu. l. iam pridem. Et hec solutio est multum notanda quia bene probatur per. l. ꝛ sola. l. quamuis. aliquid facit
2 sed solum in rebus immobilibus. ¶ † Oppo. quarto ab extra quod imo qꝺ nõ vsucapiantur nec prescribantur res fisci: vt. C. cõ. de vsucap. l. iam pridem. nam illa ẽt in prescriptione longi temporis loquitur. Solu. vt ibi not. hic qꝺ de rebus fisco latis sed nondum incorporatis que non prescribuntur spacio longi temporis sed longissimi sic quia. xl. annis vt. l. omnes. l. compe-
b tit. j. de prescriptione. xxx. vel. xl. annorum. ¶ Concludamus[b] modo istam materiam. ꝛ sic aliqualiter latius vt aliqualia ꝛ sic
c alia contraria tollam. Cum queritur an res fiscales[c] vel quouis modo fisco delate possint prescribi. dic aut sunt in vsu publico ꝛ tunc nullo tempore prescribuntur. vt. ff. de via publi. l. via publi. aut non sunt in vsu publico: ꝛ tunc aut sunt incorporate in fiscum: ꝛ tunc nec vsucapiuntur termino vt longi temporis spacio. vt. C. cõ. de vsu. l. iam pridem. sed. xl. an. sic. vt. l. competit. ꝛ. l. omnes. j. de prescrip. xxx. an. ¶ Fallit in quatuor casibus positis in. l. fi. C. de sa. san. eccle. vbi centum annis tantum prescribitur licet credam quod et illi casus sint hodie redacti ad prescriptionem. xl. annorum sicut in ecclesia vt dixi idem in auten. quas actiones. Jtem fallit infra de fun. rei publi. l. com. ꝛ fun. pa. l. fin. ꝛ. l. penul. vt nota in. l. in omnibus. Aut nondum sunt in fiscum incorporate: ꝛ tunc aut sunt delate fisco propter vectigal non solutum ꝛ sufficit quinquennium. vt. l. ij. C. de vec. Aut ob aliam causam sunt in fiscum delate: tunc aut sunt fisco denunciate: ꝛ tunc a tempore denunciationis sufficit quadriennium vt hic nisi nunciator reperiatur preuaricatus cum possessore: quia tunc non nocet secundo denunciare volenti. vt. l. intra quatuor. in princ. ff. de diuer. ꝛ tem. prescrip. Aut fisco nullo modo fuerant denunciate: ꝛ tunc aut possidentur titulo. ꝛ bo. fi. ꝛ tunc prescribuntur sicut res priuatorum: quia mobilia triennio: ꝛ immobilia spacio longi temporis. vt. l. quamuis. ff. de vsucap. ꝛ in gloss. superius allegata. Aut non possidentur titulo ꝛ bona fide. ꝛ tunc. xx. an: vt in. l. omnibus. ff. de diuer. ꝛ temp. prescri. ꝛ. l. i. §. prescriptio. ff. de iure. fis. ¶ Sed hic vertuntur adhuc aliqua dubia. Primum est dum dixit quod si possidentur titulo ꝛ bona fide prescribuntur de iure communi res immobiles spacio longi temporis quãdo intelligaꝛ istud longũ tꝑs dicunt quidam spacio decennij tñ: quia fiscus vbique est pñs. Alij dicunt qꝺ. xx. inter absentes vt hic gl. Sed dicit Jac. de ra. cum fiscus vbiqꝫ sit pñs non potest locũ habere scꝺa opi. Jdeo primam tꝫ. ꝛ eam sequitur Cy. Sed Bar. in. l. in omnibus. ꝛ. C. allegata dicit. x. vel. xx. anno. Et aliter non declarat. ¶ Ego puto qꝺ secunda opinio hic posita possit bene tolerari qꝺ licet fiscus in genere loquendo vbiqꝫ possit dici pñs tñ procurator fiscalis non semper est pñs. nec quandoque aliquis est in loco. ꝛ ideo si nullus sit in loco vel fuit absens locũ hꝫ secunda solu. ¶ Aliud dubium est si titulus ꝛ bona fides rem mobilem possedit triennio ꝛ postea facta est denunciatio in fiscum infra quadriennium an interrumpatur illa vsucapio. ꝛ dic qꝺ non: quia interrũpitur quã pendet non quã perfecta est. vt. C. titu. i. l. possessio. et. C. de prescriptione longi tẽporis. l. cum longi. ¶ † Tertium dubium est
3 an prescri. long. temp. vel vigennij que tuetur etiã non possidentem titulum. vt. d. l. in omnibus. interrumpaꝛ per denunciationẽ factam in fiscum ante illam prescriptionem perfectam. et dico qꝺ non vt probatur in. l. intra quatuor. in princip. ff. de diuer. tem. prescrip. ꝛ. l. i. in fi. ff. de iure fisc. Sed requiritur litis contesta. facta cum priore ꝛ illa ciuilis interruptio prodest solum interrumpenti non alijs: ideo si interrumpens succumbat vel a lite desistat alius agere non potest nec denunciare nisi procedatur de proditione siue priuatione primi. et hoc volunt. ll. proxime alle-
4 gate. ꝛ glossa secunda hic posita. ¶ † Quartum dubium potest esse qualiter hec denunciatio fiat. et dic duobus modis. Uno modo simpliciter siue iudiciaria conuentione. Alio per conuentionem iudiciariam ꝫ hic notatur in dicta. l. intra quatuor.

Quintum

a ¶ Hypothecaria. adde Soc. qꝺ hypothecaria cõpetit ad rez obligatam et illa est nomẽ debitoris nõ aũt res vel pecunia debita qꝺ
1 nomen est res incorporalis ꝛ aduocat possessionem que non cadit in nominib⁹ ꝯsi. clxiij. inci. visis processu ꝛ scripturis. ꝛ sicu. quinimo dubitãt. circa medium. in secunda par. char. xiij.

b ☞ Cõcludamus. Tu dic de hoc vltra bal. hic in le. sing. versicu. et vt ꝯclusiue habeas nu. qꝺ ista hꝫ locũ in ꝑscriptione rerũ mobiliũ cesaris vide not. ꝑ bar. in. l. i. in fi. ꝑ istum tex. ff. co. tit. in immobilibus vero hodie C. cesarem regitur ꝑscriptio centũ annorum sicut C. ecclesiã. vt notat bal. in. l. sicut ad fin. j. de prescrip. xxx. ann.

c ¶ Res fiscales. adde. l. fina. §. de sa. san. eccle. Arc. hic in. §. i. xvi. q. iij. Et addꝺ Soc. quod licet res fisci regrat maius tempus quã res priuati: tñ si talis res peruenit ad manus priuati eodẽ tẽpore ꝑscribiꝛ. sicut res priuati. ꝯsil. cxvi. inci. nõ potest negari. circa mediũ. vij. col. in prima par. char. clxxv. Jtẽ adde qꝺ ꝑscriptibilia nõ sunt quibilia vt ꝑ do. soc. ꝯsi. lxxxi. in cip. in cã cõtratis castri. vers. quarto C. cõclusio. cir. fi. in ꝺ. par. char. cxlv. Jtẽ vt ꝑ eũ in dicto ꝯsi. versic. v. hec ꝯclusio. ibi sꝫ clarũ qꝺ C. non recognoscentẽ superiorẽ ꝛ habentẽ fiscũ ꝛ regalia non currit ꝑscriptio.

¶ Quintum dubium est quia hec prescriptio quadriennij. z. xx. annorum tuetur male fidei possessorem istorum bonorum vaca-tium an in hac parte sit correcta de iure canonico quia videtur per. c. fina. extra de prescriptioni. quod vniuersaliter loquitur vt nulla absque bona fide valeat prescribi tam ciuilis quam cano nica: ergo nec ista. ¶ In contrarium facit quia illud capitulum videtur loqui in quesitis non in querendis de quibus hic sic. ps precedens tutior ad quod accedat quod in sequenti dicam et est
a hoc hoc vtile scire: quia hec exceptio potest oppom[a] in foro ciui liter dici. C. de vsu. transfor. l. i. ¶ Sextum dubium est an hec pre scriptio locum habeat in bonis vacantibus que deferuntur ec-clesie. z Dyn. in. c. possessor. de regu. iu. li. vi. dicit quod nō. Sed si. annis tantum licet contra fiscum minori tempore prescriba-tur vt hic. Et ex hoc conclude ad precedentem questionem quod mala fides impedit in vacantibus prescriptionem. ¶ Nunc p declaratione secunde partis quero an qui ex largitate pncipis recepit statim sit securus. z dicit gloss. hac lege inspecta non est tutus nisi elapso quadriennio sed inspecta. l. fi. infra eo. ti. statim est securus. hic non sunt alia. Bar. de Saly.

1 ¶ Cōfessio de recepto facta a fisco statim preiudicat ei.
2 Apoche seu scripture quas faciūt officiales de recepto debitori soluendo probant solutionem.
3 Confessio procuratoris dati ad recipiendū solenniter facta pre iudicat domino.
4 Dominus vel qui habet in re quomodo intentabit actionem cō tra fiscum.

b OMnes.[a] Casus. qui rem alienam emit a fi-sco illam vendente vt propriam vel qui eam consecutus est a principe vt fiscalem non po test a dominis nec ab alijs ius in re pcecedetibus in quietari sed contra fiscum possunt infra quadriennium agere ad precium. Et confessio procuratoris fisci inter scripturas de rece-pto reperta statim preiudicat ei. hoc dicit. Et primo prouidet possessoribus tam a fisco quam principe habentibus circa inqe tudinem ipsius rei. Secundo prouidet dominis rerum vel ius in eis habentibus contra fiscum. Tertio reuertitur ad emptores z eis prouidet circa precium z eius probationem. Secūda ibi: da ta. Tercia ibi. ad hec. ¶ Nota quod tantum valet generale quo ad genus quantum speciale quo ad speciem. concord. l. omnes.
1 J. de prescriptione. xxx. annorum. ¶ † Item quod cōfessio de re-cepto facta a fisco statim preiudicat ei. Et sic habes quia fiscus non potest opponere exceptionem non numerate pecunie. z est in eo speciale vt in glossa finali. Et potest esse ratio: quia fiscus continuo est dives soluendo et potens ita quod facilem habet exactionem. vt. ff. de leg. nomine cauea. l. i. §. ad fiscum. Unde in eo non est verisimile quod spe numerationis future confiteretur sicut priuati qui vt plurimum agent secundum doctores vel for-te ab honore fisci z vt blasmus euitet hoc est statutum non ta-men fiscus remanebit in damno quia recipiens tenetur ei de re-ceptis bonam rationem facere vel forte etiam quis procurator fisci non potest habere fidem de precio. vt. ff. de iure fisci lege si procurator. notatur in lege. ij. l. cum vendente. C. vbi causa fina.
2 ¶ † Item no. quod apoche seu scripture quas faciunt officiales
3 de recepto debitori soluendo probant solutionem. ¶ † Item qꝫ confessio procuratoris dati ad recipiendum solenniter facta pre iudicat dño. casus est hic. z. j. de quē. fi. de. l. ij. lib. x. z. C. de non nu me. pe. l. in contractibus. §. sed qm. quod est contra notata per Bart. in. l. ij. ad fi. ff. si cer. pe. z ibi tenuit cōtra eū. licet per alia media. ¶ Opp. qō actiones possint moueri contra emptorem. vt. l. nec vllam. §. si item quis. ff. de peti. here. Solu. duobus modis vt in glo. z secundum tꝫ Pet. quasi prima non habet bonam rōnē di uersitatis. ¶ Oppo. ad idem de. l. i. C. de here. vel actio. vendit. Solu. vt ibi. ¶ Opp. ad idem. C. de lib. cā. l. non ideo. Solu. ibi
4 spāle in libertate. ¶ † Quero quā actionem intentabit domin9 vel is qui hꝫ in re ꝯ fiscum. Gloss. ponit duas opiniones. z in fi ne tꝫ primā. Petrus vero scdam. Cy. nō dicit dari condictionē ex lege ista. Ego sic cōcordo aut fiscus ipse possidebat: et tūc vti lis que dareł directa si possidereł vt in prima opinio. Aut non
c possidebat: z tūc cōdictio ex lege[c] z nō actio ne. gest. subsidiaria qz illa locū hꝫ vbi a principio p alienationē dño non est factum preiudiciū sica qō rem suam vendicare potuisset. hic qñ ei inuito statim preiudicał. Unde de ratihabitione nō curatur. ¶ Que ro quare fiscus non opponit exceptionē non nume. pecuñ. rñdeo vt. C. ¶ Quero an indistincte hec cautio z scriptura facta a pro curatore fisci preiudicet ei. Et rñdeo quod sic si est solēnis quod habeat subscriptionem tabellionis fisci diem et mēsem alis non preiudicat fisco verū isto casu qñ non est solēnis agit fiscus pri9 contra procuratorem suum q̄ ꝯtra debitorem qui soluit. et illo non existente soluendo regressum hꝫ contra debitorem z empto rem qui sibi imputet: tunc qz solēnem apocham non recepit. Et de hoc est text. j. de conuen. fis. debi. l. ij. z de apo. public. l. pe. Et z hec plenius habes vide qō scripsi. C. de non nume. pecu. l. in

contractibus. §. sed quoniam. ¶ Ultimo scias quod Jac. but. induxit istam legem z legem sequentem contra illos qui dicūt qꝫ
d princeps ex rescripto vel priuilegio non potest auferre[b] priuato dñium rei sue allegantes. l. quotiens. z. l. rescripta. C. de pre. impe. offe. Sed inquit ipse non est verum qō nō possit vt hic patet. Sꝫ quia nō dicitur velle nisi tollat. ll. obstantes vt plenius scripsi in l. omnes. C. si contra ius vel vti. publi. vbi vide.

1 ¶ Statuta in rebus venditis vel donatis vt fiscalibus vendi-cant sibi locum vt in rebus alienis venditis vel donatis.
2 Imperator censetur dominus bonorum fiscalium sicut patri-monialium.
3 Priuilegia principis per scripturam cōcessa non valent quin signum principis consuetum interponatur.
4 Imperator de causa sua nō cognoscit sꝫ aliū iudicē facere tenetur.
5 Prerogatiua priuilegiorū z beneficiorū muniri debet qui die noctuque laborat cōsulendo z alia faciendo pro salute orbis.
6 Imperiū non transit p successionē sed per electionem.
7 Imperator post electionē suā et ante coronationē an potest legi timare z alia priuilegia concedere.
8 Electio facta a principibus alamanie eiusdem virtutis z pote-statis debet esse cu9 potestatis z virtutis erat electio facta a po pulo romano.
9 Imperator ante coronationem cōfirmatus an habeat seu conse quatur iurisditionem.
10 Imperator ante inunctionem z coronationē an pōt exercere iu-risditionem quam est nactus per electionem cōfirmatam.

c BEne a zenone.[c] Primo antifori-zat sine exordio. Se
1 cūdo statuit. Secunda ibi: que omnia. Casus. † Sta-tuta in rebus vēditis vel donatis vt fiscalibus que in l. prece eti continentur vendicant sibi locū vt in rebus alienis vēditis vel donatis vel pprijs ab imperatore vel eius coniuge. z fiscus vel procurator cesaris non tenetur de euictione promit tere. h. d. ¶ Not. primo quod hec lex differt a precedenti in hoc quia illa quando res sunt vendite vel donate vt fiscales. hec quā do tanq̄ patrimoniales cesaris sunt distracte ab ipso cesare vel
2 augusta. ¶ † Scdo qō imperator censetur dñs fiscaliū bonorūꝫ sicut patrimonialiū. ¶ Tertio qꝫ priuilegijs augusti fruił au-sta. ¶ Quarto qō procuratores cesaris pro rebus alienatis a principe non tenentur de euictiōe promittere. ¶ Quinto quod
3 inter principem z subditos debet esse differentia. ¶ Sexto † qō principis priuilegia per scripturam concessa nō valent sine epi-
4 stalinate. i. sine signo consueto principis interposito. ¶ † Septi mo quod impera. de causa sua non cognoscit sed alium iudicem facit vt hic. in versicu. sed aduersus hoc honestum et magis ra-tioni congruum. licet de plenitudine potestatis possit z ipse sive lit cognoscere. vt. ff. de his que in testamen. delen. l. proxime. z de heredibus instituendis. l. z hoc tiberius. ¶ Octauo nota ali-qua priuilegia que habet augusta de quibus hic in versiculo cū
5 enim. ¶ † Nono quod decens est vt qui die noctuque laborat con sulendo z alia faciendo pro salute orbis muniatur prerogatiua
6 priuilegiorum z beneficiorum. ¶ † Decimo quod imperiuꝫ nō
f transit per successionem[f] sed per electionem vt hic in fine. de for-ma sue electionis nostro iure non cauetur. Unde videtur quod simpliciter a populo romano crearetur. Hodie autem eius ele-
g ctio spectat ad certos prelatos[g] z principes de alamanie z eius confirmatio ad papā. ¶ Quero ab extra hec lex loquitur quā do imperator donat res priuatorum: quid si res ecclesiarum an vendicabit sibi locum lex ista. dic quod non quia in illis iurisdi-tionem non habet. vt extra de rebus eccle. non alie. c. ij. z ibi glo. que hoc dicit. ¶ Quero secundo cum glos. vtrum imperator sit dominus rerum singularium z priuatarum personarum. z vide tur quod sic quia mundi est dominus. vt. l. penul. z. l. deprecat. ff. ad. l. Rhodeam. de iac. z quia res nostras etiam alteri donat vt hic argumē. l. barbarius. ff. de officio pretoris. z ita dixit Mar co Imperatori Federico apud Roncbaliam iurta bon. ¶ In contrarium est veritas secundum doctores. quia si sunt singula rum personarum. vt insti. de re. di. §. singulorum. igitur non alte rius quia duo non possunt esse in solidum domini. vt. ff. commo. l. si vt certo. §. si duobus vehiculum. Solu. si dominus esset ergo rei vendi. ei competeret. vt. ff. de rei vendica. l. in rem. Et hoc fal sum quia singulares persone sunt ille que agunt rei vendi. vt. C. de rei vendicatione. per totum. Et he sunt rationes doctorum. ¶ Tertio addo: qz prius distincta fuerūt dominia inter perso-nas quam dñium populi romani foret et successiue ante princi-pis dñium. vt. ff. de iusti. z iure. l. ex hoc iure. igitur per vniuersa-le dominium populi romani nec principes illud non pdiderunt l. id quod nostrum. de reg. iur. z maxime quia nulla caueturlege. ¶ Quarto qz frustra essent vsucapiones z longi tpis pscriptio nes cū res imperij z fisci longo tpe non prescribantur. vt. C. de vsu ca. l. iampride. z. j. de prescriptione triginta annorum. l. omnes

a ¶ Exceptio pōt opponi. adde So ci. qō talis exce ptio pscriptiōis intigstinū pndi ciū eē dz in cōsil. lxxxvi. inci. in cā cōmatis castri v. primo qt quo ad curiam cir. fin. in pria parte. char. cxlv.
b ¶ Cō. ista lex pcedit qñ fiscus vendit rē q̄ bōa fide possidebat qō declara vt p bart. l. i. C. de cō. rerū alienā. z ad istam. l. vide olo bar. in. l. i. in fi. C. si aduer. fiscum. z in. l. i. si de here. vel actio. vendi. agatur.
c ¶ Cōdictio ex le ge. ad qd ꝯpetat vide Soci. cōsi. ci. lci. z nos itrodu-cere v. v. pbat in pria pte. char. cc xxviij. z vsi. vnde cumo cōfirmatur char. ccxxx.
d ¶ Nō pōt aufer re. adde Soc. ꝯs. clxiij. incip. visa bulla bonifacij. v. fin fundamen tū est in scda pte. char. xxiij. ꝯ di cti ang. in. l. iteꝫ si celebratū. ff. de rei ven.
e ¶ Bene a zeno ne. Tu dicqꝫ ista l. nō pcedit scdm canonicā z pndi ciū ecclesiarū ita no. gl. z doc. in. c. ij. extra de re. ec cle. nō alie.
f ¶ Per successio nē. adde bal. l. c. j. de pace tenen. i vsi. feu. doc. in. c. p venerabilē. de ele. doc. in cle. ro mam. de iureiur.
g ¶ Ad certos p latos. adde glo. in. c. ad apostoli ce. de re iud. li. vi.

a Imperator post. adde Car. alex. in repe. c. per venerabilē. qui filij sint leg. & per Anto. de roselis in trac. de legitimatione.

b & ij. Ut possit. Bar. & Bal. post gl. & Cynū tenēt hāc ptē idē bar. in extrauagā. ad reprimendā. in v. regib⁹. & in. l. ex co. de testa. mil. & in. l. sz & reprobari. in pn. ff. de excu. tut. et in p̄sa cōsti fforētin ff. pri. glo. xciij. dist. legim⁹. Inno. in. c. cū m. ferrariēsis. extra de cōsti. collect. in. c. vn. in fin. & ibi in apo. in vs. sic nec imperator extra q post. plat. pan. c. p venerabilez. de elec. & feli. c. cū te. col. ij. v. similr dicit gl. extra de rescri. & Old. cō. cl xx. & cō. cxc. vbi dicit qd imperator nōdū coronatus dicitur imperator.

c C Mutuo cōsensu. adde. c. cū locū. & ibi glo. allegat. de cō. de spō.

d C Oleo in brachio & in humeris. adde qd reges vnguntur in brachio & in humeris. vt habet Exod. xl. Leuitici. viij. primi regū xvi. ij. regū. i. & iij. reg. ix. transsumpti vel. l. c. ordinationes epōr. lxxv. di. c. nos si incōpetēter. v. dauid ergo. q. qd. vō. c. sed cognouerit. in. §. nūqd et dauid de de peni. distinct. ij.

e C Imperator ante adde Bar. post gl. & Cy. hic & bar. so. in extrauagā. ad reprimē. v. regib⁹. & in. l. ex co. de test. mil. & in. l. sed & reprobare. in pn. de excu. tu. per glo. in. §. ij. et Car. cz 3 cle. i. de iureiurā. vide in spe. de rescri. presen. §. ix. v. Item quod obtentis. & Pan. de cast. in consi. cxv. Jo. de pra. in. l. public⁹. de cōdi. & demon. sed an habeat iurisdictionem vbi s. & gl. in. d. clem. §. & ibi Car. xciij. distinct.

f C Per solā electionē. adde soci. cō. clv. inci. circa pñtē cōsultationē. v. p la pars huius cōclusionis. cir. pri. in prima pte. char. xxxvij.

& ita dicit Bul. prefato imperatori. Tamen imperator cupid⁹ & tumidus Martino donauit vnum equum & nihil Bulgaro. Unde vir sapiens admiratus composuit hunc versum. Bulgarus dixit equū sed Martinus habuit equum. C Non obstat quod est dominus mundi qr verum quo ad iurisdictionem: ptectionem & gubernationem. vt. ff. man. l. creditor. §. fin. & de verb. significa. l. pronunciatio. §. ij. C Non obstat hec lex. quia hic loquitur in fiscalibus & patrimonialibus. vt in gl. C Nec lex barbarius. obstat qr ibi vtilitas publica et honor populi romani fuerunt ibi cā. vt ibi dixi. et sic ibi alia causa extrinseca interuenit a predicta de qua querimus. C Quero quarto an imperator post[a] electionem suam & ante corobationem possit legitimare & alia priuilegia concedere. Et glos. finalis arguit quod non per hanc legē in fi. & pro hoc facit quia electus ad militiam non prius miles est quā stigmata recepit & in numero militū sit descriptus. vt. ff. de mili. test. l. ex ca. & l. si titius. & C. de fab. l. stigmata. Item qr cum post eius electionem requiratur confirmatio pape & ingressus officij per coronationez: sequit q añ non habeat plenariā ptātē & sic nō pōt officiū in vniuersū exercere. vt. ff. de cō condi. & demon. l. publi. & in aut. de consu. §. hec aut. & in aut. de defen ciui. §. sz interim. & C. de aduo. diuer. iudic. l. post duos. & extra de translatio. c. pe. C Preterea ante coronationem rex romanorum appellatur sed post coronationem Imperator. vt extra de electioni. c. venerabilez. & xxiij. dist. in nomine. igit ante nomen plenarie potestatis assumptum non dz posse legitimare: qr carens nomine debēt & effectu carere. vt. C. de ser. fu. l. a nullo. Simile vide in archiepiscopo qui ante receptionem pallij nō habet potestatem episcopos consecrandi. extra de auc. & vsu pallij. c. nisi. & eo. titu. c. significasti. Et clarius. xxiij. distinct. c. i. ergo et a simili ante coronationem non habet potestatem Imperator legitimandi & maxime qr dispensatio sit de re prohibita & sic ab habente plenitudinem potestatis. C Ad partem oppositā vt possit[b] arguitur quia sicut matrimonium mutuo consensu[c] pficitur. vt. ff. de regu. iur. l. nuptias. cum simi. ita mutuo consensu eligentis & electi acceptantis istud matrimonium intellectuale debet dici esse perfectum & est similitudo bona: quia sicut maritus vxorem tenetur defendere vt institu. de inur. §. patitur. ita & Imperator rempublicam in vniuerso & in particulari. vt hic in versicu. quod enim. & C. de no. codi. confir. in princip. cum simil. 3 C Secūdo qr eiusdem virtutis & potestatis dz esse electio facta a principibus Alamanie cui⁹ potestatis & virtutis erat electio facta a populo romano: cum subrogatum assumat naturam ei⁹ &c. vt. ff. si quis cauti. l. si cum. §. qui iniuriarum. & ff. si quis te. li. esse iuss. l. i. §. hec actio. Sed electio olim facta populo Romano acceptatione secuta erat tante potestatis qd omnem iurisdictionem transferebat in principem seu Imperatorem. vt. ff. de origi. iur. l. ij. §. nouissime. & §. initio. & postea in imperatorem. vt. C. de ve. iur. enu. l. ij. §. cum enim. & ff. de consti. princi. l. i. ergo & hodie electio facta per illos principes alamanie subrogata loco populi romani. vt extra de elect. venerabilē. idem dz operari & sic sequitur qd virtute sue electionis prees legib. vt. ff. de lega. l. princeps. & C. de legi. l. digna vox. & per cōns hz potestatem beneficia & priuilegia concedēdi & cōtra iura dispēsandi. C Tertio ad idē negari non pōt quia ante coronationē rex romanorum appellatur & vere sic. vt. d. c. venerabilem. & xxiij. dist. c. in nomine domini. Et si sic sequit qd propositus est ad regendum romanos & rempublicam romanorū. vt in aut. vt prepon. no. impe. in ver. mox autore deo &c. ergo omnem potestatem quam reges romani & illi predicta facere poterant cum omnem ptātem haberent. vt. d. §. initio. ergo &c. C Quarto quod hoc est in papa & ex sola electione acceptatione secuta omnem hz iurisdictionem. vt extra de elect. c. lz de vitanda. & xxiij. dist. c. in noie. ergo & idem in imperatore cum vtrūqz s. sacerdotiū & imperium deus de celo cōstituit. vt in aut. quo. opz epos. in princ. & de fid. instru. §. i. nec imperator vllum superiorem recognoscat sicut nec papa. C Quinto qr est in electio. in episcopum a papa confirmato vt ex electiōe habeat iurisdictionem in sua diocesi licet nondum sit consecratus. extra de elect. c. transmissam. & c. nostri. & transla. prela. c. inter corporalia. similiter & in archiepiscopo añ pallium receptum vt extra de transla. prela. c. i. preterqz in consecrando epos & alia faciendo que sunt ordinis. vt in. c. nisi. de autor. & vsu pallij ergo & in electo in imperatorem & multo fortius. C Et ex his infertur ad questionem propositam qd ante coronationem potest dispensare cum illegitimo vt possit succedere & dignitates in Romano imperio habere & alia priuilegia concedere. & hoc tenuit Jaco. de are. in q. per eū disputata quā hic refert Cy. & potissime per

rationē secundam. C. de subrogato &c. ac etiam qr talis legitimatio est actus iurisdictionis voluntarie. vt no. Goffred. in summa extra qui filij sint legi. & sic per eum dz posse expediri. vt. l. ij. ff. de offic. pcon. & leg. Ad hanc. l. rñdet qd hic non dicit coronas sed infulas per quas no. insluentia dignitatis. vt. C. de tempo. app. l. i. & C. de decu. l. fi. in pte. lib. x. & de consul. l. i. lib. xij. sed dignitatē ante coronationē receperat vt superius est pbatū. ergo &c. Preterea & si de coronatione intelligat ad ppositu qr hic cōfirmat añ hanc. l. gesta. & sic qd tēpus volebat hic ponere poterat. d C Nō obstat et qd postea inungit oleo in brachio & in humeris[d] & postea coronet qr inquit ipe hec nō tribuūt dignitatē sed prefigurāt exterius qd latet interius. vt extra de sac. vn. c. vno. sicut nec anuli impositio pficit mrimoniū sed illud pfectum significat vt extra de psum. c. illud. C Non ob. qd sibi mutat nomen post coronationē qr nō per hoc mutat vt augeat dignitatem. nam imperator rex nūcupat vt. C. de summa tri. ep. stola inter claras & C. ne qs vel a regia. & hec in lrā vbi quārū inter priuatam fortunam & regale culmē &c. & C. de iure fis. l. iij. C Non ob. etiam qd de archiepo dicit quia palliū nō recepit &c. qr & ille archiepus est & iurisdictionem habet preterqz in quibusdam vt dixi in quinta rōne pro ista pte. Et iste sunt rñsiones Jacob. de are. Et licet sciam ista multum placere electis & confirmatis: licet nōdū inunctis & coronatis qr eis daf occasio inertie & vt differant pbibito coronā recipere. & ex hoc vilipēdaf que olī in opprobriū imperij redūdāt. vt de archiepo qui pallium non recepit dr in. c. nisi de vsu pal. vt igit excitanf ita q pdicta nō occurrāt. Aduerte te lz qr canoniste multū fuerūt cōtq in ista materia. nā Inn. in pn alle. c. venerabilē. vt qd imperator ante[e] coronationē nō hz autoritatem administrandi nisi in loco debito coronam recipere nō posset. nā tunc inquit qd autoritatē ab archiepo coloniēsi recipere posset vel sua autoritate posset quā hz ex ipa electione. & ibi Jo. and. dixit. & hoc scdm verius. C Reperio quod ipse Jo. an. in cle. romani. de iureiur. sup verbo reges narrat simpliciter dictum Inno. & et qd Ja. de are. tenuit qd posset vt dixi. Item narrat qd principes de alamania iudicauerūt q rex romanorū post electionem concordē oēm hz ptātem quā imperator dicentesqz coronatio & inunctio nihil addit sed ex tali sola ius non oritur si de eorū ptāte aliter nō doceatur. refert etiā ibidē qd Spec. satis dixit in ti. de rescri. presē. §. si. v. item qd est obtentū. Et hic attende qd ibi Spe. nō firma pedes. nā a prin. vr velle qd ante coronationē sit verus imperator & cōsequat ius plenū administrandi. Postea in fi. dicit quosdā dixisse qd pōt dare ante coronationē priuilegia sup his que sunt voluntarie iurisdictionis: qr illa pōt exercere sed non ea que sunt contentiose iurisdictionis per. l. ij. ff. de offi. presi. & ita residet. Sed Jo. an. in addi. quas vltimo fecit super Spe. super. d. §. & ver. item qd est obtentū. lz simpliciter dicta hic per Jac. de are. ibi antea nō firmauerat. Alij antiqui gl. iuris canonici vt augu. & lam. in. xl. dist. c. legimus. dixerunt idez quod primo dixit Spec. qd ex sola electione efficitur verus imperator et añ cōfirmationē apostolicā: lz nō appellatur imperator sed rex romanorū. Et mouent p illū tex. qui refert qd exercitus sibi imperatorē faciebat: lz modicū meo iudicio facit. primo propter verbū sibi per qd daf intelligi qd ibi non loquit de imperatore vniuersi. scdo qr lz faceret olim: & sic tpe quo alia confirmatio nec coronatio expectabatur non sequitur. ergo & hodie quo tempore expectatur confirmatio & postea inunctio & coronatio & sic tex. ille non necessitat. Alij vt Jo. theutonicus in gloss. f lxiij. dist. c. Otto. dixit qd per electionem[f] queritur ius plature et administrādi: sed non exercitiū prelature vel administrationis nisi p confirmationē. nā electio facit imperatorē lz nō hz exercitium nisi per cōfirmationē. Sed refert Archi. vt in. d. c. legimus qd quidam Joan. fauctinus dixit q iste sic dixerat qr theutonicus erat. Sed est verū quod ante coronationem nō erat imperator & idē sentit. Are. ibidē & addit qd cū sit confirmatus appet retro cum iurisdictionē habuisse. & idē vr sentire Hostiē. in. c. super quibusdā. extra de ver. si. & mihi apparet qd in hac parte isti attingunt melius veritatem. C Unde vt hec res lucidius clareat fermo plures questiones inuicez differentes. & prima est an per electionem acceptione secuta efficiat imperator: simpliciter & absolute loquendo que absoluta locutio cōiudicat eum imperatorē totius vniuersi. s. mundi: & puto qd non qr nōdum inunctus. hec autē vnctio non tam pfigurat qd est quam efficit & inducit. vñ pondero primo antiqua dei mandata libro regū scripta precepit enim dñs helie: vade & reuertere in domū tuam: cumqz perueneris illuc vnge atzagal regem super siriam & Jehu filiū nasi vnges regez super israel. ex his enim verbis apparet qd vnctio est necessaria qr ex diuino mandato procedit. at etiā in creatiōe regis multum operabaf nec tūc tēporis ante rex videbaf. Hoc confirmo tali ratione attento etiam moderno tempore aut talis vnctio que vim cuiusdam consecrationis habet vt probat rubrum generale ad hoc volumen et in digestis. in princi. dum dicit sanctissimi Principis fuit superuacua et non est dicendam

dum propter honorem sic statuentium. aut qd fuit ⁊ est necessaria ⁊ habeo ppositū. aut fuit ⁊ est de bñ esse: ⁊ tūc aut gratia alicuius vtilitatis aut nullius. sed nō est dicendū qd nullius. ergo alicuius. sed detur illa. nam qd ius sit postq̄ sic est statutum ad necessitatem est redacta. ⁊ illa perficit regē vt illa prima habeat infusionem gratie per quam efficiatur iustus constans fortis et semper augustus. ⁊ per consequens ius imperandi omnibus cōsequatur qd prius non habebat. ideo de rege imperator efficit ⁊ vniuersi vbi prius nō erat sed regnum limitatū habebat. Qd predicta sint vera pbat qr dies coronationis ⁊ sic sacre vnctionis dicitur ortus imperij. vt. 𝔖. de feri. l. omnes. ver. nostris etiā ⁊. l. fi. ibi etiam si in nostrum ortū ⁊c. hinc est quod alia est dicta regni quā ante consequitur ⁊ alia imperij quam postea per inunctionem consequitur vt habetur in auc. vt preponatur nomen imperatoris col. v. ibi imperiū illius ⁊c. ¶ Et qd pdicta sint vera casus est de iure canonico in duobus locis. s. in decre. venerabilem. de elec. ⁊ in cle. romani. de iureiurā. in. ij. col. vtrobiq̄ rex. vtitur his verbis ipsumq̄ in regem romanorum assumpsit in imperatorem post modum promouendum. vbi pondera verbum postmodum ⁊ verbum promouendum que ambo concernunt futurum. ⁊ sic lz electus sit rex romanorum nō propterea est imperator absolute loquendo ⁊ sit generalis ⁊ vniuersalis de quo in. l. deprecatio ff. ad. l. rho. de iac. sed imperator vt quilibet rex: quia habet ius imperandi intra limites regni. ¶ Nō obstat predictis dictum capitulum legimus. xcvij. distin. vt. 𝔖. dixi. ⁊ ex his infero qd electus licet confirmatus vere ⁊ simpliciter nō est imperator. ⁊ per consequens hec nomina rex romanorum ⁊ imperator non sunt sinonyma idem per omnia impetrantia. nam primum non infert secundum sed econtra sic vt hic vt. 𝔖. ne quis vel a regu. ⁊ epistola inter claras. cum simi. licet autores post coronationem abutantur quandoq̄ his vocabulis.

9 ¶ †Sed iuxta hoc scdo quero an hic ante coronationē ꝯfirmatus habeat seu consequatur iurisditionem. ⁊ dico qd nō omnem qr non imperialem sed regalē sic. hoc ex predictis patet: qr si imperator[a] non est. ergo illam iurisditionem que soli imperio conuenit nō nanciscit sed illam solā que regi romanorum congruit. ¶ Et si pertinaciter tenere velis qd imperialem consequat dico qd illius imperialis exercitium n̄ habet prius quā coronā imperij recipiat. sed illius regalis statim cum cōfirmatur exercitium habet ⁊ nō ante. licet confirmatione secuta declarat retro personam electi et eius electionem ⁊ acceptionem legitimā fuisse ⁊ iure processisse. ⁊ sic ex electione consensu eius secuto dico iurisditionem radicaliter habuisse ⁊ in eum ex tunc radices immisisse non autem ex confirmatione habuisse ⁊ in hoc cum predictis sum in concordia qui dixerunt quod ex electione ⁊ non ex confirmatione habet iurisditionem ¶ Sed tunc ad declarationem predictorum quero quā appello iurisditionem regalem cuius exercitium saltem non habet antequam coronam imperij recipiat. ⁊ quidam ex predictis de quibus Specu. vbi. 𝔖. facit mentionem dixerūt qd iurisditionis contentiose exercitium non habet sz voluntarie[b] sic. ⁊ id priuilegia dare pōt absq̄ imperij lesiōe puta aut possit emācipare tutores ⁊ curatores dare ⁊ tabelliōes creare ⁊ similia. arg. ff. de offic. procōsul. ⁊ le. l. ij. ⁊ vltra non dicit secundum istos potest inferri questionē ad simpliciter ppositā. qua queritur an possit legitimare[c] vel cum legitimatione dispensare vel alteri priuilegium legitimandi concedere. habemus dicere qd sic: quia hoc est de voluntaria iurisditione vt dicit Gofre. in summa extra q fi. sint legiti. quod probo quia per scriptū volenti tantum legitimari ⁊ volens tantum legitimus efficitur. vt patet in auc. qui mo. natu. effic. §. si quis ergo. colum. vi. ⁊. ff. de his qui sunt sui vel alie. iur. l. fi. ⁊ ibi glo. igitur de voluntaria iurisditione ⁊ quia aliam informationem nec examen partium requirit. vt no. glo. in. l. ante pe. ff. ex quib. cau. ma. ergo ⁊c. ¶ Item quia creatio legitimi filij p adoptionem est iurisditionis voluntarie. vt. l. ij. ff. de offi. procon. ⁊ le. ergo multo magis sola vt impressio legitimitatis est sic concludens: ⁊ videt quod possit: quia si filios facit qui non sunt fortius eos qui sunt legitimos efficit: quia in habentibus symbolū facilior est transitus. vt. ff. de pact. l. si vnꝰ. §. quod in specie. Ego vereor loqui in ista materia: quia nihil apparet ex scriptura iuristarum no. Sed potestas data electoribus ⁊ eorum vot. multum videtur mihi ponderāda. Ideo distinguo aut in votis eligentium cōtinetur quod eligunt vt sit rex romanorum aut imperator aut mixtum in vtrunq̄. Primo casu videtur mihi qr illam iurisditionem habeat quam olim reges romanorum habebāt antequā Imperator foret. ⁊ licet declarare non constet tamē videtur qd omnē haberent sed non extra territorium quod romani subiugabant de facto vt colligo. ff. de orig. iur. l. ij. §. nouissime. ⁊. §. initium. nec habebāt illi reges plenissimam potestatem. ⁊ sicut eligebantur per populum ita mala exquisita causa per eundem deponebantur vt ibidem appet: sed hoc in electo per electores Alamanie[d] qui sunt septem numero non videtur ita dicendum vt electum possint deponere ⁊ priuare quia lege non cauetur ⁊ quia eorum autoritas dependeat a superiore qui eis dedit potestatem eligendi. vnde electione facta sunt functi officio suo. vt. l. iudex. ff. de re iudic. Ad superiorem ergo ad quem spectabat confirmatio vt est papa spectat eius depositio ⁊ priuatio vt extra de elect. c. venerabilem. facit. l. legatus. ff. de offi. presi. ¶ Electus igitur ⁊ confirmatus in regē romanorum nullo alio dicto non habet illam iurisditionē vniuersalem quam hz imperator de quo in sequenti dicā. ¶ Scdo casu qñ elegerunt eum Imperatorē qui cōfirmatus est per papā[e] tunc sicut ante confirmationem electio pendet ita et iurisditio.

10 ¶ †Sed an aū inunctionem ⁊ coronationem pōt iurisditionē quam est nactus per electionem ꝯfirmatā exercere stat dubiū. et quidam qd sic voluntariam non contentiosam vt superius dixi quasi illius non habeat exercitium ante vnctionem factam. nā de coronatione non curant quasi illa non operetur nisi sicut circulus ad tabernam ⁊ anulus ad matrimonium quod solus consensus antecedens efficit. ego dico quod electio explicita vt quis sit Imperator implicat aliam vt per prius sit rex romanorū. ⁊ quid operetur implicita dixi. 𝔖. ⁊ etiā. j. dicā. de explicita dic qr qui ante sacram inunctionē a papa factam vt de imperatore pprie non est imperator sed electus. vt. d. c. venerabilem. de elect. ⁊ cle. romani. de iureiur. ideo exercitium iurisditionis qd soli imperatori competit non habet sed demum habebit cum vnctus ⁊ coronatus fuerit vt imperator. nam tunc nomen imperandi omnibus regibus assumit et rex generalis super oēs reges existit. vt 𝔖. de re. iur. enu. l. ij. §. cum enim. ⁊. ff. de consti. princip. l. i. et. d. c. venerabilem. de elec. ⁊ cle. Ro. de iureiurā. ideo rex romanorum nō pōt se dicere dñm mūdi qd pōt Imperator. vt. l. depcatio. ff. ad. l. rho. de iac. Et ex his ptz rñsio ad questionem de legitimatione et alijs priuilegijs per eum vt regem romanorum excessit vt valeant in territorio eius vt regi seu supposito seu illorum qui eum in suum regē superiorē recognoscunt ⁊ non alibi. Nec est argumentatio illorum bona qui dicūt qd rex romanorū hz posse vbiq̄ voluntariam iurisdictionem exercere. l. ij. ff. de offi. proconsu. qr. l. illa non dicat duntaxat locum in eo qd iurisdictionem hz immediate a principe. i. Imperatore vniuersi nō in eo qui habet ab alio inferiore. nam potest tunc nisi in territorio assignato sibi vt ibidem est casus. At electores de alamania nō assignāt nec possunt assignare electo quandiu rex romanorum permanet nisi illius regni territorium ⁊ cum in imperatorem receptus dignitatibus imperialibus postea erit promotus territorium imperij sibi assumit. Quinimo licet dixerim qd in territorio et vt regi Romano supposito iurisdictionē hz nō tamen omnium qr non eorū que reseruata sunt dignitati imperiali vt est restitutio natalium et concessio iurium ingenuorū. vt. 𝔖. de iure an. aur. l. i. ⁊ aliqua alia que ibi dixi inter que est etiam cum spurijs dispēsare qd minus scientes dicūt legitimare. hoc enim soli imperiali maiestati conuenit. vt ptz in auc. qui. mo. na. effi. sui. §. si quis ergo. v̄ si. sit ergo licētia. cū ibi dicit imperio preces offerre. ⁊ idem in. §. fina. ibi imperialis magnificētie ⁊c. ¶ Simile in epis ⁊ archiepis electis et non consecratis. nam licet iurisdictionem habeant non tñ omnē qr nō eorum que maioris inquisitionis discussionem exigunt ⁊ ministerium consecrationis desiderant. vt in. c. transmissam. de elec. hinc est qd ecclesia dicit pastore vidua donec electus nō est cōsecratus vt notat in. c. qd sicut. in eo. tit. ¶ Nō vr̄ igit qd si rex Roma. mundi est Imperator sed est in imperatorē promotus. vt. 𝔖. dixi qd ipe haberet potestatē legitimandi spurios nec cum eis dispensandi nec reges alij imperio subiecti perationem supradictam. ⁊ probatur in alijs regibus in. c. p venerabilē extra q fi. sint legi. ¶ Et si dicas superiorē p tunc non hz igitur dz posse. Rñdeo qd imo hz dignitatem imperialē ⁊ ipsum imperium qd nō deficit. vt. l. qd prin. de le. ij. et ad quā ipse est pmouēdus. vt. d. c. venerabilē. ⁊. d. cle. Romani. ⁊ quā ipse tacite fatet eo qd se nondū impatorē appellat vel saltē papam qui impiali sede vacāte obtinet Imperatoris locum. vt extra de foro compe. c. lz. Tertio casui nō insisto qr ex pdictis apparet clara solutio. hec sint dicta vt veritas lucidius appareat ⁊ vt rex romanorū q iā per tria lustra neglexit imperij dignitatem assumare excitetur a summo. ⁊ ista de iure puto vera. lz nouiter dictam cōsuetudinē tñ approbatam prius seruandam dico. Et hec sufficiant.

¶ Ne rei dominice ⁊c.

1 ☞ Serui liberti vel coloni principis indebite ad dignitatem obrepētes debēt ad statum pristinum retrahi.

1 Spe. Casus. Serui liberti vel coloni principis ⁊ eorum soboles indebite ad aliquā dignitatē obrepētes ad statum pristinū dēt retrahi ol pscriptione semota. h. d. ¶ Oppo. de. l. decu. j. ti. i. Sol. vt in glo. prio qr in omni alia loquit q̄ de illa. xl. anno. ⁊ hanc tenet Cyn.

a Impatorem. Imperator elect° nōdum ꝯfirmat° qd possit vide Bart. in extrauag. ad repmēdū. ⁊ regibus. et spe. in ti. de rescr. psenta. §. ix.

b ¶ Sz voluntarie. adde bal. i addi. Spe. de rescri. psen. v̄. donatio facta. qr pōt exercere iurisdictionē voluntariā puta h̄ ⁊ dare impio priuilegia non nocitura.

c ¶ Legitimare. vide Pan. de ca. consi. ccxxi.

d ¶ Electores alamanie. adde qd si illi ad qs ptinet electio negligūt eligere vel i eligēdo discordant si primo moneātur dz eligi a papa. Inn. i. c. cū in. de cōsti. ⁊ Bal. hic i fi. l. iij. co. ⁊ glo. in c. ad apostolicā. ⁊ ibi ista. co. v̄. ly. et car. i cle. i. ipn. de iureiu. ⁊ bald. de pa. ꝯstā. §. in ciuitate. vl' qn̄ eligūt scienter indignum. abba. in. d. c. venerabilē. de elec.

e ¶ Per papā. adde qd imperator indiget approbatione papali vnctiōe cōsecratiōe et coronatione. Card. in cle. i. de iureiu. tex. doc. ⁊ abba. i. c. venerabilem. de elec.

in 3tio sed hec vr tuta qz cū hec. l. omni die loquat. vt. s. de her. l. arriani. sequit qd etiā de illa hic loquitur & de quacunqz alia in corpore iuris clausa. vnde Solu. q. qd hic est speciale & hanc firmat glo. in. d. l. omnes. sed Cy. ibi vult qd si hec esset posterior il la tamen sm illam debet restringi vt ibi dicam.

1 Colonus vel emphyteota principis vel téplorū terrā vendens cessat prescriptio longi temporis vt emptor sciens habeat facultatem precium repetendi.

1 **Vniuersas** Casus. Si quis de colonis vel de emphyteotis principis vel templorū terrā vēdiderit cessat pscriptio long. temp. vt terra restituta emptor sciēs habeat facultatē precii repetēdi. h. d. ¶ Querit gl. qd de maiore tpis pscriptione & dic vt in ea. ¶ Et no. qd glo. hic firmat qd spaciū cētū annorū in ciuitate nō fit correcta de quo dic vt dixi in aut. quas actiōes. s. de sa. san. eccl. ¶ Quero quid si nō fuit iniquus emptor quia bonam fidē habuit qz putauit vēditorē esse. rñ. glo. aut vult re petere a fisco vēdicāte. & tunc nullo casu pōt. vt. s. de rei vendi. l. si mancipium. Aut a venditore: & tunc ignorans repetit. vt. ff. de actio. empt. l. emptorem. §. fin. non sciens. vt. j. tit. i. l. i. & j. de euic tio. l. si fundum sciens vt hic ne tamē venditor lucretur precium subdicit glo. qd fiscus ab eo petit qz turpia lucra debētur fisco vt ff. de calū. l. in herede. in prin. Sz hoc pcedit in alijs casib⁹ non qñ res vendita fuit templi: qz tunc illi debetur a quocunqz ven datur. vt. s. de sac. san. eccl. l. iubemus. §. sane. ¶ Ultimo not. es se casum hic contra glos. in. l. fin. s. de iure emphy. signatum sup verbo venderet. que dicit qd licet emphyteota non possit rē em phyteoticariam vendere domino irrequisito potest tamen do nare sed hic vide casum in contrarium ibi vendite vel alieno mo do alienate.

1 Diminutio census soliti nō obstāte rescripto et tpis cursu debet reduci ad pristinum statum

a 1 **Si qua vnqz.** Casus. Diminutio cē sus soliti nō obstāte rescri pto & tpis cursu ad pristinū statū dz reduci. h. d. Et dz duplicē lecturā. vna est vt loquat in codē et anti quo cēsuario alia in noua & qlibet bona. et similē legē habes. j. de fundo & saltibus rei dñice. l. si. li. xi. & ibi gl. inducit ambas le ges cōtra eum qui occupat terras alienas cēsuarias. & postea sta tuit se inuestiri pscripta vel alio modo a dño vt non teneat inue stitio nec impetratio sed priori inuestito debeāt restitui quod est notandum. Ubi autem alius nō fuisset inuestitus et occupator vel inuasor impetrat a delecto qui sciens et concedit vt istis tem poribus euenit frequenter in terris castris & rochis ecclesie sup positis. que papa iste Bonifacius nou⁹ electus concessit efficien tibus sub anno cēsu nō teneat concessio: etiā qd in literis non sit facta mentio aliqua de electione. vide qd scripsi in. l. vniuersis. s. de preci. impera. offe.

a Si qua vnqz. Tu vide similez textuz de vbo ad vbū i. l. si. j. d fun dis rei priuate. li bro. xi.
b ¶ Vēdicantur qño vō licāt vid bar. in. l. a diuo pio. §. in vēditione. de re iu.
c ¶ Nō sequit res ē subastata. adō imo. q idē voluit i. l. pcia rex. ff. ad l. fal. hic. l. l. si qs cū aliter. ff. de v. ob. & ang. hic et l. pcia. & i. l. stīcdū de vb. ob. alr di, ceret et Uide ad materiā bal. 2sl. qd incip. q̄rit qd aliter debeat esti mari.
d Precario pos sidetes. Tu vide plene de h qd no ta. j tract. clausu larū in clau. con trat. ps. pcario se noie possidere.
e ¶ Emphyteota. an emphyte. vel feudatari⁹ & filles possideant. vide gl. & bar. i. l. iij. §. ex 3tio. de acqr. pos. & an prescri bāt vide bart. i. l. cōpetit. i. eod. et addit Bal. consi. cxlv. q. lib.
f ¶ Colon⁹ Adde bar. j. e. l. 2petit.

¶ De prescriptione. xxx. vel. xl. an. Rubrica.

1 Fundus venditus ob tributa nō soluta si in vēditione fue rint seruata vel non interuenerint a iure regsita vendicantur.
2 Emptor dolosus amittit pciu quod dedit.
3 Res est subastata ergo iusto pcio vēdita non sequitur.
4 Precium solutū pro vitioso cōtractu an restituatur vel queritur et an sit restituendum a vēditore aut a rem vendicante.

1 **Cum asseueras.** Primo be mat⁹ repe titio et quo cacita elicitur questio. Scdo illi⁹ qōnis huiusmodi solutio. Tertio circa pcij ex ceptionē noui dubij remotio. scda ibi: si legi timū. tertia ibi: nō ignorāte. ¶ Casus. Fun dus ob tributa nō soluta vendit si in vēditio
b ne fuerint seruata vl nō interuenerint a iure requisita vēdicātur[b] nisi. xxx. an. sit pscriptus nec preciū sciēti reddit emptori h. d. ¶ No. id quod frequenter euenit quādo vicini inuident reb⁹ vici norum. vnde virgilius. vt in gl. ¶ Itē quod rebus tributarijs
2 non prescribitur spacio. xxx. anno. ¶ Item qz dolosus emptor
3 precium qd dedit amittit. ¶ Item nota qd nō sequitur res est
c subastata ergo iusto precio vendita vt hic patet. contra. s. de rei vendi. l. si quos. ¶ Omissis tribus primis glo. op. cum quarta qd vēditio teneat nec pscriptio sit necessaria. vt. s. si propter pu. pē. l. ij. & iij. Sol. qd ibi qñ omnia requisita in huiusmodi venditione interuenerint: hic qñ non interuenerint. quod declara vt in glo. ¶ Oppo. ij. qd hec. l. nos diuiitat in incerto & dubio contra. §. quibus. s. de no. co. cōpo. non enim declarat quātū sit hoc legi timum tps quo prescribi possit. Sol. declarando vt in sequenti glos. in cuius fi. adde. & de isto loquitur. l. ista vt sub cōgruo titu. sit seruata. ¶ Nec obst. qd per. l. sicut. j. eo. videatur inuenta ista pscriptio qz hoc supposito lz Ir. cōtra tñ illa potuit esse prima in ista compositione seu pmulgatione. lz sit posterior in ista con

pilatione vel dic quod iam erat in mente conditoris huius. l. Sz petrus vt hic cuiter dixit quod hic loquitur de prescrip. long. tē. sed contra eum facit: quia hic interuenit mala fides que illaz im pedit. mihi respondet ipse qd hoc nō fuit legatum sed certe & vl tra malā fidē titulus fuit hic nullus vt pz ex dictis in primo con trario: & in glo. iij. & sic de pscri. lon. tē. nō pōt hic loqui. vt. l. diu tina. s. de lon. tem. pscri. preterea. l. ista non esset tunc sub cōgruo ti. posita. ideo teneo glo. ¶ Op. iij. qd res nō debeat restitui cū statim sit emptor securus. vt. s. de quadri. pscrip. l. ij. Solu. vt in glo. pe. ¶ Opp. iiij. qd vēdicās rem teneat preciū emptori red dere. vt. j. si ven. pi. aga. l. i. Solu. qd ibi precium fuit conuersum in vtilitatem vēdicātis qz cessit ibi in solutionē debiti: hic non ¶ Op. v. de. l. fin. §. fi. s. cō. de le. Sol. qd ibi fallit qz dñs tūc erat qui distraxit. ¶ Oppo. vi. de. l. iij. s. qd me cau. Sol. qd ibi dñs vēdidit & precium habuit: hic alius puta fiscus. ¶ Tunc oppo. vij. ab extra si fiscus hic vendidit propter tributū non solutum: igitur precium in vtilitatem eius fuit versum: licet vēdicet vilio ri precio fuit distractum. igitur hic rescindere debet vt superius dixi per. l. i. infra si vend. pi. aga. Solu. quod contra procedit si verū fuisset qd tributum solū nō fuisset sed falsum erat. licet ita di cebant. & sic in eius vtilitatem nihil fuit versum: & hoc voluit gl.
4 iij. quam omiserā. ¶ Concludo modo sic predicta cum querit ur preciuum solutum pro vitioso contractu restituat aut queritur an sit restituendū a venditore aut rē vēdicante. Primo casu aut emptor sciebat alienam & et non restituerit nisi stipulatus fuerit vt. j. de euict. l. si fundum sciens. & ff. de actio. empt. l. emptorem. in fi. Fallit in casu in quo & non stipulato restituitur. vt in. l. fine. §. fi. s. com. de lega. verūtñ nō ppterea apud venditorem remanet qñ non restituit vt no. s. eo. l. ij. aut ignorabit alienā: & ei restitui tur vt in dictis legib⁹. Aut pro tūc sciebat illā esse vēdentis sed ab eo recessurā in cōditionis euentum & ei restituit in alio casu et cte. l. fina. §. fin. Scdo casu aut est vsum in vtilitatem vendican tis & tunc restituere tenetur vt. j. si vendi. pi. aga. l. i. cum simi. non alias vt hic.

1 Possidens alterius nomine an nō prescribit.
2 Prescriptio sine possessione nō pcedit et sic initiū prescriptio nis an debeat inquiri.
3 Colon⁹ depositari⁹ cōmodatarius & similes prescribunt dñium rei an sit per. xxx. annos.

Male agitur. Primo rōnem sue inten tionis 3tiam remouet assi gnādo causam vsqz ibi: nemo igitur. Secundo annec tit suam intētionē tacitam dicēdo qōm vsqz ibi: ne
1 cogit. Tertio subiūgit rōes sue decisiōis vsqz ad fi. Casus. Pos sidens alij nō prescribit sibi hoc dicit. ¶ No. qd possidenti pre scriptio non currit nec sine possessione procedit vt hic. ff. de vsu ca. l. sine possessione. Ji ē signa text. hic in fin. ex quo sume argu mentum vt agens pro debito annuo possit deducere in iudicio ius suum nedum pro tēpore preterito sed futuro de quo dixi la
2 te. s. de fidei. l. i. ¶ Op. quod initium prescriptionis debeat in quiri als non posset sciri qto tpe prescriptor possideret: & per cō sequēs an nec pscripsisset. Cum sine possessione pscriptio nō pce dat vt hic in. d. l. sine. sol. vt in glo. signata sup vbo non requi. vt hic sumatur initium pro titu. possionis. ¶ Quero quomodo in
d telligantur hec ista verba precario possidentes[d]: dicit glo. quod large vt comprehendat commodatarium depositarium & colo num de quo hic in fi. & etiam emphyteotas. nam licet emphyteo
e ta[e] possideat sibi naturaliter. vt nota. in. l. si vt certo. §. si duobus vehiculum. ff. commo. tamen imaginē domini a quo ius habet semper representat. vt. j. eo. l. cum notissimi. §. si ideo contra do minum non prescribit. Quod confirmatur ex eo quia dominus fundū ciuiliter possidet. vnde si suus non esset tempore prescribe ret. vt. ff. pro emp. l. qui fundum in princ. & de acqui. poss. l. i. §. p seruum. ex quo sequitur quod emphyteota vel feudatarius tpa rum non prescribunt. alias duo efficerentur insolidū domini cō tra dictum. §. si duobus. in vero precario possidendo distinguit glo. aut dñs cōcessit roganti solā detentionē: & tunc nullum du biū qd non prescribit. Aut naturalē tantum possessionē qd pz vt. ff. de acq. pos. l. pōpo. §. si is. & ff. de preca. l. & habet. §. eiz qui & l. certe. §. i. & ad hoc idē per rōnē quā. s. dixi in psona emphy teote. Aut vtrāqz possessionē ei concessit: & tunc dicit glos. quod cōtra dñm prescriberetur spatio. xxx. an. vt eo. l. sicut. Sed hic atten de quia contra. videtur notari. j. titu. i. l. i. §. i. in fi. magne glo. & il lud verius. Et est ratio qz semper possidet ad cōmodum dñi cū
3 dio pcario possidet & dñm recognoscit. argu. j. eo. l. cum notissi mi. §. sed si illud. preterea talis recognitio impedit iam ceptam cōsummari vt in. d. l. cū notissimi. §. imo et. ergo fortius initiari vt. l. patre furioso. ff. de his q sunt sui vel alie. iur. ¶ Quero se
f cundo si cōmodatarius depositarius colonus[f] & similes non pre scribunt rei dñium vt hic an per. xxx. annos prescribent 3 per so nalem actionē depositi & cōmodati & locati. & intelligo qñ colo nus medio tpe nihil soluit quasi alio tpe soluisset prescriptio in terrupta

terrupta esset. et glo.subsequenter dicit qd sic sed prescriptio incipit a die quo peti potuit. et hoc vult etiam ad fi. et sic communiter tenent docto.arg.j.d.prima. et ex his et prime dictis habetis no tare quoddam qd prima facie videtur mirabile videlicet quod xxx.annis prescribitur personali actioni ex contractu et non prescribitur domino rei qd minori tempore consueuit prescribi sed diuersitatis rationes apparent ex supradictis. et ideo glo.hic dicit qd licet prescriptum sit contra personalem tamen rei vendicatio pro rei retentione intradictum pro possessione possit intentari et verum dicit. ¶ Quero tertio colonus per.xxx.annos pensionem non soluit: an tunc rem prescribat. glo.refert quod Mar.dixit quod sic. sed glos.nostra dixit quod non et bene per istum tex. sed forsan Mar.non intellexit de re sed de iure pensionis prestande cui potest prescribi.vt no.j.e.l.competit. ¶ Quero quarto qd si colonus interuertit possessionem domino quia eo veniente non admisit dicit quod tunc colonus incipit rem prescribere quia dominus desinit et ipse possidere incipit: et hoc vult glo.pe.

1 ¶ Prescriptione triginta annorum tolluntur omnes actiones que minori tempore non sunt limitate.
2 Actio personalis vel res incorporales an possint prescribi.
3 Hypothecarie per extraneum possessorem an minori tempore.xxx. annorum prescribantur.
4 Obligationes licet de iure gentium sint tamen actiones sunt de iure ciuili.
5 Prescriptio an interrumpitur per preces principi oblatas.
6 Prescriptiones qualiter interrumpatur.
7 Prescriptione contra adultum currente an restituetur adultus in integrum.

a Sicut. [a] Primo prescriptionem.xxx.anno.contra actiones inducit. Secundo modum interrumpendi eam addit. Tertio etatem pupillarem excipit. Quarto minoris temporis actiones in suo statu permittit. secunda ibi. nec sufficiat. tertia ibi: non sexus. quarta ibi: hec autem. ¶ Casus. † Omnes actiones [b] que minori tempore non
b sunt limitate.xxx. anno.prescriptione tolluntur que non currit pupillis et interrumpit per missione executoris .h.d. ¶ Not.tria que sunt in summario. Et quarto qd malefidei possessor hac prescriptione tuetur in gl.super vbo possidenti. ¶ Quinto qd officio iudicis prescribitur.xxx.annis sicut actioni vt hic coniuncta glo.super verbo persecutione. ¶ Sexto qd hic porrigatur tempore minora actionibus statuta. Et est ratio quia inducta ad diminuendum non debent augere.vt.ff.de condi.et demon.l.cum tale.§.fi. ¶ Venio ad apparatum et quamlibet partem per se expediam. et oppo.sic de simile procedit ad id qd ad eius similitudinem inducitur vt patet ad sensum et probatur in.l.qd neruam.ff.depos. sed hic in princi. disponit vt personales actiones tollantur.xxx.an.sicut reales. ergo supponit ante.l.istam prescriptionem.xxx.anno.fuisse inuentam sed hoc videtur falsum per hanc.l.in fi.ergo etc. Ir.huius timore dicebat fatedor quod ante erat inuenta sed in realibus. et nunc ad personales prorogatur. et ad ver.fi.Respondet qd de personalibus tantum loquitur Alij dixerunt qd etiam in realibus hic primus inducitur. et quod hic dicitur quia in mente legislatoris iam sic erat conceptum. et cum istis communiter transeunt docto. et hec de prima glos. ¶ Quero modo ad declarationem predictorum que sunt speciales in rem actiones et que personales tamen et que mixte in rem et in personam. et dicit glos.qd mere reales sunt decem quas declara vt in glos.personales autem quandoque sunt de vniuersitate et ille sunt due.vt in gl.personales autem que non sunt de vniuersitate sunt infinite. mixte autem dicuntur in gl.que sunt quinque quarum quatuor sunt de vniuersitate.vt pos.here.bo. pos.here. pe.fideicommis. here.pe. et finaliter iudicium. quinta vero de re
a particulari et com diui. ¶ † Op.scdo qd rei incorporali vel actioni personali non possit prescribi quia non possidentur .vt.l.seruus §.incorporales.ff.de acqui.re.do.sed sine possessione non procedit prescriptio.vt.s.l.prima.ergo etc.respondit glos.qd quasi possidentur .vt.l.regula.ff.de peti.here.qd sufficit in corporalibus vt hic.sed vera rei possessio requiritur in incorporalibus.vt.l.fina. ff.de vsucapio. ¶ Opp.tertio qd imo iura nullo tempore tollantur vt.l.pure.in fi.ff.de do excep.Sol.qd ibi in exceptionibus: nos
3 in actionibus vt in glos. ¶ † Op.quarto qd hyphothecarie per extraneum possessorem prescribantur minori tempore triginta annorum: quia longo vt.s.si aduer.credi.l.1. Solu.qd hic in male fidei possessore: ibi in bone fidei. et hec vera. sed tunc dubium quis dicatur male fidei. et dicit gl.qd sufficit male fidei esse in eo quo queritur. et sic cum hic tractetur de prescribendo aduersus creditorem et hypothecatum sibi competentem sufficit male fidei scire rem alteri obligatam licet putat eam venditoris. et hec vera. ¶ Nota ob ff.de acqui.pos.l.si quis fundum emerit.an fi.quia ibi prescribit domino cuius respectu bona fi.possidet sed non hypothecarie cuius respectu non possidet bona fi. et ita notat hic glos. et in contrario. et pro hoc tex.ff.qui po.in pig.ha.l.qui balnei.§.ti t.3.in fi. ¶ Opp.v.ab extra quod male fi.non prescribat.vt extra de prescri.c.quoniam.et de re.iur.c.posse.li.vi.Sol.quod verum de iure canonico et illud preualet in foro ciuili vt dixi.s.de vsuc.trans. l.vna. ¶ Op.vi.quod actiones ipso iure non tollantur prescriptione quia tempus etc.ff.de act.et obli.l.obligationum fere.§.placet.cuius contrarium hic innuere videtur dum dicit vlterius vivendi non habeat potestatem.Sol.quod hic non intelligitur quo ad effectum et sic non ipso iure sed ope exceptionis tolluntur et vbique tenuerunt glo.sed Ja.de ra dixit quod imo ipso iure. et hoc per istum te. nam cum vltra non [illegible] ergo velut mortue extinguuntur cum [illegible] aut.de nup.§.deinceps. et quia.j.l.prima in fi.[illegible] plenissima monitione securus vbi pondera plenissimam in superlatiuo et superlatiuum ponit rem in termino vltra quem non est progressus ergo etc. Et pro hoc etiam accedat.ff.si quis cau.l.si cum.in princip.et.ff.de constitu.pecu.l.vtrum illa.§.j.versicu.quare. ¶ Et hoc confirmatur ratione. Nam licet obligationes sint de iure gen.vt.l.ex hoc.ff.de iusti.et iure tamen actiones sunt de iure ciuili:vt.l.ij.§.deinde.ff.de ori.iur.et prescriptio et vsucapio de iure ciuili vt.ff.de vsuca.l.j.sed vnum ius ciuile tollit aliud ipso iure vt.ff.de acce.l.an inutilis.§.j.ergo etc. Sed his non obstantibus teneo glo.quam communiter docto.sequntur per rationem glo.quia tempus non est modus tollende vel inducende obligationis. et ratio est quia tempus non est causa inducende sed consensus contrahentium igitur nec causa tollende.ar. l.prout quisque.ff.de solu.et.l.nihil tam naturale.de regu.iur.licet ergo ius ciuile formauerit actiones et eas nominauerit tamen hoc processit ex obligationibus.causatis ex partium conuentionibus. ideo vt tollantur ipso iure consensus earum solennizatus debet interuenire vt.d.l.an inutilis.in contra.alleg.propterea nullo iure exceptio tollit actionem ipso iure quia exceptio proprie est actionis exclusio. et sic actionem supponit inesse sed ex prescriptione oritur exceptio.ergo etc. Preterea si tolleretur ipso iure hypotheca ei accedens non posset durare:vt.l.cum principalis.ff.de reg.iur.et tamen durat:vt.j.eo.l.cum notissimi.in princ. ergo etc. ¶ Vltimo pro ista parte bene facit tex.s.si aduer.credi l.ij.ibi dicitur quod prescriptio inefficacem constituit actionem et sic non eius substantiam sed effectum tantum tollit. ¶ Nec ob stat hec.l.quia non loquitur de vita respectu substantie essendi sed respectu eius officij. Nam et membrum dicitur mortuum qd non operatur eius officium:vt.ff.de edil.edic.l.idem officius. et respondeo ad omnes.ll.in contra.alle.vt effectum concernat falsunt hic in actionibus que ex conuentione non causantur vt est rei vendica.in qua distinguitur.aut competit ad mobilia aut immobilia vt primo casu ipso iure .Secundo ope excep .tollitur. argu.eorum que dixi vt in aut.missi.s.de bo.mar. et hec de prima
5 parte. ¶ † Nunc ad secundam partem accedo.et opponitur quod
c preces principi [c] oblate interrumpunt prescriptionem:vt.s.quando li.princi.da.l.j.Solu.quod ibi speciale in quibus pretoribus et annalibus. ¶ Op.quod per executorem non interrumpatur prescriptio nisi mittatur etiam libellus vt aut.offeratur.s.debit.contest. Martinus confessus fuit contra.Sed Accurs.tenet quod missio libelli non sit necessaria per istum tex. et j.eo.cum notissimi.in princ.sed opi.Marc.videtur fundari per.l.fi.circa.fi.j.de anna.excep.ideo dicit Cy.opi.Mar.veriorem esse de iure quia cum citatorio debet libellus mitti licet de consuetudine non seruatur circa quod vide quod dixi l aut.offeratur. ¶ Op.ad idem de.l.fi.ff.de eo per quem fac.est in princ.et.ff.ex qui.cau.ma.l.at pretor in fi.et.l.seq. Glossatores varias dederunt soluti. Prima quod hec corrigit illas sed non valet per l.j.s.de inoffi.dona. Secunda quod ibi non fuit facta citatio sed tantum recepta satisdatio. et hanc approbat hic glo. ¶ Sed dicas tu hec satisdatio prestatur nuncio citanti:vt.ff.de in ius voc.vt satisdet.in rubro et nigro. et sic ibi fuit citatus.sed glo.in contrario voluit hoc euitare. et dixit quod citatio non interuenit sed simpler denunciatio aduersarij cui satisdedit.sed non est verisimile quia reorum est fugere. Tertia solutio est Jo.quod hec interruptio prodest tantum in actionibus in rem et non in personalibus. et in realibus ista corrigit iura antiqua.in personalibus remanent incorrecta.hec non valet quia iste ver.refertur ad omnes de quibus predixerat ex quo potest nec est ratio quare magis in realibus quam in personalibus. Jo. quarto dixerunt alij quod per executorem interrumpitur: vt hic sed non perpetuatur vt in contrarijs. hoc non valet quia si in contrario fuisset interrupta non sic faciliter et cito fuisset reus liberatus Quare moderni dicunt qd iura vetera loquuntur in alijs prescriptionibus quam.xxx.vel.xl.an.nam ista sunt ista tempora antiqua non erat inuenta sed per istam primitus est inuenta.vt in prin.dixi. et similiter modus eam interrumpendi per executorem: et iste modus in alijs locum non habet. et rationem collige ex sequenti di
6 stinctione. ¶ † Ideo cum queritur qualiter prescriptiones interrumpantur. Dic qd quedam est prescriptio que est inuenta mero fauore possidentis: quedam mero odio negligentis: quedam mixtim odio et fauore: quedam nec odio nec fauore sed sui natura actio sunt sic limitata a princ. Ista in distinctione probat tex.in

a ¶ † Sicut. Tu vide de ma. huius l.ple niore.l.que sit lau re i.l.i.sz bal.ibi co.j.s.d annali ex ce.de quo vid. est de l.l.si nos.ff.q bus mo. vsu.ami.
b ¶ Omnes actiones No.quod hec regulariter actio personalis durat spacio.xxx. an.l.j.s.de conste. pe.tamen fallit in actione personali scripta in re ista est gl.et hi ba.l.l.io.s.quod metus cau.qd l predi go an ei currat prescriptio vide Jo. an.l addit.Spec sup rub.de prescri. vbi dicit qd non Preces princip. ad de quod et a princi pe prescriptio tolli prvt p soci.ssi. lz xvi..l.c.a.c.ite ris castri.v.s.p. bat dictam decr. ca.fi.j.s.pat.cha. cxlv.

l.fi.§.de edi.di.adria.modo ad propositum vsucapio in rebus mobilibus est illa que mero fauore possidentis est inducta. et illa nec per executorem nec per litem contest.tam interrumpitur quo ad cursum: sed quo ad effectum: vt.ff.de rei ven.l.si post acceptum.fallit in casibus qui sont.j.titu.i.l.vt perfectus.prescriptio vero.xxx.vel.xl.anno. est illa que est inducta mero odio negligentie tanto tempore: ideo tuetur male fidei possessorem.et
a illa interrumpitur per missionem[a] executionis per quam apparet negligentem factum esse virilem vt si quod negligentia causabat vigilantia ei opposita interrumpat vt hic.prescriptio autem longi temporis est illa que partim fauore possidentis partim odio negligentie est inducta.vt.d.l.fi. ideo habet vnum medium tempus
b inter predictas: et ista interrumpitur per litem contestatam[b] vt j.de prescrip.long.tempo.l.nec bona.et.j.de rei ven.l.more. alia quarta est quando actio sui natura est limitata certo tempore a princ.vt redhibitoria et quanto minoris: et illam dicunt doc. per lit.contest.interrumpi.ex his patet quod leges antique de alia prescriptione loquebantur quam de ista.et hec distinctio fuit Jac.de are. quam doc.communiter sequuntur. ¶ Nunc autem est videndum quid he interruptiones operentur sed remitto ad glo.in.§.j.c.l. cum notissimi.in princ. Ad tertiam partem accedo in qua dicitur quod hec prescriptio currit contra adultum non contra pupillum. ¶ Opp.quod nec contra adultum vt.j.in quib.cau.in integ.resti. non est neces.l.fi.Solu.quod illa non habet locum in prescrip.xxx.
7 vel.xl.an.vt ibi in fi. ¶ †Sed tunc querit glo. si contra eum currit an restituetur in integrum: et videbatur quod non quia potuit persequi nisi in maiori etate et sic non restituendus.vt.j.si ma.fac.l.fin. Contrarium dicit glo.in casu in quo fuerit completa id est in adulte etate quod potest euenire si ceperat in persona defuncti et postea in persona adulti eius heredis est completa nam tunc restituetur.vt.ff.de mi.l.ait pretor.in prin. ¶ Hec ob.in eo.titu.l.emilius.et.j.si ven.p.l.aga.l.ij.vt in qualibet earum no. ¶ Oppo.quod non sit hoc speciale tantum in pupillo sed etiam in filio famil.et in ecclesia et in aliis casibus hic positis in glo.Sol.confitendo contrarium nor.enim hic de pupillo dixit vt ceteros excludere vellet sed dubitationis tollende causa: et istos.vij.casus speciales signa. ¶ Et adde alios de iure canonico in quibus prescriptio non currit ipso iure licet sit incohata.et sic interim dormit: puta tempore hostilitatis.vt extra de prescrip.transmissa.ad quod facit.j.de fun.limi.l.fi.lib.xi.et idem dicit bar.in.l.naturaliter.ff.de vsuca. dicendum fore tempore mortalitatis quo facte sunt ferie quia: illa hostilitas est diuina et fortior quam humana. Item tempore quo vacat ecclesia ei non concurrit prescriptio etiam si ecclesia habeat economum.vt in.c.ii c.i.cum ibi no. Item nec tempore schismatis.vt in.ca.i. ¶ Oppo.quod imo pupillo currat.vt.l.attilicinus. ff.de seruit.rusti.predi.solu.vt in glo vel dic melius quod hic impeditur agere impedimento iuris: ideo tempus ei non currit. secus si impedimento facti vt in contrario. Circa quod vide quod dixi in.l.fi.§.conce.j.de iure deli. Contra quartam partem opp.quod iuris ignorantia non noceat in damno vitando.vt.l.error.in fi.ff. de iur.et fac.igno.Solu.vt in glo.

1 ¶ Actiones quecunque etiam si ius publicum concernant que.xxx. annis vel paucioribus non tolluntur.xl.excluduntur.
2 Jus priuatum ad plus non durat vltra.xl.annos.et.nu.3.
4 Homo conditionatus prescribit se in libertatem p.xl.annos.
5 Prescriptio.xl an.tuetur possessores male fidei sicut prescriptio xxx.annorum.et nu.seq.

OMNES. [c] Casus. †Omnes actiones [d] etiam si ius publicum concernant que.xxx. annis vel paucioribus non tolluntur.xl.an.excluduntur h.d. ¶ No.quod tantum vz generaliter dictum quantum specialiter vt hic in pri.et.j.de quadri.pscri.l.ij. ¶ Contra quod op.gl. de multis.ll.et dicit quod id quod hic dicitur est regulare fallit ibi sic etiam no.in.l.si quis mihi bona.§.iussum.ff.de acqui here.moderni dicunt quod si in generali non est eadem ratio que in particulari non valet
2 tantumdem vt in contrariis allegatis sic vt hic. ¶ †Item no.ex.ver.nullus quod ius priuatum ad plus non durat vltra.xl.annos quod est verum
3 quo concernit ius agendi non excipiendi illud est perpetuum.vt.l. pure.in fi.ff.de do.ex. ¶ †Item no.ibidem quod ius publicum tollitur xl. an.quod intellige nisi sit in vsu publico.vt.l.via.ff.de via publi. ¶ Contra hoc opp.gloss.de.l.in omnibus.ff.de diuer.et tem.prescrip.Sol.quod hic non immutat prescriptiones minoris temporis vt est illa sed maioris limitat in.xl.anno.vt dixi in summario ¶ Fallit in quatuor casibus nota.in.l.j.de sac.sanct.eccle.et in duabus.ll.sequentibus: et in rebus positis in.l.e.vsucapionem.ff. de vsucap.et hi omnes sunt casus speciales in quibus.xl.annis non prescribitur et in libero homine qui nullo tempore prescribitur vt.j.de prescrip.lon temp.que pro li.l.fi.et.d.l.vsucapione in fin. ¶ Item not.ex tex ibi niciatur.argu.quod exceptio prescriptionis possit opponi ad processum vt dixi in.l.emptor.j.de prescri scrip.long.temp.et ibi vide. ¶ †Item not.ex text.ibi sua conditione quod homo conditionatus prescribit se in libertatem per.xl

a ¶ Permissionem vide bal.post bar. in.l.ij.in.co.versi vlterius querit.C. de serui.ai.l.i.§.sz (?) quo j.qui lib.pri. datus.et.l.i.de in ius vo.et bar.hic et bal.in.i.col.

b ¶ Per litem contestatam adde.l.more.C.de rei.ve.l.si post acceptam.ff.e.tit.vez (?) eius effectu non ipso iure bar.ibi.in.§ op vez alio litem per sequentia vsque ad fi.non aliter.sicut et de repet.glo.l.c. illud.de prescrip vide plene.et Jo de pra.l.i.p pen.

y ¶ de pen.et in spe de rescrip.prete rea.de.§.concedit versi.quod si criminis Et ad hoc bal.in.l. ij.§.fi.p cuius re. et.l.fi in prin.ff.de eo.p quem fac.erit.

c ¶ Omnes ad intellectum huius.l.vide bal. in.l.vn in pri.et per totam.i.col.j.ti.h.

d ¶ Omnes actiones adde.l.ij.et ibi bal j.quod met.cau. quod actio concernens ex variis figuris causarum tollatur longo tempore idem in actionibus realibus et in rescripta idem in actione personali iuncta reali.

e ¶ Res ecclesie adde.cap.quarta.de prescrip.

annos. ¶ Contra quod oppo.gl.de.l.ij.ff.de prescrip.lon.temp. que pro lib.vbi seruus prescribit se in libertatem spacio.xxx.anno. Solu.quod ibi in seruo bone fidei in libertate morato.secus si ma-
4 le fi.quia tunc.xl.an.vt hic: et in.l.i.eo.titu. ¶ †Et ex his not. quod hec prescript.o.xl.anno.tuetur male fi. possessorem sicut prescri. xxx.an.vt in.l.precedenti.Sed refert Cy.quod quidam dixerunt quod seruus licet sit in male fidei possessione libertatis prescribit libertatem minori tempore.xl.anno.quia.xxx.annis tantum prescribit contra actionem in rem preiudicialem per quam vendicatur in seruitutem et sic.xxx.anno.vt.j.eo.l.sicut nec hec.l.ampliat prescriptiones vt in summario dixi. et sic non de seruo sed libero homine conditionato loquitur lex ista. ¶ Querit hic gl. an hec.l.procedat in ascriptitio. et dicit quod sic quia.xl.ann.se prescribit in libertatem vt hic non minori tempore vt.l.cum satis. in princi.j.de agri.et censi.lib.xi. Item nec vllo tempore quando censetur in agro resedisse quod est quando eius antiquitas vel posteritas in agro remansit vel etiam cognitio.vt.l. cum scimus.in fi.in eo.titul. Et subiungit gloss.quod quandoque etiam minori.xl.anno.tenuerit puta si curia ascriptitium decanicum vel priuatum in seruitio curie per.xxx.ann.tenuerit. vt.j.de fun. priua.rei l.eum qui. Et est ratio quia, tunc non ipse prescribit sed ab illo prescribitur. ¶ Quero quid in seruo principis.dicit glo. quod in eo est speciale vt nec.xl.ann.possit se prescribere in libertatem nec ab illo prescribi.vt.j.eo.ti.i.l.i.Et ibi glo.assignat rationem quia idem est in rebus ecclesie. vt.l. inter diuinum. j.de sa. sanc.eccle.Sed si istam equiparationem consideramus dicere habemus quod quia hodie res ecclesie.xxx. ann.prescribuntur vt ibi.idem in autem.quas actiones.et extra de prescrip.c. si.quod et res principis.Cy.tamen putat quod ibi non fallat.sed lex illa sit correcta vt ibi in prima solo.no.Et est ratio quia omnes actiones que per.l.anteriorem sustinebantur.vt.xxx.anno.non tolerentur vel paucioribus per istam legem corriguntur.vt ibi patet. ¶ Querit quid de fundis limitosis. et respondet quod ilz hac prescriptione non requiruntur per.l.fi.j.de fun.li.lib.xi. vbi tex. dicit quod cuiuslibet spacii temporis prescriptio cessat. Sz Cy. dicit quod illa debet intelligi secundum istam.ar.l.non est nouum.ff. de legi.Ex quo ibi specialis mentio non fit de ista.xl. ann. vtique sic. in.l.se.et seq.Nam et ante legem istam fundi limitosi subiacebant alicui prescriptioni et sic per istam legem facti sunt subiecti lex ergo postea sequens generaliter loquens secundum istam debet intelligi quod est notandum propter illa verba cuiuslibet spacii in
5 contrario apposita que fortiter faciunt pro glo. ¶ †Quero nunc ab extra hec prescriptio tuetur male fidei possessorem et sic in, hac parte est correcta de iure canonico.vt in.c. quoniam. de prescri. et in.c.possessor male fidei.de reg.iur.lib.vi.Nam hec exceptio siue replicatio in foro seculari potest opponi propter fomentum peccati vt dixi.j.de eo.l.sicut Quod ergo autem.quas actiones.j. de sac.sanc.eccle.dicit videlicet quod res ecclesie prescribuntur. xl. ann.etiam de iure canonico est sancitum.vt in.c.fina.de prescrip. debet intelligi si bona fides possessoris interuenerit non alias sed an bona fides ita et titulus in eis prescribendis requiratur. Et respondeo quod olim etiam titulus requirebatur. Hodie vero dicendum est quod in rebus ecclesiasticis que de iure communi possunt possideri presumptio potest haberi contra possessores sufficit sola bona fides. In his vero que iure communi nequeunt possideri vel si possunt prescriptio est contra possessorem tunc sola bona fides non sufficit sed necessarius titulus qui possessori tribuat causam prescribendi nisi tanti temporis allegetur prescriptio cuius initii memoria non existat vt de his est casus extra de prescrip.c.i.lib.vi.et hec sufficiant.Bartho.de Saly.

PRESCRIPTIONE. Casus. Prescriptio.xl.anno.non prodest curialibus quonnnuo (?) ad curiam retrahantur. hoc dicit. ¶ Et nota.quod hec lex excipit istum casum a lege precedenti: et idem facit lex sequens et glos.hic addit tertium.j.de metallari.l.fina.libro.xi.Sed Cyn.dicit. quod vix debet imputari per.l.omnes.vt cum dicit sine vlla temporis prescriptione intelligatur minori annis.xl.argu.l. non est nouum. et.l. nam et posteriores.ff.de lega.

1 ¶ Prescribitur tributarium predium quo ad dominium sed non quo ad canonem debitum ex eo psoluendum.
2 Prescribi non possunt signa subiectionis.
3 Rescripta inualida ex defectu non obstantium sont insufficientia ad prescribendum quod aliter non posset prescribi.
4 Jus emphyteoticum an quis possit sibi prescribere contra dominum.

1 COMPERIT. Casus. †Predium tributarium potest prescribi quo ad dominium sed non quo ad canonem debitum ex eo persoluen-
2 dum hoc dicit. ¶ †Not.quod signa subiectionis non prescribuntur ¶ Contra hoc opponitur de.l.fina.j.de fun.pat. Sol.vt in glos.quod ibi impetrauit a principe vt dempto canone possideret.ideo si per.xl.annos non soluit postea soluere non tenetur.

tenetur. Sed si princeps sic ei concessit ad qd prescriptio ista fuit ibi necessaria cu ipse princeps ei potuerit donare. ar. ff. ad l. rbo. de lat. l. deprecatio. dixerunt quidam qr ibi imperator non dona uit nec similiter remisit canonem tanq̃ liquidum. Sed qr dubium erat an deberet vel nõ in hoc dubio dixit vt possideret dempto canone. ita ibi no. Alij dicunt q̃ iõ ibi hoc est qr imperator non remouet. l. impedientem a principio concessionẽ tenere tanq̃ rei publice. Jnd. vt. l. oĩs. §. si ꝯ ius vel vti pu. z. l. rescripta. §. de pre.
3 inpe. offe. Et hec sol. est valde notãda. ¶ † Ex qua habes q̃ rescripta inualida ex defectu nõ obstãtiũ sunt insufficientia ad prescribendũ qd alias non posset pscribi. ¶ Op. §. de. l. in omnibus ff. de diuer. z temp. prescri. Sol. q̃ ibi rebus vacãtibus nondum incorporatis in fiscũ in quibus dic vt dixi. §. de quadriẽ. prescri. l. hic in signis subiectionis que debentur mundi domino qui pro toto orbe terrarũ die noctuq̃ vigilat: vt. §. de quadri. prescr. l. fi. in Cy. ¶ Juxta hec quero primo quid in censu priuate per sone debito. dic q̃ ei prescribit. xl. an. vt. §. eo. l. omnes. nec priuilegia ad priuatos sunt extẽdenda. ¶ Quero quid in cẽ
a su[a] debẽdo ecclesie. dicit Cy. q̃ si Pe. tenuit q̃. xl. annis prescribat per aut. quas actiones. §. de sa. san. ec. z hoc in ecclesijs alijs quã
b romana. nam tunc centũ annis[b] vt ibi. z in. c. si. extra de prescrip. ¶ Ego in hoc censu romane ecclesie debendo distinguo qr aut debetur rõne alicuius rei que nõ concernit ppriẽ iurisdictionem ecclesie sed alicuius rei dñiũ vt qr fundum aliquem dedit in censu. z tunc habet locũ predicta. Aut cẽsus debetur romane iurisdictioni quam hz tam in personis q̃ in rebus similibus: z tunc aut de cẽsu debẽdo a singulis in signũ iurisdictionis vniuersalis in vniuersos clericos. z dico q̃ ille nullo tpe prescribitur vt hic qr eadẽ est rõ in papa q̃ in imperatore. z pro hoc extra de prescri. c. cũ ex officij. Et est rõ qr si iurisdictio non põt prescribi sic nec census iste. z similiter qs non prescribit ne ad decimas te neat qr in tributũ z recognitionẽ vniuersalis dñij dñs sic prece pit reddi. vt extra de deci. c. tua. §. hz vna ecclesia ꝯ aliã vt sibi
c z non illi dentur pscribere possit. vt in. c. si diligẽti. de pscrip. vbi vide. z an cõsuetudine minui[c] possit decima vide in. c. aliquibus de deci. in gl. fi. Aut hec in censu debendo rõne alicuius particularis iurisdictionis tpalis quã Papa cõcedit sub annuo cẽsu vt videmus quotidie in istis terris ecclesie. z dico q̃ tunc centum annis prescribitur: vt. c. ad audientiam. in eo. ti. Et casus in quib[9] non currit prescriptio no. gl. plenior q̃ alia in. c. cum non liceat in eo. ti. z qualiter pbetur temeraria prescriptio no. in eod. ti. c. cũ nobis. ¶ Querit gl. quid de emphyteota an idẽ sit q̃ hic. z di cit q̃ sic vt. j. eo. l. cum notissimi. in fi. ¶ Or aduerte. Jsta questio põt intelligi in emphyteota fisci. z sic imperij qui soluit annuam pensionẽ: vt. ff. si ager vec. l. i. z. §. z. §. de iure emphy. per totũ z hec lex locum non hz sed. xl. an. sufficiunt: vt. §. eo. l. oẽs. z ad hoc etiã potest induci. l. fi. §. fi. j. õ fun. pa. põt etiã loqui in emphyteota priuati. z qd potest etiã habere duplicem intellectũ. Unus est an prescribat dñium non soluendo pensionẽ. z dicendum est qd non: vt. j. co. l. cũ notissimi. in fi. Et est ratio qr alteri possidet: vt §. eo. l. i. z ita vult ibi gl. in vno exemplo q̃ ibi ponit in emphyteota. z hic nisi interuertisset possessionem dñij qr ab eo tpe incepit prescribere z sufficerent. xxx. anni. z hi interuertere modis notans. §. eo. de vsu. l. i. Et etiam fm Jaco. de are. si domino petenti negat soluere pensionem qr extũc possessionem interuertit z prescribit: vt. ff. de acqui. poss. l. si quis rem. z. ff. quorum leg. l. i. §. quesitum. z. ff. de vi z vi ar. l. colonus. z ita refert Cyn. quod not. quia ille. ll. hoc non probãt. Alius intellectus est an prescribat annuam pensionem: z dic quod sic sed tunc tot sunt prescri
4 ptiones quot sunt anni vt dicam in. d. l. cum notis. in fi. ¶ † Que ro an quis possit sibi prescribere ius emphyteo. contra dominium. i. vt amodo pro emphyteota habeatur vbi primo non erat Joan. de Areti. dicit quod sic si vt emphyteota possidet. z sic vt conductor perpetuus non sic vt temporalis colonus. Pro primo accedat. j. de fun. pa. l. iubemus. lib. xi. z quia idem in eo qui possidet vt feudatarius vt in vsi. feudo. in titu. j. si de feu. contro. c. §. fi. qui is per. xxx. an. z in titu. de cognitione feu. c. §. §. quidam. z ibi glossa. z quia idem in eo qui possidet vt fructuarius. vt dixit §. de prescri. lon. tenpo. l. fina. Pro secundo facit qr colonus nõ sibi possedit sibi: z ideo non prescribit: vt. §. eod. l. §. in dubio si nõ cõstaret aliter an colonus velut emphyteota possederit vt dixit ipse recurrendum est ad coniecturas: quia aut plus soluit vno anno q̃ alio inspecta quantitate fructuum, z sic presumitur vt colonus: vt. ff. loca. l. ex conducto. z. l. si vno anno. z. l. item querit. §. qui impleto. aut idem soluit quolibet anno. l. certum quid qd non minuitur. z tunc vt emphyteota videtur possedisse. z ita refert Cy. quem ego sequor. ¶ Querit Cy. de remedio cum quidam soluisset per quadraginta annos pensionem domino. postea incepit calcitrare nolens quicquam soluere dicens rem suam esse nobilis ille non habet testes nec instrumenta per quem iure suo vel maiorum suorum possit probare. Et dicit ipse quod pro hac frequenti susceptione fructuum colonus ei resistere non

a ¶ Quid in censu. Adde glo. in. c. tua. el. §. r. de deci. glo. abb. in ca. cũ contingat. de foro compe. in. v. col. in. c. significauit. in fi. de censi.
b ¶ Centũ annis. adde. c. cum nobis. c. ad audientiã. z. c. si diligẽti. de pscrip. gl. i. in. c. fi. eo. ti. li. vi. Limita dicta iura pcedere in iuribus immediate pertinentibus ad ecclesias romanã secus si ad subditos ecclesie romane tunc sufficit tẽpus cõmune scdm gl. z do cto. in. d. c. ad audientiã. z abb. cõ si. xviij. incip. i cã z q̃stione q̃ vertitur ad fi. in. §. vo. z p Jason. i aut. quas actiões. §. de sa. sanc. eccle.

potest. vt. j. de agri. z censi. l. finibus. libro. xi. z ibi glo. frequentẽ appellat per decennium quod no.

1 ¶ Actiones immortales esse non debent.
2 Hypothecaria que est cõtra extraneũ possessorẽ tollitur annis xxx. contra debitorẽ vel eius heredẽ possidentem tollitur per. xl. annos tantum.
3 Hypotheca põt cõstitui in diem vel sub cõditionibus.
4 Hypothecaria facit habere ius in rem qd nõ est in psonali z iõ durat maiori tpe quã personalis.
5 Hypotheca nõ durat post prescriptionẽ psonalis.
6 Prescriptio hypothecarie actionis fit per creditorem secũdum contra primum.
7 Creditor videtur possidere pignus qd apud se habet.
8 Pignus traditũ creditori si stetit spacio. xxx. ann. inter manus creditoris an possit creditor excipere prescriptionẽ.
9 Jus offerendi creditori quotuplex.
10 Prescriptio incipit currere in obligationib[9] cõditionalib[9] vel in diem.
11 Prescriptio nõ currit illi q non põt agere.
12 Dotis repetitio cõpetit a die soluti matrimonij.
13 Prescriptio nõ solũ per executoris missionẽ vel per litis cõtestationẽ interrũpit sed etiã per rei ablate apprehensionẽ vel ipsius debiti nouam cautionem.
14 Negligentia non põt imputari debitori pro tpe anteriori q in creditorem nouam exposuit cautionem.
15 Prescriptio an interrumpatur cum res obligate cum violẽtia tenentur.
16 Pignoris receptio prescriptionem incohoatam nõ interrũpit.
17 Prescriptio rei principalis si interrumpatur per cautionem si de iussorum.
18 Jnterruptio duplex naturalis z ciuilis z que sint.
19 Prescriptio interrumpitur aduersus omnes defectu possessionis superuenientis.
20 Prescriptio currit in annuis debitis ex tpe cessate solutiõis nõ integre obligationis.
21 Emphyteota et conductor nõ prescribunt rem licet prescribãt prestationem.
22 Debens decẽ z quolibet anno soluit quinq̃ tantũ z hoc p. xxx. annos z vltra an ideo prescribit vt tñ teneaf ad quinq̃.
23 Jus retinet in toto qui recipit licet minus recipiat.
24 Prescriptio an incipit currere pro omnib[9] futuris prescriptionibus in illo qui debet decem annua z per tres vel quatuor annos soluit z in quinto cessat.

Cum notissimi.

Diuidit principaliter i duas ptes. z primo excludit rationem annectendo. secũdo statuit distinguendo seu aliqua dubia remouendo. secunda ibi. quãobrem. ¶ Supple literaz in prima parte ibi detentores subaudi z mala fide. ibi hmõi vt debitor vel ei[9] heres. ibi i mor
1 tali. ¶ † No. qd actiones non debent esse immortales. Opp. qd
d imo hypothecaria prescribitur[d] minori tempore annis. xxx. vel xl. z. §. si aduer. cre. l. i. z. §. So. distingue priores vt in glo. §. quã
e signa z no. ¶ Oppo. qd non sola conuentione interrumpitur[e] nisi fiat per executorem. vt. §. e. l. sicut. sol. confitendo. z ita dz hic intelligi. z solam ideo dicit vt excludat lit. cõtesta. sed z alias dicitur qd solus ꝯsensus facit matrimonium. vt. l. nup. ff. de regu. iur. z tamẽ verba interuenire oportet. ¶ Sed ne decipiaris intellige hoc verum in his que possunt loqui non in alijs. vt extra de spon. c. tue. z de coniug. ser. c. fi. Sed tunc queri põt quid hec interruptio per executorẽ operetur. z videt qd oportet vt de nouo inchoat z abinde in. xxx. an. extendetur. sed per lit. contest. in xl. an. vt. j. e. l fi. z. j. ti. i. l. i. in fi. z idẽ dic in exceptione temporali vt illa per executoris missionem perpetuetur. vt. §. de non numera. pecu. l. si intra.

Quamobrem. Hec secũda p̃s qua statuit z primo circa hypothecã competentẽ ipsi debitori alias partes inferius assignabo lecturus quãlibet partem per se z hec pars hoc dicit in summa. ¶ Hypothecaria que
2 est contra extraneum possessorem tollitur annis. xxx. contra debitorem vel eius heredem possidentem tollitur per. xl. an tantũ nisi prescriptio fuerit interrupta per missionẽ executoris. Aut interuenit etas pupillaris actionibus personalibus in suo statu manẽtibus. h. d. Supple tex. ibi nisi cõuẽtio per executionis
3 missionem: z ibi aut etas pupillaris. vt. §. e. l. sicut. ¶ † No. vltra dicta in summario quod hypotheca potest cõstitui in diem vel sub cõditionibus sub cõditione nec ante lege cõpetit. quam

c ¶ An ꝯsuetudine minui. Adde So ci. ꝯsi. cccxvij. lci. circa hãc q. ver. §. eadem ꝯclusio. in secunda parte char. cevij.
d ¶ Hypothecaria pscribit. Adde qd prescribit hypothecaria p x. an. l. i. z ibi barto. z bal. post gl. §. si aduer. cre. et pau. õ ca. ꝯs. cxv. lci. qrit nũqd prescriptio. l si. gl. z bal. l. i. s. §. cũ predio. ff. de pig. qd possessor pscribit ꝯtra hypothecariam p. x. ann. cũ bõa fid. z p Old. in ꝯs. xix. Jtẽ si creditor cõsentit alienatiõi bonorũ hypotheca vt si sciat z nõ ꝯdicat. l. §. C. de re. pig. actẽ addõ qd si pscribit si debitor possidet qr p scriptione nõ obstãte. põt cõueniri p creditorẽ ad pignus. l. res creditoris. z ibi bal. §. de pig. act. z in d. l. i. §. si aduers[9] cred. qd ẽ verũ p decem an. sz per xl. sic. l. i. z ibi bal. C. de an. excep. et Pau. õ ca. d. ꝯs. cxv. vide Spe de ac. scu pe. §. d. vs. ceterũ. z de pscri. ver. sed de hypothecaria z de sol. §. i. v. item pone debeas.
e ¶ Jnterrumpit adde quot z qb[9] modis pscriptio interrũpat. vide plene p ab. l. c. illud. õ pscri. z vid. d. alex. l fine apostil. i Bar. hic. z vide repe. berta. v. pscriptio iterrũpit. vbi ad plenũ de hac materia inuenies declaratum.

a ¶ An fideiussori. Adde quod prescriptio principalis prodest fideiussori quando est talis quod ipso iure tollat obligationem alias non. no. bal. in. l. eam mandatori. iii. col. v. ite dubitat. s. de non nu. pecu. econtra. bal. ibi et vlt. col. Item adde bar. et ibi glo. in. l. fideiussor. §. si ff. man.

b ¶ Quia non prescribitur. adde l. rescreditores. et ibi doc. et bal. in primo no. s. de pigno. act. quod non prescribit nec eius heres.

c ¶ Possidet creditor. adde docto. et pa. de ca. l. i. i. §. p fun. ff. de acq. pos. l. cum et fortis. et ibi gl. et doc. ff. de pig. ne. et l. i. in. §. fi. ff. de acq. pos. et l. sole dum §. creditor. et ibi doct. q. satis. cog. quod pz quia ei competit seruiana seu hypothecaria que possessionem aduocat. vt l. i. cum venditor. de euict. Secus si respectu ostendit l. si vendidero. §. cum aut. de furt. et l. si mulier. §. i possessione. quod meritò eius. sed representat imaginem debitoris vt hic. et vide bal. hic. et pro hoc etiam vide l. i. et §. tamen aduersus credi.

d ¶ Iuri offerendi. adde an iuri offerendi vel facultati prescribi possit quod facit an iuri adeundi etc. cum siquedam facultati secundum quosdam vt Salv. et bal. et vide bal. l. i. pignori. ff. de vsuca. Et adde quod quia in pignoribus est appositum pactum legis commissorie tunc ordin creditoris iuri offerendi non prescribitur ita singulariter tex. et Bal. l. c. i. si feu. da. in vice. de commissorie. Ita que vt ipse refert exposuit sibi tex. [illegible] l apo. me se l Bar. hic in v hoc quero vtrum iuri offerendi. vbi vide Cl. adde bal. [illegible] Cl. xiii. pro [illegible] in Ct. adde ibi q facit [illegible] ad [illegible] hoc. circa fi. et ibi habes quid in iure adeundi que competit extraneo ex [illegible] via i fi. et in ver. sed his non obstantibus [illegible] bar. etc. et consilio [illegible] incip in presenti consultatione. in fine consil. [illegible] cel.

dies euenerit vel conditio. et hoc tene cordi quia multotiens in practica erit tibi necessarium. ¶ Oppo. hic dicitur quod hypothecaria contra debitores tollitur quadraginta annis et personalis. xxx. vt. s. e. l. sicut. ergo accessoria vt est hypothecaria. vt ff. qui. mo. pig. vel hypo. sol. l. lucius. durat vltra quam principalis contra l. cum pri. ff. de re iu. et l. eos. s. de fur. Sol. vt in gl. super verbo prorogari que illis legibus opponit in fi. et non videtur soluere et tamen iam soluerat. dicit glo. quod personalis in essentia non tollitur sed eius effectus sic vt dixi in. d. l. sicut. Accessoria ergo stat cum illa Personali et maxime naturali que non est sublata cui accedere po-
4 test. vt. ff. de noua. l. i. sed tunc iuxta hoc quero. ¶ Quare hypothecaria durat maiori tempore quam personalis. Et respondeo quia per hypothecariam habetur ius in rem quod non est in personali nec huic obstat quod ius dominii prescribitur. xxx. an. vt. o. l. sicut. et tamen dominium validius et potentius ius quam creditoris. quia illud ideo quia prescriptor contra realem actionem possidet rem ipsam. ideo facilius prescribit quam debitor qui non possidet ius creditoris quod est incorporale et contra quod ex mera negligentia procedit prescriptio vt dixi in. l. si-
5 cut. ¶ Opp. secundo quod hypotheca non durat post prescriptionem personalis: quia per liberatus similis est soluenti. vt. ff. de adm. tut. l. si pupillus. in fi. Sed dubium non est quod per solutionem tollitur hypotheca. ergo etc. hoc contra. voluit formare ista glo. in fi. et aliter non soluit sed in contrario dicit quod equiparantur quo ad effectum liberationis sed non quo ad modum liberandi quia vna ipso iure: alia exceptionis ope. sed hec sol. non tollit vtranque ipso iure ita prescriptio dz vtranque tollere ope exceptionis vt dr in iuramento. ff. quib. mo. pig. vel hypo. sol. l. si deferente. que similiter huic l ob. ¶ Dico ergo quod in effectu prescriptor similis est soluenti respectu eius tamen contra quod prescribit non contra aliud cum non prescribitur vt hic. Ad. l. si deferente. respondeo quod ibi ratio eiusdem equitatis concernit pariter vtranque actionem quia per dilationem et prestationem iuramenti petens sic voluerit sed hic equitas inductiua prescriptionis personalis non se hz pariter ad hypothecariam actionem vt patet ex ratione diuersitatis superius assignata ergo et merito aliud ibi quod hic. ¶ Quero an quod hic dr de hypothecaria habeat locum in fideiussore vt liberato reo per prescriptionem. xxx. an. durat adhuc fideiussoria. et Cyn. remittit ad suas distinctiones prius posit in. l. intelligere. s. de lui. pi. sed per eam non habetur bene aperta veritas huius questionis. Ideo sic dico aut eodem tempore se obligauerunt: et obligatio vtriusque eodem tempore tollitur quia vtraque personalis: et sic vendicat sibi locum l sicut. s. eo. Aut fideiussoris obligatio secuta est obligationem principalis et tunc licet prin-
a cipalis sit sublata prescriptione. xxx. an. fideiussoria durat donec ei prescriptum sit. xxx. annis. vt sicut se habet hypothecaria in suis. xl. an. ita hec fideiussoria in suis xxx. an. sed hypotheca per decem annos post principale certe principali prescripta durabit hypothecaria nedum per decem annos vltra sed per. xx. quia eius prescriptio incipit a tempore quo illa competeret vt hic in litera. ergo et idem in fideiussoria: quia in hoc non est diuersa ratio licet autem fideiussoria durat et ex eo agi possit. tamen fideiussor potest se tueri ex persona rei principalis. vt. ff. de exc. l. exceptiones §. rei. et. ff. de fi. l. i. ex persona fact. ff. de pac. l. heredi. §. fi. et l. fideiussor §. si cum reo. [illegible] Et hec vera quando per dilationem fideiussoris non interrumpitur prescriptio rei principalis: alias si interrumpitur tunc eodem tempore incipit prescriptio in persona vtriusque currere et sic pariter vterque prescribit. quo autem interrumpatur dixi. s. e. l. uno. l. §. q.

Sed cum illud.

Hic secunda l qua statuit quod to tempore secundus creditor prescri-
6 bit hypothecariam actionem contra primum. ¶ Casus. ¶ Creditor secundus prescribit hypotecariam actionem contra primum si debitorem eum personam secundus representat a tempore vitis alias prescribet. xxx. an. non computato tempore sui actoris quod si computaret velit. xl. annis sunt necessarii. b d ¶ Supple text. ibi hypoteca.
7 rem hypothecariam. ¶ Nota. quod creditor in pignore representat imaginem debitoris. vnde gl. hic querit an creditor pignus ipsum quod apud se hypotecatur possidere. et dicit gl. quod pignus est duplex quia aliud pretorium et illud eum possidet licet in possessione sit potius gratia custodie. vt. ff. vt in pos. lega. l. is cui. in princi. §. si plures. cum aliis. fi. in glo. alle. aut est conuentionale. Pla. di-

e ¶ Pignore vti. Adde. l. ea igitur ff. de pignor. actio. quod creditor re pignorata vt bonus pater familias vti debet.

f ¶ Creditor representat. adde quod creditor dr procurator debitoris in pignore. l. creditori et ibi doc. et pau. de ca. de no. ope. nu. bar. in. l. si pigno: l. vlti. col. versi. sequitur. ir. parn [illegible] her. et Jo. de pec. in. l. si filio. §. fi. ff so. ma. quod verum etiam vendito bal. in. d. l. [illegible] quod creditor. l. ex. cuic. pigno. nondum b.

xit etiam creditorem non possidere sibi. et hoc per istum text. et quia
b non prescribitur. vt. ff. de vsuca. l. pignori. et per duas alias rationes in glos. alle. ¶ Sed accur. tenet contra per alias. ll. et rones et vide alle. per Pla. vt habes l gl. vsque ad fi. ¶ Sed Ja. bu. si pretorio dicit. vt. s. an conuentionali nondum tradito idem in tradito vero de quo querimus. dicit quod quantum ad ea de quibus sunt que concernunt dominium vel iura domini debitor est ille qui possidet. vt. ff. qui satis. cog. l. i. sciendum. §. creditor. et. ff. de vsuca. l pigno-
c ri. quo ad omnia alia vere possidet creditor naturaliter et ciuiliter vt hic glos. et verum dicit. quia casus est hoc dicens in. l. serui nomine. ff. de vsuca. ¶ Querit gl. quid si defunctus habet heredem an tunc. xl. ann. requirantur. et omissa prima opi. dic quod non vt in secunda opi. per rationem suam et quia rarissime locum haberet litera ista cum plerumque quis decedat sine herede.

Eodem iure.

Hec non est pars principalis sed ca precedente mouet vnum dubium et casum que etiam ponit. sed quia glos. continue allegant istum vers. pro. §. et ideo per se lego. ¶ Casus in prescriptione iuris offerendi opp. primo per possessorem creditorem. secundo creditori serua-
d tur tempus dictum in. §. precedenti. b. d. ¶ No. quod iuri offerendi e prescribitur interdum spacio. xxx. an. et interdum. xl. ¶ Item quod creditor secundus non potest sibi confirmare pignus nisi debitum offerat. vt. s. de his qui in pri. cre. sol. suc. l. i. Oppo. quod nullo tempore tollatur hoc ius offerendi. vt. ff. de ca. l. in bello. §. si quis seruum. Solu. quod ibi in seruo redempto ab hostibus quo casu fauor prestatur redimenti vt promptiores reddantur homines ad redimendum et quia seruus sibi iam suus erat. ¶ Quero in casu nostro. quid econtra si prior creditor offerat. secundo pla. dixit non posse quasi non caueatur lege. Jo. et Accur. dixerunt posse quia quilibet possessor conuentus potest. vt ff. quib. mo. pigno. vel hypo. sol. l. Prior. §. qui pignori. et isti verum dicunt si prior creditor possidebat vt ipsi intelligere videntur Si autem non possidebat sed secundum tunc aut primum est simplex creditor quia sine hypothe. et tunc verum dicit Pla. quia nulla accusationem contra secundum habet cum ius offerendi cohereat. aut et ipse hypothecariam habet quam intendit contra secundum. et tunc si secundus offerat primo vt sibi pignus committet quod potest vt hic primus replicando dicat ego volo et offero potius debitum tuum tibi et pignus volo: tunc dubitatur quis debeat preferri. Et isto casu dicit Jaco. de are. quod quia in offerendo par est causa melior est conditio possessoris: arg. eorum que no. ff. de acqui. re. do. l. qua ratione. §. sed et si vt in littore. et quia in dubio iudicandum
8 est pro reo. ¶ Quero debitor pignus tradidit et postea. xxx. annis stetit quod nec soluit nec obtulit vult postea soluere et offerre vt pignus iure valeat repetere creditor excipit se iure offerendi prescripsisse. an hoc dicere iure possit. et videtur quod sic per. l. sicut. et l. omnes. §. co. refert glo. quod quidam dixerunt quod excipere de hoc non potest quia hoc ius offerendi consistit isto casu in quadam facultate cui prescribi non potest nec iuris est sicut eundi per viam publicam. vt. ff. de via publica. l. viam publicam. Bulg. vero dixit contra. quia iste primo potuit facere vt posset pignoratitia agere soluendo debitum congruo tempore ergo dicitur potuisse facere. vt. ff. de regu. iur. l. qui potest. et per consequens tanquam valenti agere currit prescriptio. ¶ Item induxit text. ff. de dam. infec. l. si finita §. postea autem. ¶ Item pro eo facit negligentia in preambulis quo excludit a petitione sequentium. vt. s. de inoffi. testa. c. i. et. l. scimus. vbi negligentia in querela excludit a petitione hereditatis cuius querela est preparatoria. pro hoc etiam facit quia omne ius prescriptione. xxx. vel. xl. an. tollitur. vt. s. co. l. sicut. et l. omnes ergo et ius offerendi hanc partem quia in ea residet videtur glos. tenere. et eam firmat in. l. si rem. §. ods. ff. de pig. ac. sed contrarium tenuerunt alii vt dixi. et isti fuerunt Rog. et Mar. et post eos Cy. Vincen. Pe. et Jaco. et quasi communiter dicentes quia aut debitor possidet. et hoc clarum quia annus ad agendum perpetua sunt ad excipiendum. vt. l. pure. nisi. ff. de do. excep. aut creditor possidet vt in questione nostra et idem quia debitor nullum habet ius offerendi sed meram facultatem quia in facto consistit igitur et non prescribitur.
9 vt. o. l. viam. ¶ Non obstat tex. quia dixerit ipsi quod ius offerendi est duplex. Quoddam formale quia iuri hypothece coherens et est prescribitur vt hic. Quoddam non formale quia nulli iuri formato coheret a quo formam recipiat: et tunc illa non prescribitur quia in facultate potius consistere dicitur. Nec obstet si repulsus coheret iuri formando ex obligatione quam congruo tempore faceret. et tunc pignoratitie quam habet in potentia et quam potest haberet in actu per ipsum obligationem sit habet iudicari ac si haberet. vt. o. l. q pot. quia respondent quod hec non potest allegare creditor quod ex hoc commodum sensit: quia nemo culpent alio etc. vt. ff. de iure do. l. cum in fund. §. justa responsio vt mihi videtur modicum valet nisi in creditorem feneratio-
e tio qui habet commodum vsurarum cum creditor pignore vti non possit vt ff. de fur. l. si pignore. in prin. ¶ Ideo melior responsio mihi videtur quod dilatio offerendi sibi data est a creditore si id mutuauit ei pecuniam vt ea vteretur et teneret quamdiu vellet si ab eo non repeteretur. vnde negligen-
f tiam sibi imputare non potest quia consensit. preterea et ipse creditor representat imaginem.

imaginem debitoris vt hic in.§.sed cum illud.ideo contra eum
non debet prescribere. Et propter ista sequor istam partem quã
et Bar.sequit in.l.pig.ff.de vsu. Et qr hoc ius offerẽdi pcedit ex
quadam tacita conuentione ex contractu pignoratitio resultan-
te dico nõ ɔsistere in mera facultate. Et iõ dico ei prescribi posse
nisi dilatio illa ad offerendũ data pscriptioni impediret. et p tan
to fore nõ est absurdũ dicere qõ cum creditor interpellauerit de-
bitorem legitime vt pecuniã sibi reddat et pignus suũ recipiat
qõ abinde pscribatur iure offerendi et per indirectũ pignoratitie
actioni. et per hunc modum soluo glos.nostras qõ tene cordi qr
puto te nunq̃ legisse nec audiuisse.

Illud. Hic tertia secũde partis in qua tractat de initio
prescriptiõis incohãdc. ¶ Casus. In obliga-
tionibus conditionalib⁹ vel in diem incipit currere pscriptio in
diei vel cõditionis euentũ tam in psonalibus q̃ hypothecarĳs
11 actionib⁹.h.d. ¶ † No.qõ nõ valẽti agere nõ currit prescriptio
12 vt hic.et.j.de anna.excep.l.i.§.vlti. ¶ Item no.tqõ dotis repeti
tio competit a die sol.matri. ¶ Cõtra hoc oppo.qõ imo etiã cõ
stante matrimonio vt.s.de iure dotium.l.vbi.et de repu.l.i.solu.
qõ in illis casibus est speciale vt in glo. ¶ Oppo.q̃.qõ etiam so
luto matrimonio non statim possit repeti sed olim annua bina
trina die: hodie vsq3 ad annũ.vt.s.de rei vxorie actio.§.exactio.
Sol.qõ hic in immobilibus ibi in mobilibus in quibus locum
habent predicta.

Imo et illud. Hic quarta l qua tractat qualiter
predicta prescriptio iterrumpat.
13 Casus. ¶ † Non solum per executoris missionem vel per lit.con
test.interrumpitur prescriptio sed etiam per rei oblate apprehẽ-
sionem vel ipsius debiti nouam cautionem.h.d. ¶ No.quatuor
14 modos interrumpendi prescriptionem vt in summario. ¶ † Itẽ
quod negligentia nõ potest imputari debitori pro tempore an-
teriori qui in creditorem nouam exposuit cautionem.vt hic in
si. Primo glo.est literalis. Secunda format vnam questionem
quam pro nunc omitto. Tertia format vnum contrarium et ab
15 cõincipio. ¶ † Et oppo.qõ imo si cum violentia res obligatas
tenuit interrumpatur prescriptio.vt.ff.de vsucap.l.naturaliter.
Glo.sol.ĳ.modis.primo confitendo cõtra.vt interrumpatur
sed in eo tantum in quo violentia cõmittitur.vnde solum in hy-
pothecaria interrumpitur qr in solo pignore violentia commit-
titur nec aliqua agnitio debiti ex hoc insurgit. ¶ Sed qñ cũ vo
luntate debitoris apprehendit: tunc interrumpit in personali
propter agnitionem debiti et hypothecaria propter apprehẽsio
nem rei.et hanc tenent glo.et doc. ¶ Scdo soluit aliter si põdera
qõ non est noua solutio sed effect⁹ vtriusq3 diuersificatiõis.ideo
fatetur vt precedens qõ interrũpitur per apprehensionem vio-
lenta et fortiter est interruptio: qr quo ad omnes interrumpit et
omnibus pdest.vt.d.l.naturaliter.sed quando sine violentia in-
terrumpit quo ad se tantum.et hec diuersitas potest addi prece-
denti sed contra eam facit qõ per violentiam non interrumpa-
tur quia per violentiam meretur penam amissionis debiti.ergo
interrumpentes nõ debent premiari.vt.l.siue hereditaria.ff.de
neg.gest.cum si.ibi allego. Solu.vt in ca.glo.in ver.et dicit vio
lentia et c.videlicet quod predicta violentia tunc fuit licita quia
ex pacto conuento sua autoritate licebat ei possessionem appre-
hendere.vt.j.de pig.l.ĳ.als dicit glo.debitum perdere vt.l.ex-
tat.ff.quod me.cau.quasi dicat quod tunc interruptio violenta
modicum pdesset. Sed aduerte quia dices tu.istud est cõtra pro
xime dicta.nam superius dixi qõ hec violentia pdest sibi et om-
nibus aliĳs hic dicit qõ nocet sibi: ergo et c. ¶ Et ego respondeo
qõ pdest sibi donec debitor sit priuatus per sententiam qr non
priuatur ipso iure.vt.d.l.extãt.a sic quo ad eum non est frustra.
¶ No.tamen.et signa gl.in ea parte que vult quod ex pacto vio
lenter possit pignus vel hypothecam apprehendere.de aliĳs so-
lutionibus non est curandum. ¶ Op.q̃.dicitur hic qõ apprehẽ
sio hypothece magis interrumpit q̃ per missionem executoris.
sed hoc falsum qr imo minus qr hec perpetuatur.xxx.an.missio
executoris in.xl.vt dicunt quidam per.l.si.j.eo. ¶ Quapropter
Io.dixit quod hic ideo dixit multo magis qr defectio interrum
pit quo ad omnes.vt.ff.de vsu.l.naturaliter.sed per missionem
executoris quo ad se tm̃ sicut et lit.ɔte.qr sunt ambe interruptio-
nes ciuiles: sed hec sol.non est bona qr contra id qõ notam glos.
quam proxime recitaui: vbi dixi qõ quãdo apprehensio est de vo-
luntate debitoris interruptio illa prodest tãtũ sibi et ciuilis iter-
ruptio appellat vt no.hic in vlti.gl.et bene qr illa est ciuilis iter-
ruptio quando debitor non desinit ex toto possidere sicut in ca-
su isto quis adhuc possidet quo ad vsucap.et quo ad cauendam
satisdationem vt dixi.s.e.§.sed cum illud. Sol.igitur quod ar-
gumentum supponit vnum falsum imo duo. Vnũ qõ missio exe
cutoris perpetuet in.xl.an.imo solum in.xxx.vt not.j.eo.l.si.et.s.
in prin.huius.l.cũ notissimi. Aliud falsum est qr supponit hãc
apprehensionem perpetuare actionem in.xxx.an.vt.j.e.l.si.qõ est
falsum.imo.xl.q̃ pbo qr iste text.dicit eam mutare lit.conte.sed
litis cõtestatio perpetuat in.xl.an.vt.j.eo.l.si.ergo et iste et hac ra-
tione dixit et multomagis vtilis q̃ per executionẽ.et iste est ver⁹
intellectus huius tex.quẽ no. ¶ Nũc reuertor ad gl.scdam.et qr
iste tex.loquit qñ rem prius obligatã apprehẽdit quero qd si nul
a la hypotheca vel pignus interuenerat sed nouiter dedit.ᵃ pone
transactis aliquibus annis post obligationẽ personalẽ.an tũc in
terrũpatur prescriptio incohata. ¶ Et gl.recitat opi.nẽ Io.et
Hug.dixerunt q̃ non qr contra actionẽ omissam ex eo qõ quis
nõ facit copiã sui vt cũ eo agatur in iudicio datur restõ.vt ff.ex
qui.cau.ma.l.at pretor.§.si.et perditur ibi actio.l3 actor sit mis-
sus in possessionem bonorum.et sic natus est pignus pretorium.
16 ¶ † Ex quo p3 q̃ pignoris receptio prescriptionẽ incohatã nõ
interrũpit. Sed illud est pignus pretoriũ qõ possessionẽ non tri
buit ideo modicũ facit. Azo vero dixit per eandem.l.posse pro-
bari ɔtrariũ et aliter non declarauit: qd dicẽdũ Dy.tenuit opi.azo. a
sed nõ per illam.l.sed ista ratione qr fauor iudicis et partis equi
parant: vt.j.de cuic.l.si ob cãm.et.ff.ne vis fiat ei.l.i.§.hec verba
sed traditio iudicis interrũpit prescriptionẽ: vt.ff.de re iudic.l.a
diuo pio.§.super rebus ergo et c. Scdo qr cautio noua interrum
pit prescriptionẽ vt hic.in ver.sed et si qs.ergo et pignoris datio
qr vtroq3 modo cautio prestatur.imo plus cautionis est pigno-
ri incũbere q̃ solam personalẽ actionẽ habere: vt.ff.de ver.sig.l.
17 plus cautionis.et hec rõ melior. ¶ † Quero.q̃.an per dationem
b fideiussoris ᵇ interrũpatur prescriptio rei principalis.et glo.pe. b
hu.ius.§.soluit varĳs modis.et quibus simul collectis dic aut si
deiussor est datus de eo q̃ apparebit eũ debere: et qr tunc debitũ
nõ agnoscit non interrũpit prescriptionẽ.et sic fm vnã lec.est ca-
sus.ff.de sol.l.cum quis.§.si quis p reo. Addi potest et rõ alia qr
fideiussoris obligatio cõfertur in futurũ et vim conditionis h3.
Aut est datus de eo q̃ d3.et sic de presenti.et tunc aut nõ designa
ta certa quãtitate.et adhuc videtur idẽ.ar.s.de fal.cau.ad.leg.l.
si nõ designata.non enĩ certã isto casu deberi vr fateri. Aut dat fi c
deiussorẽ de certa quãtitate q̃ debebat et tũc qr debitũ agnoscit
prescriptionẽ incohatã contra personalẽ actionẽ et nõdum per-
fectam interrũpit vt hic sed nõ iam perfectam et cõpletam tẽpo
re quo fideiussorẽ dedit et ita fm intellectũ Dy.loquit.d.l.cũ qs.
§ si quis p reo. De officio aũt restituendi de quo tangit ista gl.
dic q̃ illud nõ interrũpetur sic.et nec per li.cõte.tt.l.superuacuã
vt.s.de tẽp.et re.in inte.sed vtili rescissoria sic.vt no.j.eo.l.finali.
¶ Quero.ĳ.pone q̃ in actione psonali minoris tpis vt redhi
bitoria vel quãti minoris quarũ prima durat sex mẽsibus.scda
anno si debitum interim agnoscã an interrũpatur prescriptio.
Et rñdet eadẽ gl.q̃ sic et bene per rõnem positã hic in ver.l3 et si
quis.in fi. ¶ Sed dubiũ est an o(bligatio) renouetur in sex menses
vel annũ. An perpetuetur in triginta annos. Et gl.notabiliter
dicit q̃ nõ sed tñ in sex menses vel annum. Sed de hoc statim la
18 tius dicã. ¶ † Quero cũ glo.fin.quotuplexᶜ sit interruptio.et rñ.
c glo.q̃ duplex. Alia naturalis alia ciuilis. Naturalis est quoties
rei possessio perditur q̃ multis modis interuenit vt.ff.de acqui.
pos.l.qui vniuersas.et bene dicit: qr sine possessione nõ procedit
prescriptio.et sic tam incohata q̃ incohãda vt.ff.de vsuca.l.sine.
et extra de reg.iur.c.sine. Et pcedit hoc in omni prescriptiõe cuȝ
quilibet possessionẽ in istis rebus corporalibus requirat. ¶ Et
ex hoc infert q̃ hec interruptio que inducit per amissionẽ posses
sionis pdest omnibus: vt.ff.de vsuca.l.naturaliter.qr pariter et
vniformiter omnes cõcernit. ¶ Sed dubitari põt qr sunt que-
dam pscriptiones que vltra possessionẽ requirũt titulum et bo-
nam fidẽ vt vsucapio et longi tpis pscriptio an si in aliqua earũ
ex postfacto titulus deficiat impediat cursus eius et vr q̃ sic siue
dicamus q̃ titulus est de naturalibus et substãtialibus ipsam
prescriptionem concernentibus: qr statim deficiẽte d3 et prescri
ptio ipsa deficere ex quo est in fieri et nõ in perfecto esse siue dica
mus titulũ esse de causis effectiuis: vt.l.furiosum.s.qui testa.fa-
ce.pos.et.l.patre furioso.ff.de his qui sunt sui vel alie.iur.siue di
camus eum esse de causis formalibus.et sic de causis ipsaȝ pscri
ptionẽ formãtibus: qr adhuc idẽ: vt.ff.ad exhi.l.iulia.§.sed et si
qs.et.ff.de aur.et ar.leg.l.scia. De aliĳs aũt causis nõ arguo qr de
illis esse nõ potest. Itẽ alia rõne vr idem.qr si dicamus qõ sicut
dñium non põt transferri a principio sine titulo: vt.l.traditioni
bus.s.de pac.ita nec remanere ex post facto ar.l.vlãnius.ff.de fi
de. Et si ita est in dñĳ translatione: idem d3 esse in vsucapiendi
cõditiõe: qr hec parificant.s.de acqui.po.l.i.ff.de pub.l.cũ qui.
et de contrahen.empt.l.clambus.et hec vera quo ad euȝ in cuius
persona deficit titulus vt in eius psona non impleat.sed respe-
ctu eius in quem res pter defectum tituli transfert prescriptio
nõ interrumpitur qr ei datur accessio tpis que apud illũ fuit: vt
ff.de vsuca.l.si hoiem.vbi de his est casus.et p his facit de acq.
posse.l.põponius.§.l3 et legatario. ¶ Item dubitari põ circa
bonam fidem si affuit a principio.et deficit ex postfacto qr mala
fides superuenit.an ex hoc interrũpatur pscriptio et de iure no-
stro vr expeditũ q̃ nõ: vt.ff.de acqui.pos.clam possidere.l.prin.
et de vsuca.l.iusto.§.et si possessionis.et.s.de vsuca.transfor.l.i.§.

a ᵃ Sz nouiter de
dit. Vide bal.i.l.
nemo.s.õ acq.he
re.et.i.l.l.s.de pre
scri.lõ.tẽ.et q̃ no.
bar.i.l.intra.ff.õ
diuer.et tẽ.pscri.et
eidẽ i.l.cũ qs.§.
si qs p reo.ff.de
solu.

b ¶ Per dationẽ
fideiussoris adde
l.cũ qs.§.si qs p
reo.et ibi bart.l.j.
co.ff.de so.et bar.
i.l.naturaliter.in
vi.co.v.quo qd si
ff.de vsu.

c ¶ Quotuplex.ad
de gl.i.c.illud.de
pscri.Hosti.sum.
ti.de pscri.l.§.q.
mo.interrũpat
bar.i.l.naturalr.
ff.de vsucapio.

prescriptione extinctum.ergo pro prestationibus medij tempo
ris non potest intentari qr ꝛ in conscientiam illis prescriptum
l.eos in prin.C.de vsur. Et qr actio semel extincta non resurgit
nec frontē erigit vt.s.no.gl. ¶ Sed mar.respondebat ibi odio
vsurarū vel ibi accessorio.hic principaliter debito.Sed Bul.
vtrāqꝫ sol.impugnat nam inquit ipse.pone vsuram deberi per
stipulationem ꝛ post tempus solutum fore sortem certū est vsu
ras preteriti temporis peti posse:vt.C.de in.l.j.ꝛ.ff.de eo qd cer
to lo.l.centum capue.ꝛ si hoc est quando solutione est sublatum
principale idem debet esse ꝛ quando tollitur prescriptione cum
prescribens similis sit solventi:vt.l.si pupillus.in fi.ff.de admi.
tu.vnde inquit ipse dicere aliud in necessarijs non est bonū.qua
propter ipse Bul.dixit vna cum rog.annue prestatiōi prescribi
tam in stip.ꝙ in legatis tempore cessationis etiā pro annis fu
turis.ar.in.l.seq.in fi.ꝛ.j.ti.j.l.j.§.j.in fi.ꝛ.C.de fi.instru.l.plures
circa prin.ꝛ ad idem tex.dum dicit ab initio cuiuscumqꝫ anni rē
det ꝙ debet intelligi a quo vel in quo cessatum sit quasi dicat si
ue sit quintum siue sextum siue septimum Jo.vero quem sequit
accur.dixit opi.Mar.veram esse in legatis ꝛ in debitis ex stipu
latione siue ex contractu veram esse opi.Bul.Et ratio.diversita
tis est qr in legatis quot sunt anni tot sunt legata.ꝛ primum est
purum sequentia sunt conditionalia.sed in stip.vna est stipula
tio ꝛ vna ob.pro omnibus vt hec patent.ff.de dona.cau.mor.l.
senatus.§.fi.ꝛ de ver.ob.l.si stichum.§.stipulatio.ꝛ de an.le.l.cū
in annos.Cum igitur vnūquodqꝫ legatum annuum suam hēat
obligationem ꝛ actionem merito quot sunt actiones tot debēt
esse prescriptiones. ¶ Sed qr huic differentie repugnat hec lite
ra que pariter ꝛ simul loquitur in prescriptione ꝛ legatis ipsi rē
dent vt sequitur in glo.vsqꝫ ad fi. Supervenerunt moderni qui
in distinctione sequūtur Mar.vt Ja.de are.Pe.Ray.ꝛ sequa
ces.Et hoc ꝓpter equiparationē vtriusqꝫ quā facit hec litera qr
nō apparet eis sufficiēter respōsum. ¶ Scdo qr negari non pōt
quin in ꝯtibus cōsequētibus annis ob.sit saltē in diē collata.
vt.ff.de ope.li.l.qui bona.ꝛ.ff.de ver.ob.l.eū qui.§.qui ita.ergo
pro eis prescriptio nō currit:vt.C.ea.l.§.illud.ꝛ.j.de an.ex.l.j.in
fi.Et ad.l.eos.C.de vsu.dicūt Mar.bñ rñdisse vez ꝙ ibi in acces
sorijs.quo casu distinguit. ¶ Aut enervat ius actoris ꝑscriptio
ne ꝛ tunc tollit esse ius etiā in accessorijs.vt in.d.l.eos.qr in illis
prescriptum esse vt. Aut per solutionē enervatur ius actoris et
tūc tollitur quatenus solut ꝛ nō vltra ꝛ sic per oīa non sunt pa
ria prescriptio ꝛ solutio vt no.in.d.l.si pupillus.ff.de admi.tut.
ꝛ sic concludit ꝙ annue prestationi non currit prescriptio mdi
structe nisi a principio cuiuslibet anni vt hic qd limitant nisi ces
a sassent per centū annos qr tūc fatentur omne ius sublatum[a] esse
vt.ff.de vsufr.l.an vsusfructus.ꝛ de vsuf.l.si vsusfructus.ꝛ ita per
transit Cy. ¶ Sed adverte pro deo qr si cētū annis prescribitur
annue prestationi in totū vt ipsi dicūt per eundē modum ꝛ per
quē illis cētum annis prescribitur dꝫ ēt prescribi.xxx.vel.xl.an
nis.qr in modo prescribēdi seu devenīēdi ad prescriptionē nō
est diversitas inter ista tpa.Ideo dico ꝙ due sunt qōnes diver
se que hic cōculcantur in vna ¶ Est enī primo videndū an trās
actis.xxx.annis a die cessati nis sit prescriptū annue prestatio
ni ꝛ annue obligationi.Scdo supposito ꝙ sic est videndū an ꝑ
scriptiōi cuiuslibet anni medij īfra istos.xxx.annos sit ꝑscriptū
per idem tpꝰ qū prescriptū est annue prestatiōi. ¶ Et vt res cla
rius elucescat videamus primo in stipulatiōe ꝛ ponerem in exē
plo.Modo promisisti mihi singulis annis dare decē de quibus
nihil soluisti transierunt anni.xxx.peto te condemnari ad dā
dum trecenta pro tempore preterito.ꝛ etiā te cōdemnari ad dā
dum decem singulis annis in futuro tempore qd possum:vt di
xi.C.eo.l.fi.ꝛ de fidei.l.j.Tu excipies te per istos.xxx.annos pre
scripsisse ꝛ ab vtroqꝫ petitis absolui debere vnde queritur qd
iuris. ¶ Ego cōsidero quod ex ista stipula annua due vt ita lo
quar nascuntur obligationes vel saltem vna habens diversos
respectus.Prima est vniversalis que concernit futurū vniver
saliter.Et dico ꝙ ei est prescriptū.ꝛ est ratio quia a prin.ad hoc
fuisti obligatus.ꝛ no.fuit obli.ꝛ actio pro omnibus futuris:vt
d.l.senatus.§.fi.de do.causa mor.ꝛ.l.si stichum.§.stipulatio de v.
obli.ideo si negligens fui tanto tempore ius istud ꝛ actio tanto
tempore debet tolli per regulam.l.sicut.ꝛ.l.omnes.C.eo.Et etiā
qr specialem tributis que dantur in signum recognitionis vni
versalis iurisdictionis dominij:vt.C.eo.l.comperit.ꝛ sic in alijs
obligationibus annuis in contrarium est cōe.Et hoc est qd vo
luit Bul.l.si verba sua bene ponderētur. ¶ Non ob.replicatio
predictorum doc.qui dicunt ꝙ dies inerat huic obligationi:qr
nō est verum huic annue sic intentate vt dixi. ¶ Sed si intētaret
particulariter vt de presenti fieret exactio alicuius anni futuri
tunc fateor ꝙ dies inesset. ¶ Ex hoc infero ꝙ in themate predi
cto tu reus debes absolui a scda parte in qua petū te condemna
ri ad soluendum in futurum. ¶ Scda ob.que nascitur ex ista an
nua prestati.est particularis ꝛ implicita:qr cum census annuus
exacter et ꝛ si non vis dicere hanc aliam obligationē esse sed eam

dem que nunc particulariter intentatur non curo ex quo diver
sum respectum habes ꝛ istam vel illam hoc respectu dico ꝑscri
ptam non esse. ¶ Et de hoc est hic casus ꝛ ad hunc intellectum
si bene pōderas verba sua locutus fuit mar. Et ideo dicit qd in
illis trecentis in prima parte libelli petitis tunc debes condem
nari exceptis decem primi anni qr contra illarū decem actionē
ꝛ prestationē est prescriptū per lapsum.xxx.an.ꝛ quot erat ānu
me annales tpis preteriti tot censebant petitiones:ꝛ sic hꝫ locū
ratio modernoꝝ allegata de tpe qd inerat solutiōi.Nec huic ob.
l.eos.C.de vsu.vbi pro tpe preterito nō pōt agi sublata princip
a ali qr ibi sicut prescribebat obligatiōi sortis ita vsurarū ꝛ sic ibi
tpꝰ prescriptionis est cōe tam ad sortē ꝙ ad vsuras.Et sic p sti
pulationē fuissent ꝑmisse hic secus:qr hic actio variat diversis
respectibus. ¶ Itē ibi sꝫ sorte erat vna ꝑstatio hic plures:lꝫ ibi
in accessorio putat vsuras plēs licet,ibi essent ꝑstationes. ¶ Nō
ob.qd dixit Jo.qd actio semel extincta non erigit frontē qr ver
est in proprijs ꝛ simplr extincta nō respective qr tūc in eo respe
ctu quo extinguit certe eos nō erigit sꝫ quo non extinguit ita hic
ꝛ hoc in stipulatione annua. ¶ Nūc videamus in legato annuo
ꝛ pone qd p.xxx.an.nihil fuit solutū petit legatariꝰ heredē con
dēnari pro illis.xxx.an.ꝛ pro anno quolibet in decē ꝛ eū condē
natū cogi ad ea soluendū.ꝛ etiā eū condēnari ad prestandū sin
gulo anno in futurū decē heres exceptiōi ꝑscriptionis oppo
nit ꝛ breviter pro preteritis annis nō obstat nisi ꝓ primo anno
vt dixi in precedēti ꝛ cōiter oēs fatentur. ¶ Sꝫ an ꝓ futuro tpe
obstet Jo.ꝛ Accur.sequētes Mar.ꝛ idē moderni prefati dixe
runt qd nō ꝛ hoc qr a principio nulla pro futuris annis nata est
ob.qr pro pmo anno tale legatū est purū pro sequētibus ꝯditio
nale ꝛ sic pro illis de pñti nulla est ob.vt.l.cedere diē.de vb.sig.
Sed prescriptio debiti cōditionalis nō cedit anteqꝫ ꝯditio eve
nerit.vt.C.§.illud.ꝛ qr ante peti non pōt prescriptio currere non
dꝫ.vt.j.ti.j.l.j.in fi. ¶ In ꝯtrariū facit qr ex eqtate peti potuit a
principio ꝛ postea vt etiā ꝓ futuro tpe condēnaret.vt dixi in.l.j.
C.de fidei.ergo eandē equitatē legatario negligēti dꝫ currere ꝑ
scriptio in hac petitione vniꝰ tali vel generali nō ad tollēdū sꝫ
ad nativitatē impediendū pro futuris ante partē precedentē te
neo qr hec equitas suadet vt premisi ꝛ nō vt ex vi alicuius obli
gationis ad hoc cōpetētis peti possit. Et sic cōcludēdo dico gl.
ꝛ Mar.verū per oīa dixisse in annuis legatis.Sed in stipulatiōe
annua Mar.bene dixisse.vt.annis iam decursis.Bul.vo ꝛ Jo.
ꝛ Accur.in annis futuri tpis ꝛ ista est opi.mea.Circa ver.nulla
qui vult ꝙ colonus non prescribit.querit glo.qd si intervenerit
possessionē dñi.ꝛ rñdet qd tunc prescribit.ꝛ idē no.C.eo.l.male
agit.vbi plenꝰ de materia. ¶ Querit etiā postea nūqd emphy
teota non soluēdo debitā pensionē prescribat ꝛ de hoc remitto
ad ea que dixi in.l.cōperit.C.e.

1 ¶ Prescriptione long. tpis an acquiratur dominium.

2 Dominiū directū habēs si cōtingat eū postea rem possidere an prescriptor possit intentare cōtra illū vtilē rei vendicatione.

3 Prescriptor bonā fidē habens ab initio acquirit sibi ius vēdi candi quocūqꝫ preterqꝫ in eū cōtra quē prescripsit. b

4 Prescriptione.xxx.anno.an queratur vtile dominiū bona fide possessori licet titulū non habeat.

5 Bona fides sufficit a principio ꝛ mala fides superveniens non excludit quē a prescriptione vtilis dominij.

6 Mala fides a principio vtile dominium nō querit qr si a posses sione cadat nō habet ius vēdicandi.

7 Novus possessor nō pōt exc pere de iure tertij sed de proprio.

8 Prescribenti bona fide sine titulo si a possessione cecidit an det contra dñm rei vendicatio.

9 Prescriptor primus ꝛ secundus ceciderunt a possessione ꝛ ter tius possidet cui eorū cōtra possessorē detur actio.

10 Domino rem vendicāte an prescriptor ab eo poterit avocare.

11 Ea que transeunt ad heredē vniver salē transeunt ad singulares successorem nisi aliud caveatur.

12 Prescriptor male fidei potest res vēdicare ab eius violēto pos sessore. c

13 Prescribēs mala fide etiā si veniat īfra annū recuperet posses sionē ab eo qui intentans actionem in rem de eius contumacia missus est in possessionē ante litem contestatam.

14 Missus in possessionē realē an statim possideat.

15 Prescriptio in vsuris incipit currere a tempore quo inceperit deberi ꝛ non sunt solute.

Si quis emptionis.

Prīo de eo q ꝑscri bit long.tēp.secūdo de eo q nihil prescribit longissi mo.scda ibi ergo si quis.prima pars hoc vult ꝓ ꝑscri ptionē long.temp.querit prescriptori ius rem iudicādi a quo b cumqꝫ possessore.h.d. ¶ No donationē esse contractū[b] vt prima 1 glo. ¶ Q uero an ꝑ prescriptionē lōgi tpis acquiratur domi c nium.[c] Bul.qd nō per istū tex.in verbo exceptionem.est enī exce ptio actionis exclusio.vt.ff.de excep.l.ij.ꝛ sic supponit actionem

a ¶ Omne ius sub latū.add soci.ꝯs. ccciij.inci.capio difficultatē.vñ ꝯ ista opi.in.ꝯ. pte char.lxix.ꝛ ꝯs.clx vj.inci.in cā cōis tatis castri mōtis nigri.v.vij.ꝛ vi. cōcīo circa fi.l.o. p e.char.xxx.itē ꝑscriptio.xl.an. qbꝰ currit ex qd operatur ꝛ non ad versꝰ eā dat restō ī inte.vide p ꝑsa tū soci.ꝯs.cxcij. inci.subtilr ꝛ ele gāter.vñ si.vij.ista opi.cū ꝗtuor vl. se.in.o.pte char. lxix.Itē add ꝛ li mita qd lꝫ talis ꝑscriptio.xl.an. plenissimā monī tionē pariat nec molestiā vel inge tudinē pati dēat. tū iudicialr ōz ve xari ꝛ ingetari vt plene p ꝑs.soci. ꝯs.cccix.inci.ca pio ꝑmā ꝯsulta tiōis art coll.v. preterea prescri ptio l ꝑn.l.o.pte char.cccx.ꝛ ꝯ.cle tij.lci.visa bulla bonifacij.vñ.iij. ꝛ vl.l.o.pte.char ta.xxv.

b ꝛ Donationē eē ꝯtū.adde de huius dicti veri tate saly.i l.si vt ꝓponis.nu.vi.et qd ibi posui l a po.ad eū i v.qd sic ꝛ ibi posui in add.ad bar.i v.s. dōatio.ꝛ i ad.ad bal.n.vij.v.ꝯro vtrā dōatio sim plex.i apo.in eo. v.C.de cōdi.ob. causam.

c ¶ Regrat dñi adde ca.quāqꝫ epo.ꝛ ibi Jo.de sātu.xvi.q.iij.gl. in.c.vl.ꝛ laut.nꝫ si.de bo.ma.

dominia remanere et per consequens dominium quod causat ei rei vendicationem. Bar. vero dixit queri dominium per hanc lex. parum ibi posse cum et actiom ad iudicandu et c. ubi patet q nedum exceptio quod diu possidet sed etia rei vendi. quando desiit possidere ei competit et illam exceptionem dicebat intentionis vel facti quasi dixerit Bar. qd per eum dominium directu quesitum. sed gl. stat cu Bar. preterq in hoc ultimo. ¶ Dicit scdo queri dominium sed utile tm et directum remanere penes possessorem dominum et sic de excep. videtur hic loqui. et hec opi. vera et magis conformatur huic litere ut plene hec examinant in. l. traditionibus. C. de pac. et perfunctorie in autem. nisi. C. de bo. mat.

7 ¶ †Sed quero si contingat eum qui directu dominium habet postea non possidere an prescriptor utilem rei vend. contra illu possit intentare. et glo. recitat opi. Et primo Bul. qui dixit quod primo per istum tex. qr generaliter loquitur. Scdo qr lex dicit mutari dominium prescriptione. ut. ff. de usucap. l. cum qui. §. et. qd non fieret si prescriptor possessori dno potentior no esset. Tertio quia ante impletam prescriptionem publicianam habebat contra alios non contra dominum. ut. l. si. ff. de publ. ergo ut prescriptio aliquid addat dicamus utilem rei vendicationem quam quesiuit contra dominum competere et non mirandum si hec utilis preferatur directe quia et alias hoc contingit. ut. ff. de pcur. l. in cause. ¶ Secundo recitat quorumdam opi. qui dixerunt no competere contra dominum quia minus potens non debet vincere potentiorem imo nec ei equiparari. ut. ff. de offi. psi. l. illicitas. §. ne potentiores. et pro hoc accedat quia publiciana ut minus potens contra eum non competit. ut. d. l. si. §. de publ. ¶ Item inducit Cy. quia tunc utilis prefertur directe quando habens utilem hz causam ab eo qui habet directam non alias ut no. glo. ff. de acq. re. do. l. qua ratione. §. litere. in gl. que inci. in rem. ¶ Sed modicum facit quia in diverso casu loquitur tn concludit pro prima parte qr causam videtur habere ab isto qui passus est contra se prescribere. Sed fortiores sunt rationes prime. Tene ergo opin. Bul. per rationes suas quam tz Ja. bu. domin. etiam meus et coniter doc. ¶ Et ut latius hec materia pateat dixit idem Ja. cum queritur an utilis preferatur directe. Dic aut utilis et directa veniunt ex eadem causa aut ex diversis. Aut ex contrariis. Primo casu aut utilis competit ei ad quem principaliter spectat negotium et tunc prefertur directe. l. in causa. in fine. ff. de procurato. aut econtra directa competit ei ad quem negotium principaliter spectat et tunc directa prefertur utili nisi in tribus casibus positis in. l. iij. C. de nova. Secundo casu qn ex diversis causis tunc una non prefertur alteri et quilibet vincit in sua. ut. C. de iure emphyteo. l. fina. Tertio casu qn utilis adversatur directe tunc utile prefertur sive contra diversos sive contra eundem dummodo ex titulo et bona fide sit causata ut hic in prin. alias serva qd dr in sequenti versi. qd si quis. ¶ Querit glo. quasi si novus possessor prescripserit. m. qr tunc prior prescriptor succumbit. ¶ Quero quid si post prescriptionem scdi ipse cecidit a possessione et contra novum possessorem concurrit primus et secundus prescriptor quis eorum preferatur. Rndeo ut in glo. qd scds qr prior amisit suu utile dominium et dominus effectus sui directi. et istam gl. no. qr ex ea habetur qd utile dominium totaliter et radicitus prescribitur itaq nihil remanet utile penes dominum. et pro ista gl. facit. ff. ad treb. l. j. §. de illo. et ea que no. in. l. ex affican co. ti.

Quod si quis.

¶ Casus. Per prescriptionem longissimi temporis queritur prescriptori si malam fidem habuit ab initio sola retinenda exceptio[a].

3 Si vero † ab initio bona fide habuit queritur ei ius vendicandi a quocunq preterq in eo contra que prescripsit sive dns fuerit sive creditor qui hypothecaria habuerit in eo casu quo malam fidem habuit. si cadat a possessione tunc potest prior dns vel creditor ab iniusto possessore illam vendicare nisi et ipse pprias iterat prescriptione. h. d. usq ad ver. sed hoc. ¶ Supple literam et simul notabilia collige expulsis. i. exclusis ibi indiscrete. i. indistincte. ibi presidio. s. habet rei vendi. contra omnes preterq contra dnm

4 vel creditorem hypothecarium. ¶ Et hic nota per prescriptionem. xxx. an. queritur utile dominiu bona fide possessori hz titulum non habeat.

5 ¶ † Ite no. qd sufficit bona fides[b] a principio

b et sic mala fides superveniens eum non excludit a prescriptione

6 utilis dnij ibi indignus eo. ¶ † Et sic no. qd mala fide a prin. utile dominiu non querit qr si a possessione cadat ius vendicandi no hz. ¶ Ibi sibi acqrat sive prescriptor fuerat bo. fi. sive male imo tanto fortius et sic ad versu dictum refertur ut in glo. ibi nullum ius habuit. i. iste novus possessor de quo prime dixerat ibi

7 removerat. ¶ Hic nota. qd de iure tertij non potest novus possessor excipere sed de proprio sic ut sequitur. concor. ff. si ser. ven. l. loci corpus. §. competit. ¶ Revertor ad prin. et opp. de precedenti casu ad istum. Sol. ut in glo. ij. quia ibi cum tit. hic sine licet

8 hic bona fide possideret. ¶ † Quero an huic prescribenti bo. fi. sine titulo si a possessione cecidit contra dominum detur reivendica. ¶ Et dixit. Placen. q sic sicut in casu precedenti et quia

a ¶ Exceptio. ad do p soci. an prescriptionis exceptio impediat ingressum si compromissu l. consil. xxxiij. inci. p decisione pdicte. v. viij. ad ipedie dum. l. i. gte. char. lxxvi.

b ¶ Bona fid. ad de doc. ante regula possessor. d re. iu. lib. vi.

c ¶ Violet. Ad de bald. i. l. vitia. C. de acq. pos. ro xi plene posit arg. l. naturalr. §. nihil com. ff. de acq. p d. not. dr. l. c. q. a d agedu. de reg. iur. in. vi. Ite ad de qd violet. possessor no releuat ab onere pbandi et nemini tal; possessio violentia patrocina fuit pbal. i. l. nacq. C. de lib. ca. et l. vis eius. et ibi bal. i. fin. C. de pba. et bar. in. l. circa. ff. de pba. et in. d. l. vis.

p Adde ad hoc ppositu et ad regula poltat. et q no. iste. in. l. cu ser uus. in. q. vij. op pono scdo ibi di xi in apo. in v. ass ola retinendus ff. C. de ser. fug.

hic dicit quod simili presidio utitur Joan. dixit contra. per istum textum in ver. ita tamen. qui refertur ad utrumq casum precedentem qd declara ut in glo. et pro hoc etiam facit qr titulus ultra ali

9 quid debet operari q facit bona fides sola et hec vera. ¶ † Quero. q. ut in ea. gloss. in princip. quid si primus prescriptor et secundus ceciderunt a possessione et tertius possidet cui eorum contra possessorem detur actio. Rndeo ut in glo. qd secundo quia utile dominium primi est in totum sublatum. ¶ Quero. iij. ab extra declarationem ver. si vero nullum. supposito qd possessor nullum ius hz. pone enim qui primo prescripserat concurrere cum dno in vendicando rem ab eo quis prefert. et ita in casu precedenti quasi prescripsit titu. et bo. fide dicitur fuit prescriptorem preferri dno. sz in casu nostro quia titulus non intervenit sed solum bona fides minus est dubium qd lex. l. non decidit nec glos. tangunt saltem expresse et prima facie videtur hic casus in ver. si vero nullum qd dns prefertur. Nam cum sit pars precedentis ver. ita tamen et ille loquitur etiam in eo qui possedit bona fide sequitur quod in eo casu loqui debet ver. iste. si vero nullum. Tamen Jac. de are. dixit eum qui prescripserat preferendum qr contra quemcumq preterq contra dnm possidentem utitur simili presidio concursus ergo dni presidium non debet auferre iam ei quesitu. Et ita teneo et puto esse de mente gl. posite hic super verbo habuerit. dum dicit quod iste ver. refertur ad casum quando mala fide prescripserit vel si refertur ad utrumq dic ut. l. loquitur qn prescriptor ad agendum

10 non veniebat sed dominus solus. ¶ † Sed etiam quero si solus dominus venit et rem vendicat an poterit prescriptor ab eo avocare. Dic qd non ut hic l ver. ita tn. ¶ Quero ulterius ab extra pone qd primus postq bona fide prescripsit a possessione cecidit et possidet tertius contra quem dns primus intentat directam rei vendi. et prescriptionem interrupit similiter sed quia hec interruptio prodest tm sibi ut dixi. C. l. proxima. §. imo. versi. sed et si qs. ¶ Ponq cum tanto tempore possedisset successive qd ipse prescripsit utile dominium prescriptoris. queritur an tunc iste ultimus poterit repellere dnm a sua directa rei vendi. quidam quod no propter interruptionem factam. Petr. vero dixit quod sic quia interruptio profuit ei respectu sue directe cui prescribebatur et non respectu utilis dnij alterius qd nunc sibi quesitum igitur de utili dnio noviter quesito potest excipere et dnm directam repellere ut hic in si. ver. nisi ipse iniustus possessor et c. et quia utile prefertur directo. arg. C. de evic. l. emptori. et. ff. de verbo. signifi. l. alienationis. ¶ Quero tunc cu glo. super verbo inmmuntus pone qd res pervenit ad certum possessorem qui causam habet a prescribente nunquid tps autoris sui computare poterit ut prosit sibi ad prescriptionem. Et dicit glos. q sic. et ad. l. pompo. §. si. ff. de acqui. pos. rndet q sibi in prescrip. lon. temp. ¶ Ego idem dico sive auctor illius suus bona fi. possedit sive mala fide ex quo tractamus de iure excipiendi et defendendi. alias si de iure agendi contra tertium non preferretur domino quia prescriptio eius reperiretur mala fide initiata et sic ei ius agendi non competeret ut hic in versi. si vero mala fi. ¶ Quero cum glos. quid si tibi vendidi rem quam. xxx. ann. bo. fi. prescripseram an in te transferatur utilis rei vendi. si ego habebam. Et respondet q sic. qr omne ius meum videor vendere. ut. l. qui taberna. ff. de contra hen. emp. Confirmat ex eo quia publiciana transit ad heredem ut. ff. d publi. l. eu

11 qui. §. hec actio. ¶ † Not. istam rationem ex qua collige quod ea que transeunt ad heredem universalem transeunt ad singularem successorem nisi aliud caveatur in. l. a. se arg. istud non procederet. Et quia glo. querit quando bona fide prescripsit. quid quando mala fide an tunc exceptio retentionis ex persona mei venditoris transiret in emptorem. ¶ Et dicit Cyn. quod sic quia reales exceptiones prosunt omnibus. ut. ff. de excep. l. exceptiones. §. rei. et ff. de tributuran. l. ait pretor. §. i. et. l. seq.

Sed hec sup illis.

Hic excipit ab eo qd dixit in ver. si vero mala fide. casus ¶ Possessor violentus no potest referre questionem

12 dnij. h. d. Vel sic. † Prescriptor ma. fi. pt revendicare ab eius violento possessore. h. d. ¶ Op. gl. quod no possit vendicare quia dominus no est. ut. C. ver. vero mala fide et per consequens ei rei vendica no competit. ut. l. i. et. l. in rem. in prin. ff. de rei vendi. Sol. quod no habet rei ven. simpliciter sed respective sic puta respectu violenti possessoris ut hic sic et alia in publiciana. ut. ff. de publi. cu q §. si petem. quasi dicat gl. qd rei ven. intetabit de facto et ille vio

c lentus possessor no poterit excipere de iure dnij. ¶ Et ex hoc insurgit qd actor qui iurabit de calumnia fit periurus qd dicit Pe. et Cy. tolerari per illam. l. Vel dic qd no est periurus qr no iurat sup actione sed qd putet fovere bonam causam nec aio calumniandi agere et veru dicit et p hoc glo. signata super verbo bona. in. l. ij. in pri. C. de iu. cal. vel aliter ut rndet glo. qd invasor perdidit dnium et fiere dns actor pot iure experiri. sed istud nihil est dicere. Primo qr in alio no dno non procederet solutio. Scdo qr licet sit dominus no perdit istud ipso iure sz pter snam precedens ergo solu melior. ¶ Querit gl. rem alienam depositam vel commodatam an possit re

terri qd

ferri qd disp. ? gl. d q no p istu tex. ? alias. ll. als in glo. Que gl. facteur veru si agat actioe ex eo cotractu: vt. l. si qs cdditioe. ff. lo. no si rei ve. qua tuc agit 3 illu vt quelibet possessore. Ad hac l. rndet q hic in odiu inuasoris. Et ita cotter dicunt doc. ? circa hoc vide qd dixi in. l. nec creditores. C. de pig. ac. ? latius in. l. no vnde. ff. si certum peta.

b **Sed ? si quis.** Casus. tet q male fide pscripsit si donat ista annu ? caperat possessionez ab eo q intetas actione in re ex eius cotumacia missus in possessione an lit. cote. ¶ Et hic excepit scdm casum ab eo qd

14 dixit in v. si vo mala fide. ¶ † Querit gl. an missus in possessio

a ne realé statim possideat. qda q no p. l. iii. §. fin. ff. de acqui. pos. Mar. ? Acc. q sic p istu tex. du dicit possessor q supponere vt q possessor desierit possidere ? scdo sit factus possessor ? non aliud in misso in psonali vt in 3ito. Bul. vero dixit q no statim sed post annu. hec opi. Bulg. no est vera respectu possessionis qtede i misso. s3 pcedes Mar. ? Acc. in recuperatione vero fienda per eu 3 que facta est immissio opi. Bul. est vera in casu huius. l. q3. lis non est 3testata nec quasi. opi. aut Mar. ? Azo. vera qn lis cotis. vel quasi: vt. l. ii. ff. vbi in re ac. ? . j. quo ? qn iudex. l. cosentaneu. ? ibi latius dica qd ibi et gl. Acc. ¶ Querit gl. qd de intetante hypothecaria ? missio. in possessione pter cotumacia an de eo iudicabimus vt de misso ex personali vel reali. ? gl. sine allegatioe dicit q vt de misso ex psonali ? pot esse ro q accessoriu sequit natura principalis ar. C. p quas pso. l. ii. 3iud infirmat gl. ff. de acqui. pos. l. j. §. gsia. ? illa tz Jac. de are. ista vo tz Pe. ¶ Sz Dy. ibi casus sic cocordat q si 3 debitore mittit i possessione tuc imitet natura psonalis. vt i gl. ista 3 extraneu possessore tunc imitet natura realis. vt in gl. 3ria. ¶ Qi auocat possessione sola: vt. l. sicum vedito. ff. de euic. de hoc lati p Cy. ? in. l. cu propona. C. de bo. aut. iudi. pos. ibi hoc examinabo. ? habes p Bar. ex. ra vt lit. no cotest. c. quoniam frequenter ad finem.

6 **Exceptionem.** Casus † pscriptio f vsuris icipit curre a tpe quo icepcrit deberi. ? no sunt solute. h. d. Querit gl. qn incipiut deberi vsure. et dicit gl. q in fine tpis. quasi dicat mesis ve in fine mesis ? annalis in fine anni q? iteruusuraria sunt medii tpis. ? p hoc vt casus l. l. lecta. ff. si cer. pet. ide dicit gl. in mestrua vel annua mercede. ? vide qd dixi in. l. i. C. qn di. lega. ec. ¶ Ite qro an eis prescribat ex prescriptione fortis. dic q sic: vt. l. eos. C. de vsu. ? vide qd dixi in l. precedenti §. in his.

1 ¶ Prescriptio interrumpitur per lit. contest. ? per. xl. annos a tempore cessationis a lite incboandos.

2 Casus fortuiti non possunt dici numerari vel excogitari.

Sepe quidē. Casus. tp lit. cote interrupit pscriptio ? p. xl. an. a tpe cessationis a lite inchoādos perpetuat actio q p

1 petuata etia ad herede extraneu est trāsitoria. hoc. d.

2 ¶ † No. q casus fortuiti seu humani ageniti no possunt dici nec

b numerari vel excogitari. ¶ Ite no. q penitus tacere ? lite mouere ? mota no psequi no p oia sunt paria. vt hic ibi cu no sites ?c. ¶ Ite q actio ppetuata dr qn. xl. annoru efficit. ¶ Ite qd ppetuata ad heredes trāsit. Ite q ppetuatio actionis incipit a tpe cessate litis ? sic no a tpe no cote. Cocor. j. ti. j. l. j. ver. exceptis. in fi. ¶ Op. q p lit. 3te. no ppetuat actio: vt. l. fi. C. de dolo. ? . l. super vsgcui. C. de tepo. restit. so. q fallit in actione de dolo q est inuidia et infamia. Ite fallit in oio rescindedi vtilis vt restituta q appellat vtilis rescissoria hi ppetuat fm gl. s3 in quot annos dic vt statim patebit. ¶ Op. ad ide de. l. i. §. si interdu. C. ne de sta. defun. dicit glo. qd ? ide fallit. Alii dicunt q ibi qd fuit mota puta quo tpe ibi nulla pscriptio erat incboata secus si post morte q tunc perpetuaret. vt in. e. ti. l. si is. ? . l. pe. ? hic fm Pe. ? Cy. ¶ Op. q no in. xl. s3 tm in. xxx. ppetuet: vt. C. co. l. sicut sol. vt n glo. si. q id veru qn propter missione executoris hic qn lit. cotest. q est fortior et potetior q tic maior ite ipartes est 3flict. ¶ Op. q alisimodis interrupat ? ppetuat actio: vt. l. cu notissimi. in prin. §. imo. in fi. Sol. q in illis fallit. q in gl. fi. ? dic vt in illis dixi. ¶ Quero cu gl. ? qd si no p casum fortuitu steterit quo minus ca termi-

c naret an habeat locu ista actionis ppetuatio. qda q no a rone cessante s3 gl. tz 3. ? refer quasi oes doc. in hac opi. fuisse ? ita teneo ? qd hic dr ad maiore euidetia dr. na lit. cote. in effectu suum produxit ? cosummauit circa ppetuatione actionis. io qua de ca lis seu iustatia litis postea expiret no curandu. ¶ Quero. ii. hec l. loquit in actionibus psonalibus vt colligit hic in prin. in vbo obnoxios ? in medio ibi s3 s3 psonalis actio ?c. An ide in realibus. gl. ii. in prin. dicit q sic ? ita trāsit Cy. Ego ide dico qn realis pscribit logissimo tpe ? l. j. sicut. C. co. s3 qn spacio log. tpis ci pscribit Ego dubito ? potius inclino q in. xxx. an. tm ppetuet. vt dixi. C. e. l. cu notissimi. §. imo. ad fi. ? ibi rone assignaui s3 non ignore gl. tenuisse clare 3. in. l. i. in fi. C. de pscri. lon. tep. ? alle. l. ista que vt dixi in psonalibus loquitur. ¶ Nec ob. j. ti. j. l. i. ver. que magna. facit pro illa glo. q ? ille in personalibus vel realib

a ¶ Missus i possessio. Ad de Alex. post Bar. ? Ang. l. l. si finita. §. iul. pe. char. de d. infe. vbi olno vide ? in. j. iii. §. fi. de ac. pos. ¶ Ite an missus in possessione ta in realibus q in psonalibus prescribat. vide spe. de primo ? scdo decre. §. ia de effectu. v. si vero agatur ? v. sic et ibi Jo. an. in addi. ? no. in. l. ii. C. in re ac. ? vide Ang. in aut. de exhib. reis. pe. col. colla. v. qd pscribit spacio. xxx. an. s3 Bar. l. l. possessione. j. de bo. aut. iud. pos.

que. xx. an tollebant loquit no qn dece vel. xx. an. qd p3 q ille. §. vltra ista statuta nihil agit iducere cu sc ad cositutione istā referat vt ibi in lra p3 cogitabis. ¶ Quero ab extra statuto bon. cauet vt si qs sibi debitu aliqua psonali actioe no petierit q

b nq3 an. ? in Ferraria dicit p. xii. vltra petere no possit pone creditore executore misisse ? vltra no processisse an erit pscriptio iterrupta et perpetuata in. xxx. an. vel. xl. ? bar. C. co. l. cum notissimi. in pri. dicit q interrumpitur sed non perpetuatur sed extenditur tantum ad illos alios totidez annos: ? sic ad alios quinq3 in bonomia. vel. xii. Ferrarie: q executorie missio no est maioris protestationis. vt no. glo. signata super verbo couetione in. d. l. cum notissimi. Sed hic attende q ipse verum dicit vbi interruptio fa-

c

d cta esset. Sed ego nego interruptione in casu cu illo per missionem executoris factam esse. ¶ Nam ante lit. contest. non dicitur petere s3 petere velle vt. l. amplius. ff. re ra. ha. ? sicut est dicere qd non petit ? per consequens statutum locum habet vt vltra petere possit. interruptio enim statuti que a sensu tiua contrario procedit litis contestationem exigit. ¶ Tunc quere circa idem pone lis fuit contestata. an perpetuabit in. xl. an. videtur dicendum q sic per hanc lege ? . j. ti. j. l. i. §. exceptis. In contrariu facit quia agnitio debiti q als interrupit pscriptione no ppetuat actionez in. xxx. vel. xl. an. qn ei pscribit minori tpe. xxx. an. vt. C. co. l. cum notissimi. §. imo. vers. sed ? si quis. ? ibi glo. sup verbo interrupta ponit exemplu i redhibitoria ? quato minoris sed dic qd ibi in agnitione simplici ipsius debiti nos autez querimus in interruptioe que fit p lit. cotest. ¶ Vn totu dubiu stat an hec. l. habeat

b locu in minori pscriptione. xxx. an. Et prima facie ista lex no videtur loqui nisi quado actioe pscribebat. xxx. an. ista extedebatur in alios. xxx. nunc vero perpetuatur in. xl. forte ad instar eorum que dixi in precedenti de prescript. long. temp. perpetuatur in. xxx. ? non in. xl. annos.

¶ De annali exceptione contractus. Rubrica.

1 ¶ Actiones psonales ? mixte tollantur triginta annoru tpe nisi prescriptio sit interrupta.

2 Actionis perpetuatio que fit p litem contestatā non incipit ab ipsa lite contestata ? sed ab vltimo actu.

3 Possessione amissa per inundatione an innundatione cessante succurratur ei qui amiserat.

4 Actiones diuisorie vnde nascuntur.

5 Prescriptio contra iudiciu diuisoriu an currat possidenti ? sic vt diuisio peti no possit.

6 Actio pignoratitia quado nascitur ? qn prescriptione tollitur.

7 Pignoratitia actione sublata an possit debitor pro re si bi restituenda agere rei vendi.

8 Actioni depositi qn pscribitur ? quotuplex est actio depositi.

9 Prescriptio non currit hodie filiofam. no volenti agere.

Super annali. Exorditur. Secundo statuit. Tertio ampliat. quarto nouu dubiu remouet. Secunda ibi cuncta. Tertia ibi ad hec ea. ¶ Quarta ibi nec aut. Prime due partes h volut remota annali exceptione ex cotractu italico currunt et locu habet certe prescriptiones legitime.

Ad hec. Annalis exceptio super italico tollitur ? alie prescriptione alegitime cosirmantur. h. d.

1 **Ad hec.** Casus. † actiones personales ? mixte tollunt. xxx. an. tpe nisi pscriptio sit interrupta hypothecaria. xl. an. durate cotra debitore vel eius herede ? interruptio per lit. contesta. in. xl. an. perpetuat actione. h. d. Et primo alias dispositum repetit. Scdo ab eo vnu modu interrumpendi excipit. Tertio inferendo concludit. Quarto excipiendo adde et modum perpetuandi actiones in. xl. an. secunda ibi in fine. tertia ibi nemo. quarta ibi exceptis. ¶ Inter. ibi et veteribus. et istum text. dixerunt aliquid quod interruptio per missionem executoris sint inuenta de iure veteri quod non est veru vt nota. C. titu. j. l. sicut. ¶ Ad hunc text. responde quo loquitur et de alio modo quam per missionem executoris ? qd sequitur et nostris legibus de missione executoris ? sic nra sit hic coniunctio ad eunde modu tm sed diuersos. ¶ † Not. ex fin q perpetuatio

2 actionis que fit per lit. conte. non incipit ab ipsa lit. contest sed ab vltimo actu in lit. concor. C. titu. j. l. fi. in fi. ¶ Opp. q no solum hy pro hypothecaria durat. xl. an. sed ? alie sunt actiones eiusdem

d. ibi esse casum q nuq pscribit vio et ale. p bar. l. l. iuste. ff. d ac. pos.

b ¶ Casus fortuiti adde q sunt casus fortuiti. vide. l. co tractus. ff. d reg. iu. gl. in vbo nau fragio. insti. qb mo. re 3hi. ob. in §. item.

c † ¶ Cu terminaret. Adde lz sit i cidens qd an casus fortuitus impediens actorem ne veniat ad iudiciu est excuset. ? Ro. fin. suis h. casus fortuitus lei qro nuqd tz q no secut in reo q eum excusaret alle. ec. fin. l. l. ne illa als e. l. ite nulla. §. ps inde. ff. de 3st. pe.

¶ Nego q citatio iterrupat pscriptione firmauit ol. 3sil. lxxxii. in. ro. 3si. xxxviii ? 3 Baly. Et facit qd voluit Bart. 3si. xxxvi. vbi dicit q stante statuto qd infra dece nolit d qbus non e petita nec facta executio qd sint cassa si citato debitore cotumace creditor fuit missus in possessione ex primo decre. ? deinde stetit p decenniu vel plus q vlterius no processerit qd tn statutu no hz obstare q cepti hz p copleto quo ad fauorez creditoris alia dicit q p te vide posset saluari dictum Sal. qn de citatioe no est fca relatio in dici p ea q voluit anch. l. cle. §. vt h. pe. vbi dicit q hs d spendere p citatione factā ? relatione nuch. q di cit limita vt per ro. consil. cccxx.

nature:vt.i.tit.j.l.oes.ꝛ.l.comperit.ꝛ de fund.patri.l.fin.ꝛ.i.de sac.san.eccle.aut.quas ac. Solu.confitendo contrarium nec hec l.excedit casus illos. ¶ Oppo.q.imo sunt casus in quibus nulla currit prescriptio vt in libero homine:vt.i.de prescrip.long.temp.que pro lib.l.fi.§.fi.ꝛ.ff.de via pub.l.viā. Sol.confitendo sed hec lex loquitur de rebus ꝛ iuribus prescriptibilibꝰ non de imprescriptibilibus de quibus in contrariis. Et vltra illos casus habes multos alios quos glo. enumerat in.c.non liceat.ex-
3 tra de prescrip.ꝛ ibi vide. ¶ †Quero cum glo.quid si per inundationē amisi possessionē:vt.ff.de bo.auto.iu.pos.l.cū vnꝰ.§.fin. An inundatione cessante mihi succurratur.gl.arguit pro ꝛ contra ꝛ aliter non determinat. Sed dic aut volo restitui ad possessionem ꝛ possum:vt.ff.de iti.actuq; pri.l.j.§.si quis.ꝛ ar.ff.ex q.cau.ma.l.vt pretor.§.item ei qui. Aut volo restitui contra interruptionem prescriptionis:ꝛ sic vt videatur prescripsisse:ꝛ dic q
4 non possum:vt.ff.ex qui.cau.ma.l.sciendū.ꝛ.l.denique. ¶ †Que
a ro cum glo.vnde nascantur actiones diuisorie.ᵃ ꝛ Mar. dixit q ex voluntate ꝛ male. Dic ergo cum gloss. q ex quasi contractu.
5 ¶ †Quero etiam an possidenti currat prescriptio contra iudicium diuisorium ꝛ sic vt diuisio postea peti non possit.ꝛ dixit Mar. q non:q2 possidenti non currit prescriptio:vt.i.ti.j.l.ij. Sed glos.tenet contrarium q2 potuit possessor communiter possidens petere diuisionem igitur ꝛ potest prescribi.l.omnes.i.tit.j.vt tantum operetur hec prescriptio quantum.l.prohibitio de qua in.l.fin.ff.de alie.iud.mu.cau.fact.ꝛ.l.si pupillorum.ff.de reb.eorum. Ad rationem in contrarium allega. respondet q in prescriptione dominij loquitur. ¶ Sed Gul.de cu.hic tenet contrarium ex eo primo q2 per pactum prohibetur communio perpetua.vt.ff.commu.diui.l.in hoc iudicio.§. si conueniat. ergo fortius vel saltem pariter per prescriptionem communia bona:
b q2 prescriptio equiparatur pacto:ᵇ vt.i.de seruit.l.j. imo per pactum aliqua remittuntur que tempore non acquiruntur:vt.ff.quemad.seruit.amit.l.nam satis.§.si is fundus.ꝛ ibi nota. Item est consequentia bona:q2 rationes que prohibent perpetuā communionem per pactum vendicant sibi locum quando per prescriptionem:rationes autē sunt iste:q2 perpetua communio excitat discordias:vt.ff.de le.ij.l.cum pater.§.dulcissimis.ꝛ.j.de dona.l.cum scimus.§.nec autem. Item quod communiter possidetur vt plurimum negligitur:vt.j.quādo ꝛ qui.quar.pars de.l.ij. Sed hec omnia inducerentur per prescriptionem ergo ꝛc. Secundo q2 si aliter dicatur prescriptio operabitur contra intentionem suam quod est contra.l.ij.ad si.i.de iure.calum.ꝛ contra.l.cum tale.ff.de condi.ꝛ demō. Sunt etiam prescriptiones inuen-
c teᶜ vt tollantur lites ꝛ contentiones:vt.ff.de vsuca.l.j.§. pro suo.ꝛ.l.fi.ꝛ hic in prin.sed non valendo diuidere in perpetuum directo inducerentur lites ꝛ discordie de quibus.i.ꝛc. Alij moderniores inducunt alias rationes ꝛ erit hec tertia: nam quando
d socij cōmuniter possidentᵈ ꝛ fructus cōmuniter percipiūt vnꝰ alium recognoscit in socium ex hoc quotidie euenit ergo neutri eorum prescriptio currit sicut nec creditori quandiu vsuras recipit:vt.i.ti.j.cū notissimi.§.sed ꝛ si quis. Quarto q2 actio con.diui.familiariter competit etiam ratione doli vel culpe.sed non est dubium q ea die qua tu non vis diuidere ex quo res est cōmunis ꝛ communem fateris tu cōmittis dolū:ergo ea die nascetur ista actio ꝛ sic non erit ei prescriptum ꝛ iste fuerunt rationes Cy.ꝛ Barto.ꝛ communiter quasi omnium doctorum. Quinto ego confirmo q2 si non essent dñi vel saltem alter eorum rei dominium prescriberet pro indiuiso ꝛ sic cursus temporis tenderet ad illud perfectum ꝛ tunc propter communē respectu iuris reinducerat:ergo eo momēto quo cōmunio est inducta non pōt dici actio prescriptio que ex tūc illo respectu est nata.ꝛ huic rōni concordat ista glos.q2 ponderat qd dicit q non currit vt possidenti dominium prescribatur ꝛ sic ei non prescribatur quatenus possidet sed medietatem non prescribit.sed medietatē quā vt suam possidet prescribit nedum contra tertiū sed contra eum qui secum communionem pretendit si ille solus dñs fuisset ꝛ hoc vult ratio predicta. Sexto probo sic prescribenti nō prescribitur ne iuris repugnantia inducatur:vt.l.vbi repugnantia.ff.de reg iur.sed in nostro proposito hec iuris repugnantia induceretur q2 prescribenti prescriberetur cum necessaria vicissitudinaria foret hec prescriptio cum non possit magis dici de vno contra alterum q̄ econuerso:ergo ne hoc absurdum incurramus dicendum est neutrum eorum ex quo cōmuniter possident actione cō.diui.prescribere:secus si alter possideret tantum:vt.l.vnus.i.in qui.cau.ces.lon.temp.prescri.ꝛ ita debet intelligi qd hic in litera dicitur. ¶ Quero.iij.quid de actione p so.ꝛ glo.respondet q ei non prescribitur anteq̄ nata fuerit ꝛ bene.nasci autē dici-
e tur finita societateᵉ de quo dic vt habuisti in.l.tandiu.i.pro soc. sed ꝛ hic etiā si ante nata esset quandiu stant socij ꝛ simul possident:ꝛ vnus alterum recognoscit dico prescriptionem non currere vt in precedēti questione dixi. ¶ Quero.iiij.quid de actione personali ex testamento pro seruitute legata.respondet glo.

q.xxx.an tollitur ope exceptionis non ipso iure:vt.l.sicut.i.titu.j.ꝛ hoc cōiter tenēt doc.licet Jac.de ra.aliter dixit vt plene scripsi in.l.corruptionem.i.de vsufruct. ¶ Quero.v.quid de confessoria ꝛ negatoria.de confessoria dic vt in glo.de negatoria dicit glo.aut in his que habent perpetuā causam ꝛ in illis est modicum dubium vt in glo. In his vero que habent causam discontinuam dicit glo.q transactis.xxx.an domino negatoriam intentanti obstat exceptio.ꝛ mouetur per.l.p fundum.ff.de ser.rust.predi. Sed nihil aut parū facit:q2 ibi ex concessione prius facta repellitur:at hic nullam concessionem fecerat nec ex quasi possessione per tempus.xxx.an actio aliqua itineranti nata erat cum inquirendum tempus cuius initij memoria non existit requiratur:vt.l.hoc iure.§.ductus aque.ff.de aqua quotidia.ꝛ esti.ergo isto respectu nō potest repelli excep. ¶ Item mouetur gl.q2 licet dominium tanto tempore possidenti nō queratur tamen domino vendicāti exceptio obiicitur:vt.i.tit.j.l.si quis emptionis.§.si quis. Sed similis non est bona:q2 ibi prescriptione requisita impleuit possessionē:hic non:ꝛ hoc euenit quia ibi possessio prescribentis est continua ꝛ domini possessio priuatiua:in casu nostro discontinua ꝛ non possessionis domini priuatiue. ¶ Alij igitur dixerunt aliter considerantes q p̄ra quacunq; itineratione quam fecit ille qui domino exceptionem opponit nata fuit actio negatoria ipsi domino:ꝛ sic pro qualibet ratione seu itineratione preterita potest intentari negatoria pro interesse domini:ꝛ etiam peti aduersario inhiberi ne vadat pro futuro tempore. Quot ergo sunt iste actiones tot sunt ꝛ esse debent prescriptiones:licet ergo sit prescriptum negatorie nate pro primo actu secundo vel tertio:tamen non est prescriptum pro alijs et potissime pro presenti:vt.ff.de verb.obli.l.si sic stipulatus fuerim. ¶ Et istam partem teneo:q2 sic est in legatis annuis:vt.i.eo.l.cum notissimi.§.pe.in quibus a princi.pro quolibet non est nata obligatio quod est fortius:q2 saltem ab vnico licet implicito legandi modo dependent omnia legata pro futuro tempore qd non faciunt itinerationes iste. ¶ Nec obstat responsio quā dat ista glo.in ver.sed licet.dum dicit q licet sint plures actiones:tamen vna sola potest agi pro omnibus vt dicitur de pluribus hereditatibus:vt.ff.fa.herc.l.heredes.§.si inter me.quia simile non est bonum nec etiam probat dicta glo. Nam pro diuisione plurium hereditatū vno iudicio non agitur priusq̄ omnes hereditates sint delate ꝛ sic nec priusq̄ hereditates pro vnaquaq; singulariter agi posset:ꝛ tunc ob eo tempore pro qualibet prescriptio curreretur ꝛ non ante:sic est in nostro proposito: et sic simile facit magis pro q̄ contra:vnde concludo q negatorie iam formate pro itinerationibus iam factis potest prescribi.xxx.an.non autem formate pro futuro tempore ex futuris itinerationibus. Non ob.iste tex.q2 hic de actionibus vnicam originem habentibus non de his que successiue nascuntur ꝛ sepius vt in casu nostro. ¶ Et q2 forsan quis replicaret q sm ista seruitus discontinua infinito tempore non prescriberetur ꝛ tamen tempore cuius initij memoria nō existit prescribitur:vt.d.§.ductus aque.ꝛ.ff.de iti.actuq; pri.l.j.§.si quis autem. Ego respondeo q2 cum illud tempus euenerit q initiū eius ignoretur retro prescripta creditur:ꝛ hac ratione coacta quia initiū prescriptionis ꝛ concesse prohibitionis ignoratur vt dixi in.l.ij.i.de seruit. ¶ Quero.vj.de actione pigneratitia ꝛ circa eam est primo videndum quando nascatur.secundo quando prescriptione tollatur. Circa primum sunt due opini.vna q demum soluto debito vel aliter satisfacto:vt.l.si rem.§.omnis.ff.de pigno.act.vbi casus.ꝛ ibi istam partem tenet glo. Alij dixerūt q prius nascitur scilicet tempore pignoris dati sed non intentatur nisi soluta pecunia:vt.d.§.omnis.sicut in quibusdam actionibus ꝛc.sed precedens vera:q2 tex.nō potest cauillari in.d.§.ois. ¶ Videamus ergo de eius prescriptione. Et respondet gloss.q si de eius directa prescriptione queratur:tunc a tpe quo competit.xxx.an.prescribitur:sed si de indirecta queraf:tunc etiā prius prescribitur q2 natiuitas eius impediret prescriptionem iuris offerendi cui.xxx.an.pscribitur a die quo offerre debitum potuit:vt.i.titu.j.l.cum notissimi.§.i.versi.iur.sed de ista indirecta dic vt ibi dixi.
6 ¶ †Quero.vij.an sublata pig.act.possit debitor pro re sibi restituenda agere rei vendi.ꝛ dicit glo.q sic:q2 dominium nō amisit:qd probat q2 ꝛ si dominus non fuisset illud sibi prescriptionem quereret:vt.d.§.sed cū illud.in.l.notissimi.sed.L.i.de rāp.dixit q rei vendi.agere non poterit. Nam eo agente excipit creditor de re sibi oblata:ꝛ si debitor replicet q offert ei debitū triplicat creditor illi iuri offerendi est prescriptum sm opi.glo.ergo per indirectum sm suam opini.erit sublata rei vendi.et dicit Cy.q hoc absurdum euenire non potest si teneamus verā opi.
7 q huic iuri offerendi nō sit prescriptū ꝛ verū dicit. ¶ †Audiuit quendam dicentem q iuri offerendi principaliter intentato per modum agendi prescribitur non quando per modum replicandi:ꝛ per hunc modū defendebat istam glo.sed truffa est:quia replicationes tolluntur tēpore quo actiones:vt not.in.l.pure.§.si.ff.de do.

a ¶ Nascant actiones diuisorie.ad de bar.hic ꝛ vide qd no.in.l.si non sortē.§.si certū.ff de cōdi.inde.ꝛ ad de simile gl.in.l.si.i.cō.di.ꝛ bald.in.l.si.i.si regū.ꝛ vide p Moder.l.§.quedā.insti.de act.ꝛ Jo.an.i ad di.spe.in ti.de in di.in.iij. parte.l.§.sequit.in add.que incip.l.§.ad hoc ꝛc.

b ¶ Prescriptio eq̄parat pacto. Adde Soci.cōs.lvi.inci.in cā cōscatis castri.vers.isti.hec cōclusio.l.si.l.j.parte.charta.cxlv.

c Prescriptiōes inuēte. Alio bar ba.cōs.x.lci.vbi xps.in.iij.co.l.iij vo.x. pterea est diligenter pōderandum.

d ¶ Qn̄ socij cōiter possidēt. Bal.h in lec.ang.nu.xj.ver.in glos.sup v bo cōi diuidūdo tāgit de hoc de q p bar.l.l.si.i.cōi diui.ꝛ in.l.si.i.si.regū.ꝛ glo.bar.ꝛ do.in.l.j.ff.fami.her.ꝛ Jo.and.in add.ad spe.in ti.de iud.§.sequit.

e Finita societate. Idē dicit bal.in.l.j.i.vt act.ab here.ꝛ cōtra he.co.si q tūc demū orit qn̄ finit societas ꝛ est de h gl.in.l.sicut.i.d ac.ꝛ obli.ꝛ plene in l.tādiu.i.p so.et vide not.p imo.l §.si qs.ꝛ ibi oīno Jas.insti.de act.

ff. de do. exce. ¶ Ego imaginabar supposita opi. gl. pro vera q huic iuri offerendi prescribatur q glo. dum dicit q potest intentari rei vendi. dicta oppositione posset defendi quia cum creditor recepit de pignore nō pōt cōtra oblationē debiti dicere se prescripsisse ex quo fatetur se continuo pignoris loco rem tenuisse qr ex hoc apparet de aio prescriptioni 3ȝio. nam aut non retinet rē illā loco pignoris sed vt quilibet ergo frustra de illo. Aut loco pignoris rē ⁊ tūc habeo ppositū qr fatetur se tenere sm pignoris naturā. ⁊ sic aio restituendi qñcūqȝ debitū offeraf. ⁊ sic pcedit qd dixi. ¶ Et iō cautela est vt si dico de pterito tu dedisti pignori q interrogef an loco pignoris vel tanq̄ pignus teneat vel non alia remedia dat hic Mart. de fano q refert Cy. in casu quo fuisset pignori datus vt dicat debitū solutū seu pro soluto habēdū ppter receptionē fructuum p quā extenuatur debitū vel si equivalet tantum tēpus detrahaf de prescriptiōe quantum fuit illud quo fructus recepit. ⁊ hoc inquit potest facere in foro ciuili si non lucrabaf fruct⁹ vel in foro epali ibi ille loco vsurarū fructus. Nā ta foro ecclesie cōpensabunf cū sorte. Nec diuturnitas tpis excu-
8 sabat. vt extra de vsu. c. ij. ⁊ de religiosis. c. sicut. ¶ Quero qñ prescribaf actioni depositi. rñdeo qr incipit cōpetere. vñ sciendū q duplex est actio depositi. vna primitus q̄ daf simplr ad rei deposite restōnem ⁊ hec statim nascitur a die depositionis: vt. ff. de pe. l. i. §. idē pompo. ver. plane. ⁊ §. est aūt. Alia scdaria q̄ postea nascif ratione doli vel culpe p eā cōmisse de qua ibidē. §. si apud duos. ⁊ in. l. si duo. ⁊ ista nascif a tpe doli cōmissi. ¶ Et ita not. gl. ȝ. aliqui aliter dixerūt: vt. l. si stipulatus sum mihi. §. si luc. ff. de sol. nō ergo ante pscribif q̄ incipiat competere vt hic. ⁊ . sim. §. l. cū acutissimi. in pn. ⁊ q̄ possit intētari. vt hac. l. l fin. ¶ Quero vlterius de act. one sim. reg. de qua hic in litera ⁊ de ea dic vt in. l. si. ⁊. fin. regun. ⁊ hec sufficiant.

9 **Ne autem.** Casus. † Hodie filiofa. nō valēti agere nō currit pscriptio. p. d. d. Uel sic. in rebus que querūtur filiofa. eis nō currit pscriptio. ¶ Quero tex. ille loquif in rebus q̄sitis filio quo ad pprietatē: patri quo ad vsumfructū. ⁊ sic in quibus pater est legitimus administrator ⁊ actiones mouere dȝ: vt. ⁊. de bo. ma. l. ij. ⁊ non loquitur in castrēsibus
a vel quasi qr in his filius habet legitimā personā ⁊standi in iudicio ar. l. ij. ff. ad mace. ⁊ l. miles precipua. §. i. ff. de castren. pecu. et est casus in. c. fin. extra de iud. l. ij. ⁊ sic in istis ei currit prescriptio ¶ Sed quid in aliis pue querunf filiofa. ⁊ non patri. quidā dixerunt q etiā in eis ei non currit prescriptio quia saltē pōt tenef ei agenti consentire vt. l. fin. §. necessitatem. ⁊. de bo. que libe. ⁊ inhonestum est vt filius faciat cogi patrem ad consentiendū et sic cum cōmode ⁊ honeste non possit facere haberi debet simul pro non valente agere: vt. l. nepos procuło. ff. de ver. si. Alij vt Mar. simul tenuit contra qr facile ad hoc cōpellef iudicis officio. ⁊ sic filius dr posse: vt. l. qui potest facere. ff. de reg. iur. nec iudicari dȝ inhonestum ex quo fit. permittente ⁊ hec pars tutior. ¶ Ultimo querif de non valenti agere an ei currat prescriptio. dic aut fuit impeditus impedimento facti ⁊ tunc currit prescriptio. sed ei datur restitutio. ar. ff. de ser. rusti. predi. l. ⁊ attilicinus. ⁊. ff. de iti. actuqȝ pri. l. i. §. si quis ppter. ¶ Aut fuit impedit⁹ impedimento iuris ⁊ tunc aut nullo modo agere potuit. ⁊ ei non currit prescriptio siue impedimentū fuerit ab initio vt hic siue ex post
b facto. h. vt. ⁊. de iudi. l. si. §. donec. quasi interim dormiat. ¶ Aut agere potuit sed nō cōmode ⁊ tūc currit prescriptio sed ei datur restitutio: vt. l. senatus. ff. de com. pred.

1 ¶ Prescriptionis interruptio potest fieri porrigēdo libellum si possessor prescribens absens sit furiosus vel infans.
2 Maiores qui dicātur.
3 Defensor ciuitatis hodie prius est adeundus quam preses provincie.

6 **Ut perfectius.** † Primo in quator casib⁹ nouū modū interrumpendi prescriptionē ponit. Secundo circa illum dubia remouet. Tertio cōcludit. Secunda ibi si nan
1 tem nullo. Tertia ibi omnib⁹ aliis. ¶ Casus. † Si possessor prescribens absens sit furiosus vel infans tutore vel curatore carēs siue in potentia eminens pōt ei fieri interruptio prescriptionis porrigendo libellum coram preside ⁊ successiue coram episcopo vel defensore ⁊ vltimo per publicam ⁊ solemnem protestationem factam ad eius domum. h. d. ¶ Super text. in prin. ibi vigilātes et no. q inter desides ⁊ vigilantes debet esse differentia. ¶ Ibi detinet. pondera q hec. l. nō loquif in personalibus sed tantū in realibus actionibus. Ibi vel libellum expone vel pro. ⁊ sic not.
d q propter defectum vnius de alternatiuis disiuncta sumitur[d] pro coniuncta. Ibi si nautem absuerit. ibi vel preses vel episcopus ⁊c. ¶ No. q omnia ista vel ponuntur pro copula ⁊ tum: ne contradicat his que proxime dixi. Tum ne ars reddatur incerta. Ibi proponere publice ⁊ collige ex hoc q ista denūtiatio seu protestatio sic subscripta debet in loco publico affigi forte in foris⁹ ecclesie vel palacij seu in loco cōsuetudo talia ⁊ similia appo-
ni vel in honestis domibus vel habitationibus absentis si hic exponatur illud verbum domicilium pro domo vt sentit glo. q mihi non placet quia literam violat adeo credo quod hic loquitur de domicilio non sumpto pro speciali domo habitationis sed pro loco castri vel ciuitatis in qua habitat ⁊ in qua ratione habitationis conueniri potest. ¶ Ibi tabulariorum id est tabularij vt in glo. sufficit enim vnus vt in aut. de si. instru. §. i. Et sic collige quod hec potestatio vel denunciatio est facienda in scriptis ⁊ debet esse subscripta a tabulario qui eam scripsit et hoc
a quia hec protestatio succedit loco libelli conuentionalis alias scriptura non est necessaria vt. ⁊. de ne. ge. l. si. ⁊. ff. de excu. tuto. l.
e sare oportet. §. oportet. ibi trium testium. ¶ Not. q tabellio[c] hic b obtinet vicem trium testium ⁊ ecōtra tres testes vicē tabellionis. ¶ Et sic videtur quod huiusmodi obtineant vicem instrumenti publicati de quo dr in. l. in exercendis. ⁊. de fi. instr. ibi ab iniquis legum conditoribus. ¶ Ex hoc voluerunt quidam dicere prescriptionem. xxx. an fuisse de veteri quod est falsum vt no. ⁊. co. l. sicut ⁊ quod hic dicitur referas ad prescriptionem longi temporis vel dic quod hic appellat omnes antiquos. ll. conditores quia ante. l. istam de eis aliquid statuerant. ⁊ sic. l. sicut respectu huius noue constitutionis antiqua dicitur. ¶ Oppo. quod potentia aduersarij non sit iusta causa hoc inducendi cum etiam in officio existens possit conueniri: vt. ff. de iniur. l. nec magistratibus. Sol. quod hic loquitur de maioribus ibi de minoribus. c
2 ¶ † Et no. glo. que vult quod maiores dicantur[f] in ista materia
f omnes qui habent merum imperium: minores qui imperium
3 non habent. ¶ † Opp. quod hodie prius defensor ciuitatis sit adeundus quam preses prouincie vt in in aut. de defen. ci. §. iudicare. ⁊ in aut. de man. princ. §. ⁊ non permittes. Sol. quod in hac parte ista. l. est per illam correcta. vt in gloss. ¶ Alij dixerūt qd ibi de actione instituenda hic de prescriptione interrumpenda sed Cy. forte diceret quod subtiliter considerato versic. si nautem absuerit. quod hec. l. concordat cum illis vt sic faciamus vnam conclusionem quod ille primo est adeundus qui in loco domicilij debitoris preest iuri dicendi. si igitur est preses prouincie ipse
d primo fit adeundus si non est ibi licet sit in prouincia in alio loco in quo degit. ⁊ tunc pro absente habetur a loco licet nō a prouincia tunc defensorem ciuitatis prius quam principem sive cognitionem habet vt in contrario. ¶ Oppo. iij. quod non sufficit hanc denunciationem fieri ad domum possessoris rerum nisi in notitiam aduersarij perueniat: vt. ff. que sen. sine ap. rescin. l. i. §. item cum ex edicto. Gloss. non soluit dic quod ibidem sententie sunt sine prolatiōe ⁊ quod ibi de notis dicitur ad maiorē exaggerationem dicitur non quia sit necessarium. j. quomodo ⁊ quando. l. tres denunciationes. hic de prescriptionis interruptione in quatuor specialibus casibus tantum. vt in glo. fin. hec no. Et procedit hoc contrarium exponendo domicilium i. ad domum. vt facit glo. Sed ego aliter dixi superius. ¶ Op. iiij. q per istos modos non interrumpaf vsucapio triennij qr nec per veram lit. contesta. vt. ff. de rei vendi. l. si post acceptum. ⁊ de vsu. pro empt. l. ij. §. si. Sol. vt in glo. ⁊ primo sm Mar. q hec corrigit illas sed
c frustra est. Scdo q id quod hic dicitur solum vendicat sibi locum in quatuor casibus hic positis qui ad consequentias nō sunt trahendi. extra igitur hos casus locum habent leges contrarie et hec vera responsio specialitatis est quia in his quatuor casibus sola libelli porrectio vel protestatio interrumpit prescriptionem sine aliqua citatione vel conuentione. Et ideo quod gloss. hic in principio dicit de lite contest. non est bene dictum quantum ad hanc. l. nisi intellexerit q interrumpitur sine ca. ⁊ per consequens
f fortius ca. vel intellexit hic induci vnam fictam lit. conte. per solam libelli porrectionem vt interrumpatur vsucapio his casibus etiam quo ad cursum an vero quo ad effectum tantum fit per litem conte. de qua in. d. l. si post acceptum. ⁊ dicit hic Ja. butr. q solum quo ad effectum non quo ad cursum vt olim. ¶ In cōtrarium facit qr hic libelli porrectio non fit vt procedatur vlterius et sic videtur interruptionem fieri etiam quo ad cursum vt sonat hec litera que indistincte loquitur. sed in. l. si post acceptum lis est contesta. co animo vt ad vlteriora procedatur pro hoc etiam facit: qr hoc est in prescriptione longi temporis. ⁊ aliis de quib⁹ hic in litera. igitur vt vniformis sit omniū determinatio ex quo vniformis esse potest. Dicendum est quod interrumpat quo ad cursum. Item quia iste modus est inductus in his quatuor casibus in fauorē ⁊ beneficiū igitur late ⁊ plenissime debet interpretari: vt. l. beneficium: vt. ff. de consti. prin. Item quero modo an perpetuatur actio an vero in totidem tempus tantum extendatur. inter hec enim est differentia vt notatur. ⁊. ti. h. l. cum notissimi. in prin. Et dicit Jaco. but. ⁊ hec q extenditur in totidem non autē perpetuatur. Tum qr lege cauef tum q: hic in fi. confirmat dla alia que de prescriptionib⁹ istis sunt dicta. si nō perpetuabātur ante ēt p missionē executoris ergo nec nūc p solā libelli porrectionem. ¶ Quero cū glo. nunquid tit. ex qui. cau. ma. hodie sit correctus per istā. l. in ea parte in qua ȝ absentes qui prescripse-

a ¶ Filius hȝ legitimā psonā. adde doc. in ru. C. de pecu. de c. p. Ex postfacto adde an ipedimē tū superueniēs post pscriptionē inchoatā ipediat cursum de quo vid plene bar. l. l. senatusco sul. ff. de co. psi. ⁊ bar. in. l. q̄ties. ⁊. de pci. ipe. off. ⁊ in l. naturaliter. ff. de vsu.

c ¶ Ut pfecti⁹. Adde doc. ⁊ bar. i. l. de pupillo. §. si q ipi. ff. d oper. no. nū. ⁊ in. l. nō solū §. morte. l. ij co. ⁊ ti. ⁊ hāc. l. limita p gl. fi. ⁊ ibi bar. i l. cū heredi. ff. ad trebel. et bald. et ang hic in prin.

d ¶ Disiūcta sumif adde soci. q sec⁹ qñ ponif lter pposita alter q̄s ordinata cadit affectio testatoris: qr nūq̄ resoluntur i cōiūctā. imo stat i ppriā nā ⁊ vtute sua. vt p eū ȝsi. iō inci. vt verā testatrix. circa mediū iij col. i prīa per tec bar. xv.

e ¶ Ob tabellio. adde alb. i. l. pcibus ⁊. d pba spe. ti. d istr. edi. l. §. restat v. sȝ q̄ro. ⁊ v. seq. doc. l. c. cū Joannes. de fide. instr. Car. l. c. qñ ȝ. in i. col. de pb. bal. i l. i. i. §. si. ff. d v. ob. bal. isti. co. ti.

f ¶ Maiores dicā tur. Adde Inn. i c. sedes de rescr. ⁊ diffuse p Cly. l. c. venies. l. ij. col. de fimo.

a ¶ Generalis petitio. Adde tñ q non pcedit libellus generalis productus corã ali
quo cui attributa est iurisditio incerto ꝛ indeterminato casu: quia non pcedit libellus
coram eo productus nisi in eo fiat specificata mentio de qualitate iurisditionis. ꝛ ita
consuluit ang. in consi. data est sententia. Et tenet Jo. an. in ca. cum sit generale. de
foro compe. ꝛ dic. Bal. in. l. edita. in. xxiij. col. ꝛ libellus gñalis concludit iudici dum
modo pbatiões sint specifice ꝛ ad de in materia de qua dici. ff. de rei vendi. l. i. §. armē ta. ꝛ etiã executio instrumēti gene raliter petita vez vt hic sm bal. in l. age eū geminia no. ꝛ. de trãsac. et q dicit libellũ de secūmūti nõ pro cedere vbi oppo natur intellige li te non cõtest. sm bal. in. l. excep. in ĳĳ. col. ꝛ. de pba. Et ista. l. nõ pro cedit in crimina libus sm Bald. in. l. i. l. xij. col. ij. õ cõsil. ꝛ vide not. per Ja. de bel. in disputatiõe quã ponit in. l. fina. ff. de acquirend. re. do. de hac. l. no. ꝛ l. edita circa pri. ꝛ. de edē, i. vj. co lū. ꝛ habet in ca. ꝛ. de lib. ob. vide Bal. in. l. p hāc ꝛ. de tem. ap. Ad dc vbi dicitur li bellum defectiuū nõ procedere ꝛc. hic q etiã parti. non pndicat lit. non conte. per ea q consulũt Soz. cõs. xli. incip. an teq ad qstionẽ ver. verũ pdictis non obstãti h° cir ca princi. in pma pte. chart. ĳĳ.

b ¶ Libell° incer tus. an libell° in certus pcedat vi de Bar. in. l. edi ta. in. iij. col. ꝛ. de edē. ꝛ ibi Bar. in primo genere ca mulationis vide Barto. ꝛ ibi glo. in. l. i an pzinc. in ij. col. de ope. no. nunci. Et adde Bal. cõs. liij. iij. vol. de incerta rõ ne rei ꝛ qntitatis.

c ¶ Judex lacera re. adde q qñ li bellus inept° est iudex põt eũ la cerare dictum est singu. Jnnocē. in c. i. dom. iud. Jtē adde Soz. cõsil. xlvi. incip. viso. pcessu cir. mediũ ij. col. i pma pte cha. xxx. itē adõ bal. cõs. cvi. l. i. vo.

runt ad restitutionem in integ. ꝛ videtur q sic: qr aduersarij pre
sentes faciliter hanc prescriptionem per modos hic scriptos in
terrumpere potuerunt: qõ cum non fecerint non est amplius iu
sta causa eos restituendi. ar. ff. ex qui. cau. ma. l. ait pretor. §. hoc
aũt. Sed ista gl. determinat in cõtrariũ. ar. l. qõ fauore. ꝛ. de leg.
qõ est notandũ sz Cy. qui vltra non dicit. ¶ Sed attende qr gl.
in. l. his qui reipu. ff. ex qui. cau. ma. posuit vltra predictam opi.
vnã aliam vez hec corrigit in istis duobus casibus tñ scz quan
do quis detinet rem alienã vel creditori obnoxiã de quibus hec
l. loquit. ¶ Sed tene precedentẽ quã Jac. bu. ꝛ do. meus ꝛ cõter
oẽs tenent p rõnem huius glo. ꝛ p hoc induco in simili: nã im
perator per remediũ nouũ inductũ non corrigit antiquũ nisi ex
presse dicat: vt. ꝛ. de iure deli. l. fi. §. cum enim gemini. Cũ igitur
hoc nouo bñficio non est vsus remanet ei saluũ antiquũ qõ non
est expressum sublatũ vt ibi in remedio supplicãdi a snia pfecti
torio: vt no. in glo. pe. ꝛ. de sen. pfec. preto. ¶ Ad rõnem oppos
itam rñ. q absens hoc allegare nõ potest iuxta illud cum culpẽt
alij ꝛc. vt. ff. de iure do. l. cũ in fraudez. §. i. ꝛ qr eius absentia fuit
huius rei causa vel aliter vt not. in. d. l. is qui. nam tunc et impu
tatur vt instituti ꝛ denegetur quando habuit quẽ cõueniret: quo
cõuento ad suum peruenire potuisset: vt. d. l. ait pretor. §. hoc au
tem. ꝛ. d. l. is qui. sm vnam lect.

1 ¶ Petitio generalis re quantitate vel causa citatione secuta
sufficit ad interrumpendum prescriptionem in omnib° que sub
illa petitione possunt includi.
2 Libellus procedit si quantitas exprimatur licet non causa.
3 Interruptio in personali interrumpit hypothecariam.
4 Jus suum omne deduxisse videtur qui in personali libellũ gene
ralem producit.
5 Citari quem generaliter fecit aliquis vt ei veniat respõsurus de
iure vtrum sufficiat hoc ad interrumpẽdum prescriptionem.
6 Interruptione etiam facta super principali intelligitur etiam
facta super hypothecaria: sed an idem super obligatione fide
iussoria.

Si ex multis. Primo ponit tres du
bitationes antiquorũ.
scdo illas decidit. Scda ibi sancimus. pma subdiuidi
tur in tres. Et pmo ponit primã dubitationem ibi:
quãtitas siue cã expressa. Scdo ponit aliã dubitationẽ i psona
li ꝛ hypothecaria. Tertio ponit aliã qñ nulla quantitas nec cã
1 est expressa. Casus. ¶ 1 Gñalis petitio a re qntitate vl cã cita
4 tiõe secuta sufficit ad interrũpendũ prescriptionẽ in omnibus q
sub illa petitiõe possunt includi. h. d. Et est hic. l. sing. ibi notan
2 da. ¶ No. q 2 pcedit libellus si qntitas exprimat lz nõ cã. Jtez
q admittitur si nõ exprimatur quãtitas neq causa sz cũ simpli
3 citer dicat aduersariũ sibi obnoxiũ. ¶ Jtem 3 q interruptio in
4 personali interrũpit hypothecariam. ¶ Jtem q 4 qui in per
sonali libellũ generalē producit oẽ ius suũ deduxisse vr vt hic et
in. c. abbate sane. de re iudi. li. vi. vbi hoc plene declaratur io ibi
vide. ¶ Jtē not. qõ inducit desidiã ꝛ excludit vel interrũpit vigi
lantia. Jtem q pscriptiones. xxx. vel. xl. an. sunt odiose. ¶ Po
ne casum vt glo. i. in prin. ꝛ attende qõ glo. dicit q hic qr. tur an
actiones perpetuent. ꝛ mihi apparet q principaliter querit an
pscriptio interrũpat p citationez. ꝛ sic per missionẽ executoriã et
inter hec est dña qr missio executoria solũ interrũpit sz non ppe
tuat. vt no. ꝛ. ti. i. l. qui notissimi. in prin. ¶ Si ergo hic et de ppe
tuatione querit habemus dicere q hic vltra citationem lis fuit
cõte. qõ et aliq moderni dicũt vt patebit ex. l. dicẽdis. ¶ Opp.
b q talis libellus incertus b nõ debeat admitti qr p eum non red
ditur reus cert° an velit cedere vel cõtendere vt dñe facere. vt. ꝛ.
de edē. l. i. ꝛ sic lacerãdus. vt. ff. de offi. asse. l. i. Sol. vt in glos. i. in
fi. vez q reus nõ reclamauit sed sponte recepit quasi sentiat glo.
q sup eo fuit lis cõtest. ꝛ pcessum ad vlteriora. ꝛ testes examina
ti fuerũt ꝛ sic etiã ad sententiã potuit pcedi sibi imputat q non
opposuit. ¶ Sed vltramõta. c hec reprobarunt q lz pars omit
c tat c iudex lacerare dz sui honoris causa. vt. d. l. i. ꝛ. ff. de postu. l.
quos prohibet. ꝛ qr snia dz ferri certa. vt de sen. q sine certa qti.
Sed defendẽdã qr aut querit quo ad effectũ interrũpende pscri
ptionis p citationẽ secutã ꝛ valet vt hic. Aut quo ad vim ꝛ effe
ctũ sententie ferẽde. ꝛ nõ valet in obiectis nisi reus ipsum admittat
ꝛ postea actor in pcessu declarat rẽ qntitatẽ vel cãm deficiẽtẽ vel
vtrũq. ꝛ ita verificat ista glo. sm. Mar. de fil. Ja. bu. ꝛ do. meũ.
¶ Opp. ij. q iste libellus sic gñalis nõ sufficiat. vt. l. denũciasse.
§. i. ff. õ adul. ¶ Gl. v. format hic contrariũ ꝛ nõ soluit. ꝛ merito
qr potius cõcordat qr ꝛ ibi denũciano sine causa expressa valet.
¶ Oppo. iij. ab extra q et in incertitudine vitiat. vt. ff. de testa.

tut. l. duo sunt titij. ꝛ de re. du. l. si fuerit. Sol. q hic nulla est incer
titudo quantũ ad conuẽtionẽ ꝛ citationẽ que inducunt interru
ptionez lz cõmittat ad snie prolationẽ sic quo casu dic vt. ꝛ. dixi.
¶ Quero primo quid si vnaz quãtitatẽ vel causam expressit an
perpetuat ceteras. ¶ Glo. dixit q quidam dixerũt q sic p istũ
tex. in versic. sancimus. ibi vel minus quidaz ꝛ per. l. solemnus. ff.
de iudi. ¶ Sz Jo. ꝛ Accur. cõtra p. l. iulia. §. quantũ. ff. ad exhi.
Ad. l. solemnus. rñdet vt ibi no. videlz q in iudicio intelliguntur
oĩa deducta que sunt possibilia includi sub petitione porrecta.
¶ Aut petitio de vna re vel quantitate vel causa expssa nunqd
continet aliã. vt. ff. de exceptio. rei iudi. l. cum queritur. ꝛ. l. cum de
hoc ergo ꝛc. Ad istum text. in verbo minus dic vt ibi in glo. et
hec dico vera qñ cause ꝛ quãtitates non sunt similes ¶ Sed vbi
per oĩa essent similes puta quia de mẽse Januarij mutuaui tibi
centum: ꝛ de mense Febꝛuarij alia centuz. ꝛ de mense Martij si
militer alia centum: nũc peto centum q tibi mutuaui nec dico de
quo mẽse. Certe in oĩbus qntitatibus erit interrupta prescriptio
qr nõ est ratio quare magis in vna q in alia ꝛ hec lex est fauora
bilis ꝛ sic late interpretãda. Et pro hoc facit text. iste in princ.
ibi ꝛ maxime et similibus qntitatibus ꝛ per istum modũ soluit
aliorũ opi. ꝛ hoc est etiam de mente Pe. ꝛ cy. ¶ Quero. ij. qd si
qntitates sunt dissimiles qr vna de qnq alia de decẽ. alia de. xx.
et petam simpliciter decem an in oĩbus interrumpetur. rñ. glo. q
non ꝛ bene ne cause continentia diuidatur. vt. ꝛ. de iudic. l. nulli.
nec ob. illa dictio maxime posita hic in prin. qr dic q abundat.
Jtẽ nec ob. ff. de iudi. l. si quis intẽtione ambigua. p quã videtur
q electio debeat esse actoris in quã causaz qr ibi qñ intentio est
ambigua. hic vero est satis clara. ¶ Quero. iij. qd si generaliter
dicã te obnoxiũ ꝛ postea declaro de qua summa vel cã sensi. di
cit glo. q tũc nõ perpetuant oẽs sed illa sola. vt. ff. de excep. rei iu
di. l. si ex testamẽto. hoc cõfitet Saly. Uincen. quo ad perpetua
tionẽ de qua dicit glo. qr lit. cõtesta. p quam fit perpetuatio non
intelligit facta nisi sup declarata. ¶ Sz quo ad interruptionez
dicit ipse q glo. male dicit qr in oĩbus facta intelligitur. Et hoc
ppter citationẽ factam ante declarationẽ ꝛ petitionẽ ipsius de
clarationis. ¶ Ego puto q si declaratio respicit se retro vt in
exemplo gl tũc ipsa dicit verũ. Si autẽ nõ respicit se retro sz fu
turũ respicit scz quã cãm psequi velit vel pñs tempus tñ qñ li
tem contestat tunc opi. sic pcedere põt. ¶ Quero quarto quid si
teneris mihi pecu. here. propter res sitas hic: ꝛ etiam mutine. ꝛ te
conuenio hic an interrumpat quo ad illas que sunt mutine. Et
glo. rñdet q non qr citior pro illis agere nõ potuit nec reus pro
illis rñdere voluit. ¶ Alij cõtra qr ꝛ corã non ordinario inter
rumpit prescriptio. vt. ꝛ. eo. l. vt perfectius. sed glo. dicit q illud
in quatuor casibus spãlibus. qui ad consequentias non sunt re
trahendi. ¶ Sed Cy. istos concordat dicens glo. verã vbi reus
non habet domicilium propꝛium in loco in quo conuenit lz ibi
conueniat qr res ibi sint site. vt. l. fi. ꝛ. vbi in rem act. ꝛ earum tñ
respectu vbi conueniri potest. vbi aũt ibi haberet ppriũ domi
cilium: tunc aliorũ dicunt verũ vt interrumpat etiaz quo ad res in
mutina existentes. ꝛ ratio quia in primo casu opz q specificetur
res prepterea ibi cõuenit vltra quas cõuentio nõ extenditur. in
scdo casu secus. ¶ Quero quinto. ab extra aliquis fecit quẽ cita
ri generaliter vt ei veniat respõsurus de iure vtroni sufficiat hoc
ad interrũpendũ prescriptionẽ. dicit Bart. q nõ qr ex lr̃a colli
gitur q est necesse q alterum de tribus faciat vel dicat quãtita
tem sibi debitam vel causam vel dicat illũ sibi obnoxium sic ob
ligatũ vnde reus saltẽ dz esse certus vtrũ agat psonali vel in rez
an de qntitate vel specie. ¶ Quero sexto hic dr q interruptione
facta super principali intelligit etiã facta sup hypothecaria sed
an idẽ super fideiussoria obligatione. ꝛ videt q sic qr vtraq ac
cessoria: ergo de vtraq idẽ est iudicandũ. vt. l. cũ principalis. ff.
de reg. iur. econtra vr q nõ qr interruptio ciuilis personam non
egredit interrũpentis. vt. l. naturaliter. ff. de vsuca. ꝛ not. p. rũu.
i. l. cum acutissimi. §. sed ꝛ si quis. cum ergo hic sint plures ꝛ di
uerse persone ergo ꝛc. sz hypothecaria nõ est nisi vna ideo aliud
in eo sm Pe. Hoc confirmat Cy. qr proposita personali cõtra
principalem nõ perpetuat hypothecaria cõtra tertiũ possiden
tem: vel econtra. vt. ꝛ. de non nume. pec. l. si cui.

¶ De alluuionibus paludibus ꝛ pas. Rubrica.

¶ Continuus Rubricam. vt in glo.

1 ¶ Alluuionis incremẽtum cedit lucro eius cuius est fundus
cui accrescit.

Quamuis. Casus flumen alio auerte
re est phibitum: ripã au
tem premunire est permissum et mutato alueo
nõ perdit dominiũ fundi exemci per ipsum nisi
1 paulatim accreuerit alteri. h. d. ¶ No. 1 q accre
mẽtuz alluuionis cedit lucro ei° cui° est fund° cui
accrescit. ¶ Opp. q ripam nõ lz munire. vt. ff. ne qd in flu. pub.
l. vnic.

l.sunt qui putant.et de ripa mu.l.is ait. So.q id qd hic dicitur ibi limitatur qn munitio non tenderet ad graue damnu accolarum qd iudex habet arbitrari vt ibi.

Siquos. Casus propter decremetu p alluuionem prouenies debet tributa minui p rata decrescetis et econtra pter cremetum debet augeri.h.d. ¶ Op.q imo no minuant.s.de iu.emp.l.j.Sol.vt ibi dixi. ¶ Op.de.l.seq.sol.vt ibi.

1 ¶ Alluuionis incrementum per se cesseri non dz sed vnu corpus cum eo cui accreuit iudicari.
2 Diligentia sua nemini debet esse nociua.

1 Aque. Casus et incrementu alluuionis non debet per se censeri sed vnuz corpus cum eo cui accreuit iudicari.et impugnatio terre vel melioramentum culture no facit tributa crescere.h.d.
2 ¶ †No.q sua diligentia nemini debet esse nociua.ideo cum labor in dano est.tc. ¶ Contra hec op.glo.pe.et non soluit de.l.properandum.§.si autem ex gestis.s.de iudi. Sed solue q ibi non tam diligentia sua est sibi danosa qd ipsuz ius et iustitia sm que terminatur questio replera cotumacis absentia et dei presentia.vt ibi. ¶ Op.cum glo.v.q imo incrementum per se censui ascribatur ex eo functiones exigentur:vt.s.l.prox.So.i.q ibi decerni potest vnum ab alio.hic secus hec non vz q semper distinguitur si per latitudinem vel longitudinem augeatur non si in altuz magis eleuetur et functiones tunc non debet immutari.et sic glo. ita sensit sol.illa procedit.Scdo sol.s.q hec non debet per se censeri.id est estimari et censuari.sed totius fundi cum accremento tanq eius parte appreciato fieri vt hic et functiones totius recipi vt ibi huic solutioni non videt couenire ratio posita ibi ne aluuionum vitia.Sed expone.i.priuilegia et potestate vt in glo.fa. ¶ Sed tunc quero quid prodest non fieri separatum et respo. vt in glo.

¶ De sententijs prefectorum pretorio. Rubrica.

¶ Continua rubricam.vt in glo.et no.q prefecti pretorio excellentiores erat alijs.

1 ¶ Appellari no licet a snia prefectoru pretorio sed infra biennium principi supplicatur.
2 Legum adminicula denegare non est vtilitas poblica.
3 Appellatio an sit necessaria lesis contra ius.
4 Supplicatur nunc vsq ad biennium principi vsq ad quantuz tempus debet terminari.

Litigantibus. Primo dictuz hibemhic ponit.secudo rationem dubitandi circa licentia supplicandi reijcit. Tertio rationem reiectionis annectit.Quarto licentiaz ipsaz limitat in tempore.Secuda ibi:p curia. Tertia ibi:nec enim. Quarta ibi.ita videlicet.Casus. ¶ †A sententia prefectoru pretorio non appellatur.sed.j.biennium principe supplicatur.h.d.
2 ¶ †No.q non est vtilitas publica denegare legum adminicula qd est idem dicere q pro vtilitate.i.commoditate publica subiectis non est deneganda iustia qd bene no.et glo.hic omittit q rei publ.interest locupletes habere subiectos.vt instit.qui sunt sui vel alie.iur.§.fi. ¶ †Op.q lesis contra ius non sit necessaria ap.vt.ff.que sine ap.rescin.l.i.in prin.sol.vt in glossa.ij. ¶ Opponi. secundo quod a sententia cuiuslibet iudicis appelletur:vt.j.de ap.l.a proconsulibus.et.l.in maioribus.Sol.vt in gloss.ij.q in
4. prefectis pretorio est speciale. ¶ Et no.q licet ab eis no appelletur tamen ab eorum vicarijs appellat:vt.d.l.fi.a proconsulib⁹ vbi glo.magna in personis quibus non appellatur.sunt et alia specialia in prefecto pretorio que hic vide in gl. ¶ Op.iij.q no tantum principi imo et ipsi prefecto.j.decem dies possit supplicari.vt in aut.que supplicatio.s.de preci.impe.of.So.cofitendo contra.nec propterea illa corrigit istam sed nouu remediu addit et ideo si hoc nouu remediu omittit no phibet ad hoc antiqua accedere et infra biennium principi supplicare.et ita dicit hec glo. et ide dicit Ja.bu.in aut.que supplicatio.qd no.q p hoc facit.s. de iure deli.l.fi.§.cum enim gemini tramites tc. ¶ Op.iiij.q no possit supplicari:vt.j.ne lice.in vna ta.que causa.l.i.Sol.ibi prefectus cognouerat de scda appellatione qd declara vt in gl.fi.vl
5 tra medium. ¶ †Quero nunc vsq ad biennium supplicat principi vsq ad quatu tempus dz terminari.et vide vt in eadem gl. sequitur vsq ad fin.tamen quicquid esset sm tps huius.l.dic qd hodie tps non est limitatum in consistorio principis:vt in aut.sed his.j.de tem.ap. ¶ Quero quo ter.iste intelligat ibi post successionem iudicis et dic vt in gl.secunda expositio est vera cui etiam conuenit quarta.

¶ Quo et qn iudex sententiam debet preferre. Rubrica.

¶ Continua rubricam dicto est de sententijs prefectorum pretorio restat videre generaliter de sententijs omniu aliorum. Sed qr ad validitatem sententie quedam solennitates sunt requisite et alique ante sententiam de quibus in hoc titulo.ideo huc titulu ponit et quia alique in ipsa sententia requiruntur.ideo ponit postea ti.sequentem.Sequitur.l.i.

1 ¶ Rescripti soliti verba enunciatiua non necessitant.
2 Absens quanq potest condemnari et qnq non.
3 Procedi contra absentem vtrum possit.
4 Rescriptum principis qomodo possit allegari.
5 Rescripti verba enunciatiua aut etia imperatiua an necessitent
6 Verbum solet quandoq in dispositione legali accipitur pro debet vel oportet.
7 Verba enunciatiua quando disponant in vltimis voluntatibus contractibus vel iudicijs que sunt.
8 Facilius conceditur vnu speciale qz duo.
9 Inhibere quis possit ne iudicet.

Non semper. Primo dicti positio scdo dubitandi ratio tertio illius rationis remotio.secuda ibi propter tertia ibi id enim.Casus verba rescripti enunciatiua soliti non necessitant.h.d. ¶ Not.vis glo.q dictio semper[b] est vniuersale affirmatiuum:vt.l.semper in stipulationibus.ff.de re iudic.et.l.semper in conuentionibus.in eo.ti.dictio vero nunq est signu vniuersale negatiuum:vt.ff.de petiu.ordic.l.nunq plura.et ff.de eo q cer.lo.l.i. ¶ Scdo qd dictio semper quandoq ponitur causaliter quandoq temporaliter.et vtroq modo poni hic sumi.in glo. ¶ Ter
c tio qd negatio preposita signo vel aduerbio vniuersali affirmatiuo facit equipollere suo contradictorio.vt hic.et.ff.de iureiur.l.iusiurandum.§.non semper.et.ff.de pig.act.l.solutum.§.fina. ¶ Quarto qd verbuz solere no necessitat:vt hic.et.ff.de of proconsul.l.solent.in prin.sicut nec verbum potest vt hic de vtroq habetur sed de verbo pot clarius habetur in.l.sepe.ff.de off pfi.
2 et.l.non quicquid.ff.de iud. ¶ †Quinto qd absens qnq pot condemnari et qnq non. ¶ Op.primo q negatiua preposita signo vniuersali affirmatiuo equipollet suo contradictorio negatiuo:vt.ff.de legi.non omnium.et.ff.si cer.pe.l.non omnes.et.ff.de leg.tut.l.illegitimos.§.an ergo.et.l.non semper.ff.de iur.immu.et in alijs ll.in notabilibus all.Sed ita est hic dum dicit non semper ac eius contradictoriuz et qnq non sed hoc est falsum qr semper compellitur vt.ff.de iudi.l.de qua re.et.s.de iudi.l.properandu.§.si autem ex gestis.Sol.confitendo primam et scdam partem argumenti:qr et hoc vult.l.ista.ideo negatiuam preposuit signo vniuersali affirmatiuo dicens non semper.Sed vltima pars est falsa quod semper compellat ur.imo non semper et si qnq non et qnq sic. ¶ Non compellitur autem qn vtraq pars est absens:vt.d.l.properandum.§.cum autem hermodinuz. ¶ Item an altera pars tantum et lis non est conte.qr ad diffinitiuam tuc procedi non potest. ¶ Item et an lis est conte.sed non liquet de ca z absentem.vt.ea.l.§.si autem reus. ¶ Vbi aut oes essent presentes vel alter tm et de ca liqueret contra absentem tunc absens condenari dz:vt.d.l.de qua re.et.d.§.si autem ex gestis.et hac rone dicit no semper vt legit litera negatiua pposita vt iacet et dictio semper stat causaliter. ¶ Sed pot legi scdo modo vt stet temporaliter et tuc dz legere ex parte predicati vt no expelleris semper id est oi tpe etiaz si liqueat de ca.et circa tps he due ponutur hic opi.vna vt siue actor siue reus sit absens no possit nisi prope finem triennij.alia vt illud streu actore absente possit etiam ante sed de hoc dic vt dixi in.d.l.properandum.§.et si quidez.in.§.
3 op.et est expedita glo.vsq ad ver.Ite hoc in ciuilibus. ¶ †Op. §.q contra absente pcedi no possit:vt ff.de pe.l.absente.in prin. et.§.a.Sol.q predicta in ciuilibus.Contrariu autez procedit in criminalibus.Quo caso distingue aut est imponenda pena relegationis vel minor et tunc procedi potest non alias:vt.ff.an per alium ca appe.l.i.et.d.l.absente.et qr ista materia est dubia.et maxime an procurator possit tuc interuenire vel non qd quida hic ponunt et non bene ideo remitto ad ea q dixi in.l.reos.j.de acc.
4 vbi cadit. ¶ †Op.iij.cotra scdam parte q rescriptuz principis no possit allegari in alijs causis:vt.l.i.s.de legi.Sol.vt glo.§.q illud veru vbi rescriptu no esset redactu in corpore iuris noui inductiuo.vel dic q pdicto in rescripto iuris noui inductiuo hic soliti enuciatiuo io hic recipit interpretatione a iure codi qr vltra non vult inducere. ¶ Op.iiij.et ab extra q necessitate inducant ista verba qr solita pro lege sunt seruanda:vt.j.que sit lon.cosue l.i.et.ij.ff.de legi.l.de quibus.Sol.sm din nicu q hic no loquit nec drit simpliciter de solitis.Sed de solitis enunciatiuis enun
d ciatiua aut no necessitat.maxime pp aliud enissa:[d] vt.s.de test.l.vba.et potissime i casu huius.l.vbi podera implicatiua et hic anneca dz dicit et cotra absentes q implicat nedu contra absentes sed etiam pro eis cotra presentes dari solere. ¶ Si tu queris an solita necessitant et dic aut in tantu sunt solita q induxerunt da

a ¶ Vsq ad quantu tps.Textus p hu ius q.r:hoc e qd vbi aliqs statutus permittit recurrere aliqua sniam qd ipse recursus dz regulari sz q regulat appellationes tu ad tps exercitu et terminationis et⁹.ad qd fac qd no.l.l.si societate.§.arbitratu l.q.i.quatu tps possit peti reductio.ff.pro soc.

b ¶ Dictio sp.addo q ista dictio significat cotinuu tps.vide l.l.ij.in.§.i.de inu.ru.test.rapta.fui.gsil.cv.fc.q.qda dna lucia.l.ij.co.itē addo So c.gsi.xi.inc.circa pnte gsultatione.v.et insup qr pdicti circa prin.l.i.parte chart.xiiij.vbi habes qd dictio sp facit n gulas equipollet vlt et dehotat perpetuitatem.

c ¶ Negatio ppo sita.addo.l.de pupillo.§.si pluris.ff.de no.ope.nu.et l.l.in bello.i.§.ff.de capti.post.l.rener.et addo.l.s.l.si necessari⁹.§.si annua.ff.dpi.ac.

d ¶ Propter aliud enissa.addo qn dici enissa pp se et qn pp aliud vid ploc gi.ccc.xvij.lci.in c. gabriel z fer.et sa in prin eo dico.v.et.resultat scdo q positio l.ij.pte.chart.cv.

etiam populi consensum ꝛ presumptū ꝛ ius cõsuetudinarium et
tunc necessitant q̄ vim legis habent. vt. l. in contrarium allega.
Aut non sunt in i antum iohla ꝙ faciant ius cõsuetudinarium ꝛ
tunc non necessitant: q̄ non exemplis ꝛc. vt. j. de seu. l. nemo. ꝛ. ff.
de offi. presi. sed ꝛ licet ꝛ hec quando tractatur de iurisdictione se
cũdũ solita exercenda: q̄ tunc ad ius ꝛ instantiam resultãtium ex
solitis se refert qui verba profert tunc sufficit semel sic factū ꝫ iuris
5 fe. vt. ff. de ali. leg. l. mela. §. i. ¶ † Op. v. ab extra ꝙ nedũ verba
rescripti enunciatiua sed nec etiam imperatiua necessitant: vt. ꝯ.
de transac. l. lege. coniuncto rubro ꝛ nigro. ꝛ. ꝯ. vt nemo inuitus.
Sol. ꝙ ibi verba rescripti diriguntur ad partem cuius commo
dum respiciunt ideo ibi sapiunt naturam consilij ꝛ sic non ne
cessitant: idem in. l. sepe. ff. de offi. presi. Secus si preceptiua diri
guntur ad iudicem: quia tunc necessitant: vt in aut. vt nulli iu. §.
ꝛ hec vero iubemus. ¶ Opp. vt. q̄ verba enunciatiua soliti ne
cessitent. vt. ff. de iudi. l. solemus. ꝛ. ff. de iureiur. l. admonendi. in
ver. solent enim. coniuncto text. ꝯ. de iureiur. l. in bone fidei. vbi
declaratur ꝙ illud verbum solet accipitur pro oportet. in. l. i. in
princ. ff. de separatio. Sol. ꝙ interdum is qui habet potestatem
condēdi leges super eo de quo queritur de seipso dicit solem⁹ ꝛc.
Et tunc si casus ille non est alias in. l. decisus illa verba inducũt
necessitatem sic faciendo ei cui diriguntur nisi alias de mente cõ
traria appareat: vt. d. l. solemus. ꝛ pro hoc accedat. l. ij. ꝛ qđ ibi
no. ꝯ. de leg. ¶ Interdum de seipso non loquitur sed de alijs et
tunc aut in materia vniformiter decisa ad quam se refert: ꝛ tunc
illa verba necessitant ꝛ non tam ex vi verborum q̄ ex preambu
la iuris dispositione sic dictante: ꝛ sic loquuntur alie leges supe
rius allegate in contrarium: aut in materia difformiter decisa
sm̄ varietatem casuum vt est in casu nostro in quo absentes q̄ꝫ
condemnentur ꝛ quandoq̄ non: vt. ꝯ. declaraui in primo con
trario: ꝛ tunc iudicem non necessitant plus ad vnum q̄ ad aliud
sed instruunt ꝛ excitant vt discutiat an casus de quo queritur sit
6 talis vel non vt hic. ¶ † Unum scio ꝙ verbum solet quandoq̄ꝫ
in dispositione legali accipitur pro debet vel oportet: vt. in. l. ad
monendi. ff. de iureiur. ꝛ hoc vt contrarietates aliarum legum
euitentur ꝛ ibi vel etiam eiusdem. l. vt. l. ij. ff. de ali. lega. ꝛ idem
7 ecõtra debet pro potest. vt. l. nõnunq̄. ꝛ. l. ꝛ post. ff. de iu. ¶ † Et
tamen generalis materia latius pertractetur de verbis enun
ciatiuis quando disponant in vltimis voluntatibus contracti
bus vel iudicijs. dic vt dixi. l. verba. ꝯ. de testa. quando ait de sen
tentijs in rescriptis. Dic aut sunt enunciati a soliti: ꝛ dic vt pro
xime dixi: aut non sunt enunciatiua soliti sed potestatiua et illa
non disponunt necessario vt hic in verbo possis. ꝛ clarius in. l. se
pe. ff. de offi. presi. ꝛ. l. non quicquid. ff. de iud. ¶ Aut sunt prece
ptiua vel demandatoria: ꝛ tunc aut ille cui diriguntur non est
alias ordinarius illius cause: ꝛ tunc talia verba conferant ei so
lum iurisdictionem delegatam ꝛ ideo illam non subdelegat et per
consequens necessitatur ꝛ per se cognoscere ꝛ iudicare nisi foret
delegatus per principem: vt. l. a iudice. ꝯ. de iudi. ¶ Aut ille cui
dirigitur rescriptum alias ordinarius illius cause ꝛ tunc aut ver
bo diriguntur ad eum sub forma communi: ꝛ tunc aut per ver
bum precipio ꝛ non potest alij delegare ꝛ sic necessitatur per se
cognoscere vt in autem. nulli iudi. §. hec vero iubemus. ꝛ idem di
co si per verbum iubeo: vt. ff. quod iussu. l. i. Aut per verbum mã
do: ꝛ tunc potest alij delegare: ꝛ sic necessitatur per se cognoscere:
vt. d. §. ꝛ hoc vero. ꝛ ratio differentie potest esse: quia vnum est p̄
cisum ꝛ aliud non: hinc est ꝙ mandare est verbum commune et
vsitatum dirigi in subditum: ideo q̄ iussus nihil operatur vt. j.
de fideius. l. non recte. ꝛ. l. mutuo. in fi. ff. de tute. at verbum iubeo
vel precipio est communiter vsitatum dirigi in subditum nisi q̄
dirigens intendit penitus arctare: vt. l. cum propones. ꝯ. de he
redibus instituendis. ¶ Nec obstat ꝙ alias non est differentia
inter iubeo rogo ꝛ mando: vt. ff. mandati. l. i. in qua ibi in con
tractibus in quibus quis non astringitur nisi post susceptum
mandatum. Sin vero diriguntur ordinario illius cause sum for
ma speciali: puta tibi committimus cognoscendam summarie
de plano sine strepitu ꝛ figura iudicij: ꝛ tunc inquit Jacob.
bu. ꝙ de ordinario facit eum delegatum. ar. l. ꝛ si pretor. ff. de of
fi eius cui mã. est iuris. ¶ Sed dominus ꝛ patruus meus dice
bat: ꝛ verius ꝙ si iste ordinarius erat iudex omnium causarum
tam ordinariarum q̄ summariarum: ꝛ tunc licet causa sui natu
ra ordinario committitur ꝛ cognoscendo summarie: non pro
pterea efficitur delegatus in illa causa sed remanet in ea ordina
rius: quia princeps qui cãm cõmittit magis alterat naturam et
qualitatem cause: q̄ de ordinaria facit eã extraordinariã ꝛ sum
mariã q̄ iurisdictionis substãtiam. ar. ff. de noxa. l. in delictis. §.
8 si detracta. ¶ † Cõfirmaṫ etiã ex eo q̄ facilius conceditur vnũ spe
ciale q̄ duo: vt. ꝯ. de donis pmis. l. i. essent autẽ hic duo q̄ altera
rent iurisditionem ꝛ eã efficeret iurisditio ꝛ eã efficeret summa
ri i. ¶ Item q̄ priuilegiũ est restringẽdum sm̄ qđ min⁹ lꝫ ipso
priet. atis: vt in aut. de non alie. §. q̄ vero verisimile. ꝛ ita teneo
hec sunt vtilia propter duo: vnũ vt scias ad quẽ debet appellari

et an causa possit subdelegari: aliud qđ frequẽtius euenit: q̄ eis
vt delegatis nihil debet solui cum remaneat ordinariꝰ. ¶ Que
rit Barto. q̄ tex. iste vult ꝙ quãdo eis scribiṫ compellat absen
tem cõdemnare p quẽ cõpelli possit. ꝛ anteq̄ ad solutionẽ p eũ
traditã accedã: attende ꝙ de intellectu huius litere nõ est dice
re nec querere nec supponere ꝙ compellatur per aliquem sed so
lum querere an per illa verba enunciatiua soliti compellatur. ꝛ
astringatur a iure ꝛ simpliciter absentẽ cõdemnare. hoc declara
to venio ad eius decisionẽ. ¶ Et dicit glo. ꝙ est cõpulsio causa
a tiua: q̄ si iudex nõ iudicat tenetur parti ad interesse nõ ꝙ facit
litem suã: q̄ tũc litẽ suã facit q̄ñ iudicat ꝛ male: vt inst. de oblig.
que ex quasi malefi. in princ. ꝛ. ff. de act. ꝛ oblig. l. si ex malefi. §. si
iudex. ꝛ. ff. de va. ꝛ extraor. cog. l. fin. ꝛ. ff. de iudi. l. si filius. ¶ Qđ
autẽ quando nõ iudicat teneaṫ parti ad interesse probaṫ: q̄ in
pluribus casibus particularibus est pꝛouisum ne pars lesa rema
neat in dãno: vt parꝫ. ꝯ. de ser. fugi. l. mancipia. ꝛ. ꝯ. de testib. l. si
quando. ꝛ. ꝯ. de iudi. l. pperandum. §. si autẽ vtraq̄. ꝛ. ff. de ma
gi. cõue. l. i. §. magistratibus. ꝛ quasi per totũ. ꝛ. ff. de dam. infec.
b l. ij. § meum. Alia est cõpulsio que sit a persona pena ꝛ mul
cta indicta: ꝛ hanc facit superior apud quẽ querela de tarditate
iudicis pponitur. vt. j. de temp. ap. l. fin. §. illud. iuxta finẽ. ꝛ hec
est regula hodie tradita in aut. vt diffe. iu. §. i. ¶ Sed tunc du
bitari potest quis dicitur superior in hac materia. ꝛ breuiter in
dubitatũ est de principe q̄ omnibus preest ꝛ a quo omnes alie
iurisditiones defluunt: ideo eius dignitas est generalis ad oẽs
alias: vt no. ꝯ. in rubro. de no. C. cõpo. Itẽ delegãs eq̄ delegatus
ab eo iurisditionẽ recepit. Idem dico de ordinarijs iurisditio
nem ab alio recipientibus ita ꝙ subsunt illi vt sunt magistratus
municipales. Nam isti a preside prouincie sub cuius sunt iuris
ditione poterunt compelli. Et vbi duo essent coequales licet am
bo iurisditionem haberent vnus alium compellere non posset
ff. de offi. consul. l. i. ꝛ tanto fortius si vnus ab vno ꝛ alter ab alio:
vt potestas ꝛ episcopus. sed his casibus ad superiores negligen
9 tis recurri debet: vt. d. §. i. in aut. vt diffe. colla. x. ¶ † Uiso quis
compellere possit vt iudicet videamus quis inhibere possit ne iu
dicet. ꝛ breuiter dic ꝙ si delegatus iudicium a se reuocare velit
vt. ff. de iu. l. iudiciũ soluitur. ꝛ. ꝯ. de pedа. iudi. l. placuit. ¶ Item
is ad quem propter appellationem interpositam ab interlocu
toria iurisditio deuoluta est. Nam superior est factus in illa cau
sa vt extra de ap. c. romana. §. si autem citatus. lib. vi. ¶ Item
is a quo inhibitus iurisditionem recognoscit. ar. d. l. iudicium. se
cus si non ab inhibente sed ab alio iurisditionẽ recognoscat: q̄
tunc ei non potest inhiberi vt not. Host. extra de offi. le. c. volen
tes. Et pro tanto Frede. de se. consuluit dum clericus contra lai
cum in iudicio seculari produxisset falsos testes: ꝛ postea per lai
cum accusaretur de falso coram episcopo ꝙ non posset eps pre
pter dependentiam accusationis falsi inhibere iudici seculari re
partibus suis fungaṫ quãq̄ accusatio falsi sit preiudicialis. Et
hoc accidit propter diuersitatem magistratuũ quorum quilibet
habet iurisditionẽ a diuerso ꝛ diuersam vnus ab alio: ꝛ subur
git ꝙ si eps propter hoc excõmunicaret iudicẽ secularem execu
tio esset nulla cuꝫ incipiat a precepto inualido. ꝛ hoc Frede. predi
ctus vt quidã scribentes referunt. Bar. ꝛ Saly.

1 ¶ Citatus legitime potest diffinitiue condemnari preter for
mam peremptoriꝫ.
2 Denunciationes tres valent tantum quantum peremptorium.
3 Requisitio sola vel monitio quaꝫ iudex facit personaliter parti
habet vim peremptoriꝫ.
4 Sententia vbi peremptorium cessat an valeat.
5 Citationi vltime non licet apponere ꝛ peremptorie.
6 Edictum peremptorium vel tres denunciationes est necessa
rium.
7 Requisitio vel monitio iudicis quam personaliter facit habet
vim peremptoriꝫ ꝛ monitum facit haberi pro contumace.
8 Citatio non requiritur si sub sit causa in processu facto a princi
cipe.

1 Cessante. ¶ Casus. † Preter formã pere
mptoriꝫ citatus legitime potest
diffinitiue damnari. hoc dicit. ¶ Super textu ibi:
quoq̄ implicat vt idem sit si peremptorium interue
uenisset. ibi causa subaudi efficienti vt in prima lectura vel ma
teriali: vt in secunda vel quarta: vel formali vt in tertia ibi: sen
tentiam diffinitiuam: tum quia de interlocutoria constat: vt. j.
e. l. consentaneum. tum quia hoc nomen sententia in dubio at
tribuitur diffinitiue: vt. j. quod iussit. ff. de re iudica. ibi a iudice
qui de causa cognouit ibi certum est per hanc. l. alias esset facta de
indubitabili contra. l. quod labeo. ff. de carboniano edicto.
2 ¶ Nota ꝙ nihil refert quid ex equipollentibus fiat. ¶ † Item
ꝙ tantum valent tres denunciationes quantum peremptorium.
3 Item visis lecturis no. ꝙ ex vltima vna sola requisitio vel monitio
c quã iudex facit psonalr prim lꝫ vim pemptoriꝫ qđ est valde no
tãdũ. ꝛ dicit cõiter doc. nõ haberi alibi sed satꝫ pot ad idẽ indu
ci. ꝯ.

a ¶ Cõpu. sic causati
ua. Uide bal. i. l.
emancipati. ꝯ. de
ser. fu. ꝛ l. i. si. ff. de
var. ꝛ extra. cog.
et ibi dixi in. l. qđ
iussit. ꝯ. de re iu.
vide Jo. and. in s
addi. spec. in ti. de
dispu. ꝛ alle. §. si.
ꝛ vide Bal. in c.
j. §. iudicem. de pa.
iu. fir. ꝛ hic ꝛ in. l.
mãcipia. ꝯ. de ser.
fugi. ꝛ vide bar. i
l. si. ꝯ. de magi. cõ
ue. ꝛ bar. ff. de sal.
l. paul⁹. ꝛ bal. l. i.
iubem⁹. ꝯ. de test.
ꝛ in. l. q accusare.
de edi. ꝛ Inno. in
c. sup eo. qđ met.
causa.
b ¶ Cõpulsio que fit
a psona. Uide hos
to. in. l. i. in prin.
ff. de iur. om. iud.
posset etiã cõpel
li iudex ppter si
ne instantie ferre
sniaꝫ sm̄ bar. in
extrauã. ad repri
mẽdũ. in ver. pce
diṫ. allegat no. h
ꝛ facit qđ habeṫ i
l. seius ꝛ augeri⁹.
a d. l. falc. ꝛ qđ ibi
dixi adde Bald.
i. l. qđ ergo. §. pe
na grauior. ff. de
infa. ꝛ vide bal. h
in. ij. col. ꝛ in auṫ
q. in ptsol. de tẽ.
appel.
c ¶ Sola reqsitio
vel monitio. Ui
de qđ no. operaṫ
l. c. si post p̄stitũ.
de cõstl. ꝛ de isto
etiã est gl. cõiter
approbata in. c.
cõsuluit. de of. de
leg. lꝫ nõ allegat
istũ tex. idẽ dicit
hic bal. esse si iu
ex⁹ citat ptẽ pñte
iudice apud acta
mãdato ipsi⁹ iu
dicis ipsa precci
tata pñte ꝙ hꝫ vi
pẽptoriꝫ. sꝫ id qđ
no. l. d. c. cõsuluit.
ꝛ l. i. si pcurator.
ff. de v. ob. ꝛ qđ ibi
no. ꝛ adde qđ no.
bal. l. c. i. dnu. val.
q cõ. c. sup v. ðter
mnãt. ꝛ. d. Inn.
i. c. tua nos. de co.
cleri. ꝛ mu. ex mo
nitio iudic' q mo
net ꝙ satisfaciat
si hꝫ p citatione
dic vt ibi p cũ la
te: ꝛ no. ꝙ nõ solũ
iudex pt citare sꝫ
ẽmotari⁹ sꝫ bal
ꝛ an. l. i. vt pfre. p
vi. col. ꝯ. de an. ex
bar. in. l. si finita.
§ iuh anus. ff. de
dam. infec.

ci. C. de iudi. l. scimus. in fi. in verbo regestis coniuncta gl. in scba ex
5 positione. ¶ Op. quod sententia non valeat vbi peremptorium ces
a sat ad illam peruenire non possit nisi peremptorium pro cedat: vt ff. de iudi. l. ad peremptorium. et l. seq. ¶ So. vt in glo. §. Et dic vt in ea que bulum tunere exponit. iiij. modis ter. a primo. quod ille. ll. restringuntur in iudicem habentem potestatem citandi per edicta hic loquitur in non habentem potestatem. et tamen propterea hic non cessauit omnimodo sed aliquo sic. cessauit enim per edicta citatoria in albo posita quia iudex fuit talis quia per edicta citare non poterat quia erat pedaneus et sic de minoribus non de maioribus et placet: vt l. fi. C. de pe. iudi. vel erat delegatus qui etiam per edicta non citat: vt C. de iudi. l. scimus et in aut. de exhi. reis. §. fin vero quidam. Sed non citauit per nuncium per quem isti possunt vt ff. de ar. l. sed si interpellatur. §. i. et sic cessauit hic propter defectum cause effectiue. Et vt ista lectu. diuersificetur a sequenti dic quod nuncius citauit primo secundo tertio et peremptorie ita expressit. Sed aduerte quod hec glo. debet intelligi in aliis delegatis principis nam illi citant per edicta: vt. j. eod. aut. qui semel. Alii ergo delegati ex quo per edicta non citant non possunt citare schedula affixa in foribus palatii vel ecclesie sed debent citare ad domum citati et dicunt plurimi quod si nullus in domo reperitur possunt facere affici schedulam ad hostia domus eius. ¶ Sed quid si domum non habet nec personam inueniunt. dicit Bal. quod per ordinarium possunt facere illum citar.: vt C. de an. ex. l. vt perfectius. sed dubito quia illa loquitur quo ad effectum interrumpende prescriptionis non persecutionis aliunde fiende. Item quod glos. dicit per nuncium dic ordinarium communiter si iudex erit ordinarius si autem erat delegatus vel arbiter dic per nuncium ab eo electum: vt C. de spon. l. ij. et vide quod ibi dixi. et hec de prima lectu. ¶ Secundo modo soluit gloss. contra quod hic et ibi iudex erat talis qui poterat citare per edicta et quod dicitur per edictum peremptorium debet antecedere subaudi vel aliud equipollens puta tres denunciationes: vt. j. eo. l. tres. et ff. de re iud. l. contumacia. et ita fuit hic. Ex ista lectu. habes quod quando fiunt tres citationes non est necesse quod in vltima dicatur et peremptorie. nam subintelligitur ex quo tantum operatur quantum edictum peremptorium. ¶ Item no. quod non requiritur quod aliqua vice inuentus fuerit neque latitauerit. ¶ Tertio modo soluit quod hic non cessauit peremptorium. sed eius forma quia hic non interuenerunt tres citationes diuersis temporibus facte sed vna pro omnibus. Sed replicat proueetus si forma deficit: ergo et eius cause. et sic non valuit quod gestum fuit: vt ff. ad exhi. l. iulia. §. sed et si quis. et de auro et arg. leg. l. seia. in princi. Et ego respondeo quod illud verum nisi vltra formam datam esset per legem processus permittendo. et per verum peremptorium pro omnibus fieri vt sic in casu nostro: vt patet. ff. de iudic. l. nonnunquam et similiter nisi additum per aliam l. fuisset vt tres citationes peremptorium obtinerer. ¶ Et pro tanto si statutum ciuitatis daret certam formam citandi nec vltra procederet illa debet ex toto seruari: tum quia vltra non procedit sic ab ea non recedendum: tum quia potestas iurauit seruare statutum igitur in forma plus dico quod si statutum poneret vnam formam tantum de istis duabus datis a iure ciuili puta si diceretur citetur per edicta in albo descripta non sufficeret citari per tres denunciationes nunquam quia statutum de his duabus illam preelegit. nec obstat. si dicas hoc est contra superius dicta. Nam ius antiquum modum citandi per edicta inuenit et tamen tres denunciationes sufficiunt vt hic quia respondeo ista iura noua istum nouum modum addunt iuri antiquo. sed statutum de his duobus modis a iure communi inuentis dum vnum tantum ponit illum preelegit ex quo vlterius non procedit.
6 ¶ † Quarto modo soluit et multum notabiliter quod edictum peremptorium vel tres denunciationes que tantundem valent est necessarium vt in contrario: vt nisi iudex per seipsum et sic personaliter precepisset parti vt adesset sententie quo casu amplius non est citandus: quia verus contumax est quasi hec sit maxima contumacia: vt l. fulcinius. §. si. ex quib. cau. in posse. ea. et in
7. contemptum iudicis procedens. ¶ † Ex ista gloss. not. duo. primum quod requisitio vel monitio iudicis quam personaliter faciat habet vim peremptorii. ¶ Secundum quod monitum facit haberi pro vero contumace. vnde videretur quod non debet audiri appellans: vt C. de iudi. l. apertissime. §. cum autem hermodicium. vnde vtrumque est nota tu dignum. ¶ Sed circa primum habeo vnum dubium an ista requisitio vel monitio iudicio debeat fieri apud acta. et sic dum est ad banchum pro iure reddendo et quidam dicunt quod sic quod mihi placet quia tunc est ibi in figura iudicii. et sic maior est contemptus. Item propter magnum effectum et preiudicium quem talis monitio producit is
b de restringenda quam plus potest. et pro hoc extra de conse. capitu. ij. libro. vi. ¶ Quero tunc an quod dixi de ista vnica monitione facta a iudice procedat in iudice tantum ordinario sed etiam delegato. et glossa fina. dicit et not. quod etiam in delegato procedit et idem videtur dicendum in arbitrio quia si in pedaneo et in delegato procedit et locum etiam habet seu debet sibi vendicare in arbitro propter identitatem rationis et quia glossa precedens in prima lectura omnes istos equiparauit. ¶ † Vltimo dicit hic Baldus. quod in processu facto a principe non requiritur citatio si subsit causa. et allegat gloss. in. l. antepen. ff. ex quib. causis maiores. vide si de absoluta potentia fuerit velit non insisto sed de ordinaria debet ideo Bald. male dicit quia casus est contra eum in capitulo intra quatuor. de maio. et obedien. et clemen. pastoralis. de re iudicata. Et glossa per eum alleg. loquitur in priuilegiis et beneficiis.

a ¶ Non valeat vbi peremptorium cessat. Adde quod citatio peremptoria requiritur in tribus casibus vel quatuor secundum Paul. de castro cum peruenitur ad diffinitiuam. l. ad peremptorium. ff. de iudi. item cum ad interlocutoriam ab obseruatione iudicii vt. l. properandum. §. si quidem. C. de iudi. item cum admissionem ex primo vel secundo decreto: vt. l. presenti. C. de his qui ad eccle. confu. in aliis autem actibus non requiritur peremptorium immo vnica citatio sufficit vt in dilatione data ad probandum alios actus. et ita Innocen. in. c. ad petitionem. de acc. item adde secundum pau. de bal. dicit quod in processu qui fit coram principe non est necessaria citatio quod saly. hic in fi. bonus. l. reprobat adde quod melius locutus est ipse bald. cons. fi. cccvi. j. volu. et de virtute peremptorii quo modo differat ab edicto vide eidr. consi. cc.

1 ¶ † Acquiescere tenetur absens sententie solenniter condemnatus si reuersus sciens non appellauit infra tempus legitimum.
2 Sententia lata contra eum qui est citatus ad domum valet etiam si citatio ad eius notitiam non peruenit.
3 Appellandi tempus currit a tempore sententie late non ante.
4 Sententie videtur consentire qui sciens non appellat.
5 Absentiarum multe sunt species et que sint.
6 Citatus legitime et plene per procuratorem defensus fuit condemnatus procurator non appellauit an tunc dominus cum sciuit poterit appellare. et nu. 7.

1 **AB eo iudicato.** Casus. † absens solenniter condemnatus tenetur acquiescere sententie si reuersus sciens non appel b
2 lauit infra tempus legitimum. h. d. ¶ † Not. quod sententia lata contra eum qui est citatus ad domum valet etiam si citatio ad eius notitiam non peruenerit. casus est hic: vt ff. quando appel. sit. l. prima. §. finali. et sibi imputet qui talem in domo sua non dimisit qui posset citari vel citationem ei nunciare. argumentum. ff. cum qui appella. in prouinc. defen. l. prima et secunda
3 secundum Cyn. et Bartol. ¶ † Item nota quod tempus appellandi currit a tempore sententie late non antea: hic et. j. de ap. pe.
4 aut. hodie. ¶ Item quod qui non appellat sciens videtur sententie consentire. ¶ Quod facit in argumen. vt ex sententia in
c ducatur naturalis obligatio c et ad idem facit argumen. l. imperatores. ff. de iure fi. Et ita pertransit Pet. et Iaco butri. et pro hoc etiam facit quia sententia de indebito facit debitum vt. C. de condictio indeb. l. i. ff. famil. hercisc. l. cum putarem. ¶ Item quia in iudicio quasi contrahitur: vt. ff. de pecu. l. iii. §. idem scribit. et Cy. illo quasi contractu cui inest naturalis obligatio quis damnatur vt docto. j. si plu. vna senten. fu. condem. l. i. ¶ Idem pro hoc facit. C. de arbi. l. fina. §. fin autem. vbi dicitur quod tacendo et acquiescendo roborat sententiam et sic vires eius in aliquo fortificat. sed hoc non potest esse nisi ciuili addatur pro socio naturalis obligatio ergo &c. Item ad idem facit. j. de senten. que sine cer. quanti. l. fina. vbi dicitur quod non appellans sententiam confirmat. sed ex significato verbi confirmare idem est quod simul cum alio confirmare. nam dictio cum simultatem not. vt. l. i. §. i. ff. de pac. et l. ex consensu. ff. de actio. et obligatio. sed ille cum quo confirmat seu firmat non potest esse nisi iudex qui sententiam tulit vel pars pro qua lata est vel vterque ergo ex isto simul a sensu nasci debet naturalis: vt. l. proxime allegata. Sed Barto. hic dicit quod sola ciuilis nascitur que de se est efficax ad agendum. Et probat vna colorata et forti ratione inquit enim absolutoria non tollit naturalem: vt. ff. de condictio. indeb. l. iulia. ergo nunc condemnatoria inducit naturalem. consequentia bona du. lici ratione vna quia facilius tollatur quam inducatur obligatio: vt. ff. de pactis. l. si vnus. §. pactus. Et bonus est ratio quia fauorabiles sunt liberationes: vt. l. fauorabiles. ff. de re iudicata. cum similibus. Alia ratio est quia contrariorum simul debet esse disciplina. et quod operatur vnum in suo proposito operari debet aliud in opposito: vt. j. de senten. pas. l. fina. istam partem tenet Bald. per alias rationes de Barto. nullam faciens mentionem. et probat quia iudicia sunt de iure ciuili. vt not. institu. de obligatio. in princi. Sed ius ciuile non producit naturalem obligationem sed ius gentium: vt. ff. de iustitia et iure. l. ex hoc iure. et ff. de regu. iuris. lege cum amplius. §. i. ergo &c. Item quia quod naturalis obligatio inducatur ficte non consentit repugnatia quia fictio et natura sunt contraria: vt. C. de his qui ve. eta. l. fina. ¶ Confirmat quia naturalis ex vtriusque partis consensu: vt. ff. de pactis. l. i. §. i. et. l. iuris gentium. in princip. et ff. de actio. et obligatio. l. ex consensu. Sed in casu nostro non est vtriusque partis simul assensus. ergo &c. Quod simul assensus non sit probat ipse tempore sententie ambo non consentiunt sed vnus tunc alter postea scilicet lapsis decem diebus et sic per interualla ergo bene sequitur quod vtriusque partis non est simul assensus quia consen-

b ¶ † Restringenda. dic ergo concludendo cum isto quod monitio iudicis apud acta inducit peremptorium et plene no. C. ea. l. iiii. l. in apostil. in ver. monitio et idem si nuncius presente iudice citat. et sic ange. dicit fatuos esse qui in conspectu iudicis faciunt citari per nuncium. et aduerte quod ista monitio non solum potest per iudicem fieri vt hic quinimo etiam et per notarium. ita no. idem Ange. in. l. e. ij. C. de iudi.

c ¶ Naturalis obligatio. An ex sententia oriatur naturalis obligatio: adde bar. et gl. in. l. C. ff. de iurein. et bar. in. l. i. in. vij. colu. ff. de condi. inde l. l. cum qu. de iur. et fa. igno. sed contra ipse in. l. iiij. vers. de bitorem in. x. col. et ibi dixi. ff. de adi. inde. Et cum opi. bar. tenet Bal. hic.

a ¶ Querela. Quot modis dicat querela vide q̄ habes i. l. si ab arbitro. ff. q satis. cog. vbi habes. q. de statuto dicēte qr querele banniorum non audiantur.

b ¶ Procurator nō appellauit. Adde vltra notata hic per Bal. nu. vi. ver. extra quero procurator omissus qd no. idē Bal. in aut. hodie. j. de appel. Bar. in. l. i. §. fi. ff. an appel. sit idē Bar. in. l. i. §. si pcurator vbi Bal. ei contrariat. ff. si quis ius di. nō obtē.

c ¶ Snia nō pōt ferri. Adde. l. cū actor. ē. de arbit. spe. ti. de sen. i. §. iuxta. vers. itē qd est nulla. & qd si snia ferat die feriata an poterit approbari p partes die iuridica. vide per Ang. in l. cū antea. in fi. ē. de recep. arbi.

d ¶ Finit officium delegati. Limita esse verū prout. j. dicit nisi delegatus sit ad vniuersitatē cārum fm Ang. in. l. iudex post q̄. ff. de re iu. et do. ant. & Inn. in. c. qualiter. extra de accu. & idē bal. h. licet imol. videat tenere cōtrariū in. d. l. si iudex. & ibi vide ad hanc materiam Alexan.

e ¶ Functus est officio. Collige qr snia lata a delegato q̄tūcunq̄ nulla finit officiū iudicis delegati nisi tulerit eā cōtra formā mādati delegatorū: qr tunc nō dicit functus officio suo. ita voluit Old. & Ja. de arctio fm Ang. l. iudex. ff. de re iu. & ibi hoc etiā tenet Imol. hic. idē voluit Ja. bu. cy. & idē Saly. l. l. si accusatorib'. j. de acc. & Cy. & Jaco. butr. & Bal. & Ang. l. l. arbiter. ff de arb. & Imo. in. l. si expressim. ff. de appel. & p au. de cast. i. l. cū q̄rebatur. ff de re iud. l. z Jo. cal. in. c. qualiter. extra de accu. & Pe. de anc. & cle. i. extra de re iud. & Imo. in. c. lris. de offi. dele. cōtrariū tenēt ex min' hū. & adde Bal. qr delegat' per sniam nullam funct' est officio suo. consil. cccc v. lib. iij.

fus sequens vnius solius non potest facere nasci qd primo natū nō est. ar. l. pom. ff. de neg. gest. ¶ Confirma: qr si is appellasset & sic nūq̄ aquieuisset nō pot. si tunc dici qr consenserit. ad istum text. iudic qr de consensu confirmatorio loquit nō dispositorio: vt pz. j. de sen. que sine cer. quā. l. si. i fi. & sic licet in p̄iudicium sui dicatur cōfirmare tamen nō ampliat vt vltra naturā rei iam iudicate p̄ducat naturalē obligationē. Si vēis meri primam dic qr si obtinuit ex tūc cōsentit: & q succubuit si non appellat declarat retro cōsensisse: nam licet habeat decē dies ad querimoniam faciēdam intelligit si velit: si igit non fecit apparet tūc qr retro querimoniam facere noluit. Preterea supposito qr tūc nūc consentiat cū partis aduerse cōsensus nō fuerit sed perseueret continuo reperiunt consensus: & si non ab initio tū ex post facto simul cōcurrere qd sufficit: cū. l. hunc terminū sibi assignat. Preterea tūc cōsensus nō tā fictus q̄ tacitus & sic rōnes iste non videntur p̄dictis obstare. ¶ Ad vltimam rōnem quomodo quis appellauit & succubuit responderi pōt vel qr etiā tunc consentit licet cōpulsus aut voluntas cōpulsa vel coacta non impedit naturalem nasci: vt. ff. qd met. cau. l. metū. §. volēti. vel qr in casu illo nō vendicat sibi locū predicta Pe. & Ja. oppo. sed p̄cedens tutior. Vel dic qr semper in snia ferenda cōsentit: ideo ad illū finem litigant. ad rationē Bar. responderi potest qr absolutoria iudicis non tollit naturalem rōnem impotentie sed eam vulnerat & elidit: qr sic potēs non est. ¶ Condēnatoria aūt etiā p se nō potest naturalem inducere sed simul iuncta consensu partiū qui illi robur tribuit vt patet in. l. fin. in aut. ē. de ar. naturalē inducit: vel si nō ipse cōsensus partiū hoc facit. Et qr hoc euenit pp̄ter sententiam: ideo totum attribuit sententie. & hec disputatiue sunt dicta vide tene quam partē vis. ¶ Reuertor ad glo. & opp. qr licet nō appellauerint nō teneantur snie stare que nulla est: vt. l. si expressim. ff. de app. Quod autem in casu nro snia sit nulla ipso iure patet ex duobus. Primo qr lata lite nō cōtestata: ergo nulla: vt. j. de tēp. appel. l. si. §. aliud. Scdo qr lata sine partis legitima citatione ergo nulla. vt. j. eod. l. ea que. & ff. que sen. sine app. rescin. l. i. §. itē cū ex edicto. solu. qr hec dz intelligi fm illas qr in prima glo. & sic hic se. als sniauit post litē contest. & etiam fuit legitime citatus ad domum: & ex hoc patet primū notabile verum esse. ¶ Opp. ij. & sic text. iste dicit si nō illico q̄relam detulistis querela a pōt esse multiplex: igitur cū ille nō declarat quam vel qualem nos dimittit in incerto contra. §. ij. de no. co. compo. huius timore facta est gl. q dicit qr de duplici q̄rela pōt hic loqui: vna restitutionis in integrū: alia appellationis a snia. nūc videamus an hoc possit loqui de restitutione in integrum. Et arguit sen opponit glo. iij. qr nō. de. l. i. §. fi. ff. quando app. sit & soluit qr ibi fuit legitime defensus vnde absentia cum lesit hic non fuit defensus vt dicit hec litera. ¶ Tunc opp. iiij. qr de restitutione in integrum hic loqui non possit: qr tex. iste loquitur in casu in quo ab nō tenetur cum primum cognouit sniam contra se latam querelam deferre: sed absens non tenetur restitutionē istā illico cum cognouit sniam impetrare: sed habet olim annum vtilem: hodie quadriennium continuum a tēpore reuersionis: vt. l. supra eod. ē. de tē. resti. in integrum. ergo lec. ista huic inhere non conuenit. huius forsan timore gloss. ista in ver. vel melius dicit qr hic non loquit de restitutione in inte. sed de querela per remedium appellandi p qd de snia velut inqua conquerit. & hec est vera lec. in hac. l. ¶ Contra quā op. v. ab extra qr iste indefensus ex quo supponitur legitime citatus vt in gloss. i. non admittitur ad appellandum. vt. ff. de ap. l. ex consensu. §. fi. & ē. de iudi. l. properandum. §. cum aūt hermodicū. Sol. qr illud in vero cōtumace hic in tuto. vel p̄sumptiue per citationem factam ad domum quis admittitur ad appellandum vt hic: & quando quis dicatur verus contumax dixi in. d. §. cū autem. 5 ¶ Quero modo an in quolibet absente procedit hec lec. cum multe sint spēs absentiarū: qr alia voluntaria vt mercationum causa. Alia probabilis vt studiorum. Alia necessaria tantum vt relegationis. Alia probabilis tantum vt relegationis: alia probabilis & necessaria: & sit mixta vt causa reipu. puta militie legationis & similium. Et dico qr in qualibet cum hec lex loquatur indistincte. Nec in hoc remedio appellandi & inter eos ratio diuersa: igitur nec ius diuersum: vt. j. de lib. p̄te. l. i. & potissime procedit in absente ex voluntaria causa. & dicti hic in gl. in fin. quia ille nullum habeat remedium q̄ appellandi de iure communi: non enim ei patrocinator beneficium pretoris restitutionem concedentis alibi: quia equitas in voluntaria absentia non adest. ¶ Itē procedit sine scrupulo in absente ex probabili causa studiorum qn procuratorem nō dimisit: & tū faciliter dimittere volēs potuit: qr tunc ci r.

stitutio rō suffragat: vt lex. gl. & in. l. fi. ff. de litte. re. & hā lz ista gl. in prin. sentiat cōtra & male vt plene scripsi in. l. i. ē. ex q cau. ma. in aliis aūt casibus dico etiā p̄cedere & similiter in absentibus ex quacūq̄ alia causa vt no. glo. in aut. hodie. j. de app. lz ei det restitutio ad totam causam: qr remedium ordinarium appellā. itnō facit cessare extraordinarium restitutionis nec econtra qn per extraordinarium pignus subuenitur q̄ per ordinarium: sed vtrumq̄ locum habet & parti datur electio vt not. ē. si aduer. rem iudi. l. et si. ff. de mino. l. emilius. et sic non obstat. l. in cause. ff. de mino. ¶ Et quomodo & qualiter in qualibet absentia subueniat plenius ceteris. in. l. i. ē. ex qui. cau. ma. ideo ibi vide. Et quomodo quis teneatur mittere & relinquere procuratorem plene scripsi. ē. de resti. mi. l. i. vbi vide. ¶ Restat querere quid si in casu huius. l. fuisset plene per procuratorē defensus et legitime citatus fuit condemnatus: sed procurator non appellauit b an tunc dominus eō sciunt poterit appellare: vel si non potest querit de remedio. & glo. hic posita in versic. si autē reliquisset. dicit qr preiudicat domino nec poterit dominus appellare vt ei prosit: nec etiam ei datur restitutio. & licet gloss. vlterius non dicat tū alia glo. ff. quando app. sit. l. i. §. fi. in fi. dicit hoc verum nisi procurator non sit soluēdo: qr tunc restituet ad appellandū. ar. ē. de iudi. l. properandū. §. fi. facit glo. ff. de eo per quē fac. est. l. fi. & cum illa glo. concordat alia in aut. hodie. j. de app. ¶ Quero iuxta verbū cognouistis an hec cognitio & snia sit p̄bāda. Dicit qr sic: qr ignorātia p̄sumit: vt. l. verius. ff. de proba. sed cautela est fm Jaco. de are. cōtra istā p̄sumpt. ignorātia vt tenor snie mittat ad domum absentis: qr tunc p̄sumetur ad eius notitiam peruenisse. ar. l. scire opz. §. oportet. ff. de excu. tu. qd fatētur aliq si erat in loco propinquo pō si multū remoto. ff. de dere. ab ordi. fa. l. i. & in. l. fi.

1 ¶ Sententia non fertur die feriato.
2 Sententia vere vel ficte contra contumacem lata non valet.
3 Judex non debet credere verbis litigantis sed consiet ex actis.
4 Delegatus nouus an ex eisdem actis cognoscit sicut primus sed de quibus primus iudicauit.
5 Delegatus iudex tulit sententiā per errorem facti credens partem citatam que non erat an durat eius iurisditio.

Si vt proponis.

Casus. Sententia lata die feriata vel cōtra nullo modo contumacem est ipso iure nulla: officium tamen delegati finitur. h. d. ¶ 1 Not. primo qr c sententia non potest ferri die feriato & illud procedit indistincte in feriato in honorem dei: in feriato vero ob necessitates hominum adhuc idem si illis feriis non si renunciatum expresse 2 vel tacite: vt. l. i. ff. de fer. & ibi no. ¶ 2 Secundo not. qr sententia contra non contumacem vere vel ficte non valet vt hic fm secūdam expositionem glo. concor. j. eo. l. etiam. ¶ 3 Tertio ex eadem expositione. Not. qr iudex non debet credere assertioni litigatoris sed facere sibi constare ex actis. ¶ Quarto qr per senten d tiam licet nullam finit officium delegati. d concor. l. iudex. ff. de re iudi. ¶ Opp. qr imo iudicis officium nō sit finitum cum idem iudex adhuc iudicare possit: vt. j. eo. l. si preses. & j. de sente. & interlo. om. iudic. l. i. Sol. qr ibi in ordinario cuius non finit. & iue risditio: hic in delegato qui bene vel male est functus officio: e vt. l. iudex. ff. de re iudi. ¶ Opp. ij. qr imo etiam delegatus possit: qr sententia nulla habetur ac si non fuisset lata. arg. ē. de leg. l. non dubium. ff. qui satis. cog. l. quoties. & sic nullum debet producere effectum: vt. d. l. non dubium. & ff. de reb. dub. l. iij. § cōdemnatum. & per consequens delegatus debet posse iterum iudicare. Sol. dupliciter vt sequitur in glo. & prima sol. est falsa vt patet ex regula quam tenet glo. que est qr sententia nulla quo ad partes litigantes: sed cum hoc stat qr iudicis officium sit finitum: vt. d. l. iudex. ff. de re iudi. sed contra istam sol. forsan diceret prouectus: qr ex eo quod est nullū nō potest aliquis effectus sequi proximus vel remotus: vt. d. l. non dubiū. & ego respondeo qr iste effectus ideo producitur ex sententia sed voluntate saltem tacita eius qui causam delegauit qui vltra durare non voluit. Tum qr vsq̄ ad primum actū p̄ratiōis diffinitiue videt iurisditionē cōtulisse nō vltra: vt. l. boues. §. hoc sermone. ff. de ver. signi. Tum etiam qr delegando ad iurisditionē se videtur referre que si hz vt eius iurisditio finiat fm legis dispositionem: & sic lata sentētia idē in arbitrio: vt. ff. de arbi. l. diem. in fi. & l. sequen. ¶ Oppo. iij. qr imo ipse idē possit: vt extra de accu. c. qualiter et quando. gloss. non sol. dic igitur qr interlocutoria vel processus ante diffinitionē sententie pōt emēdare vt ibi: & est ratio: qr adhuc durat eius iurisditio sed non sentētia quam protulit vt diffinitiuam negotij principalis vt hic similem arbitrio. d. l. dicere. & eodē modo soluitur contra. de. c. grani. de offi. de. ¶ Opp. iiij. ab extra qr idē possit qr arbiter pōt: vt. l. quid tamē. in princi. ff. de arbit. Sol. qr ibi qn arbiter nō fuerat p̄functus officio suo. qr nō iudicauerat de omnibus simul vt cōuenerat: et sic sibi non seruauerat formam sibi datam: hic vero erat perfuncti e of

ficio suo et iurisdictionis sue formam seruauerat. et ideo ipse idem de nouo non potest cognoscere et hoc delegato speciali. ¶ Quero igitur quid si esset delegatus ad vniuersitatem causarum videor quod quia ad huc remanet in iurisdictione vniuersali ipse denuo possit iudicare vt ordinarius. nam et alia agit vt ordinarius quia subdelegat. vt. ff. si quis et a quo appel. l. i. et not. in. l. a iudice. C. de iudi. et etiam recusatur vt suspectus sicut nec ordinarius: vt not. in. l. cum specialis. C. de iudi. ac etiam quia mulctat et ab officio executores remouet vel ordinarius quod non faciunt specialiter et singulariter delegati. vt. l. §. et ibi nota. C. de spon. ¶ Quero. §. in casu huius. l. an iste nouus delegatus cognoscit ex eisdem actis sicut primus seu de quibus primus iudicauit. et glo. pe. dicit quod sic per notata in glo. fina. in. l. si expressim. ff. de appel. vbi glo. et aperte quod sic et non erit necesse nisi quod acta facta coram alio delegato producantur coram isto nouo delegato. et sicut ille erat in limine ferende sententie ita et iste. sed hic attende quia glo. alia vult tenere quod ex eisdem actis non possit iudicari in. l. cum querebatur. ff. de re iudi. ¶ Sol. pro istarum glo. concordia. Dy. et communiter doc. distinxerunt ita. quandoque defectus qui concernit sententiam concernit etiam omnia acta: et tunc si ex eisdem actis vt vitiosis non potest iudicari. Exemplum. litigatum est cum minore sine autoritate curatoris sui certe omnia acta quia inualida erunt de nouo facienda sunt. ita intelligi potest glo. l. cum querebatur. quandoque causa nullitatis concernit solum sententiam vt quia late die feriato vel contra non citatum vt hic et tunc ex eisdem actis iudicari potest vt in hac glos. et in glos. d. l. si expressim. Quandoque defectus et causa nullitatis sententie concernit etiam acta sed non omnia: sed partem puta etiam mortuo reo post litem contestatam processum fuit contra mortuum vsque ad sententiam inclusiue tunc sententia est nulla et omnia acta a die quo mortuus est. vt. ff. que sen. sine ap. rescin. l. pe. et fin. ideo acta illa que sunt nulla de nouo sunt incohoanda: et ita etiam potest intelligi. d. l. cum querebatur. et gl. sua: et ita etiam hic transit Bar. ¶ Ego ista verba approbo quando instantia prime cause non esset perempta ita quod iste nouus iudex ingreret quod superesset de instantia posset acta illa resistere vel sententiam proferre vel quia in instantia perempta perierunt acta. vt. l. §. ff. iud. sol. sequitur quod ex peremptis non potest iudicare etiam si in eis nullum pro tunc fuerit vitium sed oportet vt de nouo fiant. Ideo in hac materia sic distinguo aut vitium est ita in actis sicut in sententia tunc ex illis actis vitiosis nunquam potest iudicare sed oportet omnia illa de nouo fieri. vt. d. l. cum querebatur cum glo. sua. aut erat vitium in sola sententia vt fuit hic et tunc aut est infra tempus instantie huius cause et tunc ex eisdem actis de nouo iudicatur. vt. ff. de appella. l. si expressim. cum gloss. sua: et hic in glos. Aut tempus instantie est lapsum et tunc aut queris de actis que sunt ad ordinationem cause et sic de actis constructiuis et est libelli oblatio litis contestatio et iuramenti calumnie prestatio: et tunc ex eisdem non potest iudicari quia illa pereunt instantia perempta. vt. d. l. §. et ibi glo. et ita etiam potest intelligi gl. d. l. cum querebatur. Aut queris de actis que sunt ad decisionem cause vt sunt probationes et tunc aut illud quod in priori instantia fuit probatum non infert necessario vel probabiliter eandem decisionem fieri debere in hac noua instantia et tunc ex illis probationibus et actis probatum non est iudicandum. vt not. et ipsa per se demonstrat. sed accedat. ff. de excu. tu. l. spadones. §. qui absolutus. aut in priori instantia infert eandem decisionem fieri debere in hac instantia noua et tunc aut queris de actis confessionum factarum in iudicio vel instrumentorum in iudicio productorum et tunc ex eisdem potest iudicari in hac noua instantia. et ita intelligatur quod no. gl. in l. cum annua. §. fi. C. de arbi. et etiam quod no. C. de edi. l. is apud quem aut queris de actis attestationum et tunc distinguo vt facit tex. in l. cum apud. C. de test. et his ad de quod dicam in. l. gesta. j. de re iu. ¶ Expedita materia quantum ad hanc. l. spectat omitto quod hic tractant aliqui super eo quod hic tetigit gl. dicit enim quod licet delegatus de nouo non cognoscat tamen ordinarius sic et de hoc remitto ad ea que dicam. j. eo. l. si preses. vbi cadit. ¶ Unum tamen quero quod participat de vtraque pone quod papa delegauit causam ordinariam spectantem ad episcopum bononiensem abbati sancti Bartolomei de ferra. vel episcopo ferrariensi. mortuus est delegatus an episcopus bononiensis poterit se vt ordinarius de causa illa introducere. respondit Archi. quod non. sed solus papa licet delegatio sit extincta. ita no. xxxv. q. i. §. his ita. et Cy. hoc sequitur sed Bal. quod causa que semel est in curia[a] romana nunquam exibit de curia romana nisi papa iterum delegeret et ad ordinarium remittat quod est notandum et pro hoc facit. l. ista nam causa redit ad presidem et preses de nouo committitur. facit et de off. or. c. pastoralis. §. preterea. hoc satis videtur mihi equum officio delegati incohoato vt hic sunt eo vero non incohoato ne detur occasio malignandi et frustrandi eam delegationem illam impetrauit videtur satis equum et iuridicum vt ordinarius cognoscere possit vt potest re integra facit. l. si. §. aliud. j. de tpe ap. ¶ †Et vltimo attende quia iste tex. videtur probare modo dictum Inno. quod ipse ponit extra de re iu. c. i. dicit enim quod si iudex delegatus tulit sententiam per errorem facti credens partem citatam que non erat quod durat eius iurisdictio secus si errat in iure quia tunc expirat. sed illud inquit Bal.

a ¶ Causa que semel est in curia. Adde Bal. in. c. i. §. ad hec. de pa. iur. fir. i vsi. feu. Ja. de imol. in. l. si expressim. ff. de appella. Pet. de ancha. in consi. lvij. incip. circumscriptis regulis cancellarie.

b ¶ Si vt proponis. vide materiam huius legis et intellectum Raph. cu. in. l. iudex postquam de re. iudi. et ibi do. Ang. et adde Bar. hic.

non probat. l. imo est contra istum tex. in. §. lex. nam hic iudex fuit circumuentus in facto contumacie conuenientis: vt in prin. gl. pe. et tamen expirat iurisdictio. ¶ Preterea distinctio quod sit an error iuris vel facti noceat de qua in. l. error. ff. de iur. et fac. igno. habet locum quando de damno vel lucro proprio tractatur: sed talis sententia non spectat ad commodum vel dammnum iudicis ergo et c.

1 ¶ Sententia lata alibi quam in loco ad quem pars citata non fuit non valet.

2 Contumacem non esse sufficit respectu loci vt sententia sit nulla.

3 Preses prouincie pro libito sibi propri potest in tota prouincia tribunal eligere et mutare secus de inferioribus.

b 1 Si vt proponis.[b] Cas. †Sententia lata alibi quam in loco ad quem pars citata non fuit non valet. h. d. ¶ Sup. tex. ibi locum idem de die vel tempore competenti. ar. con. quod no. in. l. i. de eb. ob. §. idem. et tex. j. ea. l. presentaueum. in prin. ibi per obreptionem id est dolum aduersarij ibi protulit: sic facta fuit fraus legi de loco ad locum: sed Guil. de cu. qui habuit modum fraudandi. Addidit ad quatuor modos notatos. ff. de leg. l. contra. vbi vide quod scripsi. ¶ †No. quod sufficit non esse contumacem respectu loci vt sententia sit nulla. ¶ Item quod non obreptio facta iudici vel parti reddit sententiam nullam. ¶ Item preses prouincie potest sibi proprio pro libito in tota prouincia tribunal eligere et mutare sed debet fieri notum parti. Ceteri inferiores non possunt nisi in actibus voluntarie iurisdictionis: vt. l. noluit. §. i. ff. de interro. ac. secundum Bal. Sed in contrarium facit. l. de sen. et interlo. l. cum sententiam. que in preside loquitur dic vt ibi dicam. ¶ Item ex eo quod glo. dicit de citatione facta parti allegando quod iudex commiserat sibi et c. ¶ No. bonum argu. quod iudex potest committere citationem parti. ad quod etiam facit. C. sol. ma. l. dotis. et de pig. ac. l. pe. in fin. et cessat iste in actibus iudiciarijs loquuntur: in actibus vero extraiudicarijs habet casum quod quis potest esse nuncius ad suam vtilitatem. ff. de fur. l. cum qui. § si epistola. in casu tamen iudiciario forsan quod eius simplici relationi non staretur ad eius commodum nisi aliter probaretur argu. l. nullius. ff. de testi. ¶ Item colligunt quidam ex hac litera in fin. quod sententia nulla non firmatur taciturnitate nec aliquo temporis cursu hoc tamen est generale in quolibet nullo ipso iure. vt in. c. firmatur extra de reg. iur. li. vi. fallit in casibus expressis a iure vt in. l. si. C. de his qui a non domi. ma. et in. l. sancimus. C. de testa. cum simili. ¶ Quero an iste obrepens incidat in crimen falsi. et videtur quod sic per. l. si quis obrepserit. ff. de falsis. sed ibi de obreptione circa substantialia et demum hic circa accidentalia et narratiua.

1 ¶ Sententia vel alius actus contra minores indefensos factus est ipso iure nullus et idem iudex de nouo recognoscere potest.

2 Sententia cancellationis actorum vel appellationis deserte non potest fieri contra minorem indefensum.

3 Cancellatio actorum seu appellationis habet in vim sententie et pronunciationis super desertione appellationis.

4 Adulti fuerunt aut non fuerunt defensi quid de contra eos gestis.

5 Iudicium ibi debet finiri vbi est ceptum et continentia cause non debet diuidi.

6 Iudex qui de nullitate cognoscit an debeat prius quam super principali pronunciet super nullitate pronuntiare vel de ea tantum cognoscere.

7 Sententia prima contra minorem indefensum lata non solum ita etiam non valet sententia confirmatoria alterius sententie.

c d Si preses. [c] Casus. †Sententia vel alius actus contra minores indefensos [d] factus est ipso iure nullus et idem iudex de nouo cognoscere potest. h. d. ¶ Proposito casu in terminis premitto quod quando curator adulti impeditus est administrare ei adiungitur actor: vt. ff. de admini. tuto. l. decreto. et insti. de cura. §. fi. et iste actor hic appellatur adiutor. ¶ Item premitto quod iste actor si contra eum sententiam reportauit ipse vel adultus potest appellare sed appellatione interposita non potest ipse exercere. Sed curator est ille qui prosequi debet vt. j. de appel. l. actor. Pone igitur quod a sententia contra minores indefensos lata actor siue adiutor eorum appellauit ad presidem presentata est appellatio per eius curatores commissa est citatio partis aduerse. Interim mortui sunt curatores adulti vel tempore pars aduersa comparet actor vult prosequi non potest citantur minores vel curatores nullus apparet preses appellationem circumduxit vt edictum peremptorium causa adiecta quia appellatio erat deserta vel forte pronuntiauit appellationem desertam et mandauit illam circumduci comparent minores seu curatores eorum nouiter dati:

c ¶ Si preses. adde quod dicit no. Bart. in. l. properandum. §. illo per istum tex. et per. l. §. C. vt infra certum tempus quia licet instantia sit perempta tamen officium iudicis durat vt possit partem per quam hoc contingit in expensis condemnare quod no. et idem in. d. l. §. et Bal. in hoc dicit singulare verbum in materia appellationis de quo vide quod scripsi post Bart. in. l. a. j. quando prouo. non est neces. et hanc. l. limita et declara vt per Bal. in. l. nostram. in. ij. col. C. de testa.

d ¶ Minores in defensos. Adde an sententia lata contra minores indefensos valeat vide Barto. l. i. contra pupillum. ff. de re iud. et ibi doc. si iudex pronunciat appellationem esse desertam an sit interlocutoria. vide Ludo. in rubr. de re iu. et Bal. in. l. §. C. si epis. audien. et ibi an ab eo possit appellari: et no. hic quod sententia lata contra minores indefensos non vbique fallit in casu per quam pronunciatur que mittendum in possessionem. Item et sententia diffinitiua in causa appellationis contra minores indefensos not. in Lalienam. C. de pen. et Ang. consi. cclxxv. et adde so. c. quod vbi per eorum legitimos tutores sunt defensi. consi. cclxij. inci. circa primam consultationis. in prin. in. ij. parte. charta. cv.

sed cōsequentur principi de eo qd̄ p̄ses fecit allegantes qd̄ tunc fuerant i idefensi q̄bus mādet qd̄ repetant simul qui notionem suā exibit non obstātibus gestis q2 illa fuerāt ipso iure nulla q2
2 facta cōtra minores indefensos. iste est casus. ¶ † No. q2 snīa cā cellationis actor vel appellatiōis deserte nō pōt fieri cōtra mi
3 norē indefensum. ¶ † Scd̄o qd̄ cancellatio actorū seu appellationis h3 vim snīe z p̄nunciationis sup desertione appellationis vt hic in tex. cōiūcta gl. pen. Sed vt dixi in casu huius. l. hoc d3 intelligi q2 cā adiecta fuit puta deserte appellationis. Tertio no. qd̄ snīa nulla nō impedit ordinariū iterū cognoscere de eodē negotio. ¶ Reuertor ad primū z opponit qd̄ cōtra minores possit fieri snīa. vt. §. si aduer. rem iud. l. cū minores. z. ff. de re iud. l. actor. §. si. Sol. qd̄ hic qr̄ sunt indefensi ibi quando defensi vt in gl. i. in fi. ¶ Op. et cōtra adultos indefensos valeat snīa. vt. ff. de dam. infec. l. si finita. §. forte. z. ff. qui. cau in possess. ea. l. apud. §. fina. Soluūt quidā qd̄ hic in diffinitiua ibi in interlocutoria quā adultus indefensus patitur etiā vsq3 ad vendicationem inclusiue. vt. l. si minor. ff. de bo. aut. iud. poss. l3 ei restō def. vt. d. §. si forte. et no. in. d. l. si minor. Ista sol. supponit vnū falsum videl3 qd̄ snīa super desertione appellationis interfit diffinitiua q2 imo interlocutoria l3 grauis preiudicij: z hoc probauit Jo. an. ista rōne q2 eius 3ria est interlocutoria et cōtrariorū eadem est disciplina. vt. ff. de his qui sunt sui vel alie. iur. l. i. Hoc confirmat Bald. ea rōne q2 ex ea nō oritur actio in factū nec ppe
b in ea daf executioni. vt no. in. l. oēs eos. in princi. §. de app. z ideo inepte loquuta fuit hic gl. i. vbi dicit qd̄ hic snīa fuit prime cōfirmatoria q2 nō est verū l3 illa simplr̄ remanet in terminis suis l3 glo. ista saluetur quasi sic iudicatur p indirectū confirmari. Et ego etiā aliam rōnem addo q2 hec snīa est quedam spēs absolutoria ab obseruatione iudicij: z si negotium principale non diffinit: vt. l. properandū. §. i. §. de iudi. z. l. fina. ff. de accu. opp̄ ittet ergo qd̄ cōtrariū aliter soluaf. ¶ Et ideo soluo aliter et aliter. Prīo qd̄ minores patiunf interlocutoriā de mittēdo ex p̄imo z scd̄o decreto vt in cōtrarijs q2 illa in absentē tm̄ z sic in idefensum tm̄ vertitur sed interlocutoria alia nō z maxime que sui natura in p̄sentem fertur adulti indefensi non patiuntur vt hic. et hoc probatur ex generalitate istorum verborū quicquid eo tempore zc. Uel scd̄o hic interlocutoria que habet vim diffinitiue z ideo non valet contra indefensos: dicitur enim habere vim diffinitiue propter p̄imam sententiam que remanet firma ista pronunciatione sic facta. Contraria vero loquuntur de interlocutoria nō habente vim diffinitiue. ¶ Quero iuxta hunc passum quid si curatores adultorum non fuissent postea mortui nec remoti sed viuerent citati tamē legitime ad causam defendēdam non venissent. dicit glo. quod idem et postea gesta nō valerēt. Sed caue q2 glo. not. 3trariū in. l. vlt. §. si aduer. rem iud. vbi dicit qd̄ id hic non valent q2 postea curatores sunt mortui vel remoti: secus si viuerent q2 tunc sufficit a principio defendisse licet in medio cāe vel in fi. non defenderunt sed glos. ista verior quam ibi sequitur Pe. z Ja. bu. q2 omni casu adulti reperiunf indefensi p̄pō sufficit vt hic. Itē q2 paria sunt i effectu curatores nō habere vel nō defendentē seu non cōparentē habere. vt. ff. de contra hen. emp. l. in lege. z §. de ca. to. l. vna. §. cum aūt. p hoc etiam bene facit ratio hic posita z maxime attēta implicatiua etiā hic posita: p
4 hoc etiā facit. §. de peti. l. cum qui. ¶ † Cōcludamus ergo modo huic passum sic aut adulti nullo tēpore fuerunt defensi z tunc non valent contra eos gesta. Aut omni tpe fuerunt defensi: z valent gesta l3 detur restō vt hic z in glo. z. l. alleg. in ea. aut non omni tempore fuerūt defensi: z tunc aut non fuit defensus in principio sed postea sic z nil valet qd̄ agitur. vt not. glos. in. d. l. vlt. Et sic est rō q2 super principio nullo non pōt fundamentum fieri nec a radice putrida seu sicca potest arbor recipere alimēta. Aut fuit defensus a principio s3 non postea z tunc sic q2 curatores decesserunt vel remoti sunt z hoc clarum postea gesta nō valent vt hic. Si aūt q2 curatores non fuerunt citati hoc est clarū. vt. j. eo. l. ea que. Si aūt q2 legitime citati non cōparuerunt z sic contumaces fuerūt z tūc glo. variāt. nam in. d. l. vlt. s3 qd̄ valeāt gesta: hic nō valeant. potest sic concordare. Aut p pcuratores citatos nō fuerunt defensi circa medium cause z tunc nō valent gesta vt in hac glos. q2 tūc p̄prie sunt indefensi q2 media cause concernunt p̄batiōes z defensiones. Aut nō fuerunt defensi circa vltimam tm̄ puta q2 ad snīam legitime citati nō cōparuerunt et tūc valet snīa q2 tūc p̄prie loquendo nō dicunf indefensi cum defensio hūc actū antecedat. z de his latius scripsi in. d. l. cum minores. §. si aduer. rē iu. z hec de primo notabili. ¶ Uenio ad secūdu3 z opponitur qd̄ cācellatio appellationis vel actor nō habeat vim snīe: q2 cācellatio est facti z in facto tātum cōsistit. vt. ff. de his que in testa. delen. l. cancellauerat. z. §. de testa. l. si vnus. Aut snīa non consistit tm̄ i n facto: imo verbis exprimif z in scriptis regulariter recitaf. vt. §. titu. i. l. §. z. ij. ergo zc. Sol. qd̄ huius timore quidā in dixerant qd̄ hec. l. d3 intelligi fm̄ illas vt dicamus qd̄ ante 3ilam cācellationē preses p̄nunciauit appellationē esse desertā z hec plana: s3 q2 de hoc nō apparet in l̄ra. dicūt aliq qd̄ dic cācellari. i. et cā adiecta q2 tūc pcedit contrarium. expressiue enim cāe vim h3 dispositis z snīe. ar. ff. de here. insti. l. q2 valebat. z ista vt magis amica l̄re. Sed tunc quero si nō valuit hec circunductio an acta p̄bant sicut prius. Rñdeo qd̄ sic si legi pōt nā z cācellatio est ipso iure nulla et sic p nō facta: ideo nō nocet. vbi autē legi nō posset op3 qd̄ prior scriptura z in ea cōtenta p̄barentur iuxta not. in lege si vnus. §. i. ff. de testa. vbi vide quod scripsi. ¶ Nunc ad tertium notabile accedo z oppo. quod idem iudex non cognoscat. vt §. ea. l. si vt proponis. Sol. qd̄ ibi in delegato hic in ordinario. ¶ Sed ab extra opponif qd̄ imo ille idē ordinarius non cognoscat qd̄ probo sic iudex qui pronunciat appel. desertam pronunciat se vlterius illius cause iudicem nō esse igitur talē pronunciationem nō pōt reuocare z se iudicem facere vt extra de offi. deleg. c. significantibus. Sol. qd̄ ibi in delegato hic in ordinario qd̄ est notandum fm̄ Bald. ¶ Oppo. ad idē
a qd̄ nō ipse l3 sit ordinarius[a] sed superior vt. j. de accusa. l. absente. Sol. fm̄ Jac. bu. qd̄ interdū snīa est nulla pp̄ter iudicis iniquitatē vel turpitudinē: z sic tūc nō idē sed superior d3 adiri q2 non tm̄ de nullitate snīe cognoscet z p̄nūciabit: sed et sup principali cā si hoc petaf. vt. d. l. absentē. Et est rō q2 sicut cā appellationis deuoluit totū negotiū ad supiorē ad quē adeo qd̄ ipsam snīam si l3 sit nulla pōt reformare in melius. vt. ff. qd̄ cu3 eo. l. si. z. §. de tē.
b app. l. per hāc. z ita z cā nullitatis[b] corā superiore mota eo3 negotiū p̄ncipali a. i. est deuolutū: ideo sup eo pōt p̄nūtiare si petatur. vt. d. l. absentē. ff. que sen. sine. ap. rescin. l. i. §. i. z hoc vult etiā Inn extra de offi. deleg. c. cū cōtingat. z Bart. §. eo. l. si vt proponis. ¶ Interdū snīa est nulla ex alia cā quā ex iniq̄tate z turpitudine iudicis et tunc dicit Jac. bu. Aut q snīam nullam petit iudicari ex eisdem actis qd̄ facere pōt q2 vitium nō est in actis nec instantia primo est finita ex dict. §. eo. l. si vt proponis
5 z tūc ipse idē iudex d3 adiri z nō superior vt hic. ¶ † Et idē quia
c iudiciū[c] ibi d3 finiri vbi est ceptu3. vt. ff. de iu. l. vbi ceptum. z de offi. cōsul. l. i. z q2 continentia cause non d3 diuidi. vt. ff. de iudi. l. nulli. Aut ipse non vult petere quod iudicetur ex eisdem actis vel si vellet nō pōt quia instantia illius cause est finita: vnde ceciderunt acta litis ordinatoria. vt. l. §. ff. iudi. sol. z sic op3 qd̄ libellus de nouo offeratur z lis de nouo contestetur. Et nouū iuramentum calūnie p̄stetur z tunc ei daf facultas adeundi quem velit siue eundem siue superiorē. j. de accu. l. absentē. z in qualibet earum not. hoc etiam accedat. ff. que sen. sine appel. l. i. § i. et ista inibi apparet veritas extracta per me de dictis Jac. bu. multum habentur corrupta que si Bartol. corrupta vel imperfecta nō habuisset puto qd̄ Jaco. ipm̄ nō reprobasset vt fecit. §. eod.
6 l. si vt proponis. ¶ † Quero an iudex qui de nullitate cognoscit prius quam super principali pronunciet seu sententiam reformet in melius debeat super nullitate p̄nunciare vel pro ea tātū cognoscere. dicit Bart. §. eo. l. si vt p̄ponis. qd̄ interdū nullitas sententie apparet manifeste ex inspectiōe sententie nullo extrinseco probato vt in his exēplis lata est in die dominica vt hic vel lata est p̄sente procuratore citato et condemnatus est dñs. vt. j. ti. §. l. i. vel q2 ex inspectione snīe apparet qd̄ de toto non iudicauit tūc poterit ipse sine alia cognitione vel p̄nunciatione super nullitate de principali iudicare. Interdū nullitas snīe nō apparet ex eius inspectione s3 op3 probare extrinsecum puta q2 lata cōtra minorē vel contra mortuū. vt. l. quesitū. ff. de re iudi tūc d3 prima de nullitate cognosci quā pronūcietur sup principali vt. j. titu. i. in. l. §. z hic. Sed cognito de nullitate an habeat necesse pronunciare sup ea. Dic qd̄ petitio actoris d3 attēdi. si enim petat priorē snīam pronūciare nullā tūc d3 p̄nūciari primo super nullitate ar. l. de quare. ff. de iudi. Si vero hoc principalr̄ non petaf sed snīam ferri de nouo ex eo q2 prima est nulla tunc quia de nullitata cognoscitur incidenter non est necesse principalia super ea p̄nūciari: vt. l. i. §. de orig. iur. z ibi ista materiam ex plicaui. ¶ Quero aliq̄s sententiam dixit nullā z appellauit ad papam: z postea litteras ipse legitimum supplicauit vt simplr̄ cā nullitatis cōmitteret ad ptes papa cōmisit cā3 nullitatis apparet delegato snīam nullam esse ex defectu citationis omisse. Sed nunc bilonimus vult sup principali idē iudicare qd̄ primus an pōt. z fuit hec questio de facto in ferraria: z vf qd̄ possit p hanc. l. z §. de accu. l. absentē. z. ff. qd̄ cum eo. l. si. z. ff. q sen. sine ap. resc. l. i. §. i. ¶ In cōtrariū facit q2 hoc nō est commissum delegato z fines mandati sunt diligēter custodiendi. vt. l. diligenter. ff. man. adeo qd̄ si vltra delegata iudicat nō v3 snīa. j. titu. i. l. i. ergo zc Hanc partē puto verā nec obstant allegata in oppositum q2 nō ordinarie loquunf cui ptās est data a lege snīam reformandi in melius. Nos autē in delegato cui ptās nō est tributa a. l. vt. §. eo. l. si vt p̄ponis. nec in delegatiōe z sibi inpetret quia plenius delegari nō fecit z vlterius queri z pōt dici nulla p viā principalis petitionis: nā excipiendo nō est dubiū qd̄ pp̄etuo. vt. l. pure. in fi. ff. de do. exce. Et vf qd̄ infra decē dies datos ad appellandum: quia z in appellatione tacite cā nullitatis. vt. ff. famil. her. l. quedam

a ¶ Ordinarius. s3 an eo cāu quo ordinarius nulliter iudicauit puta absoluēdo potuerit iterū iudicare 3dēnādo. tex. est no. quod sic fm̄ Bal. ibi. l. i. §. de sen. q sine cer. quan. z de materia ista p doc. in c. i. de re iu. z ibi per do. abb. lvi. chart. p do. bal. addi. spe. in ti. de sen. prola. l. i. col. plene p Jmol. i c. in l̄ris de offic. dele. sed vtru3 si delegatus nulliter iudicauit an iterum possit sibi cōmitti. gl. z ibi Bal. in. l. i. §. ti. i. 3 qd̄ nō. vñ no. Ang. z Jmo. in d. l. si expressim. de appel.

b ¶ Ita z cā nullitatis. l. cā nullitatis & tota cā deuoluif ad superiorē secus i cā appellonis et dicit bart. §. l. si vt p̄ponis. qd̄ nullā alibi dixit vnū vbū l. d. l. si expressim ex. si. z l. i. ex. si. j. qñ p̄uo. nō est ne. et vide no. d. aut. l. e. ver. i. vel. col. de ap. z ibi sequit. hoc d. Abb. et domi. Ab. l. c. cū Jo. heremita. l pn. de si. instru. et limita vt p Pe de an. z Jmol. l c. cum dilecti. de em. z vē. l princ. hoc dictū et reassumit Jmo. i. l. iudex post q̄. in vi. col. de re iud. z hanc limitatiōnē quā pōt imo. l d. c. cū dilecti. sensit et Bal. l. l. q in. rub. q. §. de rescin. ven. vide moder. in. d. l. iudex post quē.

c ¶ Ibi iudiciu3. Adde soci. cōsi. cccv. lc. circa primū cōsultatiōis articulū. §. ex quibus p3 sol. circa mediū in ij. pte char. lxxij.

quedam mulier.⁊.ff.de iure pa.l.cornelia.ergo si excludit ab ap pellando tanq̃ a continenti dicetur exclusus a nullitate in ap pellatione contenta ⁊ sic vltra illud tempus nullitatis princi paliter non poterit deduci in iudicio. ¶ In contrariũ facit q2 non reperit tempus limitatũ aliqd a iure seu a lege.ergo ius hoc erit perpetuũ ⁊ saltem durabit spacio.xxx.an.vt.l.sicut.j.de pre scrip.xxx.an.⁊ maxime qñ corã eodem iudice hec nullitas pot proponi quo casu talis modus pponendi nõ pot equiparari ap pellationi ⁊ nullitati inherenti que necessario coram superio re deducit.de illa ergo tacite seu incidenter ⁊ consuetudine pro ponendi loquuntur in contrariũ allega.⁊ sic hec pars scda vera est hodie casus i cle.vt calũnie.extra de re iudi. Op. tñ qd tri bus sententiis latis prius fiat executio petita q̃ de nullitate au diatur vt ibi: qd est notandum. ¶ †Ultimo tu vides hic qd sicut
7 contra minorem indefensum nõ vz prima snia: vt.l.cũ ⁊ minores.j. si aduer.rẽ iudi.ita sm gl.hic positã nõ valet snia cõfirmatoria alterius snie qñ minorem in hac cõfirmatoria indefensus qd ne dum in minorem sz in ecclesia viduata pastore locũ hz sm glo.
1 ¶ Sententia contra absentes non contumaces vere aut ficte lata non valet ipso iure.
2 Sententia in fauorem absentis ⁊ non citata lata an valeat.
3 Contumacia requiritur antequam valeat sententia ⁊ quomodo debeat requiri.
4 Personaliter debet inueniri contumax antequã vere cõtumax dicatur.
5 Denunciationes quot requirantur antequã quis dicat 9tumax
6 Sententia cõtra citatum per tres citationes tunc grauiter infir mum lata an valeat.

Ea que. †Statuta cõtra absentes nõ 9tumaces vere neq3 ficte nõ valent ipso iure. h.d. Uel cessante cõtumacia vel ficta 9 absentem non pot ferri snia. h.d. ¶ Nõ mutando ordinem glossarũ
2 eas expedium per tres questiones. †Prima est quid si snia est
a lata in fauorem absentis[a] ⁊ non citati an tunc valeat. Et dicit gl. qd nõ valet.vt.ff.de re iudi.l.furioso.⁊ in.l.quesitũ.in eo.titu. Sz glo.tz cõtrarium.j.de iudi.l.properãdum.§.fina aũt reus. dicens qd ei valet per.l.quãuis indubitati.j.de adulter.vbi vi detur casus. ¶ Sz Jac.bu.istas gl.sic concordabat.aut iste ab sens se absentauit negotio nondum liquidato et tunc nõ valet snia pro eo lata: q2 debuit tempore necessario citari ad liquida tionẽ cause ⁊ ad aperturam pcessus ⁊ ad cõcludendum in causa Aut se absentauit negotio liquidato ex sui parte et iam conclu so in cã ⁊ reipublice causa: ⁊ tũc lz non sit citatus ad sniam va lebit nihilominus sententia.vt.d.l.quãuis.⁊ vlterius non dixit. ¶ Sed restat tertiuz membrũ qd ipse nõ tangit qñ ipse se absen tauit negotio iam liquidato: sed ex causa voluntaria vel proba bili ⁊ sic nõ reipublice cã an tũc valeat snia pro eo nõ citato lata ⁊ reperio qd quidam nouiter hic scripsit qd si nulla vice citatus fuit non teneat snia. Si aũt semel tñ tunc snia robur sumat ex ratificatione quã facit de sententiis. Sed ti ista est q2 ratificatio prodest qñ res deficit ex cons nsu ratificantis qui decrat non qñ deficit propter carentiã solennitatis necessarie q2 illa nõ cõple tur ex consensu ⁊ ratihabitione: ideo in isto tertio membro vel casu licet plures rationes possint adduci ad pbandum q valeat quas scripsi in.d.§.fina aũt reus. Tñ teneo qd nõ valeat vt i ista glo.cum siibus. Primo q2 pro furioso lata nõ valet.vt.ff.d re iu.l.furioso.q loco absentis habet.vt.ff.de iure codicil.l.§.§.fu riosus. Scdo qñ casus est in.l.quesitũ.in eo.ti.vbi dicitur qd si alter ex litigatorib[9] absunt non valet sentẽtia ⁊ nõ dicit plus de actore quã de reo. Tertio ptex.qd in.l.de vnoquoq3.in prin.in eo.ti.vbi dicit qd oibus presentibus fieri dz. Quarto q2 text.in l.pperandum.§.⁊ si quidẽ.⁊.§.fina autez reus requirit absentem tribus edictis citari debere etiam si pro eo dz fieri snia. ¶ Ex
b quibus colligo qd iste citationes sunt necessarie[b] ⁊ a iure requi site. Et sic sunt de solennitate necessaria perueniendi ad sniam nõ aũt in fauorem partis inuente: q2 ad audiendum tñ requi runtur nõ ad aliquid iudicariũ per eos faciendũ ⁊ sic nõ obst.j. de legib.l.qd fauore. Sic nec.l.quãuis indubitati.q2 vel in ab sente ratione publice vtilitatis ⁊ sic contrarium est in aliis vel ibi
3 alia causa regrebat mulier illa accusatorie pñam. ¶ †Secũda questio est ista que cõtumacia requirat vt valeat snia. Et respõ det tex.vt q2 fuerint legitime citati denũciationibus tribus vt eo.ti.l.tres denũciationes.⁊ addit gl.qd tũc sed personaliter in uẽtus non venit dr pcõtumaciã verã abesse ⁊ si psonaliter ⁊ nõ fuit inuẽtus ad domũ citatus dicitur p fictam cõtumaciã abesse Ex ista glo.no.qd est dare duplicẽ cõtumaciã vnam veram aliã fictam: sed vt dixi.j.de iudi.l.properandum.§.fina autem reus. proprie loquendo non est dare ficte contumacem quia tunc de ficto iudicaretur idem qd de vero: vt.j.de rei vr.ac.l.j.§.i.cum simili.sed gl.accipit fictũ pro presumpto vt in glo.posita super verbo contumacia.in.l.seq.⁊ ita etiam non excipiemus vbi de
4 ficto contumace dicemus. ¶ †Item est glo.no.qd verus contu

a ¶ Fauorem absentis. An sententia lata pro absente vel febricitante valeat.vide Bar. in.l.⁊ post.ff.de re iudi. Bal.etiam tenet quod etiam si non est legitime citatus non valeat quando aũt quis est presens non requirit peremptorium sm Bal.in.l.i.in fin. j.eo.adde aut.si omnes.⁊ ibi per Bal.j.si vt se ab here.absti. Ang.autem in.l.i.j.de lon.tempo.prescript.tenet qd sententia interlocutoria lata in fauorẽ absentis etiam non citati teneat qd nõ alle. Inn. in.c.audi.de pro cur.⁊ qd valeat snia lata pro absente non citato tz bal.i.l.si accu satorib[9].i.pe.eo. de accu.vid bar. ⁊ ang.i.l.pperã dũ.§.fina aũt re[9]. fallit in summa rie indictie sm bar.in extrauag. ad reprimendũ i vbo figura.in fi. Adde do. Aint. i.c.cãm.de iudi. gl i.d.§ fina aũt.i vbo 9ducturi.et in.§.fina aũt alter utra in verbo ve tar.tenẽt 9nũer[9] qd hic not.glo. quãrũ opi.proce dere possit in cri minalib[9] q2 etiã in accusatore ab sente possit p eo non citato ferri snia.l.q̃uis idu bitati.j.de adul. ita no.ange.i.d. §.fina aũt reus.et bal.i.l.si accusa torib[9].de accus. Itẽ limita cõem opi.per Ang.et Imol.i.l.de vno. i prin.ff.de re iu di.vide Cyn.et Jac but.in.d.§. fina aũt reus.i.ij. q.⁊ ibi per eũdẽ Saly.in vlti.col. ⁊ glo.hic vlt.no. Fed.de se.in con sil.lxxx.⁊ Old.i q hoc aũt iudici um de decu.in fi. addẽs q requi ratur ad hoc vt snia ferri possit cõtra absentem tanq̃ 9 9tumacem. Ang.cõsil. vij.⁊ qualiter sen tentia lata contra absentẽ pos sit retractari per eũdẽ 9si.dcxxxvi.

max est personaliter inuentus ⁊ vltra non requiritur ista glo.nec in.l.consensu.§.fi.ff.de appel.vbi similis gloss.ponitur.sed in.l. diuus.ff.de in integ.resti.requiritur plus puta qd dicat ego no lo venire alias si personaliter citatus nihil dicat tunc sit ficte ⁊ presumpte contumax alibi tex.videtur velle qd citatio persona lis non requiratur sed sufficiat citatio ad domum dummodo il la perueniat in notitiam eius tali tempore qd possit.j.tempus citationis ad iudicem peruenire. ¶ Ot attende q2 quãtum ad validitatem ⁊ inualiditatem snie de qua loquitur lex ista nihil refert personaliter vel ad domum sit citatus dũmodo legitime qd qñ sit statim subijciam: sed quo ad vim an debeat adire ap pellans vel non tunc illa sunt tractanda. Circa que quadrupli cem spẽm contumaciarum scripsit in.d.§.fin aũt reus.vbi tex.ait an contumax audiatur appellans ⁊ de his ibi vide: quia nõ est propria materia huius.l.⁊ ibi habebis plenius ⁊ lucidius q̃ in
5 ceteris scriptis. ¶ †Quero igitur ad declarationem.l.q2 text. dicit denũciationibus in plurali quot requirantur: ⁊ dic quod tres denũciationes ⁊ an inuẽtus personalr qui dixit se non velle
6 venire sic amplius citãdus ibi dicã. ¶ †Tertia qd qd citatus le gitime.i.p tres citatiões vel p equipollens erat grauiter infirmus an tũc snia 9 eũ lata valeat ⁊ gl.hic in fi.dicit qd nõ p.l.quesitũ ff.de re iudi.qd fatetur ibi gl.si iudex sciuit eũ infirmũ tali infir mitate qd venire nõ posset alias si ignorauit tũc ex quo pcesserũt legitime citationes valebit sentẽtia sz venit restituẽdus tanquã
c absens ex probabili ⁊ necessaria[c] causa. Cuius equiparationis est rõ: q2 non minus dz operari absentia pcedens a deo celestiu infirmitatẽ quã procedẽs a principe terrestri vel a repu-lica.⁊ hoc vult gl.in.d.l.quesitũ. Ex his recipe aliud consiliũ vt pars citata faciat notificari iudici eius infirmitatẽ ⁊ notificationem in actis scribere ⁊ offerre se probaturũ vt sic postea gesta cõtra eum non valeant ⁊ intellige hoc vera qñ per seipsum cãm agita uerat: secus si per pcuratorẽ q2 tũc sufficeret illũ procuratorem non fuisse citatũ. Et ex his collige qd taliter infirmus non tene tur procuratorem mittere.vt not.glo.in.d.l.quesitum.

1 ¶ Reus lite contestata se absentans tribus edictis vel vno p emptorio pro omnibus debet citari ⁊c.
2 Tempus comparendi cuius iudicis mandato ⁊ causa ob quã debent in citatorio apponi.
3 Citationes ad domum debent fieri per literas in quibus sit de scripta citatio ⁊ non a voce nuncij tantum.
4 Edicta exequendo contra partem debet dici ⁊ hoc pro primo secundo vel tertio termino: vt pars sit certior quanta sit denun ciatio.
5 Citato comminari potest in citatione si non veniat.
6 Successor expedire potest non expedita per iudicem remotum.
7 Citatio quantum debeat habere interuallum inter aliam.
8 Contumacia per trinã citationẽ inducta qualis debet dici.
9 Denũciationib[9] tribus exactis an quis iterato cõpellit citari.
10 Iudici potestas non datur incipiendi a captura nisi in crimina libus propter fugam.
11 Capt[9] vel incarcerat[9] ppter cõtumaciam an ⁊ quõ dz relaxari.
12 Actore non comparente seu absente quid fiendum.

1 Consentaneum Casus.† Re[9] post litem cõte.se absentãs dz citari trib[9] edictis vel vno peremptorio p oibus: ⁊ si citat[9] nõ veniat pot inuit[9] duci vel si non liquet de cã possessio pot in petitorem trãsferri: al's si liquet de cã dz diffiniẽdo de cã pronũciari. h.d. Et diuidit in duas. nam pri mo ponit modũ constituendi reum in contumacia. Secundo cõ tra contumacẽ adhibet remedia. secunda ibi: a quo. ¶ Pro e uidentia pmitte qd due sunt hic lecture de vna qd hec.l.loquat
b in cõuento actione reali. alia in cõuento actione psonali: prima vera. Item circa tps absentie due sunt lecture vna vt loquat in se absentante post litẽ conte. alia ante. prima vera. ¶ Pone ca sum in terminis qd titius cõuentus rei vendicatione pro fundo quẽ possidebat lite cõte.⁊ iurato de calũnia se absentauit. Que ritur qualiter iudex habeat pcedere respondetur q cõsentaneũ iuri est qd titius citet vt debeat cõparere ⁊ hoc per trinas lras vel per vnã peremptoriã pro oibus tribus et vtile est citato tũs eum commonere qd si in contumacia pseuerauerit iura aduer sarij audiet q̃tenus ius suadebit ⁊ si mutaret iudex idẽ faciat suc

b ¶ Citatiões sũt necessarie. Adde qd si statutus est terminus in quo debeat ferri sen tẽtia nõ requirit citatio.vt dicit Bal.in aut.ei q j.de tẽp.app.et i c.j.§.sancimus. quo tẽpore mi. qd sequit Pau. de cast.in.l.admonẽdi.ff.de iureiur.bene facit qd.d.Bar.in.l.admonẽdi.vbi dicit qd terminus prefixus dicitur peremptorius.

c ¶ Necessaria. Uide Bar.in.l.ij.in fi.in.i.q.j.de cust.reorũ.⁊ Bar.in extrauag.ad re primen.in verbo neglexerit ⁊c.

Per literas. Adde qd sunt quatuor modi citandi per literas iudicis vt in.c.qm 3. de pba. voce pconis. vt in.c.parati. de app. dispositione iuris vt in.c.i.&.c.cupientes. de ele.lib.vi. per edictum in albo pretorio. vt in cle.i.de iudi.

b Communari. Adde l.peremptorio.ff.de iudi.& no.gl.& doc.l.c.cū q.extra 8 referi vide tñ Bar.in.l.si finita.§.iulia.de dā.isec.in.ij.col.in v.qro vtrū posquam est contumat peremptorie. & aliqd ēt in. iiij. col.& bart.j.ea.l. impe.col. vbi tz 3tium ei⁹ qd ipse pōit in.§.iulia.& idem in qlibet ci tatiōe nō peremptoria q sit qn pcedit ad sniam 3 absentē fm gl. et bar.i.l.si appari tor.j.de appar. li xij. Sz bal.h i iiij.col.vf tenere 3riū cogitas plures formas perēptoriū. vide p gl. in.c.3stitut⁹. de sen.exc.in.vi. in vbo vna p oib⁹.

c Leges q de peremptorio. habes q qd in istis requirit perēptoriū.s. in diffinitiua mis sio el possessiōem ēt ex pmo decreto: snia ab obser natiōe iudicii:sz ad alia merita cāe qlibz citatio dr peremptoria:vt hic p Bar. hic tz Egi post cū Jo. an.in.c.consuluit de offi.dele.et seqtur Jo. an.i.c. ad petitionez.de accu.& bar.in.§. iulian⁹.et in ex uag.ad reprimē dū.i vbo sap diecto crimie. & an ge.l.l.i.§.stipula tio ff.de cu.pluf quā p legē fal. sz spe.i tit. de dila. §.videndū.post pn.in v.termini. dicit qd nō meminit se legisse qd citatio ad merita dicaf peremptoria ad alios actus patris vel viliotis pīudicij illis.q.s.pmo sunt expssi vt puta i sententia de cita.bo.l.i.ff.de acq.re.do.vel.in snia q pnunciat iudex se iudicē incōpetētē vl libellū ēt ineptū eadē rōne:& vide Spe.de cita.§.viso.v.dicūt put vf referre Bar.in §.iuli.in pn.iij.col. Sed qd in snia ānotatiōis bonorū regraf peremptoriū.tz Jnn.in.c. ad petitionē.de accu.qd satis h vf seq Bar.& refert.d.Jo.in.d.§.iuli.& ibi oīno vide cū qn duo iudices requirunf tertiū an requiraf tertia requisitio vid Bal.i.l.si.ff.d ferē cle.i.de excep.qd sequif Jnn.in.c.3suluit de offi.dele.& Bal.in.l.tres denuntiationes. h.e.& Bal.in.l.pperandu.§.sigdē.limita p Bar.l auf.q semel. sz inquātū Bar.h ei tz ēt in qlibz interlocutoria grauis pīudicij.do.Jo.in.d.§.iuli. vf tenere 3riū tu vide Bal.in.l.eos.j.de ap.vbi tz idē in snia sua desertiōe: & vf velle Bart.hic dū dicit alle fices p.l.pses.& de absolutoria ab obseruatiōe iudicij: qd regraf peremptoriū tz Bal.p illū tex.in.l.pperandū.§.& si gd. Ex istis adde Bal. no.in.l.tres.j.co.& pdictis adde Bal.j.cōmi.vel epistol.in rub.& q dicta sunt in.j.si op⁹.de op.no.nū.& p Bal.in addi. Spe.in tit.de sen.in.xviij.col.in causis aūt summarijs nō regrif peremptoriū ad audiēdā sniam ita domi.Abb.in.c.cum olim.de test.de quo vide tex.& glo.in cle.sepe.de verbo signifi.in verbo peremptorie.& qd no.in.c.cōsuluit.de offi.delega.

d Recipi testes. No.qd suspicio 3 debitorē dz pbari p testes & legitime no.piuramē ā bal.j.l.aptissimi.in.i.q.ā.de iudi.& ibi Ang.& Alex.in.l.an fideiussor.§.si.q satis. cog.vbi oīno vide Ang.in.l.arbitro.q satisf.cog.vbi ē dicit se fecisse relaxari multos captos.& ibi vide p do. Alex.in col.cū aliīs cōcor.ibi p eū alle.& tz.d.Lāfr.in.c.qm 3 v.recusatiōes.de pba.iij.col.adde Bal.in.l.ij. s pn.so.ma.& Jmo. Ang.& Lud.in.l. q bona.§.dāni.ff.de dā.isec.& do Alexā.in.d.l.si fideiussor.in.d.§.si.in.iij. col.& in si. sed Jmo.solū iuramentū sufficit:sz Pau.de cast.3s.xxviij.adde Ang.idē tenētē i.l.

cessor ti⁹ & hoc pmo. Queritur scdo qd si citat⁹ nō 3pareret.rñdetur
qd iudex vel coget cōparere eū capiēdo vel in actore transferre
possessionē rei petite vel auditis pbationib⁹ & examinata cā iu
2 dex pnūciabit diffinitiue prout iuris rō postulabit. No.ex
principio ibi:tpib⁹ pscriptis qd tps comparēdi dz in citatoris
apponi:idem de loco. vt.ā.ea.l.si vt pponis. Item cur⁹ iudicio
mādato dū dicit ad presentiā nostrā. Itē cā ob quā vt hic vbo
cōe factorū gl.posita. Sed an sit necesse qd exprimaf singula
ad qd faciēdū & sicca.& Jnn.extra de offi.deleg.c.consuluit dicit
qd nō:sed sufficit gnaliter dici ad cām vel ad pcedendū in cā cū
tali &c. Generalissime aūt nō sufficit puta corā nobis cōpareas
qr tūc non valeret pceptū sine cā: vt no. Cyn.in.l.quoties.ā. de
iudicio. Alij dicūt qd ēt gnalissime sufficit in ordinario qr ordi
nari⁹ presumitur semper citare ex cā:vt no.in.l.ex quacūqz.ff.si
qs in ius voc.nō ierit.& p hoc accedat.ā.de asna.excep.l.vt pfe
ctius. Et hāc tz Bal.dūmō sit citat⁹ ad petitionē actoris als ci
tatio nō arctat vt.ff.de iud.l.ad peremptoriū.&.j.de bo.auf.iudi.
3 pos.l.si.in vbo postulat. No.scdo ex vbo litis qd citatiōes
6 ad domū dicitur fieri p lras⁹ id est p cedulas i qb⁹ sit descripta
citatio:nā vox nūcij sine lris nō est bñ tuta qr vox simplex nūcij
cito euanescit & obliuiōi tradif. Itē no.qd pōt citari non tñ
per nuncium sed & aliter puta p edicta in albo posita vel in char
tis positis in forib⁹ palatij vt hic in cle cām.extra de elec.et in.l.
4 ij.ff.de orig.iur. No.tertio qd qñ ponif vnū edictū p trib⁹
dz dici & hoc p primo termino scdo & tertio & sic apparet qd dici
cat. Itē no.qd dz addere & peremptorie vt hic :si si nō adderet
forsan subintelligif qd tres denūciatiōes habēt vim peremptorij:
5 vt.j.ea.l.sepe. Not.quarto qd iudex in citatione p tcitato
b cōmunicari⁹ si nō veniat 3cor.ff.de iud.l.in peremptorio. No.
9 quinto qd nō expedita p iudicē finitū vel remotū expeditur p
successorē.3cor.ff.de iudi.l. mortuo. Not. sexto tria remedia
3 3tumacē: hic tria dicta q sunt in summario. Vltimo qd qs
pōt citare & vbo.3cor.aut q semel. Venio ad gl.qs recitabo p
7 qōnes. Quero igif prio quātū interuallū dz ēē inter vnā citationē
& aliā. Rñdeo vt l gl.q.sex dierū qd hodie dicit gl. āpliatū ēē ad
xxx.q an sit verdicā l auf.q semel. Quero scdo an h.l.vēdicet
sibi locū lit.tñ 3te vl ēt añ. due opi.ponunf i gl. vna qd lit.3te.
tñ:qd pbaf qr als diffinitiua de q h l si.l.fieri nō posset: &.j.de
tēp.ap.l.si.§.illud. Alia qd de abrite tñ lit.3te.& tex.iste i si.intel
ligit interlocutoriā tñ. prima est cōis & vera ex to qr añ lit.3te.
in reali fit missio re⁹ bz annū ad recupandū possessionē: vt.ā.de
pscrip.xxx.an l.si qs emptiōis.§.sz & si qs.sz is tex.isto possessio
nē vemēs i fra an.nō recupat sz solū audif de pprietate:vt hic in
si.ergo &c. Sed tūc qro an añ litē 3te.citatiōes debeant fieri
eodē mō quo hic.& hic dicit ea.gl.qd sic. Sed Ja.bu.tenuit 3.di
c cēs quo oēs.ll.q de peremptorio loquūtur si bñ pōderenf loquunf
qñ qs vult venire p diffinitiuā sniam nō qñ ad interlocutoriam
primi vel scdi decreti vt pz p oēs.ll. hui⁹ti.&.l. hoc peremptoriū
ff.d iudi.&.l.3tumacia.ff.de iudi. Bar.vo hic.&.ff.de dā.isec.
l.si finita.§.iulia.vbi gl.mugna idē tz qd ista dicit gl. istas dice
re vītatē.& de hoc dicit eē casum.ā.de his q ad eccl.3fu.l.psentis
§.cū aūt.v.sz si hoc.& hec ingt vā qñ fuit citatio vt pcuiaf ad.

inter locutoriā pmi & scdi decreti:vt.d.§.cū aūt. Sed qñ qcel
taf ad aliquā interlocutoriā ferendā sup aliquo incidenti vl emer
gēti subdistingunt qr aut interlocutoria exaurit vires quasi tot⁹
negotij vt est absolutoria ab obseruatione iudicij vl desertionis
appellationis tūc ingt q peremptoriū pcedere dz:vt.ā.e.l.si p ses
&.ff.de accus.l.itia.aut vires nō quasi exaurit negotij pncipalis
vel nō est tām pīudiciū vel pōderis vt qñ qs citaref ad publica
tionē pcessus vel ad audiendū deferri sacrm testib⁹ tūc nō dz p
cedere peremptoriū sz sufficit qd fuerit requisit⁹ semel:vt.l.si qñ.ā.
de test.& p hoc accedat i nt.j.auf.nisi breuiores &.ff.d e accus.l.le
uia.& itelligo semel in persona vel ad domū:vt.ff.d libe.agno.l.j
in pn.&.ff.de accu.iu.l.scire op3.§.op3. Statuta tñ terrarū i mul
8 tis locis aliter prouidēt & tūc pri⁹ serua illa. Quero qro qlis
dz dici ista 3tumacia p trinā citationē inducta:& rñdet glo. qd
cōtumacia 3sumpta nō expssa. Nā expssa estqñ expsse dicit ego
nolo venire:quo casu amplius nō dz citari:vt.l.fulcini⁹.ff.ex qb
cau.in pos.ea. No.istā gl.dū dicit qd est psumpta meli⁹ loqui
9 tur alijs q dicunt qd est ficta contumacia vt.ā.e.l.ea q. Que
ro qro an post tres denūciationes cōpellif iterato citare rñdet
gl.& bñ qd ipse idē pseqter citare fecit nō cōpellif qrto sed pōt
ex vrbanitate ad omnē malitiā superandā.vt.ff.de iudi.l.post.
Successor aūt ei⁹ cōpellif a iure semel eū citari facere qd intelli
go eo subrogato post perēptoriū emanatū a priore iudici et an
teqā ad alios actus iudicarios prior pcesserit:vt.ff.de iudi.l.
edictū. Quero.vi.hic permittif citatio re & vbo in psona psi
dis & sic ordinarij. Sed an delegat⁹ possit citare re.i.illū contu
macē facere capi.gl.hic sentit qd nō. Sed gl.no.3trā.ff.de iu
risdi.om.iudi.in.l.ij.dicēs qd post litē 3te.qlibet delegat⁹ pōt p
tex.in auf.de exhi.re.§ si vo.& añ litē 3te ingt qd pncipis dele
gat⁹ pōt p tex.in auf.de litigio.§.oia vo.col.ix. Examinem⁹ ista
& primo an delegat⁹ pncipis possit añ lit.cōtest. Et tenēt cōiter
doc.qd nō qr lege non caueīf & sic gl. ista vera:vt no.Cy.ea auf.
qui semel. Nā lz pmittaf p edicta nō sequif ergo & capiēdo cu il
latio nō fiat de separatis:vt.ff.de mio.l.papi.emili.&.ff.de acqr.
pos.l.naturalr.§.nihil. Cōfirmaf ex eo qr spālia nō sunt extē
dēda:vt.l.ius singulare.ff.de legi.qñ nō est oīnoda rō vel est mi
nor rō pmittēdi in casu in quo petif extēsio qā in casu in quo
est facta dispositio vt plene scripsi in.l.ij.ā.de nota. sed min⁹ dz
pmitti captura psone quā citatio p edicta ergo similitudo quā fa
cit gl.in.d.l.ij.nō est bōa. Nec ob.qd subdelegat eadē rōne. Nūc
scdo videam⁹ de oibus simul.an post lit.3te.possit citari realr.
Et gl.in.d.l.ij.dicit qd sic p text.in auf.de exhi.re.§.si vo nō ad
ministrat coll.v. Et hic attende qr p tima facie ibi vf casus dūz
dicit delegato nihil facere valēte eo qd lis corā eo nō sit 3testa
ta:vbi ēt de ductiōe vf loq o equa pduxerat nūciandū esse dele
gāti vt faceret. Sed gl.ibidē in v.si vo.& q ancedit v.si vo admi
nistrat.tz qd solus ordinari⁹ possit & nullus delegat⁹ possit lit.
cōtest. Et hoc ēt est de mente hui⁹ gl.ad tex.relate:nā cū hic log
tur lite 3testata:& gl.dicit delegatū realiter citare nō posse seqf
qd lit.cōte dicit:& hāc partē cōiter sequūtur doc.ex eo qr nō pōt
mittere in possessionē rē ipsa qd est min⁹:vt.l.iubere cauere. et
l.i.peniū.ff de iurisd.om.iudi.ergo min⁹ pōt cape psonā q est ma
ius. Itē qr carceratio cruus hec est spēs dūtaxat maiorib⁹ pmit
titur:vt.ff.de qi ius vocā.l.ij. Et p hoc ēt facit qr delegat⁹ nō pōt
testes torquere vt i nauf.de testa.§.fin.vo. Ad tex.l.3triū alle.
nulli⁹ rñdet. Et tu dic qd lz ille tex.dicat delegato nō valēte ali
quid agere tñ litē cōtest..nō pptera infert.ergo post litē cōtest.
oia agere pōt sz bene seqtur qd aliqd agere pōn & tñ quātū ius
ante lit.3test.pmittebat nō vltra cū illa lex in hoc nō disponat
sed in esse pristino pmittat:& ista est vitas sec lit. 3testa.et tri
buat iurisdictionē ordinariā:vt.l.iudiciū soluif.ff.de iud. Que
ro septimo an ordinario hec ptās cītādi re & sic deducēdi psonā
ad iudiciū sic idifferenter in oēs subditos ei 3cessa:& dicit glo.q
nō,qr nō est existentes i domo:vt.ff.de i ius voc.l.plerigz. q intelli
ge qñ citaf litigatur⁹ vt hic nō si i ciuitate ppria eligaf de curio
qr tūc iur⁹ exhif de domo:vt.j.de decur.l.oib⁹. Itē nec mittaf
p debito:vt.ā.de offi.diuer.iu.l.i.& idē i epo vt in auf.d san.epi.
§.nulli. Et i doctorib⁹ & m grīs vt.j.de pfessis.l.mgros.& q ibi
no.lib.x. Quero octauo ab ex cui⁹ sit electio istorū triū reme
dior hic positorū.& dico q actoris:qr lz vba ista sūt d ptāte iu
dicis tñ loquitur cū actore. Itē qr hec est electio iuris & sic acto
10 ris:vt.ff.de trib.l.qd in heredē.§.eligere. Et pōdera qd h.l.
nō dat ptātē iudici icipiēdi a captura nisi primo citat⁹ 3tumax
fuerit in criminalib⁹.aut penā corporalē ifligētib⁹ posset ne da
ref occasio fuge:dixi.j.de exhi.reis.l.null⁹.i cuilib⁹ igif a ca
ptura nō est icipiendū sicut nec a captura rei petite de q magis
videref cū sit minor vt hic &.ā.vbi in rē ac.l.ij.& de pscri.xxx.an.
j.si qs emptionis.§.sz si qs.&.j.de exe.rei iudi.l.i. Fallit scdo aliqū
in debitore fugiente vel de fuga suspecto.vt.l.aut ptor.§.si debi
torē.ff.de his que in frau.cre. Et hāc suspitionē dicūt pbari p i
dicia & argumēta:vt.ff.de re.mili.l.nō oēs.§.a barbaris. Et sup
ista suspitione debēt recipi testes debitore nō citato nec istruaf

de fuga

de fuga qḋ est notandum. Sꝫ de his vide qḋ dixi. ꝫ. vbi quis de curiali condi.conue.l.i.ꝛ idem dicunt fieri debere super debito saltem super semiplena probatione. Similiter dicit Bal. qḋ fal lit vbi creditor ex pacto lꝫ capere debitorem:nam tunc si ne alia citatione iudex potest ei dare nuntium per quē detineatur etiam si non sit suspectus de fuga:ꝛ pro hoc dicit esse gloss. singularem insti. de lib. §. multis. sed illam non reperio. Nisi velit dicere qḋ serui manumittentur inuiti vindicta vt ibi:ꝛ sic ad iudicem deducuntur:sed hoc nihil ad rumbū. ℭ Quero.ix. de qua pos sessione transferendi hic loquatur:ꝛ respondet glo.tam de ciui li quā de naturali:de ciuili qꝛ ꝛ illi incumbit animo:vt.ff.ꝫ acq. po.l.clam possidere. §. qui ad nundinas. de naturali est clar sue incumbat per se siue per familiam suam:vt.ff.ex qui.cau.in pos. ea.l.item ait pretor. §.i. de modo transferendi ciuilem potest du bitari sed vide glossam que modū ponit.l.ij.ꝫ. vbi in rem acti. ℭ Quero tunc decimo an reuersus recuperet istam possessio nem supposito qḋ sit paratus satisdare:ꝛ vꝫ qḋ sic p.l.si qs em ptionis. §. si quis.ꝫ. de prescrip.xxx.an. Contrariū tenet gl. per l.ij.ꝫ. vbi in rem acti. hec para qꝛ lis erat hic contra scḋm veraꝫ lec. qꝛ alias ad diffinitiuam pcedi non pōt:nam si quasi cōtesta tio litis hoc operatur:vt.d.l.ij. §. fortius vel pariter ṽba litis con testatio. ℭ Non ob.d.l.si quis emptionis. qꝛ ibi non est lis con testata vere nec quasi. ℭ Quero.xi. an ista tria remedia possunt sic disiunctiue ꝛ electiue in vno ꝛ eodem casu locum habere. et qui dam vt ꝑPla.ꝛ Hugo dixerunt quod non:sed remedium transla tionis pos. locum habet qñ non liquet de causa remedium dif finitiue:quando liquet de cā deductione persone nihil dicunt for te quia intellexerunt illud esse cōmune in vtroqꝫ casu. ℭ Aliꝗ di xerunt qꝛ remedium translationis possessio. locum hꝫ cū agitur in persona alia cū agitur in rem. Tertꝗ dicunt ꝙ prima duo re media locum hñt qñ reus abest sed vltimū de snīa diffinitiua lo cū hꝫ:econtra qñ actor abest et reus presens est ꝛ sic ibi mutat ca sum ꝛ isti mouebantur ꝑpter illa ṽba defensionib⁹ tuis. ℭ Or attende lꝫ illa possint esse in se vera tñ in text. isto est vna conti nuata missio ad vnum ꝛ eundem casum vnde sicut principiū reo absente loquitur ita ꝛ finis. Unde qḋ text. dicit defensionibus tuis expone id est de intentionibus tuis:vt in gloss.ꝛ ꝓbat hec expositio in.l.i.ꝫ. de iur.ꝛ fac.igno. qḋ quidem illi dicunt qḋ hic potest loqui qñ agebatur personali non est verum quia tunc re medium possessionis transferende non habet locum qꝛ propter cōtumaciā possessio non transfertur sed in possessionem mittit. Ad.q. igitur respondeo:ꝛ qꝛ questio formatur circa text. nostrum in quo dixi primo qḋ re⁹ lite cōtesta. se absentauit dico quod ista tria remedia disiunctiue habet actor. Nam si elegerit quod re⁹ absens capiatur tunc omnia sua iura reo ad iudicium deducto remanent integra quia respectu persone est purgata cōtumacia sed non respectu expensarum factarum ideo illas tenetur statim
11 reficere:vt.l.sancimus.ꝫ. de iudi. ℭ Putant et quidam quod nō debeat relaxari nisi satisdet de iudicio sisti vel si non potest satis dare promittat desistendo sub pena ꝛ hoc in penam tante con tumacie quā commisit qḋ non puto verum qꝛ hic agitur de rea li ꝛ sic possidet immobilia petita ergo ꝛc. vt.ff. qui satis.cog.l. sciendum. §. si fundum. Itē qꝛ si de nouo cōtumax erit ad reme dia hic sequentia recurri poterit. Si aūt actor eligat in se trans ferre possessionem tunc dubitari pōt an tertium remedium pro ueniens ad diffinitiuam habere posset:ꝛ videtur qḋ sic. naꝫ licet possideat pōt iuste suscipere onus probādi iuxta notata in lege circa.ff. de proba. ℭ Sed teneo contra. primo per istā.l. que dis iunctiue loquitur. Secundo quod ex quo factus est verus pos sessor statim finitur instantia ꝛ actio posita cum sibi contra se ipsum nō possit competere rei vendica. vt.ꝫ. de ali. iudi. mu. cā. l.i.cū simi. ℭ Unum tñ remedium dat hic Bar. per quod reus postea non audiatur de proprietate videlicet qḋ actor loco scḋi decreti petat statui reo certum tempus infra qḋ de proprietate doceat nam illo elapso nullo modo audiet:vt.ff. de damno infe cto.l.a quo fundus. Sꝫ de isto remedio vide quod scripsi supra vbi in rem actio.l.ij. in vlt. questione. ℭ Nunc duodecimo venio ad distinctionem glos. si. quā recito per qōnes ꝛ vt materia ha
12 beat plenū ab extra. ℭ Primo quero qd fiendū actore absen te:ꝛ de hoc remitto ad legē properandam. §. si quidem. ꝛ. §. seq. ꝫ. de iudi. ℭ Secundo qd in reo absente ꝛ loquor quomodo cō uenitur reali vt hic distinguo aut lis nō est cōtestata nec quasi ꝛ dicit qḋ intra annū veniens audiatur de possessione ꝛ perpe tuo de proprietate. vt.ꝫ. de prescrip.xxx. anno.l.si quis emptio nis. §. si. ꝛ hic in fin. glos. Aut lis erat quasi contestata:ꝛ tunc hꝫ locū.l.ij.ꝫ. vbi in rem actio. aut erat vere cōtesta. ꝛ tūc hꝫ locum l. ista quo casu dicit gloss. qḋ si liquet de causa ꝑ actore pōt pet te diffinitiue pronuntiari:vt hic in fi.:ꝛ an postea reus veniēs au diatur ꝛ quo remedio. remittit gloss. ad notata in.l.qꝛ absente.ꝫ. de procurato. sed ibi remittit ad.l.si.ff. de in integ. restu. ꝛ ego la tius dixi.ꝫ. ex qui.cau.ma.l.i.ꝛ aliꝗ dixi.ꝫ.e.l.ab eo. ℭ Si vō nō liquet de causa dicit glossa quod actor potest petere se mitti in.

a possessionem rei petiteqꝫ statim possessor efficitur vt hic quod in tellige nisi aliud remedium velit eligere puta faciendo reum ca pi ꝛ deduci ad iudiciū vt hic sed de illo non dicit gloss. quod ve rusimilis qḋ eligat se mitti in possessionem ꝛ isto casu dicit gloss. qḋ reus veniens intra annum audit de proprietate iō de posses sione. ℭ Sed hic attende qḋ quidam reprobant gloss. dicentes qḋ glo. vult qḋ de proprieta. non audiat nisi vsqꝫ ad annū qḋ est falsum:quia imo dicunt per actorem in possessionem mis sum sit prescriptum:vt.l.ij.ꝫ. vbi in rem actio.ꝛ quantum tēpus tunc requirat ad prescribendum ibi dixi et certe isti dicunt ve rum sed glo. habuit eundem intellectum. Unde gl. vult. quod ve niens intra annum non auditur de possessione de qua lis est con test. Et idem quādo habetur pro cōtestata:vt.d.l.ij. sed de pro prietate audit subaudi perpetuo donec sit prescriptum et quan documqꝫ veniat et intra annum:ideo dixit qꝛ ibi lis non est conte stata nec quasi veniens intra annum audit de possessione:vt.ꝫ. dixi qḋ in casu nostro non haberet locum vt volunt ostendere: ideo fac punctum post verbum annum ꝛ faciliter intelliges glo. ℭ Quero nunc tertio si reus absens conuenitur personali ꝛ con a tumax non venit quod remedium habet actor:dic aut lis non est contestata aut est contestata. ℭ Primo casu dic aut agit ad quātitatem aut ad speciem certā. Si ad quātitatē dicit gloss qḋ olim mittebatur in possessionem omnium bonorū hodie ꝑ men sura debiti. vt.j. de bo. auc. pos.l.cum pretorias. ꝛ auc. ei qui iurat ibi posita. si ad speciem certam. ℭ Et lꝫ glo. si. hoc nō tā gat dic qḋ hodie vt olim sit missio tantum in re petita:vt.l.fulci nius. §. celsus.ff. ex qui cau. in pos. ea. Neutro tamen casu prior efficitur. vt.l.iij. §. si.ff. de acqui. pos.ꝛ ex qui cau. in posses. ea.l. cum ex cā. ideo reo postea venienti restituit possessio et hoc ne dum si veniat infra annum sed etiam postea quādocūqꝫ dūmō non si res distracta iudicis auctoritate:vt in glo. vel secundū de cretum non interuenit per qḋ possessor factus fuit:vt no. glo.ꝫ. de prescrip.xxx.an.l.si qs emptiōis. §. pe. ℭ Secūdo casu quan b do lis est cōtestata sm opi. alle. qui tenebāt qḋ hec.l. haberet lo cū lite conte. in personali ac haberet remedia que hic. Sꝫ qꝛ illa opi. est reprobata:ideo isto casu dico recurrendum ad.l. ꝑperā dū. §. i.ꝛ. §. finaliter. c. de iudi.ꝛ hec sufficiant. Auc.

1 ℭ Actor actione cōtra reū intentata cogitur persistere:ꝛ eo non persistente qd fiendum.
2 Parte instante qd fieri debet quādo ꝑcedit contra cōtumacē.
3 Delegat⁹ principis citat ꝑ edicta qḋ inferiores delegati nō pñt.
4 Citationes possunt fieri per edicta lite non cepta.
5 Iudex pōt supplere de facto per iudicēꝫ probationes pro parte absente vbi lite nō cōtestata pōt ad diffinitiuam ꝑcedi ꝫ absētē
6 Contumax reuersus non audit nisi refectis expensis etiā lꝫ ve niat infra tēpus vltime dilationis.
7 Citat⁹ peremptorie vt veniat ad ꝑcedendū in causa non amplius expedit qḋ in aliquo actu fiendo citetur.
8 Actor punitur iure suo cōtumacia sola sine aliqua liquidatiōe facta super negotio principali.
9 Rescriptū delegatoriū seu eius copia debet inseri in citatorio.
10 Actor dꝫ persistere in libello ꝛ non differre vel iudicium frustrari imo ꝑ iudicē cōpelli debet ad prosequēdum.
11 Interuallū inter citationē ꝛ aliā verū sit decē dierū solū.
12 Lite cōtestata vel non an non possit fieri diffinitiua pro reo.
13 Reus absens lite non contestata an possit diffinitiue damnari.
14 Reus se absentās lite contestata si legitime citatus non compa reat qd agendum.
15 Contumace volente refundere expensas vt audiatur quid opor teat facere.
16 Lis contestata vel nō qñ incipit istantia cause.
17 Actor cadit a causa:an ipso iure vel ꝑ sententiam.
18 Rescripto delegatorio vsqꝫ ad quātū tpe qs vti possit.
19 Sententia absolutoria ab obseruatione iudicij an sit interlocuto ria vel diffinitiua.
20 Homicidia duo faciens decapitatur ꝛ faciēs vnū tñ punitur ad cē tum tīt⁹ fecit homicidium pro quo soluit centum postea scḋm cōmisit quid agēdū.

b **Qui semel.** [b] Uiso in.l. precedēti de reo cō tumace ꝛ qualiter actori succur ratur cōtra reum. Nunc bar. aut. translator per hanc aut. nobis infirmat quid econtra quando actor est cō tumax:sed qualiter reo succurratur cōtra eum ꝛ primo ponit quid facere dꝫ actor. Secundo si id non faciat ꝑuidet qualiter in con tumacia cōstituatur. Tertio per quē iudicetur. Quarto quo casu. Quinto qḋ si iudicis officium contra actorēꝫ cōtumacē postea venientē vel nō. secunda ibi:qḋ si causam. tertia ibi:que citatio
1 quarta ibi:qḋ locum. quinta ibi:qui si fit. ℭ Casus. † Actor in actione ꝑposita ꝛ reo cognita cogitur persistere ꝛ non persistens dꝫ citari tribus edictis quolibet habente interuallum.xxx. dierū qui interim non veniens hꝫ anni spacium infra qḋ veniens non audit nisi refectis expensis quibus ꝑstitis si iterato se absentet

nemo carcerē. ꝫ. de era trib. lib. x.ꝛ Jmo.in.l.iij. i fin. pn.ff. so. ma.

a Et statim pos sessor efficitur. Tu vide de hoc vltra ea q̄ hic no. bald. in.xvi. versi. ꝛ hꝫ hoc not. qḋ no. ipse bal. i auc. ei q.j. de bon. auc. su pos.ꝛ gl. sing. ꝛ ibi bal. ꝛ doct. in l.iij. §. duas l si.ff. de dā. infec ꝛ in.l. si finita. §. iulianus. cod. ti.

ℭ Qui semel vſ de plene ꝑ ꝑPe. de anc. cōs. cccx. viꝫ. qḋ me pit in cā q̄ vert. q alle g hāc. auc. qḋ iudex dꝫ iudica re ex dismulibus ꝛ de materia ip sius auc. vid ple ne in.c. pront. de do.ꝛ contu. ꝛ ali qua per Inn. in c.i. circa fi. vt lit. nō cōtest.

a ¶ Judicis officiū. adde Soci. consil. cxlix. incip. in causa ambrosij. versi. circa quartū ⁊ vltimū ibi: sed nec in prima parte charta. cxxv.

b ¶ Nisi refectis expēsis. Adde tex. in. §. oēm ⁊ ibi Ang. i aut. de liti. ⁊ Spe. ti. de expē sis. i. §. nūc de expēsis. v. h qq. ⁊ an ɔtumax solutis expēsis admittat ad opponendū ɔ pcessum iā factū vide diffuse p Jaso. i. l. sancim⁹. v. col. C. de in. v. vij. ɔro. de qōne vbi

cadit a iure suo: ⁊ citatio per edicta conceditur principis dele
2 gato. h. d. ¶ † Not. vltra dicta in summario qñ pceditur contra
contumacem ds fieri ad partis instantiā: vt hic ibi nō postulan
te ⁊c. concor. ā. de iudi. l. pperandū. §. si quidem. ⁊ generaliu sic
a quo etiā potes colligere qd iudicis officiū ᵃ deseruit demum pe
titum: vt. l. iij. §. hoc iudicium. ff. de cā infec. ⁊ ad. l. peremptoriū
ff. de iudi. Item not. q vox. pconis paucis innotescat et sic non
transit in notorium saltem facti pmanentis: ⁊ ex hoc dicit Jac.
bu. quod testis non ds interrogari an homicidium sit notoriū
cum nō habeat actum continuatū: sed de hoc vide qd scripsi in
l. ea quidem. j. de accu. vbi plene scripsi materiā notorij et mani
3 festi. ¶ Tertio not. quod principis delegatus citat per edicta ⁊
est in eo spāle quia inferiores delegati nō pñt: vt. ā. cod. cessante
4 ¶ Quarto not. qd lite non cepta fiunt citationes per edicta de
quo dic vt dixi in. l. pce. in. ij. q. Quare not. casum specialem in
5 quo lite non conte. proceditur ad diffinitiuam. ¶ † Quinto no.
fm Bar. q vbi lite nō cōte. potest procedi ad diffinitiuā contra
absentē: iudex pōt supplere de facto ⁊ inducere probationes pro
absente vt pbat iste tex. dum dicit pquisita veritate pnunciet.
pro hoc etiā facit. j. de appel. l. ampliorē. in prin. fm vnam lec.
6 ¶ † Sexto qd contumax reuersus non audiatur nisi refectis ex
b pēsis ᵇ concor. l. sancimus. ā. de iudi. ⁊ pondera quod lz veniat
infra tempus vltime dilationis ad causam tenet reficere expen
c sas ᶜ precedentium dilationū in quibus cōtumax fuit vt hic est
7 casus. ¶ † Septimo no. qd vbi qs est citatus ᵈ pemptorie vt ve
d niat ad procedendum in cā nō expedit vt amplius i aliquo actu
fiendo citetur vt hic: ⁊ in. l. precedenti: ⁊ hoc vt vult glos. signa
ta super verbo tribus in principio. Secus si ad vnum actum tm
esset citatus quia ad sequentes nihilominus esset citandus: ⁊ in
primo casu qñ est citatus ad psequendū in cā ⁊ sic gnaliter ad
totam causam si comparuisset ⁊ iterum desisteret citari de nouo
8 ds: casus est hic in fin. fm lec. quā approbat Joan. ¶ † Octauo
no. casum in quo contumacia sola sine aliqua liquidatione facta
sup negotio principali actor priuatur iure suo qz cadit ab actio
9 ne vt hic in fi. ¶ † Nono no. ex pn. qd rescriptū delegatorū seu
eius copia ds inseri in citatorio: vt innotescat citatorio: de iurisdi
10 tione vocantis. ¶ † Decimo not. qd actor ds persistere in libel
lo ⁊ nō differre vel frustrari iudicium ⁊ sic frustrantes iudicium
debet compellere iudex ad psequendū. ¶ Opponitur ɔtra prī
cipium qd actor nō hz necesse persistere in eodem libello vsq ad
finem qz pōt illum mutare vsq ad litē cōtestatam: gl. hic soluit
qd illa per istā est correcta: hec solutio nō est bona qz legū corre
ctio est euitanda. Ideo dic melius qd aut loquuntur in desistente
e a lite. Aut in libellū emēdante ᵉ vel mutante aut prosequi retar
dante seu differente vel frustrante. Primo casu desistens admit
titur: vt. ff. de iudi. l. destitisse. ⁊. ā. de pac. l. postquā lite ⁊ inuito
reo ⁊ probatur. ā. de carbo. edi. l. i. in. ij. lec. quam ibi ponit glos.
Scdo casu distiguitur aut post lit. cōtest. nō admittitur. Aut ante
⁊ tunc si libellus nondū est reo cognitus: sed tm apud acta por
rectus ⁊ tunc admittitur sine dispendio expensarum aut reo
erat cognitus ⁊ tunc non admittitur sine dispendio expensarum
a reo in deliberando factarum. d. l. edicta. ⁊ si bene ponderet gl.
ibi posita idē voluit. Tertio casu hz locū aut. ista ⁊ hec est vitas
vt ibi latius examinaui vbi vide. Et dicitur libellus reo cogni
tus qñ iudici est oblatus ⁊ postea reo comparenti in iudicio vel
si ei missus fuerit cum citatorio: vt. ā. de anu. excep. l. fi. ver. sanci
mus. ⁊ extra de dila. c. preterea. ¶ Opponitur ad idez de. l. i. ā.
vt nemo inuitus. sol. vt in gl. qd ibi ante porrectionē libelli: hic
postea quo casu distingue vt supra. ¶ Opponitur contra scdā
partē qd tex. minus pfecte loquatur cōtra tex. in aut. de testa. imp
fe. ⁊. j. l. fi. ⁊ per ɔñs nos dimittat in incerto cōtra. §. qbus. ā. de
no. co. cōpo. Et hoc dū dicit qd trib⁹ edictis vocetur ⁊ nō dicit ad
qd sol. supplendo vt in quarta gl. in prin. vt veniat ad cām pse
quendā vt in. l. precedenti. ¶ Opponitur tunc quarto qd male
f dicat tribus edictis qz edicta sunt ᶠ ptor iuris ius gnale facientia
vt. ff. de iusti. ⁊ iur. l. ius aūt ciuile. §. i. Sz de istis nō pōt hic loq

a ¶ Judicis officiū. adde Soci. consil. ... [continued above]

molta pulchra adducit. Et ad de Bar. hic ⁊ in l. contumacia. ff. de re iu. ⁊ qd ibi do Alexā. dixit

c ¶ Expēsas refi cere. Adde quod idē Bar. in. l. sancim⁹. ā. de iu. ⁊ in l. ɔtumacia. ff. de re iu. ⁊ in. l. j. §. is vr. ff. si qs ius di cē. ⁊ in. l. q aū ca uēdas. ff. de vbo. obli. ⁊ idē in tit. de cita. §. viso. v. qd si reus. et Angel. in. l. ij. ā. de anna excep. et. d. Ant. in. c. fin. litis bus. de do. ⁊ con tu. ⁊ vide Inno. in. l. si finita. §. si plures. ff. de dā. infec. ⁊ in. l. q aū calen. ff. de verbo obli. et adde ad limitandū dicta Bar. vt p Ang. in. l. debitores. j. de pig. quem etiā sequit Imol. in c. ij. ex de ac. c. fin.

d ¶ Ubi qs est ci tat⁹. adde Soc. ɔsl. cxcv. ici. circa primū ɔsultatio nis articulū. vs. ɔfirmant pmis sa ibi: nā in iudi cio. in. ij. parte. charta. clxxi.

e ¶ Aut in libellū emēdante. Adde de emē. lib. doc. ā. l. edita. in. ij. ⁊ iij. col. latius.

f ¶ Quia edicta adde q pñt cita ri per edicta. vide glo. ⁊ Bar. in. l. plerūq. cū seq. ff. de in ius voc. et an realiter cita ri possit. Uide Bar. in. l. ij. ff. de iuris. om. iudi. et Bar. in. d. l. ple riq. et adde qd habes in. l. cōtu macia. ff. de re iu dicata.

g ¶ Legi posset. Adde Pau. de ca. l. l. si. pupill⁹. §. pscribere. ff. de de instito.

h ¶ An iudex. Adde glo. ⁊ docto. in. c. preterea. de dila glo. in. c. romana. de appela. lib. vi. Innocen. in. c. vltra tertiam. de test. Barto. in. l. ij. ff. de regu. iur. Barto. i. l. i. ff. de iure delibe. Item adde an hac aut. corrigitur vt reo dentur dilationes. xxx. dierū. vide Bar. in. l. consentaneum. in. iij. col. ⁊ in pe. ⁊ qd no. Bar. in. l. inter accusatorem. de publi. iudi. ⁊ glo. in. l. ad peremptorium. ⁊ vide per eundē Saly. in. l. properandum. §. sin autem reus. in prin. ⁊ ibi Cy. l. q. i

☞ Per edicta. Tu vide de hoc scilicet an delegati et qui possint per edicta citare. Salyce. in. l. cessante. in. ij. §. ver. solue vt in glo. ⁊ ibi posui i addi. ad ipsum. in versi. nō citat. ā. cod.

ergo ⁊c. Sol. qd equoce ista noia sumunt a iure: vno mō vt in cō
trario alio mō p citatiōe seu quadā forma citādi vt hic ⁊ iō ci
tationū tres sunt spēs: vna per pconē vt hic in l. a qz vox preco
nis ⁊c. alia per nunciū: vt. ā. de in. l. sancim⁹. ad fi. Alia per edi
cta de qua hic ⁊ in. l. pcedēti. Et ista edicta describebant in loco
dealbato in palatij muro vel columna. Et si qras qre toties
g eodē loco scribebat qn totū vituperaret ⁊ legi posset. ᵍ Rñdeo
qd primo scriptū abradebat vel in diuerso loco scribebat vt in
gl. hodie vero in vsu hr vt in chartis papyri scribant ⁊ affigan
tur ad portas palatij vel ad colūnā aliquā. ¶ Opp. v. qd. xxx.
dies per iteruallā nō sunt oino necessarij qz iudex abbreuiare vt
l. nūquā. ff. de iudi. Sol. vt in gl. seq. qz illud fateā qñ in lege ipa
abbreuiat. ⁊ nō phibet: hic aūt phibet vt pz i corpore vbi dic
nō min⁹. xxx. dier: lz p cōsuetudines ⁊ statuta populorū minuā
tur: ita dicit gl. ista sol. nō vr bona. qz. d. l. nōnūquā. loquit etiā
qñ. l. dicit nō min⁹. vt pz in. l. p iteruallū ad quā ɔtinuatur se
quitur. l. nōnunquā. iō dicit qd minus dare pōt: sed ex cā ⁊ p ɔñs
cā cognita vt ibi nō sine cāe cognitiōe vt hic: ⁊ in glo. ista. Uerū
tamē puto qd alr⁹ q dat a. l. sine ministerio iudicātis ex maxime
per quē cadit ab actione sit inuariabilis ⁊ oino expectandus: qz
b dat pforma a lege ipsa: ⁊ qz materiā istā an iudex ʰ possit abbre
uiare dilationē vel nō ego scripsi multū āple ⁊ clare. ā. de dila. l.
11 i. iō. remitto ad ea q ibi dixi: lz Cy. hic aliqd tāgat. ¶ † Opp. vi.
qd interuallū sit solū decē dierū: vt. ff. cod. l. p internallū. et. ā. de
iudi. l. properandū. §. siquidem. ⁊. ā. eo. l. consentaneū. Solu. vt
in ea glo. ⁊ dixit als qd hec lex corrigit legem properandum. et
l. per internallum. inquantum loquūtur in actore sicut loquitur
in reo ille leges remanēt incorrecte ⁊ per ɔñs non corrigitur. l.
consentaneum. que in reo loquitur. ar. j. de appel. pcipimus.
¶ Sed Joan. dicit etiam in reo illas esse correctas alias reus
esset deterioris conditionis quā actor qd esse non ds: vt. ff. de re
iudi. l. nō debet ⁊. l. fauorabiliores. ⁊ istā op. Ja. ⁊ glos. ī. ā. ea.
l. consentaneū. ⁊ in glo. posita hic in ver. qd locum. et in concor.
vnde sumit. Sed Ja. dic. ⁊ opi. Alb. arg. d. l. pcipimus. ¶ Nec
obst. l. nō debet. qz vendicat sibi locū vbi diuersitas rōnis aliud
nō disponat in vno quaz in alio casu aut ista ratio sua p maius
tps dari actori q reo: qz lite nō ɔte. pcedit contra actorē qd nō
fit contra reū: vt no. j. glo. magna. Itez ex sola cōtumacia cadit
a iure suo vt hic in fi. qd non est in reo vt no. hic in glo. sup vbo
auditis. ⁊ ideo nimirum si releuatur in alio puta in maiori di
latione habenda. arg. l. cum qui. io prin. ff. de iureiurā. ⁊ qz vbi
maius periculum ibi cautius agēdum extra de ele. vbi maius.
lib. vi. ¶ Sed mihi videt qd iste rōnes nō fuerunt causa dandi
maiorem dilationē actori quā reo. Quia nō prima. nam nō tm
si lis nō sit cōtest. sed etiā si sit cōtest. datur ei hec vniformis di
latio. xxx. dierū vt hic in ver. qd locū. ⁊ in ver. is quoq similiter
nec scda qz nō sequit necessario cadere pōt a iure suo. ergo ma
ior est dāda dilatio. Est enī hec cōsequentia fallibilis: ideo non
bona qd patet in primo casu lex vbi nō cadit a iure suo non dat
similis dilatio. ¶ Preterea dilatio antecedit ⁊ cā sequit con
tumacia ⁊ qz cōtumacia reiterat ⁊ augmētatur in penā a iure suo
cadere disponit. Unde maioritas dilationū ⁊ cā sine occasio ca
dēdi a iure suo ⁊ nō ecōtra: qz ɔñs nō est prius antecedēte: ⁊ sic
pz qd ratiōes Jac. bu. nō sunt bone: ⁊ ideo nō recedo ab opin.
Jo. per alias glossas approbatas vt dixi. Sed dico sane intelli
gendā esse vez vt eo casu quo in actore corrigat corrigat ⁊ in reo
nō in alio casu. Et est ratio qz hec nō tam est correctio hominis
quā legis vt sicut actor ⁊ reus prius parificabantur in minimo
edictorū ⁊ in tēpore interuallorū ita ⁊ nunc ⁊ propter equalita
tem seruādā in iudicijs. vt. j. de fruct. ⁊ lit. expē. l. fi. ⁊ propter re
gulam. l. nō debet. ff. de reg. iur. Et qz hec est natura correlatiuo
rum: vt lex corrigens in vno intelligatur corrigere in alio: vt. l. fi.
ā. de iudi. in fi. j. de cupressis. l. i. lib. xi. In actore aūt no n semper
dico esse correctū interuallū decem dierū: qz nō quātitas ad sniam
audiēdā vocat nec qñ ad cāz sic citat existens prope finē triēnij
seu instantie qd cōmode interualla. xxx. dierum nō possent dari
de quibus temporibus loquitur etiam d. tex. l. properandum.
⁊. d. l. ad peremptorium. cum simi. Iuxta hec querit glo. an hec
interualla sint. xxx. dierū cōtinuorū vel vtiliū. ⁊ dic qd cōtinuo
rum: ⁊ bene argu. ā. de dila. l. sine pars. ⁊ de ferijs. l. i. ¶ Oppo.
septimo contra tertiam partem qd delegati non possunt citari
per edicta vt. ā. de iudi. l. sancimus. in fine. in aut. de exhi. re. §. si
vero quidam. Solu. tribus modis: vt in gl. i. nō valet per. l. pci
pimus. j. de appel. Tertia etiā nō valet qz. l. sancimus. ā. de iud.
loquit etiā lit. cōtest. ¶ Tene igitur scdam: qz speciale in princi
pis delegato: ideo de eo hic specialē fecit mentionē qz in ceteris
in contrariū est ius cōe: vt. ff. ad muni. l. i. in fi. ⁊ arg. l. cū pretor.
ff. de iudi. ¶ Oppo. octauo contra quartam partem dum dicit
qd locū habet ⁊c. Nam cū snia nō possit ferri lit. nō cōtestat: vt
j. de tēp. app. l. fi. sequit qd hic dr locū habere nō pōt lite non ce
pta. Sol. primo fm Gul. qd hic nō loquitur de snia diffinitiua
sed de citatione de qua infra predixerat cum relatiuum sit rel

ante late

ante latere representatiuū nō eius qd sequit: vt.ff. de leg.i.l. sicb⁹ qui meus erit. Sed hoc solu. nō placuit Barti. ⁊ Azo. propter textum in corpore ver. si vero initiū. vbi clare dicit qd si lis initiū nō sumpsit ⁊ pcedāt citatiōes legitime de qb⁹ hic dr veritate subtili⁹ per quesita ad diffinitiuā pueniat. Sed dicit Jaco. but. qd isti dicūt verū fm ordinē quē ponit text. in corpore ⁊ fm ordinē quē posuit Guar. in translatione ista vulgari vnde dicit per rationem quā de relatiuo feci nec ppterea vult Bal. qd ad sententiā diffinitiuā venire nō posset imo dicit vt alij qd patet.

a Et hic est speciale in odium actoris ᵃ sic contumacis aliud in reo contra quē sunt alia remedia prodita qñ lis non est contestata vt dixi in.l. precedēti. ⁊.j.no. ⁊ ista gloss. sed forsan Bald. voluit qd licet citatio per edicta permittat delegatus principis non propterea permittat vt possit peruenire ad diffinitiuā lite non côte ⁊ text. in corpore ⁊ qd hic sequit in ordinario tantū intellexit et
12 non forsan absurde: vt.j. dicam in.xi. oppo. ¶ †Op.ix. quod p reo lite non côtestata vel etiā lit. côtest. non possit ferri diffinitiua: vt.C. de iud.l. properandum.§.i.⁊ seq. Et solu. qd illud verū nō liquidato negotio per vētura partiū: sed liquidato negotio pro reo qui in se suscipit onus pbandi qd potuit ⁊.l. circa.ff. de proba. tunc h3 locū qd hic dicit: ⁊ idē dico si per reū non est liquidatū negotiū: sed date fuerāt prius actori presenti dilationes ad pbandum ne melioris conditionis sit actor absens ⁊ 2tu
13 max quā presens vt dixit. d.§.i. ¶ †Juxta hoc querit gl. si econtra re⁹ ē absens lite nō contestata an possit diffinitiue dānari ⁊ dixit Jr. qd sic vt de reo ⁊ actore idē sit iudicium ppter equalitatē seruandam in iudicijs: ⁊ p hoc induxit etiam casum in auth. vt oēs obe. iudi. pro.§. sin vero. Sed glos. secuta Jo. t3 quod nō ⁊ hoc qz actori ℈ reū absentē sunt tradita remedia puisionem et afferentia. Nā si agat reali immittit in possessionem rei petite vt.C. de prescrip.xxx.an.l. si qs emptionis.§. sed ⁊ si qs. ⁊ si personali olim in oībus bonis hodie p mensura debiti declarati. vt.j. de bo. auth. iudi. post.l. cum pp pnas. ⁊ auth. ei q iurat Sed ista remedia non possunt habere locū ℈ actorē qz re⁹ ab eo nihil petit: ideo fuit ei puisum vt ēt lite nō côtestata possit ad diffinitiuā peruenire dixit Jac. bu. ēt actori côpetere qñ per aliud remedium ⁊ hoc remediū non sit ei prouisum vt in hoc exemplo.
¶ Sunt quis cācellatus de matricula societatis sue qui petebat se iterū describi: ⁊ citant côsules societatis qui eum fecerant cancellari illi nō côparent actor non pôt mitti in possessionem bonorū qz non pcedit debitū certe lite non côtestata pceditur ad diffinitiuā vt hic. pro hoc ēt facit qz in iudicis officio nō requiritur lit. côte. vbi non est cū quo fiat. Et rō est qz tūc extra ordinem pceditur: vt.C. si vt se ab here. absti. auth. si oēs. Et ibi hanc qōnem ponit Jac. bu. ⁊ hic Bal. ⁊ pro rñsione ad obiecta dicit gl. qd de ista inequalitate non est mirandū qz in multis fauorabiliores sunt rei quā actores: vt.ff. de fer.l. fi. ⁊.C. de tēm. restu. in inte.l. pctende. ⁊ sic nō obstat qd de equalitate dixit. ¶ Itē non obstat.d.§. sin vero. in auth. vt oēs obedi. iudi. prouin. qz ibi lis erat quasi côtestata: vt alias in.l.ij.C. vbi in rem actio. Uel dicit glo. ibi non fert diffinitiua l3 de bonis eius satis faciat de quo dic vt dixi in auth. qua in prouincia.C. vbi de cri. agi opor. ⁊ expedita glo. vsq ad ver. ⁊ idem dico ⁊c. ¶ Quero circa idem quid
b si reus est presens an tūc côpelli possit ᵇ pcise ad rñdendum ⁊ dicit glo. qd nō l3 mulctari posset vt in ca sequitur vsq ad versicu. sed lite côtest. Sed qd pcise cogi possit per deductionem ad carceres facit.C. co.l. consentaneū. Sed dic qd ibi lis erat conte. hic secus. Item ad idē facit qz cum reus nullā iustā causam allegat d3 ipse cogi ad seruandū ordinē iudiciariū: ⁊ sic ad litē côtest. ar. ff. de noua.l. quoties.§. pretui. ⁊.ff. de condi. indi.l. eleganter.§. si quis post. ⁊ potissime qz multa nō prodest actori a iudice imposita. ¶ Et hac rōne dicit Bal. qd si iustā causaz allegat: puta qz actio est famosa: vnde nō vult ad diffinitiuā peruenire tūc gloss. pcedit als si iustā cām non allegat dicit qd compelli pôt precise: ⁊ hoc puto verum ⁊ ita tenuit.C. de lite contesta. in.vi.q.
14 ¶ †Quero tunc quid si reus se absētat lit. côtestata et legitime citatus nō comparet. Et rñdit aut liquet de causa contra eum ⁊ diffinitiue dānatur. aut nō liquet de cā contra eum ⁊ tunc absoluitur ab obseruatione iudicij vbi aūt liqueret pro reo absente non tangit glo. sed dic vt dixi.C. de iudi.l. properandū.§. sin aūt reus: sed tūc pro reo d3 diffinitiue pronuntiari sicut econtra condemnatur quādo côtra eum liquet de causa. ¶ Contra id qd dixi qd vbi côtra eū nō liquet de cā debet absolui ab obseruatione iudicij. Oppo. glo. de.l. qui accu.C. de eden. ⁊ soluit quod ibi in vtroqz presente: nos qñ reus est absens: ⁊ sic in casu isto deterioris conditionis est absens quia absoluitur ab obseruatione iudicij quā presens qui absoluit diffinitiue. ¶ Et hec intelligo vera de absolutoria ab obseruatione iudicij quandu reus se absētauit nō datis actori dilationibus ad pbandum. nec postea ab eo petitis: als si ei dilationes ad probādū date fuissent tunc ex quo nō pbasset actor diceret de causa liquere de reo: vt.d.l. qui accusare. vt.C. de pba.l. actor. Et ideo diffinitiue esset tunc ab

a ¶ In odium actoris. Adde gl. in.l. qui absentes ibi doc.C. de procu. dixi post Bar. in reb.C. de in ius voc. ⁊ assignat Bar. in.l. naturaliter.§. nihil côe. multas rationes. de acquir. pos. ⁊ vide Bar.C. de lite côtest.

b ¶ An tūc côpelli possit. Adde qd dixi post Bar. in.l.i.C. de lit. côte. Bar. in.l. iulia. l.v. col. no. Cy. ⁊ ibi Bart.C. de lit. 2test. t3 ergo ista singularis gl. q nō est a libi: qd nō pôt qs 2pelli pcise ad 2testādā lit. s3 rōne contumacie possit alij qs mulctari et p hoc vr qd errāt iudices qui mandāt ptib⁹ qd non discedāt de palatio añquā lis contestet: ⁊ hoc ēt vr fuisse de mente bar. s3 hoc fac qz iudiciū redditur i lusoriū: s3 vide vt p Inn.l.d.§. vlt ⁊ i.c. fi. i fi. de lit. côte. ⁊ vide Bal. hic ad fi.d. Jo. an. in.c. exce. de reg. iur. i mercur. et bal. in.c. si vasall⁹ i tit. si de feud. defun. fue. 2trouer. dicit vasallū pcise côpelli ad 2testādū lit3: ⁊ vide aliqd per Alod. post bal. in.c. preterea. de off. dele. adde Pau de ca. 2si. ccxij. incip. in xpi noie amē in cā q vertitur in curia.d. pretoris vc3 qd qs possit pcise 2pelli. adde text. i.l.i.§. qd ergo de vē. ispi. adde qd 2si. pau. de ca. i lumi. noua ē ccxiij. et d. Aletā. se abeno vellet re in d. dū addit text. i.l.i. de vē. ispi qz in dicto 2si. Pau. de ca. d. Bar. dixisse ℈ casum illius.§. qd ergo. opi. in Barto. t3 Jo. an. in addi. ad spe. in. de lit. 2te.i.§.v. ⁊ no in addi. incip. an vider precise.

soluendus: ⁊ pro hoc accedat qd côtra dixi qñ actor est absens in.d.l. properandum.§. si quidem. ⁊ est expedita ⁊ declarata gl. ista. ¶ Opp. decimū qd inepte dicat aliud anni spacium quasi ex vi illius implicatur aliud innuat se prius vnum annum dedisse ⁊ tamen non dedit nisi tres menses. Solu. qd hic non implicat fm gloss. vel dic qd implicat spacium ᵗlicet non annum. ¶ Opp.xi. qd non annus: sed tantum decem dies debeāt dari vt.C. de dila. auth. qd fieri. Solu. vt in glo. Primo qd ibi speciale in odium illius qui impetrauit rescriptum ad extraordinarium iudicem sed nec non est tuta fm doctores ⁊ hic in delegato loquitur. Secūdo qd reus hic petebat ad diffinitiuam procedi ideo maiores dilationes dant. Ibi petebat tantum se absolui ab obseruatione iudicij: ⁊ actore i expensis condemnari: adeo ibi minor dilatio datur: ⁊ hanc communiter tenēt doct. ¶ Ego satis consideraui text. in corpore ⁊ mihi non videtur quod ille text. lit. non contest. permittat coram delegato principis actore absente pcedi. posse ad diffinitiuam imo ð ordinario vr loq cū vtatur his verbis si reus adeat competentem iudicē: et si text. bene ponderet ille ver. alijs aut iudicibus ⁊c. posito in corpore est ibi quedam interpositio que concernit solum modum citandi per edicta delegatis principijs concessum. ⁊ ver. si vero apud iudicem qui postea sequit continuationē habet ad pcedentia superiora non ad primam: ⁊ sic i ordinario loquitur. Ideo rogo te vt diligenter videas illum tex. ⁊ hoc est qd forsan voluit dicere Bal. hic in ver. qd tociū: ⁊ ver. istum qui. si sit vocatus ⁊c. intellexit in ordinario vsq ad fi. ppter tñ autoritatem gloss. non puto
5 bonum recedere ab ea in consulendo ¶ †Oppo.xij. qd nō sufficiat venientē refundere expensas vt audiat sed oportet ēt eum prestare cautionē de iudicio sisti: vt.j. de bon. auth. iud. poss. auth. ⁊ que iurat. Sol. côfitendo côtrarium vt in seque. glos. ¶ Quero modo pro declaratione huius tex. in fi. dū dicit post edictor ⁊c. de quibus edictis ⁊ de quo anno loquatur ⁊ due sunt opini. in gl. prima est qd de futuris ⁊ sic de dandis de nouo alia quod de preteritis ⁊ sic de iam datis loquat fm primam habet duos annos ⁊ sex menses: fm aliam h3 annū tantū ⁊ tres menses: hanc secūdam approbat glo. de iudi.l. properandū. in gl. signata sup verbo ᵉuacuabitur. ⁊ pro ea facit text. in corpore vbi ponitur verbum predictum. Sic prima equior fm Jaco. but. ¶ Quero an ppter hec dicta ⁊ spacia instantie cause extendant vltra terminū. Et dicit gl. qd non: vt.C. de iud.l. properandum. sed tunc quero an minori tēpore finiat ⁊ glo. in.d.l. properandum.§. et si quide. dicit qd sic qz hic nō durat vltra biennium ⁊ sex menses: et sic fm varietatē opi. de quibus in precedenti qōne dixi minueretur hec instantia. Ego dico instantiam esse côtinuo in terminum ordinatā: sed si ante eius finē feratur sententia tunc per eius prubationē sic videlicet si sententia sine recipit in instantia sec⁹ si
6 sententia nō valeat ipso iure: vt dixi.C. codē.l. si preses ¶ †Sed tunc quero in casu nostro quādo lis nō est contestata quando
c incipit hec instantia cause. ᶜ Rñdeo qd a die quo actor primum fuit citatus: qz si comparuisset in termino quo rem ad reddendum ei tā fecit lis contestata fuisset: ideo ex primo edicto quo ipse citatur instantia incohat ⁊ hoc videtur esse de mente huius glo. in fi. quod not. ¶ †Quero ab extra quando actor hic cadit a causa an ipso iure vel per sententiam: doctores côiter dicunt qd per sniam qz hec dicit cadet qd futurū respicit aut alias.j. vnde vi.l. si quis in tantā. ⁊ argu.ff. de iure fisci.l. eius qui. ¶ Sed in c contrariū facit tex. in corpore vbi dicit iubemus eum cadere ab actione ⁊ sic de psenti videt loqui: vt in auth. de his qui obliga. prohibē. res minorū.§.⁊.ij. Sed respondeo qd l3 ibi videatur loqui de presenti tamen iussus côcernit quid fiendū in futurū: ⁊ etiam personā cui iubetur: ⁊ sic iudicis: vt.ff. qd iussu.l.i. Sed tunc quero an hec sententia ferret super negotio principali amplius non d3 queri in odium secundu contumacie: vt clare habetur in corpore: sed in eodē instantia pôt implorare iudicis officium vt eum priuet omni actiōe quā h3 ⁊c. Uel extra instantiam principalis cause pôt agi côdictione ex hac lege vt puniatur in amissione actionis: ⁊ pro vtroqz modo facit in finali qd habet d j. de calū.l.i. ¶ Ulterius scias qd quidā dixerūt quod hec auth.
d est cômunis ⁊ per rescriptū ᵈ impetratum coram iudice impetrato porrectum est sufficiens pro libello vt hic colligitur in principio ibi seu precibus principi oblatis ⁊ iudici isinuatis: et aduersario cognitis. Nam vt vides super his pducit. et pro hoc etiā facit qz vltra quā continuatur i rescripto nec alia cā peti potest vt extra de dila.c. preterea. ¶ Sz primo dixi tutius esse qd libellus detur: vt per not. in.c. dudū. extra de elec. ⁊ idē dicit Joan. an in.c. cū super. extra de côces. prebē. Plurimum tamē in

c ¶ Hec instātia cāc. Adde soci qd istātia incipit a die litis 2te. et an ⁊ qñ locū habeat, ⁊ i gl. necansis ia de iure cōi quā municipali 2si. xcv. inc. capiendo pmo pretum i.i. pte. ⁊ bar. cin.

d ¶ Et per rescriptū adde Inno. in.c. dudū et tex. hic. ⁊.C. de dila. l.ij. alias.l.ij. et adde Bart. hic.

telligo verũ quãdo preces porrecte habent certam cõclusionez ex qua sequi possit cõdemnatio vel absolutio: qr si hãc non haberent non sufficeret cum sententia debeat conformari libello q fieri non posset in casu predicto. ¶ Vidi tamen dubitari supposito q libellus supplicationis haberet certã narrationẽ et cõclusionam condemnationis petitionẽ et princeps prescriberet ordinario pter petita puto qd cognoscat et referat an tali rescripto porrecto coram iudice possit iudex ipse ordinarius condemnare: et determinatum fuit qd nõ: qr ordinarius est aditus: sed vt delegatus: sic si absq; rescripto libellus conuentionalis fuisset
18 coram eo vt ordinario porrectus. ¶ Quero vsq; ad quantum tempus rescripto delegatario quis vti possit. Respondeo vt
19 scripsi. ẽ. de diuer. re. l. falso. ¶ † Quero an sñia absolutoria ab obseruatione iudicij sit interlocutoria vel diffinitiua. Respõdeo qd interdum fertur qr lite pendente reus soluit. Et gloss. eã appellat interlocutoriã. ita no. in. l. vñ carũ. ff. si cer. pe. ppter tamen causam adiectam dico habere vim diffinitiue: qr parauit preiudicium in negotio principali: interdum qr finita est instantia et illa est similiter interlocutoria qr non prohibet causa de nouo agitari: vt. ff. de iudi. l. properandũ. §. fi. Interdum quia aliter ẽ absens et nõ loquit de causa: et tunc eam dicam interlocutoriam. Et ita intelligo qd notauerunt glo. et in. l. properandum. §. et si quidem. ẽ. de iudi. nec hz vim diffinitiue: qr nõ phibet causam de nouo inchoari. Interdũ fertur sic qd nedum iudicium psens concernit: sed etiam futurũ vt est possibile euenire in casu nostro in fi. vt qr iudex ppter actoris duplicatam seu reiteratam contumaciam absoluit reum ab obseruatione iudicij et addit eum amplius audiendũ nõ esse et tunc, lz illa sit interlocutoria hz tñ vim diffinitiue: qr etiã a futuro iudicio dicit absoluere. Et pro
29 hoc accedat etiam. j. qui accus. non pos. l. si ea. ¶ † Ulterius hec nũc in fi. inducitur in argumentum: vno statuto cauetur quod homicida puniatur in centum. et si quis duo homicidia fecerit decapitetur: contigit qd titius fecit homicidium propter quod soluit centum postea commisit scdm et dubitatur an sit decapitandus: et videt qd nõ qr de primo est punitus igitur amplius de illo nõ est querendum: vt. ff. de accus. l. senatus. ¶ Contrariũ determinat Bal. qr licet obligatio primi sit extincta tamen factum non est sublatum nec potest fieri infectum. Et ideo primum dinumerat ad aggrauandum scdz sicut hec contumacia prima pro qua est satisfactũ per aduentum et refectionẽ expensarũ aggrauat cõtumaciã scdam vt grauior imponat pena: et idem dicit si primũ esset pscriptũ tpe. Nam nihilominus est dinumerandũ vt aggrauet scdm. Et sic de eo nõ cognoscit ipsum puniat: nec ppter se sed ppter aliud. Et sic nõ ob. d. l. senatus. et pro his accedat. ẽ. de ser. fugi. l. quicũq;. circa principium. et q dixi in fur. in aut. sed nouo iure. in eo. tit. et hec sufficiant.

1 ¶ Denunciationes tres obtinent vim peremptorie.
2 Citationũ numerus debet expleri licet citat⁹ personaliter inuẽtus nõ cõpareat nisi dixerit se nõ venturum.
3 Nuncio referẽti qd citat⁹ dixit se nõ cõparituruũ an credatur.
4 Judicem ale arbitrante cõtra citatũ relatiõe nũcij qd agendũ.
5 Citatus nuncio si credere tenetur.
6 Mandatu in iudicis factũ nuncio semper debet procedere.

1 Tres denunciatiões. ¶ Casus. tres denũciationes obtinent vim peremptorie. hoc dicit.
2 ¶ † No. qd citatus licet personaliter inuent⁹ nihilominus est citãdus donec citationum numerus sit expletus nisi sm gloss. dixerit se non venturum quod. j. examinabo. ¶ Item collige ex lr̃a qd aliud est esse tale aliud vim habere. sic et aliud est quid legatum esse aliud vim legati habere vt not. in auf. ex testo. ẽ. de colla. hic dicit glo. si. quod istud est fictum peremptorium non verum. Nam verum inqt sit⁹ post tres denunciationes vt. ff. de iudi. l. ad peremptoriũ. vbi qdẽ not. qd hic. ¶ Sz dicaz
b qd est possibile quod tres denunciationes[b] obtineant vim quatuor si vt dixisti verũ quatuor requirit qr natura videt hoc pati: et tñ fictiones imitant naturã: vt. ff. de adop. l. adoptio. et. ff. si cer. pe. l. si filius. Et ego possum videre p alibi notata p gl. quod illud quartum potius procedit ex vbanitate quã ex necessitate ad eius maliciam superandam. Nam tria sola sufficiũt tam de iure ffor: vt. ff. de re iudi. l. contumacia. §. 1. quã de iure. C. vt. ẽ. eo. l. consentaneum. quã de iure nouissimo aut. vt. ẽ. eo. aut. qui semel. ¶ Et ex hoc patet solutio quorundam qui dicebant qd hic notanter dixit denunciationes quas intelligebant citationes factas in personam vel ad domum vel mixtum in personaz et ad domum: vt. ff. de lib. ag. l. 1. in prin. et. ff. de excus. tuto. l. scire oportet haberẽt vim peremptorij edicti et nõ tria edicta tantũ quasi hoc magis debeat transire in notitiam citati quã illa edicta qd falsum est. d. l. contumacia. cum simi. Fateor bene quod edicta contra absentes denunciationes iste contra presentes vt plurimum fiunt. ¶ Et ex hoc collige qd semel citatus licet inuẽtus iterum est citandus: et hoc quando tres: et idem si due citationes ex forma statutorum debent fieri. Quando sit q tres requirantur sentit glo. hic quando quis citatur ad diffinitiuam. Sed idem idem sit in interlocutoria: et alijs actibus iudicarijs dixi ẽ. eo. l. consentaneum. et ibi vide. ¶ Quero quid si citatus non
c tacet nec dicit quod veniet. Sed aperte dicit[c] quod non vult venire an sit necesse amplius citari. Et dicit gloss. quod non quia
d iste est expressus et verus cõtumax[d] ideo amplius nõ citandus. arg. ff. ex quibus cau. in pos. ea. l. fulcimus. §. fi. et quia in incertis non certis locus est coniecturis: vt. l. continuus. § cum ita. ff. de verbo. obli. Contra hoc facit. ẽ. de iudi. iudices. et aut. iubemus glo. non soluit. Dicunt aliqui qd per has leges iterum est citandus et hoc etiam per istam legem pue indistincte loquitur. Item qr possibile est qd pro tunc non volebat venire mutaturus tamen voluntatem tunc secundo vel tertio esset citandus: et sic non obstant allegata in oppositum: et hec fuit opi. Pet. vt not. Cy. in aut. qui semel. in. viij. q. ¶ Alij dixerunt qd si ex verbis apparet qd in contemptum iudicis sic dixerit amplius non sit citandus vel citari debet vt eius malitia conuincatur: vt hic Jac. bu. tenet qd amplius non sit citandus per rationem glos. quia frustra sit ex quo de eius voluntate constat. Ad legẽ iudicis. aut. iubemus. respondet hic de citatiõibus expectatorijs. Ego dico qd ibi in denegatorijs in quibus licet dicat se nolle allegare non propterea potest dici in contemptum facere: hic de alijs in quibus dic aut sunt simpliciter iudicatorie iudicis voluntatis vel sententie et dic qd amplius non debet citari vt in glo. magna. qr in contemptum iudicis sonant verba. Et sic habet locum ratio gl. Aut nõ sunt simpliciter facte ad iudicis volũtatẽ seu sententiam audiendam: sz ad aliqd aliud in iudicio faciendũ: et tũc verũ dicũt alij. ¶ Sed cõtra gl. induxerũt canonistae extra de sentẽ. excõ. c. venerabilib⁹. et §. secus. lib. vi. vbi tex. a sensu cõtrario. Et ibi gl. vr̃ velle qd si ex iudicio dixit citanti se nõ vẽturũ sed adhuc debeat citari: secus si in iudicio dixerit se nõ venturũ: et propter istum tex. canõ. quibus assentiunt et aliqui iuriste dicũt gl. nostrã tã hic q̃ ẽ. eo. l. cõsentaneũ. quã in. l. si. ff. de in ite. resti. nõ dicere vitatẽ qñ nũcio sic dixit extra iudiciũ: secus si in iudicio vt ibi. Quod ipsi itelligũt apud acta ar. in cle. vnica. extra de dolo et cõtu. vbi appellãs ab interlocutoria amplius necessario nõ citat qr per appellationẽ ampli⁹ nõse venturum dicere vr̃. ¶ Sed Ant. in. l. ex cõsensu. §. fi. ff. de ap. dicit gl. nostras itelligendas esse qñ p nũciũ fuit citat⁹ vna simplici citatiõe tm̃: sed istud nõ est de mẽte huius glos. q̃ relata ad textũ loquitur de vna simplici citatiõe et nõ pemptoria. Preterea et si fuisset vna perẽptoria pro oĩbus q̃ dubitatio fuisset qd amplius citãdus nõ fuisset cum absq; tali trñsione nõ fuisset necessarium eũ plus citari. Et pro tãto apparet mihi aliter dicẽdũ videlicet qd ille tex. firmat opiniones nostrax glossarũ per qd legitime cõstet eum cõtumacem. constat aũt duobus modis ibi exempli grã positi vitio qr fatetur alio qr predixerat in iudicio minime cõparet vbi põdera illud verbũ pdixerat qd supponit qd ante citationẽ predixerat ex qua pdicatione qr de ea non dubitabit presumit qd postea citatus nõ veniens contumaciter non veniret: vel si intelligis qd post citationẽ ibi dixerit: sz añ sñiaz hoc ibi est qr illa v̄ba de quib⁹ cõstat faciũt eũ cõtumacẽ: et sic ampli⁹ nõ citãdũ. Sed nõ minor est i cõ psumẽdi eũ cõtumacẽ: qñ sic dixit iudici nuncius qd sic dixit ita facit qr non venit dũmodo qd sic dixerit constet: vel qr fatetur: vel qr per idoneos testes pbetur
3 ergo in casu certo gl. nostra verũ dicit: vt. d. §. secus. ¶ † Sed an credat nũcio puto qd iste tex. velit qd soli nũcio sic referẽti non credat: imo altera excẽpla quã de nũcij relatiõe q̃siuit. Et ita te
e neo qd nũcij relatiõe nõ credat[e]. Et est ratio qr missionis relatio non est

a ¶ An sñia absolutoria. Adde in. l. titia. ff. de accu. gl. in. l. barum. ff. de serui. vñ. Inn. in. c. ad petitionẽ de accu. et doc. in cle. si. de appel.

b ¶ Tres denũciatiões. Adde ad istã materiã Bar. et doc. et que dixi in. l. si finita. §. iulianus. ff. de dã. infec. in pe. char. et adde Inn. Cyn. in. c. ad petitionẽ. de accus. qd vbicũq; aligsfuit citatus psonalr siue cridit nõ ventũ siue nihil rñdi illa dicitatio peremptoria q dcm videnr sequi dni de ro. et Franc de rãpo. hic qui dicit seita consuluisse se d istud dictum cõmuniter solet reprobari i eo qui nihil rñdit per istã tex. et i. l. cõtumacia. §. 1. de re iudi. et c. cõsuluit. de off. delega. et ptz ex not. p Bar. in d. §. iulianus. et per Jo. an. in addi. spec. in tit. de contu. §. 1. sup vbo et no. in eo. v. quid si cit nuncio se nolle venire communiter tenetur dictum Innoc. qd ille ãplius nõ est citandus pro illo actu et non hz vim pemptorie: et cum Inno. tenet gl. xxiij. q. iij. de illicita. et l. ex consensu. § fi. ff. de app. et l. fi. ff. de restitu. in integ. et glo. post hec reperio do. Jo. in d. §. iulianus. dicentẽ q p dicto Inn. in. l. pre facit ar. an. l. gtinu⁹. § cum ita ff. de vb. obl. vez qd licet⁹ psonalr nõ debeat ãpli⁹ citari: et hoc. ibi refert tenuisse recolende memorie Frã. de rãpo. sz dicit qd cõtter tenet ẽ. et bñ sz eũ q si citatus nihil dicit se venturum vt patet per gloss. et doctores in. d. l. si. et esi rõ sm eum q in dubio nõ debemus psumere in deteriorẽ partẽ: sz in benigniorez cum ergo possit eẽ qd ille non venit: qr etiam sciebat se vlterius debere citari et sic vlterius habere aliã citationẽ non dz dici q dicat fecisse eo aĩo qr nullo mõ velit cõparere imo qr poti⁹ sciebat ius suũ saluũ vbi q durare ar. l. sicut. §. nõ nũt. et. l. si de bitor. §. 1. qui po. in pig. ha. et per cõsequẽs cũ alia cõiectura possit capi. nõ debet capi. cõiectura cõtumacie. ar. l. si cum nurũ. et ibi no. ff. sol. et ita circa hoc transit do. Joã. vide ad supradicta. Moder. in. l. ex cõsensu. ẽ. fin. de appel. et q̃ sit differẽtia inter citationẽ hominis et legis.

c ¶ Sed aperte dicit. Adde Oldra. conml. lxi. incip. hic de duobus. et Soci. cõsi. cxcv. incipient. circa primum consultationis articulũ. ver. accedit. nam ex quo in. § parte charta. lex.

d ⁓ Iste est verus cõtumax. Adde qr ver⁹ cõtumax nõ appellat vt est notum. qd i eo qui dicit se nolle venire nõ audiat appellans. vide Ang. in. l. ad perẽptoriũ. ff. de iudi. et Jo. de imo. in. l. ex cõsensu. §. fin. de app. et an debeat iterũ citari vide doc. in. d. l. si. ff. de integ. resti. et Moder. in. l. ex. consensu. §. fi. ẽ. alleg.

e ¶ Relationi non credatur. Adde qd uno relationi nunqj credatur vt probat in. l. 1. ẽ. cura canis. ff. de offi. prefec. vrbis.

nō cū sibi cōmissa sʒ sola citatio. Ideo non obstāte tali nūcij re-
latiōe nisi sit aliter approbata iterato dʒ citari. cōsuetudinū tñ sta-
tuta terrarū disponere vt eorum relationib⁹ stet: sed vbi statuta
non disponunt reuoco in dubium id qd est fortius an nuncio re-
ferenti se aliquem citasse debeat credi vt sic eum possit constitue-
re contumacem vel non. ꝛ Spec. in tit. de citatiōe. §. sequitur. ver-
si. sed nunquid. tenet qd nuncio publico iurato nō credatur quo
ad plenam probationem nisi aliis documentis fulciatur vt. j. de
bo. na. l. fi. lib. x. ꝛ. j. de decur. l. i. lib. xij. ꝛ. l. diuus. ff. de cu. ꝛ ex hi.
re. ꝛ extra de proba. c. quoniam contra. Sed et bene creditur pre-
sumptiue vt negans saltem cogatur iurare se non fuisse citatū. ar.
extra de in integ. rest. c. ex lris. ꝛ de psump. c. illud. in fi. ¶ Cōsu-
a lunt tamē vt duo mihi dr qr in ore duorū vel triū[a] stat omne
verbum. ꝛ pro hoc accedat. ff. de testi. l. vbi numerus. ¶ Hosti.
vero ꝛ Gul. de suza. ꝛ archi. ꝛ Ioan. and. finaliter concluserunt
qd in iudicis arbitrio resideat an nūcio iurato credere debeat vt
sic personarum negotio ꝛ qualitate pensatis vel nuncio credat
vel ad innocentiam suam purgandam sacramentum negāti de-
ferat arg. extra de procu. c. ex insinuatione. ꝛ de iureiurā. c. fina. ꝛ.
si quis impe. ma. di. l. i. in fi. ꝛ. ff. de iniur. l. item apud labeonem.
§. adijcitur. facit. ff. de eden. l. si quis ex argentarijs. §. i. ver. quid
enim. vbi ex personis edendis fides electiōis cicitur. Et hoc sua-
det ratione ex dicto illius Ribaldi probo viro non citato immi-
neat periculum vt existimatus contumax nō audiatur appellās
4 ¶ † Quero tunc quid sic si iudex non minus est peruersus quam
nuncius ita quod nuncio credens male arbitratur cōtra citatus.
dicit Io. an. per grauatū debere appellari ꝛ iudex appellatiōis
reuocabit grauamē pbatū cō iā cō circūstantijs per quas pate-
bit iudicem a quo cōtrarium debuisse arbitrari vt extra de offi.
5 dele. c. ab arbitris. lib. vi. ¶ † Vlterius quero an citatus nūcio
b credere teneretur[b] hoc quod non nisi literas cōmissionis. l. ambo
state sibi cōmisse ostendat arg. j. de ex hi. re. l. fi. ꝛ. j. de iure fisci. l.
prohibitū. lib. x. ꝛ. ā. l. cōsentaneum. vbi casus in verbo literis in
ar. ā. de man. pn. l. j. Vtrū si sit nūcius delegati vltra literas com-
missionis que qd debeant cōtinere dixi in. d. l. consentaneum. de-
bet secū portare lras delegationis seu copiam earum vt citatus
cognoscat citationē cōmittentē suū iudicē esse vt. ā. eo. aut. qui se-
6 mel in prin. ꝛ de dila. aut. qd fieri. ¶ † Et not. qd mandatum iu-
dicis factū nūcio semel dʒ pcedere vt. d. l. fi. j. de exhi. re. ꝛ hec te-
net Rof sup tit. si quis in ius voca. non ierit. ¶ Et ex hoc repro-
batur practica quorūdam tabellionum ignorantiū qui proces-
sum factum nūcio recitando nō scribūt sed dum scribitur p eos
citationis relatio dicunt retulit talis nūcius se de mandato iu-
dicis talem citasse ꝛc. Non enim creditur nuncio de mandato cū
eius officium non sit circa illud sed tantum circa eius executio-
nem. Et hoc tenet etiam Io. an. extra de proba. c. quā contra. ꝛ
Spec. in ti. de cita. §. sequitur. versi. vtrū aūt. quod tene menti vt
super hoc conspiras acta: qr predicta nedum sunt iuridica sed
omni equitati coherentia.

1 ¶ Arbitriū voluntatis nō est vbi voluntas non est libera.
2 Citatio eius qui propter iustum impedimentū venire nō potest ope exceptionis est inefficax.

c **Cum non.** Casus. Snia lata contra absen-
tem cʼ pbabili ꝛ necessaria cau-
sa legitime citatum valet sed restituitur. h. d. super tex.
absente S. subaudi legitime citatum. vt. ā. eo. l. ii.
1 hoc. ¶ Arg. qd vbi voluntas non est libera ibi non est volunta-
tis arbitrium nec econtra. ¶ Oppo. qd imo sententia absenti
noceat quia de iure valet. Et per consequens ei obstet. vt. ā. ex q-
bus cau. ma. l. i. So. qd hic intelligitur restitutione petita ꝛ con-
cessa ꝛ qr scdm diuersitatem absentiarum varijs modis subue-
nitur vt scripsi in. d. l. i. ideo ad ibi dcā remitto. ¶ Ab extra op-
2 po. qd sententia ipso iure nō noceat sed opponatur exceptio. † Nā
citatio eius qui propter iustū impedimentū venire non potest
ope exceptionis est inefficax. vt. ff. si quis cau. l. ij. §. i. ergo ꝛ sen-
tentia que laborat eodem morbo vt not. j. de accu. l. fi. accusato-
ribus. Sol. scdm Bald. quod contrarium procederet vbi
per legitimum excusatorem hoc fuisset allegatum iudici ꝛ pro-
batum aliter si nō est allegatum valet sententia propter rigorē
ꝛ videtur seruandum vt. ff. de re iud. l. quesitum. cum ibi no. et ita
loquitur hic ideo restitutio est necessaria. ¶ Sed caue quia. d. l.
ij. si quis cautiōe nō attingat nostrū casum. Nam ibi citatio fuit va-
lida ꝛ pretestū impedimentū nec ibi queritur de viribus snie nec
citationis sed stipulationis de iudicio sisti que committitur li-
cet exceptio detur. De. l. autem quesito dubito quid dicendum
Nam imitare istam legem secundū illam videtur periculosum
vt idem iudicetur de absentia causa reipublice quod de infirmi-
tate: tñ qr casus sunt diuersi: tū qr absentia procedit ab homine
accidentaliter: infirmitas a deo ꝛ naturaliter licet infirmitas
sit morbus cōtra naturam. Tum qr infirmitas affligit personam
intrinsece qd nō facit absentia. ¶ Unde qd grauiter infirmato
conceditur ad absentē probabili ꝛ necessaria causa extendi non

a ¶ In ore duorū vel triū. Adde tex. in. c. ab isto dic. xxxv. q. vi. c. licet. de test. c. cū esses. ꝛ. c. relatū. el. i. de testa. c. nouit. de iud. in. c. cōmi negotio de testi. originaliter vero dicit. tex. Matth. xviij. ꝛ. ij. ad Corinth. xiij.
b ¶ Nuncio credere tenet. Adde bar. in. l. diuus. la. ij. ff. de cust. re. bal. in. l. i. in princ. ff. de fer. in apost. Saly. in. l. absente. in. iiij. col. j. de accu. ꝛ Lappus alle. xiiij.

videtur sed contra sic vt dixi in. l. eas que. in fi. ā. eo. ¶ Oppo. tñ Bal. satis mittitur equitate non scripta.

Cum presentibus. Casus. solē-
niter cōdēna-
tus infra tpa legitima nō appellās amplius non au-
ditur. h. d. ¶ Opponitur de. l. ab eo. ā. e. So. vt in glo.
qr magis concordat sm verū intellectū illius legis vt ibi dixi.
¶ Sup text. ibi: rescindi. dic si rescindi nō petet et sed extra vel
p alio pponeretur que nō cō. radicet et snie: vt. ā. de colla. l. si soror
ꝛ. ā. de iur. ꝛ fac. igno. l. i. ꝛ in casibus. j. notatis Saly.

¶ De sententijs ex periculo recitandis. Rubrica.

¶ Continua rubricam vt in glo. vel aliter quo ā. de ordine per-
ueniēdi ad sentent. ā: nunc de ordine seruando in ipsa sentētia.
1 ¶ Sententiam debet verbo proferre iam arbiter compromis-
sarius qꝫ iudex ordinarius vel delegatus alias non valet.
2 Aduocatus clientulo suo debet dicere qꝫ caueat sibi ne ipsuʒ de-
cipiat in narratione facti: qr non ipsum aduocatum sed seipsum
decipiet.
3 Sententiam suam non potest iudex nec arbiter dare arbitro in
causam.
4 Partium aliqua litigantium intulit metum iudici vt pronun-
ciaret an valebit sententia.

1 **Arbitri.** Casus. † Tam arbiter cōpro-
missari⁹ qꝫ iudex ordinari⁹ vel
delegatus debet verbo pferre sniam alias nō va-
let. h. d. sm omnes lect. propemus tamē in iudi-
ce delegato loquitur. ¶ Sup tex. ibi: nihil fallis
2 i. me non decipis. ¶ † Ex hoc not. qꝫ aduocat⁹
debet dicere clientulo suo caueas tibi ne me decipias in narratio-
ne facti: qr nō me sʒ teipsum decipies vt hic Ja. bu. ¶ Op. sic ꝫ
immerito videtur qꝫ snia arbitri cōpromissarij partibus recitata si
snia est talis q̄ pducat actionem ꝛ ab ea sit necesse appellari: sed
hoc falsum qr arbiter solū hʒ narrationē nō iurisdictionem: vt. ff.
de re iud. l. a pretor. §. j. Et ideo ab eius snia nō appellatur: vt. ā.
de ar. l. i. Solu. qꝫ huius timore tres sunt expositiones vel lecture
in. j. glo. Una qꝫ hic in iudice ordinario loquatur q arbiter nuncu-
patur: vt. ā. de post. l. qsquis. ꝛ hec plana. Alia qꝫ etiā in delega-
to loquatur: qr ꝛ ille arbiter nūcupatur: vt. ff. q satisd. cog. l. arbitro.
et etiā cōuenit prima pars ꝛ scda hui⁹ legis Et sm hoc dicit qd
preses prouincie fuit q causaʒ huic delegauit: vt. ā. ti. j. l. si vt pro-
ponis. Tertia est q̄ etiā in arbitro compromissario loquatur. Et
tūc glo. respōdet ad cōtrariū qꝫ prima pars hui⁹ legis cōuenit.
Nam ꝛ ipse debet imitari ordinē iudicibus datū: vt. ā. de iudic.
l. rē nō nouā. ¶ Scdam aūt partē que de appellatiōe loquitur la-
tetur glo. ei nō conuenire ꝛ de illa loquitur contra. Sed hic attende
qr duo dicuntur hic in scda parte. Unū de appellatione ꝛ hoc dī
est glo. ista ꝛ late scripsi in. l. i. ā. de ar. Aliud est qd a superiore
de nouo iudicare impetrabis. Et qr nō reprobat glo. in arbitro
potes ex ista tertia lectu. notabiliter colligere qꝫ super nullitate
snie arbitri pōt superior adiri. ¶ Coteʒ aūt quo snia est aliqua
3 petatur executio habuisti in. l. cū antea. ā. de ar. ¶ † Item qꝫ iu-
dex nec arbiter pōt sniam suam dare arbitro in causam vt hic in
glo. ij. ¶ Sed q̄d de arbitratore pōt dubitari. ꝛ dicit Bald. qd
pōt: qr est quid extraiudiciale ergo debet posse actū illum clau-
sum tradere. ar. qd de tabu. pupillarib⁹ dicitur. insti. de pup. sub.
§ i. in fi. ¶ Opponitur scdo qꝫ licet iudex recitet sniam nō tñ valet
nisi sedeat: vt. ā. de postu. l. quisquis. in fin. ¶ Glo. confitetur cō-
trarium ideo ista suppletur per illam vt in glo. in princ. Et dicit
alibi Jo. and. in. c. fi. extra de iudi. lib. vi. in glo. hoc verum si po-
d test sedere[d]: alias pōt stando vel iacendo: qr necessitas non habet
legem: vt. ff. de offi. consul. l. i. ꝛ ponit exemplum si patitur in re-
no. Sed Pet. ꝛ Cyn. dixerunt qꝫ semp pōt stando ex quo de li-
bertate cognouit ꝛ etiam qd fieri nō debet factū tenet vt. l. i. §. bi-
duū. ff. qn appellā. sit. Ad cōtraria respōdent qr gratia honoris
ꝛ honestatis dicitur qꝫ sedere debeat vt in aut. de iudi. §. sedebunt.
Sed istorū dictū est reprobatū extra de re iudi. in. c. fi. lib. vi. est:
ergo de necessitate vt sedeat alias nō valet snia vt ibi. Et potest
esse ratio qr sedēdo ꝛ quiescendo fit aīa prudēs qr non distrahitur
intellectus ad aliam operationem sm Aristo. in. ij. de aīa. ꝛ ideo
hoc nō est iudicāda leuis solēnitas. propterea concernit reueren-
tiā iudicialē in vniuerso. vt. l. quisquis. ā. de postu. Ideo aliquo
casu relaxari nō pōt vt. l. quod prohibet. ff. de post. ꝛ hoc in diffi-
nitiua. In interlocutoria idem si sit magni preiudicij nō in parui
sm Jaco. bu. ¶ Opp. iij. sed ab extra qꝫ nō sufficiat sedere nisi ꝛ

c ¶ Contra absen-
tem. Adde que di-
xi in. l. eque data
opera. ff. ex q. cau-
sis ma. nam dico
qꝫ id quod hic di-
citur ꝛ ibi in. l. vni-
uersi. j. de le. l. i. li.
xi. sm veram lec-
turā qꝫ absens rei-
pub. ex affectata
causa nō gaudet
priuilegio cōces-
so ambasiatori-
bus ꝛ aliis absen-
tib⁹ tñ scias qꝫ il-
le q abest causa
reipu. in officio
parui valoris pre-
sumitur affectasse
se causam absen-
tie. tex. est sing. in
l. spadonem. §. fi.
ff. de excu. tuto. et
Bart. in. l. fi. ff. ex
in integr. restit. et
bal hic in fi. ꝛ. d.
Anto. in. c. que-
relam. extra de p-
curato.
d ¶ Hoc verum si
pōt sedere. Adde
qꝫ Iudex possit
sup equo sedere p
tribunali ꝛ simi-
libus quod dixit
post bart. in. l. de
pupillo. §. si quis
ipsi pretori. l. xvi.
q. de ope. no. nūn-
cia. sed quid si nō
sedet super tribu-
nali sed ibene. vi-
de spe. in titu. de
fer. ad fi. ꝛ not. in
c. fin. de re iudic.
in. vi. ꝛ add spe.
in tit. de sen. pro-
la. §. interuen. ꝫ
sunt in arg. vbi di-
cit Bar. ne fuisse
sententiatum su-
per equo ꝛ deter-
minare videtur
qꝫ sedere debeat
iudex. ꝛ idē Jo.
and. ibi in addi.
sed stās sup equo
dʒ hamilari.

a ¶ In scripturam redigi. fallit in sententia lata super causa matrimoniali in qua non requiritur scriptura: sed sufficiunt testes sm Inno. in c. Albe. de test. idem in sententia super incidenti vel emergenti secundum Bal. in l. si defenditur. de auto. tuto. & de primo vide Abb. in c. dilectus. sed an cōsensu partium possit ferri sententia sine scriptura Bart. quod sic post gloss. in l. quot. de priuil. scho. lib. xi. & adde aut. generaliter. in fi. de episco. & cleri. & ibi Bald. et vide aliquos casus per abb. l. c. j. de libel. obl. in quibus nō debet sententia in scriptis recitari & intelligit doz dicit quod sentētia debet in scriptis recitari non tamen requiritur quod illa scriptura sit publica ita. d. io an. and. vt refert & sequitur Abb. ibi vide c. alberi cus. de testa. et si sit sententia principis debet inscri ptis recitari. tex. est & ibi gl. in aut. vt in medio litis & adde quod no. bal. i. l. is qui. ff. de testa. qd si in actorum camera requiritur sentētia nec fuit ibi verba ista scilz lec. & publicata quod non vz ad idem quod ipe no. hic in iij. col.

b ¶ In scriptis. ad de in l. si. & ibi gl. j. de senten. ex peri. reci. tex. & glo. in c. fi. de re iudi. libr. vi & gloss. in ver. in scriptis. in c. i. de cēsibus. eo dem lib.

c ¶ Sententia debet esse cōformis libel. adde tex. in c. qualiter & quādo el. ij. in fi. de accu. & text. in c. li cet. de simo. abb. in c. ad nostram de cōsue. fallit in imperatore secūdum Anto. de butrio in d. c. licet. el. i. tu dic quod hic facit dictum Archi. in capitu. ij. de restitutiōe spo. lib. vi.

d ¶ Qd snia possit corrigi qn iudex possit emendare vel interpretari sententiam iam latam vide in l. dicere. de arbi. vide etiam ad hoc bald. in l. error an vlti. colum. de iur. & fac. igno. & in l. qr arbiter. ff. de arbi. & in l. i. j. sen. rescin. non posse. & vide tex. in c. qualiter el. i. de accu. & ibi gloss. & vide Ange. & imo. in l. iudex. ff. de re iud. item adde spec. Jo. an. in addi. in ti. de sen. §. qualiter. ver. hic quoqz.

e ¶ Et dicūr maiores. adde c. super eo. el. ij. de test. glo. in c. lex est. ij. d. bald. & Petr. de ancha. in c. i. de consti. Old. consi. xxv.

f ☞ Successor. vide vltra ea que hic no. bal. nu. 6. vii. sed nunquid hoc pōt facere successor. eundem bal. in l. ij. & qd ibi posui in addi. ad eam in ver. libero arbitrio. j. de anna li excep. & Bar. in l. ab executore. ff. de app.

g ¶ Non ad rei essentiam. limita singulariter hoc esse verū nisi is pro quo lata est snia cōfiteatur sniam esse iniquam: qr tunc ipsemet iudex poterit ipsam retractare vt voluit Innocen. in c. quia pleriqz de immu. eccle. & Bald. in auten. ad hec de vsu. item limita nisi post sententiam que in rem iudicatam transiuit & admisse essent probationes in cōtrarium parte non opponente: quia tunc idem iudex poterit sententiam retractare ita voluit Innoc. in c. cum dilecto. de rescrip. in c. cum bertoldus. de re iu. & in c. fraternitatis. de frigi. & malefi. item limita nisi in snia excōmu. vt in c. sacro. extra de senten. excommunicationis.

locū maiorū seruet vt. ff. de iusti. & iur. l. pen. solu. qd illud verum in ordinario. in delegato vo vel arbitro cōpromissario qcertam non hāt sedē illi ol loco dūm honesto possunt vt. l. si cum dies. §. si arbitri. ff. de arbitris. & hoc in diffinitiua interlocutoria dic vt dixi in l. a procedente. j. de dilatio. & dicam in l. cum sentētia. j. titu. i. ¶ Quero cum gloss. quid si ordinarius vel delegatus timeat periculum persone dubitando de parte contra quam decreuit in animo suo proferre sententiam vnde sedet super equo: vult statim fugere vel sedet sed in turri. ¶ Dicit gloss. quod valet argu. de acquiren. pos. l. quod meo. §. si per venditorem & per illum. §. apparet quod glos intelligit quod partes erant presentes dum in equo sedebant vel erant extra turrim audientes sententiam. & intellige quod ad illum locum fuerant citati vt nō obstet. j. titu. i. l. si vt proponis. est tamen consilium quod ipse faciat scribi in actis quomodo elegit illum locū pro tribunali ad actum illum quia potest ex necessitate que non habet legem vt di xi. & argu. l. cesar. ff. de pub. Vel ratione sue ordinarie iurisdictionis vt. j. tit. i. l. si vt proponis secundo. duntamen intra limites sue iurisdictionis ad instar episcopi vt extra de offic. ordina. l. cū 4 episcopus. libr. vi. ¶ † Sed iuxta hoc quero pone quod altera partium intulit metum iudici vt pronunciaret an valebit sententia. & videtur quod sic. per. l. ij. §. i. ff. de arbi. in contrarium ff. de iudi. l. ij. in princ. in nō. respon. so. quod metus quandoqz est iurisdictionis collatiuus & talis metus impedit transire iurisdictionem ideo sententia tali metu lata non valet vt. d. l. ij. Quandoqz metus est solum ad sententiam compulsiuus: & tunc aut simpliciter ad senten tiandum aut ad sic vel taliter pronunciādū. Primo casu aut per superiorē cōpellitur & tunc clarum quod snia te 5 net vt. d. l. ij. §. i. † Aut per alterum ex litigatoribus & ad hoc videtur idez qd pōt pbari tali rōne iudex qui nō iudicat de eo de quo cognouit nō iuste facit vt. l. de qua re. ff. de iudic. ergo eū cōpellens ad hoc faciendū nō cōpellit eū ad quid iniustum: igitur cōpulsio non dz ipso iure vitiare actū in se iustum & sic sententia dz valere cū animus nō sit concussus in ferendo aliter sententiā qz fuisset laturus si nō timuisset. Et pro hoc argumentaliter accedat qd hic not. glo. de eo qui in turri tulit sniam arguendo de loco ad tps. vt. ff. si cer. pet. l. vinum. j. tit. i. l. si vt pponis. Secūdo casu videtur sniam valere nō debere qr animus tunc est concussus in aliter ferendo sententiam qz fuisset laturus. ¶ Nec obstat q regula sit vt metu gesta valeant ipso iure lz veniant restituenda: qr pōt dici qd fallit in istis iurisdictionibus. argum. dicte legis secunde. Vel dic qd etiā isto casu valet cū dolus dans causam snie nō vitiet ipso iure sniam vt. ff. de dolo. l. cū a te. Et hāc partem videtur tenere gl. in c. i. extra qd me. cau. lib. vi. lz tex. ibi dicat absolutoriā ab excōicatione per metum latam esse ipso iure nullam. cogitabis.

¶ Sententie primo debent deliberari & deliberate in scripturam redigi & redacta debent reuideri & corrigi.
2 Statuenda semel sunt pluries deliberanda siue restituenda.
3 Sententia debet in scriptis ferri.
4 Penitentie locus non est post sententiam latam.
5 Sententiam predecessoris sui an possit successor interpretari.
6 Iudex qui condemnauit in principali & expensis an eodem die possit absoluere ab eisdem.
7 Sententia per notarios iudicum lecta an tunc valebit.

Hac lege. Casus. † Snie primo debēt deliberari a & deliberate in scripturā redigi a & redacta dnt reuideri & corrigi. & correcta in scriptis dnt recitari & p iudicē pferri fallit in qbusdā q pp dignitatis eminentiā pnt p alios suā recitare sniam & postqz est lata nō pōt corri 2 gi vel emēdari. h. d. ¶ † No. q semel statuēda pluries sunt deliberāda siue restituēda. Item q irreuocabilia anteqz dicant vel fiāt sunt valde pēsanda & cū difficultate fiēda vel pferēda. vt hic 3 & l. ea quidē. j. si mā. ita fu. alie. vt manumittat. ¶ † Itē qd sen b tentia debet ferri in scriptis. b & ideo sit iudex cautus & proferat ista verba & ita in scriptis pronunciamus. & etiam tabellio vt hoc in sententia scribat si tamen illa verba non profert sententia non vitiaretur vt not. Io. and. extra de reg. iur. c. fina. in lib. vi. Cautela tamen est vt proferantur. ¶ Item not. secundū glo. quod libellus debet in sententia repeti & scribi. Et dicit Petr. verum esse attenta consuetudine. Sed non est necesse de iure quia interdum fertur absolutoria ibi in libello petitur condemnato c ria. ¶ Sed tene gloss. quia sententia c dz esse conformis libello. vt. ff. cōi diuid. l. vt fundus. & ff. de fid. iu. l. fina. & difformitas permittitur in petitione & cōclusione non in narratione vt igitur videaf an sup narratis snietur libellus inferf vt etiā appareat qd de his iudex cognouerit vt. l. de qua re. ff. de iudic. ¶ Item not. qd aliqua cōceduntur in reuerētiā dignitatis que alis nō cōcede 4 rentur. ¶ † Item qd post sniam latam non est locus penitentie. ¶ Opponif cum glo. qd iudex subitas debeat pferre snias: vt ff. de dāno infe. l. i. Dicit gloss. qd ibi est spāle in cā damni infec. propter imminens periculū simule. j. de cust. re. l. de his. Vel dic qd non dicit sniam ferri subitā & sine deliberatione sed deliberatione que exigitur accelerari sm Iaco. bu. ¶ Oppon. ab extra ad idem de. l. si quis filio. §. hi aūt oēs. ver. nisi forte. ff. de iniust. test. vbi propter inhumanitatē criminis subito fertur snia dic qd ibi spāle. Et illū tex. not. qr ibi vr casus qd latro vbi capitur po d test statim furca suspendi. ¶ Oppo. quod snia possit corrigi d & mutari. vt. ff. de ap. l. ab executione. Solu. qd hic de correctione que est probibita ibi de interpretatione que est pmissa maiori e bus iudicib9 nō minoribus. Et dicunf maiores e qr merū imperiū habēt & nō habētes minores appellanf. vt ibi p Bart. delegati aut nullo mō pñt. vt ibi not. & intellige de illa interpretatione que idem est qd verbi vel oratiōis alicuius expositio p quam nihil noui ōz facere sz qd factū est declarare. vt extra de accus. c. cū dilecti. & ff. de test. l. heredes palā. §. sz si notā. Sūt enī plures spēs interptationū. vt dixi in l. ij. j. de nova. vez correctiua & illa phibef declaratiua & illa pmittif & circa illam vide aliqua que post hec scripta scripsi. j. cōmi. vel epi. l. eos que. Est et extensiua & illa regulariter prohibetur. Fallit qñqz vt infra in sexta oppo sitione dicam. Et scias quod semel interpretatus amplius non interpretatur. vt not. a. l. quicquid astringende. ff. de verbo. obli. 5 ¶ † Sed dubitaf an successor f possit interpretari sniam prede f cessoris sui. Et videtur qd sic nec heres libellum defuncti vt. ff. de rei vendi. l. pomponius scribit. in fin. cū ibi not. in gl. esset enī de animo alterius cuius solus deus est scrutator. In Itrarium facit qr delegans interpretatur sniam delegati vt not. gloss. ff. de app. l. ab executiōe. & mouetur per. l. duo iudices. ff. de re iud. que modicum facit: quia delectione & approbatione vnius snie de pluribus loquitur. ¶ Item pro hoc facit quia iudex ad quem cognoscit de interpretatione eius a quo. vt. d. l. ab executiōe. qd facere non posset nisi & ipse ius interpretandi haberet. istā pre tenet Barto. in d. l. ab executione. ex eo quia successor censef & est vere idem iudex. vt. l. cum pponebaf. & l. mortuus. ff. de iud. igitur vt suam debet posse illam interpretari. ¶ Non obstāt allegata in oppositū qr heres & defunctus sunt vere & diuerse psone licet ficte & psentatiue censeanf vna & eadem & id quod egunt vt priuati faciunt. Sed in casu nro iudex qui iudicat fungitur duplici persona. Vna vt puata & de illa nihil ad nos. Alia vt publica & ista est illa q iudicat & semp durat. psona igif successoris cōsiderata vt publicata est eadē cum pma cōsiderata vt publica ¶ Ex pdictis infert ad qōnē pone iudex cōdēnauit in expēsis taxatiōne sibi reseruata nec dixit successorib9 suis qritur an possit successor taxare. & dicit ipse qd sic qr reseruatio quā sibi fecit vt iudici qr sibi puato non potuisset. igif successor dz posse vt pz ex primis dictis & hoc in ordinario. Delegat9 vo ingt ipse talem reseruationē sibi facere nō posset cū talis taxatio sit sue snie interpretatio & declaratio quam ipse facere nō pōt vt dictum est. j. nisi esset talis delegatus cuius iurisdictio ad hoc duraret pro executione snie & hoc notat ipse in d. l. ab executione. ¶ Opponitur quarto qd suam sniam mutare possit. vt. l. actorum verba. de re iudi. Sol. quod illud quo ad latinitatem & malam gram g maticā non ad rei essentiam g quia illam mutare non pōt vt hic. ¶ Oppo. v. ad idē de. l. illicitas. §. fin. ff. de offi. presi. Sol. vt gl. vel melius dic qd ibi non corrigit vel mutat. Sed debitum in multa comprehensum trāsmittit. ¶ Opp. vi. de. l. paulus. ff. de re iudic. solu. qd ibi in fructibus & expensis que sunt consecutiue ad sniam

ad sniam vt in aut. de iudi. §. op3. ⁊ C. de iudi. l. pperandum. §. fin autem adultera. ⁊ ff. de rei vendica. l. ex diuerso. ⁊ hoc eodem die tantum: vt. d. l. paulus. Sed hic attēde q2 glo. dicit non dico
6 minui. ¶ † Unde reuoco in dubium si iudex condemnauit in pn̄cipali ⁊ in expensis an eadem die possit absoluere ad eisdem ꝑpter iustā causam litigandi: vel ecōtra si absoluit in expensis cōdēnare. ⁊ vidi quosdā dicētes ꝙ sic quasi snia expēsarū sit interlocutoria ⁊ sic possit reuocari: vt. ff. de re iudic. l. qḋ iussit. ¶ In oppositum facit ista glo. Sed pondero ꝙ ista gl. loquit᷑ de snia expensarum sed de lata super principali de qua nihil potest minui: vt. l. paulus. nihilominus ego puto ꝙ nō possit sniam expēsarum diffinitiue annexam reuocare. Tū quia ab illa trahit necessariam consequentiam sm̄ sui naturam regularem: vt. l. superius allegata. tum propter illius connexitatem: tum quia paulus de statutis infra decisis nihil immutari pmittit: tum quia iudex sic iam est arbitratus ideo amplius arbitrari nō potest iudex: que superius dixi: tum q2 l. paulus. dat ei illam facultatē condēnandi vel absoluendi vbi prius de eis nihil dixerat. Si ergo iam superius pnunciauerat facultas illa cōcessa non existit immo denegata videt᷑. argu. l. cum pretor. ff. de iu. tum q2 annexam diffinitiue dico diffinitiuam esse: vt scripsi. j. de sen. l. post sniam. ¶ Op. vlt. ad idē. l. ab extra. Nam si iudex nō sentētiauit super toto non tenet snia vt dixi. C. si aduer. rem iudi. l. j. ⁊ ibi per doc. Et p consequens si adhuc superest de instantia cause ipe met potest nouā super toto proferre sniam ⁊ per cōsequēs mutabit primam ⁊ eā extendit ⁊ ampliabit: vt. C. tit. j. l. si vt propo. ergo ⁊c. Sol. quod hic qn̄ prima est de se valida ratio predicta: ibi qn̄ prima est ipso iure nulla. ¶ Opp. octauo de. l. diuus. ff. de in integ. restit. dicit glo. ꝙ ibi fallit: sed dic melius ꝙ ibi restituitur ad appellandū. Unde remedium appellationis rescinditur per alium iudicem non per eundem sm̄ Jac. bu. ¶ Querit glo. quid in principe et ꝑ refecto pretorio ⁊ senatu. ⁊ dicit quidam dixerunt qḋ illi suam sniam corrigere potest per ver. exceptis. hic positū. sed glo. dicit ꝙ ille ver. in in alio casu loquitur ⁊ verū dicit. Et sic sentit qḋ nō potest qḋ fateor in iuridica potentia. De absoluta autē potentia dico qḋ imperator pōt: q2 preest legi: ceteri nō possunt qui legi subiecti sunt.
7 ¶ † Quero circa vltimā partē quid si alij ⁊ sic in eminenti dignitate nō positi per notarios suos fecerunt legi sniam an tūc valebit. ⁊ sentit glo. si. ꝙ nō vt. j. l. prima. ad quod etiam facit extra de re. iur. c. si. li. vj. Sed Pe. dicit ꝙ pōt si presentes fuit ⁊ tabellioni dicāt vt eorū nomine legat: q2 tunc tempore legere dicunt᷑. ar. ff. de ver. obl. l. si pcuratori presentis. ⁊ ita pertransit Cy. ¶ Ego nō puto hoc verū per istū tex. ⁊. c. preallegatū. Nam alias n̄ esset prorogatiua in personis ibi ⁊ hic nominatis. ¶ Nec ob. l. si pcuratori. q2 ibi in contractibus q celebrantur inter volētes: hic in iudicijs que redduntur in inuitum. Item ibi nō de preiudicio de quo hic. Et bene assentio ꝙ p notarios actorum potest legi snia in narrationibus ⁊ preambulis vsq3 ad illa verba exclusiue in his scriptis diffinitiue pronunciātes condemnemus ⁊c. Nam ista verba sunt proprie ipsius sententie: vt. j. ti. t. j. l. ij. ⁊ ista talia per iudicē debent pferri. p iudices vero in eminenti dignitate positos de quibus sic dico ꝙ possunt totam legi facere per tabellionē. Sed post lectā sniam debēt dicere ⁊ ita vt lectum est condemnamus vel absoluimus prout lectum est si sit absolutoria vt sic appareat de eorū consensu ⁊ voluntate. Nam sic est in testatore tradente volūtatem suam notario vt ipsam coram testibus legat. C. qui testa. fa. pos. l. hac consultissima. §. at cum humana.

1 ¶ Nomine carentia debent carere etiam effectu.
2 Interlocutoria si debeat in scriptis ferri.

S Tatutis. [a] Casus. Snia diffinitiua d3 in scriptis ferri alias nō valet nisi in casibus positis in aut. nisi. b. d. ¶ No. ꝙ hec lex addit precedēti: q2 ꝙ illa nō dixerat de annullatiōe snie hec addit ⁊ supplet. ¶ Et sic potes notare ꝙ licet lex mādet qḋ certo modo fieri si vltra non procedit annullando alterum facti ad ipsum valet qḋ secus esset si lex simpliciter prohibet aliquid fieri vel aliter quam dixerit sib᷑ q2 tunc contra factum vel aliter factum non valet: vt. C. de legi. l. non dubium. ⁊. ff. de si. l. cum lex.
1 ¶ † Item no. ꝙ carentia nomine debent etiam carere effectu: vt vt hic in. §. respon. facit. l. nō idem. C. de co. ⁊. l. a nullo. C. de sern̄s ¶ Item quod quando sententia est nulla non est appellatio necessaria. ¶ Quero diffinitiua snia non potest ferri per alium[b] quid de interlocutoria. dicit glo. illa p aliū pōt. Nā potest iudex per nunciū terminū interrogare. vt. ff. de ar. l. diē proferre. in pn. ⁊. l. non distinguemus. §. quesitum. ver. qḋ si hoc mō. in eod. titu. Sed caue q2 glo. in. d. l. diē pferre. in prin. nō fatet᷑ hoc esse verū in ōi interlocutoria iō ibi dicit aliud in dilatione. vt. C. de dila. ꝑcedēte. Quid dicemus breuiter dic qḋ falsum est qḋ aliqua interlocutoria p aliū ferri possit ⁊ hoc vult dicere vlti. qḋ si hoc mō si bene pōderatur. ⁊ rō est ꝓmptu: quia nō iudex non pōt iudicare. vt. j. si a non compe. iudi. l. j. Saluo nisi ille faceret virtute delegationis sibi facte ⁊ tunc in illo articulo esset iudex. ¶ Non ob. d. l. diē pferre. q2 ibi in initio q iniciauit qḋ factum est nō autem ipse iudicat.
2 ¶ † Quero. ij. an interlocutoria[c] debeat ferri in scriptis ⁊ glo. ff. de app. in. l. ij. dicit quod non est necesse licet possit in scriptis fieri hoc teneo quia hec lex ⁊ precedens loquūtur in diffinitiua tm̄ igitur de interlocutoria remanēt antiqua regula ⁊ antiqua iura ⁊ ita cōiter pertranseunt doctores. Et sic lata probatur per testes. vt not. C. de hereticis. l. quoniam. ¶ Sed caue q2 text. vl qḋ in scriptis debeat fieri. j. de priuilegijs scholarium. l. quoties. §. sed si talis. Sed hoc non obstante tene gl. per rationem superius dictam p tex. in. l. defendente. ff. de arbi. suto. sm̄ vltimā lecturā. Nam ibi super incidenti petite restitutionis nudo verbo interlocutus fuit iudex petitionē approbando. Ad dictū. §. sed si talis. Rn̄deo ꝙ ibi lata fuit ex voluntate nō ex necessitate vel qḋ puto verius ibi ex diffinitiua que ibi appellatur interlocutoria lato sumpto vocabulo quasi inter partes locutoria. ¶ Quero an laici illiterati[d] possint esse potestates terrarū. quidam quod non q2 rescripti recitatione debent proferre snias qḋ ipsi facere non possunt. Sed glos. determinat contrarium qḋ ipsi faciunt legi ⁊ postea dicent. ⁊ ita condemno vl absoluo. hoc procedit in maioribus vt est ptās. q2 habet merū imperiū non in minoribus per ea que in precedente. l. in si. dixi tñ de consuetudine seruatur in quocunq3. in toto aūt effectu: q2 iurisdictionem retinet. vt. l. cetus. ff. de iu. ⁊. l. qui furere. ff. de statu homi. dico quod potest facere per alium legi sniam ⁊ postea dicere ita cōdēno vl absoluo. ⁊ pro hoc. C. qui test. fa. pos. l. hac cōsultissima. §. at cum humana. ¶ Quero quid si iudex pronūciauit verbo ⁊ statim dixit notario ⁊ tu redige in scriptum in presentia testium dic quod non valet vt probatur hic in litera ibi de rescripti recitatione proferant. Saly.

1 ¶ Scriptum non requiritur in causis breuibus.
2 Petitio est necessaria ⁊ sine actis ⁊ absq3 eo qḋ sentētia feratur in scriptis.

1 N Jsi breuiores. ¶ Casus. † In causis breuibus scriptum non requirit᷑. hoc dicit. ¶ Quero que sunt ille[e]. Respondeo varie opi. sunt in glos. Sed dic quod illa vera vt relinquatur in iudicis arbitrio. argu. ff. de iureiuran. l. iusiurandum. §. si de qualitate. ⁊ considerare debet qualitatem respectu personarum ⁊ earum facultatum ⁊ respectu ipsius summe petite. vt. ff. de iudic. l. sed ⁊ si susceperit. §. pe. ⁊ sequen. ¶ Et addit Bald. quod cause que vertuntur coram ignorantibus leges vt sunt vicarij comitatus ille possunt dici breues nec libellum requirunt. Similiter diceres qui sunt iudices ⁊ tabelliones quos consuetudo admittit de quibus. C. de sacrosanctis eccle. l. iubemus. §. his tabellionibus. ¶ Quero text. ille dicit vilium personarum[f] quid si sint vilium rerum vel causarum sed non vilium personarum. Dicit gloss. quod idem quod not. ¶ Quero an sit aliqua causa in quo ex non scripto cognoscatur dicit glos. quod sic quando quis conuenitur finito officio ⁊ in syndicatu ⁊ in auten. vt iudi. sine quoquo suffragio. §. necessitatem. colla. ij. ⁊ ibi glos. bona casus enumerans in quibus ex non scripto cognoscitur. ⁊ oēs etiam hic ponuntur videlicet quando causa est vilium personarum vel vilium rerum vel quando episcopus inter clericos vel quando reus est clericus licet non actor vel quando finito officio quis syndicatur. ¶ Sed dubium est an sine libello. ⁊ glo. ibidem dicit quod ⁊ sine libello quod intelligo in scriptis[g]. Nam petitio est necessaria ⁊ sine actis ⁊ absq3 eo quod sententia feratur in scriptis[h]. Et attende qḋ oēs isti casus sunt de iure nouissimo aut. Sed de iure codicis nō poterat etiam in alijs causis vilibus ex nō scripto procedere nisi de consensu partiū. vt. j. de priuilegijs scholarium. l. quoties. §. sed si talis. ¶ Et ex hoc recte in istis causis habet vim plene pbatiōis vt p bart. ⁊ habes post eū. in. l. de minore. §. tormenta. in vlti. col. ff. de qō. ⁊ ad hanc auten. adde no. dictū mathe. in suis not. j. et. ij. ⁊ bal. in. l. imperium. ff. de iur. om. iu. post bar. in. l. iubemus. §. sancimus in si. C. de sacrosan. eccle.

a ¶ Statutis adde barto. hic ⁊ in. l. j. ff. de iudi.
b ¶ Per alium vide bal. C. e. l. j. ad fi. ⁊ de interlocutoria vide bar. ⁊ bal. hic.
c ¶ Interlocutoria vide barto. hic ⁊ in. l. ne quicq̄. §. vbi decretum ⁊ ibi dixi. ff. de offi. proconsul. ⁊ vide bal. in. l. terminato. j. de fruc. ⁊ litis expen. ⁊ vide bald. ⁊ ange. in. l. patris ⁊ filij. ff. de vulga. ⁊ pupilla. ⁊ vide glo. singu. in. c. fina. in versicu. inanes. de elect. in vi. ⁊ vide bald. C. eo. l. arbitri. ⁊ vide barto. in. l. ij. ff. de appel. reci. ⁊ vide plene bal. in. l. j. in. ij. col. C. eo. ⁊ vide imo. in d. l. patris ⁊ filij. vbi dicit quod cōdēnatoria expensarum non requirit scripturam in qua etiam non requiritur iudicem sedere pro tribunali ⁊ ponit bar. hic etiam in fi. in taxatione expensarum idem secūdum bal. in. l. ij. in. ij. columna de fruc. ⁊ lit. expen. vide aliquid per d. alexan. in. l. iusti. ff. de acquirē. pos. ⁊ vide in. l. si. j. de priui. scho. libro. xij. ⁊ vide q̄ habes j. l. paulus. ia. ij. ff. de reg. iu.
d ¶ Illite rati illiterati an possint esse iudices ⁊ potestates. adō tex. ⁊ ibi bart. in. l. ex parte. j. de decu. libro. x. et an per notarium possint pronunciare ⁊ vide bart. in. l. j. §. j. de post. ⁊ p Cy. in. l. certi iuris. C. de iudic. ⁊ ibi vide glos. ⁊ glos. in auf. de iud. §. j. et aliquid per Ange. ⁊ imo. i. l. quidam consulebat. ff. de re iudicata. ⁊ adde spe. in tit. de iudice delega. C. excipitur. versicu. item quod est illiteratus.
e ¶ Que sunt ille. Adde quod breuiores secundum bal. in. l. ij. in. iij. colum. C. d peda. iudi. intellige de causis a. c. aureis j. ⁊ vid bar. hic ⁊ in. l. diuus. ff. de bo. dāna. ⁊ fama
f ¶ Vilium personarū. adde qḋ not. gl. magna in. §. sancimus. in auf. de exhib. reis. ⁊ no. glo. c. si. de re. iu. in. vj. adde qḋ no. bar. in. l. mediterranee. j. de anno. ⁊ tribu. lib. x. ⁊ qḋ no. glo. ⁊ doc. in. c. appellationibus. extra de appel.
g ¶ Qḋ intelligo in scriptis. adde an libellus debet pduci in scriptis vide in auf. offeraf. C. de litis cōtest. glo. in v̄bo necessarie in cle. sepe. de verb. sig. bal. bar. ⁊ doc. in. l. j. C. de eden. doc. in. c. j. de libel. obl.
h ¶ Snia feraf in scriptis no. qḋ de partiū cōsensu snia pōt ferri sine scriptis vt voluit Jo. an. si. and. post spe. in ti. de snia. §. iuxta. v. nō valet. ⁊ hic alle. gul. de suza. ita tenere per l. iudicē. C. communium diui. ⁊. l. si. j. de temp. appel.

pe consiliū tu iudex dubitans in causa dicatur vilis si vt ex non scripto procedere possis vt cōsensum habeas partiū: erga cau tela est vt super nullitate ipsa pronuncietur.

¶ De sententijs ꝛ interlocutionibus. Rubrica.

1 ¶ Sententia est ipso iure nulla quando ex solo iure scripto apparet defectiua.
2 Sententia cum est ipso iure nulla iterato cognoscitur de causa an ex eisdem actis.
3 Obligatio ex actu gesto debet initiū sumere in psonā gerentis.
4 Persona inutiliter adiecta non vitiat sententiam in aliam personam vtiliter latam.
5 Dominus qui non fuit in iudicio citatus solus ad sententiam audiendam comparuit ꝛ eo presente contra eum sententia lata fuit an tunc valebit. ꝛ nu. 6.
7 Presentia non infert citationem vel citationes que necessario debent antecedere.

a ¶ Nō vf de ma teria vide alex. in l. i. ff. de re iud. ꝛ l. i. ff. de vb. obli.

a Non videtur. a Casus. sentētia domini qui nunq̄ fuit in iudicio condemnans ꝛ procuratorē qui litem fuit agitatus omittēs est ipso iure nulla. hoc dicit. ¶ 1 Not. quod sn̄ia est ipso iure nulla qn̄ ex
3 solo iure scripto apparet defectiua. ¶ 2 Itē qđ vbi est ipso iure nulla iterato cognoscit de cā an ex eisdem actis dixi. s. ti. q̄. l. si vt ꝑponis. ¶ Itē qđ successor declarat nullū factū successorū: ꝛ sic successor censeatur vnus ꝛ idem iudex cū precessore. l. cum proponebatur. ꝛ l. mortuo. ff. de iu. ¶ Sume arg. quod idem iudex potest adiri vt denuo cognoscat de causa principali vt. s. ti. q̄. l. si preses. Similiter eius superior vt. j. de accusa. l. si absentem. ¶ Quero iste text. loquitur quando dominus nunquam fuit in ipso iudicio sed procurator omnia fecit. quid econtra si domin9 semper fuit ꝛ omnia fecit sed procuratorē fecit ad sn̄iam audiendam: ꝛ procurator comparens fuit condēnatus et domin9 omissus: an valeat sn̄ia dico qđ nō qꝛ sola comparitio nō facit eū in aliqua virtute dn̄m lit. nec vt aliquid faciat sed solum vt audiat est constitutus igitur non debuit ipse condemnari. ꝛ isti duo casus sunt indubitati. ¶ Quero de tertio caso quid si ambo fuerūt in iudicio. ꝛ istum subdiuido in plures. Nam qn̄q̄ simul fuerunt in omni casu ꝛ tempore et tunc vterq̄ simul dico damnandum esse: quia simul ambo quasi comparuerūt in iudicio. quandoq̄ simul sed separatim: ꝛ tunc aut procurator fuit lit. contest. ꝛ postea ceteros actus exercuit dn̄s. ꝛ isto casu distinguo. Aut iudicium fecit transitum in dn̄m per viam cessionis qđ fieri pōt vt no. ff. de procu. l. in cause. §. hec cognitio. Et qꝛ procurator desijt ꝑcurator esse dico qđ solus dn̄s est dānand9. nā dānare ꝑcuratorē q̄ nō est derisoriū est. Non dico ꝓpterea quod si vterq̄ dānnaref qđ sn̄ia vitiaref. sed dico in psona procuratoris eēt nulla ꝛ deridenda vt. ff. de re iudic. l. de vnoquoq̄. in princip. Aut fecit transitum in dn̄m alr̄ q̄ per cessionē puta qꝛ venit dominus simplr̄ ad ꝓsequendū procuratore patiente: ꝛ tūc si est ꝓsecutus nō reuocando procuratorē suū. ꝛ tunc satis puto verum qđ de iure dānandum. Aut per dn̄i prosecutionē procurator est reuocatus ꝛ tunc puto solū dn̄m de iure condēnari debere: quia in procuratoris persona sn̄ia vt dixi esset derisoria. Qn̄q̄ econtra dn̄s fuit litem ɔte. ꝛ postea ꝑcuratorē constituit ꝑ quē actus peregit ꝛ tunc si ꝑ viam cessionis iudicium in procuratorē transitū fecit non puto necessario dn̄m esse damnandum quia quasi cōtractus dn̄i remanet per istā cessionem in psonā procuratoris Si tn̄ dānaref vna cum procuratore non esset sn̄ia in eius persona derisoria dū remaneat ipse re ꝛ effectu dn̄s. Dubitari tn̄ posset quid iuris isto casu esset si dn̄m tantū ꝛ non procuratorem condemnari contigisset de quo. j. dicam. Si vero nō per viam cessionis sed simplicis cōstitutionis procurator interuenisset. ꝛ iste casus ponitur hic in glos. Et opi. Car. fuit qđ dn̄s debeat damnari qui litem fuit contestatus ꝛ non procurator. argu. huius. l. que modicum facit. Induxit etiā. ff. de his qui no. infa. l. furti. §. si qs alieno. in fi. vbi dn̄s nō notaf infa. si ꝑcurator fuit litem contestatus. Secus si dn̄s fuit litē cōtestat9 q̄cūq̄ ꝑcurator interueniat postea. ꝛ hoc non pōt euenire nisi qꝛ dn̄s tunc erit condēnandus ergo qui litem est cōtestatus dānari dꝫ. Et istam rationem mouit inar. ¶ Sed Bul. ꝛ Io. dixerunt qđ procurator tn̄ est cōdēnandus ꝛ non dn̄s licet fuerit litem contestatus ꝛ moti sunt. ¶ Primo qꝛ nihil refert an ante litem cōtesta. vel postea interueniat ꝑcurator. vt. l. nihil. §. i. de procu. ¶ Scđo si principalis interuenit ex postfacto nihilominus ipse condemnaf non obstāte qđ alius fuit litem ɔtestatus. vt. ff. de his qui not. infa. l. seruus ¶ Tertio inducit. s. glo. ff. de procur. l. ij. §. si plures. sed nihil facit sed forte voluit allegare. §. si. in ea. l. eo qđ in procuratorē datū post litē ɔtest. dꝛ transferre iudiciū. ꝛ per ɔn̄s dꝫ ipse cōdemnari nō is a quo trāsferf. ¶ Quarto qꝛ casus est in defensore post litē ɔtest. eueniēte vt ipse cōdemnef in sn̄ia. vt. ff. de ne. gest. l. liberto. §. si. erga ꝛ idē in ꝑcuratore quia ipse defensor est immo ꝛ fortius a dn̄o in ꝑcuratorē transfertur qđ non in defensorem in cuius psona defuncti volūtas non interuenit. ¶ Quinto induxerunt pro casu. ff. de procu. l. si quis cū ꝑcuratorio. in principi. vbi dicit gl. ɔsidera qđ hic dn̄s fuit li. cōtest. ꝛ iō ibi dn̄s litis dr̄ sꝫ hoc nō viget qꝛ ꝛ hoc dn̄s litis appellaf q̄ nūq̄ fuit in iudicio sed qꝛ noīe eius actio intentaf sic ꝛ alr̄ vide casum clarū in. l. vulgo. ff. de in litem iurand. ¶ Sexto induxerunt. ff. de euict. l. si ideo vbi tutor veniens post lit. cōtest. solus cōdemnaf. ad. l. furti sn̄ hanc diuit maxime. Ad hanc. l. respon. vt in glos. quā ꝑ te vide Accur. autem alibi cū ista opinione trāsit vt de iure verior. hic autē addit qđ de cōsuetudine vterq̄ cōdemnatur vt vtriusq̄ seruetur opi. ¶ Sed dicit Ia. de ra. qđ immo olum destruif opi. alr̄ nullum erit legis consilium que consuluit vt lit. non cōte. hat per procuratorem qꝛ tūc dn̄s nō erit dānandus. ꝛ per ɔn̄s non notabitur infamia. vt. d. l. furti. §. si quis autē alieno. Iaco. autē butr. sustinendo gl. dicit aut dn̄s nunq̄ fuit in iudicio sed procurator omni tpe ꝛ tunc semꝑ dꝫ damnari ꝑcurator ꝛ non dn̄s vt hic: et tunc vendicat sibi locū cōsiliū. §. si quis alieno. vt sic finis loquatur in eo casu quo principiū ꝛ sic velit qđ procurator q̄ interuenit ex postfacto interuenerit ēt in lit. contest. dominus non vocetur: qꝛ solus ꝑcurator cōdemnatur. Et hunc pēto ibi verum intellectū. Aut inquit ipse dn̄s fuit lit. cōtest. ꝑcur̄ator postea vel econtra ꝛ tūc inq̄t qđ vterq̄ est cōdēnandus. Et est ratio qꝛ sn̄ia fertur ɔ quasi ɔtentes in iudicio ꝛ rōne illius quasi contractus. vt ff. de pecu. l. iij. §. idem scribit. ergo cum vterq̄ quasi cōtraxit ex
2 suo quasi contractu vterq̄ est condemnandus. 1 Nam sicut est in veris cōtractibus in quibus ex actu gesto in personam gerentis initium sumere debet obligatio. vt. ff. de act. ꝛ obli. l. quecumq̄. ¶ Or attende vt nos ipsi bene intelligamus opin. predictas ꝛ in quo vnus discrepat ab alio mihi apparet quia Mart. voluit qđ ille qui litem est contest. debeat dānari ꝛ nō alter qui postea fuit secutus ꝛ in hoc dico qđ male dixit nec istā scđm partem leges per eū allegate probant. Et ll. cōtra eū allegate ꝓbant cōtrarium. Apparet itubi qđ Ioan. ꝛ Bul. voluerunt qđ veniens post lit. cōtest. ad ꝓsequendum vsq̄ ad finem debeat necessario cōdemnari. et hoc probant leges per eos allegate. Sed de dn̄o qui fuit lit. cōtest. ille leges non ꝓbant qđ necessario ꝛ ipse sit dānandus immo qđ ꝑcurator ꝛ non dn̄s debeat dānari ꝓbat. l. qui proprio. in pn̄. ꝛ ibi glo. ff. de procur. Nam si dn̄s dꝫ cōdemnari frustra procur. ibi satisdaret de iudi. solu. vt ibi nota. ¶ Tertia opi. est Iac. butr. qđ vterq̄ necessario sit dānandus ex suo quasi cōtractu per rōnem superius allegatā ꝛ pro eo fortiter facit. d. l. furti. in. §. si quis alieno. Nam ille tex. vult qđ si dn̄s fuit lit. cōtest. ꝛ postea procurator cōstitutus alios actus fecit propter quod dn̄s notetur infamia quod non potest esse nisi ipse cōdemnetur cū ꝑcuratore qui ibi cōdemnatus imponif. ¶ Sꝫ his non obstātibus ego puto qđ ꝑcurator solus de iure necessario sit damnādus per. d. l. si ideo. ꝛ per dictam. l. qui ꝓprio. que magis certe vigent. Et qꝛ licet dominus non cedat ei expresse ius instantie tamen cōstitutionē ipsius habet animum vt in eum transeat: ꝛ prosequaf. ꝛ ideo hec primū actum quem procurator facit instantie dn̄s efficif ꝛ actus ille pro contestatione habetur. vt. s. de procur. l. nullam. ꝛ pro hoc etiam facit quia ꝑcuratore condemnato in effectu dn̄s dicif condemnandus ꝛ ɔ cum sit executio nō contra procuratorem ꝛ sic nō est necessarium vt dn̄s condemnetur. ¶ Non diffiteor qđ si simul cum ꝑcuratore cōdēnaref non vitiaref sn̄ia ꝛ hoc voluit ex abūdanti cautela cōsuetudo de qua in glo. ista. Nō ob. ratio Ia. bu. qꝛ respōdeo dupliciter vno mō qđ quasi contractus dn̄i defluit in psonam procuratoris quod sufficit. alio modo qđ ex quasi cōtractu celebrato in iudicio fertur cōdēnatoria in eum qui quasi contraxerit ꝛ psecerat vsq̄ ad finem sn̄ie. hinc est qđ si ꝑcurator fuisset datus ad vnum articulum tantum puta ad producendum testes vel ad videndum illos iurare vel ad opponendum certas exceptiones illi procurator non posset condemnari vt ipse Iacob. but. fatetur et modo apparet ista materia bene examinata ꝛ clarificata. Non obst. §. si quis ex alieno. qꝛ ibi subaudi in arte vt ibi nota. Iuxta hec quero qn̄ dn̄s ꝛ procurator simul condemnanf. an vterq̄ debeat citari ꝛ dico qđ sic si citaretur ille solus in cuius persona dixi necessario ferendam sn̄iam sufficeret vt sn̄ia teneat licet vterq̄ sit
4 condēnatus qꝛ persona inutiliter adiecta non viciat sententiā in aliam personam vtiliter latam. vt. l. de vnoquoq̄. ff. de re iudic. argu. l. certi condi. §. quin. ff. si cer. peta. nec hec sententia in qua
5 dominus ꝛ procurator condēnatur diuidif in partes. ¶ 1 Tūc quero pone procuratorem debere condemnari: quia solus semper in iudicio comparuit. fuit citatus dn̄s vt veniat ad audiendum sn̄iam ꝛ non procu. dn̄s non comparuit condēnaf procurator an valebit sn̄ia vel pone qđ non ꝑcurator sed dn̄s q̄ non ve
b nit ɔdēnaf an valebit sn̄ia b dico qđ non qꝛ nō ꝑmo casu ꝑcura. cōdēnaf. qꝛ citatus non est vt. s. ti. §. l. ea q̄. Nō ēt secūdo caso qꝛ dn̄s citari non debuit nec cōtumax fuit qꝛ venire nō tenebatur

cum iam

b ¶ An valebit sententia. adde bar. in l. furioso. ff. de re iudi. ꝛ ibi imitat ꝑ bal. l. l. nihil. s. de ꝑcu. ꝛ vid. qđ no. bar. in. l. mutari. in si. ff. de ꝑcu. ꝛ j. l. meminerint. j. vn̄ vi. ꝛ adđ bar. l. l. si ipso ista. §. si stipuler. de vb. obli. ꝛ vide glos. bar. in. d. l. mori. ꝛ no. cū l. d. l. mutari. ff. de ꝑcu. ad de Pet. de anc. consi. cxci.

di im procuratorez fecerat per quē oīa expedirent qui factus est
dñs litis seu instantie: sed hoc erat notorium iudici & parti: et sic
snia in eū ferri nō debuit. & ita fuit cōsultum & determinatum in
Bono. vt dixi in. l. procuratoribus. C. de procurat. & forsitan qd de
5 hoc est casus hic ¶ †Sed retento eodē themate pone qd dñs
q non fuit in iudicio citat⁹ solus ad sniam audiendā comparuit
& eo pñte cōtra eū snia lata fuit an tūc valebit. Et dicit hic bart.
q sic ista rōne: qz licet procurator habeat directum ius, instātie
dñs tñ habet vtile sicut in ceteris que fiunt in iudicio: vt. ff. de
procu. l. in cause. in fi. & ff. de pre. sti. l. in omnibus. Si igitur isto
vtili iure dñs vult vti posse debet iure in eum ferri snia. Sed in
themate isto ipse hoc vtili iure vult vti: qd apparet ex eo quia ci
tatus venit vt presens sententie fuit ergo &c. In contrarium fa
cit qz dñs non pōt assumere causam. C. de procur. l. procuratori
bus. Sed ipse respondet qd illud verum inuito procuratore vt
ibi: sed eo volente vel tacente sic: vt. ff. de procur. l. que omnia. cū
ibi no. istam partem tenet etiā Bart. ex eo qz instantia est apud
dominum realiter & effectualiter: vt. ff. si quis cautio. l. pe. & ff. de
inn. l. i. & sic satis est eadem ratio cū illa Bart. cōfirmat ex eo qz
dñs potest supplere vices procuratoris absentis vt. ff. de procura.
l. paulus. sed ista videtur mihi perniciosa opi. qz per eam daf oc
casio malignādi: ex eo qz procur. informatur & de causa non citaf.
Secūdo qz vt dixi. C. dominus nō voluit amplius debere citari
sed procuratorem suū. si igitur venit nō propterea reuocauit po
tem voluntatē que isti citationi est contraria: & maxime non re
uocauit sm partē que est procurator suus citetur: igitur citatio in
persona dñi non habet fundamentuz iuris nec ex illa tenebatur
venire vt predicti in alia questione fatentur: perinde ergo est ac
si non citatus venisset a seipso & casu sniam audisset. preterea iu
ra que disponit procuratorem qui continue fuit in iudicio cita
ri debere reperiunt frustratoria citato dño. Preterea quomo
do scire possumus q procurator sentiat saltem tacite qui hoc igno
rat: nec ad hoc citatus fuit: & sic rñsio bar. non est bona ad. l. pro
curatoribus. preterea qñ procuratori assistat vbi procurator non
interuenit. Preterea quomodo iure vtili instantie vtif q nullus
actū iudicantū agit sed tm̄ audit qz iudex dicit q quilibet pos
set. Item contra eos facit. l. ista que nō considerat nec supponit
q ex defectu citatiōis snia sit nulla: sed solū qz condemnaf qui
ante sententiam non fuit in iudicio. Sed pro eis facit ista gloss.
in vltima expositione duz dicit vel dic tertio iudicio. i. snie. q. d.
qd si dñs affuit snie tūc sufficiat: sed nō puto istā tertiā expositio
nem bonam nisi procurator destitisset esse procu. & etiā ista ex
positio non bene applaudet huic litere. & predicta cōfirmo per
ea q̄ dixi in. l. qñe que & predicti doc. & cōtr oēs tenēt. Sed qd
procurator datus dātarat ad sniam audiendū nō est condemnan
dus. ¶ Quero tunc ista. l. loquitur in causis ciuilibus & in pecu
niarijs quid in matrimonialibus vel criminalibus. a Dic q tunc
principalis & nō procu. condemnatur. & no. in. l. nihil. C. procu
ra. & ibi dixi. ¶ Quero an quod. C. dictū est in snia cōdēnatoria
vendicet sibi locū in absolutoria. dico q sic: qz nō est diuersa rō
ergo &c. vt. C. de le. l. i. & glo. habes q procurator absoluitur. ff.
man. l. si remunerādi. §. meuius. ¶ Quero hec. l. loquif in diffi
nitiua sed quid in interlocutoria. dico idem vt ita cōdemnetur
procura. sicut in diffinitiua quādo continet aliquid dari vel fie
ri qd in psonā procuratoris cadere possit: qz rō est eadē. ¶ †Que
ro si dñs vel procurator in casu quo debuit cōdemnari fuit cōdem
natus existēs presens: sed nō reperitur citatus an valebit senten
tia. Bar. in. l. furioso. ff. de re iudi. & l. quidā referit. dicit q non
sed in ea. lec. nihil reperi. Bal. dicit hic q si notarius scripsit eū
fuisse pñtē valebit snia: secus si in actis scriptū non reperitur: qz
tunc nō valebit snia & hoc per. l. cum ostendimus. §. fin. ff. de fun.
tu. ¶ Sed miror q casum ad decisionem istam inducat cum oī
no sit diuersus nec inferat in proposito. Nam ibi scripti sunt in
actis pro fideiussoribus & ideo patiētia eis preiudicat. sed in ca
su isto scripti sunt pro presentibus sententie que fereur in inuitū
& an presens non consentit. Sed demum elapsis decem diebus
qui dantur ad appellandum: vt. C. titu. ij. l. ab eo. ¶ †Item pre
sentia nō infert citationem vel citationes que necessario debent
antecedere: vt. C. tit. ij. l. tres denunciatiōes. ideo nō presumitur b
nisi quatenus ex actis appareat vt dixi in. l. tres denunciatiōes.
¶ Quero vltimo an in cōdēnatione procuratoris sit necesse vt
dicatur procuratorio nomine. dic q non: qz semper intelligitur
vt probatur hic. & ff. de procu. l. plaucius. & est glos. ordina. in. l.
quacunq ratione. in eo. ti.

¶ Seruitutis detectio in iudice delegato nō vitiat latā sniam
ab eo tempore quo cōiter liber reputabatur.
Iudex existens in possessione libertatis non prohibef delegari.
Error communis facit valere quod alias non valeret.
Seruus licet fuerit in quasi possessiōe libertatis an sufficiat ni
si quilibet ita opinetur. & nu. 5.
Communis error in meris spiritualibus an aliquid operetur.
Res perfecta & cōsummata non vitiatur ex casu superuenienti.

Si arbiter Hec lex habet duas lectu. et
& prima est magis dubitalior a
notabilior q̄ secunda scdm quam summatim. h. d.
1 ¶ †Detectio b seruitutis in iudice delegato non vi
c tiat latā sniam ab eo tempore quo cōiter liber reputabaf. h. d.
2 ¶ †Not. qd existens in possessione libertatis nō prohibetur iu
3 dex delegari. ¶ Itē qd cōis error facit valere qd alias nō vale
ret vt hic. & C. de testa. l. i. & ff. de offi. preto. l. barbari⁹. ¶ Cōtra
istam lec. op. qd delegatio nō valuerit nec seruo iurisditionē tri
buerit. vt. l. cum pretor. §. nō autē. ff. de iudi. Solu. qd hic qñ ser
uus erat in quasi possessiōe libertatis & cōmunis opi. reputaba
tur liber: sbi quando est in possessione seruitutis et ita reputatur b
& est quo casu si delegans nō habet potestatem disponendi non
tenet delegatio nec illa ei tribuitur iurisdictio. vt in contra. vt. C.
de iudi. l. seruus sui. aut delegatus habet ptātem disponendi et
tunc si disponere eū eo voluit tz delegatio nō alias. ar. ff. de excu.
tu. l. item vulpianus. & ff. de re iudic. l. quidam consulebat. et. ff.
4 de offi. pre. l. barbarius. ¶ †Opp. ij. qd licet seru⁹ fuerit in quasi
possessione libertatis non sufficiat nisi quilibet communiter ita
opinetur: vt. C. de testa. l. i. & C. ad ma. l. genodor⁹. et qz error pri
uatus nō sufficeret. vt. l. si errorem. ff. de iur. om. iudi. Solu. quod c
hec scdm illud debet intelligi & sic fuit communis error. ¶ Op
po. iij. qd nec hec sufficiat qz vtilitas publica est necessaria. vt. ff.
de offic. preto. l. barbarius. hui⁹ timore dixerūt quidā qd hec. l.
pōt intelligi in delegato ad vniuersitatē causarum & vz snia licet
post primā vel scdam seruitus fuerit detecta qz lz publica. i. plu
rimorū vtilitas nō interuenit actualiter interuenire tñ potuit: sic
potest dici interuenisse potētialiter qd sufficit ar. C. ad ma. l. geno
dorus. & ff. ad ma. l. si quis patrē. Alij dicūt quod etiam in sim
plici cā delegata hic loquif p hanc. l. & dicūt q vtilitas publica
sufficit in q̄litate officij licet non interuenit in actu exercitij quia
visus sit officio quantūcūq ad paucos. dz aūt hic inqualitate of
ficij. in vtilitatem publicā interuenisse qz officiū iudicandi est mu
nus publicum vt. ff. de mu. & ho. l. munerū. §. iudicādi. & hoc sm
Bal. Sed hic supponit qd in. l. barbarius. vtilitas publica mo
dicum fuit opata. ¶ Quapropter ego dico qd ista vtilitas pu
blica nō est cōsiderāda solū respectu pluritatis sniarū sed etiam
considerat in potētia respectu cuiuslibet actus possibilis geri a
quocūq libero hoie. nā qua rōne diceremus vitiari sniam eadem
vitiarentur etiā actus & oia alia p ipsum liberū gesta. qd. l. abor
rens oia valere voluit. Et p hoc accedāt oēs. ll. quas alia nō iu
diciaria valent vt patet in his legibus vt. C. de test. l. i. C. ad ma.
l. geno dor⁹. ff. ad ma. l. si qs patrē. & ff. q & a qui. l. cōpit. ¶ Op.
iiij. qd vltra pdicta debeat distingui an seruus sciuit cōditionez
suam & tunc nō valeant gesta aut ignorauit & tunc valeant gesta
vt. ff. de in ius vo. l. sed si hac. §. patronū. sol. qd illud procedit qñ
de serui commodo principaliter tractatur: hic autem principali
ter de alieno cōmodo & publico tractatur & sic ibi nulla publica
vtilitas interuenit. Item ibi disponendo super statu & statu & cō
5 ditione persone quod non hic ¶ †Ex predictis cōcludo quod
d error communis d vt in secundo contrario autoritas delegātis
in hoc errore communi errore existentis vt in sermone contrario
quasi possessio libertatis ipsi⁹ delegati vt hic. et publica seu ge
neralis vtilitas in actu vel potentia faciunt hic valere sententiaz
& neutrum eorum per se sufficit & hoc seruitute detecta post sentē
tiam secus si prius fuisset detecta: quia casus a quo res non po
test incipere superueniens ante rem consummatam impedit illā
perfici & fortius initiari. vt. C. qui testa. fa. pos. l. furiosum & ff. de
his qui sunt sui vel alie. iur. l. patre furioso. & ff. ad. l. aquiliam. qz
in eum casum. ideo tunc non valeret sententia. ¶ Quero ab ex e
tra quid si hic delegatus communi opinio. erat seruus et in pos
sessione seruitutis ser vere erat liber an tenebit sententia ab eo la
ta. Dic quod sic quia quando veritas tribuit efficaciam rei ge
ste illa preualet opi. cōmuni que haberet vitiare. arg. l. quoties.
e ff. de re. du. l. quoties. ff. de vsufru. hinc est qd error cōis e conside
ratur ad validationem gestorum. ff. de vsufr. vt hic. & l. barbari⁹
sepi⁹ allegata. hoc confirmatur ex dictis per Iac. but. in destru
ctione sua in. l. i. C. de testa. vbi dicit quod si vtilitas publica sua
det errorem communem haberi pro errore & nō pro veritate et
tunc habetur pro errore & non attenditur & sic in proposito. Nā
vtilitas publica suadet vt valeat snia & ab eo gesta errore cōi nō
attento no his contradicit gloss. posita i. l. cum in fi ff. de test.
si bene digeratur. Ex his patet quid dicendum in eo qui habe
tur pro excōicato & nō est vel ecōtra non habetur & est. ¶ Que
ro secundo quid si iste delegatus fuerat reuocatus sed cōmuni
ter ignorabatur. dicit Bald. quod si iudex sciebat se reuocatuz
ipso iure non valet processus. argu. eius quod notat glos. in. l. si
procuratorem absentem. ff. de procurato. aut ignorabat & tunc
valet per no. in. l. eius qui. ff. si cer. pet. & hoc vltimum videf limi
tandum nisi aliter litigantium pro quo sententia fuerit sciuerit
qz tūc in eius fauorē effecta nō hz saltē reprobationis ope. arg.
eius qd no. in. d. l. si procuratorē. & C. de satisd. l. i. vbi vide quod

a ¶ Vel crimina
lib⁹. adde nō pce
dere in criālib⁹ &
casus ē no. in. l. si.
C. de inn. sz de il
lius intellectu. vi
de bar. in pn. hu
ius. l. & qd in crīa
lī iudiciorū hal
dum in pe. col.

b ¶ Nō psumunt
adde fe. c. ȝsi. cl
vij. inci. visis p
cessu & sententijs.
ver. rñdet insign:
doc. in fi. cum vl.
seq. in scda parte
char. xvj. qualiter
intelligatur.

c ¶ Detectio. adde
q illud qd dr de
infamia intelligi
tur de delegato
non in ordinario
put saly. hic & p
doc. in. c. cū sup.
de offi. deleg. vi
de gl. xxij. q. i. in
sum. & in. qd. vij.
vbi habes q iste
snie late ab excō
cato valeant do
nec detegaf infa
mia post nō vide
ter. in. c. ad pbā
dū de re iudic. in
v. publicem. & ad
de bar. hic. cuz q̄
opi. hic vf transi
re Io. an. & d. an
to. & abb. in. c. fra
ternitatis. de tes.
& bart. in. l. qdaz
ȝsulebāt de re iu
di. & adde soc. cō
sil. xxxij. incip. ex
his q̄ superi⁹. v.
ex ipsa in fi. an. i.
pte char. lxv.

d ¶ Error cōis.
adde soc. in qb⁹
error cōis locuz
habeat q̄ ȝcur
rere debeat ȝsil.
lv. inci circa q̄r
taz dubitationē
in pria pte char
ta. cix.

e ¶ Error cōis.
adde an error cō
munis facit ius.
vide in. l. iij. & ibi
doct. de supple.
le. & i. l. barbari⁹
ff. de of. pro. cha
in. c. nihil. in. §
ceterū. in pe. col.
de elect.

turis & partis sunt aliquam fieri tpe pmisso vel cōferri in tpe pmissam vt. C. de do. ante nup. l. qd sponte. ¶ Oppo. iij. quod actus
b publicatiōis attestationū nō sit de ordine substantiali ratiōe ista. Primo qz magis concernit cōmodum partis qz ad huc in finem sed vt pars videat & examinet an sit probatum & sic eius omissio potius contra ius & cōmodum partis dz fieri & per ḡns nō dz sniam viciare. arg. l. ij. cum ibi not. j. qn pruo. non est ne. Scdo qz dicta testium iudici nō sunt occulta sed publica. Ideo quātū ad ipsum qui dz cognoscere & sniam ferre publicatio nō est necessaria. & propter ista Jac. but. tz quod omissio publicationis nō viciet sniam. idem tz Bar. & Bal. ¶ Or attende si non publicātur testes & fert snia & ab ea appellat qui obtinuit non poterit iustificare sniam qz ex testibus non publicatis non pōt fieri pbatio in alia instātia. vt. l. gesta. j. de re iudic. & ibi glos. sic omissio ista in effectu viciat sniam & forte isto respectu considerato vult glos. q sit de substantia. Sed qui tenet 3̄ctiam videt q p iudicem cause appellationis publicabitur: vt. j. de temp. ap. l. per hāc. & de hoc dicā in. d. l. gesta. ¶ Oppo. iiij. q glos. sit defectiua ia eo qd omittit de citationibus fiendis de partibus sine quibus non valet snia. vt. C. ti. ij. l. ea que. & l. se. & auten. qui sem el adeo q si pmo sententialiter & postea citaretur ordo esset peruersus sicut hic pscrip. dicit glo. Sol. cōfitendo qd gl. omisit vel subtilt. Glos. nō est defectiua relata ad tex. qui cōsiderat ordinē actuū substātiuū iudiciū & totū ipsum totale cōcernentiū & citationes nō sunt actus principales ordinātes iudicium sed sunt de ordine singulari pueniendi ad sniam. & illa famulantur & idem dico de aliis actibus qui ad citationes requiruntur illis ergo deficientibus viciat actus ille tm̄. ¶ Oppo. nunc. v. cum glo. de. l. i. j. de ap. Sol. qd ibi puertitur ordo vnius cause
b ad aliā ideo non viciat qz est extrinsecus & cause non sunt eiusdem finis & speciei. hic peruertitur ordo eiusdem cause in seipsa ideo viciat qz est intrinsec' & eiusdem finis & speciei. ¶ † Et ex hoc dixit Jac. but. qd sententia lata contra extraneū pignoris possessorem non excussis bonis principalis debitoris non est ipso iure nulla cū instantia & cāe sint diuerse. Sed propter diuersionem ordinis pōt appellari vt. d. l. i. & idez in sententia lata primo cōtra fideiussorem qz contra principalem & imputet sibi qui exceptionē cōgruo tempore non opposuit. ¶ Oppo. vi. ab extra qd puersio ordinis in eadē causa non viciat nā recipi pōt iuramentū post sniam. vt. C. de iureiu. l. siquis iusiurandū. & j. e. l. cū iudex. et tñ est ipsum pars spēs pbationis. ¶ Sol. quod ibi qz snia fert sub illa cōditione si iurabis cuius repletio retro trahitur ad tps ante sniam. ¶ Oppo. vij. ad idē de. l. si manci pui. §. si cōi. ff. de euic. So. qd ibi nō puertitur ordo eiusdem cause in eadem instantia sed diuersarum lz vna sit preparatoria ad sniam vt ibi not. ¶ Q uero modo hec. l. loquitur in diffinitiua quid in interlocutoria. Et dicit hic bal. quia in interlocutoria non est necessaria lit. contesta. vt not. glo. magna in si. C. de his qui ad ecc. confu. l. prīi. in. §. sed si hoc facere. qd peruersio ordinis nō viciaret interlocutoriā. ideo testium receptio ante litis cōtestationem valeret nec viciaret sententiaz. Ista verba in sui forma sunt vana. dico igitur qd si ordo perueniendi ad interlocutoriaz peruertitur ita viciabitur interlocutoria sicut diffinitiua quia ratio non est diuersa. Non ob. qd lit. conte. non sit necessaria qz hoc supposito nihilominus ista stant simul qd alia necessaria sm suum ordinem sint seruāda. & ita teneo. ¶ Quero pone qd statutū validat sniam omni solēnitate iuris omissa verū valebit si ordo sic puersus. vr qd nō qz statutū sup hoc non prouidet sed iure dispēsat & ista sunt diuersa vt patet ex ista gl. que dicit qd aliud est omissio solemnitatis aliud omissio siue peruersio ordinis. sed Bal. hic tz contrarium. Nam solemnitas est nomē giale. & sic solēnitatem ordinis pōt cōprehendere cū igitur statutum vniuersaliter loquat ergo nulla excludit & hec vera. Nō obstat ista gl. qz in pma pte loquit ad solēnitatē simplicez q est a solēnitate ordinis. multe. n. sunt spēs solēnitatis.

¶ Fideiussores p fiscū exacti psūt petere corā eoz iudice vt fisc' cōpellat pignora pncipalis debitoris ei p sua idēnitate tradere si fideiussor priū cōueniri si posse.
Procurator cesaris est incompetens iudex inter duos priuatos.
Obligatione inter duos priuatos originē trahēte ab obligatiōe fiscali iudex est competens.

Cum eorum. Hec. l. habet duas lec. vnā qd hec. l. loquit in duab' instantiis. aliam qd in vna. Item variatur hec secunda tribus modis vno modo quod sentētia fuerit lata sub conditione. Alio qd sub modo vel causa. Tertio qd neutro modo sed fuerunt duo precepta copulata & hec habentur in glo in pte ad finem. ¶ Scdm primam lec. summatur sic. † Fideiussores per fiscum exacti possunt petere coram eorum iudice vt fiscus compellatur pignora principalis c debitoris ei pro sua indēnitate tradere. hoc dicit Hec lec. est vera in sca add. j. quod si fiscus pignora apud se non habuisset possum petere vt sibi cedantur actiones contra principalem debitorem. et ista positio probatur. ff. de iure fisci. l. in fraudem. §. qui pro alio. quem glos. hic allegat pro concordantia huius. l. hec lec. nō applaudet isti litere per quam apparet q hic fuit vna instantia tantum & non plures. Ideo secunda lec. melior q hic fuerit vna instantia tantum. Et sm eam summatur sic. Fideiussor a fisco conuentus pōt petere vel accipere in eadē instantia: vt si tradantur rei principalis pignora & iudicis sententia super vtraq; lata est seruanda.
2 b Dariscrius vltra predicta colligā alia notabilia. ¶ † Op. j. ab extra q fideiussor non poterit pri' conueniri in aut. sed nouo iure. j. de fide. Sol. q illud de iure nouo hic sm vetus. non reperitur eum in hoc priuilegiatus fiscus & sic vtitur iure communi: vt. C. de pe. here. l. i. & hic sm Cy. ¶ Op. ij. lex debet esse de dubitabili: vt. ff. de car. edic. l. quod labeo. Sed lex non videtur habere dubiū qz fideiussores habent qd petierunt: & sic nullaz causam habent quare sententie acquiescere non debeant. sed respondeo quod primo quia fiscus dicebat se non teneri ad dādum pignora: quia sententia lata sub conditione vt pignora darentur si indēnitatem fisco prestarent & sententia lata sub conditiōe nō tenet: vt. ff. quando app. sit. l. i. §. biduum. ratio vero decidendi. quia licet sententia conditionaliter ferri non debuit lata tamen tenet: vt. §. biduum. allegato. & j. e. l. cum iudex. & hoc vult gloss. Sed contra istam lec. op. q non sit bona. probo qz fideiussores nō valent implere nec ad hoc possunt coartari qz que sunt in cōditione non sunt in obligatione: vt. l. que sub conditione. ff. si qs om. cau. test. Item alia ratione: quia petitio fisci erat pura et simplex de soluendo sibi & procuratori cesari hoc in conditione apponit & sic in hoc non condemnat nec equipollens facit. Et sic sententia non valet vt. C. e. l. ij. Item nec est conformis libello contra. vt. l. fundus. ff. de condi. ideo ista lect. reprobatur: sed cogitabam eam saluare vbi procuratoris sententia fuisset econtra q dixerit glo. puta qz condemnauit fideiussores ad soluendum fisco si fiscus ei pignora tradat: & sic sm exceptionem oppositaz a fideiussoribus qui in effectu offerebant se soluturos si eis traderentur pignora sed sm hoc illa verba vt ipsi indemnitatē prestare non sunt verba sententie sed iurisconsulti. Et subaudi ibi indemnitatem in qua fuerant condemnati. ¶ Ut tamen predicta euitentur scdo modo exponit gl. dicens q hic sententia nō fuit lata sub conditione sed sub modo vez vt pignora dentur fideiussoribus & ipsi prestent indēnitatem fisco. Et erit iste modus causa finalis: al's non necessitarentur ad illum implendum: vt. ff. de conditio. et de. l. titio. §. titio. & dixi in. l. i. C. de his que sub modo. ¶ Ex ista lect. no. q ista sentētia pōt ferri sub modo. Sed huic lect. repugnat. qz in vi modi ponitur id qd primo & principaliter erat petitum per fiscum vbi debuit esse contra: nā antecedēs hic ponitur pro consequenti & consequens pro antecedenti vbi totum debet esse econtra. sed ab isto dicunt quidam lect. istam saluari posse si ponamus fideiussores allegasse inopiam suam & petiisse vt pignora eis tradantur vt pignorentur & residuum supplebunt: & sic extra necessitatem id quod erat sequens in petitionibus factū est antecedens in cōdēnatione qd est notabile: quia hic habes casum qd vbi petitiones sunt vicissitudinarie super scda pōt primo & principaliter pronunciari & sup prima cōsecutiue ad scdam vt vtraq; suum debitū cōsequatur qd al's seq non posset. ¶ Ut tñ predicta euitent glo. legit tertio qd hic fuerunt due sentētie simplices & pure & duo pcepta vt sequit in glos. vsq; ad fi. & sic condēnauit fideiussōes ad soluendū fisco et fiscum ad tradendū eis pignora & hec plana: sed contra eam obstat: qz de indubitabili videtur: cui respondet Jac. bu. q vt dubiū habeat debemus dicere q reus principalis se opposuit petitioni fideiussorum: sed hoc non obstante quod procurator cesaris pronunciauit reo legitime citato ideo sententia ei preiudicat: vt. l. sepe. ff. de re iu. Uel directo cōtra reū se opponētem pnunciauit & tūc dubitatum fuit: qz reus dicebat sniam non tenere: tqz procurator
3 cesaris est incompetēs iudex inter duos priuatos: vt. C. de iuris. om. iudi. l. i. ¶ Sed hoc nō obstante: qz licet obligatio priuatorum depēdet ab obligatione fiscali: ideo potest ipse cognoscere & iudicare: vt. l. cum vendente. C. vbi cause fis. & hic in hoc est ista
4 l. notabilis. & ita frequenter allegatur per doct. ¶ Ex quo colligit q quando obligatio inter duos priuatos trahit originē ab obligatione fiscali iudex fisci est cōpetēs iudex inter illos priuatos sine fiscus agat cōtra alterum ex eis & sic cā eius pendeat vt hic siue sopita fuerat vt in sequenti questione dicam qd ao. pro questionibus datiariorum. ¶ Iuxta hanc lecturam quero pone q pignora non erant penes fiscum sed reum principalem vnde fideiussores petierunt sibi cedi actionem & fuerit cesse vt de iure fiscus teneatur: vt. ff. de iur. fis. l. in fraudem. §. qui pro alio. an istis actionibus cessis potuerunt experiri fideiussores coram procuratore cesaris. quidam qd sic si experiantur directis non vtilibus actionibus quasi hoc priuilegium fori velut speciale in fisco & eum personam non egrediatur illam: sed Jac. bu. sentit cōtrarium cum ista sit cessio necessaria & sic beneficium iuris et fori

a ¶ Actus publicationis. Not. q omissio publicationis pcessus re... quod no.
b c ✠ Nō viciat. vt z prepostera tio viciet. no. hic bald. nu. 7. ver. oppo no q prepostera tio. & de hoc vide olno Jo. de imo. vbi singlariter loquit l. i. si quam' ff. de test.
c ¶ Pignora principalis. adde tradita p bar. hic q si fideiussor capit p debito poterit p eundē iudicē facere capere reum principalē: lz al's nō esset su' iudex qd bal. limitat h esse verū i fideiussore iudicialiter conuentum in fideiussore cōtractus q forte min' bñ loquit ppter. l. cuz vēdente. C. vbi cā fis. nisi saluando eā dicens ibi eē spēciale in eo q fideiussit ibi ad fiscū & adde soci. an et qn fideiussor teneatur. ... cū pignorib' creditori pacato & vēdere licere et si min' venderet id a debitore satisfieret p quo in terectsit an possit exigi nisi vēditis pignoribus vide plene pfatū soci. cōs. ... incl. vt. C. ver. ... circa medium. in. ... part ... vi.

a Locus incongruus. adde qd dicatur locus incongruus vide doct. in c. ab eo. de app. li. vi. doc. in cle. quāuis in. §. similiter. co. xl.

b ¶ De consensu ptiū. adde bal. hic qui dat notabilē limitationē ad not. hic qd snīa lata in alio loco non vz &c. qd tū intellige qd loc⁹ sit honestus que tū prorogatio non habet locum nisi in actis iudicij. in ceteris vero secus vt hic per Bal. no.

c ¶ Ut sunt notarij actorum. Addo in hac pte. j. de pre. sac. scri. facmt no ta. in. l. diu⁹. §. ite senat⁹. de solu. di cit tū Bal. in. l. si longius. per illā text. qd si notari⁹ diu absfutur⁹ eēt et periculū eēt in mora pt ali⁹ sub rogari. et no. bal. l. quedā. in. §. n. his. de eden. et ad Barto. hic addo bal. in. l. ij. quo et qn iudex. et in. l. gesta. et adde qd no. Inn. in c. qm̄ contra de proba. lz acta valeāt lz nō sint scripta a notario si pprobat de consensu ptium vel ptestatiōe vel alio mō et qd dicit de offō de gui. de fuza. i. l. ij. §. 6 edē. qd puata psona potest facere acta.

d ¶ Ad cōpromittendū. adde soci. qz regulariter cōpromittēt nemo cogitur cons. ccxxi. incip. visa et diligenter facti v. cōcurr. et etiā qz in ij. pte. e ba. xcvij. et an et qñ qs ad cōpromittendum necessitat vide p cū consi. iij. incl. viūs actior actiuitatis. cir. prin. cū per. seq. in. d. parte. c bar. iij.

e ¶ Vox iudicis. adde qd ois vox iudicis faciēd cām est interlocutoria vt est glo. in verbo litigiosi §. ad excludēdas auf. de litig. qd eā

Sententia lata ab ordinario alibi qm̄ in loco maiorum non valet. et nu. 4.

2 Snīam reddit nullam locus incongruus.

3 Snīa non debet ferri in loco secreto.

Cum sententiam. Casus. † sententia lata ab ordinario alibi qm̄ in loco maiorum non valet. hoc dicit. ¶ Not. qd locus incongruus[a] reddit sententiam nullam. ¶ † Item quod sententia non debet ferri in loco secreto. ¶ † Item quod secreta non carēt suspicione vt hic ideo plerūqz sunt irrita vel cassanda vt extra vt ec. benefic. c. j. et ex his dicit. Bal. qd reformationes populi debent fieri in publico palatio populi non in loco secreto. vt. s. de decu. l. obseruare. vt. j. de leg. l. j. lib. x. ¶ Hec ad eas sustinendas potest allegari prorogatio loci: quia illa materia habet locum in his que sunt fori iudicialis non in aliis actis publicis. ¶ Item no. quod notarij actorū debent esse presentes quando fertur snīa diffinitiua alias nō possent de ea conficere publicū instrumentum fm Jaco. but. ¶ Oppo. tamen qd possit snīare vbiqz dūmtū locus sit honestus vt. ff. de arb. l. si cum dies. § pe. Sol. hic in ordinario qui habet certā sedem: ibi in arbitro vel delegato qui nullam certam sedem habet. ideo vbiqz possunt dummodo locus sit honestus. idem dicit glo. in iudicibus causarum appellationum in ciuitate Bononie et verum dicit in bonon. quia hodie certum locum deputatū nō habent vbi autem haberent ille seruandus esset. vt. l. si locus. ff. de iudi. ¶ Ut tamen hec materia latius clareat et aliqua tollantur obiecta. Cum querit an iudex certū locum seruare teneatur dic aut queritur in iurisdictione voluntaria et non tenetur. vt. ff. de offi. procons. et leg. l. ij. Aut in contentiosa et tunc aut in diffinitiua sententia: et tunc aut in ordinarijs et tenetur seruare locum maiorum vt hic et. l. pe. ff. de iusti. et iur. nisi esset sibi impossibile siue valde difficile. vt not. et dici. s. titu. j. arbiter vero vel delegatus potest vbiqz dummodo locus sit honestus vt. l. si cum dies. §. si arbiter. ff. de arb. Et idē in iudice appellationum nō habet certum locum ordinatum. vt in hac glo. alias locum consuetum habet seruare. ff. de iudi. l. si locus. ¶ Aut queritur in sententia interlocutoria et tunc aut in ea que exegit plenam cause cognitionem et in ea tenetur seruare ordinarium locum maiorum vt. s. de dilatio. l. a procedente. Aut in ea que summariam cognitionem vel quasi nullam requirit et tunc potest vbiqz vt. ff. de inter. act. l.
4 voluit. ¶ † Circa predicta quero an alibi lata quam in loco ma
b iorum de consensu partium[b] valeat et dixit Gui. de cu. quod sic quia partes hoc possunt conuenire in tempore vt. s. quomodo et quando iudex. l. si vt proponis. et infra quando prouoca. non est necess. l. cum non eo ergo et idem de loco quia de vtroqz ad idē videtur. vt. ff. si certum peta. l. vnum quod puto verum si locus est in territorio iudicis. Si autem sit extra tunc incidimus in questionem an possit fieri talis prorogatio de quo per Cynum. s. de episcop. audien. l. si qui ex consensu. et scripsi. s. de iurisdi. om. iudicum. l. j. et ibi vide. ¶ Nunc oppo. quod sententia possit ferre absentibus officialibus. Nam assessore absente valet snīa vt probatur. ff. qd metus cau. l. metū. sed ex facto. et tamē assessor est of

sequit bal. in. l. arbitro. in. j. col. ff. q satis. co. et eā sequit Car. in repe. c. ppēdim⁹. de senten. ex. com. et Joan. de imo. in. c. ij. de consti. lib. vi. sed vltra alios allego similem glo. in §. diffinitiua. in glo. i. ij. q. vi.

f ¶ Species pro specie. adde quod etiā permutatio dicit qñ datur res pro re lz qntitas superaddat vni. l. si in emptione. in pn. et ibi bar. ff. de contrahen. emp. et p bar. in. l. i. in. i. co.

l versi. quero extra. ff. de re. pmu. et bal. in. l. j. s. co. ti. et in plud. feudo. in pn. in. vi. colū. in versi. et dicim⁹ in simili. et not. in. l. fundi partē. ff. de cōtra hen. emp.

g ¶ Debet denūciatio. de materia vide spe. in ti. de emp. et ven. §. si.

h ¶ Insolutum habet. adde qd datio in solutū venditio est. l. si. ff. ex qui. cau. in pos. ea. l. litis. ff. pro emp. bar. in. l. j. §. cum prediū. ff. de pig. et in. l. si pupillorum. §. si ptor. ff. de re. c. et Old. cōs. cxxviij. et spe. in ti. de emp. et ven. §. vi. ver. sed pone. qd verū nisi detur species pro specie prout doct. hic. Item adde qd accipiens rem in solutum dz ita denunciare litem fore motam sicut emptor. qd alibi non habes vide Bart. in. l. litis estimatio. s. pro emp. et hic.

¶ Est quasi quedam emptio. adde qd permutatio est species emptiōis et venditiōis in spe. de loca. §. vi. versi. xxxi. et ibi Jo. and. in addi. dicens quod est vicina emptionis adde etiam spe. in titu. de re. pmu. in prin. in ver. ceterū. ibi qd aūt. et bar. in. l. ij. ff. de rerum permu. item venit appellatione emptionis et venditionis vel comprehēditur vt per bar. in. l. j. ff. de contrahen. emp. et. l. j. et ibi bar. bal. et doc. s. de re. permu. vt latius dixi quod si vis ibi vide.

ficialis et consultor vt. s. de iudic. l. iud. et. ff. de offic. asse. l. j. hum forte timore gl. subaudit hic maxime que implicat idem esse et si non sint ptites. ¶ Sed dic melius qd hic loquitur de officialib⁹ qui circa sententiam habent eius offm̄ appropriatū vti sunt nota
c rij actorum[c] qui debent interesse vt publicū de snīa cōficiant instrumētum. vt. s. ti. e. l. ij. in fi. et. j. de re iudi. l. gesta. et ita seruatur in practica fm Jac. bu. in aliis officialib⁹ nō notarijs loquitur cōtrariū. et non notarij sunt q circa snīam nō habēt offm̄ appropriatū et de istis loqtur ista glo. hoc idē vult hic Bar. et Bald. ¶ Et idē dico in casibus in qbus snīa ex nō scripto pōt pferri qui not. s. ti. j. aut. nisi. ¶ Juxta hoc quero qui sunt hi notarij. rñd. ille qui inchoauit scribere acta illius cāe. vt. s. de spon. l. ff. de off. cōsu. l. j. et. ff. de in. l. vbi. Et non alius nisi in casu necessitatis si morbo tentus notarius interesse non posset. arg. d. l. j. de off. asse. ¶ Idem dico si interesse noluerit et necessario tunc esset ferēda snīa qz instātia perit: qz tūc aliū notariū de collegio pōt digere. ar. d. l. et ne fraus cōmittatur et si aliū collegā nō haberet dico quārū ad hūc actū subrogare posset. ar. s. q testa. face. pos. l. hac cōsultissima. §. at cū humana. et in auf. de here. et fal. §. fin vero absunt occasione ne absentia illius peat snīa et ante gesta. ar. j. de de decu. l. nominationum. lib. x.

Ex stipulatione. Casus. iudex suadēdo cōcordiā nō fert snīam nec actionem tollit. h. d. No. qd cōuicti possunt ad cōcordiam persuaderi: non autem vrgeri et sic p
d batur quod de iure non possunt conuinci ad cōpromittēdum in arbitratorem cogi. Sed in aliquibus locis per statuta terra
e rum vrgeri possunt. ¶ Not. quod nō omnis vox iudicis[e] habet vim sententie.

1 ¶ Emptio vel quasi iudicatur vel spēs pro qualitate in solutum datur. et nu. 2.

3 Soluta species pro pecunia tūc est quasi quedam emptio.

Libera. Primo vnū dictum in dupli... fa circa vim snīe. Scdo in vt rog... su pudet secuta rei euictiōe. Scdo ibi: verū si mo... ¶ Casus. Regressus quē hz snīat⁹ de euictiōe a... dum similiter: quia vtili ex empto si pro pecunia res fuit trad... vel primitiua si per species fuit in solutum data. h. d. ¶ N... pro re euicta secundum naturam prioris contractus agitur
1 euictione. ¶ † Item not. qd emptio vel quasi iudicatur vbi spēs
f pro qualitate in solutū datur als si species pro specie[f] datur permutatio censetur. ¶ Item not. qd non tm̄ in contractu emptionis sed permutationis et eadē ratione cuiusqz alterius rōne cu... a
g quis vult agere de euictione debet denunciare[g] sequuto tempore processisse vt hic et est forma denunciationis vt veniat defensurus cām vt est casus. ff. de procu. l. qui absente. ¶ Et de materia huius denunciationis latius dicam. j. de euic. l. emptor fundi. vbi gloss. et Cyn. ponunt. ¶ Ultimo not. que habes in summario. ¶ Opp. qd redacta in solutū euicta nō agat primitiua sed vtili
h ex empto qz exceptio in solutū hz[h] vim emptionis. vnde vt o... sta re. ff. de pig. ac. l. elegantes. in pn. et. j. de euict. l. si prediū. Sol. vt in glo. et primo qd in illis. ll. res fuit simpliciter in solutum recepta. in casu isto pactum fuit factū vt ita demum recederetur priore obligatione si res fieret recipiētis libera nō alr. illa s... diuinat sed in se vera quā no. vt te cautum reddat vt qñ videbis vtile fore tale pactum apponi facias: qz vtile est ppter fideiussores qui essent in obligatione et ppter hypothecā antiquorem tempore. Scdo soluit glo. vt hic in fine loquit qñ species pro specie datur in solutum ibi qñ spēs pro pecunia. et hāc approbant doct. ¶ Et diuersitatis rō est qz qñ daf spēs pro spe est q... permutatio cui⁹ natura est vt res fiat accipiētis. vt. ff. de re. per. l. j. in fi. vnde si res accipiētis nō facit non est a pristina liberatus.
2 ¶ † Sed qñ soluit spēs pro pecunia tūc est quasi quedā emptio
i vt. ff. pro empt. l. ij. et de bo. aut. iudi. pos. l. si. pp quā tenet ad tradendum. idō a primitiua liberat sed vtili ex empto agitur secūd Ja. bu. et Cy. ¶ Sed cōtra istā sol. op. de. l. quires. in pnc. ff. de vbi agit prima. et tamē daf spēs pro p... cunia vt ibi in glo. Jo... Ja. de are. dixit qd isto casu vtili primitiua pōt agi vt ibi ... vtili ex empto vt hic et sic in actoris electione cōsistit quā intentare velit. Sed hoc est cōtra mentem huius legis et contra. v... eleganter. in pn. vbi primeua nō pōt agi. ¶ Quapropter b... in cōtrario dixit qd ibi spālē dotis fauore: vt lz spēs det pro quātitate in dotē pmissa remaneat primitiua spē euicta tamē illa primitiua sit priuilegiata in tpe et hypotheca dotis fauore. et p hoc accedit. ff. so. ma. l. si cum dotem. §. fin. ¶ Itē op. rō. qd et extra ca... sum dotis spēs pro pecunia data euicta agat primitiua. vt. l... ff. de condi. ob causam. Sed qd interdū qs cōuenit soluere speciem pro pecunia et tunc dico qd soluendo impleant qd conuenit et non durat primitiua nisi dotis fauore. et de hoc casus est in. d. l. quires. in princi. agitur tamen vtili ex empto vt hic cum simi. Interdum debitor conuenit dare speciem pro pecunia tunc aut simpliciter conuenit dare alio nō adiecto et durat ...
prim

prima q2 non impleuit qđ ꝯuenit. Ideo re euicta agitur primi/tiua. vt. d. l. fin. ff. de condi. ob cām. est enim dare accipientis fa/cere vt insti. de actio. §. sic itaqꝫ. ꝙ cū fecerit merito conuēta non impleuit. Aut non simpliciter dare: sed vltra adiecit pu'a pro soluto et tunc non primitiua sed vtilis ex empto vt hic. et. l. elegā/ter. in princi. ff. de pig. actio. Nam illud verbum dare limitatio nem recipit ab illo verbo pro soluto sibi annexo et coniuncto de cuius natura non est dominium transferre: vt. d. l. qui res. et am bo sic iuncta participant cum emptione: vt. l. ij. ff. pro empto. ꝛ l. fi. ff. de bo. au. iu. pos. ideo vtilis ex empto competit. sic et als verbū dare improprię fm naturam contractus cui adijcit. vt. ff. de vsur. l. si stipulat'. ¶ Oppo. iij. ꝙ et si species detur p specie nō agat primitiua. vt. s. de trāsac. l. si pro fundo. Solu. ꝙ ꝓprie loquēdo ibi spēs nō datur pro specie sed postea transactione in/terposita super specie petita et eius dubio litis euentu numeāda ru fauore nō agitur primitiua: vt ibi et. l. quāuis. in eo. ti. sꝫ pre/scriptis verbis vt impleātur cōuenta. ¶ Op. v. ad idē ꝙ primi tiua nō agat sꝫ de euictiōe si sit ꝓmissa. vt. d. l. fi. ff. d cōdi. ob cāꝫ Solu. ꝙ primitiua agit vbi euictio nō sit ꝓmissa als ex stipu. d euictione agit vt in cōtrario. ¶ Op. vi. ꝙ re tradita lꝫ nō euicta ꝙ est soluī' agi possit primitiua: vt. ff. ad trebel. l. obitos. ¶ Glo. alibi format istud contrarium ꝛ non clare soluit. Sed dic ꝙ ibi casus est oīno diuersus q2 ibi primitiua agit creditor p eui' addi tionē cōfusa erat actio ex eo q2 hereditatem ex fidei cōmisso resti tuit. vñ ex natura restitutionis hereditatis fideicōmissarius ei tenetur sicut ꝛ ceteris creditoribus: q2 actio confusa ei restituitur vñ nihil ad nostrū propositū. est enim ibi implens ꝛ euincēs vn' ꝛ idē. ¶ Quero hic agitur primitiua qñ speci ꝛ pro specie data est euicta qd si genus pro genere vel quantitas ꝓ quātitate vel genus ꝓ quāntitate ꝯuenit dare ꝛ datū est euictū. dic ꝙ agit pri/mitiua q2 et istorum natura est vt dominiū transferat: vt. ff. de le ga. ij. l. si concubinā ꝛ de iure fi. l. deferre. in fi. cū igit non sit trās/latum agetur primitiua. ¶ Quero quid in dubio si nō apparet qualis cōuentio fuerit an species pro pecunia soluta fuit dico ꝙ magis presumi dꝫ de soluēdo vel tradēdo quā simpliciter dedā do. ar. hui' l. ꝛ. ff. de vsuca. pro emptore. l. ij. et de solu. l. qui res. in prin. ꝛ. ff. de pig. actio. l. eleganter. in princi.

☞ Sententia diffinitiua super negotio semel deciso nō valet.
Iudicari idē est de successore qđ de iudice in cui' locum succedit.
Sñia lata in possessorio an ꝑiudicet in petitorio.
Diffinitiua sententia que sit.
Interlocutoria sententia que est.
Interlocutoria quare appellatur sic.
Interlocutoria sit in eo qđ sentit conditio expensarum. ꝛ nu. 8.
Interlocutoria quelibet indistincte reuocatur.
Iudice pronūciante se iudicem non esse an talis sententia reuo/catur contrario imperio.
Interlocutoria an et quādo possit reuocari.
Iudex qui est interlocutus: an possit illā reuocare post appella tionem ab interlocutoria.
Interlocutoria parte absente si possit reuocari.
Interlocutoria quoties reuocari possit.
Interlocutoria si in scripto sit proferenda.

Post sententiā.

Ista. l. tres qōnes de/cidit ꝙ p se patet. Ca sus. † Sententia diffinitiua super negotio semel de ciso non valet. ¶ Nec lata in possessorio preiudi/cat in petitorio[a]. ¶ Et interlocutoria non diffinit. ideo in con tra imperio reuocatur. hoc dicit. ¶ Et hec sunt tria notabilia que habes ex lege colligere. ¶ Quartuꝫ est ꝙ hoc verbum sñia simplr ꝓlatū intelligit in dubio de diffinitiua[b] vt hic in ꝓn. nō de interlocutoria de qua hic in fi. ꝛ idē ꝓbat in. l. qđ iussit. ff. de re iudi. ¶ Quintū est de dictione plerūqꝫ[c] q̄ facit regulā vt hic ꝛ ff. de offi. ꝓsi. vi. l. iiij. §. s q2 plerūqꝫ. ꝛ. ff. de here. istu. l. seruū meū. §. heredit. ꝛ. ff. de siu. l. i. §. aut ꝓtor. ꝛ est glo. or. s. per quas ꝑso. no. acq. l. ij. in gl. pe. Itē no. † ꝙ idē iudicaū est de successore ꝙ de iudice in cui' locū succedit. Itē qđ possessio nihil hꝫ cōe cū ꝓ prietate: vt hic ꝛ. l. naturaliter. §. nihil. ff. d acq pos. ꝙ sñia l pos sessorio nō ꝑiudicat in petitorio. ¶ Cōtra ꝑmū dictū opponit de. ij. ꝛ. iij. rñso. hnius Solu. vt gl. q2 principiū de codē negotio. in. ij. ꝛ ñ de diuerso. Itē principiū in diffinitiua sñia est finis. et hoc vult glo. vsqꝫ ad vñ. plerūqꝫ. aut est diffinitiua: ꝛ est rō: q2 ꝑ eā iudicis officiū est finitū: vt. l. iudex. de re iudi. in interlocuto/ria secus fꝫ Dy. ꝛ doc. ¶ Cōtra primū dictū op. ab extra d no tatis. j. qñ ꝓuo. nō est ne. l. i. Solu. vt ibi no. Et de materia hu/ius principij remitto ad ea que ibi dicam ꝛ ad ea que scripsi. s. de sentē. ex peri. re. l. ij. q̄ hic adde si hoc principiū vis ampliare ¶ † Cōtra scōm dictū opp. ꝙ sñia lata in possessorio ꝑiudicet in petitorio. Nā certi sunt hodie casus in quibus heredi scripto est necessaria bonorum possessio de iure pretorio q no. per glo. in. l. certū. s. vnde cog. Pone mō ꝙ in aliquo ex his casib' q pe tit bonorū possessionē est repulsus p sñiam iudicis ad instantiā legitimi cōtradictoris: certe talis sñia preiudicat ei l petitorio q in bo. pos. hereditatis petitiōe ad quā non admittit ꝓpter dene gatā bonorū possessionē. Sol. ꝙ iste tex. loquit in possessorio sa cri cū quo ꝓprietatis qđ nō hꝫ cōmune. rō l ꝯ. alle. loquit in pos sessorio iure qđ est ꝑambuliū ad aliū petitoriū de quo l ꝯtrio imo illud possessoriū est cā petitorij denegandi. vt de ali. iu mu. cā. l. j. Cōtra. iij. op. d2 hic qđ interlocutoria nō perimit idō reuocari ꝛ mutari pōt. ꝛ subdit qđ hoc plerunqꝫ contingit ꝛ p ꝯñs qñqꝫ h non euenit. Sed tex. iste non declarat quando ergo nos dimit/tat in certo. ꝯtra. s. de no. co. compo. huius timore gloss. i. volens hoc declarare dicit ꝙ quidam dixerunt ꝙ plerūqꝫ dicit ꝓpter sententiam latam in cā momentanee possessionis que est inter/locutoria ꝛ diffinit cām ꝛ perimit sic q' ab ea non potest appel/lari. vt. j. si de mo pos. l. i. ꝛ quare ab ea non appelletur ibi dicā. Sed isti non bene dicunt q2 illa sententia est diffinitiua ꝛ nō in/terlocutoria vt ibi plene no. ideo glo. hic sic reprobatoria predi ctorum ponit alia exempla vꝫ cum contra testem opponeretur ꝙ non esset admittendus q2 nō idoneus: q2 in possessione ser/uitutis vel q2 infamis iudex pronunciauit ipsum admittendum vel non admittendum esse hec eñ interlocutoria diffinit hunc articulum ꝛ reuocare non potest fm istam glo. signanter notan dam. ¶ Diattende ista materia latius videtur mihi pertractā da: vt ad veritatis nucleum peruenire valeamus. Et ideo viden

4 dum est. † Primo q̄ sententia sit diffinitiua[d]. Scđo que interlo

d cutoria. Tertio quare appellatur iterlocutoria. Quero de exē/plis interlocutorie. Quinto q̄ interlocutoria sit illa q̄ sic perimat ꝙ contrario imperio reuocari non possit. Sexto in casibus in q bus reuocari possit queram de pluribus. ¶ Rñdeo ad primū qđ lꝫ quelibet sñia que diffinit de quo est exceptio inter litigan/tes possit large sumpto vocabulo dici diffinitiua. Tamē l no/stra materia diffinitiua est que diffinit ꝛ dirimit negotium pri mum in petitione deductum de quo principaliter inter partes in iudicio est altercatum. hoc probatur. s. e. l. ij. ꝛ. ff. de re iu. l. i. ꝛ ꝓ batur hoc. s. ti. i. l. ij. coniunctis his que no in glo. signata super verbo ex libello. ¶ Ad scōm rñ. ꝙ q2 ex cognitione vnius de cō trarijs vel quasi cognoscitur reliquum per eius oppositū. vt. ff.

5 de his qui sunt vel alie. iu. i. l. i. † Dicendum est quod senten/tia interlocutoria est quicūqꝫ actus per iudicem ꝓmulgatus in ter libelli oblationem ꝛ diffinitiuam sñiam siue per actum illuꝫ nihil dirimatur vel diffiniatur siue dirimatur vel diffiniatur ali qđ incidens vel emergens in cā. Quare dixi iter libelli oblatio nem ꝛ diffinitiuāꝫ sententiā declarabo in rñsione ad sequēsque situm. Quare autem dixi siue per actum illum nihil dirimatur Rñdeo ꝓpter citationes commissas nam talis commissio ē sñia interlocutoria q2 non diffinitiua. ita debent intelligi he leges q̄ dicunt ꝙ sñia est vt habes. s. de aduo. diuer. iudi. l. iubemus. in fi. ꝛ. l. se. ꝛ se. et. s. de epi. ꝛ cle. l. cum clericis ꝛ ibi glo. ff. de or. l. di/cere. ꝛ ibi glo. super verbo iussit. ꝛ hoc est de mente glo. pe. posite super verbo interlocutiones. Dixi siue dirimatur aliqđ incidēs vel emergens ꝛ hoc propter illud ꝙ no. hic gl. fi. ꝛ ꝓpter alia q̄

6 patebunt. j. ¶ † Ad tertium quesitum quare appellatur iter lo cutoria rñ. sumpto argumēto ab ethymologia vocabuli: d2 iter locutoria quasi intra duo locutoria ꝛ ista dua sunt duo extrema s. libellum ꝛ petitionem ex parte actoris porrectā ꝛ hoc ē ꝑmum extremum ꝛ primam sñiam diffinitiuam sup eo ferendam ꝛ hoc est scōm extremū. dictio eñ inter vel intra supponit rem inter ex trema vt. s. si ma. fac. l. i. ꝛ de tem. in inte. resti. l. si intra. et. ff. de re. iur. l. inter reos. ꝛ. l. inter pares. et ex hoc patet q2 in preceden ti dicta remanēt vera: et dicitur locutoria: q2 negotij principa/lis non est diffinitiua. ¶ Ad quartū quo queritur de exemplis rñ. si post libelli porrectionem iudex mādet citari partem iste iussus est sententia interlocutoria vt superius dixi. ¶ Item dat dilationem parti ad respōdēdū libello vel postea ad probādū vel ad testes producendum ꝛ ista exempla ponit gl. pe. Et si opponat cōtra testem et non admittatur: q2 seruus vel infamis ꝛ pars negat. ꝛ super hoc iudex cognoscat ꝛ ꝓnunciet admittē dum esse vel non hec pronunciatio est iterlocutoria. Et idem si ꝓnunciat sup legitimatione personarum vel super appositis an te li. cō test. ad impediendum processum. et sic de simili. ¶ Ad quintum quo queritur que sit illa interlocutoria de predictis et alijs que lata non possunt mutari nec contrario imperio reuo/cari. Respondeo ꝙ multum extitit dubitatum inter antiquos vt habet p gl. in. l. ꝙ iussit. ff. de re. iu. Et gl. ibi recitat duas opi. Sed addā duas. dixit eñ primo do. Azo ꝙ vbi sñia iterlocuto ria cōtinet aliqd dari fieri vel restitui parti vel equipollens tunc mutari non possit alias possit. vt. l. dicere ad fi. ff. de arb. siue sit lata super incidenti siue super emergenti: quia semper reuoca/

e ri[e] potest dummodo aliquod dandum vel fiendum parti non

a ¶ In possessorio ꝑiudicat in petitorio. addē glo. in. d. c. inter dilectos. de do. gl. ꝛ doc. in. c. pastoralis. de capel. mo. Inn. in. c. i. de sequestra. pos. ꝛ fruc.

b ¶ De diffinitiua. addē gl. in verbo per exceptionē in. c. cū olim. de testi. gl. l vbo dif/finitiua in cle. i. de seque. pos. ꝛ fruct. Car. in. c. cum olim. in. i. coln. de cā pos. et proprie.

c ¶ Dictiōe plerūqꝫ addē doc. in. l. si plures. ff. de vul. ꝛ pup. in. c. de of. dele. li. vi. tap/cu. consi. lxxiij. le/ci. domin' Tho. canonic' lucan'

d ¶ Que sñia sit dif finitiua. addē glo. in cle. i. de seqst. pos. et fru. spe. ti. de sen. ꝓla. bald. in. l. ꝙ iussit. ff. de re iudi.

e ¶ Semp reuoca ri. Addē. bar. l. l. dicere. ff. d arb. ꝛ vide Bal. l. l. si ꝑ. ses. s. quō: qñ iu ꝛ addē dicti bar. in. l. i. §. fi. de pto. stip. et vide bart. in. l. terminato. verbo quet. l gl. j. de fru. et lit. ex/pen. Et adde qđ iudex reuo. dein terlocutoriā ꝑsu/mitur circūuent' in ea. c. cum olī. et ibi doc. de re iu. Itē ꝛ l ipsa reuo catiōe ꝑsumiter circūuent' nisi fa ciat mentionē de prima. sed sic ibi etiā si prima fuit tri q' a ꝛ sic prila nē videat reuoca ta ex. ij. fꝫ Bar. l l. ꝙ iussit. d. re iu. Itē adde ꝙ reuo care pōt cōdēna toriā expensaruꝫ Inn. l. c. auditis. de pen. Bal. l. l. si j. sen. res. ꝛ ind non pos. itē taxationē expensar Inno. in. c. sup. eo. quod metu. ꝛ Bal. in addi spe. ti expē. v. pōt. iudex. item nō pōt reuocare l terlocutoriam ꝙ q ñ audiat bar. in. l. i. §. fi. ff. d pre to. stip. et an ꝛ qñ possit reuocare d cretū Bal. l rub. s. d rescin. vend. Bal. l. c. i. v co. d mi. vas. q cōtu. est in vsi. feu. ꝛ bart. ꝛ doc. i. l. ij. ff vbi pupill' edu. d itē adde etiā qđ iter locutoriā sup exce ptionib' reuoca/re potest Inn. in c. ij. de or. cog.

contineat. Et ponebat exempla ista in primo casu quando con-
tinet aliquid dari vel fieri parti: puta si imperat expensas litis
7 dari vel quem ex litigatoribus pacifice possidere. ¶ †Sed exa-
minemus ista exempla. Et primo de expensis in eo quod sentit
a condemnatio expensarum[a] sit interlocutoria non videtur verũ
vt. j. de fru. & lit. expen. l. terminato. & j. quando provo. nõ est ne.
l. eõm. & ff. de re iudi. l. paulus. Sed ad hoc defendendum Azo
ponderat quod dixit iussit. & non dixit condemnavit. ideo dicit
quod quando iubet expensas restitui rõne cõtumacie talis iussus est
sententia interlocutoria. vt. l. sancimus. j. de iu. & aut. qui semel.
quõ & quã iudex. Aliquã in eis condemnat ratione victorie: & tunc
talis sententia est expensarũ que est snia victorie cui adiungitur
vel accedit: quia accessoriũ sequitur naturã sui pricipalis. vt. ff. de
reg. iur. l. cum principalis. quod aũt snia expensarum accedat. imo
probatur ibi casus in. d. l. paulus. & j. de iudi. l. properandũ. §.
sin autẽ alterã. & in aut. de iudi. §. oportet. Si igitur snia victorie
est interlocutoria quia lata super incidẽti vel emergẽti similiter
erit & illa expẽsarũ: & si principalis est diffinitiva similiter & ista.
Restat ergo solũ videre an principalis possit revocari vel non.
Aliud autem exemplũ sc. quã iussit quẽ pacifice possidere repro-
batur in duobus. Primo in eo quod Azo dixit quod cõtinet aliquid
dari vel fieri parti vel equipollens: quia falsum est: vt per se pz. sed
ab hoc defenditur quia quiete & pacifice quis nõ potest possidere nisi
desistat adversarius a turbatiõe & pacificã alteri relinquat pos-
sessionẽ. vnde satis continet equipollens. Secundo probatur ex
alio capite: quia Azo dixit talem sniam sup possessorio latã fore
interlocutoriã quod est falsum: vt hic no. glo. j. & fina. & tale dispu-
tant glo. idẽ tenet. j. si de momẽ. pos. fu. ap. l. j. & ita cõiter trans-
eunt legiste. Sed certe ab hoc potest ac. defendi. Nam reproban-
tes dicit verũ in possessorio principaliter, in iudicio intentato.
Sed Azo in possessorio incidenter in iudicio proposito penden-
te petitorio. Nam tunc lata sup possessorio est interlocutoria. ca-
sus est in. c. cum venissent. extra de institu. Nam sm verum intel-
lectum quem ibi ponit Inno. ibi agebatur petitorio: quia cõfesso-
ria vel negatoria lz gl. ibi aliter illũ tex. intelligat. Secũda opi.
fuit in parte cõtra Accur. & Azo. ¶ Nã lz azo ab illis obiectis
sit defensus: tñ in alio sensu vez quod quando est lata super inciden-
ti vel emergenti nec continet aliquod dari vel fieri a parte par-
ti: quod tunc contrario imperio potest revocari reprobatur a qui-
busdam dicentibus quod sicut diffinitiva nõ revocatur: ita nec ista
que articulum illum de quo fuit dubitatum deffinit: et in eo fa-
parit exceptionem rei iudicate sicut diffinitiva super negotio
principali. argu. j. si ex fal. instrumen. l. j. a sensu contrario vel a
8 rõne cessante. & ar. ff. de compen. l. quod in diem. §. si rõnem. ¶ †Et
sic fuit cõclusio istorum quod aut continet interlocutoria aliqd da-
ri vel fieri parti a parte: & tũc nõ revocatur cõtrario iperio. & in hoc
cordat cũ argu. preterq̃ in exẽplo quã iussit quẽ cor pacifice pos-
sidere: quia dixerũt sniam diffinitivam esse vt dixi aut nõ continet
aliquid dari vel fieri & tũc aut lata est super aliquo incidenti vel
emergenti accipiendo incidentẽ vel emergentẽ: vt no. j. de or. iu.
l. j. et tũc illa non põt revocari nec mutari. Aut non fuit lata sup
incidẽti vel emergentia aliquo: & sic nõ diffinit vt cũ videt quem
regulis adesse: & tunc revocari possit vt hic. et. ff. de re iud. l. quod
iussit. & hoc totum dixerunt probari in. l. dicere. ff. de arbi. et hoc dice-
bant quod si fuit oppositũ actori quod erat servus & sup hoc altercatũ
& iudicatum quod cõtrario imperio lz talis snia sit interlocutoria non
revocatur. & ita no gl. in. d. l. quod iussit. & idem si oppositum fuit testi
quod nõ erat admittẽdus: quia infamis vel servus et super hoc fuit iu-
dicatũ. Nã hoc nõ revocabitur. hoc vult gl. hic si. Idẽ dixerũt si du-
bitatũ fuit an dilatio petita esset dãda vel nõ. et sup hoc fuit iu-
dicatũ ista et nõ revocabitur. & hoc exẽplo ponit gl. i. d. l. quod iussit
9 ¶ Tertia est opi. q̃ vr fuisse accursij. s. quod ois interlocutoria in-
distincte revocatur et sic sive cõtineat aliqd dari vel fieri sive sit lata
super incidenti vel emergenti. & hoc glo. ponit. j. sen. re. nõ posl. j.
in fi. glo magne cui cõcor. alia. ff. de preto. sti. l. j. §. fi. Et hãc opi.
dixerunt Dy. & Iaco. de are. verã vt per eos hr in. d. l. quod iussit. et
idẽ dixerũt hic pet. & Cy. & moti sunt primo per. d. l. quod iussit. quia
loquitur indistincte. Scdo per. d. l. j. §. fi. ff. de preto. stipu. & p. l.
pe. in eo. ti. in quibus clare probatur quod lz in interlocutoria cõtineatur
aliqd dari vel fieri nihilominus revocatur & opi. in hoc cõtraria nõ
bona. Siĩr ibidẽ probatur quod lz sit cõtentio sup incidenti vel emergẽti
vez an pignus sit dãdũ vel satisdandum fideiussoribus vel sim-
pliciter cavendum pretor sic interponitur & cognoscit an alterũ ex
his pronunciat fieri vel iubet & postq̃ alter ex his fieri iussit illud
revocat et mutat. & hanc opi. secuti sunt cano. in. c. cum cessante.
extra de ap. ¶ Quarta est opi. quam Bar. dixit suã fuisse quã
Bal. simpliciter recitat vez quod interlocutoria lata iudex definiuit
hũ' cause iudex esse sive perimitur eius iurisdictio & illa est q̃ nõ põt
mutari vel revocari. et est rõ: quia tunc est eadez rõ quod in diffinitiva
quia functus est officio: vt. l. iudex. ff. de re iudi. Sed vbi interlo-
cutoria lata nõ definit iudex esse tũc illa põt revocari vt in opi.
precedenti et per cõns ista opi. non est nova. Sed a doctoribus

de quibus supra dixi est supposita pro indubitata: vt patet ex
ratione diversitatis quã assignant in questione quare diffinitiva
nõ revocatur sed interlocutoria sic. dicũt enim quod iudex in diffinien-
do definit esse iudex nõ interloquendo. & sic apud eos satis erat
conclusum quod vbi per interlocutoriam definit iudex esse illa
interlocutoria quod vbi per interlocutoriam definit iudex esse illa
interlocutoria per eum non revocatur. Sed super aliqũs in qui-
bus iudex esse non definit fuerunt opin. predicte. Verum iuxta
hãc conclusionem que est vera. ¶ Quero de exemplis qñ per in-
terlocutoriam iudex esse definit. & Bar. duo exempla ponit vnũ
cum iudex pronunciat super libello producendum nõ esse a liud
cum absolvit ab observatione iudicij sive absolvat propter li-
bellum ineptum sive propter ineptum processum sive quia debi-
tum petitum interim sit solutum sive quia instantia iudicij sit ia
expirata. ff. si mẽ. fal. mo. di. l. j. §. j. & ff. de accu. l. titia. et. j. de iud.
l. properandum. §. illo' proculdubio. & istorum exemplorũ ratio
potest esse quia talis sententia proprie nõ est interlocutoria cõside-
rato argumẽto ab ethymologia vocabuli: quia inter duo extre-
ma interlocutoria: vt supra dixi scdm eũ extremũ locum habet
eũe nõ potest vim diffinitive snie. ideo proprie interlocutoria nõ
est nec cause sed diffinitiva instantie. Et ita dixit Iaco. bu. in d.
l. properandũ. lz ex cõi vsu appelletur interlocutoria quia nego-
tiũ principale non diffinit verificatis aliqũs duobus exemplis.
10 ¶ †Quero de quodã tertio pone quod iudex pronunciet se iudi-
non esse & videtur ex predictis quod talis sententia non revocetur c[illegible]-
trario imperio cum per eam iudicis officiũ appareat finitum vt
extra de offi. dele. c. significantibus. vbi videtur casus. Sed in c[illegible]-
trarium videtur alius casus. extra de preben. c. cũ dilectus fil[illegible]
G. propter cõtrietatem dictorũ capitulorũ. dixit Pau. de leaza. quod si
iudex pronunciet se iudicẽ nõ esse super aliquo dependẽti a prin-
cipali: tunc quia iudex durat super principali illam interlocutoriã
sup dependenti ille latã revocare possit. argu. extra de offi. dele-
ga. c. super gratia. lib. vj. & ita intelligatur dictum. c. cum dilec'
filius. Aut pronunciat se non esse iudicẽ super principali petito
Et tanq̃ eius officium sit finitum talem interlocutoriam revo-
care non possit. & ex hoc apparet quod si iudex pronunciaret se iu-
dicem esse illam revocare posset. ¶ Nunc quero de quodã quar-
to exemplo. pone quod iudex propter exceptionẽ servitutis oppo-
sitam actori pronunciat procedendum non esse super petitis p-
pter servitutem actoris: an poterit contrario imperio revoca-
re. & vr quod nõ quia videtur pnũciare se iudicem nõ esse inter perso-
nas illas nec alia diffinitiva vlterius expectatur. Et isto casu [illegible]
cedit glo. in. d. l. quod iussit. & forte idem sentit glo. si. hic posita. V[illegible]-
rificata igitur & declarata per exempla ista qõne quod ibi p inter[illegible]-
cutoriam iudex definit iudex esse in causa illa seu iurisdictio eius
vel officium finitur quod talis interlocutoria contrario impe-
rio non revocatur quia nullum habet imperium: & sic iudex est
non definit aut interlocutoria illa omni casu revocare possit: [illegible]
prefati doctores dixerunt quod sic: vt superius dixi. ¶ Sed ego [illegible]
aliquibus dubito. Ideo quero pone quod minor petit restitui [illegible]
in integrũ quia minor et lesus iudex ante diffinitivã pnunciat e[illegible]
minorẽ ab hac iterlocutoria nedum de iure canonico permitti[illegible]
appellari ab omni gravamine sed etiam de iure civili: quod regula-
b riter prohibet[b] isto casu pmittitur: vt. l. intra vtile. ff. de mino[illegible]
an cõtrio imperio hec interlocutoria revocari poterit. Sz vr quod
quia iudex nõ definit. Sed ego puto cõtrariũ quia vt ita loquor p[illegible]
diffinitive sententie est quia est vnũ de his ex quibus snia diffinitiva
infertur vnũ de narratis in libello super quo iudex pronunciat [illegible]
illius respectu diffinitur & perimit. Vnde non puto quod talis inter[illegible]-
cutoria revocari possit per eundẽ iudicẽ: sed tñ p iudicem appe-
lationis: vt. d. l. intra vtile. ¶ Vñ potest dari talis questio
in casu in quo nõ fit p interlocutoriã finitũ iudicis officiũ
interlocutoria est quodãmodo pars diffinitive snie tũc ille [illegible]
potest cõtrio iperio revocari vel alter si diffinitiva ferenda trahit
necessariã cõsequentiã ab iterlocutoria sic lata talis interlocuto-
ria non revocatur cõtrio imperio sed necessaria est appellatio.
¶ Iuxta hoc revoco aliũ casum in dubium pone quod in cõfes-
sum sit preceptũ de solvẽdo an revocari poterit contrario impe-
rio. & videtur quod sic quia interlocutoria talis iussus appellatur: vt. l.
a it pretor. §. permittitur. ff. de mi. & no. doc. in. l. ante. j. quo. ap. nõ
rec. In cõtriũ facit quia finitum est iudicis officium & nulla alia ex-
pectatur diffinitiva. & hãc puto tutiorem. ¶ Nunc venio ad secũ-
principale in quo dixi quod moventur plura dubia circa interlocu-
c toriã q̃ põt cõtrio iperio revocari.[c] ¶ †Et primo quero an postq̃
1 interlocutoria est mandata executioni possit revocari: & text. cum
glo. quod nõ nisi de vtriusq3 partis volũtate vel altera iuncta cum
magna cause cognitiõe. & hoc habetur. ff. de preto. stip. l. j. in fi. Et
pro hoc accedat. ff. de ope. no. nun. l. si opus. ¶ Secundo quero
si non est executioni mandata sed post eaz lata est diffinitiva an
tunc possit revocari dico quod non quia iudex desijt iudex esse & fun-
ctus est officio suo. vt. l. iudex. ff. de re iudi. & sic habent locum su-
perius dicta. Et pro hoc accedat. ff. de compen. l. quod si in diez. §.
si rõne

a ¶ Cõdẽnatio expẽsarũ. adde gl. Cy. & Bar. i. l. generaliter. j. de re. cre. gl. c. vt debi de ap. inn. & Do. in. c. si. de do. & cõtu. arch. in. c. j. primo. q. q. j.

b ¶ Quod regulariter prohibet. Tu vis de hoc p bar. Soci. i suo tract. fallẽ. reg. xxiij. j ver. appellatio. & aliqd regla. xxiij in eo. ver.

c ¶ Revocari de iter. locutoria an & qñ possit revocari Bal. hic no. in. xiij. q. m. cõ iunge. vbi cõcludit quod si receptis de integra secus si parti ius esset quesitum. de quo videas gl. in. l. quod iussit. ff. de re iu. & bar. in. l. j. §. fi. ff. de pto. stipu. & Bal. q elegãter loquitur in. l. arbitro. ff. q satis. cog

12 arm. de .r.j.si ex fal.instru.l.i. ¶ †Tertio quero an post appellationem ab interlocutoria iudex qui interlocut⁹ est possit illam reuocare & videt q non qz nil debet innouari a ppellatione pendente.vt.ff. nihil innouari.ap.pen.per totum. Contrarium tenet Bar.per tex.extra de ap.c.cum cessante. Nō ob.contrariū qz ibi
13 appellatione a diffinitiua loquit. ¶ †Quarto q̄ro an parte absente reuocare possit. Dy. distinxit aut interlocutoria illa requirit cause cognitionē sicut est videre in interlocutoria ferenda super hoc an dilatio sit danda vel nō vt.§.de dila.a procedente.& tunc sicut in danda ita in reuocanda requiritur cause cognitio & per ɔ̄ns partis presentia vel citatio legitima.ar.ff.de regu.iu.l. nihil tam naturale.&.ff.de so.l.prout quisq3. Et qz queciq3 cause cognitionem desiderant &c.vt.l.omnia quecunq3.ff.de reg.iu. Aut interlocutoria illa nō requirit cause cognitionē.ita q pars citata dicatur comparet.& tūc parte absente mutari & reuocari potest vt.ff.de ar.l.diem proferre.in prin.&.l.dicere. in fi.&.l.sed in
14 terpellatum.§.i.& ibi not. ¶ †Quinto quero quoties reuocari potest.& rñdet. Dy. q toties quoties appellari potest & nō vltra quod est bis.vt.j.ne li.in vna eademq3 causa ter.pro.l.i.& arg.ff. de leg.iii.l.si à commissa.§.si quis decem.vt lega.no.ca.l.i.§.si quis absurdum enim est vt iudex possit quoties vellet. ¶ Sexto quero vsq3 ad quod tempus reuocari possit & huic respōdet glo. l.i.q iussit.vsq3 ad quatuor menses.quasi tunc habeat ꝓmptaz & paratā executionē.ar.j.de execu.rei iud.l.si. Sed executio cum reuocatione nihil habet commune. Ideo alij dixerūt vsq3 ad.x. dies qz ita est in appellatiōe que tractat de reuocatione.vt.j.de ap.l.hodie ad.& similiter in supplicatiōe.vt in aut.que suppli. §.de precl.impera.offe.& hec sunt magis similia & cōformia nostre materie.hoc fatetur Dy.quem cōiter doc.sequuntur si queramus de tēpore.i.qō pars debet & pōt petere reuocari. ¶ Sz
a si queramus de tempore.j.quod iudex suo officio ª & non ad instantiam partis potest reuocare.& tunc dixit eum posse quādocunq3 ante diffinitiuam sententiam.qz ante non est finitum eius officium vt superius dixi. Ego idem sequor vbi interlocutoria fuerit aliqua. Sed vbi fuisset ipso iure nulla.& tunc puto q perpetuo possit dici nulla per viam principalis petitionis sicut diffinitiua.vt.ff.de condi.inde.l.eleganter.§.si post.&.j.de appel.l. si expressim.& quatenus de facto procedit catenus de facto reuocari.& p hoc accedat.ff.de minor.l.minor.in prin.cum ibi not.&.ff. de re.co.l.cuius.fm vnam lec.ff.de ope.no.nuncia.l.si opus.&.§. de predi.mi.l.si preses. ¶ Septimo quero an parte.j.x.dies petente illam reuocari iudex teneatur reuocare.& dixit. Dy.q non qz text.in dicta.l.quod iussit.dicit q potest & nō dixit tenetur vel oportet. ¶ Constat ergo q ea que in iudicis potestate ponūtur non necessitant.vt.l.non quicquid.ff.de iudi.&.l.i.§.quando in. Si tamen facere nolit vbi de iure esset reuocanda parti tenetur admittere.vt.§.de iu.l.sancimus.in.fi.&.§.de test.l.si quādo.vel si per superiorem cogi potest.vt in aut.vt dif.iudi.§.i. ¶ Octauo quero an interlocutoria per aliū fieri potest.docto.communiter dixerunt q aut requirit cause cognitionē & non potest.vt.l. a procedente.§.de dila.aut cause cognitionem non requirit: et tunc potest vt.l.diem proferre.cum ibi not.ff.de ar. Ego tenui contrarium in.l.statutis.§.de sen.ex peri.recitan.& rationem ibi
15 assignauit glo.dic vt ibi. ¶ †Nono quero an in scriptis ᵇ sit p
b ferenda.dic vt dixi in dicta.l.statutis. ¶ Decimo quero an quolibet loco fieri possit.dic vt dixi.§.c.l.cum sententia. ¶ Undecimo quero an per actum contrarium interlocutorie prius late iudex dicatur ipsam reuocare.& videtur q sic.sicut in testamentis.vt.l.sancimus.§.de testa.& in procuratore.vt.ff.de procu.l.si quis cum procuratorio.§.si pro presenti dico.aut actus sequens contradicit priori in forma vel materia.& tunc dicunt reuocari. vt.§.quomodo & quando iu.l.si preses.&.ff.de re.co.l.cuius.&.ff. de ope.no.nun.l.si opus.aut contradicit priori in fine tantū vel effectu.& tunc non dicitur reuocari sed actus iste nouus interim factus erit nullus tanq̄ sine cause cognitione requisita factus. vt.§.de dila.l.siue pars. Aut contradicit priori in qualitate vel accidentia tantum.& tunc qualitas illa intelligitur reuocata vt cum iussit quez adesse.kalendis postea dixit idibus.vt.d.l.differentie.ff.de ar.aut actus ille in nullo priori contradicit vt quādo super vno articulo dilationem dedit & interim sub alio ꝓcedit & agitata sunt nulla.vt.§.de iureiur.l.generaliter.§.is autem.et sufficiant repetita per me fuit in Bononia.

Talli. Casus qz nō pōt statuere nō potest relegare.h.d. Ex hoc infert qz soluz p̄sides possunt statuta facere vt.ff.qō quisq3 iu.l.hi soli possunt relegare & non rectores ciuitatum fm Cy.sed de cōsuetudine seruat contra.ex eo qz potestate sunt diuisi p̄comitates & quilibet hz vim p̄sidis in sua ciuitate.vt no.§.de prescrip. lon.tem.l.fi.&.ff.de offi.asse.l.si eadē.ac etiam qz iurisdictio ipsis est data per terrarum statuta. Item prestat hec lex argu.quod relegatio vel patrie interdictio non transeat per delegationem cū sit species meri imperij.vt hic.&.l.relegatorum.ff.de inter.et rele.ac merum imperium per delegationem non transit vt dixi in.l.placet.§.de peda.iu.ergo &c.

1 ¶ Sententia que non condemnat vel absoluit nec equipollens facit non hz vim diffinitiue.
2 Conditio iuriiurandi intrinseca est qz iuramentū est spēs scilicet probationis.
3 Intrinseca conditio & extrinseca que dicuntur.

Cum iudex. Casus.iussus ō iurādo non diffinit cāz.h.d. Uł sic snia que non condemnat vel absoluit nec equipollens facit vim diffinitiue non hz.h.d. ¶ Opp.i.ab extra q iste tex.implicet contradictionem qz in prin.dicit q in snia iusiurandum videtur prestari ibi iussit et in fine.dicit quod sententia nullam vim obtinet.& per consequens diffinitiua lata fuit sed diffinitiuam esse latam & non latam sunt opposita ergo &c. Sol.qō ī pñ. dicit diffinitiua exponi dz.i.p diffinitiua. ¶ Opp.ꝙ.q lz nō sit lata diffinitiua tñ vim habeat aliquam.q. interlocutorie super iuramento.vt.§.de ex.c.l.generaliter.§.i. So.confitendo.quia interlocutoria est vt in glo.sed nullam vim hz diffinitiue.vt.l.si qs iusiurandum.ff.de re.cre. Sol glo.ij.in princ.q hec.l. procedit fm leges veteres fm quas primo debeat sententia ferri.et postea
c iurari ᶜ & hic non seruauerat talem ordinem in sententia imo prius iurari iusserat.hodie autem dicit gloss.q valeret p legem generaliter.§.i.in co.ti. ¶ Sed aduerte hic loquitur qū solum iussus de iurando interuenit ideo nullam vim hz nisi ꝗtenus interlocutoria est que adhuc contrario imperio reuocari potest sed iuramento prestito :tum qz executioni mandata est reuocari non potest.vt dixi.§.co.l.post sniam.sed nullā vim ꝓpterea diffinitiue hz nisi sequatur iudicis snia super principali.& ita loquitur hic hodie autem videtur prius sniare sub conditione si iurauerit vt in gl.q si multo post iuraretur non valeret.secus si statim. ¶ Et attende qz ista glos.non loquit qū sentētia ē lata sub conditione.sed loquitur in casu quando prius iussit iurare quod no.qz vult ista glos.q iuramētum prestari ex interuallo nō sufficiat. Sed vt di i hec non est h[...] .l.intentio que an iuramentum o iure vel postea prestitum valeat nec an incontinenti vel ex interuallo.sed solum dicere quod si iudex non condemnat nec absoluit nec equipollens facit nō vz. ¶ Querit gloss quid si iudex dixit si sit iuratus te absoluam.& sic de futuro te absoluo & sic de presēti.& respōde.qō tūc vz sed male dicit i eo qō te absoluā.& sic concernit futurum:qz tunc nihil disponit de presenti in eo autez qō de presenti dicit te absoluo ¶ Oppo.glo.qō non valet.vt.l. i.§.biduum ff.quando ap.sit.& rñdet quod ibi quando sub con
d ditione ᵈ extrinseca hic quando sub intrinseca cōdemnat vel ab
2 soluit. ¶ †Est enī cōditio iurisiurandi intrinseca qz iuramentum est species.s.probationis.vt.§.de iureiur.l.in bonefidei.et.ff. eo. ti.l.admonendi.secundum autem probationes debet iudicari. vt.ff.de offi.presi.l.illicitas.§.veritas.& ideo conditio intrinseca censetur. ¶ Sed id quod dicit glo quod nō valet sub cōditione extrinseca reprobauit Pe.per.d.§.biduum.vbi dicitur q licet ferri non debet lata tamen tenet. Hoc idem tenet Cy.sed dicit glo.dicere quod non voluit quod sententia non teneat. sed quod iusta causa est appellandi ꝓpter grauamen conditionis extrinsece. Sed frustra est ideo similiter tene gloss.quam tenebat Jaco.butr.& dominus meus. Et ratio est in prompta. Primo quia super hoc non est acceptum iudicium.vt.ff.de ver.obli.l.i. §.ad ꝗcit.ergo &c.vt.l.vt fundos.ff.de condi.&.l.fin.de fun.li. Secundo quia sine deliberatione & cause cognitione apparet late
3 contra.l.ex stipulatione.§.eo.&.§.ti.& l.ij. †Hec autem cessat quādo conditio est intrinseca.& intelligo intrinsecā sive depēdeat ex actis assertorijs siue ꝓbatorijs. Extrīsecā qū ex neutris & ex his recipe cōsilium si non potest terminare causam infra tempus p̄fixum a statuto propter multitudinem oppositorum & non vis incidere in penam vt reum cōdemnes si apparet probatum et eum absoluas si probationibus per actorem factis apparet euz nō ꝓbasse. ¶ Sz qd si nōdū erat dat⁹ termin⁹ ad ꝓbandū vl nō erāt recepte ꝓbatiōes.dicit Ja.bu.q quidā iudex ɔdēnauit reū sed ex probationibus fiendis apparet eum debere alias absolui & subiungit quod pronunciatum fuit sententiam tenere per id q tenet ista gloss.de iuramento.& ar.l.terminato.j. de fruct. & lit.expen. ¶ Sed Bald.hoc secundum probationes fiendas reprobat cum probationes debeant p̄cedere sententiaz.alias est peruersio ordinis & vitiatur sententia.vt not.§.eo.l.prolataz. Ad istam gloss.respond.quod speciale est in iuramēto quia est litis decisiuum sed illud verum in iudiciali non in necessario de quo hic loquitur.& in.l.in bone fidei.§.de iureiur.vnde ad.l.pro. latam potest respondere quod ibi in sententia simplici et pura. hic in conditionali sub conditione intrinseca lata forte quia in hoc est dicendum quod Jacob.butr.bene dicat quando terminus fuit datus ad probandum & nondum probationes erant recepte vel non misse quia extra territorium erant recipiende Sed vbi terminus non erat datus ad probandum tunc senten-

a ¶ Iudex suo officio. Adde Bal.l.i.j.sen.resci.nō pos.no.in.c.qualiter de accu.iuo.in.c.sacro.ō sen.excō.& in.c.fin.q me.cau.& bal. in materia vbi.§.q vez est siue iudex creauerit i ꝓcessu siue in interlocutoria etiā i crīali cā.fz Inn.l.d.c. qualit.& bal.vbi §.v.bzevi.&.c.cū cessante.ō app.& alexā.l.i.atq. §. hec aūt.de dā.in fec.

b ¶ An i scriptis. Adde Bar.in.l. nec qcq̄ i.§.vbi decretū de off.p cō.bal.i.l.hac cō sultissima.§.qre.sa.pos.spe.titu.ō sen.pla.v.fi.gd ō interlocutia. et ibi bal.in addi. lanfrā.in repe.c. qm̄.§.de pba.

c ¶ Et postea iurari.Istud ināan iuramentū possit p̄stari post sniaz vide bar.in.l.gñaliter.in prin.& i.l. admonēdi.ad fi. ff.de iureiur.& ibi plene per Lud.

d ¶ Sub cōditiōe vide Bar.l.i.att. ptoz.§.i.ff.ō f m. Et qō snia sub cōditione extrinseca valeat vidēdo.et ē plū p Jonc.in.c. gr.ppetu⁹.ō si.in strū.& reassūp sic bal.l.i.l.ij.§.vt lit. pē.& vtrū valeat ista snia cōdēno ad centū ꝗ si non solueris.j.tpe q patiaris tales penā Bal.iz.q sic l.ij.in pen.co.§. ō ifa.ɔ̄dixi in.l.i. in fi.ff.si quis ius vi.non ob.

fff ij

tia ferri non potest. argumē. eorum que dixi in. l. properandum. §. et quidam. C. de iu. ¶ Quod dixi de iuramento, idem dic quādo sententia a necessario est ferenda sm consilium sapientis ut iudex possit absoluere vel condēnare sm quod sapiens consulet et hoc sapiente nimis tardante et iudice penam incurrere non valente.

b **Iudices.** Casus. ex greco inter grecos et ex latino inter latinos potest ferri b sententia. hoc dicit.

1 ¶ Iudicandum est non exemplis sed legibus.

2 Sententias iniustas nō debet iudex sequi nec erroneas.

Nemo. Casus. † non exemplis c sed legib' est iudicandum. h. d. ¶ † No. q iudex nō debet sequi sententias iniustas nec erroneas et dicuntur erronee et iniuste que non habent fundamentum iuris: secus si iuris fundamentum habeant: quia tunc sequende sunt et nō ut sententie sed quia ius sic disponit. ¶ Et ex his not. secundo q locus a veritate vl. ut argumētum seu locum ab auctoritate in dub[io] tamē proborum doctorum autoritates sunt sequende. ut dicitur de Labeone in. l. apud. ff. de manumis. vin. ¶ Itē no. q iudex non tenetur sequi cōsilium sapientis quod intellige nisi arceatur a statuto. ¶ Opp. q non teneatur sequi leges. ut. ff. de his qui no. infa. l. i. §. nunq ergo sol. liber in iurisiatore qui preest legi hic in iudice qui subest vel ibi in optimo exemplo. hic in malo sm Jac. bu. ad quod. C. de fur. l. manifestissimi. §. sed cum in secunda. et. ff. de ma. vin. l. an apud. ¶ Oppo. q sententias magistratus sequi debeat. ut. C. de legi. l. fi. so. q ibi de principis sententia qui preest magistratibus hic de inferioribus. ¶ Oppo. iiij. ex. l. de quibus. et ex. l. qui interpretatiōe. ff. de legi. so. ut in glo. fi. videlicet q ibi quando ex pluralitate sententiarum inducta est consuetudo. hic quando non est inducta. Et primo casu sequitur potius consuetudinem que tacito consensu populi est inducta que tunc qualiter inducatur dic ut plene scripsi in. d. l. de quibus. et dicam deo duce. C. que sit lon. consue. l. i. ¶ Ultimo dicit Bal. q si precipiatur decidi sm veritatem et iustitiam intelligitur de veritate cui patrocinatur. et ex qua iam inducat vel det actionem.

1 ¶ Actor potest nedum de eodem negotio sed etiam diverso reconveniri coram eodem iudice. et nu. 2.

3 Compensatio terminatur una sententia sed reconventio nō semper una.

Cum papinianus. Ego premitto d videlicet q quāq conventio et reconventio d fiunt super eadem re vel negotio ut est videre i iudiciis duplicib' fami. her. cōi divi. finiū regundorū. vel rōnis vel administrationis reddende. et tūc de iure digestorū erat necesse corā eodē iudice reconventionem fieri: ut. ff. de qui. re. ad eūdem iu. in ea. l. i. et. §. hoc approbatur iudiciorum duplicitas quia in eis est quilibet actor et re': adeo q etiam si prius conventus alium libellum non porrigat ipse ex petitione actoris videtur petere ut divisio fiat et adiudicationes etiam personales prescriptiones ut nature actionis et iudicij expostulat. ideo cuiuslibet petitio: quia idem petit tacite et consequitur pro convento qd petit pro seipso et sic merito apud eundem iudicem. Est et alia ratio ut continentia cause dividatur Et tertio ne absurditas aliqua sequatur si apud diversos iudices hoc tractaretur quia forsan aliter adiudicaret unus quam alter vel diversimode fines poneret. et has tres rationes ponit glo. in preallег. l. i. hoc idem de iure codicis fuit provisum: ut. l. nulli. C. de iudi. nec super hoc est aliquid novatum de iure aut. ¶ Quādoq super diversis rebus vel causis. et si iudex est communis et rei oli poterat fieri cōventio nō obstāte aliquo actoris privilegio quo alis potuisset iurisditionē iudicis declinare ut. l. i. §. sed si agat. ff. de iu. et coram eodē iudice tantum et non diverso. ut. l. qui non. in co. ti. nec etiam obstāte qd iudex iste nō haberet alis iurisditionem sup tāta quātitate quanta est petita i recōventione: ut. ff. de iu. om. iudi. l. si idē. cū eodem. §. q si mutue. nec istis casibus est aliud innovatum p ista iura. ¶ Si aūt iudex nō erat cōis utriusq sz solius rei. Tūc ante legē istam non reperitur quid dispositū nisi quātū ad principiū huius. l. refertur ut volebat Papi. q in casu isto ex quo negotiū est diversum et iudex ē cōis utriusq q reconventio fieri nō possit corā eodē obstante iudicis incōpetentia. Secus si fuisset idē negotiū qz tunc ipse permittebat hoc dictum Papi. in eodē negotio roborat imperator et auget qz extendit etiā ad diversum negotiū. Et exceptionē incompetentie iudicis dicit opponi non posse his premissis. ¶ Venio ad. l. quam divido in quatuor. Nam primo recitat dictum Papi. in reconventione facta et de eodem negotio corā eodem iudice non tñ cōi utriusque quia reconveniri. Secundo illud confirmat et auget seu ampliat. Tertio tollit obiectum qd ampliationi obstabat. Quarto rōne remotionis obiecti admittit secunda ibi: huiusmodi. tertia ibi: nulla. quarta ibi cuius est. Ca

1 sus. † actor potest nedum de eodem negotio sed etiam diverso reconveniri coram eodem iudice non obstante quod alias non e esset eius competens e iudex. h. d. ¶ Pone casum in terminis per te: quia ex predictis satis clare apparet et postea supple literam ibi non solum iudicem habendi communis utriusq actoris et rei hodie idem et si non sit communis ut in versic. nulla. ibi rei. l. conventi. ibi ob negotium ex eodem facto vel negotio. Hoc q habes in summario. Item no. literam hic in fin. Ex quo doctores colligunt quod reconventio sapit naturam prorogationis et convenientiam quandam apud iudicem ut per eos no. in aut. sequenti. ¶ Nunc op. q Papi. non fuit solus qui hoc dixit: sed Ulpi. et alij iurisconsulti. ut. ff. ex qui. re. ad eund. in ca. l. i. et. §. unde imperator videtur hic loqui. So. qd illis legibus nō omnimodo idem petit recōventus quod petit primus agens. ubi sic et hoc in duplicibus iudicijs de quibus ibi dicit in. l. prima In. l. vero. §. ibi posita simpliciter non est recōventio quia actorem non petit in aliquo sibi condemnari: licet petat conductores compelli et simul secum coram eodem iudice compelli ad rationem reddendam. ¶ Oppo. tunc. §. q idem per casum iurisconsultum fuerit dictum qd dicit Papi. et iam in corpore iuris erat redactum. ut. ff. de iu. om. l. si idem cū e. §. q si mutue. Solverūt quidam q illud fuit additū a compositoribus iuris.

2 Alij q Papi. permittebat tñ † q quantitas in recōventiōe declarata erat iurisdictionem iudicantis illa. l. Gaius. addit q idē qui excedat. et hec in se vera si ita Papi. dixit qd Papi. hic dixerit lege nō habetur. quare alij dixerūt q Ga. pm' sic ibi iudex erat cōmunis actoris et rei. Papi. vo etiā si actoris iudex non esset et hoc dicunt sensisse glo. b signatā super vbo condēnare. in prin. l. Sz isti reprobantur per Ja. bu. q nō permisit nisi in caso quo iudex cōis esset ut sentit hic alia glo. super verbo agēdū. ¶ Et q hoc sit verū probat ipse ex eo q hic dicit in ver. nulla. q ver. declarat qd imperator est ille q auget dictū papi. et extendit ad casum quo alis iudex nō esset competens. Sed dicis tu si ita est ergo papi. nō fuit huius rei solus dispositor qz etiā Gaius ut d. l. idem. Et ego video qd forte Papi. fuit prim' vel forsan. Imperator ignorabat qd Gai' ita dixisset vel Papiniano poti' attribuere voluit vel dicamus qd glos. ista verū dicat qz Gai. permittebat corā cōi iudice tñ Papi. corā codē. lz nō esset cōmunis et in hoc roborat. Itē augetur qz exceptionē incōpetentie tollit qd Papi. expressum nō fecerat in rōne quā subiūgit. et sic gl. nō sūt cōtrarie sed unū et idē dicūt et hoc puto veri'. Tñ quicqd sit eundem effectum habemus. vñ modicū curādū ō ista investigatōe. ¶ Oppo. tunc tertio qd falsum sit qd hec lex. pmittat recōventio nem diverso negotio qd patet ex ratione hic in fin. posita que in eodem tantum negotio loquitur. et tamen rat o restringit dictū ut. ff. de pac. l. qd dictum. ff. de calū. l. hec actio. Sol. ut in glos. fin. in prin. cuius ambe solutiones simul iuncte sunt vere et probantur. C. de test. l. si quis testibus vel dic qd ratio fuit posita pro ratione solius dicti papiniani non dicti imperatoris qui extendit illud debitum divisum ex causa diversa. ¶ Oppo. quarto quod hec. l. nobis servat de vento quia ex quo sunt debitores hincinde locum habet compensatio. ut insti. de ac. §. in bonefidei. Sol. ut in glos. penul. videlicet quod prodest hec. l. quando ex altera parte deberetur species quod not. et idem si ex utraq deberetur quantitas. Sed ex altera parte debitum non erat liquidum quib' casibus nō admittitur compensatio ubi ergo quātitas deberet' ut hincinde et debitum esset liquidum. tunc gl. fatetur contra. quod hec. l. non fuerit nobis necessaria. ¶ Tu dic melius quod compensatio fit per modum excipiendi. et ideo non ob. exceptio non fit a iudice compensatio. ut. C. de compen. l. q. nec ob. ff. fa. herc. l. meuius. §. arbiter. quia in illo iudicio est speciale quia uterq est actor et reus. ¶ Itē quia ibi ille condēnationes veniebāt sicē expte motu iudicis qui plurimū pōt arbitrari in illo iudicio recōventio aūt fit per directam petitionē. ideo libellus est necessarius:

3 Itē cōpēsatio terminat una sola sed reconvētio nō semp una. ut in aut. se. dicā. ¶ Itē qui cōpenset fatetur debitū non qui reconvenit necessariū. sm Jaco. bu. Item quod cōpensat non pōt excedere id quod petit sed reconvētio pōt esse de maiore quātitate q ab eo petatur. Itē actor et si nō reportaret finaliter qmodū ex sua petitione pōt tñ reportare dānum ex recōventione quod nō est in cōpēsatione. ¶ Ex tribus ultimis patet qd utilis fuit recōventio ultra compensationē. ¶ Quero ultimo in quo differt hec Lab aut. et cōsequēter. Et dic ut in gl. fi. qz h permittebat corā eodē et nō necessitabat. illa vero per o[mni]a necessitat ut fiat corā eodē iudice. et intelligit qñ de diverso negotio fit recōvētio non de eodē qz tūc hec necessitabat sicut. l. olim. ne cause cōtinētia dividerē ut. l. nulli. C. de iudi. et. ff. ex q. re. ad eū. in. l. i. et. §. Auf.

1 ¶ Reconventio debet necessario fieri coram eodem iudice ordinario vel delegato.

2 Circumventio coram quo iudice fieri potest et debet.

3 Iudicē delegatus si possit reconventus recusare

4 Reconventus coram iudice ordinario an illum possit recusare,

Reconventio

a ¶ Consilia sapiētis adde sa. que habentur. cap. p[er]sens cōsultatio. et c. vo. circa fi. in p[ri]ma parte. hoc idem allegat induct. et firmat.

b ¶ Potest ferri adde q. qd inter vulgares an inter eos similiter vulgari sermō habeat proferri vide doc. l. l. §. fi. ō v. ob. et bar. in. l. decretis. ff. de re iu.

c ¶ Non exemplis intellige nisi sint a principe approbata. xcv. est no. quē sibi no. abb. l. c. afferre ō plump. et addō gl. xxx. di. c. si et vide abb. in d. c. afferre et dicit q exemplis decisis recte iudicatis manifesti sint omnia allegat. c. quasi et qñ. el. ō ō accu. i. ō. q. l. dñs depositiōs. adde q no. bal. l. l. i. quo provoc. nō sit necesse. et no. uno. l. l. si expressis. ff. ō app. in. §. char.

d ¶ Reconventio qualiter procedat reconventio et qñ locū habeat vide soci. cō. fil. xxxviij. inci. p decisione p[rese]ntis v. in principaliter moveor circa fi. cū vñ. se. in. i. precedēt lxx. et qñ. ex l. i. ex. a. et post ad qd rñ. v. scd cāsu cū v. seq. l. o. per. cha. l. xxxi. Itē ad dc q reconventio locū nō est in cāis i qb' pp[ri]e nō ē iustitiā seu q nō hz disceptationē iudicior et in quibus cāsib' cāis lo' nō ē vñ soci q si. ex lo. dec. ini. til. n. hz necessaria v. §. cōcludo cū vñ. se. et vñ. se. ar. septimā et ult. q. cō qnqz v. se. l. ō. pre. char. xxxiij.

e ¶ Qd alonō est ei' competēs. Adde Bar. in aut. se. et bal. hic io. ō co. et limitat ut per bar. abb.

5 Reconuentio an fieri potest coram arbitro.
6 Causa de qua reconuenitur si sit spiritualis vel ecclesiastica nõ reconueniri potest.
7 Actor desistens a sua conuentione an tunc ex in vito pducetur in causa reconuentionis.
8 Reus vult cõuenire actorem aliqua actione preiudiciali õ qua iudex als cognitionẽ nõ habet an possit.
9 Ciuiliter conuentus an possit actorẽ criminaliter reconuenire.
10 Reconuentio in criminalibus si locum habeat.
11 Potestas data iudici in causa delegata extendi potest ad causam reconuentionis.
12 Uxor repetens dotem an possit ciuiliter reconueniri de adulterio super dotis amissione.
13 Reconuentionis causam si prius possit iudex terminare et ab illa incipere quã causam conuentionis.
14 Lite finita si possit coram eodem iudice procedi super libello reconuentionis ante finem illius producto.

Et consequenter.

Primo phibet recõuẽtionẽ fieri coram iudice diuerso. Secundo vbi iudex sit suspect⁹ cõsulit reo Tertio nouũ dubium remouet
1 Scda ibi quod displicet. Tertia ibi aliquando. ¶ Casus. † Corã eodem iudice ordinario vel delegato debet necessario fieri reconuentio⁹ ⁊ ante lit. ꝯtesta. vel statim postea ⁊ iudicis recusatio permittitur propter quam ordinarius associatur vel alius delegatur. h. d. ¶ Uisis glo. literam supplentibus. No. tria q̃ habes in summario. Item quod ibi reconuentio admittitur ordine successiuo super vtraq; petitione procedere. ¶ Uenio ad apparatum quem glos. expedit per q̃stiones. Ego idem faciam sed non eodem ordine vt clarius expediã istam intricatam materiam. Et tñ in qualibet questione facta in gl. ibi sit posituz faciam mentionem. ¶ Hunc igitur ordinem tenebo qꝛ primo q̃ro de aliquibus questionibus cõcernentibus litigantes tam reconuentos q̃ꝫ conuentos. Secundo de personis coram quibus reconuentio fieri possit. Tertio de quibus vel in quibus causis reconuentio admittatur Quarto quando seu an ante aliquod tempus reconuentio fieri possit. Quinto quo ordine znea procedatur. Sexto an vna vel duabus sententijs vtraq; terminetur Septimo an possit prius terminari causa recõuentionis q̃ꝫ prioris conuentionis. Ultimo si qua dubia mihi occurrunt in materia ego illa tangam. ⁊ quid sentiam scribam. ¶ Respondeo ad primum ⁊ quero ab extra reus vult reconuenire actorem pluribus petitionibus ex causis diuersis ⁊ ad diuersa. an potest. dic quod sic. text. est in. l. omnem. ⁊ ibi gl. interlinearis. ff. de procu. ¶ Quero. ij. circa idem pone quod actor reconuent⁹ a reo vult per viam reconuentionis nouam aliam petitionem porrigere contra reum an possit. Glo. ij. in ver. item quod sit reconuẽtus. format istam questionem. ⁊ dic quod nõ cum aliud sit cõuenire. q. d. quod ista est reconuentio reconuentionis que non admittit sicut nec compensatio compensationis. vt no. s̃. õ cõpen. l. neq; Nec transinuatio insinuati. vt. s̃. de diuer. re. l. sancimus pro hoc etiam facit si iudex fuit delegatus: quia ab initio fuit in sua potestate iudicem petere super omnibus causis suis quod si non fecit reo imputari non potest vt. s̃. de dilatio. l. si quãdo. sed sibi sic vt. l. quod quis. ff. de reg. iur. sm Jac. bu. ⁊ Cy. Sed vbi esset ordinarius an idez sit dicendũ respondeo q; sic quia in ei⁹ fuit potestate ab initio omnem suam petitionẽ proponere. ¶ Unde si post reconuentionem de se factã nouam prope petitionẽ proponat reconuenendo suũ reconuentoiẽ nõ debet audiri vt super ea procedatur sm modum et ordinem reconuentiõis. sed si vult per viam simplicis conuentionis tũc audietur quia nõ hec auc.
2 nec. l. procedens hoc vetat. ⁊ ista est intentio huius gl. ¶ † Nũc accedo ad scdm. i. ad q̃nea concernentea personas iudicum. ⁊ quero primo corãz quo iudice fieri potest et debet respondent glo. aliqñ hic posite quod coram delegato ⁊ coram ordinario
3 ⁊ dicunt esse casum hic. ⁊ in. l. procedenti. ⁊ bene dicunt. ¶ † Tũc quero secundo an reconuentus possit recusare iudicem delegatum ⁊ glo. hic tertia dicit quod albe. dicit q; nõ si reconueniatur ex eodem negotio. vt. s̃. l. pror. in fiñ. secus si ex diuerso: quia tunc potest quasi cum non eligere nec approbare super illo sed glo. tenet contrarium quia probatio fidei est indiuidua: ⁊ quod in. l. precedenti dicitur super eodem negotio. Glo. ibi subaudit maxime vel alio respectu intelligitur idem negotium vt ibi no. et verum dicit hic ⁊ illa glos. quia casus est in simili vt sufficiat approbasse eius fidẽ in causa sua. vt. s̃. de testi. l. si quis testibus Et hoc nisi noue inimicitie interuenerint vt ibi. et tunc a sua conuentione habit desistere ne sibi cõtrarius appareat. ⁊ hec in de
4 legato. ¶ † Quero. iij. an. recõuentus coram ordinario possit illuz recusare. Et i sidet glos. quinta q; Mar. dixit quod sic per istum tex. sed glo. tenet cõtrariũ per auc. si vero cõtingit. s̃. de iu. ⁊ in cor. vnde sumit. §. sin vero. in quibus patet q; nõ põt recusari sed peti associari sic. Et hoc verũ regulariter fallit q̃nq; vt vl
xi. in. l. apertissimi. s̃. de iud. vnde dic vt ibi. ¶ Quero. iiij. ab extra si non est facta cõuentio in iudicio principali an poterit fieri corã ordinario vel delegato in causa appellationis. ⁊ dixit Jn. q; non qꝛ debet fieri ante lit. cõte. vel parũ post vt hic ⁊ in corpore ergo ⁊c. ⁊ hoc verũ ⁊ est casus. ff. de iudi. l. ij. §. sed index. versi. ei quoq;. et. ff. cum qui ap. in prouin. defen. debere. l. i. Et probo etiã ex eo quia iudex iste non habet cognitionez nisi de causis ad eũ deuolutis per remediũ appellationis. agitur de diuersa specie nõ põt corã eo fieri reconuentio vt inferius dicam cum tracta
5 ho de causis. ¶ † Quero. v. ab extra an coram arbitro^b põt fie
b ri reconuentio dico q; non: quia in eo maius est periculum cum a snia arbitri non appelletur vt. s̃. de ar. l. i. ⁊ maius stricti iuris sunt vt in cod. titu. l. si de meis in princip. ⁊ l. si cum dies. §. plenum. ⁊ qꝛ a princip. potuit facere compromissum de omnibus ergo sibi imputet. ⁊ est hodie expeditum de iure canonico vt nõ possit. extra de arbit. c. cum dilectus. ¶ Quero. vi. ⁊ ab extra õ questione concernente iudicem ⁊ personam reconuẽti Pone q;
c laicus cõuentus a clerico^c coram iudice seculari vult recõuenire clericum coram eodem iudice an possit: ⁊ videtur quod non qꝛ clericus nõ põt prorogare expresse iurisditionem non sui iudicis. vt extra de fo. cõpe. c. si diligenti. s̃. de epis. ⁊ cle. auc. statuim⁹ ergo nec tacite cum reconuentio habeat naturam prorogationis et hanc partem tenuit Petr. Cyn. ⁊ Archi. ¶ Sed contrarium tenet glos. iuris canonici. extra de iud. at si clerici. et multi canonistę eam sequuntur ea rõne quia regula eos nõ exceptuat q̃ facit illum iudicem qui alias non esset. ergo sub ea sunt ꝯprehensi. pro ea etiam facit equitas. ⁊ equitas que est inter litigantes seruanda est. vt. j. de lit. expen. l. terminatio. ⁊ constat quod si laicus conuenit clericum coram iudice ecclesiastico clericus põt coram eodem reconuenire ergo ⁊c. non ob in contrarium alle. qꝛ procedit in prorogatione voluntaria non necessaria de qua loquimur. nam istam necessariam non facit homo sed lex que iudicem facit qui alias non esset. ⁊ hanc opi. tenuit. Host. ⁊ Joan.
6 an. dicit eam equiorem. ¶ Jn hac questione dicit bal. † q; si causa de qua conuenitur est spiritualis vel ecclesiastica tunc reconueniri non potest nõ ex persona clerici. sed ex natura cause ex interdictione facta iudici seculari etiam si consentiret episcopus vt. d. c. si diligenti. ⁊ hoc etiam erat clarũ apud canonistas. ad quod facit quod no. Jo. an. in. c. qualiter extra de iu. ⁊ qđ. j. dicam in questionibus de causis. Si autem causa nõ est spiritualis nec ecclesiastica. ⁊ tunc aut clericus agit de delicto in eũ p laico commisso. ⁊ adhuc dicit q; reconueniri nõ põt ne det laico materia prius delinquendo in clericum vt postea eo querelante valeat eum coram iudice seculari reconuenire. ar. ff. de iu. l. ij. §. sed si agant. Aut alia cã agit puta ex testõ vel cõtractu: ⁊ tũc põt reconueniri vt in rationibus. s̃. alle. ⁊ arg. iij. q. iij. cur⁹ in agendo ⁊ potissime si ageret ex iure sibi cesso ⁊ laico: qꝛ p̃sumitur in fraudem procurasse sibi forum ecclesiasticum. ⁊ ideo potest recõueniri coram iudice laico vt no. spe. sm Uin. in ti. de cess. ac. §. i. ṽ. ex p̃missis. ¶ Ego idez teneo qñ agit ex iure cesso a laico. idẽ teneo p indubitato qñ recõuenit ex codẽ negotio qꝛ natura rei ⁊ cõtinentia cause non patitur aliter fieri qꝛ melius q̃ꝫ apud eundem veritas non potest exquiri. vt. s̃. de iu. l. nulli. ⁊. ff. de qui.

a ¶ Fieri reconuentio. istam auc. extendit Gui. habere locum si solum rescriptum impetratum est quis possit conueniri coram iudice aliquo puta delegato. nam tunc etiam antequã conueniatur impetrans poterit reconueniri. ita dicit ipse in. l. ij. in prin. per illum tex. ff. qđ quisq; iu. vide omnino ibi Alex. ⁊ quid si conuentio non tenuit aliqua de cã an quis possit reconueniri gl. q; non in. c. i. de rescri. in. vi. Ad materiam huius auc. vide aliquas remissiões quas habes in. l. si idẽ eũ co. §. q; si mutuę. ff. õ iuris. om. iu. Aliqua i materia cõuentiõis ⁊ reconuentiõis vid p Bal. in. c. i. de cõtro. feu. per pares terminan. Et vide etiã bal. in. c. i. §. preterea viri. õ pro hi. feu. alie. per. Fed. vbi querit an coraz paribus haberet locum reconuentio sup re nõ feudali. vbi vide omnino ⁊ ad intellectum huius auc. vide. c. dispendia de rescrip. ⁊ not. i c. si. co. ti. in antiquis. ⁊ in. c. ij. de mu. pe. Et ad intellectum huius materie vide no. per Bal. in. l. edita. xxxiij. colum. versi. xi. q̃rit an possit cumulari quando reus posit super exceptione reconuenire actorem et contra eũz petitionẽ porrigere.

b ¶ An coram arbitro adde barba. cõsilio. iij. incipien. illud Ime dium afferam. in ix. colum. iiij. vo. Abba. in. c. cum dilectus. de arbi. Et adde bartol. in. l. est receptũ. in fin. de iurisdic. om. iudicũ. ⁊ plenius vide hoc in vltima parte ⁊ in vltima. q. contrarium tamen sentit gl. in. l. quid tamen in prin. in verbo criminib⁹. ff. de arbi. que potest esse vera cũz factuz est compromissũ ad iudicem ordinarium. docto. ⁊ pe. de. su. ⁊ Aug. in dicta. l. quid. ⁊ in. l. non dest. §. item si quis rome. ⁊ ibi Bart. codem titul. Quod verum etiam coram arbitro iuris scilicet electo necessitate statuti in Specu. de recu. in prima parte. §. effectus. in. ix. columna. versicu. sed nunquid corã istis ⁊ ibi Bal. in addi. in principio. docto. ⁊ Pe. de su. hic Bal. in. l. neq;. ad finem de compensatio. quod compensatio ⁊ reconuentio coram arbitro locum non habent adde Panor. in. c. i. in prima columna. in. ij. no. ⁊ aliquid in pe. colum. in ver. vl. quero de mu. peti.

c ¶ Conuentus a clerico. Adde Jnoc. Bald. ⁊ docto. in. c. at si clerici ⁊ de iudic. doct. in. c. primo. de mu. peti. Ange. in. l. ij. in. §. sed si. ff. de iudi. Item adde not. in. c. si diligẽti. de foro compet. ⁊ in. c. at si clerici. de iudi. Lu. pon. vt. s̃. ver licet reconuentioni archidi. iij. questione. viij. huius. ⁊. c. multi. ⁊ in. c. fina. de exceptio. ⁊ docto. in. c. i. de mu. pe. ⁊ docto. ⁊ Cyn. hic ⁊ vide Pe. de suza. hic. ⁊ in. l. ij. §. omnes. ⁊ ibi bal. §. sed si agat. ff. de iudi. item adde quod de iure ciuili potest per. §. reuerendissimi. auten. de sanctissi. episcop. quod verum si agitur de bonis non si de iniuria persone vt tenet Bal. in. c. ex controuer. apud pa. ter. in. ij. colum. in fi. ⁊ sicu. in. d. c. at si clerici. in. viij. colum. in ver. restat ergo examinare. vbi firmat primam opi. propter consuetudinem tantum ⁊ ibi vide omnino an etiam in criminali possit reconueniri in. vij. col. ver quero expediendo. iij. partem quod no. ⁊ de primo dicto Specu. in tit. de reconuen. in. §. nunc dicam. in ver. sed pone clericus. vbi ponit regulam quod sic ⁊ ponit tres casus in quibus recõueniri non potest.

rebus apud eundem io.c.l.i.z.ÿ. Item vbi non ex eodem nego-
tio. idem teneo si iudex secularis fuisset legatus a papa qui ha-
bet potestatem dispensandi. Nam tunc dico qd potest coram il-
lo conueniri: qz cum ex certa sententia elegit laicu z non igno-
rat regulam permissiuam reconuentionis tacite licet dispensa-
re vt coram illo possit conueniri. arg. ff. de arbi. tu. l. item vulp.
de re. in. l. quidam consulebant. z arg. eorum que notantur. j. si
a non compe. iu. l. i. ¶ Ubi autem iudex esset ordinarius vel
delegatus ab eo qui non habet potestatem dispensandi: tunc
vendicant sibi locum oppositiones predicte quarum quelibet
per se habet fortes sed vna equior est altera et maxime vt com-
7 pescatur clericus z potissima exemptorum superbia. ¶ † Que-
ro. vij. si actor desistit a sua conuentione: an tunc ex inuito pro-
ducetur in causa reconuentionis. dic qz sic ex quo non desistit
antequam esset preuentus: quia ius preuentionis est preuenienti
quesitu quod penitentia aduersarij nō potest ei auferri fz Cy.
vt. ff. de contra tab. l. post mortem z. C. de temp. resti. l. petende.
sed melius facit. j. de ap. l. ampliorem in princip. Secus si ante
preuentionem desistit: quia tunc sopita est iurisditio. z sic exten
8 di non potest. ¶ † Modo transeo ad tertium de causis. Et pri
mo cum glo. q. si reus vult reconuenire actorem aliqua actione
preiudiciali de qua iudex alias cognitionem non habet pos-
sit puta quia actorem dicit seruum suum esse. z ita declarari
petit. z respondet glos. qd potest. vt. l. quoties. C. de in. accedat. C.
de or. iu. l. i. z. C. de iureiuran. l. cum proponas. Et pro hoc be-
ne facit. ff. de iuris. om. iudi. l. si idem cum eo. §. qd si mutue ibi in
reconuentione cognoscit de quantitate suam iurisditionem exce
dente. sed canoniste extra de mu. pe. c. i. tenent contrarium dicen
tes quod reconuentio non potest fieri de causa de qua iudex nul
lo modo potest cognoscere: vt extra de or. cog. c. tuam. z qui fi-
lij sint leg. c. lator. ¶ Ad. l. quoties z similes respondent qd ibi
incidenter non principaliter cognoscit quia excipitur z non pe-
titur nec ibi super incidenti pronunciatur. Quinimo quod in re
conuentione super vtraque petitione ordine successiuo procede-
ret. sed hec preiudicialis prius est cognoscenda z terminanda. j.
de adul. quoniam Alexandrum. j. qui accu. non pos. l. i. ergo zc.
¶ Ad. §. qd si mutue non respondent quia nec allegant. Sed
dic vt ibi quia vna non est preiudicialis ad aliam. Item ibi de
maiori summa poterat iudex cognoscere per viam prorogatio
nis. vt. l. de qua re. ff. de iu. ergo per viam conuentionis que eius
naturam sapit vt in. l. precedenti in fi. Sed causa liberalis non
potest prorogari in pedaneu iudicem. vt no. in. l. i. ff de iu. z pro
batur. ff. de ar. l. non distinguemus. §. de liberali. z. C. de pe. iu.
l. placet. ergo. zc. z hec vera z totum hoc operatur priuilegium
cause. vt supra dixi de clerico quando causa est spiritualis vel ec
clesiastica. ex his infero quod si iudex haberet aliam iurisditio-
nem de causa liberali posset tunc fieri reconuentio z procedere
super vtroque fm ordinem reconuentionis. z hoc nolente reo qui
agit liberali iudicio alias eo volente qd super liberali procede-
ret z super alia supercedatur qd potest velle. vt. C. de pe. here. l.
liber. z. j. de adul. l. quoniam Alexandrum. tunc non reconuen-
9 tio sed simplex conuentio sufficit. ¶ † Quero nunc secundo an
ciuiliter conuentus possit actorem criminaliter reconuenire. Et
dicit glo. qz sic. ar. eius qd de liberali causa dixit. Sed in illa ma
le dixit. vnde ar. non est bonum. Quapropter dixerunt Pet. z
Jac. bu. qd sicut non potest porrigari iurisditio de ciuilibus ad
criminales sic nec reconuentio fieri cum reconuentio sit super na
turam prorogationis quia per vtrunque fit competens iudex
qui non est antecedens: patet quod prorogare est idem quod ex
tendere non diuersum inducere. ideo de eadem specie fit proro-
gatio non de diuersa. vt. ff. de ar. l. labeo. de preca. l. sed si manē-
te. z est ratio quia in diuersa specie est de nouo iurisditionem da
re qd priuati non possunt facere vt. l. ex priuatorum. C. de iuris.
om. iudi. z hec dico vera vbi ex crimine vult criminaliter agere.
Secus si ciuiliter. vt. l. fi. C. de fi. instru. Nam tunc admittitur nisi
expressim. l. prohibeatur. vt dicam statim in. vi. qd. quod enim
10 ibi dixi potes hic iungere. ¶ † Quero. iij. z ab extra an in cri-
minalibus [d] habeat locum reconuentio. z videtur quod nō quia
non relatione criminum sed innocentia reus debet se purgare.
vt. ff. de pu. l. is qui reus. Item quia non super secunda procedi
tur nisi prima sit finita vel econtra. vt. j. q accu. non pos. l. i. et
hoc verum regulariter fallit casualiter vt dixi. in. l. neganda. in
e. ti. vbi vide. ¶ Quero. iiij. z ab extra quid si causa conuentio-
nis est summaria z causa conuentionis ordinaria an reconuen-
tio locum habere possit. dic aut prima est summaria sui natura
z tunc reconuentio proprium locum habere non possit. z est ra-
tio qz super vtraque simul vt debet fm naturam reconuentionis pro
cedi non potest z hoc vult Inno. extra de mu. pe. c. i. hoc idē vult
hic Pe. z inducit. l. i. C. vbi causa. sta. z. l. fi. C. de compen. ¶ Nec
ob. ff. de procu. l. sed z he. §. nō solū qui loquitur in scrip. ex cau-
sa legatorum z dam infec. que fiunt summarie. vt. ff. vt in posses.
l. si is a quo. et. ff. de damno infecto. l. i. et tamen ibi admittitur
reconuentio: sed dicunt doc. quod in causis ibi non proceditur
fz naturā recōuētiōis z simul. sup vtraque pcedat z simul vtraque
terminet sed per viā simplicis cōuentionis. Et ideo dicit qz gl.
ibi male dicit ibi dum dixit z coram codē iudice: qz posset etiam
coram diuerso quod non potest in propria reconuenire vt hic.
Aut prima reconuentio non est de sui natura summaria sed per
rescriptum delegatorum facta est summaria et tunc reconuentio
locum habet qz et scda erit summarie reconueniēte hoc volun
11 te. † Nam potestas data iudici in cā delegata extēdi pōt ad cām
reconuentionis: vt extra de mu. pe. c. prudentiā. qui casus est re-
gulariter notandus. z p hoc accedat que ibi no. glo. Ex predi-
ctis infero qz si vtraque est summeria a principio et sui natura re
conuentio locū habet qz vtra simul possunt tractari z terminari
¶ Quero. v. ab extra qd si hicinde imploratur iudicis officiū[b]
dic qz reconuentio locum habet vt. ff. de va. et extra de or. cog. l. i. in
12 fi. ¶ † Quero. vi. ab extra an vxor repetens dotē possit ciuiliter
reconueniri de adulterio super dotis amissione. glo. tenet qd nō
ff. so. ma. l. rei iudi. arg. C. de rei. vxo. ac. l. i. §. taceat. Sed docto.
ibi z Bal. hic dicunt ꝫ hec ciuilis de adulterio preiudicat resti
tioni dotis: vt in aut. vt lic. ma. z auic. §. qz vero plurimas. et
j. de adulte. aut. sed hodie cū ibi no. secus si recōueniret ciuiliter
ob res amotas: vt. d. §. taceat. qz tūc expressē. l. resistit. vt ibi pz.
Sed illa glo. pōt defendi si teneamus qz cā restitutionis dotis ha
beat summariam cognitionē cū causa adulterij habeat plenā z
ordinariā cognitionē. z sic reconuentio nō admittit ppie loquē
do sm naturam reconuentionis vt dixi proxime l. oij. q. sz icidē
ter de adulterio z nō diffiteor opponi posse: vt. d. §. qz vero plu
rimas: et hec de tertio principali quesito sufficiant. ¶ Ad quar
c tum accedo quo querit vsque ad quod tempus [c] reconuentio fieri
possit z rndeo qz varie fuerunt opi. vt hic in glo. fi. no. Sed cōis
opi. hec est vt reconuentio ppria fiat ante litem cōtestatā vel pa
rum postea vt in corpore vnde hec aut. sumit. extra de mu. peti.
c. i. vbi ponitur verbum incontinenti per quod intelligitur qd
in actu simul se tenenti debet fieri. z sic nullo actu medio post lit.
contest. interueniente. hoc etiam suadet hec ratio: quia reconuē-
tio est nomen correlatiuum concernens conuentionem precedē
tem que proprie z in effectu fit per lit. contesta. vt. l. amplius. ff.
rem ra. ha. igitur simul cum illa debet concurrere: vt. j. de tuto.
l. in albo. lib. x. z. C. de insti. et substi. l. generaliter. ff. fiat igitur
postea aliquo actu iudicario interim facta reconuentio proprie
loquendo locum habere non potest. Sed simplex conuentio sic
z dicetur tunc mutua petitio. z ita debet intelligi extra de rescri.
c. dispendia. lib. vi. vbi ambo ista verba ponuntur vt distincta
¶ Nunc ad quintum quo queritur qualiter vel quo ordine su-
per vtraque petitione procedatur respon. qood primo responde-
bitur libello actoris quam rei z super ea prius lis contestatur
z sic successiue in sequentibus actibus. vt. l. qui prior. ff. de iudi. z
quando ante lit. contest. facta est reconuentio. Si autem post in-
continenti tunc responsio solum est fienda huic secundo libello.
z postea successiue ordine predicto fient alij actus iudicarij. Sed
vbi ex interuallo facta esset hec reconuentio que vt dixi potius
est appellanda conuentio: tunc de hoc ordine non curatur sed
quelibet secundum proprium suum ordinem procedit. ¶ Ad
sextum quo queritur an quelibet in vna sententia terminetur vel
due requirantur. z huic respondere videtur gloss. pe. quod vna
sufficiat. due tamen possunt interuenire. Sed Jaco. but. dixit qz
oportet duas interuenire sicut due sunt petitiones et sic vna
vertetur super vna alia super alia. ar. l. vt fundus. ff. com. diui.
cum si. ¶ Sed Bald. hic dicit qd gloss. dicat verum si simul po
test vna sententia adaptari duobus libellis. vt in hoc exemplo
agitur contra fideiussorem. fideiussor recōuenit actione ad cessio
nem iuriū. C. co. l. cotum. vel actor agit rei ven. reus confessoria
ad vsumfructum. potest dicere iudex condenno reum saluo vsu-
fructu. vel si actor petit centum reus conuenit eum in quinquaginta
potest dicere iudex cōdēnamus reū in quinquaginta faciendo
cōpensationē hincinde de alijs quinquaginta: licet nō petat. z ꝺ
hoc dicit esse tex. notabilē vt. ff. fami. herecis. l. mem. §. arbiter.
¶ Ego puto Jac. bu. melius dicere qd snia debet fieri sup peti
tis z cōdemnatoria vel absolutoria z cū petitiones sint diuerse z
ex diuersa causa necessario plures debent esse sentētie. Et hoc vl
timū exēplum sen. l. in allegata loquit qū ex eodem facto omni-
no ferenda erat sententia. nā ibi quilibet est actor z reus. z iudex
habet arbitriū adiudicandi z cōdēnandi z cōpensandi. ¶ Sz
vbi vnus peteret centum ex testamento z alter quinquaginta
ex mutuo nec obijciat compensationem non puto quod iudex
compensationem facere posset per not. in. l. nec. C. de compen-
sa. z sic potest non debet posse antequam liquidauerit per eius sen-
tentiam z ipse Bald. videtur hoc velle in euidentia quod ipse
ponit in. l. precedenti. z idem dico de vsufructu. Nam licet di-
cat saluo vsufructu non satisfacit petitioni conuenti nisi addat
quo declaramus

a ¶ In criminalibus. adde Abb in. c. i. de mu. pe. z adde per Bal. duo verba q idi stincte z idem Bal. l. i. in pn. q accu. per Bart. z imo. l. l. is q re. ff. de pu. iudi.

b ¶ Imploratur iudicis officium. An recōuētio habeat locū i iudicis officio. vide Bal. post gl. z doc. in. l. sz si restituat. §. i. ff. de iudi. eūdē in. c. i. in tit. de mili. vasal. q contu. est in lib. feu. z l. c. qualiter. el. ꝺ. extra ꝺ iudi. vbi vr aliter tenere quā Saly.

c ¶ Usque ad qz tps adde Spec. in ti. de recusa. in. §. iiij.

d ¶ Uerbū incōtinēti. add Abba. in. c. cū dilect. de succes. ab intest. z Abb. in. c. an sit. de appel. z adde soci. cōs. lxvi. icl. circa p. mā. q. v. circa aliaz. q. ibi nā. in prima par te char. cruǭ.

quem declaramus ad talem spectare τ pertinere vel alia verba proferat per que pronunciare super eo videatur. τ ita qđ satisfaciat petitioni super eo porrecte. τ idem ideo de primo exemplo ℭ Nihilominus ego soluo glo. ad sanum intellectum v3 qđ si hincinde petatur quantitas τ obÿciatur compensatio possit vna ferri sententia ĩ alias puc ferantur. τ ibi casus est talis quod de compensatione non habemus tractare dico quod gloss. accipit vnam sententiam pro vna continuata prolatione super diuersis tamen petitionibus. τ per istum modum ppter vnam consen. potest dici vna sententia: sed vere sunt plures. nam quot capitula tot sententie. vt no. ĩ. si aduer. rem iudi. l. i. qđ prius super prima τ statim super alia pronuncietur probant. ĩ. de compen. l. neap. τ ĩ. re. amo. l. i. τ melius. ff. que senten. sine app. resc. l. i. §. fi.

13 ℭ † Ad septimum quod precedenti coheret quo querit an prius possit terminare causam reconuentionis τ ab illa incipere quã cãm conuentionis rñ. quod sic nec vitiatur sententia vt. ff. q sen. sine ap. res l. i. Non enim peruersio ordinis vnius cause ad aliã vitiat sententiam vt ibi τ. j. de ap. l. i. τ no. ĩ. co. l. prolatam. τ potissime vbi h3 quodammodo necesse fateri. puta si causa reconuentionis esset pmdicialis. τ iudex ex sua iurisditione ordinaria haberet cognitionem vtriusq pro casu reconuentio est permissa vt dixi in. i. q. super tertio principali questio.

14 ℭ † Super vltimo dubiorum remotiuo quero an primo lite finita possit coram eodem iudice procedi super libello reconuentionis ante finem illius producto super quo non fuit prius processum quia tarde produxit eum τ dixit Bal. quod sic vt no. Cyn. j. qui accu. non pos. l. neganda. Ego habeo hoc pro expedito vbi iudex erat ordinarius vtriusq τ eo casu loquitur Cy. sed vbi erat delegatus puto quod non quia finita erat eius iurisditio. vt. l. iudex. ff. de re iudic. τ sic vt priuatus cognoscere non potest τ sibi imputet reus qui tempore congruo non porrexit petitionem suam. τ idẽ dico si extraordinarius rei tantum per candẽ rationem. ℭ Nec obstat si replicando dicas si hoc est verum sequeretur quod si super eo congruo tempore porrecta fuisset processum. et sententia foret lata super prima petitione non posset iudicare etiam immediate super ista secunda: qr statim prima sententia lata reperetur eius iurisdictio finita. vt. o. l. iudex. qr respon. quod finita non est ex potestate tunc sibi data. s. l. pronunciandi incontinenti vel forte per illam dicit. ar. l. paulus. ff. de re iudic. nisi forsan lis fuerat super illo libello prius contestata qr tunc ex iurisdictione prorogata per lit. contesta. τ not. in. l. si conuenerit. ff. de iurisdi. om. iudi. ℭ Quero secundo ex forma seu dispositione statuti petitur executio testamenti publici vel instrumenti confessionati an poterit is[a] contra quem petitur reconuenire actorem. dicit Bal. quod non qr habet vim sententie sed post sententiam non habet locum reconuentio ergo τc. hoc satis puto si id de quo vult eum reconuenire non h3 executionem petitam extinguere alias forsan potest quid enim si executionem instrumenti petit in centum τ reus petit executionem instrumenti publici in alÿs cẽtũ vel in quinquaginta. nam cause tunc sunt pares τ vna in totum vel in parte per compensationem facit cessare aliam ideo tunc videtur posse per superius dicta non idem puto si velit probare per testes causa non est similis τ altior indago requiritur ar. ff. vt in pos. le. si ita. quo. in prin. ac etiam propter remediũ appellandi qđ haberet reconuentus si contingeret eum condemnari. τ hec sufficiant de presenti materia que mihi apparet bñ enucleata τ satis clare tradita.

ℭ Iudex delegatus de iure cõi potest ante litem contestatã recusari non postea. τ nu. 5.
Appellari non licet ab interlocutoria. τ nu. 6.
Cautel τ abundans nocere non videtur.
Dicta superuacua vitiant totum id qđ agitur.
Iudices maximi quorum sententÿs non appellatur an possint causas delegare appellatione τ recusatiõe remota.
Iuris vnius remotione non sequitur remotio alterius.
Appellari a diffinitiua si non possit an supplicare sit pmissum
Appellandi remedium an possit tolli per statutũ municipale.

C Um solitum. Hec. l. in se est valde obscura. τ per scribẽtes minus clare tradita. τ habet varios intellect9. pro quorum declaratione premitto τ qr iudex delegatus de iure communi potest ante litem contesta. recusari non postea vt in

2 sui. precedenti. ãs de iu. l. apertissimi. ℭ † Itẽ quod ab interlocutoria regulariter non appellatur. vt. l. ante. j. quorum ap. non reci. fallit quandoque vt ibi. verum nullo casu fallit ante lit. contesta. sed postea sic τ hoc de iure ciuili. ℭ His premissis venio ad lec. τ gloss. bene pondero percipio tres lectu. vna fuit quorũdam qui dixerunt quod hec. l. vult qđ hec clausula in delegatiõe[b] apposita per iudices videlicet recusatiõe τ appellatione remota in nulla eorum valeat. τ sm hoc primũ thema. q. scdo quorundam decisio. tertia expressa imperatoris approbatio. Quarto cõsulunt iudicibus ne hec verba apponãt tanq̃ inualida. scda ibi: qdã tertia ibi: qđ minime. quarta ibi caueat ℭ Scdo cõtra istã opi. cõtraria signata in glo. nõ obstãt. sz an cõueniãt huic litere est videndũ. τ Io. fuit in opinione qđ nõ ppter tex. hic in si. qđ consulit indiuisim distinguendo tpa has clausulas ponãt τ sic supponit qđ sic distincte faciendo valeret qđ agerẽt ℭ Ex quo iferebat qđ simul faciendo τ tpa nõ distiguendo valere debebat leo l quo poterat ne verba redderent supflua seu superuacua apposita vt. l. scceuola. ff. ad treb. Et iõ ipse dicebat qr lz hec clausula nõ operaref in appellatiõe remota qr τ sine ea appellari nõ poterat operaf tñ in recusatione q sine ea fieri poterat. τ potissime quia inutile nõ h3 vitiare vtile qđ p se põt stare. τ sm ei9 lect. diuiditur etiam in quatuor partes. qr primũ thema ex quo tacita elicitur questio. Scdo quorundã rñsio. iÿ. illius rñsionis tacita imperatoris reprobatio p remotionẽ obiecti. quarto ne de incepto talis dubitatio oriaf mãdat iudicib9 ne talia vba simul proferãt. scda ibi quidã. tertia ibi: qđ minime. quarta ibi cauecãt τ sm istam lec. subauditur ibi qđ minime vetitum est. s. alias. q. d. in casu tamen posito reuocari non põt hanc lec. tenuit Iaco. bu. τ earum summarum sic ponebat clausula pariter relata ad duo si non põt operari in vna operaf in alio in quo põt ne tota vitietur dispositio. ℭ Contra hoc ipse opponebat duobus modis primo qr ex quo pariter referf ad duo debet sic interpretari vt nõ plus operef in vno quã in alio. vt. ĩ. de impube. τ alÿs sub. l. q̃uis. τ. ff. de vul. τ pu. sub. l. iuci9. τ. l. pupillari. soluit ipse qđ illud verũ qñ i vtroq potest operari tũc nõ plus operatur in vno quam in alio vt equalitas seruaretur sed vbi i vno tantum potest operari τ non in alio: tunc operaf vt põt ex mente proferentis ne verba reddantur superflua vt. ff. ad treb. l. scceuola. Et

3 qr ta bundans cautela non nocet. vt. ĩ. de testa. l. cestũ. de vtroq enim hic dixit vt fordis voluntatem pleniorem τ magis pñrã vt sic fieret ostenderet. ℭ Secundo ad idem opponebatur vt in

4 neutro non valeret τ qr superuacua dicta vitiant totum id qđ agitur. ff de pac. l. iuris gẽtium. §. sed si fraudandi. Solu. quod hic quando non sunt vitiosa seu vitio admixta quo casu distinguitur aut illa possunt separari ab vtiliter prelatis et non vitiant licet ipsa per se vitientur vt. l. certi condictio. §. qñ. ff. si cer. pe. Aut separari ab illis non possunt: τ tũc totũ vitiaf et. ff. de ser. l. pro parte. ℭ Hoc secundo intellectu sic posito: aduerte qr ista verba sonant quod delegatio iudicum facta appellatiõe remota ante diffinitiuam sententiam nihil operef ex eo qr absq his verbis appellari non põt ab interlocutoria vt hic in litera. Contra hoc si op. qua rõne operanf in iudicÿs τ recusatione ne verba sint superflua eadẽ debent operari in appellatione ex quo possunt ne sint superflua. Sed in appellatione possunt vt pbo. ergo τc. qr pñt operari pbo qr licet regulariter ab interlocutoria non appelletur tamen q̃nq3 fit vt dixi in cuidentalibus. ergo in eo casu vel casibus operetur ex quo potest. ℭ Or attende quia hic aliqua latẽtia deducenf in lucem. Unde pondera qr iste tex. non simpliciter arguit de appellatione nõ impetrãdo ante diffinitiuam sentẽtiam sed restrictiue de certo tẽpore loquif puta ante lit. contesta. ante quod recusatio fieri debet. vnde sicut ante lit. contest. nullo casu permittitur appellari de iure cõmuni ita nec videbaf qr posset recusari cuius cõtra. hic determinatur rationibus superius allegatis sed tunc insurgit dubium si post litis cõtesta. ferretur aliqua interlocutoria de his de quibus appellari licet de iure ciuili an tunc clausula illa appellatione remota aliquid operetur. τ tũc licet Io. τ Ia. bu. qui eũ sequif sup hoc non aperiat intellectum suũ. tñ ex glo. fi. in fi. collige qđ Accur. sentit qr cõte. clau vires habeat qđ notandum. Et iste est tertius intellectus in. l. sm quem. h. d. Clausula in delegatione a iudicib9 apposita vitiet recusatione τ appellatione remota valet ne iudex possit recusari ante lit. contesta. licet tunc appellari non possit. Item valet vt ab interlocutoria post lit. cõte. facta nõ possit appellari vbi alias posset. h. d. ℭ Cõtra hoc vltimũ op. gl. fi. in fi. de. l. i. ff. qui. ap. nõ lz. vbi soli pñcipi sic delegari pmittif τ alÿs expressim prohibef. Sol. gl. qr id qđ ibi alÿs pbibef interdicerea diffinitiua hic pmittit ab interlocutoria. ista sol. nõ vf tuta qr si iudices pñt pbibere ab interlocutoria in casib9 in quibus alis appellari põt eadẽ rõne oñt posse a diffinitiua qr rõ nõ est diuersa. τ maxime eo casu quo interlocutoria vim habet diffinitiue. Ideo forsan timore quidam alÿ vt Dyn. dixerunt qđ alius quam principes non potest nedum a diffinitiua sed nec an interlocutoria appellationem prohibere. τ intellectum quẽ sentit ista glo. negat verum esse in hac. l. quinimo dicit qđ intellectus Io. non procedit quia ista. l. non disponit vt clausula in aliquo valeat sed simpliciter prohibet debere hic sic cõmitti. sed nõ declarat quid verba operentur si sic cõmittaf ideo stabimus legi antique que disponit simpliciter vt iudicis appellatione remota cõmittere nõ possunt. τ hunc intellectũ tenet Cy. et est quartus intellectus in. l. nã differt a pmo in hoc qr ille ponit qr h decidatur vt in neutro valeat iste vero ponit qr nihil decidaf τ sic stemus in iure primeuo. ℭ Ego autẽ puto qr hic decidaf q̃stio an

a ℭ An poterit is. add. soci. cons. clxxi. ici. diu pfecto. v. iÿ. cõcludo i scda parte. char. xxx. ÿ. vbi hoc idẽ al leg. τ confirmat.

b ℭ Clausula i dele gatiõe. adde qđ delegatio fieri potest cũ cla appellatiõe remota sz sec9 cũ cla recusatione remota vt spe. de recu. §. ÿ. τ p gl. no. τ abb. i c. ad h. d. rescrip. Ge. i. c. iudex ab apl'ica. de of. dle. in. vi. gl. ÿ. q. vi. si go in quacũq3 et plene p. d. Vbi li. i. c. postremo. iÿ. co. d. ap. sz ibi l. iiÿ. col. format ɔtrariũ. ité adde bar. post gl. hic τ doc. io. an. in. c. sup. eo. el. ÿ. d ap. τ gl. τ doc. i. l. i. j. ne li. iÿ. prouo. qr ista clausula appellatione remota a solo pñcipe fieri põt nõ ab inferiore nisi quo ad iterlocutoriã etiã si sit legat9 d latere prout. j. statum habef p eundem saly. qr verũ quo ad effectũ vt deroget iuri: sed quo ad deseruiẽdũ iuri põt apponi a quocũq3 ordinario sm bal. in addi. specu. de ap. in pñcipio adde versi. cl'a appellatione remota.

a ¶ Recusari. Tu vide p illu. q. dif solutiõe lĩfra. de otia. in c. qm con tra fallaz. §. recu satiõe: o. nu. i. vbi nota. a post. ad eum in ver. recusa ri. extra õ p ba. z bal. i. l. aptissimi nu. vi. versic. scdo quero. z la post. in ver. recusari. s. de iudi.

b ¶ Cardinales ad de abb. i. c. i. i pri ci. q. no. de rescri.

c ¶ Quid de lega to. adde glo. ma gnã ad fi. l. c. quo ad. de of. die. Jo. de imol. z Ang. de are. in. l. i. §. fi. ff. a quibus ap pella. nõ lz. Ro ta in. c. de iudi. de cisione. vi. i anti quioribus. Item adde qp verũ quo ad effectũ vt oro get iuri. Sz. quo ad deseruiendũ iuri põt sm bal. i addi. spe. de ap i primis addi. vs. clausula appella tione remota.

d ¶ An terti9 adõ bar. i. l. i. §. fi. v. q to ĩpatori. iuncto v. seq. ff. a quib9 ap. non lz z not. in. c. super eo. et ibi ficut. de offic. dele. qõ hec clau sula app. remota nõ ob. tertio cõ parẽti pro suo in teresse.

e ¶ An p statutũ. adde qp l statuto apposita h clau sula intelligi de omni appellatio ne etiã a diffiniti ua bal. i. l. i. l pn. ff. de loffi. testa. alex. cõsil. lxxvi. i sũ. parte.

a liceat vel non liceat recusari a de qua hic in ver. quidam putabãt qualiter aũt decidat variarũt antiq glossatores: qr primu qp recu sari põt. Jo. qp non põt. de appellatione aũt dubito sed fuisse potius velle qp sic sicerta diffinitione pferant. et sic intellectus Dy. nõ placet nec etiã est verisimile qp hic nõ fiat aliqua decisio quid igitur dicã reperio qp circa appellationem Barto. dicit qp si iudex simpliciter dicat appellatiõe remota. z nõ declarat aqua snia qp tunc nihil valeat talis clausula de iure antiquo pterq̃ in pncipe. z ita formaliter loquit. l. i. §. fi. ff. qui ap. non li. z idẽ etiaz j. ista Aut. specificat a qua snia: z tunc aut a diffinitiua et non potest qr hoc soli principi conuenit in. d. §. fi. Aut ab interlocu toria: z tunc valet vt hic in fi. z ita intelligit glo. istum fi. Uerum tamen ne obstet hec ratio. sez quia si posset remouere appellatio nem ab interlocutoria sequeretur quod in nor Judex preiudi caret iurisditiõi maioris ad quem deuolueretur per appellatio nem saltem secundam si primam deuolueret ad delegantem qõ esse non debet. argumen. ff. de aqua pluuia arcenda. l. penulti ma ipse intelligit z restringit se vt intelligatur remota appella tione friuola et non alia que iuridice interponitur ab interlocu toria: sed ista districtio de iure nostro quo non appellatur ab omni grauamine sed in tribus tantum vel in quatuor casibus videtur mihi vna truffa cum ad illos non est extendenda: quia in illis non est friuola z ex illo locum habere non potest quia ipso iure prohibetur a lege. et sic ex illis non potest dici iudicem remouere: licet aliud sit de iure canonico. ¶ Quid ergo dicam breuiter ego adhereo cuidam solutioni quam dabat dominus meus legendo istam legem quam vt mihi videtur Bald. hic se quitur. Dicebat enim aut queritur in principe. et ille potest de legare apellatione remota tam a diffinitiua quam ab interlo cutoria vt simpliciter remouendo intelligitur remouere a qua cunq sententia a qua põt appellare: vt. d. l. i. qui. ap. non. licet Aut queritur in alio inferiore a principe: z tunc aut est de maxi mis a quorum sententijs appellare non licet: vt sunt prefecti pre torio et similes. et tunc illi similiter committere possunt et ne di ctum ab interlocutoria sed etiam diffinitiua et nedum speciali ter aut altera vel qualibet earum sed etiam generaliter et simpli citer: quia de quanbet intelligitur vt in principe dixi et hoc per istum tex. qui permittit appellationẽ remouere distincte a recu satione z probat vna ratione per quam tollitur opposita ra tio Bart. Nam istud faciliter istis maioribus conceditur quia credit princeps pro illorum grauitate eos non aliud nec aliter facturos quam ipse faceret. vt. ff. de offi. prefe. preto. l. i. ideo eis istam potestatem facilius permisit. Item alia ratione quia per talem commissionem vel delegationem nulli superiori iurisdi tioni preiudicant sed solũ sibi. nam si sine tali clausula cõmisis set appellaretur ad ipsos delegantes z ab ipsorum delegantiũ sententia appellari non posset: licet supplicari sic: vt. s. de sen. prefec. l. i. z. ff. de õ offi. pfec. pto. l. i. z ista supplicatiõe ex tali re motione appellationis non prohibetur. z ex hoc patet quod ra tio Bar. non vendicet sibi locum isto casu. ¶ Aut queritur de alijs inferioribus a quorũ sententijs appellatur: z tunc illi non possunt delegare appellatione remota. vt. l. i. §. fi. ff. qui z a qui. Nam illa. l. sicut debet restringi dum dicit an z alius zc. scilicet de non supradictis a quorum sententijs non potest appellari. z in illis vendicat sibi locum ratio Bart. z intelligo qõ non pos sunt nec in genere nec in specie ab interlocutoria vel diffinitiua. Et puto hanc veritatem esse de iure ciuili. ¶ Nunc. l. sic declara

5 ta recolligo notabilia que habemus ex ea. ¶ † Primum quod

6 iudex ante lit. contest. recusatur non postea. ¶ † Secundum qõ ab interlocutoria regulariter non appellatur z licet quandoq puniatur ante lit. tamen contest. nunq̃ permittitur z hoc de iure ciuili. ¶ Tertium quod in rescriptis etiam ab obseruantia iu ris emanatis verba debent proferri distincte z non complexiue ne in dubitatẽ reuocentur z super his concernentur. ¶ Quar tum qp clausula pariter relata ad duo pariter debet operari sm idem tempus in vtraq z hoc si potest vni autem nõ potest ope rari nisi in vno tunc in illo solo verificetur z operetur vt hic et

7 hoc nisi mens repugnet vt superius dixi. ¶ † Quintum qõ ma ximi iudices a quorum sententijs non appellatur possunt cau sas delegare appellatione z recusatione remota alij inferiores non. z iste quintus intellectus in lege z per predicta verificatur primus intellectus in lege vt inferioribus iudicibus intelliga tur. ¶ Quero modo quid de iure cano. z glos. hic in versi. sed iu re canonico. respondet quod iure canonico potest cõmitti vtro que remoto. id est recusatione z appellatione z vt extra de ap pel. c. super eo. z. c. vt debitus. z. c. pastoralis. ¶ Sed quia gloss. non declarat in quo differat a iure ciuili. dic quod differat quia hoc fieri potest per solum papam z non per alium de sibi subdi tis: quia nec per cardinales nec patriarchas quia de eis non cõ sisus vult qõ ab eorum sententijs appellatur z cessat ratio quaz supra in nostris maximis iudicijs allegaui. ¶ Item in alio dif fert qõ per remotionẽ appellationis intelligit remouere friuo lam tantum id est que differendi magis grati quam iusta cau sa videatur interposita. vt. s. a. l. a. alle. Et hoc insurgit ex eo quia ius canonicum generaliter permittit appellari a quocunque grauamine. Sed de iure ciuili non ob omni grauamine sed a quibusdam tantum paucis ab interlocutoria potest appella ri. ideo an illis intelligitur remota appellatione z non in. alijs quia non expedit cum in alijs appellatio esset nulla et ipso iure non deuolueret. ¶ Iuxta predicta puero dixi quod cardina

b les b non possunt cum hac clausula committere sed quid delega

c to c de latere respondeo. idem nisi specialiter ei sit concessum. vt. ff. de offi. procõ. l. nec quicq̃. in fi. ¶ Sed qd si habet ex priuilegio vt ipse sniam possit dicere appellatione remota. an tũc alij com mittere potuit appellatione remota videt qõ sic per id qp de pre toribus dixi a quibus non poterat appellari que sic poterãt cõ mittere. Sed cõtrarium puto qr pretores aliud beneficium ha bebãt ex pretoria dignitate. Sed legatus de latere hoc nõ habet ex dignitate nec ex legatione sed ex singulari priuilegio ccõcernẽ te industriã psone. ar. c. vt qp not. glo. de offi. dele. c. pastoralis. §. preterea. z sic alteri nõ põt cõmittere. vt. s. de ca. tol. l. vna. §. ne autem. ¶ Quero. q̃. an sit remota appellatione delegauit z õ recusatione nihil dixit iudex possit recusari. z glo. ista. in versi. z remoto. videtur tenere qp nõ quasi remota appellatiõe intelligat etiã remota z prohibita recusatio sz Azui no. ff. q ap. nõ lz. et. l. i.

8 §. fi. z illud veri9 sm oẽs. † z rõ iõ qr ad remotionẽ vni9 iuris nõ sequit remotio alteri9. ar. ff. de ser. vrba. predi. l. si domus. z arg. ff. solu. ma. l. si cum dotem. in princip. sed recusatio z appellatio sunt diuersa iura diuersis temporib9 competentia z inchoantia z ex diuersa causa ortum habentia ergo zc. Item quia appella tionis verbo non continetur recusatio. vt. s. ne liceat in vna ea demq causa ter. pro. l. i. Nõ ob. c. super eo. q. extra de appellatio. vbi videt casus in cõtrariũ de iure canonico ex eo qr per remo tionẽ appellationis nõ intelligit remota appellatio friuola ap pellatione. vñ ad friuolã appellationem faciliter extenditur qr quasp nullius est preiudicij. sed de iure ciuili intelligitur remota appellatione iusta z alis iuridica. ideo ad recusationem non ex tendit: qr ad non friuolã extẽderet sed ad iustã causam in se con tinẽtẽ qõ esset magni preiudicij. ¶ Quero. iõ. ab extra an remo ta appel. diffinitiua intelligat etiã remota ab interlocutoria. z videt qp sic per argumentum õ multomagis qr minoris ẽ preiu dicij. sed teneo cõtra remoto vno iure nõ remouet aliud. vt. l. si dom9. ff. de ser. vr. predi. z ar. l. cũ pretor. ff õ iudi. qr ecõtra remo ta ab interlocutoria nõ dicit remota a diffinitiua vt hic est ca sus. ¶ Nõ ob. arg. de multe magis qr no habet locũ ex tali in terpretatione adderet afflictio afflicto cũ hoc sit phibitũ. vt. s. de fur. aut. nauigia cũ ibi no. Preterea alia rõ cõmittentem mo ueret vt remoueat appel. a diffinitiua q̃ non mouet eum ab in

9 terlocutoria. ¶ † Quero tũc si nõ pt a diffinitiua ap. an põt sup plicare z dico qõ sic. vt in aut. q supplicatio. õ. de preci. ipe. offe. z ipse qui sic delegauit ex supplicatione de nouo cognoscet. ¶ Sed corani quo porrigetur hec supplicatio. Respon. si pre sens est delegatus vel sic prope qõ infra. x. dies cõmode pos sit adiri dico qõ adeundus est. z sibi vel accessoribus suis por rigenda est vt. d. aut. que supplicatio. als contuleram quod ibi õ legato porrigetur seu coram eo legeretur postea q̃ primum pos set delegans adiretur z ei totũ narret et de nouo ei supplicare tur. quid aũt debeat narrari z cõcludi in tali supplicatione scri

d psi. ¶ Quero si imperator remouet appel. an tertius d possit ap pellare pro suo interesse sm quod als permittit in. l. a sententia ff. de appel. respõ. qõ sic sm Inno. z Joã. an. ex eo qr rescriptũ non extenditur vltra personas in eo contentas. ff. de consti. prin.

10 l. i. i fin. z text. extra de offi. delega. c. ex parte. ¶ † Quero an p

e statutum e municipale possit tolli remedium appellandi. respõ det Bar. quod aut est appellandum ad superiorem illius muni cipij: z tunc non potest tolli. vt extra de iniuriam. c. veniens. aut ad inferiorem qr ad iudicẽ super appellationibus ordinatus. z tunc ille est electus a municipibus tñ nec alia confirmatione indiget z tunc potest: aut electus ab eis confirmatur a superio re. z tunc non potest nec valeret statutum qr ad ipsum supperio rem pertinet saltem secunda appellatio z municipes non pos sunt statuere de iure superioris. l. peñ. ff. de aqua plu. ar. et. l. alle a quo. §. tempestiuum. ff. ad tre ¶ Subiungit qõ respectu pri me appellationis statutum valet qr non possunt ap. z tũc appel latio que als esset scda nõ euenit. Primatñ ab ista q̃nus prima non poterit vlt ra appellari quasi tribus sententijs vniformiter latis. Una prima alia per statutũ: z tertia per superiorem con firmantem lata. quinimmo putat post istam appellat. tertiã cõfir mationẽ nõ posse agi nec excipi de nullitate nisi facta executiõe vt in. õ caliũnijs. de re iudi. in cele. ¶ Et hoc satis est notabile dictũ qr illa de. exigit tres snias fore dictas seu latas. vñ hoc vl timum nõ percipio. z de qõne remitto ad ea q̃ dicã in. l. si. §. fi. j. de tẽpo. ap. ¶ Unũ non omitto qõ si statutũ esset confirmatuz per superiorẽ statutũ illud preiudicaret sibi qr nõ tã municipes

q̃ ipse

q ipse hoc statuisset nrg. in aut. de defen. ci. §. interim et insti. de
re diui. §. per traditionem. ¶ Querit Bal. quare facilius tolli-
tur recusatio q appellatio. et assignat ratione qr vna est mino-
ris preiudicij q alia. Sed ego puto suppositum falsum qr recu-
sari possit nisi ab eo q appellatione tollere potest vt patet ex su-
perius dictis nec est est modici pjudicij cora suspecto iudice liti-
gare. vt. l. apertissimi. C. de iudi. et hic sit finis.

¶ De sententijs que sine certa qtitate pferuntur. Rubrica.

¶ Continua vt in glos.
1 ¶ Sententia lata super futuro dependente a presente valet.
2 Appellanti temere currunt vsure quadrimestres.
3 Iudex non habet agnitione de contingere valentib[9] in futurum.
4 Iudex secularis an possit de vsuris cognoscere.
5 Iudicium si possit esse de eo qd nondum debet speratur tn deberi.

Cum iudicem. Decidit hz. v. le. gl. et quinta co-
a munitur approbat vt dubitabilior et litere con
uenientior et sm illa hoc dicit in sum. † Senten-
tia lata super futuro dependente a pnte vz. h. d.
¶ Op. q snia lata sup vsuris futuri tpis no va
leat. vt. l. i. ff. de vsu. Duius timore fuit in glo. quinq lect. primo
est qd hic loquit de vsuris preriti tpis no futuri qd exemplificat
vt in prin. gl. ¶ Ex qua not. q apud aliam iudicem potest agi
de vsuris ex noua stipulatione post sniam debitis. et ex hoc non
ob causa continentia diuidi. et sic no ob. C. de iudic. l. nulli. Sed h
lect. no bene couenit litere. et est quasi de indubitabili. ¶ Ali-
gitur legut scdo vt sequit gl. vez in frustratorie appellate cui cur
runt vsure medij tpis. Contra qd opp. et solue vt sequitur in glo.
2 vsq ad v. vel dic tertio. ¶ † Et ista lec. no. q temere appellanti
currunt vsure quadrimestres. ¶ Ista lec. simplr non couenit li
tere quare legitur tertio in snia lata pro debitore a qua creditor
vsurarius appellaut talis snia non impedit quo minus currat
vsure cotractus sicut currebat iudicio principali pendente vt. C.
de iud. l. i. et est to qr nihil innouat appellatione pendente. Itez
qr iudex appellationis non tm condemnat de sorte q de vsuris
medij temporis. ¶ Sed dices tu ista lect. non soluit primam co
a trarium imo fortius ob. q tractus futuri[a] tpis non spectat ad
iudicem. Item qr sicut iudex principalis cause videbatur no pos
se de futuris vt. d. l. i. ff. de vsuris. ita nunc iste. Sed saluo quod in
dex appellationis est maioris potestatis q fuerit principalis et
hoc vult ista lec. et gloss. que est in hac valde notabilis. Sed ego
hoc non puto vbi principalis non posset. Nam lz forsan de illis
potuisset que cucurissent pendente iudicio principali vt de prete
ritis ante appellatione non tn vt posse de futuris. i. de curredis
pendente iudicio appellationis nunc etia hec lec. bene conuenit
huic litere. ¶ Quare legitur quarto vt sequitur in gloss. et hoc
bene soluit primum cotra qr sm istam lec. no pjudicat nisi de p-
teritis et de debitis an petitione. lz litere no applaudet. Quare
legit. v. q hic nedu de pdictis sed etia de debedis in futurum do-
nec sors soluat iudicauit. ¶ Ad Iriu de. l. i. ff. de vsu. rndet glo.
vno modo q ibi in interlocutoria: hic in diffinitiua. hec est vna
trusta. Alio modo soluit q ibi in vsuris debedis iudicis officio
que nulla habet pendentia a petitione presentiu cu ex mora ve-
niat vt ppter quotidiana mora incipiant quotidie de nouo ex
mora noua deberi hic videbitis ex stipulatione q fuerit promis
se donec sors soluat. et sic dependent de iure de pnti competente.
lz conditione habeat si no soluat sors. ne igit de his pendentib[9]
a iure de pnti copellatur quotidie de iure suo pstari lex permisit
etia de futuris agi conditionalr donec sors soluat. Simile in pe
stione vt. l. ij. ff. de prescri. xxx. an simile in alimetis relictis vt. l. i.
C. de fide. et hec sol. et lect. communiter ab omnibus reprobatur.
¶ Sed contra ista so. ab extra. op. q etia accessorio iudicis offi
cio debeda possint peti in libello et in eis dz fieri codemnatio vt
C. de rei ven. l. vtiq. so. vt facit alibi. Innoc. vt hic Bal. q ibi in
fructibus[b] qui nascitur ex re et ei accedut et in quib[9] verum est et
erit qnq dicere q pars rei sunt puta dum pendentes erat ideo
cum ei accedant et natura rei et pars eius qnq sint merito pro fu
turo tempore peti possint. Sed vsure nullo tempore sunt pars
rei nec ex re pcedunt sed ex mora debentur et morosi odio. ideo
ante moram iudicis officio mercenario debede peti no possunt
et sic etiam in fructibus est fauor in vsuris odium. ¶ † Ite opp.
cum gl. q de contingere valentibus in futurum iudex non habz
cognitione. vt. ff. de iudi. l. no quemadmodum. et potissime cum
nemo experiat sine actione. vt. ff. de neg. gest. l. si pupilli. §. item
videamus. Sol. q illud pcedit qn debitum est vnum tm. sed hic
conditionale quo caso interim agi non possunt qr dies eius no-
dum cessit. hic quando plura menstrua vel annua quo casu qr
pro primo anno est purum. sed pro sequentibus sit conditionale
rone presentis pmittitur agi etiam pro futuris ne qtidie de iure
suo cogat pstari vt. l. ij. C. de pscri. xxx. an. et est expedita glos. vsq

4 ad fi. ¶ † Item op. ab extra q iudex secularis[c] no possit cogno
c scere de vsuris et snia condemnatoria earum sit ipso iure nulla ta
q ab incompetenti iudice lata cum causa sit ecclesiastica vt no.
xi. q. i. in summa. sol. q hoc hodie no pcedit qr ius canonicuz in
hoc corrigit vel dic latius sm Bal. Aut sunt tales vsure que in
iure canonico sunt pmisse. et tunc iudex secularis de his pot co-
gnoscere et codemnare vel absoluere. Aut sunt tales que iure ca
nonico sunt prohibite et tunc aut constat eas deberi et tunc non
potest in eis condemnare. Aut ex actis constat eas no debere. et
tunc no potest a beis absoluere. Aut dubitat et tunc nd epm dz
remittere. Et subiungit et si per confessionem partium veritas ei
consistat tunc no est necessaria disceptatio fori et vbi iubet apta
calumniam opponentium debitum fore vsurarium non dz ad
mittere processum. ¶ Et no. sm hoc et attende qr nonnulli doct.
canonum no leuis autoritatis tenuerunt q iudex ciuilis cogno-
scat de exceptione et ca vsuraria. Et ego cum eis ide tenui vt ple
ne scripsi. C. de vsur. l. eos. §. i. vbi omnino vide. ¶ † Ulterius vt
d materia generalis clarius pateat cum queritur an iudiciu[d] pos
sit esse de eo qd nondum debet sperat tn deberi dic aut illud per
se solum petit aut mixtum cu alio qd de pnti debet. Primo ca
su aut queritur an super petito libellus recipi debeat et dico qd
non qr sine actione no pot quis experiri. vt. l. si pupilli. §. vidca-
mus. ff. de neg. gest. cum si. Aut querit ex quo est receptus et lis
conte. an possit esse iudicium. i. seq snia. et tunc sequi non pot con
demnatio. et per 2ns no potest esse iudicium vt. l. no potest. vt. l.
no quemadmodum. ff. de iudi. ¶ Fallit in casib[9] quos. l. subdicia
aut lite pendente illud cepit pure debere. Aut ex causa de preter
to seu retro tractum no tunc potest sequi iudicium et fieri conde
natio. vt. ff. de pig. ac. l. si rem. §. fi. cu ibi no. aut ex ca noua retro
tractum no habete. et tunc non potest sequi codemnatio sed alia
petitione est opus. vt. ff. de iudi. l. no pot. Scdo casu qn mixtum
cum alio debito de pnti petit et tunc aut illud futurum hz con
nexitatem cum eo qd de pnti debet et petitur. et tunc pot esse iudi
cium et seq codemnatio vt hic sm quinta lec. et C. de pscr. xxx. an.
l. ij. et C. de fideic. l. i. ¶ Differt tn exactio donec tpa exactioi co
grua couenerint vt hic. et. l. in. l. aquil. ff. ad. l. aql. aut conexitatez
non hz cu eo qd de presenti debet et petitur quia ex diuersa ca et
facto debet tuc de eo no pot esse iudiciuz vt. l. i. §. i. ff. de vsu. Fal
lunt pdicta vt qnq fiat condemnatio et exactio in odium dolo-
si tabulas no exhibentis vt. l. locum. §. condemnatio. §. de tabul.
exhib. §. interdum sola codemnatio in odium culpo si sed diffe-
tur exactio. vt. ff. ad. l. aql. l. in lege aquilia si delictum. ¶ Item
not. q lz futurum no petatur tn ad cautionem futurorum cau-
tio ipsa petitur qr ex lege de presenti debetur. vt. ff. de iudic. l. in
omnibus. cum concordantijs.

1 ¶ Sententia potest ferri incerta si petitio et prosequutio est
incerta.
2 Ciuitas potest habere proprios iudices qui cognoscant inter
ipsam et subditos suos.
3 Fideiussor incarceratus pro debito rei an possit petere a reo vt
satisfaciat.

1 Quamquam. Casus. † Si petitio et pse
cutio est incerta potest in-
e certa ferri[e] sententia. h. d. Uel sic. sententia qua pronu
ciatur indemnitatem esse prestandum valet. h. d. Op-
poni. libellus iste in quo indemnitates prestare petuntur no va
leat velut obscurus nec sententia velut incertum continens. vt. j.
l. prox. Solu. quod illud pcedit quando actor vellet petere cer-
tam quantitatem sibi prestari in qua damnum passus fuisset at
hic non contentabatur de quantitate qr negabatur promissio-
f nem factam[f] fuisse idest gnaliter petijt reum condemnari ad pre
standum indemnitatem vt hic in glo. quod sufficit. C. de. i. l. cum
eorum. ¶ Op. q quod sententia incerta valeat lz quantitas vel
species petatur. Nam pone quod actor petit stichu aut pamphi-
lum aut. x. an valeat libell[9] et sententia sit alternatiue latu qr ele
ctio est debentis vt. l. plerunq. ff. de re. do. et. l. in alternatiuis de
regu. iur. et tamen alternatiua parit incertitudinem. vt not. C. de
pact. l. veteribus. Solu. distinguendo vt in glossa. quia aut peti-
tur certa species vel quantitas et certam debet ferri sententia vt
infra. l. prox. et sufficit quod sit certe de se vel per relationem ad
g ncta vt ibi. Aut petitur prima facie incertum puta interesse[g] sed
petitur vt iudex certificet per suam sententiam. et si iudicio pende
te probo quantum interfuit tunc secundum probata iudex ferret
sententiam et sic certam alias curabit certificare quantum erit si
bi possibile vt institu. de act. §. curare. Aut peti non potest cer-
tum quia vel ille est debitor generis vel debitor alternatiue ad
duo et eius est electio vel est debitor ad emendationem damni sz
ipse hz facultatem dandi seruum vel animal p noxa. et tunc libel-
lus et snia pcedit incerta qr aliter ferri no potest: qd dixi an de-
bitore alternatiuo pcedit quando eius electio alias si sit credito
ris tenetur ipse eligere anteq agat. vt. ff. de verborum obliga. l.
vbi autem. §. qui id qd. ¶ Addit gl. alia exepla in qbus no pot

a ¶ Tractus futu
ri. vide no p bar.
et doc. in. l. vbi at
§. q forte. ff. de v.
obli. et vide not.
p bal. in. l. i. in v.
vi. pmitte vsq in
fi. C. de fidei. li.
b ¶ In fructibus.
qd in fructib[9] fu-
turis vide bald.
in. l. i. ff. secu. nup.
c ¶ Iudex sclaris.
adde bald. in. l. i.
ad fi. §. de vsur. et
plene i aut. ad h
C. e. ti. sz an de qd
ne fera vsuraria.
vide pan. de cast.
pll. lrte. et bal. in
l. i. eo. ti. bar. in. l.
ij. C. de iu. et p gl.
et car. in cle. ij. ex-
iui q de iudi.
d ¶ An iudicium.
adde Cy. in. l. i. C.
de nli. iu. in. cau
sa fac. Bar. in. l.
vbi at. §. q fortes
de v. ob. et in pn.
et de ac. feud. pet.
§. ij. ver. §.
e ¶ Incerta ferri.
snia icerta qn va
leat et libellus in-
cert[9] vide et Inn-
no. in. c. si. in glo.
in v. oi de excel. p
la. et et vide p cy
in c. ij. de li. obl.
f ¶ Promissione
facta. in his et in
vniuersalib[9] vid
et not. p bal. in. l.
fi. in. xxij. col.
in v. viteri[9] queri
tur. C. sa. her. per
gl. et doc. in. §. i. o
re iud. et Inn. i. c.
si. et bal. in. l. ij. in
ij. col. de re iudic.
et Inn. in. c. fin. de
excel. pla. et adde
qd vz codenatio
expesaru et incer
ta sine reseruatio
ne taxationis sm
bar. l. i. termilato
v. venio ad quia.
j. o sm. et li. expe.
et ibi p bnl. qd lz
hoc et veru in oi
bus accessorijs. et
ide dicit in arbi-
tro arbitratore.
g ¶ Interesse. adde
l. eu impropte. et
ibi Bal. C. si qs
alteri. vel si. vbi
idem dicit in fru
ctibus.

a ¶ Querit bal. Tu vide vltra ea que ponit palle. bal. hic in. 6. vsic. ꝛ fuit questio de facto. col. mihi. ḡ. qd no. idē bal. in. l. si ꝑ ea. in. ij. q. ff. manda. ꝛ latius per bart. in. l. si ad s. j. de vsu. rei iudi.

b ¶ Ut snia valeat. adde ꝙ sentētia lata per verba obscura dꝫ declarari per verba ꝓbatoria ēt si ad alia nō fiat relatio expsse dꝫ intelligi qn̄ snia esset nulla ꝑ obscuritatem nisi declararet ꝑ ipsa acta ꝓbatoria. sed vbi snia pōt in se valere verba eiꝰ tūc debent stricte itelligi nec pōt intelligi per acta probatoria text. est in. l. i. §. si plures vna sentētia ꝛ. l. paulꝰ. la. §. ff. d re iu. quod tene menti. ꝛ vide bar. in. l. ait pretor. §. i. de re iud. ꝛ qd no. bar. l. d. l. i. §. si plures vna snia. ꝛ an incertitudo tpis vitiet ꝛ reputa si iudex dixit relego te a. d. rē pus indixit ꝙ: tū tp̄s tex. est qd nō in. l. siue ꝑ infinito tpe. ff. de pen. vbi vide qn̄o intelligaꝭ ad tempus ꝛ aduerte qꝛ ille tex. loquiꝭ in crīalibus. Adde bal. ꝯsl. ccciiij. dicit text. l. d. l. siue ꝑ infinito ē vnicꝰ in iure. Et facit qd si iudex simpliciter bānitaliquē qd itelligaꝭ bānitus vsq ad decēnium.

c ¶ Iudex aliam. Not. fm bal. qd iudex pōt in sua diffinitiua esse sibi ꝯtra si pria snia per eū lata erat nulla qd est nutādū fm eum.

d ¶ Libellꝰ in certus. adde bar. h̄ ꝛ. l. i. ff. de edend. post gl. ꝛ vide. ff. c. l. iij. ꝛ bald. hic tꝫ ꝯ bart. qn̄ res pticularꝭ est data in dote.

d ¶ Adde ad dcm̄ Sal. bart. in. l. i. ff. sol. ma. ꝛ paul. de ca. in rubr. eo. ti. ꝛ plus plꝫ opi. bart. ibi notat. ꝑ eū ꝛ alios de quo vij. bal. hic nu. 3. ver. no. qd libellꝰ sup dote. ꝛ qd ibi not. in apostil. in ꝑ. versi.

peti certum. puta si petiꝭ hereditatis restō. vt. ff. si pars her. pet. l. i. in fi. Item si portio ꝙ debeꝭ est incerta qꝛ nesciꝭ quātuꝫ falcidie noīe detrahiꝭ. ff. de rei ven. l. que de tota. §. fi. ¶ Ex hic no. ꝙ ꝑcedit iste libellus petit quātū mihi debeꝭ falcidia detracta vt in glo. Sed an libellus ꝛ snia possit fieri incerta sup fructibꝰ. dicvt dixi in. l. cū ꝓpria. ff. si qs alteri vel sibi. vbi glo. tangit. ¶ Opp. iij. ꝙ cur atoꝛ reipublice nō potuerit hāc sniam ferre qꝛ actor et iudex qs nō pōt esse. vt. ff. ne qs in sua cā. l. i. So. ꝛ dupliꝭ vt in gl. ḡ. Solu. est notabilior sꝫ est localis pria est vbiqꝫ generalis. Ex gl. tū not. ꝙ ciuitas pōt habere ꝓprios iudices q cognoscāt inter ipsam ꝛ subpitos suos. imo sentit ista gl. oppo. ꝙ eo ipso qd qs est administrator bonoꝝ cōia habeat iurisditionē inter ciuitates seu cōe ꝛ eius subditos. sed puto qd ex dispositione statutorū hꝫ iurisditionē in bonis. ¶ Iuxꝭ materiā legis ḡro si libellus incertꝰ est amissus vbi nō debuit an sufficiet similiꝭ ꝓbatio incerta dic qd nō sed in ꝓbatiōe dꝫ postea declarari ꝛ specificari. ita no. gl. quā tene cordi. ff. depo. l. i. §. si qs argētū. ꝛ est rō qꝛ incerta ꝛ obscura ꝓbatio nō iuuat ꝓbātē. vt extra de ꝓba. ca. pñtia.

3 ¶ † Querit bal.ᵃ fideiussor: quē reus pmisit ꝯseruare indēnē ꝑ
4 debito est carceratus ꝛ nōdū solutū an possit petere a reo vt satisfaciat sic ꝙ excarceretꭗ vel an possit petere interesse qꝛ ꝑ debito detineꭗ an neutrū. Et asserit qd in qōne facti qdā dixerūt ꝙ neutrū facere possit ex quo nōdū solutū ꝛ dānū nōdū passus ꝛ vt significare videꭗ pmissio ibi facta de indēnitate ꝯsiādā seu ꝯseruanda. vt. ff. si tu indē. pro. l. i. ꝛ. ij. ꝛ qr. ff. mā. l. si ꝑ ea. ꝛ qꝛ carcer nō hꝫ loco solutiōis: sꝫ custodie sꝫ ꝯtalis sicut si passus esset missionē ex pmo decreto. tū. ipse autē dicit ꝙ consuluit qd vtrobiqꝫ mō agere possit qꝛ interest suo debito tenus non stare in carcere ꝛ quin pmittit indēnitatem vꭗ etiā promittere factū vt hic probatur in quo si cesseꭗ obligatio succedit ad interesse. ¶ Querit etiā si tutor promisit fideiussori suo eum extrahere ab obligatione sub pena qualiꝭ fiet executio huius promissionis durante tutela. Et rn̄dit qd oino nonum de offerendo fideiussorē eque idoneū quē si pupillus legitime acceptet bene quidem est si non acceptet ꝛ iusta cā non sit satis est tutori qd fecerit quicqd potuit potuit de iure ꝛ de facto dumtū satisdet fideiussori sic quod eum certū faciat qd dānū pati non possit. vt. ff. q satis. co. l. i. Hoc satis mihi plꝫ alꝭ pmissio videreꭗ facta de impossibili ꝛ sic non dꝫ tenere. vt. l. impossibilium. ff. de re. iur. ꝛ ꝑ his bene facit. ff. de ꝯ hē. emp. l. labeo scribit si bibliothecā. ꝛ ꝑ ista decisione optie facit tex. ꝛ glo. ff. de col. l. si pater intestatus. Nam filia dotē marito pmissam ꝛ nō solutā cōfert fratribus per modū liberandi et prestandi necessitate vt ibi tex. ¶ Sed pone qd maritus requisitꝰ ab vxore non vult eos liberari certe sufficit vt eis prestet idoneam cautionē super eorū indēnitate: vt ibi in glossa ꝛ legibus allegatis ea. ¶ Querit etiā Bal. agit quidā actione iniuriarum an teneaꭗ declarare quātitatē quā consequi intēdit ꝛ dicit qd si qn̄ agens cōsequitur seu habet estimare sed vbi estimatio est in iudicis arbitrio non debet ipe quantitatem adijcere sed in libello concludere quantū equū iudici videbiꭗ. vt no. ff. de in inte. rest. l. iniuriarū estimatio. ¶ Et idē dꝫ qn̄ agitur cōtra iudicē de imperitia. nā nō dꝫ in incerta quantitate cōcludere qꝛ in iudicis arbitrio resider que ꝓbanꭗ. ¶ Et scias ꝙ nō ois imperitia graticulpe annumeraꭗ qꝛ nō ea ꝙ est in imperitis iuris ꝛ de casu. l. gallus. ita dicit gl. insti. de ob. q ex quasi delicto. in pn. Idē cōsulebat Iac. but. ꝛ do. meꝰ. ꝛ hic Bal. qd in dubijs ardnis q hꝫ iudicare vel cōsulere nō opi. glos. nō dꝫ discedere sicut ꝓbabiliter vulgo oꝛ. q nescit bene cgtare teneat se ad lignū sidle seu ad azonem. ꝛ hec sufficiant.

1 ¶ Snia et mens iudicantis talis esse presumiꭗ qualis ꝛ quanta ex allegatis ꝛ probatis concipitur.

2 Probatum est semiplene tantum ꝛ non plene ex actis probatorijs quid censendum.

Hec sententia.

Casus. Sentētia non certa de se nec per relationem ad acta non valet. h. d. ¶ † Not. quod mens

1 ꝛ sententia iudicantis talis esse presumitur qualis ꝛ quanta ex allegatis ꝛ probatis concipitur secundum Baldum. ¶ Querit glossa quid si in aliqua parte actorum certa quantitas est declarata tamē ad illa acta snia non est relata an tunc valebit ista glo. dicit qd non tanqꝫ incerta per. l. quid tamen. §. pōponius. ff. de arbi. In contrarium faciat lex ista cui respōdet qd in sententia iudex debet facere relationem ad acta vt secundum illa videatur certam ferre sententiam. vt. ff. de re iudica. l. in summa. ꝛ. l. ait pretor. §. i. alias si non facit relationem ad acta tunc non valet. vt. d. §. pomponius. sed caue quia glo. ibi contra vltimum notare videtur contra. ¶ Quare dic qd sententia interdū fertur habita ratione ad aliqua acta: tunc si in illis actis que expresse referuntur certum continetur valet sententia quantumcumqꝫ sint illa siue sit libellus siue sint probationes. vt. d. §. pomponius. ff. de re iudica. l. ait pretor. §. i. ꝛ. l. in summa. in prin. Quādoqꝫ fertur simpliciter aliqua expressa relatione non facta vt condemno te ad quantitatem quam ei vel illi debes: ꝛ tunc vt

b sententia valeatᵇ est necesse quod certa quantitas in actis probatorijs contineatur quia tantum dicitur debere quantū appareat probatum esse. ꝛ hoc vult gloss. hic. ḡ. signata super verbo actorum. alias si in probationibus nihil certum appareat licet in libellis ꝛ in actis assertorijs certa quantitas appareat non ꝓpterea valet sententia quia illa asserta sunt negata ꝛ sic dubia. ideo sententiam non declarant. ꝛ sic intelligi debet hec glossa.

2 ¶ † Sed iuxta hec quero dubitari potest quid si ex actis probatorijs est semiplene tantuꝫ probatum ꝛ non plene. Dicunt doc. qd sententia non valebit quia remanet incerta cum ex ꝓbationibus non constet aliquam quantitatem deberi cum verbum istud probatio vel probatum vel simile simpliciter prolatum intelligatur de vera ꝛ plena probatione. vt. l. lucius. ff. de condi. ꝛ demon. quem text. tene cordi quod ego approbo nisi ante sententiam actori detulisset sacramentum ꝛ ipse iurasset sibi deberi qꝛ iuramentum est alia semiplena probatio secundum no. ff. de iureiu. l. in bonefidei. ꝛ. ff. eo. titu. l. admonendi. ¶ Querit Bart. quid si quantitas petita est pro parte plene probata pro alia nihil vel semiplene. ꝛ iudex sic pronunciat vt hic fecit nam valebit in illa parte in qua est semiplene probatum. ꝛ dicit ipse quod non. ꝛ non eo quia sententia sit incerta sed ex eo quia non est lata super toto quod fieri debet. vt. l. i. cum ibi not. ff. si aduer. rem iudic. sꝫ in accusatorijs fit secus. vt no. s. quando prouo. nō est necess. l. fin. ¶ Quero quid si iudex in sententia expressim se retulit ad quoddam testamentum vel instrumentum quod in causa nō fuerat productum an valebit sententia. ꝛ videtur quod nō quia tale instrumentum non est de actis probatorijs nec de alijs cum non sit in iudicio productū. Contrarium dicit ipse fore verum ꝛ dicit esse tex. no. in. l. ait pretor. §. i. ff. de re iudi. ¶ Non. ob qd non sit de actis probatorijs quia dicꭗ illum habere locū quando iudex simpliciter pronunciat ꝛ ad nihil se refert. quo casu inspicienda sunt acta probatoria. Hoc satis mihi placet si in aliqua parte actorum de illo instrumento sit facta mentio vt multotiens consueuit dici in libello vt patet in tali instro ꝛc. sꝫ postea non fuerit productum secus si de illo non sit facta mentio in aliqua parte actorum quia de diuerso ꝙ sit per eum videtur condemnare. ꝛ ita restringo illum tex. Sed dicit quis iudex in casu illo non iudicaret ex probatis ex quo non est deductū in iudicio licet de eo fuerit facta mentio contra. l. illicitas. §. veritas. ꝛ quod ibi no. ff. de offi. presi. Et ego respondeo quod ex hoc sententia non est nulla ipso iure quia cōtra ius litigatoris lata quia ꝛ si ponat pro ꝓbato quod non propterea sententia nulla est. alias iste tex. de. l. ait pretor. procedere non potest in hoc tamen cogitandum relinquo.

1 ¶ Snia incerta existēte ipso iure nulla non prohibetur iudex aliam certam proferre etiam contrariam prime.

2 Snia sup dote lata pōt dici nulla ꝛ ab ea appellari sicut a ceterꝭ.

Hec sententia.

1 Casus. † Ubi sentētia incerta est ipso iure nulla nō prohibetur iudex aliamᶜ certam proferre etiā

c contrariā prime. hoc dicit ꝛ notabiliter. ¶ No. hic plura. ꝛ primo quod hec sententia pronuncio dotem non liquidum est interlocutoria. ¶ Secundo quod dos petitur extra ordinem vt hic. debet tamen lis contestari. vt. ff. so. ma. l. si cum dotem. §. eo autem tempore. ¶ Et dicit gloss. quod extra ordinem petitur. i. extra antiquam solennitatem quasi dicāt non officio iudicis sed iure actionis. puta ex stipu. interposita vel tacite intellecta. vt. ff. de rei vxo. ac. l. i. §. i. Item potest intelligi extra ordinē. i. remouendo dilationes ꝛ instantiā. vt no. gl. ḡ. au si. l. i. ff. solu. matr. Et pro illa glo. de cuius veritate aliqui dubitauerunt

2 potest allegari. l. ista quam propter hoc tene cordi. ¶ † Tertio not. quod sententia super dote lata potest dici nulla ꝛ ab ea appellari sicut a ceteris. ꝛ sic in hoc nō priuilegiata. ¶ Quarto ꝙ

d libellus incertusᵈ non procedit super dote nec sententia incerta ꝛ istud de sententia intellige secundum dicta in precedentibus legibus. ¶ Quinto quod vbi prima sententia est nulla idem iudex vel superior denuo cognoscere potest vt in glos. de que latꝰ dixi in. l. si vt proponis ff. quomodo ꝛ quando iud. de nouo cognoscens potest iure ꝛ sine reprehensione ferre contra istam sententiā primā vt fuit hic qꝛ prio cōdēnauit postea absoluit. ¶ Sexto quod qui non appellat a sententia valida illum cōfirmat cōcordat. ff. quomodo ꝛ quando iudex. l. ab eo. ꝛ vide quod ibi circa hoc

ex hoc dixi. ¶ Septimo quod probationes incerte vel non loq de non relaxant quod not. concor. extra de proba. c. in presentia. ¶ In glos. i. que ponit casum dic ibi cum esset incertum &c. Et sic supponit glossa quod certum erat iudici dotem datam esse sed quantum ignorabatur: ideo interlocu. fuit vt in litera dicit.

¶ De senten. que pro eo qd interest profertur. Rubrica.

¶ Continua rubricam vt in glo. & attende quod sententia fert super interesse incerta quando pars non petit illud certificari. Sed quando petit per iudicis sententiam: tunc certificari debet vt not. insti. de acti. §. curare. & ff. si cert. peta. l. certi condictio. in prin. & .j. de fruc. & lit. expen. l. terminato. in fi. ¶ Et premitto qd quandoque petitur interesse & habet locum. l. nostra quandoque aliud petitur sed propter interesse audiendum non esset. & ista non est materia nostra licet hoc sit verum in se vt in infinitis legibus reperi.

1 ¶ Interesse singulare estimandum tam in lucro quam in damno non excedit duplum precij conuenti vel communis.
2 Prolixitates sunt amputande & infinitates vitande.
3 Libellus tolleratur in quo damnum illatum dari reddi vel resti tui petitur.
4 Interesse quotuplex sit.
5 Disponens & dispositum non compatiuntur sub eodem gener:.
6 Stipulatio de iudicio sisti committitur ad interesse.
7 Interesse quid.
8 Interesse plures habet diuisiones & que sunt.
9 Comparatiuum denotat gradus excessum.
10 Obligatio non videtur quod iudicis officio prestatur.
11 Affect o bonitatis intrinse in nummis non cadit: & illo respectu non venit interesse singulare affectionis.
12 Casus incerti dicuntur qui commune interesse non habent.
13 Contractus continet certam quantitatem qui cõtinet rẽ humano ingenio quantificatam.
14 Contractus qui dicuntur certi.
15 Contractus licet certam rem debere cõtineat an propterea veniat interesse. & nu. 7.
16 Conuentum siue sit maius siue minus semper est duplicandum & ei adhercere videtur.
18 Interesse singulare an veniat quantumcunque sit.
19 interesse commune si petitur ex eo quia res nõ traditur tunc solum interesse circa res consideratur.
20 Serui cõis estimatio nõ est solius sui persone tñ sed quãti pluri mi valet.
21 Actore volẽte põt promissor precise cõpelli ad factũ. nu. 22. & 23.
24 Manumissio non tam in facto quam in damno consistit.
25 Compelli põt quis ad factum tunc precise si factum est in obligatione ex dispositione legali.
26 Obligatio succedit post moram ad interesse sed non propterea liberatur ab obligatione principali.
27 Iudex nõ potest supplere in facto sed secundum allegata & approbata iudex habet iudicare.
28 Interesse species quomodo probentur.
29 Testes vt probent singulariter interesse qualiter debent deponere.
30 Testis interrogatus de cã scientie quõ respondebit sup interesse singulari.
31 Testis de causa sciẽtie nihil dixit sed nec interrogatus fuit queritur si probet.
32 Interesse singulare si per vnum testem tñ probatur verum delatio iuramenti habebit locum.
33 Pene non a iure limitate sed quantumcunque sint peti possunt.
34 Interesse in lucro an possit peti. nu. 35. & 36.
37 Lucrum ex mercantia & industri prouenient non debetur nisi in actionibus arbitrarijs propter locum.
38 Interesse quotuplex.
39 Interesse singulare quotuplex.
40 Interesse vsque ad quam quantitatem peti possit.
41 Interesse quo iure petatur.
42 Interesse qualiter probatur.

Cum pro eo. Diuido legẽ sm dñs meã in octo ptes. Nã primo ex ordine ponit statuendi occasio. Scdo statuit in casibus certis. Tertio primũ dictum declarat. Quarto oium predictorũ rõnem ponit. Quinto simile inducit. Sexto dubiũ remouet. Septimo cõcludit. scda ibi: sancimus. tertia ibi: in alijs. quarta ibi: vt nõ quibusdã. qnta ibi: nedũ. Sexta ibi: cum scimus. Septi
1 ma ibi: & hoc nõ soli. Octaua ibi: & sic oibus. ¶ Casus. † Inter
a esse singulare[a] estimãdũ tã in lucro quam in dãnu in casibus certis nõ excedit duplũ precij cõuẽti vel cõis in casib[9] aũt incertis nõ excedit quantitatẽ ex legitimis probationib[9] p iudicẽ declarãdã pe ne legales & arbitrarie sunt limitate ne vitient infinitate. hoc. d.

a Interesse singulare. vide Bal. .j. in rub. quod licet etiam quod hic loquitur de interesse singulari prout hic Saly. quod non potest excedere duplum commum vel cõuenti in casib[9] habentibus certam naturam vel quãtitatem. Ita declarant doc. hic & de materia huius l. vide no. in c. sacro. de sen. exc. & Bar. hic in .ij. col. in ver. exẽplum dedisti mihi damnum ibi ad rationem Ja. de are. tunc concludit an in contractibus empt. & ven veniat

¶ Casus in terminis. Pone quod multi cõquesti sunt principi qd hoies petẽtes ex quauis cã interesse petebãt illud in tãta & plura quantitate quod cõuẽti nõ pñt illud tolerare. Et quod hincinde sunt dubitationes multe exorte. & potissime vsque ad quã quantitatẽ possit peti hoc interesse. vñ dignet sup his pendere. Impator nũi his au ditis fatet illas dubitationes esse & nõ pp ean ac ẽt propter prohibitatẽ ad quã augextẽdebãt interesse quam intẽdit remouere statuit &c. Vel potes aliter incipere quod inuenis quesiuit vsque ad quam quantitatẽ possit interesse peti. Cui rñdit volo quod scias quod antiq dubitarũt tñ in infinitũ peti pmittebãt. Sz nos intẽdim[9] hoc coartare. & replicauit inuenis dicas mihi qñ & rñ. quod in casibus certã
quantitatem vel naturã hñtibus &c. & psequere vt ex diuisione po
2 tes colligere. ¶ No. i. quod plixitates[b] sunt amputãde. Itẽ quod infi
b nitates sunt vitãde. concord. .j. de sa. san. ecc. l. fi. & ibi de hoc plene scripsi. ¶ No. ij. qualr interesse nõ habeat in casib[9] certis & qualiter in incertis vt in summario dixi. ¶ No. iij. quod in casib[9] incertis dãnũ re vera pbat. ¶ No. iiij. modũ loquẽdi in lrã positum
3 ibi dãdũ qd re vera inducit vt reddat. Per quẽ ptz † quod libellum tolerat in quo dãnũ illatũ dari reddi vel restitui petit. & pro hoc accedat ẽt .j. de edi. ac. l. i. vbi hõs verba similia. ¶ No. v. tex. ibi p sui impossibilitatẽ cadãt contra illos q faciũt statuta sic ardua & rigorosa quod obseruãtiã hñt impossibilẽ. ¶ No. vi. quod pene legales sunt limitate in quantitate qd qualr intelligat. .j. declarat. ¶ Item vij. quod hodie interesse cõsiderat tã in lucro quam in dãno ¶ Venio nd apparatũ quẽ pri[9] expediã tã p qõnes quam p oppositiones. et hoc id quod decimo qõnũ est declaratio oppositionũ sequẽtiũ & sunt loco cuiusdã exordij alis ad illas. Quero igit pmo ne pcedam[9] sup ignoto qd est interesse illud rescribẽdo. Et huic rñdet glos. hic signata sup vbo possibile. prio recitãdo quorũdã descriptionẽ q̃ bona nõ est q sm illã vnicũ tñ eẽt interesse & nõ posset plres spẽs habere qd est falsum & statim subijciã. Itẽ nec ipa de lucro & dãnu facit mẽtionẽ. id gl. nõ sequit illã & bñ. Scdo igit dicit quod interẽe est dãnũ emergẽs & lucr cessans ex eo quod aliud fieri cessat & ista est ac. Sz qdaz nisi sunt eã impugnare. Prio q si ẽ dãnũ emergẽs: ergo interẽe petẽs petit sibi dãnũ dari. Scdo q dicit lucrũ cessans sz lucrũ venit indistĩcte vt. ff. de ac. emp. l. si sterilis. §. cũ p vẽditorẽ. & ff. de furt. l. si is q. in fi. ergo &c. Tertio in eo qd dicit fieri cessat q nedũ ex cessatiõe ei[9] qd fieri dz interẽe debet sz si fiat qd fieri nõ dz vt. ff. de vi & vi ar. l. interdicto. & ff. de oster. l. si qs seruũ. in fi. Sz n pmo defendit q remittit se ad cõmunẽ vsum loquẽdi quẽ ẽt est sequuta. l. ista. in. iij. rñ. vt dixi i. iiij. no. & p. l. i. .j. de edi. ac. q ẽt his vbis vtit. Ad scdo ẽt defendit q licet non oẽ lucrũ veniat venit tñ lucrũ n iure cõsiderati & certũ vel cogens vt in pn. & ibi & freqnter. Ad tertio ẽt defendit & q in cessatiõe continet factio. vt. ff. de re. iu. l. q nõ facit. & sic defensata est diffinitio gl. sm. d. meã. Pro cõmodiori tñ doctrina pñt aliq addi vt dicamus interẽe esse dãnũ emergẽs & lucrũ cessans pp factũ vel omis
4 sum qd fieri vl omitti nõ debuit. ¶ † Quero scdo quotuplex sit in
c terẽe[c] & rñ. gl. i. quod triplex scz pciũ cõuẽtũ cõe & singula c. Sed con
d tra gl. insurrexerũt Ja. de ra. & Cy. dicẽtes quod pciũ rei[d] cõuentum vel cõe nõ est interesse. Et mouent prio q a quo remouet genus & qlibet eius spẽs vt. ff. de fun. instru. l. fundi. §. fi. cũ si. ¶ Sed si cõuẽtũ est cũ emptore vt nõ agat de euictiõe dicit tex. quod interesse nõ petit sz pciũ rei vt. l. emptorẽ. §. q aut. ff. de ac. empt. ergo ibi
5 clare pz quod pciũ rei cõuẽtũ nõ est interẽe. ¶ † Scdo q disponẽs & dispositũ nõ cõpatiunt sub eodẽ gene. vt. ff. de fun. instr. l. si. sed pciũ cõe vel cõuẽtũ disponit & limitat vt vltra eius duplũ nõ extendat interesse. vt hic ergo interesse nõ est idẽ cũ pcio cõi vel conuento. ¶ Tertio q interesse extẽdit pciũ cõuẽtũ vel cõe: vt hic. & ff. de act. emp. l. i. ergo pciũ cõe vel cõuẽtũ nõ est interesse quia idẽ est quod vbique sit sua spẽs. vt. ff. de iu. l. proponebat. ¶ Quarto qd cõprehendẽs & cõprehensibile nõ sunt idẽ seu cõtinẽs quod contentũ vt. ff. de ser. ru. predi. l. certo generi cũ ibi no. Sed sub interesse singulari cõtinet preciũ rei cõe vel cõuẽtũ vt. l. liberũ. ff. de reli. & l. pinde. ff. ad. l. aql. ergo &c. ¶ Quinto q interesse est dãnum emergens & lucrũ cessans in diffinitione dixi. sed estimatio damni differt ab estimatiõe rei. vt. ff. de adim. tu. l. si minoris. & ff. ad l. aq. l. si testã. ergo estimatio rei nõ est interesse. ¶ Sexto q diuersi respect[9] & cãe plurim pducentia in esse faciũt p pducta eẽse diuersa. vt. ff. de inoff. test. l. papi. §. sed nec impu. & de calũ. l. fi. & de mi. l. papi. exul. & de acquir. pos. l. naturaliter. §. nihil. sed interesse constituit in suo esse per respectũ ad personã quã cõcernit illud eiun tñ pciũ vere rei per rescriptũ nd rem. vt. ff. de noui ope. nun. l. stip. cõ. quesitum. & ff. de vbo. obl. l. ij. §. fi. ff. ad. l. fal. l. precia rerũ. ergo &c. ¶ Septimo per tex. ff. de verbo. signi. l. hec verba. cũ ibi no. vbi dz hec verba quãti ea res est nõ ad id qd in

factũ p bar. in. l. stipulonem nõ diuit. xxxij. c. de vb. ob. & in. l. i. in pe. col. de ac. em. & in l. certi cõdictio. in pn. & vide no. per Bal. hic. xij. col. & vide H. Odof. i summa vbi plene & clare.

b ¶ Prolixitates. nota bal. in proe. decre. in. §. firmissime. in. ix. col.

c ¶ Quotuplex sit interẽe adde spe. in ti. de fru. & liter esse. & ibi Jo. an. in addi. mag. io. an. in c. sacro. de sen. exc. & Jo. an. in c. i. e. ti. li. vi. in nouel. & adde cõcludẽdo & sequendo opi. dy. quod triplex est singulare cõe & cõuẽtũ quomodo aũt intelligat interẽe singulare ab interẽe cõmu. vide bar. hic in fi. iij. col. & quotuplex sit interesse vide hic in pn. p bar. & bal. in. l. traditio. in. iij. q. .j. de ac. em. & ibi de quo interẽe intelligat si libello peto interesse.

e ¶ Precium rei. bal. hic i. ij. co. saluãdo gl. dicit qd largo mõ ẽ interesse p eundẽ in. l. i. .j. de his q a nõ dño. Itẽ an expẽse dicant precium vid bar. & ibi scripsi in. l. quidã. §. quib[9]. de cõdi. et demõ. §. quidaz. ita & bal. .j. l. terminato. .j. de fru. & lit expen.

d ¶ Ego dixi de hoc scz an pciũ rei & interesse sint idez in addi. ad bal. i. l. i. nu. vl. no. hic expressum rei. & in pñ. in eo. v. C. de his q a non cõpeten. do. ma. sunt.

terest sz ad rei estimationez referűtur. ergo ibi pateat qđ rei esti-
matio non est interesse. Et ex his concludit Dyn. qz interesse est
vnicuz. s. estimatio dāni z lucri qđ triplex pōt dici alio respectu
ꝙ dicat gl. vez ꝙ hoc dānum vel lucrū pōt tripliciter estimari
qz vel singulariter. vt. ff. de bo. lib. l. qui soluendo. vel cōiter vt. ff.
ad. l. aquil. l. si seruum meū. vel ꝑ cōuentionē ptiū. vt. ff. de preto.
stip. l. fi. ita no. glo. ipsa in. c. mora. extra de re. iur. lib. vi. ¶ Sed
dn̄s meus tenebat qđ plures z diuerse sunt species interēe quod
probabat. ¶ Primo ex duabus legibus simul iunctis. Nā iu-
ramentum in litem datur ad interesse. vt. ff. de in litem iurand. l.
penul. z excluditur ab interesse. vt. ff. de iudi. l. non a iudice. ergo
species sunt diuerse cum opposita non psit simul stare. vt. l. titie.
ff. de condi. z demon. ¶ Scđo qz ex culpa nō exhibentis vel nō
restituentis agitur ad interesse cōmune z preciū verū per testes
probandū vt. l. ij. ff. de in litem iurā. z ex dolo agitur ad interesse
probandum per iuramentū in litem vt in eo. tit. l. penul. ergo zc.
Cum diuersitas causarū diuersificet species causatorum vt. ff. d
pac. l. si vnus. §. ante omnia. z de exhi. rei iudi. l. cum queritur. et
6 l. cum de hoc. ¶ † Tertio qz stipulatio de iud. sisti committitur
ad interesse vt. ff. si quis in ius voc. non ier. l. fi. z de verb. obliga.
l. quoties. sed hoc interesse est vera rei estimatio. vt. ff. qui satisd.
cog. l. ij. in fi. que vera estimatio differt a singulari vt. ff. de lega.
ij. l. si cui. z. ff. de mino. l. si in emptione. ergo interesse est preciū
rei commune z singulare. ¶ Quarto per. l. ait lex quanti. ad. l.
aquil. coniuncta. l. si seruum. in eod. titu. Item per text. ff. de furt.
l. qui tabul. in prin. z. l. si vendidero. §. i. ¶ Ad rationes in opp.
factas respon. Et primo ad primam z vltimam simul respō. qđ
in eis non remouetur interesse generaliter sed respectiue vt pa-
tet ex predictis. Ad secundam respon. quod vnum non est cau-
sa alterius dispositiua: sed propter vnum cognoscetur excessus
in alio z non est absurdum vt sub eodez genere sint due species
se extendentes vt homo z asinus z tamen vtrūqz est animal. z sic
obstet etiam tertia. Ad quartaz responsio. quod illud procedit
in toto integrali. z sic interesse non comprehendit precium com-
mune vel conuentum vt partes integrales sed vt subiectiuas vt
7 genus suas species. Ad quintaz respondetur † quod interesse est
estimatio damni emergentis vel lucri cessantis sed damni intel-
ligitur rei vel facti fiendi. z quod proprie non sit tantum estima
tio rei sed damni. Patet quia interdictum de tabul. exhi. datur
ad interesse. vt. ff. de tabu. exhib. l. i. loci. §. condemnatio. z tamen
res que vere non debebatur estimatur vt patet in eodem titu. l. s.
§. i. Ad sextam rń. qđ lz interesse respicit personam vt principa-
liter agens secundario concernit rem circa quam vel ꝑpter quā
interest. Cum non possit alicuius interesse nisi res valeat nec res
aliquid valere nisi alicuius interfit. vt. ff. de condi. furti. l. si seru⁹
z vnum sine alio nō potest. Et sic cum tales respectus nihil alid
sint quam res importate per ipsos terminos respectiuos sequi-
tur potius quod precium rei z hominis interesse sint vnū: vnum
z idem. z cum precium rei sit triplex. vt. ff. de actio. empt. l. prima
triplex debet dici interesse. ¶ Et hec est opinio domini mei qui
defensor fuit gloss. z hanc sequor: tum quia communis in practi
ca: tum quia verior videtur in iure. Unde pro ea declaranda po
ne quod propter contumaciam non restituentis iuro in litē put
a ¶ Extra rē. qua-
liter cognoscat i-
teresse intra rem
ab interesse ex rē
seu intrinsecū ab
extrinseco. adde
bal. hic in. xij. co
lum. in vsi. iij. op
po. z in. xi. col. et
ibi ponit differē
tiā qđ no. z vide.
in. l. qui restituere. ff. de rei vendi. z iuro qđ nollem re carere pro
centum z pono rem valere solū octuaginta an totum sit interesse
singulare. z respondetur qđ non sed viginti tantum z octuagin-
ta est interesse commune. ergo plures species sunt interesse licet
sub vno generali interesse comprehendantur. ¶ Hoc confirmo
qz res estimata datur in dotem non vt faciat emptionem sed vt
ostendat deteriorationem z solu. ma. si res apparet deteriorata
petitur estimatio deteriorandōis vt interesse mulieris z hoc non
est interesse singulare sed conuentum lz possit esse causa. ergo se-
quitur quod commune vel cōuentum est species per se distincta
ab interesse singulari. z predicta habes. ā. de iure dotium. l. si in
ter virum. z. ff. sol. mat. l. estimatio. Et attende ꝙ interesse conuē
tum qn̄qz potest esse tantū quātū cōe z non plus: quādoqz min⁹
8 qnqz maius. vt in glo. Et est expedita prima gl. in pn̄. ¶ † Que
ro nunc tertio an sit alia diuisio interesse. z dic cum glos. ꝙ sic qz
aliud est intrinsecus. z hoc subdiuiditur quia aliud est circa rem
a aliud extra rem. ᵃ vt hic in glo. tertia qđ inferius latius declara-
bo in. xvij. appositiōe. ¶ Itē est tertia subdiuisio que concernit
tantū interesse singulare quia aliud affectionis tantum. et de isto
nihil ad legem istā. Nā ex eo condemnatio non augetur. vt. ff. ad
legem aquil. l. si seruū. z. ff. ad legē falcidiam. l. precia rerum. licet
ꝑpter eā actio quandoqz detur que als non daref. vt. ff. māda.
l. cum seruus. z. ff. de mino. l. si in emptione. z. l. libertus qui. ff. de
bo. liber. Aliud est interesse affectiōis simul z vtilitatis. et de isto
hic tractatur nam ex eo actio datur z condemnatio augetur vt
hic in versicu. sancimus. z. ff. de in litem iuran. l. videamus. §. pri
mo. ¶ His paucis. q. pro euidentia dicendorum sic expeditis.
Uenio ad aliquas oppositiōes quarū quedā tendūt ad declarā
dum text. z expositiones aliquarum glo. ¶ Oppo. ergo primo
ꝙ tex. in prin. videatur implicare contradictionē dum dicit qđ
ꝑ eo qđ interest dubitabāt antiqui. nā dubitare qnqz nō potest
pro eo qđ est sed de eo vel sup eo qđ est vt patet ad sensum z ma-
xime quia inducta pro aliquo semper sunt interpretanda pro eo
vt. ā. de leg. l. quod fauore. Sol. exponendo pro eo id est super eo
vt in glo. Et qz ista dictio pro varijs modis sumitur in iure. dr
fieri quādoqz quod fit super eo vel super materia vel subiecto vt
hic quandoqz dī fieri pro aliquo quandoqz fit ad illius vtilitatē
vel fauorem vt in contrario z ita accipit. ā. de fide instrument. l.
plures apochas. in fin. ¶ Quandoqz fit pro aliquo quod fit ad
illius damnum z detrimentū vt reperitur in teste qui debet dice
re veritatē pro vtraqz parte z tamen necessario ɔtra alterum hz
dicere. vt. ā. de episco. z cle. auť. si iudex. l. presby. z in auť. de test.
§. quoniā. Quandoqz fit pro aliquo quando fit id qđ fit immu-
tatur vel sequitur illud vt. ā. si contra ius vel vti. publi. l. prescri-
ptione. ibi pro tenore veritatis id est scđm tenorē veritatis scđm
do. meū. ¶ Oppo. ij. qđ imo ante. l. istam interesse poterat se in
infinitū extendere qz iudex poterat taxare. vt. ff. de in litez iuran.
l. videamus. §. iurare. z. §. pe. Solu. qđ hic non dicif qđ olim in-
teresse in infinitū ascenderet. Sed dicit ꝙ dubitationes super eo
erat in infinitum ꝑducere vez verū circa rem tm̄ vel extra rem et
veruz in damno tm̄ vel lucro. z qualiter deberet ꝑbari z in casu
quo probaref per iuramentū in litem lz iudex posset taxare vt in
ɔtrio non tn̄ erat permissum ꝙ quantitatem non posset excedere
z super hoc etiam dubitationes erant exorte licet eas nō habea-
6 mus z hoc voluit gloss. hic tertia. ¶ † Opp. iij. ꝙ male dicat me
lius qz cōparatiuū denotat gradus excessum. vt. ff. de vb. obl. l.
vbi autē nō apparet. §. i. sed hec coarctatio prolixitatis quā hic
facit est vnica z vniformis gradus non habens in excessiuos vt
hic in fi. ergo nec melior in seipsa. So. ꝙ hic stat positiue melius
ꝑ bono. aliqui cām ab extra dicūt meli⁹ ꝙ ɔtrū qđ nō videt bn̄
dictū qz cū cōpatiōnē supponat in alio casu ad qđ ɔparatio ad
suū positiuū sequif ꝙ eius ɔtrū erit bonuz z hoc est impossibile
cū sint opposita. vt. ā. si ser. exte. l. i. ¶ Quare eleganter dicebat
do. me⁹ ꝙ cōpatiuū qnqz adhcif subiecto vnico tm̄ z vniformi
grad⁹ diuersos nō habēti z tūc stat positiue vt hic qnqz adhcif
subiecto habēti grad⁹ diuersos z excessiuos tūc stat cōparatiue
vt. d. l. vbi aūt. §. i. Qnqz subhcif subiecto habēti gradus ɔtrios
z oppositos z tunc stat electiue. vt. ā. de procura. l. exigendi. Ca-
pio gloss. in versi. sancimus. ¶ Et opp. quarto qđ inepte dicat
in omnibus casibus cum exemplificet tm̄ in ɔctibus: z tunc iste
text. vel est defectiuus in exemplis vel si non minus generaliter
fuit locutus dum dicit in omnibus casibus cum exempla nō cō
ueniant omnibus casibus sed tantum contractibus. Sol. ꝙ no
tāter in omnibus casibus dixit vt omnes casus cōprehenderet
in quibus interesse potest deberi siue descendant ex maleficio vel
quasi vt. ā. de fur. l. manifestissimi. in princip. z. ff. ad. l. aqml. l. ij.
z. l. ait lex quanti. cum simi. siue ex ɔctu vel quasi vt hic. ¶ Nec
ob. qđ in cōtractib⁹ tm̄ exēplificauerit quia sic fecit qz de eis ma
gis dubitabatur. Et que dubitationis tollende causa sunt posi
ta ius commune non ledunt. vt. ff. de reg. iur. l. que dubitationes
similiter nec posita gratia exempli. vt. ff. de damno infec. l. dam-
ni. in princi. ¶ Sed quero an eque bene dixisset in obligationi-
bus. Et respondet glos. qđ non quia tunc non comprehenderet
casum quo interesse deberetur iudicis officio vt est videre in ar-
10 bitrarijs actionibus. ff. de in lit. iuran. Et bene dicit † quia ea q̄
iudicis officio prestantur in obligatione nō sunt. vt. ff. de act. em
pti. l. qui per collusionem. z de an. leg. l. quintus. ¶ Oppo. quin
to ꝙ si contractus contineat certam quātitatem i dc non veniat
interesse saltem singulare puta si promisisti mihi dare cētum du
catos auri vt ptz in. l. nummis. ff. de in lit. iuran. Solu. ꝙ hic lo-
quitur de alia quantitate puta decē cadorū olei quos a te emi. vt
in glo. ¶ Uel dic ꝙ et si simplr nūmos ꝑmisisset potest tex. iste
11 procedere. Et ad ɔtrium rńdeo ꝙ † in nummis non cadit affectio
bonitatis intrinsece z illo respectu non venit singulare interesse
affectionis vt in contrario licet quandoqz in istis aureis crescat
z decrescat estimatio z illius tunc interesse potest peti quia est in
teresse vtilitatis z tunc tale interesse potest peti. Similiter dico
de alio interesse vtilitatis intrinsece licet consistat in affectione
puta si mihi dedisses illos centum aureos tempore debito ego
emissem mihi domum contiguā que alteri vendita est. z ob hoc
peto vnum interesse singulare vltra ceteros ratione continuatio
nis ad meam z ratione indigentie habitationis quam habeo.
¶ Opponi. sexto quod si in contractu continente certam natu-
ram veniat interesse singulare quod non erit dare contractuz in
qua non veniat cum quilibet contractus habeat suam certā na
turā insitam ab origine z sic non erit differentia inter casus cer-
tos z incertos cuius cōtrariū vult hec litera. Solu. qđ aliter hic
sumitur natura ꝙ in contrario. hic enim sumitur natura pro na
tura naturata pro certa specie producta in contractu vt hortus
homo equus bos vel asinus. In contrario pro natura id est pro
prietate totius contractus. Uel dicit glossa hic potest sumi pro
natura

natura etiam in genere debita vt homo bos vel equus in gene-
re debitus ⁊ quod subijcitur. in incertis autem casibus ⁊c. intelli
gitur in contractibus factum continentibus: q2 illi censentur incerti
vt. l. vbi autem. §. qui id quod. ff. de verb. ob. ⁊ l. qui non fecit. ff.
de re iudi. ⁊ in quibus post moram succedit obli. ad interesse qd
12 declara vt in gloss. super verbo incerti. ¶ †Sed contra ista exē-
pla insurrexerunt Jaco. de are. ⁊ Pet. dicentes si hic casus in-
certus sit vt contractus factum continentes sequeretur quod em
ptio ⁊ venditio deberet dici contractus incerti quod est falsum vt
hic in litera. quod hoc sequatur probant quia venditor tenetur
solum rem tradere. vt. l. i. ff. de act. emptio. sed obligat rem tradi
est facti. vt. l. si rem tradi. de verbo. obliga. ergo ⁊c. Et idem seq
retur de locutione: q2 qui locat tenetur patientiam prestare ⁊ istd
consistit in facto ergo ⁊c. vnde Jacob. predictus dixit quod ca-
sus vel contractus certam naturam habentes sunt qui habent
interesse commune. vt in emptione ⁊ venditione ⁊ locatione vt hic
¶ Et idem si promisisti mihi scribere librum vel pingere tabu
lam. vel arare terram. nam cuilibet interesset librum scriptum
13 habere vel tabulam pictā vel terram aratam vel cultā. ¶ †In
certi vero dicuntur qui commune interesse non habent. vt si pro
mittis ire pro me romam q2 non omnis hz interesse vt tu vadas
romam. ¶ Sed hec expositio non placuit Pe. quasi non pbetur
lege quinymo videtur contra mentem huius litere. Pone enim
qd conduxi operas titio pro. xx. vt vadat pro me romam ex tali
causa ex qua nullius alterius interesset tunc sm Ja. iste contra-
ctus deberet dici incertus qd est contra literam Pe. igitur aliter
exemplificans dixit qd tex. iste vult qd cōtractus certi dicantur
qui habent mutuam obligationem ⁊ relationem vt patet in exē
plis hic in litera positis. Incerti sunt qui mutuam relationem
non habent. vt si promittis ire pro me romam ⁊ ita recitat Cy.
sed Bart. hoc non placuit quia enim inquit ipse si promitto p
te ire romam: q2 tu ex aduerso promittis pro me ire parisius cō
tractus iste hz mutuam obligationem: ⁊ tamen iste contractus
ex vtraqȝ parte continet incertum. ¶ Sed ad hoc defendi pos-
set q2 sunt duo diuersi cōtractus nō vnus habens mutuam obli
gationem vt forsan Pe. intellexit. Alij dixerunt ꝙ Pe. non bñ
dixit ex eo q2 si tu promittis mihi dare stichum sequeretur qd iste
contractus erit incertus: q2 nec mutuam relationem nec obliga-
tionem hz. Alij hoc falsum vt. l. certi condictio. in prin. ⁊ l. certū
ff. si cer. pe. ⁊ l. si quis certum. ff. de ver. obl. ⁊c. Sed ad hoc defen-
di q2 intellexit ⁊ se restrinxit ad casus in quibus datio non est in
obligatione ad factū. vt pz ex relatiōe quā ipse ⁊ Ja. de are. fece
runt in reprobatione glo. Sed licet defendi possit tamen nō fuit
intentio huius litere mutare differentiam inter mutuam obliga
tionem vel non mutuam. Sed ex quantitate certa vel non certa
in contractu contenta vel non. Ideo gloss. nostra videtur vera
remanere. Et ad rōnem hic positam quam ipsi fecerunt contra
glo. rñderi potest dum dicunt qd in venditiōe factum est in obli.
quod verum sed nō simpliciter: q2 ⁊ rem dari si venditor sit do-
minus in venditione rem tradi est consecutiue in obli. nō princi-
paliter sed in sti. rem tradi factum est principaliter in obligatio
ne vel altr vt cōprehendamus etiam locationem. rñ. q2 lz pactū
sit in obligatione tñ hz subsequēs estimationem adiunctam per
correlationem ⁊ respectum ad precium in venditione appositū
vel ad mercedem in locatione adiectam quod non est quādo sim
pliciter factum deducitur in obligatione puta ire romam vel li-
brum scribere. Et per istum modum defensat gl. a reprobatiōe
predictorum. ¶ Sed sciendū quod aliquid nostri etiam moderni
reprobant. glo. alio respectu dicentes ꝙ exempla que hic ponit
gl. de certa quantitate vt decem cadis olei vel de certa natura vt
de homine in genere nō sunt bona: q2 in istis in genere debitis
velut debitori incognitis non potest cadere affectio ⁊ per conse-
quēs nec interesse singulare ratione affectionis ⁊ hi fuerunt Ja.
14 de ra. ⁊ successiue Ric. de malha. ¶ †Ideo Ja. de ra. dixit ꝙ cō
tractus cōtinet certam quantitatem quādo cōtinet rem humano
ingenio quātificatam vt certam domum vel fundum. vt. ff. de le.
j. ꝙ in rerum. ⁊ ff. commu. predio. l. si quis duas. ⁊ certam natu-
ram cōtinet qñ cōtinet spēm a natura limitatam sed certā vt sti-
chum vel pamphilum vel certum bouem vel certum equū vt pri
mitus dixit gl. sed nō qñ continet equum vel hominem in gene-
re: q2 tunc gl. male dicit. Nicolaus vero predictus dixit quod ca-
sus certi sunt in quibus nō venit interesse in prin. iure obligatio-
nis ⁊ actionis inuēti sunt in quibus a principio. debita veniunt
iure obligationis ⁊ actionis. Sed iste tradidit incertum per in-
certius nec declarat istam literam ratione vtriusqȝ. defende glo.
⁊ eius exempla sm Cy. ⁊ Bar. ex eo q2 licet in debito genere nō
veniat interesse ratione affectionis certus tñ interesse ratiōe vtili
tatis quam creditor percepisset si oleum vł bos in genere vel ho
mo in genere sibi soluti fuissent. similiter venit interesse ratiōe dā
ni secuti ex eo quod ⁊ solutum non fuisset oleū in genere vel equ⁹
in genere. ¶ Quero igitur visis tantorum patrum opinio. di-
uersis concludemus rñdeo secutus nostros moderniores ⁊ po-

14 tissime Bar. qui clarius ceteris est locutus ⁊ quod illi contract⁹
dicuntur certi qui habent quātitatem vel naturam vt hic qd dz
intelligi respectu sui vel respectu adiuncti sui vt si debes decem
cados olei in specie vel in genere vel hominem certum in specie
vel in genere. Nam quod in genere debetur ad mediocres refer-
tur. vt. l. legato generaliter. ⁊. ff. de le. i. cum ibi no. respectu adiun-
cti dicatur continere crimen qñ ex vna parte quantitas est adie-
cta in locatione ⁊ cōductione vel in emptione ⁊ venditione. Naz
licet factum quod ex vna parte venit in cōtractu sit incertum ta-
men merces ⁊ precia sunt certa ad que habita est relatio ⁊ secun
dum illorū alterum factū quod est in cōtractu videtur p tunc in
tantum appreciatum ⁊ interesse singulare de quo hic non potest
excedere duplum illius appreciati siue illud sit commune pctuz
siue conuentum. Illi autem dicūtur incerti qui non habent cer-
tam quantitatem vel naturam respectu sui nec respectu adiuncti
vt quando promittitur simpliciter factum vt ire romam etiam a
si vltro citroqȝ tale factum continetur. puta tu promittis p me
ire romam ⁊ ego pro te parisius: q2 nullum est adiunctum respe
ctu cuius certificentur: ideo isti contractus dicūtur incerti natu-
ra ⁊ quantitate. ⁊ hanc opi. sequitur etiam Bal. ¶ Op. tñc. vij.
quod tex. male dicat dum vniuersaliter dicit ⁊ omnibus contra
ctibus. Nam qui omne dicit nihil excludit ⁊ tñ statim in ver. si. in
alijs autem. aliquos cōtractus excludit ergo ⁊c. Sol. vt in se. gl.
que restringit tex. vt intelligatur de similib⁹ predictis qui sunt ⁊
bene. ¶ Sed iuxta hoc tunc quero qui sunt hi alij qui similes di-
cuntur predictis. Et respondeo duobus modis vt statim sequi-
tur in ea glos. Et primo ꝙ illi sunt in quibus lex dicit singulare
interesse venire ⁊ certitudinem continent ⁊ si duo copulatiue req
rebant isti. Sed glo. dicit. §. ⁊ melius qd sufficit ꝙ certitudinem
contineant ⁊ hec vera quam declara. vt dixi. s. ⁊ istos dicat glos.
esse omnes bone fidei ⁊ quidem stricti iuris vt in arbitrijs in qui
bus iuratur in litem. ff. de in litem iuran. l. in actionibus. Item
a in quibusdam maleficijs ᵃ ⁊ quibusdam interdictis ⁊ vbiqȝ. l. di- b
cit certā rem debere rem tradi ex contractu vel delicto ⁊ hoc vult
15 glo. vsqȝ ad ver. secus si dari. ¶ †Opp. tunc. viij. qd licet certam
rem debere contineat non propterea interesse veniat. vt. ff. de v.
obli. l. si seruum. §. si. ⁊ l. vbi autem. §. si. Sol. ꝙ predicta quando
in obligatione est rem tradi secus si rem certam dari: vt in con-
trarijs. Nam tunc solum res ipsa petitur. ⁊ hoc vult glo. vsqȝ ad
16 ver. nisi in contractibus. ¶ †Oppo. ix. ꝙ in obligatione rem da
ri si res non extet possit interesse peti. Nam in contractibus in-
nominatis contrahentes tenentur ad dandum. ff. de re. permu.
l. i. §. si. ⁊ tamen si res non datur interesse petitur. vt. C. de re. per.
l. de rebus. ⁊ melius ff. de prescri. ver. l. naturalis. §. i. Sol. vt seq-
tur in glo. vsqȝ ad si. ꝙ in illis contractibus fallit. Et est ratio q2
sicut illi contractus sunt debiles in obli. contrahenda ita debēt
esse in cōtractu dissoluendo vt. ff. de cōdi. ob cām. l. si pecu. in pñ.
⁊ ex. de sol. prout quisqȝ. ⁊ de regu. iur. l. nihil tam naturale. cum
17 si. ¶ †Opp. x. ab extra contra proxime dicta nam ⁊ in stip. rem
certam dari venit interesse ⁊ sufficit illud pstari. ff. de vsu. l. si sti-
pulatus. ver. verum si emptor. Sol. quod interdum stipulatio- c
nem dari non coheret alteri contractui. ⁊ tūc habent locum pre
dicta. interdum coheret contractui de cuius natura est rem tra-
di vt venditionis ⁊ similis tunc sufficit estimationem vel inter-
esse prestari vt in contrario. ⁊ ibi in tex. ponitur ratio. ¶ Op. xi.
b ab extra ꝙ in obli. rem dari ᵇ ⁊ si nullus contractus precedat de
cuius natura sit rem tradi. sed solum dari sufficiat estimationez
prestari. vt. ff. de leg. i. l. mortuo boue. §. labeo. ⁊ de lega. iij. l. qui
concubinam. §. fi. ⁊ l. non dubium. §. fina. de aur ⁊ argen. lega.
l. fere. Solu. quod hic dicta in glossa. habent locum quando res
extat ⁊ potest dari contra. quia res non extat post morā vnde
necessario deuenitur ad estimationem vel si extat non potest da
ri quia dominus nō vult eam alienare tunc enim prestatur esti
matio iuxta leges superius allega. ⁊. ff. de constitutio. pecu. l. p
missor hominis. ⁊ de verborum obligatio. l. si seruum. §. finali.
¶ Oppo. duodecimo. de. l. liber homo. §. fina. de verborū obli
gationis. Sol. quod ibi dandum erat cuidam tertio non stipu-
latori quod in distinctione sequen. latius declarabo. Et tamen
predicta concludamus in vnum ⁊ sic diuisione lucidius pate-
bant. Dic quod interdum in obliga. est certam rem tradi ⁊ ha-
bet locum. l. nostra. ⁊ quod supra dixit gloss. ⁊ latius infra dica-
tur videlicet vt in ea veniat interesse etiam singulare vt hic. In
c terdum est in obliga. rem dari ᶜ. Et tunc aut in contractu inno-
minato ⁊ tunc venit interesse ⁊ iur. ob. vt hic in glossa. ⁊ supra
de rerum permutatione. l. rebus. ⁊. ff. de prescrip. verb. l. natura
lis. §. primo ⁊ rationem superius assignaui. Aut rem dari est
obliga. ex contractu nominato ⁊ tunc aut id quod est dandum
non est dandum stipulatori sed alteri cui dari interest stipula
toris. et tunc venit interesse et iure obl. ff. de verb. ob. lege liber ho
mo. §. finali ⁊ ita not. glossa digestis de actiom. empt. l. iulia.
in principio. ⁊ est gloss. i. q. in fin. Et assignat ibi rationem quia
illa stipulatio est fundata super interesse cū alteri nemo stipula-

a ¶ In quibusdā maleficijs vtz in criminalib⁹ ⁊ ma leficijs here de pos sit excedere duplū facti qd no. bal. hic in vi. col. in ṽ si. restat querere.

b ~ Rē dari. tu vi de de hoc vltra ea q̄ no. hic Bar. ⁊ bal. qd no. imol. ⁊ roma. l. i. l. stipula tiōes non diui duntur. ff. de v. ob. ⁊ ang. in ti. de ac. §. actionum. ⁊ ibi Jason may.

c ¶ In obli. rē da ri. adde bar. in. l. stipulationes nō diui dunt. in. xi. ⁊. xij. op. cū seq. de vb. obli. ⁊ bal. hic in iij. col. in vsic. ō. querit. in. vij. co lū. ⁊ sed op.

a ☞ Interesse singulare. Quod dicat interesse singulare & qualiter probat vide Bar. h in vlti.q. & bal. h vsi.mō 𝔷 hoc oppo. & vsi.vi.qualiter an & qñ possit probari p iuramentum.

b ¶ Extra rē.adō qō interēe extrinsecū dr̄ qō venit ppter rē etiā si se quat rē ꝗcūq; vadat gl.in.l.venditor bon.de euic. bart.i.l.i.vq̄.col. ij.de sen.q̄ pro eo q̄ inter.p alex.in.l. nanciqa.de in lit.iur.nec illud venit in pecūia numerata gl. & bal. in.l.cū venditorē 𝔷.de ac.em.alex. in.l.si sterilis.§. j.ff.eo.tit.

si possit nisi sua interfit.vt.l.stipulatio ista.§.alteri.de vbo.obl. & sic respectu stipulantis censetur stipulari factū stipulando ite ri dari.vt.l.si stipulatur fuero.in eo.tit.adeo si ille offert stipulan ti suū interesse liberatur quod est notandum. & illā tec.tene cordi q singularis est. Aut illud est dandū stipulatori: & tūc aut res ō fōt extare sine mora vel culpa debentis & tūc liberatur sz ad esti mationē & interesse tenetur: non iure ob.sed iudicis officio ideo res ipsa debet peti in libello sed iudicis officio: q res non extat pōt fieri cōdēnatio vel executio in estimationē vel interesse.vt.ff. de v.ob.l.si seru⁹.§.fi.&.l.cū q ita.§.fi.in eo.ti.& hoc tenebat do. me⁹ h. & Bar.i.d.l.si seruū. Et h qō dixi q res ipa dz in libello peti est verū nisi obl.dādi pcipiet cū obl.restituēda vt est videre in donatiōe cā mor.in q̄ pmortuo dōatore vel recōualescēte dōa tore res dōata pōt 𝔷dici 𝔷ditiōe ob cām.vt.ff.de 𝔷d.ob cām.l. pe. Similr pōt peti restitui vtili rei ven.vt.ff.de don cā mor.l.si mortis.&.l.q mortis. & iō tūc pempta vel ad impossibilitatē dō di redacta donatarū culpa actori dēf electio an rē petat vt l aliū obli.dādi vel estimationē vt in obli.rē restitui: & hec pbātur.ff.de do.cā mor.l.illud.§.fi.&.l.si filio in fi. Aut res q̄ dz dari nō desiit extare cū extat verūtñ nō pōt pstari sine ei⁹ culpa vel facto: & tunc pstat estimatio.vt.ff.de le.ij.l.mortis.§.labeo.& de le.iij.l.nō du biū.§.fi.&.l.q cōcubinā.§.si hec eo.cū si. Aut extat: & pōt pstari & tunc aut hec obli.coheret cōtractui precedenti de cuius natura sufficiebat tradi: & tūc ex illo verbo dari coheret adiecto: & nō al terat precedētis cōtractus natura.ideo sufficit estimatio vel in terēe:vt.ff.de vsu.l.stipulatus.§.verū. Aut talis 𝔷tractus nō pre cedit & tunc non sufficit estimatio sed agatur precise ad transla tionē dnij.vt.l.vbi autem.§.fi.ff.de ver.obl.& hoc vbi in obli.est rē dari. Sed videam⁹ quid si obli.est rem restitui: & accipio obl. latissime ēt si iudicis officio rea debet restitui: & nō insistendo in allega.pro & cōtra die aut restitutio petitur a domino & tunc hz locū.l.qui restituere.ff.de rei ven.vbi dicitur. Aut cōuētus hz fa cultatem rei restituende & manu militari aufertur. Aut hanc fa cultatē nō hz & tūc si dolo nō hz cōtra eū iuratur in litē. & si nō do lo sed culpa tūc quāti aduersariū vere interfuit condēnandus est. Aut restitutio petitur a nō dño. & tūc aut iste nō dñs agit 𝔷 ha bētē cām abeo. & ex ea cā vel 𝔷 eū. & dicebat do.me⁹ idē qō in p cedēti.ar.ff.depo.l.bōa fides.&.𝔷.depo.l.i.ff.cōmo.l.ita vt si fur. & accedat.ff.de pe.here.l.si possessor.§.pe.ibi: si quidē &c.aut nō agit 𝔷 habētē cām ab eo sz 𝔷 nō hñtē & tūc sufficit interēe pstari siue agatur ad ipm factū pp interēe 𝔷sequēdū.vt.ff.qui.mo.pig. vel hyp.sol.l.paul⁹.siue per ipm factum tm̄ restituendi cū restituere sit factū vt.ff.de cōdi.inde.l.qui excepti.§.si paro.l.sz si me pute.§.cū inter. Reuertor ad gl. & capio ex ordine gl.signatā super vbo dupli. Et oppo.xiij.q hoc interesse vsq; ad duplū non possit ascendere q ibi nō est simplū nec duplū cum sint nola cor relatiua & respectiua & sic vnum non potest esse sine alio.vt.ff.de euic.l.euicta.§.i.&.l.hoc iure.&.l.si dictū.in pn.&.𝔷.de spon.l.i. & insti.de act.§.tripli. Constat aūt q in multis casibus debet in teresse vbi nullū preciū vel quid simplū est statutū cōuētione:vt ff.ad.l.aquilia.per totum.&.j.vnde vi.l.si de possess.&.ff.de ser.cor. l.si quis seruū in fi.ergo &c. Sol.vt in glo.in prin.& primo simpla. qui intellexit istā.l.vt tunc dupletur qñ preciū est cōuentū. & sic est dare simpliū.sed bal.eū reprobat q & preciū cōmune hz in se du plū & sic illud pōt duplari. ¶ Sz tunc quero qō est illud qō du plicabitur. & forte q pl'a.dixit cōuētū tñ hūt.vero q cōmune tātū glossator dixit q id qō maius est siue sit cōmune siue conuētuz. & hoc vult gl.vsq; ad ver.: no. ¶ Sed hic attēde q Ja.de ra.hic reprobat glo.in ea parte in qua dicit q si cōuētū est maius quā cōmune q cōuētū tūc dupletur quia nō qō factū est sz qō fieri de buit nos spectamus vt.𝔷.de de sen.l.nemo.&.ff.de offic.presi.l.li
16 cet: & ideo siue cōuētuz sit maius siue minus semper est duplicā dū & eu sdhercre videt. Sz do.me⁹ dicebat q sibi videt factū eē in preiudiciū facietis.vt insti.de ob.que ex quasi delicto.in prin. vnde sibi imputetur qui per cōuētionē rem ipsam tantū appcia
17 uerit. ¶ Sed dicet tunc quis quare si cōuētū est minus quare illud nō duplatur.sed cōmune si est minus vt in glos. Sicut in precedenti ita in casu isto debet imputari minus estimātis. Et ipse impensionem.rn̄.qō hoc hoc contingit in odium implentis promissa de cuius pfidia & 𝔷tumacia tūc iste cogitare nō potuit nec debuit.arg.ff.de in litē iurā.l.4.& q fauore quorundam &c.vt 𝔷.de le.l.qn fauore. Ego aūt sum in opi.q ēt in casu isto si min⁹ sit appreciatum q̄ eōe qō solum appreciatum dupletur sicut e𝔷 si maius sit appreciatū pp rōnis idētitatem & ne claudicet 𝔷cr⁹ & ar.ti.ff.qō q̄sq; iuris. Nec in odiū nō implentis punit lex ista nisi in duplicato simplici sed illud simplū meo iudicio ex tex.isto q̄tū sit satis colligitur vt si cōtractus tamā q̄titatē cōtineat il la p interēe singulari possit duplicari q ipsa q̄titas est illa que cōtractū reddit certū pp interesse qō pōt ascēdere ad duplū vt in emptione & locatiōe & vbi cōtineat certū q natura illud deben⁹ inspicere: & tūc estimationē cōem illi⁹ rei haben⁹ cōsiderare:q aliō q̄titatē nō hz annexā. Et istū casum bal.verū dixit & primo

casu plecuit qō illa q̄titas sit plus q̄ cōis estimatio consideret & duplet in hoc vnde dicit gl. Sic qūt sit min⁹ idem: & ide in ho gl.in ille dixit p illas eni correlatiuas 𝔷ctus dicit cert⁹ vel per dixi in fi.vi.𝔷vo. ¶ Opp xiiij.qō nō tm̄ duplum q̄tūcūq; sit & si excedat duplū estimationis cōis peti possit [illegible] cāu [illegible] sed etiā extra.vt.ff ad.l.aqui.l.proinde.in fi.&.l.inde neratius.in prin cip.l.si seruuz.& de fur.l.infitiando.§.i.&.ff.de condi.fu [illegible] ad.l.fal.l.precia. Sol.distinguendo triplex interesse.vt in [illegible] nos hic loquimur de singulari:contraria vero de communi quā do venit q̄titācūq; sit & si descendat ex maleficio. hoc vult vsq; ad ver.in quo quem omitto vsq; ad ver.item no.nam vers.obscurum circa fin.vbi tractabitur an in [illegible] vero veniat inter
18 esse. ¶ Oppo.igitur.xv quod interesse singulare veniat quan
a tuncunq; sit.vt.ff.de act.em.l.rō.§.si per venditorem.: Respon. Bal.q illud quod ibi dicitur quanti pluris &c.debet secundum hic dicta restringi scilicet dūmodo duplum non excedat vt hic. sed q ista so.non sit bona statim arguit gl.vbi de iulia.§.si vero scienti.&.§.item qui furem.in eo ti. Sed bal. & mar.se defendunt q interesse extra rem debetur q̄tuncunq; sit vt ibi:sed circa rem non debetur vltra duplum sed istā defensionē & sol.reprobat gl. q magis deberet circa rem excedere q̄ interēe extra rem cū vnū sit magis proximum & immediatū q̄ aliud:vnde glo.in versicu. tu dic. Sol tertio predicta 𝔷tra de.l.ratio &c. & de.l.iulia.: qō ibi loquuntur de cōi interesse qō q̄tūcunq; sit petitum hic de singulari qō vltra non potest peti. ¶ Uerum quia hoc commu
18 ne quādoq; est circa rem:quandoq; etiam extra rē subiūgit. q si interesse commune petitur ex eo quia res non traditur tunc so lum interesse circa rem consideratur & sic quantuplum va[illegible] non extra rem ita intelligit.l.si sterilis.§.cum per venditorem.ff. de ac.emp. Scda autē petit ex eo q res tradita est male tradita quia vitiosa: corrupta vel si bene tradita postea fuit euicta vel non euicta fuit per tradentem delictum in ea commissum tunc quodlibet istorum casuum petitur totum interesse etiam extra rē vt.d.l.iulia.§.i.&.ij.in eod titulo.&.ff loca.l.sed addes.§.i [illegible].ff.de euic.l.venditor.cum si.in gl.allega.rationem diuersitatis inter predicta not.gloss.ij in.d.l.iulia in prin.videlicet quia quan[illegible] non tradidit solum vitium persone non tradentis intercessit. sed quando male tradidit vitium nedum persone sed etiam rei [illegible] cessit.ideo isto secundo casu in plus tenetur. ¶ Sed hic caue primo quidem quando res est euicta vitium non est in re sed lum in persona tradentis igitur secundum rationem pred[illegible] non videretur teneri vltra interesse circa rem & tamen contrar dicitur in.d.l.venditor.ff.de euic.sed ob hoc defenditur:q glo. non considerat tantum vitium inficiens rem ipsam ab intra. generalis quia res est affecta vitio quia aliena sic non potest emptorem transferri. ¶ Alij vt vltramontani dixerunt quod quia res euicta habet pro non tradita.vt.𝔷.de sen.lege libera.s[illegible] quitur quod venditor nō debet teneri nisi ac si non tradidisset. sic ad interesse circa rem & ideo reprobant glossaz.in ea parte in qua sentit quod in.d.l.venditor.ff.de euict.illud interesse debet dici extra rem quia imo circa rem vel non veniret per rationem predictam. ¶ Et ideo ipsi dicunt pro cognitione huius [illegible] circa rem q̄ comitatur illam ad quemcunq; res ipsa trans[illegible]
20 hoc probant quia communis serui estimatio non est solius persone tantum sed quanti plurimi valet propter heredit[illegible] in qua est constitutus sicut & in ancilla propter partum.vt.ff.ad
b l.aqui.l.inde neratius.in prin. ¶ Extra rem b est illud quod res non concomitatur. Ista opi.non placuit do.meo quia sibi vide tur contra tex.l ait lex.in fin.&.l.seq. Ex quibus infertur.d. de neratius.ff.ad.l.aqui. In quibus patet quod tale interesse cet concomitetur rem tamen extra ipsam rez est l.cet res ipa eius occasio. Et ideo dicebat qō dr̄ia quam facit gl.de interesse circa rem vel extra rē non descendet. Et idem vult Bart.dicens quod dr̄is interesse circa rē vel extra rem nil aliud est dicere q̄ aliud proximum vt interesse circa rem aliud remotum vt [illegible] rem sicut diximus de dictione extra & propter. Quia prima de notat causam proximaz. Secunda remotam.vt.𝔷.si ser.exte[illegible] &.𝔷.de le.l.non dubium.& sic dicebat glo.nostra melius dicere q̄ vltramontani predicti. Sed coherendo verbis domini mei vel eius menti vt mihi videtur nos possumus dicere quod interesse est duplex. Unum intrinsecum et hoc est ipsius rei considerata bonitate intrinseca.vel vitiositas eius seu malicia intra rez ipaz consistens hoc probatur in.l.cum quid.ff.si cer.pe.&.d.l.iu[illegible] in prin.ff.de ac.emp. Et licet talis vitiositas vel malicia in re ipsa sit cōsiderata potest merito dici interesse intrinsecū:q est vitium seu mod⁹ rei impediēs id ad q natura rē illā pducit h elegāter pbat tex.quē forsan nō habes alibi.ff.de edi.edic.[illegible] l.§.sed sciē[illegible] Aliud interesse est extrinsecū & hoc est duplex:vnū proximū:aliud remotū. Proximū a iuri 𝔷sul.nō cupat circa rē in.l.si sterilis.§. cū p venditorē.ff.de ac.emp. Et hoc iō forsā.q causat a primo intrinseco & imediate ex eo q vl res.ipsa nō tradit vl nō eē bona vt debetur:iō rōne deficientis bonitatis & rōne persistētis vitij vl malitie

malitie seu principalis rei non tradite habetur ratio huius in-
teresse circa rem qd est ipsius solius rei principalis estimatio mi
nuta vel aucta nō inspecta aliquo corpore distanti vel coherenti
vt.d.§.cū p venditorem.et in.c.ti.l.rō.§.si per venditorem. ¶ Re
motum aūt appellamus extra rem qz nō est circa. et hoc est esti-
matio corporum ipsi rei principali coherentiū vel distantium dī
minutorū seu viciatorum vel pdictorū ipsius rei vitio. vt hic in
gl.accipit:vt in se sit vitiosa.vt.d.l.iulia.in prin. vel qz sit euicta
vt.l.venditor.ff.de euict.vel etiam non tradantur vt tradi deben
tur vt in ea.l.iulia.§.si quis.Et hoc remotum appellamus quia
non ex re sed propter rem venit quia nō intra nec circa rem. His
sic declaratis restaret latius declarare in quantum quodlibet eo
rum veniat quod statim format duas oppo. et declarabo in di-
stinctione quam subijciam. ¶ Opp.modo.xvi.contra sol.glos.
et eius dicta de.l.cum fundus.ff. de euict. vbi interesse commune
non venit quantumcunque sit.et so.vt in glos.vsqz ad ver.item nec
obst. ¶ Oppo.xvij. ad idem de.l. titius.et.l. sequenti.ff. de act.
empt.et sol.tribus modis vt in gloss.vsqz ad fi. Prima non va-
let quia legum correctio est vitāda. Due vltime sunt truffe ideo
so.melius quod ibi plus intererat propter factuz ipsius empto
ris:quia rem meliorem fecerat sumptu suo rōne cuius melioratio
nis agitur ideo voluit lex quod vltra duplum non extendat nec
ex alieno facto nimis venditor grauet.vt.ff.de re iur.l.non de-
bet.et illum casum tene menti quia est multum singularis.
¶ Ut tamen predicta clarius pateant cum queritur quod in-
teresse veniat et ad quantum. Hic aut queritur de interesse con-
a uento et illud semper venit vt.ff. rem ratam habe.l.procur.ff.
de preto.stipu.l.si.ad exhibendum.in fi.Aut queritur de singu-
lari et tunc aut in casibus certis natura vel quātitate et venit vsqz
b ad duplum interesse quod est circa rem vt hic non vt dupletur id
quod est extra rem. ¶ Ideo falsum dixerunt quidam dicentes qz
in.l.iul.in prin.ff.de ac.emp.precium omnis que corruit vitio
tigni veniret duplandum quia falsum est cum dupletur solum
id quod est circa rem ipsam principalem vt hic. vnde ad aliam
rem vel ad aliud interesse extra rem ipsam non debet extendi.
Aut in casibus incertis et tunc de duplando non queritur sed il-
lud venit quantumcunqz sit vt hic in versicu.in alijs. Aut que-
ritur de interesse cōmuni:et tunc aut agitur ex maleficio vel qua-
si et tunc venit quantumcunque sit vt extra rem vt.ff. ad.l.aquil.
Item si seruum.et.l.aut lex in fi.et.l.se.ff.de fur.l.inficiando.§.i.et
ff.de condi.furt.l.iij.cum similibus. Aut agitur ex contractu et
tunc aut propter non factum. Aut propter malefactum. Si p-
pter non factum et tunc interesse intrinsecum venit et per conse-
quens circa rem quod quale sit dixi supra.et illud totum venit vt
ff.de actionibus empti.l.ratio.§.per venditorem.
¶ De interesse extra rem dubitatur. sed dic aut queritur in re-
bus corporalibus accessorijs rei principalis et adhuc totum in-
teresse eorum venit vt de re principali.vt.d.l.si sterilis.§.cū per
venditorem. Aut queritur de alijs rebus non accessorijs et de il
lorum interesse frustra queritur cum non debeantur. Si autem
agitur in contractu propter malefactū et tunc aut ex stipulatu ad
duplum et tunc non venit vltra duplum conuenti. vt.l.cum fun-
dus.ff.de euic.quia ad illud cōuentum videtur partes se referre.
Aut igitur ad interesse et tunc aut hoc interesse commune erat
actum factum agentis quia per eum res facta fuerat melior et
preciosior et tunc communiter non ascendit vltra duplum conuenti
vt.ff de actio. emp. l.titius. in fi.cum.l.seq.quod tene cordi. Aut
erat factum sine eius facto: et tunc aut consistit in damno et tunc
totum venit distinguendo scientem ab ignorante vt.d.l. iulia.in
prin. cum simil. hic in gloss.allegat.aut consistit in lucro et de
hoc dicetur statim in vltimo respon.huius legis et modo est ex-
pedita ista gloss.ista.Transeo ad versicu.in alijs autem. ¶ Et
op.xviij.dicitur hic in obli.facti totum interesse solum petatur.
Sed hoc videtur falsum:tum quia interesse non est deductum in
contractum et sic non debet peti sed factum ipsum:tum qz mora
per promissorem in faciendo commissa ei prodest si factum pe-
ti non posset contra.l.siue hereditaria. cum si. et ibi not. de neg.
gest.sol.qd forte horum timore dixit glo.qz prima obdurat: et in
actoris electione est an agat ad factum vel ad interesse. vt. ff.de
ope.no.nun.l.stipulatio.§.fine in fi.et sic non obstat rō.ij. ¶ Nō
obst.etiam prima qz interesse non fuit deductum in contractum
qz verum expresse sed tacite et consecutiue si non faciat qd pmi-
sit vt probat tex.in.l.stipulationes non diuiduntur. §. celsus.ff.
de verb.oblig.et clarius in.l.quotiens.et sic penam.c.ti. ¶ Ex ista
gl.tu habes clare qz ibi incrum factum est deductum in stipula-
21 tione qz promissor potest precise compelli ad factū si vult actor
et idem not.glo.in.l.stipulatio.§.fine. superius alle. et idem vult
l.ij.§.celsus.et hec fuit opi.Hug.quam gl.recitat in.l. si quis ab
alio.§.fin.ff.de re iudi. Pro ista parte dominus Mar.de fano
multa inducit prio.d.l.stipulatio.§.fine.Scdo. l.i bonefidei.ff.
de iu.et.l. Paulus.ff.de preto.stip vbi sic compellitur ad cauen
dum.et.ff.de admi.tu.vbi cogitur administrare. et in.l.pos.in.fi.
ff.de acqui.pos.et.ff.de act.emp.l.iulia.§.idem celsus.et.ff.de pro
cur.l.sed hec.§.pretor.ff.de confes.l.certum.et.ff.de eden.l.pretor.
§.fi.ff.de iudi.§.de qua re.et ff.quod me.cau.l.metum.§.fi.et.l.il-
lud.et.C.de loca.l.cum cōductorem.et.C.de fide instr.plures apo-
chis.et.C.de dotis promis.l.fi. in qualibet enim istarum legum
22 quis cōpellitur precise. ¶ Ex istis enim et alijs que adduci pos-
sunt inquit ipse promissorem posse compelli precise ad factum et
hoc quandiu facere potest. Si autem desijt facere posse vel non a
c interest actoris amplius fieri tunc inquit ipse qd interesse potest
peti et ita intelligit istam.l.et similes ¶ Sed alia opi.est totacō
tra vt ad factum precise compelli non possit qz potest offerre in
teresse et liberatur.vt not.in.l.si quis ab alio.§.fi.ff. de re.iu. licet
23 ibi eam non firmet glo. et istam partem tenuit Dy. dicens qd
regula est vt quis non possit precise compelli ad factum et per
dictā.l.si quis ab alio.§.fi.et.ff.de ver. ob.l. in stipulationibus o-
perarum in quibus patet quod liberatur prestando interesse et
eam sequitur hic Bald. dicunt autem fallere in.l. stipulatio.§.
fine.ff.de oper.no.nun.et hoc propter contemptum pretoris ma
iestatem.Item in.l.sed et hec.§.preter.et.l.si defunctus.ff.de pro
cura.et hoc propter rigorem iudiciorum seruandum.Item si de
bet fieri aliquod opus pium seu publicum.vt.ff. de legat.ij.l.fi-
deicommis.§.fi. ¶ Item fallit ratione publice vtilitatis saltem b
secundario vt in scriptore qui promisit scribere libros legū vel
medicine et similes dico quoscunqz qz non illos in quibus vtili-
tas publica non versatur.talis enim scriptor potest precise com
pelli et in compedibus retineri vt in dicto.§.fine. Item fallit se-
cundum Baldum si super facto sit appositum iuramentum. vt
in.l.si pecu.in principio ff.de conditione ob causam.coniuncta
glos.et.l.parua. Item fallit.ff. de aqua plu.arc.l si tertius.§.fi.
vbi cogitur precise opus tollere et non liberatur offerendo inter
esse et ibi quia quotidie cum pluerit de nouo inciperet interesse.
Item in.l.si.cum exceptione. §.sed et si quis. in vlti. respon. ff.
quod met.causa.Item fallit in.l.fi.ff.de fi.lib.sed forte ibi non fal
24 lit quia manumissio non tam in facto quam in damno consi-
stit.est enim manumissio libertatis datio vt.l.manumissiones ff.
de iusti.et iu.istorum opi.non videtur perfecta quia plures casus
audiuisti supra numeratos in quibus precise quis compellitur
ad factum quod isti non excipiunt. Tertia fuit opi.etiam anti-
quorum de qua in.d.l.si quis ab alio:vez aut quis tenetur ad ta
le factum quod per alium explicari non potest et tunc potest pre
cise compelli ad factum alias non.sed liberatur prestādo inter-
esse.sed istam reprobat Barto.quasi non sit differentia si sit ele-
cta industria persone vel non. Sed caue quia gloss.illa non solū
not. industriam persone sed etiam quod per alium tale factum
explicari non possit vnde forte non est ex toto absurda.
¶ Quartam opi.ponit glo.in dicta.l.hereditatem.ff.de dona.
vt precise possit cogere quando factum est sic idum sibi non alijs
25 ¶ Quinta fuit opin. Jacob.de arc.dicentis quod si factuz est
in obligatione ex dispositione legali tunc precise quis potest cō-
pelli ad factum.vt.ff.quod metus causa.l.si cum esset.§.sed si quis
in fin. Aut ex conuentione partium et tunc aut conuentio partiū
succedit loco obligationis legalis et idem vt.ff. de procur. l.sed
hec.§.pretor.et.ff.de oper no. nuncia.l.stipulatio.§.fine cum.
Aut partium conuentio non succedit vel non subrogatur loco
alicuius obligationis legalis: et tunc non potest precise ad factū c
compelli.vt dicta.l.si quis ab alio et dicta.l.in stipulationibus.
§.operarum. Ista opi.in hoc vltimo membro est defectiua qz
vbi stipulatio non est subrogata loco dispositionis legalis agi-
tur precise ad factum.vt.ff. de procurato.l.filiusfam.§.fi. ¶ Se
xta opin.que dicitur reperta in brocardis pe. Que sic distinxit.
aut factum est implendum alteri quam actori et tunc non potest d
reus precise ad factum quia liberatur prestando interesse. vt.l.
stipulatio ista.§.si stipula.ff.de verboruz obligatio. Aut est im
plendum actori et tunc aut dato interesse aufert ei tantam vtili-
tatem quantam facti exhibitio: et tunc non potest precise com-
pelli quia liberatur interesse prestando.vt.ff.de verborum obli.
l.si penam. Aut tantam vtilitatem ei non affert: et tunc aut est
tale factum promissum quod ex tacito intellectu non cogitur eū
implere. ¶ Et quando quis promittit alium defendere vt ibi sa
tis est pati in possessionem venire.vt.ff.de in ius vocand.l.satis
et tunc non potest cogi precise.vt.ff. de procuratore.l.non cogen-
dum.§ sabinus. Fallit si res esset in tempore peritura vt in codē
titulo.l.mutus.§.fina. et etiam si fidem falleret duobus modis.
vt.l.filius.§.si cum ibi not.in eodem titulo. et etiam in procura-
tore actoris vt ibidem in.l.sed et hec.§.pretor. Aut est tale factū
ad quod tacitum intellectum potest compelli precise vt cuz scri-
d ptore locauerat operas suas: et tunc precise compelli potest. vt
l.stipulatio.§.fine. et quod ibi not.ff. de oper. no.nun.et.ff.quod
met.causa.l.si cum excep.§.sed et si quis. ¶ Ista distinctio pe.li-
cet sit proximis veritati tamen Barto.non est visa perfecta: tuz
qz non omnes casus comprehendit: tum qz electa est industria
persone vt in scriptore sentit ipse qd precise compelli possit qd

a ¶ De interesse cō-
uēto.tu dicō hoc
vt p hor.q.co.pr.
v.iij.oppo.et in
pe.col.v.remoto
dubio de quo p
eidē in.l.questiū
ff.de pecu.

b ¶ Interesse ad-
de qd dixit alex.i
ea.l.i.ix.col.l.ij.
q.pncipa.p bar.
hic l.iij. colū in
v.quo. verū ista
rō ic.cū v.sc iter
esse nō tm intra rē
sz extra nō pōt ex
cedere duplum et
vid bar.hic et bal.
in.vij.col.v. op.
et vidē bal.hic ica.
co. in v.iij. et an
extra rē interesse
veniat i cōsidera-
tiōe vid bar. hic
ea.l.in.vij.col.et i
fi.Et an isto ca-
su qn res in alterā
dif interesse pos-
sit excedere tri-
plum vide Bal.
hic in.vij.col.et i
vj.op.

c ¶ Qd interesse.
add soc.cōs.cclij
incī.i cā.d.Jo.v.
§.pncipaliter cū
ver.se.in.ij.parte
charc.chū.

d ¶ Et sic de scriptore cō-
pelli pt. Tu dicti
mitādo h dictuz
vt p.bal.i.l.q̄sq
i fi.et ibi puto di-
xisse lapo.ad istū
i vsu.rector.C.de
epi.et cle.no.limi
tādo bar.l.l.si qs
dūc.§.fine dūt.et
ibi posui lapo.i
v.scriptor.in.i.
ff. de no. oper.

non putat esse verum vt per.l.si procura.§.mandati.ff.man. Tu3
et quia ipse facit regulam vt precise compelli possit ad factu3 cu
ius in contrarium est regula.vt.d.l.si quis ab alio.vt.ff.de verb.
ob.l.si penã.et.l.quoties.et.l.in stipulationib⁹.§.operarũ.et.l.sti/
pu.non diuiduntur.§.celsus.et.ff.man.l.si procuratorem.§.mãda
ti. ¶ Quere.vñ.ipse distinxit aut agitur cõtra obligatũ aut ꝯ
eũ qui non est obligatus. Primo casu aut obligatio facti indu
citur a lege aut a testatore aut ex partium cõuentione.primo casu
potest precise compelli ad factum.ita loquitur.ff.quod met.cã.l.
si cum excep.§.sed et si quis.in fi.et ita possunt intelligi oẽs leges
quas superius per mar.de fano allegaui. Et est rõ ſm eũ:qꝛ lex
que hoc induxit siue faciat de rigore siue de equitate non consi/
derat partis interesse sed sic mandat fieri siue iure siue iniuria id
faciat.vt.l.i.ff.de oper.no.nun. Scðo casu quando a testatore et
adhuc idem.vt.ff.de le.iij.l.si fideicom.§.fi. Et ratio est fauor vl
time voluntatis et qð obtinet vim.l.vt in aut.de nup.§.disponat
fallit si perpetuam seruitutem induceret.vt.ff.de condictio.inde
bi.l.titio.§.i. Tertio caso capit ipse vba Jac.de arct.qꝛ aut hec
obligatio est subrogata in locum obligationis legalis:et tunc p̃
cise cogitur quia subrogatum assumit naturam eius vt.ff.si quis
can.l.si cum.§.si iniuriarum.et.ff.si quis test.lib.esse ius.l.iij.§.h
actio.ita loquitur.ff.de oper.noui nuncia.l.stipulatio.§.fine.et
ff.de procu.l.sed et hec.§.pretor. Aut non est subrogata loco lega
lis et tunc aut factum est explicandum iudicio:et dic tunc vt per
gloss.in.d.l.sed et hec.§.pretor. Aut factum venit explicandum
extra iudicium:et tunc dicit ipse quod indistincte non potest com
pelli precise ad factum per.d.l.si penam.et.l.quoties.et.l.in stipu
la.§.operarum.et vltra quo ad primum membrũ non dicit. Sed
ego quo ad omnia precedentia sto cum eo. Sed cu3 hoc vltimũ
factum conuentionale venit explicandum extra iudicium subdi/
stinguo. Aut factum est fiendum aliĩ et non sibi:et tunc non pos/
sit precise compelli.vt.l.stipulatio ista.§.si stipuletur.de verbo.
obliga.et no.in.l.hereditatem.ff.de dona. Et est ratio quia stipu
latio non tenet nisi propter interesse stipulatoris.vt.l.stipulatio
ista.§.alteri.de verbo.obliga.merito suum interesse ei offerendo
liberatur.aut factum est ipsi actori fiendum:et tunc si exhibitio
interesse eandem aufert vtilitatem quam facti prestatio tunc ad
factum compelli non potest.vt.l.si penam.ff.de verborum obli/
ga.aut exhibitio interesse non aufert eandem vtilitatem:et tunc
capio in forma verba tertie opinionis posite in glo.l.si quis ab
alio.ff.de re iu.quia aut factum est tale quod non potest explica/
ri per alium:quia non est sibi similis qui id facere sciret:et tunc
precise compelli possit. Et est ratio quia tacite sic videtur actum
et Pe.dixit:et maxime quando interesse nõ stat in pecuniario cõ
modo:quia factum fiendum non concernit commodum bursale.
vt si promisit quis pueros tuos erudire in grammatica vel arte
Aut est tale factum quod per alium potest explicari et tunc siue
fuit electa industria persone siue non:sto cum Bart.qð nõ pos/
sit p̃cise compelli ad factu3 sed liberaꝛ prestando interesse per.l.
quoties.et.l.in stipulationibus.§.operarum.de verb.obli.p.l.si
quis ab alio.ff.de re iu.d.et p.l si procuratorem.§.mandati.ff.man.
Et ille loquitur vbi est electa industria. Sed in tali facto qð per
aliũ põt explicari ideo precise nõ cõpellitur et nisi promissor facti
iurauerat ipsum facere:qꝛ tunc videꝛ qꝙ precise possit compelli.
ar.extra de iureiur.c.cum contingat.et.c.quintauallis et pbat gl.ff.
de cond.ob cãm.l.si pecuniã.in prin.signatam super verbo et vl/
tra.attẽde qꝛ gl.hic posita põt bene predictis hic adaptari. Nã
26 verum est qꝙ post moram obligatio succedit[a] ad interesse sed nõ
a propterea liberaꝛ ab obligatione principali vnde habet electio
nẽ vel agat ad factũ vel interesse.si tñ agit ad factũ ille potest of/
ferre interesse et liberare.et si agat ad interesse potest factum offer
re vsqꝫ ad tp̃s quo licet moram purgare.vt.l.insulam.ff.de verb.
obli. Et ista est veritas que mõ claret. Et hec de primo qñ agiꝛ
ꝯ obligatum ad merũ imperiũ factũ. ¶ Scðo vero casu qñ agiꝛ
contra non obligatũ dicit Bart.aut agitor ad factum propter
interesse principaliter consequendum.et tunc reus liberabitur p̃
stando interesse.vt.ff.quibus mo.pig.vel hypo.solui.l.paulus.
§.primo. Aut agitur ad factum principaliter consequendum:et
tũc inquit ipse qꝙ compellitur precise.vt.l.qui restituere.ff.de rei
ven. Item si agitur confessoria et reus cogatur precise pati vt no.
glo.paruula super verbo iubeat in.l.harum.ff.si ser.ven. Sed se
cũdũ membrũ aliquam subdiuisionẽ patitur.vt p3 ex his q̃ scri
psi.ꝫ.de verborum signi.sed videamus in precedenti particula.
¶ Querit ca.glo quid si tradi est in obligatione an tunc ad tra
dendũ possit precise compelli.et dicit glos.qꝙ non qꝛ potest reus
prestando interesse se liberare. Et hec fuit opinio Jo.et ac. Sed
b mar.dixit in oppositum.dic ergo aut tradi est in obligatiõe[b] ex
contractu empti et venditi et tunc si venditor habet facultatem
rei tradẽdẽ põt precise ꝯpelli ad tradẽdũ nõ aliꝰ vt hec plene scri
psi in.l.si traditio.ꝫ.de act.emp.et rõnes ibi assignaui. Aut rem
tradi est in obligatione ex stipulatione et tũc aut coherenti ꝯtra/
ctui emp.et idẽ qð in precedẽti.vt.l.si stipula.ff.de vsu. Aut nul/

a ¶ Obligatio suc
cedit. Adde soc.
ꝯsi.xcix.ici.incã
exim.circa pri.
iiij.col.in prima
parte ebar.clre.
b ¶ Tradi est in
obligatione. Tu
við de hoc q̃no.
bar.in.l.exẽptor
in.l.i.in princ.ff.
de act.em.et vide
bal.hic.col.pe.
c ¶ Quatuor spe
cies pbãdi inter
esse. Tu vide de
his modis pbã
di interesse bart.
i.l.cer.pe.et i rep.
l.si.ff.de leg.ij.eã
dẽ l.l.q ꝯcubinã.
§.fi.ff. de leg.iij.
et l.i.in ac.ff.de in
litem iuran.
d ¶ Qualiter iter
esse. Adde bart.
in.l.i.l.§.cõdẽna
tio.ff.ð tab.exhi
ben.

lo modo ei coherenti qꝛ nec precedit aliquis ꝯtus empti et ve[n]
diti cuius gratia possit dici interposita et tunc reus non põt p̃e
cise cõpelli qꝛ liberatur prestando interẽe.vt.ff.de ver.ob.l.si fun
dum certo die prestari.et est rõ qꝛ tunc merũ factũ sicut insula est
in obligatione.vt p3 in co.tit.l.stipulationes non diuiduꝛ.§.
celsus.et.l.si rem tradi.iõ liberatur interesse prestãdo nisi forsan
super traditiõe sit iuratũ vt superius dixi in stipulatione meri fa
cti. Meri autẽ facti nõ est qñ ex ꝯtu empti teneꝛ:qꝛ mixtam da
tionem h3 puta si vendẽs sit dñs translatiõe publicanẽ et cau/
sa vsucapiendi nõ sit dñs. Et ex hoc dicendo aliã questionẽ tra/
ctaui in ista gl.puta si vt totale interesse veniat qñ res debet tra/
di ex simplici stipulatione nõ qñ ex ꝯtu empti qꝛ tunc non põt
excedere duplum vt hic in primo rñ.et per istum modum cõcor/
dantur opin. ¶ Oppo.tunc.tex.qð iudex p suam subtilitatem
27 non perquirat hoc interesse:qꝛ in facto iudex nõ potest supple/
re.vt.ꝫ.vt que desunt aduo.par.l.i.et quia ſm allegata et appro/
bata iudex h3 iudicare.vt.l.illicitas.§.veritas.ff.de offic.presid.
Solu.confitendo ꝯtum.sed iste tex.d3 intelligi ſm illas.ll.puta
per probationes testium vel instrumentorum siue agatur ex con
tractu siue delicto.vt.ff.ad.l.aqui.l.proinde.et.l.si seruum. Fallit
in casibus in quibus per solum iuramentum pbantur in odium
aduersarij.vt.j.vnde vi.l.si qñ.et.ff.qð vi aut clam.l.semper.§.in
hoc interdicto. Item in casibus quibus iuratur in litem sed nõ
vltra duplum vt hic primo rñ.et.ff.de in litem iuran.l.videam⁹.
c ¶ Ex his modo not.quatuor species probandi interesse[c] cõue
nienter addi potest quinta per confessionem aduersarij quam fa
ceret respondendo positionibus. ¶ Tamen pro clariori decla/
28 ratione dic cum queritur qualiter interesse[d] probetur.dic aut q̃
d ritur de interesse conuentorum aut communi:aut singulari. Si de cõ
uento dic quod illud probatur per testes vel instrumenta.vt.l.fi.
ꝫ.de preto.stipu. Si de cõmuni et illud pbatur p testes de cõi pre
cio deponentes.vt.ff.ad.l.aquil.l.si seru⁹.et.ff.ad.l.fal.l.precia re
rũ.et de modo deponendi late scripsi.ꝫ.de rescin.ven.l.ij.vbi vi/
de probatur etiã per iuramentum quiqꝫ in odium delinquentes.
vt.ꝫ.vnde vi.l.si qs.et.ff.qð vi aut clam.l.semper.§.in hoc inter
dicto.et hic in gloss. Si de singulari dic aut queritur in actioni/
bus in quibus iuratur in litẽ vt sunt actiones arbitrarie et bone
fidei qñ agatur contra dolosum:et tunc probatur p iuramentum
in litem vt.ff.de in litẽ iuran.l.in ac.non sit ꝯ culpabilem nisi vt
dicam in sequentibus. ¶ Aut queritur in aliĩs actionibus que
nõ sunt bone fidei nec stricti iuris arbitrarie:et tunc aut deuenit/
tur ad petitione3 interesse pp contemptã maiestatem pretoris:
et tunc potest probari p iuramentũ in litẽ vt.ff.de rei vend.l.qui
restituere.et.ff.ne quis eũ qui in ius vo.ec.l.pe. Aut ob aliã cau/
sam deuenitur ad petitionem interesse et tunc cõtra dolosum de/
linquentem adhuc probabitur per iuramentum.vt.d.l.si quan/
do.j.vñ vi.et.l.semp.§.hoc interdicto.ff.qð vi aut clam. Contra
aliu3 vo non delinquentẽ pbabiꝛ per testes tñ. ¶ Sed nũc in/
29 surgit dubium qualiter testes vt probent hoc singulariter in/
teresse debent deponere.et dicit glo.j.qꝙ testes debẽt dicere quod
tantum cuiuslibet singulariter interesset quod rei notitiam ha/
beret non autem dicent qꝙ tñ sua interesset:quia tunc de suo sin
gulari interesse vnusquisqꝫ deponeret et sic essent acsi non depo/
nerent de interesse actoris sed proprio iõ tunc nil valeret eorum
testificatio et hoc vult ista glo.notanda. Et subiungit quod non
debent dicere qð omni cõi vel omni singulari tñ int.resse:quia
tunc deponerent de cõi interesse non de singulari et in hoc etiam
est glos.notanda. Sed tunc circa primam qñ deponunt de singu
lari interesse dicentes quod cuiuslibet rei notitiam habentis tñ
interesset. ¶ Quero quomodo interrogati de cã scientie respon
debunt cum videatur impossibile qꝙ de interesse cuiuslibet pos/
sit testis scire nisi per respectum ad id qð existimat in seipso si es
set testis in casu actoris.vt in simili dicitur in.l. videamus.ff.de
in litem iuran.et glos.dicit qð de suo interesse testes nil dicere de
bent et sic nec per modum dicti nec per modum cause ergo ec. et
per modum dicti:qꝛ causa scientie est ista que cõsideraꝛ.vt.l.solã
ꝫ.de testi. Et si sic sequiꝛ qð de isto interesse singulari nõ videtur
posse per testes probari.sed sustinendo glo.dic qð gl.vult qð de
interesse suo non dicant nisi sint singulares in dicto. vt. ꝫ.dixi s3
bene vult qð arbitrentur de se ad alio et ideo interrogati de cau/
sa scientie respondebit quilibet sic. Ego qui scio rei conditionẽ
arbitror qð quilibet qui sciret rei conditionem:et factum notum
haberet vt ego rem in tantum sibi caram retineret nec pro tanto
re illa carere vellet quia ideo cuiuslibet tantũ interesset. Et hec
est intentio huius glosse.que sub breuitate recitant consequens
supponens omnia pro antecedenti necessaria.vt tamen hec cla/
rius pateant per exempla pone qð librum puta codicem pro in
quo studui longo tp̃e et apostillas scripsi et memoriam in eo feci
ex quib⁹ de causis interesset mea vltra cõe preciũ et magis q̃ alte
terius et non rõne simplicis affectionis qꝛ illa causa non est suf/
ficiens vt petatur interesse sed rõne affectionis et vtilitatis ex p̃/
dictis insurgentis.et quia non tradis vel restituis deuenitur ad
petitionẽ

petitionem singularis interesse ꝛ volo probare per testes. Certe primo capitulabo commune interesse id est commune huius pone libri estimationem puta decem ex hoc vt ex eo appareat qđ singulare meum interesse non excedit duplum interesse commu- n a. ¶ Secūdo capitulabo meũ singulare interesse in hac forma. Item ꝙ vltra dicta communem estimationem .x. aureorũ interesse mea in quinꝗ quia liber ille non est mihi traditus nec restitutus. Et hoc ex eo quia in illo libro tanto tempore studui ꝛ memoriam feci ꝛ apostillas scripsi ꝛ sic in tāta quātitate existimo mihi vtile fuisse ꝛ esse illum librũ mihi traditum vel restitutum fuisse ꝛ tantum deberet vnusquisꝗ estimare mea interesse et cuius alterius existentis in casu meo qui omnium predictorum notitiam ꝛ cognitionem haberet. Et ideo computata communi estimatione cum hoc singulari interesse probare intendo mea singulariter interesse in .xv. librum traditum non esse. quia pro tanto illo libro carere nollem istam formaꝫ sic latam tradi: quia testes intellecto capitulo facilius deponent ꝛ intelligent super quo necessario habent deponere ꝛ sine ista forma vix scient hoc interesse singulare. ¶ Et ex hoc exemplo recipe modum ca-
31 pitulandi in alijs casibus similibus. ¶ † Sed iuxta hoc quero testis de causa scientie nihil dixit quia nec interrogatus fuit an tunc probet. et videtur quod sic per not. in .l. solam. C. de test. sed Bald. hic tenet contrarium quia ipsum singulare interesse non potest in se scire nisi per causas ipsum causantes et quas ipsum singulare interesse implicat ꝛ supponit sic de homine industrioso ꝛ excellenti dicitur. C. qui ꝛ aduer. quos. l. j. ꝛ pro hoc facit ista litera in verbo subtilitatem. ꝛ qđ dicam in questione seq. quod
32 not. ¶ † Item quero si per vnum tantum testem probatur[a] singulare interesse an delationi iuris iurandi necessarij sit locus et putat ipse quod non quia in hoc genere probationis testis procedit per viā industrie non per viā sensus corporalis ꝛ ideo nō est ita ligāda probatio. h. d. istā glo. voluisse dū dicit qđ duo testes sunt necessarij. sed cogitandum relinquo qꝛ vr ꝙ hanc industriam ipse non habeat nisi ex sensibus corporeis ꝛ sic iste casus qui non reperitur exceptus remanet sub regula aliorum facit etiaꝫ ad hoc qđ statim sequitur seu dicā per Nic. de matha. ꝛ Bar. ¶ Scias etiam ꝙ propter istam difficilem probationē. Nico. de matha. dixit etiam ꝙ si interesse non esset sic directe probatum ꝛ iudex ex probabilibus coniecturis hoc interesse videret iudex posset ipse ex officio suo implorato in isto interesse condemnationem facere. ꝛ hoc in fi. tꝫ hic Cy. ꝛ Bart. qꝛ idem sequitur dic hoc probari hic in versi. in alijs autē casibus. ꝛ .ff. de fruc. ꝛ litis expen. l. nō ignorat. in fi. ꝛ expressius in .l. semper. §. interdicto. ff. qđ vi aut clā. qđ no. ¶ Expedita glo. predicta venio ad sequentem. ꝛ op. xx. qđ textus iste ꝯdicat quia primo dicit quo ad interesse quod re vera probatur illud debere ꝛ statim dicit ꝯtrarium ibi nec ex quibus sol. vt in sc. gl. videlicet ꝙ tunc non debet qñ considerat interesse per inextricabiles circuitus qđ declara vt in glo. ¶ Sed iuxta hoc querit gl. quare in casibus incertis petitur totum interesse sed in casibus certis non petitur sed excedit duplum vt hic. Et ideo assignando duplicem rōnem vt in glo. ꝛ pro secūda rōne melius facit. ff. de ope. libe. l. hoc opere. in fi. vbi tex. difficilius ꝛ durius pecunia pro opera prestatur ꝙ̄ opera ipsa detur.
33 ¶ † Nunc venio ad ver. cum scimus. ꝛ op. xxi. ꝙ pene non a iure limitate: sed ꝙ̄tumcunꝗ sint peti possunt. vt. ff. de verb. obli. l. stipulatio ista. §. alteri. ꝛ insti. de inuti. stip. §. alteri. Huius timore quidam dicentes ꝙ leges ille debent restringi scḋm alias leges de penis legalibus loquentes. tres opin. posuerunt vt hic in gloss. Sed accur. ponit suam opini. que est quarta solutio vt pene legales que duplum non excedant: licet qñꝗ sint minores sed in conuentionalibus subdistinguitur quia aut apponuntur per nomina respectiua dupli tripli vel quadrupli et tunc quadruplum non excedunt. insti. de ac. §. omnes. Aut apponuntur p nomina simplicia id est certe ꝙ̄titatis ꝛ tūc possunt peti quantumcunꝗ sint. vt ꝯtra. Sed caue quia ꝛ legales per nomina simplicia apposite excedunt quadruplum. vt. C. de ser. fug. l. si quis seruum. ꝛ ibi glo. nec est ratio tunc inter legales ꝛ conuentionales diuersa. ꝛ sic idem ius ꝛ non diuersum debet statui. ¶ Ideo videtur mihi dicendum aut queritur in penis legalibus ꝛ tunc aut queris an quātitatē quātitatis possunt iponere ꝛ tunc prout statuentibus placuerit quia de contrario non cauetur: licet bene faciunt non excedere quantitates quas iurisconsulti non excesserūt de quibus statim dicetur. ¶ Aut queris quante quātitatis reperiantur imposite in iure. ꝛ tunc aut per nomina respectiua et tunc non reperitur ꝙ pena excedat quadruplum. vt in pena furti manifesti. vt. C. de furt. l. de his. ꝛ hoc quādo hec vni soli est applicata. Si autem pluribus tunc vsꝗ ad quintuplum vt. j. de his qui a non do. l. fi. ꝛ ibi nota. per nomina autem simplicia non memini que sit illa quantitas que maior ceteris reperiatur. sed in. d. l. si quis seruuꝫ est .xv. librarum argenti sed quantumcunꝗ reperiatur non est vis. Aut queritur in pena conuentionali ꝛ tunc per nomina simplicia certe quantitatis potest p

libito conuentionum imponi. vt. d. l. stipulatio ista. §. alteri. ꝛ hic in glossa. per nomina vero respectiua dupli vel tripli ꝛc. dic aut habetur respectus ad aliquid presentialiter certum puta commodo tibi equum vel librum quam principaliter estimo viginti quem promittis mihi restituere sub pena quadrupli. ꝛ res est clara ꝙ valet hic. vt in glos. sed idem dicit Dy. Si dico de pena dupli quia eadem est ratio que quando pena imponitur certe ꝙ̄titatis cum vtroꝗ casu promittens scit in quantumcunꝗ se obliget. Aut habetur respectus ad aliquid principaliter incertū puta sub pena dupli eius quod tua interest. Et tunc per hec nomina respectiua non potest excedere duplum ꝛ hoc per tex. istum qui dum per verba duplicatiua loquitur dicit ꝙ interesse non excedit duplum ꝛ etiam quia hoc casu nimis vltra ascendere posset ꝙ̄ promissor cogitauerit. ꝛ ita dixit Dyn. in hoc vltimo membro ista sequitur Bart. in. d. §. alteri licet hic dubitare videatur an etiam vsꝗ ad quadruplum possit isto casu ascendere tamen puto quod sanctius sit dicere quod vltra duplum non possit ascēdere p rationes allega. et pro hoc accedat gloss. in. d. l. stipulatio ista in princi. in versic. sed quatenus. ꝛ alia gloss. ibidem in §. alteri signata super verbo ꝙ̄titas in princip. ¶ Nec ob. l. si dictum. ꝛ ꝙ ibi not. glos. ff. de euic. quia loquitur quando ad quid certum de presenti referuntur quia ad ꝙ̄titateꝫ precij rei empte.
34 ¶ † Transeo ad versicu. ꝛ hoc non solum ꝛ opponi. xxij. ꝙ falsum sit quod de iure veteri interesse in lucro[b] possit peti. imo totum contrarium. vt. ff. de act. emp. l. si sterilis. §. cum per venditorem. ꝛ de dam. infect. l. proculus. Solu. vt in gloss. ꝙ id veruꝫ regłr sed in quibusdam casibus permittebatur specialiter et de illis loquitur hic. ¶ Hodie autem subiungit glos. qđ per istam
l. inducitur vt interesse in lucro[c] regłr debeatur quod nota. Verum quia doc. nostri circa materiam variant. nam aliter Jaco. de ra. hic aliter Guli. in. l. ij. in fin. ff. de eo quod cer. lo. ꝛ eius distinctionem vltimate posuit hic Cyn. in additionibus suis ꝛ il-
35 lam sequitur Barto. pro maiori parte. ¶ Dic ergo ꝙ lucrum diuersis respectibus considerari pōt nam aut queritur de lucro qđ consistit in partu fetu vel fructu ꝛ hoc remitto ad. l. si stipulatus. ꝛ ad. l. videamus. ff. de vsur. ꝛ ad. l. filius. §. i. ff. de verbo. ob. Aut queritur de lucro quod est circa rem quod etiam gloss. vocauerunt interesse circa rem puta circa augmentum et estimationem precio ipsius rei vt quia plurimum valuit postꝗ debitor in mora tradendi fuit ꝛ tunc talis lucri etiam de iure antiquo habetur ratio. ff. si cer. peta. l. vinum. ꝛ. ff. de triti. l. in hac. ꝛ. ff. de act. emp. l. ratio. §. si per venditorem. Aut queritur de lucro prouemente cum alterius iniuria vt est lucrum vsucapi. ꝛ tunc talis lucri non habetur ratio nec de iure antiquo nec de nouo. vt. ff. de furt. l. si is cui eius. ꝛ si quis vxori. §. penultimo. Aut queritur de lucro sine alterius iniuria faciendo ꝛ tūc aut illud lucrum comitatur rem ad quemcunꝗ vel a quocunꝗ vadat ꝛ tunc talis lucri habetur ratio tam de iure antiquo ꝙ̄ nouo siue iudicium sit bo. fi. siue stricti iur. vt. ff. ad. l. aqui. l. idem iuxta fi. ꝛ. ff. de euic. l. venditor ꝛ etatis. in princi. ꝛ. l. si seruum. ff. de furt. l. si quis vxori. §. pe. ꝛ. C. de his quib. vt indig. l. pen. ¶ Aut tale lucrum rem non comitatur quia percipitur ex mercantia vel hominis industria ꝛ iste casus est ille qui habet dubia ꝛ isto casu dicit Barto. ꝙ est considerandum quod est quoddam lucrum in quo plus operatur natura ꝙ̄ hominis industria vt in lucro quod percipitur ex fundo si colatur ꝛ huius habetur ratio etiam de iure antiquo vt. ff. loca. l. si in lege. §. colonus. ꝛ. l. si fundus. versiculo nam et si colonus. Quoddam est lucrum in quo plus operatur hominis industria. ꝛ tunc aut is qui petit hoc lucrum est persona que non consueuit mercari ꝛ tunc non habetur ratio illius lucri. vt. l. si sterilis. §. cum venditorem. ff. de act. emp. aut est persona que consueuit mercari ꝛ tunc rō lucri qđ fuisset facturus hr̄. Et quātum fuisset facturus consideratur p respectū ad id qđ ex alia sua pecunia in mercantijs suis fuit lucratus. vt. l. ij. §. fin. ꝛ ibi glo. bona. ff. de eo qđ cer. lo. ꝛ est illa glo. multum notanda qꝛ non vult qđ consideretur quantū alij fuissent lucrati sed quātum ipse. ꝛ ex his perspectis collige qđ ista lex nihil immutat de iure antiquo ꝛ pro hoc facit ista litera ibi qꝛ ex eo veteres qui interesse statuerunt ꝛ concordes fuerunt. ꝛ ita cōmuniter tenent docto. licet glo.
37 videatur sentire quod hec. l. addat iure antiquo. ¶ † Sed pro sustinenda glossa possumus dicere lucrum ex mercantia et industria prouenienc non debeatur nisi in actionibus arbitrarijs propter locum. vt. d. l. ij. §. fi. ff. de eo qđ cer. lo. qđ patet qꝛ vbi simplr̄ vinum est venditum ꝛ de loco non est conuentū non tenetur venditor in solidum nisi quanti plurimi eo loco valuit vbi venit vt. d. l. ratio. §. si per venditorem. ꝛ. d. l. si sterilis. §. cum venditorem.

[a] ¶ Si p vnū tm̄ testē pbat̄ adde bar. in. l. nemo. ff. de duobus reis. ꝛ bar. hic ꝛ dic qđ sine rōne nō pbat vt Bal. hic in. vj. q. i. alex. in. l. j. in fi. prin. de no. ope. nū. Jtē debēt eē cōtestes nō singulares. l. ꝙ dicāt. egu darē. x. s̄m peritiā meā quo casu dicuntur cōtestes Bal. hic in penul. col. nō tñ per vnū testē cū iuramento in supplemētū pbationis probatur bal. i bun fi.

[b] ¶ Interesse i lucro. adđ de h vltra ea ꝙ hic not. bar. ꝛ bal. n. xliij. v. xij. oppono. cū §. vsi. sc. co. mihi. vij. ꝛ l v. valeres. qđ no. bar. l. l. dominus. ff. de fi. fu.

[c] ¶ Ut interesse i lucro. verū interesse habeat rōne lucri vide qđ notat bal. in. l. si. in pri. C. de fur. ꝛ p bal. h l. v. colū. vi. sequitur gl. sup v. vere re habet. i. l. minis de l ii. in. ꝛ h etiā bald. in. xij. opp. adde qđ petr. de ancha. in cle. i. de vsu. §. sane i esset qđ Lau. ibi ꝙ̄rit si qs dz mihi dare c. certo termio ꝛ nō soluat an dānū emergēs possit petere rōe more ꝛ dicit qđ sic si autem lucruꝫ cessans sub dit etiaꝫ d. pe. ꝙ imo etiā credit ꝙ lucro cessante si tale erat mercator qui ꝯsueuit pecunijs consueuit negotiari alias sec[9] si persona esset talis quare te nuisset in archa alleg. no. p Cyn. in auct. ad hec. C. de vsu. tu. vid no. hic ꝛ qñ habeantur rōne lucri cessantis: adeo qđ agi possit vide p Bar. in. l. si cōstituitur. §. quoties ff. so. ma. ꝛ vid ca sus not. in. l. socius qui in eod. ꝗ. pro socio q forte non ē alibi sꝫ Jmol. in. l. insulā. §. vsuras. ff. so. ma. io. cal. in rep. c. nauigāti. rū. co. ꝗ vsu. ꝛ adde hic ꝙ habes in. l. ij. §. labeo. de acq. pos. ꝛ vide. l. si is. §. fi. vbi habes. ff. de vsur. Et vt p ro. consil. cj. ꝛ adde Jnā. de san. in. c. qualitas lucri. de pe. dist. v.

a ¶ Quotuplex sit interesse. adde doc. in. l. i. ff. de ac. emp. Innocen. in c. sacro. de sen. ex. Joan. in c. i. eod. titu. libro sexto in nouella.

b ¶ Quo iure interesse. Adde quod no. Bar. in l. stipulationes non diuiduntur. in. xx. q. opp. de verbo obli. et vide omnino in. l. i. ff. de act. emp. et que ibi Bart. et doc. in. iii. col.

d ¶ Nihil agit. Limita totum istum titulum nisi esset captus suspectus de fuga. ita d. Alex. vbi vid. in l. cui iurisd. de iuris. om. iudi. et ad de fin. Paul. de cast. qd si delegans cum appellationis censetur delegata cum nullitatis sequentis vt dicit not. arch. l. c. i. de ap. li. vi. sup ver. hoc tamen nunc ec contra sor predicta haberi locum in sula diffinitiua. sed si appellat ab interlocutoria et committat alicui cum app. non censetur commissum negotium principale nisi dicatur expresse ita dicit seruisse Fuari in rota.

e De alia re. an delegatus super re certa possit iudicare de fructibus et expensis et dare dilationem ad soluendum ex Bal. hic nu. iii. ver. tertio opp. format hanc q. de quaui de doct. in c. cum dilectus extra de ar bi. vbi querit qd in arbitro. et not. per doctor. l. i. iii. §. si condenat. ff. de re iu.

e ¶ Statutum dicit. adde soci. consil. celeriii. incip. in causa. d. Lise. v. vi. ista conclusio ibi nec obstat. l. fecit dapnec. ebar. exti.

f ¶ Sententia lata. adde doc. i. c. cum sit generale. de foro competen.

g ¶ Fines rescripti. adde l. gromei. §. callimachus ff. de v. ob. et l. memia. ff. de manu. testa. c. cum delecta de rescri. c. cui de preben. li. vi. cap. in c. mandatum. in §. q. de rescrip.

s. ff. si cer. pet. l. vinum. Nunc vero per istam tenetur in plus. s. quod lucri fecisset si ad alium locandum vendendum exportasset vt hic. quod intelligo si probat quod solitus sit tales negotiationes facere per glo. superius alleg. Et per istum modum defensatur gl. et modo apparet glo. huius l. feriatis cum materia cuilibet et earum coherentia sufficienter tractate. ¶ Et tamen materiam tangentem interesse seriatim recolligam sub compendio ad superius dicta remittendo. Dic primo videndum esse quid sit interesse et dic vt in principio.

38 huius commenti in prima questione. ¶ † Secundo quotuplex sit interesse. et dic quod triplex quia aliud conuentum aliud commune aliud singulare vt ibidem in. ii. q. et tantum declara vt ibi. ¶ Tertio an alia sit interesse diuisio et dic quod sic et aliud intrinsecum et aliud extrinsecum aliud circa rem aliud extra rem quod declara vt in. xv.

39 oppo. dixi. ¶ † Quarto quotuplex sit interesse [a] singulare. et dic

a quod duplex quia vnum affectionis tamen et istud quoque consideratur propter ipsum vt actio ad aliud detur non vt propter ipsum condemnatio augeatur quod declara vt dixi circa prin. in. iii. q. Aliud interesse singulare est simul af-

40 fectionis et vtilitatis et propter istud condenatio augetur vt hic. ¶ Quinto vsque ad quam quantitatem possit peti interesse. et dico quod conuentum in totum. Singulare in casibus ex his vsque ad duplum interesse commune vel conuentum in casibus incertis quantum re vera probatur vt in tex. Communem vero distinctionem patitur ideo latius de his dic vt dixi in. xviii. opp.

41 et in distinctione ibi posita. ¶ † Sexto quo iure interesse [b] petatur

b an iure obligationis et actionis an vero iudicis officio. et dic quod conuentum iure obligationis. vt. l. i. et. si. ff. de pro. stip. Commune vero interdum iure obligationis vt in casibus in quibus obligatio post moram succedit ad interesse vt in obligationibus meri facti. vt. l. quotiens. et. l. si penam. et. l. stipulationes non diuiduntur. §. celsus. ff. de v. ob. ¶ In casibus autem in quibus non succedit ob. ad interesse tunc venit iudicis officio et vt ista patent vide que dixi. s. post. xv. op. in distinctione quando in obligatione est rem dari et simpliciter in illa quando in obligatione est rem restitui et quod in. xviii. opp. dixi in obligatione meri facti. Similiter vide quod dixi quando in obligatione est rem tradi et an quis possit precise compelli ad tradendum dandum restituendum vel faciendum vide in eisdem locis. ¶ Et ex his per teipsum colliges modum formandi libellum sup interesse scilicet quando rem tradi est in obligatione ex contractu empti ex vendito. de formatione libelli et eius petitione

43 plene scripsi in. l. traditio. s. de ac. emp. ¶ † Septimo qualiter interesse probatur. vide. s. in. xix. op. distinctione et questione ibi sequenti. ¶ Octauo an interesse in lucro consistens possit peti et quando vide quod dixi in. xx. op. et in distinctione ibi posita. ¶ Nono querit quidam qualiter fiat in iudicio sententia et dic quod si in libello est petitum iure obligationis quod eo modo quo petitur eo modo sententia deducitur scribi non iure obligationis sed officio dentur tunc aut certa species debetur et tunc dic vt in. l. si rerum. ff. de ver. obli. et ibi per Barto. aut debetur id quod consistit in pondere numero vel mensura et vide quod scripsi in repetitione mea in. l. vinum. ff. si cer. pe. Aut non agitur vt detur sed vt restituatur et recurre ad. l. restituere. ff. de rei vend. ¶ Decimo si queratur vsque ad quam quantitatem nolle pene quis possit sibi prouidere dic vt dixi. s. in. xxi. opp. Et expeditum est in generali epilogum eorum que dicta sunt. s. circa interesse.

¶ Si a non competenti iudice iudicatum sit. Rubrica

Continua rubricam vt in glo. circa quam querit bald. quot modis perdatur domicilium. et dicit quod tribus. s. vi iure et consensu. Ui quando quis repellitur de ciuitate sua cum familia sua. Iure quando per sententiam deportatur vel in perpetuum relegatur. Consensu quando dimissis propriis laribus nouum domicilium sibi quesiuit. Et his casibus dicit quod de ante gestis non potest in loco originis conueniri nisi ibi inueniatur de quo vide quod scripsi. s. de iurisdi. om. iudi. l. iuris.

1 ¶ Delegatus ad certam rem de alio non pronunciat quod illi non accedit.

2 Judicem incompetentem que cause reddant.

a **Judex.** ¶ Casus. † Delegatus ad certam rem de alio non pronunciat quod illi non

c accedat et pronunciando nihil agit[c]. b. d. ¶ Opp.

d quod immo de alia re[d] iudicare possit. vt. ff. de edi. l. ediles. §. nunc sciendum. So. quod de prorsus extraneis non pronunciat vt hic in prin. Sed de attingentibus et coherentibus distingue. Aut contigerunt ante lit. conte. et de illis non cognoscit. Aut post lit. conte. et tunc sic siue contingant in re siue accedant ei vt fructus et partus. vt. d. §. item sciendum. ¶ Op. ad idem de. l. i. s. de orig. iur. So. quod ibi incidenti sine quo principalis non potest terminari et dic vt ibi. ¶ Opp. iii. ad idem de. l. paul. ff. de re iudi. et de. l. non ignorat. j. de fruc. et lit. expen. Solu. vt gloss. quod ibi expensis litis que veniunt ex consilio statutorum. ¶ Sed tunc insurgit dubium an delegatus possit eodem die de expensis iudicare. et videtur quod non quia statim lata sententia finita est eius iurisdictio. vt. l. iudex. ff. de re iudi. Contrarium facit ratio huius glo. quia de hoc videtur sibi mandatum et sic non est ex toto finita. Item altero respectu hoc probat ista gl. relata ad istum tex. quia hanc que loquitur in delegato intelligit secundum illam. ¶ Opp. iiii. ad idem de. l. cum pap. et aut. et consequiter. s. de sen. et inter. So. quod ibi specialiter in reconuentione. ¶ Opp. v. de l. de qua re. §. i. ff. de iu. et. j. de a. d. l. si. §. si. Sol. quod ibi fallit quando per prorogationem cognoscit quia tunc competens efficitur et hoc operatur consensus partium. et de materia prorogatio-

2 nis dic vt dixi in. l. i. ii. de iuris. om. iudi. ¶ † Quero ab extra que cause reddant iudicem incompetentem. Respondeo quod quinque vt delectet persona. vt. j. eo. l. ii. reos vt hic causa. vt. j. l. iii. ipsa. vt. ff. de iud. l. cum qui. §. iudicare. et locus. vt in. c. vt. l. extra territorium.

e ¶ Quero statuti dicit[e] quod nulla exceptio opponi possit an per ista verba intelligatur sublata exceptio incompetentis iudicis. dicit quod non quia sententia ab interlocutoria a non competenti lata non est sententia vt hic et sic non opponitur contra sententiam. argu. ff. de re iu. l. iii. §. condemnatum. et adde que dixi. in. l. vlti. pudor. j. de adul. ¶ Quero an sententia lata a non delegato qui tantum cognouit ex falso rescripto possit validari per ratihabitionem illius ordinarii cuius nomine cognouit. dic quod non. vt no. glo. j. de iu. fisci. l. instar. li. xi. Et est ratio quia ad eum spectat ex delegatione non ratihabitione. Saly.

1 ¶ Magister militum non cognoscit ex sua iurisditione de causis ciuilium iudicum.

Si militaris. Casus. sententia delegati ab incompetenti delegante non valet et si delegatus sit magister militum. b. d. ¶ † Not. quod

f magister militum non cognoscit ex sua iurisditione de causis ciuilium iudicum sed de militaribus tantum de quo vide. s. de iur. om. iu. l. magister ¶ Item nota. quod cause ciuiles possunt ei delegari

f dummodo delegentur a iudice competenti. ¶ Item quod sententia lata [f] a iudice incompetenti est nulla nec appellatio est necessaria. ¶ Queri potest quid si magister militum illius cause erat ordinarius et processit vt delegatus an tunc valebit sententia. Rndeo distinguendo vt in glos. s. qui pro iur. l. i. ¶ Item in casu nostro quero an delegatus iste poterit cognoscere et pronunciare super sua iurisditione delegantis. videtur Bal. quod non principaliter sed in consequenti sic cognoscendo de sua et de se pronunciabit iudicem se non esse et non super ordinaria et sic iudicabit de rescripto non de rescribente sic et iudex potest pronunciare de priuilegiato non de priuilegiante. vt extra de iudi. c. cum venissent.

1 ¶ Delegatio in petitorio non extenditur ad possessorium.

2 Exceptio compensationis an possit opponi coram iudice delegato.

Si de proprietate. Casus. delegatus sup proprietate non habet cognitionem sup possessione. b. d. † Uel delegatio in petitorio non extenditur ad possessorium et pone casum in

g fi. gl. iii. ¶ Et no. quod fines rescripti[g] sunt diligenter custodiendi vt hic sicut mandati. vt. l. diligentes. ff. manda. ¶ Item no. quod sententia sup possessorio non preiudicat in petitorio. ¶ Querit gl. in casu huius. l. an sententia lata in possessione valeat. et glos. recitat opi. pro et contra. et postea decidit distinguendo. aut questio possessionis sic incidit vel emergit proprietatis quod eam quod sine ea non potest sup causa proprietatis delegata pronunciari et tunc lata sup possessione scilicet quia consecutiue intelligitur delegata. vt. s. de iudi. l. qui certes. et. l. nulli. et in simili no. s. c. l. i. Aut sine ea potest super proprietate pronunciari et tunc non valet quia tunc ei non videtur delegata. Et exemplum primi ponit gloss. quando intentatur interdictum vti possidetis hincinde et quilibet dicit quod ipse est dominus et possessor delegatus interpretatur super proprietate. nam prius de possessione oportet pronunciari vt contra eum qui pronunciatur possessor dirigatur dominii iudicium. vt. s. vbi in rem ac. l. i. et de ali. iu. mu. causa fact. l. i. Exemplum secundi ponit glo. vsque ad si in interdicto recuperande vel adipiscende sed Pe. et Ja. de ra. vt refert Cy. intellexerunt vt interdicto vti possi. cognosci de possessione non possit quando a delegata sit dictio limitatiua seu restrictiua tantum vel duntaxat. Nam tunc etiam incidenter agnosci non poterit vt extra de sequestra. c. i. alias sic. vt in gl. Sed Cy. sentit quod etiam si sit apposita illa dictio restrictiua cognosci possit incidenter licet non principaliter quasi prohibitio se extendat ad principalem petitionem non consecutiuam necessariam quasi illa videatur etiam mandata. vt l. ad rem mobilem. et. l. ad legatum ff. de pet. cum si. Mihi videtur quod veritas huius rei consistat in narratione libelli supplicatorii vt per teipsum speculari potes. ¶ Quero ab extra si in libello supplicatorio dicatur quod talis et talem rem ad ipsum supplicantem de iure spectantem vnde petit iudicem sup hoc delegari et sic delegatio facta est an iste de petitorio et possessorio cognoscere poterit. dicit Bal. quod sic per not. per Inno. extra de reb. ecc. non alie. c. cum in no. magna circa prin. et per no. per Ar

tibi.xi.q.i.§.si ge. ¶ Quero delegatus fuit iudex sup possessorio retinēde ꝛ corā eo iudicio pendēte vn⁹ spoliat aliū an pōt corā eo a se intentari possessoriū recuperāde interī dimisso pro retinēde. dicit bal. ꝙ nō sed iudicis officiū pōt implorari. qꝛ nihil de-
2 bet innouari iudicio pēdente vt no. arch. b. ij. q. i. in pri. ¶ †Quero an exceptio cōpēsationis possit opponi corā iudice delegato dic ꝙ sic. nā corā eo ꝯueniri pōt qd̄ ē forti⁹. vt. l. cū pap. ꝛ aut. ꝛ ꝯtr. C. de sen. ꝛ iter. ꝛ no. C. e. l. i. ergo ꝛ cōpēsari pōt. ¶ Itē ꝙ cōpēsatio est spēs reconuētiōis vt no. C. de cōpē. l. nec. ꝛ ēt not. C. in d. l. cū pap. § ꝛc. Ex hoc infert bal. ꝙ ꝯpēsatio extrīseca nō pōt fieri corā arbitro sicut nec recōuētio. vt extra de ar. c. cū dilect⁹. ꝛ dixi in dicta aut. ꝛ ꝯtr. vbi vide. intrinsecā aūt dic fieri posse sꝫ vbi commissa est causa restōnis dotis potuerīt impēse facte in dote cōpēsari nisi ex fructib⁹ possint resici. vt. ff. de rei vē. l. si tum ptus. ꝛ no. in. c. ti. l. in fundo. Et pdicta p cōpēsatione corā arbitro non admittenda no.

1 ¶ Snīa a nō suo iudice dicta ꝛ in publicis et priuatis causis non valet.
2 Excōicatus est aliquis a iudice competente ꝛ appellauit an interim dicetur excommunicatus.

1 **Et in priuatorum.** †Et i publicis et priuatis causis snīa a nō suo iudice dicta nō valet. h. d. Fallit vbi ex prorogatione sententiam dixit. vt. C. de iur. om. iu. l. i. vel in causa reconuentionis vt not. C. eo. l. i. sed potest dici quod tunc est factus iudex competens. Item videtur fallere libertatis fauore. vt. ff. de fid. libe. l. non tantum. §. et artificalibus. vt nota. j. de inter. ac. l. ij. quod an sit verum: vide quod ibi dixi et alia adde ad declarationem huius tituli que ibi scripsi.
a ¶ Not. ꝙ dictio ꝛ ᵃ stat hic implicatiue. sic ꝛ alias in. l. ꝛ quia. ff.
2 de iur. om. iu. ꝛ in. l. i. ff. so. ma. ¶ †Querit glo. aliquis est excōicatus a cōpetente iudice ꝛ appellauit an interim dicet excōicatus ꝛ dicit gl. qd̄ non quia appellatio extinguit pnūciatum. vt. ff. ad tur. l. i. in fi. ¶ Nō obstat ꝙ canoniste dicunt ꝙ trahit secum executionē qꝛ dicit glo. ex hoc non sequitur qd̄ eius effectus post appellationē interpositā sō extinguatur vel sō suspendat: ideo dicendum qd̄ suspēditur. ¶ Ut in simili in damnato ad mortē qui statum seruus efficitur. vt. l. qui vltimo. ff. de pe. ꝛ tamē si appellat talis seruit⁹ extinguit. vt. ff. de pe. l. ij. §. fin. ꝛ. ff. de inofficio test. l. si quis filio exheredato. §. hi tñ oēs. ꝛ idem in snīa famosa. vt. ff. de his qui no. infa. l. furti. §. i. ꝛ omnium est ratio qꝛ appellatio restituit appellantem in pristinum statum. vt. ff. de admi. tu. l. chirographus. §. i. Et ex ista glo. sic conclusa. ¶ No. qd̄ exceptio excōicationis nō potest opponi quādiu ab ipa snīa est appellatum ꝛ pendet appellatio. sed istud nō est verum ꝛ casus est in oppositū in. c. pastoralis. ad fi. extra de appel. Et hoc quādo snīa excōicationis est simplex ꝛ pura. secus si in diem vel sub cōditione. Nam tunc appellatio interposita facit ꝙ postea cum dies, vel conditio euenerit secum executionem trahat. vt in. c. preterea, reqsitū. in eod. tit. ¶ Et rō est quando snīa est pura quia vltra ipsam sententiam nihil est fiendum nec exequendum qꝛ iam per sententiam extra cōionem fidelium est positus. ꝛ sic executio non distat etiam per instantem a sententia. sola enim denuntiatio restat vt sententia innotescat quod non est in aliis sententiis que ad finem suum ex vi ipsius snīe non perducte: ideo mirum si appellatio obueniat. ꝛ hoc vult glo. in. d. c. pastoralis. Item certa forma est tradita absolutioni faciende ab excōicatione sine qua non potest absolui. vt extra de senten. excō. c. cum desideres. merito postꝙ est illaqueatus appellatio non sufficit Et hoc obtinet in snīa suspensionis ꝛ interdicti ecclīastici. vt. d. c. preterea. Iste eñ tres snīe sunt censure. vt extra de verb. sig. c. querenti. et nō sequuntur naturam aliarum snīarū: iō anomale dici pñt et ideo nō mirandum si appellationes ab eis interponende nō sequuntur naturam aliarū appellationum. ꝛ hec est veritas. Alia plura querit hic Bal. que non sunt de materia tituli.

¶ De pena iudicis qui male iudi. **Rubrica.**

¶ Causarum triplex est genus.
2 Iudicem non licet corrumpere nec aduersarium.
3 Aduersario si liceat dare pecuniam in causa criminali.
4 Remedium vnum non excludit aliud.
5 Iudice non pecunia sed precibus corrupto an valet sententia.
6 Corruptionis pena si transeat in heredem.

Constitit. Casus. qui diffidentia iuris sui in corruptelam preorum pit lites perdit ᵇ. h. d. ¶ †No. triplex genus ᶜ causarum quia alia publica alia fiscalis alia priuata. ꝛ publica hic intelligitur dupliciter. vna quia criminalis ꝛ publici iudicii. ¶ Et not. ꝙ hec. l. habet locum etiā in causis criminalibus. Alio modo. i. publica. i. alicuius ciuitatis ꝛ tunc not. ꝙ causa publica alicuius ciuita-
d tis non dicitur fiscalis. ᵈ circa qd̄ vide qd̄ dixi in. l. fi. C. de sa. san. ec.
2 ¶ †Item not. qd̄ non licet corrumpere iudicem nec aduersarium ꝛ quomodo intelligatur aduersarius no. hic in glo. Item qd̄ signum est diffidentie sue iustitie qn̄ quis nititur ministrum iustitie corrumpere. ¶ Oppo. primo qd̄ liceat aduersario pecuniam dare. vt. C. de transa. l. fratris. ꝛ quasi per totum. Solu. qd̄ huius timore glo. intelligit hic aduersario idest de procuratore vel aduocato aduersarij principalis quibus dari nō licet: quia tunc datio transit in corruptelam ꝛ collusionem licet aduersario principali vt in contrario nisi ageret p calumniam: qꝛ tūc ex pecus non acciperet: sed secus si in resistente. ff. de condi. indeb. l. in summa. ꝛ de his differentiis dixi in. l. sub pretextu. C. de transa. Uel potes dicere qd̄ et si hic loquitur de aduersario principali intelligi debet quādo datur ad effectum collusionis faciende. vt. ff. de col. dete. per totum. Et recipe exemplum in casibus in quibus snīa facit quo ad oēs. vt not. in. l. ingenuum. ff. de statu ho. ꝛ ita debet intelligi qd̄ hic no. in fi. gl. in contrariis vero loquitur qn̄ datur quo ad effectum vere transactionis quo casu dico aut calumnia ex neutra parte interuenit ꝛ habet locum. l. fratris Aut ex altera parte interuenit ꝛ tunc aut actoris vel rei. ꝛ primo casu nō valeat ꝛ repetitio detur scdō sic. ꝛ rōnem diuersitatis dixi in. d. l. sub pretextu. ¶ Opponitur scdō ab extra quod in causa priuata non pcedat. l. ista. nā partes possunt cōuenire qualis sententia debeat fieri per iudicem. vt. ff. de re iudi. l. si conuenerit. so. qd̄ illa. l. vendicat sibi locū quando sententia non preiudicat nisi cōuenientibus qꝛ tunc inter eos collusio nō reperit prohibita. secus qn̄ aliis preiudicat vt in causa appellationis. vel ingenuitatis. vt. ff. de inoff. te. l. cū q. §. in populatib⁹. ꝛ. ff. de statu ho. l. ingenuum. qꝛ tunc collusio reperitur phibita ꝛ tunc habet locū
3 sīns huius gl. ꝛ qd̄ s. dixi. ¶ Opp. tertio qd̄ in causa criminali licet aduersario dare pecuniā. vt. C. de transact. l. transigere. so. qd̄ hic qn̄ procuratori vel aduocato qd̄ nō lꝫ ibi qn̄ principali quo casu dic aut re⁹ accusatori ꝛ distingue vt in. l. transigere. aut accusator reo vt fateatur re⁹ ꝛ ipse fatet ꝛ tūc glo. ista distinguit aut perseuerat in confessione ꝛ nō punitur. vt. l. i. §. diuus. ꝛ. §. si quis vltro. ff. de quest. Ista glo. est notanda quia non loquuntur illi tex. in confessione facta ob pecuniam datam. ꝛ sic not. qd̄ non obstante pecunie receptione potest ille confessionem reuocare. ¶ Sed tunc quero pone qd̄ reuocat ꝛ probat qd̄ fuit confessus crimen propter pecuniam sibi datam vel promissam an tūc accusator cadat in penam huius. l. ꝛ videtur casus hic qd̄ sic. ¶ Ue-
d nio ad tertiam glossam quam recito per questiones ꝛ quero iste
e tex. dicit qd̄ actor perdit actionem. Sed quid in reo ᵉ pecuniam dante. respōdit glo. qd̄ ille perdit defensionem propter identitatis rōnem ꝛ per ꝯñs perdit causam. Sed hic attende qd̄ glossa alibi dicit qd̄ id qd̄ hic dicit in actore nō hꝫ locū in reo. ꝛ ita no. ff. de dolo. l. eleganter. §. pen. Sed glossa ista verius dicit. tum propter rōnis identitatem tum qꝛ tex. hoc probat. ff. de iure fi. l. eius qui ꝛ. l. qui fisci. coniuncta hac. l. ꝛ pbat in. l. ij. §. vltimo. ff. de condi. ob turpem causam. ¶ Quero tunc secundū si actor amittit cau-
f sam ꝛ reus defensionem an ipso iure ᶠ vel per sententiam. ꝛ glossa distinguit fm̄ Hug. aut est pecunia data iudici ꝛ tunc ipso iure aut procuratore vel aduocato ꝛ tunc non ipso iure. ¶ Sed hic attende quia gloss. de vna questione intrat ad aliā. nā longe aliud est querere de iuribus snīe per pecuniā late de cuius iuribus dicit ista gloss. Aliud est querere de iuribus cause principalis nondum lata snīa vel etiā lata ꝛ sic ipso iure nulla ideo ꝙñ ad causam principalē dic qd̄ debet amittere p snīam. vt pbat verbum amittat hic positū qd̄ concernit futurū. v. C. de iuris. om. iudi. l. in criminali. ꝛ. C. de in. calū. l. ij. §. qd̄ si actor. ꝛ auten. principalis. ad fi. in eod. titu. vbi casus. ꝛ. j. vnde vi. l. si quis in tantam. et ibi glo. Sed tunc dubium an per modum cause instantia principali possit snīa cōtra eum ferri. ꝛ dixi qd̄ sic vt dixi in. d. §. quod si actor. ¶ Nunc quero supposito quod snīa sit lata per corruptelam snīa est ipso iure nulla vel aliqua ꝛ in casu quo sit aliqua an et quo remedio conueniri possit. Breuiter sic distinguo aut pecunia interuenit aut non. Primo casu aut, datum fuit iudici in totum vel in partem et tunc est ipso iure nulla. vt. l. venalis. j. quando prouoca. non est necesse. Aut data fuit aduocato vel procuratori tantum partis aduerse ita ꝙ non iudici ꝛ tunc secundū gloss. nostram est ipso iure nulla. vt not. in. l. i. C. de aduo. diuer. modi. ꝛ idem sentit hic in versic. posset dici. sed Pet. ꝛ Mar. C. ¶ Ego isto scdō casu sic distinguo aut pecunia fuit data ab aduersario vel ab alio eius calliditate ꝛ facto tunc sententia est ipso iure nulla. vt in hac glossa. ꝛ alia. C. allega. ꝛ hoc probatur in. l. ista ex duobus. ¶ Primo quia iste text. equiparat dationem pecunie factā esse iudici vel procuratori siue aduocato ergo ꝛc. vt. l. i. C. de diuer. re. ¶ Secundo qꝛ licet hoc non dicatur explicite de iuribus snīe tamen dicitur implicite quia tacite ꝛ consecutiue eo ipso ꝙ de amissione actionis dicit ex quo videtur supponere ꝙ sententia lata sit ipso iure nulla ꝛ actionem principalem in suis terminis primeuis remanere ideo de remedio contra illa

a ¶ Dictio ꝛ adde Jo. de are. in sua disputatiōe incipiente qdā pfāmilias fecit testamētū adde soc. ꝯs. x. l. cip. cum qōnes supradicte. vſ. iij. pbat ex illis. cum. v. se. l. i. pte char. xiij. ꝛ ꝯs. cc. lxxx. sc. ꝯsiderata ꝯtingētia facti. v. iiij. isto i fi. cū v. seq. l. ij. parte char. cccx.
b ¶ L. istē pdit vtꝫ ista. l. puniēs corrūpētē hēat locū in corrupto prio no. p bal. l. i. prima.
c ¶ Triplex gen⁹ adde gl. summe et ibi doct. xi. q. i. ꝛ spe. i ti. o ꝯtu. l. §. ij. circa pn̄ idem spe i ti. o off. iud. in. §. fi.
d ¶ Fiscalis ꝛ ꝙ differt respu. a fisco vide bal. i fi. ꝛ Ja. bu. ꝛ p eūdeꝫ bal. i. l. ppetrādā. de iu. ꝛ vrū bar. l. tu. j. de iu. fi li r. l. pncī. ꝛ ibi scripsi post eū. C. q p sua in. ꝛ bal. hic i. l. fi. ꝛ qd̄ no. Ex. l. l. i.
e ¶ Quid i reo. ꝛ reo corrūpēte iudicē vel pcuratorē aduersarij vrō bar. i. l. ꝯsilr. ꝛ i l. hic. §. sꝫ h ꝯstitutio. ff. de calū. ꝛ plene p imo. in l. diu⁹. ff. de re iu.
f ¶ Ipso iure reꝫ corrūpēs iudicē vel pcuratorē p dat cām ipso iure vel p snīaꝫ. adde bar. i. l. is q vela tore. i pnci. ꝛ in. l. i. §. sed hec cōstitutio. ff. de tab. ꝛ Jmo. in. l. diuus de re iu.

lam hic prouidet alias de remedio circa amissionem actionis si
sententia esset in se aliqua frustra interim prouidetur. ¶ Ter-
tio hoc confirmo tali ratione. nam licet corruptela aduocati nõ
sit immediata hoc videtur sufficere: quia aut quicquid est cau-
a sa^a cause est causa causati: vt in aut. multomagis. C. de sacrosan.
ecclesijs. et hoc probatur per rationem quam ponit ista litera in
fi. et ita teneo. Aut pecunia data fuit sine aduersarij facto puta
a quodam tertio ignorante illo tunc sñia valet vt sentit gloss. in
d. l. i. de aduo. diuer. iudic. Nec potest tunc de dolo excipi et re-
plicari cum aduersarius dolum commiserit sed restitutio est ne-
cessaria vel ratione etatis vel ex clausula generali: vt dixit Jaco.
de are. per. l. minorem. aut. §. i. ff. de minor. per. l. diuus. et per legẽ
imperatores. ff. de re iudica. et ad certa damna contra aduoca-
tum agit actione de dolo: vt. ff. de dolo. l. eleganter. §. si dolo et
si fuerit procurator contra eum agitur mandati. ff. manda. l. si p
curatorem. §. sed si per collusionem. et dic vt ibi. Secundo ca-
su quando pecunia non interuenit et tunc sententia est ipso iure
aliqua. ¶ Secundo pro remedio habendo distingue aut aduer
sarius communicauit dolum cum isto aduocato et tunc potest agi pri
mo et si excipiat de sententia replicabitur de eius dolo. vt. ff. de
dolo. l. cum ante. sm vnam lectu. Sed eo casu dico restitutionem
peti posse vt dixi. C. de aduo. di. iu. in contrario. Aut aduersari⁹
nec cum aduocato nec cum alio dolum communicauit: et tunc de ad-
uersarij dolo nõ potest replicari. sed potest restitutio peti. vt. d.
l. minor. aut ad certa damna quibus per restitutionem non re-
mediatur agi potest contra aduocatũ actiõe de dolo. Nec debet
aduocatus primo excuti quam in integrum restitutio peti licet
aliud esset in procuratore qui potest conueniri actione ex contra
ctu mandati quia tunc illa primo debet intentari. vt. ff. de dolo. l.
eleganter. § penul. Aut contra aduocatum nulla actio compe-
tit: quia non mandati cum non intercessit: non locati quia in eo
non est locatio. vt. C. de suffrag. l. i. sed solum de dolo ad quem ex
cluditur in inte. resti. ff. de dol. l. i. § papi. et in. §. si. et. l. ideoq. et
ff. de in integ. resti. l. diuus. et hec latius scripsi in sexto contrario
in. d. l. i. C. de aduo. diuer. iudic. Aut aduocatus vel procura-
tor non fuit preuaricatus sed aduersarius tantum dolum com-
misit in causa propter quem sententiam reportauit: et tunc aut
falso contra absentem aliquid allegauit et tunc sententia est ipso
iure nulla. vt. l. si pretor. §. marcellus. ff. de iudi. Aut illud contra
presentem allegauit: et tunc sententia est aliqua. sed duplex reme
dium habet is contra quem lata fuit scilicet replicatione do-
li si sit actor et exceptione doli si sit reus qui fuerit condemnat⁹
et etiam quilibet eorum habet beneficium restitutionis. vt. j. si ex
fal. instru. l. ij. et. ff. de re iu. l. diuus. et extra de procura. ca. licet. de
4 senten. excommu. venerabilis. ¶ Non enim vnum remedium ex-
cludit aliud quia remedium restitutionis est pignus: et sic a reme
dio replicandi vel excipiendi non excluditur. vt. l. fin. C. si situ. vel
cau. interue. et probatur in. l. proxime alle. predicta intellige quo-
modo propter preuaricationem vel dolum commissum aduersari⁹
reportauit sententiam quam alias non fuisset reportaturus. vt
5 j. si ex fal. instru. l. ij. et. iij. ¶ †Et ex predictis modo patet quod si
non pecunia sed prece fuit corruptus quod valet sententia vt hic in
glos. sed de remedijs dicet. C. et in. l. seruo inuito. §. cum pretor. ff.
ad trebel. ¶ Ab extra quero reperit quod pars pro qua iudex
tulit sententiam fecit iudici cautelam de cõseruando eum indem
nem an ex hoc intelligitur iudicem corrupisse. Barto. ff. de fur.
l. si quis vxori. §. si fugitiuum. sentit quod non quia pro ipsa iustitia
conseruanda videtur fecisse cum nihil ex hoc ei sit acquisitorum.
Idem tenet Bald. dicens de hoc esse casum vnicum. C. de ma.
6 conue. l. i. quod not. ¶ †Quero secundo an pena corruptionis
transeat in heredem. dic vt in. l. eius qui. ff. de iure fisci. ¶ Que-
ro hec. l. loquitur de eo qui corrumpit iudicem sed quid si eo cor-
rumpere attentauit sed iudex aures non prebuit an puniatur vi-
detur quod non pena huius. l. sed alia de qua in. l. imperatores seue
rus et antonin⁹. ff. de iure fi. vbi videtur casus in 3ĩtũ alle. bal. in
c. perpetue. extra de elec. li. vi. Sed casus ille a nostro multũ vide
tur diuersus. ¶ Quero quid de eo qui corrumpit notarium ac-
b torum^b: dic quod perdit causam. vt. ff. de iure fis. l. in fraudẽ. §. quo
ties. et. ff. de fal. l. si quis obrepserit. et. ff. de pen. l. si quis aliquid.
§. instrumenta. Autentica.

1 ¶ Judex corrumpẽs aliquo dato vel promisso seipsum defert
et probat veniam meretur. et nu. 3.
2 Juramentum purgationis defertur in delictis que valde occul-
te committuntur.

Novo iure. Primo qui arguẽs sõdictõe corruptela illã probat. Scdo:
quo nõ probat. Scda ibi: sed si datũ. Prima in tres
quia primo veniã tribuit arguẽti. Secundo penam tri-
buit corrupto in causa ciuili. Tertio in causa criminali. partes
per se patẽt. Scda principalis subdiuidit in tres quia primo qua-
liter puniatur qui nõ probauit. Scdo qualiter ille qui sacramen
tũ purgationis subterfugit. ¶ Tertio nouũ dubium remoue

a ¶ Quicquid est cã. adde soci. 3s. clvi. incip. pro funda mento presentis cõsultationis. ver. preterea. in scda par ter char. ix. et 3s. ccclvj. inci. 3side rata cõtingentia facti. ver. octauo obijcit. in dicta par te char. ccxviij.

b ¶ Corrũpit no tariũ actorũ. vid bal. l. i. h. j. eo. tit.

c ¶ Veniã meret. vide bar. l. i. C. trãs actio. C. de trãsac. et p istũ text. dicit Bar. in. l. ij. §. si. ff. de cõdi. ob tur. causam. et in. l. nõ ob. §. fin. ff. de re miss. quod pñe fie ri statutũ vt quod pena remittatur consortijs.

1 Scda ibi sed si personã. Tertia ibi si quis litigantium ¶ †Ca-
sus. Si corrumpens iudicem aliquo dato vel promisso seipsum
c defert et probat veniam meretur^c et iudex in causa ciuili triplici
pena punitur in tali omnibus bonis confiscatis in exilium dat
et vbi deferens non probat si delatus iurauit se non recepisse li-
beratur sed deferens in estimatione litis punitur et nihilominus
per sententiam poterit de corruptela doceri. Et si delatus se per
iuramentum purgare recusauerit punitur ac si contra eum pro-
batum fuerit. h. d. ¶ No. quod vel interest reipublice delictum
occultum propalari de facili a lege probetur venia deferenti.
¶ Secundo indulgentiam vel premium non dari nisi probãti.
¶ Tertio quia nõ probatis presumitur calumniari. ¶ Quar-
to quod illi presumpte calumnie seu suspecte non statur nisi cum
2 iuramẽto purgationis ab aduersario prestito. ¶ †Quinto quod
in delictis que valde occulte committuntur vt sunt baratarie iu-
ramentum purgationis defertur. ¶ Sexto quod deficiens in
purgatione pro confesso hic habetur. ¶ Septimo nota quod
etiam purgationi hic permittitur probari contrarium vsque ad
decẽ mensium spacium. ¶ Octauo quod baratoris bona in causa
3 criminis cõfiscantur. ¶ †Opponitur contra primũ quod venia nõ
debet deferenti quia delictum erat hic consummatũ et sic nõ est locus
penitentie. vt. C. de epis. et cleri. l. si quis non dicam cum sibi nota.
Sol. quod hic speciale ne hec delictum quod valde occulte cõmittitur re
maneat impunitum. ideo venia probetur vt manifestetur et de hoc
latius dixi in. d. l. si quis non dicam ¶ Oppo. 2 quod bõa hodie
non confiscentur vt in aut. vt nulli iudic. §. i. et si. Sol. vt in gloss.
ij. quod hic speciale vt in crimine lese maiestatis et incestus. Alij di-
cunt quod cõtrariũ loquitur quando quis ad mortem naturalẽ damnat
et sic non esset in pena bona publicari sed agnatorum et cognato
rum hec quando supererunt licet ciuiliter moriatur quia in exi-
lium datur. Sed de hoc mitto ad ea que scripsi. j. de bo. dam. au-
tem. bona. ¶ Oppo. tertio quod licet nõ probet presumitur ca
lumniari. vt. ff. ad tur. l. i. §. i. solu. vt in gloss. iij. et dic vt dixi. j. de
calum. l. qui non probasse ¶ Oppo. quarto contra si. quod periu-
rium non possit argui. vt. C. de re. l. i. Solu. vt in glos. si ¶ Que-
rit Bal. quidam detulit potestatem de barataria coram syndi-
cis dicens se ei pecuniam dedisse et ipsi noluerunt dicere et pote-
statem absoluerunt nunquid iste postea ex sua confessione possit
de barataria condemnari et arguit quod sic. ar. l. cum precium.
de lib. cau. In contrarium quia ista confessio emanauit princi-
paliter propter aliud quod nullum effectum est sortitum ex extra
de eo qui cognouit consanguineam vxoris sue. c. super eo et facit
quod notat. Innocen. extra de iureiurand. ca. mulier. et vltra nõ
dicit.

1 ¶ Judex corruptus gratia vel precio famam perdit et damna
resarcit.
2 Dans pecuniam iudici an possit illam repetere.
3 Judex male inquirens an teneatur ad partis interesse.
4 Judex qui fecit aliquem de facto suspendi an debeat ad simili-
tudinem supplicij puniri.
5 Judex an possit sententiam suam defendere.
6 Notarius qui imperite fecit instrumentum an teneatur de impe
ritia ad interesse partis.

1 Deco. Casus. †Judex corrupt⁹ gratia vel precio famã perdit et dãna resarcit. h. d. ¶ Que-
ro de iuribus sententie et respondeo vt in gl. ij. ¶ Que-
ro qua actione teneatur ad litis estimationem. Re-
spondeo actione in factum. vt in hac glo. si. in princi. et sic habet
locum precio vel potestate sic dolo sed vbi per simplicem impru-
dentiam sic iudicauit tunc tenetur actione in factum inquantum
bono iudici videatur. vt. ff. de var. et extraor. cog. l. si iudex. et ita
debet intelligi quod no. ista glo. si. hoc etiam vult clare glo. in. d.
l. si iudex. ¶ Et hoc not. vt scias formare libellum quando expediet
quid autem iudex habeat arbitrari quando per imprudẽtiam no. gl. in
si. de obl. ex quasi delic. in princip. vt si errauit in. l. difficili mi-
tius arbitretur si in facili tunc durius. Sed quid si de intellectu
illius. l. varie erant opi. dic quod si aliqua est approbata est in
culpa discedendo ab illa: ideo dicebat dominus meus quod in
consulendo ab opi. glo. non est recedendum. idem dicit hic bar.
Si autem a cutra est approbata sed modo tenetur vna opi. mo-
do alia propter quod lex facta est dubia et obscura vt dicit glos.
iij. quod quibus. C. de no. codi. cõpo. et in. l. leges. C. de legi. et for-
san iudex excusaretur si non bonam esset sequutus. vt. ff. de re iu-
di. l. cum probatis. secundum vnam lectu. vtile est igitur sequi
communem opi. et non singularem. vt. l. i. ff. de sena. sed quid di-
cemus de istis iudicibus modernis qui dum sunt in officijs opi.
nouas et insolitas faciunt. dic quod in latissima culpa sunt que
a dolo parum distat ¶ Quero nunc cum glos quomodo est in
dolo vel latissima culpa ad criminaliter puniri possit et dicit gl.
quod sic quam notat. et specialiter in eo quod dicit gloss puniri ut
falsi. Nam ista glo. locum habet etiam vbi causa fuit ciuilis sed
dolo sic tulit sententiam vt hic. Sunt et alie pene in iure canoni-

co vt

co vt in capi.cum enim.extra de reg.iuris.li.vi. ¶ Querit glos.
a an ille qui dedit pecuniam iudici possit illam[a] repetere 7 remit-
tit ad.l.ij.ff.de cond.ob causam. Barto.vero hic sic dicit aut de-
dit ei pecuniam vt pro se iudicaret 7 tunc clarum qd non repe-
tit quia etiam ex parte sua turpitudo versatur. Aut dedit ei pe-
cuniam vt cum secundum iustitiam expediret 7 tunc quia turpi-
tudo est solum ex parte iudicis repeti olim poterat.vt.l.penulti.
ff.de condictio. ob causam. hodie vero non repeteret quia cum
nullo modo liceat dare pecuniam iudici vt in auten.vt iudi.in.cir-
ca principium.turpitudo est etiam ex parte sua:ideo non repe-
3 tit. ¶ †Quero ab extra de aliquibus questionibus de quibus
querit Bald.super rubrica ista et primo vtrum iudex male in-
b quirens[b] tenetur ad partis interesse.7 dic q sic.C.de excusa.tuto.
l.si.veriter. ¶ Secundo an iudex qui habet arbitrium ex forma
statuti puniri debeat si partem enormiter grauat. Respondet
ipse quod sic quia ratione enormitatis dolus presumitur non si
modice vt nota.ff.de.l.si de meis.§.recepisse.et.l.sed in seruum.
§.si quis iudex.7 procedit hoc etiam si statutum dicit q stetur iu-
dicis arbitrio 7 voluntati quia totum hoc debet intelligi sane vt
no.ff.de arbit.l.penul.7 qd no.C.v.C.de dol.7 ma.l.iij.7 proba-
tur ex dicto aristo.in.iij.de anima.dicit enim q pro ratione est
volūtas ideo volūtas dz esse bona 7 nō mala vbi agit de alteri⁹
pīudicio.Et quāto ei latior dat licētia tāto ille magis dz ha-
c bere p oculis[c] eq̄tatē vt l autē.vt iusiurā.qd pstā.ab h'a.in nigro.
7 habes tex.no.de eo qd cer.lo.l.qd si ep hesi.7 vide Barto.ff.de
bo.auto.iud.pos.l in vēditiōe.7 in.l.fi.ff.de pro.stip.qd dixit.C.
de testa.mili.l.ex testamento. ¶ Tertio si iudex non vult par-
tes audire an puniatur.dicit ipse q sic.vt.ff.de eden.l.argenta-
rius. §.cum autem.7 non tantum si eum non audiuit in facto
sed etiam iuris 7 statutorum allegationes non admisit punitur
vt dolosus puta si non admisit statutum quo cauetur vt ban-
nitus possit impune offendi.7 hec probantur.ff.ad.l.iuliam re-
pe.l.lex iulia.§.hodie ibi quoniam punire non debuerunt 7c.7
ibi per Dy.qui exponit non debuerit inspecta finali iustitia vel
d ordine non seruato ¶ Quarto an error iuris[d] in iudice sit lata
culpa 7 dicit q sic si patitur eligi vt iurisperitus.vt no.in.l.ij.ff.
qd quisq iuris.7 pro hoc.l.late.7.l.lata.ff.de verbo.sig.attende
que super gl.dixi per ibi dicta hoc limitando. ¶ Quinto an po-
testas idiota excusetur propter errorem iuris si id fecit de consi-
lio assessorum.7 respondet q si sibi elegit nō excusatur.vt.d.mā.
l.procuratorem.§.si tutores.7 quia mala electio est in culpa. Si
autem respublica illius ciuitatis ei assessorem constituit tunc ex-
cusatur argu.C.de his qui.vt indig.l.polla.primum fateor nisi
habeat instrumentum 7 sue approbationis facte a doctoribus
vt est mons in studijs generalibus.argumen.l.argētum.ff.com-
mo.7 eius qd no.in.l.qui non tam idoneum in eo ti. Item nisi
prius fuerat publice exercitatus in officijs similibus in quibus
peritum se docuit.argumen.C.qui 7 adver.quos.l.i. Facit quod
4 dixi in.l.polla.in fin.C.de his qui.vt indignis. ¶ †Sexto an iu-
dex qui fecit aliquem de facto suspendi debeat puniri ad simili-
tudinem supplicij dicit q sic per titulum quod quisq iuris mo-
ri enim debet.vt.ff.ad legem iuliam repetun.l.iulianus.§.finali.
Caue igitur tibi vanes de aracbaneto quia Joannes tibi so-
cius non euasit iram dei. ¶ Septimo qui fecit aliquem torque-
ri de facto. Respondet quod tenetur iniuriarum pro motu iudi-
cis sui puniendus.vt.ff.de iniurijs.lege iniuriarum estimatio.
non autem simili tortura quia non cauetur.l.quod tortura im-
ponatur alicui pro finali pena. ¶ Octauo si plures college tule-
rint per imperitiam sententiam an omnes teneantur dicit quod
sic quilibet pro parte.vt.ff.de public.l.si multi. Sed quid si non
fuerunt college sed fuerunt late tres sententie successiue et om-
nes conformes sed omnes per imperitiam.dicit bald.j.eodem
l.fina.quod omnes tenentur quia imperitia vnius alium non ex-
cusat. Item si appellatio est deserta quia pro hoc non excusatur
ille qui male iudicauit vt notat Berta.extra de officio deleg.
c.ex aflorib.7 idem Innocen.ibidem facit quod nota.extra de
eiectio.c.si per impudentiam. ¶ Nono an ordinarius tenea-
tur de imperitia delegati. Respondet ipse quod non quia si te-
neretur non posset ad eum appellari. ¶ Decimo an episcopus
teneatur de imperitia vicarij.dicit quod non quia episcopus
cum preposuit iustitie faciende 7 dedit operam rei licite et con-
suete dum vicarium creauit. ¶ Undecimo an Potestas tenea-
tur de imperitia vicarij. Respondet quod non quia non pecca-
uit ipse sed ille subiungit quod verum de dolo sed de culpa sic
quia debet esse curiosus ne in curia sua faciat iniustitiā.non eīn
tantum tenetur ipse facere sed curare vt alij faciant quod pu-
to si ei innotescere potuit de certa iniustitia facienda. ¶ Duo-
decimo quid si deuiu in appellationi ex malitia vbi deserere non
debuit an tenebitur ad interesse parti lese remittit ad nota.per
Jo.mona.in.c.i.de ap.li.vi. ¶ †Tredecimo an iudex possit suā
sententiam defendere. Respondet qd sic.vt no.Inn.extra de fo
ro compe.c.verum.7 Archi.C.q.vi.§.hoc etiā.facit extra de re-
e scrip.c.dilectus. ¶ Quartodecimo an Potestas teneat[e] de de-
licto familie sue. Respondet ipse quod non nisi catenus vt eos
exhibeat si potest vel si mandauerit vel ratum habuerit.vt.ff.de
publi.l.j.§.familie.7 ibi per Barto.subiungit vnum notandū
quod is qui tenetur ex quasi maleficio non potest criminaliter
puniri nisi in subsidium 7 modica castigatione si non potest sol-
uere vt.l.fina.ff.de in ius voc.et ipse nisi potestas per pactum ad
6 hec se obligasset vel ex forma sue electionis. ¶ †Quintodeci-
mo an notarius qui imperite fecit instrumentum teneatur de im-
peritia de interesse partis. Respondet q sic.casum singularem
allegat in.l.fina.C.de magi.conue.accedat etiam.C.de testamen.
f l.iubemus. ¶ Sextodecimo quid si iudex[f] non per imperitiam
sed iussu metu tyranni falsam tulit sententiam an tunc incidat in
penam huius.l. Respondet Bal.quod non nisi a principio de-
buit scire hoc verisimiliter de iure posse quia non debuit officiū
acceptare ad quod poterat non accedere.argumen.ff.de dam.in
fec.l.qui bona.§.de illo.7.ff.loc.habitatores.§.fin.7.l.ex condu-
cto.§.i.

a ¶ Possit illam.f.d quid in testamēto vide Bar.no.in.l.j.in pn.ff.de sal.adde gl.in.l.
ij.C.eo.
a ¶ Judex male inquirens.adde Cy.7 Bal.in.l.sancim⁹ vltima co.C.de in.7 in autē.ge
neraliter.de epis.7 cler.Cyn.in.l.seueriter.C.de excu.tu Bal.in.§.phisici.xv.7.xxvij.q.
de offi.proconsul.7 leg.7 in ru.hic de pe.iu.qui male iu.

¶ Sententiam rescindi non posse. Rubrica.

1 ¶ Diffinitiua absorbet in eadem causa iurisditionem diffi-
nientis 7 sui successoris.
2 Judex an possit reuocare condemnationem expensarum.

Casus.reuocatio proprie vel sui decessoris sententia est ipso iure[g] nulla nec
g appellatio est necessaria. hoc dt. ¶ †Not.quod
1 diffinitiua absorbet in eadem causa iurisditionē
diffinientis 7 sui successoris. ¶ Opponitur quod
immo possit sententiam suam reuocare.vt.ff.ar.l.
dicere.§.finali. Solut.quod hic in diffinitiua ibi in interlocuto-
ria que contrario imperio reuocatur.7 quia de reuocatione inter
locutoria plene dixi in.l.post sententiam.C.de senten.dic vt ibi
scripsi. ¶ Opp.qd etiam diffinitiua reuocet.vt.ff.de mino.l.in
cause.§.fi.7 de auten.que supplicatio.C.de prec.imp.offer.7 de
quibusdam alijs legibus allegatis in glos.Sol.per regulam 7
casus speciales a regula.vt in glossa.in qua adde ibi quomodo
sentētia est ipso iure nulla:7 tunc rescinditur improprie.vt.ff.de
iniusto testamen.nam 7 si sub conditione,sed catenus venitur cō
tra quatenus de facto processu 7 ibi ad tur.l.i.§.fina.7 tunc non
cognoscitur idem vel successor sed maior.j.de ap.l.eos. ¶ Sed
ab extra quero an iudex possit reuocare condemnationem expē
b sarum[b] dic vt dixi in dicta.l.post sententiam.quia aut est diffini
tiua aut interlocatoria. ¶ Quero quid si reuocet diffinitiuam
de consensu partium.dic quod reuocatio non valet.vt nota.C.de
transl.l.si diuersa.7 ibi ponitur ratio. ¶ Quero quid si per eui-
dentiam vel notorietatem facti vult diffinitiuam reuocare circa
appellationem. Bal.arguit pro 7 contra.7 primo quod nō pos-
sit per no.per glo.in.l.fi.ff.de in litem iuran.per.l.i.ff.de questio
ni. ¶ In contrarium vt possit inducit.l.cōfessionibus.ff.de in-
terro.act.7 ita dimittit. Primam partem puto veram per.l.i.ff.
de questionib.suspendere enim executioni potest vt ibi 7 pro hoc
accedat quod not.Inno.extra qd me.causa.c.fi.ad fi.

1 ¶ Exceptio peremptorie potest exponi ante sententiam non
postea.
2 Tempus opponendarum peremptoriarum duplex.
3 Exceptio peremptoria que dicatur.

1 Peremptorias. Casus.7 exceptio peremptorio pōt op-
poni ante sententiam nō post ea nisi ope restitutio-
2 nis in integrum ratione etatis.h.d. ¶ †Nota q tempus
opponendarum peremptoriarū est duplex:scilicet a quo 7 vsq
ad quod tempus a quo est in arbitrio rei quia potest ante lit.cō-
test.illam opponere probandum tamen examinandum postea.
Itē post lit.conte.probandum examinandam ante sententiam

c ¶ Pre oculis.
adde Soci.cōsi.
lxxv.incipien.vi
so compromisso
versicu.his tamē
nonobstantibus
ibi:7 hanc opin.
in prima parte
char.cxiij.
d ¶ Error iur.ad
de Car.in.c.j.in
vij.q.d commo.
e ¶ An potestas
teneat.adde dis-
fuse per Jas.in.l.
familia.ff.de iu-
ris.om.iud. Itez
adde qd potesta-
tes ciuitatis qui
sunt obligati ex
peccato tempore
electiōis inito cū
syndico ciuitatis
p debitis contra
hendis per fami
liā cum ciuibus
illi⁹ ciuitatis nō
liberantur: licet
in principio offi-
cij faciant preco-
nizari quod nul-
lus cōtrahat aut
credat alicui de
sui familia sine
sua licētia: alias
protestatur se nol-
le teneri vt per
Soci.consil.cvij.
incipit.vt in que
stione.versicu.et
tantum clarius.
circa medium in
prima parte char.
cirej.
f ¶ Si iudex quid
si propter impe-
ritiam et stulti-
tiam male iudi-
cauit. dic quod
non punitur de
falso sed extraor
dinarie.Bald.7
notat.in.l.fi per
impudentiā.de
offic.dele.Bart.
in.d.l.fina.dicit
quod tenetur ar-
bitrio iudicis sz
si per dolū tene-
tur in totum.vi-
de omnino per
Alexan.in.l.ar.
§.fin.in fine ff de
eden.vbi idem te
net 7 in.l.si iudex
de extraor.cog.7
7 l Spe.d re.vbi
cum vide.

g ¶ Snia est ipo iure.limita istum tex.7 Inn.in.c.sacro.de sen.excom.7 dixi post Bar.
in.l.quod iussit.ff.de re iu.7 limita q sententia que est lata ex priuilegiatis probationi-
bus nunq̄ transit in rem iu.ita dixit Ang.hic allega.Innocē.in.c.tua nos.de coha.
clerico.7 mul.idem si lata ex presumptione.l.si quis adulterij.j.de adul. Roma.pon-
derat esse casum in.l.admonendi.in.iij.col.ff.de iureiuran.7 ibi vide idem si sit talis q
si seruaretur verteretur periculū anime glo.est singu.in.c.inter monasteriū.de re iud.7
Ro.vbi supra.
b ¶ Condemnationem expensarum.adde Innoc.in.c.cum dilectus.qd metus causa.

vt hic. ꝛ de his latius dixi ·C· de proba. l. exceptionem. Tempus vsq; ad quod est sententia quod intellige nisi lex municipalis vel iudex assignet terminum viam opponendi precludentem imo puto quod etiam de iure nõ debet se coarctare prope sententiam. ar. ff. de eui. l. si rem. §. quolibet tẽpore. ¶ †Quero pro declaratione terminorũ que dicatur exceptio peremptoria[a] dic que permittit negotium principale ẽm doct. addit Innocẽ. idem si permittat personam sine qua negotiũ non subsistit vt per eum not. in. c. cum venissent. extra de institutionib[us]. ¶ Et no. q[uod] exceptio debet esse perpetua sit sit perẽptoria. al's si sit tẽporalis erit dilatoria. ¶ Opp. igit[ur] q[uod] post dudicita actoris testificata nõ possit opponi perẽptoria. ar. ·C· de pba. auten. q semel. gl. hoc fatet vbi vellet pbare p testes. s[ed] si per cõfessionẽ adversarij vel p instrumẽta iñc p[ossi]t etiã post dudicita testificata. ¶ Tu dic aut volo directo pbare ꝯtrariũ testificatis ꝛ nõ possum post dudicita testificata ꝛ ita ad literã dicit gl. in. l. officiũ. ff. de re mili. vbi y. l. bona. nã ibi negatiua ei[us] qõ pbauerat actor volebat pbare reus. Aut vult pbare nõ cõtrariũ s[ed] diversum qõ tñ habet perimere intẽtionẽ actoris puta pactũ de nõ petẽdo vel trãsactionẽ vel simi lia ꝛ tũc potest al's nullũ esset consiliũ. l. ꝛ. si quidẽ. j. de excep. Et circa istam latius scripsi in dicta auten. qui semel. ¶ Opponit
b scdo qõ peremptoria[b] opponat post sniam de. l. s[ed] ·C· de pen. ꝛ. l. j. ·C· de iur. ꝛ fac. igno. ꝛ de aliis casibus ibi no. in gl. Sol. vt in gl. si. per regulam ꝛ casus speciales ꝛ rõnes assigna vt dixi in. d. l. s. ¶ Querit Bal. si iudex amisit post snl. s[ed] exceptionẽ peremptoriam an teneat ad missio. dicit ipse qõ nõ q[uia] functus fuit suo per sniam. vt. l. iudex. de re iu. ff. nec pt sniam restituere. vt. ·C· eo. l. i. l[icet] s[ed] post terminũ a se datũ posset illũ dimittere altera parte p[rese]nte vel legitime citata q[uia] cũ assignatio termini habeat vim interlocutorie videt iudex putasse se partẽ grauasse vnde tale grauamẽ reuocat ipso facto post terminũ reũ admittẽdo. ¶ Querit Bal. an post sniam poterit ppom actio perẽptoria verbigratia fili[us] cõuertus ab herede scripto petitione hereditatis non opposuit exceptionẽ querele inofficiosi testamenti ꝛ condẽnatus fuit nunc post sententiam vult agere querela an possit: ꝛ inquit ipse quod probabiliter dici potest quod non quia sententia lata in petitione hereditatis facit ius. vt. ff. de statu libe. l. statu liberi a ceteris. §. fin. Et imputet sibi si non fuisset sequutus legis consilium quod est vt querelam opponat in modum contradictionis. vt ff. de inofficio. testamen. l. papinianus. §. si filius. ¶ Sed in contrarium facit quia ille qui potest agere vel excipere: licet tacuerit et non exceperit et infra terminum ad excipiendum assignatum non preiudicat quominus condemnatus postea agere possit. vt l. vendicantem. ff. de euic. vnde cogitandum relinquo q[uia] forsan diceret quis in. l. vendicantem. exceptio tendit ad alium effectũ quam tendit actio in questione nostra ambo tendunt ad eundẽ effectum. ¶ Querit hic Cyn. an exclusum per viam exceptionis possit post sententiam deduci in iudicium per viam principalis petitionis et distinguit vt in eius lectura habes sed quia idem quod ipse aliqualiter latius ego scripsi. ·C· de ordi. iudi. l. j. ideo remitto ad per me ibi scripta.

IMpetrata. Casus. nõ debet admittire scriptum p quod tractatur iam decisum. hoc dicit. ¶ Opponitur quod imo admittatur ꝛ valeat vt. j. de sen. pas. l. fina. ꝛ. ff. de postu. l. i. §. de qua. Solu. quod rescriptum gratiosum per quod princeps remittit penam vel restituit contra sententiam vel per qõ restituit famam valet vt in contra. non rescriptum ad iuris ꝛ iustitie obseruantiam emanatum vt quod de vno cognoscatur vt hic. Et est ratio quia primum procedit de plenitudine potestatis non secundum. ¶ Quero quid si in casu nostro dicat nõ obstante sententia super hoc lata iustitiam faciatis. Respondet gl. quod tunc valet. argumen. ·C· de testa. l. hoc inter liberos. sed forsan quod est necesse quod dicatur non obstante tali lege quia lex ista rescriptum annullat. Ideo tolli debet vt notat. in simili. ·C· de natu. libe. l. j. ꝛ circa ista quia glos. videtur contrarie vide qõ plene scripsi in. l. fina. ·C· si contra ius vel vt. publicã.

¶ De fructibus ꝛ li tis expensis.

¶ Dicit glos. q[uia] de fructibus est fienda mentio in sententia ꝛc. qõ intellige sane. s. quando sunt petiti a principio vel lite pendẽte. vt. l. ediles. §. sciendum. ff. de edi. edi. alias non teneretur de eis facere mentionem sed de expensis semper tenetur. vt. ·C· de iudi. l. properandum. §. si autem alterutra. ꝛ in auten. de iudi. §. oportet.

1 ¶ Condemnatus ad fructus deducit sumptus. ꝛ nu. 3.
2 Iudicis verba debent intelligi ad intellectum legis.
4 Impẽse gratia custodiendi castrum facte an possint imputari.
5 Fructuum perceptio probatur per testes qui interfuerunt perceptioni percipiendi autem probatur per coniecturas.

a ¶ Que dicat exceptio peremptoria. adde. l. exceptionem. ꝛ qõ ibi no. ·C· d pbs. spe. ti. de excep. p totum in. c. l. ꝛ. §. ð lit. conte. l. vi.

b ¶ Qõ peremptoria. An exceptio perẽptoria possit opponi post sententiam. vide bar. ꝛ ibi dixi in. l. si duo. §. si qs iurauerit. de iureiur. vide spe. in tit. de exce. ꝛ repli. d. §. versi. post sniam cum seq. ꝛ ad hãc põt opponi de. l. si queram[us]. ff. de testi. vbi vid no. ꝛ qñ ds opponi exceptio peremptoria ibi vide ꝛ nota verũ per Bal. in. l. scriptuz. j. de excep. ꝛ cãdo pe. de anch. a. cõsi. ij. vbi de exceptiõe pẽptoria ꝛ pan. de cast. consi. cxj.

c ¶ Fructus debẽtur. adde. l. non amplius ꝛ ibi bar. ð legi. gl i. l. si qs argentũ. §. i. ·C· de dona. ꝛ no. Bal. hic itez vide spe. de expen. §. i. ver. expense.

d ¶ In decimis. Adð bar. Bal. imo. ꝛ Jo. ð por. in. l. fruct[us]. ff. sol. ma. bal. hic q[uod] est verũ in pdialib[us] nõ i psonalib[us]. l. si a patre. §. si. ff. de pet. here. fm bal. i mar. ꝛ. deci me ð. si. ꝛ dicit q[uod] decime operarũ pstari debẽt ð di ctis expensis. Et an decia solui debeat de fructib[us] hortoꝝ vid no. c. ex pte. el. j. ð deci mis ꝛ bar. cepo. in tract. de ser. ri. borũ.

1 **HDe fructuum.** Casus. ꝛ Cõdẽnat[us] ad fruct[us] deducit sumptus. h. d. ¶ No. quod fructus de
c bent[c] deductis sumptibus. ¶ Etiã no. q[uod] verba
2 iudicis debẽt intelligi ad intellectum legis ꝛ sic ciuiliter non materialiter prout prima facie sonant. sic enim accipiantur quomodo fructus inter colonum ꝛ dominum diuiduntur. vt ff. pro socio. l. cum duobus. §. si in cocunda ꝛ extra de decimis. c. a. tua nos. Et ideo dixerunt quod colonus partiarius in diuisione fructuum possit deducere sumpt[us] factos in fructibus querendis non bene dixerunt quia impensa quam fecit est in recompensatione rei quam ponit dominus. vt d. §. si in cocunda. secundum Jac. but. ꝛ doct. idem dicas si quis vendat dimidietatem fructuum fuerum vel quos percepit ex tali fundo: quia sic se habet communis vulgaris sermo qui debet attendi. vt ff. de pign. actio. l. vel vniuersorum. ꝛ ff. de fun. instru. l. cum de lanionis. §. asinam. ꝛ. ff. de verbo. signific. l. anniculus.
3 ¶ †Oppo. qõ fructus non intelligantur deducta impensa. vt l. si pendentes. in prin. ꝛ. l. quoties. §. si colonu. ff. de vsufru. ꝛ. l. fi. §. pen. ff. de his que in frau. cre. Sol. quod hic profertur a lege sine eius instrumento. ibi ab homine. ¶ Opponitur quod idem si ab homine. vt. l. fundi trebatiani. ff. de vsufruct. legat. Solu. quod aut homo loquitur de fructibus pendentibus ꝛ habent locum proxime dicta aut di. non pendentibus sed de futuris et habent locum. l. contraria. ¶ Ut tamẽ veritas lucidius pateat cum queritur an fructus intelligãtur deducta impensa facto quatuor membra. Nam aut fructus debentur ex conuentione aut legis dispositione aut prouisione aut iudicis pronunciatione. Primo casu puto eos integros sine impense deductione deberi: tum per tex. ff. pro socio. l. cum duob[us]. §. si cocida. Tum propter communẽ vsum loquendi qui sic interpretatur cum ab homine verbũ fructus profertur vt superius dixi ꝛ maxime qñ debentur ex conuentione onerosa puta cũ pro certo precio fructus quos percepisti ex tali fundo. Si autem deberentur ex conuentione titulo lucratiuo puta ex donatione adhuc mihi idem videtur quia hec interpretatio deseruit cõi vsui loquẽdi vt dixi. et q[uia] donatio est bñficium ideo latissime interpretanda. Itẽ in intentione ambigua interpretatio fit ꝯtra pferentẽ. vt. l. veteribus. ff. de pac. ꝛ q[uia] facile erat donatori dicere deductis sumptib[us] quod cum non fecerit intelligit integros sine diminutione donare ar. j. de quadu. te. l. i. §. si autẽ a deficientis. ¶ Scdo casu qõ a lege ꝛ tũc hec est regula qõ intelligant impẽsa deducta. vt. ff. sol. ma. l. fructus. ꝛ. l. diuortio. §. impendia. et. ff. de impen. in re. do. fac. l. iij. ꝛ. ff. de peti. here. l. si a patre. §. fructus. ꝛ fami. her. l. fundi s qui. in pn. ꝛ. ff. de vsufru. l. qõ in fruc. ¶ Et ratio q[uia] lex non vult perceptorẽ fructuũ locupletari vltra lucrum. i. vltra qõ ex perceptione locupletior fieret: cũ is cui restitutio ds fieri tñdẽ fuisset impẽsurus. vnde nec ipse cũ aliena iactura debet locupletari. fa
d lit in decimis[d] ꝛ tributis: q[uia] debent rõne supreme ptãtis ꝛ recognitione honorũ ex quibus percipiunt vt in. c. tua nos. ꝛ. c. pastoralis. extra de deci. ꝛ hoc in realibus in psonalibus vero. i. in quesitis ex aliqua negotiatione hois ingenio debẽtur impen. se et de lucro datur decima. vt not. gl. ff. de peti. here. l. si a patre et dño. §. si. ¶ Tertio casu qñ ex testatoris prouisione t idẽ dicẽdũ q[uod] qñ ex lege que testatoris volũtas vim legis habet vt in aut. de nup. §. disponat. ꝛ pro hoc accedat. ff. de vsufru. leg. l. fundi trebatiani. vel forte verius. Aut testator legat annuos reddit[us] vel annuos fructus per heredem debendos et tunc intelligitur deducta impensa. vt. d. l. fundi. quia ꝛ si legatarius fuisset fructuarius ꝛ percepisset illam impensam facturus fuisset unde cõgruũ est vt is qui ad eius cõmodum facit illam deducat. Item q[uia] non est verisimile testatorẽ toties voluisse grauare heredem. Aut testator legat fructus pendentes in tali fundo ꝛ tunc impensa facta non deducit. ff. de vsufru. l. si pendentes. in princi. ꝛ. l. quoties §. si colono. ꝛ. ff. de his que in frau. cre. l. i. ꝛ fin. §. pen. Aut legat fructus pceptos ex tali fundo: ꝛ tunc licet titulus sit lucratiuus nõ puto impẽsam deducẽdã p ea que dixi. ·C· de donatore. cum legatum sit donatio. vt. l. legatũ. ff. de lega. ij. ꝛ tãto fortius quãto plenior interpretatio sit i testis. vt. ff. de re. iu. l. in testamẽtis. q[uia] vere oẽs sunt fructus fundi vt not. glos. in d. l. fructus. ff. solu ma. Item q[uia] legatarius non petit illos vt fructus perceptos ex fundo suo ꝛ sic non ex natura pceptionis sed ex iudicio testatoris. et sic non habet locũ ratio locupletationis cum aliena iactura que locũ habet qñ ex legis dispositione hr ꝛ hoc nisi legatet fruct[us] ad quorũ restitutionem tenebatur: q[uia] tunc impensa deducet vt primo deduci poterit. arg. ff. fami. hercis. fundus qui. in princip. ¶ Quarto casu qñ dicunt iudicis pnunciatione tunc forsan diceret quis qõ impensa semper esset deducenda per hanc legem que notãter est posita inter materiam ꝛ tractatus sniarum. Sed ego dico considerandum causam ex qua petunt per ꝯñs et qua fit condẽnatio

fit condemnatio vt ps ex supradictis. In casu ergo huius legis dōm est ꝙ petierant restitui tanꝗ percepti ex fundo actoris. Et est ratio q: verba iudicis semper intelligenda sunt similiter ꝛ ad intellectum legis vt in notabilibus dixi. hec no. q: subtilia sunt ¶ Iuxta hec quero in casu quo impense deducitur que sunt ille que deducunt. tñ. facte gratia fructuū ꝛ nō alie. vt. ff. de peti. here. l. si a patre vel dño. §. fructus. ꝛ ibi optim⁹ predictorū declarationes. ff. so. ma. l. diuortio. §. īpendia. ꝛ no. in gl. fructus. in. co.
4 ti. ¶ †Sed dubitatū pridie fuit an impēse facte gratia custodiē di castrū qd est restituendū possint īputari. ꝛ idē pōt queri in factis gratia custodie agri vel ne ciuitas depopulet. Et breuiter dōm est ꝙ iputari pōt quaten⁹ petitoris interest vñ ex supabundāti facte nō veniūt imputāde. vt. ff. de fun. instr. l. si ita. §. si. als daret occasio vt petitio appellaretur actorē dimittere contra. l. in fundo. ff. de rei vē. ¶ Sed queri pōt qd de impensa boum emptorū cā arādi terrā ꝛ per emptorē. dicit bal. in fine ꝙ tales sumptus nō deducunt q: nō sunt facti in ipsa re. arg. ↄ. loca l. dānū. ¶ In contrariū facit q: instrumenta fundi sunt vt no. in. l. §. ↄ. de ver. sig. ꝛ sine eis fructus non pōt percipi vel hñi ergo ꝛc. vt ff. de peti. here. l. si a patre. §. fructus. cogita. ¶ Item quero pone ꝙ statuto vel prouisione populi cauetur vt oium fructuum ex predijs collectoꝝ vel perceptorum soluant. vi. denarij pro libra an primo de fructibus deducetur impensa ꝛ residuū estimabit. Uñ ꝙ sic q: ex dispōe legis hoc debet ꝛ q: hoc ṽbū. fructuū a lege pfertur ergo ꝛc. vt. ↄ. in scdo casu distinctionis. ¶ In ↄtrium facit q: leges ibi allegate loquūtur qñ fructus ex legis dispōne sunt alteri restituēdi. Sed in casu nostro nō est sic sed estimant ꝛ vi. denarij p libra soluunt. vñ a verbis legis nō recederē que considerāt tñ qñtitatē pceptorū lz Bal. hic sentiat ↄtā. ¶ Quero lex ciuilis vel municipalis disponit ꝛ etiam sententia iudicis qd condemnatus ad restitutionem fundi condemnet vel restituere teneat fruct⁹ integros vt ad lrām dr. ↄ. de his q. vt indig. l. i. an tūc poterit sumptus deducere. vt ꝙ nō pp illud verbū integros. In ↄtriū est veritas q: semp in mala fide possessori fruct⁹ oñt integri sed sumptū pōt deducere. Et illud verbū integros operatur vbi alius tenet eē quaten⁹ est ex eis locupletior. Nec tenetur ad pceptos ēt si nō sit ex eis locupletior ꝛ hoc vult. d. l. i. ¶ Quero quō isti sumptus facti pbentur. rñ. oculorū inspectione. vt ff. ff. de re. iur. l. si interruptione. ꝛ per ↄfñs opis seu ipsius rei testificatione. ↄ. de admi. tuto. l. lex que tutores. versic. sed ꝛ si parens. ꝛ ab ipo pos. pſumunt facti ꝛ nō ab alio. vt. ↄ. de ali. pu. pstā. l. si. vt no. bar. ff. de ṽ. ob. l. cū seruus. Et adde qd not. ā. de iure delib. l. si. § īputatiōe. ꝛ qd ibi dixi. ¶ Quero an pcedat libell⁹ icert⁹ sup fructib⁹ vt peto fundū cū fructib⁹ pceptis ꝛ pcipiēdis. Et si procedit an in pcessu debeāt certificari ꝛ si nō sunt certificati an snīa incerta possit ferri sup horū fructuū condēnatione vide que dixi in. l. cū ppria. ↄ. si qs alteri vel sibi. vbi gl. rāgit. ¶ Quero
5 de fructuū pbatione. respōdet. Bal. † ꝙ fructus pcepti pbant p testes qui interfuerunt perceptioni percipiendi autem probant per coniecturas. ar. eius qd de interesse futuri lucri dicitur. ff. de
a eo quod cer. lo. l. iij. §. fi. ¶ Dixit Jac. de are. ꝙ fruct⁹ pbātur p proximas coniecturas illius anni quo fructus percipiuntur ꝛ p redditus vicinorū qui possident terras eiusdē qualitatis non autem per veterum annorū coniecturas probantur fructus presentis anni.

1 ¶ Possessor bone fidei a tempore lit. cōtestate male fidei efficitur possessor.
2 Heres vtilis succedit in malam fidem defuncti.
2 Instantia cause transit in heredem.
3 Possessor male fidei post interpellationē ei factam tenetur de percipiendis a petitore.
4 Mora facit morosum teneri ad interesse partis aduerse.
9 Condemnatus si omni tempore teneatur de percipiendis fructibus.
7 Actor patiens instantiā labi videt tacite renūciasse iuri p instātiam sibi quesito.
8 Instantia perempta pereunt acta.
9 Heres succedit in vniuersum ꝛ sic tenetur de pceptis ꝛ percipiendis.
10 Heres de percipiendis iacente hereditate an teneatur.

Litigator. Hec ē notabilis lex. Cas⁹. possessor quēt⁹ reali tenet post li. cōtest. de pceptis ꝛ de pcipiēdis qd obtinet ēt i eius herede. h. d. ¶ † No. ꝙ bo. fi. possessor p li. ↄte. male
1 fidei efficitur seu a tpe lit. contest. male iudicat. ¶ Itē ꝙ male fidei tenet de pceptis ꝛ pcipiēdis ex quo colligo cōsiliū ꝙ propter litigiū possessor agrū nō dimittit incultū q: dimitteret in suum
2 dānū. Causatiue ergo tenet agrū facere coli ꝛ seminare. ¶ Itē no. ꝙ hers vlis succedit in malā fidem defuncti. ↄcor. de diuer. ꝛ tēp. pscri. cū heres. ꝛ ↄ. de vsuca. ꝛ quod gl. dicit ꝙ quidā hoc intelligunt si ēt habeat malam fidem qd est falsum ꝛ ↄ dicta iura
3 vnde vide qd plenius no. ↄ. de vsuc. pro herede. l. nihil. ¶ † Itē

a ¶ Fructus probantur. adde. l. si fundum. ꝛ ibi doc. ff. de le. i.
b ¶ Transit in heredem. adde. l. i. ff. de sta. defunct. ꝛ an instantia transit in fiscum. vide Ludo. ro. ꝛ Pau. de cast. in. l. si constante in. §. fina. ff. solu. ma. Item adde Soci. consi. xxxi. inci. prosequendo ordinem versicu. aduertendum est in prima parte c bart. lxij. Item adde etiam contra heredem. l. si constante. §. fina. solu. matrimo. ꝛ ibi Alexan. ꝛ

b no. ꝙ instantia cause transit in heredē hēc cōcordat. l. si cum hominem ff. de fi. ¶ Op. qd fructus percepitos non teneat restituere quis illos suos facit bo. fi. prior cuz a solo sunt separati siue possideat ti. vt. ff. de vsur. l. qui scit §. in alieno. ꝛ. ff. de acq. re. do. l. bene fid. ꝛ insti. de rerū diui. § si quis a nō domino siue sine titulo. vt. ff. de rei ven. l. si eius. ꝛ. ff. qb. mo. vsusf. amit. l. si vsu fructuarius. in fin. ¶ Sol. qd ista lex loquitur de perceptis a tpe ↄtestate lit. q: extūc incipit esse ma. fi. ideo extūc de postea perceptis ꝛ percipiendis tenet ꝛ hoc vult glo. in sua positione casus. cōtraria vero loquūtur de perceptis tēpore bo. fid q: fateor ꝙ illos suos facit ꝛ cōsumptos restituere non facit tenet. extātes aūt ēlicet si. de f. certe tñ iudicis officio eos restituere tenetur. vt. l. certum. ↄ. ↄ. de rei ven. ꝛ. l. nō. §. post litē. ff. si. regū Quod alibi intelligit gl. iusto officio sit prescriptū. ita no. gl. sing. in. l. seq §. fructus. de vsu ca. quam tene cordi. ¶ Et attende ꝙ vbi res est pterepta fructus penultimi ꝛ vltimi anni nō poss. in peti licet p initiū ē ēs a solo separatos prior nō tenuerit vt pbat tex. in tā due. ↄ. de vsu. l. eos. in prin. ¶ Opp. ab extra qd etiā cōsumptos restituere teneat ꝛ indistincte. vt. ff. de rei vē. l. certū. in pn. So. qd ibi in male fidei possessore ab initio: hic i bo fidei possessore a principio quo casu pro tpe quo est bo. fid. dic vt. ↄ. dixi p tpe quo censitur male fidei scz a tpe lit. conte. habet locū lex ista: ꝛ hec in fructibus industrialibus ꝛ naturalib⁹ dic vt dixi in. d. l. certum. vbi latius hanc materiam scripsi omisso si. glo. i. ¶ Oppo. iij. ꝙ non quos percipere possessor potuisset. sed quos actor ipse. vt. ff. de rei vē. l. si nauis. So. vt glo. qd hec sm illas vt hic de actore intelligitur ꝛ non de reo sed hec violat istam literam vt in eius continuatione patet ꝛ est contra tex. l. i. in fi. ↄ. de per. here. quare pro concordia varie opi. fuerunt doc. dixerunt Pe. ꝛ Jo. vt notat Cyn. in
4 i. q. in. l. certum. ↄ. de rei ven. † male fi. possessor post interpellationem ei factam tenetur de percipiendis a petitore. l. si nauis. ante interpellationē tenetur de percipiēdis a se. ista oppositio videt cōtra hunc text. ꝛ ↄ. l. domū. ↄ. de rei vē. non cauillando text. ꝛ ↄ. l. i. in fi. ↄ. de per. here. Alij dixerunt qd verum qd inspiciatur secūdum ꝙ vtilius est petitor in odiū ipsius male fidei possessoris ꝛ hoc ex ↄiunctione istarū legum. Et bar. istam opi. sequitur cū quadā modificatione vitiat vt possessor male fide teneat de his que petitor percipere potuisset ex singularitate sue psone vt quia diues homo fuisset vel qd melius laborare fecisset ꝙ possessor q paup est fecerit sed non tenetur possessor de his que ex singularitate sue persone percepisset sed de eo quod communiter a quolibet perceptum fuisset. Sed hoc videtur mihi ... qd no. gl. in d. l. nauis. in fi. Unde vē mihi dicendum qd p istam glo. oēs opin. cōcordent vt dicere habeamus vt possessor tenet de his que ipse pcipere potuisset tñ petitor tñ fuisset perceptur⁹ q: vltra ea que petitor fuisset percepturus nō tenet. Et est rō q: petitor in plus afficitur expositiōe illi⁹. Tñ in hac materia hec est ↄclusio mea vel iam aut percipiēdi fuerūt oblati sed nō acceptati: vt est videre in eo cui sunt oblate certe facture nauium vel pēsiones domorum vel certi affictus pdioꝝ sed possessor non voluit locare: ꝛ tūc puto qd de his oibus teneat q: pro receptis habent cū hic moram contraxerit. Aut percipiēdi nō fuerūt per aliquem ei oblati. ꝛ tunc aut male fidei possessor erat tñ in culpa ꝛ multa mala fide aut erat etiā in mora. Primo casu dico qd tenetur de percipiēdis ab eo hoc modo vt si pcipiēdi ab eo minus fuissent ꝙ percipiēdi a petitore tunc de oibus tenetur quos percipere potuit. Et si pl⁹ fuissent pcipiēdi ab eo qui a petitore tenet solum ei pro rata pcipiēdorū a petitore vt in glo. l. si nauis. Scdo casu qñ fuit ēt in mora siue p interpretationem siue re ipsa vt qñ per metum vel violentiam occupauit: vt. ↄ. qd metus causa. l. i. tunc si percepti a petitore plus fuissent ꝙ percipiendi a possessore tene-
5 tur ad omnes quos petitor percipere potuit q: mora facit morosum teneri ad interesse partis aduerse: vt. ff. si cer. pet. l. vinū. ꝛ de verbo. obli. l. quotiens in diem. ꝛ. ff. de eo qd cer. loco. l. ij. §. fin. ꝛ. ff. commo. l. iij. §. in hac. ꝛ supra de sententijs que pro eo. l. vna. ¶ Si autez percipiendi a petitore fuissent minus ꝙ sui. Et tūc lz teneatur non ad interesse petitoris vltra ꝙ ipse percepturus

doct. in. l. si intra. ↄ. de in inte. resti. ꝛ ibi Bal. ꝛ in. l. si is qui. de iud. ↄ. hēdes. ꝛ ibi Nic. de nea. ti. de fidei cō. in. ꝛ Ro. l. de ca. cclxxx. et hoc Innocē. ꝛ Pau. d lea. l. q. lata sententia ꝛc. vbi etiaz pōnit an trāseat in successorem dignitatis ꝛ p hor. i. l. si hominē vbi dicit qd in ciuili trāsit sine dubio non in criminali: nisi qñ mortuus est accusator itepēdēte ac delictum remaneat impunitū pōt iudex prosequi sm al. h. in. c. quia. ↄ. de in. ꝛ sic limitat bar. l. d. l. si holez de fideicō. vbi p Alex. ꝛ p Bart. i. l. i. §. si. de libe. agno. ꝛ l. l. post si nita. de susp. tu. bal. l. l. nūc si heres delicti. ꝛ in. l. lucius. §. rogat⁹ ꝛ pdicta va fent ꝙ instātia trāsit ad heredē ꝛ ↄ herede ēt si fit ex officio iudicis non solū si iure actionis. Bal. ↄ. d. l. si intra aīē rei ū qd trāsit ēt cuz oib⁹ qualitatib⁹ suis. l. seru⁹. ꝛ ibi bar. ff de infamis. itez verum etiaz cum presūptiōe qd heres habeat libros defuncti rationabiles vt plene per Ale. in. d. l. si hominē non tamen transit cū onere expensarū contumacie contra heredē contumacē defūcti nō dū cōdēnat in expensis. l. i. §. si. cū gloss. si quis ius di. nō ob. sz alex. sing. in. d. l. si hominem. Sed contrarium tenet Bald. in. l. si pater. j. si pen. app. Itē et an trāseat quādo qs ingreditur monasteriū Bal. in. l. i. co. ti. instantia vero cepta coram arbitro nō transit in successorē. Imo. in. c. ex parte de arbi. lz Alexā. in. d. l. si cū hominem. de fideicōs. sed an in hereditatē iacētē Bal. in. l. fi. j. si pē. app. itē etiā verū in causa appellationis ciuilis in qua instantia trāsit ad heredes. l. i. j. si pē. appella. secus in criminali. sm Barto. ibi per. l. ij. ꝛ iij. ꝛ eo. titu. ꝛ Barto. in. l. si cum hominē. de fideicom. item verum etiam si sit cepta per citationem Bal. in. d. l. i. si pē. app. ꝛ Decio. in. l. si petitor ff. de iudicijs.

fuisset. tamen isto casu ego capio verba Bart. ꝛ distinguo. Aut
illud plus causatur ex singularitate persone possessoris et tunc
illud plus peti non potest. Aut causatur ex eo quia tantum cõ-
muniter perceptum fuisset ꝛ tunc illud plus pro eo rata peti pos-
sit ut sic mora culpe adiuncta faciat eum in aliquo plus teneri
quam sola culpa ꝛ potissime quia hoc est interesse commune. ut
d. l. i. C. de senten. que pro eo. Et per hunc modum omnes oppo-
sitiones reducuntur ad unam bonam consonantiam. hec pon-
dera: quia sunt subtilia licet ea iam scripserim in. l. dominum. C.
de rei vendica. tamen hic repeti quia digna sunt repetitione.
6 ¶ Oppo. iiij. quod non omni tempore condemnatus de perci-
piendis teneatur. ut. ff. de usur. l. in fideicommissum. Solu. quod
de percipiendis post lit. contesta. tenetur ut hic nisi venirent per-
cipiendi tempore quadrimestri quod datur condemnato. ut in
contrario: hic in glo. penul. in princi. ¶ Et attende quam gl. di-
cit bene extra casum huius. l. agebatur actione personali ex testa-
mẽto ad fundum quia tunc datur quadrimestre tempus sed ubi
agitur rei vendi. ut fuit in casu nostro tunc si de presenti habet
facultatem restituendi statim fit executio. Sed si de presenti non
habet quia res est alibi tunc tempus datur iudicis officio ut in
insti. de offic. iudic. in princip. ꝛ not. in titu. ij. l. fina. ꝛ ita debuit ista
gloss. dicere ubi autem facultatem restituendi non haberet dic
de remedio ut in. l. qui restituere. ff. de rei vendica. ¶ Oppo. v.
quod post lit. contest. non efficiatur male fidei possessor quod pa-
tet quia implet usucapionem rerum mobilium. ut. ff. de usuca-
pio. pro empt. l. ij. ff. de rei vendic. l. si post acceptum. et hoc quo
ad cursum licet non quo ad effectum ut ibi. Item quia non tene-
tur de facultate. ut. l. illud. ff. de petitio. heredi. ꝛ. l. item si verbe-
ratum. §. final. ff. de rei vendi. Solu. ut in eo. titu. gloss. videlicet
quo ad quid censeatur bone fidei et quo ad quid male fidei ut in
glo. usque ad si. quam declara quia aut queris quo ad fructus aut
quo ad periculum interitus. Aut quo ad prescriptionem vel usu-
capionem. ¶ Primo casu aut quantum ad fructus faciendos
suos vel non et dic quod bone fidei censetur ideo illos ita facit
suos ut prius. ut in. l. quid sit. §. fina. ff. de usur. ꝛ ff. de acquiren.
rerum domi. l. questitum. Aut quantum ad eorum restitutionem
ꝛ dic quod post lit. contest. tenetur restituere aut si ab initio fuit
male fidei ut hic cum simi. habita in percipientibus illa distin-
ctione qua in suprascriptis. ¶ Secundo casu distingue. ut in. l.
illud. ff. de petitio. heredi. ꝛ in. l. item si verberatum. §. fina. ff. de
rei vendi. ꝛ dixi in. l. incendium. C. si certum peta. ¶ Tertio casu
quod prescriptionem longi temporis interrumpit quo ad cur-
sum. ut. C. de rei vend. l. more. ꝛ de prescrip. longi tempo. l. longe.
ꝛ. l. nec bona. usucapionem triennii non interrumpit quo ad cur-
sum sed quo ad effectum sic. ut. ff. de usucap. pro emp. l. ij. ff. de rei
vendi. l. si post acceptum. ¶ Quero cum prima glo. in fin. ponit
quod lit. conte. instantia est perempta demum de novo incho-
tur iudicium super eadem restituenda utrum iste prior habebi-
tur tanquam male fidei possessor in hoc iudicio etiam lit. conte.
sic quod de perceptis ꝛ percipiendis medio tempore teneatur. Et
glo. ista determinat quod non que est singulariter notanda et for-
san non est alibi. ꝛ pro ista glo. facit quia lit. contesta. perit insta-
tia perempta. ut. ff. iudi. solu. l. cum lis. mortua. ꝛ sic mala fides
quam causabat etiam perit sicut dicimus de vitio litigiosi. ut. C.
de prescrip. long. tempo. l. i. ꝛ ibi glos. licet glo. notet contrarium
C. de iudic. l. properandum. §. ꝛ si quidem. que est signata super
verbo iudicii ꝛ male ut ibi dixi. ꝛ pro hoc facit text. ff. de iure fis.
l. hi: ius. in questione secundum unam lec. ꝛ secundum aliam facit contra. Item
7 pro glos. ꝛ quia actor qui patitur instantiam labi videtur tacite
renunciasse iuri per instantiam sibi quesito. ꝛ per consequens p
lit. contesta. cum ab ea incipiat instantia. ut. C. de iudi. l. prope-
randum. §. ꝛ si quidem. ꝛ quod tacite videtur renunciasse proba-
tur per notat. l. si ego. ff. de nego. gest. ¶ Sed Pe. ꝛ Cyn. tenue-
runt contra gloã istã ratione quia litis contestatio est facti ꝛ sic
licet pariat quo ad iuris effectum non parit quo ad ipsum fa-
ctum quod non potest fieri infectum. ut. ff. de ca. l. in libello. §. fa-
cte. ꝛ per ipsum factum est effectus male fidei ꝛ scientiam vide-
tur animo habere rei alienẽ ergo ꝛc. ꝛ istam partem sequitur hic
Barto. ea ratione quia litis contesta. prima confirmavit et per-
fecit hoc respectu effectum istum igitur ex superveniẽti casu quo
vitiat ipsas lit. contesta. non debent vitiari effectus iam in esse
perfecto producti. argu. l. patre furioso. ff. de his qui sunt sui vel
alie. iur. cum si. ¶ Simile inquit ipse vide in interruptione pre-
scriptionis: quia illa durat ꝛ actio facta est perpetua. ut. C. de pre-
scrip. lon. tempo. l. i. in fi. ꝛ. C. de prescri. xxx. an. l. i. ¶ Et ultimo
pro ista parte adduco duos tex. a simili vez. ff. quod vi aut clam. l. i.
§. idem labeo. ꝛ. l. iiij. §. illud notandũ. in eo. ti. istos induxit Ja.
de ra. Ego in consulendo non recederẽ a glo. cum qua pertrans-
8 ibat dominus meus. Ista ratione regula est quod per perempta in-
stantia pereunt acta. ut. d. l. cum lite. et per consequens omnia
causata ab eis cum effectus isti non fuit in esse producti et sepa-

8 ¶ Officiũ nõ deserviunt adõ soc. q̃ ex. inci. prosequẽ do ordinẽ. ut si. p̃ tercavẽ in prima pte cha. dixi ubi hoc induxit alle- gat ꝛ firmat.

rabiles a sua causa ꝛ sicubi reperies contra. ut est in prescriptio-
nis interruptione illud non est tradendum ad quẽ. uno casu ex-
ceptus firmat regulaz in non exceptis. ut not. in. l. his. ff. de legi.
hoc confirma ex eo quia mala fides que per litẽ contesta. inducitur
quo ad omnia inducitur ut patet ex dictis hic in ultima glos. ꝛ sic
vere manet bo. si. ut prius: igitur imago male fidei non debet ul-
tra suam causam durare cum faciliter tollantur tales imagines.
arg. C. de lati. lib. toll. l. i. in pri. ꝛ. C. de edi. divi adri. toll. l. fi. in pri.
¶ Preterea ista litis contestatio operabatur ut percipiẽdi ve-
nirẽt iudicis officio mercenario. ut. ff. si. re. l. iiij. §. post lit. cõtest.
sed hoc officium expirat. ut. l. iiij. C. depositi. ergo ex novo officio
oportet eos deberi ꝛ sic ex nova litis cõtesta. ¶ Preterea pon-
dera quod citatio ꝛ libelli oblatio per quas notificatur eã rem esse alie-
nam non inducunt seu nõ operantur hunc effectũ ut hic in gl. seq.
sed lit. contest. ꝛ nõ ut actus facti sed iuris: ꝛ ut principium insta-
tie ꝛ quia instantia est actus non momentaneus sed successivus in-
tra quem est fienda sententia sequitur quod hunc effectum pro-
ducat ut super his infra se feratur sententia. si igitur non fertur
hec sententia rei aliene non declarativa quia instantia perit ergo
sic lit. contesta sequitur quo ad finis ꝛ effectus seu intentio. l. cũ a-
nimi pro hoc accedat quod de vitio litigiosi dixi. ꝛ quod de tacie-
ta renunciatione etiam superius dixi. ¶ Ad obiecta respondeo
ꝛ primo ad rationem Petr. quia fateor quod affirmatio ꝛ ne-
gatio per quas inducitur lit. contestatio quatenus sunt facti nequ
possunt fieri infecta sed iuris effectus resultans ex eis bene po-
test per. l. tolli ꝛ impediri que illum effectum induxit sive indu-
cere voluit. ¶ Non ob. ratio Bart. quia nego lit. contesta. hunc
effectum consummasse ꝛ in suo esse perfecto produxisse ante sen-
tentiam latam per quam declaratur rem alienam esse. l. petitoria.
Sic enim ut in thematis supponitur est bone fi. quomodo est pos-
sibile quod sola litis cõtestatio per quam non apparet aliquid quod
sciẽtiam rei aliene habeat inducere faciat eum plene ꝛ perfecte
mala fidei possessorem esse non video. sed ex tunc datur initium
perveniendi ad notitiam ex probabilibus factis ꝛ sententia de-
claratoria rei aliene lata habet tunc plenam notitiam ꝛ hec no-
titia trahitur retro tempus sui initio ꝛ sic ad tps lit. cõtesta. ꝛ ex
hoc apparet quod effectus sententie rei aliene nõ fuit statim per lit.
contesta. consummatus ꝛ perfectus ꝛ sic ratio not. per. bart. non
vero. ¶ Non ob. illi duo text que allegavi in. l. i. §. idem labeo
l. quarto. §. illud notandum. ff. quod vi aut clam quia illa mate-
ria est multum extranea ab ista. Unde cum similitudinem non
habeat cum nostro possum dicere quod transeat vias suas. Uel
subtilius speculando dic quod magis faciunt pro quam contra. Nam
ibi actus novus in faciendo est necessarius ut vim dicatur face-
re sic ꝛ hic nova contestatio. ꝛ si dicas quod ex parte prohiben-
tis prima prohibitio sufficit. Et ego respõ. nimirum quia prohibitio
continuo perseverat et durat. ut. d. §. illud. in casu nostro lit. con-
testatio. non duravit nec effectum suum confirmavit quia finis
ad quem principaliter tendit scilicet ferende sententie non eve-
nit. ¶ Non obst. quod de interruptione prescriptionis dicitur
quod illa interruptio est perfecta ꝛ consummata et actio in ma-
ius tempus perpetua nec interruptio illa aliquam sententiam
pro sua perfectione post se expectabat. quo modo apparet gloss.
9 nostram defensatã esse que meo iudicio veritatẽ dicit. ¶ Nunc
transeo ad finem gloss. nostre. l. in qua dicitur quod heres suc-
cedit in vitium ꝛ sic tenetur de perceptis et percipiendis. Sed
quando esse potest cum heres non conveniatur reali ut heres
sed ut quilibet possessor ꝛ sic non debet lis cum eo contestari ut
teneatur de percipiendis. Solu. quod illud procedit ubi novo
iudicio conveniretur. sed hec. l. debet intelligi ut conveniatur ex
iudicio defuncti ꝛ ex eadem instantia que transit in heredem uni-
versalem licet non in singularem successorem. ut. ff. de preto. sti-
pulatione. l. secunda. in fine. et. l. si hominem. ff. de fide. et auten-
ti. nunc. si heres. ꝛ. de lit. ¶ Quero an heres tenetur de per-
cipiendis iacente hereditate. dic quod non quia hereditas non
habet vitium animi cum sit res inanimata. ut. ff. si quis testa.
liber esse ius. l. i. et heredis possessio non trahitur retro. l. cum
heres. ff. de acquirenda possessione. ¶ Quero heres vel prin-
cipalis possessor fructus percepit unde tenetur illos restitue-
re. ut hic sed pone quod illos in usus suos consumpsit ꝛ post-
ea eorum estimatio crevit ut pone corbes frumenti valebat de-
cem tempore consumptionis et postea crevit ad. xx. an ad hoc
augumentum tenebitur. Barto. in. l. divortio. §. ob donatio-
nes. ff. Solu. mat. tenet quod non quia consumptione sequuta
tenetur ad estimationem que crescere et decrescere non potest.
hoc idem tenet hic Bald. quia ex quo hic non extant arbitrium
iudicis locum non habet. ut. ff. de dolo. l. arbitrio. §. i. ¶ Item
quia officium non deservit officio. ut notat. per gloss. ff. de pe-
titio. here. l. heres a furioso. §. fina. quod fateor si ad illud quanti
plurimi tenentur. nam fructus isti debentur officio merce-
nario. ut. l. quarto. §. post lib. ff. fina. regun. ꝛ si ad illud quanti
plurimi

plurimi, tenet officio teneretur ⁊ sic esset dare officiū mercenariū deseruiens officio mercenario contra dicam gl. et predicta sunt notanda.

¶ Tractari non debet post sniam diffinitiuā de sumptibus litis nisi iudex sibi sententiam reseruarit.

a Expensarum condemnatio valet licet certa quantitas non sit expressa.

3 Instantia finita non durat officium mercenarium quo peti possunt expense.

4 Iudici officium expirat per sententiam.

5 Stabit iuramento actoris in dānis se tales expensas fecisse sine iudicis taxatione.

6 Ordinarius potest condemnare in expensis taxatione sibi reseruata.

Terminato. Primo dictū ponit. Secūdo excip r. Tertio dictū probat. Secūda ibi: nisi iudex. Tertia ibi: post absolutum. Casus. †post sententiaz diffinitiuam de sumptibus litis ^a non debent tractari nisi iudex sibi sententiam reseruauerit. hoc dicit. ¶ Not. ex principio quod quandoqꝫ ex rescripto potest concedi actio ⁊ petitio. ¶ Item quod rescriptum post sopitum negotiuz concedens actionem non est seruandum cōtra. C. de transa. l. causas. quod intellige si imperator diceret Non ob. tali l. ¶ †Item not. quod condemnatio expensarum valet licet certa quantitas non sit expressa. ⁊ sic potest colligi qꝫ super accessorijs valet sententia incerta. ¶ Item not. quod ⁊ sopita materia non debent iurgia suscitari hoc enim est malorum vt inquit Cato. ¶ Oppo. quod imo impense litis peti possint post sententiam. vt. j. quando prouo. non est nece. l. ij. So. quod quidam dixerunt quod iure actionis non possunt peti vt hic sed officio iudicis sic vt in contrario. Sed glo. ij. hoc reprobat quia officium non deseruit vltra sententiam. vt. ff. depositi. l. iij. vnde glo. dicit quod ibi negotium non erat finitum quia appellatuz. vnde coram iudice appellationis ibi petuntur. ⁊ hec no. ¶ Oppo. ad idem de. l. paulus. ff. de re iudi. Solu. vt in. ij. glo. sl. vincet quod hec intelligitur secundum illam. l. vt eadem die possit. vt ibi nota. postea vt h t. ¶ Sed iuxta modo quero an dice ista intel b ligetur de die naturali ^b. xxiiij. horarū computandarum ab hora late sententie. dico quod non sed si diffinitiuam tulit de mane tota ea die id est vsqꝫ ad vesperas inclusiue quod sed sibi pro iure reddendo in vespis poterit sententiam de expensis non postea. Et ideo si in vesperis vel hora tarda tulisset diffinitiuaz non posset cras de mane de expensis iudicare quia nō est eadem dies secundum morem ⁊ stilum iudiciorum. facit quod not. in. l. more romano. ff. de seruis. ¶ Opp. iij. ab extra quod imo quandocunqꝫ possit peti expensa. vt. l. fina. C. de constit. pecu. ⁊ quod not. per glo. j. de execut. l. j. Solu. quod in debendis officio mercenario locum habet. l. ista. ⁊ dicta. l. Paulus. ¶ Contrarium vero in debendis per stipulationem ⁊ sic iure actionis. Nam tunc actio est perpetua vt est videre quando partes promittunt reficere omnia damna interesse ⁊ sumptus litis ⁊ extra. Et ideo sis cautus quia in multis locis sunt statuta vt nos suppositus iurisditioni non audiatur agendo nisi fideiussorem dederit de expensis litis reficiendis vt promittas de reficiendis expensis litis in quibus fueris condemnatus. Nam si simpliciter promitteres non dicendo illa verba in quibus condemnatus esses conueniri posses postea ex tali promissione licet postea condemnatus non fuisses. vnde cum inspicis acta formam promittendi cōsidera. ¶ Oppo. iiij. quod sententia condemnatoria expensarū sit generaliter plata non valeat ex quo certam quantitatem non continet. vt. C. de sen. que sine cert. quan. l. ij. ⁊ insti. de act. §. curare. Huius timore glo. vacillauit super intellectu huius. l. Dicit enim gl. qꝫ si iudex scit quantitatem expensarum quod tunc debet condemnare in expensis ⁊ quantitatem adijciendo ⁊ ita hic intelligit primam partē disiuncte. ⁊ tunc non obst. contrarium qꝫ hic si in illas aut ignorat ⁊ tunc hꝫ locum secunda pars hui9 disiuncte ibi, aut super his querelam competeret. ⁊ quia tunc videtur obstare contrarium dicit glo. exemplificando dic qꝫ iudex condemnauerit in omnes sumptus quos aduersarius iurauerat se fecisse: ⁊ tunc licet sententia prima facie videatur incerta tamen est certificanda per relationem ad aliud quod sufficit vt. D. l. iij. ¶ Sed qꝫ hoc exemplum non bene conuenit littere secunde partis huius disiunctiue. ideo aliter exemplificando dicit glos. quod iudex pronunciauit victorum sumptus quos fecit petere posse. ¶ Sed hoc exemplum non placuit doctoribus antiquis ⁊ Cyn. qꝫ tunc reseruauerit petitionē in alio iudicio quod hec. l. phibet. †Item qꝫ finita instantia non durat officium mercenarium quo peti possunt. vt. l. iij. C. depo. ¶ Quapropter gl. forsan solu. contra aliter videlicet quod sententia hic fertur incerta quia petitio fuit incerta ⁊ tunc valet sententia. vt. l. ij. C. de sen. que si. cer. quan. nec iudex aliter certificare potest. ⁊ sic etiam

a ¶ De sumptibus litis vide Barto. in. l. nam ⁊ postea. in. §. si damnetur. ff. de iureiur. et Bar. in. l. properandum. §. sin autem. C. de iudi. ⁊ similia no. per Ang. ⁊ Imo. in. l. paulus. la. ij. in. j. colum. ff. de re iudi. vide Bar. ad illū text. in. l. prima. §. si. ff. si quis ius di. non obtemp. ⁊ de quibus expensis illa lex intelligitur. vide Bar. in. l. prima. §. fin. ppe fi. ff. de alie. iu. mu. causa fa. post glo. vide in. l. j. §. si quis ius di. non obtem. ⁊ vide glo. ⁊ Bar. in lege properandū. §. fin. de iudicijs.

non obst. insti. de act. §. curare. hec sol. vera est quantum ad illa contraria. Sed non tollit aliud contra quod obst. secunde parti huius disiunctiue que petitionem dimittit in alio iudicio quod 4 videtur fieri non posse: †quia iudicis officium expirat per sententiam. Secundo etiam quia iudex debet super toto iudicare b vt. l. in hoc iudicio. ff. fam. her. at hic non iudicat super expensis ergo ⁊c. ¶ Unde dicūt doctores quod iste tex. vult vt possit simpliciter condemnare in expensis aliud non dicendo vel vltra dicendo nobis aut successoribus nostris taxatione reseruata. nam etiam si non dicit talis taxatio intelligitur reseruata in alio iudicio ⁊ hec est communis practica imo ⁊ si dicat taxatione nobis reseruata ⁊ de successore nihil dicat poterit taxare successor c et. ff. de iudi. l. cū proponebatur. ¶ Nec obstat quod decl ratio voluntatis non transeat ad successorem. vt. ff. de rei ven. l. pom. scribit. §. frumentum. in fi. qꝫ verum sit nisi a priuata persona sꝫ hic reseruatur iudici ⁊ officiali. officialis non est diuersus licet identitas personarum non sit eisdem. Dixit tamē Barto. quod iste text. de taxatione reseruata non loquitur. quia littere nō congruit ideo intelligit vt littera iacet. ¶ Nec obst. quod iudicis officium non durat quia illud quod erat in officio tunc per talez sententiam venit iure actionis. argu. l. si finita. §. de gantier. ff. de dam. infec. Sed hoc fateor vbi condēnasset in expensis sꝫ hic non condemnat sed petitionē in alio iudicio reseruat qꝫ non potest: tum quia super alio pronunciat quam sit petitum: tum quia officium quo peti possunt non durat igitur sequor practicam cōmunem. ¶ Oppon. v. cum glo. fina. v. l. in diem. §. si Roma ff. de compen. Solu. vt in ea. vel dic clarius quod hic expense petebantur officio sicut prime. ⁊ sic petitio erat de materia prime litis ibi per viam actionis que non erat de materia prime litis se5 cundum Ja. bu. ⁊ expedite sunt glos. ¶ Reuertor ad vnuz quod dixit glo pone enīz quod iudex condemnauit in expensis quas victor iurauit se fecisse vtrum stabitur eius iuramento sine taxatione iudicis. dico quod non statim debet iurare sed iudex prius debet taxare vt vsqꝫ ad quantitatem taxatam iuraret vt. C. de in. aut. nouo iure verba enim a iudice prolata sunt ciuiliter intelli6 genda. vt. C. e. l. j. ¶ †Quero. ij. dicit quod ordinarius potest cōd c demnare in expensis taxatione sibi reseruata. Sed quid in delegato. Respondeo aut queritur an ipse postea taxare possit et dic quod sic si ad euz spectat sententie executio quod quando sit habes in. l. a diuo pio. ff. de re iudi. Aut executio ad eum nō spectat: ⁊ non potest: quia finita est eius iurisditio. ¶ Sed tunc insurgit dubiuz si non potest ipse an delegans poterit taxare. dic qꝫ e sic tum quia diuersa persona non est ratione officij licet sit diuersa persona in substantia cum eadem sit iurisditio. vt. ff. de offici. eius cui mandata est iurisditio. l. prima. §. qui mandatam. tum quia ad eum reuertitur iurisditio exequendi. ¶ Sed dubitari d potest quid in arbitro ^d an possit eadem die iudicare de expensis vbi nihil dixerat ⁊ gloss. dicit quod sic in. l. quia arbiter. ff. de ar. hoc puto verū si dies cōpromissi non exiuerat p ipsaz sniam alias vt fructus arbitrio ⁊ potestate non posset ¶ Et ex hoc dicitur quod si arbiter reseruat sibi taxationem expensarum nihil agit si dies compromissi finit: secus si nō finit quia aliquid agit et reseruatio habet effectum si infra tempus compromissi durātis taxat alias non sed ad magistrum deuoluitur taxatio. Pone statuto cauetur vt victus victori teneatur reficere expensas an tunc sententia l. ta ⁊ de expensis nihil dicto poterit victor ex interuallo petere expensas ⁊ videtur quod non vt hic. ⁊. ff. de re iudica. l. Paulus. sed dicit contrarium quia statutum obligat victū victori ad refectionem expensaruz condictione ex lege. sic refectio petitur iure actionis non iudicis officio mercenario. Et sic non obstat hec lex cuz simi. sed habet locum quod dixi supra tertia oppositione accedat. ff. si quis ius dicend. non obtempe. l. prima. § fina. ¶ Item pone iudex condemnat vel absoluit et e subiungit saluo quod infra dicaz ^e ⁊ postea nec tunc de expensis aliquid dixit. sed asserit quod ab expensis voluit absoluere vel cōdemnare queritur quid iuris videtur quod possit p notata per gloss. signatam super verbo pure. in. l. item labeo. ff. fami. her. tu dic contra. quia etiā si per errorē omisit nō potest nisi eodem die dicere vt. D. l. paulus. ⁊ not. gl. in. l. qꝫ arbiter. ff. de arbi. Et illud

¶ De die naturali. Addē diff. sꝫ per fel. in. c. si per sodicus. in. ij. no. de homi.

c ¶ Taxatiōe sibi reserua. Vide Bar. in. l. ab executione. in princ. de app. ⁊ per do. ant. in. c. j. de seq. poss. ⁊ fruc. et vide Bal. hic ipsi. Et idem qꝫ hic in primo modo expresse tenet Inn. in. c. fina. de dolo ⁊ contu. ⁊ Bald. in addi. Spec in titu de sentent. in xiiij. colum. ⁊ An. gel. in. l. si homo. ff. de re iudi. ⁊ que dixi post Imo. in l. Paulus. la prima. ⁊ digestis de re iud.

¶ Quid in arbitro. Adde gloss. singu. in. l. a t arbi. ff. de arbit.

¶ Saluo qꝫ. j di. Dicit specu. ⁊ Joan. and in tit. de sentent. § species. versi. quid si iudex precipit qꝫ tenet sententia cōdemnatoria continuum nisi infra decez dies probauerit te soluisse: licet tutius sit expectare per. c. sub ora. de re iudi. per hoc quod ut ante dixit Bar. in l. quid tamen. §. idem si arbiter. ⁊ qꝫ dixi post bart. l. j. ille a quo. §. si. de test. ad trebel. et in lege ait pretor. §. si iudex. digestis de re iudi. Et ad predictas q. Spe. ⁊ Jo. an. optime facit quod not. gloss. ⁊ idem Barto. in. l. obligationuz. fere. §. conditio. C. de act. ⁊ obli. Item adde no. per Bar. in. l. iudex postqꝫ. ppe. de re iu. ⁊ que no. in. §. curare. insti. de ac. in fi. ⁊ quid in reseruatione pene. vide qꝫ no t. in aut. interdicimus. ad fi. C. ocepi. ⁊ cle. ⁊ hic per eū. quid in reseruatione fructuū Itez addit an valeat snia lata sub cōditione. Pau. de ca. cōsi. xv. Bal. cōsi. cccl xxv. libro. ij. Abb. consilio. lxxiij. p. libro.

a ¶ Nõ ignoret. vide Cy. in. l. i. post pn. 3. et que desunt aduo. qd p istũ tex. singul. dixit.
b ¶ Sed in ciuili tm. adde c. finem litibus. de dolo ꝛ contu. ꝛ in c. calumniam. de pe. et in. l. eũ quem temere. ff. de iudi. limita vt per Jas. in. l. fi. nc sũt. in. i. col. 3. de iu.
c ✝ Ubi autem expense simpliciter sunt petite. Adde de hoc Bal. in. l. terminato. 3. e. Bar. in. l. i. ꝛ ij. de alie. iud. mutan. causa facta. ꝛ Alex omnino in. l. i. §. fi. ff. si quis ius di. nõ ob. ꝛ qd econtra. vide ro. sing. suo. cccxliij. sm meũ numerũ. in c. nunqd appellationem domorũ.

d ✝ An impẽsa facta in habẽdo instrumẽtum. vide Bar. in. l. eos. §. sup. 3. de vsu. ꝛ in. l. fi. 3. de condi. ex lege. ꝛ in aut. contra q ppriam. in fi. 3. de nõ nu. pe. et plene p Abb. i c. lz beli. extra de simo. no. ak. post tinc. l. l. filius §. fi. ff de ver. ob

e ¶ Equalitas. adde glo. in. l. si cũ dies ff. de arbi. facit ad no qd. de qua dixi post bar. in. l. si de meis. in pn. ff. de or. ꝛ adde. l. die sab. ꝛ qd ibi bar. ꝛ doc. 3. de iud. c. ij. de mu. peti. ꝛ facit adno. bal. in. l. ea qdem. 3 accu. xvi. col. in v. itẽ q ro. d. statutũ. itez sm vsũ lect. facit ad qd. de qu. sp er bal. ꝛ Cy. i. l. necq p se 3. 6 he. isti. ꝛ 6 materia hui9 l. vide bar. ꝛ bal. i l. pperandum. §. j. 3. de iu.

f ¶ Qd priuilegium verũ priuilegiũ cõcessum vni ex litigatorib9 trãseat ad aliũ ꝛ qd si illi cui zcessuz est a lege nollet, eo vti ꝛ dic idẽ vt p bal. in. l. ij. §. in qbus de cõsue. rec. feu. ꝛ vide Dy. in re. in iudicijs nõ est rĩa de re. iu. an. vi.

¶ solum operaf in his q debito tpe inseruntur vel p insertis habẽtur vt. l. in summa. in fi. ff. de iud. nõ in his que prorsus omittuntur vel tarde dicunf. facit. 3. de testi. ꝛ sub. l. pe. ¶ Quero an dicta in expensis habeant locum in fructibus officio mercenario debendis dic q sic. vt. l. paulus. ff. de re iu. que generaliter loquitur in omnibus accedentibus ꝛ ibi glos. que directo in fructibus exemplificat. ¶ Queri potest an sententia super expẽsis lata vl earum taxatio sit interlocutoria vel diffinitiua. ꝛ de hoc remitto ad dicenda in. l. bonorem. j. quando prouoc. non est neces. ꝛ hoc sufficiat.

1 ¶ Actoris calumnia in criminali punitur pena simili.
2 Calumnia presumitur in actione ex triplici causa.
3 Reus an possit per rescriptum extra prouinciam trahi.
4 Condemnari an debeat in expensis succũbẽs in interlocutoria.

a Non ignoret. a Casus. ꝛ calumnia actoris in criminali punif pena simili. in ciuili vero in expensis litis ꝛ aliis dispendijs. hoc. d. ¶ † No. ex ista notabili litera q ex triplici causa in actione presumitur calumnia vna si differt prosequi. alia si contumaciter abest. Tertia si non probat vt hec tria scientia habentur in litera ꝛ sic habes qd nõ probãs presumitur calumniari vt hic. ꝛ. l. qui nõ probasse. j. de calum. ꝛ de hoc dic vt ibi dixi. ¶ Item no. quod ex aduersatiua vero ibi peculiariter vero quod hic videtur casus quod in criminalibus victus victori non condemnatur in expensis sed in ciuili tantum. b Et ita allegauit Jac. bu. hunc text. sed in contrarium est casus in. l. seq. ibi vel in criminali vel ciuili ꝛc. ¶ Sed ipse respondebat quod officio iudicis non veniunt sed per actionem in factum nõ per sententiam bene peti possunt. Sed eius dictum nõ pbatur. l. teneo igitur quod iudicis officio veniunt ratione victorie. ꝛ ita tenet gl. extra de do. ꝛ contu. c. dilecti. ꝛ Jo. an. ibidẽ. ꝛ Inno. in. c. cum oportet. extra de accu. ꝛ mihi videtur casus in eo. tit. c. accedens. in fi. ¶ Non obst. hec. l. q hoc nõ negat ꝛ si dicas quare non dicit sicut de ciuili hic dicit. rñ. q in criminalibus non erat dubium q sic ꝛ in ciuilibus fuit dubitatum quia antiquitus pro expensis debebatur decima pars litis quod nõ erat in criminalibus q nõ poterat lis estimari. Sed hodie decima pars est correcta ꝛ eo modo debenf expense in ciuilib9 ratione victorie quo in criminalibus. vt insti. de pena temere liti. §. i. ꝛ quia istam qd. ꝛ alias sibi coherentes late scripsi. j. qui accu. non pos. l. qui crimen ideo ibi vide ꝛ adde qd dicaz in. l. seq. ¶ Itẽ no. tex. in secũda parte qui vult q nõ tm litis expense itineris possint peti iudicis officio. Et ideo sis cautus vt petas in libello. Et quia nõ omnia possunt pbari hec. l. dimittit in estimatione ꝛ consideratione iudicis quibus cõsiderare hz quãtitatẽ petitorũ ꝛ facũdiam aduocatorũ vt hic in glo. ꝛ quãto tpe lis durauit ꝛ quãto victor in hospitio stetit seu p hospitia dixit. Et hec oĩa vult litera ista deducuntur tamẽ de rata expẽse victus quas fuisset facturus in
3 domo ppria ar. ff. de peti. here. l. sed ꝛ si. §. qd ait. ¶ † Op. i. qd reus extra puinciam per rescriptum trahi non possit vt. 3. de dila. aut. q fieri. so. qd illud de iure nouo vt in glo. ij. ¶ Op. ij. qd si iudex vider partem habuisse iustam cãm litigandi illum absoluere posset ab expensis. vt. ff. de le. ij. l. qui solidum. §. etiam. et in aut. de iudi. §. oportet. sol. consitedo vt in gl. fi. ꝛ sic fm illas causam tamen exprimere dz in sententia. vt dicit glo ¶ Quero an appellatione dispendiorum de quibus hic dicitur damna q incurrunt in prima q vinee sue pp eius absentiam remanserunt inculte vel q artem suam non exercuit. Dico quod dixi in vij. q. in. l. sancimus. 3. de iudicijs. ¶ Quero si iudex condemnauit victum in expensis ꝛ de damnis vel dispẽdijs, nihil dicit an videatur ꝛ in illis condemnasse ꝛ vr q non q hic ponuntur vt diuersi ꝛ simpliciter in. l. sancimus. 3. de iu. puto q si vtrunq p se sit petitum condemnatio expensarum nõ extendetur ad illa
c vbi aũt expẽse simplr sunt petite c ꝛ tũc dico q ẽt dispẽdia intelligunf petita ꝛ intelligo dispẽdia vt supius dixi. ꝛ q dispẽdia intelligunf cõprehẽdi i cõdẽnatiõe expẽsaꝝ pbaf q alibi tex. simplr dicit de expẽsis vt. 3. de iu. l. pperãdũ. §. sin aũt alterutra. ꝛ l. sãt. de iu. §. ops. p qd satis datur intelligi q oĩa ista de qb9 h dr, q veniunt ratione victorie i illis vbis sunt expressa ne aliqd ipfectuz videatur sed principes philosophie plenius sensisse de oĩnib9 pateat vt. 3. ad fil. l. fi. ꝛ hec q2 ista dispendia nil aliõ sunt q impense facte cã citationis ꝛ lit. Quero an impẽsa fcã in hñdo instrumẽ
d tum d credin. i forma publica a tabellioe q2 debitor nõ soluebat imputari possit in istis expensis. dicit Bal. qd sic si priusquam recolligeret ipsuz dbitor erat i mora soluẽdi ñ aliás. Ego puto idẽ sic te teneri ex q litigauit ꝛ ñ soluit: q2 nũc apparet q necessariũ fuit ei instrumentũ publicũ habere. vbi autem non litigauit imo obtulit debitum tunc ad reficiendum placet mihi illa distinctio aut erat in mora vel non. Quero an impense facte testibus a longinquo vel de villa productis veniant. dic quod sic. vt. l. quoniam liberi. 3. de testi. ¶ Quero an succũbens in interlocutoria debeat condẽnari in expensis. spe. tenet q sic ꝛ bar. dicit hic esse casuz q si qs exceptionẽ dilatoriã opponit per quã differtur cognitio cause ꝛ succumbit cõdẽnatur in penis. vt hic probatur. Ultimo de istis impensis vide aliqua per me dicto in l. properandum §. sin autem alterutra. 3. de iudi. ꝛ alia que dixi in. l. sancimus. in eo. ti.

1 ¶ Equalitas in iudicijs est seruanda.
2 Expense veniunt reficiende in causa criminali.
3 Jura subueniunt prouocatis ꝛ non prouocantibus.
4 Judice vel aduocato remittentibus alteri parti sportulas an nihilominus possit alter ab eius aduersario tales sumptus petere.
5 Aduocato in sua causa obtinẽte victoriam queritur si ab aduersario possit expẽsas petere pro salario aduocationis sue persone.

Cum quidã. Primo statuit. Secundo rõnem reddit. Tertio statutũ latius declarat. scda ibi: qm nõ est. tertia ibi: ita. s. et hz duas lec. Et sm primã hoc intẽdit. priuilegiũ cõcessum super litis expensis in totũ vel in parte nõ agnoscendis extẽdif ad aduersariũ ppter equalitatẽ seruãdaz in iudicijs. s. h.
1 d. ¶ † No. qd habes in summario: specialiter quod e equalitas
e est seruãda in iudicijs. concordat. ff. de ar. l. si cum dies. §. pe. ꝛ. l. sed interpellatur. §. si ex altera. ¶ Itẽ not. qd nõ refert an priuilegium cõcessum sit pprio motu vel ad postulationẽ quia semper intelligitur equalitate seruata. ¶ Item not. qd non refert si cõcedaf singulari psone vel vniuersitati vel alicui corpori vel collegio q2 semper equalitas est in iudicijs seruanda. vt hic. ꝛ. l. in sa
2 cris. j. de pre. sa. scri. lib. xij. ¶ Item no. quod in causa criminali veniunt expense reficiende vt hic in litera ibi: vel criminali vel ciuili. Sed pondera q loquitur qñ agit ad commodum sui vt pbant illa verba antecedẽtia vt pote obnoxios sibi. Unde non videf idem si ad cõmodũ fisci. Sed hoc non obstante idẽ dico si ad cõmodũ fisci q2 absurdũ esset qd accusato reo absoluto nõ reficeret expẽsas. ergo ꝛ idẽ ecõtra equalitas sequaf vt hic. dico ẽt si oĩa bona publicẽtur q de bonis publicis debent solui expense vtiliter facte. ar. l. que vtiliter. ff. de neg. gest. sicut de hereditate. vt. 3. de iur. deli. l. fi. §. in cõputatione. ¶ Oppo. scdm hoc labor iudicis ꝛ tabellionum acta cõficientium remanebit irremuneratus contra text. in aut. de iudic. §. ne autem labor. Solu. vt gloss. quia maior est equitas vt seruetur equalitas in iudicijs. ¶ Ex quo not. quod maius bonum preferendũ est minori vel qd de duobus malis eligetur minus malum. ¶ Opp. ij. qd pri
f uilegium f non egrediatur personam. vt institu. de iure naturali. §. sed quod princip. ꝛ maxime nõ postulatũ vt. ff quod quisq iuris. l. ij. Solu. tribus modis vt sequitur in glo i. qd hic fuit postulatum sed certe hic de postulato et non postulato loquitur. Scdo q nõ egredif nisi personã eius contrariam sed hec nõ videtur tuta q2 ꝛ oĩs egredief. vt ff. qd qsq iuris. l. ij. §. hec pena. Tertio qd nõ transit ad aliud piudiciũ eius cui cõcedif vt ibi sed in piudiciũ tertij cõtra quẽ cõcedif puta iudicis vel nuncij cui sportule debent dari bene transit vt hic. sed ista solu. videtur contra tex. l. pendente. in fi. 3. de tem. in integrum resti. ¶ Quapropter quidam extra gloss. dixerunt quarto qd hic in priuilegijs que concernunt litis ordinationez vel eius executionem. in. ibi in concernentibus litis decisionem. Sed hec non placent Cyn. per. l. i. ꝛ. ij. 3. si aduer. transf. ꝛ per. l. vnicam. 3. de repu. que fit in iudi. in quibus priuilegium minori etati concessum extenditur ad aduersarium ꝛ tamen in decisorijs ibi loquitur. vnde tenet solutionẽ glo. ꝛ ad. l. ij. §. hec pena. respondet q ibi in impetrante ius iniquũ. Sed ꝛ istam quartã defendit Bar. vt in se veraz. et ad. ll. in contrarium inductas respõdetur. quod ibi licet minor etas sit causa priuilegij tamen priuilegium concernit pariter vtrũq cuz restitutio fit in pristinũ statũ restitutio. vt. l. qd si minor. §. restitu. tio. ff. de mi. ¶ Concludamus igitur has solutiones sic. Aut querif de priuilegio concernente litis ordinationez vel executionem ꝛ tũc trãsit ad aduersariũ. vt. d. l. pẽdente. ꝛ hoc vt equalitas seruetur in iudicijs. Aut respicit litis decisionez et tunc aut ex eius prolatione ꝛ vocis significato pariter concernit vtrũq: ꝛ idem. vt. l. i. ꝛ. ij. 3. si aduer. transact. ꝛ. l. i. 3. de repu. que fi. in iu. Aut non respicit pariter vtrunq: ꝛ tũc aut cõtinet decisionẽ iuris iniqui: ꝛ tunc dicit aut est cõcessum ad postulationẽ aut sine. vt. l. ij. §. i. ff. qd quisq iuris. Aut nõ cõtinet ius iniquũ sed fauorem ꝛ aliã iuris relationem ꝛ tũc regulariter non egreditur personã. vt insti. de iure naturali. §. sed qd pncipi. ¶ f Fallit vbi alias attingit personã priuilegiatã occasione zrouersie ꝛ equalitatis i iudicio seruãde vt hic in sol. ij. p quo facit. l. in sacris. et l. vnicã. j. de pre. sa. scri. ꝛ hec est veritas. ¶ Sed iuxta hoc quero an

ro an hec. l. sibi vendicet locum siue sit actor siue reus cui hoc priui-
legium sportularum non soluendarum sit concessum. ratio quia Gul. de cu.
fuit in opi. quod hec. l. locum haberet duntaxat vt priuilegium
actoris transiret ad reum non econtra. ❡ Et ratio diuersitatis quia in reo
iudicium reddit in inuitum. vt. l. inter stipulantem. §. i. de verbo.
ob. ⁊ ideo ei magis fauendum. ar. ff. qui satis. co. l. si fideiussor. §. et
3 si necessaria. arg. l. fauorabiles. ff. de regu. iur. † Item quia iura sub-
ueniunt prouocatis non prouocantibus. vt. ff. de prescrip. ver. l. si
gratuita. ⁊ C. de pred. mi. l. inter minores. Sed tene contra. quia hec
l. generaliter ⁊ indistincte loquitur vt patet in prin. Item quia ratio est eadem
non diuersa sed equalitas seruanda. Item quia tex. hic in versi. quem
non est ferendus pariter concernit vtrumque ⁊ hec est communis
opinio. ❡ Quero scholaris habet priuilegium prorogatiuum ⁊ ele-
ctionem nunquid similiter habebit aduersarius. dico quod non
quia istud esset eneruare ⁊ tollere priuilegium scholaris contra aut. habi
ta. C. ne fi. pro patre. dicta ergo. C. habet locum nisi per egressum
eneruaretur priuilegiati beneficium. Nunc transeo ad secundam lect.
que hoc intendit. victus victori condemnatur in expensis quas
fecit non in his que ex priuilegio ei remittuntur. h. d. ⁊ hanc lec. po-
nit gl. hic in ver. vel vt omnia tollas ⁊ est iste casus singularis et
4 non habetur alibi. ❡ † Quero quid si non ex priuilegio sed ex beni-
gnitate sua iudex remisit ei sportulas vel aduocatus eius ab eo
nihil recipere voluit: an istos sumptus petere possit ab aduersa-
rio. Dicunt quidam quod non per istam. l. ⁊ ff. loc. l. quod si domus. in fi. ⁊ ista
melius facit. ❡ In contrarium facit quia ipse est obligatus ad anti-
dora remittenti. vt. ff. de pe. here. l. sed ⁊ si lege. §. consuluit. quod
non est in hac. l. Item qui remisit ei ⁊ videtur recepisse ⁊ retro dona-
tionis eam tradidisse. ar. ff. si cer. pet. l. singularia. ⁊ ff. de iure do. l.
hi. §. quoties. Et vltimo pro ista parte bene facit. ff. man. l. idemque.
§. si. mihi videtur sic dicendum vt si aduocatus ei remisit ob meri-
tum clientis precedens ⁊ tunc est ac si soluisset ⁊ petere possit. vt
d. l. idemque. §. si. Aut ei remisit gratiam faciens ⁊ sibi amicum que-
rere volens ⁊ tunc petere non possit. vt. d. l. quod si domus. in fin. et
ar. huius. l. nec curandum de obligatione ad antidora: quia illa non
5 est consideranda. vt. d. §. consuluit. ⁊ d. l. quod si domus. ❡ Quero
si aduocatus in propria causa obtinuit ⁊ aduersarius eius est in
expensis condemnatus an pro sua persona salarium vel congruum
imputari possit ⁊ videtur quod non per. l. stipulatus eo. ff. de si. vbi
prima facie videtur casus sed modicum facit vt ibi nota. Bart.
quia ibi recessum erat a conuentione in stipu. deducta per opus
quod per seipsum fecit. Tenet tamen ipse quod non possit per hanc
l. secundum secundam lect. quod mihi placet quia nec sibi ipsi potuit ipse
interim. ❡ Sed an possit aliquid petere quia propter hanc causam oc-
cupatus non potuit circa aliorum aduocationes intendere ⁊ vf
quod sic. ⁊ in. l. preced. in verbo dispendia. Sed contra tenet Bal. quia non est
damnum vel dispendium litis. ar. ff. de ac. emp. l. sterilis. §. si per
venditorem. ⁊ quibus expense debent fieri seu refundi non debent
damna temporis refundi. vt. C. de test. l. quoniam liber. ⁊ l. si quan-
do. §. sed cum oportet.

❡ De re iudicata. Rubrica.

a ❡ Pro contiuatione rubrice quero in quo differt [a] sententia
a re iudicata. ratio quod quidam dixerunt quod res iudicata dicitur postquam
transiuit tempus appellandi vel appellanti prosequenda: sed
ante dicitur sententia ideo in rubrica. ff. eodem. dicitur de sen. et
re iudi. ⁊ hec not. ibidem in. l. i. ⁊ C. de appellatio. l. litigatoribus.
Alii aliter dixerunt vt not. ff. de condi. inde. l. eleganter. §. si post
vbi glo. plenior. Tamen dic quod si proprie loqui debemus senten-
tia est res iudicans. illud autem quod est determinatum in sententia
dicitur res iudicata. ⁊ ita dicit hic Bar. ❡ Unde continuando
rubricam. Dic vt superius est dictum de sententiis. ⁊ de modis
sententiandi restabat videre de effectu qui continetur in ipsa sen-
tentia ⁊ sic de re iu. ideo ponitur hic ista rubrica. ❡ Pro concor-
dia tamen glossarum scias quod res iudicata potest variis respecti-
bus considerari. Primo respectu sententie prolationis ⁊ cause de-
cisione ⁊ tunc procedit gl. in. d. l. eleganter. §. si post. ⁊ C. de app.
l. litigatoribus. Secundo respectu pro sententie irreuocabili per-
fectione. ⁊ tunc vera est illa opp. quod res iudicata dicitur quando
appellari non potest. vt. d. §. si post. in fi. ⁊ ff. de pig. l. si fundi. §.
si plures. Tertio respectu pro ipsius executione ⁊ hic attende: quia
si consideramus executionem quam. l. facit ipso iure cum senten-
tia est lata puta quando condemnatum infamia vel seruum fa-
cit ⁊ tunc statim quod sententia est lata potest dici respectu illo-
rum effectuum res iudicata. vt. ff. de his qui notantur infamia.
l. furti. in princip. et. ff. de iniust. testamen. l. si quis ex heredato.
§. irritum. ⁊ ff. de pe. l. qui vltimo. Si autem consideramus exe-
cutionem fiendam ⁊ ab homine ⁊ tunc quia illa non potest fieri
quamdiu potest appellari non dicitur res iudicata nisi transacto decen-
nio dato ad appellandum. vt. ff. nil no. ap. pen. per totum. et hec
circa rubricam.

❡ Exceptio potest opponi contra sententie executionem.

REbus. Casus. Rebus iudicatis paretur
nisi petatur quod iam habetur.
1 h. d. ❡ † No. quod contra executionem sententie po-
test opponi exceptio quod petis iustus habes se-
cundum Bar. ❡ Item quod exceptio post sen-
tentiam superueniens potest opponi post sen-
tentiam. ❡ Opp. quod si rebus iudicatis est standum vt hic in
princi. ergo nihil potest in contrarium probari quod releuet vt
ff. de bo. li. l. si patronus. §. si quis cum esset. cuius contrarium hic dicitur in. §.
respon. sol. quod in prima glo. quod hic standum ponitur pro pa-
rendo. ⁊ sic non significat precise vt in contrario. ❡ Op. §. quod
etiam non sit parendum. vt. ff. ad ter. l. i. §. fi. sol. vt in eadem glo.
quod hoc verum nisi ab ea sit appellatum: vt in contrario licet
dici posset quod quando est appellatum res non potest dici iu-
dicata vt super rubrica dixi. ❡ Opp. item ab extra quod hec exce-
ptio non possit opponi contra sententiam. vt. l. peremptorias.
C. sententiam rescin. non pos. solu. ibi de exceptione que ante sen-
tentiam competebat hic de ea que postea superuenit secundum
docto. ⁊ est hic solu. argu. quod iudex in executione sententie de-
beat reum citare ne forsan ei superueniens exceptio et sic tractetur
de eius preiudicio vt. l. nam ita di. ff. de adop. ❡ Opp. ab extra
quod condemnato succurratur per condi. sine causa vt. ff. de condi. sine
causa. l. si fullo. Solu. hic ante executionem ibi postea. ❡ Item
ibi recipit aliud pro alio: hic idem pro eodem. ❡ Quero pone
quod hic condemnatus quia rem non habebat soluit litis esti-
mationem postea commodator ac rem ipsam rehabuit quo-
modo ei qui estimationem soluit consuletur quia equum non est
victorem habere vtrunque. respondet gloss. quod commodatarius
aget contraria commodati vt illam rem tradat vel estimationem
reddiderit. vt. ff. commo. l. in commodato. §. si. subiungit vel condi.
sine causa. vt. ff. de condi. sine causa. l. ii. ❡ Sed hic est attenden-
dum quia dubitatur cuius erit electio. et gloss. videntur ve
Tamen reperio quod Jaco. but. ⁊ Bar. in. d. l. in commoda
§. si. dixerunt quod quia varie competunt actiones ei qui sol
quia actio ex eo contractu puta commodati licet alternatiue a
duo ⁊ condictio sine causa ad alterum vt dicta. l. secunda ⁊ rei v.
ad speciem. per. l. si culpa. ff. de rei ven. Sequitur quod actoris
in istis actionibus erit electio ⁊ si eligat commodati res est cla-
ra vt conuenti sit electio rerum post litem contest. vt. d. l. in com-
modato. §. si. Si autem eligat condictionem sine causa vel rei v
licet neutra earum competat alternatiue adduco tamen que
ipsi dicunt vnum singulariter notandum videlicet quod ante li.
contesta. cum neuter poterit soluere quam velit siue rem siue esti-
mationem quam recipit sed post lit. contesta. hanc facultatem
non habet: ideo petitum soluere compellitur ⁊ in eo condemna-
tur. Sed Dy. aliter dicit in. c. pro possessore. extra de reg. iur. li.
vi. vbi vide. ❡ Quero ab extra quid econtra si reo absoluto in-
cepit reus postea possidere. dico quod ex ista noua possessione
contra eum agi potest. vt. ff. de except. rei iudic. l. si quis ad exhi-
bendum. ❡ Item quero pone quod ante sententiam dominus
vel commodator iste rem suam rehabuerat: an tunc in executio-
ne sententie poterit exceptio rei iudi. opponi. ⁊ videtur quod non
quia hec exceptio ante sententiam competebat igitur ante debuit
opponi. vt. C. tit. ii. l. peremptorias. ❡ Nec obst. l. ista quia exce.
superuenit post sententiam. dico quod si reus hoc ignorauit quod
opponi potest sicut dicimus in dilatoria que ante lit. contesta.
debet opponi potest postea si reus ignorauit illam sibi ante com-
petere vt not. glo. in. l. error. C. de iur. ⁊ fac. igno. ⁊ pro hoc acce-
dat. C. de fur. l. manifestissimi. §. i. versicu. si autem nescius ⁊ du-
bitans. ❡ Coadiuuatur predicta quia actor tunc est in dolo et
pro calumnia dicitur agere ideo sibi non debet prodesse sed nocere. vt
ff. de ne. gest. l. sine hereditaria. ⁊ ff. de condic. ind. l. in summa. in
prin. Secus forsan si reus sciuit quia videtur exceptioni renun-
ciare non opponendo tempore debito. In hoc vltimo cogitandum
relinquo quia videtur quod actor non possit dicere prius pos-
sidebam quia tunc allegaret turpitudinem ⁊ calumniam suam
Item quero in casu huius. l. si dominus pro re habenda fecit ali-
quas expensas an vsque ad concurrentem quantitatem expensa-
rum aget ex sententia contra commodatarium. ⁊ dixi Jacob. de
are. quod sic. arg. ff. quod met. cau. l. si cum executione. §. quod si homo. ⁊ ff de
proc. l. actori. ❡ Ultimo hec. l. facit ad questionem statuto cauetur quod si
quis inuentus fuerit ludere ad azardum soluat. x. ⁊ super hoc sicut dicto
fami. prestetis vt licet fami. dicat quod inuenit eum ludentem prestes tamen de-
beat recipere probationem de contrario. vt hac. l. cum glo. sua secundum Jac. but.

1 ❡ Sententiam non vitiat error calculi.

1 RES iudicata. ❡ Casus. † Error calculi
non vitiat sententiam. h. d.
Contra hoc op. de. l. i. §. que sen. sine ap. rescin. Solu. vt
glos. quia ibi fuit error expressus hic non. Et sic vnum patens est
ibi causa ⁊ de hoc dic vt dixi. C. de er. cal. l. i. ❡ Querit gloss. in
casu in quo error est expressus puta si dixit quia testator legauit
tibi. x. in vna parte. ⁊ quinque in alia parte et. x. et quinque faciunt

a ❡ In quo differt adde doc. in rub. co. ti. extra per canonistas.

a ¶ Utrū valebit sñia. An possit sñia p^o pte valere ⁊ p pte nō valere: scz l qua est ex ratū. adde bar. in l. i. ff. si aduer. rez iudi. ⁊ l. i. si tutor vl' curator. ⁊ bal. l. i. j. de erro. cal. vbi vide. Et ad de spe. ⁊ io. an. in addi. an ti. de sen. §. iuxta. ver. itē nulla rōne quātitatis. Fede. de se. consi. cxviij.

b ¶ Et si pnrendā si nō. hāc. l. cū gl. itellige qd p istos actus vī appellationi renunciatū est verū si iudex a quo istos casus acceptauit: als secus gl. ē ppetuo mētinēda. ⁊ ibi d. ant. i. c. gratū d' off. dele. q necob lunscario rogo.

¶ Nō retractat

c sñia. intellige nisi p cōfessionē ptis qz tunc probat p sñam ita vltene re ⁊ sentire Inn. in. c. q. plerisqz. de immu. eccle.

d ~ Nā licet. instrz pacti. adde de dvi trn hic notata p Bal. nu. iij. v. s p̄ōe creditor sciēs se fecisse pactum bar. l. l. admonēdi. ⁊ quod ibi no. alex. post cū. ff. de iureiurā. ⁊ imol. in. l. imperatores ff. co. cū concor.

e ¶ Uidet fateri dbitū. limita istā l. p Imo. in. l. an. §. si qs cōdēnat^9. ff. de te in. que tñ limitatio est ꝯ gl. ⁊ ꝯ. d. Ant. ⁊ magis cōiter oes in c. qd ad ꝯsultatio nem. per illū tex. de re iu. de quo vi de no. p doc. in. c. significauerūt. de testi. ⁊ in. c. sollicitudinem. ⁊ qd ibi Inn. de ap. ⁊ dñs ant. in. c. querēti. de off. deleg. ⁊ do. de ro. concilio. cccxxi.

f ¶ Qd excōicatus. adde Pet. de monte in repetit. c. intelleximus de iudi.

a xv. ideo te condemno in. xx. vtrum valebit sententia ^a saltem in xv. Et dicit glo. qd si quia in separabilibus vtile per inutile non vitiatur. vt. s. de do. l. sancimus. in princi. ⁊ quia in pluri inest minus ⁊ sic de. xv. videtur iudicasse. argu. ff. quemad. ser. amit. l. is. cui. ⁊. ff. de in litem iurand. l. cum furti. ¶ Sed hic attende quia alia glo. videtur isti contraria. ff. de iuris. om. iudi. l. si. ⁊ illa communiter tenetur: ⁊ ista reprobatur sed Bald. vt mihi videtur tenet istam vbi iudex habet iurisditionē super toto eo q pronunciauit vbi autē non haberet iurisditionem super toto tunc dicit non valere in aliquo. vt in glo. cōtraria. Sed contra istam glos. facit qz sententia consideratur potius ratione forme q̄ materie. vt. l. in hoc iudicio. ff. fami. hercis. ⁊ forma rei est indiuidua. vt. ff. de nur. ⁊ arg. lega. l. seia. ⁊. ff. ad exhi. l. multo. §. sz ⁊ si quis. ergo videtur qd in nihilo valeat licet sit infra iurisditionem iudicantis secus vbi capitula essent plura ⁊ diuersa ita qd non annexa quia pōt in vno valere in alio non vt dixi. s. si aduer. rem iudi. l. i. Itē ratione qz quando non haber iurisditionem super toto non valet in parte que est infra iurisditionem qz nō videtur super ea iudicasse ita nec quando iurisditionē habet ⁊ hec totū operat forma sententie que est indiuidua vt dixi. Et hec pars videtur mihi tutior quam sequebatur dominus meus.

1 ¶ Sententie condemnatorie rei pene est parēdū si non sit appositum.

2 Appellari potest a precepto de soluendo.

1 Si pecuniam. Casus. † Sñie ꝯdēnatorie rei pene est parēdū si nō ^b est appellatū. h. d. ¶ Not. qd in eodē libello qz ꝯuenit ad rē ⁊ penā ⁊ in vtroqz vz sñia. ¶ Itē qd a pcepto de soluēdo pōt appellari ⁊ sic videt diffinitiua sententia. ¶ † Contra qd facit. ff. co. l. q iussit. dic qd interdū preceptum emanat post lit. cōtest. in confessum. ⁊ tunc diffinit cām et pōt dici diffinitiua sñia vt hic interdum emanat ante lit. cōtest. ⁊ in confessum. Et tunc licet controuersiam extraiudicialem tollat non propterea causam que nō erat diffinit ideo sñia interlocutoria: ⁊ non diffinitiua vocatur. vt no. s. de bo. que lib. l. fin. §. necessitatem. in glo. magna. ¶ Interdum preceptum de soluendo. l. non emanat in cōfessum sed in negantē ⁊ hoc post pbationes factas. ⁊ causa cognita ⁊ partium allegatiōibus auditis iudex cōdēnādo dicit iubem^9 ⁊ mādamus tibi vt soluas petita ⁊ tūc illud preceptū est diffinitiua sñia ⁊ pro eodē ponunt. ⁊ idem puto si nō ponat illud verbū ꝯdēnādo. sz dicat diffinitiue pnūciando iubem^9. de hoc casu hic vt nigrū cōueniat rubro et hec in precepto soluēdo vel faciēdo petita. ¶ Preceptum vero aliqd qd ꝯcernit aliqua itermedia: ⁊ nō pncipaliter petita est sñia interlocutoria ⁊ de tali loquit. l. qd iussit. ff. de re iudi. ¶ Oppo. ij. qd res ⁊ pena simul peti nō pnt qz cumulatio nō admittit qñ sñia lata in vno parit exceptionē in alio. vt. l. fundū. ⁊. l. fundi. ff. de exce. ⁊ dixi in. l. edita. s. de eden. Solu. qd interdū res ⁊ pena petunt in eodē libello: ⁊ tūc locum habet. l. ista. ⁊ cessat oppositio predicta interdū res petit per prius ⁊ iudicio pendente ei accumulatur petitio pene ⁊ tūc exceptio si opponat admittit vt in ꝯrio qz absolutoria super re pareret exceptionē rei iudi. sup pena ⁊ sic obstat primi iudicij pendentia nō cū eodem tpe terminanda venit vtraqz sicut in primo casu. ⁊ de his dic vt plene dixi in. d. l. edita.

1 ¶ Sententia retractatur propter instrumentū de nouo repta

2 Reus cōdēnatus ad solutionē qua nō potuit p barcū postea instrumētum reperit quid de remedio.

1 Sub specie. Casus. † ppter instrumenta de nouo repta non retractat sñia ^c iam lata. h. d. ¶ Oppo. quod ex nouis instrumētis post sententiam factis ⁊ non falso fabricatis possit venire ꝯtra sñiam. qd eē si post sñiam fecit aduersario pactū de nō petēdo certe pōt opponi. vt. s. co. l. i. Sol. q h intelligit d antiquis nouiter repertis nō nouiter fabricatis ex partiū volūte vt hic in ꝯtrario. ¶ Op. q imo ex antiquis retractet. vt. ff. e. l. iperatores. ⁊. j. de sen. aduer. fi. la. l. i. li. x. Solu. vt glo. qd hoc regulare fallit in causa fiscali in qua sententia contra fiscum lata retractatur vsqz ad triennium ⁊ vltra si de preuaricatione doceatur vt in contrarijs. ¶ Sed tunc insurgit dubium quo remedio j. trienniū retractaretur ⁊ respondeo qd ibi ⁊ vbiqz glos. tractāt ⁊ intelligūt per restitutionē in integrū ⁊ etiā dicūt doc. preterq̄ nouus scriptor Bal. qui dicit p simplicē querelā. j. trienniū sed in quarto anno per restitutionē in integrū aliud nō allegat nisi illū tex. sed nō recedo a cōmuni opi. qz qūo retractat in casu suo scdo illius. l. eadē retractet in primo vt ibi ex serie text. colligitur secūdo per restitutionē ergo ⁊ in primo ⁊ scdo qz tex. ff. e. l. in patres. dicit restitui negotia ⁊ illud verbū proprie ad restitutionē in integrum adapta. Tertio accedant. ff. eo. l. diuus ⁊. ff. de ex. l. q agni. Quarto vt li. concordentur legibus. vt. s. de inoffic. do. l. i. supposita igitur opi. gl. ⁊ doc. p vera est sciendum q Bar. dixit q illud trienio de in. l. i. de sen. aduer. fi. la. est hodie correctum q̄ et ad quadriennium reductū. Et mouetur ista ratione qz id triennium erat olim in fauorem fisci sic ꝯstitutum vt haberet maius tempus q̄ vis esset vtilis annus quē [illegible] commum dabatur cuilibet restitutionē petere valenti. sed cū hodie annus vtilis sit redactus ad quadriennium continuum. vt. s. de tem. resti. l. fi. ergo ⁊ fisco ibi olim dabat triennium dabit hodie quadriennium ne sit deterioris conditionis q̄ priuatus. Et hoc inquit glo. sensisse in. d. l. imperatores. Sed mihi continuo hoc apparuit male dictum qz mirandum quō. l. fi. s. de tem. resti. corrigat. l. i. j. de sen. aduer. fi. la. que posterior est nam illa. l. fi. hz aliquā clausulam ad futuras. ll. derogatoriam. Preterea ⁊ incōuincibiliter illa. l. fi. locum hz in casibus in quibus dabatur vtilis annus priuato ad restitutionē petendam. sed in casu nostro propter instrumenta nouiter reperta nulla datur priuato restitutio vt hic ergo. d. l. fi. in casu nostro nihil immutat ⁊ p cōsequēs min^9 in fisco. preterea si verum diceret Bart. nulla esset hodie differentia inter primum ⁊ scdm rñsum. C. de sen. aduer. fi. la. l. i. qñ preuaricatio interuenit absqz interuentu pecunie quo casu petitur restitutio. j. quadriennium. ¶ Uñ glo. istam teneo vt iacet: ⁊ illam que est in d. l. i. Nec est verum q in hoc sit deterior conditio fisci cum adhuc hodie priuatus conuenire possit: vt hic. Nec est verum q illud tempus trienij det ad differentiam anni vtilis qui dabatur priuatis cum priuatis nullum dabatur in casu isto. Nec ob glo. posita in. l. imperatore. qz intelligi dz sz predicta imo si bñ conspiciat loquit qñ puaricatio interuenit. ¶ Opp. ij. q imo in priuata remittatur. vt. ff. de iureiur. l. admonendi. Sol. vt in fi. glo. ¶ Sed sol. diuinat ⁊ etiam est cōtra illum tex. in verbo post exactum iusiurandum. Ideo dic vt not. in contrario. s. q hic interuenerat sola sententia ibi iuramentum ⁊ sñia pterea priuatis cate ⁊ erat ibi iuramentum necessarium inopia pbationum delatum secus in voluntario vel iudiciali. vt ibi not. ¶ Quero gl si quid in causa ecclesie ⁊ pupilli. ⁊ videt q idem in eis quod

2 in cā fiscali de qua supius dixi. ¶ † Quero ab extra actor petit debitum solutum: ⁊ qz solutionē reus nō potuit pbare fuit condemnatus. ⁊ postea instrumentum solutionis reperit queritur de remedio. dicit hic Bal. q si nondū soluit ex cōdemnatione pōt compensationē obijcere. Si aūt ex condēnatiōe soluit tūcqz pro soluit cōdicet ⁊ p his inducit gl. primā quā asserit hoc tenere in l. iuli. ff. de condi. inde. Sed vide qd scripsi in. l. i. in fi. s. de condi. inde. secus dicit Bal. si creditor fecisset pactū de nō petēdo post ea debitū petijsset ⁊ obtinuit qz reus pactū probare nō potuit.

d Nam lz instrm pacti ^d postea reperitur sibi non pderit vt hic. et rō diuersitatis inter istum casum ⁊ pcedentem est qz in pcedenti falso egit ⁊ tenetur crimine stellionatus. vt. ff. man. l. si fideiussor. §. in oibus. sed nō falso egit in scdo casu nec etiā obrepuit iudici cū nō teneat facere mentionē de exceptione rei. vt insti. de replica. in prin. ff. de pac. l. si vn^9. §. pactis. ¶ Quero qd si instrm de nouo repertum redarguet sñiam de nullitate qz est instrm sñie qd est cōtra illā sñiam vt j. quando pro. non est ne. l. i. dicit Bal. istam. l. non habere locū. sed vide qd ibi dicaz. Item si instrm nouiter repertum redargueret instrumentum victoris de falso

1 vt. j. si ex fal. instru. l. i.

¶ Debitum fateri videtur qui petit vel acceptat terminum ad soluendum.

1 Ad solutionē. Casus. q petit dilationē ad soluēdū dz sñiam approbare ⁊ appellationi renūciare. h. d. ⁊ not. facit ff. de pac. l. tale. pactū. §. q prouocauit. ¶ † No. q q petit

c vel acceptat terminū ad soluēdū vr fateri debitū ^e qd est verū nisi fecerit p errorē. vt. ff. si qs cau. l. sz ⁊ si qs. §. fi. Et qz gl. dicit hic^9. l. psumptio est mirabilis dicit Ja. bu. q mirabilitas insurgit ex eo q vnico actu pdit bñficiū q hz effectū successiuum ⁊ iure cōi qd vt s. l. volūtarie. s. de execu. rei iu. sz tolerat qz petēs dilationē psumpte vr velle soluere. ⁊ ideo hec sunt ꝯria qz eligēdo vnū aliud pdit vt. s. de codi. l. fi. ⁊. s. de. fur. l. i. c. ff. de inof. te. l. mf. Ultimo

f dicit Bal. q excōicatus ^f q acceptat dilationē ad soluēdum non potest postea conqueri de excommunicatione.

1 ¶ Acta publica faciunt fidem etiam mortuo iudice.

2 Acta iudiciaria eo qz a tabellione sunt scripta dicunt publica et habent perpetuam firmitatem.

3 Acta liti decisionē concernētia sunt duplicis generis.

4 Citari si debeat pars in publicatione testium.

5 Notario attestationū absente an alius de mādato iudicis poterit illas in publicam formam redigere.

1 Gesta. Casus. † acta publica faciūt fidē et mortuo iudice. h. d. Uel sic. mortuo iudice non perit acta publica firmitatem hñtia. h. d. ¶ Pro euidētia pmitto q qdā sunt gesta ex iudiciū q necessario sunt i iudicio publicāda vt est testiū nūcupatiuū vel in scriptis manu tabellionis nō scriptū ⁊ de istis gestis nō loquit hic vt hec. l. ꝯueniat subiecte materie. Sz dictū est. s. de test. l. publicati. ⁊ l. testā. l. ꝯsulta diualia. Quedā sunt gesta i iudicio ⁊ a manu publica

nis publica tabellionis scripta vt sunt acta iudiciaria.⁊ de istis
loquitur hec.l. ¶ Pro cuius declaratione est notandū φ glo.
5 hic posita tres lec.videt̄ı ca recitare. ¶ Prima est φ acta iudi
ciaria coipso φ a tabel.sunt scripta dicunt̄ publica ⁊ perpetuā
firmitatē habere.istam ponit glo.j.⁊.ħ.vsq̄ ad versic.vel gesta.
¶ Secūda est φ nō sunt publica ꝗ perpetuam habeant firmita
tem nisi per pronunciationē iudicis publicentur ⁊ formam pu
blicationis annectit ⁊ illam ponit glo.successiue vsq̄ a versi.vel
dic.et hec fuit opi.Jo. ¶ Tertia est ab illo versi.vel dic.vsq̄ ad
fi.Et hic videtur precedētes reducere ad concordiam vult enim
φ coram eodem iudice ⁊ eius successore in eadem instātia intel
ligantur publicata ⁊ firmitatem habeant licet per iudicis sniaȝ
vel pronunciationem non sunt publicata ⁊ hoc vult etiam glo.
fi.in diuersa autem instantia non habent firmitatem nisi fuerit
publicata per iudicē.vt in lec.Jo. ¶ Et ex ista tertia collige p
bationem opi.Ja.bu.in.l.prolataȝ.ꝯ.de senten.⁊ inter.qui dixit
quod omissio pulicationis processus non vitiat.⁊ hec bona sed
aliquā subdiuisionē patitur. ¶ Dic ergo sic aut iudex per sen
tentiam suam vel interlocutoriam processum publicauit coram
se ⁊ tunc acdum coram eius successore in eadeȝ instantia faciunt
fidem sed etiam coram alio iudice ⁊ in diuersa instantia preter
ea que pereunt lite mortua vt sunt acta iudicis constructiua.vt.l.
cum lite.ff.iud.solui. ¶ Et ideo attestationes que: secrete acci
piuntur sic publicate in alio iudicio fidē faciunt: debent tñ pduci
subscripte manu tabellionis actorum. Et in principio debet
facere mentionem de publicatione iudicis ideo dicat in princi.
infrascripta sunt attestationes testium examinatorum per taleȝ
iudicem ⁊ scriptarum tunc per me notarium actorum factorum
coram dicto iudice in causa tunc vertente inter talē et talē quas
attestationes dict⁹ iudex sua sentētia publicauit vt pȝ in actis
mei notariꝭ ⁊ post attestationes se subscribere ⁊ signum appo
nere dȝ nec exiguntur testes vt dicit ista glo. Nec exiguntur certe
mēbrane sed sufficiunt bombasine per no.ꝯ.de testa.l.quoniam
indignom.aut iudex processum non publicauit ⁊ tunc aut que
ritur in eadem instantia aut diuersa. Si in eadem tunc omissio
publicationis non vitiat sententiam siue sit lata ab eodem siue
a successore qui pro eodem habentur cum cuilibet eorum gesta
semper sint publicata vt hic in fi.glos. ¶ Si vero queritur in di
uersa instantia ⁊ hic est aduertendum φ acta ordinatiua vel cō
structiua iudiciꝭ quando sunt publice fiunt: ⁊ eorum respectu sed
non alia publicatio est necessaria.tamen illa pereunt instantia
perempta vnde de nouo sunt fienda si de nouo agatur.sed non
pereunt quin per illa acta probetur litem fuisse contestatam in
alia instantia ⁊ iuratum fuisse de calumnia. Nam respectu eo
rum que palam ⁊ publice fiunt in iudicio publico publicatio iu
dicis non est necessaria ⁊ hoc est vtile scire propter aliquos effe
ctus quos lit.conte.producit qui adhuc durant de quibus dixi
3 in.l.ij.ꝯ.de fruc.⁊ lit.expen. ¶ †Acta vero litis decisionem con
cernentia sunt duplicis generis quia alia sunt confessiones par
tium ⁊ illa etiam non pereunt nec aliam publicationem iudi
cis exigunt qꝛ publice ⁊ palam fiunt.⁊ ideo in alio iudicio pro
bāt.Sed in forma publica.i.a tabula actorum scripta ⁊ subscri
4 pta produci debent. ¶ †Alic sunt attestationes testium que in
secreto recipiuntur ⁊ iste nisi per iudicem fuerint publicate non
probant in alio iudicio.⁊ ita debent intelligi quedam gloss.que
sunt ante.pe.in.l.ij.ff que in frau.cre.licet Bald.illas limitet sm
quod.j.dicam.in eodem autem iudicio fit vt superius dixi ⁊ hic
in attestationibus receptis coram ordinario vel delegato vt hic
in prima glos. In receptis vero ⁊ publicatis coram arbitro dic
in electione partis contra quam producuntur esse an velit illis
stare an petere eos de nouo examinari vt.ꝯ.de testi.l.cum apud
¶ Quod autem dixi attestationes non publicatas per iudicis
interlocutionem non probare in alio iudicio fatentur aliqui scri
bentes verum vt Bald.refert. Si pars contradicat ⁊ petat eos
iterum examinari ⁊ ipsi viuant ⁊ presentes vel in loco proximo.
sint alias si pars non contradicat dicit φ tenebit publicatio.
ego idem fateor ⁊ dico quod glo.velit idem in.l.fi.ꝯ.de testa.sm
lect.prime gloss.vt ibi in secundo notabili dixi vbi vide. Et ideȝ
dicit ipse si pars contradicat ⁊ sint mortui vel sic in remotis φ
frustra petantur de nouo examinari tunc enim ne iustitia pe
reat dicit per istum iudicem in hoc nouo iudicio posse attesta
tiones illas publicari tanquam successoreȝ tanquam in iurisdi
tionem ⁊ per illas publicatas probari posse. Et hanc partē sua
det equitas ne ius partis pereat. Item quia hoc contingit in re
ceptis ad eternam rei memoriaȝ.vt.ff.ad.l.aquil.in.l.aqui.si de
legatum.⁊.ꝯ.de testib.l.si quando.⁊ aut.si quis.⁊ ibi dixi ⁊ quia
per publicam manum vt notariꝭ sunt scripta ⁊ autoritate iudi
cis competentis: ideo eorum fides sic faciliter perire non debet.
5 ¶ †Quero an in publicatione[a] debeat pars citari. Quidā for
a san dicerent quod non per istam gl.que dicit presente altera par
te vel non sed doc.contra arg.l.nam ita diuus.ff.de adopt.ideo
Jaco.but.subaudit ad glos.dum dicit presente vel non legitime

b tamen citata. ¶ Quero an testes[b] debeant conuocari in publi
catione testium vel processus. Respon.quod non vt in hac glo.
quia ad acta iudiciaria conficienda non conuocantur testes.sed
solum notariꝭ ad hoc deputati scripturis sufficit. ¶ Sed quid
si scriptura fuit perempta an tūc gesta potuerūt per testes pro
bari. Dic quod sic sed demum probant si dicant quod res ita se
habuit.⁊ qō scriptura facta fuit vel quod iam facta erat si prius
facta res requirit vt sententia.ꝯ.de testib.l.si quando.⁊.ꝯ.de fide
instru.l.emancipationē.⁊ vide quod dixi in.l.quoniam.ꝯ.de he
6 ret. ¶ †Quero si notarius attestationum est absens an alius
notarius de mandato iudicis poterit illas redigere in publicaȝ
formā dic vt dixi in.l.j.ꝯ.de spon.⁊.ff.de off.cōsul.⁊ hec sufficiāt.

¶ De executione rei iudi. Rubrica.

1 ¶ Executio ante sententiaȝ non est facienda.
2 Probationes ⁊ instrumenta non habent executionem paratā.
1 Nimis propere. Casus. † exe
cutio ante sen
tētiā nō est faciēda.h.d.vl' iuris ordine dic quod
not.j.codē.l.cōn quos. ¶ No.quod non est inci
piendum ab executione etiam si debitum sit su
2 pra probatuȝ. ¶ †Ex quo collige quod proba
tiones ⁊ instrumenta non habent executionem paratam.nam et
ad hoc sub iudice lis est.vt.ff.de peculio.l.cod.tempore.⁊.l.qui
debentur.nisi iuramentum iudiciale ⁊ confessio.vt not.ff.de iu
reiur.l.sed ⁊ si possessori.§.si cum de hereditate. ¶ Quero an in
casu huius.l.executio retractetur.dic φ sic.⁊ aliud non vult lex
ista.⁊ pro hoc.ff.de re iud.l.si cum nulla. ¶ Oppo.quod inordi
nate gesta valeant.nam ille qui agit pignoratitia debito non so
luto inordinate agit cum enim debito soluto vel aliter satisfacto
pignoratitia nascatur actio.vt.ff.de pig.act.l.si reȝ.§.omnes.et
tamen si ante agat ⁊ iudicio pendente soluat procedit actio.er
go ꝛc. Solu.sm Bal.quod hic est preposteratio substātie: ibi
accidētis. Vel dic quod hic est preposteratio ordinis necessariꝭ
et consequentis in diuersis instantiis: ibi non preposteratio or
dinis: sed est omissio eius quod est productiuum actionis. Item
ibi non preposteratur ordo iudiciorum hic sic. ¶ Opp.tunc se
c cundo quod preposteratio[c] vnius cause ad aliam non vitiet sen
tentiaȝ.vt.j.de app.l.j. Solu.quod hic est preposteratio effect⁹
ad causaȝ quare effectus est premissus sue cause quod est impos
sibile.ideo sententia est nulla ipso iure propter iuris impossibili
tatem: ibi est preposteratio causarū quarum vna vt effectus alte
rius non producitur ab alia. ¶ Oppo.ıı.quod etiam ante sen
tentiam pignora capiantur ⁊ distrahantur pro mensura debiti
vt not.de his qui ad eccle.confu.l.presenti. So.quod hic quan
do in causam iudicati ibi propter contumaciaȝ non comparen
tis.vnde ibi sufficit contumaciam procedere.hic necessario res
iudicata deberet procedere.
1 ¶ Stipulatio nouans sententiam illam tollit ⁊ eius executio
nem impedit ex stipulatione.
2 Libellus an debeat offerri in petitione executionis.
3 Citari si debeat pars in petitione executionis sententie.
1 Si causam. Casus.†Stipulatio nouās
sententiam illaȝ tollit ⁊ eius
executionem impedit ex stipulatione: quia nouante
d lagi permittit.hoc dicit. Vel sic.sentētia habet[d] pa
ratam executionem nisi sit sublata per nouationem.hoc dicit.
¶ Not.quod stipulatio nouans non habet paratam executio
nem.licet sententia sit nouata.sic concord.l.minor.xxv.ann.cui
fideicommissum.ff.de mi.⁊.l.si stipulatum.ff.de nouа. ¶ Que
ro quid si sit facta stipulatio non animo nouandi ⁊ postea cum
liberauit a dicta stipulatione.an remanet actio ex sententia.glo.
hic.⁊ in dicta.l.si stipulatum.sentit quod sic: licet arguat in op
positum ⁊ non soluat. Tu dic aut eum liberauit per acceptila
tionem: ⁊ tunc sublatum est omne remedium: quia acceptilatio
viȝ habet solutionis.vt.ff.de noua.l.rem.§.si duo.⁊.de libe.leg.
l.non solū.§.si duo.sed liberatione tollitur vtrumq̄.vt.ff.de no
na.l.si stichum.§.penul.ergo ꝛc. Aut liberauit eum a stipulatio
ne per pactum: ⁊ tunc remanet sententia in sua firmitate.argu.
ff.de re iudic.l.iij.§.si ex conuentione ⁊.ff.de ser.vrba.prediorū.
2 l.si domus. ¶ †Quero secundo an in petitione executionis de
beat offerri libellus.⁊ videtur quod sic.vt.ff.de petitio.heredi.
l.item veniunt.§.idem recte. In contrarium quia ex materia li
tis primo oritur lis noua contra.l.terminato.ꝯ.de fruct.et lit.
expen.⁊ sic iretur in infinitum contra.l.primam.ꝯ.de senten.que
pro eo ꝛc.doctores dicunt aut petitur executio iudicis officio et
tunc libellus non est necessarius: argumento huius legis.et di
gestis de euic.l.si pignora.facit quod not gloss.in.l.qui de inof
ficio.ff.de inofficioso testamento.⁊ est ratio: quia hec executio
iam fuit petita in priori libello dum actor petiit reum condemna
ri ⁊ cōdēnatū cogi ⁊ cōpelli.vn̄ istius coactiōis ⁊ cōpulsiōis nulle

a ¶ In publicatiōe vide gl.in.l.solaȝ ꝯ.d test.⁊ bal.i.l. si qñ.l.ñ.col. hic oll.⁊ bal.hic.in.j. colum.
b ¶ An testes.vide gl. pdictā in.d.l. solā.quaȝ sequit̄ bal.in.d.l.iurisiu randi.in fi.de tes. ⁊ bal.hic in.ıı.co. ⁊ vide Abb.in.c. coraȝ.de test.
c ¶ Preposteratio hoc facit ad libel lū in quo φ petit cogi cōdēnatū non valeat: qd si omis sit cōdēnari.vide doc.in.c.ıı.de or. iu.⁊ Jo.de imo.j l.si cū nulla.ff.de iudic.
d ¶ Sni habȝ.qō intelligat̄: l hac materia.et adde tex.no.⁊ quod ibi bar.sm istā lec.j l.tale pactū.§.q̄ p nocaunt.ff.d pac. ⁊ qō ibi no.Bar. in.l.j.ff.in.sol.

petitur executio per iudicis officium ad quem spectat. vt. ff. de iu di. l. si pretor. in principio. et ff. de rei ven. l. qui restituere. Aut agit actione resultante ex sententia de qua. l. actori. s. de iureiurand. et tunc libellus est necessarius: et super eo lis contestabitur. vt. d. §. idem recte. et ita intelligatur qd no. gl. s. de sen. que sine cer. quan ti. l. j. fm doc. ¶ Addit Bal. q sniа pducta per actores ad nul lam defensionem admittetur reus nisi ex si qua post sniam super uenisset vt hic. et s. tut. j. l. j. sed certe et alique prime competentes possunt opponi. vt not. s. de iur. et fact. igno. l. adeo dic vt dicam j. quo. ap. nō re. l. ab executione. vbi per. Cy. ¶ Sed iuxta pric
dicta non amitto quod quidam dicunt quod falsum est quod iu dicis officium competat. sed solum actio iudicata que parataz hz executionem. vt. d. l. actori. tum qr superuacuis non vtimur. vt. j. de ap. l. ampliorem. §. in refutatoriis. tum qr officium iudi cis vt remedium extraordinarium dz cessare per ordinarium vt ff. de mi. l. in cause. Et pro hoc specialiter inducit vt ff. s si mu. ven. no. l. j. §. necessario. Sed tene qd dixi q qn officium est inuē tum ad coadiuuationem remedij ordinarij possunt simul cum illo concurrere. vt no. ff. de rei ven. l. j. §. per hanc. et sic non obst. l. in cause. ff. de mino. Similiter non est vnum superuacuum per aliud. vt pz ex proxime dictis. Itē ex alio apparet vtilitas si sen tentia petatur executioni mandari in alio loco et diuerse iurisdi tionis. nam nisi litere primi iudicis sint huic directe non habe bit locum officium iudicis. sed oportebit quod agat actione in factum et quod ex ea condemnaret et eo condēnato imploret eius officium secundū Bal. indu. no. per Inn. extra de fo. compe. c.
4 postulasti. ¶ † Quero an in petitione executiōis snie pars cita ri debeat dic q sic. ar. nam ita diuus. ff. de adop. potest enim ha bere exceptionem executionem impedientem vt hic. et s. tit. j. l. j. et j. si ex fal. instru. l. si. et latius dicam in. l. ab executione. j. quo s ap. non re. ¶ Tunc quero an exceptio nullitatis[a] impediat exe cutionem. dic vt dicam. j. e. l. si vt proponis. vbi Cy. ponit. et po nitur per Bart. ff. de re iudi. l. iiij. §. condemnatum. Bartho. de Salyce.

1 Emptore pignorum non reperto creditori in solutum dāt pignora.
2 Pignora pretoria debent capi in causa iudicati.
3 Possidere si statim dicatur missus in possessionem ex causa iu dicati.
4 Creditor accipere compellet in solutū de bonis debitoris si ha beat sed non poterit eum incarcerari facere.

1 **Ordo.** Casus. † Si emptor pignorum non re perit creditori in solutum adiudicātur. h. d. Uel sic. creditor in subsidiū admittitur ad acci piendum in solutum pignora capta pro sentētia exe
2 quenda. h. d. ¶ † No. quod in causa iudicati debent pignora p̄e toria capi. Item quod illa non possunt in solutum dari nisi prius subhastentur. Et sic potest hoc colligi quod ad secundum decre tum pro sententia exequenda non potest peruenire nisi precedē te subhastatione vt hic. ¶ Item not. quod ex litera ibi dum di cit subhastatus quod non repetente a subhastatione dz recediz
1 pui in ea morari. et intelligatur quandiu non reperitur emptor lege nisi et in ecclesia in qua statum sunt. xx. dies. vt in aut. hoc ius
1 porrectum. s. de sa. san. ec. Et ideo in iudicis arbitrio relinquitur licet glo. in. l. si tempora. j. de fi. instru. et iure haste fis. lib. x. sic per functorie transeundo d. xerit quod preco diceret si quis melio rem conditionem attulerit infra mensem sed de rei veritate tē pus taxatum non reperitur nisi in ecclesia. et. xx. dies et istos. xx. dies in co. ti. l. j. extendit ad cuiuslibet rei subhastationem qd in tellige de immobilibus. nam mobilia tanto tempore nō subha stantur: consuetudo igitur regionis attendi debet. ¶ Et scias q si tempus est statutum in subhastatione et interim fine tempo ris non expectato alicui ex litigatoribus tradantur in bonimus quilibet vltra offerens auditur. casus est in. d. l. si tempora quod tene cordi. ¶ Item no. quod sicut iudex facilem et promptum se reddit pro executione rei iudicate sic promptum et facile se debet exhibere aduersus calumniam contra executorem committere. et pro hoc accedat. ff. s si mulier ven. no. ca. in possessionem mi. l. j. §. i. ver. dicunt enim. ¶ Quero primo an victor inter alios ad mittatur ad litigandum. et dic quod sic. vt. j. si in causam iudica. cap. l. ij. et nota. ff. de iud. l. a diuo pio. §. si pignora. vbi gloss. bo na que dicit quod victor habet quatuor vias. Una est vt quasi pignora teneat. secunda vt si velit sibi adiudicatur pro quantitate debita. Tertia quia potest licitare et emere vt ceteri. Quarta qr si victus callide faciat quod emptor non inueniat potest victor impetrare dominiū a principe pro iusto precio vt. l. fin. j. si pig. l cās iu. cap. sit. ¶ Sz hoc aduerte qr gl. l. d. l. si. et in. d. §. si pi. di cit q hec lex dz intelligi fm hunc quartum modum nō vr quia hic non a principe sed a preside impetrat. vnde iste videt quītus modus s impetrandi a preside. Est et sextus vt iudex det in solu tum pro iusto precio vt videmus fieri quotidie. et hūc ponit alia gl. in. d. §. pignora. ¶ Nunc quero. ij. cum gl. qd si adiudicet cre

b ditori in solutū[b] an intelligat adiudicata p toto debito etiā in eo inuito. ista glo. dicit qd sic. et s. no. glo. in. l. a diuo pio. §. si pi gnora. sed ea sic concorda: quia aut creditor seu victor qui eligit sibi adiudicari i solutū simpliciter dicit pro debito vt iudex ad iudicat pro debito vel simpliciter alio non dicto: sed intelligat pro toto precise et pro toto adiudicationē factā esse vt in hac gl. aut petit sibi adiudicari pro vera rei estimatiōe. et tūc pro pluri nō pōt eo inuito. vt in gl. s et tūc simplr adiudicādo. et intelligit pro vera rei estimatiōe. vt. l. fina. j. de iu. do. impetran. fm Iaco.
3 bu. et dnm meum. et Bar. ¶ † Queri pōt an missus in possessio nem ex cā iudicati dicat statim possidere et glo. dicit q nō. sed so lum est in possessione per. l. iij. §. si. ff. de acqui. pos. et per. l. si duo §. creditores ff. vti pos. et ff. de pig. ac. l. nō est mirū. §. sciendum. et ita no. glo. in. l. a diuo pio. §. si super rebus. ff. de re iu. ¶ Sed Bar. ibidē tenet s dicens eū possidere sicut creditor conuentiona lis. et de hoc dic t esse casum. ff. vt leg. not. ca. l. postq̄. §. impera tor. et pbat etiā ex eo qr imperator duos separatos titulos fecit. vt patet. j. si in cām iudi. pi. ca. sit. j. de p̄to. sup. ex quo colliget qd vtriusqz nō est idem ius et potestas. vt. l. si idem. s. de codi. sed aliquid speciale voluit inducere pignore. Ad allegata in opposi tum rñdeo q loquunt in alio p̄torio pignore q̄ ex causa iudica ti: cum sit pretoriū et separat eum a ti. generali de p̄to. pig. Ad allegata in opp. rñdet qd loquit in alio pretorio pignore q̄ ex cā
4 iudicati. cogitabis. † ¶ Quero de eo quod occurrit quotidie[c]
c creditor ex cā iudicati fecit debitorem incarcerari. dicit debitor accipere de bonis meis in solutum. creditor nō vult sed dicit vē de illa et solue mihi alie replicat: non reperio emptorē. querit qd remediū habe it debitor ne mittatur in carceribus. dicit Bal. q iudicis officiū potest implorare per qd creditor cōpellat acci pere in solutum et poterit tunc res meliores accipere. et de hoc dicit casum esse in aut. de fideius. §. quod autem. ¶ Quero quid si res per executorē vel iudicē ex causa iudicati in solutū data vel per subhastationem empta sit euicta. an debitor teneatur. dic q sic: quia ipse dedisse vel vendidisse interpretatur. ideo de euictio ne tenetur. v. j. de euict. l. sed si ob causam. et. ff. de euic. l. si pigno ra. et ita not. gl. in. l. id quod nostrum. ff. de regu. iur.

Stipēdia. Publica stipēdia nō vēdunt nec in solutū adiudicantur nisi in subsidiū. h. d. cū gl. ¶ Op. de. l. cōmodis. ff. de re iu. solu. q ibi i subsidiū. ¶ Quero an possit p pactū
d alteri[d] obligari. dic q nō vt in gl. ¶ Quero quid de prebenda
e clericorum[e] dic idem vt in glo. nam sicut hec reuerētia reip. ope ratur: ita reuerētia debita ecclesie quā de militia ex qua annuus redditus percipitur. Et q̄ est in nostro commercio. responde. non idem quia mercalis est. vt. s. de colla. l. illud. et. j. de pign. l. si. et. ff. de mino. l. iij. §. si quid. ¶ Quero quid de iure colligendi passa gium. rñ. fm Bal. aut est concessum specialiter persone in loco: et tunc equiparatur nominibus debitorum. aut est concessum lo co simpliciter: puta quod omnes transeuntes per talem pōtem soluant et equiparatur immobilibus: quia eis coheret. ad hoc facit quod not. Dy. in. l. erga. ff. de acqui. re. do.

1 Peruenitur in subsidium ex causa iudicati ad nomen de bitoris.

1 **Etiā.** Casus. † Ad nomē debitoris peruenit in subsidiū ex causa iudicati. h. d. cum gloss. ¶ No. q ad nola debitorū veniri nō pōt nisi excus sis bonis mobilibus et immobilibus principalis de bitoris. ¶ Oppo. igit de. l. a diuo pio. §. in vēditione. ff. de re iu. Sol. q hec fm illam. et sic ad nola debitorū deuenit in subsidiū et forte est ratio qr executio in oībus cōcernit rem alienā non de bitoris. ¶ Opp. ij. de. l. a diuo pio §. sit quoqz. ff de re iu. Solu. qd hic fm illam puta si debitorē se fateatur vt in glo. ¶ Quero igit quid fiendum si non cōfiteatur sed negat. Rñ. aut constat de presenti q malitiose facit. aut dubitabat. Primo casu nō differ tur executio arg. s. de comp. l. si. Scdo casu differt executio: et tūc duo sunt remedia prodita. vnū quod dēt cura homini qui actio nes moueat. et ita not. glo. s. qn si. vel pti. debi. ex su. conue. l. ij. et ff. ex qui. cau ma. l. ab hostibus. in prin. et potest creditor ipse cu ra dari. vt. ff. de neg. gest. l. debitor et de cur. fu. l. curius. Aliud re mediū est vt creditor agat vtili hypothecaria si nomē erat obli gatum. vt. l. nomen. j. que res pi. ob pos. Sed qz a dubitari pōt remitto ad ea que scripsi in. d. l. ij. s. quādo si. vel pti. et in. l. hereс dem. s. d hered. ac. ¶ Quero. ij. qd si nō fatet nec aliter negat sed exceptionē opponit. dic qd si in probatione exceptionis deficit pro cōfesso habet fm glo. singu. que est in aut. de exhi. re. §. susce pto. col. v. signata sup verbo cōtestatiōi. ¶ Quero. iij. de modo mittendi primo in possessionem istorū nominū. Rñ. vt no. j. de p̄to. pi. l. i. ¶ Quero. iiij. de modo excipiēdi mobilia et imobilia debitoris principalis cū ad debitorē debitoris peruenire nō pos sit nisi illis excussis vt hic. Respon vt dixi in. l. ij. in q. pe. s. qn si. vel pti. vbi posui modum practicādi. et not. quod in executione queritur an illa mobilia vel immobilia sine questione capi pos sint vt

a ¶ Exceptio nullitatis. adde glo. et Io. an. in. c. cū in iure de of. dele. lap. inde. j. de re iud.

b Si adiudicet creditori i solutū adde de hoc q̄stio vltra hic notata p bal. in. iij. q̄ sic. q̄ro cū glo. col. j. q no. bar. i. l. a di no pio. §. si pi gnora. d re iudi.

c ¶ De eo qd occur rit q̄tidie. vide de hac q. Bar. in. l. pma. j. qui bon. ced. pos. vbi ibi dē et tex. que alle. ponit i aut. hoc nisi. d sol. no. imo i. l. a diuo pio. §. i vēditiōe. ff. de re iu. et bal. hic not. quēadmodū Sa.

d ¶ Per pactū alte ri. adde. c. signifi catū de preb. c. ex multiplici de de ci. et. l. c. ex diligē ti. de si.

e ¶ Prebēda cle ricor. vide. l. com modis. ff. d re iu. sed s hāc. l. est ca sus i. l. p hāc. j. de ero. mi. anno. li. x. q. s. itellige illā fm estam.

sint. vt est text. notab. in d. l. ij. ¶ Quero. v. an facta predicta victor possit compellere debitorem suum ad cedendum sibi actiones contra debitorem ipsius debitoris. et dic q sic. vt inquit Cy. in d. l. ij. per l. si conuenerit. §. ff. de pign. act. et idem hic Bald. per l. si res. ff. de euic. et per l. ij. q. nec cogitur. ff. sol. ma. ¶ Ultimo scias q id qd de executione debitoris principalis hic dr locum habet in contra iudicati vt hic. et ff. de re iu. l. a diuo pio. §. in venditione. sed extra hanc causam in casu quo agi possit contra debitorem debitoris vtili actione an executio ista debeat precedere dicam in l. ad mi. s. que res obli. pos. et tangit Bar. in l. si conuenerit. §. in prin. ff. de pigno. actio.

1 ¶ Executor merus nõ cognoscit de litib⁹ cause nec pronūciat
2 Rei alicuius commissa executio an illi dicatur cui est executio commissa.

1 **S**I vt proponis. ¶ Casus. † Merus executor de viribus cause non cognoscit nec pronunciat nec pronunciatū vz. ¶ Et hz plures lec. vna q loquat in publico nuncio ad exequendaz sententiā dato et hec clara. Nec obst. e. ff. de iud. l. si. vbi cognoscit qr executio tūc erat sibi commissa ibi cognitio et in causis vilibus non ordinis qr talia sibi committi nō possunt. Alia lect. est vt in delegato ad exequendum loquatur. nam iste sniam delegantis nō potest rescindere nec cōtra eā pronunciare vt hic. et hoc duplici rōne. vna qr scda snia cōtra primaz nō vz vt. s. qñ pro. non est ne. l. i. scda qr ad hoc datus nō erat. et he rationes ponuntur hic in glo. in prin. ¶ Sed cōtra istā lect. op. gl. i. de l. ab executore. ff. de ap. et so. q delegatus nō pōt. et hoc ex regula vt hic fallit in preside et procuratore cesaris qui possunt interpretari in melius vt ibi. Sed atēde qr de ista solutione est mirandum. nam si isti sunt delegati ad exequendum super hac interpretatione in melius facienda non habent mandatum. ergo rc. et in ratione. s. superius facta. ¶ Et si velis gl. intelligere q faciant vim iurisdictionis ordinarie tunc possunt contra sententiā paris vel maioris. vt. no. in d. l. ab executore. Quapropter forsan Ja. bu. dicit q ista gl. dz intelligi q ista possunt interpretari in melius. s. interpretatione declaratiua verborum non correctiua vt hic. est enī multiplex interpretatio. vt dixi in l. ij. s. de nova. Uel forte gl. habuit alium intellectum vt loquatur in preside et procuratore cesaris ad quos deuoluitur executio sententie suorum delegatorum qui possunt illorū sententias interpretari in melius. vt. l. duo iudices. ff. de re iu. et ita intelligit gl. ij. in princi. et in fi. in d. l. ab executore. Sed nec ista est bona intelligam⁹ de interpretatione correctiua: qr cōtra sniam venire nō possunt nisi per appellationem vel restitutionem in integrum. sed in declaratiua nō procedit gl. vt dicit Jac. bu. ¶ Nec obst. d. l. duo ibi de interpretatiōe approbatiua vnius de pluribus sententijs. ¶ Op. ij. ad idem de l. et si non cognitio. s. si cōtra ius vel vti. pub. Sol. vt in glo. et communis sol. est ista q hic in mero executore et nunciobi in mixto qui preciuz et cognitionem hz. Sed qr hec so. nō propterea nos claros reddit in ista materia. ideo hic repeto quandam meam distinctionem quam posui in d. l. et si non cognitio vbi latius explicaui istā materiam. Et hoc ideo repeto: qr forsan quidam haberet istam partem et nō illā: in cū volumina sint
2 diuersa. ¶ † Cum glo. queritur an ille cui est commissa executio dicatur alicuius rei commissa cognitio dic aut est ei commissa executio rei nondū per sniaz decise puta si in rescripto princeps dicat cum nobis titius fuerat conquestus quod Gaius eum indebite spoliauit poss. talis fundi ideo tibi committimus vt eam facias sibi restitui tunc qr rescriptum intelligitur si preces veritate nitantur. vt. s. de diuer. rescrip. l. fin. eo casu indubitanter de veritate precum cognoscit et ita loquitur. l. et si nō cognitio. s. de diuer. rescrip. que hic pro contraria allegatur. Aut committitur executio rei per sniam decise: tunc aut queritur de commissione quam. l. facit ipso iure in defectum iurisdictionis eius qui causam decisit vt est videre in executione sententie date a delegato ordinarij cuius executio a. l. committitur delegāti. vt. l. a diuo pio. in in princ. ff. de iudi. et tunc ille talis executor de cā principali non cognoscit sed solū de his que sunt necessaria pro executione fienda de quibus in hoc tit. et per doct. in l. ij. ff. de re iudica. et maxime de nullitate sententie. vt in eo. tit. l. iij. §. condemnatū. Scias tamen quod vbi sunt tres sententie pro eo late exceptio nullitatis executionem non impedit. vt extra de re iudica. c. calumnijs in cle. quod tene cordi. secundum Bal. sed postea melius. s. ne lice. tertio pro. l. i. et ibi dicam. ¶ Aut queritur de cōmissione quā iudex facit in auxilium et coadiuuationem sue iurisdictionis vt est est videre quando iudex vnius prouincie literas suas dirigit iudici alterius prouincie et p executione sue snie q pōt. vt. d. l. a diuo pio. §. i. et tunc ille nō hz cognitionem de exceptionibus veritatē principalis negotij cōcernentibus. sed de exceptione nullitatis sententie vel falsitatis instrumentorū pretextu quorum fuit lata et non vt super eis pronunciet sed vt executionem suspendat et si veram reperit ad iudicē qui literas ei destinauit remittat. vt extra de re iudic. c. de cetero. et ff. de iudi. l. si pretor. §. marcellus. et not. Bart. in d. l. a diuo pio. in prin. quod fateor nisi ante predictam commissionem iudex negotij principalis de eis cognouerit. ¶ Aut queritur de commissione quam iudex facit mero executori vt nuncio suo palatij. et ille de nihilo cognoscere potest vt hic. et. s. e. l. executorem. ¶ Sed iuxta hoc queri potest quid de ordinario sup libellis executionis deputato et de hoc remitto ad ea que dixi in d. l. et si nō cognitio. ¶ Op. iij. quod sententia huius executoris valeat qr ab ea appellatur. vt. s. quorum ap. non re. l. ab executione. et sic interim videtur tenere sol. dicit gl. a sententia eius non appellatur qr est nulla vt hic. sed ab executione sententie sibi commisse si ec. sic modum in exequendo excedit vt
a ibi. ¶ Et hic aduerte quia si est merus executor [a] tunc proprie nō est appellatio sed est quedā querela. secus si est mixtus: quia tunc erit appellatio. et hic habet fatalia sed non habet querelam.

SI longis. Casus. cōdemnat⁹ si morā cōmittat tenet de interitu et accessionibus. h. d. ¶ No. q mora trahit ad se periculuz interitus et accessionū etiam ciuilium vt hic. ¶ Que
b ro an de istis accessionibus [b] et estimatione propter interitum sit prius iudicandum quam in eis fit executio. respon. quod sic interloquendo quia possessor iudex super non pronunciauit nec potuit: tum quia res extabat: tum quia accessiones iste ciuiles sumpserunt originem post rem iudicatam. ergo rc. vt. ff. de vsu. per totum.

EXecutorē. Casus. mer⁹ executor est qui solo discusso solum hz exequi vt sunt apparitores et nūcij communes. h. d. ¶ No. qd generalis executor est qui rei disponēde hz cognoscere et iudicare. vt dixi. s. e. l. si vt proponis. Et scias qd snie cōdemnatorie expectant executionem non absolutorie: qr sufficit absoluto exceptionem competere. ar. ff. qd me. cau. et l. metum. §. si. et ff. vt le. no. ca. l. i. §. si debitori.

1 ¶ Executio fit captis et distractis pignoribus infra tpa a iure statuta contra debitorem conuictum et condemnatum.
2 Sententia an sit ferenda in confessum.
3 Tempus quadrimestre non hz locum in criminalibus.
4 Pignora ex cā iudicati quando capientur et quando capta distrahentur. et nu. 6.
5 Predium in quo dz fieri executio alienauit cōdemnat⁹ queritur si poterit fieri executio contra nouum possessorem.

c
1
2 **E**Os. [c] Casus. † contra debitorē conuictū et condemnatum fit executio captis et distractis pignorib⁹ infra tempora a iure statuta h. d. ¶ † Gl. j. queri an in confessum sit ferēda sententia. et postea currunt tēpora quadrimestria an vero sit ferenda sed statim currūt: qr quadrimestria tpa quidā dixerūt statim currere nec aliaz sententiam ferendam qr cōfessus habetur p iudicato. vt. j. de cōfes. l. i. et ita intelligebant hanc. l. Sed gl. hic et ibi determināt in contrarium per istam. l. referendo verbū condemnatum ad conuictos quam ad confessos de quibus predixerat tum qr et per. l. si confessus. ff. de custod. reo. et hec pars verior. sed latius dicam j. de confes. vbi glo. latius examinat. ¶ Quero. ij. quod est hoc spacium solutioni statutum. et gl. distinguit personalem actionē a reali. ¶ Uideamus ergo primo in personali actione. et dicit glos. quod sunt iiij. menses hodie vt. j. titu. i. l. iij. Hoc tamen tempus iudex potest abreuiare ex cā legitima. vt. ff. de re iudica. l. ij. et ibi habes exempla. et si sine causa abbreuiat. l. supplet in eo quod decst. vt. ff. de re iud. l. iij. §. si quis. et si det maius tempus statutum a lege totum illud habet quod a iudice est datum vt ibi. et hoc est vt dicit glos. ¶ Circa cuius declarationem quero an hoc procedat in personali ex delicto vbi quis sit condemnatus ad certam quātitatem soluendam parti. dic quod sic. casum est. ff. quod metus causa. l. si cuz exceptione. §. quod si homo. Sz dubium est quid si fisco. et videtur idem quia fiscus vtitur iure communi nisi appareat de contrario. vt. s. de petitio. here. l. i. ¶ In contrarium facit quod not. Innocen. in c. querenti. extra
3 de offi. dele. vbi dicit quod † in criminalibus non hz locum tempus quadrimestre per text. l. cum reis j. de pe. et de pe. distinct. l. fiat. sed ista iura loquuntur in pena corporis afflictiua non in pecuniaria. Bald. tamen dicit quod idem in pecuniaria: quia restus omnium miserationem et beneficium excludit vt. s. vbi se. na. vel clari. l. i. ¶ Quero tertio quid in cōdemnato ad aliquid faciendum. dicit Bald. quod tempus quadrimestre non datur sed aut dicit se facturum et petit dilationem operi expedientem et illa debet dari. vt. ff. de verborum obligationi. l. continuus. §. item si insulam. aut dicit se non facturum. et tunc dz in carcere teneri. vt. ff. de no. ope. nun. l. stipulatio. §. fin. potest tamē offerre interesse si est tale factū ad qd nō potest cōpelli precise vt. ff. de v. ob. l. stipulatiōes nō diuidunt. §. celsus. Quero. iiij. qd si nō ec

[a] ¶ Mer⁹ executor adde tex. in c. non int. de app.

[b] Accessionib⁹. an de accessionib⁹ quenit post sententiā sit de nouo pronūciādū adde vltra hic notata p Bal. qd no. bar. in l. ij. j. versu. red.

[c] Eos. qñ infra tps habeat cōdēnat⁹ ad soluēdū adde qd hz j. tit. i. l. ij. et qd ibi dicit p bal. h in vij. col. q pōt dici q in criminalib⁹ et in obligato ad faciēdū vt hic Saly. et spe. in ti. de ofi. §. i. l. v. executore. gl. et Inn. in c. quereti. de of. de le. Cy. in l. i. s. de edic. in x. et ix. qd si quis fideiussit in cā criminali p reo et cōdēnatus soluet incōtinēti qr criminib⁹ nō hēt locū quadrimestre. postea agit contra reum et obuiuit an reus habeat quadrimestre vt bal. in addi. spe. in ti. de sen.

demnatus ad quantitatem sed ad certam speciem dandam mobilem vel inmobilem. Dico variri tpa quadrimestria vt. ff. quod metus cā. l. si cum exceptione. §. qd si homo. ⁊ ff. de vsu. l. in fidei cōmissi. in prin. quicqd sentiat gl. in d. §. qd si homo. vel dic aut agitur mere personali: ⁊ tunc hz tpa quadrimestria aut personali in rem scriptam ⁊ tunc quatenus concernit rem idem fit qȝ in reali vt statim fiat restitutio. vt. j. dicam. quatenus aūt cōcernit personalem prestationem. idem fit qd in mere psonali. ℂ Quero. v. predicta locum habēt in condēnato p diffinitiuam sniam sed quid in cōfesso ante lit. ꝯte. cui factum est preceptum de soluēdo tempore nō adiecto an ei debentur tempora quadrimestria dico qd sic. casus est. ff. de iudi. l. si debitori. ⁊ in gl. ⁊ idem sentit in. l. vna. j. de confes. ℂ Tunc quero quid si tempus in precepto adijcit. puta vsqȝ ad. x. dies vt est de cōsuetudine p. l. promissor. fti. ff. de consti. pe. ⁊ no. gl. in. d. l. si debitori. Dico qȝ temp⁹ quadrimestre locū nō hz nec dicēdum p. l. ad quadrimestre suppletur vel reducit qȝ iudex hz sequi cōsuetudinē q̄ legi in quadrimestri tempore derogat. ⁊ sic non ob. d. l. iij. §. si quis. ff. de re iudic. ℂ Quero. vi. cum gl. qñ capientur pignora ex cā iudicati. ⁊ quādo capta distrahentur. ⁊ dicit gl. qȝ capientur statim elapso quadrimestri tempore. Et idem dico in precepto de soluendo post elapsum terminum. x. dierum appositum in precepto fm consuetudinem. ℂ Sed quando distrahentur dubitatum fuit ⁊ varie opi. hic ponuntur in glo. vt sequitur vsqȝ ad ver. ⁊ hoc in simplici. tamen vltima est communis vt hoc tempus velut indeterminatum relinquatur in iudicis arbitrio. argumē. ff. de iure deli. l. j. §. fi. ⁊ tam firmat gl. in. l. cum proponas. j. de bo. auto. iu. pos. et hoc qñ agitur personali actione. ℂ Uideamus modo qñ reali. ⁊ gl. dicit ⁊ bñ qȝ statim fit executio si statim restitui possit. alias a iudice prefigitur tempus ad restituendū ⁊ satisdatur de estimatione soluenda si res non restituit de offic. iu. §. ⁊ si in rem. qd intelligo nisi sic euidenter loquitur. ar. ff. qui satis. cog. l. si vero. §. q p rei qualitate. Debet tñ bona sua obligare ⁊ etiam constituere se precario possidere. nam hypothecaria cum precario loco pignoris est ar. eorum q̄ no. in. l. ab emptore. ff. de pac. ⁊ in. l. min⁹. j. de acquirē. pos. ℂ Ad duas. ll. que videbant obstare. rñ. vt in gl. vsqȝ ad fi. ⁊ ita tz etiam Inn. in. c. querenti. extra de offi. dele. ℂ Sed nb extra pone quod tu es mihi condemnatus in centum dum p executione sententie mitter in possessionem pdij a te detenti: tu opponis qd tenes ad pensionem a martino. ⁊ sic nominas martinum in iudicio an possis. ⁊ vr qd non qȝ de iure tertij nō lz excipere. vt. l. loci corp⁹. §. compett. ff. si ser. vē. ℂ In ꝯtra. qȝ nō est proprie excipere. sed dñm in iudicio nominare qd licet vt. j. vbi in rem ac. l. ij. Nec ob. l. officium. ff. de rei ven. vt ibi no. Debes tñ tu pbare qȝ a martino conducis ad pensionem. nam in dubio quelibet corporalis possessio presumitur vera ⁊ nō abusiua: qȝ sibi non alij possidere per not. j. ne vxor p mar. l. ij. ⁊ no. Inno. in. c. cum olim. de preuileg. ⁊ Jo. an in nouella extra vt li. pen. c. si. lib. vi. ℂ Item pbari qȝ locatio fuerit facta ante litem motam. alias presumit simulata ⁊ in fraudem facta. arg. eorum que scripsi in. l. quoties. j. de reiven. in. ix. op. Et idem si titulus
6 est in vniuersis bonis pe. no. in. l. ij. j. de repu. he. ℂ † Item quero condemnatus alienauit predium in quo dz fieri executio an cōtra nouum possessorem poterit fieri executio. rñ. aut alienatio est simulata. ⁊ pōt qȝ adhuc res est condemnati ⁊ hz ptātem restituendi. vt. ff. de aqua plu. ar. l. emptor. Aut est vera sed in fraudem facta. ⁊ tunc aut est facta iudicio iam introducto. ⁊ idem lz in personali res non sit facta litigiosa. ar. ff. de admi. tut. l. chirographus. §. i. ⁊ no. per Cy. j. de alie. iu. mu. cā. l. i. idem dixit Ol. in. l. a diuo pio. §. super rebus. ff. de rei ven. cōtradictionem possessoris isto casu nō esse admittendā qȝ pprietas debitoris dolo possessionem transtulit. ⁊ fauor creditoris talem captionem excludit. vt. j. qñ ex facto tu. l. j. ⁊ ff. vt in pos. lega. l. is cui. §. qui in possessionem. ⁊ l. si legatorum. ⁊ l. fi. ⁊ hoc Old. ℂ Si autē dudum ante litem motam debitor distraxerit in fraudem creditoris: tunc oportet agi reuocatoria vt insti. de ac. §. si quis in fraudē quod tñ fallit fauore testamenti. si heres alienauit de bonis defuncti in fraudem legatariorum. nam non oportet agi alia reuocatio. sed fit executio. ⁊ ita dz intelligi qȝ not. Bar. in repetitione sua in. l. creditoris. j. de pig. ⁊ ita etiam tenuit Jacob. de bel. fm
a Bal. Salyc.[a]

a ℂ Saly. Ad ōp hui⁹. l. cōplemēto an habeat locū ista. l. i criminalibus qd est q̄rere an ꝯdēnatis criminaliter debeat tps q̄drimestre. de quo vide bar. l. l. i. §. fi. j. vbi sen. vel claris. ⁊ bal. l. l. x. j. de sen. q̄ pro eo quod interest

b ℂ Quadrimestre no. istū tex. dū dr qd dat quadrimestre limitat bal. l. l. qm̄ nōnulli. j. de ap. quē sequit ro. in. d. l. §. q̄ psens. de verb. obl. ⁊ ibi vide Alex. ista tu ra dicta qd dat quadrimestre fallunt in agētibus acti. in rē glo. est fin. l. l. fideicōmis si. in. d. l. ij. in fi. ff. de vsur. ⁊ late dixi l. l. debitorib⁹. post Bart. ff. de re iud. ⁊ ad id qd dixi vid no. i not. in c. querēti. de offi. dele. vbi oīno vid ad materiā hui⁹ q̄drimestr. tpis ponit etiā plene glo. bart. ⁊ doc. in l. fi. j. de ti. prori.

c ℂ Frustratorie. p bal. multū no. l. l. ij. j. ti. i. dicit qd si l snia appoinit terminos ⁊ interī appellet qnō currit termin⁹ appellāti: lz desistat nisi appareat frustratorie appellatū ⁊ nn sic i mora vide cum no.

ℂ De vsuris rei iudi. Rubrica.

ℂ Snie non obtemperans post tempus quadrimestre tenet ad vsuras centesimas.

S qui bona. Casus. † Nō obtēperās sentētie post tempus quadrimestre tenetur ad vsuras centesimas. hoc dicit. ℂ Querit gl. quid interim. dic quod non currunt. vt. j. de vsur. l. in bone fidei. Bartho. de Saliz.

1 ℂ Tempus quadrimestre currit nō appellāti a die sententie
2 Usure centesime quando currant.

1 Eos. ℂ Casus. † Non appellanti a die senten-
b tie currit temp⁹ quadrimestre[b] appellāti vero a die confirmationis snie. ⁊ postea currūt vsure cētesime oī alia vsura cessante. h. d. qd pōdera text. q ponit duos cas⁹. vnū qñ nō appellauit. alīū qñ appellauit. ⁊ snia fuit expressim per iudicē cōfirmata. Sed qd de tertio casu quan-
c do frustratorie[c] appellauit. ℂ Et hic attende qȝ dupliciter pōt intelligi. vel qȝ appellare de iure nō potuit. vel si potuerit appellatio deserta fuit. ⁊ dicit gloss. qȝ vsure currunt a tpe prime snie per. l. tutor. ff. de vsu. Sed Jaco. butr. dicit qd si queris quando tēpus quadrimestre currit ab vtroqȝ casu. dicit qd a tpe prime snie ⁊ in primo casu quia appellatio nulla fuit. ⁊ hoc clarum. In scdo ideo qȝ appellatione deserta fingitur retro nō appellatum. vt. ff. de his qui no. infa. l. furti. §. i. ⁊ no. j. de ap. l. eos. in fi. i. rñ et j. de tēpo. ap. l. ij. §. qd si ab arbitrio. et hinc adde quod dixi. j. de
2 appella. quoniam nonulli. super text. in fi. ℂ Sed si queras qñ currunt vsure centesime. l. te qd post tēpus quadrimestre vt hic. et. j. prori. Ubi autem queris de vsuris contractus dicit illas currere interim appellatione pendente vt ibi. l. eiff. de re iudi. l. fi. et probat in. l. se. Sed tunc op. si ex tunc currit tēpus quadrimestre: ergo per idē tempus non debent currere vsure etiam contractus propter dilationem datā a lege. arg. ff. si cert. peta. l. lecta. ⁊. dicebā. Solu. qd ibi in vsuris que debentur ex mora tantum non ex stipulatione more. Nam lex suum non tamen denegat auxilium. facit quod nota. j. de sen. que sine cert. quanti. l. i. in. ij. ⁊. iij. lectu. ℂ Ulterius supradicta faciunt ad questionē. Statuto cauetur qȝ pro vulnere quis cōdemnetur in centū que si non soluerit infra mensem ei amputetur manus. contingit qd cōdemnatus appellauit: ⁊ postea elapso mense sentētia est confirmata queritur si vult soluere centum an ei manus sit amputanda. Et predicta videntur distinguēda. aut snia est cōfirmata per sniam super instātia cause latā: ⁊ tūc soluere possit: qȝ a tēpore huius scde snie tps currit. Aut est cōfirmata p desertionē instātie vel quia appellatio est pronūciata frustratoria. ⁊ tunc soluere non possit sed ei manus amputari dz: qȝ retro prima confirmatur et ex ea agitur et ab ea tempus est elapsum. quod nota. ℂ Quero an executio fiat in istis vsuris centesimis absqȝ noua earum petitione ⁊ condemnatione. ⁊ videtur qȝ sic per istū text. In ꝯtrium facit quia in snia cuius executio petitur nō sunt deducte: ⁊ sic in eis nō potest peti executio. Breuiter dico qȝ sic: qȝ iste text. actus compulsiuus solut oīs notat et clarius pz in. l. seq. in princi. Et quia hoc accedit executioni sententie. et eodem officio petitur vt in istis vsuris fit executio tanqȝ ꝯ cōdemnatū in eis a. l. nō tanqȝ in condemnatum ab hoīe. ⁊ sic nō ob. rō in ꝯriū allegata. ⁊ hoc pbo tali rōne qȝ alias executio snie necessario differt vsqȝ ad cōdēnationes fiendam in vsuris. vel si ante fieret, executio non possent postea vsure peti ex officio. vt. j. depo. l. iij. cum sim.

1 ℂ Usura centesima debetur ex sorte tantum et non ex priore vsura.
2 Sententie periculum non fit ipso iure diuisum sed veniat diuidendum si petatur.

Sancimus. Primo dictū ponit. Scdo illud pbat per q̄tuor rōnes. Tertio tollit rationē que in ꝯrium faciebat. scda ibi:
1 cū enim. tertia ibi: nō ideo. ℂ Casus. † Usura cētesima debet ex sorte tantū ⁊ non ex priore vsura. licet in condemnatione cum sorte sit. vt j. si aduer. rem iu. l. i. Nam primeua agere prohiberetur si absolutus intelligeretur obstante ei exce. rei iudi. sed primeua non prohibetur agere. vt. ff. de neg. gest. l. fina. autem m. §. fi. Nec ei ob. excep. rei iudi. vt. ff. de ex. do. l. apud celsum. §. item queritur. Non enim est alia nouata per condemnatoriam. vt no. j. titu. i. l. fin. ideo glo. solu. ij. qd sententia tenet ex ea sunt obligati pro virilibus et actione in factum si conueniantur sed nihilominus remanet prima que non est nouata vt dixi et ei non obst. ex rei iudic. ideo illam de nouo posset intentare si vellet. ⁊ hec vera fm Jaco. butr. ⁊ Cyn. ⁊ communiter omnes. ℂ Op. iij. ab extra qȝ cōdēnatoria simpliciter facta psonis nō intelligit pro virilib⁹ sed pro portione predialı. vt. ff. si. re. l. iij. §. si alter fundus. Dicunt quidā hic in condēnatoria ibi in absolutoria qd no. vel dicit qd ibi ordinario fuit principaliter sic fundo vt ibi vult litera. secus forsan si fieret personis pro debito
2 eis actionibus personalibus. ℂ † Op. v. ab extra qd periculum sententie non fit ipso iure diuisum. sed veniat diuidendum si petatur vbi. ff. de iure fis. l. bona. §. i. Solu. vt dicam in seque. l. Et e hoc de. ij. exemplo. ⁊ scda lec. quā ponit gl. ℂ Nūc accedo ad. ij. exemplum ⁊ ad scdam lec. glo. ⁊ dicit gloss. qd hec. l. potest legi in pluribus qui tenebantur inequalibus portionibus. ℂ Et fm hoc ponere habemus casum quod duo erant domini vnius fundi pro indiuiso ⁊ pro inequalibus puta vnus pro tertia. et alter pro duobus quilibet per stipulationem promisit mihi dare pa tem

re partem suam egi contra quemlibet simul et petiȝ quemlibet condēnari ad dandum partem suā iudex simplr cos cōdēnnauit ad dandum fundum intelligitur quelibet cōdēnatus p virili. ¶ Uel pone qd testatoꝛ titium pro duabus partibus Gaium p tertia heredes instituit et mihi cētū legauit peto centū simul ab ambobus pro hereditarijs portionibus. iudex aūt in sñia dixit Titium et Gaium cōdēnamus tibi ad dandum centū et nō dixit pro quibus partibus: certe vr̄ cōdēnasse in virilibus vt hic ad uerte quia dubitari pōt an tunc sñia vz. et vr̄ qd sic per no. hic in gl. et in precedenti lex. Sed mihi apparet cōtrarium qꝛ isto casu cōdēnat alterum coꝝ in plus quā tenebat et in plus ꝙ sit ab eo petitū: ideo sñia saltem in eius persona non vr̄ valere. vt. j. qñ pūo. nō est ne. l. certa ratione. et etiā qꝛ non est cōformis libello vt esse dȝ. vt. l. vt fundus. ff. cō. di. et ideo hoc exemplū vr̄ tn̄ hac procedere. ¶ Quero ab extra nunquid hec. l. vendicet sibi locum in precepto de soluendo facto pluribus insolidum obligatis vt p parte factū videat. et dicit Bal. qd non. et est rō qꝛ preceptum fit in executione cōtractus. ideo insolidum intelligit factum vt sonat cōtractus. Item qꝛ per interlocutoriā nō fit nouatio distributoria sicut per diffinitiuam. ego nō percipio istā drīaȝ si quātitas exprimatur in precepto: puta precipimus titio et martino vt soluāt cētum gaio. vbi aūt quātitas in precepto nō sit expssa fateoꝛ eius dictū esse verum. ¶ Quero. ij. an hec. l. vēdicet sibi locū siue diuiduū siue indiuiduū petat. Dic qd nō: sed demū qñ diuiduum. ar. ff. de neg. gest. l. q aliena. §. fi. et ff. de eui. l. rem hereditariam sm̄ Bal. ¶ Quero. iij. an hec lex habeat locū in pluribus obligatis ex maleficio quoꝝ quilibet debuit condēnari insolidū ad centū vt si propriis noībus simplr sint condemnati in centum intelligant condēnati pro virilibus. vr̄ qd non per no. per Inn. in. c. cōstitutus. extra de reli. do. dicit. n. qd in delictis nō agitur nec iudicatur diuisiue. et id in pluribus obligatis ex maleficio quilibet vr̄ obligatus insolidū ad meraȝ penā: vt. ff. ad. l. aq. l. itē mela. §. si plꝛes. et. C. de condi. fur. l. j. in pnci. et vnus soluendo non liberat alium: vt. ff. de iur. om. iu. l. adeo. ¶ Quero. iiij. dixi supius qd in casibus huius. l. sñia non pdest condēnatis: qꝛ pōt adhuc agi primeua cōtra quemlibet insolidum. vt hic no. glo. ¶ Sed an est dare remediū vt p soluēdo cuitet condemnationē. dicit hic Ja. bu. qd sic qꝛ quilbet dimidiā offerat creditori. et si recipiat tunc sñia approbat ac ē totū recipit qd petijt. et hoc qñ ambo consuluerunt idē si alter eorū tm̄ soluit. Sed vbi creditoꝛ recipe voluit: dicit qd ille qui offert dȝ consignare et deponere qꝛ hr̄ ac si soluisset vt. C. de vsu. l. acceptā. et tunc si conuenitur primeua hēbit exceptionem rei iudi. qꝛ paria sunt absolutū esse vel condēnatū et soluisse: vt. l. si qs cū totum. §. plane. ff. de excep. rei iu. Sed Bal. dicit truffam esse qꝛ in cō. est text. C. de fur. l. post decisionē. C. de trās. l. si qdē. ¶ Or aduerte Ja. bu. q dicit verū qñ quilibet ex condēnatis hoc fecit cum vnica solone dēat esse contentus. Sed vbi vnus tm̄ ex eis fecit tunc si recepit puto Ja. bu. adhuc dicere verū: tū quia sequitur sñia que est in se valida et sic hoc nouū remediū elegit. id in antiquo sibi pjudicat. argu. C. de iu. deli. l. fi. §. cū em̄. tum etiā qꝛ admittēdo est pro rata ipe diuidit. id sibi pjudicat vt vltra ab eo plus petere non possit. pe C. de pac. l. si creditores. Nec hinc ob. leges in contra. inducte qꝛ loquuntur in vno debitore tm̄. Si autem creditoꝛ ab vno tm̄ oblatum non recepit: tūc lȝ ille consignet et deponat nō obstabit creditori postea ad solidū agenti exce. rei iu. qꝛ cōdēnatoria nō parit exceptionē rei iu. condēnato vt in glo. Nec ob. l. si qs cum totū. §. plane. ff. de re iudi. qꝛ ibi creditoꝛ tenebat recipe qd non erat in casu nro qꝛ nō erat debitoꝛ absolutus a residuo nec tenetur creditoꝛ diuidere. vt. d. l. si creditores. et hec sufficiant.

¶ Si plures vna sententia condemnati sunt. Rubrica.

¶ Conueniri possunt plures eodem libello.
Periculum sententie an diuidatur ipso iure in viriles.
Absolutoria an diuidat sicut et condemnatoria.

Uoties. Summata est cum precedenti. vel sic: Sentētia cōtra plꝛes tutores lata in viriles intelligitur diuisa. h. d. ¶ † Not. qd plures pñt[b] cōueniri in eodē libello. ¶ Item quod conuēti singuli singulos et diuersos possunt dare procuratores concord. ff. de procur. l. si quis cum procuratorio. §. vnus. Solu. in cōtra. facit ff. iudi. sol. l. nam tamen est. §. si tamen plures. Solu. vt ibi et aduerte quia si ponderas verba illius glo. illa gloss. non vult simpliciter qd plures heredes vni[9] teneant vnū pcuratorē dare qñ debitū ab vno traxerit originē sed vult qd tūc cōpellat ad vnū pcuratorē qñ iudiciū iam incboatū sit cuȝ defuncto. si igit cum defuncto nō fuisset actū sed cū heredibus cepit agi poterit quilibet pcuratorem suuȝ facere. Et pōt esse rō qꝛ sicut actio est tam inter eos diuisa et ita iudiciū incboandū. bal. tñ hic simplr dicit qd heredes vnius necesse hñt dare vnum et eundē procuratorem: qꝛ loco illius hñr. Sed a glo. nō recederē quā etiā sequit Bal. Itē no. ex sñia que est in viriles diuisa vnus non tenet pro alio.

2 ¶ † Op. piculū solē nō diuidat ipso iure in viriles: sed demum si postea in executione petat: vt. ff. de iure fis. l. bona. §. j. Cyn. dicit qd illud cōtrariū facit eū mosare: et sisr intellex. et illuȝ tex. in cōdēnatione fiēda et nōtā facta: et sic cōdēnationem cōem futuram diuidi postulauit: nā si iā facta esset petitio ista necessaria non esset qꝛ iā facta a lege fuisset: vel potes dicere qd ibi in facto: et de facto petebat fieri sicut lex et ipsa sñia fecerat de iure. Ultimo videque dixi in. l. precedenti que oīno possunt hic addi.

3 ¶ † Quero an sicut condēnatoria diuidit ita et pro absolutoꝛia simpliciter prolata quātitatē diuidat vt sic quisqȝ eorum pro alia parte conueniri possit. respondet Bal. qꝛ non eius non potest in partes distribui: et per consequens copula: et non potest quod nō est diuidere: ista ratio meo iudicio non videtur equa: qꝛ in themate supponantur ambo absoluti in certa quantitate. Unde licet credantur absoluti qꝛ non debita: tamen ex hoc non infertur necessario qd residuum non sit debitum. Inducit ipe secūdo quia fauorabilioꝛ interpretatio fit ad absoluendum et liberādum ꝙ ad obligandum: vt. l. arrianus. ff. de actio. et obliga. et hec ratio magis placet.

¶ Quibus res iudicata non nocet. Rubrica.

¶ Continua rubricam vt in glo. adde nec est iste titulus superfluus per titu. j. res inter ali. ac. qꝛ iste specialis in sententia ille generalis in omnibus.

1 ¶ Coniuncta persona mandatum habere non dicitur et an ei solui possit.

Si neque. Casus. licet sententia sit lata contra coniunctam personam non pptetea preiudicat non mandāti. h. d. ¶ 1 No. qd coniuncta psona[c] non dr̄ habere mandatum: et sic non pcuratoꝛ: adeo qd nec habet mandatū a lege sed pmissione quadam cum satisdationis prestatione. ¶ Oppo. quod imo obstit quia admittitur sine mādato: vt. ff. de pcura. l. sed hec. Solu. vt in glo. qd licet admittat ad agēdum admittitur vt pstit: et sic quo ad cōmodum ipi[9] ratum nō habētis vt hic et in hac gl. sȝ adde qd sic agēti bene pjudicat: qꝛ si actoꝛ tenet cauere de ratoꝛ sic defensoꝛ tenet satisdare de iu. sol. vt. ff. de pcur. l. pōponius. in fin. et. l. minoꝛ. §. fin. et. C. de pcu. l. exigendi.

2 ¶ † Querit hic Bal. an cōiuncte psone sine alio mandato solui possit: sed nō est nostra materia: ideo dic vt. C. de pac. l. filius. et vide qd ibi scripsi.

1 ¶ Sententia que super iure tertij fertur nec nocet illi nec patrocinatur.
2 Sententia quando quo ad omnes ius facere dicatur.
3 Sententia contra absentē lata ex mala causa nō presumitur ferri sed ex contumacia.

Res inter alios. Casus. † sñia lata sup iure tertij nō patrocinatur nec preiudicat[d] illi. h. d. Et primo dicit regulare. Scdo in specie. Scda ibi: et id. ¶ Not. qd ex ista. l. pōt. colligi vna ex ratiōibus quare de iure tertij nō pōt excipi: vȝ qd sñia nō pjudicaret illi et ei alia qꝛ iterdū non interest excipientis. ¶ Oppo. qd sñia lata pro vno noceat alijs qui non fuerunt in iudicio: vt. ff. de inoffi. testa. l. papinianus. §. fi. glo. sol. per regulā et cas[9] speciales a regula. ¶ Fallit ergo regula hic posita in casibus in quibus sñia facit ius ad omnes: vt. d. l. papinianus. §. fi. nam ibi sñia rescissoria testamēti pjudicat tā in capite ꝙ in mēbris. In capite qꝛ in heredis institutiōe in mēbris qꝛ in legatis et fideicōmissis et ceteris in eo contentis et hoc pp̄ter autoritatem centum viralis iudicij: vt. l. ij. §. iij. ff. de cōdi. indebi. Licet hodie rei in mēbris sit aliter prouisum: vt in auē. ex cā. C. de libe. pte. vel exhere. ¶ Et pcedebat hoc si testm̄ petebat rescindi per querelā vt ibi nō sic si dicebat nullū irritū de quo dic vt in. l. j. ff. de ex. rei iudi. et si falsum dic vt in. l. ij. C. de fi. instru. ¶ Opp. ij. de. l. sepe. §. j. ff. de excep. rei iudi. dicit glo. et ibi fallit in quatuoꝛ casibus ibi positis. et ratio fallentie ibi potest esse tacita scientis patientia qui cum sciuit et prohibere potuit nō fecit. ¶ Oppo. iij. de. l. eum qui. §. in popularibus. ff. de iureiur. Sol. vt gl. qd fallit in popularibus actionibus: et ratio patet qꝛ semper idem est populus cuius noīe agit qui in persona agente represētat ideo oībus preiudicat agere volentibus eidem nomine nisi sit cōfusum. ¶ Op. iiij. de. l. si cui. §. hisdē. ff. de accusa. Soluti. quod et ibi fallit: et ibi potest esse duplex ratio vna ne de delicto eiusdem hominis sepius queratur: vt. l. senatus. ff. de accusati. alia quia fisci nomine vel reipubli. agitur qui vel que non mutatur: et per consequens quocunqȝ agente in causa dicitur esse etiam ideo non alij: sed eidem in effectu reperitur preiudicare. ¶ Op. v. de. l. iij. ff. de preuari. et. ff. de collu. dete gen.

a ¶ † Pluribus obligatis ex malefi. vide hbar. in. l. cum coꝝ. C. de sentē. et interlo. om. iudi. Dy. in rub. ff. iudi. sol. et ibi bart. ad fi. Joā. and. in addi. ad spe. i tit. de exe. sen. §. sequitur sup vb. qd si sñia. et facit quod not. bar. in. l. si. in iiij. q. de duo. re.

b ¶ Plures pñt. libell[9] cōtra plꝛes an et qñ pcedat et qñ nō. vide soci. cōsi. cexxxi. incip. i pñti cōsulta. vl̄i. circa tertiā dubitationē. circa medi. in iiij. pte. charta. cx.

c ¶ Cōiūcta psona. adde bald. in c. cū pdē. de pac. in vlt. col. et cōiūcte psone equiparant miserabilibus personis sȝ Car. i. c. i. l. xvij. q. de postulā. itē adde an cōiūcta persona admitti debeat i iudicio sine cautione de rato vel admitti pstando iuratoriā cautionem vide per soci. cōsil. cexxxi. inc. i pñti cōsulta. vl̄. cir. ij. q. cū vl̄. seq. in. iij. pte. char. cix. itē adde qd in regentibus spālē mādatū non pōt interuenire p cōiūcta vt p pstatum soci. cōsi. cclii. in cip. visa et cōside rata cōtigētia facti. vl̄. ij. rō ē circa med. in. v. pte charta. cliij.

d ¶ Nec pjudicat. ꝗ sint necessaria vt sñia iter alios acta preiudicet tertio. vide p soci. cōsi. xviij. ici. p sequēdo ordine. versi. et sic ex pdictis. cū vl̄. seq. i. i. pte. charta. xxxi.

a ❧ Que sint cāe illi⁹ nature. Tu vide de hoc vltra ea que hic ponit bal. no. v. co. iū. v. sz q̄ sunt sn̄ie il li⁹ nature vide ange. l. l. igenuū. ff. de sta. bo. ⁊ po nor. l. c. pe. extra de re iud.

b ❡ Sn̄ia excōica tionis. adde. c. a nobis. el. ij. de sent. excō. c. audi dentiq. et ibi gl. xi. q. iij.

c ❡ Debeat mo ri. tu dic de hoc cōcludendo cum isto vt in simili not. alex. q. tū de fure loquit in. l. q seruum. ff. de in terro. act. ⁊ Bal. l. c. iniuria. ad fi. de pac. iur. fir.

d ❡ Cōminatio. p que v̄ba cōmina tio iudicis ipor tet vidē bal. i rub. ⁊ quot ⁊ qb⁹ mo dis fiat car. i cle. i. §. i. de p̄uileg. ⁊ in qb⁹ casib⁹ ha beat vim diffini tiue doc. ⁊ pe. de suz. B spe. qd nō de dispu. ⁊ alleg. §. post b v̄. vel il lud est. itē adde qd operet i spec. de cita. §. viso. v̄. item iudex dz. et v̄. sz querit. ⁊ ibi bal. in add. v̄. an cōmiatio. ⁊ no. i l. si appitor. j. de coarta. li. x. item an et qualr facta extra iudiciū pa tiat appellatio nē i spe. de ap. §. ij. v̄. amon iudē.

e ❡ Dictio nec ad de. l. sacrā. ui. §. simul. ff. de rerus

per totum. Sol. vt glo. quod predicta vera nisi doccatur de col
lusione. Nam tunc sententia que alias faceret ius quo ad omnes
tunc aliis non preiudicat. ⁊ he quatuor oppositiones cōcernunt
preiudicium aliis fiendum. Restat necesse de his que cōcernunt
proficuum. ❡ Oppo. ergo. vi. quod sententia pro vna lata aliis
prosit. vt. ff. de adul. l. denunciasse. §. si absolutus. Solu. vt gloss.
quod ibi fallit vt mulier nubere possit ⁊ sic ibi fauor matrimo
nij hoc operatur. ❡ Oppo. vij. ad idem de. l. loci corpus. §. si fū
dum. ff. si ser. vendi. Solu. quod ibi fallit vt in glo. aut est esse rō
qr ibi ius est indiuiduum ad qd plures admittuntur. Item quia
sn̄ia non tam datur persone quā in predio vt dr. ff. si. re. l. iiij. §. si
dicant: Et sic prediū qd nō mutatur magis quā psōa cōsideraf.
❡ Op. viij. ad idem. ff. de inoff. te. l. posthum⁹. §. si quis ex his.
So. vt in glo. qd etiā ibi fallit: ⁊ ibi est rō qr sn̄ia lata est in se va
lida ⁊ testi rescissoria ⁊ per 9ns remotiua eius qd habebat in re
mētis bus ab intestato. ⁊ sic ibi fallit in sententia rescissoria que est
alie vie preparatiua ⁊ obstantiū remotiua. ❡ Oppo. ix. ad idez
de aut. itē si quis. C. de natura. li. Sol. vt gloss. qd ibi fallit etiam
potest esse rō qr probat oqd pater cum filium appellauerit i pu
blico documento p̄sumptio iuris est qd nuptias cum matre 9tra
rit ideo sn̄ia oibus prodest ex tali coniugio natis: ⁊ est talis sn̄ie
extensio de vno filio ad alium necessaria ⁊ non voluntaria bene
ponderas. Talis prescriptio. vt fiat multa reguntur vnde vide
qd ibi dixi. ❡ Oppo. x. ad idē de. l. si duo. ff. de iureiu. Solu. vt
in glo. fi. qd ibi quo ad qualem presumptionem recipiendam que
non ex toto preiudicat. ❡ Oppo. x. ad extra qd hec cōpositio
magis concernit preiudiciū quā proficuū vel pariter vtrumq; vz
de. l. ingenuū. ff. de sta. ho. solu. qd ibi fallit in sn̄ia lata sup statu
in fauorē ingenuitatis: ⁊ hoc qn declaratiue ⁊ affirmatiue non
negatiue profertur vt ibi not. nam primo casu facit ius quo ad
2 omnes non secundo. ❡ † Pro declaratione tn̄ predictorum q
ro qn sn̄ia dicatur facere ius quo ad oēs: dixit Jac. bu. in. d.
l. ingenuū. ⁊ hic qd quatuor sunt necessaria vnū in p̄n. s. qd sit le
gitimus cōtradictor. vt. l. si cū nō iusto. ff. de collu. detegen. scdm
qd in p̄cessu. s. qd tam defendat: ⁊ sic p̄ns alias potius ex contu
macia quā ex mala cā presumeretur lata. vt. ff. de inoffi. testa. l. q
repudiantis. §. qui contra. tertium ipsa sn̄ia. s. qd feratur decla
ratorie ⁊ affirmatiue. vt. d. l. ingenuū. ⁊ ibi in prin. glo. quartum
post sententiā vz vt non detegatur collusio. vt. ff. de pre ua. l. ij. et
hic in glos. ⁊ hec in sn̄ia diffinitiua non interlocutoria quia illa
non facit ius qr 9trio imperio reuocari potest vt. l. si iudex. ff. de
his qui sont sui vel ali. iur. ⁊ l. quod iussit. ff. de reg. iur. ❡ Sed
contra p̄dicta op. qr de his seqt q' si iudex in rei ven. pronun
ciat contra possessorem defendētem declaratorie actorē esse do
minum fundi qd hec sn̄ia faciat ius quo ad oēs qr predicta oia
concurrunt ⁊ tunc nō est falsum per regulā huius. l. et etiam quia
casus videt vt non preiudicet nisi sciētibus ⁊ patientibus: vt. ff.
de reg. iur. l. sciē. §. scientibus. absurdū enī esse qd reus esset refu
tata victori cū non posset tertius qui ignorasset contra istū vi
ctorem ⁊ nunc possessorem agere non posset et de modo suo do
cere pro tanto Bal. tz qd non fecerit istam rōnem contra dicta
superius: tn̄ ipse addidit illis qntū qd requirit vt natura cause
sit talis quod oibus habeat preiudicare. ❡ Que autē sint cause
a illius natur eᵃ rn̄det sn̄ia que irrogat infamiaz quia velut lepra
censentur. vt. l. ex ca. ff. de postu. Item sententia deportationis
que est mors ciuilis: vt. l. i. in fi. de contrata. Item sententia ex
b cōmunicationisᵇ qr nulla prout excōmunicat consortio homi
num. Item sententia exiliij siue bānn publici quia respu. non di
uidit seipsum. vt. ff. de capi. di. l. amissione. §. qui deficiūt. Item
sententia in actione populari qr illa non potest ferri nisi semel
vt. l. eū qui. §. in popularibus. ff. de iureiur. Item lata super col
lusione qr semel tantum ferri potest. vt. l. ij. ff. de preua. Item la
ta p̄ro matrimonio inter virū ⁊ vxo. vt. l. j. in fi. ff. de li. ag. Item
lata super patria potestate vel quod filius sit legitim⁹ quia est
questio stat⁹ ⁊ preiudicialis. vt instit. de ac. §. preiudiciales. Et
hec qn inter patrem et filium fertur sn̄ia quorū principaliter et
directe interest. Secus si inter alios sentētiaretur ⁊ non cum eo
qui fons est generationis sm̄ Ja. de ra. ⁊ Cy. in. l. ingenuum ff.
de sta. ho. Et est rō qr inter fratres nulla actio preiudicialis cō
petit. Item sn̄ia lata super iure eligendi cōtra electores patien
te electo qr causa cōis est argu. ff. de regu. iur. l. scie. sm̄ Inno. in
c. in causis. de re iudi. Item vbicūq; sn̄ia lata contra vnum mā
datur executioni contra alium. vt. l. si. §. si. C. de vsur. rei iu. ⁊ ad
id quod no. Inno. in. c. causam. qui fi. sint legit. ⁊ de concess. pre
ben. c. postulasti. Item sententia super etate. vt. ff. de mi. l. de eta
te. Item vbi tractatur de conditione persone. nam sentētia effi
cacis personam facit ius inter oēs vt si queratur an sit laicus
vel clericus huius originis vel illius. vt. j. de decu. lege quoties.
3 hec Bal. ❡ † Item no. id qd dixit Jaco. qd sententia lata cōtra
absentem presumitur magis ex contumacia quā ex mala causa,
falli qn per inspectionem actorum pbaretur contrariū scilicet
qd ex leuissima pbatione sit lata. Itē qn sit abūs ex iusta ⁊ pba
bili cā: vt hoc no. gl. notāda i. l. ij. §. C. de 9trio iu. iu. ❡ Queri pōt
an sicut sn̄ia nocet ⁊ p̄dest ita renunciatio iuris. dic qd non. vt. l.
si te. C. de inge. ma. ❡ Quero titius accusatus vel inquisitus de
homicidio fuit decapitatus vel de furto fuit suspensus postea
repertum est qd nō fuit ipse sed sempronius vtrum sempronius
c debeat moriᶜ. Dicūt doc. qd sic per regulā huius. l. q est vt sn̄ia
alteri non prosit: ⁊ p hoc casus in. l. qui seruum. §. fi. ff. de inter.
ac. reos enī inter alios male gesta nō p̄ocinaf malefactori vt ibi.

Ec in simili. Casus. nō exēplis sed le gib⁹ est iudicandū. h. d. Concor. C. de sen. l. nemo. ❡ Nota qd sentētia nō tra hitur de similibus ad similia.

1 ❧ Sententia que cum vno fertur in criminalibus aliis nō pre iudicat.
2 Sententia que contra occisores fertur heredibus negligentibus preiudicat.

1 Uris. † Sentētia in criminali cū vno lata nō p̄iudicat aliū. h. d. ❡ Op. qd imo ab solutoria lata cū vno preiudicet ceteris. vt. ff. de accu. l. sicut. §. hisdem. ❡ Itez absolutoria lata p marē prodest mulieri. vt. ff. de adul. l. denunciasse. §. si absolutus. So. qd hic loquitur quādo secundus accusator vult docere de preua
2 ricatione primi. ❡ † Opp. ab extra de. l. i. C. de his qui. vt indi. ⁊ de lege cognitione. ff. ad sillc. vbi sententia lata contra occiso res preiudicat heredibus qui fuerunt negligentes in vlciscendo necem defuncti in confiscatione bonorum. Solu. quod preiudi cat quando fuerunt citati vt adessent cause non alias ibi inquit Jac. bu. Uel scd̄o hic loquitur cum lex de sola pena disponit ibi quando de pena ⁊ de ordine peruenendi ad penam: ⁊ tunc sufficit seruare ordinem datum vt ibi. vt. C. vbi cause fi. l. i. scdm Bal. Uel dic tertio quod sententia contra occisores lata heredi bus negantibus occisionem non preiudicat nisi ad casum fue rint citati vt dicit Jaco. butri. sed eis consentientibus vel senten tie qoiescentib⁹ adhuc sententia nō preiudicat illis immedia te in bonorum cōfiscatiōe: sed est opus quod heredes redargua tur de negligētia. vt. l. si forte. C. de his qui. vt indig. ⁊ illa est im mediata causa auferendi bona ab heredibus per fiscum.

❡ Comminationes epistolas ⁊c. Rubrica.

❡ Quia dubitabatur an comminationes iudicis seu eius episto le vel subscriptiones vel programma haberent autoritatem rei iudicate ita qd reuocari nec mutari possent sicut non potest res iudicata de qua dictum est. C. imo executionem mererentur sicut illa: vt patet in titulis precedentibus pro tanto post illos poni tur isto Rubrica. ❡ Comminationes ⁊c. vel aliter continua vt in glo. ❡ Quero quare non habent vim rei iudicate. ⁊ respon deo vt in gl. ⁊ sic. l. si. hic posita videtur apposita pro tanto de oiez legum precedentium. Sequitur l. x prima.

1 ❧ Comminatio facta a iudice quam vim obtineat.
2 Nec dictio quid importet.
3 Comminatio de soluendis vsuris vim sententie obtinet.
4 Appellari an possit a comminatione facta a iudice sentente.
5 Comminatio quomodo cognoscatur.
6 Clausula ⁊ si senseris te grauatum ⁊c. quid operetur.

d Ec vim. Casus. † Comminatio pena lis facta a iudice non habet vim stipulonis interposite a patre nec rei iudica te. h. d. ❡ No. quod comminatioᵈ facta a iudi ce de eo quod non spectat ad eius officium non valet. ❡ Item quod iudices eorū in sententias nō debēt validare sub pene iudicialis noīe sicut nec testōres eo
2 rū legata. vt. C. de his q pe. no. l. i. ❡ † Opp. sic dictio necᵉ hic in
c ᵉprinci. posita est sui natura implicatiua. Sed hic non declarat quid implicet vel importet: ergo incertos nos dimittit contra §. quibus. C. de no. co. cōpo. Sol. qd subaudiatur vt in princ. glo. j. q. d. quod non valet vi sententie vt stipulationes. ❡ Sed tunc quero quare non valet vi sententie. ⁊ glo. per. l. quā allegat vult istam rationem reddere: quia tractus futuri temporis non spe ctat ad iudicem. vt. l. i. §. i. ff. de vsu. addit Ja. bu. ⁊ aliam rōz qr nō p̄cessit in istis vsuris plenaria cognitio que precedere debet sn̄iam. vt. j. eo. l. fi. ideo non valet vi sententie. et ab ista ratione sic subaudita gloss. excipit casus notatos. C. de iu. l. iudices. ideo
3 dixit sed fallit ⁊c. Et modo est gloss. declarata. ❡ † Oppo. ij. qd comminatio illa de vsuris soluendis habeat vim sententie cum ille possunt peti ⁊ exigi. vt. ff. de admi. tu. l. tutor qui repertoriū. §. si depositum. Solu. vt in sc. glos. videlicet qd ibi fauor pupilli hoc operat cū vsure cōminate eis debeanf vel aliter interdū cōmi natio fit legis autoritate ⁊ spāliter permittēte: ⁊ hz locū. l. 9tra interdū absq; lege hoc spāliter permittente ⁊ hz locū lex ista. vel aliter interdū cōminatio fit ad sn̄iam roborandā. et hz locū lex ista

ista tendit ad culpe aggrauandã & habet locũ lex 3ia. ¶ Opp. tertio de. l. i. §. cũ patronus. ff. de offic. pref. vi. Solu. qd ibi ad culpam aggrauandam: hic ad sententiam roborandam & etiam aggrauandam. ¶ Oppo. quarto de. l. imperatoria. ff. de iudic. Sol. ibi ad maliciam separandam & committendã sic. et in aut. qui semel. C. quõ & qñ iudex. hic vt dixi ad propriam sniam roborandam & aggrauandam per terroris cõcussionem: expedite sunt glo. ¶ Oppo. v. ab extra qd cõminatio valeat & effectũ debeat mandari. vt. ff. de manu. l. si qs dicat. So. qd ideo qz ibi in fauorem fisci fit cõminatio: hic in fauorem priuati sm Bal. hec solu. mihi non placet qz nimis largas dat habenas iudici & maxime qz fiscus consueuit in dubio regi de iure cõi. vt. l. i. C. de pe. et. here. & ibi dixi. Item quia in. d. l. si qs dicat. potius comminatio concernit fauorem dñorum: ideo solue aliter qd ibi in terrorem qñ de dño volenti notificat & cõminatur penam a. l. dispositam si non implicat intentionem suã. hic penam proprio motu vult inducere in firmationẽ sue snie & executionem eius inducendo. & sic vult comminari de eo q nõ spectat ad eius officium.

4 ¶ † Quero ab extra qñ iste comminationes terrorem concutientes fiunt a iudice sententie: an tũc appellari possit. Dic qd sic vt. ff. de ap. l. si quis prouocatione. & no. Inno. extra de appel. c. cum cessante. & ex hoc consuluit Bal. quod si quis timet ne cõtra ius ponatur ad tormenta vt appellat: & tunc confessio secuta erit ipso iure nulla. vt. l. i. nil. no. appellat pen. Nec inquit esse opus vt in hoc articulo superior inhibeat quia periculũ est in mora.

5 ¶ † Quero. §. quomodo cognoscitur an sit vel non comminatio. Respondeo quod verba iudicis sunt ponderanda. Nam si iudex incipiat a conditione puta si non feceris sic tantum solues ista est comminatio sed si incipiat a precepto vel condemnatiõe vt precipimus vel mandamus seu condemnamus vt sic facias alioquin tantum soluas. Tunc distingue aut vtrunque spectat ad officium ipsius iudicis & tunc non est comminatio sed iudicis detractus. vt. ff. de admi. tuto. l. tutor qui repertorium. §. si depositum. & §. seq. Et ibi secundũ non spectat ad iudicis officium: tunc est comminatio vt hic in rationibus. Aut primo contrario factis. Et ideo inquit Bal. si episcopus confitenti debitum mandat qd soluat infra. xx. dies alioquin se excommunicatum cognoscat hoc etiam afferat se facere de scripti recitatione: tunc si non soluat in termino erit excommunicatus: vt extra de appella. c. preterea requisiti. ¶ Sed iuxta predicta quero supposito quod valet iudicis comminatio super dependenti a futuro euentu. vtrum si interim ex. . . rat illius iurisditio euanescat illa comminatio. Dic . . uod si. glossa. est notabilis & text⁹ ibi hoc probat. ff. de mi. test. l. si certarum. §. fi. Et est ratio quia mandatũ ex officio pendens finitur re integra moriente mandante. vt

6 l. 2 quia. ff. de iuris. om. iudi. ¶ † Quero de eo quod iudices faciunt quotidie. nam in suis literis preceptorijs adijciunt clausu-

a lam istam. [a] si senseris te grauatum compareas coram nobis recepturus iustitie complementum an tale preceptum non valeat sicut nec comminatio de qua hic. respondeo secũdum Bal. aut est inualidum: & tunc vim habet comminationis facti. Aut ẽ validum & tunc aut citatus comparet: & tunc resoluitur in simplicem citationem qz erat alternatiuum in electione eius cuius dirigitur appositum. Unde electa parte comparendi et comparatione factã tua fit precepti pars prima. aut non comparuit et stat prius preceptum firmum nec potest iudici aliquid imputari quia preceptum fecit iustificatum. vt notatur. C. si man. ita fu. alt. l. ea quidem. ff. de oper. no. nunc. l. de pupillo. §. meminisse. ¶ Quero iudex propter contumaciam inquisitum de vulnere posuit in banno centum librarum an de iure compellatur iudex ad istarum centum librarum exactionem & dixit Jac. bu. qd non nisi in eum sit secuta condemnatoria cum ipsum bannum sit quedam comminatio pene et non finalis pena ipsius delicti ideo nõ habet vim rei iudicate vt hic & ideo in arbitrio iudicis erit et illas & minus prohibito exigere cum possit comminationem reuocare vel non admittere: vt hic & ff. de offi. pref. l. illicitas. §. fi. & hoc de iure communi sed statuta terrarum quque prouident vt bona habeant vim sniarum cõdẽnatoriarum & cum banniti fuerint in libro descripti possit exigi.

b REi iudicate. Not. qd per epistolã [b] non potest ierri snia i fauorem republice & vide qd dixi. C. de sen. ex peri. re. l. 3.

¶ Sententia diffinitiua suspectione nõ reuocanda.

2 Hic an possit ver. . . bũ dubium propter sententie interpretari.

EA que. ¶ Casus. † Sententia diffinitiua nõ reuocat subscriptiõe. h. d. Quod intelligit gl. siue in eadẽ charta vel alia subscriptio est reuocatoria facta. ¶ Contra hoc op. de. l. q iussit. ff. de re iu. So. hic in diffinitiua ibi in interlocutoria de qua latius dixi. C. de sen. & inter. l. post sniam. ¶ Opp. §. de. l. actoris verba. ff.

2 de re iudi. Sol. vt in glo. ¶ † Quero an verbũ dubiũ ppter snie possit iudex interpretari. Rñ. gloss. qd sic per. l. ab executione. ff. de app. Quod intellige si sit de maioribus non de minoribus iudicibus vt hec latius tractaui. C. de sen. ex peri. re. l. i. ¶ Ex quo potest dici quod hec facere dz parte citata & eo p tribunali sedente & in officio suo & iurisditione durante per notata in. c. bone extra de postu. pla. Et interpretatio dz esse declaratiua vel expositiua vt ibi dixi & non talis qd per eã subuertat ius alterius vt hic ne talis per quã permittit qd dictum vel scriptũ est vt hic & extra de accu. c. cũ dilecti. ¶ Et vt exemplariter aliqd videam pone qd iudex sic dicit titiũ & semproniũ cõdẽnamus in centum & quẽlibet eorũ: & nõ dixit insolidũ nec p pte vtrũ poterit interpretari qd illa verba & quẽlibet eorũ intellexerit p pte: & videtur qd nõ qz intellectusq attribuit huic dictioni qlibet est qd insolidum: vt. ff. de leg. 3. l. si plurib⁹. in prin. & ibi no. Unde si interpretetur pro parte pertinentie hmõi intellectus nõ licet vt dixi: sz cõtra tenet hic ex eo qz inqt ipse itellectus non est modus signandi necessarius p sumptiuus: qz pcepit phationẽ in contrarium ar. eius qd not. ff. man. l. si creditor. §. si inter. Et ideo ex quo nature negotij talis interpretatio cõgruit ei est standũ sec⁹ inqt ipse si nature negotij ideo conueniret quia ab eo extranea esset. nam tunc admittenda nõ foret. ista vltima verba valde mihi placent scz extranea interpretatio nõ admittat: sed congrua natura negotij de quo agit. Sed decisio qõnis quã facit nõ infertur ex his ideo aduerte si actor petebat vnũquenqz cõdemnari p pte tũc interpretatio illorum verborũ & quolibet eorũ mihi placet vt intelligebat p parte qz si interpretaret insolidũ interpretatio talis nõ conueniret negotio de quo querit imo esset vitiosa. Nam sententia insolidũ lata nõ teneret vt dixi in. l. i. C. si plu. vna sen. fu. cõdemnati. Sed vbi actor petijsset quẽlibet condẽnari insolidum cũ ptestatione q vnica solutione est cõtentus & iudex cõdẽnat titium & seiũ in centũ: & quẽlibet eorũ: nihil apparet q stante hoc dubio interpretatio illa & quẽlibet eorũ scz p parte non sic conueniat negotio: & sic illa & quẽlibet eorũ insolidũ qd pbo primo ex eo qz insolidum contra quẽlibet agebat & cõdẽnatio petebatur & sic cõdemnatio interpretande ex quo sensus verborum & pbationes facte non repugnãt imo applaudent. Solu. qz primus sensus illorũ verborũ & quẽlibet eorũ que apud intellectũ audientiũ percipit est vt & insolidũ intelligit: vt in gl. dicte. l. si pluribus. ergo illi standũ. ¶ Tertio qz dũ iudex dicit titium & seium condemnamus in centum si vltra non dixisset intelligebãtur cõdẽnati in viribus: vt. C. tit. §. l. i. Cum igitur addit & quẽlibet eorũ hec vba adiecta aliqd debẽt operari & augere vel ampliare in mentem saltem pferentis. ar. l. ea tñ adiectio. de leg. §. & l. si qñ. de leg. 3. Sed nõ pñt vltra opari nisi declarationem mẽtis iudicis vt propria verba dũ dicit titiũ & seiũ condẽnam⁹ in centũ nõ colligat in viriles sed quẽlibet eorũ in centum: ideo illa verba adijcit. ¶ Quarto qz dicta in precedentibus intelliganť repetita: vt. l. si titius. C. de op. li. & l. titia. idẽ rñdet. ff. de v. obli. & maxime ex virtute copule q est attractiua precedentium ex qua dať intelligi qd iuxta illa verba & quẽlibet eorũ repetanť antecedentia verba. s. cõdemnamus in centũ: sed per talia vba clare intelligitur quẽlibet insolidũ esse cõdemnatum: qz si detur alia interptatio illa erit extranea a verbis & mente resoluta ex eis. ¶ Ultima ista. l. facit ad. q. pone qd iudex cõdẽnauit pluris vel minoris & in fi. dixit si condẽnatio esset pluris vel minoris quã deberet ex forma statutorũ ex nũc eã reduco ad debitã quãtitatem an dicta clausula aliqd releuet & vr qd nõ per hãc. l. qz subscriptio iudicis 3ia snie lata et in eadẽ charta nihil releuat vt hic. Et ita tenuit Jac. de bel. ex eo qz illa verba non faciũt sniam conditionalẽ sed resoluẽdã sub conditione: vt. l. §. ff. de in diem adic. sed iudex non põt suam sniam resoluere nec mutare vel corrigere: vt hic & ff. de re iudi. l. idẽ. & l. actor verba. sec⁹ si in ipsa snia cõditionalr dixisset qz constat nobis delictũ esse cõmissum per titiũ: ideo ex tali delicto tãta pena ex forma statutorum dz imponi cum in tñ cõdemnamus vel in plus vel in min⁹ sm formã statutorũ: tũc eñ sz Bar. talis snia vz qz sufficit tũc delictũ declaratũ esse & postea in executione declarabitur pena vt. ff. ad turp. l. 3. §. i. & ita notat ipse in. l. iudex. ff. de reg. iur. ¶ Sed attende qz contra dictũ Jac. de bel. facit quedam glossella posita in l. item labeo. §. plane. ff. famil. hercis. que vult qd si iudex dicit saluo qd infra dicã q talis reseruatio valeat sed illa potest verificari in accessorijs vel in fructibus & in litis expensis.

1 ¶ Verba comminatoria iudicate rei autoritatẽ nõ habent.
2 Nisi dictio quando disponat.
3 Excommunicatus si non fuerit hoc ipso est excommunicatus nõ faciens. & nu. seq.

1 INterlocutio. Casus. verba cõminatoria nõ habẽt autoritatẽ rei iudicate. hoc dicit. ¶ Nota quod grauamen mandatum per iudicem in casu debiti non soluti dicitur comminatum non dispositum vel iudicatum. ¶ Item no. quod verba imperatiui modi indiscrete & ex abrupto prolata

2 a iudice non necessitant si sint scripta. ¶ † Item nota quod di

a ¶ Clausulã istã. adde vital. de cõpania l tractatu clausularum vbi diffuse de ista clã. ✠ Ego et dixi de ista clã & illi⁹ effectu et opatione in tra. clarũ in claus. iudiciorum versi. compareas si tua putaueris interesse. in aliõs ver. sub codez. §.

b ✠ Per eplam. ista. l. qñ voluit qd p eplam non possit snia ferri limitaf singlr p l. nõ figura. ff. de acti. & obli. & qd no. bal. l. auf. habita. C. ne fili⁹ p pre. & ibi l apol. no. Mod. & pbi lip. frã. l. c. cõstõne. extra de sen. exco. lib. vi.

a ¶ Dictio nisi. ad
de bar. l. j. tutela. l
§. luci⁹. ff. d pig.
act. z p arch. i. c.
j. de gstit. libr. vi.
Car. lcle. multo
pl̃ de pe. item qđ
dictio nisi qñ af-
firmatiua prece-
dit iportat neces
sitatez z diminut
d suo gñe fz bal.
in. c. cum accessis-
sent. de cõstit. in
v. col. Itẽ adde
soci. cõsi. cxv. lci.
pstantissime do-
ctor. v. tertiam.
vñ ibi nã dr ibi
ğ. pte. char. vñ.
b ➝ Reuocat. ad
de de hoc. s. snia
lata p istrã vl fal
sos testes lata va
leat vide saly. in
l. si ex falsis. nu.
vi. v. or. attẽde. z
qđ ibi posui in
addit ad ipm in
addi. ad ipm in
v. qđ tñc fit nul-
la. ã. de transac.

a ctio nisi hic non disponit. Et est ratio qr hic resoluitur nisi non
fit cditionē facit z coditiones lz ptãtiue nõ dispon ũt: vt. l. si qs
sub cõdi. ff. si qs omis. cã test. z qđ. dictio nisi z si nõ eqparantur
no. ff. si qs cau. l. si cu. §. q iniuriarũ. z hec vera qñ adijcitur oratio
ni vt hic. Sed vbi non adijceretur rei tñi vel persone tñi ita ora-
tioni tantum vt non lego nisi talem vestem sempronio: vel lego
nisi talem vestem vel nisi talē fundũ titio z ponit z disponit id
cui adijcit z nullã conditionē facit: z in his casibus adijcitur rei
tñi: z idem si persone tñi vt nisi titio lego fundũ z hoc qñ aliud
signũ vniuersale vel eqpollens nõ est appositũ qđ rē illã vel pso
nam continere vel comprehendere valent: nã si sit appositũ dic
vt dixi in. l. actione. ã. de transac. ¶ Itẽ attende qđ ista v̄ba nisi
obsequiũ debiti prestitisset possunt intelligi in preteritũ et tunc
dispositio sequens vel preceptum non suspenditur sed statim vel
3 tenet vel vires non hz: vt. l. ad presens. ff. si cer. pe. ¶ † Et ideo si
episcopus excõicat te si non soluisti statim es excõicatus si tunc
non solueras z te postea soluente resoluit excõicatio: pñt etiam
intelligi in futurum vt solueris quadruplum nisi solueris infra
mensem z an tunc suspendatur videtur q sic qr ista nisi resolui-
tur in si z nõ. ergo suspendit preceptum sequens: vt. d. l. ad pre-
sens. in contrarium qđ interim nõ suspendat fz eo postea soluen-
te infra tempus preceptum penale resoluatur videtur probari
per notata. ff. de in di. ad. le. l. ij. Ego dico qđ in casu huius legis
hec interlocutio est conditionalis z suspensiua per rationē pri-
mo factã. ¶ Non ob. l. ij. z qđ ibi no. qr aliud in contractibus vt
ibi. Aliud in sententijs vt hic sed hec nõ est vera: qr in contracti
bus suspendit. vt. ff. de verb. obli. l. lucius. Quare aliter videt di
cendum vez qđ aut dispositio cui adijcitur dictio nisi illã est de
re facta z tunc dictio nisi illam non suspendit sed ad illam acce-
dit resolutiue. vt. ff. d. actio. z ob. i. l. obligationum fere. §. con-
ditio. z ita loquitur. de. l. z glo. ij. fina. Aut dispositio in illa est de
4 re fienda z tunc dictio nisi illam suspendit. vt hic. ¶ † Et ex hoc
infertur ad questionem de qua dubitatur pone enim qđ iudex
ecclesiasticus excommunicauit titium nisi tale quid fecerit infra
triduum an interim est excommunicatus: z videtur gloss. notan-
da tenere qđ sic. d. l. obligationum fere. §. conditio. Et est ratio
qr dictio nisi adijcitur excommunicationi velut rei iam facte: et
aliud pro sui executione non expectat. ¶ Non obst. hec lex quia
hic rei fiende adijcitur: dominus tñ meus dicebat qr in senten-
tia interlocutoria dictio nisi ei adiecta ponit conditionaliter et
suspensiue. Et est ratio qr potius censetur cõminatio quedam et
ita intelligit hanc legē in diffinitiua vero dicebat dictionē nisi
ponere resolutiue: quia illa non habent vim comminationis vt
hic: z. ã. eo. l. i. Et quia diffinitiuarum regulata prolatio non est
vt ferantur sub conditione. vt. ff. de inter. z rele. l. relegatorum. §.
ad tempus. z. ff. qñ app. sit. l. ij. §. biduum. z de his latius dixi in
l. actione. ã. de trans.

Iudex. Casus fulminatio iudicis statim libel-
lum exequentis non habet autoritatē
rei iudicate. hoc dicit. ¶ Nota qđ iudex debet audi-
re partes negotium examinare non fulminarē. Item
qđ ante diem datum disceptationi iudex non debet inuocare.
Item missio in possessionem non seruato iuris ordine est ipso
iure nulla et ex ea non tribuitur possessio vt in glossa Bartho-
lomeus de Saliceto.

1 ¶ Litere presides an habeant vim rei iudicate.

Programa. Casus. † Litere psidis in p-
diali palatio posite vel pub-
licam misse terrorem continentes vel ipsius intram
autoritatem respicientes non habent vim rei iudi-
cate. h. d. hm vtrãq expositionem glos. ¶ Querit Bald. pone
quod preses misit literas per districtum quod nullus extrahat
bladum de districtu sub pena mutilationis pedis: an contra fa-
cienti possit iure pes mutilari. Et dic quod non quia omnes pe-
ne capitales requirunt diffinitiuam sententiam procedere. Itez
quia licet pretor habeat potestatem legis condende tamen repe
ries quod fecerit aliquod edictum de pena capitali: z si hoc non
inuenitur in pretore multominus in preside. Itez quia in episco
po qui similis est pretori non inuenitur quod possit facere statu-
ta circa penas capitales. s. perpetui carceris nec degradationis
clerici: licet circa penas medicinales sit: ergo nec preses laicus.
Et hoc nisi illud ius nouum emanasset cum consilio z delibera-
tione procerum quia tũc esset seruandum: vt not. in. l. i. §. qui ma
gistratum. ff. quod quisq iuris. Cum igitur in themate nostro
de iure communi nec statuto municipali nec prouisione popula-
ri vel a proceribus deliberata edictum illud non processerit: se-
quitur quod velut ex abrupto factum non habet vim legis nec
sententie vt hic. ¶ Similiter inquit quod preter naturam iudi-
cis non potest penam in partis fauorem apponere sed fisci sic p
pter contemptum iurisditionis sue: vt notat Specula. in titu. de
sent. §. species. versic. sed nunquid iudex. licet arbiter propter sui
contemptum nullam imponere possit: vt. ff. de arbi. l. arbiter in-

tra kalendas. ¶ Aduer. etamen quia propter predicta non fa-
teor qđ quodlibet presidis edictum a proceribus approbatum
valeat sed demum qñ est factum de eo qđ populus ipse statuere
posset non enim de omnibus est ei facultas concessa vt no. doc.
in. l. omnes. ff. de iusti. z iure.

1 ¶ Judicium duello equiparatur.

Quod magno. In ista lege ponit ra-
tio quare legibus pre-
cedentibus comminationes z epistole vel programa
non habent vim rei iudi. vt dicit supra rubrica. Ca-
sus. ¶ Per sententiam altera partium confligitur z alteri vi-
ctoria datur ideo cum paucis literis z sine magna deliberatio-
1 ne ad illam proceditur. hoc dicit. ¶ † Not. qđ bellum seu duellũ
z iudicium equiparantur: ideo illius euentus sicut bellum iudi-
candũ est dubium. Hinc decimus quod melior z tutior est pax
certa quã separata victoria. Nam hec in manibus nostris illa deo-
rum est.

¶ Si ex falsis instru. vel testi. iudicatum sit. Rubrica.

¶ Continua rubricam ad precedentes vt in glo.

1 ¶ Sententia lata ex falsis instrumentis vel testibus reuocat.
2 Pronunciatio super incidenti exceptione rei iudicate tollitur.
3 D bitũ efficitur per sententiam quod alias erat indebitum.

Si tabulas. Primo dictũ ex quo
sacta decidit qstio se
cundo obiecti reiectio. tertio reiectionis ratio.
secunda ibi: non obstante. tertia ibi: quia non.
1 ¶ Casus. † Sententia lata ex falsis instrumen
8 tis vel testimonijs reuocatur falso probato et
qđ iudex motus fuerit ex illis etiam preter appellationem nisi
de falso prius fuisset cognitum: dicunt prime tres leges huius
tituli: vel si vis summare quemlibet per se dic sententia lata ex
falsis instrumentis reuocatur falso probato z quod iudex mo-
tus fuerit ex illis nisi prius de falso cognitum fuerit. hoc dicit.
Et pone quod titius agit contra possessorem peti. hered. ex te-
stamento z obtinuit: demum aduersarius dicit testamentum fal
sum. oppo. de re iudic. z queritur quid iuris: z responde vt in li-
tera. Supple tex. ibi quesitum quasi dicat quod si in primo iu-
dicio fuisset de falso quesitum obstaret exceptio rei iudicate.
2 ¶ † Ex quo no. quod pronunciatio super incidenti perit exce-
ptione rei iudica. Alia no. que sunt in summario et specialiter
no. quod in practica expedit probari quod iudex motus fuerit
ex illis falsis probationibus ad sic iudicandum. ¶ Opp. quod
postea de falso non possit queri: vt. l. fina. ã. de fide instru. Sol.
vt in glo. qđ ibi de falso prius fuerat quesitum: hic nõ. ¶ Opp.
tunc ab extra quod licet fuerit quesitum hic non habeat obsta-
re excep. rei iudi. cum super illo non fuit pronunciatum. Solu.
quod si non expresse cum tacite pronunciatum fuit: quod suffi-
cit vt hic: z. l. j. ã. de ordi. iur. ¶ Oppo. iij. z ab extra quod licet
fuerit quesitum: adhuc non preiudicat: vt. ff. de compē. l. quod in
diem. §. si ratione. Solu. quod ibi non cognouit vel perfun-
ctorie quod non est de natura sententie diffinitiue: vt. ã. titu. j.
l. iudex. z. l. fina. ideo non obstat exceptio rei iudi. hic plene co-
gnouit vt debuit: ideo obst. exceptio. ¶ Opp. iiij. z ab extra
quod si hic plene cognouit: adhuc non obstat quominus cri-
minaliter: quia causa ciuilis vt minor maiori non preiudicat.
vt. l. ij. j. qui accu non pos. z. l. per minorem. ff. de in. Solu. vt no.
z ibi dixi. j. quã ci. ac. parte cri. l. i. ¶ Oppo. v. cum glos. de. §. se-
mel. insti. qui manu. non possunt. vbi ex falsa causa nõ retracta-
tur iudicis decretum in manumittendo adhibitum. Sol. glos.
quod causa ibi fuit vera: licet iusta id est a iure non approbata
fuit enim causa impulsiua z non necessaria. ¶ Sed hic attende
quia Jaco. de raue. reprobauit istam sol. que tex. violat in. d. §.
semel. z vez um dicit vt late scripsi. ã. de man. l. j. vbi vide ideo di
cit ipse quod quedam solutio ibi posita in glos. est vera vez qđ
ibi speciale in libertate z scđm eum est ratio: quia sententia lata
propter falsa instrumenta retractatur per restitutionem in in-
tegrum: vt not. in. l. seq. Sed aduersus libertatem non datur re-
stitutio: vt. ã. si aduer. li. l. i. ergo zc. Sed defendentes glo. [illegible]
quod ratio Jacob. procedit vbi libertas teneret sicut tenet hic
sententia sed libertas ibi non tenet quia in causa minoris decre-
tum inter positum ex falsis allegationibus non valet: vt. l. iij. §.
subuectum. ff. de fi. li. z. ã. de predi. mi. z. l. si preces. ¶ Sed atten de
quia puto quod libertas prestita falsa causa licet in se iusta va
leat per. l. iusta. ff. de ma. z per dictum. §. semel. cui responsio gl.
non potest aptari vt patet ex continuatione quam hz ad prece
dentia: ideo dico quod sicut sententia hic retractatur in odium
probantis falsum: ita ibi libertas nõ retractatur in odiũ mino-
ris falsam causam pbantis ne dol⁹ ei⁹ ei patrocinet. ¶ Nõ ob
l. si preces. ã. de predi. mi. quia a pupillo non fuit falsa causa
allegata

allegata si ab illo vel sibi in pupillo non doli capace vel ibi fa-
uor libertatis odium immo is falsam causam allegantis ibi si-
mul non concurrunt. ¶ Non obst. etiam. d. l. cum ratio. §. sub-
uentum. quia ibi falsitas est in substantia rei petite. hic in causa
petendi. Item ibi decretum interponit̄ ɔtra absentem falsum
non obligantem in. §. semel. contra presentem ꝛ falsum dolum
cōmittentem. vnde odium falsum cōmittentis est cā vt valeat
in eius preiudicium in. d. §. semel. et etiam cā vt non valeat ad
eius profectum in. d. §. subuentum. ¶ Opp. vt. ad idē de. l. sta-
tuliberi a ceteris. §. quintus. ff. de sta. li. vbi snia lata in pe. here
di. facit ius. sol. q illud verum nisi sit lata pretextu falsorum
3 instrorum vt hic. ¶ † Op. vlt̄. ad idem qr per snias indebitū
efficit̄ debitū. vt. ī. de cōdi. inde. l. i. ꝛ. ff. sa. her. l. cū putarem. sed
hoc non pōt iure sniam nisi qr sic est ꝓbatum. vt. ff. de offi. pref.
l. illicitas. §. veritas. ꝛ si indebitū est probatū debitū sequit̄ qd
falsum est probatum. igit̄ snia est retractanda vt hic. ꝛ per ɔ̄ns
illud non pōt peti ex snia. Solu. qd ibi vel cā inserta ꝛ probata
habuit primordium veritatis. ꝛ sic nō pōt dici ex tota falsa. vt
ff. de lega. ij. l. cū filius. §. heres meus. vel si non habuit primor
dium veritatis dic qd ex vera rei cōfessione fuit ꝓbata. vel dic qd
ibi quātū ad vim repetitiōis solum tanꝙ indebiti que fieri non
pōt vt ibi nisi snia rescissa vt hic. ꝛ hanc pōt gl. i. e. l. fi. ¶ Que
a ro quid si actor in casu nro ignorauit[a] testiū falsum. Dic qd ni-
hilominus snia retractet̄ per restōnem in integrū. vt not. ff. ad
treb. l. seruo inuito. §. cū pretor. ꝛ dicā in. l. seq.

1 ¶ Victo ex falsis instrumentis ml̄ succurratur si appellaue-
rit. ꝛ numeris seq.

b Et qui. Casus. Etiam si non appellat̄ victo ex falsis instrumentis[b] succurratur p restitutionem in integ. hoc dicit. ¶ † Op. quod non appellanti non succurratur quia non appellādo sen
tentia confirmari videtur. vt. ī. quomodo ꝛ quando in. l. ab eo.
ꝛ. ī. de sen. que sine cer. quāti. l. fin. Solu. quod confirmat vt ap-
pellationis beneficium sibi tollat sed non beneficium restōnis in
2 integrū. ꝛ maxime qn ex falsis instris est lata vt hic. ¶ † Opp.
ij. qd si non appellauerunt eis non succurrat̄: lz ex falsis instris
sit lata. vt. ff. rē ra. ha. l. cū minore. §. fi. Sol. vt in gl. i. l. qd fallit
eo solo casu quo falsus ꝓcurator agit qr tunc appellādo ratum
habere vr̄ vt in ɔ̄trio. Sed contra glo. facit qr si dicit̄ ratificare
ergo appellatio non dz ei ꝓdesse. vt. ī. de ap. l. ad solonem. ideo
Bar. dixit qd approbat sniam vt latā sed non vt iuste latā. ꝛ iō
appellationē non prosequit̄. Nā ibi vr̄ qd cā approbet vt tales
qualis est. Et iō si nulla esset ipso iure per appellationē non fa-
ceret eam aliquā. vt. l. si expressim. ff. de app. vnde appellatio i cō-
trario nō validat sententiā qr valebat in preiudicium falsi ꝓcura
toris sed eius effectū extendit ꝛ ad se trahit qr officiū ꝓcuratoris
ratificat ꝛ inmodo ei ratificanti nocebit qr prius et non noce
bat. vn̄ dicere possum si querit̄ an tollat appellatio benefic iū re-
stitutionis: ꝛ dico qd nō vt hic. ¶ Et est rō qr non sunt opposi-
ta sed ambo tendunt ad eidem effectū. vt. ff. de mi. l. prefos. et. l.
prefecti. Aut queris an tollat bñficiū nullitatis: ꝛ tunc aut snia ē
nulla quoad omnes ex defectu iurisditionis vel solennitatis nō
seruate: ꝛ tunc appellatio illud non tollit. vt. d. l. si expressim. imo
ꝛ cause nullitatis in est appellatio. vt. ff. sa. her. l. quedā mulier. ꝛ
ff. de iur. pa. l. carmelia pia. Aut est aliquis quo ad alios qr ni-
hil est omissum sed est nulla respectu appellātis: ꝛ tunc appella-
tio tollit ei beneficium nullitatis. vt. l. cū minor. ff. rem rat. hab.
3 ¶ † Quero modo cū gl. an audiant̄ ex integro ipso iure vel per
restitutionē prius habitā. dicit glo. aut snia fuit lata contra mi
norem: ꝛ tunc ipso iure est nulla qr snia ex falsis probatiōib⁹ cō-
tra minorem lata. vt. ī. h. ex fal. al. l. i. ꝛ. ij. Aut est lata cōtra ma
iorem: ꝛ tunc per restitutionem. vt. ff. de re iudi. l. diuus. Sed hic
attende qr Bartol. in. d. l. diuus. istud vltimum limitat per. l. si
pretor. §. marcellus. ff. de iud. ꝛ ideo quando snia est lata contra
maiorē subdistinguit. Nam aut est lata contra presentē ꝛ est ne-
cessaria in integ. resti. Aut contra absentem: ꝛ tunc aut presens
pro quo lata est in dolo nō fuit ꝛ adhuc restitutio est necessaria.
vt. d. l. diuus. ꝛ. ff. ad trebel. seruo inuito. §. cum pretor. ꝛ ibi glo.
aut fuit in dolo: ꝛ tunc snia est ipso iure nulla. vt. d. §. marcellus.
hec sunt verba Barto. sed dubito an in precedenti casu restitu-
tio sit necessaria. ideo vide quod plene scripsi. ī. de fal. l. querela.
4 ¶ † Quero quid si instrumēta producta conuentus recognouit
quasi vera ꝛ iudex confessionem ꝛ instrumēta secutus ꝛ fecit pre-
ceptum de soluēdo an postea cōtrauenire possit. dic qd sic per re
stitutionem in integrū vt. l. qui agnitis. cū ibi no. in gl. ff. de exc.
ꝛ ibi habes casum qd confessio erronea facta pretextu falsorum
instrumentorum vna cum sententia subsecuta per restitutionē in
integrum retractatur.

¶ Scriptura attestationum quando falsa esse dicatur.
1 Sententia retractat̄ si testes quouis modo falsum dixisse ɔstet.
3 Testis qui pecuniam recepit vt falsus repellitur.

4 Iudex qualiter probetur motus ex falsis attestationibus.

Falsum. Casus. Sententia lata ex falsis testimonijs a iudice secuta rescinditur. hoc dicit. ¶ No. duo esse probanda videlicet qd fal
sum dixerunt ꝛ quod iudex illorum falsorum testimo
1 nia secutus fuit. ¶ † Quero primo quando attestationum scri-
ptura possit esse falsa. ꝛ respondet glo. quod duobus modis vel
quia falsum dixerunt vel si verum tabellio corruptus aliter scri-
pserat quam dixerant: ꝛ vt iste secundus modus comprehende-
retur in illo verbo attestationem attestaretur glo. exposuit. i. scri
pturam in qua dicta testium continentur. ¶ Sed circa secundū
modū potest dubitari qualiter sciri potest qd tabellio aliter scri
psit ꝙ dixerunt cum in secreto examinentur. Et respōdeo si pri-
mum dictum originale appareat ꝛ secundum trāscriptū ꝛ iudici tra-
ditum aliter dicat vt ibi: aut illud aliter scriptū esset primū origi
nale: tunc difficile est hoc scire nisi testes dicant aliter dixisse: et
c an tunc eis credi[c] debeat vel scripture tabellionis stari est du-
bium: circa qd vide qd scripsi in. l. si qs decurio. ī. ad. l. cor de fal.
2 ¶ † Quero. ij. an ad hanc retractationē snie faciende sufficiat
qd quouis modo testes falsum dixerunt. Et dixit Pla. qd nō sꝫ
opꝫ falsum dixisse corrupti pecunia: vt. l. diuus. ff de re iud. non
ergo sm eū sufficiebat si falsum dixisset odio vel gratia: sed glo.
reprobat ꝛ bene primo per rubricā nostrā ꝛ per literā hic posi-
tā q loquuntur indistincte. Secūdo quia retractatur per instru
mentum quouis modo falsum: ergo et idem per attestationes
quātūcūqꝫ fallas cum parem vim obtineant testes et instrumen
ta: vt. l. in exercendis. ī. de fide instru. ac etiam quia testes instru-
menta dicuntur. ff. de fide instru. l. i. Et hec opinio communiter
approbatur sed superueniens Bar. qr Pla. defendere nisus est di
cens qd Pla. dicit verum in casu: extra illum casum glo. dicit
melius: adeo dicit ipse considera qd quandoqꝫ quis se astringit
ad probandum duo scilicet falsitatem ꝛ corruptelam: ꝛ tūc non
sufficit ꝓbare alterū ꝛ sibi imputet qui se ad hoc astrinxit: vt in
c. licet causam. de proba. Quandoqꝫ licet duo proponat ad al-
terum tantum pro victoria sua sufficit se astringit: ꝛ tunc alterum
probari quod sibi sit sufficiens sufficit. ¶ Quandoqꝫ de his ni
hil dicitur et tunc inquit ipse inspice modum proponendi vel
opponendi ꝛ eius formam. Nam si opponit vel proponit quali-
ficando personam puta dico qd testes falsum dixerūt corrupti:
ꝛ tunc inquit ipse qd se astringere videtur ad probandum ne-
d dum falsum sed corruptelam[d] vt probatur asserit: vt in. d. c. licet
causam. ꝛ ita dicit quod loquitur. l. diuus. ff. de regu. iur. et isto
casu Pla. dicit verum. Si autem non qualificando simpliciter
personam sed potius adijciendo qualitatem pro causa dicta pu
ta dico quod dixerunt falsum. Item ꝛ corrupti et vel per copu-
lā puta ꝛ corrupti ꝛ tunc sufficit probari falsitatem: licet non ꝓ-
bat corruptelam et pro ista distinctione inducit in simili. ff. ex
qui. cau. in pos. ca. l. fulcinius. §. ij. ii. expositione verborum edi-
cti. ¶ Or attende. nam in casu nostro visum mihi alias fuit qd
Barto. non bene dicat. ꝛ idem reperio quod dicat Bald. ī. eo.
l. fi. licet non ad plenum declaret. Et pro tanto considera quod
interdum qualitas adiecta facto de quo queritur formificat seu
specificat delictum. Interdum transmittit de vna specie in aliā
interdum neutrum eorum facit sed penam alterat seu adijcit vel
accumulat. ꝛ ista nō est materia nostra. ideo omitto ꝛ remitto ad
ea que de his plene scripsi. ī. ad. l. iul. de vi. l. litoris. vbi vide ista
declarat plenius quā alibi. Interdum neutrū eorū facit qr adita
quātū ad id de quo q̄rit̄ nō pl⁹ opat̄ ꝙ si de ea nihil dictū fuisset
ꝛ iste est casus noster: quo casu dico qd siue adijciatur persone: si
ue facto: siue in vna oratione: siue in duabus: sufficit factum pro
bari quod est sufficiēs ad id de quo queritur vt est in casu nostro:
nam sufficit probari falsūꝫ testimoniū quodcunqꝫ sit illud quod
falso causam dederit: siue odium: siue amor: siue gratia: siue cor-
ruptela. Et licet dicam quod corruptus pecunia dixit nihil re-
leuat quia non immutat modū petendi rescissionem sententie.
Non enim illa corruptela sententiam reddit nullam sed restitu-
tionem permittit ac si non interuenisset: ꝛ ideo non est verūꝫ qd
dicat̄ se astringere ad illā ꝓbandā cum ex abundanti sit appo-
sita causa maioris odij testibus infligendi. Et sic simpliciter sto
cū glo. ꝛ in casu. l. diuus. ¶ Non ob. c. licet cām. extra de proba.
qd pondera qr illa productio testium ad probandum testes ec-
clesie rauennatis erat suspecta legi ꝛ iudici propter lapsum ter-
minorum: ideo ibi mandatur vt de omnibus circunstantijs in-
terrogentur. Et etiam pondera qr ibi corruptelā ꝛ non falsum
probauit qd est principale ad probandū. Item pondera qd ibi
forsan aliter ibi non fuisset admissus quia suspectus se ibi astrin
xit expressim ad ambo probāda: vnde ꝛ merito eo nō probāte re
pellitur qr non est sublata precedens suspicio: imo vera qr imo
ponderatis predictis que fuerunt causa illius decretalis dico ibi
fore casum qd per ista verba dico qd testes corrupti dixerūt fal-
sum non dicitur excipiens vel proponens se astringere ad

a ¶ Ignorauit. ad de gl. in vbo ꝓci. primo. bar. ꝛ bal. in. l. si ex falsis. ī. de trāf. sꝫ aduer. te qr nō loquuntur l snia ē bñ ve rū qd Cy. ꝛ Pe. ibi i. ij. q. qs refert. d. alex. i. l. vō modo. in. ij. col. ff. de re iu. l si. te- nent ɔ̄trium ꝛ sic limitant. d. l. di- uus. postea do. alex. allat bar. et Bald. tenere qd imo retractet̄ vt ibi per eum.

b ¶ Ex falsis instru mētis. adde bar. in. l. naꝫ ꝛ postea §. si minor. in. ij. col. vlt. ɔ̄ hoc op. ff. de iureiur. glo. ꝛ doct. i. c. si. p. l. diuus. de re iud.

c ¶ An tūc eis cre di. sꝫ qd si testes dixerint notat⁹ errauit qr nō au- diuim⁹ hec vba sꝫ qdā alia de qi- bus nō recorda- mur: dic qd pro- bāt negatiuam: sed nō affirmati- uā qd actū fuerit fassest qd testes dicant eam non ita gestam proue- caniat instrm sꝫ ignorant qliter res fuerit gesta qd est singulare vt p Soci. cosil. clxxi. inci. dñi ꝓ- fecto ancipo. v. cōfirmo hoc. cir- ca mediam. in. ij. parte charta. xl.

d ¶ Corruptelaꝫ. de hoc dicto vi- de bal. i. l. se. i. vs. vltio sciac. bar. i l. fulcinius. §. ij. ff. qui. ex cau. in pos. eat. eundē in l. diuus. ff. de re iu. ꝛ ibi bal. ple- nissime. ꝛ i. l. cir- ca de ꝓba. mod. in. c. ij. ex. de re- scrip. bal. in. c. lꝫ cām. extra de ꝓ- ba. ꝛ i alleg. c. ij. ꝛ in. l. i. ī. de con- di. indebi.

3 probandum vtrunq; qd est contra id qd dixit Bar. ¶ †Que-
ro dixi superius quod probatur testes dixisse falsum si probat
directe vel indirecte contra id quod ipsi dixerit sed pone quod
hoc non probatur sed corruptela tantu puta quod pecuniam re
cepit dixit Bar. in. d. l. diuus. quod et si verum dicant hoc solū
probari sufficit quia falsus est. et pro hoc inducit. ff. ad. l. cor. de
fica. l. i. circa princ. et glo. ibi positam super verbo aduocationē.
et quia contra iuramentum suum dicitur fecisse ideo vt periurus
repellitur. vt. s. de testi. l. si quis testibus. Ego dubito: nam licet
repelli debeat vt ibi tamen si non fuit repulsus et lata est senten-
tia an sententia ex hoc solo veniat rescindenda non habeo leges
nisi quando falsum dixit vt hic in. d. l. diuus. et non sequitur cor-
ruptus sic dixit ergo falsum dixit. et pro his videtur quasi casus
extra de procur. c. licet causa. versi. idem quoq; testes. ¶ Non
obst. glo. superius allegata in contra. quia illud quo ad penam
ei imponendam non quo ad rescissionem sententie cogitabis.
4 ¶ †Quero nunc cum gloss. qualiter probabitur qd iudex ad sic
prouocandum fuit motus ex illis falsis instrumentis vel atte-
stationibus. respondeo vt hic in glo. ij. qd si nulla alia sunt in-
strumēta vel testimonia probantia nisi illa tunc iudex semper vi
detur ex illis motus. arg. l. illicitas. §. veritas. ff. de offi. presi. et
quia actore non probante reus venit absoluendus. vt. l. qui ac-
cusare. s. de eden. Si autem sunt quedam vera quedam falsa tūc
si vera sunt sufficientia ad probationem et iustificationem senten
tie tunc ex illis creditur motus. et etiam si sit motus ab ab omni
bus quia omnia probant falsa nec relevant. vbi autem vera non
essent sufficientia tunc creditur motus ex falsis. ¶ Ultimo glo.
opp. quod post sententiam de falso queri non possit. vt. s. de fide
instru. l. si. §. si. Solu. quod ibi in primo iudicio de falso fuerat
plene quesitum hic non vt dixi s. eo. l. i. vbi hec solu. videtur pro
bari. et adde que dixi in. d. l. fin. ¶ Item ab extra op. quod resti-
tutio in integrum non sit necessaria quia falsificans acta perdit
causam. l. in fraudem. §. quoties. ff. de iure. fis. Solu. quod quan-
doq; committit falsum circa acta postq; sunt scripta ipsa falsifi
cando: et tunc perdit causam vt in contrario. quandoq; circa a-
lia vt testes vel instrumenta falsa inducenda. et tunc habet locū
lex ista cum sua materia. quandoq; iudicem corrumpendo vel
aduocatum aduersarij vel illius procuratorem: et tunc dic vt in
l. i. s. de aduo. di. iu.

1 ¶ Judicium preiudicat cuius sententia preiudicialis est.
2 Exceptio falsi instrumenti an impediat executionem sententie.
et numeris seq.

Iudicati. Casus. pendente lite super rescissio
ne sententie tanquam ex falsis in-
strumentis late eius suspenditur executio* et senten-
2 tia rescissa soluti datur petitio. hoc dicit notabiliter.
1 ¶ †Hoc. quod cuius iudicij sententia est preiudicialis et ipsum
iudicium pendens vt hic. facit. l. fundi. ff. de ex. ¶ Oppo. quod
soluti non detur repetitio quia adhuc stat sententia que illius
impedit repetitionem. vt. s. de condi. indebi. l. i. et l. cum putarē.
ff. fami. hercis. Solu. vt sentit glo. hic posita quia hec. l. debet in-
2 telligi rescissa sententia per restitutionē impetratam. ¶ †Op.
quod executio sententie non differatur propter exceptionem fal
si instrumenti. vt. j. de fal. l. satis aperte. quam glo. hec pro con-
cordantia videtur inducere. Sol. quod hec questio falsi non erat
super debito principali cuius solutio mandatur fieri quia illud
fatebatur sed super adminiculari ideo ibi non differtur secus si
super principali mota fuisset quia tunc differtur. vt in eo. tit. l. si
docueris. hic aūt questio falsi op. ad finem debiti principalis in
fligendi. Item ibi presumitur qd per calumniam obiecerit sup
3 adminiculis ex quo debitum fatetur qd non est hic. ¶ †Op. iij.
ab extra quod contra executionem nō possit exceptio ista oppo
ni cū exceptio nullitatis sñie non possit opponi qr lata cū seruo
vt. s. de or. cog. l. si. in si. Sol. qd ibi exceptio erat latens et requi-
rebat maiorem indaginem hic patens vel altiorem indaginem
non reqrebat qr incontinenti pbari poterat sm Bal. Uel alr
qr aliud in exceptione nullitatis pretense et occulte de qua ibi:
aliud in exceptione restōnis pendentis qr illa magis est preiudi
cialis vt not. Inno. in. c. cum in iure. extra de offi. dele. et maxi-
me ex causa falsitatis vt hic quia questio falsi ceteras silere facit
vt. ff. de vsu. l. maritus. scdm Bal. Uel tertio ibi exceptio status
et nullitatis pp statum erat suspecta ne opponeretur causa dif-
ferende executionis quia priore iudicio pendente non fuit oppo
sita quod non potuit et non minus debuit esse opponenti tunc
no. qd hic non sic cū falsitatis innotescere potuit. preterea pōde-
ra qd nunc hic qd falsi et testimonij fuit mota ante petitionem
executionis: ibi de statu fuit opposita demum cū executio sñie
4 fuit petita et non ante. ¶ †Op. iiij. qd hec exceptio non īpediat
executionē qr altiorē indaginem requirit et in executionem sñie
proceditur summarie. vt. ff. de reg. iur. l. a diuo pio. §. super re-
bus. sed in cognitione summaria exceptiones altiorem inda-

¶ Suspēdit exe-
cutio qn exceptio-
nes pñt opponi
in executiōe sen-
tētie. vide Bart.
in. l. iij. §. condē-
natū. de re iud. et
vide eū in. l. diu*.
eo titu.

ginem regrentes non admittunt. vt. ff. ad exhi. l. iij. §. idem scri-
bit. et. ff. ad tre. l. ille a quo. §. si de testo. ¶ Huius timore barto.
in. l. iij. §. condemnatum. ff. de regu. iur. dicit quod interdum de
exceptione opposita c sententiā potest constare nihil extrinse
co pbato puta si opponit qd non vz qr citatus nō fuit nec ap-
paret de citatione ex inspectione sententie et tunc illam execu-
tionem impedit. vt. l. i. s. de execu. rei iudi. et l. si cum nulla. ff. de
re. iu. Aut de exceptione ex apparentia sententie non potest con-
stare: et sic aliquid extrinsecum oportet probari: et tunc aut hec
probatio altiorem indaginem requirit. et tunc non admittitur
vt. l. si. in fin. s. de or cog. et. j. de fal. l. ij. extra de in integ. re. c. au-
ditis. Aut non requirit altiorem indaginē et tunc executio im-
pedit vt hic. et. l. si prior. §. marcellus. ff. de iudi. et qd ibi not glos.
signata sup vbo approbatus. ¶ Ista distinctio satis est bona:
tū in exceptione non apparenti potest alia subdiuisio fieri. Quia
aut oppositio exceptionis ex aliqua verisimili seu probabili cō
iectura habetur suspecta quod sit calumniosa et tunc non diffe-
ratur: vt. l. satis. j. de fal. et dixi in. ij. contrario. Aut suspecta nō
habetur: et tunc aut non requirit altiorem indaginem et admit-
tatur aut altiorem indaginem requirit: et tūc aut petans execu-
tionem erat preuentus super petitione eorum de quibus oppo-
nit: et tunc admittatur: vt hic et hoc arg. l. fundi. et l. fundus. ff. de
excep. Aut non est preuentus et tunc regulariter non admitta-
tur. vt. d. c. auditis. et ar. d. l. ille a quo. cum si. facit qd no. in. l. nā
et postea. in prin. ff. de iureiu. ¶ Sed tunc queri potest quando
dicat altiorē indaginē requirere. et rn. Barto. quando non pos-
set expediri infra tempus executionis fiende. arg. l. si is a quo
in prin. ff. vt in pos. le. et ar. eorum que dixi. s. de edic. di. adri. l.
ij. et ita no. ipse in. l. diuus. ff. de re. iu. ¶ Quero vt huius. l. pra-
cticā ac etiā totius tituli habeamus pone reus qui fuisset con-
demnatus fuit absolutus propter falsa instrumenta per eum
pducta petit actor restitutionem aduersus sententiam latam
tanq; latā ex falsis instrumentis et probauit sibi incubentia an
poterit iudex qui actionem restituit statim condemnare reum
ad petita in prima causa. Et videtur qd sic qr iudex cause ap-
pellationis pot. vt nota. s. quo et qn in. l. pcos. ergo et iudex resti-
tutionis qr vtrunq; sñiam rescindit. ¶ In contrariū facit: qr iu-
dex non debet petitam excedere nec libello addere: vt ff. de iu.
l. qui se dicit. et s. si adu. li. l. i. debet enim sñia conformari libel-
lo. vt. l. vt fundus. ff. cō. di. Et hec pars vera quam secutus fuit
Ja. bu. et pro hoc et facit qr iudicis officium non se exhibet nisi
petitum. vt. l. iij. §. hoc autem iudiciū. ff. de dam. infec. et. ff. de
magi. cōue. l. i. §. magistratibus. ¶ Non ob. ratio in contra. alle
gata: qr hoc casu appellatio et restitutionis petitio non sunt pa-
ria: nec sic sunt large habende vtius sicut alterius quod patet
qr iudex appellationis condemnat nō condemnatum in acces-
sorijs. vt. j. quādo puo. non est ne. l. omnē. qd non faceret iudex
restitutionis. vt. l. si. §. si. ff. de cōdi. inde. ¶ Dicit tamē Bal. hic
qd hoc est verum ex vi huius libelli restitutorij tātum: sed ex vi
primi et in causa principali porrecti et huius simul intrō potest
puta si in sñia tenorem substantialem vtriusq; ponit. Nam fru-
stra fit ex interuallo quod statim fieri potest. vt. l. si is a quo. in
prin. ff. vt in pos. le. sed pondera qd hec ratio concludit vbi stanz
posset: sed proba eum posse. ideo trussa est: qr iudicis officium se
non exhibet non petitum. Preterea si perempta esset instantia
in prima causa certe perempta essent alia acta preterq; proba-
toria vt. l. lite mota. ff. iud. solui. Et ideo concludo qd si non sit
petitum nullo modo possit. Si autem sit petitum et instantia
prime cause duret: tunc possit vbi autem non duret tempore hu
ius sententie tunc puto qd non possit quia reperiretur in ea par
te extra instantiā lata nisi de nouo omnia acta essent repetita.
Et hec sufficiant.

¶ De confessis. Rubrica.

1 ¶ Confessionum species et genera.
¶ Dictum de vere condemnatis nunc de quasi sm gloss. sua
enim confessione se damnauit. vt. ff. codē. l. i. ¶ Quero in quo
differat iste ti. a titulo. ff. de inter. ac. rn. gloss. huius rubrice quod
ille de confessione ante litem contestatam hic de facta post lit.
contest. et idem nota. ff. codē. rubrica. et. ff. de inter. ac. l. i. et. ff. de
proc. l. non solum. in pñ. et hec fuit opi Joā. et accur. et Azo.
quā etiam secutus fuit Odo. Sed quidam vt Dy. Ja. de are. et
hodie Bartolus in. l. i. ff. de confes. sunt contrarij et hoc impu-
gnare dicentes qd iste ti. habet locū etiam ante lit. contest. nec
dum post et inducūt Primo text. ff. eo. l. certum. §. fina. sm vnū
casum. Secundū. l. si reus. ff. de proc. et l. si debitori. ff. de iudi.
et. l. debitoribus. ff. de re iudi. et. l. si domus. §. qui cōfitetur. de le.
j. in qbus oibus loquit de confessionibus factis ante lit. cōtest.
et ad lites tollendas et perimendas. Similiter dicunt tit. de in
ter. act. locū habere post lit. cōtest. licet ibi nō loquit de confes-
sione

fione ad litem perimendam vel decidendam: sed ad litis ꝓpara tionem. ¶ Dicunt igi͂ ꝙ titulus iste loquitur de confessioni bus factis ad lites tollendas minuendas vel decidendas siue fiant ante lit. cōte. siue postea. Titulus vero ille de confessioni bus ad preparationem litis factas siue fiant ante siue post litis contesta. Saluant tñ gloss. vt ipsa considerauit ꝙ frequenter ante lit. cōtesta. iste postea. ¶ Sed dicebat dñs meus si ille fiūt ad litem preparandam ille ergo necessario ante lit. contesta. q2 preparatoria necessarie habent precedere ad id quod fit prepa ratio: vt patet ad sensum. Item si hic de confessionibus ad litē decidendam vel minuendam: ergo lis debet confessionē precede re: sed lis sumpta pro iudicio ꝛ instantia vt sumitur hic incipit a litis contestatione. vt in aut. de litigi. §. si vero initiū. ergo de
1 factis post lit. conte. ꝛ ita per hūc modū glo. defendit. ¶ † Tñ vt oīa lucidius clareant distinguebat spēs vel genera confessio num: nam quedam fiunt ad litem euitandam ꝛ de his loquit͂. l. si reus. ff. de pen. ꝛ l. si domus. §. qui confitet͂. ff. de lega. i. et. l. de his oribus. ff. de reg. iur. ꝛ l. certū. §. fi. ff. eo. tit. ꝫm priuatam lectu. ꝛ iste fiunt ante lit. cōtest. Quedam fiunt ante litē preparandam ꝛ ordinandā ꝛ iste ēt fiūt ante lit. cōte. vt in ti. de inter. act. quasi per totū. Quedā fiūt ad ipsam litem incohoatam roborandam ꝛ validandā: ꝛ ille etiam post lit. contest. fieri possunt ne lis in cohoata reperiatur inanis ꝛ iste fiunt quoties iudicem mouerit eq̄tas: ꝛ de istis loquit͂. l. vbicūq. in eo. ti. Quedā fiūt ad ꝓpara tā instandam ꝛ ꝓstandā: ꝛ ista est confessio que fit libello por recto ꝛ deliberatione habita animo litem contestandi ꝛ ad vl teriora procedendi: ꝛ istam contestationem inducit: ꝛ litem ini tiat: vt no. C. de lit. cōte. l. i. ꝛ ibi dixi. Quedam ad initiatam et validam decidendam ꝛ iste proprie fiunt post lit. conte. q2 alias si non esset initiata decidi non posset: q2 non ens decisionem non recipit. l. acto. C. de procur. initium autem recepit a lit. contest. vt dixi: ꝛ de ista loquitur iste titu. ꝛ ff. eo. l. certum. §. fi. ꝫm aliam lec. ꝛ hec est veritas. Sequitur lex prima.

1 ¶ Confessus pro condemnato habetur. ꝛ nu. 2.
3 Causa an debeat exprimi ad vtilitatem confessionis liberato rie.
4 Exceptio non recepti quando possit contra cōfessionem de re cepto opponi.
5 Confessio ad obligandum an requirat causam exprimi.
6 Confessio emissa super obligatione personali an preiudicet.
7 Confessus extra iudicium pro condemnato est habendus.
8 Confessio eius qui dicit se ad sui defensionem occidisse hominē ei non nocet.
9 Confessio de certo an valeat ꝛ an de possibili. ꝛ nu. 10.
11 Sententia requiritur vt quis iudicatus dicatur. ꝛ nu. 12.
13 Sententia diffinitiua in criminalibus est necessaria ꝛ quare. et numero. 14.
15 Sententia diffinitiua an sit post confessionem necessaria.
16 Actio que oritur ex confessione facta in iudicio.
17 Confessio an preiudicet confitenti. ꝛ nu. seq.
20 Sententia que contra procuratorem fertur an noceat domino.
21 Confessio administratoris an noceat.
22 Confessio prelati an preiudicet ꝛ quibus.
23 Minor quomodo contra propriam vel tutoris confessionem re stitui possit.
24 Confessio spontanea an preiudicet an scientifico noceat confes sio.
25 Confessio extraiudicialis aduersario absente facta an valeat ꝛ numero. 27.
26 Confessio an possit fieri per nuncium.
28 Confessio an valeat facta aduersario presente. ꝛ an sine interro gatione facta valeat. ꝛ nu. 29.
30 Confessio iudicialis in quo differat ab extraiudiciali: et an facta corā arbitro valeat. ꝛ nu. 31.
32 Confessio facta coram arbitratore an valeat: ꝛ an coram suo iu dice. ꝛ nu. 33.
34 Confessio nullam exceptionem probante an possit actor petere eū condemnari ex sua confessione.
35 Confessio an ꝛ quando executionem dicatur habere paratam: ꝛ an tunc facta coram vno iudice possit coram alio executionē sortiri. ꝛ nu. 36.

Confessos. Primo dictum. Secun do infert ad quesitū. Ter tio concludendo ponit eius effectum. Secunda ibi: quare. Tertia ibi: cū ꝛ soluere.
1 ¶ † Cas⁹. cō fessus pro condemnato habetur: ideo a pro pria confessione sicut nec a sententia non recedi
a tur. h. d. ¶ No. primo quod confessus habetur ᵃpro condemna to a lege. concordantie sunt in glo. i. ¶ Scdo ꝙ confessio legiti ma nō reuocat͂ sine causa. concor. ff. eo. l. iul. ꝛ l. qui sic hū. ¶ Et ex hoc sequitur aliud ꝙ neminem sine causa audit pretor: vt. ff. de trāsac. l. cum hi. §. in causa. vltimo ꝙ cogit͂ soluere cōfessata. ¶ Op. i. ꝙ non compellatur soluere accepta: vt. ff. de condi. in. debi. l. cum is. §. i. ꝛ l. fideiussor. ꝛ. i. de sol. per totum. Solu. ꝙ ibi qñ exceptio vel receptio fit ad liberationem inducendā quo casu si erat debitū ꝙ est solutum non reperit͂ ne eadem solutio pariat duo cōtraria. s. liberationē ꝛ obligationē. Aut erat inde bitum: ꝛ tūc reperit͂ ꝫm no. in. l. i. ff. de cōdi. inde. ꝛ. l. cum quis. C. de iur. ꝛ fac. igno. In casu aūt nostro cōfessio est facta de rece
a pto ex causa habili ad obligandum puta ex mutuo. et hoc vult glo. §. in prin. Sed ꝙ exēplum istud de mutuo non sit bonum probo: q2 tunc confessus non haberetur statim pro iudicato: vt vult hec litera: ideo possit vsq. ad biennium opponere exceptio nem non nu. pec. ꝛ teneb͂it creditor probare de non nu. pecu. l. si ex cautione. ꝛ. l. in cōtractibus. quare exemplum in cōmodato vel deposito cautius esset. Tamē etiā in mutuo procedit: quia
b excep. non nu. pe. ᵇhꝫ locum in cōfessione facta ex causa mutui futuri ꝛ sub spe future numerationis hic ex causa preteriti. quid plura hic loquitur de facta in iudicio: vt sequitur in gloss. con trarium de facta extra iudicium: vnde glos. ista est bene notādu ꝛ hoc quādo facta est per iurisdictionē ꝯtentiosam: vt dicam in
2 tertia op. † ¶ Oppo. ꝙ cōfessus nō habeat͂ pro iudicato: vt C. de iu ꝛ fac. igno. l. cū falsa. ꝛ. ff. de inter. act. l. iii in fi. ꝛ. l. si. Sol. vt sequitur in gl. ꝙ hic de cōfessione facta in iudicio ibi extra. Sed hic attende q2 Ia. bel. istam solutionē impugnauit dicens ꝙ imo extra ius facta valet et statim ꝓiudicat preterquā in mu tuo: ꝛ mouet͂ ex quinq.: vt sequit͂ in gl. in ver. sed Iac. primo di etam. l. cum falsa ibi erronea non nocet: ꝛ sic a sensu contrario sciēter emissa nocet. Scdo per. l. tale. ff. de pact. ꝛ in aut. de testi. §. licet. Tertio per. l. generaliter. C. de non nume. pecu. Quarto per quādam aut. que hic habet extractam ex. d. §. licet. Quinto per. l. quomā. ff. de his qui no. insa. aut ipse male. dixi: et gloss. bene per leges superius alleg. et etiam per. l. cum de indebito. §. fi. ff. de procura. Ad rationes et leges istas Respon. vt in gloss. vsq. ad ver. ꝛ intellige in iure ꝛc. ¶ Sed caue q2 responsionem quā dat glo. ad. l. tale. ff. de pac. ꝛ ad. §. ꝛ licet. in aut. de testi. vꝫ ꝙ ibi in confessione ad liberandū que facta extra ius licet sine alia causa vꝫ nos in confessione ad obligandum facta que extra ius facta non valet sine causa que est latius examināda. Et pri mo videtur ꝙ non valeat sine causa ad liberandum facta vt. l.
3 creditor. C. de pac. ꝛ ibi glo. ¶ † Sol. ꝙ ad vtilitatem confessio
b nis liberatorie non est necessaria expressio cause: vt. d. l. tale pa ctum. ꝛ. d. §. ꝛ licet. ꝛ in hac glos. sed si causa sit expressa illa bene consideraf: vt. d. l. creditori. cum glo. sua vel lati⁹ aut causa expri mitur ꝛ tūc illa cōsideraf ꝛ eo casu distingue aut causa fuit im pulsiua ꝛ illa non attenditur ꝛ sic remanet confessio valida licet causa non sit vera: aut causa fuit finalis ꝛ tūc si causa est falsa cō fessio nō preiudicabit. arg. ff. de condi. cā da. l. iii. §. si quis quasi ꝛ nr. eo: que no. in. l. pecuniam. in prin. in eo. ti. ꝛ ar. l. ii. §. circa. ꝛ. §. fi. ff. de do. exce. In dubio si causa coheret liberationi ꝓsumi tur finalis al's si ei non coheret presumitur impulsiua ꝛ proba tur. C. de fal. causa adie. le. l. i. vbi vide ꝙ ibi scripsi facit. ff. de cō di. ꝛ demō. l. cum tale. §. falsa. Et hoc nisi causa finalis a sciēte eā subesse fuerit prolata: q2 tūc licet falsa non vitiat cōfessionē. ar. l. campanus. ff. de ope. lib. ꝛ. l. cuius per errorē. ff. de reg. iur. ꝛ ꝓ hoc gl. bona in. d. l. ii. §. circa. Aut causa non est in ꝯfessione libe ratoria expressa. ꝛ tūc aut emanauit a sciente causā non subesse ꝛ tūc alia causa nō cōsideraf quā donationis: vt. d. l. campan⁹. vt d. l. cuius. aut ab errante ꝛ hoc constat: ꝛ tunc ei non preiudicat vt. l. cū falsa. C. de iu. ꝛ fac. ign. Aut dubitaf de sciente vel ignorā te: ꝛ tunc in pacto vel confessione liberatoria non curatur de li berationis fauore: vt. d. l. tale pactum. ff. de pac. ꝛ in aut. de testi.
4 §. ꝛ licet ꝛ hec in confessione liberatoria. ¶ † Sed antequā ab ea discedam reuoco in dubium si confessio recepto est facta a creditore an contra eam possit opponi exceptio non recepti in fra. xxx. dies ꝛ dicendum est ꝙ non semper: ideo dominus me⁹ sup ista lege in eius repetitione distinguebat sic: aut confessio fit ad declarandā solutionem velut de preterito factam et solen niter: puta conuocatis testibus dixit creditor ad instantiam de bitoris iste mihi debebat centum ex tali causa ꝛ ea mihi pridie soluit: sed non interuenerunt testes vnde vos rogo vt sitis te stes quoniam in vestri presentia ꝛ ad eius instantiam ego con fiteor quod mihi integre pluribus diebus elapsis ipse soluit illa centum: ꝛ isto casu statim sibi preiudicat et locum non habet ex ceptio non recepti etiam infra. xxx. dies: vt. C. de nō nume. pec. l. generaliter. ꝛ. C. de testibus. aut. nisi rogati. ꝛ quod ibi not. in gl. ii. Aut confessio fit ad liberationem indulgendam: et tunc aut sit ꝓtextu alicuius preteriti sed erronee: ꝛ tunc sibi non ꝓiu dicat: vt. l. creditori. C. de pact. cum ibi not. ff. de pac. l. si cum re. hoc membrum puto verum in causa si. nō impulsiua per ea que in precedenti distinctione dixi. Aut est facta pretextu numera tionis future: ꝛ hoc constat: ꝛ tunc inquit ipse regulariter infra

a ¶ Cōfessus hīt. adde glo. ꝛ bart. l. de etate. de in terro. ac. bal. i. l. sicut. C. de repu. gl. i. l. puenit. de fi deius. gl. i. c. fin. de ecle. mul. ro. de cis. ccccxv. icip. fuit dubitatū. in nouis. Car. in. c. qñ. in. §. not de e pul. Itē verū ēt si sine cā sit ꝯfes sus ꝫm Bal. i. d. l. sicut. qd est ve rum i cuiuslib⁹ fe cus in crimina lib⁹ q2 snia req rit͂ ꝫ ꝯfessum vt in spe. de confes. §. i. v. pe. ꝛ tenet bal. i. l. i. i. iii. col. C. ne ex delic. de fun. ꝛ alex. i. l. i. ff. de cust. reo post Inn. in. c. cō quer ētē. d offi. dele. ꝛ alex. in. l. si con fessus. de custo. reorum.

b Exceptio non nu. pec. fallit in ꝯfessiōe mutui ꝙ fit inuitia volūta te q2 tūc non pōt oppōi exceptio nō nu. pec. Bal. no. hic nu. i. in. l. i. C. de fal. cā. ad iec. leg. ꝛ in. l. fin. ad fin. C. de non nume. pecu.

a ¶ Causa n͂ requirit. adde Jo. de imo. ⁊ But. l. e. fi. ⁊ ibi Panor. in. v. col. in. x. not. q̃ duas d͂nas de confe. in. c. si cautio. de fi. instru. glo. in fi. in v͂s. non posse. ff. de interro. ⁊ ac. vbi alex. ⁊ Cy. l. l. gñalr. iiij. q. Et ibi bar. in. ij. lec. in. i. col. v͂s. circa. p̃mũ q̃ro. C. de nõ nu. pec. bal. l. l. sicut l. i. col. in v͂. itē not. q̃d confessus. C. de repu. heret. l. Afrã. in. c. q̃m 2tra. v͂s. ꝯfessiones. ⁊ Alex. ꝯsil. xviij. iiij. pte. ⁊ in. l. a titio. de v͂bo. obli.

b ¶ Confessus coram iudice nedum sedente an confessio facta extra bancum iuris coram iudice plene probet vide p Inno. in. c. inquisitionem in gl. sua in v͂s. ecclesiasticis. ⁊ ibi p do. ant. de but. de ele. contra gl. in. l. pe. in ver. iudiciũ. C. de libe. causa.

c ¶ Confessio accusati an ꝯfessio quod occidit ad defensam prosit non pbato quo ad defensam vide bal. in addi. spec. de cõfes. in ij. col. versi. confiteor hoiez. l. Afr. in. c. q̃m contra v͂. confessiones. de pbatio. doct. ⁊ Bal. hic in. x. col. magna in v͂. demo quero. de questione quotidiana. Bart. in l. aurelius. §. idē q̃sijt. circa med. ff. de lib. lega. q̃d non qr confessio non debet diuidi vt hic per salic. et ibi plenius per Bal. in. l. i. in. ij. col. in princ. ver. ex pdictis patet C. de do. añ nup. ⁊ in consil. pone quida ⁊ per bal. l. l. eaq. vij. q. et in x. C. de condi. indebi. Bald. in. l. nec codicillos. C. de codi. dicit q̃d tunc videtur negare. secus si dicit quod occidit bannitum Bal. in. l. i. in princip. versi item equitas iudicis. C. de edi. edic. ⁊ Flor. in. l. si ex plagis. § tabernarius. ad. l. aquil. Alexan. in. l. cum qui. in princip. ff. de do. ante nup. ⁊ per Bal. in. l. per seruum. ff. de vsu ⁊ habi. late hic in. ix. col. ver. demo. ⁊ in. l. si quidē. C. de excep. in. ij. colũ. vbi dat cautelã de qua ibi vide quã cautelã ponit etiã bald. in. l. x. put ibi refert Jmo. in vlt. colũ. ff. de verb. obli. vide etiã Ang. Jmo. et Lud. in. l. i. §. si qs simpliciter. ⁊ ibidē do. Alex. in. ij. col. ver. Ex pdictis infertur. ff. de verb. obli. ⁊ Panor. in. c. cũ venissent. in. i. col. in ver. item no. q̃d lz cõfessio. de insti. ⁊ per eundē in. c. bone. el. ij. in. fin. de postu. pla. q̃d talis cõfessio qualificata ad sui defensionem nõ pderit confitenti quin condemnet de delicto q̃d limitat singu. sm̃ Panor. l. c. auditis in pe. co. de pscri. vt nunq̃ possit capitaliter seu corporaliter puniri propter talem confessionem qualificatã: sed nisi pecuniariter quã limitationē refert. d. Ale. in. l. non solum. §. sciendum. in. ij. col. in fi. ff. de oper. no. nũ. ⁊ in. d. l. decē. ⁊ in reperto. Panor. in hoc verbo de quo etiam vide per dñm Jac. may. in. l. vt vim. in. iij. col. ff. de iusti. ⁊ iure. ⁊ vide Alex. in. l. cum de indebito. §. i. de proba.

xxx. dies non preiudicat si sit querimonia facta: vt. C. de non numerata pecu. l. in contractibus. §. sed quoniam. ad fin. Fallit in casibus tribus ibi positis in litera. ⁊ in duobus additis in glo. post. xxx. dies. ¶ An creditor sit audiendus si velit probare negatiuam dico q̃d sic: vt not. glo. in. d. §. super ceteris. Modum autem probandi vnum ponit gl. in. l. in contractibus. in princ. videlicet per confessionem aduersarij: aliud si confessio de recepto erat coarctata loco vl' tempore vel etiam personis: vt dixi in. l. asseueratio. in eod. ti. Aut confessio de recepto est facta sine preterito alicuius cause: ⁊ hoc constat ⁊ tunc inducitur liberatio de presenti ⁊ ex causa donationis ⁊ fauore liberationis: vt. ff. de pact. l. tale pactum. ⁊ in auc. de testi. §. licet. colla. vij. Aut dubitatur de causa: ⁊ tunc habet locum. d. l. in contractibus. §. sed quoniam. ⁊ in. d. §. super ceteris. Hec distinctio fuit domini mei propter illud quod dixi de modo probandi et etiam illud quod dixi de causa impulsiua. ⁊ hec de confessione ad liberandum facta

5 ¶ †Quero modo quid de confessione ad obligandum an illa requirat causaz. ⁊ breuiter dic aut est facta in iudicio: ⁊ tunc cau-
a sa non requiritur[a] de necessitate ad obligandum: vt. ff. de inter. ac. l. volunt. §. ait pretor. ⁊ in. l. i. in princ. ⁊. §. fin. ⁊ ibi. gloss. notanda. Et est ratio quia verba pretoris interrogantis an debeat intelliguntur efficaciter ⁊ cum effectu. vt. ff. q̃d quisque iur. l. i. in fi. ⁊. ff. ne quis eum qui in ius vocan. est. l. si per alium. §. docere. cum concordantijs ibi positis. ¶ Aut confessio est emissa extra iudicium: ⁊ tunc aut est emissa super personalibus obligationibus ⁊ tunc causa requiritur: vt. l. generaliter. C. de non numera. pecu. ff. de proba. l. cum in debito. §. fin. ⁊. ff. de dona. l. nuda. et ita intelligo gloss. istam in versicu. vel in fine stat causa. Aut est emissa super realibus puta si confiteor talem rem tuam esse: et tunc non requiritur adiectio cause argumento. ff. de execu. rei iudi. l. ij. et eodem. §. actiones. ⁊ quod not. gloss. ff. de edendo. l. i. in princi-
6 pio. in glossa magna. ¶ †Sed tunc quero si confessio est emissa super personalibus obligationibus an statim preiudicet: ⁊ ista glossa sentit quod sic nisi fiat ex causa mutui vel dotis: et tunc preiudicat transactis temporibus dotis ad opponendum: vt C. de do. cau. l. i. auc. ibi posita. C. de nõ num. pecu. l. si exactione. ⁊. l. generaliter. Quod intellige verum nisi fiat ex causa antecedente confessionem: ⁊ sic ad declarandam solutionem iam factam: quia statim tunc sibi preiudicat etiam si sit ex causa dotis vel mutui licet conueniri possit probato errore simulationis vel falsitatis scd̃m formam dicte. l. generaliter. Et exemplum huius habuistis econtra supra in confessione liberatoria. ¶ Juxta predicta quero an si quis confiteatur se esse debitorem titij in certum pro resto ⁊ saldo rationum inter eos facto dicatur hec confessio habere causam annexam: ⁊ puto quod sic per. l. publia. ff. depositi. ibi item ex ratione partis ⁊c. ⁊ per. l. cum seruus. de condi. ⁊ demon. ⁊ quia calculo stamus nisi error probetur. C. de erro. cal. l. i. Hoc confirmatur per glossa. in. l. ex pluribus. ff. de sol. signatum super verbo reliquum. facit q̃d no. glos. scd̃m opi. Azo. C. de proba. ⁊ q̃d ibi scripsi post bar. Et quia rationes supponunt hincinde accepta ⁊ data ex iusta causa: vt. ff. de eden. l. si quis ex argentarijs. §. ratione. secus si simpliciter confitetur se debitorem ex resto ⁊ nõ adijceret talis debiti neq; adijceret ex
7 saldo rationum: qr tunc esset indiscreta ⁊ sine causa. ¶ †Oppo. modo. iij. q̃ etiam confessus extra iudicium habeatur pro condemnato: vt. l. volunt. § q̃d ait pretor. ff. de interro. act. Solu. vt sequitur in ver. ⁊ intellige scz q̃d hec sm̃ illam vt illa intelligatur confessus in iure siue in iudicio quando est confessus coram iu-
b dice nedum sedente[b] pro tribunali: sed etiam perambulante per palatium vel in eius camera. intellige semper iudice ⁊ ad instantiam partis interrogante aut ita sit: ⁊ istis casibus statim preiudicat vt hic: vbi autem iudex non interuenit: tunc confessio dicitur extraiudicialis. ¶ Sed attende hic ista glossa vult quod vbicunq; sit iudex q̃d confessio statim preiudicet: sed docto. latius dicunt quod si per modum iurisditionis voluntarie: vt videmus fieri in instrumentis guarentigie: maxime in tuscia quibus iudex vel tabellio ex potestate sibi tributa a statuto facit preceptum confitenti vt soluat ad certum terminum: ⁊ tunc gloss. ista dicit verum quod vbicunq; fieri potest coram iudice ⁊ non per l. volunt. quia de alia confessione loquitur: sed ea que sunt iurisditionis voluntarie possunt exerceri vbiq; vt. ff. de offic. procons. l. ij. ⁊. ff. de ma. vin. l. non est. ⁊ ibi gloss. Sed dicit Cyn. quod non preiudicat quando opponi posset ex non nume. pecu. quasi totum procedat ex partium conuentione. vbi autem confessio emanaret per modum iurisditionis contentiose: ⁊ tunc si queratur de confessione que ad preparationem cause ⁊ illa potest fieri vbiq;: vt. d. l. volunt. quia talis confessio seu confessionalis responsio expedit per semiplene cause cognitionem vt ibi nota. Si autem queritur de confessione que fit ad decisionem cause de qua proprie loquitur titulus est: vt dixi super rubrica: tunc distingue aut iudex non habet certum locum ad ius reddendum deputatum: vt sunt delegati ⁊ certi ordinarij in aliquibus ciuitatibus vt. ff. de excusa. tut. l. si duas. §. decem autem. et tunc illa vbiq; facta valet: qr vbiq; intelligitur facta in loco maiorum: aut habet certum locum deputatum ad ius reddendum ⁊ tunc ibi debet fieri ⁊ pro tribunali expediri: quia plena cause cognitio requiritur: vt. supra. de dilatio. l. a precedente. Et quia equiparatur sententie vt hic: ⁊. ff. co. l. certum. §. i. ⁊. l. i. ergo ⁊c. vt. ff. de insti. ⁊ iure. l. pe. ⁊. C. de senten. l. cum sententiam. Fallit ex causa: nam propter qualitatem persone potest mitti ad eum: vt respondeat. ff. de iureiuran. l. ad personas. ¶ Oppo. iiij. licet concurrant omnia pdicta nõ pptera valeat cõfessio: vt. C. de procura. l. exemplo. ⁊. ff. de interrog. actio. l. de etate. §. i. ⁊ in aut. de iureiuran. a mo. presti. §. i. Solu. vt sequitur in gloss. in versicu. item contra se valet quod ad fauorem sui facta nõ valet: vt ibi: sed facta contra se sic vt hic cum si. ¶ Sed hic caue quia alibi gloss. non ita distincte repellit confessionem pro se factã: vt not. j. de excus. tut. l. si quidem. in fi. glo. magne. ⁊. C. de donatio. ante nup. l. ij. ideo dominus meus reducendo istam ad illas sic distinguebat: aut confessio est tota contra se ⁊ ei statur scd̃m quod infra dicetur. Aut est tota pro se ⁊ in nihilo ei statur: vt in hac gloss. ⁊. l. alleg. in ca. Aut confessio est implicita vel mixta: quia partim contra se ⁊ partim pro se: ⁊ tunc aut sub vna verborum conceptione ⁊ qualificatione: vt cum quis confitetur se conditionaliter vel modaliter pmisisse: ⁊ tunc modus vel conditio ei adiuncta confitenti prodest: vt non possit separari: sed teneatur aduersarius vel totam approbare vel totam improbare: cum ne in eius potestate sit eandem rem facere veram ⁊ falsam ⁊ sic diuerso iure censeri: vt. l. cum qui edes. ff. de vsucap. cum qr qualitas per eum improbata non potest esse sine subiecto cui adijcitur: vt. ff. de petitio. heredita. l. nec vllam. §. si quis absentis. ⁊ ff. si certum peta. l. eius qui in prouincia. ad fin. ⁊ pro hoc accedat. l. diuus. ff. de re iudicata. Aut confitetur sub diuersis conceptionibus: ⁊ tunc aut queritur in separabilibus ⁊ connexis ⁊ adhuc idem arg. ff. de mino. l. etiam. §. i. ⁊. ff. famil. herciscun. l. in hoc iudicio. ⁊. ff. commo. l. commodato. §. duabus. et de edil. edic. lege cum eiusdem. Aut queritur in suspensis ⁊ separatis: ⁊ tunc inquantum facit contra se confitentem ei statur: vt. ff. depo. l. publia. §. fina. inquantum vero facit pro se ei non statur: sed remanebit in iudicis arbitrio qui hec estimabit ex coniecturis ⁊ in indicijs ac etiam ex verisimilibus argumentis et ex preambulo aduersarij consensu quid fiendum: vt. d. l. publia
8 in fine cum gloss. sua. ¶ †Et ex his infertur conclusio clara quod
c confessio accusati[c] vel inquisiti confitentis se occidisse hominem ad sui defensionem non preiudicat ei: quia non debet hec confessio separari: vnde si aduersarius simpliciter approbat debet absolui. Si autem reprobat oportet quod in totum reprobat ⁊ perinde est ac si fuisset negatum: vnde accusatore tunc accusationem probante oportebit reum tũc excipere ⁊ probare quod ad sui defensionem fecit hec sunt verba dñi mei pdicta quod cõfessio pro se non prodest ⁊ locum habet regulariter. ¶ Fallit qñ propter delictum aduersarij: vt. l. si quando. C. vnde vi. Item fallit quando iuramentum litis decisiuum defertur a parte parti: quia tunc confessioni iurantis debet stari. Et est ratio quia deferens idem videtur fateri: vt. ff. de iureiuran. l. qui iurasse. §. fina. Item fallit quando defertur iuramentum necessarium a iudice: vt. C. de iureiurando. l. in bone fidei. ff. eodem titulo. l. admonendi. Item fallit in casibus in quibus defertur iuramentum in litem de quibus in. l. in accusationibus. ff. de in litem iur. ⁊ adde predictis ea que dixi in. l. si quidem. C. de transac. et de ista materia habes per Bartolum. ff. de libe. leg. l. aurelius. §. idem quesiit. ¶ Oppo. v. quod etiam contra se facta confessio non valebit: vt. ff. co. l. certum. §. ⁊. iij. respon. sol. vt in seq. gl. in versicu.

ver.certū.vez qd hic certum fuit confessus:ibi incertum.z exem-
pla pone vt ibi. Itē qbus remediis cogatur certificare ibi no.in
glo.nec dicitē incertum fateri qui fatetur se heredē esse vel se here
ditatem possidere:vt.ff.de interro.ac.l.de etate.§.i.z.ii.vnde di-
ci pōt fm Bar.q vbi snia vz incerta q qoando sit habes.ā.de
senten.que sine cer.quanti.ibi valeat confessio:qz ambo equipa
9 rantur vt hic z.ff.eo.l.i.z.l.certū in princ.¶ †Opp.vi.q etiā de
certo non valeat cōfessio:vt.ff.de interro.act.l.cōfessionibus.z.l.
si bis.Sol.vt sequitur in glo.in versi.Item q ius vez q hec fm
illas intelligitur z sic quando fatetur illud qd est impossibile de
iure:de natura autem si alterum eorum sit impossibile tunc non
10 valet vt in exemplis gl.¶ †Opp.vii.q licet sit de possibili nō
propterea valet confessio:vt.ff.ad.l.aquil.l.inde neratius.§.fin.
z.l.ii.ff.eo.l.qui stichum.Sol.vt sequitur in glo.in ver.item quod
subiicit vez q hec.l.habet locum etiam si confiteatur factum ne
dum quantitatem sed factum debet esse tale q cum aliquo pos-
sit esse actio:alīs si cum nemine possit esse actio tunc non preiudi-
cat confessio vt in contrariis:z pone exemplum vt in glo.¶ Si
quis fatetur occidesse seruum qui viuit nec vulneratus est quia
tunc cum nemine actio esse potest:secus si faceret me vulnerasse
cum esset vulneratus a titio vel me occidisse cum esset occisus a
g iio:quia tunc nocet confessio qz cum aliquo potest esse actio:vt
ff.eo.l.qui seruum.z.l.de etate.§.i.¶ Et no.q ex tali confessiōe
non propterea liberatur is qui occidit:vt.d.l.qui seruum.Sed
hic attende qz solutio predicta non est visa bona Jac.de aret.qz
confessus scienter se debere titio centum tenetur ad illa licet vere
ei non debeat:nec etiam alius ei debeat:z cōfessio facta de eo de
quo cum nemine est actio nec esse potest preiudicat:quod est con
tra glo.istam.z qood preiudicet probatur in.l.campanus.ff.de
oper.libe.z in.l.cuius per errorem.ff.de reg.iur.l.i.ff.de condi.in
de.z.ff.de interrog.act.l.de etate.§.i.Ideo soluit aliter videlicet
qd leges ille loquunt in confessione facta ad preparationez cau
se:sed ista loquitur in facta ad decisionem cause q Jo.z Accur.
dixerunt q hec.l.non procedit qñ factum confessatum est tale q
cum nemine actio esse potest.exemplificat:puta si confessus fuit
qd tenebatur sibi dare montē aureū.¶ Sed aduerte.non proce-
dit quando ista dari non possunt:nam dum.l.inde neratius.§.
fi.z.l.ii.loquantur de confessione ad preparationem cause nō vi
detur veruz imo si ponderentur de confession. litis decisiua lo-
quuntur.Preterea z si forsan dicere vellet q.l.confessionibus.z
l.si bis.ff.de inter.act.loquuntur de confessione ad preparatio-
nem cause:tamen in hoc de quo querimus nō est differentia:naz
sicut ille substantiant iudicium preparando sic iste decidendo:
vnde si ille non preiudicant in preparando quando ius z natu
ra respōit z sic ista imo quasi minus cum maius in ea sit pericu-
lum. Item exemplum de monte aureo quod ponit Jaco.de are.
magis concernit precedentia q cōfessio est de eo quod ius z na-
tura respuit quam hoc tertium quando de eo de quo cum nemi-
ne actio esse potest:tamen illa ponuntur vt diuersa ab isto tertio
vt patet in.d.l.si bis.quapropter Pe.z Cy.forsan predicta cō
siderātes stant cum exemplo glo.Ad rōnem Jac.de are.de sciē
te se non debere qui confitetur se debere tenetur z tamen cum ne-
mine actio esse potest.Rñ.qd quedam sunt que manifeste z no-
torie possunt probari falsa:vt hominem viuere qui dicitur occi-
sus:tunc habet locum glo.nostra.quedam que notorie falsa pro
bari non possunt sicut neminem debere z tunc habet locum ra-
tio Ja.de are.Alii vt Ja.but.z sequaces dixerunt q ibi cōfessio
scientifica inducit nouam debiti obligationem:qz donationem
quam inducere non potest:sed in casu nostro hanc inducere non
potest:z si posset non presumit:qz alia cā subest puta timor pe-
ne per inficiationem crescentis in aquilia actione:vt no.in.l.er-
ror.ā.de iuris z fac.igno.ideo in aquiliana z similibus est spe-
ciale:vt si probetur cum nemine actionem esse posse confessio vt
falsa declaretur retro impossibilis.¶ Dñs autē meus dicebat
q si in probatione non debiti non infertur necessario ex illa cau
sa cum nemine actionem esse posse q semper confessio est aliqua
z valet ipso iure:z sibi nō preiudicat si eam reuocet vt erroneā z
eius contra.probet:sed vbi in probatione non debiti infert ne-
cessario cum nemine actionē esse posse tūc retrotrahat z declara
tur confessionem falsam fuisse z de penitus impossibili z per cō-
sequens nullius fuisset preiudicii.¶ Cōcludebat tamen sic:aut
confessio est impossibilis de iure vel de natura seu facti impossi-
bilitate z tunc non preiudicat:vt.d.l.confessionibus.z.d.l.si bis
ff.de interrog.actio.z.ff.de regu.iur.l.impossibilium.Aut con-
fessio est possibilis z tunc aut in causa que crescat inficiatione aut
que non crescit per inficiationem.Primo casu aut confessio est
facta post inficiationem iam factam z sic post obligationem ex
negatione aduersarii iam quesitam:z tunc confessio preiudicat
indistincte:vt.ā.de non numera.pecu.aut.contra qui propriam
z dic vt ibi.Aut confessio emanauit ante iustificationem z tunc
probata falsitate eius necessario concluditur cum nemine actio-
nem ex eadē causa esse:z tunc non preiudicat quasi falsitas pro-
bata reddat actionem z confessionem penitus impossibilem ex
defectu materie que nunq fuit vel solutione sublata fuit:vt.d.l.
confessionibus.z.d.l.si bis.Aut eius falsitate probata non con
cludit necessario cum nemine actionē esse sed tantū cum cōfitēte
vt qz pbat se tantū nō cōtraxisse vel se tantū nō deliqsse z tūc ta-
lis pbatio ei nō prodest quominus ex confessione teneat ad id qd
est cōfessus ex quo cū alio est actio.vt.d.l inde neratius.§.fin.in fi.
z.l.qui seruū.§.fi.in prin.ff.de interro.act Secūdo casu confite-
tur in causa quo nō crescit p inficiationē:z tūc aut scienter z sibi
pjudicat cū effectu.vt.ff.de interr.act.l.de etate.§.i.z.ii.Aut per
errorē z tunc aut iuris aut facti.vt no.ff.eo.l.non fatetur de quo
latius scripsi in.l.error.ā.de iur.z fac.igno.¶ Sz hic attēde qz si
istā disiunctinctinnē recte ponderes dissonantiā aliquā vr hre
a priore eius dicto z adherere Jaco.bu.Jō de duobus exēplis
quero.pone cōfessus sum me debere centū ibi testamento patris
mei scripto manu petri notarii zc.vel ex causa mutui ab eo rece
pti z a te sibi numerati vt patet ex instrumento publico scripto
a petro notario zc.postea produco testamentuz ab illo notario
confectum z nihil de hoc est in eo scriptum z in hoc casu primo
vel produco aliud publicum instrumentum per quod probatur
clare per patrē meū illa centū mutuata tibi fuisse z reddita vel
soluta an tunc confessio retro redditur nulla.z vr qd non:qz ap
paret manifeste cū nemine actionem esse posse de eo qd confes-
sus est ergo zc.vt in hac glo.que generaliter loquit.z.l.confessio
nibus. .l.si bis.ff.de interro.act.z pro hoc accedat dictū Ja.d
are.z Cy.qui distinxit aut manifeste pōt pbari falsitas confes-
sionis vel non vt ā.eo.ti.Et pro hoc etiā facit dictuz dñi mei qd
supra primo posui.¶ Sz in contrarium facit eius distinctio in
qua predicta intelligit solū in cā per inficiationē crescente vt sen
serat Ja.bu.Pro prīa pte facit talis rō z similitudo constitutum
non valet:nisi sit ab aliquo debitum.vt.l.i.§.debitū.ff.de cōsti.
pecu.z.l.iii.§.exigimus.ergo nec cōfessio debet valere nisi ad qd
est cōfessatū vt debitū ab aliquo debeatur vel ab aliquo deberi
possit z cōsequētia z similitudo vr bona qz constitutū tendit ad
obligandū:cōfessio ad enūciādū vel declarādū.vñ si id qd tēdit
ad obligādū hoc non operat minus qd ad enūciandum vel decla
randū.vt.ff.de acquir.rerum do.l.adeo.§.cū quis.cogitabis in
predictis.¶ Iuxta hec quero quis est cōfessus tale quid cuius
nomine cū alio est actio sed non efficax:qz ille pōt se tueri exce-
ptiōe:an iste poterit vti illius exceptiōe.dic q sic.tex.est notabi
lis z forsan singularis.ff.de inter.act.l.si filius qui abstinuit.§.i.
Reuertor ad gl.z oppo.viii.de.l.i.§.diuus.z.§.si quis vltro.ff.de
questionibus.z de.l.nō tantū.ff.de app.Sol.vt sequit in gl.ver.
nē in cā pecuniaria zc.videlicet qd hic in cā pecuniaria:ibi in
criminali in qua cōfessiones reorū nō habentur pro exploratis
facinoribus.Et hec pondera qd ista gl. loquit ēt in sponte con-
fitente quod patet primo per.l.non tantum.§.si quis vltro.quā
allegat secundo propter differentiam quam facit de causa pe
niaria z criminali .Nam in causa pecuniaria intelligitur in
sponte confitente .vt.j.not .glo.sed de ista confessione facta in
criminali dic vt dixi.j.de custo.z exhi.reo.l.si quis in ea culpa
1 vbi plene examinaui.¶ †Oppo .ix.quod non habeatur pro
iudicato cū sit necesse vt feratur snia.vt.ff. eod.l. iulianus.z.ff.de
iudiciis.l.de qua re. Solu.vt sequitur in glosa.in ver. item ha-
bere.vbi glos.confitetur contrarium. Sed quedam vt Marti.z
sequaces dixerunt contrarium vt alia sententia non sit necessaria
z mouebantur primo per istā iuncta z .ff.codē.l.i.¶ Scdo per.l.cer
tū.§.si.ff.eo.vbi tex.dicit qd post cōfessionem non habent tem-
pora que dātur iudicatis. ¶ Tertio qz in confessum nulle sunt
partes iudicis.vt ff.ad.legē aquiliam.l.proinde .§.notandum.
2 ¶ †Quarto quia speciale est in criālibus vt post confessionem
feratur condēnatoria.vt.ff.de custo.reoruz.l.si confessus .z hoc
altera de duabus causis vna propter magnū preiudiciū qd in
eis generatur.ergo aliud in causis pecuniariis que non sunt tanti
preiudicii nō est snia necessaria.Alia cā pōt esse:qz ex confessio-
ne in criminalibus nō nascitur actio in factū sicut in ciuilibus
ideo ad sententiam fuit necessario recurrendum.sed hec est vna
truffa: quia nec ex sententia in criminalibus nascit actio in fa-
ctum.Sed gl.nostra tenet contrarium per dictam.l.iulianus.vbi
casus.Ad hāc.l.z.l.i ff.eodem. respondet qd nō si intelligantur
quando cōfessus est ante lit.cōte.dicendum est.qd sententia non
est necessaria.sed ei fit preiudicium per preceptum de soluendo
vt.ff.de iudic.l.si debitori.Et hoc vult gloss.in ver.hoc si ha.z
per eundem modum respondetur gl.ad.l. certum.§.fi.z ibi no.
Sed si hec z illa intelliguntur in confitente post lit.cōte.vt tenet
glo.super rubrica.tunc sententia est necessaria.¶ Ad.l. proinde
§.notandum. respondetur qd nulle sunt partes iudicis:scilicet
in cognoscendo vt ibi:sed in pronunciando sic.vt.d.l.iulianus.
Ad.l.si confessus. respon.glo.qd vbi confessio est facta post lit.
contest.idem est in criminalibus qd in ciuilibus quia vtrobique
fertur diffinitiua:sed vbi lis non est contesta. aliud est in ciuili
bus in quibus solum fit preceptum de soluendo sine alia cogni-

tione.vt.ff.de iudi.l.si debitori.ꝛ ita debet intelligi lex ista ꝛ aliõ
in criminalibus in quibus necessaria est sñia vt.d.l.si confessus.
13 ꝛ hoc est quod vult ista glos. ¶ †Ex qua not.quod in criminali
etiam lit.non contesta.in confess.necessaria est diffinitiua.ꝛ idē
not.glo.in.d.l.proinde.§.notandum.Sed contrarium tenet gl.
sub dubio forte.ff.de pe.l.absentem.que signata super verbo in-
dicio:um.sed ista vera ꝛ simile per.d.l.confessus.ꝛ.ff.de inter.et
re.l.inter penas.in fine.ꝛ.C.de episco.ꝛ cleri.l.si quis in hoc gen⁹
14 ꝛ ibi glo.que concordat cum ista. ¶ †Et potest esse ratio multi
plex. Primo quia preceptum de soluendo in criminalibus non
adaptur sicut in ciuilibus.Secundo quia licet vere lis non sit cō
testa.tamen habetur quasi pro contesta.quia lex non vult audi-
re perire festinantem.ideo quasi contradicat pro eo.vt sic vltra
confessionem cognoscat saltem qñ in ea perseuerat.vt dixi in.l.
ij.de cu.reorum.quo cognito iudex diffinitiue pnunciat eum cō
dēnando.Ad glo.in cōtrariū allegatā pōt subaudiri verbū sta
tim ꝛ tūc cōcordabit cū ista ꝛ similib⁹ quasi dicat qđ in cōfessuz
non statim pronunciatur.ꝛ hoc est de mēte glo.vt colligitur ex
§.diuus.in ea allegato. ¶ Concludamus ergo sic finaliter meū
aut querimus in ciuili ꝛ confessus ante lit.cōtesta.non condem-
natur.sed fit ei preceptum de soluēdo vt.ff.de procur.l.si reus.et
ff.de iudi.l.si debitori.ꝛ.ff.de confes.l.certum.§.fin.ꝛ ita hic ꝛ ibi
no.confessus vero post lit.contest.damnatur omnino vt.ff.eo.l.
iulian⁹.nisi annulletur vel reuocet confessio vt dixi.C.septimo cō
trario.Aut querimus in criminali ꝛ tunc siue lis sit contesta.si-
ue non diffinitiue damnari debet vt.l.alleg.C.nisi impossibilis
ꝛ falsa sit confessio vt.l.confessionibus.ꝛ.l.si is.ff.de interro.act.
¶ Iuxta hec quero pone qđ cōfessus pseuerans in cōfessione dā
nat⁹ est p diffinitiuā a qua nō extitit appellatū ante executionez
apparet de innocentia damnati an potest vel debet liberari.di-
cit qđ non per psidem:sed differtur executio ꝛ principi rescribi-
tur vt tex.no.in.l.j.in fi.de questionibus. ¶ Item quero si dānat⁹
fuit ꝛ post executionem apparet qđ nō ipse sed alius fuit q illud
maleficiū cōmisit an ille alius veniret cōdemnandus ꝛ maxime
a si est pena mortis ꝛ dic qđ sic[a] ne delictum remaneat impunitū
ꝛ vt pena suos habeat autores ꝛ qz nō est solutum qđ debuit.et
tex.de hoc est no.ꝛ quasi casus formalis in.l.qui seruum.ff.de in
15 ter.ac. ¶ †Redeo ad glo.ꝛ opp.x.qđ post confessionē nō sit ne-
cessaria diffinitiua ex eo qz ex cōfessione nata est actio in factū.
vt no.ff.eo.l.certū.§.fi.ꝛ.ff.ad.l.aqui.l.proinde.§.1.Et pbatur
ex eo qz ex iuramento litis decisiue nascitur vt.ff.de iureiuran.l.
nam et postea.§.fi.ꝛ.l.ij.ꝛ.C.de iureiur.l.actori.ꝛ tale sacramen-
tum habet vim cōfessionis vt.l.qui iurasse.§.fi.ff.de iureiuran.
ergo ex confessione.ꝛ sic sequit qđ post confessionem non est ne-
cessaria sñia vt noua nascat actio in factū cū iam sit nata ex cō-
fessiōe ꝛ superuacuis nō vtimur vt.l.ampliorem.§.in refutato-
rijs.j.de app.cum si.Solu.vt hic in gl.in ver.ꝛ si quas videlicet
qđ supposito qđ ex cōfessione detur actio in factū quando facta
est litis cōtest.tñ nihil obstat dari alienā ex sñia lata post iura-
mētum.ar.l.nō est nouū.ff.de act.emp.ꝛ qz interest nostra plura
habere remedia sicut plures.vt.ff.de li.leg.l.ij.in fi.ꝛ quodlibet
h c tendit ad pducendum suum effectū ꝛ vnuz separatū ab alio
quinimo ex eodem facto non phibent plures cōpetere actiones
vt.C.eo.de leg.1.ꝛ.ij.de tri.l.qui in herede.§.eligere. ¶ Sed hic
attēde qz gl.notanter dicit posito hoc ꝛc.ꝛ hoc idē qz alij fuerunt
q alr soluerūt Itiū videlicet qđ falsum est q ex confessiōe nascat
actio in factū ꝛ mouebātur qz.l.nō cauet. Scđo qz qñ actio debet
oriri causato nunq̄ orit ex pambula causa.vt.ff.de noua.l.si ita.
in fi.ꝛ.l.ij.ꝛ.C.de re.permu.l.ex placito.Tertio qz ꝛ si nasceretur
per sequentē sñiam nouaret vel non nata fingeret.ꝛ has ratio-
nes ponit glo.in.l.certum.§.fi.ff.eo.Sed precedēs est cōis opin.
quā hic sequit Pet.ꝛ Cy.ꝛ Dy.in.d.l.certū.ꝛ bar.ibidē.et hoc
qz ita est in iuramēto.vt.C.dixi ergo ꝛ in cōfessione qz parifican-
tur.vt.ff.de re iu.l.post rem.Scđo qz interrogatus non obligat
ex quasi contractu.vt.ff.de interro.ac.l.de etate.§.interrogatus.
sed ex obligatiōe nascit aliqua actio.vt.l.licet.§.ea.ff.de pen.er
go ꝛc.Tertio qz vtilis actio cōfessoria in confitentē dat.ff.ad.l.
aql.l.pinde.§.1. ¶ Et ex his pz qđ non ob.ratio prima in contra
rium facta.nec scđa ꝛ tertia:qz facta sunt hic diuerso nec vnum
factū est implementū alteri⁹:sed per eleuamentum ad propriuz
16 ꝛ separatū ad effectū producendū. ¶ †Concludam⁹ ergo modo
b sic qñ queritur an ex confessione[b] facta in iudicio oriatur aliqua
actio aut queritur in criminalibus ꝛ puto qđ non qz non cōuenit
ea diffinitio actionis de qua insti.de act.in princi.Aut in pecu-
niarijs ꝛ ciuilibus ꝛ tunc aut confessio est informis qz cām non
habet annexā:sed solum est confessus se debere:ꝛ tunc ex ea orit
solū actio in factū.Aut confessus est formiter qz causam alicui⁹
contractus vel quasi habet annexam puta ex mutuo commoda
to empto vel conducto ꝛ tunc vltra illam actionē in factum dat
ꝛ alia.s.vtilis ex eo contractu presumpto.sicut diximus in iura-
mento.vt.ff.de iureiur.l.sed ꝛ si possessori.§.si cū de hereditate.

a ☞Dic q sic.tu vide de hoc q̄stio bal.in.l.reos inter alios.nu.10.v.q̄ro fuit õ homici dio accusat⁹ titi⁹ ꝛ ibi Salv.in fi.v.q̄ro titi⁹ accu-sat⁹:ibi posui in v.õbuit mori.C.qb⁹ res iudi.nõ nocet.

b ¶ Ex cōfessiōe.add.l.publia.in §.fi.ff.depo.bar.in.l.cū scimus in fi.j.õ agri.ꝛ cēsi.lib.xj.Lud.ro.in l.nuda rō.in.1.co lū.C.de dona.ꝛ l l.sed ꝛ si possesso ri.in.§.fi.ff.de iu reiur.Lu.ro.ɔsi.cccxc.incip.in ca su pposito cōsul tationis.

c ¶ Si pupill⁹ an confessio pupilli vel mioꝛ valeat vide spe.de ɔfes.§.sequit videre.in pñc.de restı.in inte.§ ij.circa pñ ci.qđ pupilli est nulla sz minoris vz sz dat restit.in inte.Adde bar.hic in pe.colū.in v.opp.ꝛ vf q cō fessus.ꝛ qd de ea facta pñte tuto-re an patit res in integ.in spe.vbi supra.

d ☞Sine tutoris auto.adde an et qñ noceat pupil-lo ɔfessio tutoris vide bar.in.l.lu-cius.la.ij.§.tute-le.ff.de admi.tu.ꝛ in.l.certū.§.sed in ipsa col.ij.v.alij doctores di-cunt verū.ff.e.et bal.in.l.in Scti-bus.§.q̄rit.quro qd in tutore.C.õ nõ nu.pe.ꝛpaul.de ca.in consil.1.

ꝛ ibi gloss.ꝛ pro hoc accedat.d.l.proinde.§.1.que dat vtilem con
fessoriā ex facto confessato.Et his casibus nihilominus ex sen-
tentia postea secuta noua datur actio in fa.tum ex re iudicata ꝛ
hic in confessione iudiciali.sed pone qđ cōfessio facta est extra iu
dicium ꝛ ad partis instantiam an ex ea inducat obligatio.et in
hac.q.dixerunt Pet.ꝛ Cy.quos secutus est Ray.quod si facta
est ad liberandum qđ obligationem inducit:qz obligat confiten
tem ad non petendum.vt.C.de pac.l.cū postea.ꝛ.ff.de pactis.l.ta
le pactum. ¶ Si autem est facta ad obligandum distinguunt.
aut habet expressam dispositionē.vt confiteor me tibi debere cē
tum ex causa mutui que tibi promitto reddere in pascha:ꝛ tūc
obligationem inducit non tam confessio q̄ ipsa promissio Aut
dispositionē expssam nō hz:sed eius verba simpliciter sunt enū-
ciatiua ꝛ tunc obligationem non inducit quia verba enunciati-
ua regulariter non disponunt.vt.C.de testam.mili.l.ex his.ꝛ de
hoc dixerunt esse casum in.l.publia.in fine.ff.deposit. ¶ Et qua
re in iudicijs potius obligant.vt.l.de etate.§.p interrogatus.ff.
de inter.act.ꝛ qz ad finem interrogat vt sciatur an cum effectu de
beat ita qđ iudex iure possit eum cogere ad soluēdū. ¶ Sed hic
attende qz dñs meus sup hoc vltimo magnā controuersiam ha-
buit cū dño Ray.in studio paduano dicēs qđ in hac cōfessiōe q̄
ad obligādū dr tenere nos debem⁹ subdistinguere.Nā aut ema
nauit sup facto tm̄.vt cōfiteor me habuisse ꝛ recepisse a te centuz
mutuo:ꝛ tunc isti verum dicunt qđ non obligat qz nulla dispo
tio dr ei inesse vel sciri habere.nā ista stāt simul q ego receperim
ꝛ tū non teneor tibi:qz forsan solui tibi aut pacto vel acceptila-
tione me liberasti.iđ non videor pmittere de reddēdo.ꝛ ita log
tur.d.l.publia.in fine.Aut confessio emanauit sup iure tm̄ aut fa
cto tm̄.vt ɔfiteor me tibi debere cētum ex cā mutui vel sup iure
sup fcō vt cōfiteor me debere cētū q̄ tu mihi mutuasti vel que fa-
teor a te recepisse ex cā mutui.ꝛ tunc dicit ipse qđ hec cōfessio ob
ligat:qz dispositio dr ei inesse seu tacite dispositionē secū annexā
habere.ideo ex tali cautione pōt agi.ꝛ de hoc est tex.cum gloss.
in.l.si ex cautione.C.de nō nu.pe.vbi gl.1.De directo ponit hoc
exēplū.siłr est tex.insti.de lit.obl.circa pñ.vbi formaliter lra di-
cit si scribat se debere ex cā mutui.ꝛ glo.ibi notabilr dicit qđ illa
vba habent ibi dispositionē annexam de futuro videlz ꝛ iđ ego
reddā tibi.Et eius est rō:qz aliter non pōt intelligi confitentem
debere vt asserit nisi exigi possit.ar.ff.ne qs eū qui in ius vocat.
est.l.si p aliū.§.docere.ꝛ.ff.de vb.sig.l.creditores.ꝛ.l.creditor.et
melius in.l.debitore.eo.ti.Et pro his accedat casus p casu.l.lu
cius.ꝛ.l.qdā.ff.de cōsti.pecu.Et istā puto veritatez ꝛ maxime se
quendā in cōsilijs qz a gl.de facili discedi nō dz ista teneri menti p
17 scripturis priuatis que fiunt quotidie. ¶ †Reuertor ad gloss.ꝛ
oppo.xi.qđ cōfessio ista nō pjudicet cōfitenti.qz vł est nulla si fit
ab impubere vel si aliqua:qz a pubere facta pōt aduersus eam
restitui.vt.ff.eo.l.certū.§.pe.So.vt sequit in glo.in ver.itē est ne
cesse videlz qđ hec l.pcedit indistincte in maiore ꝛ non pcedit in
18 pupillo in adulto pcedit nisi sit impetrata restitutio. ¶ †Sz dic
latius aut querit in maiore annis.xxv.ꝛ habēt locū supiusdicta
Aut in minore:ꝛ tūc aut in infante:ꝛ tūc eius cōfessio nulla nisi
cū tutoris autoritate:qz etiā cū eius autoritate non pōt sistere in
iudicio.vt.ff.de in ius voc.l.quicq.in pñ.ꝛ.ff.de admi.tu.l.1.§.suf
ficit ita tamen.Aut in maiore infante:ꝛ tūc aut est pupillus aut
c adultus.Si pupillus[c] non vz eius confessio sine tutoris autorita
d te[d] vt.ff.e.l.certum.§.in pupillo cum tutoris autoritate valet:vt
ibi:sed pōt lesus restitui.vt ibi no.p.l.et.C.si tut.vel cur.inter.Si
adultus ꝛ minor.xxv.an.ꝛ tūc si cōfitet in cā in qua hz legitimaz
psonaz standi in iudicio ipso iure vz confessio.vt.j.si per vim vel
alio mō.l.1.pōt tñ lesus restitui.vt.j.si de mo.pos.fu.ap.l.1.Si ve
ro confitetur in causa in qua non hz legitimaz personam standi
in iudicio:ꝛ tūc aut p modū iurisdictionis volūtarie et valet et
preiudicat.vt.ff.de ma.vin.l.si minor.Aut per moduz iurisdic-
tionis cōtētiose.ꝛ aut cōfessus fuit cum curatoris autoritate et
vz:sz lesus pōt restitui.vt.j.si tu.vel cu.inter.l.etiam Aut fuit
ɔfessus sine tutoris autoritate:ꝛ tunc fac.tria mēbra:qz aut con-
fitetur interrogatiōes ad preparationē iudicij factas.ꝛ sic ad
iudiciū fundādum:ꝛ tunc non vz:qz tunc legitimam personam
standi in iudicio nō hz.vt.d.l.momentarie.Aut confitetur ad
litem cōtest.quod fieri pōt.vt no.C.de lit.conte.l.vna.et adhuc
idē per eandē rōnem cum non prima sit iuris rō quam psonā q̄-
renda.vt.j.q accu.non pos.l.non ignorat.ff.de test.l.si quarius
ꝛ.ff.de iure codi.l.qdā referunt.Aut confitet ad veritatē eruen
dam indagandā vel inquirēdam qđ est qñ respondet positioni
bus ꝛ interrogationibus factis super meritis cause ꝛ tunc sui.t
opi.vna antiqua Nico.de ma.qui dixit qđ valeat quia in verita
tis indagatione non multum est curandum de solēnitate psone.
vt.ff.mā.l.si fideiussor.§.quedā.ꝛ.C.de eden.l.ia apud quem.et
ibi glo.que dicit qđ minor iurat de vitate dicenda.Alia est opi.
qđ nō valeat ipso iure sine tutoris autoritate pp̄ter.l.clarum.
C.de aut.presta.etiā si curatorem nō habeat:quia ei talis debet
vt institu.

vt insti.de cura.§.item inuiti. ¶ Et confirmatur ratione.naʒ
si in precedentibus casibus nõ valet ipso iure in quibus est mi-
nus periculum quantomagis in isto casu in quo est magis pe-
riculum valere non debet cum per eam non decidatur tota cam
vt hic.ff.ea.l.i. Item quia si confessio p quam lis contestatur nõ
valet vt Ri.de ma.et sequaces fatentur quo valere pôt confessiona
hic misso postea positionibus facta cũ iudiciũ et processus careat
fundamento.et sic oia sequẽtia ruũt et nulla sunt. Preterea si snia
nõ vʒ sine curatore cõtra eũ lata vt.C.si aduer.rem iu.l. cum me
moratis.ergo nec confessio pambula ad litis decisionẽ tendẽs ve
lut antecedens necessariũ ad sniam fm eam ferendã valere non
dʒ arg.ff.de spõ.l.oratio.cũ si.zar.de mino.l.denique.§.i. ¶ Nec
obstat qõ sustinẽtes Ric.dicũt qõ aliud in snia qʒ redditur inuitus.
aliud in confessione que fit a volente qʒ habet in se cõsensum tñ
non voluntarium sed necessariũ qõ pʒ primo qʒ loquimur de cõ
fessione per modum iurisditionis cõtentiose non voluntarie fa-
cta. Secundo qʒ fatetur ex necessitate iuramenti ei delati et ex ne
cessitate interrogationis facte a iudice in forma iurisditionis cõ
tentiose vt dixi igitur emanata ab inuito dʒ dici. ¶ Quid igitur di
cimus de istis duabus opi. Dubito ex eo quia si istam vltimam
teneamus qua honestate dicemus qõ cur prestare debeat auto-
ritatem minori in sibi euidenter damnosis et potissime in crimi-
nalibus in quibus est pena mortis et maxime quando maleficiũ
curatori fuisset ignotum cũ ab eo fuisset factũ nõ video. ergo rc.
ar.l.videamus.ff.de in litem iuran. et potissime qʒ iste interro-
gationes super positionibus videmus fieri in secreto vt cessent
instructiones et fraudes. ¶ Nec ob.ff.de adult.l.si postulauerit
§.quoniã.qʒ ille tex.per doc.intelligit de questione an sit de iure
torquendus necne et etiam de interrogatoriis faciendis non qõ
presentes debeant esse examinationi quia illa debent esse secreta
vt dixi.C.de test.l.nulliũ.ubi casus.cogitaui cuʒ suffragio implo
rato in qõne sic dicere qõ verũ est qõ curator dʒ minori in cõfes
sione autoritatẽ suã interponere vt in.ii.opi. Sed illam dicit in
terponere cum autoritate ei iuranti super interrogandis verita
tem dicere et nõ calumnia respõdere. Nam ex tunc videtur autora-
re responsionibus et ita pôt intelligi.d.l.clarũ.circa fi.cũ si.et non
iurandum qʒ alias dictũ testiũ ad tempus iuramenti refertur vt
C.de testi.l.si qñ.et ibi per doc.et late ibi scripsi. Si ergo iuramen
to non autorasset confessio postea sine curatore facta non tene-
ret.et ita ad concordiam possunt reduci opi.et ex hoc iudex ter-
minum recipiat cautelam vt ad videndum iurare minorem de
veritate faciat eius curatorem adesse. Idem dico si alter tantum
esset an minor ille ppter iudicia esset tormentis subijciendus
vel non. Nam in pronunciatione seu interlocutione de illo tor-
mentis subijciendo faciat curatorẽ eius citari.et si nullum prius
ei det vnum et postea interloquatur.nec est necesse vt postea ad
sit tormentis: quia hic est executio illius sententie ad quam vidẽ
dum non est citandus curator sicut in executionibus facti. Et
ex hoc potest percipere quod confessioni facte in tormentis non
est necessaria curatoris autoritas.et ita seruat communis pra-
ctica imo est quasi ridiculum dicere cũ eius autoritas non pos-
sit adaptari.cum.n.tortura actus iudicis cum curator non habet
9 autorari. ¶ †Nunc reduco me ad gloss.et op.xii.qõ nec maio-
ribus preiudicet confessio.vt.ff.co.l.certũ.§.sed an ipsos. Sol.
vt sequitur in gloss.in ver.tutoris tñ rc.videlʒ quod superius di-
cta hñt locum in confessione propria.contrarium vero loquitur in
confessione suorum administratorum que eis non preiudicat.vt
ibi et hoc vult gloss.vsque ad ver.qõ quidam dicunt. ¶ Pro eu
ius ver.expeditione attende qõ glo in cõtrarium reuocat in du-
bium dictã solutionẽ. Nã alibi habetur qõ missio procuratoris no
cet dño.vt.ff.de pcu.l.non solũ.in princ. Item permittitur eis co
gnoscere bonam fidem.vt.ff.man.l.si fideius.§.quedam.et.ff.de
admi.tu.l.quotiens.§.sicut.ergo dʒ eorum confessio preiudicari
20 minori cuius cautelã vel curam gerũt. ¶ †Tertio qʒ snia lata ꝯ
a procuratorem[a] preiudicat dño.vt.ff.de. procu.l.plautius.et ꝯ tu
torem pupillo et ꝯ tutorem adulto.vt.ff.de regu.iur.l.iiii.§.i. er-
go.et confessio cũ ambo parificentur.vt.ff.e.l.certum.sed si fundus.
et.ff.de re iudi.l.post rem. Sed solue varijs modis: vt sequitur in
glo.in ver.quod quidam. Nã alij intellexerunt qõ domino non
preiudicet.l.contrario eius probato.et ita intelligunt.§.sed an
ipsos: sed contrario non probato eis preiudicat vt in.ll.et rõni-
bus.C.alle. Alij qõ eis nõ nocet restitutio petita.vel sic si fuerint
presentes vel ratum habentes vt sequitur in gl.vsque ad ver.item
necesse alias solutiões dicit glos.in contrario quas etiam scribit
Cy.in lec.eius.in.xiii.q.et quasi oẽs reprobant postea in fi.ꝯclu
dit distinguendo cum Pe.et illam distinctionem per oia quasi
subsequebatur do.meus et Barto.etiam eam sequuntur modi-
21 co addito in.d.§.sed an ipsos. ¶ †Dicamus cum queritur an
confessio administratoris noceat aut queritur de administrato
re voluntario aut necessario. Si voluntario tunc aut sine mãda-
to et tunc confessio non nocet domino sed sibi.vt.ff.de inter.
act.l.si defensor.in prin.nisi dñs ratum habeat.vt.l.qui seruuʒ.
in prin.in eo.ti.et ita no.in.d.l.si defensor. Aut cuʒ mandato.dic
aut habet speciale mãdatũ ad sic confitendũ et tũc preiudicat dño
non sibi: vt.l.qui seruum. Aut nõ habet speciale mandatum ad
sic cõfitendum: et tunc dicitur idem in eo qõ in administratore ne
cessario et tutore et similibus in quibus olbus sic distinguitur.
Aut ipsi cõfitentur nõ citati nec moniti sed ex abrupto per mo-
dum iurisditionis volũtarie: et tũc cõfessio nõ preiudicat dño pu-
pillo vel adulto: vt.d.§.sʒ an ipsos.quẽ sic intelligit Pe.et Cy.
Et est rõ: qʒ lʒ sint loco dñi et liberã dicãtur habere tamen non
possunt donare vel iactare.vt C.de pac.l.pactum curatoris.cuʒ
si.accedat.ff.de pact.l.contra iuris.§.rescriptum.et.ff.qõ vi aut
clam.l.probibere.§.plane. Aut confitentur per modum iurisdi
tionis contentiose qʒ moniti et iussi interrogationibus respõde-
re et tunc recipe verba Bar. Aut minor fuit ille qui litem suscepe
rit licet cum curatore vel tutoris autoritate et tunc qʒ confitens
non erat dominus litis eius confessio non preiudicat dño: vt.d.
§.sed an ipsos. Aut administrator fuit ille qui litem susceperat
l.dñs litis erat: et tunc non habita distinctione presentie et absen
tie minoris confessio si fit facta bona fide preiudicat minori pro
pter rigorem iudiciorũ seruandũ: et qʒ prohibetur bonam fideʒ
cognoscere: vt.l.quotiens.§.sicut.de admi.tu.fact.ff.mãda.l.cre-
ditor.§.lucius.et extra vt lit.nõ contest.c.i.et de re iudi.c.suborta.
Uerumtamen minori aduersus talẽ confessionẽ subuenitur de
iure cõi sic emanauit errore facti et sic errore pbato vsque ad sen-
tẽtiã: vt.l.error.C.de iur.et fac.igno.vel beneficio restitutionis si
22 emanauit errore iuris: vt no.in.d.§.sed an ipsos ¶ †Sʒ in hoc
quero quid de cõfessione prelati puta epi vel abbatis an preiu-
dicet.ca.glo.in.d.§.sed an ipsos.idem dicit in eis qõ in tutore: et
et idem dicit in patre legitimo administratore filij.qõ no. Tamẽ
in prelatis attende qꝫ vt dicit hic Pet.et Cy.prelatus quãque ha-
bet bona diuisa et de per se a capitulo suo et econtra capitulum a
prelato. Quãque hñt bona simul cõia in diuisis vnusquisque facit
sui procuratorẽ pro suis tamẽ indiuisis que sunt in cõi admini
stratione etiã quilibet pôt facere sui adeo qꝫ capitulõ facit sui et
sine consensu prelati sed in cõibus solus vti pôt mandato.vt.c.
presentiũ.extra de test.li.vi. ¶ Ex his patet qʒ confessio procu-
ratoris habet vim confessionis dñi qꝫ in cõibus confessio prela
ti non nocet ecclesie nisi et capitulum idẽ confiteatur nec ecõtra.
Sed in diuisis cõfessio prelati preiudicat in suis et scdo capitu-
lo.i.ad capitulũ tñ spectãtibus et nõ ppterea semp ideo distin-
guendũ est vt superius dixi in administratore pupilli vel adul-
23 ti. ¶ †Item iuxta hec quero qʒ dixi qꝫ minor restitui potest aduer
sus confessionem propriã vel tutoris vel curatoris quid minor
habet probare. et dicit Cy.hic in fi.lec.qꝫ habet probare lesionẽ
vt.ff.de iureiur.l.nam et postea.§.si minor.quam probabit pro-
bando contrarium confessionis. Et asserunt quidam qꝫ sufficit
hoc probare semiplene per vnum testem de veritate: quia ipse
est lesus presumptione iuris eo ipso qꝫ pro negante erat presum
ptio: vt.C.de procu.l.actor.et illa presumptione cõfessione subla
ta. Aut per vnum testem coadiuuatur de veritate dicenda.et hec
fuit opi.Bal.in qua cogitandum relinquo. ¶ Reuertor ad gl.
et opp.xiii.de.l.i.§.diuus.et.§.si quis vltro.ff.de questio. Et sol.
vt sequitur in glo.in ver.item est necesse.s.qꝫ hic in sponte confi-
tente ibi in cõfitente metu tormentorum de quo dixi in.l.ii.§.de
24 custo.reorum. ¶ †Opp.xiiii.qꝫ etiam spontanea cõfessio non
preiudicet: vt.ff.eo.l.non fatetur. Sol.vt sequitur in ea.gl.in ver.
itẽ est necesse qꝫ fuerit rc.s.qꝫ hec in sciente illa in errante cui non
preiudicat errore probato: cuius probationem potest inducere
vsque ad sententiam: vt.l.error.C.de iuris et facti ignoran.et qõ de
isto errore latius possit disputari.vide que scripsi in.d.l.error.
¶ Opp xv.qꝫ etiam scientifico non preiudicat: vt.ff.eo.l.certuʒ.
§.si quis absente.et de interro.act.l.si. Sol.vt sequitur in glos.in
ver.itẽ qõ presente.videlicet qꝫ ibi facta fuit aduersario absen-
b te[b] hic presente.qõ intelligo in confessionem acceptante et inter-
rogante vel instante: qʒ tamen hec latiorem discussionem requi
runt attende primo qꝫ in confessione liberatoria dixerũt quidaʒ
qꝫ illa parte absente fieri potest.et dicũt glo.hoc tenore in.l.non
solum.§.liberationis verba.ff.de lib.leg. Sed certe illa loquitur
in pacto liberatorio in quo dic vt dixi in.l.si ac.C.de pact. Aut
cõfessio non videtur valere per.d.§.si quis absente.qui loquitur
indistincte et etiã p.l.tale pactũ.ff.de pac.vbi dicit cõfiteor te nõ
teneri.vbi no.qꝫ cõfessio est facta pñ. Itẽ qʒ vnũquodque debet dis-
solui eo vinculo quo ligatur: vt.l.prout quisque.ff.de sol.et.l.nihil
tam naturale.ff.de reg.iu.breuiter nõ videtur mihi differentia in-
ter liberatoriã et obligatoriã ideo in vtraque distinguo. Aut con
fessio est facta aduersario instanti petenti vel interroganti et vʒ:
vt.l.fi.et.l.si sine.§.i.ff.de interro.ac. Aut ẽ facta aduersario pre-
senti sed non petenti nec interroganti vel instanti seu cõfessione
immediate acceptanti et recipienti et valet.d.l.si sine.in princ.et
qõ hic no.glo.in ver.illud no.qʒ sic debet intelligi. Aut est facta
presente aduersario non petenti vel instante nec recipiente vel
statim acceptãte: et tũc dico qꝫ nõ preiudicat vt sentit Cy.in.an.vi.

a ¶ Cõtra procura-
torẽ. Adde et dic
de snia lata p fal
so.pcu.an valeat
et teneat.vid Jo.
de imo.in.c.cũ in
iure perit⁹.de of.
dele.et p pe.de an
cha.cõs.cxxiij.in
cip.vnus ex pcu.
b ¶ Aduersario
absente. Addõ so
ci.in ꝯs.ccxviij.
inc.in cã gabrie-
lis.ẽ cõfirmatur
ista conclusio.cũ
se.l.ii.par.char.
co.vbi idẽ indu-
cit et tenet.

8 Per notitiā tu
vobocelitra ea q̄
ħ uo.ba.nu.xxx
ħ.col.x.v.q̄ronū
q̄d pnūtū q̄ono.
pecu.in.l.gaie.§.
cōstituere.ff.dcō
stitut.pecu.
9 ¶ Cōfessio facta
corā arbitro .ad
de bar.i.l.fi.ff.de
ɔfes.spe.i ti.d cō
fes.in.§.nūc vidē
dū.v.q̄d de ɔfes
siōe. Et ōbac q̄de
vid.l.pe.ɔ ibi bal
in fi.C.de arb.q̄ō
nō ē iudicialis
nec bz vis facta ī
iudicio:sz bar.ɔ ħ
inst sz alex ɔfi.rv
iū.nū ptetzopi.
bar.qñ sīn la arbi
tri eē emologata
als pce.ditpuma
opi.ɔ tz bar.in.c.
fi.de ɔf.s.sz corāz
arbitratore vz vt
extra iudicialis sz
alex.ā.vbi.s.sz fcā
corā arbitratore
nō nocet.alc.l.d.
ɔfi.ɔ plenu' l ɔfi.
xiū.i.p te.itēadō
spe.l ti.de ɔfes.§.
nūc vidēdū.v.q̄d
de ɔfessione ɔ ibi
io.an.in addi.v.
ɔ bal.in vlt.col.v
q̄d de ɔfessione ɔ
spec.&t iu ti.de in
stru.edit.in ver.
pone tabellio,

q. Et est rō primo q̄z nō deseruit verbi significato vt fieri debet
vt.l.ij.§.appellata.ff.si cer.pe. ¶ Est enim confessio simul duo
rum pluriuve eiusdem rei fassio ex dictione cum que simultatez
not.vt.ff.de pac.l.i.§.i.de act.ɔ oblig.l.ex consensu. et fassio q̄ō
idem est quod dico determatur enim a for fa i is:sed mutatur a in e
ratione compositionis vt etiam sentit Cyn.in sua prima distin
ctione quam super istam l.si ergo simul vterq̄ fatur non est con
fessio.igitur valere nō debet arg.l.i.in prin.ff.de verb.obli. Se
cundo quia cū aduersarius neutrū predictorum fecerit nō videt
de ea curasse vt nō vera. Tertio q̄z multi per iocū vel solatium
quandoq̄ talia verba proferunt vel vt euitēt interdū petitores
querentes ab eis mutua ɔ ipsi curialiter volētes illos repellere
dicūt ego nō habeo imo a Pet.hic existēte recepi pridie centū
mutuo.ɔ tamen Pet.tacet qui si forsan testē vocaret ille tūc ne
garet. Item q̄z in cōfessione quasi cōtrahit vt ff.de inter.acti.de
etate.§.interrogatus.ɔ in quasi cōtractu cōsensus exigitur vt.ff.
de act.ɔ obli.l.obliga.substantia.§.i.ɔ.ij. Aut cōfessio est facta
absente aduersario:ɔ tunc aut facta in iudicio: aut extra. Si in
iudicio:ɔ tunc aut per modum contentiose:aut volūtarie. Si cō
tentiose dic q̄ō olim nō valebat vt.d.§.si quis absente.ɔ.l.si per
vim vel alio modo.l.fi.ff.de inter.ac.l.fi.ɔ hic in gloss. ¶ Et est
ratio:quia hermodiciū olim contrahi nō poterat h. die vero q̄z
hermodicium fieri potest:valeret parte legitime citata.vt.C.de
iudic.l.properandum.§.i.ɔ.ij.ɔ.§.cum autem.ɔ ita not.gl.in.d.
§.si quis absente.ɔ ita tenent ibi doc.ɔ hic si per modum iurisdi
tionis voluntarie idē dico si iudex agit expresse eam recipere et
absenti querit ar.ff.de ma.cōue.l.i.§.exigere.ɔ.ff.rē pu.sal.fo.l.
ij.cum si.q̄ō no.quia ex hoc deciditur questio facti vt si is q pro
misit facere publicū instrumentū de debito creditori infra dies
octo iuit corā iudice dicens q̄ō tale quid promisit titius credi
tori suo ɔc.vnde confitetur ipsi iudici se debitorem illius in tan
ta quantitate rogans ipsum vt tanq̄ iudex ɔ publica psona cō
fessionem recipiat:ɔ de cōfessione ɔ receptiōe fiat publicū instru
mentū. Et certe iudex recipit ɔ si instrumentū etiā fieri faciat
25 satisfactū erit promissioni. ¶ † Si autem confessio sit facta ex
tra iudiciū absente aduersario:dic glo.simpliciter tenet q̄ō non
vt no.ff.de procu.l.cū de indebito.§.fi.ɔ hoc q̄n est obligatoria.
Et ita omnes fatentur. Sed vbi fit liberatoria quidā dixerūt va
lere quo ad dolli exceptionem per not.in.l.nō soliū.§.libertatio
nis verba.ff.de lib leg.q̄ō reprobat Bar.in.d.§.si quis absen
te.per aliam glo.que illi videt contra in.l.idem in duobus.ff.de
pactis.ɔ etiam per tex.ɔ glo.in.l.heredi.§.nos autē.in eo.titul.
Sed ille loquit in pacto q̄ō est liberationis inductiuū ɔ ad non
petendū in futurū obligatiuū.de quo dic vt dixi in.l.si actiones
C.de pactis.nos loquimur in cōfessione liberationis declarati
ua in quo dicendū est indistincte q̄ō facta aduersario absente ɔ
nemine pro eo recipiente nō valet ipso iure vt no.gl.ij.ad fi.in.l.
pomponius scribit.ff.de neg.gestis. ¶ Sz an facta gestori va
leat verbi gratia ponamus quod est facta titio instanti et peten
ti vel recipienti:ɔ acceptanti vice ɔ nomine semproniī creditoris
ipsius confitētis ɔ animo gerendi negotiū illius:an tūc sempro
nio ratum habēte pderit ei illa cōfessio ɔ nocebit debitori.ɔ vi
detur q̄ō nō:q̄z ista nō est psona publica q̄ aliī q̄rere possit sed
priuata. In contrariū facit:q̄z fecit vt gestor ɔ gestoris officiuz
est pmissum etiā inquirendo ratū habenti vt.C.de pac.l.si actio
nes.ɔ.ff.de neg.gest.l.si ergo. Itē hoc suadet ratio generalis po
sita in.l.soluendo.ff.de neg.ge.vbi gestori permittitur facere cō
ditionem absentis ɔ ignorātis meliorem. ¶ Item pro hoc fa
cit:q̄z defendēs sine mandato si p se reportat sniam exceptionē
rei iu.quērit dño quē defendit vt.ff.de neg.ge.l.liberto.§.lite er
go ɔ idem ex confessione liberatoria cum snia ɔ confessio equipa
rentur vt.ff.eo.l.certum.§.si fundum.ɔ.ff.de re iudi.l.post rem ɔ
hanc partē teneo ɔ predicta no.q̄z per predicta limitantur om
26 nes glo.nostre. ¶ † Sed potest hic q̄ri an per nunciū[a] possit co
a fateri.ɔ dixit Bal.q̄ō sic per.l.fi.ff.de cessio.bo. Et q̄z nunci' est
viua vox mittentis vt.ff.de cōsti.pec.l.ɔ lz.C.si q̄s alteri vel sibi.
27 l.multū. ¶ † Itē vbi dixi cōfessionē parte absente factam nō va
lere intellige in his que nō dependēt a volūtate solius cōfitentis
aliter si a sola ei' voluntate dependēt tenet cōfessio ɔ pdest ab
senti vt in ratihabitione ɔ aditione hereditatis fm Bart.in.d.
§.si quis absente. Et idem dicit si quis aliqua cōfiteatur l libel
lo parti oblato.nam postq̄ copia data est parti non potest cō
fessata in eo reuocari:q̄z intelligunt confessata parti que libellū
recipit.vt.C.de lib.cā.l.cū precū q̄ō intelligo nisi vellet reuocare
tanq̄ errore ducta fm no.in.l.error.C.de iuris ɔ fac.igno.sed tā
ē prolata absente parte nō potest dicere sibi nō nocere. ¶ Itez
vbi dixi nō valere cōfessionem propter absentiam partis dixit
Pe.verum quo ad obligationem inducendam:sed dixit valere
quo ad effectum probationis.ergo aliter dixi in.l.generaliter in
vi.q̄ō.C.de non num.pecu.vbi vide. Item predicta inter viuos
in confessione vero facta in vltima voluntate dic vt scripsi in
28 di.l.generaliter.in.xij.ɔ tribus sequen. ¶ † Reuertor ad glo.ɔ
oppo.xvi.quod etiam aduersario presente non valeat.vt.C.de
lib causa.l.interrogatam.ɔ.l.parentes.ɔ.l.liberos.ɔ l nec si vo
les. Solu.vt sequitur in glo.in versi.item quod non fit .vsq̄ ad
versi.item quod non fiat. ¶ Oppo.xvij.de.l.ij.ɔ.iij.que in fran.
ere. Solu.sequitur in glos.vsq̄ ad ver.vnde versus et illos recu
ta concludendo supradicta in duobus versibus.ɔ illos declara
ibi ius fit:id est in loco vbi ius redditur et sic in iudicio:ɔ ibi ho
stis idest aduersarius.ɔ ibi lis ne.pu.quia cum nemine actio ef
29 se possit. ¶ † Quero modo an valeat confessio sine interroga
tione et respon.quod sic.vt sequitur in gl.quod intellige aduersa
rio vel alio eius vices gerente illam acceptante ɔ recipiente et
superius dixi ɔ declaraui. ¶ Quero.ij.quo iure compellitur ad
uersarius ad huiusmodi responsiones.ɔ respon.quod iudicis of
ficio vt sequitur in glo.in versic .item quod iure. ¶ Quero.iij.
quare querens semper preiudicat quod ipse credit. hic attende
quia in practica pars primo iurat de calumnia i quod non ca
lumnie causa ponit quia sic credit et postea positiones suas fa
cit super quibus interrogari ɔ responderi petit.ɔ ista positio
dum dicit ɔ si negetur probare intendit intelligitur ponere et
de credulitate. Et modo respondeo ad .q.vt sequitur in gloss.
30 vsq̄ ad fi. ¶ † Quero.iiij.ab extra an sit aliqua differētia inter
confessionem iudicialem ɔ extraiudicialem in modo reuocandi
vel necessitate probandi contrarium.et dic quod sic .vt dixi in
31 l.error.C.de iu.ɔ.fac igno.i.q.quod omnino vid. ¶ † Quero.v.
b ab extra an confessio facta coram arbitro[b] valeat necne.ɔ dicen
dum quod sic per.l.pe.in fin.C.de arbit.vbi casus.vel distingue
latius aut est facta de eo quo non potest compromitti.ɔ tunc
non valet.vt.ff.de arb.l.non distinguemus.§.iulia.ɔ.ff.de his
qui not.infamia.l.quid ergo.§.ex compromisso. Aut est facta
de eo de quo potest compromitti ɔ tunc aut per errorem aut ex
certa scientia. Si per errorem distingue errores vt supra dixi in
iudice. Si certa scientia.dic aut absente aduersario ɔ non valet:
quia coram arbitro non fit hermodicium licet coraz iudice fit.
Aut presente aduersario instante ɔ acceptante et valet siue ad li
berandum siue ad obligandum sicut in iudice dixi. Sed in hoc
potest esse differentia quia ex obligatoria non nascitur actio
in factum vbi ex sententia arbitri non nascetur ɔ vbi ex eius sen
tentia nasceretur similiter ex confessione illa nascatur cum pa
ribus passibus ambulent vt.ff.de re iudi.l.post rem.ɔ de con
fes.l certum.§.sed si fundum.
¶ Veruntamen licet actio non nasceretur ex confessione tamen
illa potest induci ad probandum in quocunque iudicio vt. d.l.
pe.in fi.de arbi. Et hec est communis opi.licet Pe.dixerit q̄ō
ex ea non potest nasci actio in factum quia illa non potest dici
32 facta in iudicio vel facti quasi. ¶ † Quero.v.i.quid si sit facta
coram arbitratore. Respon.quod hic non est iudex nec quasi
perinde est de ea vt de qualibet alia facta coram bonis viris.
33 ¶ Quero.vij.quid de facta coram suo iudice.ɔ dic breuiter de
iure canonico esse casum quod valet extra de iudic.at si clerici.
Sed ex doctoribus nostris aliqui vt ref.rt Cyn.sic distinxerunt.
Aut confessio est facta per modum iurisditionis voluntarie aut
contentiose. Primo casu aut qui confitetur potest consentire in
iudicem alienum ɔ valet aut non potest ɔ non valet vt.d.c.at.si
clerici. Secundo casu valet ex iurisditione prorogata.
¶ Hec distinctio non est tradita in bona forma .vnde ego ali
ter sic dico.aut confessio est facta ab alio qui non habet potesta
tem prorogandi iurisditionem ɔ non valet indistincte vt.d.c.at
si clerici.ɔ extra de foro competen.c.significasti.ɔ.c.si diligen
ti. Aut ab eo qui habet potestatem prorogandi ɔ tunc aut con
fessio est de his qui sui natura sunt de iurisditione voluntaria:ɔ
tunc tenet confessio. Et est ratio quia per aditionem solam est
illius rei competens iudex vt.l.ij.ff.de offic.procon .ɔ leg . Aut
est de his qui sui natura sunt de contentiosa iurisditione ɔ tunc
aut confessio est facta ad preparationem iudicij incohoando et
non valet quia iudex in competens pro tūc est. Aut est facta ad
iudiciū futurū euitādum ɔ adhuc non vz nec preceptum de sol
uando ex eo factum q̄ō tunc fieri debet vt.l.si debitori.ff.de iud.
Et est ratio:q̄z nec est eius competens iudex. Aut est facta vt p
ipsum iudicium inchoetur ɔ fundetur vt est q̄n reus confitetur
animo litis contestande ɔ ad vlteriora in cā pcedendi quo casu fit lit.con
te.vt no.C.de lit.cōte.l.i.ɔ bene vt ibi dixi quicquid Pe.dixerit
ɔ tunc q̄z p lit.cōte.prorogat iurisditionem.vt no.in.l.si per er
rorem.ff.de iuris.om.iudi.ɔ tunc si p errorem putans eum suum
iudicē esse nō tz cōfessio q̄z iurisditio non est prorogata vt.d.l.si
per errorem.si nā aīt sciēs fuit:ɔ tunc q̄z p ipsum actū confessiona
lē litem contestatur ɔ per consequens prorogat iurisditionem.
34 ¶ † Consurgit dubium vnū an si eo postea nullā exceptionem
probante possit actor petere illū ex tali confessione condemnari
diffinitiue.ɔ videt q̄ō non:q̄z idē actus non videtur posse opera
ri duos diuersos effectus qui ex diuersis actibus iudiciarijs con

fuerunt produci ⁊ maxime quando vnus est ad aliam subor/dinatus sicut est in casu nostro. nam lit. côte. pcedit ad pbatio/nes vt no. in l. prolatam. C. de sen. ergo cõfessio ista si operatur lit. conte. non debet simul inducere pbationẽ. Item q2 probatio/nes facte coram iudice incõpetenti non valent nisi iudicis fuerit iurisdictio prorogata ex quo appatet qd prorogatio d3 an̄cedere. ¶ Sed contrarium teneo ⁊ dico qd ex ordine intellectus vt ergo facit ſm ordinem iuris: q2 per ipsum lis est côtest. ⁊ successiue p iurisdictio prorogatur ⁊ coram iudice cõpetẽte ex iurisdictio ne prorogata probat: ⁊ omnia ista ſm ordines iuris intelligunt producta q2 ſm dispositiõ a se ius intelligitur illa producere. Et si non obstituit tõnes in oppositum facte. Aut est facta post iu/dicium fundatum. ⁊ sic respondendo positionibus. Et isic casus non b3 dubium: q2 valet cum pendente lit. contestat. a sciente fa/cta sic iurisdictio prorogata. ⁊ sic reperitur confessio facta co/ram competenti iudice. secus igitur si nec lit. cõte. tenuisset quia
5 aberrante facta esset. ¶ † Quero octauo an confessio habeat paratam executionem sicut sententia vt sic iudicis officium pos/sit implorari pro eius executione. Rofre. dicit quod sic si fit fa/cta per modum cõtentiose iurisditionis nõ si volũtarie: quia pri/mo casu equiparantur non secundo. Pe. vero quem sequit Cy. dicit quocunq3 modo sit emissa potest implorari iudicis officiũ pro ea exequenda ex eo. Primo q2 iudicis officiũ3 se exhibebit in omnibus que sunt nota iudici vt iudici. vt. ff. si regun. l. si inter terruptione. ⁊ J. de accusa. l. ea quidem. Secundo quia eadem est ratio in iurisditione voluntaria que in contentiosa. ergo idem ius vt. l. illud. ff. ad. l. aquil. Hanc opinio. t3 Barto. ff. eod. l. i. ⁊ de re iudi. l. debitoribus. ⁊ dicit ibi esse census. ⁊ in. d. l. i. ⁊. l. ista. in fin. ¶ Ego puto aliter dicendum vel3 quod aut confessio fit ad litem seu ad iudicium euitandum vt est in confessione facta ante litem contesta. ⁊ isti verum dicunt: q2 sit et preceptum de soluendo. vt. l. si debitori. ff. de iudi. Aut fit nd lit. contestatio. vel post lite3 contesta. respondendo positionibus. ⁊ isti male dicunt: quia sen/tentia diffinitiua est necessaria vt superius dixi: ⁊ hic etiam no/tatur in glo. ⁊ illa esset que executioni erit mandanda. ¶ † Que ro tunc. ex eo casu quo executionem habet paratam facta coram
a vno iudice possit mandari executioni per alium iudicem [a] puta mercator Florentini. ⁊ Bononie existens confessus est coram iudice vel officiali se certam quãtitatem debere Caio: an Cai[9]
b poterit in Floren. petere illam executioni mandari [b] Jacob. de ra. ⁊ Pe. quos sequitur Cy. dixerunt qd non argu. ff. de offi. con sul. l. i. ¶ Non obsta. qd iudices mutuo se iuuare debent. vt. C. de offi. pref. preto. aphri. l. in noie dñi. ⁊. ff. de admin. tu. ⁊. l. titium §. tutores. quod verum requisiti nõ als. vt in auf. vt nulli iud. §. si quis vero conprehensorum. ⁊. ff. de tut. ⁊ cu. da. ab his. l. diuus ⁊ pro hoc. C. de iudi. l. properandum. §. sin autem reus. ⁊ extra de fo. compe. c. romã. §. cõtrahentes. li. vi. Et hoc nisi iudex n quo execution petitur fuerit delegatus vt. ff. de re iudi. l. a diuo pio in prin. secundum Petr. ⁊ hoc quando implorat iudicis officium pro executione. Si autem vellet agere actione in factum vel iudi/cati ex sententia potest quia vbiq3 potest actionem suam exerce/re vt. l. si. C. de prescrip. long. tempo. et ita tenet Barto. ff. de re iu di. l. a diuo pio. §. sententia. ¶ Ex quo infero quod si vellet age/re actione in factum que nascitur ex confessione posset corã alio iudice agere. ¶ Quarto. x. dicit ibi glo. quod tacitum fideicõ missum probatur per confessionem rogati. ita no. ff. de iud. l. si. ⁊ l. non intelligitur. §. tacite. Sed an hoc procedat si confessio sit facta absente procuratore fisci. vide circa hoc quod dixi. C. de non nume. pec. l. generaliter. et hec sufficiant de presentis legis commenta.

¶ Res inter alios acta vel iudicata Rubrica.

¶ Quero in quo differt iste ti. a ti. C. qui. res iudi. nõ nocet. Et Respon. quia iste generalior illo vt in glo. Saly.

☞ Agnitio seu solutio debiti que fit per vnum heredum cete/ris non nocet.
Gesta extra iudicium an noceant ceteris.
Res inter alios acta quando ceteris preiudicet.
Consuetudo an possit facere vt quod fit per vnũ ceteris noceat

Inter alios. Cas[9] † Agnitio seu so/lutio debiti facta per vnũ ex heredib[9] nõ preiudicat coheredibus negan/tibus hoc dicit. ¶ Opponi. de casibus notat. C. qui. res iudi. non noc. l. ij. Solue. vt gloss. quod il/li casus sunt speciales. et verum dicit ad. l. il/lam que loquitur de re iudicata at ista loquitur de re extra iudi/ci. vnde ista opi. melius cadit. J. eo. l. si. ¶ † Op. qd gesta extraiu/dicialia aliis noceãt vt. C. de quadri. prescripe. bene n zenone. ⁊ C. de re. a lie. l. ij. Sol. vt glo. quod hic est regula: illi vero sunt casus

1 ¶ Per alium iudicẽ. Adde Jnn. c. p inquisitionẽ. de elec. ⁊ Jo. an. in ti. de cõfes. §. se/quitur. ver. v. non valet. in addi. idẽ tenet do. Frede. de schalis disputando ⁊ cõcludit q2 vbicunq3 iurisdictio iudicis incompetentis nõ põt prorogari per cõsentẽtẽ ibi con/fessio facta est nulla: sed vbi iurisdictio sua põt prorogari confessio facta tenet. Quod dictum sequitur Ang. in. l. i. ff. de confes. dicit tamen Jnn. in. d. c. q2 confessio clerici fa/cta corã iudice se/culari nõ valeret possit cõdemnari. tamẽ cleric[9] tra/ctus corã iudice cõpetẽti poterit cõpelli ad cõfitẽ/dum qd pri[9] fuit cõfessus. hoc etiã sequit Ang. l. d. l. i. ⁊ ibi ponit qd si talis confitens mortuus est. alle/gat Jnno. in. c. si. de iur. abintest ⁊ istis add singu/lariter gl. in. l. qd ergo. §. ex cõpro/misso. d. infa. quã nd hallegat ang. ⁊ Jmo. in. l. infa/mẽ. ff. de publ. iu. ⁊ do. lapp[9] ad li/terã in. c. docet. d. ſmu. ecc. q2 v3 con/fessio facta i loco phibito. alle. qd scribit arche. xx. q. vi. indicantẽ. ⁊ butr. de proc. c. auditis. qd est ve/rum si fit corã iu/dice non prohibi/to ſm no. p Jnn. in. c. p. inquisitio/nem. als secus. d. c. at si clerici. ⁊ f3 hoc tenet q2 valet confessio a subdi/to facta corã suo iudice l3 extra t/ritoriũ quãuis p/cessus als non va/leret. d. c. docet.

speciales a regula. Et in primo est principis autoritas ⁊ digni/tas vt per eũ gesta nõ sunt irrita sed perfectũ sortiãtur effectũ. In secũdo est rõ priuilegij fiscalis vt rem sociũ cõem vendere pos/sit: ⁊ preiudicat socio in proprietate ⁊ dominio sed non in pcio.
3 ¶ † Oppo. iij. q2 res inter alios acta aliis prosit: vt. C. d diuer. re. l. si libellũ. ⁊. C. de temp. in inter. re. l. petende. ⁊ de multis aliis. ll. in glo. alle. Sol. q2 sicut regula non nocet: ita nec prodest. fallit in casibus no. in glo. ¶ Op. extra q2 imo noceat: vt. ff. de pcur. l. si actor. Sol. q2 ibi ideo q2 persone non censentur oĩno diuerse: imo sunt quasi eedẽ: q2 vnus ab alio habet cãm ⁊ quodãmodo rõne contentionis que ex persona alterius sumit vna quasi pso/na cẽset: vt. C. de pcul. l. q stipendia. facit ad idẽ. l. creditor. in pri.
4 cũ ibi no. ff. man. ¶ † Quero a hextra an p statutũ vel consuetu/dinem possit induci q2 res ab vno gesta aliis noceat. dic q2 sic ẽt quo ad penas pecuniarias nõ quo ad corporales seu corp[9] affli/cientes: ideo valet statutum q2 cõdemnationes pecuniarias ba/nitorũ teneant soluere cõsortes eorũ: vt no. J. ere. eum. non de. sup rubrica: licet tale statutũ nõ sit laudabile. ar. eius qd no. in aut. vt nulli iudi. §. qm vero. Sed in casu nostro excusantur propter legem statutariam: sed non valeret statutum per quod aliquis corporaliter puniendus esset ex alieno delicto tanq3 contra ius diuinum. Item q2 nec ex consensu vel pacto hoc induci potest. vt not. xxiij. q. v. cum homo. ⁊. ff. de regul. iur. l. nec ex pretorio. ſm Bald. quod no. q2 in tuscia maxime in Florentia tales pro/uisiones frequentantur.
☞ Transactio cum vno facta alteri non est nociua. ⁊ nu. seq.

1 Inter alios. Cas[9]. † Trãsactio cũ vno facta alteri nõ p̃iudicat. ⁊ qui rem quã donauit postea cu alio diuidit in preiu/dicium donatarij nihil. agit. h. d. ¶ No. generaliter
c q2 res inter alios acta [c] aliis non nocet: vt in rub. ¶ Itẽ no. q2 de trãsactione infert ad diuisionẽ. ¶ Opp. ab extra q2 trãsactio cũ vno aliis preiudicet ⁊ etiã prosit: vt. ff. de transac. l. controuersia. Sol. q2 ibi speciale pp̃ter incertum successionis vt ibi in litem qui operatur ex iuris dispositione vt cum omnibus intelligatur
2 trãsactio facta. ¶ † Op. §. q2 mãcipiũ sibi nõ debet restitui licet auia ei donauit: q2 ex sola donatione nõ fuit in nepotem dñium trãslatum sed traditio fuit necessaria: vt. C. de pac. l. traditionibus. ⁊. ff. de pub lege siue autem. §. duobus. imo is cui secũdo creditur est potior. vt. d. §. si duobus. Sol. q2 hec debet intelligi ſm illas. l. q2 hic tradidit nepoti vel mancipium tũc fuit primo ita q2 pro traditione habetur: vt. ff. de rei vendicat. l. hec si rex.
3 ¶ † Oppo. iij. q2 illatio hic facta de transact. ad diuisionẽ nõ sit bona: q2 de separatis non recte infertur, vt. ff. de minor. l. papi/niani. ⁊ de acgren. possess. l. naturaliter. §. nihil. Sol. q2 hic facta fuit animo transigendi vt in gloss. nõ q2 cõmunis esset cum ad/
4 uersarius totum suum afferret. ¶ † Opp. tũc. iiij. si ita transactio inter transigentes tenuit: q2 de re dubia lite incerta: ergo ille qui cum auia diuisit transactionis causa non tenatur solidã partem sibi traditam restituere sed dimidiam dimidie: et aliam dimi/diam alterius dimidie tenetur auia. Sol. cõfitendo contrarium nec ista lex dicit contrarium.
1 ☞ Frater paciscendo fratri non preiudicat ⁊ an possit ei que/rere. ⁊ nu. 2.

1 Si cum fratre. † Frater nõ preiudi/cat fri paciscẽdo nec
d agẽdo sine mãdato. h. d. ¶ No. q2 licet persona cõiũ/cta [d] possit agere pro coniuncta: non tamen preiudi/
2 cat. concor. C. quib. res iudi. non no. l. i. ¶ † Quero an paciscen/do ei querere possit. dicit q2 non ex natura contractus: vt instit. de inuti. stipu. §. si quis aliis. ⁊. ff. de verb. obli. l. stip. ista. §. alteri. Fallit in feudo: ⁊ hoc operatur beneficium domini vt in ti. qui feu. da. pos. c. i. ver. sin autem vnus: ibi in fi. hoc nominatim ⁊c. colla. x. ⁊ ita dixit Odoffre. in sua summa. Adijciens q2 non ex/pedit apponere in confessione feudi illa verba inferius videlicet concessit tali recipienti vice ⁊ nomine fratris tanquam gesto/rio nomine illius sed sufficit dicere concessit tali tale castrum ita quod ipse ⁊ frater habebant in feudum: ⁊ ita refert hic Bald. quod not. bene.

b [b] Mãdari. Tu vide de. q in isto ver. ⁊ ini. no. bal. hnd si. iu. xlvij. v. dicit hic pet. ⁊ pet. d clea3a. c. ex pte. extra co. ⁊ i. c. i. ⁊ ibi ... d hu. c. ti. ⁊ hnl. l. i. q. iiij. ⁊ q. C. ne filius p pet.

c ¶ Res iter alios acta. Adde text. l. c. iter dilectos. de fide instru. gl. l. c. quidam. de re iudi. Jnno. in. c. auditis. de rescr. Item adde So. consilio. xxij. in/cipiẽ. prestãtissi/me doctor. circa princip. l prima pte. char. cxcij. Itẽ adde. l. sepe. ff. de re iudica. c. quamuis. eodem titu. ⁊. c. cum super. eo. ti. vbi idem dicitur in sententia contra subditos: q2 non nocet domino. ⁊ per alex. suo consi. clv. ij. parte. ⁊ in. l. cum si lius. in prin. post Bar. de ver. obli.

d ¶ Persona coniuncta. Adde. l. illud. ff. de minoribus. Abbatem in. c. M. an. ij. de cõstitutionibus. Abbatem in. c. coram. in. ij. col. de offi. x dega. ⁊ Abb. in. c. ex parte decani. in fin. de rescrip.

a ¶ Si pars non contradicit. adde no. Inno. in c. qd ad consultationem. in verbo incl. pu. de re iudi. item adde Soci. consi. clxx. incip. circa primuz consultationis art. ver. §. ratio est circa fi. in. ij. parte char. xxxv.

b ¶ Relatio est necessaria. Tu vide de hoc vltra ea q̄ hic no. bal. nu. ij. v. deinde conclu de qd no. ipse in. l. ex relationibus. s. de legi. et in. l. iudices. s. de iud. et per cano. in. c. in timasti. extra de appel.

c ¶ Relatio. qd sit relatio et an sit idez qd remissio vide in spe. de relatio. l prin. et. §. l. per totum. et de quibus fieri dz et quado equaliter fiat et de eius effectu idem spe. co. ti. per totuz. et sic p quatuor. §. se.

d ¶ Iudex non ex pectato. vid que no. l. q2 poterat ad tre. et i. l. ad prin cipez. de appel. et adde duz hic. d. q bar. dixit qd sic stateniat ipse in l. i. §. si plures. ff. de exerci. et omia teria hui9. l. vide tex. no. et bar. l. l. ex illis appella. vbi etiā an iudex possit recipere nouas pbatiōes itē adde et limita dictuz Bar. nisi statutuz diceret quod iudex debe ret sequi consiliū sapiētis fz Bal. cōsi. clxij. ij. vol. q allegat Bart. sta voluisse in. l. si cuenerit. ff. de re iudi. et vide in di cto cōsilio quid si consultor. i. cer tuz terminū de bet dare consiliū et tamen non fa cit sed elapso ter mino mittit iudi ci et iudex pronū ciat an valeat sē tētia intellige de dictū. bar. vt hic per pau. de cast.

e ¶ Si qua partiū cōtradicat. qn do partes dissen tiūt in pūcto qd faciendum est et vide l. i. iniurā dūsad pecunias §. sub q̄litate. ff. de iureiur. et l. i. § pēditione. §. fin. ē bo. aut. iu. pos. et bar. l. l. i. de vē tre inspi.

¶ De relationibus Rubrica.

¶ Continua rubricam vt in gl. sequitur.

1 ¶ Iudicare non debet qui se velle referre dixit.
2 Iudex an possit referre. et nu. 4.
3 Relatio quando necessaria sit
5 Relatio facta principi duplex esse potest.
6 Snia q̄ dz ferri cū ɔsilio sapiētis an valeat eo nō expectato lata.

1 Si quis iudicum. ¶ † Cas9. qd dixit se velle referre nō debz iudicare. et si pmo pnūciat relatio sua appellare nō ipedit. Item negotium debet referri plene instructum et copia relationis debet edi partibus vt si alicui displiceat statim apud acta contradicat. h. d. ¶ Not. quatuor predicta que sunt in summa rio. ¶ Item not. v. ex secunda parte qd iudex nec errore nec verbis fraudulosis debet appellare volentes impedire. ¶ Itē. no. ibidem quod appella. habetur pro interposita. et secundum gloss. fingitur recepta cum non stetit per partem sed per iudicem quominus appellaret. ¶ Item nota ex fi. quod si pars a non contradicit a consentire dicitur. ¶ † Opponitur con 2 tra primam partem quod iudex referre non possit vt. s. de pe. iu. l. placet. Sol. dupliciter vt in gl. Primo q2 illa in delegato: hec in ordinario. hec non habet bonam rationem diuersitatis. Secundo quod hic referebat vt sciret quid haberet iudicare in iure ibi vt ille non ipse iudicaret. et hoc est prohibitum et hec vera. ¶ Opponitur ad idem de. l. cum quem tenere. §. iudicibus. ff. de iudi. Solutio quod ibi super facto consulebat et sic petebat se instrui super facto quod non licet cum ipse informationes et probationes debeat recipere: et non preses cui rescribit. hic vero de iure consulebat aut consilium querebat quod licet vt hic et in aut. de iudi. §. fi. ¶ Oppon. iij. quod nec de iure liceat vt aut. vt iu. nō expec. sa. iu. §. fi. Sol. vt sequitur in gloss. videlicet qd ibi nō rescribebat q2 dubitaret in iure licet forsan sic fingeret: sed faciebat causa euitandi odium partis quam condemnaturus fuisset: et tunc nō licet vt ibi et. s. de offi. prefec. preto. l. antepe. ¶ Oppon. iiij. quod imo ad iudicium liceat referre contradicit in sol. primi contrario. et. j. de fal. l. vbi. et. ff. de offi. procō. l. solent. et. l. si quid. Solu. vt sequitur in gloss. vsq3 ad fine. vide licet quod ibi non poterat iudicare propter carentiam et defectum iurisditionis. q2 sic necessario ibi ad iudicandum referebat: q2 sola discussio erat ei commissa. ¶ † Ex predictis modo 3 b collige qd relatio est necessaria b vt quando sola discussio est cōmissa et tunc relatio est permissa imo iussa vt. l. i. de fal. et. l. solent et. l. si quid. ff. de offi. procon. quandoq3 est probabilis vt quādo est dubium iuris sup aliquo puncto difficili: et tunc est permissa vt hic et in aut. de iudi. §. fi. et est collaudāda vt. s. de bo. que lib. l. non fine Quandoq3 est temeraria et detestanda vt quando petit sibi referri super facto et non super iure vt. ff. de iudi. l. cum quem tenere. §. i. vel si super iure et facit causa se exonerandi vt in autentica. vt iur. non expect. sa. iu. §. i. et hic in autent. nouo iure. 4 ¶ † Opp. v. contra principium quod imo iudex prius debebat pronunciare et postea referre debebat vt. ff. de in integ. re. l. inter penas. et de iniusi. te. l. si quis. §. quid tamen. Solu. vt in gloss. ij. et hoc de prima parte legis. ¶ Uenio ad secundam partem q̄ dicit quod iudex non debet referre litigantes ne appellent et cete. ¶ Et quero an sententia hic lata fuerit lata post relegationem vel ante dicit glo. pro vtroq3 modo potest intelligi primo quod iudex consuluerat principem et non expectata responsione tulit 5 sententiam. ¶ † Sed iuxta hec quero an sententia interim lata valeat de iure necne. et videtur quod sic per istum text. qui sentit q appellari debet vt. j. ti. i. l. ij. cū ibi no. in gl. et. ff. quādo appel. sit. l. i. circa princip. quod non esset necesse si sententia esset nulla vt. j. quando prouo. non est neces. l. i. et. ij. cū ibi no. in glo. et. ff. qn ap. sit. l. i. Et pro hoc accedat. ff. de ap. l. ad principem. et. l. ad imperatorem. secundum vnam dispositionem. ¶ In contrarium facit hec. l. in princ. vbi prohibet ferri sententiam et sic lata non debet tenere vt. s. de legi. l. nō dubium. et quia huic legi in princ. posset responderi quod statim hic procedit declarando quid sit contra factum sit: ideo illud sequendum vt no. in. d. l. nō dubium qd fateor vbi hec prima expositio glo. esset vera. Sed illaz reuoco in dubium cum an sit vera tunc supposito quod sit vera in facto: dubito an sententia teneat de iure. de hoc induco hoc prin. Secundo. l. fi. j. eod. vbi textus. imponit necessitatez iudici respōsionem expectandi. Tertio ad idem. j. titu. i. l. ex illo. Quarto induco. l. imperatorem. in contrarium inductam secundum aliam expositionem secundum quam illa verba partibus consequentibus coniunguntur cum sequentibus quasi dicat quod potest si partes consentiant: alias non. Quinto istam partem suadet ratio puta honoris principis conseruandi quem consuluit. ar. j. quando prouo. non est neces. l. fi. in prin. Sexto quia sententia non ex toto caroat aliqua suspitione: cum iudex rescripsit principi et dubitans quid de iure debeat pronunciare: et tunc responso non expectato pronunciat vt certus et non dubius. ¶ Et ad istā. l. possum respōdere qd hec prima positio nō est bona sz secūda. vel si bona licet permittatur appellatio non propterea sequitur necessario. ergo sententia est aliqua cum in appellatione insit nullitas sententie vt. ff. famu. herci. l. qdā mulier. et. ff. de iu. pa. cornelia pia. Ad. l. ad pricipē respōderi pōt q ibi no. vez q2 ibi iurisditio non sperabat ad iudicem remittentem vt ibi in glo. ¶ Quid igitur dicendum? Reperio quod Bar. tenet quod valet sententia. Et est ratio quia remissionem factam principi potest reuocare et parte inuita quia sententia interlocutoria fuit vt l. quod iussit. ff. de re iudi. et. lege post sententiam. s. de sen. et sic dicit Gul. de su. tenuisse vt per eum nota. in di. l. ad principem. Ad. ll. et rationes superius alleg. non9 respondet vt inauditas. reperio etiam quod Bal. j. co. l. fi. tenet quod non potest ferre sententiam nisi fiat de volutate vtriusq3 partis. ar. l. i. in fin. ff. de preto. stip. Et q2 appellatio recusatio et relatio conueniunt et paria sunt in iurisdictione iudicis suspendia vt no. Io. an. extra de ap. in rubrica. et in. c. legitima. de. ap. li. vi. in nouella idez dicit. et addit quod hec sunt bene notanda. et idem tenuit Do. Et hec paritas et conuenientia probatur quia omnia tria coniunguntur in rubrica dicente de appellationibus recusationibus. et relationibus vt in. d. ru. pz. ¶ Ego hāc opinionē sequor p iura et rōnes supius allē. Tn vt vitas clari9 pateat: dicēdū est c qd relatio c facta pricipi pōt dici duplex. Una vbalis p qua iudex est īterlocutus referēdū eē pricipi. et istā pōt iudex reuocare et diffinitiuā ferre. Alia est realis: q2 iā negotiū īstructū misit et litteras suas pnceps recepit: et tūc aut missionem istā reuocat de ptis vtriusq3 volūtate et sniaz ferre diffinitiuā et vz vt. ff. de ap. l. ad iperatorē. et ē pto. sup. l. fi. Aut hoc facit ptib9 inuitis vel altera inuita. et hic stat dubiū nostrū i quo meo iudicio est videdū an termin9 istātie p hāc remissionē suspēdat vel nō vt primo casu nō possit reuocare nec vz snia īterim lata. Scdo casu distinguat aut ē lata i termino: q2 expectauit vsq3 ad finē termini nō tn pnūciatione habita vz snia. Sz si displicz apellari: aut superat adhuc multū de termino: et tūc aut pnceps. j. terminū istātie non rescribit: et tūc vz et robur recipit. Aut pnceps. j. terminū istātie non rescribit qd fiedū: et tūc snia pri9 lata nō vz. et sic ab h futuro euētu validitas snie pēdeat sicut et alia pēdet l. l. gnalr §. i. s. d. i. recre. et de iureiu. et no. l. l. cū iudex. s. de sen. et interlo. Et rōne huius dubij et depēdētie pmittit appellare vt h imo cōsiliū est vt appellet: q2 i appellatiōe nullitas inest vt superi9 dixi: et p istum 6 modū leges et opiniōes ɔcordari pnt. ¶ † Ex pdictis infert ad aliā qōnē statuto caueat vt si petat cā cōmitti ɔsilio sapientis d non suspecti et qd iudex teneat pnūciare fm ɔsiliū sapiētis assupti d pōt qd iudex nō expectato d ɔsilio pnūciauit an teneat snia. Et dixit bar. qd sic p istū tex. ɔiūcta pria expositiōe hui9 gl. et idez in. l. i. ff. nil no. ap. pē. Ego alr decido vt pz ex pdictis: q2 aut tps istātie nō currebat vsq3 ad pñtationē ɔsiliij: et snia īteriz lata nō vz. Aut currebat et īterim lata fit i suspēso. q2 aut nulliū ɔsiliū pñtabat ifra terminū: et tūc vz. Aut pñtabat et tūc aut ɔtra snie: et nō vz snia aut cōformet snie late. et isto casu lz mai9 sit dubium: tn adhuc dico qd nō vz. q2 iudex nō tulit illā fm cōsiliū sapientis vt debuit. nec illud dicit seq qd nondū erat. sed añcedenter proprio motu fecit. et sic statuto nō deseruiuit. Et pro hoc accedat. l. si ad fi. s. ad. l. fal. et. ff. de admi. tuto. l. tutu et mariuum in prin. ideo consilium est vt de nouo pnūciet fm tenorē consi. p. vt s. quō et quando iudex. l. si pfcs. ¶ Nūc accedo ad tertiā partem que vult qd negotium mittat plene instructū. an cōcordat. l. cū a nobis. s. de dila. Et ex ea sume bonū ar. qd qn sapientis consilio est cā commissa qd ptes corā consultore nō possunt testes nec instra pducere que corā iudice prius nō fuerint pducta. quia cū negotium instructum nō instruendum dz mitti. vt hic et. d. l. cum a nobis. et ita dicit Ja. bu. ¶ Ex quarta et vltima parte not. ar. qd punctus questionis consilio sapientis commisse dz fo... iudice de partium voluntate et sic eis debet ostendi vt consentientes non contradicentes dicant consentire. et si qua parti e cōtradicat e vide quod dixi. j. co. l. sup dilectis. ¶ Et sume hec et in ar. quod qn iudex dicit in snia sua visis libelli porrectione lit. cōte. et prestatiōe iuramenti calumnie ec. qd ista verba piudicēt presenti et tacenti et postea non appellanti. et pro hoc accedat optimam. j. de contrahen. et cōmit. sti. nō aūt statim cōtradicēti: vel p ea appellanti: q2 tunc dr contradicere qd sufficit quia dilationez istam hz a lege et tex. iste dicit sine frustratoria dilatione. ¶ Quero super hac parte quales sunt iste refutatorie partes. et due opiniones

due opiniones sunt in gl. secũda est cõis ꝛ tamẽ latius dicitur. j. n. i. l. §. Bar. de saly.

NOuo iure. Quero an hec aut. corrigit legẽ pcedentẽ vt sic hodie non pmittat relatio. Et rñ. ꝙ non sed hic loquit de termino vel de facta causa dubitãdi vt ibi dixi.

1 Relatio in criminalibus permittitur.
2 Referre principi licitum est lata sententia.

1 **S**Uper delictis. Casus. † In cã criminali relatio est pmissa. h. d. Super tex. ibi: repellũtur. facitar. ꝙ si caro discordat a formatiõe pũcti facta a iudice debeat iudex ei tempus pãgere ad allegandum causam quare qua non allegata vel non iusta sufficiat iudicem pronunciare punctũ bene formatum esse. facit. ff. de iureiuran. l. iusiuran. §. si de qualitate. ꝛ ibi per docto. Tamen quantum ad verum casum huius legis attẽde quod iudex hic mittit relationes principi per quas ostendit declinationes partis aduerse ꝛ eius contradictionem non fore iuridicam. Oppo. cum glo. fi. de. l. antepe. š. de offi. 2 presec. preto. Sol. vt ig ea. ꝛ distingue vt dixi. š. co. l. i. † Quero ab extra an post sententiam latam super crimine liceat principi referre si liquet de innocentia condẽnati. dic quod sic. text. est not. in. l. .. in fi. ff. de questio. imo executionẽ debet differre.

1 Officium iudicis quiescit relatione pendente.
2 Acta an sint mittenda in relatione fienda.

SI quando. Casus. In relatiõe ꝛ ꝯsultatiõe fiẽda principi debẽt acta publica mitti. h. d. Not. ex prin. ꝙ necessitas imponitur referenti responsum expectandi. † Ex quo colligi potest ꝙ pendente relatione iudicis officium debet conquiescere: vnde si ferat sententiam videtur nõ valere vt hic ꝛ l. sic pars. š. de dila. In contrarium facit. š. eo. l. i. in. §. rñ. ꝛ l. ad imperatorem. ff. de appel. dic vt dixi in. d. l. i. Quero si preses consuluit principem ꝛ princeps interim moritur an debeat expectare responsum successoris. Respõ. quod sic quia consultatio principaliter sit dignitati: imo solum illam concernit licet persona sit ipsius dignitatis organum sine quo dignitas nihil facit. aut dignitas non moritur. vt. l. quod principi. de lega. ij. ergo ec. ꝛ idem dico econtra si moritur preses. Nam successor debet expectare responsum vt probatur. ff. de nu. l. verum. §. ex facto secundum Bald. Quero cum glo. de quibus actis hic loquat. ꝛ dicit de originalibus. ꝛ subiungit hic glos. ꝙ Hugo. dixit hoc fieri ex voluntate non ex necessitate sed glo. tenet ꝙ ex necessitate. Sed caue qꝛ doc. nihil super hoc scribunt: tamen dico ꝙ quilibet dicit verum et vnus habet intellectum diuersum ab alio. † Nam si queras an acta sint necessario mittẽda. ꝛ dico quod sic ꝛ hoc voluit Accur. Aut queris que acta. Et hic respond. ꝙ vel originalia vel ab originalibus sumpta ꝛ publicata. i. in forma publica: ita ꝙ eis necessario fides adhibeat. Nam noterius forsan vult penes se retinere originalia: ꝛ isto respectu verum dixit Hug. s. ꝙ originalia ex voluntate ꝛ non ex necessitate mittuntur cum possint sumpta in forma publica mitti ꝛ origiaalia retineri. ꝛ ita seruat communis practica.

De appellationibus. Rubrica.

Dixit de sententijs: sed qꝛ earum iniquitates veniunt corrigende per appellationes: vt. ff. eo. l. i. in princip. ideo de eis post materiam sententiarum subiungit. Unde si queratur quid est appellatio respondere possum ꝙ est ordinarium iuris remedium quo imploratur iudicis superioris officium ad corrigendum iniquã inferioris sententiam vel grauamen. Et hec omnia cum suis appendicijs declarabuntur vltra in processu titu. Sequitur lex prima. Saly.

Cognitio de possessione prius haberi debet ꝙ pronuncietur de turbatione in eadem.
Cognosci prius debet de priori ꝙ de posteriori. ꝛ nu. seq.
Ciuilis an possit simul cum criminali intentari.
Sententia retractatur si contra iuris ordinem feratur.

PRius de possessione. Ista lex varijs modis legitur vel exemplificatur in glossa. Et pondera bene istam literam ex qua perspecta habes quod hic appellatur: quia ordo peruertitur vnius cause ad aliam. Uenio ad lect. que sunt quatuor in glo. ꝛ vna quinta extra glo. ꝛ pro euidentia premitte ꝙ due prime sunt de violentia inquietatiua. Alie due de violẽtia expulsiua. † Secũdũ primũ summat sic prius de possessione seu quis possessor fuerit debet cognosci ꝙ sup turbatione pnũciari. h. d. Pone casum in terminis vt in gloss. puta conuenio te interdicto vti possidetis dicẽs qd talem fundum possideo: ꝛ qd tu me turbas ꝛ inquietas in possessione tu a econtra dicis quod tu possides et qd ego te inquieto et conuenis me eodem interdicto iudex dꝫ cognoscere prius quis nostrum possederit quo cognito seu agnito de violentia turbatiua cognoscet. Si autẽ hunc ordinem non seruauit sed prius de violentia turbatiua cognouit nõ recte fecit: imo appellari potuit. 2 † No. qd de antecedenti necessario prior quã de cõsequẽti dꝫ esse cognitio. ꝛ est rõ: quia liquidato quis possideat apparet qd succumbere dꝫ qui talem possessorem inquietat in ipsa possessione. sed ista prima lectura non procedit: quia simul ꝛ cõnexe de interdicto vti possidetis queritur de vtroqꝫ. s. de possessione ꝛ inquietatione seu turbatione facta in ipsa possessione quia in his duobus coniunctim fundatur interdictũ vti possidetis. vt. j. vti. pos. l. i. et ideo non cõuenit huic lr̃e que supponit prius cognosci posse de vno quã de alio vt pbat illa dictio prius ꝙ ordinẽ inter eans notat ꝛ cumulationẽ eaꝝ improbat vt. j. e. ti. sec. nõ pos. l. i. Quare forte gloss. exẽplificat scdo quod pẽdente iudicio super interdito vti pos. vnus eorũ non ꝯtẽtus suis primetis terminis intulit ea nãuiolentiã alteri iudex sup hac violentia pronũciauit nõ pnunciando nec aliter cognoscẽdo qs fuit possessor ꝛ maxime antiquior: quia possessori. ꝛ potissime antiquiori licebat violẽtiam inferre non possessori vel posteriori: quia hec posterior censetur clandestina vt dicet. j. vti pos. l. i. hec lec. est in se vera. ꝛ probatur in. c. licꝫ causam. extra de proba. Tamen huic litere non conuenit eadem rõne qua nec precedens. Item aduerte quia ꝯ vtrunqꝫ exemplum oppo. gl. de. l. si quis a se fundũ j. ad. l. iul. de vi. ꝛ respondeo qd ibi constabat quẽ possidere hic non. ꝛ licet hoc sit verum tamen potest dici qd illa non attingit casum istum quia hic is violentia inquietatiua: ibi expulsiua 3 pro quo criminaliter actum fuerit. † Accedo ad aliam lec. ꝙ loquitur in expulsiua ꝛ hec subdiuiditur in duas. Nam secundum primam egit ciuiliter de ista violentia ad restitutionem possessionis secundum aliam egit criminaliter secundum primam istarum secundum quam egit ciuiliter. Summarie hoc vult. si iudex pronunciat prius super crimine violentie quã super possessorio prius intentato iuste prouocatur. hoc. d. Et po4 ne casum in terminis vt in glo. in ver. tu dic tertio. † Ex quo no. quod prius est terminanda causa possessionis quasi criminis ab illa dependentis ꝛ sic prius est cognoscendum de priori quã de posteriori ꝛ pri⁹ de preambulo quã de cõsecuto. Itẽ b nota quod peruersio ordis vni⁹ cause ad aliã nõ vitiat ipso iure c sniaꝫ. ꝛ ad hoc allegat superi⁹. l. ista iõ tene cordi. Cõtra istã lec. op. qd imo hñ fecerit iudex qꝛ pri⁹ de iure ꝙ de pprietate dꝫ qri ꝛ sic pri⁹ de crimine ꝙ de ciuili cã. vt. ff. ad. l. iul. de vi. l. q ex. §. i. Sol. vt ibi dr̃ de vi. intelligit. i. de violẽta possessione ciuiliter recuperanda ꝛ sic ille ꝯcordat cũ ista. Op. scdo quod snia sit ipso iure nulla pp puersionẽ ordinis vt. l. plãtã. š. d. sen. So. vt gl. qd ibi est puersio ordinis in eadẽ cã hic vni⁹ ad aliaꝫ. Et rõ diuersitatis põt esse qꝛ ille censet ordo solennitatis iuris iste cognitiõe iudicis. vñ illa puersio concernit principalr̃ ius. l. 5 hec pncipalr̃ ius partis. † Op. tertio qd ciuilis ꝛ criminalis pñt simul intẽtari ꝛ qd fortius est ciuilis interdicto recuperande nõ cõsummat criminaleꝫ. l. iul. de vi. vt. j. qñ ci. ac. l. vna. gl. dicit qd nõ obst. nec aliter declarat iõ declarando dic qd ab initio in electione actoris ꝛ ciuilẽ pponere vel criminalẽ vt ibi sed tñ elegit pri⁹ ciuilẽ necesse est prio illã expediri põt ẽt pposita ciuili pponere criminalẽ vt tamẽ ex ordine examinent ꝛ h. Cõcurrere aũt nõ pñt. vt. l. ex morte. š. ad. l. agl. nisi ciuiliter ꝛ in consequẽtiã purgationis criminis imploraret officiũ iudicis p rei restitutione fienda. vt. l. i. §. si dicat. ff. si. regũ. l. si qs a se fundũ. vbi casus. j. ad. l. iul. de vi. Et in sententia lata super ciuili consummetur criminalis si sit absolutoria vel inferatur decisio in criminali si sit condẽnatoria dixi plene in dicta. l. vna. vbi vid. Et ex his apparet verificata ꝛ declarata ista. ij. lect. quã glo. nostri Jo. hugo. ꝛ accur. posuerũt. Accedo ad secũdã huius secũde ꝙ dici põt quarta de qua hic in glo. in ꝟ. quarti dicũt. ꝛ ista sic summat. si iudex pnũciat super mõ ꝛ ordine agendi lꝫ male pnunciet sentẽtia nõ est nulla sed dꝫ appellari. h. d. Et est nota6 bile ꝛ casuꝫ in terminis pone vt in. gl. † Cõtra hãc lec. oppo. primo qd non sit vera qꝛ tunc esset lata contra ordinem iuris ergo valere non dꝫ. vt. j. quando prouo. non est ne. l. ij. Sol. vt sequitur in glos. videlicet qd hic putauit eam legibus iuuari ꝛ sic tenet. vt. ff. de re iudi. l. cum prolatis. vel dic vt vult gloss. si. hic posita quã scribentes non videntur legisse videlicet qd ante istam. l. non potest dici qd sit contra ius legis lata: qꝛ nondum iste ordo datus erat a iure sed hodie per istam legem ordo iste a iure est datus ideo non valet hodie sententia vt in contrario. Hec solutio non est bona quia hec lex non inducit de nouo sed iam inductum dispositum de preterito enunciat vt ex litera ptꝫ. ideo põt dici quod iste est ordo cognitionis iudicans ple-

a Si quando hal. hic inducit hãc. l. i arg. quod iudex q consulit eqm cõsulẽdam sniam ferre non possit donec recepit consilium ꝯsultoris vel. l. ipsi consultori labat terminus ad cõsulendum de quo vid. no. bal. in. l. ei illo. j. de ap. Angel. Roma. ꝛ nicolã. in. l. i. §. questum ff. eo. de ap. ꝛ in. l. i. in fi. š. nil non appel. pen. ꝛ in. l. i. š. eod. ꝛ dino in. l. ad principẽ. ff. de appel

b Peruersio ordinis. adde doc. in. c. exhibita. de iudic. ꝛ lꝫ hac. l. dicatur ꝙ puersio ordinis possessorũ ad petitionem nõ red dit pcessum nullum sed iniustum istud est verum nisi talis ordo sit trãsfusus in formam mendacij hominis. nã tũc vitiat pcessum. c. cũ dilecti. ad si. iuncta glo. in ꝟbo iuris ordo. ꝛ hoc vult Do. Ant. ꝛ seq. doc. ibi post eum ꝛ lꝫ hic bal. pistã l. ꝛ hoc not. nilc. bar. in. l. fin. ff. si. cer. pe.

c Sniam. Et vide de hoc glo. fin. lꝫ oẽs i. l. mãcipium. ff. de eu. bal. ꝛ io. de imo. in. l. si qñ ramus. ff. de te. bal. in. l. fin. duas. ff. de execu. tu. ꝛ cano. ꝛ signãter moderni f. c. exhibita. extra de iu.

niorem discussionem veritatis in causa. ⁊ sic magis ius est com
modum litigatoris concernens q̄ ius legis. Sed quicquid sit
de veritate huius lect. ipsa non conuenit huic litere vt dicit gl.
in fi. q: secundum vnam non fuit pronuntiatum super interdi-
cto vti possidetis. sed super agēdi modo et ordine qḋ nō est de mē-
te huius litere. ¶ Alia est lec. extra glo. que fuit Pe. videlicet
qḋ hic agit interdicto vnde vi pro recuperanda possess. a qua
fuit violenter expulsus reus excepit de modo suo. dicebam eū
nō esse audiendum q: spoliatus ante omnia est restituend⁹ iu-
dex hoc non obstante cognouit et pronuntiauit super dominio
⁊ proprietate certe iuste appellatur. et ita quidā recitauit ipsū
sed modicum habuissent dubium. Sed melius est dicere quod
iudex his non obstantibus pronunciauit de proprietate prius
cognoscendū esse: et ab ista pronuntiatione appellauit ⁊ bene
fecit: q: prius de possessione violenta pronuntiare debuit ista
lect. vera est in se ⁊ pro est casus. j. ad. l. iul. de vi. l. si quis a se
fundum. ⁊ in. l. ordinarij. ff. de rei vendi. ⁊ in qualibet earū po
tes videre que circa eam scripsi. Sed ista lec. non ex toto bene
conuenit litere ibi: et ita crimen violentie ex tutore quasi alia
fuerit cognitio possessionis: alia criminis. Sed in lectu. predi
cta erat vna et eadem cognitio vtriusq̄. ergo non bene conue-
nit huic litere quantumcunq̄ sit vera in se. Teneo igitur lec. ter-
tiam que fuit Jaco. butri. et ac. quam Dy. ⁊ ceteri communiter
sunt secuti tanq̄ magis conuenientem litere ⁊ tanq̄ nobiliorē
⁊ aliquid noui inducentem. ¶ Et contra eam oppo. ⁊ solu. ū.
dici.

1 ☞ Appellatur a principis delegato. nu. 2.
3 Appellari potest a sententia que secundum responsionem prin
cipis fertur.
4 Appellatur a rescripto principis. ⁊ nu. seq.

NOuum. Duas habet lec. Prima est qḋ lo
quitur i delegato principis: ⁊ sic in
sententia lata ex delegatione. Secunda in lata ex cō-
sultatione. ¶ † Scḋm primam a delegato principis
appellatur[a] non obstante q: illi⁹ autoritate fungatur. b. dicit
¶ Opp. qḋ imo nō appellat vt. ff. a. qui. ap. no lice. l. 1. §. fi. So.
vt gl. qḋ ibi in rescripto delegati fuit apposita clausula appella
tione remota quo casu vide qḋ plen⁹ scripsi. ū. de sente. ⁊ inter.
om. iu. l. fi. ¶ Opp. qḋ ⁊ ea non apposita nō appellet vt extra de
appel. c. nouit. Sol. ibi in mero executore qui nullam habet co-
gnitionem sed executionem tm̄. ideo non appellatur. vt ibi. ⁊. j.
quor. ap. nō reci. l. ab executione. ⁊ ideo vbi princeps dat certū
⁊ determinatum mandatum qḋ cōmissarius seruat ad vnguem
b nō appellatur[b] vt idem ibi: hic vero non erat merus executor
2 qḋ cognitionem habeat ideo appellatur. ¶ † Opp. iū. ab extra
quod a sententia iudicis delegati a principe non appellatur vt
vt in aut. vt in medio litis. §. 1. col. vij. Sol. tripliciter. vt no. in
l. 1. §. 1. ff. de ap. Et prima sol. ibi tenet per Dy. et Bar. ⁊ cōmuni
ter doc. videlicet qḋ ibi ideo q: princeps ab initio audiuit cau-
sam ⁊ postea scripsit ei cui cōmisit ⁊ sic probabitur ita iudica.
Unde ibi fallit: tum q: primo ab initio cognouit tum q: māda-
tum vī dedisse limitatū ⁊ sic perinde est ac si ipse princeps iudi
3 casset. Et hec de prima lec. ¶ † Transeo ad secundam que sum
marie hoc dicit a snia lata ſm responsionem principis factam
relationi seu consultationi iudicantis potest appellari. hoc. d.
¶ Oppo. qḋ imo non appellatur vt. l. fi. ff. quan appellan. sit.
Solu. cum gloss. vꝫ quod a rescripto principis responsiuo lite
ris consultationis iudicis non appellatur vt ibi. sed a senten-
4 tia postea lata scḋm rescriptum bene appellatur vt hic. ¶ † Cō
tra istā sol. opp. quod imo a rescripto principis appelletur: vt
ff. quando ap. sit. l. j. in prin. Solu. qḋ interdum litere consulta-
tionis sunt ostense partibus quod fieri debet quandocunq̄ ad
sententiā et pro ipsa sententia ferenda rescribitur principi. vt
ū. titu. j. l. j. ⁊ fina. et tunc si fuerunt approbate a rescripto non
appellatur. vt. d. l. fina. interdum litere consultationis non sunt
ostense parti quas ostendere non tenetur quando post senten-
tiam fit relatio ⁊ quando fieri potest pro sententia ratificanda
⁊ insula damnato assignanda ⁊ tunc a rescripto principis potest
appellari. forsan enim apud principem illud mendaciū narra
uit nec potest imputari isto casu qḋ approbauerit quod nō fuit
5 sicut potest in precedenti casu. ¶ † Ex hoc infertur quod quā
do ante sententiam pricipi refertur si litere non fuerunt ap-
probate rescripto poterit postea appellari. et ita loquitur. j. 4.
§. quesitum. ff. de app. ¶ Oppo. tunc fortius si a literis appro
batis non appellatur nec a rescripto principis secundum illas
emanato vt dictum est. ū. ⁊ est casus in. l. fina. ff. quando ap. sit
ergo nec a sententia iudicis qui postea pronuntiat secūdum iudi
cis rescriptum cum necessario si habeat pronunciare ⁊ quia ces-
sant rationes que in aliis casibus appellationem permittunt q̄
sunt quia princeps potest esse informatus mendaciis. at hic de
cōtra ſm istā lec. ergo ⁊c. ¶ Huius timore glossatores antiqui

a ☞ Appellat. adḋ
ḋ hoc vltra ea q̄
no. hic. bal. ū. l. et
ū. c. ⁊ i. l. ab execu
tore. col. 1. j. quor
appel. nō reci.
b ¶ Nō appellatur
adḋ soc. cō. excr.
scip. circa primū
cōsultatiōis arti.
vū. postremo po
sito. in. vū. parte
char. lr. qḋ. iꝫ. a
snia pricipis nō
possit appellari
secus est qñ fert.
sniaꝫ ex relatiōe
alterius. ⁊ ita est
in papa.
c ¶ Nihil. vꝫ innoua
ri. adḋ qḋ. d. bal.
hic p istū text. qḋ
nil pōt innouari
donec declaret ā
appl'ō sit admit-
tēda sicut appl'o
ne pēdēte ⁊. adḋ
l. cōstitutiōes. et
ibi doc. ff. e. Jtē l
qb⁹ casib⁹ dicta
reg. fallit. vide p
spe. j ti. de ap. §.
nūc dicam⁹. v. re
cepta. ⁊. §. nouissi
me. in pn. ⁊ p to-
tū. j. col.

voluerunt dicere qḋ in. d. l. fi. sequitur. ⁊ non soluit vt not. hec
glo. in. fin. ⁊ sic quod ibi querit l. l. ista soluat sed trussa est. ideo
Barto. in. d. §. quesitū. soluit aliter videlicet qḋ pars aut vult
appellare ab ista iudicis sententia: quia decepta in tenore rela
tionis et consensit cui non cōsensisset si decepta non fuisset tunc
audiatur. argu. tit. ū. plus valere quod agitur ⁊c. Aut decepta
in tenore relationis non fuit ⁊ licet isto casu sit maius dubium
tamen adhuc dicit eum permittendum appellare vt ex nouis
probationibus ⁊ allegationibus causa reparetur. vt. j. eo. l. eos
§. si quis. ⁊ ita verificetur ista lectu. ¶ Ego reperio qḋ Ja. bu.
⁊ dominus meus aliter dicebant aut hec sententia diffinitiua
non est lata scḋm rescriptuꝫ: sed aliter ⁊ tunc appelletur. Aut
est lata scḋm rescriptum ⁊ tunc aut non habuerunt copiam re
lationis facte principi et adhuc appellatur. argu. l. 1. §. quesitū
ff. eo. Aut copiam habuerunt et tunc reclamauerunt quia con-
tradixerunt scḋm. l. 1. in fi. ū. tit. j. ⁊ adhuc appellatur. Aut non
reclamauerunt sed expressim consenserunt. ⁊ primo casu adhuc
appellatur. secundo casu appellare non possunt. argum. d. §.
quesitum. ⁊ sic in hoc contradicunt isti gloss. ⁊ Barto. ⁊ pro eis
specialiter induco aut. vt in medio litis. §. 1. nec valeo respōde
re vbi princeps agnouit ab initio: vt dixi in precedenti lec. quia
hic videtur cognouisse ex quo copiam habuit actorem ⁊ plena
riam instructionem a partibus probatam gloss. tamen ab
ista non recederem in consulendo. vel forsan dici potest aut
relatio ⁊ instructio a partib⁹ approbata est super negotio prin
cipali ⁊ tunc a sententia secundum rescriptum lata non potest
appellari. Aut relatio est super causa ⁊ instantia tantum pre
senti ⁊ tūc potest appellari quia noue ꝓbationes possunt fieri
⁊ sic equitas hoc persuadet quod non facit quando pars ap-
6 probauit factum sic se habere. cogitabis. ¶ † Dicamus igit
quod quatuor sunt actus. Primus est interlocutionis referen-
do ad principem ⁊ ab isto non appellatur. vt. ff. eod. l. 1. §. 1. in fi.
Secundus est relationis que mittitur ad principem et scḋm ve
ritatem si displicet non appellatur: sed causa altera reclamatur
⁊ refutatur. vt. ū. titu. j. l. 1. in fi. Tertius est rescripti responsiui
a principe emanata ⁊ ab isto non appellatur si copiam consul
tationis misse ad principem habuit ⁊ approbauit: vt. l. fin. ff.
quando ap. sit. secus si non habuit copiam vt in eod. titu. l. 1. in
prin. ⁊. ff. de ap. l. 1. §. quesitum. ⁊ idem si habuit sed reprobauit.
Quartus est actus sententie iudicis post consultationem secute.
¶ Ec circa istam dic aut sententia est lata responsione principis
non expectata ⁊ appellatur vel nulla ē vt dixi. ū. eod. titu. 1. l. 1.
Aut est lata post responsionem principis ⁊ tunc aut iudex nō
pronunciauit scḋm rescriptum ⁊ tunc appellat: Aut pronuncia
uit scḋm rescriptum ⁊ tūc nō habuit copiam literarum relatōis
facte principi vel si habuit copiam literarum relationis facte
principi ū dixit vt mendaciosis ⁊ potest appellare. ar. d. l. j. §. quesi
tum ⁊ qñ ap. sit: Aut habuit ⁊ approbauit ⁊ isto casu sunt opi.
Nam gloss. ista ⁊ Barto. in. d. §. quesitum. volunt qḋ appellare
possit. Et rōnes superius scripsi. Cyn. vero. ū. titu. ⁊. l. 1. in fin. ⁊
hic Ja. bu. volunt qḋ non possit q: venire non pōt ū semel ap-
probata. vt. l. Pōpo ff. de nego. ge. Cogitaui concordare opi.
modo superius scriptas. hic non sunt alie.

1 ☞ Judex a quo sine causa appellationem non reiiciet.
2 Appellatione pendente an possit quid innouari. ⁊ nume. seq.
6 Innouari an quid possit recusatione iudicis pendente.
7 Innouata an possint sine libello reuocari.
8 Lis an debeat cōtestari super officio quo petitur innouata re-
uocari.
9 Judex ad quem an possit inhibere iudici a quo ne quid in-
nouet.

APpellatiōe. Appellatiōe reiecta vel cō
pēdēte nil debet innoua
ri pro sententia executionis. hoc dicit. Uel sic. an pre
iudicium appellationis interponende vel etiam in
c terposite etiā si sit reiecta nihil debet innouari[c] hoc. d. ¶ † Op.
1 primo quia iudex a quo non possit appellationem reiicere sine
causa. vt. ff. de app. reci. l. sciendum. Solu. vt in gloss. 1. quod hec
secundum illam vt causam in scriptis det litigatori quare non
recipit. ¶ Oppo. ū. quod iste tex. implicat contradictionem cō
tra. l. vbi repugnantia. ff. de iureiurā. nam primo supponit ap-
pellationem reiectam. ⁊ per consequens deliberationem non
pendere imo si pendebat per reiectionem ipsam deliberatio fi-
nitur ⁊ finita demonstratur. Solut. per varias expositiones
quas facit glo. ū. et licet omnes sint vere tamē prima est magis sḋ
mente huius litere. ¶ Ultima est notanda ex qua collige quod
iudex a quo potest prefigere appellāti terminum ad appellatio
nem prosequendam. Sed dicit Baldus quod terminus iste
resoluitur in terminum comparendi coram iudice ad quem:
ideo eo comparente consumptum est preceptum vt extra de
2 appellatio. c. ex insinuatione. ¶ † Oppo. iū. quod imo in preiu-
dicium

dictum cognitionis iudicis ad quem possit innouari. Nam potest appellans renunciare appellationi & tacite & expresse & finitur cognitio illa de tempo. appella. l. fin. §. illud. & C. de regulis iuris. l. ab solutionem. Solu. quod predicta procedunt in iudice a quo appellatur vt in. i. gl. ¶ Contrarium vero in parte appellante quo casu distingue aut facit actum per quem appellationi non videtur renunciare: & tunc habet locum contrarium aut facit actum per quem appellationi videtur renunciare. & tunc aut actus ille venit postea reuocandus si contingat eum succumbere in appellatione. vt. ff. de admi. tutorum. l. ex chirographis. §. i. aut actus ille cōtra. est iudiciarius. & tunc habent locum sequentia contraria. ¶ † Oppo. iii. quod appellator possit in-
3 nouare: quia in causa pendentis appellationis nō apposita pena potest nunc opponere & prius non probato nūc probare. vt. j. de tempo. appella. l. per hanc. Solu. vt in gloss. fi. vel cōfitendo contrarium. & licet glo. dicit qd ibi fallit tamen melius est dicere qd illa pōt facere que tendunt ad iustificandum suam appellationem que ideo interponitur vt prima sententia corrigatur. vt ff. eo. l. i. in prin. Et qr glo. tangit an post apertura testiū productorū in causa principali possit nouos testes pducere in causa appellationis dicitur. & de hoc sunt varie opi. ad eo remitto ad ea que dicam in. d. l. per hanc. ¶ Opp. v. qd imo pendente appellatione possit innouari; qr ad petitionem partis victricis fructus fundi petiti sunt quandoque sequestrandi. vt. j. quorū appella. non reci. l. ab executione. & ff. de appel. l. imperatores. §. fi. Solu. vt glo. fi. quod & ibi fallit. Et sol. glo. tam in isto quā in precedenti contrario est bona in generali indefinite prolata quo dicitur nil innouari appellatiōe pendente: sed quo ad istā. potest aliter solui vz quod a iudice a quo appellat nihil debet innouari. vt hic per iudicem ad quem sic vt in contrario. Nam ille est cuius autoritate & mandato fructus debent sequestrari.
4 vt. ff. de appel. re. l. si cuius. §. sed si quis. ¶ † Op. vi. de aut. que supplicatio. C. de preci. impera. offe. Solu. vt in fi. eo. glo. qd hic quando est appellatum: ibi quando est supplicatum. Nam supplicatione pendente potest fieri executio sententie. de quo dic vt ibi latius dixi. ¶ Opp. vii. ab extra quod possit innouari quia appellatione pendente potest cautio de legato vel fideicommisso peti. vt. ff. vt leg. no. ca. l. postq̄. §. imperator. Solu. quod hic a iudice: ibi a patre appellante. Vel verius secundum Dynum hec. ll. et si habent locum in his que non possunt fieri in iudicio pendente: sed ea que possunt fieri in iudicio pendente vt est petitio cautionis. vt in eod. titu. l. i. §. plane. possunt peti fieri appellatione pendente: vt in cōtrario vbi de hoc est casus notandus per quem. j. limitatur. ¶ Oppo. tunc. viii. quod appellatione pendente fiat innouatio. Nam qui semel appellauit non potest nisi secundo appellare: & tamen prius poterat bis appellare: et sic numerus appellandi minuitur vt. j. ne liceat in vna & eadem causa &c. Solu vt gloss. quod & isto casu quod hic dicitur in casu predicto fallit. vel dic quod hic de nouatiōe hominis: ibi legis. ¶ Concludo igitur predicta dicere possum quod triplex est innouatio. Vna legis & ista admittitur. vt in contrario proximo. & clarius patet in damnato furti qui sine medio efficitur statim infamis pendente appellatione interponende & sic tempore dato ad appellandum. vt. l. furti. in princip. ff. de his qui not. infa. licet si prouocauerit interim infamis non habetur. vt ibi in. §. responso. Alia innouatio est partis. et tunc aut appellantis aut partis appellate. Si appellantis aut actus innouatus contrariatur appellationi expresse vel tacite & admittitur. quia renunciare appellationi dicitur. vt. C. de remdi. l. ad solutionem. & j. de tempo. appella. l. fina. §. illud. Aut actus ille non contrariatur appellationi. & tunc aut extraiudiciarius & interim admittitur licet eo postea non appellante vel succumbente in causa appellationis actus ille per iudicis officium reuocetur. vt. ff. de administra. tuto. l. chirographis. §. primo Aut actus ille est iudiciarius & tunc admittitur pro iustificatione sue appellationis nisi alius obstet. vt. j. eod. l. ampliorem. & j. de tempo. appella. l. per hanc. Si autem partis appellate & actus ille tunc distingue. Aut coram iudice a quo aut ad quē. Si a quo aut iudicium pendēs imponit ei silentium super tali innouatione & tunc debet reuocari remedio attentati. vt. ff. de appella. l. cum ex causa. & in auten. vt nulli iudi. § super hec colō. ix. & extra de appella. c. non solum. libro. vi. & ita loquitur hec. l. Aut non imponit ei silentium & tunc non debet reuocari per viam attentati. vt extra de electio. c. cum nobis olim. & not. per innocen. in. c. cum. M. ferra. extra de constitu. Alia & tertia innouatio. est iudicis & tunc aut eius ad quem est appellatum & talis admittitur vt patet circa questionem fructuum vt superius dixi quā etiam circa sententiam. vt. ff. eod. l. i. & §. & l. ampliorem. & ff. quod cum eo. l. titianus Aut eius a quo
5 & tunc eius innouatio non permittitur vt hic cum si. ¶ † Quero ab extra an si non procedatur per viam appellationis sed simplicis querele[a] an illa pendente nil possit innouari. Dic vt not. Joan. mo. in. c. postq̄. de electio. li. vi. ¶ † Quero an pendente
b recusatione[b] iudicis nil debeat innouari. Respondeo quod nil est innouandum vt not. ii. questio. vii. c. pateat. & per Hostien. extra de appel. c. i. & c. super eo. secundum Baldum & pro hoc vide
7 text. C. si qua predi. pote. l. i. ¶ † Quero an innouata quādo ve-
c niunt reuocanda possint reuocari sine libello[c] & de plano solo iudicis officio. respond. quod sic vt not. Joan. mo. in. c. cupientes in magna glo. de elec. lib. vi. debet tamen probari innouatio et quod lite pendente secundum Bal. & vide dictum Joan mo. ibi-
8 dem quia multa dicit super ista materia. ¶ † Quero an super officio quo petitur attentata reuocari debeat lis contestari. respō. secundum doc. qd non quia petitur iudicis officio mercenario ergo lis non contestatur. vt not. super rubrica. ff. de inter. ac. & i. et Jo. an. in nouel. extra de app. c. cum teneamur. ¶ Sz dubitatur si lis super eo fuerit contesta. an debeat expectari diffinitiua super appellatione. & Specu. dixit quod sic quod non placet Jo. an. ipse notat in nouel. in. c. non solum. in princip. de app. lib. vi. Et est rō quia articulus iste innouationis examinatur seorsum a principali. Et hoc etiam tenet Bald. nisi talis esset innouatio que de sui natura non posset rescindi nisi per diffinitiuam latam super appellatiōe vt in casu legis chirographis. §. i. ff. de
9 administra. tu. ¶ † Quero an iudex ad quem possit inhibere iudici a quo ne quid innouet. respond. quod sic. sed caue: quia si est appellatum a diffinitiua non est necessaria facienda alia inhibitio: quia lex inhibet vt hic. & ff. nil innouari appellatio. pen. l. i. & ff. de appellatio. l. ex in ex causa. de appella. re. l. stipendium. & in aut. vt nulli iudi. §. super hoc. Sed vbi appellatum est ab interlocutoria tunc necessaria est inhibitio alias valet quod agi-
a tur per iudicem a quo donec iudex ad quem inhibeat & inhibitio ad iudicem a quo perueniat vt extra de restitu. spo. c. audita. Ita not. Joan. an. in capitulo non solum. extra de appella. libro vi. in nouella. & attende quia secundum eum non sufficeret inhibitio facta parti: non iudici. vt ibidem not. super verbo iudici. ¶ Quero an minor pendente appellatione possit in integrum restitutionem aduersus sententiam petere dicit Baldus quod sic. nō tamē vt super vtraque procedatur sed vt appellatio suspendatur. & dicit glo. hoc tenere. C. si aduer. rem iudic. l. i. Sed mihi apparet quod dicat cōtrarium si librum nō habeo corruptum. dicit enim ibi quod non restituitur: quia appellare. similiter dicit Specu. illud tenere in tit. de appel. §. qualiter. circa fi. sed nec illud reperio.

1 ¶ Nominatio pro perfectione electionis ponitur.
2 Munerum multiplex differentia.
3 Nominatus ad officium vel dignitatem appellare potest.
4 Executor datus in testō an debeat se excusare vel appellare.
5 Electus ad consulendum an teneatur acceptare.

1 **Si ad scribatum.** † Pro euidentia premitto quod nominatio interdum ponitur pro perfectione electionis seu eius implemento: puta cum dico eligo illum
b quem tu nominabis vt nota. ff. de condi. & demō. institu. l. ex ea parte. & tunc electio a nominatione discreta et non ab electione debet appellari. & est ratio: quia ante nominationem nullus est grauatus. interdum electio a nominatione non differt quod est quando ius nominandi et eligendi residet in eadem persona. et tunc quia electio non sine nominatione vnum non videtur tunc ab alio differre nisi in ordine intellectus. & tunc ab electione debet appellari. primo modo loquitur lex ista sed etiam in secundo po-
2 test verificari. ¶ † Item premitto id quod dicit gloss. quod munerum aliud est publicum autoritate et vtilitate. Aliud est au-
c toritate publicum sed vtilitate priuatum vt tutela & cura. loqui-
3 tur de primo lex ista. ¶ Casus. † nominatus ad dignitatem vel officium vtroque modo publicum si putat se grauatum potest ab
d ipsa nominatione appellare.[d] hoc dicit. ¶ Opponit. quod appellatio non sit necessaria. vt. j. eodem. l. nominationes Solutio quod hic de facta legitime & decreto eius qui habuit potestatem: ibi de minus legitime facta. ita quod est ipso iure nulla vt in contrario. & in glo. ii. ¶ Opponit secundo quod non a nominatione vel electione. sed ab executionis earum reprobatiōe. vt. ff. quādo appel. sit. l. i. §. si quis tutores. aut. de exc. tu. §. qui aut. So. qd hic in munere publico autoritate & vtilitate: ibi in publico autoritate sed vtilitate priuato & primo hec operatur fauore reip. ne officia reperiātur tā o tempore vacare pter imminens periculum ideo infra. x. dies debet appellare. Et ideo non pōt excusationē pponere sed tutor datus vsque ad quinquaginta dies excusationes pponit: a sententia p quā reijcitur appellat. ¶ Quero modo quāto tēpore durabit causa huius appellatiōis. Respōdeo duorum mensium & non maiori fatione reipublice. vt. j. de tempo. app. l. i. qd no. ¶ Quero cōtra ad. l. istā nominatus vult officium exercere sed impeditur palam qd vz ipse faceret. et quod multa essent consideranda scilicet per quem impediatur & an de facto vel de iure et si de iure de cuius iure & tunc est dispu- tandum. circa que vide capitu. si causa de iudi. & que ibi p doc.

a ¶ Simplicis querele. tu dic qr ea pēdēte nil est innouādū vt sing. voluit gl. in. l. i. C. de sen. p̄sc. preto. & sicut regulat app. ita & q̄rela seu reclamatio. no. nil no. ap. pē. qd ēvetū nisi inouaret p tertiū vt est gl. sing. sm bal. in. l. creditor. ff. mādati. ita retulit ipse l. l. q a latronib⁹ ff. de test. & in. l. si qs filio. §. qd tñ. ff. de iniu. testa. et ibi ponit ad hoc dictū no. limi. q̄s vide.

b ¶ Pendente recusatiōe. adō do. cō sup. de offi. de leg. Itē adde qd idē pendēte reclamatiōe vel cōsilio sapientis nō dz inouari alias nō tz qd firmat p spe. in tit. de recla. §. v. i pri.

c ¶ Sine libello. adde. c. bone. de app. & ibi doct. & pbl. & ibi an cum cause cognitiōe & an ordine iuris omisso & an lī. cōte.

d ¶ Appellare. ad de qd alias electus cogit illud acceptare. vt p bal. in addi spec. de ap. §. ad proce. & j. eo. l. hig. & l. nominationes. Innoc. et Abb. l. e. i. ō his qui fa. ma. p. cap. Itē cogit nisi iusta excuset Jo. & e imo. in. l. de elē. solu. in at. Jnn vbi s. & gl. dec. & bar. in. d. l. & i. eo.

4 ¶ †Queri potest an datus executor in testamēto debeat se excusare vel appellare: dic quod neutrum tenetur facere cum non
5 teneatur acceptare vt no. in .l. i. de leg. ii. ¶ †Sed quid de electo ad consulendum in causa. dicit Bal. quod non tenetur acceptare nisi iustam causam habeat ideo appellare: quia munus est publicum auto. 7 vtilitate. argu. ff de mu. 7 ho. munc. §. iudicandi. 7 arga. eius quod not. gloss. in .l. fin. §. casum. ff. de postu. mihi magis placet quod se debeat excusare: quia et si munus est aut. publicum puto fore vtilitate priuatum quia publicam vtilitatem non concernit ratione iurisdictionis 7 respectu territorij: vt in. d. §. iudicandi. sed vtilitatem tantum eorum quos causa illa concernit.

¶ Apostolos presentare fortuito casu impeditus excusatur.
12 Preses an dicatur ipso iure vel per sententiam mederi.
3 Procurator vel nuncius si negligens fuerit propter quod appellatio deseratur an domino succurratur.
4 Ecclesia vel respublica vel minor si ob appellationis desertionem ledatur a quo iudice restituatur.

1 Preses. ¶ Casus. †Qui apostolos nō presentauit in tempore iniuncto propter casum fortuitum excusatur a pena desertionis. h. dicit. Uel sic. a desertionis pena excusat casus fortuit9 nō negligentia. h. d. Et notabiliter. Super text. ibi reddendos. dic ad prosequendum autem tempus statuere non potest: vt. i. co. l. appellatione. Et est ratio quia illud est de iurisdictione iudicis ad quem 7 non de sua. ¶ Not. vltra predicta qd mandatum iniunctum appellanti de apostolis [a] presentandis intelligitur per se aut per alium. Item qd casus contingens in persona procuratoris excusat sicut contingens in persona dñi sicut in matre que misit ad tutores petendos filio: vt. i. qui pet. tu. l. cum a matribus. ¶ Item no. qd qui se excusat propter casum debet illū probare. ¶ Opp. quod male dicat apostolos quia apostoli fuerūt discipuli christi qui non fuerunt sub potestate nostra et etiā sunt mortui 7 beati. Solu. quod hec de aliis apostolis [b] dicit quod declarat vt in glossa. ¶ Oppo. ꝙ quod nos dimittat in incerto super tempore isto assignando contra. §. quibus. i. de no. codi. compo. Solu. quod quidam dixerunt quod licet non per istam legem tamen per aliam legem est certificatum quod sufficit et dixerunt esse triginta dierum: vt. j. cod. l. iudicibus. Alij dixerunt esse septem mensium: de quo. j. eod. l. si appellationem. sed neuter istorum bene dixit. Quapropter glos. dicit qd arbitrium q2 incertum 7 indeterminatum: vt. l. i. §. fin. ff. de iure de lib. Et hec vera de mente huius litere 7 fuit necesse sic indeterminatum et arbitratum relinqui quia legi erat incognita distantia loci iudicis ad quem 7 secundum loci distantiā debet iudex arbitrari: vt ff. de dila. l. i. Et probatur extra de appella. c. personas. cum. seq. vbi tex. dicit conuenientem terminum assignari debere quo elapso per negligentiam appellatio est deserta. ¶ †Quero tex. hic
2 in fi. dicit qd preses medebitur an ipso iure vel per restitutionem in integrum. Bald. dicit qd ipso iure: q2 extrema fatalium id est principium et finis sunt vtilia licet in medio cursus sunt continua: sed illud potest procedere in fatalibus ipso iure a lege datis non in isto iudice dato iudice a quo: 7 probatur in hac litera que factum presidis requiritur: ideo dic per restitutionem scdm Jacob. de raue. 7 Cy. Uel forte dicendum qd interdum post lapsum terminum apostolos presentauit: sed se excusat de lapsu termini propter casum tunc autem casu legitime probato preses ei medebitur non per restitutionem in integrum sed per sententiam pronunciando ei lapsum terminum non obstare propter casum probatum 7 eum admittendum ad persequendum vel forte eum restituet 7 perinde habeatur ac si in termino presentasset. ¶ Interdum apostolos non presentat quia propter casum perdidit seu a latronibus ei fuerunt ablati tunc ei succurratur per restitutionem in integrum: vt faciat quod non fecit 7 sic pro apostolis remittatur. vt sic iudex ad quem videat an iudex a quo detulerit: quia cause tunc in literis apposite debent examinari per iudicem ad quam: vt not. i. eod. l. ꝙ. ¶ Quero qualiter istum casum probabit: 7 Jacob. de are. per testes vel per instrumēta. argumē ff. de re mili. l. ꝙ. i. si ad diem. 7 l. qui commeatus. in principio. Sed Spec. in titu. de appellatio. §. nunc breuiter. versicu. quid ergo. Dicit hoc durum esse viatoribus et difficulter probari posse: ideo dicit quod probabiliter per sacramentū inspecta cause 7 persone qualitate. 7 pro hoc inducit. ff. de exed. tuto. l. scire oportet. § sufficit. versic. si enim. in verbo ex ipsa naturali iustitia qd ipse exponit per iuramentum: 7 dicit qd Clemens quartus ita precepit seruari in curia romana. Et ita dicit posse intelligi iura per Jaco. de are. allegata. ¶ Ista opin. mihi placet vt equior: ac etiam quia iste ad se presentandum tenetur magis ex iudicis iussu 7 sic ex officio: igitur casus impediens per solum iuramentum potest probari: vt. i. de fi. instru. l. fina. 7 sic secus quando quis esset obligatus ex contractu: vt. i. de pigno. actio. l. si creditor. 7 hoc intelligo de casu contingente in itinere. ¶ Sed est necesse etiam probare per testes vel instrumenta scilicet qd tali tempore recessit a loco et iter arripuit vt se presentaret coram iudice ad quem etiam quod ab illa die antea cōmode ad iudicē appellationis potuisset peruenisse 7 se presentasse infra tempus ei assignatum nisi fuisset casus qui in itinere superuenit latronum tempestatis vel infirmitatis 7c. Hoc probatur ff. si quis cau. l. ꝙ. § si quis tamen. 7 ff. de re mili. l. qui commeatus. ibi duntamen non tardius in loco profectum se probet. ¶ Et ideo cauti appellantes faciunt protestationes coram testibus de initio profectionis sue 7 de his faciunt scribere instrumenta publica vt ex eis probare valeant suam profectionem si
3 opus esset. ¶ †Quero ab extra quid si procurator vel nuncius [c]
c qui literas dimissorias portabat negligens fuit vnde appellatio deserta dicitur an aliquo remedio succurratur domino. Et videtur mihi dicendum qd si communi opinione minus idoneū eligit ei non succurrendum quia mala electio est in culpa ideo sibi imputet: vt. ff. commo. l. quia tam non idoneum. aut elegit communi opi. idoneum: 7 sic ei non potest imputari culpa in eligendo nec cur per se non iuit vt est hic casus tunc puto quod appellatio nihilominus habeatur pro deserta per. l. si procuratorem. §. si ignorantes ff. man. 7 arg huius legis 7 eorum que dixi i. de procura. l. cum qui. Sed actio mandati datur contra procura. 7 eo non existente soluendo puto ex clausula generali dominum aduersus desertionem posse restitui. arg. ff. de mi. l. cum
4 mandato. 7 ar. l. si. de in integ. restitu. ¶ †Quero pone qd eccle-
d sia vel respublica vel minor [d] est lesus [e] propter desertam appel-
e lationem quis eum vel eam restituet an iudex a quo vel ad quē. Respondeo secundum Jaco. de are. Cy. 7 docto. aut neuter eorū appellauit tunc appellandum restituat eum iudex a quo debuit appellare non iudex ad quem quia adhuc ad eum non est deuolutum negotium. Aut appellauit sed non fuit prosecutus tunc restituat iudex ad quem vt hic est casus. ¶ Nec obst. qd appellatione deserta iurisdictio reuertitur ad priorem iudicem: vt not. j. eo. l. eos. in princi. 7 ff. de his qui notā. infa. l. furti. §. l. quia verum pro sua sententia exequēda que remanet firma nisi restitutio ad prosequendum appellationem petatur quia tūc illius petitionis suspendit reuersionem iurisdictionis 7 petitur hec restitutio a iudice ad quem propter negotium qd fuerat ad eum deuolutum 7 ipsius deuolutionis reliquias.

1 ¶ Iudex ad quem non remittet ad iudicē a quo appellationem terminandam.
2 Papa appellationem a sententia sui delegati eidem committere potest.
3 Iudex appellationis an possit sententiam tertio delegare terminandam.
4 Iudex succedens victo ante causam appellationis an possit tā ꝙ heres prosequi.
5 Iudicem dicere appellationem iustam vel iniustā non differt.
6 Iudex appellationis an debeat pronunciare si appellatio propter lapsum fatalium sit deserta.
7 Actio in factum an competat ex prima vel secunda sententia. 7 numeris seq.
10 Iudex quomodo pronunciare debeat sententiam priorem nullam esse. 7 nu. 11.
12 Allegari 7 probari potest in causa appellationis quod nō fuit probatum in principali.
13 Exceptiones noue an possint opponi in causa appellatiōis que coram imperatore ventilatur.
14 Iudex criminis reum sub fida custodia tenere debet.
15 Reus quando per procuratorē possit duci in carcerem.
16 Appellans temere punitur. 7 nu. seq.
16 Pena temere appellantis que sit.
20 Appellans temere ab arbitri sententia an sit puniendus.
21 Appellari infra quantum tempus debeat.
22 Appellatio an debeat fieri in scriptis 7 an debeat eius causam feri vel exprimi. 7 nu. seq.
25 Pater in causa filij tertia die potest appellare.

f
1 Eos. [f] Casus. †Iudex ad quem nō debet remittere appellationē terminandam iudici a quo sed sua sententia debet pronūciare prouocationem iustam vel iniustam fore. hoc dicit. ¶ Nota qd quis non debet remitti ad iudicem a quo se grauatum dicit vt hic: 7 l. perfecti. ff. de mi. Nam suspectus est. ¶ Nec ob. extra de appel. ca. nouit. vbi committitur suspecto: quia ibi de mera executione loquitur. ¶ Item nota modum pronunciandi per iudicem appellationis scilicet appellationem iustam vel iniustam et in practica et communi vsu pronunciat bene appellatum et male iudicatum vel econtra male appellatum 7 bene iudicatum. ¶ Oppo. qd imo 7 idem iudex qui primo iudicauit cognoscere possit: vt. ff. de mi. l. in cause. §. fina. 7 l. perfecti. Sol. vt glo. super verbo prouocatum: quia hic in appellatione in qua cognoscitur de iniquitate sententie: ibi de restitutione in qua principaliter cognoscitur

a ¶ De apl'is. apostoli quō petuntur bal. in addi. spe. de ap. §. dubium fuit. cl. i. et vet. de sepi°. 7 in spe. de app. §. ꝙ.
b ¶ De aliis apl'is. adde glo. in vbo petat aplos. l. c. cordi. de ap. lib. in gl. i vbo apli. i cle. ꝙ. e ti. 7 spe. e. tit in. §. sequit.
c ¶ Nūci°. Adde casum in. c. si qd caute. de pign. 7 ita allegat bar. i l. cū filī°. §. i hac. ff. de ꝙ. ob. 7 i. l. i. §. si procurator. 7 §. si tutores. ff. ō manumis.
d ¶ Minor. vide de hoc vltra ea q hic ponit Bald. nu. iij. versi. extra quitez Ja. ō are. 7 bar. hic qd notat spe. i. ti. de re sti. i ite. pte. ꝙ. §. pc. v. 7 no. cū seq. 7 qd no. Ant. de bu. in. c. pe. extra de iudi.
e ¶ Est lesus. adde qd de ecclia lesa negligentia plati. vide p p hic sup. frā. i. c. ex pte lo. vit. de ap.
f ¶ Eos. Limita hāc l. procedere qñ applo fit legitima tunc pōt sibi cōmitti: ita dicit gl. no° in. c. cū appellationibus. in v. refutatori. extra. c. lib. vi. qd singulr not. 7 vide ea. accepta. extra eo.

agnoscitur de proprio errore ratione etatis imbecillitate secundum Ja. co. bu. ¶ Opponi. ad. idem de. l. si preses. §. quomodo et quã iud. i. j. de accu. l. iij. Solu. vt in eadem qd hic de appel. ibi de nullitate sententie. ¶ Et ratio diuersitatis est quia in nullitate non dicitur cum fructum officio suo sed econtra in appella. sic. Item appellatio aufert ei iurisdictionem quod non facit nullitas sententie. ¶ Oppo. iij. ab extra ad idem de. l. post sententiam. §. de sen. et inter. om. iud. et de. l. quod iussit. ff. de re iudi. Solu. quod ibi in sententia interlocutoria hic in diffinitiua. Item interlocutoria ibi cognoscit quia non in proprio reuocari petitur et non per viam appellationis per quam iudex recusatur et alias petitur. ¶ Op. iiij. contra principium dum dicit post decisam litem quasi innuat quod si appellatur ante decisam litem ad eundem iudicem remitti negotium possit quod est falsum quia eadem est ratio in appellatione ab interlocutoria que in diffinitiua cum vtroque casu iudex recusetur et superior queritur pro iniquitate sententie corrigenda. So. vt vult glossa. ij. quod oppositio est varia vbi ab interlocutoria potest appellari qd de iure ciuili est regulariter prohibitum. vt. l. ante. j. quorum appella. non reci. fallit in casibus ibi nota. et in illis fatenda est oppositio propter regulam igitur prohibitiuam dicit hic post decisam litem: sed quia de iure canonico ab omni grauamine potest appellari: ideo secundum illud ius canonicum in quacunque appellatione etiam ab interlocutoria procederet huius. l. dispositio. ¶ † Quero igitur modo cum eadem glossa quid si papa [a] appellationem interpositam ab interlocutoria lata suo delegato eidem commisisset. dicit glossa. quod potest quia presumitur facere ex certa scientia: imo non presumitur ne inde iniuriarum nascatur occasio vnde iura nasci debent. vt. l. meminerint. j. vnde vi. ideo videtur dicendum quod in literis debeat contineri quod ex certa scientia facit. vel tale quid appositum esse quod appareat ipsam ex certa scientia facere. vt. ff. de re iudic. l. quidam consulebat. et. ff. de excu. tuto. l. item vlpi. in fine alias non valeat. vt extra de rescrip. capitulo dilectus. et extra de capel. mo. c. ex parte non enim probibet hec lex rescriptum impetrare et impetrato vti: ideo non expedit quod lex ista tollatur: vt dixi in. l. fin. §. si contra ius vel vti. publi. ¶ Quero. ij. an diffinitiuam papa vel imperator possit committere priori iudici. Sentit ista gloss. in fin. quod non. et sic aliud in interlocutoria vt in precedenti qd aliud in diffinitiua. vt in hac. l. Tu dic secundum Ja. bu. qd idem est qd in diffinitiua vt valeat si ex certa scientia faciat: quia ratio non est diuersa. ¶ † Quero tertio quid si iudex appellationis non vult ipsemet sententiam terminare sed tertio delegare an potest. Dic quod sic in glossa super verbo committat. et hoc si totam causam velit committere. Si autem sententiam sibi velit reseruare tunc in auten. de hoc. §. de iudi. ¶ Quero. iiij. quid si primus iudex ceperit esse loco iudicis appellationis. vt quia episcopus a quo fuerat appellatum factus est archiepiscopus ad quem fuerat appellatum qui poterit tunc de appellatione cognoscere. Et glossa. alibi sentit quod sic quia apud dignitatem in qua iste successit fuit habitus iudicandi non apud personam nisi velut organum dignitatis iudicare debentis. et ita no. in. l. filius. in fi. ff. de iaoffi. test. sed gloss. hic super verbo prouocatum dicit bene facit si non cognoscat. sed alij delegет sicut ille qui prius fuerat aduocatus illius cause. vt supra de assess. l. fin. et. ff. de iurisditione omnium iudicũ. l. pretor. facit extra de app. c. postremo. ¶ † Quero quinto ab extra. si iudex successit victo an causam appellationis poterit prosequi vt heres. dic quod sic. Non ob. quod venit contra propriam sententiam quia venit vt alius ex noua causa originaliter aliena igitur debet admitti. arg. ff. de his qui not. infa. l. seruus. et. l. furti. § qui alieno. Et quia si sit appellatio a diffinitiua potest illam iustificare ex causis coram eo non probatis. vt. j. de tempo. ap. l. per hanc. facit quod notat gloss. ff. de exe. rei iud. l. si iure. §. eadem. ¶ Quero sexto cum gl. super verbo iniuste: an iudex appellationis debeat addere formam hic datam in sententia. ideo absoluo vel condemno. et gloss. dicit quod non per istam. l. que plus non requirit. vt. ff. de admini. tu. l. chirographis. subiungit qd consultius fecerit si omnia ponat et bene dicit ne oppositiones incurrant. ¶ Sed attende quia glo. alibi videtur sentire qd si iudex pronunciat male vel iniuste appellatum tunc sufficiat quia primam confirmat [b] et sic idem pronunciat: quia hec sunt equipollentia quod sufficit. vt. l. in summa. ff. de re iudi. aut pronunciat bene appellatum. Et isto casu distinguit aut prima sententia fuit condemnatoria et adhuc idem quia pronunciando bene vel iuste appellatum istam condemnatoriam rescindit: et per consequens absoluit qd sufficit. Aut econtra prima fuit absolutoria et tunc pronunciando bene appellatum licet rescindatur absolutoria non infertur necessario condemnatoria: sed quedam in pristinum statum repositio. ideo est necesse quod tunc adijciat et ipsum reum in petitis condemno. istam opi. ponit glo. in. l. o filius. ff. de lega. iij. Et istam opi. prosequebatur hic Jaco. bu. in rehecta salma et inducebat. §. de iureiuran. l. generaliter. §. finautem. ¶ Barto. vero stat simpliciter cum glo. huius. l. quando cunque pronunciet: quia et isto vltimo casu rescindit absolutoriam et declarat absolutum debitorem esse. et per consequens eam dicitur condemnare vt probatur his. ll. ff. de ar. l. quid tamen. §. si ar. ff. de compen. l. in diem. §. si rationem. et. ff. de edil. edict. l. quero in prin. et. ff. de re iudi. l. in summa. in prin. et. §. ex qui. cau. infa. ir. l. si te. Et pro hoc fa. l. ista que plus requirit cum qua concord. ff. de administratio. tuto. lege chirographis. §. primo. et. ff. ad. l. falci. l. in ratione. §. cum quidã. et dicta. l. o filius. de leg. iij. Et pro hoc accedat a simili. l. pomponius. §. sed et si. in fin. ff. de pecu. ¶ Superuenit Bald. et dicit quod iudex appellationis iudicat ex probationibus nouis in causa appellationis factis et non ex antiquis quod tunc debet ipse addere absoluo vel condemno alias si solum ex antiquis adderet non debet licet possit vt in hac glossa. sed non video pro forma sententie vel eius essentia aliquam bonam rationem diuersitatis. Ad exonerationem tamen prioris iudicis possunt addi illa verba causa tamen similia adiecta puta condemnamus vel absoluimus propter nouas probationes factas in causa. Nam tunc apparet quod prior iudex iste fecit et bene sed non ita se iustum et bonum vel alias dicitur; in lege [f] argentarius. §. cum autem. ff. de edendo. ¶ † Et iuxta predicta attende quod non est differentia an iudex dicat appellationem iustam vel iniustam de quo hic et in lege chirographis. §. primo ff. de administratione tutorum vel iuste vel iniuste appellatum. vt legem in ratione. §. cum quidam. ff. ad legem falci. vel an dicat recte vel non recte appellatum. vt. ff. de lega. iij. l. o filius. Et idem dicunt doctores si se non referat ad appellationem. sed ad sententiam latam puta pronuncio bene iudicatum vel male iudicatum: quia satis sunt ista equipollentia. et pro hoc bene facit. §. de iureiurando. l. generaliter. §. finautem. Et pondera quod istud aduerbium bene idem est dicere quod recte est iudicatum. Sed aduerbium male solum importat quod non recte et supponit rite factum esse alter non tenuisset appellatio. ¶ Item iuxta predicta quero ab extra quid si iudex appellationis non dixit bene vel male appellatum neque iudicatum sed simpliciter condemnauit reum qui prius fuerat absolutus vel simpliciter reum absoluit qui fuerat condemnatus an teneat sententia. Dico quod sic vt. ff. de solution. l. creditor. §. primo. ff. iudica. solui. lege cum apud. ¶ Et est ratio quia si valet sententia que pronunciat bene vel male appellatum ex eo quia implicat quandam condemnationem vel absolutionem vt superius dixi. et probatur in lege. ibi allegatio. multo fortius vel pariter debet valere vbi non sunt verba implicantia. quia propter qd vnumquodque et illud mul- [6] tomagis vt in auten. multomagis. §. de sacrosan. eccle. ¶ † Reuertor ad glos. et quero quid si appellatio interposita est deserta propter lapsum fatalium: An iudex appellatio. pronunciare debet et respondet glo. quod non quia perinde est ac si appellatum non esset et sic iurisdictio reuertitur ad priorem iudicem. vt. j. eo. l. si contra. et. l. quoniam. j. et in auten. de his quib. vt indi. ad app. in prin. et. ff. de excusa. tuto. l. scire oportet. §. sequens. Et hoc intellige verum vt non possit pronunciare diffinitiue super negotio principali sed super desertione appellationis pronunciare potest absoluere ab obseruatione iudicij. vt. §. quomodo et quã iud. l. si preses. quasi desertam ibi casus et in expensis condemnare quia idem est in causa principali perempta instantia. vt. §. de iudi: l. properandum. §. illo proculdubio. ver. ipso videlicet. cum ibi no. cum Jaco. bu. Barto. et communiter doctores accedunt ad preterita extra de appel. clemen. si appellationem. vbi notabiliter dicitur quod etiam de communi consensu appellantis et appellati si appellatio sit deserta non potest procedi: qd not. ¶ De bonis tamen desert omnis instantia non apparet liquido nisi per [c] lapsum bienni [c] vt not. Jo. an. extra de renun. c. in presentia. in nouella. Non ante biennium possunt interuenisse impedimenta que in facto consistunt et desertionem dubiam faciunt. ¶ Item attende quod licet sententia super hac desertione sit interlocutoria vt not. in clemen. vlti. de appellatio. tamen requirit cause cognitionem partium presentiam et legitimas citationes precedere vt probatur. j. eo. l. si contra. et vide quod ibi dicam. ¶ Quero cum glo. si actor qui succubuit in principali causa ex defectu [d] probationum [d] nunc probauit in appellatione quando fertur sententia. et dubium facit quia videtur qd non possit pronunciari male iudicatum cum iudex fecerit qd debuit. Responsio quod nihilominus pronunciabit male iudicatum et bene appellatum quia licet iudex non fecerit male sed iuste et bene respectu sui non tamen fecit bonum et iustum respectu partis obtinere quam de

a ¶ Quid si papa. Adde que dixit Alex. hic post Bal. et tenet Bal. hic qd interlocutoria vero alius quam princeps posset eidem committere.

b ¶ Primam confirmat. Adde qd not. Bald. qd ter. in. l. cum apud iudi. sol. et ad istud facit: quia semper sententia super cã appellationis necessario refertur ad primã sententiã vt no. Bar. in. l. j. §. de erro. cal. et adde qd dicit Bar. §. in aut. si quis. de epis. audien. et ad confirmationem sententie nõ des sibi iudicare locum nisi veritas probet. Et hic adde per moder. in in. l. si expressim. in. xv. cha. et dixit Bar. in. d. l. si expressim. qd nõ semper videor pronunciare appellationem iustam et infirmare primam sententiã. et adde pulchre p Joan. andr. in addi. ad Spe. i in. de sen. §. vtaut. ver. m iu dice. vbi refert. itũ. opi.

c ¶ Per lapsum bienniũ. sed quid si post biennium. Et si de cursu fatalibus a die appellationis introducte apparet sententia lata contra primã nũqd prima mãdabit executiõi. Hosti. qd nõ i. c. ex rela. extra eo. sz Inno. ibi tz qd sic. et sequitur bald. c. statutum quo tẽ. mi. et gl. allegat bal. in l. ij. §. vt lit. pẽ. qd p desertione appellatiõis ipso iure trãsit sñia i rez iudicatã. Et adde ibi quod dicit Bal. vide eti l. l. si. in vl. col. §. sen. rescin. non po. d. tñ not. bal. i. l. eo. §. si. qp deserta appellatione cõdenatio expensarum spectat ad iudicẽ ad quẽ. Et adde qd iudex q pronunciauit appellationem esse desertam non habet pronunciare sup prima sentẽtia vez bene iudicatũ secũdum Bal. in. l. ante. in fi. §. quo. app. et si adde bal. in. l. furtis. in prĩ. in ver. venio ad tertium ff. de infami. Et an fit necesse appellare super desertionem appellatiõis ãtequã mãdet executiõi bal. gsil. l. lib. quato.

d ¶ Ex defectu probationum. Vide Barto. in. l. i. in princi. j. eo. et late p Moder. in. l. j. ff. de re iudi. et ibi Lud. et. l. l. summa. co. tit. et Bal. hic cum glo.

buisset si probasset vt in gloss. Nec iudici imputatur: quia hoc bonum
7 et iustum fuit ei occultum. vt. l. pe. ff. de iusti. et iure. ¶ † Quero
successiue cum gl. an ex prima vel ex secunda sentia oritur actio in factum. rndet glo. secundum Hug. aut prima confirmatur tacite. puta per cursum fatalium et desertionem appellationis propter quam iudex secundus absoluit ab obseruatione iudicii: et tunc actio in factum oritur ex
8 prima que transiuit in rem iudicatam. ¶ † Not. ex secunda quia super principali non iudicat nec est apta actionem in factum producere aut iudex expressim confirmat primam: quia pronunciat male appellatum et bene iudicatum et tunc secunda quasi prima sit rescissa pronunciatione ista secunda secuta. vt. ff. ad turpil. l. ij. in fi. quasi effectus prime licet rescisse sit transfusus in secundam licet in confirmantem et ideo ex secunda tantum igitur vt dicitur in testamentis secundo confirmante primum in. l. posthumus. §. si paganus. ff. de mi. tes. et. l. qui ex liberis. §. testo de bon. tab. et hec sunt rones gloss. et ita pertransit Ia. bu. et dns meus et est predictum simile bonum; quia sicut non pot quis decedere cum duobus test amentis sic nec super eadem re possunt due snie consistere. vt. s. si plu. vna sententia ec. l. j. sicut agitur ibi ex confirmatione permissa vt in dictis. ll. et ad treb. l. si quis possessore. et sic et hic. ¶ Et ista est cois opi. quam etiam hic tenet Bar. et eam sequor. ¶ Quicquid Ioa. mo. et Bal. qui eam recitat dicant. Aut iudex expressim rescindit primam absolutoriam et reum condemnat expresse vel tacite pronunciando bene appellatum et male iudicatum vt superius dixi. Et tunc licet istum casum omittat glos. tamen dicendum est indubitanter quod ex secunda et non ex prima: tum quia rescissa: tum etiam quia absolutoria non pot actioni in factum nasci. ex predictis dicunt quidam patere coram iudice posse peti executionem sententie. Quod verum dicunt si imploretur iudicis officium si ageretur act. in factum tunc illa licet nascatur
b ex snia secunda non prohibetur intentare coram quocunque iudice
9 competenti ipsius contra quem competit. ¶ † Est autem competens iste secundus non ex eo quia sit ordinarius rei sed ex quasi contractu celebrato in iudicio et qui oritur ex ipsa sententia. vt. l. iij. §. idem scribit. ff. de pecul. et per consequens propter forum quod sortitur ex quasi contractu. vt. l. omnem. ff. de iudi. et hoc vult hic Cy. ¶ Dico etiam quod primus est competens vt actio in factum que oritur ex secunda sententia coram eo intentatur vt coram ordinario rei. Et sic est competens vt ordinarius non quia primus. Nam actio in factum ex sententia coram quocunque ordinario potest intentari. Sed solius iudicis officium potest implorari cuius est sententia. vt. j. eodem. l. precipimus. §. in his. ille tamen potest scribere ordinario vt exequatur si non habet interlocutoriam suam vnde possit fieri executio vt dixi in. l. fin. s. de execu. rei iudi. ¶ Quero
c ab extra quia predicta locum habent in diffinitiua confirmata quid si appellatum fuit ab interlocutoria et illa est confirmata. Dic quod iurisdictio ex toto reuertitur ad primum iudicem. vt
10 in. l. intra vtile. ff. de mi. ¶ † Item quero ab extra quid si iudici appellationis apparet quod prior sententia est nulla quomodo pronunciabit. Quidam dixerunt quod male appellatum: quia sententia est nulla. ita nota. j. quando prouo. non est ne. l. j. et non mirandum si de nullitate cognoscit cum in appellatione insit nullitas. vt ff. fam. herc. lege quedam mulier. et. ff. de iure pa. l. carmelia via. Alii vt Iacob. de are. quem sequitur Iacob. butr. dicunt quod melius est quod iudex pronunciet frustratorie vel superuacuo appellatum ex eo quia sententia est nulla. ¶ † Sed hoc supposito pone quod iudex adiecit et victum victori condemnamus in expensis quis dicetur condemnatus an appellator vel appellatus: et videtur quod appellator quia si frustratorie appellatum est vel superuacue ergo per appellationem frustra fuerit appellatum. ergo victus est. In contrarium quia per modum cause appellat. dicit quia declarata est sententia nulla que pro appellato fuit lata. Et hec pars vera quia cum in appellatione insit nullitas vt dixi sequitur quod appellans etiam nullam dicit et appellatus resistens tacite eam affirmat aliquam: et quia lex ordine iuris et etiam intellectus cognitio nullitatis precedit cognitionem iniquitatis sequitur aliud quod vtraque pars et maxime appellans voluisse videtur vt per prius super nullitate pronuncietur. Et ita etiam dicitur iudex fecisse licet de nullitate dixerit per modum cause cum quelibet causa antecedat suum effectum. ¶ Et ex his infero aliud quod si iudex appellationis pronunciasset solum primam sententiam fore nullam teneret sententia. vt. d. l. et quia. et nulla potest dici iniqua in se quia sine ratione. vt. l. i. s. de sen. et interlo. om. iu. et quia si est nulla infertur quod appellatio non fuit necessaria sed superuacua respectu iustitie et iniustitie interposita.

Si quid. Hic declarat quale sit iudicis officium in probationibus recipiendis et in sumptibus testibus faciendis et sic diuide in duas. secunda ibi; Si quis au-
12 tem. ¶ Casus. † Non allegatum vel non probatum in causa prin-
a cipali potest allegari[a] et probari in causa appellationis. Et si testes producantur eis impendia sunt per producentem facienda. hoc dicit. ¶ Glossa hic tangit plura circa primam partem

¶ Primo an exceptio noua possit produci vel opponi in causa appellationis que non fuit opposita in causa principali. Et dicit quod sic proceditur indubitanter in peremptoriis sed in dilatoriis videtur quod opponi non possint. vt. l. ita demum. s. de procur. nisi reddant iudicium retro nullum. vt ibi dixi. ¶ Secundo querit glossa si testes produxi in causa principali super aliquo articulo et non probaui an in causa appellationis super eo. arti. possum testes producere et videtur quod sic per istum textum. et. j. de tempo. ap. l. per hanc. in fine. ¶ In contrarium facit in auten. de testi. §. quoniam multi. vbi post dedicta testificata non producuntur testes propter timorem subornationis et fraudis. Sed glossa hic respondet quod illud verum in eadem causa non in diuersa vt est causa appellationis. vt dixi in lege inuitus. in fin. s. de procura. Sed canoniste tenent contrarium ideo de hac secunda questione remitto ad ea que dicam in. d. l.
13 per hanc. vbi plene examinabo. ¶ † Quero. iij. si causa appellationis ventilaretur apud imperatorem an noue exceptiones et allegationes opponi vel fieri possent. Et glossa alia que sequitur secundum Accur. dicit quod non per legem cum a nobis. s. de dilationibus. Sed eam reprobat Iacob. bu. per legem in offerendis. j. eodem. Et idem Cy. n. quia eadem ratio est coram principe que coram alio iudice imo maior cum ad eum sit vltimum refugium tanquam magis et iustum conditorem iurium vt lege meminerint. j. vnde vi. Ad legem cum a nobis respondetur vt ibi notatur scilicet vt ibi quando ex relatione iudicis cause appellationis cognoscit quo casu ipse nullam dilationem tribuit quia negotium depurtium voluntate sibi plene instructum mittitur. vt. s. de rela. l. i. ¶ Quero ab extra et. iiij. an quod hic dicitur vendicaret sibi locum in appellatione interposita ab interlocuto-
b ria[b]: dicendum est quod non sed diffinitiua tantum. in interlocutoria enim et eisdem actis et probationibus tantum iustificari debet vt in cle. appellanti. extra de ap. quod not. et vide quod ibi not. in gloss. pe. ¶ Et ratio diuersitatis potest esse ne de facili appelletur ab interlocutoria vt negotium dilaretur et de manu iudicis principalis cause res auferatur qui nihilominus iuste fecisset experitur. Circa secundam partem de sumptibus non insisto sed quales debent esse et pro quanto tpe et a quo tempore debeant incipere et quando finiri vide que scripsi. s. de testi. l. quam liberi. super secundo vel. iij. nota. Et etiam vide ad quid facit in argu. vt hic dixi in fine.

Super his. Hec est tertia pars in qua ponitur quale sit iudicis officium quando appellatur in criminali. Iste tex. loquitur quando causa criminalis non
c ingerit penam sanguinis[c] alias non dimitteretur fideiussoribus datis. vt. ff. de custo. et exhi. re. lege diuus. et. ff. an per alium cause appel. lege. j. vel dic quod etiam loquitur in pena sanguinis sed non traditur sue libertati propter datos fideiussores sed traditur sub fida custodia ipsis fideiussoribus vt eum ducant caute et eum presentent iudici ad quem. ¶ Casus. Iudex a quo in causa criminali appellatur debet transmittere reum ad iudicem ad quem sub fida custodia cum actorum et sententie copia ac etiam cum libellis dimissoriis. hoc dicit. ¶ Nota a principio quod de iure ciuili non appellatur ab interlocutoria in causa criminali
4 sicut nec in ciuili. vt lege ante. j. quorum ap. non recipi. ¶ † Item nota quod iudex criminis licet pena non sit corporalis debet reum tenere sub fida custodia donec det fideiussores idoneos de iu. solu. Et sic iudex cautus non accipiat fideiussores pro iudicato suo cum ibi possit appellari sed etiam pro se et aliis ad quos cognitione cause principalis et appellationis spectabit vt euadat oppositiones positas in lege cum apud. ff. iu. sol. ¶ Item nota ex illis verbis idonei fideiussoris quod in principio dixi. ¶ Item dicunt quidam ex illo verbo retentis quod non est necesse eo actu vt iudex eos mittat ad iudicem ad quem appellatur sed quod solum eos retinet apud se in custodia. Et mouentur etiam ex eo quia ex quo pena non est corporis afflictiua potest procuratorem facere in hac causa. Sed hic repugnat quod illa dicit appellatoribus edita ec. Et etiam quia et si causa esset capitalis ipse per se causam appellationis agit et sic sub fida custodia remittitur. vt. l. j. ff. an per alium causa appella. Et ideo hic subaudi retentis et missis. non enim dicit hec litera apud se. ¶ Nota ex verbo exempla quod originalia non mittuntur: puto
d tamen quod ista exempla mittuntur[d] in forma autem. et ideo iudex interponat. vt auct. ad hec. s. de fid. instrum. et sic non ob. aut. si quis in aliquo. s. de eden. nec text. s. de rela. lege. j. in fin. vt ibi dixi. ¶ Item nota ibi ad scrinia ec. quod notarii actorum
e possunt scripturas recipere et quod sufficit eas[e] produci. con. cor. j. eo. l. precipimus. §. super his. et. s. de preci. imper. offe. aut.
15 que supplicatio. no. tex. ibi pro fortuna singulorum ec. ¶ † Queri pot si causa ista esset capitalis et pena corporalis et sic in carceribus ducendus an per procuratorem dari posset. Et dicit Bal. secutus Bart. quod sic. ego puto quod non: vnde vide quod scripsi in. l. reos. j. de ac. in. §. q. Vltimo Iacob. butri. per istum text. dicit

a ¶ Potest allegari. Intelligas in his que fiunt post lite. contest. sicut in his que ante. vide bart. l. l. ita demum. s. de pcur. et intellige istam l. quando habuit iustam causam ignorantie secus si fuit in culpa et non opposuit. Anto. de bu. i. c. ad audientiam. de rescrip. allegat Io. an.

b ¶ Ab interlocutoria. Adde Bart. in. l. iij. ff. de app. reci. et. l. p hanc. in princi. j. eo. et Bart. in. l. speciatim. §. arbitrorum. in vers. quo vero arbitramentum possit detegi. ff. pro so.

c ¶ Penam sanguinis. adde. ca. homo christianus. xl. dist.

d ¶ Ista exempla mittuntur. adde gl. no. l. l. cum. j. de proba. et no. an. in. aut. si quis in aliquo. vbi dr quod archiui publici fidem facit. ad hoc quia acta ex archiuis publicis notorium inducunt sm Inno. in. c. ex insinuatione. de ap. Bald. in. l. j. §. quando et quando iud. et quod ipse not. in l. gesta. s. de re iu.

e ¶ Et quod sufficit eis. adde Bald. in. l. ij. s. de eden. et vide aute. que supplicatio. qui vr tenere s. p. l. istam. j. de iur. fisc. et p not. in. c. quam de probati. vbi Hosti. dicit scripturam factam a notario non habere vim nisi sit producta coram iudice sed quod sufficiat no. bar. in l. si finita. ff. iulian. et in. d. aut. que supplicatio.

a quod si clericus [a] conuentus de crimine coram iudice seculari pe
tat se remitti ad episcopum quod debet remitti sub fida custodia.
¶ Sed an acta debeat mittere sicut hic dicitur. Uidetur quod
non quia eis non est standum tanquam factis a iudice incompetenti pu
tat tamen ipse quod debeat mittere quod saltem proderunt per aliqua
li informatione ⁊ iudicis excusatione.

Ne temere.

Hec est quarta pars quale sit iudicis officium circa temere appellantem. Ca
16 sus. ⁊ appellator temerarius est puniendus [b]. hoc dicit. ¶ De
b claremus hunc. §. circa plura quam facit gloss. Et primo quero an
habeat locum tam in ciuili quam in criminali. Et gloss. in. l. ab exe
cutione. §. quorum appella. non reci. in fi. tenet quod iste. §. in cri
minali tantum loquitur. ⁊ continuetur cum proximo dicto tan
tum. Jaco. vero but. hic quem sequitur Bal. dicit quod habet
locum tam in ciuili quam in criminali: tam quia loquitur indistin
cte: tum quia habet vim clausule generalis ⁊ absolute. igitur ad
omnia refertur ex quo potest sine absurdo intellectu. vt. ff. de le
17 gat. i. l. talis scriptura. §. i. ⁊ ita teneo. ¶ † Quero secunda quid
si temere appellans non est prosecutus. dic quod pena ista locum
non habet vt hic in verbo prosecutus. Nam cum iste. §. sit pena
lis extra suos terminos vt odiosus non est extendendus. argu.
18 l. post legatum. in princip. ff. de his qui. vt indi. ¶ † Quero. iii.
an si desistit ante sententiam locum habeat hec pena. puto quod
non: vt in simili in. l. alia. C. de his quib. vt indig. Et probat hec
litera ibi malam litem fuerit prosecutus. ¶ Nam ex illa dictione
prosecutus colligo quod ad finem deducit. vt. l. vrbana. §. per
noctare. ff. de verbo. significa. cum simi. ⁊ quia ex euentu demon
stratur an causa fuit mala vel non. ¶ Et si sit temeraria appel
latio sola absque prosecutione non punitur pena de qua hic dici
tur ⁊ presumitur temerarie appellare eo ipso quod aduersarii in
tentio erat plene fundata ⁊ pro eo sententia lata. vt extra de do.
19 ⁊ contuma. cap. fina. ⁊. ff. de euic. l. herennius. §. gaia. ¶ † Que
ro. iiii. qualis est hec pena. ⁊ glo. recitat varias opi. cum vltima
in casu nostro est vera ⁊ sic arbitraria. vt in. l. i. §. expilatores. ff.
de effra. ⁊ expila. secundum Jaco. but. Pet. ⁊ Cyn. ⁊ communiter om
nes. ¶ Tamen vt tollantur leges que videntur obstare. Dic
quod quando quis appellat ante sententiam ab articulo prohi
bito vel post sententiam ab executione nec modus exceditur in
exequendo. ⁊ sic appellat in casu prohibito ⁊ tunc punitur pena
quinquaginta librarum. vt. l. ab executione. §. quorum appella.
non reci. ⁊. l. si clericus. C. de episco. audien. cum simi. quandoque
quis appellat a diffinitiua: ⁊ tunc si a iudice a quo prohibitum
est appellare vel si est permissum ⁊ appellatio fuit reiecta ⁊ non
admissa per iudicem a quo ⁊ tunc habet locum pena. l. si a procon
sulibus. C. eo. que in suo speciali casu loquitur. Si autem appel
lat a iudice a quo est permissum ⁊ appellatio est recepta sed te
merarie appellauit tunc habet locum pena extraordinaria hu
ius. l. ⁊ vbi non temerarie sed bona fide locum non habet. Et pre
dicta de iure ciuili. ¶ Sed de iure canonico temere appellanti
nulla alia imponitur pena cum sufficit perditio cause ⁊ refectio
expensarum. ⁊ sic ne addatur afflictio afflicto ⁊ hoc est quod hic
voluit dicere glossa. ff. quibus appella. non li. l. prima. §. inter
dum. ac etiam de consuetudine hec pena non est in communi
20 vsu. ¶ † Quero quinto quid de temere appellante vel reclaman
c te a sententia arbitri [c] an habebit locum pena ista: dic quod non
quia lege non cauetur nec ista pena est extendenda sed scripta in
suis terminis intelligenda. argumentum supra si mancip. ita fu.
ali. l. ea quidem. ¶ Quero sexto an habeat locum in eo qui sim
pliciter dicit sententiam nullam et aliter non appellat nec ini
quam dicit. dic quod non quia hic loquitur quando dicit senten
tiam laborare vitio iniquitatis: ideo non est extendendum ad iu
dicium nullitatis. argumentum. ff. de his quib. vt indig. l. post le
gatum. in princip. ¶ Quero septimo quid si ab initio habuit
probabilem causam appellandi: sed postea veritate lucidius
apparente est prosecutus temerarie an iste. §. locum habe
bit. et videtur quod non per istum textum. in principio. vbi vi
detur considerari initium appellandi. ¶ In contrarium de
terminat Bald. propter verbum prosecutus quod potentius
in hac pena agit. vnde desistere debuit. vt lege destitisse. ff. de iu
dicijs

Si autem.

Hic quinta in qua declaratur infra quan
tum tempus debeat appellari. ¶ Ca
sus. ⁊ iure isto in causa propria debet appellari infra biduum in
aliena infra triduum: et in scriptis si non illico appellauerit. hoc
dicit. ¶ Opponitur de. l. litigatoribus. C. eodem solu. vt glossa.
quia ibi appellabat incontinenti et istud incontinenti declarat
ista glossa idest iudice adhuc sedente pro tribunali ⁊ alio non di
uertente. ¶ Et ita ista fuit opinio Hugo. de qua in dicta. l. liti
gatoribus. ¶ Alii aliter dixerunt quod tota ea die dummodo
iudex sedeat pro tribunali. vt ff. de appellationib. l. prima in fine
cum. l. sequenti. ⁊. l. a sententia. §. fina. precedens est in communi
vsu vt intelligitur iudice adhuc sedente pro tribunali. ⁊ lege au

a ¶ Si clericus. Adde doc. in. c. si clericus laicum. de foro compe.
b ¶ Est puniendus. Adde quod hic de iure ciuili non de iure canonico. gloss. in. l. i. ff. a
qui. appella. non li. Bal. in. l. ii. in prin. ver. quero vtrum. C. de epi. aud. ⁊ Bal. ⁊ doc.
in. c. reprehensibilis. de app. ve. extraordi. ⁊ doct. hic sed de iure canonico in expensis
tantum. d. c. reprehensibilis. ⁊ ibi Bal. ⁊ Sicu. in. ii. col. ver. sed circa hoc. ⁊ ibi doct. ⁊

tique. vel sunt correcte vel intelligantur ex ipso dic pro eadem ho
ra qua se ad alia non diuertit. ⁊ istam tenuit Archiepi ⁊ in eam
inclinat Joan. and. in nouella extra eod. lib. vi. c. i. in eius no. su
per verbo statuit. Sed Bald. hic notabiliter dicit quod nedum
iudex non debet ad alia diuertisse sed nec etiam appellator: quia
iste est actus appellatoris ⁊ non iudicis. Et ideo ipse consilium
debet hoc facere vel incontinenti ex quo presens est. ⁊ ita intelli
git. l. litigatoribus. et pro hoc. l. cum antiquitas. C. de testamen.
¶ Et ita seruat communis practica. nam incontinenti dicitur
d [d] fieri quod fit in actu simul tenenti ⁊ si successiue ad sententiam.
Et dicit hoc voluisse Jacob. de bel. ⁊ meo iudicio vult Jacob.
but. dicens quod ratio quare admittitur appellatio facta incon
tinenti viua voce est quia per continuationem ad sententiam vi
dentur omnia continere que inseruntur in libello quando non
appellatur viua voce. Et ideo sufficit si tabellio tunc post sen
tentiam scribat a qua sententia statim ipse puta Titius appel
22 lauit viua voce. ¶ † Quero modo ab extra predicta in diffini
tiua sententia quid in interlocutoria an sit necesse quod appel
e letur [e] etiam si non incontinenti appelletur. et glossa. ff. eodem
l. secunda dicit quod non vt contrariorum eadem sit disciplina.
Nam si in sententia interlocutoria non est necessaria scriptura
f vt [f] notatur in. l. finali supra de senten. ex peri. reci. nec in appella
tione ab ea interponenda. ⁊ econtra sicut in diffinitiua exigitur
scriptura. vt. d. l. si. ⁊ ita in appellatione ab ea interponenda scri
ptura exigitur ⁊ ita transiuerunt glossatores nostri. Sed tex. non
habemus qui dicat quod scriptura non sit necessaria. Quinimo Bart.
ff. de appel. reci. l. eius qui. nititur probare quod in casibus de
quibus in iure ciuili potest appellari sit necesse quod in scriptis
appelletur. ⁊ hoc ideo quia causam tenetur inserere vt ibi pro
batur. ⁊ per consequens in scriptis tenetur appellare vt sic ex cau
sa incerta iudex deliberet an velit appellationem admittere vel
reiicere. ¶ Sed quicquid sit de iure ciuili de iure canonico est
in scriptis necessario appellandum. vt in. c. cordi. de appel. lib.
vi. ⁊ hoc seruatur in quolibet foro: quia de iure ciuili non caue
tur expressim de opposito. ⁊ scias quod in hac appellatione ab
interlocutoria in scriptis facienda est inserenda causa. vt ibi
23 dem. ¶ † Sed attende quod non sufficit inserere causam genera
lem ⁊ incertam: quia contra ius me grauasti. nam hoc causa ta
cite inerat appellationi simpliciter interposite: vt igitur aliquid
operetur iuris dispositio que est vt causa inseratur de speciali siue
singulari causa intelligendum est de causa illa generali que inanis
non iuuat appellationem ab interlocutoria quicquid sentit Inn. in
c. si. de ope. no. nu. causa ergo specialis vna vel plures debent ex
24 primi in hac appellatione. ⁊ sufficit iustificare ex vna. ¶ Si tamen
vnam causam tantum exprimat potest prosequi aliam causam eius
dem effectus secundum Bald. ⁊ hoc quia expressio cause est pro forma. vt
appellatio subsistat non pro materia vt causam facti tollat ⁊ in
quit hoc notari per Jo. an. in nouella. in. d. c. cordi. quod non repe
rio nisi ibi in fi. ⁊ ibi loquitur de appellatione a diffinitiua. Sed
Bar. in. l. eius. ff. de ap. reci. dicit quod solum ex causis expressis debet iusti
ficari ⁊ ex aliis non potest. ⁊ est ratio quia si ex aliis posset iustificari
iudex a quo non posset iure si causa expressa non esset iusta reiice
re appellationem quod tamen potest ibi. Cogitabis in eo quod dicit Bal.
de alia causa que sit eiusdem effectus: quia forte aliud habuit intel
lectum pro nunc mihi occultum. ¶ Quero modo cum glo. si. quando cau
sa dicatur propria ⁊ quando aliena. ⁊ dic vt in ea ex qua habes quod alie
na est que per simplicem procuratorem ⁊ non in rem suam agitur. ¶ Iu
xta quod quero pone quod procurator fuit in causa principali sed fuit
condemnatus vterque. s. procurator ex ordine dominus ad cautelam
secundum no. in. l. i. C. de sen. ⁊ inter. dominus sciens non appellauit infra bi
duum procur. appellat. i. triduum an tenet appellatio ⁊ dubium facit
quia dominus per lapsum bidui videtur tacite renunciare appellationi. ar.
C. qui admi. ad bo. pos. po. l. i. ⁊. ff. rem ra. hab. l. bonorum. ⁊ not. in
l. si ego. ff. de neg. ge. Contrarium determinat hic Bal. quia benefi
cium legis est posse litigari per procuratorem quod domino non est aufe
rendum postquam illud elegit. ¶ Ex quo infertur quod beneficio electo
renunciasse non videtur maxime quia sciebat ius suum durare hec mihi
placet in procuratore antiquo qui condemnatus fuit vt eius ap
pellatio admittatur non in nouo ad appellandum constituto.
25 ¶ † Queri potest quid si pater sit in causa vt legitimus admini
strator filii ratione vsufructus. Respondeo quod tertia die nomine filii
potest appellare ⁊ idem quando pater venit ratione communionis
quam habet in actione de dote. arg. ff. qui satisda. cog. l. si tiue. ho
die autem ista cessant quia tempus est vniforme ⁊ auctum ad decem
dies. vt in aut. hodie. que sequitur. Autentica.
1 ¶ Tempus ad appellandum quando currat pro cur. tori.

Vbi. de sen. Item
vide bal. l. i. a p
consulibus. C. e. vi.
xxiii. Item adde quod
ab interlocutoria
temere appellans
punitur. l. ab execu
tione. ⁊ ibi Bar. ff.
quo. ap. non reci.
Item adde quod teme
re appellans debet in
dolo: lata culpa
non leui. Bar. in
l. tutores q. §. tu
tor. ff. de admi. tu.
secus si agitur de nul
litate secundum baldum
hic in. i. co. in fi.
quam nunquid pena.

c ¶ A sententia arbitri
Adde Bald. et
doct. in. i. col. in fi.
quod nunquid pe
na quod neoiudicis
arbitrio punit.

d ¶ Incontinenti quod.
Adde Abb. i. c.
cum dilect. de fide
ce. ab intest. Ab.
in. c. an sit. de ap.

e ¶ Quod appelletur
scriptis. Adde
bal. l. l. in ii. C. de
peti. ⁊ doct. i. cle.
appellanti. de ap.
quando fiat in scriptis
adde spec. de ap.
§. aliter. paulo
post pri. ⁊ quando
rigitur coram iudice
appellationis. vi
de bal. ibi in ad.
Spe. ver. dubium
fuit cl. r.

f ¶ Non est necessa
ria scriptura. ad
de bald. in. l. hac
consultissima. C. q
test. fa. pos. Spe.
⁊ ibi bal. i addit.
in ti. de sen.

a ¶ Cuilibet.x.dies dant. Adde nunquid iudex istud tps.s.x.dierum datorum ad appellandum possit abbreviare.vide Bart.in.l.§.ff.de re iud.ubi doc.et an possit revocare.et infra quantum tps.vid.bart.et doc.l.l.quamuis.ff.e.intellige.l.hodie qn appello ab actu momentaneo sec⁹ si ab actu successiuo.vide Bar.l.l.in iudicio.de fur.§.i.et an istud tps possit de consensu partium prorogari.Barto.hic qd no.et l aut.ei q.C.de te.app.et Pau.de ca.et nunquid quamdiu extra co.exequitur Ro. et Pan.de ca.in l.§.ff.de re iudic. vide post Bar.l. d.aut.ei q.et add cautelam quam dat Ant.de but.l.c. dilecti.el.§.de re scrip.ubi dicit q si lapsus est terminus.x.dierum a die late interlocutorie q tu habes petere eam revocare si iudex non revocat appellare ab hoc gravamine q cautela videtur esse contra mentem Bart.in.l.i.C. sen.resci.no pos.

b ↪ An a tpe scientie. vide Bar.l.l.§.dies et ibi do.post gl.ff.qn appel.fit.plene per gl.in cle.sicut.de ap.et bal.in.l.§.C.de edi.ac.

c ↪ Utraq pars scienter et sponte processit. Tu vid de hac q ultra ea q hic no.bal.nu.v.ii.quero quid si appellatum post.x.dies.moder.l.l.§.dies.ff.qn ap.fit Bald.l.l.eos C.eo.et melius in aut.ei qui.l.titu.ii.et in.l.centurio ante fi.ff.de vulg.et pupil.

¶ Tempore noctis.

d adde glos.in c.ab eo.de appel.lib.vi.doc.in.ca.qd ad consultationem.de re iudic. Abba.in.c.§.de ferijs.Bart.in.l.minore.ff.de ferijs. Bal.in.l.i.C.de ferijs.

¶ Coram honestis viris.

e Adde doct.in.c.suggestum.de appella. Innocen.in.c.si iustus metus.de ap.doc.inde.i.c.titu.

f ↪ Adhibere.ad de ultra bal.hic nu.vi.v.quero num qd possit aliquis.ter.i.l.i ff.de ap.reci.gl.C c.cu sup.et ibi Moder.extra de re iud.no.tata ni.l.si per lusorio.ff.de appel.reci.

2 Appellari an possit ipso iure.
3 Appellatio an possit tempore noctis interponi.
4 Victus si non appellaverit an possit tertius qui no appellavit illius appellationi adherere.
5 Apostoli post interpositam appellationem dantur etiam si non petantur.
6 Iudex non offerens apostolos non petenti an puniatur.
7 Apostoli an debeant immediate appellatione interposita peti.
8 Tempus ad petendum apostolos quantum detur et quando currere incipiat.et nu.9.
10 Apostoli an sint in scriptis petendi.
11 Apostoli an possint dari absenti.

Hodie.

Hec aut. venit correctiue ad id qd dixi l.§.finali in iudicio.de appellatione interponenda infra biduum vel triduum.Nam tps illud corrigit:a et uniformiter cuilibet.x.dies dantur a tpe allegati gravaminis.et sic illud computatur de momento ad momentum.ut.ff.qn ap.fit.l.i.§.dies.et ibi gl.sic.et hoc ar.eius qd no.gl.ij.i princ. ¶ Iuxta hec quero an hec aut.vendicet sibi locum in appellatione interponenda ab interlocutoria:et dic qd sic:qr hec loquitur indistincte.Item qr sic erat olim in biduo vel triduo in casib⁹ permissis appellari ab interlocutoria:et est hodie exceptuatum de iure canonico.ut extra de testib⁹.c.significaverit. ¶ Venio ad apparatum et op.qd maius sit tps.ut.j.titu.primo.l.i.l glo.scda.dicit qd hec regula fallit ibi:sz meli⁹ dic qd ibi de tpe plus quam de.ut ibi no. ¶ Quero b an a tpe scientie si demum postea sciuit de snia.et gl.ij.dicit qd sic qr et olim sic erat i biduo.ut.ff.qn appel.fit.l.i.§.dies. ¶ Ex ista rone gl.no.qd termin⁹ ampliat⁹ itelligitur ampliari cum eadem qualitate q inerat ei ante ampliationem.Confirmat glo.ut demum a tpe scientie currat per.l.ab ca.C.quo et qn su.et p.l.ij.C.de libi.causa. ¶ †Querit.§.gl.qd si cam egit p procuratorem et procu.presens fuit sententie.Rn.gl.qd tps ad appellandum statim currit qr procuratori scienti currit q appellare debuit.et sic no appellando preiudicat dno.ut ff.qn ap.fit.l.i.§.fi.et sic negligentia procuratoris nocet dno.Subiungit gl.p procur.tunc tenetur dno mandati ad interesse.ar.ff.man.l.si procuratorem.§.si ignorans.Sz predicta itellige nisi ca erat ei certitudinaliter mala ut dixi in.l.Ianuitus.C.de procura. ¶ Querit.ij.gl.quid si procurator no reperit solvendo.Rnd.glo.qd tunc auditur dns.ut.C.de iudi.l.properandum.§.fin.et ita intelligit text.in.d.l.i.§.2 fi.ff.qn ap.fit.qr supponere vr qd quis audiatur. ¶ †Sz dubium tunc insurgit an ipso iure possit appellare an vero restio sit ei necessaria.et gl.i.d.l.i.§.fi.ff.qn ap.fit.d.ipso iure.et p h facit text.quem gl.ista allegat.s.l.properandum.§.fi.modicum viget:qr ibi instantia cause principalis qua perempta no perit ca hic p lapsum decem dierum snia lata remanet firma Bald.transitorie tz ipso iure teneatur et audiatur appellans.Bar.istum passum no declarat ibi nec hic sz meo iudicio tuti⁹ est dicere qd isto casu audiatur mediante restione in integrum. arg.ff.de mino.l.cum mandato.et qr statim cum scit procuratorem no appellasse ei tps proprie appellationis dz currere.et sic deberet appellare et post appellationem interpositam cum procuratore agere.et eo non existente solvendo ad appellationem redire.sz n coarctatur prim⁹ appellare.ergo dicendum qd restio sit necessaria. Item predicta intellige qn ex negligentia omisit appellare.Ubi aut procu.contumax fuisset ita qd appellans no auditur an tunc illa contumacia preiudicat dno vide q dixi in.l.eum q.C.de procu.in vi.q. ¶ Querit.iij.gl.qd si dns est absens ex probabili vel necessaria ca vel simul ex utraque et remittit ad no.in.l.qr absente.C.de procu.et vide qd ibi dixi et qd lati⁹ scripsi in.l.ab eo.C.quo et qn iudex. ¶ Quero.v.ab extra iuxta id qd de procur.dixi qd si ca sit matrimonialis vel stat⁹ vel infamie ita qd no recipit pecuniarium interesse.ut.ff.rem ra.ha.l.procur.ad exhibendum.§.fi.et sic procuratoris excusatio no est necessaria.dic vel qd vel statim appellabit fm predictorum doc.opi.vel statim restitutionem petit ad appellandum fm opi.mea superi⁹ recitatam. ¶ Quero.vi. quid si post decem dies et no ante fuit appellatum et utraque pars scienter et sponte processitc in appellatione et in causa lata est sententia an valeat.et videtur quod sic.argu.l.§.C.communia utri.iud.In contrarium est veritas per cle.si appellationes.extra de ap.et ibi nota.Non obstat.d.l.ij.ut ibi dixi. ¶ †Quero.vij. an appellatio possit interponi tempore noctisd et respon.quod appellatio interponenda viva voce debet interponi illi collata sententia ut.j.eodem.lege litigatoribus.et.ff.eodem.lege secunda et ideo tempus sententie late est considerandum appellatio vero interponenda in scriptis tunc illa debet interponi coram iudice a quo et in quocunque loco:cum non requirat strepitum et figuram iudicij.ut.l.voluit.§.i.ff.de inter.actio.p actum interponi:et de nocte ut idem iudicium sit in tempore et loco.ut.ff.si cert.pe.l.vi.

nam dummodo copiam habeat iudicis.Si autem copiam no habeat et no iudicis defectu sz ptis negligentia ut dicebat qdam bon. de questione facti i hoc exemplo iudex tulit snias apertis ianuis et cum luminarib⁹ tertia hora noctis pars in ultima die decem dierum tertia hora noctis volebat appellare coram iudice et habere non potuit quia ianue palatij erant clause et iudices iverant dormitum unde non appellavit.et quesitum fuit an tempus et cucurrerit:et videbatur quod sic quia tempus hoc de momento ad momentum computatur ut dixi super textu igitur sibi imputet:quia in extrema hora et iudicij congrua se arctavit.ut.ff.si quis cautio.lege.ij.§.si quis cum possit.Allegabatur etiam quia coram honestis virise appellare debuit si copiam iudicis habere non poterat.argumen.j.de his qui per me.iudi.lege.ij. ¶ In contrarium allegabatur:quia totum tempus decem dierum integrum habet ad appellandum. Ergo ultima hora huius temporis potest appellare:igitur si ad ultimam horam distulit sibi non debet imputari sed iudici qui qualibet hora huius temporis debuit se paratum exhibere.ut.ff.quando appellan.fit.lege.i.§.dies. ¶ Item quia cum iudex tertia hora noctis tulerit sententiam scire debuit quod eadem vel anteriori hora appellare debuit cum potuit et sic sicut in sententia ita in tempore appellationis interponende etiam hora noctis debuit sui copiam facere quod cum non fecerit iudici imputandum erit.istam partem puto tutiorem dummodo protestationem suam coram honestis personis fecerit.argumen.ff.eodem.lege cum quidam.et.ff.de ap.reci.lege si cuius. ¶ Quero.viij.an alius provicto possit appellare.dic secundum Bald.quod non nisi intersit sua.et hoc probat antequam super appellatione procedatur licet de victi appellantis interesse non queratur:ut lege si procuratorio.ff.quando appellan.fit.et ibi que incipit colligit quod cui iudicio etc. facit
4 ff.de inoffi.testa.l.si suspecta.in princip. ¶ †Quero.ix.si victus appellavit an tertius qui non appellavit possit pro suo interesse illius appellationi adhererefdic quod sic ut extra de ele.c.ut circa.libr.vi.circa medium.et ibi gloss.super verbo adherentes non admitterentur nisi infra tempus quo appellasse debuissent et appellationem expresse ratificaverunt seu ratificaverit et dixerunt se ei adherere velle:ut in.§.qd.vi.non solent.et argumen.ff.rem ra.ha.lege.bonorum.et idem sentit Spe.in titul.de ap.§.i.versicul.porro.quod nota.et huius adhesionis effectus est quia potest instituere causam.ut.ff.de procur.l.Paulus.et.ff.de inoff.te.l.si suspecto.in princip.et.j.de liti.aut.nunc si heres. ¶ Et si principalis renunciet appellationi vel moriatur non propterea impeditur adherens ut not.gloss.in.d.ca.ut circa. Et duplex potest esse ratio. Una quia ratione sui interesse propriam causam dicitur defendere.ut.ff.quando ap.fit.lege si procuratorio.§.fi.Secunda quia postquam est aperta ei via per eum qui appellavit cui debito tempore adhesit renunciatio ipsius nihil preiudicat his quibus viam aperuit ut in simili dicitur.ff.de contra tab.l.si post mortem.ff.de bo.autem.iudi.pos.lege cum unus.versicu.aliter itaque.et hec vera ubi appellatio de iure tenuit:sed ubi nulla fuisset tunc prosecutio adherentis nihil sibi prodesset sicut nec ipsi principali appellatio prodest.ut ead.lege cum un⁹ versicul.plane si is.hoc etiam vult Bald.licet per alia verba ¶ Et nota quod adherenti nihil debet adiudicari:quia nihil petitur sed solum petitur quod et non preiudicatur si causam rei perit iure defendisse. ¶ Querit Bald.si a duobus collegis lata est sententia et appelletur ab uno an sufficiat:et ut refert quod Inno.dicit quod non et quod etiam unus tantum ex eis no posset dare apostolos.et idem dicit si a duobus appellavit et unus dedit apostolos delatorias alius refutatorios ut teneat datio:qr apud eos discordes nulla est iurisdictio.ff.de arb.l pedius.§.fin.et ideo perinde est ac si apostoli nullo modo essent dati.Sed dubitari potest quid si unus det:alter ratificavit an sufficiat.dic qd non per nota.in.l.§.in fi.glo.i.de in.fin.lib.x.Et est ratio qr cum uterque dare debuit apostolos ratificando dationem alterius ratificat eo modo quo ille dedit:et sic non implet quod debuit. et hec sufficiant.

Apostolos.

Hic sexta in qua ponitur quale sit iudicis officium circa apostolos. Cas⁹.
5 ¶ †Apostoli post interposita in appellationem sunt dandi etiam non petiti.hoc dicit. ¶ Ille sunt litere dimissorie que dantur per iudicem a quo et diriguntur iudici ad quem et dicuntur apostoli:quia sicut apostoli fuerunt dimissi et ad diversas provincias missi sic dimittuntur appellatores et mittuntur ad iudices superiores in alijs provincijs degentes.formam literarum posuit glossa.i.in.lege presides.C.eodem. ¶ Nota casum in quo iudex ex officio suo aliqd facit etiam nemine petente et hoc est iudici iniunctum ut contingat appellatoris malitiam. ¶ Opp.quod immo cum instantia debeat ab appellatore peti.ut.ff.de libe.di lege i.et infra.xxx.dies.ut.j.eodem lege iudicibus.et nota.C.eodem lege presides.adeo quod si infra.xxx.dies non petat videtur renunciasse appellationi.ut.j.ee.l.quoniam nonnulli.Solu.confitendo

contrarius

contrarium vt in gloss. ¶ Sed tunc opponit secundo si hz .xxx. dies ad petendū ergo iudex ante ei non potest auferre nec ad accipiendum cogere: q2 dilatione pendente. nil debet innouari vt ff. de iure delibe. l. fi. §. donec. z ff. de dila. l. sine pars. Sol. dupliciter primo qd terminus ille datur appellatori nisi iudex p pri9 ei offerat sponte vt hic z iudice offerente potest ipse nō accipere. vt alias dicit de herede offerente legatario in. l. fideicōmissa. §. si rem. de legatis. ij. z hec sol. bal. Secundo qd iudex potest offerre: q2 hec necessitas nedum inducitur parti ad petendum sz etiā
a iudici ad dandū idest eandem dilationē .xxx. dierum a vt. d. l. iudicib9. z qd iste tex. dicit sine aliqua dilatiōe intellige maiori .xxx. dier: vel expone dilatiōe id est mora. cū ergo iudex habeat z ipse triginta dies sequit qd in quacunq3 ei9 parte sine eis quocunq3 die potest offerre z sic in prin. medio z in fi. ¶ Ex pdictis infertur quod si infra istam dilationem apostolos recepit licet nō petierit appellatio ex hoc deserta dici non potest: tum quia iudex precurrit vel occurrit petitio quod potest hic tum quia nō refert qualiter quid fiat an verbis vel factis. vt. ff. rem ra. ha. l. Pau-
6 lus. z. ff. de legi. l. de quib9 ue. in fin. ¶ † Sed tunc quero an puni-
b tur iudex si nō obtulit nō petēti b dico quod nō quia maior est negligentia nō petentis. ideo per lapsum istorum .xxx. dierum perit appellatio deserta dicitur vnde sibi imputet cuius intererat petere partis autem appellate non interest sed econtra ideo nō habet de quo conqueratur. hoc vult etiam Joā. an. in nouella. vt c. cordi. extra. eo. lib. vi. In contrarium est gloss. nostra, que vult quod puniatur nec maioritas negligentie attendi debet cum pe-
7 na iudicis non applicetur parti sed fisco. ¶ † Quero secūdo an in ipsa appellatione seu immediate cum interposita est simul et apostoli debeant peti saltē vno semel vel vna vice z postea infra illos .xxx. dies aliis vicibus an vero sufficiat qd tempore appellationis plures petantur licet postea petiti nō fuerunt. an vero nō sint petiti tempore appellationis sufficiat postea infra tempus legitimū plures petitos esse: sic queratur de tribus tēporibus z modis: si nulla vice sint petiti tempore appellationis sed postea plures qd sufficiat videtur probari ex eo quia tempus est statutum .xx. dierum ad ipsos petendos. ergo sufficit j. dilationem illos petitos esse z hoc puto verum. z pro hoc glo. in. l. i. §. fi. ff. eo. ¶ Similiter z eadem ratiōe dico quod primus modus sufficit vt semel tempore appellationis z postea aliis iudicibus. Et pro hoc etiam bene facit. l. i. ff. de li. di. quelibet tamē petitio debeat esse cum opportunitate vt ibi. ¶ Sz de tertio modo qui est secundus dubitatur z videtur quod de iuris rigore hoc non sufficeret quasi inter petitiones deberent esse aliqua internalla vt maior iudicis ostenderetur contumacia z negligentia cum ipse non faciens veniat puniendus. vt. j. eodem. l. iudicibus. in fi. ac etiam vt instantia maior sollicitudo demonstretur ex parte appellantis. vt. d. l. i. ff. de li. di. z pro hoc accedat quod not. glo. in simili in. l. ij. §. signata super verbo tert. ff. de pigno. act. z istam partem puto veram. Sed quia vniuersalis seu generalis consuetudo se habet ad oppositum. ideo Clemens papa equitatem secutus consuetudinem admittit petitionem apostolorum sepius in vna vice factorum tempore appellatiōis vel postea vt in cle. quāuis. extra de app. z sic consuetudo seruat z insequere illam.
8 ¶ † Quero tertio a quo tempore currunt isti .xxx. dies. z glos. ff. de li. di. l. vna. dicit quod tempus currit parti ad petendum z incipit currere a tēpore sententie z allegat. j. e. l. iudicibus. Et potest esse ratio q2 cū potuerit ex tunc appellare z apostolos immediate petere potuisset. vt. ff. de reg. iur. qui pōt facere ex quo hic infertur qd antequā appellare potuerit tēpus hoc ei nō currit. dr autē non posse priusqū sciuerit cū tempus ad appellandū currat a die sententie vt hic in aut. hodie. ¶ Et sic habemus concludendo dicere qd. l. iudicibus est limitanda vt ex die sententie currat si ex tūc sententia nota fuit alias a tēpore notitie. z hoc est qd vult gl. ij. in
9 c. ab c. extra de ap. li. vi. qd no. ¶ † Quādo aūt currat iudici ad dandū apostolos appellatori videtur maius dubiū: q2 antequā appellat nō est cui denī cū appellatori dari debeant nec super quo fundari possint igitur a tpe interposita appellationis videtur iudici currere. in contrarium facit: quia vnum z idem temp9 est statutum vtriq3. vt. d. c. ab eo. de ap. lib. vi. z no. j. eo. l. presens. z fic ex die quo currit appellatori. Sed dic qd tēpus petendorū z reddendorum apostolorum quo ad cursū est vniforme in persona vtriusq3. sed nō est vniforme quo ad culpam imputandā. Nā statim imputat negligētia appellatori seu appellari debēti. sz culpa reddendorū nō imputatur iudici nisi post appellationē interpositā: z ex tūc residuū tēporis vniformiter currit vtriq3 z
10 pariter i vtroq3 finit. z ita ad concordiā pdicta reducit. ¶ † Quero quarto an apostoli sint necessario in scriptis petēdi. Rñdeo qd q2 apostoli accedunt appellationi de eis idē est iudicādū qd de appellatione vt si appellatio necessario interponatur in scriptis z apostoli similiter in scriptis. Si viua voce qd fieri potest quando immediate interponitur ad diffinitiuam nō dico ab interlocutoria vt superius declaraui tunc si statim z simul cum appellatione viua voce peti possunt sed si postea tunc in scriptis.
11 ¶ † Quero quinto an iudex possit dare apostolos absenti. dicit Bal. qd sic. ar. ff. de ar. l. in die pferre. in prin. debet tamē ei notificare. ar. in cle. ij. de appel. z qd ibi no. in glo. pe. ¶ Et ex hoc di-
c cit se cōsuluisse qd lz ex potestate data i cōpromisso arbiter c possit prorogare cōpromissum partibus absentibus z ignorātibus tamē nisi parti notificauerit videt dolo pcessisse. Nā ita demum valet si partibus notificetur. ar. illius notabi in glo. z. j. de accu. l. ij. ¶ Ulterius q2 circa respōsiones quas iudices faciūt petētibus apostolos varie dantur ab eis respōsiones que varios pro-
d ducunt effectus. vide tex. vt sis cautus d in cle. ij. de appella. z ibi not. que negligentiā iudicis notat in tribus. z negligentiam partis in quatuor z hec sufficiant circa materiā apostolorum. z forte aliqua addam in. dic. l. iudicibus que vide. Nunc ad sequentem partē transeo que in cautiōe loquitur. ¶ Et opp. qd imo cautio prestet. vt. j. e. l. ij. super his Solu. qd ibi de alia cautione. vt in ij. solu. ¶ Opp. secūdo de aut. generaliter. j. de epis. z cle. Solue qd illa corrigit istā qd nō placet p. l. precipimus. j. e. iō dicit glo. qd illa in principali: hec in causa appellatiōis. Sz Pe. dicit se nō videre rationē diuersitatis. ideo qd iudici ad quem tenetur pstare cautionē: q2 corā eo pceditur vt ibi: non iudici a quo appellat vt hic. Sz Jac. but. dicit gl. dicere veritatē cū caueat non in causa appellatiōis. ¶ Et est rō q2 in causa appellatiōis non interest victoris vt victus psequat: q2 sententia manet pro eo lata. Sed in principali causa interest rei vt actor prosequatur ne litibus z sumptibus vexetur: q2 perempta instantia non perit ius actoris sed denuo nō pōt agi. vt. l. properandum. §. fina. j. de iu. Non ergo in causa appellationis cautio illa non petitur: q2 contra se peteretur. hoc sequit Bal. in cautione illa de prosequendo se l alia de qua etiā in. d. aut. generaliter dicitur. z. l. de expēsis refitiendis si succūbit in causa dicit locum habere. z prestari debere coram iudice ad quē. qua prestita principali nō se extenderet ad causam appellationis. vt. l. cum apud. ff. iu. solu ¶ Ulterius quero si victus in prima obtinuit in causa appellationis: an qui primā sniam reportauit, absolui debeat ab expēsis quasi propter summā sniam habuit iustam causam litigandi. respon. vt dixi in. l. generaliter j. de iureiu. Et circa istā materiam expēsarū vide qd scripsi in. l. nō ignoret. j. de fi. ue. z li. expē. z alia que scripsi in. l. sancimus. j. de iudi.

¶ Triginta dierū. Adde gl. z doc. l cle. ij. de ap. z qd sunt dādi infra .xxx. dies adde. c. quis. de app. in. vi. numerādi a die sententie nō a puncto. l. iudicibus. j. co. fm Bal. in addi. Spe. de app. ver. app. ver. apostoli. z statim hic dicit Salv. vide Car. in. d. cle. ij. ij. q. amo a die appellati nō a snia. Rota in de. ii. xxxi fuit dubitatū in no. vide in. c. super eo. z an cōputentur .x. dies ad appellandum Cardin. in. d. cle. ij. qd sic z si mutat iudex dādi sunt p subrogatū infra tps .xxx. dier: vbi Car. loco all. Et addo qd apostoli dant expēsis petētis. Jo. an. i. d. cle. ij. in gl. i vbo oblatos. de app. z ibi Car. l. §. i. z in. §. similiter. E. Pe. de suza. hic z p Bal. z tenet Alex. i. l. si postulauerit. de adult.
b ¶ Non petenti. Imo vr hodieq3 apostoli debeāt peti l cle. quis. d ap. dicit Jo. an. l nouella. c. i. d ap. l. vi. sz Do. q iudex admittēs appellationē dz dare apostolos etiā nō petiti vt hic: nō admittēs nō dz dare nisi petātur. z an p datione apostolorū simpliciter videat in dicē appellatiōi deferre. vide bal. no. l. i. ij. j. c. i. co.
c ¶ Arbiter. Adde Lud. ro. l rep. rub. de arb. z per Lanfrā. in tract. de arbi.
d ¶ Ut sis caut9. Adde qd Mat the9 mat hesi. sin. suo. xxi. incip. nota practicaz dat tres cautelas ad illaqueandū appellātē siue a diffinitiua siue ab interlocutoria qua temus. sua appellatio sit deserta de quibus ibi p eundē.

1 ¶ Inferior a principe an possit cognoscere contra priuilegiū principis.
2 Numerus annorū vel liberorum non prodest ad excusationem.
3 Appellatio infra quantum tempus interponi possit.
4 Appellans quare probare debeat.
5 Appellatio ab interlocutoria ex nouis pbatiōib9 non iustificat.
e Hi qui. e Casus. si priuilegiat9 ad munera publica decreto presidis sit elect9 dz ipse appellare z de priuilegio suo docere. z nō appellans electionē confirmat. h. d. ¶ Not. sententiā seu decretum valere contra priuilegiū clausum in corpore iuris extra in exemplis positis in glo. ij. ¶ Contra qd facit q2 sententia non debet valere. vt. j. quando prouo. non est ne. l. ij. Sol. qd ibi error iuris erat expressus in sententiā hic nō. Similiter nō ob. l. cum vero. §. subiectum. ff. de fi. lib. qd ibi decretum fuit repositum ex fal-
1 sa causa. hic ex vera lz propter priuilegium nominatus se tueri possit. vt hic. ¶ † Not. secundo qd contra priuilegium principis cognoscit inferior a principe cōtra qd fac. extra de iudi. cum venissent. vbi de priuilegio pape per alium quā per ipsum non iudicatur. Sol. vt ibi not. videlicet qd ibi de validitate priuilegij vel eius interpretatione non iudicat alius a principe: quia eius
f est f interpretari cuius est condere. vt. j. de sacrosan. eccle. l. omnē. z. j. de le. l. pe. z extra de fide instru. c. accepimus. Sed an habeat obstare vel non actum de quo queritur bene iudicat alius vt hic z sic dicere possum9 qd de priuilegio nō iudicat vt ibi sz de ipso priuilegio sic: vt dic dn̄i Jo. an. ac cōtradicere possumus qd de priuilegio principaliter nō iudicat vt ibi: sz consecutiue incidenter prope aliud sic vt hic: z hec sol. Bal. ¶ Not. ij. qd a nominatione appellat. ¶ Quarto nota appellātē debere probare z nō appellatū de quo inferi9 dicet. ¶ Uenio ad gl. z q2 gl. prīa expedit in quarta iō illā trāseo. ¶ Et op. p recitatū e secūde z sic: q2 disiūcta cōueniunt poni in diuersa. vt. l. ille aut ille. ff. de verb. sig. sequit qd hic innuere vr qd decurionatus non sit munus ciuile qd est falsum. vt. j. qd cū eo. l. i. z. j de decu. l. ij. li. x. solu qd hui9 timore gl. exponit vel pro id est. vel dic qd stat pprie z prima pars intelligit de aliis specialib9 z diuersis a decurionatu potissime: q2 decuriōdat9 se hz ad alia munera ciuilia sicut gen9 ad specie.

e ¶ Hi q. Ad hāc l. adde alex. post bart l l. im̄ ato res. ff. de do. ante nup. z p Inn. l. c. j. d his q fi. a ma. par. ca.
f ¶ Quia ei9 ē ad de Soci. cōsi. clxxx vij. inci. visa bulla pauli secunda. ver. i allegat sta tutum. in fi. in. ij. parte. char. lx.

vt ibi dici. vl' dic q̄d distingit nolaliter ꝛ nō effectualiter. ¶ Op.
secundo q̄d appellatio non sit necessaria. vt. j. eod. l. nominatio
nes. ꝛ. ff. eod. l. si constat. So. vt gloss. ij. que dicit quod aut que
ritur de nominatione sola ꝛ ab ea non appellatur quia non va
let. Aut iudicis decreto super eo solenniter interposito per q̄d
illa cōfirmatur ꝛ ab illo appellatur vt hic. Ista solu. in sui for
ma mihi non placet: quia nec decretum iudicis valet vbi electio
non est solemnis. vt. d. lege si constat. ꝛ. j. de decu. l. ij. lib. x. imo
decretum aliquid confirmatorium in istis muneribus ciuilib⁹
non est necessarium. sed sola electio conuocatis decurionibus
iudicis decreto. vt. d. l. §. licet in muneribus vtilitate priuatis
sit decretum confirmatorium necessarium. vt. ff. de excu. tu. l. ga
ius. Quare dic quod hic loquitur quando electio est solemnis
quia debita forma ꝛ solemnitas requisita interuenit: ibi quan
do solem..itas debita non i..teruenit. Et quando solemnitas
debita in eligendo interuenit dic, aut persona est de iure com
muni habilis sed est priuilegiata: ꝛ tunc habet locum. l. ista. et
j. eo. l. ciues. Aut est de iure communi inhabilis: ꝛ tunc si eligen
tes non habent potestatem habilitandi adhuc nō habet locum
lex ista: quia sine appellatiōe de sua inhabilitate potest docere.
Si autem habent potestatem ꝛ ipso animo habilitandi ex cer
ta scientia elegerunt: ꝛ tunc potest habere locum. l. ista argumē.
l. quidam consulebat. ff. de re iudi. Nec cum predictis habet ali
quid commune. l. barbarius. ff. de offi. preto. quia ibi sponte su
2 scepit hic non recusabat. ¶ †Oppo. iij. quod numerus annorū
vel liberorum non prosit ei ad excusationem. vt. ff. de excu. l. ex
cusantur. in princip. ꝛ. §. muniri uni autem. Huius timore gloss.
iij. intelligit legem istam secūdum illas vt tempore nominatio
nis et sue creationis ꝛ sic prius ei excusationes ille competant
vnde postea superuenientes non habent ei prodesse: vt ibi: ideo
gloss. super verbo acceperit dixit scilicet prius. ¶ Opp. iiij. q̄d
appellare non possint. vt in aut. de defen. ciui. §. interim. So. q̄d
fallit in defensore ciuitatis vt in seq. gloss. ¶ Oppo. quod in no
minatione non appellat sed suas excusationes proponat: et si
per iudicem reijciuntur tunc a sententia ista debeat appellare
vt. ff. de excu. tu. l. ge. gaius. ꝛ institu. de excu. tu. §. qui autem. et. ff.
quando ap. sit. l. i. §. si quis tutor. Solut. vt in ea. gloss. quod ibi
in munere vtilitate priuato vt tutella ꝛ cura hic in publica au
toritate ꝛ vtilitate. Ratio diuersitatis est quod promptus pre
3 iudicij maioritatem hic requirat maiorem sterilitatē. ¶ †Que
ro infra quantum tempus debeat appellare. Respo. gl. sequēs
j. duos menses. vt. j. titu. j. l. i. Sed male dicit quod ibi de tempo
re prosequendi vt ibi not. dicit ergo. j. biduū secundum tempus
4 huius. l. hodie dicendū vt. s. eo. autē. hodie. ¶ †Quero cum vl
a tima glo. vnde hoc q̄d appellans[a] hic debeat ꝓbare cum si bene
ponderetur appellans est originalis actor vt est collegium decu
rionum qui eligit istum. ꝛ per consequens electus appellans est
reus igitur ei non incūbit probatio sed actori. vt. s. de probat. l.
actor. ꝛ. s. de eden. l. qui accusare. Dixerūt quidam locum habe
re in cā principali: sed in cā appellationis, regulā esse vt appel
lans probare debeat per. l. istam. ꝛ. s. de his qui. vt indi. l. mino
ribus. ꝛ. ff. si pen. ap. mora inter. l. i. versi. si vero fisci. ꝛ de mino. l.
prefecti. ¶ Confirmabant quia appellans h₃ sniam pro se que
presumitur iusta vt. l. herennius. §. gaia. ff. de euic. merito hic iu
ris presumptione in appellantem transfert onus probādi. ar. s.
de proba. l. sine possessionis. cum si. Tertio quia qui dicit iniustā
sniam negat ius. vt. l. pen. ff. de iusti. ꝛ iure. igitur debet probare
l. ab ea parte. ff. de pba. ¶ S₃ gl. nostra v. determinat ꝯtrariū.
fm Jac. dicēs q̄d ille qui ꝓbauit vel ꝓbare debuit in cā princi
pali d₃ ꝓbare ꝛ in appellatione. Et est rō q₂ per appellationes
tollitur sententia de medio. ꝛ in eo statu sunt oīa que erant ante
pronunciationē. vt. s. eo. l. appellatione. ꝛ. ff. ad turpil. l. i. §. si et
sic sequit q̄d onus probandi non immutatur. Sol. q₂ casus vt in
nitea de his qui ingredi. de ap. §. illud quoq₃. vbi dicit q̄ victo
res non aliter ꝓsperantur sententijs nisi eas iuste latas probaue
rint. ad istum tex. rūdet q̄d hic appellans ꝓbat eo ipso q̄ ꝯtra
non ꝓbatur sic ꝛ alias. j. qui mili. non pos. l. super seruis. ista de
terminatio glos. est cōis sed huic. l. aliter respondent Pe. ꝛ Cy.
q̄d hoc ideo est q₂ intentio appellati erat ꝯtra appellātē funda
ta de iure cōi ex quo erat ciuis ei incola. vt. ff. ad muni. l. incola.
ꝛ de mune. ꝛ hono. l. muneram. ꝛ. l. si quis magistratum. ꝛ ideo
appellans tenet probare vt hic. presumit enim quilibet habilis
nisi ꝓbetur inhabilis. vt in eo. tit. l. honor. §. i. ꝛ fin. Alij dicunt
q̄d intentio aduersarij hic probatur q₂ electus fatebat s₃ allega
bat eius priuilegium vel forte dicendum est q̄d hoc sic cōtingit
q₂ factū q̄d nitit impugnare per prius nullam ꝓbationem requi
sivit: quia nec iudicialiter factum fuit. vt. j. de decuri. l. ij. lib. x.
¶ Concludo igitur sic. aut appellat ab actu extra iudicium cele
brato: ꝛ sic nec iudicialiter nec cum contradictione. vt sunt nomi
nationes ꝛ electiones ad munera ciuilia: tūc aut appellator con
queritur de rectitudine actus: et sic dicit nolationem nullam: q₂
debita forma ꝛ solēnitas requisita non est seruata: et tunc dico

¶ Unde hoc q̄d appellās cui icū bit on⁹ ꝓbādi in cā appellationis. vid Bart. in. l. si. ff. si tu. vel cu. app. et glo. ꝛ bart. in. l. si ndicer. credi. et Innocē. in. c. bone. el. i. in gloss. j. in ver. presumit. de elec. Et scias q̄ semp appellās videtur sustinere quasi vices in. c. significauerunt. ꝛ ibi not. de ex. ꝛ in. c. cōstitutus. versi. insuper. de ele ꝛ not. in. l. de pupillo. §. si pro curator. ff. de op. no. nūc. vide glo. in. c. in pñtia de renūc. ꝛ in. c. qm̄ ꝯ an v̄. presumit. et. d. ant. post gl. in. l. cum spāli. §. j. de ap. et ibi q̄d in appellante ab interlocutoria. et hic adde Bald. in. c. ꝑ hāc. ad n. de tēp. ap. adde et q̄d si in arbitrarijs appellat incūbit on⁹ pro bandi appellan ti vt colligitur ex no. ꝑ Inno. in. c. ad petitiones. et ibi doc. de accus. nd quē se reuuit bart. in. l. ij. in iij. col. ff. de re iu. ꝛ not. o. Abb. in c. q̄d ad cōsultationem. de re iu. et adde q̄d si appellatum sit nec ex actis appet q̄ iudex appellationi detulerit q̄d presumendum si notarius attestetur. vide Pet. de ancha. ꝯsi. cccxv.

q̄d nō ipse sed appellatus qui actum fecit illius solēnitatem pro
bare d₃ argu. l. quicūq₃. §. fin. ff. de pu. Aut de rectitudine actus
non cōqueritur sed de eius iustitia: ꝛ tunc si ipse priuilegium suum
allegat ipse ꝓbare d₃ vt hic si inhabilitatē persone tunc similr
dico q̄d ꝓbare d₃ q₂ habilis presumit. vt. l. honor. §. si. ar. l. cum
quidam. de leg. ij. ꝛ sic his duobus casibus intentio aduersarij
est fundata de iure cōi. Aut appellat ab actu iudicialiter facto
vt ab aliqua iudicis sententia interlocutoria vel diffinitiua ꝛ tūc
si de solennitate sententie queritur dic vt in precedēti dixi: quia
ille qui vult ea priuari debet eius rectitudinem probare. Si aūt
queritur de solennitate appellationis. s. an sit rite ꝛ debito tem
pore interposita tūc appellans d₃ probare ꝛ nō appellatus. ar.
d. l. quicūq₃. ꝛ arg. ff. de pba. l. ei qui dicit. Aut de solēnitate non
queritur sed de iustitia appellationis ꝛ per consequens de equi
tate vel iniquitate sententie ꝛ tunc qui in causa originaliter fuit
actor d₃ intentionem suam in causa appellatiōis probare sicut
in causa principali vt in hac glo. ꝛ in iuribus allegatis. ¶ Mo
dum autē probandi recipe vt si ꝓbauerat in cā principali ꝓdu
cat illa acta in causa appellationis. vt. l. quoties. §. fin. ff. de pro
ba. Et si notarius copiam attestationum sibi tradere nolet ha
bes remedium per. l. ij. s. de eden. l. cum vnam lec. vbi ibi dixi. vbi
aūt prius non ꝓbasset nunc in causa ista probare d₃. vt. l. ꝑ hāc.
j. tit. i. fm tñ q̄d ibi dicam. Et idem dico de reo vt ꝓbet suam ex
ceptionem vel ꝓducendo ꝓbationes prius factas vel de nouo
probando. ꝛ modo habes modum practicādi istam. l. ¶ Que
rit Jac. de are. pone q̄d appellator nō prosequitur ꝛ appellatus
nō vult expectare desertionem cause s₃ potius vult scdam senten
tiam cōfirmatoriam prime vt magis ei proficientem iuxta not.
in simili. ff. ad trebel. l. apud iulianum. §. iulianus. quid habet
ipse ꝓbare. ꝛ rūdet q̄d appellationem habet producere si nō est
producta vt sic cōstat de iurisditione iudicis ad quem. ¶ Item
debet producere coram eo acta prius facta et probationes suas
5 ad sentētiam pro eo latam iustificandam. ¶ †Ulterius arguitur
quia non videt q̄d hodie ista. l. ꝛ similes procedant cum appel
latio ab interlocutoria non possit iustificari ex nouis probatio
nibus. vt in cle. appellanti. extra de appellatio. Solu. quidam
q̄d ibi in sententia interlocutoria iudicialit̄ emanata hic in actu
extraiudiciali celebrato cum iudicis decreto. vt. l. ij. j. de decur.
lib. x. qui habet vim cuiusdam sententie diffinitiue. ar. l. i. §. solet
ff. quando appel. sit. Uel si teneas q̄d potius equiparat interlo
cutorie dic q̄d ibi cause cognitio precedit interlocutoriam et ha
bet locū illa cle. vbi autē sequitur habet locū. l. ista cum si. alias
frustra permitteretur appellatio ista. fac. ff. de ope. no. nun. l. de
pupillo. §. meminisse. ¶ Uel dic fm Bald. q̄d in. l. nostra iudi
cium incipit ab appellatione ꝛ non ante cum prius non erat iu
dicium: ideo ꝛ merito post appellationē fiunt probationes cum
ille debeant fieri in iudicio: ꝛ hoc, dicit esse generale quoties ap
pellatur ab aliquo grauamine extraiudiciali. cle. vero in contra
rium allegata loquitur in grauamine iudiciali ꝛ hoc magis pla
cet et inno huius fit precedens solutio. ¶ Et ex hoc infero q̄d
in munere vtilitate priuato vt tutela vel cura quando appellat
a sententia qua excusationes in iudicio proposite reijciuntur no
ue excusationes non possunt ꝓponi nec sup antiquis noue pro
bationes fieri. Et hec sufficiant.

1 ¶ Appellatio si deseratur iurisditio ad priorem iudicem re
uertitur.
2 Sententia executionem sortitur etiam si transigatur.

SI contra maiore. Casus. vbi ap
pellatio per la
psum fatalium est deserta sententia mandatur execu
tioni: nisi interim sit transactum. hoc dicit. ¶ Not.
1 quod appellatione deserta iurisditio reuertitur ad priorem iu
dicem: nam hic prior iudex qui sententiam tulit illam exequitur
secus si appellatio non esset deserta: ꝛ iudex appellationis indu
casset qua ad eum spectat executio. vt. s. eodem lege precipimus
versicu. in his. ¶ Sed iuxta hoc quero an idem sit in appella
tione interposita ab interlocutoria vt ea deserta iurisditio re
uertatur ad iudicem a quo. dic quod sic. casus est extra. eod. ca.
j. versicu. quod si appellator. lib. vj. Et idem si iniusta sit pro
nunciata. vt. l. intra vtile. ff. de mi. ¶ Oppo. quod non sit neces
se vt sit maior etate vt valeat sententia. quia etiam valet contra
minorem legitime in iudicio consistentem. vt. ff. de mino. l. intra
vtile. ꝛ. s. si aduer. rem iu. l. cum ꝛ minores. Solut. confitendo vt
in gloss. j. sed ideo de maiori etate dicit: q₂ contra minorem inde
fensum non valeret sentētia vel et defensio daretur in integrum re
2 stitutio. vt. l. cum ꝛ minores. s. si aduer. rem iu. ¶ †Oppo. q̄d l₃
sit transactum tñ mādatur sña executioni. vt. ff. de pact. l. tale
pactum. §. qui prouocauit. So. q̄d ibi habetur pro nō transacto.
ꝛ hoc operatur pactū q̄d ibi fuit appositū. vt in gloss. ꝛ sic vale
ista glo. q̄d sententia sit illa que ibi mādatur executioni. s₃ bart.
ibi dicit q̄d iudex ibi non exequitur sñiam priorem: sed exequi
tur conuentionem inter partes factam que scdm eum vincetur

executionem sicut si sententia per eum fuisset lata: et hoc nouum in/quit inducere tex. illum. Sed ego non puto quod illa sit intentio illius tex. sed dic quod quando prima sententia confirmatur per lapsum fatalium tantum: et habet locum. l. ista quoque confirmatur, transactione: et tunc aut nullum aliud pactum transactioni est adiectum: et tunc transactioni est standum. aut pactum de satisfaciendo iudicatis est appositum: si non pareat transactioni: et tunc aut post hec transierunt tempora fatalia ita quod iudex appellationis non potest cognosce/re de negocio principali: et tunc executio sententie revertatur ad prio/rem iudicem qui sententiam tulit si habet iurisdictionem executiuam vt hic. Si autem nouus ordinis executiuam non habet: vt quia fuisset de/legatus eius ad quem extitit appellatum: tunc iudex appella/tionis illam exequitur et vt delegatus. et vt ita secundum glo. et Iac. but. loquitur. d. §. qui prouocauit. Aut post transactionem et pactum de satisfaciendo eis annexum non transiuerunt fatalia. et tunc iudex appellationis contra transigentem tanquam in confessum. vt ff. de his qui no. infa. l. quam suam ferret sententiam quod potest. vt l. pinde. §. notandum. ff. ad. l. aq. que postea executioni per quem promisit iudicatis satisfacturum mandetur. et ita intelligo tex. i. d. §. qui prouocauit. et iste est meus intellectus ibi. ¶ Quero an quando petitur ista executio coram iudice a quo pars debeat citari. et dic quod sic: quia debet probare iudici appellationem fore desertam vt hic cum euidenter non appareat: et de hoc tex. clarus. j. de tempo. appel. l. §. in fi. et sic cum versatur causa cognitio pars debet citari alias non possit sententia ista executioni mandari. et hoc tenet Barto. ff. nil no. app. pen. l. j. in fin.

1 ☞ Procurator an teneatur appellare: et an dominus eius appellationem exequi.

DOminus. Casus. appellationem a procuratore interpositam dominus exequi potest

1 h. d. ¶ † Quero an procurator teneatur appellare. dic aut queritur de simplici actu appellationis interpo/nende. et illum actum tenetur facere etiam si non habeat ad hoc mandatum speciale. vt. s. de procurato. l. inuitus. nisi eum excuset inopia. vt. ff. man. l. si procuratorem. §. si ignorantes. Aut de actu interpo/

a site prosequende[a]: et tunc si habet ad hoc mandatum res est clara quod tenetur: et ita quidam intellexerunt. d. §. si ignorantes. Aut ad hoc mandatum non habet: et tunc aut queritur de appellatione in/terposita ab interlocutoria aut a diffinitiua. ¶ Si de interpo/sita ab interlocutoria dic quod illam tenetur prosequi: quia omnia sine qui/bus mandatum non potest explicari dicuntur sub mandato illo con/tineri. arg. ff. de procur. l. ad rem mobilem. et l. ad legatum. cum si. et hoc quando causa ipsa est examinanda in eodem loco. secus si in diuer. et re/moto: quia tunc non dicitur contineri sub mandato. arg. s. de aduoca. diuer. iu. l. sancimus. §. j. ad fi. et ff. de procu. l. sed hec. §. non solum. versicu. ceterum. et ff. de arbi. l. si cum dies. §. si arbiter. Si autem queritur de interposita a diffinitiua et tunc illam non tenetur prose/qui. ar. j. pen. et d. l. inuitus. qui tribus modis hoc probat vt ibi dixi. vt in. ix. op. quicquid ibi dixerit Placenti.

☞ Actor specialis per appellationem actor esse desinit.

2 Impetratio venie etatis quid operetur.

1 SI actor. Casus. actor specialis ad certa causas potest appellare a sententia contra eum lata. prosequi vero potest curator vel adultus factus maior. h. d.

b ¶ † No. quod actor[b] specialis desinit esse actor per appellationem ideo illam prosequi non potest. ¶ Item no. quod decretum iudicis non se extendit ad futuram causam. concor. ff. quod cuiusque vniuer. l. item eorum. §. quod si actor.

2 ¶ † Item quod impetratio venie etatis legitimam personam extendit in iudicio. et est tex. iste singularis. ¶ Op. quod actor non ordinetur a curatore sed a iudice et eius decreto. vt insti. de cur. §. fi. so. quod exponitur hic ordinato. i. petito seu postulato vel no/minato a curatore. nam ipse suo periculo et iudex decreuit. v. in contrario. ¶ Oppo. §. quod eius officium non firmatur per eius appellationem: quia durat quantum tutoris vel curatoris offi/cium. vt not. in. l. neque. s. de procu. Solu. quod hic in actore spe/ciale ad certam causam ibi in actore generali dato ad omnes causas tam presentes quam futuras secundum Iaco. butri. ¶ Oppo. ij. quod non tantum curator exercere possit appellationem: sed etiam actor et ipse ar. s. de procura. l. inuitus. Solu. vt in gloss. fina. s. quod procurator exercebit ex necessitate vt hic. sed actor potest ex volun/tate vt in contrario et non actor quia eius officium per appellationem est finitum. sed vt quilibet et sic tenebitur de rato cauere. vt. l. actor. ff. rem ra. habe.

1 ☞ Excusatio manifesta non appellanti non prodest.

2 Notoria an possint vel debeant probari.

3 Ciues qui dicantur et qualiter ciues facti consequantur. et nume. 4.

1 CIues. Casus. † manifesta excusatio non prodest non appellanti a munere publico. h. di. Responsio huius est quia videtur excusationem con/firmare. vt. s. co. l. hi qui. ¶ Nota quod manifesta pro/bantur. ¶ Oppo. quod inepte dicat ciues et incolas cum copu/la stet inter diuersa vt not. super rubrica. vt. ff. de iur. fac. igno.

a ☞ Prosequende. Ego dixi post istum de hoc quesito scilicet an procurator teneatur ap/pellationem prosequi in. l. metus. s. de procu. vbi allego ro. sing. cccclxix. secundum meum numerum incip. procu. si sententia feratur. et ibi quid in defensore.

b ¶ Quod actor. adde tex. not. in. l. nec eorum. §. si ita. ff. quod cuiusque vniuersi. no. et an actor possit ad vnam litem dari ab vniuersitate et a tutore vel curatore plene per Io. and. in tit. de

c et sic supponit incolas non fore ciues[c] cui contradicit versus gram/maticalis. Accola non propriam: propriam col it incola terram sol. quod incola aliter sumitur hic quam illic. quod declara vt in gl. Vel dic quod hic dixit propter munera que debentur ciuibus et incolis simul que non debentur ciuibus tantum. vel incolis tantum. et ita videmus obseruare de facto in ciuitatibus se re/gentibus ad statum popularem. ¶ Oppo. quod non sit necesse appellare. vt. j. eo. nominationes. Solu. vt in gloss. quam decla/ra vt dixi. s. eo. l. hi qui. in. §. oppo. ¶ Oppo. ad idem de. l. vete/ranus. j. quando prouo. non est neces. Solu. vt in glo. s. quod et re/mittitur necessitas appellandi non autem se excusandi. vt ibi no.

2 ¶ † Oppo. quod notoria non probentur. vt. j. qui accu. non pos. l. ea quidem. Solu. quod ibi in notorijs: hic autem in manifestis et

d dicit Ia. but. quod notoria[d] non probantur sic esse. sed probantur no/toria esse manifesta aut probantur sic esse. Sed quia ista non sunt sic faciliter expedienda: ego remitto ad ea que scripsi in materia notorij et manifesti in. d. l. ea quidem. vbi materiam plenissime

3 explicaui. ¶ † Vltimo not. quod ciues dicuntur[e] hi qui in loco nati

e sunt vt in prima gloss. non autem hi qui ex priuilegio vel beneficio facti sunt ciues in consilio populi. nam proprie ciues non sunt sed pro ciuibus habentur. vt hic in prima expositione gloss. quod an sit verum non sic habeo pro expedito. et hoc per. l. ciues. j. de incol.

4 ¶ † Sed hoc supposito pro vero dubitari potest qualiter ciues fa/cti consequantur. et dixit Bart. ff. de adul. l. si maritus. §. j. quod con/sequuntur ea tantum que ciuitas illo posset concedere ciuibus suis. non ea que ciuitas ipsa ab alio habet ex priuilegio seu principis seu pape rescripto. et pro hoc inducit. l. codicillis. §. fi. de leg. ij. quod noi. ¶ Ex hoc habes quod si ciues floren. habent ex priuilegio vt non soluant pro suis merc. nisi in bono. nisi duos dena. pro libra vbi alij soluunt quatuor effecti ciues ex priuilegio non gaudebunt hoc beneficio. Sed fortius dubitari posset quid si hoc non habent ex mero beneficio vel priuilegio. sed ex quadam conuentione co/gita. Saly.

☞ Appellans nulla afficietur iniuria.

NEmine. Casus. † appellatori nulla debet in/iuria fieri nec sub fida custod. de/tineri nisi causa sit criminalis: et idoneum non pre/beat fideiussorem. h. d. ¶ Ista lex facta fuit propter non/nullos iudices qui multum turbantur quando ab eorum sen/tentijs appellatur et potissime quando audiunt illa verba in ap/pellatione posita: quia perperam iniquam et iniustam tulisti

f sententiam etc. ¶ Not. quod hec dictio absque[f] ponit et affirmat et est ratio quia excipit ab oratione negatiua precedenti. ¶ Item no. quod duplex dictum hic ponitur in prin. et ab vno tantum hic exci/pitur. et sic exceptio non restringit dictum generale dumtaxat secundum se. ¶ Item no. quod in criminalibus causa appellat omnis dicitur in vinculis. ¶ Querit gl. an vniformiter quilibet debeat custodi/ri. et dicit quod non et bene sed consideranda est qualitas personarum subaudi et grauitas delictorum. ¶ Quero de quo iudice hic lo/quatur. respon. de iudice a quo. Sed quanto tempore eum tenebit in carceribus. Respon. tex. donec idoneum fideiussorem inue/nerit. Sed quando relaxabitur a fideiussoribus si pena erat cor/poris afflictiua non video ordinandum igitur videtur quod hec lex intelligatur vbi pena non erat corporis afflictiua. vel dic quod iste fideiussor non erat fidessor pene sed custos. et de prestando ipsum iudici ad quem sub certa pena. et sic etiam in itinere sta/bit sub fida custodia. debet enim dicere causam appellationis in vinculis. vt hic. et s. eo. l. eos. ff. super his. ¶ Sed quis execu/tor eorum. Respon. quod primus si per lapsum fatalium iurisdictio reuertatur ad ipsum. vt. s. eo. l. si contra. vbi autem iudex appella/tionis pronunciet male appellatum et bene iudicatum. licet in ci/uilibus ipse exequatur. vt. j. eo. l. precipimus. §. in his. tamen si non sunt eiusdem territorij puto quod iudex ad quem faceret be/ne publice vtilitatis ratione proprio motu ipsum remittere iu/dici a quo vt ibi puniatur vbi deliquit et vt ibi grassantibus sit in exemplum. vt. s. vbi de cri. agi. opor. au. qua in prouincia. et ff. de pe. l. aut facta. §. fi. cum si. licet suam sententiam exequi possit. vt. j. eo. l. addictos. in fi.

1 ☞ Iurisdictio quando suspensa dicatur.

2 Appellari potest a sententia lata secundum consilium sapientis.

EX illo. Casus. pendente lite principali ac appel/lationis non licet alicui partium supplica/re et supplicatum non debet admitti. h. d. E. pro illa lec. facit prima glo. Vel sic suspensa iurisdictione interim

1 innouata non tenent. hoc dicit. ¶ † Et no. quod dicatur suspensa vel per ap

acto. §. illico. vers. actor ergo an de/ pro minore admit/tatur coniuncta per/sona ad agendum/ de pro So. an. post/ spec. in tit. de con/iun. persona. §. j. v. /item is pro quo agit

c ¶ Incolas non fo/re ciues. ad hoc So/ci. cons. xxix. inci./ presta(n)tissimi iuris. /ver. vij. hac pres. /in prima precibus. /exxix. quod ciues et /incole faciunt vnam /vniuersitatem nec /est quo ad mune/ra inter eos differentia.

d ¶ Notoria. no. quod /notoria non indi/gent probatione de/bent tamen allegari /vt not. glo. in cle. /appellanti. de ap. /tale. post bar. in /l. j. j. vt quod desunt /aduo. et voluit no/ta. bart. l. l. j. ff. de /excep. in vlt. col. /et Imo. et d. an. in /c. ij. vt lit. non cont. /et quod sit manifestum /et notorium adde /bar. l. l. heredes /palam. in pri. ff. de /te. et d. §. q tex. et vi/de aut. generaliter ad /de tamen si excep. est /notoria iudici nisi /quando est necesse vt /opponatur sed equitate /te suadente iudex /potest absoluere ex /suo officio. l. si. ff. /de iurisd. om. iu. /no. gl. in. l. vbi pa/ctum. s. de transac. /et s. de iu. l. pro pe/randum. §. sin autem si /tamen iudex non vult /non arctatur.

e ¶ Cives dicuntur. /adde card. i. c. ro/dulphus. in fi. de /rescrip. idem in rub. /de proba. et ergo /sit vide soci. cons. /exxix. incip. prestan/tissimi iuris vers. /cir. secundam dubi/tationem circa fi. l. i. /parte. cbar. exx.

f ¶ Dictio absque. /Adde. l. meminis/se. ff. de offi. pro. /bart. i. l. patronus /l. §. sempronio. ff /de leg. ij. et c. ge/neraliter. de pen. /lib. vj. arch. a. c. si /concupiscentia. /xv. q. j.

a ¶ Consilio sapiētis adde qđ qñ est cōmissa ꝯsilio sapiētis iudex nō admittit nouas probationes vt per Moder. post Bart. in. l. ad pricipē. ff. e. ꝛ bart. i. l. i. offerēdis. j. eo.
b Possit appellari. adde Bal. sing. in repe. l. ta e pactū. §. q ꝓuocauit. ff. de pac. ꝛ Fely. in. c. intimasti. in fi. de ap. ꝛ ibidem vide panor. in fi.
c ¶ Fieri illico. adde. l. vlt. ḡ. de in. l. si qs in. §. simplr. ff. de ver. ob. gl. ꝛ doc. i. c. quapropter. de electio. et doct. in. c. nouit. de iudi.
d ¶ Dictio confessum adde. l. ḧ. in §. cōfessum. ff. ad tert. ꝛ in. l. heres absens. ff. de iu.
e ¶ Uiua. voce. sꝫ quid si quis appellauit viua voce postea appellauit in scriptis ꝗ appellatio teneat vide bar. in. l. cū pcurator. §. si dñs. ff. de oper. no. nū. qꝛ q̄ prima tꝫ quē sequitꝛ pau. de ca. consi. xcv. ꝛ bald. consi. cviḧ. quinto. li. sꝫ ange. idē tꝫ qđ secūda teneat ꝗ ratione mouetꝛ ibi habes vide.
f ¶ Parte non citata. adde bal. i. l. si. ḡ. de leg. ꝛ in. l. j. i. l. col. l si. v. sed hic qritꝛ ḡ. quō ꝛ qñ in. ḡ. riū tꝫ ipse hic in v. ānt antiquitus qđ. ꝛ hic pe. de su. ange. in l. olim. ḡ. de testa. facit glo. l. i. si id circo i. gl. j. ḡ. ex g. can. ma. itē ad de bal. in ꝑludꝯs feudorū. i. xḧ. col. i. j. diuiso. et Jo. an. in. c. cū oli. de re iudi. in nouel.
g ꝯ Nō succedūt in feudo. tu vide de hoc Saly. i. l. item si quis. m. iiḧ. vl. qro filium nālis. ꝛ ibi posui in addi. ad cuidē in v. an tūc succedit in feu. ḡ. de na. li.
h ¶ Dictio vterqꝫ adde. l. rō. i. §. itē si fu⁹. ff. re. amo. ꝛ in. l. cū quidā. ḡ. de impube. et aliꝭ substi.
i ¶ Qm. Uidebit. ad hunc. l. intellectum in. l. eos §. super. eo. titu. ꝛ per eum in. l. j. ff. de libel. dimis.
k ¶ Appellatiōnum detulit. no. appellationē. esse deferēdam qđ limitāt in casibus no. per gl. in aut. de iud. in. §. nostros. ꝛ intellige per Inno. in. c. pastoralis. de offi. dele. ꝛ vide. j. ꝗ ap. l. j. ꝛ vide olim. in. l. sciendum. de appel. eccl.
l ¶ Tamen a sententia vicariꝯ. adde qđ no. bar. in. l. j. ff. qui ꝛ a qui. ꝛ ibi alexan.

pellationē vel per relationē vel per cōsultationē factā principi vt hic in litera imu per promissionē factā de referendo vt sonat hec litera. qđ Bal. intelligit pro interpretatione facta de referendo. ¶ Et no. qđ hic probatꝛ qđ vbi ex dispositione statuti causa
a est necessario cōmissa consilio sapientis[a] qđ iudex non potest iudicare ante consiliū habitū ꝛ maxie qñ tenetꝛ sequi consiliū. circa
2 qđ vide qđ plenı⁹ scripsi. ḡ. de rela. l. i. ¶ † An autem a sententia lata sm consiliū sapiētis electi de voluntate partium possit ap-
b pellari[b] dicendum est quod sic vt no. Barto. ff. eo. l. j. §. quesitum.

1 ¶ Fieri illico quando quid dicatur.
2 Appellatio an debeat viua voce fieri.
3 Acta iudicꝯ an ꝛ quando debeant scribi.

Litigatoribus. Casꝰ. si appellatio fiat illico fieri pt viua voce sine libello. h. d. ¶ † Querit gl. qñ dr fieri illico duas opi. recitat. Pri/a est anteqꝫ appellatꝛ. ff. e. l. j. §. si. cū. l. seq. ꝛ. l. a snia. §. si. ¶ Sꝫ dicet qs ille. ll. hoc nō dicūt imo dicunt eodē die. ꝛ sic intrā diem dꝫ habere. sed dic qđ ibi eodē die expuniē pro eadē hora cū dies integra non detꝛ. vt. ḡ. eo. l. eos. §. finaūt. Alia opin. est vt intelligatꝛ illico ꝑ iudice sedēte p
d tribunali qꝛ sic sumitur dictio confessum[d] in. d. l. diuum. ff. de in inte. restit. in practica seruatur. vt illico. i. incontinenti. ꝛ sic in actu simul se tenenti appellet. ꝛ ita credo esse de mente iuris vt dixi in. d. l. eos. §. finaūt. ¶ † Sed op. qđ viua voce nō appellетur: qꝛ appellatio est de actis. ꝛ acta iudiciaria per scripturam sunt pꝛbāda. vt. ḡ. de iudi. l. properandū. §. cū aūt ꝛ extra de pꝛoba. c. quoniā cōtra falsam. So. qđ notarium actor hanc appellationem rediget in scriptis post sniam dicenn n qua snia illico viua
e voce[e] appellauit. ꝛ per scripturam actor probauit. ¶ Sed po-
3 sito qđ notari⁹ nō scripsisset dico acta ꝗ sui natura vbi ab initio non requirunt scripturam per testes ꝓbari posse vt est appellatio ista. sed acta ꝗ ab initio lex disponit in scriptis fieri fateor p testes non posse ꝓbari. licet si sint deperdita potest probari per testes ea in scriptis gesta fuisse. vt. l. quoniam. ḡ. de heredi. ꝛ ibi no. ¶ Querit glos. an statim qđ sententia est lata possit dici res iudicata ꝛ arguit qđ sic per istum text. In cōtrariū inducit. ff. de condi. inde. l. eleganter. §. si post. Sꝫ de hoc dic vt dixi super ru. ḡ. de re iudi. Saly.

1 ¶ Appellari nō debet a sententia principis. ꝛ nu. 2.
3 Snia imperatoris an valeat que fertur parte non citata.

Ne causas. Casus. vbi imꝑator delegat causam appellatiōis, reseruata sibi snia nō est locus appellatiōi ab eius snia. ideo omnia actitata corā delegato debēt sibi mitti plene instructa cū p eū nulla detꝛ postea dilatio. ꝛ iudex non plene referens notaꝛ infamia. h. d. ¶ † No. qđ a snia principis nō appella-
1 tur. ¶ Itē qđ incognito negotio snia nō est ferenda. ¶ Itē qđ irretractabilia cauti⁹ sunt agēda vt in glo. ideo imꝑator considerans qđ ab eius snia nō appellaꝛ vult plen⁹ deliberare propter qđ negotium plenissime instructum requirit habere. Item collige qđ non dꝫ cā remitti ad principē nisi sit conclusum in ea qđ est qñ partes renūciant nouis ꝓductionib⁹ ꝛ allegationib⁹. ideo princeps nullā dat postea dilationē vt hic. hoc posuit etiaꝫ
2 arch. in. c. fina. de in integ. restit. lib. vi. ¶ † Sed contra hoc op. nā extra qđ imꝑator cognoscēs de cā appellationū dat dilationes vt corā eo possint ꝓbationes fieri. vt. j. e. l. in offerēdis. in fi. sol. fin. Ja. qđ ibi loquiꝛ qñ ipse cognoscit de cā: hic qñ ipse non cognouit sꝫ cognitionē alteri mādauit reseruata sibi snia qđ no.
3 ¶ † Queri cōsueuit an snia imperatoris lata pte non citata[f] va-
f leat ꝛ quidā dixerunt qđ sic per istum text. aliꝯ aūt hoc fatenē qđ subest iusta cā. ꝛ hoc per not. in. l. in qui reipu. ff. ex qui cau. mai. iusta tñ causa semp in imperatore est ꝓsumenda. ar. j. vñ vi. l. meminerint. ¶ In ḡrū facit cle. pastoralis. extra de re iu. sed ei rñ. bal. qđ ibi imꝑator pcessit ḡ nō sibi subditū sed ecclesie romane hec sunt forte vera si ex certa snia hoc fecisset. ar. l. quidā consulebat. ff. de re iu. aliꝯ nō vꝛ ꝓcedere: tū per. d. cle. pastoralis. cui sufficiēter nō est rñsum: qꝛ imꝑator faciebat eū citari vt sibi subditū ꝛ pro hoc: qꝛ papa vult qđ sibi subditi per eū mandentꝛ prima citari. vt ptꝫ de maio. ꝛ obe. c. inter quatuor. Non ob. not. in. l. is qui. in contrarium alleg. qꝛ ibi in priuilegiu per eum concesso. ¶ Ultimo colligere potes qđ acta supprimere est dolus qđ ptꝫ ex eo quia hic iudex supprimens acta notatur infamia. at infamia non inducitur nisi ratione doli. vt not. insti. de suspec. tu. §. suspectus. ergo ꝛc.

¶ Appellatur a principis delegato.
2 Imago differt ab imaginato.
3 Legitimus a legitimato differt.

1 Etiā. ¶ Casus. † A delegato principis pōt appellari. h. d. ꝛ dubium fuit quia sicut a pricipe nō appellatꝛ. vt. ḡ. l. pxi. sic nec ab eiꝰ delegato q eū repꝛesentat. Sed cōtrariū hic determinatꝛ: qꝛ priuilegiatoꝛ est principaliꝫ ꝗ is qui imaginē eius repꝛesentat.
2 ¶ † Not. ḧ. qđ aliud est imago: aliud est is cuius est imago. ꝛ sic imago repꝛesentata non est essentialiter res ipsa sic. ḡ. de iu. aure.
3 ann. l. ḧ. ¶ † Et ex ḧ pōt dici qđ naturalis rescripto seu beneficio principis legitimatus etiā patre consentiente non est legitimus: quia aliud est legitimū aliud legitimatū esse. vt. l. sꝫ si acceꝑto. ff de iure fisc. Et ideo si dñs dedit feudū in fun. iꝫ pro se et eius liberis masculis ꝛ legitimis naturales ꝛ legitimati non suc-
g cedūt in feudo[g] quia dominus solū legitimos voluit in feudo vasallos habere vñ alius ei inuito nō pōt successor dari ꝛ pro hoc bene facit text. in. c. colla. in titu. si de feu. contē. fu. c. j. §. naturales. licet glo. ibi videatur sentire oppositum.

Si apud. Casus. a pꝛetoribus ad prefectum appellatꝛ. h. d. ¶ Quero an vt h l. locum habeat sit necesse qđ ambo simul cognoscāt an sufficiat qđ vnus. dic quod sufficit alterū senten-
h tiasse. ¶ Et sic no. quod hec dictio vterqꝫ[h] diuisim accipitur etiā mente.

1 ¶ Appellationē deserit qui apostolos non petit.
2 Executio sentētie statim fit deserta appellatione.

1 Oloniā. [i] Casus. committens petere apostolos a iudice a quo vel offerre iudici ad quē infra tempus legitimū dicitur appellationē deserere ꝛ sentētia mādabitꝛ executiōi. ¶ Expōe tex. ibi iussi fuerint dicit gl. per diffinitiuā sententiā. ꝛ mouetur quia solū in confessum fit preceptū vt. ff. de iudi. l. si debitori. Sꝫ tunc dic quod glo. bona vbi sit debitor fisci ex causa priuata puta empti vel locati: qꝛ tūc requiritꝛ ordo iuris ꝛ vbi ex cā publica nō priuata puta ob tributa vel munera publica vt lex ista ꝓcedit de plano: qꝛ tūc ꝓceditꝛ executiue vt. j. de exac. tri. l. j. lib. x. ibi restitutorias id est literas dimissorias. ibi petere. s. a iudice a quo appellauerūt. ibi vel offerre sꝫ literas obtētas. ꝛ dic iudici
2 ad quem. ¶ † Ibi moraqꝫ ꝛc. collige quod deserta appellatione fit statim executio snie nec datur ad soluendū tpꝯ quadrimestre. Et hoc forte quia interiꝫ iaꝫ decurrerat a tpe sentētie cōfirmate vt dixi in. l. ḧ. ḡ. de vsur. rei iu. vel si nō decurrerat: vel quia libellos dimissorios. j. xxx. dies nō petūt vt. j. l. iudicibus. dicēdū est hic specialem debitoribus fisci. ¶ Not. quod a sententia vel ꝓcepto de soluendo appellat debitor fisci. Contra quod opponi. glo. fin. de. l. abstinendum. ꝛ. l. si. j. quorum appel. non reci. sol. vt in ea. ex qua no. quod debitor fiscalis manifeste conuictus non appellat.

1 ¶ Appellari a quibus possit ꝛ a quibus non.
2 Acta inter appellantē vel appellatū ꝓsunt vel nocent iudici.
3 Appellare secundo an possit is cuius appellatio admissa non fuit.

1 A Proconsulibus. Casus. † a maioribꝰ ꝛ minoribus iudicib⁹ appellatur preterqꝫ a pꝛefe. ꝓtoꝛio. et si iudex a quo nō recipit appellationē iudex ad quē nihilomin⁹ est adeund⁹. ꝛ corā eo ꝓsecutio est faciēda ꝛ si in appellatiōe succūbit notaꝛ infamia. si aūt vincit punitꝛ iudex q ap-
k pellatiōi nō detulit[k] h. d. ꝛ notabiliter. ¶ No. qđ a prefecto non appellatur. sunt ꝛ aliꝯ qui not. in prima glos. quam vide ꝛ signa.
l ¶ Item no. qđ lꝫ a ꝓfecto nō appellatꝛ. tñ a snia vicariꝯ[l] tñ appellatur. Sed ad quē appellatꝛ hic nō aperit: sed dicit. Bald. qđ ista lex vult qđ ad ipsum prefectū appellatur: qđ indubitāter est verū quādo ex delegatione cognoscit vt in vno casu huius. l. sed vbi ex iurisditione vicarius cognoscit tunc nō ad eum cuius est vicarius sed ad superiorem illius vt. j. e. l. addictos. in. fin. ꝛ. j. e. l. precipimus circa ꝓn. vel forte in vicario ꝓfecti pretorio loquitur hic ob ipsius ꝓfecti reuerentiam ob quā alias ab eorū sentētiis nō appellatur. ḡ. de sentē. ꝓfec. pto. l. j. Leges alie in vicariꝯs aliorū loquuntur: vt ibi patet. ¶ † Itē nut. mirabile q⁹ acta seu sen-
2 tentia inter appellantē ꝛ appellatū ꝓsunt vel ꝓiudicant iudici qꝛ appellationē admittere noluit ꝛ est spāle eius odio cōtra tit. ḡ. qui. res iu. ꝛc. ꝛ Jti. res inter alios acta. ¶ Opp. qđ nō tātum a prefecto sed ēt nec a ꝓncipe vt. ḡ. eo. l. nec causam. nec a senatu. vt. ff. qui appel. nō lꝫ. l. j. Sol. confitendo vt in glo. j. ¶ Op. p. qđ qui temere appellauit aliter punitꝛ vt. j. quorum appel non recu. l. ab executione. Sol. vt in glo. fi.: dic vt dixi. ḡ. eo. l. eos. §. ꝛ
3 temere. ¶ † Quero quid si is cuius appellatio non est recepta succubuit: si illa est prima appellatio an poterit appellare secundo

scdo. ⁊ videt̃ ꝑ istū tex. ibi lite perdita. In cōtrarium facit glo. ibi posita: que dicit qḋ hec nō est pena. quasi dicat qḋ de perditione per sententiam latam loquitur ⁊ non de alia quam vellt inducere. L. ist a.

1 ☞ Appellans in paruo grauamine iudicē nō afficit iniuria.
2 Appellari an possit ab arbitratore.

1 Et in maiorib⁹. Casus. † Etiā in paruis grauaminibus appellatur: nec ꝓpterea iudici infertur iniuria h. d. ¶ Op. primo ḋ de mo. pos. l. 1. Sol. vt gl. qḋ ibi fallit. ¶ Op. ab extra de. l. scio. ff. de in integ. resti. sol. qḋ hic in appellatiōe que est de iure commum. ibi in integrū restitutione que cōceditur de iure speciali ideo facilius denegat̃. ¶ Op. qḋ per appellationē fiat iniuria iudici. vt. j. quādo ꝓuoca. est nece. l. si. in fi. sol. vt in gl. hic ⁊ ibi. alia dat̃ solutio ⁊ ambe vere simul iuncte. ¶ Op. ad idē. ā. de sum. tri. l. iij. gl. nō soluit. Dic qḋ ibi loquitur nō de sentētia sed de alia decisione fidei cōtra quā vnā allegabat. ¶ Querit glo. an appellator possit iniuriam dicere iudici. ⁊ dicit qḋ nō ⁊ bene. ¶ Quero iudex ordinarius coram quo petitum est sententiam arbitratoris reduci ad arbitriū boni viri si confirmauit laudata an ab eius sn̄ia poterit appellari. et videtur qḋ sic: qꝛ sn̄ia est iudicis ordinarij. ergo ⁊c. vt hic. ⁊. j. eo. l. in multis. Sol ne detur occasio iniquē sententie ferēde. vt. l. i. ff. de app. Tertio qꝛ de alio cognouit iste iudex quā arbitrator et nō ex cōpromisso: s; ratiōe sue iurisdictionis ordinarie. ergo ⁊c. Quarto qꝛ qn̄ arbitri loco iudicū cognoscunt ab eorū sn̄ia appellatur. vt. ā. de iudi. l. apertissimi. ⁊. l. cum specialis ⁊ extra de offic. deleg. c. ab arbitris. lib. vi. ergo ⁊ ecōtra. Quinto qꝛ hec reclamatio facta ad ordinarium species quedam est appellandi. vt. ff. de arbi. l. non distinguemus. §. cum quidam. ergo d; posse appellari secundū. vt. j. ne liceat in vna eademq; causa ter. pro.
2 l. i. ¶ Ad oppositū facit qꝛ ab arbitratore non appellatur. vt ff. pro soc. l. si societatē. §. arbitrorum. ⁊. l. qḋ si nerue. ergo nec ab isto licet ordinario ⁊ mea bona: quia licet adeatur vt ordinarius conuenti. nō tamē cognoscit siue decidit ex. l. eius ordinaria nec vt iudex ordinarius causarum. sed per viam arbitratorum a lege sic electus. ideo fuit aditus vt laudum ad arbitrium boni viri reducat vt ex tenore libelli sicut igitur nō a primo ita nec ab isto. ¶ Scḋo qꝛ iste subrogatur loco vnius arbitratoris. ibitur
a eius naturam assumit[a]. l. si cum. §. qui iniuriarum. ff. si qs cau. et. l. i. §. hec actio. ff. si quis testa. esse ius. Aliās patet ex dictis in precedenti. ⁊ ex dicendis in sequenti. ¶ Tertio qꝛ. l. data ex conuentione primo intelligitur data. ⁊ secunda ad quam conclamatur ergo sic. l. arbitramētalis impedit appellari a primo ita ab hoc secundo cui communicat communia de se nota. licet ad eam probandam accedat. j. si vnus ex pluri. app. l. i. ⁊. ij. in prin. et. ff. si ser. vendi. l. loci corpus. §. si fundus. ⁊ quemadmo. serui. amit. l. si communē. in prin. Aliās patet: qꝛ ita de facto arbitrabitur iste aditus sicut prius: qꝛ s̄m legem ⁊ potestatē datam primo facit in aut. vt cum de appel. cog. in princi. ¶ Quarto quia a sententia arbitrorum subrogatorū loco iudicum appellatur. vt. l. cum apertissimi. ⁊. l. cum specialis. ā. de iudi. ⁊ extra de officio delega. c. ab arbitris. li. vi. ⁊ hoc procedit ex natura subrogationis. ergo ⁊ econtra a sententia iudicis subrogati loco arbitratoris nō d; posse appellari sic nec ab ipso arbitratore. ¶ Quinto quia partes ideo compromiserunt in arbitratorem vt euitarent strepitus ⁊ anfractus iudiciorum sed si permitteretur appellatio ipsi de directo incurrēt quod euitare voluerūt: igitur ne aliud contrarium suo proposito eueniat dicendum est quod non permittitur appellari. ar. ā. de iuramen. cal. l. ij. ad finē. ¶ Sexto qꝛ a forma data in vno casu nōdum receditur ab formā datā in casu diuerso. sed in sententijs latis per viam iustitie ab ordinarijs data est forma ⁊ remedium appellandi. vt. ff. eo. l. i. ⁊. ā. eo. l. eos qḋ gradat in ad superiorem eius qui tulit sentētiā. j. de tempo. appel. l. precipimus. ⁊ bis a qualibet parte. vt. j. ne lic. in vna eademq; cau. l. i. ¶ Sy in laudatis ab arbitratore est data forma et remedium vt petantur reduci ad boni viri arbitrium. ⁊ ꝓ superiorem eius pro quo laudatum est nō laudantis: nisi semel vt in. d. §. arbitratorum. ⁊. ff. de ope liber. l. si libert⁹. Et forsan vt lites sic amicabiliter cōmisse sopiantur ⁊ quodāmodo intimia inferatur bis qui sic vt boni viri sunt arbitrati semel ⁊ bis. et etiā ne partes intrent strepitus iudiciorum quos euitare voluerunt igitur ⁊ merito nō debet appellari posse vt aliqua sit inter ea differētia. arg. l. si idem. ā. de codi. ⁊ hanc partē teneo quā quādā do. Albe de bona. te. aut cui applaudere videtur Jo. an. ia addi. super Spec. de ap. §. qui in quibus. versi. quod si conuenit. Et quia ex p̄dictis patet respōsio ad obiecta aliter breuitatis huiꝰ non respondeo.

1 ☞ Iudex appellationē nō admittens punitur.
2 Abbas ad dimidiam tenetur si cum suo capitulo ad centum cō de..ncitur.

a ¶ Naturam assumit. Adde qḋ no. in. l. i. de rei vxo. act.
b ⁂ Qn̄ potestas facit iniustitiā. adde vltra bal hic p̄sio no. qḋ no. idem bald. in aut. causa que fit cum monacho. ⁊ ibi alex. in apos. ad ipsum. ā. de episco. ⁊ cleri.
c ¶ Sunt puniendi. No. qḋ tn̄ punit̃ pricipalis rector quātū ad alij quos sc̄ꝫ b; ⁊ hoc ver; nisi officiales resistāt ꝓtorio de b ꝑ bal. i. l. pe. ā. de pe. pe. q̄ habent. l. c. i. de his q̄ a ma. pte. si. ⁊ vide bar. late i tracta tu represaliaꝝ. in vi. q. ⁊ q̄ dixi. l. l. j. j. quo. ap. nō reci. in fi. ⁊ bart. in aut. ⁊ olno. l. vij. col. ā. ne vxo. pro marito.

Quoniā. Casus. † Iudex appellationē non recipiēs punitur in. xxx. libris auri ⁊ in totidem eiusdē officiū nisi pertinaciter ei contradicēdo resisteret ⁊ causas resistētie apud acta debet inserere. h. d. ¶ Ex isto tex. collige qꝛ qn̄ ꝑtās facit iniusti
b tiam[b] assessores nedū consentientes sed etiā ei non contradicen
c tes ⁊ de cōtradictione ꝓtestātes apud acta sunt puniendi[c]. Collige etiā glo. qḋ subiecti debent resistere prelatis suis qḋ faciunt
2 contra iura. ¶ † Itē no. ar. qḋ si condemnat̃ abbas ⁊ capitulum in centum abbas tenetur ad dimidiam ⁊ capitulū ad aliam dimidiā vt hic. ⁊ aut. eā que fit cū monacho. ā. de epis. ⁊ cle. et preter hoc accedat. ff. de. le. i. l. plane. in prin. Itē dixit Ja. bu. qḋ si vniuersitas scholariū committit certū qḋ rectori ⁊ consiliarijs quod
d tantā potestatē h; rector solus[d] quātam cōsiliarij oēs. arg. huiꝰ l. eū si. alle. ¶ Opp qḋ autoritas superioris istos officiales excusat. vt. ff. de aqua plu. ar. l. quādꝫ. gl. fin. non soluit sed dicit qḋ hec forsan tn̄ hic contingit qꝛ iudex in cā illa post appellationem interpositā que eius iurisdictionis suspēdi censet̃ priuatus. ideo notarij debent ei resistere cōtradicēdo. ¶ Et an subditi possint resistere officiali. dic s̄m Guli. de cu. in. l. veluti. ff. de iusti. ⁊ iur. aut officialis aliqd cōmittit extra formā seu figuram sue iurisdictiōis: ⁊ possunt subditi ei resistere: qꝛ priuatus censet̃. vt. ff. ad. l. aqui. l. quēadmo. §. magistratus. ⁊. j. de iur. fis. l. ꝓhibitū. lib. x. et de meta. l. deuotum. lib. xij. ⁊ ita potest hec. l. intelligi. Aut intra formā ⁊ figuram sue iurisdictiōis: ⁊ tunc ei resisti nō pōt nisi per alium officialem cui sit commissum. ⁊ ita etiam potest hec. l. intelligi. ¶ Querit gloss. quid si officialis ius ignorauit. dicit g. quod nihilominꝰ tenetur: quia eius imperitia nō habet obesse parti. vt. ff. de officio presid. l. illicitas. §. sicuti. ⁊. ff. ad. l. aquil. l. qua actione. §. fina. In contrarium facit. ff. de iurisdi. om. iudi. l. si id qḋ. §. doli. Scḋ dicit Jaco. butrica. qḋ ibi imperitia excu
e sat[e] a dolo quam illud edictum exigit sed non a culpa vt hic de hoc per gloss. in. l. regula. ff. de iur. ⁊ fac. igno. et per Dyn. in. ca. ignorantia. de regulis iur. lib. vi. ¶ Querit Bald. si iudex dixit appellanti si mihi ostendis causam per quam debeam referre appellationem ego sum paratus deferre: an excusetur. ⁊ dicit quod non quia ipse debet informatus esse. ar. extra de rescript. c. ab excommunicato. qḋ placet quia hec. l. parti hanc curā non inducit.

1 ☞ Fiscus quo iure bona alterius petere possit.
1 Uta. Casus. quouis mō fiscꝰ petit bon ⁊ l; appellare a sentētia ꝑ ea lata. h. d. ¶ Querit glo. quis inter fiscum ⁊ priuatum sit iudex competens. ⁊ dic vt in ea procu. cesaris. ¶ † Quero quo iure petat fiscus dic vt successor ⁊ heres. ⁊ sic petit. heredi. ⁊ pro tanto non est necessarium aliud iudicium ad confiscandum. et hec omnia probantur in. l. i. ā. de his quibus vt indig. ⁊ de istis indignis lato sumpto vocabulo vide que dixi in. l. hereditas. ā. de his qui vt indig.

Cum appellatio. Casus. A prouincie p̄side nominato appellatur ad prefectum vrbis. h. d. ¶ Et no. quod hec. l. est localis. vt in glo. ⁊ sic in aliōs ꝓuincijs h; locū. l. ꝓcipimꝰ. j. eo. vnū tn̄ collige qḋ ꝓuincie nō sibi eligūt iudices appellationū sed imperatar solus.

2 ☞ Iudex infra quantū tempus appellationē recipere ⁊ apostolos dare debeat.

1 Iudicibus. Casus. † Iudices debēt appellationes recipere ⁊ apostolos infra. xxx. dies a die late sn̄ie numerādos appellātibus dare alias vna cum eorū officio multabun
f tur.[f] h. d. ¶ Et no. qḋ hoc tp̄s currit iudicibꝰ ex die late sn̄ie ⁊ illius ex tūc hñt notitiā sed appellāti hoc tp̄s nō currit nisi sc̄ꝫ appellare potuerit. ⁊ sic ex tp̄e quo ei sn̄ia nota fuit vt. ā. e. aut. hodie. ⁊ ita no. gl. ij. in. c. ab eo. extra. de app. li. vi. ⁊ hic potes addere alia q̄ dixi. ā. eo. l. eos. §. apl̄os. q̄ vide ad declarationē huius. l. ¶ Op. cū gl. ē aut. vt nul. iud. ā. §. illas. Sol. qḋ illa s; illa debēt intelligi s̄m Jac. bu.

1 ☞ Appellatur ab iniusta iudicis multa.
2 Appellari an possit ab iniquitate statuti.

1 Et in mulctis. ¶ Casꝰ. † Ab iniusta iudicis mulcta pōt appellari. h. d. ¶ Op. de. l. aꝗ. ff. de v̄. sig. So. h̄ a mulcta iudicis appellat̃ sed nō a pena. l. vt ibi qḋ no. ad. q. quā. j. subdēdū. ¶ Op. ab extra qḋ a multa nō appellet̃: qꝛ illa propter cōtumaciā verā imponit̃ s; reius cōtumax nō auditur

d ¶ Hs rector solꝰ. Adde qḋ in fill no. Host. Jo. an. et ab. l. c. postulāti. de ꝯcel. prebē. ẜcā. de cōsi. i. in ci. ad sp̄m ⁊ capitulū ⁊ abb. cōsil. xxxvij. inci. casus in effectum talis est. in. ij. volu.

e ¶ Impitia excusat. Adde gl. i. l. si qs id. ff. de iuris. om. iud. limita dur āte ignorātia sed postq; sciuit pseuerādo cōstituit̃ in dolo et sic punit̃ s; bal. i. d. l. si qs. in lec. antiqua ꝑ tex. in l. cū ancillis. C. de incest. nup.

f ¶ Mulctabuntur. adde qḋ ista mulcta erit arbitraria ex quo a iure nō sit determinata put voluit Jo. an. i nouella. l. c. i. de ap. l. vi. ⁊ vide. ā. e. l. qn̄ iudices. et s̄ ⁊ i. l. a pcōsulibꝰ. ā. eo. ⁊ are hi. ij. ꝫ. vi. decre. sup glo. si. tex. ⁊ ibi bart. i l. iul. ff. ad. l. iul. s vi pu.

appellans.vt.ff.co.l.ex cōsensu.§.fin.et.ō.de iudi.l. pperandum §.sin autem ergo etc. Solu.quod verus contumax non veniendo non apellat a sententia lata in principali causa vt in contrario.. sed bene appellat a mulcta immediate ei propter contumaciā
2 imposita vt hic. ¶ †Quero modo an ab iniquitate statuti pos sit appellari.et videtur quod non quia a pena legis non appellatur.vt.l.antepe.ff.de ver.sig.et hic in gloss.ergo etc. Et pro hoc videtur quasi casus in.l.fin.ibi dum dicit. Item si ex perpetuo edicto.ff.de ap.re.contrarium facit.l.3.in fine.ff. de do.excep. dic secundum Barto.in.d.l.fina. Aut statutum est generale quo ad personas et tunc non appellatur.vt in.l.i.allega.et probatur in.l. j.§.ex actis.ff.de orig.iur. Aut non est generale sed contra certas personas tantum factum et tunc illi contra quos factum est possunt appellare.vt.ff.de pollu.l.quoties.in.l.fina.et.ff.de ap.si constat.ideo dicit ipse si.l.prima facie videatur esse generalis sed in rei veritate non est tunc per superiorem corrigi posset.vt.d.l. j.in.fi.ff.de do.ma.ex.qd no.

Cum post. Casus.a sententia procuratoris cesaris appellatur ad prefectū pretorio.qui si negotium sit mediocre vel nimia sit distātia loci debet ad partes cōmittere.hoc dicit. Not. quod ratione modicitatis negotij et distantie loci fit commissio ad partes.et ad hoc nō potest appellari:quia fauorabile est vtriq parti. Et sic nota casuz in quo propter equitatē et commodū partium iudex debet procedere per viā delegationis licet ex appellatione cognoscat.

3 ¶ Electio infirmatur si ordo et locus non seruetur.
2 Appellari non debet ab eo quod nullum est.

Nominationes. Casus. Ea que debēt fieri in cōsilio publico aliter facta nō valent.hoc dicit.qd no. tu vel nomen ser. ¶ †Nota qd in electionibus est seruādus
1 ordo[a] et locus[b] electio non valet ipso iure[c] vt hic quod est verū
a in electione ad actum onerosum vt hic: non in facto ad benefi-
b ciū gratiosum.nam tūc electio non est ipso iure nulla licet solemnitas non sit pretermissa sed debet cassari vt sm Bal. et hoc vbi persona est eligibilis.c.q̄q̄.de electio.lib.vi. secus si intelligibilis:quia tunc est ipso iure nulla ex fundamenti carentia. et ita in-
2 quit Bald. Joan.mo.remisse. ¶ †Item not.quod ab eo quod est nullum non est necesse appellare vt hic.et.ff.cod.l.si constat. et ibi casus quod superioris confirmatio non validat electionem ipso iure nullam.quod dicit Bald.verum qn confirmatio venit consecutiue ad ipsam electionem.vbi autem non venit consecutiue distinguit aut superior simpliciter approbat:et idem quia talis approbatio nihil operatur.aut non simpliciter approbat sed actui tribuit esse:et tunc valet confirmatio: quia suis viribus nititur.argumen.ō.de inoffic. do.l.ij.et quod nota. ff.de pact.l. legitima.

1 ¶ Libellus restitui debet peritenti ipsum petenti.
2 Appellare an possit in scriptis qui viua voce appellauit. et numero.3.
4 Apostoli appellatione prima petiti an debeant in secūda peti.
5 Appellans ab interlocutoria an possit secundo appellare et nouas causas addere.
6 Appellare an possit infra decendium qui appellationi prime renunciauit.

Si quis libellos. Casus. appellationem interpositam licet reuocare et ab ea in totum recedere vel etiaz ad aliū iudicē appellare.hoc dicit secundum vtrāq
1 lectu. ¶ †Nota quod penitenti[d] debet libellus restitui si hoc petat quod notat:quia alibi non habeo ita clare. ¶ Item nota quod perinde habetur ac si non appellasset secundū gl. ¶ Contra quod op.quod possit.vt.j.eodem.l.ampliorem, in princip.et j.quando prouo.non est ne.l.fina.Solu.quod potest in preiudicium partis sui non partis appellantis: vt in contrarijs. et hoc quando illius interest:quia aliquam partem sententie vult facere reformari pro se vt ibi extra de ap.ca.i.lib. vi. Ubi autem nihil eius interest non compellitur ipsi litigare.vt.ff.de iudi.l.desistisse.et.ff.si cer.pe.l. quidam existimauerunt. vt.ō. de pact.l. postquam liti.et hic in gloss. ¶ Oppo.ij. quod non sit locus penitentie.vt.ō.de apost.l.hi qui.et.ff.de fur.l.qui ea mente. Glo.fin. opponit de illis.ll. et soluit quod hic penitentia est iusta ibi non de quo latius in delictis dixi in.l.si quis non dicam. ō.de episco. et cleri. ¶ Oppo.quod penitentia in appellatione non admittatur.vt.ff.cod.l.i.§.pe.et vlti.Solut.quod hec lex potest intelligi dupliciter. Uno modo quod in toto vult recedere ab appellatione et amplius non litigare et habent locum que dixi in primo cōtrario. ¶ Aut libellum appellationis interposite vult de vno iudice ad aliū mutare:et ad alium appellare:et tunc aut tempora appellādi iam sunt decursa:et tunc habet locum cōtrarium. quo casu dic si appellauit ad maiorem vel equalem ei ad quem de-

[Marginal notes:]

a ¶ Ordo ad dōdecto.in.c. licet. de electio.doc.i cle. j.eod.tit.

b ¶ Et locus. addec.qd sic.et.c.cuz terra.de elect.gl. in.c.i nolecōni.ex iij.di. Inno.i.ca. ō.de no.op. nun. Arch.in.c.vbi periculū.de electio.libro.vi.

c ¶ Nō vz ipso iure. Adde casus in qbus electio est ipso iure nulla vtō p Inn.in.c. consideramus.ō ele. Jo.an.l.c.in addit.co.ti. Hos. in sūma.c.ti.i.§. qliter.vl.casus.

d ¶ Penitenti videbatur.in.l.minus.ō.de pcur.v. ad hanc.l. scdm Inn.i c.expte.ex de rescrip. et ibi vide vbi etiaz habes modum per quem quis videtur renūciare appellationi et ibi nota gloss.ij.et dixi in.l.si separatim.ff.eod.

e In scriptis addō qd si appellauit viua voce et i scriptis quā appellationē psequi debeat. Et an vtrūq bart. no.l.l.cū pcurator.§.sido minus nūc.ij. et ibi posui i addi. ad ipsum in vfic. mon.versi. iuxta predicta quero. ff.de no.ope.nū. et bal.in.l. appellatiōe.co.ij. vl.et qt superius teti gi.ō.co.titu.

buit appellare:tunc error ei non nocet et appellatio reducitur ad euz ad quē debuit. Si aūt ad minorem appellasset ei error nocet.et pro non interposita habet vt in 2rio. Idez dico si ad maiorē scienter et nō per errorē appellasset vt ibi a sensu contrario. Si autē tpa appellationis nōdum sint decursa tunc quia appellatio interposita non valet non phibetur de nouo appellare ex quo tpa suppetunt:vt hic scdm aliam lect. ¶ Quero modo ad si erant plures iudices appellationis equale iurisdictionē habētes et quilibet insolidū vtrū qui appellauit ad vnū eorum possit penitere et infra decēdiū appellare ad aliū. Quidam allegāt gl. in verbo equalem q possit.sed glo.loquit de equali iurisdictione ordinaria aliarū causarū quam appellationis de qua queritur. Et ideo casus noster nō est illi similis:ideo solum est videndum an per appellationē sic sit iurisdictio deuoluta ad illum quod nō possit amplius variari.et videtur qd variari possit ex quo tēpora suppetunt donec sit aditus. arg.l.si conuenerit.ff.de iurisd.om. iudi.et p hoc accedat.l.ista ibi arbitriū cōmunicādi. Et qz presumo qd ista cā mutet facit quod dicā in questione sequēti. Item qd not.doc.in narratione iudicum in aut.habita.ō.ne fi.p pa.
2 ¶ †Quero si quis appellauit viua voce possit postea appella-
c re in scriptis[e] vel si in scriptis primo appellauit an iterato possit in scriptis appellare.et hic attende qz si altera istarū est inutilis qz minus solēniter interposita:et altera vtilis vtilem considerantes et illā psequi tenet qd illa sola rescindit vel suspendit sniam et sola deuoluit.vt supius dixi.et de hoc est hic casus scdm vnā lec.facit qd de snia scda ferēda dicitur vbi prima nō tenet vt ō.quomodo et quādo iudex.l.si pses.et ibi in testamētis duobus. vt.l.si nō iure.ff.cod.l.iij.ideo inutilis appellatio nō hz virtute vtilem.vt.ff.si cert.pe.l.certa conditio.§.qsi. Si autem vtraq appellatio sit solēnis et vtilis:et isto casu Bart.in.l.cuz procuratore.in principalis.§.i.ff.de oper.no.nun.vbi hanc questionem ponit distinguit aut prima appellatio fuit interposita simpliciter et pure:et tunc scda non valet quia prima effectum suum consummauit:qz snia rescindit.vt.l.i.§.si.ff.ad turpil.et quod est rescissum amplius rescindi non potest.vt.ff.de iniust.test.l.nam et si sub conditione.versi.post defectum.et ideo primā et non secun-
3 dam prosequi debet alis nihil ageret. ¶ †Aut fuit interposita viua voce tm saluo iure appellandi in scriptis.et tunc duas opi. suas recita. Prima est qd p illa verba saluo iure etc.videt pmaz interponere conditionaliter quasi dicat appellatio viua voce si in scriptis non appellauero.et sic cuz appellat in scriptis deficit illa cōditio:et si prima nō tenet valebit igitur scda.et illā psequi dz. Scda opi.est qd prima nō sit cōditionalis sed pura tunc in scriptis redacta:et sic nō erunt due appellationes.sed est nō scriptam in scriptā redigere.et ideo considerabitur tempus tantuz prime et non prime:sed vel vtriusq:quia non sicut due sed diuersis tpibus facte. Nam ex quo pma facta sub commemoratiōe scde vna tm est censenda:et secūda ad primā reducitur.arg.ff.de here. insti.l.asse toto.de cōdi.insti.l.institutio talis.et.ff.de sol.l.mode-
4 stinus.et hāc secundā firmat p vera. ¶ †Et sic habes qd si apostoli fuissent in pma petiti:nō esset necesse vt peterent in secūda. ¶ Item qd lz peterent in scda litere dimissorie deberēt esse responsales prime et nō scde appellationi. Et hec scire est vtile:qz tps appellationis psequende currit a die appellationis interposite.vt not.glo.Jo.an.in cle.sicut in ti.de ap.de quo dicam.j. ti.i.l.si.§.si.et sic vt cognoscamus qn per lapsum fatalium dicatur deserta vel non. ¶ Sed attende qz 2 Bar.facit qd not.Inn.in c.dilecto.in fin.extra.de ap.dicit enīz si qs appellauit ante snia in iudicio vel extra et iterū appellat post sentētiaz qd per scdam appellationē non renunciat priori:qz geminando vel multiplicando appellationes non approbat factum iudicis a quo appellauit et per consequens appellationi non dicitur renunciare. sed potius desiderium suum augmentat vt ab eius iurisdictione recedat.argu.in cod.titu.c.bone.et extra de testib.c.cum tu fili.et xxxi.q.ij.locatius.et ita etiam ibi pertransit glo.Joan.andr.recitando Innocen.admittunt ergo isti geminatiōes appellationum.et sic vtranq supponunt valere. ¶ Quid igitur dicendum mihi videtur quod vsq ad.x.dies possit immutare appellationem quia isti.x.dies dantur et plenissime deliberet an velit appellare vel acquiescere.et ita dicit text.in auten.de appel.§.i.col. i ij.Sed qui illico appellat nedum plenissime imo nec plene deliberat:sed quodammodo iracundia quadam accensus.vel ex leuitate quadam illico appellat.ideo de tali appellatione non debet consideratio haberi si postea eam mutat.argu.j.si quis impe.maledi.et qd gl.in.d.§.i.dicit qd infra pauciores dies non potest bene deliberari pro ista parte bene facit iste text.in duobus locis ibi arbitriū commutandi.et ibi iuste plenitudinis etc.
5 p hoc facit in terminis. ¶ †Pone qd ab interlocutoria appellauit in scriptis cām vel ā tm expressit et forte non bonaz cur non dz posse appellare scdo:et nouas cās illi addere vel de nouo et simpliciter reddere.et illam forte omittere non video:et si aliud dicatur insurgit inhumanitas quam ista litera in fine improbat. Et

hec. Et ideo in hac questione dico qd si primam appellationem
immutat in melius et sibi salubrius: qr vbi prima erat interpo-
sita viua voce nunc appellat in scriptis: et tunc dico qd si dixe-
rat saluo iure appellandi in scriptis qd protestatur sibi saluum
remanere qd tunc potest in scriptis scda appellare. et tps prose-
quendi coputabit ab ista scda non a prima: qr ista est plenitu-
dinis causa cum prima non sit cauta sicut hec que in scriptis est
redacta: tum propter facultatem probationis: tum quia plenior in
dicendis: tum qr magis deliberate: tum qr propter reseruationem
et protestationem factam in prima apparet vnicuique sane mentis quod
ipse simplicitate fatetur se imbecillitate quodammodo appellasse
ideo reseruationem illam sibi facit in qua necessario erit plenior de-
liberatio. et qr protestatur implicite quod illi no vult stare. nec in-
tendit illam fecisse si contingit eum appellare in scriptis. et quia cum
hec appellatio dependeat ab eius solius voluntate potest ipse
super hoc protestari et suum ius sibi plenius et subtiliter reserua-
re. arg. ff. de acq. here. l. qui in alienam. cum ibi not. Facit ad predicta
de ista reseruatione qd not. glo. ff. fami. her. l. item labeo. §. i. signa
ta super verbo pure ex quo enim actus est in se variabilis et mu-
tabis vt hic talis reseruatio debet valere. Ubi autem appel-
lasset viua voce et nihil reseruasset tunc licet sit maius dubium
et de iuris rigore non videatur posse appellare per rationes Bar.
tamen quia illa censetur incauta et non sit plena nec sit deliberata. nec
sit vtilis propter facultatem probationis. dic qd de equitate ratione
humanitatis scda in scriptis facta preualet et hoc per istam. l. vbi
autem prima non fuisset illico viua voce facta sed in scriptis et se-
cunda etiam in scriptis tunc aut scda affert maiorem vtilitatem quam pri-
ma vt qn appellatum est ab interlocutoria et plures cause sunt in-
serte in scda quam in prima tunc si cause oes sunt repetite in scda.
et q in prima preualet ista scda. et ab ea incipit tps prosequendi. vbi
aut non essent cause inserte in prima repetite in secunda dico esse
in potestate appellantis prosequi illam quam sibi putat vtiliorem vel
forte vtramque sit prosequi potest. arg. l. qui bis. ff. de ver. obli. et tem-
pus nihilominus coputabitur a scda quasi tps prime augeatur
per interpositionem scde. Ubi aut vna no esset vtilior altera: quia
eedem cause essent in vna q in alia et no vltra. vel si appellatum
fuisset a diffinitiua licet in prima appellatione nulla fuisset cau-
sa expressa in scda: sic tamen qr in prima oes cause censentur pro expres-
sis. vt. ff. de app. l. scio. dicto casu ex quo vna quantum in se est non
demonstrat in maiorem vtilitatem quam altera quod stabitur prime: quia
scda videtur elusoria. Et hec vera nisi in scda iudex ad quem plu-
ribus competentibus esset mutatus: vt dixi in precedenti que-
stione. Hec pondera quia subtilia et tibi alias incognita et non
prius dicas si est ita quam verba ista sint per te digesta. ¶ Sed
denuo augmentando dubium quero quid si iudex a quo iam apo-
stolos ratione prime appellationis tradiderat et tempus ad se
presentandum coram iudice ad quem appellatur prefixerat. et
postea adhuc existens infra decendium secundam appellatio-
nem inscriptis interposuit et apostolos de nouo petiit iudex autem
considerans quod iam apostolos dederat nihil respondit vel
apostolos dedit vel ad se presentandum tempus non prefixit. et
pone quod diligentiam suam non fecit in presentando se in ter-
mino prius sibi assignato. vnde prior appellatio videtur deserta
vt. i. eod. l. precs. an poterit innouari ex scda que non est deserta.
Et ex superius dictis in casu quo scda appellatio tenuit videtur
qd sic nec ob. qr iudex deferendo prie fuit functus officio suo: qr
non propterea fuerat perfunctus. nec iudex ex toto deferat quia
sicut non desinit in exequendo si deseratur appellatio. vt. i. eod.
l. precs. et l. si contra. sic non desinit si de nouo iure appellatur
vt hic. Est ergo solum considerandum an secunda iure procedat
6 vel non quod ex dictis superius colligere potes. ¶ † Sed iuxta
predicta quero vltimo pone quod cum primo appellauit viua
voce et apostolos petiit iudex a quo prefixit ei terminum trium
dierum proxime sequentium ad veniendum et recipiendum apo-
stolos qui non venit in tertio. vnde appellationi sue dicitur renun-
ciasse vt in cle. quamuis. de ap. postea iterum poterit appellare sup-
posito quod sit intra decendium et dixit Joan. cal. super. d. cle. quam-
uis. quod non puto verum nec habet hoc obstare predictis: quia
intelliguntur nisi ante interpositionem secunde sit renunciatum
prime: quia tunc iuri appellandi etiam in futurum videtur renunciasse
quod non euenit per interpositionem secunde appellationis. sed
potius desiderium suum videtur augere et roborare vt superius
dixi per Innocen. et hec sufficiant.

1 ¶ Damnati ad supplicium no debent vi crimi.
2 Appellare an possit de crimine conuictus.
3 Sententia an possit in criminalibus tempore ad appellandum pendente executionem sortiri.
4 Appellari an possit ad principem mediis pretermissis.

A Ddictos. Similem legem habes ad lite-
ram in. l. addictos. i. de epi. aud.
1 ¶ Casus. † Damnati ad supplicium ducti no sunt
per aliquem vi eximendi potest tamen quilibet pro eis
appellare si tempora suffragantur nec a principem appellatur
omisso medio. et iudex appellationis etiam in criminalibus suam
sententiam exequitur. hoc dicit. ¶ Nota quatuor que sunt in sum-
mario. Item quinto quod a sententia vicarii non appellatur ad
eum cuius vices gerit sed ad illius superiorem. si igitur ille cu-
ius vices gerit superiorem no haberet: puta si esset vicarius prin-
cipis ad illum appellaretur. et adde que dixi. i. eodem. l. a pro-
2 consulibus. ¶ Querit gloss. quid si erant manifeste conuicti de
crimine an possint appellare. et dicit quod non per. l. ii. §. i. quorum
appe. re. quod potest esse verum si delictum est notorium vel adeo
manifestum quod nulla possit tergiuersatione celari. vt. i. de pe.
3 l. qui sententiam. ¶ † Quero an pendente tempore ad appel-
landum sententia possit in criminalibus executioni mandari.
Guliel. de cun. dixit quod sic per hanc. l. in principi. licet gloss.
prima hic exponat addictos id est iudicatos que secundum eum
destruit textum: quia dicit quod debet exponi id est ductos. et
pro hoc inducit. l. addictos. i. de episco. audiend. per quam ista
clarificatur. Aliud autem in ciuilibus. vt. ff. nil no. app. pen. l. i.
a Rationem diuersitatis [a] assignat: quia in criminalibus quilibet
potest appellare pro eo vt hic. ff. eodem. l. non tantum. ideo cum
in hoc releuetur in alio grauatur. argumen. l. cum qui. in princi.
ff. de iureiuran. sed in ciuili non est ita quia ad appellandum ad-
mittitur solum is cuius interest. vt. ff. cod. l. a sententia. Hoc di-
ctum nec ratio placet mihi: quia cum maius sit periculum vbi
de salute hominis tractatur vt hic dicitur tanto minus quoniam
in ciuilibus executio est facienda. Item beneficium ei concessum
vt quilibet pro eo possit appellare non debet sic interpretari vt
retorqueatur in lesionem. vt. i. de legiti. quod fauore. Item quia
frustra in criminalibus esset datum tempus. x. dierum ad appel-
landum. Ad hanc. l. respond. et ad aliam. l. addictos. vt facit
Specula. in titul. de executio. sententia. §. videndum restat versi-
cul. porro. quod hic loquitur in notorio crimine vel quando est
manifeste conuictus testibus et de lucida confessione suspectus
quibus casibus non appellatur. vt. l. ii. §. i. quo. appella. non reci.
alias dicendum est quod ibi et hic sequebatur de facto et non de
iure. Et si dicas cur tunc de facto non potest ei resisti. vt. i. eo-
dem. l. iudices. Respond. quod ibi non facto sed verbis tantum
ei resistunt. Item ibi sunt officiales sui quibus est data illa po-
testas. hic non est data facultas nisi appellandi pro eo etiam
4 inuito. vt. ff. cod. l. non tantum. ¶ Dixi quod de iure nostro
non appellatur ad principem mediis pretermissis vt hic. et
ff. cod. l. Imperator. ¶ Quid de iure canonico dic quod ad
b papam potest appellari omissis mediis [b]. vt extra. cod ca. duo-
bus. ¶ Quero habes hic in fi. quod iudex appellationis suam
sententiam exequetur in criminalibus et capitalibus causis
quid si vellet remittere iudici a quo vt exequetur quod ibi de-
linquit puto quod possit. vt dixi. ff. codem. l. minime. in fin. ¶ Ul-
timo scias quod cardinales non seruent hanc. l. in principio ha-
c bentes ex consuetudine priuilegium vt si obuient [c] qui datur
ad supplicium possint mittendo suum pileum illum liberare
a morte &c.

1 ¶ Appellari potest ab iniuria in tempore illata.

S I quis. Casus. in qualibet causa etiam cri-
minali a sententia cuiuslibet iudi-
cis preterquam prefecti non appellari etiam ab eorum
iniuriosa executione. hoc dicit. scdm lect. Jo. et gloss.
1 ¶ † Not. quod ab iniuria illata in tempore potest appellari: pu-
ta si iudex exequetur ante tempus secundum lec. Jo. Alia est lect.
Pla. secundum quam no. quod ab iniuria facti potest appellari
et ponit exemplum si iudex litigatori dedi maxillatam. sed glo.
dicit quod exemplum non est totum: quia remedio talis appel-
lationis maxillata non tollitur. et postea cum defendit quia ra-
tione maxillate potest appellare a tota causa. et deuoluetur iu-
risditio ad iudicem ad quem quasi hec appellatio habeat vim
cuiusdam recusationis. vt. i. si qua pred. l. i. ¶ Ex ista lectu. no.
quod si iudex infert contumeliam in dicto vel facto potest pars
dicere domine habeo vos suspectum. ideo appello ad talem &c.
imo plus dicit Bald. quod vbi grauamen sit connumeratum
vel aliter appareat reo de mala intentione iudicis vt quia vult
eum torquere quod a iudicis praua intentione potest appellare
ne iudex prorumpat in actum: quod est not. dignum. et asserit esse
speciale quando grauamen illatum esset tale quod ab eo repa-
rari non posset.

1 ¶ Iudex appellationem non recipiens iniuriatur ei ad quem appellatur.
2 Tempus appellationis interponende quantum olim et quantum hodie.

S I appellationem. Casus. tempore
quondam interpo-
nende de iudice qui appellationem noluit recipere vel
qui apostolorum copiam denegauit est quandoque annus
quandoque sex menses quandoque quatuor et in diuersitate iudicum ad

a ¶ Rationem di-
uersitatis. adde
de hoc ad propo-
situm contra q hic no-
tant. qd not. ant.
conse. sing. suis i
versi. appellatio.
incip. idem operta-
tur tempus.

b ¶ Omissis me-
diis. Addo spe. c.
ti. i. §. nunc tracte-
mus. ver. qd si a
snia. et doc. l. c. i. de
offi. deleg.

c ¶ Ubi obuient.
adde martinum
de lau. i tractatu
de cardinalibus
q. xlviii. bartho.
cepola cronicis
cautela. ii.

a ¶ Appellatur ad eum qui. facit. c. cum sit roma. de app. et. S. eo. in. l. a proconsulib. et ibi Baldus. et adde Cyn. et ibi bal. in. l. fin. et in aut. si qs de episco. audi. adde qd si alia singulariter competit ex consuetudine iurisdictio in vno loco ille dicitur iudex magis principalis quam superior secundu Bal. et a referentem archidiaco. in. c. i. §. ad hoc. de pace iura. fir. in versicul. quero quomodo iurisdictio sit in territorio. et in eo. vbi omnino vid. et no. iuul tum Joan. mo. in. c. si episcopus de offi. ordi. et vi de omnino que dixi in. l. iudiciu soluitur. ff. de iudi.

b ¶ Sed testes. no ta quod proba tio fienda est iu dici non notario l. iubemus. S. de lib. cau. cum simi. et adde glo. in. d. l. hac consultissima angel. in. l. iulia. l. finita tenet co tra not. Barto. in. d. §. iulia. sed Jmo. ibi dicit q relatio terminis seruatur de con suetudine que fit notario et in hoc sit vera opi. bar to. et tenet Bald. hic vbi Barto. sed productio in 2 strumentorum fit coram iudice. for te tamen secundus cum potest salua ri dictum Bart. si productio esset facta aa aduersa rio aduersa par te presente et con sentente alias forte non suffice ret productionem notario fieri fa cit quod not. spe cul. de instrume. edit. versi. restat. cir. princi. et simi liter forte suffice ret producere acta prime cause co ram notario in 1 dicis appellatio 2 ne: et quo alias 3 sunt actitata in 4 ter partes. et qr 5 non facerent si 6 dem nisi vocata fuisset pars inex t hibitione actorum iuxta. l. j. c. §. S. de rela. et sic po test intelligi. §. su per his. l. eos q. S. eo. facit ad hoc quod not. Bart. to. in. l. multum. de condictio. et de mon. et adde qd d. Bal. in. l. an tea. § sin autem. per illum text. S. de arbitris. et vi 2 de Alexan. in. l. a §. S. de eden.

quos est appellatu. h. d. ¶ No. casum in quo maiores magistra tus conueniunt durante officio: qr iurisdictione superiorum impe diunt seu contra iurisdictione superioru committunt. ¶ † Jtem collige qd qui appellatione no recepit aliquam infert iniuria iudici ad quem appellatur qd probatur: qr ex maioritate iudicis maius tps statuit quere defendere. et sic est argumentu qd statutu quo cauet vt no li ceat appellare ad superiore dnm papa vel imperatore vel ad curias presidentiu pro romana curia vel imperio nullius est momenti sm Cy. qd fatetur Bal. et dicit qd vt expressum extra de iureiur. c. ve nientes. sed adde qd dixi. J. ti. j. l. fi. §. fi. ¶ Oppo. contra fi. l. cum a snia arbitri no appellet. vt. S. de arbi. l. i. So. qd hic accipitur pro iudice delegato no pro arbitro compromissario. vt in glo. ¶ Op po. q. contra vel si hmoi qd non diceris si simpliciter dicendo inferior iudicis cu pro aliquibus inferioribus dent quatuor mensestantus. vt in se. ver. si vero. sol. si glo. super verbo inferior. ¶ Op. io co tra principiu qd male dicat ex snia conueniendu: qr ille conue nitur ex snia qui est condemnatus vt. S. de iureiu. l. actori. solu. vt glo. que exponit ex pro propter. ¶ Quero mo ad quid iudex co uenitur. et responde vt in ea qr ad pena impositam. S. eo. l. qd iu dices. et ex hoc colligit glo. j. qd hic no dicat veniat tps appella tionis extende. sed tpora infra que conueniatur et per superiorem puniri petitur iudex qui per appellationem non recepit et apo stolos no dedit. ¶ Et attende qr glo. in. l. j. ff. de libe. dimi. indili git. l. ista de tpe protestationis fiende iudici qui no recepit appel latione vt ea recipiat ne de minori dolo noteť. et idem si non dedit apostolos vt eas det sed glo. ista melior sm Ja. de are. et Ja. bu. ex eo qr talis protestatio succedit loco appellationis interponen de vel apostolorum petendorum igitur vltra tps aliquid eorum prefixum non debet extendi. argu. l. si eum. §. iniuriarum. ff. si qs cau. ¶ Et vt hec clarius pateant dic qd quoddam est tempus appellationis interponende et illud olim erat biduum vel tri duum hodie x. dierum. vt. S. eo. aut. hodie quoddam si non re cepit ei protestandi vt recipiat vel copias sui non faciat et istud est eorundem. x. dierum. vt infra de his qui p me. iudic. l. ij. quod dam est tempus petendi apostolos et istud est. xxx. dierum vt. S. eodem. l. iudicibus. et a quo tempore incipiant currere et ibi dixi et plenius in. l. eos. §. fi. S. eo. quoddam. J. qd iudex aplos tenetur dare et istud est etiam. xxx. dieru. vt. d. l. iudicibus. et eundem et idem cum precedenti. et si non dat aplos punit sm. l. qui. S. eo. quodda prestandi iudici si no dat aplos de pena et illud est vnu et idem cu illis. xxx. diebus. qr. J. illud tps ds fieri prestatio quo pot fie ri petitio vt superius dixi et si hoc non faciat di deserta appella tio. vt. d. l. no nulli. Quodda est ad apostolos datos presentandu et illud statuit iudex a quo appellat. vt. S. eod. l. pres. et dic vt ibi quoddam est infra qd iudex qui non dedit apostolos vel appel lationem non admisit potest accusari et coram superiore conue niri ad penam ad qua incurrit. vt. l. a proconsulibus. in fin. et. l. quoniam iudices. et. l. iudicibus. S. e. ti. de isto loquit. l. ista quod dam est tempus appellationis prosequende. et de hoc dicetur. J. titu. i. l. ij.

¶ Princeps appellationes ad se deuolutas committere pt.
2 Appellatur a vicario ad superiorem.
3 Scriptura confici debet de fiendis in iudicio.
4 Appellatur a delegato ad delegantem.
5 Dignitas iudicis qua habet tpe sententie consideratur.
6 Salarium maius consultori qui doctor est debetur quam qui non.

P**Recipimus.** Casus. tpr lcrps pluri bus interus appellationes ad eu deuolutas p. l. ista committit quisq vni et quisq plu ribus. vt in hac. l. disponit et quisq in consistorio cogno scitur. h. d. ¶ Vel sic. de appellatione a spectabili ad principe deuoluta cognoscit vir illustris prefectus pretorio et questores sacri palatii. de interposita a clarissimo cognoscit prefectus vr bis de interposita a delegato alterius qua princeps cognoscit delegans de interposita a principis delegato cognoscit prefe ctus et questor nisi delegans fuerit illustris quia solus princeps cognoscit et superueniens dignitas tribuit priuilegium quod extenditur ad conuictum et libellantes principis scribunt acta in predictis hoc dicit. ¶ Expone text. et etiam super eo collige notabilia ibi ne nostris occupatis sic ergo no. pulchrum textu. ¶ † Ibi vel vicariis no. qd a vicario appellatur ad eum qui est superior eius cuius vices gerit. vt. S. eod. l. a proconsulibus. ibi iu

¶ A delegato appellat. adde do. de sancto gemi. in. c. si delegatus in pe. colu. de offic. 1 dele. ro. deci. xcccxxvij. inci. Jtem si res sunt in nouis.

hemus accipere. Nec ob. J. eo. l. in offerendis. quia ri. vt in gloss. no. quare super tex. recita. ¶ Ibi post appellationem no. qd fa talis dies incipit ab appellatione interposita. ¶ Ibi qd si ad nec. Hic est secunda pars na ibi qn appellat a spectabili: hic qn ab illustrissimo: quia a preside. Et pondera qd hic dux erat pre ses prouincie. et quia non iudicat vt dux sed vt preses dignitas sola presidialis consideratur que minor est q ducalis qd nota bene. Nam hic habes qd dignitas iudicature consideratur non persone. ¶ Ibi prefecture hodie videtur quod alius. vt. J. eo. l. si quando. ¶ Ibi iure ordinario. hic colligit quida quod au ditores habet ordinariam iurisdictionem qd est veru si sint au ditores ad vniuersitatem causarum vt auditores principis vel cause alias cognoscendi sunt delegati. et maxime quando sine specia li commissione cognoscunt. Ibi in his. hic tertia in qua decla 3 rat q habet scribere acta. Ibi epistolares nostros. et c. ¶ † Not. quod de fiendis in iudicio debet confici scriptura per notarios ad hoc deputatos. Et etiam no. quod scripture que producun tur in iudicio notarii actorum possunt recipi sine iussu iudicis vt hic et in auten. que supplicatio. S. de preci. imp. offe. Simili ter et relationes nunciorum publicorum et illas in actis scribe b re. sed testes sine iudicis commissione no possunt recipi vt no. S. de testi. l. hac consultissima. §. fi. ¶ Ibi exequentibus iudica ta. Not. qd iudex appellationis exequatur suam sententiam vt hic non tantum in ciuilibus sed etiam in criminalibus: vt. S. e. l. addictos. in fi. et hoc qn pronunciat diffinitiue non si pronunciat appellationem esse desertam tunc executio reuertit ad iudicem a quo extitit appellatu vt. S. si contra. et vide que ibi dixi. ¶ Si hec si appellatio. hic quarta qn appellat a delegato ab alio q a principe. Et ibi appellatione suspensa qd appellatio suspendit 4 sniam. ¶ † Jtem not. qd a delegato appellat ad delegante vel c eius successore in officio vt sequitur in litera. quando aute appel latur a subdelegato dic vt dixi. S. qui pro sua iurisdi. l. j. in fi. vbi gl. ponit et per canonistas extra de offic. deleg. c. sup questione. vs. porro. ¶ Ibi hinc saluberrime. hic qn a delegato principis ap pellatur. Et primo qn delegatus non est illustris. Secundo qn est illustris. scda ibi: quis. ¶ No. quod qn appellatur a delega to principis licet appelletur ad principem tamen sine alia spe ciali commissione prefectus pto. cognoscit hodie quia imperator non habet istos prefectos in curia sua necesse est vt commissio nem faciat. ¶ Ibi sane si illustris. hic vnde appellatur ab illu stribus et intellige ordinariis. hec namq proprie de illis loqui tur quia prime dixerat de delegato. Jtem quia a delegato illu stri semper appellari potest qr ex iurisdictione delegata cogno scit non sua sed iste tex. vult qd a quorundam illustrium sententia vt prefecti ptorio non possit appellari ergo in casu in quo ex iuris dictione ordinaria cognoscitur loquitur: et istam differentias dico quam facit tex. iste ver. precedes. qd est notandu. ¶ Et pot esse ra tio quia iurisdictio ex qua iudicat attenditur. et non alia. vt. S. eo. l. ver. qd si adhuc. et p istum modum intelligo. l. a proconsulibus. S. e. 5 ¶ † Ibi licet annua. not. qd dignitatem quam iudex hz tpe sen tentie non consideramus. Et est ro qr qualitas adiecta psone vz attendi sm tps verbi cui adiungit: vt. ff. ad. l. aql. ex dictis. §. si extraneus. Sz in litera precedenti distinguitur. Aut appellat ab il lustri et tunc princeps cognoscit. Aut non illustri et tunc alius cognoscit. sufficit ergo illustrem esse tempore sententie. ¶ Et ex ista litera colligit glo. quod finis et non initium hic consideratur. Contra qd op. et no soluit de. l. iij. §. scio. ff. de mi. Sz solu. qd hic finis potentius agit in eo de quo queritur. et ideo spectatur nisi dolus esset commissus in fin. protrahendo qr tunc in odiu protrahen tis initiu spectatur. vt eo. l. iij. §. i. Ubi vero initiu potentius ageret in id de quo queritur tunc illud spectandum esset vt in contrario. 6 ¶ † Et facit iste tex. quod si maius salarium debeatur a statuto consultori doctori q non doctori qd inspiciamus an sit doctor vel non sm tempus hoc exhibet consilium suum. Jdem si dicat vt non valeat sententia iudicis nisi sit. ll. doctor vt tempus sen tentie inspiciatur. ¶ Ibi eodem obseruando hic extendit et no. quod ratione adiuncti fortificatur ius solius. vt hic. et. l. qui duos ff. de lib. leg. ¶ Et hic recipe optimum arg qd si causa compro mittatur in clericum et laicum simul et eorum laudum petatur re duci ad arbitrium boni viri qd adeundus est eps qr clericus vt dignior trahit ad se laicum vt hic scdm Bald. ¶ Ultimo not. ex fi. qd id qd non mutatur stare non prohibetur. Contra qd opp. glo. de. l. translatio. ff. de adime. le. et non soluit dic qd in. l. in glo. allega. interuenit aliqua mutatio tacita vel expressa. vt patet ibi cum hic nulla.

Y O casu. De appellatione interposita a pre sidis sententia super statu app ari onis magistri militum lata cognoscit prefectus vna cum magistro militum et c. Si magister ipsi presidi delegasset h. d.

1 ¶ Appellari non debet a principis rescripto.
2 Simpliciter quando quid vacatur.

Jubemus

Relbemus. Casus si princeps super ali qua causa consulitur a consiliarijs hic nominatis partibus presentibus vel absentibus causa vna cũ relatione examinatur ꝛ fm eorũ consiliũ princeps rescribit a tali rescripto non appellatur. h. d. Uel hic
1 ius. ta rescripto principis nõ appellatur. h. d. Sed a sententia secundum rescriptum lata sic fm glo. de quo latius in. l. non est nouum. s. eo. ¶ Not. ibi quiã referenti placet qd licitum est dicere alium cõsulenti. mihi videtur sic de iure dicendum tñ rescribe quid tibi placet sequatur consilium tuũ. ¶ Item ibi sine presentibus partibus ꝛc. Not. quod isti consiliarij partes possunt
2 facere citari si volunt. ¶ Itẽ ibi additũ sit ꝛc. ¶ Not. qd simpli
a citer dicitur qd nihilo adiecto dicit ꝛ si statutũ dicit qd debeat respondere accusationi simpliciter non potest reus respondere qd causa sue defensionis fecit. Sed inquit bald. qd poterit postea probare q ad sui defensionẽ fecit per not. in. l. duobus. ff. de exec. rei iudi. Item in s. ibi diuersas sententias. not. quod animi sui motum iudices prius dicere possunt quã iudicet qd intellige qñ sunt discordes ꝛ qñ rescribũt principi alias nõ debẽt partibus dicere. vt. j. de sal. l. vbi. in prin. ¶ Querit Bal. pone qd statutũ dicat qd causa cõpromittet in duos ꝛ si sunt discordes potestas sit tertium an eis discordantibus stabit arbitrio solius ptãtis ꝛ dicunt qd sic q: iste tertius est electus a. l. secus inquit si eligeretur ab homine q: tũc nõ haberet plus quã vnam vocem ꝛ sic arbiter sicut ꝛ ceteri. cogitabis.

1 ¶ Ordinarij duo si discordent tertiũ eligent.
2 Tutor quare sine contutore agere possit.

In offerendis. Casus. l appellatiõe ad sacrum palatiũ deuoluta si sit estimationis. xx. libr. auri ꝛ a. x. supra cognoscit prefectus pretor ꝛ quatuor sacri palatij. Sin autem sit. x. lib. ꝛ. j. cognoscit alter eorum tantum. si vero sit ma
b ioris b estimationis. x. lib. cognoscit principis consistorium causa infra bienniũ intimanda. ꝛ ab eorum sententia non appella
1 tur. hoc dicit. ¶ † Not. ex litera questorem adhibẽt. quod duo ordinarij discordes eligunt tertium quod videtur contra not. j. titu. s. l. cum a magistratu. sed dic quod hic. l eligit seu adiungit nõ ipsi quod patet quia de certo loquitur hic. ¶ Itez nota ex fine quod quando appellatur ad principem noue dilationes dantur partibus ¶ Glo. s. querit quid si dubitetur de estimatione lit. et non respond. sed dic quod si verisimiliter pôt credi quod excedat tunc non cognoscet vel si verisimiliter hoc credi non potest tunc cognoscet. argumen. l. si quis ex aliena. ff. de iudi. nam ꝛ quod verisimiliter est venturum nos spectamus. vt ff. ad. l. aquil. si putator. ꝛ. l. si qui foueas. Et vltimo videtur casum. l. eu. l. ampliorem in s. ¶ Glo. super ver. differentes. etiam oppo. de. l. fina. eodem titu. Et sol. quod illa corrigit istam. Sed dic melius qd illa nõ corrigit istam sed hic loquit in casu dubij ibi l casu certi ꝛ sic legum correctio vitat. vt. s. eo. l. precipimus.
2 in fine. ¶ † Quero quare aliud in pluribus tutoribus vt vnus agat sine alio. vt. ff. de administ. tu. l. decretro. s. fina. ꝛ tamen isti plures iudices simul debent cognoscere dicunt quod quia tutores immediate habent administrationẽ a lege iure proprio hic habeãt a principe licet mediante l. ꝛ loco principis cognoscunt ¶ Glo. penult. oppo. de. s. audient. in aut. de iudi. ꝛ in. l. nemo j. ti. j. dic vt in ca.

Si quando. Casus. de appellatiõe interposita a duce spectabili vel illustri cognoscit magister officiorũ ꝛ qstor sacri palatij. h. d. ¶ Glo. opp. de. l. precipimus. s. quod a iudice. s. e. quidam dicunt qd hec corrigit illam quod non est dicendũ. ideo dic qd ibi dux nõ cognouit vt dux sed vt preses. ꝛ sic ex vi indicature cognouit ex clarissima potestate hic cognouit vt dux propria ducali iurisditione vel ex principis delegatione. vt patet hic in prin.

1 ¶ Appellatio vtrique parti communis est.
2 Iudex pro appellatu ꝛ absente potest supplere.
3 Separata que dicantur ꝛ que coniuncta.
4 Libellus appellatorius non sit verbosus.
5 Iurisditio eius qui iudicare debet crescit lite crescente.

Ampliorem. Casus. appellãs pôt appellationem exercere sicut appellãs ꝛ petere sniam meliꝰ reformari ad sui fauorem. h. d. Et ponit Ja. bu. exemplũ si actor petit. xx. et reꝰ cõdemnatur in. x. ꝛ a quinque absoluit reus appellat dicẽs qd tñ in quinque debuit cõdẽnari vl a toto absolui potest actor dicere licet non appellauerit qd imo in. x. debuit condemnari et sup hoc petere sententiam in melius reformari qd iudex facere
1 debet si hoc pbauerit ¶ No. qd appellatio cẽsetur communis vtriusque ptis ¶ Itẽ no. qd appellatur a parte. ꝛ tñ nõ cognosci tur de toto. ¶ Item not. quod iudex appellationis supplet pro absente qd quidã dicũt de iure nõ de facto. Sed glos. videtur intelligere ẽt in facto interrogatiões faciẽdo de quibus in gloss. qd not. ꝛ dicit gloss. qd hic speciale contra nota. vt. s. que desunt aduo. par. l. j. Et aliam tñ nẽ specialitatis nõ assignat ¶ Quidã dicit qd hic speciale q: pcedunt lit. nõ cõtest. ai. s. quo ꝛ qñ tu. in aut. q semel. qd nõ placet mihi quia hic potuit se absentasse lite contest. Cum inter psentes lis cõtestet ẽt in cã appellatiõis. vt. j. ne liceat in vna eadẽ q: causa. l. j. Alij q: dicunt qd hic iusta causa absentie hoc operatur. secus dicentes si causa sit iniusta: quia tunc iudex nos supplet nisi quatenus acta loquuntur vt. s.
b de iudi. l. properandum. s. cum autẽ. sed illa in causa principali. Item ibi lis erat cõtestata quare Bal. dicit hic si pz h in causa nullitatis que est contigua cause appellationis. et sic hic iudex supplet in his que reddunt iudicium retro nullum. Sed ista est q: hoc est supplere in iure non in facto. mihi videtur quod iudex hoc supplet quatenus sibi appareat ex actis coram se vel coram priori iudice. nam omnia acitata corã iudice principalis cause faciat sibi exhiberi vt videat an snia sit lata vel nõ vt sic videat an in plus debuerit cõdemnare vel nõ ꝛ p ꝯñs si snia p absente sit reformanda vel nõ. Et hoc collige ex continuatione hu
2 ius litere ꝛ vniꝰ versic. ad aliũ ¶ † Querunt d. et. quid tert. iste dicit qd iudex supplet p appellatore ꝛ absente. ꝛ dicũt qd sic q: ex ta iudicis officiũ est cõuertit q: parti alij claudicaret iudiciũ cõtra l. si cũ dnõ. s. pe. ff. de arb. l. in. s. de fide. ꝛ lit. expi ¶ Quero hec l. loquitur qñ vnicum est capitulũ super quo est lata sententia. Quid si sint plura Rñ. aut sunt connexa ꝛ idem qd hic quia illi censentur vt vnum quia separationem nõ recipiunt aut non sunt connexa sed prorsus separata. ꝛ tunc lex ista locũ nõ habet arg. l. si maritus. ff. de do. inter virum ꝛ vxor. ꝛ. l. Pa. et ult. ff. de mi.
3 Et probat hec distinctio in. l. ẽt. s. j. in. c. ij. ¶ † Quero de cogni
d tione separatorum ꝛ connexorũ. Rñ. illa dicunt capitula separata que ex diuersitate factorum separationẽ recipiunt. Et illa dicuntur cõnexa q ex cõsequẽtia separationem non recipiunt vt
e infra si vnus ex pluribus ap. l. j. q tex. declarat predicta ꝛ cũ singulariter tene cordi.

4 **I**n refutatorijs. Casus. ꝛ Libelli appellatorij nõ debẽt esse verbosi nec superflua sed necessaria tantuz continere quibus omissis puniuntur ostendentes arbitrio iudicis. h. d. fm primam expositionem que est magis amica litere ¶ Not. quod a verbositate debet quis se pcauere. Ideo solummodo inquit in multiloquio nõ deest peccatũ. ¶ Not. etiã quod aduocati ꝛ procur. qui formãt libellos si necessaria omittam veniunt puniendi saltẽ ad partis interesse. ¶ Ex toto tex. collige quod scriptura appellatiõis interposite corã iudice a quo potest pduci p libello appellatorio coram iudice ad quẽ quod puto posse produci si illa scriptura
D habeat aliquid quod iudici concludat alis oportet qd saltẽ in fine qñ compareret coram iudice ad quem vt dicat. ꝛ peto per vos dñm iudicem mihi super pductis iustitiã ministrari. ¶ Itẽ collige bonum arg. vt semel capitulatũ non sit amplius capitulandũ nec interrogationes super eodẽ sepius faciende. nam sufficit semel rñsum esse vt verbositas euitetur ꝛ superflua non connectantur.

Sed cũ scimus. Casus. ratiõe dubij cognoscitur ꝛ pronuntiatur vltra iurisditionem ordinariam iudicantis. h. d. ¶ Et not. qd iste. s.
5 decidit qõnẽ formatã. s. e. l. in offerendis. ¶ † Itẽ not. qd crescẽ
e te lite recte initiata crescit iurisditio iudicare debẽtis. Hoc induc Guli. de cu. ad. q. vt si estimatio rei petite sit infra iurisditionem ꝛ pendente lite in tñ res sic meliorata qd estimatio excedit iurisditionẽ nihilominꝰ possit iudex pronunciare. idẽ dicit si cũ ab initio. j. iurisditionẽ postea crescit p insiciationẽ. arg. ff. de pe. he. l. item veniũt. s. cum predixerimꝰ. ꝛ hec habetur per eum in. l. si idem cũ codẽ. ff. de iur. om. iud. ¶ Super tex. ibi iudices excedere dic nõ tamẽ vltra q: cõtineat libellus cui debet confirmari sententia. vt. s. de si. li. j. s. ꝛ. ff cõ. di. l. vt fundus. Nec obst.
f qd superius dixi de pena crescente per insiciationẽ q: tñ. vt. s. de nu. pecu. aut. contra qui propriam.

¶ De tẽporibus ꝛ reparationibꝰ appellationũ. Rubrica.

¶ Continua rubricã vt in glo. in eius fine adde. ꝛ fuit necesse tps certũ de statuere ne appellationes essent immortales. argu. s. de iudi. l. properanduz. in prin.

1 ¶ Appellari non debet a nominatione.
2 Tempus appellationis interponende in prosecutione eiusdem confunditur.

c **S**i qs. Casꝰ appellãs a nõiatiõe muneris publici autoritate ꝛ vtilita
1 te bz duos mẽses ad psequẽdũ a tpe scientie nu
f meratdos. h. d. fm veră lec. ¶ No. qd insula ī capite portata benorẽ signat. ¶ † Op. qd a nõia
2 tiõe n õ ap pellet sz parꝰ excusatiões pponant ꝛ

a ꝛ † Si statutũ dicit. Tu vide de h vltra hec nota in p bal. qd no. bal. l. l. j. s. de edi act. et eiudẽ: de et. l. l. j. s. si qs simpliciter ff de ver. obli.
b ¶ Sixto sit maiorum. ado bar. in l. q tabulas extra pti. ff. de fur. l. si. opp. qd nẽ vz ibi stãt effectũ exsecutio nisi hoc facit ad statutũ et est no. qd sic debet tñ p libris cõsultori suspiciat qd penitẽ nẽ qd erigi f ẽtp incipiaz qd tene mẽti ꝛ facit tex. i aut. s. de h. s. ad excludẽdas. ꝛ not. bar. p istũ tex. l. l. pe. s. s. ff. d iuris. cum iu lz litigãs sit paupertez p minorem s qd no. tu videas per te. Ja de bel. hic.
e ¶ Ampliorẽ no. pil. huiꝰ. l. q bal. hic. d cẽ multum singulare ad qd hñ facit qd no. in no. l. e. hec mona sterũ. de re iudi. ꝛ refert bal. l. l. s. qñ pro. nõ est necess. ꝛ ibi bar. l. s. et clarꝰ ibi bal. ad s. ad hic allegat istũ text.
d ꝛ † De cognitiõe separate pte vid q dicant capitula separata q connexa. bal. i. l. per hanc. vt de tẽpo. ap. tert. in. l. l. j. si vnꝰ ex plu. bald. hic. nu. iij. v. sed q re q dicant capitula. ꝛ eundẽ i l. ij. s. de re iudic.
e ꝛ † Et qd ad ppositũ materie huius. l. no qd si appellat ab electione que d sufficientibus conformes sententie fm Bal. in rub. j. l. tu. ne lic. in pro.
f ¶ Insula. adde doc. l. l. hñ a zenone. s. de q dri. psc. et glos. in cle. j. s. vl. ꝛ ho. cle.

a ¶ Partē citari an: qn̄ impetraꝰ a principe requirẽ citatio partis faciunt not. in. l. ii. ꝯ. de l. g. ꝛ ita vī tenere expresse bal. in. l. fi. in vi. col. ꝯ. de fur. ꝛ hic expresse in fin. qui. res iudi. ꝛ per bar. in. §. qḋ si tn̄. ꝛ vide pau. de ca. in cōsi. q. ꝛ bart. in. l. gallꝰ. §. qd si tn̄. ꝛ Inno. in c. ex parte nostra. ꝛ in. l. cū olim de ver. sig. ꝛ vide in. l. si qs ꝯsortiū de fabri. lib. x. ꝛ bal. l. ge. nisi fit de plenitudine ptātis principis tollit citatio. sed bon̄ et alios in. c. nostra de p

cura. et vide per viā gl̄e. ꝛ doc. in c. iter. ꝛ. ꝯ. Oldr. i cōsi. cccxviii. in. fi. vbi vide ꝛ pro co l. c. cū olim. de re iudic. ꝛ l. c. ve. stra. de procur. et in. c. inter quor. de ma. ꝛ obe. ꝛ p Bar. i. l. adoptio de adop. p Bal. in. l. fi. vi. col. ꝯ. de fruc. ꝛ li. expē. et in. ꝯ. l. q. res iud. nō no. p imo. i. c. cū dilecta. de cōs fir. vti. vel inuti.

tūc a reiectiōe appellet. vt. ff. qn̄ ap. sit. l. i. §. si qs tutor. so. et not. ꝯ. tit. l. fi. ad scribatū: ꝛ hic in gl. ii. in pn̄. ¶ Op. de. l. nolumus. ꝯ. ti. i. solu. qḋ ibi non nominato valuit qꝛ debita solēnitate caruit. ¶ Opp. qḋ tps̄ psequēdi sit maius tpe tā de iur: codicis vt in l. seq. ꝯ. aut. vt. l. c. aut ei qui. so. qḋ hic qn̄ appellat a nolatione: ibi qn̄ a snīa. Et rō quare hic dēt minus tps̄ ponit in gl. fi. ne res publica diu stet sine officialibꝰ suis. ¶ Quero mō p intellectu litere qn̄ incipit hoc tps̄ duor menstū currere. Et due opin. ponunt in gl. vna vt litera sonat. s. ex die appellatiōis interponen de. dies autem interponende est dies scientie. vt ꝯ titul. i. auten. hodie. ꝛ probatur hic in fine ergo ꝛc. Istam reprobat glos. in fi. per. l. i. §. quod si in suis. ff. quādo ap. sit vbi sicut in sententia et nominatione currit ad tempus. ¶ Sed attende quia per illas nō pōt reprobari ista qꝛ tps̄ appellatiois interponēde et de iure ꝯ. l. ꝯ priti curreret a di. scietie vt ibi absenti currebat demum a tpe scientie. vt in ea. l. §. fi. sicut et hodie. Un̄ istā primā reputo
2 verā ꝛ amicā litere. ¶ † Ex qua no. qḋ tps̄ appellatiōis interponēde ꝯfundit in hoc tpe psequēde. ¶ Scds opi. quā glos. dicit veriorē esse vt hic exponat interponēde. i. interposite ꝛ tunc tps̄ istorū duorū mensiū ad psequendū incipit currere a die appellatiōis interposite: ꝛ sm̄ vnum tps̄ non ꝯfundit in alio. ¶ Quero qn̄ est qḋ iste debeat pbare se sciuisse qꝛ sic pbabit ꝯ scīpsum rn̄. gl. qḋ pbabit eo ipso qḋ ꝯtrariū nō pbat. ꝛ maxime qꝛ in absen te psumit ignorātia vt. l. verius. ff. de pba. ¶ Quero q̄d si pbat qḋ ei fuit notificatū. rn̄. qḋ si notificator fuit officialis publicus debuit ei credere vt. ꝯ. de decu. l. ꝯ. lib. x. fbcit. ff. de excu. tut. l. fere ops §. ope. ꝯ. fuit alius priuat forte credere non tenet qꝛ tali notificatiōi per officiales not fieri. ꝛ maxime qꝛ potuit non solēnis esse. vt ꝯ. c. l. nominationes.

b ꝛ Cadit in feriatam. Tu vide de hoc plenissime p Bal. hic nume. ꝯ. vers. itē no in §. illud vers. cum dē in. l. ꝯ. ad fi. ff. si qs in ius voc. nō ierit. ꝛ in. l. i. ff. de fer. ꝛ. l. i. i. ꝯ. de dila.

1 ¶ Appellans ab ordinario sententia quātū tps̄ habeat.
2 Princeps in tantum cause potest protogare.
3 Condēnatus an post appellationem desertam habeat tps̄ dari solitum iudicatis.
4 Dies vltīa istātie si cadat i feriatā dies iuridica pcedēs attēdit.

c ¶ Dies feriata. dies termini qn̄ cadit i dies feriatā vide Bart. et doc. i. l. i. §. nūciatio. de oper. no. nū. ꝯ ibi late de h p doct. ꝛ imo. et ibi dixi adō bal. in. l. i. ꝯ. de dila. ꝛ in. l. fi. ꝯ. de fer. et l. i. eod. §. finaūt. l. iii. col. ꝯ. de op. et qd si in die termini fuit impeditus vide bal. hic et qd si vltra dies instātie est feriata. ꝛ ista pcedūt in dilatiōe iudicali qd aūt i legali vel statutari i videbar. i. l. fi. ff. i. qn̄ duo. rei bart. hic transit Imo. l. c. cupientes. §. qḋ si p. xx. de elec. in. vi. per bal. l. ii. ff. si qs ius vo. itē adde Ioā. an. in addi. ad spe. i tt de fer. §. i. v. pe. vbi dicit qḋ si intuitu delegati finiuerit dies feriata qḋ illa die poterit sententiari. si nō fuit in culpa.

Tempora. Primo qn̄ appellatur ab ordin ordinario. Scdo qn̄ a delegato. Tertio duo dubia remouet. scda ibi: qḋ si. tertia ibi illud. ¶ Casus. † Appellans a snīa iudicis ordinarii hꝫ scdm diuersos fatales nouē mēses ad appellationē psequēdā iure isto qbꝰ trāsactis reparatiōe triū mensiū pt a pnci pe ipetrare et nō citata pte aduersa. appellās vō a delegato pncipis hꝫ nouē mēses tn̄ qbꝰ trāsactis sine vlla reparatione snīa mādab. execūtiōi. a snīa vō alteriꝰ delegati hꝫ quinqꝫ menses. tm̄. Et ꝯtingētia circa acta iudiciaria iudici dicunt nota: iō ex his pcedit ꝛ supplet nemine postulāte. h. ꝯ. tota. l. colligo no. super. ¶ Ex prin. no. qḋ materis dilatie nō ē amputāda. ꝛ ita qtidie allegat ista. l. ¶ Scdo qḋ ois terminꝰ statutꝰ a iure est fatal. ꝛ iō si lex nō pendet nisi ō vno ille est pēse peremptorius. Sin
2 aūt pendet de pluribꝰ successiue tūc lꝫ qlibet sit fatalis ꝛ sic peremptoriꝰ tn̄ mora purgat vsqꝫ ad finē vltimū vt h. ¶ † Ibi nec ad versariū decernimꝰ admoneri. No. qḋ pnceps progat instātiā cāe. ¶ Itē ad huius progationē nō est necesse ptē citariꝰ qḋ nō est alibi. vel latiꝰ nō. qḋ in scriptꝫ nō est necessaria citatio. ¶ Ibi sed votis oībus dies fatalis appēt. Not. ar. qḋ si pars aliqd p ducit in iudicio vltra de termini non est necessaria partis citatio qꝛ terminus est ei notus. secꝰ si infra terminum facere vellet vt hic a sensu cōtrario. ¶ Itē no. hic Ray. qḋ q scit pricipiū termini dr̄ notū habere eiꝰ finē qḋ inducit in ar. vt si testis dicat q est. xxv. an. ꝛ interrogatus quomodo sit rn̄. qḋ recordatur de die natiuitatis eius bene dicit: qꝛ postq̄ scit initium tpis intelligit scire ꝛ eius finem qḋ tantum tps̄ currit qḋ. xxv. an faciat.

Quod si arbitro. Hec est pria pars pncipalis q diuidit i tres ptes. Or pmo qn̄ appellat a deleg to pncipis. Scdo qn̄ a delegato illustris. Tertio qn̄ a delegato spectabilis. scda ibi: sine autē. tertia ibi. si vō
3 feminata est superiꝰ. ¶ † Querit glo. an appellatiōe deserta cōdēnatꝰ habeat post desertionē tps̄ qḋ daꝛ iudicatis ꝛ dicit notabiliꝛ qḋ non: ꝛ sic pōt exeq. Et rō est qꝛ fingit retro nō appellatū. vt. l. furti. §. i. ff. de h s qui not. in fa. ꝛ sic respicit tps̄ trāsmisse a tpe cōfirmatiōis retro facte. vt. l. ii. ꝯ. de vsuris rei iudi.

d ¶ An p impedimento vnīꝰ a dde ang. cōsi. ccctii.

4 Illud. Hec est tertia ꝛ remouet dubia. ¶ † Not. ex prima parte qḋ si vltima dies istātie cadat in feria

vbi dicit qḋ si p horā fuerit ipeditꝰ qꝛ forte iudex sedere debebat lateris frīam pp talē impedimēti incitabile est necesse intrare scdm anniū. ꝛ de hac māt vide pulchre Oldr. ꝯ. l. c. ꝛ. clvii. pau. de ca. ꝯsi. xxi. ꝛ cōsi. xxvii. ꝛ qḋ voluit Roma. cōsi. cccx.

b tamꝰ dies precedēs iuridica est attendenda. quod not. ꝛ sic habes qḋ hic no. prorogatur instātia. qḋ not. ꝛ hoc quando ferie fuit solennes. Si autem repētine que nō fuissent note tunc daret restitutio. vt. ff. ex qui. cau. ma. l. sed ꝛ si per pretorem. § ꝛ si ferie ex preacta in dilatione legali ¶ In iudicio vero dic aut dilatio habet certam diem taxata ꝛ p ꝯ actu comparēdo tertias dic coram nobis ꝛ tunc si dies illa sit feriata non debet antea ꝯ comparere sed et in diem sequentem iuridicam terminus dicitur diffusus. vt. l. ꝯ. ꝯ si quis cau. Et ratio potest esse quia pncipale est qḋ veniat accessorium ꝛ qḋ veniat tali die vn̄ principale non vitiatur per accessoriū. Et istam rōnem assignat Io. an. qui idem notat in. c. nemo pōt ad impossibile. de reg. iur. lib. vi. in fin. glo. Aut dilatio nō habet certam diem pro actu taxatam sꝫ plures dies infra quos actus demādatus fieri potest: puta infra decem
c dies cōpareas ꝛc. Et tūc si vltima dies est feriata precedens est seruanda. arg. huius. l. Uel forte verius isto scdo casu qn̄ dilatio est plurium dierum ꝛ tunc aut fiendum vltra diem nullum fieri non potest qꝛ perit ius ꝛ actio ꝛ tunc dies precedens non feriata est seruanda arg. huius. l. Aut vltra dilationem actus ille fieri vel explicari pōt ꝛ tunc sufficit eum die sequenti iuridica comparere. vt extra de dolo ꝛ contu. c. cum dilecti. ꝛ extra de accus. c. veniens. Et pōt esse ratio qꝛ ppter impedimentū habitū in dilatione succurritur ne per edicto iudicis officio absqꝫ restitutione. vt. l. orationes. ff. de ferꝰ. ¶ Quod dixi. ꝯ. quando quis est citatus incerta die: vt terminus intelligit diffusus ad diem sequentem habet locū qn̄ dies illa certa est feriata repentina forte ob morā iudicis. Si autē solennitate ob honorē dei pōt dubitari qꝛ tūc est incidere in questionē an citatio tenuerit vel nō de qua. ꝯ. dixi de ferꝰ. l. fi. ¶ No. ex ver. qḋ si qs primo quod solus appellator prosequi potest. ¶ Item qḋ per lapsum fatalium appellatio habet pro nō interposita. ¶ Itē qḋ iudex hic supplet pro absente in pbando ꝛ opponendo appellationem fore desertam ꝛ nimirū qꝛ ex actibus iudiciariis sibi constare potest ꝛ hoc vult glo. in fi. Uel dic qḋ hic nō supplet super negotio principali sed super iurisdictione sua discutienda. ¶ Item not. Bald. qḋ cognoscēdo an appellatio sit deserta pars debet citari vt hic pbatur. ¶ Ultimo scias qḋ isti fatales sunt hodie correcti p aut. ei qui. ꝯ. vt. nti.

1 ¶ Tempus appellationis exercende quantum.
2 Causa appellationis aduersario absente discutitur.
3 Appellāti an detur annus secundus ob impedimentum vnius diei in primo.
4 Appellanti impedito prosequi appellationē quantum tempus restituatur.
5 Appellatus an possit ante mensem prosequi.
6 Judex an possit arctare tempus appellatiōis prosequēde.
7 Citatio requiritur vt laudum auctatur.

1 Si qui. Casus. tempus appellatiōis exercēde est annus hodie ꝛ ex cā impedimēti est biennium. Et appellatore absente iuxta si pōt appellatus cām psequi. Econtra appellata absente appellator psequit indistincte. et neutro psequite emanet firma prima snīa ꝛ absens est condēnandus presenti in exp. ꝯsis. h.
2 d. ¶ † No. qḋ in causa appellatiōis pcedit absente aduersario tacito tamen vt hic dum dicit vt reus queratur reo. Solut. igitur veniente lis contestabitur in cā appellatiōis sicut in principali. vt. ꝯ. ne liceat in vna eadēqꝫ cā tertio pro. l. i. Et eo nō veniente procedit lit. nō cōtesta. vt hic. ꝛ. ꝯ. eo. l. fi. § illud. ¶ Not. secundo quod vbi olim erant plura fatalia vt in. l. pcedenti hodie sunt tantum duo vt hic. ¶ Item tertio quod lex dat secundum annum integrū licet impedimentū fuerit paruūꝫ ꝛ sic non restituit tantū p tanto sed totum p modico. ¶ Contra hoc secundū op. de. l. sed si per pretorē. §. si ferie. ff. ex qui. cau. ma. vbi non restituitur nisi tps̄ impedimenti. Solu. quod hic de restitutione legis: ibi pretoris ꝛ iudicis. ꝛ mitius agitur cum lege q̄ cum iudice vt. ff. de ar. l. celsus. Scdm doc. puto qḋ hic nō sit restitutio que ex significato verbi est in pristinum statum repositio et nō plus restituit q̄ lex ei abstulerit vt. ꝯ. de repu. l. i. sed est indulgentia noua quam facit lex ista vt patet in litera ꝛ sic ibi de restitutiōe hominis. idem si legis. ꝯ. c. auf. item si hic vero de in-
3 dulgentia scdi fatal. quā lex facit. ¶ † Iuxta hec quero an pro
d impedimento vniusꝰ vel duorū dierū in pmo indulgeat annus iste scds. Rn̄. si dies illa concludebat totius tpis effectū vt quia erat vltima dies pmi tūc scds annus daꝛ integer ꝛ hoc debet cōcludere in mente cuiuslibet. Aut dies impedimenti nō excludebat totius tēporis effectū: ꝛ tūc aut impedimentū fuit tantum a partiū cōuentione ꝛ tunc tempus impedimenti tantum a lege subducitur. ꝛ interim tps nō currere a lege disponit. vt in aut. sc. si tamen in m dio vt cle. quādiu. extra codē. Aut impedimentum nō fuit causarū ex partiū cōuentione: ꝛ tunc aut ppter ferias aut alia de cā. Si ppter ferias: tunc si solēnes sibi imputet quia illud nō est censendū impedimentū cū sibi prospicere

potuit ne in illas incideret ⁊ quia tempora appellationis sunt
continua illa currunt cū effectu vt hic. ⁊ C. e. l. ij. in fi. Et pro hoc
in corpore quod requirit aliquod inevitabile euenisse. Aut ferie
fuerunt repentine: ⁊ tunc quia aduersus illas sibi prouidere non
potuit. vt. ff. ex quib. cau. l. sed ⁊ si per pretorem. §. si ferie aut ille
censentur iusta causa impedimēti. Et hic subdistingue. aut post
cessationem impedimenti non potuit per diligentiam appella-
toris integra persecutio fieri infra residuum anni: ⁊ tunc secundū
omnes secundus annus integer datur a. l. vt hic. Aut per eius
diligentiam potuisset infra residuum temporis integra persecu-
tio fieri. Et tunc insurgūt opi. nam quidam qd sibi imputet qr
negligentibus iura non subueniunt. vt. l. pupillus. in fi. ff. de his
que in frau. cre. Item quia tex. iste dicit quod si iusta causa inter
cessit: sed tunc iusta non videtur. ergo ⁊c. Et hanc partem sequi
tur Bal. Alij vero dicunt quod quodlibet leue impedimentum
est iusta causa vt habeat a. l. hunc secundum annum ⁊ mouētur
ex ea causa: quia ferie repentine sunt iusta causa restitutionis tē-
poris in causa principali vt sepius allegato. §. si ferie. ergo et in
diligentie huius anni. imo ⁊ multo magis quia annus iste ex be-
nignitate ⁊ faciliter vltra tpa impedimenti conceditur a. l. et sic
plenior ⁊ fauorabilior interpretatio facienda. Et quid plura di
cunt Inn. ⁊ Jo. an. hoc tenere in decre. ex ratione extra de app.
in. ij. no. in glo. magna in ver. ⁊ videtur quod etiam confirmari
potest ex eo quia difficilis erit cognitio an poterit infra residuū
temporis ista persecutio fieri vel non ⁊ sic appellator quodam-
modo erit in periclitatione quod tex. in corpore voluit euitare vt
sibi patet in prin. ¶ Sed his non obstantibus precedens opin.
magis placet per rationes superius allegatas que sunt istius for
tiores ac etiam quia tex. in corpore vult quod inevitabilis sit cā
per quam vltra annum prolongetur appellationis prosecutio.
vt in. §. i. circa prin. Non obstant rationes pro altera parte facte
quia non prima quia tunc ferie repentine inducunt restitutionē
quando aliquid est propter illas perditum quod non est in casu
nostro quia supponitur qd in residuo tpis integra potuit eē pro
secutio. Non ob. no. Inno. ⁊ Jo. an. quia pondera eius verba et
apparebit qd non dicunt illud ad quod allegantur imo potius
sentiunt contrarium. Dicunt enim quod si per vnam viam fuit
impeditus quominus infra annum in cā appellationis sentētiā
possit petere qd in hoc casu totus annus ipso iure ei indulgetur
a lege ⁊ verum dicunt in casu nostro. Unde no. quod loquitur in
casu illo in quo fuit impeditus solam petere ⁊ loquuntur quan-
do dies illa concludebat totius tpis effectū qr non restabat nisi
ferre sententiā. Et sic Inno. ⁊ Jo. an. loquuntur in casu pmi mē-
bri distinctiōis predicte quo casu idem teneo quod ipsi ⁊ hoc p
5 bant quedam alia eadem verba magis infra in eodē not. sequen
tia. ¶ Non ob. ij. ratio quā feci qr illa ratio cōcludit in casu du
bij nos in casu certo vbi constat qd infra residuū tpis potuisset
si diligens fuisset facere causam expediri vbi autē constat qd nō
potuit vel dubitatur tunc fateor quod scds ann⁹ integer datur.
Et per hunc modum possunt opi. reduci ad cōcordiā ⁊ hoc qñ
impedimentū fuit causatū ꝑpter ferias. Si autem ꝑpter aliud
impedimentū appellatori contingens tunc ego distinguo. Aut
processit ex eius culpa vel facto ⁊ sibi imputet ar. l. quod quis. ff.
b de reg. iur. ⁊ qr tex. in cor. requirit qd impedimentum fuit inevita
bile. aut sine eius culpa ⁊ facto. Et tunc ego distinguo aut post
6 cessationē impedimēti potuit integra ꝓsecutio fieri vel nō. Aut
c dubitat vt in feriis repentinis dixi. Et hec sufficiant de ista que
stione. ¶ Sed tunc quero secūdo infra quē terminū dz initiasse
prosecutionē huius appellationis. rñ. qd i ali tpe debeat incipe-
re quod si nullum impedimētum interuenisset ante finē anni pos
set petere sententiam ferri alias licet impedimentum nō postea
superuenisset non daretur ei alius annus sibi imputaturo qui tā
to se arctauerat quod etiam si impedimentum aliquod non su-
peruenisset non potuisset ferri sententia. ff. si quis cau. l. i. §. si qs
tamen cum possit. Et hoc probat tex. in corpore in duobus lo-
cis in. §. i. vt princip. dum dicit ⁊ non reliquit ea sic ex prouisione.
⁊ postea infra dum dicit. Si vero pro veritate aliquid inevitabi
le euenerit ⁊c. Et hoc etiam tenet Inno. ⁊ Joan. and. in decr. ex
ratione. extra de appell. ¶ Nunc tertio esset videndum a quo
tempore incipiat currere iste annus. ⁊ de hoc remitto ad ea que
dicam. i. eo. l. fi. §. aliud. vbi gloss. ponit. ¶ Quero. iiij. quid si su
per ineptitudine libelli appellatorij fuit magno tempore disce-
ptatum[a] ⁊ tandem libellus fuit pronunciatus ineptus vtrū hoc
tempus reputabitur ad impedimētū. dic qd non sm Bald. si in
terim curret ei tēpus tanq̄ frustratori. vt. ff. de adult. l. si accusat
ar. ff. de edil. edic. l. qd si nolit. §. si mancipium. ⁊ C. ne de sta. de-
fun. l. si pater. ¶ Et idem dicit si disputatum fuit super mādato
procuratoris per eum missi ⁊ tandem fuit ꝓnunciatum ipsum
non esse legitimum. Nam tempus ei currit sua culpa. vt extra de
appella. c. nicolao. ⁊ ff. man. l. si procuratorez. §. si tutores. facit
qd not. Cy. in. l. cōtra maiores. C. de inoff. test. ¶ Quero qnto
cum gl. quid si fuit de scdo anno sibi indulto impeditus iusta cā

prosequi. Et respond. qꝫ tunc lex vltra nō indulget. sed a iudice
datur restitutio ex clausula generali. ff. ex qui. cau. ma. l. i. d. fi. ⁊ be
4 ne dicit. ¶ Sed dubium est quantum tempus ei restituatur
⁊ dicit ista gl. quod tertius annus quod potest esse verum vbi
per totum secundum annum fuit impeditus. Ubi minori tem-
pore tunc solum tempus impedimenti restituitur vt. ff. ex qui.
cau. ma. l. ab hostibus. §. sed qꝫ simpliciter. ⁊ l. nunc non. §. sigs
sepius. Et hoc probat significatum verbi restitutionis vt supe-
rius dixi. Et hec est cōmunis opi. doc. quam tenet Inno. in di-
cta decretali ex ratione. ⁊ ibidem Joā. an. dicit hoc verum nisi
impedimentum in secundo anno prouenerit a iudice: quia tunc
tempus secundi anni nō currit ipso iure: vt in eadem aut. Item
si appellatione secundum verum intellectum vt ibi dicam vel
si ex partium conuentione: vt in cle. quamdiu. extra de appel. Itē
dicit Bald. sub dubio forte si aduersario dolo fuit impeditus
arg. C. de tem. in inte. restitutio. l. petende. ⁊ ff. de mi. l. in tra vti-
le. ⁊ ff. de excep. l. si cum ipse. Nec obstat quod no. j. eo. aut. item
si qua ibi quando dolo tertij. Et subiungit quod in tempore in
dicto restituendo non est necessarius libellus arg. ff. de auto. tu.
l. defendente. quod est notandum. ¶ Quero. vi. cum eadem gl.
in prin. si per desertionem instantie rata manet prima sententia
⁊ sic ei datur actio in factum quid si non esset deserta. ⁊ iudex
appellationis pronunciasset an ex ista secunda daretur actio in
factum. ⁊ dicit qꝫ sic per. l. fuit. §. primo. ff. de his qui not. infa-
mia. ⁊ bene dicit. Et de hoc plenius scripsi. C. eo. l. eos. in prin-
cipio in questionibus positis. ¶ Quero ab extra de vna que-
stione Canonistarum pone quod post desertionem appellatio-
nis iudex pronunciat super principali negotio. ⁊ infirmat pri-
mam sententiam an postea appellatus petit primam executioni
mandari tanq̄ per lapsum fatalium transiuerit in rem iudica-
tam an possit non obstante secunda sententia. Et Inno. dicit
quod non potest quia ei obstat excep. rei iudicate ex secunda sen
tentia infirmatoria prime que secunda pretextu defensionis in
surgentis ex prima non debet retractari arg. C. de re iudi. l. sub
pretextu. Sed truffa est ideo Do. ⁊ Joan. an. eum reprobant
quia sententia secunda est ipso iure nulla quia lata a non iudi-
ce cum lapsis fatalibus perinde sit ac si appellatum non fuisset
vt. C. eo. l. ij. in fi. ⁊ j. eo. l. fi. §. fi. ⁊ C. titulo primo. l. si contra. ⁊ no-
tatur in glo. ista in principio. Et sic cum iudex appellationis
in casu nullam iurisdictionem pro tunc habuerit sequitur quod
sententia eius est ipso iure nulla. v. C. si a non competen iudi. per
totum: vt extra de iudicijs. c. at si clerici. ⁊ procedunt predicta
etiam si appellans cum appellato vel ipse appellatus tantum
post desertionem fuerit prosequutus vt est hodie casus in cle-
5 men. si appellatio. extra de appellationibus. quod no. ¶ ⁊ Que
ro cum glo. sequenti an appellat⁹ ante mēsem de quo hic possit
venire ad prosequendum. ⁊ dicit glo. quod sic per. l. fin. §. nulla.
j. eodem. ⁊ postea dicit quod illa lex in appellatione introducē
da loquitur non tamen recedit a dicto quod sic. ⁊ dixit Jo. bu-
tri. quod in corpore est verbum forte ⁊ sic etiam ante mensem po
terit si iudici videbitur qui considerare debet si absens per pri⁹
sufficientem diligentiam adhibuit vel non vt primo casu ma-
gis cum spectet quam de secundo. ⁊ idem voluit Jac. de bel. in
b cor. ¶ Quero ab extra an partes[b] possint ꝓrogare temp⁹ ap
pellationis prosequende ⁊ videtur quod sic ar. in aut. sequenti.
6 ⁊ ibi dicam. ¶ ⁊ Quero an iudex appellatiōis[c] possit arctare
c tempus appellationis prosequende glo. in aut. offeratur. C. de
lit. contesta. signata super verbo. xx. dierum dicit qꝫ non quia da
tur a lege sine ministerio iudicantis expresso vel tacito. idem te-
net hic Cy. Inn. vero in decre. ex ratione. de appel. iuxta finem
dicit hoc verum nisi ex magna causa per. c. oblate. extra de ap-
pellatio. ⁊ per. l. ij. ff. de regul. iur. Bal. hic licet de predictis nō
faciat mentionem dicit qꝫ arctare non potest ponendo metam
instantie: quia hoc nō est in eius potestate sed si ei liquet de cau
sa presentibus potest quandocunq̄ pronūciare ⁊ imponere ter
minum cause: vt. ff. vt in pos. le. l. is a quo. ⁊ not. C. quomodo et
quando iud. l. i. ¶ Ista verba placent mihi: sed non est bene re
sponsum ad decre. oblate. Et ideo attēde qꝫ iudex a quo appel-
latur preter tempus appellatiōis quod erat annus arctare ap-
pellatorem: vt. d. c. oblate. ⁊ in eod. ti. c. cum romana. Et istud co-
arctare potest respectu initiande per modum initiandi ⁊ se pre-
sentandi iudici ad quem non respectu initiate mediate et finien-
de quia istud est de iurisdictione iudicis ad quem qd non potest
attingere nec impedire iudex a quo. Similiter dico quod iudex
ad quem potest arctare dupliciter: vno modo vt compellat par
tes ad prosequendum remedijs opportunis: vt sic de causa ei sa
ciant liquere. et liquidatione facta se expediat ne ecclesia diu suo
pastore careat: et hoc est quod voluit. c. oblate. Alio modo po-
test arctare ⁊ sine compulsatione si ei iam liquet de causa senten
tie cause imponende: vt dixit Baldus. Ultimo tu vides quod
quando assignatur a lege certa dierum meta pro instantia qꝫ ad
sententiam audiendam etiam in vltima die termini ferendam

a ¶ Magno tempore disceptatū. vide de hoc bal. in. l. quādiu. ff. de acq. here. l. 3. C. de inoff. testa. et in. l. qui testamēto. ff. de excusa. tuto. ⁊ Bart. also in. l. ij. §. nō solū ⁊ ibi alex. post eū. ff. ad tertul.

b ¶ An partes. ad de. l. priuatorū. C. de iuris. om. iud.

c ¶ Quero an iudex appellatiōis vide gl. fin. in. l. prescriptiōe. C. si 3 ius vel vti. publ. quā ad hoc allegant. sm. i. l. ij. ff. de re iudi. vbi de consuetudine pōtē bald. hic. nu. vij. versi. queritur dōctores vtrum tēpora appel.

pars debet citari vt in litera. Ibi reus queratur ꝛc. Ubi autem hec certamen non assignaretur a. l. sed ab homine siue a parte siue a iudice dicit Bald. tunc citationem necessariam nõ esse per
9 capitulum sepe. extra de appellatio. ¶ †Ex hoc infert quod si statutum dat metam temporis arbitris infra quod debeant iudicasse q tunc ad laudum audiendum citatio est necessaria. sec⁹ si meta temporis apponatur a partibus quia valet laudum vltima die latum absq citatione. Et refert Barto. hoc tenuisse in l. si quis arbitratu. ff. de verborum obligatio. ¶ Ego istud non reperi in lecturis meis nec credo verum in arbitro. sed dic eũ citare debere partem quia ordinem iudiciorũ sequi debet. In arbitratore dic vt dixi in. l. fi. C. de contrahen. emptio. Nam terminus prefixus arbitro a partibus subrogatur pro ea rata termino statuto a. l. ꝛ sic nihil immutat. Non obstat. c. sepe. qꝛ in appellatione que in hoc equiparatur citationi peremptorie facte parti per prouisionem termini sibi ad prosequendũ dati nos in prefixione facta iudici. Nec est cura addũ ant fiat a lege vt hic. vel a principe reparante: vt supra eodem. l. secunda vel etiam ex prorogatione partium de qua dicam in autentica sequenti.

Autentica.

1 ¶ Arbiter de partium consensu eligitur.
2 Compromissum in regem francorum factum an transeat in successorem ignotum.
3 Compromisso pendente an currat tẽpus instantie.
4 Instantia cause appellationis an possit a partibus prorogari.

Si tamẽ in medio.

Casus. Si dõ cã appellationis compromittatur tempora interim non currũt
1 hoc dicit. ¶ †Ibi eligatur arbiter subaudi de partium consensu alias tempus curriꝫ. vt notat gloss. signata super verbo transtulerint in. c. si compromissarius. de electionib. lib. vi. Uel dic aliud in compromissario ad eligendum dato. Nam tunc compromittentibus currunt electionum tempora: vt ibi aliud in arbitrio disceptationũ ꝛ litis cause appellationũ. vt hic. Et rationem diuersitatis ponit dictum capitulum si compromissarius. Et Innocen. in. c. ne pro defectu. extra de electionibus. ibi accipiant. ꝛ hoc dicit Jacob⁹ de are. quod si arbiter pronunciauit nihilominus poterit appellator redire in appellationem. Sed tenebitur soluere penam in compromisso contentam secundum Cynum. quod puto verum nisi in compromisso dictum fuerit quod toties pena committatur quoties fuerit contra factum ea soluta vel non nihilominus compromissum duret firmum vt arbitraria firma perdurẽt. tunc enim ad appellationem reuerti non poterit. Ibi deciesmilies plus. ¶ Ex quo collige quod compromissum potest fieri q̃diu arbitri viuunt se-
2 cundum doctores. ¶ †Sed dicit Bal. quod dubitatuꝫ fuit an quoddam compromissum factum in regem Francorum transiuerit in successorem ignotum ꝛ maxime pupillum cum minor viginti annis nõ possit esse arbiter. ff. de arbitris. cum. l. ꝛ quia in quibus magni ponderis conscientia videtur electa argumento. C. de summa trinitate. epistola inter claras. ad finem. et alia conscientia vnius alia successoris. vt supra de rebus creditis lege generaliter. in principio. Et hanc partem sequitur Bald. quia regula est quod in compromissis a persona non receditur. vt ff. de arbitris lege cum in compromissis. ¶ Ibi nisi biennio. Hoc intellige quando biennium anteq̃ ad arbitrium tretur in nihilo erat diminutum alias tempus lapsum antequam ad arbitrium eatur continget cum eo quod currit postq̃ ab arbitrio recessum fuerit. argumento. ff. ex quibus causis maiores. sed si per pretorem. §. quoties. secundum Cynum. et etiam notat glos.
3 in clementi. q̃diu. extra de appellat. ¶ †Sed dubitari posset an sit idem in casu principali vt pendente compromissu nõ currat tempus instantie: dicit Cynus ꝛ doctores quod non: quia ratio est diuersa quia maius periculum est in lapsu instãtie cause appellationis cum eius lapsu confirmetur sententia prima. vt in aut. precedenti. vt. C. ea. l. §. quam in causa principali cum lapsu trienniũ non petita causa vt eius iustitia. C. de iudic. l. properandum. §. si. ¶ Quero quid si non per compromissum sed alio expresso consensu partium causa est dilatata dic quod idẽ vt interim tempora non currant ex quo partes ambe expresse consenserunt non si quodammodo tacite videretur quelibet per se consentire. vt in clemen. q̃diu. de appella. cum ibi not. in glossa.
4 ¶ †Quero vlterius an partes[a] possint prorogare instantiaꝫ[b] cause appellationis. Et breuiter quod sic si prorogatio fiat instãtia ꝛ prosecutione durante. argu. huius. l. ꝛ. d. clem. q̃diu. vbi quasi casus. ꝛ argum. ff. de edili. edic. l. quod si nolit. §. quid si ita cum se. non si ea finita: quia cum appellatio sit deserta iurisdictio ad priorem iudicem est reuersa. vt in aut. precedenti. et. C. tit. primo. l. qui contra. et sic quod non est prorogari non potest. vt. ff. de p̃cca. l. sed si manente. ꝛ extra de officio delega. ca. significantibus. Et hoc clare probat text. in clemen. si appellationem. extra de appel.

a ¶ An ptes. Tu vid̃ d hoc qd̃ no. in apo. ad istũ in l. ei quicq̃. est pr. ꝛ. c. nu. xv. vs. qro nb extra an ptes l apo. in. ca. v. i fi.

b ¶ Prorogare instantiã. Aldõ nn ptes possint prorogare instãtiã per statutũ vl' priuilegiũ limitatã. vid̃ p bal. l. ij. ὁpa. cõ stan. i v̄. in causis ꝛ qñ p pactũ. vid̃ alex. in. d. l. properãdũ. C. de iu. ꝛ q̃ no. doc. in. c. venerabilis. ὁ in. ꝛ. d. io. in. l. sci⁹. a. d. l. sal. qd̃ de iure canonico nõ solũ p compromissuꝫ vt hic sꝫ et p pactũ possit progari in cle. q̃diu. de ap. ꝛ no. bal. l. d. l. properandũ. l. §. col. ꝛ ibi bar. qd̃ autẽ si lata snia ꝛ appellationẽ interposita vict⁹ ꝫpromisit de cã pncipali nõ de cã appellationis an currat tẽpus. vide bal. qd̃ no. l. l. eos. §. apostolos. C. de app. qd̃ aũt si pẽdente cõpromisso appellãs vult soluere penã ꝫpromissi ꝛ reuerti ad appellationẽ vl' similiter lato laudo. dic qd̃ põt s3 gl. i cle. q̃diu. ꝛ bal. in. d. §. aplon.

c ¶ Sꝫ no. vid̃ bar. l. l. ꝛ. ff. ὁ li. dimis. bar. in. l. §. C. eo. ꝛ aut. ei q. C. e. l pñ.

d ¶ Si p iudicẽ stetit. sꝫ gl. in aut. de ap. §. ad hoc. ꝛ. l l. ꝛ ibi p doc. ff. qñ app. sit. vr tenere qd̃ ñ sit op⁹ restitutione imo ipso iure tpa non currũt cõ glo. hic quã vr seq bar. ꝛ male. et adde qd̃ hr p gl. e doct. in l. arbitro. §. dolo. ff. de do. et qd̃ dixi l. l. si. l pnc. C. de tẽp. an iute. re. ꝛ Barto. i. l. §. §. ptes. qñ app. sit.

Sed liis.

Casus. In cõsistorio pncipis currit tempus intimande: sed non induciende donec constituat quis cognosci debeat. hoc dicit. ¶ Quero quis debet adire principes super hoc dicit quod appellans secundum Jo. quia huius rei ipse est principium ꝛ origo secundũ doc. Aut.

1 ¶ Tempus fatalium an currat si stet per iudicem appellationis. ꝛ nu. 2.
3 Tempus quo actio prescribitur ꝛ quod instantie prefigitur qd̃ sit.

Tem si appellatione.

Casus.
1 †Si stat per iudicem appellationis tempus fatalium nõ currit. h. d. Et pone casum in terminis qd̃ appellanti fuit assignatus certus terminus per iudicem a quo vt secum apostolis presentaret iudici ad quem qui se presentauit vltima die induciarum ꝛ termini per iudicem autem stetit ꝛc. qd̃ prosequeretur in litera. ¶ Oppo. glo. quod imo tempus currat. vt. §. eodem. aut. ei qui. Solu. ibi stetit per partem hic per iudicem. Hanc solu. reprobat glo. dicens quod ꝛ ibi loquitur quando per iudicem stetit ꝛ verum dicit: ideo intelligit illam. l. vt si in primo anno stetit per iudicem currat tempus. sed detur annus secundus a lege. si in secundo anno steterit per iudicem tunc habeat locum lex ista. sed mihi videtur quod lex ista sit aliter in-
2 telligenda. vt. j. dicam. ¶ †Oppo. secundu quod etiam si per iu-
d dicem stetit[d] tempus currat ipso iure: sed detur restitutio. vt. ff. ex quibus cau. maio. l. sed ꝛ si per pretorem. §. ait pretor. Glo. cõfitetur in contrarium ideo istum text. dum dicit nullum preiudicium fieri partibus intelligit in effectu. ¶ Sed attende qd̃ glo. in aut. de ap. colla. iiij. §. ad hec scimus. dicit qd quando stat per iudicem tempus ipso iure non currit. ꝛ illa glo. melius dicit secundum doc. per tex. istum ꝛ in con. qui dicit nullum preiudicium fieri partibus: at hic esset aliquod preiudicium. Et primo in cursu. Secundo quia curreret non deberet restitui nisi tantundem. vt. d. l. sed si per pretorem. §. si ferie. in fi. ꝛ in ista restitutione petenda non modicum esset periculum. arg. ff. de peculio. l. quod
3 debetur. ergo ꝛc. ¶ †Quapropter dicunt doc. q quoddam est tempus quo actio tollitur vel prescribitur. vt sic qd̃ currit actio ꝛ istud si stet per pretorem. quominus interrumpetur a iudice restituitur ꝛ ita loquitur. d. l. sed ꝛ si per pretorem. in princi. ꝛ. §. ait pretor. ¶ Quoddam est tempus prefixum instantie cause ꝛ istud est duplex. Quia aliud est prefixum cause appellationis ꝛ istud ipso iure non currit si stat per iudicem vt hic. Aliud est prefixum in causa principali. ꝛ illud ipso iure currit nec datur restitutio. qꝛ non perit ius nec actio nisi minoribus quandoque propter impensas. vt. l. properandum. §. si. C. de iudi. ꝛ sequitur hic in glo. ꝛ hec verba fuerunt originaliter Jac. bu. que omnes videntur sequi. Nec ego discrepo secutus. l. minime. ff. de legi. sed pro clariori intellectu huius legis habendo mihi apparet qd̃ ista aut. loquitur quando iudex presentatis apostolis differt introductionem appellationis ꝛ tunc tempus ipso iure non currit primi anni q̃diu iudex hoc differt. sed postq̃ iudex introductionem appellationis admisit: ꝛ tunc tempus currit secundum anteriores leges. ꝛ ideo si annus sine aliquo impedimento: postea fuit decursus ꝛ non sit lata sententia appellatio dicetur deserta. Si autem post introductionem aliquod impedimentum partis quod iustum fuerit vel etiam iudicis interuenerit propter qd̃ causa. j. annum terminari non potuit tunc annus secundus indulgetur a lege. vt. C. eo. aut. ei qui. que in hoc remanet incorrecta. Et si in isto secundo anno steterit per iudicem quominus terminetur tunc ista aut. non disponit quid iudicium nisi p identitatem rationis: quia qua ratione non currit introducenda sic nec introducta prosequenda vt sic factum iudicis operetur ita post introductionem sicut ꝛ per Jo. an. ꝛ doc. dicit. n. d. aut. ei q in. v. q. ¶ Sed caue quia quidam dicunt hoc verum vbi pars iudicem pluries interpellauit vt causa procederet vel illam expediret. ꝛ ita protestatus fuerit alias ei ad negligentiam imputabitur ꝛ currerent ei tempora. vt. j. e. l. iiij. in verbo summa ope. et ita dicit hic Bald. sed ego de hoc tibi dicam. ¶ Querit glossa quid si stetit per alium q̃ per iudicem vel per appellantem. dicit glo. q primus agitur contra illum actione de dolo ad interesse. vt. ff. de dolo. l. arbitro. §. si dolo. Et eo non existente soluẽdo restituetur ad litem. argu. ff. de eo per queꝫ facta est. l. fi. Et vbi dolus aduersarij interuenisset dixi per Bal. C. eo. aut. ei qui ꝛc.

1 ¶ Tempus non datur post tempora statuta ad appellationem prosequendam.
2 Reparatio concessa per rescripta tenet.

Nemo.

Hec lex cõtinuatiue venit ad. l. §. C. e. Nam cum aut. nullam continuationẽ habet. ¶ Casus. †Ad appellationem exercendam post tempora statuta. C. e. l. §. non conceduntur alia. ꝛ tempus appellationis introducende est dimidietas temporis exercende.

ris exercende. hoc dicit. ¶ Not. quod appellantibus vigilia et indulgentia inducitur vt hic. z. j. e. l. fina. §. fina. z in aut. de his qui ingre. ad ap. § prio. ¶ No. ibi tex. ne prepediatur per astutias fatalis rei criminis contra illos qui in fine termini producunt iura sua vt auferant facultatem aduersario se opponendi. z
2 z contra illa capitulanda. ¶ † Oppo. quod imo reparatio per rescripta concessa teneat. vt. s. eodem. l. secunda glos. dicit quod hec corrigit illam z male dicit vt patet hic in princip. Ibi vltra statuta tempora. Nõ ob. quod hic de reparatione dicitur quia debet intelligi de noua in casu quo semel fuerit prestita vel de nõ danda in casu quo olim dabatur. vt. d. l. ij. §. prio. secundum Ja. de are. z Ja. bu. Saly.

1 ¶ Actor nouis assertionibus z reus nouis exceptionibus vti potest.
2 Testes an possint de nouo produci super capitulis antiquis.
3 Capitulũ quando dicatur nouum.
4 Probationes an possint repeti in causa appellationis quibus renunciatum fuit in causa principali.
5 Venditor conuentus ad rei traditionem quando possit opponere exceptionem non soluti precij.
6 Exceptio compensationis non opposite in causa principali an possit opponi in causa appellationis.
7 Exceptio dilatoria non apposita in causa principali an possit opponi in causa appellationis.

a PEr hanc. a Diuiditur in tres partes. Nam primo permittit nõ opposita vel opponitur in casu principali ex parte actoris vel rei opponi in causa appellationis. Secundo permittit non probata in principali causa probari in causa appellatiõis tertio rationem reddit. secunda ibi: sed z si qua. tertia ibi: quo exercitatis. ¶ Casus. ex parte actoris vel rei nõ proposita vel nõ probata in causa principali exprimi dependentia non separata possunt in appellationis causa proponi z probari. hoc dicit. ¶ Super textu. Ibi exceptionibus subaudi peremptorijs z non dilatorijs. vt. l. ita demum. s. de procura. vt latius ibi dixi. Ibi instrumentum prolatum subaudi quia tunc super eius fide in dubium fuit reuocatum sed probationes differunt vt sequitur. Ibi admittere z hoc in appellatione a diffinitiua nec ab interlocutoria. vt. in clement. appellanti. de appella. Ibi quo scilicet prout not. quod exercitatis iam negotijs pleniore subuenitur lumine veritatis. Et ideo doctoribus per practicam legum veritas splendescit. z in aduocatos sunt eligendi q̃ diu in exercitio sunt approbati. nec duces militie sunt eligendi iuuenes scutiferos: quia non constat eos esse prudentes cum non exercitatione
1 subueniatur pleniore lumine veritatis vt hic. ¶ † Not. quod actor potest vti nouis assertionibus z reus nouis exceptionibus. z hoc si oriuntur ex veteribus vel illis sunt cõiuncta et nõ alias. ¶ Item quod si instrumentum productum in causa principali fuit reuocatum in dubium potest in causa appellationis fides imponi dubietas z illa tolli. ¶ Item quod non probatum in causa principali potest in causa appellationis probari. et ita allegatur quotidie lex ista. ¶ Oppo. cum glo. fina. quod non possit aliquid noui opponi nec prius opposita probari: quia appellatione pendente nil debet innouari. vt. s. tit. j. l. appellatione. respond. glo. quod fallit in hoc. Alij vt Bal. dicunt quod illud procedit quando illud quod fit est contrariatiuum nature appellationis: secus si sit eius prosecutiuum natura. vt hic. ¶ Contra istam solutionem facit. s. de re iudica. l. ad solut. cum ibi not. in gloss. prima. Alij dicunt quod per iudicem a quo nihil est innouandum vt ibi: sed per iudicem ad quem sic vt hic cum simi. ¶ Opponitur quia si in principali causa deuentum fuit ad sententiam: ergo testes recepti z publicati fuerunt. Igitur in causa appellationis noui recipi non possunt quia post publicationem non reperiuntur testes. vt in autentica de testib. §. quando vero z supra de pro. autenti. qui semel. Glossa soluit varijs modis. Primo quod istud in hac parte corrigitur per illam. sed quia legum correctio cuitatur. vt. s. eodem. l. precipimus. Glo. dicit secundo quod hic in prima testes non produxerat sed tantum in secunda. hec in se bona: sed diuinat z nimis hanc legem restringit. ¶ Alij dixerunt tertio quod super veteribus capitulis super quibus prius fuerunt producti non possunt de nouo produ-
b ci etiam in causa appellationis b. Sed super nouis capitulis dũmodo oriantur ex primis vel connexitatem habeant cum illis. z cum illis produci possint vt hic. et tam noui quam antiqui testes. glossa non stat in ista: quia vult quod etiam super antiquis de nouo produci possint. Ideo solu. quarto quod in eadem causa non possunt produci de nouo post publicationem prioris nisi super nouis capitulis: sed in causa diuersa qualis est causa appellationis potest iam supra veteribus quam nouis. veteribus tamen coniunctis vt hic. ¶ Sed hic attende quia gloss. in autentica qui sem. l. dicit quod hec opinio seruatur etiam in practica. Cano. tamen habent text. contrarium. ideo in terris subiectis
2 ecclesie opi. legistarum non seruatur. ¶ † Tamẽ videamus similius ciuile de veritate istius opin. videlicet an super antiquis capitulis de nouo possint testes produci. Et glossator videtur q sic z motus fuit ex pluribus. Primo per. l. fin. s. de test. vbi testibus publicatis coram arbitro possunt super eisdem capitulis testes produci coram ordinario z vbi mutatur iudex et instantia timor subornationis non curatur. Secundo motus est per. l. eos. §. si quis autem. s. de appel. sed modicum facit. Tertio quia natura cause appellationis non est eadem cum natura cause principalis: quia appellatio est inuenta vt suppleat defectum principalis cause: vt ex hac litera colligitur quod non faceret si super eisdem capitulis produci non possint ergo zc. Quarto quia attendi debet principalis producentis intentio. argum. ff. ad. l. rho. de ia. l. nauis aduersa. ab ea que fuit tunc. ergo zc. Intentio enim in principali causa fuit: vt ex eorum probationibus fieret absolutio vel condemnatio. In causa autem appellationis est vt iudicis iniquitas declaretur z appellatio iusta vel iniusta pronunciet. et pro ista diuersitate facit. ff. de fine. l. sed si exceptio. Quinto dicunt esse casum in hac. l. quod probant ex litera in fi. vbi dicit q pleniore subueniatur lumine veritatis. vbi ponderant q in comparatiuo dicit pleniore quod intelligitur quia prius in causa principaliter sic supponit q id quod nunc plenius probat prius bene probauerat: z sic super eodem capitulo necessario loquitur. Non obst. timor subornationis quia presumptio illa non est perpetua cum sit fallibilis: quia et dixi fallit in. l. fi. s. de test. z hoc in cã a appellationis. Item quia est quedã presumptio imaginaria non violenta z nõ necessaria: quia vt docet experientia testes solennes nõ possunt subornari. ¶ Non ob. tex. iuris nouissimi in aut. de testi. §. quia vero multi. quia pondera q ille tex. loquitur coram eodem iudice z in eadẽ instantia. Non ergo ad diuersum iudicem et diuersam instantiã cause debet extendi ne istarum legum inducatur correctio. z ista fuit anti qua iuristarũ cõis opi. quã sequitur Ja. de ra. z Cy. Ja. bu. Ray. bar. z cõiter ceteri moderni quã et Bal. hic dicit veriorẽ istam opi. dicũt seruandam in foro laicorum. ¶ Sed quia canoniste habent tex. q super nouis dũtaxat capitulis possint recipi: vt in. c. fraternitatis. extra de test. z alibi clarius in. c. test. in eo. titu. q publicatis testibus nõ sed super eisdẽ capitulis vel directo contrarijs eosdem vel alios testes recipere tam in causa principali q̃ appellationis. Cũ nõ minus in appellationis cã q̃ principali subornatio sit timẽda. Sed dicit Cy. inter clericos sunt illa iura seruanda idem dicas in terris ecclesie subiectis. ¶ Sed aduerte pro deo z nõ valeo sic sicco pede post alios transire z si non blãdiamur nobisipsis. Ratio que mouet canonistas est: quia in vtraque instantia est timor subornationis et meo iudicio rõnabiliter sunt moti. ¶ Nõ ob. qd no. Ja. de ra. z Cy. dicentes q illa nõ est tota ratio sed cũ adiuncto: quia in eadẽ instantia z corã eodem iudice quia meo iudicio imperator nõ considerat instãtiã sed tm timorẽ subornatiõis. vñ pro veritate subtilius indagãda examinemus leges quas iuriste inducũt. Et primo attende q. l. fi. s. de test. modicũ aut nihil facit: quia ibi testes fuerant recepti a iurisdictionẽ nõ habente. sed tantũ notionem ac munus rite recepti. z secundũ canonistas iterato super eisdẽ possunt recipi: vt in. d. c. testi. in verbo rite. z ibi gl. clara. Itẽ ibi nõ recipiuntur parte aduersa precise iniuncta. sed ea volẽte causatur z electiue vnde in casu nostro nõ viget. similiter text. in. l. eos. §. si qd aũt. z §. si quis aũt. sic generaliter loquitur q sed alios clare potest intelligi: z sic. j. casu quo timor subornationis cesset similiter lex in efferendis in fi. nihil faciat: sed limitationẽ recepit ab ista. Unde de ista in qua cõsistit fundamentũ videamus z mihi apparet q in prima pte facit p canonistis. quia z iste tex. nõ vult q super antiquo producant: sed tm sup nouo originẽ vel cõnexitatem habente cũ antiquo. In scda pte loquitur qñ probationes defuerũt.
b i. nõ interuenerũt. vñ pondera q dicit defuerint z non dicit defuerũt quia hec aliqd faceret ad ppositũ. In tertia parte facit in eo qd dicit pleniore subueniatur lumine zc. Unde dicũt põdera cõparatiuũ zc. Ex quo inferũt q in prĩa cã pleno lumine erat subuentũ. z sic plene probatum. ¶ Sed aduerte p deo: quia hoc comparatiuũ põt faciliter stare p suo positiuo z referri nõ p primum qñ fides non fuit adhibita instrumento iõ succubuit: quia testes nõ fuerũt producti vel nõ fuit pbatũ q ille esset notarius: quia tẽpus vel testes tunc non habuit. In causa autem appellationis sic. sed ponamus q sit cõparatiue: puta quia actor probauit plene itẽtionẽ suã reus exceptionẽ. Unde actor succubuit interim in cã appellationis actor replicat cõtra exceptionẽ puta si exceptio fuit pacti de non petendo. nũc replicat de pacto de petendo vel si prius replic. fuerat testes nõ produxerat. z nunc replicationẽ reiterat z testes non producit z replicationem probat. Et sic primo actio est coadiuuata etiã subuenitur pleniore lumine veritatis et sic plenius est probatum quam primo. ¶ Idem potest dicere si fuit opposita exceptio prescriptionis z probata nunc in causa appellationis probatur interruptio que non fuerat opposita

a ¶ Per hãc lim. sing. istã. l. p gl. i. c. ad euidentiã. d resc. habere locũ tm in pbatiõibus quas non potuit primo producere secus si primo potuisset pducere z ibi sumit no. illã gl. aut. de bu. bñ facit gl. fi. in. c. pastoralis. d excep. z vid. ang. d are. in. l. admonẽdi. d iuren. z ad intellectũ vide lud. in. l. admonendi. in tij. char. z qd ibi dixit alc. ff. d iure iu. z adde qd no. bal. in. l. gñaliter §. i. de re. credi. et z no. bñ quod. d. bal. in. l. mutuo. in vi. col. s. de procur. q ls ius cõe vel statutũ dicat qd in cã nullitatis vel ap. nõ possint recipi noue pbationes istud intelligit nisi de nouo emergant. ita. d. ipe cõsuluisse qd reputat valde no.

b ✢ Etiã in cã appellationis. Tu dic de hoc vt no. iste. in. l. eos. §. si qd aut. n. ij. et fi. scdo qrit. glos. z qd ibi potui ad d. l. ad ipsum l. et supercto. articulo s. de appel.

vel super ea testes non fuerant deducti. et sic isto tex. bene et subti-
liter ponderato apparet quod non probat necessario id ad quod
nostri doctores ipsum allegant. ¶ Nec ob. tertia et quarta ratio
supra facte quia ex predictis responsio. ac etiam patet quia princi-
palis intentio appellantis est per prius iustificare quod in princi-
pali causa proposuit vel excepit: et per consequens infringere sen-
tentiam iudicis: et eius iniquitatem per hunc modum monstra-
re et detegere. unde istud est consecutiuum ex primo. et ita vere se-
quitur et illud contentione et ordine intellectus procedit. ¶ Et ex
predictis concludo quod consilium est istum tex. intelligere ut ca-
noniste intellexerunt et etiam aliqui nostri glossatores ut patet
in penultima solutione quam ponit ista gl. vel forte et subtilius
dicendum est pro opi. legistarum defendenda et super antiquo
capitulo per testes probato noui testes in causa appellationis pos-
sunt produci quia cessat timor subornationis propter priorem pba-
tionem. Et quia aduersarius dedit causam huic noue productioni
ut in hoc exemplo probaui per duos testes quomodo titius pro-
misit mihi solenniter ex certa causa dare centum et hec in bono-
nia tali millesimo et tali mense et die tali et sententiam reportaui
ipse in causa appellationis probat quod illa die non fuit in loco sed
in remotis. iuxta. l. optimam. §. de contra. et com. stip. ego super anti-
quo capitulo alios et nouos testes produco quoniam illa die ego
et ipse fuimus in Bononia certe debeo audiri quia timor suborna-
tionis cessat quia iam hoc idem probauerat in causa principali.
Secus autem ubi super antiquo capitulo testes produxissem et
non probassem quia tunc in causa appellationis super eodem non
debeo admitti propter timorem subornationis ac etiam quia aduer-
sarius non dedit causam huic probationi sicut feci in precedenti
causa. Et hoc est quod vult tex. in aut. de testib. §. sed quia multi. si
bene ponderetur. Et per istum modum opi. legistarum et canoni-
starum ad unam concordiam reducentur. ¶ Concludo ergo sic
aut queritur super antiquo capitulo[a] aut super nouo. Si sup an-
tiquo aut nulli fuerunt testes producti: et tunc nihil prohibet
super his produci ut hic in. §. respon. Aut fuerunt producti et tunc
aut non fuerunt rite recepti: et possunt iterato produci tam ipsi quam
noui. ut in clem. test. et est ratio: quia non dicitur factum quod inutili-
liter est factum. ut. l. hec conditio. ff. de condi. et demon. Aut fue-
runt rite recepti et tunc aut probarunt antiquum capitulum: et tunc
non est necessarium ut ipsi vel alij nunc producantur ad idem pro-
bandum si aduersarius nil probauit per quod illi testes repetentur quo-
damodo verum non dixisse ideo casus iste non attingit dubium no-
strum. ¶ Sed ubi aduersarius aliquid probauit quod repugnat
per indirectum illorum probationi tunc dico super eodem semel pro-
bato possunt noui testes produci. arg. huius. l. in fi. in verbo ple-
niore. ¶ Et duplex est ratio. Una quia aduersarius dedit causam huic
noui probationi ad quod facit. C. de test. l. fi. Alia quia probatio quam fe-
cerunt primi tollit timorem subornationis presumpte quam. l. also
facit. et ut veritas magis elucescat inter probationes utriusque par-
tis que videntur contrarie dic. Aut testes antiqui non probarunt
illud capitulum antiquum: et tunc super eodem testes non possunt
produci quia timor subornationis est ne instruatur ut suppleant id in
quo primi defecerunt. ut in aut. de test. §. sed quia multi. et ita intel-
ligo. d. cle. testi. Si autem sup nouo capitulo producuntur: et nunc
aut illud est de directo contrarium primo et testes non debent ad-
mitti. Aut non directo contrarium: et tunc aut trahit originem
ab antiquo vel habet connexitatem cum illo: et tunc admittuntur
ut hic. et in capitulo fraternitatis. extra de testibus. Aut neutrum
eorum facit: et tunc nec testes sunt admittendi ut hic: quia nec ca-
3 pitulum velut impertinens ut hic. ¶ †Quero modo pro huius
declaratione quando dicitur nouum capitulum[b]. et glo. hic va-
rias opinio. recitat. Et primo quod nouum sit quia ius est nouiter
post sententiam acquisitum. quia illud non potest dici in iudicium de-
ductum. Sed hoc reprobat glo. et bene dicit inquantum hoc ius
quesitum concernat vel indicat ius excipiendi. Nam exceptio-
nes peremptorie nouiter quesite possunt opponi post sententiam
ut. C. de re. iur. l. i. Inquantum hoc ius quesitum actionem produceret
actori quam prius non habebat quia de utroque loquitur litera
nostra. tunc ista est notabilis glo. que vult quod non sit secunda diffe-
rentia inter causam principalem et causam appellationis. sed in
utraque distinguat aut causa ex qua est quesitum habet retro tra-
ctum: et tunc potest in iudicium deduci. ut. ff. de inoffi. testa. l. et si
non mortis. et. ff. de pig. ac. l. si rem. §. fi. et. ff. man. l. si mandauero
tibi aut titio. Aut non habet retrotractum et non potest. ut. ff. de
iu. l. non potest. et hec no. quia ex his habes quod si egi pig. acti. et suc-
cubui: quia non erat satisfactum creditori et appellaui et appellatio-
ne pendente satisfeci et obtinere debeo in causa appellationis si-
cut fecissem in principali sic ea pendente ei satisfecissem. ut. d. l. si
rem. §. fi. non enim sententia a qua est appellatum absorbet ius
offerendi ut no. glo. magna ad finem in. l. i. in prin. ff. de acti. emp.
¶ Secundo dixerunt alij quod nouum capitulum dicitur in quo
res noua separata ab antiqua petitur. et si primo petebam bouem.
et quia reus fuit absolutus in causa appellationis dico de equo

a ¶ Sup antiquo capitulo. quod dicatur nouum capitulum et quod antiquum ultra quod statim declarat Sal. vide Spe. de test. §. sa- tis utiliter. et allo. a[lle]gat. no. doc. in. c. fraternitatis. de test. et bar. l. auf. q semel de proba. in pe. col. in vers. quero utrum testes super eo quod non dixerunt. et dicitur nouum capitulum dummodo addatur aliqua qualitas. i. c. ter. est tibi doc. l. c. cum causam. lo ultimo. de rescrip.

b ¶ Quando de nouo capitulo tu vide hic bar. in. l. aure- lius. § idem quesitum. ff. de lib. leg. bal. in. l. ij. col. ij. vers. dic cum queritur. C. de re iud. et quod no. p. co apo. pre- ce. in d. l. sup anti- quo capitulo.

seu capitulo quod equum nihil debet vel si reus fuit condemnat-
us et appellauit et tunc excipit quam de equo alias fuit absolutus vel
quia de equo feci sibi pactum de non petendo. Sed ista exempla
nullum habent dubium quia de equo non erat actum nec de equo
erat lata sententia. et hec vult glo. usque ad ver. sed si super eadem
re. et istum ver. usque ad versiculum tertio dicunt. omitto quia con-
cernunt exempla exceptionis et intentionis prime unnexe. ¶ Ter-
tio dixerunt alij quod nouum capitulum est quando in causa ap-
pellationis mutatur actio ab ea que fuit deducta in causa princi-
pali licet ambe quandoque descenderent ex eodem facto puta si
in prima intentaui actionem vi bono. rap. nunc in appellatio-
ne deduco actionem furti vel si primo actione. l. a qui. pro arbo-
ribus incisis nunc interdicto quod vi aut clam. Et hec in actio-
ne in exceptione ponebant isti exemplum ut si in prima opposui
exceptionem pacti: et in appellatione oppono exceptionem doli
sed dicit glo. hec non placet et notanter loquitur in singulari nu-
mero quasi dicat de hoc ultimo scilicet de exceptione. Nam ut se-
quitur in glo. exceptionem non oppositam opponere possum ut
hic. et. C. ne. l. l. cos. §. si quid. Sed exempla de actione et intentio-
ne proposita sunt bona quia in actione proposita debet actor per-
sistere usque ad fin. ut. C. quomodo et quando iudex. aut. qui semel.
Nunc sufficit persistisse usque ad sententiam quando sententia per
appellationem est suspensa: tum quia interim habetur ac si non
sit lata. ut. ff. ad turpil. l. i. in fi. Tum quia iudex qui habet pronun-
ciare confirmando primam sententiam hoc facere non posset ni-
si de eadem petitione cognosceret. dicit ergo gloss. ¶ Quarto
quod nouum capitulum est quando de alia re volo disputare
quam in primo. et intelligo de alia re generaliter loquendo siue
mutetur res petita ut in secundo exemplo de boue et equo: siue mu-
tetur causa et actio seu qualitas diuersificans actionem: ut in exem-
plis tertio loco positis. Nam si dicunt quidam si ius et actio non
mutatur nec causa immediate ex qua agitur: licet mediata et re-
mota immutetur: ut quando dixi rem ad me spectare ex causa do-
minij: vel quasi ex traditione facta et succubui nunc in appella-
tione dico ex traditione facta a martino. Nam causa immedia-
ta dominium quod est initium in eadem re non mutatur. et ita de-
bent procedere et exempla secundo loco posita in glo. in versicu.
alij dicunt. ¶ Sed hoc non habeo pro sic expedito quia est in-
cidere in aliam questionem videlicet an in reali quando est pro-
posita causa certa et singularis dominij sententia absolutoria la-
ta pariat exceptionem rei nisi realis postea proponatur ex diuer-
sa causa: et tenuerunt glo. nostre quod non. ut not. in. l. i. in princ.
in gloss. magna. ff. de eden. quod etiam tenuit in. l. edita. C. de eden.
Quod si verum est sequitur quod nouum omnino censendum ad
capitulum. et maxime attenta regula quam tradit hic Jaco. de
ra. dicens quod nouum capitulum est censendum quando senten-
tia lata super primo non parit exceptionem rei iudicate sup no-
uiter proposito. Ideo appellatio ad illud vim suam non exten-
dit ut hic. facit. C. de pe. here. l. hereditas materterę. ¶ Ubi au-
tem sententia pareret exceptionem rei iudicate seu vires suas por-
rigeret illud in causa appellationis deduci posset vel forte melius.
Nam interdum libellus est generalis in dominio vel quasi: sed
postea in articulis causam unam tantum prosequar puta tradi-
tionis facte a seio. Et tunc in causa appellationis articulare pos-
sum ex traditione facta a meuio quia cum libellus fuisset gene-
ralis et sententia absolutoria generalis pareret exceptionem rei
iudicate in omnibus. Sed ubi libellus restrinxit a principio ad
certam causam et certam traditionem tunc in causa appellatio-
nis illa mutari non possit nec noua adijci. alij ut Bartol. et se-
quaces extra glo. generalius loquentes dicunt quod omnis inten-
tio vel articulus coadiuuans actionem in principali causa pro-
positam dicitur particularis ad antiqua capitula. ideo super
his admittenda est probatio. secus si primam actionem non con-
cernit seu coadiuuat quia tunc nouum capitulum censetur super
quo non est admittenda probatio. et hoc ex parte actoris. ex par-
te vero rei dicunt quod omnis exceptio que concernit actionem
propositam obstatiue dicitur ex antiquis capitulis pendere:
ideo admittenda alias secus. et. ff. quod cum eo. l. fi. et. ff. de mi. l.
emilius. ibi ex nouis allegationibus per iudicem appellationis
confirmatur sententia prima. Et circa ista potes videre aliqua
exempla nouorum capitulorum que ponit Joan. andr. in. c. fra-
ternitatis. extra de testib. ibi idem tenet quod Barto. hic.
4 ¶ †Expeditis glo. glo. aliqua quero ab extra primo si in causa
principali fuit renunciatum omnibus probationibus an tunc
in causa appellationis poterunt probationes repeti. et videtur quod
non per. l. ij. C. de fi. instru. et. l. postquam liti. C. de pac. In contrarium
facit quia per conclusionem factam in causa principali videtur proba-
tionibus renunciari. ut extra de fi. instrumen. c. cum Joannes. ad
fi. et tamen in causa appellationis producuntur ut ibi. et in hac. l.
Sol. quod si est renunciatum ad fidem retrahendam id est ad non fa-
ciendam locum habet prima pars. Si autem ad finem litis vel
cause concludende: tunc secunda pars vera. ¶ Quero secundo
an hec

a en lex babeat locum in appellatione ab interlocutoria[a]. Et di/cendum est quod non: quia tantum ex illis que acta exhibita fuerunt coram priore iudice iustificari ⁊ impugnari potest. vt in cle. appellanti. de appel. ¶ Sed notandum qd Bar. dicit illam clementinam locum nō habere quando iudex in prima causa non curauit allegantem iura sua audire. Nam tunc non probatū poterit probare. vt. ff. de mi. l. aut pretor. §. quid tamen. ⁊ est ratio quia stetit per iudicem. vt extra de ap. c. interposita. Idem dicit si noua exceptio vel allegatio oriatur ex facto aduersariꝫ. nā per talem allegationē potest impugnari ⁊ iustificari appellatio ab interlocutoria. ar. ff. de pac. l. pactū. §. qui prouocauit. in ratiōe sui. ⁊ arg. ff. de condi. fur. l. si manifestus. §. tandiu. Item dicit si illa interlocutoria sit talis cuius grauamen non possit aliter reparari. vt si iudex interlocutus est aliquem torquendū. ar. ꝯ. ti. ⁊. l. si quis prouocatione. Et idem inquit si idem appelletur a secūdo decreto vel ab interlocutoria banni: qꝛ est eadem finalis ab interlocut. ⁊ ia ratio que in diffinitiua. ⁊ idem in similibus. vt. l. illud. ff. de. l. aqui. ¶ Quero modo tertio ad declarationem aliquorū dictorum. ꝯ. glo. dicit qd exceptionem non oppositam opponā. Et sentit qd licet vna exceptio fuerit opposita ⁊ non probata nihilominus in causam appellationis aliam exceptionem opponere potero quod declarant vltimi. ꝯ. nominati dūmodo sit obstatiua actioni quia ex antiquis capitulis ⁊ assertionibus dicitur
5 procedere. Ad declarationem predictorū. ¶ †Quero vtrū vēditor conuentus ad rei traditionē negans se vendidisse conuict⁹ ⁊ condēnatus appellans qd possit in causa appellationis opponere exceptionem precij non soluti ⁊ dicit Bald. quod nō: tum quia conuictus est de mendacio. ergo ⁊c. vt in aut. cōtra qui propriam. ꝯ. de non nu. pecu. Secundo magis ad propositū qꝛ hoc est omnino nouum defensionis capitulum nō dependens ex veteri defensione. ¶ In contrarium facit licet non oriatur: tamen obstatiue concernit actoris intentionē ⁊ ab illa deriuatur ideo debet posse opponi ⁊ in hoc magis inclino. ¶ An autem non audiatur quia conuictus de mendacio non insisto modo. sed vide que dixi de hac materia in. d. aut. contra qui propriā. vel an non audiatur: quia hec videtur contraria prime: vide que dicam ꝫ. in alia questione. ¶ Item quero in causa principali reus opposuit exceptionem pacti in causa appellationis opponit exceptionem prescriptionis an possit. videtur qd sic ꝑ no. hic in glo. Et qꝛ hec exceptio est obstatiua actioni: ergo dꝫ posse opponi. Item quia appellatio extinxit pronunciatum: ergo sicut vtraqꝫ potuisset opponi in causa principali: ita ⁊ nunc in causa appellationis. ¶ Sed Bald. tenet contrarium ex eo qꝛ sicut res causa vel actio non potest mutari ex parte actoris in causa appellationis sic nec ex parte rei potest exceptio mutari cum reus dicatur agere. Item quia natura cause appellationis nō patitur vt aliquid omnino nouum discutiatur. ⁊ de hoc dicit esse hic casum. Et presertim si in causa prima fuit scienter omissuꝫ. ar. l. postqꝫ. ff. de petitio. her. ¶ Primā partē teneo per rationes. ꝯ. allegatas. ⁊ quia vim concernat actoris actionem obstatiue dicitur ex capitulis actoris originē trahere qd sufficit. licꝫ ex alia exceptiōe originē non trahit nec ei sit connexa. Et ista est intentio huius legis ⁊ pro hoc qꝛ ex nouis allegationibus proceditur. vt. l. si. ff. qd cum eo. ⁊. l. emilius. ff. de mino. Et quia fauorabiliores sunt rei qꝫ actores. vt. l. fauorabiliores. ff. de reg. iur. Et pro hoc facit quia alias non videbitur aliter differentia inter appellationem ab interlocutoria que ex eodē processu tantum est verificāda. vt in cle. appellanti. de ap. ⁊ appellationē a diffinitiua cuius contrarium volunt iura. Item qd fortius est si vna causa in appellādo sit expressa quacunqꝫ alia etiā non expressa suā appellationē defendere pōt. vt. l. scio in fi. ff. de ap. Item quia aliter maxima surgit iniquitas qꝛ cōfirmabitur necessario prima sñia ⁊ cōpelletur reus soluere nec postea poterit repetere. vt. ꝯ. de condi. ind. l. 1. ¶ Quero modo quid si exceptio que opponitur in causa appellationis est contraria defensioni quam fecit in causa principali. Exemplū. Cōuentus negauit se stichū occidisse conuictus ⁊ condēnatus appellauit in appellatione excepit qd ad sui defensionem fecit. Queritur an audiri debeat. Bal. dicit qd non: tum quia est noua exceptio que non debet admitti sed de hac ratiōe non curo per ea que dixi in precedenti questione. Tum secundo quia he exceptiones seu defensiones sunt contrarie. ⁊ sic in causa principali non possent pure proponi. vt not. Dy. in. c. null⁹ pluribus. de reg. iur. li. vi. sic inquit ipse: ⁊ in causa appellationis que rescindit sententiā ego teneo cōtrariū. Tū qꝛ simul nō pponuntur sed tpe diuerso. Tū qꝛ prima omittit ⁊ nō prosequitur. ⁊ sic non obstant rationes predicte: sed hꝫ locū qd dixi per Ja. de are. ⁊ sequaces. ꝯ. de nō nu. pec. aut. cōtra q ppriā. ⁊. l. is qui. et. l. nemo. ff. de excep. ⁊ qd no. glo. in. l. duobus. ff. de excep. rei iudic.
6 ¶ †Quero quid de exceptione cōpensationis non opposite in principali an possit opponi in cā appellationis ⁊ vr̄ qd sic: qꝛ in executione sñie admittit dūmō sit liquida. vt. ff. de cōpen. l. si cū miliri. §. 1. ergo forti⁹ appellatiōe pēdēte. Cōtrariū dicit bal. duplici ratione. vna qꝛ habet vim reconuentionis. vt. ꝯ. de compen. l. neqꝫ ⁊ reconuentio non habet locum in causa appellationis. vt. ff. de iu. l. ij. §. sed si iudex. versi. et queqꝫ. ⁊ ita tenui. ꝯ. de sen. aut. ⁊ consequenter. vbi vide. ergo ⁊c. Alio qꝛ exceptio compensationis non est impugnatiua. ideo non pertinet ad appellationem que pretendit iustitiam vel iniustitiam sententie: vt not. ꝯ. de ap. l. eos. in prin. ¶ Quero statuto cauetur quod non au/
b diatur querele bannitorū. Contingit qꝑ bannitus egit[b] nec de banno fuit exceptum obtinuit bannitus reus appellauit an poterit excipere in causa appellationis de banno. dixit Bal. quod non qꝛ hec exceptio non impugnat causam: sed personam ideo non admittenda. vt in hac. l. facit qd no. in. l. si pene. in prin. ff. de condi. inde. Sed quid dicemus si in causa principali de banno excepit sed non probauit nunc in causa appellationis vult iterato excipere ⁊ probare videt qꝑ sit audiendus per hanc. l. ¶ Quero agnatus defuncti egit petitione hereditatis contra spurium ⁊ obtinuit. appellauit spurius ⁊ in appellatione excepit de eius legitimitate cuius instrumentum producit: querit an possit. bal. dicit qꝑ non: qꝛ venit vt nouus homo. Et subiungit qꝑ etiam nō potest adijcere exceptionem dolo facto in causa appellationis: qꝛ hec exceptio non venit ex prime litis materia. vt est necesse ꝑ hic. ¶ Or attende hoc non placet: nisi legitimatio facta sint in vita patris: qꝛ tunc non venit vt nouus homo. Et qꝛ exceptio excludit ⁊ eneruat intentionem actoris: ⁊ sic est de materia prime litis. vbi autem fuisset legitimatus post illius mortem tunc est incidere in questionem. An legitimatio possit extendi etiam si dicatur in priuilegio ad successionem defunctorum ⁊ recolo me te nuisse quod non vt plene dixi. ꝯ. de nau. fe. aut. item si quis sine.
5 vbi vide. ¶ †Quero modo cum Cyn. an exceptio dilatoria nō opposita in principali possit opponi in causa appellationis. et dicit qd non dilatoria iudicij. vt. l. ita demum. ꝯ. de procu. vbi casus. sed an dilatoria solutionis dubitat ⁊ finaliter concludit cū Jac. de ra. qꝑ possit qꝛ naturam habet peremptorie: vt. ꝯ. ó probā. l. exceptionem ⁊ de hoc vide qd ibi scripsi. ¶ Itē querit an in
c causa appellationis[c] habeat locum reconuentio. sed de hoc remitto ad id quod dixi in aut. ⁊ consequenter. ꝯ. de sentē. et interlocu. in. iiij. q. ¶ Item querit si procu. produxit mandatum minus sufficiens. vnde pronunciauit eum non admittendum. ⁊ eius ab hac pronunciatione appellasset produxit in appellatione
d nouum mandatum[d] ⁊ sufficiens an possit. ⁊ dicit qꝑ sic: qꝛ capitulum non censetur nouum ideo admittendam. hoc mihi placet si queris an admitti debeat ad prosequendum: qꝛ vt quilibet nouus procura. debet admitti. Sed si queris an debeat obtinere vt ex hoc possit iustificare causam suā. ⁊ dico quod non: qꝛ istud mandatum non verificat retro: ⁊ qꝛ appellatio ab interlocutoria debet iustificari ex eisdem actis. vt in cle. appellanti. extra de appe. ¶ Item querit cui incumbat onus probandi in causa appellationis. sed remitto ad ea que dixi in. l. hi qui. ꝯ. de appella. ¶ Item querit si reus a quo decem petungur condemnatus est in quinqꝫ: ⁊ ab alijs quinqꝫ est absolutus ⁊ appellauit ⁊ post aliquod tempus renunciauit appellationi. an is qui non appellauerat possit prosequi. ⁊ arguit quod non per. l. si quis libellum. ꝯ. titu. 1. Contrarium determinat Cy. qꝛ actus appellationis interposite censetur communis vtriusqꝫ: vt. ꝯ. eod. l. ampliorem. in prin. hinc est quod appellatore cessante potest victus ingredi et prosequi: vt. ꝯ. co. aut. ei qui. in fi. ⁊. j. ti. 1. l. fin. Et vltimo pro hoc inducit. ff. de contrata. l. post mortem. in fi. ad. l. si quis libellos. non respondet. sed dic qꝑ ibi per errorem appellauit ſm Bal. vr̄ ibi nō intererat appellāris in reformanda sentētia in aliqua sui parte. Similiter non obstat. l. si iudex. ff. de minori. quia ibi est speciale minoris fauore. vel dic qꝑ ibi tractatur de priuilegio extendendo hic de iure cōi ⁊ de actu qui censetur cōis vtriusqꝫ. ⁊ hec sufficiant.

[a] ¶ Ab interlocutoria. adde bal. l. addi. ad spe. facit cle. si. de ap. ⁊ cle. j. de re iu. in versi. snias. bar. vr̄ sentire Zzin l. Le⁹ g ff. de ap. recip.

[b] ¶ Bānitus egit adde Nellū i tra. de bānitis.

[c] ¶ An cā appellationis. adde gl. l de. i. de cā pos. an no. ⁊ doc. l. c. j. de mu. pe.

[d] ¶ Nouū mādatū Tu vide ó hoc ⁊ pro cle. appellāti Lud. ro. i. sua singu. l. v. pcurator. vbi de hoc dicto plene.

1 ¶ Appellatio quomodo dicatur mori.
2 Error in calculo dierum nocet erranti.
3 Exordium qualiter cause appellationis sit imponendum.
4 Tempus appellationis exercende quando incipiat.
5 Statuta in causa appellatiōis locū habēt in cā supplicatiōis.
6 Appellationi an possit renunciari.
7 Renunciatio simplex qn preiudicet.
8 Statutum qꝑ in causis certis appellari non possit an valeat.
9 Renūciās iuri appellandi per pactū an dicatur renūciasse ab interlocutoria sicut a diffinitiua.

Cum anterioribus. Hec lex diuidit in quatuor. Nā prīo puidet circa appellatiōes cognoscēdas in cōsistorio principis. Scdo in cognoscēdis in alijs locis seu corā alijs iudicibus. Tertio circa supplicatiōes interpositas a pfectorū sentētijs. Quarto remouet vnū dubiuꝫ in renūciāte iuri appellādi. Scda ibi: illud. Tertia ibi: ꝯsultationē. Quarta ibi: finauit ptes. Pria subdiuidit in duas: qꝛ prīo exordit. Scdo statuit. scda ibi: sācim⁹. Scda subdiuidit in tres

a ¶ Casus fortuiti. Qui dicātur casus fortuiti. vide bal. in. l. q̄ fortuitis. in. i. col. i. vs. his pmissis. ꝟ. de pig. ac. ꝛ adde ꝙ nō debēt imputari alicui in spe. ꝺ in. §. spālia vero. ꝟ. illud autem. et seq. ꝛ quō casus fortuit᷑ probet i spe. de pig. i pnc. ver. ꝫ quero. ꝛ ꝟ. sc. bar. in. l. scire. §. sufficit. ff. ꝺ excu. tu. l. ꝗ. ꝟ. qȯ dixim᷑ si gscan. ꝛ i cōsi. liꝗ. ꝗ. parte.

b ¶ Fortuna. Addeꝫ ꝙ fortūa ꝺ bona ꝛ mala ꝫ i dubio accipitur i bonā ptē bart. l. is q i aliena. ff. de acqui. rer. do.

c ¶ Lite cōtestata an in appellatione requirat᷑ litis ꝯte. vide arch. in c. i. de iura. calū. lib. vi. Spe. in ti. de libel. ꝯceptio. §. nūc dicendū. ver. nunqd in cā appellatiōis ꝛ. ꝺ. de Rota dec. ꝗ. in nouis.

partes principales. In prima loquit᷑ de tpe appellatiōis intimā-
de vsqȝ ad. §. in aliis autem. ꝛ ibi secunda in qua loquitur de tē-
pore appellationis introducende vsqȝ ad. §. si tamen. ibi loquit᷑
de tempore appellatiōis exercende vsqȝ ad fi. Prima pars vsqȝ
ad. §. in aliis. hoc vult tempus appellationis intimande qȯ per
l. ꝗ. ꝟ. eo. erat variū ex diuersitate iudicū hic variatur ex diuersi-
tate locorum. ꝛ pro quinqȝ fatalibus diebus qui per dictā. l. ꝗ.
introducebantur. per istum vnus fatalis terminus decem die-
rum statuitur propter labilem hominis memoriam. hoc dicit.
¶ Exponetex. ꝛ super eo aliqua collige notabi. collige ibi nōa-
ginta tribus diebus. hoc dicit. quia vnus dies additur cuilibet
mensi pro suo facili. vnde mensis non excedit triginta dies. Ibi
sine semestre de quo in prin. huius. l. dixit. ibi tres priores de qui-
1 bus prorie dixi ibi occasiōes mortales appellationū. ¶ † No.
qȯ appellatio moritur id est finem recipit ꝛ eius vita vltra non
durat: ꝛ propter hoc lex ista appellat superius ꝛ inferius illos
dies fatales. ibi nec dici nec enumerari. ¶ Not. quod casus for-
a tuiti[a] non possunt enumerari. Ibi eundem scilicet appellatorē.
b Ibi fortune insidias. ¶ Not. quod fortuna[b] insidiatur homini
ꝛ facit ei inuisibile bellum cuius ictus prius sentitur quā sciatur
ibi ex errore calculi. ¶ No. ꝙ in his que consistunt in cursu tpis
faciliter erratur propter labilem memoriam hominis ibi quem
2 officium habuit. ¶ † No. quod error in calculo dierum nocet ex-
tantis: imo plus quod error notariorum ꝛ officialium hāchi no-
cēt partibus errorem illum sequentibus. ꝛ ideo si notarij actorū
minus bene descripserunt dies iuridicos: error ille nō impedit
labi terminum vel instantiam cause ꝛ illam practicari: vt hic. iō
non excusatus hoc ab vno tantum: sed a pluribus. ib i vt decē fa-
tales ꝛc. ¶ Not. quod est vnus fatalis decem dierum. ¶ Opp.
glossa de. l. nemo. ꝟ. eod. Solu. quod hec corrigit illam: vel dic
melius vt ibi dixi. ¶ Oppo. glo. quod hodie annus vel bienniū
ex causa: vt. ꝟ. eod. aut. ei qui. dicit glo. quod illa corrigit istā vel
dic. vt. j. dicam.

In his. Hic secunda regula in qua loquitur de tempo-
re appellatiōis introducēde. Casus. Ubi olim
biennium dabatur ad introducendum appellationem in consi-
storio principis per hanc. l. datur annus tam appellanti ꝙ ap-
pellato si voluerit causam introducere. h. d. ¶ Op. de. l. in offe-
rentis. ꝟ. ti. i. So. vt in glo.

Si tamen. Casus. Si in cōsistorio principis causa
appellatiōis est inchoata tpibus qui-
bus ius non redditur ipso iure non currit. hoc dicit. ¶ Not. qȯ
in consistorio principis tempora prosequēde appellatiōis sunt
perpetua sicut in curia romana. Super tex. ibi in eadē die subau-
di fatali.

Illud. Hic loquitur de appellatiōe exercenda alibi ꝙ
in consistorio principis. ¶ Casus in appellatio-
ne exercēda alibi quā in consistorio principis datur annus quo
elapso firma manet prima sententia nisi iusta causa fuerit appel-
lator impeditus quō casu datur secundus ann᷑ in quo omnem
suam diligentiam debet facere appellator ꝛ prestādo iudici: vt
prosequitur: ꝛ in causa appellationis est speciale vt possit absqȝ
litis contestatione ferri sententia. hoc dicit. ¶ Or attende quia
iste. §. habet aliquas magnas dubitationes. ideo solenniter eū
3 examinabo. ¶ † Et quero primo quomodo ꝛ qualiter cause ap-
pellationis imponatur exordium. ꝛ videtur quod per litis con-
test. vt in aut. de litiga. §. si vero initium. Sed gloss. dicit quod
quia hic permittitur altera parte absente procedi. et sic lite non
contesta. quod non potest ita sumi. ideo dicit quod hic exordiū
ꝛ initium sumitur per citationem alterius partis. ¶ Non obs.
contrarium quia loquitur in causa principali in qua non pro-
ceditur lite non contestat. Ubi videtur quod ista litera satis
clare decidat hoc dubium. videlicet quandoqȝ conditionaliter.
i. per lit. contesta. quando vtraqȝ pars est presens. Quandoqȝ
nō per lit. contesta. sed per citationem partis qñ altera pars est
absens ꝛ non venit. ꝛ isto casu verificatur glos. ¶ Et ex his mo-
5 do no. ꝙ partibus presentibus proceditur li. contest.[c] vt hic. et
ꝟ. ne lice. in vna eademqȝ causa. l. i. sed altera absente proceditur
lit. nō cōte. ꝛ tūc per citationē ꝺ initiata: vt in glo. quod facit in
argu. vt iudex delegatus dicatur incepisse exercere iurisditionē
per citationē partis: videlicet si postea incontinēti moriatur de-
legans non expiret iurisditio quasi res non dicatur integra. Sꝫ
in contrarium determinat glo. in. l. ꝛ qr. ff. de iuris. om. iu. ꝛ vt li.
conte. requirat᷑. sed de hoc remitto ad ea q̄ dixi. ꝟ. mā. l. mādatū.
4 in ver. nūc ad questiōes accedo. ¶ † Quero. ꝗ. a quo tpe incipiat
tps appellationis exercēde. ꝛ in gl. ponūciat᷑ plures opi. Pri-
ma est ꝙ post lit. conte. inchoatam vt sonat ista litera qȯ quādo
fit dixi in precedenti questione. Ista sol. visa est periculosa quia
cum hodie ad litem inchoandam non currit tēpus vt. ꝟ. in aut.
item si multo tempore posset durare. ¶ Scdā opi. fuit a tēpore
appellatiōis interposite ꝛ pro ista facit tex. ꝟ. eo. aut. ei qui. vbi

appellāti impartitur annus ꝛ sic anteꝙ appellet: ꝫ qñ appella-
uit ꝛ ex die appellationis ꝛ hoc probat litera q̄ postea ibi sequi-
tur vbi patet qȯ lis infra illum annum inchoata infra eodem
debet finiri. ꝛ si ille annus transit lite non inchoata firma manet
sententia. ergo non a die litis inchoate incipit annus iste. et eo-
dem modo probatur in corpore vnde illa aut. sumitur. ¶ Ad
huiꝰ tex. respondet glo. ꝙ dum dicit annale tps post inchoatā
litem preterijt preterijsse noscatur vt clarius hoc est cursum suū
compleuerit qȯ in idem recidit. ¶ Tertia est opi. quod si litē in-
choauit infra annum: ꝛ postea deserit a tempore inchoate litis
habeat annum. si autem litem inchoauit: ꝛ non deseruit vel nūꝙ
inchoauit: tunc a tpe appellationis interposite. Ista nihil va-
let quia isto casu esset melioris conditionis deserens causam ꝙ
prosequens qȯ esse non debet ar. ff. de noxali. l. nō solum. ꝛ. ff. qȯ
vi aut clā. l. semus. ꝛ he tres opi. sunt in ista glo. Istarum trium
opi. secūda cōiter tenetur: lꝫ aliqui voluerūt dicere ꝙ de iure co-
dicis a tempore inchoate litis currit: vt hic: sed de iure aut. ex ti-
tu. de his qui ingre. ad appel. a die appellationis interposite vt
ꝟ. eo. aut. ei qui. Sed vt legum correctio euitetur commodius est
dicere ꝙ hec secūdū illam intelligatur. ꝛ ad istā literā ride. vt. ꝟ.
¶ Sed nunc insurgit dubium an tunc tex. ille de his qui ingr.
ad appel. sit postea correctus per tex. in aut. de iud. §. appellatio-
nes. colla. vi. qui dicit ꝙ ante fatales quod intelligit ibi gl. s. an-
ni biennij dantur duo menses. ꝛ ibi glos. due opi. ponuntur vna
ꝛ prima quod nō corrigatur. ꝛ ibi sit speciale in appellatiōe in-
terposita delegatus a principe vt illi duo menses dentur ad in-
timandum appellationem ꝛ ad deliberandum per iudicem ad
quem an velit recipere vel non. alia et secunda quod hodie ge-
neraliter in quacunqȝ appellatione dentur isti duo mēses. ꝛ istā
vt equam tenuit Pe. ꝛ Cy. in aut. ei qui. dicentes quod post ap-
pellationem interpositam incipit annus vel biennium currere:
sed cursui duo menses anteponuntur. ¶ Ex predictis apparet
quod ista tempora fatalia nec hodie nec olim sunt bene clara de
iure ciuili ꝛ maxime quo tempore incipiunt currere. Et pro tan-
to propter ista dubia volens declarare tollere decidere vel inter-
pretari facit cle. sicut appellationem. extra de app. ꝛ dicit annū
computare a die appellationis interposite quando appellatur
a sententia vel presenti grauamine. vel a die illati grauaminis
quando a futuro grauamine appellat. et sic illos duos menses
nō habet appellator: de quibus. in. d. §. appel. vnde quando re-
spondebimus ad illum tex. dicunt quidam aliud de iure ciuili.
quod mihi non placet nec in practica seruatur. Et attende quia
ibi non declaratur ad quid dentur: preterea si bene ponderas il-
lum text. non dat illos duos menses de nouo: sed de maiori tem-
pore quod dabatur illos detrahit. ꝛ ad quid illud maius dare-
tur nescio nisi forte ad intimandum cognoscere debentibus. de
ap. vt. ꝟ. eo. l. in offerendis. ꝛ ad illam. l. videtur habere respectū
sed illud tempus intimandi est hodie sublatum ꝛ inclusum in tē-
pore anni dati ad prosequendum: sicut ꝛ tempus ad apostolos
petendum ꝛ presentandū: ꝛ sic de illo curandum: vel quod ibi di-
cit fatales suum inchoare cursum non loquitur de anno vel biē-
nio: sed de aliquibus fatalibus antiquis qui non sunt in visu vel
secundum glo. Ioan. an. in. d. cle. sicut. quod dicitur in. d. §. ap-
pellationes. post duos menses tempus fatalium suum inchoa-
re cursum. i. inchoatum prosequi ꝛ finiri. Et quia hec opi. clem.
vbiqȝ seruatur in practica ideo ab illa hodie non discedendum
vt cum fatalia quedam que etiam hodie seruantur tibi reducas
ad memoriam. vide que dixi. ꝟ. titu. i. l. si appellatione. ¶ Que-
ro dicitur hic quod appellatione deserta perinde est ac si non
fuisset prouocatum. ꝛ sic retro teneri: sed an idem in nō prosequē-
te excusationem a tutela. et dicit glossa quod nō: quia ex die quo
iussus est gerere tenetur: vt. l. si is qui. ff. de excu. tuto. sed in cōtra-
rium videtur tex. ff. si tut. vel cura. ap. l. ꝗ. ꝛ. iꝗ. Sed dic quod hic
quando excusationes quas posuit non est prosecutus: ibi quan-
do est prosecutus et fuerunt finaliter reiecte et ab hac reiectione
appellauit. nam si appellatio deseratur periculum medij tēpo-
ris spectat ad eum. ¶ Quero tex. dicit quod elapso primo an-
no cadat ab appellatione: nisi ostendat se summa ope nisum vo-
luisse litem exercere. Quando est hic quod summa ope debeat
voluisse hoc fuisse cum illud est summum vltra quod non est pro-
gressus: vt supra de summa trinitate in rubrica. et. ff. de rerum
diuisione. lege prima ꝛ tamen omne leue impedimentum licet iu-
stum est iusta causa vt detur ei annus dummodo impedimentum
fuerit causa non perueniendi ad sententiam in primo fatali seu
anno vt dixi supra eodem. l. ei qui. Sol. quod istud quod hic di-
cit de summe opis probatione est hodie correctum vt sic stricta
probatio non sit necessaria: sed sufficient protestationes facien-
de iudici ꝛ apud acta. quod autem sint necesse videtur quod vna
per notata per Bartolum in. l. mora. in princi. ff. de vsu. ꝫ doct.
communiter dicunt quod pluries ita quod appareat quod cum
instantia prosequi voluit. ꝛ ita intelligunt quod de summa ope
hic dicitur

hic dr. arg. eius quod de apostolis petẽdis dicitur. ff. de li. di. l.
i. Et hec vera lʒ Joã. an. se inuoluerit in decretali ex rõne. extra
de ap. ¶ Item quero quid est qđ hic dicat etiam si per iudicem
a steterit[a] cum hodie nõ videatur tempus currere in appellatiõe
q̃n stat per iudicẽ vt. ĩ. e. l. item si appellatione. quidã dicunt qđ
hodie hec per illam corrigitur. sed dic melius vt ibi dixi. ¶ Itẽ
quero si secũdo anno stetit per iudicem dr hic q tempus currit⁊
q appellator cadit ab appellatorio iuuamine ⁊ annectit rõnez
q2 potest adire principem ⁊ tarditatem iudicis accusare ⁊ bene
ficio eius preperiri. an hec pars sit correcta. respondeo q sic. q2
tunc secundus annus non currit vt dixi in auĩ. itez si appellatio
ne. dʒ tñ apparet quod appellator institerit vt superius dixi.
¶ Item quero de quo beneficio principis hic loquatur. rñdeo
de bñficio reparationis. de quo dixi. ĩ. e. l. ij. circa prin. ⁊ sic non
vult ista litera quod pendente secundo anno vadat ad impera
torem ad tarditatem iudicis incusandam: vt quidam dixerunt
q2 causam derelinqueret ⁊ accusare iudicẽ coram quo quis dʒ li
tigare nil aliud esset q̃ iudicẽ ɔtra se ꝓuocare. ad qđ. l. quem q̃
nõ coarctaret. vt. l. senatus. ff. de offi. presi. ¶ Et ex hoc pʒ q er
rant hi qui dicunt q iudex delegatus in cã appellatiõis existẽs
in secundo anno nõ ꝓcedit qđ lapso biẽnio appellaẽ nõ auditur
nisi coram superiore delegante tarditatem iudicis accusauerit ⁊
dicunt Jo. an. hoc velle vꝫ in decre. ex rõne. de appel. Sed eius
lecturam nõ clare pcipio q hoc velit sed qcqđ ibi sentiat testa
tor q vidi cõsilium quoddam existens penes dñm ⁊ patruum
meũ qđ ab ipso Jo. an. ⁊ Jac. bu. ⁊ a quodam tertio doctore vo
cato dño Machagnano de azoguidis de bonoñ. simul emana
uerat in quadam causa appellationis delegata a summo põtifi
ce in quo cõsuluerit q accusatio tarditatis iudicis nõ est neces
saria vt subueniaẽ appellatori qui pluries fuit protestatus iudi
ci vt ꝓcederet in cã. ⁊ allegabãt spãliter. l. senatus. ff. de offi. pñ.
⁊. l. is qui reipublice. cum ibi no. in gl. ff. ex qui. cau. ma. Et hoc
verũ: q2 hic nõ loquitur de accusatione pendente lite. sed postvt
superius dixi imo hodie propter impedimentum iudicis nõ cur
rit tps vt. ĩ. e. auĩ. ¶ Item quero si instantia cause appellatio
nis est anni vel biẽnij ex cã: vt hic. ⁊. ĩ. e. auĩ. et qui. an idẽ ex cau
sa nullitatis ⁊ dico qđ si q̃n de nullitate cognoscitur vt de inhe
rente. vt. l. quedam mulier. ff. fa. herc. ⁊. l. carmelia. ff. de iure pat.
¶ Et dicitur cognosci vt de inherente q̃n simul ⁊ non seorsuʒ de
ea cognoscitur. vt not. glos. ĩ. titu. ⁊. l. i. vbi autem de nullitate tan
tũ cognoscitur: ⁊ sic seorsum ab appellatione tũc eius instantia
durat triennio: vt ceterarum aliarum causarum. vt. l. properan
dum. §. primo. ĩ. de iudicijs. Et hec pro declaratione huius. §.
sufficiant.

5 **Cui cõsentaneũ.** Hic superius dicta extẽ
dit. † Casus. Statuta in
causa appellationis habent locum in causa supplicatiõis inter
posite a prefecto pretorio. h. d. ¶ Et pro huĩ⁹ declaratiõe scias
q a sententia prefecti pretorio non appelletur sed supplicatur.
hodie tamen seruantur que habentur in auĩ. que supplicatio. ĩ.
de prec. imp. offe.

Sin autem partes. Casus. iuri appellã
di potest per pactũ
renunciari ac etiã cõueniri vt certũ fatale seruet. h. d. ⁊ notabiliẽ
¶ No. ex illis verbis illud fatale seruaturum q tpo in cã appel
latiõis põt arctare partes ipsarũ partiũ consensu seu conuẽtiõe.
¶ Sed an prorogari possit. dic qđ sic nõdum finita instãtia nõ
6 postea vt dixi. ĩ. e. auĩ. si tñ in medio. lʒ aliud instantia eẽe prin
b cipalis. vt. ĩ. de iudi. l. properandũ. §. ⁊ si quidem. ¶ Op. quod
c appellationi[b] non possit renunciari.[c] vt. l. non tantum. ff. de ap.
So. ibi in criminali. hic in ciuili. ⁊ hoc q2 de maiori periculo ibi
tractatur. ¶ Op. ad idem quod est idem in ciuili. vt. l. ij. ex. ij. ff.
de li. cau. Sol. q fallit in cã status vt ibi q2 seruitus equiparatur
morti. vt. l. quod attinet. ff. de re. iur. ¶ Op. quod q in cã crimi
nali ⁊ status possit renunciari: q2 potest nolle appellare ⁊ ipo vl
alio pro eo non appellante remanet sñia firma vt. ĩ. ti. i. l. addi
ctos. ⁊. ff. de appel. l. non tantum. Solu. quod predicta in expssa
renunciatione contraria in tacita cursu temporis roborata que
a lege recepit autoritatem. ¶ Oppo. iiij. quia per hoc pactum
datur iudici materia iniuste pronunciandi. igitur valere nõ de
bet vt digestis de pactis. l. si vnus. §. illud cum ibi not. Solu.
quod pactum hoc non infert nec est verisimile: tum propter iu
ramentum quod iudices prestant ab initio sui officij: tamẽ quia
ex hoc non curtaret quo minus litem suã faceret. ¶ Quero mo
do ista litera dicit scriptura interueniente quid si scriptura non
interuenit dicit gloss. idem ex quo. l. ista aliter non procedit an
nullando ⁊ sic stamus regule vt pactum tantum valeat sine scri
ptura quantum in scriptura. vt supra de pactis. lege pactuʒ qđ
bona fide. et ita pertranseunt doctores vt acquiescẽdum. ¶ Sʒ
in contrarium facit: quia hic loquitur per oblationes absolutas
que resoluuntur in vim conditionis vt digestis de visur. Leuict⁹.
⁊. ff. de conditio. et demonstratio. La testatore. vnde deficiẽte con
ditione debet deficere dispositio legis si expressum aliud non re
peritur per legem cautum. Item quia vbi scriptura interuenit
res magis mediata existit. ideo forte lex illa interuenire voluit
propter magnum preiudicium quod generat hoc pactum.
¶ Quero secundo hic loquitur de vicissitudinario quo neutri
parti licet appellare: sed quid si ab vno tantum est factum: pu
ta mutuam tibi centum reddenda in kalendas Januarij quod
si non feceris et mihi condemnatus fueris non liceat tibi appel
lare an valebit. et videtur quod non: quia pactum claudicat qđ
non facit in litera nostra. Sed contrarium vbiq3 videntur tene
re gloss. vt patet. ĩ. de pactis. l. si quis in conscribẽdo. ⁊. ff. de pa
ctis. l. pactum inter legatorum et in lege tale pactum. §. qui pro
uocauit. et. ff. de postu. quos prohibet. Et pro hoc facit ista lite
ra in fine ibi legum enim auferitatem ⁊c. et hanc partem seruat
7 communis visus. ¶ † Quero tertio hec lex loquitur in pacto qđ
in simplici renunciatione. videtur quod non valet: quia iuri fu
d turo[d] non preiudicat simplex renunciatio vt. ff. de acquiren. he
redita. l. q superstitis. ⁊. l. is qui. et de leg. ij. l. si ita scriptum. §. si
sub conditione. et hanc partem teneo: nisi renunciatio fiat in iu
dicio: quia tunc preiudicat: vt. ff. qui app. licet. l. i. §. si quis pro
fessus. et ibi glo. bona. ¶ Conclude ergo quod per pactum sibi
preiudicat etiam extra iudicium factum: sed per simplicem re
nunciationem non preiudicat nisi fit facta in iudicio. Et ratio
diuersificatis est: quia pactum initur voluntate duorum renun
ciatio vnius tantum. Item no. in. l. i. ĩ. de pac. Item quia pactũ
concernit ius futurum cum semper fiat de futuro faciendo vel
8 non renunciando de presenti. ¶ † Quero an statutuʒ[e] ciuitatis
e quo disponitur vt in certis causis non possit appellari valeat
necne quidam dixerunt q non per. c. veniens. extra de iureiuran.
Sed Rayn. contra quia valet pactum in preiudicium paciscen
tium vt hic ergo ⁊ statutum in preiudicium statuentium q2 sta
tutum est consuetudo que ex tacita ciuium conuentione procedit
vt. l. sed ea. ff. de legi. Secundo quia a grauamine generali statuti
non potest appellari: vt. ff. de ap. rec. l. si. ver. itẽ si ex edicto. et di
xi. ĩ. ti. i. ⁊ in multis. Tertia quia non interest superioris ex quo
ille cuius principaliter interest hoc modo suas lites sopiri vo
luit. nam ipse sic debet velle: vt. ff. de oper. no. nun. l. i. §. item que
ritur vbi quid verum. et. ff. de decret. ab ordi. fac. l. i. §. i. vbi inqt
esse quasi casum huius questionis. Et hoc inquit ipse verum: ni
si fiat in derogatione superioris puta si ciues faciunt statutum
q appellaretur ad certos magistratus non ad principem. nã ta
le statutum est ambitiosum ⁊ ex eo infertur iniuria principi. ⁊ idẽ
non valet: vt. c. venientes. in contrarium allega. Bart. autem in
repeti. sua in. l. omnes populi. ff. de iust. et iur. in. ij. charta. versi.
iuxta predicta quero dicit q si querimus de iure canonico lʒ qđ
potest appellari ad papam omissis medijs: vt extra de appella
tioni. c. duobus. ⁊. c. sollicitudinez. ⁊ tunc non valet statutum: q2
derogat iurisditioni superioris: vt. d. c. ve. kit. eo. ¶ Si autem
querimus de iure ciuili fm quod non appellaẽ omissis medijs:
vt. ĩ. ti. i. l. addictos. in fi. et. l. precipimus. ff. de app. l. i. §. si quis
tunc distinguit aut ciuitas que tunc statuit habet cognitionem
prime et secunde appellationis quasi dicat per officiales quos
ciuitas ipsa elegit tam ad primam quã ad secundam appella
tionem cognoscendam: ⁊ tũc dicit q statutũ vʒ: q2 non derogat
superiori: sed sibi ipsis tantum. Aut neutrius earum habent co
gnitionem et non valet statutum ne superioris iurisditio impe
diatur. facit. ff. qui appel. non licet. l. iiij in fi. Aut habent prime:
sed non secunde et tunc dicit q non valet etiam respectu prime:
quia si prima locum non habet: nec secunda locum haberet: et
per consequens derogaretur iurisditioni superioris ad quẽ post
primam deuolueretur appellatio secunda. nam qui impedit an
tecedens necessarium dicitur impedire consequens. vt. l. oratio.
ff. de sponsa. Sed Bald. isto vltimo casu dicit valere statutum
⁊ secundam effici primam vt per eam scripsi in. l. si. in fi. ĩ. de sen
tẽ. ⁊ interlo. om. iud. sed eius dictum non habet fundamẽtũ. Hũc
autem super. l. istam reperio qđ ipse dicit qđ Bart. tenuit q sta
tutum nõ valet indistincte ex eo quia est populus ⁊ vniuersitati
bus denegata iurisditio sic statuẽdi: tum q2 derogat iurisditio
ni superioris: tum quia iste cause appellationis sunt mixti im
perij super quo nõ possunt populi statuere: q2 nõ habent mixtũ
imperium: tum q2 si cause essent capitales essent meri imperij.
qđ non est apud populos sed tantũ apud principẽ ⁊ eos quib⁹
specialiter cõcauit. vt dicũt doc. in. l. imperium. ff. de iuris. om.
iudi. Ubi autem Bar. hoc vltimum dicat non reperio. nec ipse
Bal. recitat. sed inquit istas rationes locum non habere in ciui
tatibus que ponuntur mero ⁊ mixto imperio. vel ex pace constã
te vel ex priuilegio vel ex prescriptione de quo notat. in auĩ. de
sen. ti. §. nulla. Rationem subiungit quod in casu quo statutum
valet non prohibetur supplicari. vt in auĩ. que supplicatio. ĩ. de
preci. imp. offe. adde quod predicta non haberent locum vbi sta
tutum per superiorem esset confirmatum. Item etiam in casu
quo ciuitas haberet cognitionem prime et secunde appellatio

a ¶ Si per iudicẽ steterit. adde cuʒ nõ possit appellari a tarditate iudicis. vt est tex. in. c. ex cõq̃stiõe. extra de rest. spo. qualiter succurre tur ɔ illam. vide Bal. in. l. si. ĩ. de sen. om. iu. ⁊ in. l. sʒ si p pror. §. alt ff. ex qui. cau. ma. qđ limitis nisi fue rit ter reqsitus vt ꝓnũciet. fm Jo. an. in. c. dilecto ex tra de ap. ⁊ Pa nor. in. c. ex parte lo vlti.

b ¶ Appellatiõi. adde vltra no. h p dñm cõpositi latorẽ meũ l apo stil. sc. in ver. non possit hat. l. l. ad dictos. ĩ. de ap. ⁊ bal. in. l. si. ĩ. de neg. ge. ⁊ an pro curator. vid bar. in. l. i. §. si pc. ff. si qs ius di. nõ ob tẽ. vbi vꝫ tenere q sic cũ bal. ibi ɔdicit ⁊ hic in. iiij. q. lʒ nũqd ꝓ curator ⁊ hoc ve tius.

c ¶ Non possit re nunciari in qb⁹ casibus appella tionis renũciatio ꝓhibita sit vide soci. cõsi. xlv. inc. visa app. v. pter ea. qñcũq3 circa prin. in. i. parte. char. lxxxvij.

d ¶ Juri futuro. q quis nõ possit iuri de futuro re nunciari limita esse verũ absente pte. secus aũt pñ te parte prout cõ suluit soci. cõsil. clxxxix. inci. viso testamento. ver. primo quia dict⁹ ⁊ ver. ⁊ ad primã rationem respon detur in secunda parte char. liiij.

e ¶ An statutum. adde an valeat statutũ quo non possit appellari ad superiorẽ do minum vide per barba. cõsi. xliij. incip. clementissi mum deum ⁊c. princ. i. colum. in iiij. vol.

nis nō haberet locum dictum Bar. vbi hec conditio esset ciui-
tati seu eius officialibus per superiorem permissa non licet con
cedat vt eligant officiales qui de hoc cognoscant non propter-
ea dat eis potestatem minuendi appellationes nec derogandi
iuri appellandi de iure communi cōpetenti. ¶ Item sunt opi-
niones quod licet ex priuilegio ciuitas haberet a principe me-
rum ꝛ mixtum imperium non propterea posset statuere ne ad
concedentem appellaretur. nec iuri appellandi ideo solum con-
siderandum est an per se ꝛ proprio iure a b aliquo superiore non
dependente hanc iurisditionem habeat: ꝛ tunc possit ꝛ non ali-
ter. ¶ Ad rationes Ray. nullus respondet. sed dic quod pactū
non preiudicat iurisditioni iudicis ad quem quominus cogno-
scat de iuribus pacti appellationis. sed statutum sic. ꝛ ideo isto
casu non sunt parificanda. Secunda ratio non infert in proposi
to. Tertia magis viget. sed dic quod princeps idem debet velle
quod ipsi litigantes dum velint modo legitimo non illegitimo
per quem attingatur eius iurisditio. preterea non tantum ciuli
bus ꝛ his qui de populo illo preiudicaretur sed etiam extraneis
9 ibi sibi ius reddi petentibus. ¶ †Quero penul. an qui per pa-
ctum renunciauit iuri appellādi intelligit̄ solum renunciasse iuri
appellandi a diffinitiua an etiam ab interlocutoria et grauami
ne dicit Bal. quod qꝛ renunciatio est generalis qḋ in omnibus
preiudicat. vt. ff. qui. app. non licet. l. i. §. si quis professus quod
sequor. ¶ Quero vltimo an qui renunciauit appellationi intel
ligatur renunciasse iuri dicendi sententiam nullam et videtur
quod sic quia appellationi nullitas inest vt. ff. fa. hercis. l. quedā
mulier. ꝛ de iure patro. l. carmelia pia. ergo ꝛ ei renunciasse vi-
detur. argu. l. labeo. ff. de pac. ꝛ. l. soluitur. in prin. ff. qui. mo. pig.
vel hypo. sol. In contrarium qꝛ diuersa sunt iura ideo per renū
ciationem vnius non intelligitur alteri renunciatum. vt. l. si do-
mus. ff. de serui. vrb. pre. Istam secundam partē teneo vbi seor
sum ab appellatione nullitas deducatur in iudicio. Secus si si-
mul cum appellatione: quia tunc modo sic deducendi videtur re
nunciari per iura in prima parte allega. facit quod dixi. ś. ead.
l. §. illud in fi.

a ¶ Latā sniam ꝺ materia hui⁹. l. p
pl'r⁹ intellectu. vid
d. Ant. in. c. cū dile
cta. extra de resc.
ꝛ an valeat snia ꝫ
sniam ꝺ quo. j. vi
de eūdē ꝛ alios in
c. ltē monasteriū
extra de re iu. īmo.
ꝛ alios vtrobiqꝫ
gl. fin. l. si diuersa
ś. de trāsa. ꝗ dicit
qꝛ ēt de ꝯsēsu par
tiū nō vꝫ fallit i i
ter locutoria. vt. l
si. ff. de pro. fin. ꝺꝗ
p bar. in. l. duob⁹
ff. de exce. rei iud.

b ¶ Snia ꝫ sniaꝫ i
qb⁹ casib⁹ snia ꝫ
sniam valeat vide
d. ant. in. c. cū inter
monasteriū. de re
iu. ꝛ p Ludo. in. l.
admonendi. ꝛ an
possint ferri due
snie ex eadē instan
tia vl' ex diuersis
vid ale post bar.
l. l. duob⁹. ꝺ exce.
rei iu. ꝛ vidē Ale.
post Sali. l. l. si cū
ś. de trāsa. Et ad
de pau. de ca. ꝯsi.
xvij. in. ij. col.

¶ Quādo prouocare non est necesse. Rubrica.

¶ Continua rubricam in glo.

1 ¶ Sententia contra sententiā qn̄ sit nulla. ꝛ nu. 4.
2 Iudex qui primo protulit rem non esse meam potest demū pro
nunciare eam esse meam.
3 Sententia que contra prestitum iuramentum fertur quando va
lere dicatur.
5 Sententia lata secunda an valeat lata contra primam.
6 Sententia secunda conformis prime est valida.
7 Sententie contrarie eodem tempore late an valeant.
8 Forma pronunciandi appellationem iniustam.
9 Sententia ipso iure nulla an possit validari.
10 Appellatio sub hac forma dico sententiam nullam ꝛc. an va-
leat.
11 Executio sententie si petatur de eiusdem nullitate oppoñ pōt.

a LAtam sententiā. [a] Prio allega-
tionem partis repetit. Secundo illam fore bo
nam ostendit dummodo probari possit. secun
da ibi x. ius rei. Casus. contra sententiam que
transiuit in rem iudicatam pronunciari nō po
test. ideo a pronunciato appellari opus non est. h. d. ¶ †Nota
b quod sententia contra sententiam [b] de qua fuit oppositum ꝛ pro
batum non valet ipso iure. ꝛ hoc vult conclusiue. l. ista. ꝛ non ha
betur alibi. vt ex dicendis. j. apparebit. ¶ Item quod a senten
tia nulla appellatio non est necessaria ꝛ hoc vult. l. ista alias non
faceret ad titulum. ideo in fine litere dic. ꝛ sic nō est necesse appel
lari vt conueniat rubro. ¶ Quero ante omnia cum gl. infi. que
est ratio sic decidendi in isto ca. vt litium sit finis vt. ś. de no. C.
compo. in prin. de iud. l. properandum. in prin. Item quia pri-
ma finem sententie imposuit ꝛ effectum cōsummauit. ideo om-
2 nem alium finem imposuit ꝛ effectum exclusit. ¶ †Quero pro
declaratione litere de exemplo. ꝛ dicit glos. in prin. quod egi rei
ven. ꝛ iudex pronunciauit rem meam non esse. Istud exemplum
non placuit Iacob. de are. quia tunc sententie non sunt contra-
rie: sed compassibiles: quia possibile est vt tunc sim domin⁹ qui
prius non eram. sed hic litera loquitur de contrariis ergo ꝛc.
Sed dicunt defensores glos. quod hec litera debet intelligi quā
do secundo est pronunciatū super eodem et vnico dominio quo
primo ꝛ super eadem causa dominij. vt. ff. de excep. rei iudic. l. si
a te. ¶ Or attende vtrūqꝫ potest dicere verum secundum causas

repulsionis que fuit causa prime sententie. negatiue verbi gratia
egi rei vend. tanqꝫ dominus ex causa legati mihi a titio facti de
tali re legatum fore conditionale ꝛ conditionem nondū euenis
se iudex absoluit: qꝛ non sum dominus postea cum conditio eue
nit nouiter ago ex eadem causa iudex illud condemnat: qꝛ sum
dominus certe sententie iste sunt compassibiles. et valebit vtra-
qꝫ prima vsqꝫ ad tempus superuenientis dominij. secunda post
ea ꝛ ita intelligatur Iac. de arc. ¶ Potest ꝛ aliter exemplifica-
ri puta si dixi me dominum ex donatione ꝛ traditione facta a
seio tali tempore iudex quia nō probaui pronunciauit me do-
minum non esse postea in noua petitione ago ex eodem modo et
ex eadem causa iudex pronunciauit me dominum esse tunc ista
est contraria prime ꝛ procedit exemplum glo. Et secundū hoc
exemplum glos. ista vult quod hec secunda sententia et contra-
ria prime non valeat. Confirmatur ex quodam dicto Bal. dicit
enim qḋ non presumitur dominium superuenisse huic agenti: cū
prius fuit alterius sine facto illius non procedit ab alio vt. l. id
quod nostrum. ff. de re. iur. Et qꝛ alias in reali nunqꝫ obstaret
exceptio rei iud. contra. l. si ad exhibendum. ꝛ. l. si quis rem. ct. l.
si quis cum totum ꝛ. l. si matre. §. eadem. ff. de execut. rei iudica.
¶ Sed quero an possit hec. l. exemplificari in actione persona-
li ad certam speciem vel quantitatem. ꝛ dic quod sic dummodo
ad idem ꝛ ex eadem causa ꝛ actione agatur. dummodo non mu
tetur etiam persona ꝛ dicitur nō mutari etiam si prima egit prin
cipali in secunda eius procur. quia eadem persona cēsetur ꝛ hoc
vult gl. fi. in fi. Idem dico si heres eius petat: quia censetur eadē
persona cum defuncto. vt in auth. de iureiu. a mo pre. in princip.
sed quod sententia contra sententiam valeat inducit gloss. ff. que
sen. sine ap. rescin. l. i. ꝛ glos. i. omisso ver. sed quid. vsqꝫ ad ver. in
casu. soluit quod ibi in secunda instantia fuit opposita exceptio
rei iudicate. ꝛ super hoc dubium fuit pronunciatum non fuisse
iudicatum. ideo sequens sententia contra primam vꝫ: qꝛ hec in
terlocutoria. media illius exceptionis reiectitia illam rescissit et
3 eneruauit ꝛ elisit ideo tenet. ij. ¶ †Op. ij. ad idem. nam sentētia
contra iuramentum prius prestitum vꝫ. vt. ff. de iureiu. l. nam et
postea. §. si damnetur secundum lec. secundam ergo ꝛ cōtra sen
tentiam imo fortius: qꝛ maioris autoritatis est qꝫ res iudicata
vt in. l. ij. in eo. ti. So. vt in glo. ij. post prin. qꝛ vꝫ contra iuramē
tum. vt ibi: sed non contra sententiam: vt hic. Et in contrario di
cit glos. quod in hoc est maioris potentie sententia qꝫ iuramen-
tum: sicut ꝛ in aliis multis casibus notatis per glo. in. d. l. ij. Et
adde quod ratio potest esse: qꝛ sententia sequens ordinatur ad
tollendum iuramentum antecedens: sed sententia ad tollendum
sententiam primam non est ordinata: nisi feratur super illo iudi
dicato vt dixi in precedenti contrario. Item per iuramentū nō
finitur instantia sed per sententiam sic. ¶ Nunc ab extra op. iij.
quod sic sententia iudicis videlicet contra dispositionem legis
dummodo error iuris non sit expressus in sentētia. vt. j. l. prox. i-
ma ergo fortius contra sententiam que est minoris autoritatis
qꝫ in. l. pscripta. so. fm Bal. hic spāle vt sit litium finis vt in rō-
ne decidendi dixi. ¶ Oppo. iiij. ꝛ ab extra snia cōtra maiores
lata vꝫ ꝛ per ēptorias excepti excludit sibi im petaturo q nō op
posuit. vt. ś. sen. rei. nō pos. l. peremptorias. ergo ꝛc. cū exceptio
rei iudi. sit pereptoria. sol. qḋ hec. l. dꝫ intelligi vbi de pria sentē
tia opposuit ꝛ de eo probauit vbi aūt nō opposuisset vel nō pro
basset qꝛ paria sunt. vt. l. in lē. ff. de contrahen. emp. hꝫ loci. l. cō
traria. Et probatur hec solutio extra de iud. c. inter monasteriū.
¶ Op. v. ad idem de. l. eos. ś. de ap. vbi snia cōtra sniam vꝫ sol.
ibi remedio appellationis prima fuit rescissa. ideo illo remedio
prima ꝫtia snia pōt ferri in appellationis cā. ¶ †Op. vi. ad idē
qꝫ snia ꝫ sniam valeat vt. l. duobus. ff. de ex. rei iu. dicit Gul. qꝫ
4 hic prima fuit absolutoria ꝛ scda condēpnatoria ibi ecōtra pri
ma condemnatoria secunda absolutoria. ideo ibi secūde magis
fauetur: qꝛ fauorabilior. Mihi apparet quod illa. l. nihil obst.
quia hic est casus quando idem est actor ꝛ reus in vtraqꝫ causa
ꝛ quando idem ius in eadem causa deducitur in vtraqꝫ. ibi vero
actor in prima est reus in secunda ꝛ econtra ꝛ quilibet ex pro-
prio iure egit. ¶ Sed opponi potest. vij. de notatis per gloss. in
dicta. l. duobus. vbi si primo egi contra titium ex certa causa et
obtinui ꝛ postea iterato ad idem ꝛ ex eadem causa ago contra
eundem ꝛ succumbo valet hic secunda contra primam ꝛ tunc
Solu. Gul. posset procedere. Vel dic quod subest quid impute
tur ei qui imputato agit quia a sua victoria recessisse videtur ꝛ
sic ꝛ hic si reus de prima sententia. ꝛ si de victoria sua non oppo
nit valebit secunda sententia contra eum vt in quarto contra-
rio dixi. ¶ Op. viij. ad idē de. l. imperator. ff. de re. iu. gl. extra de
re iu. c. inter monasterium dicit qꝛ ibi fallit in causa publica. sed
ibi nō fallit. qꝛ ibi per restitutionē in inte. rescinditur pma sentē
tia vt dixi in. l. sub speciem. ś. de re iu. ¶ Oppo. ix. ad idē de. c.
lator extra de re iud. vbi sententia contra sententiam valet. So.
quod ibi sententia prima: quia contra matrimonium lata nullo
tempore

a tempore transit in rem iudicatam[a] ideo secunda contraria: quia
pro matrimonio lata valet hec prima transiuit in rem iudi. et fi-
nem imposuit liti. ideo secunda contraria non valet. ¶ Opp. x.
ad idem de. l. fin. C. de sen. que sine cer. quan. Solu. qd ibi prima
fuit ipso iure nulla. adeo mirum si tenet secunda illi contraria.
hic vero fuit aliqua et transiuit in rem iudi. qd illa facere non po-
tuit ideo ibi secunda tenuit. ¶ Oppo. xi. quod nullo casu ex pdi
ctis sententijs prima retractari possit. et sic secunda valere non
debet vt. C. sen. res. non pos. l. i. in prin. Sol. qd illa concordat cū
ista. et sic illa fallit sicut ista in casibus superius alle. Alij volunt
qd in eadē instantia non possit qr functus est officio suo vt. l. iu
dex. ff. de re iud. nisi prima foret ipso iure nulla. vt. C. quod et quan
do in. l. si preses. sed in diuersa instantia potest vt in. ll. C. contra
5 istam. l. inductis. ¶ † Nunc circa predictas opi. concludendo
b possumus sic dicere cum queritur an secunda sententia[b] contra
primam lata valeat: dic aut prima est ipso iure nulla et sic secun-
da est aliqua et preualet secunda licet prime contraria. vt. l. fi. C.
de sen. que sine cer. quā. vbi casus notandus. Aut ecōtra prima
est aliqua et secūda in seipsa nulla. et preualet prima. Aut vtraqz
nulla et vna non preualet alteri. sed in sua nullitate permanet.
Aut vtraque est in seipsa et respectu sui valida sed dubitatur an
secunda reddatur nulla propter primam. et iste est casus noster
quo casu dic. secunda contraria prime est lata ex officio sine no-
ua petitione et noua instantia et tunc secunda non valet: qr per
primum est finitum iudicis officium in eadem causa. vt. l. iudex.
ff. de re iudi. et ita potest intelligi. l. i. C. sen. rescin. non pos. Aut
secunda est lata ex noua petitione et noua instantia: et tunc aut
prima fuit condemnatoria secunda absolutoria aut econtra pri
ma absolutoria secunda condemnatoria. aut vtraqz condemna
toria vel vtraqz absolutoria. Primo casu valet secunda contra
primam quia qui egit secūdo videtur renunciasse victorie quam
obtinuit in primo iudicio. ita intelligatur quod dixi. vt in. vij.
cōtrario. et qd not. in. l. duobus. ff. de excep. rei iu. Secundo casu
habz locū ista quo casu dic aut prima est lata sup tali re qp nullo
tempore transit in rem iudicatam vt absolutoria in causa matri
moniali. et tūc secūda illi contraria vz et prima annihilat fauore
matrimonij qd non potest separari vt in. l. lator. extra de re iud.
et C. in nono cōtrario. ¶ Aut prima est lata super tali re qd ius
facit et in rem iudicatā transit: et tunc aut prima erat iam et pri9
rescissa quā ferret secunda: et tunc valet secūda sine rescis. prime
sic facta remedio restitutionis in integ. vt. ff. de re iu. l. imperato
res et C. in. vij. contrario. siue remedio appellationis. vt. C. de
appel. l. cos. vt in. v. contrario siue remedio pronunciationis et
sententia qua pronunciatum est negatiue super primo iudicato
valet iudicatū nō fuisse. vt. ff. que sen. sine appel. rescin. l. i. et hic
in glo. et dixi. C. in primo contrario. ¶ Aut prima nō erat prius
rescissa quando fertur secunda: et tunc aut in hoc secundo iudi-
cio nō fuit oppositum de absolutoria prius lata: et tūc vz secun-
da ei cōtraria. et sibi imputet reus qui nō opposuit. vt. l. peremp-
ptorias. C. sen. rescin. non pos. et est casus in. c. inter monasteriū.
extra de re iudi. Aut in hoc iudicio fuit oppositum de absoluto
ria prius lata sed nō probatū et adhuc idē qr paria sunt nō esse
et non apparere. vt in. l. fundi. ff. de contrahen. emp. et. d. c. inter
monasterium. in verbo ostensa. Aut de ea fuit oppositum et pro
batum et iste est casus noster notabilis et singularis qui non est
alibi quod tunc secunda sententia nō valet ipso iure ideo nō est
necesse vt appelletur ab ea. vt dixi in. ij. contrario. ¶ Et ex his
no. qd non operatur tacita reiectio exceptionis peremptorie que
fit per sententiam contrariā. vt. l. peremptorias. C. sen. rescin. nō
pos. et. l. i. C. de ordi. cog. quātū operatur expressa rescissio prio
ris sententie qua pronūciatur iudicatū non esse vt. C. dixi. et pba-
tur in. l. i. ff. que sen. sine app. rescin. sic et alias aliud est nos ad-
mittere compensationem aliud ipsam reprobare causa adiecta
qr facta de non debito. vt. ff. de compen. l. qd in diem. §. si ratio-
nem. Tertio casu qn vtraqz est condemnatoria vel absolutoria
aduerte quia aut vna ex condemnatorijs est pro vno et alia pro
alio et quelibet ex diuersa causa licet respectu generis possit dici
eadē et tunc vtraqz valet in se: quia non sunt directo cōtrarie lz
illa pferatur que est lata p illo qui habet potiora iura vt. l. duob9
ff. de excep. rei iudi. vbi casus vt dixi in. vi. cōtrario. Et idē dico
vbi absolutoriarū vna est pro vno alia pro alio: qr ibi idē eadē ē
ratio qn cā est diuersa aut vtraqz cōdēnatoria vel absolutoria et
p vno et eodē facto et cā: et tūc habet locū questio hic formata in
6 glo. i. de qua statim subiiciā. ¶ † Quero igitur modo qd si ecōtra
dat scda snia cū prima. et sic sunt similes. dicit gl. qd valet scda: qr
nō est isto casu phibitū. et omnia dicunt licere que nō apparent
phibita vt. ff. ex qui cau. ma. l. nec nō. §. sed qd et eis. Sed atten-
de qr gl. transitorie tunc videtur sentire cōtrarium. ff. qd me. cā. l. si
cū exceptione. §. hec autem actio. in glo. magna. et istam partē te
nuit Ja. de ra. licet de glo. illa nō fecerit mentionem et mouetur ex
eo qr eadē est ratio que qn vna est contra aliā vt sit finis litium.
c Itē qr sententia debet ferri de re dubia: qr finē debet imponere.[c]
cōtrouersijs. vt. ff. de re iudica. l. i. sed omnino res non est dubia
sed certa. ergo ꝛc. ¶ Hanc partē videtur tenuisse Jac. bu. ex eo qr
aut iudex secundā tulit ex officio in eadē instantia qua tulit pri
mam: et non potest: qr iam functus est officio. vt. l. iudex. ff. de re
iu. Itē ex quo tenet sententia finitur instantia. vt. ff. de fi. l. grece
§. et post. et. ff. iudi. sol. l. cū apud. et sic sine instātia reperitur lata
contra. l. properandū. C. de iud. et. l. prolatā. C. de sentē. Aut vult
ferre ex noua petitione et noua instantia et etiam cum iudex non
possit contra primam vt hic sequitur necessario sm primam qd
est cōtra. l. qualē. ff. de arbi. et sic valere nō debet. Sed multi trās
eunt cum gloss. hic posita et hoc quando ex noua petitione et ex
noua instantia conficientes qd effectū prime sententie nō auget
nisi respectu prescriptionis. et mouentur per. l. qui his. et. l. si dari
ff. de verb. ob. et hoc etiā sequitur Bald. ¶ Non ob. ratio Jac.
but. o. l. qualē. qd ibi in arbitrio. aliud in iudice ordinario. vt. l. si
conuenerit. ff. de re iudi. ¶ Non ob. qd nō imponit finē cōtrouer
sie: quia imo ponit et forte negatur res prius iudicata vel si pro-
ducatur sententia et forte negatur valida vel deducendo rem ad
practicam si prima fuit absolutoria et iterato agat actor et reus
citatus est litem contestatus et postea sententiam producit in
vi peremptorie. ad alium effectum non producit nisi vt pro se
feratur sententia. igitur aliam illi cumulari petit. et actor petit
pro se ferri. reus igitur qui pro se reportat aliam habet quod pe
tit. adeo illam infringere non potest. nec actor potest conqueri q
huius rei fuit causa. ¶ Non ob. quod trāsactio super sententia
indubitata non valet. vt. l. elegant. r. §. si post. ff. de condi. inde.
qr illi detrahit finis. Sed in casu nostro secunda sententia non
detrahit optime imo illā corroborat et eius effectū augmentat
7 respectu prescrip. vt dixi. ¶ Quero. ij. ab extra. quid si due sentē
tie cōtrarie reperiantur late eadem die: nec appareat que prior
neqz posterior nec ex verbis colligi potest. dicit Bart. quod neu
tra valet instar duorum testamentorum contrariorum. de qui-
bus not. in. l. edicto. C. de edic. diui adria. tollen. secus inquit si
d similes essent. ¶ Quero. iij. ab extra. quid in arbitrio[d] qui tulit
duas contrarias sententias. dixit Jaco. de areti. idem quod in
iudice arbitrario. vt. l. i. C. de arbi. quod fatetur Bald. nisi in
compromisso esset enim data facultas laudata reuocanda. nam
tunc si dies compromissi non exiuerant. nec decem dies a prima
sententia transiuerint ita quod prima sententia nō pōt dici cōfir
mata. tunc inquit qood secūda preualet. ¶ Quero ab extra sta
tutum est in ferraria quod victus in maleficijs semper debeat
condemnari in expensis et nihilominus pro condemnato ha-
beatur et si potestas victum absoluit ab expensis propter iustā
causam litigandi et antequam discederet a bancho sibi mon-
strato statuto reuocauit absolutoriam ab expensis et illum con-
demnauit. queritur an secunda preualeat prime. et post varias
allegationes fuit conclusum qd secunda preualet propter ver-
ba statuti et nihilominus pro condēnato habeatur p que verba
datur intelligi qd lex condemnauit eum ipso iure. vnde cōdem-
natio. l. iuris intellectu precedit absolutoriam iudicis. vbi autē
illa verba non essent in statuto tunc vidēdum esset an sententia
lata super expensis esset diffinitiua vel interlocutoria. et si inter-
locutoria an talis que possit reuocari vel non de quibus dic vt
dixi. C. de sen. et interlo. l. post sententiam. in versi. ad quodcunqz
responsum ꝛc. ¶ Modo reuertor ad gloss. et quero pone quod
appellatur ab ista secunda sententia contraria prime que non
valet an per appellationem confirmetur. et respondet gloss. ij.
quod non. vt. l. si expressim. ff. de appel. ¶ Nec obst. ff. rē ra. ha.
l. ij. §. si. quia dicit glo. qd ibi fallit. sed dic melius qd ibi non cō
firmatur quia erat in se valida sed extra personam litigantium
ad ratam habētem trahitur vt ibi. sic et in. i. ij. j. de filiofa. et quē-
admodum pater pro his teneatur. lib. x. que eodem modo vide
tur obstare. ¶ Nunc igitur quero si non cōfirmatur quomodo
pronunciabit iudex appellationis. Respondet glo. qd pronun-
ciabit appellationem iniustā adiecta causa quia snia est nulla.
¶ Sed tūc quero qd si simplr pnūciauit appellationē nō tene-
re et cām nō adiecit. Rñ. gl. qp tūc cōfirmari vr snia quasi de nul
litate snie que tacite inerat in appellatiōe sit disputatū et tacita
causa nullitatis sit reiecta. vt. ff. fa. her. l. quedā mulier. Sz attē-
de quia glos. non bene dicit sm doc. quia hec verba pronuncio
appellationem non tenere non inferunt confirmationem snie
que erat nulla. imo stant simul cum nullitate et illam potius in
ferunt qñ dñiū vt appellatio non teneat: qr snia est nulla. Et iste
intellectus vt benignior et proclitior seu congruentior est eligē
dus et tenendus. vt. ff. de legi. l. benignus. et. C. de condi. inser. l.
cum patrē. Secundo qr intellectus contrarius nō infert necessa
rio ex verbis ergo non approbandus. vt. C. vnde cogna. l. nō ob
8 hoc. ¶ † Sed vltra quero de alia forma pronunciādi puta dixi
appellationem iniustam et vltra nō adiecit. et rūdetur qd Dy. vt
fertur dixit qd si de nullitate fuit dictū in appellatione vel post
ea disputatum corā iudice tūc cōfirmetur quasi causa nullitatis
reijciatur. Aut nō fuit disputatū nec dictū de nullitate tunc nō

a ¶ Trāsit inrē iu
dicatā adde tex. i
c. dilecti. i. si. o. de
gloss. in. c. i. de hēre
phē. host. in sum
ti. de re iudi. i. §.
quot sunt eius spe
cies. Josi. sz nūqd
est hoc spāle verū
cardi. i. c. sicut no
bis. de testa. Do
mi. i. c. ordinarij.
i. §. i. de offi. or. li.
vi. abb. i. c. cūber
tol dns de re iud
ang. cōsi. cccvi. i
cip. in qōne ppo
sita. et La. ro. csi.
ccclxvij. incip. cir
primū cōsultatio
nis articulum.
b ¶ An scda snia. et
qd si secūda snia
sit lata ex cōsensu
partiū vide gl. et
ibi bar. in. l. si di
uersa. C. de trāsac.
et ibi vid p Bal.
et intellige istā. l.
sm Bal. not. h.
qñ i pi snie fuit op
posita exceptio
rei iudi. et pbata
vz de prima snia
als secūda snia te
neret qd no. tno.
qp pdicta fallūt i
iterlocutoria q̄te
net als nō possit
corrigi tñ ex cōsen
su ptiū sic vt not.
bal. i. d. l. si diuer
sa. et adde bal. l. l.
si post snia z. C. de
sen. et qp cōsensus
partiū nō operatur
tenet in. l. i. ad si.
C. sen. rescin. non
post
c ¶ Finē debet īpo
nere adde tex. l. c.
finē litib9. de do
lo et contu.
d ¶ Quid in arbi
tro. adde bal. l. l. si
diuersa. C. de trās
ac. et qd no. bar. i
l. acta. ff. de re iu-
di. et Bald. in. l. si
post sententiā. C.
de senten.

confirmetur arg. l. duobus. ⁊ l. si ex testã. ⁊ l. si cũ argentũ. ff. de excep. rei iud. Sed hec opi. est contra gloss. in. l. si expressim. ff. de ap. que dicit q̃ nõ cõfirmat. ⁊ hec opi. mihi videt̃ verior que q̃d dicat vel sentiat Bar. in. d. l. si expressi. moueor ex eo q̃ cũ sup ponam sententiam a qua appellatũ fuit ipso iure nullam. et in appellando inest tacite suppositio nullitatis. vt. d. l. quedã mulier. ⁊ ff. de iure pat. l. carmelia. sequit̃ q̃ semper dicere videt̃ ex ordine intellectus ipsam nullam: ⁊ si qua est iniusta ⁊ iniqua. Modo sic cum de sententia iudex nullam facit expressam mentionem sed de appellatione tantum: q̃ appellationem dicit iniustam duplex sensus ex verbis potest colligi. vnus vt sit iniusta quasi superuacua: q̃ sententia fuit nulla. vt. l. ⁊ constat. ff. de ap. alius sensus est vt sit iniusta non respectu interpositionis suiꝑ ipsius sed respectu sententie que fuit iusta. Modo cũ per vtrunq̃ intellectũ possint verba confirmari ille intellectus debet recipi qui magis est consentaneus legi. sed iste magis est consentaneꝰ legi vt apposito sit iniusta. quia sententia fuit nulla ergo ⁊c. ¶ Et hoc puto verum si ex productis vel actitatis in causa de nullitate ipsius sñie iudici potuit constare vel apparere: q̃ tunc illũ intellectũ potuit iudex h̃re cas si de illius nullitate ex productis vel actitatis non potuit iudici quicq̃ apparere: tũc vr̃ pronũciare appellationẽ iniustam quasi putauerit sententiã valuisse ⁊ iustam fuisse. ⁊ ita teneo. sed tũc dubiũ est vtrũ potuerit confirmare illam que nulla erat sed ignorabat. ⁊ dic vt. j. dicam. Sed iuxta predicta quero quid si vl̃ ra dixit[a] puta male vl̃ iniuste appellatũ ⁊ bene pnunciatũ. dic q̃ indubitanter tunc vr̃ primam confirmare q̃ verba hoc important. ¶ Nunc quero de eo q̃ prime dixi si vr̃ cõfirmare an vere confirmet̃ ⁊ validetur supposito q̃ ab isto nõ appelletur. ⁊ arg. huius vr̃ dicendũ q̃ sic: q̃ in casu minus dubio dicit q̃ vr̃ cõfirmari in 3tiũ clare est glo. in l. si expressim. ff. de ap. ⁊ mouet̃ per. l. cũ qui. C. de inoffi. test. et. l. mater. ff. eo ti. in quibus d̃r q̃ sñia lata sup iure incompetenti nõ preiudicat sup iure cõpetenti sic nec lata super iure appellationis decte non debet preiudicare super iure nullitatis quod erat illud quod competebat. ¶ Sed attende q̃ ille leges modicum faciunt: q̃ ibi iura erant penitus separata ideo vno deducto in iuditio nullo modo deducitur aliud. hic in appellatione inest et nullitas ⁊ de ea iudex cognoscere potest. vt. l. quedã mulier. ff. fa. her. ⁊ l. carmelia. ff. de iure pa. ideo pronunciando bene iudicatum ⁊ male appellatum pronunciat primam validam ⁊ iustam ⁊ sic tacite pronunciat super nullitate illam excludendo. Quid
9 igitur dicemus. ¶ † Breuiter mihi apparet q̃ prima ipso iure nulla non confirmetur ⁊ ipsa valida efficiatur: q̃ potestas ista non est iudici data vt nullam faciat aliquam nec tamen ipse hoc agit si nullitatem ignorauit nec partiũ consensus in hoc coadiuuat vt hic ⁊ ff. de ap. l. si expressim. ⁊ no. C. de trans. l. si diuersa. ⁊ ideo nec ex illa agi posset. Sed dubiũ est an respectu effectus dicatur confirmari vt ex ista sententia in causa appellationis lata agi posset ⁊ sic ipsa valida sit vel non. ⁊ hic considerandum est quare precedens sententia qua extitit appellatũ est vel erat nulla. Nam si propter expressum iuris errorem in ca: ⁊ tunc etiam ista secunda illius confirmatoria similiter est nulla quia idẽ idem error qui intelligitur repetitus ⁊ dicitur repetitus et intelligitur in hac secunda argu. l. j. ff. que sen. sine appellatione rescin. ⁊ hoc tenet Bartol. in. d. l. si expressim. quem in hac parte sequor. Aut precedens est nulla quia alteri prius lata est contraria in casu nostre. l. ⁊ tunc dico q̃ si in casu nullitatis fuit deducta in iudicio ⁊ iudici probata puta quia prima sententia fuit producta ob quam cãm sententia a qua extitit appellatum fuit nulla vt in hac. l. tunc dico quod ⁊ ista in causa appellationis lata est ipso iure nulla eadem ratione ⁊ causa qua ⁊ precedens ⁊ sic nec precedentem tunc confirmat nec ex se nullam actionem producit sicut nec precedens. argu. l. illud. ff. ad. l. aquil. Si autem causa nullitatis non fuit deducta in hoc iudicio appellatorio vel non fuit probata quia sententia prima non fuit in iudicio isto inducta nec iudici iudicialiter. nam tunc ego sum opinatus quod ista tertia in causa appellationis lata sit valida et ex se pducat actionem licet vt dixi non valider precedentem. Ratio me mouens est ista quia illa ratio que fuit causa nullitatis sententie precedentis cessat in ista. Et quia sic precedens fuisset aliqua si prioris sententie in illo iudicio non fuisset facta probatio vt dixi superius in quarto contrario ita ⁊ hec que est contraria prime nec habet obstare media que est ipso iure nulla. Aut precedens alia de causa est nulla puta q̃ lata die feriata vel parte non citata. vt. C. quõ ⁊ quãdo iu. l. si vt pponis. ⁊ hoc casu videtur succedere distinctio Dy. ⁊ Bar. dicentiũ q̃ aut de nullitate fuit disputatũ ⁊ plene cognitũ in hoc iudicio appellatorio. ⁊ sic de iustitia ⁊ iniustitia cause. ⁊ tunc nullitatẽ videtur reiicere. vt. C. de ordi. cog. l. ij. ⁊. C. de fid. instru. l. fin. ⁊. §. de fal. l. vbi ⁊ per 2ñs vr̃ primã cõfirmare. q̃ intelligo nõ vt ex illo producat actionẽ quia vt dixi non potest. sed vt ex se producat. ⁊ defectus qui in prima fuerat per istaꝫ in effectu suppleť: q̃ cõgruo

a ¶ Si vltra dicit an hoc expresse facere poterit: vide bar. hic in. l. ij. ⁊ C. adde bal. in. l. ij. ⁊ io. an. post spe. in add. i. t. §. vt autẽ versi. vbi autẽ dicit Ja. de ar. dixisse iudicẽ appellationis debere sic pnũciare dico sniaꝫ nullã appellationẽ ex abũdãti interpositam. ⁊ ita ẽt dicit põe recep. t. l. eod. C. de app.

b ¶ Dico sniaꝫ nullã. an valeat libellus si dico sniam nullã ⁊ si qua est appello. vide per bal. in. l. i. de fur. ⁊ vide bar. i. l. eã g. C. si aduersus rẽ iu. ⁊ adde ol. cõsi. xij.

c ¶ Ad instantia cãc. adde bar. hic ⁊ in. l. si expressiꝫ. ff. de ap. ⁊ bal. cõsi. cccixxiij.

d ¶ Sz de nullitate ipsiꝰ ⁊c. tu vide de hoc bar. in. l. si expssim. ⁊ ibi meliꝰ p Jnno. ff. de appel. fa. q̃ no. bal in. l. fina. C. vbi ⁊ apud quem ⁊ hic nume. xiij. vbi. ue quero an is cui. ⁊ barto. in. d. l. si. ⁊ bal. l. l. pscriptione. C. si cõtra ius vel vti. pub.

e ¶ Quero cũ gl. si ille p quo est lata snia petit p se iterum iudicari ⁊ ꝯ ipsiꝫ fert snia an valeat. dñ facit tex. i. l. amplioꝝ i pn. ⁊ q̃ ibi dixit alexã. post bar. C. n. j. ⁊ vide ꝯ no. bar. l. l. post sniaꝫ in. i. col. C. d senten.

loco ⁊ tpe ⁊ parte citata fert̃. vt sicut iudex in eadem instantia si prima nõ erat perempta potuisset vel in noua instantia ex nouo libello potuisset. vt dixi in. d. l. si vt proponis. ita iudex appellationis eius loco substitutus possit. ⁊ pro hoc induco. l. titianus. ff. quod cum eo. Item alio respectu cõfirmatur prima quia amplius de nullitate eiusdem non debet audiri. vt. l. superius allegat. Aut de nullitate non fuit disputatum nec plene cognituꝫ in hoc iudicio ⁊ tunc dicunt q̃ non confirmatur prima licet causa nullitatis insit in appellatiõe vt. d. l. quedã mulier. ⁊. d. l. carmelia. quod ego etiam fateor. sed dico quod respectu aliquo dicitur confirmari quia ista secunda ex se producit actionem ad id q̃ prima pduxisset si efficax fuisset ⁊ vtrunq̃ pbat cle. j. extra de re iudi. in qua est casus not. vt si quis contra se tres reportauit sententias non prosit de nullitate alicuius ex eis querimonia huiusmodi sententie plenarie fuerint execute. differentiam autem quam feci dicam quod aut de nullitate fuit plene cognitum vel non ideo feci ne habeant obstare que dixi in l. peremptorias. C.
10 sen. rescin. nõ pos. ⁊ in. l. j. C. de ord. iu. ¶ † Juxta predicta quero an procedat talis appellatio. dico sententiam nullam[b] et si qua est appello. Et glo. j. no. dicit quod sic quia contra istam gl. facit quia isti actus videntur contrarij ⁊ sic non debent simul pponi. vt. C. de fur. l. Respondet. do. aliqui quod non sunt simul ⁊ pariter propositi sed ordine successiuo ideo admittendi. secus si simul ⁊ pariter vt in contrarijs. Ista non videtur tuta quia secundum hoc de vtroq̃ simul cognosci non posset. ⁊ forsan causa nullitatis duraret tanto tempore quod periret tempus instantie cause appellationis. Sed Bartol. in. l. si expressim. ff. de ap. dicit quod donec prosequor causam nullitatis non currit tempus in causa appellationis per. l. cum qui ⁊. l. contra maiores. C. de inoffi. testi. ¶ Ego puto quod instantia sit communis vtriusq̃ per. l. quedam mulier. ff. famil. hercis. ⁊ l. carmelia. ff. de iure pa. ⁊ ita est de mente huius glos. vt infra dicam ⁊ ita communis practica seruat. Quare aliq̃ dixerunt quod isti duo actus proponuntur defensorie siue sit reus de quo constat siue sit actor quia vt se defendat a sententia contra se lata sic proponat. ideo cumulare potest ⁊ sup vtroq̃ articulare ⁊ procedere vt victoriam pro se portet contra sententiam. vt. l. nemo. ff. de excep. ⁊ ita seruatur in practica. Sed mihi apparet quia ista glo. aliter soluit hoc cõtrarium videlicet quod illud habet locum quando contraria simul eque proponuntur ⁊ principaliter. sed hic vnum proponitur principaliter aliud incidenter. ⁊ causa appellationis est principalis ⁊ causa nullitatis est incidens. ⁊ hoc vult elegantissime ista gl. cui forte similem non reperies. Et per hunc modum Jaco. de are. ⁊ sequaces soluerunt contrarium vt refert Bartol. in d. l. si expressim. licet de ista glo. non fecerit mentionem. ¶ Nec obst. quod proponens incipiat a nullitate ⁊ simpliciter ⁊ pure: ⁊ sic illam pncipalem ⁊ non incidentem videtur fateri: quia respondeo quod ideo sic principiat quia ex ordine intellectus ⁊ ex tacita iuris dispositione hoc inerat. vt. d. l. quedam mulier. et. d. l. carmelia. ⁊ ideo cum exprimitur vt inest expressio non immutat. vt. l. nõ recte. j. de fi. Et in ista residet Cy. ⁊ inducit extra de in integ. resti. c. constitutus. ⁊ quod ibi no. per Jnno. ¶ Ex isto no
c tabili gl. collige quod instantia cause[c] appellationis ⁊ nullitatis est vna ⁊ eadem quando simul in eodem libello proponunt̃ secus dico quando de nullitate solum quereretur quia tunc eius instantia esset triennalis vt dixi. C. titu. j. l. si. §. illud in vltima. q. ¶ Item ex ista glo. collige quoddam aliud puta si delegata est causa appellationis nihil alio dicto iudex delegatus nedum de
d iniquitate sententie potest cognoscere. sed de nullitate ipsius[d] etiã si in eodem libello dicatur nulla ⁊ si qua appellatur: q̃ semper incidenter cognoscit vt in hac glo. nec est hoc fines mandati excedere ⁊ ita dicit Archidi. vt refert Baldus. Non idem dico si delegauerit causam nullitatis: quia in illa non est causa iniquitatis ⁊ iustitie: licet ordinarius superior forsan posset. arg. j. de accu. l. absentem. in fi. ⁊ ff. quod cum eo. l. fi. ⁊ ita intelligo quod
e no. Bar. ff. de ap. l. si expressim. ¶ Quero cum glo.[e] quid si primo egi per meipsum ⁊ succubui postea egi per procuratorem et obtinui que sententia preualet. dicit glo. j. quia interuentus procuratoris nihil immutat cum personam domini representet et bene dicit. sed totum intelligendum est secundum distinctionem superius traditam. ¶ Quero ab extra si victus simpliciter appellauit ⁊ coram iudice appellationis de nullitate docuit quod potuit vt superius dixi an si iudex pronunciat frustratorie appellatum vel appellationem non tenere quia sententia valet: an tunc ipse veniat condemnandus aduersario in expensis quasi temere appellauerit. dic quod non imo appellatus in expensis est condemnandus nam non refert ex quo capite obtinuerit siue ex principali siue ex incidenti ⁊ temeritas est ex parte appellati quia se opposuit ⁊ contradixit. ¶ Querit Baldus quid si appellator producit contra iudicem qui tulit sententiam instrumentum in quo est ⁊ tunc erat excommunicatus: an ex ista causa iudex appellationis poterit sententiam dicere nullam et

sic frustra-

sic frustratorie appellatum. ꝛ breuiter concludit qđ non qr hec nullitas venit ex causa intrinseca vel extrinseca ordinis iudicia rij vel alicuius solēnitatis omisse ideo sicut in appellatione nō venit ista extrinseca: vt. l. per hanc. ꝰ. de tempo. ap. ita nec in nul

a litate. ¶ Ego puto contrarium[a] qr vt dixi in. d. l. per hanc. ꝛ ex trinseca admittuntur concernentia causam. Secundo qr p tunc iudex priuatus vel suspensus ab officio iudicari censetur non iu dex ꝛ ista exceptio non est sic extrinseca. imo intrinseca: qr iudicij pars est iudex. ꝛ si est incompetens vel priuatus non valet quod agitur: vt. ꝰ. si a nos compe. in. l. i. ¶ Item querit Bald. quid si iudex appellationis reperit sententiam iustam ꝛ equam ꝛ pro appellante quam tamen putauit iniquam ideo appellauit. Re spondet q non obstante errore appellātis sententiam debz re

a formare. casus est sing. in. l. titie amite. ff. de au. ꝛ ar. le. ¶ † Que ro certum est q si petitur executio sententie victus potest oppo nere de nullitate. vt no. glos. i. in. l. i. ff. que sen. sine cer. ap. rescin. ¶ Sed an per viaz principalis petitionis sine alia appellatio ne ꝛ absq eo. quid si victor aliquid dicat potest victus sententiā dicere nullam. ꝛ sic petere per iudicem declarari. dic q sic ar. j. e. l. si pater. ꝛ pro hoc etiam facit. l. ista. ꝛ petitur hoc iudicis offi cio. vt no. Inno. extra de offi. iud. c. j. ꝛ ita etiam tenet Bar. in. l. si expressum. ff. de ap. ¶ Tunc quero coram quo debet dici nul la an coram eodem vel coram superiore. ꝛ de hoc remitto ad ea que dixi. ꝰ. quomodo ꝛ qñ iudex. l. si vt proponis. ¶ Item que ri potest si coram superiore dicitur nulla: an aduersarius potest petere ipsam reformando confirmari. dic q sic vt superius dixi in versi. iuxta predicta. in fi. plus dixit Inno. quod si victor pe teret sententiam confirmari vt certior redderetur de executione quod potest victus petere coram eodem declarari illam nullam esse. ꝛ valebit sententia nullitatis declaratiua ꝛ hoc satis est cla rum qr si ad hoc admittitur non prouocatus fortius debet ad mitti prouocatus. ar. ff. de bo. lib. l. qui cum maior. ꝗ. si libertus. Et hec sufficiant.

1 Sententia non valet si contra legis tenorem feratur. ꝛ nu. 3.
2 Sententia vitiatur si ex causa erronea feratur. ꝛ nu. 4.
5 Curator datus prodigo an desinat esse curator si prodigus fiat parsimonizator.

1 a **Si cum inter te.** Casus. † sententia cōtra legis[b] teno rē lata errore expresso in ea nō valet ipso iure lata ve ro per errorē facti seu cōtra ius partis valet: sed ap pellari potest. h. d. ¶ No. q error in causa expressus intelligitur i tanto repetitus. ¶ Item q error antecedens est quandoq de structio consequentis ꝛ qñq non ꝛ qr quodlibet antecedens est

c causa cōsequentis. ¶ † No. q causa erronea vel falsa[c] expressa in
c sententia qñq vitiat sententiam qñq non. nam erronea iuris vi tiat sententiam vt hic in prima parte non erronea facti vt in par te scđa. ¶ Op. de. l. cum prolatis. ff. de re iud. Glo. sol. duobus modis. Primo an putaint causam legibus iuuari vel non. sed hanc reprobat gl. ꝛ ad illū tex. tn̄. q ibi sic de facto fuit: qr cau saz legib⁹ iuuari nō putauit. Scđo igitur soluit: qr aut errorem iuris exprimunt in sententia: ꝛ tunc non valet vt hic. Aut non ex primunt sed in mente retinunt: ꝛ tunc habet locum. l. contraria. et tunc cum ista communiter transeunt doc. Tertiam ponit gl. in contrario in ver. vel dic cognitionibus. vez q lata contra consti tutionem id est sententias imperatoris que non sunt clause in corpore iuris lz constitutiones appellantur seu earum vim obti neant: vt. l. i. ꝰ. de leg. ꝛ tunc valet lz error sit expressus in sentē tia. sed lata contra constitutiones in corpore iuris clausas erro

3 re expresso nō valet vt hic. ꝛ ita dicit Bar. ibi ꝛ bal. hic. ¶ † Et
d ex hoc colligit vterq eorum q sententia lata[d] contra tenorez re formationum vel statutorum redactorū in volumine statutorū non vz. secus si feratur contra constitutiones vel reformationes extrauagantes: qr tunc si non sunt note pronunciāti bene vz. li cet error sit expressus in snia. non alias qđ est notandum quan tumcunq nō fuisset laturus si sciuisset. Sed hoc potest procede re extra locum edictarum ꝛ promulgatarū constitutionum. sed non in loco in quo sunt edicte: qr facta in consilio populi haben tur pro notorijs in ciuitate. ar. eius qđ no. gl. ꝰ. de peti. in. l. v. et ar. eius qđ de notorio dixi in. l. ea quidē. j. de accu. accedat quod no. extra de consti. c. i. li. vi. Quartam solutionez dat Cy. q snia ibi non fuit contra legem sed contra simile legis. i. contra id qđ inducebat pro simili ad decisionem cause. ꝛ iudex non putauit simile bonum esse quod vere erat. valebit tn̄ sententia: qr aliꝭs legi bus eam iuuari putauit. ¶ Op. ad idem de. l. pses. ff. de re iud. Sol. vt in gl. q ibi non fuit expressus error in sententia. ¶ Op. ꝗ. q licet error non fuerit expressus non valeat sententia: vt. ꝰ. si ex fal. alle. l. i. Sol. vt in gl. q ibi speciale fauore pupilli. vt execu tio concessa ex falsis allegationibus fit ipso iure nulla. ¶ Op. ꝗ. ad idem de. l. scie. ff. de tut. ꝛ cu. da. ab his. Sol. vt in gl. q ibi fallit. Dic ꝛ ratio fallacie potest esse quia ibi etas reddit senten tiam impossibilem. nam ꝛ si valeret eodem momento finiretur.

a ¶ Ego puto contrariū. Tu vide pro concor. qđ no. idē bal. in. l. per hāc. ver. item po ne exemplū. ꝰ. n. i. opi. tamen Saly. est communior vt per anto. de bu. in. c. dilecto. extra de appel. dum alle. archi. in. c. cum iudicibus.

b ¶ Snia ꝯ legis. q snia lata expresso iuris errore nō tz est verū si ille error pōt oculis legi sec⁹ si ex mēte appet error expssus ita singulr dicit Inn. in. c. i. de off. dele. item est fm Pe. sed caue quia gl. i. in. d. l. scie. dicit q illa. l. dz intelligi fm istā. l. qñ in decreto fuit error expressus. Secus si expressus non esset: qr tunc datio tutoris ualaret. ꝛ ꝗ. an teneret. ꝛ illam tenuit Dy. propter autoritatē rei iudicate istā vero multi tenēt per. l. tutor si petitus. in eo. ti. ꝛ per rationem Pe. quam. ꝰ. dixi.

4 ¶ † Bart. vero dixit q distinctio erroris expressi vel nō habet locū in sententia vt hic vt. ff. que sen. sine ap. rescin. l. i. ꝗ. i. Sed in decreto cessat ista distinctio: qr decretū ex falsa causa interposi tum licet non expressa est ipso iure nullum. ff. ne vis fi. ei. l. i. ꝗ. hec verba. ꝛ. ff. de fi. li. l. cum vero. ꝗ. subuentum. ꝛ. d. l. tutor. si pe titus. ꝛ. d. l. scie. Uerum in hoc decreto dicit ponderandam esse causam ex qua interponitur. nam si ratione etatis que nō est sed fuit: puta si datur tutor vt pupillo qui pubes est ipso iure datio est nulla: vt. d. l. tutor. ꝛ. l. scie. Et ratio est qr ꝛ si teneret statiz cur su tēporis finiret. ¶ Si autem non ratione etatis vel alicuius rei qui cursu tēporis finiat. sed ratione pdigalitatis q potius vt cetera vitia censent perpetua ꝛ incrementū recipere: ꝛ tunc licet is cui curator dat vt pdigo pdigus nō sit tn̄ datio tenet. vt no. gl. ff. de vsuca. l. si ab eo. ꝛ insti. qui. non est per. facere testa. ꝗ. item prodigus. Et ratio qr ꝛ si prodigus esset ꝛ postea vere desineret prodigus esse non propterea finiret datio curatoris. Et huius est ratio: qr sicut interdictio administrationis precedebat ad de cretū non fit nisi per iudicē fm veritatē. vt no. gl. in. l. is cui. ff. de ver. ob. ꝛ plene scripsi. ꝰ. de cu. fu. l. i. ita interdictio a iudice facta nō reuocat nisi p iudicē. ar. l. pnt quisq. ff. de sol. ꝛ. l. nihil tā na turale. ff. de re iur. Et pro tanto stante illa interdictione ꝛ senten tia declaratoria prodigalitatis durat decretū curatoris quan tumcunq nō sit prodigus. ¶ Et ex his forte dici possit i tutore dato adulto. q si plene de etate disputatū fuisset. ꝛ iudex pronū ciasset eum pupillum esse. ꝛ maxime de certa etate infra pupilla rem etatem fecisset mentionē q tutele datio teneret propter au toritatem illius sententie in qua error expressus non esset ꝛ isto casu procedit glo. in. d. l. scie. vbi autem iudex sup etate non pro nunciasset tunc locum habet ista gl. cum si. Et pro ista differen tia an pronunciatum sit super etate vel non facit qđ not. gl. fi. ꝰ. de peti. here. l. si putas. ¶ Et qđ sentit glo. de curatore dato ali cui ꝛ minori qui vere est maior que vult q si sup hoc est alterca tum ꝛ super hoc pnunciatum q valeat vt no. ꝰ. de in. calum. l. ij. ꝗ. qđ obseruari in glo. signato sup verbo sciant in fi. per quam glo. iste que videntur contrarie ad concordiam possunt reduci. ¶ Et qđ dixi de prodigo intelligo qñ cum solenni coditiōe est facta interdictio ꝛ decretū interpositū qr tunc transit in rem iu dicatā. alias si temerarie ꝛ sine solēni cognitione sit processuz ad decretum: tunc decretuz esset nullum propter impossibilitatem eius. nec in vim rei iudicate transiret. ꝛ ita etiā gl. de prodigo lo

5 quentes ad cōcordiam reduci possunt. ¶ † Sed pone q datus est cura. vere pdigo si tractu tpis iste desijt esse pdigus: imo fa ctus est magn⁹ parsimonizator an desinet cura. esse sine alia iu dicis declaratione. Cy. hic sentit q sic secutus Pe. inducunt q tutela ꝛ cura adulti finitur cum cessat defectus etatis. sed melius ad propositū facit. ꝰ. de impu. ꝛ ali. sub. l. humanitatis. puto tn̄ q notoriū debeat esse pdigalitatē cessasse saltē in vicinia sua qr stante dubio duraret decretum. ¶ Quero ab extra vidi. ꝰ. i primo contrario quid iuris qñ sententia est lata cōtra. l.[e] in corpo re iuris clausam vel contra simile legis vel cōtra cōstitutionē ex

f trauagantem[f] sed quid si contra consuetudinem. dic quod valet propter dubium facti. argu. extra de constit. c. i. lib. vi. quod in quit Bald. verum nisi consuetudo sit notoria tam in populo q in iudicio: vt. ff. de legi. l. de quibus. ꝗ. fin. ¶ Quero quid si. l. illa contra quam sententia dicitur lata hz plures intellectus: an tunc valebit. dic q aut alter intellectus est consuetudine appro batus: ꝛ tunc scđm intellectum lex dicitur certa. ꝛ sic contra il lum lata non valebit. Aut nullus eorum est cōsuetudine appro batus: ꝛ tunc lex censetur incerta. vt not. ꝰ. de no. co. cōpo. ꝗ. qui bus in gloss. super verbo ceteros. ꝛ idem not. ꝰ. de legib. l. leges sacratissime. in fine. ideo sententia tenet. argumento. ff. de con trahenda emptione. l. in lege secundum Jacob. de Ra. Cy. ꝛ do ctores.

1 ¶ Secus si suspendatur quelibet eius species suspensa cen setur.
2 Comitatiuus cogi non potest ad comitatiuorum officia pendē te questione ꝛc.

verū si fit expssio iur; spāliter scri pti alᵃs sec⁹ p id qđ not. volūt in so. l. c. cū spāli. f p̄n. ꝗ. col. ꝺ ap. et qđ no. i. l. cū pro latis. de re iudi. Itē fallit si est ex pressio iuris nō facientis ad cāz. ita volūt doc. l. c. p tuas de sen. ex. sz gl. vr̄ tenere ꝯ riū i. c. sacro. e. ti. i gl. ij. Itē fallit si snia lata exp lu rib⁹ causis ꝛ in vna tm̄ si ꝛ expssi us error iuris sz do. ant. c. p tuas q si. fint l. e. ad qđ gl. no. ꝛ qđ ibi no. l. l. si qs ad exhi. ff. de ex. rei iu. ꝛ p dctā rō no. p do. i. c. ab excōmuni cato. ꝺ rescr. ꝛ fa cit qđ ꝯsuluit so. ꝯscruḋ. lei. visa bulla bonif. v. sz ad huc vt l. ꝗ. pre char. ꝗ. Itē fallit si fit expssio erro ris iur; ꝯsuetudi narij. vt p Cy. et bal. hic. ꝛ ad pdl cta vid p abb. in c. ltercetera ꝺ re iu. ꝛ vid p mod. i. l. si expssi z l tru b⁹ primis char ꝗ. ff. dap si mo. in l. cū platis et bar. ibi ꝛ vid gl. i. l. ꝗ. ff. de ap. in gl. magna in fi.

c ¶ Vel falsa. adde bar. ꝛ ang. in l. q testā. de exc. tut. Bal. l. i. insti q pos fidet. ff. ꝺ ac. pos. Pau. de ca. in l. si. ff. q cū eo. abb. ꝛ doc. i. c. i. ꝛ in c. sicut. de re iudic.

d ¶ Snia lata. ad de so. cōsil. ext̄ij. inci. visa pe titiōe ver. postre mo et i prima p. char. cōn. vbi B. idē allegat ꝛ c.

e ¶ Cōtra legē. ad de an. de but. i. c. cū speciali. i. ij. col. de app.

f ¶ Extrauagātē. adde Car. sa. in. de pastoralis. in ꝗ. not. de fi. instr. Ant. de bu. in c. ob excōmunicato. in ij. col. de re scrip. idem anto. in capi. per tuas. in. vi. colum. de sen. ex. c. domi. in capi. in tantum. in pe. col. xxi. vi. bal. in l. i. ꝰ. quot testes sint necess. ad pbā. ingrati. io. de imo. ꝛ lud. ro. in l. cum prolatis. ff. de re iu.

Si ut proponis. Pro euidentia premitto q munus decurionatus est velut genus ad omnes honores & munera municipalia vt dixi latius in .l.i.ii. quod cum eo. Nam decurio factus ad omnia alia officia intelligitur habilitatus. Et ideo potest appellari nedum genus sed etiam fons a quo cetera officia emanant velut riuuli. ¶ Casus. Appellans a munere decurionatus interim dum electum non appellat sibi

1 non preiudicat. h.d. ¶ † Not. q extra euidentialia suspenso genere suspenditur quelibet eius species seu quodlibet eius indiuiduum. Item q appellatione pendente a fonte riuuli debent quiescere vel suspenso fonte riuuli non possunt consistere. ¶ Item not. q pendentia cause preiudicialis ipso iure excuset electum a munere. ¶ Glo. oppo. de .l. semper. §. hoc ergo. de iu. immu. & non soluit. & illa lex contradicit in eo: q ibi causa superueniens ad excusationem non prodest: hic autem prodest euentum future sententie. Sol. q hic ideo q causa suberat de presenti que erat preiudicialis ad hanc nouam electionem: ideo ei preiudicat & electum ipso iure excusat a munere sm Jac. bu. in contrario vero

2 hec cessabant. ¶ † Ultimo ex ista lege habes q pendente questione an quis sit ciuis vel comitatinus non potest ipse constringi ad officia comitatinorum sed debet expectari litis decisio. Et nimirum inquit Bal. q hec est causa status: igitur interim habetur pro libero: vt .ff. de libe. cau. l. ordinata. fact. ff. de euic. tuto. l. diximus forte quod debet considerari in cuius quasi possessione status vel conditionis esset cum eligitur. arg. C. vbi ca. l. i. cogitabis. Bar. de Saly.

1 ¶ Sententia ab vno de pluribus vel a duobus de tribus delegatis lata an valeat.
2 Iudices tres si delegentur an vno mortuo alij duo possint ferre sententiam.
3 Iudex si non possit sine alio sententiam ferre an possit vnus alteri vices suas committere.
4 Iudices si sint tres quorum vnus damnauit reum alter diffinitiue absoluit: tertius ab instantia iudicij absoluit cuius preualeat sententia.
5 Sententia lata sm consilium sapientum contraria consulentium an valeat.
6 Sententia delegati infamis an valeat.

Cum magistratus.

Casus. Sententia ab vno solo de pluribus delegatis[a] lata non valet. h.d. [1] concordantie sunt in prima gl. ¶ † Quero si non ab vno sed duobus de tribus lata sit sententia. dicit gloss. q etiam non valet quia omnes iudicare debent: & non sufficit aliquos etiam si illi sint maior pars: vt .ff. de arbi. l. item si vnus. §. item si plures. & .l. sicuti. in fi. in eo. titu. ff. de re iudi. l. duo ex tribus. ¶ Quero secundo quid si omnes iudicant sed non sunt omnes concordes. dicit gloss. aut hinc inde sunt pares: & tunc sententia est in pendenti donec delegans alteram approbauerit: vt .ff. de re iud. l. duo iudices. Aut sunt dispares: & tunc sententie maioris

2 partis stabitur & aliarum sententia reiicitur: vt .d. l. sicut. ¶ † Sed tunc ab extra quero tres sunt iudices delegati pendente causa vnus eorum moritur: an alij duo possint ferre sententiam. dico q non: quia mandatum factum est tribus non duobus: & posset tertius illos in suam trahere sententiam: vnde illi duo non pronunciarent sm mandatum. quid igitur fiendum. Respondeo q notificari debet deleganti qui loco mortui alium substituet in eodem cause statu: vt .ff. de iud. l. proponebatur. & .l. mortuo. & C. de iudi. l. properandum. §. ille. & clarius. C. de pedaneis iudi. l. pe. vbi casus. & ista sunt opi. Hug. licet aliud sit in pluribus arbitris compromissarijs: vt not. in .d. l. item si vnus. §. item si plures. ¶ Sed iuxta hoc insurgit dubium de facto principaliter occurrens pone q delegans certioratus de morte illius tertij dixit se non velle alium substituere sed confisus de bonitate & de legalitate illorum duorum eis duobus committebat causam eodem statu sine debito terminandam an tunc illi duo possint. dico q sic: quia & primam delegationem potuit soluere & reuocare: vt .l. iudicium soluitur. ff. de iudi. & alij committere: vt .d. l. pe. C. de pe. iudi. & duobus tantum potest de nouo: vt .d. l. duo. ff. de re iudi. ergo & istis duobus de nouo committere potest sicut a principio potuisset. ¶ Quero tertio seu quarto quod in ordinarijs: & primo an compellantur omnes iudicare nisi alicuius eorum sententia non teneat. Respondeo aut iurisdictio competit illis vt vniuersis puta quando competit decurionibus vel canonicis & tunc omnes debent cognoscere & iudicare. argu. ff. de tuto. & curato. da. ab his. l. vbi absunt. Aut competit illis vt singulis & tunc recipe verba glo. in .l. si vni. ff. de re iudi. quia aut inceperunt simul omnes cognoscere: & tunc omnes illos iudicare oportet: vt in aut. vt iu. non ex. sa. ius. §. si autem. Aut non ceperunt simul cognoscere & tunc quilibet dicitur insolidum iurisdictionem habere: & ideo vnus tantum potest iudicare: vt ff. de offi. consul. l. i. Et quando omnes iudicant si sententie sunt impares valet plurium sententia: vt .ff. de re iudi. l. pompo. alias incipit. l. si vni. Si pares tunc aut vna est euidenter iniusta & alia iusta: tunc preualet iusta: vt .ff. de inofficio. testamen. l. si pares. & hec in fin. glo. Aut que sit iusta dubitatur: & tunc regula est vt illi statur que pro reo lata est: vt .ff. de re iud. l. inter pares. argu. l. fauorabiliores. ff. de regul. iur. Fallit quando lata pro actore est lata in fauorem libertatis: vt .d. l. inter pares. Et idem si in fauorem testamenti: vt .ff. de inofficio. testamen. l. si pares. & istos duos casus ponit glo. sed excipe duos alios scilicet in fauorem matrimonij & dotis. & hos addit text. in .c. si. extra de re iud. Sed si queratur cur quando ordinariorum sententie sunt pares non recurritur ad superiorem sicut in delegatis. Respondeo quia iurisdictio delegata dependet a delegante: sed ordinaria non dependet a superiore sed a lege: arbitrorum vero a nemine nisi a partibus que vti ipsi sunt contrarie. ¶ Quero hec lex procedit in diffinitiua quid in interlocutoria. & glo. i. in fin. in .l. si vni. ff. de re iudi. dicit q vnus potest sine alio. argu. l. fin. C. de aucto. prest. quod Bar. ibi & Bald. hic intelligunt verum in ordinarijs: quia per interlocutoriam non desinit iudex esse sicut per diffinitiuam sed in pluribus delegatis: tunc quia illi non habent iurisditionem insolidum argu. l. pluribus. ff. de procur. non poterit vnus interloqui sine alio: & pro hoc extra de offic. delega. c. prudentiam. Nec curatur an interlocutoria sit magni preiudicij vel non: q lex hoc considerat: sed q iurisditio ipsorum est sic coniuncta q est indiuisibilis sm Bald. dicit Bart. q in delegatis ad vniuersitatem causarum idem dicendum est quod de ordinario. facit quod not. in .l. a iudice. C. de iudic.

3 ¶ † Quero in casu in quo vnus non possit[b] alio: an vnus alteri & econtra vicissitudinarie poterit vices suas committere et

videtur q non: quia vnus alteri animum suum committere non potest: vt no. gl. in .l. sicuti. ff. de arbi. Sed illa in arbitris a partibus electis loquitur quorum arbitria non debet propagari vt .l. non distinguemus. §. quesitum. in eo. titu. ¶ Sed in iudicijs ordinarijs dicit Bald. q possunt vbi causa sit delegabilis quia potestatem habent delegandi & vbi causa non sit delegabilis non possunt. ¶ Que cause autem sunt ille dixit in .l. placet C. de pe. iudi. In delegatis autem dicit considerandum esse an sit talis qui possit subdelegare: & tunc ille poterit committere animi sui motum per modum subdelegandi non alias. ¶ Sed attende subtilius istud est verum in vno solo delegato sed vbi sunt plures vt in themate nostro: tunc quia vnus non potest cognoscere sine alio licet habeat potestatem subdelegandi. distinguo aut qui subdelegat est delegatus principis: tunc non puto q animi sui motum & sic sententiam possit alteri suo condelegato committere ne impediatur appellatio vel eius effectus. Nam cum sententiator cognosceret vel sententiaret pro parte vt delegatus & pro parte vt subdelegatus: & prout faceret vt delegatus appellandum esset ad delegantem: prout subdelegatus appellandum vel subdelegantem si principis sunt delegati: vt C. qui. sua iurisdi. l. vna. in fi. quod non est dicendum. ¶ Nec potest admitti: tum quia sententia & appellatio non scinditur: tum ne principes necessitentur ad cognoscendum cum inferiori. Isto igitur casu non puto vt animi sui motum & sententiam possit illi committere. Sed vbi ambo essent delegati ab ordinario tunc q a subdelegato appellatur ad ipsum ordinarium sicut quando appellatur a delegato ipsius: vt no. in .d. l. vna. tunc cessaret ratio predicta & forsan procederet dictum Baldi. Hec sunt ponderanda vt subtilia. ¶ Quero supra dixi quod vbi sententie delegatorum sunt pares recurritur ad superiorem. sed a quo tempore currit tempus appellandi. dic a tempore appellationis.

4 ita eleganter not. glo. in .l. duo iudices dati. ff. de re iu. ¶ † Quero ad declarationem aliquorum superius dictorum quid si tres erant iudices quorum vnus damnauit reum: alter diffinitiue absoluit: tertius non diffinitiue sed ab instantia iudicij absoluit cuius sententia preualet.[c] dicit Bartol. in supra allegat. l. inter pares q si sunt delegati recurrendum est ad superiorem per .l. duo iudices. ff. de re iud. Si sunt ordinarij preualet mandatum eius qui absoluit ab obseruatione iudicij: q in hanc omnes videntur inclinare. Nam is qui condemnat & is qui absoluit diffinitiue finiunt instantiam vt in eo. tit. l. iudex. Ista ratio videtur mihi modicum valere: q non eodem modo instantia finit vnus sicut alius nec quilibet modus habet eundem effectum: preterea sit hec decisio in ordinarijs. Et ratio predicta est bona cur non idem dicendum est in delegatis vt ista sententia preualet quasi in ea omnes vel maior pars concordet: & sic non sit recurrendum ad superiorem cuius contrarium ipse dicit. Cogita q prima facie videtur q neutri statur.

5 ¶ † Quero iudex ordinarius causam consulendam commisit duobus: vnus consuluit vt reus condemnetur in petitis alius vt reus a petitis absoluatur: iudex autem qui ex dispositione statuti tenetur sequi consilium sapientis pronunciauit sm quod in consilijs continetur quid erit

de sententia

---

a ¶ Delegatis. vtrum possit vnus alteri committere animi sui motum vide Bar. in .l. si vni in fi. ff. de re iudi. & in duo. in fi. eo. ti. & Bald. hic in .iij. q. modo querit verum.

b ¶ Unus non possit. Adde q paria sunt aliquam iurisdictionem: potestatem non habere per se simpliciter et absolute vel aliam habere sed non per se solum sed vna cum alio vt p so cl. q. xl. incip. ex actis gestis & a citatis. v. clarissimum est q sententia circa medium in .i. parte. char. lxxix.

c ¶ Cuius sententia preualet. Tu vide de hoc vltra hic no. per bart. in .l. iij. ver. nunc si iudices discordant. q no. bal. in .l. duo. ff. de re iudi.

de sententia. Bat. in. d. l. duo iudices. dicit q sententia est nulla qi in se continet repugnantiam. ergo non valet: vt. C. de fi. instru. l. scripture diuerse. et de reg. iur. l. vbi repugnantia. Sed inquit quod iudex male fecit: quia consultoribus discordantibus ipe debuit eligere. per. d. l. duo iudices. et argu. l. in venditione. §. fina.
6 ff. de bo. auto. iu. pos. et hec placent. ¶ †Ulterius quero quid si alter de duobus delegatis sit infamis an eius sententia debet attendi. dic qd sic. nam tantum valet vox infamis quantum boni viri qr non attenditur iuris meritum sed forma mandati. vt. l. pedius. §. fin. ff. de arbi. sm Bal. ego puto qd illa. l. pedius. q loquitur in arbitris non sit extendenda ad iudices quia infames non possunt iudices dari. vt. l. casus. ff. de sena. et l. cum pretor. §. non autem. ff. de iudi.

1 ¶ Sententia est nulla que iurisditionem iudicantis excedit. et nume. 2.

Certa ratione. Casus. pter appellationē annullaf impositio mulcte vltra iuris occasionē. h. d. ¶ †No. q
1 vbi iudex excedit terminos iurisditionis sue est ipso
a iure nulla. [a]Item qd excessus in quantū vitiat totum. ¶ Quero de ratione huius legis. Respondeo sm Jac. but. ne continentia sententie diuidatur. vt. l. nulli. C. de iu. Alij vt Bal. q iudex non procedit in figura iurisditionis sed dominus meus dicebat qd sententia magis consideratur ratione forme q rei in ea contente vt forma indiuidua: vt. l. seia. ff. de au. et arg. leg. et. l. iulia. §. sed et si quis. ff. ad exhi. ¶ Op. quod non possit citra appellationē vt. C. de ap. l. et in mulctis. Sol quod ibi modum non excessit vt in glo. ¶ Op. ad idem de. l. quid ergo. §. pena grauior. ff. de his qui no. infa. Sol. vt in gl. quod ibi in pena legali: hic in mulcta inter quas sunt et alie differentie vt habes. ff. de ver. sig. l. aliud. et l. si qua pena. Hec solu. non placet quia non sequitur quod sint alique differentie inter penā et mulctam. ergo et ista. et maxime cū ista a nulla bona ratione causetur. quare dic quod ibi cognitio vtriusq furti tam manifesti quam non. Et cuiuslibet corū pene impositio. et est de iurisditione presidis. et sub eiusdē iurisditione cōtinebatur hic vero mulcte impositio erat ei limitata ita q maior non erat de iurisditione sua ideo non tenet vt hic. et arg. l.
2 fi. ff. de iuris. om. iu. ¶ †Opp. iā. ab extra quod excessus non vi-
b tiat totum quia vtile per inutile [b]vitiatur: vt. ff. si cert. pet. l. certi condictio. §. quoniam. et ff. de vsu. l. qui scit. Solu. quod hic vtile non potest separari ab inutili quin scinderetur sententia q̄ scindi non potest circa idem qr indiuisibilis est ratione sue forme et continentie vt superius dixi. vel ex. l. dispositione vt quidam dicunt. ¶ Op. iā. q in nullo vitietur quia et vltra iurisditionē iudex iudicare potest ex partium consensu: vt. ff. de iu. de quare. §. j. Solu. quod ibi ex prorogatione potest que hic non interuenit nec forsan interuenire potest quia hic in mulcta que a iudice imponitur suo arbitrio. et sic parti non erat cognitum inquantum mulctare vellet. vnde prorogatio interuenire nō potest vel saltē non interuenit ex parte mulctati. ¶ Ulterius Bal. per istam. l. decidit talem questionē. statuto cauef qd iudices villarū nō habeant iurisditionem nisi vsq ad. xx. sol. et abinde. C. cognitio sit potestatis. et dubitatur an talis iurisditio possit prorogari. et dicit ipse quod non. Et hoc operatur ratio concessi et denegati. nā quod vni assignatur alteri denegatur: vt. ff. de leg. i. l. quod in rerum. §. si quis. facit. l. cum pretor. in principio. ff. de iud. Nam ex quo lex vltra procedit statuendo et distinguendo potentias. et p consequens actum quicquid aliter fit videtur fieri. l. prohibente arg. ff. de nego gest. l. qui aliena. §. libertos. et hoc ex natura et vi-tute limitationis. argu. ff. de vsufr. l. dominus. §. fi. ff. ad treb. l. tatius. §. que habebat in. fi. et. l. ex facto. §. item quero. de vulg. et pup. Et vltimo pro casu inducit. l. istam. Sed caue. quia ista. l. modicū aut nihil facit vt patet ex predictis in precedenti oppositione. Et contra predicta videtur. d. l. de qua re. §. i. ff. de iud. Et glos. que allegat. l. i. C. de defenso. ciuitat. sentit oppositum nam in. d. l. i. iurisditio defensoris est limitata vsq ad quinquaginta solidos et abinde reseruata ordinario superiori. et respondet gl. in. d. l. de qua re. qua vult quod prorogari possit. et eodem modo potest contra eum induci. l. inter conuētos. ff. ad muni. facit. l. i. ff. de iud. que. l. loquitur indistincte. Item qr ad impediendum prorogationem debet specialis inhibitio interuenire vt eleganter dicit tex. ff. de iudi. l. ij. § sed et iudex. ¶ Non obstatio Bald. de limitatione et concessione alteri facta quia fateor quod virtute sibi commisse iurisditionis non potest vt ibi sed virtute prorogationis sic que specialiter non est inhibita. et sic intelligitur cōcessa. arg. l. nam et posteriores. ff. de legi. cum statuta recipiant interpretationē a iure communi: vt. C. de nora. l. ij. et. ff. de pub. l. cesar. et. ff de mu et ho. l. vt gradatim. §. sed si. l. et ita concludo. ¶ Ultimo attende quod id quod nullum est hic petitur rescindi quod videtur contra. l. nam et si sub conditione. ff. de iniusto testa. Sol. q hic rescinditur quatenus de facto processit. vel dic rescindi posse per iudicis officium quod imploratur vt qd actū est nullum et sic rescissum a iure declaratur. Et ita alibi no. glo. in simili. et ibi allegat. l. istam. ff. de feriis. l. i. §. si vero.

1 ¶ Tempus seruatur quod ad pronunciandum delegato prefigitur.
2 Iudex an statim ferre debeat sententiam parte citata non veniente.

Cum non ex eo die. Casus. sententia delegati vltra tēpora sue delegationis lata non valet et appellatione subnota vt frustratoria delegās ex in-
1 tegro cognoscat. h. d. ¶ †No. quod tempus prefixum [c]delegato
c ad pronunciandum est seruandum. Et ideo quādo firmatur apparere debet eius principio. Unde verba rescripti delegatorū sunt bene intuenda. ¶ Opponit glo. quod lata vltra diem valet vt. l. ij. §. sed iudex. ff. de re iudi. Solu. quod ibi terminus fuit a partibus prorogatus hic non et quod dixi de termino prorogato intellige non vltra metam ordinariam quia vltra illā prorogari non potest: vt C. de iudi. l. properandum. §. et si quidem. et an hoc in causa principali in causa appellationis dixi C. tit. i.
2 aut. si tamē in medio. ¶ †Quero ab extra iudex fecit citari peremptorie partem ad audiendam sententiā et contingit qd pars non venit in termino: an iudex statim debeat pferre sententiam an vero debeat vel possit die sequenti. Glo. disputat istam questionē insti. de verbo obliga. §. omnis. et conclusit quod statim in fine peremptorij. Sed in contrarium videtur casus in. c. consuluit. extra de offic. delega. ¶ Tu dic aut tempus instantie fuit cum peremptorio: et tunc vltra expectare non potest vt hic. et in d. cap. consuluit. et ita etiam potest intelligi gloss. in. d. §. omnis. Aut instantia cause adhuc non fuit sed durat: et isto casu quidam dicunt aut citatus non fuit contumax in termino qr non paruit et tunc fieri debet in fine termini non post terminum sine noua citatione. alias non valeat postea lata. argumen. ff. quod vi aut clam. l. si iure. §. fina an si. Aut fuit contumax quia non ve-
nit in peremptorio: et tunc licet glos. in. d. §. omnis. dicat quod statim lata valet non die sequenti lata: tamen tenet text. in. d. ca. consuluit. quod die sequenti lata valet: et hoc de equitate et sic gl. nostra procedit de mero iuris rigore. ¶ Sed dubitatur quia si contra contumacem non fuit lata eadem die nec sequenti sed tertia vel quarta infra tn̄ instantiam an valeat et videtur quod non quasi citatio sit consumpta et eius effectus ex quo die sequenti non est lata: vt. d. c. consuluit. ¶ Sed Bal. dicit se consuluisse vt valeat ex quo contumax est vere et presumptiue ita quod iudex habeat semper eum reputare contumacem. et mouetur ex eo qr contumax semper est in mora: vt. ff. de vsur. l. mora. vnde illa nō purgato amplius non est citandus. et hoc probat per. l. properandum. C. de iudi. Nam si lex illa ponderetur inquit ipse. l. illa vult quod solennia edicta permittantur anteq̄ sententia feratur et cum omnia solenniter acta fuerint non est opus reiterare citationes licet adhuc expectatur. Est ergo. l. illa contenta certo nu-
mero terminorum et vltra non querit. ¶ Bal. d. c. cōsuluit. respōdet quod de mente illius capituli est vt iudex inuito actore de sua benignitate possit expectare absentem per vnam diem. et hoc in eius fauorem non tamen intendit fauere contumaci et in contumacia perseueranti vt post illam diem non possit vti rigore in illum condemnatione cum crescente contumacia absurdum esset dici eum liberatum a termino. ¶ Sed pone eum comparere se-
d quēti die hora congrua [d]an debeat reficere expēsas. dicit Bal. quod non quia videtur comparere in termino argum. ff. de precar. l. sed si manente. secus si vlteriori die compareat quia tunc nō intelligitur legitime comparere nisi reficiat expensas. argumē. eorum que not. Barto. ff. de operis noui nuncia. l. preter. §. aliquando.

1 ¶ Sententia iudicis pecunia corrupti non valet.
2 Iudex per pecuniam ferens sententiam an faciat litem suam.
3 Puniri ciuiliter an criminaliter an quis possit ex eodē pcessu.

1 Venales. †Sententia iudicis per pecuniā lata est ipso iure nulla. hoc dicit. ¶ Opponi. de. l. seruo inuito. §. cū pretor. ff. ad trebel. Solu. quod hic per pecuniam: ideo est iure ipso nulla. Ibi per gratiam: ideo valet quia non est tanta corruptela. Sed datur restitutio vt ibi. et. l. diuus. ff. de re iudi. fallit. C. si ex fal. allega. l. fina. vbi per gratiam lata est ipso iure nulla fauore pupilli. et dicit Bal. quod aut per impendentiam vel per pecuniam siue per gratiam in dubio presumatur sic iudicasse intelligitur ex qualitate personarum. vt probat tex. cum ibi no. ff. de ac. et obl. l. si. in fi. ¶ Opp. ad idem de. l. non distinguemus. §. cum quidā. ff. de ar. so. hic per pecuniā ibi propter immicitiam ideo valet sed retractatur. ¶ Op. quod imo per pecuniam lata valeat qr penā committi facit sibi obtemperes: vt. l. ita demū. ff. de ar. et. C. l. ij. So. vt gloss. q ibi in sententiis arbitri hic iudicis. ¶ Et ratio diuersitatis est qr ibi non agit ex sententia sed ex stip.

a ¶ Est ipso iure nulla. adde Bar l. i. l. si. de iuris. om. iu. et qd nō valeat i ea parte firmat Bal l. i. lo. si a d. ver. rē iu. et vi. eū i ziui. in. l. §. C. de sportul.
b ¶ Utile p inutile. addo gl. i. l. si certi cōdict. ff. si cer. peta. gl. i. c. i. xvi. dist bal l. i. gre. l. §. illud. ff. de fideicuss. Ant. d. but. l cle. attēdēt. i. §. pe. d sta. mo. et tex. in regula vtile de re iur. li. vi.
c ¶ Tps pfixū vide spe. de remis. §. vidēdū. l pe. col. vers summa. et de sent. §. nūc vide. et allō autē. itē addo q tēpus i prīa delegatioē pfixū itegru itelligit repetitū i scōa fcā substitutoie cōpmio delegati. l. si iudex. cū gl. ibi. bar. ff. de in bal. i. l. certū. i vers. col. v. et dubitatur.
d Hora cōgrua addo qd si iudex assignauit horā p termino put cōpareas tardior ad audiēdā sniā vide Bald. in. l. eminato. C. de fru. et li. expen.

penali in qua nullus dolus fuit commissus ideo ibi ex ea datur
actio sed obstat exceptio: hic vero queritur de actione producē-
da ex sententia ⁊ pro tanto si arbiter esset hodie elect⁹ sine pena
quo casu agitur ex sententia: vt C. de arbi.l. cum ante. sententia
pecunia corrupti esset ipso iure nulla: ⁊ hoc in arbitris ex com-
promisso: in arbitris autem iuris q2 illi vim obtinent iudicis: et
tamen habent publicam vt iudices. idem dicendum est quod in
iudicibus: vt.l.fi.C.de iudi. ℂ Quero quid si est lata per latam
a culpam iudicis. dic q valet^a sed datur restitutio cum illa equi-
paretur dolo. ⁊ ita no. gloss. quam aliqui dicunt non esse alibi in
2 l.seruo inuito.§.cum pretor.ff.ad tre. ℂ †Querit gl.fi.an iudex
qui sententiam tulit per pecuniam facit litem suam. ⁊ dicit glos.
q sic contra quod facit q2 sententia est nulla ⁊ sic nō interest ad
uersarij: igitur non debet posse agi: vt no. in.l.si iudex.ff.de var.
⁊ extra. cri. Sol. q hec pena imponitur propter merum malefi
cium: vt.l.adeo.ff.de iuris.om.iu. ℂ Quero an qui corrupit pu-
niatur. dic q sic in amissione cause. vt.C.de pena iudic.l.i.⁊.ij.
ℂ Quero an iudex possit criminaliter accusari: dic q sic: vt.l.iu
3 bemus.j.ad.l.iul.repe. ℂ †Sed ab extra quero an ex eodē pro
cessu pōt puniri et ciuiliter ⁊ criminaliter. dicit Bal. q sic. quia
in iudicibus delinquentibus in officio. tex. est not. vt simul et se-
mel possunt puniri ciuiliter ⁊ criminalr in aut. vt iud. sine quo.
suff.§.oportet.cl.i.col i. ℂ Quero an pecunia data procurato-
ri vel aduocato aduersarij reddat sententiam ipso iure nullam.
dic quod dixi.C.de adu.diuer.iu.l.i. ℂ Ultimo potes hic adde
re multa que dixi in.l.i.⁊.ij.C.de pena iud.

1 ☞ Electio eius qui est infra.xxv.annum non valet.
2 Etas minor an excuset.
3 Pater a quibus muneribus ⁊ a quibus mater excusetur.

Si pater. Casus. ⁊ Electio minoris^b ānis
.xxv. ad munera reipublice nō te
net ipso iure. h.d. concor. ff.de mu. ⁊ ho.l.ad rem pu
blicam. ℂ Op. q tex. male dicit conditionaliter si i
habilem esse prospexerit: quia supponere videtur q sola minor
etas non reddit minorem inhabilem quod est falsum: vt.ff.de
mu. ⁊ ho.l.ad rempu. ⁊ de decu.l.non tantum. ℂ Sol. q hec di-
1 ctio si non fiat cōditionaliter sed causatiue pro q2 vt in fi. prime
glosse. Uel si conditionaliter subaudi hic maxime quia fateor q
hic est inhabilis ratione etatis quasi dicat nedum si ratione eta
tis de qua tu dicis reperieris inhabilis: et si ex alia causa esses
inhabilis ⁊ non ratione etatis: puta q2 prius esses assumptus ad
decurionatum q̄ ad alios minores honores quod fieri non po
test: vt.l.honor.§.gerendorum.ff.de mu. ⁊ ho. ⁊.l. vt gradatim.
in prin. ℂ Et primo no. q ista glo. q maior honor animi in re-
publica est decurionatus honor ⁊ munerum: q2 habilitatus ad
hoc officium est habilis ad omnia alia: vt.C.co.l.si vt proponis.
⁊.C.quod cum eo.l.i. ⁊ ibi dixi. ⁊.j.de decu.l.ij.li.x. Uel dicit gl.
q a ls reperieris continuare honorem istum quod fieri non po-
test: vt.§.gerendorum. ⁊.j.de mu.pa. per totū lib.x. ⁊ hoc est qd
2 vult ista gl. licet obstare videtur. ℂ †Opp.ij. q etas minor non
excuset: vt.ff.de mu.l.ij.⁊.iij. Sol. vt glo. q ibi numerus libero-
rum supplet etatem: q2 singuli liberi supplent etatem vnum an-
nū in honoribus habendis vt ibi: et. d.l.rempublicam. ⁊ hoc
in honoribus publicis. Sed in muneribus non supplent etatē
imo als habiles excusantur a muneribus publicis propter libe
3 ros ⁊ qd requiratur dubitatum fuit antiquitus. ℂ †Sed veri-
tas est q a munerib⁹ patrimonialibus. xij. requirantur vt pa-
ter ab illis excusetur: vt.j.de decur.l.si quis decurio.lo.ij. A per
sonalibus sufficiunt quinq3: vt.l.si.j.qui numero liberorum.li.
x. vbi autem munus esset mixtum q2 personale ⁊ patrimoniale
tunc si separari potest dic vt.C. Si separari non potest vnū ab
alio: tunc patrimoniale vt magis nocens ⁊ vt agens potentius
debet attendi ⁊ sic duodecim requirunt. argu. ff.de ar.l.pedius.
4 als.l.parui.§.i. ⁊.ff.ad sil.l.si quis in graui.in fi. ℂ †Et scias q
mater excusatur etiam a personalibus serui conuenientibus p-
pter liberos vt pater: vt.C.qui nu.li.l.de personalibus. ⁊ ille ca
sus non est alibi sm Dy. ⁊ hec in muneribus publicis autorita
te ⁊ vtilitate in publicis autoritate sed vtilitate priuatis. dic vt
C.qui nu.li.l.de personalibus. ℂ Itē scias qd nepotes ex filio
premortuo prosunt auo non si filius viuat. ℂ Item qd non cen
sentur plures ex vno filio nisi loco vnius nec prosunt naturales
tantum nec legitimi tantum vt hec notātur in pcalle.tit.qui nu
me.li.l.nepotes.lib.x.

1 ☞ Missio triplex est.
2 Exempti si citent sua priuilegia allegaturi comparere tenētur.

Veteranis. Casus. Si veteranus habēs
immunitatē vocetur ad mu-
nera personalia non tenetur appellare. q2 vocatio vl
electio est nulla. h.d. dicit. ℂ Not. qd simpliciter ele-
cti ad militiā intelliguntur electi per.xx. annos vt hic. Ibi post
vicesima stipēdia poterant tamen eligi pro minori tempore vt
hic in glo. in fi. ℂ Not.ij. qd fida militum deuotio est remune-
1 randa. ℂ †Oppo. qd missi a militia nō habeant hec priuilegia
vt.ff.de his qui not.infa.l.i.§.ignominie. So. qd triplex est mis-
sio.s.honesta causaria ⁊ ignominiosa: qd declara vt in gl.i. ⁊.ij.
prime due faciunt. quem immunem. tertia non vt in contrario.
ℂ Opp iij. qd nedū veterani imo nec milites excusentur: vt.ff.
de priui.vete.l.ij.in fi. ⁊.l.pe.§.i. Sol. vt in glo. qd a personalib⁹
excusatur vt hic non a patrimonialibus vt in cōtrario. ℂ Op.
iij. qd nominatio non fit ipso iure nulla: ideo appellatio non est
necessaria: vt.C.de appel.l.hi qui. ⁊.l.ex eo. Sol. qd ibi in aliis q̄
in militibus in quibus est speciale vt hic in ver. huius autem.
ℂ Oppo.iij. qd licet ius appellandi promittatur eis nō tamē
ius excusandi. vt.C.de ex.ve.l.ij. ⁊ probatur.ff.de pri.ve.l.fi.in fi.
Sol. confitendo vt in glo. Ex quo no. qd licet non teneat nomi-
natio: tamen tenetur ire ad se excusandum. Et ratio est vt scia-
tur qui causa vocationem habet vel non: cum non quelibet cau
sa excuset vt superius dixi. ℂ Querit glo. an veterani habeant
2 alia priuilegia. ⁊ dicit qd sic ⁊ bene vt in ea. ℂ †Querit Bald.
an sicut exempti a iurisdictione citati teneantur comparere de
priuilegio exceptionis docturi. ⁊ dicit quod quidam sunt fundi
tus exempti ⁊ non tenentur comparere quia sunt absoluti a limi
ne iudicij. ℂ Quidā sunt exempti exceptionis ope: vel sub po
testatiua conditione: vel quia habent electionem iudicum: vt in
auten.habita.C.ne fi.pro parte. ⁊ in.l.ij.ff.de iudi. tunc tenentur
comparere priuilegium suum allegaturi. vt.l.hi qui.C.de appel.
sed de his remitto ad no.ff.si quis in ius voc. non ie.l.i. quia nō
est nostra materia.

1 ☞ Honor iudicibus est debitus
2 Appellare licet ab expensarum taxatione.
3 Appellans an possit appellationi appellato inuito renunciare.

Omnem honorem. Casus. sup
uacuis ap-
pellationibus non vtitur vt non iniuria sed honor
iudicibus inferatur. ideo vbi victus appellauit sup
sententia non appellat victor ab absolutoria expensarum siue vict⁹
prosequatur appellationem siue non quia iudici appellationis
est data licentia appellantem in sumptibus non condemnatum
1 condemnandi. h.d. ℂ †No. quod honor iudicibus debetur. con
cor.l.obseruandum. ff.de offi. presi. ⁊ extra de ap. c. vt debitus:
c ℂ Item quod potest fieri per pauciora^c non debet fieri per plu-
ra. ℂ Item quod.l.non defert superuacue appellationi. ℂ Itē
quod iudex appellationis supplet in accessoriis. ℂ Oppo. qd
iudex non suppleat nec fructibus nec in expensis. vt l.termina-
to.C.de fructibus ⁊ litium expensis. nisi eodem die. vt.l. Paulus.ff.de re iudi. Solu. vt gloss iij. quod ibi quando non est ap-
pellatum hic quando appellatum extitit. ℂ Item ibi ab eodē
iudice hic ab alio quem deuoluta est cognitio. ℂ Quero neuter
appellauit dic quod sumptuum ratio non habetur etiam per
executorem. vt.d.l.terminato. licet quidam dicunt quod Hug.
dixerit contrarium vt no. in gl. vl. sed nimis fuisset fatuus Hug.
si hoc dixisset. sed habuit alium intellectum. ℂ Quero igitur
d quid si iudex de expensis nihil dixit ⁊ victus in sorte^d appella-
uit. dic quod etiam hec.l.locum habet. ℂ Quero de expensis
nihil dixit victor ob hac omissione vult appellare victo non ap
pellante an potest. ⁊ dicit Cy. quod sic. argum. in.l.benefi.C.de
vsur. ⁊ hoc forte voluit dicere Hug. sed Baldus dicit contrari-
um ex eo quia per pronunciationem iudicis non est grauatus.
⁊ a grauamine appellatur. igitur secundo per textum.ff.de ex.rei
iudi.l.si in iudicio. Nam non est quid eius officium seruire possit
in hoc accessorio. vt.l.nō.C.depositi. sed vide quod in sequenti
questione dicam. ℂ Quero iudex condemnauit victum in expē
sis: sed non in tanta quantitate in quanta debuit: an tunc victor
qui acquiescit sententie in sorte possit appellare a condemna-
tione expensarum. glossa sexta in fi. sentit quod sic quod est no-
tandum sed arguendo de parte ad totum. vt.l.que de tota. ff.de
rei vendi. ℂ Dicet quis ergo pro parte omissa potest appella-
re ⁊ si sic ergo eadem ratione pro toto omisso cuius contrarium
dicit Baldus in precedenti questione. vnde vel ipse vel ista glos
sa non bene dicit. Sed vtrumque sustinendo potest dicere quod
quando condemnauit in minus iudicis officium quo veniebat
condemnatio expensarum est corroboratum a sententia ex qua
nascitur obligatio ⁊ actio quod non est quando in totum omis-
2 sit. ℂ †Quero ab extra an a taxatione expensarum^e liceat ap-
e pellare. ⁊ Barto.ff.de appella.l.ab executione. dicit quod sic si
cut ab iniqua interpretatione. vt. d.l.ab executione. Et idem
tenet Inno. extra de ap.c. sepe. in no. super verbo expensarum.
⁊ plenius per eundem extra quod metus cau.c.fina. iuxta fi.
ℂ Quero pars victa non appellauit: sed dixit sententiam nul
lam an si succumbit iudex nullitatis possit supplere de expensis
omissis. Baldus dicit quod sic argu. huius.l. quia nullitas illa
deuoluit cognitionem sicut appellatio. ℂ Quero iudex reum
condemnauit in quinq3 et a quinq3 eum absoluit reus a condem
natoria appellat: et actor ab absolutoria: an hec secunda sit su-
peruacua

a ℂ Ualet. Adde
te.l.i.ij.ff q q. q
ior. ⁊ vide Ang.
ibi q pōderat vt
refert alex hāc.l.
vide gl. ⁊ bar. in
l.i.C.de pe.iudi.q
ma.iudi. ⁊ in.l.ij.
eo.ti. vbi vide. et
adde bart.in.l.sz
⁊ si p ptorē.§.aīt
ptor.ff. ex qbus
cau.ma.

b ℂ Electio mio
ris. Adde bal.in
addi.spec.de ap.
v: r.cui⁹ etas. itē
adde qd nō vz et
si vēdēte līcēt e
maior.q t ps r'e
ctionis inspicit r
Bar.in.l.ij.in fi.
priu.ff.d excu tu
to.sed dic qd pōt
confirmari cū co
gnita errore nō n
expsso fz bal.ibi
dem in addi.ad
spec. ⁊ gl.in.c. cū
nobis.de electio.
ad finem.

c ℂ Per pauciora.
Adde.l.amplio
rem C.de ap.cle.
j.d sum.tri. ⁊ fuit
originale dictū
phi.i. phisicorū

d ℂ Et vict⁹ in sor
te. vid et p mod.l
l.cum in vna.de
appel.

e ℂ Ab taxatiōe ex
pēsarū. Addo bal
in.l.pperandū.l
§.fin iūt. ⁊ in.l.si
cui⁹.C.d iudi.itē
videtex.in.l.ab
executore.l prin.
ff.de app.de ma
teria hui⁹.l.vide
spec.ti.de ap.in.§
i qb⁹ aūt casib⁹.
in ver.3 vict⁹.cū
duob⁹ ver.seq.

pernacia. dicit Cy. q sic et dicit esse hic ca. C. de ap. l. ampliorē. in pn. ¶ Et ex hoc no. q ratione partis totū deuoluitur vt dixi in notabilibus verum. lz supernacuo sit interposita tn ex quo est interposita potest pars eā psequi si vult vt olim faciebat quia
3 hec. l. non vetat. ¶ † Quero an appellans possit renunciare appellationi inuito appellato. Rndeo q nō si appellati interest. casus est hic iuxta si. fm Cy. et de hoc latius dixi. C. ti. xi. l. p hanc in vltima qone vbi vide. ¶ Quero si victor in principali succūbat in causa appellationis an debeat cōdemnari in expēsis vel an absolui quasi pp pmā sniam habuit istam causam litigandi et gl. sentit q debeat absolui in. l. generaliter. §. finautē. C. de iu reiur. sed doc. cōiter cōtra. vt ibi dixi. et q glo. illam ibi saluaui ideo vide qd ibi dixi. Et scias q refert hic Bal. q Jo. mo. in. c. i. de ap. li. vi. in glo. no. appellatū. dicit q appellās succumbēs semp sup ap. condemnatur in expensis sed appellatus non nisi in casibus.

¶ Quorum appellationes non recipiantur. Rubrica.

¶ Continua rubricam vt in glo. quam per te vide. Bar.
1 ¶ Contumax in non veniēdo appellans non audietur.
2 Contumax in non iurando de calomnia non audiatur.
3 Contumacia procuratoris an noceat domino.

1 Eius qui. ¶ Casus. † Contumax in non veniendo nō auditur appellans. h. d. ¶ Concordat. ff. de ap. l. ex cōsensu. §. fi. et ibi p gl. et Bar. et C. de iu. l. pperandum. §. cū aūt. et ibi plenissime examinaui istā materiā tā in theorica q in practica. ideo ibi vide. ¶ Op. q contumax audiat appellare volens: vt. ff. de io. l. et post. §. fin. So. vt glo. q hic in vero ibi in ficto contumace. et bene sed melius dixissent glo. ibi psumpto: vt no. gl. in. l. consentaneum. C. quomodo et qn iud. Et est ratio q de ficto idem est iudicium qd de vero nec cōtra fictū admittit probatio in ɔtrariū ¶ Op. ij. ad idē de. l. creditor. §. iussus. ff. de ap. Sol. q ibi de cōtumace in non exhibendo vel restituēdo. hic de non veniendo et sic est hic maior cōtemptus iudicis: q hic in non comparēdo et ibi no. vel ideo q voluit impedire cognitionē iudicis et sententiam. ¶ Op. iij. q audiatur. vt. l. diuus. ff. de in inte. resti. Sol.
2 vt in gl. fi. ¶ † Quero quid in contumace vt in nō iurando de calumnia an audiat volens appellare. dicit gl. q sic. ar. dicte. l. creditor. §. iussus. et idē no. C. de iur. ca. l. ij. §. si actor. qd intellige verum donec suā contumaciā excuset a se non vt habeat p cōfesso
3 vt. d. §. q si actor. et vide qd ibi dixi. ¶ † Quero an contumacia pcuratoris sufficiat vt dns non audiat appellare volens. dic vt
4 dixi in. l. eum qui. C. de pcur. ¶ Op. q non summatim[a] sed plenarie cognosci debeat: vt. C. de iud. l. iudex. et. C. de ap. l. ampliorem. in pn. Et q si non liquet de cā nō dz iudicare: vt in eo. ti. l. pperandū. §. i. Sol. ibi modus: vt in gl. i. qd hic plene de negotio pncipali fuit cognitū et pbatū de summatim cognitū eo respectu quo altera ps est absens: vt not. in. d. iudices. et hoc vult glo. in prima. sol. Secundo q hic causa erat sui natura summaria et quelibet ex predictis bona. Tertio q illud summatim refertur ad sequentia scilicet cognitio an appellatio recipi possit vel nō. Sed glo. hanc reprobat: q plene de hoc cognosci debet qd intellige verū ad quē non per iudicem a quo q ille summatim cognoscit: vt. C. de ap. l. si appellationē. tn et alio modo summatim cognosci: q cito expedit: vt no. in. l. is a quo. in princ. ff. vt in pos. leg. Et adde qd p Bar. dixi in. d. l. iudices. ¶ Quero dixi. C. q gl. fi. dicit q si veniat iudice sedēte p tribunali q audiatur appellās an sit indistincte verum dicit Bal. q stante sententiam venit et cōparuit. et illicentiatus recedit: postea veniens nō auditur: q magis delinquit qui cōparuit et recessit: q qui non accessit: q in facie iudicis cōtumax fuit: vt in. c. i. extra de dol. et cōtu. lib. vi. Sed certe aliud. c. aliud requirit qd tale quid dixerit p qd appareat q coram eo amplius litigare non velit vnde ad casum istum non videtur extendendum.

1 Crimen capitale per procuratorem confiteri nemo potest.
2 Argumentum quid sit.
3 Confessus sponte an possit appellare et an conuictus. et nu. 4.
5 Conuictus et confessus appellare potest.
6 Conuictus in crimine atroci nō audietur appellans.
7 Conuictus et ɔfessus in causis pecuniarijs auditur appellans.
8 Iudex an debeat querere testium probationem si reus confitetur crimen.
9 Appellare a pena legis quando liceat.

Obseruare. Casus. pp ter imanitatē criminis cōuict[us] et ɔfessus nō appellat in casibus his positis. ¶ Cōuictus autem vel cōfessus tantū sic. h. d. ¶ Supple. tex. et notabilia super eo colige.
1 † Ibi voce etiam ppria. argu. quod crimen capitale quis nō possit cōfiteri p pcura. Nam licet vox pcuratoris sit vox domini iuris artificio et officij suffragio tamen non
2 est ei[us] vox ppria fm Bal. Ibi argumētis cōuictis. ¶ † No. q quis argumentis conuincitur et dicitur argumentum rō rei dubie faciens fidē pquasdam circumferentias fm Bal. ibi instru
b mentis pbatis. argu. quod delictum[b] possit pbari per instrumentum de quo p Cy. in. l. sciant. C. de probs. sed vide quod dixi. C. de accusatio. l. singuli. Ibi formidine tormentorum et tunc confessionem suam poterit reuocare in causa appel. vt no. ff. de ap. l. creditor. §. iussus. et est tex. C. de erro. aduoca. l. fi. Nocet ergo ei talis confessio donec sit reuocata. Ibi puocādi et c. ¶ Nota quod sententia lata ex confessione facta formidine tormentorum est aliqua vnde debet ab ea appellari. casus est hic notandus. ¶ Ueni ad apparatum. et oppon. de princi. ad fin. et econtra nam in princi. dicit quod confessus et conuictus non appellat in fine. Dic quod confessio non impedit eum appellare posse. Solutio vt glossa. quod principium loquitur de confessione spontanea finis loquitur de facta metu tormentorum. Sed replicabit expertus cum nemo confiteatur sponte sed formidine tormentorum ergo semper poterit appellare. Et responde quod facta est apud acta ante vel postea tormentorū dolore cessante sponte respondeat: vt dixi. j. de custo. et exhib. re. l. si quis.
3 et ita seruatur. ¶ † Opponitur. ij. quod spontanea confessio nō impediat appellare: vt hic in versiculo. sicut enim. Solue vt in ca. glo. in versicu. nota duo scilicet quod principium loquitur vbi duo interuenerunt scilicet confessio et conuictus. versi. sicut enim vbi eorum alterum tantum quo casu appellare potest.
4 ¶ † Opponitur. iij. quod simpliciter conuictus licet non confessus phibeatur appellare. j. de fal. mo. l. i. et de rap. vir. l. i. §. fin autem. et. ff. de ap. l. constitutiones. Sol. vt sequitur in glossa. in ver. nisi in casibus et c. Scilicet q fallit in casibus istarum legum ppter imanitatem criminum in quibus solū ɔuictus non appellat extra alios in quibus non est tanta imanitas appellari
5 pōt nisi vtrūq interuenerit. ¶ † Op. iiij. quod et si simul sit conuictus et cōfessus possit appellare et alius p eo. vt. ff. de ap. l. non tantum. Sol. dupliciter vt in fi. glo. ¶ Primo q hic fuit cōfessus ante sententiam ibi post sic ibi ɔfessio nō fuit in aliquo causa sic ferēde snie hic sic et istam tenet bar. in. l. ɔstitutiones. et. ff. de ap. Alio mō so. glo. q ibi tn fuit confessus sz nō ɔuictus hic vtrūq interuenit. et hāc multi sequunt sz iunge vtrūq simul: q aut vtrūq interuenit ante sententiā et habet locū pma pars huius. l. Aut alterum tm et habet locū scda ps huius. l. et. d. l. non tm. fm istam scdam sol. Aut vnū an sententiam quia fuit ɔuict[us] aliud post sniam quia fuit ɔfessus et appellare pōt: vt. d. l. nō tantū. et hoc in pma sol. que est notanda. et rōnē. C. assignaui. ¶ Econtra aūt vt pmo sit confessus et post sniam conuictus interuenire nō pōt an appellationē interpositā. ideo de illo non curauit gl. nisi ponas q cōfessus ɔdēnatus appellauit vt is appellatiōis cā nō fuit postea ɔuictus et ɔdēnatus. et an tunc possit scdo appellare. et dico qd nō quia hec secūda snia est lata ex vtroq et sic locum habet hec. l. in principio. ¶ Quero hec. l. loquitur in quinq criminibus quid in ceteris. Dicit glo. idē sz hoc nō placet Ja. bu. q hec. l. inducit aliquā specialitatē in his criminibus ergo in ceteris ius cōe est in ɔtrarium: vt. ff. ad mu. l. i. in fin. et sic in ceteris appellare poterit fm cum. et istā partē dicit tenere glo. fi. ff. de appel. l. creditor. §. iussus. et ibi gl. reddit rōnem q suā ɔfessionē vt erroneam pōt reuocare in causa appellationis. ¶ Et hec ratio est notāda in causa appellationis. et hāc opi. tenuit Pe. vt refert Cy. bar. autem cum illa glo. pertransit in contrario et nihil vltra dicit Balb. dicit q pbationes non sunt luce clariores procedit glo. illa vbi sunt luce clariores procedit ista: q non pōt ɔfessionem reuocare cū veritas concordat cū cōfessione et quia tunc nō posset contrarium probare vt in cle. testibus. extra de testi. nisi vellet se iuuare defensione legis vel iuris vt quia ille erat bannitus et poterat ipune occidi vel alia simili defensione iuris Nam et notorium in facto potest pretendere defensionem vt dicit Innocen. in. c. statuimus. extra de offic. delegati. et hoc mihi placet.
6 ¶ † Sed circa hoc quero quādo faciet iudex a quo et maxime in aliis atrocioribus criminibus in quibus solum conuictus non audiatur appellans de quibus dixi in tertio contrario si iurisditionem habet condemnandus. Respondeo si ponderes illa crimina nullam iuris excusationem potest pretendere criminosus sed in aliquibus ex nominatis in hac. l. sic Et tunc iudex a q bene faciet dicere quod et exprimat causam sue appellationis seu defensionis vt sic si causam defensionis iuris non alleget appellationem non admittat alias secus nisi constaret manifeste illam locum nō habere. ¶ Querit Baldus an hac lex habeat

[a] ¶ Summatim. quot modis dicatur cognosci summarie et ad intellectum istius. l. vide per modernos in. l. ex consensu. §. cum qui circa pn. de ap. et adde et vide qd not. Bar. in extrauag. ad repri. in ver. summarie.

[b] ¶ Delictum. adde glo. in. c. fi. de iur. cal. li. vi. doc. in. c. cum ad sedem. de resti. spo. Jo. an. in regula semel malus. de regu. iur. li. vi. in mer. bart. in. l. senatus. ff. ad turpilia. et addō. c. cō in ecclesijs. de ma. et obe. Old. ɔsi. cxxvij. alex. l. i. prior. de edē. p bal. in. l. ij. ff. de fer. et Inn. i. c. statutū de off. dele. doc. i. c. super his. de accu. bar. in. l. iij. §. nē diu[s] ff. de te. vbi. d. q nō nisi sup his q ptinēt ad dimiculu delicti vt qd sit vxor ca. de iu sua adulterio qrit et si bar. l. l. fi. C. de pba. dicit q pbat sz i alia distiguit q si delictū sit ɔtrahendo pbat p istrm vt ē falsitas als nō. s. si extra ɔtracū et si notari[us] roget de actu pcutiendo. Idem bar. hic. d. delictū pbari p instrm et hic ē ɔtumac. pbat p instrz et alc. in. d. l. senat[us]. in pnc. vid bal. in. d. l. fi. vle. col. vbi dicit q regulariter delictū nō pbatur p instrm nisi cōstat ex facie istrī vt falsitas si instrumentū est falsum. bal. in rub. de fide instr. post bar. in aut. si qs tn aliq. C. de edē. dicit q p instrm nō pbatur q tu[n]c pcussit etiaz si notari[us] rogatus in ipso actu pcutiēdi sic q notario esset cōmisse inspectio vulnerum q videt et refert p instrm q talis habebat tot vulnera sic bald. dicit ibi in vij. col. iiij. d. l. fi. Et an p scripturā priuatā pbet delictū vid bar. in. l. nō intelligit §. tacita. ff. de iure fisci.

a ¶ Fuerunt attẽtata. Adde hoc doc. ꝛ bal. in. ij. col. vs. fi. ubi tẽ not. ꝙ quidã. qd vbi ẽt ſi crimẽ nõ ſit cõſummatũ ſed attẽtatum

b ¶ A pena legis. Adde tex. l. c. cuꝫ in cũctis. de elec. gl. in. c. cupiẽtes in. § inſuper. d̃ le. li. vj. io. an. in. c. ꝑterea. cir. ſi. d̃ ap. Car. in. cle. j. in. § ſi qs. in. vi. q. d̃ ſe queſt. poſ. ꝛ fruc.

c ¶ Officialꝭ. quõ aũt puniãt ꝓ furto ꝛ barataria. vide in. l. iudices. j. de dig. li. xij. ang. in aut. vt iud. ſine quoquo ſuffr. §. ſi qs. colũ. ij. ꝛ vide bal. l. iiij. §. cõmõ. ff. nau. caupo. bñ facit. l. paſ. ff. ad l. iul. repe. Sꝫ qd̃ ĩ eo qd nõ cõmittit in officio nec officiũ cõtẽplatione dixit hic gul. ꝙ non pt̃ de eo ſyndicari. ſeqtur bal. j. de rõ. oper. pu. qd habe. in. l. j. ff. nau. caupo.

a locum ſi delicta de quibus hic dicitur fuerunt attentata [a] ſed nõ confirmata ꝛ pone ꝙ ad actum proximum deuenit ita ꝙ puni
2 tur affectus licet non ſit ſecutus effectus: vt. l. is qui cum telo. j. ad. l. cor. de ſic. l. diuus. ff. eo. tit. ꝛ dicit ꝙ ſic. Tum ꝓpter effectũ qꝛ pariter punitur: tum qꝛ facti initium eſt maleficium: ergo lo
7 cum habet lex ſm notata hic in gloſſ. ¶ † Quero ſucceſſiue cũ glo. an in cauſis pecuniarijs conuictus ꝛ cõfeſſus audiatur appellans. ꝛ dicit glo. iſta ꝙ non ꝛ male ſm doc. tum qꝛ eſt ſpeciale in caſibus. j. cod. l. abſtinendum. Tum qꝛ hec. l. de criminibus ad cauſas ciuiles vt odioſa non eſt extendenda. Et qꝛ crimina
3 expoſcunt vindictam reipublice ꝛ celerem. Tunc etiam propter regulam. ſ. de appe. l. in maioribus. ¶ † Quero ſi quis confitetur crimen an iudex habet neceſſe perquirere teſtium probationes. glo. in aut. de mand. prin. §. ſi. dicit ꝙ non. ꝛ allegat iſtam. l. pro caſu quod intellige quo ad condemnationem vt hic in verſic. ſi enim. ꝛ ad. l. aquilli. l. proinde. ꝛ. ſ. de confeſ. l. j. Sed quo ad impediendum ꝛ faciẽdum ne poſtea poſſit appellare teſtes debet examinare vt ſic conuictũ etiã teſtibus vt hic in princ. ¶ † Que
b rit vltima gloſſ. an a pena [b] liceat appellare. ꝛ dic quod non vt in ca ꝛ. ff. de verborum ſignificatio. l. ſi qua. Sed adde quod dixi in. l. ꝛ in mulctis. ſ. de appella. ¶ † Querit glo. pe. quod confeſſio facta in tormentis noceat. ꝛ dic vt in ea. Sed dic plenius vt ſcripſi in. l. ſi quis. j. de cuſ. re. ꝛ hic ſit finis.

1 ☞ Officialis condemnatus de male geſtis nõ appellabit.

1 # Ulli officialium.

Caſ. Officialis condemnatus [a] a proprio iudice de male geſtis in officio nõ appellat. [b] Quod itelligit Bal. ſi fuit cõuictus de cõmiſſo ꝛ dicit Jac. bu. ſic intellexiſſe: alias minus rigoroſa eſſet. l. iſta: licet Cy. videatur intelligere ꝙ ex quo ſunt condemnati eſt preſumptio iuris ꝙ deliquerit: ideo non apellant quod videtur contra omnem naturalẽ equitatem. ¶ Ex predictis collige ꝙ officia
c lis [c] de barataria conuictus taliter qualiter iura requirunt condemnatus non appellat.

☞ Ceſar eo quo ꝛ fiſcus potitur priuilegio.

Conuictus in ciuilibus poſt ſententiam confeſſus non auditur appellans.

Bſtinendum.

Caſus. Cõuictus ꝛ condemnatus in cau
1 ſa fiſcali vel principis non poteſt appellare. hoc dicit. ¶ † Not. ꝙ ceſar. priuilegiatur vt fiſcus. ¶ Op. ꝙ imo in cauſa fiſcali appellet: vt. ſ. de appel. l. quoniam nõnulli. Sol. vt ibi dixi ꝙ hic in manifeſte conuicto ibi ſecus: vel ibi erat debitor fiſci ex cauſa priuata hic publica: qꝛ ex publicis functionibus in quibus executiue agitur. ¶ Oppo. ad idem. de. l. data. ſ. de appel. Sol. ꝙ ibi in ſententia lata ſuper bonis vacãtibus ꝛ ſic ex cauſa priuata. ¶ Quero de intellectu illorum verborum vel etiam priuati. dicit glo. ꝙ poteſt intelligi in debitore priuati patrimonij principis: vt. j. e. l. ſi. ꝛ tunc ſufficit ꝙ ſit manifeſte conuictus: vel ad inſtar eius quod dixi in fiſco. dic ꝙ hec in debitore ex cauſa proprij patrimonij principis de quo cõſtat: vnde executiue agitur. Secus ſi ab aliquo priuato ſingulari hic cauſa ortum trahat: qꝛ tunc etiam cõuictus appellare poſſet: vel dicit glo. ꝙ hec verba intelligi poſſunt quando priuatus agit contra priuatum ꝛ conuictus condemnatus fatetur ſe debitorem ꝛ iuſte condemnatum ſed appellat: vnde differendi cauſa
2 facit vt probat ſua confeſſio. Et ideo non auditur. ¶ † Et iſta glo. eſt notanda: qꝛ habes ꝙ vbi conuictus poſt ſententiam cõfitetur in ciuilibus non admittitur ad appellandum. Cuius contrarium eſt in criminalibus: vt not. ſ. de appel. l. non tantum. ꝛ dixi. ſ. eo. l. iij. in quarto contrario vbi vide.

1 ☞ Appellari an poſſit ab executione rei iudicate ſeu ab executoria ſentẽtia. ꝛ nu. 2. ꝛ an ab interlocutoria. ꝛ nu. 3. ꝛ. 4. ꝛ ſeq.
7 Executor quando modum excedere dicatur.
8 Executore ſententie modum excedente ad quem appelletur.
9 Citatio requiritur ſi executio inſtrumenti publici petatur.
10 Exceptiu nullitatis ſententie an impediat eius executionem.
11 Sequeſtrari que debeant ꝛ quare.
12 Condemnatus ex pluribus delictis ſi appellet in vno an executio differatur in alio.
13 Executori iniurioſo quando reſiſti poſſit.
14 Exceptiones que in ſententie executione opponi poſſint.

b ¶ Ab executiõe. Uide bal. in rub. ſ. de exe. illo qẽ contrahit cũ ſacriſta vel cuſtode eccl'ie vel alteri⁹ ꝙ non obligat ecclaꝫ vide abb. l. c. pe. extra de fideiuſ.

b # Ab executione.

[d] Primo dictum prohibitiuum. Scdo exceptio permiſſiua. Tertio prouidet quid de re vel fructibus. ſit ſiendum in cauſa appellationis permiſſe. Quarto perperam appellantem punit. ſecunda ibi: niſi forte.
1 tertia ibi: a quo ſi fuerit ꝛc. quarta ibi: ſciant. ¶ Caſus. † Ab executione rei iudicate non appellatur niſi ab executione modus in exequendo excedatur: ꝛ tunc appellatione pendente res mobilis ſequeſtratur victori reddenda: rei vero immobilis poſſeſſio non aufertur victo ſed eius fruct⁹ ſequeſtrantur tam preſentes ꝙ futuri ꝛ temere ab executione appellantes pena quinquaginta librarum argenti puniuntur. hoc dicit. ¶ Notabilia
2 collige vt habes in ſummario que late ſunt clara. ¶ † Opp. cõtra primũ ꝙ imo appelletur a ſententia executoria: vt. ſ. de appel. l. in maioribus. ꝛ not. ff. de appella. l. ab executione. Sol. vt in glo. ꝙ hec loquitur quando vult appellare ab executione facti quam merus executor facit: quo caſu non poteſt niſi modus excedatur vt hic. Sed glo. in contrarium allegata loquitur quãdo appellatur a ſententia qua pronunciatur ſententiam exequẽ
3 dam vel non quo caſu appellari permittitur. ¶ † Et hoc vult glo. prima ex quo colligunt quidam ꝙ ab interlocutoria que fertur poſt diffinitiuam appellatur. Et eſt ratio qꝛ habet vim diffinitiue qꝛ aliam non expectat poſt ſe: ꝛ principaliter tunc de eo contenditur. Et ita communiter tranſeunt doctores antiqui preter Odoffre. ꝛ Moderni preter Bald. qui ſequitur Odoffre. dixit enim Odoff. ꝙ qua ratione nõ appellatur ab executione eadem nõ debet poſſe appellari a pronunciatione de exequendo. argu. l. illud. ff. ad. l. aquil. Reſpondeo autem ne res in infinitum protrahatur: vt. l. terminato. ſ. de fruc. ꝛ lit. expen. Item quia hec pronũciatio eſt executio prime vel executionis pars. ¶ De attende ſi ſuper eo cuius petitur executio non eſt lata ſententia. iſte rationes ceſſant vt in inſtrumẽtis publicis ex forma ſtatuti: vbi autem eſt lata ſententia tunc aut hec pronunciatio eſt facta a mero executore ꝛ illa eſt nulla qꝛ excuſationem non habet vt. l. ſi vt proponis. ſ. de execu. rei iudi. aut ab ipſo iudice: ꝛ tunc non recederem a gl. quia reo poſſunt competere noue defenſiones et etiam antique que poſſunt poſt ſententiam opponi vt not. in. l. j. ſ. de iur. ꝛ facit ign. Et iſto caſu ceſſant rationes Odo. Sed puto ꝙ cauſam debeat inſerere in hac appellatione: vt in cle. appellanti extra de appella. quam ſi non inſerit iudex poteſt eam non
4 admittere. ¶ † Suppoſita ergo gloſſa. pro vera attende quia ex iſta gloſſ. coniuncto quodam ſtatuto inſurgit dubium. pone ꝙ iudex vel conſultor pro ſportulis vel ſalario percipere debet decem de ſententia diffinitiua ꝛ quinqꝫ tantum pro interlocutoria inter partes petitur ſententiam executioni mandari vel laudum vel inſtrumentum publicum ex diſpoſitione ſtatuti pars aduerſa dicit exequendum non eſſe ſeu executionem non mereri. ſuper hoc diſputatur iudex vel conſultor qui habet pronunciare exequendum eſſe vel non petit ſalarium tanquam ſit diffinitiua reſiſtitur. quaſi ſit interlocutoria: queritur quantum debet percipere. dicit Jaco. butr. ꝙ aduocati dicunt ꝙ eſt diffinitiua quod probant: quia ab ea appellatur vt in hac gloſſ. ꝛ in gloſſ. l. ab executione. ff. de appel. quod non fieret ſi interlocutoria eſſet: vt. j. eo. l. ante ꝛ vltra non dicit. ¶ Sed Bald. dicit ꝙ ratio iſtorum aduocatorum non eſt bona quia concludit quod probat ex eo qꝛ appellatur a ſententia lata ſuper exceptione peremptoria ꝛ tamen non eſt diffinitiua: vt not. in. c. vltimo. extra de appella. in cle. ¶ Sed allegare in contrarium de iure canonico non eſt bonum: qꝛ ſm illud ius a qualibet interlocutoria que grauet partem poteſt appellari: ideo melius eſt allegare notata j. e. l. ante. vbi a quibuſdam interlocutorijs appellatur ꝛ non ꝓpterea diffinitiue dicuntur: ſed aduocati reſpondere poſſent ibi loquitur de ſententia lata ante diffinitiuaꝫ que merito interlocutoria dicitur qui libellum porrectum ꝛ diffinitiuam ſuper eo ferendam ſententia fertur. Nos vero loquimur de ferenda poſt diffinitiuam ita ꝙ non eſt interlocutoria: quia non inter duo extrema interlocutoria. quid igitur dicendum cum hec. l. non ſit ſine magno dubio. Et concluſiue mihi videtur ꝙ hec ſententia participet de natura vtriuſqꝫ: ꝛ tamen magis cum natura diffinitiue ꝙ interlocutorie. Unde reſpectu huius ſalarij videtur cenſenda diffinitiua: vt. l. queritur. ff. de ſtatu homi. vel quia hoc ſalarium eſt diuiduum ꝛ ſententia iſta participat de natura vtriuſqꝫ. ꝛ ſic poteſt conſideratis effectibus huiuſmodi vel vtriuſque participationis dici mixta vt ita loquar. Et ideo conſiderato ſeu communicato vtriuſqꝫ ſalario fiat vtriuſqꝫ diuiſio. Et ſic communicatis decem que dantur pro diffinitiua ꝛ quinque que dantur pro interlocutoria diuidenda ſunt quindecim: ꝛ ſic ſeptem cum dimidio erunt huius tertie ſpeciei iuſtum ſalarium ꝛ debitũ. ꝛ pro iſta taxatione ſicfacienda induco vnum textum multum bene facientem: videlicet. ff. manda. l. ſi fundum in ſi. coniuncta. l. ſeq. que incipit. Ita vt omnes. que ad hoc bene facit ꝙ non ita bene: qꝛ ex diſpoſitione teſtatoris que habet vim legis: vt in auten. de nup. §. diſponat. facta in duobus caſibus diſtinctis ꝛ in vno de maiori quantitate ꝙ in alio coniectura recipitur ex qua infertur in caſu mixto: vt text. notabi. ff. de here. inſtit. l. ſi ita ſcriptum. §. quidam. ver. ſi poſt bima. Et hec pars videtur mihi equa ꝛ ſatis rationabilis: nam ſm illam cõtẽti debẽt remanere cõſultatores ꝛ iudices ſalaria recipere de
5 bentes ꝛ etiam litigantes. ¶ † Oppo. ij. ꝙ male dicat niſi forte qꝛ dictio forte nos dimittit in incerto contra. §. quibus. ſ. de no. eo. com. Sol. ꝙ hic abunde vt in gloſſ. vel dic ꝙ dictio forte hic adiungitur facto non iuris diſpoſitioni. ¶ Oppo. iij. ꝙ non

tantum

tamen si modus excedatur sententie sed etiam si prius exequatur quam
debuit: quia eadem est ratio vt insti. de actio. §. plenius autem. Sol.
confitendo vt in seq. gloss. Et dicitur excedere modum re tempo
re ⁊ causa que omnia subijcias exemplo vt in gl. ⁊ ex primo exemplo quando sa
tis erat mitti in possessionem modice rei ⁊ ipse posuit in magna.
¶ No. bonum ar. quod iudex in preciosioribus non debet facere executionem
vbi res dividatur sil alienare facere potest de quo dixi in auth. hoc
ius porrectum. C. de sac. san. eccle. ¶ Item no. ex tertio exemplo
a quod exceptiones[a] que possunt opponi post sententiam possunt
opponi post quadrimestre tempus quia de hoc non dicitur in. l. j. C. de
7 iur. ⁊ fac. igno. ¶ †Item scias quod Bar. dicit vltra glo. quod execu
tor dicitur excedere modum si aliquid fecit dolo vel lata culpa: vt
ff. de distrac. l. si pigno. Item si pendet questio preiudicialis. vt. C.
si ex fal. instru. l. fi. ⁊ ff. de auto. tut. l. defendente. ¶ Opp. iiij. quod
etiam appellatur alio casu: puta si male interpretetur sententiam.
vt. ff. de ap. l. ab executore. Solu. confitendo ⁊ addendo illum ca
sum isti vt in glo. ¶ Opp. v. ab extra ⁊ si merus executor nullam
habet cognitionem: quia est executor facti. vt. C. de execu. rei iudi. l. si
vt proponis. ergo coram eo non possunt exceptiones aliquae op
poni nec potest pronunciare exceptionem obstare vel non. Et si pro
nunciat nihil agit. vnde frustratorie est appellatio quia nihil re
perit quod rescindit. Solu. quod predicta intelliguntur in ipso iudice
exequi volente qui cognitionem habet contraria in mero execu
tore secundum Pet. ⁊ Cyn. Aliter dicit Barto. in. d. l. ab executore. in
prin. quod interdum nuncius cui mandatur executio habet manda
tum limitatum: ⁊ tunc si mandatum non excedit ab eius execu
tione non appellatur sed ab iniquo iudicis mandato. aut non de
dit ei mandatum limitatum sed dixit vade exequere: ⁊ tunc eo ex
8 cedente modum ab eius executione appellatur. ¶ †Et ex his
deciditur questio qua queritur quando modum excedit ad quem
appelletur quia aut habet mandatum limitatum super executione:
⁊ tunc non ad ipsum qui mandavit sed ad eius superiorem. Nam
qui mandavit tunc exequi videtur ⁊ is eo est defectus non in nun
cio: ideo ad eum non appellatur. vt extra de offi. deleg. c. si a subde
legato. lib. vi. aut non habet mandatum limitatum. ⁊ tunc quia
defectus est in nuncio exequente ⁊ non in iudice mandante ad ip
sum iudicem appellabitur: quia de iniquitate nuntij cognoscit non
sua. argumen. ff. qui satis. cog. l. ab arbitro. ¶ Subdit Bart. quod
quandoque potest sine appellatione implorari ipsius iudicis offi
cium secundum formam. l. a diuo pio. §. super rebus. ff. de re iud. Circa
9 istius partis expeditionem. ¶ Quero. ij. cum a iudice petitur
fieri executio instrumenti publici ex forma ⁊ dispositione statuti
indubitanter debet citari quia nulla precedit sententia nec fuit
b cognitum de causa. ergo citatio est necessaria[b] vt institu. de pe. te
me. liti. §. fina. Sed vbi petitur executio sententie dicit Pe. ⁊ Cy.
quod ex illius executione dupliciter remedium competit vnum est quod
intentatur actio iudicati que oritur ex ipsa sententia. vt. l. actoris. C. de
iureiur. ⁊ tunc si hoc remedium intentatur pars necessario est citan
da: quia novus libellus porrigitur ⁊ novus fit processus. ergo ⁊c. vt in
auth. libellum. C. de lit. contesta. ⁊ a sententia super eo lata appel
labitur. Aliud remedium ⁊ magis expeditum est vt pro senten
tie executione imploretur iudicis officium. ¶ Et isto casu est du
bium an pars debeat citari vel non. Et Cyn. hic dicit quod sic secundum
Pe. quia defensiones aliquae possunt reo competere: ⁊ sic ei facul
tas opponendi non debet tolli. vt. l. facultas. C. de iur. fisc. libro. x.
Secundo quia ante executionem debet interloqui in quibus re
bus fiat executio. vt. ff. de re iudic. l. a diuo pio. §. j. ⁊ l. ordo. C. de
exe. rei iudi. Sed hec interlocutio non debet fieri nisi parte voca
ta. vt. l. de unoquoque. ff. de re iud. ergo ⁊c. Tertio confirmari po
test quia ad secundum decretum perveniri non potest pro execu
tione sententie nisi citata parte. vt. C. de his qui ad ec. confu. l. pre
sen. §. j. ¶ Hec fateor vera in vltimo quando restat mera execu
tio pro qua imploratur iudicis officium. Nam tunc alia citatio non est
necessaria: puta quando iniustum detentatorem habet removere a possessione
vt. l. qui restitu. ⁊c. ff. de rei ven. Et quia reus executor de nullo co
gnitionem habet ⁊ si fit alius ordinarius. ⁊ ita intelligo quod no.
gloss. magna iuxta finem in. l. j. C. de iudic. Et ratio rationis est: quia
alius processus tunc non est necessarius. hoc etiam vult Bald. qui addit
quod in pronunciatione de exequendo vel non semper prius citatio est ne
10 cessaria sicut in aliis sententiis. ¶ †Iuxta hec queri potest an ex
c ceptio nullitatis[c] sententie impediat eius executionem. Et respondeo vt di
xi. C. de execu. rei iudic. l. si vt proponis. in distinctione quam ibi
feci. ⁊ ibi habes quando executor alicuius rei cognitionem habeat vel
non. ¶ Nunc transeo ad aliam partem ex qua not. quod res mobiles ⁊ fru
ctus immobilium sequestrantur. ¶ Item quod reddendi sunt victori.
¶ Ex quo colligit Bal. quod in causa executionis nunquam excusatur
quis a restitutione fructuum propter aliquam causam litigandi. Et est
ratio quia fraudulenter dicitur recepisse. ⁊ fraudulentus non lucratur fru
ctus vt in. c. commissa. §. ceterum. extra de elec. lib. vi. ¶ Oppo. de
l. j. C. de prohi. seque. Sol. vt in glo. quod hic speciale quando appellatur ab
executione ⁊ hoc ne detur materia delinquendi. ¶ Op. quia nihil debet
innovari appellatione pendente vt. C. de ap. l. appellationem. Sol.

a ¶ Quod exceptiones. adde bal. hic. ⁊ in. d. l. j. C. de iur. ⁊ fac. igno.
b ¶ Citatio est necessaria. Et no. quod sive fiat in bonis sive in persona debitoris executio
fienda sine citatione fieri non potest tamen potest fieri sine aliqua probatione debiti vel privilegiorum
actorum: contra bal. in. l. si filiofa. de. iis. so. ma. Sed bar. in. l. defendente. ff. de auto. tuto. dicit fie
ri posse etiam parte non citata. Sed vide bar. in. l. a diuo. §. in venditione. de re iu. ⁊ doc. hic ⁊ bar.

vt in gl. hic quando appellatur ab executione. Et est ratio quia pro executore
presumitur ex quo sententia transiit in rem iudicatam ideo subiungit glo. quod
pendente appellatione a sententia super principali lata fructus non
sunt sequestrandi nisi duplentur: vt. ff. de appel. l. imperatores. §.
11 fi. ¶ †Attende quod licet non debeant sequestrari tamen iudex potest
eos facere describi vt quantitatis ⁊ qualitatis eorum veritas sciatur
⁊ non occultentur. arg. C. de requi. re. l. j. ⁊ C. de bo. vacan. l. j. lib. x.
Et hoc per iudicem cause appellationis debet fieri. vt. ff. de ap.
re. l. si cuius. §. si quis ⁊ sequestrati si servando non servantur vendi
debent. vt infra de agricolis ⁊ censi. l. litibus. ⁊ argu. ff. vt in pos.
leg. l. is cui. §. servandorum. ⁊. ff. de requi. re. l. fi. ¶ Nunc ad vlti
mam partem accedo. ⁊ op. quod ab articulo non appelletur. vt. C. eo.
l. ante. So. triplic. ter vt glo. Et secunda solutio concernit tempus ante
sententiam. prima tempus sententie ⁊ ipsam sententiam. Tertia
tempus post sententiam ⁊ hoc vult glo. vsque ad versic. videtur ta
men. ⁊ ibi tertiam solu. revocat in dubium ⁊ contra eam oppo. ⁊
solu. vsque ad versicu. potest etiam ex predictis. Not. quod a senten
tia que pronunciatur exceptionem non posse opponi potest ap
pellari in ver. potes etiam redit ad secundam solutionem que
hunc textum intelligit in diffinitiua sententia. ⁊ dicit quod po
test intelligi non tamen quando habet vnum capitulum vt supe
rius dixi. sed etiam quando habet plura. sed ab vno tantum appel
lavit vnde in certis remanet firma sententia. vt. ff. de mi. l. etiam.
§. ex causa. quod intellige quando capitula sunt prorsus separa
ta non si connexa: quia tunc ⁊ ab illis intelligitur appellatum.
12 vt in. d. §. ex causa. ¶ †Quero tunc cum glo. quid si quis est con
demnatus ex pluribus delictis ⁊ appellat in vno an differatur exe
cutio in alio. Et responde quod sic si appellavit in maiori non
econtra. vt. ff. nil no. appel. pen. l. prima. §. fina. ¶ Sed attende
quia dicit immo debet esse totum econtra. verbi gratia. Pone
quod de vno delicto debet mori pro alio pes amputari appel
latur a maiori certe videtur quod pes debeat abscindi pro mi
nori. ⁊ minori differri pro executione maioris ⁊ hoc ordine succes c
sivo incipientes a minori valde se compatiuntur. ⁊ vt clarius vi
deas pone quod a neutro appellavit certe iudex primo executio
nem debet facere in pede. ⁊ successive in amputatione capitis vel
in furca: ita quod mors sequatur. ⁊ nota. econtra primo in pena
mortis: quia tunc sequens pedis amputatio non esset in pena. et
pro tanto ego aliter intelligo text. in gloss. allegatum. Et sic di
stinguo. Aut ex impositione maioris pene impositio minoris reddi
tur supervacua ⁊ inanis: aut non. primo casu exemplum recipe si ex
vno delicto debet mori ex alio membrum abscindi. Et isto casu dico quod
si appellatur in maiori appellatio recipienda est ⁊ differenda pena in
ipso maiori a quo extitit appellatum non in minori a quo appella
tum non extitit cum eius impositio non impediat postea executio
nem in maiori si contingat priorem sententiam confirmari nec noceat
si contingat priorem sententiam rescindi. ⁊ sic frustra expectatur
casus cuius nihil operatur eventus. vt. ff. de pecul. l. alter. §. fina.
Si autem appellatur in minori tunc in maiori est imponenda.
⁊ non differenda quia imposita appellatio super minori redditur
inanis ⁊ vacua ⁊ secundum predictum exemplum potest intelligi. d. l. j. §.
fin. ff. nil no. appella. pen. Secundo casu dico aut per impositio
nem vnius pene altera non potest reddi clusoria vt in hoc exem
plo si ex vno crimine debet perdere bona ex alio pedem: tunc dico
quod appellatione facta in maiori vel minori quia non curo non
debet differri executio in alia sed in ea tantum a quo extitit ap
pellatum. aut per impositionem vnius altera reddi potest clusoria
vt in hoc exemplo si ex vno delicto debet relegari extra civitatem ex
alio delicto pes vel manus amputari: tunc si appellat a minori
puta a relegationis sententia non differtur executio in maiori: ⁊
sic in pede: si autem appellat a maiori puto ab amputatione pe
dis tunc in vtroque differtur executio in maiori propter appella.
⁊ in minori ex eo quia eius executio potest reddere penam maio
ris clusoriam propter fugam ⁊ secundum hoc exemplum potest
etiam intelligi. d. §. fin. in. l. j. ff. nil no. app. pen. ista tene menti: quia
sunt subtilia. ⁊ per Bar. non fuit tex. ille declaratus nec per glo.
nec hic per Cyn. Bald. aliquid dixit secundum Iacob. butri. sed non
plene nec clare. ¶ Opponitur quod temere appellans debeat
aliter puniri quam hic dicatur. vt. C. de appellatio. l. eos. §. ne te
mere. solu. vt in gloss. fina. vel dic melius vt dixi in contrario.
13 ¶ †Quero an iniurioso executori possit de facto resisti. dic secundum
Pe. Cyn. ⁊ Bald. aut exequitur autoritate iurisdictionis et non
potest ei de facto resisti nisi talis iniuria non posset reparari ex
postfacto. aut sine autoritate iurisdictionis: ⁊ tunc resisti potest.
vt. l. prohibitum. C. de iure fisc. libro. x. ⁊. l. devotum. C. de metalla.
libro. x. Et ita notant etiam doc. in. l. vt vim. ff. de iusti. ⁊ iu. ⁊ ibi

in. l. meminerint.
C. vnde vi. per Inno. in
c. ex ratione. de ap.
Pau. de ca. consi.
xxxvij. vbi dicit
fieri posse etiam par
te non citata quando
sententia est liquida quod etiam
tenet bal. ⁊ pet. de su
za. in. l. si ij. C. de
ap. quod est verum quando
fit executio super re
super qua lata est sententia
secus si super alia secundum
bar. in. d. l. meminerint. ⁊ bald. l. j. de
iure emphyteo. ⁊
bal. l. j. si pretor. ff.
de iud. ange. in. l. qui
restituere. de rei
ven. Item vero nisi
fiat appellatione
deserta secundum bald.
⁊ pe. de suza. l. d.
l. si quando ⁊ bar. in. l. j.
in fi. ff. nil no. ap.
pen. ⁊ adde soci. con
si. clviij. inc. visis
processu sententiis ⁊ con
siliis. vsque sed ego etiam
respondeo. ibi vide
mus etiam quod licet. in
v. pte. char. xv.

c ¶ An exceptio
nullitatis. adde
vt executio senten
tie impediatur per
exceptionem nul
litatis donec oppo
sitiones probari
statim etiam sine litis
contestatione specu. de lit.
conte. §. v. ⁊ versiculo quid si
causa nullitatis. ⁊ de
libe. concep. §. n.
ad fi.

14 per Guli. ¶ †Quero que exceptiones possint opponi in execu
tione sententie supposita sententia rite lata. respon. omnes que
non contradicant sententie per no. ff. de iur. et fac. igno. l. ij. et pro
batur in. l. ex diuerso. §. fi. so. ma. et ibi habes vnū exēplū de eo q
opponit ne exigat vltra quā facere possit. idē de exceptione cō
pensationis nisi de ea prius fuit cognitum. vt. ff. de cōpen. l. qđ
si in diem. §. rationē. et. ff. de neg. ge. l. si na. ut. §. fi. ¶ Idem de exce
ptiōe beneficij inuētarij vt non exigat vltra vires hereditarias
qꝛ nec hic exceptio cōtradicit snie. Et per hoc facit. ff. de iure de
li. l. fi. §. licētia vbi dz qđ dānum patri non dz nec obstat qđ cōue
nit ex quasi cōtractu pprio celebrato per aditionē hereditatis
qꝛ cā originalis est cōsiderāda a qua pcedit iste quasi cōtract⁹.
vt. ff. de cōsti. pe. l. qđ si maritus.

Quisquis.

Casus. Si. sententia testamenti aperiendi vel heredes scripti in possessionem mittēdi non appellat. Et tāz appellās quā appellationi deferens punit. h. d. ¶ Prima est duplex. vna qꝛ apertio testamēti celeritatē desiderat. vt. ff. de ca. tol. l. j. circa princi. quia ex illius apertione nemini preiudicatur. rñsio secunda est qꝛ iudiciū est possessorium adipiscēde. ergo etc. vt. j. si de mo. pos. fu. appella. l. j. et quia ex quodam notorio scri pture proceditur. vt. l. fina. ff. de edi. diui adria. ¶ Sed an ab ini quitate legis appelletur. dic vt dixi. l. ff. de appella. l. vt in vltimis

¶ Appellari non debet ab interlocutoria. et nu. seq.
1 8 Appellari ab interlocutoria cum finitur an hoc fiat antequam
feratur.
9 Appellatio an debeat in scriptis fieri et eius causa exprimi.
10 Tempus ad appellationem ab interlocutoria psequēdā quātū.
a

Ante sententie.

[a]Casus. ante diffini tiuā nō appellat. h. d.

1 b ¶ Et sic no. qđ de iure ciuili ab interlocutoria[b] nō ap
pellat et pōt esse rō qꝛ lesio nō est consummata cū vi
ctus in ea possit victorē superare in diffinitiua et si succubat in
diffinitiua possit appellare ab ea et vtrinsqꝫ grauamina p appel
lationem et a diffinitiua supare. Unde appellans ante potius
differendi cā credit facere ꝙ̄ nō. vt not. gl. in. l. ij. ff. de epis. audi.
Et sic pōt cōclusiue dici qđ appellari nō pmittit ab interlocuto
2 ria vt finis litibus imponatur. ¶ †Oppo. quod imo ab inter
locutoria appellatur. vt. ff. de ap. re. l. ij. Solu. vt gl. qđ ibi fallit.
Et est rō qꝛ ibi tortura cōtinet grauamen irreparabile p appel
lationē a diffinitiua fm doc. nō enīz grauamē afflictionis tolli
pt. hec rō nō placet Bal. qꝛ si eē pnūciat nō torquendū accusa
tor pōt appellare. ar. extra de mutuis peti. c. prudentiā. et tamen
ibi non imponit afflictio corpalis. Dicit ergo qđ ibi nō appel
lat qꝛ iste articulus respicit merita cāe principalis ad quē et vt
3 qđ per torturaz et nō torturā impedit examē. ¶ †Op. ij. qđ imo
appellet ab interlocutoria que nō concernit merita cāe sed eius
preparationē. vt. ff. qui satis. cog. l. arbitro. So. vt in glo. et primo
qđ quidā dixerunt qđ ibi nō p appellationez. sz 2ium repło: qꝛ
ordinarius reuocat factū sui delegati siue nō sit appellatum siue
deserta sit eius appellatio. Nam hoc non facit ex iurisditione de
noluta sed ex propria. Solu. qđ ibi fallit. est ratio qꝛ ibi genera
tur preiudiciū circa executionem. nā inanis esset executio si fide
iussores nō essent soluendo. et ista magis placet glos. dicit tamen
Bal. qđ vtraqꝫ bona. ¶ Op. iij. de. l. si qs puocatiōis. ff. de ap.
Sol. ibi appellat nō tāqꝫ ab interlocutoria sz tāqꝫ a grauilesio
4 ne vel eius metu pbabili qđ demōstrat iniuria illata. ¶ †Op.
iiij. de. l. intra vtile. ff. de mi. vbi si minor petijt restōnem in inte
grum et iudex pnunciat per minorē etatē fore probatum anteqꝫ
diffinitiue pnunciet sup restitutione ab illa interlocutoria pōt
appellari si pe putat non sufficienter pbatum. Solu. qđ ibi ideo
qꝛ cām fere totā determinat fm gloss. quasi. d. glos. interlocuto
ria ferebat sup meritis cause qꝛ sup vno de fundamentis libel
li. et sic erat valde pniudicialis. ergo pmittit si appellari pmittit
hic autē in interlocutoria que principali non parit pniudicium.
5 ¶ Op. v. ab extra de. l. ait pretor. §. pmittit. ff. de mino. ¶ †Qui
dā dixerunt quod iurisconsultus ibi dubitatiue et nō determina
te dicit. Alij dicunt et melius quod ibi interlocutoria non spe
ctat ad aliam diffinitiuam post se p cuius appellationem possit
illud grauamen reparari ac etiam est plata executiue pter ordi
6 nem iuris et sic modum excedit merito appellatur. ¶ †Op. vi.
ab extra qđ a nulla interlocutoria appellatur qꝛ potest sine ap
pellatione reparari. vt. ff. de re iudi. l. quod iussit. et. ff. de sen. l. post
sntaz. ergo appellari non potest. vt. l. omnem hominem. ff. quā.
puo. non est neces. Sol. qđ talis reuocatio cōsistit in mero arbi
trio ipsius interloquentis. vnde appellatio nō impedit. text. est
extra de ap. c. cū cessante. ¶ Op. vij. qđ ab omni interlocutoria
appelletur qđ pbo qꝛ sup incidenti pronūciatur. vt. ff. de preua
ri. l. preuaricationes. ergo et a pnūciatione appellatur. arg. ff. de
ap. l. j. in pn. ista rōne quidā fatebantur contrarium vt dicit ista
gloss. iuxta finē et male vt statim declarabo. Solu. igitur qđ sup
incidētī nō semper pnunciat. vt dixi. ff. de orig. iur. l. j. sz quāuis do
pronunciatur nō semper sequit ergo appellat. imo regula est in
oppositū vt patet ex pdictis. Nō obstat qđ appellationes sunt
inuente vt corrigant pronunciata. vt. d. l. j. qꝛ verū qñ appellare
7 est permissum nō qñ est prohibitū vt hic cū si. ¶ †Opp. viij. qđ
ab omni interlocutoria que grauamen inducat appellari pos
sit. vt. ij. q. v. c. non ita. et extra de app. c. cū cessante. et in cle. appel
lanti. extra de app. Solu. vt in glo. qđ aliud de iure canonico vt
ibi quā ciuili vt hic. et. l. j. ff. de ap. re. ¶ Et hec vera licet aliquo
fuerit dicere idē de iure ciuili p. l. ff. pro 2iūs alleg. Et ad hāc. l.
respōdent qđ hec. l. est restringēda in discussore et in rationabilis
hic nominatis. vnde in ceteris in 2riū est ius commune. sz male
dicunt: qꝛ de his duobus gratia dubitationis tollende dicunt. et
si est idem in oībus aliis. vt. l. que dubitationem. ff. de reg. iur. Et
qđ hoc sit verum probant ille due negatiue que implicatiue hic
sunt scripte dum dicitur nec discussore nūc a rōnali quasi dicat
nedum ab his de quibus ponit pro cōstanti: ita qđ hic est casus
contra illos. vt. ff. de ap. l. eos. §. sup his. ff. de sen. l. fi. et. ff. de in. l.
apertissimi. et. ff. de lib. cau. l. liberis. et. ff. de epis au. l. ij. et ratiōes
assignaui in notabilibus. ¶ Concludamus modo predicta sic
cum queritur an ab interlocutoria appellet qꝛ aut de iure cano
nico et dic quod sic indistincte. et ab omni grauamine vt extra de
ap. c. cū cessante. et. c. a. sup eo. et. ij. q. v. c. nō ita. Aut querit de iure
ciuili. et potes dicere dupliciter. vno mō qꝛ regula est qđ non vt
hic. et. l. ab his. superius alle. fallit in casibus ff. in oppositis. ra
tiones super eis assignaui vel aliter de iure ciuili. Aut interlocu
toria est lata ante diffinitiuā. et tūc ab ea appellatur vt colligitur
ex not. ff. eo. l. ab executione in. j. glo. et ibi dixi. Aut interlocuto
ria est lata ante diffinitiuā: et tunc aut hec interlocutoria aliam
diffinitiuā nō expectat post se: et tūc appellari permittitur. vt. ff.
de mino. l. ait pretor. §. permittit. Aut diffinitiuam post se expe
ctat: et tunc aut grauamen per illam interlocutoriam illatuz nō
potest reparari postea per appellationem a diffinitiua: et tūc ap
pellari potest. vt. ff. qui satisda. cog. l. arbitro. et. ff. de ap. reci. l. ij.
scdm glo. vt primo et scdo 2rio. Aut grauamē illud reparari po
test per appellationem a diffinitiua. tunc aut illa interlocutoria
est lata super aliquā de substātialib⁹ libelli et sic 2cernit merita
cause et tunc ab ea pōt appellari: qꝛ in ea pte quasi diffinit nego
ciū principale. vt. l. intra vtile. ff. de mino. et dixi in quarto 2rio.
et itaetiā pōt intelligi. l. ij. ff. de ap. re. deducēdo illā vt in primo
2rio dixi. Aut interlocutoria illa merita cāe nō 2cernit. et tūc ab
ea appellari nō pōt vt hic. et. ff. de appel. l. eos. §. sup his. et. ff. de
8 epis. audi. l. j. ¶ †Quero primo qꝛ appellari ab interlocutoria
c permittit an possit appellari anteqꝫ ferat[c] glo. hic in fi. fm gl. et
opi. illorū q indistincte pmittebāt casum esse in hac. l. qđ nō. et. sz
bal. de ista glo. nō facit mentionē: tñ dicit Jo. mon. hoc tenuisse
vt expectat vbi iudicis vel eqpollens. puta qꝛ iudex pcedit ad
id qđ se nō parit cū iure meo vt p eum not. in c. non solum. extra
de app. li. vi. Et ibi subdit qđ si ppono exceptionē acta inferma
et mā quā pbaturum me offero: et iudex me non admittit qđ ap
pellatio mea trāsfert totā iurisditionē ad iudicē ad quē: tamen
corā eo nō vincā nisi pbē veritatē exceptionis. Non enim plus
dz operari appellatio mea corā iudice ad quez velut loco iudicis
a quo subrogato quā exceptio nō probata operat ētcorā illo. et
vbi reus non obtulisset se pbaturū exceptionē inqt ipse qđ tūc
tota iurisditio nō trāsfert sz solū sup exceptione admittenda vel
non cognoscet quā ille nō admisit. qđ est notandum in practica.
¶ Sed iuxta hec quero pone quod iudex non interloquitur sed
dissimulat et fingit se non audire: an tunc a tali grauamine po
tero appellare. Guli. ff. de mi. l. ait pretor. §. permittitur. quem
sequitur Bald. ff. de sen. l. fi. dicit qđ non sed debet superiorẽ adiri
per modum querele. vt. in auten. vt in medio lit. §. cum autem. et
in auten. de mand. princi. §. et nō permittere. et pro hoc videtur
in ubi casus. ff. de tem. ap. l. fi. §. illud. in fine. ubi et tarditatem iu
dicis in querelam deducere ꝯc. Et hoc suadet ratio qꝛ appellari
non pōt nisi ab eo qđ pōt confirmari: sed ista dissimulatio non
9 potest infirmari nec confirmari ergo. etc. ¶ Quero. ij. quando
d appellari permittitur an appellari debeat in scriptis[d] vel non
et an causa exprimi debeat vel non. dico qđ sic per cle. appellan
ti. extra de appel. et causa specialiter est exprimenda vt dixi. ff. de
ap. l. eos. §. fi. autem iudicio. et ibi vide. ¶ Quero. iij. citato de
bitore meo et non comparente fui missus in possessionem bono
rum eius quidam tertius comparet petens immissionē reuoca
ri tanqꝫ factam in su preiudiciū nō citato: et iudex pnūciauit nō
reuocandā an pōt ab hac pronūciatione appellari. et dixit Jac.
but. qđ sic: qꝛ nulla diffinitiua speratur inter me et ipsum: sz spe
ret inter me et debitorem meum igit appellet p ea que dixi. ff. an
dis. et per. l. ait pretor. §. permittit. ff. de mi. Bald. dicit et Jaco.
but. dicit verum si contradictor patebit reuocari non solum rōe
ne possessionis sue sed etiam ex iure proprietatis vbi aūt solum
rōne possessionis tunc dicit appellari non posse. vt. j. si de mo.
pos. fu. ap. l. j. ¶ Cogita qꝛ ex parte mei iudicium non videtur
possessorium

a ¶ Ante sniceriō bal. l. d. l. ij. i vlt. col. qñsic. vl pua. q alleg. no. istum tex. qđ a snia lata sup executiōe nō pt appellari bar. tenere vl 2riū. l. l. a diuo. ff. de re iu.
b ¶ Ab iterlocutoria. adđ. c. sup eo. et l. ij. de ap. fely. i rub. de re iu. in. ij. col. vbi. vtilis est inuestigatio.
c ¶ Anteqꝫ ferat. Tu vide de hoc vltra ea q no. hic bal. nu. ij. v. q̃ro an ab iterlocutoria. qđ no. bart. i l. ij. ff. de ap. reci. et moder. in. c. dilecto. et. l. c. ex pte. et ibi phil. p. frā. extra de appel.
d ¶ Debeat i scriptis. adde tex. et glo. in. c. q̃muis. de ele. li. vi. et. c. cordi. de ap. eo. li. ange. l. l. eos. in fi. ff. de appel.

sessoriū cū non possideā: licet in possessiōe tedialī. Nec petijt me
mitti pro debito vt possessionem nanciscar: sed detentationē fa
10 ceri vt, dixi. §. vbi in rem ac. l. ij. ¶ †Quero. v. quātū tps^a daf ad
a psequendū appellationem ab interlocutoria. Dixit Joan. mo.
qd datur annus sicut qñ appellatur a diffinitiua vt in aut. ei q.
§. de temp. app. que loquitur indistincte: tñ iudex appellationis
ex officio suo poterit restringere moras ⁊ arctare terminos ne diu
protelletur negotium principale. ita no. ipse in. c. cupiētes extra
de elec. li. vi. in gl. vt per testes ⁊c. facit qd dixi in. d. aut. ei q. ad fi.
1 ¶ Debitor principis vel ciuitatis cōuict^o an possit appellare.
b **E T publicarum.** ^bCasus debitor
publicus vel pri-
uati erarij principis manifeste conuictus non audif
1 appellans. h. d. Et in eis est speciale. ¶ †Quero an
quod hic dicit publicarum vendicet sibi locum in debitoribus
alicuius ciuitatis cum ⁊ ciuitates rem pub. possint habere. vt. §.
de sac. san. ec. l. fi. ⁊ ibi glo. Et videtur quod sic quia hec. l. loqui-
tur indistincte. Item qr eadē subest ratio que in fiscali. Item vt
hec. l. aliquid addat ⁊ non sit superflua per. l. abstinendum. §. e.
Et hoc habeo p indubitato in ciuitatibus hñtibus iura fiscalia
ex priuilegio vel qr supiorē nō recognoscūt in recognoscentibus
nō priuilagiatis non puto idē qr hic loquif de publico simplr si
ne aliquo adiuncto: ⁊ sic de fisco. vt. l. eū q vectigal. ff. de verb. sig.
¶ Potest tamen ciuitas per statutum ciuium sibi habere pri-
uilegiū qr in cā illius ciuitatis pcedaf summarie ⁊ sine strepitu ⁊
figura iudicij ⁊ ēt ne in eius causis possit appellari fm Bal. hoc
dicit probari. ff de pri. cre. l. antiocensium. ⁊ ibi per not. in glo.
Sed hoc vltimum non puto verum per ea que dicam. j. ti. j. l. ij.

¶ Si pendente appellatione mors interuenerit. Rubrica.

1 ¶ Instātia cause appellationis ad heredē trāsmittif. ⁊ nu. 2.
E Tiam. Casus. in cā ciuili mortuo appel
latore tenētur heredes causas ap
pellationis reddere: vel stare sententie. hoc dicit.
1 ¶ †No. qd instantia cause appellationis transit
ad heredē. idē de instantia cause principalis. vt
l. si cum holem. ff. de fideiu. ¶ Op. de. l. ij. j e. sol.
2 illa in criminali hoc in ciuili. ¶ †Op. qd nec in ciuili. vt. ff. solu.
ma. l. si constante. §. si. sol. fm Cy. qd transit in heredē vt hic non
in qñ heredē vt est fiscus. est enī fiscus pprie successor bonorū ⁊
nō heres vt. j. ad. l. iul. de vi. l. ij. Sed hec sol. nō placet Bal. quia
c instantia trāsit in filiū^c qui successit p aut. bona damnatorū. j. de
bo. dā. ⁊ in eum cui bona adijciunf q est anormalus successor vt
no. insti. de eo cui liber. causa bo. adi. ¶ Et est ratio qr nō habet
priuilegium iudicis sicut fiscus. ideo solu. Cy. ⁊ Pet. non est bo
na. Solue ergo aliter vē qd a iud in fisco qui habet proprium
iudicem. i. procuratorem cesaris siue sit actor siue reus. vt. §. de
d iurisd. om. iudi. l. j. ⁊. §. vbi cau. fi. l. ad fiscū^d. ideo ad eum vel in
eum non transit instātia: sed opz omnia de nouo inchoari: qr ex-
pirat iudicium. vt dicta. l. si constante. §. fina. Hec solutio mihi
placet in causa principali in qua perempta instantia nō perit cā
sed in causa appellationis in qua perempta instantia perit cā.
videtur qd iudicium non expiret. Item in cā appellationis non
reperio legem que pcuratorem cesaris faciat competentem iudi
cem predicta sunt notāda pro ingredientibus monasteria pro-
prios iudices habentia.

1 ¶ Appellans ab interlocutoria annotationis auditur.
2 Contumax auditur appellans.
3 Appellari non debet ab incorporatione bonorum.
4 Bannitus pro conuicto ⁊ confesso habitus an audiatur appel-
lans.
5 Appellator an debeat cōparere coram iudice qui eū annotauit.
E Jus qui. Pro euidentia premitte id qd
not. hic in glo. i. ¶ Item quod
hec. l. habet duas lec. vt in princip. gloss. ij. Et prima
magis cōuenit litere ⁊ secundū eam summabo. sc̄da
tamen est vera in sc̄psa. ¶ Casus si pendente, appellatione in-
terposita ab annotatione reus decedat bona transeunt ad eius
heredes non ad fiscum. h. d. ¶ No. qd, ab interlocutoria anno-
tationis appellatur. ¶ Item quod mortuo appellatore appel-
latione pendente bona non confiscantur. ¶ Cōtra primum op
po. ab extra de. l. pe. §. tit. j. ⁊. l. ij. §. de epis. au. solu. quod hic erat
talis interlocutoria que per se substantiam habebat nec ei reme
diebatur per appellationem diffinitiuā qr merā cōtumaciā con
cernit non negotium pricipale. ⁊ sic concordat cū his q ibi dixi.
2 ¶ †Op. nec fortius qr cōtumax nō audif appellās. vt. §. ti. j. l. j.
⁊. §. de iu. l. properandū. §. cū autē. Possumus dicere qd ibi in
vero hic in ficto contumace. vel notabilius ibi tps cōparitionis
erat sopitū vt ibi no. in fi. hic secus qr poterat purgari cōtuma-
cia. j. annū. Ideo infra illū annū auditur appellans sicut in dif-
finitiua auditur qñ venit iudice ad huc sedente pro tribunali. vt

l. diuus. ff. de integ. rest. ¶ Et ex his no. qd si vero scōtumaci as-
signatur aliquis termin^9 ad morā purgādam quod infra illum
terminum appellare potest. ⁊ idem si expectetur ex benignitate
legis vel statuti vt hic. ⁊. ff. de requir. re. l. j. ¶ Oppo. iij. ab extra
quia aut annotatio fuit solennis ⁊ non potest appellari. vt. §. ti-
tulo primo. l. abstinendum. ⁊. l. fina. Aut non fuit solennis ⁊ ipso
iure non valet. ⁊ sic appellatio non est necessaria. vt. §. quādo p-
uo. non est ne. l. j. ⁊. l. cum a magistratu. Solutio. fm Bald. quod
fuit solennis. tamen, annotatus habeat excusationem forte infir-
mitatis. vt. l. ignorare. §. de restitutī. mi. sed hoc procederet vbi
hoc procederet vbi appellaret post terminum ad veniendum in
ductum. sed hic ante eum finitum intra quod appellare licet. nō
ob. d. l. fina. quia ibi de precepto vel sententia de soluendo debi-
3 to iam liquido. quod non est hic. ¶ †Opp. iiij. qd ab incorpora
tione bonorum non appellatur cum illa sit vera execūtio. vt. ff. de
e requi. re. l. ij. sed ab execūtione^e non appellatur nisi modus exce-
f datur^f vt. §. titu. j. l. ab execūtione. ergo ⁊c. sol. quod aliquid est
annotatio de qua hic que qualis sit non clare patet in legibus
sed est descriptio bonorum ⁊ citatio per edicta ⁊ per literas vt a
comparat ⁊ cum fiunt iste citationes pro annotato habetur et
probatur. vt. ff. de requi. re. l. j. Aliud est incorporatio bonoꝝ in
fiscum que fit post annum ab annotatione decursum: et tunc ab
ista non appellaf vt in 3rio. ¶ Oppo. v. ⁊ cū glo. qd appellatio b
ista non fuerit necessaria ex quo supponif infra annū decessisse.
qr ex quo nondum est condemnatus expirat crimen et eius co-
gnitio. vt. ff. de re. l. j. ⁊. j. eod. l. ij. ⁊ per consequens questio bono
rum que ei accedit vt dicā in. l. seq Sol. confitendo 3rium vt in
glo. ij. post prin. vsq ad ver. vel dic appellatū per dicta in hoc
cōtrario q in alijs supra scriptis no. ⁊ hic colligi qd bānit^9 a bā c
no qd est snia interlocutoria pōt appellare si est solēniter latam
alias si est minus solenne ipso iure non valet. ⁊ isto casu, quando
est nullum perpetuo admittitur sup defensione criminis primo
4 casu auditur quādiu durat appellatio. ¶ †Sed dubium est qd
g si statutum dicit^g qd bannitus^h habeatur pro conuicto ⁊ confes
h so: an tunc audiatur appellans: ⁊ vf qd non per. l. j. §. tit. j. cum
ibi not. Ego puto qd audiantur appellationes. Et ratio est qr d
snia banni est interlocutoria hic non diffinitiua vt in contrario.
Item qr maior rō est in vere conuicto ⁊ confesso q in eo qui fin-
gitur a statuto. Unde ius cōe non extenditur ad fictum ex dispo
sitione statuti ⁊ non ex propria iuris cōis dispositione. vnde ne-
cesse esset qd statutū diceret qd non audiaf appellans: ⁊ tunc cū
statutū hoc diceret esset videndum an ciuitas non recognosce-
ret superiorem: et tunc procedat statutum tale quale: an superio e
rem recognoscat: et tunc aut fine ei^9 autoritate est confirmatū. ⁊
idem aut sine eius autoritate et non valet: quia iurisditioni supe
rioris derogare non potuit ad quam appellare debet ⁊ potuit.
¶ Consulo tamen ne banniti ad^f locum accedant: quia rectores f
ciuitatum solum verba statuti considerant. ⁊ non eorum equita-
tem nec validitatem. ⁊ solū regentibus placere studēt. Et hec de
prima lec. ¶ Nūc accedo ad secūdā q hoc dicit qd si annotatus
venerit infra annū ⁊ cā psecut^9 fuerit dānat^9 ⁊ a snia ista super
crimine appellauerit ⁊ interim morif eius heredib^9 bona deben
tur. hoc dicit. ⁊ hoc vult glo ij. in ver. vel dic vsq ad versi. sed an
heredes ⁊ ibi format qōnē q pōt habere duplicē intellectū. vnū
vt querat an in casu huius secunde lectu. heredes teneantur pro
sequi appellationem propter bona que veniebant confiscanda g
⁊ recitat duas opin. vsq ad versicu. sed si dicatur. Et istarū opi-
nionum concordiam habebis in. l. seq. ⁊ in versic sed si dicatur.
reuertitur ad primam lect. quando appellauit ab annotatione.
Alium intellectum potest habere vt in cause prime lecture for-
met questionem an heres teneatur prosequi appellationem su- b
per annotatione bonorum interpositam ⁊ duas opinio. recitat.
Primam Pe. qd non fm Placen. qd sic vsq ad ver. sed si di-
catur. vbi approbat opi. Pe. arguendo a diuisione qr aut mo
ritur infra annū ⁊ clarum est qd vt dixit eadem glo. in princip.
⁊ est casus. ff. de requi. re. l. j. in fine. Aut post annum moritur: et
adhuc idem quia tacite bona veniebant confiscanda si succubue
rit in appellatione cum ex sola annotatione vel descriptione bo
norum ipsa non essent confiscata. et sic cū crimine expiraret quo
ad personam dicitur etiam expirare quo ad bona tacite confi-
scanda vt in lege sequenti ⁊ hoc inducit. l. ista que indistincte lo-
quitur quando super crimine nondum est sententia lata. et hoc
vult illa notabilis gloss. sed attende quia Cyn. istam, glossam re
probat ex duobus. primo quia rediens post annum non recupe
rat bona vt dicta. l. j. ⁊. j. de requi. re. l. ij. igitur nec moriens post
annum. Solu. quia contumacia nō perfecta ⁊ non purgata post
annum auferuntur bona igitur ⁊ contumax non debet audiri vt
supra titulo primo. l. prima. Sed glo. bona ⁊ pro ea est ibi casus
non cauillādo tex. Ad obiecta respon. quod hic loquitur quādo
appellatur infra annum. Unde annotatio ⁊ eius effectus est su-
spensus. vnde quandocunq moritur ante appellationem de-
sertam annotatio expirat ⁊ nullum producit effectum secus fa-

a ¶ Quātū tps. adde doct. in cle. appellāti. de ap.

b Et publicoꝝ. Tu vide p hāc. l. qd plenissime no ta. bald. in. l. ij. in ij. oppo. j. ti. j.

c ¶ Trāsit i filiū. adde. l. i. ff. de si. defun. saly. l. l. liti gator. §. de fru. ⁊ litis expensis.

d ¶ Ad fiscū. adde Pau. de ca. l. l. si cōstāte. in. §. fin. ff. so. ma. Fely. in c. quia gn. in. iij. col. de iudi. versi. limit^9 secundo.

e ¶ Ab execūtiōe. adde tex. in. c. no uit. de appella.

f ¶ Nisi mod^9 ex- cedaf. adde doct. i cle. vnica de offi. dele. pau. de ca. cō. cccxxv. ici. ad primū rñdef lu- do. ro. cō. xlij. ici. in presenti cōsul.

g ¶ Si statutū di cit. adde nellum in tractatu de bā ni.

h Bānit^9. vide vltra bal. hic i fi. vf. qro statuto ca uef. qd not. idem bal. in. l. j. in fi. §. de regi. reis ⁊ ro ma. l. ij. §. si ser uus. ff. de ac. pos.

tenor si post annum appellasset: quia tunc, iua purgãdi cõtumaciam non haberet ideo tunc appellare non posset. vt. l. j. ḡ. titul. j. in contrarium allegata. ¶ Nec obstat. ff. de requi. re. l. j. in fin. vbi requirit quod moriatur infra annum quia verum quando
1 appellauit. ¶ † Quero ab extra ad maiorem euidentiam premissorum an iste appellator debeat comparere coram iudice qui eum annotauit infra annum: ⁊ sic eius reuersio infra annum requiratur vt appellatio interposita ei prosit. ⁊ dico quod non: qꝛ alias appellatio nullum pfectũ ei faceret cum sola reuersio infra annum sufficiat. Sed corã iudice ad quẽ cã sue appellationis rediturus comparere debet ne postea eius appellatio deserta reputetur.

1 ¶ Expressum maioris est virtutis ꝙ tacitum.
2 Deportationis forma que sit.
3 Appellatio vnica an sufficiat duabus penis.
4 Deportato an possint a iudice bona reseruari.

Si is qui. Primo dicit quãdo bõa sunt expressim adempta in sententia ¶ Secundo tollit obiectum faciendo differentiam an bona adimantur tacite vel expresse. secunda ibi: nam multum. ¶ Casus. extincta pena capitali morte appellantis ei superueniente appellatione pendente non extinguitur bonorum confiscatio expresse sed tacita. hoc dici. ¶ † Nota. maiorem efficaciam habere expressum ⁊ principaliter quam tacitum ⁊ consecutiuum. ratio est: quia primo casu due sunt eque principales sententie. ideo vna extincta remanet altera. In secundo casu est vna tantum principalis licet due pene quarum vna est principalis altera accessoria ideo abolito principali abolitur ⁊ accessorium ⁊ a iudicis cognitione subtrahitur vt hic. ¶ Sed attende quia lex ista non videtur bene clara ideo reuoco in dubium quando expressa ademptio bonorum durat post mortem vel non ⁊ fuerunt quidam qui dicebant hoc colligi ex diuersitate criminum ex quibus pena infligitur. nam si talia sunt ex quibus in consequentiam pene personalis sequitur nihilo dicto de bonis ipsorum publicatio vt in dãnato ad mortem naturalem id est per quam spiritus separatur a corpore vel in damnato ad mortem ciuilem vt in damnato in metallum vel in deportato in insulam. ff. de capi. di. l. tutelas. §. si libertate. Et tunc quomodocunqꝫ fiat mentio de confiscatione: bonorum per iudicem id est siue per copulam que sui natura coniungit principaliter siue per dictionem cũ que sui natura coniungit accessorie. vt nota. in. l. ij. ḡ. de verb. sig. semper mortuo reo appellatione pendente extinguetur etiam sententia quo ad bona ⁊ est ratio quia casus publicatio bonorum inerat de necessitate nec poterat facere iudex quominus inesset. ideo expressio nihil operatur. vt. ḡ. de si. l. non recto. Item quia non debet iudex plus grauare partem quam faciat. l. nec est verisimile quod facere velit cum mens iudicis debeat esse conformis menti legis. vt. ff. de iusti. ⁊ iur. l. nam ⁊ ipsum. ⁊. ff. fa. her. l. ⁊ puto. §. i. Aut talia sunt crimina ex quibus in consequentiam pene personalis non infertur confiscatio bonorum vt in relegato ad tempus: vt. ff. de inter. ⁊ re. l. relegatorum. §. ad tempus. tunc si confiscatio bonorum fiat in toto, vel in parte vltra relegationem ⁊ appellatione pendente moriatur reus heredes eius tenentur prosequi appellationem propter bona vt hic ⁊ in hac sententia etiam per Cy. ⁊ Iaco. but. idem sentire videtur sed non clare. ⁊ pro ista opi. facit litera ista ia ver. an vero. qui in eodem casu loqui videtur quo precedens ver. multum. ¶ Alij vt dicit Bartolucius de pratis qui fuit doctor. Iaco dicebat ego non considero crimen. sed solum an iudex aggrauet penam in bonis vel non vt primo casu non extinguatur crimen propter bona. secundo sic ista verba possunt esse bona sane intellecta. ¶ Alij vt Bartol. ⁊ sequaces. ff. eo. l. i. dicunt in deportatione aut iudex nullam facit expressam mentionem de bonis cum res sit clara vt hic in ver. nam multum. aut de bonis expressam confiscationem facit. ⁊ tunc aut eo modo quo tacite inerat quod est quando consecutiue ad penam personalem ea publicat quod facere dicitur quando dicit te deportamus vel in metallum damnamus cum publicatione bonorum. Nam dictio cum coniungit accessorie ⁊ consecutiue. v. l. j. ⁊. ḡ. ff. de peculat. ⁊ isto casu expirat crimen morte. et quo ad bona ⁊ locũ habent rõnes Pe. ⁊ Cy. nec tũc iudex dr̃ aggrauare penã. Aut iudex facit mẽtionẽ de bõis alio mõ quo inerat puta cõdẽno te in publicatione bonoꝝ ⁊ te deportam⁹ vel i metallum damnamus: ⁊ tunc sinquit ipse ꝙ durat crimẽ ꝑpter bona. ¶ Quia copula ⁊ cõiungit principaliter ⁊ nõ accessorie: ⁊ iudex nõ exprimit eo mõ quo inest ⁊ p̄ ꝯña dr̃ aggrauare penaꝫ in bonis: qꝛ aliter ꝑuidet quã lex disponit. ⁊ de hoc dicit esse casum hic ⁊ istis duobus casibus ꝓcedit qõ Bartolucius de pratis di
2 xit. ¶ † Sꝫ aduerte qõ bar. multũ caute fuit locutus quia ipse incepit a publicatione bonorũ puta cõdẽno te in publicatione bonorũ: ⁊ te deportamus. sꝫ pone ecõtra puta te deportamus ⁊ bona tua publicamus. Certe idẽ dico vt bonorum publicatio venerat expressim ⁊ de per se. ⁊ sic principaliter ⁊ nõ cõsecutiue. et hec per ea que scripsi. ḡ. de sac. san. eccle. in aut. ingressi. in. iij. q. Item attende qꝛ in relegato cum publicatione bonorum isti non declarant quid iuris. nam si per copulã res est clara. sed loquor qñ per dictionem cum. et dubium oritur quia expressio ista nullo modo inerat. et sic sententiã iudicis aggrauat penam ⁊ p̄ ꝯñs morte pena ꝯfiscationis nõ debet euanescere secundũ superius dicta. in ꝯrium est veritas. Nam licet iudex aggrauat penã non aggrauat de per se et principaliter sed consecutiue et accessorie ad penam persone. ideo illa extincta que est principalis extinguitur ⁊ hec que est accessoria. ¶ Nõ obst. quod hec pena nullo modo ex dispositione legis inerat: qꝛ fateor. sed iudex qui hanc penam superimponit eam vt accessorium imponit: ideo de ea secundum eius appetitum ⁊ voluntatẽ que ex verbis colligitur est iudicandum. et hec est veritas. Et ex his verbis apparet quod breuis in predictis remanet conuentio: videlicet quod in quocunqꝫ crimine si pena confiscationis bonorum est eque principalis vt personalis extincta persona crimen non expirat quo ad bona: licet expiret quo ad personam. Sin autem ei accedit expirat vtrunqꝫ. Hec fallunt in criminibus in quibus post mortem cognosci potest cum memoria defuncti damnari vt heresis et lese maiestatis. vt. ḡ. de here. l. manicheos. ⁊ repetundarum. vt l. ex iudiciorum. ff. de accu. et in aliqua pluribus ibidem nota. in
3 glo. ĵ. ¶ † Quero. ĵ. in casu huius. l. an vna appellatio sufficiat ambabus penis. et dicit Cyn. secundum Pet. quod vbi tacita ⁊ consecutiua sequitur bonorum confiscatio sufficit vna appellatio vbi expresse bõa adimuntur due sunt necessarie: quia due censentur sententie vt. ff. de appel. l. cum in vna. ¶ Ego hoc puto verum vbi appellatio fiat specialis ab vna ⁊ maxime a principali. sed vbi fiat generalis a sententia lata super tali crimine illa sufficit: quia ab vtraqꝫ pena intelligitur appellasse. Et ex hoc infero ad aliam questionem: videlicet si sententia est lata super sorte ⁊ expensis vt sufficiat vna generalis non vna specialis super sorte tantum. licet appellans possit prosequi super expensis si appellator fuerit absolutus. vt. l. ampliorem. ḡ. de appella. et idem si appellat ab expensis tantum. nam nõ extenditur ad sortem. ¶ Quero. iĵ. reus condemnatus decessit infra tempus appellandi[a] vtrum sit idem ac si decederet appellatione pendente glos. est notanda que dicit quod sic in. l. ex iudiciorum. ff. de accu. in gloss. i. Et ideo si bona sint expressim principaliter adempta heres debet appellare. non si tacite vel in consequentiam quod not. ¶ Sed contra illam gloss. arguit quidam: quia sententiam transit secũ executioni. vt. l. quinimmo. ff. de pe. que post mortem non põt reuocari. Sed dicit bal. qõ imo: qꝛ talis executio nõ erat confirmata ꝑ lapsum tẽporis appellãdi. vt. ḡ. de ap. l. addictos. ⁊ sic eius effectus pendet. vt. ḡ. de do. inter vi. ⁊ vxo.
4 l. cũ hic status. §. si. ¶ † Quero. iiĵ. vtrum deportato iudex possit reseruare bona. glo. notãda dicit qõ sic. in. l. si quis nullus. § i. ff. ex qui. cau. ma. qõ Bal. fatet in proprietate ⁊ dñio rerũ: quia illud est de iure gentiũ sm qõ deportati nõ ꝓhibent sibi querere nõ in actionibus ꝑsonalib⁹ que sunt de iure ciuili secundũ que habetur pro mortuo nec capere põt. vt. ḡ. de here. institu. l. i. vñ nomina debitorũ inquit ipse ei reseruari nõ possunt ꝑpter status sui obstãtiã. sꝫ forte illa ventrẽt in reseruatione gñali bonorũ si per se ei reseruari nõ possunt. arg. l. in modicis. ff. de ꝯhen. emptio. cum si. ⁊ hic finis.

1 ¶ Heres sicut non in officio ita nec in lite succedit.

Si pater. Casus. causa appellationis interposite a muneris vel ab honoris nominatione finitur morte. h. d. ¶ Collige qõ sicut he-
1 res nõ succedit in officio: ita nec in lite cum officium finitur morte. ff. de tutel. l. tutela. ⁊. ḡ. si quis igno. res mi. esse. l. j. ¶ Oppo. cum glos. de. l. quãqꝫ. ḡ. de execu. tu. ⁊ de. l. qui testamento. ff. de execu. tut. solu. qõ hec lex intelligitur respectu ipsa futuri. respectu vero preteriti teneretur heres prosequi si iniustam defunctus executionem habuit qꝛ pro illo tempore tenetur damna illata seu contingentia resarcire vt in contrarijs. vel dic qõ decurionatus officium de quo hic loquitur non habebat aliquã administrationẽ bonorũ annexã ob quã de negligentia teneri posset: in ꝯrio sic sm Iac. ¶ Op. ab extra nam ibi cauet qõ si duo litigant de beneficio ecclesiastico adipiscẽdo vel adepto qõ vno
b eorum mortuo[b] durat lis ⁊ est res litigiosa. vt in. c. i. ⁊. ĵ. extra de lit. pen. lib. vi. Solu. ibi erat tale iudicium quod poterat manere fundatum ex persona viuentis: hic non sm bal. ¶ Quero in casu nostro legis quid si defunctus dr̃ non habuisse iustam cãm
c litigandi[c] vnde fuisset condemnandus in expẽsis an tunc poterit peti vt heres appellationẽ prosequi volens condemnetur in expensis. dico qõ sic. ar. ḡ. l. pri. ⁊. ff. de rei ven. l. vtiqꝫ. alia potes addere que dixi. ḡ. de ap. l. si ad scribarum. ⁊ l. hi qui. ⁊. l. nominationes.

1 ¶ Accessorium qõ in iudicium deducitur extincto principali non extinguitur.

Quãuis

a ¶ Infra tps appellãdi. Tu vide de h vltra ea que no. bal. in. v. ver. qro deportatus decessit qõ not. bar. ⁊ doc. i. l. ex iudicio. ff. de ap. ⁊ oĩno anto. corse. sing. suo incip. appella. ti. ĵ.

b ¶ Vno eorũ mortuo Adde ꝙ hodie est in ꝯrio regula cancellarie.

c ¶ Iustã cãz litigandi. Tu vide de hoc vltra eã hic ponit bal. in pri. hui⁹. l. qõ no. bar. in. l. si eum. ⁊ ibi not. alex. post eũ. de fideiusso.

a Quamuis. [a] Casus. licet moriatur ancilla petita cum peculio durat causa propter peculium. hoc dicit. ¶ †Not. quod extin
1 cto principali durat accessorium deductum in iudicium concor. l. vtiq. ff. de rei vendica. z vide qđ ibi not. ¶ Ulterius scias quod istum iectum. ibi in numero cognitionum pendere propona. deducit. Uide. vt reus criminis dicatur receptus
b inter reos [b] quando nomen eius scriptum est in libro cognitionū de quo dixi in. l. i. §. qui accusa. non possunt. z de adult. l. adulteram. vbi glo. hoc tangit.
1 ¶ Heres appellatoris quantum tempus habeat ad appellationem prosequendam.
2 Tempus appellationis prosequende currit hereditate iacente.

1 Si vnus. Hanc legē non summo in hoc principio propter eius dubietatem secundum Pe. z Cy. duo dicta diuersa habet. †Primum quod si appellator qui habet annum ad prosequendum vt in auth. ei qui. C. de tempo. appel. moritur ponēs in medio anni dicitur quod vltra residuum heres eius habet quatuor menses ad prosequendum. Secundum dictum est quod si heres deliberat super hereditate defuncti adeunda vel non. z i. tempus deliberandi moritur quod non tantum residuum temporis transmittit sed vltra illud transmittit quatuor menses. Et hec duo dicta non reperiuntur alibi. ideo hec. l. est bene notanda. ¶ Contra primum oppo. de. l. properandum. §. si tamē in medio. C. de iudi. Solu. quod ibi mortuo iudice. quo casu dic vt ibi hic mortuo litigatore quo casu dic si sit causa appellationis locum habet. l. ista. Si autem sit causa principalis dubitari potest. Sed videtur quod hic temporis supplicatio non fiat quia nec olim fiebat. l. si cum honorem. ff. de fid. nec hec. l. innouat nisi in causa appellationis. ergo zc. z l. precipimus. C. de app. Et quia ratio videtur diuersa cum in appellatione sit maius periculum: quia perempta instantia firma manent per sententiam. z sic damnum potest pati qđ notauit ratio posita hic in fi. Sed non est ita in causa principali: quia ius actoris non perit licet instantia pereat vt. C. de iudi. l. properandum. §. illo videlicet. ergo zc. ¶ Cōtra secūdum dictum oppo. de. l. cum antiquioribus. in fine. C. de iure. delibe. vbi solum reliquum tempus anni transmittitur quo anno transacto amplius ingressus ad hereditatem non habetur. Glo. ibi soluit duobus modis. Uno quod non est verum quod hic isti quatuor menses dentur heredi heredis ad deliberandum sed ad appellationem extrahendam istam ponit hic glo. Sed eam reprobat hic Cynus dicens quod si hec litera bene inspiciatur de tempore deliberandi loquitur. Alio modo soluit qđ ibi qñ tps indulgetur a iudice hic qñ a principe: sed hec non valet: quia ibi qñ a lege licet principis z quando ipso iure: sed hic qñ indulgetur tempus deliberandi ab homine
• qđ est minus anno. Item. l. facilius istos quatuor menses concedit. z hic erit tertia solutio. Et ista magis mihi placet si teneamus quod ista duo dicta posita in hac. l. concernant duos diuersos casus. vt Pe. dixit. Sed meo iudicio hec. l. non est sic intelligenda: quia mihi videtur absurdum sequi vez qđ heres deliberantis vltra tempus deliberandi habeat quatuor menses. z adhuc alios quatuor vltra tēpus appellandi quod non est de mente legis z l. cum antiquioribus. fuit vna de quinquaginta decisionibus vltimis. z sic post istā legē. vnde illa potius in hac parte corrigeret istā. ¶ Quapropter puto qđ sol. primo posita in. l. cū antiquioribus. z hec sit ipsa veritas vt hic loquatur de tpe ad appellationem psequendā z hoc pbo ex serie litere. Nā versi. si autem. aduersatiue venit ad pcedentia. ergo de eodē tpe loquitur alias aduersatio non esset bona. z hoc appet secundo ex illis verbis idez tēpus quatuor mensiū. Nam vt illud verbū idem non sit superfluum z aliqd importet intelligi oportet de eodem tpe quatuor mēsiū qđ dat ad appellationē psequendum z de eo fiat relatio z demonstratio. ¶ Et sm hūc intellectū diuido. l. istā in duas partes. Nam in prima pte qñ absq deliberatione adiuit. z secundo qñ deliberationem petijt vel a se deliberare voluit. ¶ Et ista ps potest intelligi dupliciter. Uno modo quando deliberat⁹ adijt tunc tps residuū anni z vltra illud habet quatuor menses ad psequendū appellationē z dubiū fuit: quia videbatur non debere concedi pp tps deliberandi qđ petijt vel qđ sibi a lege concedit. i. qđ deliberare voluit z sic tps illō labi pmisit. Alio modo quod existēs. i. tēpus deliberationis decessit z heres eius. i. residuum tēporis adijt z scdm qđ requirit. d. l. cum antiquioribus. Et dubitatum fuit an heredi huius heredis darent isti quatuor menses vltra tēpus qđ superat ad psequēdū appellationem. z dr qđ sic z modo claret qđ de tpe non ad deliberādū sz appellationem prosequendā tota loquitur. z ista est veritas p quā defensata est glo. nostra in d. l. cum antiquioribus. Ista tene cordi: quia doc. super declarationem huius. l. transeunt sicut muscipula super prunas. ¶ Cōclusio igitur nostra est ista qđ de tpe tm ad psequendum loquitur tota l. ista. Ex hoc sequitur alia cōclusio z casus summari⁹ huius. l. vez qđ vltra tps concessum appellāti ad prosequēdū heres eius hz quatuor menses qui incipiunt ei currere post tps ad deliberandum concessum. ¶ Et not. qđ statim cum adijt tempus ad deli
2 berandum prius non conceditur sed est finitum. ¶ †Et ex premissis not. quod tempus appellationis prosequende non currit iacente hereditate: quia nec heredi deliberanti. quod tene cordi. Et forte est ratio: quia tunc hereditas iacens nec heres deliberans interim potest conueniri lz tps ad adeundum possit peti ei statui. vt. l. si curatoris. C. de iu. deli. facit ad predicta. ff. si quis test. li. esse ius. l. i. §. hec actio. ¶ Quero an quod hic dicitur vendicet sibi locum tantum si in medio temporis prosequendi decedat appellator sed etiam si ante vel in presenti. z dicunt doc. z Cy. quod sic quia ratio est eadem z non diuersa. ergo zc. vt. l. i. C. de lib. prete. z l. illud. ff. ad. l. aqi. ¶ Querit Bald. an quod hic dicitur habeat locum in causa nullitatis sententie. z dicit quod sic: quia causa nullitatis inest appellationi. vt. l. quedam mulier. ff. fa. herci. z l. carmelia pia. ff. de iur. patro. quod puta vbi de nullitate cognoscatur vt de inherente quia non seorsum ab appellatione vel forsan non idem per ea que supra dixi. C. quando prouo. non est ne. l. i. ¶ Ultimo ratio hic posita i fine facit vt heres emphyteote qui non soluit debitum canonem propter ignorantiam non cadit a iure suo de quo vide per gloss. z quod ibi scripsi in. l. ij. in gloss. fi. C. de iur. emphy.

¶ De his qui propter metū iudicis non appella. Rubrica.

¶ Continua rubricam vt in glo. seq.

Si contra. In curia principis nō est presumptio iusti timoris. hoc dicit. ¶ No. qđ vbi principes ibi securitas scdm Bald. ¶ Itē not. qđ vana formido nō admittitur. sed an poterit probari contra hanc presumptionez. dic quod sic. vt infra. l. prox. z ff. qđ me. causa. l. non est verisimile scdm doc.

1 ¶ Appellare metu iudicis omittens quando restituatur.
2 Apostolos petere z dare quis possit.
3 Contestatio quid sit.
4 Metus carceris an sit sufficiēs ad allegandum z ptestandum.

1 His qui. Casus. nō appellans vana formidine ductus non audit amplius sz
c vbi iustus metus interuenit ptestatio [c] i. tps appellandi facta vim appellationis obtinet. h. d. ¶ Nota qđ vna formido repellet z met⁹ iust⁹ exaudit. ¶ Et an sit iust⁹
d metus [d] vel nō cōmittit iudicis arbitrio. vt. ff. ex q. cau. maio. l. ij. qui multa habet considerare que notaui in. l. metū. C. qđ me. causa. vbi vide. ¶ Item no. qđ protestatio debet fieri congruo tempore z est tunc congruum illud intra quod actus ille potest geri vt hic. ibi intra legitimos dies zc. ¶ Item quod debet fieri publice. z gloss. ff. de appellatio. l. cum quidam. hec exponens dicit. i. coram vicinis z honestis personis. vt. ff. de noui oper. nunciatione. l. de pupillo. §. si quis ipsi. Addunt docto. vel coram epo
3 vel coram quocunque alio tribunali sine iudice. ¶ †Item nota quod debet appellationes distinguere. Contra quod oppo. de l. scio. ff. de appel. huius timore dixit Jaco. butri. quod iste text⁹ debet intelligi de causis protestationis que vim habent appellationis vt sic metum z causas metus in protestatione que vim habent: protestationis coram istis personis exprimat causas aut esse iustificationis huius appellationis non tenetur exprimere coram istis aut personis. vt in contrario. sed illas tenebitur postea coram iudice ad quem proponere vel articulare z illas pbare. vt. C. titulo primo. l. i. z. C. de app. l. hi qui ad curiam. ¶ Itē nota quod hec litera dicit euidenti affirmatione distinguat. vnde non sufficit verbis generalibus vti quicquid notet Innocen. in. c. fina. extra de noui operis nunctatio. Et ne ista oppressio sit frustratoria dicendum quod causam vel causas metus expressas tenebitur probare coram iudice ad quem vt hanc idest talez appellationem admittat. quia facta est contra communem et regularem modum appellandi traditum a iure communi. ideo cause hanc modum permittentes sunt prius coram iudice ad quem iustificande. argumē. i. qui accusa. non possunt. l. non ignorat.
2 ¶ †Item collige qđ in casu huius non est necesse apostolos petere: quia non potest alius dare quam iudex qui potest appellantem a sua iurisdictione dimittere. et ideo appellatur coram iudice ad quem: quia non potest haberi copia iudicis a quo nō est necesse quod apostoli petant. facit qđ no. in. c. i. de appel. in clemē.

a ¶ Quāuis. vide fede. 2sil. xi. q p istū tex. dicit quod in vsurariū pōt ingri ad restitutionem vsurarū post mortem. Item adde in vsuris an possit procedi p inquisitionez bal. 2sil. lxi. Et an iudex possit cognoscere ad priuatam vtilitatem z in qbus casibus. vide Soc. 2sil. ccix. inci. circa primam difficultatē. in prin. cū ver. sc. in. §. pāret char. xciij. Et qđ possit ingri ad restitutionē vide p prefa. soci. in. d. 2sil. v. sed vnū est in pposito. cū vsl. seq. vbi et habes qđ qñ de vsuris constat libros de quibus nulla est dubitatio vel p confessionez ad restitutionem compelli pōt vt in. d. 2sil. vsl. 2firmat etiā.

b ¶ Inter reos. an nomen rei dicatur receptum inter reos quando nomē ei⁹ scriptum est in libro cognitionum vel describi debuit. bal. hec not. q et alleg. old. de quo vide eundez in. l. is qui reus. ff. de pub. iudi.

c ¶ Protestatio. adde Soci. cōsil. xlv. incip. visa ad pellatione v. circa hanc primam qđ als appellās nō excusaret propter iudā metus nisi. i. termini protestationis exprimēdo in tali ptestatione cām legitimā met⁹ z si. et ibi habes qđ regulariter appellatio ē interponēda corā eo a quo qs grauat z appellat nisi iustus met⁹ interueniat qz tūc sec⁹ z tunc hec. l. locū habet.

d ¶ Iust⁹ metus adde glo. i. c. cuz dilect⁹. qđ met⁹ cā. gl. z doct. in. c. i. de his q vi me. ve cā. si. lib. vi.

¶ Venio ad glo. 7 op. primo quod inepte dicat qd appelletur contra prefectos 7 alios magistratus. qz ille cõtra quem appellatur 7 ille qui vincit in causa 7 nõ iudex qui tulit sententiam. vt. ff. de ad. l. fi. io. in prin. sol. confitẽdo cõtrarium. ideo glo. i. exponit cõtra prefectos. i. cõtra eorum sententiam. ¶ Op. de prin. huius l. ad ver. qui vero. Solu. vt in duabus glo. sequentibus: qz principium loquitur qñ non fuit iustus metus. versi. qui vero. quando fuit iustus. ¶ Op. iij. quod male dicat contestatione: qz contestatio est simul partium quedam attestatio facta in iudicio. vt. s. de lit. contesta. l. i. quod hic non est. ergo 7c. Solu. quod hic de alia contestatione quam ibi: qz ibi contestatio duorum inuicem litigantium. hic v° protestantiũ: qz idem est quod protestatio facta coram idoneis personis. quod declara vt in vltima gloss. 7 adde quod superius dixi.
4 ¶ † Quero ab extra. pone quod dum pars grauata vellet appellare ab interlocutoria. quidam iudex fecit eum incarcerari[a] 7 in carcere torqueri. an erit iustus metus ad allegandum 7 protestandum postea in appellatione a diffinitiua. dicit Bald. quod sic: quia in eodem genere malitie presumitur animi persecutio. vt extra qd me. cau. ca. i. 7 extra de regu. iuris 7. c. semel malus. Item odium presumitur continuari et odiosus in vno presumitur in aliis quando odium est irrationabile. vt. s. de appel. l. si quis prouocatione. 7. ff. de arbi. l. licet. l. 2. non distinguemus. §. cum quidam. 7 extra de acc. cum. p. mancorella,

a ¶ Iudex fecit eum incarcerari. tu dic vltra bal. hic qui sor. q. ista in fi. v. quo q. dñ metus est allat°. qd no. bar. l. i. l. si qs ipsi pro ri. i. vi. 7. vij. q. de ope. no. nun.

b ¶ Prodest ceteris. adde qd p ea q̃ dixit Bar. in. l. ij. ff. de cõsor. eius de lit. 7 add. a pt. l. e. si vna snia. de ap. 7 ad mãmbo sus. l. vide plene p Baldum in. l. si quis separatim. §. fi. ff. de ap. 7 vide. bar. in. l. a snia. ff. de ap. Et adde soc. cõsil. cxx. incipi. insignis doct. circa fi. i. col. in. i. pt. char. ccxij.

¶ Si vnus ex pluribus appellauerit. Rubrica.

¶ Continua rubricam vt in glo.
1 ☞ Appellatio vnius quando aliis prosit. 7 nu. 2.
3 Appellatio vnius de pluribus officialibus an prosit ceteris.
4 Appellans an cõtra aliquẽ de pluribus victoribus an dicatur contra omnes appellasse.
5 Restitutio minoris que non prodest maiori an prosit consorti.

Si iudici. Istum titulum diuido sic. Prima lex loquitur quando causa est communis plurium officialium et ratione gestionis 7 officij. Secunda l. in principio. quando causa est communis ex alia causa forte communis rei vsqz ad versicul. quod etiam. Tertio ibi remouet dubium quãdo in causa communi alter eorum vtitur proprio priuilegio vsqz ad fi. 7 ambe leges hoc volunt in summa. Paritas defensionis in cõi causa operatur qd sententia in causa appellationis lata pro vno ex pluribus simul
b condemnatis prodest ceteris[b]. Disparitas vero defensionis impedit sententiam latam pro vno pdesse consociis. h. d. totus
1 titulus. ¶ † No. qd vbi est cõmunis defensio 7 eadẽ ratio vincendi ibi appellatio vnius prodest omnibus. ¶ † Pro declaratione terminorum quero anteqz opponaz de exẽplo hoius. l. 7 glo. exemplificat in pluribus tutoribus diuisam administrationem non habentibus. nam si diuisam cessaret cõitas cause 7 idẽtitas defensionis vtriusqz 7 sic. l. ista locum habere non potest ppter rõnis diuersitatẽ. ¶ Sed dubitari põt an in pluribus procuratoribus simul ad eandẽ rem datis a domino posita questio locum habere possit. 7 dubium oriſ ex eo: qz officium dr esse mãdatum pro parte 7 non insolidũ. vt. l. qui alicui. ff. de neg. gest. 7 extra de procu. ca. si duo lib. vi. ¶ Sed dico idem 7 tanto fortius quanto vnus non potuit gerere sine alio. vnde si plures simul vna snia condemnantur. lz condẽnati intelligantur in virilea tamen vna appellatio sufficere debet sicut tutoribus simpliciter condẽnatis qui ẽt in virilibus intelligunt condẽnati. vt. s. §. quotiens. 7. s. si plures vna snia 7c. l. i. Et qz par causa defensionis est omniũ 7 sic dz habere locũ. l. ista. ¶ Venio ad gloss. 7 op. de. l. si quis separatim. § fi. ff. de app. Solu. quod ibi nõ fuit eadem causa defensionis hic sic: quia omnes vnico casu 7 facto conuenti. puta quia omnes ex gestione vel omnes ex neglectu 7 omissione. in cõtrario vn° ex neglectu alter ex gestione. ¶ Op. s. ad idem de. l. scio. ver. certe. si plures. in eodẽ titu. Glo. remittit ad ibidem nota. 7 ibi ponit quatuor solutiones. sed primas duas approbat. alias duas reprobat: quia diuinat in casibus illarum legum. Sed Barto. in. d. l. si quis separatim. §. fina. dicit quod licet diuinet vere tamẽ in se sunt. ¶ Examinentur ista pro veritate indaganda. Est ergo prima solutio quod hic soli quorum nomina sunt in libellis comprehensa appellasse videntur vt ibi nec hec. l. negat sed de alia querit. videlicet an victoria appellantium psit non appellãtibus. Et dicit qd si eadẽ est cã 7 paritas defensionis pdest illis. 7 scdm hanc solutionem illud verbum videntur stat demonstratiue nõ sentẽtialiter effectiue. Scda solutio est qz ibi cã defensionis vnius est diuersa a causa defensionis alterius. hic eadẽ. 7 hec bona vt patet in ratione precedentis solutionis. Tertia est qd hic vnus condemnatorũ appellauit aliis consortibus presentibus ibi illis absentibus qd intelligit ipse 7 ignorantibus. vnde inquit absentes q ignorauerunt appellationem interpositam videtur acquiescere snie contra eos late 7 sic tacite videnf illã cõfirmare scientes contra eos latã esse. Et p hoc facit. s. de sen. que sine certa quãti. l. fin. in fi. 7. s. quomodo 7 qñ iu. l. ab eo. secus qñ sunt presentes appellationi interposite: quia tunc scientes illam interpositam non dicuntur cõfirmare vel approbare sniaz. sed potius improbare et acqescere appellationi per alios interposite volentes vti remedio huius. l. 7 similiũ. 7 illorum victoria eis prosit. Quarta solutio est qd ibi nõ appellantes expressim acquieuerunt sententie. et sic remedio huius. l. vti non voluerunt imo et renunciasse videntur. Et secundum istas solutiones ibi verbũ videntur stat finaliter 7 effectiue: quia finem 7 effectum concernit 7 considerat. Et
2 modo subtiliter sunt solutiones ille declarate. ¶ † Nunc oppo. iij. de. d. l. si quis separatim. in princ. vbi est eadẽ causa defensionis 7 vnius appellatio 7 per qñs victoria nõ pdest alteri. Solu. qd ibi fuerunt plures snie separate: hic vna in persona omnium. ¶ Op. iiij. de. l. si cõmunẽ. ff. queãd. ser. amit. 7 de. l. loci. §. si fundus. ff. si ser. ven. 7 de. l. qui aliena. §. fina. ff. de nego. gest. glo. in. l. seq. 7. ff. de ap. in. l. si quis separatim. §. fin. ff. vbi text. loquitur in tutoribus. recitat opi. azo. qui facit differentiam an sint condemnati in re indiuidua vel in re diuidua. vel corporali vel incorporali postea in fine reprobat Azo. 7 bene. 7 iõ in istis officialib° nõ est fienda hec distinctio diuidui vel indiuidui. Cũ animo officiales isti conueniuntur ad redditionem rationum gestorum et omissorum in officio. 7 ideo iõ eis sufficiunt superius dicta que
3 sic concludo. ¶ † Cum queritur an appellatio vel victoria vnius de pluribus officialibus simul condemnatis prosit aliis. dic aut cuiuslibet est diuersa cã defensiõis 7 tũc nec vnius appellatio nec victoria prodest alteri. vt. ff. de ap. l. si quis separatim. §. fi. versic. ceterũ. Aut in omni est eadem defensionis cã: 7 tunc aut snie sunt plures: quia in persona cuiuslibet sua tunc ad hec idem. vt. d. l. si quis separatim. in princip. Aut in omni persona est vna snia 7 tunc iste est casus noster. 7 tunc aut quilibet appellauit 7 tunc secundum Barto. nec vnius appellatio nec victoria prodest alteri in quo non insisto sed vide per eum. ff. de app. l. a snia. Aut vnus tantum appellauit expressim in sniam 7 tũc appellatio 7 victoria alterius non prodest. casus est in. d. l. si quis separatim. §. fin. in fi. 7 ita sm vnã sol. 7 lec. 7 põt loqui. l. scio ver. si certe plures. in eo. tit. ff. Aut q nõ appellauit expressim sniam nõ approbauit. 7 tunc sciuit appellationem factam ab alio anteqz tempus appellandi transiuerit appellatio et victoria alterius ei proderit vt hic sm lect. quam dat ei glo. in. d. versic. certo. Si autem ignorauit appellationem ab alio factam 7 cum hac ignorantia trãsiuit tẽpus appellandi nec curo an sciuerit postea in processu 7 tunc quia tacite videf senten tam contra eum lataz approbasse victoria illius nõ proderit ei. 7 hic in pluribus officialibus in aliis vero personis et cõi causa cõdẽnatis tũc distinguo eodẽ modo quo. s. vel in casibus vbi dixi non pdesse subdistinguo. aut victoria est habita sup re diuidua 7 ei non pdest vt superius dixi. Aut super re indiuidua 7 ei necessario prodest: qz aliud esse vel euenire non põt 7 per cõsequẽtiam ei prodest nõ directo. 7 est rõ qz snia datur indiuiduis prediis 7 indiuiduis personis vt in. l. qui aliena. §. fi. ff. de neg. gest. 7 in. l. si cõem. ff. quem ad. ser. amit. 7 in. l. loci. corpus. §. si fundus ff. si ser. ven. 7 modo verificatur gl. posita in prin. l. sc. ¶ Quero iuxta predicta quid si appellatio per vnum interposita erat nulla tamen appellator de facto obtinuit per iudicis imprudentiam. dicit Bal. qz aliis nõ prodest per. l. debitor. §. fi. ff. ad trebel. Sed certe ibi nulla est cause cõitas. vnde modicũ attingit materiã nostram. Ubi videtur dicendum qd sup re indiuidua lata prosit ex rei necessitate. sup diuidua aũt põt esse magis dubiũ tamen videf idem per istas leges si sententia sit pronunciata simpliciter iniusta: qz pro vtroqz pronũciatã videtur ei cõe sit emolumentũ: vt hic. ¶ Item quero si p vnũ tãtum snia dicta est nulla 7 obtinuit an victoria prosit. aliis dicit Bal. quod sic 7 dicit Cy. hic teri re scẽm mcã lec. nõ reperi.
4 ¶ † Quero nũc ab extra quid si vnus appellauit aduersos aliquẽ de pluribus victoribus an aduersus omnes appellasse videaf. Rñ. qd sic si cã est omniũ cõmunis 7 par omniũ defensio. vt. ff. de ap. l. scio. §. respon. ¶ Item quero predicta in causa appellationis quid in causa principali. an sententia lata in causa duorum pro vno proficiat alteri. Glo. ff. de ap. l. si quis separatim. §. fi. in fi. gl. dicit qd nõ sed contrarium videtur nota re in. l. si cum vno. ff. de re iu. Sed distingue aut sunt consortes eiusdem litis 7 tunc prodest. vt. s. de consor. eius. li. l. i. 2. §. et ita potest intelligi glo. in. d. l. si cum vno. Aut nõ sunt consortes eiusdem litis 7 tunc aut res est indiuidua 7 prodest. vt. ff. si ser. vend. l. loci corpus. §. si fundus. 7. ff. quemad. ser. amit. l. si cõmunem. Aut res est diuidua corporalis vt fund° vel incorporalis vt ius vsusfructus. vt. ff. ad. l. fal. l. i. §. si vsusfructus. 7 tũc nõ prodest. vt in glo. d. l. si qs separatim. §. fin. ¶ Nunc quero in casu quo snia lata pro vno pdest alteri an victor recuperabit sumpt° p rata

ab eo

ab eo coi pdest.⁊ dic q̄ sic vt.ff.de neg.ge.l.qui aliena.§.fi.Mo do transeo ad fin.l.ij.que de restitutione minoris profit maiori. ar.l.qui aliena.§.fi.ff.de neg.gest.⁊.l.si cōem.ff.quemad.ser.ami. Rñ.gl.hec.l.pcedit quando res est diuidua.secus si indiuidua. vt in cōtrarijs quales sunt seruitutes prediales in quib⁹ sñia da tur predio.vt.o.l.q aliena.Sȝ pe.dixit q̄ etiā in re indiuidua re stitutio ɔcessa minori pdest maiori q̄ bñficiū est psonale.vt.ff.de exce.l.exceptiōes.Sȝ defende q̄ nō pdest directo vt psonā egre diaᷓ sed cōsecutiue ⁊ de necessitate rei:q̄ non pōt pdesse minori quin psit maiori edionē in re bñti vt clare pȝ in seruitute lumi num restituta minori.nam lumina restituta᷑ diñ cōi proderunt maiori secū cōem actionē habenti.⁊ ita tenuit Cy.an addi.ɔ̄.si in
5 cōi eademq̄ causa in integ.restit.posi.a.l.i. ¶ †Iuxta hoc que
a ro si restitutio minoris[a] non prodest maiori an pdeit ɔsorti & minori puta agentes ambo rei vere pro re cōi succubuerūt al ter petijt restitutionē in integrum ⁊ est restitutus an eius restitu tio proderit alteri minori ⁊ videᷓ q̄ sic:q̄ hec.l.⁊.ɔ̄.si in cōi ea demq̄ causa in integ.resti.pos.l.i.denegant maiori per q̄ vide tur concedere minori.ar.l.cum pretor.ff.de in.ar.a sensu contra rio sumpto q̄ est validum.vt.l.i.§.huius rei.ff.de offic.eius cui man.est iuris.⁊ pbat ratio q̄ par est causa priuilegij ⁊ defensio nis vtriusq̄ ⁊ par ratio equitatis.Et sic isto casu debemus idem dicere q̄ in appellatione cum hec parificentur vbi est eadem rō. ⁊ de appellatione infertur ad restitutionem.vt.l.presca.ff de mi. ¶ In contrarium facit:quia aut minor factus est maior ante re stitutionem alteri concessam ⁊ ei non debet prodesse.vt.d.l.i.si in communi eademq̄ causa.Aut est minor ⁊ ipse potest ex persona sua restitutionem implorare.⁊ sic restitutio alterius non debet ei prodesse.vnu si ex persona non petit cum possit videtur illo be neficio vti non velle.Et hec cessant in appellatione:quia post vi ctoriam alterius non pōt appellare.nec etiam ante post lapsum decem dierum.Item quia non semper paribus passibus ambu lant appellatio ⁊ restitutio.vt ff.de mino.l.prefati cogitabis. ¶ Item quero minor vendidit rem meā me consentiente.postea est restitutus in integrum an rem illam recuperare potero.di cendum est quod non:q̄ minoris restitutio mihi non prodest.vt hic cum si. ¶ Sed penes quem remanebit.di. it Bal.q̄ penes minorem cui liberalis fui.⁊ in quem principaliter libertatē con sentiendo exercere volui.vnde apud eum debet remanere.vt.l.q alienam.⁊.l.si alienam.ff.de dona.causa mor. ¶ Ultimo tex.hic in.l.iam prin.ibi vnam eādemq̄ condemnationem ⁊c.allegaᷓ q̄ idētitas rerū ⁊ psonarū est pbanda.Ideo si ɔ̄ captū titij pduci tur bannum quoddā quo cauetur titiū esse bānitum non sequitur iste vocaᷓ titius.ergo est ille.ideo debet interrogari de nomine suo ⁊ patris.⁊ agnomine vel cognomine.⁊ an ille sit de quo in bā no continetur vel non alias identitas persone est probanda. ¶ Idē de identitatibus rerum que dabunᷓ puta si fundus qui hodie petitur habet diuersos confines ab his qui in instrumēto emptionis continenᷓ.⁊ tūc errāt.Nam ad pbandū identitatem fundi dȝ intenta formare vnū capitulum q̄lo talis fundus olim fit confinatus.⁊ hodie sit cōfinatus.⁊ vnus.⁊ idem de fundis.et vnum ⁊ idem corpus. ¶ Item in eo.ibi ne in diuersitate facto rum ⁊c.allegatur per doc.⁊ Barto.q̄ vbi ex dictis testium in surgit diuersitas factorū seu ibi ex diuersitate factoꝝ separatio nē nō recipit.ac tunc testes dicuntur singulares:secus si separatio nē non recipit:q̄ tunc contestes intelliguntᷓ q̄ in vnum rei finē sunt concordes.vt eleganter dicit tex.ad hoc notandus.j.de pe. l.qui sententiam.

¶ Si de momentanea possessione fuerit appellatū. Rubrica.

¶ Continua rubricam vt in glo.seq.

1 ¶ Possessorium dicitur momentaneum.⁊ nu.2.

3 Appellari an possit in possessorio.

4 Appellari an possit ab interlocutoria in possessorio lata.

5 Sententia lata super possessorio an possit dici nulla.

6 Appellari an possit a sententia lata super hypothecaria.

Cum de possessiōe. Primo ponitur vnum dictum.Secundo eius limitatio.secunda ibi:ata ta
b men.Casus a sententia lata super possessorio nō appellatur[b] causa proprietatis illesa seruaᷓ.h.d.
c Concor.j.vti possi.l penna in fine ¶ †Nota.q̄ iudicium possessorium appellatur momentaneum.Secundo quod appellatio que notorie de iure non debet admitti non im pedit executionem sententie fieri.Tertio quod in possessorio fit statim executio non expectato quadrimestri tempore.Quarto quod in executione debet saluari ius proprietatis aduersario.
a ¶ †Op.q̄ possessio non sit momentanea imo durat q̄diu re tinentur corpore ⁊ animo.vt.l licet.ɔ̄.de acqui.pos.cum ibi nota. Hinc est q̄ ex ea continuata causaᷓ prescriptio.xxx.annorum.vt ɔ̄.de prescript.xxx.l.si quis emptionis.Et presumitur continua ta nisi probetur interrupta.vt not.de ser.fug.l.i.⁊ per Dy.in.c. sine possessione.de reg.iu.li.vi.Et sic pȝ q̄ nō durat penes ali quem momēto cuius cōtrariū sentire videtur hec litera.Solue. q̄ possessio dicitᷓ momētanea nō per se ⁊ sui natura:sed p actio nem ⁊ quandam contingentiā q̄ declara tripliciter vt in princi. glo.vsq̄ ad ver.item hec.l.Et primo dicitur momētanea aptitu dine:q̄ de facili potest in iudicio pet.torio auocari.⁊ ex hoc ele ganter dicit Bald.hic ⁊ fuit opi.bar.in.l.ij.ff.de app.re.in.i.q.l. ista habet locum quando prius agitur possessorio.Sin autem prius petitorio actum fuerit et succubuerit actor ita quod in peti torio obstat exceptio rei iudicate.⁊ per consequens non possit possessio per petitorium auocari ⁊ postea ipse idem agat posses sorio ⁊ succumbat q̄ ab ista sententia in possessorio lata pote
a rit ipse appellare:q̄ per petitorium non pōt auocari possessio. ¶ Sed non puto ipsum bene dicere.ne detur occasio circumue niendi legem istam.Itē q̄ sequereᷓ vt si prius agens possesso rio obtineret ⁊ victus ius in proprietate non haberet.ita petito rium intētare nō posset restituta possessione q̄ ab illa sñia ap pellare posset q̄ non puto verum q̄ hec.l.indistincte loquitur ⁊ eius proprieta is reseruare intelligitur conditionaliter si ei a quo auocatur cōpetat.licet ergo ei non competat appellatio non propterea permissa est. ¶ Propterea ratio bal quare hic fit speciale quā infra dicā cōtrariaᷓ huic dicto.vt.j.dicā.⁊ dictū glo.intelligo in genere ⁊ in abstracto nō in hoc vel in illo casu sic
b posito.sed sufficiat quod gl.dicit aptitudine hoc coenire potuis se.Alios duos modos quos ponit glo.vide per te.Sed ex vlti mo collige quod in causa meri possessorij proceditur summarie q̄ cito debet expediri.vt.l.litibus.j.de agri.⁊ cen.li.xi.q̄ decla
3 ra vt dixi in.d.l.fina.ɔ̄.qui le.perso. ¶ †Op.ɔ̄.quod male dicat dum dicit in possessorio non appellari quia cum iudicium in pos sessorio sit multiplex tam retinende q̄ recuperande possessionis ne etiam adipiscende possessionis ⁊ hic non declarat an in omni vel in quo.ergo nos dimittit in incerto contra.§.quibus.ɔ̄.de no.co.compo.Solu.vt sequitur in gloss in versicu.item hec.l.q̄ quidam dixerunt quod in possessorio tantum retinende posses sionis locum habet quod glo.reprobat ⁊ bene:q̄ hec.l.loquitur generaliter ⁊ indistincte.Et quia in quolibet interdicto ⁊ mero possessorio est eadem ratio.et pro hoc.ɔ̄.quorum app.non re.l. quisq̄.Et sic concludit glo.quod in quolibet possessorio locum habeat.l.ista.saluo vt in seq.oppo.sequitur. ¶ Oppo.ij.q̄ in possessorio recuperande appelletur.vt.j.vnde vi.l.si quis in tan tam.Solu.vt sequitur in glo.quod sm tempus huius.l.non ap pellabatur:hodie sic vt ibi.Et sic illa corrigit istam.Sed dic me lius.vt no.j.in gloss.in versic.si agatur.et.j.vnde vi.l momenta nee.Solu.quod hec.l loquitur in mero possessorio in quo non est admixta questio proprietatis ibi non mero quia ibi admix ta est causa proprietatis.et illa est causa permissionis huius ap pellationis quasi maior causa.s.proprietatis trahat ad se mino rem.scȝ possessionis.Sciendum tamen est quod Guid.de suza. fuit in opi.quod ibi solum appellaretur respectu proprietatis non respectu possessionis vel ibi dicam sed cum gloss.doct.com muniter pertranseunt. ¶ Opp.iij.quod imo in possessorio me ro.appelletur vt.ɔ̄.de appel.l.i.so.vt sequitur in glo.in ver.item ·huic legi.⁊c.quod ibi non ratione iniquitatis sententie sed ratio ne ordinis omissi. ¶ Op.quinto nam ⁊ in maioribus causis ap pellatur.vt.ɔ̄.de ap.l.⁊ in maioribus.Sol.vt in glo.q̄ hic spe ciale.⁊ rationem specialitatis assignat gl.vsq̄ ad fi. ¶ Et prima ·ratio est:q̄ interlocutoria est ⁊ nō diffinitiua quod reprobat glo. hic.⁊.ɔ̄.de sentē.⁊ interlo.l.post sententiam.Et potest esse ratio quia fertur lit.contesta.⁊ super ea principaliter libello porrecto vt not.j.si per vim vel alio modo.l.fi.⁊ per Barto.in.l.naturali ter.§.nihil.in.iij.ff.de acquirenda posses.Et q̄ secundum Bal. eius instantia durat triennio vt.l.properandum.ɔ̄.de iud.quod non esset si interlocutoria foret. ¶ Secunda ratio quia vilis et abiecta.sed trussa est q̄ potest esse magni precij ⁊ multo estima ri vt.l.si duo.in fi.ff.vti possi.Tertia ratio est quia postea singu la poterunt plenius tractari in causa proprietatis quā post se ex pectat.Hec non est.cuta quid enim si ius proprietate victus nō haberet vel si haberet nonne probatio difficilis est in petitorio imo quasi impossibile est probare directum dominium vt.ɔ̄.de proba.l.cum res.⁊ ibi not.vnde timidus non audebit intentare. ¶ Quarto extra gl.dixerunt quidam quod ratio est quia pre do nis possessio non debet tueri ipsum appellantem et.ff.commu ni diuidūdo.l.communi diuidūdo.§.inter prdones.Quinto di xit Barto.in.l.ij.ff.de ap.reci.in.i.q̄.versi.possumus etiam di cere quod ista lex non dicit quod non possit appellari ideo stabi mus regule legis in maiorib⁹.vt appellari possit.Sed appella tione non obstante iudex debet exequi et postea cognoscetur ⁊ in hoc sit speciale.vt in auten.que supplicatio.ɔ̄.de preci.impe.of. Hec sol.non est bona q̄ tex iste plus dicit.s.q̄ sñia sortiatur ef fectum sed effectum sortiri non est aliud q̄ transire in rem iudi catam ita quod plus de eius iustitia vel iniustitia cognosci non possit.vt.ff.de reg.iur.l.i.ergo ⁊c.hoc etiam probatur:q̄ restitu

a ↔Si restō minoris.bald.hic in.iiij.v.itē q̄ro ponentiner formar hāc.q.⁊ illā decidit cōtra tñ decisio nō plz vt per bar.l.i.§.de re.q̄.fi.l in.⁊ in iure rest Sȝ iura barto.non bñ pbāt opi quam.

b ¶ Nō app adō no.in.l.i.j de ho.pos.sȝ tab.l pri.⁊ vide oino bar.l.l.fi.§ i.p stum tex.ff.de colla.et no.ita moder.in l.fi.§.iussus ff.de ap.vbi oino vid quāſr q̄o et q̄ñ hec lex procedat circa finē.⁊ vide bal.ɔs.ccccxvij.§.li.⁊ ɔs.lxxxiij.i.lib.⁊ abb.cōsil.v.li.ij.

a ¶ Aliud de iure canoni. adde. c. ex conquestione. de resti. spo. et in. c. significauerunt de
testi. et per Bal. hic.
b Appellari. an appellatio possit interponi a mero possessorio et mixto et quod dicatur
merum et mixtum vide Bal. in consilio. cclxxx. iij. lib. et consi. cxxvi. eo. iiii lib. et con
silio. cxxxvij. cum sequentibus.

ta possessione solum reseruat victo questionem proprietatis vt hic
patet in fi. ergo etc. ¶ Dicit ergo Bal. quod ratio est ne partes
veniant ad rixas et ad arma. nam ad hoc facile prorumpitur
dum de possessione litigatur. et ideo lege statuit quod statim sen
tentia transeat in rem iudicatam. et fiat eius executio saluo iure
proprietatis vt hic. Et hec ratio mihi placet vt magis veniet
salis. Sed attende quod ista ratio concludit vt siue post posses
sorium possit intentari petitorium siue non appellari non pos
sit vt ad rixas et arma deueniatur cuius contrarium Bald. su
perius dixit. ¶ Oppo. vi. ab extra quod in quolibet possessorio
appelletur. vt extra de resti. spo. capitulo cum ad sedem. et cle. i.
de sequest. in cle. vnica de cau. pos. et propri. Solutio quod aliud
a de iure ciuili. vt hic. aliud de iure canonico[a] vt in contrarijs. Et
4 hec est communis opi. canonistarum. ¶ † Quero, primo ab ex
tra quid si in iudicio possessorio iudex aliud super aliquo arti
culo pronunciauit interlocutorie an appellari ab hac interlo
cutoria poterit. Gul. de cu. in. l. si ex causa. §. nunc videndum. ff.
de mi. dixit quod sic. quia per appellationem a diffinitiua non pot
reparari: quia ab ea non potest appellari vt hic. Idem videt sen
tire Barto. in. l. ij. in prima oppo. ff. de ap. reci. ¶ Sed Bal. te
net hic contrarium: quia cum remouetur appellatio ab eius dif
finitiua intelligitur remoueri ab omnieo per quod peruenitur ad
ipsam vt. l. oratio. ff. de sponsa. Ista ratio nihil concludit in pro
posito: quia per istam appellationem ab interlocutoria suppo
sito quod fieri posset non propterea peruenitur ad appellatio
nem a diffinitiua seu non propterea permitteretur appellari a
diffinitiua. Melior igitur ratio videtur: quia ratio prohibendi
a diffinitiua habet locum in prohibendo ab interlocutoria dum
modo attingat negotium principale. alias si non attingit ad
ipsum procedit aliorum opinio. Et hoc de iure ciuili. de iure ve
ro canonico appellari potest. ¶ Quero. ij. ab extra. si in mero
possessorio sententia sit euidenter iniusta an tunc possit appel
b lari[b] dicit Bald. quod Innocen. in capitulo final. extra de ope.
no. nun. dicit quod sic si causa exprimatur. sed non reperio quod
appellationem permittas nisi de iure canonico et fateor quod
ipse canoniste dicunt quod exprimenda est causa. quia cum ex
pectet petitorium post se vim habet interlocutorie. Sed secun
dum iuristas diffinitiua est vt superius dixi nec ab ea appellat.
¶ Quero. iij. cum gloss. finali pone quod minor[c] est ille contra
quem appellatum est in possessorio non potest appellare vt hic
d an poterit restitutionem petere[d] in integrum. et gloss. arguit quod
non quatuor modis postea determinat in oppositum. et ratio
nes per quas determinat ponuntur in fi. et sunt due et valide. pre
cedentes autem sunt responsiue ad rationes allegatas in oppo
situm. ¶ Et not. glo. in ver. nec obstat. et illam rationem quam
facit de adulto non habente curatorem qui contrahit vt maior
et restituitur. Ad questionem statuto cauetur vt maior. xviij. an
possit absque autoritate alterius persone contrahere et alienare
an si leditur possit petere restitutionem in integrum et allegatur
quod non: quia videtur maior factus a lege et etas ei suppleta.
argumento. eorum que notat supra. de rei vendicatione lege se
cunda. In contrarium facit glossa. ista in preallegatis versicu
lis. ¶ Quero ab extra si quis promisit alicui vacuam possessio
nem fundi tradere et condemnatus appellat an potest. dic quod
sic quia in omni causa appellatio est permissa nisi appareat pro
hibita vt. s. de appellatio. lege in maioribus. sed hoc casu conue
nitur ex contractu et non ex positione et sic non ob. l. ista. ¶ † Quin
to quero ab extra an sententia super possessorio[e] lata possit dici
nulla. Respon. secundum Bald. quod sic simpliciter agendo de
nullitate. sed non appellando. vt in capitulo. vt calumnie. extra
de re iudi. in clementi. Nam si diceret nullam. et si qua est appel
lo non audiretur: quia tunc de nullitate inherenter diceret et non
6 seorsum ab appellatione vt dixi in lege prima. s. quando prouo.
f non est nec. ¶ † Quero an a sententia super hypothecaria[f] lata ap
pelletur. et videtur quod non per illam solam possessio aduoca
tur. vt. ff. de eui. c. l. si cum venditor. in princi. Sed doctores in con
trarium: quia ius et actio intentatur cum hypothecaria sit actio
in rem vt ea. l. si cum venditor. et. j. de pigno. l. pignore. et ex con
tractu vel quasi descendat. igitur appellari debet. Et pro hoc est
casus. ff. qui po. in pig. hab. l. claudius. felix. et idem dic in actio
ne ad exhibendum. vt est text. ff. de appellatio. l. creditor. §. iuss

c ¶ Minor. Tu vide de hoc tex. i cle. vnica. de cau sa pos. et proprie. vbi dicit quod ista l. non habet locum in causa beneficiali et ad hoc quod. j. inse. aposti. etc. vide bal. l. i. i. adhi. j. tit. primo.

d ¶ Restione petere ad hoc Jo. papi. i summa ti. de ap. a diffi. ver. coram nobis et Jo. an. et contra. in. c. i. de i integ. resti. li. vi. nouo. in prima. et Hostien. l sum. eo. titu. quod. ir. vide no. in. l. prefecti. ff. de mino. gl. et bar. hic vult. q. Pau. de cast. consi. cccxvij. quod incipit vt bene attingatur.

e ¶ Super possessorio. adde Pau. de cle. aza. l cle. ij. de iudi. et et. Bal hic in pe. col. ver. quero nunquid. sen tentia lata,

f ¶ Sup hypothecaria. verum quod hypothecaria possit appellari quod ad uocat. solam possessionem dicas tamen quod sic ita singulariter put et hic Salyce. volunt Bar. in. l. i. de fo. et l. l. i. s. eo. ti. et de bac. l. latissime per bar. in. l. ij. de appella. recip.

g ¶ Tres sntas. ad not. text. in. c. tua nobis. de ap. gl. in cle. i. de re iud. bal. f. c. significa tibus in fi. de off. delega. barba. in rubri de fo. compe. idem et consi. xxi. incip. etenim. iij. vol. et adde Soci. quod appellatio. iij. nec princeps nec pa da per viam re scripti ex ordina ria potestate in dulgere pot. Et an de plenitudine potestatis per viam priuilegij priceps possit tertiam ap pellationem con cedere vide per eum in consilio. cvi. incipien vi sis processu sententijs et consilijs. versiculo circa primam difficultatem. cum quatuor versicu. seq.

h ¶ Dictio iterum. adde bar. in. l. repetendus. ff. de leg. ij. car. in. ca. olim in primo not. de
rescrip. raph. fulgo. consi. cliij. incip. super eo quod primo loco queritur,

sus. ¶ Quero. vij. si quis petit sibi decerni bonorum possessio
nem decretalem apparet contradictor iudex. super ea pronun
ciat an appellari potest. Cyn. s. de bonorum possessio. secundum
tabu. l. i. dicit quod sic per illum text. non obstat hec. l. quia ibi
in possessorio iuris hic facti. ¶ Quero. viij. si in possessorio quis
est condemnatus etiam ad fructus vel interesse aduersarij an a
toto vel saltem ab ista particula poterit appellari. dicit Bald.
quia petitorium est admixtum cum possessorio quod a toto po
terit appellari. Item quia in istis fructibus vel interesse non pos
set reparari in causa proprietatis et sic non est momentaneum
sed habet locum. l. et in maioribus. s. de appella. et hec sufficiant

¶ Ne liceat in vna eademque causa tertio prouocare. Rubrica.

¶ Continua rubricam vt in glo. et postea opponitur quod im
proprie dicat eadem causa quia causa principalis non est eadem cum
causa appellationis nec vnius appellationis cum alia. vt. l. ita
demum. cum ibi not. s. de procu. Sol. vt in gl. quod hic improprie
loquitur sic et in. l. circa. ff. de inof. testa. Saly.

1 ¶ Sententia tres contra se reportans iudicatis parere debet
et nu. 3.
2 Appellari an possit a sententia prefecti pretorio. et nu. seq.
6 Victus an realiter offerre debeat.
7 Appellari an possit secundo a boni viri arbitrio.
8 Minor vel ecclesia quando restitutionem petere possit aduersus senten
tiam secunde appellationis.

Si quis. Primo vnum dictum hinc
hic secundo circa illud remo
uet dubium. secunda ibi licentia. Casus. qui ap
pellando succubuit. tertio non potest appellare
nec supplicare. in numero tamen appellationum
recusatio iudicis suspecti non computatur. h. d.
1 ¶ † Not. quod qui tres sententias[a] contra se importauit vnam
g in causa principali et duas in causam appellationum debet acqui
b escere iudicatis. ¶ Item nota quod dictio iterum[b] significat bi
num actum seu pro bis accipitur quandoque pro pluri seu vlte
riori quia quoties opus erit. vt. ff. de eden. l. c. veluti. §. hec vox.
¶ Item nota quod lis contestatur in causa appellationis.
2 ¶ † Opponitur quod non bis imo nec semel a sententijs prefe
ctorum pretorio. vt ff. de senten. prefec. pre. l. i. et. s. de preci. im
pe. offe. l. i. et aut. que supplicatio. Solu. quod in illis est specia
le propter eorum excellentiam vt ibi dixit. ¶ Opponitur quod
in alijs non liceat nisi semel. vt. s. de appella. l. in offerendis. et. l.
iubemus. vt. s. de asserto. l. i. et de episc. and. l. aut. si quis litigan
tium. Sol. quod in illis casibus et personis fallit. qui autem hic
3 dicitur pro regula ponitur hic vt in glos. h. ¶ † Opponitur. iij.
quod a sententia prefecti pretorio possit retractari saltem per
modum supplicandi. vt. s. de preci. impera. offe. l. si quis. et aut.
que supplicatio. Solu. quod hic loquitur quando prefectus co
gnoscit tertio ex appellatione. secunda ab eodem interposita.
Secus si cognouisset ex prima appellatione vel in causa princi
pali quia fatetur quod tunc possit supplicari. vt in contrarijs et
in. iij. gloss. ¶ Opponitur. iiij. et ab extra quod non tantum bis
imo tertio et quarto secundum contingentiam sententiarum
quas vnusquisque pro se reportauerat. nam vnusquisque potest bis
appellare. Solu. contra confitendo contra. vnde hec lex loqui
tur vt ab eodem non liceat tertio prouocare. sed inter ambos po
4 test quater appellari vt in contrario. ¶ † Opponitur. v. con
tra si. quod iudex delegatus in causa appellationis non possit re
cusari. non tam per appellatorem si eum impetrauit vt auten.
auferatur. s. de lit. contesta. quam per appellatum si eum impe
trauit: quia aut impetratio non tenuit puta si preuenit in impe
trando tempus prefixum appellanti. vt extra de appella. ca. se
pe. in fine. et sic recusatio non fuisset oportuna. Aut impetrauit
post tempus prefixum appellanti et adhuc frustratoria est. impe
tratio et per consequens recusatio cum firma remaneat senten
tia pro eo lata. vt. s. capitu. sepe. Solu. vt in gloss. penultima vi
delicet quod victor impetrauit ante diem prefixum ei a lege. Non
obstat. ca. sepe quia loquitur quando tempus fuit ei prefixum
ab homine id est a iudice a quo appellatur. ¶ Opponitur. vi.
ab extra quod in appellatione procedatur lit. non contest. vt. s.
de tempo. appel. l. fina. §. illud. Solu. secundum doct. quod ibi
quando altera pars est absens: hic quando vtraque est presens.
Pro ista solutione bene facit extra de ap. c. interposita. ver. fa
ne. Et etiam hanc solu. probat dictus. §. illud. vt ibi declaraui.
sed dicit bal. quod si partes de concordia processerunt in causa appel
lationis lite non contestata quod valet iudicium per dictam. l. fi. §. fi. vbi con
sensu et pacto litigantium legum austeritas tollitur et mitiga
tur et hoc cogitabis quia text. ille non videtur egredi debere
terminos

terminos suos maxime quia in.§.illud.in prin.dixerat qd vbi vtraq; pars est presens causa cognitionaliter & sic per litē.cōte. fuit exordium & sic lit.conte.est de solennitate & substantia for malis ipsius iudicij vbi vtraq; pars est presens. Et pro hoc acce
5 dat dictū.c.interposito. Ex pdictis opposit.onibus. ¶ †Quero primo in casu nostro pone quod altera istarum sententiarum est ipso iure nulla an poterit agi vel excipi de nullitate. ¶ Or attende si petatur executio & contra eam opponatur exceptio
a nullitatis[a] sententie dicendum est aut nullitas sententie patet ex actis vel statim probari potest et tunc impeditur executio. aut ex actis nō apparet nec statim pbare pōt & executio non impeditur que summarie fieri debet.vt.ff.vt in possess.le.l.is a quo. et.ff.ad exhi.l.iiij.§.ibidem. Si vero autem non excipitur sed de nullitate agitur quia iudicis officium imploratur vt sententia nulla declaretur tunc si queras an libellus debeat recipi.dicendum est quod sic. Sed si queris an ex hoc executio debeat impediri. Et dicendum est quod non tam de iure ciuili quam cano.de iure ciuili probatur.ß.de or.cogni.l.fin.de iure canonico est casus expressus.in.c.j.de sentētia & de re iu.i cle. Nec libelli porrectio est frustra. Tum quia ad porrigendū interrumpitur prescriptio que ei curreret. Tum quia post executionem factam de nullitate cognoscitur et si nulla reperitur sententia executio rescindetur et in pristinum statum res reducitur.vt.d.ca.j.vbi pondera quod non de excipiente sed agente tantum loquitur: et hoc vult glo.ibi posita super versicu.admittatur. ¶ Non ob quod in princip.ibi dicitur vt calumnijs litigantium occurratur &c. Que ratio sibi locum vendicare videtur nedum in agente de nullitate sed in excipiēte quia fateor licet text.successiue in agente tantum loquatur. Sed in tali excipiente qui statim in calumnia presumatur quod est qn nō statim pōt probare nullitatē qr eius probatio altiorem indaginem requirit.vt.d.l.si is a quo. Sed vbi statim vult probare vel ex actis ipsis & maxime ipsius sententie apparet eius nullitas: tunc quia calumniari non presumitur contra eum non occurritur sed auditur. & hoc vult etiā hic bald.qd iste tex.fm pdicta debeat intelligi pbat ipse ex illo qd corroborauit i rubrica positū p qd dat intelligi qd ipsa sententia roborās & precedēs erat valida. als nec ipse roborare nec ille roborari posset.arg.l.si expressim.ff.de appel. ¶ Attēde tū qd agēs de nullitate dz victori offerre totum qd est necessarium ad plenā executionē snie.vt ibi vult glo.predicta qd indubitanter est verū si ei opponatur vel executio sententiarū petatur. Sed quid si non opponatur.nec executio petitur an debeat offerri als non valeat pcessus super nullitate. & videt qd sufficiat morani victori nō fieri si petat sibi condēnata offerri.arg.ß.de col. l.si soror.&.ff.quorum le.l.fin.§.j.cū igitur nō petat valere dz qd agitur. ¶ In contrarium facit litera in.d.c.j.qd incipit.vt calūnijs.que nullatenus admittatur donec huiꝰ sentētie fuerint plenarie executioni mandate: vnde qui agit de nullitate videtur si non offert ante tempus agere.vt.ß.de iure deli.l.fi.§.donec.dicit bald.qd iudex pcedere non dz si tñ procedatur tenet pcessus sic.ff.de ac.empt.l.iulianus.§.offerri.&.ff.de colla.bon.l.pretor. in prin. ¶ Ego hoc scōm vt valeat processus habeo pro indubitato. Sed qd iudex procedere non debeat si pars citata non opponat non puto qr regula est qd iudicis officium ad partis commodum non se exhibet nisi petitus vt.l.iiij.§.hoc iudicium ff.de dam.infec. Preterea de rebus & sententijs debet iudici con
6 stare: et hoc debet fieri per victorē. ¶ †Quero iuxta predicta
b an tunc sufficiat quod victus offerat verbo[b] vel etiam exigatur quod realiter offerat. & dicit Bald. quod verbo & re debet fieri in eo de quo sentētie sunt liquide. In eo vero de quo nō sunt taxate tunc sufficit verbaliter se offerre paratum soluere quantitatem que declarabitur vt.ff.de sta.liber.l.statuliber.&.ff.de rescinden. vendi.l.fundus. ¶ Quero an hec lex procedat si quis succumbat in duabus appellationibus ab interlocutoria interpositis vt vlterius nō audiatur etiam in appellatione postea interposita a diffinitiua.dic qd sic.casus est notandus.extra de ap.c.si. in cle. ¶ Quero appellauit quis ab electione de eo facta et bis succumbit in appellatione an habeat locum lex ista. & dicendum est qd sic qr lex ista prohibet tertiam appellatiōem & notat solam binā appellationē licet isto casu nō sint late tres sententie. Sed non habebit locum.c.j.extra de re iu.in cle.qr illud.c.requirit tres snias scōm Bald. ¶ Quero an snia qua pronunciatur tertio appellari nō posse sit interlocutoria vel diffinitiua. Io. mo.in.c.cupientes.de elec.l.vi.in glo magna q̄ incipit.& ita est. dicit qd est interlocutoria sed hz vim diffinitiue vñ inquit ipse
7 cām inferendā esse in appellatione qd no. ¶ †Quero si laudū est petitum reduci ad arbitrum boni viri & petens succubuit et appellauit on iterū appellare possit. Dicit Bal.qd sic: qr hoc nō est nisi vna appellatio vnde admittenda est scda secus inquit si arbitrator esset assumptus in cā appellationis quia tunc nō nisi semel posset peti reductio in qua si succumberet postea appellare nō posset. ¶ Or attende iuste supponit quod appellari pos

sit a sententia iudicis super reductione lata sed contra tenuit iustinianus in sua disputatione quam de ista questione fecit et scri a psi.ß.de arb.l.cum omnia.iuxta si.& postea plenius scripsi in.l.z
8 in maioribus.ß.de appella.vbi vide. ¶ †Quero vbi sunt tres sententie pro eodem late & sic nō potest appellari an poterit minor vel ecclesia restitutionem petere aduersus sententiam secun
c de appellationis[c] & sic petendo executioē impedire. Dicit bal. qd nō i facta plenaria executione qr & i pupillo & ecclesia loquit dictū.c.vt calūnijs.extra de re iud.in cle. Mirror qr restō conceditur etiā vbi appellatio denegatur: vt disputat glo.in ti.pcedēti.et b c.vt calūnijs.loquitur de preponente nullitatem. Nos de volente se iuuare nō ex defectu snie sz ratione etatis & beneficio speciali personam concernente.

¶ Qui bonis cedere possunt. Rubrica.

¶ Continua rubricam vt in glossa.

1 ☞ Cessio bonorum quid operetur.& nu.2.
3 Confessio eius qui primo negauit an ei prosit.
4 Cessio bonorum prius facta an preiudicat superuenientibus creditoribus. c
5 Cedens bonis an teneatur creditoribus bonis indicare.
6 Mulier debitrix si bonis non cesserit carceri mancipabit.
7 Debitor fisci an bonis cedendo liberetur.
8 Cessio bonorum qualiter fienda.
9 Debitor an bonorum cessiom renunciare possit.
10 Dolus qualiter probari possit.
11 Minor an possit bonis cedere.
12 Miles an pro debito carcerari possit.

Qui bonis. Casus.cessio bonoꝝ nō liberat debitorē sed facit ne detrudat in carcerē.h.d. ¶ †Opp.qd imo liberet ope exceptiōis vt insti.de actio.ß.pe. So.cōcedendo vt nō liberet ipso iure sz ope exceptiōis d qr pōt cōueniri in foro sed alibi tenet gl.qd ipso
d iure sit liberatus[d] a ciuili obligatione non a natur. l.j.l.vbicūq;. ff.de si.sed hanc communiter tenent doc.tam iuris ciuilis quam canonici.vt in.c.odoardus extra de sol.vbi gloss. Barto.idem tenet quod ista & pro hoc inducūt.j.titu.l.iiij. Ego induco etiam. l.pe.j.cod.in fin.vnde si venit od pinguiorem fortunam potest pro modo debiti exigi vnde not.pro modo debiti et sic vtroq;
e iure vt prius erat. ¶ Item nota verbum euelli[e] seu exigi ex quo datur intelligi quod ciuilis nō est sublata: quia ex sola naturali non datur actio. Hoc confirmat ratio quia cessio bonorum ad hoc non tendit nec actioni nec obligatiōi cōtradicit. Et ista ra
2 tione text.i sic dicit quod liberati non sunt. ¶ †Oppo.ij.quod cessio bonorum cedenti non proficiat.vt.ff.eod.l.pe. Solu.vt in glo.quod debito modo facta prodest vt hic non si facta sit modo indebito vt in contrario. Modus autem debitus est vt prius debitum fateatur alias si negat vel nihil dicat ei non prodest.
3 vt.d.l.pe. ¶ †Iuxta hoc moueo aliqua dubia antequam transeam ad aliqua contraria. Et primum est si negauit propter qd est condemnatus et postea fatetur an confessio ei prosit vt bonis cedere possit et videtur quod non creditore sibi opponente vt.l.cum qui.ff.de iureiu.& maxime qr actorē ob onere probandi e nō releuauit. Item qr ex quo in mendacio perseuerauit vsq; ad sentētiā non debet impune transire.vt.ff.de si.si dubitetur.& insti.de ac.§.item iuxta. Pro hoc hñ facit glo.hic pe.que dicit qd f cessio debet fieri ante sniam & pcōsequēs cōfessio ¶ Contrariū vf verius primo pistum text.qui supponit condemnationē precedere cessionē.sed vt plurimum condēnant negātes & conuicti confitentes aūt sit preceptum de soluendo.vt.l.si debitori.ff de iu. Et no.ß.de confes.l.j.ergo &c. Nec ob.glo.hic pen.quia non bene dicit fm Iac.but.& doct.pro hoc etiam facit lfa.ff.eo.l.pe. que alternatiue loquitur & frustra condemnationem esse factam aliquo casu requireret. Itē pro hoc facit quia cessio fit vt a car
f cere liberetur intrusus vel ne intrudatur. Et hec intrusiones[f] fiunt maxime pro executione sententie.ergo &c. Item quia et si vere prius non erat debitor vel minus efficaciter per sententiam debitor et efficax efficitur.vt.ß.de condic.inde.l.i.ergo post sententiam debet posse cōfiteri & bonis cedere. hanc partem puto verā.& vt text.in.l.peñ.ff.eo.declarat. ¶ Attende qd nō ponit nisi duas alternatiuas videlz quādo cōfessus est extra iudiciū & illa confessio non sufficit nisi condemnetur: ideo copulatiue adiicit condemnetur ne. Secunda est qñ in iure confitet & si prius iudica
4 to habet vñ solū pceptū de soluēdo sufficere. ¶ †Secundū dubiū est pone qd cōfessus debitū cius vel eorum: qui in carcerem tenebant vel intrudi fecissent cessit bonis sed noui creditores superueniunt q eum conueniunt an eis nocebit cessio predicta si de ea eis opponat. Rñ.text.qd sic.ß.e.l.ñ.qd intelligo si illorum debitū fateat in iudicio nō als. Cū nō preiudicet illis quorum debitū non agnouit.vt.d.l.pe. Et prima dz sufficere pro omnibꝰ

a ¶ Exceptio nullitatis.adde spec. d.cōsi.cl.viij.inci. visis pcessu.& vsi. ex qbꝰ breuiter. l.ij.pte.chart.xiij. vbi idē alalegat et tenet.

b Victꝰ offerat vbo. Tu vide de hoc bar.hic.v.occurrit hic dubiū. & l.j.ptor.§.si qs paratꝰ.ff.de op. no.nū.& bal.hic nu.iiij.v.mōqro vtrū sufficiat verbo.& ibi in ap.in eo.ver.

c Aduersus sententiā scōe appellatiōis. Tu vide de h notata per bar.l.l.iiij.§.cōdē natū.ff.de re iu. & bal hic nu.x.v. sz nunqd ꝫ sniaz appel.secūde vbi vf ꝫiū notare ō quo vide spec.in ti.de re.i iure.tiij. pte & do.de rota deci.ij.in not.

d ¶ Qd ipso iure sit liberatꝰ.adde bal.l.l.cū qs.ic. col.v.sextū exemplū pōit gl.ß.de iur.& fac.igno.p gl.l.l.vbicūq;.in v.teneri.ff.de fideius.& adde bal. i addit.ad spec.i titu.de cessio.ac. vs.cedēs bōis.itē tenet ad onera psonalia ñ ad realia.ba.i.l.j.vi.co. magna.in ver.simile dico qd lz. aut.ß.de sen.pro eo.itē nd ciuilia. j.eo.l.propter.et ibi Bal

e ¶ Verbū euelli. adde tex.l.c.j.de homi.libr.vi.

f ¶ Intrusiones. adde qs dicat intrusus ibñficiu vf de 10.an.& mod. in.c.cū satis.de off. Arch.doct.i c.cū nsis.de concess.pbē. Inno.et doct.in c. transmissaz.de ele.ab ba.in.c.q.de re sti.in integ.car cō sil.rij.in titu.de verbo.signi.

a Incarcerari, vide bar. et doc. in l. iii. j. de custo. reorum. et bal. hic in v. vi. q. circa cum in ciuitatibus. cum quo transit iste et eisdem l. Lenam. de exe. rei iudi. Et iuno. bar. et ang. in l. nemo carcere. j. de exact. tribut. li. x. vbi voluit quod ex pro debito publico incarcerari non possit. et l. sacrilegii. §. fi. per bar. ff. ad l. iul. pec. de quo per ang. post bar. in aut. matrimonia. quod mulier tut. offi. fugi potest. Sed dici potest quod opin. Bal. et say. procedat de iure codicis opi. vero bar. fit ta de iure aut. de quo per panor. l. c. ad petitiones extra de ac. vbi transit cum Bald.

b Cessante ratione. Adde c. cum cessante de appellati. c. et si xpus. in fi. de iureiur. et in ca. cum infirmitas. de pe ni. et remis.

c An teneat renunciatio. vide bar. in l. alia. §. eleganter. ff. sol. mat. quod non nisi quando in fraudem creditorum dilapidasset bona per l. fi. §. fraudat. ff. qui in frau. credi. et hac parte te. d. ant. in c. cum contingat extra de iure iu. Sed fed. de se. consi. xx. tenet indistincte quod non potest. quem sequitur Jo. imo. in alle. c. cum contingat quem omnino vide et vide mod. in c. cum odoardus. extra de sol. et l. c. quoque. de pig.

sicut vna confectio inuentarii sufficit pro omnibus creditoribus. Etiam ex postfacto apparentibus. vt l. fi. §. licentia. j. de iure de li. Et hoc intelligo nisi bona quesiuisset de nouo qui bonis cessit: quia illorum bonorum respectu non preiudicat istis respectu quorum cessio facta non fuit. ¶ Opp. iii. ab extra ad idem. s. vt cedenti non prosit beneficium cessionis. vt ff. de his qui in frau. credi. l. fin. §. cum ibi non facit. ff. de in. do. l. pe. coniuncta glo. Solu. quod ibi in eo qui dolo et fraude dissipauit bona sua in fraudem creditorum quia beneficium habere non meretur. vt l. hereditaria. ff. de neg. ge. et l. auxilium. ff. de mi. hic in non doloso nec frauduloso dissipatore quod tene menti. quia ex hoc limitatur tota ista materia. ¶ Op. iiii. econtra quod non tantum ne in carcerem detrudatur prosit sed etiam in alio quia in postea quesitis non poterit conueniri nisi quatenus facere possit deducto ne egeat. vt j. eo. l. pe. et j. ti. i. l. ex contractu. et ff. eo. l. mi. sol. confitendo contra et sic hec supplentur per illas. vt in glo. ii. ¶ Op. v. quod etiam in alio prosit quia olim secundum ipsos legis. xii. tab. dabatur lacerandus et cruciandus creditoribus vt retulit augerius. pro quo facit. j. eo. l. pe. licet de hoc aliud non habemus hodie ante per hanc l. non dabitur quia si non possint incarcerari multominus per creditores cruciari. Sol. confitendo. vt in eo. l. gl. ii. vsque ad fin. ¶ Sed iuxta hoc moueo dubium quid si hodie fieret simile statutum an valeret dic quod non quia quod tradatur creditoribus lacerandus et cruciandus est inducere impietatem contra l. diuinam et quamlibet aliam legem: ac etiam qui detinere in carcere priuato est committere capitale crimen. vt j. de carce. pri. l. i. et sic tendit in offensam reipublice. ¶ Sed quid de statuto vt ponatur in carcere publico. dicendum est quod valet quia et de iure communi condemnati possunt incarcerari vt hic. Sed quid si statutum adderet quod non possent carceres exire nisi soluant et si velint cedere bonis ad quam cessionem non admittantur an valebit statutum in hac parte in qua prohibet cessionem. dic vt dicam in questione de renunciatione. ¶ Op. sexto cum glo. finalem penultimam recitaui et probaui. j. in primo dubio circa primam oppositionem quod et si non cedat bonis non possit pro debito incarcerari [a] vt. l. ob ce. j. de ac. et obli. Sol. hic non seruit nec seruus efficitur licet in carcere remaneat autoritate iudicis. Subiungit glo. quod loco carceris ponuntur hodie in banno. quod truffa est: quia l. non cauetur vt banniatur nisi in criminibus non pro priuatis debitis sed glo. habuit respectum ad statuta terrarum que disponunt vt debitores ex publico instrumento si non deuenerint ad mandata ponantur in banno. verum est dicit Jaco. but. bannum non propterea subrogatur loco carceris sed bannum operatur vt postea inuenti possint capi et ad carceres duci. Et hic addit Bald. quod quia omnis bannitus habetur pro fugitiuo taliter banniti possunt etiam die feriata in ho-
5 norem dei capi. vt not. j. de ferijs in l. fi. in glo. ii. ¶ † Redeo ad questionem quam facit glo. ii. Et quero an ille qui cedit bonis teneatur indicare bona creditoribus et dicit glo. quod sic. argu. j. de iu. deli. l. fi. §. licentia. Accedat quod not. in l. ii. j. quando et qui. quarta pars de lib. x. addit Bar. quod occultans similis est neganti vt l. hereditatum. §. fin a. ff. ad l. fal. Et subiungit quod in duplum tenetur per dictam l. fi. §. illo valet. ¶ Quero secundo an omnia bona debeant relaxare. glo. ff. eo. l. pe. dicit quod sic adeo quod vnum denarium retinere non posset. sed Cy. hic dicit quod viles vestes relaxare non tenetur cum ille relaxarentur damnatis ad mortem. vt l. diuus ff. de bo. d. m. Et ista opi. nititur equitate licet ad l. diuus. responderi posset quod fiscus qui relaxat ibi tractat de lucro captando. isti creditores de damno vitando vnde simile non ex toto bonum. Sed equitas pro eo facit et quia modici preiudicii est quod reazetur. ¶ Sed dubitatur quid si possidebat res emphiteoticas vel feudales aut aliter alienari prohibitas a defuncto forsan. dic quod illas retinet sed earum commoditates dantur creditoribus in satisfactionem eorum argu. ff. de pe. et commo. rei ven. l. necessario. §. fin. ¶ Quero tertio dicitur hic quod condemnatus qui bonis non cedit carceratur. Sed an hoc simpliciter sit verum. Respon. secundum bal. quod quedam glo. notabilis et valde singularis dicit quod non. ita not. ff. de suspe. tu. l. iiii. §. tutores qui. quod tene cordi. Et ex hoc videtur quod idoneus et locuples ad soluendum non debet admitti ad cessionem bonorum quasi superuacua sit cessio. sed in oppositum facit. j. eo. l. cum
6 et filii. quod puto verius vt ibi dici in fi. ¶ † Quero nunc quarto quid in muliere. dic quod nisi bonis cedat in carcere detruditur secundum tempus harum legum ar. j. eo. l. cum et filii. in litera ibi vtriusque sexus. et quia he leges loquuntur indistincte sed seorsum a maribus. hodie vero pro debito priuato vel fiscali nulla mulier debet incarcerari. vt in autem. vt iudi. sine quo. suffr. § si quis et j. de offi. diuer. in aut. sed hodie. ¶ Quero quinto an obligatus ad factum possit se liberare per cessionem bonorum. Respondit quod non quia in cessione bonorum non includitur opera. Item quia in opera semper est diues et soluendo ergo in illa non admittitur cessio vt in proxima tertia questione dixi. Et hoc verum si habet facultatem faciendi alias propter impossibilitatem deuenitur ad interesse. et sic ad debitum pecuniarium et pro tanto tunc liberatur faciat. ff. de op. no. nu. l. stipulatio. §. fine. et quod ibi de scriptore no. in gloss. ¶ Quero sexto an debitor fisci liberetur cedendo bonis. Respondeo aut est debitor ex delicto et non liberatur ne delictum remaneat impunitum. Et quia non valens soluere luere debet in corpore. vt ff. de ser. fu. l. quicunque. et quia mulcta in vsu debet remitti. vt ff. de offi. presidis. l. illicitas. §. fina. Et pro hoc facit. l. sacrilegii. §. fi. ff. ad l. iu. pec. Aut est debitor fisci ex causa tributaria. Et dico quod talis debitor licet honeste et sub custodia detineri possit vt propter se reddat ad soluendum incarcerari non debet. vt l. nemo. j. de ac. exi. lib. x. et l. ii. j. de capi. et distra. pigno. et l. eo. li. etiam si sit contumax in soluendo. vt d. l. nemo. ver. si quis ¶ Et est ratio quia tributa imponuntur rebus vel persone propter res. vt not. j. de annonis et tributis. l. indictiones. ergo cum semper sit vnde solui possit non voluit lex quod incarcerentur sed eos detineri permisit et ipsis contumaciter non soluentibus fiscus vendit bona. vt in l. j. alle. ¶ Ex hoc infero quod ex hoc causa debitori non est necessaria cessio bonorum saltem hodie per ea que dixi. j. in q. ii. Aut est debitor fisci ex aliquo contractu vel quasi preterquam ex causa predicta et tunc licet Cy. hic et Barto. in d. l. sacrilegii dicant. Aut est contumax et non possit cedere bonis. vt d. l. nemo. Aut est tantum morosus ratione paupertatis et tunc possit. vt j. eo. l. ii. et iii. Tamen ista verba non ex toto mihi placent: quia licet fateatur debitum licet sit contumax in soluendo. dico quod potest cedere bonis vt dictis. ll. sed clarius probatur in ff. pro socio. §. item si quis. Et hoc si teneas quod detrudi possit in carceribus quod puto posse ne fiscus sit deterioris conditionis quam priuatus et maxime cum fiscus regatur de iure communi. vt j. de pe. he. l. i. et j. de rescin. vendi. l. de contractu. Sed illi doctores intelligunt de contumaciter latitante et non veniente nec debitum confitente. Tamen d. l. nemo non probat eorum dictum vt dixi ideo dixi si teneas quod detrudi possit in carceribus: quia gloss. in d. l. nemo. que intelligit illam legem nedum in debitore tributario si ex quacunque alia causa videtur sentire quod non possit et male quia solum in tributario est speciale vt sentit alia gl. super verbo custodia et ratio diuersitatis patet ex superius dictis.
8 ¶ † Quero vii. qualiter fiat cessio. dic sola voluntatis possessione. vt j. eo. l. omni. et per nuncium vel epistolam. vt ff. eod. l. fi. hodie statuta terrarum non sunt his paucis contenta ideo seruna illa. ¶ Quero viii. creditores [c] dum sentiunt quod debitor vult cedere bonis renunciant iuri quod habent faciendi ipsum incarcerari vtrum postea possit cedere bonis. dicit Bald. quod non quia cessante ratione [b] beneficii cessat beneficium vt lege fina. de diuor. Sed ratio cessionis huius beneficii est ne primo detrudatur in carcere. vt hic. ergo etc. hoc videtur sentire Jacob. de ra. in viii. q. in lec. Cyn. Et dicit hoc prodesse creditoribus: quia tenebitur debitor eis soluere quod dictatim lucrabitur non attento ne egeat. ista esset vna cauta prouisio pro creditoribus si vera esset. Sed dubito quod non sit vera: quia beneficium cessionis duo inducit. vnum ne in carcerem detrudatur aliud ne in foro conueniatur nisi pro sequestri postea habeatur ratio eius ne egeat et habet diuersa beneficia. et licet ambo producantur ex ipsa cessione tamen vnum non infertur ex alio. Et ideo non satisfit ad plenum debitori per debitores qui renunciant iuri incarcerandi nisi et renuncient iuri conueniendi eum in solidum dando facultatem vt deducat ne egeat. Et pro tanto dico quod ex illa sola renunciatione non potest impediri quominus debitor
9 bonis cedat. ¶ † Quero. ix. econtra debitor renunciauit cessioni bonorum an teneat renunciatio [c] ita quod postea non audiatur cedere volens. Quidam dixerunt aut est renunciatio simplex et non valet: quia est de iure futuro cui renunciari non potest. vt ff. de acqui. heredi. l. is qui heres. et de leg. ii. l. si ita scriptum. §. i. et not. j. de pac. l. i. quod autem sit de iure futuro patet: quia ius cedendi bonis non competit nisi condemnatione facta vel debito in iudicio agnito. ff. e. l. pe. Aut est admixta pacto et tunc valet. vt ll. j. de pac. Ista opi. in primo membro non placuit Ja. de are. qui inquit quod simplex renunciatio non preiudicat quando est facta in contractu vel iuxta contractum. vt in l. j. allega. sed vbi sit facta in contractu puta quia mutuo trecentum et renuncians beneficio cessionis bonorum tunc debeat valere. tum quia robur et efficaciam sumit ex coherentia contractus sicut pactum nudum. vt ff. de pac. l. iuris gentium. §. quinimmo. Tum quia sit parti presenti ideo et parere debet saltem per replicationem contra cessionem. ar. l. tale pactum. ff. de pac. cum si. ¶ Et ideo ipse dixit quod siue sit facta per pactum siue simpliciter in ipso contractu vel iuxta quod valet per regulam. l. si quis in conscribendo. j. de pac. sed vbi facta sit ex interuallo a contractu quod non valeat seu renuncianti non noceat. ¶ Nec obstat. ff. de pac. l. si vnus. §. pactus ne peteret. ibi pactum ex interuallo factum prodest quo ad replicationem: quia ibi per contrarium pactum actio est elisa per exceptionem quod non est hic. Ideo dicit si renunciatio fiat tempore condemnationis vt non noceat quasi facta ex interuallo. Superuenit Dy. et dixit quod siue fiat simpliciter siue per pactum in contractu vel

iuxta

iuxta non nocent. Primo quia carcer qui est inuẽtus ad custodiam nunc erit ad penam per pactum inducendam. Secundo quia pactum est cõtra bonos mores ꝛ naturalem equitatẽ quia contra humanitatem igitur valere non debet. vt. lege alia. §. eleganter. ff. sol. ma. Tertio quia inuitus deducitur in carcere retinetur perpetuo sed licet hec non sit seruitus vt in gloss. sua. tamen est vna quasi seruitus ꝛ eius species. vt. ff. de li. l. §. ergo non admittendus. argu. l. duobus. ꝛ arg. l. ob es. C. de ac. ꝛ obli. Quarto addi potest quia creditor redarguitur de duritia que est a iure reprobata ꝛ contra bonos mores. vt. ff. de ser. expor. l. seruus ea lege. Et quia nihil agit nisi vt debitor efficiatur igitur non audiendus. vt. ff. de rei vend. l. in fundo. cum si. Item quia liberi hominis caro ꝛ corium per indirectum videtur deduci in commercium inclusionis carcerum ad petitionem ꝛ voluntatem creditoris contra legẽ inter stipulantem. §. sacrã. ff. de ver. oblig. ꝛ hec omnia inducunt vnum votum captande mortis illius contra. l. fin. C. de pac. Et hanc opi. tenuit etiam Ric. mal. vt hic in fin. refert Cyn. qui etiam sequitur illam vt humaniorem: hoc idem tenet Jacob. de bel. in aut. de fi. i. §. quod autem hoc idem canoniste in. c. odoardus. extra de solu. Et ego eam sequor. Respondeo ad legem si quis in conscribendo. quod illa regula fallit in casu isto vt in aliis ibi not. Nec ob. quod ibi non enumeratur iste quia nec omnes ibi enumerantur ꝛ etiam sufficiant rationes aliquorum ibi enumeratorum que in isto concludit. ¶ Non obstat si dicatur sic creditor totum facit vt suũ consequatur quia fateor a principio sed non ex postfacto cum sciret se sequi non posse per executionem bonorum vt dixi in. ij. q. ¶ Non obstat quod diceret forsan quis quod debitori est imputandum cur sumpsit: quia fateor quãdo in fraudẽ ꝛ dolo fecisset et tunc beneficium cessionis nõ haberet vt dixi in certia oppositione. ¶ Nõ obstat qđ tacite renũciando per lapsum iudiciarũ seu dilationis sibi date excludat eum ab hoc cessiõis beneficio. vt no. j. eo. l. fin. quia hic plus pot tacita in glo. si quã expressa nocere vt alias. vt. ff. de re. iu. Et est ratio quia expressa factũ ꝛ culpa et malus animus traditoris demonstratur qđ nõ est in illa tacita. Sed in ea potius deprehenditur econtra scꝫ fraus ꝛ malus animus debitoris: ideo tunc merito excluditur. Et ex his satis
10 patet claritas huius qõnis. ¶ Sed iuxta hec moueo dubium qualiter dolus ꝛ fraus de qua dixi probatur. Rñdeo si forsan aliquis dixit. arg. eorũ q̄ no. C. de testa. l. iubemus. vel confessus fuit vel ex presumptionibus. vt. C. de dolo. l. dolum. puta si alienauit omnia bona sua vel maiorem partẽ. vt. l. omnes. §. lucius. vt. ff. que in fran. credi. siue simul ꝛ semel siue interpolatis vicib⁹. vt. ff. de le. iij. l. nomen. §. filio. vel bona sua consumpsit in ludo perditionis. vt. ff. de vsu. l. si quis cum sciret. vel dedit meretricibus: vt C. de natura. li. l. i. vel preposuit creditores posteriores prioribus hoc enim facere nõ debuit: quia creditoribus dꝫ solui pro rata vel scḋm prius et posterius vel habitibus hypothecas nisi soluens hoc faciat ex iussu legis vel statuti. vt. C. de iur. de. l. fi. §. ꝛ si pre fatã. ꝛ. j. eo. l. legis iulie. scḋm Bald. ¶ Quero. x. an recedens debeat prestare fideiussorẽ qđ si perueniat ad pinguiorẽ fortunam debita soluet. dic qđ sic vt probat text. extra de solu. c. odoardus dum dicit idoneam cautionem prestet. quod ibi ꝛ bene intelligit
11 gl. si prestare põt alias sue iuratorie cautiõi cõmittit. ¶ † Que
a ro vndecimo an minor^a possit cedere bonis. dicit Bald. qđ non nec pupill⁹ ex hoc carcerabit: quia satis est quod ex debito paterno. patit scḋm decretum ꝛ ex proprio primũ nisi. Adultus vero potest cedere: sꝫ cum iudicis autoritate ꝛ decreto: quia cessio est alienatio que aliter fieri nõ potest. vt. l. magis puto. §. ne passiꝫ. ff. de re. eorum. ꝛ iudice non autorante non propterea carcerabitur: quia non stat per eum quo minus soluat sed per beneficium etatis qđ nõ dꝫ resolui in carcerem. vt. l. qđ fauore. C. de legi. hoc
12 Bal. ¶ † Quero duodecimo an milites^b nisi ipsi possint car
b cerari pro debito. Et dicit Bal. qđ non per. l. miles. in princ. ff. de re iudi. quia veri milites sunt licet non habeant insignia veteris obseruantie sed noue que successit loco antique imo sunt milites a papa vel eius mandato benedicuntur vt patet in pontificali in parte prima. c. l. iij. Et hanc nouam consuetudinem seu obseruationẽ tolerat imperator ergo ꝛc. ¶ Ego puto cõtrariũ
c quia milites qui sunt domi vel vagabũdi nõ habent priuilegium^c vt in. d. l. miles. per glo. ꝛ Bar. ꝛ potissime qui domi fiant ꝛ non in castris: vt sunt hi de quibus querimus. arg. C. de test. mi. l. ex testõ. cum ibi not. ¶ Quero decimotertio scholaris qui cessit bonis ad pinguiorem fortunam est redactus ꝛ emit sibi libros
d creditores volunt ei auferre libros^d vel militi arma: queritur an possint. glo. est no. quod non in. l. nepos proculo. ff. de verbo. si. Et eadem ratione nec clerico breuiarium cum et ipse equiparetur militi armate militie frequenter per gloss. vt not. C. de iur. et fact. igno. lege. i. ¶ Quero decimoquarto decessit debitor post cessionem bonorũ heres eius adiuit hereditatem nec inuentarium fecit petunt creditores ab eo vt totũ soluat. Queritur an ipsi possit vt defunctus exceptione cessiõis. Bal. j. l. fi. dicit quod sic quia hereditas transit cum sua causa suisqꝫ vitiis nec in plus tenetur heres quaꝫ defunctus licet inuentariũ non faciat: quia exceptiones non excludit. In contrarium facit: quia presumptio legis est qđ hereditatem locupletem ꝛ soluendo inuenerit et bona suppresserit. vt in auten. de here. ꝛ fal. §. si vero non fecerit et sic non pinguendo presumpta facit cessare exceptiones primo ab inopia causatas. cogitabis quia hec ratio est fortis.
1 ☞ Cedens bonis postea penitere potest.
2 Penitere potest qui rem pro derelicta habuit.

Si quantitatẽ.

Casus. debitor re integra potest cessionem reuocare si paratus est creditoribus satisfacere.
1 hoc dicit. ¶ † Not. quod in bonorum cessione locus^a est penitentie. ¶ Item quod verbum temere dictum nõ preiudicat. ¶ Item quod volenti soluere debitum nõ preiudicat cessio bonorum. ¶ Super text. ibi: temere subaudi maxime. Nam et si non temere locus est penitentie. vt not. ff. eodem. l. penulti. et per Cyn. C. eodẽ. l. i. ꝛ probatur. ff. eodem. l. is qui bonis. et. l.
2 seq. ¶ † Hec lex est arg. vt qui rem habuit pro derelicto re integra possit penitere. quod fatetur Bal. quia memini adhuc est in quesitum dubito si rem illaꝫ non habet apud se quod necesse est vt apprehendat eam alias preoccupanti cõcedatur. ¶ Nõ ob. hoc. l. quia ad sui profectum ꝛ non ad alienum cedit bonis ꝛ si ad alterum non vt lucrentur sed vt illi sibi satisfaciant de sibi debito ac rem pro derelicto habet ad sui dãnum ꝛ ad alterius. l. occupantis profectum ꝛ lucrum. vnde qui sic rem derelinquit nisi et ipse preoccupet quia hoc sibi nõ denegat aliõ preoccupãti cõceditur.
1 ☞ Debitor publicus bonis cedere potest.
2 Filius bona sibi a patre donata defendere potest.
3 Debitor exceptione tutus iudicis officium implorare potest.
4 Preses fisci ꝛ priuati iudex erit.

Si pater

Casus. debitor publicus potest^c cedere bonis ꝛ si pater cedit bo
1 nis nõ debẽt inquietari bona filii. hoc dicit. ¶ † Not. quod debitor publicus cedat bonis. concor. institut. pro so. §. si quis. ꝛ ibi casus clarus sed vide quod dixi. C. eod. l. j.
2 in. vi. questio. ¶ † Item nota quod filius emancipatus bona sibi donata a patre potest defendere aduersus creditores quod intellige nisi donatio sit facta in fraudeꝫ creditorum quod presumo si post creditores habitos ei donauit vel paulo ante vel post. Hec. l. loquitur in aliis bonis filio aliunde quesitis ꝛ tunc intellige nisi emancipatio sit facta in fraudem. Sed dubitari posset quid si filius esset in potestate sed pater ei donasset vt ex^d tranco meritis exigentibus sed dic idem. Et vide quod dixi in
3 l. dona. C. de do. ꝛ in aut. vnde si parẽs. C. de inoff. test. ¶ † Itẽ nota in si. tex. in argu. quod si debitor est tutus exceptione pos
c sit iudicis officium implorare^e vt silentium imponat creditori. Et de hoc est gloss. singularis. ff. de lib. lega. l. aurelius. §. centũ pro qua bene facit text. ꝛ facit. ff. de offi. procura. cesa. l. fi. ¶ In contrarium faceret quia nemo compellitur agere nisi diffamaret reum de debito. vt. C. vt nemo impeditus. vt in rubro ꝛ nigro. ꝛ. l. diffamari. C. de inge. manu. Solut. quod postquam is qui se creditorem dicit litẽ mouit tunc hoc petere potest vt hic: et. §. centũ. relata glo. ad text. ante a lit nõ põt nisi diffamatione
4 perdẽte vt in C. rio. ¶ † Itẽ no. ex fin. qđ preses est cõpetens iudex inter priuatum ꝛ fiscũ. ¶ Sed in contrariũ videtur casus. C. vbi cause fis. l. ad fiscum. vbi procurator cesaris est iudex siue fiscus cõueniatur siue agat vt vbi not. et probatur ff. de re pud. here. l. i. Solu. qđ ista cã forsan nõ erat fiscalis sed reipublice alicuius ciuitatis que fiscum non hꝫ. vel dic qđ hic nullus erat procurator cesaris in loco vbi erat questio: in contrario sic. Vel dic qđ hic nomen presidis accipit pro procuratore cesaris qui cause preesse debet nã presidis nomen est generale vt. ff. de offic. presi. l. i.
1 ☞ Creditor bona cedentis iure dominii non occupabit.

Leges.

Primo legem iuliam de cessione bonorum loquentem declarat ꝛ recitat. Scḋo ad casum qđam distinguẽdo infert. Sc̃a ibi:
1 cũ itaqꝫ. ¶ † Casus. cedẽtis bona nõ possunt per creditores occupari iure dñii: sed habent per iudicẽ vendi ꝛ eis satisfieri: nec sic occupãtes prescribũt longo tempore secus si eam meruerunt in solutum a debitore. h. d. ¶ No. ex fine quod debitor dando rem propriam in solutum creditori transfert in eum dñium ꝛ si nõ sit dominus transfert publicianã ꝛ causam prescribẽdi. ¶ Quero an in hac in traditione sit saluũ ius prioruꝫ creditorum. dicit Bal. qđ sic. argu. C. de iur. deli. l. fi. §. ꝛ si prelatoꝫ. ¶ Quero an oĩa bona ꝛ etiaꝫ friuola sua debeat cedẽs creditoribus tradere dic vt dixi in. l. i. C. eod. in. ij. qđ. ¶ Quero quid si creditor hꝫ potestatẽ de ingrediendo ꝛ soluendo sua propria autoritate. Rñdeo valet pactum. C. de contrahẽ. empt. l. si fiscales. §. i. ꝛ. j. de pig. l. iij. ꝛ idẽ si data esset licentia per defunctum in suo testamento. vt. l. inter cum testamento. §. i. ff. de le. ij.
1 ☞ Collecte pro facultatum modo imponende.

a ✠ An minor. vide Barto. in. l. neqꝫ impuberes ff. de in ius voc. vbi etiã per ang. quẽ vide in. l. nemo carcerẽ. j. de exac. trib. li. x. vide de moder. in. c. raynutius. et ibi barb. in sua iocũ nina. extra de testa. ꝛ arc. et iaso. instit. de ac. §. fi.

b ¶ An milites ad de bart. l. tractatu de carcerib⁹.

c ¶ Nõ habẽt priuilegium. adde Cyn. in. l. i. C. de iur. et fac. ignor. Rapha. cu. in. l. j. ff. de testa. mil. Arch. in. c. fin. j. q. iiij. ꝛ docto. in ca. in nostra. de procur.

d ¶ Auferre libros. adde ꝛ quid de libris sacerdotum. adde per belenzi. in simili in tractatu de charitatiuo subsidio. q. xcij.

e ✠ Iudicis officiũ implorare. No. singulriter qꝫ si quis timet ab aliq grauari põt implorare iudicis officiũ qualiter⁹ habeat ne illud cõtingat de quo vide qđ no. per gl. ꝛ bar. i. l. si cõtendat. ff. de fideiusso.

PRopter. Casus ppter honores vel munera publica euitanda quis non pt cedere bonis.h.d. ¶ No. qd cessio est res inuidiosa. ¶ Item qd fiscus vult ⁊ debet euitare inuidiā ⁊ blasmū. ¶ Item collige ex tex. ı̄s fi. ibi pro modo substātie qd subdi
1 ti volētes cedere bonis vt euitent collecta nō possunt. ¶ † Itē collige quod collecte debent imponi pro modo substantie ei sic pro solido ⁊ libra. ⁊ quale munus sit collecta dixi. ⁊. de sacr. sanc. eccle. l. placet vbi vide. ¶ Oppo. ⁊. eo. l. si pater. Solu. qd hui⁹ timore hec. l. legitur duobus modis. vt in gl. fm secundū modū lex illa non obstat scdm primum sic. sed solue vt in glo.

IN omni. Casus. sine alia solemnitate sola nuda volūtate pt cedi bonis. h. o. No. contra statuta terrarum que volunt qd cessio fiat campana pulsata. ⁊ cum tubis vocatur cedēs ad sedendum super lapidem depositis scrabilis ⁊c. quod contra. l. istam ac etiam contra. l. fi. ff. eo. que permittit eam fieri per nuncium ⁊ per epistolam.

1 Mulier propter debitum olim carceri tradebatur.
2 Cedere bonis potest qui nihil habet.
3 Creditores patris an possint peculium profectitium filio concessum eo inuito accipere.
4 Incarcerari potest quis pro sententie executione.

CUm ⁊ filij. Casus. filiusfa. vtrius⁊ sexus potest cedere bonis: ⁊ cedens pōt exigi si perueniat ad pinguiorem fortunaȝ. h. d. ¶ 1 Not. tex. ibi vtriusq⁊ sexus. ex quo collige quod
a mulieres ᵃ scdm ista tēpora pro debito detrudebantur in carcere. hodie secus vt in aut. sed hodie. ⁊. de offi. diuerso. iudi. ¶ Itē tex. in fi. ibi legitimo modo subaudi quod not. ⁊. titu. ⁊. l. ij. ⁊ ibi dixi in summario. ⁊ de hoc queri potest an teneatur de hoc satisdare. ⁊ dic vt dixi in. l. a. in. ⁊. q. etiam addere potest quod ibi dixi in questio. xi. xij. ⁊. xiij. ¶ Ex tota. l. not. qd filiusfa potest propter es alienum bona propria alienare nec patris consensus requiritur: licet in eis habeat vsumfructum. Et hoc quia alienatio est necessaria. secus in voluntaria. vt. ⁊. de bo. que lib. l. fi. §. fi
2 nis. autem. ¶ † Item no. ibi: ⁊ si nihil. quod nihil habēs cedit bonis ne detrudatur in carcerem. Contra quod opponit gloss. quia si nihil habet: ergo cessio est de non ente quod est impossibile contra. l. impossibilium. ff. de re. iu. huius timore dicit glos. qd tex. debet intelligi qd nihil habet scilicet corporale habet tamen incorporalia. Sȝ hoc violat literam in verbo nihil. vt. ff. de cap. l. ij. Item pla. dicit qd nihil habet de presenti. sed propter querenda dixit. ⁊ hanc tenet glo. Sed dices tu ergo bonis futuris cedit sed hoc est falsum: q⁊ illa sibi querit. ⁊ pro eis conueniri potest vt hic in fi. ⁊. ⁊. titu. ⁊. l. ij. ⁊ ego respondeo qd conuenit deducto ne egeat. ⁊ in hoc apparet quod cessio operatur in futurio. ¶ Querit gl. ⁊ an filius possit peculium profectitiū dare in solutū creditoribus proprijs nō peculiaribus ⁊ dico qd non. qd intellige nisi debitum esse commune patris ⁊ filij vt in dote re-
3 stituenda. vt. l. si filio. §. in prin. ff. sol. ma. ¶ † Quero an credito res patris possint filio inuito accipere in solutum peculium pro
b fectitiū ᵇ ei concessum. ⁊ dicit Bald. qd ista gloss. eleganter dicit quod non quia potest filius sibi retinere preciū contra fiscum. vt. ff. de mi. l. ij. §. sed vtrū. ergo fortius contra priuatum. Et p hoc facit: q⁊ creditores peculiares filij preferuntur in peculio creditoribus paternis. ⁊ ista tene cordi. ¶ Nam ego dubito de intellectu dicti. §. sed vtrum. in fi. an loquatur quando fiscus occupat bona patris existentis debitor fisci ex contractu vel quasi ⁊ pater non reperitur soluendo. vnde vult executionem facere in peculio profectitio ⁊ tunc si non potest fiscus fateor: quia min⁹ poterit priuatus. Sed huic intellectui repugnat rigor ⁊ equitas vt filius qui tractat de lucro preferatur creditoribus q tractant de damno vitando. ⁊ sibi pro debito prosequendo. ⁊ tāto fortius quanto huius peculij dominiū ⁊ possessio est patris ⁊ sola administratio est filij. vt. ⁊. fa. hercis. l. certum. igitur ⁊ fiscus et priuatus debet in hoc peculio filio qui nullum ius habet proferri. ⁊ etiam quia es alienum minuit legitimam filij. vt. l. pompo. §. quarta. ff. de inoffi. testa. Quinimo q⁊ fiscus debitorem debitoris sui quod est fortius potest conuenire excusso tamen primo principali debitore suo. vt. ⁊. de cōue. fi. de. l. i. lib. x. scdam ⁊ tertiam lec. fact. l. moschis. ff. de iu. fi. Ideo talis intellectus cōsciētiam meā remordet. sed puto quod dictus. §. sed vtruȝ. loquitur quādo fiscus occupabat patris bona ppter debitū ex delicto. quia patre damnato bona eius sunt publica vnde fiscus tractat de lucro ⁊ filius de quasi debito retinendo. vnde cessant in precedenti casu allegata. ⁊ iste intellect⁹ mihi placet in illo. §. sȝ vtrū. ¶ Et secundum hoc respondeo ad questionem aliter quam dicat Bald. quod licet creditores patris possint petere in solutū sibi dari seu executionem sententie sibi fieri in peculio profectitio inuito filio. Non obstat hec gl. q⁊ nō dicit ꝯtrariū cum nō loquatur in casu isto: sed quando patre ciuiliter mortuo bona con-

a ¶ Q̄ mulieres adde auté. sȝ nouo iure. ⁊. de cus. reo. bal. in. l. ꝯsentaneū. ⁊. q̄uo ⁊ q̄n. bar. in trac. de carceri. in. ⁊. colū.
b ¶ Peculiū profectitium. adde an sn̄ia lata ꝯ filiuȝ exequaf in peculio p̄fectitio vid̄ l. l. si finita. in. §. fi. de vectig. p hurt. ff. de dā. infec. sed bal. hic indistincte put refert hic Salyc. vr̄ tenere istam glo.
c ꝯ Nō pdēst cessio bonoruȝ. Tu dic de hoc vt remissiue posui in addi. ad istū in. l. ⁊. iu. ⁊. ⁊fic. q̄ro nono econtra. in apostil. l ver. an teneat renunciatio. ⁊. eo.
d ¶ In ꝯtrariū est veritas adde Bar. ⁊ q̄ idē tȝ sȝ bal. aliter dicit et adde gl. hic ⁊ ad istā. l. vide ang. ⁊ imo. in. l. alia. §. elegā ter. sol. ma. et ro. pulchre ꝯs. cccc xxxix. ⁊ ibi q̄d sig negligentiam deducta est electio ad debitorē.

fiscantur quod patet ex illa dictione quandoq⁊ que casualitatem et specialitatem notat ideo signanter dixit peculium profectitium quandoq⁊ separari a bonis patris ⁊c. volens notare statum separationem specialiter fieri cōtra fiscum in casu predicto ita qd non contra alios ⁊ hanc puto veritatem. ¶ Ex predictis glo. sciendum est qd ista. l. allegatur pro casu cōtra gl. positā in. l. ij. §. sed vtrum. ⁊. l. si minor. §. qd si seruus. ff. de mi. que voluit qd durāte paterna potestate nō possit fieri cōtra filium executio
4 snie cōtra eum late sȝ hic video cōtrariū. ¶ † Itē attēde qd hic videtur casus quo quis possit pro executiōe sentētie incarcerari ⁊ etiā bona possideat nisi bonis cedat. Nam hic dicitur ⁊ qui nihil habet ⁊ qui aliqd habet potest cedere bonis ⁊ quia cessio bonorum fit ne incarceretur sequitur quod falsum est qd incarceratio ista nō fiat nisi in subsidium prius bonis excussis vt sentit glo. in. l. iij. §. tutores qui. ff. de suspec. tu. ⁊ quod non fiat nisi in subsidium tantum probatur: quia alias daretur condēnato fugiendi occasio. hoc etiam cōfirmatur: quia speciale est in his qui habent beneficium vt non conueniuntur nisi quatenus facere possunt vt non possunt incarcerari licet bona possideant. vt. l. miles. in prin. ff. de re iu. ⁊. l. iulia. §. eleganter. ff. solu. matri. ergo non habentibus hoc beneficium ius cōmune est in contrariū vt licet bona possideant possint incarcerari donec hoc beneficium sequātur per cessione bonorū ⁊ ex his videtur quod glo. superius allegata nō bene dicat. Uel dic quod bene dicit sed ea non est fienda regula sed in suo casu intelligenda quando tutoris dolus ⁊ contumacia interuenit que eo nō existente soluēdo debet remanere impunita ⁊ potius ratiōe criminis ibi punitur vt patet. ff. de excu. tuto. l. alphenus. cū ibi not. ⁊ quod ita fuerit de mente illius glo. probant leges in ea seu per eam allegate. et sic intelligendo illa concordabit potius cum dictis in materia nostra. ⁊. in contrario vbi dixi quod dissipāti per dolum ⁊ frau-
c dem non prodest cessio bonorum ᶜ quo minus incarceratur. ¶ Item quia iste text. dicit qd post cessionem potest conueniri. si quis pinguius ei accesserit. queri potest quid si ei accesserit vna turris magni precij sed vult illā pro sua habitatione. respondeo vt dicam. ⁊. ti. ⁊. l. ij. ⁊. iij.

1 Cedens bonis nō efficitur infamis.
2 Prescriptio non currit creditori dilationem danti.

CUm solito. Primo dubitationeȝ seu questione ponit. Secundo illā distinguēdo decidit. secūda ibi: in tali itaq⁊. Casus. si debitor dicit se bonis cedere nisi ei ad soluendum detur certa dilatio ⁊ electionem non tribuat creditoribus ⁊ dilatio ei detur an cessio admittatur: statur maiori parti creditorum. primo in cumulo debiti. secundo in numero personarum. ⁊ sic in vtroq⁊ paritas. ⁊ tunc benignior sententia exigitur que est vt dilatio detur ⁊ interim dilatione pendente nullū preiudicium creditoribus generatur. hoc dicit. ¶ Super text. in princi. ibi detur subaudi per debitorem. ibi: sola estimatione.
1 ¶ † Not. quod cedens non infamatur. Ibi corporali iniuria ¶ Not. qd nulla corporali iniuria debet affici. ex quo dicit Cy. quod statuta contrarium disponentia nō valent. Ibi vt omnibus in vnum coadunatis. ¶ No. vt hec lex habeat locum quod in vno consortio sunt congregandi. ibi: ⁊ debitis eorum computatis. ¶ No. qualiter intelligitur pro cumulo debiti. Ibi ad humaniorem declinant sententiā. ¶ No. quod vbi hincinde omnia sunt paria humanior intelligatur sententia Ibi inter hypothecarios ⁊c. ¶ No. qd in casu isto hypothecariorum nō habetur prelatio seu consideratio: licet quādo tractat de parte debiti remittenda hypothecariorum habeatur ratio vt per nō habentes ei non preiudicetur. vt. ff. de pac. l. respectum. circa prin. Et est ratio quia tunc tractatur de preiudicio intrinseco in parte debiti faciendo. hic soluȝ de extrinseco in dilatione ad soluendum consistente qua transacta si non fuerit ei solutum ad pristinum statum rediguntur ⁊ suis hypothecis vti possunt. vt hic in
2 fin. ibi nullo preiudicio. ¶ † Not. quod creditori danti dilationem non currit prescriptio. in dilatione enim legali est clarum. vt. ⁊. de iur. delibe. l. fi. §. donec. ⁊ dic vt ibi dixi. ¶ Quero debitor conuentus in iudicio et debitum confessus vult cedere bonis. dicit creditor vel creditores quod non volunt sed potius volunt ei dare competentem dilationeȝ ad soluendum an per hūc moduȝ cessionem impedire possunt: ⁊ videtur quod sic per hanc. l. in prin. que dicit quod creditoribus detur electio. ¶ In cōtra
d rium est veritas ᵈ quia hoc beneficium debitori conceditur ipso iure a lege absq⁊ facto creditorum imo ⁊ contra eorum voluntatem vt. ⁊. eo. l. i. ⁊ sic illud non possunt impedire. Non ob. hec. l. in prin. quia hic iste electio datur creditoribus a debitore si volunt. ipsam acceptare. vt in glo. interli. super verbo dat. ¶ Sed tunc quero quid erit si dilatio quinquēnalis ei creditoribus data transiuit absq⁊ eo quod debitor soluit. dic vt in glo. fin. quod erit incarcerādus nec poterit amplius cedere bonis. Et ita etiā ꝯtrāscunt doc. ⁊ hn̄ a⁊s ista. l. esset frustratoria ꝯ. l. ij. in fi. ⁊. com. de leg.

de leg. Et idem dico in caso precedentis questionis si acceptas-
set dilationem quam creditor ei obtulit. ¶ Sed quero quid si
ab initio nec velit cedere bonis nec stare iuri. Dicit glos. quod
incarceratur per .xl. dies vt interim aliquis misericordie ductus
pro eo soluat & postea traditur lacerandus creditoribus. Do-
ctores autem dicunt quod hoc vltimo non cauetur lege. & pro
tanto dicunt quod stabit in carceribus etiam vltra .xl. dies. ¶ Sed
attende quod propter proxime dixi quod transacta dilatione
quinquennali non auditur volens cedere bonis factis vt debi-
tor in contractu possit renunciare cessioni bonorum quia si po-
test tacite per hunc modum ergo fortius expresse. Sed tenui con-
trarium. C. eod. l. i. & respondeo vbi dixi in .ix. questio. ¶ Item
not. quod dicit Bal. quod contra istos falsos mercatores qui
dolose fugiunt cum pecunia & rebus alienis valeret statutum
vt dentur lacerandi creditoribus: quod inquit non valere con-
tra eos qui ex infortunio bona perdiderunt. ¶ Queri potest
an cessio bonorum impediat litis contestationem. dic vt dicam
j. titu. j. l. ij. Et hec sufficiant.

¶ De bonis autoritate iudicis possidendis. Rubrica.

¶ Continua quamlibet partem rubrice vt in glo.
1 ¶ Legatarij defuncti sunt legatarijs heredis preferendi.
2 Heres inuentarium non faciens creditoribus satisfacere debet.
a In bonis. ᵃPrio dictum. Scdo
rō. scda ibi: & cū ꝫprius.
b Cas. † legatarij defuncti pferunt legatarijs
heredis. h. d. ¶ Not. qd inter legatarios di-
uersorum testamentorum est ordo: qr legatarij
prioris testamenti respectu legatorum scdi
testatoris veniunt iure creditorum vt hic in
litera. & licet habeant titulum lucratiuum vt scdi tamen censen-
tur illorum respectu habere onerosum & tractare de damno vitan-
do in bonis defuncti heredis. ¶ Querit glossa an hoc procedat
si ex testo militis hec legata debeant: & dicit qd sic. v. ff. ad treb.
2 l. i. §. pe. ¶ † Quero scdo qd si nec heres primus nec secundus fe-
cit inuentarium. dicit gl. qd tunc insolidum omnibus satisfiat. vt in
auth. de here. & fal. §. si vero non fecerit. quod intellige vbi bona
sunt soluendo omnibus alias si bona non possunt satisfacere omnibus
obtinet priuilegium huius. l. vt primo satisfiat insolidum primis secundum
Jac. de are. & bu. & communiter oes. ¶ Sed pone quod primus heres
fecit inuentarium propter qd ad solida legata non tenuit ex defectu
facultatum & moritur & eius heres suam hereditatem adiuit: & inuen-
tarium non fecit quaeritur tenebitur ad legata vtriusque defuncti. Di-
cit Bal. qd ad relegata a se relicta tenetur insolidum: sed ad legata
a primo testatore relicta tenetur quatenus vires patrimonij illius
patiuntur & non vltra. ¶ Ista. l. vlterius inducitur vt prius de-
beat mandari executioni testm patris postea filij: & sic potentius
est testm patris in prevalentia executionis. vt. ff. de here. insti. l. ij.
§. g fideicommissaria. & maxime hodie propter hypothecam a lege con-
cessam. C. com. de leg. l. i. & §. qui est prior tempore: & sic potior in iure
vt in regula qui prior vt. j. qui po. in pig. hab. l. assiduis.
1 ¶ Creditores defuncti bonorum separationem aduersus cre-
ditores heredis impetrare possunt.
2 Testimonium ferre quando inuitus quis dicatur.
1 Et iurisditionis. Casus. credi-
tores defuncti
possunt impetrare separationem bono. aduersus cre-
ditores heredis nisi sint secuti fidem heredis. h. d.
¶ No. illa verba preoptabis conuenientem desiderij tui fructum
pro responsione fienda scolaribus presentatis rectoribus vel prio-
ri collegij. ¶ Item no. qd qui ex necessitate litigat fidem aduersarij
non sequitur nec approbat. ¶ Item nota qd creditores defuncti
impetrant separationem bonorum: sed creditores heredis non
impetrant vt hic a sensu contrario. et C. de ac. here. l. si adulta. et
ff. de separa. l. i. in princip. Contra quod op. gloss. de eadem. l. i.
§. si quis suspectam. in fi. Rn. gl. quod in illo tantum fallit. Aliter di-
co fallit in casu quo heres fecit inuentarium: & non heres here-
dis vt dixi in. l. precedenti. ¶ Querit glo quid vertetur in cau-
se cognitione: de qua habetur hic in litera. & rndet quod septem
2 que vide in glo. ¶ † Ulterius Jaco. bu. inducit istum text. in fin.
vt siquis hz priuilegium vt non cogatur inuitus dicere testimo-
b nium qd si citatus venit & fert testimonium quod dicatur inuitusᵇ
quod ipse fatetur si priuilegium allegauit & iudex compulit pri-
uilegio non obstante alias si priuilegium non allegauit non dicitur
inuitus & idem de eo qui habeat priuilegium fori vt citatus veni-
ens ex hoc solo non dicatur renunciare priuilegio suo sed si vltra
litigando procedit tunc priuilegio renunciat si priuilegium suum
non allegat & si allegat tunc non consentit nec ei renunciat quod in-
telligo si post allegatum priuilegium protestetur qd nullo modo in eum
consentit nec consentire intendit per aliquem actum quem nunc vel in
futurum coram eo faceret. ¶ Querit Bald. pone quod statuto ca-

uetur qd beneficium inuentarij non prosit filijs mercatorum nec
possit ab hereditate abstinere. Decessit quidam pauper merca-
tor relictis filijs qui ex sua industria post mortem patris acquisi-
uerunt multa bona & dubitatur an super his creditores patris
possint habere regressum. Et dicit ipse quod non petita separatio-
ne bonorum et allegat. ff. de mi. l. ait pretor. §. non solum. & inst.
de pu. substi. post principium.
¶ Cessio bonorum debitorem non liberat ipso iure.
2 Cedens bonis an possit ab antiquis creditoribus in quesitis no-
uiter conueniri.
Ex contractu. Casus. post cessionem
bonorum ex contractu
ante gesto non potest debitor conueniri nisi venerit ad
pinguiorem fortunam & tunc habetur ratio ne egeat. hoc
1 dicit. ¶ Nota hic casum quod cessio bonorum non liberat de-
bitorem ipso iure sed ope exceptionis de quo latius dixi j. tit. i. l. a
j. in primo contrario. ¶ Item nota quod excipientem tuetur
equitas et non excipienti non patrocinatur. ¶ Oppo. contra
text. in fin. quod etiam in quesitis postea exigi non possit. vt. ff.
de cessi. bo. l. i. & lege. iij. & de cura. bo. dan. l. iij. Sol. quod hec
intelligitur secundum illas. vt in gloss. no. ¶ Quero an hec ex-
c ceptioᶜ possit opponi ad impediendum processum & dicunt mul-
ti quod sic per istum text. & per legem item si vnus. in princip. ff.
de arbit. de quo per Bartol. ff. de ce. bo. l. iij. ¶ Quero. ij. quid
de creditore qui contraxit. post cessionem bonorum. dic quod il-
le agere potest ad solidum nec ei obstat cessio precedens: vt hic
in princip. a sensu contrario. ¶ Quero. ij. quid si in postea que- b
sitis concurrant prior & posterior creditor & videtur quod po-
sterior preferatur. vt. ff. quod cum eod. l. ij. in fin. secundum Cyn.
sed caue quia casus iste non videtur modo simul. Nam ibi per
capitis diminutionem debitor erat liberatus. vt. ff. de ca. di. l.
ij. sed per beneficium pretoris in eum restituetur actio inquan-
tum facere potest: vnde in postea quesitis ratio posterioris ha-
betur quia illa restitutio fit beneficio speciali quod non conce-
ditur in alterius iniuriam. Sed in casu nostro cedens bonis
non liberatur licet obstet exceptio ne conueniatur in foro vt hic
et. C. tito. i. l. i. et ibi dixi super prima glossa vnde ad solidum de
iure communi remanet ipse obligatus licet propter beneficium
cessionis non possit conueniri nisi quatenus facere possit. vnde c
ratio posterioris non videtur debere haberi contra priorem qui
venit de iure coi. Et sic videtur qd debeant concurrere nisi alter
sit priuilegiatior altero ex alia causa. & in hoc cogitandum relin-
quo. ¶ Quero. iiij. quid si inter creditores primarios erat qui-
dam creditor conditionalis: & post cessionem debitoris sua con-
ditio extitit. Nunquid quo ad eum prosit cessio vt sic in post-
ea quesitis non conueniatur ab eo nisi quatenus facere possit. et
Petr. quem sequitur Cyn. determinat quod non ista ratione
quia tunc cessio preiudicat creditoribus: et prodest cedenti vt non
conueniatur nisi quatenus facere possit quando bona ceden-
tis vel eorum precium datur creditoribus in solutum. vt. C. titu.
j. l. legis. sed iste creditor conditionalis nullum ex bonis ceden-
tis consequitur commodum ergo &c. facit regula secundum naturam
ff. de re. iu. ¶ Bald. dicit qd sibi videtur distinguendum aut con-
ditio extitit debitore inuito: et tunc conditio trahitur retro et
sic participabit creditor de bonis debitoris: et tunc cessio pro-
derit cedenti in postea quesitis. Aut extitit eo volente et facto
suo interueniente: & tunc non trahitur retro nisi factum suum
esset necessarium non voluntarium. vt. l. i. & l. potior. & l. qui bal-
neum. ff. qui po. in pig. ha. Et hec distinctio fuit antiqua quo-
rundam de quibus Cynus facit hic mentionem. ¶ Subiungit
Bald. qd predicta in contractibus sed in legatis conditionali-
bus in quibus conditio non trahitur retro. vt. l. i. §. serui. ff. ad
sil. inspicit & considerat potius tam veterem quam obligationem
nouam quia habet necessariam consequentiam a causa sua. vt
ff. de mino. l. iij. §. scio. ¶ Nam quod non trahatur retro non de-
bet considerari quia non tractamus hic de acquisitione legati
sed de beneficio cessionis. Et hoc probari dicit in. l. i. C. eodem.
Nam si testator primus fecit conditionalia legata quorum dies
extitit post legata heredis tamen indubitanter legatarij pri-
mi defuncti preferuntur legatarijs heredis sic concludit quod
tempus causati cogitabis & maxime cur diuersum in contracti-
2 bus. ¶ † Quero. v. videtur hic quod in nouiter quesitis conue-
niatur ab antiquis creditoribus deducto ne egeat. Sed pone qd
quesiuit vnam turrim que valet mille. creditores dicunt vt ven-
datur: qr ei velint inopi dz sufficere vna domuncula minoris pre-
cij. ipse autem dicit se velle retinere turrim pro sua habitatione an
igitur cogi potest ad vendendum. dicit Bar. qd non qr habitationem ha-
bere ei permittitur. vt. ff. de ces. bo. l. q bonis. sz extra turrim vltra ha-
bitationem non hz ergo &c. Bald. dicit hoc residere in arbitrio iu-
dicis quia minus delicatus debitor vt minus onerosus creditor
est audiendus. vt. ff. de vsu. l. si bene. Unde si non esset magnus ex-
cessus sed modicus creditor debet ferre a quo aio. Item consi-

a ↪ In bonis. Hec
lex hz locum et si le-
gata p defunctum
habuerint effectum
p euentum conditionis
post legata ab he-
rede & ita multi
notabiliter ponunt
bal. & Alex. post
eu in. l. ij. j. ea.

b ↪ Qd dicatur
inuitus. adde vl-
tra Bal. hic qd
not. idem Bal. in
l. parentes. col. pr.
et in. l. libertino-
rum. C. de test. de
quo vide omnino
Barto. in auten.
presbyteros. C. de
episco. & cleri.

c ¶ An hec exce-
ptio. adde ange.
in. d. l. si vnus et
Alex. post bart.
in. l. vir bonus.
ff. iudi. sol. & an-
ge. hic & no. bar.
latius in. l. pe. per
illum text. q bo.
ce. pos.

derandus esset persona an nobilis cui habitare in turri magis conueniret quam rustico plebeio in quocunque tamen magis concessus ratio debet habere. ¶ Quero creditores post cessionem effecti conueniunt eum insolidum. Et ne detrudatur in carcerem debitum eorum confessus vult de nouo cedere bonis an possit. Dico quod sic: quia actus est reterabilis et prima cessio aduersus creditores nouos non profecit. ergo admittenda. vt. ff. ex quibus cau. maio. l. nec non. §. quid ergo.

IN ciuile.

Casus. vnus de pluribus creditoribus non cogitur bona cedentis suscipere et ceteris satisfacere. h. d. Et hoc procedit non duntaxat in chirographariis sed etiam in hypothecariis. vt in glo. et etiam in correis credendi: quia generaliter loquitur et ratio non est diuersa. facit. l. nec emere. C. de iur. deli. Et probat hec. l. quod creditor vnus non potest alium habentem pignus compellere ad vendendum illud[a] vt in residuo sibi satisfaciat licet possit illum compellere vt pignus exhibeat et debitor vendat. vt. ff. de pig. act. l. quanuis.

¶ Bona vacantia que dicantur et ad quem deueniant. et nu. 2.
Fiscus an citari debeat antequam creditores mittantur in possessionem nemine volente hereditatem.

SI bona.

Casus. si debitor moritur sine herede et bona agnoscantur a fisco creditores in possessionem eorum mittuntur. h. d. Uel breuius. cum bona vacantia non defenduntur creditores in possessionem mittuntur. h. d. ¶ † Querit glo. quid si a fisco cognoscantur. dicit glo. quod tunc fiscus[b] conuenit vt heres. vt j. ad. l. iul. de vi. l. ij. Sed hic attende quia glo. ista loquitur similitudinarie. Nam fiscus vere non est heres sed bona occupat vt vacantia. vt. C. de dona. inter virum et vxo. l. i. et. j. de bo. vacan. l. i. et l. vacantia. et quia ad onera tenetur sibi assumpsit quasi nomen heredis vere tamen heres non est et hoc vult glo. in. l. non intelligitur. §. cum ex causa de iu. fis. et ita debet intelligi. C. de ca. tol. l. i. §. pe.
2 ¶ † Quero ab extra quando scietur an bona vacent. Respon. quod citabuntur qui ad hereditatem vocantur. et interrogabuntur an velint hereditatem. et si dicant quod non res est clara. Si dicant se deliberare velle eis tempus prefigetur vt. l. si tutoris. C. de iur. deli. et si non adeunt hereditatem dicitur mori sine herede. et in simili not. in. l. sancimus. §. fi. C. ad trebel. ¶ Et si venientes ab intestato ignorantur proclama vel edictum generale debet fieri quod si quis est heres vel esse possit talis ab intestato defuncti comparere debeat coram tali. &c. vt. l. si eo. j. de re. pig. et. l. si tibi delega. ij. ¶ † Sed
3 an nemine comparente vel non volente hereditatem fiscus sit citandus antequam creditores in possessionem bonorum mittantur debeat constare quod per fiscum non agnoscantur quia hec. l. conditionaliter loquitur Barto. quando videtur sentire quod non quia sufficit quod non appareat fiscum bona agnouisse. et secundum hoc mittentur in possessionem ex primo decreto et postea dabitur curator bonis mediante quo ad secundum decretum perueniatur. vt l. i. ff. de cu. bo. dan. et valebit quod igitur si fiscus bona agnoscat. Si autem antea vel agnouerat vel postea agnoscat non valebit quod est actum in preiudicium fisci non citati. et hoc vult dicere Barto. Si dicis nonne proclama generale habet obesse fisco. Respon. quod non quia citati sunt qui heredes esse volunt. sed fiscus non est proprie heres. vt. C. dixi igitur proclama non ad eum extenditur. Quinimo et si extendi posset quia fiscus representatur in certa persona. et ab omnibus no. puta in procura. fisci dico quod ipse personaliter citari debuit: quia proclamationes generales fiunt propter absentes et ignotos. vt in auten. de here. et fal. §. si vero absunt. et sic concludo quod tutius est quod creditores ab initio fiscum faciant citari vt sic sumptibus non vexentur non reperiantur aliquo casu inaniter egisse. et quia qua ratione proximi ab intestato successuri sunt citandi ita post eos fiscus ad quem constat bona deuolui vt. C. de ca. tol. l. i. §. penulti. et mihi videtur hic casus.

1 ¶ Creditores hypothecarii an preferantur ceteris. et nu. seq.

PRo debito.

Casus. creditores non possunt bona debitoris sine herede defuncti sibi iure dominii vendicare sed debent possessionem et venditionem impetrare et creditores hypothecarii preferantur chirographariis tantum. hoc dicit. ¶ No. et colligce ex princ. quod non procedit ista petitio peto mihi dari in solutum bona debitoris mei. et ratio quia creditor admittitur in subsidio tantum alio ad emendum non attendente vt. l. ordo. C. de exe. rei iudi. ¶ † Item nota quod generalis hypotheca sufficit ad prelationem istam obtinendam. alia notabilia sunt in summario. ¶ Gloss. Oppo. quod hypotheca non attendatur. vt. C. titu. i. l. fina. et non soluit dic ergo quod in satisfactione attendatur vt hic: quia de magno preiudicio agitur non in dilationis datione vt ibi quia illa est modici preiudicii cum non tollat ius alicuius. Et quia ea finita ad statum suum et priuilegium redit
e et ideo conseruatur vnicuique. ¶ † Querit Bal.[c] quidam campsor

d qui tenebat tapetum cambii[d] et interdum mercabatur rupit fidem et aufugit propter quod deponentes petunt deposita et vendentes pannos quos vendiderant aut eorum precia veniunt et alii creditores tam hypothecarii quam personales tam priuilegiati et non priuilegiati. Querit quo ordine et quibus prius sit satisfaciendum. Et respon. quod primo dominis rerum et sic primo deponentis si extat depositum. vt. ff. de pri. credi. l. si ventri. §. in bonis. et dic vt ibi. Quid autem si depositum sit consumptum vel deponente inuito vel eo consentiente: ibi dicit sed quia tunc solum personalem habet actionem dic vt inter personales tantum habentes. j. dicam. Secundo dico quod satisfaciendum est creditoribus hypothecariis secundum or-
3 dinem hypothecariorum. ¶ Uerum dicit vnum notandum quod venditoribus mercium prius est satisfaciendum quia merces vendite sunt eis pro precio singulariter obligate et si plus valerent illud plus commodo aliorum creditorum cedit et pro hoc inducit. ff. de act. emp. l. iul. §. offerri. hoc mihi placet vbi essent apud venditorem. vt. d. §. offerri. vbi non tradite fuissent emptori et extant tunc incidimus in questionem an tradens habuerit fidem de precio quo casu transtulit dominium. aut non habuit fidem de precio et non transfert. et hec probantur. ff. de contrahen. empt. l. quod vendidisti. et institu. de rerum diui. §. vendite. Et in dubio dic vt dixi in. l. i. ciuile. C. de rei ven. in casibus igitur in quibus dominium non est translatum res est clara pro venditoribus restituuntur vt superius dixi. sed in casibus in quibus mercium dominium est translatum non memini me legisse quod venditori sint hypothecate a. l. et ideo de venditore iudico vt de aliis personalem tantum habentibus. Et quod non sint hypothecate videtur casus ff. de in rem verso. l. quedam. vbi autem venditores conuenissent vt expresse essent eis hypothecate tunc potest procedere dictum Bald. Tertio omnibus aliis creditoribus solam personalem habentibus verum inter personales aliqui sunt priuilegiati vt aliis preferantur et inter illos est quandoque actio depositi. Ideo vide
4 que scripsi. C. depositi. l. si in duabus vltimis questionibus. ¶ † Quero secundo contraxi cambium in ciuitate bonon. hoc modo quod campsor vel alius mercator faceret mihi dari per literas suas cambium centum ducatorum ab alio mercatore in ciuitate Uenetiarum. Ego autem portaui literas illi mercatori quas ipse acceptauit. et antequam mihi solueret fefellit siue fregit et aufugit. Unde queritur an meum vel illius cum quo cambium feci sit periculum ita quod aduersus eum possim habere regressum. Et barto. in. l. singularia. ff. si cert. pet. dicit quod est mei creditoris si promisit mihi soluere. Nam breui manu videtur mihi numerasse et ego denuo penes ipsum deposuisse et procedit ista ratio si pecunia fuisset presens vel ad solutionem parata. vt ibi not. ¶ Ubi autem ex his interuenisset dicit Bald. quod alia ratio assignanda est videlicet quia satisfactum videtur mihi ex quo illum nummularium acceptaui. vt. ff. man. l. inter causas. §. abesse. Item quia tacite videtur facta nouatio quia est facta permutatio debitoris et loci: vt. ff. de noua. l. omnes. facit quod not. in. l. si debitorem. eo. ti. Etiam hoc inquit verum nisi primus campsor promisisset se facturum et curaturum quod mihi solueret quo casu non connumerabor inter creditores fugientis sed scribentis dummodo ei reddam literas suas. arg. C. de condi. ob causam. l. dissolute. ¶ Et ideo dicit si campsor primus erat consians fuge: quia indistincte tenetur propter dolum suum ad quod facit. ff. de fi. l. qui satisdare. Idem dico si ambo erant socii et participes in cambiis et mercantiis quia pro parte cuiusque vnus videtur ab alio institutus. ¶ Ego autem primum capitulum intelligo quando campsor cui literas portaui promisit soluere et fidem plenam ei adhibui quod in dubio dicor fecisse si apud eum dimisi. Ubi autem literas mihi vel apud me retinui tunc fidem de solutione non habui. sed illam expectaui et presentationem literarum pro eius adiuratione feci vt die eueniente sit paratus ideo nec dr soluisse nec ego dicor nouasse. facit institu. de re. di. §. vendite. et. ff. de contr. ahen. empt. l. vendidi. et. ff. de ac. empt. l. iul. §. offerri. vel dic quod licet literas dimiserim non liberatur primus: quia ego sequor fidem sequendi taliter qualiter mandatur per primum et vt mandatarius eius tam ad profectum meum quam suum vt liberetur a me si soluat et non aliter. ideo in literis opponuntur ista verba. et cum solueritis ponitis ad rationem nostram. alias locupletaretur primus cum iactura eius qui sibi credidit si dicamus quod antequam secundus solueret primus in nihilum tenetur ei. ¶ Sed quid dicemus ergo si ante diem soluendi fefellit primus campsor cum quo cambium contraxi quo scito cui literas presentaui non vult mihi soluere: et hoc non tangit bal. et mihi videtur quod si literas non acceptauit a principio res est clara quod non tenetur sed vbi acceptauit et tunc aut ei dimisi literas et ipse retinuit et tunc te-
e netur soluere[e] tam per rationem in precedenti q. alle. quam per text. l. si filius ff. ad ma. Aut literas ei non dimisi licet acceptauerit et tunc vr quod non teneatur: quia fidem ei non sum plene secutus cum id propter quod tenebatur apud me retinui. tamen casus vr in oppositum in. d. l. si filius. Nec obstat mihi retentio literarum quia illas retinui in meam prouisionem vt cautior ego redderer quod non debet retorqueri in lesionem. vt. l. quod fauore.

a ¶ Ad vendendum illud. quod debitor non possit per creditorem cogi ad vendendum prout hic per bal. no. bar. in. l. a diuo pio. §. si et illis. ff. de re iudi.
b ¶ Quod tunc fiscus. adde quod fiscus succedens in hereditate vacante tenetur creditoribus et legatariis. l. cum fisco. ff. ad silla. l. ij. Et ibi bal. C. ad l. fal. et. i. l. cum quis. ij. col. ff. de fideiu. et Bart. in. l. i. ix. co. de vul. et pu. lud. i. l. si marito. so. ma. vbi alex. j. p. l. iij. cum gl. l. §. eadem. de fideico. lib. et p. l. quod viuo. de manu. te. sec^9 si hereditas fuit adita. l. iij. §. cum ex ca. et ibi alex. de iu. fisc.
c ¶ Querit bal. tu vide de hac questione bar. no. Zuin in. l. ij. C. commodati. et quod ibi no. Alex. post eum per. l. i. fi. ff. de reb^9 cor. in ad hec quod hic dicitur de mercib^9 vide bar. in. l. si cum dotem. §. fi. ff. so. ma. et bar. in. l. in rebus. C. de iur. do. vbi ponit hunc casum.
d ¶ Tapetum cambii. Adde an hodie ista cambia sint licita. vide gl. bal. et Salyc. i. l. iij. C. de ex. reci. bart. l. l. ij. de vsur. Arch. l. c. i. xiiij. q. iij. bal. l. c. i. v. col. de pl^9 peti. doc. l. c. in ciuitate de vsuris. Jo. cal. cons. xi. in. de vsuris.
e ¶ Tunc tenetur soluere. Tu vide pau. de cast. in. l. si debitorem. et ibi doct. ff. de noua Bal. no. in. l. ij. C. de exec. rei iud. Saly. in. l. si filius. ff. ad mace. moder. et signanter barb. in rubrica extra de depo.

qd favore. C. de leg. Et ipse contra id quod semel approbavit ve
nire non potest. vt. l. si. C. de codi. et l. i. C. de fur.

1 ¶ Heres particularis quatenus defunctu dicat repsentare.
2 Rei vendicatio an cofundatur heredi ob no factu inventariu.

Si vxor.

Casus. p parte q creditor succedit debitori extinguit actio et no ip iu
ri si testator eu herede fecerit animo compensandi.
1 hoc dicit. ¶ † Not. quod particularis heres non re
a presentat ᵃ defunctum nisi quatenus est heres. Ite not. qd actio
et passio no conveniut in eode facto et subiecto: no cofundit actio.
hec vera nisi heres fecerit inventarium et hereditas non sit sol
2 vendo. vt. l. fin. §. in computatione. C. de iur. deli. ¶ † Circa hoc
querit Bald. si heres contra defunctum habeat rei ven. an hec
cofundit no facto inventario. Et rndet qd non: qr illa remanet
in suo habitu. Nam dominiu no perdit et rei ven. habitualis et
dominium sunt quodammodo vnu et ide certu est qd alia sunt
bona heredis alia defunti. vt. ff. de pign. l. Paulus. vnde lz he
res qui non fecit inventariu teneatur actione personali insoli
dum tamen bona heredis no sunt obligata pro bonis defuncti.
vt not. j. qui po. in pi. ha. l. assiduis. Concludo qd illa formalis
est confusa sed non casualis qua Bald. habitualem appellat: et
de materia ista late dic vt per gloss. et doc. in. d. §. in computatio
ne. ¶ Querit etiam Bald. nunquid in dubio videtur institu
b ta animo compensandi. ᵇ Sed remito ad ea que dixi in. l. si con
pensandi. C. de here. institu. Et ad ea que dixi in aut. preterea. C.
vnde vir et vxor.

In possessionem.

Casus. missus in possessione ex p
mo decreto non prescribit. hoc dicit.

1 ¶ Officium iudicis qualiter et quando se exhibeat.
2 Bona contumacis in comparendo quando vendi possint.
3 Animus sive voluntas qualiter sciri possit.
4 Debitore absente an possint bona ipsius vendi.
5 Latitatio an sit necessaria an iuris creditoris circumscriptio
nem.
9 Decretu primum et secundu quantu debeat habere intervallu
7 Debitor habens exceptionem facti an post bonorum venditio
nem revertens illos recuperet.
8 Appellanti sufficit dicere ad iudicem appello competentem.

Cum proponas.

Primo in debi
tore citato et com
parente. Scdo in no coparete et cotumaciter latitate
vsq ad fine. scda ibi: nã si. ¶ Casus. q debitore i iu
dicio coparete pcedit ordinario iure q no coparete et latitatem
pcedit ad bonoru immissione et successive ad venditione cogruo tpe
sedãt. h. d. ¶ Expone et supple tex. ibi ¿venire subaudi et q nu co
parete pcedet ordinario iur sz qd notat et dixi l. l. pbatu. C. d sen.
reo no ¿parete dicet sequit. et podera quot reqrunt vt ad vendito
ne pveniat. ¶ Ibi ad circuspectione. Ecce primu reqsitu. Ibi la
titat et turpiter se occultat id est aio circuscribedi ius actoris: et
hoc vult iste tex. et habes. ff. ex q. cau. in pos. ea. l. fulcini⁹. §. qd sit
latitare. et §. latitare. ¶ Ibi nec defendat ecce scdm reqsitu. Ibi
cu tunc esse debitore costat. Hoc est tertiu reqsitu et dicit glo. qd
summatim dz ¿stare qd qualr intelligat. j. dica. Ibi ad exeplu
similitudinis edicti qd cu solemnitate pponebat. Ibi possessio
1 ne scz tediale ibi ipetrare iudicis officiu iplorado. ¶ † Et ex h
no. qd iudicis officiu no se exhibet nisi impetratum vt hic et in. l.
iij. §. hoc iudicium. ff. de damno infec. Ibi tempore iudicis ar
bitrio statuendo parti vt veniat ad comparendum et proceden
dum in causa vel ad contradicendu quicquid vult ne procedat
ad venditione bonoru. Ibi copetenti als no valeret qd agitur
vt. C. si a no compe. iudi. l. i. et per totu: et quis dicatur competens
2 not. in gloss. ¶ † Not. que sunt illa que requirunt vt cotra contu
mace no coparente ad venditione bonoru procedat. Primum
qd reus latitet. Scdm qd adversus eum qui citari eum fecit lati
tet: qr ad circumscriptionem iuris sui. Nam si respectu eius lati
taret et non respectu istius non posset iste venditione impetrare
vt. ff. ex qui. cau. in pos. eatur. lege fulcinius. §. quod si adversus.
Tertiu qd is no defendat. ¶ Quartu qd summatim costet de
debito. Quintu qd facta sit immissio als locu non haberet ven
ditio. Sextu qr aliquod tempus labatur inter immissionem et
venditione et hoc tempus velut indeterminatu relinquitur iudi
cis arbitrio. ¶ Ite not qd ¿tra latitante et ante lite cotestatam
pervenit ad venditione: et sic ad primu et scdm decretum. Nam
ad secundu no potest pveniri absq primo vt de his est obliga
tus hic casus. ¶ Ultio no. qd ex precio satisfit creditoribus vbi
autem emptores no repeniunt. dic vt dixi in. l. ordo. C. de execu.
rei iu. ¶ Venio ad apparatum. et opp. primo qd hec. l. in prin.
dum dicit in text. super verbo ex administratione nos dimittat
in incerto et obscuro. q. §. quibus. C. de no. co. compo. No enim
declarat an administrator sit ille qui dicit obligat⁹ aut dns ne
gotiatori administrationis. Sol. vt in gl. prima. qd nihil refert et
sic vtroq casu debet intelligi. ¶ Opp ad idem et eode modo
cum hic non declaret per libellu an debeat eum convenire nec
qua actione. Et sol. qd per libellu: qr hec prima pars loquit de
prima conventione ad debitu consequendum vt in scda glo. Et
actione mandati si erat procurator cum mãdato vel neg. gesto.
si erat gestor sine mandato et directa si agit dns contraria actio
ne si agit gestor vel procurator. vt. C. man. l. j. et de nego. gest. l. si
mandatum. et hoc vult glo. iij. ¶ Oppo. tertio cotra scdam par
tem qd contra latitantem non procedatur ad venditionem bo
norum sed ad solam immissionem. vt. ff. ex quibus causis maio
res. l. item ait pretor. et. ff. ex qo. cau. in pos. ea. l. fulsinius. §. i. et §
quod si adversus. So. qd hec verba ad circuscriptione iuris tui
tollut cotrariu. Nam sec⁹ si ad nullius circuscriptione. vt dicto
§. j. vel alterius non tui qr tuc ille adversus que latitat pot ven
dere no alter. vt dicto. §. qd si adversus. ¶ Sz iuxta hec nuc q
ro qualr ad circuscriptione alteri⁹ dicit latitare et gl. quarta in
pnc. Rn. vt actio tua pereat vel salte retardet. et sic hoc facit ex
animo. ¶ Or hic attede primu exeplu hodie no pcedit l actio
nibus que per missionem executoris perpetuantur de quibus
3 in. l. sicut. C. de prescri. xxx. ann. In alijs sic sicut olim. ¶ † Sed
c circa illud de animo quero qualiter probatur iste animus ᶜ et
gloss. in. d. l. fulcinius. §. si is qui varios modos ponit. Primus
si dixerat aliquibus. et nihil alleg. sed allegat in ar. ff. de suppel. le.
l. labeo. et arg. ff. de edi. edic. l. quero. §. si. facit qd not. ff. ex quib.
cau. ma. l. is qui republice. et. ff. de doli except. l. apud celsum. in
princi. in glo. super verbo decipiendi. et. ff. de adul. l. capite quin
to: quod not. C. de testa. l. iubemus. Si autem occultavit post
qua ei dixeram qd in crastinu ei daturus eram libellu. arg. ff. de
eden. l. quedam. §. nihil interest. et. C. de rei venditio. l. si fundum.
Item si iam dederat fideiussorem de iudic. sisti. vt in eod. titu. ex
qui. cau. in pos. ea lege. ij. Item si se absentet lite iam contestata.
Nam tunc lex interpretatur vt latitet. vt. C. de iudic. properan
dum. §. et si quidem. Et predictorum est ro qr animi vitia ex con
iecturis probantur. vt. C. de dolo. l. dolu. et in gloss. superius al
leg. ¶ Opp. iiij. quod non sufficiat qd alius eum defendere ve
lit nisi satisdet de iudicato solvendo. vt. ff. ex qui. cau. in pos. ea. l.
hec autem recte defendi. Solu. vt hic secundu illum intelligatur
d vt in glo. se. ¶ Oppo. v. quod no sit necesse qd plene constet ᵈ de
debito cum probationes fiant lit. conte. et hic loquitur etiaz lite
non conte. et sic summaria dz esse cognitio cum ex ordine proce
datur. et argu. l. a divo pio. §. super rebus. ff. de re iudic. et. ff. vt in
pos. le. l. si is a quo. in prin. Sol. qd glo. seq. videt prima facie fa
teri contrariu dum dicit summatim habita cognitione ¶ Sed
attende quia glos. non videtur bene dicere qr cu hic de magno
preiudicio tractetur. s. de venditione bonorum et satisfactio
ne fienda creditoribus plena debet fieri probatio Et hec est in
tentio huius litere et probatur. j. eadem. l. §. si autem hi. et not.
glo. j. ff. de bo. aut. iu. pos. l. hereditarium. ¶ Sed defende gloss.
qr no dicit summaria probatio sed summaria cognitio summa
ria quoties procedit altera pte absente. vt dixi p Iaco. but. per
l. iudices. C. de iu. Sed probatio dz esse plena si ad diffinitivam
vel ad venditionem bonorum ad satisfactione creditoru pcedi
tur secus vbi de modico preiudicio tractetur in. d. l. si is a quo.
cum si. ¶ Oppo. vi. qd male dicat ad exemplum edicti vani cu
nullum simile sit idem. vt. l. qd nerva. ff. de pe. Sequitur qd edi
ctu hoc non disponebat sed hoc falsum vt pz. ff. eod. l. fulcinius
§. i. ergo rc. Sol. cofitendo quod edictu hoc disponebat sed ideo
sic dicit qr olim edictu cu solemnitate certa pponebat qd hodie
no est necessariu: vt in glo. se. vel dic qd io sic dicit qr qd oliz pre
tores poterãt psit hodie magistratus put et sm qd dicam vt in
aut. seq. in. ij. q. sup materia primi decreti. ¶ Oppo. quod non
omnium bonorum. vt in auten. ei qui. hic posita. Solu. confiten
do et sic in hac pte illa corrigit istam. vt in seque. glos. in princip.
¶ Oppo. viij. quod hypothecarij creditores proponãtur istis
personalem tantum habentibus. vt. C. eo. l. pro debito. Sol. qd
verum si extant et compareant ¶ Oppo. nono quod possessio
nem bonorum non possit impetrare sed vt inducatur in posses
sionem et non propterea possidebit. vt. ff. ex quib. cau. in possess.
ea. l. cum legati. Sol. confitendo contrarium vt in eadem gloss.
quod est veru in personali. in reali dic vt dixi. C. vbi in rez actio.
l. ij. ¶ Oppo. decimo qd bonoru possessio non possit impetra
ri cu ius illa petedi no competat creditori sed successori defun
cti de iure pretorio vocato. vt. ff. de bono. posse. l. ij. §. bonorum.
Solut. qd duplex est bonorum possessio quia altera in verbo et
nomine coposito. Et de isto in contrario altera in verbo et no
mine in partes diviso. Et de ista hic subiungit gloss. qd hic est
scripta ordine perverso quia debet dicere possessio bonorum
4 quod notat et signat differentiam gloss. ¶ † Nunc ab extra op
ponitur vndecimo qd debitore absente non procedatur ad ven
ditionez bonoruz: sed prius dentur curatores bonis qui defen
dant. vt. j. de cap. et postli. re. l. cum cognatos. vt. ff. ex quib. cau.
ma. l. ab hostibus. in princip. Solu. ibi in captivo qui non po

a ¶ Heres no rep
sentat. quo repre
sentat psona de
functi vide. l. qui
ita. §. te et titium
et Ioã. de por. de
verb. ob.

b ~ Animo cope
sandi. Tu vide
bart. et doct. in. l.
hmõi. §. cum pa
ter. ff. de lega. i. et
singu. imo. in. c. c.
offici. ex. d. test. et
qd no. bar. hic in
si. q. et in. l. si cum
dote. §. si pf. hec
so. ma.

c ~ Qualr pbat
iste animus. vid
ang. l. l. i. ff. de eo
per quez fac. erit.
Bal. in. l. si fugi
tivi. C. de ser. fug.
text. ll. veru. ff. de
fur. et an l libello
poterit pponere
qd p testes pbet
anim⁹ vide text.
et bart. l. l. falsus.
§. qui alienuz. ff.
de fru. et bart. hic
in apost. ad h l.
nu. ij. in vs. modo
quero in eo vers.

d ¶ Qd plene co
stet. vide bal. l. d.
l. fulcini⁹. § ij. ff.
ex q. cau. i pos. ea.
et in. l. ij. vbi in re
actio. C. et vid do
mi. lant. in. c. qm.
§. qd si semper. §
finaut vt lit. non
ptest. ide bal. l. l.
iij. C. de pcu. et ad
de bal. l. c. contin
git. in. xi. ij. co. de
do. et con.

a ✠ Civitas. Tu vide quomodo civitas et ecclesia dicantur latitare adeo q patiantur primū et scdʒ decretū bal. l. i. si finita §. iulianus. ff. de dā. īfecto. vsi. q̄ro qd cū in vniversitate no. bar. in extrauag. ad repri mēdū in ver. civitatū et de ecclesia et minore. no. bal. in aut. ei q coñi. omne pc. i. co.

b ❡ Quātū tps. infra q̄tū tpa puenitur ad scdʒ decretū bar. post tex. et gl. ibi i v̄ bonorū et l. i. adino pio. § i venditiōe. de re iudi. et bal. l. i. ordo de exec. re. iudi. v̄si. q̄ro nō q̄d et bal. hic posita. bi ɜ idē qd bar. hic. Et adde bar. i l. i. si finita §. in. i xi. col. de dā. ifec.

c ❡ Merū et mixtū imperiū. adde d mero et mixto imperio vid p bar. in. l. iii. in. §. iter dū. ff. d dā. infec. bal. i. l. qd sedē. d off. or. bal. l. q. di sputata ī nei. compulsus quedam.

d ✠ Appello ad iudicē cōpetentē tu vide d hoc dicto bar. in. l. i. §. si qs ff. de ap. et panor. in. c. vt debit⁹. in fi. extra de ap. et i c. ibi doc. co. ti.

c est procuratorem constituere quod operatur servitus in quā est deductus que fere morti equiparatur. vt. l. servitutem. ff. de regu. iur. Et qui non dicitur contumax seu bona eius latitare. ideo bona eius non possunt vendi nisi curatore dato bonis sicut nec bona mortui. vt. ff. de heredi. insti. l. si quis instituatur. et. C. de iure
5 deli. l. si curatoris. et vide que ibi diri ❡ † Opp. duodecimo qd ista latitatio ad circumscriptionem iuris creditoris non sit necessaria: quia sequitur quod bona civitatis non poterunt vendi nec
a in eis secundum decretum locuʒ habere. Cū civitatis[a] vel quoddam corpus inanimatū nō possit latitare et tamē hoc est falsuʒ. vt. l. civitatis. ff. quod cuiusqʒ vniver. item minor. ff. de bonis auto. iudi. pos. l. minor. Solu. sm̄ Bald. qd ista interpretatiue videtur latitare. vt no. ff. de reg. iu. l. nō videtur dolo carere. ff. de mi. l. minor. Etiā si quasi cōtumax idē dicit ipse in ecclesia si nō defendatur alias creditor nō posset ad suū pervenire qd esset absurdū licet in ecclesia melior sit via vt prelatus cogatur vendere. vt
6 in aut. hoc ius porrectum. de sacrosan. ecc. ❡ † Nunc quero cum
b glo. quātū tempus[b] debet intervenire inter primū decretum et secundum seu hanc venditionem. et glo. recitat opiniones et finaliter concludit quod hoc velut indeterminatum relinquatur in iudicio arbitrio. ff. de iure deli. l. i. §. fina. Et hoc in casu nostro quando venditur ex interlocutoria. Secus vero si pro executione diffinitive sententie: quia olim duos menses hodie quatuor debent prius transivisse quam ad executionem possit perveniri. vt. C. de vsu. rei iu. l. ij. ❡ Sed dicet quis quādo hic venditur ex interlocutoria. Respondeo cum iudex facit citari latitātem cōminatiue. vt si non veniat seu compareat infra certum tempus iudex procedit ad venditionem bonorum. Et eo postea nō comparente iudex pronūciat in eius contumaciam ad venditionem pcedendū esse et ista est illa interlocutoria de qua loquitur glos. hodie statuta terrarū aliter providemt et illa tunc sunt servanda.
7 ❡ † Quero tunc secundo cuʒ gl. alibi posita quid si debitor habeat exceptionē facti: et revertitur post venditionem bonorum an bona recuperabit. docto de exceptiōe sua gl. ff. ex qui. cau. in pos ses. ea. l. fulcinius. §. ij. dicit qd rem nō recuperat sed precium. ar. ff. si certum peta. l. si et me. in fine. et dicit Specu in titu. de primo et secundo decreto. §. nunc dicamus quinto. versicu. sed pone me absente quod hec fuit opi. Alberi. et cum ea ibidem transit et vltra non dicit. Et pro ista parte facit text. in dicta. l. fulcinius. §. si quis in actione. ❡ Sed in contrarium videtur casus in ea. l. fulcinius. §. si in diem. et. ff. de pecu. l. eo tempore. in princip. Quidam dixerunt quod si debitor antea fuerat in iudicio. et exceptionem non opposuerat procedit dictum glo. Si autem in iudicio non fuerat tunc rem recuperat: quia venditio non tenuit vt dicto. §. si in diem. Nam obligatus non est qui exceptionem habet. vt. ff. de statu liber. l. vel obligatus. et sic venditio facta ob falsuʒ debitum valere nō dʒ. vt. d. §. si in diem. Confirmat quia primū decretum seu prior immissio etiam ob debituʒ quod exceptione submovetur est ipso iure nulla nec immissio in aliquo prodest. vt in textu notabili. ff. ne vis fiat ei. l. prima. §. hec verba. Ergo nec vēditio obstat id sequuta. ar. l. nō dubiū. C. de le. Ista opinio nō sequitur⁹ est Bald. in. d. l. fulcini⁹. §. scdo et p. l. cū vo. §. subventū. ff. de fideicō. liber. ❡ Or attēd: quia licet Spe. recitavit opiniones allegatas. et gl. i. d. §. sʒ pone. et ibi vltra dixerit. Tū paulo ante p mediā columnā in ver. illud aūt. in fi. tenet illud idē qd dic⁹ Ja. et Bar. dicens cū hec sniā de bonis vēdendis sit īterlocutoria et qr summatim tm̄ cognoscitur. i. altera pte absente et hic si iudex postea cognoscit qd nō fuit debitū ipsemet vēditionēʒ et possessionē hui⁹ rei revocabit et etiā solutionē creditori factā. ar. ff. de reb. cor. l. magis. §. si eo. ff. de trāsac. l. cū hi. §. ptor. Nā q iussit vetuit ne ptor suo imperio revocare pōt. vt. l. qd iussit. ff. de re iudi. cū simili. ❡ Hec v̄ba sunt notāda sʒ ista rō de interlocutoria est mihi satis dubia: qr postq̄ īterlocutoria est executiōi mādata nō revocatur nisi vtraqʒ parte ɔsentiēte vel altera invita cū magna cause cognitione. vt. ff. de stipu ptu. l. i. in fi. Et p hoc facit. ff. de ope. no. nū. si op⁹ nisi dicam⁹ qd falsitas debiti allegati iusta cā revocādi. ❡ Tutius tū puto dicere qd falsitas debiti decretū reddat nullū ❡ Nihilomin⁹ in q̄ōne p̄dicta p salvatione glo. ego sic distinguo nā aut q̄ritur in eo q fuit cōventus et tenebatur peculio ten⁹: et tūc hʒ locū tex. in. l. fulcinius. §. si qs in actiōe de peculio. et. ff. de pecul. l. eo tpe verū qr vna illarū ɔtiatur alteri dic vt in qualibet ea: notatur. Aut q̄ritur in eo q simpliciter tenetur nō de peculio verū si erat tut⁹ alia exceptiōe. Et tūc aut q̄ritur in vo. latitate. i. ī eo quē ɔstat ex alio latitare. et tūc ne dol⁹ su⁹ ei patrocinetur q fuit hui⁹ rei cā que non intervenisset si cōparuisset adversus emptorē q bona fide emit: et iudicis autoritate et tūc pcedit dictū gl. i. d. l. fulcini⁹. §. ij. vt rē nō recuperet sʒ tm̄ p̄tiū. Aut q̄ritur in vere nō latitāte ex alio lʒ interpretative habeatur pro latitāte vt qn dato fideiussore de iudicio sistēdo vel ti. ɔte. se absentat qb⁹ casibus interpretative pro latitante habetur. vt dixi. C. in tertio contrario et eius declaratione et tunc vera est opi. Jac. et Barto. per ratiōes et iura per eos allega. et scdm predicta intelligo. §.

si in diem in. d. l. fulcinius. ❡ Quero terti. cū gl. si. quia hic dicitur competens iudex. Et glo. si. dicit qd qui hʒ merū et mixtuʒ
c imperiū[c] nō qui iurisdictionē tantū hʒ vt sunt magistratus municipales. vt. l. iubere cavere. ff. de iuris. om. iud. et. l. ea que. §. magistratibus. ff. ad muni. Sʒ attende qd gl. dixit de mero imperio nō pcedit nisi et mixtuʒ haberet: qr missio in possessionem est mixti imperij: nō meri. vt. d. l. iubere et. l. imperiū. eo. ti. ideo iudex ad maleficiū tantū nō possit. ❡ Item de magistratu municipali dixit vt nō posset mihi nō placet in casu nostro quo immissum possessorem nō facit si licet in possessione tedia ... vt supe rius dixi. Et ratio motiva est qr respectu immissionis summaria cognitio est et modici p̄iudicij: qr possessorē nō facit. Tum qr pro expeditiōe cause cuius cognitionē hʒ hoc facit ergo dʒ posse: qr lex que ei dat cognitionē et iurisditionē sup principali forma vr hoc incidens et antecedens cōmittere. ar. gl. l. iij. ff. de iuris. om. iudi. et. l. ad rem mobilē. §. ad legatū. ff. de procu. Itē qr modica cohertio que tamē alias est de mero imperio cōpetit magistratibus ipsis vt. l. magistratus. de iuris. om. iudi. Itē ne continētia cause dividatur. vt. l. nulli. C. de iudi. Et hec q̄tū admissionē in possessionē: et idē dico quo ad citatiōes sequētes. Aut quo ad pronunciationē interlocutoriā defendendo sed quo ad executionem eius puta venditionē faciendam tunc cōpetens dʒ adiri quia magistratus municipales nō habent iura subhastādi nec similiam exequēdi: qr illa expediuntur officio nobili: et sunt magni p̄iudicij et mixti imperij. Et ideo ad venditionē solū refero quod hic de iudice competenti dixi. adde tamen que post hec dixi in aut. sequenti in materia primi et secundi decreti in secunda questione. ❡ Quero quarto hec lex in personalibus loquitur quid in realibus: et mixtis. et glo distinguit vt in ea vsqʒ ad finem. Sed dic
8 vt dicam statim in aut. seq. ❡ † Vltimo gl. si. in principio inducit hanc legem in arg. vt sufficiat appellanti dicere appello ad
d iudicem competentem[d] et videtur quasi casus in. l. qui rome. §. pe. ff. de verb. obli. et ibi per Bart. Et dicit Bal. quod tūc iudex a quo eodē modo debet ei apostolos dare dicēs do tibi apostolos ad iudicem competentem licet non declaret ad quē. Et ista glo. vtilis et necessaria quando quis propter aliquam incertitudinem iuris vel facti nescit ad quem appellandum sit. Item est vtilis appellanti quando appellat etiam ad certum vel alternative ad duo: vt adijciat ista verba et ad quemlibet alium iudicem competentem. vt hoc bene servant procuratores advocati in practica.

1 ❡ Missio in possessionē fit cōtra cōtumacē p debiti mēsura.
2 Missio in possessione nō fit ante negotij examinationem.
3 Iudex nō debet mittere in possiōnē bonorum tertij.
4 Delegatus reum exhiberi iubere potest.
5 Missio in possessionē in quibus rebus et actionibus fieri possit. et nume. sequen.
10 Decretum quid sit.
11 Decretuʒ primū quid sit et quo iure interponi petatur. et nu. 12.
13 Missio in possessionē a quo fieri possit. et quo iure petatur numero. 14.
15 Decretum primum an possit interponi iudice sedente pro tribunali.
16 Decretum primū in quibus habeat locū. et nu. seq.
20 Decreti primi effectus quis sit. et nu. 21. et. 22. et 23.
24 Decreti primi effectus quo ad culturam et fruitionē et fructuum lucrationem. et nu. 25.
26 Actor an possit ex primo decreto possessionem ingredi.
27 Immissus ex primo decreto an possit rem prescribere.
28 Appellari an possit a primo decreto.
29 Decretum secundum quid sit.
30 Citationes fiunt iudicis arbitrio.
31 Decretum secundū in quibus causis quādo et quomodo interponi possit. et nu. seq.
42 Decretum secundum in quibus rebus locum habeat. et nu. seq.
48 Dominium vtile nō potest in aliū eo invito transire.
49 Creditor mariti an ex secundo decreto immitti in rem dotalem possit.
50 Decretum scdm in quo a sententia diffinitiva differat.
51 Appellari an possit a secundo decreto.
52 Immissus ex secundo decreto an prescribat.
53 Reus an possit rem recuperare post secundū decretuʒ veniens.
54 Decretum secunduʒ quando et qualiter in iuribus et actionibus interponatur. et nu. 55.

Et qui iurat. Primo dictū i inuento. Secūdo i nō repto. Tertio removet in reverso. Secunda ibi: sed si animo. Tertia ibi: quid si reddit. Casus. †
1 hodie contra contumacem fiat missio in possessionem solum pro mensura debiti declarati quam non recuperat reversus. nec auditur nisi satisfdet. et expensas refundat. hoc dicit. ❡ Notabilia collige super tex. Ibi qui iurat. dicunt quidā et glo. idē sentit in corpore. quod adeo

ideo hic iurauit q2 satisdare non potuit qd facere debuit: q2 im
mobilia non possidebat: vt. l. sciendum. ff. qui satis. cog. sine igit
iuratorie cautioni committitur: vt in eo. ti. l. i. & in rubro in titu.
in ius voca. vt eant &c. ¶ Et sm hoc collige q periurus nõ per
a dit causam[a] sed in eo hic punitur veniens propter periuriu3 non
b auditur nisi satisdet[b] vt hic in fin. Sed dicet quis stante satisda-
re non potuit nunc periurus factus minus fideiussores inueni-
re poterit et sic nunq̄ audietur quod est absurdum. Preterea
contra istum periurum fuit actor missus in possessionem bono-
rum ergo & immobilium si mobilia non erant sufficientia: igit
ratio predicta. l. q hic iurauit quia satisdare non potuit nõ vi-
detur tuta. Ideo alij dicunt q hic possidebat immobilia, & tunc
licet satisdare ob hoc non teneretur tamē iurare tenebatur. Nūc
propter periurium satisdare grauetur. & sm hoc hic erit casus
pro glo. in. d. l. sciendum. posita que dicit q possidens immobi-
lia nihilominus tenetur iurare quod no. pro defensione illius
gl. quam multi reprobant: & ibi istū tex. allegant pro ea. ¶ No.
ij. ibi: vel is qui iudicem dederit &c. q hic est casus q delegatus
non potest recitare sed tantum verbo. & loquitur hic ante lit. cõ
test. & postea & q2 alique non videntur contradicere. dic vt dixi.
s. quomodo & quando iudex. l. consentaneum. in. vi. q. ¶ No. iij.
ibi: inductis datis. q periurus in non vendendo vt iurauit nihi-
lominus est citandus ibi sm vnam partem dicit Iaco. bu. in. l.
iudices. s. de iudicijs. q iudicium potest dici summarium quo-
2 ties ex vna parte tantum examinatur. ¶ † No. iiij. ibi: excusato
negotio q ante immissionem in possessionem negotium exami-
natur qd dicit glo. in corpore vnde hec aut. sumitur summarie.
Et dicunt doctores q in hac tractatur tantum de missione in
possessionem ex primo decreto q circa huius examinationē nõ
requiritur plena fides sed sufficit iuramentum calumnie cū ali-
qua presumptione: vt. ff. ad exhi. l. thesaurus. siue ante lit. cõtest.
siue post lit. contest. nec sacramentum calũnie prius generaliter
prestitum sufficit: q2 ad istam missionem extenditur vt hic not.
Cy. Et inquit Bal. q si dictum iuramentum omittatur non te-
net missio. Post primum autem decretum vt perueniatur ad se-
cundum & ad venditionem requiritur probatio plena de debi-
to per testes vel instrumenta & propter hoc dicit lex precedens si
constat de debito & tamen iudicium appellatur summarium eo
respectu quo altera parte absente cognoscitur vt superius dixi.
¶ Sed hic insurgit dubium qd si nõ probasset plene debitum
sed semiplene per vnū testē an vt possit venire ad venditionē vel
adiudicationem & sic ad secundum decretum poterit actori de-
ferri sacramentum in defectum probationis de quo dicitur. s. de
iureiur. l. in bone fidei. & ff. in eo. ti. l. admonendi. Et dicit Bal.
q sic: q2 sicut ibi reo presente defertur actori ita & eo contuma-
ce cū sua contumacia non debeat ei commodum reportare: vt
s. vbi de cri. agi oportet. aut. qua in prouincia. & ff. de neg. gest.
l. siue hereditaria. ¶ No. v. ibi: possessionem bonorum. q dele-
gatus mittit in possessionem bonorum tediali. Sed hoc teneri
in. l. placet. s. de ped. iud. Nam iste tex. ad vtrunq̄ iudicem refer-
tur tam ordinarium q̄ delegatum. ¶ Nec obstat tex. in corpo-
re dum dicit iudici aliquid agere non valenti: q2 loquitur circa
citationem realem. i. capturam & deductionem persone rei faciē-
dam: vt patet ex litera vt illum annunciare deducatur ab illo &c. si
recte construatur & subtiliter perspiciatur. & pro hoc accedāt ra-
3 tiones quas feci. s. in. l. precedenti. in. ij. q. ¶ † No. vi. ibi bono-
rum eius. q cum genitiuus[c] in rebus possessibilibus notet do-
c minium: vt. ff. de reli. l. ij. §. ij. sequitur q iudex nõ debet mittere in
possessionem bonorum cuiusdam tertij licet a reo detineantur si
possideantur nomine illius tertij. Si autem reus possideat pro
prio noie secus esset: vt. ff. de nox. l. generaliter. & in dubio presu-
mitur cū summatim queritur de dñio: vt no. s. de edic. diui adr. l.
fi. in gl. & in. l. pe. ff. de cond. inst. qui domum possidet in qua sunt
posite presumitur illas vt possideret: vt in. l. clauibus. ff. de cõtra.
hen. emp. & l. ij. s. ne vxor pro marito. & vide qd ibi dixi. ¶ Con
cludo ergo ex his & alijs que dixi in quarto notabili q respectu
primi decreti sufficit presumptiue constare de debito vt ad illud
possit perueniri prestito tamen sacramento calumnie. Quantū
aūt ad peruentionem scdi seu respectu venditionis fiende dz con
stare plene. Quantū aūt ad rerum vendendarū sufficit constare
presumptiue: nam sicut licet possessori vendere qd possidet ita li
cet iudici vel creditoribus: vt. j. de eui. l. si ob causam. ¶ Oppo.
vij. q iuxta mēsurā debiti hodie fit missio quod gl. caute intelli-
git vt etiā pro expēsis & interesse pcedēte lite & pro expensis fiē
dis in re pignorata vel alimētorum & similiū. ¶ Ex quo no. q
alimēta pignoris pretorij spectant ad debitorem lz omne pro
tūc sit creditoris: alias nõ foret missio integralis quod not. & p
hoc facit aduerbiū iuxta hic positū: & q2 propter expēsas aliqd
dicitur min⁹: vt no. in. l. p diuersas. s. man. Et pro hoc etiā facit
litera hic in vltima pte vbi dicit oē dānum &c. Et ita seruat cõis
practica: & sic habes q interesse gabelle soluende est consideran
dum. ¶ No. viij. ibi oē damnū &c. q omnia dāna veniunt in in

dictis accessorie. ¶ No. x. q licet possidet immobilia hunc fide
iussorē prestat & hoc operatur eius periuriū vt superius dixi ca
recuperat nisi hunc fideiussorem prestat de iudicio sisti. ¶ Sed
querit Bal. qd si dicat ego nõ curo recuperare bona sed volo li
tem contestari & q procedatur ad diffinitiuā: an audire debet
Et dicit q non. imo dicit q Archi. extra de eo qui in pos. c. i. li.
vi. dicit & determinat eleganter q creditor pōt eū cōpellere ad
recuperādū tenutā bonorū & ad dandū fideiussores & resarcien
4 dum damna. ¶ Transeo ad glo. & opp. q delegatus possit in-
hibere reū exhiberi: vt. s. quō & qñ iu. aut. qui semel. Dicit glo. ij.
q ibi in delegato principis: hic alterius sed non bene dicit: q2
iste tex. in corpore loquitur expressim & in pricipis delegato. Dic
ergo q ibi de citatione per edicta que delegato principis conce
ditur vt ibi & non alterius: vt. l. sancimus. s. de iudi. hic de cita-
tione re ipsa per quā persona deducitur vt no. gl. ¶ Opp. q nõ
presente vna parte tantū sed ambabus negotiū examinetur. vt
l. iudicia. s. de iudi. Sol. vt in glo. quā declara vt dixi in notabi-
libus. ¶ Oppo. ij. q delegatus non mittat in possessiones: vt
ff. de iurisd. om. iud. l. iubere. Huius timore dicit gl. hoc referas
ad ordinarium non ad delegatum. Sed meo iudicio hec violat
tex. hic in corpore dicit ergo q hic in possessiōe tediali per quā
immissus verus possessor non efficitur in. l. precedenti. et dixi in
5 quinto notabili. ¶ † Op. quarto q immo mittatur in possessio-
nem omnium bonorum: vt. s. l. proxima. & ff. ex qui. cau. in pos.
ea. l. i. Sol. q ille leges inquantū loquuntur in meris personali-
bus ad quantitatem sunt correcte per istam: vt in prin. et glos.
signate super verbo mensuram. Si autē agebatur in personali
ad speciem certam gl. hic nõ tangit. Sed dic q olim & hodie fit
missio tantum in re petita: vt. l. fulcinius. §. celsus. ff. ex qui. cau.
in pos. ea. neutro tñ casu possessor efficitur: vt. ff. de acqui. pos. l.
ij. §. si. & ff. ex qui. cau. in pos. ea. l. cum causa. ideo postea venien-
ti & facienti hic contenta restituitur possessio. quod intellige nisi
res sit iam distracta iudicis autoritate: quo casu dic vt dixi. i. l.
6 precedenti. in. ij. q. ¶ † Sed tūc queri potest quid si agatur pso-
nali ad certam speciem vel ad certam quantitatem alternatiue.
Dicit bal. q mittere i possessionē fundi & in bonis alijs que va-
leant quantitatē cū protestatione q finaliter altero sm conten-
tus: vt in. l. i. §. autē. ff. quorū lega. ¶ Item queri potest quid si
agitur ad factū. dicit q si est factū cui non correspondet interes
se quod est quando eo nõ facto impossibile est q agens suum de
bitum consequatur: puta si quis petit se cācellari de banno & fit
missio in oīb⁹ bonis. Si vero sit factū cui correspōdet interēe di
stingue. Aut factū tm̄ fieri petit: & idem dic qd in precedenti sm
Bal. Sed dubito ne iudex debeat arbitrari quantū pōt inter-
esse & iuxta illud i possessionē mittere. Aut petitur interesse tan-
tū & tūc q2 certū peti debet in libello pro mēsura eius sm formā
huius aut. fit missio. Aut petitur alternatiue vtrumq̄ puta fa-
ctū aut interesse qd fieri pōt: vt. ff. de verbo. obl. l. ij. §. item. Si in
facto & tunc fit missio pro mensura interesse: q2 finalis exitus iu-
dicij interesse cōcernit. Ex his patet quid dicendū si agatur cõ
di. ex lege: vt. l. ij. s. de rescin. vē. ad supplemētū iusti precij &c. et
7 hoc de actionibus personalibus ¶ † Quero nunc quid in rea-
d libus.[d] Et primo in rei ven. vel quasi vt publiciana. Et glo. hic
super verbo prosequatur remittit ad ea que dixit in. l. cum pro-
ponas. & ibi dicit q si reus latitat in omnibus bonis fit missio
si non latitat licet absit aut dolo desijt rem possidere: & idem aut
nõ desijt possidere tūc re petita tantū. Pro his fact. ff. ex quib.
cau. in pos. ea. l. fulcinius. §. itē videamus. & q2 hec aut. loquitur
in personali tñ videt q nihil sit correctū in reali. arg. l. precipi-
mus. j. de appel. ¶ Sed caue q2 gl. in. d. §. itē videamus. videt
tenere q hodie soli in re petita licet latitet. & idem tenet in. l. cõ
sentaneū. s. quō & qñ iu. Et ego hoc puto verū. Ratio est ista: q2
latitatio idem hodie nõ attenditur quātū ad istā missionē fiēdā
in pluri q̄ hic dicatur vt hic & in corpore patet: vnde inter realē
& personalem nõ est differentia nec an latitet vel nõ respectu hu
ius missionis. ¶ Dicamus ergo q si possidet solum in re peti-
ta latitet vel nõ possidet: quia deuenitur ad estimationem olim
in omnibus bonis hodie pro mēsura executiōis debite: vt hic.
Et hoc qñ simpliciter res petit. Sed vbi res & fruct⁹ tunc olim
in omnibus bonis: vt. l. apud iulianum. in prin. ff. ex quib. cau.
in pos. ea. hodie ratione rei petite tantum: sed ratione fructuū
non extantium considerabitur estimatio & in alijs bonis pro
eo rata fiet immissio. Et qualiter contra ciuiliter tñ possiden
tem fiat missio dic vt per gld. in. l. ij. s. vbi in rem actio. & vide q
8 ibi dixi. ¶ † Quero scdo quid in hypothecaria. & dicit glo. ista
q fiet missio in alijs bonis p quibus hypothecaria agitur: vn-
de si pro vna vel duabus rebus in his fiet immissio. Si autem
pro omnibus agatur in omnibus fiet immissio: q2 per illā actio
9 nem tantum est debitum. ¶ † Quero quid in actione mixta in
rem & in personam vt est petitio hereditatis. dic q si possidet
in omnibus hereditarijs fit missio. Si autem dolo desijt possi-
dere tunc pro estimatione hereditariorum bona eius possiden-

a ¶ Nõ perdit cā3. Adde an talis p dat feudū. vide c. i. & ibi bal. ò fo. fideli. in vsib. feu.

b ¶ Nisi satisdet. Tu dic q hoc videt verū si solum fuit cõtumax siue periurio: vt not. gl. i. hic & bal. ad qd facit qd not. idē bal. in. l. ij. s fi. s. de epis. aud. & tex. xxij. q. vlt. c. paruuli. & ro. i. l. admonēdi. ff. de iureiur.

c ¶ Genitiu⁹. Adde Soc. cõs. lxxiiij. inc. in pñti cõsultatione. v. preterea dicitū ibi q & scdo etiā clari⁹ l. i. p. cha. cxxvij.

d ¶ Quid i reali. Adde gl. & bart. in. d. l. si finita. §. iulian⁹. & i. l. su⁹. iiij. q. de ope. no. nū. & Inn. i. c. dilecto. de ver. sig. & Io. papi. in summa sua in lib. rel. ver. in termino. p l. ex diuerso. ò rei vē. vide bal. in. l. ij. i. col. s. vbi i rē ac. & in spe. de. t. & ij. decreto. §. x. v. hoc quoq̄.

da ⁊ vendenda sunt. vt. d. l. fulcinius. §. fi. ¶ Quero cum glo. fi.
vsq ad quantum tempus reus reuersus audiatur ⁊ recitat opi
nionem nec decidit de hoc. vt dixi. s. quomodo ⁊ qn iudex. l. con
sentaneum. in vltima questione. ¶ Expeditis glo. que circa eas
in lectura in scholis sunt recitanda latius aggredior materiam
10 primi ⁊ secundi. ¶ † Quero primo in genere quid sit decretum[a].
Et respondeo q est verbum ab habente potestatem deliberate
certum super aliquo dando vel faciendo ⁊ econtra. Aut super
aliquo permittendo vel non. Et componitur ex dictione decre
tum ⁊ vnde sic generaliter sumptum comprehendit decreta scorum
patrum de quibus in decretis iuris canonici. Et comprehendit
autoritatem iudicis quam interponit super alienationibus re
rum immobilium minorum de quo in. l. nec quicq. §. vbi decre
tum. ff. de offi. proconsul. ⁊ leg. Item comprehendit diffinitiuam
sententiam vt ibi sm vnam lecturam ⁊ nimirum q sententia con
tinet verba cum deliberatione creta vt. s. de sen. ex peri. rec. p totum
Item comprehendit deliberationem iudicis quando decernit
⁊ iubet contra contumaciter non comparentem. de qua loquitur
hec aut. ⁊ l. precedens cum proponas. ¶ Et ex his patet q hoc
nomen decretum sic generaliter sumptum diuiditur in plures
species quarum alique transeunt in proprium nomen. vt senten
tie ⁊ autoritates iudicum super contractibus. alie sine eorum au
toritate prohibita. alie stant in noie generis sol: vt decreta san
ctorum patrum. ⁊ de quo querimus. ⁊ hoc vltimum de quo ha
bemus tractare ex ordine diuiditur in duas species. Nam aliquod
appellatur primum decretum aliud vocatur scdm. Et de primo
non habemus explicite sed implicite per respectum ad secundum
qd non potest esse sine primo. Et de hoc scdo habemus. ff. de dam.
infec. l. si finita. §. iulianus. vnde supposito scdo sequitur qd est da
11 re primum. ⁊ de istis duobus loquitur lex precedens. ¶ † Videa
b mus igitur quid sit primum decretum[b] sm Cy. q est res regula
riter prohibita vel non permissa in certo casu prima permissio.
Sed pro hoc mihi videtur quod ignotum tradatur p ignotius
dico igitur sic. Primum decretum est primus iudicis iussus con
tra contumacem reum ad eius contumaciam compensandam
⁊ fauorem actoris super immissionem vel quasi liberatus seu de
liberate certus probatur hic ⁊ in. l. precedenti. et hec diffinitio
per suum genus ⁊ differentias specierum vt vult Ari. Et quod di
xi vel quasi dixi propter patientiam que in corporalibus habet
pro quasi immissione ⁊ traditione. vt. l. ii. §. dare. ff. de vsu. de se
12 cundo decreto. j. dicam. ¶ † Scdo quero quo iure petitur primum
decretum interponi. Et quidam fuerunt qui dixerunt iure actionis
sed trussa est. quidam q iudicis officio ⁊ bene. sed quo officio va
riarunt. Nam alij q officio mercenario: alij q officio nobili. Ja
co. vero de ra. dixit q quandoq nobili ⁊ quandoq mercenario[c]
qd quandoq petrus eius discipulus fuit sequutus. sed postea
Pe. tempore mutauit propositum ⁊ dicit q semper petitur iu
dicis officio nobili qd in iudicis persona residet ⁊ principaliter
imploratur. Nam pars hic petit non tamen q iudicem contemnit
q ex hoc solo iudex eum mulctaret. sed q partem contemnit vnde
parte implorante iudex ex officio nobili implorato qd nulli de
seruit nulli mercenatur hec facit. ⁊ ita recitando transit Cy. hoc
tenet etiam hic Bal. dicens q q est mixti imperij sine petitio
ne super hoc principaliter facta no poterit interponi. ⁊ hoc in
13 quit Dy. tenuisse. ¶ † Et subiungit q iudex qui no hz mixtum
imperium non poterit istam immissionem facere. sed poterit p
nunciare de mittendo. ⁊ postea rescribere iudici qui habet mixtum
imperium: ⁊ sic potestatem immittendi vt ipsum immittat qd te
nebitur facere ad eius literas. Ista opinio nunq mihi apparuit
vbi sub iurisdictione sua ille habeat bona. ⁊ ratio mihi apparet
ista. Primo induceret inextricabiles circuitus. Scdo q ista im
missio non facit illum possessorem vnde non potest dici re ipsa
⁊ realiter ⁊ cum effectu immissus. Itē q de hac immissione fienda
vel non cognoscitur summarie vt superius dixi igitur dz posse
delegari: vt. l. cognitio. §. vt possessio. ff. de offi. eius cui man. est
iuris. sm intellectum bar. qui dicit q ibi loquitur quando cognitio
est summaria. ⁊ si delegari potest sequitur q magistratibus con
petit iure magistratus: vt. l. iubere cauere. ff. de iuris. om. iu. Item
q potest mulctare: vt. ff. si quis ius di. non obte. l. vna. ⁊ tn talis
mulctatio est de mero vel mixto imperio: ⁊ transit consecutiue eo
ipso q iurisdictionem habet. Item quia modicam coertionem ha
bet: vt. ff. de offi. eius cui man. est iurisd. l. j. ⁊. ff. de iuris. om. iudi.
l. magistratibus. et tamen hec maiora sunt quam hec immissio
hec omnia consecutiue dicuntur ei ex eo q ex magistratu est sibi
commissa. ¶ Non ob. quod ipsi dicunt quod hec immissio peti
tur ob nouam causam: q propter contumaciam q respondeo hec
contumacia causata est ex citationibus prouenientibus ⁊ pro
cedentibus ex officio mercenario deseruienti actioni proposite
in libello quibus non precedentibus peti non potest hec cautio.
vnde istud officium qd imploratur: licet sit de sua natura vniuer
sali vel generali nobile: tn in castro eius natura est alterata de
seruit agitatis in iudicio cum hoc totum fi vt veniat processu

rus in causa. non obstat q super hac cā nouum edictum fecerit pre
tor. vt. l. solemnus. §. i. ff. ex qui. cau. in pos. ea. q pretor qd hoc edictum
fecit concauit hoc postea magistratibus seu iurisconsultis vel princi
pi per suas constitutiones. ⁊ forte ob hanc cām tex. in. l. precedenti di
xit ad exemplum edicti. Et id pondera istum tex. ⁊ in corpore qui cir
ca deductionem psone vult habere regressum ad alium ⁊ non circa
immissionem loquitur q dum de immissione loquitur de iudice qn ad ad
ministrationem vocauit loquitur. ⁊ sic de quocunq ordinario. et sic
etiam de municipali. non obstat. l. iubere cauere. q considera q
interdum petitio missionis in possessionem nihil hz ante se quod
petatur p viam actionis puta condictio. ex illa. l. ⁊ tunc coram magistra
tu municipali peti pot dummodo vsq ad illam quantitatem habeat
14 ¶ † Si aut petatur iudicis officio ⁊ tunc ad magistratus municipa
les non spectat q iudicis officio nobili. petitur ⁊ sic est mixti impe
rij. ⁊ ita pot log. l. ea q. §. magistratibus. ff. ad mun. ⁊. l. iubere ca
uere. sm vnam lec. de iur. om. iud. ¶ Interdum petitio immis
sionis ante se hz aliquid necessario petendum: ⁊ tunc aut illud quod
primo petitum est iudicis officio nobili petitum est ad partes commo
dum: ⁊ tunc petitio immissionis eodem officio petitur ⁊ sic imperij
mixti est non iurisdictionis. ⁊ ita loquitur lex iubere cauere. sm aliam
lec. vt ibi petatur immissio q cautio dam infecti vel legatorum pre
standorum no prestatur. ⁊ ita et loquitur. d. l. ea q. §. magistratibus.
ad mu. ⁊. ff. de dam. inf. l. dies. §. si forte. Aut illud antecedens ne
cessarium est prius petitum iure actionis ⁊ in casu nostro: ⁊ tunc puto
q missio in possessionem lz propter contumaciam coram eodem magi
stratu municipali possit peti per rones superius alle. ⁊ p istum tex.
ac et q immissio ⁊ eius petitio relationem semp hz ad priorem peti
tionem q vel in re petita vel pro mensura debiti in libello vt hic.
⁊ p hoc facit etiam q cause continentiam minus debemus diuide
re q possumus: vt. l. nullis. s. de iud. ⁊ hec opi. satis vr ronabi
lis ⁊ eq ⁊ forsan hoc vult dicere Ja. de are. in opi. sua quam supius
recitaui. Statuta tn terrarum vt euitet has varietates sup his di
sponit. Tertio queri pot coram quo peti potest. ⁊ cois opi. est qd
coram iudice habente mixtum imperium ⁊ no coram alio vt prime dixi
lz ego aliter dixerim. vt deinde materiam plenius cogitando vt su
perius vide qd rationabilius mihi videtur. ¶ Quero. iiij. quid si
iudex no pot immittere ex defectu iurisdictionis vel q bona hz
in suo territorio. dic q rescribet iudici bona in suo territorio ha
benti: ⁊ sic iudici qui habeat ptatem immittendi rone sui imperij
⁊ sic saltem mixtum ⁊ non alij sm doct. vt. l. cum vnus. §. fi. ff. de
bonis aut. iudi. pos. ¶ Quero quinto quid requiratur ad hoc
vt ad decretum istud perueniri possit ex parte eius contra quem fit. ri
deo q sit legitime citatus ita q contumax sit vere vel interpretatiue
⁊ q summatim constet de debito qd declara vt in. l. precedenti ⁊ vi
15 de qd ibi dixi. ¶ † Quero. vi. an primum decretum possit interponi
d iudice no sedente p tribunali.[d] Dy. q sic q ius no tribuit et ad hoc
de ser. l. ij. ⁊ ita notat ipse in. l. si finita. §. si plures. de dam. infect. et
ita transit Cy. Sed Bal. sequutus Rofre. hic tenet contrarium q
tribuit illi ius pignoris vel quasi: vt. j. de preto. pign. l. ij. ⁊. ff. vt
in poss. le. l. a scu. §. queri potest. Item q inde nascitur pignora
titia directa ⁊ contraria sicut p conditionali. vt in. d. §. queri pot
⁊ idem sequor ⁊ fortius qn possessionem transfert immissum qd est qnq
16 vt. j. dicam. ¶ † Quero. vij. in quibus causis sit missio ex primo de
creto. ⁊ glo. fi. in. l. precedenti sentit q in oibus tam realibus vt rei
vendi. publiciana hypothecaria q personalibus in ⁊ et mixtis.
⁊ quia de istis realibus satis dixi. s. in versicu. quero nunc et si
militer de mixta successione ibidem dixi et de actione personali
ad quantitatem vel ad rem certam vel mixtim ad vtrumq superius
dixi. vnde ibi vide. Similiter de personali ad factum et inter cise
17 superius dixi. ideo ibi vide. ¶ Quero modo de quibusdam alijs
videlicet an in querela inofficiosi testamenti possit perueniri ad
primum decretum. Dicit bal. q non potest interponi tanq pro
mensura debiti declarati q nihil petitur dari. sz bene potest in
terponi loco tedij sicut posset hereditas ob causam sequestrari
⁊ molta induci: vt. ff. de ven. inspi. l. i. §. quid ergo. ¶ Et poterit
iudex mittere in omnibus bonis vel in quibusdam prout ei pla
cuerit: ergo idem. sed proprie non erit primum q non est dare se
cundum. ⁊ qd dixi in querela idem dico in omnibus similibus
18 in quibus nihil petitur dari vel fieri a parte. ¶ † Quero an in
cā norali habeat locum primum decretum. ⁊ dico q sic q: ⁊ illa psona
lis est lz noraliter agatur ⁊ mittetur in possessionem rei q noxas dea
19 dit: vt. l. ij. §. fi. ff. si ex nox. causa aga. ¶ † Quero an in seruituti
bus locum habeat primum ⁊ scdm decretum. respo. q sic sed in ista
materia non intendo hic tractare sed remitto ad. l. is cuius. ff. si
ser. ven. ⁊ ad. l. si prius. ff. de ope. no. nunci. vbi casus. ⁊ ibi p Dy.
20 ⁊ Barto. ¶ † Quero. viij. ⁊ principaliter quis sit effectus[e] primi
e decreti. ⁊ hic attendendum est quod primum decretum est primus
visus de mittendo et immissio re ipsa est eius executio. Unde di
cit Cyn. quod effectus huius decreti ante missionem est vt im
ploretur iudicis officium vt immittendo exequatur ⁊ si cum iu
dex vult exequi non admittatur ei datur actio in factum: vt. ff. de
damn. infec. l. pretor ait. §. in eum. ⁊. ff. ne vis fiat qui in po. mit.
l. i. ⁊. l.

a ¶ Quid est decre
tum. decretum qbus
modis sumatur
vide soc. cons. xv.
inc. visis pdictis
publicis instris.
ver. sz hic aduer
tendum. cum vl. sc. l. i.
parte char. xxiij.

b ¶ Quid sit primum
decretum tu vid de
hoc in. l. si finita.
§. iulianus. ff. de dā.
infe. ⁊ spe. l. ti. de
prio ⁊ scdo decr.
⁊ i ti. de eo q mit.
i pos. cā rei ser.

c ¶ Mercenario.
vide bar. in. l. iu
bere cauere. ff. de
iur. om. iud. vide
imo. in. l. si finita.
§. si plures. ff. de
dam. infect. ⁊ ibi
bal. in. §. iulianus
⁊ cyno in. l. cum p
pona. s. eo. in. xi.
quest.

d ¶ Pro tribuna
li. bal. h in. xiij.
q. mo qro nunqd
possit. eo. v. tangit
hanc. q. d. q vid eun
dē i. l. ij. §. h de
⁊ ibi bar. ⁊ doc. l.
vi. ⁊ vij. qd. ff. de
dā. infe. ⁊ bal. i. l.
ij. ff. si ex noxa. cā
agatur.

e ¶ Quis sit effectus
adde doc. l. d. l. si
finita. §. iulianus.
ff. de dā. infect. et
spe. i ti. de primo
⁊ scdo decreto. §.
fina.

l.i.z.l.ij. Nam anteq̃ in possessionē mittatur pignus pretorium
21 non habet. vt. ff. de pig. act. l. non est mirū. ¶ † Effect⁹ aūt eius
post immissionē est cōsiderandus circa plura. Primo quia pi
gnus pretoriū hic est dicendū q aut mittitur in possessionez ex
psonali z habet pignus pretoriū: vt. l. nō est mirū. ff. de pig. act.
z. ff. vt in pos. le. l. ij. §. queri pōt. z. j. de prescr. xxx. an. l. ij. ¶ Et
ex isto sequit̃ aliud q ipse habet vtilē pignoratitiā: vt. d. §. que
ri pōt. z. d. l. non est mirū. que ad hoc designandū est posita sub
isto titulo. Itē dico q habet pignoratitiā f̃m Cyn. z licet aliter
nō probet potest tamen probari: q2 qua ratione habet pignora
z hypothecariā. z sic vtramq̃ propter pignus pretoriū z si prius
habuisset hypothecariā ex cōuentione nō propterea in eadem
re prohibet̃ pignus pretorium habere: vt. l. cū debitoris. §. ĩ in
di. vbi casus. Aut mittitur in possessionē ex reali z tunc pignus
pretoriū nō habet. Et est rō: q2 res sua nemini pōt esse pignori:
vt. l. nec pignus. ff. de reg. iur. qđ fatet̃ Bar. in. l. si finita. in. §. iu
lianus. ff. de dam. infec. Uerum qñ missio reuocari non pōt: q2
post lit. contest. vel quasi. vel si ante trãsiuit annus alias si est in
fra annū cōstituitur pignus eo respectu quo pōt reuocari: vt. l.
sextante. §. latinus. ff. de excep. rei iud. z. j. si antiqui cre. l. i. Aut
mittitur in possessionē ex hypothecaria z dic q pignus preto
riū nō impedit̃ ex hypotheca cōuentionali. vt. d. l. cum debito
22 ris. z de hoc effectu circa pignus pretoriū. ¶ † Secūdo effectus
primi decreti est cōsiderandus circa possessionē rei in quam mit
titur. Et tūc aut querit̃ quādo missio facta ex reali rōne dñij vel
quasi z ille statim possidet licet reuocabiliter: vt. l. si quis emptio
nis. §. fi. de prescrip. xxx. an. z. l. ij. §. ĩ. vbi in rē actio. Aut quando
quis est missus in personali z ille non possidet licet in possessiōe
sit: vt. l. cum legati. ff. ex qui. cau. in pos. ea. z no. l. l. cū pponas. ĩ.
eo. z. l. ij. §. fi. ff. de acqui. pos. z. l. is cui. in prin. ff. vt in pos. lega.
fallit in. l. postq̃. §. imperator. ff. vt leg. no. ca. ¶ Unum tamen
no. qđ dicit Dy. videlicet q si res est mobilis apud immissum
esse debet nisi creditor sit suspectus. alleg. j. eo. tit. l. is cui. §. qui
legatoꝝ. ver. in ceteris. Aut quādo est missus ex mixto: z tūc q2
realis potentior in ea agit possidere videt̃. ar. l. fulcinius. §. fi. ff. ex
qui. cau. in pos. ea. Aut quādo est missus ex hypothecaria actio
ne z hic attendendū qđ gl. narrauit. Nam de prescri. xxx. ann. l.
si quis emptionis. §. fi. sentit q idem sit qđ in personali z sic nō
possideat z vltra non dicit. ¶ Et eius pōt esse ratio: q2 accesso
a rium [a] sequi debet naturā sui principalis: vt. l. ij. ĩ. per quas per
so. no. acqui. z. l. eos. ĩ. de vsur. Item q2 si primū decretum aduo
caret possessionem sequeret̃ q illud esset tante potentie quāte est
diffinitiua super hypothecaria lata que solum possessionem ad
uocat: at hoc esset absurdum z probat̃ in. l. precedenti. Et est ra
tio: q2 in diffinitiua procedit probatio z plena cognitio: et sic
maioris debet esse potentie z preiudicij q̃ primum decretū qđ
leuem cognitionē z probationē requirit vt superius dixi. ¶ Et
per hanc rationem istam partē tenuit Pe. Sed alibi sentit glo.
q idem sit in reali: ita q missus in possessionē statim possideat
z vere. ita no. in. l. ij. §. fi. ver. qđ autē. ff. de acqui. pos. z illam te
net Jac. de are. z potest esse ratio: q2 ex quo est realis naturam
propriam realium sequi debet: nec est absurdum in realibus vt
tantū per primū decretū aduocet̃ quantum per sniam: vt patet
in. d. l. ij. ĩ. vbi in rem act. ibi aduocatur pos. sicut per diffinitiuā
z quod videt̃ accessoriū debet sequi naturā sui principalis. rñd.
verum vt ibi acquiratur cum principalis z ideo computat vt pn
cipali extincta nō durat accessoria vt. l. superius alleg. vt nō ad
uocet f̃m sui naturā: q2 directo aduocando possessionem induci
tur qđ nō personalis: z sic efficacior videt̃ opi. Jaco. de are. q̃
Pe. Sed Dy. glo. z opi. sic concordant: q2 aut agitur hypothe
caria contra extraneum z habet instar reale: z sic per primum
decretum aduocatur possessio. Aut igitur contra debitorem et
tunc habet vim personalis v tunc per primum decretum aduo
catur sola detētatio. Mihi videt̃ difficile vt nō vniformiter ope
retur cōtra vtrūq̃ z suam vim z naturā contra vtrumq̃ retineat
ex quo potest: z ideo ego sto cū Jac. de are. quem etiam Cyn. se
qui videtur vt etiam cōtra debitorem immissio ex primo decre
to aduocet possessionem: z tunc si creditor sit missus anteq̃ lis
sit cōte. vel quasi in hypothecaria is cōtra quē missus est siue sit
debitor siue extraneus veniens infra annum recuperat possessio
nem sicut in rei ven. dicitur in. l. si quis emptionis. §. fi. ĩ. de pre
scri. xxx. an. debet tñ prius resarcire expensas z dāna vt hic. Si
autem sit immissus post lit. conte. vel quasi tūc is cōtra quē sine
veniat intra annū vel postea non auditur volēs recuperare pos.
etiā expensas z dāna refundendo nisi doceat de proprietate vt
in reali dicit̃ in. l. ij. ĩ. vbi in rem act. ¶ Sed hic attēde: q2 intel
lige res de proprietate. i. de suo dñio faciliter hoc docebitur a
debitore qui p confessionē iam factam a creditore admittit: q2
in ipsa re missus est tanq̃ in re debitoris: z ita tenet vt pign⁹ de
bitoris. Et sic nō videbitur differentia an ante lit. cōte. vel quasi
contesta. vel postea: q2 semper refusis expensis z damnis audie
tur. vnde ipse Jac. de are. dicit q isto casu debet docere de pro
prietate pignoris de quo agitur in rem ipsam nō fuisse obliga
tum vel si fuit hodie non est: q2 debitum fuit solutum vel factuz
est indebitum vel hypothecarie est prescriptū z hoc in debitore
¶ In extraneo vero cōtra quē facta est immissio inquit ipse q
ille habet probare de vera proprietate si velit rem sibi restitui.
Et ita trāsit Cy. ¶ Sed hoc vltimū mihi nō placet: q2 aut ipse
intelligit q doceat de sua proprietate que sit pignoris et hypo
thece ex toto exclusoria: vt q2 erat dñs anteq̃ debitor rem istam
obligasset creditori z istud nil aliud est dicere de proprietate pi
gnoris nisi q doceat pignus seu hypothecam non tenere: z sic
idem qđ de proprietate pignoris vt in precedenti. Aut intelli
git in dominio qđ post hypothecam nactus a creditore fuit: et
tunc q2 tale dñium est pignoris z hypothece exclusorium: imo se
compatitur cuz illo z ambo sunt simul vera. Nō video q hec sit
iusta causa possessionem pignoris recuperandi. Et meo iudicio
tex. an. l. ij. ĩ. vbi in rem actio. loquitur q de proprietate audiat̃
per quam actor in sua succumbere debeat z modo habes theo
ricam z practicā in hac hypotheca. Et predicta intellige quā
do agit̃ de hypotheca q̃ procedit ex tacita cōuentiōe. Nō si agi
tur ex illa que procedit ex pretorio pignore: z tunc primū decre
tū z etiā scđm z ex ipsa sententia diffinitiua nō aduocat nisi de
23 tentationem rei: vt. ff. de pig. act. l. non est miruz. ¶ † Tertio est
videndum de effectu primi decreti circa dñiū querendū ipsi⁹ rei
in quā immittitur. Et patet ex superius dictis q regulariter do
miniū non querit̃ sed qñq̃ detētatio z qñq̃ possessio: sed dixerūt
glo. q fallit in cā damni infec. z in causa noxali in quibus immis
sus statim efficitur dñs si prior possessor erat dñs. ita not. ĩ. vbi
in rem actio. l. ij. sed ineffabiliter male dicit in causa damni in
fecti vt patet in. l. si finita. §. iulianus. ff. de dam. infec. et ideo me
lius no. in. l. iubere. ff. de iuris. om. iudi. ¶ In causa vero noxali
potest dubitari q2 glo. z doc. variarunt. Nam vt dixi in. d. l. ij. te
net q dominium ex primo decreto queratur. z idē not. l. itē si ser
uum. ff. de pub. l. sed contra. no. in. l. si finita. §. si plures. in gl. ma
gna. ff. de dam. infec. z idem sentit in. l. fi. ff. si ex nox. cā aga. sz p
prima parte facit tex. in. d. l. ij. in fi. z. ff. de noxa. l. electio. in fi. z. l.
generaliter. in fi. z. l. hi qui in potestate. z. ff. de pub. item si seruū.
z hanc partem tenuit Fran. ace. Ja. de ra. z Pet. et refert Cyn.
in. l. ij. ĩ. vbi in rem actio. ex eo maxime: q2 leges loquētes de se
cundo decreto loquuntur in rebus immobilibus quasi locū nō
habeāt in mobilibus quarum possessio est vilis z abiecta: vt. ff. a
de acqui. pos. l. si rem mobilem. ideo in eas faciliter possessio et
dominiū transfert̃ ex primo decreto in causa noxali. ¶ Sz aliā
partē vt non acquirat̃ dominium in primo decreto etiam in no
xalibus tenuerunt Roff. Odof. Dy. Ja. bu. z cōiter ceteri citra
montani: tū propter regulā que se habet vt in personalibus de
beat interuenire scđm decretū: vt no. in. d. l. si finita. §. si plures.
tū pp̃ter naturā primi decreti que est vt nullū ius dñij imo pos
sessionis in personalibus tribuit vt prius est declaratū qualis ẽ
actio noxalis ergo zc. Tum q2 missio primi decreti sit primo in
mobilibus: vt. ff. de re iudi. l. a diuo pio. §. j. z in illis scđm decre
tum locum habet in. l. precedenti cū proponas. que loquitur in
distincte sed locum habere nō posset si queratur ex primo domi
nium cum iaz haberet quod peteret: ergo bene sequitur q in mo
bilibus in actionibus personalibus qualis est actio noxalis se
cundū decretū debet locū habere z per cōsequens ex primo non
acquiritur dominiū. ¶ Nob ob. q ducēs seruum ex causa noxa
li efficiat̃ dñs: vt in. ll. in cōtrariū alle. q2 respōdent pdicti doct.
q ille debēt intelligi f̃m regulā. s. quando scđm decretū interue
nit. ar. l. nā z posteriores. ff. de leg. z ita pertransit cōmunis opi.
¶ Ego cogitaui alias sic concordare opi. q2 aut querit̃ in noxa
libus ex delicto serui z locus non sit scđo decreto: q2 seruus non
defensus non adiudicat̃ p vera extimatione dāni sed vt delin
quens a nemine defensus iubet̃ duci z q2 iubetur duci vt delin
quens: ideo illos text. intelligo quando seru⁹ fatetur noxam z se b
commisisse: secus si nō fatetur: q2 in eo idem dicerem qđ in aliis
b animalibus. ¶ Aut querit̃ in noxalibus [b] pro noxa animaliū
irrationaliū competētibus z tunc locus sit scđo decreto q2 non
delinquūt ex anima nec delictū fatent̃. Ideo leges ille in contra
rium alleg. si perspiciant̃ tñ de seruo loquitur. vel dic q missus
24 de ducendo habet vim vtriusq̃ decreti. cogitabis. ¶ † Quarto
est videndū de effectu primi decreti quo ad culturam et fructio
nem. z dicit Cy. q interdū fit missio ex cōstitutione q2 nō soluitur
z tunc immissus colit z fruit̃: vt. ff. vt in pos. leg. l. is cui. §. si pi
gnora. z. §. q legatariū. Et pondera bene istū tex. in oībus q2 no
tabilissimus est. Interdū missio fit ex edicto: q2 non cauetur le
gatario tūc heres colit sed fructus perceptos tradit legatario
custodiendos qđ no. vt. d. §. qui legatarium. z si heres nolit cole
re vel negligat colet legatarius si volet: vt eo. §. qui legatarius.
Si vero sit creditor qui sit immissus in possessionem tunc tertius vi
detur q creditor colat: quod tamen percipit sibi indebitum im
putatur. Hec patent. ff. de solutio. l. titia. et ita transit Cynus.
¶ Mihi durum videtur q creditor colat quando solam de

a ¶ Accessorium. adde. l. cū princi palis. ff. de regu. iu. l. eos. ĩ. de ap. regula accessoriū ð re. iu. lib. vi. gl. in. c. quod in dubijs. de cōse. eccl. vel alia.

b ¶ In noxalib⁹. Adde gl. in. l. itē si seruū. de publ. Ale. in. l. fi. §. ab sens. si ex nox. cā agitur.

tentionem habet & debitor veram possessionem. Quare in creditore dicit aut possidet quod est quandoque & saltem quando hypothecaria egit quod qui sit dictum est superius & tunc credo quod colere & frui possit. vt. d. l. tutia. Aut non possidet sed tantum detentionem habet & tunc non colat nec fruatur reo colere volente possit: ar. d. §. qui legatorum. Et hec distinctio satis probatur in. l. in venditione. §. i. ff. de bo. aut. iudi. pos. ¶ Et ex hoc decido aliud quod si non sit creditor sed qui se dominum asserit vel quasi in possessionem sit missus & tunc quia possidet: vt. l. si quis emptionis. §.
25 fi. & C. de prescrip. xxx. an. colere & frui posset. ¶ † Quinto est vi-
a dendum de effectu eius circa lucrationem fructuum[a] & sic an missus ex primo decreto lucratur fructus. & gl. magna in. l. si finita. §. si plures. ff. de dam. infec. dicit quod fructus non lucratur: vt. ff. ex q. cau. in pos. ea. l. is cui. §. qui legatorum. & ff. de sol. l. tutia. Fallit inquit dicta glo. in. l. pe. ff. vt in pos. leg. & ff. de ven. in pos. mit. l. i. in fi. sed dicunt doc. quod in. d. l. i. non fallit: quia ibi non mittitur in pos. ex contumacia sed ventris causa. ¶ Item not. quod in. d. l. pe. non fallit in dicto creditore sed in personis ibi nominatis & quando non habent aliunde vnde se alant. Item dicunt aliqui quod etiam fallit si iudex ob nimiam contumaciam rei iussit vt immissus lucretur fructus. ar. d. l. fulcinius. §. fi. licet ibi in alio quam in creditore ex personali actione loquatur. Et pro hoc inducitur no. Inno. extra de ver. sig. c. dilecto. & no. glo. in. d. §. fi. in. l. fulcinius. ¶ Mihi autem videtur quod impossibile sit quod iudex possit facere creditorem qui per immissionem solam habet detentationem & lucretur fructus: quia contradictio non consentit. vbi autem iudex diceret quod vult eum habere pro vero possessore et eum verum pos. facere & fructus lucrari tunc procedere posset no. Inno. tamen dubito an iudex eum verum possessorem facere posset quod datum est credendum a iure vt eo perseuerante in contumacia iterato citetur & ad secundum decretum perueniatur. vnde illud sequi debet. sed supposito quod possit per talem immissionem non propterea possidet rem vt suam sed potius vt pignus donec debitum sibi soluatur. ideo fructus non lucri sibi facit sed computat in estimationem debiti. C. de pign. act. l. ii. & iii. Nec puto iudicem aliud statuere posse: quia in fraudem vsurarum videtur facere quod non placet saltem hodie & hoc quando creditor egit personaliter ad quantitatem. & idem dico si egit hypothecaria nam licet ex primo decreto possideat vt superius dixi tamen possidet vt pignus non vt rem suam. ideo nec fructus lucrabitur. ¶ Sed in misso in reali pot. dubitari an lucretur fructus qui rem possidet vt suam. Et mihi apparet sic dicendum aut est immissus ante litem conte. & licet possideat vsque ad annum non lucretur fructus: quia vsque ad annum possessio eius est reuocabilis refundendo sumptus. & ideo pos. cum fructibus restituet. ¶ Post annum vero quia possessio est irreuocabilis nisi de proprietate rei doceatur dicet in seq. Et hoc nisi iudex tenore immissionis dixerit quod lucretur fructus. ar. d. l. fulcinius. §. fi. Nam ibi hereditatem possidebat vt suam cum in petitione hereditatis agatur declinatorie vt pronuncietur & declaretur heres &c. Et sic quod ibi dicit in peti. here. que est mixta in qua illud potissimum operatur quod immittitur vt heres & sic tanquam dominus ex causa hereditaria locum habeat & in rei vendicatione qua etiam agitur declaratorie. & cuius ratione mittitur in possessionem vt dominus. Si vero est missus lit. cont. vel quasi in casu: vt. l. ii. C. vbi in rem actio tunc quia statim possessor efficitur & irreuocabiliter donec de proprietate sua doceat reus. Dico quod isto casu fructus lucratur & suos facit quia possidet vt dominus & ipse solus & non alius & hoc etiam si iudex non dicat. ¶ Sed tamen insurgit dubium an si reus postea obtineat in proprietate fructus medio tempore percepti veniant ei restituendi. Et dico quod non consumpti quia iuste possidet: vt. l. iuste. ff. de acqui. poss. Extantes sic sicut quilibet alius bone fidei possessor tenetur: vt. l. certum. C. de rei vendi. nisi sint vsucapti titulo pro suo. vt no. glo. singulari notanda. ff. de vsu. l. sequitur. §. fructus. Et modo apparere debet vnicuique quod claritas predictorum questionum quas doc. ad plenum non examinant. ¶ Iuxta hoc que de fructibus dixi quero quid si statuto ciuitatis caueatur vt missus etiam in personalibus ex primo decreto lucretur fructus. Et glo. in corpore vnde hec aut. sumitur dicit quod per statutum lucrari potest. & est glos. signata super verbo iudicandi causa. Sed Bar. in. l. si finita. §. iulianus. alias. §. si plures. & ff. de dam. infec. dicit quod tale statutum quo disponitur vt qui vere non possidet vel loco pignoris possidet sibi lucretur fructus non valet quia contra legem diuinam & in fraudem vsurarum: ideo in sorte debet sibi imputari: vt. l. his causis. §. queri potest. ff. vt
26 in pos. le. quod no. ad id quod superius de iudice dixi. ¶ † Quero. x. & principaliter an iudex possit licite dare actori licentiam vt vadat. & ex primo decreto sua autoritate ingrediatur & accipiat tenutam de bonis rei contumacis. & per consequens si pars hoc fecit an iure valeat. Et Ray. Old. & Iac. de are. in. l. i. §. nunciatio. ff. de ope. no. nuncia. dixerunt quod sic per. l. dotis. C. solu. matri. & per. l. creditores. l. de pigno. & l. fi. ff. de pigno. actio. Et pot. probare tali ratione quia per nuncium publicum potest induci sed pars nuncius potest constitui in causa sua: vt. C. quomodo et quando iudex. in. l. si vt proponis. & ff. de fur. l. eum qui. §. si epistolam. Et ex proista parte bene facit glo. ff. de re iud. l. miles. §. qui iudicati. ¶ Dy. vero dixit contrarium per. l. non est singulis. ff. de iniu. Bar. vero in. l. iiii. ff. de acqui. pos. concordat dicens quod data ei licentia predicta potest. vt in primo alleg. Sed ei data intelligitur si non inueniat ibi resistentiam: adeo si inuenit qui resistit ingredi non debet: quia nec potest dare licentiam vt tumultus vel rixa fiat: vt. d. l. non est singularis. & ff. de vsufructu. l. equissimum. ¶ Quero. xi. & principaliter an immissio facta ex primo decreto de vno ex pluribus creditoribus prosit ceteris. Remitto de hoc et ceteris dubiis huic coherentibus vel ab hoc dependentibus vt dicam in. l. seq. ¶ Quero. xi. vsque ad quod tempus[c] audiatur volens recuperare possessionem. Et de hoc remitto ad ea que dixi in. l. consentaneum. C. quomodo & quando iu. in vlt. q. ¶ Quero. xii. quid si immissus contra recuperare volentem dicat nolo recedere quia habeo hypothecam conuentionalem cuius vigore volo retinere. respon. quod hoc non potest dicere: quia eo iure nec illius vigore volo est immissus. Item quia sibi causam pos. non potest mutare: vt. l. cum nemo. C. de acqui. pos. quod fatetur Bald. nisi ex pacto esset sibi licitum propria autoritate possidere vt. j. de pig.
27 l. ii. ¶ † Quero. xiii. an immissus ex primo decreto rem prescribere possit. dicit quod non quia patet ex superius dictis. Nam interdum immissus solum detentationem habet & res est clara quia sine possessione non procedit prescriptio: vt. l. ii. de vsucap. & in c. sine possessione. de reg. iur. li. vi. Aut habet possessionem vt est videre in immissione reali: & tunc quia immissio non aufert titulum saltem ad acquisitionem dominii ordinatum non prescribit.
28 ¶ † Quero. xiiii. an a primo decreto possit appellari. doc. communiter dixerunt quod non. Tum quia primum decretum questionem non decidit ergo &c. arg. C. quorum app. non reci. l. ante. Tum quia illud remanet contra contumacem in non veniendo: et sic non debet audiri appellans: vt. C. de iud. l. properandum. §. cum autem. & ff. de app. l. ex consensu. §. fi. & hec pro presenti sufficiant in generali de primo decreto in quo multa alia videre potes tacta per
29 Spe. in materia primi decreti. ¶ † Nunc ad secundum accedo.
d & quero primo quid est secundum decretum[d] ipsum describendo. & glo. in. l. si finita. §. si plures. ff. de dam. infec. dicit quod est secundum iussus iudicis contra reum contumacem factus. Dy. vero sic describit: secundum decretum est res regulariter prohibita vel non permissa in certo casu secundo permissa. neutra vt mihi debitam perfectionem seu notitiam debitam habere ideo sic describo. ¶ Secundum decretum est secundus iudicis iussus contra reum in priori contumacia perseuerantem in actoris fauorem, vltra priorem immissionem vel quasi de libertate certus seu emanatus. Hec descriptio satis clare probatur. C. eo. l. cum proponas. vnde in ea aliter declarando non insisto. ¶ Quero an de nouo post immissionem factam ex primo decreto reus sit citandus. vt quod non per. l. cum proponas. C. eo. que solum requirit transitum alicuius temporis & de citatione nihil dicit. Sed contra teneo quia hic est nouus processus a precedenti quia ad alium finem & non modici preiudicii: ideo citandus: vt. ff. de ap. l. nam ita diuus. & C. de iud. aut. iubemus. & extra de preben. c. ii. li. vi. Item quia causa cognita interponitur vt. ff. de dam. infec. l. dies. §. si forte. & extra de eo qui mit. in pos. c. i. & sic citatio est necessaria: vt. ff. de minori. l. cause. & ff. de re iu-
30 di. l. de vnoquoque. ¶ † Quero. ii. cuiusmodi debeant esse citationes. respon. iudicis arbitrio quia. l. non determinat quanti temporis vt no. C. eo. l. cum proponas. Nam hoc est illud interuallum temporis quo primum & secundum decretum interuenire debet de quo ibi dicitur. Et puto quod non modicum. quia iudex non debet accelerare secundum decretum: vt. l. si finita. §. si forte. ff. de dam. infecto peremptorium tamen vel quod tantundem valeat vt tres denunciationes
31 interuenire debent vt in contumacia constituatur. ¶ † Sed an latitatio requiratur vt ad hoc secundum decretum perueniatur dico quod sic vt. ff. ex qui. cau. in pos. ea. l. fulcinius. §. adeo vbi casus. & C. l. cum proponas. Nam ibi quod latitante dixit propter secundum decretum venditionis dixit non propter primum quia in illo sufficit simplex contumacia vera vel presumpta vt ibi dixi in secundo autem requiritur latitatio. & hoc fatetur Bal. sequutus Innoc. in. c. dilecto extra de ver. sig. Quandoque interpositio secundi decreti concernit tantum fauorem vtriusque tunc latitatio ex parte rei non requiritur sed simplex contumacia vt in hoc exemplo si debitum erat vsurarium & sic vsure recurrebant reo vel erat penale. vnde si ad venditionem bonorum vel adiudicationem in solutum procedi non posset damnum pateretur reus & sic non tantum creditoris est fauor sed etiam rei. ideo sola simplex contumacia sufficit & interpretatiue pro latitatione habetur. Et ista ratione contra minorem ecclesias qui per suos administratores reguntur latitatio vera non exigitur
32 vt ibidem not. Innocen. quod tene cordi. ¶ † Quero. iii. quibus causis interponatur. & res est clara quod in causis mere personalium actio interponatur: vt lege precedenti. §. cum proponas. ¶ Sed dubitatur de causa reali quia glo. variatur & docto. sed
dic vt

a ¶ Circa lucrationem fructuum. adde bar. i. d. l. si finita. & i. d. l. fulcinius. §. fi. Ang. i. l. nemo carcerem. in fi. j. de exac. tri. li. x. & in aut. de exh. re. §. si vero. spe. de primo et secundo decreto. §. iii.

b → Vsque ad quod tempus bar. no. in. l. si finita. §. iulianus. col. v. ff. de dam. infec. & in. l. ii. vbi dixi. C. vbi in rem ac. & hic nu. iii. et ibi posui & addi. ad ipsum in vers. I. quanto tempus. & eundem in l. consentaneum & ibi bal. C. quomodo & quando iu.

c ¶ Quid est secundum decretum. Adde Spe. i ti. de. i. & ii. decreto. §. iii. vbi vide. & bar. in. l. si finita. §. iulianus ff. de dam. infec.

cie vt dixi supra in materia primi decreti. vii q. in versic. tertio est videndum. ¶ Item dubitatur de misso reali qui statim pos sidet. et gl. ff. de dam. infec. l. si finita. §. si plures. vltra mediu gl. magne dicit q locum non habet. et ratio: quia statim cum immitti tur in primo efficitur verus possessor adeo q reus nullo modo pos sidet: vt. ff. vbi in rem actio. l. §. et sic statim finitur instantia et pe titio proposita. Cum ibi contra seipsum non possit competere

33 rei vendicatio: vt. ff. de ali. iu. mu. cau. fac. l. i. ¶ † Confirmat ergo secundu decretu interponitur ad alterum de duobus effectibus vel vt dominus statim efficiatur si prior erat dominus: vel vt pos sessor efficiatur si dominus non erat sed solum possessor cu cau sa praescribendi contra dominum: vt. ff. de dam. infec. l. prior. in prin. cum ibi no. Sed in proposito dominus non debet effici cu sciam dominum diceretur: ideo ad hunc effectum non debet pete re illud interponi nec etiam potest: quia sibi contrarius esset et sic repellendus: vt l. a. ff. de fur. nec etiam possessor potest effici cu iam ex primo decreto prior sit factus: ergo bene sequitur q se cundum decretum in rei vendicatio. locum habere non potest.

34 ¶ † Sed hic attende q Bart. in. d. §. si plures. quem hic sequi tur Bal. fatetur q secundu decretum interponi non potest p via adiudicationis et sic modo regulari: sed modo irregulari et per viam indirectum sic. Nam cum interfit adhuc actoris immissi vt reo comparente et de proprietate sua volente q ipse immissus declaretur dominus: vt. l. si a te. §. i. ff. de excep. rei iudic. poterit ipse implorare loco scdi decreti vt per iudicem statuatur certus terminus reo infra quem veniat ad docendum de iure suo alias vltra non audiatur et perpetuum silentium imponatur. arg. l. si ea. §. qui accu. no pos. et l. diffamari. ff. de inge. ma. et hunc termi num dicunt habere locu secundi decreti. et pro hoc dicit Barto. esse casum in. l. a quo fundus. ff. de dam. infec. et idem tenuit Dy. cuius originaliter fuit ista oppositio. et Cyn. applaudere videt in. l. §. in. xv. q. ff. vbi in re actio. ¶ Ego alias dixi q dns me dicebat q ista praefixio termini debebat fieri ex causa et non sine. Et est ro: quia nemo inuitus compellitur agere nec de iure suo doce re vt. l. in speciali. ff. de rei ven. et. ff. vt nemo inuitus ac. nisi diffa mauerit debitorem vel possessorem: vt. d. l. diffamari. et §. de reb. pi. l. si eo. vel si iam actionem vel accusationem proxerit: vt. d. l. si eo. §. qui accusa. non pos. Cum igitur in casu nostro nihil de his interuenerit sequitur q iudex non habet potestatem facien di nec pars hoc petendi: nec est iusta causa prior contumacia quia illa est iam punita: quia translatio possessionis est facta in actore: praeterea is a quo possessio est ablata habet reseruatu sibi ius agen di perpetuo. l. vsq ad. xxx. an. de proprietate. Et hoc dnario est sibi data a lege sine iudicis ministerio: igitur a iudice sine cau sa alia superueniente ei non debet nec potest minui per no. per doc. ff. de dila. l. i. ¶ Non obst. l. a quo fundum. in contrarium al leg. quia contra allegantes retorquet. nam ibi loquitur de praescri ptione termini vt agat contra ius sibi edificatu habere vel opus quod fecit demolietur: et sic ibi pena comminata non est q am plius de iure suo non audiatur: sed q opus factum in pristinum statum reponetur: et sic actor ad quasi possessionem antiquam et non vltra restituetur nec lex vltra requirit minimum si lex ibi hoc ab eo requirit: quia aliud fecit edificando in casu nostro nihil fe cit nisi se absentando: et illa absentia est pena condigna punita.

35 ¶ Ex his patet glo. nostra simpliciter vera vt in rei vendicatio ne directo nec per indirectum per praefixionem termini locum ha beat secundu decretum. Et ita teneo et idem dico in petitione he reditatis per easdem rationes: vel dic vt in vtraq non per adiudi cationem nec venditionem interponetur secundu decretum nec per praedictam termini praefixionem sed per primi decreti aggrauatio nem: quia contra perseuerationem in contumacia ex nouis cita tionibus non comparentem interloquetur in eius odium et pe na non admittendum eum deinceps ad reuocandum possessio nem in casu in quo infra annu admitti poterat et immissum amo do sibi lucrari fructus donec reus de proprietate sua docuerit. et ita intelligo tex. in. d. l. fulcinius. §. si. vt ibi sit illa minima con tumacia de qua hic dicitur qd no. quia iste est intellectus nouus

36 ad. d. §. si. ¶ † Item dubitatur an in hypothecaria[a] locum ha beat scdm decretu. et Dy. dixit q sic si actu est hypothecaria co tra dominum rei. Et est ratio: quia tunc no efficitur possessor sed so lum detentator per primum decretum vnde per scdm adiicietur quia verus possessor efficietur licet no dns: quia hypothecaria ad side dnii no tendit: vnde possessio ei adiudicabitur no dno. Si autem fuit actu hypothecaria contra extraneum possessorem: tunc secu du decretum locu no habet: quia non pot cu per primum sit factus possessor: vt superius in materia primi decreti dixi in. viii. qon. Ista opi. Dy. bona est si teneamus quando actum fuit contra dominum q ex primo decreto non nanciscatur possessione. Et ego tenui opi. Ja. de are. que se habet vt in vtroq casu nanciscar tur possessione: et secundu decretum locum non habet no in pri mo casu sicut nec in scdo: quia non pro possessione nanciscenda quia illam habet: non pro dominio consequendo quia ad illum sententia

37 no tendet in hypothecaria. ¶ † Item quero quid in causa dam
b ni infecti.[b] et uideo q licet. ff. vbi in rem actio. l. io. dixerit locu in no habere. tamen veritas est in contrariu: vt ff. de da. infect. l. si finita. §. iulia. et qualiter in ea interponatur ibi vide. Item dubitatur in interdicto vti possidetis tam de primo q scdo cum actor plene possideat: et sic primu locu habere no pot: et p consequens nec scdm sed dic primum locum habere vt actor mittatur in possessionem omnium bonoru latitantis vt no ante discedat q reus caueat se no molestaturu actorem donec reus probauerit sibi ius esse in uito aduersario possidere. et hoc probatur in. l. si prius. ff. de ope. no. nunc. cum ibi no. cum glo. super verbo iuberet. et q dicta ibi habeat locu in interdicto vti possidetis no. ibi in gl. fi. ¶ Scdm autem decretu qualiter locu habeat eo no cauente nec pseuerante in turbatione sua no bene video nisi vt praefigatur ei terminus infra quem doceat de iure suo: alias ei perpetuu silentiu imponatur. ar. l. a quo fundus. ff. de dam. infect. ¶ Nec obst. mihi q hanc prae fixionem termini reprobaui in immissione rei vend. quia ibi reus nil agit et sufficit ei propter contumacia sua priuatu esse possessio ne sua vt hic aliquid egit et de praesenti agit et facit quia in molesta tione et turbatione sua perseuerat vnde opus est q ab ea desistat:

38 et rem in pristinum statu restituat: vt. d. l. a quo fundus. ¶ † Ite dubitari potest quid in iudicio diuisorio et tam in primo q in scdo decreto. et dixit Dy. q si agatur ad personales praestationes et tunc contra contumacem fiat missio in suam portionem donec ad iudiciu veniat et satisdederit et expensas refuderit vt hic. Et est ratio: quia ide qd in mere personali debet seruari: vt ff. ex quib. cau. in pos. eatur. l. apud iulianum. Aut agitur ad ipsam diuisio nem tantum: tunc si solus conuentus possidet mittetur actor in possessionem partis pro indiuiso ad instar realis: vt. l. si quis em ptionis §. pe. ff. de praescrip. xxx. anno. Si vero q possidet aut co uentus negat actorem esse consortem et tunc in eum propter con tumaciam ex primo decreto transfertur onus probationis. arg. d. l. si prius. Aut eum consortem no negat sed diuisionem tantu detractat tunc dic mulctandem. arg. insti. de offi. iudi. §. vlti. et l. i. §. quid ergo. ff. de ven. inspi. ¶ Si ponderas ista verba in pri mo no secundo decreto loquitur Item vbi in re petita non po test fieri missio quia actor iam possidet dixi superius fieri missione in aliis rebus conuicti arbitrio iudicis. ita notaui in materia pri mi decreti. in. xii. q. Et vbi reus possidet ita q immissio fieri po test non video si totam rem possidet reus cur in partem fiat immissio pro indiuiso: cum petitio ad hoc non tendat vt pro in

39 diuiso sed reo pro diuiso possidente. et ita dicit Bal. Et ideo in quit q in istis casibus perplexis relinquitur arbitrio iudicis in quam rem et quatenus faciat missionem ex primo decreto sicut est in arbitrio suo quibus iure et modis iurisdictionem suam de fendat: vt. ff. de in ius vocan. l. i. ff. si quis ius dicen. non obtem pe. ego puto q in casu quo actor solus possideat q ex quo fatet reum dominum et per consequens videtur fateri partem eius possidere illius nomine q illo contumaciter latitante actor mit tetur in posse partis illius vt ammodo pro iusto possessore ha beatur: et si ille partem suam possidebat vt in partis illius deten tatione ponatur et hoc secundu primum decretum. Scdm vero sit vt ibi ex primo erat detentator tantum nunc aggrauetur vt pos sessor verus efficiatur et fructus suos faciat: vt. l. fulcinius. §. fin. ff. ex qui. cau. in pos. eatur. et sic quod ibi dicit propter nimia con tumaciam intelligatur propter illam que post primum decre tum dicitur continuata et perseuerata non obtemperando nouis[a] citationibus Et hec sufficiant de quarta questione principali q

40 querit in quibus causis. ¶ † Item dubitauit Jacob. Bal. an in causa empti et venditi habeat locu secundu decretum. et dixit q sic contra emptorem qui tenetur ad quantitatem no contra ve ditorem qui tenetur solum rem tradere et non accipientis facere. Sed glo. in. d. l. si finita. §. iulianus. tenet q etia contra venditore interponatur: quia si no tenetur emptorem facere dnm non tamen[b] tenetur non facere. Item q hoc euenit ex noua causa. s. propter contumaciam eius vt ex secundo decreto immissus dominus effi

41 ciatur. Et hec sufficiant de causis et actionibus. ¶ † Item du bitari potest an facta in missione legatorum seruandorum causa quia non cauebatur perueniri possit ad secundu decretu. Et gl. magna circa medium in. d. §. iulianus. ibi: dum dicit fallit in. l. i. §. ex. tenet q non. Sed glo. i. in. l. is cui. in prin. ff. vt in pos. le sen tit q sic prima vera: quia per priore missionem iam est assecutus qd petebat. s. cautione cuius loco succedit missio. vt. ff. vt lega. no. ca ve. l. post q. §. i. et quia fideiussoribus vel pignoribus cauetur: vt. ff.

42 de colla. bo. §. iuber. §. viso. ¶ † Quero modo. v. in quibus reb interponi possit secundu decretum. et dicet forsan quis in illis in quibus primum est interpositum vel interponi pot: sed primu interponi debet in bonis ipsius contumacis vt hic in litera er go secundum. Sed argumen. non est bonum. quia primum decre tum ius quandoq non tribuit in possessione sed solum in deten tatione et secundum tribuit ius dominii vel quasi quando ad iudicatur in solutum vel quando venditur: et tunc ipsi empto

[a] ¶ An in hypo thecaria. Adde. ff. eo. l. i. xv. q. vl. in. l. si quis empto mo. de praesc. xxx. an. et in. l. in. in fi. ff. de ac. poss.

[b] † In causa da. in infec. Et vide bar. in. l. sed alio §. si abs. i. o. ff. si ex nox. causa vbi dicit q in ca da ni infe. ii interpo nitur etiam con tra no latitantem per. l. si finita. §. si forte. ff. de da. infec. et ibi Pau. de castr. idem te

ri:ideo in rebus propriis pleno iure procedit etc. sed in his que
pleno iure nõ sunt sui procedit quesitum nostrum vt res clareat
43 descendo in speciem. ¶ †Primo igitur videamus in homini-
bus. pone quendam nobilem habere seruos proprios vel libe-
ros homines qui sunt eius homines peculiares qui iuxta vulga
re appellantur fideles. et isti suis dominis annuatim tribuunt cer
tum censum et certa seruitia. an istis secundum decretum inter-
poni possit. et respondetur quod in seruis clarum quod sic quia
ipsi inter res annuales computantur. vt no. in lege cum aliqui-
bus. C. de iure deliberan. et ideo vendi in solutum creditori ad-
44 dicari possunt. ¶ †In liberis autem fidelibus nuncupatis dic
quod nec primum nec secundum decretum in personis eorũ re-
spectu personalis essentie potest interponi sed respectu qualita-
tis eorum: et sic seruitiorum et censuum. et ita in solutum ex secun-
do decreto adiudicari poterunt. et hoc in seruitiis que legari pos
sunt non in aliis: vt. ff. de condit. inde. l. si non sortem. §. libert⁹.
45 ¶ †Secundo quid in prohibitis alienari a testatore. respon-
detur aut queritur de immissione tediali ex primo decreto et illa
fieri potest quia nec ille alienat nec desinit possidere. Si vero que
ritur de venditione vel adiudicatione fienda creditori: et tũc qr
prohibitio non tenetur sine causa: vt. l. filiusfamilias. §. diui. de
lega. i. consideranda est causa eius et forma. Nam aut testator
dixit: quia post mortem suam volo deuenire ad talem et vltra
non dixit et tunc velut de rebus restitutioni subiectis ut dicabo
vt decretum secundum patiantur quandiu ille viuit nõ vltra ve
C. communia de lega. l. fina. §. iulianus autem. de lega. secundo.
l. peto. §. predium. Nec ex hoc fit preiudicium ei cui debet fieri re
stitutio. nec contra eum precurrit prescriptio vt ibi. Aut statim
voluit alteri restitui vel dixit et si contingat eum alienare eas le
go tali tunc his casibus secundum decretum non potest interpo
ni. ar. ff. de vsucapio. pro emp. l. secunda. §. sabinus. et argu. dicti
§. finautem. et hoc in decreto interponendo in fauorem credito-
rum heredis non in fauorem creditorum testatoris quia nõ po-
test testator in preiudicium illorum legem apponere: vt. ff. de fi-
46 deicõmis. liberta. l. cum in fidei heredis. §. 1. ¶ †Tertio viden-
dum est quid in emphyteoticariis vel liuellariis[a] quorum vtile
dominiũ habet an in eis habebit locum secundum decretum et
qua forma. Et de primo est clarum quod sic: vt. l. si finita. §. de ve
ctigalibus. ff. de dam. infec. De secundo vero dic aut queritur in
causa damni infecti et dic idem licet non contra dominũ nisi fuis
set citat⁹: vt. d. §. si de vectigalibus. Aut queritur quomodo em
phyteota vel liuellarius conuenitur actione personali ad quan-
titatem vtrum ex secundo decreto vel in causam iudicati possit
fundus liuellarius vel emphyteoticarius accipi. Et mihi appa
ret sic dicendum. aut creditor est talis persona cui nec pignora-
re nec alienare posset inuito domino et tunc nisi dominus cõsen-
tiat neutro ex his casibus capi potest vt vtile dominium et ius
emphyteoticum transeat sed commoditates percipiende ex fun
do sic pro tempore quo in persona eius durabit emphyteosis:
vt. l. necessario. §. si. ff. de peri. et commo. rei vend. et. ff. de lega. ii. l.
peto. §. predium. accedat. l. stipendia. ff. de exec. rei iudi. Aut est
talis persona que alienare potest inuito domino licet prius illũ
requirere debeat an velit pro eodem precio: vt. C. de iur. emphy.
l. finali. et tunc ex secundo decreto et in causa iudicati puto capi
posse. et tenebitur dominus capientem inuestire receptis emolu
mentis sibi debendis: vt. d. l. si. Nec tenetur inuestire illum pro
maiori tempore quam emphyteosis fuisset duratura in persona de
bitoris. d. l. peto. §. predium. et arg. C. communia de leg. l. fi. §. fin
autem. Et hec in creditore emphyteotico. Sed si esset creditor do
minium tunc indistincte respectu sui decreti domini sine preiu-
46 dicio emphyteoticarii potest capi. ¶ †Quarto videndum est
quid in prediis feudatariis et in causa dãni infecti. Gl. dicit idẽ
quod in predio vectigali. Ita no. in. d. §. si de vectigalibus. vbi
47 per Bar. ¶ †In cã vero debiti crediti an ex scdo decreto pos
sint capi vel in solutum adiudicari. reperio quod Bart. ibidem
dicit quod sic in creditorem transeat et ipse remanebit ad serui-
tia obligatus. et hoc ideo qr commodum sentit liberationis a
debito qd non est in causa damni infecti: qr nullum commodum
sentit: qr non ex sua obligatione sed ex vitio rei cõuenitur que est
ipsius dñi cõis: ideo ad seruitia non remanet obligatus et hoc
vult ipse dicere licet habeatur multum corrupte. ¶ Ego dico q
ex secũdo decreto nõ in cã iudicati põt capi vt dñiũ fundi trans
eat in vtile non ius feudi et de iure feudi pz: qr dñs voluit illũ nõ
hunc vasallum habere: et ad seruitia sibi personalia obligatum
esse et honoris sui cã: qr aliũ inuitus non compellitur habere.
48 ¶ †Ex hoc sequitur aliud q vtile dominium velut inseparia-
bile a sua causa nõ potest in alium eo inuito trãsferre qr quicquid
fuerit permissum vt in titu. de alie. feu. hodie est prohibitum ne
quouis modo in toto vel in parte alienet permittere vel pigno-
ret seu pro aia iudicet dño inuito etc. vt in. c. imperialẽ. de phi.
feu. alie. p lotharĩũ. vñ cũ talis receptio vel adiudicatio in solutũ
habeat vim cuiusdã vẽditionis vel permutationis. vt. C. de feu.

¶ Vel liuellariis adde bar. i. l. quẽ admodũ. i. fi. j. de agr. et cẽ. li. xi. et in d. l. si finita. §. si de vectigalibus. [a]

¶ Differta diffinitiua. addo Inn. i. c. dilecto. de v. si. et per doc. in. c. cũ cessante. de ap. et per doct. in. c. i. e. ti. li. vi. [b]

Interlocutoria. de hoc est gl. fin. i. l. priũ. §. cũ ãt i. v. ad modũ. de his q ad ec. cõfu. quã ad hoc de sing. Ro. singul. suo sz meũ nũc tũ. dei. scdm decretũ. vbi ẽt dicit qd pt tãq iter locutoria renocari p iudicẽ si iniuste emanauit. et ita no. Inn. in. c. dilecto extra de v. si. et bal. in. l. nõ vt. la. i. ff. de iud. [c]

¶ Ex scdo decreto pscribat. adde Abb. i. c. cũ contingat. de dolo et cõtu. Abb. i. c. qm. z. in. §. i. aliis. vt li. nõ contest. [b]

et interlo. om. iud. l. libera. sequitur quod fieri non potest domi-
no inuito alias feudum amittit. ¶ Non ob. l. peto. §. predium.
de leg. ii. vbi alienatio necessario permittitur pro tempore vice
illius. et. C. communi. de le. l. fi. §. finautem. qr aliud in istis benefi
cialibus et feudalibus in quibus vasalli habent secum vtile do-
minium ibi vero habent plenum. Item hic ad seruitia persona
lia honoris domini causa tenent ibi secus. ¶ Et predicta vera
nisi esset tale feudum quod vendi posset ex pacto vel ex abusiua
consuetudine vt in. c. de feu. non habente propriam naturã feu.
nam tunc fateor q ex secundo decreto et in causam iudicati põt
in solutum recipi. ¶ Sed dubium remanet an si nõ feudum nec
fundus feudalis potest adiudicari. an saltem fructus annales et
alie commoditates. et an ob eam causam in possessionem eius
potest induci. et videtur q sic in subsidium aliorum bonorum: vt
l. commodi. ff. de re iudi. et. l. stipendia. ff. de exec. rei iu. et ar. l. ne
cessario. §. fi. ff. de peri. et commo. rei vend. ¶ In contrarium fa-
cit: qr pignorare non possunt fundum vt in. c. superius alleg. et
per consequens nec in eius possessionem potest creditor induci:
qr saltem pignus pretorium constitueretur. Item qr ratio quã
tex. in dictis capitulis. s. qr milites secum postea transducere nõ
possunt propter carentiam fructuum et commoditatem feudi
persuadet vt nec ille possunt capi. Cogitabis qr ad leges in con
trarium alle. bene posset responderi. ¶ Quinto videndum est
quid in re fructuaria. et loquor quando creditor fructuarii agit
ad debitum an tunc ad secũdũ decretum potest ius vsufr. mereri
in solutum vel ex causa iudicati. et dico q non qr illud est insepa-
rabile a persona. sed dico q ad possessionem induci põt si prius
non possidebat vt tanq creditor possideat et fructus participet
in extenuationem debiti vel in solutum: vt. l. necessario. §. si. ff. de
pericu. et commo. rei ven. cum ibi no. et inst. de vsu. et hab. §. fina.
49 ¶ †Sexto videndum est q in re data in dotẽ an creditor ma-
riti possit ex scdo decreto in illam immitti in causa damni infe-
cti. tex. est qd sic in. l. i. ff. de fun. do. Sed ibi est vitium rei qd po-
tentius debet imperari q obligatio mariti que nihil habet cõe
cum re dotali. sed idem videtur dicendum qr est pleno iure dñs
vt. l. doce. C. de rei ven. ergo debet fieri posse: vt. l. peto. §. predium.
de le. ii. et ar. C. communi. de le. l. si. §. finautem. Sed his non ob-
stantibus ego puto q non muliere contradicente: quia cũ ma-
ritus vergit ad inopiam ipsa potest dotem repetere vt. l. vbi. C.
de iure dotiũ. vel hodie marito incboante male vti substantia
sua vt in aut. qd locum. C. de colla. Et sic cum ex suo sit restitutio
ni ipsa potest huic adiudicationi obuiare qr et si facta esset tunc
dissolueretur ar. ff. de pi. l. lex vectigali. et. d. §. predium. et. d. §. finautẽ
qd not. qd nõ esset in cã dãm infecti nisi ipsa caueret et hoc pro-
pter vitium rei. ¶ Ex predicta ratione dico q ea contradicẽte
et legitime obuiante non mitteretur creditor in possessionem fun
di ratione fructuum et commoditatum duntaxat percipiendarũ.
50 Et hec sufficiant de quinta questione que fuit de reb⁹. ¶ †Que
b ro. vi. et principaliter in quo scdm decretũ differt a diffinitiua[b]
sententia. Respondeo qr scdm decretũ qñ interponitur ratione
obligationis personalis nõ interponitur nisi contra latitãtẽ: vt. l. ful
cinius. §. i. ff. ex qui. cau. in pos. eatur. licet secus sit qñ agitur pro
facto et vitio rei in qua interponitur qr tũc sola absentia sufficit:
vt. l. si finita. §. si forte. ff. de dã. infec. sed sñia latitationem nõ re-
quirit vt. l. fi. §. illud. ff. de temp. app. Item scdm decretũ põt fie
ri cõtra minorem indefensum: vt. d. §. si forte. qd nõ sñia: vt. ff. de
re iud. l. contra pupillum. et. C. si aduer. rem iu. l. contra pupillũ.
51 sm Dy. et Bar. ¶ †Quero. vii. an a scdo decreto appelletur. et
vt q nõ: qr non est diffinitiua sñia vt in precedenti qd. dixi. ergo
c est interlocutoria[c] a qua nõ appellatur: vt. l. an. C. quorũ ap. nõ re
ci. Sed dic sm Dy. et doc. q appellatur qr ius partis absorbet er
go appellari põt: vt. l. inter vtile. et. l. sit pretor. §. permittitur. ff. de
mino. Et qr aliaz⁹ diffinitiuã nõ expectat post se et per quã reme
diari possit. et sic non obst. d. l. ante. vt ibi no. et hoc fortius pro-
cedit de iure canonico sm qd ab omni grauamine appellatur.
¶ Quero. viii. an in scdo decreto requiratur noua corporalis im
missio. Rñ. sm Dy. q sufficit si missus ex prio est in actuali pos
sessione qr tunc non requiritur noua immissio corporalis qr idẽ
operatur factũ iudicis et factũ dñi: vt. l. 2. §. si plu. ff. de cu. et. l. si ob
cãm. j. de cuit. Sed si dñs possessorẽ inductionẽ fecisset sufficeret
vt. ff. de rei vẽ. quedã mulier. ad hoc. ff. de here. inst. l. qui fideicõ-
missam. ergo et hoc idẽ tz bal. ¶ Adiicit q abusiua possessio
ex primo decreto trãsit in veram possessionẽ ex scdo presertim
qr primũ decretũ ordinatur ad scdz tãq suũ finẽ. ar. l. fi. ff. si ex no.
causa aga. Secus ergo si in corporali possessione actualiter non
esset: qr tũc noua immissio necessaria nõ esset. ita intelligo gl. in
52 fin. de ino. test. §. fi. ¶ †Quero. ix. an immissus ex scdo decreto[d]
d prescribat. Rñdeo si ille contra quẽ est missus erat dñs ipe dñs
efficitur: vt. l. si finita. §. si de vectigalibus. i. rñ. ff. de dã. infec. vnde
tũc ei prescriptio nõ est necessaria respectu dñii. sed an respectu
iure recuperãdi in sequenti dicetur. Si autem ille non erat dñs
sed possessor tñ: et tũc iste immissus eodẽ modo possessor efficitur et

titulum habet pro soluto: verum qr ad prescriptionē longi tē
poris non sufficiunt solum tempus titulus et possessio sed requi
ritur etiam bona fides possessoris considerandum est an sciuerit
rem alienam et non illius contra quem est immissus et tunc non
prescribit. Aut rē esse debitoris putauit qd in dubio presumo.
propter possessionem que erat penes eum. ar. C. ne vxor pro ma.
l. §. et. j. eu. l. l. j. tunc videtur forsan pluribus q prescriberet: qr
ex parte sui bona fides non defendit. Tamen hodie adhuc aliud
est necessariū. s. bona fides tradentis et autoris sui: vt in aut. ma
le fidei. C. de prescrip. lon. tem. ¶ Et ideo si reus sciebat alienā
dico immissum nō prescribere spacio longi temporis: et suppo
sito etiam quod iudex putauerit esse rei. Et est ratio: qr factum
iudicis immittētis et pro soluto adiudicantis representare cen
setur factū debitoris: vt. ff. de eui. l. si plus. §. si iussu. et. j. de eui.
l. si ob causam. ergo sicut si debitor traderet non prescriberet: vt
d. au. l. male fidei. ita nec iudice tradente quod est notādū. ¶ Sz
in contrarium facit. d. l. si finita. §. si de vectigalibus. et. ff. de no
ua. l. generaliter. vbi sciens alienam vsucapit vel prescribit con
tra verum dominum. Sed responde q predicta fallunt in misso
ex causa dam. infec. et ex causa notāli. Et est ratio: quia ibi im
mittuntur vitio rei vnde causa missionis rei coheret et afficit
vtrumquemque: hic causa immissionis nihil habet commu
ne cum re: ideo tertium seu dominium rei non citatum non affi
cit nec ei preiudicat: vt. j. vnde vi. l. meminerint. et no. in. l. si qs in
tantam eodem titu. eo autem casu quo prescribit an queratur ei
53 vtile vel directum dominiū dicam in. l. seque. ¶ †Quero. x. an
post scdm decretum reus veniens rem recuperare possit. et si po
test vsqz ad quantum tempus. et hic video qd interdum primū
vel scdm decretum interponitur in executione rei iudicate. et tūc
post primum ante secundum nō auditur nisi soluere velit. ¶ Et
est ratio: qr creditor est immissus vel soluat ideo ante solutionē
de possessione non tenetur exire: et pro tanto ista aut. in si. locum
in isto casu non habet. hoc probatur. ff. vt leg. l. pecunie. §. fina.
qui est melior tex. corporis iuris pro intellectu isto et dicendorū.
et pro hoc etiam facit: qr satisdatio de iudicio sisti de qua loqui
tur hec aut. an si. non habet locum post sententiam latam: vt. ff.
de si. l. grece. §. post litem. et. j. de si. l. sancimus. ¶ Post secun
dum vero decretum an soluere volens audiatur. dico aut secun
dū decretum est venditionis aut insolutum dationis siue adiu
dicationis: et tunc venditione solenniter facta non auditur: imo
si ab alio euinceretur de euictione tenetur: vt. l. plus. §. i. ff. de eui.
et. l. si ob causam. j. de euic. ergo et ipse agens repelli potest: vt in
e. ti. l. vendicationis. Et procedit hoc etiam si tutus fuisset exce
ptione: qr sententia de indebito fecit debitum: vt. C. de condic.
inde. l. i. Si autem sit dationis insolutum ipsi creditori videtur
magis dubiū propter text. j. de iur. do. impe. l. si. circa princ. ibi
vel ex sententia. Tamē puto q audiri non debet: nam satis ha
buit de tempore qd datur iudicatis ad soluendum: vt. C. de vsu.
rei iud. l. i. et. ij. ¶ Non ob. d. l. si. qr ibi de quadam sententia in
54 terlocutoria loquitur vt ibi no. ¶ †Interdū scdm decretū in
terponitur non lata sententia diffinitiua in contumacia rei lati
tantis et non cōparentis. et hic subdistinguo: aut fuit venditio
nis aut dationis insolutum vel aliter interpositum. Si vendi
tionis: tūc gl. alibi videt velle q nō audiatur nisi doceat q ali
qua exceptione tutus erat: et tunc ad pecuniam non ad rē admit
tatur: vt. ff. ex qui. cau. in pos. ea. l. fulcinius. §. ij. Et de isto secun
a do qsi tutus erat exceptione.[a] dic qr dixi in. l. cum proponas. in
§. q. qsi aūt tutus non erat exceptione tenet illa glo. q nec ad rē
nec ad precium auditur: qd puto verum. et hoc clare tenet glo. in
l. consentaneum. C. quō et qñ iu. et. C. de iu. l. properandum. §. fin.
aūt reus. Si fuit dationis vel adiudicationis insolutū facte cre
ditori: et tūc licet in creditorem transferatur vt. l. si finita. §. in. ff.
de dā. infec. tñ et ibidem dicit Bar. q rediens infra biennium
audietur volens soluere debitum per. l. fi. j. de iure do. impe. sz
glo. si. videtur tenere contrarium in. d. l. properandum. §. siuaūt
reus. et in. d. l. si finita. §. postea. ¶ Et ad. l. fi. j. de iur. do. imper.
respōdet ibi glo. q aliud in impetratione de qua ibi dicitur et
istam partem tenuit Jaco. de are. in. d. §. et eam sequi videtur Ja
co. but. in. d. §. fin aūt reus. Pro opi. Bar. facit: qr hic adiudi
catio insolutū ante diffinitiuā sniam nō habet pro se rem iudi
catam vnde non debet esse tante sne quāte est adiudicatio vł da
tio insolutū post diffinitiuā sniam. cogitabis: a gl. tñ nō recede
rem in consulendo est tūc cautela vt in scdo decreto iudex dicat
damus et adiudicamus tibi Gaio talem rem insolutum tā re
spectu dñij qd petis perpetuum silentiū super re ista et oībus p
55 dicto titio imponentes. ¶ †Quero. xi. et vltimo qualiter hoc
scdm decretum interponatur in iuribus et in actionibus. naz di
cit quedam glo. in corp. vnde hec aut. sumitur eodē ordine quo
sit executio in diffinitiua sic: interlocutoria vt in diffinitiua. pri
mo in mobilibus. secundo in immobilibus. tertio in iuribus et
actionibus: vt. ff. de re iu. l. a diuo pio. §. in venditione. in sequen
tibus ideo quesiui qñ in eis interponatur. Et dixit Odo. q iudex

interrogabit qui dicunt debitores cōueniri an eis sint debitores
et eis cōfitentibus precipiet q non soluāt ei nisi de ipsius iudi
cis mandato processerit et actori dicet q eum immittet in quasi
possessionem huius nois loco pignoris et ipse vt dicatur quasi
possidere actū hunc faciet: qr iudice volente et autorante manda
bit debitori vt sine eius licētia nō respōdeat creditori et hoc erit
primū decretū: et postea tēpore scdi adiudicabit illud nomē ei
petenti insolutum et preceptū ei faciet vt hic insolutū recipienti
soluet: et adde q ex tūc ei cōpetit vtilis actio que creditori illius
debitoqz suo competebat dir ecta: vt no. glo. in. d. l. a diuo pio.
§. si. et ipsis deficientibus dic vt ibi in. §. pe. et vide qd ibi p doct.
dicitur: et quod dixi. C. ne fiscus vel pu. l. ij. Et hec sufficiant in
presenti de ista diffusa materia.

1 ¶ Immissus ex secundo decreto an querat directum vel vti
le dominium. et nu. seq.
4 Dominium directum quare ex secundo misso statim queratur.

In possessionē. Casus. Ex primo de
creto etiam in casu
tis interposito non acquiritur dominium. hoc dicit.
Et potest legi dupliciter. Uno modo vt sit questiū
an ex sola immissione queratur dominium. et ita eam dat intelli
gere Bald. alio modo vt queratur an missus ex primo decreto
possit querere dominium per prescriptionem. Et respondet q
non etiam si sit missus ex causa dotis: et iste magis amicatur li
1 tere. ¶ †Quero quid de immisso ex secūdo decreto an acquirat
directum vel vtile vel vsucapiendi conditionem. Respon. si de
b bitor habeat directū[b] ei queritur directū: vt. ff. de re. c. l. ij. § i. si
vtile ei queritur vtile: et nihilominus conditio vsucapiendi dire
ctum: vt. l. si finita. §. si de vectigalibus. ff. de dam. infec. et si nul
c lo iure erat domin⁹ sola vsucapiendi cōditio qrit:[c] vt in eo. ti. l.
pretoris in prin. et. l. si finita. §. si qua sunt iura. et. §. si de vectiga
2 libus. vbi casus de vtroqz. ¶ †Sed tūc quero in casu de quo so
la vsucapiendi conditio queratur an tunc directum vel vtile do
minium per vsucapionem vel per prescriptionem ei queratur. et
dubium non habeo in rebus mobilibus que vsucapiuntur triē
nio: qr natura vsucapionis est vt per triennium queratur dire
ctum dominiuz: vt per gl. in aut. in si. C. de bo. ma. igitur in casu
isto. Et tanto fortius quanto autoritas decreti interuenit que
operatur vt sciens rem alienam vsucapiat quod nō est alias vt
est casus notabilis in. l. generaliter. ff. de noua. sed in rebus im
mobilibus dubito et quando agitur propter vitium rei tunc au a
toritas decreti operatur vt directum queratur prescriptione. vt
3 est casus in. d. §. si de vectigalibus. ¶ †Sed quando non agit
propter vitium rei sed propter debitum pecuniariū et creditor
in possessionē ex secundo decreto res aliene ponitur an tunc pre
d scribatur[d] vtile tamen secundum naturam regularē eius: vt. C.
de prescri. lon. temp. l. emptor. et. l. super longi. et dixi in. l. tradi b
tionibus. C. de pac. et in aut. nisi. C. de bo. ma. an vero directum
dominium dubito. Et ratio dubitandi est ista: qr isto casu ho.
si. in prescribēdo requiritur sm naturam eius regularem vt dixi
in aut. ei qui. C. eo. in materia secundi decreti in. q. ix. principali:
ergo eodem modo sm eius naturam non queratur nisi vtile do
minium. aduersus verum dominum cuius res non peccauit sed
vitio caruit. Ideo contrarium facit autoritas decreti: vt. d. §. si
de vectigalibus. tunc dubium an sola autoritas decreti ibi illud c
4 operetur an vitium rei in quo cogitandum relinquo. ¶ Quero
iij. vnde procedit q si debitor est dñs directum dñium qd est ex
secundo decreto statim queritur misso. et dicit glo. in. l. pretoris.
in prin. ff. de dam. infec. qd ideo est: qr pro derelicto videtur ha
bere quando spectat scdm decretum contra se. et inducit text. qr
prima facie hoc videtur dicere in eo. l. si finita. §. non autem sta
tim. quod intellige sane sm Bal. vt videatur habere pro dereli
cto animo se liberandi a vinculo obligationis vel oneris: sim
pliciter: ideo creditor nō cōsequitur titulum pro derelicto. Hoc
valde placet in creditore: qr titulum haberet pro soluto: sed quē
titulum habebit missus ex causa damni infecti vbi nil est soluē
dum: sed cauendum cogita.

1 ¶ Immissio vnius quando ceteris prosit. et nu. seq.
9 Immissio admissi de iure speciali an prosit venienti de iure cōi.
7 Immissio ex hypothecaria an prosit ceteris.
8 Debitor incarceratus an possit ad petitionem vnius ex credi
toribus liberari.
9 Decretum scdm an creditoribus ita prosit sicut primum.
10 Testamentum secretum quando valeat.
11 Tempus infra quod non venditur quod sit.
12 Creditor renuncians immissioni quando ceteris preiudicet.
13 Bona debitoris an possint generaliter adiudicari creditori.

Tum apd veteres. ¶ Primo qsi
res nō fuerint di
stracte. Secundo quādo sunt distracte. secunda ibi:
finantem hi. Prima pars subdiuidit in tres: qr pri
mo questio. Secundo eius decisio. Tertio circa negligentes cō

a ¶ Qñ erat tut⁹ exceptiōe. tu dic de hoc vt p bar. l. l. nō videtur. ff. de iudi. et in. l. vir bonus. ff. iud. so.

b ¶ Si debitor habeat directū. Tu dic de hoc vt per Ludo. bolo. in. l. pretoria. in pric. ff. de dā. infe. et in secūdis interptā. et per bal. hic.

c ¶ Usucapiendi cōditio queritur. Adde bart. in. l. iuste possidet. de acq. posses. p. l. a diuo. §. sup reb⁹. sm Raph. ibi q tz Ariū. ff. d re iu. secus tñ si debitor cā si possideat sm Inn. in. c. qm frequēter. vt lit. non contest.

d ¶ An tūc pscribat. Adde. l. more. C. de rei vē. l. si cut. C. de prescri. xxx. an. bar. et pe. de suza. l. l. cōtra ctibus. C. de non nu. pec.

a ¶ Qui prior ē tē pore. adde l. regula qui prior. ō re. iur. li. vi. gl. in verbo primus in. c. i. ō ma. ꝛ obe. car. in c. cum aūt. in. iō. no. ō iure pa. idē Car. in. c. pastoralis. in. ꝭ. not. e. ti. uē adde so. cōsi. cclxix. inci. pro inuestigan. de vs. ꝭ premissis uō obstantibus. l. scđa parte char. clem.

b ¶ Expēse facte. adde gl. ꝛ Bart. bal. ꝛ doc. in. l. si. ꝭ. l cōputatione. ō. de iu. deli. et in auē. cōtra qui. ō. de nō num. pe. qō limita ꝛ vt si nō dicesint nō aliter vt ibi ꝛ glo. in. l. qm. l si. ff. ō vsuf. Itē verū maxie i bus q̄ veniūt ē ciēdeꝛōne primi decreti. bal. i mar. per. sule. in fine.

gras prouisio: secunda ibi: huiusmodi dubitatione: tertia ibi: et autem. Casus. in prima parte misso vno ex creditoribus in possessionem ceteri eundem titulum pretendentes infra tempus b. e statutum venientes de iure suo docentes missi intelliguntur si expensas pro rata refiaant. h. d. ¶ No. ex princi. ibi pro quibus hypothece non sunt ꝛc. quod hec. l. non habet locum vbi immissus habet hypothecariam. ꝛ ita no. glo. in. l. cum vnus. ff. de bo. aut. in pos. in prin. ꝛ est ratio: q2 in pignore conuētionali habet locum regula. qui prior est tempore ꝛc. ¶ Ex quo not. secundo quod in hoc pignore pretorio qđ appellat̄ rei seruande cā non
a h3 loci illa regula qui prior est tpeᵃ potior est in iure vt hic. ꝛ. ff. vt in pos. le. l. si prior. ꝛ. ff. de dam. infec. l. si finita. ꝭ. si plures. Et est ratio: quia omnes eodem tempore intelligitur missi: ꝛ sic nō obstat primum contrarium: ergo ꝛc. ¶ Item not. quod debēt esse eiusdem tituli non diuersi vt gaudeant hoc beneficio. ¶ Itē
b no. quod expense facteᵇ in causa manifestantur. i. probantur per iura eius qui facit quod no. q2 valet ad multa. ¶ Op. primo q prior tempore sit potior in iure: vt. l. prior. ff. qui po. in pig. ha. ꝛ. j. qui potio. in pig. ha. l. si fundum. Sol. hic in pretorio pignore ibi in conuentionali. vt in glo. ꝛ hec vera. Aliō. quod hic in misso in omnibus bonis. ibi in vna re: tamen hoc non valet. vt. j. dicam ꝛ alibi reprobatur per glo. ¶ Oppo. ꝭ. qđ immissio vnius non prosit ceteris cum immissus sibi soli possideat ꝛ nō ceteris vt. ff. qui potio. in pig. ha. sed si in iure ꝛ. j. qui poti. in pig. ha. l. ꝭ. So. vt in glo. v. in fi. videlicet quod hic in habentibus similez causam ꝛ ti. ibi in habentibus dissimilem. qui vno pro fideicommisso alter pro executione sententie. ¶ Op. iō. q etiam in habentibus similem immissio vnius non prosit aliis: vt. ff. vt in possef. le. l. is cui. ꝭ. si plures. Sol. vt in glo. parum supra q quidam dixerunt qđ hic quando vnus est immissio ꝛ immissus in omnibus bonis ibi quando in vna re. hec solutio non est vera ad. l. is cui. quia ꝛ ibi in omnibus bonis fuit missus: quare glo. in. l. cū vnus in prin. ff. de bo. aut. iud. poss. vbi est similis casus isti. dicit q hic ꝛ ibi in creditoribus ex causa onerosa in dicto. ꝭ. si plures. sunt ex causa lucratiua. ꝛ hanc sequitur Dy. sed an sit bona
2 statim apparebit. ¶ † Op. iō. quod etiam in precedentibꝰ causam onerosam vnius immissio non prosit aliis: vt. l. si finita. ꝭ. si plures. ff. de dam. infec. glo. in. d. l. cum vnus. dicit q ibi speciale ꝛ aliter rationem specialitatis non posuit sed quidam dixerunt quod ibi ideo. q2 in vna re mittitur. secus si in omnibus vt hic. l ratio ꝛ solutio reprobatur in. d. l. si cum vnus: q2 si ponamus debitorem non habere nisi vnam rem immissio vnius ex creditori
3 bus proderit ceteris per dictam. l. cum vnꝰ. ꝛ hic ergo ꝛc. † Aliter dicit Dy. s. quod ibi immittitur ex causa onerosa sed quasi lucratiua ideo idem iudicandum qđ de vere lucratiua ꝛ q2 vnus immissus non prodest aliis: vt. l. is cui. ꝭ. si plures. ff. vt in poss. le. De ista solutione potest merito dubitari q2 immissio fit ex causa damni infecti sed damnum est diminutio patrimonii. vt in. c. ti. l. damnum. ergo causa non videtur lucratiua sed onerosa. Sz volendo sustinere Dy. pondera q non dicit simpliciter damni sed addit infecti ꝛ sic nondū facti ꝛ ideo causam appellat quasi lucratiuam vel dic qđ ideo appellat ibi causam quasi lucratiuā: q2 cā dāni infecti equiparat̄ noxali vt. ff. de dam. infec. l. prior. ꝭ. edictū sz cā noxalis est quasi lucratiua ꝛ est tex. ff. de do. excep. l. apud celsum. ꝭ. autoris. ergo ꝛc. ¶ Sz barto. in. d. l. is cui. dt qđ ista solutio sibi plz q2. l. ꝛ. d. l. cū vnꝰ. ꝛ. l. q aūt. ꝭ. sciēdū. ff. ō bis q in frau. cre. loquunt̄ generaliter in quolibet creditore disponēte vt vno misso ceteri intelligantur missi. ꝛ tamen nulla lege cauetur de ista differentia ex causa lucratiua vel onerosa. Ideo aliter dicit videlicet quod quando quis petit se immitti officio iudicis ꝛ tunc habet locum. d. l. si cui. ꝭ. si plures. ꝛ. d. l. si finita. ꝭ. si plures vt vno misso aliī qui similiter venit officio nō intelligantur missi. Et qđ in. d. l. is cui. petatur principaliter officio patet in co. ti. l. iiō. in prin. Et ibi no. quandoq3 quis petit se immitti lo
c co obligationis seu propter ius obligationis: tunc omnes videntur missi non distincto ex causa lucratiua vel onerosa. nam et le
d gatarii creditores sunt: vt. l. i. ō. co. ꝛ que veniunt officio expedienda in obligatione non sunt: vt. l. si per collusionem. ff. de act. empti. ꝛ. l. quintus. ff. de an. le. Et qui barto. sequuntur dicunt dictū suum probare in. d. l. cum vnus. vbi fit differentia inter creditorem ꝛ non creditorem. ¶ Unde Barto. ipse distinxit quia aut omnes pretendunt ius obligationis: ꝛ tunc vno immisso ceteri intelliguntur immissi. vt hic ꝛ. d. l. cum vnus. Aut omnes pretēdunt iudicis officium. ꝛ tunc vno immisso ceteri non intelliguntur immissi: vt. d. l. is cui. ꝭ. si plures. ꝛ ideo oportet q ceteri petant se immitti: ꝛ cum fuerint immissi omnes postea pariter tuetur pretor vt in dicta. l. Aut vnus pretendit iudicis officium ꝛ alterius obligationis: ꝛ tunc vno immisso alter nō intelligitur immissus: vt. l. ꝭ. l. q po. in pi. ha. ¶ Ex his infert ipse q si plures sunt pretendentes diuersas sententias vel habentes instrumenta publica guarentigie que ex forma seu dispositione statutorum possint peti executioni mandari: vt sententie quod vno

immisso per executionem instrumenti vel sententie: ceteri nō intelliguntur immissi nisi ꝛ ipsi impetrent immissionem: ꝛ hoc q2 implorant iudicis officium quod non se extendet nisi petitum vt. l. iiō. ꝭ. hoc autem iudicium. ff. de dam. infec. ꝛ si pro tanto se extendet vim non communicat alteri non imploranti. ¶ Or attende ꝛ vide per errorem Bar. nam vt dixi in aut. ei qui. ō. eo. debitor qui pretendit ius obligationis implorat iudicis officiū pro immissione ex primo decreto ex quo consequitur ius pretorium et est illud officium nobile non mercenarium ex noua cōtumacia implorantis vt ipse met ibidem dicit. ꝛ. ff. de dam. infe. l. si finita. ꝭ. iiii. ꝛ tamen ex illius immissione omnes intelligantur immissi. vt hic. ꝛ. d. l. si vnus. ergo iudicis officium implorati non est causa huius differentie quam Bar. facit. nec ius obligationis pretendentis: q2 officium iudicis vt ipse inquit est nobile illi obligationi non deseruiens. Unde si bene dicit hic male dicit ibi ꝛ econtra. Preterea qui petit executionem sententie ex officio nobili nonne pretendit ius obligationis saltem ex sententia ex qua oritur actio in factum. certe sic: vt. l. actori. ō. de iureiu. ergo ſm doctrinam suam vno immisso pro executione sententie ceteri debent intelligi immissi. Cum igitur in hoc ipse dicat contra ergo in hoc vel in illo male dicit. Et idem dico de instrumentis guarentigie que habent vim sententie q2 obligatio principalis decit ꝛ alie sententie alias facte. ¶ Ex pro tanto sto cū gl. in. d. l. cum vnus. in prin. quam sequitur Dyn. ꝛ communiter docto. et Bal. videlicet q aliud in creditoribus ex causa onerosa. de quibus hic. ꝛ. d. l. cum vnus. ꝛ aliud in creditoribus ex causa lucratiua: vt. ff. vt in pos. le. l. is cui. ꝭ. si plures. vbi tex. facit istam differentiam si bene ponderetur dom inter legatarios ꝛ creditores facit istam differentiam vel quasi lucratiuam vt ex causa noxali vel dam. infec. vt. ff. de dam. infec. l. si finita. ꝭ. si plures. sunt enim he cause quasi lucratiue: vt. ff. de do. excep. l. apud celsum. ꝭ. actoris autem. Et ratio diuersitatis est q2 fauorabiliores sunt qui tractant de damno quam de lucro. vt. l. si. ō. de codi. Et hec est veritas. ¶ Sed iuxta hec quero dixi q si creditores ex causa onerosa habent pignus pretorium pariter omnes tuentur et pariter ad precium rei vocantur respectu sue rate: ꝛ idem dixi in lucratiua causa in precedentibus quando per officium omnes sunt immissi: vt. d. l. is cui. ꝭ. qui prior. Sz an idē in pignore iudiciali qđ est idē q pignus captum in causam iudicati. Et gl. nostra dicit idem qđ in pignore pretorio. Item no. in. l. sed iure. ff. qui poti. in pigno. ha. ꝛ ita etiam tenuit Dy. in. c. qui potest. de regu. iur. lib. vi. Sed Bar. in. d. l. cum si vnus. dicit cōtrarium ꝛ dixit qđ qui prior est immissus tāq̄ prior tpe ille potior est in iure. Et ō hoc etiā dicit casum in. l. cū rempublicā. j. qui po. in pig. ha. quē ſm eum duo probat. Primū qđ vno immisso ex causa iudicati ceteri nō intelliguntur missi. scđm q qui prior est immissus vt prior tēpore potior est in iure. ¶ Sed dicit Bal. q Bar. nō bene considerauit illam. l. Nam fatetur q vno immisso ex causa iudicati vt ibi fuit alter creditor qui solum habebat personalem obligationem ꝛ nullaz habebat sententiam: non intelligitur ex causa iudicati immissus q2 est impossibile ex quo pro se non hz sententiam: secus si sententiam pro se haberet vt superius dixi. est ratio diuersitatis q2 vno casu similem titulus pretendit alio non. Similiter in casu illius. l. fatetur scđm vt ibi respublica preferatur: sed non q2 prior tempore cum alter creditor nō sit posterior immissione cum non fuerat immissus vllo modo vel saltē ex causa iudicati. vnde respub. loquendo proprie non potest ibi dici prior in tempore cum supponat alium posteriorem in tempore in eadem vel simili causa: vbi ergo ambo essent missi ex cā iudicati prioritas temporis non attenderetur. sed solum potio
4 ris iuris. ¶ † Pro cuius declaratione quero pone quod duo sunt legatarii. vnus ex testamento titii: alter ex testamento gaii heredis dicti titii. petit quilibet a b herede gaii sua centum sibi legata. contumax est. an tunc immissio priore intelligitur secundus immissus ꝛ videtur quod sic q2 similem titulum et causam habet ergo ꝛc. vt hic. Sed potior in exigendo si ad venditiones procedatur erat legatarius titii prioris defuncti cum legatum factum a secundo non debeatur nisi ere alieno soluto. potest enī impetrari separatio bonorum si heres fecit inuentarium. Et idem dico quod quilibet eorum sententiam pro se reportasset. ꝛ pro executione iudicati quilibet in possessionem pignoris iudi
5 cialis missus. ¶ † Sed pone quod legatarius titii contra heredem sententiam reportauit ꝛ est missus in possessionem ex causa iudicati. postea creditor ex contractu eiusdem titii missus est in possessionem ex causa iudicati quis prefertur in adiudicatione vel in venditione et precii receptione. Respondeo si dictū Barto. de quo. ō. dixi esset verum vt in pignore ex causa iudicati qui prior est in tēpore potior esset in iure haberemus dicere q legatarius. sed hoc est falsissimum: q2 prius est es alienum soluēdū quā legatum. imo legatum si foret solutum aduocaretur per creditorem: vt. ō. de iu. delib. l. si. ꝭ. inla. ergo fortius in nō soluto est preferendus et sic patet q opi. bar. erronea est ꝛ deducibilis ad absurdum

absurdum non est. ¶ Quero modo pro ampliori declaratione
lrē nostre que dicit qd omnes alij talia debita precedētes qñ
dicantur precedere debitum. Respondeo qñ obligationes sunt
similes vt si immissus est creditor ex contractu vel quasi ceteri si
militer intelligantur missi qui sunt ex contractu vel quasi ꝛ cau
sa onerosa non lucratiua vt patet ex dictis. ꝫ. Item dico si immis
sus ex obligatione ex delicto vt prosit ceteris pretendētib⁹ obli
gationem ex delicto vel quasi. Nam isti pretendunt, casus simi
les: qꝛ eiusdem rationis ꝛ conditionis vt. l. priuilegiata. §. rei. ff.
de priui. cre. Et ideo immissio facta ex contractu non prodesset
creditori ex debito. nec econtra fm Bal. Item si immissio facta
est de creditore cui debetur iure non proderit ei cui debetur in di
em ꝛ multominus si debetur sub conditione. Et est ratio qꝛ cre
ditor in diem ante diem non potest agere ergo immissio sibi nō
pdesset. facit. ff. ex quib. cau. in pos. ea. l. fulcinius. §. in diem. Et
hoc clarum ante diei euentum: sed si stante prima missione ita qd
ad vlteriora non sit processum. ꝛ dies alterius creditoris venerit
dubitari potest an illa immissio tunc incipiat ei prodesse. ꝛ vide
tur quod nō quia. l. ista requirit illum debere habere similē cau
sam secundum tempus immissionis facte de alio creditore. po
6 tes tamē super hoc cogitare. ¶ † Item dubitari potest si immis
sus est admissus de iure speciali an eius immissio proderit alie
ri venienti de iure communi. ꝛ videtur ꝙ nō. ar. ꝫ. si vnus ex plu
ri. ap. l. ij. ff. de cōdi. ꝛ demon. l. mulieri ꝛ titio. ꝛ ar. ff. de bo. pos.
l. sed cum paterna. ¶ Item si vni species alteri quantitas debe
tur vnius immissio non videtur alteri prodesse. ar. ff. de leg. j. l.
non quocumq. §. qui Gaium. ¶ Item missus ex re iudicata nō
prodest alteri pro se sententiam non habenti vt. l. iij. §. qui po. in
pi. ha. Et est ratio: qꝛ cause missionum vtriusq; sunt similes et
non similes cum non sint eiusdem rationis ppter impossibili
tatem immittendi illum ex eadem causa ex qua alter est immis
sus vt superius declaraui. Et hec exempla sufficiant ex quibus
ad alia potest inferre vt videris conuenire. ¶ Quero modo an
hodie hec. l. sit in hac parte correcta. Nam secūdum tempus hu
ius. l. fiebat missio i omnia bona hodie pro mēsura debiti vt ꝫ.
aut. ei qui. vnde videtur qd missio alij prodesse non debeat sꝫ
gl. in. l. cum vnus. in prin. ff. de bo. auto. iudi. pos. determinat cō
trarium ex eo quia si vnam rem tantum haberet. l. ista secundū
sua tempora locū habuisset. ergo ꝛ hodie. ꝛ ita omnes sequunt.
¶ Ex hec infert Bal. qd si pluribus debetur idem fundus i so
lidum vno misso in possessionem fundi hō fieri debuit tam iure
veteri ꝙ nouo alij intelliguntur etiam missi facto legis licet in
teruenit factum iudicis nec actorum nec conuenti. ¶ Quero suc
cessiue hec. l. loquit de immisso in possessionē facti: sed qd de bo
norum possessione quid iuris. an si vnus agnouit bonorum pos
sessionem eius agnitio ꝛ etiam apprehensio prosit ceteris in eo
dē gradu existentibus. dic qd non patet. ꝫ. quando non pe. par.
l. vna. ibi portio non petita vel non agnita accrescit alijs. Et est
ratio quia ante agnitionem similem causam nō habēt. ¶ Que
ro an hec. l. habeat locum in rei ven. dico ꝙ non qꝛ dominus nō
est creditor nec possessor debitor vt. ꝫ. de alie. iu. mu. cau. fa. l. vna.
cum per eum agatur contra nullo iure obligatum. ergo ꝛc. ꝛ pro
hoc inst. de act. §. i. ꝛ creditores sunt qui alienam fidē secuti sunt
7 vt. ff. si cer. pe. l. i. ¶ † Quero si est immissus ex hypothecaria an
a immissio prosit ceteris ᵃ hypothecam pretendentibus. Respon
deo ꙗ non quia in reali locum non habet vt proxime dixi. Item
qꝛ missus ex hypothecaria possidet vt dixi in. l. precedēti in ma
teria primi decreti. ꝛ hec possessio nō potest esse penes plures in
solidum vt. l. si vt certo. §. si duobus vehiculum. ff. commo. ꝛ si di
uideretur hoc esset contra mentē iudicis ꝛ petitoris vt. ff. de vul.
8 ꝛ pu. l. ver. ciuilibus. fm Bal. ¶ † Quero statuto cauetur quod
pro debito quis carceretur an tunc carceratus ad petitionē vni⁹
ex creditoribus non possit exire nisi ceteris soluat similem cau
sam pretendentibus quasi carceratio illa omnibus psit. Respō
deo quod non quia non cauetur lege nec casus legis qui loquit
in missione rerum est extendendus ad casum carcerationis qui
affligit personam ꝛ est odiosus vt. ꝫ. qui bo. cede. pos. l. i. nā ꝛ ali
qui non habent potestatem mittere nisi in possessionem qui non
habent potestatem personam deducēdi vt. ꝫ. eo. aut. ꝛ qui iurat.
Ipsi igitur pro suo debito possunt facere illum in carcerem re
b commendari ᵇ si tale est debitum propter quod illum posset face
re de nouo incarcerari ad instar legatariorum quibus non pro
dest pignus pretorium ab vno ex eis captum: sed debent exp lo
rare: vt ipsi immittantur vt. ff. vt in pos. le. l. is cui. §. si plures. et
ita consueuerunt ꝛ statuta terrarum disponere: ꝛ attendere: quia
re commendatio in carcere ita demum tenet si prima incarcera
tio de iure valeat. Et est ratio qꝛ quod ei non est adherere nō pōt.
vt superius allegaui. l. cum vnus. ver. plane. ff. de bo. auto. iudi.
pos. fm Bar. quod confirmat Bal. ex eo quia destructo princi
pio destruuntur ea que ad principium referuntur vt. l. cum princi
c palem. ꝫ. de reg. iur. ¶ Quero in casu quo immissio vni⁹ ᶜ prosit
alijs si contingat debitorem satisdare de iudicio sisti ꝛ possessio

nem recuperare secundum formam aut. ei qui iurat. an hec satis a
datio sicut pdest immisso ita proderit ceteris quibus immissio
illa proderat. Dicit Bal. qd non: qꝛ purgāo tenet satisdare nisi
illi qui eum vocauit ad causam. Confirmo qꝛ satisdatio pstita
9 est limitata respectu cause ꝛ psone eius ꝛc. ¶ † Quero vltimo an
d secundum decretum ita prosit creditoribus sicut primū. ᵃ Gl.
in d. l. cū vnus. dicit qd non p. l. sulpitius. §. illud. in fi. ff. ex qui.
cau. in pos. ea ꝛ pbatur hic in sequen. ver. sinaut. vbi habes qd b
ex venditione rerum primus satisfit misso ꙗ alijs. Et hec de ista
prima parte.

Sinautem. Hic. §. i qua pruidet qñ res distrahū
tur. Et primo prouidet quid fiendū
de precio rerum distractarum. Scdo puidet ne dolus vel fraus
in distrahendo cōmittatur. scda ibi: vt aūt. Casus si deuenit
ad venditionē rerum distractarū in quarū possessione creditor c
est missus sibi primus debet satisfieri. ꝛ qd superest de mādato iu
dicis debet eidem statum deponi vt de ea postea alijs creditori
bus superuenientibus satisfiat ꝛ de deposito ꝛ venditione debet
fieri publicum instrumentū forma hic scripta. h. o. ¶ No. tex.
ibi. vt si quis postea creditor ꝛc. ꝙ cōtra sequestrariū pcedit ex e
cutione nec para hic reuocat. Et pōt esse rō qꝛ ad petitionē ꝛ ao
rē iudicis ꝛ non ptis depositū est scīm als partibus vocatis de
beret restitui vt. ff. de dol. l. si olei. ¶ Itē no. ꝙ iste tex. non re
quirit vt nouus pcessus fiat p istos creditores cōtra debitorē.
¶ Item no. ibi detrimentū vl' dispēdiū ꝛc. qd depositarius vel
sequester nullū damnū debet pati ex deposito vel sequestratiōe.
Itē no. ꝙ clerici possunt recipere sequestra. ¶ Itē not. l. ibi per
suā interlocutionē pspicue ꝙ sequester rē sequestratā de māda
10 to iudicis nō dꝫ restituere sine illius iudicis mandato. ¶ † Itēz
ibi ꝛ presentib⁹ nō tēs collige. ar. ꝙ si statuto cauet vt testamētū
secretū nō valeat nisi fuerit depositū in sacristia fratrū cōtingit
ꝙ testīh reperit depositū in sacristia sed presens nō fuit sacrista
ꝛ hoc cōstat vnde dubitat an valeat. ꝛ videt ꝙ non per istū tex.
in ver. ꝛ presentib⁹ non tñ ꝛc. ¶ Itē ibi ad quē res iure cessio
nis. no. qd ius possessionis pōt cedi. ꝛ sic ius immissionis. ꝛ tene
mēti qd satis est singulare. ¶ Itē no. ethn. qd bona fidē pbat
p sacramentū debitoris alia no. que sunt in summario. ¶ Acce
do ad glos. ꝛ vide primam super ver. alij modo. Quicit puta lo
e cando ex qua collige quod locatio vocatur ᵉ translatio: sed puto
glos. corruptam: qꝛ ex locatione non transfertur dominium nec
possessio vt. ꝫ. de pscrip. xxx. an. l. male agitur. sed debuit dicere
11 tenendo vt colligit lex sine litere. ¶ † Vide aliam gl. sup verbo
tps. ꝛ quero qd est hoc tps infra qd nō pōt vendere sed demū eo
trāsacto. dicit gl. tripliciter rñdendo. Primo ꙗ forsan de eo qd
est in gre. o quasi dicat in hac. l. qꝛ greca est. ꝛ sic de biennio vel
quadriennio de quo. ꝫ. dicemus. Vel scdo de eo qd est quasi de iu
re do. impe. Vel tertio de eo qd est. ꝫ. de pscrip. xxx. an. l. si quis
emptionis. Prima placet vt relatio fiat ad subiectam materiā
nō diuersaꝫ. ꝛ attende qd hic loquit qñ creditor immissus vēdit
quo casu debet expectare tps diffinitiuuꝫ. ¶ Sed qñ iudex ipse
f venderet. ᶠ tunc tps a nō reperit determinatū vt. ꝫ. e. l. cū pponas
et ideo relinquitur iudicis arbitrio: vt ibi no. ꝛ hoc est ꝙ vult
gl. ista in ver. de rebus. vsq; ad si. dicat qs. nonne licet iudex hic
nō vendat immissus eius autoritate vel licētia vendet. vnde sa
tis dicit iudex vēdere. ar. C. de vet. iu. enu. l. i. §. sꝫ. neq. ¶ Ideo d
forsan dici pōt ꙗ si cōsideremus preiudiciū inferendū ceteris
creditoribus qui intelliguntur immissi biennium vel quadriēniū
dꝫ expectare vel pruīdiciū nō infert ex vēditione minus venietēs
intra predictū tps p sua rata petere possint ac si ante venditio
nem venissent qd nō possunt si post tps predictū veniant qꝛ tunc
solū qd superest de precio petūt vt hic. Sinautē consideremus
preiudiciū inferendū debitori cuius bona venduntur. tunc tps
hoc iudicis arbitrio relinquit vt in gl. l. cum pponas. poterit
ipse ex arbitrio sequi hoc tempus si vellet ꝛ ipsuꝫ minorari. ma e
xime si debitū immissi esset fauorabile vt alimentorū vel dotis.
Et hec videtur mihi ceteris opi. verior. vnde scda opi. hic posi
ta in gl. non placet mihi qꝛ hic loquit de vēditione fiēda de pre
cedēti immissione ex primo iudicis decreto ibi vero in pignore
conuentionali vendendo in quo citationes ꝛ dilationes ibi da f
te locum habent. ꝛ si nō pōt vendi per rescriptum principis do
minium debet impetrari. ꝛ eo impetrato. adhuc daf debitori di
latio bienniꝫ ad ipsum luendum. ꝛ ista nō habēt locū in casu no
stro qꝛ casus sunt diuersi. Tertia vero opi. hic posita ē vdā tus
sa. vnde dico vt superius dixi. ¶ Quero in casu hui⁹. l. post im
missionem factam de vno ex creditoribus renunciauit creditor
huic immissioni ꝛ tenuit. qd facere pōt. primo per regulam posi
tam in. l. si quis in conscribendo. ꝫ. de pac. Secūdo per tex. l. ij.
12 ſ. de iure do. impe. vbi casus. ¶ † Sed an hec renūciatio afferret
preiudicium alijs debitoribus qui intelligebantur immissi ꝛ lo
quitur quando alij nondū comparuerant. nā si cōparuissent di
centes se vti beneficio huius. l. ꝛ postea secuta esset renunciatio
predicta indubitanter teneo ꙗ renunciatio illius non preiudi

a ¶ Prosit ceteris vide bal. i rur. ſ. q po. l pig. ha. ꝛ l. l. cū re publicā co. ri. ꝛ in aut. ꝛ quirat. ꝫ. e.

b ¶ In carcerē recōmēdari adde. bal. cōsi. cccl xxxv. ſo. sꝫ ponēdictat statutū. in. ij. volumi.

c ¶ Immissio vni⁹ adde bar. l. l. vni⁹. ff. d bo. auto iu. pos. ꝛ bar. ꝛ doc. ꝛ pcr. d sussa. hic ꝛ pleni⁹ per bar. l. l. si ꝛ iure. ff. q po. i pig. ha. ꙗ sic nisi i pignore iudicia. sꝫ bar. l. d. l. cū vn⁹. sed in. d. l. cū apud eū prodesse isto debiti ostēso ꝛ re sectis expēsis: qꝛ potest vti primo decreto vel ꝯcesso nec nouo op⁹ est vt vnō spe. i ti. de primo ꝛ scdo decreto. §. iam de effectu. v. est ali⁹ vbi vid ꝛ adō qd non pdest si est facta ex guarantigio bar. in. d. l. cum vnus. io si. pn. ꝛ in. d. l. si ꝛ iure certa. si. ver. ꝛ ex hoc dictum. ꝛ ang. in. d. l. cum apud bal. i. l. ns. ſ. qui po. i pi. ha. dicit non pdesse sine ex cā iudi. siue ex instrumento confessionato ꝛ ibi etiam vide an noceat.

d ¶ Sicut primū tu vid de hac qd ne vltraid ꙗ no. ꝓ bal. v. denuo quero nungd sꝫ decretū qd not. idē bal. l. l. cū vn⁹ col. ij. ff. co.

e ¶ Locatio vocatur. adō Iod. de imo. c. potuit. de loca.

f ¶ Qñ iudex ipse venderet. bar. de hoc no. in. l. si finita. §. iul. col. si. ff. de dā. infe. bal. i l. properandum. ꝫ. sinautē reus. ꝫ. de iud. vbi idē qd hꝫ idē. l. l. si. post gl. ſ. de iure do. ip. ꝛ l. l. ordo. ꝫ. d excep. rei iu.

a ¶ Et de fis. add l. ⁊ l. p̄uincijs. j. de mu. adūs. li. x.

b ¶ Cōfiscant camere sue. add ꝙ sit differētia iter fisc. ⁊ camerā vid. in. l. fisc. ff. de iu. re fis.

§ ¶ Non obligant fis. mulier vtꝝ sit potior fisc. dic ꝙ si loquitur i dote ꝯstāte matrimonio cū nō sit dn̄a nec possessionē hēat publicationē bonorū ipedire nō pōt vt ꝗstū ad dotē. l. si marito. in pnc. ff. so. ma. bo die vo cū sit dn̄a dotis p. l. i reb⁹. j. de iu. do. ipa pōt ipedire publicationē bonorū vt no. i. l. fi. de bo. va. li. x. ⁊ qd hī i. l. ob marito rū. j. ne vxor pro mar. ⁊ i. l. si quis postbac. j. de bo. pscr. ⁊ qd no. ⁊ le. nif hic ita vf vel le ang. ⁊ do. io. i d. l. si marito. et vid qd no. bart. i l. i. so. ma. in vno tn̄ est potior mulier puta si repetīt instr̄m fisci ⁊ mulieris p̄sumitur fctm post instr̄m mulier s; bal. i. l. dotis. j. de iure do.

p ¶ Bona vxoris add abb. i. c. ex li tera de pignorib.

c ¶ Si scholaris agat ꝯ scholarē. vide Bal. i pall. aut. habit. co. pe. qb⁹ faciūt qd nu. bar. i aut. ꝗ acti ncꝗ. j. de sac. san ec. ⁊ ibi ꝑ al. bal. no.

¶ Sz ēt futura vide no. i. l. fi. is qd in. fi. i aliꝭ dota citis hypotec. vf ꝯuū. vt no. gl. i l. fi. i fi. j. ꝗ respi. obl. pos. ⁊ ai ꝯfiscati de bonorū venūt p̄ntia ⁊ futura vide tex. no. i. l. fter soceri. §. fi. ff. de pa. ⁊ notata i l. qñ cōs. ad. fi. ff. de nona.

caret preuenientib⁹. ⁊ pro hoc accedat. ff. de cōtrata. l. post mortem. §. fi. ⁊ qd no. gl. magna. in fi. l. petēs. j. de pac. sed ibi nō cōparuerunt plus debito. ⁊ forsan diceret aliquis ꝙ etiam in isto casu eius nō preiudicat per. l. cū vnus. in prin. ver. aliter atꝗ. ff. de bo. auto. iu. po. ¶ Sed meo iudicio non viget q̄ ibi nō renūciabit. sed prosecutus est ⁊ debitum recepit. Sed melius facit hec. l. subtiliter perspecta. Nam pondera ꝙ vno immisso ceteri intelliguntur immissi qñcunꝗ veniāt q̄ circa hoc tempus non est prefixum. Sed in hoc est differentia q̄ si veniunt infra biennium vel quadriennium ꝯcurrūt in cōmodo cū immisso. si veniunt postea nō concurrūt in cōmodo. sed prius satisfit immisso ⁊ de residuo satisfit aliꝭ qui illius beneficio intelligunt immissi ⁊ durat illa facta vel subintellecta immissio ⁊ pro tanto nouus processus non fuit hic cōtra debitorē vt in notabilibus dixi. Unde ius istud iam eis quesitum vf posse eis tolli per renunciationez illius: vt. ff. de pac. l. fi. Nec ob. ff. de mi. l. si iudex: q̄ rō ibi posita in fi. tollit contrarium. Cogitabis q̄ multa possunt obligari p ⁊ contra. ¶ Quero vlterius an iudex possit adiudicare creditori insolutum omnia bona debitoris sic generaliter loquendo et ad nullam specificationem descendendo video ꝙ non. tex. est notandus. j. de iure do. impe. l. ij. Esto ergo cautus vt facias exprimi res ⁊ bona. ¶ Quero vltimo si specificatis bonis iudex dicat adiudicamus tibi ea insolutum non satisfaciendo pro quanta quantitate. an intelligātur adiuncta pro toto debito. Respōdeo ꝙ gl. videnē cōtrarie. Sed pro carum concordia ⁊ solutione questionis dic vt dixi in. l. ordo. supra de exceptione rei iudicate.

¶ De priuilegio fisci. Rubrica.

1 Fiscus quid ⁊ vnde deriuetur.
2 Fiscum qui habeant. ⁊ nu. 3.

Continua rubricam vt in glo. q̄ inter creditores qui bona debitoris habent possidere autoritate iudicis est fiscus. ⁊ inter ceteros ipse est priuilegiatus ideo post titulum precedentē subijcit istum tractantem de priuilegio fisci. ¶ † Scias ꝙ fiscus idem est qd saccus ⁊ deriuatur originaliter a fouco fones s̄m Hugo. Nam saccus fouebat pecuniam vel iam deriuatur a fisco ꝓpter vbertatem que est ibi maior ꝙ in aliꝭ saccis. sicut illa arbor est vberior quam alie secundum eundem. Unde sciendum ꝙ populus romanus a prin. habuit bursam. ⁊ dum postea respubli. creuisset in potentia ⁊ diuitiꝭ de bursa transiuerunt ad saccum ⁊ postea multiplicatis diuitiꝭ transiuerūt ad domū in qua res publice ponebatur ⁊ hec vocata est erarium. hoc not. gloss. in l. prouincijs. C. de mune. ⁊ exactio. tribu. l. x. ij. Unde saccus fouebat custodiendo fideliter ⁊ conseruando pecuniam publicā reipublice Romanorum hodie imperij. Et ideo dici potest quod saccus sic appellatus fuit fiscus quasi fidelis custos vel dicitur fiscus[a] ficus ⁊ firmus. ⁊ ita notat gl. j. rubrica. j. de iure fisci lib. x. Et ideo ficus ⁊ firmus: quia plenius diues ⁊ soluendo vt. l. secunda. ff. de fun. dota. ¶ † Querit hic Bal. an municipia habeant fiscum. ⁊ dicit quod non proprie loquendo: vt. j. de bonis vacan. l. i. libro. x. sed bursam communem potest habere: vt. ff. quod cuiusꝗ vniuersi. l. prima. §. quibus. ¶ † Sed an episcopi videtur quod sic quia quandoꝗ bona confiscant camere sue[b] sed dic quod non quia camera episcopi nō habet priuilegia tacite hypothece. ideo contrahentio cum episcopo vel cum episcopatu bona non sunt tacite obligata. argu. simile. ff. ad municip. s̄m Bal. Saly.

1 ¶ Fisco que res ⁊ quorum obligentur ⁊ nu. seq.
4 Parafernalia sunt in duplici differentia.

Bona. Casus. Res parafrenalis vxoris nō obligant fisco[c] ex mariti primipilari officio. hoc dicit. ¶ No. quod bona officialis publici tacite obligant fisco. ¶ Item not. quod vbi fit executio in bonis alicuius omnia que apud ipsum sunt vel ab alio possessa presumuntur sua ⁊ si quis vult ex his aliquid distrahium debet hoc
2 probare vt hic in litera ⁊ in gl. fina. ¶ † Et refert Bald. quod Jaco. butri. dicit ꝙ ratio huius legis est quia presumptio est ꝓ officiali qui tenutam vel possessionem accepit. argu. ff. de eui. l. habitremus. §. gaia. hec ratio mihi non placet: q̄ non est data executori potestas iudicādi quod sint illius vel non s; est alia ratio videlicet q̄ reus presumitur dominus ex quo possidet ⁊ possidere presumitur si sunt in domo vel predio suo. argumentum l. clambus. ff. de contrahenda emptio. Et de ista presumptione fateor executionem ex officio suo informationem tam a se ex sua cogitatione quam ex vicinorum informatione recipere posse. ⁊ pro hoc accedat quod not. glo. j. de edi. diui adri. gl. magna. ff.
5 de re iudi. l. a diuo pio. §. si super rebus. ¶ † Glo. op. quod immo
d bona vxoris[d] sint obligata: vt. j. in qui. cau. pigno. taci. cōtrahitur. l. fiatus. Solu. quod hic in parafrenalibus ibi in dotalibus
4 que interim erāt sub dñio viri. ¶ † Et ista parafrenalia sūt duplicis maneriei. Nam aliqua quꝗ tradunt viro in gaudimento ⁊ ista sunt ab eo possessa: quedam apud seipsam tenet vxor ⁊ redditus ⁊ prouentus sibi recipit. vnde in istis vltimis non habet ipsa necesse aliud probare nisi ꝙ ipsa ea possidet ⁊ fructus sibi percipit vt. l. nulla. ff. de solu. Sed in his que viro tradidit q̄ maritus possidet debet probare que sua sunt ⁊ ad hoc probandum sufficiat probari quod ea tradidit viro in gaudimento vt solum eis fruerentur.

1 ¶ Mulier in tacita hypotheca fisco equiparatur. ⁊ numero. 3.
2 Priuilegia quando ad ius commune reducantur.

1 Quamuis. Casus. ¶ † Mulier ⁊ fiscus in tacita hypotheca ābulāt paribus passibus. ideo qui prior est tempore potiorē in iure. h. d. ¶ Glo. op. quod mulier preferatur vt in. l. fi. j. qui po. in pig. ha. Solu. ꝙ ibi concurrit mulier cum priuato ideo est ipsa priuilegiatior eo. hic concurrit cum fisco qui prior habet priuilegiū: ideo consideratur cuius causa eoꝝ fuit prior. ¶ Op. §. de. l. priuilegia. ff. de priui. cre. Solu. hic in realib⁹ ibi in personalibus. ¶ Op. ij. quod hoc non sit tantum in muliere sed etiam in priuato vt. j. qui po. in pig. ha. l. si fundum. ⁊ ff. e. ti. l. si pignus. ⁊ l. fi. So. qd illud verum quando ille contraxisset pignus seu hypothecam vt ibi: alias secus vt in glo. ¶ † Ulterius
2 Bald. colligit ex ista. l. qd ratione paris priuilegij priuilegia redigunt ad ius cōmune qd deducitur in ar. vt si scholaris[c] agit
c contra scholarem cessat priuilegium. aut. habita. j. ne filius pro patre. ⁊ pro hac etiā inducit. l. sed mulieres. ff. de execu. tuto. sed mihi videtur in contrariū facere q̄ illud priuilegium datur conuento tantum ⁊ nō actori hic vtriꝗ in hypotheca ⁊ quilibet vti
3 tur sua sed illa potior que est prior. ¶ † Quero quid si nō apparet quis prior in hypotheca an mulier vel fiscus q̄ eadē die contraxerunt. Rn̄. ꝙ prima facie videtur dicendum qd obligatio fiscalis per tex. singularē ⁊ per glo. suam. j. de iur. fi. l. i. li. x. ¶ Sz puto qd tex. ille non habeat locum in casu nostro. primo ille tex. loquitur contra donatarium qui tractat de lucro ⁊ in quo facilis est presumptio fraudis vt dicam. j. eo. l. si debitor. mulier vero hic tractat de dāno. Itē q̄ fiscus non vtitur priuilegio suo cōtra istam mulierē vt hic patet. ⁊ hoc operatur fauor dotis. ideo in hac questione dico vt vnus agit contra alium ⁊ melior est cōditio possessoris. Tum quia actore non probante sibi incumbētia reus debet adsolui vt. l. q accusare. j. de edē. tū q̄ i pari cā melior est conditio cōuētū vt. ff. de mi. l. si minor. xx. van. ⁊ ff. sol. ma. l. viro atꝗ vxore. ¶ Aut ambo agunt contra tertium. ⁊ iste casus videtur dubius quia videtur quod concursu se impediant vt. ff. de testa. tu. l. duo sunt titij. ⁊ ff. de re. du. l. si fuerit. Secundo qd potior sit qui prius ad sententiam peruenit vt. ff. de nora. l. si quis a multis. ⁊ pro hoc facit. l. ista in verbo condemnatus. que videtur velle ꝙ si de prioritate hypothece non apparet condemnationi factis stetur. Tertio videtur ꝙ pariter admittantur et quilibet pro sua rata quia hypotheca neutrius attenditur inter seipsos ex quo de prioritate non apparet. ⁊ sic pro rata concurrūt vt. l. priuilegia. ff. de priui. cre. ⁊ ar. j. titu. i. l. fi. ff. de bo. auto. iudi. pos. l. cum vnus. Et pro hoc bene facit. j. de leg. l. si fortidianum. Quarto videtur quod locus sit gratificationi vt. ff. de loc. l. in naue. in fi. vt. ff. de lega. ij. l. vltij. §. si inter duos. forte dicēdum quod ante petitionem factam in iudicio locus sit gratificationi. postea concurrunt pro rata sic ambo veniant ante sententiam pro altero latam vt in tertio alle. secus si pro vno sit iā sententia lata anteꝗ alter veniat quia ille preferatur vt in secundo loco all. ⁊ hec a sensu contratio. cogitabis. ¶ Tamen vnū scias quod hoc vltimum potissime videretur locum habere in bonis in quibus viget statutum quod bona condemnati sint tacite victori obligata a die late sententie. Nam nūc duplex hypotheca fortior debet esse ꝙ vna. ar. j. de visuc. aut. itaꝗ. ¶ Quero posset an hec. l. procedit in bonis quesitis post obligationem dotalez ⁊ fiscalem. ⁊ dubium insurgit ex eo quia fiscus habet tacite obligata bona sua debitoris nedum presentia: sed etiam futura vt l. se. ⁊ ff. de iure fis. l. si is qui. quod in futuris forte non est in muliere. ⁊ sic est dubium quid in futuris an fiscus preferatur mulieri vel e contra: sed dicam in. l. assiduis. j. qui potiores in pignore habeantur.

1 ¶ Uxor fisco solues non succedit marito in fisci hypotheca.

1 Si cum pecuniaz. Casus. † vxor soluēs fisco marito non succedit in fisci hypotheca nisi ei sic cessasset. Ideo si maritus de nouo conduxit vectigalia a fisco potior est causa fisci quam mulieris. ¶ Nota quod fisco soluenti sibi pro alio possunt cedere actiones ex pacto secum inito. Item quod succedens soluens fisco non succedit eius loco qd bene no. quia multi sibi blandiuntur de ꝯrio. ¶ Itē no. ꝙ in
f tacita hypotheca fisci veniūt bona nō tm̄ p̄ntia s; ēt futura[f] vt h
⁊ ff.

z.ff.de iu.fis.l.si is qui.z ibi vide gl.notabilē. ¶ Querit glo.si.
quantū soluitur pro vectigali.dicit q octaua z bene nisi aliter
vigeat consuetudo que in talibus est attendenda vt.l.si publica/
nus.§.fi.ff.de publica.

1 ¶ Hypotheca fisci ad que bona extendatur.

1 Si debitor. Casus. z hypotheca fisci nō extēdit ad bona q exiuerunt matrimoniū debitoris anteq̄ contraheret cum fisco h.d. ¶ Super verbo distraxit subaudi z tradidit a/
lias caderet in obligationem vt.ff.de contrahen. emp.l.sepe.§.
si res. ¶ Quero quid si vēditio z obligatio fisci probātur eadē
die facta z non apparet de prioritate videtur quod emptor pos/
sidens sit potior vt.l.de rebus.s.de dona.ante nup.z propter re
gulam que se habet vt actore non probante reus absoluitur et
quia fiscus vtitur iure priuati nisi appareat de contrario vt.s.
de peti.here.l.i. ¶ In contrarium videtur casus z ibi gloss.que
vult quod in eo casu speciale sit in fisco vt in dubio eius obliga/
tio presumatur anterior. Et iste est casus.j.de iure fis.l.i.li.x.z ibi
gl. z hoc patet qd non obstant in contrarium allegata. ¶ Sed
aduerte quod fateor speciale in fisco quando aduersarius possi
det ex causa lucratiua vt.d.l.i.quod secus est in aliis priuatis vt
d.l.de rebus. Sed quando is contra quem agit fiscus possidet
ex causa onerosa nō loquitur lex illa.vnde casus iste velut exor/
bitans a iure communi non videtur debere extēdi ad possiden
tem ex causa onerosa quia ex causa onerosa quia ex causa empt.
vt.l.nostra. Et hoc duplici ratione.vna qr fauorabiliores sunt
qui tractant de damno vitando q̄ de lucro vt.s.de codi.l.fi.et
s.de iure deli.l.fi.§.licentia. Alia ratione quia facilius presumi
tur fraus in possidentibus ex causa lucratiua q̄ in possidentib⁹
ex causa onerosa vt.ff.si quid in frau.pa.l.i.§.si quis in fraudē.
z.§.si quis mutuam. z not.in.l.i.§.si quin in frau. pa.cum ergo.
casus ille non sit similis nostro non videtur iure ad ipsum exten
di posse vt.l.quod vero contra.z.l.ius singulare.ff.legi.z maxi/
me propter regulam que se habet quod secus igitur de iure com
muni vt.l.certat.ff.de iure fis.z.l.i.s.de peti. here sed cōtra vt idē
fis is quocunq̄ ti.fortiter facit.ff.de iure fis.l.si is qui.vnde cogi
tabis. Et predicta tene cordi vt inaudita. ¶ Verū pone fiscū
agere hypothecaria contra possidētem titulo z pone lucratiuo
quia ex donatione dicit donatarius. ego sum potior quia ipse
donauit mihi priusq̄ bona sua essent fisco obligata. fiscus pro/
bat obligationē.sed nos quo die possessor probat diem suetra/
ditionis z titulum an presumat fiscalem obligationem precessis
se illius traditionem.forsan diceret aliquis quod sic per.l.i.j.de
iure fis.z pro eo faciet ista ratio.ex confessione donatarij proba
tur rem fuisse in bonis debitoris fisci: ergo presumitur durasse
z hodie esse vt.l.id quod nostrū.ff.de re iur. ¶ Sed teneo cōtra
rium ex quo diem traditionis probat possessor z fiscus diem sue
obligationis non probauit z sic si sumus in iure communi. Nā
fisci priuilegium vt sua hypotheca possessor presumatur est quan
do concurrit in eadem die cum traditione facta aduersario. et
ita loquitur.d.l.i.j.de iu.fis.quod patet:quia nisi diem sue obli/
gationis probasset fiscus aduersario nō posset induci onus pro
bande prioritatis: cum ista prioritas cognoscatur ex parte. Eo
ergo diem non probante lex illa locū non habet non obstat ra
tio in contrariū allegata qr procedit vbi nō apparet de cōtrario
scilicet q debitoris patrimoniū exiuerit vt in themate supponi
tur plus dico q ex confessione aduersarij nō potest iuuari fiscus
nisi ipsam totam approbet cum sit vnica z simplex non duplex
z sic non potest p parte reprobari iuxta no.s.de do.ante nup.
l.§.ex predictis habes verum intellectum in.d.l.i.circa quod gl.
z docto.vacillent.

1 ¶ Priuilegium ius extraordinarium est z in quo consistat.
2 Priuilegium fisci is quo sit.
3 Fiscus quo iure aduocet.

Pecunia. Casus. fiscus aduocans pecuniā propter debitorē suum posterio ri creditori solutam vsuram petere non potest. h.d.
1 ¶ Ibi extraordinario id est speciali. ¶ † Et sic no.
quod priuilegium dicitur ius extraordinarium. ¶ Sed in quo
consistebat hoc priuilegium. Respondet gloss.quod prius con
traxerat cum fisco z omnia bona fuerunt tacite hypothecata fi/
sco. Unde hypothecaria aduocat hanc pecuniam. Sed contra
hoc oppo.gl. z idem sit in priuato hypothecam priorem habē
tem vel priuilegiato is suo personali vt preferatur tertio nō pri
uilegiato vt.ff.quod cum eo.l.sed an hoc.z de pecu.l.ex facta.§.
si.glo.sol.confitendo contrarium. ¶ Sed dices tu in quo ergo
est priuilegium fisci. Respon.respectu alterius creditoris cōuen
ti qui non habet simile priuilegium vel etiam respectu aliorum
creditorum concurrere volentium cum fisco qui non habent si/
5 mile priuilegium. ¶ † Quero nunc quo iure fisc⁹ aduocet.dicit
glo.z bene per hypothecariam si pecunia extet quia illa est rei
persecutoria z sic consumpta. dic aut ille recipit cum cautio/
ne de reddendo in casu in quo alius priuilegiatus veniret z
z tunc ex illa cautione agi potest.aut cautio aliqua non fuit pre
stita:et tunc condictione ex.lege alia seu dicte.l.sed hic z dicte.l.
ex facto.§.fin.et istud est auxilium extraordinarium de quo hic
dicitur.

Uin patrem. Fisc⁹ aduocare potest bona que debitor suus filie sue dedit in dotem. hoc dicit. ¶ Not.quod fisc⁹ preferetur filie a patre dotate. ¶ Sed op.quia bona
ista exiuerant patrimonium patris.ergo potior est filia vt.s.co.
l.si debitor. Solu.quod ibi exiuerunt ante contractum celebra/
tum cum fisco hic postea. ¶ Opponi quod imo potius fuit pa/
a ter obligatus ad dotandum filiam[a] vt.s.de do.pro.l.fine. Sol.
quod illud procedit ex officio quo pater astringitur dotare fi/
liam:sed ere alieno soluto vt hic.z.ff.que in fraud.credito.l.fin.
in princip.

1 ¶ Iura communia z priuilegia fisci possunt cedi.
2 Priuilegia fisci que sint.z nu.seq.
6 Fiscus in quibus priuilegiatur.z nu.seq.

Si in te. Casus. iura fisci de iudicis mandato possunt cedi soluenti pro debito
1 re fiscali. h.d.z notabiliter. ¶ † No.quod nedum iu/
ra communia fisci sed etiam eius priuilegia possunt
cedi.z attende quod ista cessio potest dupliciter practicari. vno
modo quod de mandato iudicis procura.cedat nomine fisci. se
cundo vt litera sonat vt iudex ipse dicat quia tu soluisti pro tali
z animo ab eo recuperandi z succedendi in locum fisci: ideo iu/
ra fisci tibi ascribo z in te trāsfero vt in glo. ¶ Opponi.de.l.si
cum pecuniam.s.eo.so.quod ibi ius fisci non fuit cessum hic sic.
2 ¶ † Expedito titulo enumeremus z vnam summam faciamus
de priuilegiis fisci quorum memoriam habebimus. Est ergo sciē
b dum quod fiscus priuilegiatur[b] primo circa venditiones ab eo
factas z multa habes priuilegia que scripsi.s.de heredi.vel act.
3 ven.l.i. ¶ † Secundo priuilegiatur in tacita hypotheca quam
habet in bonis debitoris sui ex contractu vel quasi delicto vel
quasi verum licet habeat hypothecam in bonis debitoris sui ex
delicto vel quasi tamen creditores illius penis fiscalibus prefe/
runtur vt.j.penis fiscalibus preferri.l.vna lib.x. Circa quod vi/
4 de quod dixi in.l.si post hanc.j.de bo.damnato. ¶ † Item pri/
uilegiatur vt bona dotalia vxoris debitoris sui ex officio primi
pili sint ei obligata vt l.l.fact⁹.j.in qui.cau.pi.ta.contra.z no.s.
5 eodem.l.i. ¶ † Item vt si non apparet de proprietate hypothe
ce sue vel alterius creditoris priuilegiatur vt sua possessio intelli
gatur si alter sit creditor ex causa lucratiua vt.ff.de iure fis.libro
x.l.i.non si ex causa onerosa vt dixi.s.eodem.l.quamuis.et.l.si
6 debitor. ¶ † Item priuilegiatur vt pecuniam solutam z con/
summatam quam non extātem nō potest reuocare per hypothe
cariam aduocet conditione ex.l.vt supra eodem lege pecuniam.
7 licet z aliqui simile habeant priuilegium vt dixi. ¶ † Item pri/
uilegiatur vt iudex possit soluenti pro alio iura fisci ei ascribere
z in soluentem transferre vt in hac lege finali.quod non reperio
in alio:sed is cui soluitur debet illa cedere: vt.ff.de sol.lege
8 modestinus. ¶ † Item priuilegiatur in eo quod prefertur ei
qui habet hypothecam priorem ex conuentione:sed parte in/
specta acquisitione rei facta debitori vt.ff.de iure fisci.l.is qui.
quod secus est in priuato vt.ff.qui potiores in pignore habean
9 tur.lege finali. ¶ † Item in eo quod in exactionibus fiscalium
proceditur de facto vt infra de exac.tri.l.missi opinatores lib.x.
10 ¶ † Item in incarcerando suos debitores vt.ff.ad.l.iuliā pecu.
11 l.sacrilegij.§.finali. ¶ † Item potest vnum de duobus consorti/
bus compellere vt soluat tributum pro vtroq; vt ff.de censib⁹
12 lege cum prior. ¶ † Item potest compellere inquilinum pro do
mino ad reficiendum vias z pontes vt.ff.de via publi.l.ediles.
13 ¶ Item licet agat coram proprio iudice agit:licet nō sit iudex
rei vt supra vbi cause fisca.lege prima z secunda z.l. ad fiscum.z
de iurisditione omnium iudicum.l.i.z sic in eo est speciale vt non
14 sequatur forum rei sed proprium. ¶ † Item secundum quos/
dam instantia alterius iudicis non succeditur vt.ff.soluto ma/
trimo.l.si constante.§.si.quod procedit. causa principali: sed in
causa appellationis non puto vt dixi.s.si pen.ap.mors liti.l.i.
15 ¶ † Item proprios notarios habet qui eius acta conscribunt
alias scripture non valent vt.ff.de iu.fis.l.in fraudem.§.quoties
16 ¶ † Item fisco ex alia statione non obijcitur cōpensatio: vt.s.
17 de compen.l.i. ¶ † Item contra fiscum non probat exceptio vl
tra duos menses a die opposite exceptionis vt.ff.de iure fisci.l.
aufertur.§.qui compēsationem.sed puto ibi speciale in exceptio
ne compensationis que debet esse liquida vel de proximo liqui/
18 danda. ¶ † Item eo quod debitor fisci confessus vel conuictus
non appellat vt.s.de ap.l.quoniam nonnulli.z dic vt dixi ibi. z
19 s.quorū ap.nō reci.l.si. ¶ † Item vt conductorem vectigalium
qui multum est lucratus compellere possit ad reconducendum
vt.ff.de pu.l.cotē.§.qui maximos.z.s.loca.l.si cum heredes.

a Ad dotādū filiā.fisc⁹ tñ tenet dotare filiā si bona sunt publicata sz bal.in.l.si.s.de dotis pro.z ibi etiam notat an pater debitis pregrauatus debeat dotare filiā.

b ¶ Fiscus priuilegiat.adō spe.tit.de reo.v.itē si fiscus idem spe.ti.de dispu.z alleg.§.iā.v.vel istud spāle itē adō qn fisco locus est:qn nō Soc.cōsi.xcij.inci.seqnēdo ordinē v.circa secūdā questionē cū ver.seq.in prima parte char.xl.

20 ¶ † Item ut nos ceb. bens et instrumenta presumatur subtraxis
2 se, ut. ff. de iure fi. l. ij. et no. s. de c. sen. l. ij. ¶ † Item quod in causa
fisci procedatur ciuiliter per inquisitionem. et pro rebus fiscali-
bus acerrima fiat indago et per tormenta ut. s. de natu. libe. l. i.
22 ¶ † Item quod in bonis vacantibus solus succedat ut. s. de bo
23 nis vac. l. i. li. x. ¶ † Item quia non tenetur redhibitoria nec quan
24 to minoris ut. ff. de edil. l. i. §. illud. ¶ † Item quod procurator
fisci facit heredem sicut cesarem ut. ff. de officio procu. ces. l. i. licet
alias hereditas non possit adiri per procuratorem ut. ff. de acq.
25 here. l. paulus respondet. ¶ † Item quod demum fit heres si he
reditas est soluendo ut de cesare dicitur in. d. l. i. cum cesar et fi-
scus in priuilegijs ambulent paribus passibus ut. ff. de iure fis. l.
26 fiscus cum in priuati §. fi. ¶ † Et ex hoc sequitur aliud quod fi-
scus non indiget beneficio inuentarij: quia vltra vires non tene
27 tur ut ff. de iure fisci. l. i. §. an bona. et l. non possunt. ¶ † Item quod
eius procurator potest iubere seruo ut adeat: licet serui non sit do
minus ut. ff. de officio procu. cesa. l. i. ubi alias dominus debet esse
28 ut. ff. soluto matrimo. l. seruus dotalis. ¶ † Item quod pene le-
gales nisi priuatam concernant utilem fisco applicantur ut. l.
multarum. s. de modo mul. de quo plenius ibi scripsi quod vide.
29 ¶ † Item ut officialis ditatus durante officio[a] presumatur di-
a tatus de bonis fisci ut notat glo. fi. in. l. facultas. s. de iur. fis. lib. x
30 ¶ † Item quia pro rebus necessarijs pro fisco non soluit vectiga
31 lia ut. ff. de publi. l. cetario. §. fiscus. ¶ † Item quia fiscus semper
presumitur diues et soluendo ut. ff. de fun. do. l. ij. ideo ad satisda
tiones non tenetur ut. ff. ut leg. no. ca. l. i. §. si ad fiscum. hinc dici-
b tur fiscus saccus plenus et fiscus[b] ut dixi super rubrica. ¶ † Item
32 quia quolibet titulo rem alienam transferri ut propriam et accipiens
statim est securus[c] ut. s. de quadri. presc. l. omnis. et. l. bene a zenone.
33 ¶ † Item circa prescriptionem rerum fiscalium ut. l. omnis. et. l. com
c perit. s. de prescri. xxx. anno. et dic ut ibi nulla bursa[c] proprie dici
tur fiscalis nisi olim romana. hodie principis ut dixi sup rubri-
34 cam ibi vide. ¶ † Item quod bona que auferuntur alicui velut
ab indigno regulariter debentur fisco. s. de his qui. ut indig. l. i. ff.
de inof. test. l. pa. §. meminisse. et ff. de his qui. ut indig. l. ex andri⁹.
in prin. fallit in casibus no. in. d. l. i. Et casus isti sufficiant si quos
vltra istos reperis hic addere poteris et scias quod priuilegia fisci
competunt et Cesari et Auguste si qua in eius persona pot aptari
ut d. l. fiscus. ff. de iure fis. et no. in. l. princeps. ff. de legi. Et hec
sufficiant.

¶ De priuilegio dotis. Rubrica.

1 ¶ Dos quid sit.
2 Priuilegia dotis quot sint.
3 Causa priuilegiorum dotis que sit.
4 Bona matrimonij que sint.

¶ Continua rubricas ut in gl. postea quere quid est dos. Et re
1 spondeo quod quantum ad rubricam nostram spectat. ¶ † Dos est
quid datum vel promissum in sustentationem onerum matrimo-
nij. et ita presumitur et no. ff. de iure do. l. mulier bona. ¶ Sed vero
d an dos[d] habeat vnum tantum priuilegium cum hic in singulari dicat de priui
legio. Et respondet glo. quod non. imo plura sed dicit hic de priuilegio in
singulari: quia tractat isti de vno s. de priuilegio prelationis personalis
actionis non de priuilegio realis hypothecarie actionis quia de ea sa
tis est dictum in l. assiduis. s. qui po. in pig. ha. et subiungit hic gl.
2 quod de illo etiam posset hic loqui. ¶ † Quero in quot sint priuilegia do
tis. et respondeo quod Spe. in ti. de do. inter vi. et vxo. connumerat. xxiij. que
his legibus continentur. Primum. s. de heredi. l. cognouimus. Secun
dum s. ad velle. l. si dotare. et l. fi. Tertium. s. de iu. do. l. si stipulatio. s. de
do. ante nup. l. si ante. Quartum s. de do. promis. l. i. et l. fi. Quin
tum. s. de iu. do. l. ubi. et. l. in rebus. Sextum. Septimum Octauum
et nonum. s. de rei vxo. ac. l. i. in princi. et. §. i. et §. accedit. et aut. sed
quamuis. Decimum. s. de admi. tu. l. lex que tutores. et. ff. de iu.
do. l. si generali. Vndecimum. s. communia de leg. l. fin. et aut. ibi
posita. Duodecimum. s. ad treb. aut. contra rogatus. et aut. nisi.
Tertiumdecimum. s. qui po. in pig. ha. l. assiduis et aut. si quis ex
rebus. Quartumdecimum s. de bo. proscrip. l. si quis. in prin. Quin
tumdecimum. ff. de condi. inde. l. cum his. Sextumdecimum. ff. de pact.
do. l. de die. et l. aliquando. xvij ff. so. ma. l. cum dotem. §. ij. xviij. ff. de
ali. et cib. leg. l. ij. §. fi. xix. ff. ad l. fal. l. si ven⁹. §. fi. xx. ff. ut in pos.
leg. l. pe. et fi. xxi. circa personales actiones ut ff de priui. cre. l. ij.
§. fi. et hic secundum glo. xxij ff. de bo. damna. l. quisque xxiij ff. de iu
re do. l. in ambiguis. et ff so. ma. l. si cum dotem. §. fin. xxiiij. s. de
here. act. l. si dotis. et hec Spe. xxv. s. de coll. aut. quod locum.
ubi filiafa. pro dote habet legitimam personam standi in iudi-
cio dotis fauore. xxvi. quia licet dos sit profectitia et quirit filie
quo ad possessionem et dominium ut. l. pomponius philadelphus
ff. fami. her. quod non est in alijs profectitijs l. l. oportet. in prin. s. de
bo. que libe. xxvij. quod fundus dotalis prohibetur alienari ut. ff. de
fundo do. l. i. et nedum inter viuos: sed etiam in vltima volun-
tate ut. l. dotalem. ff de testa. mili. licet dubitet an estimatio nunc
de quo ibi per gl. et doc. xxviij. quia promissio dotis incerte valet
ubi alias stipulatio non teneret. ut. ff. de iure dotium. l. cum dost
§. generaliter legatum ut. ff. de leg. ij. l. i. et ibi do. xxix. ut recipiendo
dotem mulier sequitur forum viri: licet contractus dotis fuerit
celebratus alibi quod non esset in extraneo qui fuisset stipula-
tus dotem sibi reddi. et est ratio quia ipse non transfertur in forum
viri ut vxor ut l. exigere. ff de iud. xxx. quia pro dote obligat maior
bona sua si obligatio sit utilis. et est ratio quia obligatio est quo-
dammodo necessaria et inseparabilis: ut. l. si ff. de leg. tu. et l. item
quia. ff. de pact. Et quia lex obligat etiam absque ipsius consen-
3 su hic Bal. quod not. ¶ † Quero quid est illud quod est causa
priuilegiorum dotis. quidam dicunt quod sunt liberi per l. i. in
princip. ff. solu. matrimo. sed truffa est quia et que liberos non ha-
bet nec habere posset ut sexagenaria si nuberet priuilegia dotis
haberet. ¶ Dico quod matrimonium est causa et propter il-
lud dantur hec priuilegia etiam si momento durasset. et hoc pro
pterea tria bona que matrimonium habet in se videlicet fidem p
lem et sacramentum. Fidem dico coniugalem quia vnus alteri di-
citur promittere fidem thori ut inquit Arist. tertio economicorum
et est fides thori quasi vna species castitatis: ut. ff. ad treb. l. mu
lier. §. cum proponeretur. ideo vidua illam seruans que tamen in
ea propria est continentia non procul a virginitate ponitur ut in
4 aut. de non alienan. seruo mi. §. 2. ¶ † Intemerata igitur fides
vtriusque thori est primum bonum matrimonij. Secundum bo-
e num est proles[e] et illa proprie est proles que ex nuptijs. ut i aut.
de nup. in pri. col. iiij. Et talis proles nascitur. Primo deo. Se
cundo patrie. Tertio parentibus: ut. ff. de capti. et postli. reuer. l.
postliminium. §. filius. quia vinculum charitatis est cuiusdam qua
si cognitionis: ut. l. viiij. ff. de iusti. et iure. Tertium bonum ut di
xi est sacramentum nam per coniunctionem matrimonialem in
ducitur quidam nexus diuinus et fiunt duo in carne vna nec pos
sunt separari nisi per alterius mortem ut habetur Gen. ij. in fi. ubi
dicitur relinquet homo patrem et matrem suam et adherebit vxo-
ri sue et erunt duo in carne vna. Et eadem verba dixit Jesus chri
stus pharisceis. ut habetur Matthe. xix. et addidit itaque iam non
sunt duo sed vna caro. quos ergo deus coniunxit homo non sepa
ret. Et mediante matrimonio multi de inimicis facti sunt amici
ut legitur de romanis qui sabinas in vxores receperunt. et sic
matrimonium est magnum sacramentum. Et dicit apostolus
f ad ephe. v. ubi plene potes videre ¶ Concludendo ergo[f] dico quod
priuilegia sunt data doti propter matrimonium et eius fauorem
quod merito fauores debet habere propter bona que in se continet
tam actu quam aptitudine. et ita intelligi debet tex. s. qui po. in pig.
ha. l. assiduis. §. i. Et hec sufficiant circa rubricam.

1 ¶ Priuilegium dotis an transeat ad heredem. et nu. 2.
3 Mulier an possit per cessionem dotis transferre priuilegium dotis.
4 Priuilegium quod habet locum in dote vere data an habeat locum in dote confessata.

Scire debes. Casus. priuilegium do-
tis non transit ad here-
dem extraneum mulieris. h. d. ¶ † Quero per decla
rationem terminorum de quo priuilegio loquatur. et di
co ut in gl. videlicet prelationis in actione perso-
nali. ¶ Contraquo op. quod immo transeat ad heredes
ut. ff so. ma. l. etiam. in princ. et. s. qui po. in pig. habe. l. assiduis. §.
exceptis. Sol. ut in glo. ij. in princ. vel quod ad filios transit ut
filios non ad heredes ut hic. et licet filij sint eius heredes non tamen
hoc priuilegium transit ad eos ut heredes: sed quia filij sunt: licet
si heredes non essent conueniri non possent ¶ Or hic attende
quia. d. l. hic in princi. non loquitur de priuilegio prelationis de
quo hic sed de alio vel ne filij teneantur vltra quam facere pos-
sint. et in hoc beneficio glosse videntur variasse. nam in. d. l. i. in prin
cip. gloss. dicit filij nati etiam ex alio matrimonio habent hoc pri
uilegium sed insti. de actio. §. item si de dote. et. ff. de re. iu. l. si cum
procuratore. in gloss. fina. et in. l. sciendum. in. l. ij. videtur tenere 2
contrarium. et ita allegant eas doctores. ¶ Sed ego dico quod sa-
ne intellecte non sunt contrarie quia licet ille gloss. dicant quod fi
lij communes eiusdem matrimonij habent hoc priuilegium non
propterea necessario excludunt filios natos ex alio matrimonio
Et licet doct. et Bar. dicant gl. in. d. l. etiam. male dicere: tamen ego
puto verum dicere sane intellectam. ¶ Vnde pone maritum dece
dentem instituisse sibi heredem filium vxoris ex alio matrimo-
nio natum. certe non poterit exigere dotem a filio suo insolidum
quin deducat ne egeat. et sic nisi inquantum facere potest quia
erubescit lex ut vna tertio exigat quod non habet vnde se alat si
cut econtra filium a parente: ut. l. quia parentis. in co. titu. et ma
xime cum sit heres illius a quo insolidum exigere non potest. et
ita intelligo glo. in. l. etiam. in filio vero mariti defuncti qui fuisset
alterius vxoris et matrimonij fateor quod hoc beneficium non habe-
ret. et eo casu procedit opi. doc. et aliarum gl. ¶ Sed econtra pone
vxorem predefunctam. et ex pacto maritum lucrari dotem: et dotem
nondum solutam vxoris instituit heredem filium mariti ex alio matri
monio

a ¶ Durante officio no. bal. l. i. s. de here. vel act. ven. et in. c. i. de pre. iter do. et fed. i. vsib. feu. et. §. i. qui sunt. n. q. ven. dubitat. et sibi posui l addi. ad ipm in eo. v. s. si cer pe. Gul. de cug. laui. hec in l. nu. §. et i a post. in v. a. iudicatura efficient. s. de epis. et cle. et ja rebu. fi. in. l. defensio nis nu. §. v. iver. ing. l. alle. s. de iure fisci. lib. x.

b ¶ Fiscus. dic vel fir ma quod semper est soluendo. i. l. in. de iu fis. l. ii. x. bal. i. l. j. i. fi. s. de hered. vel ac. ven. et id an nu⁹ redditus a fisco debit⁹ computatur inter immobilia.

c ¶ Nulla bursa. adde bal. l. i. j. s. de hered. et ac. ven. item nisi ciuitas que pescipsit iura fisci Bal. ibidem. Item nisi dominus terrarum que ex priuilegio principis vel Imperij habeat iura fiscalia nos alias icom Bal. ibi in fine.

d ¶ Annos. adde diffuse per Jo. campegium in trac. de do.

e ¶ Secundum bonum est proles. i. Innu fact. l. omni. i. l. de. s. de natu. li. et l. i. j. s. ne redo. vel tep. et fa. l. i. ff. sol. ma. possit dici quod male loquatur appellatio cum liberi nati sint ex nuptijs ut. l. filium diffinimus. ff. de his qui sunt sui vel alie. iur. cum filius naturalis etiam legibus appel. filij. fa. l. fi. s. de bo. pos. bal. no. l. c. pro tuas. extra de ma. et obedien.

f ¶ Concludendo ergo quod cum sint tria bona matrimonij ut. s. l. in. et propter matrimonium dentur priuilegia dotis; ut ibi no. ij. quod trium bonorum causa priuilegiorum dotis vide ad Bal. nes assignatas per tex. l. l. assiduis. s. qui po. i pig. ha. que ad hoc ponderat hic l. l. i. in pri. ff. sol. ma.

modo natum certe si non habet mater vnde se alat non poterit
pater cum conueniri insolidum per rationem superius allega-
tam licet dici possit quod semper habeat vnde quia pater tenetur eum ale-
re. Sed pone quod vxor instituit filium proprium ex alio matrimo-
nio natum: an poterit insolidum conueniri non deducto ne egeat.
Et iste casus est magis dubius quia licet iste non sit filius commu-
nis nec proprius actoris tamen est filius vxoris que conueniri
non poterat nisi deducto ne egeat: et tunc an op. gl. in. d. l. etiam
sit seruanda cogitandum relinquo. et potissime si non habet vt
filius donatricis cum hoc pactum de lucrando habeat instar do-
nationis quo casu vendicare sibi videtur locum. l. sciendum. et
2 l. nesennius. ff. de re iu. ¶ †Nunc videamus de priuilegio prela-
tionis in hypothecaria vel in personali actione. et dicit Cy. in. l. as-
siduis. quod solum filius communis eiusdem matrimonij habet hoc
priuilegium prelationis et non filius alterius matrimonij. Et moue-
tur quia idem inest beneficio ne conueniatur nisi quatenus facere
potest vt in communi opi. doc. quam. s. recitaui. ergo et isto pri-
uilegio prelationis. ¶ Item dicit quod tex. hoc probat in. d. l. assi-
duis ver. exce. qui secundum eum dicit filijs eiusdem matrimonij.
et sic non alterius. et ita etiam secum pertransit Bart. secundum glo. in
d. l. etiam. ff. so. ma. vult quod filius mulieris et ex alio viro detur
hoc priuilegium. et pro glo. illa facit quod est priuilegium dotis et
actionis pro dote competens hic. et. d. l. assiduis. et no. doc. ff. so.
ma. l. i. sed hec dos et actio de dote transit ad filios mulieris. er-
go cum eius priuilegio cum non sit persone sed actionis. Secundo
quia competit filijs ac si mulier ipsa viueret vt. d. §. exceptis. et pon-
dera quod Cy. non bene dicit dum dicit quod ibi dicat liberis eiusdem
matrimonij: quia hoc non dicit sed bene dicit quia liberis anterio-
ris matrimonij competit et illud habuit necesse ibi sic dicere quia
ibi erat contentio inter liberos primi matrimonij et secundi. vnde
tex. ille non viget pro opi. Cy. Tertio quia maritus potest constan-
te matrimonio restituere dotem ob alimenta filiorum vxoris ex
alio matrimonio natorum vt. l. quamuis. ff. so. ma. et hec restitu-
tio non potest impediri per alios creditores habentes tacitam
hypothecam. et hoc non potest euenire nisi quia fauor filiorum pre-
fertur illis sicut fauor matris. et sic sequitur quod filij mulieris pre-
feruntur tam in personali quam in hypotheca alijs creditoribus vi-
ri nisi sint liberi prioris matrimonij qui pro dote matris sue pre-
ferunt vt. d. l. assiduis. Quarto pro hoc induco tex. in auten. vt
exact. insta. do. in prin. col. vij. vbi similiter dicit quod mulieri et eius
filijs dedit hoc priuilegium. Et ex predictis videtur glo. in. d. l. eti-
am valde bene posse defensari tamen cogitandum relinquo vsque
3 scribam super. d. l. assiduis. ¶ †Nunc quero de questione hic
a formata per Cy. an mulier[a] possit per cessionem transferre priui-
legium dotis in eum cui dedit actionem de dote. et intelligo ti.
questionis quando cedit contra heredem viri. et sic soluto matri-
monio. nam si vellet contra virum constante matrimonio in ca-
su quo verget ad inopiam quia non puto cessionem tenere: quia est
priuilegium mere personale cum dos sit deputata in sustentatio-
ne matrimonij et liberorum vt. s. de iure do. l. vbi nec potest alie-
nari vt ibi in casu igitur soluti matrimonij sit questio nostra for-
b mata. Et primo videtur quod sic quia dos et fiscus[b] equiparantur: vt
s. ti. i. l. ij. sed priuilegium fisci potest cedi et cessum transit in ces-
sionarium vt. s. ti. i. l. ij. et. l. si. ergo et dotis priuilegium. Item pro
hoc facit quia beneficium restitutionis in integrum potest cedi vt. ff.
de mino. l. quod si minor. et. ff. de admi. tu. l. si minoris. ergo et hoc.
Item quia pactum personale prodest emptori vt. s. de pac. l. si tibi.
§. pactum. saltem quandiu venditor viuit et in eo. ti. l. si heredi. in
prin. ergo et istud beneficium prodest cessionario maxime mulie-
re viuente quia et eius interest si tenetur de euictione. ¶ In contra-
rium facit quia non transit ad heredes saltem extraneos vt hic er-
go nec per cessionem vt. l. ex pluribus. ff. de admi. tuto. vbi tex.
facit istam rationem et etiam probatur ratione quia si non in he-
redem qui fortior est successor cum in eum omnia iura consueue-
rint transire minus in cessionarium in quem vtiles tantum trans-
ire debent. Quinimo casus videtur in. d. l. ex pluribus. nam ibi
priuilegium pupilli vt preferatur ceteris in personalibus non transit
per cessionem. ergo et idem in priuilegio prelationis quod mulier
habet. Istam partem tenuit Dy. per rationem. d. l. ex pluribus
et eam partem sequutus est Ray. et pro caso inducit aut. vt exac.
instan. do. in prin. col. vij. ibi dum dicit non enim alijs donauimus hoc
c priuilegium dedimus quam filijs[c] etc. ¶ Cynus vero dicit quod priuile-
gium prodest cessionario viuente muliere et viuente filio qui pos-
set eodem priuilegio per. d. l. si tibi. §. pactum. et. l. si heredi. in prin-
cipio. et ar. ff. de ritu nup. l. non solum. §. pe. ¶ Bal. vero idem te-
net mortua muliere et eius filio quia tunc extinguitur priuilegium
sed ea viuente vel filio sub distinguit dicens. aut cessionarius in-
tentat directam nomine cedentis et vtitur eisdem priuilegijs. aut
vtilem nomine suo: et tunc non vtitur eisdem priuilegijs. per. d.
l. ex pluribus. ¶ Et hanc differentiam dicit esse notandam: vbi
habemus tractare de priuilegijs et hoc in priuilegio prelationis.
In priuilegio autem simplicis hypothece quia mulier habet tacitam
in bonis mariti dicit ipse quod tacita hypotheca transit per cessio-
nem sicut expressa sine prerogatiua prelationis. et ratio diuersi-
tatis est quia priuilegium hypothece est indoctum sine iniuria alio-
rum creditorum. Sed prelationis cum iniuria aliorum credito-
4 rum ideo magis restringendum. ¶ †Nunc queri possit an hoc
priuilegium quod indubitanter habet locum in dote vere data ha-
d beat locum in confessata[d]. et quia gl. tangit in. l. assiduis. j. qui po.
in pig. habe. ideo remitto ad idem dicenda. ¶ Reuertor modo
ad distinctionem gl. et attende quod facit duplicem speciem priui-
legiorum quia alia sunt realia vt priuilegia tacite hypothece et in
illis est regula vt prior tempore sit potior in iure vt. s. ti. j. l. quam-
uis. et in hac glo. vltra non dicit et bene fecit quia est pro maiori
parte materia. l. assiduis. j. qui po. in pig. ha. vbi gl. plures que-
stiones format. et istam. l. non tangit et quando concurrit mulier
cum fisco. vide quod dixi. s. ti. i. l. quamuis. ¶ Alia priuilegia dicit
glo. sunt personalia et illa cognoscuntur ex causa et de istis loqui-
tur. l. ista. et. ff. de priuile. cre. l. priuilegia. et in istis dic aut priuile-
giatus concurrit cum non priuilegiato et res est clara vt priuile-
giatus preferatur vt. ff. quod cum eo. l. iij. et. ff. pec. le. l. ex facto. §.
si. aut concurrit priuilegiatus cum priuilegiato. et sic ambo sunt
priuilegiati: et tunc aut sunt eiusdem tituli aut diuersi. Si eiusdem
tituli: et tunc hec regula vt pariter admittentur vt. ff. de priuile.
cre. l. priuilegia. secundo responso. ¶ Sunt autem eiusdem titu-
li duo deponentes vt. ff. depo. l. si hominem. §. quoties. ideo b
vnus non preferatur alteri licet sit prior in tempore vt ibi. simili-
ter duo mutuantes in refectionem vt. l. interdum. ff. qui potio. in
pig. ha. et. l. creditorem. ff. si cer. pet. et duo feneratitiam actionem
habentes vt. ff. de relig. l. pe. ¶ Fallit vbi cauetur. l. alium pre-
ferendum esse vt est videre in fisco vt. l. quod quis. de priui. cre. et in dua-
bus dotibus ab eadem substantia debitis. in quibus aut prior
est tempore potior est in iure vt. j. qui po. in pig. hab. l. assiduis.
Si autem sunt diuersi tituli. et ista glo. notabiliter dicit aut alte-
rius actioni hypotheca non est annexa: et tunc pariter admitten-
tur nec priuilegium considerabitur ex tempore. et ponit gl. exem-
plum in deponente et in pupillo agente actione negotiorum ge- c
storum vt. ff. de priuile. cre. l. si negotia. Aut alterius actionis hy-
pothecaria est annexa vt est videre in actione tutele cui tacite hy-
potheca est annexa: et tunc glo. multum notanter dicit quod in
actione personali tutele preferatur pupillus deponenti propter
hypothecariam quam intentare preferetur. et hoc vult ista gl. ne-
dum in pupillo vt patet in ver. et idem si diuersi. sed etiam in mu-
liere vt in ver. dico in muliere. pro ista glo. facit. j. qui po. in pig.
habe. l. eos. vbi glo. idem no. quod hic. pro hoc etiam facit. l. rescri-
ptum. circa prin. ff. de pac. ¶ Hanc gl. ideo dico notandam quia
loquitur quando intentat personalem et non hypothecariam. nam
si hypothecariam intentaret tunc non dubitarem realem prefer-
ri. vt. d. l. eos. Dy. vero l. c. qui prior. extra de re. iur. li. vi. dicit quod
quando sunt diuersorum titulorum quod si sunt paris priuilegij: tunc con-
currunt si dispari preferetur priuilegiatior vt. ff. de priuileg. cre.
l. priuilegia. responso. et. l. si neuter. §. in bonis. Subiungit quod si
quidam haberet realem priuilegiatam alter personalem preferetur
habens realem. et. d. l. eos. Et hic pondero quod dicit habet et non
dicit intentat. vnde forte non vult diuersum a gl. nostra ideo be-
ne cogita et hoc in priuilegiatis. ¶ Queritur gl. quid inter non pri-
uilegiatos. Et respondit circa finem in versi. inter non priuile-
giatos vt in ea patet. Sed Dy. in. c. qui prior. latius distinguit quia
aut agitur ad dationem quantitatis speciei vel generis aut factum.
Primo casu aut bona erant possessa per creditores et tunc omnium
est equata conditio: ideo si vni soluatur per alios reuocatur pro ra-
ta. vt. ff. de his que in frau. cre. l. pupillus. et. l. qui autem. §. sciendum
et. l. ait pretor. §. si debitorem. qui non erant per creditores possessa
et tunc si debitor soluit aut iudicis autoritate aut sponte: aut in-
uitus. si iudicis autoritate: tunc non est locus reuocationi vt. ff.
que in frau. cre. l. qui autem. §. apud labeonem. si sponte. et tunc si
omnes instabant sed debitor vni gratificatus soluit per alios re-
uocatur pro rata: vt. ff. que in frau. credi. l. pupillus. ¶ Si vero
omnes non instabant et vni soluatur tunc non reuocatur per alios
vt. l. pupillus. et. d. l. qui autem. §. sciendum. Et est ratio quia vigilan-
tia debet prodesse vigilantibus. et negligentia obesse negligenti-
bus vt ibi. ¶ Si vero non sponte sed cum iudicis autoritate sol-
uit sed inuitus: et tunc reuocatur per alios vt in dicta. l. pupillus
ad finem. nisi mora fuisset extorquenti periculum allatura si non
extorsisset vt quia debitor cum pecunia fugiebat nec poterat haberi
iudicis copia vt. l. ait pretor. §. si debitorem. ff. de his que in frau. cre. pro
hoc facit in. c. col. in ti. de vasal. mili. qui contu est. c. vno. in fine.
¶ Et est ratio quia tunc potius dicitur vigilasse quam vigilantiam intu-
lisse. ¶ Secundo casu quando agitur ad factum et simul creditores concurrunt
preferetur qui prius contraxit vt. ff. loc. l. in operis. Si autem in con-
demnatione deducitur interesse idem seruatur quod dictum est superius quan-
do agitur ad quantitatem vt no. in. d. l. in operis. ff. de ver. ob. l.
stipulationes non diuiduntur. §. celsus. hoc Dy. licet vt plurimum
habeatur corrupte. Et hec sufficiant.

[a] ¶ An mulier. An dotis priuilegium per cessionem transferatur vide bart. et imo. in. l. post dotem. circa. fi. ff. so. ma. quod est contra quam facit in hac. l. et plene in. iij. col. et vide late Bar. in. l. i. so. mat.

[b] Dos et fiscus. ad de pau. de ca. i. l. ff. so. ma. Io. an. in addi. spe. i. ti. de instru. edi. in §. nunc videndum. v. expressis. ant. de bu. i. c. a. de pba. Inno. fri. de ar. in. d. c. i.

[c] ¶ Quando filijs ad de bar. bal. et ang. et o. s. l. i. l. et. i pn. ff. so. ma. et doc. l. l. si cum procuratorem de re iu. et tenet etiam ibi bart. i ca. l. in prin. et bal. in. iij. col. i rub. et bart. et bal. i. l. assiduis §. excepti. j. qui po. in pig. habe.

[d] In confessata. ad quid i dote putatiua. vide que posui i. l. quoniam. §. si sponsa. in ver. si nullum matrimonium est contractum de priuile. cre. et l. l. si cum dotem §. si. et ibi doc. ff. so. matrimo.

vide. ¶ Op. ij. ab extra q̄ in titulo lucratiuo mere nō sit necessa
ria alia fraudis probatio vt. l. oīs. §. lucius. ff. eo. Sol. quod ibi
etiam probat sed aliter qr presumptione legis: et ex eo qr oīa do
nauit. vnde hec presumptio. l. sufficit. secus si non omnia sed ali
qua qr tunc fraude scientia est probanda vt hic. ¶ Op. iij. q̄ in
titulo oneroso non recitatur fraudis participatio vt. l. i. §. dolū
et §. si quis in fraudē. ff. si quid in frau. pa. Sol. fm doc. q̄ aliud
in patrono qui reuocat etiam fraude non participata vt ibi: et
aliud in creditoribus vt hic. et ex hoc dicunt qd glo. ista in fine ma
le dicit q̄ dicit idem in patrono et ll. per eam alleg. probāt in cō
trarium. ¶ Sed caue qr gl. ista potest sane intelligi vt dicit glo.
in. d. §. dolum. vcz qr in ti. lucratiuo patronus et creditores con
ueniunt in eodem iure sed in titulo oneroso disconueniunt vt. d.
§. si quis in frau. nam patronus reddit precium creditor non vt
l. si debitor. ff. de his que i frau. cre. et est ratio qr creditor tractat
de damno patronus de lucro. et ita no. gl. in. d. §. si quis in frau
dem. ¶ Sed qr gl. in hoc videntur cōtrarie dic perspicacius qd
si querit de reuocando a possidente titulo lucratiuo patronus
et creditores ad paria iudicantur si a possidente titulo oneroso
ad imparia iudicantur quia patronus indistincte reuocat credi
tor demum si possessor fraudem participauit siue sciens fuit.
¶ Et est ratio diuersitatis duplex. vna qr in patrono pro rata
sue legitime res alienate censentur vt sue vel sibi debite. quod nō
est in creditore cui quantitas debetur. alia qr patronus in plus
grauatur vt statim dicam et isto respectu dictio maxime stabit
implicatiue. in. d. §. si quis in fraudē. Si vero queritur de precio
restituendo in casu quo creditor reuocare possit qd est demum
qn recipiēs emptor sciuit. et tūc creditor nō restituit vt. d. l. si de
bitor. ff. eo. Et hoc operatur eius dolus et scientia que nō debet
ei patrocinari qd facit ignorantia qr reuocari non permittit. et
sic frustra de precio restituendo tunc quereretur in patrono vero
qui indistincte reuocat dicendū est q̄ emptori ignoranti preciū
restituitur. Et hoc clarū quia non est quid tunc emptori impute
tur sed an scienti est dubium et variant glo. et doc. Nam gl. pe. in
d. l. si debitor. vult qd patronus ei precium non restituat. et eam
ea transit Bar. Sed glo. accur. in. d. §. si quis in fraudem. tenet
q̄ sic et assignat rationem diuersitatis: qr patronus tractat de
lucro: ideo ei non fauetur sicut creditori qui tractat de damno
vitando. istam tenet Pet. et Cy. ea ratione quia patronus plus
consequitur fauore eo q̄ ab ignorante reuocat qd non facit cre
ditor. ideo in alio grauatur vltra q̄ creditor vt etiam scienti pre
cium restituit. Et ista opi. magis mihi placet qr videtur de mēte
tex. in. d. §. si quis in fraudem. qui differentiam vult facere inter
patronum et alios vt patet ibi in fi. et potissime ppter implicati
uam ibi positam. ¶ Nunc accedo ad questiones. et quero primo
si debitor tenetur mihi ad certam speciem dandam et ipsam in
alium alienat: an habeat locum ista materia vt agi possit reuo
catoria. Bal. super ista rubri. dicit q̄ possum si in fraudē est fa
cta alienatio distinguendo tñ quo titulo possideat accipiens vt
superius dixi. et probat p. l. i. in fi. et l. sequen. et dicit hoc procede
re etiam si debitor alia bona habeat. et hoc ideo qr excussio non
est necessaria qr debitor non est quantitas sed illius speciei quaz
alienauit in fraudem in qua constat eam non esse soluendo: et sic
vt per se notum per excussionem non est probandum vt no. glo.
in. l. si. si cer. pet. ex hoc infert q̄ si titius rem mihi vendidit et te
non tradita alteri vendidit et illi tradidit. et sic in rei vendi. et pu
bliciana illa est potior vt. C. de rei ven. l. quoties. qd sic probo qd
in fraudem mei vendidit et emptor sciuit q̄ in factum reuocato
ria agere possum. et idem si ille donauit in fraudem: licet tunc ac
cipientis scientiam non necessitet ad probandum propter titu
lum quem habet lucratiuum. ¶ Ego dubito ex eo qr factus est
debitor quantitatis qr ad interesse tenet vel saltem prestando in
teresse liberatur vt. ff. de actio. emp. l. i. et sic excussio videtur neces
saria. vnde si habet vnde hoc interesse soluat non videtur reuo
catoria agere posse contra emptorem. Item si tenebatur ad spe
ciem dandam adhuc dubito qr prius est condemnandus vt det
et si nō potest dare condēnatur vel saltē fit executio in estimatio
ne vt. l. si seruum. §. qd sequitur. de ver. ob. vnde excussio videtur b
prius necessaria. et in subsidiū reuocationi tunc est locus. et istud
est notabile remedium contra istos fraudatores: sed qr interdū
ista scientia faciliter non probatur. vide alia remedia que scripsi
in. d. l. quoties. in. x. oppo. et etiam vide qd dixi in. l. si post motā.
4 in ver. empt. C. de peti. hereditā. ¶ Quero. ij. quid si debitor in
fraudem creditorum omisit facere probationes vel attestatiōes
non voluit facere publicari. dicit glo. notanda q̄ si instantia est
perempta et testes sunt mortui ita q̄ non possunt de nouo reperi
q̄ hoc edictum contra eum qui ex tali causa locupletatus est lo
cum habet. ita not. ff. eo. l. iij. ver. gesta. ex qua glo. habes perem
c pta instantia dicta testium non possunt publicari nisi testes vi
uerent et in noua instantia deponerent et ne reperirentur tunc in
aliquo contrarij sufficeret vt repetiti dicerent. nos dicimus vt
alias testificati sumus. et tūc hec et antique attestatiōes ad quas
se referunt vt repetite venirent publicande. et adde quod dixi. C.
de reuo. l. gesta. ¶ Quero tertio quid si debitor in fraudem cre
ditorum rem habet pro derelicto dic q̄ dñium querit occupā
ti sed locus est reuocatorie vt. ff. eo. l. sed si rem suam. quod intel
ge in subsidium excussione facta vt hic. et C. eodē. l. i. ¶ Quero
quarto concepit quis in animo exercere mercantiam vltra ma
re et donauit omnia immobilia filio naturali qd potest quia nō
a est in potestate a vt. ff. e. l. omnes. §. lucius. qmē tex. no. Nā in spu
rio nō procederet vt. l. ij. C. de na. li. postea debita pro mercātijs
mittendis vltra mare contraxit. et sic misse perierunt in mari an a
creditoribus contra istum filium naturalem succurratur. Et vi
detur q̄ non qr creditores futuri non videntur reuocatoriam ha
bere vt. j. de iu. fi. l. i. li. x. vbi fiscus nō habet de quo magis vt ibi
in secunda lect. et per consequens nec priuatus de quo minus in
contrarium videtur tex. cum gl. in auten. sed iam necesse. C. de do
na. ante nup. Bar. ff. e. l. qui a debitore. dicit quod interdū futu
ri creditores sunt fraudati re et consilio: et tunc habent vtilē reuo
catoriam per gl. et tex. in aut. sed iam necesse. et pro hoc inducit. l.
si priuatus. in fi. ff. qui et a qui. et extra de renun. c. ij. li. vi. Inter
dum sunt fraudati re ipsa tantum et tunc non possunt vt. l. i. j. de
iu. fi. et ita teneo et qd creditores futuri agant reuocatoria probo
tali ratione. nam fiscus alienata in fraudem future pene reuocat
vt. ff. qui. et a qui. et l. quesitum in prin. et ff. de bo. dam. l. cum ra
tio. §. ex bonis. et tñ est creditor futurus ergo et alij priuati futuri
creditores cum ipsi preferantur fisco in bonis vt. j. de fisca. cre.
prefer. l. i. subiungit ipse q̄ in casu. d. l. si priuatus. fraus presumi
tur ex preuentione in manumittendo addit q̄ vbi nulla conie
ctura fraudis appareat non est presumenda fraus. per. d. l. ij. de
iure fi. in casu aūt pmisso vf fraus presumenda ppter filiū. bal.
vero dicit q̄ in casu isto non tantum fraus sed simulare actum
presumitur. vnde nullis creditoribus nocet vt no. C. de rep. here.
l. ij. et hec vbi creditores sunt ex causa onerosa. secus inquit si erāt
ex causa lucratiua. arg. c. j. ne sede vac. Sed huic vltimo contra
dicit. d. c. de renuncia. li. vi. cogita de solutione. ¶ Quero. v. si de
bitorem meum in plurium aliorum reperi in fuga et qd erat mi
hi debitum abstuli quia periculum erat in mora nec erat ibi co
pia iudicis an possim mihi retinere. dic quod non sed ad iudicē
debeo portare et ei factuz notificare et iudex potest mihi idoneo
et locupleti dimittere donec apparcant alij creditores vt. l. ait p
tor. §. si debitorem. ff. eo. Et an ceteri creditores possint mecum
concurrere vel aduocare vide quod dixi. C. ti. i. l. i. in fi. ¶ Quero
vi. vxor marito multa bona reliquit et eum onerauit vt post mor
tem suam restitueret ea filio communi vtriusq̄ videns vel cogi
tans maritus quod creditores sui velint habere regressum ad
ista bona statim restituit filio queritur an iure potest vide loquē
do in genere et in communi si queris de validitate restitutionis
dic vt dixi in. l. post mortem. C. de fideicom. Sed si queris in ca
su nostro quando pater filio restituere grauatur post mortem.
Glo. in. l. partem. ff. eo. dic quod talis delatio est facta in fauorē
patris. vnde si ante vult restituere potest quasi ad sui beneplaci
tum hoc ei commissum. ¶ Et ex hoc sequitur quod creditores
non possunt diu fraudari vt. d. l. partem. vbi casus et vnicus se
cundum illam lec. primam. ¶ Sed bar. ibi videtur tenere secū
dam lec. pro veriori secundum quam pro commodo representa
tiones medij temporis agi possunt reuocatoria vt. ff. eo. l. ait pre
tor. §. si cum in diem. sed pone quod quartam nullam filio detra
xit an illam quartam reuocare potuerunt creditores. Bal. dicit
quod sic nisi constaret quod filij contemplatione. et sic fideicom
missarij et non sui fuisset pater ab vxore heres institutus qr tunc
quartam trebellianicam non detrahit. et pro hoc dicit esse text.
mirabilem. ff. de vsur. l. in fideicommissi. §. cum pollidius. Et di
cit quod Cy. ibidem illum tex. ad hoc allegat quod est valde no
tandum. et tunc si illam non potuit detrahere sequitur quod il
la non venit in reuocationem. ¶ Quero septimo an filius possit
reuocare alienata a patre in fraudem ipsius. dic vt dixi supra si b
quis in fraudem pa. lege secunda. vbi glo. et āgit. ¶ Quero octa
uo fratres predicatores repudiauerunt legatum sibi relictum a
b defuncto ibi sepulto cuius quartam b presbyter parochialis ha
bere debet per cle. super cathedram. de sepul. an remedium hu
ius edicti locum habeat. puto quod non per casum. l. qui autē. c
in principio. ff. eodem. sed ex alio capite ei succurratur vt soluere te
neantur ac si recepissent per legem liberto octoginta. ff. de bo
4 nis liber. que ad predicta est notanda. ¶ Quero nono vtrum
agens actione in factum reuocatoria debeat probare rem fuisse
in bonis debitoris. dicit Bald. quod eadem distinctione vtitur
in hac reuocatoria qua doctores vtuntur in hypothecaria de
qua insti. de actio. §. item seruiana. et ff. de pigno. l. si ab eo. et l. et
que nondum. §. quod dicitur. de quo dicam in. l. res. j. que res
c pigno. obli. pos. vbi p Cyn. ¶ Quero decimo cum Bal. si ha
bens dominium possessionem trāstulit in aliam solam possessio
nem dominio sibi retento. et hoc fecit in fraudem creditorum:
an habeat locum hec actio in factum reuocatoria. dic quod nō:

a ¶ Nō est in ptā
te. adde. l. vcz in
ptāte. ff. de his q
sunt sui vl' alie. iu
ris. isti. de nup. j.
§. si. aut. qui mo.
na. effi. su. in. §.
gnāliter. et bar. j.
l. si. ff. de his qui
sūt sui vel alieni
iuris.

b ¶ Cur' quartā.
add Pet. de. v
bal. in tractatu
quarte epis.

c ¶ Quero. x. cū
bal. [illegible] per di
cta ista qd not.
Bar. in. l. a diuo
pio. §. si super. in
pe. q. ff. de re iu.
et in. l. creditores.
in. iij. q. p̄in. j. d
pig. et in. §. qui
possessione. hic
alleg. prout iij.
de. ad. lectā.

a ¶ Querit bal. an fiscus. Tu vide de hac questione et illius dissolutione quod no. Bal. l. pen. ad fin. j. de bon. pro. et in l. post contractũ. et Alex. post Bar. ff. de dona.
b ¶ Quia habet tacitam hypothecã. dic q in bonis futuris fiscus habet tacitã hypothecam vt per alex. post bat. in l. si is qui de iure fis. et C. l. j. et ibi bal. de priuileg. fis. et alex. in l. si filio. §. si. so. ma. vbi dicit in fisco non autem in eccle. vt ibi et bal. in rub. C. de priui. fis. et l. l. si. vij. col. de sac. san. ec. tñ nõ tenet. gl. et do. l. l. ij. C. in qui. cau. pig. tac. cõ h. ite adõ q salliq pen; i bon; deli quẽt; q tũc fisc nõ hz tacitã hypoth. vt p bar. i l. post cõtrã. ff. de don. et in l. j. in si. j. de pe. fis. cre. pfer. li. x. Cy. l. l. si qs post hac. cõ. ob. dã Guil. l. l. rescr. in pn. et ibi ale. pleni no. ff. de pactis. Dy. i. l. qõ placuit ff. de iu. fisc. bal. i l. aufert. §. fisc. de iur. fis. sz bar. l. d. l. rescriptũ dicit post Dy. qõ hz tacitã hypothe. sed nõ cũ effectu.
c ¶ Fis. idiget hac i fctm. q actiões cõpetãt fisc. et d. cõ eũ vid. spe. de ec. ac. §. i. v. aliud etiã.
d ¶ Quare appellãt interdicta adõ bar. l. l. i. j. de li. ex hi. q interdictũ dr quasi iter duos. mo redditũ de re. ij. Itẽ adõ q interdicta dñr l. rescript. bal. l. l. manifesti l. si. j. vñ vi. p. l. ij. §. pe. ff. de itdic. vide Cy. l. l. i. j. p. fa. iu. l spe. de ce. ar. §. j. v. vt ãtõ prio et scdo decr. §. iij. v. sz põ ergo itẽq tuplicia sint et vtõ gl. i. c. pastoral; d cã pos. et ppie. sp. e. ti. In. l. c. cũ adsedẽ. de el. spo. itẽ pmitte ã iedi ctapiãt actionez vidisti. d act. ipn. et ibi do. l. sz et he. §. nõ solũ. d pc. l. ait ptor. ff. d dolo i spe. d ac. len. pe. ti. §. ij. v. rur. et §. si. v. seqr de int dict; pactio iscrii et q cr lecõ subro gata ĉansint ppe tua vl ãnalia vid ff. d iterd. l. i. i gl. si. et bar. i. l. l. bono rarũs. d ac. et ob. Itẽ adõ q iterdictorũ qdã sũt publica et qdã puata pubicaft. ix. pua ta si. xviij. i spe. d cã pos. et ppr. §. iij. et. iij. itẽ adõ q qdã sit ptoria vt p spe. ibidẽ in pnc.

quia hec actio in factum est remedium extraordinarium. Ideo cessat cum creditores sint falsi remedio ordinario quia sententia contra debitorem lata mandabitur executioni in possessione. argumen. l. is cui. §. qui in possessione. ff. vt in possess. leg. cum proprietas possit pignori capi quiete vi attractiua auelli possessionem a predone. ar. eius quod no. ff. de acqui. pos. l. clam possidere. Et hec sufficiant de. l. ista.

1 ¶ Reuocatoria in quantum competat contra debitorem debitoris liberatum in fraudem creditoris. et nu. seq.

3 Fiscus an indigeat reuocatoria.

Si actu.

Hec lex legitur principaliter duobus modis. vno quod hic agatur contra libertatem in fraudem. Alio quod agatur contra libertatem. et iste ponitur in fi. gl. ibi: vel dic tertio. primus subdiuiditur in duos. quia primo quando debitor liberatus tenebatur ex causa onerosa suo creditori: sed fuit ex causa donationis liberatus. Secundo quando ipse debitor liberatus erat debitor sui creditoris ex causa donationis. et sic non poterat exigi nisi quatenus facere posset vt. ff. de re iudi. l. inter eos. §. i. et iste intellectus ponitur ibi. vel dic apertius secundum primam lectu. glo. hoc dicit in summa. si debitor fraudis consilio liberat debitorem suum fraudem ignorantem liberatus vt fraudator re ipsa conuenitur infra annum quatenus facere potest vel dolo malo fecit quominus posset. hoc dicit. ¶ Contra istam lecturã opponi. quod non tantum infra annum: imo perpetuo teneatur inquantum ad eum peruenit vt. ff. co. l. j. et l. ait pretor. §. hec actio so. quod huius timore. Ir. qui hanc lectu. posuit dixit quod ista lex loquitur quando liberatus scientiam fraudis non habuit. et sic dolum non commisit. ibi quando scientiã fraudis habuit. hec lectu. non est bona quia ex quo est liberatus ex causa donationis. et sic titulo lucratiuo scientia fraudis in eo non requiratur vt insolidum teneatur de eo quod ad eum peruenit. vt. C. l. prima. et. ff. co. l. que autem. §. simili modo. sed ad eum dicitur peruenisse totum id propter quod dicitur liberatus vt. ff. de condi. ctio. ob causam. l. si mulier. et. ff. de iure do. l. si sponsalibus. §. si mulier. ergo et c. ¶ Legitur ergo secundo in versicu. vel dic apertius quod debitor qui fuit lucratus erat talis conditionis quod non poterat insolidum conueniri propter beneficium quod habebat ne teneatur vltra quod facere possit deducto ne egeat. ¶ Et casus breuius est talis cõtra debitorẽ debitoris in fraudem debitoris liberatum competit reuocatoria in tantum quantum liberans cũ potuisset exigere vel dolo fecisset ne posset. b. d. ¶ Exemplum vnum ponit gl. qñ debitor liberatus erat debitor ex causa donationis q cõueniri non põt nisi quatenus facere possit vt. l. inter eos. §. j. ff. de re iu. et. l. nesennius. in eodem ti. et ista lec. communiter tenetur et eam sequitur Iac. bu. et Bar. hic. et eam sequebatur dominus meus: sed contra eam opp. primo q non conueniat litere que dicit fraudatorem: sed iste ignorans non fuit fraudator. ergo et c. solu. quod non fuit fraudator consilio et participatione sed re ipsa. et ita accipitur hic. ¶ Opp. ij. quod nõ debeat teneri intra annũ tñ vt dicit hec litera: sed perpetuo vt. ff. c. l. ait ptor. §. hec actio. sol. q hec lex. dz intelligi qñ actio qua liberatus tenebatur erat annalis. iõ reuocatoria vltra illũ annũ cõpetit. secus si ppetua fuisset qr hec est ppetua vt in cõtrario fz Cyn. aliq vt Bal. et sequaces dicũt q. l. cõtris dicit vt teneatur vltra annũ de eo qõ ad cũ peruenit h cñ debem dicere q nihil peruenit: qr p acceptilationẽ liberatus fuit. ¶ Et si tu replices dr peruenisse vt d. l. si mulier. ff. de cõdi. ob cãz. et d. l. si i spõsalib. §. i. ff. de iure de lib. rñ. q liberãs dr tradidisse qñ res est ad libertatẽ reuersura vt ibi. secus qñ ad eũ nõ est reuersura vt h qõ ẽ notabile dictũ sed nõ est verũ vt pz i. l. aliud. et l. peruenisse. ff. de v. sig. ¶ Ideo aliter hoc cõtrũ soluo vez q hoc edictũ reuocatorium exigit q res sic perueniat ad aliũ q illius patrimoniũ amplietur et augeat sz in casu huius l. nõ sic peruenit qr re vera nõ hz vltra q prius respectu huius reuocatorij. iõ hac reuocatoria nõ cõuenit l plus q si fuisset a suo creditore cõuẽtus. et hoc vult declarare. l. ista l h notãda. Qi agit ã pliatme ita qõ exigi possit et detrahi ad nihil peruenit. iõ hec reuocatoria vltra annũ nõ cõpetit: vel hac. l. q illã declarat. et rõ huius põt eẽ qr remediũ huius eẽ põt: qr h remediũ ẽ extraordinariũ. igit restringẽdũ et stricte itptãdũ. ¶ Nõ ob. qõ h dr q ppetuo teneatur de eo qõ fecit vt nõ peruenire vt ẽ casus i. d. §. hec actio. qr fateor de eo q si peruenisset pfectũ creditori attulisset. vñ nõ cõdicit pdictis. ¶ Opp. iij. q si dolo fecit ne perueniat sequit q nõ põt vti illo bñficio ne teneatur nisi quãtũ facere põt vt. l. sz h ita l si. et. l. si quis dolo. i pnc. ff. de re iud. cui cõtriũ innuit hec lr̃a. Et huius timore Pe. non tenuit istam lec. sed tertiam que sequitur in glo. vt hec per Cy. sed ego istam lectu. sequor. et respõ. quod si dolo fecit ne esset locuples et soluendo tunc perdit beneficium illud vt in contrario. Sed vbi fecerit ne perueniret quod si peruẽtum esset non propterea fuisset locuples et soluendo beneficium illud non perdit vt hic. vel dicit quod beneficium perdit pro rata eius in quo dolum commisit et non in pluri vt hic. vel dic quod perdit quando facit in fraudem sui creditoris vt ibi nõ quando in fraudem creditoris sui creditoris vt hic. et potest esse ratio quia non fraudat istam obligationem que erat causa sui beneficij seu contra quam beneficium habebat sed aliam penitus diuersam ab eo non procedente. et sic est defensata secunda lec. que in debitore li-
2 berato loquitur. ¶ Transeo ad tertiam que est secunda principalis que loquitur in proprio debitore suum debitorẽ liberãte qui est fraudator re et consilio qui hoc intendit. Qui liberat debitorem suum in fraudem sui creditoris tenetur insolidum nisi cesserit postea bonis: quia in postea quesitis conuenitur solum quatenus facere potest. Istam lec. tenuit Pe. et eam etiam tenet Bal. nec vltra dicit nisi q hec magis est amica litere. sed cõtra eam facit tex: qui dicit q tenetur quatenus facere possit. et respõdet q debitor quatenus facere poterat. ideo reuocatorus cõuenitur quatenus facere potest. ¶ Sed replicatur: qr si beneficiũ illud habebat illud perdidit pp fraudẽ et dolũ quẽ adhibuit: vt ff. de re iu. l. sz hoc ita. §. si. et l. si dolo. in prin. Et sic locum habet ista ratio per quam Pet. ipse reprobauit precedentem nisi soluetur aliquo ex modis quos dixi in simili in vlti. oppo. contra
3 precedentem lect. ¶ Sed attende quod glo. ista non intelligit q fuerit debitor ex causa ex qua conueniri non potest nisi quatenus facere possit si insolidum vel si intellexit fuit in opi. q illud beneficiũ perdiderat. et ideo insolidũ fuerat condemnatus. et totum soluit qõ habebat. sed ne pro residuo detruderetur in carcerem cessit bonis. vnde post hanc cessionem si veniat ad pinguiorem fortunam non conuenietur nisi quatenus facere posset vt. l. ij. ff. de ces. bo. et infra annum tantum ita q non vltra. et in hoc notabilis est hec lec. sed hoc dicere non vr̃ tutum. nam propter dolum et fraudem commissam ne esset soluendo perdit beneficium cessionis. vt no. in. l. fi. ff. eo. Et ibi vr̃ casus nisi sustinẽdo dicas q ibi loquitur quando pecunia sic est dilapidata qõ salua fieri non potest vt ibi sonat litera. secus si recuperari põt. vt est in casu nostro per actionẽ in factũ reuocatoriam cõtra debitorem deliberatũ intentatã: vt. ff. e. l. si. i. respon. et hoc fm lec. p-
4 cedentis legis. ¶ Querit Bal. an fiscus aliquo casu indigeat
a ista reuocatoria. et arguit q non: qr habet tacitã hypothecam
b in bonis debitoris: vt. j. de iure fi. l. j. li. x. et sic cũ habeat remediũ ordinarium. cessat istud extraordinarium. l. in causę. ff. de min. quidam fuerunt hoc confessi in bonis tũc debitoris non in quesitis postea dicentes q in illis non habet tacitam hypothecam ar. eo. que no. in vna solutione contrarij in. l. heredem. C. de here. ac. sed cõis opi. est q tacita hypotheca extendatur ad omnia bona sicut expressa per. l. hac edictali. §. finautez vtraq. C. de secũ. nup. Tamen in questione proposita dicit Bal. q fiscus indiget
c hac in factũ reuocatoria sicut priuatus. ¶ Et est ratio qr substantia nominis obligati fisco p istam solemnẽ liberationẽ est extincta et desijt esse in rerũ natura: vt. ff. de le. ij. l. fideicommi. §. si rẽ. et. j. que res pig. obl. pos. l. nomen. vnde hypotheca cessat sicut in ceteris rebus peremptis. in rebus igitur nõ peremptis sz trãslatis procedit ratio in contrarium facta. Et modo hic sit finis libri septimi et hec sufficiant.

¶ Explicit Liber Septimus.

¶ Sequitur Liber Octauus.

¶ Incipit lectura dñi Bartholomei de Salycetto doctoris famosissimi super Octauo Libro Codicis.

De interdictis. Rubrica.

¶ Cõtinua rubricã ad precedentia vt in gl. quã latius declarando dictũ est. C. de pos. tã acquirẽdis q retinẽdis et recuperãdis et de earũ effectib. et p quos modos acquirant: retineant: recuperent et adipiscant de iure ciuili hucusq restabat videre p quos modos pdicta fiãt d iure ptorio puta p interdicta a ptore inuẽta p quorũ aliqua possessio a ptore defendit et tuet vt est interdictũ vti possidetiz. et vtrobi. et p quorũ aliq possessio acqrit seu adipiscit vt est iterdictũ quorũ bonorũ: et quor legatorũ. et qñq recuperat vt est iterdictũ vñ vi. de qb oib i suis titul; iferius apparebit. verũ qr non est incõueniẽs sz cõgruũ vt genus cõtrũ premittat ad declarationẽ suarum specierum. vt. l. i. ff. si cer. pe. pro tanto ante rubricam specialem interdictorum ponitur rubrica generalis de interdictis. ¶ Q vero secundo quid olim etiam hodie erant interdicta. et rñ. vt in gloss. rubrice. ¶ Item quero quare
d appellantur interdicta. et dicit glo. j. qr inter duo reddita vt insti.

instit. eo. §. exhibitoria. & hec vera quia qui iam derivant que ab interdicendo & prohibendo quia interdicere est prohibere & sic esse interdicta tantum prohibitoria & non alia quod est falsum. o. §. exhibitoria. & ff. eo. l. j. §. interdictorum autem.

1 ¶ Casus non decisus lege ex mente decisi est decidendus.
2 Edicta constituere quis possit.
3 Nec dictio quid implicet.
4 Facere potest quilibet quod vult in proprio.
5 Preses quatuor remedijs faciet contenta in lege ista.
6 Arboris nomine quid veniat.
7 Agi negatoria qui possit absque istis interdictis.

Cum proponas.

Primo thematis repetitio. Secundo questionis, eliciate solutio. secunda ibi preses. Casus. ex mente iam deficientibus verbis competit utile interdictum concurrentibus vero directum. h. d. secundum dominum meum. & ita est de mente prime gl. in fi. ¶ Pro evidentia positionis casus in terminis ... decisionis premitto quod ne arboris aliene impendentia aliene domui vel agro noceat duo interdicta sive duo interdicti capitula sunt posita. ff. de arbo. ceden. l. prima in princip. & §. deinde. alius est l. ait pretor. & §. fin. & neutrum ex his de radicum excrescentia loquitur & postea per te casum in terminis pone vt in glo. i. ¶ Expone literam ibi excrescentibus. determinat verbum radicibus. alias excrescentium & determinat tunc verbum arborum. Ibi periculum id est ruine presentis vel verisimiliter future secundum Bal. & Ray. Ibi impendent collige hic quod sufficit allegare principia legum sicut hic interdictorum. & ita facimus
1 quotidie ¶ † Not. quod casus lege non decisus ex mente decisi
a est decidendus. ¶ Item quod mens legis colligitur ex ratione[a] eius vt hic nec arbores &c. ¶ Item quod vbi deficiunt verba legis sed mens concurrit ibi competit actio eius & non directa. circa quod vide quod dixi in. l. curatoris. C. de negotiis gest. Et verba in legis sequantur quam mentem vel econtra dixi in. l. cum virum. C. de fideicom. & latius in. l. non dubium. C. de legi. ¶ Item potest notare quod in terminis differentibus exemplum non est idem sed simile quoddam vt hic. & ff. depos. l. quod nerua. non in terminis in differentibus. vt. ff. de leg. l. iura. secundum Ray. ¶ Item quod in dubio id quod fit ad exemplum alterius non procedit ex verbis sed ex mente ¶ Item no. in quo originaliter scribeban-
2 tur olim edicta pretorum quia in albo. ¶ † Oppo. primo quod preses non constituat edicta sed solus pretor. vt. ff. de iusti. & iur. l. ius civile. & institu. de iure natu. gen. vel civi. §. pretor. Solu. quod iste tex. non dicit quod preses faciat vel constituat sed quod ea habeat constituta in albo. i. in libro prioris vel in qualibet alia materia eboreve vel marmore vel charta a pretore tamen constitutis sicut & populus hebreus vt in euangelio habetur dixit legem habemus secundum quam mori debet. & tamen illam legem populus non fecerat sed alius. erant enim forte aliqui libri in palatio in quibus erant scripta pretorum edicta. & hoc voluit glo. ij. ¶ Ex qua infert Old. & Cy. quod sicut qui corrumpit album pretoris positum causa perpetue iurisdictionis extra pena punitur vt. ff. de iur. om. iudi. l. si quis id. ita & qui delet vel corrumpit aliquid in libro statutorum. ¶ Oppo. secundo quod edicta in forma hic posita nil deponant cum nullam orationem perfectam habeant vt patet in litera illa. ergo &c. vt. C. ad sil. l. fi. & ff. de le. ij. l. cum pater. § cum imperfecta. sol. quod hoc solum allegat capita eorum que de perfectione eorum alias constabat. vt in glos. iij. ¶ Oppo. iij. quod nec per illam in casu nostro decisio ostendatur cum in eis de radicum excrescentia nihil dicatur Solutio in glo. iij. in principio scilicet quod hic licet expressim per verba edictorum non extendatur tamen eorum mente colligitur & ostenditur. & sic nota tria
3 que sequuntur in glossa vsque ad finem. ¶ † Oppo quarto dictio
b nec[b] est implicativa alterius casus quam expressi. vt infra. l. proxima. & de iurisdictione omnium iudicum. l. & quia. & ibi glossa sed hic non potest aliquid implicare. ergo &c. Solut. vt vij. & quinta glossa vt non tantum per arbores de quibus hic sed nec per aliquam personam vel pecudem alienam. vt. ff. si qua. pau. fecis. dicatur per totum. & ff. ad. l. aquil. per totum. & procedit hec expositio si in litera est implicativa nec. & ita habuit accursius sed communiter habet litera ne quod non implicat sed simpliciter negat & tunc obiectio predicta locum non habet. & hec litera melior: quia per edicta de quibus hic loquuntur de pecude vel persona nihil dicetur. & tamen ad illa hec litera restringitur vnde illa implicativa stare nullo modo potest nisi implicet a simili vel a maiori secundum dominum meum. ¶ Oppo. quinto cum glo. fi. in fi. quod aut arbor fuit plantata legitime: & tunc nullam debet mereri penam nec ex superveniente casu retractari. vt. C. de administra. tut. l. sancimus. aut in

a ¶ Colligitur ex ratione. adde Soci. consi. vij. incipien. nunc quesito rum. versi. sed his non obstantibus. circa medium in prima parte. bar. vij. Item adde quod verba legis sunt corpus & superficies legis. ratio vero & mens est ipsa anima vt per eum in consi. xxxv. incip. circa predictam consultationem circa medium. §. col. in prima parte ebar. lxx. vbi vide.

b ¶ Dictio nec. vide Bartolo. in. l. ie pe. ff. de verbo. significa. & in. l. si unica. §. si de vectigalibus. & ibi ponit in addi. ad ipsum in versiculo. dictio nec. ... ff. de damno infecto. & bal. in aut. cui relictum. C. de indic. vi. au. tol. & not. in. l. si ita. ff. de manu. testa.

c ¶ Autoritate propria tollere. An ramus extensus supra fundum vicini possit propria autoritate excidi a domino fundi quatenus supra suum fundum protenditur vide not. in. d. l. quemadmodum Bal. et doc. hic in. ij. col. versicu. extra ep. vbi idem tenet quod non sed debet ire ad iudicem nisi rami protendantur ex arbore posita in fundo communi ad fundum non communem quia tunc possunt propria autoritate incidi. text. est sing. secundum veram lect. glos. ibi in. l. si inter me et te. de seru. rustic. pred. secundum Lud. pon. in sing. versic. arbor. Barto. hic vide Barto. expo. de ser. verba. c. xxx. et c. lxxx tex. & bart. in. l. i. de arbo. ceden. alexan. in. l. j. §. nunciatio. de ope. no. nun.

nus legitime: & tunc prorsus debet euelli. vt. l. si. ff. si rege. Solu. vt in ea. glo. vsque ad si. que vult in effectu quod si non est legitime plantata tunc euellatur. vt. d. l. si. & locum non habent hec interdicta. si vero est legitime plantata tunc aut agitur. quia sic plantata & non potest. vt. d. l. lancimus. cum si. aut agitur propter defectum ex plantatione postea secutum: & tunc aut nocet supra terram per ramorum impendentiam in agrum vel domum alienam: & tunc agitur ex interdictis hic nominatis aut nocet intra vel infra terram per radicum excrescentiam: & tunc ad exemplum illorum interdictorum agitur vt hic quod qualiter indagatur in questionibus dicetur. ¶ Oppo. sexto ab extra quod si damnum timetur cautio damni infecti locum habeat. vt ff. de dam. infe. l. j. & per totum. Solu. hic vide quod illud verum quando timetur damnum vitio
4 loci vel operis privati quod non est hic. ¶ † Oppo. septimo quod nullum competat remedium quia licet in proprio facere quicquid vult homo quamvis noceat alij dummodo non fiat nocendi causa. vt ff. de dam. infect. l. proculus Solu. secundum Rayn. illud verum dummodo non immittat in alienum. vt. ff. si ser. vendit. l. sicuti. §. aristo. at hic per excrescentiam radicum arbor immittat in alienum: vnde nocet & sic habere non licet. ¶ Non obst.
c quod tunc sine iudice licet autoritate propria tollere[c]. vt. ff ad. l. aquil. l. quemadmodum. §. quod si porrectum: quia illud quando dominium artificialiter alienum attinet in eo vel super eo quie-
5 scit. secus si nature aliter vt hic secundum Rayn. ¶ † Quero modo cum glo. fina. in princi. quibus remedijs preses faciet contenta in hac. l. & glo. ponit quatuor remedia. Primum de vtili interdicto de arboribus cedendis quia directum ex verbis habet locum in duobus casibus hic in litera positis. ¶ Secundum quod actione in factum speciale que hodie loco interdictorum est subrogata. vt institu. eo. §. fina. & j. eo. l. incerti. in fin. & hec in idem recidit cum prima secundum glo. quod intellige in effectu: quia subrogatum in essentia non est idem cum illo cuius loco subrogatur. ¶ Tertium quod actione in factum generale subsidiaria de qua. C. de sac. sanc. ecc. l. sancimus. quod non placet modernis: quia specialis in factum resultans ex mente interdictorum de quibus hic fit mentio competit vt in precedenti ¶ Quartum iudicis officio quasi nulla esset preexistens materia ad actionem generandum vel producendum quod doct. modernis non placet: quia sufficiens materia est radicum excrescentia. & protentio in fundamenta aliena sicut supra domum vel agrum ramorum impendentia: licet in illis duobus casibus directa actio competat quia mens & verba concurrunt. hic vtilis quia non verba sed mens eorum tantum locum habet. ideo prima vera olim: hodie secunda quia in loco interdictorum actio est subrogata. verum quia actiones hodie in libellis non nominantur ideo Accur. Ja. bu. & do. meus non curant plus de vna quam de alia. & maxime quia inter ea que non variant negotij gesti effectum de modo
6 non est curandum: vt. ff. de verbo. obli. l. cum servus. ¶ Quero quid ab extra an in casu nostro arbor tota veniat si petatur excidenda an radices tantum nocentes. & dicerunt quidam quod tota: quia domum nocet. ergo tota ad instar primi capitis edicti ff. de arbo. ce. l. prima. §. quintum in casu nostro multo fortius cum ibi per impendentiam supra edes alienas nocet solum quasi ratione pluvie per quam parietes tigna & tegule madefiunt ex impedimento decursus aquarum. sed cum radices sub fundamentis vel intra excrescunt illa dissolvunt. propter quod domus tota saltem ex parte illa ruere facilius posset. ergo multo fortius quam in precedenti casu tota excidi debet immo extirpari funditus cum successio arboris sola non tolleret excrescentiam radicum: quia quotidie pullulant & excrescunt. & sic non purgaretur vitium de quo queritur immo fortius excresceret. ff. de vsufru. l. etiam si fundi. §. fina. cum. l. sequenti. ¶ Dominus vero Rayn. dicebat quod agi debet ad succidendum illas radices tantum que domui afferunt periculum. & hoc Primo quia cum plantatio fuerit legitima sola vero radicum excrescentia illegitima sola venit excidenda. argu. ff de vsu. l. placuit. & l. pecunie sencitus. Secundo quia subsidiarijs vel vtilibus non vtimur nisi quatenus expediunt necessario vt. C. quando provoca. non est neces. l. fina. & ff. de eden. l. quedam. in princip. & de vsufru. l. si is qui binas. in fi. sed hoc remedium vtile proveniens ex mente et non ex verbis est subsidiarium sicut etiam cetera alia vtilia. vt. ff. de adop. l. his verbis. & ff de neg. ge. l. actio. & ff. rem pu. sal. fo. l. o. cum si. ergo &c. Ex hoc soluuntur obiecta. Tertio per hunc text. in fin. qui non exigit arborem excidi sed rem ad equitatem redigi. tunc autem esset rigor: imo probus si excisio tantum illis radicibus posset damno mederi & arbor legitime plantata per alias radices sustineri. ergo &c. Et ad hoc bene facit. C. de iudic. l. placuit. Quarto quia alia iudicia innata a iure clin-

quuntur iudicis cognitioni. vt. ff. de iureiu. l. iusiurandum. §. si de qualitate. et §. non autem. et ff. de iure deli. l. i. Sed iudici non debet apparere equum arborem totam excidi: quia damno vel periculo possit per radicum nocentium excisionem prouideri. ergo &c. et hec pars verior cum tex. ille solam equitatem consideret. ¶ Ad rationem factam in oppositum. re. quod ratio diuersitatis inter casus illam tollit. Nam ratio quare exciditur arbor tota quando impendit supra domum est: quia tunc plus est nocua: tum propter vmbram et pluuiam: tum propter florum et frondium et forte fructuum decidentiam que est stillicidiorum impletiua et obturatiua propter quod aqua domum ingreditur et tegulas malefacit et tegimina. vnde domus non est habitantibus tuta neque possessio quieta vel plana. et licet rami pendentes supra domum soli exciderentur periculum non esset propterea pro tempore futuro sublatum: quia ipsi de nouo pullularent vel superiores fortius excrescerent et iterato se pretenderent vt prius nec fondes ibidem cadere cessarent a quibuscunque ventis impulse. ideo ex capite primo edicti a stipite est succidenda sed hec cessant in casu nostro quia radices excise facillter non pullulant imo exsiccantur et que remanserunt ad alias partes diuertunt. vnde non est tantum periculum nec de verisimili reiteratur. ideo iudicis equitati remittitur vt hic. ¶ Sed iuxta hoc quero de ratione secundi capitis edicti videlicet quando arbor impendit in alienum agrum quare non exciditur sed solum rami circumciduntur a terra per. xv. pedes vt. d. l. i. §. deinde. re. quia vmbra sola est illa que nocebat agro et frugibus terre quia solem aufert et auertit a quo vegetantur cuncta. ideo vnum est alimentorum. frondium vero et florum cadentia terre non est nociua sed fauorabilis et impinguatiua vnde sufficit vitium vmbre expurgari ad quod visum fuit legislatori
a sufficere ramos circumcidi per. xv. pedes[a] a terra vt ibi. ¶ Iu-
b xta quod quero cuius longitudinis est ille pes[b] forsan dici potest quod intelligi debet de pede communi et vulgari ciuitatis et loci vbi arbor est sita. sed attendendum quod glo. alibi dicit quod ille pes debet esse. xv. digitorum. vt no. xvi. q. iii. c. sicut. et scias quod loquitur de pollice predicta tene menti tu qui circa agriculturam vacas. ¶ Quero modo erga predicta de formatione libelli in illa materia et de hoc remitto ad no. in Spe. de causa pos. et proprie. §. parata autem. in vlt. colum. ver. est insuper. xvii. cum seq. et pondera quod Spec. vult quod ante libelli porrectionem actor debeat denunciasse reo vt arborem excidat a stipite quando impendit in alienas edes vel eum patiatur excidere. et idem dicit si arbor pendet in agrum alienum vt denunciatio precedat deglobationem ramorum vel vt patiatur denunciantem excidere. et idem quando tractatur de successione radicum. vt in casu nostro. sed Odra. non requirit illam denunciationem precedere libelli oblationem: sed sufficere quod in libello dicat quomodo arbor ex fundo talis vicini sui impendet domui sue. et quod ex impendentia ei nocet vel nocere potest quare petit quod arborem adimat vel patiatur eam adimere lignaque tollere. allegat ff. de arbo. ceden. l. i. in princ. et §. ii. et idem in deglobatione si impendat in agrum. vt. e. l. deinde. et idem in incisione radicum offendentium fundamentum de qua hic. et hanc practicam dicebat dominus meus: tum quia hoc interdictum non nascitur ex illius mora sed ex impendentia arboris et sic sine denunciatione et constitutione more potest intentari. imo etiam per libelli oblationem interpellatur. et si alterum eorum non eligat sed neutrum se facere dicat in mora constituitur et pro his accedat. ff. de vsu. l. in fideicom. in princi. practicam tamen Spec. dicit procedere ex abundanti cautela que non nocet. C. de testi. l. testamentum
7 non ideo. ¶ † Quero pe. an absque istis interdictis possit agi ne-
5 gatoria[c] Spe. vbi. s. sentit quod non nisi in casu quo arbor vi ventorum sit in totum fundum inclinata. ff. de arb. ced. l. si. Sed glo. in eo. titul. l. i. §. deinde tenet vel si volo agere ex eo quia nocet domui vel agro tunc recurrendum est ad interdicta de quibus hic. et in. d. l. i. sed vbi volo agere ex eo quia non licet illam arborem sic habere quia solum debet esse mihi liberum vsque ad celum tunc negatoria agere possum. ff. quod vi aut clam. l. fina. §. pe. et ita teneo preterquam in casu huius quia per radicum excrescentiam solum non desinit esse liberum. ¶ Et attende quia per negatoriam non exciditur arbor a stipite sed tantum quantum solum proprium sit ei liberum per directum vsque ad celum. et ideo si arbor seu eius rami impendant in agrum omnes possunt facere excidi quatenus protendant super agrum si ago negatoria. vt solum sit mihi liberum vsque ad celum nec sufficeret si vicinus vellet deglobare seu ramos circumcidere per. xv. pedes a terra: et tunc illud locum habet quando ago ex secundo capite interdicti: quia arbor et eius vmbra nocet agro meo et sic vna actio non est superflua per aliam. ¶ Vltimo scias quod quia hec interdicta sunt stricti iuris cum non enumerentur in. §. actionum. insti. de ac. quidam intulerunt. istam. vt statuta terrarum que similiter sunt stricti iuris. l. consti tutionibus. ff. ad muni. recipiant interpretationem extensiuam sicut et ista interdicta quidam vero tenentes

contrarium re. quod hic sit extensio per legem. vnde si lex ista non esset preses extendere non potuisset sed vide circa ista que pini de nouo. ii. l. ii. quia ad illam me remitto.

1 ¶ Iudex per interdictum in non subditum non cognoscit. et nume. 2.
3 Opponere de incompetentia quis possit et vsque ad quod tempus et quo iure. et nu. seq.
6 Incompetentia a quo probari debeat.
7 Forma iuramenti testium qualis.

1 Preses. Etiam per interdictum iudex non cognoscit in non subditum. h. d. ¶ † Quero pro declaratione litere que fuit ratio dubitandi in hac. l. cum iam per plures leges antiquas et nouas hoc fuerat decisum vt reus non posset conueniri nisi coram iudice suo. l. fina. ff. de iur. om. iu. et ff. si quis in ius vo. non ie. l. i. et. ii. C. de iuris. om. iu. l. i. et vbi in rem actio. l. fina. et si a non compe. iu. per totum. rndeo cum glo. ii. quia facilius videbatur concedi quia hec interdicta sunt possessoria vel quasi in quibus leuius cognoscitur et minus preiudicii affertur quam in causam proprietatis. C. si de mome. pos. fue. ap. l. ii. et l. momentarie. vnde re. et ratio decidendi est quia ille iurisdictioni suppositus non est. Et glo. iii no. quod in explicito est maior dubitandi ratio quam in implicito. et ad hoc alle-
d lego istam glo. ad declarationem tex. C. de iur. deli. cum antiquioribus. in princ. ¶ Op. sic dictio nec est sui natura implicatiua[d] l. nec nos. C. de cap. sed hic non apparet quid implicet. ergo non bene. quia contra. §. quibus. C. de no. cod. compo. Sol. declarando vt in glo. ii. versi. nedum. et hic collige aliud notabile. s. quod dictio
e nec[e] sui natura est implicatiua vt hic. et. d. l. nec nos. ¶ † Op. ii.
2 quod etiam in non subditos[f] iudex cognoscat. C. de iur. om. iu. l. i. ff.
f de iu. l. i. et. ii. So. vt glos. t. et. ii. iuxta si. quia in inuitum non cognoscit vt hic sed in volentem et consentientem sic. et sic iurisdictionem prorogantem vt in contrarium. ¶ Nec huic ob. quod actor inuitus sequitur forum rei quando ambo non sunt eiusdem iurisdictionis. C. de iur. om. iu. l. ii. et. C. vbi in rem actio. l. si. tamen iudex cognoscit in auc. qui semel. C. quomodo et quando iu. quia respondeo quod hic loquitur de reo qui proprie dicitur inuitus. l. inter stipulantem. §. i. ff. de ver. ob. actor vero est voluntarius persecutor eius quod sibi debetur et si sequitur forum rei inuitus hoc fuit congruentius quam econtra. ¶ Et hic potes colligere aliud no. vez quod dispositio personalis per casum accusatiuum proprie onus importat. vt hic in verbo meum. per datiuum vero commodum. ff. de consti. pe. l. i. licet quandoque contra ex manifesta mente loquentis. C. de rebus que in frau. cre. l. i. C. de testi. nimis graue. ¶ Oppo. iii. de. l. non tantum. §. articuliano. ff. de fideicom. lib. So. glo. quod ibi speciale vt in glo. subaudi libertatis fauore. ita communiter transiuerunt doc. vsque ad tempora Ray. qui dixit quod hic in iurisdictione contentiosa ibi in voluntaria. ar. ff. de offic. procon. et leg. l. ii. ¶ Sed dominus meus Ricar. de salyceto dicebat quod Ray. errabat quia vbi quis ex testamento vel fideicommisso seu alia causa cogitur manumittere manumissio illa non est de voluntaria iurisditione sed contentiosa quia in eum actio redditur personaliter. ff. de ver. ob. l. inter stipulantem. §. i. hinc est quod iura patronatus non habet nisi reuerentie. C. de op. lib. l. i. et. ii. et l. inatter. et de bo. lib. l. i. et nimirum quia sic est econtra in his que sunt de natura iurisditionis contentiose que si fiant sponte per modum voluntarie transeunt in eam et assumunt eius naturam vt sunt confessiones guarantigie et earum precepta. no. Cy. C. de confes. l. i. in. iii. et Ia. but. in aut. sacramenta. C. si aduer. ven. arg. C. de epis. et cle. l. generaliter. et sic contrariorum eadem sit disciplina de his qui sunt sui vel alie. iu. l. i. in princ. et quod operatur propositum in proposito operetur oppositum in opposito. i. de sent. pas. l. si. ¶ Est tamen sciendum quod gl. aliam sol. ponit in contrario vez quod ibi non cognoscit in homine alterius prouincie quam sue. et quod ibi dicit is non eius prouincie &c. subaudi de qua forte fuerat testator de prouincia tamen ei subdita est sed illa diuinat nec bene conuenit illi litere: quia de prouincia iudicis de qua antea dixerat relatio ibi posita est intelligenda cum sit etiam ante late representatio. l. iul. que quis ff. de heredi. insti. prima ergo vera que est communis secundum dominum meum pro qua facit. l. nec infantes. §. si. eo. titu. ¶ Sed ego dubio quomodo ibi sit speciale fauore libertatis propter moram heredis cum iam ipso iure ex lege vel senatusconsulto competit. d. l. nec infantes. in prin. et sic ibi de libertate danda vel de neganda non queritur sed solum an iusta vel iniusta causa heres absens fuerit propter ius patronatus habendum vel non. d. l. nec infantes. in princi. ¶ Quapropter videtur dicendum quod illud potius concordat vt decamus quod ibi heres licet alterius prouincie actor erat et ius patronatus contra seruum nunc liberum factum sibi competere dicebat ille excipiebat quod non quia cum non manumiserat moram facturus heres replicabat quod iusta causa manumissionis impeditiua absens fuerat. vnde ibi iudex de ista causa absentie an iusta fuerit vel non in prouincia testatoris eiusque liberti licet heres eius prouincie non sit cognoscat potest

dat potest

a ¶ Circuncidi. per. xv. pedes. adde pe. de fu. hic et an propria autoritate videb tex. in. l. si prece. §. i. vbi te. pr. fu. ce. et alle. l. i. §. nunciatio. ff. de op. no. nu. et idem alex. i. l. i. d. §. de arce.
b Cuius longitudinis est ille pes. dic ergo quod isto quia pes ponitur pro mensura eius longitudo est. xvi. digitorum. vt i alle. c. sicut. et. i. xvi. q. iii. bald. et doc. et alle. l. l. i. si quis cau. et l. i. iii. ff. de ve. sig. et ff. ad. an. l. vie. ff. de ser. ru. p. §. quod pe. de spaciat passuum no. i alle. l. iii. pgl. et ibi bar. dicatre gionis consuetudinem attendi et idem alex.
c Negatoria. tu vide bal. i. l. i. si cum. et ibi no. ff. si ser. ve. et l. i. in pn. et ibi bar. et alle. post eum. c. tit. et spe. i. ti. de rei. vo. §. iii. et i ti. de ca. pos. §. in. protum.
d ¶ Dictio nec est sui natura implicatiua. vide quod no. in. l. addi. ad istud. l. i. nu. v. vbi oppo. no contra quod dictio nec i apo. i. eo. ti. C. eo.
e ¶ Dictio nec. quando dictio nec ponatur videbat. i. l. sepe. de v. si. bal. i auc. cum relictum. C. idi. vid. tol. spe. col. et no. i. l. si ita. C. ma nu. tes. et l. si quis. r. de v. si. bar. i. l. ii. §. quod dz. sol. mat.
f ¶ In non subditos. sed quid inter subditos i loco non subdito vide spe. de cita. §. i. v. ait quod iudex. et ibi Io. an. i addi. et Io per Alex. in. l. si. ff. de iuris. om. iud.

ut potius quã discordet. fateor bene qḋ fauor libertatis nō cō-
petit. sed que iam competēt illius rei est causa. ¶ Oppo. quar-
to de. l. papinianus. et aut. consequenter. C. de sententi. et interlo.
om. iudi. Solu. vt in ea. l. glo. scilicet qḋ fallit in causa reconuen-
tionis in qua actor vel reus reconuenitur inuitus in foro recon-
uentionis. ꝛ ratio quia tacite vel ficte agendo dicitur in hoc cō-
sensisse. ¶ Oppo. quinto de. l. i. C. vbi de pos. agi oportet. Solu.
qḋ ibi fallit vt in ea. glo. vsq; ad fin. ꝛ hoc operatur violentia in
territorio illius facta per quam sortitur ibi forum ꝛ presump-
tus cōsensus delinquentis vt ibi om. ¶ † Quero ab extra ipti
us quis coram posset de incompetentia illa dicere vel oppone-
re. ꝛ dicebat dominus meus qḋ de reo est indubitatum sed de
actore potest dubitari qui sponte illū iudicem adijt tamen idez
dicit in eo qḋ in reo dum tamen ille coram qui dicit fuerit igno-
rans vel inuitus. de iurisdic. om. iudi. si per errorem. ꝛ ff. de iud.
a l. ij. quinimo ꝛ iudex se cognoscens[a] incompetentem potest se ac
cusare. ꝛ onus inter eos iudicandi recusare. ꝛ si de hoc dubium
esset potest ipse de hoc cognoscere ꝛ se iudicem non esse vel incō
b petentem esse pronunciare[b] nec propterea dicitur iudex esse in
causa sua. vt not. ff. si quis in ius voc. non ie. l. ij. ꝛ ff. de iudici. l. si
4 quis ex aliena. ¶ † Quero. ij. vsq; ad quod tempus[c] ꝛ dic quan
c documq; cepit quis scire eam sibi competere antequā exerceat ali
quem actum iurisdictionis contentiose debet eam opponere. si
igitur sciens eam sibi competere litem contestatur postea non
auditur quia litem contestando prorogasse videtur. l. si conuene
rit. ff. de iurisdition. om. iudic. de iudi. l. sed ꝛ si susceperit. ꝛ l. non
videtur. ꝛ l. si cum dotem. §. eo autem tempore. sol. matri. ¶ Si
d vero post litem contestatā cepit scire tunc potest opponere[d] nec
obest sibi litis cōtestatio propter ignorantiam. C. de consor. eius
dem li. l. ij. de procur. l. pomponius. §. fin. ꝛ est ratio: quia que de
nouo emergunt ꝛc. ff. qui satisd. cogan. l. si ab arbitro. ꝛ de inter
ro. ac. l. de etate. §. ex causa. cuz simi. ibi no. ꝛ hoc antequā exerceat
aliquem actum iurisdictionis contentiose. nam sm̄ docto. sicut
quando sciuit ante litem contestatam excluditur per litis conte
stationem vt puta per primum actū iudicialem in aut. de lit. §. si
vero initium. col. ix. sic ꝛ postea superueniente vel vidicita debet
excludi per primū actum iudiciarium. ꝛ pro hoc etiā facit. l. nulla
C. de procur. si vero cepit scire tantum post sententiā: tūc et pōt
opponere. ar. cotū que. C. si a nō compe. iu. per totuz. Et est ratio
qr iudicium retro nullū reddit. ideo super inuno videtur opposi
ta. C. de pen. l. licet. ꝛ idē si post sniam cepit cōpetere. naz et tunc
5 pōt opponere. ar. cotū que not. C. de iur. ꝛ fac igno. l. i. ¶ † Que
ro. iij. quō ꝛ quo iure queratur de illa incompetentia. ꝛ tradit do.
meus qḋ tripliciter vcz per modū excipiendi replicādi ꝛ agendi
Primum clare patet in reo. ff. de iuris. om. iudi. l. fina. ꝛ ne quis
eum qui in ius vocatus. l. i. §. legatis. ꝛ l. si quis ex aliena. ꝛ l. sed
ꝛ si susceperit. in princi. similiter ꝛ in actore procedit in casu quo
actor in actione proposita non persisteret. ꝛ reus eum cogi face
re vellet sm̄ formam aut. qui semel. C. quomodo ꝛ quando iudex
nam actor excipere potest de iudicio incōpetentia nunc ad eius
notitiam peruenta. ¶ Secundum patet si reus fuit absolutus
ꝛ actor de nouo agat primitus reus excipit de sententia repli
cat actor quod fuit nulla ex defectu carentie iurisditionis. C. si a
non compe. iudi. per totum. ꝛ ar. §. quando prouo. non est necess.
l. i. ꝛ ff. de appell. l. si expressim. ¶ Tertium quod est magis du
bium exemplificatur in casu quo actor vel reus ante sententiam
cognouerit se non esse subiectum iurisditioni ipsius iudicis op
posuerit exceptionem ꝛ in processu vel grauamine desistere nol
let potest eum coram superiore conuenire ac petere se declarari
de sua iurisditione non esse processum sed factum non tenere sed
quatenus de facto processum est carenus reuocandum esse. arg.
C. vbi causa status. per totum ꝛ vbi decur. vel cohortales. l. i.
ꝛ. ij. ff. de offi. presi. l. illicitas. ꝛ hoc ante sententiam post senten-
tiam vero ꝛ solutionem inde secutam non videtur agi posse. ff.
fami. hercis. l. cum putarem. C. de condit. inde. l. i. Sed tene cōtra
rium per totum tit. C. ꝛ ff. de condit. inde Non obstant obiecta:
quia loquuntur quando sententia est valida ita quod indebi-
tum factum est debitum ex quasi contractu iudiciali. l. iij. §. idez
scribit. ff. de pecu. hic quando non valuit simile no. glo. C. de pro
cura. l. licet. in glo. fin. hec Ricar ¶ Quero quarto an super his
erit necessaria libelli oblat.o. ꝛ dic quod sic si agatur ad repeten
dum soluta post sententiam idem si ageretur coram superiore
ad declarari um sententiam et processum nullum ꝛ reuocandū
quatenus de facto processit. ꝛ hoc Primo per generalia verba
autentica. offeratur C. de lite. contestata Secundo quia petitur
aliquid dari a parte vel a iudice scilicet vt non procedat contra
ipsum nec eum grauet vel non molestet vt non subditum. instit.
de actio. §. preiudiciales. et argumē. C. vbi causa status. ꝛ vbi de
cur. vel cohor. l. i. ꝛ. ij. Tertio vt possit deliberare an velit cedere
vel contendere ff. de edendo l. i. in princip. ¶ Quarto vt sentē
tia conformetur libello. lege vt fundus. ff. communi diuidundo.
¶ Si autem de incompetentia queratur excipiendo ꝛ replican

do tunc idem qḋ de aliis exceptionibus ꝛ replicationibus que
non per modum libelli sed qr in scriptis tātum in schedula pro-
ponuntur vel verbo apud acta ꝛ non omnes redigit in scriptis
vt no. Spe in ti. de excep. ꝛ repli. §. viso. ver. si. sed nunquid iudex
vt sic proponens non variet ꝛ aduersarius deliberet quid respō
6 deat. ¶ † Quero. v. quis debeat probare[e] super ista incōpeten
e tia ꝛ apud omnes est clarum quod excipiēs vel replicans dz pro
bare id quod est causa sue exceptionis vel replicationis. vt. C. de
proba. l. in exceptionibus. Ex quo infertur quod ipsam substan
tiam incompetentie debet excipiens vel replicans probare. sed
dubium vertitur super qualitate scientie vel ignorantie quando
vult illam opponere post lit. contesta. asserens se prius igno-
rasse sibi competere ꝛ videtur quod illam ignorantiam debeat
probare qui allegat: qr est vnum de fundamentis suis ꝛ est de
notitie superuentione. ꝛ sic de aliquo affirmato igitur probet. et
l. actor. C. de proba. ꝛ l. ei qui dicit. ff. de proba. Item qr malitiis
hominum est obuiandum. ff. de rei ven. l. in fundo. ꝛ ff. de eo qḋ
certo loco. l. i. semper enim diceret reus ad eius notitiam super
uenisse de nouo. ꝛ sic nullus esset litium finis. item qr per singula
momenta actor non est grauandus. vt ff. vt in possessio. legat. l.
si is a quo. §. si. cum. l. sequ. ꝛ ita videntur omnes concordare sed
in modo probandi est discordia. nam Hos. in summa de except.
§. sciendum. dixit sufficere per iuramentum ꝛ dixit esse text. in. c.
pastoralis. in fi. extra de exce. ꝛ illa facilis probatio admittitur
qr ignorantia presumitur vt. ff. de proba. l. verius. ꝛ C. de probati.
l. cum precibus. ꝛ scientiam nostram sm̄ leges informare debe-
mus. vt in aut. de iudi. §. oportet. ac leges presumuntur ꝑ negā
te scientiam ergo ꝛc. hanc opi. secutus est Inno. extra de offi. de
leg. super glo. ij. in. ij. colum. ꝛ idem Host. sed glo. Bernar. in. d.
c. pastoralis. tenet clare qr iuramentum non sufficiat. ad idem te
net Specul. in ti. de excep. §. nunc videndum. ver. sed quid si ve
f lit iurare. Et hanc partem[f] sequitur hic dominus meus istis ra
tionibus. ¶ Prima quia dilationum ꝛ cauillationum materia
est amputanda. vt. C. de dila. l. i. ꝛ de temp. app. l. ij. in prin. ꝛ. j. de
fal. l. i. item via periuriis non debet aperiri. vt. C. de iudi. vidu.
tolli. l. ij. cum homines ad deierandum sint faciles. extra de iure
iur. c. ꝛ si christus. ꝛ de coh. cle. ꝛ mu. c. clericos. item qr hoc non
reperitur lege cautum: ergo ꝛc. vt. l. illam. C. de colla. quia quod
non mutatur stare non prohibetur. C. de appe. l. precipimus. sed
statutum est vt post contestationem non admittatur ergo ꝛc.
¶ Ex his respōdet ad. c. pastoralis in fi. nam ibi loquitur post
terminum tantum a iudice assignatum. ꝛ sic post terminum iu-
diciarium tantum. nos vero nedum post terminum iudiciari-
um ad opponendum datum sed ꝛ post dilationem legalem pu-
ta litis contestationem vnde lapsus duarum dilationum fortius
debet operari quā lapsus vnius. ar. in aut. de consan. ꝛ vter. fratri-
bus. in prin. ꝛ. C. communia de suc. aut. itaq;. ¶ Hec ob. presum
ptio generalis ignorantie que in contrarium allegatur qr ipsum
pta diligens inquisitio ante illas duas dilationes tollit presum
ptionem generalem ignorantie vel saltem facit eum videri con-
sentire per ipsum quicquid fit de eius iurisditione vel fateri se il-
las dilatorias velle vel non velle proponere. argu. de post. l. sub
specie. ꝛ de non num. pe. l. si ex cautione. ꝛ. C. quemodo ꝛ quando
iudex. l. ab eo. ꝛ. C. de appel. l. bi qui. concludit ergo ipse qr aliter
ꝛ plenius quā per solum iuramentum debet probare se didicisse
de nouo nisi forte semiplene probauerit ꝛ iudex ei in defectum ꝓ
bationum detulerit sacramentum necessarium. cogitabis: quia
dubito an practici hoc admitterent. ꝛ de modo probandi. infra
dicam. ¶ Quero sexto an ignoranti sufficit probare superuenisse
se scientiam iuris vel facti aut vtriusq;. ꝛ dic aut exceptio oppo-
sita concernit ius vel substantiam ipsius iurisditionis in totum
vel in partem puta qr iudex nullam habet iurisditionem vel si
habet non in istum ꝛ tunc sufficit alterum probari: qr error ille
vel ignorantia impedit iurisditionem acquiri non habenti vel
habenti prorogari. vt. ff. de iu. l. ij. in prin. ꝛ. § i. aut respicit exer
f citium iurisditionis tantum ita quod non substantia vt qr iu-
dex iurisditionem habebat in istum sed non exercitium quia le-
gatus erat qui habebat priuilegium vt non cogeretur ibi res-
pōdere vel qr iudex consanguineus est aduersarij ita qḋ iuste po
terat recusari. ꝛ tunc debet probari superuenisse scientiam facti
prius ignoti non iuris tantum qr nemini licet ius ignorare nisi
certis personis. vt. ff. de iur. ꝛ fac. igno. l. i. ꝛ. ij. et. l. regula. cum si.
Nec hoc casu tractatur de damno vitando sed de lucro vel pri-
uilegio conseruando qr potuit peritiores consulere vt alias in

de castro consilio suo. cxlij. secundum antiquum numerum.

a ¶ Iudex se cognoscens. quis sit iudex competens ꝛ incompetens: de hiis vide omno per Car. in cle. ij. ꝛ. iij. q. vt li. pen. Item adde qḋ dr competens etiam si eius iurisditio posset per exceptionē eludi vt ibi per gl. ꝛ ibi omnino vide exempla incompetentie.

b ¶ Pronunciare. fallit qn̄ de causa est habiturus sportulas gl. ꝛ Bart. in. l. de iure. ff ad mun. Et vide Ludo. ponta. l. ij. ff. si quis in ius voc. non ie. ꝛ tenet Car. in clemen. l. ij. §. abbates. o ex ecl. prel. sed alex. in. l. pe. de iurisd. om. iud. ꝛ in. l. i. si quis i ius voca. non ie. tenet contra. Et quot ꝛ quibus modis iudex incompetens dicitur. vide in spe. de senten. ver. l. est autem. §. iij.

c ¶ Usq; ad qḋ tempus adde qḋ se incompetentia iudicis declarata post sententiā allegari non potest per ꝯ demnatum quando constat eiecor diuariuz. hoc in c. cum in iure. de officio deleg.

d ¶ Tūc pōt op-ponere. Tu vide de hoc Lafran. de ordi. in. c. quoniā contra falsam. §. recusationes nu-me. i. ꝛ ibi i apo. in ver. post litem cont. statam. ex-tra de proba. Dy. not. in regul. ꝯ sunt. ꝛ ibi in apo. in ver. si a nō cō-petenti. Bal. in l. exceptiones. nu-mero. xv. ꝛ ibi in apol. in ver. in ꝯ-petentis. C. de ꝓ ba. ꝛ Cera. ꝺ pe traslancta singul. suo. l. incipi. not. pulchrā cautelā.

e ¶ Quis debeat ꝓbare Aldo ꝫ in c. innotuit. de eo qui dur. ... sufficit quod ii com-petentia iud ... post lit contest. n. dz probari per al-legantem quia ꝓ litis contest. onus probādi trāffer-tur in allegantē item per cōtumacem declinantem Bald. in. l. gesta. C. de iudi. ꝛ alex. in. l. ij. ff. de iudi.

f ¶ Et hanc par-tē. Tu vide dēbet Bart. in. l. si fide cō-missum. §. quo-ties ff. ꝺ iudi. ꝫo Joannē de imo. in. l. non solum. § morte. in fin. ff. ꝺ no. oper. nunc et quod no. Paul.

bonorum possessionibus.vt.ff.de bo.pos.l.ij §.fin.ff.quis ordo in bo.pos.serue.Et pro ista distinctione facit qd no.Inn.extra de offi.dele.c.prudētiaꝫ.in.ij.gl.magna.in.ij.col.ad fi.fm Ric.

8 ¶ † Quero.vtrū.supposito quod non sufficiat iuramentum qua forma habens testes deponere vt probetur.i.ñ. quod habeat dicere quod audiuerunt talem dicere qd ille erat pretor vrbanus vel iudex suus vel episcopus suus.sed postea fuerunt vbi nuper nunciatum fuit ei quod ille non erat pretor vrbanus sed peregrinus vel quod erat iudex non suus vel episcopus alterius ciuitatis non sue vel aliter puta quod audiuerunt eum dicentem q talis pretor q̄uis esset peregrinus poterat cognoscere etiam inter vrbanos ꝛ quod talis iudex vel episcopus q̄uis non esset suus poterat tamen ad petitionem actoris cognoscere cōtra eū. postea vero per peritiores fuit ei consultum quod actor debet sequi forum rei non econtra.ꝛ quia hoc casu exceptio respicit solum iurisdictionis exercitium debet dicere q ille erat extraneus ꝛ incognitus vel de remotis partibus vel audiuerunt eum dicere quod secure litigabat coram illo iudice quia non erat amicus neqꝫ affinis aduersarij.sed postea cum fuit denunciatum q erat amicus vel consanguineus eius ꝛ per istum modum exemplificatur glo.Bernard.defensata.vt.ñ.posita in.d.cap.pastoralis in fi.secundum Ricar.

¶ † In dictio quot modis capiatur.
2 Et dictio quomodo capi possit.
3 Possessorium recuperande potest opponi petitorio pendēte.
4 Petitorium an possit simul cum possessorio opponi.
5 Possessorium adipiscende an possit cumulari cum petitorio.
6 Interdictum retinende an possit cum petitorio cumulari.
7 Possessorio retinende ꝛ petitorium ab codē proponi possunt. ꝛ nu.8.
9 Possessorio agere quando possit qui in petitorio succubuit. et nume.10.
11 Sententia absolutoria que fertur in possessorio an preiudicet in petitorio.
12 Exceptio dolo facis an habeat locum in possessorio.
13 Iudicium quot respectibus extraordinarium dicatur.
14 Iudicium ordinarium quod sit.
15 Interdicta ac hodie locum habeant.
16 Interdictorum regularia ꝛ naturalia que sunt.

INcerti. Viso de interdictorum origine vt in.l.i.ꝛ de eorum competenti cognitione.vt in.l.ij. subiungit de ipsius cognitionis iure modo ꝛ ordine.vt in ista.l ¶ Et premitte procudē tia secundum dominum meum quod sicut proprietas ꝛ possessio sunt duo diuersa.ff.qd me.cau.l.si mulier.§.i.ꝛ.ff.de acquir. pos.l.naturalis.§.nihil.sic ꝛ eorum iudicia ꝛ illud de proprietate vocatur petitorium.vt.ff.de rei ven.l.qui petitorio.ꝛ illud de possessione vocatur possessorium.vt in eo.tit.l.is qui destinauerit.ꝛ no.ñ.qui legi.perso.in.l.fi.in prin.gl.prime.hic autem possessorium subdiuiditur in tres species:q2 aliud possessionis adipiscende:aliud recuperande ꝛ aliud retinende quod declara per exempla.vt.ff.eod.l.ij.§.hec autem interdicta.cū seq.ꝛ insti.e.§. sequens cum seq.ꝛ tetigi in rubrica.ñ.Modo ad propositum in.l.ista tractatur de ordine possessorij in genere ad petitorium.

¶ Diuiditur autem.l.ista in tres partes.nam primo dicitur de iure ꝛ ordine decidendi.secundo ponit effectum de iure probandi dominium.tertio remouet dubium circa proponendi vel procedendi modum.secunda ibi:vt ex hoc ordine.tertia ibi:interdicta autem vsqꝫ ad fi.Possessorium prefertur petitorio cuꝫ de vtroqꝫ simul est questio.ꝛ succumbens in eo debet probare in petitorio ꝛ agitur interdictorum exemplo.h.d.secundum dominum meum. ¶ Casum in termino pone sic in rubr. Quidā questiuit a principe domine lis est orta simul inter duos de proprietate ꝛ possessione eiusdem rei que earum prius debet decidi et quo iure.ad quod respondet vt in prima parte instat querens ad quem effectum ꝛ quare prius decidatur questio de possessione.ꝛ respondet vt in secunda parte instat querens sed quomodo hoc cum interdicta non sint hodie ad quod respondet vt in tertia parte. ¶ † Literam vltra glo.expone. Incerti hec dictio 1
a in aliquando significat priuatiue ꝛ negatiue pro non.sic de testamen.l.ex imperfecto.ꝛ.ff.si cer.pe.l.si fundus.§.seruum suum imprudens sumitur alias quādoqꝫ augmentatiue pro valde vt.ff.de libe.ꝛ post.l.gallus.§.ille casus.ꝛ.ff.de aqua plu.arcend.l.i.§.in summa.in fi.vtroqꝫ modo sumitur.ff.pro soc.l.cum duobus.§.dāna.quandoqꝫ causatiue pro quia.ff.de condi.furti.l.i.vel pro propter.vt digestis ad velle.l.si decipiendi.quandoqꝫ obiectiue pro contra vt.ñ.de heret.ꝛ manichei.l.manicheos.potest ꝛ aliis modis accipi quos cum illis ponit dominus meus.ff.ad.l.aquil.l.in lege aquilia. ¶ Ibi non est hec negatio iuncta cum prima facit vnam affirmationem.vt.ff.de verborum significatio.l.duobus verbis negatiuis ꝛ ratio ibi redditur in gloss.ꝛ hic quia vtraqꝫ hic concerni.et idem verbum secus si diuersa.vt.l.i.ñ.de ser.fugi.ꝛ dic vt ibi dixi. Ibi prius hic ponit prioritatem ordinis in tempore vt patet ex sequentibus.sic.ñ.de app.l.prima.ꝛ.ff.de iudic.l.si de vi.ꝛ.§.qui accu.non possunt.l.prima.ꝛ ibi de significat.e huius aduerbij scripsi. ¶ Ibi competentibus actionibus potest legi vt iacet ꝛ tunc subaudi libellis propositis ꝛ productis ꝛ tunc succedit gloss.hic po.vel expone actionibus.i.actibus.et tunc supponit pro facto et coniungitur cum verbo decidi.actus autem congrui positi sunt.ñ.in titu.quomodo et quando iudex
2 ꝛ in titu.de senten. ¶ † Ibi ex hoc hec dictio vt b causatiue ponitur
b sic.ñ.de condi.ob causam.l.si repetendi.alias comparatiue vel similitudinarie.vt.ñ.de procura.l.i.alias consecutiue.vt.ñ.de obsequi.l.iij. Ibi ordine facto id est impleto.vel dic decisione facta fi.ñ.quorum appel.non re.l.pe. Ibi extra ordinem qualia sunt omnia possessoria quia in eis proceditur momentarie non attenta iuris solennitate vel ordine.vt.ñ.qui leg.perso.l.fina.et §.vnde vi.l.momentarie.secundum Ricar.ibi res id est causa vel instantia, Ibi agitur id est tractatur. ¶ No.tria que sunt in summario. ¶ Quarto quod per nos fienda constitutio actibus seu actionibus sunt expedienda vt hic.ꝛ.ff.si mens.fal.mo.di.l.prima.§.primo. ¶ Quinto quod iudicia possessoria dicuntur extraordinaria vt hic.ꝛ.l.seq.ꝛ institu.eo.§.6. ¶ Venio ad apparatum pro cuius declaratione premitto quod prima gloss.que videtur ponere casum ꝛ alia super verbo orta.in princip.tendūt ad vnum effectum ꝛ ad positionem casus.ideo pro earum introitu ꝛ recitatione sic opp.text.dicit quod inter actorem ꝛ reum orta est proprietatis ꝛ possessionis lis ꝛ non declarat an ambo iudicia sint mota ab vno ꝛ aliud ab alio item non declarat an in qualibet specie interdicti puta retinende vel recuperande seu adipiscende possessionis vel in qua procedat.l.ista.ꝛ sic nos dimittit in incerto contra.§.quibus.ñ.de no.codi.compo. Huius forsan timore glos.i.que fuit Ioan.ꝛ Azo.vt patet in gl.ij.in principio.respondet quod in quolibet interdicto ꝛ vtroqꝫ modo potest loqui.l.ista.ꝛ primo quando vtrumqꝫ ab vno.puta ago contra eum vt possessorem rei vendi.et sic petitorio.ñ.de alt.iudi.mu.causa fac.l.i.ꝛ.ñ.de rei ven.l.qui petitorio.similiter interdicto retinende possessionis.puta vti possidetis.certe non possum simul vtrumqꝫ intentare tum ratiōe ordinis qui se habet vt possessorium prius discutiatur vt hic.ꝛ.l.ordinarij.ñ.de rei vendic. tum ratione contrarietatis quia cum ago rei vendicatio.dico illum possessorem esse.vt in.d.l.cum vero eum turbare me in possessione mea dico me possidere et non illum.sed hec sunt contraria.ideo non debeo audiri vt.ñ.de fur.l.i.ꝛ de codi.l.fi.ꝛ.ñ.si seruus ex.l.i. ¶ Ista positio non conuenit huic litere que vult vtrāqꝫ petitionem admitti.sed ex ordine prius petitione possessorij decidi,nisi eam saluando dicas quod respectu diuerse possessionis agebat puta rei ven.contra ciuiliter tantum possidentem quod fieri potest.vt no.ñ.vbi in rem actio.l.secunda.ꝛ vti possidetis pro turbatione facta in naturali mea.ꝛ tunc prohibeor solum
c ratione ordinis,vel dic quod glo.illam positionem fecit volens dicere quod illa lex non tantum ratione ordinis sed etiam ratione contrarietatis hoc statuit.Et tunc dictio prius c in casu contrarietatis stabit effectiue in alio casu ordinatiue.vel dicit gloss. pone casum quando dominus agit rei vendic.contra colonum suum vel commodatarium qui non possident sibi sed domino vt.ñ.de prescrip.xx.anno.l.male agitur.ꝛ.ñ.communi de vsuca.l.prima.vnde cum ago vti possidetis.dico quod turbat me in mea ciuili vel naturali per ipsos retenta vt dictis legibus.ꝛ cum ago petitorio quod possum.vt.l.officium.ff.de rei vend.non nego me possidere sed peto rem per me possessam ipsis mediantibus mihi restitui vel rem mihi ciuiliter possidenti restitui.et sic non respectu eiusdem possessionis sed diuerse ago ideo non repellor ratione contrarietatis que non habet ordinem.ꝛ hoc interdicto vti possidetis subiungit eandem gloss.Ioan.quod nō potest etiam hec.l.legi interdicto recuperande possessionis vel adipiscende.ꝛ tunc est plana:quia nulla contrarietas inuenitur. sed prius de possessorio ratione ordinis tantum fiet decisio.et sic not.quod possessorium recuperande simul intentatum ab eodem cum petitorio prefertur petitorio in processu cognitione ꝛ decisione ꝛ idem in possessorio adipiscende vt sequitur in eadeꝫ glos.ꝛ hoc quando ab vno contra alium ambo sunt proposita quod fuit primo demonstrandum. ¶ Secundo modo potest legi quando vnum ab vno.ꝛ aliud vicissim ab alio quod exemplifica vt in ea.glo.fin.vsqꝫ ad fi.ꝛ est expedita glo.i.ꝛ.ij.vel.iij. super verbo orta.in princi.vsqꝫ ad ver.sed quid si agam quam recito opponendo ꝛ non querendo. ¶ Apparitur quod ille decisionis ordo non sit necessarius.sed actori detur electio an petitoriū vel possessorium velit intētare.vt.ff.de iudi.l.prima.§.qui destinauit.ꝛ de vi ꝛ vi armata.l.cum fundum.in fi.Sol.quod verū ab initio.ꝛ ideo si volo proponere petitorium tantum possum vt in contrario vt hic in glos.licet lex consulat vt preeligam proponere

¶ Dictio in.de hac dictiōe.addē. et no.i.§.merito ñ.de iu co.ꝫfir.ꝛ ibi gl.inꝰ.Idē sen so.p bar.i.l.gallꝰ §.ille casus.ff.de li. ꝛ po.ꝛ l.i.§.i fin mie.ff flumini bꝰ ꝛ l.i.i.§.hereditatū.ff.ꝺ do.ac.ꝛ l.qbꝰ.§.terminꝰ. ꝺ ꝫdi.ꝛ de.vbi dicit q iportat modū ꝛ p bar.iꝫf.l. xpi.nō̄ tamē infuleꝰ ꝛe.ꝛ flo i.l.i.§.hereda.ꝺ his q pie.vel testa.l.spe.ꝺ dil.ꝛ all.§.uū.ꝺ. vi.ꝛ Old.ꝫſ.xv lit.ꝛ p alc.ꝫſ.xxi. iū.pte. Iis addē bar.i.l.filia.ꝛl.l. statuta.ꝺ iureiu. qr expoint eccliā i.incta ecclā.nē penotat aliqdn ꝺ gē pncipale vt cū pr tal dignitas ē ſ tali ecclia.car.i cle,ū.§.i.de eta.ꝛ qua.itē peñbidē vids.ix.q.

Dictio vt.ꝺ dictio vt quo ponatur vid ſpe.ꝺ disp ꝛ alle.§.fi.ꝺ.vꝫ. iungā iudex.

Tu adde.de hac dic.vt.ꝛ qualiter accipiat.las ꝥ.ñ.l.i.nu.xv.ꝛ q ibi posui i addi. ad ipꝫ vbi remisiue de hoc tractō i:: apost.in ꝺ.dictio vt.ñ.ꝺ. act.ꝛ ob.ꝛ no.col i.c.i.nu.v.ꝺ.ſꝫ nāqd ꝺbuꝫ vt.ꝛ ibi posui i addi. ad ipm l.e.vers. extra de condit. appo.

¶ Dictio prius.ꝺ hac dictiōe addē bal.i.l.i.ñ.cō.ser. ma.ꝺ.mō q̄rit.et eīno p bart.ñ.in pina ꝫſit.§.hec ineqd.l.ꝫ.co.ꝺ.a uō b.pmū q di cit q capit duobus modis.vid p abb.i.c.lifis ñ.colō resti.spo.

ponere petitorium. vt. d. l. si is qui. et hoc quia in eo faciliores sunt probationes. stat ergo conclusio secundum predictas positiones quod nostra lex potest loqui in quolibet interdicto tam retinende quam recuperande vel adipiscende possessionis secundum Jo. Azo. et Hug. et pro hoc inducunt hanc legem que loquitur indistincte. et. l. ordinarii. C. de rei ven. et. l. si de vi. ff. de iudi. cum simi. vt in seq. glo. in princ. sed examinemus omnia illa que in ista simpliciter approbantur ab accursio patre nostro. vt. j. patebit. ¶ Et contra predicta opponit Acc. et primo quod ob interdicto recuperande non possint recedere: vt patet. ff. de vi. et vi ar. l. cum fundum. §. i. vbi dicitur quod pendente iudicio petitorio potest agi interdicto vnde vi et sic vtrumque potest simul intentari sol. quidam ex eis quod ibi renuntiauit petitorio prius intentato. sed dicit glos. hoc videtur contra illum tex. qui dicit pendente quia pendere non dicitur cui est renunciatum. vt. l. postquam liti. et. l. si quis in conscribendo. C. de pact. et. l. destitisse. ff. de iud.
3 ergo et c. ¶ † Quare secundo dixerunt quod pendente petitorio
a potest opponi possessorium recuperande [a] sed pendente possessorio non potest petitorium intentari vt hic cum simili. ¶ Ista solutio non est tuta quia vbi non est diuersitatis ratio non debet esse diuersa iuris dispositio vt. l. prima. de libe. prete. et. l. illud. ff. ad. l. aquil. Item quia contrariorum non esset eadem disciplina contra. l. i. ff. de his qui sunt sui vel alie. iur. Nec oppositorum esset proportionata operatio contra. l. si. ff. de mino. et contra. l. fin. C. de sen. pas. et per has rationes dominus meus recedit ab ista. ¶ Defendunt ipsi et tertio vt notat. in contrario. vt quod ibi text. dicit pendente iudicio intelligatur. i. dilatio. et sic per possessorium non iter intentatum petitorium differatur et pendeat donec de possessorio iudicetur. sed hec defensio non placuit domino meo quia non est verisimile reum sic de facili permittere ad possessorium transiri cuius via est commodior. et petitorium differri ad cuius prosecutionem potest eum cogere vt in aut. de liti. §. omnem. co. et. C. quomodo et quando iudex aut. qui semel. nisi forte de quadam equitate iudex eum admittat. et insurgit hec equitas si de possessorio sibi competenti se ignorasse probaret quod tamen est diuinare. vnde non est ei visum sufficienter ad. d. l. cum fundum. fore responsum. et sic concludit cum Accursio ibi fore casum contra Joan. et Azo. ¶ Item contra eos inducit Accur. vt tam recuperande quam adipiscende possit simul cum petitorio intentari. extra de causa pos. et propri. c. pastoralis. Sed ipsi Joann. Azo et Hugo dixerunt so. eodem modo quo precedens sed prime due non valent vt dixi. tertia potest tolerari scilicet vt ibi petitorium differatur secundum canonistas. vt ibi not. glos. super verbo pendente. et Joan. and. aliud idem videtur tenere. ¶ Et ad illud quod dicit dominus meus quod non est verisimile quod reus permitteret differri per aut. qui semel. nituntur ipsi respondere quod illa loquitur quando actor est contumax. et nihil iuridicum proponit et reo aufert habilitatem probandi et absolutionem consequendi quod non est in casu nostro in quo iuridicum quid pro
4 ponit et prosequitur. ¶ † Et sic volunt illi quod petitorium et
b possessorium recuperande [b] non possint simul intentari vt dicit Joan. et Azo. Sed de petitorio ad possessorium possit transferri et interim differatur petitorium. et transitum dicunt permitti in odium violenti. et quia expoliator est dolosus expoliatus vero ignarus expoliationis. v. l. si sciens solummodo est culpabilis proponendo prius petitorium. Sed de istis rationibus est mirandum vt solum in odium expoliantis hoc concedatur quod non constat adhuc expoliatorem esse et non debeat effectus permitti vel exequi ante sententiam sue cause. vt. C. de execu. rei iudi. l. prima. nec violentia presumitur nisi probetur. vt. ff. de officio presid. l. illicitas. §. veritas. preterea. c. pastoralis. non loquitur tam in interdicto recuperande quam etiam adipiscende. vt ibi clare patet in litera. Et sic ratio violenti non fuit ibi causa sic decidendi. Propterea illum transitum ibi permittit faciliter ante renunciationem vel conclusionem cause absque alia speciali causarum cognitione quod non facit postea vt ibi in litera patet. et preterea ibi dicit in litera quod leges ciuiles sic disponunt. et sic non est ibi intentionis pape vltra disponere in hac parte vel ante renunciationem vel conclusionem cause quam facit ius ciuile. sed ius ciuile non requirit quod petitorium differatur vt in precedenti dixi ergo nec ius canonicum. et quod hoc sit verum pondero quod sicut in. l. cum fundus. §. finali. digestis de vi et vi armata. dicitur quod pendente petitorio nihilominus potest agi interdicto vnde vi ita et per eundem modum dicitur in capitulo pastoralis. vbi pondero primo illud verbum pendente. Nam non dicit suspenso petitorio sed pendente quod suspensionem neque dilationem notat sed rem esse in actu et fieri. vt supra si pendente appellatione mora interuenit. et in rubro et ni. gro de lite pen. in rubro. et nigro. et. ff. nil inno. ap. pen. Item non illa verba nihilominus et c. per quod datur intelligi quod propter illud non impediatur istud sed modica dubitatio fuisset de hoc impedimento si illud intelligeretur propter hoc suspensum et dilatum. vt igitur sunt illi tex. de dubio fori debent intelligi etiam actore prosequi volente vtrumque. et ita credo verum tum per illos tex. tum etiam per text.
a l. nulli. C. de iudi. vbi casus si non cauilletur. et ita tenet ibi glossa Jo. licet hic contradicat: tum etiam ne detur occasio faciliter illudendi. aut. qui semel. C. quomodo et quando iudex. et textus. in aut. de litiga. §. omnem. quod eueniret si proponendo possessorium violentum liceret petitorium iam propositum differre contra. l. fina. §. vbi autem. C. de bonis que libe. et ita dicebat dominus meus. et ita etiam concludit illa glosa. in fin. vt interdictum
b recuperande possessionis simul cum petitorio possit intentari et de vtroque cognosci. Et allegat vltra predicta rationem: quia in eis sic prepositis nulla reperitur contrarietas. et sic cessat illa regula impediens cumulationem. Ad. l. si de vi. ff. de iudici. que prima facie facit pro Jo. et Azo. respon. vt ibi not. quod de ordine ciuili ad criminalem loquitur secundum verum intellectum vel si de ordine possessoriorum et petitoriorum loquitur dic quod loquitur de violentia turbatiua. et sic de possessorio retinende respectu eiusdem possessionis que et in petitorio est deducta. et sic ratio contrarietatis impedit vtrumque intentari et prius de vi turbatiua. et sic de possessorio debet cognosci. Et similiter respondeo ad. l. ordinarii. C. de rei vendi. vt ibi scripsi et hoc de posses-
5 sorio recuperande. ¶ † Sed videamus de possessorio adipiscende et breuiter Joann. et Azo dixerunt quod simul cumulari non potest cum petitorio. et induxerunt. ff. quorum. lega. l. i. §. quodam tem. vbi in odium non certificantis aduersarium quo iure possideat permittitur possessorium adipiscende vt est interdictum quorum lega. et petitorium vt est petitio hereditatis simul intentari contra eundem. et si hoc est ibi speciale in odium non volentis certificare actorem. sequitur quod in contrarium est ius commune vt. ff. ad muni. l. i. et sic secundum ius commune non poterat vtrumque simul cumulari. Item induxerunt. l. ij. C. de edictio. diui adri. et. l. i. §. i. titu. i. ¶ Sed glo. accur. tenet contrarium hic et vbique. primo per tex. l. nulli. de iu. Secundo per. c. pastoralis extra de causa pos. et propri. quod loquitur non tantum in possessorio recuperande sed etiam adipiscende. vt ibi in litera. Tertio quia in eo cessant rationes et regule impedientes cumulationem que proprie sunt tres et non plures vt scripsi in. l. edita. C. de edend videlicet ratio contrarietatis electionis et rei iudicate licet Bartol. alias voluerit addere et non bene vt dixi. et hec pars vera. ¶ Ad obiecta respondeo et ad primum de. l. i. §. quod autem. ff. quorum lega. respon. secundum Jac. de are. Dy. et Jaco. but. quod ibi non
c est speciale respectu petitoriorum et possessoriorum sed est ibi speciale quia ibi petitorium et possessorium sunt contraria et simul proponuntur in odium non certificantis actorem quo iure possideat. vadatur enim interdictum quorum legato. contra possidentem titulo legati. et petitio hereditatis contra eum tanquam non possidentem titulo. vt. C. de peti. here. l. hereditatis. et. l. cogi. et si ibi hac ratione est speciale sequitur quod ibi petitorium et possessorium adipiscende non sunt contraria et simul proponi et cumulari possunt, vt dicit gloss. Ad. l. ij. C. de edi. di. adri. et ad. l. si. j. tit. i. responde. quod ibi actor possessorio tantum egit non iuris necessitate sed tantum voluntate propria. vnde si voluisset cumulare potuisset. ¶ Concludo igitur quod petitorium et possessorium
c adipiscende possunt simul proponi et cumulari [c] vt legibus et iuribus superius allegatis. Fallit quando proponens esset sibi contrarius. et de vtroque est casus. C. de codicil. l. si. ver. ita. vt si de. nam ibi possessorium quod datur ei vt heredi impedit petitorium quod intentare debet vt fideicommissarius. non illud quod proponere posset vt heres. vt ibi no. et hoc nisi in odium non volentis certificare actorem quo iure vel titulo possideat. vt. d. l. i. §. quod autem. ff. quorum legato. quod dixi posse cumulari non vendicat sibi locum post conclusionem cause. vt. d. c. pastoralis
6 ¶ † Nunc tertio videamus de interdicto retinende posse. [d] et
d glo. Jo. et Azo dixerunt quod cumulari non potest cum petitorio vel ratione contrarietatis vel ratione ordinis. vt no. in glos. l. sua. et. n. et dicunt hic fore casum. ¶ Contra quod oppo. glos. notat de. l. naturaliter. §. nihil. ff. de acquire. posses. vbi qui ceperat rem vendicare potest vti interdicto vti possidetis. Sed ipsi respondebant altero de duobus modis. vel quod ipse intentauit petitorium ignorans se possidere. et erat iusta ignorantia: quia non per se sed per seruum vel filium possidebat: ideo toleranda. l. quamquam. ff. ad velle. et. l. fina. ff. pro suo. vel secundo quod ibi fuerat victus in petitorio et postea transiuit ad possessorium. vnde non cumulatur ibi sicut nec hic. Sed dominus meus dicebat quod iste ambe solutiones sunt diuinationes et violationes illius litere. Item secundum eundem si non posset vtrumque simul intentari vel proponi et prosequi tam proprietas et possessio haberent aliquid commune contra vniuersalem negatiuam nihil positam in principio. d. §. nihil. nec ratio permissa in. d. §. nihil esset generalis et necessaria contra not. per glos. in. l. non omnium. ff. de

a ¶ Potest opponi possessorium recuperande. cum vide de hoc olim per hi. fra. l. sua aurea dispu. petitorii l. secundo dub. principa. li. mar. nega. vs. fecto ad idem.

b ¶ Petitorium et possessorium recuperande. an possint simul intentari et qualiter iudicetur. vide soci. consil. cclxv. incip. in ca. M. Petr. vo. lu. hic idem. insi. cum ver. seq. in. ij. parte chart. clxiij. et possessorium recuperande cui et quando competat. vide per ipsa. Soci. consil. xxi. incip. quoniam in prestitarum. versi. circa secundam q. cum versi. seq in prima parte cha. xv. Item adde quod etiam pluribus incompatibilibus competit per ipsa. Soci. consil. clxxxvij. inci. in controuersia que vertitur et. ex quibus concluditur quod circa medium. in. ij. parte char. lx.

c ¶ Possunt simul proponi et cumulari. Tu vide de hoc Bar. et doc. l. naturaliter. §. nihil commune. in. iij. columna. ff. de acqui. poss. cum concor. ibi signatis per Alex. et pau. de ca. consil. cclxxvij. secundum meum numerum incip. videtur dicendum. et vide Bar. soci. in suo trac. fall. regu. cclxxvij. vbi ponit reg. affirmatiuam.

d ¶ De interdicto retinende pos. an interdictum retinende possessionis cum petitorio simul intentetur vide Spec. de pet. et possess. § i. vers. sed nunquid potest. Item adde quod datur etiam pro re mobili quia ad retinendum non datur actio vi bo. rap. Bal. posi. Cy. in ru. quod met. causa

legu. nec falsitas consequentis interimeret ibi antecedens. quod est necesse vt consequentia sit bona l. nec ꝓ natales. supra de proba. et l. ad probationes. eo. tit. ¶ Quapropter glo. hic dicit qđ interdictum retinende cum petitorio non potest simul intentari. vt hic. et l. ordinarij. s. de rei vendic. et l. si de vi. ff. de iudi. Sed alia possessoria recuperande vel adipiscende sic vt superius dixi et aliam rationem hic nõ annectit per quam intelligatur responsum ad dicta. l. naturaliter. §. nihil. sꝫ remittere videatur ad no. in dicta. l. si de vi. vbi ponit rationem quia in interdicto recuperande reperitur contrarius sibi quod nõ in aliis. ¶ Ex qua ratione collige verum intellectuꝫ ad dictam. l. naturaliter. §. nihil. videlicet quod cum rei vendicatio detur contra detinentem tantum. l. officium. ff. de rei ven. vel contra possidentem naturaliter tantum. l. ij. s. vbi in rem actio. vt contra ciuiliter tantum possidentem vt nota. in d. l. ij. ff. de rei ven. super rubrica et hic per. l. cuiuscunqꝫ. §. primo. ff. de vsufruc. vel contra possidentem vtroqꝫ modo. ff. de alie. iu. mu. causa fac. l. prima. et tũc cumulatio possessorij retinende cum petitorio prohibetur quando cumulando contrarietas reperitur: quia vtrunqꝫ respectu eiusdem possessionis intentatur. cum vero respectu diuerso non est prohibita cumulatio potest enim quis detinendo tantum turbare ciuilem et naturalem alterius vel naturaliter possidendo turbare ciuilem alterius et omnibus hic casibus competit interdictum retinende pro turbata per retentionem alterius et petitorium vel directum impro detentata per aduersarium. vt exemplificat glos. in. d. §. nihil. in vltima solutione que fuit Jacobi Baldini. Et est ratio quia tunc nulla insurgit contrarietas. et sic est eadem ratio que interdicto recuperande vel adipiscende possessionis. et ita dicebat dominus meus et clare hoc vult glos. in. l. clam possidere. § qui nundinas. ff. de acquir. possess. ¶ Sed dicit lector seriosus. gloss. prima hic posita tenet contrarium in secunda positioni casus in versi. item si contra commodatarium et c. vbi respectu diuerse possessionis agitur. et tamen dicit glo. quod licet non repellatur ratione contrarietatis repellitur tamen ratione ordinis sic dati vt hic. sed possum dicere quod ibi glo. male dicit nec est illa gloss. Accur. sed Joan. et Azo qui in nullo interdicto cumulationem admiserunt. vt superius in princip. dixi. Preterea cogita quod talis ordo non fuisset datus sine aliqua rationabili causa. sed nulla causa rationabilis in casu isto potest excogitari. ergo et c. ¶ Hec ob. lex ista que ordinis causa mouetur: quia loquitur vel quando contrarietas inuenitur vel quando ordo est necessitatis vt quãdo vnus contra alium et ecõtra vicissim ꝓponit vtrunqꝫ propter quod apparere non potest cui incumberet onus probandi in petitorio. ¶ Nam quilibet se dicit dominum et possessorem et quilibet eorum dicit se ab alio turbari in sua possessione. vnde possessorium cuiuslibet prius discuti debet vt probationes in petitorio exigantur ab eo qui de possessione victus est. et iste est verus casus huius legis secundũ Ja. butr. et dominum meum. et ita sequor. et per istum modum intellexit glo. prima. in princ. l. ordinarij. s. de rei ven. et si neuter eorũ in possessorio ꝓbare vellet vel ex eorum probationibus nõ appareret quis in petitorio probare deberet iudex eos repellet et inhibebit ne ad locum accedant donec sint concordes et quis eorum sit actor vel reus et hoc ne veniant ad rixas et arma. argu. l. congruit. in prin. ff. de offi. presi. et l. si eius. alias si vsufruct. §. denique. versicu. inter duos. ff. de vsufruc. secundum Mar. sil. et Jac. butrig.

7 ¶ Opp. ab extra quod imo possessorium retinende et petitorium ab eodem simul proponi possint. Nam iudicium cõmuni diui. et fami. herci. sunt petitoria. vt hic in gloss. et tamen si possideo tecum aliquam rem communem pro indiuiso et cum titulo. ego possum petere diuisionem. et in parte mihi adiudicata silentium tibi pro domi super turbatione. argu. ff. fami. her. l. i. in princi. Solu. quod ibi ideo quia nulla contrarietas tunc inuenitur cum illa petitoria fomentum a possessione recipiant vt dicta l. ij. et l. inter coheredes. in princip. et ff. commu. diuid. l. communi diuidun. §. ex his. et § sequen. ¶ Item op. ab extra quod si nulla contrarietas reperitur in possessorio retinẽde petitorio simul ab eodem proposito. tamen cumulari non possunt alio respectu quia ad idem restituendum dari videtur. et sic duplici iudicio reus vexari non debet sed tenetur actor alterum eligere. ff. de tribu. quod in heredem. §. eligere. cum simi. Solu. quod illud quãdo dantur ad idem et ex eadem causa et facto quod nõ est hic: quia formula agendi et facta sunt diuersa. nec etiã penitus ad idẽ competunt quia in rei vindicatione principaliter agitur declaratorie licet officio petatur restitutio. in interdicto vero agitur ex turbatione petitur vt desistat a turbando de presenti et prestet cautionem de non turbando in futurum. et tanto fortius si peteretur interesse turbationis preterite. ideo cumulatio admittitur.

8 ¶ Opp. quod petitorium et possessorium retinẽde simul proponi possunt ab eodem et de vtroqꝫ cognosci. c. cum dilectus. extra de causa pos. et propri. Solue primum secundum antiquos

quod ibi in possessorio recuperande quod non contrariatur petitorio. Nos vero in possessorio retinende et quãdo petitorio cõtrariatur vt in primo exemplo glosse prime vel secundum modernos canonistas si ibi in possessorio retinẽde loquitur. dic qđ ibi vtrunque intentatur pro rebus corporalibus pro quibus etiã quasi possidenti competit vtrunqꝫ. Nam petitorium vt confessoria competit possidenti. vt insti. de ac. §. eque. et ff. si ser. vendi. l. et si forte. §. sciendum. et si vsufruc. peta. l. vti frui. §. fin. Similiter et possessorium retinende. l. sicut. §. aristo. ff. si ser. vendice. hoc not. ff. vti possidetis. l. i. post princip. Cum igitur petitorium fomentum recipiat a possessione seu quasi possessione cum possessorio retinende potest concurrere vt supra dixi in iudicio fami. her. et communi diui. ¶ Concludo igitur modo circa predicta sic cum queritur an possessorium retinende cumulari possit cum petitorio ita quod de vtroqꝫ simul cognoscatur. dic aut vicissim hincinde vtroqꝫ proponitur. et tunc cumulari non possit sed ordine successiuo cognoscitur. vt probationes in petitorio ab eo qui victus est exigantur. et de hoc est hic casus secundum lect. Jacob. butriga. Aut non vicissim sed ab vno proponitur vtrunqꝫ et tunc aut pro rebus incorporalibus et dic vt in precedenti oppositione dixi. et secundum modernos canonistas dicendum est quod sic. Aut pro rebus corporalibus. et tunc aut petitorium recipit fomentum ex possessio. et tunc potest vtrunqꝫ cumulari. vt dixi. in. d. ij. proxi. app. Aut petitoriũ non recipit fomentuꝫ a possessione et tunc aut proponitur pro diuersa possessione ab ea que dicitur turbata: et tunc cumulari possunt vt nota. glos. in dicta. l. clam possidere. §. qui ad nundinas. ff. de acquir. pos. et in. l. naturaliter. §. nihil. in vlti. Sol. in eo. titu. Aut vtrunqꝫ proponitur pro eodem et tunc cumulari possunt contrarietate impediente. l. ordinarij. s. de rei ven. et l. si de vi. secundum vnam lect. ff. de iud. Aut non vtrunque ab vno tantum nec vtrunqꝫ vicissim a quolibet sed vnum ab vno et aliud ab alio. et glos. hic super verbo ordinata. tenet quod cumulari non possunt sed de possessorio cognoscetur prius. et allegat solum istam. l. et idem not. glo. in dicta. l. ordinarij. in fi. Et qui sequuntur istam glos. dicunt huius rationem esse: quia causa debet precedere suum effectum et illo potior esse argumen. s. de sac. sanc. eccle. auten. multo magis. ff. solu. matrimo. l. ex diuerso. secundo responso. sed possessio est causa acquisitionis dominij. vt. ff. de acquir. rerum dominio. l. i. circa principium. et s. per quas perso. l. i. ergo eius cognitio debet esse prior. Sed hec ratio modicum valet quia illud verum in essentia et productione. Sed vtroqꝫ in esse producto cur iudicialiter de iure cõpetenti vtraqꝫ non possit cognosci non probat illa ratio. ideo alij assignant pro ratione scilicet quia possessorium est preparatoriuꝫ petitorij. vt. s. de alie. iud. mu. causa fac. l. prima. ideo prius de eo cognoscitur vt sic petitorium postea habeat legitimũ fundamentum vt hic. Et hec ratio procedit vbi hinc inde proponeretur possessorium. sed non procedit in casu nostro vbi vnum ab vno et aliud ab alio proponitur vt in casu nostro in quo ego sic dico. Aut contrarietas insurgit de vno ad aliud tunc possessorium preferatur. vt eo casu verificentur ille gloss. Et est ratio quia prelatio possessorij tunc fit vt petitorium postea legitime fundetur. ¶ Vbi autem hec contrarietas non insurgit tunc de vtroqꝫ cognoscatur nec tunc ille glo. sunt bone quas puto fuisse Joan. vel Azo. et super eorum opinione erronea quam superius recitaui sunt fundate. Ex predictis appparet hanc. l. clarificatam in suo vero intellectu. ¶ Sciendum est tamẽ quod Odo. legit istam legem alio modo scilicet in interdicto recuperande quando conuentus eo excipit de dominio quo casu possessoriũ impeditur. Primo quia spoliatus[a] ante omnia est restituendus. vt. j. ad. l. iul. de vi. l. si quis a se fundum. qđ Dy. nec Jac. butri. placuit nec communiter doct. Primo quia nimis restringeretur hec. l. Secundo et fortius quia huic litere non conuenit. in princip. que innuit vtrunqꝫ iudicium principaliter motũ fuisse et principaliter per sententiam terminandum licet vnũ prius altero. Sed in casu Odo. exceptio replicatiue reijcitur neqꝫ super ea pronunciatur. vt. d. l. si quis a se fundum. et s. de or. iu. l. i. ergo et c. hec etiam fortificat dominus meus quia licet illa exceptio admitteretur tamen in eo non exigeretur probatio de proprietate post sententiam a victo in possessorio sed ante qꝫ simul vtroqꝫ ꝓbatur cognoscitur et deciditur. vt nota. s. de or. iudic. l. i. ergo et c. Item sciendum qꝫ Jac. de ra. Pet. et Cy. dixerunt cum Joan. et Azo. et Hug. qꝫ hec. l. omni possessorio loquitur. Nec obst. qꝫ illa possunt simul proponi quia fatentur. sed dicunt qđ simul non possunt cognosci vt hec qꝫ iudex habet ordinare processum et personas actoris et rei vt videat cui onus ꝓbandi incumbat in petitorio simile in querela inofficiosi testamenti et in petitiõe hereditatis et in actione ad exhibendum et in rei ven. que possunt simul ꝓponi sed non cognosci sed ordine successiuo. vt not. ff. de inof. testa. l. qui de inofficioso. in gl. i. in fi. ¶ Sed hec lec. nõ placuit Jac. but. per illum tex. in secunda parte vbi ex prelata decisione possessorij

datur ordo possessorio cognitioni in petitorio. unde non est ve/
rum qd simul hic tractentur licet ordine successiuo. Item quia
ex quo simul possunt proponi simul debent posse cognosci ne cu/
mulatio in proponendo premissa sit frustra. arg. ff. de do. l. fina.
¶ Non ob. qd dicunt de querela et actione ad exhibendum quia
illa se habent adinuicem vt preparatoria et preparata. et vt in
compassibilia qd non est in petitorio et possessorio. recuperan/
de vel adipiscende vt superius dixi. teneo igitur quod hic in petito
rio et possessorio retinende loquitur quando vtrunque vicissim
proponitur vel qn ab altero tantum sed contrarietatem habent vt
s. dixi. Quero modo cum glo. seq. que sint ille competentes actio
nes de quibus hic in litera. Et respondeo vt in glos. in qua adde
sbi ad retentoria adapta subaudi. et in casu quo agens sibi conte/
tur. vt. s. dixi. et dic in actionibus in factum loco interdictorum
subrogatis vel expone actionibus. i. actibus. vt super litera di/
xi. ¶ Nec ob. qd possidenti nulla detur actio quia respondeo vt se
quitur in glo. vsque ad fin. ¶ † Quero vt in sequenti gl. quid si egit
petitorio et succubuit an postea agere possit possessorio. et dicit
qd sic per. l. naturaliter. §. nihil. ff. de acqui. posses. Sed glo. alibi
videtur notare contrarium scilicet in. l. ij. §. quedam. ff. de interdi/
ctis. et de ista questione habetur Dyn. in. c. qui ad agendum. de
reg. iur. in. vi. Sed dic secundum dominum meum aut queritur an pre
iudicet in possessorio qd habet secum commixtam causam pro
prietatis et dicendum qd sic qr idem replicatur in possessorio qd
dictum et decisum fuit in petitorio. ergo etc. cum queritur. et. l. cum
de hoc. ff. de exceptio. rei iudi. et ff. de iureiuran. l. duobus. §. exce/
ptio. et ita loquitur gl. subtiliter inspecta in. d. §. quedam. vt col
ligitur per. ll. in ea allegatas. Aut queritur an preiudicet in me
ro possessorio causam proprietatis mixtam non habente et tunc aut
succubuit in petitorio ex eo quia non probauit: et tunc interdicto
recuperande de quo magis dubitari potest ex preterita spolia
tione: quia exceptio dominij non potest ei obijci. nam licet succu
buerit in rei ven. non tollit ei ius restitutionis ante omnia fien/
da ex violenta spoliatione. vt. d. l. si quis a se fundum. etiam qd
fortius est in casu quo reus suscepisset in se onus probandi se do
minum. et ita probasset: qr vt dixi exceptio dominij spoliationi
preualet nec potest super restitutione conuentus actori culpam
obijcere quare cum se dominum dixit et probare voluit de spoliatione
non replicauit qd potuit. et p. l. si quis emptionis. §. sed hic super
illis. C. de prescrip. xxx. an. qr ex illa culpa sensit commodum vt
de iure dotium. l. cum in fundo. §. j. et no. in simili. ff. de euic. l. ven/
dicantem. et. l. seq. nec videtur etiam in reali simpliciter prius p
posita deduxisse dominium ex. l. si quis in tantam. C. vnde vi. quia
tunc non erat suum nec ipso iure quesitum sed per sententiam que
rendum vt ibi no. glo. et per consequens in iudicium non videtur
deductum. vt. ff. de iudi. l. non potest. et. l. non quemadmodum. et
10 hec de interdicto recuperande. ¶ † In interdicto vero adipiscen
a de si queritur an possit agere[a] eo quia succubuit in petitorio. dic
aut succubuit in petitorio ex eo tantum qr non probauit: et tunc
eo agere potest non obstante sententia qr non sequitur necessario non
probauit: ergo ius non habuit vt. ff. de iureiuran. l. sed et si pos/
sessori. in prin. et de testa. tute. l. duo sunt titij. et maxime in posses
sione que nihil commune habet cum proprietate nec etiam sequitur
si non probauit ergo aduersarius est dominus. vt. d. l. sed et si pos
sessori. Aut succubuit qr reus onus probandi dominium in se
suscepit. et ita probauit: et tunc possessorio adipiscende ex iure prius
sibi competente non potest agere obstante ei exceptione dolo facio etc.
quam incontinenti potest probare per sententiam pro eo super
eius dominio latam. vt. ff. vt in pos. leg. l. si is a quo. in prin. et no.
C. de edic. diui adri. tol. l. ij. ¶ In interdicto vero retinende de
quo illa glo. videtur loqui dic eodem modo: quia aut succubuit in
petitorio: quia non probauit et potest possessorio illo agere ra/
tionibus in precedenti allegatis. aut succubuit qr reus se domi/
nium probauit: et tunc aut adhuc possidet. quia possessionem quam
habebat prius ciuilem vel naturalem victori domino non resti
tuit et potest agere interdicto retinende vt. ff. de interrog. ac. l. non
alienam. et. ff. de dam. infec. l. si finita. §. vbi autem. et de acquir.
pos. l. si vniuersitas. §. item cum pretor. licet tamen agere possit
dico quod ei potest ob. ei exceptio dominij et obiecta propter/
ea processum nec excludit sed simul de vtroque cognoscitur et qs
visis probationibus debeat obtinere collige ex his que dicam
j. in questione illa an regula dolo facio habeat locum in posses/
sorijs. aut non possidet victus in petitorio vel quia tradidit vel
propter sententiam ablata fuit: et tunc illo interdicto non agit
cum non possidenti non competat et qui tempore litis contestate non
possidet in eo succumbit. vt. ff. vti possidetis. l. j. et. ij. et not. j. vti
a possi. l. j. ¶ † Quero ab extra qd econtra an sententia absolutoria[b] la
b ta in possessorio preiudicet in petitorio video aut possessorium
est merum et non preiudicat. ar. l. naturaliter. §. nihil. ff. de acquire.
pos. l. cum queritur. et. l. cum de hoc. ff. de excep. rei iu. aut posses/
sorium est mixtum secum annexam habens causam proprietatis: et tunc
preiudicat vt idem. s. proprietatis qd ventilatur in vtroque ergo etc.
d. l. cum queritur. et. l. cum de hoc. ff. de iureiur. vt. l. cum duobus
§. excepti. et pro hoc accedat quod not. glos. ff. de interdic. l. ij. que
2 dam. ¶ † Nunc ad declarationem aliquorum dictorum superius
quero an exceptio dolo facio habeat locum in his possessorijs o
qua in. l. dolo. ff. de excep. doli qd tantundem est ac si queratur
an exceptio dominij in istis possessorijs possit opponi. et gl. i. l. si
de vi. ff. de iudi. videtur tenere quod in omni possessorio possit
opponi. sed alibi fatetur hoc verum preterquam in possessorio recu
6 perande possessionis[a] ita no. ff. de vsuc. l. sequitur. §. dominus. et
ff. vnde vi. l. j. §. j. et de ver. sign. l. mulieris. §. desinere. et ille verio/
res quia spoliatus ante omnia restituendus. vt. C. de donat. inter
vi. et vxo. l. si maritus. et. j. vnde vi. l. momentarie. cum si. et hoc ve
rum si contra exceptionem dominij vel doli per actorem replice
tur de spoliatione et restitutione prius fienda alias si petitur ex
ceptionem dominij sibi opponi imputare debet sibi qr de eo co
gnoscetur vt extra de resti. spo. c. j. et per hunc modum potest sal
uari glo. posita in. d. l. si de vi. et ita dixerunt Cy. et Ja. but. Dy.
in. c. qui ad agendum. de regu. iuris. li. vi. et his adde que dixi in
l. si quis ad se fundum. j. ad. l. iuliam de vi. ¶ In possessorio ve
ro adipiscende possessionis. glo. alibi. s. in. l. ij. C. de edi. di. adri.
distinguit aut opponens est paratus incontinenti probare et tunc
audiatur non alias per. l. si is a quo. in princip. ff. vt in possessio.
le. et per. l. iij. §. cause. ff. de car. edic. et pro his est casus. j. ti. j. l. con
stat. ¶ In possessorio vero retinende de qua loquitur lex ista gl.
videntur contrarie. Nam glos. in. d. l. dolo. ff. de exceptio. doli. et
in. l. si de vi. ff. de iudici. tenet quod possit opponi. sed in. l. si de eo
de acquir. pos. tenet quod non possit opponi. primam partem te
net Dy. in. c. dolo. et in. c. qui ad agendum. de regu iur. et ita transi
uerant antiqui doctores vsque ad tempora Jac. de bel. qui dixit
quod sicut replicatio spoliationis excludit exceptionem domi/
nij in possessorio recuperande sic replicatio turbationis in posses
sorio retinende. et hoc probat Primo per. l. j. j. si per vim vel alio
modo. Secundo qr in hoc interdicto debet vincere qui possidet
tempore litis contestate. vt insti. de interdict. §. hodie. et not. j. vti
possidc. l. j. sed non possidet simpliciter excipiens de dominio er/
go etc. Tertio quia iam esset in potestate cuiuslibet se facere reum
et aduersarium petitorem turbando eius possessionem quod esset
absurdum. Quarto quia retentio fauorabilior est et facilius con/
ceditur quam petitio et acquisitio. vt. ff. de condi. inde. l. si in area
et. C. de rei. ven. l. dolum. sed replicatio spoliationis pro repeten/
da et recuperanda excludit exceptionem dominij vt dictum est
ergo fortius p turbata retinenda argu. dictarum legum. et. ff. de
his q sunt sui vel alie. iur. l. patre furioso. hoc idem tenet Jac. but.
ista ratione quia exceptio dominij venit ex illa regula dolo fa/
cis petere etc. vt. d. l. dolo. sed qui agit possessorio retinende nihil
petit sibi dari vel restitui sed simpliciter non inquietari vel tur/
bari. ergo etc. arg. C. de fur. l. apud antiquos ad fi. ¶ Sed do mi
nus meus in. d. l. si de vi. tenebat primam partem et dixit dictas
rationes non obstare quod patet. Primo quia ciuiliter tantum
possidenti competit interdictum retinende ex eo quia per insi/
stentiam et retentionem naturalis quam facit aduersarius tur/
batur in ciuili donec illa naturalis restituatur ei. vt. ff. vti pos/
sidetis. l. si duo. in princ. vt. j. vti possidc. l. j. Sed nemini dubium
quod actor qui petit se non turbari petit illam naturalem sibi
restitui. ergo exceptio bene adaptatur ad casum istum quicquid di
cat Jac. but. ¶ Secundo qr et si actor possideat vtroque modo et
reus non solum detentationem habeat semper videtur actor pete
re vt possessio pacifica ei relinquatur vt in dictis. ll. et per conse/
quens petit aliquid sibi tradi quia patientiam prestari que p da
tione habetur. vt. ff. de vsufruc. l. j. §. j. et sic non obstat ratio. Ja.
but. ¶ Ad rationem Jac. de bel. respon. et primo ad. l. j. si p vim
vel alio modo quod in speciali casu absentie loquitur. vel ibi de
vi expulsiua loquitur cuius odiosior est causa quam violentie
turbatiue quia in ea est maius cum per eam perdatur possessio
non per turbatiuam. hinc est quod cum delictum expulsionis. ma
gis frequentetur hodie pena est aucta per. l. si quis in tantam. j.
vnde vi. ¶ Non ob. secundum qr licet excipiens de dominio non dica
tur ex hoc solo possidere non propterea dicitur non possidere vel
sue possessioni renunciare licet illud procedere posset in dominio
per modum actionis intentate seu proposite. ¶ Non ob. tertium
quia non fit turbato preiudicium in sua possessione vel proprie
tate perdenda licet reum quis se faciat. Nam et in quolibet iniu
ria hoc euenit vt patet in furto et similibus vt quis se reum faci/
at. ¶ Ad quartum sufficit prima responsio data ad. l. j. j. si per
vim vel alio modo post hos reperi quod Bar. in. l. naturaliter.
§. nihil. de acqui. pos. circa principium in tertia oppositione con
tra secundam partem dicit quod opi. Dy. et aliorum doctorum proce
dit vbi vterque tam actor quam reus in interdicto retinende haberet
pares probationes. Nam tunc obtineret qui de suo dominio do
ceret. vt no. Cy. j. vti pos. l. j. in penul. q. et ideo tunc reo prodesset

nnn iij

a ¶ An possit agere addc car. l. ele. j. in. vi. op. de cau. pos. et ppri. quod est permissus transitus petitorij ad possessorium etiam post publicatum processum et ibi etiam p eum l. xiij. q. et vi de bar. in. l. natu raliter in. §. nihil eode et ibi alc. post glos. item adde quod si fiat transitus non dena[?] i expensis. quod no. vt p car. v bi. s. q. xv. et meli us p alc. post ba. l. d. l. ij. §. char. v.

b Absolutoria. et an absolutoria la ta in possessorio pariat exceptio nem rei iudicate l petitorio. nunquid econtra. vide bar. late distinguen tem in. l. naturaliter. §. nihil eodem. l. iij. col. in ver. vt igi tur ista materia. et in. iiij. col. ver. p declaratione huius lec. et ibi p alios doct. ff. de acqui. pos.

c ¶ In possessorio recuperande. an et quando spoliator agens interdicto re cuperande possit oppo. exceptio. dominij. an competat contra singularem suc cessorem vide soci. consilio. cclxvi. in ci. l. cum q vertitur. v. preterea dicit ibi non spoliator cum v sic. sequen. in. ij. p te chart. clxxiij.

exceptio dominij.sed vbi apparet iustior pbatio actoria in pos
sessorio vt q2 apparet reum clam possidere ab actore:tunc nō p
desset reo exceptio dominij nec dominum probatum releuaret
eum.Sed attende quod dominus meus hic non negat sed ex di
ctis istis confirmat eius opinionem scilicet quod indistincte ex
ceptio illa possit a principio opponi ⁊ ea opposita dabitur di
latio ad probandum vtriq; parti ⁊ eorum quolibet pariter pro
bante exceptio dominij si fuerit probata faciet reum vincere in
possessorio tamēsi iustior appareat eius possessio. ℂ Concludo
ergo quod in possessorio retinende dicta exceptio potest oppo
ni sed an opposita proficiet vel non apparebit postea ex proba
tionibus factis. ℂ Quero modo si actor agit petitorio tantum
a an possit compelli vt illud omittat ⁊ ad possessorium transeat[a]
⁊ glos.hic super verbo etiā quam in principio dixi fuit Jo. qui
tenet quod non ⁊ bene ideo dic vt in ea. ℂ Quero que sint illa
extraordinaria iudicia de quibus hic in litera circa fin. Respon
det gloss.quod hodie sunt omnia interdicta vt insti.tu.de inter
dict.§.fina.quod declara sic olim interdicta cum solennitate an
tiqua verborum proponebantur ⁊ isto respectu non connume
rabantur inter extraordinaria iudicia.hodie autem sine illa so
b lennitate[b] verborum proponuntur.vt.s.de for. ⁊ impe.ac.sub.l.
j.ideo hoc respectu extraordinaria nuncupantur. Et per hunc
modum debet intelligi gloss.in.l.ordo.ff de pub. iudi. verunta
men quia text.multotiens dicuntur contrarij qui non sunt in ge
13 nerali loquendo.ℂ †Si queris quod respectibus iudicium pos
sit dici extraordinarium.dic secundum dominum meum aut cō
sideramus ipsum in eo quod proponitur:⁊ tunc extraordinarium
iudicium est illud in quo proceditur per viam denunciationis
vel inquisitionis vel officio iudicis vel vtilis actiōis.vt.ff.si cer.
pe.l.si filius.⁊ de bo.pos.l seruus.⁊.s. qui admit. ad bono. pos.
4 l.j.⁊.j.de lib.⁊ eorum libe.l.j.cum no.in eo. ℂ Ordinarium ve
ro est actionis directe ⁊ accusationis seriose aut consideramus
solennitatem qua proponebatur.⁊ tunc omnia iudicia isto respe
ctu possunt dici hodie extraordinaria vt .s. de for. ⁊ ipe.ac.l.j.⁊
ij.cū sine aliqua solēnitate pponant:⁊ q2 olī oia cū solēnitate iō
oia ordinaria dicebantur vt.ff de ori iu.l.ij.§. deīde ex his.⁊.§.
oim.⁊ isto respectu h' dicunt extraordīaria vt superius dixi aut
cōsideramus iudicem coram quo questio ventilatur ⁊ tunc extra
ordinarium iudicium est delegatum vt nota.iij q5.iij.§.spatiū.
ver.et autem.⁊ not.extra de probationibus.ca.quoniam contra
falsam in gloss.secunda.Aut consideramus personam actoris
vel ⁊ tunc extraordinarium iudicium est ad quod alias inhabi
les admittuntur.vt.s.qui legi.perso.l.momentarie.⁊.j.si p vim
vel alio modo.l.j.aut consideramus modum ⁊ formam qua co
gnoscitur ⁊ proceditur ⁊ tunc extraordinaria sunt in quibus pro
ceditur sine strepitu ⁊ figura iudicij vt in glos.dicti.ca.quoniam
contra falsam.⁊ extra de verbo.signifi.capitu.sepe.contingit. et
argumen contra de lati.lib.tol.l.j.§.similiq; modo. ⁊.ff. de offi.
procon.⁊ lega l.nec quicq̄.§. de plano. aut consideramus rem
ipsam suamq; materiam de qua agitur. ⁊ tunc extraordinaria
sunt quibus de re innominata vel a regula exempta seu sunt ip
sa non comprehensa discutitur.vt.ff.de extraordina.cri. per to
tum.⁊ ibi not in gloss.rubrice Aut consideramus finem ad quē
tenditur ⁊ tunc extraordinaria dicuntur in quibus sententia vel
executio ex causa alteratur.vt.ff.de iniur.l.pe.⁊ antepe. ⁊ fina.et
argumen.ff.de his qui nota.infa.l.quid ergo.§. pena grauior.
ℂ Ex his possumus breuius concludendo dicere quod quo
tiens iudicium permutatur extra regulam ⁊ solitum modum si
ue mutatio contingat respectu cause efficientis siue respectu for
me materie siue finis vel alterius regularis accidentia recte illud
dicitur extraordinarium sicut alias in simili.s.de sacrosan.eccle.
l.placet.⁊ sic in tutela extraordinaria ⁊ anormala notatur. s.
qui dar. tutor.po.auf. matri ⁊ auie. ⁊ demum valet extra or
dinem factum quando est factum lege permittente vt hic.⁊ in.j.
j.superius allegata non alias vt.s.de exceptio.rei iudica.l.j.⁊ de
appellatione.l.j.⁊.s.de senten.l.prolatam.⁊ in autem.de heredi.
⁊ falci.§.inordinatum.hinc dicebat beatus Ambrosius.peccat
qui prepostere agit.nam scire quid facias nescire vero ordinem
faciendi non est perfecte cognitionis. Et Crisostomus inquit
qui quod primum est negligit ⁊ quod secundum est extollit vtrū
que corrumpit.Ex quo concludo quod valere non debet nisi vt
dixi licet ex aliqua iusta causa permittēte fecerit. ℂ †Quero nūc
cum vltima glos.an interdicta hodie locum habeant.⁊ respon
deo duobus modis vt in gloss.in princip. vt primo quod hodie
etiam locum habent tenuit Accursius.ff.eodem.in rubrica.et
Dyn.primo per hanc rubricam.ff.eodem in qua ponitur di
c ctio seu[c] que repetit ⁊ auget vt.ff.de auro et argento lega.l.si ga
ita.Secūdo quia quotiens noua actio a lege inducitur vet⁹ actio
non extinguitur nisi expresse dicatur vt.ff.de actio. ⁊ obligatio
l.quotiens.Tertio per textum.l.prima.§.hoc autem edictum.⁊
l.pretor §.nonnulli.ff.de ope.no.nunci.l.ij.§.cum pretor.dige

a ℂ Et an possessorium transeat. tu vide de hoc quesito bar.in.l.si.C. de edi. di. adri. tol. ⁊ pau.de ca. 2ᵃ.celxxiij. incē. quia p primū du bij.l.prio.dubio vbi ponit longā distinctionem.

b ℂ Sine illa solēnitate. adde spe. de ecl.act.§.j.ver. rursus. ⁊.§.v. in prin.q̄ interdictorum solēnitas est sublata s3 eorū loco actiōis fcm subrogata est. ⁊ effect⁹ vere remanet.

c ℂ Dictio seu. bar.in.l.cūq̄ dā3. ⁊ ibi Ex.in.j.col. l.ix.opp.C de v. sig.bar.late.in.l. si is qui ducēta. §.verū.l.iij.co.de reb.du.

d ℂ Sunt excludēde. q6 ambages reprobātur ⁊ que sint ambages no ta.spec.j.ti.de ad uo.§.nūc de excor dijs. vers.vel ita sunt nonnulli.

e ℂ An nomē actionis. Adde quod actio necessario explicite exprimē da non est sed im plicite sic Bal. i addi.ad.spec. de act.seu pet. ver.j. bart.post glo. in l.j.in pnc. in vlti. col.vers.q̄.verum go.ff de edē. Ex. ⁊ bal.hic.l.cūmo ta.⁊ ibi bar.imol. col.in.v.vl.no.ex hac.l.s.ō trāsac. in.l.edita.l.j.col. vbi Jo.fab.⁊ d. Ant.⁊ Alexā.te nēte ōtrariū ⁊ ibi dem vide.d.Jas. may.l.iiij.co.s.ō edē.⁊ adde bal. l.maiorib⁹. in fi. s.eōia vtriusq;.

stis ne via fiat e l.l.prima.§. restituende.ff. vti possidetis. vbi in
glossa hoc sequebatur etiam dominus meus per hunc textum.
qui excludendo proprie interdicta improprie videatur ea admit
tere etiam sine solennitate antiqua ⁊ etiam per.§.fina. instit.eo
dem.vbi text.dicit non esse necesse ipsa proponi neq; reddi non
tamen negat posse imo innuere videtur posse ex quo negat tan
tum necesse.siue igitur agatur in factum actione siue interdicto
non est vis licet hodie frustra de hoc queratur cum non sit neces
se nomen actionis exprimi in libello vt dixi in.l.edita.s. de edē.
ℂ Quero vltimo que sint regularia ⁊ naturalia interdictorum
⁊ dico quod multa que enumera vt sequitur in ea.gloss.vsq; ad fi
nem.Adde tamen in ea ibi in rem scripta. subaudi excepto in
terdicto vnde vi.ff.de vi ⁊ vi arma.l.prima.in principio.⁊.§.qui
vi a me.⁊.l.cum a te.⁊ hoc de rigore iuris ciuilis.de equitate ve
ro canonica contra scienter recipientem datur conditio ex decre
tali sepe contingit.extra de restitu.spoliato. ⁊ contra ignoran
tem conditio ex canone reintegranda.iij. questione. prima de
quo nota extra de iudic. quia secundum Ricardum. Abba.
ℂ Extra scias quod Barto.istam legem in principio induxit
vt non sufficiat probationes fieri etiam per relationem nunctij re
ferentis nihil in bonis debitoris reperiri vt dicatur excussio le
gitime facta nisi super hoc pronuncietur a iudice sicut oportet
prius decidi possessorium antequam perueniatur ad aliud iu
dicium.⁊ pro hoc.ff. de ope.nor.nunciatione.l. stipulatio.§.ha
bet autem.⁊ ibi per eum.sed vide quod dixi supra ad trebellia
num.sancimus.§.cum autem.⁊ in autentica sed hodie. s.de ac.
⁊ obliga.⁊ dicas latius in auten.hoc si debitor.j.de pigno.⁊ hec
sufficiant.

1 ℂ Auspicium quid ⁊ vnde dicatur.
2 Actionis nomen an debeat in libello exprimi.

SI quis. Hic tractatur de proponēdi solennitate.Casus.in quolibet possessoria sine solennitate verborum actio vel exceptio exprimitur.hoc dicit. ℂ Supple textus ibi quodlibet
distributiue non collectiue legitur. Ibi interdicta subaudi vel
actionem in factum.vt dixi supra.l.proxima.in penultima que
stione ibi vide. Ibi efflagitet.l.petendo intentet. Ibi ruptis id
est remotis. Ibi actioni non proprio nomine sed cau.vt notat.
digestis de edend.l.prima.in glossa magna. Ibi allegatione tā
iuris quā facti ibi proponere scilicet postea in processu. ℂ No
d ta quod ambages sunt excludende[d] ⁊ que sunt ambages vide in
1 glossa. ℂ †Quid sit auspicium ⁊ vnde dicatur ⁊ dic vt in gloss.
et dicitur auspicium ab inspiciendo.⁊ dicunt vgutio papias et
catolicon quod componitur ab aue.⁊ specon.vel spe ⁊ con.vn
de inquiunt aues inspiciunt aspiciendo sperant sperando diui
nant ⁊ sic agunt qui negotia incohāt.Augurium vero inquiūt
componi ab aue ⁊ garrio quia inspiciebant garritum auium
vt in gloss.⁊ sic sunt idem auspicium ⁊ augurium que omnia ho
2 die sunt sublata.vt in glossa finali.Karn. ℂ †Quero an no
e men actionis[e] debet exprimi in libello.quidā quod sic per istā
legem quod communiter non approbatur quia nomina non cu
rantur sed pertinacibus relinquuntur vt supra de constituta
pecunia.leg.secunda.ad finem.nec lex ista dicit exprimi nomen
sed actionem.sed actio est expressa siue nomine appelletur siue
digito ostendatur vel aliter demonstretur vt.ff.de ado l.si pater
naturalis.⁊.ff.si cer.pe.l.certum ego sufficit exprimi rem ⁊ cau
sam que demonstrant ipsam actionem vt dixi.s.de eden.l.edita.
secundum Ric.

ℂ Quorum bonorum. Rubrica.

ℂ Interdictorum triplex species.
1 Interdictum quorum bonorum cui detur ⁊ contra quem ⁊ pro
4 quibus rebus competat.⁊ in.sq.
5 Vsucapio tertij quando conuento prosit.
6 Interdictum quorum bonorum an possit pluries intentari.
7 Interdictum quorum bonorum quare sic sit appellatum.

Continua sic rubricam.dictum est. s. de interdictis in genere
1 nūc vero in specie.†Est enim triplex interdictorum species quia
aliud adipiscende aliud recuperande aliud retinende.⁊ q2 prius
est adipisci quā recuperari vel retineri ideo premittit de specie
adipiscende quale est hoc interdictum quorū bo.arg.ff. de acqui.
re.do.l.j Et quare hoc prius seq̄ sequens quorū legatorū quod est
etiam adipiscende rē ideo q2 hoc vniuersale.vt.ff.eo l.j.§.j.aliud
particulare ⁊ ab vniuersalioribus seu gn̄alioribus facilior est no
2 stra cognitio.vt.ff.si cer.pe.l.j.merito de hoc pmittit. ℂ †Nunc
pro summa huius tituli querit glo.rubrice primo cui detur hoc in
terdictum

a terdictum [a] ⁊ dicit gl. in prin. qđ directū datur quorum possesso
ri de iure pretorio vtile autem datur heredi de iure ciuili, vt. ff.
e. l. i. ⁊ l. cui adde. ⁊ ratio huius pōt esse qꝛ in bonorū possessore
de iure pretorio concurrunt mens et verba pretoris. in herede
vero de iure ciuili mens tantum deficientibus verbis cum ver
ba pretoris in eo cui data est bonoꝝ possessio loquūtur. vt patet
in. l. i. ff. eo. ergo ⁊c. ar. ff. de iu. om. iudi. l. si qs id qđ. §. si dū. ⁊ ff. si
qua. pa. fe. di. l. hec actio. Sed Ja. de are. Pe. ⁊ Cy. ꝯtradicētes
directum dari etiā heredi de iure ciuili. Nam si pretor edixerit
in bonorum possessore qui non est heres proprie ⁊ vere. vt. ff. de
bo. pos. l. ij. ⁊ insti. eo. §. quos autem fortius ⁊ proprius creden
dum est edixisse in vero ⁊ proprio herede in quo minor fuit du
bitatio ⁊ ne plus vel aliter eius edictum operetur in facto quaꝫ
in vero. vt. ff. de adop. l. adoptio. ⁊ ff. loca. l. qui acceptum. Non
ob. ratio que mouit gl. qꝛ respōdeo qđ verba in bonorū posses
sore edicta fuerūt causa minoris dubitationis tollēde ideo ⁊ in
vero herede in quo minor est dubitatio locū habent. ar. l. iura. ⁊
l. non possunt. ff. de legi. sed doc. cōīter transeunt cum glo. ⁊ Ja.
bu. Bar. ⁊ dñs meus licet nihil allegēt cū glos. nec de reproba
tione faciant mentionem ⁊ ego cum illis. Et est ratio quia ante
illud edictum non veniebant heredes de iure pretorio nec ciui
li ad hoc possessorium sed tantum agebant de iure ciuili petito
rio per petitionem hereditatis postea pretor inuenit bonorum
possessiones ⁊ ex istis vtilis ⁊ non directa competit petitio he
reditatis que bonorum possessoria vocatur hereditatis petitio.
ideo vtrunqꝫ titulum habem⁹ in digesto veteri. pretor post hoc
edixit in bonorum possessore tantum. ⁊ sic in eo qui veniebat ad
successionem beneficio suo tantū. ⁊ ei dedit interdictum quorum
bonorū pro possessiōe rerum hereditariarū adipiscenda vnde ei
tm̄ subuenisse videt verbis sicuti subuenerat in petitione decer
nendo ei bonorū posse. ⁊ non heredi de iure ciuili. sic nec ius ci
uile subuenit ex verbis bonorum possessori de iure pretorio cui
vtilis tantum petitio hereditatis cōpetit. vt dixi. sed quia mens
pretoris vt dixi mxa fuit subuenire successori cōtra occupatores
bonorum hereditatis: ideo ex interpretata mente heredi com
petit vtile interdictum vt taliter per pretorem consulatur here
di ⁊ de iure ciuili qualiter per ius ciuile reperitur consultum ei
qui venit de iure pretorio tantū ⁊ pro hoc etiam facit quia mens
directa nunquam se refert ad subiecta terminos differentes
ab expressis habentia. vt. C. de cadu. tol. l. i. fi. autem ad deficien
tes licet ad interpretata fiet tunc vtilis actio competit. vt. l. su
3 perius allegata ⁊ ex his defensata est glo. ¶ †Quero secundo.
viso cui cōpetat nunc quero contra quem. ⁊ penultima glo. dicit
qđ cōpetit cōtra possidentem pro herede vel pro possessore. vt. ff
eo. l. i. ¶ †Sed tunc quero tertio pro quibus rebus. [b] ⁊ respon
4 deo pro corporalibus non incorporalibus. vt iuribus et actio
nibus. vt. ff. eo. l. ij. Et intelligo corporalibus possessis p defun
ctum tempore mortis. Idem dicit Petr. in decentius per. l. non
tantum. ff. de pe. here. ⁊ predicta vera vt sequitur i glo. si nihil sit
vsucaptum vel prescriptū vt in verbis edicti continetur. si ergo
sit vsucaptum vel prescriptum repellitur agens hoc interdicto.
Sed dicet quis mirādū quō potest vsucapi vel prescribi quia si
vt dixi cōpetit cōtra possidentem vel pro herede vel pro posses
sore sequitur qđ cōpetit contra possidentem sine ti. vt. C. de peti.
here. l. hereditatis. sed sine ti. non procedit vsucapio ergo litera
illa male dicit. Sol. qđ possessor pro herede iusto errore potuit
moueri qꝛ habet pro ti. vt. ff. pro leg. l. ij. ⁊ l. fi. Hanc solu. tene
menti. per quam habes qđ titu. putatiuus pro herede ⁊ iusto er
rore causatus, pdest ad vsucapionē. ⁊ quo ad eum pro ti habet
sed non vt repellat agentē hoc interdicto. vel petitio habet que
cōtra titulū possidētem non datur vel dicit glo. qđ vsucapit vel
prescribitur per eum qui emit a possessore qui per venditionem
desijt possidere. ¶ †Ex ista solutione no. qꝛ vsucapio tertij pro
dest conuento qui conuenitur vt possessor quia dolo desijt possi
dere ⁊ sic potest de iure tertij excipere quia eneruat intētionem
actoris vel qꝛ causam habet ab excipiente circa quod vide que dī
xi in. l. cum serui quispiā. C. de ser. fu. vel dicit glo. Tertio dic qꝛ
licet titulum nō haberet ⁊ in mala fide esset ipse prescripsit spa
cio. xxx. anno. que tuetur male fidei possessorem. vt. l. ij. sicut. C. de
prescrip. xxx. anno. ⁊ l. hereditatis. C. de peti. heredi. ⁊ sic eadem
prescriptione excludetur hoc possessorium: quia et ipsum petito
rium vt in alio possessorio dicitur in. l. fin. ad fi. C. de edi. di. adri.
6 quod nota. ¶ †Quero nunc quarto an pluries intentari possit
hoc interdictum. ⁊ respondet glo. in verbo ⁊ non redditur. quod
tantum semel ad istar petitionis hereditatis quod gloss. repro
bat per. l. licet nimium. ff. de peti. heredi. Sed dic quod pro ea
dem re pluries non intentatur: quia aut succubuit ⁊ obstat ex
ceptio rei iudicate. aut obtinuit et tunc aut nondum adeptus
est possessionem ⁊ non est opus vt illud intentet seu per execu
tionem solum petere debet: aut possessionem adeptus fuit et

a ¶ Cui detur hoc interdictum. Interdictum quorum bonorum vtile et quorum bo
norum directum cui ⁊ quando competant et de eius. viij. for. libelli. vide Socinum
consilio trigesimotertio incipiente prosequendo ordinem versicu. ⁊ si per violentiam.
circa prin. in prima parte char. lxvij.

b ¶ Pro quibus rebus. adde quod interdictum vniuersale quorum bonorum quan
tunc amplius possessorium adipiscende non competit cum iam
adeptus fuerit. vt no. in. l. fina. C. de edic. di. adri. tol. pro diuersa
autem re bene potest intentari. vt in gloss. Nec obst. ff. eo. l. j. §. fi
na. quia subaudi ibi tantum vt in glo. ¶ Quero quinto in quo
differt petitio hereditatis ab interdicto. Et gl. hic dicit in duo
bus quia hec ad possessionem illa ad proprietatem. Item dire
cta petitio hereditatis datur heredi de iure ciuili et vtilis bo
norum possessori de iure pretorio. vt. ff. de bo. pos. here. pe. l. j. sed
hoc interdictum totum econtra quia bonorum possessor dire
ctum ⁊ heredi de iure ciuili competit vtile vt superius dixi sunt
7 et alie differentie de quibus per gl. s. eodem. l. prima. ¶ †Que
ro sexto quare hoc interdictum appelletur quorum bonorum.
Respond. quia denominationem sumpsit a prima parte edicti
quod incipit quorum bonorum ⁊c. vt. ff. eodem. l. j. in princip.
¶ Quero septimo ab extra ad quid hoc fuit expediens cum
per petitionem hereditatis omnia aduocentur per que hoc in
terdictum. vt. ff. de petitioni. heredita. l. non tantum. respondet
Cyn. quia a sententia lata in petitione hereditatis appellatur.
sed non a lata in isto interdicto vt si de momen pos. sue. appell.
l. j. ¶ Quero octauo in quo differt hoc a possessorio adipiscen
de de quo. C. de edic. diui adri. l. fina. respondeo vt ibi not. gl oss.
magna.

doqꝫ datur ad vnam rem singularem. vt per specula. in titu. de te
stib. §. tertio versicu. sed nunquid et licet sit summarium requirit ta
men libellum et lit. contestatio. vt per eundem specula. in titu. de li
bel. concep. §. x. versi. xxviij.

c ¶ Hoc interdictum. de hoc interdicto ponitur in specul. de test. §. secūdo. hoc. et ff. eo. ⁊ adđ quod est summarius et requirit libellum lit. contestatio. vt per specu. in titulo de libel. cōce. §. decimo. versiculo. xxviij. et Bartolum in. l. finali C. de edi. di. adri. tollen. item adde quod interdictū vniuersale quandoqꝫ datur ad vnam rem singularꝫ in specu. de testi. §. tertio versiculo sꝫ nunqđ.

1 ¶ Agnitio bonorum possessionis possessorem non facit.
2 Bonorum possessio contratabulas non est necessaria ei qui de
iure ciuili adire potest.
3 Filiatio an possit ⁊ an debeat probari. ⁊ nu. 4.
5 Probationes quas iudices ad informationem recipiunt fidem
non faciunt.
6 Testamentuꝫ quibus actibus ⁊ quando rumpi possit. ⁊ nu. seq.
10 Petitio hereditatis in quo differat ab interdicto quorum bo
norum.

HEreditatē. Primo cōsuluit. Secundo rationeꝫ dubi
tandi vel oppositam plenius instruendo ex
cludit. secunda ibi: quamuis. ¶ Casus. Eman
cipatus a patre preteritus licet contratabulas
intentauerit et obtinuerit nō propterea bono
rum possessor efficitur. ⁊ si intentet hoc interdictum habet pro
bare se filium ⁊ ad hereditatem et bonorum possessionem ad
1 missum hoc dicit. ¶ †Nota quod agnitio bonorum possessio
nis non facit quem possessorem. ¶ Item quod hoc interdi
c ctum [c] datur tam heredi de iure ciuili quam bonorum possesso
ri de iure pretorio. Sed primo datur vtile. Secundo directum
secundum glo. licet Pe. contra. vt dixi super rubrica. ¶ Tertio
not. quod non sufficit ea que sunt facti allegari. vt hic in prima
parte nisi postea probētur vt in secūda parte. ¶ Quarto quod
d probationes debent [d] fieri iudici vt hic. ⁊ l. quinquaginta. ff. de
probatio. ¶ Opponi. quod inepte dicat hereditatem peti
turus: quia hoc interdictum non datur ad incorporalia. vt. ff.
eodem. l. secunda. qualis est hereditas. vt. ff. de rerum diuisio. l.
i. §. quedam. versi. incorporales. Solu. vt in si. prime glo. que ex
ponit hereditatem idest possessionem rerum hereditariarum.
Nam ad incorporalia non datur hoc interdictum. quod intelli
ge nisi in consequentiam corporalium quibus coherant. vt. ff.
si seru. vendi. l. sicuti. §. aristo. ¶ Oppo. secundo quod nimis
truncate sine sub breuitate loquatur dum dicit petiturus. et
non declarat qua actione. ⁊ sic nos dimittit incerto contra. §.
quibus. C. de nouo codi. compo. Solu. supplendo vt in secun
da gloss. que dicit quod quidam dixerunt per petitionem here
ditatis directam vel vtilem quod docto. non placet quia tunc
ageretur ad restitutionem rerum non ad missionem in posses
sionem nec hec lex esset situata sub congruo titulo sed defendi
posset aliter diuidēdo legem istam quam primo fecerim scilicet
vt primo in volente agere petitione hereditatis secundo in vo
lente agere hoc interdicto. secunda ibi: quamuis et secundum
hanc lectu. illud verbum hereditatem stat proprie quia tamen
natura dictionis quamuis est aduersari in eodem casu non in
diuerso. ⁊ quia per sequentia declarantur precedentia. vt. l. he
redes palam. §. sed si notam. ff. de testament. ⁊ l. si seruus plu
rium. in fine. de legatis primo. dico eam non bene conuenire
huic litere. ideo sequor glossam que dicit petiturus per inter
dictum quorum bonorum et subiungit glossa in quo summae

d ¶ Probationes debent. adđ baldum in. l. prima C. de conditione ob tur. causam et specul. in titu. de teste. §. tertio in princip. Ited ad ac quod facta iudici et non parti in contradictorio iudicio non valet facta nō in figura iudicij Innocentium in capitulo quoniam contra. in prima colum. de probationibus. ⁊ glos. in. l. secunda. ff. quorꝫ bonorū.

a ☞ Impossibilis
qualiter ꝓbet fi-
liatio. vide Sal.
i. l. filiciantis. nu. v
v. ꝗro nūc qualiter
filiatio ꝓbet. ꝗ qd
ibi posui i apost.
ad ipm in. co. vfi.
ẜ. de nup.

b ¶ Acta facta. ad
de bart. h i fi. pe.
col. i vsi. op. acta
fcā vbi idē qd hic
Sal. p. l. is apud
quē. ꝛ ibi no. vbi
late bar. i. iij. col.
i pn. i v. ꝗrit gl. ꝛ
ibidez pulchre. ꝛ
clare ꝑ do. Jas.
may. i. xliij. co. in
v. l. scdo casus. ẜ.
de eden.

c ¶ Testm̄ rūpat.
ꝗ agnitio fine de
creto i ꝯ tabulas
sufficiat ꝛ rescin-
dit testm̄ gl. in. l.
fi. §. nos ita. ẜ. de
cura. furi. ꝛ alex.
in. l. fi. ẜ. q admit
ti. ꝛ an. ꝛ tꝫ imo. i
l. filio pterito. xlij
de in. test. ꝛ bal.
i. l. i. ff. o iuri. om.
iu. Ange. ꝛ imol.
i. l. ita tn̄. §. q. ad
tre. vid bar. i. l. i.
ff. quorū bonorū.

d ¶ In q differt. ꝛ
no. qd cū istud in
terdictū sit adipi
scēde nō dat he-
redi qd sanā pos
sidet res heredi-
tarias ꝯ it tex.
insti. de iterdi. i. §.
oino aūt adipi-
scēde ꝛ no. gl. i. c.
ij. de ꝯse. in. vi. qd
dꝫ itelligi qñ pos
sidet post aditaꝫ
hereditatē secus
fi ante i ūc. n. ipe
nō possidet vt he
res. sꝫ vt ali? qꝛ ñ
dꝫ sibi hoc noce-
re. ar. l. i. o delictis.
de nox. ꝛ idē i re
medio. l. j. ẜ. de
edic. di. adr. toll.
sed h vide istitu.
d act. §. actionū.
circa fi. ꝛ hoc est
dictū Bar. ho. no.
lexx. ꝛ vt i. l. sc. ꝑ
eūdē salr. habet
etiam.

tum cognoscitur qd no. ꝛ inferius reassumā. ¶ Op. tertio quod
etiam male facit non declarare quorum bonorum possessionem
petijt vel agnouit contra. §. quibus. ẜ. de nouo. codice compo.
Solu. vt in glossa ibi posita scilicet ꝙ de bonorum pos. contra
tabulas loquitur que datur filio emancipato preterito. Alij di-
xerunt vnī liberi. qd non plꝫ gloss. ꝛ merito qꝛ hic filius presup-
ponitur preteritus in testamento. vt. ẜ. vnī libe. quasi per totuꝫ ti-
2 tulum. ¶ † Op. quarto ꝙ ei non fuerit necessaria bonoꝝ posses
sio ꝯ tabu. quia potuit dicere testm̄ nullum ꝛ adire de iure ciui-
li. vt insti. de exhere. lib. in pn. Solu. vt in. e. glo. in fin. qd illud
verum si filius fuisset in ptāte sed hic fuit emācipatus ꝛ bene di-
cit gloss. ꝗtum ad e necessitatem petende bonorum possessionis
ꝯ tabu. sed quātum ad ptātem illam petende pōt ꝛ hec. l. loquit
in filio in ptāte: qꝛ licet possit dicere testm̄ nullum potest tamē si
vult petere ꝯ tabu. vt. l. fi. ẜ. de lib. prete ꝛ nota. in. l. ij. ẜ. de bon.
pos. ꝯ tabu. ꝛ ēt si diceret nullum ꝛ adiret de iure ciuili haberet
3 vtile interdictum. ¶ † Op. quinto ꝙ probatio filiationis sit im
a possibilis[a] ꝛ sic non indicenda. vt. l. lucius. ꝛ de condi. ꝛ demō.
Sol. vt in gl. vꝫ ꝙ non est impossibile. vel dic ꝙ est impossibile
probari vere sed non presumptiue per modum traditum in. l. fi-
lium. ff. de his qui sunt sui vel alie iur. ꝛ hoc communiter appro-
batur. pōt ēt tolerari precedens in casu si vir ꝛ vxor simul ꝛ so-
li fuerunt incarcerati per annum ꝛ duo vel tres custodes fuerit
appositi ꝛ ibi pregnans effecta peperit vltimo vel penultimo die
quo tunc exiuit nam tunc custodes possunt vere testificari de fi-
liatione. ꝛ ita refert hec Barto. audiuisse. d. Jacob. dicentem.
4 ¶ † Oppon. sexto ꝙ hec probatio non sit necessaria. naꝫ acta
b facta[b] in vno iudicio si fuerunt publicata faciunt fidem inter eas
dem personas in alio iudicio. vt. l. i. §. apud quem. de eden. ꝛ. l.
gesta. ẜ. de re iud. sed ille dum bonorum possessionē ꝯtra tabu.
petijt se filium illius probauit ergo probatio illius sufficit. solu.
tripliciter vt sequitur in ea. glos. i. nihil valet. scda ꝛ tertia sic. dic
ergo scdo ꝙ illa probatio fuit in dubium reuocata qꝛ nō fuit
facta in figura iudicij nec lite cum aliquo contestata nec plene co
gnita nec fuit plena probatio ideo nō preiudicat. ꝛ quod hec sint
vera probatur in. l. seruus. ff. de bo. pos. ꝛ. l. filium. §. si quis. ff. de
5 le. prestan. ¶ † Ex ista glo. collige quod probationes quas iu-
dices recipiunt ad informationem non faciunt fidem in negotio
principali quando nō fuit recepte in figura iudicij. vel dicit gl.
tertio supposito ꝙ plene ꝛ in figura iudicij probasset probatio
non fuit facta cum illo ꝛ sic non est inter easdem personas vt est
contrario. Alij vero glos. dicunt ꝙ istud non est necesse sic hec di-
sputari quia ista litera dicit ꝙ agnouit bonoruꝫ possessionem ꝛ
nō dicit petijt ꝛ sic ſm ius nouū ſm qd sola agnitio coram iudi
ce sufficit. vt. ẜ. qui ad bo. pos. l. fina. vnde alia probatio neces-
saria non fuit. Sed Jaco. but. di- it qd illi non bene dicunt qꝛ ex
sola agnitione non rumpitur testm̄ quo non rupto non admit-
6 teretur ad hoc interdictuꝫ. ¶ † Unde inquit ipse no. tres actus
Primus est agnitionis bonorum possessionis facte coram iu-
dice ꝛ per hunc actum testamentum non rumpit sed consequitur
7 ius rumpendi. ¶ † Scd's actus est quo postea petitur testamen-
tum rumpi per contra tab. dato libello heredi scripto ꝛ lite con
stata sicut in querela. vt. l. filio. §. i. ff. de inoff. te. ẜ. de col. l. vt libe
ri. ꝛ in hoc iudicio fieri- t probationes filiationis ꝛc. sed inquit
ipse non plene sed semiplene ꝛ hoc quia fieri speratur in interdi
cto quorum bonorū vel in peti. here. ꝛ ita debet hec lex intelligi.
8 ¶ † Tertius est act? in quo intentat hoc interdictū vel petitio
hereditatis ꝛ in isto debet fieri plena ꝓbatio vt hic. ꝛ in ista gl.
superuenit Bart. dicens ꝙ solum duo actus sunt necessarij vꝫ
actus agnitionis. ꝛ in isto fatetur probationem nō esse necessa-
riā sꝫ negat testm̄ nō rumpi dicēs ꝙ imo rumpitur si agnoscēs
habet ius rumpendi et postea hoc examinabitur in interdicto
quorum bo. ꝛ quia hoc interdictum est momētarie possessionis
ꝛ summaria cognitio sufficit vt no. hic glo ꝗ. semiplena ꝓbatio
sufficit ꝛ plena non erit necessaria ꝛ ita intelligit hanc. l. ꝛ ꝓ hoc
dicit esse casum. ꝛ ibi gloss. singularis ꝛ notanda. ẜ. de cur. fur. l.
9 fi. §. i. signata super verbo pro antiqua. ¶ Or attende quod te-
c stamentum rumpatur[c] per agnitionem possessionis ꝯ tab. sꝫ an
in interdicto isto sufficiat semiplena probatio dubito. nam licet
glos. dicat ꝙ summatim cognoscitur non sequitur ergo ꝓbatio
semiplena sufficit quia summaria cognitio potest vti circa alia
plura amputando dilationes ꝛ non admittendo exceptiones
altiorem indaginem requirentes. vt. l. si is a quo. in principio.
ff. vt in pos. le. sic latius dixi in. l. iudices. ẜ. de iudi. Et pro hoc
accedat. ẜ. titu. i. l. incerti. in. q. que tractat de ordinarijs iudicijs
ꝛ quod dixi ẜ. de bo. autori. iudi. pos. l. cum proponas. in quin-
to contrario hoc vult ista gloss. que plenam probationem requi
rit quam dico non contradicere secunde que dicit summatim co
gnosci. quasi velit ꝙ hec simul iuncta quod illa fient simul sum-
matim cognoscit ibi ꝛ nihilominus plene debere probari ꝛ hoc
suadet ratio quia victoria in hoc interdicto non est modici pre-
iudicij cum non expectet aliud simile post se nisi forsan petito-
rium ab aduersario intentandum ꝛ non de necessitate. sed ex
voluntate ꝛ an sententia in hoc possessorio non appellatur vt. ẜ.
si de momen. pos. fu. ap. l. i. ergo non leuis sed magni preiudicij
et in hoc melius vꝫ dixisse Ja. bu. ideo in illa parte eum sequor
¶ Oppo. septimo cum gl. supposito ꝙ contrata. filius iste pe-
tijt ergo filiuꝫ se probauit ꝛ iudex eum pronunciauit. at heꝫ sen-
tentia facit ius ꝛ pro veritate habetur. vt. ff. de lib. agno. l. i. §. fi.
et. ff. de sta. ho. l. ingenuū ergo alia probatio non est necessaria.
Solu. primo ꝙ hic nō fuit pronunciatū super filiatione licet fue
rit admissus vt filius ſm glos. ¶ Ex qua nota qd aliud est ad-
mitti quem vt talem: aliud pronunciare eum talem esse. vel dic
ab extra quod tūc snīa facit ius quo ad omnes qñ est lata cū legi
timo ꝯdictore. vt. l. si cum non iusto. ff. de collu. dete. qd hic non
fuit licet requirantur ꝛ alia que no. in. d. l. ingenuum. ¶ Oppo.
octauo quod imo non habeat necesse probare se filiuꝫ cum pre-
sumatur filius. ẜ. de ꝓba. l. nō nudis. Sol. vt in gl. fi. vꝫ ꝙ illud
procedat qñ erat in possessione filiationis in qua hic non erat:
ideo preteritus fuit. predicta intellige vt existens in quasi pos-
sessione presumatur filius probata primo quasi possessiōe quasi
filiationis. ꝛ ideo cauti aduocati duos articulos faciunt. vnum
in quo dicunt ipsum filium quia genitum ex viro ꝛ vxore simul
cohabitantibus. vt habetur in. l. filium. ff. de his qui sunt sui vel
alie. iur. ꝛ hic est super proprietate. Alium faciunt super quasi
possessione in quo dicunt qd a dictis coniugibus tenebatur tra-
ctabatur ꝛ reputabatur vt eorum filius ꝛ ita eum suū filium asse-
rebant ꝛ vocabant vt sic si non probent primum sufficit proba-
10 re hoc scdm. ¶ † Quero mō in quo differt[d] petitio hereditatis
d ab hoc interdicto. ꝛ glo. super rubrica aliquas dr̄ias posuit. sed
dic plenius ſm Barto. qꝛ differt primo origine vel inuentione.
Nam petitio hereditatis a senatu est inuenta. vt. ff. de pe. here.
l. fi. ꝛ sic a iure ciuili trahit originem. vt. l. ius ciuile. ff. de iusti. et
iu. hoc interdictum a pretore. vt. ff. eo. l. i. in prin. ¶ Et ex hoc se-
quitur alia dr̄ia quia petio hereditatis de iure ciuili. et vtile suc-
cedenti de iure pretorio qd totū est ecōtra in hoc interdicto quia
directum competit successori de iure pretorio ꝛ vtile heredi de
iure ciuili quicquid dixerit Pe. vt dixi super rubrica. ¶ Item
differunt natura quia petitio hereditatis est bone fidei. vt. §.
actionum. insti. de actionī. ꝛ. ẜ. de peti. here. l. fi. istud interdictuꝫ
est stricti iuris cum non enumeretur in. d. §. actionum. ¶ Item
differunt in modo proponendi. nam in petitione hereditatis pe
tit actor principaliter se declarari heredem et consecutiue reum
condemnari ad restitutionē rerum hereditariarum. vt. l. licet. ff.
de peti. her. ¶ In hoc interdicto quis petit se mitti in possessio
nem rerum hereditariarū vel sibi possessionem tradi. vt. ff. eod.
l. i. ¶ Item ſm Bart. differunt in modo probandi: quia in peti
tiōe hereditatis plene probatur. in isto interdicto semiplene hic
not. per in glo. ꝛ quia est modici preiudicij ꝛ aliud iudicium expe-
ctat post se ergo ꝛc. vt. l. iij. §. idem. ff. ad exhiben. ¶ Ego tenui
ꝯ. ꝯrium. ꝛ ad ista patet rn̄so per ea que ibi dixi. ¶ Itē differūt
in effectu quia petitio hereditatis ad corporalia ꝛ incorpora-
lia: interdictum ad corporalia tantuꝫ. vt. ff. e. l. ij. qd intellige ni-
si incorporalia coherēant corporalibus. vt. l. sicuti. §. Aristo. ff.
si ser. ven. Item differunt ſm aliquos quia petitio hereditatis
non tantum pro rebus a defuncto possessis sed etiam pro deten-
tatis datur. vt. l. non tm̄. ff. de peti. here. hoc interdiū solum pro
possessione. J. l. prima. qd Bart. reprobat per tex. ff. eo. l. i. in pn.
dum dicit qd de his bonis ꝛc. Et hoc bonis dꝫ qd nō tantuꝫ pos
sidentur sed etiam detinent. vt. ff. vi bo. rap. l. i. §. in hac actione. et
ꝗ. ꝛ no. in. l. rem in bonis. ff. de acqui. re. do ¶ Item differūt q
a snīa in petitione hereditatis lata appellatur nō a lata in hoc
interdicto vt supra. si de momen. pos. fue. appel. l. i. Concludunt
autem in hoc quia vtrumqꝫ generale ꝛ neutrum eorum ꝯ titulo
possidentē datur: sed contra possidentē pro herede vel pro pos-
sessore si nihil sit vsucaptum: quod declara vt super rubrica di-
xi. ꝛ vtrumqꝫ potest pluries intentari pro diuersa re non pro ea-
dem vt ibi idem dixi. Bar.

1 ¶ Interdictū quorū bonorum cui contra quem ꝛ pro qua re
competit. ꝛ nu. seq.

1 **Si ex edicto.** † Interdictū hoc com-
petit etiam bonorum
possessori ab intestato. ꝛ datur cōtra euꝫ qui possidet
pro herede vel pro possessore qui dolo desijt possidere. b. d. ¶ Super text. ibi eius fuerint sub audi vel ab eo possessa
vel quasi: vt dixi in. l. precedēti in vltima questiōe in penultima
differentia. vbi vide. ꝛ hic potes notare quod ab aliquo possessa
presumuntur iur ꝛ interpretatione illius esse nisi constet de con-
trario. circa quod vide quod dixi in. l. ob maritorum. ẜ. ne vir
2 pro marito. ¶ † Item not. quod hoc interdictū non datur con
tra titulo possidentem ꝛ ꝙ titulus putatiue pro herede hoc
interdictum nō excludit sicut nec petitio hereditatis. Iteꝫ quod
paru

paria sunt in possessorio adipiscende possidere vel dolo desiisse
3 ¶ Tertio opp. qd cōtra possidentē pro herede si vsucepit nō compe
tat nec cōtra possidentē pro possessore si .xxx. annis prescripsit.
vt. ff. e. l. i. solu. cōfitendo contrarium et sic hoc sm illa3 declara vt
4 dixi super rubrica in scda questione. ¶ Quarto quero an pro re sin
a gulari[a] possit cōpetere. et dic qd sic vt in glo. ¶ Cōtra qd oppo.
glo. de. l. i. in. §. fi. ff. co. et nō solum hic sed ibi. dic ergo qd est vni
uersale aptitudine vt ibi sed actu qñq3 est singulare. vt in. l. alle
gata in glo. ¶ Quero quia text. dicit intestate quod intelligit a
principio vel ex postfacto an heredi ex testamēto q petiit bo. pos.
sm tabulas competat hoc interdictū. et videtur qd nō quasi ſi
hi fuerit subuentū alio remedio scilicet olim ex edicto diui adri.
hodie per restitutione3 finalem positam. C. de edic. di. adri. toll.
alias videt istud remediū superfluū adinuentum. sed teneo con
trarium q3 verba edicti late patēt et indistincte loquuntur. ff. co.
l. i. nec vnom superfluum est per aliud quia interest nostra plura
remedia habere. et istud est de mente Cy. in. d. l. fi. in. iii. oppo.

Onstat. Casus. Consanguinei defuncte in successiōe preferunt eius viro et exceptio dñii requirens altiorē indaginē in hoc interdicto cōtra negantē nō debet admitti. h. d. vel breuis[c] exceptiones altiorē indaginem requirētes in possessorio adipiscende non debent admitti. h. d. ¶ Super text. ibi intestate ide3 si testate. vt. l. precedenti dixi ibi frustrationibus que inducuntur cum exceptio requirit altiorem indaginem. et ex hoc colligetur notabile qd habes in summario. ¶ Secundo ex illo verbo corpore. Nota quod hoc interdictu3 ad corporalia tantū et non ad incorporalia datur. vt. ff. eo. l. ii. quod intellige nisi incorporalia coherent corporalibus. vt. l. sicuti. §. Aristo. ff. si serui. vendi.
¶ Oppo. ab extra de regula dolo facis ff de regu. iur. et. l. dolo
ff. de excep. doli. Guil. soluit dupliciter. Uno modo qd illa exceptio non habet locum in possessoriis sed petitoriis tantū. Alio
b modo qd in possessoriis locum habet si incontinenti[b] excipiens est paratus probare non alias. argumen. l. si is a quo. in princi.
ff. vt in possess. l. et. l. iii. §. caose. ff. de carbo. edic. Et hanc partem tenet gloss. in. l. ii. C. de edic. diui. adri. tollen. et est vera in hoc interdicto adipiscēde. vt hic est casus in verbo frustrationibus vt super litera dixi. ¶ In interdictis vero recuperāde et retinende possessionis vide qd dixi. C. ti. i. in. l. incerti. in quarta questione.

¶ Quorum legatorum. Rubrica.

¶ Uiso de vno interdicto adipiscende possessionis prosequitur de alio quod est etiam adipiscende et est precedens sui natura generale. hoc vero speciale. et datur hoc heredi sicut et illud. sed illud cōtra possidentem sine titulo: hoc contra legatarios et eorum successores qui titulo possident. ¶ Et no. q hoc interdictum a principio verborū edicti denominatur sicut precedens.

1 ¶ Interdictum quorum legatorū heredi heredis datur contra legatarium.
2 Falcidia locum habet in repudiante in fraudem.
3 Heres an debeat legatarius satisdationem prestare.
4 Heres in interdicto quorum legatorom an debeat in libello de falcidia conqueri.

Eredi. Primo vnū dictu3. scdo infert ad quesitū annectēdo dicti effectū secūda ibi: vnde. Casus. Et heredi heredis
f daf hoc interdictū[c] cōtra legatariū sua autorita
e te rem legatā occupantē vt possessionē ei tradat et falcidiā retinere valeat. h. d. ¶ Nota qd hoc interdictum est adipiscende possessionis. ¶ Itē quod transmittitur ad heredem.[d] ¶ Item qd competit contra titulo possidentem concordantie omnium. ff. ad. l. i. in prin. et in. §. hoc interdictum. ¶ Item competit herede conquerēte de falsidia non habita alias non. vt in gl. ¶ Item no. qd consensus heredis facit
2 cessare hoc interdictum. ¶ Secundo oppo. quod falcidia habeat locū niedum herede scripto succedente ex testamento sed et eo repudiante in fraudem vt. C. si quis omis. caosa te. l. fina. et. ff. ad. l. fal. l. i. §. ad eos. inio et in codicillante tantum. vt. C. quando di. le. l. fina. solu. vt in gloss. ii. que fatetur contrarium et sic hec sopletur per illas. ¶ Oppo. iii. qo consensus heredis non impediat hoc interdictum. vt. ff. eod l. i. §. qd ait pretor. solu. qd prestitus post aditam hereditatem impedit illud vt hic. non prestitus ante vt ibi et hic glo. Et est ratio quia primo casu est prestitus ab herede: secundo non. ¶ Opp. iiii. quod male dicat sm sententiam interdicti quia imo etia3 sm verba. vt. ff. eo. l. i solu. confitendo sed hic accipit sententiam pro verbis et mente: vel dic quod hic loquitur sm mentem illo respectu quia olim cum solennitate ver
5 borum hodie non. vt in glos. et. C. titu. ii. l. incerti. in fi. ¶ Oppo. quarto quod heres non prestet satisdationem sed ei prestetur a legatariis. vt. ff. si cui plusq per. l. fal. l. i. in prin. solu quod ibi de satisdatione quam prestat legatarius quando ei integraliter

soluit legatum heres. hic cōtra quādo legatarius restituit heredi integraliter rem legatam per eum occupatam. ¶ Oppo. v.
et sic si lex falci. locum habet vt hic in fi. ergo hoc interdictu3 nō debet posse habere locū quod est cōtra hāc. l. quod nō possit habere locum probatur quia lex falci. resecat legatum ipso iure in quarta. vt. l. plautius. et. l. lucia. ff ad. l. fal. et sic in communione eiusdem est legatarius et heres sed quoties portio remanet penes heredem cessat hoc interdictum. vt. ff. cod. l. e. §. si quis mor
a tis. in princ. ergo &c. solu. confitendo qd heres in cōmunione remanet nec propterea cessat hoc interdictum quominus totum reuocetur vt hic quia totum sibi occupauit. et in contrario cessat quia sibi non occupauit quia defunctus donatario tradidit. verum q falci. resecat licet interdictum directum non detur quia heres partem suam habet tamen vtile pro rata tangēte heredem competit. vt no. glo. in contrario. et ita intelligo glos. hic signatam super verbo consistim. ¶ Opp. vi. si legatarius sua autoritate rem legatam accepit vt dixi ergo ius suum amisit. vt C. de le. l. non dubiū. et. j. titu. j. l. si quis in tantam. solu. vt in glo. fin. qd ibi accipit post aditam hereditatē et sic tēpore quo heres dominiū habebat hic ante aditam hereditatē quo tempore non erat dñs nec erat persona a qua peti vel accipi posset. ¶ Opp. septimo de. l. cum querebatur. j. tit. e. et de. l. extat. ff. qd me. causa. solu. eodem modo quo precedens vel dic vt in qualibet earum notatur. ¶ Oppo. octauo quod hoc interdictū sit inane quia cū legatarius efficiatur a morte testatoris dominos rei legate. vt. l.
b a titio. ff. de fur. cum simi. potest ipse excipere de dominio et opponere exceptionem dolo facis &c. vt. ff. de exce. do. l. dolo. solu. dupliciter vt in glo. i. qd illa in petitoriis hec in possessoriis. illa non est tuta: nam in possessoriis adipiscende quale est hoc interdictum locum habet. vt. C. titu. i. l. fi. et ibi dixi. Quare gloss. dixit secūdo dic vt not. C. loca. l. si quis cōductionis. et ibi gla. tenet qd si paratus est probare incōtinente tunc audiaf non alias vt not. in. l. ii. C. de edic. di. adri. tol. sed hec est vna cōmunis et generalis solu. omnium. et pro ea casus in. l. fina. sed contra hanc solu. videtur fortissime facere. l. ista. nam cum heres fateretur rem legata3 et solum conquerebatur de falcidia quā asserebat imminere ergo fatebaf dominium fore legatarii pro tribus partibus igitur
c pro illis probabat incōtinenti exceptionem suam per implicitā confessionē heredis. ¶ Forsan diceret quis hic exceptionē illā nō opposuit qd si ita esset res clara foret q3 nō est verisimile q omnem suā defensionem nō opposuerit vel ponamus qd opposuit exceptionē ista3 quomodo soluemus hoc cōtrariū. dici oportet qd hic erat dubiū inquantū haberet locū falcidia et sic inquantum haberet obstare exceptio dñii et doli et potissime propter creditores imminentes. et hec est solu. cōis pe. et Cy. Alii vt Oldr. dixerunt qd hic est sic statutū vt compescatur audacia legatariorū qd non tenetur q3 magis est cōpescenda eorū qui occupant sine ti. habito a defuncto et tamē cōpetit eis predicta exceptio. vt. C. titu. i. l. fi. standū igitur videf cum precedenti vel dic qd interdu3 agens possessorio adipiscēdi agit vt sibi habeat totu3 et tunc habet locum. l. cōtraria interdum agit vt deducat qd sibi detur fa
d cto calculo. et habet locū. l. ista. et hoc ideo q3 heres ipse debet deducere et nō sibi deduci ac etiā q3 nō solū cum illo legatario sed cu3 ceteris aliis calculū habet heres facere et q3 hic de bona fide agitur cum heres intentionē vel exceptione3 legatarii in suo li
4 bello fateatur vt statim dicam. ¶ Quarto quero nunc an in hoc interdicto sit necesse vt heres cōqueratur in libello suo de falcidia. et glo. fi. in prin. tenet cum pla. qo sic per istam. l. in fin. an cōtrariu3 facit q3. ff. co. l. i. nihil in edicto dici videtur sed solū pro causa vel detur notari audacia legatarii qua sibi ius dixit. et ista ratione Old. dixit qd nō est necesse vt in libello querimonia fiat de falcidia. sed doc. cū gl. dicunt alibi qd ambe rationes mouerunt pretorem et vna pbaf hic et alia ibi. et hec de falsidia est principalis et illa scdaria q3 propter falsidiā voluit pretor phibere et cohercere audaciam legatariorum. ¶ Quero ab extra an hoc interdictū sic competit contra heredem legatarii sicut econtra datur heredi heredis vt hic. et. ff. co l. i. §. hoc interdictū. et dicit quod sic. casus est. j. co. l. e. §. legatorum. et ibi casus quod licet heres legatarii et ceteri successores eius possideant rem illam vt veri heredes sui defuncti nihilominus dicitur etiam illam possidere tit. quo possidebat legatarius et fictio quo primus eorū defunctus quod est notandum.

¶ Unde vi. Rubrica.

¶ Quia post possessionem ademptam interdu3 quis per violentiam spoliatur ea ideo viso de interdictis adipiscende possessionis annectit de interdictis recuperande per que prouidetur spoliato. Et notandum qd hoc interdictu3 accipit nomē a principio edicti positi. ff. eo. l. i. in princi. et est titul. de vi et vi armata. et ita intelligo dum allegat. ff. co.

¶ Uim vi repellere licet vnicuiq3 et nu. seq.

a ¶ An pro re singulari. tu dic idē tenere speculatorē in ti. de test. §. iii. ver. sed nunqd. et ide3 tenuit Bal. ibi i oddi. ad ips secutus eundem.

b ¶ Incontinenti. Not. qd in interdicto adipiscēde obligationis admittif exceptio dñii si incōtinenti volt pbare vt p Bart. hic et per Bal. et gl. et Imo. in. l. si socer. §. lucius. ff. sol. matri.

c ¶ Hoc interdictu3. de hoc interdicto vide etiam spe. in ti. de test. §. ii. et. ff. e. ti. Et adde qd nō h3 locū sn donatiōe causa mortis qñ possessio fuit tradita p defunctū vt p Bar. i. l. i. § si qs ex mortis. ff. quorum legato.

d Ad heredē. et hoc cōtra legatarios legatū propria autoritate occupantes nō obstan. exce. qd incōtinēti restituitur est. l. s. et ibi doc. ff co. tit. qd est verū qñ heres vult vti falcidia alias nō cōpetit tale interdictum cū obstet exceptio pdicta gl. et Bar. i. d. l. i. in fin. ff. co. qd est verū si heres satisdet de restituēdo legato ipsi legatario vel fideicōmissario vt hic per doc.

a ¶ Vim vi repell. ꝛc. licet. facit hec regula in patre ⁊ domino castigantibus filium et seruum qui non possunt se contra eos defendere vt tenent doct. in. l. iij. ff. ad. l. aqui. item quando infertur a persona publica puta si iudex mandet aliquem fustigari quia non licet ei se defendere. itē quando repelleret vim ex interuallo secus si in ipso facto lesioni a illegitime defenderetur: quia tunc non licet. ita notat Bart. hic. ⁊ in. l. vt vim. ff. de iusti. ⁊ iure. et plene in. l. ij. ff. de vi et vi ar. itē quando repellitur tm̄ moderate et sine moderamine inculpate tutele vt no. doc. per istū text.

4 Incontinenti fieri quando quid dicatur. ⁊ numero. 7.
5 Moderamen inculpate tutele in quo consistat. ⁊ nu. 6.
8 Violentia vna non compensatur cum alia.
9 Percussio quando liceat reperari ⁊c. ⁊ nu. seq.
12 Aggressum an liceat vnicuiq̄ defendere.
13 Priuatus an possit resistere iudici vim inferenti.

Recte. Casus. pro rectū defensiōe vim vi repellere lz cū moderamine incul-
a pate tutele. h. d. ¶ † Nota. q̄ vim vi repellere li-
1 cet a concord. sed rem. ff. de iusti. ⁊ iure. l. vt vim
Item q̄ vnicuiq̄ licet non tantum personam
suam defendere vt. j. ad. l. cor. de sica. l. ij. ⁊. iij. l. d
2 etiam res suas vi hic ⁊. ff. ad. l. scientiam. §. qui cū aliter. ¶ † Op.
quod non tantum recte possidenti sed etiam non recte licet vim
vi repellere. vt. ff. eo. l. j. §. qui vi a me. so. primo quod hoc verbū
recte potest iungi cum verbo licet ⁊ tunc non ob. contra. et in gl.
in fin. potest etiam iungi cum participio possidenti ⁊ tunc obstat
contrarium. ⁊ gloss. tunc soluit pluribus modis ⁊ solutiones simul
iunge: quia aut possidet recte id est iuste quo ad omnes ⁊ tunc cō-
tra quemcunq̄ licet ei vim vi repellere vt hic ⁊. ff. eod. l. j. §. vim
vi. Aut possidet iniuste respectu eius qui vim sibi infert: ⁊ tunc
aut ille vim sibi infert incontinenti ⁊ tunc ei nō licet resistere vt
ff. eo. l. iij. §. cum igitur. aut infert ex interuallo: ⁊ tunc licet et re-
sistere. vt. eo. §. cum igitur. ⁊ est ratio predictorum: quia vno casu
insistentia est iusta ⁊ per consequens resistentia est iniusta ⁊ econtra alio casu in-
sistentia est iniusta ⁊ per consequens resistentia est iusta vt. l. et vi. ff. de iusti. ⁊
iur. aut possidet iniuste respectu alterius sz non respectu eius qui
sibi vim infert: ⁊ tunc ei licet resistere. vt. ff. eod. l. j. §. qui vi a me.
⁊. ff. vti pos. l. j. §. fina. ⁊. l. seq. qd̄ dixi de iniusto possessore intellige
go violento nam de clandestino vel precario. j. dicam ¶ Op.
q̄. de. l. scientiam. §. qui cum aliter. ff. ad. l. aqui. Solu. vt in glo. q̄.
l. q̄ ad defensionem licet vim vi repellere vt hic nō vindictā. vt
b in contrario. ¶ † Quero primo an licet incontinenti b ⁊ non ex
interuallo ⁊ glo. fi. in fin. respondet quia quando incontinenti to-
tum vnum factum reputatur: quia deiectus non intelligitur qui
statim recuperat. ¶ Et ratio rationis est quia possessionem sal-
tem ciuilem retinuisset dicitur cuius causa sicut violentum pos-
sessorem propulsare: sed per interuallum creditur etiam ciuilem
perdidisse. vt. ff. de acqui. pos. l. clam possidere. §. final. cum. l. se. ⁊
sic quando in continenti vna violentia absorbet aliam non quā-
4 do ex interuallo vt dixi in. l. si quis ad se fundum. j. ad. l. iu. de vi.
c ¶ † Quero. ij. quando dicitur fieri incontinenti c vt per conse-
quens cognoscamus quando ex interuallo. glo. fi. licet transito-
rie circa principium. dicit quod, fragrāte adhuc maleficio fit p
qua bene facit. ff. eodem lege qui possessionem. ¶ Et pro hoc
d facit significatum illius aduerbij incontinenti d qd̄ idem est di-
cere quod in actu simul se tenētu. vt. l. cum antiquitas. j. de testa.
sed glo. ff. eo. l. iij. §. cum igitur. dicit q̄ vbi statim per seipsum
non posset licitum est perquirere amicos infra sic paucum tem-
pus quod non videatur per depositionem animi suam ciuilem
perdidisse cuius gratia licitum erat violentum inuaderecum re-
sistentia et ciuiliter possidenti ⁊ ingredi volenti faciet ⁊ dicetur
incontinenti facere quia ille actus medius non est extraneus a
negotio sed necessarius ⁊ sic alias dilatio datur testatori ad ne-
cessarias causas vt in d. l. cum antiquitas. ⁊ nihilominus testm̄
dr vno cōtextu factum vt ibi. ⁊ sic vides q̄ glos. nō sunt contrarie nec
text. sed ad vnam bonam consonantiam omnia reducuntur. ex
his patet iudicis arbitrium multum in his posse attenta nego-
tij ⁊ personarum qualitate. ¶ Reuertor ad gl. j. ⁊ quero quid si nō
vi sed clam vel precario quis possidet a me an eum resistentem
e possim vi repellere e quidam quod sic vt in glos. pro quibus fa-
cit hec litera in verbo sine vitio quod est indistincte prolatum.
cum igitur clandestina possessio sit vitiosa. vt. ff. de acqui. pos. l.
pomponius. §. cum quis. sequitur quod clandestinum possesso-
rem resistentem ei a quo clam possidet licitum est vi repellere. et
istam partem est secutus Jaco. de ra. ⁊ pro hoc etiam inducit. j.
quod cum eo. l. si seruus. ⁊ Cy. induc. in glo. que hoc videtur sen-
tire ff. vti pos. l. j. §. interdictū autem. ⁊ est glo. magna in questio-
ne ibi formata sed glo. alia tenet contrarium ⁊ Dy. cum ea quia

nulla. l. cauetur quod clandestinus possessor per vim possit re-
pelli. Preterea lex ista ⁊ similes dicunt quod vim vi repellere
licet sed clandestinus non possidet vi. vt infra vti possidet. l. j. in
f princi. ⁊. ff. vti possi. l. in fin. ergo ꝛc. In precario fatētur possiden-
te fatebantur. Ja. ⁊ Cy. cum eo posse locum haberepost denega-
tam restitutionē an tunc videtur quodammodo dominum spo-
liare. Bart. idem fatetur quod isti in precario possidente sed
in clandestino possessore distinguit aut intrauit possessionem va-
cantem: ⁊ tunc non licet ei vim inferre et per consequens ei li-
cet resistere ingredi volenti. Et est ratio quia ipse vim nullam
dicitur intulisse nec inferre ex que vacabat possessio et pro hoc
est text. ff. de vsuc. l. sequitur. §. pe. Aut est ingressus possessionē
non vacantem: ⁊ tunc aut per ingressum seu per occupationem
est nactus naturalem ⁊ ciuilem vt est videre in mobilib⁹ rebus
subtractis a fure ⁊ tunc licet domino vim ei inferre ⁊ res per vio-
lentiam ei auferre ⁊ furi non licet resistere. vt. ff. de fur. l. iij. ⁊. ff. ad
l. aqui. l. iiij. ¶ An tamen debeat tunc dominus vel quasi rem
auferens illam portare ad iudicem vel non. vide quod not. in. l.
an pretor. §. si debitorem ff. de his que in frau. cre. aut per ingres-
sum istum clandestinum est nactus naturalem tantum: ⁊ tunc si
dominus apud quem est ciuilis reuersus non admittatur tunc
possessio illa clandestina efficitur violenta. ⁊ ideo licet domino
per violentiam ingredi ⁊ illum expellere. vt. ff. de acqui. possess. l.
clam possi. derc. §. qui ad nundinas. ⁊ secundum istam debet in-
telligi glo. in. l. j. §. interdictum autem hoc. ⁊ glo. insti. de interd.
§. retinende. Si autem dominus antequā ingredi vellet suspica-
tus posse repelli ciuilem perdidisset tunc licet bart. hoc non tan-
gat dico dominum non posse illum postea vi repellere ⁊ ipsum
5 posse domino resistere ¶ † Quero quarto cum gloss. magna in
quo consistit moderamen inculpate tutele de quo hic. ⁊ dicit gl.
quod circa tria vez circa modū tps ⁊ causā. modus videlicet con-
sideratur vt si cum armis inferatur cum armis resistatur ⁊ si sine
armis inferatur sine armis resistatur. vt. ff. eo. l. iij. §. cum igitur
hoc limitat glo. infermus nisi pugnus illius plus valeret q̄ alte-
rius quia tunc ense potest se defendere propter defectum virium.
quod probatur hic ⁊ vbiq̄ leges dicunt quod vim vi repellere
licet. ⁊ sic vis maior permittitur ⁊ interuenire debet ex parte re-
pellentis alias repellere non posset. ¶ Sed dubitare posset ab
extra an spēs armorū possit esse diuersa ab illa inferētis puta si
ille cum cultello ego cum ense vel si ille cum ense ego cum lancea
que longior est ⁊ puto quod sic per prox. dicta. ⁊ quia differentia
illa non esset iure cauta. ¶ Item dubitari potest circa modum
an repellens debeat primo expectare quod percutiatur q̄ vim
in personam illius inferat. gloss. ista parum. j. dicit. sed Jacob.
de bel. dixit quod sic per. l. j. §. cum arietes. ff. si qua pau. fe. di. et
per. l. si ex plagijs. §. tabernarius. ff. ad. l. aqui. sed gloss. tenet con-
trarium dicens quod sufficit terror armorum vel iactatio percus-
sionis. vt. ff. eo. l. iij. §. qui armati. ⁊. ff. ad. l. aqui. l. sed ⁊ si quemq̄
cum q̄. ⁊. j. ad. l. cor. de sica. l. is qui aggressorem. ⁊. l. sequenti. Et
ad hanc. l. Jacob. de bel. respondet vt sequitur in ea vsq̄ ad vñ.
sed cum duobus. ⁊ cum. gloss. communiter transeunt docto. Sed
Bart. addit quod hoc procedit vbi manifesta indicia vel signa
offensionis apparerent. ⁊ ita credendum est quod est de mente
glo. alias simplex terror armorum esset supinus. Et quod non
debeat expectare se percuti probo quia percussio expectata pos-
set esse tam grauis ⁊ tanti periculi quod percussi vires tantum
6 essent extenuate quod nullam defensionē facere posset ¶ † Nunc
videamus de tempore circa quod consistit moderamen incul-
pate tutele. ⁊ dicit glos. quod incontinenti fragrante adhuc ma-
leficio hoc fieri debet. vt. l. iij. cum igitur. ⁊. j. possessionem ff. eo.
Sed hic attende q̄ si fiat violentia ⁊ iniuria circa res vel posses-
sionem rerum tunc ⁊ etiam in fragrante maleficio ⁊ etiam post
ea incontinenti pro recuperanda possessione licet vim propul-
7 sare etiam conuocatis amicis vt dixi in. ij. q. ¶ † Et nota quod
glo. in. l. iij. §. cum igitur. ff. eo. dicit incontinenti fieri si fiat infra
triduum quod est notandum. sed ego puto in negotio non sic
faciliter expediendo posse fieri etiam post triduum. ideo vltra
tempus tridui relinquo iudicis arbitrio velut indeterminatum
a iure qui qualitatem personarum ⁊ arduitatem negotij ⁊ forte
recuperationem artis habeat considerare. vbi autem iniuria
fiat circa personam tunc in fragranti crimine tantum licet illas
propulsare non postea. vt. ff. ad. l. aquil. l. si ex ex plagijs. §. taber-
narius. ⁊. ff. si qua. pau. fe. di. l. j. §. cū arietes. ⁊ ratio est in promp-
tu quia postea non potest dici ad alium finem fieri q̄ ad vin-
dictam cum ad alium finem postea non competet ⁊ ad vindi-
ctam fieri non licet ergo ꝛc. ¶ Modo de tertio moderamine
qd̄ cōsistit circa causā videamus. ⁊ dicit glo. quod hoc consistit
in hoc vt propulsatio violentie fiat ad defensionem ⁊ non ad
vindictā. l. scientiam. §. qui cū alr̄ ff. ad. l. aquil. ⁊ id aut est certū
qd̄ ad defensionē fiat ⁊ ei lz. aut qd̄ ad vindictā ⁊ ei nō licet. In
dubio subiungit gl. q̄ Jac. de bel. dixit q̄ si fiat incontinenti pre-
sumit ad defensionē. si ex interuallo, presumitur ad vindictā et

l. si ex

b ¶ Incontinenti adde Alexan. in l. fi. in princip. vti pos. cū. l. iij. §. cū igitur in fin. de vi et vi ar. q̄ turbās incontinenti potest repelli. sed ex interuallo potest turbari.

c ¶ Incontinenti. Quando dicatur fieri incōtinē ti not. saly. in. l. fi. nu. 4. ver. nota qd̄ incontinenti fit. ⁊ qd̄ ibi posui in spo. ad ipsum in eo. ver. S. de erro. aduo.

d ¶ Aduerbij incontinenti. quō ponatur hoc aduerbium incontinenti. vide spec. ti. de appel. §. vi. post prin. ⁊ bal. in. l. a. S. de edi. di. adri. tol. item vid omnino alc. in. l. iij. §. cum igif de vi ⁊ vi ar. item adde q̄ incontinenti facta videntur inesse. vt spe. de pos. §. x. versi. sed post lit. item adde ex. ⁊ Bal. in. l. cum antiquitas. S. de testa. ⁊ p docto. in. c. olim el. 2. de re. spo.

e ¶ Vi repellere. an possidētes clā vel precario possint vi vi repellere. vide etiā per bart. l. l. j. § interdictum autem ff. vti pos. ⁊ de possidēte vi videbar. hic. ⁊ anh. catelā e destinum. possessores ex interuallo repellere. vide bart. ⁊ Bal. in. l. si quis ad se fundū ad legem iuliam de vi. sed quid si detinet nomine alieno sz ab alio an possit expelli a possessiōe vide Bald. in. l. j. §. si necessarius. si ven. no. ⁊. vide omnino post glos. docto. in. c. a. significasti. in secundo quinterno. in glo. fin. de homi. el grande. per moder.

f ¶ In precario adde Angel. in. l. a diuo pio. §. si post additā. ff. de re iudica. ⁊ ro. in. l. clam. § q. ad nundinas. de acq. pos. ⁊ bal. in disputatione sua que incipit accusat de vi turbatiua. ⁊ ol. ⁊ idem in. l. si quis ad se fundum. j. ad. l. iul. de vi ⁊ vi ar.

l.si ex plagis.§.tabernarius.ff.ad.l.aquil.et ibi gloss.videtur
quasi in istam partem inclinare. ¶ Sed Jo. vt sequitur in glo.
dixit quod etiam si fiat incontinenti non semper presumitur ad
defensioné facere vt probatur in eo.§.tabernarius.sed ex qua-
litate facti ꝛ personarum dicit hic presumi ꝛ ponit exemplum si
vilis ꝛ abiecta persona me de possessione expellat et ego eam in
continenti expellam.certe ad vltionem non ad defensionem et
recuperationem possessionis mee presumar fecisse:quia animi
patientia non est hominis nobilis talem iniuriam pati a vili et
abiecta persona. Et hec est ratio in arguendo a communiter
accidentibus.ꝛ in istam videtur potius inclinare gloss. Jaco.
vero de ra.stat cum glo.in dicto suo vt ex qualitate facti ꝛ per-
sonarum consideretur.sed exemplum de nobili vel non et abie-
cta persona ei non placet quia nobilitas ꝛ dignitas sua non de-
bet quid iniquum facere presumi contra eum.arg.C.quod met.
cau.l.cum ad inuidiam.ꝛ dicit solum esse considerandum qua-
litatem persone respectu potentie corporalis.ꝛ sic virium cor-
poris innatarum:non accidentium.vnde inquit ipse quod hoc
relinquitur iudicis arbitrio quasi certa doctrina non possit da-
ri hoc idem dicit Bar.ꝛ ego idem. ¶ Sed mihi videtur qd hoc
hodie consistat magis in qualitate facti quam in alio vnde scdm
resistentiam quam violentus possessor facit est instantia facien-
da ꝛ quia hec non possunt bene commensurari culpa est potius
in dubio vbi alia contraria non existat contraria extat presum-
ptio vt in exemplo alio quod sequitur in glo.pone quod sit de-
iectus presumptione ascribenda autoribus rei.vt.l.quoniam
multa.ff.ad.l.iul.de vi.secus si reperit satisdationem valentem
et idoneam de possessione et restituenda ꝛ incontinenti non vult
ipse sed potius vult deiectorem suum violenter ꝛ manu arma-
ta deiicere certe ad vindictam dicetur facere vt in gloss.quam in
hoc exemplo sequuntur omnes ꝛ est expedita gloss.preterqꝫ in
8 fin. ¶ † Quero quinto cum gloss.cur hic vna violentia cum alia
non compensetur etiam si fiat ex interuallo cum alibi sit scriptum
quod dolus cum dolo compensatur.vt.ff.de eo per quem fac.e.l.
fina.§.penulti.ꝛ.ff.solu matrimo.l.viro atqꝫ vxore.ꝛ respondeo
vt in gloss.vsqꝫ ad fin.ꝛ eam declara vt dixi.in.ꝛ.qo.ꝛ adde quod
dixi.in.l.quoniam multa.C.ad.l iul.de vi.ꝛ modo expedite sunt
gl.cum suis declarationibus. ¶ Sed quia predicta concernunt
principalem materiam huius.l.que est quando violentia infer-
tur persone propter res consequendas videamus aliqua quan-
do iniuria vel violentia infertur persone propter personam cu-
ius materia non est propria huius.l.sed.l.ij.ꝛ.l.iij.C.ad.l.cor.de
sica.Et in hoc casu sic distinguo.qd quando quis videt percusso-
rem ad se venientem ꝛ iuste timet:ꝛ tunc si non potest commo-
de euadere potest animo se defendendi occidere.vt.d.l.ꝛ.iij.et.l.
quecunqꝫ.in princi.ff.ad.l.aquil.ꝛ in dubio ex quo aliter se tue-
ri non potest videtur animo se defendendi facere vt in dictis.ll.
et.l.quoniam multa.C.ad.l.iul.de vi.quandoqꝫ hoc non videt vel
non iuste timet:ꝛ tunc non potest.vt.l.si ex plagis.§.i.ff.ad.l.
aquil.dicuntur autem iuste timere si iactationes de percutien-
do vel occidendo cum precesserunt vt hic in gloss.vel iustus er-
ror armorum procedens a manifestis indiciis vt dixi.C.in.iiij.
9 q.versi.vbi dubitari potest. ¶ † Et predicta vbi nondum est per-
cussus.vbi autem iam esset percussus dic. Aut queritur ex in-
teruallo ꝛ non licet illum percutere quia ad vindictam dicere-
tur facere cum alium finem nisi vindicte non expectet post se vt
superius dixi.ꝛ dicitur quod ex interuallo non facit aut queri-
tur incontinenti.i.in ipso delicto fragranti:ꝛ tunc aut constat qd
animo vlciscendi et non licet.aut quod animo se tuendi et licet.
aut dubitatur ꝛ tunc presumendum est quod ad tuitioné sui fecerit
volens nouam percussionem euitare.et hec probantur in.d.l.si
ex plagis.§.i. Nam cum exceptio destruat regulam in casu ex-
ceptuato et sic certam ꝛ firmam dimittat illam in aliis non ex-
ceptuatis sequitur quod ibi nó est regula que disponit in dubio
vt non videatur iniuriam inferre nisi probetur quod data ope-
ra fecerit ꝛ pro hoc etiá facit quia in dubio cótra autorem malefi-
cii est facienda interpretatio.vt.C.ad.l.iul.de vi.l.quoniá multa.
10 ¶ † Et ex his dico qd si post percussioné percutiens recedebat
et percussus retro eum cucurrit ꝛ vulnerauit illú vel occidit quod
qꝛ data opera fecit ꝛ nó ad euitandú nouam percussionem nec in
fragranti crimine fecit ad vindictam dicit fecisse:ꝛ ideo tenetur.
¶ Sed an tunc vt dolosus vel culpabilis veniat puniendus có
certant doc. Nam quidam vt culpabilis propter inconsultú calo-
rem quem habuit incitatus.vt.ff.ad turpil.l.i.§.queri.ꝛ.ff.ad.l.
cor.de sica.in.l.lege cornelia.§.cum quidam.ꝛ de pen.l.respicien-
dum.§.delinquunt.alii dicunt et dolosus quia non licuit ei se vin
dicare ergo ꝛc.arg.ff.de adult.l.si adul.§.imperatores.licet pri-
ma facie videt facere pro alia parte. Ja.de are.ꝛ Cy.dicunt primá
partem equioré secundam rigorosioré. Pro quo.C.de iniur.l.si non
11 conuicii. ¶ † Sed iuxta predicta quero pone quod videns egres-
sorem ad se venienté potest fugere ꝛ fugiendo euadere ne percu-
tiat eum veniens quod facere noluit ꝛ non fecit imo illum ex-

a pectauit[a] tandem ipsum aggressorem vulnerauit vel occidit an
teneatur.ꝛ videtur quod sic quia euadere ꝛ aliter se tueri potuit
quod cum non fecerit tenetur.vt.ff.ad.l.aquil.l.scientiam.§.qui
cum aliter.in princip.ꝛ.ff.ad.l.cor.de sica.l.furem.pro hoc etiaꝫ
facit quia eum expectando videtur rixá cum eo affectasse igitur
debet ei nocere.vt.ff.ex qb.cau.maio.l.ꝛ qui data. ¶ In hac.q.
Cyn.secutus tunc modernos doct.dixit qd si est talis homo qui
si fuisset sine dedecore postea in publicú comparere nó potuis-
set tunc non tenetur.ar.l.in eadem.in fin.in dicto tit.ex qui.cau.
maio. Et pro hoc allego quia iniuria que minuit famam dici-
tur atrox.vt.l.ij.circa medium.ff.de his qui sunt sui vel alie.iur.
Item quin facere dicimur non posse que commode non possu-
mus.vt.l.nepos proculo.ff.de verb.signi.sed cómode non possu
mus qd sine detrimento fame non possumus.vt.l.in ciuilem.C.
de fur.fact.ff.de his qui not.infa.quasi per totum.ꝛ.C.eod.titu.
vbi autem non esset talis homo quia dedecus ꝛ ignominia non
posset ei imputari tunc dixi eum teneri.vt.d.§.qui cum aliter.in
contrarium allegato. ¶ Non obst.d.l.furem.quia fama ꝛ ho-
nor per iudicem reparari nó possunt ergo ꝛc.ar.ff.si quis omis.
causa testa.l.iulianus. ¶ Nec obst.ratio de affectione:quia sola
affectio non nocet:sed oportet quod operam det pro implemen-
to affectionis:vt ibi in litera. Preterea hic non affectat vt ve-
niat ille aggressor sed si veniat affectat ille probitatem suam osten
dere ꝛ dedecus non pati. ¶ Superuenit Bart.ꝛ pro indubita-
to ponit primam partem de eo qui fuisset incursurus periculum
fame vt non debeat fugisse.sed idem dicit in quocunqꝫ etiaꝫ non
incursuro tale periculum ꝛ probat tali ratione quia esse fugatum
est iniuria.vt.l.apud labeonem.§.i.ff.de iniur.at iniurie illate
quis potest resistere vt hic ꝛ.d.§.qui cum aliter.ergo bene seque-
tur quod non debet fugere ꝛ ne fugiat resistere.et ita dicit hic et
per istum modum euadit illum.§.qui cum aliter.quasi dicat sine
iniuria fuge.aliter hic euadere non potest.pro ista parte etiam
facit quia stare ꝛ expectare si culpe debet ascribi est in omitten-
do ꝛ inuasoris culpa est dolus in committendo commissus.vn-
de dolus illius preponderatur huic culpe adeo quod de dolosa
percussione ille est puniendus ꝛ iste non de culpa illa.vt.l.item
si obstetrix.ff.ad.l.aquil.tunc si percussio illius dolosa ꝛ violen-
ta est damnata ergo resistentia ꝛ propulsatio percussionis ani-
mo se tuendi est permissa.vt.ff.de iustiti.ꝛ iur.l.vt vim.vbi text.
directo facit ad istam rationem.ꝛ pro hoc tertio facit ratio gene
ralis omnium legum dicentium quod vim vi repellere licet.et ex
hoc patet quod.§.qui cum aliter.alio respectu non habet obsta
re quia ibi antecedentem culpam que fuisset in negligendo ꝛ nu-
ec omnem violentiam non notat ille text.sed culpam immedia-
tam violentia propulsanda.ꝛ si sic in committendo commissa:
vnde lex ista casum nostrum non attingit.ꝛ hec sunt bene pon-
deranda a iudicibus maleficiorum pro intellectu illius.§.qui
cum aliter. ¶ Preterea leue est supponere vel dicere quod vi-
dens aggressorem potuit fugere.sed non habemus sic faciliter
concedere quia animus tremiscens vel circa aliud pro tunc co-
gitans non habet istam prouisionem.arg.l.hac consultissima.
§.at cum humana.C.qui testa.face.pos.vel forte dubitat ne fu-
ga facilius esset causa mortis quam stare ꝛ se vim vi repellendo
defendere prout iura permittunt eligendo igitur sibi a iure per
missum non cadit in penam.vt infra de adul.l.gracchus.cum si.
12 et ad predicta teneo illam partem. ¶ † Quero.§.circa hanc par
d tem an liceat vnicuiqꝫ[d] accedere ad defensioné aggressi ab alio
et videtur quod non per.l.cum fundú.ꝛ quod ibi not.Joá.ff.eo.
gloss.ff.de iusti.ꝛ iur.l.vt vim dicit qd si afficitur ei quia amicus
potest.argu.ff.quod metus causa.l.isti quidem.§.fin.et.ff.man.l.
cum seruus.ꝛ.l.si.aliqui dixerunt hoc verum si sit in eius comiti
ua non alias.argu.ff.de iniur.l.apud labeonem.§.si quis virgi-
nem. Jaco.de ra.Pe.et dominus meus et communiter omnes
docto moderni dicunt quod indistincte quilibet potest quem-
cunqꝫ defendere ab iniusto oppressore quod patet primo ex offi
cio quod debet homo homini.vt.ff.de ser.exportan.l.seruus ea
l.et.ff.de interdi.l.i.§.officii. ¶ Secundo quia qui inuadit com
mittit illicitum ergo qui defendit licitum committit.argumen.
ff.ne quis eum qui in ius vocan.est.l.i. ¶ Tertio quia si potest
quis iuuare quemcunqꝫ in possessione sua defendenda.vt.ff.eo.l.
iij.§.ꝛ.et.§.cú igitur.ꝛ ita firmat ibi glo.vel saltem potest quem-
cunqꝫ iuuare in gerendo negotia illius quanto magis in perso-
na defendendo.ar.C.de sac.sanc.eccle.l.sancimus.in fi. ¶ Quar
to dixerunt predicti Jac.et Pet.esse casum in.l.contractus.C.de
adol.sed non multum vrget quia ibi in filio qui non paruit pa-
tri precedentes igitur rationes sufficiunt que ad hoc dicendum
necessitant. ¶ Non obstat.l.cum fundum.quia ibi quando ex
interuallo:nos vero quando sunt in fragranti crimine ¶ Non
ob.d.l.vt vim.vbi ob tutelam sui corporis ꝛ sic non alieni:quia
respó.quod ibi sic dixit quia sicut in facto fuit et dubitationis
tollende causa non vt vocetur ministerium iur.vt.l.que dubi-
tationis.ff.de regu.iur. hoc idem tenet Bartol.in.d.l.vt vim

a ¶ Imo illud expe-
ctauit.an qs de-
beat expectare vt
percutiat.vide p
doct.in.c.olim.el
i.de rest.spol.vbi
de hac materia ꝛ
idé not.l.l.iij.§.si
armata.hic alle.
ꝛ est tex.in.l.iij.C.
qn licet se sine io
di.vindi.et in.l.
multas.de li.cau
sa.ꝛ qꝫ ibi scribú
tur ꝛ Bal.hic.

b ¶ An liceat vni
cuiqꝫ.to fac l hac
materia regulá
negatiuá qd vim
alieni facti alteri
repellere nó licet
vt est gl.not.in.l.
titium.ff.de fide-
ius qꝫ fallit nisi p
coniicto aut socio
qꝛ tunc talis pote
rit repellere vim
alteri factá.vt est
gl.singu scdm bal.
l.l.apud labeoné
§.qd no.l.c.si vo.
extra de sen.exco.
licet in contrariú
faciat tex.in.l.cú
fundú.ff.de vi et
vi ar.

¶ Sed consuluit vt omnis tollatur opinio vt se conuocari faciat p. &c. no. in. d. §. cum igitur. & per illam. l. cum fundum. & d. l. graccus. sed istud non est expediens: q2 si mādatū no esset iniuriz non dz facere vel implere sola ergo iustitia facti est illa que opatur hoc. ¶ Dubitari tamē posset an aduocatus teneatur illū vocantem iuuare a billicito oppressore. de quo per gloss. & Dy. in l. culpa. de re. iu. sed veritas est q non: q2 qn quis tenetur aliqua
a gratis facere si vt id faciat pecuniam recipit turpiter accipit[a] & restituere tenetur. vt. ff. de cōdi. ob tur. cau. l. idem. sed pro alterius defensione lz pecuniā accipere. vt. ff. qd me. cau. l. metum. §. sed licet. ergo &c. fm doc. & de hoc est glos. or. in. c. quāte. extra de sen. exco. ¶ Quesiuit Pet. maritus hns vxorem suspectam de adulterio dixit seruienti vt eam occideret vel ipse occideret eū. ipse vt mortem euadat interfecit illam nunquid impune dr fecisse. & dixit quod sic: q2 ob tutelā sui corporis dr fecisse. Itez quia ordinata charitas incipit a se. vt. S. de ser. & aqua. l. preses. Item q2 licet proprium sanguinem redimere. S. de transac. l. trāsigere ¶ Non ob. q quis dz pati potius oīa mala q malo consentire ar. ff. qd me. cau. l. isti quidem in fi. q2 hic nō ɔsentit malo voluntarie sed necessario & non principaliter & immediate sed in consequentiā boni cui principalr & immediate consentit fm Pe. & Cy. hoc plz si aliter manus mariti non potuit seruus dr euadere. & ita intellexerunt predicti. ¶ † Querit alibi gl. quid in iudice vim inferente an priuatur possit ei resistere[b] & dicit qd non. ita nota. in. d. l. vt vim. Petr. vero distinxit vno mō & Dy. aliter sed eos coniungendo dic. aut hoc facit preter formam & figuraz iudiciȷ vel officiȷ sui & tunc licitum est ei resistere: q2 tunc censetur vt priuatus. & pro hoc accedat. j. de iure fis. l. prohibitum. & j. de meta. l. deuotum. & ff. ad. l. aqui. l. quemadmodū. §. magistratus municipalis. Aut fecit in forma & figura officiȷ sui & iudiciȷ: tūc aut constat quod iuste & non licet. aut constat qd iniuste ei tunc si quidem sit tale factum qd reparari non potest in fin. Z iudicez tunc licet ei resistere. arg. ff. de ap recī. l. ij. aut est tale factū quod ei reparari potest in fi. agendo contra iudicez & tunc non potest ei resisti vt. ff. de iniur. l. nec magistratibus. aut dubitatur an iuste vel iniuste faciat & presumitur iuste facere. l. berēnius. §. gaia ff. de euic. & idē tunc ei resisti non pōt nisi per viam iuris. Et hec sufficiant de violentia illata persone tantum & propter psonam tantum & de tota lege ista.

a ¶ Turpiter accipit. Addo hoc. gl. eā. dicit. in. c. l. j. psenti cōsultatiōe circa fi. & colū. in. j. parte ɔbat. dixit.

b An priuat⁹ ei possit resistere tamē vid de hoc q̄stio barthol. Soci. in suo tracta. fallē. regu. cccclxij. l. v. molestia. vbi facit regulā affirmatiuā quā restrigit. tiō. limitatiōib⁹.

c ¶ Quero. d. q. ad decisionē huius q. addo bal. hic sa cit. l. i. j. de fund. li. libro. xi. l. ij. j. d fund. pat. & peun dē Salx. ɔsilio. l. l. vniuersis. S. de p ci. ip. of. & Bal. i l. i. l. pnci. j. de car bo. ed. Inn. in ru bri. de v. ob. i pe. colum.

d ¶ Veniūt fruct⁹ Addo tex. sing. fz lec. Joā. an. l. l. si qs a se. j. ad. l. iniuriā. de vi. & ibi Bar. in princip.

Vi pulsos. Casus. Hoc interdictū datur cōtra inuasorem vsq ad annū de non peruentis ad eum & eius heres tenetur solum de peruentis ad eum. h. d. ¶ Oppo. quod male dicat exemplo interdicti cum ipso interdicto agatur. vt ff. eod. l. i. Solu. vt glo. que huius tenore est facta & latius dixi. S. de interdi. incerti. in fine. ¶ Oppo. quod etiam vltra annuz qui est. eccl. z. dictum. vt. ff. ad. l. aquil. l. ita vulneratus. agi possit hoc interdicto. vt. ff. eo. l. i. §. annus. so. confitendo. & sic hec secundum illam & de vtili loquimur. vt in glo. ¶ Op. tertio qd imo teneat perpetua. vt e. l. i. in princi. & ff. cōi diui. l. cōi diuidundo. §. iulianus. Sol. vt glo. qd ibi dr de peruentis ad inuasorem. hic de nō peruentis. & adde qd sufficit momentaria peruentio. vt. ff. quod me. cau. l. videamus. & l. si ipsa. ¶ Opp. quarto de. l. licet. j. de excep. Sol. hic agendo: ibi excipiendo: ideo ibi vltra annum audi tur: q2 exceptiones sunt perpetue. vt. l. pure. §. fin. de doli. excep. ¶ Oppo. Quinto qd heres teneatur insolidum. vt. S. ne ex delic. defun. l. ij. Solu. quod ibi quando lis fuit contestata cum defuncto: hic secus.

1 ¶ Rescriptum possessionem violentam cōfirmans nō valet.
2 Concessio facta violento possessori de re quam violenter possidet an valeat.

Autoritatem. Cas⁹. Per rescriptuz pncipis possessio violēta nō ɔfirmat. h. d. ¶ † No. qd rescriptū non valet per qd possessio vitiosa confirmatur in preiudicium tertiȷ. Contra qd oppo. Barto. de. l. quoties. S. de preci. imper. offe. vbi rescriptum afferens tertio modici preiudiciū vz vt est hoc: q2 aufertur interdictum qd est momentanee possessionis & sic modici preiudiciȷ. vt. S. si de momen. pos. fue. ap. l. i. Sol. ipse qd hic est spāle in odium violenti possessoris qd inquit esse notandum. vel dic quod hic non est modici preiudiciȷ eius de quo queritur q2 absorbet & non differt possessoriū iudiciū de quo querītur. & hoc vr de mente huius glo. que illā. l. inducit pro concordantia. ¶ † Quero de. q.[c] facti quidam nobilis occupauit p inuasionem & violētiam quoddam castruz cuius iurisditio spectat ad papam ex postfacto papa facit illum nobilē vicariū suū concedens omnimoda iurisditionez illius cast. i. eidē per. xx. annos nulla facta mentione de violētia eius possessionis pptr qd dubitatur an concessio de iure valeat. & vr qd non per istam. l. sed modicum facit: q2 hic tractatur de pīudicio tertȷ solius cōcedētis. sed tu habes vnam singularem glos. & peregrinam que tz qd concessa non valet: vt hic. j. de fun. & salt. rei domi. l. ij. lib. xi. & pro hoc allegat. l. illā. Ego et illā glos. intelligo qn cōcedens est ignorans illius inuasionis & occupationis. secus si sciebat vt fuit in casu nostro q2 ei de suo iur preiudicio tractē valet eoz. & illaz iniuriā remittere vr. ar. de re. do. l. i. & l. fi. & S. de inoff. test. l. omnimō. & qd in qualibet cāx de vasallono. Et p hoc accedat tex. in. l. rescripta. in fi. S. de pet. ipe. of. qd. no. gl. in. l. vniuersis. eo. ti. et ēt qd no. S. de in ius voc. l. ij. in fi. in dubio si multū ipe transiuit ita q verisilr & faciliter scire potuit factū tam arduū. & Z cum gestum presumo eum sciuisse. & ita fuit consultum.

1 ¶ Violentus possessor criminaliter accusari potest.
2 Deiectos in omnem casum tenetur. & nu. seq.
6 Libellus in quo actor se spoliatū dicit petens conuentum condemnari ad restitutionez fructuū perceptorum an procedat. & nu. seq.

1 Si de possessiōe. ¶ Casus. † Violet⁹ possessor pōt accusari criminaliter & per interdictum conueniri ci-
d uiliter in quo veniunt fructus[d] etiā percipiendi. h. d. ¶ Oppo. qd criminaliter possit accusari. l. iiij. de vi publi. & in sti. eo. §. qui autem. Solu. distinguendo aut cum armis vel sine vt in gloss. ¶ Oppo. ij. ab extra q male dicat ad instar interdicti cum illud quod fit ad instar alterius non sit idem cum illo. vt. ff. de pos. l. quod nerua. at in casu nostro agitur int rdicto vnde vi. vt patet ex rubrica ergo &c. Sol vt dixi. S. eod. l. p. & S. de interdi. l. incerti. ad fin. ¶ Opp. ꝺ. quod nos diminuat in incerto cōtra. §. quibus. S. de no. eo. compo. & hic non declarat a quo tempore fructus veniant. So. supplendo a tempore deiectionis.
2 vt in glo. ¶ † Opp. q in omnem casum teneatur deiector: quia teneri non debet re perempta si eodem modo res fuit peritura penes actorem. vt. ff. qd me cau. l. si cum exceptione §. qd si homo. Solu. confitendo qd hic dz in omnē casum intelligitur etiā si eodem modo fuisset interitura penes actorem. vt. ff. eo. l. pen. l. si cui a nic. & sic est in obligationibus descendentibus ex delicto vt. S. qd met. cau. l. i. & ibi dixi. Non obst. Z: imm quia ibi clementer se habuit pretor propter penam tripli ad quam fecerat eum teneri. ideo in hoc eum releuauit. arg. l. eum qui. in princip.
3 ff. de iureiur. ¶ † Op. quarto ad idem q de interitu non teneatur si eodez modo fuisset periturus: q2 ad id tenetur deiector quod actor habuisset si deiectus non fuisset. vt. ff. eod. l. i. §. qui ante.
4 Sol. vt in glo. quia ibi intelligitur ad minus. ¶ † Oppo. v. quia si tenetur de fructibus quos actor percipere potuisset vt hic sequitur q de perceptis inhoneste deiector non tenetur quod est falsum. vt not. ff. de pe. here. l. ancillarum. §. si pensiones. gloss. non soluit sed dic qd inhoneste percipiende non veniunt vt hic
5 sed percepte licet inhoneste sic vt ibi ¶ † Quero ab extra quid si plus percipere potuisset deiector quia diues q deiectus quia pauper nō habebat vt sic diligentē agriculturam facere potuisset an tunc deiector de eo teneatur & videtur q non vt hic. & l. si namis. in fi. ff. de rei ven. In cōtrariū facit. S. de rei ven. l. domuz.
6 pro so. remitto ad ea que ibi plene dixi. ¶ Quero secūdo ab extra an procedat libellus si actor dicat se spoliatum tali castro cum territorio suo & eius pertinentiȷs vnde petit se ad omnia predicta restitui ac etiam conuentum condemnari ad restituendum fructus perceptos si extant vel eorum estimationem si non extant & etiam eum condemnari in omnibus percipiendis. & videtur quod non: quia libellus est generalis & incertus & per consequens in ia super eo nō potest fieri certa Z ti. & ma: inic. l. ij. S. de
7 sen. que sine cert. quam. cum ibi no. ¶ † Ve2 attende si iuris veritatem habere opz qd diuidamus libellum in tres partes. & prima est illa in qua petit castrum cum territorio suo & omnibus pertinētȷs suis restitui. & in hac prima parte dico libellū procedere licet generalis sit & incert⁹ & sentētia generalis & incerta iuxta senten libelli lata tenebit sed postea in executione declarabitur que sunt ille pertinētie & possessiones ad castrū spectantes ad instar ecclesie cum iuribus & pertinentȷs suis petite. vt extra de resti. spo. c. cū ad sedem. & ibi bona gl. tam Bar. q Inn. in. c. inter dilectos. extra de dona. in eis no. super ver. pertinentȷs. et extra de excep. c. venerabilis. & ita fatentur omnes quasi hoc iu-
8 dicium sit vniuersale vel quasi ¶ † Scda pars huius libelli est illa in qua petit eum condemnari ad fructus perceptos si extant vel ad eorum estimationem si non extant. & hanc partem quidam damnant velut incertam quidam admittunt sed in processu dicunt eam certificandam. alias dicunt sententiam super his ferri non posse p. t. o. l. ij. S. de senten. que sine cert. quant. & Z. l. ij admittunt libellum & sententiam incertam sed in executione fiat indagatio & probatio quantitatis & qualitatis fructuum vel redditium & estimationis ad instar iudiciȷ vniuersalis. vt not. in. l. i. ff. de eden. & inducunt etiam l. facultas. j. de iur. fi. li. x. istaz partem tenet clare Innoc. extra de resc. j. tela. c. fi. & ibi loquitur de directo in fructus hoc vult Host. & Joan. an. in. c. significantibus. de libel. obla. Istam partem ego sequor & probo inconuincibili ratiōe. Nā si iure peti potest castrū cū villis pertinētȷs
suis

solo nec expedit vt vtilia pertinentie declarentur in processu vt
prorime dixi.sequitur necessario quod fructus earum generali
ter vel vniuersaliter loquendo peti possunt vt incerti & super his
incerta & generalis snia pot ferri necessario si corpora ex quibus
essent percepti debuissent certa in libello poni & postea in pro
cessu liquidari cum non possint fructus liquidari vt percepti ex
corporibus nō apparentibus.at consequens est falsum ergo & an
tecedens.Dicendum est ergo qd in casu proposito super fructi
bus pot incerta sententia ferri hoc etiā suadet:qr si potest incer
ta ferri super principali ex quo ergo & super accessorio qd perci
pitur ex illo.ar.C.de vsu.l.cos.cū si.& potissime in casu nostro in
quo tractatur de spoliato restituendo.quo casu solum spoliatio
nem est necesse probari cui accedit omnis causa & fructus.vt hic
et.ff.eo.l.i.§.ex die.& §.rectissime. & omnium pot esse ratio:qr hoc
iudicium instar habet vniuersalis iudicij in quo snia pot ferri in
9 certa. ¶ Tertia pars libelli est illa que subiugit & in percipien
dis seu quos percepere potuisset & in ista idē dicendū qd est dictū
in precedenti rationibus predictis & fortius qr incertitudo ista fa
tis procedit ex facto aduersarij.ergo &c.vt.l.i.§.qd autē.ff.quorum
10 lega.& ita in q.predicta consului. ¶ Sed tunc reuoco in dubiū
quia predicta in castro vt possessio quid dicemus in vno sim
plici fundo in cuius possessione quis deiectus est & qd fundus cum
suis cōfinibus.i.sic cōfinatus petat vt sciatur de quo.vt.l.i.ff.de
edē.& l.in rem.ff.de rei ven.& ff.depo.l.i.§.si quis argentum.& qd
fructus declarent certi in libello vt in processu probari.videt.§.
eo.l.si qs.&.§.de vnū.stipu.l.tū.& .C.si qs alteri vel si.l.cum pro
pria.in fi. ¶ Ego tn̄ sum opinionis qd in casu isto possunt peti
a incerti [a] sup his incerta snia ferri & postea in executiōe possunt
liquidari licet nō diffitear fructus posse liquidari in pcessu & su
per liquidatis snia tūc ferat certa & motiua in prima parte sunt
ista:qr fructus veniūt accessorie vt causa vt hoc in litera.& .ff.e.l.
i.§.rectissime.& §.ex die.sic iudicis officio defferuntur interdicto
spoliatorio cū ab eis nō fuerit deiectus.& pro hoc induco qd.l.
deiectorē quasi cōdēnat ad restitutionē rei cū fructibus pceptis
et percipiendis vt hic.ergo & iudex eodem modo pot ea forma
qua lex facit.& pro hoc induco plures.ll.vt.l.tū.C.de fruct.& lit.ex
pen.que loquit indistincte.& etiā in.l.in.c.ti.nā cū illa lex si situa
ta in materia statuendi:cōdēnationū habemus dicere quod ibi
reus fuit condēnatus gnaliter in fructibus perceptis. ¶ Sed in
executione dubitatum fuit an sumptus deducere possit.& triplex
pot esse ratio. Prima qr fructum de per se nō petitur sed cum re
principali cui debēt accedere & sic petunt vt accessorij. Scda qr
cū fructus sint diuersarū manerierū vident semp sub quadā vni
b uersalitate eis cōgruenti peti. Tertia qr fructus intelligunt[b]
semper ducta impensa & cū impensa facta nos sit in cognitione
actoris nō curatur.l.quod quādo petitur cum re vt liquidetur in
libello vel in pcessu sed sufficit postea in executione pro hoc acce
dat.§.de iure fis.l.facultas.lib.x. ¶ Pro ista parte facit etiā val
de bene tex.in sti.de offi.iudi.in prin.in ver.& si in rem actū sit.et
C.de rei vend.l.domum.& vltimo induco glo.in.l.vtiq.ff.de rei
ven.in versi.item qualiter formabit sententia.& ista vltimo alle
gata arguunt quod nedū in interdicto possessorio de quo hic.sz
etiā in petitorio iudicio & nedū vniuersali sed etiam singulari in
quo res petit & fructus pcepti & pcipiendi vniuersaliter & indefi
nite vt accessorie libellus super fructibus procedit incertum & ge
neralis & postea in processu poterit actor & certificare valebit sen
tentia certa & vbi nō curauerit certificare in pcessu sentētia super
eis feret incerta & valebit.sed postea in executione certificabun
tur quales & quanti seu quot. ¶ Et per ista pz rn̄sio ad.ll.que i
ducuntur in oppositū.& primo ad.l.cum propria.C.si quis alte
ri vel sibi.loquit in executiōe sentētie.vel sūo processu dico qd ibi
sponte liquidauit & ad estimationē adiecit. Ad.l.si qs.§.e. Rn̄.
qd illa nō loquit in fructibus a violento possessore perceptis.sed
in rebus in deiectione vi abreptis.vnde casum nostrum non at
tingit vel ibi de mobilibus mota fuit questio vt sonat litera.Ad
l.tū.§.de inuti.stipu. Rn̄deo qd loquitur de interesse in quo va
rie sunt opiniones vt dixi in.l.i.C.de sen.que pro eo.quarum alia
quā tenuit Inno.hn̄.sic habet vt nō sit necesse qr certū exprimat in
libello nec qd necessario liquidetur in pcessu pot si vult. ¶ Ad
glo.in l.ō.C.de sen.que sine cer.quāti. Rn̄deo qd illa glo.subtili
ter inspecta & bene diuisa nos repugnat predictis. Nā in prima
parte loquit quādo iudiciū nō est vniuersale vt sz ibi. Itē in iudi
cijs vniuersalib[o].ibi qs est vsc. Et prima subdiuidit in duas qr
aut incertum aut certum. Et si incertum aut illud liquidat pen
dente iudicio & tunc sentētia debet ferri certa alias tunc nō valet
aut non liquidatur pendente iudicio vt in casu nostro.& tunc po
test ferri incerta. Et tenet sentētia.vt insti.de offi.iudi.in princi.
et sm predicta intelligitur.§.curare.insti.de iter. Ista tene cordi
quia de eis fuit magna & ardua questio in curia domini Mar
chionis montisferrati & varia consilia fuerunt pro & contra que
emanarunt de studio Papiensi.

Inuadens dolo tenetur ad penam.& nu.3.

2 Legitimum dicitur pluribus modis.
c Inuasor.[c] Hec lex habet varias lec.vt i gl.
patet. Et sunt tres pricipales sm
eam quā teneo. b.d. Inuadens dolo tenetur ad pe
3 nam inuadens vero per errorem tenetur solum ad re
laxationem.hoc dicit. ¶ Opp.quod hec.l.nō procedat in prin.
quoniam si leges veteres & etiam precedentes noue in hoc titu
lo situnte conspiciātur nō reperitur quod per interdictū aliqua
pena inuasori imponatur.& si qua posset excogitari illa est pre
toria & non legitima.i.a iure ciuili inuenta cuius contrarium hic
dicitur in princi.Similiter nec de iure nouo procedit propter fi
nem qui nullam penam imponit:& tamen de iure nouo pena im[a]
ponitur etiam ignoranti.vt.§.eo.l.si. ¶ Horum timore gl legit
istam.l.tribus modis. Primo vt tota loquatur de iure veteri.&
respondet ad contrarium negando quod in interdicto non erat
pena:quia imo respectu non peruenientiū ad inuasorē et fructuū
percipiendorum de quibus tenetur.vt.C.l.priori.& .ff.eod.l.i.§.
ex die. ¶ Non obst.si dicas hoc non est pena respectu recipien
tis quia non est vis quia sufficit penam esse ex parte dantis.
vt.ff.alias deco per quem fac.est.l.i.§.si plures. Similiter non
obst.quod tunc pena sit pretoria quia cum ius pretorium sit vi
ua vox iuris ciuilis potest dici qd ipsa sit legitima quasi a iure
2 ciuili approbata. ¶ Dicitur enim quid esse legitimum m[d] plu
d ribus modis vt dixi post dominū meum in.l.i.C.quādo nō pe.
par.& hoc de primo contrario qd firmatur contra prin. Ad se
cundum vero qd obijcitur contra finem respondet glo.confiten
do qd iure veteri nulla ignoranti obijciebatur pena licet hodie
sic per.l.si.§.eod. ¶ Sed tunc replicatur si fin's hic loquit de iu
re antiquo sequitur quod in interdicto finis iste loqui non potest
cum nullum possessorium locum habeat quando per negligen
tiam domini loca ab alijs sunt possessa.& sic sm ius vetus finis b
loqui non potest. Sed glo.immediate huic respondet confiten
do possessorium non competisse.sed debemus intelligere hunc
finem quando petitorio agitur scilicet rei ven.& hoc vult gloss.
vsq ad ver.item nouo. Ista prima lec.sic defensata meo iudicio
non bene conuenit huic litere:quia ex serie eius finis loquitur in
conuento eodem iudicio que principium. Item qr in petitorio
nos agitur vt possessio sed vt res ratione dominij restituatur quod
est contra istā literam in fi. ¶ Transeo igitur ad secundā lectu
ram que est vt hec lex tota loquatur de iure nouo qd glo.tribus mo
dis variat & quemlibet modum reputat bonum vt sequitur in
gl vsq ad ver.alij soluunt.Sed mihi non placet intelligere istā
secundam legem cum querebatur.§.e.est dicere qd hec lex facta
fuit post illā qd in dubio non habemus dicere vt in.§.quibus.
cir.si.C.de no.co.cōpo.Secundo qr lex cum querebatur.licet no
uam penam non imponit tamē antiquā reseruat.& sic supponi
tur aliquā penā esse & fuisse vbi quis possessionē vacantem occu
pat.cuius contrariū vult finis huius.l. ¶ Trāseo igitur ad ter
tiam lec.que vult qd partim loquat sm ius antiquum & partim c
sm nouū ius.vnde intelligit qd principium huius legis loqua
tur sm iura antiqua quando violentia interuenit.& sic agitur in
terdicto & pena tenetur legitima & hoc dupliciter. Uel vt dixit
glo.i.fructuum percipiendorū & aliarum rerū nō peruentarum
ad violentiam. Uel etiā de pena legitima.l.vlt.l.de vi.& hoc ts si.
loquatur sm ius nouum. ¶ Nec ob.l.cum querebat.que innue
re videt qr ante illam.l.nullum possessorium erat alias inductū
pro possessiōe vacāte occupata.sed postea fuit inducta cōdictio
ex lege illa. Quia dicūt quidā qd hic in fi.habuit respectū ad il
las quenneccessit istā qd nūbrvt superius dixi nō placet. Qua
3 re dic vel qd ibi bene sciebat vacantē & non suam. ¶ Unde in
dolo presumpto colligitur siue reperitur hic quādo p errorē pu
tans suam vt hic is versiculo per errorem.& quod sequit aut per
iniuriam domini expone aut pro &:sic stabit coniunctiue & non
disiunctiue intelligas dic quod verbū possessa tollit contrariū. d
non enim dicit inuasa sed possessa.& sic non animo sibi occupā
di sed non veniendi restituendi.& sic loquitur ille finis sm ius
nouum & per hanc.l.inducendum non prium inductum. Et il
la tertia sic intellecta magis mihi placet.vel dicit glo.quod hic
non considerauit modum agendi.sed quis dicatur inuasor vel
non.sed dic qd vtrunq considerauit vt in precedenti dixi.& mo
do apparet hec lex declarata cum glo.sua.

1 ¶ Possessionem ingredi alterius nemo potest iuris ordine
idetermisso.
2 Possidet iuste qui possidet pretoris autoritate.
3 Dominus prius citatur quam procurator.
4 Spoliato que remedia competant ex inuasione tutoris.

Meminerint. Primo statutū suū cum
ratiōe annectit secūdo cō
trafacientibus penā imponit.tertio ad ques pean
extēdatur declarat.scda ibi:qd si precepta.tertia ibi:
1 firmauit. Casus. nec autoritate scripti precipis nec alicui[o] inter
locutorie iudicis debet qs ingredi possessionē alteri[o] iuris ordie

[a] Possunt peti incerti.tn̄ dic de hoc vt per sm̄.C. de eda.in.c.quoniam contra falsam §.petitiones.nu. iiij.versi. cautela & qd ibi posui in apost.ad ipsum contra eodem.

[b] ¶ Fructus intelliguntur. Adde l.so amplius vbi Bar.de leg.i.gl. in.l.si quis argentum.§.i.C.de dona.& so.l.l.i.vbi bal.C.de fru.& li. expē.vt vide spe. sti.de expēsis.§. i.versic.expresse.

[c] Inuasor.p i tellectu huius l.& i quo C.l.differt a.l.si.§.eo.ti.vide oino qd no.Bal. in prob.C.de ac qui.pos.

[d] Legitimū.vide de hoc glo.i.l. vbiq.in vi.fieri. & ibi posui in addi.ad ipsum in v. legitie ff.de dā. infec.Bal.no.in l.si.§.cū igit.ff.de dā.infect.& Inn. in.c.si.extra de li bel.obla.

a ¶ Absq̃ tñ dz. adde bal hic in prin. et adde. l. sz si p[ro]xim. que ibi notant p bart. in l. a di. §. in venditionem ff. de re iudica.

b ¶ Iudicis factũ. adde soc. cõ. cxxiij. inc. p[rese]ns cõsultatio circa mediũ. ij. col. in prima parte chat. cxxiij.

c ¶ Sua autoritate. An actor possit absq̃ alia citatione p[ro]pria autoritate possessionẽ ingredi si iudex i sententia dixisset vide Bart. post glo. in l. proxima in iij. pte et Bar. post gl. in d. l. in fin. versic. sed pone.

d ¶ Quid si citatio. q[uod] citatio possit incipere a procuratore vid. tex. et ibi bal in l. cũ clericis. C. de epi. et cleri. et q[uo]d no. tat bart. eo. tit. in aut. sed hodie nulla cõstas. et Paul. de liaz. in cle. causam de elec. p[ro]illũ text. dicit primo citandũ dñm si reperitur in prouincia alias citetur procurator si a dimisit quem dimittere tenet maxime post citatio nem. de hin qui ma. secus poss. c. C. de pb. Pet. de ancha. ibi sequit opi. Bar. sing. et q[uo]d sufficiat adde Bal. an. et p eũ de salv. in l. cũ q C. de pcu. et Bar. in l. sol. et ad si. ff. de ali. le. et in l q[uo]d pis in vlti. col. ff. de dã. inf. et Bal. in l. itẽ alt. in prin. ff. ex q. cau. ma. et Pet. de anch. in c. causam de elec. et do. Ant. in c. causam. de do. et cõtu. licet pau. de liaz. dicit l. d. c. causam. hoc esse verum si domini fuit absentes alias secus et ibi sequitur d. Card. similiter in d. l. cum qui. et host. l. de causas de do. et contu. et Bal. in l. i. in fi. sed q[ue]modo. C. de sente. et vide omnino d. Alexã. in d. l. cum qui. et vide Angel. in d. auten. de here. et fal. §. hinc nobis. Imo. l. l si finita §. iulia. ff. de dã. infec.

e ¶ Si qs in tantam quando hec cõstĩo locum hẽ. vide per soci. cõs. cxxxi. inci. in p[rese]nti cõsultatione. circa finẽ. iij. col in prima parte char. cxxi. et limita fm Inn. sing. in c. olim de resti. spol. vz q[uo]d qñ q[ui]s nõ põt habere rẽ suã furto subtractã vel vi q[uia] tũc põt illã vel equiualentẽ propria autorit. ite accipere pro quo est l. sing. in. c. cũ gentium. l. di. facit q[uo]d no. Io. an. in. c. olim. de do lo et cõtu. glo. in l. nullus. C. de iudt. nisi ex illo forte oritur scandalum fm Inno. in d. c. olim.

preteritũ so sed eo seruari et possessore legitime citato. alias cadit a iure suo et si tutor vel curator contrafecerit non preiudicat 1 pupillo sed deponatur bonis confiscatis. hoc dicit. ¶ † Nota quod dominus verus et putatiuus est prius citandus. et si non reperitur citantur actores et procuratores eius vt sic notã faciãt domino. ¶ Item q[uod] a principibus terrarum et earum rectoribus oia iusta et iuridica debent procedere non iniusta: ne inde iniuriarũ occasio nascatur vnde iura nascũtur. ¶ Item q[uod] delicta suos debent tenere autores et non alios. ¶ Itẽ q[uod] deliciũ administratoris nõ noceat ei cuius bona administrat de quo plene dixi in l. in bem° nul. C. de sacrosan. eccle. supple text. ibi defuerit l. dñi. ibi sñias scz. citatoria. vt in gl. i. ¶ Quero pro declaratione litere de cõtinẽtia huius rescr. pri. et glo. i. hic nõ declarat: sed solũ dicit q[uod] pars nõ dz sic tacere. Sed glo. ij. hic declarat: varias opin. ponit. et prima est q[uod] cõtinebat aliqd p[er]tinẽs ad litis ordinationẽ. et huic cõformatur positio casus quã facit. i. gloss. fm Azo. et sentit glo. q[uod] rescriptũ cõtinebat delegationem iudicis qui de causa cognosceret et partẽ citaret vt ad iudicium veniret ostensura de iure. sed hoc nõ bene conuenit lre q[uia] tunc rescriptũ cũ non dicat q[ui]cq[ua]d de occupatione possessionum nihil iniustũ continet. et sic ex eo nulla iniuria vi nasci. ¶ Secũda opi. hz in gl. si. tertia est q[uod] rescriptũ continebat aliqd p[er]tinẽs ad litis decisionẽ puta i[m]petrãtẽ hẽre iustã cãm vt sibi possessionẽ esse restituẽdã nõ tñ dz a sua autoritate nec pte nõ citata ac. ¶ Sz caue q[uia] ista ĝstõ tũc non vi eo casu necessaria quasi esset iõ p[ro]missum p edictum diuinare de quo in l. certat. ff. q[uo]d me. cau. et q[uo]d eo casu vt p[ro]missum no. gl. ff. de iodi. l. iti. ko. § qui iudicant. ¶ Tertia opi. que est media in v. et. vel f. et. cc. est q[uod] i[m]petrator narrauit se vi expulsũ esse. vñ supplicabat vt sibi faceret possessionẽ restitui: et i[m]petrato rescripto possessionẽ sibi statim restituendã ce. et forsan alicui iudici cõmisit et ista gcernit executionẽ. tñ pars dz citari vt de veritate cõstet vt hic et l. et si nõ cognitio. C. si cõtra ius vel vti. pub. si tñ pte non citata sua autoritate vel etiã iudicis ingrediatur posses- 2 sionẽ hz locũ pena huius l. et hec melior vi. ¶ † Sed Ʒ cã op. q[uia] iuste possidet qui autoritate pretoris possidet. vt l. iuste. ff. de acq. pos. Solu. q[uod] illud verũ qñ iudex fecit legitime parte citata et negotio legitime cognito. nã nõ iuste possidet vt hic. et ita not. i. l. proxima. in gl. mag. a. ¶ Op. secũdo q[uod] iudex hoc possit cum hec pars possit. nã facta iudicis et partis equiparantur. vt. ff. sa. her. l. si pignoris. et l. si ob cãm. C. de euict. q[uia] aũt possit dare licentiã aduersario suo ingrediendi p[ro]pria autoritate hẽt. j. de pig. l. iij. b Sol. q[uod] tũ factũ iudicis equiparat facto ptis qñ factũ iudicis est factũ litic. ¶ Ex hoc cũ doc. q[uod] gl. illa scđa id. sz qd iudex. male dicat que sentit q[uod] i[m]perator vel iudex põt dare ei licẽtiã ingrediendi p[ro]pria autoritate pte nõ citata. et Ʒriu tenuit gl. j. i. possit de casus: dicũ pt tũ tex. esse Ʒ glo. et q[uia] factũ iudicis tũ sic factũ legitimũ legitime nõ ĩ. vt. ff. de decre. ab or. fac. l. ij. et de re cor. l. magis. § si tñ. et sic oz intelligi. l. iuste. ff. de acq. pos. ¶ Sz illa gl. pt saluari in casu quo aduersarius fuit legitime citat. et tunc intẽtio glo. fuit querere an actori absq̃ alio nũcio possit iudex committere vt in odium contumacie sua autoritate c ingrediatur. et fuit opi. Ugo. et Lot. q[uod] sic quasi cũ nũciũ fecerit in cã sua per l. si vt p[ro]ponis. C. quo. et qñ in et l. dotis. C. so. ma. et. ff. de op. no. nũ. l. si opus. ¶ Quero si pars ex pacto põt ingredi p[ro]pria autoritate. vt l. iij. j. de pign. an possit iudex requisitus ex vrbani a te cõmittere vni nũcio qui eũ associet nõ citato aduersario quia nõ possit. et remitto ad ea q̃ dicã in. d. l. iij. ¶ Quero de qua sententia iudicis loquat in prin. dicit glo. de interlocutoria nõ diffinitiua. sed Ol. dicit q[uod] etiã si fuisset diffinitiua locũ hẽt lex ista dicens hic esse casum q[uod] diffinitiua nõ mittatur executioni parte nõ citata q[uo]d an sit verũ vel nõ dixi. C. quo. ap. nõ reci. l. ab executiõe. sup prima pte in. ij. q. an in casu in quo mitti nõ põt parte nõ citata si per iudicẽ sit missa lz nõ teneat executio tñ penam huius l. nõ puto locũ hẽre secus si pars p[ro]pria autoritate ingrediatur q[uia] tũc põt hẽre locũ opi. Old. fm Bar. ¶ Quero tertio de q bona dñis loquat hic. et dic vt in gl. in qua adde ibi de pba l. ij. et dic vt ibi dixi et l. ob maritor. C. ne vx. pro ma. ¶ Quero quarto quid differt hec lex a l. si quis in tantã. j. e. tñ. vt in gl. sup verbo priuabuntur. que primo ponit rõnẽ dubitãdi. scđo determinationẽ gõnis. ¶ Quero quinto ab extra an isti priuẽtur ipso iure v. l. p[er] sniã. dico q[uo]d p[er] sniam cũ hic dicat priuabuntur quod cõcernit futurum. ad q[uo]d facit q[uo]d not. in l. ar. nũ. ali. C. de tur. om. ni. et q[uo]d no. glo. super ver. amittit. in l. si. ¶ Quero tunc sexto ab extra quõ formabit libellus in hac prima parte. et tñ. dz actor narrare quõ talis autoritate sua vel rescripti impetrate vel impetrati temere intrauit eiꝰ possessionẽ eo nõ citato nec requisito nec eius p[ro]curatore quare petit illũ p[ri]uari o iure q[uo]d hz i re: et in prima parte et possessionẽ sibi restitui vt in sc. parte. ¶ † Quero septimo ab extra hec litera innuit primo citari dñm et eo nõ d reperto eius procuratorẽ vel actorẽ q. si citatio d facta p[er] procuratore vel actore. vt sufficere per l. cũ qui. C. de procur. et p. l. sare oportet. §. oportet. ff. de excu. tuto. vbi litera loquitur alternatiue. et sic sufficit alterũ. in cõtrariũ facit hec litera que est p[er] distunctã successiuã et ordinẽ notantẽ loquitur. pro hoc accedat. ff. de liber. agno. l. ii. in principio. et hanc partẽ puto tutiorẽ vt not. gl. in c. causam que extra de dolo et contu. vel dic q[uod] si incipit a dño et cũ reperit sufficit si cũ nõ reperit tunc ad citationẽ procuratoris nõ dz p[ro]cedi. sed vbi incipit a citatione procurator et si cũ nõ inuenit necesse est vt faciat citari dñm Idẽ si inuenit sed procurator nõ venit et loquor de procuratore i egotioꝝ q[uo]d idẽ est q[uod] actor vel castal. lo dñi. vbi autẽ esset p[ro]curator ad iudiciũ habens ad hoc suff. etiam mandati fateor q[uo]d sufficeret, illũ citari. vt. d. l. cum qui. C. de p[ro]cur. q[uo]d fatetur hic Bart. quo ad vtrũ primi decreti. Quãtũ võ ad scđm q[uo]d affert magnũ p[re]iudicium dicit ipse nõ sufficere p[ro]curatorẽ citari nisi dñs esset citatus. et pro hoc inducit. ff. de dã. infec. l. hoc amplius. §. fi. et l. seq. vbi vsufructuarium contumax p[re]iudicat sibi non dño: et tñ cẽsetur vt p[ro]curator dñi. vt. l. ii. §. fi. ff. de op. no. nũc. Sis tñ cautus q[uod] vbi dubitas de mãdato incipias a dño. ¶ Quero octauo tex. in scđa parte dicit p[er]cunq̃ collusio habito. Quid si nõ colluserũt sz bonafide fecerut. dicit gl. i. fm Pe. et hẽt fm Dy. nã cor. bona fides nõ dz esse damno pupillis. et multominus q[uo]d mala cor. fides et collusio. sed imperator timẽs ne fieret collusio taliter hã subijcit et pro tanto inquit bart. q[uo]d ad esse. huius cõstõnis nõ reqrit q[uod] collusio p[ro]het facta p[er] tutorẽ et curatorẽ. lz Old. videat sensisse Ʒriũ sed ens repugnat rõ p[re]dicta et oẽs leges que volũt q[uo]d delicti tutoris vel curatorum nõ noceat pupillo vel adulto. vt. C. de admi. tuto. l. nõ est. et de nõ nu. pecu. aut. Ʒ qui p[ro]p[ri]ã. et C. de ser. fug. l. qui. ũq[uam]. vbic. qui 4 minori. cũ si. hic all. in glo. ¶ † Quero. ix. ex hac inuasione tutoris que remedia detur spoliato. dic q[uo]d duo vz accusatio criminalis Ʒ tutorẽ vel curatorẽ. Itẽ cõdictio ex hac l. Ʒ pupillum ad quẽ p[er]uenit possessio vt reddatur ei a quo est ablata vt hic in lra ¶ Sed tũc. x. quero an Ʒ eũ agentẽ cõdictiõe ex hac l. possit pupillus vel tutor eum nõ i opponere exceptionẽ dñij vel exceptionẽ dolo facio ac. et dic q[uo]d nõ in effectu replicatione facta quia illa nõ hz locũ in possessor. o recuperãdc. vt l. si q[ui]s a se fundum. j. ad l. iul. de vi. et l. si maritus. C. de do. an nup. Itẽ p[ro]bat tex. q[ui] dicit illico reddatur vñ illico nõ redderet si exceptio illa admitteret. et hoc est de mẽte glo. hic posite sup verbo reddat. que dicit saluo iure pupilli in vendicãdo. ¶ Undecimo quero an cõdictio ex hac l. sit p[er]sonalis vel in rẽ scripta. dic fm bar. q[uod] incẽrũ cõpetit ad recuperandã si p[er]sonalis: in Ʒtũ cõpetit ad recuperandã possessionẽ est in rẽ scripta. q[uo]d patet q[uia] et petit Ʒ pupillũ ad quẽ p[er]uenit possessio: lz tutor nõ fecerit tutorio nole. et pro hoc facit regula dicens oẽ interdicta sunt in rẽ scripta. vt. l. i. §. penul ff. de interdi. ¶ Duodecimo quero cũ glo. fin. an que hic dicitur de tutore et pupillo locũ habeat in p[re]lato ecclesie. et dic q[uo]d sic vt in eadẽ et q[uia] in contrarium facit. C. de sac. san. eccl. iubem° an iuliam. ideo vide quod ibi dixi.

1 ¶ Inuadens violẽter possessionẽ rei sue constitute apud aliũ eius dominio priuabitur.
2 Dominus inuasor rem suam non perdit.
3 Pater inuadens rem filij vel patronum rem liberti an puniat.
4 Filius inuadens rem patris vel libertus rem patroni ont cõdictione ex hac lege tenetur.
5 Prodigus alienare non potest.
6 Ecclesia non tenetur ex facto prelati.
7 Ingressum possessionem an presumatur animo detinendi.
8 Inuadens rem quam commodauit locauit vel deposuit an teneatur.
9 Furi exportanti rem auferens an teneatur.
10 Creditor an possit a debitore fugiente rem debitam auferre.
11 Inuadens rem quando teneatur.
12 Inuasor an perdat dominium rei inuase ipso iure.
13 Inuasor restituens rẽ ante litis cõtestationẽ an liberetur a pena
e

Si quis in tantã.

e Hec est valde famosa lex et vulgo multum notabilis q[uo]d glo. i. dicit lã diuidi in quinq̃ partes. vt in ea patet. et hec diuisio est bona q[uan]d ad materiã nõ q[ua]ñ ad lre cõglutinationẽ formã et°. et talis diuisio appellatur

appellatur intensiua non extensiua id est extra se partibus positiua
ideo quātū ad formā litere sic diuidu. primo thematis conditio
nata repetitur. scdo bine questionis elicit etiam in possessionis re
stitutione quā in pena rūsio eius distinguendo. scda ibi: dñs qui
1 dez. ¶ Casus. † Uiolenter inuadens possessionem rei sue apud
alium constitutē ille tenetur restituere ꝛ dñio eius priuabitur ꝛ vbi
res sit aliena illā restituit ꝛ in eius estimationē condēnandus ve
nit. h. d. ¶ Supple literā ibi si quis comprehendit etiam femi
niam propter rationis identitatem. vt cum gl. magna in prin. di
cam. Ibi inuaserit subaudi. ꝛ querit an ad ipsius restitutionē te
neat. ꝛ an aliqua pena puniatur. ꝛ rñ. vt sequitur. ¶ Not. vltra
cōtenta in summario qd audacia temeraria est puniēda. ¶ Cō
tra qd opp. de l. gallus. §. nunc videndum. ff. de lib. ꝛ post. Sol.
vt in glo. qd hic de temeraria ꝛ presumptuosa: ibi de iuridica et
fructuosa. sic. ꝛ. Ꝑ. de no. co. compo. in princi. ¶ Oppo. qd furor
nō puniatur. Ꝑ. omnis. de offi. presi. ꝛ. ff. ad. l. cor. de sica. l. infans.
Solu. quod ibi de furore qui facit quem carere intellectu ꝛ men
te: hic de furore qui presumitur pro temeritate ꝛ abundantia sie
de superbia quadam. ¶ Opp. iij. qd male dicat rerum non de
clarando quarum: quia nos dimittit in incerto an de mobilib⁹
vel immobilibus tantum loquatur vel de vtrisqꝫ contra. §. qui
bus. Ꝑ. de no. co. cōpo. Solu. qd generaliter loquitur: qꝛ de vtris
qꝫ intellexit vt in gl. ꝛ est tex. insti. vi bo. rap. §. pe. vbi hec lex cla
rius ponitur quā hic. ¶ Op. iiij. qd de immobilibus non loqua
tur propter sequentia verba que dicunt apud fiscum vel homi
nes cum illud dicatur apud nos esse qd a nobis tenetur. vt. l. pe
nes. ff. de verbo. signi. ꝛ rem immobilem proprie loquendo non
dicitur quis apud se tenere: qꝛ manib⁹ nō potest teneri ergo ꝛc.
Solu. vt in glo. que exponit apud pro penes quod est magis ge
nerale ꝛ aptum qd comprehēderet ēt immobilia. vt. d. l. penes.
¶ Opp. quinto qd male dicat ante euentum iudicialis arbitrij
quia immo idem et si postea dummodo violenter fecerit vt requi
rit ista litera: cum ante vel postea non sit ratio diuersa. ꝛ sic idez
ius. ff. ad. l. aqui. l. illud. cum sim. Solu. vt in seq. glos. confitendo
contrarium ꝛ expone hec verba ante euentum ꝛc. vt in glo. ꝛ hoc
repetitur in gl. magna. ꝛ ibi latius vide. ¶ Oppo. vi. quod inep
te dicat dominiū rei amittat cū amissio fiat quandoqꝫ ipso iu
re quādoqꝫ per sententiā. ꝛ hic nō declarat quomodo: ergo nos
dimittit in dubio cōtra. §. quibus. Ꝑ. de no. co. cōpo. Solu. vt in
se. glo. vt hic per sniam. sed quidam cōtra. vt no. j. in gl. magna
ꝛ ibi dicetur. ¶ Oppo. vij. contra finem quod vltra restitutio
nem non puniatur in estimatione vt pena cōmensuraretur deli
cto ꝛ non puniatur in plus quā deliquerit. vt. ff. vti possi. l. pe. §.
fina. ꝛ. ff. quod metus causa. l. si mulier. §. qui pos. Solu. vt in gl.
magna in princ. que dicit qd hic magis deliquit quam ibi quod
declara: qꝛ hic cōmisit vim ablatiuam vel expulsiuam: ibi vim
turbatiuam. vt. §. §. fin. vel compulsiuam. vt. d. l. si mulier. Ꝑ. qui
2 pos. ¶ † Oppo. viij. ab extra qd dominus inuasor rē suam non
amittit. ff. de fur. l. qui vas. Solu. qd ibi non abstulit vt sibi ha
beret sed vt iudici ostenderet. ꝛ hanc approbat glo. ff. qd nic. cū
l. ertat. sed damnat. Alij dicunt qd perdit rem illā ꝛ ius qd ha
bet ad rem illam vt cōdictionem furtiuam. vt. d. l. ertat. sꝫ actio
nem furti ad duplum non admittit ibi quia hoc est extra rem. ꝛ
istam tenet glo. in contrario ꝛ Cyn. hic. Alij dixerunt quod ibi
de mobilibus: hic de immobilibus. quod nihil est vt. Ꝑ. dixi.
¶ Oppo. ix. de. l. i. §. redigantur. ff. quorum lega. Solut. hic in
rebus possessis: ibi non possessis: quia hereditate iacente. vt. l. i.
§. scevola. ff. si quis test. lib. esse ius. ¶ Oppo. x. de. l. ij. j. de pig.
Solu. ibi precessit voluntas partis ex conuentione precedēs que
sufficit ad exclusionem violentie. argu. Ꝑ. de pigno. actio. l. pen. ꝛ
facit. Ꝑ. si ser. expor. ve. l. i. in fin. et. l. seq. in prin. ¶ Opp. xi. de
l. eum creditor. ff. de fur. Solu. quod pluribus medijs vt ibi not.
et solutiones sic iunge. aut certum est quod creditor ibi abstulit
gratia sui iuris conseruandi ꝛ tunc nō tenetur aut certū est quod
non ea causa fecit et tunc tenetur. aut dubitatur: ꝛ tunc creditur
fecisse causa iuris sui conseruandi propter conuentionem prece
dentem. argumen. eius quod in precedenti contrario dixi. et ar
gumen. ff. pro socio. l. merito. in princip. cum simi. ¶ Opp. xij.
de. l. ait pretor. §. si debitorem. ff. que in fraud. credit. Solu. ibi
debitor fugiebat cum re: ꝛ non aderat iudicis copia. vt ibi nota.
hic secus. ¶ Expeditis oppositionibus prosequor gloss. ma
gnam per. q. ꝛ aduerte quia sicut gloss. i. diuisit istam. l. in quin
qꝫ partes ita ista glo. etiam diuidit. q. suas in quinqꝫ partes. ve
rum duas vltimas ego pono pro vna. et sic erunt quatuor par
tes. ꝛ primo querit de personis: secundo de rebus: tertio de tem
pore: quarto de pena tam in persona domini quam extranei ꝛ
circa quālibet partem forma plures questiones. secunda ibi: su
per rebus. Tertia ibi: super tempore. quarta ibi: quarto quero.
quinta ibi: super vltimo. licet hec ꝛ precedens sub quarta de pe
na contineatur. ¶ Circa igitur personas quero primo an femi
na comprehendatur sub ista constitutione penali. et videtur qd
non: qꝛ hic dicit si quis in masculino: quod non comprehendit a
sui natura femininū. vt. ff. de ven. in pos. mit. l. j. §. si ita. Sed tene
contrarium: tum qꝛ materia ista est indifferens ad vtrumqꝫ: ꝛ qꝛ
eadem ratio est in vno que in alio: tū quia hic tractatur de odio
rationabili. vt. ff. de iur. om. iu. l. si quis id quod. tum qꝛ casus in
simili. j. de rap. vir. l. i. ad fin. ꝛ. j. ad. l. iul. de sic. l. pe. in generali
an masculinum concipiat femininū latius scripsi in. l. quicunqꝫ
in prin. Ꝑ. de ser. fugi. ¶ Secundo quero quid de hermafrodi
a to^a dic quod nō est questio in quemcunqꝫ sexum incalesceret quo
femina tenetur vt ibi etiā dixi qd de femina dixi statim limitabo
ꝛ per consequens in hermafrodito incalescente in sexu feminco.
b ¶ Tertio quero qd in milite^b ꝛ rustico quibus licet ius ignora
re. vt. Ꝑ. de iu. ꝛ fac. igno. l. i. Ꝑ. de in ius vocan. l. venia. Gloss. rñ.
quod tenentur eum inuadere si sit contra ius naturale vel quasi:
qd non licꝫ eis ignorare. vt. d. l. venia. qd fatetur Ros. Jaco. but.
Barto. verū qū inuadūt possessionē rei aliene: qꝛ tūc contra ius
quasi naturale videntur facere: sec⁹ si ppriē: qꝛ nō videntur facere cō
tra ius naturale vel quasi: ꝛ ideo excusantur si credant sibi licere:
qd patꝫ qꝛ ante. l. istā puniebantur: vt insti. vi bo. rap. §. pe. et forte
isto casu etiā mulieri subueniretur: ar. Ꝑ. de iur. ꝛ fac. ignorā. l. fina.
c ¶ † Quarto querit qd in pupillo^c vel adulto: ꝛ dicit gl. qd si proxi
mus pubertati: qꝛ tūc tenetur: vt. l. pubere. ff. de fur. ex q infert qd
multomagis adult⁹ tenetur. ꝛ ita dicit gl. qd Ja. de are. Rofre. et
Old. ꝛ cōiter doc. ꝛ Bar. verū in casu nostro vbi in cōmittēdo de
liquerūt: sed vbi in omittēdo tūc minor. xviij. annis regulꝛ excu
satur. vt. Ꝑ. de epis. ꝛ cle. auth. si captiui. lꝫ quīqꝫ etiā minor. xxv. an
nis: vt. l. si. Ꝑ. si aduer. del. in casu nostro qū tenetur an p restitutio
nē ei succurratur: dicit gl. qd nō per. l. si ex cā. §. nūc videndū. ff. de
mi. quod fatentur Ja. de ra. ꝛ Ja. bu. ꝛ Bar. verū vbi dolo inua
3 sit alias si putauit sibi licere restituitur. d. l. i. Ꝑ. si aduer. de lict.
¶ † Quero qnto an si pater inuadat rē filij vel pfon⁹ liberti lo
cū hēat hec cōstitutio: ꝛ arguit glo. qd sic: qꝛ hec lex gñaliter lo
quitur: ꝛ qꝛ. l. phibet qū actiōes sunt famose: sꝫ hec nō infamat: vt
ff. de act. ꝛ ob. l. cessat. in cōtrarium determinat gl. qꝛ infamat sal
tem infamia facti ꝛ sic nō debet intentari. arg. l. bonorum. ꝛ. l. pa
d rens. ff. de obseq. Item qꝛ nec interdicta infamant infamia iu
ris nec propterea intentantur. vt. ff. co. l. neqꝫ. ¶ Concludit ergo
gl. qd nō condictione ex. l. ista: sed actione in factum agatur: vt
ff. e. l. i. §. interdictum. hoc qd quidaꝫ fatentur verum vbi pater
vel patronus dolose fecit: sed vbi erranter putat sibi licere dicūt
quidam dari condictionem ex ista. l. qꝛ [illegible] nulla infamia etiaꝫ
de facto sequitur patrem vel patronum. Sed Cy. hoc reprobat
quia hec constitutio dolosos tantum punit: ideo penam adijcit
ꝛ ideo tenet cum gloss. qd in factum tantū agatur vel rei vendic.
4 ¶ † Querit glos. quid e contra si filius inuaserit rem patris vel li
bertus rem patroni: dicit glo. quod condictione ex hac. l. teneri
tur. arg. ff. de fur. l. si quis vxori. §. sed si filius. ꝛ hoc communiter
tenetur vbi inuadat rem integraliter patri: sed vbi inuadat reꝫ
peculij aduentitij cuius pater habet tantum vsumfru. potest du
bitari an puniatur dñio: ꝛ dicit Jac. de are. quod sic propter ge
neralitatem huius. l. Non ob. l. cum non solum. §. filij autem. Ꝑ.
de bonis que lib. qꝛ in casu illo nō filius ipse alienat: sed. l. argu.
l. i. in fi. cū seq. ff. de rebus eorum. ꝛ idē patris efficietur iure ple
no si pater eum petat priuari iure suo ꝛ hoc si pater possidebat e
si autem tertius remanet patri saluum ius vsufructus: argum.
l. si postulauit. §. iubet. ff. de adulte. ¶ Sexto principaliter que
rit glo. an dñs ex facto serui vel pater ex facto filij teneatur: ꝛ re
spon. quod dominus ex facto serui tenetur noxaliter: vt. ff. cod. l.
i. §. quod adijcitur. pater vero de peculio post condemnationeꝫ
factā de filio: vt. ff. de pecu. l. licet. §. fi. nisi de eo qd ad eos perue
nisset: vt ff. eo. l. i. §. qd igi. ꝛ de act. ꝛ obli. l. si furioso. ¶ Septi
mo quero quid de furioso ꝛ mente capto: ꝛ gl. dicit eum non te
neri: vt. ff. de sica. l. infantis. ꝛ. ff. de parri. l. pe. ꝛ verū dicit quod
probatur hic: non furor punitur sed audacia temeraria: vt dixi
in. i. ꝛ. ij. op. credit tñ Cyn. qd si furore elapso res teneat et teneba
f
5 tur cōdictione ex. l. si. j. e. ¶ † Quero. viij. quid de prodigo.^d di
d cit gl. quod non tenetur cum de suo alienare non possit: vt. ff. de
ver. obli. l. is cui. Sed doc. cōtra. qꝛ prodig⁹ equiparatur adulto.
vt. l. si curatorem. Ꝑ. de in integ. resti. ff. si cer. pe. l. certi condictio.
§. item queri potest. ij. respon. ergo idem in eo qd superius dixi
in adulto. nec dicitur ipse alienare sed. l. vt dixi: ꝛ sic non obst. l.
is cui. vnde dicendum est qd non equiparatur furioso quantuꝫ
ad cohertionem delictorum licet sic quātum ad administratio
nem bonorum. ¶ Quero. ix. an ex facto tutoris teneatur pupil
6 lus. dic quod non: vt. Ꝑ. l. pro. i. cum si. ¶ † Quero. x. an ex facto
e abbatis^e vel monachi teneatur ecclesia: ꝛ dicit glo. qd non nisi
capitulum conuocato consilio fecerit: vt l. iubemus nullam. Ꝑ. d
sac. san. eccle. ꝛ per hoc colligunt quidam qd vniuersitas cōmu
nicato consilio delinquere pōt. sed an tunc puniatur: qualiter hic
vide Cy. ꝛ Inno. in c. graue. extra de sen. excom. et quod latius
f scripsi. j. de seditione. l. i. ¶ Quero. xi. quid si credens^f me pos

a ¶ Quid de her
mafrodito. adde
de hac. q. vltra ea
q no. hic bart. et
bal. ꝛ gemi. in. c.
hermafroditus.
iij. q. iij.
b ¶ Quid in mili
te. adde gl. l. i. re
gula. in pn. ff. de
iu. ꝛ fac. ig. et vi
de bal. in. q. accu
sat⁹. de vi iur ba
tiua in. iiij. col.
ꝛ alex. post Lud.
in. l. iusti. ff. de ac
qui posses.
c ¶ Quid in pu
pillo. Adde qd
no. bar. l. l. is cui
hōis. de ver. ob.
sꝫ qd minores re
stituātur aduer
sus hanc penā ꝛ
ēt cōcilia tꝫ gl. in
c. i. de do. ꝛ cōtu.
q incipit argu. et
qd not. bal. in. q.
accusatus. de vi
turbatiua. i. v. q.
cū se. ꝛ to. in. l. iu
ste. de acqr. poss.
et post eum do.
Alexā.
d ¶ Quid de pdi
go Adde Bar.
in. l. is cui. de vb.
ob. ꝛ an obligat
ex delicto vid. d.
Alex. l. l. ciuitas.
si cer. pet. ꝛ in. d.
l. is cui. de verb.
obl. ꝛ ibi Jo. de
pot. ꝛ bar. in. l. si
curatorē. l. i. col.
v. ad' fcēm. Ꝑ. de
rest. in integr. et
idē Jo. in. l. certi
cōdictio. §. idem
erit. ff. si cer. pe. ꝛ
l. fulcinī⁹. §. adeo
ex qb. cau. l. pos
ses. ca.
e ¶ An ex fctō ab
batis. limita i eo
q dicit de abba
te nisi ratum ha
buerit. vt not. gl.
in. c. cū dilecti. de
ord. cogn. in. iij.
gl. tangit ēt in. l.
iubemus. Ꝑ. d sac
rosan. ec. in vlt.
glo. ꝛ ibi Bart.
f ¶ Quid si cre
dens. adde bart.
in. l. sequitur. §. si
fundū. de vsuc. et
olex. hic l pn. hu
ius. l. ꝛ an hec. l.
locum hēat si tu
me expulisti et
ego ie icōtinenti
expuli an tu ego
incidimus i hāc
penā vide glo. in
l. si quis a se fun
dū. ꝛ ibi Barto.
in vl. colū. j. ad. l.
iul. de vi.

a ¶ Quid de ma gistratu.
↪ Adde ꝙ hoc Bar.socī. in suo trac.fallen.regu. cccccl.iii. v.vio lētia.fallē.iiij.p q̄ est ar.in.l.nisi finito.§.si furio si.de tutela.et ꝙ no.bar.l.i.de pu pillo.§.si qs.de op.no.nū et hoc ꝙ bal.l.i.vt vim.ff.de iusti.et iur. put refert pau.ꝺ cast ibi.
b ¶ Quid in sup̄ ficiario.vide bal. in.l.pe.§.si a non compe.iudi.
↪ Rē meā ab stulero.tu vide de hoc Inno.in c.olim.extra de re sti.spol.bal.in.l. si manumissor.i fine.C.de obseq. pro.pstā.⁊ Inn. in.c.qꝛ plerisque. extra de imm.ec.
d ¶ An extrane⁹. adde bart.l.iij. §.nerua.ff.ꝺ acq re.pos.⁊ ibi doc.
e ¶ Ex pacto.ad de Soci.cōsi.cer xi.lci.i p̄n cōsul tatiōe.circa me diū.iij.col.in.i.p te.charta.cccj.

sidere inuasi cum alius possideret:vel quid si vacantem credi di cum non esset:dicit gloss.ꝙ si iustam causam habeo creden di me possidere ꝙ non teneor:qꝛ neminem sua possessiōe iusta credulitate motus priuare volui:secus si nō iusta causa moueor facit.l.diuus.ff.de sica. ¶ Nec ob.inst.vi bo.rap.qꝛ respondeo vt in glo.est enim iusta causa si putaui mihi quesitum per filiū vel seruum secundum glo. ¶ Sed hic attende quia ista creduli tas debet esse causata ex tali causa vel ratione quod latam cul pam excludit cum lata culpa equiparetur dolo:saltem presum pto que sufficit in materia nostra:vbi punitur violentia de qua constat:⁊ pro hoc.j.ad.l.iul.de pla.l.plagij.⁊.ff.de abige.l.i. in fi. ¶ Quero.xij.an tunc locum habeat quando credidit sibi li cere. Pla.dicit quod sic negans hanc constitutionem locum ha bere quando dolo fecit. Sed Old.⁊ Ioan.⁊ Accu.contra.quia tunc sequeretur quod melioris condi.esset dolosus contra.l.non solum.ff.de nona.Item quia daretur occasio vt conuentus hac constitutione allegaret ad eius exclusionem dolū:⁊ sic turpitu dinem suam ⁊ sibi proficere contra.l.transactionē.§.de transac. ⁊ hanc partem tenent docto. Et dicunt vltra predicta quod con tra Pla.est casus hic in princi.⁊ sic conclude quod hec lex ha bet locum siue dolus vere interuenerit siue presumptiue siue la ta culpa que equiparatur dolo presumpto:vt supra dixi:et hoc vult illa gl.ꝙ intellige vt habeat locū pena huius legis extra autem istos casus licet non teneatur ad penam tenetur tamē ad restitutionem possessionis:vt.§.eod.l.inuasor. ¶ Tertiodecio quero quid si reuertentem ad possessionem suam nō admisi an teneatur hac constitutione:dicit glo.quod sic:qꝛ tunc vim infert: vt.l.clam possidere.§.qui ad nundinas.ff.de acquiren.possessio. ¶ Quero.xiiij.quid si inuasi ⁊ possessor hec audiens suspicat⁹ est se posse repelli:non dico iure sed vi vnde possessionem perdi dit an recuperabit per hanc legem ⁊ pena locum habebit:dicit glos.quod sic per.l.i.§.siue autem.ff.eod.⁊ per.l.sed si nolit.ff.de acquirend.possessio.sed si nolit:dicit quod possessionem perdit. ⁊ hoc fateor sed non sequitur:ergo vi deiectus est ⁊ ille.§.siue au tem.ponit casum quando reuersus in itinere retentus est:vnde ex tunc vi deiectus videtur sed in casu glo.non reuertebatur ad locum suspicans tantum posse repelli:vnde mai⁹ est dubium:⁊ mihi videtur distinguendum aut possessionem credidi vacantē: ⁊ dic vt.§.in.xi.q.aut vacantem non credidi:⁊ tunc aut habui animum decipiendi possessorem etiam si reuerteretur ad posses sionem:et tunc suspicatus posse repelli ex vi et potentia ingressi dicitur vi deiectus attento vtriusque animo:et habet locum sal tem vtile interdictum:vt notat.Ioan.⁊ Azo.et Accur.in.d.§. siue autem.⁊ nihilominus habet locum ista constitutio sm̄ hāc notabilem glos.an animum deiiciendi possessorem si reuertere tur non habui:⁊ tunc non credo interdictum vnde vi locum ha bere et minus constitutionem istam penalem:et tunc procedit alia opinio posita in dicto.§.siue autem. In dubio puto quod ingressus animo sibi tenendi habeat etiam animum reuerten tem non admittendi.argumen.j.eod.l.fina.ideo retinetur inter
7 dicto ⁊ constitutione ista. ¶ †Restat solum vnum dubium an gressus presumatur in dubio habere animum sibi detinēdi vel non:sed solue vt colligere poteris ex dicendis.j.eodem.l.finali. ¶ Quero.xv.quid de magistratu ᵃ respondet gloss.cum non te neri nisi fecerit vltra officium suum id est extra figuram officij sui:de quo latius dixi.§.eod.l.i.in vlt.q.vbi vide. ¶ Visso de per sonis nunc videamus de rebus. ¶ Circa quas primo quero an hec constitutio locum habeat in rebus mobilibus:⁊ dic quod sic:vt in gloss.⁊ tex.hoc declarat:insti.vi bono.rapto.§.penult. ¶ Secundo an pro iuribus id est seruitutibus prediorū vrba norum vel rusticorū locum habeat hec constitutio:⁊ videtur ꝙ non:quia ille non possidentur:vt.l.seruus.§.incorporales.ff.de acqui.re do.⁊.ff.de vsuca.l.sequitur.§.si viam.⁊ ita dixit Ioan. ꝙ fatetur accur.de iure stricto:sed qꝛ quasi possideri dicuntur inquit vtile ex mente locum habere.argu.ff.de seru.l.quoties.⁊ ff.si serui.vendi.§.aristo.et.§.fina.et hoc communiter tenetur. ¶ Sed tūc quero de modo practicādi in istis seruitutibus:⁊ re spondeo ita tu es in possessione libertatis tue:⁊ ego inuado ratio ne seruitutis mee si quidem habebam seruitutem priuabor ea si non habebam seruitutem condemnabor in estimatione serui tutis quam occupare volui:⁊ econtra si tu prius deiicis me existē tem in possessione seruitutis si quid est nō habebam ius seruitu tis tua res efficietur serua:vt alias.ff.de not.ope.nun.l.si prius. ⁊ de dam.infe.l.a quo fundus.⁊ si seruitutē habebā condemna beris in estimatiōe. ¶ Tertio quero quid si clericus appellatur a prebenda:dicit gloss.idem quod de seruitute prediali:sed non bene dicit:quia prebendarius equiparatur fructuario:vt extra de probatio.c.literas.⁊ ibi per Innocen.⁊ in eo idem dicendū prout in fructuario statim dicā. ¶ Quarto quero quid in fru ctuario dicit glo.istam legē locum habere sicut interdictum:vt ff.eod.l.iij.§.vnde vi.⁊.§.si vsusfructus.⁊.ff.de dona.l.aquilius.⁊

erit in eo practica:vt si dominus expellat eum qui erat in pos sessione vel quasi vsusfructus:si quidem vere habebat ius vsus fructus tunc condemnetur dominus in estimatione:si non habe bat ius tunc res efficiatur vsufructuaria:et econtra si non eram vsufructuarius dominum expellam ⁊ reddam rem ⁊ estimatio nem vt hic:si autem eram vsufructuarius tunc distingue:aut feci obtentu iuris mei tantum:⁊ tunc priuabor iure meo tantum aut feci obtentu totius:et tunc non solum priuabor iure meo sed etiam condemnabor in estimatione proprietatis secundum Cy.hoc etiam procedit de mente gloss.vt patet parum.j.ibi:ni si meo iure. ¶ Quero.v.quid in superficiario ᵇ et emphyteota qui habent vtile dominium in re:dicit gloss.quod putat eos tā tum suo iure priuari:⁊ est ratio quia illi faciunt tanquam domi ni ⁊ ratione iuris sui secundum Cy.⁊ Iaco.de are.⁊ idem dicit Iaco.de are.in precedentibus iurisdictionem.argu.ff.de iurmere
8 actusque priue.l.vlti.quod no. ¶ †Quero.vi.quid si inuadam res quā commodaui locaui vel deposui:dicit gl.ꝙ qꝛ illi possident mihi:vt.l.male.§.de prescrip.xxx.ann.non teneor:quia neminē possessione priuare volui sed meam tueri quod nisi fatentur nisi prius illi interuerterint possessionem ⁊ sibi possidere ceperint quia tunc licet illi ex interuersione nubitene autor tamē ego post ea eos deiiciens illis tenebor:⁊ ita dicit gl.quod fateor nisi inter uertentes incontinenti deiiciam qꝛ tunc mihi vim faciunt quam propulsare licet.§.eod.l.i.circa ꝙ vide ꝙ dixi.§.ad.l.iul.de vi. l.si quis a se fundum. Et hoc vbi ego commodator locator vel depositor expuli.Sed vbi extraneus hoc fecisset dicit glos.quod ipsi tenet:vt.ff.eo.l.i.§.si seruus.sed cui an mihi vel illi.respon det glos.ꝙ mihi si deiectus nondum mihi interuerterat posses sionem:vt.ff.de vi ⁊ vi arma.l.i.§.quod seruus.⁊.ff.eo.l.i.alias si ceperant sibi possidere tunc ipsis cōdictio illa cōpetit:⁊ hoc vult
9 ista gloss.sed an qui sunt consecuti teneantur restituere mihi nō declarat ista glo.pro modo cogitandum relinquo. ¶ †Septi mo quero quid si furi exportanti rem meam abstulero ᶜ dicit glos.aut nondum peruenit ad locum destinatum:⁊ non teneor: vt.§.quando licet vnic.sin.iu.se vin.l.qui liberam.sed melius fa cit.l.qui vas.ff.de fur.aut peruenit ad locum destinatū:et tunc non licet.argu.ff.de fur.l.huic igitur.Sed docto.dicunt quod illa distinctio procedit vt cognoscatur an sit fur manifestus vel non sed in nostro proposito locum non habet.sed debet distin gui aut incontinenti vel ex interuallo sicut dicitur in immobili bus:⁊ ita tenet Iaco.⁊ Cy. ¶ Octauo quero quid si aliquam tuā solutam in pascuis accepi putans meum:dicit gloss.quod si sci ui teneor furti:⁊ si ignoraui teneor condictione sine causa vel ex lege ista.⁊ statim subiungit imo rei vendicatione.et quia ista pars vltima venit correctiue ad precedentes sequitur quod nec condictione sine causa nec ex.l.ista. Et quod non condictione si ne causa patet:quia illa ad dandum competit preterquam con tra furem:vt institu.de act.§.sic itaque.⁊.ff.quemadmodum vsus fruc.amitta.l.i.in fi.sed qui accepit non fuit dominus nec furtū commisit:quia suū putauit vt in themate supponitur ergo ⁊c. et quod non condictione ex lege ista patet quia hec requirit vio lentiam que hic non intercessit ergo ⁊c.dicendum est ergo quod competit rei vendica.et hoc siue meum credidi siue non secun dum Oldra.ex quo nulla violentia interuenit:vel aliud reme dium de nouo.ff.de condi.furti.l.⁊ ideo.§.neratius. ¶ Quero. ix.quid si vnus possidebat ⁊ alter detentationem solum habe
d bat alter proprietatem an ᵈ extraneus inuasor teneatur omnib⁹ ⁊ dicit glo.ꝙ non:sed solum possidenti per hanc.l.⁊ ita teneo ex quo no.possessorem preferri proprietario ⁊ non est ratio:qꝛ spoliatio est facta possessionis ⁊ nō dominij. ¶ Quero.x.quid si res erat inuasori debita vel sibi obligata:an hoc lex habeat lo cum. Placenti.dixit quod non sed tenet contrarium quia res ē aliena:quod sufficit vt hic in fine ⁊ dicit gloss.quod inuasor per det ius quod habet in re:⁊ sic ius pignoris ⁊ hypothece sꝫ ad uerte quia si non priuor nisi iure pignoris ⁊ non debiti pena ni mis erit leuis nec erat satisfactus huic legi.nam cum res aliena debet ipsa teneri ad eius estimationem:vt hic in fi.vel saltem iu re debiti propter quod facit priuari.de iure autem ad rem puta quando erat debita glo.non dicit clare sed vi3 quod illud ius perdet:⁊ sic quomodo agat exceptione repellatur vt in pignore dicit gloss. ¶ Vndecimo quero quid si rem inuasi vt illam te neam pro pignore quātitatis mihi debite vel vt in solutum ha
e beam:dic aut hoc feci ex pacto ᵉ vel iudicis autoritate:⁊ tunc qꝛ mihi licuit non teneor:vt.l.iij.j.de pigno.⁊.l.inste.de acquiren. possessio.aut hoc feci mea autoritate nulla precedente conuen tione:⁊ tunc habet locum hec constitutio. ¶ Ex illa gloss.colli
10 ge quod vbi conuentio precedit possum violenter ingredi etiam sine iudice:de quo latius dicam.j.in.d.l.iij.j.de pign. ¶ †Duo decimo quero debitor fugit cum re debita:creditor eum secut⁹ est ⁊ rem sibi abstulit:an incidit in penam huius.l.glos.dicit ꝙ non per.l.ait pretor.§.si debitorem.ff.de his que in frau.credi.

subiungit

subiungit glo. nec obstat. ff. de fur. l. qui vas. in princip. ¶ Cir-
ca quod attende: quia huic proximo dicto magis cōcordat sed
puto quod gloss. contra proximum dictum non induxerit sȝ pu
to quod illam. l. qui vas. induxerit Placen. pro se in alia. qōn.
precedente. in qua dixit hanc legem locum non habere: pro quo
facit illa. l. qui vas. Sed respon. quod ibi illud verbum abstulit
sumitur pro cecepit: quasi dicat ibi violentia non intercessit: dic
quod ibi sic fecit vt iudici portaret eius copiam tunc non habe
bat: ⁊ sic mora illi fuisset periculum allatura: istud vltimum de
portatione ad iudicem no. quia cautela est vt euitentur pericula
vt auferens rem incontinenti portet ad iudicem. ¶ Sed iuxta
a hoc potest dubitari quid si debitor fugiebat^a sed rem nō expor
tabat an sit licitum creditori eum capere. Cyn. hic in. vīj. oppo
sitione videtur sentire quod non quod alij fatentur nisi vt eum
ad iudicem incōtinenti ducat ⁊ ita de facto faciat. ¶ Tertio de-
cimo quero quid econtra si debitor inuasit rem pignori datam
a creditorem expulit: an hec constitutio locum habeat. Py. di
cit quod non. Accur. quod sic quia debitor videtur pignus pos
sidere: ⁊ sic lex ista dicitur in eius persona conuenire: sed atten-
de quia nedum creditor sed etiam debitor ⁊ sic vterq̄ dicitur
possidere: vt not. in. l. sciendum. §. creditores. ff. qui satisd. cog.
vnde distinguendum est: aut creditor fecit tantum causa iuris
sui conseruandi: ⁊ tunc verum dicit Py. alias melius dicit Ac
cur. ⁊ hec de secunda parte que loquitur de reb^9 sufficiat. ¶ Ac
cedo nunc ad tertiam de tempore: ⁊ quero primo quo tempore
facta inuasione locum habeat hec lex. ⁊ dicit gloss. quod quidaȝ
dixerunt ante lit. contest. ⁊ postea ante sententiam preterquam
in casu. l. si constiterit. ff. finium regundo. post sententiam nullo
modo: ⁊ hoc per illum tex. ibi ante euentū iudicialis arbitrij ⁊c.
sed gloss. dicit quod etiam post sententiam ¶ Non obst. quod
b hic dicit ante euentum^b quia subaudis maxime vel expone vt se
quitur in gloss. ⁊ in expositionibus. l. meminerint ff. eod. conclu
dit gloss. distinguendo aut nullus iussus vel decretum iudicis
interuenit: ⁊ tunc quocunq̄ tempore inuadat siue ante lit. conte
sta. siue post ⁊ ante sententiam locum habet lex ista. aut iussus
vel decretum iudicis interuenit ⁊ tunc aut perperam: ⁊ habet lo
cum. l. meminerint. aut recte ⁊ rite est interpositum: ⁊ tunc nulla
ex istis. ll. locum habet: quia iuste tunc possidet: vt. l. iuste. ff. de ac
11 quirend. possessio. cum simil. ¶ † Secundo quero quid si clam^c
c inuasit. Respondet gloss. aut habuit animum vim inferendi ⁊ ha
bet locum lex ista: aut non habuit animum vim inferendi et lo-
cum non habet. Cyn. vero dicit quod si statutum est in finibus
clandestinatis. l. ista locum habet quia vim ex tunc inferre dici
tur: vt. ff. de acquiren. possess. l. clam possidere. §. quo ad nundi-
nas. ego idem dico. Sed addo quod etiam si possidens non est
reuersus ex eo quia suspicatus est violenter se posse repelli locuȝ
habet. l. ista. ex quo habuit animum vi eum repellendi: vt dixi. ff.
12 in. i. parte. in. xiiij. qō. ¶ † Nunc ad partem. iiij. accedo. ⁊ primo
quero an inuasor perdat dominium ipso iure ⁊ acquiratur spo-
liato ⁊ videtur quod sic: q2 hoc est in crimine lese maiestatis: vt
J. ad. l. iuliam maie. l. si. in cōmissione vectigaliū: vt. ff. de publ. l.
commiss. ⁊ in muliere que suo raptori nubit ⁊c. vt in auth. de mul.
que mi. proprio rap. ⁊ istam partem tenuit Guar. ¶ Sed glos.
tenet contrarium dicens qō per sentētiam amittere debet: ⁊ hoc
per illum tex. qui per verba futuri temporis dicit amittat: sic et
alia verba futuri temporis sententiā requirunt vt. ff. de apo. l. j.
⁊ de here. l. quicunq̄. §. qō si fecerit. ⁊. ff. ad sillc. l. necessarios. §.
non alias. ⁊ de iure fisc. l. cius qui. in auth. vt liceat matri ⁊ auie. §.
illo. Jtē dicit gloss. de verbo cadat. ff. de iura. calum. l. ij. §. quid
si actor. ⁊ illa glo. probatur in auth. principales. in fi. J. eo. ti. vnde
illi duo tex. simul iuncti probant clare opi. huius gl. ⁊ hāc par-
tem communiter sequuntur doc. ⁊ ita teneo: ⁊ q2 aliqui tex. vidē
tur repugnare vide qō dixi in vna. q. in auth. qui semel. ff. quomo
do ⁊ quando iudex ⁊ qō latius scripsi in. l. ij. ff. de iure emphyte.
¶ Quero super vltima parte an quando inuadit rem alienam
fiat estimatio proprietatis vel possessionis: ⁊ gloss. remittit ad
ea que dixi super lectura prima in princi. huius glos. ⁊ dicit qō
proprietatis vt ibi dixi. ¶ Secundo quero si vsufructuarius est
expulsus vel proprietarius a tertio an altero expulso vtriq̄ com-
petat actio. Respon. glo. quod animus est distinguendus: quia
aut deiector putat solum deiectum habere ius in re: ⁊ tūc vtriq̄
tenetur q2 vterq̄ deiectus videtur: aut sciuit vtrūq̄ ius hēre ⁊ eū
solū quē deiecit ⁊ nō aliū suo iure priuare voluit: ⁊ tūc ei soli te-
neat vt soli^9 iuris sui fiat estimatio. ac. ff. eo. l. si de eo fundo. ista
rōnō in primo mēbro nō placuit aliqbus glossatorib^9 q dixerūt
vno expulso non videri aliū deiectū. ar. ff. de acquiren. pos. l. si de eo
fundo. ¶ Aliqui moderni sic concordant opi. aut queritur i eo
lono a quo dependet diu possessio: ⁊ tunc illo deiecto videt diis
deiectus. arg. d. l. si de eo. §. i. aut queritur in fructuario ⁊ pprie
tario ⁊ q2 tūc possessio vni^9 nō depēdet a possessiōe alterius vno
deiecto nō vr̄ ali^9 deiect^9. Sed attēde q2 gl. hic nō negat vbi de
vtroq̄ iure sciuerit: sed vbi deiectū putauerit solū possidere ⁊ so
lum ipsum ius habere ⁊ nō aliū: ⁊ tūc q2 ius integrū voluit sibi
occupare procedit glo. ¶ Querit gl. qd si inuado rē cōem quaȝ
solus socius possidebat. respō. gl. satis obscure qō pro parte socij
teneor ⁊ pro mea diuersimode: sed vult dicere qō pro parte socij
condemnabor ad estimationem ⁊ pro parte mea priuabor iu-
re meo ⁊ hoc vbi solus soci^9 possidebat: vt in themate dixi: si ve
ro ⁊ ego possidebā tūc pro parte mea non teneor sȝ pro sua tm̄.
¶ Tunc quero an alius possidebat vsumfructum ad me spectā
tem qui non est proprietarius rei ⁊ eum vi expellā vnde priuari
debeo iure meo: sed cui applicabitur an deiecto aut proprieta-
rio: sed estimatio debetur deiecto. argu. ff. eo. l. si de eo fundo. sed
caue q2 vltra penam huius legis ego puniret. Et ideo dic quod
proprietario nihil applicatur: q2 contra eum delictū non est cō
missum nec vsusfructus extinguitur: ⁊ ita nec vi consolidationis
ei applicatur sed applicabitur commoditas vsusfructus expul
so seu deiecto. ac. l. si postulauerit. §. iubet. ff. de adul. ⁊. l. necessa-
rio. §. si. ff. de peri. ⁊ commo. rei vēdi. ¶ Quinto si iudeus seruū
meum christianum possideat ⁊ eum inuado vel arripio an inci-
dam in penam huius. l. vt ei applicari debeat: dico qō nō: vt. ff.
vt nemo in. l. j. ⁊ hic in glo. ¶ Sexto an detur heredibus deiecti
dic qō sic ⁊ si in heredes deijcientis nisi quatenus ad eos perue
nit: vt. ff. eod. l. i. §. hoc interdictum. ⁊. §. fina. ⁊ insti. de perpet. et
temp. act. §. non autem. ¶ Septimo que actio ei detur. respon.
cum glo. condi. ex. l. ista. que fm glo. pōt intentari simul pro pos
sessione ⁊ pro proprietate: ⁊ dicit gl. esse mirabile qō dicūt qui-
dam ex eo q2 possessorū restituende non admittit secum iudiciū
de proprietate: vt. l. si maritus. ff. de dona. ante nup. ⁊. J. ad. l. iul.
de vi. l. si quis a se fundum. sed. ll. ille non attingunt casum istuȝ:
q2 hic vtrunq̄ ab eodem: ibi vnū a spoliato ⁊ aliud a spoliato-
re. Alij dicunt qō est mirabile q2 contra regulam generalem. l.
naturaliter. §. nihil. ff. de acqui. pos. ⁊ isti bene dicunt: ⁊ hui^9 mi
rabilitatis est ratio q2 nō agitur de proprietate declaratorie sȝ
5 translatorie per sniam: vt superius no. per glos. ¶ † Octauo an
si inuasor restituat rem ante lit. contest. vel sententiam liberetur
a pena. respon. gl. qō non: vt. l. qui ea mente. ff. de fur. et subiun-
git glos. not. etiam si deiectus sponte recepit: quia hec pena non
succedit loco rei: vt. ff. de arbi. l. si quis rem. ⁊ est hec gloss. nota.
quia ibi loquitur de pena ex conuentione descendente: hic de le-
gali ex maleficio descendente: vnde tene menti et signa glossam.
¶ Nono quid si egi tantum ad rem an supersit actio ad penaȝ.
respon. gloss. qō sic: quia venit iure actionis vt dixi non officio
iudicis: vt. ff. de cōd. fur. l. si pro fure §. furti. ¶ Decimo an pos
sit appellari: dicit gla. quod sic: ⁊ idem tenet si de momen. pos.
fu. app. l. i. ⁊. J. l. proxima. de quo ibi dicam. ¶ Undecimo si ser
b uum quem possideo qui se liberum contendit accepero an per-
do ius meum: ⁊ clare dicendum est quod non si eum possideo vt
supponitur in themate: sed vbi esset in possessione libertatis du-
bium esset: sed Joan. dixit idem: quia seipsum non possidet ⁊ sic
non potest dici aliquem priuari possessione: idem tenet Accur.
quia cum priuatio debeat fieri per sententiam vt superius est di
ctum actio non competeret seruo sed ipsi domino: sed hoc non
potest euenire vt sibi ipsi contra seipsum competat condictio. er
go ⁊c. hoc confirmo: quia aut dicet se seruum apprehensoris et
non audietur aut dicet se liberum et ideȝ: quia pro libero appre
hensu non habet locum hec constitutio. sed Jaco. butr. eo casu
quo est in possessione libertatis dixit eum liberandum a seruitu
te ex eo quia licet seipsum non possideat tamen possidet liberta-
tem suāq̄ sius in cuius possessione vel quasi est et sic priuatur illa
c quasi posses. vnde locum debet habere lex ista. ¶ Non ob. quod
glo. dicit quod q2 seruus actionē non habet quia vtrū pro alijs
quam pro libertate consequenda vt. ff. de manu. l. iiij. §. suis nū-
mis. ⁊. ff. de iudi. l. vir certis. pe. et vlti. respond. ego sto. cum gl.
⁊ hoc ne detur occasio seruis maligandi et per istum modū do
d minos priuandi. secundo quia si aget seruus vt dominus priue
tur dominio suo fatebitur seruus se illius seruum esse: ⁊ per con
sequens domino licuisse eum apprehendere: ⁊ sic debet succum-
bere: imo non audiri. Item q2 seruus reperitur sibi contrarius
⁊ sic repellendus: vt. l. i. ff. de fur. ¶ Non ob. l. in contrariuȝ alle.
q2 in illa iusta causa equitatis subest per quam actio datur hic
secus. Et est ratio quia illa causatur a facto extrinseco ⁊ legitimo
siue a iure approbato: hic secus. ¶ Ultimo querit gloss. in quo
hec constitutio differat a ceteris alijs constitutionibus: ⁊ dic vt
sequitur in glo. vsq̄ ad finem. ¶ Notandum est tamen ibi non
exigit dolum scȝ verum sed presumptum vel latam culpam: vt
ff. notatur scdm doc. Et hec sufficiant.

1 ¶ Uiolentia que publica ⁊ que priuata dicatur.
2 Possessio momentanea que dicatur.
3 Agi ciuiliter non semper pōt per interdictū vbi pōt criminalr.
4 Jnterdictum vnde vi quando vtilitatem afferat.
5 Appellari an possit vbi ad restitutionem ⁊ ad penam actū est.

a ¶ Fugiebat. ad
de qd si nō fugie
bat sȝ erat proxi
mus fuge. vide
Ang. in. l. nemo
carcerē. C. de exa.
tribu. li. x. vbi di-
cit qō opȝ ipȝ eē
in fuga nec suffi-
cit cū eē de fuga
suspectū ne. bal.
j. l. pedi^9. ff. de in
cē. rui. ⁊ naufra.
idē ⁊ ino. an. l. di
uortio. in pnc. ff.
so. ma. ⁊ expresse
bal. in. l. gñali. in
pe. cu. de pig. ac.

b ¶ Ante euentū.
Et vnū scias fm
Jnn. i. c. qrelā. d
ele. qō qs aufert
mihi re meā ⁊ al
teri dat ps abs
prius citatiōe re-
uocari Spec. do
ȝ in tit. de primo
decr. §. restat. vꝭ.
qd ad qō vid. d.
alex. post bar. in
l. vnicuique. C. de re
iud.

c ¶ Quid si clam.
adde bar. hic qō
inuasor clandesti
ne possessiōem re-
netur.

d ¶ An inuasor.
adde bart. in. l. si
quis. ⁊ ibi Bar.
ff. de prescri. xxx.
anno.

¶ Qd inscriptio. de materia inscriptionis vide in spec. de accus. §. i. & tit. de ac. §. j. versi. vltimo accusatore. & de adulterijs. vi. hodie. & ver. sed queritur. adde Cy. & doc. in. d. l. iij. j. qui accu. nõ pos. & ibi Bal. in prin. Ang. & per eãdẽ Saly. in. l. si cui. in pri. ij. ibi bar. in. ij. q. ff. de accus. & aut. gñalr. ã. de epis. & cle. & c. tue. de pen. & c. sup his. de accusa. qd de iure cõi dz etiã se subscribere ad penã talionis p se vel p aliũ si ipse nescit scribere.

Momentanee. Ista lex duo supponit & duo disponit. primũ qd supponit est qd interdictum vñ vi est momẽtanee possessionis: scdm qd nõ semper ad publicaz vel priuatam vim pertinet. Tertium quod disponit est qd celeriter debet expediri. Quartum qd si intentetur ciuiliter non est inscri-
1 ptio necessaria: & hec per se patent in litera. ¶ Pro euidentia premitte qd violẽtia illata cum armis est publica et sine armis censetur priuata. vt in glo. i. & probatur. j. ad. l. iul. de vi pub. vel pri. l. i. & l. quoniam multa. & inst. de pub. iu. §. item lex. ¶ Item
a quod inscriptio est obligare se ad penam criminis si non probauerit: vt. l. iij. j. qui accusa. non pos. vbi vide. item premitto qd hec lex habeat duas lectu. vna est vt loquatur solum in interdicto vnde vi & hanc sequitur gloss. i. & ij. vsq ad versi. vel dic a capite: vbi ponitur regula de qua infra dicet & scdm primã. h. d. in summa. quando pro violẽtia illata agit ciuiliter p interdictũ
2 inscriptio nõ est necessaria. h. d. ¶ Opp. quod possessio nõ fit momẽtanea imo perpetua quãdiu naturaliter & ciuiliter possideatur vel altero modo: vt. ã. de acqui. pos. l. nemo. & l. licet. sol. qd hic nõ stat simpliciter pro pos. sed pro iudicio de ipsa sumpto per interdic. vnde vi. vt in prin. gl. ¶ Opp. nũc scdo qd nec ipsum sit momentaneum imo durare possit spacio triennij si discamus procedi ordinarie: vt. l. properandum. ã. de iudi. & sic extra ordinem tunc eo tẽpore quo durant summarie et tũc aut sententia feratur pro possessore & non erit veruz dicere quod sit momentaneum: aut contra possessorem: et tunc etiam iudicium nõ est momentaneum quia multo durat tempore. Sol. vt sequitur in eo. glos. videlicet quod non aliquo predictorum respectuum dicitur momentaneũ sed alio & diuerso videlicet aptitudine vel origine. Nam qui vincebat in possessorio faciliter postea succũbebat in petitorio per quod auocabatur ab eo possessio et hoc vult glo. vsq ad versi. qd non est. ¶ Oppo. iij. qd hodie hoc nõ possit euenire: qz ibi petit possessionem sibi restitui: petit etiam spoliatorẽ priuari iure suo & p̃uat petitoriũ nõ poterat lẽtare: & sic possessio nõ erit momẽtanea: vt. ã. eo. l. si qs in tantã. so. vt sequitur in glo. vez qd. l. ista pcedit qñ agit interdicto in quo solũ venit possessionis restitutio contrarium vero quando agitur condi. ex. l. si quis in tantam. ã. eod. & hoc vult glo. vsq ad finez. ¶ Oppo. iiij. quod imo idem sit si agatur condit. ex. l. si quis in tantam. vt in casu quando seruus vel filius inuaserit: vt. ff. eod. l. i. §. si filius. Sol. qd ibi fallit qz pater vel dominus non est inuasor: vt sequitur vsq ad ver. & hoc quidem. ¶ Op. v. quod interdictum hoc ad alteram ex violentijs posit in text. spectet quia violentiã requirit: & illa necessario est cum armis vel sine. Solu. vt in glo. vsq ad fi. que vult qd nõ semper id est non omni casu ad vim publicã: nec omni casu ad vim priuatã ptinet: sed qñq ad vnã quãdoq ad aliã: & huius est ratio qz negatio preposita signo vniuersali equipollet suo cõtradictorio: vt. l. ad omnia. ff. de legi. ¶ Op. vi. qd mox nõ audiat cũ pars debeat citari nec sine cause cognitione possit procedi: vt. ã. eo. l. meminerint. et. ã. de interdic. l. incerti. Sol. vt in seq. gl. vez quod hec secũdum illas. ¶ Ideo expone mox. i. prius puta ante cãm pprietatis quasi dicat qd in interdicto recuperãde nõ põt oppõi exceptio pprietatis: & hoc verũ actore renitente: vt dixi in. d. l. incerti. vel dicit glo. expone mox. i. sine aliqua solẽnitate verborũ. ã. de for. & lpe. ac. sub a. l. i. & d. l. incerti. in fi. vel tertio id est sine aliqua dilatione: quod intellige id est exceptione que haberet impedire iudicium: vt. j. ad. l. iul. de vi. l. si quis a se fundum. & hec incidit i primam: non autem intelligas vt quidam fatui dicentes quod glo. vult qd in hoc iudicio non denetur dilationes que dant in alijs & maxime citatorie. & pbatorie. ¶ Oppo. vij. quod male dicat sine inscriptione: vt. ff. de act. l. libello. ñ. j. qui accus. nõ possunt. l. iij. sol. qd inscriptio est necessaria quãdo accusatur criminaliter vt ibi: non quando agitur ciuiliter. vt hec: sed quia hic ciuiliter non videt circa hãc inscriptionẽ istam. l. habuisse dubiũ. ideo gl. dicit secundo qd hic nõ loquitur de tali inscriptiõe que fit ad penam talionis: sed de libello inscriptis offerendo: quia et sine scrip. poterat. vt. l. i. §. edere. ff. de edẽ. pterquã in casu: vt. j. de di gni. l. quoties. lib. xij. hodie autem libellus est necessarius vt in aut. offeratur. ã. de lit. conte. verum quia proprie inscriptio nõ est libelli oblatio: vt in. ll. in cõtrariũ alleg. ideo gl. subsequẽter dicit qd hic loquitur de inscriptiõe que fit in accusatione criminali. & ratio dubitandi fuit: qz cum possit agi criminaliter: nõ videbat posse agi ciuiliter qd remouet ista. l. & j. qñ ciui. ac. preiu.
3 cri. l. i. & hec de prima lectura. ¶ Transeo ad scdam sm quam hoc intendit non semper vbi agi põt ciuiliter per interdictum potest agi & criminaliter. Sed solum qñ violentia expulsiua fuit adhibita. h. d. & hec lect. ponit subsequenter in gl. i. ibi vel dic et differt hec a pcedenti: qz precedens spẽaliter de interdicto vnde vi loquitur hec generaliter de quolibet tamen interdicto diffinitiue sine aliquo pnomine demõstratiuo loquit. l. ista & quodlibet est nomen. possessionis: vt. ã. qui legi. per. l. fina. ¶ Quero igitur si interdictum non semper pertinet ad vim publicaz vel priuatam ergo aliquando sic quero igitur qd est illud interdictum quod pertinet ad vim publicam vel priuatam & qd not. & respon. vt sequitur in glo. vsq ad ver. sm quam. & ex ista glos. et lec. no. qd vi turbatiua non põt agi criminaliter nisi forsan sta-
4 tuta municipalia aliud disponant. ¶ Quero successiue quam vtilitatem nobis affert interdictum vnde vi cum sufficiat cõstitutio. l. si quis in tantam. rñ. glo. qd triplicem & incipio ab vltima que est forte qd deiect nõ vult penam sed solum possessionẽ sibi restitui: hoc mihi non placet quia non puto quod per. l. si quis in tantam. cõpellatur petere penam licet possit. & pro hoc accedat. ã. nemo inuitus agi. & ã. de iud. l. i. ¶ Secunda est qz citius expeditur in interdicto quã si agatur illa cõstitutione: & p hoc facit illa litera q dicit mox audiat quasi dicat quod in interdicto summatim cognoscit sed nõ agatur constitutione illa ego non video quare nõ idem quando agit ex cõstitutione illa dummodo sola restitutio possessionis petat: & nõ pena cũ vtroq casu per viã actionis agat. Nam per interdictũ agitur actione in factum vt inst. de interdic. §. fi. & no. in. l. incerti. ã. de interdict.
b ¶ Item attende qd hoc qd gl. ista sentit vt agatur summatim[b] in iudicijs possessorijs: idem sentit glo. fi. ã. qui le. perso. l. fina. & ã. quorũ bo. l. i. qd no. qz non in vno tñ sed in oibus loquitur et intellige qd proceditur summarie quãtũ ad dilationes: violẽtia tñ debet liquido probari: vt. j. l. pri. in princ. & ibi no. in glo. i. H etiam vult glo. magna circa mediũ. in. l. i. ã. quorũ bo. & sic iudicium non est summariũ respectu pbationum sed respectu amputandarũ dilationũ vt superius in prin. dicit hic glo. ũ alleg. qd dixi in. d. l. i. §. quorum bono. ¶ Tertia vtilitas est scdm glo. qz in constitutione. l. si qs in tantã. appellat nõ in interdicto: vt. ã. si de mo. pos. fu. ap. l. i. ¶ Dũ attẽde recordor qd ibi dixi qd examinarẽ hic istũ passum scias igit qd gl. ibi cõtradicit isti. nam hic dicit qd si agit interdicto non põt appellari & ibi dic illud verũ ante cõstitutionẽ. l. si quis in tantam. postea vero dicit hoc fuisse correctũ per. d. l. si qs in tantã. sed ista glo. melius dicit qualiter etiã hodie si agatur interdicto non possit appellari sicut nec prius. ¶ Sed tunc quero si per. l. si quis in tantam. ageretur solum ad restitutionẽ possessionis qd dixi superius posse fieri an tũc appellari possit: & puto qd nõ: qz iudiciũ est mere possessorium: et sic locũ hz. d. l. i. ã. si de mo. pos. fu. ap. aut. gñaliter que indistin-
5 cte loquit. ¶ Tunc quero qd si per cõstitutionẽ illam egit ad vtrũq vez ad restitutionẽ possessionis & ad penã an tunc poterit appellari: & videt qd nõ: qz causa pos. est principalis et penalis accessoria & originalẽ cãm inspicere debemus: vt. ã. ad macedo. l. si filius. & ff. de do. l. qui id qd. in prin. & ff. qd vi aut clam. l. nam origo. Item principale per accessorium nõ recipit imutationẽ: vt. j. de cõtrahen. & cõ. stipu. l. nuda. licet sic econtra: vt. ã. de vsu. l. cos. in prin. & ff. de vsur. l. iiij. & ã. de fruc. & lit. expen. l. terminato. Item quia violentus ex suo delicto non meretur habere subleuamen vt possit appellare: vt. ã. de here. l. i. & ã. de lega. l. si legatarius. & ff. de acq. gest. l. si hereditaria. & maxime ne inducta ad vnũ effectũ puta magis aggrauandi: vt esi pena operetur cõtrariũ: vt. l. fi. ã. de iur. cal. & hanc partẽ tenuit Guli. de suza. cõtra glo. nostras. quidam moderni dicũt qd non appellabitur ab ea parte qua pnunciabitur super possessiõe restituẽda: sed appellabitur ab ea parte qua pnunciabitur super pena quia tot censentur sñie quot sunt capitula diuersa: vt. ff. de ini. l. etiam. §. i. Item qz in separabilib sicut inutile non vitiat vtile vt. l. certi condictio. §. quoniam. ff. si cer. pet. sic nec inutilis appellatio habet impedire vtilem a se permissam: sed hec determinatio non videtur mihi tuta quia stante sententia super possess. lata a qua non possit appellari sequitur necessaria decisio sup articulo penali: & sic frustratoria est appellõ ab illa parte pro qua pronunciatur super pena nisi dicas exceptionem aliquam sibi competere contra penam quam in principali causa omisit opponere: vbi ergo exceptio ei non competeret appellatio admittendo non esset. ¶ Quid igitur dicemus: considera quod a glo. discedi facile non debet in consulendo ideo quod a tota sententia appelletur & a qualibet eius parte induco iura ista quia regula est vt a qualibet sententia diffinitiua appelletur: vt. ã. de appellatio. l. & in maioribus. fallit vbi de contrario cauetur:

vt in

b ¶ Summatim. No. qd i iudicijs possessorijs vbi agitur de leui p iudicio in causis summarijs suffi cit semiplena pro batio per famam vel per vnum te stem. adde Bar. in. l. ij. §. fi. ã. vbi in rem act. & in. l. de minore. §. tormenta. de questi. in qstione de esse qui fame. licet ipsemet in. l. admonendi. in vltima char. & in extrauagan. ad reprimendum. in verbo summarie videatur aliter dicere vid qd habetur in ca. pterea. de sponsa. & in. c. super eo. de eo q cog. consangui. vxo. sue & vtrum in iudicijs possessorijs proceda tur ordinarie vide Bal. in. l. i. in principio. infra de seruu. in versi. in textu ibi more solito: et vid bar to. in extrauag. ad reprimendã. in verbo summarie et quod notat do. Joã. in. c. i. in ij. colũ. de lit. contest. & Bar. in. §. nihil commutat. xvij. colũ. et dicit Bald. in. l. prescriptiõe. in. xiij. column. supra si cõtra ius vel vti. publ. quod licet regulariter requiratur probatio plena tamen vbi concurrit fama probantis & modicum preiudicium sufficit iuramentum. l. iij. §. duc. ad car. item adde qd probatio minor tanto admittitur quanto de minori pre iudicio agatur: vt per Soci. consil. lxxxviij. inci. In controuersia que vertitur. ver. postremo pmissa. ibi nam quanto in secũda parte. char. lix. Item adde quod in summarijs etiam post conclusum in causa probatio fieri potest vt per prefatum Soci. consil. ccc. incipien. memini me pluries. versicu. visi. dicti consilij. in dicta parte charta. lxiij.

vt in proposito dicit in causa mo.pos.vt.ã.si õ mo.pos.l.vnica. sed in casu nostro possessio non potest dici momentanea cuz restituta sit perpetuo mensura apud spoliatum cui facta est restitutio cum per petitorium quod non est: possit aduocari cuz dominus sit priuatus iure suo: ergo casus manet sub regula et non sub exceptione facta ab ea. ¶ Secundo hoc confirmo: qr cessante ratione legis debet cessare eius dispositio: vt.l.adigere.§.quamuis.ff.de iure patro.et.ã.de libe.prete.l.j.sed in casu nostro cessat ratio quare a sententia super momentanea possessione non appellet: vt patet ex dictis in precedenti arg.ergo rc. ¶ Tertio qr rõne adiuncti cõceditur alicui qd alias nos concederet et etiã cõsequitur qs p aliu qd p se habere nõ põt: vt.ã.de app.l.precipimus.ver.eo.obseruãdo.et.ff.quẽad.ser.amit.l.si cõem.in prin.et.ff.que res pig.obli.pos.l.aristo.in fi.et ibi plures concordantias inuenies in fi.glo.magne.et maxime in materia indiuidua qualis vr illa q sic est cõnexa qd vna pars sine trahit necessariã cõsequentiã ab alia vt superius declaraui. ¶ Quarto qr aliter diceretur nõ leue sed magnũ preiudicium per talem sniam generali parti contra mentem legislatoris qui ad hoc euitandum inuenit materiam appellationũ et p has rõnes sto cũ gl.et p eas patet responsio ad obiecta vez an principaliter hic ppter adiunctã penalẽ et immixtam cũm ppietatis imutat materiam suaz: et hoc tene cordi. qr doc. p defensione gl.nihil alleg.ãt et predicta de iure ciuili. De iure vero canonico appellatur in quolibet possessorio vt in.c.cum ad sedem.extra de resti.spo.et in cle.j.de sequest.et in cle.j.de causa pos.et propie. Sed dicit Cyn.qd illa seruantur in foro ecclesiastico et iura nostra in foro ciuili: et modo apparent gloss. subtiliter declarate. ¶ Quero ab extra cum Cy.si actum fuit interdicto vnde vi.an postea agi possit condictione ex.l.si quis in tantũ.et dicit qd Jac.de are.dicit qd sic: qr persecutoria non tollit penalẽ: vt.l.si pro fure.§.furti.alias.j.de condi.furti.tu dic aut qui egit interdicto obtinuit et verum dicit Jaco. aut succubuit et tunc aut snia est lata super facto aut super iure vt in primo casu non possit. Scdo sic.ar.eorum que no.ff.de iureiur.l.duobus.§.colonus.

1 ¶ Actor quando per proprium iuramentũ probare possit.
2 Domestici admittuntur in testes.
3 Uilla quomodo teneatur ad robariam factam in ea.

a Si quando.[a] Casus.si damnum illatuz tempore inuasionis non potest liquido probari iudex inspecta persone et negotij qualitate debet illud taxare: et postea iuramentũ actori deferre et eius iuramento vsq ad quantitatem taxatam stabi-
1 tur.h.d. ¶ No.qd ppter difficultatẽ probationis et odiũ inuasoris permittitur actori pbari p ppriũ iuramentũ. ¶ Item no.qd violẽtia nõ probatur per iuramentũ sed liqdo dz pbari: vt hic in
b prin.et in gl.j. ¶ Ex quo no.qd liquida pbatio[b] non est per iuramentum. Item no.qd summaria probatio non sufficit in interdicto possessorio vnde vi.vt dixi in.l.pe.et no.ã.quorũ bo.l.j.in glo.magna. Item no.qd iudex primo taxat ꝙ condemnet sic l aut.de iudi.§.ops.col.vi. ¶ Opp.qd ad factũ nõ curatur nisi facta semiplena probatione: vt.l.admonẽdi.ff.de iureiur. So. hoc speciale in odium violenti et super rebus mobilibus: vt in se.cõtrario. ¶ Op.qd imo nõ per sacramentũ vt hic in prin. Sol.qd ibi de violentia.hic de rebus singulis vtensibilibus: vt in gl.ij. ¶ Opp.ab extra nam aut facrunt petite et non potest fieri cõdemnatio in estimatione.arg.l.si fundus.ff.cõ diui.et.l.fin.ff.de fidei.liber.aut estimatio est petita et in ea non potest sequi cõdẽnatio cum ipsis non debeatur: vt.l.si seruũ.§.si.ff.de verbo.obl. Sol.qd vtroq mods põt intelligi: nam in perempta potest peti estimatio qñ in obligatione est rem restitui vt hic: et pro hoc est tex.in.l.in re furtiua.ff.de condi.fur.non qñ rem dari: vt.d.l.si seruum.§.si. Item põt peti res ipsa: vt.ã.qd met.cã.l.j.et.ff.de condi.fur.l.si seruus.§.bone.imo et vtrũq successiue in eodem libello: vt no.in fin.ff.de act.emp.l.j.et.ff.de ver.obli.l.ij.§.item si
2 in facto. ¶ Primo quero quid vertatur in cognitione qualita-
c tis persone.[c] et dic vt in gl.et no.qd verisimilia iudex debet atten-
2 dere.vt hic facit.l.non est verisimile.ff.qd met.causa. ¶ Secundo quero si probationem istam vult facere per testes an domestici admittentur. dicit Jaco.de ra.quem sequitur Cy.qd sic arg.ã.de repu.l.consensu.§.seruus. ¶ Tertio quero an hec rerum estimatio fienda per iuramentum erit veritatis vel affectionis et sic an erit iuramentum erit veritatis vel affectionis. sensit hic Cynus quod sit iuramentum in litem et sic affectionis: sed in cõtrarium facit litera ista que dicit rerum estimatio.pro prima facit taxatio quaz iudex facit: vt hic in litera et sic videtur affectionis: vt.ff.de in litem iuran.l.videamus.§.iurare. ¶ Quero.iiij. statuto cauetur vt stetur sacramento popularis contra potentẽ an sufficiat sacramento illum asserere magnatem: dicit Jacob. butr.quod non sed prius debet probare illum magnatem sicut et hic debet probare violentum. ¶ Quero.v.vtrum hec lex habeat locum in vi turbatiua seu inquietatiua: dicit quod sic si dolus arguitur: vt not.ff.vti possi.l.si duo.in fi.et quod vi aut clam.l.semper.§.hoc interdicto.et idem dicit Inn.in vi compulsiua:
3 vt per eum no.extra quod me.causa.c.super eo. ¶ † Sexto que-
d ro statuto cauetur[d] vt villa teneatur emendare robariam factaz in ipsa villa nisi preseruet malefactorem cum non presentasset agitur cõtra villam et dubitatur an robaria probata possit probari estimatio rerũ per sacramentum: et videtur qd sic per istam l.in cõtrarium determinant Dr.ex eo primo qr villa non est in dolo sed in culpa et non in cõmittendo qui minus aggrauat nec ex ea insurgit verũ maleficium sed quasi: vt.ff de act.et oblig.l.ex maleficijs.§.his quoq.et inst.de obli.ex quasi maleficio.in prĩc.et ibi no.sed in casu huius.l.agitur contra dolosum et psos principalem delinquentem ideo magis circa probationem rerũ gra-
c natur. ¶ Ulterius inducit quasi pro casu.l.j.et.ĩj.ff. quando ex fac.tu.vbi contra conuentum de dolo alterius non iuratur in litem sed oportet delictum vere probari: hinc dixit ibi Dr.qd si statuto cauetur vt pater pro filio delinquente teneatur et filius patiatur se banniri et habeatur p confesso ex forma statuti qd hoc nõ nocet patri nisi contra eum vere probetur de crimine qd no.idez tenet Bar.in.l.nequit.ff.de incen.rui.naufr.

1 ¶ Precario recipiens an possit excipere de suo dominio.
2 Libellus conditionalis quando admittatur.

Non habere.[a] Casus. Colonus vel inquilinus seu precario tenens ab alio si vsq ad sententiam restitutionem moratur sine causa condemnandus est vltra et restitutionem in ipsius rei estimationem.h.d. ¶ No.qd tex.iste in prin.arguit de inuasore ad alios tres colonos inquilinũ vel precario tenentẽ. ¶ Ex quo recipe arg.qd sicut inuasores nõ pñt inuito actore istã exceptionẽ dñij opponere ita nec isti qui eis equiparantur: et hoc sentit glo.hic et hoc tenet Dy.in.c.que ad agendum.de reg.iur.lib.
d vi. ¶ Tunc quero quam allegationem possunt isti resistentes facere locatori vel precario eis concedenti. Dixerunt quidam vt probent suam esse qd glos.reprobat per.l.si quis conductionis.
1 ã.loc. Ex ista glo.no.qd prime dixi. ¶ † Item not.qd sicut cõductor non excipit de suo dominio ita nec pcario recipiens: dicit ergo gloss.qd excipere potest qd tempus conductionis non erat finitum: et subiungit glo.multum notanter qd merces erat integre soluta. Et pro hoc accedat quia non soluẽs potest expelli a presenti vsu rei.vt.ff.loca.l.cum domini.et si tunc non potest excipere de locatione nõ finita: vel dicit gl.qd excipit quod vult rem conductam retinere pro impensis vtilibus vel necessarijs factis in re: vt.ff.loc.l.pe.in princ.et.ff.vti possi.l.duo.§.ue videamus.et.ff.de vi et vi ar.l.colonus.et.l.cum fundum.quod potest:
e vt in hac glo.quam no. ¶ Tunc quero tex.dicit non expectato ordine iudiciorum sic quero vsq ad qd tps possint restituere vt euitent penam: et dixerunt quidam vsq ad lit.contest.et hoc per istum tex.dum dicit non expectato ordine iudiciorum: sed Jo. et glos.dixerunt vsq ad tempus sententie et bene quia text.ille sic statim declarat.facit.l.constructos.ã.loca. ¶ Sed tunc quero.iij.si ita est quod ex mora vsq ad sententiã debeatur excipi quo iure petatur. Quidã qd iudicis officio: vt.ff.de edi.edic.l.ediles.§.idem sciendum.vel quod condictione ex hac lege sub conditione proposita: vt sequitur in glos.vsq ad fi.et hoc communiter tenetur: puto quamlibet veram. primam si a principio restitutio sine pena fuit petita et postea peti posset ante sententiam secundam si a princi.fit petita vt sic actoris sit electio quomodo ex pdictis petatur non tamen iudicis officio sed condi-
2 ctione ex.l.ista. ¶ † Not.tamen ex secunda quod libellus condi-
e tionalis[e] admittitur: et hoc est generale vbicunq cõmissio pene dependet a processu cause scdm Jaco.but.facit quod not.in.l.j.in princi.ff.de actio.emptio.et in.l.ij.§.item si in facto.ff.de verbo.obliga. ¶ Quero quarto hec lex procedit quando locator rem tempore locationis possidebat et cõductor obijcit ei quod est aliena sed quid si obijcit quod est sua et vt suam vult retinere quia nec condictio vel locatio tenet: vt.ã.locat.que rem.et.ff.de vsuca.l.et a quo. Respon.glos.quod adhuc est idem per.l.si quis conductionis.ã.loca. Sed in contrarium facit iste text.qui dicit alienam possessionem: et sic locum non habet vbi sit propria cõductoris.sed respond.gloss.quod debet intelligi alienam id est locatoris opinione et presumptione. ¶ Quero.v.vtrum condictio ex lege ista detur contra conductoris heredem: dic quod sic: vt lege conductores.ã.locat.vbi casus quod intellige verum si heres sciuerit rem conductam vel iustam causam igno-

a ¶ Si qñ an lex habeat locum in omni violẽtia.vide Inno.in.c.j.extra de his q vi metus ve cã fiunt Bal.no.et sequitur in.l.j.ver.modo cõtra hoc oppono.ã.de sen.que pro eo quod interest profe.et no.Alex.hic post Bar.

b ¶ Qd liqda pbatio.adde in qd p psumptionẽ iuris fit pbatio liqda.l.si rector.cũ gl.et doc.ã.de peri.tut.et p argumẽta vt p Ang.ibidẽ itẽ fit p coniecturas.l.lz imperator.ã de le.j.doct.et Pet.de sus.l.l.si prorsus §.marcellus.c.et ibi Ange.ff.de iudi.l.lucius.§.lu cius.de le.ij.Bart. in.l.si quis.§.sudo hẽdi.in.j.col. vẽ. sz qro q erunt. ff.de eden.loquitur tñ de manifesta et adde paul.de ca.cõsi.lxxx.incip. visis his q supra in vlti.col.

c ¶ Qualitatis psone.intellige sm doc.habita consideratione ad qualitatẽ et cõditionem persone spoliate iurantis vt si robatus sit rusticus nõ est credendum quod habuerit libros in domo.itẽ ad intellectum et limitationem huius.l.vide not.p Bal.in.l.cos.ad fi.ff.nau.cau.et sta bularij.

d ¶ Statuto cauetur.vide not.per Bald.in.l.j.ã.de re.cre.et glos.in.l.semp.§.hoc interdicto.quod vi aut clam.et adde qd not.doc.in.l.j.ã.de sen.q p eo qd interest.et no.bart.in.d.§.hoc interdictũ.sequitur bal.hic et Jo.an.in.c.j.de raptoribus.

e ¶ Qd libellus cõditionalis.facit qd no.Bart.in.l.si cõstãte.§.dñicis.ff.sol.ma.in.fi.et ibi.d.Alex.et adde Bald.in.l.qd tpe.j.ij.col.ã.de re mili.q not.ad materiã cõdẽnationis et no.bar.in l.qui de inofficioso.de inof.test.et p bal.hic et Bar.in.l.q sichum.§.hec actio.ff.quod metus causa.

rantie: vt. l. qui in alterius. ff. de reg. iur. quod sufficit ad euitandum penam huius. l. vt hic in litera ibi: cū nulla sibi cognita legibus rc. qđ nota. ¶ Quero qđ differt hec constō ab illa superiori si qs in tantā. z rñ. vt in glo. fi. in qua adde ibi gñalis. item illa in inuasore. hic simpliciter in possessionem non restituente absq; inuasione vel interuersione possessionis. ¶ Tunc quero ab extra an hec. l. locum habeat in creditore qui soluto debito pignus non restituit. dic qđ non. qr vt dicit hic glo. Ista. l. est specialis in tribus casibus tantum. ideo non extendenda. vt l. ius singulare. ff. de legi. et maxime penalis vt est ista. arg. l. cū quidam. ff. de libe. z posthu.

1 ¶ Occupans possessionem rei aliene vacantem condictione ex lege tenetur.

2 Possessio absentis que vacua dicatur.

3 Possessio quomodo corpore z animo vacua dicatur.

4 Occupator si a tertio deiiciatur an teneat domino a quo prius vacauit possessio.

5 Libellus in repetitione fundi vacantis amissi quomodo formetur.

a ¶ Cū querebat. ad hāc. l. vide no. p. d. aut. i. c. sepe. de resti. spo. vbi p eū plene z vide not. per Sali. de fuga. l. l. sicut. l. pe. col. de acqr. pos.

a Cum querebatur. [a] Prio thema z qđ z dubitandi ratio. secundo eius decisio. tertio rationē in contrarium reiicit. quarto decisionem suam probat. quinto eam limitat in parte. secunda ibi: nos non concedētes. tertia ibi: rediculum. quarta ibi: cum talis. quinta ibi: bonini. 1 Casus †. occupans possessionem rei aliene vacantem [b] tenetur b condictione ex hac. l. illam restituere que finitur anno. xxx. hoc dicit. ¶ † Not. quod dixi in summario. ¶ Item quid nostrum non est presumere debemus alienū esse. ¶ Ex quo collige quod immobilia nō presumitur sub nullius dñio esse sed sub alterius esse. ¶ Itē qđ ignorantia supina non admittit. ¶ Itē qr non possidenti tpe occupationis daf condictio ex. l. ista ad possessionem recuperandā qđ est notandū. ¶ Item potes hic colligere qđ in possidente sine titulo mala fides presumit lz in possidente cum tit. bona fides presumaf nisi aliud interuenerit qđ faciat ipsum cēseri malefidei. vt. l. si fundū. ā. de rei ven. ¶ Item not: qđ hec p̄sumptio mala fides non potest opponi nisi autori dño vel veteri possessori vt patebit ex. j. dicēdis: probaf hic. ¶ Itē allegatio huius male fidei per hanc. l. inducte non pōt fieri nisi vsq; ad. xxx. an. z his transactis hec p̄sumptio tollit z retro bone fidei presumitur qđ secus esset si de mala fide vere constitisset 2 scdm Bar. ¶ † Tūc quero p declaratiōe terminoꝝ que absen c tis dicaf possessio vacua [c] ita qr interdictum vnde vi. locum hre non possit. Rñ. glo. primo qđ Hug. de porta rauenata dixit qđ possessio absentis vacua est qñ absens possidet aio tm̄. vnde q intrat in illam z eam detinet si possessor est suspicatus se posse repelli z hr incursus vacuam possessionem absentis detinere: qr statim qđ ille sic est suspicatus illā ciuilem quam possidebat aio perdidit. vt. ff. de acqui. pos. l. sed z si nolit nec interdictum vñ vi locum hēbat qr scdm eum ad locū non venit. z sic nulla violentia intercessit cū violentia inferaf corpori. vt. ff. eo. l. i. §. idem labeo. z ar. huius litere ibi: violentia vi ablatā rc. z arg. ff. qđ me. cau. l. metū. §. deniq;. z pro hoc facit qr cum ad locum ire timet pro derelicto habef. vnde saltē ex tunc vacans est. Sed hec responsio Jo. non placuit qr ante suscipionē predictā vacua dici non pōt nec postea qr alteri est iā quesita. sed certe ad hoc defendi pōt Hugo: qr ille tex. non loquif de ingrediēte vacuā possessionem sed de detinente. vnde licet sit quesita detinenti tamē vacua est ab eo qui suspicatus est se posse repelli. et sic absente de quo loquif litera ista indistin. ff. contra Hugonem qr eo casu interdictū locum hz. vt. ff. eo. l. i. §. deiicitur. z §. fine a vtē. z. l. iij. §. si quis aūt. z sic violentia dr interuenisse z sic tale exemplū non pōt applaudere tunc lre. ¶ Sed attende qr adhuc puto posse Hug. defendi puta qñ in eo incursus putauit eam vacantem ex toto. z si quis eam possideret non habuit aīum violenter repellendi eum venientem quo casu interdictum cessabat. vt dixi. ā. eo. l. si quis in tantam. in. iiij. q. prime partis. Alij vt Pla. in parte errāt cū Hugo. sed glo. eum reprobat. Sed dic vt. ā. primo dixi. Dicit ergo glos. iij. qđ possessio dicitur vacua que a nemine possidetur neq; animo neq; corpore. vt. l. si me in vacuam. ff. de acquiren. posses. z verum dicit simpliciter et absolute loquēdo. sed respectiue loquendo locum habet quod superius dixi. vt vacans respectu absentis dicatur etiam post ingressum licet non respectu ingredientis. Alij faciebant differentiam inter vacuam z vacantem qđ truffa est: vt sequitur in glo. in ver. nec plz. 3 vsq; ad fi. ¶ † Quero modo quo hic euenire potest quod possessio sit vacua animo z corpore. z rñdet glo. p̄dicta post medium in versi. qđ euenit. qđ pluribus modis hic potest accidere quos vide p te vsq; ad versi. nec placet. z de primo vide qđ latt' scripsi in. l. i. ā. de ser. fu. in fi. gloss. magne. ¶ Sed iuxta hoc quero pone qđ vacabat ciuilis z naturalis animo z corpore in psona

b ¶ Possessiones vacantem. an possessio vacās post mortē dicaf vacans. vi. le bal. in l. fin. in prin. ā. de edict. diui adri. tol. et de intellec. hui'. l. z l. quo dif ferat a. l. inuasor. ā. eo. vide bal. in. l. iprobū. ā. eodem.

c ¶ Possessio vacua z qliter pbatur vide ange. in l. si vacātia. et ad de Jo. an. in addi. ad spe. I tit. de resti. spo. §. octauum. qr possessio vacanovf possessio hēditatis vacātis vacua autē q̄ alo detinetur.

d ~ Quero sexto. Tu vide de hac qstione qđ notaui in apo. ad istā. ā. ea. l. nemo. i. in apo. in. §. possessionem vacātem.

vnius. sed non ciuilis in persona alterius an sufficiat vt is in cuius persona vacat animo corpore agere possit. dic qđ sic. z ideo vsufructuarius recuperaret suam naturalem ab eo vacantem licet ciuilis nunq; vacasset in persona proprietarij secūdū doct. ¶ Nunc formo aliquas oppositiones positas in gloss. z opp. qđ si iste tenetur vt predo res dicetur affecta vitio sed hoc ē falsum. vt. ff. de vsucap. l. sequitur. §. si tu me. z institu. de vsu. §. qđ autem. Sol. vt in gloss. confitente quod res non fieret vitiosa qr non furtiue qr rei immobilis nō fit furtum. Item quia iste non habuit animum furādi nec cōtrectandi vt alienam nec vitiouolenti quia violentia non interuenit nec iste tex. disponit vt res sic vitiosa sed solum vt occupator teneatur vt predo et sic afficit personam z non rem. ¶ Opp. secūdo qđ text. nos dimittat in incerto dū dicit generali conditione. z non declarat que sit illa contra. §. quibus. ā. de no. codi. cōpo. Solu. declarando vt l gl. seq. z quidam dixerunt qđ intelligitur de pena statuta. ā. cod. l. si quis in tantā. z istam sequitur Ros. sed nō est bona per no. ā. in alia gloss. signata super verbo vi aut clam. z. j. dicam. alij qđ loquitur de. l. inuasor. ā. cod. sed certe ibi nulla imponitur pena ideo hic non bona. Alij dicunt quod loquitur de. l. si de possessione. ā. cod. que vult quod de fructibus teneatur et omni causa. z istam tenebat Jac. bu. per istum tex. qui vult eum teneri generali conditione ad ea que pro restituenda possessione declarata sunt et sic ad penam. l. si quis in tantam. non vult teneri qr proprie non est violentus possessor. Item quia dicit veteribus legibus z sic non vult hūc teneri pena nouarum cōstitutionū qualis est. l. si quis in tantā. z hanc sequor quia minus ille deliquit quā in. d. l. si quis in tantā. z pene debent commensurari delicto. vt. j. de pe. l. sancimus. ¶ Op. iij. qđ id qđ nrm non est non propter ea ad alios spectet: qr quedam sunt que in nullius bonis sunt vt res sacre z religiose. vt. ff. de rerum diuisio. l. i. §. i. Solu. legendo per subauditum vt in glos. ¶ Quero. i. quare in casu nostro nō datur interdictū. vnde vi. z respondeo vt in gloss. qr illud exigit violentiam factam in persona quod no. z tene menti. ¶ Quero. ij. quare nō interdictum qđ vi aut clam. respōdeo vt in sequē. glo. ¶ Quero. iij. quare non. l. si quis in tantam. ā. cod. respondeo vt in ea. gloss. ¶ Quero quarto quare non actio. vi bonorū raptorum. respon. ea. glo. qđ duplex est ratio. vna qr z illa exigit violentiam factā persone. alia qr illa habet locū qñ res est mobilis. hic qñ immobilis. z sic tenet glo. ista qđ locum non habet in re mobili. sed contrarium tenuit Ros. per no. ā. cod. l. si quis in tantā. vbi glo. tenet qđ illa ꝯstitutio habet locū in rebus mobilibus. sed hec ratio non viget: qr ibi violentia intercessit hic non. ¶ Secundo mouetur qr verba huius. l. in his rebus possunt adaptari: tum qr z mobilium possessio pōt esse vacans. vt. ff. de acq. pos. l. rem mobilē. tum qr hec. l. loquif generalr de rebus alienis sed rei appellatione etiam res mobiles continentur vt. ff. de re. diui. l. i. §. i. z. ff. si cer pe. l. i. z. ff. de verbo. sig. l. rei. ergo rc. et pro hoc etiam facit similitudo de furto hic posita in §. cum talis. z de predone paulo supra z hāc partē sequitur Bar. sed pro hoc facit quia ista litera vult quod pro re mobili cuius possessio vacet def actio furti z condictio furtiua. sed text. superius dixit qđ in casu nro solū dabatur in rem actio. ergo ad rem mobilem non adaptatur z que de predone z furto hic dicuntur similitudinarie ponūtur. ¶ Quero. v. an in casu nostro res efficiaf vitiosa. z dicit glo. z bñ qđ non per text. insti. de vsucap. §. qđ aūt. lz ibi ꝯtrarium notetur z male vt p doc. de vsucap. l. sequi d tur. §. item si occupaueris. ¶ Quero. vi. [d] an hec lex corrigat. l. inuasor ā. eo. dicit glo. qđ non sed addit de fructibus qđ declara vt in. ij. opp. dixi. vel dic vt ibi not. qr ibi qñ rem credidit ad se spectare. z sic dolo non occupat. hic quādo scit ad se non spectare. z sic dolo saltē p̄sumptiue videtur occupare. et hoc vult glo. que sequitur super verbo ignorātia. in prin. in qua adde ibi non tenetur cōdictione ex. l. ista. sed tenetur condictione ex. l. inuasor. vt. ā. dixi. ¶ Septimo quero quid si occupat rem hereditariam vacantem. dicit glo. quod hec. l. non habet locum qr hec l. loquitur qñ res est in bonis alicuius. 'at illa in bonis nullius. vt. ff. de rerum di. l. i. §. i. ¶ Octauo quero z ab extra quid si hereditas erat adita. sed huius rei occupate nondum fuerat apprehensa. dicit Azo. in summa qđ tunc ista. l. hz locū qr dominum hz tempore occupationis. vt. l. cum heres. ff. de acquir. poss. sed Old. dixit nec tunc locum habere quia duo requiruntur quod in bonis alicuius fuerit z per prius ab eo possessa sit licet vacans nec ab eo sit rc. Item qr paria sunt hereditatem non esse aditam vel aditam esse z possessionem nondum apprehensam esse. vt. l. ij. ff. de cri. expil. here. sed non habet locum hec lex occupatione facta ante aditam hereditatē vt in p̄cedēti. l. dixi. ergo nec nunc. z pro hoc arg. accedat similitudo quā hic faci de furto. ¶ Preterea hoc auxiliū est subsidiarium vt hic in prin. sed tunc heres hz remedium interdicti quorum bonorum ergo rc. ¶ Quero ix. quid si erat occupatoris sed vacās ab alio qui prius possidebat. rñ.

bat.rñ. Pla.banc.l.locum non habere qr opz alienã esse vt hic
in litera.sed Becur.dicit locũ habere nisi opponatur exceptio
dominij quã ꝓhobet in d'tincti.vt.l.si is a quo.in princ.ff. vt in
pos.leg. ¶ Sed cõtra glos.facit vt de dñio non possit excipi.l.si
qs a se fundũ.j.ad.l.iul.ã de vi. Solu.qr illud verũ possessorio
recuperande.vt dixit in.l.incerti.ã.de interdic. Sed hic proprie
non est recuperande qr vacabat possessio:vnde potius est rein-
tegrande vel adipiscende. Uel dic fm Cy.& Barto.qd illud qñ
violẽtia interuenit:sed hic tñ dolus saltẽ ꝓsumptus & non vio-
lentia interuenit. ¶ Quero.x.ego cecidi a possessione rei mee tu
occupasti eam vacantẽ & postea tu cecidisti ab ea & alius occu-
pauit:ego volo agere contra eũ & tu similiter qs nostrũ preferr
dicit gl.seq qd tu fm Jo.& ff.eo.l.cum a te.sed Pet.cõtra qr l.
illa est inuenta in fauorem dñorũ & equitas dat dñm preferri:
vt ff.depositi.l.bona fides. ¶ Non obstat inquit ipse.d.l.cum a
te.quia lex illa loquitur in interdicto.vnde vi.quod est mere per
sonale scdm legistas sed condictio ex hac.l.nõ est mere persona
lis:imo sequitur ipsam possessionem:ideo competit contra ter-
tium:& hanc tenet Bar.si simul concurrant vt in themate:sec'
si secũdus tñ ageret:quia impediri nõ posset quia alius domi-
4 nus esset a quo prius vacasset. ¶ †Undecio quero pone qd oc-
cupator fuit deiectus a tertio.queritur an ipse tenebitur domino
a quo primo vacauit possessio:& dicit gl.qd sic qr ipse hz interdi
ctum:vt.ff eo.l.i.§.qui vi e me.sed Cyn.dicit qd nõ propterea se
quitur qd teneat qr interdictum habet propter violentiaz in se
comissam. Sed Jac.de raue.tenet cum glos.qr obligatus est ex
dolo saltem presumpto condictione ex.l.ista vt dicam in seq.q.
idem tz Bar.per.l.i.§.recrissime.ff.eo.sed dic vt in seq.q.dicaz.
¶ Duodecimo quid si nõ deiectus:sed aliter desijt possidere et
sine dolo.glo.hanc questionem non soluit sed format quidã di-
cunt quod tenetur per.d.§.recrissime.&.§.ex die.& in ea l.et quia
erat iam obligatus ex suo dolo presumpto vt proxime dixi:& hoc
tenet Jaco.de raue.& etiam Bart. ¶ Ego puto quod ad resti-
tutionem possessionis nõ teneatur ex quo supponitur quod sine
dolo desijt possidere vt probatur in.d.§.recrissime. Sz pro fru
ctibus perceptis antea sic:argu.ã.eo.l.si de possessione.et idem
dico in questione precedenti vt si fui deiectus facto suo culpabi
li teneatur:secus si sine facto suo vt per inundationem aquarum
vel violenter ab alio sine eius culpa:& hec probantur in.d.§.re-
crissime.nec dolus presumptus in occupando nocet pro futuro
tempore vbi sine dolo & culpa desijt possidere:& hoc puto rei re-
stitutione vt dixi. ¶ Tertiodecimo quero an hic exigatur dol'
gl.dicit qd sic per istum tex.ibi oẽs autem &c.qd intelligo ꝓsum
ptus ex eo qd scit rem suam non esse subiungit gloss.secus in co-
stitutione.l.si quis in tantam.subaudi.cuius pena punitur licet
suam esse sciat:& sic dolus presumptus ex scientia rei aliene ibi nõ
punitur sed temeritas & dolus verus vel presumptus in expellẽ
do commissus punitur:vt ibi. ¶ Quero consequenter.xiiij.ad
declarationem proxime dictorum quid si in casu nostro credi-
a dit suam esse[a] dicit glo.quod hec constitutio locum non habet:
vt no.in gl.pen. ¶ Quero decimoquinto quid si occupator aliũ
vendidit quanto tempore prescribit qui emit:& respondeo vt in
5 glo.fi. ¶ †Decimosexto quero qualiter formabitur libellus in
condictione ex lege ista.dic hoc modo fundi possessionem ani-
mo & corpore perdidi & quod.B.illam possessionem sciens non
suam esse vacuam occupauit:& eam vacuam & expeditam dene-
gat mihi relaxare quare peto eum condemnari ad eius rei va-
cuam & expeditam mihi relaxare vt ipsam nãcisci & ingredi va-
leam de vestri licentia & autoritate. Item possum addere si fru-
ctus aliquos recepit hec verba ac etiam condemnari ipsum ad
fructus quos ipse recepit mihi restituendos &c. Nec huic libello
obstat quod dolus ingredientis non allegatur in eo in quem al
legari deberet dixit Pet qr satis allegatur talis qualis requiri
tur scilicet presumptus:ideo probatio narratis in libello scili-
cet quod possessio erat vacans:& quod ad me spectabat dolus
presumitur ex quo sine causa est ingressus:vt.ff.de acquir.poss.
l.clam possidere:& hoc vult etiam Hostien.extra de restitu.spo
lia.c.sepe.& idem de isto modo probandi dicit Cy.licet de libel
lo aliter videatur sentire.

¶ Si per vim vel alio modo turbata sit absentis pos. Rub.

¶ Continua sic Rubricã.quia visum est qualiter possessio per
dita per vim expulsiuam vel ablatiuam recuperetur restat vide
re qualiter turbata defendatur & sic de interdicto vti possidetis:sz
b qr spẽaliter sup possessione absentiũ turbata[b] etiam per vim hec
lex aliquid non disponit:ideo ponitur hec rubrica intermedia.
¶ Et no.quod hic vis expulsiua appellatur turbatiua lato sum-
pto vocabulo. ¶ Glo.querit quo alio modo possit turbari.Et
dic vt in ea.

1 ¶ Amicus & seruus quando admittantur in iudicio.
2 Exceptio dominij an possit in interdicto retinẽde opponi.
3 Judex de violentia inquirere potest.

Iudices. Diuiditur in quinque. Pri-
mo mandat vt generaliter qui-
libet admittatur pro recuperãda possessione qua
absens est spoliatus vsqz ibi atqz ita. Scdo ibi:
descendit ad specificandum personas vsqz ibi:
nec eos. Tertio reijcit tres exceptiones decLina
torias que his obijci possent vez mandati seruitutis.& anni vti-
lis vsqz ibi:an tamen. Quarto prouidet domino absente reuer
so vt perpetuo audiatur nõ obstãte negligẽtia ꝑsonarũ predicta-
rũ vsqz ibi:sed reformatio. Quinto cum possessio fuerit restituta
reseruat questionẽ proprietatis legitimis personis. Et rationẽ
annectit vsqz ad fi. Casus.pro recuperanda possessione qua qs
in absentia est spoliatus quilibet sibi coniunctus vel amic' aut
eius seruus admittitur etiã post annũ nulla declinatoria exceptio
ne obstante et dominus reuersus auditur perpetuo et predicti
1 admittuntur in possessorio non in petitorio.h.d. ¶ †Not.casuz
c in quo amici admittuntur[c] sine mandato & in quo seruus consi-
stit in iudicio. Item qd spoliato nõ opponitur exceptio dominij.
alia notabilia sunt in summario. ¶ Opp.qd nec amici nec con
iuncti admittantur:qr sine actione nemo experitur:vt.ff.de nego.
gest.l.si pupilli.§.videamus. Solu.qd in istis est speciale:vt in
gl.sup verbo decisio. ¶ Opp.ij.qd seru' nõ põt resistere in iudi
cio:vt.l.vir certus.ff.de iudi.&.l.seruus.ã.de iudi. Solu. hic spe-
ciale vt in glos. ¶ Juxta hoc quero an isti agent noie proprio
vel absentiũ.dic vt hic in gl.ij.qd no.vt scias formare libellum.
¶ Sed tunc quero an illi debeant iurare de calumnia:dicit gl.
qd sic:sed an debeãt satisdare de defendendo in causa reconuen
tionis:dicit glo.qd nõ & bene per tex.hic iuxta fi. ¶ Ibi iudicio
seruato &c. Sed an de rato & dicit glo.qd sic:& põt esse ratio:qr
sententia cõtra illos lata nõ ꝓiudicat ei pro quo agũt:vt.l.i.ã.q.
res iudi.nõ no.vt no.ibi in gl.sup ṽbo differat.ideo de rato ca-
uere tenetur sicut alias in cõiunctis dicitur in.l.põpo.§.fi.ff.de procur.
& ita transit Cy.& Bar.& cõiter oẽs. Ego dubito ex eo qr de faci
li seruus qui nihil habet in bonis nõ reperiret fideiussores:& ita
est verisimile:vnde videtur hec lex nouã hoc inducere vt oẽs hic no
minati audiantur sine cautiõe:& sic spãle in casu spoliate posses-
sionis recuperande absentis:& qr eis in priuilegiũ isto casu videtur
concedere:sed priuilegium esset in cõiunctis personis cum & an-
te hanc.l.admitterentur cũ actione de rato:vt.d.l.pompo.§.fi.
&.l.sed & hic.in prin.in eo.ti.&.ã.qui.res iudi.nõ no l.i. ¶ Opp.
iij.qd tex.iste nos dimittat in incerto cũ dicat post elapsa spacia
& nõ declarat q̃ sint illa cõtra.§.quib'.ã.de no.co.cõpo. Sol.qd
hic aliter non declarauit:qr per alias leges hoc erat declaratuz
& hec dispositio anni vtilis qui dat ꝓ reb' nõ petitis:sed hic agi
tur ꝑpetuo qr ad spoliatũ ꝑuenit possessio:vt.ff.e.l.i.in ꝑn.& hoc
vult gl.super verbo spacia. ¶ Opp.iiij.eo modo vt in alio respe
ctu nos dimittat in incerto cum hic non declaret quo iure tenea
tur restituere. Sol.vt in seq gl.super verbo restituat.s qd condi-
ctione ex hac lege & hec vã. ¶ Quero primo an referat qualis
fuerat absentia voluntaria ꝓbabilis vel necessaria:& dic qd non:
vt in gl.iij. ¶ Quero an aliũ serui non exclusi admictantur ad
agendũ glo.arguit pro & cõtra. Sed tene qd possit qr principiũ
generaliter loquitur:& ita tenet Bar. ¶ Tertio quero an credi-
tori a possessione deiecto detur beneficium huius legis dico qd
sic & beneficiũ.l.fi.j.de pret.pig.vt in ea.gl.in fi. ¶ Quero quar
to an snia cõtra illos lata noceat dño:dic qd nõ:vt in glos.& su-
perius dixi. ¶ Tunc quero si intentatur condictio.l.si quis in
d tantã.ã.vi.an ꝑsone ille[d] admictantur:dic qd non qr in illa venit
disputandum de dñio:vt in glo. ¶ Quero ab exta hec lex vi-
detur loqui qñ de agitur ꝑ expoliata possessiõe:sed quid si age-
retur pro turbata possessione absentis interdicto vti possidetis
vt quia coloni & serui sic turbantur in possessione quod ipsi non
possunt colligere fructus vel ratione naturalis quam ingressus
est adeptus turbatur absens in sua ciuili vt dicam.j.titu.i.l.i.an
persone ille admittentur.dicit Cy.quod sic quia eadem ratio er-
go &c.vt.l.illud.ff.ad.l.aquil. Item per rubricam nostram ibi
vel alio modo turbata. Item tenet Bartol.ad hunc tex.in prin
cipio.vbi dicit priuati possessione:& in secunda parte:vbi dicit
possessio ablata:et in tertia vbi dicit deiecti sunt que in contra-
rium videntur facere.respondetur quod debet intelligi priuati
possessione id est commodo possidendi:vel intelligitur quod
priuati sunt per apprehensionem naturalis remanente tamen
ciuili que dicitur turbari vt dixi:sed meo iudicio hec expositio
non bene congruit illi verbo ablata nec congruit in duobus lo-
cis text.ibi dum dicit recuperande possessionis:nam interdictũ
vti possidetis non est recuperande possessionis sed retinende.
2 ¶ †Preterea in interdicto retinende possessionis potest obij
e ci exceptio dominij[e] secundum communem opinio.vt dixi in le
ge incerti.ã.de interdict.et dicam.j.titulo.i. quod hic negatur:

a ¶ Credidit suaz esse. adde Barto. hic & gl. Bart. et doc.in.l.si qs in tã tam.ã.eo.

b ¶ Turbata. not. post bald. hic qd absens põt in pos. turbari vide.l.i.& ibi doct.ã.vbi de pos.agi opz et in-telligit istã rub.vt in.l.i.c.j.eo.& ibi Bal.s.qñ qs pos-sidet p aliũ & not. hic qd verbũ tur-bare refertur ad vim expulsiuã.qd no.pro lib.

c ¶ Amici admit tuntur. Adde Gu-hel.de cu.in.l.sed & he.de pcu.l.z ibi Raph.ful.intelli gat de amico con iunctionaria ami citia vide lud.põ. in sing.verbo ami cus.& per Bar.ĩ l.nõ solũ.§.q alie-na.i.ver.fallit in cõiũcta ꝑsona. ff. de pcu.& ibi p.d. Alex.cõno vbi de dicit qd amicus agit interdicto re cuperande posses sionis p hanc.l.& p eũ l.l.cũ aliena. ã.de legi.& in.l.exi gendi.de procur.

d ¶ An ꝑsone ille. Adde gl.& do.oẽs l.l.si q legi.perso.

e ¶ Exceptio dñij. An agẽti interdi cto vti possidetis obstat exceptio dñij.adde bar. hic & per eũ & doc.l.l.si de eo.§.fi.ff.de acqrẽ. pos.& l.l.naturaliter §.nihil.eo.ti.

nisi dicas hic speciale et non possit quando dominus est absens. Item pro hoc facit quia iste vtilis annus de quo loquitur: et de quo hic dubitatur habet locum in interdicto tantum vnde vi: et identitatem tamen rationis fateor equum esse quod iste admittatur in interdicto vti possidetis. ¶ Sed an obiici possit de dominio dic vt dixi in. d. l. incerti. et dicam in titu. sequenti. In adipiscenda autem possessione non admitteretur nec in conditione

3 ne ex lege cum querebatur. quia ibi nulla est violentia. ¶ † Ultio tex. nostrum no. hic in prin. ibi dum dicit diligenter inquirat. allegant quidam quod iudex potest ex officio suo per viam inquisitionis ad commodum partis de hac violentia ciuiliter inquirere quod dicunt esse notandum sed in precedentibus et sequentibus mihi apparet contrarium: nam tex. iste vult quod persone audiantur et exceptiones declinatorie reiiciantur et sic hic proceditur per modum actionis: et hoc clare tenet hic Jacobus but. An autem requiratur litis contestatio dicam in sequenti lege. ¶ Item colligunt quidam ex tex. ibi sine villa contestatione restituant. quod dilatio quatuor mensium que datur condemnatis non habet locum in possessorio recuperande quod satis puto per ea que dixi in condemnato in reali supra de exceptio. rei iudicate. l. finali.

1 ¶ † Possessor non debet in possessione turbari.
2 Possidet iuste qui possidet iudicis autoritate.
3 Litis contestatio an requiratur in iudicio possessorio. et num. 5.
4 Judicia possessoria retinende possessionis sunt duplicia.

a **NEc imperiale.** [a] Casus. † Possessor non conueniens [*] nec citatus non debet in sua possessione turbari etiam ex rescripto principis vel interlocutione iudicis. hoc. d. ¶ No. tex. in fi. quia hec est ratio quare citationes partium sunt inuente et merita causarum vel negotiorum partium assertione panduntur. ¶ Sed quero quid continebat hoc rescriptum vel interlocutio iudicis: et respondet in gloss. i. ¶ Sed tunc oppo. de tex. auten. de exhiben. et introdu. reis. §. si vero quidam. Solutio ibi erat legitime citatus: et per contumaciam aberat. ¶ Querit glo. an iudex pro absente poterit supplere: et dicit quod non bene.

b ¶ Quero ab extra in quo differt [b] hec constitutio a. l. meminerint. s. titu. i. respondeo quod illa prouidet spoliato indebite vt ei restituatur possessio: hic prouidet ei cui possessio turbatur auctoritate rescripti vel interlocutione iudicis vt a turbatione desistat secundum Bar. ¶ † Sed tunc oppono quia iuste dicitur possidere qui autoritate iudicis possidet: vt. l. iuste. ff. de acqui. possessio. Solu. quod illud verum quando iudex fecit legitime parte citata et cognito de negotio vt nota. s. titu. i. l. si quis in tantam. licet glo. fina. hic non soluat. ¶ Quero an in iudicio posses

c sorio lite contesta. [c] possit procedi ad diffinitiuam sententiam altera parte absente legitime tamen citata. dicit glos. quod sic: vt s. de iudiciis. l. properandum. §. et siquidem. et. §. cum autem.

3 ¶ † Ex ista glo. not. quod in iudicio possessorio requiritur litis contestatio. alias reo absente ante litem contestatam non peruenitur ad diffinitiuam: et loquitur ista gloss. in interdicto vti possidetis quod habet locum in rebus immobilibus. et idem not. in interdicto vtrobi quod habet locum in rebus mobilibus. ff. vtrobi. l. i. in principio. et probatur per istum textum in fine. ¶ Idem no. in possessorio retinende pro rebus incorporalibus. ff. de itine. actuque priua. l. i. §. hoc interdicto. et probatur. i. ead. l. §. preterea. et idem tenet glos. in interdicto exhibitorio. ff. de tabul. exhiben. l. locum. §. si tabule. in glossa. super verbo detinet. ¶ Sed Guil. de cu. in. l. omnes. ff. de in integ. restit. tenet quod in possessoriis non sit necessaria litis contestatio his rationibus. Primo quia causa possessionis est vilis et momentanea: vt. s. titu. i. l. momentanee. et sic debet posse procedi lite non contestata: vt. s. de senten. aut. nisi breuiores. ¶ Secundo quia possessio perditur ex negligentia: vt. ff. de vsucap. l. furtum. §. i. ergo et ex contumacia et multo fortius quia ipse prepoderat culpe: vt. l. itē si obstetrix. ff. ad. l. aquil. ¶ Tertio quia sententia lata in posses

k sorio equiparatur in effectu sententie late super secunda appellatione quod probat ex eo. quia sicut non licet tertio prouocare ita non licet a sententia super possessorio lata appellare: sed ad sententiam in causa appellationis potest procedi lite non contestata: vt lege finali. § illud. supra de tempo. appellati. ergo et c. ¶ Quarto quia in hoc possessorio proceditur cum legitima persona: vt supra lege proxima. et supra qui legiti. perso. l. momentanee. sicut defectus illegitime persone non vitiat ita et minus vel pariter lit. non contestata. ¶ Quinto quia in petitorio ex contumacia proceditur ad missionem et interdum transfertur possessio: vt supra vbi in rem actio. lege secunda. et tamen ad hoc principaliter non agitur: ergo fortius in possessorio in quo ad hoc principaliter intenditur. ¶ Sexto quia in contumaciam partis proceditur ad dominii translationem. vt. l. si finita §. iulia. et. l. pretoris officium. ff. de damno infec. ¶ Septimo

a ¶ Nec imperiale. ad hanc. l. adde bar. i. l. si. de edict. diui. adr. tol. l. vbi. extra gl. et vide quod no. Jmo. in. l. cum diui. de pul. post prin. in gl. portauerint. vbi allega. hanc legem.

b ¶ In quo differt. vide quod no. et legit l. l. i. in princ. si mu. ven. no.

c ¶ Lite contestata. Tu dic aut iudicium possessorium dirigitur contra certam personam et tunc requiritur lit. contest. aut contra personam incertam: et tunc secus vt no. do. alc. i. l. naturaliter §. nihil com. co. rx. vsi. quo nunquam in possessoriis. et in colla. pe. ff. de acq. pen. pos.

dicit ipse in possessorio adipiscende habes casum. s. de edi. diui. adria. tollen. l. fina. ¶ Octauo probat in possessorio recuperande. nam licet possessionem recuperare cum armis. l. iii. §. cum igitur. ff. de vi et vi arma. ergo fortius cum iudice. ¶ Nono quia in causa restitutionis in integrum que reponit in priorem statum potest procedi lit. non contest. vt. s. si vt se ab here. absti. auten. si omnes ergo et in hoc possessorio quod est in pristinum statum

4 restitutio. ¶ † Decimo quia iudicia possessoria retinende possessionis sunt duplicia: quia quilibet est actor et reus. vt. ff. de interdic. l. ii. in princi. et. ff. vti possid. l. si duo. sed actore contumaciter absente potest ferri diffinitiua. s. quomodo et quando iudex aut. qui semel. ergo et c. ¶ Sed his non obstantibus teneo glos. nostras cum quibus concordat Azon. in summa vti pos. ad fin. et quas doc. communiter sequuntur et hoc. Primo propter regulam que se habet vt in causa principali lit. non contest. non procedatur. vt. s. de lit. conte. l. i. aut. auferatur. et not. in. l. prolatam. s. de sent. a qua casus iste non reperitur exceptus. ¶ Secundo quia vt dixi in principio hoc probatur in possessorio retinende. ff. de iti. actuque priua. l. i. §. preterea. vbi procedi non potest ad diffinitiuam contra absentem lit. non conte. ideo ibi prouidetur ne lapsus temporis noceat agere volenti. ¶ Tertio quia hoc interdicto de tab. exhi. vt. l. i. §. si tab. ff. de tab. exhi. et in interdicto de libero homine exhiben. vt. ff. de lib. ho. exhib. l. iii. §. pe. vbi ad exhibitionem eius lit. non contestat. non proceditur. ¶ Quarto probatur autoritate glo antiquarum et modernorum dicentium quod reo contumaci transfertur in eum onus probandi. ita nota. gloss. penult. in. l. si prius. ff. de oper. no. nuncia. et ita Azo. in summa. s. titu. i. et idem Cyn. hic dem in. l. i. in fi. hanc opi. tenet Barto. in. l. naturaliter. §. nihil. in. iii. q. ff. de acqui. pos. ¶ Ultimo allegatur pro casu non cauillando tex. insti. de interdi. §. hodie. Ad allegata in oppositum respondetur per Barto. ad primum quod falsum est quod causa possessoria sit vilis et abiecta. vt inst. de interdi. §. commodum. ¶ Ad secundum respondetur quod illud magis contingit ex obliuione pro qua priuat animum a possidendo quam ex alia causa. vt dixi. in. l. i. s. de furt. preterea non sequitur negligentia hoc operatur ergo et contumacia cum hec sint separata. et sic illatio non est bona. vt. l. pap. exuli. ff. de mi. et. l. naturaliter. §. nihil. ff. de acqr. pos. et maxime quia in vtraque est per se prouisum. et clare patet in pretorio vbi aliter punitur negligentia aliter contumacia. ¶ Ad. iii. respond. quod non sequitur. equiparatur in hoc ergo et in alio. imo si ibi est speciale ex eo: quia in principali causa lis fuit contest. sequitur quod in principali causa vt est ista litis conte. est necessaria nec specialia ad diuersos terminos habentia sunt ad consequentias trahenda. vt. l. ius singulare. ff. de legib. cum ibi sit sententia lata hic non ¶ Ad. iiii. resp. quod quia in hac causa est speciale vt procedatur cum minus legitima persona ex hoc non debemus inducere aliud speciale non est necessarium ex eo. sed cauere quia duo specialia in dubio non sunt admittenda: vt. s. de do. promi. l. i. nec vnum extendi ad aliud vt proxime dixi. ¶ Ad. v. respon. quod in. l. ii. s. vbi in rem actio lis habetur pro quasi contest. et vbi non habetur pro quasi contestata sicut faciliter transfertur possessio ita faciliter reuocatur si contumax infra annum reuertatur: vt. l. si quis emptionis. §. fin. s. de prescr. xxx. an. ne. Preterea in petitorio non venitur ad diffinitiuam lit. non contestata. vel quasi ergo nec in possessorio cum non sit diuersa ratio. ¶ Ad. vi. respond. quod in illis legibus hoc operatur secundi decreti interpositio que hic non interuenit preterea nos de processu ad diffinitiuam loquimur et sic casus non est similis. ¶ Ad. vii. dic quod ibi possessorium contra incertam personam dirigitur. hic quando contra certam. ¶ Ad. viii. respon. quod ibi incontinenti et extra iudicium non ex interuallo et iudicialiter. Item ibi liquet parti de deiectione hic non liquet iudici nisi parte legitime citata et auditis partium allegationibus que demum lit. contesta. audiuntur vt hic. ¶ Ad. ix. de causa restitutionis. respondeo. quod hic petitur aliquid dari vel fieri a parte ibi nihil: vt latius dixi in. d. aut. si omnes. ¶ Ad. x. respon. quod licet quilibet dicatur actor et reus tamen partibus actoris fungitur qui primo ad iudicium prouocauerit: vt. l. in tribus. ff.

5 de iudi. vt dixi in. l. incerti. s. de interdict. ¶ † Ex predictis modico addito ad veritatem sic cum Bart. concludo aut iudicium possessorium non dirigitur contra certam personam: et tunc lit. contest. non est necessaria: vt. s. de edic. diui. adria. l. finali. Aut contra certam personam dirigitur: et tunc regula est vt requiratur lit. contesta. vt. l. et in tribus. superius allega. et hic in glo. fallit in carboniana bonorum possessione vbi missus in possessionem ex carboniano statim efficitur possessor: vt. l. iii. §. missum. ff. de carbonia. edicto. et hoc operatur fauor pupilli: vt ff. de vē. in possessio. mitten. l. i. §. et generaliter. et quia illa possessio faciliter perditur puta adueniente pubertate. ff. de carbon. edic. l. de bonis. §. finali.

¶ Uti possidetis, Rubrica.

Interdictum

1 ☞ Interdictum retinende in tres secatur species.
2 Appellari vtrobi in rebus mobilibus quare debeat.
3 Vtrum dictio quid denotet.
¶ Visso de interdictis adipiscende et recuperande possessionis nunc
dicit de interdicto retinende: vt in gl. ¶ Et sic habes quod triplex
est iudicium possessorium et iudicium petitorium quo litigatur de pro-
prietate: vt. ff. de rei vendi. l. qui petitorio. et ff. de actio. et obl. l. a-
ctio in personam. et de quo hic in. l. i. in fi. et sic aliud iudicium est
petitorium aliud possessorium. Et hoc est triplex. vt. S. indiuidua
1 sunt specierum sunt plura. ¶ † Ideo sciendum quod interdictum retinen-
de de quo habemus tractare. diuiditur in tres species. Quia a-
● liud competit pro retinenda possessione rerum immobilium. et hoc vo-
catur vti possidetis: vt hic in rubro et nigro. Aliud pro retinenda
in rebus mobilibus. et istud vocatur vtrobi et notatur hic in ni-
gro in glo. prima in fine. Aliud pro retinendis iuribus incorpo-
ralibus de quo notatur hic in glo. secunda et de illo. ibi dicam in
2 oppositione. ¶ † Sed pro declaratione secundi quero quare in
rebus mobilibus appellatur vtrobi. et respondet glos. predicta
quia in mobilibus non potest dici possideatis cum mobilia non vi-
deantur possideri quia pedibus non calcantur et dicta est posses-
sio quasi pedum positio. vt. ff. de acquiren. pos. l. i. Sed quia a-
pud homines sunt constitute. Ideo dicit vtrobi quod est aduerbi-
um compositum ex vtrum et vbi et sumitur vtrum pro apud vel
penes. et vbi pro quem id est apud quem sunt ita sint. et ita dicit
glossa prima in fine hic in. l. i. et ibi notatur. ff. vtrobi. l. vnica.
b ¶ Sed hic aduerte quia ista gl. b reprobatur communiter in ratio-
ne dum dicit quod mobilia non possidentur. ¶ Nam dicunt doc.
hoc falsum quia imo possidentur: vt. l. ordinarii. C. de rei vendi. et
ff. de acqui. pos. l. iii. §. neruа. et patet in propria materia insti. de
interdic. §. vtrobi. Ideo dicunt ipsi quod ratio est quia earum posses-
sio est vilis et abiecta: vt. ff. de acqui. pos. l. rem que nobis. in pri.
et. l. si rem mobilem. et dicebat dominus meus quod hoc non est tam di-
uersum a glo. quam eius declaratio quia si possessio earum est vilis et
abiecta ergo abiecta quia non tam fortis et propria vt est immo-
bilium possessio. vt. d. l. i. quia illud in aliquo est proprius quod in eo est
naturaliter fortius et potentius: vt. C. de his qui ve. eta. l. fi. et ff.
de statu ho. l. queritur. et ff. de verbo. signifi. l. eum qui vectigal.
¶ Ego vero non recedo a glos. quia de directo ista est ratio quia
non possidentur illa vera et forti possessione per quam verbum il-
lud possidetis possit ei proprie conuenire. sed apud omnes sunt et ideo
dicit vtrobi quod hoc no. et infert ex proprio significato. et scias quod
o. dos. exponit totum contra quam faciat gl. et bene vt vtrum pro quem
et vbi pro apud. et ita etiam exponit Bart. extra de proba. c. licet
3 ita sequuntur omnes. ¶ † Nam dictio vtrum personam notat et
per consequens dictio vtrum que stat nominaliter est accusatiui
casus vt hic probatur. et ff. eod. l. i. §. si inter litigatores. et ff. de
condi. insti. l. vter ex fratribus. et dictio vbi stat pro apud vt sit
sensus apud vtrum nostrum seu ligatorum est ita sic verumtamen ista
dictio vbi variis modis accipitur in iure secundum dominum meum. Nam
quandoque localiter: vt. C. de prescrip. long. tempo. l. fi. et C. vbi de cri.
agi oportet. tam in illo tit. quam in sequentibus. quandoque temporaliter vt
ff. de arbi. l. si postulauerit. in prin. et de iudi. l. si quis in legatio-
ne aliquando causaliter: vt. ff. de condi. ob tur. causam. l. vbi ve-
ro. et ff. de mino. l. sed vbi. et ff. de reb. dub. l. vbi. aliquando pro
apud: vt. C. vbi cause fis. in rubrica iuncta. l. i. et. ii. et patet ibidem
in. l. fi. et ita accipitur hic. de dictione vero vtrum non vltra di-
cit glo. quam dixerim. ¶ Sed dic quod aliquando stat nominaliter et rela-
tiue per quem vel quis vel quod: vt. ff. e. l. i. §. si inter litigatores. et ff.
de condi. insti. l. vter ex fratribus. et ff. de verb. obli. l. si quis sti-
pulatus sit stichum. in prin. et insti. de satisda. §. si testamento.
Aliquando stat aduerbialiter et coniunctiue et tunc interdum stat ex-
quisitiue siue inuestigatiue: vt in. l. vtrum. ff. de pe. here. inter-
dum interrogatiue: vt. ff. de in diem adiec. l. ii. in prin. et. ff. loc. l. ii.
in prin. et. ff. de priuil. cre. l. ii. in prin. et. ff. de arbo. ced. l. i. §. i. in-
terdum responsiue. et tunc interdum stat inter casus differentie po-
sitiuum: vt. C. de re. alie. l. multum interest. et C. si quis alteri vel sibi.
l. multum. ¶ Interdum stat inter casus differentie abnegatiuum
vt ibi non interesse vtrum quis capiat feras in suo vel alieno vt inst.
de rerum diuisio. §. fere autem. et ibi parum refert etc. ff. quod vi aut clam
l. i. §. ii. interdum stat vt factorum vel gestorum ignoratiuum seu dubi-
tatiuum vt ibi incertum est. vtrum vt tutor vel quasi tutor gesse-
rit. ff. pro tuto. l. prima. His sic positis ad euidentiam tituli de-
scendo ad nigrum.
1 ☞ Possessor quando patiatur translationem sue possessionis.
2 Alter dictio est duorum partitiuum.
5 Interdictum vti possidetis in quibus locum habeat. et nu. 4. 5.
9 Interdicta procloaca que fuerint inducta.
7 Incorporalia non possidentur.
8 Interdictum vti possidetis inter quos locum habeat et quis tueatur.
et nu. seq.
18 Precario possidens obtinere potest ab aduersario interdicto
vti possidetis.
19 Deiectus a vi deiecto inquietatus habet interdictum vti possidetis.
20 Exceptiones vitiositatis quando opponi debeant.
21 Sententia in interdicto vti possidetis qualiter formetur. et nu. 22.
23 Satisdatio an sit necessario prestanda.
24 Victus victori quo casu satisdare teneatur.
25 Possessio naturalis qualiter retineatur.

Vti possidetis.

Hec. l. est obscura et ita consueuit reputari et a scholaribus male intelligi. sed deo duce illam sic reddam claram quod facile ab omnibus intelligetur. Diuiditur autem in duas partes. Nam primo loquitur in possessorio. Secundo in petitorio. vel primo tractat de interdicto vti possidetis. secundo de iudicis officio in causa proprie-
1 tatis. secunda ibi ac satisdationis. Casus. ¶ † Cum possessores
prohibentur inuicem se turbare in possessione sua nisi alter pos-
sideat ab altero vim clam vel precario et si non satisdatur in pe-
titorio petitur translationem possessionis. hoc dicit secundum
lecturam cui aliqui ex aliis in hac parte sunt consone. et secun-
dum hanc non debet esse punctus post verbum possidetis. ¶ Et
pone casum quod vsufructuarius possidet fundum naturaliter
ratione iuris sui. et proprietarius possidet eum ciuiliter ratione
proprietatis. et sic ambo sint possessores licet diuersa specie pos-
sessionis: vt. l. aut pretor. §. item ei qui. ff. ex quibus causis matri.
et. l. naturaliter. ff. de acquiren. pos. et ambo de communi concordia
formant questionem principi si vnus turbaret alium in posses-
sione sua quod remedium habet turbatus. et respondet quod vti
idest ex quo possidetis fundum de quo agitur taliter. et vnus
vestrum ab altero non possidet vi clam vel precario poterit tur- a
batus adire rectorem prouincie qui sibi vim fieri prohibebit
¶ Ista lec. licet sit in se vera non conuenit litere. Primo in ver-
bo vti: quod est in prin. Secundo in verbo possidetis eo loco po-
sito quod est pluralis numeri. et sic duos requirit qui dicantur turbari
quibus imperator respondet secundum gl. in verbo. secundo. vel dic quod erat etc. nitatur se de-
fendere dicens quod hic erat vnus cui gratia honoris imperator loque-
batur in plurali sed in dubio non est verisimile quod imperator sibi sub-
dito sic loqueretur. vt. l. precibus. C. de impu. et aliis substi. vnde dicendum
quod erant duo. puta illud verbum vti secundum illam lec. improprietatur quare b
glo. legit secundo in duobus simul possidentibus qui turbantur a tertio. et
secundum istam lec. debet punctari post verbum possidetis. in prin. positum. et
illa verba vti possidetis stant vel supponunt pro nomine interdicti sic
vocati. et secundum istam lec. hoc vult in summa per interdictum vti possiden-
tis prohibetur quis turbari in possessione sua nisi a turbante possideat
vi clam vel precario reseruata questione proprietatis in alio iudicio cum
remedio satisdationis vel transferende possessionis. h. d. ¶ Pone
casum in terminis quod duo possidentes simul certum fundum turban-
tur in possessione a quodam tertio et conqueruntur principi querentes de
remedio. Imperator vt plenius et salubrius eis consulat querit ab his
an turbantes possideant vi clam vel precario. cui respondet quod non quo audi-
to imperator respondet quod rector prouincie eis. videlicet turbatiuam de qua
queritur fieri prohibebit vti possidetis. i. per interdictum vti possiden-
tis. cum ab altero aduersario non vi nec clam nec precario possideat
is fundum de quo agitur. et modo claret text. et eius constructio in hac
prima parte et ista positio casus est bona secundum omnes et clara. idem
vult in effectu sequens et sequens quas poni gl. vltima. ¶ Not.
diffinitionem quam ponit gloss. per. l. si cuius. §. denique. ff. de
vsufruc. licet sit in se vera tamen hec non est bona. ratio est quia
non congruit titulo quod patet quia ad hoc vt conueniat titulo
necesse habemus dicere quod hic de violentia que est in actu ibi
autem loquitur de ea que est in potentia veniendi vsque ad ar-
ma qui modo tam de turbatiua quam expulsiua. item hic de prohibi-
tione fienda per diffinitiuam sententiam. ibi de fienda iudicis officio et ex-
tra iudicium et sententiam. vnde tene illam quam dixi in hac prima parte. ¶ Ve-
nio ad secundam partem in qua secundum glo. debet sic poni casus. domine. contra
eum qui contra me reportauit victoriam in hoc interdicto ago modo
rei vendicatione et peto ab eo vt mihi satisdet de iudicato soluendo ipse non
vult. vnde quero de remedio. imperator respondet quod iudicis officio teneatur
satisdare quod si non faciet possessio quam habet transfertur in te et per istum mo-
dum de proprietate cognoscetur si postea agere nollet quasi dicat quod
de possessore efficietur petitor. et hec factio bona sed est hodie correcta
vt in gl. ¶ Sed ne quod de satisdatione hic dicitur correctum reperiatur Ja. de are.
legit alio modo videlicet vt is qui obtinuit in hoc interdicto possessorio conque-
ratur iterum de aduersario quod non obstante sententia contra eum lata ipse de no-
uo turbat eum. vnde querit de remedio proposito. cui respondet Imperator quod
iudex aditus suo officio faciet eum prestare satisdationem de non turbando
eum in futurum quasi contumaciter non prestabit eum de facto a possessione
remouebit et te solum possessorem faciet et isti modum si nollet postea
de proprietate cognoscet. Ista positio placet Bar. ex eo quia non corri-
gitur et notabilis est. ¶ Sed attende quia non est generalis cum non
possit habere locum in casu quem posui scilicet quando turbator nul-
lo iure possidebat. vnde cum succubuit in possessorio a turba-
tione et a possessione facta iniusta quam habebat remotus fuit.

a ☞ Possessione tu- videtur hoc dominum re. sine possessione et ibi do. hoc est in addi. ad ipsum in verbo tueret per alium. not. alex. post bar. l. l. i. §. i. ff. eo. et pan. de ca. consti. ibi. v.

b ☞ Ista gl. communiter reprobatur. tu dicas hoc esse per dominum lre gu. et ibi no. do. hoc est. et ego post eum in verbo. quasi posses- sio. extra de regu. iur. li. vi. bal. no. l. l. i. nu. iii. vs. circa hoc dico. et ibi etiam posui in addi. ad ipsum in. ver. nulla res. c. per quos perso.

a ¶ Est partitiua
duorum. tu vide
de hoc vltra ea q
notant in appo.
ad bar. post eum
in l. ancille. nu. ij.
s. anteq glos. ini-
tuen. in apo. in s.
vt. z alter. vbi eti
az posui postbal.
nu. iij. s. z facit ad
que. in apo. i eod.
s. ¶ ibi posui post
salv. nu. ij. v. z. it. z
not. qd dictio alte
ra in apo. i eo. s.
z vtrobiquindat.
ad que. s. de fur.
b ¶ Utrobi. d ma
teria huius inter-
dicti vtrobi. vide
ff. vtrobi. p totu.
c ¶ Pro immobi
libus. an dicat p re
bus immobilibus
not. i. e. l. z cam de
pba. z an subdi-
tis vide Bal. in
l. i. s. communi oi
ui z an contra dif
famatores bar. q
fic. in. l. i. §. i. ff. vti
possidet. z Ioan.
de imo. i. l. si pus
de op. nou. nu. z
ibi per not. alex.
d ¶ De cloaca. Tu
dic de hoc vt per
spe. in titu. de in-
terdi. §. iij. z. ff. de
cloa. per totum. z
ibi qualiter in co
formetur libellus
z qualiter articuli.

Unde si postea de nouo turbet z satisdare nolit de non turban-
do in futurum non priuatur aliqua possessione que in aduersa-
rium transferri cum nullam habeat. sed potest pcedere in duo-
bus possessoribus z iure possidentibus quorum vnus turbat
alium z vi vti possidetis iudex pronunciauit vt a turbatione de-
sistat z vti an turbationem possidebat ita possideat. igitur si po-
stea turbat de nouo pot peti satisdatio de non turbando in futu-
rum quam si non prestat ei aufert sua possessio z transfert in ad-
uersarium. licet aut ista positio sit notabilis tamen ab illa glo. no
discedo vt magis generali z ad eundem casum adaptabili. Alij
tamen alio mo legunt vt dicam in recitatione glo. ¶ Lecturis
sic declaratis opp. qd positio scda non sit bona in eo qd suppo-
nit duos possessores fuisse qui de quodam extraneo eos turban-
te conquerunt contra: qz duo insolidum possidere non possunt. vt
l. i. §. ex contrario. ff. de acqui. pos. Solu. qd huius timore glos. di-
xit no dico insolidum quia tuc procedit contrariu sed simul possi-
2 dent pro indiuiso. ¶ Oppo. ij. qd si duo conquerebantur de ter-
tio non bene stet dictio ab altero qz scdm gramaticos illa est pti
a tiua duorum hic adit esse plurimum. ergo zc. contra. l. plancius. de
aur. z arg. leg. Solu. ibi scdm doc. qd hic exponit ab altero. i. ab
uersario. vel dicco etiam pluribus conuenire potest ex mente lo
quentis. vt l. ancille. z ibi not. s. de fur. ita hic. vel dic quod istos
duos conquerentes tanqua ex vna parte consistens posint pro
3 vno. ¶ Oppo. tertio qd interdictum vti possidetis non heat
b locum sed vtrobi. vt ff. de vtrobi. l. vna. Sol. vt in glo. i. in ver.
c z no. qd illud pro rebus. hoc aut pro immobilibus quod decla
ra successiue vt sequitur in ead. gloss. vsq ad fin. z melius vt dixi
4 super rubrica. ¶ Oppo. iiij. qd hoc interdictum non habeat
locum in possessione fundi sed edium. vt. ff. eod. l. i. in prin. Solu.
vt in glo. ij. in prin. s. qd ibi de edibus dixi gra exempli z dubita
tionis tollende. sed de immobilibus erat intentio sua loqui. vt
patet. j. e. l. i. §. interdictum aut. z insti. de interdi. §. interdicto. z
que gra exempli dicuntur ius code in alijs non ledunt. vt. ff. de
da. infe. in prin. z. l. q dubitationis de reg. iu. sed hic attende qd
quidam voluerunt dicere q in edibus datur directum. in pre-
dijs datur vtile. Et mouebantur ex eo qz mens loquentis non
extenditur ad subiecta terminos differentes ab expressis habe
ti i. vt. s. de cadu. tol. l. i. §. sin aut a deficientis. z. l. si vero nego-
tium. §. de viro. ff. so. ma. se i edictum est scriptum in edibus a
quibus diuersos terminos habet fundum. vt ff. coia predi. l. si
quis duas. in. §. si quis parte. z de lega. i. l. si omnes. vnde si exte
ditur per interpretationem iurisconsultorum extenditur z pta
to vtile interdictum z non directum ds dare. vt. s. de interdi. l. i.
¶ Sed tene quod coiter sequitur doc. vt etiam in predio z fun-
do detur directum interdictum vti possidetis qz edictum no de
possessore edium respectu edium loquit sed respectu loci z soli. z
quod de possessore loci siue soli loquitur. vt pz in. d. l. i. § ij. vbi
tex. declarat seipsum z etiam tex. insti. de interdic. §. sed interdi-
cto. z ideo bene dixit glo. que dixit qd de edibus in prin. gratia
exempli dixit nec est verum qd. §. interdictum aut. que glos. alle.
loquat extensiue sz declaratiue z narratiue eius qd iam erat per
interdictum prouisum vn sileant p dicti. vel. at tamen qn actio di-
recta vel vtilis seu directum vel vtile debeat habere locum di-
stinguo scdm dnm meum aut queritur in terminis expressis. z
hz locum directum aut in non expressis. z tuc aut illi sunt indif-
ferentes ab expressis. z idem. vt l. iuris. z. l. non possunt. ff. de legi.
aut illi sunt differentes z tunc aut sic sunt differentes quod ad
eos non potest trahi mens spalis nec generalis. z tunc non hz
locum vtile nec directum vt in rone superius ctra glo. alleg. aut
non sunt sic differentes qz lz ad eos non possit trahi mens spe-
cialis potest trahi mens gnalis z tunc habet locum vtile. vt. s.
5 de interdic. l. accedat qd hic no. in ista gloss. in fi. ¶ Opp. quin
to qd hoc interdictu non habeat locum in rebus soli: quia non
in cloacis. vt. ff. eod. l. i. §. de cloacis. Solu. confitendo qd non in
illis sed in alijs rebus soli sic vt hic. z ratio est duplex. prima
d spalia interdicta de cloaca sunt introducta. vt in titu. de cloa-
cis. merito hoc generale in ea non habet locum. arg. ff. de pe. l.
sanctio legum. z de lega. iij. l. vxorem. §. felicissimo. z de verb.
6 obli. l. doli clausula. ¶ Specialia autem interdicta p cloaca
inducta sunt tria duo prohibitoria z vnum restitutorium. vt. ff.
de cloacis. l. i. per totum. z no. ff. eo. l. i. Scda ratio inquit gloss.
quia cloaca solo coheret. vnde si agitur vti possidetis pro solo
satis vr agi pro cloaca. ista ratio non est tuta: quia aut dices tur
bationem fieri in sola cloaca. z tunc hoc interdictum locum non
habet sed speciale de cloaca. vt dixi in ratione precedenti. aut so
lum in alio solo ita quod non in cloaca z tunc de ea non agitur. z
cessat questio nostra. aut vtroque z tunc cum cloaca. sit separata
ab alio solo z econtra de vno non infertur ad aliud. vt. l. natura-
liter. §. nihil. ff. de acqui. pos. sed suo speciali interdicto pro al-
tero eorum agetur z necessario: quia hec interdicta sunt oppo-
sita. nam hoc interdictum tuetur solum istum possessorem re-

spectu aduersarij vt hic. z. ff. eod. l. i. in prin. sed interdictum de
cloacis omnem possessorem etiam iniustum tuetur rone publi-
ce vtilitatis. vt. ff. de cloac. l. i. §. quia autem. z hac rone dicebat
dominus meus primam ronem meliorem quam etiam tenebat
7 Dyo. z Cy. ¶ Opp. vi. nam res incorporales non possident.
vt. ff. de acq. pos. z re. do. l. seru. §. incorporales. z. ff. de vsucap.
l. sequitur. §. si viam. z tamen hoc interdictum pro illis tuendis
datur vt. ff. eo. l. si. z. ff. de seruit. l. quoties. z si serui ven. l. ij. ergo
etiam non possidentes tuetur quod est contra hanc literam.
Solu. vt sequitur in ea gloss. vsq ad finem qz verum vtile vt ibi:
sed no directu: quia vere non possidentur sed quasi sic. ideo vtile
datur. ¶ Sed attende qz gl. videtur falsa. Primo in re fructua
ria cum fructuarius vere possideat naturaliter vt. ff. de acqui.
pos. l. naturaliter. z sic et directum z non vtile videtur dari. vt. ff.
eo. l. si. ¶ Secundo quia nec hoc vtile pro alijs iuribus videtur
locum habere: sed interdictum de iti. actuq priua. vt. ff. si ser. ven
di. l. i. z. ij. §. si. z. ff. de itine. actuq priua. l. i. z. ij. vel de aqua quo-
ti. z esti. l. i in prin. z. §. i. z. §. labeo. ¶ Sed defendendo dic sic se
cundum dominum meum. Qz aut loquitur de seruitute perso-
nali vsusfructus. z tunc respectu possessionis naturalis quam ha
bet fructuarius in re fructuaria. vt. d. l. naturalr competit fru-
ctuario directo interdictum vti possidetis vt. ff. eo. l. si. z hoc se-
cundum primam lec. positam in gl. i respectu vero cuiusda quasi
ciuilis qua dr habere in illo iure vsusfructus z no. in. l. ait pretor.
§. item et qui. si. ex quibus cau. ma. habet vtile vt in hac glos. qz
illud ius vere non possidet sed quasi aut loquimur de seruitute
reali z sic prediali. z tunc aut seruitus illa habet causam conti-
nuam vel quasi z tunc adhuc habet locum vtile interdictum vti
possidetis vt in hac gloss. aut habet causam discontinuam vel
quasi z tunc sua specialia interdicta sunt producta z directa vt
puta vel interdictum de itine. actuque priua vt. d. l. ij. ff. si seru.
vendi. z. ff. de itine. actuq priua. l. i. §. i. z. ij. vel interdictu de aqua
quoti. z esti. si queratur de illa vt. ff. de aqua quo. z esti. l. i. in prin.
z. §. i. z. §. labeo. z est expedita glo. ij. z ista fuerunt verba domini
mei. ¶ Iuxta que quero quid si turbor in iurisditione quam ha
beo in certos homines. Respondeo secundum doctores si sunt
ascriptitij locum habet hoc interdictum: quia censentur res im
mobiles vt. j. de agri. z cen. per totum lib. xi. si non ascriptitij sz
liberi homines in castro in quo iurisditionem habeo. z tunc ca-
sus videtur quod locum habeat. vt in. c. licet causam. extra de p
batio. ¶ Sed in contrarium facit qz iurisditio illa habet cam
discontinuam cum factum hominis debeat interuenire z sic di-
scontinuam tamen dicetur habere vt. l. foramen. ff. de seru. vrb.
predio. z per consequens secundum superius dicta locum non
debet habere. ¶ Sed defendendo dic quod ille habent locum
in seruitutibus mere realibus que dentur a re rei que de facto z
re ipsa dicuntur possideri cum non habeat animum possiden-
di. at in casu nostro iurisditio debetur persone que habet ani-
mum possidendi. licet igitur habeat causam discontinuam ani-
mo tamen quasi possidetur sicut vsusfructus z ideo hoc interdi-
ctum locum habet vt. d. c. licet. ad instar eius quod de vsufructu
8 dixi. ¶ Opponi. vij. quod etiam iniustos possessores tueatur
hoc interdictum vt. ff. eo. l. i. §. fina. z. l. sequenti. Solu. vt in seque
ti gloss. quod verum est quod tuetur iniustos respectu extraneo
rum tamen sint iusti respectu aduersarij sui alias non tuetur vt
9 hic. ¶ Opponitur octauo. textus iste a sensu contrario in-
nuit quod si actor possidet vi ab aduersario quod pretor per
hoc interdictum non tuetur actorem. sed aduersarium: sed hoc
vltimum videtur falsum quia hoc interdictum tuetur posses-
sorem non autem non possidentem vt. ff. eod. l. i. §. interdictum
autem hoc. sed vi expulsus non possidet vt. ff. de vi z vi arma. §.
vi possidet. ergo ipsum velut non possidentem hoc interdictum
non tuetur. Solu. quod contrarium procedit vbi a possessione
totali prior possessor deiectus esset ita quod nullo modo possi-
deret. d. §. vi possidere. sed hic loquitur quando vim facit non
expulso vetere seu priore possessore. ideo gloss. no. in princi. po-
nit exemplum quando vi turbat aduersarium vt non possit ara
re colere vel seminare vt in eo patet vsque ad versi. sed qualiter.
10 ¶ Opponi. tunc nono quod solutio non sit bona: quia hoc in
terdictum videtur solu locum hre inter contendentes se posside
re. vt. ff. eo. l. i. §. sed fit inter ipsos. z. §. retinende. Sz defende duo
bus modis vt sequit in gloss vsq ad ver. z hic tenet. Sed dice-
bat dns meus ambas solutiones se simul iungere quasi sint pa-
ria contendere se possidere vel me impedire. vt. ff. eod. l. si duo.
Ibi etenim videt mihi possessionis controuersiam facere. z simi-
liter videt possidere qd mihi facit obesse. vt. ff. eo. l. si duo. §. item
videamus. in fi. vel dic qd in hoc argumento a sensu Duo sunt
pro actore est qui vi possidere di. z hoc allegat reus qui illum
11 dicit ab eo vi possidere qui possidere contendit. ¶ Op. x. quod
non hoc interdicto sz iniuria teneatur. vt. ff. de iniur. l. iniuria. §.
si. de act. emp. l. qui pendente. Solu. confitendo sed non pro

pterea

pterea tollitur qd etiam hoc interdicto teneatur. & sic eodē modo vt sequitur in glo. vsq ad ver. sed quid si me turbat. & ibi iā videl nota qd tñ puto qd similitudinis causa illud no a induxit ad pbandum proximum dictum. s. qd vtroqz modo agi possit sicut si me turbet causa seruitutis quam sibi asserit deberi sco prędio suo. Nam tunc habet locum negatoria & hoc interdictum vtile ratione iuris libertatis mihi competet. & hoc vult glo. vsq ad versicu. vel aliter. & ita etiam videtur transire gloss. Bart. extra de causa pos. & proprie. c. cum dilectus. & de proba. c. licet. et hec de primo exemplo. in prin. glo. posito. Secundo modo exēplificat glo. quod quidam asserens sibi vsumfructum deberi ingressus est fundum cum protestatione quod non vult ciuilez auferre domino sed tantum suam naturalem vult habere. nā tunc ratione ciuilis que sibi turbatur per insistentiam naturalis habet hoc interdictum vti possidetis. ratione naturalis quam violenter est adeptus habet interdictum vnde vi. & differt hoc exemplum a primo: quia in primo nulla possessione priuauit veterez
12 possessorem in isto priuauit cum naturali. ¶ † Istud exemplū no. in eo quod de protestatione dicit qr habes quod factum protestantis nō aufert protestanti plusq dicat ei ptestatio. ¶ Circa hoc exemplum querit glo. an ratione naturalis tantū posset dominus intentare hoc interdictum. & dicit quod quidaz dixerunt quod sic quod glo. nō placet & bene qr hoc interdictum da
a tur[a] possidenti ad id in quo turbatur vt hic. & ff. eo. l. i. sed naturalem dominus non possidet ergo &c. ¶ Attende tamen quod hoc casu si dominus agat interdicto pro ciuili naturalis in consequentiam venit restituenda. nam non desinit turbare ciuilem nisi per restitutionem naturalis vt. ff. eo. l. si duo. in prin. & not. in. l. naturaliter. §. nihil. & in. l. claz possidere. §. qui ad nūdinas. ff. de acqui. pos. & ideo cōclusio libelli erit vt actor sic petat reū condēnari ad restōnem possessionis naturalis p quā actor ipse
13 turbatur in sua ciuili. vt sic a turbatione desistat. ¶ † Tertium exemplum ponit glo. in ver. vel tertio. qd dum absens esset quis palam est ingressus possessionem meam. ego audiens nō suspicor me posse repelli & sic possideo saltem ciuiliter. vnde si agerez tunc hoc interdicto obtinerem vt in precedenti dixi sed postea me reuertentem non admisit & ex tunc desino possidere & solum
14 habeo interdictū vnde vi. & in hoc bene dicit gl. ¶ † Sed iuxta hoc quero pone qd cum nō fui admissus i domū reuersus pquisiui incōtinenti amicos & reuersus ingressus sum possessionem violenter quod mihi licuit. vt dixi. s. vnde vi. l. i. non tamen extra fundum aduersarium velut potentem expuli sed ambo stamus in fundo licet ipse me non permittit arare colere vel seminare. an licebit mihi intentare interdictum vti possidetis. dico quod sic & obtinebo: qr ipse vi possidet a me & econtra si ipse intentat ipse succūbat qr replicatio vel exceptiō quod ipse vi possidet a me & sua violentia probata obtinebo nec potest iuuari ex mea violentia: qr illa vt dixi licita nō est p violentia a iure no. vt l. vt vim. ff. de iusti. & in. s. vnde vi. l. i. & hec de tertio exemplo. Quartum exemplum ponebat Mar. vt sequitur in glos. in ver. sed sequitur. & dicebat predicta esse exempla multum remota a litera ista. ideo ponebat exemplum quod cum titius possideret Gaius est violenter ingressus nō animo eum vi repellendi sed secum communiter possidendi certe titius poterit experiri hoc interdicto nec tuebitur Gaius qr vi possidet a titio. ¶ Hoc exēplum reprobat Jo. an. & glos. qr duo insolidū non possunt eandem in spēm possessionis possidere vt. ff. de preca. l. si duo. & ff. de acquiren. pos. l. iij. §. ex contrario. ergo nec aliter vt cum alio possidere. & in hoc residet glos. vsq ad fi. Sed Mar. non intellexit insolidum sed simul pro indiuiso pretendens cōmunionem in re. vt. ff. communi diui. l. cōia diui. §. inter predones & ff. commo. l. si vt certo. §. si duobus. ff. ex qui. cau. in pos. eatur. l. apud iulia. in princi. & per istum modum videtur qd Mar. defendi possit in quo tñ cogitandum relinquo. ¶ Sed attende qd Jac. bu. dicit qd nullū ex pdictis exemplis conuenit huic litere que directo requirit exempla quando actor vi possidet a reo & exempla pdicta sunt quando reus vi possidet ab actore. & idem dicit de exemplis positis in glo. sequen. & ideo tam ipse q Innoce. extra de prescrip. c. veniens. dicunt vi possidet qui vi me expulit: clam possidet qui ingressus est possessionez meā claz. precario. qui me rogauit. sed defende sm. d. meū qr glo. posuit talia exempla in reo possidente vitiose ab actore: qr ad possessionem huius statim sequitur remotio alterius. vt. l. pōponius. §. sed & his. ff. de procur. id est qd actor non possidet vitiose a reo vt dicit hec litera & potissime hoc fecit: qr actorem non possidere vitiose a reo est negatiua. et sic non poterat exemplificari directo sed per obliquū. vt. s. de proba. l. actor. cum ibi no. & s. de erro. aduo. l.
15 iij. ¶ † Oppo. xi. qd si actor clam possidet ab aduersario nihilominus debeat obtinere. & est rō qr hoc interdictum tuetur possessorem cōtra non possidentem. vt. l. i. §. interdictum autem. ff. eo. sed clandestinus possessor est is qui possidet & nō dominus vt ff. de acquiren. possessio. l. clam possidere. & ff. quod vi aut clam. l. iij. §. fin. ergo &c. Sol. quod naturalem tantum nanciscitur & ciuilis remanet penes dominum ratione cuius domino daretur interdictum. vt hic. & ff. eodem. l. si duo. in princi. licet quidam dixerunt quod naturalem & ciuilem querit & nihilominus alia ciuilis remanet penes dominum cuius ratione datur sibi interdictum quod non est verum: quia duo ciuiliter possidere non possunt insolidum: vt. l. iij. §. ex contrario. ff. de acquiren. possessio. & ff. commo. l. si vt certo. §. si duobus vehiculum. & in
16 qualibet earum est gloss. magistra & plena. ¶ † Sed tunc opponi contra predicta & xij. nam si clandestinus possidet tantum naturaliter & eum voco in ius per hoc interdictuz sequitur quod ergo succumbam contra hanc. l. quod patet: quia cum exiuit fundum veniens ad iudicium desinit possidere & per consequens me inquietare. nam sicut ei naturalis fuit quesita per ingressum ita est perdita per eius exitum: argu. l. quod vniusquisque. ff. de solu. & l. nihil taz naturale. ff. de regu. iur. ¶ Huius timore glo. dicit quod quidam dixerunt in fundo debere intentari hoc interdictum quod truffa est: vt. l. iubemus. in fin. s. de epis. & cleri. & quia iudex locum maioris debet seruare: vt. l. penult. ff. de iusti. & iure. dicit ergo gloss. quod tu me clam dicens inquietare licet non possideas ex eo solum quod me prohibes. i. resistendo contradicis in iudicio. & hoc vult dicere ista notabilis solutio: vel dicit glossa. quod licet tu stes mecum in iudicio non propterea perdis tuam naturalem sed animo retines eā instar vsufructuarij: vt. l. iij. §. vnde vi. ff. de vi & vi arma. nec dicas simile non esse bonum quia fructuarius ille possidet. iste iniuste quia respondet glossa. quo ad possessionem retinendam animo vel corpore non refert iuste vel iniuste possideat: vt. l. iij. §. ex contrario. ff.
17 de acquiren. possessione. quod not. ¶ † Sed tunc contra istam solu. opponi. xiij. in ver. sed si retinet. vt animo non retineat naturalem. nam si dominus intraret qui ciuilem habet naturalem per ingressum sibi quereret. & sic duo insolidum possiderent contra. l. iij. §. ex contrario. ff. de acquiren. pos. Sol. glos. quod falsum est quod tunc dominus ingrediendo acquirat naturalem nam eam non querit quam alius solo animo retinet: vt l. iij. §. vnde vi. & ff. de vi & vi ar. quod not. quo supposito querit glosa. an tunc ratione naturalis amisse quam non recuperauit per ingressum competat ei interdictum vnde vi. & respondet quod non duabus rationibus. Sed secunda melior est quod tēpore quo alius naturalem accepit nulla violentia interuenit et sic interdictum vnde vi nactum non fuit nec nunc nanciscitur qr tunc non perditur sed prius amiserat ergo & cetera. ¶ Contra quod oppone. glosa z. & non soluit de. l. clam possidere. in fin. ff. de acqui. pos. Sed dic q ibi ideo quia reuersus dñs non fuit admissus & sic ciuilem tunc perdidit cum prior clandestina tunc transit in violentum vt ibi no. ante adit quaz sit reuersus non habet interdictum vt proxime dixit glos. nisi reuersus suspicetur se posse repelli. vt. s. vnde vi. l. si. in glo. iij. & tunc datur vtile vt ibi.
18 ¶ † Oppo. xiiij. q precario possidens ab aduersario obtinere possit in hoc interdicto. pone enim q pcario hz vtrāq possessionem tam naturalem quam ciuilem certe aduersarius nullam habet. igitur si simpliciter agat succumbet in hoc interdicto qd possessorem tuetur: vt. ff. eo. l. i. §. interdictum autem. Solu. vt in glo. seq. in princ. vsq ad ver. possessionem. s. q tex. iste procedit qn naturalem tātum vel ciuilē tantum hz pcario nō quando vtrāq vt in contrario & ita transeunt etiam doc. Sed huic vltimo videt gl. cōtrarie: vt in. l. & habet. §. penul. ff. de pca. vbi dicitur q precario habenti vtrāq cōpetit hoc interdictum preterq contra dñm: vt. l. qui precario. in eo. tit. & hic. Sed possum dicere q illa glo. & tex. predicti pcedunt quando is qui rogauit cōtra dñm agit. ¶ Sed glo. ista loquitur quando dominus qui vtrāq cōcessit agit cōtra eum cui cōcessit & sic cōsequit dñs excipiendo qd non agendo. sed iterum obstat qr dñs reuocare pōt precariū: vt. l. ij. & l. & hz. in princi. ff. de preca. si igitur reuocauit b & agit vti possidens asserit se possidere & aduersarium turbare eum in sua possessione igitur dz obtinere. solu. non reuocato vel dic q etiā eo reuocato nō pptерea ipso iure in eum transfert possessio. sed datur interdictum de precario. & si sua autoritate ingrediatur sentit ista glo. quod nō pptерea ei cōpetat interdictum vti possidetis. quia non possidet ex eo quia aduersarius naturaliter possidet. & duo non possunt insolidum possidere. vt. l. iij. §. extrario. ff. de acq. pos. ¶ Expeditis contrarijs prime partis quero primo quo tempore requirat q quis possideat in hoc interdicto. & gl. iij. supius posita dicit tpe lit. cōte. vt insti. eo. §. hodie.
19 ¶ † Quero secundo[b] cum ista gloss. si deiector inquietetur po-
b stea a vi deiecto an ipse habeat hoc interdictum. & videtur q sic qr possidet. ecōtra videt q nō qr deiector vi possidet. Sol. aliud in inquietante vt hic. & ex hoc dicit gloss. q si deiector agat succumbet: & si deiectus agat similiter succumbet quia nō possidet
c & idem no. ff. eo. l. i. qd no. qr ex hoc insurgit quoddam mirabile[c]

a ¶ Hoc interdictū dat. adde qd qn qs timet turbari ne turbet in possessione non requiri libellum nec ordinē iudiciū probata possessione sua coram iudice Bal. in. l. fi. ij. col. s. de edi. di. adri. tol.

b Quero scdo adde flo. s. l. sicut §. aristo. & in. l. si diuturno. ff. si ser. ui. vendi. Alex. in l. i. §. i. post bar. ff. vti possi. & pau. de cast. consi. v.

c ¶ Quoddā mirabile. adde bar. in l. i. §. si. ff. eo. & qd ibi dicit do. alex. et bal. hic in. iij. colum.

a ¶ Cõcipiẽdi libellũ. qualiter formetur libell⁹ vti possidetis vide spec. de cãpos. §. pmittẽdo. vs. sciẽdũ ⁊ bar in. l. i. §. interdictũ. ff. eo.

b ¶ De mõ formãdi sniaz. snia vti possidetis q̃liter formet̃ adde bar. hic ⁊ in. l. si duo. ff. eo. ⁊ aliqs formas hui⁹ snie vid bal. l. i. i. ð ðsen. q̃ sine cer. quã. s3 an in hoc interdicto vti possidetis ferr ponaf p̃mũ decretũ vid Cy. hic circa fi. ⁊ no. bal. l. si pri⁹ volui. q. de ope. no. nũ. ⁊ bal. l. aut. ei qui. debo. aut. in. pos.

c ¶ Ferẽda ẽ snia. vid hoc spe. in ti. de seq. pos. ⁊ fru. §. i. ⁊ alex. in. l. cũ fundum. ff. de. vi ⁊ vi ar. ⁊ idẽ l. l. si p⁹. ff. de no. op. nun. vbi ẽ p̃o. ð imo.

d ¶ Qð ista satisdatio. qualiter posside᷑s imobilia lice᷑ ligat̃ nõ teneri satisdare vid bar. l. l. sciendũ in p̃n. ⁊ bal. hic in fi. dicit nõ decidoeo casu qr gl. i. l. iulian⁹ l. fi. c. si. ex p̃sse ꝫtrũ tenet.

qð l3 deiecto semper inquietare deiectorem nec poterit conueni-
ri hoc interdicto. ⁊ tñ ex interuallo non l3 ipsum expellere vt. ff.
de vi ⁊ vi arma. l. iij. §. cum igitur. ⁊ ð. vnde vi. l. i. ¶ Jmo dice-
bat dñs meus quod deiectum hoc interdicto conuentus nedum
qð possit se tantum exceptione tueri. sed etiam in exceptiõe ipsa
poterit petere possessionẽ per vim ablatam sibi restitui. arg. ff.
20 de inoffi. testa. l. papi. §. si filius. de contra tabu. l. si preteritum.
⁊ in regula iuris inuitus. §. cui damum. ¶ † Quero tertio ⁊ ab-
extra quando he exceptiones vitiositatis de quibus hic dicitur
ab aduersario debeant opponi cui respondet Jnnocen. in. c. ve-
niens. extra de prescrip. quod ante lit. conte. ⁊ hoc per. c. super eo.
extra de ordi. cog. ¶ Sed Barto. ff. eo. l. j. in fi. dicit quod ibi
hoc probatur ⁊ etiam tenet oppositum per istum text. ⁊. ff. eo. l.
j. in prin. ⁊ in. §. fi. qui si bene ponderentur videtur se referre ad
tempus diffinitiue sententie. vnde inquit ⁊ lit. contest. ad merita
cause possunt opponi ⁊ ita teneo. ¶ Quero quarto cum gloss.
in ver. sed pone quid si conuentus in hoc interdicto nihil petit
nec actori opponit. sed iudex in processu cognouit reum in pos-
sessionem esse potiorem an eum absoluet. dicit glo. quod sic quia
supplet in iure ⁊ ex agitatis coram eo ⁊ ita tenent omnes. sed se-
quitur. alia pars questionis. scilicet an vltra absolutionẽ iudex
actorem condemnabit vt de cetero eum inquietet ⁊ arguit gloss.
pro ⁊ contra vsq3 ad fi. ¶ Sed Jaco. de ra. ⁊ Pe. dixerunt qð
secunda pars est vera vt nulla fiat condemnatio. tum per. l. sed si
possessori. ff. de iureiur. quam glo. allegat. tum qr sententia debet
esse conformis libello. l. aut fundus. ff. communi diui. sed super
hoc non pcedit aliquis libellus vel petitio ergo ⁊c. ¶ Nec ob.
quod interdictum sit duplex vt. ff. de procu. l. si defunct⁹. in fine.
⁊ insti. de interdic. §. duplicia. quia verum potentia ⁊ natura sed
non semper actu sicut hic. Sed Jaco. bu. tenuit vtranq3 cũ disti
ctione: qr aut conuentum absoluitur ex eo tantum qr actor non
probauit ⁊ vera est illorum opi. per. d. l. sed si possessori. ⁊ per no.
in. l. ingenuum. ff. de statu ho. Aut absoluitur ex eo qr ipse reus
assumpsit in se onus probandi ⁊ probauit ⁊ tũc nõ tantum non
debet absolui: sed etiam actor debet ei condemnari. vt in prima
parte: quia iudicium duplex est. vt insti. de interdi. §. duplicia.
⁊ qr partes actoris sibi assumpsit vt. l. circa. ⁊ ibi not. ff. de pba.
¶ Dominum vero meum hoc vltimum subdiuidebat. Nã aut
solum probauit se nõ turbasse quod potuit ratione loci vel tem-
poris adiecti in petitione actoris per modum quo negatiua po-
test probari vt. ð. not. de erro. aduo. l. ij. ad huc opi. illorum doc.
procedit. Aut probauit quod ipse est potior in possessione ⁊ qð
actor est ille qui eum turbat ⁊ tunc si in aliqua parte concludit ⁊
petijt sibi actorem cõdemnari res est clara ⁊ procedit opi. Jaco.
bu. Si autem hoc non concludit nec petijt sed tantum se possi
dere ⁊ turbari probauit. ⁊ tunc licet passum videatur dubium in-
quit tamen quod iudicis officio mercennario deseruienti pro-
pter naturam interdicti quod est duplex si nunc instat ⁊ petit il-
lum si condemnari ad non inquietandum in futurum iudex illũ
cõdemnare debebit quasi. hoc post lit. conte. emergens ad iudi-
cis officium spectat vt. ff. de edil. edic. l. ediles. §. sciendum nõ au
tem ad interesse ratione turbationis preterite. arg. d. l. vt fundus
21 ⁊. ð. de fideicom. lib. l. fi. ¶ † Quero nũc quinto qualiter forma-
bit iudex sententiam in hoc interdicto. ⁊ respondet gloss. seq. vt
in ea sequitur. ¶ S3 mihi pro dicendorum declaratione videt̃
a prius querendum de modo concipiendi libellum [a]cum senten-
tia vt proxime dixi debeat libello conformari. dico consequen-
ter quod libellus debet continere actorem possidere. qr possiden
tem tuetur pretor vt. ff. eo. l. i. §. interdictum. autem ⁊ hoc si res
sit corporalis. Si incorporalis: qr ꝓ pro illis hoc interdictum da-
tur vt superius dixi debet dicere sic quasi possidere. Jtem debet
dicere quod per conuentum in sua possessione vel quasi turbat̃
vel inquietat̃ nec a turbatione vult desistere quare petit ipsum
condemnari vt a turbatione ⁊ inquietatione desistat ⁊ hoc pri-
mum est necessarium. nec potest pretermitti secundum quod pe-
ti potest. ⁊ etiam vt condẽnetur ne in futurum inquietet vel tur-
bet vt insti. eo. §. tertia diuisio. ⁊ not. in glo. precedẽti. ¶ Addit
Jaco. de ra. qð etiam peti põt. vt de hoc caueat per. l. barum. ⁊
l. egi. ff. si serui. ven. ⁊ de hoc dicit esse hic casum vt in sequẽti par
te dicam. ⁊ pro hoc bene facit. ff. de aqua quoti. ⁊ esti. l. pe. ¶ Ter-
tium quod peti potest vt condemnetur ad interesse inquietatio
nis ⁊ molestatiõis iam facte vt. ff. e. l. si duo. §. fi. ⁊. ff. de iti. actuq3
priua. l. iij. §. in hoc interdicto. ⁊ hoc quando de plena ⁊ totali
possessione sit questio. sed si non de plena sed in ciuili tantum di-
cat se turbari per insistentiam quam facit reus in naturali tunc
vltra predicta potest petere restitutionem illius naturalis per
cuius insistentiam actor turbatur in ciuili vt. ff. eod. l. si duo. in
prin. ⁊ no. ff. de acqui. pos. l. clam possidere. ff. qui ad nundinas
⁊ l. naturaliter. §. nihil. ⁊ hec sub breuitate de libello sufficiant.
22 ¶ † Nunc reuertor ad glo. ⁊ quero sexto de modo formandi sen

b tentiam [b] ⁊ huic sic generali petitioni dico quod formabitur sm
probata ⁊ conformis petitioni si sit vna vel petitionibus. vnde
vterq3 petijt ⁊ sic vterq3 actor ⁊ reus. ¶ Dicendum est ergo sic
aut vnum probauit sibi incumbentia ⁊ alter nihil. ⁊ tunc q probauit obtinet ⁊ secundum eius petitionem probatam ferenda
c est sententia [c]. Aut vterq3 probauit ⁊ tunc aut quilibet iuste: quia
de diuerso titulo possidendi ⁊ de diuersa possessione vt vsufru-
ctuarius de sua naturali ⁊ proprietarius de sua ciuili. ⁊ tunc pro
quolibet feretur sententia vt hic in prima lec. posita in gloss. i. et
in ista gloss. ⁊ in versicu. dic ergo. fateor bene quod si proprieta-
rius indebite inquietaret vsufructuarium quod a tali inquieta-
tione mandaretur vt desisteret. aut quilibet probat se possidere
⁊ eodem genere vel eadem specie possidendi. ⁊ sic oportet nos
dicere alterum iniuste possidere. tunc aut vnus eorum probat
de antiquiori possessione ⁊ ille debet obtinere ⁊ intentioni sue
probate debet sententia conformari. ¶ Et eorum est ratio:
quia is qui eorũ probat de recenti possessione vel presumitur
nullam habere vel clandestinam. ⁊ sic vitiosam ab aduersario
habere. ergo succumbit vt hic in litera ⁊. ff. eod. l. i. in prin. Aut
neuter de antiquiori sed quilibet de pari in tempore ⁊ tunc aut
alter probat per maiorem numerum testium ⁊ tunc ille vincit
vt. ff. de testi. l. ob carmen. §. si testes. Aut sunt pares in nume-
ro. ⁊ tunc aut vnus probat de titulo ⁊ possessione alter de sola
possessione pariter initiata cum illa. ⁊ tunc obtinet qui de vtroq3
probat: quia sua possessio ⁊ titu. iustificata est fortior ⁊ ideo cau-
ti aduocati capitulant etiam de ti. Aut per omnia in probando
sunt pares quia neuter alterum excedit in antiquiori neque in ti
tu. necq3 in testium numero. ⁊ tunc quidam antiqui glos. dixerunt
quod iudex debet pronunciare vti possidetis ita possideatis
quod gloss. hic reprobat in princi. ⁊ bene. quia tunc sententia
non esset certa. nec de se nec per relationem ad aliud contra. l.
ex sententia. ð. de senten. que sine cer. quanti. ⁊ insti. de actio. §.
curare. Jtem quia finem cõtrouersie non imponeret sed in pri-
meuis terminis relinqueret ⁊ fatigati sumptibus dimmitterent
et de facili ad rixas ⁊ arma venirent contra. l. equissimum. alias
sancimus. §. si inter duos. ff. de vsufru. ¶ Nec ob. hec verba vti
possidetis hic. ⁊. ff. eo. l. i. qr sunt verba edicti non sententie. Alij
dicunt quod tunc sorte dirimitur quod truffa est: quia dubia fa-
cti sorte non dirimuntur. vt in glo. seq. dicit ergo gloss. quod tũc
iudex nil pronuntiabit ⁊ causam allegabit ⁊ mandabit parti-
bus vt neutra earum accedat ad locum. ⁊ qui eorum vult propo
nere petitorium pponat quod satis placet vbi super pprietate
neuter eorũ probasset. sed vbi vterq3 pariter super proprietate
pbasset tunc sanctius videtur vt iudex pronunciet quemlibet
possessorem pro dimidia ⁊ pro indiuiso. arg. l. si finita. §. cum au-
tem. ff. de dam. insec. ⁊ etiam mandabit partibus ne alterum in
quietet ⁊ ipsi postea vel eorum alter diuisionem petere poterit.
ex sola enim possessione non datur iudicium diuisorium. vt. ff.
communi diui. l. cõmunia. ð. uidẽdo. §. inter predones. ⁊ etiam ex
his patet soluta questio de possess. one ⁊ vsu nemoris tacta in gl.
⁊ tota ipsa gloss. vsq3 ad fi. ¶ Et quia dixi quod qui iustificauit
possessionem suam titulo debet obtinere insurgit dubium an ad
uersario contradicente possit titulum allegare ⁊ de eo capitula-
re. ⁊ fuerunt quidam qui dixerunt quod non per text. l. i. in. ð. de
eo. titu. i. nam illa. l. locum habet etiam inter turbantes. vt ibi no.
Alij dixerunt indistincte quod sic per not. per doct. hic Barto.
vero dixit eum admittendum in casu isto tantum cum proba-
tum est ab vtroq3 de pari possessione ⁊ non alias. ego aliter di-
23 xi in. l. incerti. ð. vbi vide ⁊ hec sufficiãt de prima parte. ¶ † Nũc
d accedo ad partem secundam. ⁊ opp. quod ista satisdatio [d] non sit
necessario prestanda. vt. l. sciendum. ff. qui sati. cog. vbi possessor
immobilium vt hic erat non satisdat. Solutio qð ibi in satisda
tione de iudicio sisti. hic de vtendo ⁊ fruendo vt facit fructua-
rius. vt in glo. Jste intellectus hic etiam est primus qr in satisda-
tione de vtendo ⁊ fruẽdo non cognoscitur de proprietate vt vult
hec litera. nec etiam in cognitione proprietatis illa cautio est ne
cessaria. vnde gl. dicit qð hic in satisdatiõe de iudicato soluẽdo
sibi vt dixi de iudicio sisti. hec est bona sed hodie est correcta. vt
insti. de satisda. in princip. ⁊ in. §. sed hodie. vt in gloss. vt tamen
hec non sit correcta pe. dixit quod hic in satisdatione. de iudi-
cio sisti. Ad contrarium respondet quod possessor imobilium
conuentus personali ad aliud q̃ ad rem suam immobilem non
satisdat de iudicio sisti: quia verisimile est quod defendens affe-
ctionem quam habet ad res non petitas. vt in contrario sed con
uentus ad rem ipsam bene satisdat ipsi cum ad rem ipsam con-
uenienti vt hic: quia presumptio est quod iste iuste petit. Jtem
iste intellectus non est sic faciliter expeditus per no. vt in. d. l. sciẽ
dum. §. si fundus. ⁊ si fundum. ¶ Jac. vero de are. aliter intelle-
xit videlicet quod hic loquitur de quadam satisdatione que pre-
statur in iudicio possessorio ⁊ non petitorio. nam vt dixi supe-
rius

rius regulariter in hoc interdicto petit adversariū condemnari ad interesse turbationis preterite ꝛ ne in futurum turbet vel inquietet ꝛ vt caueatur de non turbando in futurum hoc argumento sumpto ex.l.harum.ꝛ.l.legi.ff.si ser.vendi. de tali cautione que hic satisdatio nuncupatur loquitur hic.ꝛ hunc intellectū dicebat dominus meus non improbari. Bar.dicit enim horum ꝛ pro eo esse casum. ff. de aqua quoti. ꝛ estiua.l.pe. Sed mihi videtur ꝙ huic litere non conueniat vt patebit ex solutione sequentis questionis. ❧ Nunc quero de qua translatione possessionis hic loquitur. Respondeo ꝙ quidam dicunt de translatione naturalis quam clam ingressus est adeptus per cuius retentionem turbat actorem in sua ciuili ꝛ cuius perturbatione non desistit nisi illam relaxaret actori vt dixi.ī.in modo bellādi. Sed certe hoc non est de mente huius litere que loquitur alternatiue cum illa veniant copulatiue vt ibi dixi. Alij vt Bartol. dicunt ꝙ hic loquitur de translatione possessionis que fit in penam non satisdantis: ꝛ bene dicit. ❧ Sed hoc supposito attende subtiliter quomodo nunc tibi claret ꝙ ibi non loquatur de satisdatione illa de qua ipse Bar.cum Iaco.de ra.dixit hic loqui: nam condēnatus vt a turbatione desistat ꝛ per consequens ad possessionem si quam habet vitiosam relaxandā: vt caueat de non turbando in futurum cuius possessionis translationem patietur qꝛ non caueat vel non satisdat: qꝛ iam relaxauit ex illa parte sententie qua condemnatur vt desistat ꝛ relaxet ꝛ sic non ob cessatam cautionem vel satisdationem. Propterea leges ille per Bart.ꝛ Iac.de ra.alleg.simpliciter de cautione loquuntur que non pro satisdatione accipitur: vt no.in.l. sancimus.ff. de verb.sig. ❧ Ex his concludo ꝙ intellectus istorum non congruit huic litere ꝛ intellectus gloss. magis amicatur vt de satisdatione de iudicato soluendo loquatur. ❧ Ueruntamen si tu replicares ꝙ satisdatio de iudicato soluendo in vna eius clausula continet illam de iudicio sisti: qꝛ de defendendo: vt.l.iudicatum ff.iudi.sol. quam cuitat possessor immobilium. Respon. secūdum Cy.quod expressim quoad alias clausulas prestabit nō quoad istam: vel forte hic loquitur de quadam satisdatione quam victor in hoc possessorio victo instanti ꝛ petenti prestabit: scilicet ꝙ litem in petitorio quod intendit victus proponere suscipiat infra certum terminum ꝛ sic interim in alium non transferetur alienando. ❧ Non obst. ꝙ possessor immobilium non satisdat de iudicio sisti nec etiam hodie de iudicato soluendo: quia fatetur iam conuentus sed conueniendus ad certum tempus prestet de comparendo ꝛ lite suscipienda ꝛ interim de re non alienanda qualiter suscepta expirauit ista satisdatio ꝛ fm formam edicti de proprietate cognoscetur: ꝛ si istam satisdationem non prestat ei translatio possessionis ne inconueniens illud sequatur ꝛ super hoc cogitandum relinquo: qꝛ iste intellectus est nouus
24 ꝛ mihi videtur satis equus. ❧ †Quero modo cum glo. pone ꝙ petita est satisdatio ꝛ non prestita ita ꝙ a victore in victum translata est possessio an victus qui nunc possidet victori satisdare teneatur. ꝛ quidam ꝙ sic.argu.ff. vt in pos.lega.l.postquā.§. imperator.accedat.C.de secun.nup.l.hac edictali.§.id illud.aliud contra: vt.l.qui bona.§.si quis.ff.de dam.infec. ❧ Circa hoc dominus meus dicebat aut cautio venit prestanda ratione iuris futuri pariter se habentis ad esse ꝛ non esse: ꝛ tunc contumaci in non cauendo debet caueri ab eo in quem est translata possessio: vt.d.l.postquā.§.imperator.ꝛ ita hic est. Aut venit prestāda ratione iuris futuri verisimiliter vt in pluribus ꝛ frequenter se habentis ad esse ꝛ tunc contumaci in non cauendo ab eo in quem est translata possessio non cauetur: vt.d.l.qui bona.§.si quis.cū simi. vel aliter dicere possim. aut si in quem est translata possessio teneatur cauere ei qui sibi contumax fuerit in non cauendo non reperietur sibi cautum ex possessione in eum translata ꝛ tūc suo aduersario non tenetur cauere: vt.d.§.si quis. Aut reperitur nihilominus ei cautum quod prius intendebat ꝛ tunc illi tenetur cauere vt hic ꝛ.d.§.imperator. ❧ Quero tertio que est forma edicti de qua hic dicitur. ꝛ respon. vt in gloss. super verb. seruata. in princip. ꝛ de secunda responsione dic vt supra dixi. ❧ Quero quarto an si in aliqua re titius habet vsumfructum ꝛ seius vsum an seius vllam possessionem habeat. Et videtur ꝙ non ciuilem: quia illam habet proprietarius. non naturalem qꝛ illam habet fructuarius ꝛ sic vsuarius illam habere non potest: vt.l.iij.§.ex contrario.ff.de acqui.pos. ❧ In contrarium facit vt naturalem habeat qꝛ hoc interdictum ei competit: vt.ff. eo.l.fi. ꝛ etiam vnde vi. vt.ff.de vi ꝛ vi arma.l.iij.§.item si.ꝛ propter hoc videtur velle ꝙ vterque possideat ꝛ non in solidum: quasi dicat sed quilibet pro parte ꝛ in solidum saltem nō eodem iure. Istam secundam tenet Bar. non primam vt pro parte possideat: nam portio vsuarij est incerta ratione quote ꝛ ratione loci igitur pro parte non dicitur possidere: vt.ff. de acquir. pos.l. iij.§.interim. ꝛ.l.locus. Concludit ergo ipse ꝙ quilibet in solidum possit sed nō de eodem iure. ❧ Quero quinto pone ꝙ feudatarius qui naturaliter tantum possidet aliquid dedit in feudum: ꝛ illa tertius aliquis quis eorum possidet.rñ. dominus ciuiliter ꝛ vltimus feudatarius naturaliter: medius vero nullo modo. ꝛ idem
25 dicunt doc. ❧ †Sexto quero qualiter naturalis possessio retineatur. ꝛ dicit gloss. quod quādiu quis est in fundo vel in eius conspectu. alias non nisi per filium seruum vel colonum retineat vt in gloss. ❧ Sed caue tibi quia gloss. superius signata super verbo clam. dicit contrarium quod ingressus clam qui acquisiuit naturalem vocatus ad iudicium animo retinet naturalem ad instar fructuarij vt.l.iij.§.vnde vi.ff.de vi ꝛ vi ar. licet vna sit iusta: ꝛ alia iniusta. sed circa ista vide glo.ff.de acquiren.pos.l.i.ꝛ dixi.C.de acquiren.pos.l.licet.in ver.ad tertium. vltra ordinem. ❧ Quero.vij.si tu habes vsumfructum in fundo meo ꝛ tertius inuadit animo tamen vsumfructum habendi. respondet gloss. quod querit sibi naturalem non tamen statim: sed ex eo quo tu desinis habere animum naturaliter possidendi. Barto.vero
a qui dixit tres esse species possessionis[a] scilicet naturalis corporalis ꝛ ciuilis. dixit quod statim corporalem querit sed non naturalem nisi cum fructuarius desijt animum habere possidēdi. Sed qꝛ tres sunt species quas reprobaui.C.in.l. licet. de acqui. pos. sto igitur cum glo. ꝛ hec sufficiant de.l.ista p me reperita in felici studio Bouoniensi.

a ❧ Quidā dicit tres eē species possessiōis. Tu vide sa ly.q ponit duas tm̄.ꝛ melius l.i. ne mo.n.xiij.v. aliud igit. vbi late disputando de hac materiā ꝯfundit opi. bart. vbi ponit l spo. ad ipsus ibi l v duas eē spēs ꝛēt pos. ꝛ ibi post bal.q tꝫ 5 bar. nu.i.in spo.in v. duplicem.C.d acquipos.

❧ De tabulis exhibendis. Rubrica.

❧ Continua vt in glo. rubricam: qꝛ vltra interdicta adipiscēde ꝛ recuperande ꝛ retinende possessionis de quibus superius successiue est dictū sunt alia interdicta: ideo de his ponit incipiens ab exhibitorijs ꝛ primo de tabulis exhibendis. ꝛ intelligas de tabulis testamentarijs ꝛ quibuscunque scripturis ad testamentum pertinentibus. ꝛ dicitur de tabulis: quia antiquissimis temporibus nō erant charte sed tabule certe in quibus testamēta scribebantur. b

b ❧ Ei exhiberi.d hoc iterdicto de tabulis exhibendis vide spe.d ti. instr. ꝛ hic.ff.de tabu.exhi.p tota ꝛ in spe. d test.§. ij. ꝛ de istru. edi. §.vi.v. h quoque adde. l.iij.§. fi.de tab.exhi. vbi qd dat heredi ꝛ successori. ne qd ꝯ cuilibꝫ cui aliqd est relictū l testamentis addē. d.l. iij.§.solent.

1 ❧ Substitutus tabulas testamenti post mortem pupilli petere potest.
2 Interdictum de tabulis exhibendis cui cōtra quē ꝛ pro qua re competat. ꝛ nu.seq.
7 Interdicto de tabulis exhibendis ad quid agatur.
8 Interdictum de tabulis exhibendis an locū habeat in testamento nuncupatiuo.

1 Si potestate. †Post mortem pupilli potest substitutus petere tabulas testamenti per hoc interdictum ei exhiberi[b].h. dicit.
b ❧ Supple tex. in potestate ideo sic dixit: qꝛ alias non teneret substitutio pupillaris. vt insti. de pupil. sub. in princ. requiruntur ꝛ
2 alia que dixi in.l.in testamento.in princi.ff.de test.mili. †❧ Oppo.quod etiam legatarijs competat hoc interdictum. vt.ff.eod. l.iij.§.solent.sol.consitendo ideo hic subaudi maxime vt in glo.
c i. cui addit Bar. quod heres agit vt totum exhibeatur legatarijs[c] vt particula que pro se facit ar.ff.de edendi.l.si quis ex argentarijs.§ i. ❧ Oppo.secundo quod non possit. vt ff.eo.l.i.§. fi.ꝛ.ff.de vulga. ꝛ pupil. l.ij.§.plane. Solu. quod pupillo viuente
d non potest vt ibi: quia viuens non habet heredem sed eo mor-
3 tuo sic vt hic. ❧ †Op.iij.quod viuente pupillo agere possit: qꝛ substitutio est cōditionalis institutio si pupillus moriatur sed pendente conditione potest agi vt.ff.e.l.iij.§.ꝛ si sub conditione ergo ꝛ hic. Solue quod aliud in legato vt ibi aliud in substitutione vt hic. sed certe nec pro legato agi posset viuente testatore vt.ff.e.l.i.§.fi. quare dic ibi mortuo testatore a quo reliquit: hic eo viuo nam tabule pupillares sunt testamentum impuberis vt.l.papi.§.sed nec impuberi.ff.de inofficioso testamento. ❧ Opponitur.iiij.quod hoc interdictum fuerit superfluum et non necessarium propter edictum.C.ꝛ.ff. quemadmodum testamen. aperiam. ꝛ etiam per titulū.C.ad exhibend. Solutio quod
d imo non est superfluum quia inter ista est magna differentia[d] vt sequitur in glossa vsque ad finem quam per te vide quia cla-
4 ra est. ❧ †Quero primo tex. in princip. dicit si in potestate patris esset. quid ergo si cum ago hoc interdicto mihi opponitur quod iste pupillus non fuit in potestate. ꝛ sic non tenuit substitutio pupillaris: an tunc possit exhibitionē per hūc modum impedire. dicēdū est quod non per nu.glo.ff.eo.l.i.§. fi.ne. vbi gloss. bona
5 ꝛ magistra. ❧ †Sꝫ pone quod ad iussuꝫ iudicis nō exhibuit vnde succubuit in causa pero interesse meum ipse negat mea interesse asserens substitutionem pupillarē nō tenuisse qꝛ pupillus nō fuerat in potestate an vel ipse negatiuam vel ego affirmatiuam vel neutrius eorum probatio sit necessaria sed solum sufficit probare ipsum nō exhibuisse. quod videtur per.l.iij.§.ꝛ si sub conditione ff.eo. vbi fit condemnatio. ꝛ tamen ex.l.conditionali agere non

c ❧ Legatarijs quia legatarius petit sibi exhiberi pro collā testi. p bar. in.l.si quis ex argentarijs.§.i.ff. de eden.

d ❧ Dfia. adde Cy. hic.nu.i.q.et in.l.iij.ff.ad exhibendum.

poterat in cōtrarium q: ex hoc interdicto si non exhibetur ad
interesse agitur vt. ff. eo. l. iij. §. condemnatio. si igit doceam de
interesse meo succumbere debeo. ⁊ sic habeo docere quod obti-
nuissem in causa vel quid simile propter qd̄ docatur de inter-
esse. vt in simili tex. est not. ff. de edē. l. argentari⁹. §. cum autē. et
qualiter prima potestas probetur habes in. l. filiam. ff. de his
6 qui sunt sui vel alie. iur. ¶ † Puto quod qui petit interesse ha-
beat probare validitatem substitutionis negatam quia ea exi-
stente nulla non subest aliqua spes quia eius conditionis euētus
nil proficere pōt qd̄ locus in legato cōditionali quia spes subest
propter euentum conditionis qui proficere habet. vel dic quod
ex quo vitium est latens ⁊ per consequens tenetur exhibere vt
d. l. i. §. fine. tenetur ad interesse ac si validum esset illud propter
quod exhibitio petitur. nam de eius viribus tūc non est dispu-
tandum sʒ in iudicio in quo exhibitū pducet. ⁊ scdm hoc neutra
7 probatio est necessaria. ¶ † Quero. iij. ad qd p hoc interdictum
agatur an ad factum exhibitionis tm̄ ⁊ postea in nouo iudicio
ad interesse an vero ad vtrumqʒ agi possit simul in eodem iudi-
cio. Cy. hic arguit pro ⁊ cōtra. Et eius verbis omissis mihi ap-
paret quod agi potest vtroque modo. Primo pbatur. ff. eo. l. i.
in pin. ⁊ § i. ⁊ tunc duo erunt iudicia. primum tenet Bart. ff. eo.
l. i. §. condemnatio. ⁊ formabitur libellus hoc modo. peto te con
demnari ad exhibitionem tabularum. ⁊ si non exhibes peto te
cōdēnari ad interesse meum qd̄ facio tm̄. ⁊ istum modum probat
per not. p Gul. ff. qd̄ metus causa. l. si cum exceptionē. §. in hac
8 actione. ¶ † Quero quarto an hoc interdictum habeat locum
in testamento nuncupatiuo. glo. in. l. i. in princi. ff. eo. dicit qd̄ lo
cum habet vtile non directum q: illud habet locū[a] pro testamen
to in scriptis ⁊ mouetur per illum tex. qui dicit tabulas. argu.
eorum que no. ī. de bonorum possessio. sm tabu. l. ij. Sʒ multi do
cto. cum quibus est Bar. dicunt contrariū q: directum nedum
in tabulis: sed etiā in libello ⁊ quacunqʒ scriptura ad testamen-
tum pertinente locum habet. vt ibidē in princi. ⁊. §. siue. ⁊ ita se-
quor.

¶ De liberis exhibendis seu deducendis: ⁊ de homine libero exhibēdo. Rubrica.

¶ Hoc interdictum est exhibitorium vt precedens: ideo de eo
sequitur. ¶ Quero in quo prima pars de lib. exhiben. differat
ab vltima de libero homine exhiben. Et responde vt in gloss. vt
scias qd̄ de hac vltima parte nulla. l. est in hoc titu. Sʒ habet lo
cum quando liberum hominem quis tenet inuitum vt. ff. de li-
be. ho. exhiben. l. i.

1 ¶ Interdictum de liberis exhibeñ. contētionē dirimit inter
filium ⁊ patrem.
2 Interdictum de tabul. exhibeñ. cui contra quem ⁊ pro qua re
competat.
3 Interdictum quid ⁊ vnde sit dictum.

1 Si vt pponis. ¶ Cas⁹. † Si lite
patre ⁊ filium pp-
res de patria ptāte cōtēdit p h interdictum ex-
peditur. h. d. ¶ Oppo. qd̄ imo iudicis officio
hec causa expeditur vt. ff. e. l. iij. §. hoc autem in-
terdictum. Sol. gloss. quod interdictum est que-
stio de patria potestate propter res ⁊ habet locum istud inter-
dictum vt hic. ⁊. ff. eo. l. pe. Interdum est questio de potestate so-
la inter patrem ⁊ filium ⁊ tunc notio pretoris habet locum vt in
2 contrario. ¶ † Oppo. ij. quod vbi sit questio de patria potesta-
te tantum locum sibi vendicat hoc interdictum. vt. ff. eo. l. fi. in fi.
Solu. quod ibi de patria potestate non erat questio cum filio nec
de potestate simpliciter: sed de paternitate principaliter quia
quilibet se eius patrem dicebat vt ibi. ¶ Opponi. quod imo
agatur rei ven. de iure quiritum. vt. l. i. §. per hanc. ff. de rei ven-
di. Solu. quod illa locum habet quando filius detinetur ab alio.
vel si non detinetur ab alio non est questio aliqua de rebus sed
de potestate tantum ⁊ tunc pretoris notio ⁊ preiudicialis in rem
de iure quiritum locum habet vt hic in fi. gloss. ¶ Concludit er-
go gloss. predicta sic distinguendo. aut filius detinetur ab ali-
quo aut a nemine. Primo casu aut detinetur inuitus aut vo-
b lens. si inuitus locum habet hoc interdictum[b] vt. ff. eo. l. i. in
principio. ⁊ etiam rei vendi. adiecta causa de iure quiritum vt
ff. de rei vendi. l. i. §. per hanc. Si volens ⁊ tunc aut detinens con
tendit se eius patrem ⁊ interdictum locum habet. vt. ff. eo. l. fi.
in fi. ⁊. l. iij. §. hoc autem ver. sed vtique. Aut ille apud quem est
nullam controuersiam neque offensionem facit ⁊ tunc interdi-
ctum locum non habet vt. d. §. hoc autem. ⁊. d. l. fi. ⁊ ratio est
quia perinde est ac si apud neminem esset propter liberum redi-
tum ⁊ commeatum quem habet vt ibi in litera. intelligo in-
terdictum locum non habere inter detinentem ⁊ patrem: sed

an inter partem ⁊ filium dic vt in se. Secundo casu quando a ne-
mine detinetur sed apud seipsum est. ⁊ tunc aut est questio hono-
rum ⁊ potestatis. ⁊ hoc interdictum cessat ⁊ iudicis officium lo-
cum habet vt. d. §. hoc autem. ¶ Subiungit gloss. ⁊ etiam rei
ven. de iure quiritum vt. l. i. §. per hanc. ff. de rei ven. Sed de hoc
vltimo dubito quia iudicis officium consueuit dari de equita-
te vbi non est aliud remedium vt insti. de offi. iudi. in princip.
Sed doc. hic ⁊ in. d. §. per hanc. vbi gloss. eandem distinctionē
ponit sequuntur gloss. vnde nec ego ab ea recedo: quia vtrumqʒ
3 ex his remediis extraordinarium est. ¶ † Quero modo de ra-
tione diuersitatis inter omnes prox. dictos. respon. pe. quia in-
terdictum dicitur quia inter duos de re tertia edictū. sed quan-
do questio est solum inter patrem ⁊ filium de filiatione ⁊ pote-
state non est de tertia re questio merito non datur interdictum
secus quando est questio de hereditate vel aliis rebus: quia tunc
est de re tertia. ⁊ idem quando est contentio inter duos quorum
quilibet contendit se patrem: quia de tertia re contenditur ideo
c interdictum datur. ¶ Vltimo dicit Bar.[c] quod si ciuitas vna
detinet villas vel castra quod pretendens ius in illis castris vel
villis debet dirigere libellū cōtra detinentem non cōtra castrum
vel villam vt. l. pe. ff. eo. ⁊ pro hoc induco. c. lʒ. extra de proba. se-
cus si a nemine detinetur: quia tūc contra ipsum castrū vel villā.

Ad presidem. ¶ Casus. Si liberi nostri p
alio detinentur interdi-
cto agitur vt exhibiantur ⁊ exhibiti deducant. h. d.
tex. cum glo. Saly.

Si ad instar. ¶ Casus. Ad istar inter-
dicti de liberis exhibēdis
d potest agi de vxore[d] exhibenda. hoc dicit. ⁊ idem di-
cas de deducenda. ¶ Sed attende: quia dicit Bar
e to. quod litera non dicit quod hec vxor fuerit[e] vnde inquit ipse
quod hec lex potest facere ad vltimam partem rubrice de libe-
ris hom. deduc. Nam illud omnibus competit. vt. ff. de libe. ho
m. exhiben. l. iij. §. hoc interdictum. ⁊ pro omni libero masculo
vel femina pubere vel impubere. vt. d. l. iij. §. hec verba. dummo
do dolo malo retineatur. vt in eo. ti. l. i. ¶ Et attende quod si sit
puella pubertati proxima donec iudicium pēdet debet apud ido-
neam matremfami. deponi. vt. ff. de lib. exhi. l. iij. §. hoc interdi-
cto. Nam ille tex. licet de liberis loquatur ad hunc casū extēdo
propter pudicitiam conseruandam.

¶ De precario ⁊ saluiano interdicto. Rubrica.

1 ¶ Interdictum de precario an sit adipiscende recuperande
vel retinende.
¶ Primū de precario denominatur a materia: q: res precario
est rogata. Secundū denominatur ab autore q Saluius fuit voca-
tus alia hauiistis interdicta que denoīata sunt a vbis edicti.
2 videlicet quorū bonorum. ⁊ quorū legato. ¶ † Querit glo. an in
f terdictū de precario[f] sit adipiscende vel recuperande vel retinen-
de possessionis. Et respōdet qd̄ est recuperande vel retinende
quasi dicat non adipiscende: q: vel illaʒ habeat vel pri⁹ habuit
vnū de adipiscēda non querit. ¶ Et ideo sciendum dicit qd̄ glo.
in rogantem quandoqʒ transfertur ois possessio. vt. l. pom. §. si is
ff. de acqr. pos. ⁊ tunc est recuperāde. ⁊ in hoc similitudinem hʒ
cum interdicto vnde vi. Quandoqʒ nulla trāsfertur: sed sola de-
tentatio. vt. ff. eo. l. certe. §. i. quādoqʒ naturalis tm̄ transit qd̄ in du-
bio presumitur. vt. ff. eo. l. ⁊ habet. §. cū qui. ⁊ his duobus casib⁹
est retinēde possessionis. Scdm vero qd̄ est saluianum est adipi-
scende possessionis. vt insti. eo. §. interdictum quoqʒ ⁊ ex his pʒ
continuatio rubrice ad superiora.

1 ¶ Interdictum saluianum cui cōtra quē ⁊ pro qua re compe-
tat. ⁊ nu. seq.
6 Interdictū saluianū quō differat a seruiana actione.
7 Interdictū an datur locatori contra inquilinum.

1 Si rec. ¶ Casus. † Interdictū saluianū di-
g rectū datur[g] aduersus conductorem
pro rebus locatori obligatis seruiana seu hypo-
thecaria contra emptorē pignoris. h. d. Nota-
bilia sunt in summario. ¶ Op. qd̄ nullo modo
agere possit. vt. ī. de re. pigno. l. res. ⁊. ī. de pig. l.
2 debitorē. Sol. vt in glo. i. q: ibi remisit pigno⁹: hic non. ¶ † Op.
ab extra quod cōtra conductorem detur ex locato ⁊ non saluia-
num interdictum. vt. ī. loca. ⁊ cōdu. l. ij. ⁊. l. si de fundo. solu. quod
illud verum si agatur ex contractu locati ad implendum con-
uenta. hic vero agitur ad possessionem nanciscendam rerum
inductarum in fundum que sunt tacite domino obligate. vt hic
3 ⁊. ff. eo. l. i. in prin. ¶ † Op. iij. quod non aduersus quēcunqʒ de-
bitorem: sed aduersus eum tantum qui debitor est ex conducto
vt. ff. eo. l. i. Solu. confidendo contrarium cum gloss. ij. ⁊. iij. di-
cunt quod illa litera ibi debitorem ve. pro eodem ponitur ⁊ sic
pro conductore

a ¶ Hʒ locū ⁊ qua
inter i interdicto d
li. ho. exhi. forme
t libell⁹ ⁊ positi-
ones vid i spe. de
cōuer. ann. v. po.
ro. ⁊ se. ⁊ de eius
ma vide eā de cā
pos. ⁊ ppte. §.
iij. ⁊ in ti. de lib.
ho. exhi. ⁊ ti. d cō
tu. §. iij. v. sed po
ne.
b ¶ Hoc interdictū
quo d interdictū d
h. exhi. ⁊ de li. de
ducēdis formentur
libelli articuli vi
de spe. d cōuer. in
fi. ⁊ de ma. in ti.
de lib. exhiben.
c ¶ Dicit bar. adō
et bar. ad hoc m.
deinde ait ptor.
§. hoc aūt. ff. e. ⁊
in. l. i. §. i. ff. de rei
vendica.
d ¶ De vxore de i-
terdicto de vxore
exhibēda ⁊ de vxo-
re reducēda vide
spe. d cōuer. cōiug.
v. itē de iure ⁊ ti.
d spōsa. §. iij. v.
si aūt vbi plene ⁊
vide bart. in. l. i.
ff. e.
e ¶ Qd̄ hec vxor
fuerit adōqʒ bar.
hic volunt q hic
tex. loquat i spō
sa nō aūt in vxo
re ⁊ idē ē in cōue-
rsina qd̄ in spōsa
vt p bal. in. l. i. ī.
de rap. virg.
f ¶ Interdictū de
pcario. hoc inter
dictū ponit i spe.
li. d loca. §. v. v.
si cōs. vbi vide for
mam libelli ⁊ an
posit cedino. l. i.
illō. §. actiōes. ff.
d peti. her. ⁊ alex.
in. l. cū fund⁹. ff.
de vi ⁊ vi ar.
g ¶ Dat. ⁊ an: qū
cōpetat: de col
de spe. l. ti. d loca.
§. v. ver. ad hoc.
⁊. ff. e. l. i. ⁊ ibi ple
ne p bar. ⁊ doc. ⁊
alex. in l. i. ē alie-
nam. de pigno.
act.

pro conductore qui debitor sit ex conductione. e ex hoc etiam tollitur aliud contrarium per quod videtur quod text. sic in prin. Iuncitur hic medio in verbo debitorem vt. ¶ Et ex his no. quod copula quandoque ampliat et adiicit vt. l. ea tamen adiectio. de leg. ii. §.
4 quandoque minuit et restringit vt hic. ¶ † Oppo. iii. quod imo contra emptorem a colono competat hoc interdictum vt. ff. co. l. i. in prin. e. §. i. ibi aduersus extraneos etc. sol. vt in glo. iii. et primo quod directum denegatur hic et vtile conceditur vt ibi. Alii dicunt quod nec vtile datur quia hoc edictum est personale. et sic non potest contra alius quam contra heredem dari vt. ff. de interdi. l. i. §. fi. et ideo ibi in §. i. extraneum accipiunt pro colono. sed glo. illos reprobat et benectum quia ibi loquitur de extraneis in plurali: tum quia principium illius. l. non potest loqui de extraneo emptore. tenet ergo gl. pri-
5 mam sol. scilicet quod ibi de vtili. ¶ † Nec ob. quod dicunt quod hoc interdictum est personale: quia non est mirum cum sit in rem scriptum vt. d. l. i. §. interdicta. ff. de interdic. ¶ Sed tunc dicet quis si in rem scriptum ergo debet dari directum. sic actio quod metus causa datur directa contra extraneum. vt. ff. quod me. causa. l. metum. §. quod autem. vnde Bar. dixit non esse in rem scriptam sicut nec interdictum vnde vi vt. ff. de vi et vi. ar. l. cum a te. dicit speciale esse vt detur vtile contra emptorem vel alter dic quod est in rem scriptum sed quia datur ratione hypothece que accedit personali ideo partium eius naturam assumit et non datur directum sed vtile propter accessionem quam habet ad personalem. secus si actio in rem scripta alteri non accedat sed
6 sit per se principalis vt. d. l. metum. §. quod autem. ¶ † Quero quid quae differentia sit inter hoc interdictum et seruianam actionem. R. glo. quod duplex. vna quia agens seruiana contra extraneum possessorem pignoris habet probare colonum fuisse dominum tempore obligationis. vt. ff. de pig. l. ii. §. cum predium. de quo tamen latius dicam in. l. cum res. §. que res pig. ob. pos. sed agens interdicto habet probare solum colonum possedisse. ¶ Secunda quia hoc possessorium alius petitorium. et ex hac secunda sequitur tertia: quia a sententia lata in hoc interdicto non appellabitur sed a lata in hoc hypothecaria vel seruiana.
7 sic vt. §. si de mo. pos. fu. ap. l. i. ¶ † Quero. vi. l. i. ff. eo loquitur in colono qui proprie est predii rustici sed quid in inquilino qui proprie est predii vrbani an contra eum detur locatori hoc interdictum cui inuecta et illata sunt tacite obligata vt. l. certi iuris. in §. §. loca. Cyn. ibidem. in. ii. q. dicit secutus Azo. et Pe. quod locator statim possidet iure pignoris inuecta et illata ab inquilino. et ideo hoc interdictum ei non competit quia hoc interdictum est adipiscende possessionis vt dixi super rubrica ego vero ibidem late examinaui illum text. in. vii. q. et tenui quod locator non tenet neque possidet inuecta et illata ab inquilino nisi post inductionem de eis factam ab eo quo supposito sequitur quod in vtroque hoc interdictum locum habet et si non directum saltem vtile ex mente legis. et pro hoc bene facit. l. ista que similiter de conductore loquitur qui non est minus predii vrbani quam rustici. Et hanc partem tenuit Ros. et idem Bar. ff. eo. ti. l. i. et ita teneo. et hoc vera nisi conductor obligasset omnia bona sua. et constituisset se precario locatoris nomine possidere. Nam tunc locatori singula tradita loco pignoris et retro concessa precario. vt no. in simili. ff. de pact. l. ab emptione. et est glo. in proposito. in. l. cum creditor. ff. de fur. ideo tunc interdictum saluianum cessaret et interdictum de precario locum haberet. ¶ Vltimo quero que est hec vtilis que ad exemplum seruiane instituitur. et vide ut in glo. fi.

8 **H**abitantis. Casus. interdictum de precario datur contra precarii heredes. h. d. et tractat hec. l. de prima parte rubrice. potes hic querere de his que notantur super rubrica. et glo. vide per te quia clare sunt et scriptura abundat.

¶ De edificijs priuatis. Rubrica.

¶ Continua rubricam vt in glo.

VT balneum. Casus. Constitutio balneorum et edificiorum superimpositio est permissa dummodo vsitatum modum non excedat. hoc dicit. ¶ Not.
b quod statuta possunt fieri super edificijs construendis^b et vltra certam mensuram non eleuandis etc.

a ☞ Demoliens edificia quando compellatur ad refectionem et qua puniatur pena. et nu. 2.

NEgotiandi. Casus. edificia non possunt demoliri gratia negotiandi nec sic vt publicus deformetur aspectus licet tamen quedam
1 de vna domo tollere et ad aliam transferre. ¶ † Nota quod vbi demolitio edificii deformat publicum aspectum demoliens potest compelli ad reficiendum. ¶ Oppo. de. l. fi. ff. de dam. infec. Sol.
2 quod vbi ad opus publicum transferebat permittitur vt ibi. ¶ † Quero qua pena contrafaciens puniatur qui vendit vt demoliretur. dic quod si nondum res est tradita quilibet tam emptor quam venditor tenetur ad precium: sic in vno simplo quilibet punitur nec propterea res demolitur. et ita debet intelligi. d. l. si. aut iam est tradita: et tunc emptor soluit precium duplicatum. vt. l. senatus. ff. de contra. hen. emptio. quod quidam intelligunt quando nondum soluerat precium vt sit vnum simplum soluat pro venditore et aliud pro se et nihilominus emptor dominium habebit sed destruere non poterit sed dirutum reficiet vt hic. Alii dicunt quod etiam si precium sit solutum nihilominus emptor soluit duplicatum sed illud quod venditori soluerat repetat quasi indebite solutum: quia ex eius parte tantum facta est venditio et hec vera quia pro ea est casus in. d. l. senatus.

AN in totum. Casus. An si domus dicatur ruinosa totalis domus debeat destrui: vel ea destructa facies debet restitui residet in iudicis arbitrio qui debeat inspicere consuetudinem loci. h. d. ¶ Glo. colligit duo notabilia sed aliud collige videlicet quod consuetudo est iudicia probanda. ¶ Item not.
c quod frequens actus requiritur ad consuetudinem inducendam:^c de quo dixi plene in repe. mea. l. de quibus. ff. de leg. et dicam in l. ii. §. que sit lon. consue. ¶ Item no. quod non semper sententiarum pluralitas in figura iudicii requiritur sed obseruantia mandatorum sufficit.

d **S**I vt proponis. ^d Si socius nomine communi domum refecerit sumptus pro rata agere potest vel per quatuor menses expectare intra quos si sumptus sibi pro rata non fuerint redditi dominium totius sibi vendicare poterit. h. d. et notabiliter signat tex. in si. ¶ Opp. de. l. i. pro so. Sol. hic communi nomine refecit: ibi proprio. ¶ Opp. quod ei non licuerit reficere vt. ff. de ser. vr. predi. l. parietem. sol. vt in glo. fi.

1 ☞ Edificans communi edificium proprio nomine sumptus perdit.

a **S**I is. ¶ Casus † Qui reedificat sciens edificium commune nomine proprio tantum sumptus non repetit et edificatum solo cedit. h. d. concor. ff. com. di. l. si quis. §. si autem. ¶ Op. de. l. domus. §. de rei ven. dicit glo. quod hec debet intelligi secundum illam vt voluntarios perdat vtiles abradat sine lesione prioris status: necessarios vero sibi conseruabit vt ibi. ¶ Sed dicet quis: cum hic essent necessarii quia in reficiendo balneum: ergo sibi conseruare non debet vt hic in litera. et tu responde quod hic vltraque esset necessarium expendit: et sic illud erat vtile tantum vel voluntarium. vel dic in sumptu necessario: aut edificans possidet licet mala fide edificauerit vt hic fuit: et tunc conseruabit sibi illum iudicis officio retinendo: vt. d. l. domum. aut edificator non possidet sed domus vbi alter in totum erat dominus vel socius pro indiuiso possidet: et tunc nullo modo repetit quia non retinendo cum non possideat nisi pro parte sua non agendo propter malam fidem quam habet in impediendo vt hic: et. ff. de pet. here. l. plane. et. ff. de condi. indebi. l. si in area. et vt hec tibi clareant vide que latius scripsi in. d. l. domum.

1 ☞ Ornamenta ciuitatis ad villam transferri non debent. et nu. 2.

1 **S**I quis post. † De ciuitate ad villam non licet transferre edificiorum ornamenta: de ciuitate vero vna ad aliam potest si la... benti aufertur edificio: de vna villa ad aliam licet et
2 si per ciuitatem transitum faciat. hoc dicit et notanter. ¶ † No. quod non licet vnum altare decornare vt aliud ornetur: nisi cum de ornandum sit labefactum. ¶ Item nota quod per transitum permittuntur que alias non permitterentur: quod nota pro non valentibus extra ciuitatem portare blada sub pena et sine gabella vt non teneantur portantes per transitum et aliunde conducentes: ideo in vtroque casu, consueuerunt diuerse forme gabelle.

SIngularium. Curiales vbi dicti tenentur in eis domos proprias habere: ideo vel antiquas reedificare vel nouas construere tenentur. non curiales vero solum ad antiquarum reedificationem arctantur. hoc dicit. ¶ Nota quod reedificatio fauorabilior est quam constructio de nouo. ¶ Item not. casum specialem in quo constructio de nouo mandatur. gloss. vide per te.

SI cui. Inter edes sacras vel publicas et edificium priuatum debet esse spacium. xv. pedum. hoc dicit. ¶ Et not. quod loquitur quando edificium priuatum post construitur ideo tunc diruimandat: quia delinquit quia legi non obedit: secus si edes sacra vel publica constituatur postea quia non est quod edificio priuato sit tunc imputandum.

a ¶ Interdictum de precario. De hoc interdicto vide per spe. in ti. de precar. et. ff. eo. per totum. et de loca. §. v. v. si cum. per spec. vbi de forma libelli et an possit cedi no. l. illud. §. actiones. et pet. her. quod sic. et alex. d. l. i. cum fundus. de vi et vi armata.

b ☞ Super edificijs construendis. Ita not. bal. l. i. C. eo. et ibi gl. ff. de ser. vrb. pd. et l. i. i. §. denique. ff. de aqua plu. arc. l. i. l. alti^o. C. de ser. et bar. c. e. ti. de ser. vrb. c. vii.

c ¶ Ad consuetudinem inducendam. Fallit per frequentiam actuum mulieris et infantium et similium quod non computatur in numero eorum qui possunt legem vel statutum condere vt psoci. gl. vii. lex. nunc dictorum. vsi. circa scdas principalem quone. d. fi. in i. par. char. vii.

d ☞ Si vt proponis. Tu vide ad materiam huius. l. quod no. fra. decrema. sing. suo. xcvii. in cl. decid. pulchrum casum de quo et per iaf. in. §. sequenti. nu. xlvii. v. vlti. pro nunc. instit. §. actio.

1 ¶ Circundare muris locum proprium vnicuiqꝫ licet.
2 Muri ciuitatum vel villarum non debent fieri principe inconsulto.

P Er prouincias. Quilibet potest locū ꝓpriū circū
3 dare muris. ¶ Opp. de. l. opus. de oper. pub. dicit glo. ego intelligo istam scōm illā. s. vt possit nisi ad emulationē alteri⁹ ciuitatis tēdat vel nisi materiā seditiōis prebeat vt ibi. ⁊ idem dicit Inno. extra de offi. or. c. que in ecclesiarum. ⁊ de re. spo. c. pisanis. ¶ Opp. q̄ qḋ imo nō possit etiam si ad emulationē vel seditionem non tendat vt. d. l. opus. §. pub. ⁊. l. de operibus. in eo. tit. Solu. qḋ hec in proposito ibi in publicis que in bonis priuatorum non sunt ⁊ a priuatis eis edificari vel nouum opus extrui nō potest sed ab vniuersitate in cuius bonis sunt edificari potest vt. j. titu. l. omnes. ¶ Contra istaꝫ solu. opp. tertio qḋ nec vniuersitas ciuitatis vel castri possit. vt. ff. de re. diui. l. antepe. §. muros Solu. vt glo. hic ⁊ ibi qḋ ille text. dꝫ intelligi de singulari ꝑsona nō de vniuersitate vel cōitate lo-
2 ci quod mihi apparet magna diuinatio in illa. ¶ Preterea in. d. l. opus. §. pub. loquit᷑ de pub. ope. ex pub. sumptu fiendo. ⁊ per ꝯňs ab vniuersitate. ⁊ tamen non licet inconsulto principe vt ibi. ⁊. j. ti. i. l. nemo. ⁊ ideo puto dicendum qḋ non muri ciui-
a tatum vel villarum fieri a nemine ꝑpossunt inconsulto principe ⁊ est ratio talis murorum ambitus in futurum emulationeꝫ vel seditionem contra principem induceret. Fallit q̄n cōitas ipsa vel vniuersitas superiorem non cognosceret: q2 tūc vniuersitas posset singularis persona nō vt. j. ti. i. l. nemo. ⁊. ff. de ope. pub. l. opus. §. pub. An autem antiqui possunt refici distinguo. Aut sunt depositi per principem ex causa vt legitur plures populū romanum contra suos rebelles fecisse: ⁊ tunc p neminem refici possunt sine principis autoritate vt autoritas eius interueniat in construendo que interuenit in destruendo: ⁊ sic vniuersitas tūc non posset etiam cum presidentis autoritate. ⁊ ita potest intelligi. l. antepe. §. muros. ff. de re. diui. Aut sunt collapsi ruina vel casu vel iam incepti autoritate principis sed non perfecti: ⁊ tūc per cōitatem ipsam debent refici ⁊ perfici cura ⁊ sollicitudine presidentis ibidem. vt. ff. de offi. procon. l. si in aliqua. ⁊. j. eitu. j. l. si. ⁊ si sunt ibi redditus publici de illis debēt refici. vt. l. si. l. aliqua. alias debet ibidem collecta ꝑ extimorū taxa imponi vt. j. ti. ij. l. omnes.

M Eniana. Inter menianum ⁊ meniand debet esse spacium. x. pedū q̄n ambo sunt priuat orū: sed vbi alterū sit publicū cui approꝑinquat᷑ priuatū debet esse spacium. xv. pedum. h. d. hec lex: tamen nō seruatur vt dicit glo.

C Um dubitatur. Lex zenonis ōser-uantib⁹ loquēs ḡnalis lꝫ sit missa ad prefectum vrbis. h. d. ¶ No. q̄ l. ēt correctiua lꝫ ad prefectū vrbis sit missa tū ḡnalis omnibus prouincijs intelligit᷑ esse missa nisi appareat de cōtrario. ¶ Item no. ex fine qḋ nō mutatur stare non prohibetur.

¶ De operis noui nunciatione. Rubrica.

1 ¶ Nunciator noui operis de iure suo docere paratus audit᷑: ⁊ infra quantum tempus ad edificandum admittatur. ⁊ nume. sequen.

D E operis. ¶ † Si nūciator noui operis sit parat⁹ statim de iure suo docere debet audiri^b ⁊ de causa cognosci ⁊. j. tres menses terminari quibus peractis audit᷑ edificator si offerat satisdationem de opere demoliendo. h. d. ¶ Opp. glo. qḋ nō. j. tres menses ad triēnium vt. s̄. de iudi. l. ꝓperandū. Sol. dupliciter. primo qḋ hic speciale vel secundo qḋ hic nō dicit debere causam finiri
2 sed ostiam expectare vt probet per tres mense. ¶ † Or attende si ponderas verba hic posita non dicit᷑ hic quod expectet vt probet per tres menses sed quod causam sꝑ pōt dirimat. j. tres menses vbi ergo nō necessitatur nec finitur instantia ⁊ ideo pondera quod ista litera dirigit verba sua ad iudicem ⁊ cum iudice loquitur. vnde hic est casus de eo quod Jac. bu. dicit in. d. l. properandum, in prin. s̄. de iudi. ⁊ dicit quod ibi per nouam. l. min⁹ triennio adijcitur ad terminandum casum instantie cause ⁊ spacio illius temporis non finitur si lex cū iudice loquatur. ⁊ ideo post illud tempus sententia lata vꝫ dūmodo. j. triennium sit lata. secus si impersonaliter. l. noua loquatur q2 tunc instantia illo tēpore terminatur ⁊ finitur q2 cum ea tunc legislator loqui videtur quod not. ¶ Non ergo est hic speciale q2 nō finitur instātia per tres menses. nam ⁊ prius inchoata vltra prosequitur ⁊ si interim ille nunciator probat iudex tamen ꝓbationes nō examinauit vel aliter impeditus non tulit sn̄iam edificator admittetur
c cū satisdatione^c de ope demoliēdo vt hic. Si aūt nūciator de iure suo probauit ⁊ iudex infra tres menses tulit sn̄iam pro nunciāte edificator nō audiet᷑ postea etiam satisdare volens. sed ab illa sententia poterit appellare vt extra de ope. no. nun. c. significantibus. ¶ Si autem nunciator nullam probationem adduxit tunc non propterea contra eum fertur sententia sed vsqꝫ ad tres menses expectatur vt in hac secunda solu. gl. pro qua est casus extra. eo. c. fi. vbi autem iudex examinatis probationib⁹ nūciatoris infra istos tres menses pronunciante pronūciasset tunc edificare volens non audiretur offerens satisdationem etiam si a sententia appellasset sꝫ expectaretur donec finis haberetur ꝑ sententiam que transisset in rem iudicatam vt. d. c. significantibus. ⁊ si post tres menses admisisset satisdationem licet postea contra eum pronunciasset nō impediretur ipse in opera ꝓcedere si ab ista sententia appellasset alias secus quo transisset in reꝫ iudicatam. ⁊ modo omnes casus eueturi apparent mihi iuscusi.
3 ¶ † Opp q̄ quod satisdando ante tres menses statim admitti debeat ad edificandum vt. ff. de ope. no. nun. l. pretor. §. si quis paratus. ⁊. §. hoc interdictum. ⁊. l. de pupillo. §. si is cui. Gl. hic ponit quinqꝫ solutiones ⁊ in fi. dicit quod tertiam tenuit Joan. sed secundam tenuit Azo. pro ista secunda dicunt multi esse hodie casum in. c. significantibus. ⁊ in. c. fi. extra. eo. ⁊ ita tenent omnes canoniste. ego dico quod vna non excludit aliam. ⁊ ideo debent simul iungi. ⁊ sic aut is cui nouum opus nunciatur offert satisdationem: aut non. si offert aut illa recipitur: ⁊ tunc potest ille edificare quasi remissio denunciationis sit facta. ⁊ hoc casu ꝓcedunt iura antiqua in contrarium alleg. Aut ille satisdationem non recepit quia offert se paratum incontinenti docere de iure suo: ⁊ tunc vsque ad tres menses expectatur. vt hic. ⁊. d. c. fi. aut non recepit quia nō vult ⁊ tamen nihil se probaturum offert ⁊ tunc locus habet sol. tertia Jo. vt nisi dicat iustam causam recusationis satisdationem offerens audiatur vt in iuribus antiquis. ⁊ est ratio: quia tunc videtur non iuris sui tuendi sed solum causa vexandi aduersarium facere. si vero is cui nunciatur non offert satisdationem: ⁊ tunc al. secꝫ eo qḋ nunciator dicat qḋ vult statim docere de iure suo edificator vltra edificare non pōt quin statim nō veniat ad demoliendum. ⁊ olim vt modo clare est conclusa ista materia.

¶ De operibus publicis. Rubrica.

P ¶ Viso de priuatis operibus nunc principaliter de publicis.

Lurimi. Iudex non potest immunitatem cōcedere ab opere publico. h. d. ¶ Not. q̄ illicita concessa non tenent vt hic. ⁊. j. de immu. con. l. i.

D E operibus. Impensa de qua cōstat a cōmētariēsi est approbanda. ¶ Not. quod cōmentariensis hic accipitur pro officiali ad quem spectat approbare ⁊ ꝓbare rationes. alibi accipitur pro custode ⁊ magistro carcerū vt. j. de custo. re. l. ad commentariensem.

P Retoria. Pretoria ⁊ domus publice nō debet in vsus priuatos conuerti. hoc dicit.

I Nstra. Casus. sumptu publico no pōt iudex nouū opus inchoare sine principis licētia sed antiqua restaurare sic. h. d.

N E Rescriptio. Etiam per principis rescriptum nō licet occupare locum publicum edificando contra decorem faciem ciuitatis. nec allegari potest prescriptio. hoc. dicit notabiliter.

A D portus. Ad constructionē aqueductus vel port⁹ seu murorum refectionē quilibet cōferre tenetur non obstante dignitatis priuilegio. h. d. ¶ Opp. de. l. medicos. j. d. ꝓfe. ⁊ medi. Sol. vt glo. ⁊. q̄. vera. Bar. ⁊ Salt.

O Mnes. Ille q prees est operi publico cōstruēdo tenetur de operis vitio infra. xv. annos in futurum appariturο. hoc dicit. ⁊ notabiliter quod not. contra ingignerios istorum dominorum. Item not. j. quantum tempus finietur opus. ¶ Oppo. gloss. de l. omnes. s̄. de prescrip. xxx. anno. dicit ipse quod speciale in hac prescriptione est. dic melius qḋ hec nō est prescriptio alicui⁹ iuris competentis reipu. sed est quid impediens in futurum competere ⁊ natiuitati illius se opponens.

S I quando. Licētia dirruēdi domos alienas pro fabricatiōe operis publici non extenditur ad domos excedētes quinquaginta libras argenti adeo tunc princeps est consulēdus. hoc dicit.

Si qui

a ¶ Inconsulto principe tu dic qꝫ nec destrui nec reedificari licent nec noui cōstrui pōt vt per ba. l. l. sacrā. ff. de re. diui. ⁊. l. l. ex h iure. ff. de iusti. et iure. ⁊. l. j. opus ⁊ ibi alex. ⁊ apostil. a dcā mie. iij. ⁊. vl teri⁹ q̄ro. l. apo. ⁊ eo. v. vbi q̄ nihil ēt sup eis edificari pōt. C. de ope. pub. ⁊ Ja. rebu. l. restauratiui nu. j. vbi dicit posui ad di. in v. inconsulto p̄ncipe. j. de dl uer. ꝑd. lib. xi.

b ¶ Oꝫ audiri. q̄ secus ē q̄n nūciatum ē audiēter iniqua ex q̄ nō ꝯstat ō iure nūciās q2 tūc sperni pōt scōm abb. sicu. in. c. i. d op. no. nū. ⁊ l spe. eo. ti. §. sꝫ nunquid ad fi. ⁊. c. q̄. eo. ti. l. i. §. pnc. ⁊ ibi barto. ⁊ doct. ff. eo. ⁊ in. §. nūciatio fit. in. d. l. i. ⁊ in. l. de pupillo. §. si qs ruina. ff. eo. ti.

c ¶ Edificator ad mittet᷑ cū satisdatione. q̄ sit forma cautiōis ꝑstādē cui cui nunciatio no. ope. facta ē vo lēti edificare vide spe. de satis. §. vi. ⁊ cet tū. ⁊ sufficit eā offerri de opere demoliēdo nem pedia᷑ edificium vt ꝑ spe. de ap. pel. §. ri. v. illō quoqꝫ. ⁊ in ea con t. ⁊ quō concipi a fid. ll⁹ ⁊ positiōes vide spe. de pig. §. q̄. ver. itez l spē.

1 **SI qui.** Maiestatem principis ledit qui nomen suum in opere publico inscribi fecit[a] hoc dicit. caueant ergo sibi ingignerii et supra stantes.

ME splendidissime. Ad refectionem publicorum moenium et termarum princeps deputat tertiam partem redituum feudorum reipublice illius ciuitatis. hoc dicit.

b **OMnes.** Incole ciuitatis debent pro rata sui estimi[b] conferre ad constructionem operum publicorum. h.d. Collige ex fine illud vetus prouerbium quod dicitur. equale soma non rompe el dosso.

NEmo. Iudices non possunt sua autoritate opus nouum inchoare nec ornamenta edium de suo loco transferre sub pena hic scripta. hoc dicit.

c **EDificia.** Edificia coherentia operibus publicis propter que formidari possent incendia vel insidie.[c] vel per que angustentur spacia platearum debent prosterni et dirui. h.d. non ergo iure sunt edificate ille stationes super platea communis Ferrarie coherentes turri domini Marchionis.

SI aliquando. Concessio generalis alicui facta a principe de opere publico intelligitur de destructo et diruto quod tamen non sit in vsu publico. hoc dicit. ❡ Contra istam. l. fortiter facit. l. si quando. j. de bo. na. li. et quod not. glo. in. l. beneficium in prin. ff. de consti. prin. Sol. quod hic imperator ad speciem alicuius rei vel edificii non descendit. sed in genere locutus fuit. ibi ad certam domum descendit quo casu cum adiacentibus vasis intelligitur eam concessionem: vt in glo. d. l. beneficium si sic ad principem peruenit. arg. l. cum ancillas. j. de incest. nup. secus si ad principem non venisset sed postea vasa illa fuissent in ea ad tempus reposita: quia illa tunc non debentur arg. ff. de verb. sig. l. i.

SI quando. Quando opus publicum indiget reparatione licitum est imaginem principis eo inconsulto deponere. debet tamen postea in suum locum reponi. hoc dicit.

QUicunque. Locus ad vsum priuatorum in palatio publico fabricatus dirui mandatur et in posterum fieri prohibetur. hoc dicit.

TUrres. Turres et muri pro munitione ciuitatum in terris priuatorum fabricati illorum vsui debent deseruire. et eorum cura et sumptu debent reparari. hoc dicit.

QUia plurime. Per hanc. l. redditus certarum domorum in publico porticu constructarum deputantur ad lumina prestanda seu edificia reparanda. hoc dicit.

QUisine. Quis non potest sibi vsurpare porticum vel porticum publicum sine principis licentia sub pena infrascripta. hoc dicit.

BAsilicam. Casus in domo regia vel in sacra ecclesia non possunt alicuius imagines pingi nec stationes fieri. nec equi introduci. nec conuiuia nuptiarum fieri. hoc dicit.

m **NEmini.** Iudex non debet prius opera noua incohoare quam inchoata perficere. hoc dicit.

❡ De ratiociniis operum publicorum. Rubrica.

IUbemus. Prouinciarum rectores et ceteri viri spectabiles prohibentur discussores esse operum publicorum et etiam siliquas pro solido recipere vt olim faciebant huius rei cura discussoribus ciuitatum imminente. et debitor operis publici etiam ex sola pollicitatione compellitur illud soluere vel implere. nec super erogatione sumptuum operis facti examinari debet ipse et rectores prouinciarum et ceteri contra facientes puniuntur pena hic scripta. hoc dicit. ❡ Nota casum in quo ex sola pollicitatione quis obligatur.

❡ De pignoribus. Rubrica.

❡ Continua rubricam vt in gl. ff. eo. dictum est supra de principalibus obligationibus tam nominatis quam innominatis vt sunt pignora et hypothece que non valeant sine principali. vt. l. lucius ff. quibus mo. pig. vel hypo. sol.

1 ❡ Debitor quando per pignoris cessionem liberetur. et nu. 3.

2 Creditor non cogitur acceptare cessionem pignoris pro rata pro qua valet.

DEbitor. Per solam pignoris cessionem debitor non liberatur. hoc dicit.

1 ❡ † Ex quo collige quod licet pignus minus valeret quam etiam pecunia debita non tamen preiudicatur creditori: vt. l. creditor. ff. si cer. pet. ibi nota: licet veneti seruent contrarium. hinc est quod etiam vendito pignore agitur pro residuo: vt. j. de actio. et oblig. l. aduersus. ❡ † Quero an creditor hanc cessionem pignoris pro rata pro qua valet teneatur acceptare et sibi pro ea rata in solidum habere. Responde quod non: quia nemo compellitur emere vt. j. de contrahen. empti. l. inuitum. accedat. j. si causam iudi. l. §. 2. th. ❡ † Quero quid si debitor dixit pignus sit tuum pro debito. et creditor dixit sum contentus. an tunc sit a toto liberatus. supposito quod pignus minus debito valeat. dico quod sic. ff. de re iudi. l. a diuo pio. §. qui pignora. versic. nam si creditor. et per no. in. l. ordo. et quod ibi dixi. j. de execut. rei iudic.

1 ❡ Equitas rigori preferenda.

2 Pignus idoneum accipi pro quantitate debenda creditur.

3 Hypotheca specialis in quantum generali preferatur.

d **QUamuis.** Specialis hypotheca[a] scilicet creditoris prefertur generali prioris secundum specialem habentis ex qua potest sibi satisfieri.[b] hoc dicit.

1 ❡ † No. quod equitas mitigat rigorem et ei prefertur. ❡ Item nota. quod vbi primus haberet solum generalem hypothecam et secundus specialem quod hec specialis non prefertur illi generali. sed generalis speciali. Et ratio est quia tunc rigor et equitas pro generali faciunt. ❡ Opponitur contra tex. in ea parte dum dicit. si certum est eum vniuersum redigere posse ex his que specialiter obligata sunt etc. Quia vbi hoc non sit certum sed dubium. nos dimittit in incerto contra §. quibus. j. de nouo codi. componen. Sol. vt in glo. tertia supplendo quod in dubio presumitur ex speciali hypotheca vniuersum debitum redigere posse nisi contrarium probetur. arg. j. de distra. 2. pigno. l. que specialiter. ❡ † Ex quo not. quod quod pignus accipit creditur idoneum accepisse pro quantitate debenda nisi postea appareat de contrario: vt. j. l. proxi. ❡ Opponitur secundo quod in casu nostro posset eligere quod agat ex generali vel speciali hypotheca. vt. ff. de distra. pig. l. creditoris. et. ff. qui po. in pig. habe. l. qui generaliter. § prin. Sol. primo quod illa de rigore. hec de equitate. Hec non est bona quo ad leges illas. ideo glos. soluit vtramque per se. Et primo ad legem creditoris. de distra. pig. respondet quod ibi erat vnus creditor tantum. et sic nulli alii creditori afferebat preiudicium. hic alius creditor erat cui preiudicaturus erat. ❡ Ad legem qui generaliter. ff. qui potio. in pig. ha. respondet glo. quod creditor primus hypothecam tantum generalem habebat. et hoc in primo casu huius. l. In secundo autem qui magis obstat dicit et bene quod pars acceperat specialem hypothecam pure et generalem sub conditione si ex hypotheca speciali sibi satisfieri non posset. vnde cum ex speciali satisfieri sibi potest generalis locum non habet. Ideo secundum creditor in sua speciali que fuerat in bonis generaliter obligatis. primo solus creditor inuenitur. et in hoc solo differt ab ista. quia hic vterque creditor hypothecarius circa idem reperitur. in effectu tamen ambe sunt concordes. ❡ Concludo igitur predicta sic. interdum est vnus creditor tantum habens plures hypothecas. et tunc ipse potest prosequi quam velit: vt. l. creditoris. ff. de distrac. pig. aut sunt plures creditores: et tunc aut quilibet eorum habet vnam tantum. et ille potior est qui potior est in tempore: vt. j. qui po. in pig. ha. l. ij. in fi. Aut primus habet duas vnam specialem aliam generalem. Secundus vnam tantum et tunc aut primus habet vtranque simpliciter et pure et tunc de iuris rigore potest prosequi vel vti qua velit. sed de equitate non vbi ex speciali potest sibi satisfieri. vt hic. Aut habet specialem pure et generalem sub conditione subsidiaria. pure tunc sufficiente sibi speciale hypotheca secundus creditor non solum est potior. sed etiam est solus in alia hypotheca. vt. l. qui generaliter. §. respon. ff. qui po. in pigno. ha. Aut econtra primus habet vnam tantum. secundus duas. et tunc primus est potior in sua illis ambabus iuxta regulam. Qui prior est tempore potior est iure: vt. d. l. ij. in fi. et. l. qui prior nisi hypotheca secundi sit priuilegiata: vt. l. licet. in eo. titu. ❡ Querit glossa si. hec lex procedit debitore possidente quid si extraneus possidet vel creditor primus. an idem erit quod hic dicitur. Et responde quod sic. quia eadem est ratio. ergo et eadem iuris dispositio. vt. l. illud. 3 ff. ad legem acqui. et idem dicit Iac. bu. Cy. et Bar. ❡ † Querit Pe. et Cyn. hec lex ex sui serie videtur loqui quando specialis hypotheca precedit generalem in persona primi creditoris. Sed quid econtra si debitor generaliter obligauit omnia bona sua et specialiter talem fundum an ista lex locum habebit vt non derogetur generali secundi creditoris si ex illa speciali potest primo satisfieri. et dixit Pe. non idem: quia tunc in generali anteo

a ❡ In opere publico inscribi fecit. facit hec. l. in arg. ad hoc quod domus in qua depingunt arma principis vel comitis debent confiscari. l. i. C. vnde pri. sti. su. vel al. impo. sed Io. de pla. in. l. si procuratorem absentem collu. 2. ff. de pen.

b ❡ Pro rata sui extimi. Quod collecta pro ampliando castro ipsum debeant per viros possessiones singulorum adde Bal. et mo. der. l. i. l. i. fi. col. v. venio ad secundum et dico. j. de mul. et in quo lo. et in. l. pro hic binis de inmu. ne. conce. li. x. et bal. l. l. et in pe. col. in v. modo viden. est de collecta. et l. l. omni. ff. de vectig.

c ❡ Vel insidie. Hec l. prestat ar. quod non liceat alicui edificare domos coherentes muris de quo vide quod notant l. pro prouincias. nu. fi. x. preterea in. d. l. opus no. in spe. st. in ver. inconsulto principe. j. de edi. priua.

d ❡ Specialis hypotheca. adde sec. consil. cxxviij. incl. circa principium consultationem. et qui to. et vlt. est ver. se. i. quod prec. har. lxxij.

a Creditores. Hunc ad[illegible] in casibus. l. creditore si edit [illegible] auctoritate iudicis sit necessarius libellus. Ja. de bel. format hanc quest. & consulunt quod sic si aduersarius contradicat refert Jo. a [illegible] in ti. de lib. concep. §. nunc dicendum. ver. ix. in vl. addi. illius ver. & p Bar. post gl. in. ij. q. in prin. & in. v. q. ver. pone quod debitor.

b ¶ Creditor. et Jo. de. Alex. consi. c. ij. par. post Jo. de imo. l. c. potuit. pe. c. bar. & [illegible]

1 ¶ Ingrediens per licentiam per pactum datum a vi excusatur.
2 Creditor bona debitoris quando possit accipere: & quando ei liceat propria auctoritate possessionem bonorum eius ingredi & nu. seq.
8 Debet verbum quando necessitatem importet. & nu. 9.
10 Creditor ex pacto ingrediens an dicatur vim facere si debitor resistat.
11 Violentia quando possessionem vitiet.
12 Creditor quando possessionem debitoris inuiti possit ingredi. & nu. seq.
16 Jus exequendi quando transeat in singularem successorem et nume. seq.
20 Pactum de ingrediendo possessionem factum creditori a debitore quid operetur. & nu. seq.
25 Debitor hypotheca ius quando possit contra singularem experiri.
26 Pupillus an possit creditori suo licentiam dare ingrediendi suam possessionem.
27 Creditor virtute pacti an possit in res ecclesiasticas ingredi.
28 Creditor an possit ingredi debitoris mora in soluendo non precedente.
29 Judex quando ex vrbanitate dicitur an debeat aduersarius citari.
30 Pignus an dicatur conuentionale vel pretorium quando creditor ingreditur de licentia iudicis.

Creditores. a Bar. istam. l. reperit ego sub breuitate ea non quod postero tradam que vtilia dixit. & quia nouum casum & inauditum ponit in lege ista dicens per illam euitari contraria glo. & eo illum anteponam. Sm quem diuiditur in duas partes. quia primo queritur an per simplicem ingressum dicatur vim committere. ita quod incidat in penam. Secundo an possessionem per talem ingressum possit sibi acquirere. secunda ibi. & tamen. ¶ Casus. 1 Per pactum simplex de ingrediendo datur dumtaxat licentia ingrediendi per quam ingrediens excusatur a vi. Sed non dat potestatem acquirendi possessionem sine iudice. hoc dicit sm comm. & hunc intellectum dicit probari ex aliquibus differentiis traditis a iure. nam de iure aliud est esse in possessione vel mitti in possessionem & aliud est possidere vel iuberi vt possideat: vt. ff. de acqui. posses. l. ij. §. fi. & ff. p hered. l. ij. in prin. & ff. ex quibus causis in pos. ea. l. cum legatorum. & ff. vt in pos. leg. l. is cui. in prin. & §. qui legatorum. ¶ Sic in proposito aliud est dare creditori simpliciter solam de ingrediendo. & aliud est dare insuper de accipiendo sibi corporalem possessionem. nam per primum non datur licentia possidendi sed in possessione standi. per secundam sic. Et ideo notarii in instrumentis apponunt vtrumque scilicet ingrediendi possessionem corporalem sibi apprehendendi & accipiendi & penes eam retinendi. ¶ Iste intellectus mihi non placet. quia prime parti huius legis non conuenit dum dicit possessionem exercerent per quod dat intelligi quod possessionem habebant & quod vel vtrumque erat concessum. s. ingrediendi & accipiendi sibi corporalem possessionem vel de ingrediendo possessionem tantum non enim dicit fundum sed possessionem & loquor de creditore hypothecario nam per pactum de ingrediendo hypotheca transfertur in pignus per ingressum. Et hoc vult hec no. l. Secus dico non hypothecario. & modo habes quod hec lex facit ad titulum. ¶ Nec obstant leges per Bar. allegate quia in eis iudex qui mittit non agit vt missus possideat sed contrahentem sic: idem esset in iudice nisi hoc ageret: vt. l. ij. si propter in rem actio & ff. ex quibus causis in pos. ea. l. fulcinius. §. fin. ¶ Reuertor ad intellectum antiquum glo. accursij cum quo transiuerunt omnes doctores vsque ad tpa Bartoli quem communiter sequuntur moderni. & sm eum diuiditur in duas partes. Quia primo tractat de iure. Secundo de vrbanitate. secunda ibi. & tamen. ¶ Casus. b creditor ex conuentione potest possessionem bonorum debitoris accipere. nec ex hoc dicitur vim facere licet vrbanius sit ingredi iudicis auctoritate. hoc dicit. ¶ 3 Pro positione terminorum premitto quod creditor qui occupat bona debitoris propria auctoritate dicitur vim committere & incidit in penam edicti diui marci. de quo in. l. extat. ff. quod metus causa vel constitutionis. l. si quis in tantam. supra vnde vi. Pone igitur quod hoc creditor fecit ex pacto quo conuentum erat vt pecunia suo tempore non reddita ei liceret ingredi possessionem bonorum debitoris propria auctoritate & pignoris iure ea sibi retinere. An tunc dicetur vim facere vt incidat in penam predictarum legum & dicitur quod non etiamen vrbanius fecisset si auctoritate presidis fecisset etiam de eius auctoritate possessio-4 nem adipisci debet. Hec est positio casus Accursij. ¶ 1 No. primo quod creditori ex pac. c licitum est ingredi propria auctoritate possess. bono. debitoris sui. concordat. s. de pigno. actio. l. penul. in fi. & s. de iudi. l. cum debitoris. & ff. de furt. l. cum creditor. omnes allegate in princi. glosse. ¶ Secundo not. quod conuentio facit licere quod alias non liceret. vt hic & legibus proxime allegatis. ¶ Tertio no. quod violentia actualis non officit vbi licentia conuentionalis processit sui iuris conseruatiua. ¶ Quarto nota. quod non licet debitori contra conuentionem iuris creditoris conseruatiuam venire. ¶ Quinto quod vim non facit d qui iuste insistit vel resistit. d Et est ratio: quia eius aduersarius non iuste agit: vt. l. vim. ff. de iusti. & iure. & s. vnde vi. l. j. ¶ Sexto quod aliqua licet iure que tamen non licent de vrbanitate. vt hic in fine. concor. s. de fur. l. ciuile. ¶ Septimo quod in vrbane commissa dummodo a iure non sunt reprobata non veniunt punienda. concordat. ff. de sepul. viola. l. iij. §. quod ad perpetue & alle. ll. hic in fi. gloss. allega. ¶ Octauo quod verbum debet quod sui natura importare videtur necessitatem impropriatur & sumitur pro potest. vt hic in vltima gloss. ¶ Ex quo sequitur nono quod verba impropriantur quando proprie sumptis resultaret iuri contrarius intellectus vel aliqua repugnantia in lege. ¶ Vltimo nota quod vrbana & eleganti vel ciuilia sola non necessitant. ¶ Ex quo collige quod habitum pro vrbano a lege non preferetur rigori iuris licet equitas approbata sit: vt. l. placuit. s. de iudi. & sic nimius est vrbanum quam equum. ¶ Opponitur contra primam partem quod vim faciat quia sua auctoritate facit: vt. s. ad. l. iul. de vi. l. in possessionem. & vi bo. rapto. l. iij. & s. sol. mat. l. dotis. Sed solue quod citra conuentionem vim faciat. vt in contrarijs. sed conuentione precedente vim non faciat vt hic. & l. pen. s. de pigno. actio. & hoc vult glo. j. vsque ad versi. sed quid si debitor 6 quam omitto & prosequor contra. ¶ Opponitur secundo quod immo vim faciat etiam si conuentio precedat. vt in hac. l. in fi. vbi dicitur quod iudicis auctoritate debet facere. ergo sine ea vim facit. Solu. vt in gloss. fina. in princi. Primo quod verbum debet exponitur pro possunt. & sic non necessitat vt. s. quomodo & quando iudex. l. j. & ff. de offic. presi. l. sepe. & ff. de iudi. l. non quicquid. sic & alias exponitur. ff. de offi. procon. & lega. l. obseruare. §. fina. Vel secundo dic quod debent ex vrbanitate. sic. s. de furt. l. ciuile. si tamen suo iure vti volunt. possunt vt hic. in prin. & ff. de sepul. viola. l. iij §. non perpetue. & ff. de reli. & sump. fune. l. si quis sep. & l. at si quis. s. idem labeo. & hec secunda solutio est communis. ¶ Sed vt hanc materiam subtilius speculandi considera bene quod iste textus in versi. et tamen. non loquitur de preterito dicendo debuerunt. sed loquitur de presenti per verbum debent et sic loquitur post ingressum iam factum de quo predixerat. & de aliquo querendo vltra id quod quesitum fuerat per ingressum. 7 & ideo aliter intelligo istam legem. ¶ Pro cuius declaratione premitto quod licet creditor iure pignoris possideat & ciuiliter & naturaliter secundum glos. vt no. s. de prescrip. xxx. anno. l. & notissimi. §. sed cum illud. tamen respectu eorum que concernunt dominium vel ius dominij debitor dicitur possidere non creditor vt. ff. de vsucap. l. pignori. Et sic diuersis respectibus quilibet dicitur possidere. ¶ Vult ergo dicere iste tex. quod licet per conuentionalem ingressum fuerit adeptus possessionem iure creditoris & pignoris non tamen possidet iure dominij vel quasi sed debitor. Ideo si possessionem illam que concernit ius dominij vel quasi vult adipisci debet hoc facere auctoritate presidis quia propria non potest. Et iste intellectus videtur mihi conformis huic litere in qualibet sua parte. Et verbum debent stat proprie. vnde ipsum tene cordi. quia nouus est et confirmabitur fortius ex 8 his que dicentur infra in prima questione glosse. ¶ Vt tamen c cognoscamus quando verbum debet c vel debes stat proprie vel non: & sic importat necessitatem vel non. Dic secundum Bartolum: aut profertur affirmatiue aut negatiue. ¶ Si affirmatiue. et tunc aut dirigitur ad eum cuius fauorem respicit: et tunc ponitur pro potest: vt. ff. de officio procon. lege obseruare. §. finali. & ff. de interrogatoria actione. lege qui interrogatur. Et ratio

in bacca. l. ij. §. q.
¶ Ab creditor ex pacto quod alias non potest possessionem propria auctoritate [illegible] ca. l. pos. [illegible] in notatione circa [illegible] dicit. ij. col. l. a gte c. bar. cc ij.
d ¶ Quinto si [illegible] resistit. Tu declarando hoc [illegible] sal. l. l. i. nu. i. & quod ibi posui in additione ad [illegible] vi repellere. l. s. vnde vi.
¶ [illegible] quod [illegible] necessitatem [illegible] l. s. [illegible] furtis. bart. [illegible] l. m. la. de ali. le. Bal. l. c. [illegible] apud quem [illegible] de gerouer. l. vlt. [illegible] glo. & doc. l. c. proposuit [illegible] apud est verum [illegible] gnificatione gl. [illegible] accedit [illegible] statureq. Item nisi quando habuit consilium sapientis [illegible] de [illegible] consilio de here credi. non congrue credere bar. l. l. bonor. ff. [illegible] pos. Item quoque [illegible] subiectam materiam non dicit necessitatem [illegible] proprie quando de bonestate gl. [illegible] vim [illegible] proposuit. [illegible] Item quando sapit honestatem gl. [illegible] l. d. cle. accedentes puniri quoque [illegible] vt no. l. l. obserua [illegible] & ibi bar. in prin. ff. de of. postul. & [illegible] l. plautius [illegible] eu. l. sepe. de off. p [illegible] bar. [illegible] repe. [illegible] ad creditorem non importat necessitatem bal. l. c. ij. apud quem vel de gerouer. seu. [illegible] de imo. l. d. l. sepe. Item ad hoc [illegible] & potest simul [illegible] importat necessitatem [illegible] bene. cle. i. cum glo. de stat. mo. alex. co. si. ccxvj. in fi. [illegible] parte.

ratio est qz potius cõsultiue ponitur. Aut non respicit eius fa-
uorem. & tunc aut si sumatur necessitatiue resultat iuri contra-
rius intellectus vel alterius legis contradictio & tunc impro-
priatur & stat pro potest. vel limitatur vt de vrbanitate vel bo-
nestate intelligatur: vt in hac .l. & .ff. de lega. iij. l. l. si quis seruum
§. inter. & de iudi. l. & post edictum. in prin. Aut non resultat iu-
ri contrarius intellectus seu contradictio legis: & tunc stat pro-
prie & necessitatiue: vt .ff. quod quisqz iuris. l. j. §. i. & .ff. de eden. l.
pretor. in princi. Si autem proferatur negatiue tunc necessita-
tem abstinentie importat: vt .ff. de dolo. l. non debet. ff. de regu.
iuris. l. non debet. Fallit vbi sic intelligendo resultaret iuri cõ-
trarius intellectus: quia tũc intelligitur de honestate vt in tex.
9 & glo. ff. de offic. procon. l. solent. § sicut. ¶ † Op. iij. quod si ver-
bum debet hic accipiatur de vrbanitate vt dicit gl. sequitur qđ
contra hanc vrbanitatem faciens venit puniendus. cuius con-
trarium vult hic glos. in prin. huius legis. vnde videtur obsta-
re .ff. de leg. l. i. & .ij. Solu. scđm Bar. quod illud procedit quando
ciuilitas & vrbanitas est redacta ad precepta. nam tunc puni-
tur contrafaciens vt ibi: secus si nõ sit ad precepta reducta sed
ad consilium tantum sicut hic in alijs legibus in glo. allega. si-
mile in sacra pagina. nam faciens contra precepta peccat mor-
taliter & punitur non faciens contra consilia. sicut est illud. ven-
de omnia que habes & da pauperibus. ¶ Opponitur quarto
ab extra quod hec lex non sit situata sub congruo tit. quia in ea
non tractatur nisi de acquisitione possessionis ideo situari de-
bint sub titu. de acquiren. posses. & non sub isto de pignoribus.
cum hic de pignore nihil dicat. Ista oppositio non est mihi le-
uis & miror quod nullus doctor ipsam format. & tamen eius so-
lutio est declaratio huius legis. ¶ Dico igitur sic quod inter-
dum creditor fecit pactum vt pecunia non soluta suo tempore
ei liceat ingredi posses. bono. creditoris. & vltra non dixi. & sub
distinguo sic. Aut creditor habeat tantum personalem actio-
nem contra debitorem & non hypothecam in bonis eius. & tũc
tale pactum per ingressum non afferat ei pignus nec possessio-
nem nisi iudicialem vt facit immissio per iudicem: vt .l. iij. §. fina.
ff. de acquiren. posses. & .l. §. ff. de vsuc. pro here. & ex quibus cau-
sis in posses. ea. l. cum legati. & tunc procedit intellectus Bar. sz
tunc lex ista nihil facit ad titulum nec prime parti bene conue-
nit vt superius dixi. Aut creditor habebat etiam hypothecam
in bonis: & tunc puto quod per hoc pactum de ingrediendo in
possessionẽ bo. intelligitur data licentia apprehendendi posses-
sionem & loco pignoris retinendi. Et iste est casus hic in prima
parte. & tunc hec lex bene facit ad ti. quia hypotheca per appre-
hensionem transit in pignus & possessionem habet & exercet cre-
ditor eam quam alij creditores habent in pignore sed non eam
quã habet debitor iure dominij vel quasi nisi eam adipiscatur
autoritate presidis: vt hic in secunda parte & in intellectu quem
supra posui. & hoc quando vltra pactum de ingrediendo proces-
sum nõ fuit. ¶ Si autem vltra processum fuit. s. vt ei liceat sua
autoritate ingredi possessionem & eam loco pignoris sibi tene-
re tunc dico quod etiam si prius hypothecam nõ habebat. nũc
per ingressum sibi pignus acquirit & possessionem habet veram
tam naturalem quam ciuilem sicut si a principio pignus tradi-
10 tum esset & etiam per istum modum lex facit ad titulum. ¶ † Ex-
peditis oppositionibus necessarijs venio ad questiones & pri-
mo. Quero cum glo. i. quid si cum creditor vult ingredi ex pa-
cto debitor ei resistit & resistentia non obstante ingreditur an fe-
cisse vim facere dicetur. Azo dixit quod sic. Joan. vero quod
non: & in isto videtur residere gloss. ¶ Sed hunc passum exami-
nemus latius vt veritas elucescat. & pro Azo. facit primo quia
non licet domino locatori finita locatione conductores inui-
tos expellere sed remedijs iuris vti debet: vt .s. vnde vi. l. nõ ab
re. & loca. l. conductores. Et tamen ipsi nullum ius habent in re
& debitor sic igitur ipse minus debet posse expelli. ¶ Secundo
quia mulieri ad quam reuertitur dominium rei dotalis per mor-
tem mariti: vt .l. in rebus. s. de iure do. non licet ingredi posses-
sionem eius rei mariti etiã heredibus non consentientibus sine
iudicis autoritate: vt .s. sol. matrimo. l. dotis. ¶ Tertio quia
postqz colonus interuenit possessionem non licet domino vio-
lenter ingredi: vt .ff. de vi & vi arma. l. colonus. & .l. cum fundus.
ergo minus creditori qui possessionem nullam habet & debi-
tor sic. ¶ Quarto per regulam generalem. s. ne quis in sua cau-
sa ius sibi dicat. in rubro & nigro. ¶ Quinto ne detur occasio
rumores & rixas committendi contra. l. conuenire. ff. de pac. do.
& .l. equissimum. cũs. l. si vsusfructus. §. interdic. ff. de vsufructu.
¶ Sexto per. c. licet. el. ij. de preben. lib. vi. vbi clericũ priuatum
ipso iure non licet episcopo de possessione expellere nisi prius
declaret per sententiam. Hanc partem Azo. fuit sequutus Ja-
co. bu. per tertiam rationẽ de colono superius factam. ¶ Ad
partem oppositam pro Joan. facit ratio Joan. quia hoc semel
debitori placuit. igitur contrauenire non potest: vt .s. de actio.
& obli. l. sicut & insti. quibus alie. l3. §. i. & extra de regu. iur. c. qđ
semel placuit lib. vi. Ista ratio non placuit Jaco. bu. nec Bar.
quia licet iure nõ faciat tamen potest mutasse voluntate vt dixi
in conductore & colono. Item inducit Jo. ff. de diuer. & tempo.
prescri. l. de accessionibus. in fin. sed modicum facit quia ibi cre-
ditor possidebat pignus. hic non. Item pro Joanne facit. s. de
iure emphy. l. ij. in prin. vbi si conuenit dominus vt deijcere pos-
set emphyteotam pecunia non soluta pactum valet & eum expel-
lere potest inuitum. & hoc vult ibi litera non cauillando ipsam.
sic est in proposito: quia pactum est validum. quia vestitum co-
herentia traditionis vel forsan stipulatione pactum est valla-
tum. Tertio pro Jo. facit litera ista in prima parte que suppo-
nit violentiam interuenisse. ideo querit an violentiam videatur
fecisse. frustra enim de violentia fuisset dubitatum nisi ius in-
teruenisset. ar. l. quod labeo. ff. de carb. edic. quare superuenit
Bartol. & istas opiniones concordare sic volunt: quia aut resi-
stentia quam fecit debitor est solum verbi aut etiam facti.
¶ Primo casu non dicitur creditor vim facere licet contra vo-
luntatem verbalem ingrederetur. & ita intelligit legem istam. li-
cet vbi conuentio ista non precessisset sola prohibitio verbalis fa-
ciat vim factam videri. vt .ff. quod vi aut clam. l. j. §. quid sit.
¶ Secundo casu dicitur vim facere vbi de facto & manu arma-
ta ingrediatur. & est ratio: quia pactum de ingrediendo sua au-
toritate ad hunc casum non extenditur quia hoc respectu non
esset licitum quia esset turpe & causa maioris tumultus & rixe.
Ideo pacto priuato hoc non potest induci. vt .l. non est singula-
ris. ff. de reg. iur. & .ff. de pac. l. pacta que contra legẽ. & .ff. de pac.
do. l. conuenire. & pro hac distinctione inducit quoddam dictum
Oldra. quod scripsi in .l. dotis. s. solu. matri. & per istum modũ
intelligit. l. colonus. & .l. cum fundus. ff. de vi & vi armata. Ista
distinctio placet mihi in violentia verbali. in ea autem que est
facti. Bart. non explicat nisi in facta cum armis. sed in facta si-
ne armis nihil dicit. & mihi videtur casus cui non potest respon-
deri. s. de pigno. act. l. penul. §. nec creditor. vbi pondera quod
tex. loquitur alternatiue dicens quod creditor circa cõuentiones
vel presidialem missionem auferre non potest. & verbum auferre
violentiam interuenire no. ff. vt .ff. de concus. l. j. & .ff. de iure fis. l.
aufertur. & pro hoc etiam facit lex ista que indistincte loquitur.
11 ¶ † Puto igitur in hoc passu quod si violentia facti interue-
nit sine alio delicto admisso quod violentia illa non attenda-
tur vt vitiose possidere dicatur vt hic. secus si violentia habet
aliquod delictum admixtum quia coactis hominibus vbi co-
actio non sit permissiua. vel quia sanguinis effusio interuenerit.
nam hec non sunt ei permissa: vt .l. quoniam multa. j. ad .l. iul.
de vi. ¶ Non obstantibus predictis .l. colonus. & .l. cum fundus
superius allegat. quia anteqz colonus interuertat & in ipsa in-
teruersione dominus ingredi violenter potest quod etiam po-
stea incontinenti non ex interuallo vt dixi in .l. i. s. vnde vi. Sic
in casu nostro euenit: quia in ipsa inuitatione voluntatis ei per-
mittitur ingredi & possessionem accipere quam prius non habe-
bat. & hoc inducit lex ista & .d. l. penul. s. de pignor. actio. Item
non obstat. d. c. licet. quia vt ibi episcop⁹ facit iudex ideo pare-
re ei debet. Item episcopus non est certus de iure illius quia
potuisset papa confirmasse. sed creditor est hic certus de iure
suo: quia de pacto sibi facto & quod debitor ei non soluit & hec
vera vbi pactum de ingrediendo interuenerat. & de accipienda
possessione sua autoritate & retinẽdo loco pignoris. ¶ Sed qđ
si vltra interuenisset. puta quia in obligatione bonorũ consti-
tuisset se a precario nomine a creditore tenere seu eius nomine
possidere. Respondeo quod quia tunc apud creditorem esset
vtraqz possessio vel saltem ciuilis: quia in dubio sola naturalis
transit in rogantem: vt .ff. de precar. l. & habet. §. cum qui. Tunc
creditor posset omnino ingredi sue possessiõis tuẽde & defendẽde cau-
sa. Et est ratio quia debitor dicitur tunc creditorem sua posses-
sione velle spoliare ideo creditori licet ei resistuere: vt supra. vn-
de vi. l. i. & pro hoc est glos. in .l. cum creditorem. ff. de furt. Item
superius & proxima dicta vera nisi resistat causa iusta. quia de-
bitum integraliter offerat: vt .j. debito. vend. pignor. impe. non
pos. l. ij. & .s. vnde vi. l. non ab re. & .ff. de vi & vi arma. l. colon⁹. in
12 fi. vbi casus. ¶ † Concludo ergo predicta sic aut debitor iusta
causa resistit & tunc creditori ingredi non licet eo inuito. Aut
resistit sine causa vel saltem iusta. et tunc aut solo verbo & ta-
lis contradictio nihil operatur. ideo ingredi creditori licet.
Nec dicitur vim facere vt hic. Aut debitor resistit etiam facto.
& tunc aut creditor habet rei possessionem per constitutum.
& tunc contra violentiam facti licet et ingredi sue possessionis
tuende causa cum moderamine. tamen inculpate tutele vti ca-
ueat sibi ab offensione per quam incidit in delictum. Aut nul-
lam possessionem habet & dicit Bartolus quod ei non licet in-
gredi ne detur occasio maioris rixe vel tumultus. ego puto qđ
ei licet per legem istam que indistincte loquitur & per .l. penul.

ingrediendi venisset. quia pecunia soluta suo tempore non fuis-
set et postea res alienata fuisset. et idem dico et fortius si aliter ad
alium transiuisset. et probo sic. aut dicis quod istud pactum pre
cessit hypothecam et obligationem bonorum aut quod non: sed ex pa
cto dat licentia ingrediendi et accipiendi possessionem et retinendi
loco pignoris. primo casu per hypothecam bona sunt effecta et
per hypothecariam a quocunque possessore aduocari possunt et
20 hec via ordinaria. ¶ † Nunc videamus quid pactum de ingre-
a diendo[a] sequens hic operatur et mihi apparet quod duo opera
tur vnum immediate aliud mediate. Primum quod immedia
te operatur est quia obligat debitorem ad patiendum ingredi
possessionem et ista est obligatio personalis que tertium non li
gat. vt. ff. de pac. l. si vnus. §. ante omnia. et C. res inter alios acta.
per totum. et iste obligationes personales non sequuntur fundum
vt. ff. ad trebel. l. i. §. si heres. ff. de alie. iud. mu. cau. fac. l. ii. §. op
21 et. ff. de seru. l. et ponit. ¶ † Secundum quod operatur est secu-
to ingressu et illo mediante quia ingressus sequens propter pa-
ctum habet vim cuiusdam quasi traditionis. vt. l. minus solitu
tus supra de acquir. pos. et hec quasi traditio per ingressum o-
peratur quod res que erat simpliciter hypotheca nunc transit
in pignus. vt. l. plebs. §. pignus. ff. de verbo signi. ¶ Est enim
inter ista differentia. vt no. in. l. i. ff. de pigno. actio. non ergo ante
ingressum res est plus affecta quam prius per hypothecam erat et
sic clare patet quod per pactum solum non afficitur ergo ad quem
cunque res transit ante ingressum non transit nisi cum onere prio
ris hypothece. et illa non est per se sufficiens vt sine iudicis sen-
tentia creditor rem a se possit aduocare. Nec etiam pactum cum
debitore factum quia vt dixi solum obligat debitorem ad pa-
tiendum ingressum quod forsan non extenditur nisi per tem-
pus quo res erit apud se. vel si postea non obligat nisi ipsum
non tertium. ergo cum neutrum de per se sit sufficiens nec etiam
simul ambo cum non tendant ad vnum et eundem effectum. sed
ad diuersa vt patet ex predictis. ¶ Quinimmo ex his patet quod
pactum de ingrediendo non est iuris realis executiuum sed so-
lummodo debitoris obligatiuum. Et si per indirectum vel in
consequentia possit dici iuris realis executiuum non est nisi con
tra illum quem pactum suum obligat. et hec in primo casu quan
do hypotheca bonorum precedit. sed vbi non precesserat sed
tantum pactum interuenerat vt pecunia sua die non soluta li-
ceret creditori bona debitoris ingredi et loco pignoris tenere
tunc nemo debet dubitare quod hoc pactum non est alicuius
iuris realis executiuum nec confirmatiuum. sed acquisitiuum
sic. Et ideo solum acquiri potest tempore quo res debitoris fit.
non quando desijt. Quia aliena res pignori dari non potest.
Et ideo contra tertium non afficiale pactum. et hoc videtur mi
hi clarissimum. Et si pertinaces dicere vellent quod esset iuris
realis executiuum vt vidi quosdam. dico quod si ita esset non pro
pterea esset nisi pro tempore quo res apud debitorem esset vt il
lo tempore ingredi posset non postea. ¶ Restat respondere ad
l. pignori. C. e. quia fateor quod postquam pignus et hypotheca est in
rem persecutio est non ante et quando persecutio est non est per
ingressum facti. sed per remedia iuris puta agendo hypotheca
ria et hoc nisi pactum de ingrediendo interuenerit quia tunc per-
mittitur ingressus facti quamdiu res apud debitorem vel apud
alium nomine debitoris tenentem. ¶ Non ob. l. si titius. ff. de
ser. expor. quia satis est responsum per Jacob. bel. C. quod ibi specciale
quia pactum secuta manus iniectione est tituli et contractus rescis
sum. vel sitii vis dic aliter vt scilicet quod ibi pactum est inter-
positum super retradentis et tradita non est maioris operatio-
nis et virtutis. hic super alia re quam tradita ideo minoris est vir-
tutis et potentie. et hec differentia probatur in. l. nemo. ff. de pac.
et quod ibi no. doc. et in. l. fina. C. de pac. inter emptor. et venditor.
¶ Preterea pactum transportationis est factum in odium serui qui
deliquerat in dominum ideo seruus magis afficitur. ¶ Non ob.
que Bar. inducit de executione sententie quia illa materia est dissi
milis a nostra cum in casu nostro nulla sit lata sententia. ideo il
la transeant vias suas. nec etiam ob. l. pe. C. de pigno. act. vbi con
uentio partium equiparatur iussui iudicis quia fateor in rebus de
bitoris vt ibi in litera. si igitur eius non sunt licet fuerint equi-
parationem non facit. l. illa. sed vendicant sibi locum superius
dicta. ¶ Non ob. etiam. l. si quis curialis. C. de episcop. et cleric.
quia ibi sola fuit translatio facti cum clericatus vel ingressus
22 non tenuerit ipso iure de iure ciuili. ¶ † Quero quinto quia pre
b dicta loquuntur in successore singulari quid in vniuersali[b] an
pactum de ingrediendo etc. operetur vires suas contra eum vt
ius hoc contra eum exerceri possit. Respondet Bartol. quod sic per
l. heredem. et l. quod ipsis. ff. de reg. iur. ad quod facit quod heres et
defunctus censentur eadem persona. vt in auten. de iureiuran. a
mo. presti. in prin. et hoc inquit ipse nisi successor sit priuilegia-
tus nam tunc an possit vti priuilegio suo remittit ad no. per Cy.
in auc. quas actiones. C. de sa. san. ec. ¶ Et attende quod licet obli
gatio personalis qua defunctus tenebatur pacti transeat in he-
redem. C. de acqui. here. l. pro hereditariis. et per totum: tamen a
non transit nisi in illis bonis que fuerunt defuncti. et sic limitata
fuit a principio. non igitur in bona propria heredis. et hoc di
co etiam si non fecerit inuentarium ex hoc operatur limitatio pre
dicta. et loquor de iure executiuo ingrediendi in bonis debito-
ris hypothecatis creditori non de iure principalis debiti: quia
ad illud integraliter soluendum tenetur non faciens inuentarium.
23 ¶ † Quero sexto pone quod creditor vltra pactum de ingredien-
do et sua autoritate possessionem accipiendo adiecit aliud pa-
ctum per quod debitor conuenit vel promisit ei quod dicta bona
non alienabit vel conuenit ne ei liceat dicta bona alienare an
tunc creditor contra tertium possessorem cui debitor vendidit b
hoc ius exequi poterit. Bar. respondet quod sic. Et est ratio quia ven
ditio ipso iure non valet. et sic contractus est a. l. rescissus. vt de
hoc est tex. no. et forsan singularis. ff. de distra. pigno. l. si credi-
tor. §. fina. et ex hoc sume boni remedium ad euitandum opinio-
nes positas hic in glo. vt tale pactum facias opponi in instru-
mento. et pondera illum tex. quia loquitur in pignoribus et hypo
thecis ita quod oportet bona fore hypothecata et pro hoc accedat
ff. de ser. expor. l. si titius. vbi pactum est tituli et contractus re-
scissiuum. ideo exercetur contra tertium possessorem vt dixi per
Jaco. bel. C. in. iii. q. et idem si translatio non teneret a princ.
ipso iure. vt. C. de epis. et cleri. l. si quis curialis. ¶ Et predicta
puto vera tenendo opi. illam. quod per hypothecam bonorum im
pediatur alienatio. sed non puto eam esse veram. vt dixi. C. de condic. ob
cau. l. ea lege. et postea clarius scripsi in. d. l. si creditor. § fin. et sic c
24 consilium predictum non est bonum. ¶ † Quero septimo quid
si vltra predicta adiecit creditor quod bona in quibus foret in-
gressus liceret ei propria autoritate vendere vel ea sibi empta
habere iusto precio an tale pactum valebit et eius vigore ei lice
bit predicta facere. dic quod sic. de primo patet. C. de iure domi.
im. l. si in prin. de secundo vero patet in. l. pe. ff. de contrahen.
emp. et. l. si fundus. §. si. ff. de pig. et no. C. de pac. pig. l. i. Sed sup
posito hoc pacto pone quod debitor decessit et pupillus ei suc-
cessit vt heres. an creditor contra pupillum potest exercere ius
conuentionis et max me rem immobilem habere emptam vel d
insolutum sine decreto. et text. et gloss. videntur dicere quod sic. ff. de
25 aut. tu. l. pupillus. §. sed si creditor. quod tene cordi. ¶ † Quero
c octauo[c] debitor hypothecarius non solum dedit licentiam in-
grediendi sed etiam constituit se possidere nomine creditoris
simpliciter vel precario an tunc tribuatur ei tantum iuris quod pos
sit ipse contra singularem successorem experiri et quomodo. respon. se
cuturus Jac. bot. quem sequitur Bart. quod sic: quod patet ex eo quia ex
simplici constituto creditor nanciscitur vtramque possessionem. s.
ciuilem et naturalem: et idem ex precario vbi solam detentationem
in se retinuit. si tunc si debitor tradit alteri priuatur possessione
creditor sed potest eam recuperare per condictionem ex. l. fin. C.
de acqui. pos. Ubi autem alteri non tradidit sed dereliquit vel
perdit eam debitor tunc creditor possessionem non perdit vt not.
d in. d. l. fi. ideo creditor tunc posset[d] eam ingredi propria autori-
tate et per vim si inueniret resistentem. quia magis esset defensio quam
occupatio. vt. ff. de vi et vi arma. l. cum fundus: et ibi nota. vbi au
tem sola ciuilis transit quod est videre in precario in quo in du
bio apud creditorem est sola ciuilis apud debitorem naturalis.
vt dixi. C. in prima questione ver. sed quid. et etiam super rubrica. C.
de preca. et tunc quia debitor siue alteri tradat siue deiiciatur non
priuat creditorem sua ciuili que per se subsistentiam habet quia
naturali non coheret. vt. ff. de vi et vi arma. l. cum fundo. cum ibi
no. et. ff. de acqui. pos. l. pegre. §. si. cum ibi no. posset creditor ra-
tione sue ciuilis ingredi et per vim si reperiat resistentem. et ita
26 vt dixi tenuit Jac. bu. ¶ † Quero nono an tutor vel pupillus
autoritate tutoris possit licite hanc licentiam de ingrediendo
dare suo creditori vt ea vti possit. et videtur quod non. arg. ff. de acqui. re.
do. l. pupillus. et de acqui. pos. l. possessio. et melius per. l. magis.
puto. §. i. ff. de re. co. In contrarium facit quia possessionem transferre po-
test vt. l. ii. §. si pupillo. ff. de vsucap. pro emp. breuiter dic aut pi
gnorum vel hypothecarum constitutio valet. et tunc pactum de ingre-
diendo rerum executiuum valet. ar. ff. de reb. eorum. l. si pupillorum
§. i. est enim eorum conseruatiuum ergo valere debet. arg. ff. de consti.
pec. l. qui aut aut non valet pignorum constitutio et tunc nec pactum
valet vt sequela. ar. C. si alte. res pig. da. sue. l. curator. et. l. pe. et. ff.
27 de regu. iu. l. cum principalis. secundum doc. et Bart. ¶ Quero decimo
quid de rebus ecclesie an vigore talis pacti possit creditor ingre
di. Innocen. dicit quod non per tex. extra de fo. compe. c. verum. et ibi
per eum no. Sed Host. contra per. c. cum dilecti. extra de dolo
et contu. et in hoc residet Jo. an. in. d. c. verum. Bar. dictum Host.
fatetur si valida conuentio precesserit. ar. C. de epi. et cleri. l. si quis.
curialis. ff. de aqua plu. arcen. l. quamquam in prin. secus si fuisset in
ualida. arg. l. si pupillorum. §. i. ff. de re. eorum. Ualiditatem et inua
liditatem colligeret his que dixi in aut. hoc ius porrectum. C. de sa.
san. eccle. subiungit ipse quod tale pactum non extenditur ad res
consecratas. vt in. c. semel deo dicatum extra de re. iur. libe. vi. et

ppp iii

a Pactum de in-
grediendo. tu vide
de hoc bal. l. i. §. ff. si
ser. vē. v. quo vtru
dns. et in. l. per di-
uersas. et quod. r. C.
man. et no. bar. hic.
nu. xii. vbi sic tertio
principaliter quero. et
ibi posui in add. l
t. tale ius.

b ¶ Quid in vni-
uersali. adde Bal.
l. c. i. §. si quis to. de
pa. iura. fir. dicit
quod si mortuus est il
le qui dederat licentia
per pactum ingredien
di propria autorita
te quod transit ad he-
redem quia istud pa-
ctum non est priuilegium
sed ius comme no. ff. de
pig. ac. l. qui retia-
no.

c Quero octauo
tu vide de hoc bal.
l. i. creditor. §. qui
post diuisionem. ff.
qui pot. in pig. ha.
vbi etiam bar. et bal.
hic ad hoc quo vi
de no. l. l. si. et ibi
eadem bal. l. fin. C. quod
res pign. ob. pos.

d ¶ Ideo creditor
tunc posset. vide
bar. hic et quia bar. hic
dum dicit vel saltem ci
uilis vel tenere contra
rium ipsemet l. l. iii.
§ v. quo vtrum dns
de iu. emphyteo.
pro concordia vide
Inno. in. c. si. l vlt.
col. de loca. et adde
quod hec in. l. sicut sit
pelatione. ff. de acq
re. pos.

ff. de sa. sanc. eccle. l. sancimus. et aut. preterea. ¶ Quero vndeci mo hec lex loquitur quando negotium est liquidum a quid si nō sit liquidum puta quis promisit mihi non venire contra certam promissionem sub pena centum aureorū et obligauit omnia sua bona adiecto quod si contraueniret ex nunc dabat mihi licen tiam ingrediendi bona sua et apprehendendi possessionem pro pria autoritate nunc quia dico quod ipse conuenit volo ingre di possessionem ipse negat an possum vel debeo ire coram iudi ce et prius parte citata liquidare istam conuentionem. ¶ Bar. distinguit quod interdum per exercitium huius conuentionis. id est per rei apprehensionem conuentio deducitur in notorium vel manifestum et tunc alia liquidatio precedens non est necessa ria quia ipso facto est fundata actoris intentio vt est videre quā do res deprehenditur morari in loco prohibito. vt in casu. l. si ti tius. ff. de ser. expor. et l. j. et §. ff. si ser. expor. ve. aut per exercitium huius conuentionis conuentio non deducitur in notorium ma nifestum et tunc liquidatio est per prius necessaria. vt. ff. si man ci. ita fue. ali. ne prosti. l. j. quam ipse intelligit per modum supra dictum scilicet quod ibi nō erat notorium ancillam esse prosti tutam alias potuisset ancillam deducere sine iudice. vt. ff. de con trahen. emp. l. si quis sub hoc pacto. Subiungit quod vbi ali qua liquidatio non procedit facta a partibus vt in primo casu. vel a iudice vt in secundo apparet sibi quod ista lex conuentio nis non possit exerceri. facit. ff. de rei vendic. l. j. et ff. de re iudi. l. si cum nulla. et quod de compensatione dicitur que non admittit nisi de liquido ad liquidum. vt. ff. de compensa. l. fina. hec verba mihi non placent: quia sequeretur quod ista materia. et l. conuen tionis. vt propria autoritate possit nunquam exerceri poterit quia notoria nec manifesta est debiti liquidatio licet in se sit vera ge chim nouit an in casu huius. l. pecunia sit soluta vel non pro so luta habita quia congruo loco et tempore oblata. vt. l. si post ac ceptum ff. de vsu. et sit semper ad iudicem ibitur quod est contra istam lex. et contra. l. po. ff. de pig. ac. ¶ Preterea cōuentio de in grediendo vel apprehendendo et c. est conditionalis si non sit so lutum vel si sit contra factum. cum igitur sit purificata conditio res est non sit ex partibus liquida. quid ergo opus est vt coram iu dice liquidetur cum actus ingressionis et apprehensionis est actus extraiudicialis et a parte in voluntate creditoris dimissus et est nullius preiudicij vbi conditio non sit purificata. et hoc ap parebit postea vt ex sequentibus patebit. ¶ Preterea in. l. si ti tius. ff. de ser. expor. et in. l. j. et. ff. ff. si ser. expor. vnde pone seruum per plures manus ambulasse et de pacto sequentes emptoris ignorasse nonne licebit creditori manum inijcere et deprehende re. certe sic et tamen res possidendi seruum non est liquida nec ei constat quod seruus teneatur in loco prohibito. ¶ Idem dico de ancilla prostituta a si per plures emptores ambulauerit. vt lege prima in fine. supra si mancipium ita fuerit alienatum. et l. si quis sub hoc pacto. et ff. de contrahenda emptiōe. et dico etiā si tunc ancilla non esset loco prostitutionis quia sufficit prosti tutam fuisse et sic conditionem purificatam fuisse. ¶ Non ob. d. l. j. in princip. si mā. ita fue. ali. per quam Barto. mouetur quia respondeo multipliciter. Primo quia ibi manus non iniecerat quia non potuerat nec ante iniectionem dominium ad vendito rem reuertitur. vt no. in. l. j. ff. si ser. expor. ve. ideo necessario ad iu dicem recursum habet: quia de facto manus inhicere non poterit et sic non est ibi impedimentum iuris ratione loci sed facti ratio ne impotentie. Secundo et aliter quod ibi spōtanee regressum habet ad iudicem: quia hoc est in eius electione vt hic. et l. penul. ff. de pigno. actio Uel tertio dic quod ibi manus iniecerat et sic dominium in eum translatum erat sed facultatem adducēdi nō habebāt: quia de facto ei resistebatur et ipse impotēs erat vel ma iorem tumultum et rixam euitare voluit vnde ad prefectū regres sum habuit et tunc de iure vtriusque disputabatur. sic dico in pi gnoris apprehensione vt post ingressum et apprehensionem dis putetur an de iure fecerit vel non. ¶ Ex predictis satis clare pa tet. Bart. non bene dixisse nec quod inducit de compensatione est simile: quia ibi compensatio opponitur in iudicio ideo de bet debitum iudici liquidari consuluit tamen ipse quod ne pos sit opponi quod debitum non sit liquidum quod dicatur in pa cto quod dat sibi licentiam ingrediendi ex nunc et accipiēdi pos

28 sessionem. ¶ † Quero duodecimo an creditor ingredi possit nō precedente mora debitoris in soluendo vel faciendo id quod in obligatione principali erat deductum. et videtur quod non per hanc. l. versiculo. non reddita sibi pecunia. et per. l. si debitores. j. eodem. cum ibi nota. ¶ In contrarium facit. ff. eod. l. quesitum. Barto distinguit et facit gloss. in. d. l. quesitum: quia aut subest causa quia forte dubitat debitorem recessurum et tunc non po test ingredi ante moram. vt. d. lege quesitum. aut causa nō subest et tunc non potest ante moram debitoris. vt hic. et. j. eo. l. debito res. et. ff. qui. mo. pignō. vel hypothecaria solu. l. soluitur. §. pa

¶ Est liqd. an regrat liqdatio. vide bal. in. l. j. §. si seruus ve. et l. j. §. in v. quero vtrum dñs. de iure. em phy. et adde bal. in. l. per diuersas. ff. mādati in. x. q.

b ¶ Ad ritas et ma. et hoc si appa ret de pacto illo per instrm publicū vt pistd hic. ver. et aduerte. cō hoc in simili nota. per Ant. cons. singu. suis in ver. seque tur que possunt ad hanc materiā adaptari.

cifcar. mihi videtur quod virtute pacti ingredi non potest: quia licentia de ingrediendo est conditionalis ideo ante conditionis purificationem non est permissa post hypothecas bonorū que sunt iam in esse producte illas intentare potest ex iusta causa sus pitionis licet ante tempus facit. vt. d. l. quesitum. Et ex hoc pa tet quod non potest subesse iusta causa ingrediēdi antequam ha

29 beat remedium hypothecarum intentatum et sic recurrere de bet ad iudicem non propria autoritate facere. ¶ † Quero ter tiodecimo circa secundam partem huius. l. pone quod iudex ex vrbanitate aditur an debeat pars aduersa citari et libellus offer ri. Respondeo quod glo. videntur in hoc contrarie nam in. l. me minerint. ff. vnde vi. videtur tenere quod etiam sine partis cita tione iudex possit concedere licentiam vt ibi patet in glo. secun da. in fi. Alia gloss. videtur sentire quod requiratur libellus et ci tatio partis et procedatur ordinarie. ff. de iure emphyte. l. ij. in glo. magna. in penul. q. secundum Barto. sed modicum facit in hac questione. Jacob. de bel. dixit quod prudentius et rationa bilius est vt eum faciat citari per. l. nam ita diuus. ff. de adop. et per. l. fina. ff. si per vim vel alio modo. vel per. l. i. §. necessario. ff. si mu. vendi. no. sed si viso instrumento creditorem misit in pos sessionem reo non citato missum debet in suo iure tueri. argumē. ff. quod me. cau. l. metum. §. fina. et ff. ne vis fi. ei. l. si quis missum. in princi. et tunc procedat gl. d. l. meminerint. In casu tamē quo cum fecerit citari et ipse comparet an ei debeat libellus offerri. respondet quod aut debitor confitetur et libellus ei non offertur vt. ff. de iudi. l. si debitori. et ff. ad. l. aquil. l. proinde. aut negat vel contradicit allegando solutionem vel quid aliud quod proban dum releuat et tunc libellus debet offerri et via ordinaria proce di. vt. ff. de lit. contesta. auth. offeratur. et ff. vti possidetis. l. i. cū simi. ¶ Superuenit Barto. et dicit quod iudex debet eum facere ci tari per iura superius allegata. et per. l. de vnoquoque. ff. de re iu dic. alias dicit licentiam datā parte non citata nihil operari. et mouetur ex eo quia sicut non debet fieri executio sententie nisi par te citata cum multe exceptiones possent ei competere que habēt impedire executionem. vt no. per. Cyn. in. l. ab executione. ff. quo rum appellatio nō re. et est casus in. d. l. meminerint. ibi ad insi nuandas sententias: sic istud ius conuentionis executionem non debet iudex exequi nisi parte citata. et ideo si iudex facit nihil agit. sed proinde est ac si sua autoritate sit ingressus vnde potest petere postea se per iudicem in possessionem confirmari parte ci tata: argumen. ff. de carbo. edic. l. iij. §. edictum. et ff. ad carbo. l. i. secundum loc. Joan. imo si autoritate iudicis sic perperam in terposita intrasset incidisset in dictam legem meminerint. ideo dicit gloss. ibi positam non esse bonam et falsum dicere. sed ego eam saluaui vt ibi dixi: et nunc saluo eam alio modo. ¶ † Pro cuius declaratione attende quod creditor ex. l. ista conuentionis habet duplicem viam vnam propria autoritate vt iudice irre quisito alias iudicis autoritate vt hic. et l. doctis. ff. Solu. matri. et l. penul. ff. de pigno. act. et hoc duplici modo potest implorari vno modo per viam inductionis et immissionis sicut alias quā do petitur ex carboniano vel ex. l. fina. ff. de edit. diui adri. tollen. et de ipsa potest loqui hec lex. in fin. secundum intellectum gloss. ¶ Alio modo per viam associationis et hec non tam habet vr banitatem ex parte petentis quam ex parte iudici concedentis ex gratia et vrbanitate sua in ingressu quem si pars faceret sine iudicis nuncio insurgerent rixe et contentiones que ne insurgant iudex debet prouidere pro posse. et ista debet implorari hoc mo do. nam debet pars narrare conuentionem et producere publi cum instrumentum et narrare quomodo ex conuentione potest ingredi propria autoritate et intendit facere sed ne per ingressum ei fieret offensa vel partes ipse venirent ad rixas et arma hec me lius sit ante tempus occurrere quam post vulneratam causam remedium querere ideo ex vrbanitate petit vt sibi ex gratia man det vnum suo nuncio qui eum associet donec fuerit ingressus a cor poralem rei possessionem acceperit: et isto casu et per istum mo dum dico quod iudex hoc faciens non habet necesse partem citare quia nuncius non habet inducere sed solum associare et que gratiose et ex vrbanitate fiunt citationem non exigunt. vt lege penultima supra de his qui veniam etate impetr. et. ff. de nata. restitutione lege queris. et nota. glossa. in lege antepenulti ma digestis ex quibus causis maiores. per istum modum po test intelligi dictum Jacobi de belui. et glossa in dicta lege me minerint. et sic si petit se induci in possessionem citatio erit ne cessaria non si simpliciter petat se associari. ¶ Et aduerte quia signanter dixi si producat publicum instrumentum quia tunc ex notorietate scripture in sua prima figura apparet quod hoc potest facere non si sic testes vellet producere et conuentionem probare: quia tunc fieri non potest nisi parte citata debitore contradicente et libello porrecto vt extra vt lite non contesta. capitulo quoniam frequenter et supra de testib. autenti. si quis

ab aliqua

ab aliquo. ¶ Sed in precedenti casu quando instrumentum publicum producitur dicit Bart. quicquid dicat Jac. de belui. non putat libellum debere offerri nec lite conte. procedi via ordinaria sed summarie sicut fit cum petitur executio ex precio iudicis. vt. l. a diuo pio. §. si super rebus. ff. de re iu. et l. minor viginti quinque annorum. §. cum fideicommissum. ff. de mino. Et hoc probat ex tribus. Primo quia ius exequendi ex conuentione et iudicis autoritate equiparantur. vt. l. dotis. ff. solu. matri. et l. pe. C. de pigno. actio. Secundo quia super omni iure quod oritur ex sententia arbitrali proceditur summarie sicut in sententia iudicis: vt. d. l. a diuo pio. in prin. ergo et hic cum oritur ex conuentione. Tertio quia ex iureiurando quo deciduntur lites ex conuentione. vt l. i. ff. de iureiurand. et l. iusiurandum quod ex conuentione. e. tit. oritur ius exequendi quod expeditur summarie sicut ex sententia. vt in eo. titu. l. ii. et l. sed et possessori. §. si cum de hereditate ergo ita et hic in hoc iure executio quod oritur ex conuentione et dicit tenere Specu. in titu. de loca. §. nunc aliqua. versicu. xlix. ¶ Ad rationes quas inducit Jaco. de belui. respondit. et primo ad gloss. l. ii. C. de iure emphy. dicens quod potest libellum offerre et procedere via ordinaria si vult sed non cogitur. vt not. Specu. vbi. s. Secundo ad rationem qua dixit impedientem me vti re mea possum mea autoritate prohibere. vt. ff. ad. l. aquil. l. quemadmodum. §. i. et. ff. quod vi aut clam. l. qui ad ianuam. et tamen si autoritate iudicis peto debet offerri libellus. vt. s. vti possi. l. i. respondet ipse quod istud ius non potest manifestum fieri iudici ex instrumenti inspectione in casu nostro sic facit quod alias not. in. l. fi. C. de edic. diui adri. tollen. Ad aliam rationem Jaco. de bel. que erat quia per hypothecariam sola nuda possessio aduocatur. vt. l. si cum venditor. in princi. ff. de euic. tamen in ea offertur libellus. vt in aut. offeratur C. de lit. contesta. ergo et hic. respondet quod illud procedit quando hypothecaria fuit tantum constituta sine pacto executiuo. ideo oportet quod procedat sententia. vt. l. i. ff. de excep. rei iudi. Ad quartam rationem que est: quia colonum et inquilinum non soluentes licet propria autoritate expellere. vt. s. loca. l. edem. et l. emptorem. et tamen si itur ad iudicem oportet quod libellus offeratur. vt. l. conducto. in eo. ti. et l. non ab re. s. vnde vi. respondet quod illud verum si vellet agere conditione ex illis. ll. penalibus sed si vellet implorare simplicem expulsionem per iudicis officium tunc posset et summarie sicut. s. dixi de emphyteota. Ad quintam que est quod vbi apparet legitimus contradictor debet offerri libellus. vt. l. fi. C. de edic. diui adri. tollen. respondet quod hic debitor non est legitimus contradictor cum ipse hoc ius executionis concesserit. et ideo conceditur summarie. Ad sextam que est quod vbi etiam imploratur iudicis officium offertur libellus. vt. ff. quis ordo in bo. pos. ser. l. ii. §. dico. respondet quod illud verum quando aliter imploratur quam pro executione: vt. d. l. a diuo pio. §. si super rebus. Ad duas. ll. quas inducit videlicet. l. pupillo. §. qui opus. ff. de ope. no. nun. et ad. l. i. §. necessario. ff. si mul. ven. no. respondet quod in eis non poterat liquere iudici de iure actoris ex inspectione instrumenti hic sic. ¶ Ergo hanc partem Bar. sequor

a nihilominus peto qualitercunque petitionem[a] iudici concludentem fieri et scribi debet in actis notarii super qua iudicis officium imploratum fundatur cuius causa pars citetur. et hoc quando petitur associari per modum per quem superius dixi quia tunc nulla

30 scriptura est necessaria. ¶ † Quero decimoquarto quando ex licentia iudicis ingredi sa in pign. hoc appellari debet conuentionale vel pretorium. Et dicendum est quod conuentionale. ar. ff. de noua. l. si ita fuero stipulatus. et l. cum enim. Non enim agit iudex pignus dare sed datum implere confirmare vel exequi. et hoc sm Barto. et Rof. in ti. de edic. di. mar. fuit enim conuentio et hypotheca prior valida. vnde non potest dici datio noua et sic non obstat quod tutor inutiliter in testamento datus et postea per iudicem confirmatus dicitur datiuus et non testamentarius. vt dixi. s. de confir. tut. l. nequ. et ibi per Cyn. ¶ Quero decimoquinto. an in casu quo creditor conuenisset. et post ingressum posset rem habe-

b re emptam[b] iusto precio qualis ordo seruabitur[c] vt rem em-

c ptam habere possit. dicit Bar. quod ordo erit vt debitor citetur ad opponendum quicquid vult vt ne dicta estimatio fieri debeat et si habita cognitione summaria nihil opposuerit quod releuet iudex debet facere precio eligere duos bonos estimatores. vt. s. de secun. nup. l. hac edictali. §. his illud. vel ipse iudex eligat. vt in aut. de non alienan. §. quod autem. et in aut. si quas ruinas. C. de sac. san. ec. qui iurare debent de legali estimatione facienda. vt in dictis. ll. patet et arg. C. de fide instru. l. comparationes. et iudex secundum ipsorum relationem faciet estimationem seu declarabit iustum precium et si sint discordes quid sit tunc faciendum. scripsi in. d. l. hac edictali. §. his illud. vbi vide.

e **Ante.** Qui pign. dedit creditori aliter mutuare nolenti non dicitur vim pati. h. d. ¶ No. quod necessitas rei familiaris non est iusta cau-

a ¶ Qualitercunque petitionem. Adde Soci. consi. clxxi. incip. diu profecto. vers. aduertat tamen. iii. ii. parte. c. har. xxxiii. vbi hoc idem tenet et allegat.

b ✠ Rem habere emptam. Tu vide de hoc quod no. in tracta. clausularum in clausula contre. ver. alteri non vendere cum pacto. vbi hec materia discutitur.

c ¶ Qualis ordo seruabitur. Adde Bar. in. l. ne quicquam. §. vbi decretum. ff. de offi. procons. et bal. l. aut. offeratur. et bart. in l. i. §. fi. de var. et extraordi. cogni. et ibi do. alex. vbi hic bonam practicam quomodo quis facit rem estimari. item vbi agitur officio iudicis non requiritur libellus. text. est et ibi Bald. in. d. l. ne quicquam. et bar. l. l. ab hostibus. §. super simpliciter. q. ex cau. ma. et quod not. Bal. in aut. C. de in iiii. col. in vers. quero quo iure. C. non nu. pec. vbi etiam in si. et. C. in princi. huius l. v. q. per totum.

sa rescindi contractum pignoris.

1 ¶ Collusio debitoris creditori nocere non debet.

2 Prescriptio quando preiudicet creditori.

Preses. Sententia lata contra debitorem preiudicat creditori scienti nisi fuerit lata per collusionem vel propter prescriptionem. h. d.

1 ¶ † Not. primo quod collusio debitoris non preiudicat creditori. Secundo quod prescriptio currens debitori non preiudicat creditori hypothecarie. Tertio quod his cessantibus sententia sicut s. de-

2 bitorem lata preiudicat creditori. ¶ Opp. quod prescriptio preiudicet creditori: quia spacio longi temporis quo res prescribitur vt. s. de prescrip. long. tempo. l. fin. hypothecaria tollitur vt. s. si aduer. credi. l. i. et. ii. Solu. quod hic de alia prescriptione loquitur quam ipsius rei quod exemplifica duobus modis vt in prin. glo. vel dic vt in ver. vel tertio. quod si de prescriptione illa hic loquitur creditor hic fuit absens vnde duplicatum tempus contra eum requiritur. ibi vero sicut debitor presens fuit. et hec sol. probatur in d. l. ii. ¶ Oppo. ii. quod etiam extra casus hic positos sententia non preiudicet creditori. vt. ff. eodem. l. si superatus. in princi. et. ff. de excep. rei iudi. l. iudicate. Solu. vt sequitur in glossa in ver. videtur ergo. scilicet quod ibi creditore ignorante fuit lata sententia. hic eo sciente. quo casu preiudicat preterquam in duobus casibus hic positis. ¶ Oppo. iii. quod indistincte noceat

d vt. d. l. si superatus. §. per iniuriam. Solu. quod ibi fuit debitor victus antequam pignorasset. ideo non plus iuris potest transferre in creditorem quam ipse habeat. Collige ergo predicta distinguendo vt in gloss. ¶ Quero an hec lex procedat siue debitor fuerit superatus agendo siue defendendo. dic quod vtroque modo vt in glo. d.

d ✠ An hec. l. procedat. Tu vide bal. l. qui repudiantis ad fi. §. coniuncta. ff. de inoffic. testa. Ang. in. l. si superatus. ff. de iudi. et Bal. in. l. C. quibus res iudi. non no. et Panor. l. c. causam que el. i. extra de testi.

e **In summa.** Creditor potest[e] pignus retinere non tantum pro debito sed etiam pro eo quod soluit pignoris occasione. h. d. ¶ No. quod possessor pignoris tenetur ad onera collationum quod facit vt conductores domorum exigi possint pro collationibus viarum. sed tene contrarium secundum Pet. quia non possident si tamen soluant locatori imputabunt. ar. huius litere et si dominus requisitus non soluat potest domus occupari. vt. ff. de via pub. l. ediles.

e ¶ Creditor potest. an et quando creditor possit sibi retinere rem debitoris pro debito. vide bar. in. l. si non sortem. i. q. cau. pig. ta. C. Item adde quod non tenetur creditor pignus restituere nisi soluto sibi toto debito nec instrumentum cassare. l. si necessario. §. si vero. ff. de pigno. act. et l. res. C. eo.

1 ¶ Dominium superueniens debitori pignus confirmat creditori.

2 Jus pignoris nec alienatione hominis nec legis que fit per vsucapionem tollitur.

3 Pignus triennio vsucaptum et per septem annos continuatum an dicatur extinctum. et nu. seq.

7 Debitor quod remedium habeat ne ab vsucaptore conueniatur.

Usucapio. Non summatur. sed secundum lecturam varia notabilia colliguntur. ¶ Sciendum est igitur quod gloss. ponit casum duobus modis. Uno modo in princip. gloss. alio modo in fin. in vet. alii ponunt casum. Prima positio exemplificatur duobus modis. vno quod possessor desiit possidere negligentia sed non videtur procedere quia si pro derelicto habuit facta fuit occupantis et sic frustra de vsucapione queritur et si pro derelicto non habuit tunc licet res iaceret domini negligentia non propterea vsucaperetur: quod patet quia qui illam accepit furtum facit. vt. ff. de furtis. l. falsus §. qui alienam. at res furtiua non potest vsucapi. vt instit. de vsucapio. §. furtiue. ergo etc. Secundo exemplificatur quod debitor qui res obligauit sine herede decessit etc. sed hoc exemplum non videtur etiam bonum: quia licet per rei hereditarie apprehensionem non fiat etiam furtum. vt. ff. de furtis hereditarie. et tamen male fidei possessor est et postea cum alteri vendit et tradit furtum tradendo committit. vt supra pro empto. l. i. et per consequens non vsucapietur secundum Jaco. de ra. Sed ab hoc defendi potest vt hoc procedat si tunc fuisset adita hereditas alias sicut vendens dum apprehendit furtum non facit. sic nec nunc dum vendit si hereditas adita non existit. Alii posuerunt secundo modo casum

1 vt hic circa finem glosse in versicul. alii ponunt etc. ¶ † Ex quo nota quod superueniens dominium ipsi debitori confirmat pignus creditori vt hic secundum hanc lecturam. concord. de pigno. actio. rem alienam. primo responso. facit. ff. de rei vendica. l. si a titio. ¶ Circa istam lecturam oppon. gloss. de. l. cum sic. C. de vsucapio. pro empto. So. ii. vt in ea. quod hic debitor erat bone fidei: ibi male. ¶ Secundo oppo. glo. quod hec lex non bene

a ¶ An tñe pign⁹. no. qđ pign⁹ vſu capione nõ tollit ſꝫ pſcriptione ſic vt hic ꝓbat. bal. ⁊ doc. ⁊ quanto tpe pſcribat pignus vẽditũ. vide ſpe. de pſcri. ver. ſed õ hypothecaria. vbi habes qđ ali quñ qđrienno ali quñ. x. vel. xx. ann. aliquñ. xxx. an. ali quñ. xl. ⁊ aliquan do ſex menſibus et inquolibet caſu ponit exẽplum vt ibi per eũ. qđ vero pſcribat p x. an habes ex l. j. ⁊ ibi Barto. et bal. poſt glo. C. ſi aduer. credito. et Pau. de ca. cõſi. cxv. in fin. ⁊ gloſ. ordi. in. l. cum no tiſſim. in pnci. C. de preſcript. xxx. an gl. ⁊ bart. in. l. j. §. cum ꝑdiũ. ff. de pig. qđ poſſeſ ſor pſcribit ꝯtra hypothecariã per. x. ann. cũ bo na fide. ⁊ p Oldr. cõſi. xix.

b ¶ Cedere non pñt Tu vide de hoc dicto viro ea que not. hic bal. nu. ij. v. ite qrit gl. bar. poſt Dy. i. l. fide iuſſor obligari. i pn. ff. Õſideraſ vbi idẽ tꝫ qđ bal. ⁊ ſa ly. Ꝺ ipſe quãuis hic aliter ſentire videatur.

c ¶ Quo fruct⁹. qđ pignus facit fru ct⁹ ſuos et cõpu tant i ſortẽ ⁊ rece pti vltra ſortẽ re ſtituunt habes p ſoc. ꝯſi. xv. inci. vi ſis ꝑductis publi cis iſtis v. vii di tendũ. ⁊ qrto cir ca fin. cũ v. ſeq. et v. nõ. et pbat l. j. per. bar. xxij. et ꝯſi. xxix. inci. viſo qđã iſto. ver. cir ca tertiũ princi pale. in. v. parte. bar. lvij.

conuenit huic litere que dicit conuentionem non extinguit et di
tere debuiſſet pignus ſed conuentionem confirmari: ideo gloſſa
vt non applauderet litere non tenet eam licet in ſe ſit vera. Aliꝗ
vt Jacob. de rauen. ab extra poſuit caſum quod debitor deceſ
ſit relicto herede ſempronio: ⁊ cũ duo eſſent. Sempronĩ ipſe ſen
ſit de vno et alter iuſto errore ductus credidit de ſe ⁊ hereditas
tem adiuit ⁊ aliã rem illam vendidit bona fide recipienti ⁊ ſic vſu
capit ſicut potuiſſet ſempronius propter iuſtum errorem. vt. ff.
2 de vſucapio. lege ceciſus. ⁊. ff. pro legato. lege p legato. ¶ †Iſta
poſitio bona eſt nihilominus ſecũdum exemplum gloſſe poteſt
procedere. vt ſupra dixi. Et ex vtraq; nota quod ſicut alienatio
ne hominis nõ tollitur ius pignoris. vt. j. eadem lege debitores
ſic nec alienatione legis que fit per vſucapionem. ¶ Cõtra hoc
opponi. gloſſa de lege. ij. ⁊. j. C. ſi aduerſus creditor. Solutio qđ
per preſcriptionem tollitur hypothecaria vt ibi non per rei vſu
capionem vt hic. ratio diuerſitatis eſt quia in vna interuenit ma
ior negligentia ⁊ maior curſus temporis quam in alia. Item qđ
hic hypothecaria nulla ſocietate iungatur rei dominio ſed prin
cipali obligationi cui per vſucapionem nõ eſt preſcriptum: ſed
iſta ſecunda ratio non videtur tuta quia principali non pſcri
bitur niſi triginta annis. vt lege ſicut ſupra de pſcriptio. trigin
ta ann. ⁊ tamen hypothecarie ei iuncte preſcribitur. x. annis in
ter preſentes. ⁊ viginti inter abſens. vt lege. ij. C. ſi aduerſus cred.
¶ Sed oſtende quo principali nõ iungitur vt ſocia ⁊ que prin
cipalis ſed vt acceſſoria: ideo tempore minori permittitur pre
3 ſcribi. ¶ †Sed iuxta hoc quero pone quod rem vſucepit trien
nio et continuat a poſſeſſione tenui rem ipſam adhuc ſpacio ſe
ptem annorum vltra trienniumã tunc pignus ᵃ extinguetur.
a Pla. dixit quod non. ex eo quia preſcriptio longi tẽporis hꝫ lo
cum in rebus immobilibus tantum: nos autem loquimur in re
mobili. Item quia videtur quod adhuc. x. anni poſt triennium
debeant interuenire cum triennium iam conſummauerit ſuum
effectum in vſucapione dominĩ. Sed gloſſ. dicit ⁊ bene quod ſuf
ficit ad preſcribendũ hypothecarie. vt dicta lege prima et. ij. C.
ſi aduerſus credi. ¶ Non obſtat ratio Pla. quia de preſcriben
do actioni hic tractamus. ¶ Non obſtat alia ratio quia licet cõ
ſummauerit effectum vſucapionis non prohibetur continuata
poſſeſſione accedere vna cum tempore ſequenti ad cõſummatio
nem alterius preſcriptionis quod nota, nam hic reperis dupli
cem preſcriptionem ad diuerſa ⁊ vnius tempus requiſitum in
4 vna computari in tempore alterius. ¶ †Opponitur ſecundo
quod imo pignus in effectu extinguatur vſucapione quia agẽs
hypothecaria debet probare debitorem dominũ. vt. ff. eodẽ le
ge ⁊ que nondum. §. quod dicitur. Soluit in gloſſa quod il
lud verum ſecundum tempus obligationis non ſecundum tem
5 pus quo agit vt hic. ¶ †Sed. vero pone quod poſt vſucapio
nem perfectam creditor egit hypothecaria ⁊ rem aduocauit q
potuit vt hic an debitor poterit illam poſtea iure aliquo aduo
care a creditore. ⁊ dicit gloſſa quod ſic pignoratitia actione offe
rendo ⁊ ſoluendo debitum. vt. ff. de diſtrac. pignori. lege reſcri
ptum. §. primo nam pro re aliena competit ſicut actio commo
dati ⁊ depoſiti. vt. ff. commodati lege ita ſi fur. ſed non rei ven
6 dica quia dominiũ perdit vſucapio. ¶ †Sed ſuppoſito quod
debitor recuperauerit a creditore. Quero an his qui ſuſcepit po
terit a debitore recuperare per rei vendicationem. ⁊ reſpondet
gloſſa quod ſic. quia dominus ſi ita eſt ergo inducitur quidam
circuitus qui ſecundum leges eſt euitandus. vt lege dominus te
ſtamento. ff. de condictio. indebi. reſpondet gloſſ. quod iſto caſu
admittitur vt alias admittitur in lege indebiti. §. fina. ff. de con
di. indebi. et lege claudius. ff. qui poti. in pigno. habe. vel dic cla
rius quod iſte circuitus eſt neceſſarius vt vnicuiq; ſeruetur ius
7 ſuum. ¶ †Sed tunc querit gloſſa an ſit aliquod cõſilium vel re
medium pro debitore per quod tueatur ne poſſit conueniri ab
vſucaptore. ⁊ reſpondit quod ſic videlicet vt dum ſoluit vel ante
faciat ſibi ius hypothecarie cedi per creditorem vel etiã poſtea
acto tamen tempore ſolutionis vel ante vt poſtea ſibi cedatur.
vt lege modeſtinus. ff. de ſolu. ¶ Sed attende quia iſtud conſi
lium reprobat gloſſa. ff. eodem lege. i. §. cum predium pignori.
b quia hypothecariam de qua dicit iſti cedere non poteſtᵇ quia
cum ſolutio facta eſt principalis eſt ſublata. et per conſequens
hec acceſſoria lege cum principalis. ff. de regu. iur. ⁊ lege cũ. C. de
vſur. Et ſi dicas cedet etiam perſonalem. male dicis quia contra
ſeipſum cedere nõ poteſt: quia ſibi ipſi nullus obligatus eſſe po
teſt: et ita dicit gloſſa. in dicto. §. cum predium. ⁊ hoc etiam dicit
hic Jacob. de are. Jacob. butri. ⁊ Barto. quare aliud dat gloſ.
remedium ſcilicet quod debitor dimittet creditori pignus in ſo
lutum ⁊ ſic liberationem conſequitur. ⁊ hoc approbat gloſſa.
in. d. §. cum predium. ſubiungens quod ſi quid eſt ſuperfluum il
lud dari debet debitori ⁊ non vſucaptori. vt. ff. de diſtra. pigno.
lege reſcripta. ſed dicit Cyn. quod nihil valet quia per talem da
tionem inſolutum hypothecaria eſt ſublata ⁊ non prohibetur
vſucaptor ab eo euincere qui dominus eſt. ¶ Sed poteſt defen
di vbi datur inſolutum eũ pacto quod hypothecaria ⁊ pign⁹
ſibi ſaluum remaneat in caſu euictionis ſeu quo euinci poſſit iux
ta not. in. l. libera qui theodora. de ſenten. ſecundum Jaco. butr.
vel forte etiam ſine pacto non eſt ſublata: quia res ſua eſt effecta
vt ibi dixi. Aliud dat gloſ. conſilium quod creditor cedat debi
tori ius retinendi ſibi quantum ex ſententia quam obtinuit con
tra vſucaptorem: ſed gloſſa aliud reprobat in dicto. §. cum pre
dium: quia ſoluto debito creditor ius retentionis non habet.
¶ Sed quero an vſucaptor poterit creditori contra eũ agenti
debitum offerri. dicunt Jacob. de are. ⁊ Cyn. quod ſic. ⁊ poſtea
recuperabit a debitore. vt. j. res obligatas. ¶ Sed quero iuxta
legem noſtram que dicit ꝙ pignus non extinguitur vſucapio
ne rei quid de vſufructu ⁊ quid de opera ſerui. ⁊ dic vt ſequitur
in gloſ.

Quamuis. Condemnatio facta in perſo
nali non ſecuta ſolutiõe hypo
thecaria non extinguitur. hoc dicit. ¶ Oppo. quod
per ſententiã ſuper principali extinguatur pignus
vt. l. ſi deferente. ff. qui mo. pignus vel hypothe. ſolui. Sol. quod
ſit abſolutoria. hic in condemnatoria. vt glo. i. ¶ Sed quero de
ratione quare hypothecaria non tollatur. ⁊ reſpondeo vt in gl.
ſi. in qua adde ibi ſatiſfactam. vel quando ſententia fuit abſolu
toria. vt in gloſ. precedenti.

Si dominium. Creditor cõputatis
fructibus in debito ⁊
ſoluto reſiduo tenetur pignus reſtituere ei in quẽ de
bitor transtulit. hoc dicit. ¶ Nota quod fructus cõ
putantur in ſorte et extenuant debitum. ¶ Querit Cynus an
creditor teneatur cedere iura emptori ſoluenti. ⁊ dicit quod ſic.
argu. j. qui potio. in pigno. ha. l. prior. et. l. cum tibi. et. j. de his
qui in pri. credi. lo. ſuc. ⁊. l. fin. ⁊ argu. ff. de lega. j. l. ſi res obligata
ſm Jaco. de are.
¶ Creditor an debeat denunciare debitori pignoris proſecu
tionem. ⁊ nu. 2.

Debitores. De vrbanitate debitor primo
debet interpellari a creditore
vt ſoluat quam ad hypothecariã perueniat. hoc di
1 cit. ¶ †Nota quod creditor poteſt proſequi ius pi
2 gnoris licet debitori vt ſoluat non fuerit denunciatum. ¶ †Sed
quero an iſta denunciatio ſit neceſſaria. gloſſ. in principio dicit
quod non. ⁊ in fine dicit quod ſic niſi dies ſit appoſita. Bartol.
concor. ſic. aut tu queris quantum ad proſecutionem pignoris
de qua hic: et tunc ex vrbanitate cedit. aut quantum ad conſti
tuendum debitorem in mora: et tunc aut dies eſt appoſita et
non eſt neceſſaria quia dies interpellat. vt lege. ij. ad finẽ. C. de iu
re emphy. ⁊ lege magnã. j. de ꝯtrahen. ⁊ commit. ſtip. Aut dies
non eſt appoſita. ⁊ tunc ad conſtituendum eum in mora inter
pellatio eſt neceſſaria. vt. ff. de vſur. l. mora. in principio Aut tu
queris quantum ad venditionem pignoris ⁊ ſimiliter denuncia
tio eſt neceſſaria. j. de diſtra. pigno. l. creditor. ⁊ de iure do. impe.
l. fin. ⁊ quot requirantur ibi dicam ⁊ adde quod not. in. l. ſi conue
nerit. ff. de pig. act.

Nominatori. Nõ licet exigẽtibus ad mu
nera pignora inobedienter
capere ſine preſidis autoritate. h. d.

Si vxor. Succeſſori debitoris debẽt pigno
ra reddi licet nõ caueatur in inſtru
mento debiti. hoc dicit. et intellige ſoluto debito vt
in litera.

Cum dominam. Dominus per da
tionem inſolutum
trãſfert rei dominium niſi ratio exatis habeat obſta
re. h. d. ¶ Not. ex ſi. qđ conſenſus ⁊ voluntas domini
in pignore proficit creditori.

Diſtractis. Creditor habet electionẽ an
agat pſonali ꝯ debitorẽ an
hypothecaria ꝯtra pignoris poſſeſſorẽ. h. d. ¶ Op.
de l. moſchis. ff. de iure fiſ. ⁊. l. ſi non veriũ. C. de dona.
inter vir. ⁊ vxo. Sol. ibi i tacita hypotheca: hic i expſſa. ¶ Op.
qđ idem in expreſſa. vt in aut. de fideiuſ. §. neq; transſumptiue. j.
eo. aut. hoc ſi debitor. Solu. qđ hodie he leges corrigunt per. §.
illum. ¶ Oppo. ꝙ imo nõ corrigantur. q2 text. in aut. de litigi.
§. ad hec. ⁊ transſumptiue in aut. ſequẽ. videtur idem velle Sol.
vt dicit glo mea aut. hoc ſi debitor. ⁊ ibi glo. tenet qđ illa loqua
tur in quodam caſu ſpeciali ⁊ etiam communiter ſequuntur do
ctores. vt ibi dicam.

Debitorem. Alienatio facta p debitorẽ
quouis titulo nõ ꝑiudicat
creditori iure pignoris tenenti. h. d. ¶ Oppo. de aut.
hoc ſi debitor. j. eo. Solu. qđ circa ius pignoris nõ ꝑiu
dicat

dicat vt hic. sed circa ordinem conueniendi sic vt ibi.

Et si frater. Mutuanti suo nomine q̄ritur ius pignoris nō domino pecunie. hoc dicit. ¶ Opp. ab extra quod nō sibi: quia personalis obligatio mutui non fuit quia mutuum est quando fit de meo tuum. vt. l. ij. §. appellata. ff. si certum peta. Solu. quod vel hic interuenit stipulatio de reddendo vel reconciliatum fuit consumptione. ¶ Oppo. quod imo fratri queratur pignoris obligatio. Solu. hic proprio: ibi nomine alieno mutuauit & pignus accepit ideo illi queritur. vt. C. per quas perso. l. fin. ¶ Opp. de. l. idemq̄. in princip. ff. qui potio. in pigno. habe. Sol. ibi speciale quando pecunia est pupilli quia ei queritur pignus. vt in gloss. quam nota: quia ibi casus est diuersus ab isto. nam glo. specialitatem trahit ad istum casum.

a **Quamuis.** Predium emptum[a] ex pecunia mutuo sumpta nō est obligatum mutuanti. nisi id sit conuentum. hoc dicit. ¶ Opp. contra prin. de. l. idemq̄. in prin. ff. qui potio. in pigno. habe. l. si vt proponis. C. de rei vendi. Solu. quod speciale est in pupillo & milite. vt in contrarijs. ¶ Oppo. ab extra. l. fi. l. co. & aut. quo iure. l. q po. in pig. habe. & l. interdū. ff. e. et Sol. vt in qualibet earum no.

Pignoris. Actio hypothecaria est in rem et comitatur possessorem. hoc dicit. ¶ Oppo. l. j. C. de sal. interdicto. solu. vt gloss. ¶ Opp. quod sit personalis: quia oritur ex contractu. vt insti. qui. mo. re contra. ob. §. finali. quod non est in reali. vt insti. de act. §. omnium. Solu. quod ibi in pigneratitia. nō in hypothecaria. Nec ob. quod hypothecaria videatur nasci ex pacto. vt. ff. de pac. l. si tibi qui. & quia non mediate sed immediate: quia iure constituto in re propter pactum.

1 ¶ Creditor nō de casu fortuito sed de dolo tenetur: & quis probabit dolum: & quis casum. & nu. seq.
4 Casus qui sine culpa presumpta eueniant.

Sicut. Creditor tenetur de dolo & culpa non
1 de vi maiore. hoc dicit. ¶ † Nota. q̄
b creditor non tenetur de casu fortuito[b]. concor. sunt in gloss. ¶ Item nota. similitudinem hic fieri per contrarium sic & alias in. l. pe. §. fin. ff. de acqui. re. do. ¶ Oppo. dicitur hic quod de dolo culpa et custodia. tunc arguo sic cum dicit quod tenetur de culpa debet intelligi de leui & non de lata que equiparatur dolo de quo iam predixerat si igitur de leui loquitur cum postea subiungit de custodia quod vt aliquid addat vult ista litera quod teneat de leuissima. sed hoc est falsum: quia cum contractus iste celebratur gratia vtriusq̄ leuissima culpa in eo non venit sed tantum leuis. vt institu. quibus mo. re contra. ob. §. fina. C. de pigno. actio. l. creditor. ergo &c. ¶ Solu. confitendo quod de leui tantum & non de leuissima tenetur. Ad istum textū. responde dupliciter. Uno modo vt q̄ hic dum dicit & culpa intelligatur lata que licet equiparatur dolo non propterea est dolus vt. l. quod nerua. ff. depo. & quod subiungit de custodia intelligatur in qua est leuis culpa. Alio modo vt quod dicit de culpa intelligatur de leui in committenda nō cōmissa. quia fecit q̄ nō debet & quod sequitur de custodia intelligat de eadē leui culpa in omittēdo cōmissa. vt q: non fecit q̄ debuit. vt in glo. & de istis culpis latius dixi in. l. si nul-
2 la. C. de pact. ¶ † Querit gloss. quis debet probare an creditor
c casum[c] an debitor dolum vel latam culpam creditoris. & remittit ad not. in. l. si creditor. C. de pigno. ac. et ibi relecta opi. Gul. dicit quod debitor prius debet probare culpa creditoris interuenisse qua probata creditor habet probare casus. sed tex. facit in oppositum. ff. de eden. l. si quis ex argentarijs. §. preter. et glo. ibi dat varias solu. & finalis quā tenet est quod ibi argentari[us] venit ex priuilegio. ideo hz pbare prius casum q̄ eius aduersarius culpam. ¶ Et sic concludit q̄ regulariter culpa vel dolus prius est probanda q̄ casus fortuitus. & ita dicit gloss. ff. loca. l. si q's fundum. §. imperator. hoc & vult glo insti. q. mo. re contra. ob. §. fi. dicens q̄ creditor dz probare si vult restitutionem euadere & se rem amisisse quo pbato debitor habet probare q̄ illius culpa amissio iteruenit. & tūc culpa pbata creditor habet pbare casum. ¶ Sed dicit Guil. de cu. quid releuat probatio casus si culpa est pbata: q: tunc casus euenit propter culpā. et sic nō releuat talis probatio. & ideo dicit gl. illas male dicere et specialiter allegauit pro casu istum text. dicens per eum pro-
3 bata culpa nō est pbanda causa. ¶ Sed aduerte scdm omnes debet pbare amissionem & bene: & sic distinguo aut ex probatione quam fecit de huius amissione apparet vere vel presumptiue culpam eius interuenisse. & loquitur de leui de qua tenetur vt superius dixi. & tunc debitor qui culpam allegat non habet necesse aliter illam probare: quia eius intentio est per probationes aduersarij fundata: sed creditor qui casum dicit debet illū probare ques si pbabit iudex habebit considerare tūc an culpa sic probata sit vel fuerit cupa huius casus vel non et primo casu non releuat casus. scdo sic. ¶ Aut ex pbatione amissionis quā creditor fecit non apparet vere nec presumptiue aliquam eius culpam interuenisse & tunc debitor culpam creditoris probare debet interuenisse vt. ff. de pba. l. quoties. §. qui dolo. quam si non probet succombit. & si probet tunc creditor habet probare casum nisi ex modo & culpa probata per debitorem apparet de casu quibus casibus iudex similiter vt in precedenti habet considerare an culpa sit causa casus seu ordinata ad casum vel non vt primo casu probatio casus nil releuet q: culpa preponderat. ¶ Secundo releuat. & hoc probat. ff. de condi. ob cau. l. si pecu niam. § fin. in si. ff. cōmo. l. si vt certo. §. sed interdum. et. l. in re
4 bus. ¶ † Sunt tñ quidā casus q̄ faciliter sine culpa presumpta veniunt vt vis hostiū. impetus. aquaꝝ vis vētoꝝ & tēpestatū: & in illis oportet q̄ pbet p̄cedere culpā vt. l. si merces. ff. loca. & l. pe. in pñ. ff. so. ma. quidā q̄ faciliter sine culpa eius p̄sumpta non eueniūt vt furtū. vt. l. cū duobus. §. dam na. ff. pro so. vel incendiū. vt. ff. de offic. prefec. vigil. l. i. & fuga eoꝝ qui debent custodiri. vt. ff. de custo. reo. l. pe. & tūc q: casu allegatus culpā admixtam hz p̄sumptam debet is qui casum allegat pbare tale quid q̄ culpam illam excludat. vt in dictis. ll. & modo habes practicam & theoricā huius materie clarā. ¶ Op. ab extra q̄ de culpa & custodia ista creditor non teneatur. vt. ff. de bo. aut. io. pos. l. pretor. §. est preterea. Sol. q̄ hic in pignore cōuentionali: ibi in pretorio alias a precario. inter que est ista & alie differentie que no. ff. de pig. ac. l. i.

Creditor. Creditor nō cōpellit̄ agere de bito oblato & cōsignato debitori cōpetit pignoratitia. h. d. ¶ Circa p̄mā ptē opp. de. l. diffamari. C. de inge. & manu. & de casib[us] not. C. vt nemo inuitus. so. vt in illis & in glo. ¶ Op. cōtra scdam partem de. l. residuū. j. de distra. pigno. So. vt in glo.

Res obligatas. Quilibet debiti solutione pt pign[us] liberare: sz ex hoc nō querit sibi dñium. sed actionē 3 debitorē absolutū. h. d. ¶ Opp. q̄ imo querat sibi dominiū. vt insti. qui. alie. li. §. i. So. q̄ ibi emit. & solēniter sm formā. l. j. de iure do. impe. l. fi. hic tñ soluit. ¶ Opp. q̄ solutū nō repetat q: creditor debitū nō recepit. vt. ff. de cōdi. inde. l. repetitio. Sol q̄ a creditore nō repetit. vt ibi. sed a debitore quē per solutionē liberauit sic vt hic. sed qua actiōe. rñdet glo. p actionē mādati si ei fuit mandatū vt solueret. alias per actionē negociorum gestoꝝ. vt. l. si negociū. & l. sine. C. de neg. ge. & l. soluendo. in eo. titu. ¶ Op. tertio q̄ pignus sibi retinere possit donec ei soluat. vt. ff. qui. mo. pig. vel hypo. solui. l. i. Solu. confitēdo si illud possideat vel penes se habeat.

Secūdus. Creditor secūdus soluēdo priori cōfirmat sibi pign[us] & in eius loco succedit tā in sorte q̄ in vsuris sortis nō vsurarū h. d. ¶ Not. q̄ secūdus habet potestatē offerēdi primo etiam inuito.

1 ¶ Ius pignoris ipso iure tollitur remissione.
2 Hypothecaria tollitur si pignus nō traditū remittatur.
3 Pign[us] remissuz an ipso iure tollat̄ si pactū fuit de debito principali non petendo.

Maior. Sicut pignus nuda cōuentione cōtrahitur ita nuda conuentione remittitur h. d. ¶ † Nc. q̄ ius pignoris per remissionē tollitur ipso iure. ¶ Circa q̄ opp. gl. de. l. si tibi. &. §. de pignore. ff. de pac. vbi per exceptionē tollitur. ¶ Sol. vt in gl. primo quod ibi ad traditionem fuit processum hic non. ideo ibi ope exceptionis. hic ipso iure. arg. l. prout quisq̄. ff. de solu. & l. nihil tam naturale. ff. de pac. & hanc tenet Ray. ¶ Scundo so. non recedendo ab ista distinctione. aut remissio est facta de pignore & habet locum precedens solutio. Aut est facta de debito et sic in consequentiam de pignore et tunc sicut principalis tollitur ope exceptionis. vt. l. si vnus. §. pact. ff. de pactis. & sic & pignoris oblatio. i. hypothecaria tollitur tunc ope exceptionis. et ita dicit gloss. vsq̄ ad versicu. primo casu tam &c. & ibi hoc reuocat in dubiū. vt quārumcunq̄ principalia tollatur ope exceptionis nihilominus accessoria tollatur ipso iure quia in casu fortior an hoc eueniat vt in casu. d. l. i. §. i. ff. quib. mod pigno. vel hypo. solu. vbi licet non teneat remissio p̄ncipalis obligationis tenet tamen ipso iure in pignore. ¶ Item inducit quia interdum remissio valet ipso iure in accessori. vt in fideiussore: & tamē in principali valet solum ope exceptionis. vt. ff. de accepi. l. et per iusiurandum. §. sed & si. & ita dixit glo. quid dices. Attende glo.
2 latius distinguit in. d. §. de pignori ¶ † Sed examinemus eam aliqualiter & primo casu quo pignus remittitur expressim omnes sunt concordes q̄ si pignus non est traditum: ipso iure tollitur

a ¶ Prediū emptū ad h̄ facit no. p bar. l. l. cū dixerit. §. fi. so. ma. tñ si fuerit gñalr hypothecata pferri ille l. ista ic. l. fi. & aut. ibi posita. C. q po. i pig. habe.

b ~+ De casu fortuito. vid bar. & doc. l. l. q fortuitis. C. de pig. act. & l. l. si inter. §. q cod. ff. e. et eidē & doc. bal. et alex. post eū l. l. si fund[us]. in pn. e. tit.

c ~+ An creditor casuz vide de h̄ et q̄liter pbet casus fortuit[us] bart. l. l. scire. §. sufficit. in lec. Nico. d neap. ff. de excu. tu. et no p alex. l. l. d. §. q̄ dixim[us]. ff. si quis cau. & cōsi. lib. vo. C. & de pbari pal legātē. a fano ꝑsu mit. vide glos. l. l. publican. i v. probat. C. de te. & gl. in. l. si q's fundus. §. iperator. in v. si. iperator. ff. locat.

a ¶ Et in hypothecaria solo consensu. adde Soc. consi. cexi. inci. circa presentem consultationem ver. & qr videmus. in secunda parte. char. cxvij. qd in multis casibus hypotheca per leges ciuiles sine partium conuentione inducitur.

b ⁓ Hoc si debitor. Nota quod illud quod dicitur in ista auten. quod prius debet fieri excussio principalis quam deueniatur ad hypothecariam contra extraneos possessores est verum nisi debitor post constitutionem bonorum constituisset se precario nomine creditoris possidere illa bona obligata: quia tunc non requiratur excussio principalis. ita notabiliter dicit Jaco. butric. prout refert Ange. in l. fina. ff. de acqui. rer. posses. quod singulariter tene menti.

c ¶ Debent excuti. quando excussio necessaria sit, vide Soci. consilio. cxxiij. incipien. visis diligenter & mature. ver. iij. videtur probari cum versic. seq. in prima parte char. xliij. item adde quod excussio de iure cautum non inuenitur quod qui habet generalem et specialem hypothecam ante quam agat contra tertium possessorem dominum teneatur excutere bona specialiter hypothecata. vt per prefatum. Soci. consili. cexvij. incipien. primo aspectu. versicu. preterea arbitror ibi nec inuenitur in secunda parte charta lxxij. Et addo qd excussio est de apicibus iuris. vnde si ex forma statuti sit quod procedi debeat summarie de plano sine strepitu et figura iudicij. non est necessaria quod nota vt per Soci. concilio superius allega. versicul. insuper de iure communi in prima parte charta. xlvij.

d ¶ Quid si debitor. Excussio an requiratur si debitor sit absens vt agere possit contra tertium possessorem. adde Jac. de are. in tractatu excussionum in si. vbi indistincte tz glo. de quo tractatu vide Bart. hic qui mentionem de eo facit in q. qualiter fiat excussio facta de commissione. Et istam glo. istam simpliciter sequitur.

e ⁓ Cessit bonis suis. ista questio videtur de indubitabili facta: qr qn est notorium principalem non esse soluendo tunc pot fideiussor & bonorum possessor principali nd excusso conueniri ita no. Barto. in l. si. ff. si cer. pe. & in l. si seruum. §. videamus. & in l. decem. eo. titu

hypothecaria per hanc. l. & per legē nihil tam naturale. de reg. iur. si autē sit pignus traditum. tunc gloss. sunt in opin. qd ope exceptionis. & d. §. de pignore. arg. d. l. nihil tā naturale. ita no. ibi. & hic gloss. sed contra hoc facit qr hypothecaria solo consensu inducitur vt hic. & j. de remi. pi. l. ij. ergo si sit tradita solo consensu debet tolli. Sed glo. in. d. §. de pignore. respondet qd arg. non procedit vbi ad traditionem processum extitit. vt. d. l. nihil sed modicum facit sed melius facit quod de emptione & venditione di. vt. ff. de pac. l. iuris gentium. §. adeo in prin. & l. ab emptione cum hac transit Ja. bu. Ray. & bar. hic sed in contrario de isto secundo videtur dubitare. ¶ Di attende in. d. §. de pignore ego dico pignus non fuisse traditum vt ex continuatione litere satis colligitur qd etiam patz ex eo qd si esset pignus penes creditorem pactum qd creditor non peteret pign⁹ qd haberet penes se nō videretur pignoris remissiuum nisi pign⁹ debito ri traderet. vnde illa positio casus nō bene illi litere conuenit quapropter nisi videtur qd in verbis sit facienda differentia vbi pignus non est traditum: quia aut creditor dixit remitto tibi pignus & tunc ipso iure tollatur hypotheca vt hic aut pactum fecit de non petendo. & tunc obstat exceptio. vt in. d. §. de pignore. alias pacto vt hec verba sonant & sic in aliis pactis de non petendo. et pro ista diuersitate facit. d. l. ab emptione. si bene ponderetur. Sed dices tu contra hoc facit. j. de remis. pig. l. ij. Et ego respondeo primo secundum gloss. in. d. §. de pignore. qd aliud in tacita remissione vt ibi quia illa solum inducit exceptionem. aliud in expressa: quia ipso iure tollitur. sed hoc non placet mihi quia tacitum pactum equiparatur expresso. ideo ego soluo aliter vz quod ibi tacitum pactum qd insurgit ex illo consensu est pactum de non petēdo. ideo paratur exceptio que est iuris secus si fuisset pignoris remissiuum quia tunc ipso iure tollitur & tunc paratur exceptio que est facti & intentionis vt ibi no. verūtamen licet putem predicta de iure fore vera & per ea multū vitari scrupula: tamen si volumus recedere a gloss. cum qua docto. preteriti vt Moder. trāseunt dicentes pactum de pignore non petendo tollere actionem ipso iure: tunc ad. §. de pignore. respondeo quod si fuit de pignore non petendo dic quod vel ibi erat traditum vel si non erat traditum dic quod ibi exceptione facti. vel dic quod ibi nō super pignore sed super debito non petendo fuit interpositum quod vltimum mihi non placet. vt. j. dicam. Ad. l. ij. j. de remis. pig. dic quod ibi nota. & ibi declarabo que solutio sit ibi melior.
3 ¶ † Quero igitur modo quid si pactum fuit de principali debito non petendo an tunc pignus tollitur ipso iure vel ope exceptionis. & gloss. hic variat. nam primo dicit quod ope exceptionis vt non plus operetur pactum in accessorijs quam in principali. & de hoc quidam dixerunt esse casum in. d. §. de pignore. & inducebant. l. debitum. j. de remis. pigno. arguendo de simpliciter ad secundū quid & respectiuum qd fieri pōt. vt. l. que de toto. ff. de rei vend. & l. qui scit. ff. de vsucap. postea dicit quod ipso iure per. l. i. ff. quib. mo. pig. vel hypo. solu. ¶ Quid dicemus cum gloss. ista nullam approbet hic & in. d. §. de pignore. licet glossa. transeat cum prima nec doct. hic nec alibi quod sciam hoc declarēt. breuiter teneo partem secundā qd liberet pign⁹ ipso iure nam idem factum pōt operari diuersos effectus respectu diuersorum. vt. l. pap. §. sed nec impuberis. ff. de inoff. test. & sic veritā variatur sm psonā quam concernit ita hic variebit sm factum. quod concernit & sm cuiuslibet facti naturam alias consuetam vnde inquantum cōcernit principale debitum illud tollit ope exceptionis qr sic est alias de iure inquātū concernit pignus & deco factum tollit ipso iure sm regularem suam naturam et secunda opin. glos. & doc. de qua superius dixi. Hoc confirmatur per. l. i. quam allegat glos. ff. qui. mod. pig. vel hypo. solu. ¶ Solu. duobus modis. primo dum dicit qd fiscus frustra petit per quod datur intelligi quod petitio est ipso iure nulla quia non competit actio. argumen. ff. de pub. in. l. pretor. §. ad crimen. ¶ Secundo dum dicit pignoris pactum esse solutum per quod datur intelligi quod ipso iure qr verba loquuntur de preterito & de presenti et declaratione iuxta no. in. l. si quis in tantam. §. vnde vi. Nec dicas ibi loquitur quando pactum in principali est inutile vel

saltem non debet esse diuersum quia ratio que ibi operatur in pignore est voluntas remittentis debitū p quam remittit pignus et predicta qn remissio est vtilis in principali qr tūc vz semp in accessorio. sz vbi etiā inutilis in pncipali an teneret in accessorio. text. videtur cōtrarū. qr. d. l. i. qui. mo. pig. vel hypo. so. vr velle qd sic. et. j. de remis. pig. l. debitū. videtur velle qd nō. dic vt dicam in. l. debitū predicta. & per glo. in. d. §. de pignore. & ibi per Jaco. Bu.

De Executione.

Iure isto prius poterat intētari hypothecaria quā actio psonalis cōtra debitorē. h. d. ¶ Op. de aut. que sequitur. Sol. vt statim dicam. Autentica.

1 ¶ † Possessor extraneus pignorū nō excutitur nisi prius debitore excusso principali. & nu. seq.
5 Fideiussor conueniri pōt debitore excusso qui repertus est non soluendo.
6 Actio realis an preferatur personali cum prescriptum est.
7 Fideiussor quare pri⁹ excutiatur quā extraneus pignoris possessor.
8 Debitor principalis qn probetur non esse soluendo.
9 Judex interloquens an debeat pnunciare discussionem legitime factam esse.
10 Exceptio excussionis vsque ad qd tps opponi possit.
11 Correctio legum in quibus vitanda sit.

Hoc si debitor.

1 b c b † Hodie prius quam perueniatur ad extraneos pignorū possessores debēt excuti principales debitores & eorū fideiussores. h. d. ¶ No. qd hodie etiā cōtra debitorē potest prius intētari hypothecaria quam principalis
2 sed nō cōtra extraneos pignorū possessores. ¶ † Item no. quod prius excutiēdus est fideiussor quam perueniatur ad extraneū possessorem. vt. j. assignaui rationē. ¶ Op. qd imo extraneus possessor prius conueniri possit. vt in aut. de litig. §. ad hoc trāsumptum. & c. aut. hoc ita. gl. j. dat multas solu. prima nō valet: qr legū correctio est euitanda. secunda reprobatur in gl. tertia qd illa intelligatur sm illā approbatur p multos quasi dicat qd precio dato creditori liberatur possessor eo vero ei non dato in subsidium agatur cōtra emptorē vt hic. sed quia ille text. nō videtur velle vt in subsidiū agatur. sed statim ideo alij soluerūt aliter. s. qd hic de reuocatoria actione que intentatur p alienatis in fraudem que demum in subsidium intētatur. vt. j. de his qui in frau. credi. l. fin. ibi de hypothecaria. sed respōdet qd non est in corpore licet Jr. hic posuerit sed truffa est quia in duobus locis in corpore dicitur hypothecarijs actionibus. Quinta non habet rationem diuersitatis imo deberet esse potius ecōtra: qr emptor minus deberet grauari ppter preciū qd soluit. Sexta qd hic tm de tacita hypotheca loquitur tenetur in corpe sed per doct. non approbatur qr non apparet in corpore qd plus de tacita quam de expressa loquatur. Septima pla. nō tenetur qr diuinat. Octaua Joan. cōiter tenetur per doct. vt ibi in casu speciali loquatur hic vero generaliter et sic illud ibi operatur litis cōtestatio facta in hypothecaria ante venditionem. et hoc intellige verum nisi debitor precium soluerit creditori quia tunc liberatur pignus vt in solutione sua dixit Jr. et in hoc sis cautus qn emis vt satisfiat creditoribus vt precium videas eis solui & ne probationes tibi deficiant fac apponi in instrumēto solutionis quomodo de precio
3 b ex tali re redacto soluit. ¶ † Querit glo. quid si debitor ᵈ sit absens ita qd cōueniri nō potest an tunc sine excussione poterit conueniri possessor extraneus bonorū. & rndit qd sic arg. in aut.
4 c de fideius. §. i. c. ij. colla. ix. ¶ † Sed quero quid si est presens sed cessit bonis suis ᵉ rndeo sm Jaco. de are. & Cyn. & cōmuniter doc. qd alia excussio nō est necessaria: qr cōstat eū conueniri nō posse idstans contra extraneū possessorē agi potest. idem dico si aliter est notorium eū nō esse soluēdo. vt not. glo. in l. fi. ff. si cert. peta.
5 ¶ † Quero pro declaratione glo. si. pone qd reus est excussus et non reperitur soluendo fideiussor conueniri potest vt hic & in corpore. eo. §. i. pone fideiussorem obligasse etiam bona sua an poterit creditor eum possidentem conuenire personali vel hypothecaria & sic qua velit est necesse quod solū psonali agat. glo. hic dicit qd ita creditori datur electio cōtra fideiussorē possidentem hypothecas sicut datur contra reū vt in l. persecutione. & in prin. huius aut. Dicit tamen quosdā dixisse cōtrariū & aliud in reo principali aliud in fideiussore & istā secundam apparet mihi qd firmet glo. in corpore eo. §. sed neque. in glo. sup verbo hypothece. & pro illa glo. facit tex. ibi in ver. contra principales tantum: sed meo iudicio rationabilius loquitur: quia rationē diuersitatis non video. ¶ Nec obstat tex. ille qr nō loquitur qn personalē tm habet cōtra fideiussorem vel si vtranque non possidet ipse res hypothecatas vel quod ibi dicit qd in aliis via & ordo datus seruetur intelligitur non respectu personalis prius intentande quam hypothecarie contra seipsum sed respectu extraneorum possessorum et ipsos fideiussores vel mandatores. ¶ Quero nunc qualis erit ordo. & respondeo vt in glo. in versicul. erit. ergo &c. vsque ad fin. et ista glossa vt clarior quam illa que est in corpore est tenenda. et not.

et no. quod sicut est dare ordinem inter principalem ⁊ fideiussorem ita inter possidentes ab eis. vt post fideiussores prius conueniantur qui possident hypothecas principalis quam fideiussoris.
6 ¶ †Sed quero quid si personali est prescriptum an reales vt hypothecarie possint preferri personalibus. gl. in corpore eo. dicit quod sic quod fatetur Jac. de bel. si sit prescriptum actionibus personali. contra reum ⁊ fideiussorem: quia simul ⁊ eodem tempore ceperunt competere ⁊ idem si personalibus tantum contra reum sit prescriptum quia ceperunt prius contra reum competere quam contra fideiussorem. nam his casibus debent ⁊ possunt intentari ⁊ preferri reales personalibus que non possunt intentari prescriptione obstante cum quando in isto secundo casu ex persona rei ad fideiussores corrigatur exceptio. vt. ff. de except. l. exceptiones. §. rei autem. et ideo creditori non potest imputari si non agit actione personali: quia iudicium in effectu est elusorium. vt. ff. de iudi. l. si pretor. in casu autem quo esset prescriptum actioni personali tantum contra fideiussorem tantum. vt sepius obligauerat quam reus quod potest. vt. ff. de fideius. l. si stipulatus. §. adhiberi. tunc fideiussor demum in subsidium hypothecaria potest conueniri secus si personalis sua non esset scripta. hec sunt verba Jaco. de
7 quibus cogitabis. ¶ †Sexto quero ab extra que potest esse ratio quare prius est excutiendus fideiussor quam perueniatur ad extraneum pignoris possessorem. respondeo. quod duplex ratio quia fideiussor est obligatus vt. j. de fideius. l. blandius sed possessor pignoris non. Secunda quia substantia fideiussoris aggregatur substantie principalis rei ⁊ facit eum videri soluendo vt probat text. ff. de fideic. l. si plures. §. preterea. ¶ Septimo quero ⁊ ab extra quid si extraneus possessor non sibi sed debitori possideat an tunc non excusso principali hypothecaria conueniri poterit. dic aut ita possidet debitori quo nullo modo sibi ⁊ tunc potest quia effectus iudicii fundatur contra principalem: quia non tam ipse quam is cuius nomine possidet componitur vt. ś. vbi in rem actio. l. secunda aut possidet etiam sibi quia ⁊ ipse pignori habet ⁊ tunc dico principalem prius excutiendum. ¶ Octauo quero quid in duobus reis simul obligatis an vnus eorum possit ante conueniri hypothecaria quam alius conueniatur personali. dic quod sic pro re propria text. probat coniuncta glo. ff. qui po. in pig. ha. l. mulier. ⁊ ibi per Barto. ⁊ ne dicas quod ibi loquitur secundum antiqua tempore ego probo ratione: quia habes tex. in prin. ⁊ dixi super gloss. si. quod creditor habet electionem contra debitorem an agat personali vel hypothecaria imo plus. tex. est in contrarium in corpore eo. §. sed neque quod contra debitorem simul vtrumque potest intentari in eodem libello ⁊ non est alibi similis casus secundum Oldrad. Sed pro re que sunt alterius correi quam possidet non potest si conueniatur ex illius hypotheca non sua vt hic
8 ¶ †Nono quero qualiter probabitur quod principalis non est soluendo. respondeo vel per confessionem aduersarii vel per sententiam per quam omnia eius bona fuissent publicata vel quia cessit bonis vt dixi in secunda questione vel secundum aliquos per vulgi opinionem. arg. eius quod not. per gl. in. l. vbi. ś. de iure dotium. de quo casu ipso dubito vel quia notorium est in ciuitate. argu. eius quod not. in. l. si. ff. si certum petatur. vel quod cautius per discussorem. i. nuncium per iudicem ad hoc missum. arg. ff. de reb. eorum. l. magis puto. §. ne passim. qui referat iudici se sollicite inquisiuisse illius bona ⁊ nihil vel vltra talia non reperisse de bonis eius. ⁊ hec relatio debet scribi in actis nec de rebus friuolis ⁊ inutilibus est curandum. argu. vt in possess. leg. l. si
6 inutiles. ¶ Sed dubitatur an sit necessarium quod iudex[a] in-
a terloquendo pronunciet discussionem esse legitime factam. ⁊ dixit Jac. but. quod non. ⁊ induxit. ś. ad treb. l. sancimus. §. cum aliquis. ⁊ quod ibi not. glos. signata super verbo contumaciam Barto. vero dixit quod hec pronuntiatio est necessaria vt per eum not. ff. de oper. no. nunciatio. l. stipulatio. §. si quis autem et probat ex eo quia inter causas inter quas est ordo prima causa debet prius per sententiam decidi. vt. ś. de interdict. l. incerti. et ff. de acqui. possess. l. exitus. Secundo dicit esse quasi casum in. d. §. si quis autem. alias incipit hunc autem. vbi non venitur contra fideiussorem nisi pronuncietur in iosse edificatum. ¶ Ad dictam. l. sancimus. Respondet quod ⁊ ibi debet pronunciare citatum fore contumacem. sed non habet pronunciare actiones esse translatas: quia illud venit ex dispositione. l. Pro ista parte facit ff. de re iudi. l. a diuo pio. §. in venditione. vbi iudex interloquitur mobilia non extare vt perueniri possit ad immobilia. ⁊ hec tutior vel forsan potest dici ⁊ non male quod si de eo de quo prius debet constare sit controuersia tunc super eo debet pronunciari. vt in. l. alle. per Bar. Si autem non sit controuersia tunc non debet pronunciare de necessitate licet sic de bene esse. vnde ⁊ si possessores pignorum non sunt citati specialiter sed generaliter ad videndum fieri excussionem bonorum talis puta titii ⁊ ad iudicandum bona ad quod tunc debet fieri pronunciatio cum facta non ha-

beret preiudicare extraneis possessoribus non citatis vt. ś. quibus res iu. non. no. l. §. ⁊ per totum. vbi autem forent citati tunc puto pronunciandum ⁊ effectus istorum est vbi sunt citati ⁊ pronunciatum est excussionem fore legitime factam ⁊ transierat in rem iudicatam non possunt postea conueniri iudicare bona ⁊ contra excussionem opponere nisi inquantum acta ex actis apparent nulla sed vbi non fuissent citati contra excussionem ⁊ pronunciationem opponere possunt ⁊ bona iudicare. Item attende quod non tantum ad excussionem ⁊ iudicandum bona debent citari sed etiam ad audiendum sententiam super causa ferenda vt. l. ea que. ⁊. l. si vt proponis. ś. quomodo ⁊ quando iud. ¶ Decimo quero quid si res ab extraneo possessa erat obligata pro debito[a] naturali tantum. an tunc excussio principali fieri debeat. Dyn. quem sequitur Barto. in. l. marcellus. ad si. ff. de fidei. ⁊ in. l. cum quis. §. si quis. ff. de sol. dicit quod non quia impossibilis eius pro debito naturali agi non posse secus si ex naturali tantum agi posset quia tunc fatetur excussionem fore necessariam. Isti bene dicunt sed sunt intelligendi sane nisi res per tertium possessa fuisset specialiter obligata. nam quod non alie. sed vbi veniret in obligatione generali omnium bonorum facta pro debito naturali tantum tunc procedere debet excussio principalis non dico in personali: quia illa est impossibilis sed in hypothecaria que est possibilis. nam ⁊ inter istas reales est ordo vt hic ⁊ in tonce. necatur. ¶ Ex his no. quod sicut naturali tantum accedit fideiussor et exigi potest vt. ff. de mutuo. l. si. ⁊. ff. de fide. l. fideiussor. §. fideiussor. ⁊. l. quod enim. ⁊ ibi glos. ita potest accedere pignus cum effectu quia hypothecaria agi potest vt probat superinspecta per Dy. ⁊ Bar. ¶ †Quero vndecimo vsque ad quod tempus exceptio
b excussionis[b] facte vel minus legitime facte possit opponi. ⁊ sed istam questionem posuerim in. l. exceptionem. ś. de proba. tamen que ibi dixi hic repeto: quia non in eodem volumine reperirentur et ne occultentur due questiones in vna tu debes scire quod quando exceptio ordinis est vnius cause ad seipsam talis protestatio vel omissio vitiat processum totum. vt. ś. de senten. ⁊ interlo. om. iudic. l. prolatam. ⁊ extra de iudi. c. exhibita. ideo potest opponi quandocumque etiam post sententiam quandoque autem ex eius cause ad aliam. ⁊ tunc aut quelibet earum erat mouenda inter easdem personas ⁊ tunc glos. est clara quod ante lit. contes. debet opponi. ff. de euic. l. si mancipiū. §. 1 Et est ratio vt appareret quod actum non consentit sibi preiudicari. Aut illa de qua debet opponi est mouenda cum diuersa persona vt est in casu nostro vt prius conueniatur principalis quam fideiussor vel quam extraneus pignoris possessor ⁊ isto casu gloss. in. l. secunda. ff. de except. ⁊ est glo. si. in si. dicit exceptionem esse anormalam. sic posse opponi ante li. con-
c test. ⁊ postea[c]. ⁊ hoc ideo quia dubium est an sit temporalis vel perpetua ideo in dubium iudicandum est vt de perpetua. vt. l. sufficit. ff. de condi. inde. Sed Jac. de ra. tenuit contrarium per simile nam adultera non potest accusari nisi adulter prius accusetur et hoc potest ipsa excipere vsque ad lit. contesta. seu antequam recipiatur inter reos non postea. vt. ff. de adul. l. si maritus. §. prescriptionem. ergo nec in casu nostro cum in quolibet sit exceptio ordinis ⁊ hoc etiam tenuit Pet. ⁊ Cyn. in dicta. l. exceptionem. et idem Barto. in. l. secunda. ff. de except. ex eo quia ista exceptio non perimit nec impedit personam agere. sed solum petit vt principalis prius excutiatur. ego idem teneo ex eo quia iste ordo non est de forma alicuius totius sed de ordine vnius totius ad aliud et ob vtilitatem fideiussoris vel extranei possessoris inuento cui tacite renunciare potuit patiendo secum litem contestari. ¶ Non obstat ratio gloss. dum dicit quod exceptionis defensio potest esse perpetua principali postea soluendo: quia respondeo secundum Barto. illud non potest contingere in exceptione ⁊ eius natura sed vi ⁊ potentia solutionis que omnem obligationem dissoluit vel aliter exceptio dubia si eius defensio sit perpetua iudicatur propter eius effectum ad repetitionem soluti vt ibi dicit litera sed quo ad omnia non vt hic vel tertio exceptio dubia iudicatur perpetua quando dependet ab euentu futuro. vt. d. l. sufficit. non quando a statu presenti puta an debitor principalis sit soluendo vel non quia tunc in se non est dubia. licet in cognitione nostra non sit certa vt. l. cum ad presens digestis si certum petatur cum similibus. ¶ Quero duodecimo pone quod exceptio fuit opposita ante litis contestatio. ⁊ facta fuit excussio ⁊ nihil sufficiens reperitur vel non fuit opposita: quia notorium erat eum non esse soluendo post litis contesta. cum fideiussore vel extraneo pignoris possessore principalis efficitur diues ⁊ soluendo an tunc poterit exceptio ista opponi ⁊ videtur quod non quia actum legitime non debet ex superuenienti casu retractari. vt in. c. actum legit. me. extra de reg. iur. lib. vi. l. patre furioso. ff. de his qui sunt sui vel alie. iur. ¶ In contrarium facit quia hec exceptio est dilatoria vt in precedenti dixi sed
d exceptiones dilatorie[d] superuenientes post lit. contes. vt est in casu nostro possunt post lit. conte. opponi vt no. ś. de consor. eiusdem

a ¶ Ob iudex. an in excussione sola necessaria sit. adde bart. ⁊ ibi. d. alex. l. l. supra sub. ś. de no. op. nu. ⁊ ia te l. fi. de ac. §. si quis l. frau. ⁊ adde Ro. consil. cc.

b ¶ Exceptio excussionis. adde soci. consil. xxiii. incip. visis diligenter maturé si. iii. vers. probari. eius v. l. l. pre. cbar. xliii. vbi quod exceptio excussionis opponi debet.

c ¶ Aliis. l. p. ⁊ post ea. adde sing. dicit soci. consil. xxiii. inc. visis diligenter et mature. quam ino l. §. pre. cba. xliii. quando agens post lit. conte. excussionem non fecerit vel probationem de inopia principalis debitoris succumbere debet quia litigantem exercitum agentis.

d ¶ Exceptiones dilatorie. adde bar. fin. i. l. §. §. numerus de excus. tu. ⁊ bar. l. l. ⁊. ff. de exc. sed regulariter exceptio dilatoria opponi debet ante lit. conte. l. exceptionem ⁊ ibi doc. ś. de pb. Jo. de pra. in. l. q procuratorem. §. si quis omiserit. ff de pen. pau. de ca. consi. cxx.

a Ego puto istam partem Adde quod hãc partem tenuit Bal.in l.peremptorias ad fi.C.senten.rescin.non pos.z in.l.fina.z ibi pau.de ca.ff.si cer.pe. Sed opi.Jaco.de rau.scilicet qd fideiussor conuentus facta discussione de principali potest excipere de pingulori fortuna principalis que superuenerit post discussionẽ.vt sic reuertatur creditor contra debitorem tenuit illam partem Lado.in.l.stipulatio.§.z habetur.in ad di.nouis.de ao.oper.nun.zalexa.in.l.si mulier.ff.so lu.ma.

b Super ista.l.sm Bal.hic non est alibi de qua vide.l.licet.qui po.in pigno habe.et banc.l.aliqualiter declarat Bal.in.l.in rebus.C.de iure dotium.

c Nisi p confessionem aduersarij. Adde autem sed iam necesse.C.de dona.ante nu ptias.z do. Alexan.in.l.non est dissimile.ff.quod metus cau.et hoc nisi actor si contradicat Jo.de imol.z Alexã.in l.inter stipulantem.§.i.de verbo.oblig.z Jmo.in c.fraternitatis.de frig.et malo.et in c.cum bertoldus.de re iudi.et in.c.cum dilectus.de rescrip.z bu.in c.is qui de sponsa. Adde Bal.in rubri.C.de proba.l.colũ.magna in fine versi.ego aliter.et Bald.in.l.sine possidetis.in iij.col.ver.sz quero.C.de probatio. Pau.de castro.cõ sil.clvij.incip.visis z ponderatis.tẽ nisi ad finẽ petẽdi restitutionẽ ex clausula generali.Cyn.in.l.i.C.de condi in.debi.Joan.z Alexan.in.l.imperatores.de re iudi.z Alexand.in.d.l.inter stipulantem.§.i.de verbo.oblig.z adde quod est fortius qd illud qd hic dicitur q probatio admittitur contra presumptionem iuris et de iure per confessionem partis non solum habet locum in confessione vera sed etiam in ficta per confessionem ergo si eta admittitur probatio contra presumptionem iuris z de iure ita dominus Frãc.de are.in.c.proposuisti.in.iij.colum.de proba.allega.Barto.ita tenere in.l.absentem in prin.ff.de penis.

d Tacite. Adde tamen quod nõ idem operatur ac si esset specialiter alleg.vt est text.in.l.i C.de serui.pigno.da.ma.licet in pupillo sit secus quia res empta ex pecunia pupilli est ei tacite obligata z specialiter.tex.est ibi no.in.l.si tutor.C.de seruo pigno.da.manu.z ad hanc.l.de tacita hypotheca fisci vide nota.in.l.rescriptum in princip.ff.de pac.z Bar.in.l.aufertur.§.fiscus.ff.de iur.fis.z adde casum in quo etiam contrahit tacita hypotheca vez si res ei empta ex pecunia vsuraria vt no.Bald.in.l.tutor.C.de ser.pigno.da.manu.

ij.l.§.ergo &c.qa que de nouo emergunt nouo auxilio indigent.vt.ff.de in integ.resti.l.de etate.§.et causa.z istã partẽ tenuit Jac.de ra.z inducit quasi pro casu.ff.de arbi.l.non distinguemus §.cum quidam.Sed Pet.tenuit primam partem.argumẽ.ff.de fideius.l.inter.§.cum inter.z melius.ff.de excusa.tuto.l.ij.§.numerum.allegauit etiam aut.quomodo de app.cogno.§.pe.sed nihil facit ad.§.cum quidam.respondebat quod ibi suspicio prouenit ex facto arbitri.Ad alias leges respondebat quod ibi dilatoria superuenit ex facto aduersarij sed hic non. Quidam inducunt pro z contra quoddam dictum gloss.in.l.et eleganter.§.penul.ff.de dolo.z magis facit pro Petr. Ego puto istam partem[a] quam tenuit Pe.fore veram. Et ratio est quia legum correctio est euitanda aut si in apparentibus z in non apparentibus remanet ius antiquum sed in casu nostro ius antiquum corrigitur vt molestia non incohetur a fideiussoribus vel extraneis pignorum possessoribus si principalis sit soluendo.z in hoc corrigitur.vbi autem non sit soluendo ad ius antiquum nos reducit seu in eo nos permittit z illud confirmat vt ab extraneis possessoribus z a fideiussoribus incohari possit z ab eis exigi possit.vt patet in aut.de fideius.§.i.z.§.sed neque et hic.z.C.de fideius.aut.presente.z nihil dicit ius nouum vt conuentis relaxetur a iudicio si principalis postea efficiatur soluendo ergo sicut olim in effectu exigebatur ita z hodie. Et pro hoc facit quia text.in.d.aut.presente.z in corpore dicit quod transacta dilatione ei data compellitur fideiussor satisfacere quod est notandum in proposito. Pro hoc etiam facit ne iudicia legitime incohata reducantur ad ludibrium sine facto z culpa incohantis.z quia equius esset conuentus exigatur z ei cedantur actiones quam cum fatigatione personarum z sumptuum nouum iudicium cum alia persona incohetur.z hoc voluit litera in aut.presente in fi.de fidei.z in corpore vnde sumitur.non enim vult ius nouum afficere creditores damno z fatigatione.hoc confirmatur quia fideiussor vt vir bonus cum sciret principalem non esse soluendo fidem seruare z debitum soluere z non litigare debuit quod si fecisset totum iurgium cessasset non ergo ex improbitate sua debet commodum portare.vt.l.sine hereditaria.ff.de nego.gest.z ex hoc patet responsio ad illud generale que de nouo emergunt &c.scilicet quod subuenitur ei qui nihil peccauit non ei qui male egit.vt.l.fina.C.de sponsa. Ad aliud de dilatoria exceptione vno modo respondet Pe.vt superius dici. Aliam responsionem addo videlicet quod nulla dilatoria hic superuenit:quia dilatoria ista a nouo iure inuenta est ordinis tẽpore limitata videlicet vsque ad tẽpus quo ordo iste immutatur z nouus ordo datur vt sic finis primi sit principium secundi z vbi ordo primus excussionis principalis est in dubio necessarius statum cum constat illum legitimum nõ esse efficitur voluntarius in arbitrio creditoris positus vt erat antiquitus.z sic nulla exceptio dilatoria potest plus competere.z ista est veritas speculationis.ideo animum tuum vt illuminetur finge modicum super eis. Quero an nomen debitoris obligatum possit prius exigi quam debitor principalis.et qr hec questio cadit super.l.i.C.que res pigno.obli.pos.z ibi eam pono. Et ideo ibi reseruo.

Seruo. Pignore perempto nõ propterea extinguitur debiti petitio.h.d.

1 Creditor an agat furti p re pignori data furto subtracto.z nume.2.

Si tibi. Creditor p re pignori data furto subtracta agit furti.hoc dicit. Oppo.quod seruus non possit esse notarius.vt.C.de tab.l.generali.lib.x.Solu.hic erat notatius ibi scriptor.vt in glo. Oppo.ij.qd non creditor sed debitor agat furti.vt ff.de fur.l.cum qui.§.idem scribit.Solu.quod hic loquitur qñ p culpã pign' amisit.ita qd debitori tenet ideo debitor nõ agit:in cõtrario quãdo culpa nõ intercessit ita qd debitori nõ tenet z pro hoc tanto creditor agit creditoremus tantum pro vsura.debitor vero pro residuo vt in contrario in dubio culpam procedere presumitur in furto.vt.l.cum duobus.§.damna.ff.p soc. Oppo.qd furti non agat vt res ipsa dupletur vel quadruplet vt.ff.de furt.l.creditori.z.l.creditoris.So.q quantum ad actionem furti vtraqz locum hz hec.l.siue extraneus subtrahat siue debitor sed differentia est in eo qd venit duplandum vel quadruplandum.nã si fur sit extraneus tunc res ipsa duplat vel quadruplat si fuerit debi 2 tor ipse tunc debitum z vsura.vt.d.ll.in Summ alleg. Oppo.iij.q etiã si extraneus.z egit furti nõ pptera totũ sibi retinet qd fuit consecutus.vt.ff.de pign.z.d.l.creditoris.sol.confitendo vt hic intelligat sm illas.z qñ fuit extraneus tunc penã p debito z vsuram sibi retineat.residuum vero debitori restituat nisi pena foret ludibrio imposita.z gñaliter qñ pena venit restituẽda.dic vt per gl.in.l.vetũ.§.fi.ff.de peti.here.z per Bart.in.l.pretor.§.i.i.de bo.auto.iudi.pos.

1 Militia que ex pecunia creditoris emitur eidẽ obligatur.
2 Creditori obligatur quod ex ipsius pecunia emitur.

b Super. [b] Diuiditur in quatuor.qr primo qñ p liberis z cognatis militãtis militia emitur. Scdo qñ p extraneis. Tertio remouet vnum dubium. Quarto limita pdicta.scda ibi:q ita tertia ibi:qd in negotiatore.quarta ibi:q.l.Casus.
1 militia empta ex pecunia creditoris est creditori obligata.z p liberis z cognatis empta nisi contrariũ pbetur empta vero pro extraneis non presumitur ex pecunia creditoris.h.d. Not casum specialẽ in tacita contrahitur obligatio vt hic in glo. Not.ij.differẽtiaz presumptionis quam hec lex facit inter coniunctos z extraneos. No.iij.q contra presumptionẽ legis admittitur probatio in contrarium z hoc qr nõ est iuris z de iure alias nõ admitteretur
c nisi per confessionem aduersarij[c].vt dixi in.l.sine possidetis.C.de
2 proba. Not.iiij.q lex dat formam futuris negotijs. Opp.q res empta ex pecunia credita nõ sit creditori obligata.vt.C.e.l.quis.dicit glo.ibi quia pecuniã recepit bona sua nõ obligauit hic sic.alij dicunt q hic non obligauit sua bona sed sine obligatione aliqua a debitore facta tacite sunt obligata sm Hugo.vt in glo.iij.ideo solute aliter vez qd aut accepit pecuniam expresse in hanc causaz z tunc lz nihil dicat est tacite obligata. Aut in has causam non accepit z tunc non est tacite obligata vt ibi:et tunc insurgit dubium an hoc sit in omni re an tantum sit in militia speciale.z dicunt spãle esse in militia dum tamẽ sit talis militia que possit transmitti ad heredes.vt hic. Pro prima sol.facit tex.iste in prin.in ver.dare solet.p secunda facit iste tex.in differentia quam facit vbi solum notat an militia sit empta ex illa pecunia vere vel presumptiue. Nam z ex alia empta caderet in hypothecam generalem expressam sicut empta ex illa.z ideo secũda est mihi tutior.tñ hoc est hodie expeditũ p aut.q sequitur. Quero de quibus cognatis hic loquatur.z ideo qd guido de suza dixit de proximis in gradu quasi aliter dicere foret ridiculum. Cyn.intelligit vsque ad decimũ gradũ quo successuri sunt qr hic gñaliter z indistincte loquitur ego puto q solum vsque ad sextum gradum vsque ad quem sm tẽpus huius.l.succedebãt.vt.ff.vñ cogna.l.i.§.huius aut.z isti de suc.co.§.fi.naz lz sint gradus etiam quantum ad successionem non tñ quãtum ad casum huius.l.ar.C.de app.l.precipimus.

Quod obtinet. Hec autẽ.sumpta est ex autẽ.de exhibi.z introducen.reis.§.obtinet.colla.v.z declarat.l.precedentem qr nimis est breuis ideo eã declaro sic. In militia comparata ex pecunia expressim ad hoc mutuata prefertur creditor vxori debitoris defuncti z filijs eiusdem dotem matris repetentibus z nullo ex his existẽte id est neque ex mutuatore neque vxore vel filijs ceteri creditores vocãtur quib' pdicti pferebantur Not.q mutuans in emptione militie habet in eam tacitam hypothecam.

In quib' causis pign' vel hypotheca tacite ɔtrahitur. Ru.

v Vniuersa. Bona cẽsuatorũ vel tributariorum sunt tacite[d] fisco obligata. d dicit.Bar.de saly.

c Certum. Bona contrahentiũ cum fisco tacite ei obligantur.h.d.

1 Fructus tacite obligantur qui ex predio hypothecato p cipiuntur.
2 Fructus rei obligate an sint obligati.
1 Quamuis. Et fructus ex predio hypothecato pcepti sunt tacite obligati non predium ex eorum precio emptum.hoc dicit.Glo.oppo.de.l.si rez.ff.de petitione hereditatis.et de lega.

et de leg.ij.l.imperator.§.fin. Solu. vt no.in.d.l.si rem.ff.de pe/ti.here.dita.z.C.de rei ven.l.matri. ¶ Quero quis fuit emptor predio in casu huius.l.in fin.gloss.dic quod creditor z secundum hoc fundus fuit traditus creditori.z ideo precium fructuum ex/tenuat debitum.vt in glo. Alio modo intelligitur quod debi/tor fuit is qui emit z secundum hoc fuit pignori datus sed non traditus.z ita intelligere videtur Cyn.z gloss.i.hic posita.z ista est melior z notabilior lec. Ex qua not.quod in summario di/

2 xi. ¶ Ulterius cum queritur an fructus rei[a] obligate cadant

a in obligationem z quo iure peti possent.distinguo secundum Jacobu de are. Aut fructus percipiuntur pendente iudicio in hypothecaria actione.z tunc veniunt iudicis officio non iu/re actionis.vt.ff.de pig.l.si fundus.§.interdum.facit.l.ediles.§.item sciendum.ff.de edi.edic. Aut percipiuntur non penden/te iudicio:z tunc aut manente dominio debitoris aut eo muta/to.Si manente tunc si a debitore non est dubiu quod sunt obli/gati z per hypothecariam possunt peti vt hic z.C.de partu pig.l.prima.z.ff.de pigno.act.l.si conuenerit.§.pe.Si vero manen/te dominio percipiuntur ab alio.tunc aut illa percipit bona fide.z tunc si extant cadunt in obligationem z per hypotheca/riam peti possunt si no extant.z tunc aut sunt consumpti bona fide z non petuntur aliquo iure.aut sunt consumpti mala fide.et tunc petuntur ac si extarent.vt.l.i.§.cum predium.z.l.si fundus.§.interdictum.ff.de pigno. ¶ Si autem percipiuntur mutato dominio debitoris.tunc refert.Aut fuerunt sati a debitore.z sic fuerunt in dominio eius.z tunc cadunt extantes in obligatione et consumpti non.vt.d.§.cum predium.sicut partus ancille gra/uide obligate.vt.ff.de pig.l.paulus.§.si mancipia.secus si con/cepisset apud alterum.nam et si in predio fructibus pleno.aut no fuerunt sati a debitore.z sic nunq fuerunt in eius dominio:et tunc idem quod in partu ancille concepto penes alium.vt.n.l.si conuenerit.§.pe.z.d.l.paulus.§.i.hec verba formaliter refert Cyn. ¶ Juxta hoc quero silua est obligata z ex ea incisa ligna non est dubium quod ligna sic stantia cadunt in hypothecam per istum tex.z ita dicit Barto.in.d.l.si conuenerit.§.pe.sed quid si ex lignis est facta nauis an nauis ipsa erit pignori.dic pro non quia materia transiuit in materiatum quod non est re/ducibile ad primam materiam.ideo hypotheca que prius erat in lignis extinguitur vt est tex.ff.de pigno.actio.l.si conuenerit.§.pe.ideo ibi consulitur vt cum silua obligatur z in obligatione adijciatur z quecunq nata facta ve erunt.sed ex dictis supra per Jaco.de are.ligna peti possent si mala fide nauis ex eis fabri/cata esset.

1 ¶ Dos que primipilaris datur pro primipili administra/tione an obligetur.

SAris. Dos data primipilario est tacite obli/gata pro administratione primipili.sed in subsidium in ea fit exactio.h.d. ¶ Oppo.de.l.i.C.de primi.lg.lib.z.C.ne vxo.pro mari.per totum.so.vt in glo.i.q in.l.ne vxo.pro marito.est regulare vt pro debito mariti non occupentur bona dotalia.fallit pro hoc officio pri/mipili.alia autem bona non dotalia etiam propter hoc offi/cium occupantur.vt.d.l.i.quia illa non sunt nec fuerunt sub do/minio mariti dotalia sic sicut z alias est in hoc officio speciale vt filij teneantur pro parte.licet non sint eius heredes.vt.C.de pri/mipi.l.si.li.xij. ¶ Op.q dos non sit patrimonium vxoris.dote z C.de rei ven. Sol.vt in glo.

1 ¶ Creditor rem debitoris no sibi obligatam pro debito reti/nere non potest.z nu.2.

SI non. Inducta vel illata in fundum con/ductum sunt tacite pro pensionibus obligata.si tamen conductoris bona sint,aliter ad manus creditoris peruenta non possunt pro pen/sione teneri sed debeat restitui.h.d. Uel breuius sola inducta et illata possunt p pensionib[9] retineri no alia.hoc dicit. ¶ 1 No.q creditor non potest rem debitoris p debito retinere que non sit ei obligata. ¶ Opp.q hic inculcatio verborum contra.§.quibus.C.de no.co.comp.z.l.ampliorem.§.in refutatorijs.C.de app.sunt enim inducta z illata vnum z idem.Uel op.q copula non copulet hic diuersa contra no.ff.de iu.z fac.igno.super ru/bri.Sol.assignando diuersitatem vt in prin.prime glo. ¶ Op.secundo quod inducta no sint sic simpliciter obligata.vt.ff.eo.l.in predijs.z de pig.l.debitor.C.loca.certi.tur.Sol.qd hec sint il/lata vt in ea.gl.vsq ad finem versicu.quare in vrbano non requi/ratur scientia locatoris in rustico sic.dic vt dixi in.d.l.certi.vbi hanc materiam explicaui. ¶ Opp.tertio q tex.sibi Jdicat.quia primo dicit non inducta pignori teneri placuit.postea sta/tim dicit qd est J dictum.§.quibus.z contra.l.vbi repugnan/tia ff.de reg.iur. Solu.supplendo text.tripliciter.vt in secunda

2 glo.z vltima melior. ¶ 1 Opp.q creditor rem debitoris possit retinere pro debito.vt.J.ti.i.z.ff.de solut.l.si cum aurum.z.ff.de cond.indeb.l.si non sortem §.si centum.glos.pro omnibus dat

a ¶ An fructus rei.adde Soci.cosi.xxij.incip.circa primum presentis versiculo.confi/mans dicta in prima parte thar.clxiij.qd fruct[9] percepti ex predijs alicui obligatis sunt etiam obligati cum sint eiusdem cum re obligata.

b ¶ Si mater.adde Soci.cosi.clxx.inci.diligenter puncti narratione.ver.cofirmatur hoc circa mediu in scda pte.char.lij.qd mr q fuit tutrix z transiuit ad scda vota no red/dita ratione administrationis no so/lu q lex eide sua cofert auxiliu.sz hz ipsam odio.et punit z bona scdi viri q eu in vxore recepit no reddi/ta roe tutele sunt obligata. Et an eius dos p admi/nistratione tutele si/liorum quam ipsa su/scepit sit obligata z an a filijs retine/ri possit donec ro administrationis reddat vide in.C. alle. consilio per prefatum Socin. versi. circa prima difficultate cu.vs.se.z ver.ex qua co/clusione sequit cu versi.seq.char.lij.

duas solutiones.sed melius est vt quelibet per se soluatur. Et primo ad.l.j.ti.i.dic quod ibi pro impensis in re factis habet re/tentionem sic z alias in.l.in rebus.§.possunt.ff.commo.vel ibi pecunia in vtilitatem domini est versa ob quam res fuit pigno/ri data.Ad.l.si cum aurum.ff.de sol.dic qd hic in creditore qui retentionem non habet.ibi in debitore qui tuetur exceptione donec solutum indebite reddatur ne vtrumq habere reperia/tur cum indebiti soluti non detur ibi repetitio.z eodem modo respondeo ad.l.si is cui.in principi.eo.titu.Ad.l.si non sortem.§.si centum.de condi.inde.respodeo qd hic per vim z sic vitiose possidebat.ideo non retinet ibi sine vitio:quia ex traditione de/bitoris idem si alius eius nomine tradidisset ista violat literam hic z diuinat sed restituendo solutionem huius glo.dic.qd glo.voluit dicere quod hic res alia peruenit ad creditore sine volun/tate debitoris ibi cum eius voluntate.ideo ibi retinet. Sed tunc contra istam solutionem instatur de.l.fina.C.commo.ibi perue/nit de eius voluntate z tamen non retinetur. Solu.quod in.d.l.fin.ob aliam causam quam ipsius debiti ad eum peruenit.ideo no [illegible] nisi pro impensis factis in re.vt.l.in rebus.§.pos/su[illegible].ff.c[illegible]o.sed in.d.§.centum.ob causam debiti peruenit. ¶ Ex predictis possum sic concludere interdum res debitoris peruenit ad creditorem sine voluntate ipsius.z tunc creditor no potest eam retinere pro debito.z ita intelligatur hec.l.secundum glo. Jnterdum res debitoris peruenit ad creditorem de ipsius voluntate.z tunc aut propter illud debitum peruenit et potest retinere vt.ff de condi.inde.l.si non sortem.§.si centum. Aut ob causam z tunc aut vult illam retinere propter impensas factas in re z potest vt.j.tit.z.l.i.z.ff.commo.l.in re.§.possunt.aut pro/pter aliquod aliud debitu z non potest.vt.C.commo.l.si.letus tamen ibi dixi hec faciunt ad questionem de scriptore vt possit retinere quinternos quos scripsit pro mercede sua non autem exemplaria.vt latius dixi in.d.l.si.vbi vide. Bart.de Saly.

1 ¶ Tutela materna censetur legitima.

b SI mater. [b]Si mr est tutrix pupilli pusq rationem reddiderit z reliqua restituerit ad secunda vota transierit bona mariti sunt tacite pro illa administratione obligata.h.d.et

1 multum notanter. ¶ 1 Not.vltra dicta in summario q tutela

c materna dr legitima[c] de quo per glo.z doct.C.quando mu.tut.of.fun.potest.aut.matri z aut. ¶ Not.secundo casum specialem in quo bona mari obligantur pro debito vxoris sic econtra ha/bui[illegible].C.e.l.satis.qd est J regulam.C.ne vxo.pro ma.per totu.

SAncimus. Jura disponentia vt in du/cta z illata sint tacite p pen/sionibus obligata debent obseruari pro iure com/muni in omnibus personis z locis. h.d. Jbi per ter/ritoria. Quid sit territorium habes in.l.pupil.§.territorium.ff.de verbo.signi. Saly.

c ¶ + Tutela ma/terna dicit legiti/ma.bar.not.in.l.§.§.cofessum.alia est.l.si pater.ff.ad tertull.z in.l.si qs sub conditione.colu.v.nume.vij.ver.anteq veniam ff.de testa.tute.et bar.z Ang.l aut.matri.z auc col/la.ij.

d ¶ Si phauer[d]a Adducte qz bart.in.l.q dotis.soln.ma.subaudit ma/xime ad istu text.vbi requirit frau/dem qd nota.qz alr no bn itelligeres istam materiam.qd si obligaui re alie/na z tradidit an possit ille cui fuit illa res tradita p scribere iuri hy/pothece bald.qd non in.l.si quan/do.C.ad velleya/num.

¶ Si aliena res pignori sit data. Rubrica.

1 ¶ Procurator an possit rem domini obligare pignori z nu/mero sequentibus.

1 PRocurator. 1 Procurator sim/plex no pot re domi/ni pignori obligare:licet si pecunia sit recepta et in vtilitatem domini versa creditori detur excep/tio donec soluatur.h.d. ¶ Op.gl.quod imo possit dctribus.ll.valet de.l.procurator cui libe/ra.ff.de procura.z.l.solutum in fin.ff.de pigno.act.z.l.vniuerso/rum.e.ti. Sol.hec per illam literam limitatur vt procurator no possit nisi habeat generalem cum libera vel speciale mandatu ad hoc dominus consueuerit sic facere. ¶ Op.quod no tantum in hoc casu sed etiam in alijs tueatur exceptione.vt.ff.de pigno.l.i.§.i.C.l.cum res.z.ff.qui.mo.pign.vel hy.pot.solu.l.i.in princip.et.C.de predijs mi.l.vtere.z.l.si predium.ff.de rebus eorum.l.si pupillorum.§.pe.Sol.vt in secunda glo.confitendo Jtia nec H. illos casus excludit cum nulla taxatiua habeat. ¶ Queritur gl.an p pecunia credita ei competat alia actio.z dicit qd sic z bene.

1 ¶ Dominus dolose rem suam obligari patiens sibi preiudicat.

d SI probaueris. [d]Si dominus frau/dulenter patiatur re suam obligari ea obligatu no alias.hoc dicit. ¶ Op.de.l.re aliena ff.de cotrahen emp. Solu.q res alie/na vendi potest.vt ibi sed no pignori dari.vt hic.z est ratio quia venditio afficit persona z no rem:pignus vero rem non personam

¶ Querit glo. quis probauit fraudem. Respon. q: is qui eã allegat vt in. l. exceptionibus. §. dolo. ff. de pba. nec sola scietia sufficit q: ius suum vbiq: durare scimt: vt. ff. qui. mo. pig. vel hypo. sol. l. sicuti. non vt sed de hiochardo an tacẽs videatur consentire. dic vt dixi in. l. innititus. de procu.

Curator. Ex obligatiõe tutoris vel curatoris nõ tenent pignora minoris nisi in eius vtilitatem sit pecunia recepta. h. d. ¶ Querit glo. hec. l. loquitur in mobilibus. ⁊ dic vt in ea. Quero hodie an in immobilibus sit inn ouatu per. l. que tutores. S. de admi. tut. ⁊ dic vt in glo.

1 ¶ Filius rem patris non obligabit.

Nec similiter. † Filius nõ põt obligare rẽ patris inuiti vel ignorãtis h. d. ¶ Quero qd in emãcipato: ⁊ vt q: possit vt hic q: hec. l. phibet in filio in potestate. ergo in alio permittit: vt. l. cum pretor. ff. de iudi. in cõtrariũ est veritas vt in gl. ¶ Nã ob. hec. l. quia de eo dixit causa maioris dubitatiõis tollende que erat: q: filius in potestate videt quasi dñs: vt. l. in suis. ff. de libe. ⁊ posth. ⁊ sic posset magis q̃ emancipatus quod remouet. l. ista.

1 ¶ Equitas rigori preferetur.
2 Obligare rem alienam an quis possit. ⁊ nu. 3.
3 Pignus validatur dñio debitori superueniente.
4 Creditor agens hypothecaria dominium debitoris probare debet.
5 Libellus quem offert agẽs hypothecaria quid ɔtinere debeat ⁊ nu. seq.
9 Conclusio libelli agentis hypothecaria qualis esse debeat.
10 Modus probandi in iudicio ab agente hypothecaria seruandus. ⁊ nu. seq.

a ¶ Supueniẽtia dñij. Adde bar. & ⁊ plen. p eũ in. l. i. ff. de pig.
b ¶ Obligare rẽ alienã. qñ res aliena obligari possit vide bal. no. l. i. in f. l. i. col. & rei vẽ. ⁊ vid no. l. l. §. de pig. act. ⁊ que ibi dixi post bart. l. l. i. §. i. ff. de pig.
c ¶ Dñiũ. ꝯtra hoc dicto bal. i. l. si is q & iure si. gl. l. l. ed. ff. de ne. ge. ⁊ i. l. q iurasse. §. si pf. e. l. §. de iureiu. ⁊ l. l. aretusa. §. si. eã. l. seq. ff. de sta. ho. ⁊ Inn. l. c. qñ ⁊ qñ. extra de act.

Cum res. Dñiũ superueniẽs debitori validat pign⁹ de equitate: lz nõ de rigore. h. d. ¶ 1 † No. q: equitas preualet rigori. ẽ cõtra. S. de iud. l. placuit. ⁊ dic vt ibi plenius scripsi. Itẽ q: a superueniẽtia dñij ᵃ validat inualidũ pp eius effectũ. ⁊ cõtra. ff. de pig. ac. l. si rem. §. fin. ⁊ ff. de consti. pec. l. rescriptũ. §. 1. ¶ Op. q: hec. l. in fin. nos dimittat in incerto dubio vel obscuro contra. §. quibus. S. de no. co. compo. So. declarando vt in glo. si. in prin. ¶ Op. ij. q: superueniẽtia dñij nõ sufficiat q: oz probare esse in bonis debitoris tpe obligationis: vt. S. de pig. l. ⁊ que nõ sunt. §. q̃ sibi. glo. dat duas sol. vna q: hic bona fide possidebat. ibi mala istã reuocabo in dubiũ in prĩa. q. Alia q: hic de equitate. ibi 2 de rigore. ⁊ sic ibi quo de directo hic quo ad vtilem. ¶ † Op. iij. b q: rẽ alienã ᵇ quis obligare possit: vt. ff. qui po. in pig. ha. l. iij. §. cũ ex cã. Sol. q: licet esse aliena tamen pignorãti erat debita. ⁊ sic ius habet ad rem. vnde illud videtur obligare qd põt: vt. j. ti. i. l. nomẽ. ¶ Op. iiij. de. l. grege. §. ij ⁊ iij. ff. de pi. ⁊. j. si pig. pig. da. sit. l. i. ⁊ per totum. Solu. quod ibi habebat ius in re hic nullum habebat in re nec ad rem. ¶ Op. v. quod si nullum ius habeat tempore obligationis valeat: vt. ff. de pig. l. si fundum. § aliena. Solu. quod ibi dixit cum mea erit. ⁊ sic futurum cernit hic sim- 3 pliciter obligauit. ¶ † Opp. vi. quod etiam si simpliciter obligauit ⁊ creditor iure retentiõis tantum possidet teneatur: vt. ff. de pigno. l. i. in princip. ⁊ sic ei non competat vtilis hypothecaria cuius contrarium hic dicitur. Solutio quod hec. l. loquitur quando creditor ignorauit rem alienam. ibi quando sciuit vt in gloss. ¶ Oppo. vij. ab extra quod ius superueniens non cõfirmet pignus: vt. ff. de pigno. actio. l. rem alienam. respon. Solu. vt ibi not. ⁊ melius quia vera solu. est ista quod ibi non superuenit ius debitori sed ad debitum dominus rei teneri cepit secundum Ja- 4 co. butri. ¶ † Opp. octauo quod etiam si creditor sciuit alienã validetur pignus. licet debitori nullum ius superueniat vt. ff. de pig. actio. l. si aliena. Sol. quod ibi voluntas domini interuenit a principio vel postea ratihabitione secuta. ¶ Conclude modo predicta sic cum queritur an obligatio rei aliene teneat. Aut debitor habet ius in re vel ad rem. ⁊ valet in eo iure quod habet: vt. ff. d pig. l. grege. §. ij. ⁊ iij. j. si pig. pigno. da. sit. l. i. ⁊. ff. qui po. in pigno. ha. l. iij. §. cũ ex causa. aut neutrum horum habebat. et tũc valebit si sua efficiatur vt. ff. de pigno. l. si fundum. §. aliena. aut hoc non dixit sed simpliciter obligauit. ⁊ tunc aut dominus ratum habet ⁊ validatur: vt. l. aliena. ff. de pigno. actio. Aut ratum non habet. ⁊ tunc aut creditor fuit sciens ⁊ dominus ignorãs. aut eꝯ creditor fuit ignorãs ⁊ dñs sciẽs. aut vterq: sciẽs aut vterq: ignorans. Primo casu non est dubium quod aduersus debitorem etiam si ei superueniat rei dominium ipse habet retentionem: vt. l. i. in princi. ff. de pig. sed dubitatur de hypothecaria actione aduersus debitorem tantum. ⁊ de hoc dic vt ibi nota. Secundo casu dic aut dominus tacuit in fraudem vel non vt primo casu teneat obligatio. secũdo non vt. S. eodem. l. si probaueris. Tertio casu quia fraus non potest inferri sciẽti vel patienti: vt. S. de transactio. l. cum donationis. ⁊. ff. de actio. emp. l. §. in fin. ⁊ tunc obligatio teneat quando creditor fraudatur vt. S. l. si probaueris. sequitur quod in casu nostro ab initio non teneat obligatio: sed an superueniẽtia dominij cõfirmaretur ex postfacto est dubium ⁊ videtur quod non: quia equitas de qua hic dicitur tunc non subest. vel forte in casu predicto sufficit animus fraudandi quem dominus habuit: licet creditor sciuerit: quia fraudis animus voluntati parificatur: ⁊ quia fraus domini preponderat scientiam creditoris qui non agit fraudare sed domini fraudem ad eius vtilitatem acceptare. cogitabis: quia passus iste mihi dubius. Quarto casu quando vterq: fuit ignorans distinguo aut debitor successit domino rei aut econtra dominus rei successit debitori aut nullus alteri. Primo casu pignus de equitate conualidatur vt hic. ⁊. ff. de pig. act. l. si rem. §. fi. Secundo casu non conualidatur vt. ff. eo. ti. l. rem alienam. §. respon. Tertio casu non tenet aliquo tempore nisi dominus haberet ratum vt supra dixi. ⁊ eo casu confirmatur retro a tempore quo conuenerit vt. ff. de pig. l. si fundum. §. i. ⁊ ar. S. de dona. inter virum ⁊ vxorem. l. antepe. ⁊ ita not. gloss. in. d. l. aliena. quod verum dixit esse Gul. de cu. quem secutus est ibidem Barto. in preiudicium tertij cui ipse ratum habens medio tempore obligasset vel alienasset. Nam actui illi medio preiudicare non posset vt. ff. de pigno. act. l. ij. ⁊. ff. qui potio. in pig. habeã. l. potior. §. i. ⁊ ar. ff. quemadmo. seruit. amit. l. si partem. §. si fundus. alias daretur occasio fraudibus. Hãc distinctionem no. quia plenior 5 est quam illa quam ponit glo. hic. ⁊ ff. de pig. l. i. ¶ † Nunc quec ro an creditor agendo hypothecaria debeat probare dominiũ ᶜ debitoris vel sufficiat probare quod titulo ⁊ bona fide possedit vel quod minus est sufficiat tantũ probare quod bona fide possedit. ⁊ Dy. in. §. item seruiana insti. de act. dixit quod gl. variant nam. S. de sal. interdic. l. i. dicit quod debet probare dominium debitoris. ⁊ idem dixit in. d. §. item seruiana. sed in. l. rem alienã ff. de pign. act. dixit quod sufficiat probare eum possedisse titulo et bona fide. ⁊ in ista gl. dicitur quod sufficiat probare eum possedisse bona fide. ⁊ de titulo nil dixit Dyn. dixit quod ista opinio est melior: quia nulla. l. disponitur vt oporteat probari debitorẽ fuisse dominum tempore obligationis sed dicunt quod debet probari rem fuisse in bonis debitoris tempore obligationis: vt patet in. l. ⁊ que nondum. §. quod dicitur. ff. de pigno. sed in bonis videtur esse res etiam si non sit dominus sed bona fide possidebat vt. ff. de ver. sig. l. bonorum. §. in bonis. ergo ⁊c. Cyn. vero in contrarium ex eo quia per hypothecariam constituitur ius in re vt. ff. de noxa. l. in noxalibus. ⁊ no. S. ad velle. l. si fine. ex quo sequitur quod constitui debet ab eo qui dominium habet vel eius voluntate vt. ff. de pig. act. l. ij. ⁊. l. aliena. Preterea res dicitur in bonis pro qua actione habemus si eam nõ possiderimus vt. ff. de acqui. re. do. l. rem in bonis. sed debitor nisi esset dominus vel quasi non habet actionẽ vt. ff. de publi. l. fin. ergo ⁊c. ideo ipse distinguit aut agitur directo. ⁊ tunc debet actor probare dominium debitoris. ⁊ ita intelligit glo. S. de sal. interdict. l. i. ⁊ insti. de ac. §. itẽ seruiana. Aut agitur vtili. ⁊ tunc aut contra ipsum debitorem vel eius heredem. aut contra tertium. Si contra debitorem vel eius heredem. ⁊ tunc sufficit debitorẽ bona fide possedisse. ⁊ est ratio quia nõ potest ipse refutare questionẽ dominij ar. ff. de pig. l. si inter colonum. §. i. ⁊ ita intelligit glo. hic posita. Si contra tertium. tunc aut ille causam habet a debitore. ⁊ tunc si lucratiuam. adem quod in debitore. secus si onerosam. arg. l. apud celsum. §. de autoris. ff. de do. excep. aut ille causam nõ habet a debitore. ⁊ tunc aut creditor agit hypothecaria ad rem aut ad possessionem. si agit ad rem. ⁊ tunc debet probare debitorem possedisse titulo ⁊ bona fide. ⁊ intelligit quod not. per gloss. in. l. rem alienã. ff. de pig. act. ⁊ probat hoc tali ratione: quia lege cauetur quod si ago hypothecaria contra tertium. ita tuetur me pretor in seruiana sicut tueretur debitorem agentem publiciana vt ff. de pig. l. si ab eo. sed cõstat quod si debitor ageret publiciana. deberet probare titulo ⁊ bona fide se possedisse vt insti. de act. §. alie. ergo agens hypothecaria contra extraneum habet probare titulum ⁊ bonam fidem debitoris. Aut creditor non agit ad rem sed ad possessionem. ⁊ tunc si debitor aduocaret possessionem poterat aliquo de modis not. in. l. ⁊ ideo. §. neratius. ff. de condi. fur. poterit ⁊ creditor quasi illud ius ⁊ actio sit sibi specialiter obligata si non specialiter saltem in obligatione generali bonorum. ⁊ ideo sufficeret tunc probare possessionem debitoris sui sicut si ageret contra debitorem debitoris sui ⁊ ex generali obligatione cũ modo creditor suus sit creditor possidentis: vt. ff. de verborum sig. l. creditores. ⁊ peter possessionem actione illa vtili que directa competit debitori vel vtili hypothecaria vt ff. de pig. l. grege. §. ij. Si autẽ debitor nõ poterat possessionẽ aduocare similiter nec eius creditor: quia maius ius debitor in eum transferre non potuit ⁊ possessio sua censebitur extincta. hec sunt verba Cyni que in parte fuerunt Jacobi de arctio. ⁊ aliorum docto. ¶ Or attende quia superuenit Barto. in. l. rem alienam ff. de pignoratitia actio. multa dicit vt materia ista dilucidetur.

¶ Quero

5 ¶ †Quero primo quid habet agens hypothecaria narrare in
libello. & respõ. id vel ea que sunt cause hypothecarie inducende.
et hoc clarum per ea que dixi in. l. edita. C. de eden. alias libellus
6 non esset aptus nec sequeretur conclusio ex p̄missis. ¶ †Nunc
quero que sunt illa. respond. quod alterum de tribus & de quar-
to dubitatur videlicet vel dominium directum vel vtile tantum.
vel quasi dominium hec probantur quo ad primum in. l. ij. & l.
aliena. & l. tutor. in princi. ff. de pig. act. quo ad secundum in ea. l.
tutor. §. fi. & ff. de pig. l. res vectigalis. quo ad tertium probatur
ff. de pig. act. l. si rem. & ff. de pig. l. si ab eo. & si hoc vltimum suffi
cit fortius sufficiunt precedentia. & quod hoc sit verum probo ra-
tione: quia si tuetur pretor creditorem in hypothecaria sicut de-
bitorem in publiciana vt. d. l. si ab eo. sed publiciana cōpetit pos
sidenti titulo & bona fide si postea desinat possidere vt instit. de
act. §. alie. & ff. de publi. l. sunt & alie. ergo &c. Item quia hypo-
thecaria constituitur in bonis debitoris. ff. de pig. l. que nondū.
§. quod dicitur. as in bonis debitoris est id pro quo actionē ha-
bet si desinat possidere vt. l. rem in bonis. ff. de acti. re. do. ex
his patet p̄dicta vera esse & nullus dubitetur. de quarto dubita-
▪ tur videlicet an sola possessio[a] debitoris bona fide habita suffi-
ciat. & Dyn. dixit qđ sic quia res que bona fide possidetur in bo-
nis nostris esse dicitur. ff. de verborum significatio. l. bonorum.
§. in bonis. & clarius in. l. seruos. in princi. de lega. iij. & hoc suffi-
cit vt. d. l. que nondum. §. quod dicitur. ergo &c. & pro hoc etiam
facit quia bone fidei possessor domini cogitatione possidet vt. C.
de fur. l. apud antiquos. Sed Cy. & bar. tenent contrarium quia
bone fidei possessor ius non habet in re nisi titulum habeat. et
per consequens hypothecam que ius in re constituit non potest
inducere. & quod hypotheca ius in re constituat: habes in. l. in
noxalibus. ff. de noxa. & no. C. ad vell. l. si. fine. ¶ Non obstāt ob
iecta: quia quo ad alia dicitur in bonis. nō quo ad hoc. Nō ob.
secundum quia licet possideat cogitatione domini non propter-
ea actionem habet si desinat possidere nec ius in re quod nō ha
bet potest constituere. ¶ Ego cogitaui satis super istis & ratio-
nes sunt fortes sed mihi videtur difficile quod hoc sit de mente
l. quia de facili ius hypothece contra tertium possessorem non
probatur & sic hec materia que potissime fuit inuenta propter
extraneos possessores erit quasi inhibitum propter eius proba-
tionis difficultatem contra. l. fi. C. de sacro sanctis eccle. Pre-
terea datur materia vt debentes credere se trahāt a mutuādo in-
digentibus. item quod prius inuestigent titulos alienos. Item
in tacitis hypothecis non bene seu plene subuentum erit quas
propter opi. Dy. non videtur mihi reiiciendas sic faciliter, p quia
faciunt predicte due rationes quibus nos videtur mihi sufficiē-
ter responsum. & rationes quas Bart. & Cy. faciunt contra Dy.
loquuntur in casu certo: & inducte per Dyn. loquuntur in casu
dubij. & ideo dico quod possessio bona fide habita sufficere vide
tur ad hypothecam seu obligationem pignorum presumptiue
credendam & intelligendam in his bonis videre & procedere do-
nec probetur quod tunc res fuisset aliena non sua. & hoc clarius
7 apparebit in se. ¶ †Quero tertium videndum quod alterū de tribus
sufficit narrari in libello quid si omnia narrauit in libello quia
dixit rem illam ad debitorem spectare vel pertinere vel spectas-
se & pertinuisse iure directi dominij vtilis vel quasi procedat li-
bellus. & videtur quod non ratione incertitudinis et contrarie-
tatis sed glo. nostre dixerunt quod si non de iure tamen de con-
suetudine admittitur in rei vendi. vel quasi: vt not. insti. de actio.
§. alie. & extra de re iudica. c. abbate sanc. libr. vi. & sicut ibi ita in
proposito: quia ratio non est diuersa. & potissime quia pretor si-
cut tuetur debitorem agentem rei vendica. vel quasi ita credito-
rem hypothecaria vt. ff. de pigno. l. si ab eo. & sic vt debitor non
teneretur si vendicaret exprimere causam dominij sui vel quasi
vt. l. an eadem. §. actiones. & §. finantem. ff. de excep. rei iudica.
et not. in. l. ij. ff. de edendo. sic nec creditor in sua hypothecaria.
8 ¶ †Quero quarto an teneatur exprimere in libello seu narrare
rem illam esse sibi obligatam. & ex quo debito. dic quod sic: licet
& iterum debitorem agentem non teneri exprimere causam do-
minij: quia in hoc ratio est diuersa. nam dominus nō potest quis
esse nisi ex vna causa tantum vt. l. iij. §. ex pluribus. ff. de acquirē.
possess. sed res potest esse obligata ex diuersis debitis. ¶ Quero
quinto an teneatur dicere debitorem non soluisse & in mora sol-
uendi esse & fuisse. dic quod sic: & si contra extraneum possessorē
agat debet dicere excussionem legitime factam esse. vel quod ad il-
lum deuenire valeat. in autentica hoc si debitor. supra de pignoribus.
9 ¶ †Quero sexto qualis erit libelli cōclusio. & text. in. l. si conuen-
ditor in princ. ff. de euic. dicit q̄ per hypothecariam sola posses-
sio aduocatur. vnde videtur velle quod concludatur quod pos-
sessor condemnetur ad traditionē possessionis rei obligate. sed
nonnulli doctores videntur velle quod sicut in rei ven. &c. actor pe-
tit se declarari dominum vel quasi ipsius rei & ita in hypothe-
caria actor petat declarari rem sibi obligatam esse pro rata de-
bito narrato. & ipsum possessorem condemnari. Bartol. inquit
quod hoc sibi non displicet: sed quod communis consuetudo se
habet vt sic concludatur quare petit dictum possessorem cogi ad
trahendum possessionem dicte rei detinendam in causam pi-
gnoris pro quantitate predicta donec fuerit ipsi creditori satis-
factū & hec conclusio satis bene probatur in dicta. l. si conuendi
10 tor. in principio. ¶ †Viso de libello videamus de modo probā-
di in iudicio. id est de modo probandi incumbentia. & hic exa-
minabuntur superius dicta per Cyn. & dicit Cyn. quod si credi-
tor agit directa hypothecaria quod tunc debet probare debito-
rem habuisse dominium fuisse tempore obligationis. & ita ve-
rificat glo. in. C. de sal. interdic. l. j. secus si agat vtili: quia tunc mi-
nus probare debet distinguendo vt in distinctione superius po a
sita patet. ¶ Sed ipse hoc male dicit quia directa hypotheca-
ria causatur non solum ex directo dominio debitoris: sed etiam ex
vtili vel quasi vero vel presumpto. & vtilis causatur ex dominio
vel iure superueniente post facta debitori ex quo validatur pignus.
quod non tenuit ab initio vt in. l. nostra patet. & ff. de pignor. l. j.
in princip. quomodocunq; ergo res fuerit in bonis debitoris
tempore obligationis directa hypothecaria cōpetit & sic siue fue-
rit in bonis eius ratione directi dominij siue vtilis tantum vel
quasi quia possederit titulo & bona fide secundum gloss. vel etiam b
solum bona fide secundum Dynum hypothecaria directa com-
petit creditori. & ideo puto Cyn. male dixisse faciendo differen-
11 tiam inter directam & vtilem. ¶ †Capio igitur istam materiam
alio modo. & primo quero si creditor agit hypothecaria contra
debitorem possidentem rem quam specialiter obligauit vel etiā
generaliter. & breuiter dico secundum omnes quod habet pro-
b bare[b] rem fuisse in bonis tempore obligationis vt. l. & que non-
dum §. quod dicitur. ff. de pignoribus. verum quia hec verba
rem esse in bonis nostris diuersimode accipiuntur in iure: quia
quandoq; accipitur in bonis nostris esse id tantum pro quo si
a possessione caderemus actionem haberemus vt. ff. de acquiren.
re. domi. l. rem in bonis. ¶ Item in bonis nostris dicitur etiam
id quod bona fide solum possidemus tanq; nostrum vt. ff. de le-
gatis. iij. l. seruos. in princip. de verborum significatione. l. bono-
rum. §. in bonis. ideo insurrexit dubium quando in materia no-
stra sumi debeant illa verba. Nam Dyn. dixit secundo modo. et
sic minus potenti significato et pro Dyn. sunt alique rationes
per sua siue quas superius dixi. Cyn. vero et Jacob. de are.
et communis opi. primo modo et sic in potentiori significato.
Et pro ista parte facit illa fortis ratio: quia alias per hypothe-
cam & obligationem non constitueretur ius in re. vt superius c
dixi. vt ergo hoc euitetur oportet nos intelligere in potentiori
significato. & ita teneo vt patet in sententia. vt. l. quod iussit. ff.
de re iudicata. & in verbo dominij. & l. j. §. qui in perpetuum. ff. si
ager vectigal. Verumtamen licet ista sint vera & non propterea
in casu nostro quo agitur contra debitorem est necesse prima fa-
cie secundum primā figura probari per hunc potentiorem modum
rem esse in bonis eius. i. cum possideret titulo & bona fide sed so-
lum cum possidere bona fide vt suam. et est ratio quia ex quo pos
sidet vt suam sm. l. ciuia. ff. de solutioni. presumitur dominus vel
quasi. vt. C. de prin. fisc. l. j. & C. nec vero. pro ma. l. ij. nec potest ipse
refricare questionem dominij ne de mendacio conuincatur vt. l. d
rem alienam. in fine. ff. de pigno. ac. & l. si inter colonum §. j. ff. de
pig. & hoc clarum in obligatione speciali sed in generali qua ob
ligauit omnia bona sua puto eum posse excipere quod res pro
qua agitur non est sua. sed talis & nominare personam. & hoc si
asserat fructus colligere nomine illius & hoc probet. Et est ra-
tio quia tunc non conuincitur de mendacio nec contra eum po-
test replicari de dolo. & sic non habet locum. d. l. si inter colonū.
§. j. que loquitur in pignore speciali eo autem hoc non proban-
te debet succumbere quia sua presumitur vt dixi facit. l. ij. C. vbi
in rē actio. ¶ Dicet aliquis. dic amice tu tenuisti quod hec hy-
c pothecaria requirit dominium vel quasi ex parte debitoris[c].
sed etiam quasi dominium non est probatum quia titulus non
est probatus. ergo sine actione creditor iste expertus reperitur
contra. l. si pupilli. §. videamus. ff. de nego. gest. cum simili. & ego
respon. quod sufficit allegari in libello. & postea p̄bari presum-
ptiue ita quod transferatur onus probandi in aduersarium. vt
C. de proba. l. siue possidentis. ad cuius probationem non admit
titur in hypotheca speciali propter replicationem doli & men-
12 dacij. ¶ †Quero nunc secundo quid si agat contra tertium pos-
sessorem & pone habentem causam a debitore. & dixit Cy. quod
si est eius heres idem dicendum est qđ dixi in debitore que ea-
dem persona censetur cum eo. vt aut. de iureiuran. a mo. prest.
et hinc assentio. si autem sit singularis successor tunc distingunt
d ipse aut ex causa lucratiua[d]. aut onerosa. primo casu debet pro-
bare quod debitor bona fide possederit sicut si contra debitorē
ageretur. Secundo debet probari titulus & bona fides. argu. ff.
de excep. do. l. apud celsum. §. de autoris. sed ista distinctio in sin
gulari successore non placuit Bartolo: quia text. in. § de au-
toritate loquitur de exceptione opponenda actori ex perso-

a ¶ An sola posses-
sio. adde Cy. Bald.
not. bar. i. l. rē alie
nā. l. aucep. col. ff.
d. pi. act. & Jo. an.
l. addi. ad spe. lti.
de sol. §. j. vñ sed
pone.

b ¶ Q̄ hz p̄bare
creditor in hypo
thecaria. q̄d beat
p̄bare vide Cy. bal.
& bar. i. l. ob reb[9]. C.
de do. ante nupt.

Et hoc verū in
hypotheca spāli
sō in gnali q̄ sufi
cit postea sufficit
strūo sint cla de qua
agit hypotheca-
ria. l. & q nōdū. §.
qđ dr. vide bar. ff.
de pi. & l. l. rē alie-
nā. ff. de pig. ac. et
dixi. j. e. in. seq. in
apost. inter. debi
toris.

c Debitoris. & sic
tpe Sct[9] vt p bal.
q̄i inc. in dei sole
amētres articuli.
& bal. i. l. rē alienā
ff. de pig. act. qđ i
tellige i hypothe
ca spāli p. l. & q nō
dū. §. qđ dicitur.
ff. de pig.

d ¶ Aut ex cā lucra
tiua. adde bar. Sa
licet notabilr
vt. l. de reb[9]. C. de
do. an. no. &c. si q
hbet possessor vel
let seruari qđ eo.
sed aduerte quia
bar. i. l. rē alienā
ff. de pign. act. &
Jun. ei[9] quod te-
nuit in hac. l. di-
cēs q̄ habēti ti-
tulum lucratiuū a
debitore sit op[9].
p̄bare d̄ dn̄io de
bitoris.

na autoris sui nos econtra de replicatione opponenda reo ex glo na sui autoris que non debet posse opponi cum dolus autoris nõ noceat reo vt.l.an vitium.ff.de diuer.et temp.prescrip. Ideo dicit ipse quod quocunque titulo lucratiuo vel onerofo non sufficit probari contra eum possessio debitis q bona fide sed oportet probari debitorem fuisse dominum directo vtiliter vel quasi. et sic etiam titulum habuisse.ita quod publiciana sibi cõpeteret potuisset ego in reprobatione distinctionis assentio sed non in determinatione.quia puto quod qualiscunque sit titulus sufficiat probari solum quod debitori bona fide possederit vt suam:licet de titulo eius non probetur. ¶ Ratio me mouens est ista: quia ex quo creditor probat titulum possessoris quem habet a debitore siue probet per testes siue per instrumentum siue per eius confessionem apparet iudici quod ipse rem illam receperit a debitore tanquam propriam debitoris. vnde sicut debitor qui obligauit vt propriam conuentus non potest excipere quod non est sua obstante replicatione doli et mendacii. sic nec iste qui ab illo recepit vt a domino vel quasi obstante replicatione propter doli: quia nunc negat rem fuisse illius a quo recepit vt illius propriam et maxime ex quo aliud non apparet et ex hoc apparet quod.l.an vitium.per Bart.alle.non ob.quia hic non opponitur de vitio autoris:quia vitiose non possedit qui bona fide cogitatione dominio possedit.l.apud antiquos.ff.de fur.hoc est quod ipse vsucaperet titulo generali pro suo.l.j.et.l.fi. hoc suadent multe rationes.vna quia alias daretur occasio vt debitores suos fraudarent creditores per alienationem hypothecate rei.alia quia daburetur occasio mentiendi contra.l.et si duo.in prin.ff. de iureiurando. Tertia quia imponeretur necessitas creditoribus inuestigandi titulos mutua ab eis recipere volentibus quod lege non cauetur immo ponitur res familiaris an vera sit vel non detegi prohibetur vt.l.ij.§.j.quando et q.quar.pars de.l.x. Quarta quia sufficit probari presumptiue id quod est causa intentionis actoris vt.ff.de probatio.l.siue possidetis.et.ff.ac vt.o.pro ma.l.ij.et de proui.sic. l.j.et hoc probato quod possessor causam habuerit a debitore

8 possidente tempore obligationis rem pro sua et bona fide. ¶ † Quero nunc tertio quid si agat contra tertium possessorem non habentem causam a debitore et isto casu dicit Cyn.quod creditor debet probare debitorem dominum vel quasi.et sic possedisse tempore obligationis titulo et bona fide vt in glo.l.rem alienam.ff. de pigno.ac.hoc etiam secutus est Barto.et hoc quando agitur hypothecaria:sed quando agit interdicto sal.tunc sufficeret solum probare eum possedisse:vt notat.ff.de sal.interdic.l.j.quod autem dixi creditorem debere probare debitorem fuisse dominum directo vtiliter vel quasi secundum tempus obligationis procedit in hypothecaria directa speciali et pura non conditionali vel generali futurum concernenti quia tunc sufficit probari superueniens dominium vel quasi vt.ff.de pig.l.si fundum.§.aliam.et idem si agatur vtili de equitate competente. ex obligatione speciali vt in casu huius.l.et.ff.de pigno.act.l.rem alienam.in prin.

12 ¶ † Quero quarto quia modi probandi dominium directum vtile vel quasi contra tertium possessorem non habentem causam a debitore debent esse multum difficiles creditori an sit dari cautela aliquam per quam modus probandi sit facilis. Respondeo quod Barto.nouum modum tradit videlicet quod per creditorem capitulentur tria. Primum quod debitor possedit rem illam tempore puta obligationis contracte. Secundum quod prius tali tempore possessionem apprehendit. Tertium quod tempore quo possessionem apprehendit res in nullius bonis fuit nec erat.ex quo infertur quod occupanti conceditur vt.l.j.de acqui.re.do. Et hoc tertium inquit ipse non expedit aliter probari quia presumitur sic esse nisi dominus demonstraretur: sed mihi hoc non videtur procedere:quia in istis rebus mobilibus vel immobilibus formatis vel que in partibus istis non nascuntur et sic in visum hominum fuerunt.licet ignoretur cuius tantum illius.licet ignoti durare presumuntur a iure vt.ff.vnde vi.l.cum querebatur.et.ff.de reg.iur.l.id quod nostrum.nec haberi eas pro derelicto nisi alia hoc indicarent esse presumendum:quia species

13 fatuitatis esset.ar.l.cum de indebito.§.fi.ff.de proba. ¶ † Quero.v.pone quod obligaui titio omnia bona mea:et tunc certam rem possidebam sine dominio vel quasi.et sic titulum non habebam ista res peruenit ad te sine facto et vitio tuo et sine vitio rei titius egit contra te hypothecaria.queritur an possit.dicit Cy.quod quidam dixerunt quod sic quia mihi debitori competit condi. ex.l.si coloni.j.de agri.et cen.li.x.vel aliqua alia actio de no.in.l. manifestissimi.§.pe.ff.de fur.et in.l.et id.§.neratius.ff.de condi. fur.at si ego obligaui omnia bona mea dicor obligare iura et actiones vt.j.eo.l.fi.et ar.l.rem in bonis.ff.de acq.re.do.l.rei appellatione.et.l. §.et.l.bonorum.§.in bonis.ff.de ver.si.ergo etc. Sed ipse tenet contrarium ex eo quia creditor de sua possessione creditoris et non de eius quasi dominio contendit sed illa possessio statim fuit extincta cum desiit possidere alia enim fuit possessio mei debitoris alia huius noui possessoris an possessor ipse vincere debet cum ius

¶ Nota.bal.hic infert regulam vnamque persona quam de iure potest obligare cum illa que potest inducere nexum pignoris.de quo videbar.in.l.rem alienam.et ibi gl.et doc.ff.de contrah.emp.et.l.l.fi.iure.§.ad velle.et imo.post bal.l.l.lucia §.titia.ff.de leg.ij.

¶ In obligatione generali.adde soc.consi.xix.li.j.per decisione predicti §.vero predicta.imime circa medium in.j.parte.bar.xxiij. Item adde quod in generali obligatione non veniunt panni lecti.et suppellectilia vt per bal.l.l.certi. §.loc.et vide quod no.bal.h. Item adde quod in generali obligatione bonorum presentium et futurorum non veniunt que sunt prohibita obligari et que non est verisimile quod quis specialiter fuisset obligaturus per prefatum soc.consi.cxxvij.inci.primo aspectu.v.in consirmatione.ij.par.char.vij.

¶ In eo contentum.vide hic per ex.h.in si.l.per eundem sal.per all.l.l.certi.ff.lo.l.v.q.et ex pisse pe.l.l.si seruum fili.§.cum q.de le.i.et distiguit an hec debeat tanquam hereditatem et filius vniuersale an generale bona etc.quod casu procedit.l.gai.et.de quo vide cyn.hic.

recuperandi nõ habeam. Ad.l.si coloni.respondit quod sibi res transiuit ad aliud cum vitio fuge vt ibi no. And.de varulo.non competit. ¶ Concludit ergo quod si actio competeret illa obligata esset.vt est videre si rem alteri debitor commodasset.et ita etiam Bar.in.d.l.rem alienam.sed de hoc dic vt.j.dicam in.l.nomen.Bartho.de Saly.

Ue prediũ. Si predium quod donationis causa tradidit filio non potest obligare illo inuito et contrafaciens tenetur pignoratitia h.d. Uel breuius.obligans rem alienam non preiudicat domino et contraria pignoratitia tenetur.h.d.gl.vide per te.

1 ¶ Tutor rem pupilli obligare potest et ipse pupillus maior factus pignus validabit.

Si in rem suã. Casus.tutor ad commodum suum non potest obligare rem pupilli.h.d. ¶ † No.quod maior factus validat pignus et inualidetur retro a tempore obligationis dic quod non:quia ratihabitio non facit cessare causam retro impedientem.et in casu quo facit cessare validat retro in preiudicium ipsius non tertii cui rerum hoc medio tempore obligasset vel alienasset.nam actui illi medio preiudicare non posset.ff.de pi.ac.l.j.et.l.ij.et.ff.q po.in pi.ha.l.potior. §.j.facit.ff.quemad.serui.amit.l.si partem.§.si fundus.

a Seruũ. Seruus procurator colonus conductor vel actor rem domini inuiti non obligat.h.d. ¶ Op.de.l.si conuenerit.§.fi.ff.de pig.ac. Sol.quod fallit in re peculiari quam liberam habet seruus vel filius vt ibi et hic in gl.quod intellige quando peculiare negotium gerit non quando alienum vt.ff.que res pig.ob.pos.l.j.§.j.et no.in.d.§.fi.

¶ Que res pignori obligari possunt et que non: qualiter pignus contrahatur. Rubrica.

¶ Continua rubricam vt in glo.

1 ¶ Obligatio generalis non continet ea que quis specialiter non obligasset.
2 Persone debitori coniuncte in generali obligatione non continentur.
3 Obligatio generalis tantum respectu generis quantum specialis respectu speciei operatur.
4 Suppellectilia omnia ad victum necessaria in generali obligatione non veniunt.

1 b Alumnos. † In obligatione generali non veniunt ea que verisimiliter non fuisset specialiter obligaturus.h.d.
2 et notabiliter. ¶ † No.quod persone affectione probabili debitori coniuncte non veniunt in obligatione generali. ¶ Opp.quod ista.l.sit de indubitabili respectu personarum cum persone libere per alium non possunt obligari:quia non sunt in commercio nostro:vt.l.liberi.de contrahen.emp. So.quod hic erant serui proprii obligantis.et sic habent loco rerum.et litera.h.d.et alie res

3 ¶ † Op.§.quod tantum debeat operari obligatio generalis respectu generis quantum specialis respectu speciei.vt.l.si duo.ff.de admi.tu.et si chorus.de leg.iij.sed specialis teneret in his personis et rebus. ergo et generalis. So.quod illa regula vendicat sibi locum in rebus quas quis non esset specialiter obligaturus vt hic.et.ff.de pig.l.obligatione generali.de quo per Dy.in.c.generali.extra de re.iur. ¶ Ulterius gl.inducit in ar.l.istam vt suscipiens in se generaliter onera rei et periculum vel suscipere prouenies ex dolo vel culpa non sine culpa prouenies quia non est verisimile quod ad illud se obligare velit de quo late per gl.l.si quis.§.quesitum.ff.si quis caui.et dixi plene.ff.commo.l.j.

4 ¶ † Item inducit vt in obligatione omnium bonorum non veniant suppellectilia omnia ad victum necessaria quia non est verisimile quod illa fuisset specialiter obligaturus secundum Iacobutii.et Bart. ¶ Sed dicit Cyn.quod quidam adhibent remedium contra prouisionem huius.l.vt faciant apponi in instrumento et specialiter obligauit ea que de generali obligatione tolluntur.sed forte non est bonum:quia hec obligatio generalis de expressum specifica addis.arg.eorum que dixi in.l.j.ff.commoda.

1 ¶ Instrumentum si obligetur ius in eo contentum obligari censetur.
2 Pignus solo consensu contrahitur et an traditio requiratur.et nume.seq.

1 Cum cõstet. ¶ † Obligato instrumento intelligitur obligatum ius in eo contentum.h.d. ¶ Idem in instrumento legato.ff.de le.i.l.seruũ.§.
c cum q. ¶ † No.quod pignus consensu contrahitur. Contra quod op.gl.
2 quia imo traditio fit necessaria.quia pignus dicitur a pugno.et sic a traditione que pugno capitur:vt.l.ptor.§.pignus.ff.de ver.si.l.si rem.§.proprie.ff.de pig.act. Sol.quod hic pignus exponitur.i.obligatio pignoris:vt in glo. ¶ Op.ij.quod etiam respectu obligationis traditio requiritur.vt inst.qui mo.re contra.obligat.§.fi. So.quod hec lex loquitur respectu hypothecarie inducende.lex vero contraria loquitur

respectu

respectu pignoratitie que re contrahitur vt in glos.quod intelli
ge verum in pignoratitia que datur debitori soluto debito ad
restitutionem rei pignori date.at in pignoratitia que datur cre
ditori in pignore decepto illa consensu deceptione secuta vide-
3 tur induci:vt.ff.de pig.ac.l.i.¶ †Oppo.ii.quod nec hypothe-
caria sola consensu inducatur quia per hypothecariam iusinre
constituitur.vt.ff.de pig.l.pignus.ergo traditionem interuenire
oportet.vt.ff.de vsufruc.l.ii.§.i.& quemadmo.ser.amit.l.si pat-
rem in princip.Solu.quod speciale est in pignore.vt not.ff.de
pact.l.si tibi.§.de pignore.& hoc propter vtilitatem pignorum:
vt.ff.de consti.pecu.l.qui autem.§.i.vel quia modici est preiudi
cii.vt.j.eo.l.fina.cum ibi no.¶ Oppo.quod non videtur nomē
debitoris obligasse.vt.l.gaius seius.in prin.de leg.i.sol.ibi non
legauit chirographum.hic vero pignorauit instrumentum em
ptionale quare autem ibi excipiendo domum cum omnib⁹ que
in ea sunt non intelligatur excepisse instrumenta debitoris et p
consequens eorum nomina.respondeo quod intelligitur excipe
re ea tantum que sunt in causa perpetui vsus.argu.ff.de lega.ii.
si fundus.& l.quesitum.§.vltra sm Dy.vel ibi quia nomina de
bitoris non sunt in loco:quia non occupant locum et per conse
quens nec instrumenta eorum probatoria:quia illa nō conside-
rantur propter se sed pp̄ter ius in eis contentum.vt hic.&.d.l.ser
uum filii.§.cum qui.¶ Predicta faciunt in arg.ad questionem
si episcop⁹ succedit de cōsuetudine in bonis clerici intestati mo
rientis in ciuitate an si moriat scholaris cleric⁹ habēs p instru-
mētū obligatū florentinū in hoc noīe ei succedat.& videt q nō.
vt.d.l.gai⁹ sm Pe.& Cy.Sed ista qō mihi videtur requirere al
tiorem indaginem.ideo cogitabis.& maxime propter ea q̄ scri-
psi in.l.i.C.de sum.tri.& fi.cath.

Si monumento.

Loc⁹ religiosus non pōt pignori obligari.hoc dicit.¶ Opp.de.l.monumētorū C.de relig.Sol.vt in gl.¶ Opp.de.l.in modicis.ff.d contrahen.emp.Solu.vt in glo.

1 ¶ Nomen & generaliter & specialiter obligari potest.
2 Creditor an possit contra debitorem debitoris non excussio.et
nume.sequen.

Nomen.

Primo dictum in genere.secundo
infert ad quesitum in specie.secūda
ibi:quare.¶ Casus.Nomē debitoris potest pigno
a ri⁹ obligari & ex ea obligatione potest vtiliter conueni
ri nisi ante certiorationem soluerit debitori.hoc dicit.Subaudi
ad tex.ibi solui.i.gratis cum liberauit.argum.eius quod in.ff.
1 de pac.l.si cum emptore.secundum Jaco.but.& Ray.¶ †Not.
nomen obligari posse tam generaliter quam specialiter.& sic no
mina venire in obligatione generali.vt hic.&.ff.de pig.act.l.si
conuenerit.in prin.¶ Item not.quod actio que est directa pe-
nes debitorem efficitur vtilis penes creditorem ipsius credito-
ris.¶ Itē no.quod debitor debitoris mei potest illi soluere an
tequam certior sit factus in obligatione.¶ Contra hoc vltimū
oppo.gloss.de.l.ii.j.de noua.Solu.qō hec suppletur per illā vt
hic ponatur vnum ibi adduntur duo.vt in glo.vel dic qō hic in
se comprehendit etiam illa duo nam & per illos modos certio-
ratur vel appatet ante certioratum.¶ Juxta hoc quero quid si
fuit certus per seipsum vel ab alio certioratus vel non a me an
soluendo liberabitur.dicit glo.ii.in fi.quod sic:qz a me certiora
ri debuit.arg.C.de pig.l.debitores.sed illa loquitur ex vrbanita
te vt ibi no.ideo melius facit.l.ista que dicit a te.sed dicit Cy.qō
glo.vo.contrarium in.l.fina.ff.de transac.& illa verior & cum ea
transeunt docto.arg.l.i.in fine.ff.de act.emp.nam certus non est
certiorandus ibidem dicit Bar.Sed contra doc.facit dicta.l.
ii.j.de nouati.que tres modos notitie ponit quos impedit so
lutio & liberatio non ergo per quemuis alium vt sibi imputet cre
ditor negligens in certiorando.¶ Hec ob.quod certus non est
certiorandus:quia illud verum quo ad vim et effectum simpli-
cis notitie tantū.sed quādo aliū effectū operatur:qz affert liber
tatem quam debitor soluendi ius creditori habebat que p hy-
pothecam nominis non erat ei sublata donec creditori ei denū
ciaret ne faceret & sic se inuitū ostenderet.nūc non sufficit eum cer
tum esse de hypotheca qz & de alio est certificādus scilicet quod
creditor hypothecarius nolit qō ipse suo creditori soluat.vt hre
mus certus nō est certiorandus ab eo qui vult stare in iure cōi sz
sic ab eo qui vult cōsequi aliquod ius speciale puta prelationis
& inhibitiōis vt in casu nostro.& ista videt mihi veritas saltem
in materia nostra.¶ Opp.secūdo qō text.noster nos dimittat
in incerto & in dubio cōtra.§.quib⁹.C.de no.codi.cōpo.dicit eīm
vtilibus actionib⁹ & nō declarat quibus.Sol.declarando vt in
ii.glo.in prin.s.qō intelligat de vtili personali que erat directa
penes illius debitorem & hec bona quā no.& dicit gl.q de vtili
hypothecaria hic loquitur hāc tenet glos.ff.de pig.l.grege.§.cū
pignori.&.C.de here.vel act.ven.l.ex nominis.& pro istis glo.in
autent.de fideius.§.sed neq3.¶ Sed Rosfre.tenuit contrarium
qz per hypothecariam auocatur possessio.ff.de euic.l.si cū debi
tor.in prin.sed nomina debitoris non dicuntur possideri:quia
incorporalia sunt vt.l.seruus.§.incorporales.ff.de acqui.re.do.
ergo ad ea non competit.Item qz hypothecaria competit ad rē
obligatā & illa est nomen debitoris & actio contra eum compe-
tens non autem res pecunia debita.ff.de dona.inter vir.et vxo.
l.si sponsus.§.si.hanc partem sequūtur Ray.Bar.& Cy.ad.§.
sed neq3 respondet quod de personalibus vtilibus debet intelli-
gi ego puto istos doc.non habuisse verum intellectum istarum
glos.& ideo considerandum est quod duplex est hypotheca.vna
est que huic creditori competit ex obligatione nominis et in ea
ipsi dicunt verum.Alia est que competit creditori qui nomē ob
ligauit in bonis sui debitoris & de ista vtili loquuntur gl.in quo
sic distinguo.aut iste creditor obligauit suo creditori solum per
sonalem.& isti dicunt etiam verum.Aut nedum personalem:sed
etiam hypothecarias vt videmus quotidie fieri & tunc sicut per
sonali vtili potest creditor creditoris experiri.ita et hypoteca-
ria vtili que penes illum erat directa.Aut non apparet et tunc
b si obligatio[b] fuit omnium bonorum illa comprehendit omnia
vt hic et.j.eo.l.fi.simul autem fuit simpliciter nomen debitorum
suorum tunc quia hypothecaria concernit rem et non personam
puto quod personalis tantum sit obligata et non hypotheca-
ria vt in op.Rosfre.& ista tene cordi.¶ Opponitur quod litera
ista non dicit bene dum dicit quod potest tibi satisfacere:qz imo
pignoris loco debet retinere vt.ff.de pign.actio.l.si conuenerit.
in princi.&.ff.de pigno.l.grege.§.cum pignori.Solu.vt in glos.
quod hec secundum illam.et si sic secundum pecuniam illam cō-
penset in debitum.et sic corpus illius teneat loco pignoris.
2 ¶ †Quero ab extra an creditor iste possit agere contra debito
c rem debitoris[c] sui priusq̄ excutiat debitorem propriū.& videt
quod non.nam ordo datus est in executione vt primo ad corpo
ralia secundo ad nomina perueniatur.vt.ff.de re iudic.l.a diuo
pio.§.sic quoq3.ergo & in proposito.Secundo quia fiscus q con
sueuit esse priuilegiatus non potest prius conuenire debitorem
debitoris sui quā constet suum debitorem soluendo non esse vt
l.non prius.§.quando fis.vel priua.Tertio quia mulier cui om
nia bona mariti & sic etiam nomina sunt pro dote obligata.vt
C.de rei vxo.actio.l.i.in princip.prius conuenire debet heredes
mariti quā hereditarios debitores.vt.C.de heredi.actio.l.here-
dem mariti.Quarto per ius saltem nouum per auten.hoc si de-
bitor.C.de pigno.&.C.de actio.& oblig.aut.sed hodie.¶ In cō
trarium quod sit electio creditoris probatur quia in rebus sibi
obligatis est eius electio.vt.l.qui pigno.ff.de pig.& de distra.
pig.l.creditoris.sed hec actio que intentatur est de bonis ipsius
debitoris immediati & non de bonis debitoris ipsi⁹ debitoris
vt dixi in secunda opi.ergo &c.Secundo quia creditor volēs vē
dere rem corporalem sibi obligatā debet denunciare debitori.
vt.ff.de pigno.actio.l.si conuenerit.el.i.sed si vult vendere nomē
contra debitorem non debet ei denunciare.vt.j.de noua.l.i.Et
est ratio quia primo casu venditur res aliena.secundo venditur
res propria:sicut ergo inter res & nomen est ibi differentia & ita
& hic inter res excutiēdas & nomina debet esse differentia.& istā
partem multi tenuerunt & tenent.Ad leges in oppositum alle-
gatas respondent quod loquuntur in tacita hypotheca nos ve
ro in expressa.sed inquit Cy.quod Jac de are.visum fuit quod
prima pars tutior esset.¶ Sed aduerte quia Oddfre.Albe.pa
pi.Nico.de mata.quos sequitur Barto.in.l.si conuenerit.la.ii.
ff.de pig.actio.dixerunt excussionem istam non fore necessariam
quia non de iure antiquo & nouo quibus permissa erat nec de
nouissimo aut enticorum.vt aut ei.hoc si debitor:quia solum in
nouat quando agitur contra extraneos pignoris possessores.
ergo quod non mutatur stare non prohibet .l.precipimus.C.
de app.hoc tenuit Jaco.but.quia illa auten.loquitur quando
intentatur hypothecaria:in casu vero nostro agitur vtili perso
nali ergo &c.Ista ratio non videtur vigere secundum opi.quam
tenui scilicet qō hypothecaria vtili posset agi que debitori com
petebat nisi sustinendo dicas quod auten.hoc si debitor loquit
quando hypothecaria propria agitur ex obligatione propria
sibi cōpetente nos qñ vtili personali vel vtili hypothecaria ex
persona & conuentione debitoris orta.Et confirmatur ex ratio
ne diuersitatis que est.nam si res euincatur per hypothecariam
propriam ab extrinseco possessore ipse pro euictione habet ne-
cesse contra autorem suum redire.ideo vult.l.noua quod prius
excutiatur debitor vt lites minuatur.sed quando agitur contra
debitorē debitoris cessat rō p̄dicta qz de directo minuitur lites
ergo &c.Et hec fuit ratio Bar.& istam partem tenent doc.pre
dicti.¶ Sed recordor qō in.l.ii.C.qñ fis.vel priua.dixi q Bal.
tenebat q excussio esset necessaria p.l.i.j.de cōuē.fis.debi.q nico
iudicie nō viget pp̄ter varietatē lecturarum.sequut⁹ tñ fui illā opi.
qz tex.in aut.de fideius.§.neq3 vt opponere ordinem vt p̄ncipa
lis prius excutiatur in rebus.Secundo in iuribus et nominib⁹
& actionibus & postea ad fideiussores & sponsores perueniatur.

a ¶ Pōt pignori.
& adde q nomen
debitoris datum
pignori dr pign⁹
pignori datū.gl.
& bal.in.l.si credi
tore.C.de actio.et
obliga.
b ¶ Si obligatio.
adde so.gl.clem.
incip.visis.pcessa
v.pterea dñi.l.ii.
ptechar.xiii.vbi
hec idē alle.& fir-
mat.
c ¶ Cōtra debito-
rem debitoris sui.
no.Bar.de h no.
bar.in.l.heredem.
C.de her.ac.& qd i
debitore debito-
ria fisci.vide bal.
in.l.non prius.C.
qñ fis⁹ vel priua.

Et pro hoc accedat quod no. ibi in gl. magna potest dici quod ibi sit casus in ver. adeum est dicere. sed illum tex. intelligere volumus in ipsis principalibus debitoribus habentibus homines sibi obligatos cum hypotheca bonorum. et pro ista parte facit ratio que fuit motiva iuris novi. quia omnia sunt obligata creditori pro securitate sui debiti. ideo si sequutus est in rebus tentis et possessis per ipsum principalem debitorem nō vult lex hodie litem contra alium moveri. ut igitur hoc sciatur prius excutiēdus est debitor. et sic ratio quam allegat Bar. minuendarum litium non fuit illa. ¶ Non ob. quod utilem hz suo nomine propter hypothecam: quia verum ad securitatem debiti. ¶ Non ob. rō illorum qui dicunt quod non novat nisi quando agitur hypotecaria cōtra extraneos possessores quia falsum est ut patet ex predictis et etiā patet in fideiussoribus. ¶ Non ob. quod dicunt qd nomē et actio erat et est penes debitorem. sed de actione penes quem sit non habemus curare sed penes que sint res quas consequi volumus ut patet in propria hypotecaria quam si intentare non possumus contra extraneos possessores fortius nec aliam actionē propter nostram hypothecam nobis competentem et istam partem teneo quia fortiori ratione est fundata. ¶ Nō ob. ratio de legū correctiōe quia ex mēte et verbis ius novum corrigit ius antiquum lz aut. hoc si debitor nimis fuerit breviloqua. ¶ † Quero ulterius quid si creditor creditoris concurrat ad agēdum cū ipso immediato creditore. dicit Cy. casum esse quod iste creditor 3 qui habet nomen hypothecatum prefertur in. l. si convenerit. in princ. et l. ij. ff. de pig. acti. Et ratio quia utilis prefertur directe quādo habens utilem pretendit causam ab habente directam. ut. ff. 4 de superfi. l. i. §. qui superficiem. ¶ † Quero de remedio ut agatur contra debitorem debitoris principali non excusso. Respondeo quod remedium est ut creditor idemque debitor ei mandat actiones. nam tunc ut procurator licet in rem suam habebit exercitiā directarum contra quas talis exceptio non cōpetit. et dicit Cyn. in. d. l. ij. quod ad eas mandādas potest conveniri per. l. si convenerit. ff. de pig. act. et ideo sis cautus ut in instrumēto obligationis bonorum facias adijci quod ex tunc mandat tibi actiones 5 faciens et constituens te procuratorem in rem tuam. ¶ † Quero ultimo debitor qui nomina obligavit penes se res hz quas possidet et detinet et quasdam alij commodavit vel apud alium deposuit vult creditor convenire commodatarium vel depositarium. excipit ille agas prius cōtra debitorem replicat ille quod non tenetur quia res ille apud debitorem dicunt esse. ut. ff. de verb. sig. l. penes. unde queritur quid iuris. respon. quod glo. est l aut. de fideius. §. sed neque. in prin. que vult quod creditor audiatur sed meo iudicio tex. ibi repugnat in ver. detinentes. et quia de rebus debitis existentibus non que fuerunt loquitur forte gl. intellexit sibi commodatarius vel depositarius non repugnat alias ut predicere quod dixi. Et hec sufficiant.

a ¶ Nō obligāt. ad de no. in. c. rescriptum. de iureiur.

b ¶ Qd tunc prius videad hoc dictū et p eo qd in eo dt 3 qd notavit in apo ad istū in. l. i. nu. j. in apo. l. v. nō sufficit spāliter obligatur. ubi. s. eo. ti.

c ¶ Voluntas 9hentiū. adde soci. 9si. incip. in priti 9sultatiōe v. quarenus gl. circa mediū in. i. pte char. lxxiij. Itē addo q nō solū in ultimis voluntatib'. sed etiā in 9ctibus 9hentium mēs potius q̄ uba attēdēda est nā intētiōi verba deservire dt sed nō ecōtra. et id amplīat ut p pfatū soci. 9sil. cxxij. inc. in priti 9sultatione. v. 9firmat. nā non solū in. ij. pte char. lxxviij.

1 ¶ Premium victorie future obligari non potest.

Pem. Stipendium seu premium future victorie non potest specialiter vel generaliter obligari. h. d. vel brevius premium quod datur athletis nō potest obligari. h. d. ¶ † Not. qd id qd 1 non venit in speciali obligatione non venit etiam in generali. ¶ Contra qd opp. gl. de. l. actis. ff. de reg. iur. et de. l. si unus. §. illud. ff. de pact. et non solvit. dic q hic regulare. ibi in spāle vel hic est eadem ratio prohibendi in utrobique ibi secus. ¶ Opp. qd obligari possit. l. commodis. ff. de re iudi. Solu. gl. qd in subsidium possunt ut ibi. et. C. de excep. rei iud. l. stipendia a sensu cōtrario. Sed Specu. in titu. de primo et secundo decreto. §. restat ver. quid si reus. dicit quod etiam in subsidium nō possunt pignorari primum putat Cy. verius ergo puto longam differentiam inter premia que dantur gratia victorie et stipendia q dantur ob servitia annua vel menstrua premia victorie non puto q possint obligari ante victoriam ne appetitus cor et voluntas retrahatur a pugna victoria habenda. ideo notāter hic dixit spē. sed post victoriam habitam et premium receptum puto q sic ut in contrarium stipendia vero propter laborem quotidianū puto obligari posse quia nō cavetur de cōtrario sed obligata nō pnt capi nisi in subsidium ut. d. l. stipendia. et dicit Cyn. q etiā dimitti debet q victus non desijt. ita qd servire rei publice possit qd no. Saly.

1 ¶ Homo liber obligari non potest. et nu. 3.
2 Pater filios obligare quando possit.

1 Ui filios. † Homines liberi nō possunt pignori obligari. h. d. ¶ Nota q res que non sunt in bonis nostris nō obligantur a ut hic. et. C. tit. primo. in. l. qui predio. et qualiter 2 intelligitur in bonis nostris dixi. C. tit. primo. l. cū res. ¶ † Oppo. quod pater possit filios obligare: quia potest illos vendere. qd est fortius. ut supra de pa. qui fil. distra. l. prima. Solu. quod ibi speciale propter famem ut vendere possit et sic propter famem obligare poterit. ut in glo. et idem no. in contrario. ¶ Oppo. quod non tantum pignus non teneat sed creditor qui filium famil. recepit in pignus puniatur. ut. ff. eodem. l. si. ubi relegatur Solu. confitendo contrarium ut in gl. si. in pn. ¶ † Op. qd imo ultra relegationem a debito cadat et tantumdem solvere teneatur filio in pignore tento vel eius parentibus. ut in auten. nulli iudic. §. quia vero. collatio. ix. Solo. confitendo contrarium ut in fine eiusdem glos. et hoc est additum de iure novissimo quod not. quia dixit Rav. quod hi qui acceperunt in obsides homines liberos perdunt debitum et solvere tenentur tantumdem. Propter quod cogita circa duo. Primum est quia quidam incarcerati propter debitum impetrāt a creditoribus ut exeāt et loco suo ponunt filios pro aliquibus diebus qui postea non revertuntur an filij veniant relaxandi et creditores cadant a debito. et videtur quod sic per illum textum. et an idem sit dicendum si partes redirent ad carceres cogitabis quia in hac civitate ferrarie multum frequentatur. ¶ Secundum est quia ut videtis isti armigeri moderni captivant rusticos et pueros tu prestas denarios patri pro redēptione filij cum pacto ut puer ille serviat tibi donec pater restituat tibi pecuniam an incidas in penam illius. §. quia ille tex. vult q filios debitoris nō liceat tenere l servile ministerium nec in cōditione et dubiū fortificat: quia isti nō sunt proprie hostes latrūculi. ut. l. hostes. ff. de cap. et sic est dubium an habeat locū sequens contrarium qd ut quia cōsuetudo approbat eorū captivi 3 tates. et redemptiones. ¶ † Opp. ij. q liber homo possit retineri pignori vel servari saltem p quinquēnium ut. l. senat'. §. si. ff. de leg. i. et. l. si. de cap. et postli. rever. Sol. q hec regula fallit in capto ab hostibus redempto qui per quinquennium retineri pōt ¶ Op. q res que non sunt in bonis nostris obligātur. ut. ff. e. l. sed an ui. coniuncta. l. i. ff. de usufr. lega. Solu. ut glo. et prima vera et not. glos. loquitur in servitute rustica que potest obligari. sz servitus urba. obligari non potest et cur diversum dic ut not. in d. l. sed an vitium.

1 ¶ Deputata arti ut instrumēta ad agriculturam nō possunt pignori capi. et nu. 2.

1 Xecutores. † Deputata ad agriculturā nō pnt capi pignori sive pign' sit ptoriū sive cōvētiōale et 9 faciētes puniuntur. h. d. cū se. aut. qd no. sup tex. ibi supplicio. s. extraordinario. ar. ff. de effr. l. i. §. expilatores sm Ray. Quero qd si b aliud non hēt. dicit gl. q tūc pnt b. ar. l. si stipēdia. C. de excep. rei iu. et eius qd dixi. C. eo. l. spē. sed Pet. dicit q nec tūc pōt. ut conservetur utilitas rei publice quā hec. l. pposuit et consideravit qd sequitur Cy. ¶ Quero in quo differt hec a. l. seq. respon. prima in predio tributario et sic in provincia. secunda in non tributario et sic in italia. Item prima in pignore pretorio et iudiciali secunda in conventionali sm Pe. Et ratio omnium est ne sterilitas fructuum inducatur. ar. ff. de aqua plu. arcē. l. de eo ope. sed glo. ut patebit in seq. q. non videtur aliquam ex istis legibus in 2 telligere in conventionali. ¶ † Quero quid si propria voluntate debitor tradit pignora ista dicit glo. qd tunc licite videt accipere ut in aut. ut nullus mutu. agri. Sed Pe. et Ray. tenent contra. per rationem quam dixi ne sterilitas fructuum inducatur.

1 ¶ Hypotheca bonorum generalis ad futura extēdit. et nu. se.
4 Obligans omnia bona sua et constituens se possidere noīe alterius an obliget bona futura.

1 Si quis. ¶ † Expressa generalis hypotheca bonorū trahit ēt ad futura. h. d. Vel sic appellatione rerū vel bonorū generaliter in obligatione deductorū cōtinētur presentia et futura. h. d. ¶ No. q dixi in summario. ¶ Itē q voluntas 9trahē c tiū c inspicitur magis q̄ verba. ¶ Quero q fuit ratio dubitādi in. l. ista rā. ut gl. in ver. et no. ratio decidēdi patebit in prīo con 2 trario. ¶ † Op. q futura nō cōprehendantur. ut. ff. de aur. et ar. leg. l. si ita. et. l. plautius. ff. man. l. si stipulandi vero. §. is cuius. ff. de neg. gest. l. nam et servus. §. si metuo. Sol. glos. q aliud ibi quia de magno preiudicio tractatur. s. de alienatione et translatione bonorum. ideo futura non comprehenduntur. aliud hic quia de modico preiudicio tractatur cum debitor ex hoc non in plus teneatur. ista sol. non videtur certa per. l. societatem universarum fortunarum. quem allegat glo. pro concor. ff. pro soc. sed potest defendi quod societas est ibi vicissitudinaria. unde preiudicium non consideratur propter commodum possibile veniens. et pro ista so. facit. C. de trāsac. l. de fideicom. ¶ Sed iterato contra sol. ap. de. l. si servit'. ff. de ser. ur. pre. ubi trahit ad futura nec aliqua vicissitudiaria obligatio fuit ēt. ff. de le. i. l. grege. et de le. ij. l. peculij. Istarū. ll. rumore Pe. quem sequitur Cy. distinxit quod interdum tractatur de subiecto particulari et tunc in illo solum tempus presens inspicit. ideo incrementum futurum non debet nisi p alluvionē creverit ut. ff. de usuf. l. item adhuc. §. ij. et tunc ideo quia eadem res sentit. interdum tractatur de subiecto universali et tūc etiā futurū augmētū venit: quia idē subiectū nō immutatur sed pater in peculio et in hereditate legata ut. d. l. grege. et dicta. l. peculium

lium. Interdum tractat de subiecto generali: et tũc aut tempore
dispositiõis põt excogitari quãtũ preiudiciũ possit auferri in fu-
turũ: et tunc ad futura extendit vt. d. l. si seruitus. de ser. ur. pred.
Aut nõ põt excogitari tpe dispositiõis quãtũ preiudiciũ auferri
possit et tunc aut agit de obligatiõe pignoris: et tunc futura ve-
niunt vt hic. Aut agit de trãslatiõe dñij: et tũc regulariter p̃sen-
tia tantũ cõtinent vt. l. si ita. et l. plautius. ff. de aur. et argẽ. legat.
cum si. alleg. in glo. Fallit vbi natura rerũ aliud inducit: vt si
cõtraho societatẽ oĩm rerũ vel bonorũ meorũ: vt. d. l. societatez.
ff. pro so. et idẽ dicit si dixi p̃mitto tibi satisfacere sub pena oĩm
rerũ mearũ sed hoc dubito qꝛ hoc est penale et odiosum secus fa-
teor si diceret ego p̃mitto tibi satisfacere in bõis meis. ¶ Op.
iij. qd ad futura nõ trahatur: vt. l. paulus. ff. de pig. Solut. vt in
fi. gl. qd ad futura per eũ quesita trahit nõ ad futura per eius he-
3 redẽ quesita vt ibi. ¶ † Quero hec lex loquitur in expressa obli-
a gatione bonorum quid in tacita.[a] et gl. fi. ponit duas opi. Pri
ma est qd idem sit in tacita per. l. hac edictali. §. omnibus. C. de
secun. nup. et ff. de priui. fi. l. si cũ pecuniã. Secũda est qd tacita
non extendatur ad futura bona: et hec fuit Ioan. et nihil allegat
sed pro eo facit. C. de iur. do. l. vbi. ver. creditoribus. sed Iaco. de
ra. tenuit primam partem per dictas. ll. et ad ver. creditoribus.
respõdebat qd id qd ibi dr qd creditoribus in postea quesitis inte
grũ ius seruat: verũ est si in prioribus bonis mulieri est integre
satisfactum. ¶ Ego idẽ sequor per. d. iura et conualido ratione
qꝛ si hoc est in expressa: idem debet efficimo et fortius et in tacita
tum ex regula: qꝛ tacitum et expressum equiparantur: vt. l. cũ qd.
ff. si cer. pe. tũ qꝛ. l. que inducit hanc tacitã hypothecam bono-
rum non habet in se restrictiuũ verbũ mea: qd prima facie no-
tat presentia: vt. l. si ita. et l. quintus. et l. plautius. ff. de au. et arg. le
ga. sed obligat bona debitoris: creditor autẽ obligat bona sua
exprimendo et dicendo bona mea. Itẽ qꝛ nõ est credendũ qd. l.
4 minus bene interpretet suã qꝫ alienaz. ¶ † Quero ab extra qd
si dixit obligo omnia bona mea que constituo me possidere no
b mine alius[b] an tunc veniant futura. [c]quidã qd non: quia futura
c tunc non possidebat et per consequens constitutũ nec obligatio
ad ea trahi poterat. Iac. but. videtur inclinare in contrarium
per hanc legẽ vt sicut prima pars obligationis trahitur ad fu-
tura: vt hic: ita et pars secunda constituti et in futuris cum habue
rit constitutum locum habebit quia neutrum est magni preiudi
cij. ¶ Nec ob. quedam glo. quam Bar. inducit in contrarium
scilicet in. l. quãuis. §. 1. ff. de acquir. possess. qua vult qd tũc quis
facit alium possessorem quando ipse possidet quia fateor quod
si non possidet alium possessorem facere non põt: sed in casu no-
stro tunc faciet cum possidebit.

¶ Qui[1] potiores in pignore habeantur. Rubrica.

¶ Solutio vera ficte equiparanda.
2 Creditor secundus an possit offerre primo et an primus secundo.

1 Vi pignus. Siue posterior cre-
ditor soluat priori siue
ei offerat et consignet in prioris locum succedit et
suum pignus confirmat h. d. ¶ † No. quod solu-
tio vera et ficta equiparantur. ¶ Item quod con
signator repetit ab eo cui consignauit. ¶ Item
qd non delinquit depositarius si ei restituit qd not. et scias qd lz
iudex elegerit personam cui consignata est tamen videtur quod
offerenti et cõsignãti restitui possit: vt. l. acceptum. C. de vsur. Et
duplex põt esse ratio. Una in odiũ nõ volẽtis recipe: alia qꝛ fa-
uore tñ debitoris cõcurrit: et hoc intelligo nisi creditor denun-
ciauerit depositario vt pro eo retineat et debitori non reddat. argu
j. de noua. l. iij. ¶ Item no. qd si statim cõsignator pecuniã rece
pit in priorẽ statũ ante cõsignationẽ reddit et beneficiuz qd p obla
2 tionẽ et cõsignationẽ fuerat cõsequutus amittit. ¶ † Quero dr
hic qd scds creditor põt offerre primo. sed an idem contra pote-
rit primus offerre scdo. dicit gl. bene qd sic. vt. ff. qui ma. pign.
vel hypo. solu. l. paulus. §. qui pignoris. Sed an põt compelli:
dico qd nõ: vt. j. eo. l. pretor.
1 ¶ Creditores plures si ad pignus pretoriũ cõcurrerunt prior
in iure preferetur. et nu. seq.
1 Si decreto. ¶ † Si plures creditores ad
pignus pretoriũ cõcurrẽtes sũt
diuersorũ titulorum q prior est tpe potior est in iure.
h. d. ¶ Op. i. qd legatarius nõ debuerit petere se p p̃to
rẽ induci in possessionẽ: sed de directo petere legatum sibi solui
vt. C. cõia de le. l. 1. et. ij. Solu. qd illud qd legatũ est simplex et pu-
rum: sed hic erat in diẽ vel sub cõditione: vnde interim peti non
põt sz petit vt cautio de soluẽdo p̃stet cũ dies vel cõditio euene-
rit quã hic p̃stare nolebat: ideo petit legatarius se induci in pos-
sessionem fundi hereditarij locu pignoris et cautionis et ita fuit
2 inductus: vt in prin. l. glo. ¶ † Opp. tñc. ij. qd inductio in posses
sionem non sit necessaria vt pignus: qꝛ solo consensu inducitur
vt. ff. de pac. l. si tibi. §. de pignore. et ff. de pign. acti. l. i. Sol. qd
illud in conuentiõali non in pretorio: vt hic: et ff. de pign. acti. l.
non est mirum. ¶ Opp. iij. quod imo concurrant. C. de bon. au
to. iud. pos. l. fi. et ff. vt in pos. leg. l. is cui. §. si plures. et §. q prior.
Sol. qd ibi pretendebant eundem titulum: hic diuersum: quia
vnus titulum legati alter mutui celebrati cum defuncto et hoc
3 volunt glo. nostre. ¶ † Opp. iiij. ab extra qd absqꝫ immissione le-
gatarius preferatur: quia legatarius hypothecam absqꝫ vlla
immissione: vt. C. communia de leg. l. 1. et. ij. et in ea debet preferri
chirographarijs creditoribus: vt. j. eo. l. eos. gloss. in. l. is cui. §.
postquã. ff. vt in pos. leg. fatetur contrarium et male per. l. credi-
toribus. ff. de separa. dic ergo scdm Cyn. qd hypothecã habẽt:
vt in illa preferantur creditoribus proprijs et heredis: sed nõ pre a
ferantur creditoribus defuncti: et sic hereditarijs vt hic: et ita
soluit alia gloss. posita in. l. si fideicommis. §. fi. in eod. titu. et pro
tanto glo. hic posuit exemplum in creditore hereditario. Et pre
dictorum est ratio quia legata non debentur nisi ere alieno dedu
4 cto: vt. C. de iure deliberan. l. fin. §. hectua. et §. creditores. ¶ † Sz
aduerte subtilius si ita est ergo legatarij etiam prius in posses-
sionem inducti non debent preferri creditoribus hereditarijs
cuius contrarium dicit hec lex. sed dic quod hec hereditas erat
omnibus soluendo tunc: prior immissio legatariorum potior ẽ:
vbi autem non est soluendo tunc prior et posterior immissio le-
gatariorum prefertur creditoribus proprijs heredis propter
hypothecam sed non creditoribus defunct et sic hereditarijs:
5 et hec meo iudicio est intentio Cyn. ¶ † Opp. v. ab extra quod
in precedentibus eundem titulum qui prior est tempore potior
sit in iure: vt. j. eod. l. si fundum. et. l. diuersis. Solu. quod hic in pi
gnore pretorio vel iudiciali: ibi in conuentionali in quo regula
est vt prior in tpe potior sit in iure: fallit in casibus spãlibus no.
6 in. l. diuersis. j. eo. ¶ † Ut tamen materia clarius liqueat dic cũ
plures creditores veniũt: aut oẽs pretendunt pignus conuentio-
nale: aut oẽs pretoriũ: aut quidã cõuentionale: aut quidã preto- b
rium. Si oẽs cõuentiõale tunc est notare regulam que est vt por
tẽpore potior sit in iure. fallit. j. eo. l. licet. et ff. eo. l. interdum. et in
aut. de equa. do. §. his consequenter. et. j. cod. l. diuersis. et ibi no.
Si vero omnes pretoriũ tũc dic aut oẽs sunt eiusdem tituli qꝛ oẽs
ex cõtractu vel oẽs ex cã legati: vel oẽs ex cã dãni infecti: et tũc
cõcurrunt ordine non inspecto: et ita loquuntur he leges. C. de bo. c
auto. iudi. pos. l. fi. et ff. vt in pos. l. is cui. §. si plures. et. §. qd por.
Aut sunt diuersorum titulorum: et tunc qui prior est tempore
potior est in iure: vt hic. Sin vero quidam conuentionale et qui-
dam pretorium habet etiam locum: vt qui prior est tempore po
tior et c. vt. C. vt in pos. lega. l. si postquam. et ff. cod. l. sed et iure. et
hoc sm Cyn. et circa predicta vide que dixi in. l. fin. de bo. auto.
iud. pos. ¶ Quero in quo differt pignus pretorium a iudiciali:
et respondeo vt in glo. i. in fi.
1 ¶ Creditor habens pignus iudiciale priori personalem ha-
benti prefertur.
1 Cum rem. † Creditor qui iudiciale pignus
ob iuliam est cõsecutus prefert
priori solũ p̃sonalẽ habenti. h. d. ¶ Not. vnã ciuita
tẽ habere rempublicam. ¶ Contra qd op. gl. i. de. l.
cũ qui vectigal. ff. de ver. sign. Sol. qd ibi accipitur stricte et pro
prie: hic late et improprie vel ibi quãdo profertur absolute: hic
quando cuz adiuncto. ¶ Quero an iste poterit impetrare sepa
rationem. respondeo aut iste fossianus erat ille qui erat defun-
ctus: et tũc impetrare potest aut ipse erat heres defuncti: et tunc
impetrare non potest: vt. ff. de separa. l. i. in prin. ¶ Quero qd
si is qui cum fossiano contraxit pignus accepit. dicit glo. quod
aliud esset vel saltem questioni non respondit. dic vt. C. l. proxia
dixi. et in. l. fi. C. de bo. auto. iud. pos. vbi vide.
1 ¶ Hypothecarius prior prefertur posteriori. et nu. 2.
1 Si fundum. † Anterior hypothecarius
prefertur posteriori publi
ce. h. d. ¶ No. qui prior est tempore potior est in iure.
¶ Opp. de casibus no. in. l. diuersis. j. e. So. vt ibi.
2 ¶ † Quero an in casu nostro referat an prior hypotheca sit ge
neralis vel specialis. et dicit glossa quod non per legem si igno-
rante. infra de remis. pig. et supra de iure dotium. l. dotis. et de pri
uile. fi. l. j. §. et ff. eodem. l. finali. et probat glossa ratione quia hoc
est in priuato. vt. j. codem. l. si generaliter. ergo et in fisco: vt. ff. co
dem. l. si pignus. quasi dicat glossa fiscus regitur de iure cõmu-
ni nisi appareat de suo speciali priuilegio: vt dicta. l. si pignus.
et. C. de petitio. heredita. l. i. quod not. vt scias hoc argumen. fa-
cere. ¶ Et not. quod a regula non receditur nisi de cõtrario do
ceatur.
Prior. Prior creditor nõ cõpellitur soluere
posteriori sed econtra sic vult suum pi
gnus confirmari. hoc dicit.

a ¶ Quid in tacita Addo. l. iij. et ibi p bal. C. de priui fis. et glos. hic in fin. Et qñ dispositio. tra hatur ad p̃sentia et futura vide not. p Bal. post bar. l. i. fi. in pe. col. C. de pac. Itẽ qd si qs intelligatur de futu ris Bal. qd nõ in l. pe. C. q bo. cede. pos. Itẽ qd si qs cedit actionẽ, vi de in. l. heredem. ff. mã. et de mate ria vid in. l. dãni. §. is qui. ff. de dã. infec.

b ¶ Nose illius. Tu vide de hoc dicto qd no. i trac. cla. i clau. 7. i ver. cõsti tuit se p̃cario noĩe venditoris possi.

c ¶ An veniant fu tura. Addo bal. et ang. i. l. stipulatio hoc mõ. ff. de ver bo. ob. et bal. in. l. 1. §. si. cũ. l. sequ. ff. p sol. i recollectis antiqs. et ibi vide tex. et gl. in v. iterũ uenire. et vide La do. in. l. iij. §. inuẽ tã. ff. de acq. pos. et vide ang. in cõsil. clxxviij. inci. i dei noĩe et sue mẽis. p̃ dictis insistis et c. et vide bal. in. l. si qs argẽtũ. §. sz et si q dẽ. C. de do. et vide Raph. l. l. qd meo in prin. ff. co. et vi de imo. et ro. l. d. l. stipulatio h mõ. ff. de v. ob. et vide ang. in. l. i. in p̃nc. C. de pig. et vid ol no bal. in rubr. de Hbẽ. emp. in. xxi. q. et vide alex. in. l. iij. §. incertam. ff. de acq. possess.

a ¶ Habet priuilegiũ. Adde Bar. hic ⁊ vide eũ in. l. quãuis. ff. de priui. cre. vbi non tñ firmat ibi. in fi. dñ voluit hic fore in priuilegio nauis empte eẽ ⁊ nõ aliarũ rerũ ⁊ eo ca su hoc fit verũ ibi vide qõ limitat glo. ⁊ bar. si spãliter ad hoc sit mutuata. Itẽ si mu tuata est gratis alr̃ sec⁹. Et adde. l. q nauẽ. c. ti. l. fi. ⁊ auẽ. ibi positã. ã. de pig. sed Lud. de vibe in. l. si cũ dotẽ. §. fi. sol. mat. tz ẽ qõ si dat pecunia vt res emat dñs pecunie nõ hz priuilegium p l. procuratori. §. plane. de tribu. et vide qõ dixi post Barto. in. l. ẽhuis la. iñ. ã. de pigno. Cogita per aut. quo iure. j. eod. et ibi glo. tz ꝙ talis mutuans vt res ematur habet taꝯcitam hypothecã

¶ Item. ad hui⁹ l. intellectum vid not. p Dr. Rar. imo. in. l. tunc si ã nupserit. de eõ. sl. ⁊ õmõ. ⁊ bar. in. l. si aliena. in princ. so. ma. facit hon⁹ ter. in. c. qui vasal lus. si de fer. fu. cõ tro. quod no.

c ¶ Et contraria allegãtur. vid an ge. in. l. ij. §. h edi ctõ. in fin. ff. vi bo. ra. q alle. istam. l. put no. gl. ꝙ si fũ confessus in vno judicio verũ pos sim contrariũ di cere in alio iudi cio ad alium effe ctum. ⁊ adde tñ ꝙ no. Bald. in aut. nouo iure. j. õ pe. iud. ⁊ que no. in. l. diaus. de cus. reo. cũ materia. Et p predicta not. ꝙ ẽ apertũ dictũ In no. vbi fortius di cit in. c. mulierj. õ iurciu. quod dictũ refert bal. in aut. Si l vl. col. de non nu. pe. ⁊ in. c. si cre ditorib⁹. in prin. ã. de ser. pign. da manu. Itẽ p̃dictis a ãdetẽr. gl. ⁊ bal. in. l. pe. ã. de inge. ⁊ manu. ⁊ pro ista glo. alle. text. in. l. aurelius. §. fi. õ li. leg. Et vide bal. in. l. is aut. in vlt. col. et ibi. d. Ale. ⁊ Bar. in. d. §. sed nec ipuberis. Et vide alexã. in. d. l. magistratib⁹. in iõ. col. de iurisdic. õni. iud.

S I generaliter.

Generalis hypotheca prioris creditoris prefertur spẽali posterioris: ⁊ idẽ de eo qui cãm hz a priori. h. d. ¶ No. qõ causam habẽs a p̃ri cre ditore non potest inquietari. ¶ Oppo. de. l. quãuis. ã. de pign. Sol. vt ibi.

¶ Obligatur mihi quod ex mea emitur pecunia. et nu. seq.

L Icet.

Mutuãs in emptionem prediorũ cũ pacto vt illa sint ei obligata prefertur ceteris etiam priorem hypothecaz habẽtibus. h. d.

1 ¶ †Oppo. quod res empta ex pecunia creditoris sit ei obligata: vt. ã. de pig. l. quãuis. ex ca. Sol. qõ illud verũ ni si hoc fuerit conuentũ. vt hic. ¶ Contra hãc sol. opp. de. l. interdum. ⁊ l. seq. ff. eo. Sol. qõ ibi loquitur in casu speciali: qꝛ in mu tuante ad refectionem nauis vel in alimentis nautaꝝ ⁊c. ⁊ idem si ad refectionem edificiorum: vt. ff. qui cau. pigno. tab. contrahi tur. l. j. ⁊ idem sentit ista gloss. in quacunq̃ re refecta ex pecunia

2 ob eam causam mutuata quod not. ¶ †Oppo. ab ẽtra qõ res empta ex pecunia mea fit mihi obligata: vt. ff. eod. idemq̃. Sol. qõ ibi est speciale in pecunia pupillari: ⁊ idem in militari hz gl. in. d. l. quamuis. ⁊ ex his pꝫ qõ illi qui dicebãt regulam fore vt res empta ex cuiusq̃ pecunia fit ei obligata falsum dicebant: vt in glo. nisi hoc fuisset conuentum vt hic: vel nisi in casibus spe

3 cialibus fauore persone vel rei: vt. ll. supra allegatis. ¶ †Quero an ille ex cuius pecunia res emitur habeat priuilegium^a inter personales actiones: quidam ꝙ non per. l. procurator. §. quam uis. ff. de triti. sed Joan. contra. ⁊ nihil allegat: sed Jaco. hut. p eo allegat. ff. de priuile. credi. l. quod in nauem. ⁊ l. quod quis. et ibi glos. soluit contrarium de dicta. l. procurator. dicens aut pe cunia fuit mutuata simpliciter: ⁊ tunc priuilegium inter perso nales actiones non habet: vt in. d. §. plane. aut fuit mutuata vt res illa ematur: ⁊ tunc habet priuilegium inter personales actio nes: licet non habeat inter reales ⁊ ita dicit etiam Raynu. ⁊ ita

4 sequor. ¶ †Querit hic Cyn. ⁊ alibi gloss. si debitor obligauit suo creditori generaliter omnia sua bona ⁊ postea cum alio con traxit et similiter obligauit ei omnia bona sua et postea fundũ quesiuit quis istorum sit potior in fundo ad quẽ generaliter ob ligatio trahitur: vt. l. finali. ã. titulo primo. et glo. ff. eodem. l. idẽ q̃. §. finali. quod concurrant. ⁊ idem no. ff. de iure fisci. l. si is qui. ¶ Sed Jacobus de arctio in quadam disputatione tenuit con tra. et dixit hic esse casum contra dictas glos. nam hoc predium postea quesitum. si non fuisset specialiter secundo creditori obli gatum locum habet in eo regula in principio huius legis tradi ta. Ut in tempore priores habeantur potiores. Item inducit su pra de secundis nuptijs lege hac edictali. §. omnibus. vbi liberi primi matrimonij in sua tacita hypotheca preferuntur alijs in postea acquisitis. ad idem inducit. supra de iure domi. lege in re bus. ¶ Confirmat ipse tali ratione: nam licet tempore acquisi tionis huius fundi precedat vtriusque creditoris obligatio: et sic videatur in eodem tempore simul vtrique obligari: tamen di cit ipse nos non habemus hoc considerare: sed tempus conuen tionis: quia conuentio pignoris est illa que rem in obligatione deducit non dominij acquisitio nisi per posterius et secunda rio: vnde cum conuentio agat potentius: illa est consideranda secundum suum tempus: iuxta regulam qui prior est tempore potior est in iure: vt supra eod. lege secũda in fin. facit. ff. de statu hominum. l. queritur. Ad. l. idemq̃. §. fi. ibi. ff. eodem respõdet quod ibi simul vtriq̃ obligauit: vt ibi senserunt quidã de qui bus loquitur gloss. in principio: licet dicat idem si diuersis tem poribus. Ad legẽ si is qui. ff. de iure fisci. respondet quod ibi spe ciale in fisco: et sic in contrarium est ius commune: ⁊ ideo potior erit prior in tempore: et hanc opinionem similiter tenuit Old. et eam ibi clare sequitur Bartolus. ⁊ ita videtur sentire in dicta lege. si is qui. ¶ Sz aduerte pro deo tu q̃ in practica habes iu dicare et consulere quia non de facili debes a gloss. recedere cũ qua reperio quod transibat Jacobus butri. et dominus meus et eam disputando tenuit Raynu. ⁊ dixit esse casum in dicta le ge idemq̃. §. finali. vt voluit glossa et dicere quod ibi simul vtri q̃ obligauerat est nimie diuinationis. quinimo ex littera colligi tur quod prior fuit conuentio et obligatio vnius q̃ alterius cũ obligationes non sint vniformes: et etiam ex ordine prolationis est necesse aliam antecedere: ideo non est dicendum quod ibi si mul vtrique obligauerit. Secundo probat ipse quia in re postea non valuit obligatio pignoris a principio quia de re aliena fie ri non potest sed superueniens dominium: vt supra si res alien. pig. da. fit. l. cum res. ergo tempus confirmationis non obliga tionis debet attendi: vt. ff. de legatis. iij. l. ij. §. sed si filius. ⁊. ff. de pigno. actio. l. sed si rem. §. omnis. cum ibi not. hic agitur super uenientia dominij agit potentius: ⁊ per consequens debet atten di. ¶ Ego istam partem sequor. nam et si lex non esset habem⁹ necesse hoc dicere: nam obligatio generalis bonorum compre hendit futura conditionaliter si mea erunt ⁊ ex parte cum mea erunt: nam ante illa obligare non potest, quam sua fiant: et, cum sua fiunt obligatio non cedet retro vere nec ficte: quia de re alie na fingeretur quod est impossibile et contra iura non cessante re tro rei vitio: vt. l. obseruare. in fine. ff. de proconsul. ⁊ lega. ⁊ hoc demonstro pro decisione alterius questionis: pone quod obli gaui titio omnia bona mea presentia ⁊ futura: gaius dominus cuiusdam fundi obligauit illum sempronio postea gaius illum mihi donauit vel vendidit et tradidit: concurrit titius creditor meus agens hypothecaria quis prefertur. dicendum est sempro nius quia licet videatur posterior verbis attentis: tamen prior est in re et effectu: quia titio obligatio fuit conditionalis et dire cta directa in diem quo res illa efficeretur mea ⁊ non ante: quia ante non poteram: et sic verum dicit Raynu. quod superuenien tia dominij agit potentius: quia retro non trahitur. ¶ Est er go vera determinatio gloss. et ex his patet quod ratio Jaco. de are. et sequacium est sublata. ¶ Ad legem istam. respondeo qõ eius princip. loquitur in rebus quando fundus est empt⁹ ex pe cunia ad hoc expressim mutuata quo casu creditor iste prefertur vbi ergo ad hoc non fuit mutuata verum est quod iste secundus non prefertur primo: sed an primus et lex ista non decidit salua reuerentia dicentium: sed in iure communi remanet quod quale sit dic vt supra. ¶ Ad legem in rebus. ã. de iure do. Respõdeo quod ibi casus est diuersus: quod ibi speciale fauore dotis ⁊ sic est ibi duplex priuilegiũ scilicet dotis ⁊ temporis. Et eodẽ mõ rñdeo ad. l. hac edictali. §. omnibus. vt ibi sit spãle. ¶ Ad legẽ si is qui. ff. de iure fisci. respondeo. vt feci huic legi quia vbi fiscus non esset secundus ibi non dicitur quod prior prefertur. Sed be ne dicitur negatiue quod secundus non prefertur: et qui concur rit preferri non dicitur. vnde quid tunc est dicendum succedit questio in qua dic: vt supra nisi dicas quod vbi in tempore con currit fiscus cum priuato fiscus priuilegietur vt pro potiore ha beatur per dictam. l. si is qui. ⁊ per. l. ij. j. de iure fis. libro. x. secun dum vnam lecturam ⁊ pro hoc accedat glos. j. de remis. pig. l. si ignorante. Et ita in fisco tenet ibi Pet. Autentica.

1 ¶ Allegans contraria non auditur. ⁊ nu. seq.

4 Translatio possessionis quo iure sit fienda.

b # I Tem.

b Ista autentica ponit alium casuz in quo prior in tempore nõ est potior in iure. ¶ Casus. Si posterior creditor agat ꝯtra pos sessorem hypothecaria: ⁊ ꝓpter negationẽ prioris actor probauit rem fuisse debitoris: prior creditor de possessore effici tur petitor nulla exceptione obstante. hoc dicit. ¶ Uel breuius in hypothecaria pena mendacis est vt de possessore petitor effi ciatur. vel sic. prior creditor negans rem esse eius a quo causam hz contrario probato non auditur super prioritate temporis. sed possessio prius in aduersarium transfertur. h. d. Ibi trãsfe rat subaudi iudicis officio. ibi proponit. scz in alia instantia.

1 ¶ †No. ꝙ allegans contraria nõ auditur vt hic. ⁊. l. ij. ã. de fur. de quo dic vt ibi. Item ꝙ mendax punitur in translatiõe pos sessionis. ꝯcor. ff. de rei ven. l. fi. ¶ Op. ꝙ etiam post probatio nem actoris reus possit recipere. vt. ff. de rei ven. l. officiũ. qui dam dixerunt ꝙ hic sit speciale cum agatur hypothecaria: ibi vero agebatur rei ven. Sed dicit gl. in corpore ꝙ etiam tex. iste ꝓcedit in rei ven. quare dic fm Jac. de are. ꝙ interdum p pro positionem exceptionis ego sum mihi contrarius in eo quod prius negaui ⁊ tunc non possum illã exceptionez opponere vt hic. interdũ non sum mihi cõtrarius: ⁊ tunc possum vt in. l. offi ciũ. ⁊ ita soluit glo. in corpore vnde hec aut. sumitur. lz dicti Ja.

2 bu. ⁊ Cy. nihil dicant. ¶ †Sed tunc quero an in casu nostro in diuersa instantia audietur. ⁊ dicit glos. ꝙ sic. qꝛ contraria allegã

c tur^c in diuersa instantia. vt. ff. de inoffi. test. l. papi. §. sed nec im puberes. ⁊ idẽ tz gl. in corpore eo. §. illud quoq̃. el. ij. in princ. gl. magne. ⁊ ita teneo qꝛ text. probat in corpe nec materia. l. ij. ã. de fur. hz obstare qꝛ hic loquit. de transitu simplr negati ad affir matiuã vel exceptionis ad actionẽ nõ de vna actione ad aliam.

3 imo hic sup exceptiõe sua nõ fuit auditus. ¶ †Quero cũ gl qd si incõtinẽti vult docere de iure suo. an poterit impedire trãsla tionẽ possessionis. vr̃ ꝙ sic ex regula dolo facis. vt. ff. de do. exce ptio. l. dolo. gl. dicit cõtrariũ quasi in hoc possessorio. i. trãslatio ne possessionis talis exceptio locũ nõ habeat ⁊ bñ dicit alr̃ pe

4 na huius. l. nulla esset. ¶ †Quero quo iure fiat hec translatio possessionis. Rñ. iudicis officio infra instãtiam iplorato. et est mirabile qꝛ translatione facta finita est instantia. nec de princi pali cã cognoscit: nec sup eo snĩa fertur. vt in. d. §. illud quoq̃.

Diuersa.

DIuersis. Casus prior creditor in eõductio
nali pignore posteriori pferēdo
nece debitū ti persoluatur. h.d. ¶ Not. regulam qui
prior est tempore ꝛc. Contra quam gloss. opponitur
de pluribus. ll. sol. in ea per regulam ꝛ casus speciales ad regu-
lam signa glossa. et ad eam habeas recursum in tempore oppor-
tuno.

EOs qui. Habens hypothecariam prefer
tur habenti personalē lz privile-
giatum. h.d. ¶ Querit glos. que sint actiones pso-
nales privilegiate. dic vt in ea vsq; ad ver. finaliē. ꝛ
p Dy. ff. de privile. cre. l. privilegia. ¶ Querit quid si psonales
privilegiate habēt hypothecam tacitam annexam: an tunc con
current vel altera alteri preferatur. dicit glo. qꝺ inter eas est lo-
a cus regule qui prior est tempore ꝛc. ¶ Fallit in mulier[a] ꝛ fisco
qui ex privilegio preferuntur prioribus tacitam hypothecam
habentibus. licet non habentibus expressam. vt. i. fi. ꝛ. ã. eo. titu.
l. si fundum. ꝛ. ã. de procu. fis. l. ij. ꝛ hec vul glo. vsq; ad ver. item
fallit ibi. querit gloss. an regula qui prior est tempore ꝛc. fallit et
dic vt in ea.

1 ¶ Creditores viri qui habēt hypothecā posteriorē qñ bona
auocare possint. et nu. seq.

1 CUm tibi. †Creditores viri hypothecam
posteriorem habentes ab vxo-
re ita demum bona ei p dote obligata auocant si ei
dotē offerant chirographarij tantum hoc ius offe-
rendi non habent. h.d. ¶ Querit glo. quid si vxor dotem non
numeravit sed tantū pmisit. ꝛ maritus pro redditione oia sua
bona obligavit postea anteq; vxor dotem numeravit ꝛ maritus
pecuniā mutuā recepit ꝛ credenti bona sua obligavit. et postea
dotem recepit quis istorū erit potior. ꝛ videtur qꝺ is qui pecu-
niam prius numeravit vt. ã. eo. l. diuersis. ꝛ. ff. eo. l. potior. et que
res pigno. obliga. pos. l. titius. sed dic quod vxor est potior, vt in
glo. ꝛ est speciale in dote cum non possit maritus facere ne in ob
ligationem incidat. vt. ff. eo. l. i. ꝛ tene menti istam gl. qꝛ illa lex
loquitur quando tertius dotem promisit non quando vxor.
2 ¶ †Op. secundo quod versi. nam chirographarios ꝛc. sit ine-
pte positus quia probatio non debet fieri de separatis. vt. l. pa-
pinianus exuli. ff. de minor. ꝛ. l. naturaliter. §. nihil. ff. de acquir.
pos. sed chirographarij: hypothecarij valde differunt ergo ꝛc.
Solu. subaudiendo ad tex. vt in glos. et sic non est ratio directi-
3 ua sed correctiua. ¶ †Quero hic loquitur mortuo marito sꝫ po
ne, cum viuere ꝛ vxoris bona possidere volunt creditores et do-
tem auferre ꝛ bona iure crediti possidere an possunt. Jac. de are
tio. quem sequitur Cy. dicit qꝺ aut maritus est omnibus soluen-
do ꝛ non possunt cum tunc vxori nondum sit nata actio de dote
vt. l. ij. ff. de dote prelega. Aut non est soluendo. ꝛ adhuc idē qꝛ
mulier debet id tenere pro sustentatione sui et filiorum et mariti.
vt ã. de iure dot. l. vbi. ꝛ sic conclude qꝺ creditores viri possunt
auferre dotem soluto matrimonio vt hic ꝛ possidere bona vt hic
non matrimonio constante. vt in superius dictis quod tene men
ti in fauorem mulierum que exegerunt dotem viro vergente ad
inopiam.

1 ¶ Scriptura priuata sine testibus an valeat ꝛ an cum testib[9].
ꝛ num. seq.

SCripturas. Scriptura priuata cām
obligatoriā in se cōtinēs
ꝛ subscriptionem partium habens confessata plene
b probat[b] in preiudicium partis. sed non in preiudi-
cium posterioris creditoris publicum instrumentum habentis
etiam si in ipsa sit bonorum hypotheca. nisi tunc sit trino teste
c subscripta[c] hoc dicit. ¶ Expone tex. ꝛ super eo collige ibi vl no
tarij non tamen subscribētis vt publica persona. sed vt quilibet
vt in glossa. Ibi. ipsorum. scilicet contrahentium ibi. siue non.
1 ¶ †No. quod scriptura priuata valet sine testibus. ibi: persona
lis actio exerceatur. Collige quod ex causa contenta in priuata
scriptura confessionata: qꝛ ꝛ de ista loquitur etiam lex ista vt in
glo. agi potest circa qꝺ vide qꝺ scripsi in. l. si ex cautione. in au-
tepe. ꝛ vlti. q. ã. de non nume. pecu. ꝛ in. l. generaliter. in. vij. qꝺ. in
eo. titu. ibi suum robur. ¶ Not. qꝺ per istud verbum robur non
datur: sed tale quale hꝫ ei permittitur. vt in gl. ꝛ ideo errant ca-
d nonistę[d] qui dicunt qꝺ pacta nuda indistincte producūt actionē
per tex. eorum qui dicūt pacta suam obtineant firmitatē ibi pu-
blice confectis. ¶ No. hypothecam publici instrumēti licet sit
posterior preferri hypothece priuate scripture que sit prior nisi
priuata sit trino teste subscripta vt sequitur ibi quasi publice cō
fecta. ¶ No. qꝺ instrumēta priuata habēt vim publicorum qñ
2 trino teste sint subscripta. ꝛ ita seruant. Veneti. ¶ †Ueni ad
apparatum ꝛ vide glo. super verbo notarij ꝛ signa eam. ꝛ no. qꝺ
scriptura priuata in preiudicium scribentis non requirit dicen
3 teq; consulem. ¶ †Quero an valeat scriptura priuata in testi-
bus subscripta. Ista gloss. sentit quod sic. ꝛ idem gloss. magna

ultra medium. sed glo. sequens super verbo adhibitis que expo
nit rogatis vel non videt sentire oppositum. ꝛ pro hoc facit aut.
c hic posita. dico qꝺ vꝫ omnimodo nō negetur[c] vt hic vel scriptu-
ra negata probetur per testes. tunc rogatos vel non rogatos: et
ita omnes glo. ad vnam consonantiā reducunt qꝺ dixi non ro-
gatos fallit quādoq;. vt. ã. de testi. aut. nisi rogati. Ad aut. seq.
dic vt ibi dicam. ¶ Opp. modo qꝺ ex priuata scriptura aliqua
personalis actio intentari non possit ꝛ per cōsequens nullus ro-
bur habeat. vt. ã. de prob. l. instrumēta. ꝛ. l. exēplo. ¶ Huius ti
more est facta gl. magna ꝛ quidam dixerunt istā. l. nō intelligūt
Alij de eius intellectu dubitantes dixerunt qꝺ hodie ipsa ē cor
f recta per aut. sed quasi dicant qꝺ scripture[f] priuate sine vno teste
non valent, vt in contrarijs, sed cū testibus sic vt hic. et quod req a
rantur ista lex non declarat sed hodie tres requiruntur vt, in aut.
seq. alias nō valet. isti nō bene dicunt qꝛ aut. seq. in alio casu loq-
tur. Alij vt Joan. dixerunt qꝺ hic loquit de scriptura quam cō
stat a debitore esse confectam. contraria loquuntur quando non
constat qꝛ scriptura negatur ꝛ aliter nō probat ꝛ hoc vult Jo. si
bene inspiciatur licet in practica exēplificet. l. istā in plurib[9] cre b
ditoribus petentibus se mitti in possessionē bonorum debitoris
ꝛ quidam ex eis habent instrumenta publica quidam habent
scripturas priuatas de quibus constat certe omnes admitten-
tur dicit Cy. quod istud exemplū non conuenit huic litere. Alij
vt pla. dicunt hanc. l. fatuam. ꝛ probant a diuisione ꝛ non bene
vt in glo. ꝛ patebit ex. §. dicendis. Alij dicunt aliter vt in gloss.
¶ Sed vltimo gloss. coniungit aliqua ex supradictis et aliqua
addendo distinguit quod interdum scriptura nullam causam e
debiti habet secum annexam: ꝛ tunc non valet vt in contrarijs.
ꝛ. ff. de proba. l. cū de indebito. §. fina. Aut causam habet debi-
ti secum annexam in ea insertam. ꝛ tunc aut pars aduersa fate-
tur scripturam vel si negat actor ipsam probat. et tunc scriptu-
ra valet ꝛ suum robur obtinet vt hic. quod idem est dicere quod
aliud robur habet quod ante. l. istam habeat quod est quia regu
lariter statim preiudicat. fallit in mutuo confessato ꝛ in dote cō
fessata in quibus non preiudicat nisi post certa tempora vt. ã.
de non. nume. pecu. l. generaliter ꝛ in contractibus. vt. ã. de dot.
cau. l. fina. ꝛ aut. ibi posita. ꝛ hoc cum agit creditor contra debi-
torem. Si autem agit contra tertium hypothecaria: tunc aut il-
le tertius nullum habet instrumentum publicum vel priuatum
ꝛ vincit actor. Aut habet instrumentum publicum. ꝛ tunc succū
bit actor quo casu habet vim publici instrumenti vt hic. in fin. ꝛ
ideo tunc erit dicendum aliter discutiendo de prioritate tempo
ris fm regulā positā. ã. eo. l. licet. ꝛ. l. diuersis. Aut reus habet si
militer instrumentū priuatū ꝛ tunc lꝫ glo. hoc nō tāgat videt di d
cendum. aut vtrunq; hꝫ tres testes vel plures: qꝛ vtrūq; habet
vim publici instrumēti de prioritate hypothece dꝫ discuti. aut
vtrunq; duos. ꝛ idem. aut vnum tres. ꝛ aliud duos: ꝛ prefert ha
bens tres ꝛ omnia ista hic colliguntur ꝛ probantur. et predicta
quādo scriptura est confessata vel aliter solenniter probata. vbi
autem negata non esset probata proinde est ac si non extaret. vt
l. in lege. ff. de contrahen. emp. saluo nisi qui scripturam negaret
debitum fateretur: qꝛ tunc de scriptura nō esset curandum nisi i
casu quo scriptura esset de substantia vel de solennitate intrinse
ca. vt. l. contrahitur. ff. de pig. ꝛ. l. contractus. ã. de fide instru. Et
predicta est mens propter huius. l. quam glo. attinxerunt que p
doctores sunt expedire. ¶ Querunt aliqui generaliter an pri-
uata scriptura probet. sed quia cadit in auten. hic posita dicam e
ibi.

Auten.

1 ¶ Scripture depositi quot testes debeant adhiberi.
2 Scriptura priuata quando probet ꝛ quotuplex sit.
1 SI quis. †Cautela est scripture depositi vl
mutui tres testes adhibeātur sub
scripti ne videatur incredibile qꝺ dicitur in scriptu-
ra ꝛ negata testibus nō probetur. h.d. Et scias quod
hec aut. multos fecit vacillare qui iura dicunt positiue. Supple
2 tex. ibi caute. ¶ †Collige quod tres testes nō sunt omnino neces
sarij. sed potius ad cautelam ꝛ consistit hec cautela vt si scriptu f
ra negetur faciliter per testes probetur alias negata et non pro
bata non sufficit vt hic in fi. Et est ratio quia paria sunt non esse
vel non apparere. vt. l. in lege. ff. de contrahen. emptio. ¶ Item
consistit in hoc quia si tres testes sunt subscripti talis scriptura
g habet vim publici instrumenti[g] vt in. l. precedenti. duo tamē suf-
ficerent ad fidem imponendam scripture vt hic et no. in glo. ij. ꝛ
probatur in corpore. ¶ Item dicit glo. i. quod tres hic requirū
tur qꝛ cōtractus excedebat libram auri. alias duo sufficerēt sed g
quia hoc requirit altiorem indaginem. ideo de eo dic vt latius
scripsi in aut. sed nouo iure. ã. si cer. pe. ¶ Item subiungit glos.
i. quod ad alium effectum tres requiruntur. s. vt ex tali scriptura
possit fieri comparatio ad aliā scripturā priuatam. vt. l. c. impa
rationes. ã. de fid. instr. qꝺ procedit vbi ꝛ ista ex qua fieri dꝫ cōpa-
ratio est negata: alias per ptē fuit tacite vel expsse confessata nec
per iudicē alias sup eius fide fuit snia lata vt late dixi in. d. l. con

a ¶ Fallit i muliere.
Tu dic de h vtp
istu. ã. in rubi. de
pui. dc. ꝛ in. l. i. et
vtrobiq; posui in
addi. ad ipsum.
b ¶ Plene pbat.
scriptura priuata
vt pbet qd requi-
rat. vide soci. cōsi.
cxij. inci. psequē
do ordinē. v. ꝛ an
ex hac scriptura i
prīa. p. char. xcc.
c ¶ Trino teste sub
scripta. si requirat
subscriptionē vi-
rorū qd si essent se
mine vl dicendū
qꝺ sit idē p id qꝺ
no hal. l. c. lꝫ vni-
uersis. de testib[9]
vbi dicit illū tex. q
loquitur l testib[9]
videri extēdi ad fe
minas sec[9] in sta-
tutis qꝛ pēdet ex
hoc an masculinū
cōcipiat femini-
nū ꝺ quo in. l. i. ff.
de verbor. signifi.
d ⁎ Errāt canoni-
ste. tu vide hic fa.
in. l. si. l si, ꝛ ibi po
sui l add. ad ipm
in ver. de iure cano
nico. ã. fi. her. ꝛ ã
l. legē. in. i. v. sau-
da regulr nō ipa
riūt actionē ꝛ ibi
et posui in addit.
ad bar. l[9]. nō ori-
tur actio. in prīa
lec. ã de pac.
e ¶ Dūmō nō ne-
get: scripture pua
te qualr probāt ꝫ
debitorē si fuerit
negate. vide soci.
ꝯsi. cclxiij. inci. in
eā dñe l. rfc. v. cir
ca scdm punctū.
cū ver. sc. i scda p
te char. clxxiiij.
f ¶ Qꝺ scripture.
adde soc. ꝯsi. cexl.
lci. circa piīē con
sultationē. versi. ex
quib[9] cōcludo. in
scda p. char. cxix.
vbi declarat qñ. l.
ista loquatur.
g ¶ Hꝫ vim publi
ci instru. ꝛ an ꝛ, qñ
scriptura priuata
preualet publico
instro vide so. cō-
si. cclxxiij. inci. in
cā. d. l. rfc. versi.
circa tertium.

positum. circa medium cum ver. seq. in secunda parte. char. cxc.

a ¶ Quãdo scriptura priuata probet. adde qd scriptura priuata subscripta manu triũ testiũ facta recognitione a dictis testibus plene pbat vt p Soc. cõsi. cclxxiij. inci. I pñti cõsulatione. ver. 3. in exigenda ibi q̃ facta. in. ij. pte. char. clxxxvi. Et aduertr tamẽ q etiam si scriptura haberet subscriptionem plurium testiũ annum mensem diem ⁊ similes solennitates. tñ si testes non recognouerũt subscriptiones suas vel mortui ⁊ nulla sit facta compara tio ⁊ pars neget nõ probat vt p p̃fatũ Soci. cõsi. cxxiij. inci. psequendo ordinẽ. v. scda cõclusio circa fi. in j. pte. char. lxv. et cõsi. clij. inc. anteq̃ ad qõnẽ. ver. non ob. tertiũ arg. ibi nõ obst. v. arg. in prĩa parte. chart. clxxxi.

b ¶ Ad sigillũ vel signum. scriptura priuata an ⁊ qñ ⁊ qualr ⁊ p qd sigillus efficiatur aut. vide Soci. cõsi. cclviij. inci. in cã vicarie. vers. pterea. tũc ibi sz iterũ cũ vers. seq. in. ij. pte. char. clvij.

c ¶ Per modũ libri rõnũ scripta. Addr Soci. cõs. lxiij. incip. in pñti cõsultatione. ver. pterea clare. in. 2. pte. char. cix. vbi habes quid de libris rationũ hebreorum mutuantium sub vsuris.

d ¶ Sz ad cõparationẽ. adde tñ qd cõparatiõi nõ credit sm Bal. i aut. ⁊ si 3ctus. de fi. instru. Et ibi tex. et Ro. consilio. xx.

e ¶ Assiduis. Dic qr dispositio huius l. nõ hz locũ in dote cõfessa. ita dñt quo vis moderniores in. l. i. ff. sol. matr. tex. in. l. si quis. §. de bo. dam. ita tenet do. flo. l. r. ex literis. extra de pig. ⁊ allegant Bal. ita tenere in. l. cũ aliqs. de iure del. de quo vl secundẽ Bal. in. c. cũ contingat. extra de dolo. ⁊ contuma.

f ¶ Et hec in dote q dos sit multis priuilegiata ẽ vt p Soc. cõsil. clxxx. incipi. diligenter pencti narratio. vers. circa primã difficultatẽ. in secũda pte. chart. lj.

f ¶ A quo tpe. qñ est dos pmissa ⁊ nõ soluta an hypotheca trahat ad tp̃s promissiõis vide Soc. cõsi. cclxix. inc. pro inuestigatiõe. ver. iij. ⁊ vltimo in scda parte. char. clxxxj

parationes in. iij. qd. ⁊ probatur etiam in eadem. l. ver. ideoq̃. Item ibi aliq̃ quidem testificentur. dic ⁊ sine subscriptionibus vt no. in corpore ibi scriptura sola. dic trium testium presentia.

2 ibi scripturam. scilicet negatam ⁊ aliter non probatã. ¶ † Quero ab extra an ⁊ quando scriptura priuata probet[a] dic aut queritur an probet comparationem ⁊ dic vt dixi in. d. l. comparationes. aut queritur an probet contenta in seipsa. ⁊ tunc dic quod triplex est scriptura. quedam per modum epistole missa. ⁊ de hac habetur. ff. deposi. l. publia. ⁊ pondera quod illa testes non requirit vt ibi. ⁊. l. si titius. ff. de cõsti. pecu. si tamẽ de fide scripture dubitaretur ad sigillum vel signum[b] esset recurrendum. vt 3. de epis. ⁊ cle. si quis per calumniam. cũ ibi not. Addito quod ibi scripsi similiter ad comparationes literarum. vt. l. comparationes. 3. de fide instru. Quedam est scriptura priuata per modum libri rationum scripta[c] de hac dic. vt. ff. de eden. l. quedam. §. nũmularios additis que dixi. 3. de eden. l. i. in. ij. qd. Quedam est scriptura priuata que chirographus quoq̃ nũcupatur: vt. ff. de pactis. l. iij. ⁊ de leg. i. l. seruũ filij. §. cũ q. ⁊ quoq̃ apocha. vt. l. plures apochis. 3. de fi. instru. ⁊. ff. de condi. indeb. l. fina. §. tut quandoq̃ hypotheca. vt in. l. precedenti. et quia hec traditur in forma cuiusdã breuis. ideo quoq̃ quoddã breue appellatur vt habetur in. l. inter tabulas. §. de cõuen. fis. debi. li. x. ⁊ qr de ista dñt qd nostra dic de ea. Aut hec scriptura vel scripta priuata est scripta manu debitoris aut creditoris aut tertij. primo casu aut confitetur se scripsisse sed negat debitum. ⁊ tunc probat plene in ea contenta ⁊ inserta. vt. d. l. publia. in fi. ⁊ in aut. de trien. ⁊ se. §. studium. ⁊ in aut. de fi. instru. §. si tamen quisq̃. ⁊. 3. de non nume. pec. aut. contra qui propriam. ⁊ vltra cõtenta in ea nihil pbat. ideo si causa non esset adiecta seu subscripta illa non probaret: vt. j. dicam. ⁊ si causa est adiecta seu scripta est de sola confessione non prohibetur exceptionem suam non nume. pec. vel dotis intra sua tempora opponere vt. 3. l. pror. aut negat se scripsisse sed fatetur debitum ⁊ tunc de scriptura negata non est curandũ nisi in casu forte quo scriptura esset de substantia rei geste seu solennitatis eius intrinsece. vt. ff. de pig. l. contrahitur. et de fid. instrumen. l. contractus. aut negat vtrumq̃. s. scripturam ⁊ debitũ et tunc aut habet testium ⁊ partis subscriptionem aut non. primo casu aut testes confitentur scripturam. ⁊ tunc bene probat vt hic in secunda parte huius aut. ⁊. 3. l. pror. in fin. Aut testes subscriptionem negant ⁊ scripturam se ignorare dicũt. ⁊ tũc scriptura illa pro tunc nihil probat sed ad comparationem[d] literarum est recurrendũ ⁊ si vndiq̃ comparatio similis est qualẽ presumptionem facit que secundum aliquos est minus quam semiplena probatio et operatur hoc testium contradictio que facit scripturam aliqualiter vacillare quod ego fateor vbi solius debitoris scripture est facta comparatio sed vbi non tantum illius sed etiam subscriptionum testium est facta comparatio. et tunc vndiq̃ similis reperitur puto preualere comparationem contra testes sicut cõtra ipsum principalem ne detur occasio maligrandi. ⁊ quia ratio nõ est diuersa ⁊ isto casu puto facere semiplenam probationem vt dixerunt glo. nostre ⁊ probatur i aut. de fi. instru. §. sinc igitur. Aut testes neutrũ ex his faciunt: qr nõ viuunt vel non producuntur: ⁊ tunc illa scriptura pro tũc nil pbat sed ad comparationem est recurrendum tã principalis scripture quam testium ⁊ si vndiq̃ similis est semiplene probat. vt in. d. aut. §. si tamen quispiam. et. §. si vero oẽs. et hoc de prio casu quando subscriptionem habet. ¶ Secundo vero casu quando nullam habet testiũ subscriptionẽ: tũc similiter scriptura nihil interim probat sed ad comparationẽ literarũ debitoris recurritur. ⁊ si sit similis dicit glo. quod qualem qualem fidem facit vt not. in. l. admonendi. ff. de iureiur. sed quanta sit hec fides glossa non declarat sed sonat quod sit minor quam semiplena probatio vt in aut. de fide instrumento. §. si tamen quispiam. videtur innuere quod semiplenam probationem faciet. et pro hoc bene facit tex. ibidem. §. si vero nihil. sz de hoc remitto ad ea que dixi in. l. comparationes. in vltiq. 3. de fid. instrumento. vbi autem dixi eã probare plene vel semiplene procedit vbi causa legitima sit in ea contenta vel inserta. vt. ff. de prob. l. cum de indebito. §. si alias pbatio nõ releuaret vt ibi no. Et est ratio qr plus non debet operari talis scriptura quã eius confessio etiam coram testibus facta. argu. 3. de eden. aut. si quis in aliquo. ⁊. ff. ad mac. l. filium. sed confessio extraiudicialis ad obligandum facta pñte parte sine cã non pniudicat confitẽti. vt. d. l. cũ de indebito. §. no. in. l. i. §. fina. in gloss. fi. ff. de interr. act. ⁊ hec quando scriptura facta est a debitore. Scdo casu principali qñ scriptura scrã ẽ a creditore. dic aut ẽ alicuius obligatoria ⁊ eius nõ statur sicut nec cõfessioni quã qs facit pro se. vt. 3. de proba. l. exẽplo. ⁊. ff. de interro. actio. l. de etate. §. x. ⁊ no. gl. in. l. inter chartulas. §. de iur. fis. li. x. Aut erat liberatoria. ⁊ pbat lz cãm liberationis non habeat secũ annexam. vt. l. tale pactũ. ff. de pact. ⁊ hoc si scriptura nõ sit negata: alias si sit negata dic vt in pcedẽtibus dixi. Verum tñ circa hoc est singulr notãdũ scz qd hec scriptura 3 creditorẽ pbat etiã si penes ipm reperiatur: ⁊ nõ penes debitorẽ etiã si per modũ cuiusdã breuis reperiatur. ita no. gl. fin. in. d. l. inter chartulas. ¶ Tertio casu principali qñ quodã tertio est confecta. dic aut hec scriptura est per duos testes coadiuuata vel p vnũ q iuratus deponit qñ vidit ⁊ audiuit qñ talis mandauit tali vt scriptura ãpc tali re inter eũ ⁊ talem faceret ⁊c. ⁊ tũc talis scriptura sic adminiculata pbaret semiplene vt vult gl. in. d. l. inter chartulas. aut non est ab aliquo teste coadiuuata. ⁊ tũc 3 negantem se mandasse nihil pbat nec plus operatur scriptura illius tertij quã vox eius qr vox vnius nõ iurati est vox nullius. vt. 3. de testi. l. iurisiu. ergo ⁊c. atẽ ne sit in ptãte alicuius aliq̃ parare semiplenam pbationẽ altera parte ignorãte vel inuita. ⁊ sic fraudulenter. vt d. l. exẽplo. Et hec sufficiant sub compẽdio tradita de presenti materia q̃ per alios nõ reperies ita clare tradita preterq̃ p me in repetitione inca. l. in bone fidei. 3. de iureiu.

1 ¶ Mulier tã in psonali q̃ hypothecaria priuilegiatur actiõe potiorib creditorib hypothecã tacitã hñtibus pferẽda. ⁊ nu. 3.
2 Hypotheca tacita a quo tpe in bonis mariti contrahatur.
4 Mulier habẽs hypothecã tacitam in bonis mariti an pferatur expressam habentibus.
5 Vxori p dote obligant bona ab heredibus quondam mariti quesita.
6 Mulier ex cõuentione bona mariti habens tacite obligata an tunc hypothecã tacitam habere possit.
7 Vxor an habeat priuilegium in dote cõfessata per virũ. ⁊ nu. 8.
9 Priuilegium matri cõcessum liberis negatur.
10 Priuilegiũ dotis ⁊ prelationis qñ trãseat ad filios. ⁊ nu. 11.
12 Priuilegiũ dotis an habeat locũ in donatiõe pter nuptias.
13 Vxor habẽs hypothecã tacitã in bonis viri an etiã in eis hẽat ius prelationis.

e **ASsiduis.** [e] Primo exordiẽdo põit quasdã rõnes tã ipulsiuas q̃ finales q̃ dederũt occasionẽ legis cõdẽde vsq̃ ibi ad h. Ibi scdo statuit ⁊ disponit i dote. ⁊ rõnes huius noui statuti ãnectit vsq̃ ibi exceptis. Ibi tertio a statuto nouo excipit ⁊ rõnẽ exceptiõis annectit vsq̃ ibi. hoc aũt. Ibi quarto i donatiõe añ nuptias. hoc statutũ locũ nõ hẽre disponit ⁊ rõnẽ ãnectit vsq̃ ibi quã legẽ. Ibi. v. statutũ suũ limitat i tpe vsq̃ ad fi.

1 ¶ Casus. † mulier priuilegiatur tã in psonali q̃ in hypoth. actione ⁊ pfertur creditorib priorib tacitã hypothecã habentibus.
f ⁊ hoc in dote[f] nõ in donatiõe pter nuptias. h. d. ¶ Not. qd añ istã mulier priulegiata erat in personali actiõe nõ in hypothecaria actiõe vt hic in exordio. ¶ No. ⁊ signa tex. ibi ad fragilitatem ⁊c. Expediamus glos. huius prime partis. ⁊ op. tex. dic qd priuilegiatur pene cõtra omnes personales actiones. ⁊ sic innuit aliquas esse contra quas non priuilegiatur ⁊ nõ declarat que sint ille. ⁊ sic nos dimittit in certo contra. §. quib. 3. de no. codi. cõpo. Solu. declarando vt in glo. ij. ¶ Oppo. ij. qd mulier dotem nõ possideat qr aut est data in quãtitate. ⁊ hoc clar. aut est data in corporibus: ⁊ tũc maritus possidet vt. 3. sol. ma. l. dotis qd etiam probatur qr si possideret mulier constante matrimonio. sequeretur qd eo soluto esset possessionis cõtinuatio ⁊ nõ accessio qd est falsum vt. ff. de acq. pos. l. põpo. §. in dote. item qr maritus vsucapit vt ibi. et sine possessione non pcedit vsucapio. vt. ff. de vsu. l. fine. So. vt in gl. signata sup vbo possideret. s. qd improprie hic loquitur ⁊ expõit. i. cõmodũ possessiõis gaudet. alia põit glo. quã p te vide. ¶ Ad hec no. mulierẽ hẽre tacitã hypothecam p dote i bonis mariti. ¶ Itẽ no. qd tã i psonali quã i hypothecaria pfert creditorib poriorib tacitã hypothecã habẽtibus. ¶ Cõtra hoc op. gl. signata sup vbo lz. de le. ij. 3. de priuleg. fis. ⁊ de auten. quo iure. hic posita. So. qd hec regula fallit in casibus illis. Itẽ no. tex. ibi si tñ re ipsa. p quẽ gl. vult qd i cõfessata dote priuilegia ista nõ habeãt locũ qd an sit ver. j. repetã. ⁊c signa tex. ibi quẽ
2 si inserebitur ⁊c. ¶ † Quero prio a quo tpe hebit h tacita hypo-
5 theca. rñdet glo. a tpe date dotis ⁊ nõ añ. lz prius fuerit pmissa. ⁊ p h inducit. 3. de do. ã. nup. l. pe. §. iura ⁊. 3. de secũ. nup. l. hac edictali. §. oibus. ⁊ in filij. 3. de bo. que li. l. cũ ops. in fi. in 3riũ facit. ff. eo. l. i. vbi dicit qd a tpe pmissiõis facte de restituendo. srd dicit gl. qd ibi in expssa hypotheca nõs in tacita. Iac. vo. de are. quẽ sequitur Ray. ⁊ Bart. dicit humanius esse a tpe promissiõis et sequuti matrimonij vt sic quouis tpe postea det ad tempus promissiõis referatur qr p eius implemento sit numeratio et ex causa matrimonij sequuti. hec dicit probari. ff. e. l. i. Item qr in ambiguis

guis dotibus est fauendum: vt. l. in ambiguis. ff. de regu iur. sed vbi sunt doctorum opi. res est ambigua vt no in. §. quib᷑. C. de so. codi. compo. ⁊ in. l. leges. C. de legi. igitur illa preferenda que fauet doti. pro hoc facit qꝛ hec tacita hypotheca videtur procede re ex quadam tacita obligatione quam lex fingit maritum fecisse mulieri sicut fingit mulierem stipulatam fuisse dotem sibi red di: vt. C. de rei vxo. actio. l. i. §. i. Ad contraria respondeo quod illa in suis casibus procedant. imo. l. cum oportet. §. f. magis fa
3 cit pro ista parte. ¶ † Quero secundo cum gl. magna post prin. an mulier preferatur omnibus prioribus non tantum tacitam sed etiam expressam hypothecā habentibus. ⁊ fuit Mar. in op. quod sic. ⁊ probat primo ex eo quia mulier pro dote sua prefert mutuanti in refectione. vt in auť. de equa. dotis. §. his consequē ter. ⁊. C. eo. auť. quo iure. sed creditor in refectionem prefertur, pi gnori pignus habenti: vt. ff. qui po. in pig. habe. l. interdum. er go multo magis mulier prefertur expressum pignus habēti qꝛ si vinco ⁊c. de diuer. ⁊ tempo. act. l. ex accessionibus. sed glo. hoc reprobat quia tex. iste eā preferi his qui vallati sunt priuilegio non his qui sunt potiores de iure communi ⁊ nimirum quia fa cilius tolluntur iura specialia quam communia: vt ff. de te mil. l. eius militis. §. militie. ⁊ in auť. de non alienan. §. vt autē. Non obst. ratio Mar. quia illud ar. non procedit ⁊ multotiens fallit.

a ¶ Alij dixerunt quod in hypothecis expressis[a] mulier prefera tur sed non in pignoribus in quibus est processum ad traditio nem dicitur enim pignus a pugno: vt. l. pleb. §. pignus. ff. de verbo. sig. ⁊ sic firmus. sed hanc reprobat glo. quia quantum ad hypothecariam ⁊ eius priuilegia nihil interest inter pignus et hypot. vt inst. de actio. §. item seruiana. Tertij vt hul. ⁊ Accur. di cunt quod prefertur habenti tacitam non autem habēti expres sam anteriorem siue tacita. ⁊ mouentur per. l. ij. C. de seruo pign. da. ma. vbi ta. hypothe. non tantum operatur quantum expressa specialis. Item per. l. vbi. C. de iure do vbi eā preferi posterio ribus expressam hypo. habentibus. Item mouentur per hāc. l. que prefert eam his qui vallati sunt priuilegio ꝗ non his q iure communi essent potiores. Item per id quod alibi dicitur quod lex suum non proprium alij denegat auxilium vt. l. si cum dies. in fi. coniuncta. l. celsus in prin. ff. de arbi. Item quia facilius tol lantur iura specialia quam communia. vt in auť. de nos alie. §. quia nos verisimile. ⁊. ff. de testa. mil. l eius § militie. Item qꝛ fi

b scus ⁊ mulier[b] paribus passibus ambulant: vt. l. ij. C. de priuile. fis. sed fiscus non prefertur priuato anteriorem hypothecam ex conuentione ⁊ sic expressam habenti: vt. C. eo. l. si fundus. ⁊. ff eo. l. si pignus. ergo nec mulier. Item mouentur qꝛ ex tēpore datio nis dotis incipit hypotheca: vt. C. dixit glo. ergo prioribus ex pressas habentibus non fit preiudicium. ista ratio modicum valet primo ex eo quod superius dixi quod ex tempore promissiōis ⁊ contracti matrimonij incipit hypotheca. secundo quia quocu mque tempore incipit ista lex priuilegiat vt anterioribus preferatur. quid igitur dicendum est de hac questione dixerunt vltramont. ꝙ opi. mar. magis eis placet. primo qꝛ hec. l vult fauere dotib᷒ ergo ad plenum. secūdo qꝛ indistincte loquitur. ergo ⁊c. l. de pie cio. ff. de publ. tertio per argu. Mar. si vinco vincētem ⁊c cui nō est sufficienter responsum sm eos. hoc etiam tenuit Jaco. d are. qꝛ prefert mulierem contra omnes mariti creditores ⁊ sic nemi nem excludit ⁊ subiungit. licet anterioris tēporis priuilegio val latus sit. vbi inquit ipse pondera quod non dicit priuilegio le gis sed priuilegio temporis sed hoc priuilegium temporis est tā to expressis hypothecis in quibus prior tēpore potior est in iure ergo ⁊c. hanc partem sequutus est Ray. per rationem huius. l. que habet locum etiam in expressa hypothe. dixit tamen qꝛ non auderet consulere contra glo. quam communiter omnes tenēt in practica sed minime sunt mutanda que semper certam interpre tationem habuerunt vt. l. minime. ff. de legi. sed opi. gl. sequutus fuit Dy. institu. de actio. §. item seruiana. ⁊ idem Ja. but. domi nus meus ⁊ cum ea transit Bart. ⁊ ego eam sequor. et dico qꝛ re sponsio data ad istum text. per Jac. de are. licet sit multum colo rata tealiter non est bona qꝛ priuilegium anterioris temporis nos consistit in hypothecis expressis sm ius commune. in hy pothecis autem tacitis consistit qꝛ illa ex priuilegio' inducitur a lege ⁊ sm anteriorem temporis sit prelatio ⁊ hoc non est de iu re speciali ex quo hypotheca supponitur nisi eo respectu quo il la hypotheca iuris priuilegio inducitur vnde priuilegiū indu ctionis potest dici fore etiam priuilegium prelationis qꝛ quod est causa cause est causa causati qꝛ nullo modo potest dici hypo theca expssa ⁊ hec est veritas. ¶ Concludo tamen sic. aut vterqꝫ tam mulier quam alter habent expressam hypothecam. ⁊ tunc qui prior est tempore potior est iure. aut vterqꝫ tacitam tūc mu lier prefertur etiam si sit posterior tēpore ⁊ in hoc est priuilegia tior fisco qui si sit posterior non prefertur vt. ff. eo. l. si filius. ⁊ hic in glo. aut vnus expressam ⁊ alter tacitam. ⁊ tunc si mulier est il la que habet expressam ipsa prefertur habenti tacitam: licet ta cita sit prior tempore vt hic. Si autem ecōtra ille hꝫ expressam mulier tacitam tunc sm opi. glo. quam sequor qui prior est tem pore potior est in iur. sm regulā. ⁊ probatur ex dictis superius sꝫ opi. sunt vt superi᷒ dixi. aut de neutri᷒ prioritate appet. ⁊ tūc

4 dic vt in se. dicā. ¶ † Quero. iij. supposita opi. Bul. ⁊ Acc. prīa an mulier habēs tacitā preferaſ priori habenti expressam sꝫ ge neralem in postea quesitis. ⁊ videtur qꝛ sic qꝛ mulier ⁊ fiscus pa ribus passibus ambulant: vt. C. de priuileg. fisci. l. ij. sed fiscus in postea quesitis prefertur: vt. l. si is qui ff. de iure fi. et ſo ⁊c. in cō trarium determinat gloss. qꝛ habens generalem equiparatur ei qui habet specialem ⁊ expressam: vt. §. eo. l. si generaliter. sed spe cialis expressa prefertur vt in precedenti dixi ergo ⁊c. ⁊ pro hoc facit. l. si. in princ. ff. eo. Cy. putat primam partem veriorem qꝛ si aliter dicatur nullum erit dotis priuilegium. hoc confirmatur p Ray. propter equipatationem fisci ⁊ mulieris de qua. C. ad. l. si generaliter respondet qꝛ in ante quesitis loquitur. Ad. l. fi. ff. eo. respondet qꝛ ibi prior creditor habet duplex priuilegium. scili cet cause ⁊ temporis. hic vnum tantum. s. temporis. ¶ Or atten

a de si vis veritatem inquirere si ponas postea quesita fuisse que sita ante obligationem mulieris. ista glo. dicit verum qꝛ hypo theca expressa aduersarij in his rebus reperitur prior sed si po nas ista fuisse quesita post obligationem mulieris. ⁊ sic vtriusqꝫ tunc prima pars est vera qꝺ probo. nam eodem tempore simul in his cōcurrit obligatio vtriusqꝫ cum in eis nō possit trahi ob ligatio retro ad tempus obligationis generalis que allegatur qꝛ ante acquisitionem res est aliena in qua hypothecā nō potest cōstitui nec acquisitio trahitur retro. ⁊ per consequēs nec hypo theca. vt. C. dixi. ā. eo: l. licet. ergo concurrunt simul siue incipiūt simul competere. sequitur qꝛ neuter eorū est prior tempore sꝫ mu lier prefertur omnibus ex priuilegio qui non habent expressam anteriorem tēpore. ar. huius. l. ⁊ p rationes hic positas. ergo ⁊c. pro hoc facit qꝛ in dubijs fauendum est doti. l. in dub. ijs. ff. ď re gul. iur. Item quia hoc est in fisco in postea quesitis: vt. d. l. si q.

b uno in dubio sic fauetur fisco quod vbi ignoratur an obligatio fisci vel priuati precesserit fiscalis prior intelligitur: vt. C. de iure fis. l. i. lib. x. ⁊ ibi glo. ⁊ si hoc in fisco idem in muliere agente pro sua dote cum ambo paribus passibus ambulēt: vt. l. ij. C. de pri

c ui. fis. quod est summe notandum. ¶ Quero. iiij. an hec priuile gia dentur mulieri in rebus soceri siue receperit ipse dotem siue filius receperit eius voluntate. respon. glo. qꝛ sic. secus si fili᷒ re cepisset sine voluntate patris: vt. ff. so. ma. l. si cum dotem. §. trās grediantur. ⁊ idem dicit Cy. contra extraneum quemcunqꝫ dotē

5 recipientem. vt no. in. l. si constante. in prin. ff. so. ma. † Quero. v. an bona que post mortem mariti querūt heredes ex b nis quō dam viri sint tacite obligata mulieri pro dote. dicit glo. qꝺ non sed tantum ea que vir habuit constante matrimonio. argu ff. de pig. l paulus ¶ In contrarium facit. C. que res pig. obl. pos. l. fina. sed illa modicum facit qꝛ licet ventura futura intelligi pōt que facta sint obligantis. sed dic ad questionē quod aut illa sunt eis quesita naturaliter vt sunt fructus naturales et fetus pecorū. ⁊ illa sunt obligata vt. d. l. paulus. §. i. vbi calus. aut ex negotia tione ⁊ industria heredū. ⁊ illa non sunt obligata: vt. C. in quib. cau. pig. ta. contrahi. l. ij. secundum Cy. Ray. ⁊ Bar. et omnes quasi. sed huic vltimo addunt quidam nisi obligasset etiā bona heredis sui expressim. arg ff. de l. g. ij. l. vnum ex familia. § si rē. quod Cyn. non videtur quia licet rem heredis possit legare vt suam vt ibi non tamen illam potest afficere vt in dominiū tran seat. vt per doc. no. in. l. ij. C. communia de leg. ⁊ sic stat regula qꝺ obligatio non constituitur in re non sua. d. tit. i. l. qui filios. cū si. Pro hoc induco. C. communia. de lega. l i. ver. cum enim. vbi te statori permittitur in re sua. ergo non heredis. argu. l. cum pre tor. ff. de iudi. ⁊ vltimo videtur quasi casus. ff. de pig. act. l. i. ē alie nam. ij. responso. ¶ Quero. vi. an hoc priuilegium prelationis habeat locum in quasi dote vt est videre quando mulier contra

d xit premature[d] matrimonium vel iniustum bona fide. ⁊ dicit gl. quod sic tali ratione quia quasi dos priuilegiatur in personali bus: vt. ff. de priuile. cre. in. l. dabimus. §. fi. imo. ergo et in hypo thecaria. arg. sumpto in ista. l. ver. nos itaqꝫ. ⁊ hoc not in. l §. fi na. ff. de priui. credi. vbi text. pro ista parte facit. ⁊ ibi gloss. lan᷒ disputat quam hic. ⁊ idem probatur. ff. solu. matri. l. si cum do tem. §. fina. ⁊ hoc tenet ibi Bartol. ⁊ ita se habet cōmunis opin. quia priuilegia que dabantur olim doti dabantur. et quasi do ti igitur priuilegium hypothecarum hodie additum vere doti ex interpretatione iuris antiqui intelligitur additum quasi doti argumen. eorum que no. in. l. si quis seruo. C. de furt. ⁊ ita teneo.

6 ¶ † Quero. vij. ab extra si mulier ex conuentione habet bona mariti expresse obligata an mulier tunc habebit tacitam hypo thecam. Pe. dixit qꝛ non per. l. si. C. de pa. cōuē. Sed gl. sm Jo. ibi tenet contrarium ⁊ nostri doc. communiter tenent gloss. ex eo quia pactum non potest constituere ius dotis deterius: vt. ff. de pact. l. si vnus. §. qꝺ in specie. ⁊. ff. de pac. do. l. de die. Sꝫ aduerte si istā rationem ponderas tu ex ea sic concludes qꝺ si ante hypo thecā tacitam generalē hypotheca expressa specialis alicui tet

a ↪ In hypothecis expssis. addē an mulier hñs tacitā citā anteriorē pfe raſ hñti expssam posteriorē vid; no tata p gl. i. l. §. sue rāt. ⁊ ibi do. Jas. isti. de act. ⁊ gl. in c. ex lris. extra de pi. ⁊ veri' as vt qꝛ nō vt pꝫ ex not. p dyd te. gpor. ⁊ ibi d. boerij. de te. iij. li. vi.

b ¶ Fisc᷒ ⁊ mulier. adde gl. i. d. l. ij. C. de pri. fi. ⁊. l. dotis sue. C. de iur. dot.

c ¶ An h. an et qñ pris bōa ceperit eē obligata p do te nur᷒. s. ex ⁊ ne ff lūsa. ⁊ qñ teneant vide so. cōs. cclx it. lci. p inuestiga tiōe. ⁊. iij. ď clarā dūē l. ij. pre. char. clxxx. ⁊ an ⁊ qñ pr cogaſ se obligare p dote filij. Et qd de donatione pp nuptias vid p p satū. soc. cꝯs. lxxv. lci. circa prītē cō sultationē. vs. i. qꝛ vltra circa medīū in p͞sa pre. chart. cxxx.

d ↪ Q. si mulier cō xit. De hoc tu vide vltra hic notata per Bald. in. v. ij. ⁊. qd ď muliere i matura qꝺ notat bar. l. l. iubem᷒. §. sane. ⁊ ibi in apo. ad cū. C. ď sa. san. eccle.

a ¶ In dote cōfessata. vide ad hoc que habent per doc. in c. ex literis de pig. & Bald. in l. cum aliquin. C. de iur. deli. & Ang. inst. de ac. §. fuerat.

b ¶ Et glo. super verbo. An hec gl. sit vera. vide Ang. & Imo. in l. i. ff. solu. matri. et in l. diuersis. eo. & in. l. fi. C. de sponsa. & id qd no. Bar. in l. stita. de verb. oblig. & dominus Cardi. in c. ex literis. de pign.

c ¶ Aut summe ad de fact. cōsi. lci. in cipien. in presenti consultatiōe vers. & in primin. l pri ma parte. chart. cui. vbi hoc idez inducit & allegat. et ad hoc not. pra cticam quod licet sint ipsa tempo ra cōtra maritum confitentem doté si mō creditores habuerunt iustaz ignorantiam di cte dotis cōfessa te poterūt petere restitutionem ex clausula generali & sic opponere ex cept. non nu. dot. l. pet. conlun. gl. l. in contractibus. de non numer. pe cu. et gl. ibi in ver bo petiturus iun cta glosa in l. sicut de prescri. xxx. an. po. et an et quan do dotis numera tio per confessio nem facta in pu blico instrumento probatur vid. So cin. consil. lci. inci pie. in presenti cō sultatione versic. & in prim. o. l pri ma parte. chart. cui.

interueniit illa non preiudicat tacite generali in omnibus bōis. & hoc voluit Ioan. in dicta. l. fina. & est ratio quia nihil contra dicit speciali obligationi generalem accedere: vt. l. ij. C. de pign. facit. ff. si quin cau. l. sed & si quia. §. quesitum & de verborum ob ligatione. l. doli clausula. Si vero pc sit hypothec. generalem ex pressam vel tacitam a lege iam inductam de speciali si hi proui deat nihil agit per rationem docto. quia pactum non potest cō stituere ius dotis deterius. Si vero ab initio ante obligationez generalem tacitam a lege inducendam de generali expressam in omnibus bonis sibi prouidet mulier. tunc non video cur genera lis expressa non impediat tacitam generalem nasci. et ratio me mouens est quia expressa generalis vtilior est mulieri. vt patet ex dictis supra. Secundo quia si non vtilior si saltem equiualet idem debemus dicere. vbi autem tunc reperies casum quod ge neralis tacita sit maioris vtilitatis: tunc fateor tacitam non im pediri nec et derogari per generalem expressam ne pactum ius
7 dotis deterius constituat vt legen allega. ¶ † Quero. vtrū
a in dote confessata[a] per virum mulier habeat hoc priuilegium. &
b gloss. super verbo[b] dare. sentit quod non per istum textuz qui di cit si tamen re ipsa fuerint date et dationem realem requirit. vl tra ergo suos limites priuilegia ista non sunt extendenda: vt. l. ius singulare. ff. de legi. et. l. quod vero contra eodem titulo. et. l. in agris limitatis. de acquiren. rerum domi. sed in contrariuz fa cit quia deducendo rem ad practicam si dos allegatur data et negatur tres sunt modi probandi vel per testes vel per instru menta vel per confessiones: vt. l. i. & ibi not. C. de eden. facit. l. i. C. de testib. et l. cum instrumentis. C. de fide instrumento. & ff. de po si. l. publia. §. fina. si ergo sufficit probari data per testes vel in strumenta eodem modo sufficere debet per confessionem cū om
8 nes tres modi ad paria videntur iudicari. ¶ † Et attende si dos probatur data aliter quam per confessionem recepti. tunc locuz habet lege ista & eius priuilegia. vbi autem per testes vel instru mentum probatur confessio de recepto dicendum videtur aut su mus infra tempus opponendi exceptionem dotis causa & non numerate. et tunc locum non habet lex ista quia talis exceptio potest opponi a quocunque cuius interest. vt. C. de exceptio. non numera. pecuni. l. penultim. et. ff. de bon. dam. l. si quis post hac. §. responso. ea igitur opposita nisi probetur data succumbit
c mulier. Aut sumus[c] extra tempus exceptionis opponende vel ex renunciatum fuit exceptioni non numerate dotis seu. pecunie. et
d tunc dicit Barto.[d] l. istam locum habere: quia tunc dos pro data habetur. et pro hoc inducit gloss. fina. in. l. i. C. de dot. cau. & glo. in d. l. si quis post hac. §. responso. et istam glo. intelligit qn confessioni obst. exceptio non numera. pecu. & subiūgit quod ita se habet communis opin. ego vidi semel quendam valentem do cto. distinguentem quod aut agitur ex cautione vel agitur hypo theca dicendo quod bona sunt obligata vigore confessionis do talis que fuit de mille. et tunc ista gloss. dicit verum. Aut actor dicit quod mulier dedit viro. c. in dotem que restituere promisit pro quibus restituendis bona viri fuerunt et sint obligata &c. et sic super datione et numeratione se fundat & postea in processu ad probationem dationis et numerationis confessionem indu cit. & tunc ista. l. locum habet quia sicut per testes ita per confes sionem probatur datio & numeratio. et sic vendicat sibi locum litera ista ibi si tamen re ipsa &c. & quod confessio habiti et recepti probet traditionem & numerationem. probat per. l. publia. §. fi. ff. depo. & per. l. si ita stipulatus. §. grisogonus. ff. de verbo. obl. & ego magis ad propositum induco tex. in. l. aduersus. C. de non nu. pe. Et per illum tex. ista dict. reprobo quia contra cōfessionē ad probandum inductā pōt opponi exceptio non nu. pe. vt ibi est casus & ea opposita nihil probat confessio. vt ibi patet & solū habemus dicere. aut ob. exceptio non nume. dotis vel pe. aut nō ob. vt supra dixit Barto. sed vbi non ob. exceptio nō nu. dotis alia videntur cōsideranda. vez an cōfessio sit facta donandi ani mo vel remunerandi causa. circa quod vide que dixi. C. de do. ca. non nume. l. ij.

d ¶ Et tunc dicit Bartol. et adde quod idem tz bal. cōsi. cccl xxxix. pri mo lib.

e ¶ Dantur etiam liberis. adde bar to. in. l. maritum in fine. ff. solu. ma trimonio. & bart. hic.

f ☞ In donatio ne propter nu ptias. Tu vid. de hoc Barto. in. l. i. numer. ij. & quod ibi posui in addi. ad ipsum. in vers. dos habet multa priuilegia. C. de priuilegi. dot. et Dynum ibi. vbi etiam posui post eum in vers. alias nil valeret. ff. sol. matr.

g ¶ Ri extendi ad lucrū. an in augmēto dotis habeat locū vide p ang. in aut. de equa li. do. §. aliud quoq. col. vij. & pau. de ca. cōsi. ccccv. incip. quāq multa copiose.

h ¶ Mulier in dote prefertur & an mulier habeat hypothecam pro ea parte quam ha bet maritus in re communi. empta & an pactum appositum per venditorem impediat tali hypothece q res vendita non sit obligata nisi pro certa quantitate et quid hoc casu generalis obligatio bonorum operatur vide Socin. consi. cxcvij. incipiē. primo aspectu. versicu. his tamen minime obstantibus. cum versicu. sequen. in secunda parte charta. lxxij.

9
e **Exceptis.** ¶ † No. q hoc priuilegium quod datur matri datur etiam liberis[e] eiusdē matri monij. ¶ Item q hoc priuilegium vxoris in bonis mariti da tum non habet locum contra priorē vxorem nec eius liberos. ¶ Item quod non licet vnuz altare discooperire vt aliud coope riatur vt hic. Ibi nec posteriori &c. concor. ff. de dam. infec. l. si
10 ita. § si autem. ¶ † Oppo. quod priuilegium dotis nō trans eat ad filios: vt. C. de priuile. do. l. i. Solu. vt in glo. & vltima sol. communiter tenetur & intellige de priuilegio prelationis de quo hic dicitur vt extraneis heredibus non detur sed filijs sic licet si heredes non essent agere vel conueniri non possent. ¶ Opp. ij. q priuilegia duarum dotium non estimantur ex tempore sed ex causa. ff. de priuile. cred. l. priuilegia. solu. quod priuilegia in rea
h libus estimantur ex tempore vt hic sed in personalibus ex causa vt in contrario. ¶ † Quero priuilegium prelationis de quo hic loquitur transit ad filios eiusdem matrimonij sed an etiam ad fi lios alterius matrimonij et Cyn. hic dicit quod non ex eo pri mo quia idem est in beneficio ne conueniatur nisi quatenus face re potest. vt no. ff. de re iudica. l. si cum procurator. & l. sciendum. licet gloss. in l. etiam. ff. solu. matrimo. sentiunt contrarium. & ita sit habet communis opi. docto. de hoc arti. modicum curo quia de vno priuilegio ad aliud non est argumen. bonum preterea il lud non est sic omnino expeditum vt dixi in. l. i. C. de priuile. do. vbi vide. Sed mouetur secundo per tex. istum qui dicit filijs eius dem matrimonij. & sic non alterius. & ita videtur pertransire Bar to. ¶ Sed gloss. in d. l. etiam. vult quod filijs mulieris etiam ex alio matrimonio detur hoc priuilegium. & pro glossa. illa facit quia hoc est priuilegium actionis pro dote competentis vt hic. et. C. de priuileg. do. l. i. sed hec dos & actio pro dote transit ad fi lios cuiuscunq matrimonij ipsius mulieris: vt. l. si cōstante. §. fin. C. de dona. ante nup. ergo cum ipso priuilegio debeat transi re. Secūdo quia tex. dicit q competit filijs ac si mulier ipsa viue ret. & sic in matris loco & dotis priuilegio succedunt. ¶ Tertio qr maritus potest constante matrimonio restituere dotē ob ali menta filiorū vxoris ex alio matrimonio genitorum: vt. l. quam uis. ff. solu. matrimo. & hec restitutio non potest impediri per cre ditores viri tacitam hypothecam in eius bonis habētes. & hoc non potest euenire nisi quia fauor filiorum prefertur illis sicut fa uor matris. et si sic sequitur q filij mulieris preferuntur tam in personali q in hypotheca alijs creditoribus nisi sint de liberis prioris matrimonij vt hic. Quarto pro hoc induco text. in auf. de ex. ac. instan. do. in princ. colum. vij. vbi simpliciter dicitur q mulieri & eius filijs datur hoc priuilegium. ¶ Ad istum tex. per quem Cyn. mouetur respondeo. primo q Cyn. errat. nam non dixit hic liberis eiusdē matrimonij. sed dicit liberis prioris ma trimonij & habuit necesse sic dicere quia hic erat contentio inter liberos primi matrimonij et secundi quilibet de dote matris sue contendebat. & modo apparet defensatam esse glo. in dicta. l. et. quod tene cordi. & eam sic consueueram defensare dum legebam infortiatum Bar. de Sal.

12
f **Hoc autem.** ¶ † No. q hoc priuilegiū dotis nō hz locū in do. ppter nup.[f] quam mu lier lucratur & q fauor exhibitus in dānis vitendis nō extenditur
g ad lucrum[g]. ¶ Contra qd glo. op. de. l. vbi. C. de iure do. Solu. q hypotheca conceditur vt ibi sed nō priuilegium prelationis vt hic. Querit Cy. an priuilegiū dotis possit transire cū actione de dote sed quia hoc examinaui. C. de priui. do. l. i. ideo remitto
13 ad ea quia ibi dixi. ¶ † Quero mulier habet tacitam hypothe cam in bonis viri pro pecunijs parafrenalibus marito conces sis: vt. l. fi. ad fi. C. de pac. conue. an in illa hypotheca habeat pri uilegium prelationis. & videtur q sic. arg. huius. l. a ratione ces sante & a ratione confirmāte: qr ipsa tractat de dāno. ¶ In con trar. facit qr speciale hic statuitur in dote matrimonij fauore et alijs rationibus hic positis. & in. l. i. ff. so. ma. que cessat in pafre nalibus. & in do. ppter nup. ideo in eis non habet priuilegiū pre lationis. & ita no. doc. in d. l. fi. & Inno. extra de pig. c. ex literis. & hec sufficiant.

1 ¶ Hypothecam tacitam habet in re is cuius pecunia res est empta.
2 Mutuanti an obligetur qd ex sua pecunia emitur.
3 Mulier agens pro dote non preferatur his qui mutuauerunt in emptionem certe rei.

Quo iure. Hec autē sumitur ex auf. de equa li. do. §. his cōsequēs. ¶ Casus
b mulier in dote prefertur[b] his quorū pecunia res sunt empte vel refecte non his quorū pecunia militis est
1 empta. h. d. ¶ † Quero an is cuius pecunia res reficitur habeat tacitā hypothecā. & videó q sic: vt. ff. in q. cau. pi. ta. cōtra. l. i. et priuilegiatā vt pferatur ei cui res illa prius erat obligata. & est rō qr ex ea pecunia priori creditori cām pignoris saluā fecit: vt. ff. e. l. interdū. & l. se. Sz in cōtrariū facit tex q videtur innuere q priuile gio personali tm muniatur. sed dicit gl. q Ir. hec posuit sed nō est in corpore.

in corpore. potest tamen defendi vt non in vanum posuerit sed
cum ministerio vt si ex hypotheca sibi satisfacere non possit: tunc
2 vtatur priuilegio inter personales actiones. vt in glo. ¶ † Que
ro secundo an res empta ex pecunia mutuata sit obligata mutuā
ti. respon. aut mutuaui ei simpliciter pecuniam nō dicto in quā
causam ⁊ tunc non est mihi obligata: vt. C. de pig. l. quamuis. nisi
si in mutuo obligasset mihi omnia bona sua quia tunc ex obli-
gatione generali esset hypotheca. l. fina. C. tit. i. Aut mutuaui in
ipsius redemptionem. ⁊ tunc si cum pacto vt esset mihi obligata
p pignore. ⁊ tūc est hypothecata: vt. C. de pi. l. quāuis. Aut sine
vllo pacto pignoris emptionem ipsius rei mutuaui. ⁊ tunc olim
non erat obligata. hodie potest dubitari per hāc aut. ⁊ per tex.
in corpore vnde sumitur. in prin. qui videtur dare tacitam hyp.
8 sed doc. communiter dicunt non obligari. ¶ † Quero tertio ad
declarationem nostre litere an mulier agens pro dote preferatur
his qui mutuauerit in refectionem vel emptionē certe rei quos
dixi tacitam hypothecam habere. ⁊ dicit Cyn. quod sic si mu-
tuās sit posterior tempore alias mutuans prefertur si sit prior
tempore. ⁊ ita intelligit literam istam. ⁊ probat tex. in corpore.
dum ibi litera dicit veniat autē posterior creditor ⁊c. ⁊ pro hoc
inducit autorita. glo. C. co. l. assiduis. in glo. magna. ver. item ad
hūc contra. ⁊ quod no. in corpore vbi gl. super verbo posterior
idem tenet licet sub dubio forte. ¶ Sz hic aduerte q2 iste passus
est mihi dubi⁹. ⁊ videtur quod licet isti sint priores in tacita hy
potheca non dico expressa mulier non ratione sue hypothece
sequenti a eis prefertur. ⁊ hoc per tex. in corpore in formatione
qd. quam fac. ibi. vtrum oportet dotem talibus proponi ⁊c. vbi
pōdera quod dubitatio erat. an sicut mulier preferebatur aliis ge
nerale hypothecā ⁊ tacitā hn̄tibus ⁊ priorē in tpe ita istis hn̄ti
bus tacitam ⁊ specialem in rebus emptis vel refectis. vt igitur
dubitatio sit bona: ⁊ de similibus videtur intelligendum quod
ipsi erant priores sicut illi ad quorum similitudinem de eis du-
bitatur. ⁊ ad huius confirmationem bene facit tex. in corpore
postea in versi. sequen. vbi postq̄ excepit eum qui mutuauit ad
militiam emendam confirmat in aliis regulam dicens qd aliis
mulier preferatur secundum quod iam datum est a nobis priui
legium sed ita est q nisi isti qui mutuauerunt in emptionem vel
refectionem essent in tempore priores creditores mulier quan-
tum ad eos non haberet priuilegium sed vteretur iure commu
ni vt prior. ergo ex his videtur satis probari quod licet hi qui
mutuant in emptionem vel refectionem sint priores tempore et
mulier posterior in dote nihilominus mulier non attenta coniū
tacita hypotheca eis preferatur. ¶ Ad tex. quem no. Cy. ⁊ glo.
i corpore dū dicit veniat aūt posterior creditor. rñdeo q loquit
de posteriore creditore p respectū ad quosdā priores eos quib⁹
prefertur de quibus in precedenti dixerat. non autem de poste-
riore respectu mulieris imo priore per ea q̄ dixi. sed dices tu huic
intellectui repugnat exceptio quam tex. hic ⁊ in corpore facit de
eo cuius pecunia militia est empta qui debet intelligi de eo qui
est posterior tempore vt mulieri anteriori preferatur qd non in
eis quorum pecunia res est empta vel refecta si sint posteriores.
aliud igitur si fuit muliere priores: q2 tunc mulieri debēt prefer-
ri. ⁊ ego respondeo quod exceptio quam facit iste text. in militia
empta si creditor eius est prior muliere non inducit tunc specia-
litatem respectu mulieris sed respectu aliorum sibi similium ta-
citam hypothecam habentium quibus mulier preferatur ⁊ nō
ei sed vbi sit ipse posterior erit. ⁊ tunc speciale in eo respectu om
nium similium ⁊ etiam respectu mulieris. Sed iterato replica-
bis tu cum glo. in. d. l. assiduis. si mulier tempore posterior pre-
fertur mutuanti in refectionem nauis qui sit anterior tempore.
vt tu dicis ⁊ ille prefert priori creditori habenti expressim nauiz
obligatam: vt. ff. eo. l. interdum. ergo mulier prefertur anterio-
ri hypothecam habenti. cuius contrarium tenuit gl. in. d. l. assi
duis. ⁊ ego respon. q licet ista fuerit ratio que mouit glossa. ad
intelligendum text. istum in casu quo creditor in refectione esset
posterior quā mulier tamen non minus sequitur si sit posterior
quam si sit prior vel econtra. licet nullo casu sequatur vt patet in
exemplo isto. pone creditorem mutuasse simpliciter. c. gaio qui
sibi expressim nauim obligauit postea gaius accepit vxorē que
ei mulier dedit in dotem postea sempronius mutuauit in refectio-
ne nauis mortuo gaio mulier pro dote contra heredes possesso
res nauis agit hypothecaria sempronius idem facit prefertur
mulier sempronio vt posteriori: ⁊ tamen sempronius vincit prio
rem creditorem ⁊ non mulier. ⁊ idem euenit si sempronius pri⁹
credidit in refectionem quam mulier ipsa vxor debitoris fue-
rit ⁊ dotem dederit. nam ipsa secundum eum intellectum prefe-
retur sempronio ⁊ sempronius priori creditori: ⁊ tamen ipsa
non prefert illi priori creditori propter expressam hypothecaz
quā hz. ⁊ sic cessat illud ar. si vinco vincentem te fortius ⁊ merito
q2 rationes victorie sunt diuerse propter potētias validiores seu
iura validiora concomitantia seu adherentia. ⁊ vni non aliū.
¶ Ex his concludo mulierē preferri istis tacitam hypothecā
habentibus licet sint priores tempore ⁊ remanebit in hac par-
te. l. assiduis incorrecta vt fieri ⁊ interpretari debet vt. l. precipi
mus. C. de ap. ⁊ dico quod guar. huius aut. trāslator hoc voluit
si tex. iste in sua forma ⁊ ordine poneretur. hec pondera vt inau-
dita. Autentica.

Si quid. Quod dictum in. l. assiduis. vt libe
ri anterioris matrimonii preferant
pro dote materna nouerce suam dotem repetenti vel
a eius liberis[a] vendicat sibi locum vbi nihil ex dote se
cunda apparet nam in apparenti prefertur mulier cuius dos a
sint. hoc dicit. ¶ Quero quid si dos secunda sint data estimata
que apparet. respond. si vir faciat emptionem quid presumitur
in dubio. idem iudicandum quod de re viri. si autem vt appa-
reat rei melioratio vel deterioratio. idem iudicandum quod de
re vxoris ⁊ dotali vt. l. quoties. ⁊. l. si inter. C. de iure do. secun-
dum Jacob. de aretio. ⁊ Pe. ¶ Sed in contrarium facit. ff. de
priui. cre. l. si ventri. §. in bonis. ⁊. C. de iure do. l. in rebus. circa
princip. propter quod Cyn. dicit quod si bona sint soluendo:
tunc idem de his quod de aliis rebus mariti. si autem non
sint soluendo: tunc mulier a qua processerunt preferatur vt. d. l.
in rebus.

a ¶ Eius liberis, vide gl. hic qua in Bal. alle. p sing. hic ⁊ in. l. §. C. de suis ⁊ legi. ⁊ in. l. quod dicif. ff. de ver. oblig.

¶ De his qui in priorum creditorum loco suc-
cedunt Rubrica.

1 ¶ Extraneus quādo succedat ex hypothecario creditori cui
per debitorem soluta est ipsius pecunia. ⁊ nu. seq.
4 Hypotheca per successionem data an sit eadem cum prima.
b Non omnino. [b] ¶ † Extraneus
1 cuius pecunia hy
potheca[r]io creditori per debitorem est soluta in
eius locum non succedit nisi sub hoc pacto ei
crediderit. h. d. quod no. ibi. hi quorum scilicet
posteriores. ibi ⁊ creditores scilicet priorem et
hypothecarium. ibi idem pignus. s. prior obligatum. ibi iudica
tum dic ⁊ bene. ¶ No. que dixi in summario. Item attende qd
glo. i. legit duobus modis istum tex. sed secunda positio nō pla
cet quia tunc hec esset superflua per sequentem vel ecōtra. ¶ Op
pe. quod iste qui succubuit nō poterit supplicare vt. C. vt lit. pē.
l. §. ⁊ fi. So. cōsitendo vt in glo. magna. sed de hoc obstaculo im-
perator no curauit hic dicere q2 alia obstabant fortiora de qui-
bus hic l litera. ¶ Oppo. §. quod creditor secundus succedit loco
primi sine pacto vt supra titulo primo. l. prima. ⁊. l. eo. l. fi. Sol.
vt sequitur in ea. glossa quia ibi secundus creditor soluit priori
hic vero extraneus soluit debitori vt in prima lec. vel credito-
ri vt in secunda. ⁊ his casibus pacta sunt necessaria de quibus.
j. dicetur. ¶ Sed examinemus ista ⁊ primus casus est quando
creditor scds soluit iure creditori priori. ⁊ tunc dicit glo. qd sine
alio pacto ipse succedit in ius prioris vt. C. ti. i. l. i. ⁊. l. eo. l. fi. ⁊. ff.
qui po. in pig. ha. l. potior. §. fi. ⁊ bene dicit ¶ Sed dubiū est in
quo iure succedat an in pignus tantum. ⁊ sic in hypothecaria
tantum. an etiam in personali ⁊ quidam q in vtroq quasi hy-
pothecaria non posset stare sine personali vt ff. de pig. l. is qui. ⁊
quia. l. fi. s. eo. indistincte dicit in ius eius successisti. ⁊ pro hoc et
inducit. ff. de re. cotum. l. si pupillorum. §. vlt. in fi. attenta impli
catiua etiam ibi posita. Alii dicunt quod in hypothecaria tan-
tum succedit ⁊ non in personali sine cessione ad cuius cessionem
potest illum iudicis officio compellere vt. l. si res obligata ff. de
le. i. ⁊ stabit absq cessione hypothecaria sine principali que erit
sublata per solutionem sicut alias. ff. de publi. l. imperatores. ff.
de iure fis. l. demq. ⁊ hanc partem tenuit Jac. de are. ⁊ Ray. ⁊ in
eam inclinat Cy. Secundus casus est quando extraneus soluit
creditori immediate. ⁊ isto casu vt succedat in locum eius duo
facta sunt necessaria. vnum quod paciscatur quod succedat in
locum eius. aliud quod paciscatur quod pignus sit ei obliga-
2 tum: vt supra de priuile. fisci lege si pecuniam. ¶ † Sed dubium
est quomodo hec verba intelligantur ⁊ Jacob. de aretio. quem
declarat ⁊ sequitur Ray. intelligit quod sic paciscendo faciat si
bi cedi actiones. nam tunc per cessionem vtriusque succedet in
eius locum tam in personali quam in pignore. subiungit tamen
quod potest aliter soluere puta nomen debitoris emendo. ⁊ tunc
acquiret personalem ⁊ hypothecariam vtilem sine cessione vt su
pra de actio. ⁊ obligatio. l. si a creditore. Item potest extraneus
soluere vt negotiorum gestor debitoris tunc in nullo succedit
sed tantum actionem negotiorum gesto. habet contra debito-
rem pro quo soluit: vt supra de priui. fisci. lege secunda. ¶ Ter-
tius casus est quando ipse debitor soluit suo creditori. ⁊ tunc si
de sua pecunia quia a nemine ob eam causam recepta: ⁊ tūc in
nullum ius succedit sed seipsum ⁊ pignora liberat. si autem de
pecunia sibi mutuata soluat: tunc vt ille qui sibi mutuauit in lo
cum primi cui soluit succedat tria requirunt sm gl. istā. Primū
vt per pactū cū debitore conueniat vt in locum primi succedat.

b ¶ Non obstante vide latissime de omnibus post gl. bar. in. l. arisio. ff. que res pigno.

Secundum q illa pecunia soluatur primo. Tertium qd ad hoc ei detur vt priori soluatur. ¶ Quantum addit glo in l. aristo. ff. res pig. obli. pos. vbi glo. similem isti habes vz. p conuenerit vt pignus ei obligatum sit & his interuenientibus succedit in locu
3 primi. & hoc volt glo. vsq ad ver. quibus tribus. ¶ † Quero tunc cuius effectus erit hec successio in locum primi. & respondeo vt sequitur in glos. vsq ad ver. vel etiam videlicet quod erit huius effectus quia poterit pignora vendere etiam si de contrario fo ret actum quod est notandum vt. ff. que res pigno ob. pos. l. aristo. Item quia preferetur omnibus quibus ille preferetur: vt. ff. qui po. in pig. ha. l. si prior. §. a titio. Item quia in personalibus preferetur vt ille i personalis fuit priuilegiate vt. ff. de ces. bonorum. l. ij. ¶ Verum subiungit glo. in ver. etiam. quod quantum ad succedendum in personalibus tantum & earum priuilegijs non oia quatuor supra scripta requiruntur sed tantum duo que ponuntur ff. de priui. cre. l. si ventri. §. si. & bene dicit secundum doc. & ideo ad .q. qua queritur que requirantur vt mutuans debitori succedat in locum prioris creditoris dic aut queritur in personalibus tantum. & tunc dic vt in l. si ventri. § fi. ff. de priui. cre. aut in hypothecarijs tantum.. & dic q tria vt in glo. aut in ambabus mixtim & dic qd quatuor. vt. s. in glo. & illa duo q in personalibus tantum sunt necessaria sunt duo ex istis que in amba
4 bus mixtim requiruntur. ¶ † Quero cum glo. de vna. q. que est de apicibus iuris an eadem hypotheca sit in essentia que datur per successionem. secundo que fuit illa que dabatur primo. & dicit glo. qd non quia illa solutione fuit sublata sed per omnia est ei similis quasi quadam fictione iuris censeatur eadem. & probant Moderni eadem ratione quia obligatio que transit de defuncto in heredem non est eadem numero sed eadem specie: quia actio sic inheret ossibus nostris quod ab eisdem separati nō potest vt. ff. de pecu. l. quis ergo casus ergo non potest dici eadem numero sed heres & defunctus iuris fictione reputantur eadem persona vt in aut. de iur. cu. a mo. prest. in prin. ideo iuris fictione dicitur eadem specie. Cy. vero hoc fatetur in obligatione personali que ossibus hominum adheret sed non fatetur in hypothecaria que est realis & persone non adheret. ideo in ea dicit qd vbi debitor soluit pecuniam ad hoc sibi mutuatam cum pactis supradictis: tunc eadem hypothecaria transit in secundum. & idē si creditor secundus sol. quia eadem erit in veritate & essentia sm Pe. & idem dicit Jac. de are. quasi eadē transeat in substātia iuris potestate: q cum sic soluitur soluere videtur animo transferendi ius alienum in se ita qd magis sit permutatio q liberatio vt. ff. de rebus eo. l. si pupillorum.

a ↪ Op. j. vide de hoc qd notaui in apostil. ad har. i. l. ij. ff. de distra. pig. & pau. de ea. i. l. cū seru. §. fi. s. de dolo.

Cum pro parte. Casus. filius soluēs fisco p patre vt in eius locum succedat. consequitur ius prelationis et hypothece qd habebat fiscus. h. d. ¶ Op. de l. debitor. §. i. ff. de pig. ac. Sol. vt in prima gl. ¶ Op. de l. fi. s. de pul. fis. Solu. qd hic pactū fecit vt i eius locū succedat. & distingue vt in l. precedenti. ¶ Op. de l. si pene. §. i. & de l. repetitio. ff. de condi. in de. Solu. q hic soluit nomine suo & cum pacto succedendi ibi vt gestor vt dixi in l. precedenti.

1 ¶ Emens rem alteri obligatā cum hoc vt de precio creditori soluatur an habeat eam sibi obligatam.

Si potiores. Emēs a debitore rē alteri obligatā cū pacto vt ex precio soluatur creditori precio illi soluto succedit in locum illius. h. d. concor. ff. qui po. in pig. hab. l. qui a
1 debitore. ¶ † Quero an emptor iste habeat hanc rem obligatā dicit gl. q nō q sua est ergo &c. vt. l. neq pignus. ff. de reg. iu. nō ergo succedit in hypothecaria sed solū ei prodest vt cōtra oēs se tueri possit nisi ei debitū offerāt. ¶ Sz Jac. de are. & Cy. contra q tūc res sua nemini est obligata qn est irreuocabiliter facta sua & pleno iure sed in casu nostro hoc nō est: q alij creditores pnt ei offerre vt sequit in gl. ergo in pignore succedit vt. ff. de excep. rei iudi. l. ex sententia. §. latinus. vnde si a possessione cadet hypothecaria agere poterit. Ro. vero glo. defendit ista ratiōe: q personalē actionē nō hz q a creditore nō emit: ergo nec hypothecariā pōt habere. arg. eor q dixi. s. de pig. l. vsucapio. ¶ Dubito de hac defensione pp pactū qd interuenit vt preciū perueniret ad priores creditores: sed dic q etiā aliud pactū dz interuenire: vt dixi. s. eo. l. i. ¶ Quero quid si emisset a creditore an tūc alij haberent ius offerendi. dicit glo. q non vt. ff. de distra. pigno. l. cū prior. & j. ti. i. l. ij. & ibi latius dicam. Bar. de Saly.

b ↪ Verba nō sufficiūt. hoc facit ad ppositū q i obligatione facti vba nō sufficiūt sz realis oblatio requiritur. ita no. bar. i l. si mora. nu. v. et ibi posui in addi. l ver sola oblatio. ff. sol. ma. & i. l. qui decē. § adūsum. & ibi alc. ff. de sol. idē alex. in. l. si isti. la. col. ij. ō ver. ob. & in. l. quis rome. & ibi mode in prin. in eo. titu.

Si prior. Secundus creditor licet priuatus potest reipublice priori creditrici offerre. & in eius locū succedere. h. d. Bartholomeus de Salyce.

¶ Si antiquior creditor pignus vendit. Robrica.

1 ¶ Creditor secundus extraneo q pignus emit a primo offerre non potest. & nu. seq.

Si vendidisset. Secundus creditor si potest offerre extraneo q pignus emit a primo: secus si prior creditor emit vel insolutum acceperit a debitore q tūc secundus potest ei offerre sicut si debitor extraneo vendidisset. h. d. ibi tibi. dic secundo creditori. ¶ † Que
1 ro ante expeditionem glo. de ratione diuersitatis inter primum & secundum casum respon. secundum Jaco de are. in primo casu creditor vendendo transfert dominium non affectum quod patet quia tēpore pignoris recepti data est licentia a iure ipsum vendendi tanq dñs vt. ff. de diuer. & temp. prescri. l. de accessionibus. & insti. qui. alie. licet §. & ff. de pig. actio. l. si conuenerit. cū igitur vendidit omne ius secundi creditoris resoluitur ac si obligatum non fuisset: quia resoluto iure datoris resoluitur ius acceptoris vt. ff. de in diem adiect. l. vbi §. sed & marcellus. sed in secundo casu dominus idemque debitor transfert dominium affectum obligatione posterioris cui rem erat obligatum tempore quo vendidit nec eius obligatio resoluitur quia ptās ista ei data non est. hec Cy. vel forte in primo casu est quid imputetur creditori. secundo aut non enim quia venditio publice fieri dz qd non in secūdo casu. hec non valet per ea que statim dicam in pri
2 ma oppo. ¶ † Oppo. primo q imo ei cui prior creditor vendi
a dit offerri possit. vt. ff. de distra. pig. l. ij. & l. cum seruus. § fi & l. seq. & s. de dolo. l. i. Sol. vt in glos. i. q hic extraneo: ibi vendidit filiofamilias ad quem potius spectat lucrum. vt. d. l. i. vel etiam secundo creditori. vt. d. l. si cum seruus. ¶ Op. secundo q imo debitoris offerre. vt. ff de pig. ac. l. si cum venderet. in prin. Sol. quod ibi ideo quia creditor in venditione doc conuenit per pactum.
3 vt in glo. i. in fi. ¶ † Opp. iij. quod secundus creditor non possit offerre priori cui datum est insolutum q nihil est ei debitum cū prius debitum per dationem insolutum est solutum. vt. l. libera. s. de sen. & interlo. om. iudi. Sol. glo. q vbi per solam dationem insolutum prima non est sublata debitum non est extinctum iuris autoritate ne eius diligētia sit sibi damnosa vel secundo a prima obligatione & debito receditur si res irreuocabiliter fiat sua. hanc tenet Jac. de are. per. l. si quis aliam. ff. de sol. & l. debitor. ff. ad trebel. & l. titius. ff. de iure fisc. vel tertio potestas reuocandi est data secundo de quadam equitate si offerat primo debitum per quod in pignus rem illam recepit. ¶ Opp. iiij. prior creditor si ibi in priore ponit igitur eius conditio potior est. vt l. diuersi. s. qui po in pig. hab. Sol. vt in gl. vsq ad fi. ¶ Quero ab extra pone quod primus creditor qui emit a debitore vel insolutum ab eo recepit vel etiam a iudice q factum iudicis reputatur factum partis. vt. j. de euic. l. si ob cām. alij postea vendidit: an secūdus creditor cōtra emptorem venire poterit. & videt q nō p prin. huius l. & j. e. l. seq. In contrarium determinat Ja. de are. q in prin. vēdidit iure creditoris. & sic dñium trāstulit nō affectum vt supra dixi. sed nunc iure creditoris non vendidit sz vt suam per emptionem vel receptionem insolutum quā facit p quam in eū res translata fuit vt affecta vt hic. in. ij. rñ. & per cōsequens ipse postea vendens vt iam affectam & ex dñio sic affecto transfert. ¶ Et ideo Cy. cōsulit q ille qui vult emere ab illo q habet multos creditores emat a prioribus creditoribus vendētibus iure creditoris vt hic in prin.

1 ¶ Debitor an possit pignoris venditionem a creditore factā reuocare precium offerendo. & nu. seq.

Obligata. Venditionē pignoris a creditore legitime factam nō pōt debitor reuocare p̄cium vel debitū offerēdo. h. d. ¶ † Que
1 ro gl. hic loquitur qn recte creditor vendidit sed quid si non recte. rñ. q contra debitorem tuetur exceptione doli nisi ei offerat pecuniam quam creditori soluit vt. l. emptor. in prin.
2 ff. de rei ven. ¶ † Op. quod imo vendito pignore debitor offerēdo audiatur vt. ff. de pig. act. l. si cum venderet. in princi. & ff. de distra. pigno. l. si creditor. in princip. & §. illud. Sol. id quod hic dicitur est regulare fallit f. more etatis vel absentia legitime vel ratiōe pacti super hoc initi in venditione vt in dictis legibus et
3 hic in glo. ¶ † Quero quando permittitur oblatio de iure debitori vel secundo creditori an vltra precium solutum emptori debeāt offerri expense facte in gabella & instrumentis emptionalibus. puto quod sic ne remaneat emptor in damno. arg. d. l. emptor. & s. de iure delibe. l. fina. §. in computatione. facit. l. precedens. in fine.

Dominus. Sine oblatione non potest creditor secūdus pignoris venditionem impedire. h. d. ¶ No. q vbi opus est facto verba non sufficiunt[b].
b

¶ Si communis res pignori data sit. Rubrica.

1 ¶ Communionem habens in re partem suam tantum obligare

gare potest.

1 Frater. †Comunionē būs ī rē suam par/te potest obligare non socij. h.dicit. Quid si post hanc obligationē socij diuiserunt et sola portio obuēta in parte ei qui obligauit erit pignori an vo cuiuslibet portionis dimidia. Respon. qd vtriusqꝫ partis dimidia p indiuiso.text. est no.ff.qui mo.pig.vel hypo.sol.l.si consenserit.§.fin. Non ob.ff.de acti.emp.l.iul.§.item celsus.in fi. quia ibi in iure personali non in reali sm Pet. Et ex hoc dicit ipse qd si quis impetrauerit primā vacaturam in certa ecclesia que spectat ad collationem abbatis sancti Felicis et postea abbas illam ecclesiam permutauerit cum abbate sancti proculi et postea vacauerit ecclesia qd impetrator nihilominus illam habere debet sm Canonistas qui dicunt ex impetratione ei esse quesitū ius reale et sic vadit ex permutatione ad alium cum onere suo vt.d.l.si consenserit.§.fi.

¶ De pretorio pignore et de rebus debitis immissis. Rubric.

¶ Uiso de pignore conuentionali restabat videre de pretorio ideo posita est prima pars rubrice. et qꝛ nedum constituitur in rebus corporalibus sed etiam realibus actionibus ideo subiugit partem secundam rubrice.

1 ¶ Pign⁹ ꝑtoriū p immissionē autoritate iudicis constituit.
2 Missio in nominibus et actionibus qualiter fienda.

a Si pretoriū. Pign⁹ ꝑtoriū ᵃpotest a iudice constitui nedū in corporalibus sed etiā in iuribus et actionib⁹. h.d. ¶ †No. quod pignus pretorium constituit per immissionem factam de precepto iudicis vt hic et non aliter. vt.l.non est mirū.§.fin.ff.de pig. ac Fallit in casu.l.cū vnus.ff.de bono.auc.iu.pos. ¶ Quero an in his rebus seruari debeat ordo de quo in.l.a diuo pio.ff.de iudi. et gloss.h.dicit qd sic: qd Pet. et Cyn. fatentur quando pro executione diffinitiue fit immissio non si ex interlocutoria ar.ff.ex quibus cau.in pos.ca.sed alij doc. communiter transeunt cum gl. cum qua concor.alia in auten.de exhi. et intro re.§.si vero.col.v.

2 ¶ †Quero qualiter fit missio in nominibus et actionibus. respondit glo.fi. et multum notanter quod citabitur debitor et si confitetur debitum coram iudice. iudex iubebit id esse pignori creditori. et talis iussus habet vim quasi missionis: et ex hac quasi missione dabitur vtilis hypothecaria: vt.d.l.a diuo pio.§.si quoqꝫ. et.ff.sed verū hāc glo.signa et no.eam tene cordi. et vide plenius p Bar.in.d.§.sit quoqꝫ. et adde huic glo. ad eius declarationem ea que dixi.C.de bo.auc.iu.pos.auc.ei qui iurat.vlt.q.

1 ¶ Pignus pretoriū habens ius retinendi et recuperandi habet: et in quo pretorium differat a iudiciali. et nu.2.

b Ceteris. ᵇSicut pignus cōuentionale recuperatur p hypothecariā si creditor cedat in possessione ita et pignus pretoriū: nec curatur an culpa precesserit casum. h.d. ¶ †Not. qd habens

1 pignus pretorium nedum ius retinendi habet sed etiam recuperandi. Item collige ex prin. qd per hypothecariā actionē recuperat et pro hoc accedat.ff.vt in pos.lega.l.is cui.§.queri potest.

2 ¶ †Quero in quo differt pignus iudiciale a ꝑtorio. et rñdeo vt

c in glos.i. ¶ Quero scdo in quo differat ᶜconuentionale a pretorio.rñ.cum glo.remittendo ad no.in.l.i.ff.de pig.act. et quia non omnia ibi scripta reputantur ab aliquib⁹ vera. dic vt ibi in additionibus dixi.

¶ Si in causam iudicati pignus captum sit. Rubrica.

¶ Continua rubricam vt in glo.vel dic vt dictum est.C.de pretorio pignore in genere nunc in specie.

1 ¶ Bona condemnati debent alij victori distrahi.

1 Res ob causam. ¶ †Bona condenati debet per iudicem capi et distrahi alij quam victori nisi in subsidium si alium non reperit emptorem iustum: et tunc per iudicē vel imperatorem ei adiudicatur pro iusto precio. hoc dicit. 1 otius tit.

¶ Uel sic. in causam iudicati iudex pignora capi facit et distrahi sicut si conuentionale fuerit. hoc dicit.l.i. ¶ Nota quod factum iudicis et partis equiparantur. concor.C.de euic.lege si ob causam. ¶ Quero quis est competens iudex in hoc iubendo. respondeo ordinarius. vt in prima gloss. cui adde vel etiam delegatus cui sit data hec potestas ex rescripto. ¶ Quero infra quantum tempus hoc possit respon. vt in gloss. si quē. ¶ Opp. quod non sufficiat autoritas iubentis nisi sit in possessionem inductus. vt.l.non est mirum.§.fi.ff de pig.ac Solu.quod hec secundum illam. vt in glo.fi.

a ¶ Pignus pretorium. Adde Bart.in.l.fi.in princi.de dona. Et an possit pretorium pignus et conuentionale in vna eademqꝫ causa concurrere. Cyn. et Francis.de tig. in l.cum debitores.de iudi. qd sic: et ibi et Alex. vbi etiam vide effectum resultantē ex hoc.

b ¶ Ceteris. vide de materia huius.l.Barto.l.lege his si quis missum.ff.de dam. et in isto casu habens pignus pretorium cadit a possess. agit hypothecaria vt hic requiritur excussio secundum Bal.in.l.i.C.de reuo. his que in frau.cred.

d Cum ob causam. Casus. pro iudicis officiū ᵈvenūdatur pign⁹ in causam iudicati captum et ad licitandū creditor qui pignus cepit admittitur. h.d.

1 ¶ Pignus creditori insolutum adiudicatur si qui ipsum emat non inueniatur.

In causa. Si in pignore dato emptor non inuenitur creditori insolutum adiudicatur. hoc dicit. ¶ †Quero si simpliciter sit ei adiudicatum an pro toto debito. et glossa videtur variare. sed dic vt dixi in lege ordo.C.de exceptio.rei iudi.

¶ Quero quid est hoc dicere quod autoritate principis dominium creditori adijcitur cum in.l.precedenti dicatur quod per iudicem ad licitandum admittitur. Quidam vt Fran.Accur. vt refert Cy. dixerunt qd ibi qñ emptor inuenit: hic qñ nullus calliditate victi. iō ad iperatorē ī ecursus habet. Alij vt Jac.de are. qd aliud est vendere aliud insolutum dare: et hec duo per iudicem fieri pnt vt hic. mihi dixit qd existētes in principio cogant aliquo casu ire ad principē vt eis ꝑpter calliditatem victi pignus adijciat. et sic verens in itinere propter calliditatē aduersarij vbi calliditas illius deberet istis ꝑdesse et illi nocere. ideo intelligo istū text. qd adijci solet p iudicē autoritate principis ei hoc permittentis et ei primitus in isto casu ꝑuidit. et sup hoc rescripsit et rescriptū in corpore iuris est clausum. vñ vim legis h3 et meo iudicio hoc vult tex.in.l.a diuo pio.§.si pignora.ff.de re iudi.

¶ Si pignus pignori datum sit. Rubrica.

¶ Dictum est.C.de rebus pignorandis que sunt in nostro dominio vel quasi: nūc de pignore in quo dominium vel quasi non habemus.

1 ¶ Pignus pignori dari potest.
2 Debitor an habeat facultatem soluēdi cui creditoribus voluerit ad pignoris liberationem
3 Usufructus quomodo obligari et a quo.

e
1 Etiam. ᵉ†Pign⁹ pōt alteri p creditorē obligari et habēs vsumfructū tm̄ pignori non pōt ꝑprietatē obligare neqꝫ alienare. sec⁹ si ꝑprietatē habeat. h.d. ¶ No. qd vsusfructus pōt pignori dari. Itē qd vtilis hypothecaria scdo creditori competit. not. ēt quod resoluto iure datoris resoluitur ius acceptoris. vt hic. et.l.lex vectigal.ff.de pig. ¶ Querit gloss. an pro maiori quantitate quam debeatur a debitore possit alteri obligari: et dicit quod non quod intelligē tēpore quo alteri pignori dat. ¶ Querit secundo an primus possit dare facultatem distrahēdi secundo. et dicit quod sic quam habebat non aliam vt hic probatur. et.C.que res pig.ob.

2 pos.lege nomē. ¶ †Querit tertio an debitor habeat facultatem soluendi cui ex creditoribus velit ita qd pignus liberetur: et dicit

3 qd sic vt hic probat. et.ff.de pign.l.grege.§.cū pignori. ¶ †Querit quarto an si secundus creditor cui vsusfructus erat legatus alteri postea obligauit rem vel vendidit an solum ius quod habet videatur obligasse vel vendidisse. et respondit glo. quod sic: et illo solo vti pōt ille. quod fatetur Cy. vbi recipiens erat sciens vt.ff.de contrahen.emp.l.qui tabernas. et.ff.de lega.i.lege si domus.§.fi. secus si ignorans qd in dubio ꝑsumit nā tūc in totum tenebit et totū dicit obligasse respectu sui l3 non in preiudicium rei vel dñi. vt hic et.l.rē alienam.ff.de cōtrahen.emp. ¶ Querit quinto quomodo vsusfructus hic durat cum a persona recedat et sic consolidari debet cum proprietate. vt insti. de vsufru. §.penul. et.ff.de iure doti.l.si vsusfructus. Solu. qd ideo hic durat quia a persona non recedit quia solum ius reale quesitum ex vsufructu videtur obligare. ¶ Pro cuius declaratione

f attēde quod interdum dominus pleno iure obligat vsumfru

c ¶ In quo differat. que differentia sit inter pignus pretorium et conuentionale, vide Bartol. in lege.i.ff.de pign. acti. vbi dicit gl. quod differunt in modo cōstituendi qꝛ conuentionale contrahitur solo consensu partium pretorium vero transitione nisi in casu.l. cum vnus.§.fi. cum.l.seq.ff.de bon.auc.iudi. et Alexā.in.d.lege i. vbi etiā addit vnam qd si requiritur discussio in ꝑtorio que alias requiritur in conuentionali hypo. item alia quia creditor accipiēs pignus pretoriū liberat in totum licet pignus non sit idoneum. lege a diuo.§.si pignora. de re iudic. secus in conuentionali. lege creditor qui non idoneum.C.si cert.pet. et lege si pro mutua.C.eodem tit. et adde Bartolū in lege non est mirum. in fine.ff.de pig.acti. que autem sit differentia inter pignus pretorium et iudiciale vide glossam in rubri. hic et melius per.d.Alexā. in.l.a diuo pio §.in conuentione. in antepe.col. ff.de re iudi. item que sit differentia inter pignorationem et hypothecariam vide spec. in titu. de pig. in versi. que autem est differentia. et spe. in titu. de pignore. in prin. in ver. quid si iudex.

o ¶ Per iudicis officium. de hoc vide Jac.de are. quem Bal. hic refert. et idem Bal. in.l.ordo.C.de exe.rei iudi. et imo in.l.unica.§.qui iudicat. et ibi Ang.de re.iudi.

e ¶ Et ad itellectū huius tituli qd pignus ꝑ pignore dari nō pōt. vbi ea tex. rōne infinitatis euitande sm spe. in titul.de pig.§.i.ver.sed pone pignu.alis est sed cū pigans. alias est si cū iudex. et sequit lud.in.l.q bona.§.fin.de dā.infe. qd no.qꝛ limitat totum hunc titulū et alle.spe.l.fideicō.§.si qs decē de le.ij. et.C.cū in multis.de rescri. fm ang. in.l.ij. huius ti. contrariū t3 et qd si noīe debitoris pignori dare velit an possit. gl.no. et ibi bal. qd sic i.l.si īsolutū cū.l.se.C.de ac. et ob. et ista gl.ē i.d.l.si a creditore in princi.

¶ Dominus. quando dñs possit obligare formaliter vsumfructum hic: late nota et est subtilis questio et notabilis et adde Bar.in.l.si is qui.§.fi.ff.de pigno.

cum tunc vsusfructus casualis qui erat penes eum efficitur for/malis in persona creditoris. et si creditor postea alteri obligat vsusfructus iste formalis non recedit ab eo sed ius reale obliga/tionis transfertur in secundũ creditorem secũdum Cy. ¶ Que/ro sexto quare secundo creditori datur vtilis hypothecaria et non directa. huic respondet gloss. ff. de pigno. l. grege. §. cum pi/gnori. quod ratio est: quia non est dominus qui obligat. idem sentire videtur Pe. licet per alia verba. dicit enim quod prius creditor habet directam quia res est sibi obligata sed secundus habet vtilem quia res non est sibi obligata sed ius tantũ pigno/ris creditoris.

Si creditor. Heres debitoris rẽ recupe/rat a secũdo creditore debi/to soluto vel oblato. h. d. ¶ No. qd soluto vel oblato debito resoluitur vtriusq; creditoris obligatio.

¶ De partu pignoris. Rubrica.

1 ☞ Partus ea qua mater obligatione ligatur. et nu. 2. 3. 4.
5 Fructus fundi pignori dati postea venditi an sint obligati.

Partus. Partus sequitur obligationẽ matris et opere mãcipiũ pigno/rati percepte et percipiende computantur in vsu/ris et sorte. h. d. cum seq. ¶ † Not. qd partus est obligatus vt mater. idem in fructu predĩ. vt. j. in quibus cau. pigno. taci. contra. l. quamuis. idem in fetu. vt. ff. de pigno. l. grege. in prin ¶ Opp. quod par/tus non sit pignori. vt. l. prescs. j. de cap. et postli. reuer. Solu. qd in partu redempto ab hostibus fallit vt ibi. quia in matre pi/gnus non est tante potentie quante quando obligatur ancilla
2 ex conuentione. ¶ † Quero si debitor vendidit ancillam quam obligauerat et illa peperit penes emptorem an tũc partus erit pignori. et respondet glo. quod sic si conceperat priusq; vende/retur: quia tunc partus iam erat affectus. secus si concepit penes emptorem: quia tunc partus non est obligatus licet mater tran/
5 sierit cũ causa sua. vt. ff. de pig. l. paul⁹. §. 1. in fi. ¶ † Quero secũdo an idem erit in fructibus fundi pignori dati et postea venditi an percepti ab emptore essent pignori. glossa. ista prima facie vi/detur differentiam facere inter fructus et partum. ¶ Sed atten/de si fructus nunq; fuerunt debitoris qr post venditionem fue/runt sati ab emptore illi non sunt pignori. vt. ff. de pigno. l. i. §. cum predium. in fi. Si autem fuerunt debitoris quia ab eo fun/dus fuit satus: tunc aut percepti ab emptore sunt bona fide con/sumpti et tunc ad illos tenetur emptor, vt ibidem in prin. aut fruct⁹ extãt: et tunc restituere tenet creditori per hypothecariam actionẽ etiam si sunt p eũ vsucapti. vt ibi in litera. et sic satis est idẽ in fructib⁹ qd in partu. nã sicut partus est portio viscerũ ma/tris. ita et fructus pendentes sunt pars fundi. vt. l. fructus. ff. rei
4 ven. ¶ † Quero tertio. pone quod partus nat⁹ est ante obliga/tionem matris. an tũc partus erit creditori obligatus supposito qd de eo nihil est dictũ. Cy. dicit qd si est infans i tenera etate qd cõcomitat matrem intelligit obligatus nõ alter p. l. sicut certo §. vsq; adeo. ff. cõmo. ego puto hoc verũ vbi tradita est mr pi/gnori. et partus vel fetus non est retentus sed vna cũ matre quã sequit est traditus lz de partus pignore non sit expssuz. vbi aũt mater non sit tradita sed solum pignori obligata non puto qd hypothecaria competat pro partu vel fetu: quia nec expressus nec tacitus consensus interuenit sicut interuenit quando tradi/tur.

¶ De remissione pignoris. Rubrica.

¶ Uiso qualiter pignus contrahatur annectit qualiter dissol/uatur.
1 ☞ Consensus tacitus scientia et patientia inducitur.

Si te. Presenti creditoris non contra/dicentis tempore manumissiõis inducit remissionem pignoris. hoc dicit. Ibi manumissum sabaudi a debitrice. ¶ † Not. quod scientia et patientia inducit tacitum consensum et quod tacitus consen/sus preiudicat. ¶ Contra quod oppo. glo. de. l. sicut. §. non videtur. ff. quib. mod. pig. vel hypo. Solu. du/pliciter vt in gloss. primo quod hic speciale libertatis fauore. et etiam fauore fisci. vt. j. eo. l. si hypothecas. et hanc tene Pet. Se/cundo quod hic ideo quia alias manumittere nõ poterat aliud in venditionem que eo inuito fieri poterat et que pignus non ex/tinguit sed transit res cum sua causa. vt. ff. de pig. act. l. si conue/
a nerit. §. si fundus. et de brocardo an tacens ᵃ dicatur consentire plene scripsi in. l. si inuitus. j. de procur.
1 ☞ Remissionem pignoris inducit presentia cum consensu tẽ/pore venditionis.

2 Consentiens quando possit exceptione repelli.

1 b Si probaueris. ᵇ ¶ † Presentia cũ consensu tẽpore venditionis pignoris remissionẽ eius inducit. hoc dicit. Ibi remouebit si cõtra te agit hypothecaria. ¶ Oppo. de. l. se. Solu. ibi creditor fuit ignorans hic sciens et consentiens. ¶ Oppo. quod scientia non preiudicet. vt. l. si cui. §. non videtur. ff. qui. mo. pig. vel hipo. sol. Sol. quod hic vltra scientiã consensit ibi vero tantum sciuit quo casu pro consentien/te venditioni non habetur. licet in manumissione sit aliud. vt
2 l. priori. ¶ † Oppo. iij. quod cõsentientes exceptione non repel/lãtur. nam exceptio est actionis exclusio vt. ff. de excep. l. ij. sed nulla actio cõpetit creditori. ergo &c. minor probatur per text. ff. de pac. l. si tibi. §. de pignore. et in hac. l. in fin. Solu. dupliciter
c vt in glossa. ᶜ primo quod hic non loquitur de exceptione iuris de qua in. d. l. ij. sed de exceptione intentionis vel facti. ¶ Se/cundo quod quando consensit venditioni pignoris tunc ob. ex/ceptio iuris. quando autem consensit venditioni hypothece. tunc obstat exceptio facti. et intentionis. et est ratio quia primo casu processum est ad traditionem. vt. ff. de ver. si. l. plebs. §. pi/gnus. et sic est firmioris nexus. secundo non. et tunc est debilioris. facit pro hac differentia. ff. de pac. l. si ab emptione. et l. iurisgen/tium. §. adeo. in eod. tit. que autem istarum solu. sit verior dubi/tatur tamen dubium consistit in hoc quale pactum inducat iste consensus et si dicas pignoris remissiuum vt sonat rub. nostra. tunc puto obligationem pignoris sublatam ipso iure siue fue/rit traditum siue non. et hz locum prima sol. Si autem dicas in/ducere pactum de non petendo. et tunc aliẽ est factum debitori. et tunc glossa. sunt in opi. quod speciale sit in pignore vt tollat obligationem ipso iure. vt. l. si tibi. §. de pignore. ff. de pact. nec curandum an traditum sit vel non. ¶ Sed mihi videbatur tu/tius facere differentiam inter non traditũ vel traditum vt primo casu tollat ipso iure. secundo casu quid operetur dubito quia vi/detur qd nihil si ipsum hz penes se qr petere nõ dz qd penes se hz nisi operet in casu quo a possessione in futurũ caderet. aut pa/ctũ est factum emptori expressum vel tacitũ de nõ petendo. et tũc q: ipse non est qui obligauit. dicendũ est qd ope exceptionis nõ ipso iure vt hic in dubio. ego puto simplicem cõsensum remissio/nem pignoris inducere per rubricam istam. ideo ius reale hypo/thece tollitur ipso iure. arg. j. de pac. l. post ꝗ litẽ.
1 ☞ Obligatio fisci posterior priori ignoranti quãdo piudicat.
2 Creditor prior patiens pignus secundo obligari an prorsus sua hypotheca perimitur.

Si ignorante. Sequens obligatio fi/sci nõ preiudicat credi/tori priori ignoranti etiam generalem hypothecã
1 habenti. hoc dicit. ¶ † Querit gloss. an hoc proce/dat in quesitis post obligationem fisci. et dicit quod non per. l. si is qui. ff. de iure fis. et sic glossa. ista relata ad textum. in postea quesitis vult quod fiscus preferatur per. d. l. si is qui. sed de ista questione tam in priuato quã in fisco dic vt dixi in. l. licet. j. qui
2 po. in pig. hab. ¶ † Querit. ij. gloss. si prior creditor patitur pi/gnus secundo obligari an prorsus sua hypotheca perimat. di/xit Hug. quod sic. argu. ff. qui po. in pig. ha. l. claudius. sed glos. nostra tz contrariũ per. l. creditor. §. si tecum. in eod. ti. sed atten/de qr glo. ibi dicit cõtra scilicet qd in dubio suum ius remittere videt per. l. paulus. ff. qui po. in pig. ha. et illam gloss. dicit Rai. veriorẽ tam per. d. l. paulus. quã etiam per. l. titius. §. si. in eo. ti. Sed Cyn. distinguit aut prior creditor expressim consensit. aut tantũ patitur et non contradicit. si expressim cõsensit. tunc refert quid inter eos actum sit. et tunc illud seruetur. vt. §. si tecum. qui in expresso consensu loquitur vt ibi ex verbo concessit colligitur. Ubi autem non apparet quid sit actũ. tunc in hoc dubio vr ius suum remittere. vt. d. l. paulus. et in gl. d. §. si tecum. et ibi Barto. tz idẽ. lz hic nihil dicat. ¶ Si vero non expressim consensit sed tantũ sciens passus est: tunc dicit nihil eẽ remissum neq; po sipo situm. vt. j. l. pri. cũ ibi no. et ff. qui. mo. pig. vel hyp. so. l. sicut. §. non videtur. cum enim nõ poterat cõtradicere seu obligationez illius impedire. vt. ff. de separa. bo. l. i. et not. j. si anti. cre. l. i. non r z haberi pro cõsentiente sm doc. tradiẽ in. l. gaius. ff. de pig. ac. ¶ Or attende hoc scdm fateor sed de primo qñ expressim cõ/sentit ego dubito per decisionem quam facit. l. in. d. §. si tecum. in prin. que mouit istam glo. que fuit ista consentiens vt obliget in dubio cum non apparet qua causa fecerit non vr consensisse nisi vt alter sit eo potior. vt in primo viso. d. §. si tecum colligitur nam ibi decidit qd is cui cõsensit eo potior est. et sic supponit ex vi cõparationis eũ admitti sed nõ vt prior: questio ergo sequẽs in casu certi est facta. sed in dubio vr decisa in prin. et ad hoc al/legat gloss. istum tex. nec gloss. ibi posita j. dicit vt ex sequẽti col/ligere potes. Ad hoc adduco. l. paulus. que in contrarium allegatur vbi pondero qd text. nõ dicit pignus suũ vel hypothecã suã re/misisse videri. sed dicit ius pignoris sui qr intelligo plationis: qr illud

a Ãn tacens. adde soci. consil. cccc. inci. visis instru/mentis nisi. & preterea. ibi clarũ suecin. cum. vers. seq. in scda parte cbar. ccxij. et cõsil. ccxiij. in ca. in cã/ onofrij. vers. con/firmant nam car. mediãi. d. parte car. lxxxix. quod regulariter sciens et tacens cõsentire nõ psumit tñ sal/lit etiam rõne pie cause qr et in piu/diciũ scictus et non cõdicentis presu/mitur consensus.

b ✠ Adde de mate/ria in hac apost. tacta scz an et qñ tacens habeat p cõsentiẽte vltra ca q hic ponit vide Saly. in. l. si fili⁹. nu. iiij. vñ. sz hoc nõ obstante et qd ibi posui in addi. ad ipsuz in ver. q nõ psumat licen/tia. j. ó peti. here.

c ¶ Si probaueris. sed que fuerit rõ dubitationis in hac. l. vide quod no. bal. in. l. si qs §. fin. in fi. j. de p/scri. trigin. vel quadra. anno.

ꝑ ¶ Ut in glos. ad glo. istã adde do. alexã. in. l. si tibi. x. §. de pignore. ff. de pa. et barto. hic.

qr illud est proprie ius pignoris sui et tanto fortius ibi pbatur quanto supponit ibi pignus durare dñ per verba presentis tēporis dicit pignoris sui. Hoc confirmatur per alia verba ibi sequentia dum dicit mediū creditoris meliorem causam affectas. per que daf intelligi qd tres erant cōtendētes rōne hypothece sed melior est causa mediū qr primus posteriorem omnium se fecit consentiendo quod obligetur tertio. et sic illum ante se posuit nō tamen in locum eius successit. qr tunc omniū prior esset et inuito in locū primi nō successit qr secundus nō cōsensit. secundus igitur est potior qr primus omniū posteriorē se fecit. et per istū modū dz intelligi glo. in. d. §. si tecum. et tex. in. d. l. si titius. §. si. licet ibi sit plus qr ibi scienter se subscribendo instro affirmat sibi obligatū non esse. vnde facilius dici pōt quod pignus in totum remissum ibi videaf. casus est igitur ibi diuersos a nostro qd adt consentiendo simpliciter vt aliū obliget solū prioritati et nō hypothece videaf renunciasse. pbo rōne inconuincibili. naz actus agentium nō extenduntur vltra intentionē eorum. vt. ff. si cer. pet. l. nō modis. in prin. sed intentio creditoris secundi petētis primum consentire sue hypothece nō est nisi vt se potiorem primo faciat nō autē vt pignus primi extinguat in totum. ergo rc. ¶ Quod autem nō sit eius intentio extinguere in totum pz quia intendit sibi prodesse et nō alteri post eū obligatione recipienti nec debitori agit pro se sed per extinctionē totalem non tantū sibi sed etiā aliis qd patet p exemplū. pone enim qd satisfactum est sibi per debitorē vel per venditionem partis rei obligate vel alicui rei de pluribus obligatis cur in residuo remanente nō dicef obligatio prioris. nunc facti posterioris durare. certe nō video qr cōsensus respectu vnius nō debet preiudicare respectu alterius post illum venientis. et hoc est qd voluit dicere glo. in. d. l. paulus. dū dicit qd nō preiudicat sibi quo ad alios subaudi postea superuenientes. sed quo ad alios anteriores bene sibi preiudicat qr necessario se posteriorē eis facit. d. l. paul⁹. ¶ Confirmo pdicta et alia rōne qr act⁹ alicuius in dubio nō infert nisi id cōsequēs qd est necessarium sibi vt dicit Jac. bu. in. l. iul. de cōdi. inde. et pbaf. ḡ. de proba. l. ad pbationē et de li. cā. l. nō ideo. sed cōsequēs necessariū huius consensus in petente et pstante non est sibi prioritas temporis vt ille preferatur ceteris nō enī aliud sibi deficit ergo rc. ¶ Et modo apparet ex pdictis qd Accur. in opi. sua qd hic melius ponif qr alibi cū hic aliorū opi. recitetur nō est sibi ꝯtius. imo ad eandem consonantiā oēs sue glo. reducunf. ista sunt equa. ideo tenēda et in consideratione subtilia. adeo amplectanda et ponderanda.

Cum te. Si creditor expressiz cōsentiat vēditioni pignoris facte a debitore eā dlligitur tunc pignus remisisse. h. d. dic vt dixi in. l. ḡ.

1 ¶ Remissio pignoꝝ nō vz si dbitū pricipale nō ve remittaf.

1 **Debitum.** ¶ † Si remissio debiti pricipalis est inutilis nō valet cōsecutiua liberatio pignoris. h. d. et notabiliter. ¶ Oppo. qd imo valeat remissio pignoris. lz nō valeat remissio debiti principalis vt. ff. qui mod. pign. vel hypo. sol. l. si. §. si. Sol. vt in glos. et primo quod hec remissio in principali non valet de iure communi. ideo nec tenet in accessorio et consecutiuo. ibi nō vz de iure spāli fauore psonarū: nō lz nō valeat i pricipali vt in accessorio et ꝯsecutiuo. Aliā sol. dat gl. vez si cā prohibēdi pncipale sufficiēs ad pbibitionē cōsecutiui seu si cā inualidādi pncipale ē sufficiēs ad inualidandū de p se cōsecutiuū vt est dolus et met⁹ et tūc remissio in neutro valet aut est sufficiēs ad pncipale sed non ad accessoriū vt est coniugium quod est impeditiuum remissionis debiti qr instar hz donationis et tn non est impeditiuum remissionis hypothecarū et pignoris qr instar donationis nō hz vt. l. et. ḡ. ad velle. et tunc locū hz ꝯtiū. Tertiā solu. dant gl. in cōtrario. qd interdictū pbibitio remissionis hz perpetuam cām et hz locū lex ista. Interdū perpetuā cām non hz: quia non semp pbibef et hz locū. l. ꝯtia. primā solutionē tz Ray. Ly. vero neutrā approbat. Bar. nil hic dicit. sed in contrario approbat scdam. sic Accur. vf tenere scdam in. l. si tibi. §. de pignore. ff. de pac. et illā ego sequor. pro ratiori tn possunt sic iungi aut cā prohibitiua principalis est sufficiēs ad prohibitionē accessoriū. aut nō est sufficiens. et hoc constat et hz locū secunda solutio aut dubitatur et tunc aut cā pbibitionis procedit de iure cōi et hz locum prima solutio vt in neutro teneat. aut de iure spāli. et tūc aut causam habet perpetuā ita qd nullo casu permittatur aut ppetuaz nō hz qr aliquo casu permittitur et tunc hz locū vltima solutio quā sic declarat glo. in contrario.

1 ¶ Citatio per proclama. omnibus preiudicat.

Si eo tempore. Creditor negligēs infra tempus statutū a iudice videtur sibi hypothecarum renunciasse. hoc
a dicit. ¶ † No. de viribus citationis ᵃper pclama: qr
b preiudicat oībus et quid sit pclama. ᵇnot. hic gl. et ḡ. vbi comi. v. l. epi. l. viri. et dicit Barto. quod hoc proclama sit pro ignotis.

a ¶ De viribus citationis. qr citatio per pclama facta cum tuba per preconem est fortior qualibet alia citatione. Joan. an. in cle. grauis. in gl. ver. pcconia. de sen. exco. est verum si fiat in locis consuetis quia nō sufficit fieri in vno loco tm sed debeat fieri in multis partibus ciuitatis. Bal. in. c. i. vi col. ver. quero vtr quis citatur. de mi. va. qui contu. est. fact. c. cum in tua de his qui matri. accus. pos. xvi. questione. i. quod dicitis. per arch. rof. in libellis in rubri. si quis ius di. non obtemp. ang. in. l. i. §. hec stipulatio. viii. co. ff. si cui plusq̄ p. l. fal. Item adde qr ligat tantum existētes in loco non autem absentes vt per Joan. an. in. d. cle. grauis. in gl. adde tamen Bar. et Alex. in. l. mūcipū. ff. ꝯ de. ab ord. fa. qui tenent quod ligat absentes vt etiaz per Innoc. in. c. humil. de maio. et obe.

b ¶ Et quid sit pclama. Adde qd proclama non dicitur citatio preēisa sz causatiua et conditionalis Pau. de cast. cōsilio. xlvi. incipi. in causa egidy.

c si autem certus est is contra quem vendituṛᶜ et sic cuius principaliter interest ille nominatim citari debet: vt l. i. §. penul. ff. de ven. inspiciend. facit. l. i. §. dicitur. ff. si cui plusquam. per. l. fal. ¶ Opponit glo. de. l. i. ḡ. vt nemo inuitus. dic vt ibi: quia non cogitur precise sed causatiue si ius suum non velit amittere.

Creditricem. Qui ministrū debiti reddidit pign⁹ remittere dicitur. ¶ Opponitur de. l. labeo. ff. de pact. Solutio vt in glosa.

1 ¶ Fiscus res vendendas subhastare debet.

Si hypothecas. Si prior creditor tacet cū fiscus pign⁹ vēdicat tacite consentit hoc dicit. ¶ † Nota qd
d fiscus in venditione ᵈdebet res subhastare. Itē no. quod fides fisci non debet facile conuelli et sic grauius est quod fiscus fidem fallat quam priuatus. ¶ Opponitur quod prior creditor sibi non preiudicet: vt l. sicut. §. non videtur. ff. qui. mo. pig. vel hypothe. sol. quod hic speciale fauore fisci. vel dic quod fides a se hoc operatur vt hic in fin. ¶ Opponitur ad idem de l. voluntate. ff. eodem titulo. Solu. quod ibi res est reuersa ad debitorem. quo casu dicit infra eodem. l. si. hic vero non est ad eum reuersa. et de brocardo quando tacens videatur consentire vel nō b dixi. ḡ. de procu. l. inuitus.

Cum ex causa. Soluens creditori de mandato debitoris ab eo repetit. sed pign⁹ ei traditū nō reuocat hoc dicit. ¶ Glo. opponit quod etiam si hac mente pignus ei non redderet obligatio dissoluaf repetere nō possit: vt. ff. q. mo. pign. vel hypotheca sol. l. i. ¶ Sol. confitendo contrarium. qd intellige quando in corde retinuit. secus si expressiz dixit quod ibi hypothecam habere volebat et ille consensit. ¶ Querit glo. si penes se habet an retinere possit donec ei soluatur. et dicit qd
e sic et bene. ¶ Querit glossa. i. quid si aliud mandatum non habuit sed pro eo fideiussit et soluit. et respondet quod ista. l. etiam hoc casu locum habet quia fideiussor videtur habere tacite mādatum de soluendo: vt. ḡ. de dolo. l. i. et. ff. de condi. inde. l. indebitam. contra regulam posicam hic in fi. ¶ Opp. glo. de aliquib⁹ casibus specialibus. dic vt in ea.

e ¶ Si autem certus est is contra quem venditur. facit ad quod no ta pano. c. cum in tua. ꝯtinue. v. et ibi not. in apost. in versicul. valeret quis. extra q ma. accusan. pos. Cardi. no. xxxiii. Paul⁹ de caste. consil. i. Roma. consi. cliii. et Alexan. consi. lxxvi. volu. i.

Res. Per venditionem debitoris non dissoluitur hypotheca creditoris. hoc dicit. concor. sunt in glo.

1 ¶ Hypotheca a debitore alienata creditore consentiente an reacquisita reincidat in generalem obligationem.

2 Pignus si alteri detur an priori creditori preiudicatur. et nume ro. sequen.

1 **Solita prouidentia.** † Hypotheca a debitore alienata et creditore cōsentiente et postmodū reac
c quisita nō recidit in generalem ᶜobligationem etiaz d futurorum. hoc dicit et notanter. et hec est lex singularis. et multi hunc casum ignorātes ꝯ: istā rūderis vel obliuioni nō est tradēda. ¶ Op. qr imo recidat: vt. ff. q. mo. pig. vel hypo. sol. sicut. §. supuacuū. sol. pluribus modis vt in gl. Et quarta sol. est vera sīn doc. vez qr ibi erat dubiū an res exiuerit bona debitoris vel nō: qr nō erat certū qr vēdiderit. In casu nostro erat certū qr bona debitoris exiuerat. et istā firmat gl. in ꝯtio. Sz qr et sequēs sol. est in pte vā et alia q ponit in ꝯtio distinguit quo ad creditor consensit ideo possumus eas simul ꝯiungere in parte sequendo Ja. e de are. et Cy. et in pte bar. et sic aut pignus alteri alienatur. aut alteri pignoraf. primo casu aut p manumissionē et tunc sola presentia creditoris cū taciturnitate sufficit libertatis fauore. ḡ. c. l. i. Sed si rediret in seruitutē ppter ingratitudinem an reintegraretur pign⁹. dic vt colligere potes ex sequētibus. aut aliter alienaf et tūc aut pfiscū. et tūc aut vt ppria et tūc pudicat etiam creditori inuito et ꝯdicēti. vt. l. hū a zenōe. ḡ. de quadri. pscr. Aut iure creditoris. et hz locū. l. si hyp. ḡ. c. aut vēdif a priuato et tūc aut pcedēmus. post princi. infra de dona. vbi licet donari non possit vltra legitimum modum sine insinuatione valet tamen donatio vsqz ad legitimam quātitatem ita et in proposito ne vtile per inutile vitietur. et ita videtur tenere ang. consil. clxxix. consulendo. ita etiam tenuit Soci. cōsi. xlviii. incip. in presenti consultatione. versi. circa secundam dubitationem. in prima parte char. xci. licet communiter opi. Bar. et communis sit in contrarium. et ratio huius tex. fuit quia creditor consensit alienationi sibi ergo imputetur quod singulariter et perpetuo tene menti item per Ang. fact. l. si peculium. §. i. ff. de pecu. lega. item adde qr etiam Ang. consuluit quod nec valet in presentibus dicto consi. clxxix.

d ¶ Fiscus in venditione. quod fiscus nō possit alienare nisi cuz subhastationib⁹. vide Bal. in. l. i. ḡ. de here. vend. ii. colum.

e ¶ Non recidit in generalem. nota singula. casum in materia donationis omnium bonorum quod talis donatio valet in presentib⁹ non autem in futuris vt est tex. in. l. si as

ge iudicio legitima monitione ⁊ habet locum.l.fi.§.eo vt non contradicens sibi preiudicet. Aut non precedente monitione ⁊ tunc siue venditio sit facta creditore ignorante ei non preiudicat vt.§.eo.l.ij.⁊.§.de pig.l.debitorem.siue eo sciente ⁊ non contradicente vt.ff.qui po.in pig.ha.l.sicut.§.non videtur. ¶ Si autē sit facta eo expressim consentiente ⁊ iste est casus noster ⁊ tunc aut res nunq̄ exiuit bona debitoris:⁊ tunc durat pignus vt.l.voluntate.in prin.ff.quib.mod.pig.vel hypo.solu. Aut res exijt bona debitoris.sed est reuersa ⁊ tunc aut ex eadem causa vel equipollenti vt.ea.l.voluntate.in princip.⁊.§.creditor. Aut ex diuersa.⁊ tunc aut pactum intercessit vt de precio ei satisfieret quod factum non fuit ⁊ tunc sibi non preiudicat quominus res reuersa in hypothecariam cadat.vt.d.l.sicut.§.illud.⁊ est ratio q: animus non fuit ex toto liberalis ⁊ ita intelligatur glossa.in vna sol.in.d.§.superuacuum. ¶ Aut hoc non intercessit nec aliqua conuentio super hoc interuenit ⁊ tunc licet Pe.dixerit quod presumitur consentire vt debitum consequatur vt hic per Cy. mihi tamen videtur contrarium q: solus animi deus est scrutator:ideo si de eo per actum exteriorem non constat talem animū non presumo:q: simplici consensu apparet de contrario.vt §.eo.l.ij.⁊.l.cū te.⁊ q: tacite in corde retenta non psunt vt.l.si repetendi.ff.de condi.ob.cau.et quo ex natura rei non insunt.et sic nō ob.l.cū qd.ff.si cer.pet.ideo hoc casu dico pignus nō reintegrari tanq̄ ab initio solutum vt.d.l.cum te.⁊ in hac.l.vbi ad fon dubitetur an exierit bona debitoris vel non.⁊ tunc ex eo q: debitor semper possederit p̄sumitur nō exiuisse vt d.l. sicut.⁊

2 hoc in.ij.sol.gl. ¶ †Scdo casu principali qñ pignus alteri pignoratur.dic aut prior creditor tantum tacuit ⁊ sibi non piudicat.vt.d.l.sicut.§.non videtur.aut expressim consensit.⁊ tunc aut est certum quo animo consensit.⁊ illud serua.aut de alo non con

3 stat ⁊ tunc etiam sibi preiudicat. ¶ †Sed dubiū est an respectu huius secundi creditoris tantum aut respectu omnium.⁊ dicit Barto.quod si est mulier respectu illius tantū nō respectu aliorum vt.l.iubemus.§.ad velle.si masculus qd respectu omnium per.l.paulus.ff.qui.mo.pig.vel hypo.so.sed glo.ibi illam.l.restringit tantum ad eum cui secundo pignorauit:s3 ego opiniones sic concordo.aut consensus accommodatus est secunde obligationi vel persone cui secundo obligatur.⁊ verum dicit gloss. aut tantum est accomodatus debitori ⁊ simpliciter de obligando non dicto cui ⁊ tunc verum dicit Barto.nec fortē isto casu est dr̄ia inter masculum ⁊ feminam per ea que dixi in.l.etiam.§.ad velle.que omnino vide. ¶ †Quero cur in casu nostre.l. non cadit in obligatione futurorum.respondebat Ja.de are.q: cadebat in obligationem presentium quam remisit.⁊ sic obligatio futurorum intelligitur de aliis non de presentibus rebus vel bonis.aliter respondebat Ray.s.q: in ea re vtranq̄ obligationē videtur remisisse vt hic in fi.

a ¶ Pignꝰ.tñ vid ad intellectū huiꝰ l.faciliorē qd no. bal.i.l.ꝯsentanesim.vsi.ꝯtrio oppono.⁊ ibi alex.l. spo. ad ipsum.§. quō ⁊ qñ iudet.

b ¶ Pignꝰ liberat qd pignꝰ dissoluatur p nouationem obligatiōis adō l.nouatione.ff.de noua.nisi repetatur expsse.l.ij.in prin.⁊ ibi bart.p illū tex.in vlt.no. ff.q po.i pi.ha.et p rec q̄ vez noua tio liberat.l.si paternā ⁊ ibi bal.§. ad velle.⁊ adō ea sūm no.p do.ale. in.l.solutū.inpri. ff.de pign.ac.vbi dat cautelā liberādi pignꝰ sine solutione debiti.

c ¶ Retineri non poss.⁊.Tu vide hoc.saly.l.l.si nō inducta.nu.i.vsi. no.q creditor nō pt.⁊ nu.ij.vsi.oppono.q creditor.s3 in fi.§.in qbus cau.pig.ta §.⁊ latum p eūdē in.l. fi.§.cōmoda.

¶ Etiam ob chirographa.pecu.pig.reti. Rubrica.

1 ¶ Pignus liberatur per nouationem obligationis principalis.⁊ no.2.

2 Creditor an agere possit hypothecaria contra possidētē si cōdēnatus offerat ei pecuniam.

3 Pignus quando possit alia pecunia retineri ⁊ an pro vsura.et nume.4.

5 Pignus datū p vna specie an possit pro alio contractu retineri pro ista specie.

6 Pretorium vel iudiciale qñ possit retineri.

7 Pignus an possit vendi pro pecunia debita ⁊ an pro debitori dicū ⁊ nu.seq.

10 Creditor habēs duo pignora an possit magis idoneū p vtroq̄ debito sibi retinere.

a PIgnus. ªPrimo in pignoris emptore.secundo in secundo creditore.scda ibi:qd in scdo. Prima subdiuiditur in duas:q: primo in emptore nouāte principalem obligationem nihil acto de pignore.scdo in eodem nouāte.s3 acto qd pignus sit obligatum vt prius.scda ibi:qd si pactū.hec scda iterū subdiuidit in duas q: primo qñ ipse creditor nouans pignꝰ nō possidet sed emptor. Secūdo qñ pignꝰ possidet ⁊ dubitat an ēt p chyrographaria pecunia ab emptore debita possit retineri.scda ibi:at si in possessiōe ¶ Casus p nouationē volūtariā debiti principalis pignꝰ extinguit nisi fuerit repetitū:p nouationē vero necessariā q̄ ex cōdemnatione principalis debiti inducit pignꝰ nō extinguit.⁊ pignꝰ datū ob vnū debitū pōt etiā p alio chirographario tm̄ retineri pter q̄ ꝯ creditorē h̄m agētē vel se defendentē.hoc dicit notabiliter. Casum in terminis pone vt in glo.i. ¶ †No.primo q nouata obligatione principali pignus liberat ᵇ ¶ Scdo q nouatio q inducit p sniam nō liberat pignꝰ.⁊ est rō q: pprie nō est nouatio:q: p rōe debiti nō fit transfusio vt regit nouatio.vt.ff.

de noua.l.i. ¶ Tertio qd iuridice pignꝰ p alia pecunia retinetur. ¶ Quarto q creditor nō tenet offerre aliā pecuniā q̄ eā pro qua pignus est obligatū.⁊ sic affectū iure reali ⁊ in hoc est dr̄ia inter creditorē ⁊ debitorē q etiā aliā pecuniā tenet offerre. ¶ Oppo.primo ꝯ principiū.l.qd nouatiōe facta nō tollat pignoris psecutio vt.j.de fideius.l.noua.ff.de noua.l.aliam.sol.qd hic in nouatione volūtaria q̄ fit p stipulationē.ibi in necessaria que p lit.cōte.vel p sniam.vt hic in scdo rn̄.sunt enī hee nouatiōes diuersi effectꝰ vt plene no.§.de iudi.l.3.⁊ est expedita gl.ij. ¶ Op. ij.qd l3 stipulatio interuenerit ⁊ noua psona nō in̄ fiat nouatio vt.l.fi.j.de noua.⁊ insti.qui.mo.tol.obli.§.preterea. Sol.qd aliud hodie vt in glo.ij.in prin.⁊ latius dixi.l.d.l.fi. ¶ Opp.iij qd l3 extinguat principale adhuc agi possit vt.ff.de pact.l.si vnꝰ.§.si cū reo. Sol.vt in ea.gl.qd hic prima obligatio fuit prorsus extincta ibi vero fuit in tēpus dilata ¶ Opp.iiij de.l.debitū.§.ti.i. Sol.vt in ea gl.qd ibi p pactū inualiter initū obligatio nō fuit extincta hic p nouationē sic. ¶ Op.v.de.l.illō.§.i.ff.qd me.cau. So.dupliciter.vt in ea.glo.vsq̄ ad fi.primo qd ibi pter metum illatū acceptilatio nō extinxit obligationē.Scdo qd ibi p restitutionē iure actionis oīa reponunt i priorē statū.⁊ est rō q: edictū qd me.cau.est in re scriptū vt.l.ij.§.qd me.cau.ideo restituunt fideiussiones ⁊ pignora vt.d.l.illud. ¶ Opp.vi.cōtra.tij.rn̄.qd pignoris psecutionē habere nō possit post cōdemnationē:q: solutione eius qd debet omnis tollitur obligatio.vt insti.q.mo.tol.ob.§.fi. Sol.vt in gl.sup v̄.psecutionē.ve3 qñ solutio hic nō

2 fuerat facta s3 condemnatio tantum. †Sed tunc dubitat glossa quid si ei offert cōdēnatꝰ pecuniā an tūc possit creditor agere hypothecaria cōtra possidentem vt p alio debito chirographario habeat retētionē.⁊ ar.gl.qd sic:q: si agēdo ꝯmodū retētionē cōsequitur ad cuius finē.videtur hic pmittere pignoris psecutionē. Cōtrariū determinat ⁊ bene q: nulla.l.cauet vt p tali pecunia chirographaria pignus sit obligatū igitur pter illam hypothecariā agi nō pōt sed tm̄ p ea qua est obligatū:igit si id offertur pter qd agitur sufficere dz.vt.ff.vt lega.no.ca.l.si ad versus.⁊.ff.vt in pos.leg.l.si pecunie.§.fi.q leges pbant dictum gl.p hoc facit etiā iste tex.qui nō pmittit executionē vt habeat inn s3 pmittit tm̄ ad ostendendū qd hypothecaria non est extincta p sniam.ideo statim aduersando subiūgit at si possessiōe ⁊c.

3 ¶ †Op.vij.cū gl.sup v̄bo.nō cogeris.qd pignꝰ p alia pecunia

c retineri nō possit.ᶜvt.§.de vsu.l.p retentionē.gl soluit hic ⁊ ibi duobꝰ modis. Vno qd ibi vsure fuerāt tm̄ credite naturaliter q: p pactum ita qd earū nō cōpetebat exactio hic alia pecunia erat debita naturaliter ⁊ ciuiliter ita qd p ea cōpetebat exactio vnde facilius permittitur retentio.hec solutio nō videtur tuta.nā ibi in prin.nō.pmittitur retentio p vsuris tm̄ naturaliter debitis dūmodo tempore pignoris fuissent cōuente.sed videri pōt qd etiam p illis fuit ibi pignus datū si p repromissis postea nō potest vt ibi in fi.⁊ in hoc illa.l.contradicit isti ⁊ q: tex.ibi in.fi. fi.dicit qd maiores repromisit.⁊ illud verbū vr̄ intelligendū p stipulationē cū sic platū a iurisconsulto pmo.in eo.si.l.ideo data est scda sol.qd ibi odio vsurarū ⁊ sic sentit hec so.q hic retineri pōt p alio debito ēt postea cōtracto qd est notandū.⁊ tanto fortius si añ.⁊ hec sol.cōmuniter tenetur. ¶ Tamen latius distingue.aut est actum vt p alio debito detineatur.⁊ hoc est clarum qd pōt.aut est actū de cōtrario ⁊ clarū qd nō pōt retineri vt.ff.de pig.ac.l.solutū.§.s3 si in sorte.aut de neutro cōstat:quia simpliciter datū fuit.⁊ tūc aut illa pecunia est vsura ⁊ sic accessoria sortis.aut est sors p se.⁊ sic vtrūq̄ est eque principale.primo casu aut illa vsura erat diuersi cōtractus ab eo p quo pignꝰ fuit datū ⁊ indubitanter p illa retineri nō pōt.aut est eiusdē contractus ⁊ tunc aut fuit cōuenta tpe dati pignoris ⁊ tunc p vtroque intelligitur datum ideo p vtroq̄ retineri potest.ita loquitur .l. per retentionem.in princi.§.de vsu.aut fuit cōuenta postea et tunc etiam si per stipulationem fuit conuenta retineri non potest vt ea.l.per retentionem.§.respon.⁊ hoc odio vsurarum ⁊ q: creditur non pro ea datum.Secundo casu qoando est sors ⁊ sic eque principalis cum alia ⁊ tunc aut est debita naturaliter ⁊ ciuiliter.⁊ tunc pro ea retinere potest vt hic.quia de mutuata dicit ⁊ sic est efficaciter debita aut illa pecunia est naturaliter tantum debita.⁊ glo.nostra hic ⁊ alia signata sup ver.psecutionē tenuerunt quod p illa retineri nō possit.quidā antiqui tenuerunt contrarium: ⁊ etiam pro debito naturali pignus accedit vt.ff.de pig.l.quesitū.§.fi.sed glo.teneo quā tenuit Jac.de are.⁊ communiter doct.ex eo q: hic loquitur quando retinet pro pecunia mutuata ⁊ sic vtroq̄ iure debita vt.ff.si cer.pet.l.ij.item ēt q: hec.l. inducit aliquid speciale vt retineatur pro pecunia pro qua non fuit astrictum.ideo restringenda vt minus specialitatis ⁊ odij inducat q̄ potest arg.§.de dotis pmissio.l.ij.⁊.ff.de libe.⁊ post.l.

4 cum quidā. ¶ †Oppo.octauo qd pro vsura ⁊ sic pro alia pecunia retineri non possit.vt.ff.de pigno.actio.l.solutum.§.sed si in sorte. Solu.vt in ea.glossa.in fi.videlicet quod ibi pignus fuerat astrictum pro sorte tantum ⁊ hec bene ad principium illius.§.

sed q:

sed quia obstat etiam in fin. vbi non retinetur pro vsura etiam
pro qua obligatum fuit. Solu. quod ibi loquitur de vsura im-
probata: quia supra legitimum modum. et sic nec naturaliter
nec ciuiliter debita ideo pignus non retinetur ꝛ sic cum hodie
quelibet vsura nisi veniat loco interesse sit illicita ꝛ improbata.
vt dixi in aut. ad hec. C. de vsur. sequitur quod pignus in ea re-
tineri non potest. ¶ Uenio ad questiones ꝛ quero quid si alia
pecunia debeatur ex alia causa quam mutui. ꝛ dicit gloss. quod
idem: quia quod de mutuo hic dicit gratia exempli dixit: ergo ꝛc.
vt. l. que dubitationis. ff. de regu. iur. ꝛ. l. damni. in princip. ff. de
dam. infec. ¶ Quero quid si alia res debeatur ex mutuo puta
5 oleum vel frumentū vel vinum. glo. dicit idem ꝛ bene. ¶ †Que-
ro. iij. quid si aliqua species debetur ex aliquo contractu: an pi-
gnus datum simpliciter pro alio contractu poterit retineri pro
ista specie. gloss. ca hoc dicit. quod sic quia appellatione pecu-
a nie[a] ꝛ species continentur. vt. ff. de verborum significa. l. iij. ꝛ. l.
pecunie appellatione ꝛ. C. de consti. pecu. l. secunda ad fin. ꝛ ita
pertransit Cy. ꝛ Barto. Sed in contrarium fortiter facit: quia
species continetur appellatione pecunie improprie: quia lato
sumpto vocabulo vt not. in d. l. ij. et hec. l. aliquid specialitatis
inducit contra ius commune. ideo ad impropria non videt posse
extendi. vt. l. ius singulare. ꝛ. l. quod vero contra. ff. de legi. ꝛ po-
tissime ne due improprietates vel specialitates inducantur. vt
C. de dotis promiss. l. i. cum simi. ¶ Quero. iiij. quid si pecunia si-
ne chirographo. dicit gloss. sequens ꝛ clarius super rubri. quod
hec. l. locum habet per istum tex. ibi omni dicit pecuniam quam
mutuam simpliciter acceperit. ¶ Quero. v. cum glo. fin. an hec
l. in fi. procedat secundo creditore conuento vel agente. ꝛ dic quod
sic vt in ea. ¶ Quero. vi. an hec. l. habeat locū quando emptor
emisset sine voluntate creditoris scilicet an emptor possit se libe-
rare a creditore offerendo ei debitum pro quo pignus tantum
erat obligatum. ꝛ dic quod sic vt in glo. quod procedit emptore
possidente: quia idem est de quolibet extraneo. vt. j. dicit gloss. ꝛ
dicam in octaua. q. sed si creditor possideat ꝛ emptor agat an
possit emptorem repellere nisi vtrunque debitum offerat vt exce-
ptio que obstabat emptori obstet singulari successori potest du-
bitari ꝛ consueuit in generali dici quod si est in rem habet obsta-
re si in personam non habet obstare. vt. ff. de excep. l. exceptio-
nes que persone. vnde videndum est an hec sit in rem vel in per-
sonam. ꝛ dicunt quidā quod in personam: quia datur ex eo quia
actor alterius pecunie est debitor cuius non est emptor. ergo ꝛc.
accedat. l. i. ff. de compen. ꝛ ita dixit Jaco. de are. vt refert Cyn.
sed mihi videtur quod hec. l. probet contrarium in. §. ꝛ. iij. respon.
¶ Quero. vij. quid si debitor non erat dominus sed extraneus:
quia consensit prime obligationi. Respon. vt in glo. quod licet de-
bitor consentiat secunde obligationi nō preiudicat domino nō
consentienti. est enim domini consensus eius necessarius. vt. ff. lo-
ca. l. item queritur. §. qui impleto. ¶ Quero. viij. quid de quoli-
bet extraneo possidente hypothecaria conuento an offerendo
debitum pro quo est obligatum absolui debeat. dico quod sic
vt in glo. ff. qui mo. pig. vt hypo. sol. l. paulus. §. qui pignoris.
6 ¶ †Quero. ix. quid si pignus sit pretorium vel iudiciale an cō-
petat retentio. dicit glo. idem quia ꝛ pro illo recuperando com-
petit hypothecaria. vt. C. de precto. pig. l. fina. facit. ff. vt in pos. le-
ga. l. iij. §. queri potest. sed fortius facit quia si aliis prodest tale
pignus. vt. C. de bo. aut. iudi. pos. l. si fortius. secundum Cy. quod
no. quia in contrarium facit quia iudex hoc non egit nec agere
potuit quia illud debitum ignorauit ꝛ quia pars inducta est in
culpa quia de alio debito tacuit quod non potest imputari aliis
creditoribus qui ignorauerunt debitum ꝛ immissionem alteri-
us cogita de responsione. ¶ Quero. x. an habeat locum in vsu-
ra centesima. ꝛ glo. dicit quod idem dummodo non excedat le-
gitimum modum. vt. l. si non sortem. in prin. ff. de condi. indebi.
7 ꝛ vide quod in distinctione superius dixi. ¶ †Quero. xi. an pro
tali pecunia pignus vendi possit. respon. glo. quod non. ꝛ bene
quia hec. l. dat tantū retentionē. ꝛ in hoc specialitatē inducit et sic
8 ad alia non debet extēdi. l. quod vero contra. ff. de legi. ¶ †Quero
xij. an pro ista pecunia pro qua tantū retineri potest vendi pote-
rit. respondit glo. quod nō: quia. l. nō cauetur. ꝛ hec. l. retentionē tan-
tum cōcedit. sed addit Cy. quod vendi potest pro pecunia pro qua
est obligata. ꝛ si quid residuum habet poterit compēsare cū illa
vt. ff. de compen. l. i. ꝛ. ij. ¶ Quero. xiij. an hec. l. habet locū vbi
res non sit tradita sed tantū hypothecata. ꝛ dicit gl. quod sic ꝛ est
ratio quia hypothecaria res aduocabit ad pignus peruenietur
9 ꝛ per pignus dabitur retentio vt hic. ¶ †Quero ab extract
xiiij. an hec. l. habeat locum in debito in diem vel sub conditio-
ne ꝛ videtur quod pro debito in diem possit: quia est verum licet dif-
feratur exactio. vt. l. in diē. ff. de condi. inde. ¶ In contrarium
facit quia compensatio nō admittitur. vt. ff. de compen. l. quod in
diem. ꝛ. ff. de pig. l. grege. §. si sub conditione. sed dic secundū Ja.
de are. ꝛ Cy. ꝛ Ja. de ra. quod si iusta causa retinendi adsit quia de-
bitor est suspectus de dilapidatione tunc possit alias nō. arg. ff.
de pig. l. quesitum. in prin. ꝛ. ff. ex qui. cau. in pos. ea. l. in possessio-
ne. §. i. ꝛ. l. fulcinius. §. si in diem. ꝛ argu. C. manda. l. si pro ea.
¶ Quero. xv. si creditor concessit precario debitori pignus mo-
do vult illud reuocare debitor offert ei pecuniam pro qua est ei
obligatum ꝛ non aliam pro qua eum retinere poterat. ꝛ vide-
tur quod illam teneatur offerre per. l. si quis conductionis. C. lo-
ca. ꝛ. ff. de preca. l. fina. ij. respon. Sed contrarium consuluit Dy.
ꝛ ita de facto determinatum fuit per. l. si debitor. ff. de preca.
10 ¶ †Quero. xvi. creditor pro vno debito habebat pign⁹ mul-
tum idoneum ꝛ pro alio debito habebat pignus minus idone-
um an poterit pignus magis idoneum pro vtroque debito re-
tinere. ꝛ videtur quod non quia per prouisionem suam videtur
recessisse a prouisione legis. vt. C. de pac. conuen. l. fina. ꝛ. ff. de
preca. l. et habet. §. cum quis pro hoc facit litera huius. l. in ver-
bo simpliciter quasi dicat sine pignore. vt in glossa. ¶ In con-
trarium facit implicatiua etiam posita in rubri. ꝛ tex. in. l. fina.
ff. in qui. cau. pig. ta. contra. nam ꝛ ibi bona tutoris erant obli-
gata pupillo. ꝛ ex noua speciali obligatione non receditur ab
antiqua legis dispositione inducta. licet gloss. l. illam. l. aliter vi-
deatur intelligere. ꝛ istam partem tenuit Jac. de are. ꝛ eum se-
quor. ꝛ addo quia ꝛ si a prouisione legis dici potest recedi. non ta-
men nisi tanto in quanto sibi prouidetur ꝛ sic in estimatione pi-
gnoris. nam per minus idoneum pignus exactio non tollitur
in residuo. vt. ff. si cer. peta. l. creditor. ꝛ ad verbum simpliciter
hic positum respondeo quod vult dicere id est sine obligatione
pignoris alicuius vel saltem non illius de quo retinendo queri-
tur. ꝛ quelibet expositio bona: quia pignus datur ad cautelam
ꝛ tuitionem debiti seu ad faciliorem eius exactionem ideo non
debet retorqueri vel interpretari in lesionem et eius diminutio-
nem: vt. ff. de conditio. ꝛ demonstra. l. cum tale. §. falsam. ꝛ. C. de
leg. l. quod fauore. ¶ Quero. xvij. quid si creditor receperat pi-
gnus ꝛ fideiussorem pro vno debito. ꝛ nihilominus eundem
pro alio debito habebat obligatum sine pignore fideiussor sol-
uit debitum pro quo fideiussit ꝛ petit pignus. creditor excipit
vt soluat aliud debitum an possit. dic vt dicam. j. de fideiussor. l.
ij. vbi glossa. tangit. ¶ Ultimo scias quod per istam. l. Jaco.
butri. dixit quod si quis sit debitor chirographarius vnius
creditoris ꝛ alterius creditoris sit debitor cum pignore. ꝛ cre-
ditor chirographari⁹ dubitat de sui debiti exactione quod de-
bet ad creditorem cum pignore accedere. ꝛ ei volenti suum de-
bitum soluere ꝛ ius pignoris facere sibi cedere nam inuitum nō
posset compellere. vt. j. de solu. lege. nulla. cessione igitur facta
sibi poterit contra debitorem volentem pignus luere vt aliud
debitum soluat ꝛ exceptionem opponere. Et istam cautelam
docent creditores. Quidam tamen tunc temporis dixerunt quod
cautela non procedit quia hec. l. locum habet vbi ambe obliga-
tiones trahunt originem ex persona vnius non semper ex
persona duorum aut diuersorum. argumen. ff. qui. mo. pig. vel
hypo. solu. l. fina. ff. de actio. ꝛ obligatio. l. si is qui stichum. nam
nouatio hic non impedit quominus obligatio contraxerit origi-
nem actiue ꝛ passiue ab vno tantum. ꝛ ita dimisit Cy. ꝛ sic vi-
detur inclinare quod cautela non sit bona quod puto verum:
quia hec lex exorbitat a iure. ideo non extendenda ad terminos
diuersos. vt. l. ius singulare. ꝛ. l. quod vero contra. ff. de legi.
Item quia fundatur super equitate quasi dolo faciat ei non solue-
re vtrumque qui sibi credidit de vtroque. et plenam fidem in
vtroque ei exhibuit quod non est in casu nostro. imo econuerso
fraus ꝛ deceptio est ex parte creditoris vtriusque tam detentis
de quo debitor fuit confisus quam eius cui creditur vnde ma-
culatam habet conscientiam.

a ¶ Appellatione pecunie. adde quod appellatione pecunie venit totum patrimoni-
um. l. cogi. in prin. ꝛ ibi Barto. ad trebel. vide Bar. in. l. talis. in prin. de lega. i. quia
habens pecuniam habet omnia ꝛ sic omnia veniunt appellatione pecunie. l. ij. ꝛ ibi
Bal. in. i. col. in fi. C. de cōstit. pecu. Item adde quod quicquid habet homo in terra dicit
pecunia. i. q. iij. totū. i. q. i. quicquid. ꝛ. c. sunt nulli. ꝛ ear. in cle. ij. §. i. ꝛ ibi gloss. de here.
quod est omne com-
modum estima-
bile. item omnis
res venit appel-
latione pecunie.
Barto. in. l. i. §.
an potest. ff. de cō-
stitu. pecu. ꝛ in. l.
quisquis. de leg.
iij. Item adde quod
si verbum pecu-
nia profertur a
testatore compre-
hendit omnia que
consistunt in nu-
mero pondere et
mensura. d. l. ta-
lis. in princip. et
ibi Barto. sed se-
cundum commu-
nem vsum loquen-
di proprie ꝛ stri-
cte intelligitur de
nummis tantum
Bartol. ibidem.
l. i. ff. ad macedo.
Sed non venit
pecunia sigillata
in saculo vel ar-
cha sed pecunia
numerata tantū
Barto. ibidem ꝛ
in dicta. l. pecu-
nie. de verbo. sig.
ꝛ in. l. nam quod
in fi. ad treb. item
non venit pecu-
nia reprobata fal-
sa. l. eleganter. §.
qui reprobos. de
cōdi. indebi. bar.
in. l. quamuis de
au. ꝛ argen. leg.
item non venit ces-
sio nominis debi-
toris gl. in. l. lega-
ui. in fin. ff. de lib.
leg. item in rescri-
ptis capitur stri-
cte. Inno. in. c. se-
des de rescrip. itē
venit omne mu-
tabile. d. l. talis.
ꝛ ibi quod Bar.
in. l. ij. §. item mu-
tuum. si cer. peta.
Alex. in. l. singu-
laria. ij. colū. eo.
titu. Item adde
quod non venit
appellatione mer-
ces. i statuto bal.
in. l. iij. ij. col. j. de
nau. fenore ibi p-
batur.

¶ De distractione pignorum. Rubrica.

¶ Uiso qualiter pignora contrahantur ꝛ de aliis coherenti-
bus restat videre de eorum distractione vt creditor ad suum pos-
sit peruenire.

¶ Pignus non distrahetur si fructus percepti vsuris ꝛ sor-
ti coequentur.

1 FUndum. †Si fruct⁹ pignoris a cre-
ditore percepti coequentur
vsuris ꝛ sorti pignus non potest distrahi. h. d.
¶ Oppo. de. l. i. ea. l. ꝛ de. l. ex pre dio. C. de vsur.
Solu. vt in glo. ij. ¶ Op. quia ipso iure nō liberet
pignus: quia fruct⁹ extāles sunt debitoria vti
ipsum pignus vt. l. pignus. ff. de rei vendi. Solu. quod hic fuerunt

a ⁂ Debitori dz denūciare. Tu dicis quantū ista.l. videtur requirere qꝫ tpe quo res ex ponitur vendenda debeat interpellari ꝛ requiri debitor. intellige hoc dictū vt no. per bar. in.l. creditor. ff. de distra.

b ¶ Valet sine testibus protestatio qñ profit vide Card. in cle. j. in fi. vt li. pen. ꝛ glossa. xxxix. dist. diacones. Inn. ꝛ doc. in. c. cumana de elec. Itē adde qꝫ potest fieri corā vno vel vna honesta persona et sufficit licet iura dicant eam fieri coram vicinis. Joan. an. in. c. pastor. §. preterea de offic. dele. ꝛ in spe. de. i. decreto. §. cum ef/fectu. versic. sed nunqd sufficeret. alexan. consil. lvi. iiij. parte Ant. de but. ꝛ Imo. in. d. §. preterea ꝛ in. c. si. de app. Indo. ꝛ alexā. in. l. de. pu/pillo. §. si qs ipsi.

c ¶ Pro illo solo. an p modico de/bito possit vendi res magni valo/ris vide in. l. a di/uo pio. in. §. i. ven/ditione. ff. de re iu/di. ꝛ facit ad hoc qđ not. bart. in. l. iij. §. de nego. gest. ꝛ in. l. iul. §. offer/ri. de actio. emp. ꝛ bar. in. l. credi/tori. alle. in gloss. Et adde sm bal. qꝫ res pupilli ob es alienū vēdi nō pōt p modico de/bito si alia res erat que posset vē/di ad cōcurrētem quātitatem vel qsi/sut non poterat alr satisfieri nec erāt alie res. ꝛ illa p pte vēdi nō po/terat ꝛ tunc totuz vz. ar. l. si spōsus spōse. §. generali/ter. ff. de do. inter virū ꝛ vx. ꝛ. l. fi. ꝫ. de bo. auto iudi. poss. aliter vendi non debet nec va/let etiā si decretuz iudicis interue/niat. ita voluit ipe Bal. ɔsl. cxxiij. vo.

d ¶ Dominiuz nō trāsfert. adde gl. bart. in. l. j. ff. pro dote. Bald. in. l. nulla. ꝫ. de. iure do. gl. ꝛ ang. in. l. hereditas. ꝫ. de pac. conuen. l. que tibi. ꝛ ibi baldus. ꝫ. de his que a non do. ange. in. l. i. ff. de pig. bar. in. l. j. §. in societate. ff. pro solu. alexā. in. l. stipulatio hoc modo. ix. col. de ver. ob. ergo a contrario sensu se/cuta traditione transfertur dominium qđ facit ad id quod dixit soci. consi. clxx. incip. in presenti cōsultatiōe qz copiose. in prin. cū ver. seq. in. iiij. pte char. xxxi. qꝫ dñium sicut ex contractu venditionis sequuta traditione transfertur ita ex promissione de venden/do. ex quo infertur correlarium quod qui dominus ex tali traditione efficitur lucratur fructus.

e ⁂ Si sunt bal. inducit hanc. l. ad hoc qđ si vir qui tenet ad restitutionem dotis vxoris fiat filio substituto qđ illa substitutio siue futura restitutio nō impediat pcessum vxo/ris super bonis mariti. de quo vide eundem in. l. ij. ꝫ. si aduersus vendi. pigno. ꝛ pau. de cast. consilio. xvij.

consumpti vel vēditi ꝛ tale erant q seruando nō seruant. ꝛ sic di/strahi potuerunt ꝛ pciū cedit in solutionē debiti. ideo ignus libe/ratur ipso iure. compensatione tamen opposita ab homine. vt in prima glo.

CReditor. Precariū non afficit rē vitio li/tigiosi. h. d. ¶ Nota. qꝫ debitor pōt pign⁹ suum possidere precario. Itē qꝫ ex tali pos/sessione non prohibetur creditor vendere.

Hypothecis. Venditio pignoris non ido/nei residui petitionē non adi/mit creditori.

1 ¶ Creditor pign⁹ nō vēdet nisi prius debitori denūciauerit

1 **C**Reditor. † Creditor vēditionez pignoris quā facere intendit debitori de/bet denunciare^a: oīa bona fide gerere. h. d. ¶ Opp. de. l. iij. ff. de pig. ac. ꝛ de. l. fi. j. de iur. do. impe. Sol. faciendo tria membra vt in glo. qz aut est actum vt possit vende/re ꝛ tunc denunciatio non est necessaria. aut est actum de contra/rio ꝛ tunc tres denunciationes sunt necessarie. vt. d. l. fina. aut ni/hil est dictum: tunc sufficit vna vt hic. ¶ Vltimo not. glo. super verbo testator. ex qua collige qꝫ licet lex vel statutum dicat. pte/stetur coram testibus dz intelligi quando testes hz. alias valet sine testibus^b. Sed nō pōt probari tūc nisi p cōfessionē aduersa/rij. Itē scias qꝫ Bar. inducit istā. l. hic ꝛ in. l. alio. ff. de ali. le. qꝫ qñ executor vēdit fundū qꝫ dz notificari heredi cui teneret si frau/dē committeret. sicut hic.

SI residuum. Quantuz sit debiti resi/duum per iudicez est de/clarandum. ꝛ eius obligatio impedit pignoris ven/ditionem. ¶ Querit glos. quid si non obtulit pecu/niam sed profitebatur se paratū soluere dicit gloss. qꝫ alienatio non prohibetur sed postea soluta pecunia rescindetur per. l. pe. ff. de rescin. ven. sed illa videtur inducere aliud speciale in repu/blica que totū debitū suū ex precio nō fuerat cōsecuta. ideo eius fauore ibi rescindit. qui fauor hic cessat. ꝛ imputādū est debitori scienti qđ vbi opus est facto verba non sufficiunt. istam tñ glo. tene cor. ꝫ ꝛ vide que dixi in. l. acceptam. ꝫ. de vsuris.

1 ¶ Pignus nō liberatur quandiu de debito principali aliqd soluendum restat.

QVandiu. Particularis solutio debiti pi/gn⁹ nō dissoluit. h. dicit ¶ † No. quod non liberatur pignus si vnus solus nummus re/stat soluendus ꝛ pro illo solo^c pōt vendi sicut poterat p toto debito. ¶ Querit gl. quid si plures res erāt pignorate ꝛ ipse vēdit rē meliorem cū vendendo viliorē debitū poterat conse/qui dicit glo. qꝫ tenetur. qz bona fide non est versatus. vt. l. ma/gis. §. itē ptor ff. de re. co. ꝛ de aqua plu. arc. l. i. §. denique. ¶ In oppositū inducit. ff. e. l. creditores. sed dic qꝫ illa dz sm hāc gl. in/telligi. Itē inducit. l. q pignori. ff. de pig. sz dic qđ ibi de retētio/ne nō de venditione loqnt. ꝛ sic prīa po va. Itē scito quod Ja. de ra. dixit qꝫ si pōt mutuatorē inuenire super re pignorata non dz illā vendere ar. j. si vē. pig. aga. l. i. qđ nō placuit Pe. ne coga/tur se subijcere periculo. arg. ff. ad treb. l. qz poterat. cū similib⁹.

SI cessante. Fraus creditoris nocet ēp/tori pignus solenniter ꝛ bo/na fide ementi. h. d. ¶ Oppon. de. l. i. ꝛ. ij. j. si ven. pig. aga. Solu. ibi emptor participauit fraudem. vt in glossa.

SI prius. Obligatio debiti impedit vendi/tionē pignoris hēdā: sz nō impe/dit iam factam. h. d. ¶ Opp. qꝫ depositio non sit ne/cessaria. vt. ꝫ. e. l. si residuū. ꝛ. ff. q. mo. pig. vel hypo. sol. l. qui liberatur. §. qui paratus. Solu. primo qđ sola oblatio non sufficit ad liberationē consequendam. sed etiam depositio exigitur. vt hic sed quātū ad inhibendum venditionem pigno/ris sufficit: vt in ɔrijs. ¶ Sz ɔ istā sol. ar. gl. de. l. ii. j. eti. i. vbi ad inhibendā venditionē requirit et depositio quare glos. dicit. ij. aut obligatio fit i iudicio ꝛ tūc sola sufficit qz viz satisfactiōis hz locū vt dicit pignoratitia ad rē pignoratā consequendā vt. ff. de pig. ac. l. rē. §. fi. aut facta est extra iudiciū ꝛ tūc nō sufficit sed de/positio est necessaria. vt. j. ti. j. l. ij. ꝛ hec vera. ꝛ addē que dixi in. l. acceptam. ꝫ. de vsur.

QVe specialiter. Pignora speciali/ter obligata prius vēdi debent ꝛ si quid deest ad venditionē hypothece generalis perueniri potest. h. d. ꝛ vide que scripsi. ꝫ. de pignor. l. ij.

1 ¶ Fraus in possessione continua creditoris presumitur.

ET qui sub. Nō lz creditori per se vel sub/iectā personā pignus qđ ip/se vendit emere. Secus si debitor ipse vendit. h. dicit.

1 ¶ † No. qꝫ per continuam possessionem creditoris fraus presumitur nisi bona fide empta probetur ꝛ ideo super il/lo verbo comparasse subaudi monstretur. ¶ Querit gl. quare i creditore non sic presumitur dolus sicut in debitore vt. ꝫ ti. ij. l. fi. Sed caue quia ibi non dicitur hoc. sed forte gl. voluit allegare ibi no. in gl. fi. sm vnā opi. tñ sm sol. cōem ibi datā ex cōtinuata possessione ibi venditio facta non presumitur sicut nec hic. ꝛ ita potius concor.

MVlier. Mulier propria bona obligans pro marito vel quocunque alio sibi nō pre/iudicat. secus si alius ea obliget vt propria ꝛ ipsa in fraudem tractat. h. d. ¶ Quero de ratione primi di/cti. respō. vt in glossa.

SI debitor. Venditio a debitore facta nō iudicat creditori in sua hypotheca. h. d. ¶ No. quod res affecta trāsit cum onere suo

d **Q**Vi prediū. Ex sola venditione sine tra/ditione dominium non trās/fertur.^d h. d. ¶ Op. gl. de. l. si fundū. ff. de fundo do. vbi dominiū queritur sine possessione cuius contra/rium hic dicit dum dicitur quod id vacuam possessionem in/duci debet. Sol. confitendo ɔ. Ad hanc. l. respondeo primo qđ hoc de vacua hic dicit non dicit vt necessario vacua esse debet sed qz sic i facto vacua erat. vel dic scđo aut est vacua penes tra/dentē vel nō vt in gl. ¶ Op. ij. de. l. fistulas. §. i. ff. de contra. hen. emp. Sol. eodem modo.

SI in hoc. Debitor non soluēs tenetur fa/cultatē pignorū distrahēdi cau/sa tacere creditori. h. d.

OBligatis. Si creditor pignus qđ iure vēdidit ēptori tradidit ipsi emptori etiam contra debitorem rei vendicatio cō/petit. hoc dicit.

VNus. Licet vnus ex heredibus debitoris suā partē debiti soluerit alienādi pignoris pro residuo ptātē nō tollit. h. d. ¶ No. qꝫ p residuo in totū remanet pignus obligatū vt. ꝫ. eo. l. quādiu.

c **E**I. Cyrographarius vēditor nō pōt vēdere res de/bitoris i pjudiciū hypothecarij creditoris. h. d.

QVi a creditore. Qui iure emit a cre/ditore nō hz euictio/nē timere. h. d.

SI maritus. Lz pecunia credita fuerit alis obligatio pignoris ɔtrit solū pignora mutuanti. h. d.

SEcundum. Res empta ex supfluo p/cio pignoris a creditore vēditi nō querit debitori sed ad residuū hz pignora/titiam actionem h. d. Saly.

¶ Debitorē venditionē pignoris impedire nō posse. Rub.

e **S**I sunt. ^eDebitor in sua voluntate non potest impedire quominus credi/tor iure possit vendere predia sibi obligata. hoc dicit. ¶ Quero de ratione legis. dic vt in glossa. Barth. de Saly.

DEbitoris. Vbi debitor vniuersum debi/tū offerat non habet potesta/tē denunciandi creditori ne pignora vēdat nec ēpto/ri ne emat ꝛ creditore nolente recipe dz debitor illud deponere. h. d. ¶ Nota. quod denunciatio hic cōtemnitur. Con/tra quod opponitur de. l. si fundus. ꝫ. de rei vēdica. Solu. quod hic non est iusta causa denunciandi. ibi sic. ¶ Opponitur ad

idem

idem de.l.nisi pretor.§.hoc participa.ff.que in frau.creditor. sol.vt in glos.¶ Oppo.ad idem de.l.i.ff.de oper.noui nuncia/tio.solu.vt in glo.

¶ Si vendito pignore agatur. Rubrica.

¶ Creditor in fraudem vendens pignus minori precio ad interesse debitoris tenetur.
2 Emptor male fidei an teneatur rem restituere.
a Pireses. ¶ † Si creditor per fraudem minori precio pignus vendidit ad interesse debitoris tenetur & eo non existente sol/uendo contra emptorem fraudis participem ad restitutionem pignoris agitur. hoc dicit. ¶ Ibi offerente pecuniam debitum vel preciũ si est minus.vt.s.de testam.mil.l.si cum militaribus. ¶ Quero qua actione agat contra creditorem. & respon. q pigneratitia actione vt in glo.ibi.intellige ad interesse. & hoc quando pignus fuit traditum quia pigneratitia re contrahitur. vt insti.quib. mod.re contra.obli.§.fina. si autem non fuisset traditum: sic fuisset simplex hypotheca tunc quia pigneratitia cessaret daretur actio de dolo. arg.l.si quis in pignore. in fin.ff.de pigno.actio. secundum Cy.Pe.& Bar.¶ Quero qua actione agat contra empto/rem.respondeo variis modis. vt in gl.si.in prin.& Pe.& Bar. tenent secundam q tenet vendicatione vtili quasi lex fingat adhuc eum dominium.arg.l.de dona.que sub modo.l.i.¶ Sed Bar. tenet primam vt interdictum fraudatorium locum habeat. de quo in.l.pupilli.ff.de sol.nec inquit ipse reprobatio gloss.valet dum dicit q illud habet locum quando in fraudem creditoris debitor vendit: quia dicit ipse illud vocatur interdictum de his que in fraudem creditorum & istud simpliciter vocatur interdictum fraudatorium. de quo licet specialem titulum non habeamus tamen de eo fit mentio in.d.l.pupilli. Jo.de illo interdicto spe/cialem fecit cellulam in arbore actionum. ¶ Sed tunc quero quo modo in hoc interdicto fraudatorio concludam. respondeo q discussione facta bonorum creditoris vt hic dicitur de illa faciam mentionem in libello contra emptorem & concludam vt perinde cogatur ille ad rem mihi restituendam ac si venditio per credi/torem facta non esset vt dicitur in simili insti.de acti.§ si quis in fraudem. & pro hoc accedat iste tex.in fin. secundum Bart. ¶ Nunc oppo.q huic male fidei emptori non debeat offerri precium.vt .s.de prescriptio.xxx.anno.l.i.&.s.de eui.l.si predium Solu. vt in gloss.q hic precium fuerat conuersum in eius vtilitatem: ibi non. ¶ Contra qd opp.glo.de.l.iubemus.§.i.& auten.que res. .s.de sacrosan.eccle.Sol.q in ecclesia est ibi speciale. ¶ † Opp. tertio q emptor non teneatur rem restituere.vt.s.si antiquus credi. l.obligata. Solu.distinguendo. vt in glo.quia aut creditor iure vendere non potuit & emptor indistincte tenetur.vt.s.l.priori. aut iure vendere potuit & tunc aut nullus dolus interuenit & tunc emptor est securus nec restituere tenetur vt in contrario.aut do/lus interuenit.& tunc aut ex parte vtriusque: & habet locum lex ista vnde dic vt in ca.& adde questionem que opponitur.s.eo.l.pe/nulti. Aut ex parte alterius tantum.& tunc si creditoris dicit gl. q ipse solus tenetur quasi innuat q eo casu emptor non tenetur etiam in subsidium. quod est verum. q veritatem dominus ha/buit cum iure vendiderit.vt.s.eo.l.si.&.s.de distrac.pig.l.si cessan/te. Si autem dolus interuenit ex parte emptoris tantum. tunc dicit glo.q in subsidium tenetur.vt hic.&.l.creditor.s.de distra. pigno.mihi videtur q glo.sit corrupta: quia supponit q credi/tor quod dolum non adhibuit & iure vendidit prius conueniatur q non videtur verum quia dolus non debet egredi personam commit/tentis vt supra de distra.pigno.l.cessante.& l.si fulcinius §.qd si aduersus.ff.ex qui.cau.in pos.ea. Ideo videtur quod solus emptor teneatur non creditor nisi pluris vendiderit quam ha/bere debuit: quia tunc pro alio conueniri potest vt.l.fina supra de distrac.pigno.& tunc forte voluit ista gloss. quod si in illo su/perfluo creditor reperitur non soluendo conueniri posset em/ptor propter eius dolum.argumen.l.finali.ff.eodem per quem factum est.& isto casu soluetur glossa in quo vltimo cogitandum
1 relinquo.
Debitor potest pignus non iure distractum vendicare.& nume/ris sequentibus.

Seruos. Debitor vel eius heres pignus non iure distractum potest vendicare nisi sit vsucaptum & tunc solum agit contra creditores ad precium.hoc dicit.ibi a creditore qui precium pote/
1 rit compensare vt in glo. ¶ † Oppo.quod a possessoribus non sic indistincte posset vendicare: vt.l.emptor ff.de rei vendi.Sol. qd hec debet intelligi secundum illam: vt in gl.ii. ¶ Oppo. qd serui isti non poterunt vsucapi: q facti sunt furtiui: vt.ff de distrac.pig. l.i.& res furtiue non possunt vsucapi: vt insti.de vsuca.§.furti/ue.ergo &c.Sol.qd hic creditor se ius distrahendi putauit habe/re & sic furtum non commisit: ibi sciebat se ius distrahendi non
2 habere. ¶ † Quero qua actione pater petat precium. respon/det glo. quod actione neg.gest.que eo ratum habente datur in subsidium re vsucapta. cum suo nomine non fuerit vendita: vt
3 l.mater.s.de rei ven. ¶ † Querit gl.an agi possit ad precium con/tra creditorem ante rem vsucaptam & respondet quod sic ad in/star coheredis &c.vt.s.fami.hercis.l.in familia.sed Pe.tenet con/tra.per hanc.l.que demum in subsidium permittit.& per.d.l. mater. ¶ Non obst.d.l.in familie.q ibi in iudicio vniuersali in quo precium succedit loco rei. a
Siuero. Emptor tenetur in subsidium quando participauit fraudem cum creditore vendente.h.d.& materiam vide.s.eo.l.i. b
Cum contra. Debitor pignus iure non distractum potest a posses/soribus vendicare vel pigneratitia cum creditore age/re.h.d. ¶ Op.gl.de.l.i.s.eo.sol.vt in ea. ¶ Quero c
3 qd si iste male fidei possessor velit supplere iustum precium[b] dic qd non potest: vt in glo.
Si creditore. Creditor fraudem committens non emptor innocens tenetur. hoc dicit.

¶ De luitione pignorum. Rubrica.

¶ Quia venditio pignorum de qua supra per luitionem impe/ditur ideo de ea subiungitur.
Uiprote. Liberatio pignoris est indiui/dua etiam in heredum persona. hoc dicit Salv. d
Si reddita. Sicut per solutionem debiti: ita per oblationem & depositionem eiusdem pignora liberantur.h.d.
1 ¶ Actio hypothecaria durare potest sublata personali.& nu/mero.3.
2 Contractus pignoris duas habet obligationes.
4 Accessorium quando duret principali sublato.& nu.seq.
1 Intelligere. † Actione personali tempo/re sublata durare potest hy/
c pothecaria h.d.[c] ¶ † No.qd sublato principali du/
d rat accessorium.[d] ¶ † Item no.ex verbo vincula.qd
2 est pluralis numeri quod in contractu pignoris due sunt obli/gationes: vna naturalis alia ciuilis ¶ Sed Pe.fuit in opi.q in contractibus iuris gentium non sit nisi vna obligatio scilicet natura/lis approbata a iure ciuili vt.l.si vnus.§ pactus ne peteret. cir/ca medium.ff.de pactis. ¶ Ad hanc legem respondet quod hic non dicit vincula in plurali quia due sunt obligationes scilicet naturalis & ciuilis: sed quia facta relatione ad diuersa duo sunt vincula scilicet vnum reale aliud personale. Reale cuius obliga/to pignore nascitur hypothecaria. Item soluto debito oritur pi/gneratitia: & oritur ex traditione facta que retro trahitur vt insti. quib.mod.tol.obli.§.fina.sed quia istud sit generale dictum de obligationibus iuris gentium est tractare de apicibus iuris ideo non insisto: fateor tamen quod reales obligationes non di/stinguuntur in ciuilem & naturalem quia obligationem non sup/ponunt: vt institu.de actio.§.i.& hoc proprie loquendo: sed im/proprie possumus dicere quod pignus sit obligatum per con/sensum & sic equitate iuris gentium causata a consensu possit di/ci pignus naturaliter obligatum licet improprie: & idem dico de ciuili causata ab approbatione iuris ciuilis licet improprie. Tertio no.qd obligatio realis habet per se vinculum ¶ Nunc venio ad apparatum & pro declaratione terminorum quero de exemplis huius legis. & quidam posuerunt exemplum in duo/bus reis, quod gloss reprobat & bene. Alii posuerunt exemplum per.l.debitor.ff ad trebel.& hoc exemplum tolerabat Pet.nec gloss.reprobat. Tertium exemplum ponit glos scilicet quando personalis est sublata prescriptione.xxx.anno si hypothecaria durat vsque ad.xl.vt.s.de prescrip.xxx.anno.l.cum notissimi.& est ratio quia equitas que tollit principalem non est tante potentie quod possit tollere hypothecariam: nam realis fortior est per/sonali vt ibi patet. Quartum exemplum posuit Jac.de are.per
3 l.cum quis.§.vlt.ff.de sol.& illud etiam bonum secundum Cy. ¶ † Op. primo ab extra qd hypothecaria sine principali non possit sub/sistere: vt.l.i.& l grege.ff.de fideiusso. Solu quod non potest in/choari: vt ibi: sed inchoata remanere sic vt hic. ¶ Oppo.ii.qd nec etiam inchoata remanere possit vt soluitur.§.finali.&.l.se/quenti.&.l.antepenul.ff.quib.mod.pign.vel hypothec.solui.l. labeo.ff.de pactis.&.l.ex sectante.in fine.ff.de exceptio.rei iudic. ¶ Solu.vt in gloss.quia predicta quando personalis tollitur tempore: vt.d.l.cum notissimi.vel quando tollitur confusione

a ¶ Preses. adde no.per bal.l.l.ibi.s. de iure fisci.lib.x.
b ¶ Supplere iu/stum precium. adde bal.l.c.i.in fi.ver. et no.qd sic. da/re teneantur.
c Hypotheca/ria. tu vide de hoc in l. notissimi. et qd ibi no.gl in v. prorogari. vbi etiam per Bal.in vl.verbis. s.de prescr.xxx.vel xl.an.& Bar.ple/ne in.l.si stipula/tus esset.§.si.ff. de fideius.
d ¶ Duret accesso/rium. adde.l.& sit § i.de prec.i.m.l. vbi etiam videtur rei pupilli facta per tu/torem sine decre/to iudicis sit nul/la tamen vt pigneris constitutio per ea secundum Alex.consi.lxiii. iiii parte.

per aditionem inchoatam hereditatis. vt dicta. l. debitor. ff. ad
trebel. vel quando personalis fideiussoris extinguitur: et in eius
pignore durat hypothecaria vt dicta lege cum quis. §. fina. ff. de
solutio. secus si tollitur principalis alio modo puta pacto iure
iurando vel per sententiam seu solutionem vt in contrarijs.
¶ Oppo. iij. de. l. cum principalis. ff. de regu. iuris. Solu. vt se-
quitur in gloss. vsque ad versicu. item not. videlicet quod illa lex fa
cit regulam que in casibus fallit: ideo ibi ponitur dictio plerum
que ad denotandum quod illa regula quandoque fallit vt est in ca
4 su nostro et in alijs exemplis supra positis. ¶ † Opponi. iiij. quod
sublato principali non duret accessorium: vt. l. eos. C. de vsur.
gloss. remittit ad ibi: not. videlicet quod interdum accessorium
venit ex equitate officij iudicis tantum et tunc sublato principa-
li non durat accessorium vt ibi: quia non est cui deseruiat: vt. l.
iij. C. deposi. Interdum accessorium venit iure obligationis et
contractus: et habet locum lex nostra. et est ratio quia tunc funda
tur super equitate separata a suo principali: quia super equita-
5 te sui contractus: vt hic. ¶ † Oppo. quinto ab extra quia si fun-
datur super equitate sui contractus nihilominus non duret: vt
l. si deferenti. ff. quib. mod. pigno. vel hypothe. solu. Solu. quod
ibi equitas sui contractus non durat: quia iuramentum vim so
lutionis habet. ff. de iureiurando. l. iusiurandum. vel secundum
Cyn. ibi est eadem equitas tollendi accessorium que fuit in tol-
6 lendo ipsum principale hic secus. ¶ † Ultimo scias quod ista
est via brocardica an sublato principali tollatur accessorium.[a] et
pro tanto est materia valde periculosa: quia quedam insolubi-
lia videtur continere: tamen quia Cyn. hic ponit quandam suam
distinctionem ex dictis Petr. et vtriusque Iaco. que est multum
diffusa: ideo vt ad illam possis habere recursum in tempore oppor
tuno illam hic transcribo abbreuiabo tamen in aliquibus remit
tendo. dicit ergo quod accessorium versatur circa quatuor: nam
quandoque versatur circa personas. puta liberi accedunt matri
sequendo illius conditionem: quandoque versatur circa res que
accedunt rei vel persone: sicut est videre in equo cui accedat sella
et capistrum: et in veste que accedat homini: vt. ff. depositi. l. j. §.
que deposi. quandoque versatur circa obligationes et actiones: et
est videre in hypothecaria que accedat principali: vt hic et simi
liter in fideiussoria: vt. ff. de fideius. l. j. et. l. grege. §. j. quandoque ver
satur circa iudicis officium et proprie non est actio prout actio pro
supponit obligationem: vt. l. licet. §. ea. ff. de procurato. et. l. actionum.
ff. de actio. et obliga. officium autem obligationem non supponit
immo excludit: vt. l. si per collusionem. ff. de actio. emptio. ¶ Et
licet prima duo non attingant nostram materiam tamen non
omitto sicut nec Cyn. facit dicit ergo circa accessorium persona
rum aut queritur nunquid vna persona extincta necessario de-
beat extingui alia sibi accessoria: et dic quod non: vt. l. pregnan-
tis. ff. de pe. aut queritur an dispositio de accessorio tollatur su-
blata dispositione principalis: et tunc dispositio super princi-
pali erat iam perfecta et consummata: tunc illa sublata non tol-
litur accessorium: vt. l. solum. §. meum. ff de rei vendica. Si au-
tem dispositio super principali non erat consummata: tunc di-
stingue: aut erat facta expresse mentio de accessorio: vt lego tibi
ancillam cum liberis et tunc licet extinguatur principalis per
mortem ancille non extinguntur accessoria liberorum: vt lege. iij.
et. iiij. ff. de pecu. lega. aut de accessorio non erat facta expressa men-
tio sed de principali tantum: tunc si principale moriatur antequam
dispositio compleatur tollitur accessorium vt. ff. de in diem adiec.
lege si res vendita. facit quod nota. in dicta lege solum. §. meum.
7 ¶ † Circa accessorium rerum dic aut queritur an perempto prin
cipali necessario debeat perimi vel perimatur ipsum accessorium
in substantia: et tunc aut accessorium non habet nec habere po-
test per se subsistentiam: et tunc extincto principali necessario ex-
tinguitur accessorium: vt patet in seruitute que tollitur cum fun-
do: vt. ff. communi. predio. l. j. et. ff. de verborum significatio. lege
quid aliud sunt iura. aut habet per se subsistentiam: et tunc acces-
sorium non extinguitur cum principali: vt. ff. de legatis. j. l. ser-
uo alieno. §. j. aut queritur nunquid sublato principali tollatur
dispositio super accessoria: et tunc aut dispositio erat consum-
mata: et tunc non tollitur: vt. l. solum. §. meum. ff. de rei vendica-
tione. Aut non erat consummata et tunc aut est expresse facta men
tio de principali tantum ita quod non de accessorio: et tunc sub
lato principali tollitur accessorium: vt. ff. de in diem adiec. l. si
res vendita digestis de legatis secundo. l. mortuo boue. in prin-
cipio aut est facta mentio etiam de accessorio: et tunc aut per di-
ctionem coniungentem accessorie vt est dictio cum. et tunc mor-
tuo principali ante consummationem tollitur ideo si legatur ser
uus cum pecul. mortuo seruo perit legatum peculij: vt. ff. de pe-
cu. lega. l. j. et. ij. aut per dictionem coniungentem eque principa-
liter vt est copula: et tunc non tollitur: ff. de fundo instru. l. cum fun-
dum. et. ff. depo. l. j. §. que deposi. et si dicas cur secus dixisti in ac-
cessoria personarum. Respon. quod licet ibi appellauerim acces-
sorium propter dictionem cum: tamen proprie non est accesso-
rium: quia persona non accedit persone: sed res persone vel rei
sic: vt. ff. de viu. l. si peculium. et sunt verba Petr. et Cyn. quibus
adde que scripsi in autenti. ingressi. in. iij. q. ad fi. C. de sacro san-
8 ctis eccle. ¶ † Circa accessorium obligationum et earum actio-
num quo proprie est materia nostra dic aut accessorium venit co-
mittendum sublato iam principali: et tunc sublato principali tol
litur accessorium: vt. C. de vsur. l. acceptam. et. ff. de fideius. l. post-
quam. aut accessorij obligatio erat iam commissa. i. priusquam
tolleretur principale aut tendunt ad diuersos effectus et tunc quo
cunque modo tollatur principale non tollitur accessorium: vt. ff.
de act. et obli. l. tractatum. §. de illo. et de verbo. obli. l. qui ro. §.
j. et idem in pena loco expensarum succedente aut tendunt ad eun
dem effectum tunc refert aut principale est sublatum ipso iure.
aut ope exceptionis. Si ipso iure tunc subdistingue: aut princi-
pale tollitur propter equitatem in seipsa deficientem: et tunc su-
blato principali impossibile est accessorium remanere: vt insti.
quib. mod. re. tol. ob. in princip. et. ff. de reg. iure. l. cum principa-
lis. aut tollitur alia ratione subtili quam propter equitatem de-
ficientem: et tunc durat accessorium: vt. ff. ad treb. l. debitor. §. fi.
de castren. pec. l. pater. §. qui castrense. in princip. et de solu. l. stit-
chum. §. j. et de admi. tu. l. sine herede. Si vero ope exceptionis
est sublata tunc subdistingue. Aut est eadem equitas tollendi ac-
cessorium que fuit tollendi principale: tunc tollitur accessorium: vt. ff.
qui. mo. pig. vel hypo. sol. l. si deferente. et. l. soluitur. in fi. cum. l. seq.
aut non est eadem equitas tollendi accessorium que fuit tollendi ipsum
principale: et tunc accessorium non tollitur vt hac. l. et est ratio
quia fortior est hypothecaria quam principalis: vt in oppositioni
9 bus dixi. ¶ † Circa quartum accessorium quod dicitur iudicis officium
distinxit Iaco. de are. aut tractatur de lucro et illud non durat. l. iij.
C. depo. aut tractatur de damno et illud durat: vt. ff. de eo quod cer. loc.
l. ij. §. idem iul. ¶ Sed non placuit hoc sol. Pe. dicenti quod indistin
cte preiudicat: quia officium iudicis non habuit per se subsistentiam nec
cui deseruiat: ideo sublato principali illud non potest durare: vt. d.
l. iij. et. l. centum capue. in eo. tit. ¶ Et ad dictum. §. idem iul. Respon
deo quod ibi adiectus qui loco procuratoris habetur non potuit alibi
recipiendo preiudicare domino ideo primitiua ibi durat cui officium
deseruit. vt. ff. de ver. obli. l. iul. §. qui fundum. ab illa tamen liberatur
prestando solum interesse: vt. d. §. idem iul. in fine. facit. l. iij. §. si reddi
tis. ff. commo. et hec est veritas et procedit etiam de mente gl. in princip.
sol. in. d. §. idem iulianus. et etiam de mente glos. in. d. l. iij. C. deposi.
hoc idem voluit Bar. in dictis locis. ¶ Non ob. predictis. ff. sol.
mat. l. si marito. §. si. quia ibi fructus petuntur iure actionis de dote
cum augeant dotem: vt ibi in litera est enim dos quid vniuersale
quod crescit et decrescit: vt ibi: et. C. de dona. propter nup. l. pe. in fin. et
ff. de impe. l. quod dicitur. et hec sufficiant.

¶ Si vnus ex pluribus heredibus creditoris et debitoris partem
suam debiti soluerit. Rubrica.

Manifesta. Inter heredes creditoris persona
lis actio diuiditur pro rata non rea
lis hypothecaria. h. d.
b Actio quidem. [b] Licet actio persona
lis diuidatur pro rata in-
ter heredes debitoris non tamen hypothecaria: sed vnus-
quisque conuenitur pro rebus a se possessis.

¶ Si pignoris conuentionem numeratio secuta non sit. Rubrica.

Si pecuniam. Debitor potest creditorem
qui pecuniam non nume
rauit ad restitutionem pignoris conuenire: nec ille
potest exceptione dati pignoris se tueri: nisi probet pe-
cuniam numerasse: quod obtinet etiam debitore possidente. h. d.
Ibi in rem. i. pignoratitia propter rem vel in rem. i. rei vendi. non est dominij vel
quasi ibi intentio. i. exceptio. Ibi agere subaudi hypotheca. Not.
duo. Primum quod ciuili obligationi accedit pignus vt fideiussor.
vt in gl. ¶ Secundum quod pignoris datio non infert numerationem pe
cunie vere nec presumptiue: et vide. C. de non nu. pec. l. j.
Si vt nunc. Hypotheca et cautio est inanis si
pecunia numerata non fuit. h. d.

¶ De iure dominij impetrando. Rubrica.

1 ¶ Licentia generalis citandi omnes debitores non debet nun-
cio dari.
Dominij. Creditor impetrare potest a prin
cipe pignora singularia sibi adiudi
cari iure dominij non vniuersa bona debitoris: licet sint hy
pothecata. h. d. Ibi desiderans tu creditor. Ibi de-
buisti

[a] Accessorium. vide Bart. l. j. ff. si [illegible] not. C. pro pso. no. aegro. et in. l. si [illegible] et ibi Ia. reb. nu. v. et in addi. in v. quod est contra regulam. C. de agri. et censi. li. xi. et geni. C. super co. nu. iij. et ibi posui si addi. in ver. non mutat naturam principalis. de pbt. li. vi.

[b] Actio quidem. adde bart. hic et vide nota. per eum in l. heredem. C. de here. act. et in. l. moschis. ff. de iure fisci.

butis scilicet principi. ¶ No. quod quedam licent in specie que
1 non licent in genere. ¶ † Item sume argu. in princ. contra eos
a qui petunt in genere a iudicibus licentiam dare nuncio[a] vt ci-
b tet omnes[b] debitores suos: nam videtur non valere nisi omniũ
debitorum nomina exprimantur per han c. l. sm Bar.

1 ¶ Priuilegium vnico actu contrario perditur.

Si creditor.

Si creditor post dñium pignoris impetratũ vsuras a debitore receperit iuri impetrato renunciasse vide-
1 tur. h. d. ¶ Not. qd per vnicum actum contrarium
c receditur a priuilegio seu beneficium perditur per vnicũ actũ[c]
in contrariũ emissum de quo per Cy. in. l. voluntate. C. de execu.
tut. ⁊ ibi dixi: ⁊ in. l. falso. de diuer. rescrip. ¶ Quero text. dixit
vsuras recepit: quid si tantum petiit. quidam idem per. l. absolu
tionem. C. de re iudic. qd etiam tenet Ray. per. l. emilius. ff. de
mino. sed in contrarium facit. ff. de inoffi. testa. l. nihil interest.
§. si cum filius.

1 ¶ Conuentio que circa pignoris venditionem interuenit ser
uari debet.
2 Denunciatio vnica sufficit vbi nulla conuentio interuenit.
3 Licentia vendendi pignus data creditori intelligitur pro rata
debiti.

Vetustissimã.

d † Conuẽtio circa vẽdi
1 tionẽ pignoris est seruã
da ⁊ ea non interueniente debet denunciari debitori
vt soluat per creditorem vel iudicem: ⁊ si postea bien-
nium effluxerit nec debitor soluerit potest creditor iure pignus
vendere qui si emptorem non reperit debet per iudicẽ certũ tps
prefigi debitori vt pignus luat quo transacto põt creditor a prin-
cipe impetrare vt liceat ei illud iure dominij possidere a cuius
impetrationis die habet debitor ex humanitate biennium ad
pignus luendum dummodo omnia damna creditori occursa sa
cramento eius manifestãda ei satisfaciat: quo transacto irreuo-
cabiliter sibi vt dominus possidet: si tamen pignus minus vꝫ
pro residuo ei manet actio. ⁊ econtra si plus valet debitori pro
illo residuo datur petitio ⁊ potest creditor illud vendere ⁊ super-
fluum debitori soluere ⁊ de precio stabitur eius iuramento: ⁊
vbi non vendiderit quanti tunc valuerit in iudicio disceptatiõe
residet. hoc dicit. Notabilia ⁊ glossas simul recitabo. ¶ Not.
primo quod conuentio inita circa venditionem pignoris est ser
uanda. ¶ Contra quod oppo. glo. i. de pluribus legibus. So-
2 lu. quod hec regula fallit in casibus illis. ¶ † Secundo not. qd
e vbi nulla est conuentio sufficit vna denunciatio.[e] ¶ Contra qd
oppo. gloss. ij. quod imo tres sint necessarie: vt. ff. de pig. act. l. si
conuenerit. Sol. vt in glo. ij. quod interdum nulla est conuentio
super hoc facta ⁊ sufficit vna denunciatio cum cursu bienniũ vt
possit vendi vt hic: interdum est facta conuentio ne venderet: et
tunc tres denunciationes sunt necessarie. vt. d. l. si conuenerit. in-
terdum conuentio est facta vt ei vendere liceat: ⁊ tunc vendere li
cet vt hic: ⁊. d. l. si conuenerit. in princi. nec denunciatio aliqua
est necessaria: vt not. gloss. in. l. creditor. la. ij. C. de distrac. pign.
¶ Sed hic vertitur dubium quantũ tempus requiratur inter
vnam dilationem ⁊ aliam ⁊ dicit gl. in. l. si conuenerit. qd triduum.
arg. l. inter accusatorẽ. ff. de pub. iudi. Sed Jac. de but. dixit qd
illa loquitur in diuerso casu a nostro: preterea illud non est expe
ditum vt ibi no. in. l. qui crimen. §. qui accu. non pos. vnde dicit
Jac. but. qd hoc tempus velut indeterminatum relinquitur in
iudicis arbitrio. arg. ff. de vsu. l. mora. ⁊. ff. de iure deliberan. l. i.
⁊. ff. de verbo. obligatio. l. si ita quis. §. scia. quod sibi videretur
arbitrandum magis decẽ dierum per. l. promissor. ff. de consti.
pecu. hodie tamen statuta terrarum prouident aliter super istis
⁊ illa sunt seruanda. ¶ Tertio not. qd a tempore sententie late
biennium currere incipit. Circa quod queritur de qua sententia
hic loquitur: ⁊ respondeo cum glos. de interlocutoria de soluen-
do ⁊ pignore luendo: non autẽ de diffinitiua ⁊ bene dicit vt suc
cessiue hic in litera patet. ¶ No. quarto quod imperator est il-
le qui hoc ius dominij potest concedere: vt in versic. sin autem.
¶ Quinto no. quod post impetrationem dominij datur debi-
tori aliud biennium ex humanitate. ¶ Sexto qd de damnis et
interesse statur sacramento creditoris. ¶ Ex quo colligit glos.
quod quãdo singula non possunt probari recurritur ad sacra-
3 mentum. ¶ † Septimo not. qd licentia data creditori vt possit
sibi pignus iure dominij retinere vel vendere intelligitur pro
rata debiti: vnde superfluũ debet restituere debitori nisi aliud
caueatur a lege quod no. contra vsurarios modernos. ¶ Octa
uo no. qd si pignus iure dominij impetratum minus valet quod
pro residuo remanet petitio quod secus dicit glo. in pignore ca-
pto in causam iudicati sed non bene dicit: ideo dic melius vt
dixi super glo in. l. ordo. C. de excep. rei iudi. ¶ No. ix. qd de con
scientia quis satisfecit per iuramentum. e contra. sunt in glo. signa-
ta super verbo religione.

¶ De pactis pignorum ⁊ de lege commissoria in pignore rescindenda. Rubrica.

1 ¶ Pactum legis cõmissorie quod dicatur ⁊ quando valeat.
⁊ nu. seq.
4 Fauori pro se introducto quilibet renunciare potest.

Vi pactus.

Pactũ simile legi cõ
missorie in pignorib[9]
1 reprobat. h. d. ¶ † Et p euidentia pmitto sm a
Bar. qd sicut in contractu empti ⁊ venditi pa-
ctum legis cõmissorie pprie est illud qd fit per
verba directa puta res sit inẽpta: ita in pignore
pprie pactũ legis cõmissorie fit per verba directa puta si debi-
tor ad diem non soluerit pignus sit creditoris vt. j. eo. l. fina. et
sicut empto ⁊ vendito quando pactum fit per verba obliqua vl' b
reflexa puta res ad venditorẽ reuertatur vel ei reddatur vel re-
stituatur proprie non est pactum legis commissorie. sed sibi si-
mile: vt. C. de pac. inter emp. ⁊ ven. l. si a te. l. cõmissorie. ⁊ not. in
l. i. ff. de dona. sic ⁊ in pignore pactum non est legis commissorie
sibi simile si fiat per verba obliqua vel reflexa: puta si ad diem
non soluero ego cedam sibi pignora vel dabo sibi illa in solutũ.
vt in hac lege. ¶ Et ex his not. quod vbi quid improbatur a le
2 ge: sibi simile improbatur. ¶ † Opp. qd imo pactum valeat: vt
ff. de pig. l. si fundum. §. si. Sol. vt in gl. i. qd ibi sunt alia verba
scꝫ vt habeas tunc emptum pro tanta pecunia quanti valuerit: c
⁊ sic ibi non minuit verum precium. hic sic: quia pro debito qd
est minus vero precio vel esse potest minus illo. ¶ Op. ij. quod
imo venditionem contraxit: vt. ff. de euic. l. predium. Sol. vt in
gloss. ij. quod hic non contraxit de iure sed de facto sic vt in con d
3 trario. ¶ † Oppo. iij. quod pactum debeat valere quia verba
non debent intelligi prolata frustratorie: vt. l. si quando. ff. de le-
ga. i. ⁊. ff. de vsur. l. si stipulatus. ⁊ quia res debet interpretari vt
potius valeat q̃ pereat: vt. l. quod. ff. de reb. dub. sol. vt in glos-
sa quod hic fallit quia pactum ⁊ verba sunt expresse improba-
4 ta. ¶ † Oppo. iiij. quod cuilibet liceat renunciare fauori pro se
introducto. Solu. quod hoc fallit hic: vel dicunt quidam quod
hic fauor inducitur post pactum vel propter pactum: ibi ante
pactum hec solu. licet colorata mihi non placet quia scdm istos
post pactum renunciari posset huic legi ⁊ fauore cuius contra
rium vult ista glo. ⁊ bene quia pactum primum est a lege impro
batum odio creditoris. ⁊ sic per renunciationem sequentem fir-
mari non potest: vt. l. non dubium. C. de leg. ¶ Oppo. v. de. l. si.
ff. de contrahen. emp. Solu. quod ibi non creditori cuius odio
est improbatum pactum: sed fideiussori est pignus remansurũ:
⁊ sic non est pactum legis commissorie: vt in glo. ⁊ adde que di- e
cam. j. eo. l. si.

¶ Pignus reddi debet debito soluto.
2 Pactum legis commissorie pignoribus ex postfacto non re-
probandum.

Si fundi.

1 † Cessante causa propter quã pi-
gnus est datuꝫ pignus debꝫ red
di. h. d. ¶ Querit gl. quid si actum fuit vt re empta
euicta retineatur an valeat pactum. dicit glo. qd sic.
2 ⁊ ita etiam potest intelligi lex ista. ¶ † Ex hoc dicit Bartolus
f quod pactum legis commissorie: vl' sibi simile ex postfacto[f] in f
pignoribus non reprobatur quod inquit esse notandum: secus
si a principio apponatur: vt. C. l. i. ⁊ cum ista concor. l. si tutius.
ff. de pigno. act. ⁊ idem tenet Pet. ⁊ Cy. in. l. sequen. ⁊ ratio di-
uersitatis est quia tempore cõtractus debitor faceret quicquid
creditor vellet vt pecuniã haberet: ideo. l. inhibuit tale pactum
sed quando ex postfacto pecunia recepta sit tale pactum cessat
ratio predicta: ideo valet tunc pactum. ¶ Quero qua actione
proposita iudex iubere debeat. ⁊ respondeo vt in glo.

1 ¶ Pactum legis commissorie quando in pignoribus repro
betur ⁊ quando toleretur ⁊ nu. seq.
2 Pactum quod debitori luere non liceat an valeat.

Voties.

1 ¶ † Pactuꝫ legis cõmissorie ve
lut asperũ in pignoribus repro
batur. hoc dicit. ¶ Nota quod asperitas reproba-
tur in iure. ¶ Op. quod omnis memoria huius pa
cti non aboliatur: vt lege commissorie. supra de pactis inter em
pto. et vendi. ⁊. C. si rect. prouin. l. i. ⁊. ff. de prescrip. verb. l. si rem.
§. finali. Solu. quod fallit in venditione: vt. d. l. commissorie. vt
hic in glo. i. Item fallit in arris sponsalitijs ⁊ honestis sponsio
2 nibus: vt no. hic in glo. magna post princi. ¶ † Opp. ad idem
qd etiam in pignoribus valeat: vt. ff. de contrahen. emptio. l. si.
Sol. vt in si. glos. qd hic quando inter debitorem ⁊ creditorem:
ibi quando inter debitorem ⁊ fideiussorem. Et est ratio quia
tunc cessat ratio quam dixi. C. l. prox. Idem dicit Cyn. et Bar.
etiam si diceretur qd emptus esset cuidam extraneo qd plꝫ nisi
ille esset suppositus a creditore. arg. C. de sac. san. ec. aut. quibus

a ¶ Licentiã dare nũcio. adde bar. hic ⁊ no. p eũ in l. q adit. §. si. de co sti. pec. ⁊ in. l. ij. ⁊ ibi late p. d. alex.

b ⁊ ꝑ Dñs. Not. qd sm decretum nõ põt interpoi gña liter in oib[9]. vide de h bat. h q sin- gulr loquit ⁊ eũ sequit. d. ant. l. c. s. extra de iud. licet Jo. de imo. aliter ibi dicat.

c ¶ Per vnicum actũ. adde bar. h ⁊ pbat p. l. i. i si. ff. de consti. pecu.

d ⁊ ꝑ Vetustissimã. ista lex circa sui pncipiũ ẽ ad hoc valde notabilis qd in pignorib[9] oĩa pacta valent nisi expresse repiãtur phibita: ita alleg. ad hec bãc l. bart. i. l. iij. C. de pig. ⁊ ad hãc. l. vi de bald. i. l. ordo. v. ⁊ no. C. d excep. rei iud. ⁊ v. qñ gd differt. C. de bo: aut iud. pos.

e ¶ Vna denũcia- tio q̃liter pcedat adde Jmo. ⁊ an- gel. i. l. si a debito rib[9]. ff. de re iud. ⁊ p eos ẽt l. l. sii- nita. §. postea au tem. ff. de dã. inf. ⁊ §. iul. i vl. col. post Bar.

f ¶ Ex postfacto. adde bal. in. c. i. d de feu. da. i vi. ilc. cõmis. i. ij. col. v. sed pone qd pa- ctũ. ⁊ adde. l. tuti[9]. ff. d pig. act. ⁊ bar. in. l. qñdme. alias l. callipodi[9]. ff. de so. ⁊ in. l. si ex cau- tione. in si. C. d nõ nu. pec. ⁊ adde qd verũ ẽt de consue tudine bal. i. l. cõ- suetudo. iij. col. C. q sit long. consue tudo.

a ¶ Quando pactum de materia pacti. l. cómissorie. vide. d. alex. cõ. xj. parte.

b ¶ Sunt perpetua. adde bald. in aut. et q. de temp. appella. in ver. h. quero nunquid sententia. ⁊ huic. l. similis est illa lyna lectu. et ibi vide quid de replicatione. item adde Barto. in. l. ij. ff. po. ⁊ p bald. ⁊ angel. in. l. hac si qs de pscri. xx. anno.

eunq. ⁊ aug. C. de distra. pig. l. ⁊ qui sub imagine. ¶ Op. ad idẽ de. l. si fundus. §. si. ff. de pign. Sol. qḋ ibi dicit qḋ creditori esset emptus iusto pcio vnde cessat asperitas de qua hic vt sibi haberet vel insolutum cederet p debito. ⁊ sic non cessat asperitas ⁊ forma improbata. ¶ Oppo. ad idem de. l. C. priori. ⁊ de. l. si tutus. ff. de pigno. ac. Solu. vt ibi quod hic quando a p̄n. ibi quando
2 ex postfacto. ¶ Conclude ergo sic cum queritur qñ pactum a legis cõmissorie sit reprobatum in pignoribus. dic aut pactum est inter debitorem ⁊ fideiussorem vel extraneum ⁊ valet: vt. l. si. ff. de contrahen. emp. aut inter eum ⁊ creditorem ⁊ tunc aut pactum continet vt nisi soluerit ad tempus pignus habeat sibi p mutuata pecunia. aut vt hẽat pro iusto precio. primo casu aut fuit appositum a principio. ⁊ non valet. vt. C. eo. l. i. aut ex postfacto. ⁊ valet. vt. C. l. priori. secundum vnam lec. vt. ff. de pign. act. l. si tutus. ⁊ argu. C. de pign. l. debitorem. Secundo casu valet. vt. ff. de pign. l. si fundus. §. fina. Et ex hoc aduocati antiqui faciebãt ⁊ hodie faciunt moderni apponi in instrumentis si pecunia ad tempus non fuerit soluta fundus creditoris sit emptus pro iusto precio declarando arbitrio talis et talis quos ex nunc dicti tales in arbitratores ⁊ bonos viros legerunt. ¶ Oppo. qḋ ad preterita non debeat trahi lex ista vt. l. leges. C. de legi. Solu. qḋ verum nisi dicatur ⁊ ita dicit glos. ij. ⁊ latius dixi in contrario.
3 ¶ † Querit gloss. quid si paciscatur vt debitori non liceat perpetuo luere vel simpliciter. dic quod non valeret quia simile pacto legis commissorie esset ergo ⁊c. vt. C. eo. l. j. Sed quid si non liceat ad certum tempus. gloss. reiecta opin. pla. dicit qḋ valet si modo tempus sit minus. xxx. an. alias perpetua videretur alienatio. vt in aut. de alie. ⁊ emp hy. §. alienationis. ⁊ pro his bene facit. ff. commu. diui. l. in hoc iudicio. §. si conueniat. ¶ Quero ab extra an huic. l. possit renunciari. doc. dicunt ⁊ bene quod nõ quia non tantum hic inuentum est fauore debitorum quã odio creditorum. ¶ Item quia eadem ratione induceretur ad renunciandum qua ad paciscendum. scilicet vt pecuniam haberet. vt dixi in. l. precedenti. ideo valere non debet vt. l. doli. §. diuersum. ff. de noua. ¶ Item ne vna via denegatum concedatur alia. vt lsare oportet. ff. exer. tu.

De excep. siue prescrip. Rubrica.

¶ Dixi in variis titulis de iure agendi ideo nunc tractat de iure excipiendi. verum quia ⁊ exceptiones lato sumpto vocabulo appellantur prescriptiones. ideo subiecit siue de prescriptionibus.

1 ¶ Obligatio actiua creditoris inter heredes diuidẽda. et nume. seq.

Debitores. Primo dictum in genere. secũdo infert ad speciem. secunda ibi: sed si ex. Casus. licet obligatio diuidatur ipso iure inter heredes tamẽ si debitor soluit ei ex heredibus cui creditor nomen prelegauit aduersus alios tuetur exceptione do
1 li. hoc dicit. ¶ † Nota quod obligatio actiua creditoris ipso iure per legẽ. xij. tabu. diuiditur inter heredes. concor sunt in gl. i. ¶ Item quod nomen debitoris vni ex heredibus prelegari potest. ¶ Item quod soluens prelegatario non liberatur a coherede ipso iure. ¶ Contra quod oppo gloss. quia ex legato nominis trãsit vtilis. vt. C. de leg. l. ex legatõ nominis. igit debitor ei soluens liberatur ipso iure. vt insti. quib. mod. tol. obliga. §. i. Solu. quod verum ab vtili sed non a directa competente cohe
2 redibus vt hic. ¶ † Oppo. ad idem quod imo ⁊ a directa: quia aliã soluit de voluntate creditoris. ⁊ sic ipso iure liberatur. vt. l. solutum. ff. de solu. glos. solu. vt precedens sed illa solutio non conuenit sic huic articulo sicut priori. ideo gloss. dat aliam solutionem. scilicet quod illud procedit qñ creditor de cuius voluntate soluit tpe solutionis viuit. ita qḋ in eius persona tota consistit obligatio: hic qñ mortuus est ⁊ obligatio in plures est translata.
3 ¶ † Oppo. ij. qḋ vni heredum non possit prouidere in his que in dando consistunt. vt. ff. de ver. ob. l. continuus §. fin. Sol. qḋ ibi stipulando hic prelegando. ⁊ hec vẽra licet aliqui dixerint qꝛ quando stipulando dz subdistingui. aut illud consistit in faciendo: ⁊ tunc vni totum potest si illius solius interest alias si omnium interest nõ põt. si in dando qꝛ semp omnium interest. tunc non posset vt ibi notatur per Saly.

Pro portione. Exceptio rei iudica. nõ ob. ei ↄtra quẽ nõ ẽ pronunciatũ. h. d. ¶ Op. de. l. cũ querẽ. ⁊. l. se. ff. de exccep. rei iudi. Sol. qḋ hec sm illas. vt in gl. Itẽ oppo. de casibus not. C. qui. res iu. non no. l. ij. Sol. vt in glo.

Aduersus. Casus aduersus exceptionem pacti pt agens dolo inductus vti replicatione doli. h. d. sm primã lectu. que verior est. glo. sunt clare vide eas.

Cum nondum. Causa nõdũ finita pt opponi exceptio peremptoria. h. d. ⁊ de hoc dixi in. l. peremptorias. C. senté. rescin. non pos.

1 ¶ Perpetua sunt in excipiendo que annua in agendo.

b **Licet.** Casus †. annua ad agẽdũ sunt ppetua b ad excipiẽdum. h. d. Similes glo. ista
1 cit. si. de. l. pure. isi. ff. de dol. exc. ¶ Quero de exẽplis ⁊ gl. varia exempla ponit. Primum qñ tu deiecisti me de posses. ⁊ ego incõtinenti recuperaui possessionem ⁊c. quod glo. reprobat: qꝛ tibi nõ daf aliqḋ interdictũ: ergo nec mihi exceptio. sed dicunt aliqui fateor qḋ non hz interdictum. sꝫ hz rei vẽdicationẽ. ⁊ in ista ponit glo. exemplũ. qꝛ C. ea excipiã de deiectione p quã pdit possessionem vt. l. si qs in tantam. C. vnde vi. Sed hec defensio non est bona sm cõem opi. que se habet. vt nõ pdat dñium ipso iure sed tñ p sñiam. vt dixi in. l. si quis in tantam. C. vnde vi ¶ Secundũ exemplũ ponit glo. sm Jo. ⁊ ipm non reprobat sed non vr tutuz: qꝛ primus deiector contra quem agitur ex iure cesso possidet. ⁊ sic ei interdictum ex mea deiectione non datur. ⁊ sic de illa expulsione obiicere non potest. Illo vero non possidente procedit. ¶ Tertium exemplum ponit glos. sm Bul. quod vide sed exemplum reprobatur qꝛ p deiectionem quam feci ex interuallo perdidi meum interdictum vnde vi. ⁊ sic non est locus exceptioni. sed de hoc an pdiderim vel non latius examinaui in. l. si quis a se fundum. J. ad. l. iul. de vi. ¶ Quartum exemplum ponit glossa. in inuasore qui post annum soluit estimationem ⁊c. Sed exemplum reprobat quidã ex eo: quia deberet distingui an qs soluet per errorem vl ex certa scientia. vt. l. i. ff. de condi. inde. ⁊. l. cuius p errorem. ff. de regu. iur. ⁊. ff. de cõdi. inde. l. qui exceptionem. non eñ erat exceptio cõpetens post annum violento temporalis sed ppetua. ¶ Quintum exemplum ponit gloss. qñ deiectus clandestine recuperauit possessionem a violento qui nunc agit interdicto vti possidetis. ⁊ ille excipit. tu recte ageres nisi vi a me possideres. vt. C. vti. pos. l. i. nec valet si ille replicatur pro illa violentia interdicto vnde. vi tu non potes agere: quia annus transiuit qꝛ respõdetur qḋ annua ad agẽdũ sunt perpetua ad excipiendum. ⁊ hoc exemplum ceteris est melius. ¶ Modo circa illud generale quo queritur an annua ad agendum ⁊c. dic aut queritur an sint perpetua ad replicandum. ⁊ dico quod non: quia eiusdem vite est replicatio cuius est actio. vt. C. de dila. l. si quando. ⁊. ff. de pecu. l. quesitum. §. fina. ⁊ nota. in. l. sequẽ. aut queritur an sint perpetua ad excipiendum ⁊ tunc aut exceptio competit alicui quia ⁊ actio ei competit: ⁊ tunc regula ista sic procedit. sed exceptio est eius vite cuius est actio. vt ff. de inoffic. test. l. papinianus. § si filius. ⁊. ff. de pet. here. l. si qs libertatem. aut exceptio competit ei ex alia equitate vel pacto: ⁊ tunc annua ad agendum sunt ppetua ad excipiendum. vt hic. ⁊ l. pure. in si. ff. de dol. excep. sm Cy.

1 ¶ Exceptio vel replicatio doli quando possit contra pactum opponi. ⁊ nu. seq.

4 Exceptio doli perpetua dicitur de eo quod ad dolosum peruenit.

1 **Si pactum.** † Exceptio vł replicatio doli potest perpetuo ↄtra pactum opponi. hoc dicit. Ista. l. legitur tribus modis secundum gloss. ⁊ primo ⁊ secundo casus dolus interuenit in tertio non. ideo in primis duobus loquitur de speciali actione doli. in tertio de exceptione doli generali. ⁊ primus differt a secundo quia in primo dolus interuenit in exceptione querenda: in secundo in replicatione querenda cõtra exceptionem. ¶ † Not. ex primo quod contra exceptionem pacti dolo quesitum potest perpetuo replicari de dolo. Sed quod non perpetuo oppo. glos. quia replicatio non potest esse maioris vite quã sit actio. vt dixi in. l. i. sed actio non durat nisi. xxx. ann. vt. l. sicut C. de prescrip. xxx. anno. ⁊ insti. de perpe. ⁊ temp. act. in princip. ergo ⁊c. huius timore dicit glo. si tu intelligis hic ppetuo. i. vsqꝫ ad. xxx. an. ⁊ tunc hec. l. cõcor. ⁊ non ob. contrarium. Si vo intelligis perpetuo. i. sine prefinitiõe tpis: ⁊ tunc dic. qḋ hic loquitur sm antiqua iura sm que pscriptio. xxx. an. non erat inuenta. ⁊ sic hodie pcedit ↄtrium. ¶ Or attende illud qḋ dicit glo. pcedit vbi opponeretr exceptio prescriptionis. sed hic opponebatur solum exceptio pacti ⁊ principalis actio sm veraz opi. nõ tollitur ipso iure sed ope exceptionis vt dixi in. d. l. sicut. ideo procedit petitio. ⁊ si opponatur de pacto ⁊ omittat de prescri. replicabitur
3 de dolo. ⁊ procedit. l. ista. ⁊ remanet incorrecta. ¶ Nota ex scdo casu qḋ C. replicationem dolo q̃sitam duplicabit de dolo ⁊ ppetuo. ¶ Contra qḋ op. glo. de. l. quesitum. §. si. ff. de pecu. ibi duplicatio

plicatio est annua. et solu. secundum Bal. quod ibi est verbum fortasse
per quod datur intelligi quod etiam perpetuo posset. vel secundo
ibi replicatio est eius nature cuius est actio. vnde si actio est perpe-
tua et replicatio est perpetua et per consequens duplicatio. et vbi exceptio
sui natura non sit perpetua vel replicatio: tunc nec duplicatio erit
perpetua. ¶ No. ex tertio casu quod cum replicatione pacti de pe-
tendo concurrit replicatio doli generalis quod est notandum: nam
l. ij. §. generaliter. ff. de doli excep. loquitur de exceptione non de
replicatione. ¶ Item no. ex eo quod subiungit glo. quod sicut exce-
a ptio doli[a] cessat ob reuerentiam personarum: ita replicatio: et mo-
4 do clarificata est lex ista et eius gl. ¶ † Ultimo scias quod Pet. vt
hic refert Cy. dixit quod exceptio doli est perpetua de eo quod ad eum
peruenit qui dolum commisit: et ita intellexit legem istam et hoc
b ideo quia tunc actio de dolo est perpetua.[b] vt. ff. de dolo. l. itaque.
vbi autem actio de dolo est temporalis: quia de eo quod ad dolosum
non peruenit competit: vt. l. fi. C. de dolo. tunc sicut actio de dolo
est temporalis vt ibi: ita exceptio. ¶ Et per istum modum sol-
uitur contrarium de. l. quesitum. §. fi. ff. de pecu. et quando actio de pecu.
est anna. l. i. sed hoc dictum mihi videtur contra istam. l. et contra dictam. l.
pure in fi. ff. de doli exce. nam ambe loquuntur in casu quo actio est
temporalis vt exceptio eodem casu sit perpetua et ideo ei non as-
sisto et dico vt supra.

Si ex maiore.

Pactum de non petendo simpliciter factum restringitur ad quantitatem iam solutam. h. d. et notanter. ¶ Gloss. oppo. de. l. a dino pio. §. pignora. ff. de re iud. Sol. vt in ea. et vide quod dixi in. l. ordo. C. de excep. rei iudi. ¶ Sed oppo. fortius de. l. emptor. §. lucius. ff. de pac. sol. quod vbi verba generalia non poterant restringi salua ratione recti sermonis: ideo generaliter et vniuersaliter intelliguntur et ideo si hoc pactum fecisset de omni debito et residuo obstaret exceptio: hic vero verba pacti fuerunt simplicia et indefinita. s. de non petendo: ideo restringuntur ad soluta: quia ratio recti sermonis remanet salua: quod no. et vide quod dixi in. l. si de certa. C. de transac.

Prescriptionem.

Exceptio peremptoria debet opponi ante sententiam: si tamen ante litem contestatam sit opposita non nocet: et sufficit probari postea. hoc dicit glo. iunt clare.

1 ¶ Reus excipere non tenetur si ab actore nil probetur.
2 Actor an teneatur probare reo excipiente.
3 Excipiens quando fateri dicatur.
4 Reus an possit excipere actoris intentione probata.
5 Reus quando dicatur confessus pure nisi probet conditionem an negasse nisi actor probet promissionem et nu. 6.
7 Reus quando plures possit proponere exceptiones.

Si quidem.

1 † Reo non expedit exceptionem opponere si credit actorem non probare: alias debet exceptionem sub conditione opponere: et post probatam intentionem actoris illam probare. hoc dicit. Et pondera quod tribus casibus disponit. Primo quando reus est certus quod actor non potest probare. Secundo quando est certus quod potest probare. Tertio quando dubitat. secunda ibi: Si vero. tertia ibi: Nam si. ¶ Et scias quod hic est vna glo. magna. et hec fuit vna additio noua: sunt et alie glo. antique et illas primitus recitabo: et quatuor prime sunt literales. Incipio ab illa que est super verbo dubitas. ¶ Et opp. quod non possit dubitare: quia in facto proprio non toleratur talis dubitatio: vt. ff. de iur. et fac. igno. l. plurimum. et ff. de acq. pos. l. falsum. Sol. quod hec dubitatio erat de facto alieno: quia descendebat a persona patris: vt in gl. et sic toleratur. ff. pro suo. l. fi. ¶ Et ex hoc colligit glo. ar. quod non semper cogitur quis re-
c spondere affirmatiue vel negatiue. sed potest interrogatus de facto alieno respondere dubito. circa quod vide quod dixi in materia positionum in. l. ij. §. quod obseruari. C. de iura. calu. Item colligit gl. quod reus semper possit interrogari: vt hic: et. ff. de interro. act. l. de eta te. §. nihil. quod limitat gl. dicens verum si iudicem mouerit equitas: vt. l. vbicunque. in eo. tit. ¶ Oppo. secundo quod exceptionem non debeat ante lit. contesta. opponere: vt. l. peremptorias. C. sent. rescin. non pos. Sol. quod si exceptio sit dilatoria necesse habet ante lit. contesta. opponere et probare: vt. C. de procura. l. ita demum. dic vt ibi dixi. Si autem sit peremptoria tunc ex voluntate potest ante lit. contest. opponere: et postea tenetur probare vt hic si tamen non vellet an-
2 te lit. conte. opponere: tunc non tenetur vt in contrario. ¶ † Opp. successiue cum glos. quod si reus excipiat actor non habeat necessario probare: quia excipiendo videtur fateri cum exceptio sit actionis exclusio: et sic supponitur actorem habere actionem. Solu. secundum quosdam quod non est verum quod excipiens videatur fateri: vt. l. non vtique. ff. de except. sed isti non soluunt contrarium: ideo glo. dicit quod aut reus alia negatione non facta excipit pure et simpliciter: et tunc videtur fateri vt in contrario: aut negat et excipit conditionaliter: puta nego me debere: et si appareat me debere: excipio de pacto de non petendo vel de solutione facta de transactione et sic de singulis: tunc

d fateri non videtur[d]: et ita intelligit gloss. istam. l. et dicit. l. non vtique.
5 ¶ † Et sic firmat hec gl. quod ex simplici exceptione videtur quis fateri. Et idem et clarius not. glo. signata super verbo contestationem. in auth. de exhiben. et introducen. reis. §. sancimus. vers. suscepto. Et pro ista parte vltra predictam rationem bene facit text. C. de test. auth. si dicatur. in princip. Sed veritas est in oppositum et ita tenent canoniste per. c. cum venerabilis. extra de excep. et ita firmat ibi Inno. ¶ Et ego idem dico de iure ciuili. et hoc per d. l. non vtique. et per. l. excep. C. de proba. vbi casus. et etiam per hanc. l. et per. l. i. prime. que simpliciter dicit actorem non iuuari exceptione rei. Et multas rationes allegaui in. d. l. exceptionem. vbi vide. Postea subtilius speculatus vt soluantur glo. nostre dico quod etiam si fateri videtur illa confessio non potest approbari vt implicita et exceptio que est explicita implicans illam replicari. arg. eius quod not. in. l. ij. C. de dona. ante nup. ¶ Item quia confessio non potest esse vera nisi exceptio sit vera cum omne implicatum vel ex alio illatum supponat explicitum vel id ex quo infertur esse verum: quia ex falso non sequitur verum. nec de eo ente non infertur aliquid esse. vt. l. actor. C. de proba. et etiam non valet consecutiuum vbi reprobatur expressum. vt. C. de legi. l. non dubium. facit. ff. de seruit. rusti. predio. l. iij. §. qui habet. in fin. et sic si dicamus quod fateri videtur conditionaliter dicitur fateri puta si exceptio pro vera accipiatur qua posita pro vera confessio nullius est preiudicij ideo non expedit excipienti vt probet exceptionem nisi actor probet intentionem. et ista est veritas.
4 Ad auth. Si dicatur. dic vt ibi dixi. ¶ † Opponi. quarto quod reus non admittatur ad probandum exceptionem postquam actor probauerit suam intentionem quia post dicta testificata probationes fiende per testes non admittuntur. vt. C. de proba. auth. at qui semel. Sol. vt glo. sequen. que remittit ad ibi no. et solutio est ista quod super eisdem capitulis non admittuntur vt ibi. sed super diuersis sic vt hic. et in. c. fraternitatis. extra de testi. Similiter ad probandum productos et redarguendum eos de falso. vt. C. de testi. l. si quis testibus. et. l. fin. et ibi vide quod latius scri-
5 psi. ¶ † Reuertor ad glossam magnam que format. q. Quid si actor agat ex promissione et reus dicat se promisisse conditionaliter vel sub conditione. Et iste tertius casus est magis dubitabilis an reus intelligatur confessus pure nisi probet conditionem:[c] an econtra videatur negasse nisi actor probet promissionem puram fuisse vel conditionem non extitisse. Et arguit glo. per tres rationes quod videatur confessus pure si non probat conditionem. Et primo quia duo intelligantur confessiones. vna pura alia conditionalis. sicut duo sunt arbitri precepta scilicet dari et ad diem dari. l. celsus. ff. de arbi. Secundo quia et idem est in pacto de non petendo: quia nisi prius neget se debere fateri dicitur: et pactum de non petendo probare debet. alias succumbit vt notatur in secunda glossa in hac. l. si quidem. Sed hanc rationem reprobaui supra in. iij. oppositione. Tertio quia pro actore est interpretanda responsio rei. vt. ff. de verb. oblig. l. inter stipulantem. §. i. Ad partem oppo. arguit glo. pluribus rationibus. Primo quia sicut actor non videtur in iudicium deduxisse quod non sentit sic nec reus. vt. l. si testo. in fin. ff. de excepti. rei iudi. vt equalitas seruetur inter eos. l. fin. C. de fruc. et lit. expen. et tanto fortius quanto fauorabiliores sunt rei quam actores. vt. l. fauorabiliores. ff. de reg. iur. Secundo quia in ambigua locutione stamus declarationi eius qui ambigue loquitur. vt. l. si quis intentione ambigua. ff. de iudi. Tertio quia adiectio loci facta promissioni de aliquo dando non intelligitur separata a promissione vt sic dicantur esse duo imo vitiatur propter locum ipsa promissio. vt insti. de verb. obli. §. loca. ergo nec in proposito conditio a promissione. et sic non ob. l. celsus. in contrarium allegata. Quarto quia dicens promisi sub conditione: videtur dicere aduersario nullam esse natam obligationem nec actionem. vt. l. cedere diem. ff. de ver. signi. et sic non fatetur intentionem actoris. quod facit qui exceptionem pacti opponit. ita dicit glo. quod tamen supra reprobaui. Quinto quia si stipulor pure tu respondes sub conditione: non tenet stipulatio quia aliter respondes quam interrogaris. vt. ff. de verbo. obli. l. i. §. si quis simpliciter. sic in proposito cum dicit reum promisisse sub conditione vel promisisse sed sub conditione aliter videtur respondere quam sit petitum. et sic non debet sibi preiudicare. Sexto quia in casu quo dico promisi sed sub conditione. de quo magis dubitatur an ex primis verbis indicatur pura promissio. dicit glo. non potest dici pura propter coniunctiuam: sed que pure aduersatur: et per quam precedentia verba declarantur: vt sit sensus quod dico promisi intelligo sub conditione et non alio modo. arg. l. nam ad ea. §. i. ff. de condi. et demon. et quia que incontinenti dicuntur inesse creduntur. vt. l.
6 lecta. ver. dicebam. ff. si cert. pet. ¶ † Ultimo gloss. concludendo pro solutione distinguit quod aut incontinenti et sic statim et vno contextu dicit promisi sed conditionaliter ita quod illa verba sed conditionaliter non habent tractum temporis vel dilationem aliquam: et tunc nullo modo dicatur pure fateri sed potius duritates

a † Exceptio doli. tu vide de hoc dicto quod no. diffuse spe. in tit. de accu. vers. sed pone quod quo est gl. l. l. i. C. de fice. et Mod. in. l. i. et ibi Ro. ff. ius vo. vt cant.
b ¶ Actio de dolo est perpetua. dic quod contra heredes est perpetua et annalis contra dolosum. l. itaque. §. cum conueniens. et ibi bar. ff. de dolo. vide. l. si. C. de do. in. l. sub pretextu. C. de transac.
c † Uel negatiue. tu dic de hoc vltra ea que hic not. bal. l. pen. quod not. idem bal. in. l. i. s. q. secu. et bal. in hac l. ver. item not. ibi nullis.
d ¶ Fateri non videtur. Adde Bal. in. l. age. C. de transa. per illum tex. quod opponens exceptionem transactionis non videtur fateri debitum et vide no. per gl. et Bar. in. l. si filium. C. de libe. ca. Et adde Jac. bu. et bal. l. l. cum pupi. ij. col. aliter hinc in. l. nemo. C. de sen. quod opponens compensationem videtur debitum non fateri probatur practica in gl. dum dixit quod debet precedere negatio per tex. l. c. ex tenore. de testi. et an illud quod hic dicitur habeat locum in replicatione bart. in. l. expressim. circa prin. ff. de ap. et an opponens compensationem videatur fateri debitum. roma. consi. lxxvij.
e † Nisi probet conditionem. No. quod instrumenta conditionalia non merentur executionem. vide notata per bal. in. l. cum testo. ad fi. C. de testa. et bar. in repe. l. ij. l. iij. q. pri. C. de pig.

a ¶ Aut contrarie. qd exceptiones contrarie simul & semel opponi possunt a reo. adde Innocen. in c. cum venerabilis. de excep. & omnino per Abb. in c. pastoralis. eo. titu. & Bald. in l. j. C. de fur. & in auten. contra qui propriam. de non nume. pecu. Barto. in auth. qui testamento. de excu. tuto. & in l. cum de indebi. in princip. ff. de probatio. nota. d. l. nemo. ff. de excep. Dyn. in regula nullus pluribus. in vi. Lanf. in c. quoniam contra versicul. exceptiones. qd intellige desiunctive si copulative. vt procedat secundum gloss. in ca. audientia. de prescrip. nisi si excipienti incumbat onus probandi super vtraque secundum Innocen. post glos. ibi & in d. l. nemo. et ibi Barto. de excep. Bal. in mar. verbo exceptio. versicul. xx. & in spec. de exceptio. §. iiij. & de sententia. §. viij. ver. sed nunquid falsis.

b ¶ Declinatoria iudicii loquitur hic lex de excepc. incompetentie iudicis secundum vnum intellectum bald. hic & illa debet ante litis contest. opponi. de eius vero in veritate vide Bald. in l. penu. ff. de iurisd. et iure. et angel. consilio. cxc. & consil. cxcij. declinatoria vero exceptio quandoque possit opponi. no. Innocen. in c. cum. M. ferrarien. ibi omnino fere ad fin. extra de consti.

c ¶ Dominij. adde quod si non est questio de dominio: sed de vsufructu. vide Cyn. in. l. i. C. de alie. iudi. mutan. causa fac. & Bart. in l. lite. j. eod. & omnino in prac papien. in .iij. libel. versic. excep. litis pendentis.

d ¶ In reali.) Adde qd in actione reali per solam citationem fit hodie res litigiosa Bartol. in. l. i. C. communi divi.

e ¶ Res non efficitur.) quando res efficiatur litigiosa. not. Cyn. C. de peti. here. in princip. & fin. l. i. C. de condi. & in autent. litigiosa. C. eo. & in. l. i. §. quandoque. de aqua plu. arcen. & in. c. ecclesia sancte Marie. vt lit. pend. per glo. & in c. cauiam que. el. ij. de testib. in c. i. de confir. vti. vel inuti. & Innocen. in ca. cum. M. ferrarien. de consti. Ang. in auth. de litigiosis in princip. col. viij. non quando est qd de possessione tantum Abb. post glo. in. d. c. i. de confir. vti.

f ¶ Mere personali. qd vitium litigiosi nõ habet locũ in actionib[9] personalib[9] adde Bal. in auth. litigiosa. C. eo. & Ang. in auth. eo. tit. in prin. qd sic post lit. cõtest. tñ. vt ibi.

g ¶ An per hypothecariam. adde Bal. in. d. auth. & in practica papien. iij. libello. vsic. exceptio litis pendentis.

h ¶ Est nullus. adde Ang. in auth. de litig. i. col. ver. attende tamen col. viij.

negare: aut non dixit illa verba incontinenti & vno contextu: et tunc licet modicum spacium intervenerat tamen videtur ex premissis verbis pure fateri sequentia verba non habent illi confessioni derogari nisi conditionem probet. hec est intentio huius glo. si bene conspiciatur & bene est notanda: & hanc partem communiter tenent docto. quia cum sit vnica responsio et vnica verborum conceptio non potest actor illam separare: sed debet aut totam approbare aut in totum reprobare: vt supra dixi: et etiam dixi in. l. i. C. de confes. & not. per Cyn. de do. ante nup. l. ij.

7 ¶ † Ultimo quero an reus possit simul plures exceptiões proponere. Cui respondeo aut sunt diverse & non contrarie vt pacti iurisiurandi & rei iudicate: & tunc potest nec cogitur eligere: vt ff. de excep. l. is qui. & l. nemo. aut contrarie: [a] & tunc aut proponit ea conditionaliter & successive & potest vt hic: aut ea vult proponere simpliciter & pure et tenet gloss. d. l. nemo. quod potest. & idem dic & in. l. nemo. ff. de regu iuris. nisi in casibus a iure prohibitis in penam mendaci. Sed Dy. dixit quod qui ex quo sunt cõtrarie proponens in aliqua earum dicit mendacium: vt. ff. de institu. l. sed si pupillus. §. sed institoria. et sic nunquam dicit posse proponi: vt in doctrina illius glosse. Et verum dicit in contrariis omni respectu ita quod nullo modo sint compassibiles: sed gloss. procedit vbi aliquo casu sint compassibiles vt dico me nõ esse obligatum vel non teneri & te fecisse mihi pactum de non petendo et ita salvetur glossa. Et hec sufficiant.

Non exceptionibus.

Actores si muniantur exceptionibus: sed replicationib[9]. hoc dicit. Salycetus.

¶ Exceptiones reorum prosunt fideiussoribus eorum.

Defensiones.

¶ † Defensiões & exceptiones reorum psunt fideiussoribus eorũ. hoc dicit. ¶ Op. de. l. exceptio. ff. eo. Solu. vt in prima glossa. quod hic de realibus: ibi de personalibus. ¶ Oppo. quod non prosit intercessoribus vt. ff de pactis l. quod dictum. Solu. quod ibi non habent regressum cõtra reum ideo nõ est opus reo vt illis prosint hic sic. ¶ Opp. etiam quod mutato statu eis prosint: vt. ff. qui satisda. cog. l. si decesserit. & l. seq. Sol. vt in vlti. glo. qd hic in fideius. cõtract[9] ibi iudiciorum ¶ Quero an illis prosint iniuito reo: dic qd sic vt in glo. iij.

Si quis.

Dilatoria debet opponi ante lit. cõtesta. non postea: aliter opponẽs punit. hoc dicit. Hoc intellige nisi supervenerit post litem contestatam: vt. l. ij. supra de consor. eius. lit. et vide quod ibi dixi: & in. l. ita demum. supra de procuratoribus.

Prescriptiones.

Declinatoria iudicij debet in principio litis opponi.

¶ De litigiosis. Rubrica.

¶ Continua rubrica vt in glo. & dic vt in ea.

Cum creditor.

Venditio pignoris facta p creditorem ẽt si debitor cõtradicat nõ facit rẽ litigiosam. h. d. ¶ Opp. quod litera sit sibi contraria cum creditor qui vendidit non contradicat sed debitor. Solu. exponendo literam: vt in glossa.

Litigiosa.

Res efficitur litigiosa cũ mota est questio dominij [c] vsque si in iudicio. h. d. Et antequã recitem gl. lego. l. sequentem vt materia clarius habeatur.

1 ¶ Alienatio lite pendente non fienda.
2 Oblatio libelli an debeat in conventione iudiciaria intervenire.

Lite.

† Pendente lite rei vel actionis nõ potest fieri alienatio quasi sit facta litigiosa. hoc dicit. ¶ Op. hec lex requirit litis cõtestatione & auth. precedens solum iudiciariam conventionem: ergo vna contradicit alteri. ¶ Solu. vt glo. i. qd verum est qd hec lex loquitur in reali[d] & personali actione sed autenti. corrigit eam in reali in qua sufficit iudiciaria conventio: tunc quero an referat inter rem mobilẽ vel immobilem: & dic quod non quia hec lex & ista auth. loquuntur indistincte vt in glo. i. huius auten. ¶ Item quero de qua reali loquitur. respondeo vt in gloss. vtrinsque scilicet quod de rei ven. directa vtili vel quasi vt publiciana. Sed tũc dubitat si agat ꝯfessoria p servitute an hec auth. locũ habeat vt per litis motionem actio efficiatur litigiosa: & glos. super auten. distinguit aut agit pro servitute personali vt pro vsufructo et locum habet quia vsufructus pars dominij est: vt. l. iij. ff. de vsufru aut agit pro servitute reali sive prediali: & tunc locum nõ habet ¶ Tu dic secundum Bar. qui latius loquitur ꝙ Jac. de ra. et Cy. aut agitur actione mere reali aut mere psonali aut mixta: si reali aut in ea principaliter petendur de dñio vel quasi & tunc si querit de ipsa & illa per simplicem conventionem efficitur litigiosa: vt in auth. litigiosa. de actione potest dubitari: nam Cy. sub dubio forte inquit qd litigiosa non efficitur nisi per litis contesta. & sic res poterit vendi sed actio ant. litem contestatam licet conventio precesserit & movetur qr auth. loquitur de ipsa re & hec lex de actione loquitur indistincte. ¶ Sed Bart. dicit qd eodem modo rei vendi. efficitur litigiosa quo res ipsa: qr eadẽ est ratio & vltra non dicit qd mihi placet: qr alias frustra res esset facta litigiosa & imposita esset lex verbis & non rebus contra. l. ij. C. communia de leg. ¶ Item qr res non efficitur [e] litigiosa nisi pter rei vendic. deductam in iudicio: ergo fortius ipsa actio. l. rei ven. qr ppter qd vnumquodque tale & illud magis: vt in auth. multo magis. C. de sac. san. eccle. Item qr non debet permitti actori quod reo denegat: vt. l. non debet. ff. de reg. iur. vt equalitas in iudicio
f servetur. Scdo casu quando agit mere psonali[f] tunc res etiã per lit. contest. non efficitur litigiosa vt no. glos. in. l quãdoque. §. i. ff. de aqua plu. arcen. sed actio ipsa fit litigiosa per lit. contesta. vt hic in. l. ij. & j. eo. l. fi. & in hoc Cy. & Bart. sunt concordãtes sed meo iudicio illa glos. dicit cõtra. na[m] ꝯ dicit aut de alienata nõ querebat & tunc litigiosa non efficitur: vt. d. l. quãdoque §. i. aut de ea querebatur & tunc sic: & hoc videtur verius vt equalitas inter actorem et reum servetur: vt supra dixi. Tertio casu quando agit actiõe mixta: & tunc aut actio est vniversalis & tunc etiam ante lit. contest. per solam controversie motionem vt. l. divus. in prin. & ibi glos. ff. de peti. here. & l. alienationes. ff. fami. hercis. Aut actio est singularis sive particularis & tunc res & actio efficitur litigiosa per litẽ contestatã & nõ ante: vt. C. cõi divi. l. i. in fi. ¶ Quid autẽ operetur vitiũ litigiosi dicet. j. l. fi. ¶ Quero an per hypothecariã
g res efficiatur litigiosa. glo. hic in aut. e. C. de pscri. lon. tempo. l. i. tenet qd non pter tex. in auth. de litigioso. §. ad hec. col. ix. et ibi
2 idem firmat glo. ¶ Quero an in conventione iudiciaria debeat intervenire libelli oblatio: & scdm opinio. illorum qui dixerunt qd mittitur cum citatorio vt quibus dixi in auteth. offeratur. C. de lit. contesta. questio non habet dubium. scdm aliorum opin. dubitatur: quia hec auth. hoc nõ exigit. ¶ Sed doc. cõtra qr aliter non est notum adversario quid petatur: & sic non potest dici qd res sit litigiosa. Restant alique gloss. que formant aliquas oppo. quas per te vide qr sunt clare & illam de. l. i. C. de prescri. long. temp. repetam. j. eo. l. fi.

Quicunque.

Jure isto legata re litigiosa p instrumenta litigiosa et fisco non pstatur res legata sed estimatio: hodie vero tantum pstatur quãtum ex re litigiosa consequitur qr illud solum videtur legatum: ideo legatarius potest cause assistere. hoc dicit. cum autenti. nunc si heres. ¶ Oppo. de. l. fin. j. cod. Sol. vt in glo.

1 ¶ Emptor rei litigiose ad restitutionem tenetur.
2 Emptor rei litigiose an presumatur ignorare.
3 Emptor qua actione precium repetit: & qua venditor rẽ ipsam. & numero. 4.
5 Emptor rei litigiose evictionem stipulatus a vẽditore an re evicta possit ad duplum agere.

Censemus.

1 † Emens scienter rem litigiosam tenetur illam restituere nec precium repetit sed illud tantundem venditor fisco solvit: emens vero ignoranter precium repetit et vltra illud ad tertiam partem alienatione irrita remanente. h. d.
b ¶ No. qd cõtractus super re litigiosa est nullus. [b] ¶ Item not. tex. ibi iustum est &c. Ex quo habes qd vẽditor est in dolo si cõditionẽ rei quã novit nõ ꝓpalat emptori. ¶ Item nota. distinctionem

etionem sciētie & ignorantie que fit in emptore. ¶ Item not. ca-
sus spāles in quib⁹ alienatio pmittit rei litigiose: vt hic in fine.
¶ Quero primo an hec lex loquatur tam i actore q̄ in reo. Rñ.
q̄ sic: vt in prima & scđa gl. ¶ Quero scđo quare distinctio sciē
tie & ignorantie nō fit in emptore sicut in venditore. Rñdeo quia
ipse est cert⁹ an sibi sit mota questio vel non: vt in glossa. quinta
vbi ergo esset ignorans quia absens vendidit procuratorem ge-
neralem ad causas etiam futuras dimiserat que postea sunt mo-
2 te videtur pena huius. l. cessare. ¶ † Quero an emptor in du-
bio p̄sumatur ignorare: rñdeo q̄ sic: vt in ea. glo. arg. l. veri⁹. ff.
de proba. ¶ Quero emptor ignorans repetit precium & etiam
tertiam partem: sed an venditor punietur in aliquo dando fisco
Gl. recitat tres. opi. prima est q̄ nō qr lege ista non cauetur. et
ar. l. interpretatione. ff. de pe. & illam putat Bart. veram Alij di
cunt q̄ fiscus semper habet tātum quātū est precium vt in pri-
ma parte huius. l. Nā ignorātia emptoris non habet tollere pe
nam fisco debendam propter delictum venditoris & hec est. iij.
quam Cy. sequi videtur: & sic lege ista de pena cauetur. Alij dixe
runt q̄ fiscus tm̄ minus habet de soluto p̄cio quātum est illa ter
tia pars debenda emptori bone fidei quasi illa tertia detrahat
fisco & detur emptori: hoc videtur fundari super equitate. l. inter
pretatione. ff. de pen. vnde eam teneo licet p̄cedens procedat de
rigore. ¶ Sed quicquid sit de predictis gl. oppo. de. l. fi. ff. c. vbi
punitur pena dupli applicāda aduersario qui secum litigabat.
Solu. q̄ ibi qr dedicando duriorem aduersarium ei constituit
3 vt ibi in litera dicitur. ¶ † Nunc quero qua actione aget ēptor
ad precium repetendum. Rñdet glossa. condictione ex. l. ista vel
forte est dicēdum q̄ cōdictione sine causa: qr venditio irritatur
vt hic dicit & sic emptio nō tenuit ipso iure vel ad non causam
est redacta: vt in seq. q. dicam. & sic debet dari cōdictio sine cā vt
4 ff. de condi. sine cā. l. j. ¶ † Quero tunc qua actione vēditor agat
ad rem restituendam: & respondet gl. eodem modo q̄ condictio
ne ex lege vel actiōe in factū subsidiaria. ¶ Dī atteīde Bart. hic
dicit q̄ hec lex nō dicit q̄ vēditor agat ad rē sed q̄ emptor te-
netur rem redhibere q̄ ipse intelligit ei qui contra venditorem
agebat & rem litigiosam fecerat: vt sic snīa lata contra vendito-
rem mandet executioni cōtra emptorē: & hoc vt inquit glo. vult
ista litera si recte conspiciatur q̄ no. ¶ Quero ad penā appli-
a candam fisco quis admittatur ᵃ glo. ista dicit q̄ quilibet de po-
pulo. & idem no. super rub. ff. de popu. ac. & verum dicit qn̄ pena
est pecuniaria secus si ex delicto priuato imponēda esset corpo-
ralis & ita intelligit Dy. & Bar. gl. in. l. fi. ff. de priua. delic. facit
l. qui sepulchra. j. de sepul. vio. & l. j. ff. de iure fisci. ¶ Quero suc
cessiue cum glo. alia an hec pena habeat locum etiam in actore
in aliam actionem transferēte: & dicit q̄ sic q̄ declara vt in ca.
Nunc accedo ad glo. fi. oppo. q̄ res litigiosa non possit legari:
vt. j. eodem. l. iij. ff. que res pig. obli. pos. l. 2. §. fi. Solu. quod casus
legati vel fideicommissi est exceptus: vt hic patet. ¶ Tunc op-
po. quod actio litigiosa non detur legatario: vt. j. eo. l. quicunq̄.
Sol. varijs modis: vt in glo. vsq̄ ad fi. & tene sol. glo. ¶ Op. de
l. j. j. de prescrip. long. temp. gl. j. eo. l. lite remittit ad ibi no. sed
dic melius q̄ de iure antiquo emens rem litigiosam puniebat-
tur alia pena quia si cadebat a possessione & rem recuperare vo-
lebat possessio: tuebatur exceptione: vt. ff. de litig. & ibi no. & etiā
saltem de iure nouo litigiosa res q̄ est vendita pendente lite nō
poterat prescribi: vt. d. l. j. in princip. hodie vero est additum vt
contractus habitus lite pendente fit ipso iure nullus: sed si tem-
pore contractus lis non penderet quia instantia esset perem-
pta tunc contractus non annullatur nec prescriptio impeditur:
vt. d. l. j. Sed an tunc duret vitium litigiosi variarunt glos. vt di-
5 xi in. d. l. prima vbi vide. ¶ † Quero emptor rei litigiose stipula
tus est euictionem a venditore an postea re euicta possit agere ex
dicta stipulatione ad duplum: & videtur quod non quia contra-
ctus rei litigiose prohibetur: vt hic & per consequens quicquid
sequitur ex eo vel ob id: vt. l. non dubium. j. de legi. & pro hoc fa-
cit litera ista in omnibus instrumentis &c. ¶ In contrarium fa
cit: quia vbi alias sine stipulatione non potest agi de euictione
ea interposita agi potest vt patet in his legibus. j. de euictio. l. si
fundum. & supra commu. vtriusq̄ iudi. l. fratres. ff. de doli. exce-
ptio. l. apud celsum. §. labeo. hoc patet in eo qui contra legum
interdicta emit. j. de agrico. & censi. l. quemadmodum. libro. xi.
& de fund. li. l. in fine. & ibi nota. ¶ Ad literam istam potest re-
spondere quod non loquitur eo casu quo stipulatio interuenit
sed solum cassat contractus & instrumenta ex quibus posset fie-
ri irreuocabilis translatio re litigiose. & pro hoc probant etiā
casus hic exceptuati ex quibus solet res transferri: ex quibus da-
tur intelligi quod prohibitio precedens generalis loquitur de
contractibus & de instrumentis per quos tractatur de rei trans-
latione quia exceptio restringit generis permissum secundum se-
quens: vt. l. nam quod liquide. §. fi. ff. de pe. leg. Et hanc partem
sequitur Cyn. & mihi placet: quia hec stipulatio non tendit ad ro
borandum contractum. Authentica.

Nunc si heres. Hodie rē litigiosa lega
ta solū debetur litis euē
tus ideo heres tantam prosequitur & secūdū euētum
res debebitur aut nihil. hoc dicit. ¶ Oppo. de. l. qui
cunq̄. & de. l. prox. Sol. vt in glo. j. ¶ 2 opp. q̄ heres nō sit do
minus rei legate sed legatarius: vt. l. a tito. ff. de fur. Sol. vt in
glo. ij. ¶ Querit glo. cuius sumptibus litigat heres: & respon
det distinguendo. Aut cum legabatur res erat litigiosa: & tunc
sumptu heredis: vt. ff. de legi. j. l. cum seru⁹. aut postea cepit siue
adhuc viuente testatore siue iam mortuo: & tunc sumptu legata
rij: vt. ff. de leg. j. l. seruus legatus. nisi moram commiserit her s
quia tunc ab eo tempore erit sumptus heredis: vt. ff. de lega. j.
l. cum res. quod nota.

¶ De cōtrahenda & cōmittenda stipulatione. Rubrica.

Quia in contractibus supra interdum interponitur stipulatio
ideo ponitur hec rubrica.

1 ☞ Solennitas presumitur in scriptura interuenisse.
Licet. Etiā vbi scriptura priuata facit
mentionem de promissione intelli
gitur in dubio per stipulationē. hoc dicit. Uel
sic. 1 Solennitas intrinseca presumitur in scri
ptura. h. d. vel sic. verbum promisit in scriptura
prolatum intelligitur precedēte interrogatio
ne. h. d. & materiam istam ponit Bar. in. l. sciendum. ff. de verb.
obli. & dixi in. l. j. j. de vsu. & ibi vide. ¶ Querit gl. qualiter pro-
babitur q̄ inter presentes: respondet glo. q̄ in dubio presumi
tur: nisi contrarium probetur: vt. ff. de pac. l. iuris gētium. §. q̄
vere. Ego dico q̄ in epistola de qua hic loquitur presentia non
presumitur: qr absenti mittitur: & hoc si dicat promitto per
verba temporis presentis secus si dicat per verba preteriti tem
poris: puta centum que tibi promisit &c. glossam tamen nol. vt b
scias eam allegare. & quando solennitas presumitur: an contra-
rium possit probari per testes: an contraria scriptura exigatur.
Dicendum est q̄ per testes: vt. d. l. iuris gentium. §. q̄ here. & ibi
glo. Non ob. q̄ no. l. generaliter. j. de nō nume. pecu. vt ibi dixi.
b ¶ Item q̄ dixi de p̄sumptione solennitatis ᵇ habet locū de in-
trinseca. ¶ Item de formali: qr illa semper est vniformis non de
materiali: qr illa potest esse difformis: vt hic per Pet. & Cyn. &
latius dixi in. l. j. j. de vsur.
1 ☞ Pater in quibus filio stipulari possit. & nu. seq.
7 Mater an possit filio stipulari.
1 Si filie. Ea que sunt in dādo potest stipula
ri pater filio. hoc dicit. ¶ † Opp. d.
l. q̄ dicitur patrem. ff. de verbo. obli. Solu. q̄ stipu c
lari potest consistentia in dando vt hic. non in facto
vt in contrario. Et est ratio quia consistentia in facto coherent
2 persone ita quod patri queri non possunt. ¶ † Oppo. q̄ lex ista
vult q̄ obligatio queratur patri eum concor. instit. de inuti. sti-
pu. §. ei qui. & ff. eo. l. dominus. & l. cum qui. §. j. in fi. sed videtur
quod vno filio non patri: vt. l. quecūq̄. §. si quis ita. ff. de verb.
obli. Sol. vt in gl. seq. quod hic in his que queri possunt patri:
ibi vero in his que queri non possunt patri. ¶ Attende qr ista
glo. relata ad. l. in contrarium allegatam debet intelligi quod
ibi in his que queri non possunt patri qui stipulatus est post
mortem suam filio dari: quo casu filio queritur & non patri: et
hoc verum quando stipulatur filio, vt filio: secus si ei stipulare
tur vt extraneo: puta quia meruit: qr tunc nulla est stipulatio
propter regulam. l. stipulatio ista. §. alteri. ff. de verb. obli. siue
stipuletur ei dare viuente patre siue eo mortuo: vt. ff. de pac. l. si
tibi decem. §. si pactus. & ibi nota. ¶ Ubi autem stipularetur fi
lio vt heredi hoc expresso: & tunc ei directa actio queritur: vt. l.
anus. in fi. ff. de pac. & sic habet tres casus quando pater stipu-
3 latur post mortem suam dari filio. ¶ Nunc videamus quando
c ei dari stipulatur in vita: & primo in castrensibus an pater ᶜ po
test stipulari filio: & doc. dixerunt q̄ sic: qr illa queruntur filio &
non patri ergo &c. ar. huius gl. que generaliter loquitur: & quia
pater ipse potest bona mobilia & profectitia in filium effectuali
ter transferre: vt in castrense peculium habeat. j. famil. hercis. l.
si filius. &. j. de castren. pecu. l. j. libr. xij. & ff. de castren. pecu. l. iij.
4 ¶ † Secundo in profectitijs: & quia i illis nihil est innouatum:
vt. l. cum oportet. j. de bonis q̄ libe. ideo valet stipulatio sed to-
tum queritur patri sicut olim ex causa aduentitia: vt hic. & in. ll.
5 j. allegatis. ¶ † Tertio in aduentitijs: & glo. in. d. l. q̄ dicit pa-
trem: dicit q̄ stipulatio tenet: vt hic cum similib. & patri queritur
hodie vsusfructus & filio proprietas: sed Cy. dixit totum patri
queri vt olim: quia lex cum oportet. loquitur vbi factum filij in
querendo interuenit vt hic non fuit. ¶ Sed teneo glossam. quam
Bart. & communiter. doc. sequuntur. Primo arg. eorum que de
castrensibus dixi: quia si illa in totum ei queruntur quia queri ei

a ☞ Quis admit
tatur. adde an qñ
pena venit appli
cāda fisco admit-
tat vnusquisque de
pplo ad agēdum
bal. i ru. l. q. actu.
nō pos. glo. i. rub.
de pig. act. & aliq
allegant singula
rē notam. l. fin. ars
i. l. j. de priua. de
lic. & in. l. j. ff. d pu
blis. iud. & no hic
gloss. p cōcordia
opi. vid. Bal. l. l.
aduers⁹. j. d fur.
b ☞ De p̄sūptio-
ne solennitatis.
Bal hic colligit
ex ista. l. singul'r
q̄ qñ in ep̄la fit
mentio de p̄ītia
quod presumit
si omnia sint so-
lēniter fcā & ita
no. hic barba. se
cu⁹ eidē bal. in
apo. ad eā. l. v. fit
mētio de p̄ītia.
c ¶ An pr. Adde
bar. l. j. q. & doct.
in l. q̄ di. & in. l.
q̄cūq̄. §. sicut.
ff. de v b. obl. vbi
Alex. dicit verū
ēt p emācipato.
& in. l. fi. l. q̄ di.
ibi qd de patre
naturali. Alex.
in. l. & tibi. §. si pa
ct⁹. de pac. q̄ sic
& q̄ ex stipl'one
q̄ritur filio actio
vtilis. d. l. q̄cun
q̄. §. sicut. & bar
to. in. d. l. q̄ di. &
d. alex. cō. l. xxv.
iiij. pte. & gl. in. l.
q iurasse. de iure
iu. & i. d. §. sicut.

ff.de verbo.obli.facit in simili in eo tit.l.si decē cū petiero.et hoc
3 vult gl.vsq ad ver.et si queras. ¶ †Itē gl.op.q ista lex.nō pce
dat qr actor calūniose agit:qr sine actiōe.et sic sacrm caluīnie pre
stare nō poterit.et si pstabit nō pstabit nō audiet vt.l.ij.§.si actor
de iura.calū.et si pstabit deierabit.et hui9 piuri lex erit cā cōtra.l.
videamus.ff.de in.lit.iuran. ¶ Sz gl.respōdet q nō iurat:qr li/
te cōtestata vlterius nō pcedit sup ea:vt dixi nō pōt sequi con/
demnatio sed nouum iudicium incipiet super stipulatione pena
li:quia nūc est cōmissa.et hoc vult gl.vsq ad ver.vel iurat.Sz qr
forte iudex ante lites contesta.vel in ipsa contestatione exigeret
sacramentū calumnie.Ideo gl.subiugit.Vel iurat quod nō facit
animo calumnie.et verum dicit:qr lege pmittēte facit vt stipula/
tio penalis cōmittatur sc.si nō impleat cōuenta.et hoc vult glo.
vsq ad versic.nec iniuria. Et ibi rogerius qui sequebatur opi.
Ioā.in hac.l.rñdebat ad primū 3riū q hic nō experitur sine
actiōe:qr ex sola naturali obligatione q inducitur ex cōuentione
nuda datur actio licet effectum non habet vt.ff.de fideius.l.fide/
iussor obligari.§.fideiussor.sed qr ille text.non dicit quod detur
actio sed qd soluti nō datur repetitio vel ei accedit fideiussio ideo
precedens sol.Io.et nō ista tenetur.et hoc vult gl.vsq ad versi.et
4 fm hoc.vbi gl.aliam op.format. ¶ †Opp.igitur et.q̃.qd posset
stipulatio penalis cōmitti etiā per lit.conte.factā super conuen
tione nuda quia pena venit committenda ex mora sed in mora
nō potest esse a quo peti nō potest vt.ff.de regu.iur.l.nulla.et ff.
eo.l.si pupillus.Sed huic respōdebat rogerius qd hic erat peti
tio sed male dicebat vt dixi:qd Ioā.dicebat quare 3riū pcedit
a qñ stipulatio penalis[a] veniret committēda propter morā sed in
casu nostro committitur propter euentū et existentiā conditiōis
quam lex vult extare cum facta est contestatio licet de facto ita se
defendebat Ioan.et casum suum in hac.l.verificabat. Sed do/
mino Azo.et sequacibus visum fuit absurdū quod duo essent li/
tigia vbi potest esse vnum tantum vt.l.amplius.§.in refuta/
toriis.ff.de appel.ac etiā qd primū finiretur qñ inchoatum erat
vt sic hoies vexarent litibus et sumptibus.id dicit qd a princi/
pio hic lis mouetur super stipulatiōe penali. ¶ Et ad obiecta q
fieri possunt qd nō est cōmissa.et sic sine actiōe experit.respōdet
q in ipsa lit.cōte.cōmittit qd sufficit.nā qs ad agendū admittit
vbi p lit.contest.actionē habere sperat:vt.ff.e.l.si titius.et sequi
potest in eadē instantia condemnatio cum superueniat eius ius
et actio ex causa de pterito vt.ff.de pign.act.l.si res.§.fin.et in hac
opi.Azo.videtur gl hic magis inclinare fm illā Io.vs glo.te/
nere in.l.si post tres.ff.si quis cau.Et hec Io.vs magis applau/
dere huic litere:sed p illa Azo.videt casus in.l.si pacto quo pe/
nam.ff.de pac.vnde dñs Dy.dicit vtranq verā in fert sic in ele
ctione actoris sit quā velit practicare:qr vnā pbat in.d.l.si pacto
aliā.l.ab ista.et quācunq teneas tu habes qd de facto lis conte/
statur.et postea de iure agitur.et dicit hoc esse speciale.et ex legis
dispensatione de equitate permitti ne contractus et stipulatio
reddantur inutiles vt per eum not.in.c.non est in mora.extra.
de reg.iur.qd eueniret si ex alterius tm cōtrahētis puta dare vel
facere debētis penderet arbitrio contra.l.pomp.ff.de neg.gest.
5 ¶ †Sed attendendū quod doctores vltramontani fuerūt ad/
mirati quomodo equitas posset dictare vt sine actiōe quis expe
riatur et litē contestetur ad fi.stipulationis penalis committēde
que sui natura est odiosa vt.l.cum quidem.cū ibi not.ff.de libe.
b et posthu.ideo dixisset q per solam interpellationē[b] pena com/
mittitur quia cōuētio nuda de aliquo dando vel permutando
intelligitur cum petiero et per consequens pena intelligitur pro
missa si non dat cum petitur.et sic interpellatio sola sufficit vt sal
tem ratione existentis conditionis pena committatur:licet non
ratione more.vt et alias.ff.cod.l.quot.in diem.et l.si quis ita sti/
pulatus.cum similib.et l.si decem cum petiero.hanc opi.secutus
fuit Bald.doct.perusinus pluribus rōnibus. ¶ Et primo per
tex.in.l.si pacto quo penam.ff.de pac.dum dicit more priuato/
rum iudiciorum exiges cum de more iudiciorum non sit experiri
sine actione vt.ff.est dictum.Secundo per.l.stipulatio ista.§.al/
teri de verb.obli.vbi dicitur quod sufficit ita factum non esse vt
comprehensū est et mora committatur et tñ ibi pambula stipu
latio erat inefficax sicut hic per pactū nudum. ¶ Tertio per.l.
si cum dies.§.si.ff.de arbi vbi sufficit interpellari reum extra iu/
dicium vt pareat sententie arbitri vt stipulatio penalis cōpro/
missi cōmittatur et tñ ex sola arbitri nō datur actio sicut nec hic
ex pacto nudo. ¶ Ad hanc.l.respondent omnes ipsi quod hic
de commissione impurgabiliter facta per litis contesta.nos de
purgabili que fit per interpellationē. ¶ Sed patruus et domin9
meus dicebat q hec rñsio nō cōuenit huic litere que dicit post
litē motā conditionē extitisse. ¶ Ex quo colligitur quod prius
conditio non extitit et per consequens nec commissio pene facta
fuit nec fieri potuerit cum dictio post omne tēpus anterius exclu
dat vt.ff de ma.testamen.l.si ita fuerit.et hec est fortis ratio pre/
terea q predicti dicunt quod mora non committatur:dicit ipse
verum in cōditione casuali vel mixta:et in.ll.per eos supra alle/
gatis sed in conditione potestatiua mora attenditur:licet im/
mediate stipulatio ex mora non committatur sed ex euētu condi/
tionis propter moram tamen vt causam mediatam vt.j.eo.titu.
l.magnam.et ff.si quis cau.l.si post tres.et ff.de arbit.l.celsus.§.
idem ait.ff.e.l.stipulatio ista.et ff.si cer.peta.l.certa.licet diuersi/
mode hec mora cōmittatur vt infra dicetur.ideo dicebat istorū
opi.Io.vel Azo.vt Dyn.dixit pretera in eo.nam quamcunq
teneas siue actor eligat ipse dicit q litis contestatio non est ne/
cessaria sed simpliciter motio litis:quia ista litera nō plus exi/
git vt in seq.q.dicam. ¶ Ad rationes eorum respondet ipse ex
primo ad primam que fuit vltramon.q illa clausula cum petie/
ro quam dicunt subintelligi debet intelligi cum petiero scilicet
legitime fm qd ius requirit scilicet per litis motionem non per
simplicem extraiudiciariam interpellationem vt hic in litera et
sic lex aliam viam eligit:quando procedit obligatio efficax vt in
l.in contra.allega.aliam quando inefficax vt in pacto nudo vt
hic.Secundo respondet ad.l.si pacto.ff.de pact.quam Barto.
allegat videlicet q illa verba more priuatorum iudiciorū adij/
ciuntur exactioni et eius effectui non initio iudicij neq commis/
sioni stipulationis vnde illam non qualificant sed exactionem
tantum:preterea inquit ipse et si initium iudicij concernerent
adhuc nō obstant:quia initium eius est per litis contestatio.vt
in autenti.de litigi.§.omnem coll.ix.sed motio litis per quam
conditio hec purificatur et cuius purificatione stipulatio pena/
lis committitur antecedit litis contestati.et sic est verum dicere
q tempore litis contestatio.et ante experitur cum actione.et hec
bona solutio tenendo q litis motio sufficiat et precedens bona
tenendo q litis cōtestatio.sit necessaria. ¶ Ad.l.stipulatio ista
§.alteri.respondit q ibi vel actum erat expresse q pena commit
teretur ex interpellatione extraiudiciaria vel tacite per diei ap/
posite lapsum:vt ibi videtur text.probare dum dicit vel si ita fa/
ctum non est comprehensum sit et vbi hec non interuenerint di/
cit q ille §.debet intelligi fm.l.istam vbi sentit glo.i.scilicet vt
debeat apparere non ita factum esse per litis motionem. Vel
tertio inquit ipse ibi prima conuentio non tam fuit inefficax q
nulla propter defectum cause finalis vnde petitio non potest
esse ibi nisi de mero facto et propter ipsius contemptum pena
adiecta sed hic postea conuētio est aliqua licet inefficax. ¶ Ad
l.si cum dies.§.si.respondit q ibi per stipulationē promisi pa/
tere sententie arbitri et super illa interpellatur:vt.l.dies profere/
re.§.si.in.e.ti.vel si per nudum pactum ibi sic conuenit dicit q
ibi est pena meriti contemptus cū ex sentētia arbitri nulla oria
tur actio et ibi sufficit solla interpellatio de facto:vt.ff.de trans.
l.vbi pactum.et l si quis maior.facit quod no.ff.si mancī.ita fue.
6 alie.l.ea quidem. ¶ Ex predictis modo sic concludo q vbi pre/
cedit conuentio valida et vestita sufficit interpellatio extraiudi/
ciaria super illa:vbi vero precedit inualida nec vestita tunc si
pena est meri contemptus et idem est dicendū:vt.l.si cum dies.
fm vnam lectu. ¶ Si autem non est meri contemptus:tunc lex
eligit vnam mediam viam vt lis debeat prius moueri q stipu/
latio penalis committatur vt hic et actoris est electio velut sue
per stipulationē penali:vt.l si pacto quo penam.ff.de pact.et l.si
titius.ff.de verbo.obligati.vel vt super prima conuentione nu/
7 da vt hic. ¶ †Sed an requiratur litis contestatio. Et glossato/
res cum quibus pertranseunt communiter doct.dicunt q litis
contesta.est necessaria. Sed dominus meus q non:sed sufficit
litem esse motam per iudiciariam conuentionem dicens q iste
text non plus exigit:quia lis est ante litem contesta.vt.l.lites vel
causas.ff.de trans.et motio est ante.ff.ti.i.aut.litigiosa.et no.ibi/
dem in.l.lite.igitur cum text.dicat post litem motam conditio/
nem extitisse intelligi debet per iudiciariam conuentionem seu
interpellationem. Et pro hoc facit qr minus absurdū sequitur
nam lis contestatur de iure et non de facto quod non est fm illas
opini. Nec receditur a iudicio inchoato quod vtiq recederetur
fm aliam opinio. ¶ Et hec opin.satis mihi videtur equa et ve/
ritati consona.Et fm opinio.Dy.qui dicit vtranq opini.tam
Azo.q Ioan.fore veram et esse in electione actoris vt superius
dixi possumus dicere q si incipiat agere ex stipulat.penali litis
contestatio sit necessaria super ipsa stipulatione:vt.l.si pacto
quo penam.per quam mouetur. ¶ Si autem incipiat a conuen/
tione nuda sufficiet interpellatio seu conuētio iudiciaria vt hic.
nam hec.l.isto casu tantum loquitur.et l.si pacto.dicit ex stipula
tu agens.et qs ante litē conte.nō dicitur agere sed agere velle:vt
l.amplius ff.rem ra.habe. Et modo sunt expedite lecture hu/
8 ius.l. ¶ †Vltimo glossa querit quando quelibet stipulatio com
mittatur et remittit.sed dicendum:aut incipit a precendenti con/
ditione.et tunc vt in.l.ita stipulatus.ff.eodem aut precedenti con/
uentione et tunc aut vestita et sufficit interpellatio extraiudicia/
ria legitime cum facta nisi dies esset apposita:quia ille interpel
lat pro homine:vt supra de iur.emphyteo.l.ij.et.j.eod.l.magnā.
aut conuentio est nuda:et tunc recurre ad.l.istam et eius mate/
riā circa quam vide que.ff.dixi. ¶ Et quia vltramonta.dix.se

a ¶ Stipulatio pe/nalis qñ committatur penalis stipulatio vide spe.de act.seu peti.§.sequitur.in.v.col.vsic.qñ aūt.bal.in.l.q fortuitis ats in.l.pignus.l pe.col.ff.de pigno.act.et in.l.si qs nō dicā.de epi.et cle.et qualiter peti.vid spe.in dicto tit.ver.sz quid si quis.

b ¶ Interpellationē aūt qualis exigatur Bal.de eo.in.l.edicta.cū seq̃.et ibi posui in apostil.in versi.non possum petere a te.ff.de edendo.vbi etiā notaui l addi.ad bal.no.l.vq.in vers.ad expēsas vbi puto aliqd dixisse post istum. Dixi post barto.in.l.qd te mi.c.in vsi.interpellatio.ff.si cer.pet.

a ¶ Neq bal. hic inducit hãc. l. ad ar. ad statuta qd mulier nõ cõtrahat sine presentia
a pp̃inquorũ q intelligant̃ de cõtractib' dãnosis nõ de vtilib'. de quo vide alex. post
bal. in. l. cũ lex. ad si. de fideius. doc. in. l. quãuis. de acq. pos. et extrã. ang. et imo. in. l. iniu
tum. §. si. ff. de acq. here. facit et qd not. bald. in. l. si. §. necessitatẽ. C. de bo. q lib. et pau. de
cast. in. l. quicunq. §. sed si ab alio. ff. de instito.

b ¶ Not. qd dies.

b Quo dies interpel-
lat p hoie q a locũ
habeat vide soci.
cõs. cvij. inci. vt l
qõncre. sit ergo cõ
cursus sñ h. in pri
ma pte cebar. circa
h. ue adde q dies
interpellat p ho-
mine. l. traiectitia
§. de illo. ff. de ac. a
et oblig. qd verum
est si ẽ dies legalis 1
et tacita. d. l. ij. C. de
iure emph. c. po-
suit de loc. et gl. et
Imol. in. l. mora
ff. io. matr. et not. l
l. quoties in me3.
et seq. de v. obli. et
l. l. si ita esse3 ab s
te. co. tit. et alex. is
d. l. quoties. et in. l.
vlti. si cer. pe. et in
l. si ita stipulatus
§. q. pri. co. tit. Itẽ
verum nisi dies sit
apposita cã finiẽ-
de obligatiõis vt
puta volo teneri
vsq ad mense3 et
nõ vltra. l. excepto
§. denique. ff. d act.
emp. gl. in. §. si. de
eo qui inter. fra.
do. sui. in vlt. fen.
Item nisi dies est
nimis breuis bal. 2
in. l. si mihi et tibi
§. si qs seruos. de
le. i. et bal. i. c. põno
guerrã. §. si. l. co.
et alex. in. d. l. quo
ties de verb. obli.
vbi plene ponit
hunc articulũ cũ
dictis limitatiõi
bus sed p alia v-
ba. Itẽ limita ni-
si sit dies incert'
q2 tũc nõ interpel-
laret per soci. cõs.
clxxxix. inci. non
potuissent circa fi
nem. ij. col. in pri
ma pte cbar. clx
vi. et adde casum
singul. et Bart. in
l. cũ stipulat' sim
mihi a pculo. de
verb. obli. et ang.
et imo. in. l. si insu-
lam. xxxi. col. et in
l. ita stipulat' co.
tit. item nisi post
diem ponatur di
ctio postea quã
docunq q2 tunc dies non interpellat cum hominis interpellatio requiratur. item nisi
quando quis debet. x. pute et creditor pmisit non petere vsq ad pascha q lapsus diei
pasche nõ interpellat nec in mora constituit Bal. in. c. ij an ille q interfc. fra. do. sui. et
Alex. in. l. si vnus. §. i. de pactis. Itẽ adde q dies interpellat in annua stipulatiõe non
in legato annuo Alex. in. l. stichum. § stipulatio. de ver. obli. Quid de die statuti Cy.
et Bald. in. l. si. §. i. C. de iur. do. Itẽ adde q sicut dies ita hora interpellat p hoie bal.
in. l. i. ij. col. ij. C. ne lic. in vna cã iex. duo. vide in. l. ratio. §. fin. ff. de act. empti. adde dictũ
Bal. in. l. si quando. §. col. C. de testi.

rãt qd hic loquitur de cõmissiõe impurgabili possit hic tracta-
ri materia purgatiõis quam posuit in. l. si pacto. quo penã. C. de
pac. vbi vide.

Sire. Certa vel incerta per stipulationem pro
missa peti pñt. h. d. ¶ Querit glos. qua
actione. et dic vt ls cad. ¶ Item quero quid si ante
transactionem mi debebatur an habeat locum. l. ista 1
et dicit gloss. qd sic. vt. j. nec intentio. C. de transac. et hec vera nisi b
transac. nõ teneret q2 p calumniã actor insisteret vt. ff. de condi.
inde. l. ja summa. §. i.

a Ex. a Maior põt sibi querere sine tutoris vel
curatoris autoritate. h. d.

¶ Impossibile promitti nõ potest. et nu. 2.

Non moriturum. † Impossibi- 2
lium nulla est
pmissio. h. d. Sl. varijs modis poãt casum. ¶ Cõ
tra ẽt positionem casus. Opp. nam principale nõ va
let ergo nec accessorium. vt. l. si homo mortuus. ff. de ṽbo. oblig.
¶ So. aut pena adhcitur impossibilitati: et procedit contrariũ
puta promitto dare seruum immortalem et si nõ dedero promit
to penam aut adhcitur impossibilitati et habet locum hec. l. vt
patet in ea. ¶ Sed cõtra pdicta opp. quod adiecta impossibili
tati nõ vitiet vt. ff. co. l. impossibilis. secundo rñ. Solu. quod aut
impossibile deducitur in conuentione et non valet vt. d. l. si ho-
mo mortuus aut deducitur in cõditione et tunc aut conditio est
negatiua. aut affirmatiua. si negatiua tunc illa non vitiat
stipulationem vt in contrario. si affirmatiua et illa vitiat sti-
pulationem et negatiua ideo non vitiat quia eius contraria
est necessaria et impossibilia: vt ibi nota. ¶ Oppo. quod negati
ua vitiat vt. ff. de pac. l. iuris gen. §. si ob maleficium. Sol. ibi nõ
tam impossibile q turpe dicitur continere est enim quid turpe
accipere ne maleficiũ committatur vt ibi. ¶ Opponi. quod ne-
gatiua vitiat vt. ff. de pac. l. iuris gentium. §. si ob maleficium.
Sol. ibi nõ tam impossibile turpe dicitur cõtinere. Est enim quid
turpe accipere ne maleficium committatur vt ibi. ¶ Oppo. q
affirmatiua nõ vitiet. vt infra de leg. §. si. Solu. qd hic in cõtracti
bus ibi in legatis in quibus dic plenius in. l. i. ff. de condi. instit.
¶ † Cõclude ergo pdicta: q2 aut ipossibile deducit in cõuentiõe
et vitiat. aut in cõditiõe: et tũc aut negatiua: et tũc aut cõtinet tur-
pe aut ipossibile aut affirmatiua et tunc aut in contractibus aut
in vltima voluntate.

Si quidem. Promissio facta metu mor
tis in effectu nõ v3 et pmis
sum tacitũ ne pcedatur in accusatiõe v3 nõ sit expres-
se si transigi nõ põt. h. d. ¶ Oppo. de. l. i. et de. l. si ab
co. C. de cal. so. vt in gl. ¶ Opp. 3 de. l. serui. j. ad. l. iul. ma. Sol.
vt in gl. cetera dic vt dici in. l. transigere. C. de transac.

Omnes. Stipulatio per quecũq verba cõce
pta valet. h. d. Uel non tñ per ver-
ba interrogationis: sed per quecũq verba alia simi-
lia tenet stipulatio.

Scrupulosam. Casus. qs potest stipu-
lari post mortẽ suã vel
aliñ similiter et legare. h. d.

1 ¶ Dies interpellat pro homine.
2 Mora an possit purgari si pena committatur per lapsum diei
3 Conuenta debet implere ex parte sui qui actionẽ vult intentare
4 Debitor moram quando purgare possit.
5 Mora nõ potest purgari si in contractu dictũ sit q pena toties
cõmittatur et exigatur quoties cõtra factum fuerit. et nu. 10.
6 Interpellatio singulis annis est necessaria vt reus in mora con-
stituatur qñ stipulatio est annua.
7 Tps etatis legitime cõditionẽ purificans pmissorẽ nõ consti-
tuit in mora.
8 Creditor tribus casibus moram purgare potest.
6 Mora quando in actibus iudiciarijs purgare possit.
11 Moram purgare non potest qui sacramentum sibi a iudice de-
latum recusauit.
12 Mora an possit purgari que ob maleficium commissa est.
13 Mora purgatur si reus estimationem rei q perijt infra tps pur
gationis obtulerit.
14 Moram purgare volens vsq ad quod tempus audiatur.
15 Mora an possit purgari per cõfessionẽ extraiudicialem.
16 Moram quando purgare quis possis offerendo aliud q peta-
tur.
17 Mora quomodo purgari possit in stipulationib' iudicialib'.

Magnam. Interpellatio hominis nõ est ne
cessaria vbi dies sit apposita id
1 post lapsum diei cõmittit̃ pena. h. d. ¶ † Not. quod
b dies b interpellat p homine. cõcor. l. ij. C. de iure emph.
et alie conco. sunt in glo. ij. ¶ Contra hoc oppo. gloss. de. l. si. ff.
quorum lega. et C. de iur. emphyt. l. fina. §. i. et de. l. emilius. ff. de
mino. et. l. cum patronus. ff. de ope. libe. et de dam. infect. l. iiij. §.
hoc autem iudicium. et non soluit merito quia in illis. ll. nulla
dies erat expressa nec tacita a. l. intellecta sed in. l. ij. §. fina. C. de
2 iur. emphyt. erat dies subintellecta. ¶ † Quero cum glos. quan-
do per lapsum diei pena committitur an mora possit purgari
et gloss. hic firmat quod non per istum text. et per. l. traiectitia §.
de illo. ff. de actio. et obli. et sic habes quod in contractibus vbi
dies et pena sint apposita ab homine non purgatur mora secus
inquit gloss. si pena non sit apposita vt in. l. si insulam. ff. de ver-
bo. obliga. et ibi hec materia ponit per barto. ¶ Item secus is
quit in iudicijs vt. j. de fideiusso. l. sancimus. et. ff. si quis cau. l. si
post tres. et in arbitris que sunt redacta ad instar iudiciorum vt
l. celsus. ff. de arbi. ¶ Item subiungit quod fallit fauore liber-
tatis ne pereat vt. ff. de verborum obligationi. l. qui rome. §. fla-
uius. vel ibi pena non erat commissa et ita dicit gloss. sed melius
dic quod ibi est pena sed nõ dies saltẽ certa vt. j. dicam ¶ Sed
attende ab extra quod vltramonta. antiqui probauerunt
hanc conclusionem dicentes in contractibus licet sit dies et pe-
na mora potest purgari: quia hoc est in iudicijs. vt in glo. ergo
in contractibus: quia ratio non est diuersa. et quia is eis quasi
contrahitur vt l. iij. §. idem scribit. ff. de pecu. hoc secutus azo-
p hus de pisis per. l. qui rome. §. flauius. ff. de verbo. obliga. vbi
inquit pena est expressa et dies manumittendi tacita quia cum
petiero qui debet equiparari expresso vt. l. quot. et. l. idem in eo-
dem titulo inducebat etiam. j. si ita quis. §. seia. in eodem titulo
vbi dies erat expressa similiter et pena quia priuatio iur. iam
quesiti pro hortis habendis. et tamen ibi purgatur mora nisi
multo post etc. ¶ Idem tenuit Ray. de forliuio inducebat. l. si.
in fina. ff. de pecu. lega. et ad. l. istam respondebat quod hic de
commissione pene non de purgatione more tractatur. ¶ Ad
l. traiectitie. §. de illo respondebat quod ibi pena poterat peti
vna cu3 ipso principali ideo mora nõ purgatur cu3 ad vtrunq
soluendum teneatur. secus vbi pena cum principali non potest
peti: quia tunc mora purgatur. vt dicta. l. et si post tres. ¶ Sed
nostri doc. bonomienses. vt Iacob. but. domi. meus et ceteri scri-
bentes et Dyn. tenuerunt cum gloss. et ista mouentur quia in vl-
timis voluntatibus vbi est dies et pena non purgatur mora. l.
j. versicul. vbi. ff. de pen. legat. ergo in contractibus cum eadem
sit ratio que est vt permissa ad tempus censeantur post tempus
prohibita. vt. ff. de lega. ij. l. statuliberum et. C. de iur. emphy. l. ij.
¶ Secundus quia idẽ est in decisorijs sicut l iudicijs vt. ff. de arb.
l. celsus. in quibus quasi contrahitur. vt. l. iij. §. idem scribit. ff.
de pecu. ¶ Tertio quia creditor prouidendo sibi de pena sibi
soluatur in termino videtur hoc voluisse et debitor consensisse. ar-
gumen. dicte. l. statuliberum. Hoc confirmo quia equitas sua-
det vt debitor non audiatur contra exactionem pene in quam
incidit sua promissione et spontanea voluntate. vt. l. ij. §. si quis
cum possit. ff. si quis cau. et hec fuit ratio huius. l. si bene medite-
tur. et hec equitas velut in specie derogat equitati in genere per
quam admittitur purgatio more vbi factum suum et culpa non
possit reo imputari vt. ff. de verborum obligatio. l. si seruum. §.
sequitur. ¶ Istam partem tenent etiam Bald. doct. perusinus.
et specialiter inducebat dictum. §. de illo. in fine. quem inducit
ista gloss. vbi dicit diem fore expressam et pena3 amissionis par
tis precij iam soluti. nam illa pena est vt. ff. de pe. here. l. sed si le-
ge. in principio et. C. de pac. inter empto. et vendito. l. prima sed
potest satis faciliter per aduersarios responderi quia in illa par
te precij soluti elapso termino facta est execution. ideo mirum
si mora non purgatur. et eodem modo respondeo ad. l. qui fun-
dum. ff. de contrahend. emption. que prima facie multum facit
pro ista parte. ¶ Item inducebat Bartolus dictum. §. de
illo. in princ. dicens quod ratio decidendi in illo. § non fuit illa
quam fuisse dicunt vltramon. videlicet quod pena simul ipo-
test peti cum principali. sed illam fuisse: quia ibi fuit dies pena
quod nititur probare quia contra non parentẽ sententie arbitri
vtrunq

vtrūq pōt peti: vt. ff. de arbi. l. si quis rem. ꝛ si dies petendi apposita non fuerit mora purgatur: vt in co. titu. l. si cum dies. §. si. ergo in proposito dici est illa q̄ est ibi causa impeditiua nō vtriusq petendi potentia. ¶ Secundo q ista sit ibi ratio probat alio respectu: q ubi pena excedit debitū principale ipsa pena peti potest ꝛ debitum principale quatenus penam excedit: vt. ff. pro so. l. si quis a socio. ꝛ de acti. empt. l. predia. ꝛ tamen purgatio more admittitur etiam quo ad totam penam. vt. l. j. in fin. ff. de pe. le. ꝛ. l. qui rome. §. flaui⁹. ff. de ver. obli. ꝛ sic cōcludit ipse q opi. glo. Dy. Ja. bu. ꝛ aliorum citramon. est vera. ¶ Restat respondere ad. ll. quas andreas p̄dictus induxit: ꝛ primo ad. l. qui rome. §. flauius. respondebat Dy. q ibi est pena sed non dies nec valet replicari q imo: qz inest dies quia petiero: qz illa est tacita et incerta q̄ nō sic impedit purgationē sicut expressa ꝛ certa coi prudenti pōt: vt. ff. de arbi. l. si cum dies. §. fi. ꝛ. l. celsus. simul iunctis. ¶ Preterea talis dies inest potius demonstrandi causa q̄ differēdi. ¶ Ad. l. si ita qs. §. scia. que fortius vrget rn̄debat Dy. q ibi erat dies sed non pena: sed hec rn̄sio tollebatur qz ibi erat pena iuris iā quesiti ad hortos: sed replicabat bart. q vbi dies est pena purgatio non admittitur vt pena commissa cuietur: vt in. q. nostra: sed bene admittitur vt actio quesita conseruetur vt ibi. Ista sol. non habet saporem ex quo pena erat in amissione actionis iam quesite. Nam purgatio nō potest admitti vt actio conseruetur quin admittatur vt pena cōmissa cuitetur. Preterea si non admittitur vt petitio pene nō euitetur quanto minus debet admitti vt exceptio ei denegetur: qz cui damus actionē fortius exceptionem. Et ideo dico q in. d. §. scia. nulla fuit pena ex

3 partium conuentione vt ibi vult glo. ꝛ Dy. ¶ † Pro cuius declaratione premitto q volens agere debet prius ex sui parte cōuenta implere: vt. l. iul. §. offerri. ff. de actio. emp. ꝛ. l. quero. §. inter locatorem. ff. loca. modo ad propositum lucius titius qui promisit omnem sententiam sese in calen. apri. non soluendo priuat se facultate soluendi vltra terminum ꝛ sic abstulit sibi facultatē offerendi: qz ad tempus permissa postea fuit prohibita. sublata ista potestate insurgit lex que non permittit eum agere nisi prius offerat: offerre autem non potest quia terminus ex conuentione prefixus transiuit ꝛ sic consecutiue priuauit se iure agendi: qz se priuauit facultate offerendi ꝛ hoc de rigore sed insurgit equitas que hanc facultatem ei restituit duntamen intra modicū tempus soluat vt ibi: nō est ergo ibi pena aliqua adiecta sed tantum dies apposita: ꝛ si qua pena insurgit a. l. procedit: at penalis legalis purgationem infra modicū tempus non impedit vt extra de loca. c. potuit. qz mitius agitur cum lege q̄ cum homine in his que ipsa lex disposuit inducere. Ad. l. j. i. fi. ff. de pe. le. quam Ray. inducit rn̄deo q ibi loquitur quando dies apponitur cā multiplicāde obligationis. quo casu euentus talis diei nō inducit morā: imo in legatis annuis que p̄ scdo anno ꝛ ceteris sunt conditionalia obligationem purificat: ꝛ sic eo momento in mora non cōstituit: vt per doc. in. l. minorum. C. de in inte. resti. mi. cum igitur tunc ad moram inducendam exigatur interpellatio merito ei⁹ sit inducte admittit purgatio. ¶ Nos vero loquimur qn̄ dies apponit solutioni nō obligationi ꝛ qn̄ apponitur vt pena adiecta cōmittat. Et predictis ptz gloss. ꝛ Dy. defensatos: lz aliquas modificationes recipiāt eorū dicta vt ex solutionibus predictis patet. ¶ Expeditis ꝛ declaratis glo. licet istam materiā posuerim in. l. si pacto quo penā. C. de pac. per cōclusiones distinctas: quālibet per se probauerim: tn̄ quia ista materia hic melius cadit materiam istam alio modo reassumo distinguēdo. ¶ Et due qōnes sunt p̄ncipales. Prima est an mora possit purgari. Scda vsq ad qd tps possit possit. Prima subdiuidit in duas: qz prima est ex parte debitoris. scda ex par-

4 te creditoris. ¶ † Ueniendo ad primam qua queritur an debitor

a moram purgare possit.[a] Et distinguo aut purgatiōi more fuit renunciatū per pactū expressum ꝛ tūc nō purgat. arg. C. de pac. ct. l. si quis in conscribendo. ꝛ est casus expressus. J. de fideiusso. l. sancimus. §. sed si quod. Aut nō est renonciatū: ꝛ tūc aut est iuratum de non contrauenīendo ꝛ non purgat: vt. C. de transact. l. si qs maior. ¶ Aut non est iuratum: ꝛ aut tūc executio facta est tam in pena vel interesse ꝛ idem vt mora non purget sine sit facta executio ab homine: vt. ff. de condi. ind. l. qui ob rem ꝛ. ff. iudi. sol. l. iam tamen. ꝛ. ij. respon. ꝛ. ff. de contrahen. emp. l. qui fundum. ꝛ. ff. de act. ꝛ oblig. l. traiecti. §. de illo. in fi. siue sit facta a l. vt probatur. ff. de legi. ij. l. si is cui. ꝛ. fi. Nam ibi electione facta statim fit executio a lege qz oīum rei legate trāsit in legatariū fm Dy. ¶ Et ex hoc dicit Bar. q si testator legauit titio centū et si heres illa nō daret legauit ei fundum ꝛ heres interpellat illa non dedit propter qd fundi legati dominiū transiuit in legatarium q heres non poterit purgare moram. Nec ob. l. j. in. pn. de pen. leg. qz ibi scdm legatum est quantitatis non speciei: vnde dominium non potest transire in legatarium. Aut executio in pena vel interesse non est facta: ꝛ tunc aut pena more est iuris vel facultatis prius moroso competentis in aliam translatiua et

idem vt purgatio nō admittatur vt. l. si. §. fi. ꝛ si qs. C. cōmu. de le. ꝛ. l. cū quidā. ff. de leg. ij. ꝛ. J. qui admit. ad bono. pos. l. j. ꝛ. ij. in fi. ¶ Et est rō qz ille in quē ius est translatum nō dz priuari illo absq eius facto vt. ff. de pac. l. si. de reg. iur. l. id qd nostrū aut pena more nō est iuris pri⁹ moroso cōpetentis in aliū translatiua et tūc aut propter morā obligatio est cōmissa ad interesse tantū aut ad certam penā adiectā. si ad interesse tantū ꝛ tūc aut particulare interesse qd venit ex mora vna cū debito principali non affertur: ꝛ tunc iure debitor in purgādo morā repellit. hoc pbat qz pbatio ista sup equitate fundat vt. l. si seruū. §. sequit. de verb. oblig. sed equitas nō suadet vt sine refusione interesse purgatio admittat. hinc est qd pretor in arbitraria loci q utitur equitate vt. ff. de eo. qd certo loc. l. qd si ephesi. §. fin. arbitratur vt morosum ad interesse teneatur. vt. l. ij. cod. titu. simile in expensis litis nam nisi illis refusis contumax non audit. vt. ff. si quis cau. l. ꝛ si post tres. ꝛ. C. de iudic. l. sancimus. ꝛ hanc conclusionem firmat glo. ff. de constitu. pc. l. sed si alia in glo. ꝛ. ij. ꝛ in. l. item illa. in glo. ij. ꝛ de ver. obli. l. qui rome. in prin. ꝛ proderit tunc vt pena quatenus excedit verum interesse euitetur. ꝛ res oblata pro rata sui interesse reperiatur vt. ff. de actio. ꝛ obligatio. l. fideiussor euictionis. ꝛ secundum predicta intelligo. l. insulā. ff. de verborum obligatione aut particulare interesse etiā offertur ꝛ tunc more purgatio admittitur vt. d. l. insulam. ꝛ in gloss. ꝛ. allegata. Si vero est ad certam penam commissa ꝛ tunc aut pena est commissa in personam tertij aut eiusdem. si tertij purgatio in illius preiudicium admittitur quia ius ei quesitum sine eius facto ei auferri non pot. si vt. J. de fideiusso. l. nouatione. ꝛ de noua. l. iij. ꝛ. C. de transact. l. fina. ꝛ ideo si quis stipulatur aliquid sibi dari vel fieri quod si non detur vel fiat stipulatur mille dari fisco vel alteri cui possit stipulari pena commissa mora nō poterit purgari in preiudicium illius. ¶ Nec ob. text. per quem Barto. dixit oppositum videlicet de adimen. leg. l. iij. §. si quis nam per illum textum dicit quod mora commissa in persona principalis facultas soluendi non dicitur adempta stipulatori: sed text. ille casum nostrum non attingit. nam ibi ex mora facta primo legatario non debetur secundo in casu nostro sic ꝛ vt clarius videas certa verba ibi in thema te posita sunt illa que ibi illud operantur. dixit enim titio dato nisi si titius ante decesserit quam acipiat sempronio dato illa enim verba si ante decesserit quam accipiat hunc habent sensum. i. antequā accipere possit quod est ante diem legati cedentem vt ibi not. si ergo post diem legati cedentem decedit titius quantumcunq mora in dando sit facta nihil debetur scio: sed in casu nostro est totum econtra quia mora facta primo pena committitur. ꝛ debetur secundo ꝛ sit quasi nouatio exceptionis oper. vt. l. j. in fin. ff. de stipula. seruorum. ¶ Si vero pena est commissa in persona eiusdem ꝛ tunc aut est actum vt vtrunq exigi possit. ꝛ tunc mora non purgatur. vt not. gloss. ordi. ff. eo. l. cum stipulatus sum mihi a procuto. ꝛ est text. in. l. traiectitie. §. de illo ff. de actioni. ꝛ obligati. ꝛ ratio eui-

5 dens quia alias exactio esset de altero ꝛ non de vtroq. ¶ † Et ex hoc habes quod si in contractu dicatur quod pena toties cō-

b mittatur[b] ꝛ exigi possit quoties fuerit contra factum rato manente pacti pena commissa non poterit mora purgari secus si

c illa particularia tantum rato manente pacto[c] sit apposita ꝛ de exactione pene nihil sit dictum quia tunc vtrunq peti non po-

d test: sed illa clausula tantum apponitur vt nouatio impediatur[d] quo casu vendicāt sibi locū sequētia. ¶ Ubi ergo vtrunq exigi nō pōt capio distinctionē Dy. illā ampliando qz aut est dies et pena aut pena ꝛ nō dies aut eorū neutrū. ¶ Primo casu qn̄ vtrūq est appositū fac tria membra sequentia. ꝛ dic aut dies est adiectus causa multiplicande obligationis: ꝛ tūc mora purgat. vt. l. j. ad fi. ff. de pe. leg. et si pena excedat ipsum debitum in multo pluri vt ibi pz. facit. ff. de ver. obli. l. v. §. fi. ꝛ. l. qui rome. §. flauius. Aut est adiectus causa diuidende prestationis vt est videre in stipulatione annua de qua in. l. senatus. in fin. ff. si de do. cau. mor. nam obligatio est vna sed prestatio est diuisa. vnde si stipulor. x. singulis annis vsq ad. x. annos sub certa pena videor stipulatus centū diuidenda p. x. sīgulo anno. ꝛ isto casu puto purgationē admitti. ꝛ me mouet: qz ista. x. debētor in principio cuiuslibet anni ex dispositione legali vt. ff. de ver. obli. l. cū q ita. §. q ita. ꝛ de stipu. ser. l. si seru⁹ cōis meuij. §. fi. ꝛ sic purgatio facilius dz admitti qz miti⁹ agit cū lex diez subintelligit q̄ qn̄ homo expressum opponi. vt. l. cels⁹. ff. de arbi. Hoc cōfirmo qz legatū annuū p p̄lo anno est purū p sequētib⁹ est ɔditiōale ꝛ tn̄ habem⁹ q si pena sit cōmissa ex solo tēpe p̄mi anni omissa mora pōt purgari. vt. l. j. §. qd ꝛ si in annos. ff. de pe. lega. ¶ Et quo sequit qd

a ¶ Mori purgare pos. more purgatio an ꝛ qn̄ admittitur ꝛ quid qn̄ fuit adiecta dies et pena vide soci. cōsi. cretr. incip. in causa tacta tanozi. ver. nec ob. eū ver. sequē. in sui da parte. chart. lxxiij.

b ¶ Committatur. tu vide de hoc dicto qd no. in tracta. clausularum. in clau. contract. et in clau. compromissorum. ver. pena toties committatur. ꝛ tn̄. rato manente pacto vbi plene.

c ¶ Rato manēte pacto. clausula, rato manēte pacto facit penaz plurīes committi. l. si duo. §. semel ꝛ ibi bar. ff. d. arb. ꝛ. l. ij. ad finē in v. nec si est dictum. C. de iur. emphyt. ꝛ oldo p bal. in addi. spe. de lo. l. v. col. v. pena. sed nō impedit morā purgari barto. ange. rapb. imo. alex. in l. si insulā. ix. fal. de ver. obli.

d ¶ Et nouatio impediatur not. qd clā rato manente pacto ipedit nouationē. ꝛ adde q inducit augmentationē bald. in. l. ancille. vi. col. i v. opp. qd electa. C. de furt. ꝛ in. l. j. x. col. in v. sed istud est ꝫ dictum. C. de bis q pe. no. item adde q impedit p stipulationē penalē nouari principalē. Alexan. in. l. ita stipulat⁹ in fi. de ver. signi. item adde talis clausula videtur posita in odiū cōtra conuenientis nā in in fauorē nō mutat naturā cōtractus nec penā que venit ex natura cōtractus bal. in addi. spe. de locat. in. v. col. v. clara. ma. pact. ꝛ ibi specu. §. nunc aliqua. vers. xxxvi. et ver. se. barto. post gl. in. l. ij. vlti. col. in versi. quero qn̄ pmissa. C. de in. emphy. ꝛ opat fauorem seruantis gl. ꝛ doc. in. c. potuit. in v. potuisset expelli. de loc.

in illo primo anno quo pura est obligatio interpellatio fuit ne-
cessaria. et sic principium anni seu dies nō constituit eum in mo-
ra quia si fecisset mora purgari non potuisset. vt in ead. l. versic.
nihil. ex illo ergo primo anno cuius obligatio est pura et tem-
pus adiectum est sic confusum etiam. l. declaratum vt in princi-
pio anni debeatur ad stipulationem annuam. recte potest infer-
6 ri: quia ratio nō est diversa. ¶ † Et ex hoc infert quod in stipu-
latione annua singulis annis interpellatio est necessaria vt reus
constituatur in mora quod est notandum. secus dico si stipulatur
singulis annis die tali dari sibi certum quid sub certa pena.
¶ Aut dies est adiectus pro termino fiende solutionis et iste est
casus nostre. l. et tunc subdistingue. aut dies est a principio incer
tus licet pena sit certa et tunc eventus diei non impedit purga-
tionem more vt hic Cyn. in questione eius qui promisit curare
facere quod tertius consentiet certo contractui cum pervenerit
ad etatem legitimā. et ratio est quia probabiliter potest errari in isto tē-
pore et sic cessat ratio quam ponit ista. l. hic in fine. et hoc habuit
ipse pro indubitato in extraneo sed in patre et alio cōiuncto qui
non presumitur etatem illius ignorare. vt. l. de tutela. C. de in in-
teg. rest. et l. optavi. in fine. ff. vnde cog. ipse dimisit in dubio sed
ego in eis idem dico: quia tēpus hoc in psona huius tertij adiectū
reddit stipulationem de curādo etc. cōditionalem preterquam liber
tatis favore. vt. ff. de manumis. te. l. si ita scriptum. facit. ff. de con
ditio. et demō. l. heres meus. et l. quibus diebus. §. quidam titio.
non enim dico si et cum differunt quando alicui actui extrinseco ap-
ponuntur. vt. ff. de verb. obli. l. quocunque. §. non solum. et ibi per
Barto. sed nemini dubium quod per dictionem si illa stipula-
tio redderetur conditionalis ergo per dictionem cum pro hoc etiam
a facit quia dictio postquam [a] facit cōdictionem. vt. ff. de ver. obli. l. in
7 ter illam. ergo et dictio cum. ¶ † Ex predictis infero quod tēpus le-
gitime etatis quod habet cōditionē purificare non cōstituet promisso
rem in mora. sed interpellatio erit necessaria. et sic purgatur mo
ra. hec vt quotidiana sunt cordi tenenda. ¶ Aut dies pro ter-
mino solutionis adiectus est a principio certus et pena est ad-
iecta tunc non potest mora purgari. casus est hic et etiam gl. secundum
Ja. bu. et Dyn. licet. §. de illo quē etiam gloss. allegat. non multum
faciat. glossa. dixi. Et moderni inducunt pro casu. l. versi. vbi. ff.
de pen. le. qui bene facit. et accedit ratio quia ad tēpus permissa vi-
dētur postea prohibita. vt. l. statu liberum. ff. de le. ij. cum si. et quia
lex que inducit purgationem more non debet inducere vt tollat
ius parti quesitum ex sua provisione: quia lex suum non partis de
negat auxilium. vt. l. celsus. ff. de arbi. et l. filius. §. cum. ff. de fidei-
commissarijs lib. et quia hec in stipulationibus decisoria con-
cernentibus. vt. d. l. celsus. nec ob. extra de loca. cap. potuit. quia
nos loquimur quando vtrumque scilicet dies et pena sūt apposita ab ho
mine ibi vero vtrumque est intellectum vel adiectum a. l. quo casu
mitius agitur cū ea. vt. C. dixi. ¶ Secūdo casu principali quando est
dies et non pena ab hoīe tunc purgatio more est permissa etiam
si pena sit inducta a. l. vt ff. de verb. obligatio. l. ita quis. §. fin.
¶ Nec ob. quod ibi est pena iuris nō quesiti ad heredes: quia illa est
pena legalis cōsecutiva vt circa principiū declarando glo. dixi.
¶ Et probatur hoc dictum etiam ratione. nam ex quo creditor
de alio sibi solvendo post diem adiectam non providit conti-
nuo illud sibi solvi voluit. ¶ Tertio casu principali quando est
pena et non dies expressa dic quod quantumcunque sit pena purga
tio more admittitur etiam si dies a. l. tacite subintelligatur. hoc pro
batur. ff. cod. l. qui rome. §. flavius. et ff. de pen. leg. l. i. in princi. et
in fi. ff. de arbi. l. si cum dies. §. fina. et l. celsus. coniuncta. l. nō di-
stinguemus. in prin. in cod. titu. ¶ Quarto casu principali vbi
neutrū eorum est expressum sed post moram obligatio succedit
ad aliud et tunc purgatio more admittitur. vt. ff. co. l. si insulam.
ibi ponit vsque ad quod tēpus. et huius est ratio quia si vbi alterum
eorum tantum intervenit et alterum deficit purgatio non impeditur vt
in duobus mēbris precedentibus tātominus impediri non de-
bet quando vtrunque deficit. ¶ Ex predictis apparet verificata distin-
ctio Dyni. ¶ Unum non omitto quod vbi a purgando mora prin
cipalis excluditur fideiussor conventus admittitur. vt. ff. de do. ex-
cep. l. fideiussor. secundum lec. scdam que in stipulatione dupli intelli-
git. l. illam. et hoc ideo quia fideiussor laborat alieno morbo ideo
ei facilius subvenitur. argu. C. de natu. li. l. legē. et etiam quia mora prin
cipalis censetur gravior. vt nota. ff. de verb. obl. l. mora. et pro hac
conclusione videtur quasi casus. j. de fideius. l. sancimus. licet in
stipulatione iudiciali loquatur. et hec de mora a debitore com-
8 missa. ¶ † Nunc videamus de mora a creditore cōmissa et dico
b quod in tribus casibus [b] ei moram suā purgare admittitur. primo vt
actio ei iam quesita conservetur. vt. l. si ita quis. §. fin. ff. eodem.
¶ Secūdo vt ei per neglectum rei. i. debitoris pena cōmittatur. vt
l. celsus. §. fina. cum. l. seq. ff. de arbit. ¶ Tertio vt ei per factum
suum ius et actio queratur quando tēpus adiectum facto per eum fien-
do est oneris quam limitativum. vt. ff. de sta. lib. l. servus qui. §. ser-
vus. et l. cū heres. §. fina. denegatur autem ei quando tēpus adiectum
facto per eum fiēdo est potestatis limitativum. vt. ff. de fideicom
missis lib. l. thais. §. intra et rationes per se patent. Et hec ex con-
tractibus et vltimis voluntatibus seu in actibus extraiudicia-
9 libus. ¶ Nunc videamus quid in actionibus iudicialibus vel
quasi. et quia actus iudiciarij in quibus mora cōmittitur concer-
nunt quique principium cause: quique mediū quique finem: ideo de omnibus
videndū. dico igitur aut mora est commissa circa preparatoria
cause seu circa iudiciorū constructiva: et tunc purgatio more ad-
mittitur licet dies et pena ab homine sit adiecta vt patet. ff. si quis
cau. l. et si post tres. secundum vnā lectu. et ff. iudi. sol. l. iij. §. fina. et sic
isto casu non equiparantur iudicia contractibus in quibus vbi
est dies et pena expressa mora non purgatur. vt. C. dixi. et ratio est
quia in iudicialibus fit interpretatio ex mente et equitate preto-
ris quod non est in conventionalibus. vt. l. i. conventionalibus
ff. de verbo. obliga. pretor igitur qui summa equitate innititur.
vt. l. quod si ephesi. ff. de eo quod cer. lo. interpretatur vt si ius
adversarij non sit factum deterius circa negotium principale
mora purgetur: et sola deterioratio iuris attenditur. vt. d. l. et si
post tres. quod nō est in actibus extraiudicialibus. vt. ff. de pe.
leg. l. i. versicu. vbi. et in. l. lasta. et rationem rationis assignavi in. l.
pacto quo penam. C. de pact. et in. l. semel mora. quasi repetij. ff.
sol. ma. ¶ Et predicta licet procedāt in iudicijs nō tamē proce-
dunt in arbitrijs licet aroitet compromissarius cū pena sit electus
quia statim cū arbitro nō paretur pena cōmittitur et cōpromissum sol
vitur. vt. ff. de arbi. l. si quis rem. et l. diem proferre. §. si quis liti-
gatorum. et ibi nota. non ergo coram eo qui arbiter esse desijt mo
10 ra purgari poterit. ¶ † Sed dubitari potest si in compromis-
c so [c] fuerit apposita clausula vt toties pena committatur quoties
fuerit contra factum rato manente compromisso an tunc mora
possit purgari. circa quod vide quod in dictis. ll. dixi aut mora est
cōmissa circa media cause. et hoc distinguo aut super pena intrin
seca a iudice comminata et nondum lata est sententia et dico morā pur-
gari posse. argu. ff. iudi. sol. l. iij. §. fina. cū ibi no. et arg. eorum que
prime dixi de pretoris equitate et exemplis statim subijciam. aut
sententia est lata sup pena cōminata: et tunc nō potest mora purgari.
Et est ratio quia cessat equitas pretoris per quā dixi purgationē
admitti et maxime vbi sententia transisset secum executionē et cir-
ca princi. alterius distinctionis dixi. pro predictis induco. C. de
iur. ca. l. i. §. quod si actor. vt si contra actorē vel reum de calum-
nia iurare nolentē iudex pronūciat eum cadere a causa nō auditur
postea iurare volens. ¶ Idem dico in non volente respondere
positionibus vt si iudex primus penam comminatus contra eum
in contumacia perseverantē pronūciaret eas haberi pro confessa
tis quod is postea morā purgare nō poterit. vt extra de confes.
11 c. ij. libri. vi. ¶ † Itē dico in eo cui sacramentū veritatis defertur
eo recusante sine iusta causa si iudex contra eū pronūciaverit nō
poterit postea velle iurare. et moram purgare. vt. l. generaliter.
§. sin autem. C. de iur. calum. aut mora est commissa circa deci-
soria cause et isto casu si dies et pena sunt apposita ab homine
non purgatur mora. secus si dies sit apposita a. l. et pena ab ho-
mine. et hoc clare patet in sentētia arbitri. vt. l. si cum dies. §. fin.
et. l. seq. ff. de arbit. et si hoc est in arbitrio fortius in iudice cuius
sententia est efficacior. vt. C. de arbi. l. i. et. ff. eo. titu. l. ij. ¶ Et si dicas
cur diversum in preparatorijs. respondeo quia in decisorijs lata sentētia iu
dex est functus officio suo ideo amplius equitas eius nō specta-
tur. vt. l. iij. C. depos. sed in preparatorijs durat ¶ Item per sen-
tentiā diffinitivā mādatur aliquid dari vel fieri quod datum vel
factum non expectat aliud post se. et sic mora respectu actus tota-
lis est cōmissa quod nō est circa preparatoria. ¶ Item quia in deciso-
rijs iudex secundum equitatē suā est arbitratus dū tempus apposuit in-
fra quod iudicatū solui mādavit. vnde nō expectatur vt amplius arbi-
tretur. sed in preparatorijs in cōparatiōe quā iudex mandat coram
se fieri nihil arbitratur ex sua equitate sed potius exequitur di-
spositionem iuris ad hoc eum necessitatis. ¶ Et ex hoc infer-
tur quod si iudex in diffinitiva tēpus legale ad solvēdū cōdēnato de-
dit quod expressio talis tēporis nō impedit morā purgari: quia nihil
est arbitratus propria equitate sed alienā est secutus. s. iuris com-
munis vel municipalis cum expressio eorū que tacite insunt ni-
hil operetur. vt. j. de fideius. l. nō recte. et pro hac parte bene facit. ff.
de re iudi. l. iiij. §. si quis. et ibi glo. pen. hanc opi. sentit et bar. idem
tenet in. l. ij. ff. de lega. j. et ego idem sequor in iudice. ¶ Sed an
idem sit in arbitro. dicit Barto. ibidē quod nō quia in eius senten
tia tempus legale non ex necessitate sed ex volunte cum ipse pos-
sit quācunque aliā dies statuere et partes tenentur stare. vt. l. diem
§. stari. ff. de arbi. ideo si illud exprimat dicitur sua equitate facere
nō aliena quia pro libito poterat minuere quod nō est in iudice: quia si
minus arbitretur lex supplet. vt. d. l. iiij. §. si quis. ¶ Sed in contrariū videtur
mihi fortiter facere: quia si arbiter de tēpore nihil dicit videtur legale
tēpus praefigere argu. l. si quis cū nullū. ff. de iure co. Secūdo quia et si tēpus
legale exprimat ex quo nihil addit vel detrahit nihil proprium sta-
tuere videtur. vt. ff. de iust. et iure. l. ius civile. tertio quia pariter extrinse-
sece illud tēpus inest ex. l. dispositione. ¶ Quarto quia iudex habet pota-
tem illud minuendi cū causa. vt. ff. de re iu. l. ij. et ampliande sine causa
vt. d. §.

[a] ¶ Dictio postquam. Adde bartol. in l. quibus. §. si. in. ij. col. in fin. versic. quid de dictione. ff. de condic. et demon. post. glo. licet quod faciat cōditionē contrarius tamen ipsemet fuit in. l. si filius. ff. de dolo. Itē addo quod postquam nō significat modum prout bart. in. d. l. quibus sed in. l. filius contrarium licet vbi vide.

[b] In tribus casibus. Tu vide saly. in prealleg. tract. de mora. in primo mēbro sine dubio in prima conclusione. et. ij. se. vnde elicitur hic tres casus. vide. prima cōclusio credi tori purgare morā permittitur.

[c] ¶ Si in cōpromisso. Adde quod etiam rato manente pacto posita in cōpromisso facit actionē nasci ex laudo gl. in. l. ij. l. v. exceptionē. ff. de arb. Vide de hoc notata per salv. d. eo. postillatorē media quod no. C. de. l. nu. me. v. in apo. in quo cōmittatur.

vt.d.§.si quo.ergo et in arbitrio idẽ videt dicendũ quod in iudice.

12 ¶ Quero qr ista supradicta habẽt locũ quãdo p negligentiã et sic in omittẽdo mora est cõmissa.qd si pp̃ter cõmissuz et malefactum mora sit cõmissa an tunc locus erit purgationi more.et dixit Andre.de pisis qd sõ per.l.cum filius.§.in hac.ff.e.cum ibi no.vbi ptz qd ad eius purgationẽ restitutio iure spãli rõne etatis vel ex cãa generali cõcedetur.et sic de iure cõmuni nõ purgatur. Item inducit.ff.depos.l.i.§.si rem.et in.c.i.col.in.c.quid iuris sit si post alie.feu.vasal.illud recuperet.vbi vassallus q illicite feudũ alienauit:lz illud recuperet nõ potest retinere iure feudi et sic malefactum non purgatur. ¶ In contrariũ facit.ff.loca.l.lege §.colonus.pp̃ter qd Bar.dixit aut factũ momẽtaneũ est in obligatione vt rẽ restitui et nõ purgat vt in.§.si rem.et.c.d.alle. Aut factũ successiuũ sicut quãdo quis tenet ire et agere vel fundo suo vti et frui et tunc contrauenient̃s põt purgare infra modicum tempus vt.d.§.colonus.et qd glo.dicit in.d.l.cũ filius.qd restitutio est necessaria intelligit ipsa transacto tẽpore ad purgandũ morã concesso. ¶ Sed attende qr cõtra primũ membrũ videt casus.ff.de ser.fugi.l.i.§.i.et qd metus cã.l.si cum exceptione.§.satis clemẽter.et.ff.de publi.l.i.§.quod si fecerit.et.l.ex hoc edicto in prin. Et contra scdm videtur text.in.d.l.cũ filius.§.in hac.vbi text.videt velle qd p̃missor nullo modo purget morã sed heres eius purget pactũ proprũ mediãte restitutiõe in integrũ rõne etatis vel pp̃ter iustã ignorantiã:qr successit in locũ alterius.ideo aliter distinguo:qr aut querit in obligationibus descendẽtibus ex delicto aut ex cõtractu preambulo. Primo casu aut vult purgare morã vt ammodo periculũ rei nõ specter ad eum et potest. vt.ff.de condi.fur.l.paruli. Aut vt impediat penã cõmitti et etiã põt qñcunq ante eius commissionẽ vt.d.l.si cum exceptione.§.satis clementer.facit.l.eum qui.in prin.ff.de iureiur. Aut vt euitet exactionẽ pene iam cõmisse.et tunc aut pena nõ fuit commissa a principio sue more:sed ex postfacto eo perseuerãte in mora et tunc non purgat morã vt.d.§.satis clementer. Aut pena erat commissa a principio sue more seu sui malefacti et tunc aut malefactor fuerat incitatus a re et tunc purgat morã vsq ad.xxx. dies.vt.ff.de ser.fugi.l.i.§.i.aut nõ fuit a re illa incitatus et tunc aut delictum ex quo actio illa penalis causatur est ordinarium et tunc non purgat moram vt euitet penam vt.ff.de fur.l.qui ea mente.et.ff.vi bo.rap. Aut erat extraordinarium et tunc mora purgatur vt.ff.de publi.l.i.§.quod si fecerit.et vsq ad sententiam vt in eodem titu.l.hoc edicto.et.ff.de alie.iudic.mu.causa fact.l.ex hoc edicto.§.penult.et ibi glo.p ista diuersitate. ¶ Secundo casu si in obligationibus descendẽtibus ex pcto ad malefactuz preambulo distinguo.aut pp̃ter malefactũ res nõ potest reduci ad pristinũ statum:quia illaz interemit quo casu morã cõmittit vt.ff.eo.l.si ex legati causa.et tũc morã nõ põt purgare vt euitet penam vel interesse vt ex solutione alterius questionis patebit. Aut res põt in priorẽ statuz reduci:et tunc aut executio pene est facta ipso iure a lege et mora nõ purgatur.ita potest intelligi.d.in ti.quid sit.et c.in vsibus feudorũ. Nam p alienationẽ ipso iure pdidit vtile dñium et transiuit in dominum.vt in titu. de alie.feu.c.si clientulus.cir.prin.et in ti.que sit prima causa beneficii amit.c.i.§.pe. Aut executio pene nõ ẽ facta a.l.et tũc aut factum momentaneum erat in obligatione aut successiuũ. ¶ Si momentaneum.et tunc aut queritur an per simplicẽ actum priori cõtrariũ a quo mora fuit causata purgetur respectu rei.et dico quod nõ vt.d.l.i.§.si rẽ.ff.depos.et ita etiã potest intelligi.d. c.in vsibus feu.per do.Andr.a Ise.aut querit an per ipsius rei recuperate oblationẽ possit purgari mora vt ammodo periculuz specter ad recipere nolentẽ.et dico qd sic vt.d.l.si paruli.nec litera vetat vt.d.§.si rem. Si autem factuz est successiuũ et tunc aut propter illud factuz statim commissa fuit obligatio ad totale interesse:et tũc admittitur purgatio infra modicũ tpus non postea vt.ff.locati.l.in lege.§.colonus. Aut fuit cõmissa ad particulare interesse tantum et tunc non purgatur vt.d.l.cum filius.§.in hac.ff.eo.cõiuncta gl.sua. ¶ Ratio primi est qr vnũ cõtra eum inducitur vt statim ad totale interesse committatur.ideo aliud pro eo inducitur vt.l.cum qui in princ.ff.de iureiur. ¶ Ratio secundi est qr ex simplici obligatione nõ debebat illud particulare interesse.et ideo si volet purgare necesse habet etiaz illud offerre vt.S.dixi in magna.distinc.quid si illud non solueret necessaria erit in integ.resti.vt in glo.d.§.in hac. Uel aliter aut est cõmissa obligatio ad interesse et habent locũ pdicta.aut ad penã cõuentã et tunc nõ purgatur mora nisi mediante restitutione.vt.d.§.in hac.et ratio qr in penis nõ consideretur interesse vt.l.stipulatio ista.§.alteri.ff.eo. Item qr mitius agitur cũ.l.q̃ cũ homine qui facit teneri ad interesse. ¶ Nec ob.qd in alia distin.dixi videlicet quod vbi est pena et non dies mora purgatur:quia ibi quando propter neglectum pena est cõmissa.hic quando pp̃ter factum quod censetur grauius:vt no.in.l.mora.§.quero.ff.solu.matri.

13 ¶ Quero pone qr infra tempus purgatiãis res perijt et sic periit reo:vt.ff.de sol.l.qui.r.an tunc reus possit purgare moram offerendo estimationem sicut poterat offerendo rem.et Bartol. dixit q sic per.l.cum res.ver.itaq.et versic.item si res.ff.de leg.i. Item quia subrogatum et c.vt ff.si quis cau.l.si cum.ff.qui intinarum.sed mihi videtur q.d.l.cum res.coniuncto prin.cum illis ver.potius facit in oppositum.nec ratio de subrogato vrget tum quia in particularibus preciũ nõ succedit locu rei.vt.ff. de fur.qui vas in fi.et no.in.l.si rem et precium.ff.de pet.here.tum quia hoc preciũ nõ est a partibus subrogatum sed ex necessitate peruenitur ad illud in odium morosi et sic tale odium non debet sibi afferre premium:vt.l.sine hereditã.ff.de nego.gest. ¶ In hac ergo questione distingue. Aut res perit culpa vel facto debitoris aut sine. Primo casu offerendo preciũ non purgat morã.ratio est quia purgatio more conceditur ex equitate:vt.l.si seruum.§.sequitur.ff.eo.sed equum non est vt qui morã committit et postea nouam culpaz adhibuit per quam fecit vt rem non possit offerre per tuius oblationem debeat moram purgare audiatur volens pro purgatione preciũ offerre imo suadet contrarium. Secundo quia si aliter dicatur moroso dabitur occasio malignandi et peiora malis accumulandi contra l.fi.C.vt in pos.lega.l.scire oportet.ff.de tuto.et cur.da.ob his. Tertio quia reiteranti delictum reiteratur et augetur pena.C. de episco.aud.l.ij.et C.de ser.fugi.l.quicunq.et.ff.de pe.l.si quis diutino.ergo et in proposito pena est aggrauanda in hoc vt benignitas.l.contra quam committit eum nõ iuuet nec ei psit.vt l.auxilium.ff.de mino. Et per has ratiões teneo quod isto primo casu offerendo preciũ non purget morã si non offert totale interesse vel quam pena cõmissa exigatur et pro hoc bene facit.d.l.si seruum.in prin.et in.§.sequitur. ¶ Secundo vero casu quando res perit absq noua eius culpa tunc dico quod in casibus in quibus morosus liberatur in totum quod est quandoq vbi eodem modo res fuisset peritura penes actorem questio nostra locum non habet quia non est necessaria aliqua precij oblatio sed in casibus in quibus nõ liberatur quod est regulare procedit questio tunc licet opinio. Barto.videatur locum habe- a re tamen verius puto non posse etiam tunc purgare moram vt penam iam cõmissam euitet quia discurrendo omnes leges de purgatione more loquentes mora purgatur quando id quod ante morã debetur offertur vel quid aliud et tunc fuisset in soluendi potestate sed preciũ non erat huiusmodi ergo et c. Secundo quia nec nunc preciũ petitur sed res ipsa licet in precio fiat executio ex necessitate rei perempte et in odiũ morosi:vt ff.eod.l.si seruum.§.fi.tale igitur odium non debet afferre premium vt superius dixi. Concludo ergo quod vbi si res extaret ipse purgaret moram et penam euitaret quod nunc perempta non possit purgare vt penam vitet et sibi imputet qui tanto tempore distulit et casum talem expectauit.et pro hoc bene facit ff.de verbo.obli.l.si ita stipulatus.in fi.et hoc de ista questio.

a Usq ad qd tẽpus.tu vide de h questio Sal.c.in sepe alle.tract.de mora char.iuꝫ.equum.iuꝫ.

14 ¶ † Quero modo principaliter in casibus in quibus purgatio more admittitur vsq ad quod tempus a purgare volens morã audiatur.et istius.q.sic g̃nalis mihi est sol.formidabilis.et tamẽ inherendo distinctioni S.posite videamus primo in persona creditoris.scdo in persona debitoris. In persona igitur creditoris distinguo aut est creditor purus et de presenti.aut cõditionalis. si purus dic aut ad purgationem sue more exigitur eum aliquid offerre.et tunc vsq ad modicum tpis iudicis arbitrio estimandum est:vt.ff.de ver.ob.l.si ita quis.§.fe.ia. Aut nõ exigitur eum aliquid offerre.et tunc potest quãdocunq nisi res sit perempta vel 15 actio prescripta:vt.ff.de arbi.l.celsus.et ibi glo ¶ Sed hic oritur dubium an p eius petitionẽ extraiudicialem purgat moram et videtur mihi q nõ:qr per talẽ petitionẽ debitorez qui moraz in non petendo commisit non constituit in mora.sed requiritur lit.contesta.et videtur mihi casus sing.in.l.sed si alia.ff.de cõsti. pe.vnde si illum in mora nõ cõstituit.sequitur q suã purus non pugat q̃ lit.contesta. Aut est creditor conditionalis et intelligo de cõditione potestatiua habẽte tempus certũ annexũ.et tunc si illud tempus est appositũ pro termino implementi conditionis nõ habet locũ questio nostra cũ tunc nõ possit mora pugari:vt.S.dixi. Si vero illud tempus sit appositum ad taxandum quantitatẽ oneris iniuncti tũc mora purgabit qñcunq:vt.l.de statu libe.l.seruus.qui.§.seruus.et hec in creditore sufficiant. ¶ In persona autẽ debitoris videamus primo quãdo ab eo offertur id qd petitur vt in obligationibus dandi in quibus post morã obligatio non sufficit ad aliud.tunc dixerunt glo.q purgatur vsq ad litẽ cõtest.non postea.ita not.in.l.interdum.§.si. ff.de ver obli.et mouent per.l.si insulã.in eo.ti.q hec nõ probat qr loquitur qñ ad aliud offertur.ideo Jaco.de ra.Pet.et Cyn. dixerunt quod perpetuo purgatur qr per lit.contest.non tollitur facultas soluendi qd petitur vt insti.de ppe.et temp.act.§.fi. Sz Ray.dixit qd casus erat per gl in.l.sed si alia.ff de constitu.pec. sed dubito an hunc intellectum tex.ille patiatur.Ad.d.§.fi.rñ.

a Inter cõtrahentes. Tu vide de hoc vltra hic no. per Bal. hic nu. ix. ver. quero di/
a citur hic qd verbis enũciatiuis. ꝛ qd ibi posui in addi. post alex. qd no. idem alex. in. l. rem alienam. de pig. act queri olim vide in. l. si donatione. ff. de colla. ꝛ qd not. roma. sing. suo. cccccxxvi. fm meũ numerũ qd inci. ꝟba enũciatiua ꝛ mai be sila. sing. xxxiij. inci. no. qd si in instrumento procuratorio.

b Donec cõtra
b rium probetur li/ mita p do. soci. cõ sili. cccxiij. incip. in pñti cõsultatione versi. secũda con/ clusio. circa fi. hu/ ius scde ptis cha. lxxxviij. qd verum qd verba enũcia/ tiua emissa et pp aliud obiciũq pro/ ferũtur inter pre/ sentes inducũt pre/ sumptione seu p bationem donec pbetur cõtrariũ secus qd emittũs a ptibus scienti/ bus super actu in quo ptes possunt sibi pindicare qr tunc nõ admittit pbatio in cõtra/ rium. Item qr ui si pricipaliter tra ctaret de renun/ ciatione pbatur in c. allud. ꝛ ibi An/ to. de hut. de pre/ sum. ꝛ bald. in. l. ad probationes. de hoc est gl. hic ver. sermo ꝛ vide nd hãc legez bal. in. l. cum aliqmis de iure delib. vbi limitat hic dicta.
Quod testes.
c Adde soci. consi.
i cleri incip. diu p fecto. an ecps. ꝟ si. cõfirmat. nã in si. in. ḡ. pte chart. xl.

d Per quot te/
i stes. adde fm do. Soci. ꝯsi. [illegible] cip. diu pfecto an ceps. ver. confir/ matur nam in [illegible] parte chart. [illegible] qd duo testes etiam nõ descripti pos/ sunt instrumentũ reprobare quod tres vel plures ol exceptione maio/ res deponẽtes cõ tra instrumentũ aliter non coinui/ uatum sufficiunt etiam ad cõdem/ nandum notariũ de falso itiam ad/ deqr nedum quã do oẽs testes descripti in instrumento: sed etiã qñ vnus solus contradicat instrumẽto ex necessariis instrũ nõ pbat vt p pfatũ soci. in. d. ꝯsi. clxxi. char. xxxix. ꝟ. qb⁹ psuppo/ sitis. ꝛ cõsilio. cxcij. incip. in pñti cõsultatiõe. ꝟsicu. circa aliud dubiũ in. d. pte. chart. lxxxviij. itẽ adde qd ad reprobandũ instrumentũ satis est qd testes instrumentarij de/ ponant rem nõ fore gestã put instrũm cãtat licet nõ recordent put res fuerit gesta. qd est no. vt p pfatũ soci. d. cõsi. clxxi. ꝟ. alleg. ver. multũ et mihi circa finẽ char. xxxix. Itẽ adde cuz cõsi. cclxxxiij. inci. in cã do. Corse. ꝟsi. postremo dico. cir. prin. in. ḡ. pte. char. cxx. qr instrũm reprobaf p duos testes et nõ descriptos q sint optime opinionis ꝛ adde etiam pfatum soci. cõsi. xcij. incip. pstãtissimi. ꝛ iustissimi in prin. ꝟ. ḡ. nã cũ ver. sequẽ. in. i. parte. char. clx.

Ray. qd ibi quantum ad effectum absolutorie consequendo ab obseruatione iudicij. Bar. dixit qd ante lit. contest. per simplicẽ oblationem extraiudicialem purgat moram et lit. etiam con/ test. potest purgare. sed tunc requiritur quod in iudicio offerat. arg. ff. de procu. l. si reus. ꝛ ff. de pig. actio. l. si rem. ḡ. fi. ꝛ ratiõẽ sumit ex. l. nihil tam naturale. ff. de regu. iur. ꝛ. l. prout quisq. ff. de solu. ꝛ hoc quo ad purgationem more sed q̃tum ad absoluto/ riam consequendam inquit ipse qd requiritur etiam consigna/ tio que vim solutionis habet vt. j. de solu. l. obsignatiõe. ꝛ no. in d. l. si reum. ꝛ ita nota. ipse in. d. l. interdum. ꝛ in. d. l. si insulam.
16 Secundo in debitore videamus quando offert aliud q̃ pe/ tatur ꝛ hoc casu facio tria membra quia aut illud quod offertur fuit a principio in petitione seu obligatione. aut solum in soluen di facultate. aut in neutro sed isto tertio casu non habet locum questio nostra: quia cum moram non purget vt. l. paulus. ff. de solu. frustra queritur vsq ad quod tempus. Dico igitur in pri/ mo casu quod aut illa obligatio fuit efficax ꝛ valida aut ineffi/ cax ꝛ inualida Si efficax ꝛ valida tunc si super petitio iam erat in mora purgare potest ante lit. conte. non postea vt. ff. de pecu. le. l. i. in prin. ꝛ de verbo. oblig. l. si insulam. nisi de aliquo mino/ ri tempore caueretur in. l. si autem: prius non erat in mora. sed per lit. contesta. mora fuit inducta tunc potest vsq ad sententiã. arg. eorum que not. j. de trãsac. l. siue apud acta. ꝛ in. l. si maior. facit quod in seq. membro dicam. Si inualida ꝛ inefficax vt est conuentio nuda. ꝛ tunc aut causa illius obligationis inualide nõ est productiua alicuius exceptionis ꝛ tunc potest vsq ad senten tiam vt. l. si pacto quo penam. j. de pact. ꝛ est ratio quia ante lit. contest. seu litem morã nõ potest esse in mora proprie loquendo vt de reg. iur. l. nulla mora. licet quasi mora dici possit ideo post lit. contesta. ab offerendo ipsum principale non excluditur. Aut causa illius obligationis inualide est productiua alicuius exce/ ptionis puta quando ex causa transactionis est facta: quia ob/ latio more purgatiua habet coherere exceptioni. id de ea iudi/ co vt fieri possit vsq ad tempus quo exceptio opponi potest et ideo considerari tunc debet an exceptio opponatur in vi perem ptorie vel dilatorie. ꝛ an ante lit. contest. vel postea quod decla/ ra ꝛ prosequere vt scripsi in. d. l. siue apud acta. in vlti. q. ꝛ hoc de primo membro quando offertur id quod fuit in obligatione.
Secundo igitur casu quando id quod offertur fuit solum in soluendi facultate. dixerunt aliqui aut conuenitur ex facto alie/ no et potest etiam post sententiam donec lis sit contesta. super actione iudicati vt. ff. de pe. he. l. item veniunt. ḡ. idez recte. Aut conuenitur ex facto proprio ꝛ tunc potest donec super petitorio lis sit conte. non postea vt. ff. de sol. l. si quis sit stipulatus. x. in mel/ le. ratio diuersitatis est qr maiori venia sunt digni qui laborant alieno morbo q̃ proprio. vt. j. ꝯ natura. li. l. legem. Cõtra istos facit. ff. de doli excep. l. fideiussor cunctioni. vbi fideiussor purgat moram post sententiam ꝛ tamen ex propria obligatione tene/ tur vt. j. de fideiu. l. blanditus. ꝛ licet dicãt quod ibi proprie nõ tractatur de aliqua oblatione more quia fundus qui ibi offertur est pars interesse quod petitur tamen non bene dicunt: quia idez haberemus dicere in. l. si insulam. ff. de ver. obli. nam ꝛ ibi insu/ la que offertur est pars interesse quod petitur. ꝛ dicimus qd ibi de purgatione more tractatur quare forsan alij dixerunt quod hanc facultatem habet a. l. ꝛ habet locum. ḡ. idẽ recte. aut hz ab homine ꝛ habet locum. l. si quis sit stipulatus. x. in melle. ꝛ secun dum primum membrum potest intelligi. d. l. fideiussor. ꝛ istam opi. sequitur bar. Ego puto conuenientius dici posse. aut in casu nostro quis tenetur ex facto pprio et propter factũ pprium ꝛ hz locũ. d. l. si qs sit stipulatus. aut ex facto proprio sed pter factum alienum ꝛ habet locum. d. l. fideiussor. ꝛ. j. de fideiu. l. san cimus. aut ex facto alieno ꝛ propter factum alienum. ꝛ habet lo/ cum. ḡ. idem recte. ꝛ predicta in conuentionalibus vel quasi.
17 In stipulationibus vero iudicialibus qr alia est de iudicio sisti. alia de defendendo alia de parendo sententie. Ideo in pri/ ma de iudicio sisti dico quod reus principalis purgat vsq ad tempus positum in. l. a si post tres. ff. si qs cautio. fideiussor. eius vsq ad tps positũ in. l. sancim⁹. j. de fideiuss. ꝛ sibi maius tempus conceditur: quia laborat alieno morbo. argu. j. de na. lib. l. legẽ In secũda stipulatione de defendendo purgat vsq ad ad tẽpus ferende sententie super interesse vt. ff. iudi. sol. l. ij. ḡ. fi. ꝛ. l. seq. ꝛ in hac ideo maius tps cõcedit q̃ in precedenti qr illa cõmittit so/ lum ad interesse particulare illius desistẽtie tm̃ sed hic qr intelli/ gitur vsq ad sniam inclusiue statim cõmittif ad totale interesse nõ expectato qd totũ tps transeat infra qd cã potuerit expediri contra naturam regularẽ obligationũ facti vt. ff. co. stipulatio/ nes nõ diuidunf. ḡ. celsus. ideo aliud pro eo inducitur vt vsq ad sniam purget morã. ar. l. eũ q. in pri. ff. de iureiu. In tertia stipu/ latiõe de parendo snie purgat vsq ad tps positũ in. l. sicũ dies. ḡ. fi. ff. de arbit. Et hec sufficiant pro declaratione presentis le/ gis ꝛ sue materie licet plenius eam explicauerim in repetitione mea. l. semel mora. ff. solu. ma.

1 Obligatio facti an ad heredes transeat.

Veteris. Stipulatiões siue in dãdo siue in faciendo siue mixte ad heredes ꝛ in heredes sunt transitorie. ꝛ factum potest impleri per alium. hoc dicit. ✝ Oppoñ. quod obligatio facti nõ transeat in heredes vt. ff. eo. l. centesimus. So. vt in glo. quia aut est tale factum quod per alium potest expediri quia perso/ ne non coheret. ꝛ illud transit ad heredes vt hic. Aut nõ potest per alium expedire qr persone coheret vt. j. ḡ. ne autem. j. de ca/ du. tol. ꝛ tunc nõ transit. vt in contrario. Oppo. de. l. si nõ sor/ tem. ḡ. libertus. ff. de condi. indebi. ꝛ de. l. inter artifices. ff. de so/ lutio. solu. quod idem factum esse nõ potest vt in contrarijs. sed simile sic. vt. l. nemo. ff. de duobus reis. ꝛ hic ꝛ paulo plus vel mi nus impleri possunt. vt hic. vel dic quod factum vnius non po/ test esse alterius vere vt ibi: sed ficte sic quod euenit. Primo quã do agitur expresse vt. l. nemo. ff. de duo. reis. Secundo quando tacite vt quia confertur in tempus mortis ex quo videtur actum vt per heredem fiat vt. j. eod. l. fin. Tertio quando ille qui facere promisit casu mortis superueniente impeditur vt hic vel alio modo illegitimo vt. ff. de pollici. l. de pollicitationibus. Fallit si sit electa industria persone vt dixi in precedenti contrario. et hoc anteq̃ esset in mora. nam post moraz obligatio succedit ad interesse. vt. l. stipulatiões. ḡ. celsus. ff. eod. ꝛ transit ad heredes. vt. ff. si ser. vendi. l. loci. ḡ. si fundus.

1 Verba que in contractibus enunciatiue ponuntur quãdo probent.
2 Instrumentum cum die ꝛ loco est edendum.
3 Instrumentũ quot testib⁹ reprobef ꝛ an l. cũ loci coniũgere de/ beat. ꝛ nu. 4.

1 Optimam. ✝ Verba enunciatiua in contractibus apposita pro/
a bant inter contrahentes [a] donec contrarium probe/
b tur [b]. hoc dicit. Not. quod habes in prima parte summarij. Quod inducit gloss. in argu. vt curie ꝛ plebatus pro/ bentur per illa verba enunciatiua posita in instrumentis actum in tali plebatu seu curia ꝛc. de quo dixi in. l. cũ aliquis. j. de iu/
c re delib. vbi vide. No. etiã qr testes [c] cõtra instrumẽta probã/ tes debẽt esse ol exceptione maiores. Item qd instrũ fiaf do nec cõtrariũ pbetur. cõcor. l. pcib⁹. j. de pba. Itẽ no. moduz pbãdi negatiuã qñ affirmatiua est coarctata loco ꝛ tpe. Itẽ collige qd in instrũo dz apponi loc⁹ ꝛ tps. cõcor. in aut. qui. mo. na. effi. leg. ḡ. quãtũ vero. col vi. ꝛ alie concor. ponunf hic in glo. Item not. ibi ꝛ melius quidẽ faciet qr maioris autoritatis vide tur scriptura q̃ testes. Cõtra qd opp. gl. de. l. exercẽdis. j. de fi. instru. sol. gl qr maioris est cũ dubitaf de numero annorũ vel tpis lapsu. vt. j. si mi. se ma. di. l. ij. alias parem vim continent vt in ꝯrio. Ista nõ soluit cõtrariũ de hac. l. qr hic de lapsu tpis nõ dubitatur. ideo forte dicendum qd hic ideo qr tractatur non
2 tam de pbando q̃ etiã de alio pbato reprobãdo. ✝ Itẽ not. quod hoc instrũm edatur cum die ꝛ loco. Contra quod oppo. gl. de. l. i. ḡ. editiones ff. de edẽ. Solu. vt gl. vel dic quod vtebatur eã fm opi. Ioã. positam in. d. l. i. ḡ. edenda quicquid tamẽ sit de hoc no. sol. glo. in arg. vt dico delicti qui non apponitur neces/ sario in libello debeat parti petenti declarari si velit cõtrarium pbare. circa qd vide qd dixi in. l. si. j. de accus. Queritur quid si appareant due scripture quarum vna dicit stipulatorem tali die fuisse bononie. alia dicit eum fuisse eadem die rome ꝛ dicit glo. quod in dubio neutri credef. vt. l. scripture. j. de fide instru.
3 et ibi plenius scripsi. ✝ Querit alia glo. p quot testes [d] reprobe/
d tur instrumentũ. ꝛ ponit varias opi. de quarũ veritate plenius scripsi in. l. exercendis. j. de fide instrumen. in. ij. q. vnde remitto ad ibi scripta. vnuz non omitto qd iste tex. dz intelligi qñ do in/ strumentũ est tale qd ꝯ eũ admittif pbatio in ꝯrariũ alias secus vt. l. si.

vt.l.i.§.arbi.tu.cum si. ¶ Querit Cyn.seruus hic presumitur filius cui fuit stipulatus.an idem in procuratore.⁊ dicit Jacob. de are.dixisse aut procurator obtinuit ⁊ presumitur fuisse procurator eius cuius nomine obtinuit.arg.huius.l.⁊.ff.de decur. l.pe.in fin.aut condemnatus fuit ⁊ presumitur illo contradicente.⁊ ratio diuersitatis est quia in primo casu dominus tacitus habendo verificat quod dicit. In secundo vero impugnat nec ante
4 consensit.⁊.l.ista loquitur inter cōsentiētes ⁊ patiētes. ¶ † Querit Cyn.an locus loci debet apponi in instrumento.et dicit q Hostien.tenuit q non quia iste tex.dicit in ciuitate simpliciter. sed Jacob.de are.dixit contra.per text.in aut.quib.mod.natu. effi.legi.§.quantum.col.vi.⁊ quia idem in accusatione.vt.l.libellorum.ff.de accu.dici ergo debet in tali ciuitate ⁊ tali loco.⁊ ita seruat consuetudo.

Si quis. Sicut promissio dari facta cum promittens moritur transit ad heredes ita promissio facti ⁊ sensum magis spectamus quam verba.hoc dicit.

¶ De inutilibus stipulationibus. Rubrica.

¶ Quia stipulationes de quibus in titulo precedēti quādoq sunt inutiles.ideo ⁊c.

1 ¶ Pupillus stipulari non potest tutore non autorante.
2 Infans stipulari non potest.
3 Adultus curatorem habens an possit stipulari.

1 **Ex stipulatione.** † Pupillus ex a stipulatione nō obligatur sine tutoris autoritate.hoc dicit. ¶ Opp.quod imo obligetur naturaliter et ciuiliter:vt.l.etiam.§.si tut.vel cu.inter. Solu. quod ibi cum tutoris autoritate.hic sine et in hoc glo.bene dicit. ¶ Sed tunc opponi.quod imo ⁊ sine tutore obligetur:vt.l.ij.ff.commo.⁊.ff.de noua.l.i. ¶ Huius timore glo.facit duo membra dicens aut pupillus habet tutorem aut non habet si tutorem habet loquitur prima pars gloss.vsq ad versi.si autē nō habet.vnde sol.glo.est ista aut nō habet tutorem ⁊ tunc non obligatur naturaliter nec ciuiliter vt hic.⁊.l.pupillus.ff.de actio.⁊ obliga.aut habet tutorem ⁊ tunc aut est locupletior ⁊ obligatur quatenus est factus locupletior ⁊ ciuiliter et naturaliter.vt.l.ij.ff.cōmo.aut nō est locupletior ⁊ obligatur naturaliter tm:vt.d.l.i.ff.de noua. Et ista est sol.gl.que male dicit in eo quod dicit quando non habet tutorem:ideo nec naturaliter nec ciuiliter obligatur et quo sequitur qd minus obligatur qsi nō habet tutorem q quādo hz cuius 3ttus debet esse:quia p tutorem potestas pupilli magis dicitur minuta quā aucta cuius contrariū vult dicta sol.ideo gloss.postea dicit vel dic quod
b hec lex.⁊.l.pupillus.ff.de actio.⁊ oblig.loquitur in infante b qui non obligatur neq naturaliter neq ciuiliter.contraria vero loquuntur de maiore infante qui quandoq naturalr tantū quādo non est locupletior ⁊ quandoq naturaliter ⁊ ciuiliter quando est locupletior.⁊ ista est melior sol.sed non est in toto perfecta. nam de primo infante idem habemus iudicare qd de infante: vt not.in.l.i.ff.de noua.⁊ in.l.si pupillus ff.de reg.iur.⁊ institut. de inuti.stipula.§.quod diximus. Concludamus ergo plenius sic aut pupillus non habet tutorem aut habet. Si non habet. Aut ipse est infans vel infantie proximus.quod qn sit declaraui in.l.si infanti.in princi.§.de iure delibe.⁊ tunc aut non est locupletior:⁊ tunc nec naturaliter obligatur:vt.l.quod pupillus.ff. de cōdi.indebi.⁊.l.pupillus.secundū vnam lecturā.ff.de acti.et obli.⁊ ita pōt intelligi.l.ista. Aut est locupletior ⁊ tunc aut queritur an teneatur actione ex eo contractu.⁊ dico q nō quia contractus est nullus propter carentiā consensus.⁊ ita pot est intelligi glo.in.l.i.ff.de noua.dum dicit q non tenetur etiam si naturaliter perueniat ad eum vel non. ¶ Aut queritur an teneatur cōdictione sine causa vel ad exhibendū ⁊ dicendū est q sic:quia absurdum esset eum locupletari cum aliena iactura.⁊ ita dz gl. intelligi in fi.que est in.l.i.ij.in prin.ff.commodati. Aut ipse non est infans nec infantie proximus sed pubertati.⁊ tunc si non est locupletior obligatur naturaliter tantum ⁊ non ciuiliter:vt.l.i.ff. de noua.⁊ institu.qui.mo.tolli.obli.§.preterea.⁊ ita potest intelligi hec.l.vt de ciuili tantum obligatione loquatur aut est locupletior:⁊ tunc vtroq vinculo obligatur ⁊ ex eo contractu.vt.l. ij.in princip.ff.cōmoda. ¶ Secundo casu quando habet tutorem tunc aut promittit ipsi tutori.⁊ tunc si non facit cum alterius tutoris autoritate ipse non obligatur naturaliter neq ciuiliter:vt.ff.de autori tuto.l.pupillus.⁊ hic in gloss.⁊ ita etiam nota.in.l.i.ff.de noua.⁊ est ratio q.l.resistit tali contractui.ergo nulla nascitur obligatio:vt.l.si non sortem.in princip.ff.de condi.indebi.⁊ ita potest intelligi.l.ista nec curatur cuius sit etatis ratione predicta nisi ex eo cōtractu esset locupletior:q tunc l3 no.

ex contractu tamen condictione sine causa teneretur ne locupletaretur cū aliena iactura. Aut promittit vel se obligat extraneo. et tunc si cum tutoris autoritate.⁊ tunc naturaliter teneretur dūmodo alia solemnia interueniant:sed restitutio datur vt.l.etiam §.si tutor vel cura.inter. Si autem sine tutoris aut.facit tunc aut est infans vel infantie proximus.⁊ tunc nec naturaliter obligatur vt.l.quod pupillus.ff.de condi.indebi.⁊ hoc nisi sit locupletior quo casu dic vt.§.dixi ⁊ ita debet intelligi gloss.ista aut est maior infante ⁊ infantie proximo tunc tantum naturaliter obligatur nisi sit locupletior quo casu quia contractus tenet ex contractu conueniri potest vt.l.ij.in prin.ff.commod.hec distinctio potuisset esse breuior sed non fuisset ita clara. a
2 ¶ † Querit gloss.quid econtra si sibi stipuletur.⁊ dicit quod potest ⁊ bene nisi sit infans.vt instit.de auto.in prin.⁊.ff.de verbo.obliga. l.mulier.fallit in casu quo infans potest vt.ff.rem pupill.sal.fo. l.seruum.ita dicit glo.sed hoc vltimum intelligo de infante qui fari possit:licet non intelligat quid agat.vt ibi in litera ⁊ ibi vide op.Mar.quam hic tenet Pet.vt de maiori infante proximo tamen infantie loquatur.
3 ¶ † Querit glo.parum.§.quid in adulto curatorem habente.⁊ dicit gloss.quod idem est quod in pupillo per.l.si curatorem.§.de in integ.restitu. Sed Pe.quem sequitur Cy.tenet quod sine curatore nō obligatur etiam naturaliter.quod probat:quia quando curatorem habet ipse equiparatur furioso ⁊ prodigo cui bonis est interdictum vt.d.l.si curatorem.sed furiosus propter defectuz consensus non obligatur
c naturaliter nec prodigus c propter interdictum factum quod patet quia eorum obligationi non accedit fideiussor.vt.l.is cui.ff. de verbo.obligati.quod faceret si naturaliter obligaretur vt.l. ff.de fideius.preterea per dationem curatoris videtur ei interdicta administratio:sed interdictio impedit obligationem contrahendam licet non iam contractam vt ff.de fideius.l.si debitor.l.ergo ⁊c. Vltimo inducit vnam glo.que hoc videtur sentire.ff.de admi.tu.l.tutores qui.§.ab eo. ¶ Sed teneo istam glo. et aliam similem positam in.l.i.ff.de noua.quaz doc.citramon. tenuerunt.⁊ Bart.ex eo quia pupillus tutorē habens nō debet magis obligare:vel efficacius q adultus curatorē habēs:imo verisimiliter minus propter minorem discretionem quam etas eius supponit sed ipse obligatur naturaliter in casibus.§.positis.licet tutorem habeat.ergo ⁊ adultus curatorem habens.non ob.rationes predicte.nam procedūt in interdictione expressa nō tacita:quia per tacitam ⁊ consecutiuā ⁊ dationem curatoris non interdicitur administratio quam habet a iure naturali:sed tollitur solum fomentum quod habebat a iure ciuili.sicut nec in pupillo. Ad glo.aliam.respondeo quod nō bene dicit vel ipsam restringe ad ciuilem obligationem.

d **Libera.** Matrimonia debent esse libera d ideo pena adiecta nō vz.h.d.dicetur in.l. fi.§.de sponsa.

1 ¶ Stipulatio nō valet inter absentes facta.
2 Presentes esse quando qui dicitur vt inter absentes.
3 Stipulari alteri ⁊ in persona alterius quando quis possit.numero sequen.

1 **Vt inter absentes.** † Stipulatio inter absentes nō valet ⁊ aliū stipulari nemo potest nisi sua intersit. e hoc dicit.⁊ cū prima parte.cōcor.ll.alle.in.i.glossa cum.ij.parte concor.ll.alle.in.ij.glo. ¶ Not.secundum vnam lectu.quod nepoti ex filio in potestate.existenti quis potest stipulari. ¶ Item not.quod incerta petitio per sententiam certificanda est vt hic super interesse procedit vt hic in fin.secundum Barto. ¶ Contra primum oppo.gloss.de.l.ea que.ff.de dona. inter vir.⁊ vxor. Solu.vt in gloss.i.quam declara quod ibi per epistolam non inducitur stipulatio:sed per epistolam in qua iā factum reperitur antea inter presentes contra acta probantur. ¶ Opponi.ab extra ad idem de.l.labeo.ff.de pac. Solu.quod inquantum loquatur de stipulatione hoc debet intelligi secundum istam vt inter presentes facta fuerit inquantum loquatur de pacto dic quod inter presentes. ¶ Opponi.ad idem de.l. tij.⁊.v.ff.de spons. Solu.vt instu.eod.§.item verborum.quod si sponsalia sunt contracta per stipulationem presentia requiri-
2 tur secus si sine stipulatione contrahantur.vt ibi. ¶ † Quero qui dicantur presentes in hac materia:⁊ respon.qui inuicem se
f exaudire possunt f.vt not.in.d.§.item verborum. Sed an in dubio presumatur stipulatio facta inter presentes habui sti.§.titu.
3 i.l.i.vbi vide.⁊ hoc de prima parte. ¶ † Venio ad secundā partem:⁊ opponi.quod quis alteri stipulari possit.vt patet hic in fi.vbi stipulatus fuit iuliano ⁊ ex tali stipulatione videtur agi. Solue dupliciter vt in glossa prima quod si hic fuit stipulatus nepoti in potestate et in persona illius tenet stipulatio: quia videtur sibi stipolari vt lege si filie supra titulo primo.et de hoc ibi plene dixi. ¶ Item fuit stipulatus iuliano:sed non principaliter:sed vt adiuncto. ¶ Solue:quia per dis-

a ¶ Pupill q pupill sine tutore se obligare n pt.ad de.d.soci.ↄsil.ccl. iij.inci.visa ⁊ cōsiderata cōtingentia facti.in pn.ibi gnimo.l.ij.parte char.cliij.⁊cōsil. clx.ici.l pnti cōsultatiōe subtilr.vs. sz hac obiectionē ibi opi.sn lud.ro. l.d.pte.cha.cvij. vbi qd pupillus sine tutoris autoritate acquirere lz nō obligari.

b ¶ Loquit l ifante.an nouū ius sit cōstitutū l ifante et maioribus.vij. an.⁊ qb casib sic separet a pupillo vide So.ↄsi.cl. iij.inci.pulchra ⁊ subtilis pns consultatio.v.preterea cū tex.dicat q in maioribus.in.ij. parte char.iij.cū v.ver.seq.

c ¶ Nec pdig. Add de an pdigo iterdici posset administratio eo.nō ei toto cū de ei pre iudicio tractetur. Soci.ↄsi.cclxxx. ici.visa donatiōe v.pterea.in.ij.pte char.cxxvij.

d ¶ Debet eē libera. Add.d.so.ↄs. iij.inc.circa pntē consolatiōnē.in prin.in prima pte.char.iij.

e ¶ Nisi sua itersit qz ea rōne ldocta est stip̄lo vt stipulet q sua iteresse p soci.ↄsi.ix.inci. pseqōdo ordinē v.vi.pbat.l pma pte char.ix.

f ¶ Qui se exaudire pñt. Tu vide quod not.in apostil.ad sale.post euz in.l. cū lōgi.in.iij.v.si. not.prio qd pñtes.in apostil.in v.q audiri nō pōt §.de prescript.lō. tempo.

tractivā ⁊ tunc etiā tꝫ stipulatio q̄ iulian⁹ obligationi non adhe- citur sed solutioni ⁊ ex stipulatione nō agit iul. sed ipse stipula- tor ad interesse vt. l. liber hō. ff. de verb. obli. ⁊ hec fuit solu. bul. Secundo solu. Azo. supposito qꝺ fuerit hic stipulatus iuliano eq̄ͤ principaliter vt nepoti qꝺ verū est qꝺ in psonali sol. stipu- latio fuit inutilis vt in cōtrario. nec ex ea agit vt hic. sed ex qua- dam alia post illas interposita per quam stipulatus fuit sibi in
4 teresse si non daret iul. ⁊ vtraq̧ sol. hōs in casu nostro. ¶ †Con- clude tamen istam secundam partem sic quando quis alteri sti- pulatur, aut sua nō interest. ⁊ nō valet. ideo solet adijcere penam ⁊c. vt hic. ⁊. ff. de verb. obli. l. stipulatio ista. §. alteri. Aut sua in- terest. ⁊ tunc aut verba stipulationis ⁊ obligationis referuntur ad illam alteram puta promittis illi ⁊ non valet nisi in casibus singularib⁹ quibus alteri stipulari pōt. vt not. instit. §. si quis alij. ⁊ in. d. l. stipulatio ista. §. alteri. Aut verba stipulationis re- feruntur ad stipulatorem: sed executiua ad aliū: vt promittis mihi ⁊ dabis illi. ⁊ tunc nos valet vt alter agat sed bene valet vt stipulator agat ad interesse si illi non fuerit solutum qꝺ soluere ex iure potuit vt. j. de dolo. cum res. ⁊. ff. de verbo. ob. l. liber ho- mo. §. si. vbi autem dubitatur ad quem stipulatio referatur dic ad interrogantem vt. ff. de ver. ob. l. ita stipulatus. §. grisogon⁹ vt sic res valeat ⁊ non pereat vt. l. quoties. ff. de vsufru. ⁊. l. quoties ff. de reb. du. ¶ Querit gl. qd si aliquis stipuletur alij presenti. ⁊
5 dicit quod valet vt. l. si procuratori. ff. de ver. ob. ¶ †Quero in casu nostro. l. qua actione agatur. ⁊ hic attende q̄ non in perso- na nepotis tenuit stipulatio ⁊ auus videtur sibi stipulari. ⁊ si in stipulatione continebatur certum agitur certi conditione ex sti- pulatione ad illam quantitatem ⁊ etiam ad interesse: quia illud venit etiam in certi conditione vt. l. certi condictio. in princ. ff. si cer. petatur. ⁊ ibi not. ¶ Ex eo vero qꝺ iul. fuit soluēdo dicit gl. quod ago ad interesse ⁊ non dicit qua actione. vnde Cyn. hic di- cit quod agitur incerti vel ex stipulatu: q̄ factū in persona tertij videtur stipulari vt. d. l. liber homo. §. si. ¶ Tu dic melius aut vult agere vt illi soluatur. ⁊ tunc fateor quod agit ex stipulatu q̄ in persona tertij factum dicor stipulari. vnde ad eius implemen- tum ago ex stipulatu vel condictione incerti. aut volo agere ad interesse quia non facit quod promisit ⁊ tunc ago certi cōdictio- ne: quia interesse est in se certum. licet prima facie videat incertū ⁊ hoc vult glo. in. d. l. liber homo. §. si.

¶ De futura suc- cessio. ⁊ vide de hoc qꝺ notant in apo. ad bart. bal. et salr. in. l. si qs i cō- scribēdo istrumē- to. vbi. est mate- ria pecullia. C. de pac.

1 ¶ Pactum de successione futura aut contra bonos mores in ualidum censetur.

2 Promissio facta vt plagium cōmittatur no valeat.

Ex eo. †Pactum vel stipulatio de futura succes- sione⁹ vel de quocunq̧ alio quod sit cōtra bonos mores nō valet. h. d. de pacto future successio- nis dixi in. l. pactum. C. de pac. ⁊ in. l. pactū. C. de col. ¶ Et glo. hic oppo. qꝺ pactum valeat de. l. si quis seruum. ff. de actio. emp. ⁊ sol. vt in ea continetur. sed q̄ hec. l. in fine generali⁹ loquitur ⁊ glo. in pacto turpi vel ob turpem causam facto illam exemplificat. ⁊ de exemplis aliqualiter potest dubitari. Ideo
b attende quia dicit Cyn. qꝺ interdum stipulatio est turpis q̄ de turpi re facta. vt quis promisit facere homicidium vel quid si- mile. ⁊ tunc non valet ipso iure. vt. ff. de verb. obliga. l. generali- ter. ⁊. l. sequen. Interdum est turpis q̄ ob turpem causam facta puta promisit quis decem alicui vt homicidium faceret. ⁊ hic est dubium. nā ista glos. sentit qꝺ non valet ipso iure. ⁊ idem sentit. ff. de pac. l. iuris gentium. §. sed si ob maleficium. sed in. l. ij. ff. de condictio. ob tur. causam. in glo. fin. sentit qꝺ ipso iure sit aliqua sed inefficax. ⁊ istam partem tenet hic Pe. licet glo. illam nō al- leget. ⁊ mouetur solum ex eo quia illud qꝺ est deductum in stipu- latione non est turpe. Barto. fuit mens concordare opi. distin- guendo. Aut causa est expressa ipso iure tunc non. aut non est ex- pressa ipso iure valet. sed ob. exceptio. et ista verba videntur fuis- se gloss. C. de contrahen. ⁊ commit. stipula. l. si quidem. ¶ Ego aliter distinguo. videlicet aut turpitudo est in eo quod est dedu- ctum in stipulatione et sic in causa materiali ⁊ sobiectiua et va- let ipso iure. vt dicta lege generaliter. ⁊. l. sequen. Aut turpitudo est in causa efficienti siue effectiua. vt est consensus ⁊ voluntas vt l. i. in princip. ff. de verbo. obliga. ⁊. ff. de pac. l. i. in princip. puta q̄ est compulsiua. ⁊ meticulosa vel dolosa. ⁊ tunc est aliqua. sed inefficax. vt. l. ij. ⁊ ibi gloss. C. qꝺ metus causa. ⁊. j. eo. l. dolo. Aut turpitudo est causa finalis: quia promittitur certum quid hone- stum ad finem turpem ⁊ inhonestū. ⁊ ista est questio nostra quo casu capio verba Bart. aut causa non est expressa. ⁊ tunc est ipso iure aliqua sed inefficax: aut causa est expressa. et tunc aut in vi conditionis. ⁊ tunc promissio est ipso iure nulla. vt. l. si plagij. ff. de verbo. obliga. ⁊ pro hoc accedat quod no. gloss. in. l. si mili- tem. C. de condictione ob causam. Aut in vi modi. et sic de futu- ro: ⁊ tunc aut modus est negatiue conceptus puta ne homici- dium faciat ⁊ tunc est nulla ipso iure. vt. ff. de pactis lege iuris gentium. §. sed si ob maleficium. aut est affirmatiue concepta puta vt homicidium faciat. et tunc est questio nostra in qua di-

¶ Interdū stipro qꝺ stipulatio rei turpis sōvꝫ adō doc. gl. bar. Jo. de por. in. l. gnaliter de v. ob. ⁊ ibi bar. dicit quod stipu- latio cuꝫ cā turpi expressa sit vꝫ sit cū tacita sic ⁊ ibi per alexā. qꝺ si sit tur- pis ex parte vtriu- sq̧ vel alterius tantum.

co quod in odium promittentis est aliqua ⁊ in odium stipulato- ris eū inefficax. vt ei obstet doli exceptio: quia in pari causa ⁊c. vt. ff. de condi. ob tur. causam. l. pe. in fine. ⁊ tunc fiscus aufert a promissore sicut fecisset a stipulatore si ei solutum fuisset vt. ff. de iure fisci. l. lucius. ⁊ pro tanto dixi in eius odium fore aliquam. quia si ipso iure nulla esset fiscus qui turpia lucra aufert non ha- beret tunc super quo faceret fundamentum. ⁊ pro hoc etiam in duco aut. ꝭ nouo iure. C. de pe. iudi. Aut causa est expressa po- site per modum cause q̄ de preterito puta q̄ homicidium fecit de quo letitiam habui ideo promisi. ⁊ tunc tex. videt in. d. l. si plagij. quod promissio sit ipso iure nulla: sed glo. ibi dixit qꝺ iste casus est dubitabilis ⁊ Bertramon. tenent hic quod valet quia scienter promittitur indebitum ⁊ non inuitatur quis ad deli- ctum ⁊ quia pari. assunt sine causa promittere vel ob causam inu- tilem vt. l. si plagij. de verbo. obliga. exemplificant per. l. si. ff. de condi. ob tur. causam. vt ibi inquit gloss. sed tex. in. d. l. si plagij. fortiter eis repugnat nec exemplificatio ista ei bene conuenit: quia plagiūꝫ factum nō esset immediata causa promittendi: sed restitutio fienda de re plagio exportata cogitandum relinquo. Aut turpitudo nō est in aliqua causarum: sed in aliquo extrin- seco puta vt stipulator implicat vel faciat id quod de iure pro- missori tenebatur si tunc promissio videtur aliqua sed agenti obstat exceptio doli vt. l. pe. in princ. cum ibi not. ff. de condi. ob tur. causam. sed contra illa gloss. facit quia ibi promittitur vt a turpi proposito ⁊ intentione desistant. ⁊ sic promissio nulla vt. l. iuris gentium. §. sed si ob maleficium. ff. de pact. ⁊ ita. C. dixi. sed solue quod hic propositum stipulatoris a quo desistit non ha- bet in se euidentem turpitudinem ibi sic. ideo ibi faciliter iudi- catur nulla. predictam distinctionem tene cordi quia doc. nō be-
2 ne declarant istam materiam. ¶ †Quero quid si promitto ti- tio centum si sempronius fecerit plagium gloss. in. d. l. si plagij. dicit quod valet quod fatetur Jaco. de ra. si sempronius non sit subiectus stipulatori. alias dicit non valere ne inuitetur ad de- linquendum propter commodum stipulatoris arg. ff. in ius vo. pt cant. l. ij. Jaco. de are. dicit simpliciter non valere ne stipula- tor induceret illum ad delinquendum ⁊ sic vt occurratur futu- ro delicto. ¶ Or attende ista verba promitto tibi centum si ille fecerit homicidium duplicem possunt habere sensum. vnum vt intelligantur si fecerit in preteritum aliud si fecerit in futurum primo casu aut promitto tristatus de homicidio ⁊ quasi negās et si fecerit promitto tibi cētum. ⁊ tunc dico quod promissio va- let: quia in quandam promissioneꝫ quasi penalem incidit. Aut promitto ex nonciatione mihi facta letatus ⁊ hoc subdistinguo aut ista letitia habet in se bonum publicum ⁊ honestum q̄ occi- sus inferebat nocumenta patrie. vt fecit philisteus Golias po- polo iudaico q occisus fuit a Dauid pastore postea. rege ⁊ psal- mista facto. ⁊ hodie videmus in istis capitaneis latronum et socialium. ⁊ isto casu dico promissionem valere. ¶ Aut ista leti- tia non habet in se bonum publicum sed priuatum promitten- tis: quia ille erat inimicus eius ⁊ iste casus incidit in intellectum l. si plagij. de quo. C. dixi. licet ille sit dubitabilior: quia ibi pmi- si occisori seu plagiario hic tertio nuncupanti. Et isto caso te- neo promissionem tenere. ⁊ sic omni casu glo. ibi posita si intel- ligatur de preterito est vera. ¶ Nunc videamus quid iuris si intelligatur de plagio vel homicidio in futurum faciendo. et mi- hi videtur quod illa gloss. verificetur in duobus casibus et de tertio dubitetur. verificatur enim si delictum comittendum ha- bebat in se bonum publicum ⁊ honestum. vt in exemplis. C. in precedenti positis. ⁊ potissime quādo patria. ⁊. ciuitas ipsa pro- missionem faceret. Item verificatur quando p eam promitte- ret si ille homicidium committeret. ⁊ sic potius promittit vt nō fiat: quia forte promissor vt amicus illius putat quod contem- platione stabit ⁊ a proposito desistet. ideo sic promittit. et pro hoc in arg. accedat ff. de verbo. oblig. l. ex ea parte. §. i. Nec huic obstat in eo. titu. l. continuus. §. cum quis. ⁊ quod ibi in glo. iij. not. quia ibi in his que iuris effectum expectant hic in his que non expectant nisi penam facti. ⁊ sic illa gloss. potius facit pro. quam contra. In tertio caso quando promittitur ea ratione vt fiat ⁊ ita ad hunc finem tertius ille stipulatur. ⁊ tunc teneo illam opinio. quod stipulatio non valeat per rationes Jacob. de are. videlicet ne detur occasio delinquendi et vt occurratur delicto futuro. ⁊ pro hoc bene facit. d. l. cōtinuus. §. cum quis. ⁊ ratio ibi posita.

1 ¶ Stipulatio rescinditur que dolo contrahitur. ⁊ nu. seq.

1 Dolo. ¶ †Stipulatio facta dolo vel metu resci- ditur. hoc dicit Attende quia gl. i. est cor- rupta dum dicit etiam legati et qꝺ velit ignoro. ¶ Opponi. quod dolus dans causam contractui reddat contractum ipso iure nullum. ff. de dol. l. ⁊ eleganter. §. i. Solu. vt vt in gloss quod hec. l. in contractu stricti iuris loqui- tur illa in bonefidei quo casu distingue. aut dedit causam con- tractui ⁊ non valet ipso iure. vt in contrario vt. ff. pro soc. l. iij.

in fi.nisi sit processum ad traditionē.et ibi no.aut incidit in con-
2 tractu: z tūc rescindit p actionē de dolo z p exceptionē. ¶ †Op
po.qd imo semp teneat ipso iure:qz hic equiparant dol⁹ z met⁹
sz 3ctus bone fidei p metū celebratus est aliqd sed rescindēdus
vt.l.ij.§.qd me.cā.ergo zc.z potissime qz i metu inest dol⁹.sol.q
quidā dicebāt.qd.ll.que dicūt 3ctū bone fidei p metū celebratū
rescindi intelligebāt ipso iure pp dolū q inerat qd gl.reprobat
z bn ideo dic qd dol⁹ est apert⁹: z hz locū qd dixi.aut velatus z
a tūc tenet ipso iure cōtract⁹ z eqparatio quā facit.hec.l.hz locū
in stipulatione que est stricti iuris. ¶ Oppo.qd imo stipulatio
sit ipso iure nulla.l.si mulier.§.si dos.ā.qd me.cā.sol.ibi spāle:
3 vt in gl. ¶ †Unū scias qd Pe.dixit qd.l.dolus.vet cām 3ctui
bone fidei 3ctus est ipso iure aliquis:qz hz sua essentialia sed est
ob.exceptio doli.z qd tex.dicit in.d.l.eleganter.§.i.nullā esse vē-
ditionē intelligit opposita exceptione doli.z pro hoc facit quod
ibi no.glo.i.i prin.que dicit qd is contra quem cōmittitur non te-
netur si non vult.z pro hoc accedat quia dolus non infertur vo-
lenti.l.transactione.ā.de transactio.

1 ¶ Agi an possit ex numeratiōe vbi ex stipulatione non pōt.
2 Stipulatus sibi et alij decem an sibi illa decem debeantur.

b Savia. Nō pōt quis alteri stipulari.fallit i supposito in eius potestate.b.d.z differt ista.l.a.l.ij.ā.co.ti.qz ibi pr̄ filio hic fili⁹ pr̄i seu nepos avo. Item in aliis casibus.no.inst.de inu-
1 ti.stip.ā.si quis alij. ¶ †Querit glossa in casu quo ex stipulatio
ne velut inutili agi nō pōt ex numeratione agi poterit.z dicit et
2 bene qd sic:vt.ā.si.i.l.ij. ¶ †Querit etiā quid si quis stipulatur
sibi z alij decē an sibi oia decē debeantur.z rn̄.qd nō.sed quinqz
tm̄.vt.l.si mihi et titio.ff.de verb.obli.Nō enim in contractibus
est locus iuri accrescendi:vt ibi in co.ti.l.cū qui ita.et insti.eo.
§.si quis sibi.nec ob.ff.de ac emp.l.fundus.qz dicit gl.ibi est cō-
tractus bone fidei:vel dic melius qd ibi ideo qz venditor nō fuis-
set venditurus pro parte cum venditio alterius partis min⁹ es-
set postea valitura vel pars illa non ita foret ei chara.et idez di-
xit Jaco.de ra.in quolibet contractu vltro citroqz obligatorio
puta scilicet dedi tibi fundum:vt dares mihi et Titio fundum.
quod nota.

¶ De duobus reis. Rubrica.

¶ Continua rubricam vt in glo.

1 ¶ Rei debendi qualiter duo constitui possunt.
2 Rei credendi quomodo possint duo constitui.
3 Rei debendi an dicantur fideiubere inuicem.
4 Reus debendi quam actionem habeat ad repetendum ex cor-
reo quod soluit.
5 Creditor quando soluenti actionem cedere teneatur.
6 Rei debendi si tres sint in triginta qualiter vnus contra alios
actiones cedere debeat.et nume.7.

Creditor. Creditor habet electionez quem conueniat ex duob⁹ reis promittendi soluenti tamen solidū datur regressus contra reum.h.d. ¶ Ultra predicta duo no.tertio ex fin qd in contractu mutui et sic qui re contrahitur possunt duo correi constitui cuius contrarium tenuerūt quidā. ¶ Opp.qd istā electionez nō habeat.vt in aut.hoc ita.hic posita.Solu.qd hec lex in hac par-
1 te est correcta vt in prima gl. ¶ †Uenio ad questiōes fiscalēs
c oppo.et primo quero qualiter duo rei constituantur z loquor
de reis debendi. Et gl.scda istaz.q.ponit in aut.hoc ita. ¶ Sz
latius dic aut queritur in rebus diuiduis aut indiuiduis. Primo
casu aut est actum expresse qd sint duo rei et clarū est qd sunt duo
rei:vt.ff.eo.l.ij.§.i.et no.in.l.ij.in co.titu.Aut non est actum ex-
presse sed tacite.glo.ff.eo.l.ij.et in.l.reos.§.cum in tabulis.dicit
qd olim sufficiebat vt duo rei cōstituerentur tacite agi hodie nō
per aut.hoc ita.hic positam.sed male dicunt fm doc.qz in mo-
do constituendi nil est innouatum:sed in modo exigendi sic.et
ideo dicendum est qd si tacite est actum vt duo rei cōstituant sed
videndū qn̄ tacite dr actū.dicendū est qd si dictū est qd insolidum
debeant et sufficit:vt in.l.nostra.et.ff.e.l.reos.§.cum in tabulis.
¶ Item si sint obligati alternatiue ad idem:vt.ff.de leg.i.l.si ex
toto.§.i.et no.ff.eo.l.fine.z.ā.de cōsti.pecu.aut.si qn̄. ¶ Idem
si copulatiue dūmodo sint duo actus promittēdi:sz adiciat ver-
bū eadē:vt in gl.ij.hic in aut.secus si istud verbum eadem non
adijceret:qz tunc potius essent due obligationes diuersarū sum-
marum:vt insti.eo.in prin.sz vbi nō essent duo actus promit-
tendi:sed vnus tm̄ z tūc si est vnica rei expressio nō sunt duo rei
vt in aut.ista iuxta fi.z.ff.de ver.ob.l.cū qui ita.in prin.et inst.de
inut.stipula.§.qd si quis.nisi alia verba adijciantur: vt.j.dicā.
Si aūt lz sit vnicus actus sunt tn̄ duarum rerum expressiones vt
ego.z.z titius.x.promittimus tibi.tūc inquit Bar.qd sunt duo
rei qz intelligit eadem:vt.l.stipulatio ista.§.cū qui ita in princ.
ff.de ver.obli.hic caue qz forsan qs diceret cōtrarium per not.p
glo.in.d.§.cōtra eū qui ita.vbi glo.dicit qd dr stipulari pro viri-
li.z sic non in solidū.et per consequens non sunt duo correi.et al-
le.§.qd si qs.insti.de inuti.stip.sed dicēdū est qd illa gl.male di-
xit in casu illius.§.cum qui.nec ob.ā.si quis.qz est ibi vna tantū
rei expressio in casu nostro due et sic Bar.bene dixit quod supe-
rius dixi.s qd vbi est vnicus actus promittendi z vna rei expres-
sio non sunt duo correi dixit Bar.esse verum nisi esset adiectum
verbum quilibet seu ista verba et quilibet nostrū.nam tunc erūt
duo rei debendi:qz per illa verba actus attribuitur cuilibet in-
solidum:vt.l.si pluribus.in princ.de lega.ij.cum ibi no.et idem
videtur si dicat z singuli nostrum per.l.huiusmodi.§.quibus.de
lega.i. ¶ Secundo casu scilicet in rebus indiuiduis tunc qcqd
dicat gloss.in.l.reos.§.cum in tabulis.ff.eod.dic qd licet sint in-
solidum obligati ratione indiuiduitatis rei z insolidum quili-
bet possit exigi nō propterea sint duo rei qd probatur per.l.rez
hereditariā.ff de euic.z hoc est verū etiā si dictū esset expressim
qd insolidū teneret:qz expressio eorū que tacite insunt nil opera-
tur.vt.j.de fideius.l.nil recte.z ibi casus z ibi tenet Bar. secus si
diceret si adderet qd essent duo correi:qz tūc dico eos habere pri-
uilegia correorū que adaptari possunt.vt acceptilatio vni facta
z liberatio alteri preiudicet.sed beneficiū diuisionis nō haberēt:qz eorū di-
uisio stipulationē corrūpit.vt.ff.de ver obli l.stipulationes non
diuiduntur.Nō ob.l.nil recte.qz hoc qd sint duo rei nō inerat li-
cet insolidum essent obligati.vt.ā.dixi.z hoc in reis debendi.
2 ¶ †Quero ij.qualiter duo rei credendi cōstituātur.Et dic aut
d est actū vt sint duo correi.z hic nō habet dubiū aut expressim
hoc nō est actū.z tunc aut stipulatio est collata in psona credito-
rum copulatiue z dic vt ā.dixi in duobus reis debendi aut est i
persona eorū collata disiunctiue.z tūc aut vni tm̄ potest queri
obligatio z nō sunt duo rei sed alter habetur vt adiectus.ff.de
consti.pec.l.sed si filio.§.i.z.ff.de stipu.seruo.l.i.§.si fructuarius
ij.respōso.cū simi. Aut vtraqz pōt obligatio queri:z tūc aut de-
bitori est data electio cui soluat.z tūc duo rei credēdi dicunt.ter.
est no.ff.de lega.ij.l.si titio aut seio.aut est data ei electio z tūc de
iure antiquo vitiabatur tota stipulatio.vt.d.§.si fructuarius.i.
responso.z.l.itē si seruus.§.si.z.l.seq.in co.ti hodie autem valet
quia disiuncta resoluitur in coniunctā.vt.l.cū quidā.ff.de verb.
sig.que etiā in cōtractibus loquit.vt ibi patet in fi.z ideo dicen-
dum est in casu isto vt in copulatiua de qua.ā.dixi.z hoc qn̄ sti-
pulatio vel dispositio cōfertur in psona vtriusqz equalr alias si
nō equaliter.sed vnus stipulationi z alius solutioni.et tunc ille
alius habet vt adiectus solutionis tantū z nō sunt duo correi.vt
3 l.cū qui.§.q sibi.ff de verb.obl ¶ †Quero.iij.an duo rei debē-
e di videant inuicē fideiubere:z due opi.hic recitant in gloss.vna
Jr.z Mar.qui tenuerunt qd sic.Alia Joā.tertia fuit Azo.qui

a ¶ Uelatus.Adde qd dolus velatus est minor quā dolus expressus:vt per do.Secin.
consi.cxviij.incip.visis narratis pūctis ver.circa primā ibi:nam sicut in prima par-
te char.clxxxvi. Itē adde qd dolus velatus cōmittitur sine vi simulando.l.ea que.§.si.
ff.de contra hen.emptio. Item in faciendo clam.s.in furando et retinendo quod nō de-
bet.l.si quis mancipijs.§.procul⁹.ff.de inst.sed qn̄ cōmittit cum vi dicitur dolus aper-
tus.Bald.in.l.quod fortuit.ij.colum.ā.de pig.

b ¶ Fallit in supposito in eius ptāte. Addēt qd fallit et in pla cā Bald.z Raph.in.l.illud in.i.colū.in.ij.qd.in versi.ego addo vnum.ā.de sacr.san.ec.Jo.de por.z Rapha.cu.in §.alteri.l.stipulatio ista.ff.de verbo.obli.glo.sing.i.qōn.vij.quoties cordis oculus.et omnino p Ale.in §.si stipuler.et.§.finali.d.l.stipulatio ista ff.de ver.ob.qd verum etiā absenti Itez fallit in sacerdote.Bart.z Alexā.in l.i.§.huius ad finem de iusti.et iu.z tenet Specu.de ir.stru.edi.§.nunc vero aliqua.l.iiij.char.versic.Item pone cum quidā.vbi plene i.e.quā quam.de vsur.in vi.Innocen.in.c.parochiano.in glos.sua in verbo heredes.de sepul tu.Bal.i mar.sacerdos ver si con trariū Abb.in.c.pastoralis.§.pre terea.de offi.ord.vbi vide Item in prelato habente iurisditionem vt per Abb.in d.c.pastoralis.Item
nisi pro presente secundum do.Alexan.in rubri.de offi.cius.Item nisi in confessiōe sa-
cramentali qua quis confitetur se debitorem alterius quia non velit sacerdos eum ab-
soluere nisi promittat sibi soluere creditori suo quo casu actio datur creditori ex pro-
missione facta sacerdoti.vt per Bar.z Alex.in.d.l.§.huius.ad fi.de iusti.et iur cum
iuribus.ā.alle.Item nisi de cōsuetudine.Flo.in.l.si quis donaturus.de vsufruct.Itez
nisi in iudicijs.l in causis.§.si.de procura.z in.l.si.§.si.z ibi Alexan.de iureiuran.Item
an in socio per Inno.in.c.dilecta.de excel.prela.z Ludo.in.l.de pupillo.§.si plurimi.
de ope.no.nun.z ibi Alex.vide tex.sing.in l.proprium.ff.cōmunia predio.z Alexā.in
l.ij.§.ex his.pe.col.de verbo.oblig.z Bal.in.l.si absentis ā.si cer.peta.Item quid de
notario.vide Inno.in.c.dudum.de conuer.coniuga.z qualiter stipulās pro altero de-
bet concipere verba.Bar.in.l.nec ei.§.cors.ff.de adop.vbi dicit etiā qd volens agere
ex cōtractu emptionis facte a notario noie alieno debet offerre preciū qd no. Itez fal-
lit in iudice qui potest alteri stipulari in his que pertinent ad eius officiū vt in stipula-
tione de iudicio sisti alteri. Pau.de ca.in.d.l.i.§.huius.ff.de iusti.z iur.z Alexā.in.l.
i.§.si quis ita.in fi.ff.de ver.ob.z per Bal.in prin.decretalis. Item in his z alijs casi-
bus.vide gl.magistrā in verbo nihil agit.insti.de inuti.sti.que enumerat.xvij.casus.
c ¶ Qualiter duo rei. Rei debendi qualiter constituuntur adde Bart.in.l.si titio aut
seio.in prin.no.ff.de lega.ij.per.l.si ex toto.§.i de lega.i.z aut.si qn̄.ā.de consti.pecun.
d ¶ Qualiter duo rei. Adde qd rei credēdi cōstituunt per dictionē aut tā in testamento
quā in 3ctu.l.si titio aut seio.z ibi Bart.in prin.not.ff.de leg.ij.z quō rei plures cre-
dendi vel debendi constituantur per Bart.in.l.si.ff.de duo.reis.z in.l.i co.ti.
e ¶ Uideantur inuicē fideiubere. Adde Bar.aut.hoc ita.j.eo.in repe.in.x.char.versi.
ij.principaliter est videndum.z Barto.in.l.si vnus.in princ.pro soc.z in.l.reos.in.i.
col.ver.restat videre an duo rei.ff.de duo.reis.z ibi no.glo.si.gu.in.l.sed iul.§.item si
duos.in glo.in versi.intercesserit.ff.ad mace.z per glo.magnam in ver.intercessionem fa-
ctam.in.l.vir vxori.§.mulier z titius.cum.l.seq.in versi.intercesserim.ff ad velleia.per
Barto.in.l.ij.in princip.si quis cau.z in.l.si constitutus.§.quo.in.i col.in ver.z pro-
di.fact.ff.solu.mat.z ibi Alex.z Bal.in.l.sancimus.ad fi.in versi.Item non competit

actio.§.de verbo. sig.&l.l.p diuersas.xv.q.ij.man. lud.pō.i.l gñali ter.de fideiussori. pau.de cast.cōsil. lxxxiij.qō inci.in cā siluestri. adde Angel.in aut.de duo.re.in.vlt.col. in vlt.itē an duo. rei.& ale.in.l.marcell⁹.ff.de fideius. & ale.in.l.verū.ff. decē.& l.l.reos.ff. de duob⁹.reis et bal.hic & p alc.cō sl.lxij.uij.pte.et p bal.l aut.hoc om pli⁹.§.de fideius.

a ¶An creditor cogat.adde so.cōsil. cc.inci.qm ex forma statuti. circa pnc.in scda parte chart.lxxv.vbi B idem allegat & in ducit.

b ¶Pro tertio. Adde si plres fint rei debendi vnus soluens possit totū sine cessiōe ab illo repetere-vide bar.in.l.modestinus.in.ij.q.pnc. ff.de so.& qd in cō fideiussorib⁹. vtrū eādē in.l.cū alter §.titu.l.cum simi.

c ¶Qō duo rei de bēdi hñt.an duo rei hēant bñficiū diuisionis. adde Cy.l.l si diuisa.x. q.§.loc. bal.l.l.cū fideiussor.§.non nu.pec.& l aut.B ampli⁹.in pe.col. §.de fide.& Ang. l aut.de duo.reis. in prim.col.viij.

distinxit an pecunia peruenit ad vtrūq3 an ad vnum tantum &c. & istam ponit glosa.& eam sequitur in.l.vir vxori.ff.ad vell.vbi latius qz alibi pertractat istam.qō. Jaco.vero.de bel.qui hanc q.disputauit in parte sequitur illam distinctionem et latius sic dixit aut queritur an videatur fideiubere respectu creditoris. et dicendum est quod non qr vt principales nō vt fideiussores sunt recepti ergo &c.vt.l.non omnis.in prin.ff.si cer.pet.qr fideiussores dicuntur a duobus reis.vt patet ex diuersitate tituloꝝ hic. &.ff.fallit si hoc est actum cum creditore.vt.ff.co.l.reos in princ. & in corpore eo.ibi alterius fideiussione &c. Item si dolo est quesitus.vt.ff.ad macedo.l.sed iuliauus.§.i.& ibi glosa.ex his duob⁹ casibus haberent beneficium de fideiuss.& nimirum quia qr vere fideiussores essent creditor non ignorauit et in secūdo casu fraudem fecit. Aut queris respectu ipsorum & non creditoris.vt sic laxo sumpto vocabulo habeantur inuicem vt fideiussores:& tūc dicendum est.aut sunt obligati ex mera liberalitate quia nihil receperunt:& tunc non videntur fideiubere nisi sint socij. vt lege in lege fal.hoc obseruandum.ff.ad.l.falcid.vbi casus. aut non obligati ex mera liberalitate vt quia pecuniam a creditore receperunt per eos petitam et tunc vera est opin. Irnerij. & Azo. vt eatenus videatur inuicem fideiubere quatenus negotium ad alterum in veritate spectat.vt.l.vir vxori.ff.ad vellea.&.l.sed in lia.§.item si duos.ff.ad macedon.et.l.si pro patre.§.i.ff.de in rē

4 verso. ¶†Ex predictis inferunt quidam determinari questionem quam gloss.in princip.ponit.s.qua actione id quod vn⁹ eorum soluit ab alio repetat dicentes.quod in casu quo dicunt inuicem fideiussisse detur actio mādati vel cessa si sunt ex cessa actio creditoris:alias si socio detur actio pro soc.& si non sunt socij detur actio nego.gest.saltem vtilis. Bar.vero in.l.reos.ff.c. aliter distinguit vez. Aut queritur in casu quo obligauerūt se ex mera liberalitate & sic nihil recepto & tunc quia demum repetit si sūt socij detur actio pro soc.& si nō sunt socij qr tūc nō repetit: frustra de actione tractamus vt superius alle.in.l.falci.hoc obseruandum.aut quando ex mera libertate se non obligauerunt.sz quia pecuniam receperunt petitam & tunc aut simul ex propria conuentione se obligauerunt & sic vnus presente altero & tunc detur actio mandati vt.ff.man.l.si remunerādi.§.si passus.&.l.qui patitur.& inst.de verb.ob.§.i. Aut non ex propria simul iuncta conuentione sed vnus absente altero qō fieri potest vt.ff.eod.l.ij.et tūc aut sunt socij & datur soluenti actio pro so.vt.l.ne quicq3.ff. pro soc.arg.d.l.in.l.fal.aut non sunt socij & tunc aut non habēt beneficium diuisionis ex eo vel quia alter est absens vel si presens non est soluendo vt hic in aut.hoc ita.vel forte qr renūciauerūt vt quotidie fieri videmus & per consequens solutio non poterat fieri per te.& tunc si debitū fuit cōtractum ratione alicui⁹ rei corporalis que erat cōis ita qō cadit in iudicium cōi diui.& tūc repetit p actionē cōi diui.vt.l.habebat.§.fi.ff.de inst. Si autē debitū simpliciter cōtractū & pecuniam diuiserunt & in vsus suos conuerterunt & tūc inquit ipse qr datur cōdi.ex.l.ista qr de nole actionis nō cauetur in.l.aut habebant beneficiū diuisionis: qr solutio poterat fieri pro parte.& tunc soluenti datur actio nego. ge.vt.ff.de neg.ge.l.cōes.&.ff.fa.her.l.heredes.§.item si vnus. Et sm hec intelligenda est.l.si in rem.§.si cer.pe.&.l.si diuisa.§. loc.ista distinctio mihi plz preterq3 in casu quo pecuniā diuiserunt,& in vsus suos cōuerterunt quo casu ipse dicit dari actionē ex.l.qr puto dari mandati:qr tunc diuiserunt ratificant obligationē insolidū cōtractā.& perinde habetur ac si a principio de ista obligatione fienda simul cōuenissent.arg.§.ad macc.l.fina. quo casu ipse dicit dari actionē mā.vbi autē actio fuisset ei cessa

5 nō est dubiū qō pōt agere illa vt hic in glo. ¶†Quero igit.v.

a an creditor cogat᷑ actionē cedere soluenti.& gl.ista vr̄ supponere qr sic dum querit p quanta parte vel in totum sit cedenda sed in.l.vnde queritur in gl.fi.in fi.ff.commo.dicit qr si conuent⁹ potest opponere beneficium diuisionis qr ei tenetur cedere:qr alias non compellitur totum soluere:alias si potest opponere beneficium diuisionis non compellatur ei cedere & sic si renūciasset beneficio diuisionis nō deberet ei cedi vt not.in.l.si plures.ff.d admini.tu.sed illa glo.communiter reprobatur.nam renunciatio vel nō ab initio beneficij diuisionis non infert ad beneficiū cessionis.argum.ff.de ser.vrb.pred.l.si domus.& ideo dicit Cy.qr ei tenetur cedere actiones.fallit vbi propter dolum suum conuenitur.vt.ff.de admi.tu.l.si plures. Item fallit vbi renunciauit beneficio cessionis.argu.§.de pac.l.si quis in conscribendo.cū si. Bar.vero in.l.modestinus.ff.de sol.latius dicit aut queritur in pluribus tutoribus aut in pluribus correis.aut in pluribus fideiussoribus.primo casu aut vnus conuenitur ex dolo proprio vel cōi & nihilū fit cessio vt.d.l.si plures.de adm.tut.& idem si ex propria culpa tantum vel ex alterius tātū culpa conuenitur & ei cedenda est actio aut ex cōi culpa & tūc fit cessio pro ea parte q3 alium contutorem tangit vt.ff.commod.l.vnde queritur.et.d.l. si plures.& argumen.ff.de tutel.& ra.distra.lege cum pupillus. ¶Secundo casu de quo proprie est nostra questio dic aut sunt obligati ex mera liberalitate & nihilo fit cessio nisi sint socij.vt l.in l.falcidia.hoc obseruandum est.ff.ad.l.falci. Aut sunt obligati ex causa non liberali & tunc aut ex cōtractu in quo venit dolus & culpa.& tunc si de illa obligatione scdaria prouenienti ex dolo vel culpa tractatur dic vt dixi in tutoribus.finaliter de primitiua & ex contractu puenientē vel si sint obligati ex contractu in quo nō venit dolus neq3 culpa.vt ex mutuo.& tunc aut negotium insolidū spectat ad conuentū & tūc nulla ei fit cessio.aut spectat ad vtrosq3 & tunc pro parte que ad alium correū pertinet fit cessio vt.l.vnde queritur.ff.commo.& de in rem verso.l.pro parte.§.fi. &.ff.ad macc.l.sz & iulia.§.i.&.ff.ad.l.rhodi.de iac.l.i.&.ij.§.equissimum.&.ff.de pec.l.quesitum.§.sed si venit.& hoc ne alter lucretur cum istius soluentis iactura.accedat qō no.per gl.& Azo.in l.vir vxori.ff.ad velle. ¶Tertio casu.s.in fideiussoribus.dic vt no.in.l.cum te.ff.de fideius.videlicet qr cōtra principalem cedit insolidū cōtra fideiussorē pro parte quicquid dicat gl.in.l.si plures.ff.de admi.tut. ¶Quero.vi.cum gl.in ver.qd si nec fuit cessa &c.& dic vt in ea.sed melius dic vt.§.dixi in ver.ex predictis in

9 ferunt quidam. ¶†Quero.vij.cum glos.pone qr tres erant rei debendi in.xxx.& ab vno exacto petuntur sibi cedi actiones in xxx.contra alios duos qui cedere est paratus actionem in.xx.an teneatur cedere contra vnūquemq3 insolidū.an vero sufficiat cōtra vnumquemq3 in.x.& gl.istam tenet qr insolidum.sicut habet & idem no.in.l.modestinus.ff.de solu.§.pen. ¶Sed tunc querit glo.in.d.l.modestinus.an postea iste cessionarius si agat insolidum contra vnum ex illis duobus an cedere teneatur illi actio

b nē pro tertio[b] non soluit.sed dic qō sic secundum Dy.& Bart. qr etiā vtilis cessa potest cedi.vt.ff.ad tre.l.i.§.de illo.&.l.ex asse. & ibi no.& plus Ja.de are.& Cy.qr si alter ex tribus nō sit soluendo qō dz inuicē cōicare periculū tā cessionarius q3 alter 3 quem est facta cessio ar.ff.pro soc.l.verum.§ si cum tres etiā si non sint

1 socij.ar.l.si plures scdm intellectū Azo.ff.de admi.tu. ¶†Quero.viij. Si bene p.ndero ista questio doct.& gloss.supponit qō creditor in.xxx.vni ex tribus non cedit actionē nisi in viginti licet insolidum contra vnumquemq3 istud satis mihi placet vbi conuentus habuit commodum pro tertia. Sed vbi nullū commodū habuisset dubito an in omnibus.xxx.que soluit ne remaneat in dāno arguendo de parte ad totū vt.l.qui tota.ff.de rei vendica.secundo pro hoc accedat.l.vnde queritur.ff. commod. ¶Quero nono quando ista cessio fieri debeat ex cautela vt ante solutionem vel in ipsa solutione. Sin autem post solutionem videtur nō valere qr cedit qr non habet qō est verū nisi pactum precessisset.qr tūc quantitas soluta censetur magis preciū cedendarum actionum vt.l.modestinus.ff.de solutio. et hoc in eque principaliter obligatis vt sunt contutores duo rei debēdi. In aliis autem dispariter obligatis.dic vt in.l.papinianus.ff.mandā.& vide quod no.in dicta.l.modestinus.per docto.& hic per.l. istam.

1 Citatio non delegato sed ordinario permittitur.
2 Rei debendi quādo vti non possunt beneficio diuisionis & qn insolidum teneantur.& nu.3.
4 Correum altero pure altero sub conditione promittēte an q pure promisit illa pendente conditione conueniri possit.
5 Creditor diuidēs petitionē suā inter eos an possit ad alios redire si vnam non soluendo reperit.
6 Rei plures vno libello conueniri possunt.
7 Reus debendi an petere possit correum ad quē tota quantitas peruenit prius excuti.
8 Absens est qui in territorio non est.
9 Absolutoria pro vno correorum lata an prosit alteri.
10 Condemnatoria contra vnum correorum lata alteri non nocet.

Hoc ita. Duo rei cōstituūtur si a agatur vt q libet insolidū teneatur quo si acto q libet p parte tenetur & eo acto ita demū ab vno solidi fit exactio si alter sit absēs vl' n solūēdo.h.d.Sup ter.ibi.vt id solvē.s.in quo alter est inops.ibi.vel absēs sz insoluendo presens exigat. Ibi p ducunt.i.re ipsa seu personaliter ad iu

1 dicē deducunt sm gl.†Ex quo no.qr citatio reipsa nō pmittitur delegato sed ordinario.idē de citatiōe p edicta vt in aut.qui se

2 mel.§.quō & qn iu.ibi similiter.i.ex quo vt.§.dixi. ¶†No.qr duo rei debēdi habent beneficiū diuisionis sed eo non vtunt qn alter est inops vel nō soluēdo.& idē fiet nō renūciauerunt vt notat. hic in glo.fi. Itē no.qr duo rei cōstituuntur si specialiter.&.expressim agit vt in solidū teneantur vt hic i pn. Circa qō q̄rit gl.qō si illa verba nō dixit sed equipollētia puta pmittis mihi.x.& tu alius pmittis mihi eadez.x.& dicit gl.qr sufficit vt.l.stipulatio ista.§. cū qui.ff.de v.obl.quidā referunt qr Dy.dixit qō illud pcedunt de iure veteri:sed hodie est necessarium qr dicat insolidū p hanc aut.& in corpe vn sumis in pn.sed veritas est in 3ria.& ita se hz cōis opi.& hoc Cy.Ja.bu.& Bart.l l.i.ff.co.vt in mō cōstituēdi nil sit inouatū.sz i mō exigēdi sic & iō sicut oliz si dicebat isolidū vt.l.reos.§.cum in tabulis.ff.co.vel dicebat eadē.x.promitto 2 stituebantur

stituebant duo rei ꝛ ita hodie. Sed dubitatū fuit an idē in obli
gationibus facti qđ est indiuiduū. ꝛ glo. in. d. l. reos. §. cū in ta
bulis. dicit qđ olim in diuiduis cōtrahebat obligatio insolidū.
hodie nō nisi expressim dicat per hanc aut. sed male dicit. nā lex
que diuidit ipso iure obligationē nō habet locū in indiuiduis
vt patet in. l. xij. ꝛ ab. que ipso iure diuidit obligationē inter he
redes debitoris vt. l. pro hereditariis. ꝰ. de here. actio. et tamen
quilibet in diuiduis tenetur insolidū. vt. ff. de verbo. obli. l. iij. §.
ꝛ. l. eo ꝛ. ff. de reg. iur. l. ea que. ergo idē in pluribus reis debendi
in quibus diuiditur obligatio per beneficium huius constitutio
nis. ꝛ ita communiter tenent docto. verumtamen ꝫ insolidum ꝛ
hodie teneantur. ꝛ ad insolidum quilibet possit exigi ratione in
diuiduitatis non propterea sunt duo rei. vt dixi. ꝰ. co. l. i. in. i. di
3 stin. in versi. secundo casu vbi omnino vide. ¶ †Quero. ij. quid
in intercessore presente reo ꝛ absente. ꝛ remittit ad aut. presente
4 ꝰ. titu. ꝛ ibi dicam. ¶ †Quero. iij. si vnus correorum promisit
pure alter sub conditione: quod fieri potest. vt. ff. eo. l. ex duobus
la. ꝛ an qui pure promisit poterit pendente illa conditione inso
lidum conueniri. ꝛ dicit glo. qđ sic: vt tantū operetur illa cōditio
nalis obligatio cuius non est petitio vel exactio quantum absē
tia vel inopia alterius debitoris. ꝛ pro hoc de iure digestorum
est casus in. d. l. ex duobus. Sed Dy. dicit illud de iure antiquo
ſm quod non habeat beneficium diuisionis aliud hodie de iure
nouo quod duobus reis datur beneficium diuisionis ad instar
plurium fideiussoꝝ vt patet in corpore vnde sumitur circa prin.
vnde sicut succurritur per beneficium diuisionis fideiussori pu
ta in pendente conditione alterius fideiussoris cōueniatur tan
tum pro parte. vt. ff. de fideiusso. l. si plures. in princi. ita vt huic
correo. ꝛ hec est veritas. ꝛ ista gloss. potest saluari ſm iura anti
qua aliter non ¶ Quero quarto an huic beneficio diuisionis
a renunciari possit [a] ꝛ dic quod sic. vt in sequen. glo. argu. ꝰ. de pa
5 ctis. l. si quis in conscribendo cum similibus ¶ †Quero quin
to quid si creditor diuisit petitionem inter reos postea reperit
alium non soluendo an possit redire ad alios dicit Dy. qđ quia
duo rei habent beneficium diuisionis hodie per hec iura noua
idem de eis hodie iudicandum quod in fideiussoribus dicitur.
Unde dicit ipse sol. per. l. inter eos. §. penul. ff. de fideius. ꝛ ibi vi
detur dici quod si is desijt post litem contestatam esse soluendo
ad primum non reddit. alias si ante litem contestatam soluēdo
non fuit ibi a sensu contrario sentit qđ ad primum redire potest
ꝛ pro hoc accedat qđ notat glo. ff. de solutio. l. in his. §. si duos
Et qꝛ ille tex. in. §. penul. loquitur quādo sunt conuenti. vbi au
tem vnus tantū videtur. in ea. l. inter. §. i. Et de ista materia la
tissime scripsi in. l. si creditores. ꝰ. de pactis. vbi vide. ¶ Quero
sexto si vnus de pluribus reis impetrauit priuilegium ne conue
niri possit an alter perdet beneficium diuisionis. Et dico quod
non. vt. l. si titius. secundo responso. ff. de fideiussori. ¶ Quero
vij. presens reus conuentus altero correo absente ꝛ pendente li
te absens redijt. an fiet diuisio post litem conte. si opponatur. et
dicit Cy. quod Dy. dixit qđ sic arg. ff. vt in pos. lega. l. si pecunie
§. finali. Pro hoc induco quod hec exceptio superuenit lite con
6 testa. ergo opponi potest. vt. l. ij. ꝰ. de cōsor. eiusdem li ¶ †Que
b ro. viij. an plures rei possint vno libello conueniri [b]. Dic qđ sic
vt. ꝰ. si plures vna sen. l. j. ꝛ est hic casus in versi. cum ꝛ in corpo
re eo. §. finantem eiusdem facit. ff. de verbo. obli. l. in exemptio
ne. §. insolidum. ꝛ. ff. man. l. si mandato tuij. §. paulus respondit
vnum sed dicit Bart. quod in libello debet dici qđ actor vna so
lutione est contentus. alias dicit libellum non esse admittenduꝫ
per. l. j. ꝰ. de fideius. tuto. ꝛ ita no. ipse. ff. eo. l. in duobus. § i. ꝛ di
cunt aliqui hic esse casum. ¶ Sed aduerte quod istud mihi pla
cet si in libello petantur insolidum condemnari ꝛ ad solutioneꝫ
solidi cogi ꝛ compelli. sed vbi solum petatur condemnari. et de
solutione nihil dicatur. et videtur mihi quod libellus procedat
per istum tex. in si. qui coactionem ad solutionem notat pro di
uiso ꝛ non condemnationem ꝛ hoc videtur mihi quod velit vna
glo. paruula que est in si. in. d. l. j. ff. de fideiusso. tu. ꝛ est ratio quia
condemnatio respicit obligationem. sed coactio ad solutionem
cōcernit exactionem solidi que nō debet fieri ab vtroqꝫ. ¶ Que
ro. ix. quis debeat probare alterum non esse soluendo an actor
an reus beneficium diuisionis opponens ꝛ videtur quod reus
qui excipit. vt. ꝰ. de excepti. l. si quidem. Item qꝛ sic est in fideius
soribus. vt. ff. de fideius. l. si dubitetur. in prin. Ad quorū exēpluꝫ
subuenitur istis correis. vt in aut. eo. in princi. contrarium tenet
Barto. ff. eo. l. in duobus. §. j. per text. in corpore eo. §. i. contun
cta glo. signata super verbo interim. ¶ Non ob. in cōtrariū all.
qꝛ non primū qꝛ hec est exceptio intētionis exclusoria vt statim
declarabo. nō obst. scdm: qꝛ aliud in hoc beneficio qđ datur duo
bus reis: qꝛ inquit ipse hoc beneficiū conceditur pure ꝛ simpli
citer correis ꝛ non sub vlla conditione. imo demum permittitur
insolidum agere creditoribus contra vnum si alter sit nō soluendo
sed beneficium diuisionis quod datur ex epistola fideiussoribus
datur demum sub conditione si alter sit soluendo. et ideo qui
ipsum opponit debet probare correum fore soluendo. ꝛ ratio di
uersitatis huiusmodi concessionis est. quia duo rei videntur in
uicem fideiubere: ꝛ dixi in. l. j. et ideo vnus debet conueniri pro par
te alterius nisi illo prius excusso. vt. ꝰ. titulo. l. autenti. presente.
7 ¶ Quero. x. pone ad vnum ex correis peruenit tota quantitas
an alter potest petere quod ille prius exerciat. Respondit Bar.
quod si conuentus erat se obligaturus vt fideiussor sed creditor
voluit quod principaliter se obligaret sciens ad alium rē taꝫ pe
cuniam peruenturam: ꝛ tunc potest per tit. in auf. de fideiuss. §. i.
ꝛ. ꝰ. titu. j. auf. presente. vt potius veritas quam color quesitꝰ at
tendatur. Si autem creditor nihil sciuit. sed tantū inter eos actū
fuit tunc eorum factum non preiudicat creditori. vt in auf. eadē
versi. si vero minus idonei. vbi tex. notandus nisi ille petat alte
ram conueniri suis sumptibus ꝛ periculo. nam tunc actor cogi
tur hoc facere. vt in tex. no. ff. eo. l. vnde queritur. ꝛ pro hoc facit
quod tutor gerens prius est conueniendus quam non gerens:
quia ad gerentem principaliter spectat negotium. vt dixi. ꝰ. de
8 transac. l. i. ¶ †Quero. xi. quando alter correorū dicitur absens
ꝛ alter presens insolidum conueniri possit. Dicit Bart. qđ ab
sens est qui in eodem territorio non est ita quod faciliter citari
non potest argum eius quod not. gloss. de fideius. §. i. licet varijs
modis quis dicatur absens in iure. vt ibi not et quo gloss. dicit
Bar. qđ absens est si non sit sub territorio eiusdem ciuitatis li
cet esset in eadem prouincia qꝛ faciliter non potest citari. ꝛ iđ di
cit quod solennis excussio debet fieri de eius persona prius sicut
dicit de rebus in. ix. q. ꝛ practicā ponit vt prius citetur et non ve
niens mandetur vt capiatur ꝛ ducatur vi hic. ꝛ si retulerit eū nō
posse haberi. tūc procedatur contra alterum tantum vt in corpo
re eo. §. pe. ¶ Quero. xij. si presens tunc petat dilationem ad re
ducendū absentem an dari debeat sicut fideiussori datur ad redu
cendum principalem. et glos. hic in prin. tenet quod non et idem
tenet in corpore. §. si vero minus idonei. ꝛ idem. ꝰ. tit. i auf. presen
te. et potest esse ratio quia fideiussor accedit. ꝛ sic alieno morbo la
borat. ideo magis ei subuenitur sed correus est eque principalis
9 ꝛ proprio laboratur. ¶ †Quero ab extra an absolutoria lata
pro vno ex correis prosit alteri. ꝛ Jac. de ra. Pe. ꝛ Cy. dixerunt
aut est absolutus qꝛ soluit ꝛ tūc prodest aut qꝛ nō promisit ꝛ non
prodest aut dubitat et tunc presumitur qꝛ soluit. arg. ff. de iureiur. l.
si. hoc vltimum non est sic expeditū. ideo vide que scripsi in repe
titione mea. l. iul. verū debitorem. ff. de cōdi inde. ꝛ Bar. ea. l. ex
duobus. in. iiij. q. dicit qđ in dubio presumit absolutus: qꝛ non
probatum. vt. d. l. iulia. ꝛ. ff de excep. rei iudi. l. si inter me et te. in
prin. ꝛ. ff. rem ra. ha. l. procurator. in prin ꝛ de lib. cā. l. dixi. Non
ob. l. fi. ff. de iureiur. qꝛ aliud in iuramēto qđ vim habet solutio
10 nis. ¶ †Item ab extra quero an cōdemnatoria lata cōtra vnū
preiudicet alteri. Dico quod non. vt i titu. j. l. i. Alia ꝙplura hic
queri possunt que Barto. ponit in. l. ex duobus. ff. eod. vbi vide.
¶ Sed querit Cyn. an in duobus reis stipulandi seu credendi p
hanc auf. aliquid sit innouatum. ꝛ dicit quod non per. l. precipi
mus. vt. ꝰ. de ap. cū si. ꝛ hoc dicit tenere glos in corpore. §. si ve
ro. in glo. si. ꝛ hoc idem tenet Bar. ff. e. l. ex duobus. §. si. q. v. Et
hec sufficiant in presenti.

Exprimere. Rescriptū principis quo ca
uetur vt vnus ex correis inso
lidū obligatis cōueniatur tantum pro parte non est
seruandū. h. d. Et est ratio: qꝛ per hoc absorberetur
ius alterius. vt. l. quoties. ꝰ. de preci. impe. offe. vt in glo.

t ¶ Numeratio pecunie vnius correorum alias non liberat. et
numero. 2.

t **Propter.** ¶ †Licet pecunia vnius nume c
ret ꝛ nō aliȷ possunt simul insolidū
obligari h. d. ¶ Cōtra hoc op. qꝛ in mutuo re ꝯhit
obligatio. vt inst. qui. mo. re cō. ob. per totū ti. igitur
non in plus pōt ꝯhi quā res interuenerit. vt. ff de pac. l. si tibi. §.
de pignore. ꝛ. ff. si cer. pet. l. roga si. §. si tibi decē. Sol. qđ nec hic
vltra cōtrahit: sed qꝛ in summa mutuata licet plures ex eorū vo
luntate obligent ꝛ recepisse eandē fingant. vt. l. si non singuli. ꝰ. d
2 si cer. pe. ꝛ vide quod ibi scripsi. ¶ †Querit glo. quid si antequā
pecunia numeretur ei cui consenserunt numerari peniteat alios
quid iuris. ꝛ dicit qꝛ penitere pōt. vt. ff. si cer. pe. l. qui pecuniā. qđ
alibi declarat gloss. si denunciant creditori ante numerationem
per. l. si fideiussor. ff. de fideius. ꝛ ita notatur in. l. titius. ff. de proc.
¶ Nec ob. d. l. titius. qꝛ ibi obligatio erat iam contracta. hic p
numerationem erat contrahenda. vt. d. l. qui pecuniam.

t ¶ Interpellatio que fit ab vno correorum credendi prescri
ptionem quo ad ceteros interrumpit.
2 Factum ab vno alteri nocet.
3 Reus credendi qui totum exegit ceteris communicabit.

c **Cum quidam.** [c] †Interpellatio factā
1 ab vno de reis credē
d di interrūpit prescriptionē [d] etiā quo ad ceteros. ꝛ econ
uerso agnitio facta per vnum ex reis debendi nocet

a ¶ Renūciari possit. Adde Ange. ꝰ. auf. ꝰ duobꝰ reis. in prin. ij col. v. et ꝫ est doctrina. ꝛ gl. iniꝰ ad fest. nonē. en si. col. viij Bal. ꝛ addi. Spe. de re nū. ꝛ cōclu ꝰ. quatuor sunt bñficia. ſꝫ Bar. in. l. si mādato. la. ꝰ § paulus cl. iō. ff mā. dicit cōueniri insolidūꝫ addito qꝛ solutio vniꝰ pstat alteri nisi cōsteterit possidere har. i. l. si duo. ff. depositi.

b ¶ Uno libello cōueniri. adde alex. in. l. duobꝰ. §. vbi duo. ff. de ru. re. ꝛ Soci. cōsi cccxci. incip. in pñti cōsultatiōe. ver. circa tertiā dubitationē circa mediū in. ꝰ. pte ehar. ex. ꝛ bar. i. l. si plures ff. de admin. tu vbi in Spe. de lib. cōcep. §. si. v. ſꝫ pone ꝛ fe. ꝛ p Lud. rō i cōsi. ccxxvi. incip. in xpi noie amen. viso thēmate proḃnda substātia. ꝛ l. heredes. § si inter. ff. fami. her. et bar. et doc. i. l. i. ꝰ. si plures vna sententia. ꝛ bar. i. l. si pluribꝰ. de leg. ij. ꝛ in l i. ꝰ. de fideius tutor. Bal. l. l eo q. ꝰ. si cer. pe. ang. in auf. ꝰ duo. re. l si.

e †Uide de hiec hic per Salyce. ꝛ do. coapostillatorem meū dicunt ꝛ vltra ea q̄ hic no. Bald. nu. iō. ver. no. absentiam. in princip. qđ plene Bar. no. in. l. iiij. §. i. ff eo.

c †Cum quidam. Extende hanc. l. notabiliter vt per Bar. in. l. eandē. in. vij. q. ff. eodē. et Bar. in. l. ex duobus. in. ix. q. eo. ti.

d ¶ Interrumpit prescriptionem. Adde post gloss. Bar. ꝛ Ang. plene hic. et vide olꝰ no alex. in. l. duobus. §. ex duobꝰ. de iureiur. qui dicit verum si actor egit contra vnum ex illis vel vnum ex correis non si simplr. ꝛ Barto. in. d. l. ex duobus viij. quest. de duo. reis.

alteri. ¶ Nota q̃ que ab vna radice vel fonte procedunt inui-
cem sibi preiudicant ꝛ nocent: ꝛ similiter prosunt ꝛ conditunant
vt hic in fin. Item nota alia duo que sunt in summario. ¶ Itez
collige argu. ibi vel ex libello admonitionē qđ libellus mitten-
dus est cum citatorio. circa qđ vide qđ dixi in auc. offeratur. C. de
2 lite. contesta. ¶ † Opp. qđ factum vnius alteri non noceat. vt. l.
si fideiussor. §. fina. ff. man. Sol. quod ibi in fideiussore cuius ob
ligatio est diuersa a principali: hic in correis qui vna obligatio
ne ꝛ vinculo tenentur. ¶ Op. ad idem de. l. mora. in fi. ff. de vsu.
vbi mora onius non nocet alteri. Solu. qđ ibi quātum ad alios
effectus more non quātū ad effectum interruptiōis prescriptio
nis. vt hic ſm Pet. Uel aliter in glo. ¶ Opp. de. l. ij. ꝛ. l. ex duo
3 bus. ff. eo. Sol. vt in gl. ꝛ dicā. j. xit. i. l. fi. ¶ † Quero nũ extra vn⁹
ex reis credendi totū exegit an teneatur communicare, aliis Cy.
C. eo. auf. hoc ita. in fi. dicit qđ Dy. tenuit qđ sic per. l. si rem com
munem. ff. de nora. ꝛ per. l. qui hominem. §. i. ff. de solu. ꝛ ibi di-
xit esse quasi casum. ꝛ probat qꝛ oppositorū debet esse eadē di-
sciplina. vt. l. fi. j. de sen. pas. sed constat qđ vnus ex reis debendi
contribuit alteri soluenti. vt. C. e. l. i. ergo idem econtra. pro hoc
induco glo. in. l. frater a fratre. in. i. glo. post princ. ff. de cond. in-
de. ꝛ in. l. si titio. de lega. ij. Sed aduerte quia alia glos. sentit hoc
esse verum si socij sunt non alias. ꝛ ita nota. in. d. l. si homines. §.
primo. ꝛ ita dixit etiā Pet. per. l. in le. falcidia hoc obseruandū
ff. ad. l. fal. ꝛ quia quando nos sunt socij suum debitum exegit. et
preoccupando suam conditionem meliorem facit. vt. l. ij. ꝛ. l. ex
duobus. ff. cod. Nec ob. quod dixi de reis debendi: quia soluēs
communem obligationem dissoluit. ¶ Barto. vero in. d. l. qui
hominem. latius distinxit. aut sunt socij omnium bonorum vel
eiusdem obligationis. quod sufficit vt not. i. glossa in. l. si vnus.
ff. de pact. ꝛ tunc debet communicare. vt. d. l. qui homines. §. i. cū
sua gloss. aut non sunt socij: ꝛ tunc si sunt duo rei credendi ex cau
sa onerosa puta quia pecuniam communem mutuauerunt: ꝛ tūc
debet communicari. vt in gloss. l. frater a fratre. superius alleg.
Si autem sunt ex causa lucratiua: puta quia debitor volens do-
nare cuilibet promisit insolidum tanq̃ reis credendi: tunc non
debet cōmunicari. vt. d. l. in le. falci. superius alleg. Et ex hoc re-
probatur glo relata ad tex. in. d. l. si titio. cum ibi sint rei creden
di ex causa lucratiua.

¶ De fideiussoribus ꝛ mandatoribus. Rubrica.

¶ Dictum est de pluribus reis principalibus nunc de reis ac
cidentalibus vt sunt fideiussores ꝛ mandatores. ¶ Queroque
differentia est inter mandatorem fideiussorem ꝛ constitutorem ꝛ
dic vt in glos. ꝛ plenius notatur in. l. si vero. §. si post creditam.
ff. man. Saly.

1 ¶ Fideiussor non liberatur per publicationem bonorū prin-
cipalis.
2 Fideiussor nō possit conueniri loco rei. ꝛ nu. seq.

Si litias. Debitor relegatus pro par
te bonorū quam retinuit cre
ditoribus tenetur ꝛ nō in plus fideiussor tenetur
1 insolidum vt prius. hoc dicit. ¶ † No. quod pu
a blicatio bonorum[a] principalis non liberat fide
iussores. Item quod defensio rei non pdest hic
fideiussori. ¶ Quero de exemplo. ꝛ gloss. ponit in damnatio. l.
iulia. de vi priuata. quod non placuit Petr. nam pena illius. l.
non est relegationis: licet tertia pars bonorum ei auferatur. vt
ff. ad. l. iuliam de vi priua. l. fina. ideo posuit exemplum in pena
arbitraria per. l. hodie. ff. de pen. sed licet. ll. ille nihil de relega-
tione dicant. tamen illam non excludunt. ꝛ ideo gloss. illa sup-
plet per. l. quoniam. j. ad. l. iuliam de vi. et per hanc. l. que in de-
portato non potest loqui: quia ei omnia bona auferuntur. et de
extraordinaria non apparet quod hec loquatur. ideo ad ordi-
nariam potius referamus et pro hoc etiam facit. ff. de ter. mo-
to. l. ij. quicquid tamen sit quo ad istum tex. dicunt docto. quod
relegatio vel deportatio non consideratur sed solum publicatio
bonorum est illa que operatur hoc. et ratio et dicendis appare
2 bit. ¶ † Oppo. primo quod fideiussor non possit conueniri vt
prius vt. C. de exceptio. l. fideiussores. Solu. vt gloss. ij. quod ibi
status non fuit mutatus: hic sic. ꝛ hoc sequitur Cyn. Sed contra
hoc facit qꝛ per relegationem status non mutatur cum libertas
nec ciuitas perdatur nec familia mutetur quorū alterum est ne-
cessariū. vt. ff. de capi. dimi. l. fin. sed per relegationē neutrum eo-
rū contingit. vt insti. qui. mo. ius pa. po. sol. §. relegati ergo ꝛc. ni
si saluando glo. dicas qđ hic sumpsit latissime mutationem sta
tus tamen qꝛ ꝛ statu nō mutato dumtamen bona sint publicata
respectu quorum lex ista haberet locum. dicit Barto. quod cōtra-
rium habet locū in exceptionibus rei coherentibus nō psone. vt
l. exceptiones. ff. de exceptio. in casu autem nostro, nō coheret rei
hec defensio: quia obligatio transfertur in fiscū, ꝛ per illam viā

successionis persona vero tñ ab obligatione eximitur. ideo ni-
mirum si pro tali obligatione fideiussor remanet obligatus.
¶ Oppo. ij. de. l. in fraudē. §. si principalis. ff. de iure fis. Sol. vt
gl. quam declara videlicet q̃ vbi fideiusserant apud fiscum pro
debito fiscali. vnde si bona debitoris que capit fiscus pro debi-
to sunt soluendo liberantur fideiussores: ꝛ si non sunt soluendo
nos liberantur. vbi autem bona non capit pro debito sed iure
successionis perueniunt ad fiscum ꝛ si ipsi fideiusserant apud fi-
scum: tunc dicendū est q̃ pro ea rata iuuentur fideiussores: qꝛ fi-
scus non potest esse creditor ꝛ si totum ei soluerent pro illa rata
repeterent. vnde si eis daretur actio fortius exceptio. in casu au-
3 tem nostro fideiusserunt penes alium q̃ fiscum. ¶ † Opp. ij. ab
extra q̃ fideiussor non teneatur etiam si status principalis sit mu
tatus. vt. l. si decesserit. ff. qui satis. cog. Solu. hic in fideiussore cō
tractus: ibi iudicij. vel ibi principalis obligatio fuit penitus ex
4 tincta: hic non: quia in alium translata. ¶ † Quero quid in fide
iussore captiui ꝛ glo. in. l. si debitori. ff. de fideius. quod pro debi-
to prius a captiuo potest fideiussor interuenire. arg. ff. de constit.
pecu. l. hactenus. in princi. ꝛ si sic sequitur quod prius datus for
tius remanet obligatus cū si nō impediunt cōtrahēda min⁹ iaz
cōtracta. vt. l. patre furioso. ff. de his qui sunt sui vel alie. iur. ꝛ ra
tio etiā pōt esse qꝛ aut reuertet ꝛ fingit nō captus iure postlimi-
nij: aut morietur ꝛ fingit ante captiuitatē mortu⁹. ꝛ sic liber mor-
tuus fictione. l. corn. ¶ Ultimo de ista materia vide que scripsi i
l. tam mandatori. C. de consti. pecu.

1 ¶ Creditor qui fideiussorem exigit pignora debet in eū trans
ferre. ꝛ nu. 3.
2 Creditor qui actiones cedere nō pōt fideiussorem nō potest cō-
uenire.
4 Creditori qui pignus amisit an obstet exceptio cedendarum a-
ctionum.
5 Fideiussor nō conuentus sed sponte debitū offerēs creditori an
sit audiendus.

1 Creditori. [b] ¶ † Creditor exigens fideius
b sorē tenetur pignora l reū trās
ferre nisi p alio debito sint ei obligata. h. d. ¶ Ad
c sic. fideiussori soluenti tenetur creditor cedere [c] perso
nalē ꝛ hypothecariam. h. d. ¶ Item no. q̃ creditor habet ele-
ctionem prosequendi fideiussores vel pignora vt hic vel reū prin
cipalem vt. j. l. prori. licet hodie illa sit correcta. ¶ Opp. q̃ hic
sit mala grammatica contra. l. plancius. ff. de aur. ꝛ arg. le. quia
ista coniunctio licet sumpta pro quamuis non habet regimen
Solut. q̃ hic stat verbaliter pro licitum est: ꝛ nō aduersatiue p
quamuis vt in gl. n. i. vt sit sensus q̃ ei licet prosequi fideiussores
vel pignora. concor. ff. eo. l. inter eos. §. creditor. ¶ Oppo. ij. q̃
hoc non possit facere. vt. ff. man. l. qui mutuā. Solu. vt in ea. gl.
qꝛ ibi illud fuerat conuentum expresse vel tacite. vt. j. eod. l. omis
sis. ¶ Oppe. ij. q̃ non solum ius pignorum sed etiam persona
les actiones contra reum. vt. ff. de so. l. stichum. §. pen. imo nedū
contra reum sed etiam contra fideiussores. vt. l. si fideiussores. §.
idē respondit. et. l. fideiussoribus. ꝛ. C. loca. l. si diuisa. Solu. conti
2 tendo cōtrariū vt in gl. pe. vsq ad versicu. quid si ergo. ¶ † Iter
ta hoc querit glo. quid si creditor fecisset sic quod contra fideius
sores vel reum principalem actiones cedere non posset: vt quia
culpa sua cecidit a causa: quia succubuit. dicit glo. q̃ tunc fide-
iussorem conuenire non potest obstante exceptione cedendarū a
ctionum. vt. ff. de sol. l. stichū. §. pe. ꝛ. ff. de admi. tu. l. si pupill⁹
alterum. §. vltimo. ¶ In contrarium inducit. ff. de fideiusso. l. si
stipulatus. §. fi. ꝛ hoc est fortissimū contrarium. sed ei respondet
quod de iuris rigore potest agere vt ibi sed non de equitate. vt
d. l. stichum. §. pe. ꝛ. d. l. si pupillum. ꝛ hoc ſm roge. Sed ista sol.
non est tuta: qꝛ tex. ibi vniuersaliter dicit nulla exceptiōe submo
uens. ꝛ sic nec de equitate. Unde alie responsiones dantur in cō
trario videlicet qđ ibi renunciauerat beneficio cedendarū actio
num. ꝛ istam tenet glo. in. l. vbi. ff. de pact. ꝛ est in se vera: sed di-
uinat. ¶ Aliam dedit ibi glo. videlicet q̃ ibi creditor liberauit
fideiussorem pacto cui alter fideiussor consensit. ꝛ sic non potest
excipere: tunc non potes agere quia non potes cedere actiones
quia replicabitur: ego feci de voluntate tua aliam non facturus
vnde hoc non potes opponere. ꝛ hec reincidit in precedentē ni-
si quod ibi est expressa: hic tacita renunciatio. ꝛ istam ponit seq.
glo. in fi. que huic debet iungi. sed ista etiam diuinat. ¶ Aliam
dedit in contrario videlicet quod ibi confideiussor cui pactū fe-
cit ante pactū tutus erat exceptione sibi a iure competenti: quia
inutiliter fideiusserat vel beneficio sexus vel etatis iuuabatur. vt
ff. eo. l. si titius. vnde pactū seu trāsactio facta cū illo non nocuit
cōfideiussori sed potius pfuit in eo qđ recepit. nō enim si pactū
fecisset nō potuisset ei cedere actiones nisi inanes. ꝛ hec est pma
in ordine ꝛ est in se vera: ar. ff. md. l. si procuratoré. §. si liber homo.
sed etiā ista diuinat. ¶ Aliā sol. dedit Jo. q̃ ibi nō erāt plures
confideiussores. sed ille cū quo trāsactū fuit erat fideiussor prin-
palis fideiussoris. ꝛ sic ei pactū pfuit nō aūt nocuit. vt. ff. eodē. l.
si plures.

a ¶ Publicatio bo
norū. sꝫ qđ l ex bā
nito an liberat fi-
deiussor vide bart.
in. l. si vo. q satisd.
cog. i. x. no. qđ ob
ligatio ꝛ pœnā et
i. l. si marito l pn.
ff. so. ma. ꝛ de mū
dic vt p eū in. l. si
vo. ꝛ. l. i. de dic. q
satis. co. versi. q̃ro
an quādo bona.

b ¶ Creditori. que
rit hic bal. an ista
l. sit hodie corre-
cta vez q̃ prius de
beāt vēdi pigno-
ra q̃ agatur cōtra fi-
deiussorem. vide
bar. i. l. inter eos,
§. creditor. ff. eo. ꝛ
bal. i. l. omissis. j.
eo.

c ¶ Cedere. Adde
bal. hic ꝛ adde. l.
omissis. j. e. et ibi
Bald. ꝛ adde for.
cō. cc. lc. qui ex for
ma statuti ꝛ. ꝛ cer
te prima facie. in
§. pre char. lxxv.

si plures. in fin. ⁊ reincidit in precedentē: sed hec etiam diuinat.
¶ Quintā sol. dedit mar. que vera est in se sane intellecta. licet
Old. Ja. de are. ⁊ Bar. illā sibi approprient videlicet qꝫ fideiuſ
sor cui pactū fuit ibi factū non fideiussit tempore primi fideiuſ
soris sed ex postfacto. ⁊ ideo cū primus nō fideiusserit respectu
secundi non habet ipse beneficium cedendarum actionum: sed
econtra secundus haberet si respectu habito ad primū fideiuſ
sit. qd̄ in dubio presumitur sm̄ doc. sit ideo sciunt alias. secus. et ita
intelligūt. j. e. l. si creditor. et. l. pignoribus. In casu aūt nostro fi
deiussores fuerunt simul eodē tempore recepti et sic videntur fi
deiubere respectu mutui periculi. ideo beneficium habent ceden
darum actionū. que si non possunt cedi facto creditoris ei impu
tabitur: vt. d. l. fideiussorum. §. pe. ¶ Quia tñ he solutiones nō sunt
omnes in se vere ideo simul iunge: qꝛ autē non sunt plures confi
deiussores sed est fideiussor ⁊ ipsius fideiussoris fideiussor. et ha
bet locum solutio prima vt in principali fideiussori nō cedantur
actiones sed eius fideiussori sic. Aut sunt eiusdē plures fideiuſ
sores: ⁊ tunc aut creditor non potest cedere actionē ipsius cōuen
ti facto: ⁊ tunc beneficiū cedēdarū actionū nō habet: vt. ff. de so.
l. 18. §. si duos. Aut non potest cedere creditoris ipsius facto: et
tunc aut hoc factum non fuit preiudiciale cessionem petēti quia
absqꝫ facto creditoris alterius fideiussio erat inutilis saltem in
effectu. ⁊ nō potest creditori factū suū obijci. vt in prima sol. posi
ta in contrario. ⁊ in. l. si titio. ff. eo. Aut factum creditoris ei fuit
preiudiciale: ⁊ tūc aut ipse facto illi consensit: ⁊ tūc sibi imputet:
quia tunc nō tam factū creditoris qꝫ proprium sibi obest. vt in
gl. seq. in fin. Aut facto illi non consensit: ⁊ tunc aut conuētus re
nūciauerat bñficio cedendarum actionū: ⁊ tūc creditori nihil im
putari potest. vt in alia so. data in contrario. aut nō renunciaue
rat: ⁊ tunc habet locū sol. mat. quā sequitur old. Jac. de arc. et
Bar. quā declara vt. §. etiā dixi. ¶ Quero quid si pignora nō
erant in aliam causam obligata: sed chirographaria pecunia
tm̄ debebatur creditori. Respon. vt in glo. seq. videlicet qꝫ credi
tor non potest retinere in preiudicium fideiussoris vt hic lꝫ pos
sit in preiudicium debitoris: vt. §. etiā ob chiro. pe. l. 1. nō enim
3 lex illa vt specialis est extendenda ad psonā extraneā. ¶ † Que
ro successiue cū glo. hic loquitur quando accepit pignus ⁊ fideiuſ
sorē simul vel fideiussorē postea sed quid si primo fideiussorē ⁊
postea pignus an tunc teneatur cedere ius pignoris fideiussori.
Et duas opin. recitat glo. Prima est qꝫ non quia fideiussor non
habuit respectum ad pignora postea secuta. ⁊ inducit gl. §. etiā
ob chiro. pecu. l. vna. in fi. ⁊. ff. qui po. in pig. habe. l. si prior. §. si
tertius. Secunda est opi. vt cedere teneatur per. d. l. vnam. circa
medium. ¶ Quidam dicit secundā verā: quia sufficit quod pi
gnus reperitur in suam causam obligatū. vnde fideiussor exceptio
nem habet ne soluere teneatur nisi actio sibi cedatur etiā in pigno
ribus vt hic ⁊ hoc puto verū in terminis predictis. ¶ Sꝫ Cy.
aliter format titulū questionis videlicet qd̄ creditor accepit fide
iussorē ⁊ pignora ⁊ postea eidem debitori mutuauit aliam pecu
niam ⁊ idem pignus recepit conuenit fideiussorem ex prima ob
ligatione petit vt sibi cedat ius pignoris replicat creditor quod
ob aliud debitum licet posterius sunt sibi obligata. vnde petit
vt etiā illā pecuniam soluat si vult vt cedat. vnde queritur quid
iur. Et dicit Cyn. quod ista gloss. vult qꝫ non teneatur fideiussor
offerre pecuniam istā que sequitur suā obligationem secus si il
lam antecederet: qꝛ tūc offerre tenetur si vult quod iura pignorū
ei cedantur. ⁊ ita dicit tenuisse Jaco. de are. mihi videtur qd̄ ista. l.
velit qꝫ iura pignorum sue obligationis quam dissoluit teneatur
creditor cedere. ⁊ ideo in casu de quo queritur dico eum teneri ce
dere pro illa quantitate sed si pignora possideret creditor nō te
neretur isto casu ea tradere ne fideiussorem faciat se potiorem in
4 alia obligatione. ¶ † Quero ab extra pone in casu nostre. l. qd̄
creditor pignus amisit nunquid sibi obstabit exceptio cedenda
a rum[a] actionum. Et refert Cy. quod Jac. de are. distinxit aut pre
textu pignorum fideiussit ⁊ tūc obstat exceptio nisi cedat vel ce
dere possit. vt. j. eo. l. si creditor. ⁊. ff. manda. l. si mandato tuo in
fi. Aut non fideiussit pretextu pignorū: tunc non obst. exceptio
vt. j. eo. l. pignoribus. Alij dixerunt quod etiam si nō fideiussit
pretextu pignorū: quia forsan ˢ innorauit qd̄ nihilominus. ob.
exceptio predicta: quia sufficit pignora in suā causam accepta
⁊ ad. l. pignoribus. respōdet vt ibi dicam. quia aliter intelligitur.
5 ¶ † Quero ab extra. l. ista loquitur quādo fideiussor conuenitur
sed quid si non est conuentus sed proprio motu ipse accedit ad
creditorem ⁊ offert sibi debitū ⁊ petit sibi actiones cedi cōtra fi
deiussores ⁊ pignora: nunquid audiri debet creditore contradi
cente. Et videtur primo qd̄ non per. l. nullā. j. de solu. ⁊. §. de con
tra. iud. tut. l. 1. Item qꝛ cedere est vendere. vt. ff. eo. l. si dubitetur
sed inuitus nō cogitur quis vendere. vt. §. de contrahen. emp. l.
inuitū. Item qꝛ hec lex loquitur quādo creditor agit nō igitur extē
denda quādo non agit: qꝛ nemo inuitus agere ⁊c. vt. §. vt nemo
inuitus agere. l. 1. ¶ Econtra videtur qꝫ audiatur. vt. ff. qui po
tio. in pig. habe. l. prior. ⁊. ff. eo. l. fideiussoribus. ⁊. l. paulus. alias
incipit fideiussorem. ⁊. §. de his qui in priorū cre. loco suc. et hoc
tenuit Dyn. Ad contraria respondit ⁊ primo ad. l. nullā. quia
ibi loquitur de prorsus extraneo. Ad. l. inuitum. respondit qꝫ il
la. l. procedit quādo alius contractus nō precedit cuius gratia
cogi possit. alias secus. vt. l. ij. §. nec cogitur. ff. solu. matri hic autē
precessit ergo ⁊c. Ad tertium respondeo qꝫ creditor hic non cō
pellitur agere: sed se defendere: qꝛ fideiussor isto casu est actor et
spontaneus. ¶ Ultimo quero quo iure creditor compellatur
ista iura cedere. et dic qꝫ quādoqꝫ iure exceptionis quandoqꝫ iu
re actionis vel per officium iudicis: vt patet ex predictis. ⁊ latiꝰ
dicetur. j. eo. l. cum alter.

1 ¶ Procurator cesaris inter fiscum ⁊ priuatum iudicat.
2 Fideiussores accepti simpliciter accepti insolidum sunt intelli
gendi.

Non recte. Iure isto potest conueniri fide
iussor ⁊ eiꝰ successor antequā reꝰ
principalis ⁊ plures fideiussores accepti intelligun
b tur insolidum [b] obligati. si tamē sunt idonei ad soluē
dum habent beneficium diuisionis ex epistola adriani etiam si
1 expressim fuerit dictum qꝫ teneantur insolidum. h. d. ¶ † No. qd̄
procurator cesaris est competens iudex inter fiscum ⁊ priuatum.
¶ Item qꝫ fiscus succedens in quota bonorū fideiussoris con
uenitur vt illius successor. ¶ Item qꝫ iure isto prius conuenitur
fideiussor quā principalis. ⁊ hoc corrigitur per auten. hic positam
2 ¶ † Item qꝫ fideiussores simpliciter accepti intelliguntur inso
lidum vt hic. ⁊ insti. eo. §. si plures. ¶ Contra qd̄ opp. glo. de. l.
reos. §. cū in tabulis. ff. de duo. re. ⁊. §. tit. j. aut. hoc ita. Solu. qd̄
aliud in pluribus reis principalibus vt ibi. et ratio diuersita
tis est: qꝛ obligatio fideiussoris accedit reo qui insolidum tene
tur. ⁊ ideo quilibet fideiussorum etiam insolidū tenetur lꝫ ex epi
stola beneficium diuisionis eis detur vt hic. ¶ Quod intellige
c nisi inficietur se fideiussorem esse[c] non dico debitum: quia hec si dt
simul quod fideiusserit ⁊ non sit debitum. sola ergo negatio fide
iussionis est illa que excludit ab hoc beneficio. vt. ff. eo. l. sed si du
bitetur. §. 1. que sic debet intelligi. vt hic per Bartol. ¶ Simile
in socio qui negat se socium: vt. ff. pro so. l. si viuus. in fi. et. ff. de re
iudica. l. sed hoc ita. §. fi. ⁊ in filio qui se negat filium et in potesta
te. vt. ff. qd̄ cum eo. l. sed si ex parte. §. interdū. ⁊ hoc tene cordi qꝛ
non est alibi tex. ille de. l. sed si dubitetur. §. 1. ¶ Item no. qꝫ que
tacite insunt licet exprimantur vt insunt nihil operātur: qꝛ ius cō
stitutum nō immutant vt hic. cōcor. ff. de le. 1. l. sꝫ. ⁊ ibi de brocar
do vide per Bar. ⁊ Cy. in aut. ingressi. §. de sac. san. eccle. Dy. in
hac materia dixit qd̄ hec est regula que hic ponitur fallit quando
qꝫ in casibus. vt. ff. de cōdi. ⁊ demon. l. si in diē. §. seruo. ⁊. l. aliquā.
⁊. l. cōditio que extrinsecus. Et qd̄ hec sit regula ⁊ alij sint casus
speciales probat tex. formaliter in. d. l. seruo. Autentica.
1 ¶ Principalis prius excutitur quam fideiussor.
2 Utiles absqꝫ cessione fideiussori non competunt si ei non cedan
tur actiones.
3 Fideiussor ⁊ principalis si absentes fuerint vter prius cōuenitur.
4 Fideiussor potest prius conueniri quam principalis quem con
stat soluendo non esse.
5 Presens esse varijs dicitur modis.
6 Creditor habens pignus ⁊ fideiussorem absente reo nō tenetur
prius vendere qꝫ fideiussorem conueniat.
7 Fideiussor conuētus si exceptionem[e] non opposuit an post litis
contesta. possit eam opponere. ⁊ nume. 8.

d Presente.[d] Primo quando ambo sunt
presentes. Secūdo quādo prin
cipalis est absens et fideiussor presens. secunda ibi:
absente. ⁊ illa subdiuiditur in partes que per se pa
1 tent. ¶ † No. quod vtroqꝫ presente prius excutitur principalis:
reo vero absente fideiussor prius exigi potest. ¶ Item no. quod
tunc ei petenti dantur inducie ad producendum reum principa
lem. ¶ Item quod fideiussori debent actiones cedi. concor. §. e.
l. ij. ¶ Oppo. quod hec dilatio non detur fideiussori. vt. §. titu.
j. aut. hoc ita. Solu. vt in glo. 1. quod illa in duobus correis pri
cipalibus hec in fideiussore qui aliene obligationi accedit. et sic
alieno morbo laborat. ideo ei magis subuenitur. argu. l. lege. §.
de natu. liber. et idem quod hic notatur in pluribus locis. vt ibi
dixi in. xij. questione. ¶ Quero tunc ab extra que dilatio dabitur.
dic iudicis arbitrio. vt patet in corpore. vnde hec autent. sumi
2 tur. ¶ † Quero cum glo. si actiones non cedantur fideiussori an
ei competant vtiles absqꝫ cessione. et dic quod non. vt. ff. eo. l. vt
fideiussor. ⁊. l. fideiussoribus. licet aliud sit in pluribus tutoribꝰ.
vt. ff. de tuto. et ra. distra. lege. 1. §. nunc tractemus. Expedimus
3 gloss. venio ad alias questiones. ¶ † Et quero primo hic loqui
tur quando ambo sunt presentes. et dicitur quod primo conue
nitur reus. ⁊ in hoc conuenit. l. codicis. sed quid si ambo sunt ab
sentes. et dicit Cyn. quod aut equali absentia: ⁊ tunc idem quod
si vterqꝫ est presens. aut inequali: ⁊ tunc aut principalis est in re
motiori et idem quod dicitur quando reus est absens et fide

a ¶ Exceptio cedē
darū. vbi locū ha
beat ⁊ obstet vidē
Soc. cōsi. cx. icip.
ex forma statuti.
§. neqꝫ obstat. cuꝫ
ver. se. in. ij. parte
char. lxxv.

b ¶ Intelliguntur
insolidū. vide ple
ne not. p Bar. in
l. reos. j. eo.

c ¶ Nisi inficietur se
fideiussorē. itano.
Bal. in aut. cōtra
qui propriā. §. de
nō nu. pe. ⁊ Alex.
post Ange. in. l. si
dubitetur. ff. eo. vbi
dicit alex. qd̄ si pe
niteat añ litis cō
test. qꝫ tūc recupe
rat bñficiū discuſ
sionis ⁊ cedenda
rum que p suā in
ficiationē pdide
rat. Idē no. Bal.
in electio. §. si is.
de noua. Ange. et
Imo. in. l. sed hoc
ita. §. 1. de re iu. vꝫ
si peniteat anteqꝫ
creditor pbet. l. ő
etate. §. fina. et ibi
bal. de inter. acti.
⁊ Alexā. vbi. §. ⁊
in. l. ex diuerso. §.
licet in dotalibus
ff. solu. ma.

d ¶ Pñte. Limi
tatiões ad hāc. l.
ponit alexā. post
bar. remissiue i. l.
decē. ff. de ver. ob.
⁊ an habeat locū
in constitutore et
mandatore. vide
bal. in rubr. §. e. ⁊
bar. fin. p illitter.
in. l. cuꝫ in plures
§. vestimēta. ff. lo.
limita etiā ppter
iura sm Bal. l. c.
ex rescrip. l pñ. ex
tra de interdictan.

a ☞Quid in cõsti tutore vel mãda tore.vide qđ nota ui in apostillis ad Saly.ĩ.in pñ.hu ius auĩ.in prima ãpost.in v.p̃sente

b ¶ In eodeʒ terri torio adde.l.cum longi.cum glos.ꝛ ibi barto.ꝛ bald. ĩ.de p̃scri.lõg.tẽ. vtercꝫ in pri.vide bar.l.l.iij.i vl.col. l.viij.q.ff.õ du.re. vbi ẽt Alerã.ꝛ in spe.de p̃scr.vẽ.qñ aliqs dicaẽ.ꝛ nõ l.l.p̃sens.ff.õ pc. ꝛ p pau.de cas.in cõsi.cxxiij.de quo vide oino Car.in cle.cãʒ.§.i.õe ele.

c ☞An postea op. poterit.Tu vide de hõ q̃sto Sa.la ti⁹ laud.h̃ si debi tor.in.ti q.nu.xv. v.q̃ro vndecimo. qđ ibi posuiꝫ i ad di.ad ip̃m in vẽ. vsqꝫ adqđ temp⁹ ĩ.de pigno.

fussor presens.Aut ecõtra fideiussor est in remotioꝛi:ꝛ tunc idem qđ in seq.dicam.hanc diuisionem probat argu.l.si longius.ff. de iudi.ꝛ at.rationis posite in corpore que se habet q vbi credi tor potest conuenire debitorem sine incommodo non conuenit fideiussorem.facit ad predicta.l.si testamento.in fi.ff.co. Itẽ qđ si reus principalis est presens fideiussor absens.Dicendum qđ iste casus non habet dubium:quia reus magis est conueniend⁹ q̃ quando ambo sunt presentes.¶ Et modo ex predictis colli ge quatuor combinationes:quia aut ambo sunt presentes aut ambo absentes aut alter.ꝛ tunc interdum reus absens ꝛ fideius sor presens.Interdum econtra fideiussor absens ꝛ reus presens.
4 ¶ †Sed circa primam combinationem quãdo ambo sunt pre sentes quero si notorium est principalem non esse soluendo:an possit prius conueniri fideiussor.ꝛ dicunt doc.ꝛ Cyn.q sic.ar gumen.l.fin.ꝛ ibi glo.ff.si cert.pet.ꝛ argu.l.decem.ff.de ver.ob. Et idem dicunt si principalis esset talis persona que conueniri non posset vt pupillus qui tantũ esset naturaliter obligatus.vt ff.in.l.nam pro absente habetur ex quo conueniri non potest.ar gu.ff.ex quib.cau.ma.l.ꝛ in eadem.ꝛ pro hoc accedat ratio que ponitur in corpore:quia sine incommodo conueniri nõ põt ꝛc. veruntamẽ puto q hoc casu debeat fieri mentio in libello noto rium esse principalẽ nõ esse soluẽdo.vel principale de iure conue niri non posse.alias libellos vt ineptus non procederet idq̃ cõ tra mẽ scriptum.ꝛ hoc tenuit Iac.de ra.¶ Quero.iij.hec.l.lo quitur in fideiussore.sed quid in constitutore vel mandatore[a].dic hanc aut.locũ habere in omnibus qui pro alio intercedũt:dum tamen ille alios sit obligatus.vt no.in corpore.ꝛ hoc vult gloss. etiã hic in fi.posita.ꝛ est tex.circa princi.ibi acerbum enim ꝛc.
5 ¶ †Quero.iiij.qualiter accipiatur presens in ista materia.ꝛ gl. magistra in corpore co.que declarat qualiter varijs modis ꝛ re spectibus quis dicitur presens.dicit qđ presens in casu nostro
b est in eodẽ territorio[b] ꝛ faciliter cõueniri seu citari potest.arg.l. si.ff.de iurisd.om iudi.Sed Iac.de ra.dicit qđ quia territoriõ iu dicis posset esse ita magnũ q debitor existens in finibus territo rij debet pro absente reputari:q presens in hac materia debet intelligi qui est in ciuitate vel in borgis siue soburbijs vt.ff.de procu.l presens.ꝛ.l.seq.ꝛ licet Cy.hic vltra non dicat tamen cũ gl.pertransiuit.in aut.hoc ita.ĩ.tit.i.Et ego puto eam meli⁹ di cere per rationẽ quam ponit tex.in corpore co.ibi acerbum enĩ est creditorẽ mittere alicubi:cum possit mox fideiussorem man datorem aut sponsorem exigere.vnde attende qđ glo.dicit ꝛ fa ciliter citari potest.qđ intelligi debet per iudicem sub cuius ter ritorio est fideiussor quem prius vult cõuenire.Et ideo puto qđ licet reus sit personaliter extra territorium dummodo habeat domicilium in ciuitate vel in territorio iudicis loci:vbi presens fideiussor potest conueniri qđ pro presente habeatur qꝛ faciliter in loco domicilij potest conueniri.vt.l.heres absens.ff.de iudi. nec expedit tunc alicubi mittere.ꝛ per consequens cessat ratio q̃ ponitur in corpore verum si ibi bona sufficientia pro debito nõ haberet:licet alibi haberet puto pro residuo fideiussorem con ueniri posse qui ibidem domicilium ꝛ bona haberet. ¶ Que ro quinto quid si vt quotidie accidit qui fideiubere debebat cum non esset receptus vt fideiussor se principalem debitorem consti tuit:an tunc vtetur hoc.l.beneficio.ꝛ gloss.magna in corpore eo.que format istam questionem distinguit.aut hoc fecit animo nouande obligationis iam contracte ꝛ sic vt constitutor:ꝛ tunc hec constitutio locum habet vt dixi in.iij.qõn.ꝛ vltra non dicit. Sed adde aut hoc fecit interrogatus a reo stipulante vt solidi promisit:ꝛ tunc si simul cum alio erunt duo correi vt dixi.ĩ.tit. j.l.i.ꝛ hec constitutio locum non habet vt hic in.i.glo.ꝛ dixi in j.opposi.Si autem separatim ex interuallo ꝛ tunc fran.accur.vt hic refert Cy.dixit q habetur loco fideiuss.ꝛ sic hec constitutio locum habet quasi duo rei non constituuntur ex interuallo.vt l.si ex duobus.ff.de duo.reis.¶ Sed quia duo correi possunt ẽt ex interuallo constitui dummodo hoc agatur.distingue.Aut in ipsa stipulatione actum fuisset essent duo correi:tunc quia duo correi constituuntur.vt.l.iij.in prin.ꝛ.l.eandem.§.si.ff.de duo. reis.nõ habet locũ hec cõstitutio.nec ob.d.l.si ex duobus.quia ibi interuallum erat inter inter interrogationem ꝛ responsionẽ. vnde non tenet illius stipulatio.vt.l.continuus.in princip.ff.de verbo.ob l.sed interuallũ inter totalem stipulationem vni et to talem alteri⁹ stipulationẽ dummodo agatur vt sint duo correi debendi nõ vitiat correũ cõstitutionem.vt.ĩ.allegatis.Aut hoc actũ nõ fuit:ꝛ tunc nõ sunt duo correi sꝫ duo insolidũ obligati.ꝛ isto casu dicit Cy.q secundus haberetur loco fideiussoris:ꝛ sic haberet locũ hec cõstitutio.vt dixit Fran.accur.cui applaude re videtur Gul.de cu.ff.ad macc.l.sed si mi.§.i.Sed de hoc vlti mo dubito quod licet non sint correi sunt tamen duo rei insoli
6 dum obligati cogitandum relinquo.¶ †Quero.vi.quid si pi gnus habet ꝛ fideiussorẽ ꝛ reus est absens.vnde fideiussor pre sens conuentus petit vt prius vendat pignus q̃ ipsum conue niat.vnde quero an pignus vendere teneatur.ꝛ glos.in corpore

signata super verbo summat.dicit qđ non per casum.l.inter cos §.creditor.ff.c.quã dicit nõ esse correctã.Secundo qꝛ graue est pignus vendere propter subhastationes que sunt necessarie.vt ĩ.de ior.do.in fin.pen.l.Sed Dy.dixit illud verum si nõ potest vendere sine magna difficultate.sed qꝛ hodie sine magna diffi cultate possunt ex dispositione statutorũ prius dꝫ pignus vẽde re q̃ fideiussorẽ conuenire.¶ Or attende qꝛ Ja.de bel.dicit qđ etiã si cum difficultate subhastationũ debet vendi creditor tene tur prius illud vendere ꝛ probat qꝛ super personalibus actioni bus debet primo contra debitorẽ agere vt hic.ꝛ in corpore.§. sed neqꝫ.ꝛ illam viam sequendo necesse habebit executionẽ sen tentie postulare.ꝛ p istum modũ omnia debitoris bona execute re.vt.ff.de re iudi.l.a diuo pio.§.i.ꝛ per cõsequens pignus cum sit in bonis eius.vt.ĩ.de pig.ac.l.pignus. Sed modicum facit ista ratio qꝛ concludit in casu quo personalis intẽtari possit qđ non potest quando reus est absens.vt dicitur in thematice nro. Sed Bart.aliam rationem fecit videlicet quia fiscus qui debet excutere bona debitoris priusq̃ veniat ad fideiussores.vt.l.mo schis.ff.de iure fis.tenetur prius pignus vendere q̃ possit fideius sores conuenire.vt.ff.eod.l.fideiussor magistratuum.§.i.ergo et hodie.¶ Idem in quolibet priuato cum hodie sit ius commu ne vt prius conueniatur principalis q̃ fideiussor vt hic:cũ etiã fiscus subhastationes faciat.vt.ĩ.de fide instrumento.ꝛ iure ha ste fis.l.i.li.x.sed ista ratio videtur laborare morbo quo p̃cedens cũ hoc sit ius cõmune qñ vterqꝫ est p̃sens nõ quando debitor est absens.¶ Quid igitur dicendũ.Ego puto satis dici posse qđ si nondũ tẽpus vendendi pignus venit q fideiussorem conueni re possit qꝛ excipere nõ põt de eius venditione qđ si vellet facere non posset.Si autem tẽpus quo põt vendere venit tunc si cum modica difficultate tenetur prius illud vẽdere si cũ magna tunc si alia difficultas non sit q̃ subhastationũ puto tenetur prius vendere ex quo illud possidet.Nã licet debitor personali conue niri non possit propter absentiam tñ ius vendendi pignoris nõ deficit per cuius venditionẽ sibi satisfacere põt qđ imperator ho die potius fieri voluit q̃ fideiussorẽ exigi cui etiã teneretur cede re actiones.nec difficultatẽ subhastationis considero quia illa inest ex natura rei ꝛ contractus.vnde ad illã se obligauit a princ. ¶ Non ob.l.inter eos.ĩ.creditor.ff.eo.quẽ glo.in corpore dicit nõ esse correctũ.qꝛ illa glo habet aliud oppositũ.ff.eo.l.si fide iussor.nam ille.§.loquitur ſm antiqua iura scđm que poterat prius fideiussorẽ cõuenire.¶ Cũ ergo hodie nõ possit prius fi deiussorem conuenire q̃ excutiat principalẽ ꝛ eius bona sequit q licet personalẽ non posset intentare pp̃ter absentiã illius pi gnus qđ hꝫ cogetur vẽdere vel in solutũ sibi accipere.vt.d.§.cre ditor.a sensu cõtrario.ꝛ sic iure nouo ponderato ille.§.poti⁹ fa
7 cit q contra.¶ †Quero.vij.pone qđ fideiussor conuentus exce ptionem vt principalis cõueniret nõ opposuit.ꝛ lis est contest.
c an postea opponere poterit[c].ꝛ glo.in.l.ij.ff.de exce.ꝛ est gl.si.in fi.dicit hanc exceptionem esse anormalam.et sic posse opponi ante lit.cõtest.ꝛ etiã postea.ꝛ mouetur ex eo qꝛ dubiũ est an sit temporalis vel perpetua.ꝛ ideo in dubio iudicandum est vt de perpetua.vt.l.sufficit.ff.de condi.inde.¶ Sed Iac.de ra.dixit q vsqꝫ ad lit.contest.tñ.ꝛ non postea per simile de muliere que dicitur adultera que nõ põt prius accusari q̃ adulter.ꝛ tñ mu lier non potest de hoc excipere nisi vsqꝫ ad lit.contest.vel donec non sit recepta inter reos.vt.l.si maritus.§.prescriptiones.ff.õ adult.ergo nec in proposito cũ vtraqꝫ sit exceptio ordinis.ꝛ ita etiã dicit Pet.Hoc idẽ tenuit Bar.in.d.l.ij.ex eo qꝛ ista exce ptio non perimit nec impedit personã agere:sed solum petit vt principalis excutiatur.Ego idem teneo ex eo:quia iste ordo nõ est de forma alicuius totius sed de ordine vnius toti⁹ ad aliõ to tũ:ꝛ ob vtilitatẽ fideiussoris inuentus cui tacite renunciare po tuit patiendo secũ litẽ contestari.¶ Non ob.ratio glo.dum di cit q exceptionis defensio põt esse perpetua principali postea soluente.Qꝛ respondeo cũ Bar.qđ illud non contingit vi exce ptionis ꝛ eius natura.sed per aliud extrinsecum:qꝛ vi ꝛ potesta te solutionis secute que omnẽ obligationẽ dissoluit.vel aliter ex ceptio dubia iudicaẽ pp̃etua q̃ ad repetitionẽ soluti.vt.d.l.suffi cit.nõ quo ad oĩa vt hic.Uel tertio exceptio dubia iudicaẽ per petua qñ depẽdet ab euẽtu futuro vt ibi nõ si a statu presenti.pu ta an debitor principalis sit soluendo vel nõ qꝛ tunc in se nõ est dubia.sꝫ in nostra cõditiõe nõ sit certa.vt.ff.si cer.pe.l.cũ ad pre sens.Hec ẽt per maxime vr̃ mihi v̄a si in lit cõtest.negauit se fi deiussorem qꝛ hoc fideiussorẽ eẽ vr̃ mihi cã dãdi huius bñficij. igit ei negãti dꝫ denegari vt l bñficio diuisiõe õz.ff.e.l.si dubite tur.§.i.ꝛ i socio negãti se sociũ.ff.p socio.l.si vn⁹.in fin.ꝛ.ff.de re iudi.l.sed hoc ita.§.si.ꝛ in filio negante se filiũ.vt.ff.qđ cum eo. l.sed si ex parte.§.interdũ.Sed tunc mihi insurgit dubium an sufficiat negatio gñalis facta ad libellum qua negant narrata prout narrant ꝛc.an expressa negatio fideiussionis requiratur.de
8 quo dicã.ĩ.e.l.fideiussor.¶ †Q uero.viij.Pone q propter rei absentiã cõuẽtus est fideiussor ꝛ lis cũ eo cõtest.postea reuerti tur reus

tur reus petitu pendente: an posset fideiussor tunc opponere exceptionem p̄dict. Et dicit Ja. de ra. q sic: quia illa superuenit lite contestata. ar. gor. &c. vt. C. de cōsor. cius. li. l. ij. illa que de nouo emergunt nouo indigent auxilio &c. vt. ff. de inter. act. l. de etate. §. ex causa. facit. l. ij. de proc. & videtur quasi casus in. l. nō distinguemus. §. cū quidā ff. de arbi. ¶ Cōtrariū tenuit Pe. ar. ff. c. l. inter. §. cū inter. & l. iussi. §. j. & melius. ff. de excu. tu. l. ij. §. verū. & in aut. cū de ap. co. §. Ad in contrariū allega. respondit. & primo ad. §. cū quidam. qd ibi suppositio superuenit in facto arbitri. Ad. l. nihil. et. l. ij. respondit qd ibi exceptio superuenit facto aduersarij: hic secus. Ad rationē qua dicitur que de nouo emergunt &c. respondit eodem modo. ¶ Ego puto istam secundā partem verā per aut. istam. nā reo absente nos reducimur ad ius antiquū sm qd fideiussor primus conueniri potest. & solum vna exceptio per ius nouū additur q fideiussor pōt petere dilationem ad producendum reū. si igitur non petit vel petijt & tempus datū transiuit. lex ista vult qd compellatur satisfacere olbus sibi cessis actionib᷑. vnde l3 de remotione absentis nihil habemus curare sicut nec olim. et solum fideiussori tenebuntur cedere actiones. nam iure communi dicitur quod sufficit. Et si ponderas istū tex. loquitur in confitente se fideiussorem. & nō in negante. vt in precedenti. qd. dixi. ¶ Quero. ix. quo tempore iste actiones debeant cedi ex gloss. in corpore. §. i. dicit ante solutionem. vel in ipsa solutione vel statim ea facta non ex interuallo nisi in solutione actum fuisset vt postea fiat. vt. l. modesti. ff. de solu. & hec sufficiant.

1 ¶ Fideiussor non censetur repetitus in obligationis nouatione.

a **N** **Ouatione.** Sublata prima obligatione per nouationē[a] liberatur
1 fideiussor nisi l sequēti se obligauerit. h. d. ¶ Not. q in dubio fideiussor nō intelligitur repetitus in obligatione noua &c. ¶ Oppo ab extra qd fideiussor remaneat obligatus: l3 obligatio in aliū transferatur. vt. s. c. l. i. Sol. qd ibi transfertur in aliū per modū successionis facte in quota bonorū. hic per viam nouationis ipsius singularis obligationis. ¶ Quero qd si inter partes sit actū vt fideiussores teneantur qui nō erant presentes nec consenserunt dic sm Pe. qd non tenentur: qz ex quo tollitur obligatio eorū nō est in potestate illorū amplius eos obligare. vt. l. fi. ff. de pac. & l. as qui duos. ff de li. le.

a **S**i **pater.** Subscribens se vt testis nō dicitur fideiubere. h. d. Salic.

Tre **nostro.** Per pactū contrariū tollitur potestas eligēdi fideiussorem. h. d. ¶ Oppo. & solu. vt in glo.

Si **creditor.** Mandās cui vt mutuet pecuniā nobus datis nō pōt ab illo cōueniri sine pignorib᷑ mutuantis. h. d. ¶ Not. quod non seruans fines mandati non agit.

b **F**iliusfamilias. Filius[b] potest fideiubere pro patre[c]. h. d.
c f

Etiam. Persecutio pignorū non liberat fideiussores. hoc dicit.
e

1 ¶ Fideiussor ad vsuras non tenetur nisi expressim obligetur
2 Fideiussor simpliciter dicēs fideiubeo pro isto an in vsuris teneatur.
3 Fideiussorum vnus nō potest statim beneficiū opponere qn̄ inficiatur & quid sit inficiari. & nu. 4.
5 Beneficium diuisionis vsq3 quo possit a fideiussore opponi.
6 Excipiens de diuisione an debeat alium soluendo esse probare

F **Ideiussor.** Si fideiussor se obligauit pro vsuris ad illas tenetur & beneficium diuisionis qd habēt fideiussores debet opponi ante sententiā. h. d. qd not. ¶ † Quero pro declaratiōe primi qn̄ fideiussor dicatur se obligare in vsuris. ri. qn̄ expressim. h. d. & idē si in omnem causam fideiussit. vt est tex. in. l. quero
a ff. loca. & de admin. re. ad ci. perti. l. ij. in fi. ¶ † Sed dubiū est qd si simpliciter dixit. ego fideiubeo pro isto. & in hoc varie fuerunt opi. vna Jo. alia pla. dixit enim pla. qd si vsure erāt conuente per stipulationē vel per pactū qd tunc videtur etiā pro illis fideiubere secus si venirēt ex mora officio iudicis. vt in contractibus bone fidei: qz tūc inquit ipse non dicitur pro illis fideiubere. et mouetur ex pluribus. ¶ Primo qz tales vsure de presenti non debētur re nec spe: qz veniūt debende ex mora & casu in talē nō debemus attendere seu considerare vt non verisimilem. l. inter stipulantē. §. sacramēta. ff. de verb. obli. igitur ad casum talē tanq̄ non consideratum fideiussio nō debet extēdi. ¶ Secundo qz fideiubere pro eo quod reus promittit vel ad quod tenetur de presenti. igitur ad debendum in futurum non debet extendi. vt. l. si colono. ff. de verbo. obligatio. ¶ Tertio quia tex. in. l. quero. ff. loca. hoc probat in duobus locis videlicet in prin. ibi nec psunt constitutiones &c. & ibi videtur quasi casus. Item probat in rōne ad dictum & eius ratione. dicit enī qd ideo tenetur ad vsuras ex officio debendas: qz in oēm causam se obligauit. igitur si nō in oēm causam: sed simpliciter fideiussit ad illas non tenetur. ¶ Quarto inducit ff. de eo qd cer. lo. l. centū. & l. fi. vbi mora rei non nocet fideiussori simpliciter accepto in interesse debēdo iudicis officio. & eadē ratione nec in vsuris officio debēdis. ¶ Quinto inducit. s. quod cum eo. l. si mādator. vbi dicit tex. qd tenetur mandator ad vsuras si se in eas obligauit. ¶ Sexto inducit. ff. ad municip. l. lib. §. fi. vbi in penis infligendis principali fideiussor eius nō dr astrict᷑ Ad idem facit. ff. de fideiu. l. fi. in fin. Pro Jo. qui dixit contrarium facit primo. ff. eo. l. si quis pro eo. §. si nummos. vbi simpliciter acceptus in omnem causam videtur acceptus. sed conspice subtilius qz modicū facit. l. illa: qz illa verba sunt limitata nō dicit in omnem causam que ex numeratione nasci potest. sed in casu nostro vsure debēde iudicis officio non debentur ex cōtractu sed ex mora iudicis officio. Itē inducit. ff. c. l. annisi. §. fideiussores sed modicū facit. & Pla. in glo. respōdet q ibi de estimatione deteriorationis rei. Itē inducit. ff. rez pu. sal fo. l. si postea. vbi fideiussor pupilli tenetur ad vsuras iudicis officio ex mora debendas. & hoc fortius facit. sed Pla. rñdet qd ibi in omnē causaz fideiussit vt dicit ista glo sed damnat ideo melior est rñsio qd in illa stipulatione est speciale pupillorū fauore. vt. s. de vsu. pup. per totū. vel ex natura stipulationis: qz stipulatio rem saluā fore intelligitur ab omni dāno. & sic in stipulatione qua indēnitas promittitur que omnem causam cōprehendit. vt. l. quero. in fi. prin. ff. loca. Item inducit. s. de vsur. pup. l. ij. Sed glo. in. d. l. respondet qd ibi ideo: qz pro se tenere videtur: qz cōtutorem nō fecit remoueri vt suspectum. Item inducit. ff. ad muni. l. lucius. §. paulus. a vbi in fideiussore officialis est speciale ne teneatur ad vsuras. et tamē tex. vult qd aliud sit in fideiussore cōtractus dum ibi dicit non ex cōtractu. Sed glo. ista dicit qd Pla. respōdebat qd illo ar. venit a sensu contrario. qd nō semper valet. l. quādo aliud ca b uetur in. l. vt. l. cum patrē. s. de cōdi. inser. & hoc de. ll. quas gl. inducit hic. ¶ Sed in. d. l. quero glo. allegat alias. ll. pro Joā. videlicet. ff. de admini re. ad ci. perti. l. ij. §. pe. & fi. & iste tex. multum viget. sed responderi pōt quod ibi in conductore fundorum seu vectigaliū reipublice loquitur. Itē inducit. ff. vt lega. no. ca. l. i. §. bellissime. qui bene facit. sed dici posset ibi speciale in vltima voluntate quicquid tamē sit glo. hic in fi. tenet opi. Joā. et idem Cy. & communiter doc. Sed in. d. l. quero respōdet gl. ad. ll. ibi inductas per Pla. vbi vide. ¶ Tamen vt aliqua clarius soluam debes scire qd quoddam est iudicis officiū qd appellatur irregulare c qz supernaturaliter seruit. vt est videre in actionibus stricti iuris arbitrarijs propter locū. & in istis mora rei nō auget obligationem fideiussoris. vt. l. centum capue. & l. fi. ff. de eo qd cert. lo. licet propria sic quoddam est officium regulare quod naturaliter deseruit ex natura actionis quod est bone fidei: & tunc mora rei auget obligationem fideius. & est ratio qz videtur acceptus. & ipse videtur intercessisse in omnem causam ex natura obligationis tunc contracte prouenientē. & iste est casus noster in pluribus. ll per Joan. inductis puta in. l. quero. ff. loca. ibi: eum quoq3 exemplo coloni. & quia ibi questio formata in pn. in simplici fideiussore. d vnde ibi tres casus deciduntur videlicet qn̄ simpliciter fideiussit & qn̄ in oēm causam. & isti duo ibi parificantur. Et est tertius qn̄ in certā quātitatē iurā. & iste discordat ab alijs de quo ibi: nec prosint et constitutiones. & pro hoc facit alie. ll. quibus responsio-
3 nes date per pla. damnant vt superius dixi. ¶ † Quero circa secundam partem. l. an vnus ex pluribus fideiussoribus continuo possit opponere beneficiū diuisionis. & dicit glo. sequēs qd non
4 qn̄ inficiatur. vt. p. eo. l. si dubitet. § i. ¶ † Sed hic oritur dubium quid est illud qd debet inficiari & dico qd inficiatio debiti eū non
d excludit ab hoc beneficio sed inficiatio fideiussionis[d]: qz illa est causa huius beneficij. vt dixi. s. eo. l. non recte. Et dixit Bartol. quod debet esse expressa huius fideiussionis. vnde non sufficeret dici nego narrata prout narrātur de quo dubito maxime vbi assertio fideiussionis est per se ab alijs partibus distracta & nō aliter qualificata. nam ob illā negationē patet qd est probanda. & iste casus inficiationis est vnus de excludentibus beneficium diuisionis sunt & alij quos glo. no. institu. eo. §. si plures videlicet qn̄ ceteri nō sunt soluēdo. vt in. d. §. si plures. Item in pluribus fideiussoribus tutorū. vt. ff. rem pupil. sal. fo. l. fin. & ff. de tu. & ra. dist. l. i. §. nunc tractem᷑. Itē qn̄ eiusdē summe sunt fideiussores
5 sed non pro eodem debitore. vt. ff. eo. l. si a titio. ¶ † Quero vsq3 ad qd tempus pōt opponi. & videtur vsq3 ad sententiam: qz hec litera ita dicit. & istā partem firmat ista glos. Alij dicit qd etiam
e post sententiam[e] in executione ipsius qz hec exceptio non contradicit sentētie. vt patet in mace. & velle. & similibus de quibus per glo. ff. de ior. & fac. igno. l. i. & qd hic dicit vsq3 ad sententiaz intelligitur respectu cōdēnationis nō executionis. Simile in beneficio qd dat marito vt nō cōueniatur vltra quam facere possit quod opponitur cōdēnationi & executioni. & istā partē tenet gl. instit. eo. §. si plures. ¶ Tertia est opi. q vsq3 ad lit. cōtest. tm̄. & istā pōit hec glo. in pn. & eā tenuit Petrus tribus rōnibus. Prima qz hoc beneficiū datur ei qui non inficiatur. vt. s. dixi. sed qui contestatur inficiatur. vt. s. de lit. cōte. l. i. ergo nō post ipsam contestatio-

a ¶ Per nouationē. vide plene per bar. in. l. alia. ff. d noua. & Bal. hic.

b ¶ Filius. adde. l. ij. §. prox. ver. Sed filius. ff. q̄sanl. cog. & ibi. d. Alex. qui dicit verū sz Angel. in fideiussore de iudicio filij. tū ibi Rap. 3. & ad de Paul. d castr. in. d. l. ij.

c Pro pre. bal. hic q̄rit an filiusfami. sit fideiussor idone᷑ pro pre. & dic vt p bar. in. l. ḡeralis. la vlt. ff. de pro fil. q sic si aliqd h3. & pōt abeo dari fideiussor alis non.

d Inficiatio fideiussiōis. Tu vide de hoc qd notam i apostil. ad saly. in. l. nō recte. nu. 10. &. qd intellige nisi inficiaret se fideiussorē. in apostil. in eo. v. 3. e. ri. vbi posui an & qn̄ hoc dictū pecdat & an negās possit penitere vsq3 ad quod tempus.

e ¶ Post sniaz. ad de Bal. in. l. exceptionē. vi. col. & d pba. & Alex. in. l. bona. §. cum. q. d iure fisc. Adde de h q̄stio. s. vsq3 ad quātū tps possit opponi exceptio cedēdarū act. p fideiussorē qd nota in i apost. ad bal. j. e. ti. l. fideiussor. & eundē bart. in. l. si fideiussores. §. idem. ff. eo.

¶ Cum alter limita istũ tex. per imo. in. l. ij. §. fin. ff. so. ma. ad qđ insuper videtextũ in l. cum ostendimus. §. fina. ff. de fideius. tu. secus in obligatione mandatoria. l. lucius. ff. eo. Itē fallit in casu ang. qñ citaret fideiussor in iudicio. l. cũ ostendimꝰ. §. fi. de fide. tut. & ibi bar. & Bal. hic adde gl. in. l. si hereditatē. ff. mād. Itē limita istũ tex. nō hĩre locũ in fideiussore q tacite obligat vt puta l pñtia dixi alicui do tibi illũ fideius. & ille pñte ta ceat & consentiat: qr tacite obligat.

b ¶ Blādꝰ limita p alex. in. l. v. §. stipulatio. de vb. ob. & p ind. i. l. si. ff. si cer. pet. et ibi vide Bart.

c Si barsatorē. Per istũ tex. dt bal. notabilr i. l. ab eo. ĩ. quo & qñ ind. q si pmisisti mihi decē restitue re vbicũqz fueris inuēꝰ qđ ubi fueris psōalr citatꝰ si po terit ad denari. & hz in se rōnē. qđ no.

d ¶ Inuenire. ō h vbo inuenire ad de inst. de re. diui. §. itē lapilli. & do cto. in. l. ij. ō. ō ac q. pos. bar. l. i. tu tor q reptorius. §. col. ff. de admi. tu. qđ intelligat cũ effectu facit ad. q. an si debet pmũ capiēti an debea tur captōe se tue ri nō valēti ō qua q. vide p mode. et marle ang. in. l. 4. §. hec verba. ff. q quisqz iu.

e ¶ Inuētus. de h verbo inuētꝰ. adō bar. in. l. nũqz nu da. ff. de ac. re. do. & hic & illud qđ dt bar. hic dt Pau. de ca. in. l. sz & fin lio. ff. ō const. pec.

f Forte sola ca ptura nō est necessaria. Tu vide de hiꝰ dicti veritate vltra ea q̃ nota in apo. ad bar. & bal. post vtrũqz hic Ang. l aut. de sanc. epis. §. reuo rēdissimꝰ q̃ tz qđ reqrit apphensio. Idē bar. in. l. i. col. vij. v. aliud est genꝰ querendi. & ibi Ale. col. xx v. ver. infert bart. hic. ff. de acq. pos. bal. i. l. lapilli. i fi. ff. ō re. di. Ang. in l. iij. §. nerꝰ. & ibi oluo Ale. eo. §. v. ldncit p ang. cũ zco. ibi p eũ sig gnatis. ff. de acq. pos. & ita tenui in meo zmēto. hur galdic. in tit. de iu stu. & execuione si liue. §. i. in glos. in ver. frēuēs.

nem: sed necessario ante. Secunda qr casus est fm eum in. d. §. si plures. i. respon. Tertia qr hec exceptio nō tēdit ad peremptionē actionis ipsius creditoris sed ad differendũ. & sic debet dici dilatoria. vt. l. fina. de excep. & sic ante lit. contest. debet opponi. ¶ Ad hanc. l. respondet qr si ante litē cōte. debet opponi verũ est dicere q ante sniam debet opponi. sed primā tenuit Dyn. s. q vsqz ad sententiam exclusiue per istũ tex. vbi casus nisi cauillet. Idem tenet Bar. in. d. l. si dubitetur. & idē tenere dicit Spe. in titu. de renū. & conclu. §. i. ver. In primis. & versi. seq. Et mouentur q hec exceptio vere est peremptoria: qr facta diuisione pro altero non tenetur. vt. ff. eo. l. inter eos. §. cum inter. & sic in parte confideiussoris perimit intentionē actoris. hoc confirmat ex tex. per pc. alle. videlicet per. §. si plures. vbi dicitur quod an alter sit soluendo inspicitur tēpus litis contest. & nō dicit; contestā de. sed hoc inspici non potest nec inuestigari nisi lite iam contest. ergo cum hoc necessario exquirat post lit. contest. pōt opponi. et sic due vltie rōnes pe. non obstant. Similiter nec prima qr fateor q non datur inficianti fideiussionē. vt. ĩ. dixi. sed inficianti se deberi bene datur. vt. ĩ. dixi. post senētiam autem dicit opponi non posse nisi in causa appellationis per ban. l. & ita no. glos. ista. Nec ob. l. inter fideiussores. ff. eo. quia in commento inope facto loquitur. & sic casus est diuersus. Nec. l. si fideiussores. §. fi. qr ibi in exceptione cessionis actionum que debet fieri solueti. & sic
6 vsqz ad solutionem pōt opponi. ¶ † Quero an excipiens de diuisione debet probare alium esse soluendo an actor illum nō esse soluendo. Et dicunt docto. quod excipienti incumbit onꝰ probandi: quia tunc compellitur creditor diuidere si ceteri soluēdo sint. & sic actori datur electio eligendi alterum. sed i omento competit beneficium epistole si alter est soluendo. et sic conditionaliter ideo probare habet condictionem extare. hoc probat tex. ff. eo. l. si dubitetur. in prin. & insti. eo. §. si plures. & etiam vult ista litera licet non ita clare. secus in beneficio diuisionis qđ datur duobus correis. vt dixi. ĩ. titulo. i. aut. hoc ita in nona. q. ¶ Qualiter autem probetur quem non esse soluendo. dixi. ĩ. de pign. aut. hoc si debitor.

1 ¶ Fideiussor qui solidum soluit actionē cōtra cōfideiussorem nō habet nisi sibi actio cedatur.
2 Fideiussor soluens an petere possit actiones sibi cedi.
3 Cessio actionum quo iure a fideiussore petatur.
4 Tutor solues quare contra contutorem habeat actionem.

1 Cum alter. a ¶ † Fideiussor soluēs solidū nō agit ↄ fideiussorē nisi sibi sit actio cessa. h. d. ¶ Opp. q imo cōpetat vtilis sine cessiōe. vt. l. i. §. nunc tractemus. ff. de tuto. et ra. distra. Sol. q hic in cōfideiussore: ibi in contutore soluente. & in hoc discordant licet in alio conueniant: qr & cōtutores sicut fideiussores habent beneficium diuisionis & cessionis actionum sz contutores habent plus quia habent vtilem sine cessione. & hoc
2 vult glos. vsqz ad versicu. item nota. ¶ † Op. q soluens nō possit petere vt sibi cedanť actiones qr solutione eius qđ debet olis tollitur obligatio. vt insti. qui. mo. tol. ob. in prin. & per cōsequēs creditor nō potest cedere actionem quam non habet: qr solutione est sublata. vt. ff. de reg. iur. l. nemo. Sol. vt sequitur in glo. vez q per solutionē fideiussoris reus non liberatur ipso iure sed ope exceptionis. vt. ff man. l. papi. & subiungit gl. rationē: qr ex quo soluit vt cedātur sibi actiones est potius precium cedendarum actionum. vt. l. modestinus. ff. de sol. cum si. allega. in gloss. vsqz ad ver. sed lz. Ibi contra hanc sol. replicat gl. qr actio q̃ cedetur erit inanis obstante cessionaria exceptione que obstabat cedenti. vt. ff. de doli exceptio. l. apud celsum. §. de autoris. & §. si cuz legitima. & soluit glo. q isto casu actio cessa erit vtilis & efficax cessionario: quia per cessionem confirmatur vt. ff. de sol. l. stichum. §. aliquando. & in casu nostro potest esse ratione remedium huius. l. similium sic inane & frustratorium cōtra. l. ij. cōmunia de le. & est hec gl. notanda. cui adde quod no. ĩ. mandati. in gl. si. Sz docto. & Cyn. ad contrarium principale aliter respondēt videlicet qđ interdum fideiussor soluit nomine rei principalis: & tunc inutilis est cessio: quia illius sublata est ipso iure actio vt in contrario. ¶ Interdũ soluit suo nomine & tunc cessio est vtilis. vt. d. l. pap. Interdũ nō apparet cuius noie specialiter soluerit: et tunc in dubio videtur soluisse suo nomine. ff. de in rem verso. l. si filius & de leg. i. l. si res. in si. & ff. de sol. l. stichũ. §. si mandato. & ibi no. & ideo tunc est vtilis cessio. licet in casu dubij aliter sit dicendum in pluribus eque principaliter obligatis vt sunt plures contutores vel rei debendi. vt lege modestinus. ff. de solution. et est ratio diuersitatis: quia plurium correorum vnus videtur obligatio. vt. ff. de duob. re. l. ij. in fin. & l. eadem. in fi. sed plurium mandatorũ vel fideiussorium vna non dicitur obligatio nec vnꝰ solueret contemplatione alterius. vt. ff. de fideiusso. l. de fideiussor.
3 ¶ † Quero quo iure petatur hec cessio. respon. sm Cy. aut inter petentem & eum a quo petitur intercessit aliquis contractus vel quasi ex eo possit soluenti obligari: & tunc actione ex eo cōtractu vel quasi. ff. de solutio. l. stichum. §. si mandato. in fi. aut nō precessit aliquis contractus vel quasi: & tunc officio iudicis. vt. ff. de leg. i. l. si res obligata. in fi. & ff. de iure fis. l. in fraudem. §. qui pro alio. secundum Dy. adde etiam quod exceptionis vel retentio
4 nis iure vt. ĩ. eo. l. creditori & ibi dixi. ¶ † Quero cur tutor soluens habet actionem vtilem contra tutorem. vt. ĩ. dixi vel correꝰ debēdi cōtra aliũ correum actionem nego. gest. vt dixi in. l. i. ĩ. ti. i. & nō fideiussor cōtra cōfideiussorē. gl. ff. c. vt fideiussor. ponit duas ratiōes. Una est qr fideiussor obligat ex volūtate tutor ex necessita: ex ideo magis subuenitur ei. arg. ff. de proc. l. procu. qui pro euictione. & ff. qui satis. cog. l. si fideiussor. §. si necessaria. sed hec ratio non valet quia non comprehendit reos debendi. Alia est ratio quia fideiussor habet actionem mandati contra principalem. sed tutor vel correus nō. hec est bona nisi actio esset inanis qr principalis esset non soluendo. argumen. ff. de dolo. l. si ag bis. Unde Jacob. de are. dixit qđ ratio est quia fideiussor soluēdo gerit principaliter negotium debitoris: licet in consequētiam etiam confideiussoris. et quod principaliter sit attenditur. vt. ff. ne quid in loco publi. l. ij. §. idem labeo. at tutor vel correus soluens gerit ita principaliter negotium contutores vel correi sicut proprium. ¶ Aduerte istam rationem ponit glosse licet per alia verba in lege ex facto. ff. de nego. gest. dicit enim quod ratio est quia contutor liberat contutorem officio gestionis & fideiussor fideiussorem natura obligationis quasi fideiussic: liberet: quia eius obligatio accedit. Ideo sublata principali tollitur accessoria.

b Blanditus. Fideiussor obligatur p stipulationē etiā si vba sint greca. h. d. Saly.

1 ¶ Promittens iudici latronem tradere punitur non exhibens.

c Si barsatorem. c Duobus modis legitur in gl. Casus. ¶ † Promittens latronē exhibere iudici si nō
2 d exhibet punitur. h. d. ¶ Uel inuenireᵈ quis dicit p apprehensionem non per simplicem visionem. h. d. ¶ Quod
e no. ad statutum quo cauetur si quis fuerit inuentusᵉ cum armis soluat decem vt dicatur inuentus si est captus. nec sufficit sola visio secundum Jacob. but. & Bar. ¶ Sed forte sola captura nō
f est necessariaᶠ nec sola visio sufficit sed occursio ad eum apprehendendum. vt ff. de fur. l. si quis in seruitute. & de hoc in. l. nunqz. §. thesaurus. ff. de acqui. re. do.

1 ¶ Fideiussori soluenti que actio detur. & nu. 2.
3 Hypothecaria actio vel alia accessoria cedi intelligitur si personalis cedatur.

t Mandati. ¶ † Actio mandati competit fideiussori soluenti non hypothecaria competens creditori nisi ei cedatur que cessa potest intentari contra possessores bonorum. h. d. Et diuiditur in tres. Qi primo de actione mandati. Secundo de hypothecaria. Tertio nouum dubium remouet in illa. secunda ibi pignora etenim. tertia ibi: quod si factum pro notabili
2 bus collige tria que sunt in summario. ¶ † Oppon. q imo non mandati sed actio nego. gest. ei competat. vt. ff. manda. l. qui fundum. et. l. ex mandato. §. i. ¶ Sol. vt in gloss. i. q interdum mandatum precedit expresse vel tacite. et tunc habet mandatum vt hic. et. ff. eodem. l. qui patitur et lege qui fidem. ¶ Interdum nullum precedit mandatum quia pro absente fideiussit: et tunc datur actio negotiorum gestorum vt in contrario. et hec vera nisi animo donandi vel pro mutuo intercessit. vt in cod. titu. l. si remunerandi. §. si passus. et. l. si pro te. In hoc tamen vltimo casu dixit Mar. q nulla datur de rigore sed de equitate sic. vt not. glo. in. l. fina. ĩ. de neg. gest. sed dic vt ibi dixi. ¶ Opp. q̃ qđ presens nihil possit i eperire deberi fideiussori. ideo ad solutionē non possit reum vel eius fideiussores vrgere. vt. l. si pro ea. ĩ. manda. ¶ Solu. quod hic soluerat: ibi tantum obligatus erat de quo ibi plenius. ¶ Iuxta quod querit glos. quid si pro soluendo accepit pecuniam sub vsuris. et respōdet vt in ea. sequitur vsqz ad fin. & vide tex. in. l. si vero non remunerandi. §. simili modo. q pac ceteris est melior. ff. eod. titu. s. man. ¶ Oppo. tertio qđ lz actio cessa non propterea ex ea agi possit. vt. ff. de solu. l. modestinus. Solu. vt in glo. ij. vid dicet quod hec secundum illam debet distingui. sed male dicit fm Cyn. quia illa loquitur in pariter obligatis. sed in obligatis accessorie potest fieri cessio ex interuallo quando suo nomine vel simpliciter soluitur. vt not. ff. man. l.

man.l.papi.& ita communiter dicunt docto.et rationem diversi-
tatis scripsi.C.co.l.cum alter.vbi vide.¶ Et ex his solvit quar-
tum contrarium quod format glo.parum.s.in versicu.qualiter.
¶ Quero hic dicitur quod fideiussori solventi competit perso-
nalis mandati sed non hypothecaria nisi cessa:sed quid de per-
sonali que competebat creditori. Respon.cum glo.in versicu.et
no.q idem. Querit glo.successive que differentia sit inter inter-
cedere et mandare et remittit ad nota.ff.de actio.et obligatio l.i.
¶ Querit glos.an vtilis & directa sint diverse actiones.an vna
diversimode qualificata.& remitto vt in ead.et plenius scripsi in
3 d.l.i.¶ †Quero an cessa personali intelligatur cessa hypotheca-
ria vel alia accessoria.et glo.in.l.si a creditore.ff.de accusationi-
bus et obligationibus dicit q sic per.l.illam.et.l.si is solutu.co.
titu.&.l.postq.ff.de here.vel ac.vendi.¶ Sed in contrarium fa-
cit.ff.e.l.si heres a debitore.et.ff.ad trebel.l.si heres.sm Cy.& vl-
tra nos dicit.tu dic quod in illis legibus transferuntur actiones
ex legis dispositione sine hominis cessione in casu nostro transfe-
runtur hominis cessione.,et ideo vtraq transfertur:quia vo-
luntas cedentis implicite videtur hic esse.quod non est quando
transferuntur ex legis dispositione.nam voluntas eius qui eam
sibi quesivit non adest et vtrunq membrum huius solutionis
probatur in.l.si post.ff.de constit.pecu.secundum varietatem le-
ctu.ibi in glo.positarum.¶ Quero cum glo.quare hic dicat ex-
traordinaria iurisditione.et dic vt in ea.

Si indebitam. Fideiussor putativus cautionem per erro-
rem interpositam condicit et agentem exceptione re-
pellit.et per solutionem factam a fisco ad quem trans-
ierunt bona debitoris liberatur fideiussor.hoc dicit. ¶ Quero
de exemplis quomodo pecunia potuit esse indebita . et dic vt in
glossa.

1 ¶ Creditori non nocet electio ne ad confideiussorem possit re-
dire.et numero. 2.

1 Liberum. ¶ †Electio non nocet credito-
ri quominus adversus aliu confi-
deiussorem habeat regressum sed divisio facta per eu
in quslibet rata sic.h.d.sm glo.sed forte hec divisio no
preiudicat is fideiussoribus nisi vt differat p tpe depedentie litis:vt
dicam in.l.reos.Tamē sequēdo lex.glo.no.q electio non preiudi-
cat creditori sed divisio sic.& est rō qr divisio inducit exceptionē
taciti pacti:vt.l.si creditores.C.de pac.& hic in glo.qd non facit
electio:qr non videor tacite pacisci de non petendo ab alio non
2 conuento.¶ †Oppo.cū gl.de.l.reos.j.eo.Sol.vt in glo.q hic
divisit ratam suam a quolibet petendo vt hic.§.rn.ibi elegit qr
ab vno tantū petijt.& hoc vult illa litera in fine.& latius ibi dicam.
¶ Oppo.ad idem de.l.si ex toto.§.i.ff.de leg.i.glo.solvit remit-
tendo ad.l.si creditores.C.de pac.& ibi gl.solvit pluribus modis
& finaliter videtur tenere istam q ibi elegit.hic autem divisit.et
istam tenebat dominus meus.Alij vt Bart.dixerunt quod ibi
diviserunt sed ibi est speciale in vltima volūtate eius favore qd
mihi non placet qr vltima voluntas meretur executionem quan-
do legatario non est facta legati remissio:quia cum hoc concer-
nat solum vtilitatem remittentis non est ei favendum iuxta nota-
ta in.l.§.C.vt in pos.leg.ideo precedentē teneo.& adde que dicam.
j.eo.l.reos.

Omissis. Creditor qui accepit fideiussores & pi-
gnora potest fideiussores eligere nisi
in subsidium pignorum sint accepti.hoc dicit.

Si vt proponis. Si creditor minori p-
cio vēdit fundū de-
bitori residuum iusti precij a fideiussore nō iure petit.
hoc dicit.¶ No.q mala vēditio est in culpa.¶ Que-
ro de ratione decidendi in.l.respondeo vt in glo.

Si alienam. Constitutor:fideiussor:vel
mandator:non potest com-
pellere creditorem vt prius exigat reum principalem
nisi aliter conventum fuerit.hoc dicit.Hodie autem
hec lex est correcta per aut.presente.C.eodem ¶ Opponitur q
hec lex sit de indubitabili:quia si alienam obligationem susce-
pit ipse solus debet conveniri non animo novandi nec in se trās-
ferendi sed in contrario sic vt in glo.

1 ¶ Fiscus tamq successor vniversalis tenetur si bona alicuius pu-
blicentur.

Sententia. Licet bona rei pricipalis pu-
blicentur potestas conveniē-
di fideiussorem creditori non admittitur . hoc dicit
1 ¶ †Nota quod publicatis bonis fiscus vt successor
vniversalis tenetur.concordat supra eodem.l.prima.et.j.ad le-
gem iuliam de vi.l.§.¶ Opponi.quod non habeat potestatem
eligendi intercessorem quia obligatio si sunt plures dividitur
inter eos.vt.C.eo.l.non recte.in fi.solut.dupliciter vt in glossa:&

secunda vera videlicet qd hic tractatur de electione fideiussoris
vel rei principalis non de electione vnius de pluribus confide-
iussoribus vt in contrario.¶ Et si aliter hanc.l.intelligas prima
solu.est bona videlicet qd hec ante beneficiū epistole illa postea
¶ Opp.§.contra verā lec.de aut.presente.C.eo.¶ Solu.q hec
corrigitur per illam vt in glo.

Sicut. Non prius compellitur fideiussor solvere
quam ei cedantur pignora vel hypothe-
ce.hoc dicit.Concor.C.eo.l.§.& dic vt ibi.

1 ¶ Mandator nō tenetur si vltra mandatū quid numeretur.

1 Si vltra. †Mandator non tenetur de nume-
ratis vltra mandatū nec etiam ni-
si de acceptis infra mandatum.hoc dicit sm vtrāq
lectu.& quelibet bona primam tamen deducit Cy.cō-
tra opi.glo.dicentiū qd si quis fideiubet in maiori summa quam
reus principalis in nihilo tenetur.ita not.in.l.rogatus.ff.man-
dati.& in.l.pecunie.ff.de vsuris.sed illas reprobat Cy.ex eo quia
regula est qd in separabilibus & dividuis vtile per inutile non
vitiatur.vt.d.l.pecunie.ff.si cer.pet.l.certi cōdictio.§.quoniam.
& contra glo.dicit esse casum in.l.rogatus.ff.manda.¶ Sed Ia-
co.but.Dy.Ray.& Bar.& communiter doc.tenuerunt glossa.&
primo dicunt esse casum non cautilando tex.in.l.grece.§.illud.
quem glo.etiam alegarunt.¶ Secundo quia parificatur plus
re loco tempore.vt insti.de actio.§.plus.sed si obligetur plus tē-
pore in nihilo obligatur.vt.d.§.illud.&.§.se.ff.eo.titu.l.fideius-
sor obligari.§.i.ergo nec si obligatur plus re vel quantitate.
Non ob.ratio in contrarium allega.quia dicunt qd individuum
consideratur multipliciter.nam quandoq quid dicitur indivi-
duum natura.vt.l.i.§.illud trebatius.ff.de aqua quoti.et esti.
Quandoq contrahentium voluntate.vt.l.pater.alias pedius
ff.de arbi.quandoq ratione dependentie vt principale & acces-
sorium.vt.ff.de pecu.lega.l.tunc vtile.quandoq ratione forme
vt est videre in sententia.licet dividuū in se cōtineat.vt.C.quan-
do provo.non est necesse.l.certa ratione.sic est in casu nostro.
nam.l.grece.§.illud.dat huic rei formā.vnde forma mutata res
vitiatur tota.¶ Nō ob.l.rogatus.quia attēde qd ibi fideiussor
non reluctavit sue obligationi sed qd soluta a reo repetere vole-
bat in totum cum reus confitebatur in eo de quo rogaverat non
in pluri.vnde ibi de obligatione respectu creditoris non tracta-
tur sed respectu rei principalis se offerentis ad id quod rogavit.
¶ Vel aliter interdū quis fideiubet in maiori summa quā reus
postea recipiat:& tūc fideiussio tz in recepto.arg.huius.l.¶ In-
terdū post receptionē factā a reo quis fideiubet in maiori sum-
ma quam reus se obligaverit & receperit:& tunc fideiussio sit in
totum nulla:quia pro alio quā receptio videtur fideiubere.vt.d.l.
grece.§.illud. Non ob.l.ista qr reus principalis plus recipit ibi
in casu nostro minus.vnde casus est diversus.

1 ¶ Electio vnius non nocet quominus ad alios possit regres-
sus haberi.& nume.2.
3 Actio est inanis quam excludit inopia debitoris.
4 Creditor qui vnum elegit fideiussorum an possit alios conve-
nire.
5 Divisio petitionis non preiudicat si ante litis contesta.ab ea re-
cedatur.& nu.seq.
9 Velle quis dicitur id ad quod de iure tenetur.

1 Reos. Hec lex legitur vno modo per gl.ego le-
gā alio sm lectu.glo hoc dicit.¶ †Ele-
ctio vnius de pluribus principaliter vel accessorie
obligatis non preiudicat quominus contra alios
agat nec vt illis non existentibus solvendo revertatur ad pri-
mum.hoc dicit visis glos.¶ Vel secundo modo legi potest vt
hic litera sonat qd hic non loquatur de electione vnius correi
respectu alterius correi nec vnius mandatoris respectu alterius:
sed de electione correi vel correorum respectu mandatorum vel
fideiussorum & econtra sm hanc hoc dicit in summa.Sive eliga-
tur principalis sive accessorius non prohibetur creditor ad ali-
um eorum accedere nec ad electum reverti.hoc dicit.& iste casus
videtur mihi magis applaudere litere & etiam multa contra-
2 ria cessabunt.vt.j.patebit.¶ † Oppo.primo & sic si rei princi-
pales fuerunt simpliciter accepti vt hec litera sonat sequitur
quod vnusquisque eorum tenetur pro virili & non in pluri.vt.l.
reos.§.cum in tabulis.ff.de duo.reis.igitur vltra suam virilem
non potest exigi.cuius contrarium innuit hic litera.¶ Solu.
qd rei principales hic in solidum se obligaverunt expresse.vt in
j.&.§.glo.& sic non fuerunt simpliciter accepti vt in contrario.&
qd hec litera dicit simpliciter acceptos refertur ad proximū di-
ctum de mandatoribus.nam illi vt fideiussores simpliciter acce-
pti in solidum tenētur.vt.C.eo.l.non recte.& ibi rationem diver-
sitatis assignavi.¶ Oppo.secundo qd ratio quā implicat text.
ibi vel non satisfaciende primo non sit bona:quia ad satisfactio-
nem cōpelli potest per iudicē.vt.C.e.l.sicut.in fi.¶ Solu.qd hic
non satisfaciebat propter inopiā.vt in glo.vel qr creditor deside-

3 tit ꝛ nō curaoit: vt.§.e.l.liberum. ¶ †Sed tunc op.tertio.p sol.
si inops erat ergo frustra querit de reuertendo ad illū cum ina-
nis sic actio quam excludit inopia debitoris. Sol. ꝙ factus erat
soluendo vel dic ꝙ illud verbū primo non notat ordinem sed est
proprium nomen. ꝛ est qui secundo loco conuentus fuit pro par-
te alia.i.pro residuo eius qd non fuit exactum ab eo qui cōuent⁹
fuit p parte de quo in litera superius dicit. ꝛ qd sequit vbi dicitur
ad illum reuerti pōt. loquit de illo qui primo cōuētus ad ptem
4 illam soluerat. ꝛ vtraque solutio bona. ¶ Oppo.iiij.cōtra pro
primam solutio.si cōuentus ad partem illaꝫ soluit. sequitur quod
creditor petitionem suam diuisit. ꝛ per ꝯñs ad illum reuerti non
pōt obstante exceptioneꝫ taciti pacti.vt.i.l.si creditores.§.de pac.
Glo.remittit ad ibi no. ꝛ prima so.est ꝙ ibi per pactum exp̄ssiꝫ
sic conuētum fuit. Ista nō hꝫ dubiū si de eo cōstaret. Scda est ꝙ
ibi diuisit: hic vnū insolidū elegit. Ista est bona ad primum exē
plum vel casum hic in litera positum sed non ad scdm quo par
tem petijt. tertia solu. est ꝙ illa dꝫ intelligi fm istam vcꝫ ꝙ ad
primum nō reddit vt ibi nisi alius fit non soluendo vt hic sed ista
destruit.l.illaꝫ. ꝛ.l.liberum.§.eo. ¶ Quid igitur dicendum hec
inter fm intellectum quem posui.§. So.est ista qñ diuidit quia
aut queritur respectu illorum respectu quoꝝ pōt dici diuisio fa-
cta: et tunc locum habet.l.liberum. ꝛ.d.l.si creditores. siue sint
fideiussores siue rei principales. aut queritur respectu quorum
non potest dici facta diuisio: ꝛ tunc locum hꝫ.l.ista. Nam hic si
conuenerit vnum ex mandatoribus pro parte non dicitur facta
diuisio respectu reorum principalium sed respectu aliorū māda
torum. ꝛ idem econtra. ꝛ de hoc est hic casus notandus ꝛ forsan
singularis: sed fm intellectum gloss. ꝛ communem docto. qui est
vt hec.l.loquatur respectu correorum conuenti vel fideiussorum
conuenti. Alia solu.est necessaria. ꝛ ideo attende qd si istec ex. in
telligatur dum dicit pro parte conuenit. scilꝫ que erat minor vel
maior sua rata vel virili.tūc nō dicit diuidere sortem sed potius
conuentum in illa quantitate eligere. vt no. glo. in si.d.l.si credito
res. ꝛ ideo electio sibi non preiudicat vt hic in si.l.liberū.§.eodē
si autē intelligatur qd pro rata sua ꝛ virili cum conuenit ꝛ tunc
conuentus satisfecit pro sua rata ꝛ tunc nō tam conuentio quam
receptio inducit exceptionē taciti pacti. ꝛ id dixi qd non sola pe
titio hoc inducit quia illa fit pro illa parte ad finē habēdi illam
partē non ad finē differendi ꝛ ideo et non solventi non videtur
de primo non petendo pacisci. ꝛ ita dōt etiam hec lex intelligi.
ꝫ glo. super verbo non satisfaciente. suppleat ꝑpter inopiaꝫ. nā
pōt etiam intelligi vel qꝛ noluit vel qꝛ creditor a petitione disce
dit ꝛ hoc latius declaraoi in.d.l.si creditores. ¶ Opponitur.v.
de.l.liberū.§.eod. glo. soluit tribus modis. Et prima solutio est
qd ibi diuisit liter omnes pro rata seu virili. hic vero elegit. ꝛ hec
bona preterꝙ in eo qd subiūgit qd hic egit cōtra vnū in solidū
quia hic etiam egit pro parte. sed intellige vt in precedenti ꝯrio
5 dixi quia non pro virili ꝛ si p virili ille non satisfecit. ¶ †Secū-
da solu.est qd diuisio non nocet si a petitione ante lit. contesta.
recedat qd iꝫ vt ibi. secus si non recedat a qua recedi non potest
lite contesta. ꝛ ante sniam vt ibi. sed post sniam condēnatoriam
si eo non satisfaciente vt hic. quasi dicat glo. qd beneficium taci-
ti pacti qd per diuisionem inducit intelligitur ei concessum sub
conditione si satisfaciat. ¶ Tertia solu.est supposito quod hic
diuiserunt qd ideo diuisio nō nocet: quia fuit decept⁹ errore pu-
tans plus in bonis debitoris esse ꝙ̄ esset. arg. insti. qui. ma. non
lꝫ.§.ij. ꝛ hec est no. sol. ꝛ pro hoc facit quia preiudicium qd gene
rat est vi taciti pacti. vt.i.l.si creditores.§.de pac. ꝛ in pacto i est
consensus. ff. de pac.l.ij. sed non consentit qui errat. vt.l.si perro-
rem. ff. de iurisd. om. iudi. hec solu. non videtur tuta: qꝛ.ll. iste que
volunt qd diuisio preiudicet necessario debēt intelligi quando
debitor conuentus vel correi reperiuntur non soluendo alias
frustra quereretur de preiudicio si omnes sint soluendo. ¶ Itē
quia est quid sibi imputetur si nō fuit ꝑstatus quod ius suum
sibi esset salvum contra eum ꝛ ceteros in residuo vel quid simi-
le dixisset. vt. ff. quibus modis pin. vel hypothe. solui.l.si debi-
tor.§.i. Item quia tex. non cavillatus videtur contra istam gl.
in.l.si creditores.§.de pactis. vnde de ista solutione est multum
dubitandum. ¶ Sed pro saluatione glo. est attendēdum quod
tres sunt species debitorum quidam sunt principales rei deben
6 di quidam fideiussores ꝛ quidam mandatores. ¶ In fideiusso-
ribus nos habemus casum quod si tempore solutionis tempo
re litis contesta. ceteri sunt soluendo licet postea desinant ad
onus soluentis siue eius qui soluendo est non pertinet. ꝛ sic si eo
tempore soluendo non erant ad onum pertinet. hoc patet. ff. de
fideiussoribus.l.inter eos.§.primo. ꝛ.§.cum inter. ff. de solutio-
nibus.l.in his.§.si duos. cum ibi nota. accedat institu. de fideiuss.
7 §.si plures. ꝛ sic debet intelligi.l.liberum.§.e. ¶ † In pluribus
correis principalibus nos habemus casum.l.si creditores.§.
de pac. qui vult ꝙ diuisione facta alter pro altero exigi non pōt
Et per ista verba datur intelligi quod etiaꝫ si tunc cum fit diui
sio is alter non sit soluendo non potest regressus haberi ad eum

¶ Sancimus. ad de Spe. in tit. de nunc. §. fina. v. sed quid si fideiussor. ꝙ pcedit. ista no. lex etiā in criminali rō contrariū dꝫ tenere Guli. in l. pena. in prin. ff. de pub. iudi. sed ibi Imo. in.l. vni ca. et pmā opin. ꝛ glo. d. hic ꝛ glos. in.l.iij. ff. d custo. reo. ꝛ ibi ꝙ possit huic.l. renunciari ꝛ adde ꝙ bald. dicit hāc.l. pcede re etiā si iuramentū interuenerit in l. qui crimē. C. eꝫ. q qui accusare. et adde huic.l. ea q̄ ꝯsuluit Pau. de cast. consi. clxviij.

b ¶ Quod est speciale. adde Bar. in aut. ei qui. de tempo. appel. in prin. ꝛ vide bart. in.l. insulā. de verbo. ob. in. vi. q. vi de. Bald. hic qui ponit pulchram questionem.

qui pro sua parte soluit. ꝛ sic correi principales differunt a fide
iussoribus. ꝛ ita tenuit Oldra. ꝛ.d. meus. ¶ In pluribus man-
datoribus non reperio de presenti aliam.l. quā istam. ꝛ iste text.
vt dixi non videtur loqui quando est facta diuisio sed tantum
electio. ꝛ si intelligatur facta diuisione habet locum questio no-
stra. ꝛ ista gloss. notanda videtur disponere in mandatore vt in
fideiussore dixi. ꝛ pro hoc accedat Rubrica nostra que de am-
bobus querit quasi accedant obligationi alterius. ꝛ pro hoc ac-
cedat glossa. que statuta in fideiussoribus dicit locum habere in
8 mandatoribus. insti. de fideiuss.§.si plures. ¶ †Et ex his habes
quod in pluribus correis principalibus non procedit ista glo.
sed in pluribus mandatoribus vel fideiussoribus sic. ¶ Sed
tunc quero de ratione diuersitatis. Et dixit Jaco. de are. simili
ter Oldra. quod rōnes sunt tres. vna quia in diuidente ꝛ sic
paciscente supponitur quedam liberalitas. vt. ff. de pact.l. con-
tra iuris.§.fina. sed in fideiussoribus qui beneficio diuisionis nō
renunciauerunt quod habent ex epistola diui adri. vt.d.§.si plu
res. non cadit ista liberalitas quia creditor pro rata compelle-
batur recipere ꝛ diuidere. ꝛ in necessitatibus nemo liberalis exi
stit. vt. ff. de lega.iij.l. fideiussoria.§.si reꝫ. ꝛ de adimen. lega.l. si rē
legatam. ¶ Secunda quia actus promiscuus vel indifferens
ad duo attribuitur in dubio potius cause debite ꝛ necessarie
quam spontanee ꝛ gratuite. vt.§.de do. promiss.l.si. ꝛ. ff. solu. ma.
9 l.si cuꝫ dotem.§.si pater. ¶ †Tertia quia quilibet videtur velle
id ad quod de iure tenetur. vt.§.de acqui. possess.l.ij. cum simili-
bus. Et ex hoc dicunt quod cum hodie duo rei habeant benefi-
cium diuisionis per aut. de duo. reis. vt.§.ei.l.aut. hoc ita. ꝛ idem
erit in eis quod in fideiussoribus nisi renunciassent beneficio de
duobus reis: quia tunc per talem renunciationem excluderen-
tur a beneficio legis non taciti pacti postea superuenientis
quod nota. ¶ Consulunt tamen doct. vt creditor recipiat par-
tem ꝛ etiam petat saluo iure solidi cui preiudicare non intendit
vt p oi. suprascriptas euitet. ꝛ hec sufficiant.

Fideiussorū.
Si quis succedat reo p̄n cipali ꝛ eius fideiussor obligatio fideiussoria extinguitur. ꝛ vt heres p̄ncipa lis tantum conuenitur. h. d.

Pignoribus.
Si pignora distracta sint vsucapta fideiussor nō prohibet cōueniri. hoc dicit. ¶ Et legitur dupli ci⁹ modis vt in gl. ꝛ quod glo. dicit de interpellatiōe habet locum quantum ad effectum interrumpende prescriptio nis non quantum ad petitionem residui faciendam a fideiusso re de qua hic in.l.

1 ¶ Mora purgatur vbi dies ꝛ pena apponitur.
2 Promittenti alium exhibere dātur sex menses ad moram pur gandam.
3 Casus promissori contingens cum non excusabit. ꝛ nu. seq.

Sancimus.
a †Qui promittit aliū exhibere ad tēpus futuro tempo re potest infra sex menses moram purgare ipsum ex hibendo vel eum defendendo ꝛ eo tempore elapso non auditur ꝛ casum superuenientem in persona exhibendi infra tempus ad more purgationem concessum nocet exhibitori non autem contingens infra primum tempus exhibendi ꝛ statuta in ipso fideiussore locum habent ꝛ in herede. hoc dicit. Et diui ditur in quatuor principales partes: quia primo de tempore cō cesso ad exhibendum. secundo de concesso ad eum defenden dum. Tertio remouet dubium in casu quo exhibendum moria tur quarto extendit dicta in fideiussore ad eius heredem. Secun da ibi: sed si quid. Tertia ibi: nisi intra quarta ibi: omnibus.
¶ Not. primo casum specialem quod vbi est dies ꝛ pena pur
2 gatur mora. ¶ †Item quod post moram cōmissam datur spa
b cium sex mensium ad purgandum moram quod est speciale[b] in
eo qui promisit alium exhibere vel sistere. secus si seipsum. vt.l.
si post tres. ff. si quis cautio. ¶ Tertio quod si incipiat defende
re non potest variare. concor. ff. de procura.l. in cause. ex quo col
lige quod qui promittit alium defendere non liberatur exhiben
3 do personam. ¶ †Quarto quod casus contingens in persona
promissoris cum non excusat vt hic. insi. secus si contingat in
persona de exhibendo promissa quia si post moram non excu-
sat si ante moram sic vt hic et.l. qui decesserit. ff. qui satisdare co-
gantur. ¶ Opponitur primo de.l. sequenti. solutio vt in prima
glossa ꝛ dicam latius in contrario. ¶ Opponitur secūdo quod
morā hec non possit purgari. d.l. magnam supra. de contrahen
da ꝛ committenda stipulatione. Solutio vt glossa quarta quod
speciale hic in iudicijs sicut ꝛ alia multa sunt specialia. vt in
glossa. de quo latius dixi in.d.l. magnam. ¶ Oppo. tertio
quod iꝫ possit vel potuerit reum preseruare non propterea pena
ab eo exigatur. argu.§.eo. aut. presente. ꝛ in hac.l.§ finalit. Sol.
ꝙ hec dꝫ intelligi fm illas. sꝫ qñ cōmode possumus vt in sequen.
4 glo. ¶ †Et sic no. ꝙ siue nullo modo possit qꝛ reus mortuus sit:
siue

fine alius casus cōtigerit ita qđ cōmode non possit penam eui-
a tat[a]. ¶ Nam paria sunt non posse vel non cōmode. vt. l. nepos proculo. ff. de verb. signi. ¶ Oppo. quarto qđ non tam magnū tempus detur. vt. l. ꝛ si post tres. ff. si quis cau. Solu. qđ ibi illud modicum tempus datur principali. hic magnum fideiussori. Et est ratio quia vnus laborat vitio pprio alter alieno: ideo huic magis subuenitur quam primo arg. l. legem. C. de naturali. lib.
5 ¶ † Oppo. qđ casus contingens ante moram promissorem non excuset. vt. l. inter omnes. in prin. ff. de fur. Glo. antepenul. non soluit. sed dic quod fur semper est in mora. vt. l. subtracto. C. de fur. ideo ibi ante moram sed postea contraxit. ¶ Querit glo. si a prin. habuit sex menses aliꝫ sex menses ad purgandum moram concedantur vt hic. ¶ Sed quid si a princip. minus tempus fuit ei statutum a iudice. respondet glo. quod tantundem quantum fuit ei concessum habebit ad purgandum moram. argu. eius qđ hic de sex mensibus dicitur.

1 ¶ Promittens alium in iudicio sistere lapsu duorum mensium liberatur. ꝛ no. 2.

Fideiussor. Promitte pro euidētia qđ edicto pretoris cauet vt promittens aliquem sistere in iudicio non tenebitur vltra duos menses si actor fuerat illo tempore negligens. ꝛ hoc si promissio facta fuerat sine scriptura. si autem in scriptis perpetuo tenebitur modo. fuit dubitatum si a princi. fideiussit fuit sine scriptura sed coram tabulariis facta an expiret duobus mensibus per negligentiam elapsis. Et respōdetur di-
1 stinguendo vt in litera nostra. summarie hoc intendit. ¶ † Promittens alium exhibere vel sistere in iudicio sine scriptis liberatur per lapsum duorum mensium quibus actor negligens fuerit ꝛ in causa publica promissio intelligitur i dubio facta in scriptis. secus in causa priuata. hoc dicit. ¶ No. quod confessio habet vim promissionis. ¶ Item qđ hec verba talis recepit talē sub fide sua hūc habēt sensum quia intelligit promisisse de exhibendo. ¶ Et faciūt ad questionē de eo qui est deprehensus cum muliere
b re enim qua confitetur contraxisse vt ita credatur esse[b] vt in glos. ¶ Itē no. qđ reipublice fauetur respectu priuate vt in summa-
b rio ꝛ est hec. l. singularis. ¶ † Glo. penul. primo querit de ratione. quare per lapsum duorum mensiū iste liberatur. ꝛ dic vt in ead. ¶ Secundo opp. quod maiori tpe sit obligatus. vt. C. l. pri. et vltima solutio magis conuenit contrario. sed solutiones sunt simul iungende. ¶ Dic ergo aut in promissione de sistendo certum tēpus est appositū. ꝛ habet locū. l. C. pri. Aut certū tps non est ad-
3 positū: ꝛ tūc aut promissio est facta antequā lite mota: ꝛ tunc aut fide
c iussit in scriptis[c]: ꝛ tunc perpetuo fm docto. qđ intelligo donec lis incohetur. ꝛ post incohationem vsqꝫ ad sententiam. argu. eius qđ infra dicā. Aut fideiussit sine scriptis: ꝛ tunc aut in causa publica: ꝛ idem vt in hac. l. in fin. Aut in causa priuata: ꝛ idē sed in hoc differt a precedenti quia per negligentiā duorum mensiū ab hoc non liberatur. Si igitur negligens nō fuit. et sic lis incohata fuit. i. hos duos menses vsqꝫ ad sententiam tenetur. Aut fideiussit in lite vel litis mote occasione: ꝛ tunc aut actor differt ꝛ negligit ꝛ distinguo vt. C. quia aut in scriptis aut sine: ꝛ tunc aut in causa publica aut priuata si autem prosequitur tunc vsqꝫ ad sententiam. vt. ff. eo. l. grece. §. post litem. hec no. quia clarificant istam. l. hic non sunt alia.

1 ¶ Fideiussorum altero electo non liberatur alter.]
2 Tabellionis simplicitas vel imperitia partib[9] non erit nociua.

a Generaliter. ¶ † Electo vno de fideiussoribus mandatorib[9] nō liberatur alter nec reus principalis similiter necelecto vno de reis principalibus liberatur alius correus nec fideiussores vel pignora ꝛ quod potest fieri per pactum
a potest fieri per. l. h. d. ꝛ hoc vltimum not. ꝛ signa tex. ¶ † Item not. qđ per simplicitatem tabellionis non debet fieri preiudiciū partibus vt hic. ꝛ. ff. fami. hercis. l. si filia. in princip. ¶ Oppo. de. l. liberum. C. eo. Solu. quod hic elegit: ibi diuisit vt in gloss. ¶ Oppo. de. l. ij. ff. de duo. reis. Solu. vt gloss. et vltima vera si tex. ꝛ illum referamus ad reos stipulandi sed verius est quod dicamus quod hic in reis promittendi: ibi stipulandi.

¶ De nouationibus ꝛ delegationibus. Rubrica.

1 ¶ Nouatio quid sit ꝛ in quo differat a delegatione. ꝛ nu. 2.
¶ Quia obligationes tam principales quā accessorie de quibus superius est dictū nouantur ꝛ delegantur ideo de nouatio. ꝛ delega. subiicit. ¶ † Queritur in quo differāt. respōdeo tanquā genus et species. nam nouatio est gen[9] ꝛ alia voluntaria ꝛ alia necessaria. vt no. C. de iudic. l. i. delegatio vero est species que fit voluntate tantū. Itē hec in diuersis psonis tantū illa pōt fieri in diuersis
2 personis ꝛ in eadē persona. vt. j. patebit fm Cy. ¶ † Quid autē sit nouatio et vnde dicatur ꝛ qualis sit obligatio que nouari potest habetur. ff. eo. l. i.

a ¶ Penam euitat. Habes ex hoc dicto quod difficultas non excusat a mora ꝛ hoc est contra cōmunes conclu. Bar. ꝛ aliorum doc. in. l. continuus. §. illud. ff. de verb. ob. vbi voluit quod vbi est in obligatione aliquid fieri quod difficultas excuset a pena ꝛ mora. l. ij. §. si quis cau. l. si debendam. §. pe. ff. ad le. rho. de iacto. ꝛ in. l. penul. §. si frater. ff. de collu. bo. dete.

1 ¶ Delegatio ꝛ venditio seu nominis cessio differunt.
2 Dominus vasallum seu ius feudi in alium transferre nō potest vasallo inuito.
3 Debitor creditorem non potest compellere expromissorem recipere.
4 Nouatio non tantum per stipulationem fieri potest.

d Delegatio. [d] Delegatio debitoris nō potest fieri nisi eo cōsentiē-
1 te: venditio vero nominis sic. h. ¶ † No. differētiam inter delegationem ꝛ venditionem seu nominis cessionem. ꝛ ratio differentie ponitur in glos. fi. ¶ Oppo. quod non tantum per stipulationem sed etiam per litis contestationem fit nouatio seu delegatio. vt. ff. e. l. delegato. Sol. confidendo contra vt in gl. ij. ꝛ huius pone exēplum. si quis pro alio suscipit iudicium vt. l. solutionē ꝛ iudiciū. ff. de so. ꝛ talis delegatio ꝛ nouatio fit inuito debitore sed non creditore vt ibi no. ¶ Quero modo an debitor in casu huius. l. teneatur stipulāti. Glo. i. dicit quod nō p. l. nec creditores. j. e. Sꝫ in cōtra. inducit. ff. sol. ma. ij. l. in prin. ꝛ so. quia ibi est spāle in dote ꝛ per ꝯtrariū in cōtrarium est ius commune. Pet. dicit gl. istam dicere verum de rigore sed non de equitate vbi nō interest debitoris. ꝛ hoc vt eius malitiis obuietur. vt. ff. de rei ven. l. in fundo. Item quia is qui caūm hꝫ a me tenetur facere qđ mihi prodest ꝛ sibi nō nocet. vt. l. in creditore. ff. de eui. ꝛ hoc procedit de equita-
2 te. vt ibi pꝫ. ¶ † Hec deducit Cy. ad. qđ. an dñs possit vasallum vel hominē suū seu ius feudi trāsferre in alium vasallo inuito ꝛ recitat quod azo tenuit quod nō quia econtra nō potest vasallus inuito domino feudum alienare: vt cōtrariorum eadē sit disciplina ꝛ ne cōtractus claudicet sine ne vni concedatur ꝛ alteri denegetur ar. C. de fruc. ꝛ lit. expen. l. fi. ꝛ inducit p casu in tit. de phib. feu. alie. p Fed. c. i. §. preterea. Hoc idem tenuit Dy. nisi emerserit necessitatis casus: puta si nō posset vti seruitio vasalli vt in simi. ff. de ope. lib. l. patronus. ꝛ. l. medicus. ꝛ ita no. Dy. in. l. ij. §. i. ff. so. ma. Idem tenuit Pe. ar. eius quod dr quod ius filiationis non potest transferri inuito filio. vt. ff. de adopt. l. ij. ꝛ. l. in adoptio. etiam si ille in quem dñs vellet transferre esset maior ꝛ honora-
3 bilior eo. ¶ † Querit gl. vl. an cōtra debitor possit compellere creditorem vt recipiat expromissorem: ꝛ dicit quod non ꝛ hꝫ. vt. j. e.
4 l. cuꝫ a quo. ¶ † Quero ab extra an alio modo quā per stipulationem possit fieri nouatio. dico quod sic vt in casu singulari. ff. man. l. si mādato meo. in fi. sed hic expresse dꝫ agi vt ibi alias non presumeretur etiam si noua persona nō interueniat. vt. l. item illa. ff. de consti. pe. Saly.

Ex cōtractu. Ex delegatiōe alo nouādi facta tollitur prior obligatio. h. d. ¶ Op. tex. dic qđ prima actio tollitur si iure nouationis delegatio facta fuit. Contra de. l. fi. j. e. vbi prima non tollitur ꝛ scđa et accedit. so. vt in gl. quod hic animo nouandi ibi nō. in dubio aūt p interuentum noue psone psumebatur facta nouatio. vt insti. qui. mo. tol. ob. §. preterea. ꝛ ita etiam pōt intelligi. l. ista. hodie autem secus vt in gl. ¶ Querit glo. an
d aliquo casu presumatur animus nouandi etiam hodie. ꝛ dic qđ sic. ꝛ ponit exemplum quod per te vide.

1 ¶ Delegatio debitorem liberat sed nō cessio actionum.
2 Actiones directe remanēt penes cedētē sed nulla remanet apō delegantem.
3 Nouatio an fiat per delegationem.
4 Procurator in rem suam prefertur dño cum eo concurrenti.
5 Vtilis an preferatur directe vel econtra.
6 Directa transfertur p cessionē in rebus corporalibus.
7 Debitor sciens nomē suū cessum esse an liberetur cedenti soluēdo.
8 Denunciatio ad quē fiat effectum ꝛ an sit fienda scienti.

e Si delegatio. [e] ¶ † Cessio actionū nō
1 liberat debitorē sꝫ cedē-
ti potest solui preterquā in trib[9] casib[9] hic positis. delegatio vero solēniter facta debitorē liberat ꝛ ipsum nouo
2 creditori obligat. h. d. ¶ † No. quod directe actiōes remanēt penes cedētem ꝛ idō ei solui potest. fallit in trib[9] casibus quos no. quia legistā. l. nō habere locū in cessione facta ex vltima volūtate quia tūc nullus cedens poterit agere cōtra debitorē p tex. in. l. si pecuniā. de le. i. nā ibi debitor depositarius cōdēnatus fuit de restituendo debitū depositū extraneo. nā testator cōcessit iura sua titio contra depositariū: ꝛ heres cogitur cedere actionē titio cōtra depositariū. l. si seruus. §. margaritam. de po. tū ibi nullo casu heres cedens agere poterit contra debitorem imo exceptione repellitur vt ibi per Ang. ꝛ hanc. l. limita per Bal. in. l. i. in pe. col. ver. ij. quero quid si procurator. C. quando prouo. Alex.

b ¶ Ut ita credatur esse. Adde vltra ea que hic not. Bal. nume. iij. ver. gl. inducit istam. l. et in apostil. in ver. pone quidam. vide eundem in. l. i. C. de collu. dete. ꝛ Lanfrā. de oria. in. c. quoniam cōtra falsam. §. confessiōes. nu. vij. v. quero Petrus ꝛ berta. ꝛ ibi posui in apostil. in ver. euitabūt cōdemnationē. extra de probat. Ange. in suo tractatu malefi. in glo. in ver. quod hay adulterata la mia dona. colum. viij. versi. pono quod quidam. Cepo. cautela. xliij. ꝛ. lvij. incipien. super querela. ꝛ Alex. cōsi. cxxxiij. ꝛ cōsilio. cxxxvij. volumine secundo.

c ¶ Aut fideiussit in scriptis. adde secundum Bal. in. l. i. §. finali qui satisda. cogatur. ꝛ lectura antiqua quod siquis promisit non respectu litis sed respectu iudicis vel partis aliquē representare perpetuo tenetur. allegat. l. si quis vxori §. si fugitiuus. ff. de fur. vbi hoc nō pbatur ꝛ Bart. ibi contrarium videtur velle.

d ¶ Delegatio. adde domi. Alexan. in. l. ij. in prin. so. ma. ꝛ limita hanc. l. vt in. l. si non sortem. ff. de condi. indebi. viij. colum. ꝛ limita vt per Bal. in dicta. l. secunda. solu. matrimo. nisi creditor fuisset certificat[9] sꝫ imo contra.

e ¶ Si delegatio. ad intellectu hui[9]. l. adde bart. in. l. cū aff. ff. ad tre. vbi vide ꝛ vide bar. sꝫ ꝛ limita fm Bal.

a ¶ Noceat cessiona
rio.iū dic de hoc
vt p ov.in.l.seruū
filij.§.si qs rem.⁊
ibi posoi in addi.
ad ip̄m in v̄b.no⸗
cet.ff.de le.j.⁊in.l.
seruus v̄.ego dico
in discurrēte ⁊ in
apo.in co.v̄.c.te
collect.c.si quorū
dā.nu.xi.v̄.l3 nū⸗
qd confessio cedē
tis.⁊ in apo.in .c.
p̄.extra de test.et
dixi post istū in.l.
j.nu.xxix.in apos.
in ver cessionario
C.de act.⁊ob.

b ¶ Nō abstulit.ad
de Bal.ↄsi.cccij.
li.i.⁊ bal.⁊ Ang.
j.l.ij.§.i.C.de q̄.l.
p̄scri.⁊ no.p ang.
in.l.nam ⁊ nocere
ff.de pac.⁊ vide p
Mode.in.l.iij.si
ex ↄuctione.ff.de
re iu.⁊ vide bar.i
l.iij.solu.ma.⁊ i.l.
iij.§.si.sicer.peta.

c ¶ Nō pōt liberare
debitorē vide de B
vltra hic notata p
Bal.nu.i.qd not.
ang.⁊ imo.in.l.a
dinopio.§.sed si
emptor.ff.d re iu.
⁊ in.l.si debitorē.
⁊ ibi Bal.C.eo.de
noua.

d ¶ Nisi expssimo di
cat.adde q̄ nō fit
hodie ēt interuen
tu noue persone.
ang.⁊ pau.de ca.
⁊ alex.i.l.q vsum
fructū de v̄b.ob.⁊
adde bal.hic ⁊ l.l.
frustra.C.d nōnu.
pe.⁊ in.l.ij.de exe.
rei iu.⁊ i.l.p debi
to.⁊ ibi p eūdem
saly.C.de bo,aut.
in pos.⁊ l.l.mema
so.ma.⁊l.l.fi.C.ad
l.fal.⁊ in repe.l.j.
ex.char.C.de iu.⁊
rap.⁊ pau.l.l.fin⸗
gularia.si cer.pe.
⁊ale.l.l.valerian⁹
de pacto.sti.

gem huic similem non habes. ¶ No.quod nulla actio remanet
penes delegantē:ideo ei solui nō potest. ¶ Itē no.ex illo verbo
cliētē qd idē est qd seruientē q debitor est quodāmodo seru⁹ cre
ditoris vt in gl.⁊ idē no.in.l.fideicommissaria.§.si rem.de lega.
iij.id vulgo dr ebi altro seruitio prēde sua liberta vende. ¶ Op.
de prin.huius.l.ad si.Solu.quod in princ.non interuenit dele⸗
gatio:in fine.sic. ¶ Opp.ij.q idē debeat esse in primo casu q in
fine.nam vtroq3 casu nouus creditor ⁊ noua persona interuenit
igitur nouatio iure isto presumitur.vt insti.qui.mo.tol.ob.§.p̄⸗
terea sed p nouationē prīma tollit.vt.ff.de noua.l.j.ergo ⁊c.
Solu.q in cessione l3 noua persona interueniat non pp̄terea vt
nouet q: cessio non est modus habilis ad nouandum delegatio
3 sic. ¶ † Op.iij.q per delegationem non fiat hodie nouatio nisi
dicatur.vt.j.eo.si.Solu.vt in prima glo.q aliud de iure nouo vt
ibi:aliud fm tempus huius.l.fm qd delegatio inducit nouatio
nem:l3 non econtra vt in gl.vsq3 ad fi.latius th̄ dicam in contra⸗
rio. ¶ Op.iiij.q etiam lite conte.nō possit solui ei cui actiones
sunt mandate contradicente mandatore.vt.ff.de procura.l.ante
litem.⁊.l.post litem.Solu.q illud in simplici p̄curatore.hoc in
procu.in rem suā vt in gl.ij.⁊ est ratio q: illi non mandatē actio
nes sed exercitium acti[illegible] .i. ¶ Op.v.q l3 null⁹ de his casib⁹
interuenit nihil dominus procur.in rem suam p̄feratur domino
vt.ff.de p̄cu.l.a p̄curatore.sol.q illa determinatur per istam vt
4 hic ⁊ ibi no. ¶ † Iuxta qd querit glo.qd si ambo.s.p̄curator in
rem suam ⁊ dominus in petendo concurrant nec de modis hic
scriptis intercessit ⁊ argu.glo.q p̄curator in rem suam debeat p̄
ferri:tum q: h3 vtilem a legē tum per tex.ff.de p̄cu.l.in causē.et
postea in cōtrarium determinat p istum tex.ibi anteq3 lis conte
station ⁊c.cum nō possit mandatarius dicere ego sum ante litem
cōtestatus q̄ tu.arg.ff.de do.inter virum ⁊ vxo.l.cum hic status
§.si ambo sed istam opi.reprobat.Ci.ex eo q: vtilis prefert dire
cte q̄n vnus h3 cām ab alio sicut est in casu nostro.vt.l.in cause.
ff.de procu.⁊.ff.si ager vecti.l.i.⁊.ij.secus si ambo haberent pro⸗
prio iure q: tunc directa prefertur vtili.vt.ff.de lo.pu.fru.l.i.§.s3
si veniant.Bar.etiam eam reprobat dicens hic esse casu in con⸗
trarium in verbo denunciauerat.nam inquit ipse l3 concurrant
in petendo in iudicio tamen sufficit cessionarium prius denun⸗
ciasse debitori q̄ habens directam fuerit litem contestatus.⁊ ta
lis petitio satis h3 vim denunciationis supposito quod alia nō
precesserat. ¶ Hoc confirmo per not.in se glo.que vult demum
exactione facta inhibetur exactio cessionario ⁊ puto quod bene
dicat.nam qualitas adiecta verbo intelligitur fm tps verbi cui
adiungitur.vt.ff.de nora.l.in delictis.§.si extraneus sed tex.iste
dixit q exigere nō vetaris anteq3 cessionarius fuerit litem conte.
vel denunciauerit ⁊c.igitur quodcunq3 istorum interuenerit an⸗
te exactionem factam sufficit ad impediēdum exactionem ceden
5 tis. ¶ † Latius tamē distingue cum queritur an vtilis p̄feratur
directe vel econtra quod interdum vtilis ⁊ directa tendunt ad e⸗
undem effectum interdum ad diuersos. Si ad eundem effectum
⁊ tunc aut ille qui h3 vtilem h3 causam ab eo qui h3 directam vt
est videre in cedente ⁊ cessionario ⁊ tunc vtilis prefertur directe
vt hic. ¶ Aut non h3 ab eo cām:⁊ tunc aut directa competit ei
ad quem negotium principaliter spectat vtilis vero competit ei
ad quem negotium per quandam consequentiam spectat ⁊ tunc
directa prefertur vtili.vt.l.qua ratione.§.litere.ff.de acquir.re.
do.⁊ ibi glo.ff.de loco pub.fru.l.i.§.sed simul veniant. ¶ Aut
econtra vtilis competit ei ad quem negotium principaliter spe⸗
ctat:⁊ tunc vtilis prefertur directe.vt.ff.de procu.l.in causē.§.fi.
Secundo casu quando competit ad diuersos effectus tunc aut
effectus isti sunt contrarij aut compassibiles si contrarij tunc vti
lis prefertur directe que competit domino cōtra quem facta est
p̄scri.vt.C.de p̄scri.xxx.an.l.si qs emptionis.Si cōpassibiles
tunc vna non prefertur alteri sed quelibet suum effectum p̄sequi
tur vt est videre in directa que competit domino ⁊ vtili q̄ com⸗
petit emphyteote vel feudatario ⁊ similibus vt.ff.si ager.vecti.
6 l.i.⁊ per totum.⁊.ff.de superfi.l.i. ¶ † Opp.tunc.sexto q per ces
sionem transferatur directa q: cessio h3 vim traditionis sed per
traditionem dñium directum transfertur vt.C.de pact.l.tradi⸗
tionibus.⁊ insti.de rerum diui.§.per traditionem.Sol.q illud
verum in rebus corporalibus nō in incorporalib⁹ vt sunt actio
nes que sic sunt hominibus affixe q ab eis separari nō possunt
vt.ff.de p̄cu.l.si quis casus.⁊.ff.pro socio.l.iij.⁊ est gl.in ver.itez
no. ¶ Op.vij.q solum denunciatio creditoris mandātis suf⸗
7 ficiat.vt.l.aliud.ff.de sol.Sol.vt gl.pe. ¶ † Ab extra quero quid
si debitor absq3 aliquo de his tribus modis sciebat cessionem
sui nominis factam esse:an tūc soluendo cedenti liberetur ⁊ vna
gl.dicit quod non q: sola scientia sufficit q: certum certiorari nō
expedit.l.i.in fi.ff.de actio.emp.⁊ hec gl.est in.l.fi.ff.de transacti.
¶ Alia gl.sentit quod denunciatio est necessaria que est in.l.no
mē.C.que res pig.obli.pos.Cyn.hic approbat p̄mā vt sola scia
sufficiat. ¶ Ego in.d.l.nomen.tenui contrarium per.l.istam q̄
tantum tres modos ponit per quos impeditur solutio ⁊ libe⸗
ratio non ergo per aliū modum potissime quia isti casus exor⸗
bitant a regula.⁊ sic ad aliom non sunt trahendi.vt.l.ius singu
lare.ff.de legi.cum simi. Item quia negligentia cessionarij sibi
habet obesse.vt.l.quod quis.ff.de regu.iur.⁊.l.si pupillus.in fi.
de priui.cred.⁊ est hic casus q si nō facit id per qd impediatur
8 exactio creditoris ei imputatur. ¶ † Ex quo collige q l3 debi⸗
tor sit certus de cessione non tn̄ est certus q cessionarius non ve
lit vt soluatur cedenti ⁊ sic denunciatio non fit ad simplicem ef⸗
fectum certiorationis:q: tunc fateor q scienti non esset necessa⸗
ria sed fit ad effectum inhibendi ⁊ tollendi libertatem quam de
bitor habebat soluendi creditori qui iuri cesserat vel certus non
est certiorandus ab eo qui vult stare in iure communi sed sic ab
eo qui vult consequi aliquid de iure speciali:puta ius prelatio⸗
nis vt hic. ¶ Et ad gl.que dr cōtrariū dicere in.l.fi.ff.de transa.
tn̄.q illa gl.subtiliter perspecta idem vult ideo duo copulatiue
reqrit vel copula ibi posita stat declaratiue p id est.hoc confir⸗
mo alio respectu per.l.istam.nam solutio partis inhibet exactio⸗
nē cedentis ⁊ tn̄ constat q anteq3 debitor soluat ipse h3 huius
rei scientiam ⁊ illa scientia hic non consideratē sed actus sequens
solutionis ⁊ receptionis ergo ⁊c.⁊ ita teneo in casu hui⁹.l.in quo
dicam q nō remansit inefficax ⁊ inanis penes cedentē vbi autē
remanet inefficax ⁊ inanis penes eum a quo trāsfert vtilis vt est
videre q̄n restitutio facta est hereditatis ex tre.senatuscon.vt.l.
j.in prin.⁊ gl.in.l.facta.in p tin.ff.ad treb.tunc sola scientia suffi
cit fm Iab.hu.vt dixi.C.de ac.⁊ ob.l.j.in.q.ij. ¶ Querit Cy.an
a cōfessio cedentis noceat cessionario[a].sed de hoc remitto ad id qd
scripsi in.l.fi.C.de procu.

1 ¶ Procurator ad exigendum an possit recipere nouare vel
liberare.⁊ nu.2.
3 Procurator ad exigendum confitens se recepisse an liberet de⸗
bitorem.

b **Non abstulit.** [b] ¶ † Procurator fm
1 pūr fact⁹ ad exigēdū h3
p̄tātē recipiēdi nō nouādi vel aliter liberādi.h.d.qd
no. ¶ Extrō p̄mi est q: exactio supponit receptionē.
vt.l.fideicōmissaria.§.si rē.de le.iij.⁊ de hoc est hic casus. ¶ Nō
ob.l.vero.ff.de so.q: ibi est datus ad agēdū.id ei solui nō pōt q:
exercitiū tm̄ actionis dr ei mādatum. ¶ Gl.op.q hec.l.nō sit
situata sub cōgruo titulo ↄtra.§.quibus.C.de no.co.cōpo.so.vt
2 gl. ¶ † Op.ij.q possit nouare vt.ff.e.l.nouare ⁊.ff.de p̄cu.l.p̄cu
rator cui.so.vt gl.in qua adde.in fi.nisi alio nouādi faceret q: l3 li
3 berā haberet nō posset vt.ff.e.l.dubitari. ¶ † Querit Bar.an p̄
curator datus ad exigendū si cōfessus ē se recepisse liberet debi⸗
torē.Et vr̄ q sic q: cōfessio saltē p̄bat receptionē.vt.l.publia.ff.
deposi.⁊ receptio liberationē vt hic. ¶ In cōtrarium determi⸗
nat ipse per hanc.l.que vult q nisi vere acceperet nō pōt libera⸗
c re debitorem[c] at p cōfessionē nō p̄bat vera acceptio sed ciuilis ⁊
ficta.ar.eius qd de mutuo ciuili dr in.l.ij.an fi.ff.si cer.pe.⁊ pro
hoc accedat.ff.si qd in fra.pa.l.i.§.si mutuā.⁊.ff.ad exhi.l.de eo
§.i.Ego remitto ad ea que scripsi.C.de non,nu.pe.l.si ex cautio⸗
ne.in pe.q.

Si pater. Quip: o alio obligationē susce
pit cōpellitor soluere q̄uis ille nō
satisfecerit sibi.h.d.

Nec creditoris. Noll⁹ delegatur inu⁹
h.d.de quo dixi.C.eo.
l.i.Bar.de Saly.

Si soluere. Actio p̄sonalis ↄpetit ↄ debi
torē.de ↄstituta vero vel ex sti
pulatu ↄ expromissorē.h.d. ¶ Op.de.l.si conuenerit.
ff.de p̄.ac.so.vt in gl. ¶ Op.de.l.ij.C.q̄n fis.vel p̄ua.
⁊ de.l.a diuo pio.§.i.ff.de re iudi.Sol.vt in glos.

1 ¶ Stipulatus fundum si postea partē vel vsumfructum sti⸗
puletur nil nouare dicitur.
2 Agi tacite vt fiat nouatio quando dicatur.
3 Nouatio obligatiōis quando fieri dicatē ex adiectiōe quātitatis
4 Nouatio olim fiebat ex legis p̄sumptione hodie ex partium ex⸗
pressa voluntate.

d **Nouationem.** Hodie ipso iure nō fit
nouatio nisi exp̄ssimo di
catē[d].h.d. ¶ No.q: iste tex.supponit q de iure veteri
si qs stipulatē min⁹ q̄ fuerit i p̄ma obligatiōe q: fiebat
1 nouatio l3 hō est falsū. ¶ † Nā q pri⁹ stipulat⁹ ē fundū si postea
stipulatē partē vel vsumfructū nihil innouat.⁊ idē si prio.r.post
ea.vt.l.q vsumfructū.ff.de v̄.ob.ēt si in scōa adijciatē noua p̄so⸗
na vt in.c.ti.l.cū q.§.si a te.qnimo nec si scōa tm̄ ↄtinebat in.e.il.
l.scire debemus.ij.mi.hax legū timore gl.hic ⁊ in.l.valerian⁹.ff.
de p̄to.sti.distīguit q: aut est expresse actū q nouatio fieret:⁊ tūc
⁊ olim fiebat vt.d.l.q vsumfructū.iuxta fi.⁊ ēt hodie vt hic.Aut
actū erat exp̄sse q nō fieret nouatio ⁊ tūc nec olī nec hodie fit.vt
l.iij.§.si ex conuentione.ff.de re iu.⁊.ff.q satisda.cog.l.si fideiuſ⸗
sor in prin.⁊ hec duo mēbra sunt clara aut nihil exp̄sse de hoc est
dictum

dictum & tunc aut nec tacite est actum, ut fiat novatio et non fiet ut. l. in ℥. alle. ¶ Aut tacite hoc est actu ut fiat & tunc dicit gl. quod fit ope exceptionis non ipso iure & movetur per l. pe. ff. de pacto. stip. & ponit gl. unum exemplum de eo qui pluries variis temporibus fuit stipulatus idem ut in gl. p. sed hoc ultimum reprobavit guil. de cu. dicens quod quando tacite agit fit novatio ipso iure. ut. l. i. & . §. ff. de nova. & ita dicit ipse in. l. rescriptum. §. si pacto. ff. de pac. ¶ Ad. l. pe. ff. de pacto. sti. respondet quod ibi in pretoriis stipulationibus: sed aliud in conventionalibus in quibus fit ipso iure. Et est ratio quia in pretoriis non intervenerit spontaneus partium con-

2 sensus sed in conventionalibus sic. & est hoc secutus Bar. ¶ † Ut attende mihi videtur quod hoc ultimum membrum non sit bene clarum. & ideo quero ad declarationem terminorum quando dicatur tacite agi ut fiat novatio. & ego reperio Cyn. hic se involvere unde non curo eius verba recitare sed Bar. dixit quod si consideramus ius antiquissimum ante ius ffortum tacite agebatur sive detrahebatur prime obligationi sive adiiciebatur. ut probat hec lex que de tali iure secundum eum mentionem facit. ¶ Aut queritur de iure ffortum quo utimur in. ff. & tunc si aliquid addebatur fiebat novatio. secus si tantundem contineat & fortius si minus contineat. ut dicta. l. scire debemus. & . o. l. qui usumfructum. & . o. l. cui quita. §. si a te. ff. de nova. l. si pupill. §. si. ¶ Ex his infero quod si ista lex non facit mentionem de isto iure ffortum sed de antiquissimo quod hec. l. non corrigit iura ffortum. sed meo iudicio Bart. divinat et etiam hec. l. videtur se referre ad ius proximum antecedens et illud corrigere. & ideo de illo iure antiquissimo si quod fuit non loquitur. l. ista quia vel erat iam correctum vel eo non utebamur. & ideo ego considero quod hec. l. corrigit novationes que nocebant creditoribus preter eorum voluntatem expressam vel tacitam ex verbis apparentem ut hic in principio. & in versic. generaliter. Modo ad propositum olim fiebat novatio per simplicem interventum nove persone. ut. ff. e. l. i. etiam si tantum naturaliter obligabatur. insti. qui. mo. tol. ob. §. preterea. non ex verbis sed potius ex con-

3 iectura legis certe iste casus corrigitur per hanc. l. ¶ † Idem dico si obligatio adiiciatur in quantitate: puta si titius qui prius tenebatur in decem nunc simpliciter promittat quindecim. nam ex verbis non apparet novatio sed lex coniecturatur nec ad utrumque teneatur. ut. l. qui usumfructum. ff. de verborum obli. & insti. q. mo. tol. ob. §. preterea. hodie autem non fiet novatio nisi expressim dicatur ut hic. ubi autem ex verbis apparet quod novare vellet licet expressim non dixerit quod alio novandi: tunc dico quod casus ille non erit correctus ut in hoc exemplo pro decem que mihi debes promittis mihi dare quindecim. nam tunc apparet quod voluntas est primam transferre in secundam. & hec voluntas non coniecturatur a. l. sed probatur ex verbis. & sic ista. l. non corrigit istum ca-

a sum. ¶ Sed an novatio fiat tunc ipso iure vel ope exceptionis [a] tenet gl. quod ope exceptionis: Gul. vero quod ipso iure ut superius dixi. ¶ Item dico si obligationi detrahatur in quantitate. nam si dico pro decem que mihi debes promittis mihi dare quinque: tunc olim fiebat novatio ut vult hec. l. & tamen ex verbis colligitur quia prime obligationi per sebaz detrahitur. ¶ Nec ob. ll. al. in contra. alle. quia in eis prime obligationi nihil detrahebatur sed tantum par rei in stipulationem novam deducebatur: ideo tunc non fiebat novatio & minus hodie & si non ita dicimus oportet nos dicere quod hic loquitur de quodam iure antiquissimo ut Barto. dixit. Ex predictis modo clare patet responsio ad. ll. in contrarium alle.

4 ¶ † Item ex predictis clara patet conclusio quod ubi olim fiebat novatio potius ex legis presumptione quam ex voluntate partium illud est correctum. ubi autem ex partium voluntate expressa vel tacita ex verbis collecta fiebat novatio & hodie etiam fit. & hec tacita potest fieri expressa licet non specificata: & secundum gl. hic tacita fit ope exceptionis. Sed in dubium revoco an hec tacita sit hodie correcta per hanc. l. & meo iudicio ista glos. in sua distinctione sentit quod non. & idem in distinctione quam ponit in. l. pe. ff. de pacto. stip. hoc clare tamen. ff. e. l. ii. in gl. si. ¶ Op. tunc de. l. cum qd. ff. si cer. pe. ubi tacitum & expressum equiparantur. Gl. non solvit sed dic quod hic expressio est de forma: ibi non vel aliter: ibi tacitum inest ex natura rei que agitur: hic secus. ¶ Op. quod imo de iure ffortum fit necesse quod hoc exprimatur. ut. l. omnes. ff. e. sol. quod ibi dicitur si hoc agitur intellige expresse vel tacite ut hic in. i. glo. ¶ Op. quod per secundam novationem non tollatur prima. ut. ff. co. l. aliam. solu. quod hic voluntaria: ibi necessaria de quo latius dixi in. l. i. C. de ind. & ita remittit glo. si.

¶ De solutionibus & liberationibus. Rubrica.

¶ Continua rubricam ut in gl. Postea op. quod copula male sit posita inter solutionem & liberationem cum solutio sit liberatio. ut. ff. e. l. solutionis verbo. & sic copula non ponitur inter diversa contra no. super rubrica. ff. de iur. & fac. igno. Sol. ut in glo. in ver. & potest dici usque ad si.

1 ¶ Debitor ex pluribus causis in quam velit electionem habet & numero. 2.

3 Creditoris fatuitas debitori hon preiudicat.

4 Creditor in quo retinebit si unum debitum sit usurarium et aliud non.

In potestate. Tria dicta ponit que sunt clara. ¶ Pro summario nota quod debitor ex pluribus causis potest solvere in quam velit concor. ff. eodem. l. i. ¶ Secundo quod si non elegit dum solvit electio devolvitur ad creditorem. ¶ Tertio quod neutro eligente prius in usuras & postea in sortem convertitur. ¶ Oppo. primo quod litera ista non bene dicat dum dicit quod tempore solutionis debet dicere &c. quia potest etiam ante & postea incontinenti. ut. C. de usuris. l. si usuras. Solu. quod hec secundum illam exponitur ut in glo. i. ¶ Oppo. secundo contra secundum responsum quod nos dimittat in incerto contra. §. quibus. C. de no. co. compo. non enim dicit infra quantum tempus creditor teneatur eligere. Solu. quod intelligitur secundum tempus a lege ordinatum quod est incontinenti. ut. ff. co. l. i. §. i. & §. fina. & . l. seq. in princi. & hic in glos. ii. ¶ Oppo. tunc tertio quod hec. l. & similes serviant de vento contra. l. ii. C. communia de leg. quod patet quia in causam graviorem tenetur eligere. ut. ff. co. l. iii. & hoc evenit etiam neutro eligente ut hic in fi. sic frustratoria est talis electionis concessio etiam est liberi arbitrii: & sic proprie non est electio. Solu. secundum Io. ut in glo. fina. et dupliciter primo quod electio prodest quando cause sunt equaliter pares. quo casu neutro eligente in antiquiorem velut graviorem convertitur. ut. ff. co. l. in his. §. i. habet igitur ipse facultatem eligendi iuniorem. Secundo dicit ipse vel dic quod una erat gravior altera: & tunc electio prodest quando probationes non habet de graviori quam eligere debet. sed glo. istam reprobat: quia tunc non faceret ut in negotio proprio si alteri solvere debuisset quod facere tenetur. ut. ff. e. l. i. §. pe. & hec ratio glo. sed confirmatur & alia quia si probationes de eo non sunt non debet censeri gravius quia ab initio exigi non potest. argu. l. duo sunt titii. ff. de testa. tute. & . l. ea lege. ff. de contrahen. emp. ¶ Sed hec sol. potest salvari debitore debitum confitente & non potest electionem negante. ¶ Alii solvunt aliter ut sequitur in glo. videlicet quod ubi cause sunt pares prodest electio quia in unam tantum convertere potest quod si non facit in utramque convertitur pro rata. ut. ff. e. l. illud. hec solu. licet in se vera non convenit

2 huic litere que vult quod in graviorem causam convertatur. ¶ † Quare glo. dicit secundum Azo. quod licet nemine eligente convertatur in causam graviorem tamen creditor quandoque potest eligere leviorem si est talis persona que in suis negotiis vel debitis potius eligeret leviorem quam graviorem cum debebat facere ut in negotio proprio. ut. ff. e. l. i. ad fi. & istam ut refert Cy. tenebat Dy. & ponebat exemplum in homine nobili sic curiali quod prius debitori suo solveret debitum gratuitum quam usurarium ubi utrumque debitor esset [a]

3 & hoc est sequitur Bar. ff. co. l. a. & hoc est notabile dictum. ¶ † Sed dicit Cy. quod non videtur ei quod fatuitas creditoris debeat nocere debitori nisi replicaretur quod debitor est in culpa qui solvendo non elegit. & ita sibi imputet. hoc etiam sequitur Bart. vel dic quod hec non est fatuitas sed honestas in quolibet gravi viro. ¶ Nam ex mutuo gratuito quis non obligatur quam ex feneratitio. ut. ff. si cer. pet. l. si quis nec causam. ¶ Op. iiii. contra. iii. re. quod idem sit si expressit quam si non expressit. ut. ff. co. l. ceteri. in prin. Solu. quod hoc verum quando expressit ex intervallo ut ibi non incontinenti ut hic. & in glosa iii. ¶ Oppo. v. quod non prius in usuram. ut. ff. co. l. in his. §. eiusdem. Sol. ut in glo. iiii. quod hic de usura efficaci: quia per stipulationem debita: ibi de inefficaci quia debita per pactum nudum. ¶ Sed contra hanc solu. oppo. gl. de. l. paulus. §. paulus. ff. eod. et. de. l. cum & sortes. ff. de pig. ac. ubi naturale debitum potest creditor retinere & imputare: & sic etiam in usuram per pactum nudum debitam. So. ut sequitur in ea. glo. quod aliud in precio pignoris a creditore venditi & aliud in pecunia debitore soluta ut hic. ¶ Iuxta hoc querit gl. quid si in casu quo usura tantum naturaliter per pactum debetur datum fuerat pignus hoc acto ut pro usura teneretur postea debitor ex hac & alia causa simpliciter solvit & non elegit in quam cum nec etiam creditor an potest converti in hanc usuram naturaliter tantum debitam. dicit glo. quod sic quia efficaciam videtur habere propter pignoris retentionem. & hoc vult glo. usque ad ver. cui videtur contra. ¶ Ibi glo. contra hanc determinationem opp. de. l. paulus. §. i. ff. co. ubi litera simpliciter & indistincte dicit aliam esse causam debitoris solventis aliam creditoris pignus distrahentis. ¶ Sed respondet glo. quod in hoc est differentia quia debitor cum solvit potest eligere quod non potest quando creditor pignus distrahit quia ei denegatur electio & ultra non dicit sed eius est ratio quia si ei concederetur electio semper eligeret debitum utroque vinculo & aliud remaneret inane contra debitum conventionis secundum quam pignus retineri pro inani poterat. ¶ Oppo. vi. nam si ut hic dicitur prius in usuram quam in sortem convertitur sequitur quod non in graviorem causam cum usuram non pariat usura.

[a] Exceptionis. An novatio fiat ipso iure vel ope excepti. vide ultra hic nota per baldum nu. i. versi. & ad intellectum huius. l. quod no. idem bald post gl. in. l. ii. C. e.

a ¶ Particularis solutio. l. plane. ff. fa. her. l. tutor. §. lucius. ff. de usur. & in spe. de arbi. §. sequitur. quod est verum qn debitum est liquidum alias hoc nō procedit. l. quidā. si cer. pe. & ibi per Bar. & doc.

b ¶ Usuras. adde ad hanc. l. que notabiliter dixit do. Alex. post Bar. in. l. i. ff. de eo quod cer. lo. & Bal. hic. & vide Bar. in. l. v. §. fi. ff. de ver. ob. ubi hanc. l. allegat.

c ¶ Liberat debitorem. adde quod creditor recepturus debitum debet ire vel mittere ad locū destinate solutionis nisi debitor certo loco soluere obligatus non dicitur in mora. bal. in rub. C. de cōst. pe. l. item illa & ibi Bar. ff. eod. ti. quod ipse est in mora et per alex. post bal. & Ang. & Jmo. in l. cum filium. §. fin. de ver. ob. ubi etiā Bal. ponit quid si creditor mutavit domicilium. et Bal. i. l. acceptā. xiiii. q. 3. de usu.

g ¶ Sufficit ut liberet. Et adde quod debet promittere se eo non usurum & si unquam reperietur quod vult haberi pro casso. Bal. hic quod est verum etiā si statutum disponat quod debitor soluere non teneatur nisi sibi reddatur instrumentum debiti cancellatum secundum Bart. post Cy. & Jac. de are. in. l. qui tabulas. ff. de fur. & bar to. in Bal. & ang. in. l. hi. §. si ita. de leg. i. item adde quod si creditor recipit debitum & probet per iuramentum se instrumentum debiti amisisse: licet nō teneatur illud cancellare cogitur tamen facere instrumentum quitationis. Bal. doc. & Pet. de su. s. l. dissolute de cō dic. ex. l. & bal i. l. instrumenta. C. de fi. deicōmis. Bart. su. l. si pupillum. de gestis de noua. quod verum nisi creditor allegans amisisse instrumentum debiti, ad quod habet obligatum filium debitoris cū pacto quod ostendat ei instrm nō potest exigere a filio nisi ei ostendat instrm vel aliter propter debitū fm Bar. in. d. l. hi. §. si ita de le. i. Et adde quod si creditor post receptū debitū nolit cassare instrm sufficit quod iudex visa solutione pronunciet debitorē esse liberatum. do. & pe. de suza. in. l. quis se dicit. ff. de iud.

e ¶ Nō induci liberationem. adde Inn. in. c. ii. de fi. instru. & Alex. in. l. mevia. sol. mat. sed quid si reperitur instrm cācellatū apud creditorē nō apud debitorē an liberatio presumatur. Dic quod facit aliqualē presumptionē fm qualitatem psonarum fm gl. Bar. ibi doc. & ibi bal. Ang. Raph. Alex. in. §. fi. l. l. labeo. ff. de pac. ubi dixit esse locū iuramēto in supplementū probationis Sed qd si reperitur cācellatū apud notariū an arguit liberationē vide Bal. l. rub. C. de fi. instru. xvii. col. ver. iuxta hoc quero. & Jo. an. l. spe. de instru. edi. §. ostenso ver. illud.

sed sors sicut. l. ultimo. C. de usuris. & tn in graviorez causam imputari debet. ut. ff. e. l. iii. & v. ¶ Glo hic in fi. remittit ad not. per eam in. l. si usuras. C. de usuris. & ibi gl. dicit quod cōtrarium procedit qnādo ex pluribus causis quis est debitor. hic quādo ex una partim principaliter & partim accessorie & potest esse ratio quia creditor non compellitur recipere sortem sine usuris ut. l. tutor §. lucius. ff. de usuris. Et hoc ideo qr particularis solutio[a] non minima habet incommoda. ne igitur creditor nimis gravetur tam in particulari receptione quam etiam que non currerent si res soluta intelligeretur promissum est ut non in sorte sed in usu-

4 ris imputetur. ¶ † Juxta hec quero quid si unum debitum est usurarium & aliud non & debitor nihil dixit. Respondeo quod creditor potest in quo vult retinere si sit nobilius & curialius ut di. xi. C. in tertio contrario. aliā prius in usurarium & gravius. & tunc prius in usuram deinde in sortem. ut hic. & ff. eodem. l. in his. §. fi. & l. seque. Cy. tamen hic tenet quod prius in non usurarium ex quo solutum sufficit ad ipsum extenuandum. & movetur quia usurarium non potest solui pro parte. ut l. tutor. §. lucius. ff. de usur. quod nihil est quia verum in ullo creditore: hic autem eo volente. ¶ Quero que sunt in hac materia cause graviores. glos. secundo remittit ad. l. iii. v. & vi. & ad aliquas alias. ff. eo. ubi vide. ¶ Quero ab extra an sicut hic prius in usuram quam in sortem ita prius in causam fructuum quam in estimationem rei principalis. & dicit Cy. quod sic. arg. huius. l. i. & C. de usur. l. si usuras.

1 ¶ Fideiussoria extinguitur si creditor ad successionem debitoris vocetur.

Liberari. Si fiscus succedit debitori & creditori etiā diversarū stationū liberatur fideiussorem. h. d. ¶ † No. quod ubi creditor succedit debitori vel econtra. extinguitur fideiussoria. Et ē rō qr extinguit principalis ut. l. debitori. C. de pac. ubi vide quod ibi scripsi. ¶ Sed op. quod aliud sit in fisco. de. l. i. C. de compē. So. quod ibi invite cōpensare volente ut in gl. ¶ Op. de. l. si ei. ff. de euic. so. quod ibi casus est diversus ut per te videre potes.

Si cū servus. Solvēs servo ex cōtractu peculiari ante adeptus peculii liberatur ipso iure post adeptū ope exceptionis si tūc ignorāu fuit. h. d. ¶ No. quod verbū semel positū aliter & aliter sumitur. ut in gl. ¶ Querit glo. quid si manumissio soluatur. & distingue ut in ea. & adde quod dixi. C. de peric. eius qui liber. ante l. i.

Nihil. Obligatio extincta solutiōe nō resuscitatur mādāti in morte supuenietis nisi Instrumenta reddita debitori. h. d. ¶ No. quod solutione eius quod debetur extinguitur obligatio. Itē quod soluēn mandatario videtur soluere mādanti ut in glo. i. ¶ Querit glos. an instrumenta debiti possint post solutionem repeti & qua actione dic ut in ea.

Nulla. † Non potest quis cōpellere aliquē creditorē ut sibi cedat actionē cōtra eius debitorem. h. d. quod intellige nisi rōne cōtractus pambuli. ut. C. de ac. & obli. l. i. fin Cy.

1 ¶ Confitens per errorem se totum recepisse in parte recepta tantum sibi preiudicat.

Si inter. † Cōfessio totius per errorē facta nō preiudicat nisi in parte recepta. hoc dicit. ¶ Querit glossa quid in dubio respondet quod presumeretur totum solutum ut stat confessio nisi error probetur vel quod spe numerationis future fecerit quod not quia glo. videtur loqui quando de parte tantum erat probatum.

Eius. Pro rata debiti quod pōt compensari nō currunt usure. h. d. ¶ No. quod ipso iure cōtra cursum usurarum fit compensatio etiā si non sit opposita ab homine. & adde quod dixi i. l. si cōstat. C. de compensatio. Bar. de Saly.

1 ¶ Soluere non cogitur quis alibi quam in loco convento. nu. 2.
3 Creditor in alio loco quam convento recipere non tenetur.

b **Usuras.** [b] Alia habet litera promittere. † Se-
1 cundū verbū promittere. no. quod quis nō pōt cogi alio loco soluere quam cōvēto. ¶ Contra quod op. gl. de. l. i. & ii. in prin. ff. de eo quod cer. lo. Sol quod nō cōpellitur nisi ex iusta cā. & una est qn nō pervenit ad locū ordinatum. ut in cōtrario. alias etiam causas enumerat gl. vez qr erat patronus &c. vel qn nō interesset debitoris ut. l. ii. ff. so. ma. & iste ca-
2 sus est notandus. ¶ † Item dicit gl. si creditor non poterat venire ad locum qr erat relegatus quod etiam no. Sed hoc exemplū non placuit Cy. qr procuratorem mittere potest cui soluatur. arg.
3 l. si cum dotem. §. si patri. ff. so. ma. & ibi no. ¶ † Scdm aliam literam no. quod creditor nō compellitur alio loco recipere quam cōvento Contra quod op. gl. de. l. ii. §. & generaliter. ff. de eo quod cer. lo. Sol. ut in ea. Item oppo. de. l. continuus. §. cum ita. ff. de ver. obl. sol. ut in ea.

1 ¶ Consignatio fieri dz ubi & solutio.
2 Debitor qn petere possit cautiones sibi reddi.

Obsignatione. Obligatio totius obligati facta congruo loco
c per cōsignatiōe secuta liberat debitorem[c]. h. d. Cor. l. accepta. C. de usuris ¶ † No. ex fi. quod cōsignatio ē fienda in loco ubi dz fieri solutio. ¶ Itē not quod hz vim solutionis. ¶ Item quod totū debitū dz offerri. Cōtra hoc opp. gl. ii. de. l. tutor §. lucius. ff. de usuris. & de. l. quidam. ff. si cer. pe. & l. cum heren. §. pe. ff. de sta. lib. sol. ut in gl. ¶ Op. quod nō habeat istā vim solutionis. ut. l. ex predio. C. de usu. so. ut ibi. ¶ Quero an liberetur ipso iure vel per exceptionē. & op. recitantur in glo. Sed dicit Cy. quod ipso iure per. l. qui mutuam. ff. man. sed dic ut dixi in. d. l. acceptam. Item quero quid si non debitor sed pro eo alius offert & deponit. gl. arguit pro & cōtra. sed veritas quod liberatur ut est tex.
2 singularis. ff. eo. l. qui decem. §. i. in fi. ¶ † Quero an in casu nostro possit debitor petere ut restituātur vel reddantur cautiones. dixit Ja. de are. & Cy. quod sic per no. C. e. l. nihil. quinimo potest petere ut fiat sibi instrumentum solutionis. ar. j. de susce. & archa. l. i. lib. xi.

Successores. Heres nō potest revocare factū defuncti. h. d. concor. sunt in glo.

Cum maritū. Debitor soluēs marito creditricis non preiudicat ei non cōsentienti nec ratū habenti. h. d. Bar. de Saly.

Invito. Soluens alii quam creditori nō cōsentienti nec ratū habenti nō preiudicat illi. h. dicit.

1 ¶ Ficta scriptura de recepto veritati non nocebit.
2 Stipulatio aquiliana est necessaria volēti liberare p acceptilationē.

Si obligatū. ¶ † Figmētū scripture de recepto nō preiudicat veritati. h. d. Et no. quod ista scriptura pōt esse facta altero de duobus modis ut hic in gl. pe. vez vel spe future numerationis. & tunc sibi preiudicat tacēdo p. xxx. dies. ut. C. de nō nu. pe. l. in contractibus. §. sup ceteris. & ita dz intelligi quod not. gl. si Vel errore & tunc probato errore p cursus xxx. dierū sibi non preiudicat. Qd in gl. dicit. xxx. diebus intellige quantum ad vim pro-
2 bationis ut dicam. j. e. l. interest. ¶ † Quero si hoc voluisset liberare p acceptilationē an aquiliana stipulatio fuisset necessaria. & dic quod sicut in gl. ¶ Quero qd si p errorē eū liberavit p acceptilationē an ipso iure tollatur prior. & dic quod sic ut i gl. ¶ Quero tūc de remedio conveniendi. & dic ut in glo.

Pecunie. Plus probat cōfessio debiti recepti quam instrumenti redditio. h. d. ¶ Gl. i. dicit quod debitor rescripsit sz ò creditore dicet fō huit ¶ Quero de rōne huius. l. & dicit l gl. ii. ¶ Ultimo gl. sicut ex ista. l. quod si creditor nō pōt reddere chirographū.
d sufficiat ut liberet[d] debitorē p publicuz instrumētum. quod no. contra istos mercatores qui volūt dicere quod non tenetur soluere nisi eorum scripta sibi reddantur.

1 ¶ Instrumentum debitori redditum creditore reclamāte liberationem non parit. & nu. 2.

Quod debitori. Redditio Instrumēti facta debitori cōtra
e voluntatem creditoris non inducit liberationem[e]
1 hoc dicit. ¶ † Quero quid si de contraria voluntate non

tate non apparet an presumatur eius volūtate redditum glo. hic dicit qd non quā signa. sed latius distingue. vt dixi. s. de proba. l. si de possessione. ¶ Itē no. qd glo. dicit qd sufficit pbatio per duos testes sed quod quinq3 sint necessarij videtur. vt. s. de lib. tol. l. i. §. ille autem. dic vt ibi.

Cum a quo. Creditor non cōpellitur recipere insolutū nomen debitoris sui. h. d. ¶ No. q aliud pro alio inuito creditori resolui non pōt. concor. sunt in glo. ¶ Contra hoc op. gl. primo de. l. nō dubiū §. fi. ff. de le. iij. et ff. de aur et ar. le. l. i. §. fi. Sol. glo. q illi casus sunt speciales a regula hic posita. Itē est hic tertius positus in aut. que sequitur. ¶ Itē sunt et alij quos posuit in. l. ij. §. i. ff. si cer. pe. Autenti.

1 ¶ Debitor quantitatis nō existens non soluendo rem meliorem vel mediocrē quam habet creditori dare potest. et nu. 2.

3 Remedio autentice hoc nisi de solu. et liberatio. an possit renunciari.

4 Estimatio rei an debeat fieri in debito soluendo.

Hoc nisi. Hec aut. in prin. excipit vnū casum et notabiliter qd colligitur in. l. precedenti. 1 †Est ergo casus qd si debitor quātitatis nō habet aliūde vnde soluat potest rem meliorem quā habet insolutū dare creditori pro estimatione distracta fienda per iudicem et cum cautela de euictione et si creditor repetit emere volentem non compellitur tunc insolutum recipere sed debitor tenebitur illi vendere cautela adhibita quod de precio satisfiet creditori. hoc dicit. ¶ Oppo. igitur de. l. precedenti et de eo quod ibi no. Sol. quod illa regula hic fallit sicut et in alijs casibus ibi notatis. ¶ Oppo. q nō meliorem sed mediocrē sufficiat offerre insolutum. vt aut. hoc ius porrectum. s. de sac. san. eccle. Sol. dupliciter vt in gl. primo quod hic preciosius metallum recepit debitor a creditore q aurum vt patet in corpore. in contrario vero argentum. Secundo qz id qd hic dicitur est regulare siue fuerit aurū siue argentū fallit in fauore ecclesie vt in cōtrario. et

2 hec cōmuniter tenetur. ¶ †Quero quid si sit vna res mediocris et bona que tātū vz quātū debitum. et alia melior s3 satis vz plus debito nec creditor vult illā totā sed partē equipollentem debito. respon. vt dixi in. d. aut. hoc ius porrectum. ¶ Quero qualis cautela debet esse que de euictiōe hic prestatur. et vr qd nuda repromissio. vt. ff. de euictio. l. iij. ¶ Sed glo. in corpore et hic Cy. tenet q cū fideiussore vt pbat hec litera ibi similis debitori. et sic de alia quā de nuda pmissione cū illa semp sit possibilis. et est in hoc speciale vt fideiussor in hoc casu prestetur. et si cū non pōt prestare sufficiet iuratoria cautio ar. instit. de actio. §. sed hodie. et in aut. de nuptijs. §. que vero. et. ff. in ius voc. vt cant. in rubro et

3 ita no. in corpo. eo. ¶ †Querit Cynus si renunciari potest remedio huius aut. et dubitans indiscussam dimittit. q. sed videtur dicendum quod sic per regulam. l. si quis in cōscribēdo. s. de pac. et sibi remanet beneficium cessionis vt prius et forsan vbi non posset cedere bonis propter statutum municipij renunciatio

4 ista non valeret ne ppetuo cogeretur in carceribus stare. ¶ †Quero tex. iste dicit quod datum insolutum pro estimatione subtiliter faciendum an hoc sit semper verum quod estimatio ista fieri debeat Iacobus. de bel. dixit quod sic in debitore consentiente satisfacere in bonis volente non in negante et sententiam expectante quia post sententiam non fiet ista estimatio per. l. a diuo pio. § i. ff. de re iud. ¶ Ego puto quod illa sententia istam debeat intelligi qz nō esset equū vt rem plus valentem pro minori precio haberet. vbi autē minus valeret: tūc pro debito sibi posset petere adiudicari et ea pro debito adiudicata volenti vel inuito nō posset

a vltra petere a vt dixi in. l. ordo. s. de exe. rei iu.

Manifesti. Aliud pro alio volēti potest solui nec refert a quo soluatur: hoc dicit.

1 ¶ Sermo generalis non continet personam loquentis.

2 Persona que loquitur in sermone generali non includitur.

1 Inquisitio. ¶ †In generali sermōe nō cōtinetur persona loquētis. h. d. cōcor. ff. de sena. l. i. et. ff. locu. et cōduc. l. i. casum literminis pone vt in glo. ¶ Opp. qd persona loquētis continetur. vt. ff. de pig. l. paulus. Solu. vt glo vel dic qd ibi est eadem ratio in persona loquentis que in alijs. hic secus qz de se nō videtur loqui qui prius nō erat creditor quā creditoribus solueret. et quia subscriptio erat applicata instrumētis aliorum credi

2 torum sibi redditis. ¶ †Oppo. ij. de. l. qui heredi. §. plautius. ff. de cōdi. et demō. Solu. vt in glo. q ibi de persona cui et illa continetur in dubio. vt. d. §. plautius. et. ff. de in diē adiec. l. cū in dies. ¶ Aut de persona que loquitur: et tunc aut est certum de mente et illud serua. ¶ Aut dubitatur: et tunc aut est eadē ratio in persona sua que in alijs: et tūc cōtinetur. vt. d. l. paulus. §. fi. et. ff. de ser. vr. predi. l. si seruus. ¶ Aut est diuersa et non continetur vt in hac l. enim si. Et ex his infertur qd si promisi te defendere vel adiuuare cōtra quemcunq3 vel arma tibi prestare cōtra quēlibet qd nō intelligitur cōtra meipsum cum rō sit diuersa sm doct. Imo plus dicit Dy. q oēs psone ibi contēte intelliguntur excepte. ar. ff. de pig. l. obli. et. ff. q res pig. obli. pos. l. i. hec in vera sm Pe. si gratuito tibi promisi. secus si nō gratuito qz ex cōtractu pambulo. nā tunc inspicienda sunt verba cōtractus qz verba gnalia intelligenda sunt vt natura cōtractus postulat et reqrit. vt. ff. de ac. emp. l. eptorē. § qui autē. et. ff. de verb. ob. l. inter stipulantem. circa pncipia ita cum Petro transit. Cy.

Si factore. Mutuās a domino soluēs illius seruo mutuis pecunijs dandis et recipendis pposito liberatur. hoc dicit. et notabiliter. ¶ Unde no. quod si recepisset a seruo res nō haberet dubium. sed quia recepit a domino videbatur non liberari quasi seruus intelligeretur prepositus pecunijs recipiendis a se tantū mutuo datis quod remouet. l. ista. quia etiā a dño datis vt hic.

Si operas. Opere serui possunt ex cōuētione in debito compēsari. h dicit Saly.

1 ¶ Creditor scribens se totum recepisse cū partem tm̄ recepe rit an sibi preiudicet.

1 Interest. †Si creditor partem recepit et totum recepisse scripsit si quidē ex causa transactionis vltra nō petit. si autē spe future solutionis tunc residuum petere potest. h. d. ¶ Quero quid in dubio. rñ. vt no. s. e. l. si inter. Item quero vsq3 ad qd tempus residuum peti potest et dicit gl. vsq3 ad. xxx. dies. vt. l. in contractibus. §. super. s. de non nu. pe. et hoc est verum. vt onus probandi incūbat debitori sed postea petere possum sed habeo probare ergo creditor vt. d. l. in contractibus. et idem dicit hic Cy. Saly.

Inductum. Non curatur q instrumēto debiti nō sit cācellatū dū tñ solutū pbet. h. d. ¶ No. q iducere et cācellare p eodē hic ponuntur: l3 pprie loquendo sit diuersitas vt in gl. et. l. cancellauerat. ff. de his que in testa. delen.

1 ¶ Creditor ob literas missas ad debentem soluere scribens se debitum recepisse petere potest illo non soluēte. et contra quem aget. et nu. 2.

Si literarum. Si creditor scripsit se recepisse debitum contemplatione literarum missarum ad soluere debētem illo nō soluente integra manet petitio debiti. h. dicit. ¶ Glo. opp. de. l. in contractibus. §. super. s. de nō nu. pe. sol. q hec. l. dz intelligi si querelam detulit. i. xxx. dies vt ibi qd intellige quantum ad vim probationis vt dixi. s. e. l. interest. ¶ Quero contra quem aget dixit gl. cōtra zenonem. ¶ Sed in contrarium facit qz sic scribēdo vr fidem aristonis secutum a zenone recessisse. Ideo quasi nouatione facta a priori debitore recessisse. et sic aristonem obligasse qui literas acceptauit et non contraxit. arg. l. si filius. s. ad maced. ¶ Sed sustinendo gl. dicit qd ex quo iste scri a psit spe future solutionis non dz nouare. nec fidem illius simpliciter et pure sequi. sed conditionaliter si soluat: secus si fecisset se p creditore scribi in libro amici debitoris sui vt in cōtrario vel si literas suas dimisisset penes illum cui scripte sunt quia forsan et isto casu sequeretur illius fidem. ¶ Et ideo cōsilium est vt post ostēsionem litere faciat sibi illam restitui. et ita audio seruari apud istos campsores. sed ista obseruantia videtur contra casum istius l. quod no.

a Petere. adō p huius aut. cōplemēto an illi possit renūciare dic Cy. hic Iac. de bel. in cor. eā p paruo debito possit creditor eligere rem magni precij vide Imol. q nō i. l. a diuo pio. §. an creditōe. in prin. ff. de re iu. vbi ita limitat istū text. et ad hanc aut. vide bar. in. l. si marit. ff. solu. matri.

1 ¶ Melioratio estimationis insolutum recipienti prodest et non danti.

Cum pro pecunia. Nō iuste quis petit id cuius contrarium si euenisset non fuisset postulaturus. hoc. di.

1 ¶ †No. q in datione in solutum melioratio estimationis superueniens non prodest danti sed recipienti tm̄. id petens venditionem rescindi dz pbare estimationē sm tps contractus celebrati nō sm tps presens quo agit. Cōtra tex. in fi. op. gl. de. l. ea. l. ff. loca. So. vt in ea.

Solutionē. Probata solutiōe chirographum condicitur vel vendicatur. h. d. cum glo.

¶ De acceptilationibus. Rubrica.

¶ Cōtinua rubricam: qz acceptilatio est imaginaria solutio idō post titulum de solutionibus ponit de acceptilationibus. Et quomodo fiat acceptilatio. dic vt. no. i. eo. l. i.

1 ¶ Pupillus autorāte tutore p acceptilationē liberatur et absq3 legit ma causa non conuenitur.

2 Pupilla cum tutore qñ possit accepto ferri et q sunt eius defensiones. et nu. 3.

1 Tam tibi. ¶ † Pupillus cū tutoris auctoritate pōt p acceptilationē liberari nec potest conueniri nisi ex causa legitima. h. d. ¶ Op. 1. q̄ imperator non debuit querenti rn̄dere q̄ tutus nō interest. sol. q̄ imo interat quia sorori successerat: vel de
2 fensorio nomine veniebat vt in prima gl. ¶ † Op. q̄ nec cū tutore potuerit pupilla accepto ferre vt ff. de admi. tu. l. nō oim. sol. vt gl. q̄ ibi animo donandi non potuit: hic animo transigendi. ideo aliq̄d fuit datum vel pmissum huic pupille de cuius repetitione tractat. ¶ Op. gl. ij. q̄ acceptilatio facta a pupilla sit ipso iure nulla vt. l. si curatorem. ff. de in integ. rest. sol. vt in ea. gl. q̄ ibi
3 tutor nō interuenit hic. ¶ † Quero q̄ sunt defensiones huius pupille. rn̄. cum gl. fi. q̄ nulle si acceptilatio intus venit. ista est trusa q̄ tunc defensio est qd̄ datum fuit ex cā transactionis p acceptilationem facte. vn̄ repeti non pōt. Uel dicit gloss. q̄ defensio est q̄ transactio fuit solēnis. sed hoc nō vr̄ bn̄ dictum q̄ tunc pupilla allegaret cōtra se nisi diceres q̄ aduersarius soluisset plus q̄ conuentum fuisset: vel dicit gl. q̄ pupilla petit restōnem tanq̄ lesa. hec et pcedit eodē modo quo precedens. ¶ Et ex his parētoue lex. vna est q̄ pars aduersa q̄ agit soluit tm̄ conuenta que repetit vt indebita. et tunc pupilla iuuat q̄ ex cā transactionis sunt soluta. ¶ Alia est q̄ pars aduersa soluit vltra cōuenta in transactiōe. et illud plus repetit. allegās transactionem et liberationem factam esse p minori pecunia q̄ sit solutum. et tunc pupilla defenditur q̄ liberatio nō fuit solennis et totum cedit in debito vel si solennis petit vt lesa restitutionem.

a ¶ Oēm obligationē. adde spe. de exce. et repli. §. 1. v. defensiones. et §. dicto. ver. sz pone vez ciuilē natura lē. c. § v. et vt plenius itēpinuit actionē seu viā agendi bal. hic post gl. et p alex. in l. an inti his. §. si iussa. ff. de accep. n. itē tollit actionē realē psonalē mixtā. l. vt rn̄suz. tibi bar. ff. d trāf.

S donationis. Acceptilatio extinguit oēm obligationē[a] et potest fieri etiā ex cā donationis. h. d. ¶ Op. de. l. ob cām. ff. de p̄scri. v̄. so. q̄ ibi nō ex cā donatiōis sed vt aliquid detur ideo ibi prescri. ver. agitur. ¶ Op. q̄nio antiqua obligatione agi possit. vt ff. de transactio. l. vt responsum. sol. q̄ ibi acceptilatio nō interuenit. ¶ Op. de. l. se. dicet ibi dicā.

b ¶ Ubi p̄cedit obligatio iuris ciuilis to vide de hoc vltimo hic notat ap bal. et l. l. p̄cequo. salr. post gl. et Ia. bu. i. l. actiōe. lpn. ff. de transa.

1 ¶ Acceptilatio oia agi permittit vbi aquiliana stipulatio p mittit. et nu. 2.
3 Stipulatio obligationem iuris gentium quare tollit et non ipsa acceptilatio.
4 Acceptilatio an fiat actionibus realibus et an sit inutilis rōne rei. et nu. 5.

c ¶ Reprobāt gl. addo cū gl. bal. in l. cū testō. ff. de te. manu. et ē gl. ff. de le. cum testō. vide pau. de leaza. ī cōmēto. c. si vēditori. col. ij. et ibi doc. maximemo. atio der. extra de emp. et ven.

1 P Er aquil. † Ubi p̄cedit aqliana stipulatio acceptilatio sequēs pmittit oēm agēdi ptātem ei q aduersus eā nō pōt petere restōnē. h. d. ¶ Quero. 1. quare requiritur aquiliana stipulatio. rn̄. vt i gl. 1. quā declara. q̄ vnūquodq̄ dz solui eo vinculo quo ligat vt. l. nihil tā naturale. ff. de re. iu. Et io vbi p̄cedit
b obligatio iuris ciuilis.[b] illa imediate pōt p acceptilationē tolli q̄
2 acceptilatio est iuris ciuilis. ¶ † Sed vbi precedit obligatio ex cōtractu iuris gētiū illa nō pōt immediate p acceptilationē tolli. vn̄ aquilius q̄ fuit autor et inuētor huius rei debitum ex contractu iuris gentiū disposuit deduci prius deberi in stipulationē q̄ est 3ctus iuris ciuilis et nouās obligationē p̄cedentē iuris gentiū. et postea debitū ex stipulatiōne accepto ferri. et sic 3ctus iuris ciuilis
3 tollit obligationē p̄cedētē iuris ciuilis. ¶ † Et si dicas cur stipulatio tollit obligationē iuris gentiū et nō acceptilatio. rn̄deo q̄ stipulatio nō tollit effectū liberandi sz fortius obligādi et in se trāsfundēdi qd̄ facilius pmittit q̄ in hūtibus simbolū et cōueniētiā facilis est trāsitus. rest expedita gl. 1. vsq̄ ad v. sup realibus. ¶ † Que
4 ro tū. scdo. an sup realibus actionibus possit fieri acceptilatio. et
5 dic vt in gl. ¶ † Quero tūc tertio cū gl. fi. an si. qd si acceptilatio sit inutilis rōne rei: puta q̄ immediate absq̄ stipulatiōne p̄cedente est facta sup obligatione iuris gētiū vel est inutilis rōne solēnitatis omisse. an valebit saltem vi nudi pacti vt pariat exceptionē. et remittit gl. ad no. ff. de pac. l. si vnus. §. acceptilatio. Ego et tetigi ff. de pa. l. legē. in. iij. q. Tn̄ cōis opi. est illa gl. vez q̄ si peccauit i forma: tūc in nihilo vz si in materia vel subiecto. tūc vz succedit tūc regula q̄ si nō vz qd̄ ago vt ago vz vt valere pōt circa qd̄ vide q̄plenius scripsi in. l. v̄ba. ff. de test. Et rō diuersitatis q̄ maius est peccatū forme q̄ materie q̄ illa dat esse rei vt. ff. ad exhi. l. iul. §. sz et siga. et l. secta. ff. de aur. et ar. le. ¶ Quero. iiij. de remediis q̄ p cōtra accepetilationem veniri pōt. sl. et rn̄. vt in glo. fi. in prin.

¶ De euictionibus. Rubrica.

¶ Continua rubricam vt in glos.
1 ¶ Uēditor hr̄ditatis de singlariū rex euictiōe si tenet. nu. 2.
3 Emptor hr̄ditatis an recupet a venditore sumptus quos fecit i lite. n. 4.

1 E Mptor. † Uenditor hereditatis nō tenet de euictione rerum singularium nisi contrarium sit actum suo sumptu et periculo illas consequi dz emptor. h. d. ¶ Quero primo de ratione dubitandi in primo dicto huius. l. rn̄det Cy. q̄ vēditor tenetur rem tradere. vt. l. ratio. in prin. ff. de ac. emp. quā eū nō tradiderit. videbatur q̄ sumptus spectaret ad eum. ¶ Ratio decidendi est q̄ res singulares non sunt vēdite sed vniuersitas ipsa et ius hereditatis et successionis. vt. ff. de reg. iur. l. hereditas. et hec est ratio quare non tenetur de euictione rerum singularium vt hic in gl. ij. respon. sed propter euictionem iuris vniuersalis sic. vt. ff. de here. vel act. ven. l. qd̄ si nul
2 la. ¶ † Nunc venio ad gl. recitationem. et oppo. q̄ de euictione teneatur. vt. l. quod si nulla. ff. de here. ven. ac. ven. Sol. q̄ ibi hereditas fuit euicta in totum vel in parte q̄ coheredem habebat hic res singularis vt in glo. pe. ¶ Op. ad idem de. l. sed si in. l. §. item si rem distraxit. Sol. vt in ea. glo. q̄ hic hereditatem ibi rē singularem distraxit. ¶ Opp. ad idem de. l. nasi de substantia. ff. de here. ven. sol. vt in gl. fi. ¶ Oppo. ad idem de. l. hoc autem. in eo titu. Sol. ibi sciebat illam non esse hereditariam vt in eadem glos. sed meo iudicio non sufficit scire nisi vt hereditariam tradat vel hereditariam esse affirmet. et sic hoc et precedens contrarium in idem recidunt et eadem solutione soluuntur vel quod puto verius illa. l. loquitur quando hereditas est euicta et in venditione est dictum si quid iuris est venditionis illud venire. vt in. l. precedenti cum illa continuatur. ¶ Concludo modo predicta et alia sic. Aut hereditas est vendita aut res singularis. Primo casu aut ipsa hereditas est euicta in totum vel in parte et tenetur de euictione inquantum autem teneatur distingue vt in. l. quod si nulla. ff. de here. vel act. vend. et hoc nisi actum sit quod venditum sit ius quo venditor habet quo casu non tenetur nisi sciens ad se non pertinere sic vendiderit vt in eodem titu. l. quod si in venditione cum seq. et seq. ¶ Aut non hereditas sed aliqua res singularis de hereditate est euicta: et tunc regula est vt non teneatur vt hic fallit si hoc actum fuit vt hic in fi. vel si affirmauit illam esse hereditariam. vt in. l. ausi. ff. de here. ven. Et idem dicit glossa. si sciuit licet non affirmauerit per. l. hoc autem in eodem titu. quod mihi non placet quia illam rem non intelligitur vendidisse vt hic. Sed potest sustineri glossa. in casu quo sciuit non esse non tradit vt hereditariam. Secundo casu quando rem singularem vendidit tunc de eius euictione tenetur vt. l. sed si lege. §. item si rem. ff. de petitione hereditatis. nisi contrarium fuisset
3 actum. ¶ † Transeo ad glo. secundam: quero an sumptus quos fecit emptor in lite recuperet a venditore. et glossa. distinguit aut fuerunt ei in contractu promissi vt videmus. hodie in instrumentis publicis appon. tunc illos recuperant quia sibi debent refici a succumbente ex generali regula vt victus victori condemnetur in expensis. vt supra de iudic. l. properandum. §. finan
4 tem. ¶ † Sed hic attende quia gloss non declarat quid si aduersarius fuit ab expensis absolutus propter iustam causam appellandi quod fieri potest. vt no. in dicto. §. si autem sed. ff. dicam. Aut emptor succubuit. et tunc si est euicta res singularis de hereditate vendita sumptus non recuperat. casus est hic. Et ratio est quia res principaliter vendita non est euicta aut hereditas ipsa est euicta. vel si res singularis fuit vendita ipsa est euicta. et sic de euictione potest agi. vt. ff. dixi et tunc dicit glossa. quod sumptus repetuntur non vt sumptus sed ratione interesse quia ex empto agetur ad interesse. vt. j. eod. l. si cum questio. in fi. et ff. de doli. excep. l. si fideiussor. cum simi. in gloss. alleg. et pro hoc ar cedat. ff. de here. ven. l. quod si nulla. et cum hac gl concor. alia in l. qui absentem. ff. de procur. et eam sequitur Cy. ¶ Sed attendendum quod Gul. de cu. in. d. l. qui absentem. et Bar. in. d. l. vendi
c tores. reprobant glo.[c] in eo. quod sentit. q̄ vbi sumptus non fuit promissi et emptor obtinuit quod ei non debent refici a venditore nam dicit Gul. de cu. quod imo quia non debet remanere in damno si aduersarius fuit absolutus ab expensis iuste vel iniuste vel etiam in modica quantitate fuerunt taxate et mouetur per. l. vt certo. §. idem labeo. ff. commo. et per. l. si fine. §. cum autē versi. marcellus. ff. rem ratam habe. Bar. vero probat rationibus videlicet q̄ venditor tenetur in litem emptorem defendere ergo non defendens tenetur ad interesse ob rem non defensam vt. l. cum querebatur. in fi. ff. iudic. sol. ¶ Item q̄ tenetur vt emptori habere liceat. vt. l. emptorem. §. pe. ff. de act. emp. sed in stipulatione habere licere veniunt sumptus litis. et extra quia vesit interesse. vt. ff. de verbo. obliga. l. stipulatio ista. ver. sed si forte. et ibi glos. ergo et c. nec potest dici quod emptor gesserit negotium suum: quia imo venditoris qui defendere debuit. Nec potest dici quod imputetur imprudētie iudicis qui absoluit a sumptibus quia de imprudentia iudicis non conqueritur. sed de omissa offensione partis quam si assumpsisset sumptus istos fecisset ipse non emptor. vbi concludit qd̄ directo ad sumptus agere non potest nisi sint promissi nec ex empto ad interesse: q̄ euictio non est sequuta sed per indirectum petet agendo ad interesse ob rem non defensam. vt. ll. ff. alleg. ¶ His addo q̄ interdum euictione sequuta non recuperat sumptus etiam si fuerunt promissi. puta qn̄ res nō euincitur rōne dominij sed possessionis nā tunc non agitur ad duplum etiā si sit promissum euictionis nomine sed

mine sed tantum ex empto ad interesse quasi re non tradita.vt.l. ratio.in princ.ff.de act.emp.ꝛ ibi glo.ꝛ hac rõne nõ venit sum- ptus litis etiã si sint promissi.qꝛ ꝓmissio intelligitur facta re eui- cta ratione ꝓprietatis.vt no.in.d.l.venditores.ꝛ hoc vult Bar. in.d.l.ratio.ꝛ ideo recipe cautelam vt emptor stipuletur de eui- ctione tam proprietatis quã possessiõis.ꝛ de sumptib⁹ vtriusq; litis. ℭ Quero cum alia glo.qd si tantũ tria predia erant in he- reditate vendita ꝛ omnia tria sunt euicta:an tunc agetur de eui- ctione.quidam qd sic vt de oĩbus agat ꝓpter tertium ad instar falcidie quã vltimũ legatũ inducit.vt.ff.ad.l.fal.l.in quantitate. §.magna.Jo.vero ꝛ glo.dicunt contra.ꝛ melius:qꝛ predia non sunt vendita sꝫ ius ipsum hereditarium qd nõ est euictũ.sed cum nulla res sit in hereditate ꝯdicit ꝓciũ.vt i gl.no.vt superius dixi.

1 Donator de euictione nõ tenetur nisi hoc polliceatur.
2 Pactum vestiri dicitur si res ipsa tradatur.
3 Pactum de euictione incõtinenti appositum an dicat vestitum.
4 Agi de euictione qñ possit re donata euicta.
5 Euictio non debetur si res legata euincatur.

1 **Quoniam.** ℭ † Donator nõ tenet de eui- ctione nisi promiserit.hoc dr. concor.l.aristo.§.fi.ff.de dona. ℭ Op.qd contra co- heredes nõ agat.vt.ĩ.de here.ac.l.si adulta. Sol.qd nõ ꝓ portiõe sua qua est heres vt ibi.sed ꝓ portionibus aliorum sic vt h c.in.i.gl. ℭ Op.secũdo.tex.dicit nudo pacto interueniẽ te.ꝛ nõ declarat super quo.ꝛ sic nos dimittit in incerto ꝛ dubio contra.§.quibus.ĩ.de nouo co.cõpo.huius timore glos.ĥ.legit duobus modis. Uno vt pactum fuerit nudum in donando quo casu olim ꝛ tempore huius.l.non dabat actio.sꝫ hodie sic condi tione ex.l.si quis argentum.ff.de dona.ꝛ hoc vult gloss.vsq; ad ver.vel dic. Ibi ponit secunda lect.vt loquat de pacto interue- 2 niente super euictione prestanda. ℭ † Op.tũc.qd pactũ in ca- su huius.l.nõ sit nudũ:qꝛ hec res fuit tradita.ꝛ sic debet dici ve- stitum.vt.j.de donatiõ.l.legem.ꝛ ff de pac.l.in transactionibus. Sol.vt sequit in gl.vsq; ad ver.sed cũ hodie.vcꝫ qd predicta pro cedant qñ pactum nudũ euictionis est appositũ circa pactuꝫ de donãdo.nec curaret si ex interuallo vel statim sit appositũ.nam si ex interuallo hoc est clarũ:quia hoc est regulare vt non pariat actionẽ.vt.l.iurisgẽ.§.quinimo.ff.de pac. Si incontinenti: tunc ratio est qꝛ ipsum pactũ de donando nõ ꝓducebat actionem.et sic nõ erat vestitum.igitur nõ poterat aliud vestire seu robur ei tribuere.vt.ff.de peri.ꝛ cõmo.rei ven.l.in venditione. ℭ In con- trarĥo vero pactum erat in traditione appositũ.sentit ergo ista glo.quod si hic in traditione fuisset appositum qd hoc pactum de euictione esset vestitũ ꝛ produceret actionẽ. ℭ Sed in ꝯtrium facit qd no.gl.iĥ.l.si intra.ꝛ.l.in traditiõibus.ff.de pac.sed de- fende:qꝛ ibi qñ promissio ꝓcedens ex qua postea fit traditio est obligatoria efficaciter ita qd traditio sequẽs censetur necessaria. Et glos.ista loquitur quando pactũ nudũ precedit qd in tẽpus hui⁹.l.nõ erat efficax actionẽ ꝓducere:ꝛ ista traditio censet volũ taria. ℭ Sꝫ adhuc ꝯ hoc op. Cy.qd tũc pactũ nudũ iuxta tradi tionẽ voluntariã appositũ vestit qñ apponit pro tradẽte nõ cõ- tra eũ.at hic apponit ꝯ tradentem.ergo nõ vestit.ꝛ maxime:qꝛ nullus resultat ꝯtractus innominatus nec vltro citroq; obliga- torium.ꝛ de hoc põt dici hic fore casum.qd no.sed de ꝯctu inno- minato resultare debent nõ curo vt dicam in sequenti qõne.de alio vero vcꝫ qd debeat esse ꝓ tradẽte remitto ad ea que scripsi 3 in.l.legem.ĩ.de pact. ℭ † Quero modo cũ hodie ex pacto de do nando det condictio ex lege an pactum de euictione incõtinenti appositũ vestiat.ꝛ dicit gloss.qd sic in ver.sed cũ hodie. ℭ Sed hoc reprobat Cy.dicens qd tũc pactũ vestit coherẽtia ꝯct⁹ quã do habita relatione ꝯctus ad pactũ resultat aliquis ꝯct⁹ inno- minatus vt p eũ.vt no.in.l.pacta nouissima.ĩ.de pac sꝫ hic nõ resultat qꝛ iambo sunt ꝓ vno.ergo ꝛc.sed tene glo.qꝛ ẽt quando ambo sunt pro vno vestit pactũ cõtractus coherentia vt ibi di- 4 xi ꝛ plenius in.l.petens.in co.titu. ℭ † Quero an re donata eui cta possit de euictione agi.ꝛ gl.ista cũ qua cõcor.alia in.l.aristo. ff.de dona.distinguit.aut de euictione fuit per stipulationẽ pro- missum.ꝛ tũc agi potest vt hic.aut per pactũ tantũ.ꝛ tũc aut do- natio incepit a precedẽti stipulatione.ꝛ idẽ qꝛ pactũ de euictio- ne censet vestitũ coherẽtia contractus.aut incepit a precedenti conuentione tantũ ꝛ tũc qꝛ hodie ex ea põt agi.vt.j.de dona.l.si quis argentũ.ad huc ex pacto euictionis põt agi scdm opi.gl.sꝫ Cy.contra.vt supra dixi.Sed sto cum glo.ꝛ ꝓ his accedat.ff.de verboꝝ obli.l.vbi autẽ.§.fi. ℭ Aut incepit a precedẽti traditio ne tantum.ꝛ tũc de euictione nõ agit vt hic.nisi dolum interue- nerit.vt.l.aristo.§.fin.ĩ.alleg. Idem dico si de euictiõe nihil fit dictũ vt propter dolũ agatur.vt.d.l.aristo.qd intellige ad sum- 5 ptus.vt ibi nõ ad totale interesse fm doct. ℭ † Querit glo.qꝛ le- gatum est donatio an re legata euicta debeat euictio.ꝛ dicit qd nõ si debet in specie:secus si gener eqꝛ tunc debetur.vt.ff.eo.l.si is qui.ꝛ.l.heres ff.de leg.i.l.si.a substituto:ꝛ de hoc plenius scri- psi in.l.cum alienam.ĩ.de leg.

a ↪ Ex prediĥs. Iste tex.intelligit de obligatione pura vt hic in versi.creditore.iuncti§ not.per Bart.in.l.i.ver.quero vtrũ.ff.si cer.peta.ꝛ patet hic in ver.obligato.iuncta.l. facere.cũ ibi no.ff.solu.mat.ꝛ.l.cedere diem.ff.de verbo.signi.

b ↪ Libera. Quod re vendita simpliciter presumitur venditio libera.not.hic Bal. in prin.ꝛ in.l.quoniam.per illum tex.ĩ.de compen.

Quirem. Quãdiu res nõ ẽ euicta h euictio ne nõ agit.h.d. ℭ Oppo.qd ẽt si ꝯo possideat nõ agat.vt.ff.e.l.nõ tamẽ.Sol.vt in gl. ℭ Op.de.l.si post imperfectã.j.eo.ꝛ de.l.fine liber- tate.ꝛ de.l.si seruus quẽ.§.fi.ff.de act.empt.qui casus est notan- dus:qꝛ nõ est alibi. ℭ Solu.per regulam ꝛ casus speciales a re gula.vt in glo.fi. ℭ Glo.opponit de aliĥs.ll.ꝛ soluit eodem mo do sed proprie non sunt exceptiones.

Si predium. Pro predio dato insolu- tũ ꝛ euicto agitur de eui- ctiõe vtili ex ẽpto.h.d. ℭ Op.qd cã pignoris sit mu tata.vt.ĩ.si antiqui credito.l.i. Solu.vt ibi not. ℭ Op.quod non ex empto sed primitiua.vt.i.libera.ĩ.de sent. ℭ Gloss.ibi soluit ꝛ multuꝫ laborauit.breuiter distingue vt ibi scripsi.

1 ℭ Res que venditur libera presumitur.

a **Ex prediĥs.** a Emptor põt agere vt res si bi vẽdita a nexu pignoris libe 1 ret.h.d. ℭ † No.qd res semp ꝓsumit vẽdita libera b b vt hic.ꝛ.ff.de act.emp.l.in venditiõe. ℭ Item quod hic cõsequit ur excipiendo qd cõsequeretur agendo.cõcor.fuit in glo. ℭ Oppo.de l.qui rem.ĩ.eo.Solu.qd hic nõ agitur:qꝛ res sit euicta sed quia nõ est tradita libera vt est conuentum ꝛ etiam sic in dubio presumit.vt in hac.l.vt.ff.de actio.emp.in.l.vendi- tione.qd no. ℭ Quero tex.iste loquitur quando nõ fuerant pre- dia tradita.quid igitur si tradita fuissent.dicit gl.quod quidam dixerunt agi non posse per.l.qui rem.ĩ.eod.qd glo.reprobat ne deterioris cõditionis sit emptor post traditionem et factã quaꝫ ante.vt.ff.de act.emp.l.creditor.§.predium. ℭ Ad.l.qui reꝫ re- sponde vt.ĩ.dixi in contrario.

1 ℭ Precium ꝛ nõ interesse remittitur si conuentum fuit ne de euictione agatur.
2 Cautio de euictione peti potest si re tradita cautũ non sit.

Non dubitatur. Licet euictio si fue- rit promissa tñ agi tur ex empto re euicta.h.d. ℭ Opp.de.l.si fundũ.j. eo.Sol.qd hic ignorans:ibi sciens alienum emit vt 1 in glos. ℭ † Quero quid si fuit conuentum ne de euictione agat. Responde quod vtilitas seu interesse videtur remissum non pre c cium. c vt.ff.de act.emp.l.emptore.§.qd autem.versi.ibidem aũt. vt hic in gl.qd no.et hoc verũ nisi ꝛ preciũ remiserit vel actioeꝫ ex empto ad preciũ.vt ibi dẽ. ℭ Et idẽ si dixerit qd nõ vult cum aliqua actiõe teneri.vt.ff.de edi.edic.l.vẽditor.§.querit. ℭ Con d clude ergo sic.aut euictio est promissa ꝛ re euicta d agi potest aut nõ est ꝓmissa ꝛ tunc aut sciens alienam emit ꝛ nõ aut ignorans ꝛ tunc agit nisi fuerit conuentum ne de euictione agat:qꝛ tunc ꝓ cium non videtur remissum sed vtilitas sola nisi generaliter lo- 2 cutus fuerit dicens qd nõ vult aliqua actione teneri. ℭ † Quero res est tradita ꝛ de euictione non est cautum an possit peti vt ca- ueatur.et dic quod sic siue fuerat conuentum siue non.vt.ff.eod. l.ĥ.ꝛ ibi habes de quãto cautio debet prestari.sed attende:quia in libello de directo ꝛ immediate nõ agitur ad cautioneꝫ sed ad rem ipsam propter cautionem omissam ꝛ plene scripsi in.l.exhi tionis.ĩ.ad exhiben.vbi vide.

Auctore. Fideiussor euictus potest conueniri solum denunciatione facta vendito ri.h.d.Not.qd est necesse vt fideiussori denũcietur vt causam defendat.

1 ℭ Euictio quibus casibus nõ debeatur.
2 Denunciatio quando quibus ꝛ an scienti ꝛ an pupillo debeat fie ri.ꝛ nu.seq.
6 Pactum ne venditor de euictione teneatur an sit validum.
7 Emptor qui nõ fuit in iudicio quare de euictione non agat.
8 Emptor an agat de euictione si res absq; eius culpa in iniuriaꝫ iudicis sit euicta.

Emptor. Emptor non agit de euictione nisi denunciauerit venditori vt causaꝫ defendat. Item si res euincatur per iniuriam iudi- cis vel culpam emptoris de euictione nõ agitur.hoc 1 dicit. ℭ † Nota, tres casus e in quibus euictio non debetur con- e cor.ponuntur in princip.gloss.Sunt ꝛ aliĥ puta quando ex causa sequenti ꝛ non antecedenti facta est euictio.vt.ĩ.pro quib.cau. ser.pro premio.l.i.accip per totum ꝛ.j.de edil.act.l.si apud.Iteꝫ quã do sententia arbitri est res euicta.vt ff.eo.l.si dictum.§.si ex promisso.ꝛ est ratio qꝛ in culpa est se cõpromittendo.vnde dixit Bar.qd illa.l.locum habet in cõpromisso volũtario non neces-

c ℭ Nõ preciũ.no. ꝙ euictiõis actio sꝫ ex pacto nõ cõ petat emptori:tñ agi põt ad ꝓciuꝫ l.ẽptorẽ.§.q au tẽ.ver.ibidẽ.ff.de act.emp.l.ĥ.§.fi. ꝛ ibi bald.ĩ.com dele.qd verũ si pa ctũ fuit in genere ꝙ de euictiõe nõ teneret venditor secus si certe ꝓso ne.l.q libertatẽ.l pri.ff.c. Itẽ verũ nisi dictũ pactuꝫ sit factũ intermu tuo vẽdentem et emẽtẽ:qꝛ tũc neu ter agit ad ꝓciuꝫ gl.sing.in.l.si fa milie.ĩ.fa.her.et ibi Bar.dicit ñ habere locũ i di- uisiõe.ꝛ sꝫ bal.ĥ ꝛ Ludo.in sing. ṽ.euictio.vẽs.vẽ- dens. Itẽ verũ ẽ si fine eã est renũ ciatũ actiõi sec⁹ si eã eã expresse:qꝛ tũc etiã pciũ non repetit. Bal.l.i. §.ĥ.q.ĩ.d pericu. ꝛ cõmo.rei vẽdi. bar.l.d.l.q liber tatẽ.de euic.

d ℭ Re euicta qua liter euicta rem ꝓ prie dicat ꝛ an et qñ q ad ꝓciuꝫ ꝛ duplũ de euictio ne agere põt qñ res euicat hypo thecaria.ꝛ qualit ꝛ quo.l.d euictio ne.ff.de euic.sꝫ legat vide per So ci.ꝯsi.cxxx.icip.i cã tacta in no ꝯ si.ver.postremo defendi.cũ ṽ.sc.ĩ ĥ.prec.bar.l.rutiĥ

e ↪ No.tres cas⁹. Uide de his tri bus casib⁹ in qb⁹ vẽditor nõ tenet de euictio.p In no.in.c.fina.ꝛ ibi doc.extra de ẽp. ꝛ ven.ꝛ ibi lati⁹ p Anto.de but.nu merantẽ multe a casus alios.ꝛ ibi etiã.Pau.d lea- za.in vlt.verbis

a ¶ Quid si venditor scit. adde mo der. in. ca. fina. de emp. et ven.

b Si fines. vide l. han princi. ff. de pigno. ac. vbi per illis emptio alia probat latitudo agrorum. et vide Bar. in rub. C. de contrahen. emp. in. xxii. q. ver. sed pone quod inter situm et scitum. et no. ang. in l. venditores. ff. de ver. ob.

c ¶ Nota. quod id quod facit iudex. Limita per. l. a diuo. pio. §. si emptor. de re iu. et quod ibi habetur nam l. proposito ibi licet pars non possit recedere a contractu venditionis tamen iudex potest secundo et magis proprie. ad hanc limita secundum bal. in l. in stat. de iure. fis. li. x. et p Angel. in re per. §. ex non scripto. insti. de iure natu. l. ix. col. vbi dicit quod tunc factum iudicis reputetur factum partis quando illud clauditur sua administratione iurisdictionalis secus quod nota. Item ad istam. l. ad de toci. consilio cxxiiii. lex. presens consultatio circa medium. §. ci. l. ci. pre chart. cxxiiii. Et idem Bar. l. i. me inuenerit. C. vnde vi.

a sario: quia tunc non est emptor in culpa. ¶ † Quero quando debeat
2 fieri ista denunciatio. glo. ista dicit ante aperturam testium: et idem
not. in l. si rem quam. §. fina. ff. eod. et sic est de mente eius quod tali
tempore quo probationes fieri possunt. verum quia probationes ex cuiusque
parte debent fieri super exceptione: ideo subaudi quo exceptiones
3 opponi possunt et probari. ¶ † Quero quid si venditor scit[a] an
a denunciatio ista tunc sit necessaria et arguit glossa quod non quia
certus certiorari non debet: vt. ff. de acti. emp. l. i. in fina. cum si.
¶ In contrarium inducit lex denunciasse. ff. de adult. Subiungit
quod tutius est vt ei denuncietur sequitur igitur quod ista denunciatio
nunc non est omnino necessaria. Eandem tenet hic Cy. et idem Dy.
extra de reg. iur. c. eum qui incertus. et ita antiqui pertransierunt.
¶ Sed Ioan. and. in addi. super Spec. de emp. et vend. §. fina.
dixit istam opi. non bonam ex eo quia leges simpliciter denunciationem
non exigunt: quia tunc fatetur quod certus non est amplius certiorandus
cum finis denunciationis sit expletus. sed vbi finis denunciationis
aliud requirat quam certiorationem solam sicut est in proposito
quia requiri debet vt veniat causam defensurus vel vt adsit tine defensioni.
vt probatur l. eo. l. si parentes. et l. emp. et ff. de procu. l. qui ob
sentem. et ff. de iud. l. venditor. et ff. eo. l. si rem quam. §. fi. tunc denunciatio
est necessaria vt. d. l. denunciasse. ¶ Istam opi. postea
secutus est Bar. licet de Ioan. an. non faciat mentionem et ita teneo
et meo iudicio hoc bene probatur C. de peri. et commo. rei vend.
l. i. ibi et ita si ei denunciatum est &c. vbi pondero limitaturam illam
et ita. et dictionem conditionalem si. Et hec est vera nisi per pactum
hec necessitas denunciandi fuerit remissa. vt. ff. eo. l. herennius
in princ. Item nisi insidiis venditoris fuerit impedita. vt. ff. eo. l. si
4 dictum. §. fin. ¶ † Quero an pupillo possit fieri hec denunciatio.
Bald. in l. liberam. C. de sen. dicit quod sic: et dic quod ratio redditur in glo. l.
cum filius. §. in hac. ff. de ver. oblig. s. quia nihil eo faciente tenetur.
¶ In contra. mihi videtur quia requiritur vt faciat ergo non ei
5 soli denunciandum. vt. l. sed si ex stipulatu. in eo. titu. ¶ † Quero
ab extra quid si non denunciauit ei in causa principali sed vult ei denunciare
in causa appellationis. ¶ Gl. in. d. l. si rem quam. §. fin. dicit
quod potest dummodo omnia integra sint actori. arg. iii. ff. de
ope. lib. et pro hoc facit. ff. loca. et condu. l. si in lege. §. colonus in fin.
9 ¶ † Quero si conuentum fuit ne venditor de euictione teneatur
an pactum valeat: dic quod sic per regulam si quis in conscribendo.
C. de pact. et C. de epis. et cler. fallit in casibus quos nota C. de pe-
7 ri. et commo. rei ven. l. i. per Bal. ¶ † Quero de ratione quare si emptor
non fuit in iudicio non agit de euictione. Respon. vt in gloss. fin.
quia magis propter eius absentiam et contumaciam quam quia foueat malam
causam. vt. l. si ideo. ff. eo. quod intelligo de anteriori absentia per quam
defensio cause videbatur omissa non si omnia peregit et ad sententiam
citatus non venit vt probatur. ff. de inoffi. test. l. qui repudiantur.
§. fin. test. de mente. d. l. si ideo alia vide in. l. i. C. de peri. et commo.
8 rei ven. ¶ † Ulterius quero cum gloss. pe. si res est euicta per iniuriam
iudicis et sine culpa emptoris an de euictione agat. nam
si culpa res est apud omnes clara quod non agit. argu. ff. de fide
ius. l. exceptione. et ff. de here. vel ac. vendi. l. ii. §. solet. in fine. et ff.
man. l. si procuratorem. §. si ignorantes. facit. C. mand. l. i. et l. si p
ea. est ergo questio nostra quando sine culpa. Et circa hoc variant
gl. Nam glo. in. l. si per imprudentiam. vltra medium glo. magne
tenet quod tunc agat et idem nota. in l. si quis probauerit. ff. de pub.
Contrarium no. gl. in. d. l. exceptione. secundum Io. ¶ Sed primam tenuit
Iaco. de are. et Oldra. sed Dy. videtur distinguere quod si
iudex habuit animum iniuriandi licet culpa emptoris non interueniat
tunc non agit per istum text. qui indistincte loquitur; secus
si animum iniuriandi quantum in eo fuit non habuit quia tunc agit.
hoc videtur velle Cyn. licet corrupte habeatur. ¶ Ista verba Cy.
non videntur tuta. quia l. si per imprudentiam. in princ. loquitur quando
non habuit animum iniuriandi quia imprudentia non supponit
animum inferendi iniuriam in persona iudicis nec vllam culpam
partis. Unde Barto. in. d. l. except. dicit quod interdum fertur sententia
contra eum ad quem principaliter cause spectat negotium seu rei
periculum vt contra fideiussorem procuratorem et similes: tunc distingui
debet. aut eius culpa vel non. vt. l. si procuratorem. §. si
ignorantes. ff. man. et l. excep. ff. de fide. et ideo inquit quod gloss.
ibi posita non est bona. accedat etiam pro predictis. l. i. C. man. Aut
est lata contra eum ad quem principaliter spectat negotium et
ipsius rei periculum vt est emptor et tunc indistincte non agit siue
per iniuriam vt hic siue per imprudentiam: vt. d. lege si per
imprudentiam. quod autem ad emptorem spectet rei periculum.
patet in. l. necessarios. ff. de peri. et commo. rei vendit. Non obst.
d. l. ii. §. solet. ff. de here. vel actio. vendic. quia ibi est lata contra
venditorem ad quem principaliter non spectabat rei periculum
sed ad emptorem: ideo ibi distinguitur. ¶ Aut dolum commisit
vel non. et sic secundum eum glos. male dixit in. d. l. si per imprudentiam.
in terminis nostris et alia similiter in terminis suis que est
in dicta lege excep. ¶ Quero cum gloss. fi. an si venditor est presens
teneatur ipse appellare. et dic quod sic vt in ea. ¶ Quero
quia tex. hic in fi. mentionem facit de fideiussore an etiam ei denunciari debeat. et videtur quod sic quasi eius intersit. vt. l. non ita demum.
ff. de adop. ¶ In contrarium quia hec. l. in princ. non loquitur
nisi de autore et eius herede: et idem dicitur l. eo. l. empti. et hoc verius
puto. quia ei soli a quo titulum habet necessaria est facienda
denunciatio etiam si alii preiudicet. vt. ff. eod. l. minor. §. si seruus.
ver. denunciare. quia tex. est nota.

¶ Emptor conuentus via exceptionis potest sibi seruare sumptus
meliorationis.

Si controuersia. In causa euictionis sit agi etiam pro interesse meliorationis. hoc dicit. ¶ Et habet hec
lex duas lectu. vnam in glossa secundum quam glos.
ponit quod emptor hic fuit actor aliam extra glo. per quam ponitur
quod emptor fuit reus. ¶ † Opponitur igitur sic. si emptor
fuit conuentus potuit sumptus meliorationis per viam excipiendi
sibi conseruare. vt. C. de rei vendi. lege domum. et. ff. in eodem
titu. lege in fundo. quod si non fecit in culpa fuit igitur pro illis
non agit. vt. ff. eodem lege si ideo. et lege si per imprudentiam.
cum ibi nota. in principio. et. ff. de actio. emp. lege idemque. §. i.
¶ Huius timore gloss. dicit quod hic emptor non possidebat:
sed alius contra quem emptor agit et succubuit et sic controuersia
fiebat emptori in resistendo. ¶ Alia est lectura quod hic erat
reus et est magis plana. vnde dic quod fundum possidebat emptor:
sed loquitur in casibus in quibus retentione vti non potest
qui nota. in. d. lege in fundo. vel si poterat dic quod venditor
fuit in dolo quia sciebat rem alienam emptor fuit in culpa et
dolus preponderat culpe vt. l. si procurator. ff. ad l. aquil. ideo
agit ad sumptus. vt. l. aristo. in fin. ff. de dona. et ibi per gl. et Dy.
et hic per Cy.

¶ Euictionis agitur ratione dominii si certis finibus designatis in fundo vendito quid euincatur. et nu. 2.

b **Si fines.** [b] ¶ Uendito fundo certis finibus designatis si quid euincitur
intra fines ratione dominii agitur de euictione non
si adiudicationis ratione in finium contentione: hoc
dicit. ¶ Opponitur de lege mancipium. §. fin. ff. eodem vbi dicitur
non interesse quo genere iudicii euincatur. Solu. vt in glos.
quod hic non censetur euinci licet alteri adiudicetur: quia pro
adiudicato pecunia datur. secus si ratione dominii euinceretur:
vt hic in princip. Preterea hic non euincitur propter defectum
2 venditoris sed proprium emptoris secundum Cyn. ¶ † Quero
ab extra quid si non ratione proprietatis sed possessionis tantum
euincitur. dic quod contra venditorem agitur sed non quasi
res sit euicta: ideo ad duplum non agitur licet sit promissa in
casu euictionis: sed agitur ex empto ad interesse quasi re non tradita.
vt. l. ratio. in princip. ff. de act. emp. et ibi glo. et hac ratione
in hoc interesse non veniunt sumptus litis etiam si sint promissi:
quia talis promissio intelligitur facta re euicta ratione proprietatis.
vt dixi. C. eo. l. i. in. q. in fi.

¶ Consentiens venditioni non potest de euictione agere.

Exceptione. Exceptio quem de euictione tenet actio locum habet contra fideiussorem. hoc dicit. ¶ † Nota quod consentiens
venditioni non agit de euictione. ¶ Item not.
regulam quem de euictione tenet actio &c. vt hic. et. ff. eodem lege
vendicantem. ¶ Opponitur quod fideiussor consentit venditioni
ergo potest conueniri pro iussu quasi ratum habeat vt. ff.
quod iussu. l. i. §. si ratum. Sol. quod illud verum si consentit vt
pater vel dominus. sed hic consentit vt quilibet extraneus. vt in
ea. l. §. quid ergo. ¶ Oppo. de. l. si. i. eo. Solu. vt in glos. fi. quod
regula quem de euic. &c. ibi fallit.

Siue in libertatem. Ad interesse agitur antequam res euincatur si inter partes hoc agatur.
¶ Op. de. l. si plus. §. mota. ff. e. et de. l. qui rem. C. eo.
Sol. quod illa regula hic fallit propter pactum: sic etiam fallit in aliis
casibus no. in. d. l. qui rem.

¶ Factum iudicis censetur esse partis.

Si ob causam. Emens a iudice iudicati exequente partem
habet obligatam de euictione. ideo eum agentem repelli
exceptione. hoc dicit. ¶ † No. quod id quod fa-
c cit iudex[c] pars facere videtur. et sic factum iudicis et partis equiparantur.
concor. C. si in causam iud. pig. cap. sit. lege. i. ¶ Quero
inquantum agere posset si alius euicisset. et dic vt in glos. dicitur
alibi quod debitor tutus exceptione odiosa dando pignus
debitum dicitur approbare et exceptioni renunc. arg. vt. ff.
ad macedo. l. item si filius. cum si. an idem erit iudex dat creditori
pignus debitoris tuti exceptione odiosa glossa sentit quod sic
per istam legem. ff. ne vis fi. ei qui in pos. mit. dicitur lege. i. §. hec
verba. ver. denique. quod non placuit ibi Dyn. nec hic Cyn. et nihil
allegant. Similiter non placet ibidem Barto. quia hec lex.
loquitur

loquitur de debito non de indebito ad qd pars cōpelli non pōt nec potestas generalis soluendi pro alio cui data ab homine vel a lege refertur ad indebita. vt. ff. de cōdi. indebi. l. si pcu. ⁊. ff. de so lu. l. si is cui. §. i.

Siue possessio. Quē de euictione te net ictio vt principa lis heredem repellit exceptio. h. d. Not. sic in herede ñdcussiore. j. eodem. l. fina. ¶ Item not. quod solum pro parte pro qua est heres repellitur. vt. s. de here. actio. lege si adulta.

Si non iniuria. Emptor ratione euictionis pignus datū persequi potest. h. d.

1 Euincens ad precium non tenetur.
2 Stipulatio dupli intelligitur si res ipsa euincatur.

Super empti. Re euicta agitur de euictione ad interesse tā pcū quā meliorationis habita relatione fructuū. h. d.
1 ¶ † No. qd euincens non tenetur ad preciū. concor. sunt in glo. ¶ Contra qd oppo. duobus modis ⁊ sol. vt in glo. ¶ Item not. qd parte tantū euicta agitur de euic. sed inquātū agitur: dic qd pro quātitate partis euicte si est euicta pro indiuiso vltas pro bonitate rei si est euicta pro diuiso qd declara. vt ff. co. l. i. ¶ Sed qr parte euicta non agatur videt casus. ff. co. l. si dictum. §. in stip. Sol. Jo. ibi dixit qd speciale est ibi in homine secus in equo ⁊ ceteris indiuiduis vel etiam in fundo vt hic. et d. l. i. ⁊. l. ex mille. in eo. ti. Pe. vero hanc solu. Jo. non admisit et differentiam fecit inter actionem ex empto que daf pro euictione ad precium vel ad interesse. ⁊ illam dici locum habere parte uicta. vt hic. ⁊. d. l. i. nec curat siue sit pars vera. siue subiectiua. siue legalis. vt. d. l. i. ⁊. ff. de vsu. l. iiij. ⁊ de lega. ij. l. meuius. §. peñ. ⁊ de verb. signi. l. recte. ⁊ actionē ex stipulatione ad duplū: quia illam dicit non competere parte euicta. vt. §. in stip. nisi hoc fuerit dictū in stipulatione. ⁊ ita intelligi. l. ex mille. in prin. in cod. ti. ⁊. l. si mancipiū. § i. in eo. ti. ⁊ ibi glo. sed in mancipio. ⁊ sic in homine loquitur vnde Jo. non ob. Unde in aliqs rebus videtur agi posse ex stipula. propter regulam. l. que de tota. ff. de rei ven.
a ¶ † Sed Pe. dixit non esse eandē rationem partis ad totū nec econtra in stipulatione: quia stipulatio dupli intelligitur concepta sub conditione si res euincatur etiam si sint predia. vt. l. euictis. ff. de vsu. ⁊. ff. de statu. lib. l. si quis libertatem. §. si duo. ⁊ idō anteqȝ agere possit oportet integram conditionē impleri. vt. ff. de condi. ⁊ de. l. cui fundus. Item dixit in homine non posse reddi bonam rationem specialitatis. ⁊ sic qd in eo dicitur locū sibe vendicare in quacunqȝ re dixit Petr. quem sequi videtur Cyn. ¶ Dz attende qd gl. in. l. i. ff. eo. hec examinat latius quā in alio loco. ⁊ Bar. ibidem tenet opi. Joā. an. quā glo. videntur sequi. primo per. d. l. si dictū. §. in stipulatiōe. que videt aliquid specialitatis notare in homine vbi nō sit dictum qd agatur parte euicta. ⁊ rō specialitatis sit eius dignitas. vt alias dicit in. l. iustissime. ff. de edil. edic. ⁊ hec fuit ratio Jo. Addit Bar. aliā: qr post eius euictionem partis pro indiuiso remanet in eo vnum esse totale ⁊ insolidum. sed certe idem dici posset in equo et boue. Secundo mouet: qr parificari vr euictio hominis ⁊ agri in estimatione hemi atis. ff. de edi. edic. l. peñ. sed modicum facit: qr ibi de pluribus vnus seruus fuerat euictus. Tertio mouetur per. l. ex mille. in prin. que ex stipulatione dupli loquitur: ⁊ tamē ratione partis euicte ex ea agitur ⁊ sic aliud debemus dicere in hoie qȝ in agro: qr dicere qd ibi in agro hoc actū fuit est diuinare. ⁊ hec fuit ratio Jo. an. ¶ Quarto cōfirmat: qr pmittentes duplū de euictione videntur promittere si ager venditus hō vel equus suus nō sit. ⁊ sic si apparebit non esse suū non promittit sed ista verba non referunt dūtaxat ad totum sed etiam ad partē. vt. ff. de leg. i. l. sic hō qui meus erit. ergo parte euicta pro illa pte committi dz stipulatio: quia illā apparet suum nō fuisse. ⁊ p hoc accedat. ff. de ɔtrahen. emp. l. si debitor. §. verisimile. Et ex hoc apparet rationē Pe. non valere: ⁊ per ɔ͂is stat alia ⁊ quinta rō qr qd statuit in toto ⁊ in parte. vt. l. qui de tota. ff. de rei ven. Sexto confirmo quia natura cōtractus sic habet vt vēditor de euictione teneatur siue res euincaf in totum siue in parte. vt. ff. eodem. l. i. Cum agitur per contrahentes stipulaf dupla re euicta intelligi debet secundum naturam euictionis ⁊ contractus. vt ff. de vsur. l. si stipulatus. ⁊ sic siue euincatur insolidum siue in parte fallit in homine. qr sic in eo statutū rōne dignitatis sue nisi aliud in eo sit conuentum. vt. d. §. in stipulatione. ⁊. d. l. si mancipium. §. i. ⁊ hāc puto veritatem.

1 ¶ Euictionis agitur vbi per sententiā res euincitur.
2 Euictio in detur si statuto disponente et iudice cogente compromittatur.

c **Si cum questio.** ¶ † Si res per sententiā euincatur de euictione agitur non si sponte restituatur. hoc dicit. ¶ Super tex. ibi certum fecisti per solennem denūciationem cuius forma de qua. j. eod. l. si parentes. ⁊. l. seq. ¶ Not. vt de euictione agatur sententiam iudicis fore necessariam. ⁊ ztem quod in causa euictionis veniunt damna ⁊ sumptus de de quo dix. s. co. l. i. ¶ Opp. qd nec per sententiam contratur euictio. ff. cod. l. si dictum. §. si compromisero. Solut. ibi non iudicis sed arbitri erat sententia: vnde potius facto compromittentis censetur euicta. ¶ Contra solu. opp. qd lz interpretatiue per factū suum videaf euicta ppter sniam tñ agere possit. vt. ff. co. l. si rem quam in pnc. la. i. Glo. dicit in. d. §. si cōpromisero. qd nō agit ex stipulatu sed actione ex empto sic: qd nō placet doc. quia ibi dicit nulla actiōe ⁊ sic omnē excludit. Quare Fran. accur. dixit qd. l. si rem. loquif de iure excipiendi nos vero de iure agendi. Uel tertio ibi constabat ⁊ notorium erat rem esse alienam vt in sequenti contrario. ¶ Oppo. tertio de. l. emptorem. in princ. ff. de act. emp. Sol. vt in glo. qd ibi erat notorium rem esse alienam. ⁊ sic not. quod no-
2 torium ⁊ sententia iudicis equipollet. qd est notandū. ¶ † Quero compromissum factum fuit cogente iudice ex dispositiōe statuti an tunc aget de euictione. Et videtur qd sic per text. in. d. §. si compromisero. in fi. ibi. nulla necessitate cogente ⁊c. a sensu contrario. ⁊ loquitur in arbitro nō in arbitratore. Pro hoc etiam facit: quia arbiter ex necessitate electus succedit loco iudicis: vt. l. apertissimi. s. de iu.

Si status. Emptor ꝗ succubuit de euictione agit non si obtinuit. hoc dz. ¶ Querit glo. an sumptus recuperet qui obtinuit. ⁊ dicit qd nō nisi sint promissi. quod fatetur bar. quasi re euicta. sed actione ex empto agit quasi re non defensa. vt p eū not. s. co. l. i.

Si obligata. Prescriptio emptoris pdest venditori. h. d. ⁊ id assignatur in prin. gl. ¶ Op. qd hypothecaria nō pscribatur spacio longi temporis sed longissimi. xl. annorum. vt. l. cū notissimi. s. de prescrip. xxx. an. Sol. vt in gl. ¶ Op. de. l. empti. j co. Sol. vt ibi.

a **Si parentes.** Re euicta agit de euictione et cōtra vēditoris heredem: ideo ei debēt denunciari vt adsit defensioni nec ex eorum persona pōt in integrū restitutio impetrari. h. d. ¶ No. ex principio qd qui de euictione tenetur nō potest prohiberi quominus assistat. ¶ Ex fine not. quod nō de
b nuncians autori[b] non agit de euictione. ⁊ adde que dix. s. eod. l. emptor.

1 ¶ Actio ex empto pro euictione non tollitur longo tēpore: ⁊ in triginta annorum spacio. ⁊ nu. 2.

Empti. Primo dictū in genere. secūdo infert in specie. scda ibi: si itaqȝ. Et principiū huius. l. pōt legi duobus modis. Uno modo fm gl. vt intelligatur qd hec res nondum erat pscripta quādo fuit euicta ⁊ fm istam lecturam. h. d. Etiā si post longū tempus res non prescripta euincatur de euictione agitur si legitima denūciatio precessit. h. d. ¶ Oppo. de. l. si obligata. s. eo. Solu. qd hec res nōdum erat prescripta ibi sic. Non tamen intelligas
1 vt cōtra libertates prescribi possit vt in gl. ¶ † Alio modo pōt legi qd hec res non prescripta fuit euicta ⁊ post euictionē tacuit longo tēpore ⁊ querif an actio ex empto pro euictione tollatur spacio longi tēporis. Et dicitur quod non, ⁊ ratio est qr est actio psonalis. ¶ Et sic no. qd actio ex empto que daf pro euictione nō tollitur spacio longi tpis. Itē no. qd si fuerit actum ne de euictiōe agaf vz pactum ⁊ remissio periculi: qd itelligi respectu alterius interesse nō respectu precij nisi dixerit se nō velle teneri ali-
2 qua actione. vt dix. s. co. l. nō dubitaf. ¶ Quero ac actio ex empto pro euictione tollatur. xxx. an. dic quod sic sicut alie personales sed non anteqȝ nascentur currit prescriptio nascif aūt demum
c re euicta. vt in glo. ¶ Quero de forma huius denunciationis. Respōdet Bar. qd emptor dz narrare litem prius sibi motā p talem ⁊c. ⁊ successiue protestari vt adsit ⁊ defendat causam vel illam instruat. vt in hac. l. ⁊ precedenti. Sed subiungit quod de lite mota nō tenetur emptori credere ⁊ tñ debet emptor ipsum certum facere. vt. s. co. l. si cum questio. ⁊ ideo si certus reddatur debet ei copiam libelli per manum notarij publici vel actorum ei tradere ⁊ dimittere.

Cum tibi. Ex stipulatiōe ⁊ identitate pōt emptor agere p eo qd soluit ob liberationem rei empte. h. d. sed non de euictiōe. ⁊ sic non ob. contrarium gl.

Cum successores. Etiā successori bus autoris pt denunciari ⁊ denunciatione eis facta euictiōe secuta agi pōt s eos ad oē interesse: nisi aliud fuerit cōuentum. h. d. concor. ff. eo. l. euicta. ¶ Quero qd si sint absentes. Rñdet qd tunc sufficit eis fieri ad domum. vt. l. scire opz. ff opz ff. de e. xu.

tti 7

a ¶ Si parētes. vide Bar. in. l. cuius. ff. si cer. pe. ⁊ l. stipulatio ista. i prin. de ver. ob. q hanc. l. cū duob' se allegat.

a † Autem. Tu vide de hoc bal. i aut. nūc si heres. s. de lit. ⁊ Buld. expresse in. l. i. ad si. s de pericu. et cō. rei vēdi. ⁊ hic

c ¶ De forma huius. Adde qr idē bar. dixit in. l. nō solū. §. morte. de oper. no. nū. adde qd no. in. c. fin. de emptio. ⁊ ven. ⁊ l ele. cūm. de elec. et qd no. bart. ⁊ ibi d. ale. post Imo. in. l. ij. in fi. ff. sol. mat. ⁊ de hac forma vide bal. l. l. si cū qd. s. e. ⁊ ibi tz s bar. facit qd no. bar. in. l. i. l. xi. q. de op. no. nū. et vide bal. in. l. liberum. in vlt. co. s. de sen. ⁊ bart. in. l. q uliena s. de pen. ⁊ bal. i. l. emptor. s. e. vbi tz s bar. ibi. ⁊ hic adde pulchre Angelum ⁊ Imo. l. l. cū ex eis de ver. ob. cū bar. cōcordat Ang. ⁊ Imo. in. l. in executiōe. §. solidos. de verb. obli.

tuto.c.l.i.§.i.ff.de lib.agno.z illum text.vide z si ibi habitatio-nem non haberent ita qd eorū facultas haberi non pōt z sic per eos intelligitur factū vt denunciari nō possit ideo absq denun-ciatione agi pōt.vt.j.e.l.si p mutatiōis.in fi.z.ff.e.si ideo.§.fina.

i Emptor precium soluere non tenetur si euictio eminet quā-do contrahitur.

2 Fideiussor quando sit pro euictione grauandus.

Si post perfectam. † Quando euictio im-minet in limine ꝯtus emptor nō cōpellit ad soluen-dū pciūm nisi caueat idonee.h.d. ¶ No. quod tenet satisdare z sic fideiussorem pstare. ¶ Cōtra qd op.gl. qd nuda cautio sufficiat.vt.ff.eo.l.emptor.z de ꝯben.emp.l.pacta.sol.qd hic operat euictio que imminet in limine ꝯtus. ¶ Op.qd age-re non possit qr euictio nō est secuta.vt.s.eo.l.qui rem.z.ff.eod.l. plures.§.mota.Solu.qd in illis pcium erat solutū z totū.hic nō vt in prima glo. ¶ Et ex hoc infert qd hic excipiēdo consequit quod non posset agēdo qr actio nō daf.sic z alś in.l.si in ar ca ff. 2 de cōdi.inde.z hoc vult glos.iij. ¶ † Quero tunc an pro hac eui-ctione tm̄ sit grauandus fideiussor. Et videtur qd sic.vt.l.habi-tationū.in fi.ff.de peri.z cōmo.rei vendi. ¶ In ꝯtrariū videtur. ff.de rei vendi.l.fi.z hoc tenet ibi gloss.ad.l.habitationem. Re-spondeo vt ibi not.z ita tenent doc. ¶ Ulterius not.mirabilem a modū per quē inuenit modus petendi fideiussorē pro euictio-ne si supponatur vnus qui dicat rē suā esse vnde precatur ne ille ad emptionē accedat.Sz vt hec fraus euitet dixit Bart. qd em-ptor cōpellitur iurare p calūniam qd nō facit sibi moueri litem et similiter iurabit ille q litē mouet. arg.s. de bonis maternis.l. j.in fi.z an in sciēter emēte alienam hz locū. Lifta dubitari pōt vt dicā.j.e.l.si fundum. Ulterius dicit Cyn.qd cōtrahētes adue-ne q nō sortiuntur ibi for.vt.l.heres absens.ff.de iudi. dicentur ibi sortiri si in limine ꝯtus immineat euictio per hanc.l.qd no.

1 Uendens liberum quem putabat seruum tenetur.

2 Emens seruum quem scit liberum an teneatur.

Si tibi. Libertatis fauore quē de euictiōe tz actio eandē agentem nō repellit exce-ptio.h.d. ¶ † Alex.dicit qd ignorās liberū vendidit seruū.quid si sciebat eum liberum. dic qd molitomas-gis tenet ideo ante euictionē ꝯ eū agit vt.l.seruus quē.§.fi.ff.de 2 ac.emp.z hic in gloss.ij. ¶ † Quero qd si emptor fuit sciens.dic qd tunc non agit.vt.ff.de ꝯben.emp.l.si in empt.§.z holem.z.l. liberi.nulla enim tunc fuit emptio.vt hic in glos.i. Quero quare non hz hic locum.l.vendicantem.ff.de euic.respondeo fauore li-bertatis vt hic in glo.fi.

Si quis tibi. Re antelitē motā perem-pta cessat periculum eui-ctionis.h.d. ¶ Op.de.l.vltimam.ff.de rei vē.z de.l. fi.in fi.s.de a fien.tol.sol.vt in glo.

1 Emptor rei alienae non agit de euictione.

2 Emptor rei aliene cogitur precium soluere.

b

1

Si fundum. b † Sciēter emens rem alie-naz non agit de euictione etiam ad precium nisi aliud fuerit conuentum hoc di-cit. Nota.quod etiam sciens potest stipulari de eui-ctione vt in.i.gloss. ¶ Opponitur quod sciens licet non stipu-latur agat.vt.s.communia de le.l.fi.sol.vt gloss.z melius in con-trario.z vide qd ibi dixi. ¶ Opp.qd saltem precium recuperet vt.s.si ven.pig.aga.l.i.Sol.vt in gl. ¶ Op.de.l.emptorem.§.q aūt.ff.de ac.emp.Sol.distinguendo vt in glos. qr aut emit sciēs z nō agit nisi fuerit stipulatus vel pactus vt hic.aut ignorans. z tunc si fuit pactus vt agat agere pōt fm formā pacti. sin autez fuit pactus vt non agat tunc aut simpliciter qd de euictione non agat:z tunc vtilitas nō preciū dicif esse remissum.vt.d.l.empto-rem.§.qui aūt.in cōtra.alleg.Et idē.si dixit qd periculū euictio-nis remittebat.vt hic in glo.z.s.eo.l.emp.in fi.cū ibi no. Aut la-tius est locutus qr dixit venditor qd nō volebat aliqua actione teneri qr tunc ad nihilū agif.vt.ff.de edi.edic.l.venditor.§.que-rif.Si autē nullū pactum intercessit tunc re euicta agitur ad in-

2 teresse vt hic in fin. ¶ † Queritur quid si sciēter emi rem alienaz z mihi tradita est venditor petit precium ego excipio qd res est aliena ipse replicat z ego sciui queritur qd iuris:z videt qd com-pellatur soluere:qr ego sciens perdo pciūm z nō recupero vt hic In contra.facit.ff.de contra.hen.emp.l. si emptorē.§ si emptor. vbi tex.dicit qd vēditor nihil ꝯsequi pōt in hac.q.vt refert Cyn. distinxit Pe.aut sciuit rem alienam z furtiuam:z tūc preciū peti nō pōt qr nō tenet ꝯtus.vt.d.§.si emptor. ¶ Aut sciuit tantuz rem alienam z tūc aut statim petit precium z repeti pōt.vt.s.eo. l.si post.aut nō statim sed lōge post:z tunc cōpellor soluere quia contractus tenuit.vt.l.rem alienam.ff.de contra.hen.emp. qr vē-ditor tradendo impleuit ex parte sua igif z sibi dz impleri.vt.l. iul.§.offerri ff.de act.emp. ¶ Ego dubito in casu quādo statim agit:quia si tenetur qn ex interuallo petit ergo z qn statim: quia

vtroq casu tz ꝯtus z sua diligentia non dz esse ei nociua z hic emptoris est illa q ei nocet qr sciēti dolus nō infertur. vt.l.cū do-nationis.s.de transac. ¶ Nec obst.l.si post quia ibi ignoranti e loqui vt z qn lis mouetur qd hic non est.cogitandum relinquo.

1 Emptor venditoris defensione se tuetur.

c

Emptori. c Emptor pōt se tueri defensione autoris sui.hoc dicit. ¶ † Que-ro de exemplis z respōdeo vt in glo. ¶ Item quid si alienū sciēter emit.z dic vt in gloss. ¶ Item habes hic quod ius excipiendi cepit ad singulares successorem.concor. ff.de iureiu.l.et iam z.ff.de except.rei iudi.l.si mater.§.idem iul. de quo per Cyn.in.ca.si quis in ius.extra de reg.iur.li.vj. Gu. vero de cu.in.d.l.etiā.dixit hoc verum si exceptio sit in rem non in personam per.l.quia personale.ff.so.ma.sed Bar.ff.de aqua plu.arcen.l.si tertius.§.si prius.vbi hanc materiam ponit dicit etiam quod in personam transit ad singularem successorem per l.si tibi.§.pactum.ff.de pac.sed tādiu transit quandiu persona superuiuit in cuius persona exceptio psonalis fundata fuit:qr et cōmoditas ex eius persona in illū transiuit vt ibi sentit gl.in fi. Itē dicit hoc verum vt transeat nisi ex eo ꝯtu vēditi sit causata exceptio.vt.l.quesitum.§.si annua.ff.de pac. ¶ Pōt etiā queri quid econtra an exceptio cōpetens ꝯ autorē cōpetat ꝯ singularē successorem.z remitto ad no.per eundem in.d.§.si prius.

Si permutationis. Etiā ex cō-tractu per-mutatiōis debet euictio.h.d.sunt in gl.fi. ¶ Not.qd sine denūciatiōe transitur cū facultas denūciādi non habet vt hic in fi.z.ff.e.l.si ideo.§.fi.z dicif nō haberi pp vendi-toris absentiam ita quod ei cōmode nunciare nō pōt. argu.l. ne pos procu.lo.ff.de verb.sig.z sic patet qd ei extra prouinciaz nō tenetur mittere ad denunciandum.

1 Emptor non presumitur male fidei ob stipulationem du-plicem pro euictione.

d

1

Non ex eo. d Stipulatio duplex p euictio-ne nō facit emptorem presumi male fidei.hoc dicit. ¶ † Not.quod non probat hoc esse.ꝛc.l.non ob hoc.s.vnde cogni. ¶ Item quod q libet presumitur bone fidei donec contrarium probetur. Item quod cautela quam quis.sibi adhibet ei etiam quo ad presum-ptionem nocere non debet.concor.sunt in glo. ¶ Cōtra qd op. de.l.que sub conditione.ff.de condi.insti.vbi facilis presumptio deierandi facit conditionem iurisiurandi remitti z sic ibi illa fa-cilis psumptio cōsideratur.solu.qd hic loquitur de sibi pruden-te qui male fidei non presumitur:ibi de alio.s.de iurare debente cui remittitur ne faciliter incurrat periuriū. Itē ad idez op. de.l. seius augerius.ff.ad.l.fal.gl.nō soluit.dic qd ibi erat violentia z presumptio fraudis.hic secus. ¶ Op.cōtra tex.in fi. qd lz pro-betur male fidei probari nihil psit. cum z tunc de euictione te-neatur.vt.s.eo.l.si fundum.Solu.duobus modis vt in glo. Ul-timo collige ex glo.i.in fi.qd dictio alias est implicatiua similiuz z sic se facit intelligi id cui applicatur.concor.aliā glossa.in.l.si fugitiui.s.de ser.fug.

1 Fideiussor quare repellatur z heres eius admittatur.

Heredem. In fideiussoris herede cessat re-gula quē de euictiōe tenet actio eundem agentem repellit exceptio si agat nomine p-prio.hoc dicit.et est singularis hec lex ideo eam not. ¶ Uel sic.si heres fideiussoris vendicet rem venditam proprio nomine non potest repelli exceptione licet re euicta contra eum detur actio de euictione.hoc dicit. ¶ Oppo.de.l.exceptione.s. eo.z de.l.seia.ff.eo.Solu.vt in princip.glossa.quod hic proprio nomine vendicat:ibi vt heres fideiussoris:ideo ibi repellitur vt

6 fideiussor. ¶ † Sed tunc quero cur fideiussor repellitur z nō eius heres.respondet Pe.quia fideiussor licet non vendiderit ven-ditionē tamen assensit:sed eius heres neutrum fecit. ¶ Itē op. de.l.vendicantem.ff.eo.Solu.hic fallit illa regula vt sequitur in glo. ¶ Item op.de.l vendit rei.s.de reb.alie.non alie. Sol.qd ibi in herede venditricis. Alij vero volentes soluere omnia illa contraria dicunt quod hic conuentus elegit potius intentare actionem quā illum agentē velle repellere exceptiōe z sic in eius esset electione.vt.d.l.vendicantem.sed primam tenet glos.z doc. qr tex.iste dicit qd non impedif vendicare qr sit heres fideiusso-ris z sic exceptio illa sibi non vendicat hic locum.

¶ Creditorem euictionem pignoris non debere. Rubrica

1 Uendenti iure suo regulātur vt de euictione non teneatur.

2 Uendens iure creditoris potest de euictione polliceri.

3 Uendere pignora quis debeat.

4 Creditor vendens rem debitoris qn de euictione teneatur z an pignoratitiam contrariam debeat emptori cedere.z nume.5.

6 Debitor venire non pōt cōtra venditionem rei sue factam a cre-ditore.

a ¶ Not. mirabilē modū adde Soci.consil.ccvij.in cip.visis actis. z sicu.secūda defen-sio.l.§.pec.char. lxxxij.vbi h idez allegat z tenet.

b ¶ Si fundū. ad-de gloss. Barto. Ang. z doc. in.l. si familie.s.fa. her.z glo.z bald. in.l.non dubitat. s.z hic z vide.l.l. emptor.§.fina.de actio.emp.

c ¶ Emptori. hec l.nō habet locuz secundum bal.in exceptione fori vt in.l.venditor.de euic.z de materia huius.l.z de hoc dicto vide plene Pe.in.ca.ea que in.vij.q.

d ¶ Non ex eo. ad-de gl.z Inno. de hoc in.c.vigilan-ti.de.pscri.et hic qn nō hz titulum reprobatū a iure fm bart.not.in.l. quēadmodū.j.de agri.z cens.li.xi.

Cum iure. Primo dictũ fit fisco.secũdo in priuato licet de priuato non fit per modum dicti ʒ rationis p locũ a maiori tertio excipit in priuato.quarto illam exceptionẽ ponit in fisco.scba ibi qnia et priuatus.tertia ibi:nisi noiatim.quarta ibi tñ si fiscus
Casus. Siue fiscus siue priuatus vendat iure creditoris de euictione nõ tenet nisi specialiter promisit.ↄ ʒ fiscus post venditionem quã fecit iure creditoris in alterius creditoris locum succe-
1 dat nõ ppterea rem vendicare põt:qꝛ ex pcedenti venditione potiorem se pstare dʒ.h.d. ¶ †No.duo q̃ ponit hec.l.vt vendẽs iure creditoris non teneat de euictione. Primũ qꝺ res sit ei obligata.vt in princi.huius.l. Secundũ q rõne huius obligationis ceteris creditoribus sit potior vt hic in fi.ↄ intelligitur potior si ne tpe siue priuilegio vt.l.ij.ↄ.l.fi.ↄ.qui potiun pig.ha. ¶ Tertium addit lex sequens videlicet qꝺ creditor putet rẽ esse debitoris ↄ sic in dolo. Et ex hoc addit quartũ videlicet vt sibi liceat vel saltẽ putet sibi licere vendere ex pacto vel ex lege.vt.j.l.proxima.ↄ.ff.de ac.em.l.emptorẽ.§.iul.ↄ.§.sniam.ↄ p hunc modũ est predicta gl.fi. ¶ No.ex.l.ↄ.ij.rñ.qꝺ fiscus vtitur iure priuati.
2 cõcor.ↄ.de petitio.heredi.l.i. ¶ †No.qꝺ vendens iure creditoris põt pmittere de euictione.ↄ qꝛ tex.dicit de priuato creditore dubitari potest quid de fisco vt hic. Dicendum qꝺ fiscus etiam põt sed nõ duplam sed simplũ tantũ per.l.si pcurator.ff.de iure fis.ↄ in hoc est melior cõditio fisci quã priuati q duplam põt promitter..nec põt fiscus habere fidẽ de pcio.vt.ↄ.l.si procurator.ↄ n ↄ.j.de fi.instru.ↄ de iure haste fis.l.i.ↄ in ti.ne fi.rem quam vendi-
3 cauit.l.i.lib.x. ¶ †Opp.ↄ.pti in.qꝺ nõ pcurator cesaris sed fisci sit ille qui vendere dʒ.vt.l.quecũqꝫ.j.de fi.instr.ↄ iure haste fisc.lib.x. Sol.vt glo.super verbo pcur. ¶ Op.cũ gl.i.qꝺ vendens licet sit creditor de euictione semper tenetur.vt.ↄ.titu.i.quasi per totum.ↄ potissime in.l.nõ dubitat. Sol.distinguendo aut qꝺ vendidit rem alienã vt propriã aut vt alienaʒ aut simpliciter. Primo casu tenet de euictione.vt in titu.precedẽti ↄ hoc in priuato. ¶ In fisco vero serua.l.bene a zenone.ↄ.de quadrien.prescrip.
a Scdo casu subdistinguo:quia aut vendidit vt pcurator[a].et de hoc nihil in gl.aut vẽdidit vt creditor ↄ sic iure creditoris ↄ ista est materia nostra.ↄ tunc aut de euictione pmisit ↄ tenetur vt pmisit:fallit in fisco qui ex promissione non potest conueniri vltra simplum vt l.si procurator.ff.de iure fis.ↄ dict.ↄ.aut de euictione non promisit.ↄ tunc aut creditor sciebat rem non esse debitoris ↄ sic sibi nõ licere vendere ↄ tunc de euictione tenetur:quia in dolo fuit.vt.j.l.proxi.aut rem putauit debitoris ↄ tunc Hug.distinxit aut ei licuit vendere ex pacto vel ex lege.ↄ tunc nisi doceat rem sibi obligatã ↄ se potiorem ceteris tenetur vt hic in fin. Aut ei nõ licuit vendere ex pacto vel ex lege.ↄ tunc dixit creditorem teneri emptori solum ad cessionem contrarie pigneratitie.vt.ff.de euic.l.creditorem. Solu.glo.hanc distinctionem Hug.reprobat,primo quia si isto secundo casu non tenetur nisi ad cessionẽ actionis melioris erit cõditionis quã in primo.ↄ tamẽ magis delinquit in secundo quã in primo. ¶ Quapropter gl.dicit quod nõ debemus ↄsiderare an iure potuit vendere vel nõ ex quo iure creditoris vendidit. Sed habemus in vtroqꝫ casu dicere qꝺ nisi doceat rem sibi obligatam ↄ se ceteris potiorẽ qꝺ ipse tenet ad emptoris interesse vt hic in fi. Subiungit glo.qꝺ vtroqꝫ casu tenetur creditor cedere pignoratitiam emptori contra debitorem per.l.in creditore.ff.de euic.ↄ hoc vult glo.vsqꝫ ad ver.ↄ hec extraneo domino ↄc.ↄ ita pertranseunt docto. Ego aũt vt prebeam materiã subtilius speculandi in ista materia in qua doctores videntur mihi transire vt muscipula sup pruinas dico qꝺ Accur. non videtur habuisse intellectũ Hug. Nam Hug.vult quod vendens iure creditoris teneatur se potiorẽ facere ceteris creditoribus vt dicit hec litera.sed non potiorẽ dño rei qꝛ de eo non dicit
4 hec litera. ¶ †Et iõ nos habemus distinguere.aut creditor qui putauit rem esse debitoris habuit ius vendendi ex pacto vel ex lege:ↄ tunc alio creditore euincente tenet vt hic:qꝛ ille se potiorem non docet qꝺ facere tenetur vt hic. Dño vero ei euincente dico quod creditor de euictione non tenetur:qꝛ nullum de quatuor
5 necessariꝫ vt nõ teneat de quibus hic in glo.fi.deficit. ¶ †Sed an teneatur ↄtrã pignoratitiã cedere emptori.dico qꝺ sic.vt.ↄ.l.in creditore.ↄ licet creditor de euictione non teneatur.tamẽ ipse debitori vtili ex pacto põt conueniri quasi ipse vendidisse videatur:cum ex eius pacto expresso vel tacito ex dispositiõe legis res sit vendita ↄ etiam ne locupletet cũ emptoris iactura.vt.l.rescriptum.§.i.ff.de distra.pigno. Aut creditor qui putauit rem debitoris esse non habebat ius vendendi ex pacto nec ex lege:tunc Hug.vult qꝺ nõ teneat nisi ad cessionẽ pignoratitie. Ego vero distinguo. Aut iʒ ius vendendi nõ haberet iã iusto errore habere putauit ↄ idẽ dico qꝺ in precedenti.ↄ hoc operatur eius bona fides. Et hoc etiã vult glos.fi.ibi vel credat ↄc. Aut hoc non putauit vel minus iusto errore putauit ↄ mihi videt quod de euictione teneat:qꝛ deficit vnũ de illis quatuor substantialibus fa-
cientibus eum nõ teneri.de quibus hic in gloss.fi.ↄ hoc etiam vult glo.ista in fi. ¶ Nec ob qꝺ alibi dicit glo.videlicet qꝺ in dubio semp intelligit vendere cũ pacto ne de euictione teneatur vt not. in.ↄ.l.rescripti.§.i.qꝛ illa cõuentio subintelligitur concurrentibus illis quatuor non si qꝺ eoꝝ deficit vt in gloss.nostra. Et isto casu eo nõ existente soluendo compelletur cedere actionem pignoratitiã.vt.ff.eo.l.in creditore. An aũt debitor isto casu vtili teneat ex empto per.ↄ.l.rescripti.§.i.dubito. Quia videt qꝺ nõ qꝛ ipse nõ videt vendidisse cum non sit venditio facta ex pacto expresso vel tacito qꝛ nõ ex lege.ↄ sic ipse non videtur vendidisse. ¶ In contrarium facit.qꝛ in.l. rescriptũ.lex pro ratione ponit hoc solum ne debitor qui liberatus est ex solutione precij locupletetur cum aliena iactura. Sed meo iudicio ex ista ratione infertur qꝺ ista vtili teneat in subsidiũ:qꝛ tũc locupletaret cum iactura emptoris. ¶ Cum igitur dixerim qꝺ in isto casu creditor qui vẽdidit tenetur de euictione ad interesse. Concludo quod eo non existente soluendo potest agi cõtra debitorem liberatũ vtili ex empto.ↄ sic in subsidium vt alias in.l.fi.ff.de eo per quem fac.
6 est. ¶ †Quero modo cũ gl.an debitor si erat presens possit contra venditionem factam a creditore venire.ↄ gl.ista in ver.si vero est dominus.distinguit. Aut creditor iure vendidit ↄ non potest contrauenire vt instit.qui.alie.li.§.i. Aut nõ iure vendidit ↄ tunc contrauenire potest ↄ rem vendicare sed precium quod in vtilitatem suam est conuersum iure liberationis tenetur offerre.ↄ vltra precium oblatum a debitore tenebitur creditor ad interesse aliud quam si emptor pretendat ratione doli.per eum in alienando commissi.ar.ff.de act.em.l.emptorem.§.cassius.et.§. sententia:ↄ est expedita tota ista glo. ¶ Nunc quia casus duos tantum expediui quero de tertio membro quando creditor simpliciter vendidit.ↄ dicunt doct.quod tunc non videtur vendere iure creditoris ʒ vt dominus vt.ff.si ager vectig.l.i.§.i.ideo de euictione tenetur vt in primo membro dixi. ¶ Quero cum glo. vlt.quãdo creditor duplam promisit de euictione an si duplam soluit illam recuperet a debitore.ↄ dic vt in glos.quam vide ↄ fugna.Bar.de Saly.

Si a creditrice. Uendens iure creditoris tenet de euictione non solũ si promisit sed etiã si fraudem vel dolum commisit. ¶ No.quod sciens venditionem non esse
b sine vitio noncaret fraude vel dolo.ↄ quãdo dicatur nõ esse sine vitio declarat glo.quam vide.

¶ De patria potestate. Rubrica.

¶ Ista rubrica nõ habet continuationẽ ad pcedentes nisi dicamus:qꝛ in varijs legibus dictũ est de his qui sunt in patria potestate.ideo de ea latius tractaturus hanc rubri.subiecit.
1 ¶ Liberatio lõgo tempore prescribitur qua a patria potestate quis liberatur.
2 Que dictio quantum tempus importet.
b Si filium. [b]Liberatio † a patria po
1 testate ↄ pscribit lõgo tpe.h.d. ¶ No.qꝺ titulus allegatus presumit ex patientia longi temporis. Pro euidentia premitte quod existenti in patria potestate nõ potest tutor dari.vt.ff.de tutel.l.i. Scdo qꝺ mater filio iʒ sit sui iuris nõ potest tutorem dare vt datio teneat ipso iure.sed nominati veniunt a iudice confirmandi vt hic.ↄ.ff.de confir.tu.l.i. In casu ergo nostro fuerunt confirmati patre sciente ↄ patien-
2 te dũ illos vt tutores res filij administrare. ¶ †Quero quãtum tps dʒ esse istud qꝺ õr diu.gl.ponit duas opi.vnã qꝺ.x.annorũ. alia qꝺ.xx.prima est verior in casu huius.l.qꝛ tutela.xx.annis durare nõ potuit.sed qꝛ scda est in se vera iõ dic qꝺ interdũ cursus tpis tantũ allegat ↄtra patrẽ.ↄ tũc.xx.anni requirunt quibus steterit in existẽtia sui iuris.ar.ↄ.de pscri.lon.tem.que p lib.l.ij.ↄ hic in glo. Aut allegat factũ suũ qꝺ probat cursu tpis ↄ hʒ locũ.l.ista.ↄ prima opi.gl. Sed tũc op.qꝺ si emãcipatio allegat et sic factũ paternũ tũc cursu tpis nõ expectet velut nõ necessarius ff.de adop.l.q liberat.ↄ.j.ti.ij.l.i. Sol.qꝺ aut de emãcipatiõe allegata cõstat.ↄ tunc si est solẽnis hʒ locũ ↄtrã si nõ est solemnis et hoc.si constat tũc habet pro non facta.ↄ iõ conueniri põt pater nisi p.xx.ãnos liberationẽ pscripserit. ¶ Si aũt dubitet an fuerit facta vel nõ tũc si decem annis p hõie sui iuris se gesserit opꝫ patrẽ acquiescere vt hic.ↄ.l.post mortẽ.ff.de adop.secus si minus tps transiuit.ↄ tũc ↄ factũ suũ de quo dubitat sit factũ vel non.ↄ an fuerit minus solẽne vel nõ venire põt.vt.l.ij.ↄ.fi aduer.rẽ iu.ↄ ar.l.si certis annis.ↄ.de pac.ↄ in.l.cũ de in rẽ verso.ff.de vsur.ↄ hoc vult.gl.penul. ¶ Ulterius pondera qꝺ ea q̃ hic probant sunt actus differentes ↄ nullo mõ ↄuenientes existẽti in potestate.ↄ ideo existentia sui iuris presumit vt hic.ↄ habes simile in.l.ij.ff.ad macedo.secus si actus essent indifferẽtes ↄuenientes tã existenti in potestate siciit emãcipato:qꝛ tunc pbatio velut non

a ¶ Ut pcurator. Adde bar.i.l.pcurator q pro eui ctiõe.ff.de pcu.ↄ i l.i.§.i.ff.d pro.stipu.ↄ ibi tex.vide qꝺ no.Bert.in.l. fi.§.si pstatũ.ↄ.de iure delib.ʒ aliqui dicãt ipsum non bene dicere.
b ¶ Si filiuꝫ.adde gl.ↄ bar.p intellectu hui⁹.l.in.l.ij.ↄ.si aduer.rẽ iud.ↄ in.l.post mortẽ ff.de adopt.ↄ an iudei ↄ sarraceni habeant filios in ptãte vide soci.cõsil.lxiij.inci.l pñti ↄsultatione vñ.ij. p hac.in.i.parte.char.ex.ↄ bar.in l.iiij.ptãte.ff.de his q sunt sui vel alie.iu.ↄ ibi dom. Alex.ↄ qualr probet patria ptãs. vide Bal.in.l.tutia.ff.so.ma.

a Cōgruentius No. qd hec lex loquit de cā ciuili 6 qua vide bal. i.l. si patris. ē. vñ li. ad si.

b C Vbi aūt. adde gl. i.l. si cōpetēti. ē. de alē. lib. a pa. c. i.l. i. 2 ibi doc. ē. de ali. pu. pstā. a l. alimenta. et ibi Bal. 2 doc. ē. de neg. gest. Inn. in ca. ex lfis. de con verfi. in fin. c. i.l. i. ē de ifa. qd est verū nisi sit priuata la cte. vel nisi sit nobilis dña ques la ctare non deceat ar. l. nepos. ff. de v. sig. 2 sm Ang. in d. l. si cōpetētis. 2 bar. 2 Bal. 2 doc. i. d. l. alimen ta 2 ē vbi et dicit idē si est nepos q b ēt ē bar. i.l. si qs §. si mf. de liber. agno. idem si ex certis cās iudica videatur q non tenetur lactare. §. triennij sm Innoc. vbi ē. vñ est arbitrariū vt ibi 1 Bald. ē. vbi pu. educa. c. l. i. ocm 1 per bald. ad treb. et id qd hic dicit intelligas ēt patre lumo. §. i. lpnm. cū gl. i. v. l iusta cā d lib. exhi. vide per moder. i.l. si cum dotē. §. si aūt. isc uisluno. itē ibi ocm talem niche ris rc. vbi habes tex. not. qd mf de dote tenet alere filiom quod not.

c C Iusta cā. 2 no. qd exheredatione quirit causam in aut. non li. et ibi doc. ē. de li. pter. et in corpore. et 1 bar. i.l. liberti. de inoffic. te. et adde 2 qd cā exhereda 3 tionis ponuntur 6 in autent. nō lz. ē. de libe. prete. 2 in 8 aut. vt cū de ap. cog. §. cāu. 2 glos. in. ca qñ aualio. 1 de iorcus. Itē adde de quod potest sie ri ex alia causa sibi hite eadē rōnem vel maior ē p c. i. §. potro. que sit pia cā aunt sm Holt. de cu. sed aler. de mo. i. ad d. in. l. m. rx. mū. g. ō lib. pte. tz ē rñi ques vide l. si quis id quod. de iurisdi. om. iud.

necessaria nō esset bona. vt. l. nō ob hoc. ē. vnde cog. C Ultimo circa illud generale an qs possit contra factū suum venire. vide quod scripsi in. d. l. §. ē. si aduer. rem iudi.

Ius. Iure isto filius in potestate querit patri 2 preter castrensia vt quasi nec quesita patri pōt alienare 2 impius patri per euz pōt castigari 2 nō se corrigens arctius castigabit per iudicem sm patris volūtatem. hoc dicit. C No. qd a leuioribus remediis incipienda est correctio. C Item qd iudex in corrigēdo sequi debet voluntatem patris.

Congruentius. a Cause pecuniarie iter patrē 2 filiū iuris ordine sunt tractande 2 reuerentiā dz filius matri 2 prēmem filio dz iudex secure indicare. h. d. 3

Filia. Filia cogitur alere parētes inopes. hoc dicit. c

Abdicatio. Cōiunctio nature nō potest separari nec filius a patre vt de hoc dicit.

Si maritus. Militia nō liberat a paterna potestate 2 nepos est in potestate eius cuius est pater. h. d.

Libertos. Libertus filiū postea natū prohibet habere i potestate. h. d.

Nec filium. Contra negantē filiū est imposita pena 2 actiões pecuniales maiores 2 senatusconsulta statuta p que cōpellit alere filium maiorem. h. d. mater aūt b vsq ad triennium cum nutrice tenet vt in glo. Glos. declarant tex. 2 formant duas opp. dic vt in eis.

Libertati. Pater filiū nō pōt facere seruum nisi ex necessitate famis.

C De adop. 2 arrogationibus. Rubrica.

C Continua rubricam vt in glo.

C Magistratus solus an possit adoptare eos qui in aliena sunt potestate.

Si qui. † Magistratus autoritate adoptātur hi qui in aliena sunt potestate. hoc dicit. C Opponitur cui quod apud eos qui non habent plenam legis potestatem. vt. ff. eodem. l. ij. an princip. et. §. imperio. ff. de offic. procon. 2 lega. l. ij. Solo. exponēdo varijs modis tex. vt in glos. C Contra predicta opp. quod imo solius principis autoritate vt. ff. eo. l. ij. §. fi. Sol. qd ibi de arrogatiōe 5 que fit eorum tantum qui sunt sui iuris de adoptione que fit eorum tantum qui sunt in potestate: ideo non tanta autoritas quāta est principis requiritur. Et est ratio quia facilior est transitus de potestate in potestatem propter symbolum et similitudinē. vt. ff. fami. her. l. heredes. §. si de pluribus. quam noua potestatis inductio. adeo in noua potestate maior autoritas requiritur ac etiam quia de maiori preiudicio tractatur cum omnia bona arrogati transeunt cū illo. vt. ff. eodem lege si pater. quod non est in adoptione. vt ibi not. 2. j. l. fina. C Item quia filius datur in adoptione 2 sic consilium 2 assensum habet dantis sed qui est sui iuris dat seipsum 2 non habet parentis consilium: ideo cautius fuit prouidendum. 6

C Arrogatio impuberis impetrata a principe debet presidi intimari.

1 Notarius potest alteri stipulari.
2 Exheredatus iusta causa quartam perdit. 2 nu. seq.
3 Quarta adoptiuis debita differt ab ea que ex diui pij constitutione debetur. 2 nu. 7.
6 Arrogare substituere potest in quarta arrogato debita.

Impuberem. Hec lex tractat de arrogatione. et pro euidentia premitte quod glossa. fina. no. C Casus. † Impuberis arrogatio a principe impetrata presidi est intimanda qui cum magna inquisitione habet illam concedere 7 tenetur arrogator impuberi quartā bonorum relinquere et vel prebere si eum emancipat sine causa: 2 quia arrogatione finita emancipatione vel impuberis morte bona impuberis veniunt restituenda. ideo tenetur arrogator satisdare seruo publico de eius bonis conseruandis et restituendis in casibus predictis. hoc dicit. C Not. bene istum tex. ad eo quod de emancipatione dicit tam de quarta tunc sibi danda quam etiam de satisdatione sibi prestanda de bonis in eo casu restituendis. Nam tex. ff. e. l. hac aūt. dicit sc tum si impubes decesserit vnde qd ibi minus dicit hic supplictur. C Sed mihi insurgit dubiū qui ei emancipato sine causa teneat quartā istam prestare. Et videt qd statim per istū tex. qz emancipatione finita est arrogatio. vt. l. in omni.

ff. eo. C In cōtrariū facit tex. insti. eo. §. cum aūt. ver. sed si decedēs. 2. ff. de col. bono. l. i. §. sed si impuberi 2 ibi casus qd demum post mortē arrogatoris. habemus ergo dicere qd iste tex. sm illū 2 dz intelligi 2 etiā glo. i. l. adoptat. j. eo. C † No. qd notarius alteri stipulat 2 hoc clarū in protho 2 iudicialib9 sz in contractionalibus dubitatū fuit 2 tñ glo. insti. de inuti. stip. idē dicit. 2 ita se hz cōis opi. psuetudine approbata. C Itē no. ex si. qd oliz poterat populus romanus potest hodie imperator. C Opponitur qd emancipatus non debeat habere quartam. vt. ff. si quid in fraū. pa. l. fina. 2 institu. eod. §. cum autem. ver. sed si decedens. So. ix. quod ibi fuit emancipatus iusta causa 2 sic meruit propter eius delicta ideo quarta tunc sibi nō debetur. secus si sine iusta causa fiat hic C Ad huius declarationem quero que sit iusta causa. 2 remitto ad ea que dicam. j. titul. i. lege nec auus. † C Quero ex 3 heredatus iusta causa c perdit quartam. vt. d. l. fina. et. d. §. sed si decedens. quid si causa non probetur vel quid si causa non sit legitima vel nulla sit expressa vel in totum preteritus est an intentabit querelam inofficiosi vel poterit testamentum dicere nullū. Et breuiter dicendum est qd querelam nō hz. vt. ff. de inoffi. testa. l. pap. §. si quis impubes. 2 insti. de inoff. test. §. cū aūt. 2 per pñs nec ius dicendi nullum. Et ratio est qz isti habent ius conquerendi de testamēto q succederent ab intestato. vt. ff. de inoffic. test. l. i. 2. ij. 2. iij. 2 patet in filio emancipato qui olim non poterat dicere testm̄ patris nullum: qz non erat vocatus ad successionem. vt. ē. de liber. prete. l. maximum vitium. 2 institu. de here. ab intest. §. emācipati. sed iste impubes non succedit arrogatori ab intestato sicut nec econtra arrogator ei. vt. ff. eo. l. hec aūt ver ha. 2. ff. ad tertul. l. ij. §. impuberem cum successiones debeant esse reciprocae. vt. ē. de legi here. l. si ab eo. et in auten. qui. mo. na. effi. sui. § filium. 2. §. pe. col. vij. qd considerans diuus pius disposuit vt quartam deberet ei relinquere in suo iudicio vt hic. 2 ff. e. l. si arrogator. 2. ff. de inoffi. test. l. pap. §. si quis impubes. et ff. si qd in frau. pa. l. fi. qua non relicta non ppterea disposuit vt testm̄ subuerteret sed dimisit vt prius. 2 sic nō subuertendum sz quartā et non relictam petet ex constōne diui pij: sicut quando 4 emancipatus est sine cā iusta. C † Ex predictis infertur q quocunq titulo sit ista quarta relicta sufficit: quia titulus institutionis non requirit. Item ex predictis infert qd ista quarta in persona huius impuberis non est hodie aucta. vt not. glosa in aut. de trien. 2 semis. §. i. in si. colū. iij. qz augmentum sit his quibus querela inofficiosi competit que impuberi non competit vt proxime dixi. Et hoc etiam tenuit Guil. de cu. dicēs quod quarta est aucta propter multiplicationem filiorum que multiplicatio non contingit regulariter in adoptiuis. vt. ff. eo. l. si pater. in fi. Et hec pars vera: tum per rationes predictas: tum qz hec quar 5 ta nō regulatur sz alias quartas vt statim latius dicā. C † In quarta autē que debetur cuilibet alteri adoptiuo 2 etiaz puberi arrogato ex eo quia filius dico quartā auctam quia ipsi pariter veniunt ad successionem cum alijs 2 eis querela inofficiosi competit. vt. ff. de inoffi. testa. l. si suspecta. §. qui. 2 instit. de inoffi. testa. § cum autem. 2 sic in eis habet locum ratio iuris nouissimi qd quartā auxit. 2 in eis veram puto opi. Pe. 2 Cyn. non impuberi arrogato de quo fuit locuta glossa. que dixit in eo non esse auctam. 2 hoc plenius examinaui in repeti. mea. l. si arrogator. 6 ff. eodem. C † Item ex predictis infero quod quarta que debet alijs adoptiuis preter quā impuberi arrogato nō debetur ex cōstitutione diui pij qz. l. non caueor. 2 constitutio diui pij solum de impubere arrogato loquitur cui fuit necesse prouideri quia non erat ad successionem arrogatoris vocatus. vt superius dixi. C Et ratio huius prouidentie processit ab equitate agnat. quia cum iure antiquo omnia bona impuberis transferent in arrogatorem quo ad plenum dñium vt hic. 2. ff. eod. l. si pater. et. l. non enim. cum. l. seq. vel hodie quo ad vsumfructum. vt instit. de acqui. per arroga. §. i. iniquum erat ipsum non teneri in aliquo impuberi arrogato nisi solum ad restitutionem suorum bonorum: ideo diuus pius imperator equitate motus disposuit vt istam quartaz relinqueret ipsi impuberi arrogato. arg. i. me. l. ex 7 qua persona. ff. de reg. iur. 2. l. secūdum naturam. eo. titu. C † Et ex predictis infert ad aliud videlicet qd hec quarta differt in multis a quarta debita alijs adoptiuis qz hec omnium bonorū vt hic. 2. ff. e. l. si arrogator. 2 insti. eo. §. cum aūt. 2. ff. de his que in frau. pa. l. fina. illa vero eius portionis quam essent habituri ab intestato 2 ita dz intelligi insti. de inoffi. test. §. si vero. qui non tm̄ in naturalibus sed etiam in adoptiuis de quibus predixerat loquit qui ab intestato erāt successuri qd non erat impubes arrogatus vt supius dixi: et hoc dico glo. 2 sequaces male dixisse in lege si arrogator. q dixerunt quartam istius impuberis non esse omnium bonorum 2 ita plenius scripsi in. d. l. in. rr. q C Item hec quarta adeo est debita ex constitutiōe diui pij quod in eius fraudem alienata reuocantur tanquā alienata in fraudem creditorum vt ff. de his que in frau. cred. l. fin. qd non est in alijs sicut nota. ē. si quid in frau. pa. l. ij. in fin. C Item dicebat dominus meus qd hec quarta

hec quarta sic debita quod ius eam petendi etiam non agnitam transmittitur ad quemcunque eius heredem etiam extraneum. ut dicta. l. si arrogator. & ff. de collatio. bono. l. prima. §. si impuberi quod inquit ipse in alio filio non reperitur: quia in descendentibus & ascendentibus transmittit per tit. de his qui ante aper. ta. l. i. & hoc ultimum est valde notandum: quia & quarta eorum ut eo alienum censetur. ut. l. quoniam in prioribus. C. de inoffic.
8 te. & l. papi. §. si quis impubes. in eodem. tit. ff. ¶ † Quero an in hac quarta possit arrogator substituere. Dic quod sic pupillariter: quia pupillaris substitutio est honor & fauor non per fideicommissum quia illud est grauamen & onus. ut. l. ex tribus. C. de inoffi. testamen. sed grauari non potest qui non est honoratus a testatore. ut. l. ab eo. C. de fideicom. at iste impubes non dicitur habere a defuncto hanc quartam sed a principe & eius prouidentia. ut. d. l. si arrogator. ubi casus de predictis. In eo vero quod ultra quartam ei relinqueret bene posset per fideicom. grauare. ¶ Item queri potest an hec substitutio pupillaris facta ab arrogatore trahatur ad alia bona pupilli vel non. ¶ Item si pater naturalis ei similiter substitueret pupillariter an utraque substitutio valeat vel que & de hiis remitto ad per me scripta in dicta. l. si arrogator. quam publice repetii. ¶ Nunc quero notarius fuit stipulatus ut publica persona ipsi impuberi an ex ipsa stipulatione acquiretur directa vel utilis. & dicunt doctores quod utilis. Sed quia ubi notarius non fuit stipulatus. l. subintelligit & fingit ut. ff. eo. l. his verbis. dubitatur an illa erat directa vel utilis. & tex. ibi sentire videtur quod sit utilis & gloss. ibi clare tenet. sed Pet. dixit quod directa. ar. l. i. in prin. C. de rei vxo. ac. & ad illum tex. rndet quod ibi utilis dz expo. i. efficax ad differentiam inefficacis sed teneo glo. quia l. i. de rei vxo. act. loquitur de illa quam quis fingitur sibi interposuisse. hic de ea quam alius interposuisse fingitur. & hec sufficiant.

Cum eum. In arrogatione liberti debet causa inseri & maxime defectus liberorum alias non valet. hoc dicit. ¶ Not. quod ubi expressio cause est necessaria non expresse vitiat. sed an hoc est speciale in arrogatione liberti an vero generale in quocunque sentit glo. quod sit generale per. l. nec ei. §. & primum. usque ad fi. l. ff. eo. ¶ Item hoc de proprio liberto. nam alienum etiam cum causa non permittitur. ut. ff. eodem. l. si pater. in fin. & hic in glo.

a **Adoptio.** [a] In adoptione publicum instrumentum non sufficit nisi autoritas iudicis intercesserit. h. d.

b **Mulierem.** [b] Mulieres non possunt adoptare sine speciali principis gratia. h. d. ¶ Nota quod de facili princeps permittit ei priuilegium arrogare. ¶ Nota quod adoptio filios facit & pares eos efficit naturalibus & legitimis. & ideo sicut mulier non habet legitimos & naturales in potestate ita nec istos adoptiuos.

Arrogationes. In arrogatione principis rescriptum est necessarium. h. d.

In adoptionem. Adoptio non mutat adoptati domicilium originis. ideo & ibi honores & onera subire tenentur. hoc dicit. ¶ Oppo. cum gloss. de l. municeps. ff. ad munici. Solut. ut gloss. quod hic quo ad honores: ibi quo ad onera. hec solu. est contra istam literam in ver. munerum. quare glo. dicit quod ibi illud operatur senatoria dignitas. & hanc tenet ibi glo.

In adoptionem. Patronus potest adoptare & arrogare filiam liberte solennitate debita interueniente. h. d. ¶ No. quod adoptantur qui sunt in potestate & arrogantur qui sunt sui iuris. Bar. de Saly.

Adoptatum. Autoritate principalis non impeditur emancipari. h. d. ¶ In glo. ibi quarta data subaudi ut. C. eo. l. ii. & dic ut ibi dixi in impubere. In pubere vero dicam in. l. seq.

1 ¶ Adoptatus succedere potest patri naturali.
2 Emancipari nemo debet inuitus.
3 Adoptatus emancipatus an perdat ius petendi quartam in bonis adoptantis.
4 Filius adoptiuus patri adoptiuo & non naturali querit.
5 Nepos adoptatus ab auo an mortuo patre naturali succedere possit emancipatus. & in. 6.

c **Cum in adopti.** [c] Hec lex usque ad §. sed nec articuli. diuidit in duas. Nam primo ponit duas dubitationes antiquorum. Secundo eas decidit distinguendo. secunda ibi: ideo
talem dubitationem. secunda subdiuiditur in tres: quia primo decidit quando datus est in adoptionem extranee persone. Secundo quando coniuncte persone. Tertio limitat seu dubium remouet circa hoc ultimum. secunda ibi: si vero pater. tertia ibi: sed hec omnia. ¶ Casus. † In adoptionem extraneo datus non perdit iura succedendi patri naturali ex testamento nec ab intestato neque contra testamentum. datus vero coniuncte persone perdit iura succedendi contra patris naturalis voluntatem. & hoc quamdiu durat adoptio non si sit finita quia tunc omnia iura aduersus patrem naturalem recuperat. h. d. ¶ Nota quod iura adoptione inducta finiuntur emancipatione ut hic in prin. & j. in ver. sed omnia. co. cor. ff. e. l. in omni. ¶ Sed hic possunt moueri aliqua dubia.
2 ¶ † Primum est an inuitus possit emancipari [d] & gl. hic
d signata super verbo datur secundum unam expositionem sentit quod ibi: sic casus quod non nisi iusta causa interueniente. Ego idem puto quod inuitus non possit sed alia expositio ibi mihi melior videtur ut de datione in
3 adoptionem ibi loquatur. ¶ † Secundum dubium est an emancipatus licet perdat ius succedendi patri adoptiuo an tamen perdat ius petendi quartam in bonis eius. & gloss. magna. j. in versi. sed hec omnia. mouet hoc dubium & non clare decidit. ¶ Ego dico quod speciale est in impubere arrogato ut emancipatus sine iusta causa quartam non perdat. ut C. eo. l. ii. & ff. de colla. bono. l. i. §. si impuberi. & insti. de adop. §. cum aut. & sic in ceteris ius commune est idem siue sint arrogati siue in adoptionem dati. ¶ Et ratio hec ponitur quia per emancipationem adoptio dissoluitur & ad patrem naturalem hz necesse reuerti. ut in. d. versi. sed hec omnia. & quia nulla spes ei contra patrem adoptiuum remanet: quia per emancipationem ab eius familia exemptus est ut hic in primo ver. & iterum. & sic si nulla spes ei remanet
b ergo nec in quarta. ¶ Nota quod iura patris naturalis sunt diuino nexu copulata & pondera quod non de omni patre naturali sed demum de eo qui pater est filio quem hz in potestate & sic ex legitimo matrimonio nato. nam tunc & patrem & matrem deus coniunxit ut in euangelio. ¶ Not. successiue quod filius non datur
c inuitus in adoptione seu in alienam familiam vel potestatem [c].
¶ No. ibi quia in unam personam concurrunt &c. quod duo vincula uno
4 sunt fortiora. ¶ † No. ibi eique acquirat &c. quod patri in quo iura naturalia & adoptiua concurrant filius adoptiuus omnia querit que alias patri naturali & legitimo fuisset acquisiturus & eodem modo & sic pater iste adoptiuus & naturaliter coniunctus prefertur naturali tantum in ista acquisitione. ¶ Nota ibi auita affectione &c. quod affectio inter coniunctos sanguine presumitur a lege & quod ista affectione suspitio tollitur que alias induceretur sic & als. ff. de ri. nup. l. pe. §. de uno. & j. de adul. l. si quis. ¶ Uenio ad apparatum & capio glo. super verbo reuerti. que est finalis in hac prima parte & quero an reuertatur in patriam potestatem. & Pla. quod sic cum quo pertransit glo. & pro hoc accedat quod iste casus emancipationis superueniens perinde facit haberi ac si habetur quando extraneo est datus in adoptionem. Similiter dicit glo. quod reuertitur quo ad succedendum. dic ab intestato fm tempus antiquum fm quod non existentes in potestate erant incogniti tempore tamen huius. l. non erant prohibiti. vel dic quod reuertitur ad succedendum contra testamentum de quo in
5 prin. huius. l. dixerat. ¶ † Querit glo. datus est nepos in adoptionem auo & moritur pater naturalis postea pater adoptiuus eum emancipat nunquid tunc reuertetur ad successionem patris naturalis. & videtur quod sic ne inconueniens veniat quod hec lex euitare voluit ut ab utriusque successione sit exclusus. ¶ Contrarium determinat gl. pro qua facit quia patris hereditas est iam alteri quesita a quo auferri non est equum. Item quia pater naturalis autoritate legis & fm legem fuit testatus quia istum instituere non tene-
d batur ergo non dz eiusdem legis autoritate decipi. ut. l. ii. C. de his qui ve. eta. impe. nec legitime factum contra eius voluntatem ex superueniente casu retractatur. ut. C. qui testa. fa. pos. l. furiosum. cum si. Ad inconueniens quod sequitur respondet glo. quod hoc euenit culpa adoptati qui non debuit permittere se emancipari cum inuitus non poterit cogi nisi iusta causa interuenisset. ut. C. i. hac
e l. ibi. cum & in hoc casu &c. fm unam expositionem unde sibi imputet. ¶ Uel dicit glo. secunda dic quod in totum sibi non preiudicat quia auus tenetur ei dare quartam quando emancipat sine iusta causa. ut. ff. de colla. bono. l. i. § si impuberi. & ff. si quid in frau. pat. l. i. & ff. de inoffi. testa. l. pap. §. si quis impubes. & institu. de adop. §. cum aut. ¶ Sed gloss. hoc reprobat quia ille leges in arrogatione non in adoptione loquuntur & bene dicit. sed adde quod nec in quolibet arrogato: sed in impubere tantum loquuntur cum ex constitutione diui pii debetur ut latius dixi. C. eod. l. ii. & ibi rationes assignaui. Uel tertio dicit gl. quod non est verisimile auum venire ad istam emancipationem. q. d. lex de casu isto non curauit: quia nec frequenter nec verisimiliter euenturus erat. ut. l. nam ad ea. ff. de legi. ¶ Si tamen pure eueniet dicendum est quod verum hoc sequitur quia exclusus erit ab utriusque hereditate. ut in princi. dixit glo. & ei imputetur cur se emancipare permisit vel saltem non contradixit. hanc determinationem glo. no. contra eos qui legitimantur post mortem patris per rescriptum principis ut non admittantur ad successionem patris. de quo plene dixi in. l. naturaliter. §.

a ¶ Adoptio bal. colligit ex ista l. quod tabellio non possit facere preceptum guarentigie nisi in priuilegio fiat mentio. de quo vide bart. in. l. in bemus. §. sane. C. de sacr. san. ecc. & Imol. in. l. an pater. ff. de re iudic.
b ¶ Mulierem. ad hoc Bar. hic. & l. si suspecta. §. fina. & ibi bar. ff. de inof. testa.
c ¶ Cum in adopti. not. quod hec. l. & §. admonemus. & §. ut hic allegantur in glo. sunt correcti p aut. de here. ab intes. §. i. ibi si ve sue potestatis siue sub potestate sint constituti. Dum dicunt quod filius datus in adoptionem a domino possit pari legitimo & naturali ab intestato succedere. & not. tenet marhe. de math. in tracta. suo de suc. ab intes. i pri. & in. ii. art. principali & addunt. §. nulla vero. in. d. aut. per quem videtur esse concepta ista lex in casu conuerso ad primum. C. dicitur.
d ¶ An inuitus possit emancipari. Tu vide hoc quod not. Saly. in l. fi. in fine. & ibi posui in add. in v. inuit. C. de manu. test.
e ¶ Uel potestatem. Ultra notata in apost. C. eo. in v. an inuitus. mr. id. vide Bald. in. l. quis. C. de fideicom. & in. l. ut liberis. C. de collat. & Alex. post bar. in l. verum. & ibi Jo. de imol. ff. de v. ob. & l. i. quando cum filio. eo. ti. & Dy. in regu. contract. & ibi posui post dominum hoc in apos. in ver. societate.

a Veteres. Ista lex inducitur per Bart. hic in argumē. ad patrem qui ducet filium ab abbatem vt eum faciat monachum: qr si filius tacet videt cōsentire vel si habuit acceptare velit de quo vide not. in. l. in sponsalibus per illum text. §. i. ff. de spon. z. l. huius. ff. sol. ma. vide in. c. cum virum. extra de regula. z in. c. i. §. porro. de desponsa. impu li. vi. z no. in. l. gallus. §. forsitan. ff. de libe. z postbu.

l. §. de institut. z subsli. vbi vide. ¶ † Item quod dicit hic qd ad successionem patris non venit intelligo contra testm̄ et voluntatem patris sed ab intestato non phibetur succedere etiam si duraret adoptio qr si de agnato est ei propter adoptionem effect⁹ cognatus vt in seq. §. cognati. tamen q priores sunt in gradu hodie cu in paribus in gradu concurrunt z sequentibus preferuntur per aut. de here. ab intesta. z sic bene sequitur quod ab intestato succedere patri naturali non prohibetur. 2

¶ Adoptatus adoptanti succedit ex testamento z ab intestato sed non contra testamentum.

Pater instituere tenetur filium quē dedit in adoptionē z etiam nepotem patre eo non precedente.

Sed ne articulum.

† Datus in adoptionem extraneo ei pōt succedere ex testamento sed contra testamentum nullo modo venire potest ab intestato vero huic patri adoptiuo succedit si durat adoptio z etiam patri naturali succedit ab intestato de iure pretorio non ciuili quia inter eos sublata erat agnatio z de agnato cognatus est effectus. hoc dicit. ¶ Et premitto quod agnati erant de iure ciuili ad hereditatem admissi: sed cognati non: ideo veniebant de iure pretorio tam per bonorum possessionem vnde cognati: vt hic in glos. ¶ Hodie vero non minus sunt cognati a iure ciuili quā agnati ideo hec differētia nō ɔsiderat sed tm̄ prioritas gradus vt dixi l ver. pcedētī. in fi. ¶ Quero an adoptiuus cum suis z legitimis succedat. Et dic qd sic. vt. §. de suis z legi. l. si te. z hic in glo. fina.

Que autem.

Dicta superius habēt locum in adoptiuis extantibus masculis. h. d.

Que in filio.

Dicta superius in filio in adoptionē dato extraneo habēt locum in filia nepote z nepte z deinceps. nepos tamē iste demum succedit auo naturali si pater eius eū nō pcedat in gradu. nam patre eius pcedente non auditur. ¶ Nota igitur quod hic limitat vel declarat dicta superius in principio vbi dixerat quod datus in adoptionem extraneo succedit danti et non recipienti vt primum sit verum nisi alius eum precedat in gradu vt pater nepotem: z tūc iura adoptiua remanent ei salua cōtra adoptantem. ¶ Ex his colligit gloss. quod sicut habeo necesse filium quem dedi in adoptionem instituere vel exheredare. vt. §. circa princip. ita z nepotem si pater eum non precedat vt hic z hoc de necessitate. de consilio tamen legis est vt etiam precedente patre idem faciat nisi filius interim moreretur nepos qui reperiretur primum gradum obtinere preteritus reperiretur. vt hic in gl.

Ubi autem.

Superius dicta locum habēt in adoptato nō in arrogato in quo iura vetera remanent illibata z firma. h. d.

Veteres.

a Solēnitas antiqua q̄ requirebat liberorum emācipationem dum dabantur in adoptionem est sublata sed sufficit eam fieri apud cōpetentē iudicem b. h. d. ¶ No. qd datus in adoptionem potest contradicere sicut in lege precedenti. §. i.

¶ De emancipationibus liberorum. Rubrica.

¶ Continua rubricā vt in glo. in qua adde z quia per emancipationem dissoluitur ideo rubrica ista post illam ponitur.

¶ Tabellio creatus in vna ciuitate an possit extra ciuitatem conficere instrumenta. 1

Iurisditionem que possunt tribuere. 2

Iurisditionem quam quis per consuetudinē super certas personas acquisiuit an possit contra alias exercere. 3

Iurisditionē ne visus in vna specie nos potest in speciebus diuersis generis exercere. 4

Si lex.

Habēs iurisditionem a lege municipali pōt illam exercere etiam inter non subditos cōsentientes z valebit apud omnes. hoc dicit et notāter. ¶ † Ex hoc dicimus qr si tabellio creatus autoritate communis huius 1

b ¶ Apud competentem iudicem. Adde Bal. in. l. j. §. eodem. z glos. z docto. in. l. emācipatiōe. §. de fid. instru. z Bald. in l. adoptio. §. eodē et de adoptionis materia vide in Spe. de cogna. lega. et intitu. de 2 erro. et insti. z. ff.

c Iurisditionē. Adde an consuetudo det iurisditionem. Tu vide de hoc Iaco. rebuffi. in. l. viros. in fina. z quod ibi posui in apostil. ad ipsum in ver. consuetudo. C. de diuers. rescript. Bald. hic collect. in. ca. i. nume. v. et ibi posui in additi. ad ipsum in ver. dat iurisditionē. extra de offi. ordi.

d ¶ Si visus est. Adde Soc. consilio. cū. incipien. abūde et subtiliter. versicu. sed est diligenter. in. i. parte. char. clxxvij. vbi hoc idem allegat firmat et declarat.

e ¶ Quod hic scriptura erat simulata. Nota quod veritas preualet simulationi. lege i. z ibi Bald. in ij. not. §. plus vale. quod agi. Item fictioni. Bald. lege. ij. in. §. cohi. in versicu. et confirmatur quia expressa §. de here. di. insti. quod verum quando tendunt ad eundem finē. non si diuersum lege filio z ibi Barto. in prisci. ff. de lib. z postb. quia fictio preualet. l. si quis posthumos. §. i. ver. diuersum. co. tit.

f ¶ Tamen probari potest per testes. Adde Bar. singu. in. l. ij. in fi. ff. de iure fis. z in lege. i. ff. si cert. peta. z in. l. certi. §. quoniam. eod. titul. vide omnino Barto. in autentic. si quis in aliquo. §. de edend. z in. l. sicut. §. de fide instru. z ibi Bald. post gloss. Item vide Lanfran. in. ca. quoniam contra. versic. instrumenta. viti. chart. de proba. Et adde quod si tenor deperdite scripture probetur per testes non habet executionem paratam vigore statuti: sed agitur via ordinaria. Bartol. sing. in. l. i. ff. de his que in testa. delen. Sed quid de sententia an tenor eius probetur per testes. vide bald. in. l. si. pe. col. §. de re iud. z Inn. in. c. sicut. e. titu. z adde Ioan. in. c. per tuas. in glo. fina. in ver. negligenter. de testib.

ciuitatis faciat hic instrumenta illa valebunt in omni loco non si conficiat extra ciuitatē in alio territorio quia in illo loco statutum non potest ei dare autoritatem neq iurisditionem vt hic z. l. fina. de iurisdi. om. iud. secus si creatus esset a principe quia vbiq pōt. vt. l. ij. ff. de offi. pcō. z leg. vbi vtrumq ex pdic. in probat. ¶ Item ex hoc dicim⁹ qd testamētū factū in vna ciuitate fm ɔsuetudinē illius ciuitatis valet vbiq si aliud ei non repugnet.

2 ¶ † Itē qr lex municipij z ɔsuetudo tribuūt iurisditionē sunt z alia iurisditionē tributiua q̄ no. glos. l. i. z qr. ff. de iurisdictio. om. iudi. ¶ Op. qd ɔsuetudo frustra hic regrat cū apud magistratus hoc fieri possit. vt. ff. e. l. emancipari. z. §. de magistra. inili. l. j. Sol. qd si hic dūm p magistratib⁹ accipiat: tunc oppositio obstaret: z tūc solu: qd hic non erāt ordinarij partiū: ibi sic. Et ideo hic non valuisset nisi cōsensissent vt in gl. Si nāt nō erant magistrat⁹ sz qdā officiales: tūc oppositio nō obstaret. Et si dicas car ergo valet hec rn̄. qr ɔsuetudo municipij hoc operat: et hoc placet Accur. ¶ Op. ij. qd ɔsuetudo nō possit piudicare extra istos cōsentiētes aliqs alienigenis. vt. l. vēditor. C. si cōstat. ff. cōia pdio. Sol. dupliciter vt in gl. Prio qd hic in volūtaria iurisditiōe: ibi in cōtentiosa. ¶ Istā sz Cy. z est hōe quantū. ad. l. fi. ff. de iurisdi. om. iud. de qua glo. hic in fi. opponit: sz nō quo ad ɔtrū. z ɔtētiosa progat. vt. l. si q ex cōsensu. §. de episco. audien. Ideo dicit scdo qd lz cōsuetudo sit spālis respectu loci est tamen gnālis in psonis z respectu psonarū: iō olbus piudicat dūmodo in eo loco fiat z hec vera. ¶ Op. qd statuta loci vbi iudic: n͞s agit nō attēdat sz loci cōtractus vt. ff. de euic. l. si fundus. z. ff. de vsur. l. i. in prin. Gl. nō soluit sz dic qd cōsuetudo loci in procedēdo in quo agit dz seruari qr illa est potius vt iudicij cōstructiua vt hic consuetudo vero loci contractus ipsius cōtractus validitatē cōcernēs in decidendo dz seruari in quocūq loco agatur vt in cōtrarijs. Et de hoc plenius p doc. z ibi scripsi in. l. j. §. 3 de summa tri. ¶ † Querit Cy. si super cōsuetudinē quis quesiuit c sibi iurisditionē iudicādi inter certas psonas an contra alias psonas poterit iurisditionē illā exercere. Et videt qd sic. vt. ff. co. l. emācipari. z. ff. de offi. pto. l. ij. ¶ In ɔtrū facit qr sufficit exercere inter subditos vt ei cōpetat ius exercēdi inter nō subditos: vt hic. Soluit ipse distinguēdo aut exercuit vniuersaliter: z tanquā iudex vniuersalis oīum z sic exercēdi ɔ quēcūq cum casus occurrerit z tunc lz de facto exercuerit ɔ certos acquirit tm̄ contra oēs. arg. ff. de leg. ij. l. peculium. z. l. grege. z intelligit contra oēs qui sub tali iurisditione possunt comprehendi. et in dubio dicit ipse qd psumitur generaliter z vniuersaliter vti. arg. ff. de prob. 4 l. cum de indebito. §. i. ¶ † Item querit Cyn. si visus est d iurisdi d tione in vna specie an in aliis speciebus diuersis generis dicatur sibi quesiuisse. z dicit qd non: sed tantum in similibus vel leuioribus. vt argumē. ff. quemad. seru. amit. l. stillicidij. §. si. z. ff. aqua plu. ar. l. si prius. in prin. fm Pe. sed Inno. videtur tenere qd omnē sibi querat. extra de capel. mona. ca. dilectus. sed possunt concordari vt sibi querat in omnibus eiusdem speciei non diuerse: ideo si cause fuerunt pecuniarie in omnibus pecuniarijs dicatur quesiuisse sibi z nō in illis q̄ sunt meri imperij.

1 ¶ Ueritas scripture prefertur.

In emancipationibus.

Not. qd veritas preualet scripture. ¶ Opponitur de. l. fin. §. titu. i. z de lege iubemus. in fin. j. eod. ¶ Huius timore glos. legit hanc legē tribus modis. Primo quod hic scriptura erat e simulata c vnde veritas preualet. vt. §. plus vale. quod agi. per totū. Secundo quod. l. fin. §. ti. i. loquit in adoptione hec in emancipatione vbi scriptura non est necessaria. vt lege emancipatione. §. de fide instru. preterquam in casu. l. iubemus. j. codem et sic ibi est speciale. hec solu. z lectu. non est bona quia semper in emancipatione scriptura est necessaria et maxime si fiat apud acta. ¶ Ideo gl. legit tertio quod hic fuit facta charta sed fuit amissa. vnde veritas preualet que probatur testibus: z ita intelligunt doc. d. l. emācipatione. et ista est notabilis lect. ¶ Ex qua habes qd ea q̄ scripturam desiderāt licet scriptura inde cōfecta sit perdita tamen probari potest per testes f quod facit vt f mādatū iurisditionis concessum per rescriptum possit probari per testes si probetur rescriptum fore deperditum secundum Cy. possunt hic aliqua queri que dixi in. d. lege emancipatione.

1 ¶ Causa an requiratur in emancipatione.

Non nudo.

1 † In emancipatiōe nō requiritur causa sz iudicis autoritas. h. d. ¶ Opp. qd imo cā requiritur. ff. de transactio. lege cum hi. §. pretor. Solu. ibi in trāsactione alimentorum que est multum preiudicialis ne postea fame pereat: hic in emancipatione que neminem grauat. ¶ Opponi. ad idem de. l. cum eum. §. titul. i. Solu. ibi in arrogatione que potest esse multum preiudicialis arrogato in persona z bonis. ¶ Opponi. ad idem quod causa requiratur z iusta. vt. ff. si quis in frau. pa. l. fin. z insti. de adop. §. cum autem. Sol. qd in emancipatione

cipatione impuberis arrogati loquitur in quo est speciale. vel dic hic in emancipatione procedente ex vtriusque consensu secus si filius cōtradicit. vt. s. eo. ti. s. l. si. z. j. eo. l. iubemus. ¶ Uel tertio ibi nō requiritur cā ad validationē emancipationis: quia valet etiā sine causa vt ibi colligitur respectu quasi te debende vel non ibi queritur de causa.

1 ¶ Pater filiū a sua potestate liberare non cogitur.
2 Pater filiū inuitū nō potest emancipare. z nu. seq.

1 NEc auus. † Inuitus quis nō liberat filiū vel nepotem a sua ptāte rescriptum principis vt iniuriosum sup hoc nō est seruandum. h. d. ¶ No. qd dictio nec hz implicare. concor. s. de contrahen. empt. l. nec emere. z. ff. de offic. procon. l. ij. quid autem implicet declarat glo. i. ¶ Opp. qd rescriptum iniuriosum seruetur. vt. l. rescripta. z. l. quot. s. de preci. impera. offe. et de l. ij. §. si quis. ff. ne in lo. pub. Sol. qd illud qsi modicā lesionem affert hic affert magnam qz amodo sibi z non patri queretur. ¶ Opp. de. l. si lenones. de epi. audi. z. j. de spectaculis. l. fin. lib. x. Solu. qd in illis est speciale ppter necessitatē peccādi ad quā filias inducere volunt. ¶ Opponi. ad idem de. l. nonnunqȝ. et. l. sequen. ff. de adop. Solu. ibi etiam speciale in pubere arrogato qui interdum decipitur vnde pubes factus videns sibi hoc non expedire de facili auditur. ¶ Opponi. ad idem de. l. si cui legatum. ff. de condic. z demon. Sol. quod z ibi speciale qz sic voluisse videtur propter legatum quod agnouit ob eam causam relictum. ¶ Oppo. ad idem de. l. si. ff. si quis a pa. fu. ma. Solu. qd et ibi speciale propter impietatem quam pater exercebat in filiū regula igitur est in contrarium vt hic. z instiu. quib. mo. ius pa.
2 po. solu. §. si. ¶ † Quero cum glo. an econuerso pater ex casibus suprascriptis poterit cogere filium ad recipiendum emancipationem si filius commiserit in patrem. z glos. dicit qd non qz non est eadem equitatis ratio. q. d. pater habet filium in potestate cōtra quē illud pōt exercere. vt. s. de pa. po. l. ij. sed non econtra. confirmat ex eo qz specialia nō sunt extendēda. z idem not. insti. quib. mo. ius pa. po. sol. §. si. z in aut. qui. mo. natu. effi. sui. §. generaliter. z pro ista parte facit tex. s. de ado. l. cum in adoptiuis §. i. z. ff. de adop. l. non potest. qui indistincte loquunt. vt. j. eod. l. iubemus. ¶ In contrarium facit. ff. si quid in frau. pa. l. fina. et insti. de adoptio. §. cum autem. z. ff. de ver. obl. l. quidam cum filium ibi quid si meruit exheredari vel emancipari. Cyn. in. d. l. non potest. dicit quod adoptiuus potest compelli. d. ll. quia iusta causa subest: naturalis non vt in primo allega. Et est ratio quia duo vincula vno sunt fortiora. Item quia emancipatio in adoptiuo potius ei affert incommodum quam honorem: quia omnia iura inter eas soluuntur. vt. d. l. cum adoptiuis. et ff. e. ti. l. in ol. ¶ In naturali vero potius ei affert honorē z commodum. ideo ei inuito non confertur Jacob. vero de arena dixit quod etiam naturalis emancipatur inuitus propter eius demeritum. argumen. ll. s. alleg. z maxime dicte. l. quidam cum filium. que nō notat nisi demeritum filij. z ita ibi tenet Barto.
3 ¶ † Ego idem sequor sed addo quod ex omnibus causis ex quibus meretur exheredari ex eisdem potest inuitus emancipari: quia ista duo in. d. l. quidam cum filium. equiparantur. et hoc etiam tenet Cyn. in adoptiuo. s. de adop. l. ij. nec est ei tunc beneficium sed pena: quia talis emancipatio causa incerta est ignominiosa nec puto quod pater postea succedat ab intestato. argu.
4 d. l. fin. si quid in frau. pa. z dicto. §. cum autem. ¶ † Hic etiam sicut olim non succedebat si emancipabatur fiducia non contracta. vt insti. de legi. agna. suc. §. fin. z no. in. l. pactum. s. de colla. nec valet quia dicere hodie emancipati sunt cognati z ab intestato sunt vt sui auth. de here. ab intest. quia illud verum nisi sint emancipati causa ignominiosa que habet vim exheredationis vt in caso nostro. z pro hoc etiam accedat insti. de emancipa. §. sed si hoc. a sensu contrario. z. s. de suis z legi. l. si defunctus. in versicu. nisi forte z c. z argumen. dicte. l. finalis. ff. si quid in frau. patro. vbi excluditur a petitione quarte a qua alias non excluderetur si emancipatio nō foret ignominiosa. hec tene menti: quia alibi non habes ita declarata.

1 ¶ Naturalis filius non emancipatur inuitus.

a IUbemus. * Per rescriptum principis iudici apud acta intimatum possunt parentes eorum liberos emancipare accedēte antea vel postea illorū voluntate nisi fuerint in-
1 fantes quorū cōsensus nō requirit. h. d. z notabiliter. ¶ † No. sin-
b gl. qp naturalis fili⁹ nō emācipat inuit⁹ hoc quo dixi. l. l. pcedēti. ¶ Itē not. absentē vocari q nō est in iudicio licet diuersimode absens accipiatur. vt not. s. de prescri. lō. te. l. fina. ¶ Ulterius dicit Barto. quod interrogatus an legitimatio bastardi facta eo absente valeret. Respondit quod sic si sit infans nō alias per text. in aut. qb. mo. natu. effi. legi. §. illud. qui licet dicat simpliciter quod eorum consensus est necessarius tamen secundū istum tex. ille debeber intelligi quod not. z adde quod suff. cit eū ratum habere vt. in aut. qui. mo. natu. effi. sui. §. z gnaliter. ¶ Ultimo an scriptura in emancipatione sit necessaria. dixi. s. e. l. in emancipationibus. z plenius in. l. emancipatione. s. de fide instr.

CUm insperimus. Figmentis antiquis remotis et per rescriptum principis z sine eo apud competentes magistratus possunt parentes liberos emancipare z in emancipatos libertatē exercere z emancipati etiam si non sit dictum retinent ius succedendi. hoc dicit. ¶ Nota quod consuetudine queritur hec iurisdictio de quo dixi. s. eodem. l. j.

¶ De ingratis liberis. Rubrica.

¶ Dixi qualiter liberentur a potestate: nunc qualiter liberati retrahuntur in potestatem per ingratitudinem.

FIlios. Propter atrocē iniuriā parētib⁹ illatā possunt liberi in potestatem reuocari. h. d. ¶ Opp. glo. qd imo propter leuē. vt. s. de lib. z eorū libe. l. si manumissori. ¶ Quero quo iure hec rescissio petatur, Et dic iudicis officio vt glo. dixit.

¶ De postliminio reuersis z de redēptis ab hostibus. Rub.

¶ Continua Rubricam vt in glo.

1 ¶ Ius postliminij habet locū in reuersis de captiuitate.
2 Fictio legis cornelie defunctū apud hostes fingit mortuum in libertate.
3 Reuersus ab hostibus quando habeat postliminij ius.

EX duobus. Primo vnum dictum quando ambo parentes sunt reuersi ab hostibus vsque ibi: quamqȝ. Ibi tollit obiectum vsque ibi: qui cum ab hostibus. Ibi remouet nouum dubium quando mater tantum z non pater reuersa est ab hostibus vsque ibi: nam fictio. Ibi quarto huius vltimi rationem annec-
1 tit vsque ad finem. ¶ Casus. † Nata in captiuitate cum patre et matre reuersa redit ad ius vtriusque. patre vero ibi mortuo redit solum ad ius matris reuerse qua si sine patre nata. hoc dicit. a ¶ Not. ex prima z secunda parte ius postliminij locum habere in reuersis de captiuitate. z hic postliminiū fingit eos nunqȝ captos. ideo licet vere fuerint serui hostium tempore conceperunt z nata fuit ista filia tamen quia reuersi finguntur non capti filia reuersa redditur eis ac si eam in libertate concepissent. et sic redditur. i. datur patri in potestate non matri: quia femine non habent in potestate non quod ipsa habeat ius postliminij: quia ipsa non fuit capta z modo est clarificata prima pars
2 huius. l. ¶ † Not. ex secunda parte sine ex tertia z quarta quod fictio legis cornelie fingit defunctum apud hostes mortuum esse preambula hora captiuitatis z sic in libertate. z ideo cum ista filia fuit concepta apud hostes fingitur sine patre concepta cum pater ante eius cōceptionem fingatur mortuus. ideo ipsa heres legitima non est patri vt hic in litera. sed matri tantum reuerse pōt succedere. ¶ Op. qd imo in pmo casu filia ex sua psona habeat ius post. liminij: qz tpe captiuitatis habet p nata. vt. l. q in vtero. ff. de statu homi. Sol. qd hic fuit cōcepta apud hostes vt in gl. z pbat hic in fi. l. ¶ Op. qd male dicat redit. qz sin hoc est supponere qd in patria fuit ptāte. vt. ff. de ver. sig. l. verbū redeun-
3 di. Sol. qd improprie hic loquitur vt in glo. ¶ † Quere vltima glo. in hac. l. ponunt duo casus. s. qn venit ab hostib⁹ cū vtroque parēte vel matre tm. sȝ qd de tertio qn cū patre tm. Et respōdet qd Jo. dixit filiā habere ius postliminij z eam succedere patri ad instar arrogati vt successio ei nō pereat argu. ff. de adop. l. et qui vxorē. ¶ Py. aūt dixit eū nō habere postliminiū cum filius non possit esse sine matre. quod est verum iure proprio vt hic in princip. sed ex persona patris qui fingitur nunqȝ captus est dubium sed fingitur vxorem tunc non habuisse cum illa fingatur mortua preambula hora captiuitatis. igitur obstante matris fictione nō pōt fingi filium in patris potestate venire qui vxorem tpe cōceptionis z natiuitatis non potuit habere. z sic nō obstat l. z qui vxorem. qz ibi vxorem habere poterat licet non haberet b et sic opinio videtur tutior. h. d.

1 ¶ Redemptus ab hostibus nō efficitur redimentis seruus.
2 Pignus tribus modis soluitur. z nu. 3.
3 Redemptus tenetur redemptori suo seruitium prestare.

AB hostibus. † Redēpt⁹ ab hostib⁹ redimentis non est seruus sed pignoris loco tenetur donec precium redemptionis soluatur vel pro soluto habeatur. hoc di-

a ¶ Jubem⁹. adde Bal. in consi. suo incip. psupponit qp dict⁹ comes sa baudie. et adde ange. de are. insti. de adop. §. fi. z ad de bart. in. l. inuiti. ff. de his q sunt sui vel alie. iur. p ang. in dispu. sua nobilis qdā genere. z flo. de san. pe. in quadā dispuatatiōe p bal. hic in aut. preterea. de natu. li. z not. casum i quo qs pōt legitimari sine consensu suo z alium casum not. in quo. fili⁹ inuit⁹ pōt legitimari. s. i casu in quo fili⁹ occulte z in arcā suam cōcubinā quā pr suus vellet i vxorem ducere. text. in aut. q mod. nat. effi. leg. §. lȝ. z ad de Lind. sicu. cōsi. lvi. ij. lib.

b ¶ Inuitus. Ego dixi de hoc i apo. ad istū in. l. cum in adoptiuis. nume. ij. v. primū est an inuit⁹ possit emācipari. z nu. v. in addi. l. ij. potestatem. s. de adopt.

est. ¶ Nota casum in quo liber homo tenetur loco pignoris se
cus in servo qui efficitur redimentis. ut no. j. eod. l. sicut ubi vide
2 ¶ † Item nota hoc pignus dissolui tribus modis solutione re
missione. et hoc dupliciter potest evenire puta expressim ei donā
no vel tacite ad dominum eum sine aliqua convicatione remitten
3 do. ut in. l. iij. §. si quis. ff. de libe. exhiben. ¶ † Item matrimo
nij confectione et hoc ultimum est magis notandum. et facit in
argu. quod si istorum armigerorum modernorum unus habet
alium captivum ita quod secundum eorum consuetudinem po
test ei imponere taleam et contingat quod efficiantur duo socij
et fratres iurati ut quandoque faciunt videatur illi remissum ca
ptivitatis iugum. cum nec antea possit militare quam liberetur
ab hoc iugo. ut. ff. de re milita. l. qui status. et quia aliter hoc non
potest dici bona societas et fraternitates. ut. l. verum. ff. pro so
cio. Et pro hoc accedat. l. si uxor. §. fina. ff. de adulte. Hoc tamen
non pono pro expedito sed argumentabiliter dico quia questio
4 pendet de facto. ¶ † Querit gloss. an teneatur suo redemptori
servitium prestare. Et dicit quod sic et nihil allegat. sed hoc pro
batur. j. eodem. l. finali. et ibi casus quod serviendo per quinquen
nium liberatur a precio redemptionis. ¶ Item liberatur pro
pter delictum redimentis. ut. j. eodem. l. fedissime. ¶ Item dis
solvitur hoc vinculum morte redempti. et sic non transmittitur
hec oblatio in heredem. ut. ff. eodem. l. si patre. Ex his supradi
ctis nota. vij. casus in quibus hoc ius pignoris dissolvitur.

a ¶ Nec adoptete. rōt. adde not. per bald. iaut. q. rē. s. de sac. san. ec. et vide barto. in. l. i. s. de pac.

b Sine ullo precio. facit ad hoc qd si hostes civitatis possū abstulerūt asinū et reddiderūt gratis cui daz commilitoni qd ipse dz eū gratis restituere. de quo vide in. l. ab hostib. j. e. et ba. in. l. sicut liberis j. eo.

c Fedissime si lex scdm bal. hic prestat arg. qd illa q est p vi ? pstibulo non dicat pdere pudicitiā neq honestatē de quo vide bart. in. l. fedissimā et ibi angel. j. de adult. et bo. tert. text. qd. v. c. qui viderit. §. Huis.

Cum cognatos.

Re bona captivi dissipent curator eis dat qui satisdare tenet de conservatiōe bonorum. h. d. ¶ Idē dicit gl. de bōis cuiuscūque absent. qd no.

1 Contrahi nō pōt super bonis eius de cuius vita dubitatur.
2 Hereditas capti ab hostibus an possit adiri.
3 Filius dans bona patris viventis sibi preiudicat.

Nec nos preterijt.

a ¶ † Super bonis eius de cuius vita dubitatur non potest cōtrahi transigi vel iudicari nec eius hereditas adiri. et factum tempore
1 non congruo non prohibetur reiterari tempore legitimo. hoc
1 dicit et notabiliter. Signa textum ibi. nec super facultatibus et c.
et nota que dixi in summario. ¶ Item quod dictio nec in prin
cipio posita est implicativa quod declara ut in glossa. j. contra.
2 s. tit. §. l nec suus. ¶ † Opp. quod imo hereditas huius ab ho
stibus capti possit adiri. ut lege apud hostes. ut. s. de suis et legi.
Sol. dupliciter ut in glo. uno modo quod hic ad acquisitionem
ibi quo ad transmissionem istam tenuit Mart. syl. sed mihi non
placet quia ibi loquitur de vera heredis existētia non autem de
potentia essendi ratione suitatis que trāsmissionem operatur non
ut adite sed ut adeunde. l. i. s. de his qui ante per. tabu. ¶ Alio
igitur modo solvit gl. quod ibi in patre hic in matre et qd de pa
tre dicit intellige qui filiā habebat in potestate captivitatis tē
pore ut ibi sonat litera. nam in illa scientia mortis non est neces
saria ut ibi. secus si non fuisset in eius potestate quia tunc idem
fuisset in patre qd hic dr in matre. ¶ Ratio differentie est: quia
in uno casu suitas operatur: in alio non. et hanc tenuerunt Iac.
de ra. et Pet. et Cyn. ¶ Sed attende quia si suitas ibi illud ope
ratur post bñficium abstinēdi suis datum dz operari nisi trans
missionē iuris adeundi. ut. l. si qui filium. §. i. ff. de acq. here. l. j. et
s. d his qui ante aper. tab. sed in. d. l. apud hostes. non loquitur
de iure transmittendo sed de hereditate paterna ut etiā qsita p
veram heredis existentiā trāsmittēdā ad matrem una cum aliis
suis bonis tanquam facta unum acervum cum illis. unde notabiliter
text. ille dixit sua ei heres extitit non dicit esse potuit, unde secundū
tempus antiquū. l. xij. tab. sm qd non habebat beneficium absti
nendi loquitur. l. illa. Nam sm illud tps non erat dare aliquod me
diū tempus inter mortē et existētiā sui heredis. et tō scientia mor
tis defuncti patris non erat necessaria ut ibi sed an hodie post
beneficium abstinendi quo dicimus eos non esse heredes nisi se
immisceant licet ius adeundi transmittant sit necessaria scien
tia mortis ut heres esse possit per immixtionem dubitari po
test sed ab illo text. non ausus discedere dico quod non. ut dicta
lege apud hostes. que etiam post datum beneficiū loqui potest.
Et est ratio quia sufficit filiū demonstrare quod nō habet ani
mum abstinendi et p cōsequēs qd illo beneficio nō vult uti. intel
lige tamen qd tunc temporis vere mortuus erat licz scientia mor
tis non haberet sed dubitaret. ¶ Quero cum glos. quid si in ca
su huius. l. filius rem aliquam hereditatis vendidit postea cer
tus de morte hereditatem iterato adiuit an rem venditā vendi
care possit et arguit glos. qd sic de. l. i. §. quod ait. ff. quorum lega.
In contrarium arguit de. l. cum vir. ff. de usucap. et de. l. pen. ff. d
fund. do. ¶ Et hec pars vera quia confirmatur venditio et quē
de evictione tenet actio eundem agentem repellit exceptio. ut le
ge vendicantem. ff. de evic. ¶ Quero in casu iudicati quid si cō
tra filium agentem ut patris heredem fuit iudicatum quasi he
res non sit quia de eius morte non sit certus. an postea cogni

to quod sit mortuus si iterato agat ut heres possit exceptione re
pelli. et dicit glo qd non arg. huius. l. in fi. et. l. si. de excep. rei iudi.
l. si mater. §. eadē. et ita doc. tenent arg. ff. de pig. l. grege. §. si sub
3 conditione. ¶ † Quero quid si non transegit sed bona viventis
donavit an tunc sibi preiudicet. et arguit gl. si. qd sic per. l. quidā
§. si. ff. de dona. In cōtrariū facit lex ista in fin. et ita tenuerūt qui
dam. et ad dictum. §. rñdent qd ibi spāle in donatione sed trufa
est: quia nulla specialitatis ratio subest. ideo glo. aliter dicit et so
lutiones sic coniunge qd hic erat dubius an ille viveret vel non
ibi vero certus et tunc non repellitur ex eo simpliciter quia do
naverit sed quia sciens illum vivere finxit eum mortuum et mor
tui hereditatem donavit ideo indignum se fecit. ut. d. §. fin. con
iuncta. l. seq. et sic ambe solutiones ultime sunt simul iugende.
¶ Immo iste tex. in fi. facit in argu. qd si alicui est concessa au
toritas eligendi potestatem qd si electio facta nō valuit iterum
possit eligere.

Cum nō redēptum.

Captivus suis donatus sine ullo precio b statim habeat ius postliminij et
b nihil solvere tenetur. h. d. et notabiliter.

t Redemptor redemptiōis precium recipere cogitur a iudice.

Cuz postliminij.

1 Redēptor compellitur iudicis officio precium redemptionis recipere a captivo. h. d.
¶ Quod not. contra illos qui rediment et postea
maiorem taleam seu redemptionem querunt. ¶ Op. quod suf
ficiat oblatio. ut. ff. eod. l. in bello. §. si quis servum. Sol. quod
ibi in servo hic in libero vel hic quia sic volebat redemptus obla
tione sola non contentus. et hoc propter inquietationem status
quam ei de facto faciebat redemptor si tamen staret contumax
in recipiendo tunc faceret deponi et consignari. ut. l. acceptam. s.
de usur. hoc dicit.

Fedissime.

c Delictum turpis questus redēptoris privat ipsum a nexu
pignoris et precio redemptionis. h. d.

1 Pignoris loco nō retinetur qd ex redempta nascitur.

Nresces.

1 Nati ex redēpta nō possunt retineri pignoris loco p redēptionis precio
h. d. ¶ Opp. qd imo possunt. ut. ff. de pig. l. grege. in
princ. et. l. paulus. §. si pignora. Sol. qd al ud in natis
ex vero pignore ut ibi. ¶ Quero hic loquitur de exitis post
redemptionem matris. sed quid si ante gl. dicit idem per. l. com
mercio. j. eod. sed videtur tenere contra. ibi glo. ut ibi dicam.

Captum.

Reversus fingitur nunquam captus et patri licet antea defuncto succe
dit ex testamēto et ab intestato et ei reverso currit pscri
ptio. h. d. ¶ Op. qd nō lex cor. ut dicit ista litera sed
ius postliminij hoc operetur. ut insti. qui. nō est p. sa. et. §. fin. so. ut
in gl. ¶ Quero de tempore prescriptionis dic ut in gl. si. Saly.

t Servus ab hostibus reversus est dño restituendus. et nu. seq.

Sicut.

Servus ab hostib. captus et reversus restituitur domino sicut filius patri. h.
d. ¶ Op. de le. d. et. iij. et. ff. c. sol. qd ibi de armis et ve
1 stibus ut in gl. ¶ † Op. qd servus nō statim restituitur
domino sed demū cū venerit in eius potestatē vel intra eius pre
sidia. ut. ff. cod. l. in bello. §. manumittendo. et. l. fina. et tamen li
beri statim cū sint intra limina imperij ut ibi. Sol. confitendo.
2 et sic equiparatio istius. l. concernit effectum nō tps. ¶ Quero
hic loquitur de non redempta quid si fuerit redempta. dicit gl.
qd statim efficitur redimētis. hinc est qd eam manumittit et eā
sibi heredē necessariā facit. ut. ff. de acqui. hered. l. si servū quis et
3 ff. co. l. in bello. §. manumittendo. ¶ Quero an dñs offerēs pre
cium redēptionis audiatur et usque ad quātū tps. et glo. rñdit qd
aut redemptor servum alienum et dominus perpetuo auditur aut
putavit esse vendentis: et tunc dominus auditur usque ad trien
nium tantum. ut. ff. e. l. in bello. §. si quis servum

Si liberū.

Si nexus pignoris redempto. remittitur libertus non efficitur nec ullū obsequiū debet remittēti nec eius filius. h. d.

1 Stipēdiarij captivos nō retinebūt quos ab hostib. liberabūt
2 Presidia hostiū que dicantur.
3 Milites debēt res quas ab hostib. recuperarūt dñis reddere.
4 Postliminium in quibus mobilib. locum habeat. et nume. 3.
9 Mobilia quando efficiantur capientium.
7 Capta quando efficiantur capientium. et nu. 8.
9 Invasor non dicitur qui sua iure tuetur.
10 Guerram facere quis possit. et nu. seq.
13 Preses provincie guerram non potest indicere.
14 Guerra licita que dicatur.
15 Captus astute manus capientis evadēs in pristinū revertitur. statum. et nu. seq.
18 Servitus inter christianos non inducitur in captivos.

Redemptus

1 ¶ Redemptus ab hostibus nō efficitur redimentis seruus.
2 Pignus tribus modis soluitur. z nu. 2.
4 Redemptus tenetur redemptori suo seruitium prestare.

AB hostibus. Liberati a captiuitate virtute militū nō serui
corum nec captiui efficiunt sed pristine conditioni re-
1 stituūtur h.d. z notabiliter. ¶ † Not. qd stipendiarij
non possunt retinere captiuos quos liberauerunt nec talia eis
imponere ¶ Itē not. qd hoc h3 locū etiā in seruis qui sub dn̄o
nostro sunt z attende qd illi nō efficiuntur capientiū nisi postq̄
sunt ducti intra presidia hostium. vt. ff. e. l. postliminiū. vt hic in
glo. ¶ Sed dubitari potest quid de aliȷs rebus mobilibus.
et in omnibus dic qd antequā sint ducte intra presidia hostiū non
efficiuntur eorum sed remanent sub dominio eorum sub quo
erant ante capturā. arg. d. l. postliminiū. nō enī in eis est isto ca-
su diuersa ratio quam in seruis z postq̄ ducte sunt in presidium
hostiū eorū facte sunt. vt. ff. de acquiren. rerum dominio. l. transfu-
2 gam facit. l. si quis in bello. ff. eo. ¶ † Sed dubitari pōt que di-
cant presidia hostiū. Et tex. eo. l. postliminiū. §. postliminio. vi-
detur hoc declarare scilicet cum intrāt fines territorij hostium:
q2 vsq3 ad illū locū videntur hostes habere presidiū q2 presiden-
tes fuit sed postea parum infra videtur accipere presidium pro
loco tuto sibi dum dicit nomine publico tutum esse incipiat. et sic
fines sint presidia quando locus ille est verisimiliter tutus z nō
aliam. z hoc puto verius: quia adhuc virtute militum occurren-
3 tium possunt res ipse recuperari. ¶ † Sed tunc quero. res ipse
recuperate sunt per milites nostros an tunc restituentur domi-
a nis. z de recuperatis ante ductionem ad locum verisimiliter tu-
tum non est dubium quod sic: quia nō erant adhuc capientium
nec perditum erat dominium sed de recuperatis postea quam
sunt intra hostium presidia distinguo. Aut milites nostri con-
tinuo sunt hostes insequuti etiam intra presidia z tunc eorum
recuperantium non sunt sed dominis restituuntur: quia non
censetur fuisse capientium: quia locus apparet quod non erat
tunc tutum nec pro tuto fugientes cum preda habuerunt. nec
ipsa preda nostrorum presentia fugit ergo zc. arg. ff. de acquir.
rerum. dominio. l. quod causam. z. l. naturalem. in princip. Et
quia incontinenti recuperata finguntur non capta nec perdita.
vt. ff. de vi z vi ar. l. qui possessionem. z quod ibi per Dynum.
¶ Aut milites nostri nō fuerūt tunc insequuti hostes sed post-
ea ex interuallo aggressuram fecerūt z res prius captiuatas re-
cuperauerunt: z tunc si erant serui non sunt eorum sed restituun-
tur dominis iure postliminij. vt hic. Si vero erant alia mobi-
lia: tunc si vestes z armalia sunt occupantium vel recuperan-
tium: quia non sine flagitio perduntur. vt. l. ij. z. ij. ff. eod. l. sicut.
¶ Si erant alia mobilia z tunc text. videtur distinguere. Aut
in eis non est locus postliminio z dominis fit restitutio. Aut
in eis non est locus postliminio et tunc dominis non fit restitu-
tio sed occupanti siue recuperanti conceduntur. vt. d. l. ij. Et est
ratio quia regula est quod quicquid in bello capitur in preda
4 est. vt. l. si quid in bello. ff. eo. ¶ † Que autem sint illa mobilia
in quibus locus est postliminio respondere videtur tex. l. ff. eod.
l. ij. quod nauem oneratē propter vsum belli non piscatorie vel
voluptatis causa paratē. vt equi z similia adeo quod si equus
propter freni impatientiam ad hostes curreret postliminium
habet z sic domino restituitur. ¶ Et ex his colligo quod cur-
rus z quadrige sup quib9 arma bombarde baliste z machine et
victualia pro cāpo deferuntur z ipsorum curruū boues z qua-
drigarum equi habent ius postliminij ideo non sunt militum
recuperantium non aliȷ equi neq3 boues aliȷ in predam capti z
intra presidia ducti z postea recuperati vel per se reuertētes: q2
cum semel facti fuerunt hostium z non habēt postliminium cō
ceduntur occupanti. vt. l. transfugam. ff. de acquiren. re. do. et
hec de mobilibus. ¶ Immobilia vero capta semper sunt prin
cipis vel populi romani bellum siue guerram indicentis. vt. l.
in agris limitatis. ff. de acqui. re. do. z. l. diuum. ff. de iure fis. z. l. si
5 captiuum. §. expulsis ff eo. ¶ † Que autem superius dicta sunt
habent locum non tantum quando imperator vel populus ro-
manus bellum indixit barbaris. sed etiam econtra si a barba-
ris eis fuerit indictū. vt est casus ff. eo. l. hostes. in secunda par-
te distinctiue ibi posite. z in. l. postliminiū. §. 1. in eo. tit. vbi quod
6 capiunt dicitur esse suū. z hoc tenet Azo hic in summa. ¶ † Cō
b tra predicta vt mobilia nō efficiuntur capientium b videtur ho-
die textus. j. de dona. l. penul. § fiii modo. vbi dicitur quod assi-
c gnari debent duci belli vt eorum fiat distributio inter milites c
secundum eorum meritum. cui concor. in decre. xxiij. q. v. dicat
aliquis. z ibi etiā gl. dici potest qd fiant capientiū respectu dn̄o
rum quorum prius erāt: nō respectu totius exercitus ad cuius cō
modum illi videntur cepisse. id duci belli assignari debēt vt ibi
vel aliter capientiū fiunt qn in discursu territorij inimicorū ante
bellum cāpestre capta sunt: sed vbi in bello cāpestri inter partes
ordinato z conflictu capta sunt habet locū tex. ille q2 tunc peri-
culū vite est oibus cōe z tunc viri Xpi non vacant circa spolia
sed circa stragē z cōfusionē inimicorū. circa quā si non vacassent
aliȷ spolia forsan nō haberent imo z forsan suā etiā vitā perdidis-
sent. z sic vbi periculum ibi z commodū colligetur. z hec magis
placet. Et idem dicerē quādo vna brigata caualcatā faceret et
aliqui eorum irent in discursu. aliȷ vero sine remanerēt ad custo-
diam pro illorum iuuamine z tutamine vt spolia diuiderentur
inter omnes de brigata nisi aliter inter eos esset cōuentum nam et
ipsi participes huius rei sunt fauorem z auxiliū prebētes. vt ar-
gu. ē. de rap. vir. l. j. z. ff. de adul. l. z si amicus. z. l. qui domum. ff.
ad sil. l. 1. §. tulisse. z. §. eo. tecto. cum simi. Hec bene no. quia per
7 doctores nō sunt declarata. ¶ † Itē predicta vera quādo impe
rator indiceret guerram barbaris z econtra. sed vbi imperator
indiceret guerrā Ↄ vnū regē vel barōē xpianū vel Ↄ vnā ciuita- a
tem sibi rebellem christianā fidem tenentem qui ripetest an iura
ista de captiuis loquentia locum habeant. z dicē qd sic in parte
et in parte non enī3 habent locū vt liberi capti efficiantur serui
serui. q2 ad ignominiam pape z imperatoris z sic fidei christia-
ne hoc tenderet. z in eius diminutionem ideo postliminium et
fictio legis cornelie in eis cessat. sed ea que supponunt super ca-
ptura rerum mobilium z immobilium vendicabunt sibi locum
quia qd mutatur stare nō prohibet. vt. ē. de appel. l. precipimus
in si. veritamen hodie loco seruitutis imponitur ingū carceris et
redemptionis seu talie. circa qd vide qd dicam infra in vltima
8 questione. ¶ † Sed pro ampliatiōe materie quero quid si vnus
rex contra alium aliū regē vel vnus baro contra alium baronē
vel ciuitas contra ciuitatem mouet guerram. Respondeo quod
aliter eorum est barbarice nationis z sic infidelis. z tunc dicta
ē. de seruitute captiuorum z de fictionibus legis cornelie z postli-
miniȷ locum sibi vendicant z etiā3 alia iura super captura mo-
bilium z immobilium disponentia. ¶ Sed vbi ambo sunt chri
stiani distinguo. Aut ex parte mouentis guerr. m non est ali- b
qua iusta causa querele aut est causa iusta. Primo casu aut qri-
tur ex parte se defendentis z tunc si tantum resistit z non inua-
dit quicquid capit de spoliis inimicorum inuadentium suum est
est enim ex eius parte bellum licitum sed homines capti non
d efficiuntur serui d ratione quā in precedenti dixi. ¶ Si autem non
tantū se defendit sed etiam territoriū aduersarij inuadit z super
illo spolia capit tam mobilia q̄ imobilia z tūc si aliter cōmo-
de vel non sine dedecore se z suum territorium non poterat defen
dere q̄ territorium inimici inuadendo dico qd ei hoc facere licuit
quod probo. nam territorium confederatorū illū inuadētium licet
ei inuadere quod est fortius. vt. ff. eo. l. postliminiū. §. z. z. l. non du-
bito. z que super eo capit sua sunt vt ibi patet. ¶ Quod autem
dixi commode dixi propter habentem territoriū viciniū qui nisi
eius territorium inuaderetur non cessaret a discurrendo terri-
torium vicini. Item vt persequatur inimicos predam ducētes.
¶ Et quod dixi sine dedecore suo zc. pbatur per no. per Cyn.
ē. vñ vi. l. j. z per Guil. de cu z docto. in l. vt vim. ff. de iust. z iu. c
et sibi imputet qui guerrā mouit iniuste q2 sui damni est causa vt
l. damnū qd quis. ff. de reg. iur. sciens vel scire debens hoc fore
9 de natura guerre. vt. l. quoniam multa. j. ad. l. iul. de vi ¶ † Hic
etiā3 scire debes quod pro inuasore nō habetur qui se z sua iura
bellando defendit. vt l. scientiam. § qui cum aliter z. l. si ex pla-
gis. §. tab. rnarius. ff. ad. l. aquil. ¶ Et hoc videtur esse etiam d
de mente Innoc. in c. cum olim causam. de restitu. spolia. z in c.
sicut. de iureiurando. z hec de eo cui guerra sine iusta causa est
mota. ¶ Si autem queritur ex parte eam mouentis z in eo res
est clara quod ei non licuit sic facere. adeo tenetur ad omne inter-
esse aduersarij. vt d. l. scientiam. z. d. l. si ex plagis. §. taberna-
rius. z. ē. vnde vi. l. inuasor. et. l. si quis in tantam et. j. ad. l. iu-
liam de vi l. si quis ad se fundū. z pro casu potest induci in. x.
col. in ti. hic finitur. l. corradi c. domino guerrā. z hoc quādo cau
sa iuste querele nō suberat. ¶ Si autem iusta causa querele sube e
rat tunc facio tria mēbra: q2 aut neutra partium recognoscit su-
periorem aut vtraq3 superiorē3 recognoscit aut altera tantum.
10 ¶ † Primo casu iura de captiuis loquentia respectu seruitu-
tum inducēdarum locū nō habēt per superius dicta tamē iura
loquentia de captura rerū mobiliū z immobiliū z earū3 acqui-
sitione locum habent q2 ex quo neuter eorum superiorem reco-
gnoscit quilibet eorū in suo territorio habetur loco principis et
sic in eis est eadē ratio que in duobus principib9 de quibus su-
perius dixi. Item q2 ex quo superiorem non recognoscunt non
est qui sit adeundus pro iustitia cōsequēda. z ideo qui ex parte sua
e iustam habet causam querele potest guerram indicere e et moue-
re z spolia facere z predā iuridice ducere. z pro hoc text. bonum
et no. de mul. val. qui contumax est. c. 1. in si z. coll. Procedūt etiā
que in seq. versi. allegabo. z per eā capta pōt iuste retinere pace
simpliciter facta. secus si in tractatu pacis sit aliud cōuentū quia
illud seruat. vt. ff. e. l. si quid in bello. Et pōt tali rati ratiōe repro

a ¶ An tūc restitu. i. ff. d. iu. ff. cōtra Ↄ dō bal. hic l. j. latrones. ff. de capti. Io. ant. in rub. in ff. e. de rap. z aler. in. l. i. ff de acqui. pos. z in l. vt vim de iust. z iure. z Adde de hoc vltra eā q̄ dē. j. apost. ad ista z. e. l. eū nō. Ange l. i. q. vlt. reuocat guerra p qu bus ff. l. j. p̄ penul. ff. de acqui. re. do.

b ¶ Non efficiant capiētium qū res sint capiētiū vide bal. in marg. pre. cepe Inn. i. c. si cut. de iure. Et ā clc dat q. b re in. qd sic i bello licito. c cinep bar. l. hostes ff. de captiuis. z no. l. e. elim de resti spo. z Cer. in cle. de ele. §. i. l. si. de sepul. z alex. l. l si qd i bello de capti. et no. c. v. dicat cum gloss.

c ¶ Inter milites. adde. xxiij. q. v dicat cū gl. z bar in l. si qd in bello de captiuis z alex. in. l. i. de acqui pos.

d ¶ Nō efficiun. ff. un. Adde bal. l. l. i. in pn. v. sed q. de cain tol. Sed qd de captis a gētib9 imperatoris nitini. bal. in. l. eius cognatiom. de ingenu manu.

e ¶ Pōt guerrā indicere. bellū p quē possit indici no. i. c. olim. i. de resti. spo. z l. c. si cut. de iureiu z p bar. l. l. hostes. ff. de captiuis. alex. l. l. ex hoc. ff. de iu sti. et iur. et in. d. l. hostes.

bari. ¶ Maz ex quo lex ei permittit guerrā ꝛ predā facere. vt. d. c. i. in fi. videtur etiam permittere predam ꝛ capta iuste retinere. ar. l. gracchus. j. de adul. ꝛ potissime q꞉ hoc est de natura guerre licite. ꝛ econtra aduersarius qui non iuste agit nō iuste capit seu predam facit: quia quod vni fas est alteri nefas est. vt. ꝟ. l. vt vis
11 in fine. ¶ †Secundo casu quando vterq̄ superiorem recognoscit tunc primo quā aliquis eorum guerram moueat aduersarij superiorem debet adire qui ius sibi dicat. vt. l. iiij. §. si tamen vicinum. ff. de dam. infec. ꝛ. ꝟ. ne quis in sua causa. in rubro et ni. et tunc si superior iustitiam ei ministrare nō velit licitum est ei qui iustam causam querele habet aduersario guerram inferre ꝛ mouere. ꝛ non primo ꝙ superiorem requisiuerit. vt est text. in. d. ca. i. de mi. vasal. qui contumax est. e. colla. ꝛ pbatur ēt. ꝟ. qn̄ li. se sine iudi. vin. l. i. versi. nostra igit. facit ēt. ff. qḋ vi aut clā l. si alius. §. bellissime. ꝛ qḋ ibi no. glo. ꝛ. ff. de his que in frau. credi. l. ait pretor. §. si debitorem. ꝛ tunc quia guerra est iusta ex parte inferen-
12 tis dic vt. ꝟ. ¶ †Tertio casu quando alter tm̄ recognoscit superiorem tunc si est ille contra quem desideratur guerra moueri dicendum est quod illius superior primo est accedēdus pro iustitia consequenda ꝙ illi moueatur guerra vt in ꝑcedenti dixi. ¶ Si autem econuerso ille qui vult mouere guerram sit ille qui superiorem recognoscit ꝛ non aduersarius tunc nō habet ipse necessario suum superiorem adire: q꞉ ex quo iustam cām habēt querele autoritatem habet a. l. ex quo non est qui possit sibi ius dicere. vt. d. l. i. quando li. se sine iudi. ꝛc. ꝛ. d. l. si alius. §. bellissime. et dicta. l. ait pretor. §. si debitorem. ꝛ dicto. ca. i. de mili. vasal. in fi-
13 ne. ¶ †Nunc licet predicta deberent sufficere tamen pro enucleatione materie queri potest an temporalis preses prouincie pos-
a sit guerram indicere[a]. ꝛ dicendum est ꝓm docto. quod nō nisi ꝑ exercitio ꝛ defensione iurisdictionis sue. et prima pars negatiue patet q꞉ superiorem habet. Scḋa pars patet q꞉ super hoc autoritatē habet a. l. vt patet. ff. de rei vend. l. qui restituere. ꝛ. ff. ne vis fi. ei. l. si quis missum. ꝛ. j. de his qui la. occul. l. ij. ꝛ in tali guerra leges nostri tituli de captiuis loquentes locum non habent nec etiam de spolijs auferendis vel preda facienda nisi super hoc prius lex sit statuta. nam tunc locum habet quod not. Innocen. in. c. sicut. extra de iureiurando. et in. ca. cum olim causam. extra de restitu. spo. Et ratio quare in precedentibus casibus talis legis editio est necessaria: quia tacite inest ex natura guerre a re-
c gibus ꝛ baronibus indicte cum tunc guerra sit generalis ꝛ pu-
d blica ex parte vtriusq̄ territorij. ideo ex parte eius ex cuiꝰ parte
14 est licita iure capiantur spolia. v. ll. superius alleg. ¶ †Item est sciendum qḋ est quedam alia guerra que sit a priuata persona contra priuatam: quia nullo modo ad vtilitatem publicā ꝛ tūc si preter vel cōtra autoritatem legis quis facit guerra ex sua par-
b te est licita[b]. et si facit autoritate legis scripte tunc est ei licita et aduersario illicita. ꝛ de ista loquitur proprie. l. vt vim. ff. de iusti. ꝛ iure. ꝛ. l. scientiam. §. qui cum aliter. ff. ad. l. aquil. et. l. si ex plagis. §. tabernarius. in eo. tex. et. ꝟ. vnde vi. l. i. et ad. l. iul. de vi. l.
15 quoniam multa. ꝛ in tali cessant oēs. ll. huius tit. ¶ †Quero in nostra materia captus per fallaciam euasit an in pristinum statum reuertatur. dic quod sic vt. l. nihil. ff. eo. quod audiui limitari ꝛ dici verum esse nisi post capturam fidem suam dederat capienti: quia tunc ab hac fide nec ab obligatione inde secuta potest discedere parte inuita vt. ff. de pac. l. ꝟ. ꝛ. ff. ꝺ procu. l. in cause. l principio. ꝛ magis ad propositum facit. l. nam ꝛ seruus. ff. de neg. gest. adeo quod si post datam fidem pugna adhuc durante per socios sit recuperatus non liberabitur a captiuitate ꝛ fide data quātumcunq̄ in presidium hostiū nondū ductus esset. nec obst. si dicat ꝙ hoc factum est metu: ꝛ sic in effectu nō valet vt per totum titu. ff. quod me. causa. ꝛ maxime q꞉ ipse est ille qui vim sensisse videtur. vt in eo. ti. l. metū. §. sed lz. q꞉ respondebat qḋ ille tex. non habet locū actu guerre publice seu in actu bellico: q꞉ in actu illo licitum est cedes vulnera ꝛ ceteros cruciatus corpore cōmittere vt acci-
16 dit in filijs israel iudicum. xx. ꝛ indit b. ꝙ. ca ¶ †Et dicebant isti fidem esse datam capienti siue dicat ego volo esse tuus captiuus seu presonerius ꝛ si fuero recuperatus siue hoc non dicat sz simpliciter dicat ego sum tuus captiuus reddo me tibi naz hec simplicia verba sufficiunt. vt. l. postliminio carent. ff. eo. argu. l. ij. in fi. eo. ti. ꝛ ita in facto vidi allegari. ¶ Et qḋ in facto seruetur ab istis modernis armigeris varias reperio opinio. Sed mihi videtur qḋ post fidem quouis modo datā non licet ꝑ fallaciam armigero ꝛ stipendiato recedere vt. d. l. nā ꝛ seruus. sed absq̄ fallacia potest in rescosso a socijs distinguo. ¶ Aut dixit rescossus vel non volo esse tuus captiuus ꝛ idem vt recedere non liceat vel re-
17 uerti debeat. ¶ †Aut illa verba non protulit ꝛ tunc reuerti nō tenetur sed liberatus intelligatur quasi ex natura rei insit conditio nisi fuero a meis recuperatus vt olim. rusticis autem in proprijs villis captis dico licere etiam per fallaciam recedere ꝛ etiā non redire nisi hoc promiserint et qui remāsit captiuus vt dicta
18 lege nam et seruus. ¶ †Sed hoc supposito quero quis erit effectus huius presonie cum seruus hodie non efficiatur vt

a →An preses prouincie possit guerras facere vide bar. j. l. ex hiis iure. nu. ij. ꝛ ibi posui l apo. in ꝟ. licēta ꝓuincie. ff. de iusti. et iur. ꝛ ibi ꝑ alexā. not. bal. l. l. ij. nu. xxi. vsq̄. ꝛ not. qḋ bellū col. xvij. ꝟ. ꝺ fer. Alex. in. l. j. in princ. ff. si qs ius dicēti nō obtē. et Old. cōsi. lix.

b ¶ Et si licita bella licita qñ dicantur. vidꝭ bar. ꝟ. l. ex hoc iure. j. col. vl. ꝙro ꝙ sunt bella licita. ff. de iust ꝛ iur. ꝛ ibi alex. in. l. hostes. l. ij. col. in vl. hoc ꝓmissorum dicimꝰ. ff. ꝺ coacti.

c ¶ Liber captiuus de bal. quod not. bāc. l. ꝑ singulari in. l. alimentis. ff. de neg. ge. qḋ si inf redimat aliūz ꝓtestef qḋ nō intēdat donare ꝛ cōtra in z in aut. si captiui. ꝟ. de episc. et cle. sz qḋ in hē vide bart. in. d. aut. si captiui.

d →Nō tenet mri. Tu vide de hoc et qḋ i fratre bal. i aut. si captiui. et quod ibi posui in addi. ad ipsiz. ꝟ. de epi. ꝛ cle. ꝛ not. in. l. sed ꝛ si iō. ff. soluma.

supra dixi. Nam christiani ad christianum guerram facientes seruitus in captiuis non inducitur. Et breuiter dico quod. l. non cauetur. puto igitur quod solū in carcere pro talea habēda possit retineri. ꝛ sic ipsum potest facere redimere vt in antiquissimo tempore fuit. cum oratio in senatu recitata fuit de ꝑditi captiuis nō redimēdis vt. ff. de postulat. l. i. §. aptius claudius. ꝛ. ff. de neg. gest. l. nā ꝛ seruus. ꝛ dico qḋ redēptio debet esse talis qḋ verisimiliter solui possit nec ob hoc inhumaniter ꝛ crudeliter supra modum debent tractari. argu. sumpto. ff. de his qui sunt sui vel alie. iu. l. i. in fin. ꝛ. l. seque. ¶ Et de his dux exercitus seu magister militum vel preses ꝓuincie querelas debent audire vt ibidē. l. ij. ꝛ maxime corā qui in discursu hostiuz in domibus proprijs sunt capti a quibus vt plurimum redemptiones insupportabiles petuntur ꝛ ob hanc causam crudelissime tractant ꝛ fame eos quandoq̄ perire faciunt: imo ꝛ quandoq̄ occidūt. qḋ eis nō licere probatur in. d. l. ij. nec dicteri debēt presides contra eos ius dicere. ¶ Sed quid dicemus de istis socialibus gentium armorū qui ad sui petitionē discurrunt territoria ciuitatū. Respondeo qḋ in eis nō est dubiū q꞉ latrones sunt vt. l. hostes. ff. eo. tit. et ideo vt latrones de omnibus per eos commissis sunt puniēdi et predicta sufficiant. h. d.

Si is qui.

Cōtrahens matrimoniū cuz ea quā redemit ꝛ ab hostibꝰ liberat eaz a nexu pignoris. h. d. liberatur etiaz alijs modis quos dixi. ꝟ. ꝟ. eo. l. ij.

Ius postliminij.

Filia ab hostibus reuersa nō ꝓhibetur succedere matri ibi mortue ꝛ res hereditarias vēdicare. h. d.

Is qui.

Redēpti ab hostibꝰ priusq̄ precium redēptionis soluant iura successionum sibi vendicant. h. d.

Commercio.

Filij nati ex matre redēpta ꝛ qnōdā serua sunt ingenui nō obstāte qḋ mr̄ erat vinculo pignoris redempta. h. d. ꝓm glo. Uel cōcepti vel etiā nati ex patre ꝛ matre captiuis patre ibi mortuo matre vero redempta reuersi intelliguntur ingenui. hoc. d. vide per te glo. ꝛ vide. l. i. cum ibi notatis. ꝟ. eo.

e
d

Liber captus.

[c]Filius nō tenet matri[d] eā redimēti quia materna pietate precium redemptionis presumitur donasse. hoc dicit. Quod intellige nisi de cōtrario fuerit protestata vt in gloss. ¶ Et nota quod pietas materna non liberat a nexu pignoris: quia nunq̄ fuit sed illum nasci impedit. ¶ Contra principiū op. de. l. ij. ꝟ. eo. Sol. vt in prima et. ij. glo. Et adde alios casus a nexu pignoris liberantes quos ibi scripsi.

Ab hostibus.

Captꝰ ab hostibꝰ reuersus res suas ab alio possessas recuperat actione directa si nō sunt vsucapte. als vtilis rescissoria est necessaria. h. d. Et circa hoc vide que scripsi. ꝟ. ex qui. can. maio. l. si.

1 ¶ Iure postliminij nō potitur qui voluntarie capitur ꝛ an penam aliquā patiatur. ꝛ nu. seq.

Si quos.

1 ¶ †Captus voluntarie nō hꝫ ius postliminij. secꝰ si coactus fuerit transductus. h. d. ¶ Op. ꝟ principiū qḋ si necessitas captiuitatis abduxit vt l prin. supponitur frustra dicitur si non trāsiuerit ꝛc. cum tū supponat eos trāsiuisse. Sol. subaudiendo sponte vt in prima gloss. ad ver. ꝛ vbiq̄ quo pretermisso. ¶ Oppo. cum gloss. pe. quod aliud sit requirendum scilicet an fuerit tempore induciarum vel non. vt. ff. eo. l. postliminium. §. inducie. ꝛ. l. non dubito. Solu. confitendo. ꝛ sic hec suppletur
2 per illam. ¶ †Quero modo si qs volūtate propria fuit a barbaris captus beneficium postliminij non habet sed an aliquam penam patiatur. respondet gloss. i. in fine ꝙ sic quia vbiq̄ occidi potest. vt. ff. ad. l. corne. de sica. l. iij. §. fina. ꝛ. ff. de pen. l. si quis aliquid. §. transfuge. sed hoc intellige quando ad hostes iuit sponte. secus si iam victus sponte se eis dedit seu reddit: quia tunc solum postliminio caret. vt. ff. eodem. l. postliminio. erubuit enim populus romanus quod aliquis militum suorum diceret: ego me reddo vel me tibi trado. quod notandum est. ¶ Quero modo cum gloss. fina. quomodo scietur an voluntarie accessit vel
3 coacte transductus fuerit. Et respondeo vt in gloss. ¶ †Querit gloss. hic recuperat reuersus res suas quod intelligit sine scrupulo iuris dominij vel possessionis quid si simplicis detentationis vt commodatarius. et glo. non respondit. Sed dicendum est quod si non fatetur sibi commodatas potest si fatetur tunc est maius dubium. sed distinguo sic. Aut possessor est commodator et tunc non audiatur reuersus. vt. ꝟ. loca. l. qui rem. et. l. bona fides. §. si tamen. Aut est alius tertius et tunc compellatur

pellatur ad restitutionē. argumen. ff commoda l. ita vt si fur. et ff. depo. l. i. § si preda. et maxime in casu nostro que agitur conditione ex. l. ista. vt no. in gloss ii. contra quam tales exceptiones non consueuerunt admitti. vt. l. si quis conductionis. §. i. C. lo. ¶ Querit glo. an constitutio Leum querebatur. C. vnde vi. locum habeat. etnō respondit. sed dic quod nō quia illa locum habet quando tempore occupationis res est in bonis alicuius et per prius ab eo possessa fuit. hinc est quod illa in re hereditaria vacante locum non habet. Cum igitur tempore occupationis in casu nostro res non fuerit in bonis alicuius quia captus vt seruus effectus dominium perdidit sequitur quod constitutio illa locum non habet. ¶ Querit gloss. quid si possessor titulum vel casum eius antiquiorem illo qui nunc agit pretendat. glo. remittit ad similia no. in. l. fin. C. de edi. diui adri. et in. l. ii. §. ibidem. ff. ad trebel. Salv.

¶ Capti ab hostibus libere remeare possunt et quod eis pro elimosina datur non repetitur.

1 Diuersarū. ¶ †Ab hostibus capti liberam habent facultatem remeandi et ei pro elimosina datu non repetitur ad precium tamen redemptionis ipsorū tenentur quod non soluentes per quinquennium redemptoribus seruire tenentur et aliter eo retinentes ad dominum reuertentes puniuntur similiter et iudex qui negligens fuerit. h. d. ¶ Not. quod lex allicit homines ad precium redemptionis concedendo eis ius repetitionis. et sic ad bonum faciendum et non omittendum homines allici debent ¶ Item no quod lex non debet fieri talis quod in damnum redundet eis quibus prodesse creditur. Item not. de verbo decet vt hic in glo.

¶ De infantibus expositis. Rubrica.

¶ Quia nō tantum in captiuis exercetur opus pietatis sed etiā in infantibus expositis. ideo hanc rubricam subiecit.

1 ¶ Partus ancille expositus a domino repetitur.

2 Fur repetit impensas.

1 Si inuito. †Part⁹ ancille domino ignorāte exposit⁹ repeti potest ad expēsas tamē restituēdas tenetur nisi sint facte a fure. h. d. et notabiliter. ¶ Op contra principiū de. l. si. l. co. solu. qd ibi de sua volūtate expositus fuit. ¶ †Op-

2 ponitur qd fur repetat impēsas. vt. l. domi. C. de rei ven. solu dupliciter. vt in gl. et qr plus de linquit violētus possessor quam fur videtur secundum primam so. quod violentus possessor nullum deducat. ¶ Opponitur. itē quod bone fidei possessor expensas in adiscendo factas non repetat. nisi in duobus casibus. vt ff. de rei ven. l. sin autem. §. fi. l. sc. sol. vt in gl. ¶ Queritur an exponens puniatur. dic vt in. l. seq.

a Unusquisq;. Exponens sobolē propriā quā nutrire tenet venit puniendus^a nec dominus recuperat seruum quem exposuit. h. dicit. ¶ Quero de qua animaduersione loquatur hic. responde vt in glo. ¶ Opponitur contra. si. de. l. seruus. ff. de statu ho. gl. non soluit. dic ergo quod ibi delictum serui interuenit hic non vel ibi casus est omnino diuersus ab isto.

1 Puer quis dicatur.

2 Pater filium exponens perdit ius vendicandi eum in filium.

Sancimus. Expositi cuiuscūq; cōditionis per exponentes nō possunt vendicari nec per colligentes possunt vt serui vel libertini retineri sed ingenui intelliguntur. et et quicquid querunt sibi querunt. et ad eorum successores transmittunt et competens iudex est preses prouincie ciuitatis defensor. et episcopus. hec dicit et notabiliter. ¶ †No. quis puer dicitur quia masculus vsq; ad. xiiii. annos femina vsq; ad. xii. nisi adiiciatur

b ei hoc verbum paruulus^b: quia tunc ad infantiam restringitur vt hic in text. et gloss. ¶ Opponitur de. l. i. §. sancimus C. de lati. lib. tol. Solu. hic in puero in quo distinguitur languidus a non languido. vt ibi ¶ Opponitur quod non eripiatur in libertatem sed concedatur occupanti. l. fi. C. pro derelicto. Solu. ibi non expositus sed pro derelicto habuit alimenta denegando vt in gl. ¶ Ex qua not. quod expositus pro derelicto non habetur licet propter delictum patris ingenuus efficiatur vt hic. ¶ Opponitur quod dominus seruulum suum expositum vendicare possit. vt. C. eo. l. i. Solu. quod ibi dominus ignorauit hic consensit

2 vt in glo. ¶ †Querit glo. an pater exponens filium puerū amittat ius vendicandi eum in filium de quo in. l. i §. per hanc. ff. de rei vendic. et videtur quod sic per hanc. l. ¶ In contrarium facit. C. de nupt. l. patrem. Gloss. hic respondet quod ibi de facto pacto resistebat sed de iure non et erat vt dicit sic videtur tenere primam partem. Sed doctores communiter tenent contra. qr hec solu diuinat in. d. l. patrem nec est verisimile quod pater ibi fuerit admissus de facto et non de iure. et hoc etiam ibi sentit glo. tamen ita potest concordari opi. quia aut queritur de patre pueri ingenui nati et locum habet. dicta lex patrem. vbi casus quod per expositionem non perdit patriam potestatem. c Aut queritur de patre pueri in seruili conditione nati et tunc aut erat eius pater et dominus: quia ex ancilla sua natus. et tunc licet expositus ingenuus efficiatur vt hic pater tamen patriam potestatem in eum nō habuit sed simpliciter dominam nec nunc ingenuus habitus in primā potestatē transit. ideo isto casu ius vendicandi eum in filium nō habet vt in hac glo. relata ad text. illum qui in prosecutiōe de isto loquitur. ¶ Aut erat eius pater sed non dominus: qr ex aliena ancilla natus. et idem vt non possit eum vendicare in filium licet in exponendo ipsum nō consenserit. Et est ratio. quia nec nunc nec ante in potestate habuit potest tamen si ab alio retineretur vt seruus querelam deferre iudicibus hic deputatis.

Antiqua. Hodie natus sequit cōditionem matris siue sit nat⁹ ex libera siue ex scriptitia licet olim ex libera et scriptitio natus sequeref conditionē patris. h. d. ¶ Quero quomodo adaptatur ad. l. C. respondeo vt in glo. hic posita. et. l. precedenti signata super verba seruili.

¶ Que sit longa consuetudo. Rubrica.

¶ Cyn. continuat Rubricā hoc modo. Uisum est a principio libri huiusq; de iure scripto. restat videre de non scripto qualis est consuetudo. vt institut. de iure nature §. constat cum se. et. ff. de leg. l. de quibus. ideo hanc rubricam annectit. vel aliter dic quod in. l. i. C. de emancipa. lib. dictum est consuetudinem ius tribuere et illam seruandam esse ideo generalem rubricā ponit de longa consuetudine. Nec obstant titul medii: qr coherentia erant illi vnde nō fuerūt pretermittendi. ¶ Glo. rubrice querit de pluribus que supponunt aliqua alia ideo prudentius super nigro sunt reseruanda.

1 ¶ Factum et eius obseruātia probari potest sed non ius.
2 Consuetudo in vna ad similia extenditur.
3 Jura feudalia dicuntur consuetudines.
4 Casus si in lege non decidatur ad simile legis scripte recurritur.
5 Incrementū alluuionis in emphyteosi an cedat ēphiteote. et nu. 6
7 Uenditor deceptus vltra dimidiam iusti precii ad rescissionem contractus agere potest.
8 Casus a lege non decisus an secundum simile legis scripte an secundum consuetudinem debeat decidi. et nu. 9.
10 Uasallus vēdens domino rem feudalem vltra dimidiam iusti precii deceptus agere non potest.
11 Consuetudo quando probari debeat. et nu. 23.
12 Cōsuetudo quot actib⁹ inducat et quales act⁹ requirant. et nu. seq.
15 Cōsuetudo lōga que dicatur. et qn si tpe nō roboretur. et nu. seq.
18 Consuetudo sine vlla contradictione induci potest.
19 Consuetudo consensu populi tacito et etiam eius cōsilio acquiescente inducitur.
20 Consuetudo an possit induci ex erroneo populi consensu.
21 Consuetudo tribus modis in iudicio deducitur.
22 Consuetudo an debeat necessario allegari in libello.
24 Consuetudo quatuor modis probatur. et nu. seq.
28 Consuetudo potest a parte populi pro sua parte induci.
20 Consuetudo interrumpitur si quandoq; in contrariū iudicetur.
39 Consuetudo infantes et furiosos obligat.

Preses. Cōsuetudo probata loci debet seruari. et non contra eam fieri et ratio consuetudinis debet attendi. hoc dicit. ¶ Pone casum in vrbe quod casus euenit lege non decisus. qui ventilatur coram preside et pro eius decisione allegat in simili consuetudo queritur qui preses habeat considerare vel super hoc iudicare.

1 et respōdit vt litera iacet. ¶ †Not. factū pbari et eius obseruātiā. ius aūt nō pbaf: qr illō ex facto pbato cōuf. ¶ Itē no. q nō cōsuedinis et legis attēdit. qd est 3 illos q cōtice in verbo sequunt. ¶ Itē nō. qd ius nō scriptū vt est cōsuetudo trahit ad

c similia^c eo. l. de quibus. ff. eo. et sic iura nō scripta trahunt ad similia sicut iura scripta. l. nō possunt. ff. de legi ¶ Posito casu

2 in vrbe vt superius dixi ex notabilibus collectis ¶ †Quero de exemplo huius. l. Et glo. i. dicit quod quidam ponunt exemplū si consuetudo ex certa scientia sit inducta vt si dominus ap-

a ¶ Uenit puniendus. et qualiter veniat puniēdus. vide in spec. de accusa. versi. sed numquid edictum. et qualiter filius seruus alias libertus expositi forment libellum contra exponentem vide in spe. de infan. expos.

b ¶ Paruulus. Tu vide de hoc Cynū in. l. si infanti. C. de iure lib. quis autem dicatur iuuenis. vide. l. non aliter. §. i. ff. de leg. iii. bar. in. l. i. C. de emenda. ppin. et quis dicatur pprie puer. vide in. l. puer. ff. de v. sig. et p Ang. in. l. qd ita. in princi. ff. ad trebellianū.

c ¶ Cōsuetudo trahit ad similia. ad de bal. cōtra cum cōsuetudo sit stricti iuris nec p similia extendat in c. i. in fi. pri. de cō. feu. et l. aut. si quis rumas. in i. colū. C. de sacro. sanct. eccle. maxime cum rosa et iuri cōtraria. Inn. i. c. dilecto. in. ii. col. magna in fi. gl. i sua i vers. supradicto et off archi. sio. in. l. vēditor. §. i. ff. cōmunia predi. et pau. de ca. consil. clxxi. col. i. p oldra. cōsi. cccxvi. soino per abba. i c. fi. de consue qd extēditur nisi erronea et omnino p Alex. consil. lxvii. ii. parte. Sed pau. de cast. contra in consil. clix. ii. col. et adde soc. cōsi. cclii. incipit. visis instrumētis concessionū. vers. quinimo. in fin. in ii. parte et bar. xlvii. qd cōsuetudo introducta i vno ex casib⁹ equiparato extēditur ad aliū. itē adde pre fa. soci. cōsil. clxv. incip. visis inuestituris versic. vii. et vlt. in. ii. parte ebar. xxvi. hic circa fi. vbi. Ex quo consuetudo dicitur tacita ciuium conuētio non extend ad aliam rem vel personā.

a ponat manum ad plaustrum[a] vini qd est in precinctu cadendi
tamen rusticus qui fuerat in culpa nō teneaẜ de vino hec consue
tudo extenditur ad oleum propter identitatem rationis: quia
vtrumqꝫ est liquamē. hoc oppositio non placet hectur. qꝛ talis cō
suetudo rōne non est inducta sed contra rationem ideo non est
extendenda. vt. l. qd nō ratione. ꝛ l. quod vero contra. ff. de legi.
Quapropter ponit exemplum in feudis in quibus est consue
tudo vt monachus non succedat in feudo vt in ti. an monachus
vel alius imperfectus. ca. j. certe idem erit si non sit monachus
sed alias debilitatus ita qd seruire non potest. Item qꝛ si in feu
do non succedit monachus eadem ratione nec canonicus regu
3 laris vt in ti. si de feu. contro. fu. c. qui clericus. ¶ † Ex ista glo.
no. qd iura feudalia sunt ꝯsuetudines ꝛ nō scripta. ꝛ iura ista est
veritas vt pbat prima rubrica generalis que dicit hic incipiūt
consuetudines et vsus feudorum. ꝛ alia rubrica spetialis de con
suetudine recti feu. ꝛ sic cōmuni loquela nuncupantur que debet
attendi. vt. ff. de fun. instruc. l. cum de lanionis. § asinam. Itē qꝛ
ad memoriam tn̄ de his habendam sunt in scripturam redas
cte. vt in ti. de cog. feu. § vbertus. ꝛ sic earum esse principium ex
tali scriptura non transmittatur. argu. C. de pba. l. cum res. et. ff.
de pig. l. cōtrahiẜ. ad similitudinem tn̄ earum alique noue leges
fuerunt in materia feudorum constitute ꝛ postea inter illas posi
te vt fuerunt alique cōstitutiones federici ꝛ lotharij et alique cor
radi vt in ti. hic incipit lex corradi. sed propterea in aliis nō mu
tatur illa prima quicquid dixerint aliqui. ¶ Aliud exemplum
ponit glo. in l. de quibus ff. co. vcꝫ si femina nō succedit in feudo
idem erit in hermofrodito qui incalescit in sexu femineo. vt. ff. de
sta. ho. l. queritur. ¶ Et ex hoc exemplo not. quod rō p quā ius
scriptum extendiẜ ad nō scriptū est sufficiens ad extēdēdum ius
4 scriptum. ¶ † Visis exemplis opp. ab extra qd ex quo casus nō
est in lege decisus non debeamus recurrere ad simile cōsuetudi
nis sed prius ad simile legis scripte. vt. l. neqꝫ leges. ꝛ l. non pōt
ff. de lega. Solu. qd illud verū si simile legis inueniaẜ vt ibi quo
non inuento ad simile consuetudinis recurritur vt hic fm quos
dam hec sol. non placuit Guli. de cug. qꝛ qua ratione consuetu
do vincit legem. vt. ff. co. l. de quibus. in fi. ꝛ dicam in l. seq. eadeꝫ
ratione simile consuetudinis debet vincere simile legis vnde di
cit ipse quod si ad decisionem casu ocurrentis inducatur ex vna
parte simile legis scripte ꝛ ex alia inducatur simile consuetudi
nis nos debemus inspicere illud simile qd est maioris efficacie
ꝛ concludētie. argumē. ff. de sta. ho. l. queritur. ff. de aur. et argen.
lega. l. ꝛ si non sint. § perueniamus. Et si paris concludentie et
efficacie inueniatur tunc preferri debet simile consuetudinis si
cut ipsa cōsuetudo essentialis preferretur ipsi legi vt dixi. ¶ Sꝫ
doc. nostri communiter dicunt qd vbi quodlibet simile bona et
equa ratione est inductum nos debemus attēdere an casus emer
gens sit de natura iuris scripti. ꝛ tunc secundum simile iuris scripti
decidetur. an sit de natura iuris non scripti ꝛ secundum illius si
mile decidetur: quia tunc quodlibet in suo casu est maioris effi
cacie ꝛ concludentie. argu. dicte. l. queritur cum si. Et hoc sequor
5 ꝛ teneo. ¶ † Nunc igitur vt cognoscamus qn̄ ius scriptum vel
non scriptum sit maioris concludētie quero de casu legis nō de
b ciso vcꝫ an incrementum alluuionis[b] cedat emphyteote. et vr qd
c sic qꝛ cedit vsufructuario[c]. vt. ff. de vsufru. l. ita si fundi. § huic er
go emphyteote. ꝛ ita dicit glo. ff. co. l. de quibus. ¶ Sed Pet.
tenuit contrarium ex eo qꝛ cōmodo feudatario nō cedit vt in tit.
de cōtra. inuesti. c. i. § si quis de māso. ꝛ hoc simile qd fm ea que
superius dixi est iuris non scripti inquit ipse efficacius conclu
dere qꝫ simile de vsufructuario ex eo qꝛ sicut emphyteota hꝫ vti
le dn̄ium. vt. ff. si ager vec. l. i. sic feudatarius vt in titu. de inuesti.
de re. alie. facta. c. i. § rei autē. ꝛ nota. in titu. j. de capi. corra. c. i. §.
preterea. sed vsufructuarius non habet rei dn̄ium. vt. ff. de vsu
fruc. l. si tutio. § fina. ꝛ. ff. si vsufru. pe. l. qui vsumfructum. et. l. vsū
fru. in princ. ꝛ sic cum glo. male dixit. ¶ Superuenerunt quidā
moderni admirantes de glo. ꝛ Pet. qui dixerunt quod iste ca
sus non est lege decisus ꝛ de iure nō scripto: qꝛ dicunt qd est de
cisus. C. de allu. ꝛ pal. l. ij. ꝛ. iij. sed male viderunt: qꝛ ibi de tribu
tario ꝛ nō de emphyteota loquiẜ. ¶ Restat ergo solū inuesti
gare quis verius dicat an Pe. an acc. aū ca tn̄ pmisso qd ille. §.
si quis de māso. nō clare aperit an incremētū illud debeat spe
ctare ad vasallum vel non qn̄ dominus nihil sibi retinuit nec de
incremento aliquid dixit vt ibi sentit glo. sed supposito qd non
specteẜ vr̄ qd glo. melius dixerit simile de fructuario esse maio
ris concludentie qꝛ de eo arguitur ad emphyteotam per locum
a minori. ꝛ tale argumentū est necessarium ꝛ nunqꝫ fallit. sed de
feudatario arguitur a simili ꝛ illud est quandoqꝫ fallax. vt. C. de
fide instrumē. l. comparationes. ꝛ. ff. ad municip. l. fin. § penulti.
Hinc est qd dicit lex qd quelibet probatio est fortior illa simili
tudinis comparationis. vt in autem. de fide instrumento. § si
6 vero nullus. ¶ † Quod autem de fructuario arguatur a mi
nori patet quia si hoc incrementum cōcedaẜ fructuario qui non ha
bet tantū ius in re quantum emphyteota magis dꝫ cedere em

phyteote qui fortius ius hꝫ in re qꝛ dn̄ium vtile qd est perpe
tuum morte non extinguendum sed ad heredes transitorium.
Et per hanc rationem dn̄s ꝛ patruus meus subtili ingenio mo
tus glo. defendit ꝛ bene. ¶ Confirmo ꝛ hec alia ratione. nam
regula iuris est vt accessorium sequatur suū principale. vt. ff. de
reg. iu. l. cum principale. ꝛ extra de reg. iur. c. accessorium. lib. vi.
et sic in dubio fm illam regulam iudicare debemus in casu a le
ge non deciso. ¶ Confirmo ꝛ tertio quia iste casus est de mate
ria iuris scripti ꝛ de eius genere vt ita loquar: ergo fm simile iu
ris scripti magis ei proximum et conueniens debemus iudica
re. ꝛ fm illud decidere ꝛ determinare. vt. d. l. de quibus. in secun
do responso. ¶ Et ex hoc apparet qd simile de feudatario non
est per omnia simile sed tantū respectu vtilis dominij: ꝛ qꝛ exor
bitat a regula iuris cōmunis ideo ad consequentias non est tra
hendum. vt. l. quod vero contra. ff. de legi. cum simi. de excusato
7 exemplo glo. ¶ † Sciendū est quod Cyn posuit aliud exemplū
vos scitis quod venditor deceptus vltra dimidiam iusti precij
agit ad supplementum vel ad rescindendum contractum. vt. C.
de rescindend. venditione. l. ij. ꝛ idem dicunt glose in locatione ve
ibi notatur. ꝛ in lege. si ea. C. de vsuris. Sed pone quod consue
tudo certi loci disponit vt venditor deceptus vltra dimidiam
non agat an tunc idem dicemus in locatore vt non agat. Et di
cit Cy. qd non quia ius scriptum in venditore est statutum bo
na ꝛ rationabili equitate ꝛ consuetudo contraria inducta est con
tra rationabilem equitatem. igitur non extendenda. vt. ff. eod. l.
quod nō ratione. ꝛ istud exempli est bene notandū. ¶ Sed po
test dicere aliquis quomodo lex de venditione loquens est alle
ganda cum per consuetudinē in loco illo sit sublata et sic non de
bet allegari. vt. C. de emancipati. libe. l. i. quinimo si de venditio
ne ad locationem debet argui sequitur qd sicut contra venditio
nem non potest veniri ita nec contra locationem. argum. eorum
que notan. in. l. si quis seruo. C. de furtis. Et ego defendendo di
cere possum quod l. illa non est vniuersaliter vbiqꝫ sublata. ideo
reliquias primas tenet que possunt extendi. Vel dic quod non
est correcta nec sublata nisi respectu obseruantie in illo loco tan
tum. vnde ratio equitatis que illius dispositionē induxit non
est sublata. sed durat ꝛ incommutabiliter qꝛ nō est positiua sed
a recto dictamine rationis inducta ꝛ ex tali ratione licet argue
re: vt hic in secundo responso. Nam illa est prima in disponen
te. vt. ff. de excusa. tuto. l. scire oportet. § illud nec correcto dicto
corrigitur ratio. sed contra sic vt scripsi in autentic. ingressi. C. de
sacrosan. eccle. ꝛ hec de exemplis quando ius scriptum est maio
8 ris efficacie ꝛ concludentie. ¶ † Quero ecōtra de exemplo quā
do ius non scriptum est melioris concludentie quia validiori ra
tione inductum quam ius scriptum. Et ponit doctores exem
plum in seruis mulieris accusate de adulterio qui absentes vel
presentes non possunt infra. xxx. dies manumitti. vt. ff. qui et a
quib. l. prospexi. ꝛ hic est ius scriptum. Sed pone quod i absen
tibus consuetudo est in contrarium que permittit vt statim ma
numitti possint euenit casus quod mulier accusatur de stupro et
dubitatur an serui absentes possint manumitti. certe consuetu
do est attendenda tanqꝫ equior et rationabilior iure scripto.
9 ¶ † Nunc quero de exemplo quando tam ius scriptum quam
non scriptum ꝛ quodlibet in suo casu est bona ratione funda
tum. Quo casu dixi quod si casus emergens non decisus est de
natura vel genere iuris scripti secundum ius scriptum debet iu
dicari ꝛ econuerso. ꝛ Respondeo quod exemplum est hoc ius
scriptum disponit vt venditor deceptus vltra dimidiam iusti
precij agat fm. l. ij. C. de rescin. ven. Ius autem non scriptum di
sponit vt donatarius rem ipsam vendens donatario non agat.
10 ¶ † Vel pone ius non scriptum feudorum disponere quod si
vasallus rem feudalem vendat domino etiam vltra dimidiam
deceptus agere non possit. et hoc bona ratione est inductum
propter liberalitatem donātis vel gratia inuestiētis. argumē. l.
si remunerādi. § si passus. ff. manda. cōtingit quod donatarius
vel vasallus rem aliquam locauit donatario vel feudi domino
et deceptus est vltra dimidiam mercedis: certe tunc inspicietur
an res sit feudalis et non agit an non feudalis et tunc agat.
¶ Et pro hoc accedat qd. s. dixi de monacho qui non succedit
in feudo ꝛ eadē ratione nec canonic[us] regularis. ꝛ sicut monach[us]
succedit in aliis bonis. vt. l. deo nobis. C. de epis. ꝛ cleri. ita et ca
nonicus regularis. Et de exemplis predictis sufficiant. et sunt
predicta bene notanda propter casus quotidie occurrentes.
11 ¶ † Nunc transeo ad glo. secūdam ꝛ opponi. qd consuetudo non
d sit probanda[d] qꝛ iura non probantur. vt. l. ab ea parte. ff. de pro
ba. ꝛ consuetudo est ius moribus populi introductum. vt. ff. co.
l. de quibus. ergo ꝛc. Solu. vt in glo. qd hic ius non probaẜ im
mediate sed factum ex quo consuetudo resultat. ¶ Vnde pro hu
ius declaratione attende quod consuetudo quandoqꝫ sonat i
mediate factum ex quo nullum ius resultat. ꝛ hoc idem est quod
assuefactio quedam de qua. C. de episco. audien. l. ij. in fin. ꝛ. ff. de
pigno. actio. l. vel vniuersorum. ꝛ de ista nos loquimur nec ista
conuenit

a ¶ Apponat ma
nū ad plaustrū.
Tu vide de hu
ius ca. q̄ hic nota.
bal. in. vi. c. q. dā
ponit in cōsuetu
die q̄ est bononie.
de q̄ sa. qd habe
t i. l. cū proponas.
ꝛ ibi bal. C. de nau.
fenore. in. v. nota.
b ¶ An incremētū al
luuionis. alluuio
an psit ēphyteo
te. vide p spec. de
loc. §. nūc aliqua
v. xxxi. ꝛ vsi. fe. et
flo. i. l. ita si fundi.
ꝛ huic vicinus. ff.
de vsuf. ꝛ ibi cas[us]
qd sic p eundem
Salyc. in. l. i. C. de
iure emphy.
c ¶ Cedit vsufru
ctuario. add. l. itē
si fundi. §. huic vi
cinus. ꝛ ibi flo. ff.
de vsufruc. ꝛ adde
glo. primā circa
mediū. i. l. de qb[us].
et ibi bart. i repe.
i. ij. col. i. fi. itē ha
bem[us] ... ff. de le.
vbi ē p do. Jas.
post alios i. xiiij.
colum.
d ¶ Probanda
... ꝛ q̄ ꝯsuetudo
sit pbanda. vide
bal. i. l. iij. col. i. v.
attēde h. C. de ser.
fu. Joā. fab. §. ex
nō scripto. in. v. ꝛ
ibi posui in addi.
in ver. per quos te
stes. insti. de iure
natu. gē. ꝛ ciuili. ꝛ
ale. consi. xlv. vo.
ij. ꝛ an testes si
gulares. vide ci
dē. ꝯsi. cixxi. c. vo.
ꝛ l. l. admonendi.
col. xxj. de iureiu.
post bald. in. l. de
qbus col. xx. ff. de
lega. i. ꝛ dixi am
plissime in libro
consue. bul. in pc.
in glosa in verb.
et. le tot mettro
... ꝛ foroyēt met
ze par escript.

conuenit hominibus tantum sed etiam aliis animalibus.vt.ff.
fami.her.l.columbas.⁊ insti.de rerum di.§.apium. Quandoqꝫ
sonat in factum ex quo ius resultat.⁊ de ista loquimur.ff.eod.l.
de quibus.in prin.⁊ isto respectu mores vsus ⁊ consuetudo po-
puli idem sunt.Et istud est illud quod est probandū hic in prin
cip.⁊ an semper dicam.j.in questio. Quandoqꝫ sonat tantū in
ius ⁊ nomen est iuris quod descendit ex tacito consensu populi.
et ista est iuris.⁊ dicitur ius non scriptum moribus populi con-
stitutum.vt.d.l.de quibus.ver.inueterata.⁊ ista non probatur
de directo sed tantum per probationem precedentem.⁊ differt
ista a precedenti tanꝗ causatum a sua causa vt ex predictis ap-
12 paret. ¶ †Tunc ad declarationem huius quero quot actus re-
quirantur ad hanc consuetudinem inducendam cum text.iste
requirere videatur frequentiam actuum interuenire debere.et
Io.Azo.⁊ accur.dixerunt quod duo vt no.hic super rubrica.
a et.ff.eo.l.de quibus.⁊ mouentur per.l.ij.C.de epi.aud. Iaco.ve-
ro But.dixit duos nō sufficere sed tres:quia frequentia^a actuū
requirit vt hic.⁊.C.de edi.pri.l.an in totum.fact.C.de iur.vete.
enucle.l.i.§.sed si que leges.sed hanc frequentiam binus actus
non inducit.vt probatur.ff.de legiti.l.nam ad ea.cum.l.seq.et in
aut.vt fine prohi.de.⁊.cre.ma.§.penul ergo ⁊c. Ad.l.ij.C.de epis.
audi.respon.quod de assuefactione facti loquitur.vt prime supe
rius dixi.Sed Iaco.de are.tenuit hoc.specialiter per.§.fina.in
aut.de defen.ciui. Induxit etiam.ff.de testa.l.ij.§.si.⁊.C.de cur.
fu.l.cū aliis.in fi. Facit etiam aut.quomodo oportet epos.§.igi
tur ordinandus.vbi ibi dicit.ex frequēti lectiōe ⁊c. ¶ Et ad ob-
iectā respon.qd scdm subiectam materiā variatur illud verbum
frequenter.⁊ sic pro materia nostra pro bino actu sumitur not.
in.d.l.nam ea.cum seq.quia ibi in alia materia scilicet legis con-
dende de his que preter vel contra naturam eueniunt.§.penu.in
aut.vt fine prohi.⁊c.respondit qd ideo ibi binus actus nō dicit
frequens propter multitudinem actuum oppositorum cum ibi
supponat infinitas esse mulieres delirantes. Pe.vero de bella-
pertica quem sequitur Cyn.contra predictos dixit frequentiam
actuum non fore necessariam ad inducendum consuetudinem
quia illa inducitur immediate ex tacito consensu populi vt hic.
et sic quando iste tacitus consensus colligitur cōsuetudo statim
inducatur ⁊ quia plerumqꝫ dubitatur frequentia actuum requi-
ritur.nam in incertis nō certis locus est coniecturis.vt.l.conti
nuus.§.cum ita.ff.de verb.obli. ¶ Ego istam opi. Pe.repro
bo.nā falsum dico quod ex tacito consensu populi ex vnico actu
collecto inducatur consuetudo:quia nec expresso induceretur.
nam significato verbi non deseruitur cum consuetudo requirat
ex sui significato pluralitatē actuum ex quibus colligatur plu-
ralitas eiusdem voluntatis in vnius additione consentientis
que pluralitatem actuum in idem concurrentium requirit.vt.ff.
de pactis.l.i.§.i.⁊ de actioni.⁊ obligatio.l.ex consensu:sed vnius
populi voluntas in vnico actu exquisita non est nisi vna ergo ex
illa vel actu illo non est inducta consuetudo sed demum cum in
alio simili erit exquisita.nam tunc voluntas poterit dici.consue
ta vnde primo non est consuetudo inducta. ¶ Confirmo quia
ex illo actu primo cui populus assentit non potest colligi.quod
idem velit in futurum:quia hoc nondum apparuit eum velle.
et de presenti nō infertur ad futurum.vt.l.si a colono.ff.de verb.
obliga.Sed cum postea iterato in simili actu idem fieri consen-
tit voluntas illa que reperitur eadem cum prima indicat quod
in futuris idem vellet.et pro hoc facit:quia id quod in primo
actu disponitur dicitur nouum.et per consequens non vsita-
tum nec consuetum vt.l.non est nouum.ff.de legiti.cum sequen.
¶ Ad text.qui dicit quod ex tacito consensu populi inducitur.
13 respondeo verum purificato ex actuum frequentia.⁊ ex eis col-
lecto ⁊ non aliter. ¶ †Restat igitur videre vt primo quot actus
requirantur.Circa quod Mar.sili.⁊ post eum host.vt refert Ar
chi.in.c.i.de constituti.libr.vi.dixit quod hoc velut indetermina-
tum a iure relinquendum est in iudicis arbitrio.argumen.ff.de
vsur.l.mora.in princi.⁊.ff.de iure delibe.an.l.i.in fi.⁊ de effrac.l.
i.§.expilatores.⁊ hec opi.magis est cōsona rationi. Nec aliter
b videtur posse dici cum non semper binus actus^b sic transeat in
notitiā populi quod tacitus eius consensus possit colligi.quia
forte actus illi non fuerunt manifesti.nec de re sic ponderosa et
ardua quod verisimiliter potuerit transire in notitiam populi.
et ideo ⁊ notanter leges requirentes frequentiam actuum sunt
quandoqꝫ contente de bino actu quandoqꝫ non vt patet in.l.C.
allegata.⁊ hoc propter diuersitatem actuum quorum alii faci-
lius transeunt in notitiam populi ⁊ alii non sic faciliter et per
14 hunc modum concor.ll.illas. ¶ †Quero tunc quales actus re-
quirantur. Et gloss.super ista rubrica sentit quod actus debeāt
esse iudiciarii.Sed dic quod si dicatur de consuetudine concer-
nente iudicialia tunc debent esse iudiciales.⁊ si de consuetudine
ordinatiua vel constructiua iudicii queratur tunc debent concer
nere ordinationē iudicii.⁊ si de consuetudine decisiua cause quer-
rat decisionē cōcernere dicit.vt i.l.ista.⁊ gl. Sin aūt q̄rat de cō-
suetudine cōcernente negotia extraiudicialia tūc sufficiūt actus
15 extraiudiciales. ¶ †Quero successiue hic in rubrica queritur
que sit longa consuetudo.⁊ non declarat in nigro.licet in.l.ij.di-
cat vsus longeui.⁊.ff.eod.l.de quibus.dicit inueterata.Que igi
tur dicitur longa vel inueterata. Et varie opiniones hic recitan
tur in gloss. Rubrice. ¶ Nam aliqui dixerunt quando transiuit
tantū temporis cuius initii memoria nō existit.vt argumento de
aqua plu.arcen.l.i.in fine.⁊.ff.de aqua quoti.et esti.l.hoc iure.§.
ductus aque. Istam reprobat glo.quia tunc potius appellare
tur vetustas ꝗ consuetudo. ¶ Alii vt azo.dixerūt quod.x.anni
inter presentes.⁊.xx.inter absentes per.l.fina.C.de prescriptio.
long.temp.⁊ ita not.ff.eod.l.diuturna.⁊.l.cum de consuetudine.
¶ Sed ista opi.non est bona:qr.l.fin.C.de prescriptio.lon.tem-
po.loquitur in prescriptione que causatur ex negligentia que
maior est in presente ꝗ in absente.ideo in absente tempus repli-
catur sed consuetudo ex negligentia non causatur sed a tacito cō
sensu populi qui semper est presens ⁊ semper idem populus et
consensus.vt.C.de iudi.l.proponebatur.⁊ sic ius consuetudinis
et eius ratio super est informis. Et eodem modo respondeo ad
ll.pro prima opinio.inductas. ¶ Alii vt Ioan.⁊ Accur.dixe-
runt quod longa est per cursum decenniī tantum ⁊ hoc quia ru-
brica ista dicit longa.⁊ idem.ff.eodem.l.de quibus.⁊.l.sed ⁊ ea
et longum dicitur decennium.vt institu.de vsucap.in princip.er-
go ⁊c. ¶ Et istam partem communiter tenent doctores etiam
ex eo quia longa consuetudo ⁊ diuturna consuetudo idem sunt.
vt.l.diuturna.⁊.l.sed ea.ff.eodem.⁊ diu interpretatur.x.ann.vt
16 ff.qui ⁊ a quibus.l.si cum fideicommissa.§.Aristo. ¶ †Quero
modo si diuturna consuetudo longa vel inueterata quod idem
est seruatur pro lege quid si tempore non est roborata puta scien
te populo bis ter vel quater est conformiter super eodem negotio
iudicatum.⁊ intellig e eadem specie vel similitudine non nume-
ro.⁊ hoc infra biennium vel triennium an in simili negotio po-
stea emergente debebit iudex idem iudicare quasi sufficiens con-
suetudo sit inducta.⁊ videtur quod non quia non est diuturna
vel longa vt in precedenti questione dixi. ¶ In contrarium fa-
cit quod notat glo.super verbo inueterata.in.l.de quibus.ff.eo.
c et hic in rubrica.vbi dicit quod sufficit bis iudicatū^c in illo tem-
pore ⁊ sic nō videtur necesse decenniū cucurrisse post actum bi-
num sententiarum. ¶ Quid dicemus:cum ista questio sit mul-
tum ponderosa:⁊ ab ea dependeat practica in materia. ¶ Ego
puto sic dicendum quod interdum consuetudo est de casu non de
ciso.⁊ tunc iste cursus temporis non est necessarius:quia statim
consuetudo illa licet non prescripta est statim habilis ⁊ efficax
ad idem dicendum ⁊ iudicandum in similibus casibus euentu-
ris.nec subest causa ppter quā debem⁹ aliquo modo suspicari
quod populus in eodē consensu nō velit perseuerare cum nihil
contrarium ⁊ sibi repugnans inueniat. Et etiā quia de se vali-
da robur ex cursu temporis non recipiunt.vt.ff.de adoptioni-
bus.l.qui libertis.⁊ notant doctores in.l.post mortē.in eodem
titulo. Aut consuetudo est de casu legis decisio.contra legis de-
cisionem inducta:⁊ tunc cursum decenniī dico necessarium infra
quod nō appareat populū voluisse contrariū.⁊ per consequens
videatur in illa tacita volūtate ex pluralitate sententiarum col-
lecta perseuerasse.verisimiliter.cū ⁊ de facili sciēs ius commune
contrarium disponere posset voluntatem mutare.⁊ ab illa prio-
ri tacita voluntate recedere.⁊ sic ⁊ als in actu minus legitimo
cursus temporis ad illius confirmationē requiritur.vt.d.l.post
mortem.cum ibi notatis.⁊ maxime quod per actum imperfe-
ctum ad illegitimum derogat perfecto ⁊ legitimo.vt.C.de testa.
l.sancimus.sicut est in casu nostro. ¶ Est ergo breuis conclusio
quod consuetudo contra legem requiritur longo tempore robo
17 rata non consuetudo preter legem inducta. ¶ †Quero modo
quomodo hoc esse potest qd binus vel trinus actus sententiarū
necessitet ad sic iudicandum in futurum:cum alibi sit scriptum
qd nō exemplis sed legibus est iudicandum.vt.C.de sen.l.nemo.
Respondeo cum gloss.rubrice quod nō exemplis sed ex cōsuetu-
dine que est ius.non scriptum que tamen exemplis probatur.
18 ¶ †Quero an sine vlla cōtradictione possit induci consuetudo
Et glo.rubrice sentit quod sic in versi.nē ex eo.⁊c. Pe.vt refert
Cyn.dixit qd actiue potest sed nō passiue. Actiue exemplificat si
aliqui vsi sunt actu aliquo sine cōtradictiōe:puta vt maior natu
succedat.certe alii in quorum personis hoc non cecinit possunt
vt eodem iure si volunt sed non compelluntur quia n n contra-
dixerunt ⁊ sic aduersus eos passiue non est consuetudo inducta
secus inquit si cōtradixissent quia tūc passiue aduersus omnes
inducta fuisset:⁊ ita sm visum sensum dicit posse intelligi.l.cum
de consuetudine.ff.eo. ¶ Mihi videt qd ista verba Pe.nō ha
beant saporē.nā locū habent quando non est consuetudo indu-
cta a populo vel eius maiori parte sed ab aliquibus de vna pa-
rentela sine aliquorum contradictione sic seruatum fuisse.nam
ceteris de ciuitate non est inducta consuetudo vt ad similes ob-
seruantiam teneantur.quinimo illi de parentela in casu neutrer

a ¶ Qr frequētia ad
de bal.l.rubr.C.c.
l.ij.q.⁊ hic.i.col.
i.ṽ.ibi frequēter.

b ¶ Bin⁹ act⁹.qd
p duos actus ad
min⁹.j.decēnii ꝯ
suetudo inducat
glo.csior.insti.de
iure na.§.ex non
scripto.in ṽ.diu-
turni.qd est verū
nisi deroget iuri
ecclesiastico qr nō
nisi p.l.an iducit
sm Inn.sing.i.c.
cū dilect⁹.l.ij.col.
in gl.sua in versic.
talis de ꝯsu.⁊ lo.
po.in sing.ṽ.con
suetudo.ver.con-
suetudini.pter.l.
⁊ p bal.quē vide
i aut.q̄s actiōes.
in pe.col.in ṽ.ex-
tra qrit.C.de sac.
sanc.ec.idē ab.in
c.fi.ṽ.ij.regrit de
cōsue.tꝫ qd an ex
actib⁹ negatiuis
ꝯsuetudo iducat
vide in.l.ij.j.eo.et
bal.l.l.de quib⁹.
de legi.alex.i prīa
constitutiōe ffor.
§.⁊ aurea.

c ¶ Sufficit bis iu
dicatū.adde gl.⁊
doc.in.c.cū cā.in
ṽbo pmulgauit.
de re iu.qd ex dua
bus sniis in iudi-
cio ꝯdictorio ob-
tētis iducit bona
⁊ valida cōsuetu-
do si ab ipsis nō
sit appellatū Itē
adde qd iducit ēt
ex sententia lata ꝯ
legē cū cursu decē
nij bal.l.l.de qb⁹
pe.col.ṽ.q̄ro qd
si iudex.ff.de leg.

a ↪ Sententie. adde qd dixit iste. C. ca. l. nu. xij. ℣. quero modo quo potest esse qd binus actus, sententiarum etc. Adde an hoc procedat in sñijs arbitrorum. et dic qd nõ scdm Ioã. an. singulariter in c. abbate. extra de verb. signi. vbi dicit qd lz sententia iudicis per binum vel trinum actum secũduz diuersas opin. confirmet consue. vt in l. de quibus gulielmus de cu. et doc. ff. de leg. tamen mille snie arbitrorum consuetudinẽ nõ confirmant et illud dictum pro sin. refert et sequit bald. in. c. j. in ti. de feu. di. cogn. in vsib⁹ feu. quon refert et sequitur roma. singu. suo incipiẽ. an sicut snia Inno. idem no. in alleg. c. abbate. et Ioã. andr. in nouella. licet idem Bald. sibi contrarius teneat oppositum in allega. l. de quibus. in repe. d. le. colum. xiij. et Ang. de butri. in. ca. fin. colum. xvi. extra de cõsue. quos refert et sequitur do. meus Iason maynus in allega. l. de quibus. colum. xxvi. versi. secundo quero et Barto. hic cogitabis. vide tamẽ alex. ui allega. l. de quibus. ad fin. qui videtur tenere com roma et franci. decre. fin. suo. dccccc. incip. tu scis qd binus actus q hoc singulare sobtraxit a romano.

b Quid si alia. add quod in ipi citur consuetudo loci cõtract⁹ cat. in cle. ij. §. deniq. ij. qd de re iud. de eo qui mi. in pos. causa rei seruan. cum venissent. in spe. de sententia. § qualiter. post principi. et cardi. in cle. quia contingit. §. vt autem viij. questio. de re iu. do. et in. ca. fina. de consue.

c In libello que sit forma libelli cuz intentatur cõsuetudo vide in spec. de consuetu. in princip. et deinde no. versi. quid si laici. et se.

d ↪ Probari. tu vide h dictio. et nota. l. versi. se. qd posui in aposti. ad istũ. C. ca. l. nu. xiij. ℣. nãc tu seo in apo. in versicu. porbanda.

e De modis probandi consuetudinis probatio quot requirat. vide gloss. nota. viij. dist. frustra de testib⁹ ss. super consuetudine quali debent pbare vide olno alex. in con silio. et plenius per abb. post glo. in. c. si. de consue.

emergenti si contradicerent an teneantur seruare qd alij maiores sui seruauerunt dubito: quia consuetudo propter per eos nõ est inducta sed quedam facti obseruantia non enim faciunt populum nec partẽ ideo consuetudo inter eos non est inducta nisi forsan inter eos in contradictorio iudicio fuerit obtentum et hoc forsan voluit Pe. Respondeo igitur ad questionem et dico qd sine contradictione induci potest consuetudo. Et est ratio qr vsus et voluntas maioris ptis populi preiudicat minori dissentienti. vt. l. quod maior. ff. ad municipa. et de ver. signi. l. aliud. §. refertur. igitur frustra de eorum contradictione tractamus. et de ista qõne videtur casus in auten. de defenso. ciuita. §. fin. dum ibi
19 dicit nulloq reluctãte. et ita se habet cõmunis opinio. † Quero consuetudo inducitur ex tacito consensu populi quid si non populus sed consilium populi acquieuit. Dicit glos. super rubrica quod sufficit quia consilium populum representat quod not. quia frequenter allegatur ista gloss. tamen ego dubito vbi consilium non sit maior pars populi quod regulariter videmus nõ esse. nam consilium habet eandem potestatem quam populus non videtur mihi nisi lege municipali hoc disponeretur. argu. l. prohibere. §. plane. ff. quod vi aut clã. et pbaẽ de decre. ab ordi.
n facien. l. ambitiosa. Quero an exigatur qd ille sententie ᵃ ex quibus consensus tacitus populi colligiẽ pro consuetudine inducenda sint executioni mandate. Respõdeo distinguendo. Aut executio non est facta victoris negligentia aut ipsius impotẽtia. Primo casus ius cõsuetudinis iã inducte tolli no põt qd pz ex eo. primo qr negligentia ptis non vtentis nõ habet obesse alij. vt. l. iij. in princip. ff. quod quisq iu. Secundo quia non deficit ex hoc consensus populi ex certa sciẽtia passi sic decidi que est immediata causa consuetudinis inducende. Tertio quia lex non amplius exigit quod res sic pluries iudicata fuerit. vt hic. et C. de edifi. pri. l. an in totum. Secundo casu quando victoris impotentia. dic aut hec impotentia causatur a facti aut iuris resistentia. si a facti resistentia. et idem quod in precedenti qr talis resistentia seu violentia ius quesitum non tollit nec consensum populi deficere facit qui consuetudinem habet causare. Si autem a iuris resistentia et tunc aut ideo ius executioni resistit qr ex defectu processus sententia nulla fuit. et tunc consuetudo non inducitur: quia ex eo quod nullum est aliquis iuris effectus resultare non potest. C. de legi. l. non dubium cum simi. Item quia sententia que nulla est non potest dici sententia. vt. l. ij. §. condẽnatum. ff. de re iud. et. l. deinde. in eod. titu. Aut ius ideo resistit quia per appellationem recissa fuit. et idem. vt. ff. ad turpil. l. j. in fina. et. ff. de pen. l. ij. Aut ideo resistit quia beneficio spãli etatis forte rescissa fuit et tunc licet quantum ad minorem restitutum tollatur effectus sententie: non tamen quo ad alios. vt. C. si ex pluribus vnus appella. l. ij. in fine. et. ff. rem ratam habe. l. cum minor. nec consensus populi deficit qui consuetudinem inducit ergo etc. † Quero quid si populus errore ductus sententijs consensit an tunc ex erroneo consensu inducatur consuetudo. Et licet glos. in. l. de quibus. ff. eo. distinguat. aut est inducta ex certa scientia vel non tamen quia in. l. quod non ratione. ponuntur due lectu. quarum vna videtur alteri contraria et quelibet potest esse vera ideo secundum Oldrad. Iacob. de ra. et plenius dominum patruum meum dic aut erratum fuit in facti substantia et consuetudo non inducitur quia illa procedit ex populi tacito cõsensu sed non consensit qui errat et putat factum aliter se habere quam habeat. vt. l. si per errorem. ff. de iurisdictione omnium iudicum. Aut erratum fuit in iuris substantia vel essentia vt quia putabant sic disponere ius commune. vt per eos erat consensum siue per iudices iudicatum. et adhuc idem per dictam. l. si per errorẽ. etiam quia populus non agit aliquid noui inducere sed iam iducto et disposito acquiescere licet putatiue. Aut error non fuit in facti et iuris substantia: sed in ratione vel causa constituti, inducti vel depositi tunc aut ratio vel causa quam populus putauit subesse fuit finalis. aut impulsiua. aut dubitabat si finalis. et sic de qua constat quod nõ fuisset consensurus si in hac causa se errare sciuisset. et tunc consuetudo non inducitur. licet in casu deciso ius faciat. vt. d. l. quod non ratione secundum vltimam lectu. Si impulsiua tunc talis error induci consuetudinem non prohibet. Et est ratio quia causa illa cessante nihilominus idem fecisset. vt. l. i. §. serum. ff. de postula. Sed de ratione vel causa dubitatur. dicit Oldrad. quod si erat de preterito quia tale quid olim fuit quod consuetudine est abolitum nos renouare desiderantes etc. tunc licet causa illa sit falsa et errones non propterea impedietur dispositum valere et tenere et consuetudinem inducere: quia ratio illa vel causa impulsiua est iudicanda: quia sciens idem facturus fuisset. aut ratio vel causa in qua erraẽ erat de presenti. et tũc finalis presumitur: quia si contrariam equitatem sciuisset et causam falsam idem non statuisset. argumen. ff. de aquirend. heredita. l. is ad quem. et hoc quando errauit in substantia cause. sed vbi nõ in substantia quia bene suberat sed errauit in eius qualitate quia causam que suberat putauit equam et rationabilem vbi non erat. et tunc consuetudo regularis non inducitur sed irregularis sic: quia nõ extensibilis ad alios casus. d. l. quod non ratione. secundum primam lectu. hec distinctio velut singularis est multum notanda in ista materia. † Quero vlterius cum gloss. hic posita quid
b si alia ᵇ consuetudo sit in foro actoris et alia rei. Respondeo re
21 mittendo ad ea que dixi in. l. j. C. de emanci. libe. † Quero vlterius qualiter consuetudo deducatur in iudicio. Respondeo tripliciter secundum docto. sed addo quartum modum scilicet replicando. dic ergo quod deducitur in iudicio quandoq excipiendo puta si consuetudo sit venditorem non teneri de vitijs et morbis rei vendite vel saltem ne teneatur de his cauere. nam tunc emptore hic petente excipiet venditor de cõsuetudine. argumen. ff. de pac. in. l. pacisci. Quandoq replicando puta si consuetudo validat testamentum cum quatuor testibus factum heres scriptus agens ex eo si excipiaẽ de eius inualiditate propter defectum numeri testium replicabitur de consuetudine testamentum approbante. Quandoq iudicis officium implorando puta si consuetudo permittit minorẽ lesum vsq ad. xxiij. annon petere restitutionem in integrum: nam illa petitur iudicis officio. vt. ff. de minori. l. quod si minor. §. finali. Quandoq agendo. et isto casu dic aut consuetudo cadit in nomen vel speciẽ alicuius contractus. vt in hoc exemplo si de consuetudine est vt venditor equi intelligatur vendidisse sellam: tunc proponitur pro sella actio ex eo contractu: et allegatur consuetudo ad interpretationem contractus: et pro hoc. est de iure iurando. l. si duo. §. si quis iurauerit. Aut non cadit in nomen vel speciem alicuius contractus. et tunc consuetudo allegatur vt ex ea immediate agatur ad instar condictionis ex lege. vt. ff. de condictione. ex lege. l. i. vt in hoc exemplo. Pone quod consuetudine ciuitatis cauetur vt intrans vineam alienam soluat. x. certe ista. x. petentur condictione ex consuetudine. vt. l. venditor. §. si constat. ff. communia predio. ibi enim ex consuetudine agitur vt dominus
22 prediorum ligna incidi patiatur. † Quero an consuetudo sit
c necessario allegenda in libello ᶜ et dicit Iacob. de rave. quod si illa est notoria puta vt quod primogenitus succedat in Anglia quod tunc non est necesse eam allegari. argu. ff. de actioni. empt. l. i. in fine. l. emptorem. in principi. secus si non sit notoria: quia tunc cum sit facti debet allegari. Barto. idem fatetur in primo membro. vt. ff. qui satisda. cogan. l. si vero. §. qui pro rei qualitate. et. j. de accusa. l. ea quidẽ. Ego idẽ si in illo loco agatur in quo consuetudo dicitur alias secus quia ibi non potest dici notoria. Secundum membrum fatetur Barto. si consuetudo sit contra legem quia tunc nisi allegetur reus non potest deliberare an velit cedere vel contẽdere cum eius intẽtio sit fundata de iure communi melior mihi videtur ratio: quia tunc consuetudo est causa sic petendi et concludendi in libello. ideo debet in illo allegari vt sequatur conclusio que de iure communi non sequeretur sed po
23 tius improbatur. † Quero an consuetudo debeat probari ᵈ
d et dixit Petr. quod non sed de ea allegata iudex se informabit. mouetur ex eo qr de iure scripto iudex se informat in camera libros inspiciendo ita de nõ scripto mittẽdo pro ciuibus. et ab eis etiã in absentia partis informationẽ recipiẽdo hoc posset tolerari in cõsuetudine notoria. ar. eius qd no. gl. C. si adver. li. l. i. In nõ notoria vo dic qd solẽniter dz pbari. vt in hac. l. et gl. ij. et est incerta iõ pbanda. vt extra de cõstitu. c. i. li. vi. et pte citata cũ iste text. dicat cã cognita. vt. ff. de mino. l. in cause. §. cã cognita. et. C. de iudi. l. iudices. Non. ob. ratio Pet. quia ius scriptum est incertũ et finitum. Quot autem testes sint necessarij. respondeo secundũ regulã duo. vt. l. vbi numerus. ff. de testib. et. l. iij. §.
24 i. cum ibi not. in eo. tit. † Quero tunc de modis probandi ᵉ. et
e respodit gl. super Rubrica. et Azo. in summa quod quatuor modis et inter ceteros ponunt istũ videlicet si in iudicio obtentum fuit qd consuetudo foret de eo quo dicit. verbigratia. actor vel reus consuetudinẽ allegauit aduersari⁹ negauit iudex vero pronunciauit consuetudinem esse certe in alio casu probando hanc pronunciationez sufficit ostendere. sed hunc modũ impugnauit Iac. buldrini: quia talis pronũciatio non debet alijs obesse. a. r gu. C. qui. res iudica. non no. per totum. Marti. de fa. et Mart. de silla. defensarunt extra dicentes quod ex sententia illa consuetudo non inducitur sed retro fuisse declaratur. et qd illa sententia facit ius quo ad omnes quia lata cũ legitimo contradictore. vt. l. si

rc:vt.l.si cum nō iusto.ff.de collu.dete.ꝛ.ff.si inge.se esse dicat.l.i.
ꝛ de sta.ho.l.ingenuum.ꝛ idem dicit Gul.de cu.ꝛ initum cotra
dictorem accipit sindicum vniuersitatis populi cuius consensu
consuetudo inducta dicitur. ¶ Et attende quia gloss.non dicit
quod semel tantum fuerit iudicatum consuetudinem esse.sed ad
dit ꝙ ꝛ aliȷs multis vicibus sic obtinuit.vnde dico ꝙ si pluries
sic fuit pronunciatum ꝛ hoc sit probatum consuetudo erit pro-
bata.nec exigo ꝙ sint latecū sindico sed inter priuatos dico suf
ficere pluralitatem illarum sententiarum sicut de aliȷs dixi i alia
25 questione. ¶ †Alium modum probandi dixit Azo.puta si li-
belli querimoniarum non fuerint recepti.puta si quis fecit pon
tem vel quid aliud supra viam conqueritur vicinus vel quisali⁹
edificans allegat iudici ꝙ de consuetudine hoc permittitur vn-
de iudex reiecit libellum ꝛ sic pluries in simili factum fuit.ꝛ pro
hoc facit quia talis reiectio tantum videtur operari quantum si
fuisset pronunciatum consuetudinem esse.argu.ff.de nego. gest.
l.si autem.§.fina.ff.de compen.l.si in diem.§.si.Sed istud exem
plum reprobant Jac.Bal.per eosdem rationes quibus prece-
dens. ¶ Ego etiam non credo ipsum bonum ex eo quia iudex si
reȷiciendo non facit precedēte cause cognitione saltem plenaria ꝛ
sic non habet vim alicuius pronunciationis vel sentētie ex qua
ius seu consuetudo possit induci licet in notitiam populi.hic fue
rint deducta:qꝛ aliter consentit qualiter facto reperit.ꝙ autem
talis reiectio non afferat parti plenum preiudicium probatur.
ff.de his qui sunt sui vel alie.iur.l.si filius.ꝛ.ff.de lib.agno.l.si ge
26 a liberis.§.si vel parens. ¶ †Tertium ponit exemplum gl.su
per Rubrica.ꝛ.ff.eo.l.diuina.videlicet quod si perpetuo sit ob
tentum sine contradictione vt quod clerici vendant sine decreto
episcopi.ꝛc.Sed de hoc exemplo dic vt dixi.s.in.q.an sine vlla
contradictione ꝛc.ꝛ quod glo.dicit obtentum expone idest ser-
uatum.ꝛ iste modus concernit actus extraiudiciarios.Sꝫ scias
quod testes interrogati de hac perpetua obseruatione habēt ne
cesse dicere tale quid in redditione cause quod concludat hāc ob
seruantiam interuenisse in pluribus actibus seu diuersis causis.
ita quod frequentatio actuum probetur vt superius dixi.Item
quod populo siue maiori parte sciente ꝛ patiente et de temporis
27 cursu secundum quod dixi supra in aliȷs q̄stionibus. ¶ †Quar
tum modum probandi ponit glo.in.l.de quibus.ꝛ in.l. cum de
consuetudine.ff.e.videlicet qđ ꝓbet pluries sic seruatū infra de-
cem annos quod intelligo in simili negotio.ꝛ sic eodem specie ꝛ
non numero quia non super eodem in causa principali ꝛ appel-
lationis sed in diuerso ꝛ inter diuersas personas. ¶ Sed nunc
dubium an sit necesse vt dicam quibus presentibus. et quidam
dixerunt quod sic.vt sciatur an maior pars populi sciuerit vel
non dicunt tamen non curari an vni sententie maior pars popu
li fuerit presens nec ne.sed sufficit quod testes dicant qđ tot fue-
runt presentes vni ꝛ tot alteri.ꝛ sic successiue ita quod omnes si-
mul commixti faciant maiorem partem populi. quinimo dice-
bant quod omnes nominare debent alias secundūꝫ eos nō pro
batur consuetudo.certe si ista forent necessario dicenda impossi
bilis esset probatio cōsuetudinis per testes. ¶ Quapropter di
xit Pet.quod habet estimare quot homines conuenūt frequē
ter in iudicio.argu.huius.l.ꝛ ex illa communi ꝛ frequenti conuē
tione.ꝛ ex pluralitate actuum ꝛ sentētiarum de quibus testes de
ponunt estimare quot homines potuerunt illis vicibus presen-
tes esse.ꝛ ex tali coniectura procedere.argumen.l.non omnes.§.
a barbaris.ff.de re mili.ꝛ pro hoc facit quia cum memoria ho-
minum sit fragilis ꝛ labilis:vt.s.de iure ve.enucle.l.ȷ.in princi.
ꝛ.ff.de acquiren.pos.l.peregre.in princip.ꝛ nomina ꝓpria alio
rum probabiliter ignorantur.ff.de lega.ȷ.l.si quis in fundi voca-
bulo.sequitur quod impossibile esset predictorūꝫ probatio.Un
de opi.Pe.magis placet. ¶ Tamen addo quod iudex nō ha-
bet estimare hoc tantum ex pluralitate presentium quantum ex
multitudine scientium ꝛ patientium.licet tunc fuissent absentes
a iudicio sufficit enim quod ille sententie in notitiam populi vel
maioris partis deducte fuerint quia tacitus consensus populi
est immediata causa consuetudinis:vt.ff.eo.l.de quibus.ꝛ adeo
dico quod testes dicant quod ille sententie sic fuerint diuulgate
quod in notitiam maioris partis populi deuenerunt quod dico
presumendum esse in re ardua ꝛ ponderosa. ¶ Inimmo ex frequē
tia sententiarum lex hoc presumit.vt probatur in ista litera ideo
iudex habet ponderare multitudinem sententiarum.ꝛ res super
quas ꝛ personas inter quas ꝛ de istis debent iudices testes inter-
rogare ꝛ se informare ꝛ maxime quia secundum ius canonicum
res transit per sententiam in notorium.ꝛ hoc iuris presumptio
ne.vt extra de coha.cle.ꝛ mu.c.si.ꝛ de iure ciuili transit in manu-
28 festum:vt.l.emptorem.in princi.ff.de act.empti. ¶ †Quero an
a pars populi^a possit in sua parte consuetudinem inducere Gul.
de cug.in.l.ingenuum.ff.de sta.ho.vbi reassumpsit istam mate-
riam dixit quod sic per.l.ȷ.§.cum esset.ff.de re.iur.ꝛ per.l. peu.
circa princip.ibi aut pluribus ꝛc.ff.de origin.iur.l.obseruare.
§.ȷ.vel angressus.ff.de offi.procōsul.ꝛ leg.ꝛ quia si tota ciuitas

potest quo ad totam ciuitatē idē debet posse pars ciuitatis quo
ad ipsam partem.arg.ff.de rei vendi.l.que de tota.ꝛ.ff.de admi
ni.tuto.l.ȷ duo. Item quia illa pars populi censetur per se po-
pulus quod patet quia ei potest legari:vt.ff.de leg.ȷ.l.si quis a fi
lio §.si parti.ꝛ sic collegium licitum per se faci:vt.l quod sena-
tus.ff.de rebus du.ꝛ.l.omnibus.ff.ad trebel.ergo et consuetudi-
nem debet sibi posse facere:vt.l.fi.s.de iurisdi.om.iudic.ꝛ.l.ȷȷ.§.
fi.s.de consti.pecu. ¶ Ego vero credo quod quandiu pars po-
puli sit vnita cum suo toto non faciat per se populum.arg.ff.de
offi.assesso.l.si in eadē.ꝛ ar.eius quod no.j.de metropo.berito.l. a
illa.lib.xi.ꝛ quia vna omnes homines eiusdem natis vnum populūꝫ
faciunt ꝛ representant:vt.ff.quod cuiusqꝫ vniuersi.l.sicut.§.ȷ.et
ff.de eui.l.proponebatur.ꝛ patet in simili.ff.ad mu.l.magistra
tus.ꝛ sic pars populi non facit sibi populum nec etiāꝫ collegiū
nisi quatenus ex priuilegio sibi concederetur.vt in dicto tit. qđ
cuiusqꝫ vni.l.ȷ.ꝛ sic nec statutum nec consuetudinem sibi specia-
lem possunt inducere vel facere ꝛ maxime decisoria litis concer-
nentem cum et autoritate superioris hoc fiant:vt.l.nulli.quod cu
iusqꝫ vniuer.cum ibi no.ꝛ hoc suadet ratio ne schisma inducatur
in populo vel regno.argumen.in.x.colum.in titu.de ali.feudo.ꝛ
per Federi.prohibi.c.imperialis.versicu.preterea. ¶ Non ob-
stant obiecta ꝛ primo dictus.§.deinde cum esset quia ibi in di-
scordia plebs erat cum populo ꝛ an tunc de iure valerent talia
plebiscita non declaratur ibi licet de facto inter se facerent serua
ri ꝛ.concordia facta illa plebiscita non fuerunt seruata nisi qua-
tenus fuerit approbata.vt ibi patet.ꝛ sic potius facit pro quāꝫ
contra. ¶ Nec obstat lex que de tota.quia non est in casu nostro b
eadem ratio in parte que in toto. Nec dicta.l.si quis a filio.§.si
parti.quia ibi in acquisitionibus.ꝛ ibi etiam ad ornatum reipu
blice.Itēꝫ ibi vt parti ciuitatis ꝛ sicnō collegio de per se. ¶ Et
in illa est ratio qui aper regiones vt roma vel per quarteria vt
bononia.vel per sexteria vt nonnulle ciuitates sit diuisio gratia
facilioris distributionis ꝛ non vt populus diuidatur cum sub
vno preside gubernatur.alias sequetur absurdum quod quili-
bet vicus ciuitatis sub eodem preside existens iura pro libito si
bi condere posset cum ꝛ ei legari possit:vt.ff.de lega.ȷ.l.si heres.
29 §.vicis. ¶ †Quero quid si quandoqꝫ fuit iudicatum contra cō
b suetudinem an consuetudo erit interrupta.^b gloss.ff.eo.l.cum de
consuetudine.tenet quod sic Gul.de cu.idem fatetur si popul⁹ c
cum sciuit non contradixit.nam tunc per vnam sententiam con
trariam dixit consuetudinem interruptam.argu.ff.de vsucap.l.
vsucapio.ꝛ in.l.naturaliter.ꝛ in aut.quib.mo.natura.effici.sui.
§.si quis ergo.col.vȷ.ꝛ in aut.de trien.ꝛ semis.§.consideremus.
col.iȷ. ¶ Si autem ei populus contradixit tunc non erit inter-
rupta:qꝛ de continuata eius voluntate apparet.ar.ff.de leg.iȷ.
l.fideicommissa.§.si rem.ꝛ infra de decurio.l.spuriȷ.§. si pater.
quinimo inquit quod sufficit dissensus magistratuum populum
regentium vt ancianī populi ꝛ communis Bonome et priores
artium populi ꝛ communis Florētie.ar.ff.ad munici.l. munici
pes.ꝛ de verbo.significa.l.aliud.§.refertur.ꝛ est expressum.s.de
edi.priua.l.an in totum ꝛ hoc secundum Gul. ¶ Sed attende
quod circa primum quando nec populus nec magistratus con
tradixit ego sto cum glo.ꝛ Gul.quod interrumpatur si consue-
tudo nondum erat in esse perfecto:vt in.l.per eos.in fin de vsu-
cap.allegata.Sed vbi erat in suo esse perfecto.ꝛ sic erat perfecte
inducta ꝛ conseruata non credo ꝙ vnica sententia eam tollat si-
cut nec legem tollit ꝛ sicut nec vsuca pio perfecta interrumpitur
per vnicum actum contrarium. Et pro ista subdiuisione induco
omnes leges que dicunt quod multa impediuntur fienda q̄ non
diriminuntur iam facta:vt.ff.de his qui sunt sui vel alie.l.patre fu
rioso.ꝛ.l.furiosum.s.qui te.fa.pos.cum cōcor.ibi all. Pro hoc
etiam facit quia ex consensu adhibito vni sententie non induci-
tur consuetudo:vt.s.dixi in versicu.tunc ad declarationem hu-
ius ꝛc.ergo nec inducta ꝛ in suo esse perfecto per vnius consen-
sum contrarium tollitur.ar.ff.de sol.l.prout quisqꝫ.ꝛ de reg.iur.
l.nihil tam naturale.vbi autem non fuisset vna sententia sed plu
res:tunc si ex illis posset dici inducta contraria consuetudo dico
priorem sublatam:qꝛ sicut lex contraria tollit priorem ita ꝛ con
suetudo cum procedant pari potentia vt hic:secus si ex illis plu
ribus sententiȷs non potest dici inducta consuetudo cōtraria qꝛ
tunc remanet prima.ꝛ secundum predicta intelligo quod notat
gloss.magna circa fi.j.eod.l.ȷȷ.ff.de reg.iur.l.nemo.§.tempora-
30 lia. ¶ †Quero an consuetudo liget furiosos^c ꝛ infantes.et glos.
j.eo.l.ȷȷ.tenet quod sic ad instar legis scripte que eos ligat.ar gu
men.ff.de offi.presi.l.diuus.ꝛ.ff.ad.l.pompe.de parricid.l.penul
ti.§.fina.ꝛ non vi consensus quia illo carent:vt. ff.leca.l. qui ad
certum sed vi consuetudinis a maiori parte habilium inducta:
vt.ff.ad municip.l.quod maior.habiles autem sunt qui consen-
sum ꝛ prudentiam habent:vt.ff.de legi.l.ȷ.ꝛ ex consensu eorū in-
ducitur:vt.ff.eod.l.de quibus.ꝛ.l.quod non ratione ꝛ est com-
munis opinio. ¶ Sed attende quod licet fateor eos ligari con-
suetudine.tamen consuetudo generalis non tollet eis benefi-

vvv

a ¶ An pars popu.
adde bar.l.l.de q
bus.vi.col.in pri.
in v.quo nuq̄d p
vnā ptē.ff.de le.ꝛ
adde bart.hic in
xiiȷ co.in ver.iu-
xta q̄ro.ꝛ angel.i
d.l.de qbus.in.i.
col.ꝛ.d.anton.de
bu.l.c.fin.l.xxviȷ.
col.ꝯ cosue.ꝛ adde
fo.ꝯsil.vȷ.lci.nūc
q̄sitori.v.si.circa
tertiā principalē.
q.cum ver.seq.in
prla pte.c.bar.vȷ.

b ¶ Interrupta.
adde soc.cōsi.vȷ.
lci.nūc q̄sitor.v.
vlteri⁹ ad pdictā
in fi.l pria parte.
c bar.vȷ.ꝙ sic tñ
l Iziū tenuit l ꝯsi.
cxcȷ.lc.capio dif
ficultatē.v.ic.nec
premissis ob.i si.
in.ȷ.parte c bart.
lxvȷ.

c ¶ Liget furiosos
Adde bal in ad-
di.spe.de re.i inte.
v.pscriptio.ray.
bar.ꝛ doc.i.§.la-
cius.in.l.si sine.ff.
de adm.tu.ꝛ Flo.
l.l.rēducet.§.sicō
stat.cōtra pdic.no
p Bald.hic.l.aȷ.
co.v.nā ꝯsuetudo
ligat infantes. et
adde lati⁹ p bar.
hic post gl.i.xxx-
iȷ.q Addo vltra h
notata p bar.ꝛ in
npo.ad cuiꝰ.v.
furiosos qđ not.
collec.i.c.de f.acta
q̄dā.nu.xiv.v.sed
nuq̄d cōsuetudo
ligat furiosos. et
qđ ibi posui l ad-
di.ad ipm l apo.l
v.extra de spōs.

cuз a.l.eis specialiter cõcessum:si vnde consuetudo se habet de
cepti vltra dimidiã iusti precij nõ possint petere venditionẽ re-
scindi.oẽ iustum preciũ suppleri.dicit.Sal.ꝙ minores ex hoc
non phibentur petere venditionẽ rescindi p bñficium restitu-
tionis in integrũ ratione etatis:ꝛ pro hoc inducit.l. vt grada-
tim.§.sed si lege.ff.de mu.ho.qđ est no.dignũ.¶ Sed ɔtra eũ
facit.ff.de admi tuto.l.sine here.§.lucius.per quem quidaз di-
cunt eos nõ posse petere restitutionem in integrũ sed ea non ob-
stat qꝛ de restitutione nihil dicit.Et potius opinio Sal. fun-
dat ꝛ pbat vt inhabiles ligẽtur cõsuetudine.An autẽ ibi pos-
sit restitui.dico ꝙ non quia cõtractus fuit celebratus cũ defun-
cto maiore.ꝛ sic minori eius heredi non datur restitutio: vt.§.
de restit.mili.l.qui a patre.ꝛ.ff.de mino.l.emilius.Item ibi so-
ror minor non videt lesa in prestando onera realia sm consuetu-
dinem:qꝛ ꝛ si locatio ibi facta non fuisset illa prestitisset.Et ex
locatione maiorẽ percepit pensionẽ ꝙ̃ si conductor illã prestare
debuisset:vnde nõ videt lesa nisi aliter a fratre decepta fuit:vt
ibi dicitur.¶ Quero an consuetudo populi liget clericos.[a] Et
qꝛ ista questio varios põt habere terminos remitto ad ea que
scripsi in repetitiõe mea in aut.cassa.§.de sa.san.eccle.¶ Que-
ri põt qñ qualiter ꝛ quanto cõsuetudo tollat ꝛ vincat legem.et
qꝛ hoc est querere de casu legis sequentis.ideo ibi dicaз.¶ Itẽ
queri põt in quo differt statutum a cõsuetudine et etiam quid
differt stilus a cõsuetudine.et de oĩbus istis dicam.j.e.l.ij.ꝛ.hec
sufficiant pro presenti.lз aliqua latius discusserim in repe.l.de
quibus.ff.eodem.

[a] ¶ Liget clericos. adde bal.i.l.neq; in fi.§.de heredit. insti.p.c.constitutus.de in integ.restitu.ꝛ in mar.clericus.ver.rix.ꝛ adde bar.hic in vlti.char.in.xxxij.q. Adde hic allegatis in.c.cũ capella.nu.j.et qđ ibi posui in apo.l vĩ.clericis.extra de priui.fely.in.c.ecclesia sancte marie.in.ij.qđ.extra de consti.paul.de pa.cõsi.cccxvi.incipit ad primã anceba.cõsi.cl.icip.optimis Oldr.consil.xxxij.inc.qđ est.et Bal.sin.cccclij.inci.habeo casuз in facto.

1 ¶ Consuetudo specialiter sed nõ generaliter legem superat.
2 Consuetudo multipliciter sumitur.
3 Consuetudo differt ab vsu velut causa ab effectu.
4 Consuetudo an inducatur momento.
5 Senatusconsultum macedonianum loquẽs in filiofamilias an
possit ad nepotem extendi.ꝛ nu.6.
7 Consuetudo qualis ꝛ quante sit autoritatis:ꝛ quando legem su-
perat.ꝛ no.seq.
11 Consuetudo non scripta statutum tollit.
12 Pactum vel cõtract⁹ an liget singulos de populo.
13 Lex quando tollat consuetudinem ꝛ nu.seq.
16 Consuetudo quando tollat legem.ꝛ nu.seq.
19 Consuetudo quid sit.ꝛ nu.21.
20 Scriptura non est de consuetudinis essentia.
22 Consuetudo municipij quinq; modis a statuto differt.
23 Stilus quid sit ꝛ in quo differat a consuetudine:ꝛ in quibus sit
actibus.

Consuetudinis. Hec lex fuit glos-
satorib⁹ dubia:
ꝛ in intellectu eius obscura.ideo varijs modis eam
intellexerũt similiter ꝛ moderni.Et ego ponã nouũ
itellectũ quẽ ꝛ in iuuẽtute mea posui.ꝛ dicit Cy.qꝛ duo dicta po-
nit ꝛ in quolibet per se casum ponit ꝛ aliter iuxta seriem litere nõ
diuidit.Ego aũt sic diuido:qꝛ primo cõsuetudinis autoritatẽ
extollit.secũdo illã limitat ꝛ restringit.scđa ibi verum. ¶ Ca-
1 sus.† Licet cõsuetudo nõ sit vilis autoritatis:qꝛ legẽ vincit spẽali-
ter non tñ est tãte ꝙ legem vincat generaliter.h.d.sm lecturam
Jo.ꝛ Accur.vel sic.Cõsuetudo specialis cõtra legẽ nõ vincit cũ
preter legẽ vero seruat vt lex hoc dicit ꝛ in idẽ recidit quaꝫ pre-
cedenti vel sm intellectũ meum cõsuetudo nõ est vilis autorita-
tis.ideo pro lege seruat non tñ est tante ꝙ vincat legem vel rõ-
nem nisi respectu obseruationis in loco illo in quo est consuetu-
do.hoc dicit.ꝛ hũc intellectũ inferius declarabo.notabilia sunt
in summario.¶ Opp.sic copula debet stare inter diuersa:vt no-
ta.ff.de iur.ꝛ fac.ignoran.super rubrica.sed consuetudo ꝛ vsus
lõgeui sunt idẽ:vt.ff.eo.l.de quibus.ergo male inter ea ponitur.
Sol.vt gl.i.que vult ꝙ copula hic stet p declaratiua id ẽ.Secũ
do hic not.ꝙ copula posita inter ea q̃ sunt idẽ vel quasi idẽ stat
declaratiue.idẽ no.in.l.cõsentaneũ.quo ꝛ qñ iudex.qñ aũt poni-
tur inter diuersa dic aut nõ sunt opposita siue ɔtra.ꝛ tũc stat pro
prie:vt in cõtrario.aut sunt ɔtra.ꝛ tũc resoluit in disiũctiuã:vt.l.
fi.§.de codi.Tñ ɔ gl.puto ꝙ stet pprie ꝛ verbũ illud consuetu-
2 dinis sonat in ius.ꝛ verbũ illud vsus sonat in factum.¶ † Un-
de notandũ ꝙ cõsuetudo equiuoce sumit.Nã qñq; sonat in fa-
ctũ ex quo nullũ ius resultat.ꝛ hoc idem est ꝙ assuefactio quedã
vt.l.vel vniuersorũ.ff.de pigno.actio.§.de epis.aud.l.ij.in fin.et
ista etiam cõuenit omnibus animalibus:vt inst.de rerum di.§.
apium.ꝛ.ff.fa.herc.l.columbas.ꝛ de ista nihil ad nos.Qñq; so-
nat in factũ ex quo ius resultat:vt in.l.de quibus.ff.eo.ꝛ tũc mo-
res vsus ꝛ cõsuetudo idẽ sunt.quandoq; sonat tñ in ius et nomẽ
est ius ꝙ ex tacito cõsensu populi descendit collecto ex vsu longe
uo.ꝛ ista consuetudo describit vt sic ius non scriptum moribus
3 populi inductum.¶ † Ex quo patet quod vsus differt a cõsue-
tudine tanq; causa a causato modo ad propositum textus iste
vult quod autoritas consuetudinis que est ius non est vilis.
Nec autoritas vsus longeui ex quo consuetudo causatur est vi-
lis:qꝛ ipsa pro lege seruat.ꝛ sic potes notare ꝙ causa producti-
ua est nobilis ꝛ non vilis censenda quãdo causatũ vel produ-
ctum est nobile ꝛ autoritatis nõ modice seu effectus nõ modici.
4 ¶ † Oppo.ꝙ male dicat momento cum nos inducatur pauco
tempore vel vna die qđ aliás pro momẽto accipitur:vt.§.de fer.
l.omnes iudices.sed longo tẽpore vt hic super rubrica.Sol.con
stendo contrarium ꝛ ideo dicit gl.ꝙ momentũ diuersimode ac
cipitur quod declara vt in gl.vel dic ꝙ hoc verbũ momento nõ
debet coniungi cum verbo valitura sed cũ verbo vincat:vt sit
sensus ꝙ nec per momentum vincit legẽ:quod intellige:vt.j.di-
cam.¶ Oppo.tertio ꝙ male ponat disiunctiua inter legẽ ꝛ ra-
tionẽ cum disiunctiua que disiungit eadem esse non sinat.ideo in
ter diuersa debet poni.vt.l.ille aut ille.ff.de verbo.signi.sed lex ꝛ
ratio legis idem sunt ergo ꝛc.ꝙ sint idem probatur in.l.i.§.de in
terdic.vbi pз ꝙ rõ legis nihil aliud est q̃ ipsa lex.hinc est ꝙ lex
extenditur ad terminos omnimodam rationẽ habentes:vt.l.il-
lud.§.de sacrosan.ec.ꝛ.l.i.§.de li.pret.ꝛ.l.illud.ff.ad.l.aquil.ꝛ.l.
adigere.§.quãuis.ff.de iurepa.ꝛ omniũ est ratio:qꝛ ratio legis
condite vel cõdende fuit.ꝛ est primo in mente conditoris q̃ legẽ
condat vel statuat.vt patet ad sensum ꝛ probatur.ff.de excus.tu
to.l.scire oportet.§.illud.Sol.tribus modis:vt in.ij.glos.vsq;
ad versi.¶ Et nota primo ꝙ istud verbum rationem debemus
adiectiuare sicut ibi pateris habant ꝛ auris.i.pateris aureis.
ꝛ sic expone rationẽ.i.rationabilẽ legẽ sic ꝛ alias in.l.i.§.fi.ff.de
pac.quasi velit dicere glo.ꝙ cõsuetudo que est inducta sine ratio
ne vel contra rationem non vincit legem vt trahatur ad conse-
quentias:vt.l qđ nõ rõne.ꝛ.l.qđ vero cõtra.ff.de legi.quod exa-
minaui in.l.precedenti.in.q.quid si populus errore ꝛc. ¶ Ista
tamen solutio violat tex.ideo gl.dicit secundo ꝙ hic stat pprie ꝛ
est sensus ꝙ non vincit legẽ subaudi scriptam ꝛ strictam nec ra-
tionẽ.i.equitatẽ ꝛ mentem legis.ꝛ sic nec rigorem nec equitatẽ
differt enim vnum ab altero:vt.§.de legi.l.i.ꝛ.§.de iu.l.placuit.
5 ¶ † Et ponit exemplum.senatuscõsultum macedonia.prohibuit
mutuari filijsfamilias sine patris consensu hoc ius fuit extẽsum
ad nepotes propter eandem equitatem ꝛ rationem vt.l.penult.
§.ad macedonianum.Sed pone consuetudinem postea in
oppositum inductam.certe hec consuetudo non vincit legem
nec rationẽ extensibilem ad nepotes.ꝛ hoc vult dicere gloss.ꝛ in
tellige ꝙ nõ vincet generaliter vt in sequenti opposito dicit gl.
6 ¶ † Sed posset circa hoc oriri dubiũ si consuetudo in certo lo-
co esset inducta vt filijsfami. mutuari posset ne exceptio mace-
doniana locũ haberet an in nepotibus deberet obseruari ius cõ
mune an consuetudo inducta in filijs deberet extendi ad nepo-
tes.ꝛ prima facie de mente huius glo.est ꝙ non extendatur ad
nepotes.sed in eis seruetur ius commune.argu.l.qđ non ratione
ff.eo.ꝛ ita tenuit Cy.in simili in venditore decepto vltra dimi-
diam iusti precij vt si consuetudo sit inducta ne agere possit ad
rescindendum contractum ꝙ consuetudo ista non extenderetur
ad locationem vt dixi plenius in.l.precedenti circa principium
in versi.defensato exemplo glo.ꝛc.Tertio modo soluit gloss.vt
intelligatur ꝙ non vincit rationẽ scilicet id.l.scriptura ꝛ adie-
ctam nec legem rationem scriptam non habentem.Sunt enim
multe leges sine ratione vt in vsucapione quare sinitur trien-
nio.Ex ista solutione collige ꝙ non minus mẽs vel ratio legis
est spectanda q̃ ipsum legis dictum.concor.§.eodem.l.i.ꝛ.§.de
7 interdic.l.i. ¶ † Oppo.quarto ꝙ finis contrarietur principio
contra.l.vbi repugnantia.ff.de regu.iuris.Sol.tribus modis:
vt sequitur in glo.vsq; ad versi.sed videtur.Et tertia solutio Jo.
ꝛ Accur.est cõmunis ꝛ forte prima solutio Bul.habuit eundeз
intellectũ tñ mihi nõ videtur ꝙ finis loquatur de diuerso consue
tudine ab ea de qua loquitur princip.ꝛ sic tota de generali vel to
ta de speciali loquitur. ¶ Quapropter ego aliter istam intel-
ligo videlicet ꝙ autoritas consuetudinis nõ est vilis quia pro
lege seruatur.sed non propterea est tante autoritatis quod ipsa
vincat legẽ.id est perimat vel extinguat legis essentiam lз eius
obseruantiã sic p hoc accedat qđ dicim⁹ d iure ciuili vt tollat na-
turale quo ad obseruãtiã nõ quo ad substãtiã:vt no.ff.de iusti.ꝛ
8 iure.l.ius ciuile.in prin.ista non sunt sine effectu. ¶ † Nam po
ne ꝙ cõsuetudo cõtra legẽ inducta cessat nũquid ipso iure resti-
tuitur eius legis obseruantia in loco illo.dico ꝙ sic et est casus
hic qꝛ pro eo tpe vel momẽto quo durauit cõsuetudo non vincit
siue nõ extinxit vel peremit.l.nõ idẽ dico in lege generali vel cõ-
correcta vel sublata lege corrigente resuscitetur correcta ipo iure
qꝛ illa in substantia erat penitus extincta:vt.§.de emenda.iusti.
co.§.pen.ideo nõ reuiuiscit:vt.ff.de statu homi.l.liber homo.ꝛ
de verb.obli.l.inter stipulantẽ.§.sacram.nisi actus superueniat
qui sit habilis ad actum reintegrandũ.argu.j.de senten.pas.l.
finali.ꝛ.ff.de na.restitu.l.secunda ꝛ notat Jaco.but.in dicta.l.
liber homo.actus autem principis legis restitutiuus est si ex-
pressim imperator illam renouaret ꝛ eius obseruantiam man-
daret vt in multis legibus eum fecisse reperit:vt patet in.l.pri
uilegia.ꝛ.l.decernimus.§.de sacrosanc.eccle.ꝛ in auten.hec con-
stitutio

9 stitutio inouat. colla. vij. ¶ † Et ex his habes q si facta est lex
a municipalis contraria legi commum. et iterato noua lex [a] muni
cipalis sit facta aliter disponens et per consequens precedens sit
correcta et vltimato hec lex municipalis sit sublata non propter
ea ad primam municipalē reducimur velut extinctam. sȝ ad ius
commune. hec bene no. q: vsq; ad tēpus repetitionis mee. l. de
quibus. ff. de legi. non puto fuisse audita. et modo habes intelle
10 ctum meū in hac. l. ¶ † Op. quinto cō gl. q cōsuetudo indistin
b cte vincat legem [b]. ff. eo. l. de quibus. in fi. Sol. septem modis vt
in glo. ¶ Et primo fm Pla. q lex de quibus loquitur scdm tē
pus quo populus romanus regebat et legem condere poterat. et
per vnam tollere aliam: sed hodie nō pōt: vt. l. fi. C. de legi. et per
consequēs nec facere siue inducere cōsuetudinem que tollat legē
q per in parē zc. vt. l. nam magistratus. ff. de arbi. ¶ Hec so.
reprobatur primo per istū tex. qui loquitur fȝ tēpus hodiernū
et tñ imperator ipse dicit q nō est vilis autoritatis et p lege ser
uatur. vt hic in. l. precedenti. ¶ Scdo per. l. de quibus in prin.
vbi patet q prius spectatur cōsuetudo loci specialis q̄ vrbis ro
mane et sic illo loco preualet specialis consuetudo consuetudi
ni eius qui poterat condere legem generalem fm illa tempora.
¶ Tertio per casum. l. venditor. §. si constat. ff. commu. predi.
vbi ex consuetudine speciali inducitur vt quis compellatur la
pides vendere contra legem generalem principis. C. de contra
hen. emp. l. inuitū. ¶ Hec oh. quod minor non tollat. l. superio
ris q: fm glo. et Jo. verum est generaliter sed specialiter sic. et est
ratio q: facit autoritate principis sibi hanc potestatem cōcedē
tis: vt. l. omnes populi. ff. de iusti. et iur. hoc tamē intelligo vt tol
lat quo ad obseruantiam. vt in precedenti cōtrario dixi. ¶ Se
cundo igitur soluit Mar. vt cōsuetudo legem populi tollat scri
ptam puta statutum municipale. vt ibi non legem principis vt
hic. ¶ Ex ista solutiōe no. q de essentia statuti municipalis est
c scriptura et non de esse consuetudinis. [c] ¶ † Item no. quod con
11 suetudo non scripta tollit statutum qđ non puto verum nisi quo
ad obseruantiam. et eodem modo dico q tollit legem principis
respectu obseruantie tantum vt dixi superius. ¶ Tertio dixe
runt q consuetudo vincit legem cui potest derogari per pactū.
et ita intellexerūt. l. de quibus in fi. ff. de legibus. sed non legē cui
per pactum derogari nō possit. vt hic et que sunt si. l. habuisti
C. de pac. l. si quis in conscribendo. et ad hanc purificationē; mo
uentur: q: in vtroq; consensus exigitur. vt hic. et in. l. precedenti
et dicta. l. de quibus. et. ff. de pac. l. i. in prin. et. §. i. ¶ Et ex ista ra
tione alibi dicit glo. quod pactum et statutum equiparantur. ita
no. super rubrica. s. de decre. dec. li. x. Sed hec solutio est in seual
de dubia. nam alibi dicit gloss. quod statutum non equiparatur
pacto. ita no. ff. de re. iu. l. neq; pignus. §. priuatorum. et in. l. nec
ex pretorio. et ita etiam videtur tenere ista glo. ex eo q: furiosi nō
obligantur pacto propter defectum consensus. et tamen obligā
tur ex consuetudine vel statuto a maiori parte facto: vt. l. q ma
ior. ff. ad municip. Et hoc verum q obligentur ex consuetudine
12 vel statuto a maiori parte edicto vt dixi in. l. precedenti. ¶ † Sȝ
an ex pacto vel contractu populi vel maioris partis possint sin
guli de populo obligari. dicit gl. q Joan. dixit quod non igno
rantes et non consentientes quod est notandum et infra hoc reas
sumam. ¶ Tamen reuertendo ad solutionem contrariū dico q
solutio non est bona q: plus potest et debet posse consuetudo et
statutum q̄ pactum. Unde est quod si vniuersitas contrahat so
lemnitate debita non seruata non valebit contractus: vt. l. ciui
tas. ff. si cer. pet. et sic per pactum solemnitatem formalem tollere
non potest: vt. l. nemo. ff. de le. i. Et tamen consuetudinem induce
re potest per quam tollitur. ar. l. fi. C. de testa. ¶ Item quia facul
tas datur populo derogandi legi per viam cōtractus. ergo zc.
preterea solutio ipsa diuinat in hac. l. ¶ Quarto igitur dixerūt
alij quod consuetudo non tollit legem consuetudine corrobora
tam. vt hic: sed non corroboratam sic vt in contrario sensu non
tollitur quando ad traditionem est processum: vt. C. quando li
ce. ab emp. disc. l. i. et. ij. et pro hoc facit quia duo vincula sunt vno
fortiora: vt. C. communia de succe. aut. itaq;. et. C. de adop. l. cū in
adoptiuis. §. si vero pater. Ista solutio non est bona. tum q: di
uinat: tum q: consuetudo non debet appellari que solum legem
imitatur et nihil addit vel minuit. ar. l. ius ciuile. ff. de leg. est enī
ipsius legis obseruantia. ¶ Alij dixerūt quinto. q ibi de bona
consuetudine. hic de mala hec est vna trufa: q: hic in fine loquitur
de illa quam in principio dixit non esse vilis autoritatis. et sic de
bona sicut ibi. ¶ Alij sexto aut populus scienter est vsus cōtra
legem. et tunc consuetudo illa vincit legem. vt ibi: aut ignorāter
et tunc non vt hic. Hanc solutionem reprobat gloss. vna ratione
que nihil valet ex quo supponitur populū hic vsum fuisse igno
ranter. nam tunc putaret sequi legem et non facere contra legem
et tunc nulla consuetudo inducitur quia non consentit qui errat:
vt. l. si per errorem. ff. de iurisdi. om. iu. et q: non agit populus ali
quid inducere. sed in iam inducto perseuerare et acquiescere. Itē
solutio ipsa non est in casu nostro bona: quia vt dixi hic de con

suetudine non erronea quia de ea de qua in principio dixi que
non est vilis autoritatis. ¶ Alij vt Joā. Azo. et Accursius quod
quādoq; consuetudo est generalis sicut illa de dote a patre pro
fecta. et tunc illa generaliter vincit legem. vt dicta. l. de quibus,
aut est specialis in certo loco. et tūc in illo loco vincit specialiter
vt. l. venditor. §. si cōstat. ff. commu. predio. et. l. sine herede. §. iu
cius. ff. de administra. tuto. sed non vincit ignoranter. vt hic in
fine. et ita communiter pertranseunt docto. nec aliter declarant
d qualiter vincat legem. [d] et ideo si intelligerent eam in substantia
tollendo vel extinguendo non sequor eos. sed si intelligunt quo
ad obseruantiam et eius respectu tantum ego sequor eos. vt di
xi in quarta oppositione. vbi intellectum meum apposui super
13 ista lege quod totum declara vt ibi dixi. ¶ Oppo. modo sexto,
cum glo. quod imo lex tollat consuetudinem vt. l. iij. §. diuus. ff,
de sepul. viola. Solu. vt in glo. quod ibi cōsuetudo antecedebat
ideo sequens et contraria illam tollit. hic consuetudo contraria
14 legi secuta est post legem. ¶ † Oppo. septimo contra istas solu
tionem in qualibet sui parte. et primo quod lex sequens non tol
lat contrariam consuetudinem antecedentem. l. fi. C. de testamen
tis. Solu. quod imo tollit: vt ibi patet nisi specialiter in aliquo a
loco reseruetur: quia tunc in eo loco propter reseruationem non
tollit. vt ibi. ¶ Oppo. octauo et ab extra ad idem. de. c. i. extra de
constitutio. lib. vi. Solu. secundum Joan. mona. ibidem. et Cyn.
hic quod lex sequens tollit consuetudinem antecedentem quan
do consuetudo erat contra publicam vtilitatem et sic lex sequēs
propter publicam vtilitatem est inuenta dicto. §. diuus. secus si
consuetudo non erat contra publicam vtilitatem vt dicto. c. i.
¶ Ista solutio est notanda sed aliqualiter diuinat in dicto. c. §.
Unde bar. dixit quod interdum consuetudo non est contra legē
precedentem inducta et postea lex contraria consuetudini cōfor
mis tamen prime legi est edicta et promulgata: tunc talis illam
consuetudinem mediam tollit: licet de ea nulla sit mentio. in lege
vltima. in dicto. §. diuus. ¶ Interdum est cōsuetudo est preter
legem et tunc consuetudo sequens non tollit legem. vt dicto. c.
primo. et est ratio quia primo casu res de facili redit ad natu b
ram suam. argu. ff. de pact. l. si vnus. §. pactus ne peteret. versic.
quod in specie. et. ff. de liber. et posthu. l. filius qui patri. cum simi
libus. hec solutio est etiam notanda. sed diuinat saltem in. §. di
uus. ¶ Alij dixerunt q non tollit consuetudinem quā legisla
tor ignorabat: vt. d. c. i. sed eam quam sciebat sic. dicto. §. diuus.
et licet ignorare presumatur vt dicto. c. i. et. l. verius. ff. de proba
tio. tamen si ex serie legis appareat eum sciuisse consuetudinem
presumptio illa tollitur. et per consequens consuetudo vt prescri
pta. et ita dicunt fuisse in. d. §. diuus. et hoc magis placet et magis
15 illi litere amicatur. ¶ † Unum tamen addo quod vbicunq; lex
emanat contra obseruationem facti lex illa tollit consuetudinē;
obseruantiam illam permittentem. et ita loquitur. §. diuus. nisi
de eius reseruatione in loco aliquo appareat: vt. l. fin. C. de testa
men. ¶ Possumus tamen omnes predictas solutiones simul
iungere. q: aut consuetudo est contra publicam vtilitatem vniuer c
salem: et tunc tollitur per legem sequentem et contrariaȝ vt in so
lutionibus Joan. monac. Aut non est contra publicam vtilita
tem. et tunc aut est contra legem antiquam que per hanc innoua
ta videtur et tunc etiam tollitur: vt in solutione Barto. Aut nō
erat contra legem inducta. et tūc aut ex forma et serie legis appa
ret quod consuetudinem tollere voluit qđ erit si contra obseruā
tiam facti lex ipsa emanat et idem vt cōsuetudinem tollat. vt di
cto. §. diuus. Aut ex forma et serie legis hoc non apparet: et tunc
consuetudo non tollitur. vt. c. i. extra de constitutio. lib. vi. † Re
16 uertor ad glossam et oppo. nono quod consuetudo sequens non d
tollat legem. de. l. cos. C. de vsu. et de aut. nauigia. C. de fur. Solu.
ibi lex habet clausulam derogatoriam ad consuetudinem sequē
17 tem alias, tolleret legem quo ad eius obseruantiam. ¶ † Opp.
decimo cum glo. de. l. qđ nō rōne. ff. eo. So. q aut est inducta cū
ratione. et hȝ locū lex contraria verū q: in illa. l. due sunt lec. qua
rum vna vř altera contraria ideo in hac materia quādo consue
tudo est p errorē inducta distingue lati⁹ vt scripsi in. l. pcedenti.
18 in. q. qđ si populus errore ductus. ¶ † Opp. xi. ab extra q con
suetudo populi nō tollat legeȝ principis q: minor nō tollit legē
superioris: vt. l. nā et magistratus. ff. de arb. et. l. ille a quo. §. tēpe
stiuū. ff. ad treb. Sol. q verum illo vetante vel non autorāte.
sed hic autoratur ex generali permissione eis cōcessa per hanc. l.
et similes. et per. l. omnes populi. ff. de iust. et iur. ideo nec puniū
tur. vt vult glo. fi. ¶ Opp. xij. ad idem quia legem diuinā tolle
re non possit nec quo ad obseruantiam impedire: vt. C. de sum.
tri. l. i. et extra de testa. c. cum esses. et. c. relatum nec legem nature.
vt institu. de iure natu. §. penul. Solu. distinguendo vt in seq. di
stinctione. ¶ Cum igitur queritur an consuetudo tollat vel vin
cat legem dic aut est fm legem. aut preter. aut contra. primis duo
bus casibus clarum est quod nō tollit: q: lex sibi nō cōtradicit.
¶ Tertio casu aut contra legem et expresse a lege improbata: q:
clausulam derogatoriam habet ad illam. et idem vt non tollat

a ↪ Si qua lex adde an scda consuetudo tollat primā pscri ptā cui cō: ia. vide Ro. sin. suo. xlij. i. c. ad hoc vt scda consuetudo. zcum dē cō. xcviij. Alex. cō. xxx. et fely. c. cū ac cessisset. ver. vij. li mita. eo. tit. extra de cōsti. et dixi i li bro consue burg. in pe. i gl. i v. aub. cō nes contrarietes,

b ¶ Uincat legē q cōsuetudo vincat legē. ad d. l. phibe re. §. plane. qđ vi aut clā flo. l. l. vē ditor. §. i. cōia pd. vide bal. l. l. fi. C. d testa. et l. l. receptiti a. de cōsti. pe. qđ est verū si ē rōna lis et si de pscr. ad de ale. in. l. cōstitu tione codi. §. et an tea. et i. l. de qb⁹. ff. legi.

c ↪ Rō de ē cōsue tudinis. Tu vide de hac bar. l. l. de q bus hic al. i. iij. q. ff. de legib. et olno qđ notant l libro cōsue. bur. l pe. in gl. i v. et lectoue me tro ē et ferorent mettre par escrip.

d ↪ Uincat legeȝ. Uide de h no. in l. phibere. §. pla ne. ff quod aut clā Glo. l. l. vēditor. § i. ff. cōia pdi. vide bal. l. l. fi. C. de tes. et i. l. receptitia. C. de cōsti. pec. Alc. l i. cōsti. cod. §. antea et in. l. de quibus ff. de legi.

sed ipsa tollitur a lege. vt de sacrosanct. eccle. auten. cassa. et de
vsuris. l. eos. et aut. naugia. C. de fur. z. C. cōia de succe. aut. oēs
peregrini. Aut lex cōtra quam est cōsuetudo nō habet clausulā
derogatoriā ad illam: z tunc aut est contra legem diuinā z eius
precepta: z nedum tunc tollit illam: sed in se valet qz nutrit pec-
catum mortale: vt. l. j. C. de sum. tri. facit quod not. C. de vsuris.
aut. ad hec. Aut licet sit contra legem diuinam ᵃ tamen non est
contra precepta nec fidem: z tunc valet sed illā in sui totalitate
non tollit sed distinguit vt in illo. in ore duorum vel trium stat
omne verbum. ita intelligo qđ not. ff. de consti. princi. l. j. aut est
contra legem iur. naturalis vel gētium z similiter illam in sui ge
neralitate siue totalitate tollere non potest. vt. l. eas. ff. de capi.
dimi. z institu. de iure natura. §. pe. sed in sui particularitate sic:
z tunc ad reputationem z obseruantiam tantum vt not. in sui-
lj in. l. manumissiones. et in. l. ius ciuile. ff. de iust. z iur. ¶ Aut
est contra legem z ius ciuile: z tunc consuetudo antecedit legem
aut sequitur legem. Primo casu distingue vt dixit in octaua op
positione. in ver. possumus. Secundo casu dic. aut lex fuit facta
ad consuetudinem tollendam que nunc post istam legem inno-
uatur: z tunc consuetudo ista sequens non tollit legem illam: vt
l. iij. §. diuus. fm vnam lecturam. ff. de sepul. viola. Et est ratio
qz illa lex tacite habet clausulam derogatoriam ad sequentem
consuetudinem ne ludibrio illam videatur impugnasse. Aut lex
non fuit facta ad consuetudinem impugnādam vel saltem non
apparet z tunc consuetudo vincat legem: id est eius obseruantiā
vt. ff. co. l. de quibus. z quandoqz generaliter si consuetudo sit ge
neralis: z quandoqz specialiter si consuetudo sit specialis z loca
lis: vt hic in prima parte secundū lecturam Joan. z Azo. z Ac-
cur. Et hoc quando ex certa scientia consuetudo est inducta. Si
autem per errorem distingue vt dixi in precedenti lege in que-
19 stione quero quid si populus zc. ¶ † Nunc accedo ad aliquas
questiones quas omisi in. l. precedenti: z qz dixi. Lan primo con
trario qz tripliciter in iure sumitur consuetudo: z qz quandoqz
sonat in factum quandoqz in ius z ista est illa que non est vilis
autoritatis vt hic: adeo quero qualiter hec consuetudo describa-
b tur. z respondeo secūdū Azonem z Accur. consuetud o est ᵇ ius
non scriptum moribus populi introductum: vt colligitur. ff. eo-
dem. l. de quibus. in ver. inueterata. z dicitur ius ad differentiaz
iuris scripti siue legis scripte de cuius essentia est scriptura: vt
vt probatur in. l. humanum. C. de legi. z in. l. iij. in. co. titu et insti
tu. de iure natura. §. constat. z. §. ex non scripto. hoc etiam pro-
batur in. d. l. de quibus. ibi quid est suffragium zc. naz suffragiū
est consensus in scripturā redactus: vt ibi notat. z in. l. si de inter
20 pretatione. ¶ † Quod aūt de essentia consuetudinis non sit ne-
cessaria scriptura pbatur hic. z. j. eod. l. iuo. z notatur in. d. l. si
de interpretatione. Confirmatur ratione qz si ex vsu z moribus
populi inducit cōsuetudo. z tales mores z vsus consistunt in fa
cto non scripto sequit qz ius resultās ex eis constat ex nō scripto
z est in se nō scriptum. quinimo si redigatur in scripturā reduci-
tur ad memorandum nō ad substātiandū. nec est primum mutā
dum seu trāsmutandum: vt dixi in. l. precedēti de consue. scu. Sy
loant igit Pe. z Cy. qui hic voluerunt tenere contrariū. Mori
bus idē est qđ vsibus vt hic. ¶ Populi scilicet totius vel maio
c ris partis ᶜ: vt. l. qđ maior. ff. ad munici. z. l. aliud. §. refertur. ff.
de reg. iur. Sed Ja. de ra. istam diffinitionē nisus fuit improba-
re: vt imperfectā ex eo. Primo qz nō dicit qz mores recte fuerit
initiati: vt requirit per. l. qz non, ratione. ff. eo. Secundo qz non
dicit qz fuerint legitimo tempore cōtinuati: vt. ff. eo. c. l. sed et ea.
Tertio qz non dicit qz habet legis autoritatem. quod est necesse
qz legis vim obtinet: vt hic. Quarto dicit qz illa verba non scri
ptum non sunt de substantia z sic sunt superflua. ideo diffinitio
21 nem pleniorē posuit vez. ¶ † Consuetudo est ius moribus vel
vsibus totius vel maioris partis populi recte initiatis z conti-
nuatis constitutū habēs legis autoritatē. hec aūt. licet plenior
illa Azo. est in vsu frequentior z non minus bona quia cū quera
mus de consuetudinis diffinitiōe de illa querimus put ex suis
partibus cōstat z est in suo esse perfecto. arg. C. de iusti. codi. con
firman. l. j. z. j. prin. z. C. ad sille. l. pen. quinimo z illa verba ius non
22 scriptum dico fuisse de substantia: vt in precedēti dixi. ¶ † Que
ro secundo in quo differt consuetudo municipij a statuto. Re-
spondeo in pluribus. Primo in nomine nam statutum est lex
municipalis: vt. ff. de iusti. z iur. l. omnes populi. z instit. de iure
naturali. in prin. consuetudo autem nō est lex sed pro lege serua-
tur vt hic. z. l. de quibus. ff. eo. ¶ Secundo quia consuetudo a
tacito consensu populi inducitur statutū ab expresso conditur
z edit. ¶ Tertio quia de esse statuti velut legis licet municipa-
lis est scriptura sed cōsuetudinis nō vt superius dixi. Primum
probatur quia si de esse legis cōmunis est scriptura vt dixi. C. ea
dē ratione de esse legis particularis alicuius loci debet esse scri-
ptura: qz ratio nō est diuersa sed eadem qz sicut se habet vniuer-
sale ad ipsum vniuersale ita particulare ad ipsum particulare.
arg. l. que de tota. ff. de rei. vendi. ¶ Quarto quia statutū aliam

a ¶ Contra legem diuinam. Tu dic qz cōsuetudo vincit legē scriptā tā ciuilē vt in. c. a. cū gl. z ibi bal. in ti. de cōs. feu. qz etiā canonicā etiā de sacramētis loquē tē. c. j. de cog. spir. z bar. cepo. in al le. c. j. col. j. de cog. feudi. in vsi. feud.

b ¶ Cōsuetudo est, cōsuetudo qđ sit. vide plene p abb. in rub. de cōsue. z adde soci. cōsi. cc ix. lcl. l3 nulla mi bi. v. ix. pbo. cir. prin. in. ij. parte. char. lxxviij. qz cōsuetudo est opti ma. ll. interpres.

c ¶ Vel maioris p tis. Illō eni dicit fieri ab vniuersita te qđ fit a maiori pte illi⁹ z hoc re git. l. qđ maior. ff. ad muni. l3 illō in qbusdā casib⁹ locū nō habeat p ut not. ant. consc. sing. futs. in versi. vniuersitas. lo. t. l cap. qđ fit a maio ri parte.

d ¶ Stil⁹ est. et ad de qz stilus dicit practica curie cō firmata. cy. hic et bal. in. l. si. j. co.

obseruātiam precedere nō requirit nec actuum pluralitatem cō-
suetudo sic vt in. l. precedenti. ¶ Quinto qz statutū non requirit
illam diuturnitatem tēporis quā requirit quandoqz cōsuetudo
vt dixi. C. l. proxima. ¶ Et ex his patet qz intentans cōdictionē
ex statuto non dicitur agere ex cōsuetudine nec econtra quod te-
23 net hic Cyn. in tertia questione coherēti prīnc. ¶ † Quero ter-
tio in quo differt stilus a cōsuetudine. Respōderunt. Petrus et
Cy. z de isto stilo nō habemus in iure: l3 quotidie dicamus iste
d est stilus curie. dicūt tū qz stilus est ᵈ ius nō scriptum ab vniuersis
dicis voluntate sepius stillatum. z in hoc differt, a consuetudine
quia illa a tacita voluntate z vsu plurium inducitur. ¶ Ego nō
credo qz plurificata voluntas vnius iudicis stilum induceret ne-
cessarium: nisi vel esset de maioribus potestatez sic inducēdi ha
bentibus vel nisi voluntate populi vel equiualentis voluntas il
la z stilus esset confirmatus quantumcunqz plurium vsu esset ro
boratus. Alij vt Bar. dixerunt qz differentia est tanqz inter ex-
cedentia z excessa siue vt inter genus z speciē. nam consuetudo ex
actibus iudiciarijs vel extraiudiciarijs colligitur. licet populi
consensu mediante sed stilus ex actibus iudiciarijs tantum. z al-
legat. ff. de rei vendi. l. quod si possessor. in fi. z. ff. de proba. l. circa
in fine. z de statu liber. l. labeo. in princi. z de va. z extraordin. co
gnitio. l. j. §. in honorarijs. sed ille leges modicū faciunt. Dicūt
enim morē iudiciorū seruandum esse. z de stilo nihil dicunt nec
quid sit stilus declarant. nec qz ex actu iudiciario tantum indu-
catur. probant. quinimo in cōmuni vsu loquēdi dicimus quoti-
die stilus cancellarie est talis zc. Et tamen ille versatur circa lite
ras circa rescripta vel circa bullas papales vel iperatoris. z sic
etiam ex actu extraordinario inducit. vnde dicendum mihi vi-
detur qz stilus proprie concernat ordinem z seriositatem rei: vt
probatur in. l. si qui. j. de bo. vac. li. x. z forte idem notatur l. l. j. C.
de sacrosan. eccle. Nā ibi stilus pro ordinata dispositione sumit
licet ibi de actu pendente a volūtate vnius tantū sic z stillicidiū
dicitur locus per quem aqua guttatim z seriose cadit. ff. quemad
24 modum serui. amitt. l. si stillicidij. ¶ † Et ex his patet qz stilus
non tam est in actibus iudiciarijs qz etiam in actibus extraiu-
diciarijs. z talis stilus nedum procedit ex tacito sed etiam expres-
so consensu nō tamen scripto: quia tunc transiret in statutum vel
legem municipalem: vt in precedenti questione dixi. consuetudo
autem ex tacito cōsensu populi z non tam ordinem rerum quaz
etiā quecūqz alia concernit vt hic cū similibus. ¶ Nunc qri pot
test quot actus ad consuetudinē inducendam requirantur. z dic
vt in precedenti. l. dixi. in ver. nunc ad declarationem huius que
ro. z prosequere ceteras questiones vsqz ad finem si telam huius
materie velis extendere.

¶ Princeps tollens legem an per hoc tollat consuetudinem ipsam roborantem.

Consuetudo an tollatur lege sublata.

LEGES. Cōsuetudo legez imitatur z pro lege
seruatur. hoc. d. ¶ No. hic duas cō-
suetudines verum duas alias addit glo. quas per te
1 vide. ¶ † Quero ab extra consuetudo roborat legē
z non addit nec minuit: postea princeps tollit legem an dicatur
tollere etiam consuetudinem in loco illo. z glo. nostra sentit ali-
bi qz non. sed oportet vtrunqz tolli. ita not. j. de collat. dona. l. j.
lib. x. z allegat istam. l. pro casu. sed melius facit. j. de decurio. l.
exemplo. eod. lib. ¶ Et persuadet ratio quia statuta z cartaz ter
rarum consuetudines principi sunt ignote. extra de constitutio.
c. j. lib. vi. z no. glo. C. de diuer. rescrip. l. ij. z ideo non dicitur illas
tollere. vt dicto. c. j. ¶ Item quia vno vinculo sublato non relli-
tur aliud. C. de luitio. pig. l. intelligere. z. ff. de serui. vrba. predi.
l. si domus. ¶ In contrarium videtur tenere glo. Joan. andr. in
dicto. c. j. z rationes suas assignat: licet fortius facit quia illō ius
consuetudinarium ex quo nihil addit vel minuit non debet cen-
seri diuersum: vt. l. ius ciuile. ff. de iust. z iur. sed potius autoriza-
tio vel imitatio quedam vt hic z sic imitatur legem per oīa subla
ta lege tollitur consuetudo imitās quasi consuetudo nō agat in-
ducere legem sed vt legem sequi velle. secus si aliquid adderet vt
detraheret: quia tunc ius de per se censeretur: ideo non tollere-
2 tur. ¶ † Vel dicendum qz vbi per omnia legem imitatur aut lex
tollitur per legem nouam generalem: z tunc statutum z consue-
tudo per omnia idem disponens z nihil addens vel minuēs tol
latur vt in glo. Jo. and. cum suis rationibus. z pro hoc accedat
quod dixi de. l. ius ciuile: z etiam accedat. l. iij. §. diuus. el. ij. in fi.
ff. de sepul. vio. Aut tollitur per rescriptum principis speciale
alicui contra legem concessum puta non obstante tali lege: z tūc
non tollatur consuetudo vel statutum vt in primo allega. et sibi
imputet imperator qui de consuetudine vel statuto non fecit mē
tionez. argumen. l. veteribus. ff. de pac. Et hec no. quia nec cano
niste nec legiste de his faciunt mentionem: licet aliqua tetigerit
in. l. fi. C. de diuer. rescrip.

¶ De donationibus. Rubrica.

Continua

Continua rubricam vt in gl. videlicet quia per stipulationes de quibus est dictum supra fiebat donationes: ideo de his subijcit vel magis ad proxime dictum supra ti. proxi. l. fi. qualiter per traditionē ex consuetudine factam quis obligetur vt dñium rei tradite transferatur nūc annectit qualiter per donationem. ideo rubricā de donatione subiungit. Saly.

1 Instrumentum si detur res ipsa dari censetur. et nominis sequentibus.

a Emptionem. [a]Primo dictū. Secundo infert ad quesitum. secunda ibi: et ideo. Casus. instrumentis emptionalibus mancipiorum donatis et traditis et ipsa mācipia intelliguntur donata et tradi-
1 ta. h. d. † Not. quod dato instrumento [b]res ip-
b sa data videtur. simile inducit gloss. de eo qui legat instrumentū qui videtur debitum legare: vt lege seruum filij. §. cum qui chirographum. de lega. i. et etiam de eo qui pignorat instrumentum emptionale qui dicitur pignorare rem ipsam emptam et sibi traditam: vt. C. que res pigno. obliga. poss. l. cum constet. Idem de eo qui vendit instrumenta. nam nomen siue corpus vendidisse videtur. vt dicto. §. cum qui. et quod ibi dicitur de corpore dicit hec gloss. intelligendum si res fuerat ei tradita et precium solutum subaudi vel fides habita de precio: vt. l. quod vendidisti. ff. de contrahend. emption. alias dominium rei non transferret
2 quod penes se non haberet. † Quero quid si dominus rei penes se habebat possessionem an tunc tradendo instrumētā trāsferret dominium. Respond. gloss. si. quod non. argumen. l. quedam. ff. de rei vendi. In contra. facit primo instrumenti traditio quod videtur habere vim traditionis rei. vt in hac. l. que loquitur indistincte. Secundo quia et dominium queritur sine possessione licet sit apud tertium vt. l. si fundum. ff. de fundo concor. ibi alleg. Cum glo. tamen transit Cyn. et Ja. butr. et eos
3 sequor. Ad. l. si fundum. respondeo vt ibi not. † Quero secundo an sit necesse quod res in instrumento contenta sit presens. et videtur q̄ sic: vt. l. clauibus ff de contrahen empt In contra facit hec. l. que indistincte loquitur et in istam partem inclinat glo. dicens sufficere presentiam instrumentorum. et ita tenent docto. Ad cuius declarationem dicit Cy. q̄ aut queritur de acquisitione dominij rei vacantis et opus est corporali apprehensione vt. l. iij. §. i. de acqui. pos. aut rei non vacantis sed possesse: et tunc si a tertio dic vt in precedenti questione. Si ab eodem: et tunc aut loco eius traditur instrumentum in quo non consistit ius rei. et tunc ipsa traditio sola non faceret transferri dominiū neq̄ possessionem: q̄ non est tūc aliqua rei vera neq̄ ficta traditio vt. l. predia. ff. de acqui pos. sed vt ei data potestas ingrediendi autoritate propria. ar. ff. de acqui. pos. l. si stipulatione. fm Pe. facit quod no. C. de acqui. pos. l. ij.

Si nominis. Cum actio donatur vel ceditur consensus debitoris non requiritur. hoc dicit. No qd donatio in emancipatum tenet. Oppo. de. l. prima. supra de non. Sol. vt in gl.

Spem. Spes future actionis potest donari. h. d. concor. ff. de pac. l. pactum. in fin. Contra hoc opp glo. de. l. his ff. de trās. et nō solum hic. So. q̄ speciale est in his q̄ relinquūtur in testamēto de quib' nō possit fieri trāsactio neq̄ pactum nisi cognitis verbis testamenti. vt ibi cum ibi no. et hoc operatur fauore testantis in alijs secus vt hic. et sic si debitum de quo hic loquitur erat ex vltima voluntate. dicendum est q̄ hec fm illā. Bartholomeus de Salic.

c Si functiones. [c]Solutio functionū nō probat solutem dominiū. h. d. et gl. dupliciter ponit exemplum. dic vt in ea.

1 Legatum per falsam demonstrationem non perimitur.

1 Si donatio. † Falsa demonstratio nō perimit legatū secūdū. Vel aliter verba cōfessionalia donationis in vltima voluntate emissa fideicōmissum inducūt si aliter de donatione nō apparet. h. d. de quo latius dixi. C. de fal. cā adie. l. ij. Oppo. de aut. si quis in aliquo. C. de eden. Sol. sol. quod ibi in contractibus: hic in vltima voluntate. Sed solu. non videtur tuta: q̄ nec hic donatio ex contractu probatur sed ex hac scriptura secunda legatum inducitur. vnde Pet. dicebat quod non probat ad effectum exhabentis illam scripturam vt ibi: sed contra eum sic vt hic. Sed certe nec hic probat illam de qua fit mentio in secunda: sed ex se inducit. Alij vt Cyn. dicūt q̄ fidem non facit quando ambe non nituntur eadem autoritate vt ibi: secus si eadem autoritate nituntur vt hic. sic in aut. vt fratrū fi. §. illud. hoc satis placet quando exemplum facit mentionem de originali vt dixi in. dicta autent. l. si quis in al quo. sed ita nō procedit testator hic. Ideo dicēdū qd et hic illa scriptura scilicet epistola de qua fit hic sermo in testō non probatur: sed ex scriptura testamenti fideicōmissum inducitur. vt hic. et. ff. de le ij. l. Lucius §. quisquis. et. C. de falsa causa adie leg l. i. et dic vt ibi dixi plenius Opp. q̄ q̄ etiam legatum non inducatur: vt. C. de do. inter virum et vxo. l. ex verbis. Sol. hic habuit animū legādi: ibi nō et in dubio vt ibi plene scripsi.

1 Donatio inter absentes est valida.

1 Necambigi. † Donatio potest fieri inter absentes h. d. Opp. de. l. si quis argentū. §. finali. j. eo. vbi stipulatio requiritur in donatione q̄ inter absentes nō valet. So. q̄ hic de donatione que incepit a traditione vt in glo. Opp. dictio maxime implicat identitatem iuris in casu contrario ad expressum: vt. l. qui se patris. C. vnde lib. et sic vult q̄ liceat ei accipere contra voluntatem donatoris qd est falsum: vt. l. si ex stipulatione. ff. de acqui pos. Sol. vt in glo. q̄ hec dictio maxime abūdat. vel dic q̄ hic de expressa voluntate loquitur vnde dictio maxime implicat hic tacitam de qua in. l. minus instructus. C. de acquiren. posses. Querit gloss. pone q̄ hodie volens donare titio qui est Rome dico dono titio centum. quidam audiens iuit Romā a titio retulit qui acceptauit an valebit donatio. quidam q̄ sic. Jo. q̄ non et in hanc partem vt vltimam videtur inclinare glo. et eam tenet glo. in. l. illud. C. de sacrosan. ec. et eam tenet Cy. hic et ibi. sed glos. alibi videtur tenere primam. ff. de iureiuran. l.
d pe. Sed dicit Ja. bu. q̄ ibi intercessit persona media puta nuncius vel epistola[d] in hac gloss. secus. et sic dicendum qd iste q̄ hic retulit non erat nuncius.

1 Soluens censum de re aliena domino non consentienti nō preiudicat.

Censualis. Soluēs censum de re aliqua et sua nō preiudicat dño nō
1 cōsentienti h. d. † No. q̄ ex prin. q̄ assignatio censualis facta vni nō preiudicat aliō potiora iura ha-
e bēnti seu ei cui primo assignatio facta fuit. Et tene cordi propter istos prelatos qui pluribus successiue idē in feudū vel in emphyteosim succedunt. Op. de. l. seq. et de. l. nec ignorans. j. eo. sol. vt in gl. ij. Op. de ea. l. nec ignorās. sol. vt in gl. fi. q̄ hic cōsentiendo nō donare hic nisi cōtrariū probetur vt ibi. Ex isto colligē q̄ per istū cōsensum presumit donasse vt probat ista litera. Sed gl. precedēs super verbo cōsensisti que dicit animo donādi videt sentire contrariū sed illi subaudi. et sic presumit in sequēti gl. nisi contrarium probetur.

Si preses. Patre censuales filios censum debere scribens nō preiudicat sibi. h. d.

Legem. Ut pactum in traditione appositū impleatur ex stipulatione vel p̄scriptis verbis agitur. h. d. Opp. contra id quod de stipulatione dicit de. l. certum. ff. si cer. peta. et de. l. i. insti. de verbo. obl. sol. vt in prima glo. Oppo. q̄ agi nō posse sit vt. l. si tibi. C. de pac. Sol. vt ibi. Op. ad idem de. l. quāuis C. de vsuris. et de. l. quod si locus. C. de relig. Solu. hic et alia: vt. l. in traditionibus. ff. de pact. et dixi in lege legem. in principio. C. de pac.

1 Consensus erroneus non preiudicat in donationibus.

1 Necignorans. † Inuit' vel ignorās non donat et consensus errātis ei non preiudicat. h. d. Vel sic. Nemo vf
f donare id de quo nō cogitauit. h. d. Opp. de. l. si seruus seruū. §. si oliua. ff. ad. l. aquil. Solu. quod ibi improprie loquitur et pro rei amissione recipitur. sic etiam. ff. de regu. iur. l. cuius per errorem. Oppo. contra. si. de casibus notatis in. l. j. C. plus valere quod agitur. Sol. vt in glossa. Quero an inuito donetur. respon. quod non: vt. ff. co. l. hoc iure. §. non pōt. et vt hic in glo.

Cum de bonis. In filiū in ptāte nō tenet donatio in emancipatū sic. h. d. concordantie sunt in glo.

Portionem. Communio non impedit donationē partis pro indiuiso. h. d. ad literā. cōcor. sunt in prin. gl. Opp. quod lite contestata in communi diuidun. iudicio prohibita sit alienatio: vt. C. commun diuidun. l. i. Item post controuersiam motam in iudicio fami. hercisun. l. alienationes. ff. fami. her. similiter possessor hereditatis post controuersiā motā nisi satisdet: vt. ff. de peti. here. l. diuus. Sol. q̄ hec. l. illis legibus seu casibus fm. il. illas restringitur et limitatur. vt in glo. Bar. de Saly.

Si aliquid. Breuitas chartule donationem impedit. Bar. de Salye.

vvv iij

a Emptionū p̄ intellectu hui'. l. vide bar. l. i. ab emptione l. iij. col. ff. de pac. et eā intellige et declara prout habes p alex. l. i. iiij. i pū. de acq. pos. et vid Bal. l. i fi. qd fi. vel prima.

b Dato isto. adde de h̄ qd operetur traditio instrumenti qd no bal. et imo. l. l. mcuia. ff. solut. mat. et de qbus instrumētis intelligatur loq lex ista vide mol. in. l. ij. in pn. ff. de acq. pos. et hāc legē singulr limita fm And. de iser. l. c. tan tit. qd sit inest. in vsi. feudo.

c Si functiōes vide bal. i aut. si qs. de nat. lib. q̄ solutio tributorū nō pbat dñium neq̄ possessionē. l. si p' ibi bar. C. de ac. ēp.

d Nūc' vel epla Adde de hoc vltra eaq̄ h̄ no. bal. in. l. ver. h̄ pone. bar. plene l. absenti. i pn. ff. et qd in cōst dotis. bar. in ru. C. de dotis p. dicit q̄ idē vt ibi in glo.

e Assignatio rei. adde fm bal in. l. illud. i pe. col. C. de sac. san ecc. q̄ ista donatio sinnatio nē nō exegit et ad de. l. cūge. f3 bac. ibi de acq. re. do.

f In emācipatū sic. an h̄ donatio fcā filio emācipato regrat insinuationē vide bal. in l. illud iiij. colū. C. de sac. sanc. ec. et in l. si morte. ff. ad. l. fal. et in additi. ad spe. de do. versi. ij. Pau. de cas. cōsil. cxxv qd non esse ad legitimam.

SI filius. Non dominus non transfert dominium preter domini consensum. hoc dicit. ¶ Nota q nemo transfert quod non habet vt hic. ℸ. ff. de regulis iuris. l. nemo. cum simili in glo. alleg.

1 ☞ Obligatio realis singularem sequitur successorem sed non personalis.

2 Creditores quo potiantur remedio si debitor ere alieno grauatus omnia sua donauit. ℸ nu. 3.

1 **ERis.** ¶ † Personalis obligatio non sequit singularem successorem sed realis sic. h. d. Ad literam concor. sunt in prin. gl. ¶ Contra primum opp. de. l. si non, verum. ff. de do. inter vi. ℸ vxo.

2 sol. fallit ibi ob necessitatem primipili. ¶ † Querit gl. qd si grauatus mole eris alieni omnia bona sua donauit quod remediũ erit creditoribus. Respondet q possunt agere contra donatarium reuocatoria. ff. de his que in frau. cre. l. omnes. §. lucius vel contra donantem quasi non teneat donatio nisi ere alieno deducto: vt. l. mulier. ff. de iure dot. ℸ. ff. de iure fisci. l. non possunt. ista

3 sunt verba gl. ¶ † Sed dubitari potest que ex disiunctiuis istis est vera. dicunt quidam q in electione est creditoris quam intentare velit: sed non videtur satisfactum quesito cum prima in factum reuocatoria supponat dominium translatum ℸ in omnibus donationem tenere secunda non. ¶ Or aduerte quandoq quis donat hereditatem: ℸ tunc qr hereditas est nomen iuris q continet iura ℸ actiones actiue ℸ passiue tunc habet locum. l. hereditatem. ff. de dona. vbi suis actionibus creditores agunt cõtra donantem ℸ ipse contra donatarium prescriptis verbis propter tacitum pactum quod inest ex natura verbi vt soluat creditoribus. Quandoq quis donat vni omnes res suas: ℸ tunc cum sciat se creditores habere nec res intelligantur ere alieno deducto: ℸ tũc reuocatoria agitur: quia nullum pactum de soluendo creditoribus inesse dicitur: fateor tamen q ℸ prime actiones creditoribus contra debitorem donantem durant: quia ab illis nõ potest debitor se liberare: quia soluendo non reperitur reuocatoria agitur: quandoq quis donat omnia bona sua: ℸ tunc licet bona intelligantur ere alieno deducto vt. ff. de collati. bono. l. 1. §. illud. Non tamen ex significato verbi inest aliquod pactum per quod donatarius teneatur soluere creditoribus: sed potius videt donans apud se retinere ℸ deducere quantum est id quod creditoribus debetur ℸ tunc potest ℸ debet agi contra donantẽ sua actione: vt. ff. de iur. do. l. mulier. ℸ de iur. fis. l. non possunt. nec reuocatoria agitur quasi fraudandorum causa fecerit: quia dici nõ potest sed quatenus de facto processit. ℸ ita intelligo istam gloss. ¶ Non ob. d. §. lucius. quia illa verba vniuersa bona sua alienauit sunt iurisconsulti: illa verba autem vniuersas res fuerunt donantis. ideo verba ibi iurisconsulti debent intelligi per modum superius a donante dictum alioquin stabunt improprie: vt patet ex significato vtrorumq. hec alias nõ sunt audita: ideo cogita bene super his.

SEnectus. Senex non prohibetur donare dũmõ non careat mente. h. d.

SIue. Si pater nõ adimit in emancipatiõe ea que donauit filiis in potestate nõ potest postea reuocare. h. d. ¶ Not. q patientia patris adhibita tempore congruo confirmat donationem factam tempore congruo. not. hic collige illum collige illum versum. Quod nolui potui cum volui adimplere nequiui. concord. ℸ. si quis alteri vel sibi. l. multum.

1 ☞ Actio furti potest ex donatione remitti ℸ an ob ingratitudinem possit resuscitari. ℸ nu. 2.

SI donationis. † Furti actio pt ex donatiõe remitti. h. d. concor. l. si tibi. §. quedam. ff. de pac. ¶ Querit gl. de tribus questionibus simul: vz quid si remissa ẽ simpliciter actio furti vel ex causa donationis qd in idem recidit vel ob causam: puta vt ille vadat romam. Et primis duobus casibus ipse est effectus ingratus vel tertio casu non impleuit conuenta an resuscieabitur. ℸ dixit Hugo q nõ: quia extincta fuit ex pacto reuiuiscere non potest: vt. ff. de pactis. l. sed si seruus. §. sed si pactum. ℸ. ℸ. de transactio. l. vbi pactum. Sed Iaco. de ra. dicit q agetur pristina. licet de facta: arg. ff. ad treb. l. iul. §. quantum. sed ibi reo volente non inuito. Iaco non facit ad propositum: sed stat regula vt nemo sine actione nudiatur: vt. l. si populi. §. videamus. ff. de nego. gest. fallit quando quis agendo de facto sperat consequi actionem per lit. contesta. vt. l. iuda. ℸ. de contrahend. ℸ commit. stipula. Alii vt Pet. ℸ Cyn. dixerunt q ratione ingratitudinis non potest: sed quia non implentur conuenta potest agere prescriptis verbis vt se reponat in priorem obligationem. argumen. l. si quis accepto. ff. de condic. ob causam. ℸ argu. l. si quis debitori. ff. de dona. cau. mor. ¶ Ego non discedo a glo. quia leges ille loquuntur in obligationibus, que ex conuentione restituuntur de quibus non sunt ille que ex delicto nascuntur: vt. d. §. sed si pactum. agat ergo ipse vt impleatur conuenta vel forte de dolo ad interesse ex quo remissum est irrepetibile. vt. l. cum proponas. ℸ. de dolo.

SI quis. Non consideratur cuius res fuerit dũmodo sit donantis. h. d. vel donata spectetur non rerum origine. h. d.

a **SIce.** Donatio nõ vitiatur licet alius pro donante se suscribat. h. d.

1 ☞ Uxor nec dotẽ donare nec spẽ actionis de dote cedere põt.

1 **COnstante.** Uxor non potest donare dotem in mariti preiudicium. h. d. ¶ † Querit glo. nunquid spẽ actionis de dote cedere possit, ℸ notanter dicit spem: quia actio de dote non est data constante matrimonio: vt not. in. l. ij. ff. de dote pre

a lega. ℸ respondet q sic vt. ℸ. eo. l. spem. ista glo. reputatur singularis ideo notanda. ¶ Querit glos. quid econtra de marito. et dic vt in ea.

1 ☞ Paciscens agere potest ad impletionem pacti adiecti donationi.

2 Actio prescriptis verbis datur vt pactum donationi appositum impleatur.

1 **CUm res.** Ut pactum donationi adiectum impleatur paciscens agere põt non is cui pacisci voluit. hoc dicit. ¶ † Nota q prescriptis verbis agitur vt impleatur. ¶ Item q alteri pacisci non potest si tamen interfuit paciscẽtis ipse agit vt hic: ℸ. ff. de verbo. obliga. l. liber homo. cum similibus. ¶ Oppo. q alteri pacisci potuit: vt. l. hereditatem. ff. eod. dicunt quidam q imo concordat: qr nec ibi creditoribus datur actio sed forte vult glo. opponere ad id quod donator hic agit si hoc conuenit imo ℸ si non conuenit: vt. l. hereditatem. ff. eo. Solu. q hic rem singularem donauit: ibi hereditatem que continet commoda ℸ incõmoda iura ℸ actiones actiue ℸ passiue ℸ sic ibi tacite ex rei natura videtur conuenisse. ¶ Oppo. ab extra q creditoribus competat actio: vt. l. quoties. j. titu. j. Solu. ibi in sc̃do donatario qui nisi ei daretur vtilis de equitate nullum aliud remedium haberet: hic in creditoribus qui possunt vti suis actionibus cõtra de

2 bitorem suum Cyn. ℸ vide quod ibi dicam. ¶ † Queto que est ista ciuilis actio quia iste potest agere. Respondet gl. q est prescriptis verbis quod fatendum est vbi stipulatio non intercessit que sit illa respondeo aut donatarius moram commiserat in satisfaciendo ita q donator damnum est passus: vnde vult agere ad interesse: ℸ tunc quia illud est in se certum agetur certi condictione ex stipulatione: vt. l. si quis certum. ℸ. l. certi condictio. in principio. ff. si certum peta. licet in nostra cognitione prima facie sit incertum: ℸ isto respectu hec actio dicitur incerta. Aut nõ erat in mora vel ad interesse non agebatur sed vt implerentur cõuenta: et tunc quia factum satisfactionis est deductum in stipulatione: ℸ idem si factum solutionis fiende. Tertio tunc agitur ex stipulatu casus est nota. in. l. liber homo. in fine. ff. de verborum obligatio. ℸ quia omnia facta sunt incerta: vt. ff. de verbor. obligationibus. l. vbi autem. §. quid. q actio ista ex stipulatu dicit hic ciuilis incerta, secus si soluendum esset stipulatori aliquod certum: quia tunc daretur ei certi condictio ex stipulatiõe: vt. d. l. si quis certum. et sic aliud est quando tertio soluendum, aliud quando sibi quod no. ℸ hoc idem vult Cy. ℸ Barto. in. d. l. liber homo. in fin.

SIea. In contrariis vltima derogãt primis. h. d. vel sic. res donata potest donanti retro donari. h. d. Bar. de Saly.

SI patri. Si pater donat res filiis nõ preiudicat illi sibi non succedenti. h. d. Saly.

1 ☞ Pacta que donationibus apponuntur seruari debent.

2 Donatio turpis non valet.

3 Donatio causa mortis quare non sit directa sicut et ea que inter viuos.

DOnatio. Primo quãdo sine scriptis. Secondo quando in scriptis fcã est donatio. Secunda ibi: in scribẽtis ai tem. ¶ Casus.

1 † Pacta ℸ conditiones in donationibus apposita sunt seruanda nisi sint illicite nomenq donantis ℸ donatarii ℸ

b res donate debent in scriptis redigi ℸ insinuari[b] vbi insinuatio est necessaria. h. d. ¶ No. q in qualibet donatiõe loquitur. l. ista vt hic in principio. Et not. quod specialem mentionem facit de donatiõe causa mortis. ¶ Ex quo collige quod illa insinuationem requirit si legitimum modum excedit: quod hodie non procedit si fieret in presentia quinq testium: vt. ℸ. de donat. cau. mor

2 tis. l. si alias. l. ista non vendicat sibi locum. ¶ † Item not. quia donationes turpes vel contra leges non valent. ¶ Item q donationes occulte sunt suspecte. Ex quo collige q male agens odit lucem: vt hic ℸ. ℸ. de contrahen. emptio. l. cum ipse. ¶ Itẽ no. glos.

a ☞ Qd sic no. singulariter gl. q si mulier alienet rem dotalẽ cõstãte matrimonio soluto matrimonio cõfirmat nec põt illa mulier cõtrauenire qđ sequit Cy. Bal. ℸ Saly. vide l. si pdui. ℸ. de iur. do. ipe. In cõtrarium est glos. valde no. insti. qb n lic. ℸ vel nõ. in prin. quã meliorẽ de iure putat Ioã. de imo. in. c. cũ cõtingat. col. iij. extra de iureiur.

b ¶ Insinuari. adde q donatio cã mor. nõ insinuat. ℸ. ℸ ibi bn. l. ℸ. de do. cã mor. ℸ tinda. q. xxxv. host. l sum. tit. de dona. §. que donatio. in prin. ℸ bart. hic ℸ gl. i. l. cũ pf. §. me mo. de leg. ij. q dicit q. l. si qs argẽtũ. ℸ. c. hz locũ in dona. cã mort. ℸ alc. post ap h. i. l. iurisgẽ. §. q nime ff. de pac. vbi vid oino ℸ. ℸ. l. mode stin. de do. ℸ adde qđ not. bn l. i. aut. ex testã. in aũ. col. de colla.

no. gl. signatam super verbo oportet que vult quod cessio actio-
nis ex causa donationis sit insinuanda si excedat quantitatem
taxatam. ¶ Item no. gloss. antepenul. que vult quod non refert
a an scriptura fiat in charta rasa vel membrana.[a] concordat alia
3 gloss. ff. de testa. l. quoniam indignum. ¶ † Querit gloss. i. quare
donationem inter vivos hic vocet directam sed non donationē
causa mortis & respondet quia per donationem inter vivos di-
recto datur. sed non donatio causa mortis quandoque per here-
dem. Hanc rationem reprobat Petrus & Cyn. per. l. si aliquis
ff. de donatione causa mortis. ideo dicunt quod donatio inter vi-
vos sic appellatur quia obligat irrevocabiliter quod non facit
donatio causa mortis: vt. ff. de donatione causa mortis. lege pri
ma.

S I quis.

Infans donationem recipit per ser-
vum proprium quam non potest
per seipsum. h. d. no. quod infans & per consequens
pupillus minus privilegiatur vt donatio ei facta nō
insinuetur. ¶ Opp. cum glo. quod sibi & per seipsum infans q-
rat. vt. ff. de acqui. pos. l. donatarium. Sol. vt ibi plenius scripsi
seu dixi.

1 ¶ Donatio etiam inter proximos insinuatur.

b

D Ata.

[b] † Donatio inter proximos & cōiūctos
nō minus est insinuanda quam inter ex-
traneos. h. d. & notabiliter. ¶ Et ratio dubitandi est
quia suspicio fraudis videbatur inter coniunctos ces-
sare quod in casu nostro non est verum. ¶ Item not. specialiter
tex. istum in fing. ex quo habes quod rei presentia in donatione
vel insinuatione non est necessaria. ¶ Item quod iudex pōt do-
nationem autorare factam de re in alieno territorio sita. quod te-
ne cordi. ¶ Item not. quod domesticis fraudibus est obuian-
dum. hic dicit glossa quod nulla pestis maior quam familiaris
inimicus.

1 ¶ Dominium an transferri possit sine traditione.

Q Uisquis.

Si donās rei donate sibi retinet
vsumfructum videtur illā tra-
dere. ideo dominium transfert & possessionem qua-
dam iuris fictione. h. d. notabiliter. ¶ No. quod tem-
pore huius. l. donatio fiebat per stipulationem vel traditionē
1 hodie nudo pacto vt in glos. ¶ † Querit gloss. an per hāc fictā
traditionem transferatur dominium sine possessione. et respon-
2 det q nō qđ declara vt in ca. ¶ † Sed tūc quero quid si donator
non possidebat. an tunc dominium transferatur sine possessiōe.
& glo. ff. eo. l. j. dicit q non per. l. quedam. ff. de rei vendi. quod in-
tellige nisi in re fuerit inductum. vt in. l. si fundum. ff. de fun. do.
cum ibi notatis. Saly.

c

I N extraneos.

[c] Donatio fcā extra-
neo & ignotovz si alia
solennia intercesserint.

1 ¶ Donatio de re sita in alieno territorio valet.
2 Officium magistratus minoris non quiescit adueniēte maiore.

I N hac.

Donatio facta in vrbe debet isinua-
ri corāmagistro censuo in prouin-
cijs coram rectore prouincie vel ciuitatis defensore.
1 hoc dicit. ¶ † Not. quod de re etiam in alieno terri
d torio[d] sita tenet donatio & insinuatio concor. ff. eodem. l. data.
¶ Item collige hic quod in insinuatiōe aliqua cause cognitio
non requiritur nec debet aliquis citari. nam insinuatio solum re
quiritur vt per eam donatoris voluntas comprobetur seu pu-
blicetur vt hic. & idem dicit Barto. ¶ Debet etiam nomen do
natoris & cognomen ac etiam donatarij in actis scribi: vt. ff. eo-
dem. l. donatio. & ibi tex. dicit in qualibet donatione hoc proce-
2 dere etiam si sit causa mortis. ¶ † Item no. quod adueniente iu
dice maiore vt preside officium minoris vt magistratus non cō-
quiescat. ¶ Contra quod opponit glo. ff. de offi. proconsul. & leg.
l. meminisse. & l. fina. & ff. de in ius vocan. l. quinque. & ff. de iniurijs
l. contra pupillum. §. is qui. & in decre. xcvij. distin. c. presbyte-
ro presente. glo. non soluit nec Cy. Sed pro solutione attende q
l. contra pupillum. et. l. quinque. in diuerso casu loquuntur. vnde
nihil ad nos. ¶ Quo ad alia dic secundum Iaco. de bel. quod
f aut par vel minor est succedaneus alterius & tunc habet locū. l.
meminisse. ff. de officio proconsul. & lega. aut non est ei succeda-
neus & tunc aut minor habet iurisditionem a maiore aut nō hz.
¶ Primo casu aut minor est extra locum iurisditionis et tunc
deponit honorem et insignia et etiam priuilegium exercende vo
luntarie iurisditionis ob presentiam et reuerentiam maioris a
quo habet predicta: vt lege finali. ff. de officio proconsul. & lega.
& extra de priuilegijs. c. antiqua. §. dominice. Aut minor est in-
tra locum sue iurisditionis & territorij: et tunc vetante eo a quo
iurisditionem habet debet silere & conquiescere non alias: vt le-
ge in. l. cum soluitur. ff. de iudicijs. et. l. obseruare. §. post hec. & l.
solent. §. sicut. et. l. et ideo cum sequentibus. de officio proconsu
lis. & lega. et in auten. de defen. ciuita. §. nulla licentia. colum. iij.

¶ Secundo casu quando non habet iurisditionē a maiori ibi
presente tunc non amittit iurisditionem nec quiescit. vt in. l. ista
& dicto. §. nulla. imo in eo loco superior inferiori debet reueren-
tiam: vt. j. de pala. sacra. lar. l. nihil omnino. libro. xij. et est ratio
quia ius illi quesitum est. vnde maior se nō intromittit nisi per
viam appellationis: vt. ff. de appellatio. l. eos. Fallit quādo mi
noris officium est occasionatum sine cōditionatū puta si habet
potestatem legatā. vt extra de officio le. c. volētes. & xcvij. dist. c.
presbytero. & xi. di. c. denique. Et ita potest intelligi. d. l. sed si vi[a] a
§. filio. ff. de iurisd.
1 ¶ Testes non requiruntur in iudicialibus actis. et numero se
quenti.
2 Tabellioni soli sine testibus an sit habenda fides. & numeris se
quentibus.

I N donationibus.

In donatio
neq sit apd
acta nō oportet testes adhiberi & donatio facta ex-
tra acta in scripturam sine testibus redacta subscri
ptione donatoris requirit etiam si a tabelliōe scripta fuerit. hoc
1 dicit. ¶ † Not. quod in actis iudicialibus testes non sunt[e] neces
e sarij. Item quod vbi testes non sunt scripti sufficit subscriptio e
partium. ¶ Item quod per alium potest subscriptio fieri. con-
cordantie sunt in gloss. ¶ Item quod scripture tabellionis sine
testibus nō statur: & ideo oportet quod habeat partium subscri
ptionem: & tunc ei sine testibus statur. quod intellige vt. j. dicā.
2 ¶ † Primum reuoco in dubium quia videtur quod in actis te
stes non sunt necessarij sicut in alijs scripturis publicis tabellio
nis: quia ratio non videtur diuersa. arg. l. scripturas. ff. qui pot.
in pig. hab. & quia speciale est vbi persona principis est p̄sens
vt. l. omnium. ff. de testamen. vnde secus in iudicibus qui nō sunt
tante autoritatis & hoc dicit Cyn. quosdam tenuisse. & ad hanc
l. respondebant quod superfluum est eos adhiberi actui pream
bulo donationis cum postea adhibeantur actui insinuationis. d
& ita intellexerunt hunc tex. & ita pertransit Cy. Sed gloss. no-
stra hic tenet contrarium & hoc per istam. l. quam predicti cauil
lare videntur. ¶ Pro hec etiam faciunt leges videlicet. l. nec
causas. & l. a proconsulibus. ff. de appellati. & l. ne in arbitris. ff.
de arbi. & quia confessioni que probatur per acta est standū: vt
ff. eodem. l. quidam interrogatus. et. l. si patronus. Et quia ma
ior est autoritas notariorum conficientium acta quam aliorū cū
duplici officio fungantur. & quia iuramentum super eorum offi
cio legaliter exercendo prestant a principio: ac etiam qr pluri-
mi loco conueniunt. vt dicit glo. ¶ Item quia nimia esset graue
& sumptuosum in quolibet actu testes describere & rogare. et ita
communiter seruatur & fateor cautelam esse vt huic insinuatiōi
3 adhibeantur. ¶ † Quero an non sit necessarium testes adhibe
ri neque subscriptionem fieri si donatio est infra summam. sed in
actis insinuatur. & dicit ea gloss. in fine quod non pro qua facit
quia si non in maiori summa minus in minori. Nūc aliud reuo-
co in dubium an tabellioni sine testibus credatur. Et dicunt q-
dam quod sic per hunc tex. & per. l. si quis decurio. in fine. j. ad. l.
cornel. de fal. & in aut. de heredi. & falci. §. si vero absunt. collati.
j. nam ibi quantum ad id quod ibi dicitur soli tabellioni non cre
ditur. ideo ibi dicit quantū ad hoc ergo in alijs creditur. argu
men. l. cum pretor. in princip. ff. de iudicijs. ¶ Item pro hoc in
aut. de fide instrumē. §. si vero neque annumerator. vbi soli tabel-
lioni creditur super fide instrumenti si viuat. ¶ In contrarium
facit quia tabellio debet scribere testes & eorum nomina in istru
mento: vt. ff. de fide instrumen. l. in exercendis: et. ff. de testamen. e
l. j. cum ibi notatis & in aut. de fide instrumen. §. sed si instrumen
ta. & ibi casus. ¶ Gloss. hic & in. l. si quis decurio. et in. §. si vero
superius allegato. soluit quod de confectione scripture et eius
veritate ei creditur. sed non de instrumenti solennitate si nega-
tur: vt dicto. §. sed si instrumenta. ¶ Ad istum textū respondet
quod iste tex. dicit sine testium subnotatione id est subscriptiōe.
quasi dicat quod non est necesse. vt testes se subscribant: sed ipse
scribere debet. ¶ Ad alias leges respondet vt in glossa sequi-
tur vsque ad finem. ¶ Or attende pro intellectu istius litere ego
puto quod tex. iste loquatur de vtroque videlicet de inscriptiōe
testium fienda per tabellionem et de subscriptione fienda a testi
bus sicut de alio scriptore dicit dummodo habeant subscriptio
nem donatoris. ¶ Non obstat quod tabellio debet inscribere
nomina testium: vt. d. §. sed si instrumenta. quia fateor quando
vult conficere instrumentum publicum. quod patet quia illud
non requirit subscriptionem donatoris prout hic requiritur.
nam quod hic de subscriptione dicitur ad vtrunque eorum refer
tur. cautela tamen est vt etiam testes inscribantur et in scriptura
vtriusque se subscribant. et hoc quantum ad declarationem hu
4 ius litere. † Quantum autem ad questionem qua generaliter
queritur an soli tabellioni sine testibus credatur dicendum est.
¶ Aut de sola veritate scripture dubitatur et soli scribenti cre
ditur vt hic in gloss. et. d. l. si quis decurio. et in autentica. de fid.

a ¶ In charta rasa vel mēbrana. Tu vide de hoc tex. in. c. cū dilecta. ex tra de ɔfir. vti. vel inuti. & bar. in. l. cō moda. §. sicut. ff. cōmodati.

b ¶ Data. adde bar. hic & vtrū q p eū no. in. l. post ɔctū in. ij. col. ff. eo.

¶ In extraneos. Hec lex sm bal. h facit ad qōnē an donatio fcā am-
basiatoribus sit coru de quo vide Sal. in. l. cū aliqs nu. v. ver. itē pre-
stat ar. ad qōnem ambasiator & ibi posui i apo. in eo. ver. ff. de in. delib.

d ¶ In alieno ter-
ritorio no. q insi-
matio fieri pt eo-
rā iudice et extra
territoriū suū exi-
stēte. ar. l. emanci-
pari. de ado. facit
qđ no. Inno. in. c.
nouit de off. dele.
arch. xi. q. i. si qsq
d. c. epm. ij. q. i. & l.
di. si aliq. p arc. et
Inn. l. c. qđ trāsla
tionē de of. deleg.
vbi dicit quē quo
libet loco posse le
gitimari & tz Inno. l. c. p venerabi
lē. q filij sint legit.
& bal. i. d. l. emācī
pari. & tinda. l. tra
ctatu isinua. & vi.
q. vij. col. & adde
old. ɔs. cclij. & ale.
in. l. modestin[9] de
dona.

e ¶ Testes nō sunt
adde spe. in tit. de
instr. edi. §. restat
v. sz cū istis. vbi h
idē tz & ita obser-
uat in practica.
¶ Adde de hoc
qđ no. bal. i rn. ff.
de fideiuss. & in. l.
oim. ff. de testa. et
no. hic ale. & bar.
in addi. ad bal. in
apo. an v. allegat.
& in ver. acta.

a ℭ Non extinguitur. sed quidã poterit expresse revocari vide Bal. in. l. j. in. vij. col. ꝯ. de act. ꝛ obliga. vbi tenet ꝙ nõ nisi in tribus casibus in quibus in. l. iij. ꝯ. de nova. al/ leg. gl. in. l. sicut. §. si pcurator. ff. quibus mo. pig. vel hypo. sol. vide ibi bal. in. l. j. in. §. ꝛ. iij. ꝛ adde qđ Pe. ꝛ Cy. in. l. siquidẽ. ꝯ. de act. ꝛ ob. per illũ tex. ꝛ voluñt ꝙ mandatũ in rem suam morte finiatur hic erat cessio nõ mandatũ vide bal. ibi ꝛ adde ꝙ si cedẽs actione iniuriarũ decedit reintegra finitur cessio ſm Bald. in. l. fin. ꝯ. de hered. vẽ. ꝛ ad hãc. l. adde. l. si in pri. ff. eo. ꝛ no. vbi pino vide ꝛ not. p bar. in. l. ij. §. ſꝫ si quis. ff. de donat.

b ℭ Nõ preteritis vide Bal. in. l. le/ ges. ꝯ. de legi. ꝛ ꝙ singulariter not. l. l. nullã. de legib9. ꝛ in. l. illicitas. de off. presi. tex. hin. c. cũ tu. de vsur. An to. in. c. si. extra de rescr. ꝛ ibi mod. ꝛ no. in. l. causas. ꝯ. de transl.

c ℭ Nõ insinuata ſꝫ qđ si qs donat vltra quantitatẽ hic a. l. taxatã cũ aliquo onere adie cto vide Hoc. con si. xlviij. sci. in pre senti cõsultatiõe ver. §. est advertẽ/ dum. in prima p/ te ebar. xxi. vbi tꝫ ꝙ insinuatiõe nõ indiget qꝛ non õ simplex donatio sed ob cãm sed tñ bal. ꝛ Jmo. cõtra in. l. ſꝫ si hoc. § q/ dã. de cõd. ꝛ õmõ. vbi vide.

d ℭ Propter nu/ ptias. Tu vidõ de hoc bal. in auẽ. co decursum in fi. de don. añ. nup. bar. in. l. cũ mulie. l ꝑn ci. eo. ti. ꝛ Pau. õ cast. cõsil. cxxx. ꝙ nõ Sed tex. est in ꝯtrariũ. ꝛ ibi bar. in. l. fi. § filiiq3 mõ C. de iure do. ꝛ ibi vide bal. l ꝑnc. nu. v. ꝛ qđ ibi posui l addi. in ver. dona tio.

instru. §. si vo neq3 annumerator. col. viij. Aut dubitatur de fide subscripte rei. ꝛ iste casus est dubitabilis: ꝛ tunc aut querit an ei credatur ex fide per instrumentũ publicũ organizata: ꝛ tunc si ẽ solenne ei statur donec cõtrariũ probetur nõ alias. vt. l. cũ preci/ bus. ꝯ. de prob. ꝛ. l. optimã. ꝯ. de contrahen. ꝛ commit. stipulat.
5 ℭ † Aut querit an ei credat ex fide quam facit organo proprio coram iudice deponendo: ꝛ tũc aut examinatur sup fide ꝛ substã tia rei geste. aut sup instrumẽti solẽnitate. aut sup aliqua volun/ tate circũferente siue cõcernẽte solennitatẽ instrumẽti. ℭ Pri mo casu aut interrogatur de his per relationẽ ad instrumentũ per eum cõfectum: ꝛ tũc ei soli creditur si instrumentum est solẽ ne. ꝛ multo magis ꝙ̃ in precedenti casu. ideo in isto casu idẽ di/ co ꝙ in precedenti. ℭ Aut interrogatur vt simplex testis super substantia rei geste nulla habita relatione ad instrumentum et tunc ei soli nõ credit nisi vt vni. vt. l. iurisiurandi. ꝯ. de testibus. ꝛ ff. de testi. l. ob carmen. §. i. ꝛ argu. extra de electio. c. cum dilecti.
6 ℭ † Scdo casu qñ interrogatur de solẽnitate instrumenti ꝛ tunc ei non creditur nisi quatenus appareat legitimis documentis: qꝛ est in arbitrio cui soli nõ credit de gestis corã eo. vt. ꝯ. de arbi trio. l. ne in arbitris. §. finaliẽ in scriptura ꝛ in iudice ordinario vt. ꝯ. de relatio. l. i. ꝛ ita intelligo hãc gl. cũ sim. ꝛ ita loquitur. §.
7 si vero absunt. ſm intellectum glo ℭ † Tertio casu qñ intelliga tur de qualitate cõcernẽte solẽnitatẽ instrumẽti. puta si in instru mento dixit actum in presentia taliũ ꝛc. bone opinionis ꝛ fame ac etiam locupletum vel immobilia possidentiũ ꝛ tunc etiã non creditur ei quia non adhibetur vt hoc discernat nec tunc instru/ menti cõficit hoc videre potes. ꝛ hoc nisi in preiudicium presen tium: vt. l. optimam. ꝯ. de contrahen. ꝛ cõmit. stipu. ꝛ ita põt itel ligi dictus. §. si vero absunt. in aut. de hered. ꝛ fal. secus si illud esset de eius officio: ꝛ tunc si hi noto vt derogatione testium: quia tunc scripture statetur. ꝛ hec sufficiant.

Secundum.

Donatio que fit in civita/ te cõstantinopolitana dꝫ insinuari corã magistro census non corã alio sub pe na hic statuta. hoc dicit. Salycetus.

1 ℭ Mandatum cessionarij vel procuratoris non extinguitur ipsis mortuis. ꝛ nu. 2.
3 Utilis sine cessione transit ex donatione.

Illam.

Primo ius antiquum removet. Se/ cundo statuit. Tertio statutum exten dit. Quarto declarat in quib9 ꝑsonis locus habeat. Secũda ibi: nã sicut. tertia ibi: ꝙ in ꝑcuratore: quar ta ibi: que in his tñ. ℭ Casus. Donatarius actionum moriẽs añ litẽ cõtestatã olim nõ transmittebat illas ad heredes. hodie si ad instar emptoris nominis vel actionis ꝛ similiter ante lites contesta. ad illas movẽdas procuratorẽ constituit qđ obtinet in
1 morituris nõ iam mortuis. hoc dicit. ℭ † Not. ꝙ mandatũ ces/ sionarij siue procuratoris in rem suam cõstituti morte ipsorum
a nõ extinguitur.[a] ℭ Item ꝙ pcurator in rem suã ante litem con test. procuratorem cõstituit. ℭ Item ꝙ leges provident casibus
b posticis venturis nõ preteritis[b]. ℭ Jtẽ not. ex principio ꝙ per principem cõcedi põt transmissio ad heredes que alias nõ fie/ ret huic videtur cõtra. ꝯ. de prec. imp. offe. l. quoties. Sol. ꝙ hec secundum illam si princeps dicebat non obstante. l. tali ꝛc. vel si ex certa scientia faciebat. vel hic transmissio erat inhibita cõtra ius cõmune quo cavetur vt actio aes ad heredes fint transitorie vt. ꝯ. de heredi. actio. l. pro hereditarijs. Jdeo contraria conces/
2 sio principis faciliter tꝫ ꝛ cõtrariũ operatur vt hic. ℭ † Oppo. contra secundam opinionem gloss. vt finiatur morte: vt institu. manda. §. item si adhuc. Solu. vt ibi in simplici procuratore lo/ quatur hic in rem suam. ℭ Item opponitur de. l. si quidem. ꝯ. de actio. ꝛ obliga. Solu. vt ibi ꝛ latius de materia ista scripsi in l. i. eo. ti. Et econtra an finiatur morte mandantis dixi in. l. man datum. ꝯ. manda. ℭ Oppo. ꝙ ante litem contest. non possit pro curatorem facere: vt. ꝯ. de procur. l. qđ quis. Sol. ꝙ illa i simpli
3 ci procuratore hec in rem suam vt in glo. ℭ † Ultimo dicit Cy. ꝙ ista. l. est casus contra glo. dicentes ꝙ ex donatione trãsit vti lis sine cessione: vt notatur. ꝯ. de actio. ꝛ obliga. l. i. Nam dicit ip se hic habes ꝙ opus est cessione: vt in hac litera dicit patere. ℭ Ego hoc non percipio sed magis hic videtur casus pro glo. in principio dum dicit successionem actionũ ꝛ parum infra dũ dicit simili modo donatas ad eos transferre volumus. ℭ Non obstat. l. fin. ff. eo. in princ. quia illud operatur verbum concedo qđ sui natura non est translatiuum: vt ibi no. ꝛ in. l. donatione. ꝯ. de collatio. vel ibi secũdũ iura antiqua ſm que nudum pactum non sufficiebat ad donationem: vt etiam ibi no.

1 ℭ Donatio simplex vsq3 ad trecentos aureos valet absq3 in sinuatione.
2 Donatio que indigeat insinuatione ꝛ que nõ. ꝛ nu. seq.
6 Donatio an possit fieri in piã causam in quingentos aureos.
7 Utile an possit per inutile vitiari.
8 Insinuatio an requiratur si per instrumentum publicum debi/ tam remittatur.
9 Cõdominium habens cũ alio nil potest facere in re cõi alio invito.
10 Donationes plures censentur si plures res diversis temporib9 dentur.
11 Insinuatio est necessaria in stipulatione annua.
12 Promittens alicui dare decem annua an intelligatur tantũ in vita sua an etiam eius heredibus. ꝛ nu. 13.

Sancimus.

1 † Donatio simplex vꝫ ho/ die vsq3 ad trecẽtos aureos
c non insinuata[c] ꝛ excedens non valet abinde supra ni si sit donatio imperialis que non insinuata valet cu/ iuscunq3 quãtitatis ꝛ nisi in piam causam sit facta que vsq3 ad quingentos aureos valet non insinuata. vel nisi sit donatio an/ te nuptias mulieri facta minori que valet indistincte non si sit fa cta etate maiori qꝛ tunc valet non insinuata vsq3 ad. ccc. aureos ꝛ non vltra. hoc dicit vsq3 ad. §. ne autem. Et primo ponit suum statutum. Secundo annullat vltra factũ. Tertio excipit. Quar to exceptionem ampliat. Quinto dubium removet. secunda ibi si quid autem. tertia ibi: exceptis. quarta ibi: his insuper. quinta ibi: si non in auro. ℭ No. ex secunda parte ꝙ in separabilibus vtile per inutile non vitiatur. ℭ Oppo. contra primam partem ꝙ hodie donatio ante nuptias facta maiori valet vsq3 ad quin gentos aureos non insinuata: vt. j. eo. l. pen. So. ꝙ hec hodie in
2 hac parte corrigitur per illam: vt in glo. ℭ † Oppo. quod imo
d hodie donatio propter nuptias[d] non insinuetur etiam si mulier sit maior cuiuscunq3 sit quantitatis in aut. eo decursum. ꝯ. de do na. ante nup. Solu. confitendo contrarium quia illa hodie corri git istam: vt. l. si constante. §. similiq3 modo. ꝯ. de dona. ante nu/
3 ptias. ꝛ hoc vult glo. iij. in fine. ℭ † Oppo. quod hodie simpli citer donatio valeat vsq3 ad quingentos vt insinuata: vt. j. eo. l. pen. in fi. Sol. confitendo vt in eadem glo. in princi. ꝛ alia super
4 verbo quingentorum. in princip. ℭ † Quero modo quid dice/ mus de dote an indigeat insinuatione dico quod non. vt l. fina.
5 ꝯ. de iure dotium. ꝛ ibi gl. super verbo indigere. ℭ † Quero do/ natio facta a principe non insinuatur. quid cõtra si privat9 prin cipi donat dic idẽ vt in aut. hic posita que incipit idem ꝛ in pri
6 vatis. ℭ † Quero an hodie vltra quingẽtos aureos licet donare in quamlibet piam causam. Dicit glo. ꝙ lege non cavetur sed q dam proprio ingenio moti dixerunt ꝙ sic vsq3 ad quingentos vel octingẽtos aureos. ꝛ ita videtur tenere glo. ꝯ. de sa. san. eccle. l. illud. sed hoc ibi reprobavi. vñ vidõ qđ ibi scripsi. Certe gl. sunt clare ideo eas per te vide ꝛ no. ꝙ id qđ de auro dicit litera ista glo. intelligit in quacũq3 pecunia. ꝛ bene qꝛ de auro non dixit vt notaret aliquod ministeriũ iuris. glo. tñ not. pro occurrentibus quotidie. ℭ Item signa aliã gl. que exponit nisi pro si non pro pter equiparationẽ istarũ dictionũ. cõcor. alia gl. ff. si quis cau/
7 tio. l. si eũ. §. q iniuriarũ. in fine. ℭ † Nunc ab extra contra tex. op pono ꝙ vtile per inutile vitiet: vt. ff. o ctrãsactio. l. cũ hi. §. si pre/ tor. ꝛ. ff. de arbitris. l. pedius. §. si in servũ. ꝛ. ff. de aqua quotid. et estiu. l. i. §. item querit. ꝛ. ꝯ. quando provoca. non est necess. l. certa ratione. ℭ Ad solutionẽ huius brocardi varias solutiones di/ xerunt. vna est ꝙ regula sit ꝙ vtile p inutile nõ vitiatur: vt hic. ꝛ ff. si certũ peta. l. certi cõditio. §. quoniã. de ver. obliga. l. i. §. pe. ꝛ ff. de stipu. servorũ. l. sed si tibi. fallit in casibus in contrarium al legatis. ꝛ ita no. glo. in. d. l. pedius. ꝛ rationes specialitatis facili ter apparent in primis tribus legibus sed in quarta. s. in. l. certa ratione. non sic faciliter cũ quantitas sit dividua vt hic. sed. j. de cam. ℭ Aliam solutionẽ posuerunt in. l. si servus. §. bone. l gl. pe. ff. de condictio. fur. ꝛ in. l. pecunie. ff. de vsur. q vult ꝙ in divi/ duis ꝛ separabilibus vtile p inutile non vitiet: vt in. ll. secũdo lo co superius alle. sed in individuis ꝛ inseparabilibus sic: vt in. ll. primo loco alleg. ℭ Sed huic repugnat dicta. l. certa ratione. ſꝫ respondeo ꝙ licet quantitas sit dividua tñ illa nõ consideratur sed sũa que cõsideratur potius ratione forme que est individua ꝛ ideo nõ põt in eodẽ capitulo pro parte valere ꝛ pro parte non valere: vt. ꝯ. si adver. rem indica. l. prima. ℭ Aliã solutionem ex/ emplificando. l. si sponsus. §. generaliter. ff. de dona. inter virum ꝛ vxo. posuerunt ibidem ex qua Ja. de ra. colligit suam distinctio nẽ videlicet ꝙ si vtile causatur ab inutili: tũc vtile vitiet p inuti/ le vt. ff. de ver. ob. l. i. §. si quis ita. ꝛ. ff. de fideicommiss. l. cum lex. Si autẽ ecõtra inutile causatur ab vtili tunc vtile vitietur. d. §. generaliter. imo si inutile non potest commode separari ab vtili ipsum inutile trahit ad vtile: vt. l. fundus. ff. de cõtrahen. empt. ſm Jaco. de ra. secus si cõmode vel vtiliter separatur: vt. l. vsu/ ras. ff. de vsuris. Aut vicissim vnum alterius est causa: ꝛ tũc vi/ tiatur

tiatur vtrunq; vt.d.l.pedius.§.si seruum.ff.de ar.et in.l.in hoc
iudicio.ff.fami.herci. Aut neutrum alterius est causa: et tunc vel
le non viciatur si potest separari ab inutili vt hic cum simi.et si
non potest separari tunc viciatur: vt.l.i.§.item queritur.et.§.tre
batius.ff.de aqua quoti.et esti. ¶ Alio modo distinguit Petr.
vt hic per Cy.sed non curo: quia precedes distinctio reputatur
• melior. ¶ Expeditis gloss.quero an donatio ob causam indi
geat insinuatione extra causam donationis propter nuptias vel
ad redemptionem captiuorum vel in piam causam.et glos.super
hoc variarunt sed dic vt dixi in.l.illud.C.de sacrosan.eccle.de do
8 na.cau.mortis dixi.C.eodem.l.donatio. ¶ †Sed quero de casu
occurrenti creditor per publicum instrumentum remisit mille an
reos debitori et ei fecit pactum de non petendo an insinuatio sit
necessaria.et videtur quod sic quia talis remissio est donatio vel
eius instar habet: vt.ff.de transactio.l.prima.ff.de ope.liber.l.si
patronus. ¶ In contrarium allegauit Albert.goliati quia in re
sua vnusquisq; est moderator et arbiter vt lege in re mandata.C.
manda.nisi prohibitus reperiatur.vt ibi not.sed casus iste non
reperitur prohibitus ergo &c.et istam partem tenuit ipse dicens
multum referre inter directum et obliquum: vt.ff.de nego.gest.l.
soluendo.et.ff.de solutio.l.solutionem pro ignorante.et pro deci
sione allegat.ff.de libe.lega.l.si is qui duos.et.C.de appel.l.fina.
§.fina.et ita pertransit Joan.andre.in addi.Specu.in titu.de in
stru.edi.§.porro. ¶ Or attende si ex causa transactionis remitte
tur que sit de re dubia et lite incerta hoc procedere dico et ad hoc
tendit.d.l.fina.de appella. ¶ Sed vbi debitum sit liquidum et
remittatur per pactum de non petendo tunc totum debitum vi
detur donatum et non dubius euentus.et iste est; casus noster in
quo fortius arguo vt requiratur insinuatio quia ficta, vel presum
pta donatio videtur insinuanda primo per.l.donatio.C.eodem
que multum generaliter loquitur. Secundo per textum.C.de iure
do.l.finali in principio cum ibi not.in gloss.vbi ficta et simplex
donatio facta in persona mulieris debet insinuari. ¶ Et si di
cas hodie in casu illo non exigitur vt ibi in litera. Respondeo
quod fauor dotis ibi illud operatur qui cessat in casu nostro.
Non obstat.d.l.si is qui duos.quia ibi in liberatione legata in
vltima voluntate.quid igitur dicam vereor tamen pro presenti
dico non indigere insinuatione nam multa iura que dicunt pactum
de non petendo valere et simpliciter loquuntur redderentur ho
die correcta ¶ Item quia iurius iste loquitur de donatione que
fiebat per traditionem vel stipulationem vel hodie per pactum
ad obligandum principaliter inductum.et omnia ista cessant in
casu nostro.et hoc etiam operatur fauor liberationis et hoc nisi
fraus contra legem istam committeretur. ¶ Quero quid si ex
causa donationis promisi tibi edificare et facere certam domum
omnibus meis expensis et domus excedit summam an insinua
tio sit necessaria. Et videtur quod sic quasi domus ipsa sit donata
preter solum: ergo &c.vt hic ibi vel imobilis. ¶ In contrarium
quia hec obligatio est faciendi non dandi.de qua non loquitur lex
ista. ¶ Quero quid si sit iuratum de non contrauenieado ratio
ne insinuationis dicam.C.eodem.l.si quis pro redemptione.vers.
si.ceteris.

Ne autem. Casus. Si ratione donationis incidatur
in communionem: quia pars pro indiuiso
est donata datur facultas maiorem partem habenti offerendi
estimationem partis sue cum socio quo non offerente fieri debet
diuisio si commode fieri potest.alias minorem partem habens
offerre potest maiorem partem habenti.h.d. ¶ No.quod maiorem par
tem habens maiorem habet potestatem concor.sunt in gl. Que
rit gloss.quid si partes haberent equales.quidam dixerunt pre
occupantis meliorem esse conditionem: vt.l.si vero.ff.de peculio
sed ibi per sententiam. Alij quod neuter habet electionem.sed
remanet ius commune et hoc tenet Cynus quod placet vt casus
9 omissus a lege. ¶ †Sed videamus quod est, hoc ius commune.
Et glo.respondet quod neuter in re communi inuito altero face
re potest: vt.l.sabinus.ff.communi diui.nec poterit offerre estima
tionem alteri si commode diuidi potest.sed tantum ad diuisionem
poterit peruenire: vt.C.com.diui.l.pen. ¶ Et ex hoc patet quod hic est
speciale quia maiorem habet.ideo non debet extendi quando par
tes sunt equales.et sic bene dicit Cy. ¶ Op.cum vltima gl.de.l.
mancipiorum.ff.de optio.leg.vbi re, integra purgat moram in
digendo commissam.glo.non solum.Solu.igitur in electione per
sonarum hic rerum sine iurium.vel ibi causa propter quam mora
committitur est integra: quia venditio non est facta hic non est
integra.vel hic dixit se nolle ibi tacuit vel hic perseuerat in volu
tate ibi secus.

b
10 **Si quis autem.** b†Si plures res diuersis tem
poribus donantur plures do
nationes intelliguntur.h.d. Ibi per diuersa tempora. ¶ No.contra
eos qui omnia sua donant vno impetu et vt illudant insinuatio
c nem dicunt quod tot volunt esse donationes^c quot sunt res et bo
na.nam talia verba eis non prosunt vt hic secundum Ja.de are.

et Cy. ¶ Item quod ipsa coaceruatio non admittitur si enadi potest et hoc
ne vitiet vt hic. ¶ Contra quod op.gl.de.l.si qui separatim.§.i.ff.
de ap.et non solut. Dic igitur si coaceruatio est vtilis ad id de quo a
agitur tunc admittitur vt.ff.de pac.l.si plures.§.si.finaliter est inuti
lis: quia viciaret iudicium omnia coaceruata veniunt in vnica actione pu
ta negociorum gestorum.vel mandati: et tunc ne cause continge̅tia diui
dantur iudex habet coaceruationem considerare et ad iudicem compe
tentem remittere vt.d.l.si qui separatim.§.i. Aut in diuersis actio
nibus veniunt: et tunc de coaceruando non curamus nec curare pos
sumus vt.l.si idem cum eo.ff.de iur.om.iu. ¶ Op.quod diuersitas tem
porum non consideratur vt in falcidia detrahenda de legatis: vt
ff.ad legem falci.l.in quantitate magna.dicit glo.aliud in lega
tis. Et est ratio quia omnia robur accipiunt tempore mortis testa
toris hic quelibet donatio statim vires accipit. Item hic omnia q
vnt ibi pluribus.et sic ordo personarum ibi fuit necessarius. ¶ Op.
ad idem de seq.§.si quis autem. Sol. hic sunt plures donationes
ibi vna licet per tempora distributa.ar.l.senatus.§.si.de dona
tio.causa mortis.

11 **Si quis autem.** ¶ †In stipulatione annua
requiritur insinuatio si sit facta
mentio heredis donantis vel donatarii, quia fortius si vtriusq; alias non
est necessaria.h.d. ¶ Op.quod nulle non intelligantur vt.l.senatus.
§.si.ff.de dona.cau.mor. Sol.vt in glo.in prin.quia hic quoad insi
nuationem de qua hic loquitur.ibi quoad vnicam stipulationem que vere
est vna non plures.et sic conditio persone stipulatoris consideratur
in prin.an sibi vel alteri querat vt.l.si filius.ff.de ver.ob. ¶ Op.quod
imo plures sunt stipulationes vt.l.si ex pluribus.ff.de ver.obli.
Sol.vt in glo.quod ibi alia fuit stipulatio in prin.quam annua. simili c
ter et alia quia adiecit annua bina trina die.et hec vera secundum Bar quia
anni videtur tunc expressim nolati.quod no. ¶ Op.ad idem de.l.cum
in annos.ff.de annu.leg. Solu.vt in eadem glo in si.quod ibi in an
nuis legatis. ¶ Op.quod tex.sibi ipsi contradicat quod declara vt in gl.
12 penul.et bene ea pondera. ¶ †Et vt de eius intellectu certiores
reddamur formo questionem istam.quidam promisit dare decem annua
Titio non facta mentione de heredibus an intelligatur in vita sua
d tm^d: gl.in.l.si stichum.§.stipulatio.ff.de ver.ob.dicit quod intelligitur
quoad viuat stipulator et pro illa gl.dicit Bar.hic et ibi esse casum
sed ego de hoc non perpendo.nam hic sunt duo casus tantum vnus
quando dixit quoad viuat alius quando de heredibus fecit mentionem. re
manet casus tertius et indecisus quando nihil horum dixit.et.l.in anna
libus.quam glo.ibi allegat loquitur in legato annuo quod finitur mor
te legatarij vt.l.in singulos.ff.de annu.leg.nos in stipulatione que
est vna et sui natura ad heredes transitoria: ideo deslet dici per
petua et de hoc est casus non cauillando tex.in.d.§.stipulatio.et d
13 probatur in.l.si pactum.ff.de proba.et ita tenuit Pe.et Dy. ¶ †Con
cludo ergo quinq; casus nam quandoq; quis promittit pro se et pro here
dibus suis dare decem annua Titio et heredibus suis.et hec est
perpetua vt hic quandoq; quis promittit pro se et heredibus dare Ti
tio donec viuat.vel econtra promittit quis donec viuat dare decem
annua Titio et eius heredibus.et hec in vtroq; casu censetur per
petua quoad insinuationem vt hic quandoq; quis promittit dare de
cem annua Titio quoad viuet et ista iudicatur non excedere sum
mam. Quandoq; quis promittit dare quid annuum Titio et tunc
est incerta et perpetua et ad heredem et in heredem transitoria vt.d.
l.si stichum.§.i.et.l.si pactum.ideo non intelligitur quoad viuet.et hoc
vult gl.in.l.seq.in ver.finaliter donator.vnum tamen sciendum quod per hec
verba quoad viuet stipulatio non finitur ipso iure sed ope exceptio
nis vt no.in.d.§.i. Sequitur aut.item quam per te vide. Et scias
quod hic non potuit intercsse ad scribendum quia fui ad videndum
quosdam libros quos magnificus dominus meus dominus e
Otto de tertijs tyrannice castri noui tertiorum comes et Regi
ne ciuitatis patrie mee dominus &c.fecit portare in duabus ca
stellatis quos lucratus fuerat cum familia sua in stipendijs suis
viriliter de quibus nullum erat.MCCCCVI.die.xvi. Junij in quo
eclipsis solis fuit ab hora nona vsq; ad.xij.et vltra quod mihi sin
gulare hucusq; fuit: quia prius nunquam videram eclipsationem solis
quamquam lune pluries vidissem.et precipue de hoc anno prima die
huius mensis scilicet Junij hora quarta noctis &c.

1 ¶ Promittens certum pondus argenti potest illud in mas
sa ciphis vel moneta soluere.
2 Donans certum redditum annuum ex suis possessionibus debet
dare fundos mediocres eiusdem redditus.et iiij.seq.
5 Donator certi numeri ad mediocres et non ad meliores tenetur. f
6 Donator non habens numerum quem donauit eius estimatio
nem dare debet.
7 Donatio annua censetur facta alimentorum causa.
8 Donatio omnium vel quote bonorum valet et insinuari debet.
9 Actio dator propter nudum donationis pactum.et.et no.o.
1 **Si quis argentum.** e†Si quis
ex causa
donationis promisit certum pondus argenti potest
f illud dare in massa^f vel ciphis iusto precio estimandis

a ↪ An donatio ob causam. Tu dic quod donatio ob causam et de futuro debet insinuari alias non.de quo vide gl.i.l.Lattilius.l.ij. non merito.et ibi posui in addi.ad dictam gl.l.ij.gl.si me ram.ff.co.tit.o.pau. de ca.con.ca.

q ¶ Si quis autem.de hac materia vide spe.de dona.ti.tit. de instru.edit.§. porro.v.donatio autem.vbi sentit contrarium sed Jo.an. ibi non sequitur cum et vide etiam ad predicta ibi Jo.an.et adde spec.de dona.§.i. sup v.quoddam vbi ponit aliqua notabilia.

c ↪ Tot donationes. Tu vide de hoc quod clausula illa nihil operatur per bal.l.l.i. v.et est ali.ad donationem.C.quando dicitur le ga.cedat.col.i.et l trac.clausula in l clau.C.vl.tit.fit.et donationes. Sed vide de optima caute la quam ponit T ho. ferrari^9 i suo trac. cautelarum.cau.xxx iij.incl.donatio ex cedens summe.

d ¶ In vita sua tantum an promissio annua transeat ad heredes vide bar.i.l.stichum §.stipulatio.ff.de vb.ob.et ibi doc.et vide bar.l.l.si idem. i prin.ff.de iur.om. iud.i v.quorum iustis legibus quoniam statue tenuitur insinua tioni vide bar.in.l. modestinus.ff.co.et no.l.l.si quis scribendo.C.de pac.et quod ibi Bario.

e ¶ Si quis argentum adde bal.l.l.iuris gentium.§.igitur nuda ff.de pac.et Bal.i l.si pacto quo penam C.de pac.quod hec.l. non habet locum i presum pta donatione et ociatur actio et narrare velle bar.l.l.iuris gentium.§.quinto.et l.bacten^9.§.i.o con stitu.pecu.

f ↪ In massa dico ergo quod promittens soluere certum pondus auri potest illius estimationem solue re.de hoc vide.bart. l.i.ff.de au.et ar.a lega.

¶ Oppo. quod promissio non teneat vt. l. cum post. §. gener. ff. de iure dotium. Sol. hic de pondere certo vt in glo. i. in princip. ¶ Op. quod estimatio solui non possit vt. l. i. §. ff. de au. et argē. leg. Sol. quod hic ad certum pondus in re certa se nō retulit li/ cet in genere de argento certe lige loquutus fuit in contrario de certa specie dixit. ¶ Oppo. ad idē de. l. paulus. ff. de solu. Sol. vt in tertia glo. et primo quod hic speciale fauore liberalitatem exercentis. et istam tenent. Pe. et Cy. ¶ Aliam dat gl. aut pecu nia est ere contaminata et non potest aut non est ere contamina/ ta et potest. et ista non videtur tuta per istum tex. nam si hic pon/ dus esset ere contaminatum licet multum plus esset argentum ꝙ es pecuniam in eadem contaminatione vel liga soluere pos/ set vt vic in litera probatur et sic prima videtur tutor quinimo fortcetiam deterioris lige dummodo valet estimationem mas/ se et hoc fauore liberalitatem facientis vel latius vt aliqua con/ traria tollant. dic aut nos sumus in casu quo res ipsa designat ad quid obligatio erat contracta vt in mutuo: et tunc aliud pro alio solui nō potest vt. l. ij. §. mutui. ff. si cer. peta. ¶ Et est ratio quia alias non redderetur vt tacite actum videtur vt. l. cum qd. ff. si certum peta. nec etiam in eadem qualitate redderetur. ar. ff. de iure do. l. in dotem date. et ideo pro argento mutuo ad pon/ dus dato vel pro pecunia numerata que sit argentea non potest reddi pecunia ere contaminata nec valet debitor dicere quod po test reduci in pecuniam mutuam: quia replicabit creditor quod in ista materia nō fuit mutuata nec tibi reductio minus est faci lis ꝙ mihi. ideo tibi non fauendum. ff. de consti. pecu. l. i. in prin. et depos. l. i. §. merito. Aut nō sumus in casu in quo res ipsa desi gnat ad quid obligatio contrahatur: et tunc aut debetur genus aut species certa aut quantitas certa primo casu si vult soluere vnum genus pro alio genere soluere non potest si vnam speciem illius generis pota stichum pro vno seruo vel homine in genes re debito potest vt. l. legato generaliter relicto. ff. de leg. i. et vide quod ibi no. ¶ Si vero vult soluere quantitatem pro illo gene/ re dic quod etiam non potest si illud genus reperiri potest vt. d. l. ij. §. mutui alias posset. imo etiam post moram tenetur vt. l. vi nū ff. si cer peta. et. l. in hac ff. de tritic. ¶ Secundo casu aut spe/ cies debita non potest haberi et tunc potest. imo et compellitur estimationem eius soluere vt. l. non dubium ff. de. leg. iij. cum si. aut per debitorem potest haberi: et tunc illam compellitur solue re. fallit ratione dote separationis vt. ff. de le. i. l. si domus. §. qui consitetur. et. ff. de fund. instrumen. l. quesitum. §. vxor. ¶ Item fauore liberalitatem exercentis vt hic. nam his casibus sufficit vt estimatio soluatur. ¶ Tertio casu si vult soluere illam quan/ titatem re est clara quod potest nec questio locum habet. ¶ Si autem non quantitatem sed speciem: et tunc aut est debitor quā titatis respectu illius speciei quam offert et potest illam soluere vt. l. miles. §. i. ff. de re iudica. aut non est debitor quantitatis re/ spectu illius speciei sed alterius vel nullius. et tunc si constat eum illam quantitatem soluere posse non potest nullam speciem of/ ferre vt. l. cum a quo. C. de solutio. ¶ Si autem constat eum sol/ uere non posse: tunc cogitur creditor in solutum de bonis eius recipere: et tunc aut id quod debitor offert vel quid aliud magis placitum creditori dico vt dixi in aut. hoc nisi. C. de sol. et in aut. hoc ius porrectum. C. de sacrosanctis eccle. et hec de isto primo sufficiant.

a ¶ Ex possessioni bus suis. Tu vid. de hoc bar. l. l. iij. ff. de vi. tri. et olco leg. Dy. cy. bal. et alios. i. l. si dom^9. s. pnci. ff. d lega. iij.
b ¶ Donatio toti^9. An donatio oīm bonoꝝ valeat vid. bar. i. l. solita. et qd ibi posui i apostil. l co. vl. C. d remis. pign. notaui post istum l aut. si qua mulier. nu. xv. lēl. si donat eccl'e. C. de sa. san. ec. Pa nor. l. c. nulla eccle siastica. n. xi. et ibi posui i apostil. l v. psentia et futura. extra d ꝯces. pbē. feli. i. c. ipsitia. col. iij. v. l glo. ibi v. de vniuersa. v. fꝫ cer te quātis. extra d pba. bar. no. ꝯsil. lxxvi. lei. pꝛ filio. Pe. phili. cor. cō si. clxxvi. inc. l pre sentivol. Ang. ꝯs. clxxxi. ki. l dei no mine et sue infis. Soc. ꝯsi. cxxxv. l q. visa in pn. vers. adduco. et pau. d cast. vo. ij. et in suo tract. sal. re. cvij. in v. donatio to/ tio vide bar. l. l. sti pulatio ista. n. iij et qd ibi posui in apostil. i ver. psētia et futura. vbi ple/ nil. ff. de verb. ob.

2 **Si uero.** ¶ Casus. † Donans certum annum red
a ditū ex possessionib^9 suis ^a necesse habet dare fundos mediocres eiusdem redditus. hoc. d. et notabiliter. ¶ Glo. hic opponit quod aliud solui non possit donatario in/ uito vt. l. cum qui. C. de solutio. et. l. ij. §. mutui. ff. si certum peta. ¶ Glo. soluit tribus modis. Primo quod hic dantur pignori per. l. lucius. ff. de alimen. leg. sed hanc reprobat vt in ea. ¶ Aliꝫ quod hic promisit dare possessiōes tanti redditus. hoc destruit tex. vnde glo. dicit quod speciale hic fauore liberalitatem exercē tis ne teneatur habere curam et diligentiam prediorum: sed di/ mittatur donatario ad instar fructuarij et alimentarij quod de/ clara vt sequitur in gloss. vsqꝫ ad versicu. item hoc. ¶ Sed ab ex tra opponitur quod solutio non sit bona quia text. dicit quod necesse habet et c. sic fauore donatoris hoc non est inuentū. Pre terea de significato verborum nos videtur fructuarius neqꝫ ali/ mentarius. ideo possessiones videntur deberi vt sue sunt sicut de militia anni redditus empta vt. C. de inofficio testamen. l. omni modo. §. imputari. Sol. quod glo. non dicit quod sit vsu/ fructuarius neqꝫ alimentarius: quia dicit ad instar: et bene sonit quod nullum simile est idem vt. l. quod nerua. ff. deposi. et. l. non possunt. ff. de legibus. et quod proprietas ei non debeatur pa/ tet. §. in versicu. si autem donator. in fi. ¶ Nec obst. hec litera in verbo necesse: quia non vt teneatur tradere possessionem si non velit: sed cum vult necesse habet mediocres tradere. et sic necessi/ tas non est in tradendo sed in qualitate possessionum. ¶ Que/ ro modo quid si nominauit certum fundum ex quo dare promi/ sit. Dico quod ex illo dabitur vt lege cum certus. ff. de vino tri/

3 ti. et oleo lega. vt in fine glosse. ¶ † Iuxta quod quero quid si an/ nui illi redditus nō sufficiant ex illo fundo nominato an aliun/ de supplere teneatur: vel de perceptis vltra in sequenti anno. Dic aut fundus apponitur ad designationem tantum faciendum: et tunc suppletur ex alio fundo vt. ff. de legatis primo. l. quidam testamento. et de alt. et ciba. lega. l. lucius. Aut apposuit ad taxa tionem seu limitationem: tunc ex alio fundo non debet prestari vt. ff. de verborum obliga. l. inter stipulantem. §. sacrā. et quan/
4 do dies leg. cedit. l. firmio. in princip. ¶ † Sed an de eodem pu ta in sequenti vbertate secundo et pleno. Dic aut promittit sim/ pliciter certa quantitas puta centum corbes frumenti vel vini aut quantitas annua. Primo casu ponderanda sunt verba. Quia aut quantitas est simplex aut conditionata. Exemplum primi si dicat centum corbes ex tali fundo: et tunc in sequenti an no debent suppleri vt dicta lege firmio. Exemplum secundi si dicat centum corbes ex eo quod nascetur in tali fundo: et tunc in sequenti anno non suppletur vt. l. cum certus. superius alleg. et ff. de contrahenda emptione. l. si debitor. §. nec verisimiliter. ¶ Et est ratio quia relatiuum quod adiectum verbo futuri tem poris conditionem facit vt. l. stichus qui. de legatis primo. et le/ ge nuper. ff. de leg. iij. Secundo casu quando quantitas est an/ nua redditus vel fructuum tunc suppletur et prestatur ex sequen/ tibus annis vt. l. legatum. §. vini phalerni. ff. de an. lega. secun/ dum Pe. et Cyn. et est ratio quia licet relatiuū quod faciat con/ ditionem si nascatur tamen multiplicatio quantitatis et annorū suppleri facit qd in primo anno deficit si in secundo plus nasca tur ꝙ debeatur.

5 **Similiqꝫ modo.** † Donator certi numeri seruorū tenet ad medio/ cres nō ad meliores nec potest dare peruos. h. dicit. ꝯcor. i lega to et stipulatione sunt in gloss. ¶ Opponi. quod deteriores da/ re possit vt. l. fideiussores. ff. manda. de verbor. in obligatio. l. tri ticum. gloss. non soluit. sed ibi in tritico in genere promisso cu/ ius non est dare speciem ita vilem quam non sit melius habere quam non. hic in genere seruorum cuius aliquod est melius nō habere quam habere. ideo tales non potest dare vt hic secundū docto.

Si autem. Iste tex. remouet vnum dubium circa quelibet ex casib^9 trib^9 suprascriptis.
6 ¶ † Casus. Si donator non habet argentum vel annuum reddi tum seu numerum seruorum quem donauit ad eius estimatio/ nem hic taxatam recurritur et si estimatio non excedit legitimaꝫ summam non indiget insinuatione alias sic. hoc dicit. ¶ Que/ rit glo. an statim quantitas. xv. annorum sit soluenda. et dicit ꝙ non: sed per singulos annos et si compelleretur interusuriū me/ dij temporis deduceretur. ¶ Hoc vltimum non potest esse verū si statim teneatur estimationem integram soluere: quia tunc in/ terusurium non est dare. vnde Pe. contra glo. dicit quod totam estimationem statim soluet nec vllum interusurium deducitur: quia hoc totum in fauorem donatoris est factum vt vltra non teneatur. Et ideo dicit quod glo. etiam in fi. non bene dicit dum dicit si plus viuat plus prescribatur et c. quasi sit hec vna compo sitio quam lex si facit. hec pars magis conuenit huic litere in verbo prestet et in illis verbis in. xv. anois que coniunguntur cum verbo estimationem quia in accusatiuo non in ablatiuo ca su sunt scripta. et sic non coniunguntur cū verbo prestet. ¶ Que ro quare dicit de. xv. an. respondet glo. quia tantum viuere pre/ sumitur quod non placet quia longeuum vite hominis spacium est centum annorum vt. l. an vsusfructus. ff. de vsufru. et. l. fi. C. de sacrosan. eccle. sed ratio est positiua: quia sic principi placuit do natoris fauore vel vt redderentur certi an indigent probatione
7 vel non. ¶ † Quero an donatio annua intelligatur facta cā ali/ mentorum et gloss. ista dicit quod sic. l. cum hi. §. is annos. ff. de transactio. sed illa in legato loquitur et forsan in homine paupe re non diuite. vnde glo. dicit quod hic ei facta fuit quo ad viue/ ret alias morte non finiretur. ¶ Istam glos. not. quia clare sen/ tit quod nisi hec verba quo ad viueret apponantur non subin/ telligantur licet glos. in. l. stichum. §. stipulatio. ff. de verborum obliga. dicat subintelligi et male vt dixi in. l. precedenti. in. §. fin. vbi vide.

8 **Sed si quis.** † Donatio toti^us vel quote bonorū
b valet et requirit insinuationē si exce/ dit legitimum modum. h. d. ¶ Querit glo. quando donauit bo na sua an habebit ratio ne egeat. et dicit quod sic et bene nisi sit opifex ita quod ex opera et artificio viuere possit. arg. ff. de libe. agno. l. si quis a libe. §. ij. hanc glo. signa et tene cordi quia locum habet in omnibus qui habent beneficium vt deducant ne egeāt secundum doc.

Sed si quidem. Si donator retinuit sibi vsū fructū rerū donatarum in/ telligitur illas tradidisse et si non retinuit cogitur illas tradere etiam si nudo pacto promiserit qd obtinet etiam in donatiōe ad

pias

pias causas & donationes trāseūt ad heredes active & passive.
9 ¶ †No. qđ propter nudū pactum[a] donationis datur actio pro
a pter nudum pactum. ideo dixi qđ glo. hic dicit qđ datur condictio
ex .l. ista. & glo. etiam hoc innuit ex eo qđ nomen actionis nullum
est vt. ff. de condictio. ex lege. l. i. & ita tenet Jac. but. & do. merali
et quandoque abutendo dicant ex nudo pacto donationis dari
actionē. ¶ Sed quero an hoc procedat etiā in donatiōe cā mor
tis dic qđ sic qđ nō est diuersa ratio imo maior. & ita tenet glos. ff.
de le. ij. l. cū pater. §. meuio. ¶ Quero que potuit esse ratio mo
uens imperatorem ad hoc statuendū vt nudū pactum sufficiat
& mihi videtur duplex. vna ne incaute procedant ad donandum
scientes quod fidei humane nihil magis conuenit qđ seruare cō
uenta. & hāc colligo. §. l. proxima. §. si autem. per diuersa tempo
ra. in fin. Alia est ne sub tali pretextu fraudent eos quibus con
uenerunt dare ex donatione qui forte sub hoc pretextu interim
multa seruitia eis et forte donaria remunerandi causa del putan
tes hec consequi eis impenderet: & ratio colligitur hic dum di
0 cit. non quibusdam excogitatis artibus &c. ¶ †Nunc pro intel
lectu huius. §. quero dixit quis. ego donabo tibi talem rem per
pactum conuenio tecum quod donabo tibi talem rem an ex ta
li pacto detur actio. Ego dico quod non: quia de presenti non
est donatio sed conuentio de donādo in futurum vt in simili no
ta. ff. de eo quod certo loco. l. in bonefidei. & ff. de pigno. actio. l.
titius. & ideo conuentio est innominata nec actionem producit
sicut nec olim. ¶ Non obstat tex. iste quia si ponderas hanc. l. tā
in principio quam in quolibet sequenti. §. vel versiculo. et etiam
hic tota loquitur quando per stipulationem vel per pactum do
natio ex tunc inducitur vt dono tibi vel promitto per stipula
tionem vel per pactum tibi dare ex causa donationis. & sic pre
sentis. & ita tenui in. l. ij. supra de conditione ob causam. vbi ista
latius examinaui. ¶ Ultimo scias quod versi. monumentorum
obseruatione non refertur ad proxima sed ad superiora nec ob.
infra. l. proxima. ¶ Item attende quod sic intelligas quod per
istum textum donator possit compelli ad insinuationem vt pri
ma facie videatur probare ex eo habes optimum argumentum
quod si mutuaui Titio centum que repeto & ipse denegat. nec ha
beo instrumentum sed testes per quos non valeo probare vltra
summam. xxv. librarum virtute statuti municipij quod possum
conuenire vt de mutuatis faciat mihi publicum instrumentum
& si excipiatur mutuum nō poteris probare vt per testes fateor
vt ex tali probatione condemnetur ad reddendum. sed ego pro
bo ad aliud effectum scilicet vt faciat mihi instrumentum pu
blicum sicut hic ex donatione non ago vt condemnetur in totū
sed vt insinuetur. ¶ Et idem dico si agam vt instrumentum de
nuncietur et registretur in memorialibus quod tene cordi. Sed
vero ipsum donatorem ad insinuationem non posse compelli ni
si actum fuit vt insinuetur. ar. §. cod. l. sancimus. circa princi. & in
l. prox. §. si.

a ¶ Insinuatio non requiritur pro datis in redemptionem ca
ptiuorum.
2 Donata in vnam causam in aliam conuerti non debent. et nu
mero. 3.
4 Renunciari quando possit legibus requirentibus insinuatio
nem. & nu. 5.

Si quis pro redēptione.

1 †Pro dato vel remisso in redemptionem captiuo
b rum[b] non requiritur insinuatio nec in datis in lite
bus per magistros militum nec in donatis ad domus refectio
nem in alijs sic si excedant quingentos aureos non si trecentos
vt antea. hoc dicit. ¶ Nota quod statur sacramento expenden
tis in redemptionem captiuorum & in refectionem domorum
quod facit vt commissariorum vltimarum voluntatum que in
pauperes faciunt distributiones stetur sacramento vt hic in gl.
2 & ibi vide leges ad idem facientes. ¶ †Item nota quod dona
tum in vnam causam in aliam conuerti non potest vt hic. in ver
sicu. eandem. in fine. ¶ Item not. ex ver. cetera etiam quod do
nationes facte ob causam veniunt insinuande preterquā in casib⁹
precedentibus. & circa hoc vide quod scripsi in. l. illud. supra de
sacrosancta ecclesia. ¶ Item not. quod hec. l. est illa que sum
3 ma trecētorum aureorū ampliat vsque ad quingentos. ¶ †Op
ponitur quod in aliam causam pecunia conuerti possit vt. ff. eo
dem lege secunda. §. fina. & l. sequenti. Solu. vt in glossa. vel cla
rius aut hoc expressum fuit prohibitum a donante: & verum di
cit glossa. aut hoc non fuit prohibitum: & tunc aut causa fuit im
pulsiua: & tunc potest in aliam causam conuerti vt in contrario
aut finalis: & tunc non potest vt ibi. et presumo autem hic fina
lē: si ruina erat preiudicialis donanti & reedificatio vtilis vel si
ruina difformitatem vrbis inducebat nō alias. ¶ Opponitur
quod non tantum in his tribus casibus insinuatio non requi
ratur sed in alijs enumeratis in gloss. in qua adde ibi imperia
li scilicet actiue vt. l. sancimus. vel passiue vt in autentica item.

a ¶ Propter nudū pactū adde bar. i. l. iuris gētiū. ff. de pac. & ibi do. alex. & adde quod
donatio hodie nudo pacto perficit si in eo cā exprimat sec⁹ simplr ꝓmittat sine causa
bar. in. l. si tibi. ff. de pactis. in si. prin. & bal. i. l. si. §. si cer. pe. qđ donatio hodie nudo pa
cto perficit est gl. et & bal. in. l. si donationes. §. de ꝯbē. emp. qđ verū ēt si sit conditiona
lis gl. fin. & alex. l. l. si qs eū. de iureiur. & adde Soci. ꝯsi. clxxix. ici. viso testō dñe. vʒ. qđ
speciale est l secūda parte char. lxij. qđ donatiōis ꝯuētio parit actionē ad agēdū lʒ regla sit in ꝯriū. Ite adde ꝑfatū Soc. ꝯsi. cxxv. ici. visa ꝯtin gētia facti vʒ. nec prio ob. eū vʒ. seq. in secūda pte chart. cxuij.

ibi posita & ibi. l. minoribus. dic vel etiam hodie minorib⁹ si de
earum commodo tractetur. vt in auc. ibi posita. §. l. fina. in codē
titu. & in si. glo. dic & in dote: vt. l. fina. §. de iure dotium. & l. cum
mulier. §. de donatio. ante nupt. & sic sunt octo casus vel nouē.
¶ Oppo. ab extra contra tex. quod res hostium efficiatur capi
entium: vt. ff. de capt. & postli. reuersis. l. si quis in libello. ff. de
acquiren. rerum domi. l. v. §. fin. & sic non assignentur duci belli.
4 Sol. vt dixi i. l. ab hostibus. §. de captiuis. ¶ †Quero ab extra
an huic. l. & alijs insinuationem requirentibus possit renuncia
ri. & dixit Jaco. de bel. in questione ista per eum disputata quod
nō: quia ius istud est publicum vtilitate ne per metum vel frau
dem donantes grauiter ledantur que duo coram iudice cessare b
presumuntur: vt. §. de his qui per me. iudi. l. i. & ff. quod metus
causa. l. fina. Item quia reipubli. expedit ne quis re sua male vta
tur. institu. de his qui sunt sui vel alie. iur. §. i. sed donando male
vtitur: quia donare est perdere: vt. ff. eo. l. filiusfamilias. Item qđ
legi prohibenti alienationem. vel quid fieri non potest renuncia
ri vt notanter dicit glo. §. de fideiusso. do. den. l. i. vbi vide. Item
ne vna via prohibitum concedatur alia: vt. ff. de tuto. & cur. da.
ab his. l. scire oportet. ff. de condi. & demonstra. l. heres meus. §.
fina. hoc idem tenuit Joan. andre. in addi. super spec. de instru.
edit. §. porro. hoc etiam tenet Bartho. §. eodem. l. sancimus. §. si
quis autem. ista ratione: quia legibus que dant certam formam
c in constituendis actibus hominum renunciari non potest: [c] vt
ff. de pact. l. ius publicum. & de lega. i. l. nemo potest. & ita sequor.
5 ¶ †Sed vltra querit Joan. andre. vbi. §. quid si sit iuratum[d] de
d non veniendo contra renunciationem. & dicit quod tunc valet b
propter iuramentum: vt. §. si aduersus vendi. aut. sacramenta.
cum ibi notatis. in. ij. glo. & extra de pactis. & c. cum contingat.
& de pact. c. quamuis. lib. vi. & quia donatio non est penitus ini
mica legi: quia non ex toto & simpliciter improbata: quia tenet
infra legitimam summam: vt. §. cod. l. sancimus. & hoc nisi vi vel
metu iuramentum fuerit extortum per dicta iura. & ita scribit
in. d. §. porro. ¶ Sed Bal. in. l. illud. §. de sacrosanc. eccle. tenet
contrarium per nota. in. x. collatio. in titu. de pace iuramen. fir
man. c. item sacramenta. vnde sumitur dicta auc. in. ij. glo. & ma
xime in questione de muliere renunciante velleiano & iurante. et
etiam quia hec renunciatio est contra formam datam & ius pu
blicum vt dixi superius. sed iuramentum contra publicam vti
litatem non ligat vt ibi notat glo. ergo &c. ¶ Item quia dona
re est perdere vt superius dixi. sequitur quod iuramentum est in
discretum & sic non valet. vt auc. quod eis. §. de nupti. Item quia
eadem facilitate induceretur ad iurandum qua ad immensum
donandum. & ne fiat fraus huic legi. & l. sancimus. §. eodem. & ne
vna via concedatur quod alia denegatur cum veterū scita non
sint mutanda in huiusmodi donationibus: vt. §. de sacro sanc.
eccle. l. illud. in si. ¶ Non obst. capitula in contrarium allega.
quia in suis casibus & diuersis a nostro loquuntur qui extendi
non debent. & hoc maxime si dolus donatarij intercesserit. licet
non metus nec violentia interuenit vt. d. capitulo quamuis.
¶ Potest addi alia ratio quia si renunciatio est nulla non dici
tur venire contra proprie loquendo: vt. l. non dubium. §. de legi
bus. Item quia cum in hac insinuatione nulla vertatur cause co
gnitio sed simplex publicatio in actis: vt. §. eo. l. in hac. sequitur
quod non sic publicate sunt occulte & suspecte: & non videntur frau
de ex vtriusque parte carere: vt. §. eodem. l. doan. & quod ibi not.
cogitandum relinquo. ¶ Ultimo queri potest de duobus fra
tribus qui pro bonis suis conseruandis promiserunt sibi inui
cem omnia bona sua sibi dari post mortem ꝑcedentis sine libe
ris cum pacto quod reuocari nō possit per quod apparet quod
non est donatio causa mortis: vt. ff. de donatio. causa mortis. l. d
senatus. §. mortis. in si. & ibi not. an ab heredibus premorientis
potest superuiuens ista bona petere omnia supposito quod nul
la facta fuerit insinuatio sed remitto ad ea que scripsi. §. de pa
ctis. l. finali. §. sed iuxta hoc. & ibi tenui cum Joan. and. quod sic
ibi vide.

Uerba. In contractibus verba non sunt ponen
da ex quib⁹ nullus resultat effectus. hoc
dicit. Salycetus.

¶ De donationibus que sub modo. Rubrica.

¶ Continua rubricam vt in gloss. & quere vt in ea de differentia
inter modum & conditionem. & dic vt in ea. & adde cum vero ꝑ
qđ. vt not. in. l. i. §. de his que sub modo vbi omnium trium poni
tur differentia.

b ¶ Captiuor. Ad
de an hec lex hēat
locū in incarcera
tis ꝑ maleficio vi
de bal. i. l. illud. in
prin. §. de sac. san.
eccl. & no. hic tres
casus in qbus do
natio non reqrat
isinuationē alios
tres enumerat h
gl. & vide Jo. an.
in addi. ad spe. et
ibi Spe. in ti. de
istr. edi. §. porro.

b ¶ Renūciari non
pōt. no. qđ solēni
tati insinuatiōis
ex forma statuti
iducte vel de iure
cōi nō pōt ēt cū iu
ramēto renūciari
ad qđ adde Bal.
i. l. illud. §. de sacr.
sanc. ecc. & i. l. de ara
§. e. Jo. de imo. in
c. cū ꝯtingat i rep.
de iureiur. ad si. p
tres chartas vʒ. cir
ca quartā. vbi re
fert. doc. cano. cōi
ter tenere ꝯriū vi
de Bar. & alc. ple
ne i. l. modestinus
de do. & in. l. nemo
pōt. d. le. i. Ex. h et
pau. de ca. ꝯsi. xcvi
ij. vbi tʒ idē & et cē
cōem opi. & i cōsil.
ciij. vbi tʒ Jo. an.
i addi. spe. de istr.
edi. §. porro. & tʒ se
de. de se. ꝯsi. cclij.
& Lud. l. d. l. mode
stinus qui refert
Ange. ꝯsuluisse. et
Jo. pe. de pa. i ꝯsi.
ici. i noie dñi Jesu
x. & ver. prīa fronte.

d ¶ Quid si sit iura
tū. adde soci. cōsil.
lxxvij. ici. i pñti cō
sultatiōe circa me
diū. v. col. in pria
pte chart. cxxiiij.
vbi h alr. ꝯ opi. sa
ly. hic sequit. & ad
de ꝑfatū Soc. ꝯsi.
ccxv. ici. visa pcedi
cta vʒ. nec ob. in se
cūda parte. char.
xc. vbi hec idem
inducit & allegat.

1 Actiones contrarie simul possunt competere. ꝛ nu. 6.
2 Dominium re transfertur absq; traditione. ꝛ nu. seq.
7 Donatarius tribus concurrentibus moram purgare potest.
8 Rei vendicatio de iure speciali competens conditionem ob causam non excludit.

Si doceas.

Casus. donatum vitalimenta prestent nõ solũ potest cõdici si nõ prestentur[a] sed etiam rei vendicatiõe agi. h. d. ¶ † No. mirabile quod due actiones cõtrarie hic videntur competere simul. s. personalis
2 ꝛ realis: sed dantur ad diuersa vt in glo. ¶ † Item no. casum singularem in quo dominium re transfertur ipso iure absq; traditione. ¶ Opponi. quod imo agatur prescriptis verbis vt. s. tit. j. l. legem. ꝛ. s. de contrahen. emp. l. si donationis. Solu. quod illud verum si vult agere ad implendum conuenta hic quãdo ad repetendum data quia non implentur conuenta vt in glos. vsq;
3 ad ver. quintum. ¶ † Opponi. ij. quod condictio ob causam non detur quia donatio est hodie contractus nominatus cum ex solo pacto actionem producat vt. s. ti. j. l. si quis argentum. §. fina. ꝛ ex productione actionis cognoscuntur nominati ab innominatis. l. iuris gentium. in prin. ff. de pac. sed in nominatis nõ habet locum condictio ob causam vt. l. si pecuniã. in prin. ff. de condi. ob causam. ꝛ. ff. de rerum permu. l. j. §. pe. ergo ꝛc. Sol. vt glo. quod hodie habemus dicere quod hic speciale alimentorum fauore. ¶ Alij ab extra voluerunt dicere quod etiam hodie remanet innominatus[b] vt olim: quia non ex pacto sed propter pactũ datur condictio ex lege sed non curo hoc hic examinare: quia
4 examinaui in l. ij. s. de condi. ob causam. ¶ † Oppo. tertio quod vtile dominium non transferatur sine traditione vt. l. traditionibus. §. de pac. Sol. vt sequitur in glo. in ver. item rei vendi. qđ hic speciale fauore alimentorum sicut ꝛ alias fauore eccle. idem
5 statuitur in. l. si. s. de sa. sanc. eccle. ¶ † Opponi. iij. quod non sit hoc tantum fauore alimentorum quia idem in pacto adiectionis in diem ꝛ legis commissorie vt not. in. l. traditionibus. s. de pac. Sol. vt sequitur in glo. quia ꝛ ibi est speciale quod intelligo qñ pactũ apponitur ad rescindendum titulum puta res sic empta quia tunc sicut a principio dominium non potest trãsferre sine titulo: ita remanere ex postfacto vt. l. nec vtannius. ff. de fideius. ꝛ ideo dicit glo. quod ibi directuz transfertur hic vtile. quod
6 est notandum. ¶ † Op. quod iste due actiones non simul competant cum sint contrarie quia condictio ob causam supponit agentem non dominum vt. ff. de condi. ob causam. l. fi. ꝛ insti. de actio. §. sic itaq;. ꝛ rei vendicatio supponit eum dominum vt. s. de condi. l. fi. ꝛ de fur. l. j. Solue vt sequitur in gloss. vsq; ad fi. qz hic dantur ad diuersa vel secundum Pe. tunc rei vẽdicatio admittit secum condictionem ob causam quando rei vendicatio competit pleno iure domino: sed quando non est pleno iure dominus sicut hic quod satis in idem recidit: sed illa glo. declarat
7 ad quid vna actio competit ꝛ ad quid alia. ¶ † Querit Cy. an donatarius iste possit moram purgare. ꝛ dicit quod sic tribus concurrentibus. s. quod lis non sit contesta. ꝛ infra modicum tempus ꝛ quod non intersit aduersarij vt. ff. de ver. ob. l. si ita stipulatus. ꝛ. s. de transac. l. si maior. ꝛ de condi. inser. l. si plures sed vide que dixi in. l. magnam. s. de contrahen. ꝛ commit. stip. ꝛ in. l. si pacto quo penam. s. de pac. ¶ Ulterius collige bonuz consilium ex ista. l. quod vbi rem tradens alicui vult eius alienationem prohibere adijciat quod tradit ob aliquid annuatim sibi prestandum pro alimentis. ꝛ ita consuluit Bal. in. l. ea lege supra de conditione ob causam. sed vide quod dixi in. xiij. op
8 posi. ¶ † Item vt vides tu habes quod rei vendicatio que competit de iure speciali non excludit remedium ordinarium condictionis ob causam vt hic. ꝛ. ff. de donatione causa mortis. lege qui mortis. ¶ Et ex hoc dixit Pet. quod si esset statutum in ciuitate quo caueretur vt heres defuncti sine alia apprehensione intelligatur possidere omnia bona que possidebat defunctus tempore mortis sue quod statuto non obstante heres poterit intentare interdictum quorum bonorum vel beneficium legis fina. supra de edi. diui adria. nam licet fingatur possessor nõ propterea plene possidet cum alius possideat vt de domino hic dicitur. et sic non obstat quod illa remedia non dentur possessori vt. ff. quorum bonorum. l. j. in fi. accedat. ꝛ ratio. l. quod fauore. s. de legi.

Si rerum tuarum.

Casus. donatio potest fieri ad tempus certum vel incertum. hoc dicit ad literam.

1 Donari potest alteri per alteruz ꝛ per eũ actio queri. ꝛ nu. 2.
3 Donator donatario pactum remittere potest quo conuenit vt alij restitueret. ꝛ nu. 4.

Quoties.

† Speciale est vt in contractu donationis alteri per alterum queratur[c] actio. h. d. ¶ Uel sic. Donatum alicui[a] vt post certũ tempus restituat alteri si non faciat potest per donatorem repeti. ꝛ etiam per donatarium secũdum vel eius heredẽ vtili actione peti. h. d. ¶ Oppo. de. l. stipulatio ista. §. alteri. ff. de ver. ob. vbi alteri paciscí quis non potest. So. vt in glo. quod hic speciale fauore liberalitatis contra qđ facit quia pro liberalitate exercentis facit vt ad ipsum potius reuertatur q̃ alteri debeatur. So. quod pro eo magis facit vt fides sua ꝛ ei data seruetur vt. l. j. in prin. ff. de pac. ¶ Oppo. ab extra de lege cõ rca. s. ti. j. Sol. ibi non voluit donare creditoribus sed eis tantum solui: hoc voluit huic secundo donare. Itẽ ibi creditores suas habent actiones vnde non sic faciliter eis de noua actione subuenit hic vul
2 lam habebat. ¶ † Oppo. cum glo. quod heredi huius mulieris nulla competat actio: quia nulla ei viuenti competijt cũ nõdum tempus venit. Solu. primo extra glo. quod hic forsan post tempus taxatum decesserat. vel secundum glo. licet nondũ tempus decursum esset: tamen ipsa creditrix erat in diem. ꝛ sic actionem habebat sed repelli poterat exceptione vt. ff. de ver. ob. l. eũ qui calendis. ꝛ. ff. man. l. si tibi mandauero. in prin. ꝛ transit glo. cum opi. consueta q; creditor in diem habeat ante diem actionem cuius contrariũ tenuit Pe. de quo plene scripsi. s. vt actio.
3 ab heredi. ic. l. j. ¶ † Circa casum huius. l. quero donator vult remittere donatario pacto quo conuenit vt post tempus alij restituat an possit. Et videtur quod non quia illi iam quesita est vtilis actio vt in precedenti opinione dixit secundum gl. ꝛ sic ei auferri non potest vt. ff. de pac. l. si. ꝛ. s. de actio. ꝛ obliga. l. sicut. ¶ Contrarium tenet Bar. in. l. qui rome. §. flauius. ff. de verb. obli. ꝛ hoc per. l. ij. ff. de seru. expor. ꝛ per. l. j. s. si mãcip. ita fue. aliena. vt manumittat. Ad obiecta aliter nõ respondet. ¶ Dic ergo q; ibi res ꝛ actio erat quesita ꝛ irreuocabiliter hic querenda secundum opinio. Pe. vel si quesita secundum opinionẽ gl. intelligi debet si donator perseueret in eadez voluntate. ꝛ sic nõ est quesita irreuocabiliter. ꝛ pro hoc accedat ista litera dum dixit iuxta donatoris voluntatem qui in proposito perseuerauit fatetur eius heredem mutare non posse vt in dictis legibus per
4 eum alleg. ¶ † Et ex his habes quod si post tempus ambo concurrent in agendo preferetur donator: lz in. l. per Bar. alleg. succedat ibi constitutio ꝛ faciat eum liberũ si tñ velles tenere cõtra Bar. Tu posses dicere quod in dictis legibus nullum ius vel actio ex illo pacto querebatur manumittendo. ꝛ ideo constitutio imperatoris emanauit que eum facit liberum sic nec hic añ. l. istam. querebatur huic secundo donatario cum igitur hodie ei queratur si statim quesita dicitur puto quod non possit reuocari per tex. s. ti. j. l. si quis argentum. §. fi. ver. cum enim in arbitrio. hec pondera vt subtilia.

1 Donatio perfecta an admittat conditionem.

Perfecta.

Perfecta donatio cõditiões nõ capit inuito donatario. hoc dicit.
1 ¶ † Querit glo. quid si donatarius consentit respõdet aut tempore traditionis cõsentit. ꝛ tũc sibi preiudicat vt. s. de actio. inter empt. ꝛ vendi. l. tẽpore. Aut post traditionem ita quod res est impleta: ꝛ tunc sibi non preiudicat quia res est perfecta ꝛ non est cui pactum coherat. Ista gl. in prima parte habet alias contrarias: videlicet in. l. si intra. ꝛ. l. in traditionibus. ff. de pac. ꝛ ille veriores secundum doc. ¶ Sed potest ista saluari vt loquatur secundum tempora antiqua secundum que ex pacto nudo donationis non habatur actio. nam tunc in traditione postea sequuta pactum postea apponi secundum nostra non procedit quia pactum est efficax ad agendum vt in glos.

Si quid.

Non refert quid ex equipollẽtibus fiat. h. d. ¶ Uel sic. donatio facta sub cõditione emancipationis habet effectuz quomodocunq; donatarius efficiatur sui iuris. h. d. ¶ Sl. op. de. l. cum pater. §. hereditatem. ff. de leg. ij. Solu. hic sunt per oĩa equipollentia quo ad potestatis dissolutionem ibi non quia mors ciuilis non consummauit effectum naturalis de qua testator loquutus fuit vt dixi in lege cum nobis. supra de episcop. ꝛ clericis.

¶ De reuocandis donationibus Rubrica.

¶ Continua rubricam vt in glos.

1 Donatio perfecta non reuocatur.
2 Donatio ob leuem iniuriam non reuocanda.
3 Obligatio ex delicto transit ad heredem.

Et si perfectis.

Casus. Donatio facta in liberum ex leui ingratitudine reuocatur[e] per patronum sed non per eius heredem. hoc dicit. ¶ † Nota primo regulam quod perfecta donatio non reuocatur. ¶ Secundo fallentiam quia fallit propter ingratitudinẽ. ¶ Tertio qđ ius reuocãdi pp igratitudinẽ non

---

a ¶ Si nõ pstent. vide bal. l. ea lege. s. de cõdi. ob cãm. q; nõ hãc alle. ꝛ vide l. j. qui absẽti. §. j. post bar. ff. de acq. pos. ꝛ adde Jo. au. iscõa addi. ad spe. in ti. de instrumẽ. edi. §. porro.

b Remanet innominat᷑. Tu dic hoc vt no. bal. l. j. si vt pponis. nu. viij. v. quo vtrũ donatio simplex. ꝛ q; sibi posui i apostil. in co. s. vbi ẽt notaui i apostil. adde salv. nu. vj. in versi. q; sic. s. de dona. ob causam.

c ¶ Queratur no. ex quo facit ad questionẽ de qua per bar. l. j. q rome. §. flauius. de ver. ob. ꝛ ibi vide Alexã.

d ¶ Donatũ alicui. adde Soci. cõsil. cccxxvj. ic. placet pclusio circa pnc. l. ij. parte. charta cxv. vbi hoc idẽ i ducit ꝛ declarat.

e ¶ Reuocatur sed quid de fructibus vide no. gl. l. l. generaliter. §. si qs. s. de fideico. liber.

non transmittitur ad heredem ut hic. nec in heredem: ut. j. eod. l. fi. ¶ Quarto quod liberalitas pvocat ad obsequia & servitia. ¶ Quinto quod ex sola negligentia libertus efficitur ingratus
2 & punitur. ¶ †Contra quod opp. qr atrox iniuria requiritur ad revocationem donationis: ut. j. eo. l. fina. Sol. hic speciale in patrono cui facilius iniuria committitur & gravior cẽsetur propter beneficium libertatis que in essentiam tribuit. ar. l. obtinet. ff. de regulis iuris. & l. venia. C. de in ius vocan. ¶ Oppo. ad idem qd ex solo neglectu non puniatur: ut. l. solo. C. de his causa. Solu. ut glo. qr ibi de libertate revocanda que est res inestimabilis. ideo ingratitudo commissa in faciẽdo requiritur hic de rebus aliis. ¶ Op. cum glo. ij. q res empta ex pecunia a patrono provẽta non revocetur. arg. ff. de fur. l. qui vas. §. fi. Sol. ibi pecunia ex re furtiva non processit a domino hic sic a patrono. Item ibi dominus rei subtracte actum illicitum facit hic licitum & modo a
3 iure permisso. ¶ †Op. contra finẽ qr alibi dicitur q obligatio ex delicto transit ad heredẽ. ut insti. de perpe. & tempo. actio. §. i. & §. heredibus. Solu. quod hic in extraordinaria ex quadam equitate inducta secundum Cy. Vel dic illud verum nisi intelligatur ex taciturnitate remissa ut hic simile de querela inofficiosi testamẽti. ff. de inoff. test. l. posthum. §. fi. Ultimo collige hic arg. quod si dominus feudum non revocavit propter feloniam commissam per vasallum heres domini revocare non possit qd dixit Jaco. de belui. verum. & idem Cy. argu. ff. de confir. tu. o. l. infirmando. & l. utilitatem. & latius scripsi in. l. omnino. in prin. C. de inoff. test.

1 ¶ Donatio non revocatur per subtractionem instrumentorum.

Si apud. Ex penitentia demõstrata facto vel verbo nõ revocatur perfecta.
1 donatio. h. d. cum seq. ¶ †No. q per subtractionem instrumentorum quis non potest revocare donationem licz subtrahat probationem. sed alio modo probabit. & etiã si alio modo non posset non tolleretur ius sed probatio: ut. l. duo sunt titij. ff. de testa. tuto.

a **Cum profitearis.** a Non licet donatori allegare turpitudinẽ suã ad revocãdam donationem. h. d. concordãtie sunt in glo. legis sequẽtis. & vide pte. h. d. Bartho. de Saly.

b **Illes.** Absentia mariti vel filiorum non est iusta causa revocandi donatum. h. d.

1 ¶ Mater donata filio ingrato revocare potest.
2 Donatio facta post scdm matrimonium revocari potest.
1 **His solis.** †Mater a filio igrato revocat donata si nondũ sunt alienata: tunc iure isto revocat si secundo non nupserit & caste vixerit. ¶ No. q luxuriã non dz plus consequi q̃ castitas & honestas. concor. sunt in gl. & ex hoc vr q pene statute contra secundo nubentes locum sibi vendicet contra luxuriantes secundum Barto. ¶ Quero que actiones competant ad revocandum istam donationem. responde ut in glo. & signa gloss. quia specialiter de rei vendica. utili non habemus text. & ll. allegate in gloss. loquuntur in donatione causa mortis: hic inter vivos. et text. noster qui dicit vendicationis habet effectum hoc non probat. ¶ Sed contra ista oppon. quod imo iudicis officium: ut. C. de libe. & eorum liber. l. ij. Solutio ibi de revocatione in servitutem: & sic libertatis non rerum de quibus hic.
2 ¶ †Querit glossa quid si post secundum matrimonium donatur. glossa dicit quod idem. sed Ricard. malum. tenuit quod revocetur. argumentum. ff. de arbitris. l. non distinguemus. §. sacerdotio. forte quod sunt concordes ut glossa velit quod non revocet si post donationem transit ad novum matrimonium. et quod revocet si ad novum non transit. nam post donationem nullam tunc iniuriam filijs. serva quod in auten. hic posita dicitur. Autentica.

Quod mater. In tribus casibus matri secũdo nubenti competit donati revocatio. h. d. ¶ Querit glo. an idem in pre secundam uxorem recipiente. & dicit qd non & bene. Bal. bo. de Saly.

1 ¶ Donatio propter carentiam liberorum illis susceptis revocatur.
2 Legitimatio naturalis an revocetur per susceptionẽ legitimorum.
b **Si nunquam.** b Hec est notabilis lex & singularis. ¶ Casus.
1 †Donatio quote bonorũ propter carentiaz liberorum
c illis susceptis revocatur c. h. d. Ut sic. donatio habet tacitam conditionez si liberos non suscipit: ideo eis susceptis revocatur. h. d. ¶ Quero hic loquitur de donatione facta liberto quid si extraneo. & dicit gloss. idem argumen. l. cum acutissimi. C. de fideicommiss. ¶ Item querit an ipso iure revocetur. et dicit quod sic quod declara ut in ca. ¶ Querit etiam quid si filio

a ¶ Cũ psitearis. Pro huius. l. limitatiõe dic sm Bal. q dz intelligi qñ donatio erit vera lz fraudulẽta secus si est simulata i fraudẽ facta de quo p bar. l. l. post cõtractũ. ff. de dona. & in. l. iusiurandum qd ex conventione. §. procur. nor. ad fi. ff. de iureiur.
b ¶ Si nunq. Ludo. roma. in. l. si vero. §. de viro. l. xlviij. ass. xv. ij. fallẽ. ff. so. ma. refert qd bal. hic determinat hãc. l. nõ habere locũ i donatiõe remuneratoria qd tñ nõ reperi. tñ in qbusdam lecturis reperit. & dicit q nõ hz locũ i donatiõe parva. & q non hz locũ si pr habuisset unicã filiã & donatione nati essent sibi plures filij.

suo donasset. & respondit quod non totum revocat ut. l. si totas C. de inoff. dona. ¶ Quero ab extra an huic. l. renunciari possit. & Jo. an. super Spe. de instru. edit. §. porro. ver. hoc autem. tenet quod non ex eo quia in favorem filiorum est facta & non donantis. ergo &c. ut. C. ut in possessio. lega. l. ij. & Pe cum ibi no. &
2 ff. ad legem falci. l. quod de bonis in fi. ¶ †Ulterius querit Cy.
d quid legitimari d fecit filium naturalem quia filios non habebat postmodum legitimos suscepit an legitimatio revocetur & arguit quod sic per hanc. l. ¶ In oppositum inducit. ff. de itine. actuq priua. l. ij. & de natu. libe. l. pe. cum fi. & ita dimittit. Sed adde qd hec ultima vera: qr beneficia principum decet esse mansura. & qr legitimatio concernit personam non res. & sic est revocabilis ut libertas. Item qr causa finalis legitimandi est ut filius admittatur ad honores dignitates & successiones que non cessat nec pater cogetur ei ultra suam legitimã relinquere. Bartho. de Salyce.

Donationes. Donatio in liberos futuris collata nõ revocat nisi ingratitudinis causa hoc dicit.

1 ¶ Donatio quinq causis revocatur. & nu. seq.
5 Feudum non aufertur filio ob feloniam patris.
1 **Generaliter.** †Donatio revocatur ex quinq causis in hac. l. scriptis & nõ revocata p defectum non potest revocari p heredẽ. h. d. hec singolaris lex cui nõ est similis i de
2 claratione causarum. ¶ †Oppo. quod non revocetur ingratitudine ut. ff. de dona. l. si pater. §. i. So. ut in glo. & no. quod donatio ob causam non revocatur ex ingratitudine sed ex defectu cause sic ut hic in litera. Oppon. ab extra quod ex levi offensa revocetur. C. eo. l. i. Solu. ibi in liberto speciale ut ibi dixi. ¶ Oppon. quod cause non sint nisi tres ut. C. eo. aut. quod mater. Solu. quod hic dicitur est regulare illud in casu illo est speciale.
3 ¶ †Quero an extra istas causas possit revocare glo. est sing. q dicit quod sic. & allegat suas leges non bene probantes. Cy. persuadet ea ratione quia ille qui dat alij magnas facultates equiperatur patri ut. ff. de confir. tuto. l. si patronus. ergo recipiens tenetur illum ut patrem alimentare ut. l. alimenta. in prin. & §. i. ff. de libe. agno. & hec opi. est equa licet glo. in. l. in condemnatione. in prin. ff. de reg. iur. dicat quod reperitur quod donatarius debeat alere donatorem. ¶ Quidam dixerũt quod donator rei singularis non tenetur ut in glo. illa sed donatorem universorũ bonorum sic ut in gloss. ista. ¶ Alij dicunt aut est factus egenus ex donatione quam fecit: & tunc alimentari debeat. Et est ratio quia & si non tradidisset sed tantom promisisset posset deducere ne egeret ut. l. cum ex causa. ff. de re iud. aut ex alia causa: & tũc non teneat. Sed Cy. magis placet precedens. ¶ Quod gl. in. l. in condemnatione. sit simpliciter vera probatur: quia beneficiũ rationis habende ne egeat non habet locum executione facta ut d. l. cum res. & d. l. in condemnatione. nec solvens repetit ut. l. nã si maritus. ff. de cond. inde. & l. cura. §. deficientium. ff. de mu. et ho. sed in illis recipiens tractat de damno hic de lucro. ¶ Opi. huius glo. videtur mihi equa quia adversam impietatem nutrit quinimmo inferre et non levem iniuriam videtur cum ad antidora sit ei obligatus ut. l. sed si lege. §. consuluit. ff. de peti. here. unde usq ad concurrentem quantitatem fructuũ rei donate videtur mihi de equitate eum pro alimentis debere ei conferre. alias in
4 gratus videtur. cogita. ¶ †Quero an in omnibus casib. hui d l. habeat locum qd dic in fi. dicitur ut ab herede non revocetur. dic qd sic preterq in illo qñ revocatur propter causam non impletam. Et est ratio qr illa revocatio fit de iure cõi secundum regulas: ideo heredi & in heredem debet transire. ¶ Quero que actiones ad revocandum competant dic ut no. C. eo. l. his solis
5 ibi dixi. ¶ †Ultimo hec. l. in fi. prestat. ar. qd patris felonia e feu
e dum non auferatur filio f ut in glo. Circa quod dic si pater vivit
f ut scripsi. C. de liber. & eorum liber. l. ij. si est mortuus distinguerẽ dixi. C. eo. l. i. & in l. omnimodo. C. de inofficio. testamen. quia aut pater tanto tempore dixit quod dominus eum placasare commode potuit vel non.

c ¶ Illius susceptis revocat. adde Soci. cõs. cclxiij. inci. capio primũ vers. i. q imo. in. ij. pte. chbar. clxviij. ubi videalle. & firmat & adde pau. de ca. l. i. tale pactũ. §. fi. ff. de pac. q verũ etiam si ficiurata bar. i. l. tma. §. imperator. in fi. de lega. ij. & Alex. cõs. lvi. ol. cõs. cccxvj. itẽ verũ et si sit renũciatũ sm Old. cõs. clxxiij. in fi. itẽ verũ et si fuit donata res minima bal. i. l. i. pe. col. C. de inoffic. dona. & bar. in. d. §. imperator. & Alex. l. v. cõs. & adde so. cs. cccv. inci. visa pdicta facti cõtingẽtia vs. circa primũ. q. cũ ver. sc. in. ij. pte chbar. xc. & cõs. cclxxiij. inc. pstantissime doctor. vs. circa primũ dico. circa mediũ in. v. pte chbar. cciij. Et p pfatũ Soci. cõs. cxlvij. inci. visa facti cõtingẽtia. vs. circa tertiã & ultimã. q. cũ veri. seq. usq ad fin. prime ptis chart. cccij. ubi an & quando virtute hui. l. donatio revocari possit & qñ non & an huic l. si vicq renunciari possit.

d ¶ Quid legitimãdo So. cs. cxxvi. inc. qd presentis consultationis. per totũ. in. v. pte chbar. c. ubi & idem allegat & disputat.

e ¶ Patris felonia. Tu vide de hoc Bal. in lege prima. supra eo. et ibi Cyn. et in. l. solennibus. supra de rei vendic. & in capitulo imperialem. §. in super. de prohib. feud. alie. per federicum. in titu. feu. Salv. in lege omnimodo. ubi credo posuisse in apostil. ad eum. supra de testamen. vide de hoc gl. in capitulo fina. & ibi Joan. de Imola. extra de dona.

f ¶ Non auferatur filio. Adde Bald. in. §. insuper. iij. col. de prohi. feud. alie. per federi. Ange. & vide omnino Bald. in. l. lege supra de leg. & Bal. in capitulo. i. ult. colum. q ui. mod. feu. amit.

a ¶ An absenti. ad. de Cy. ⁊ doc. qn̄o substituit̃ lvim fideicō. l. cū pr̄. §. eoꝝ. de leg. ij. l. militēs ad sororē. e. tit. sed confirmat̃ ad di. bal. hic.

b ¶ In pn̄tia qnq̄ testiū. adde ꝙ donatio cā mortis fi. cui ter⁹ vʒ corā testib⁹ nō videtib⁹ donatorē ꝓpter corā pā lʒ secus l testō alex. in. l. si nō speciali. ā. de testa.

c ¶ Dictio quondā. adde gl. ⁊ alex. in verbu defuncti. et bar. i. l. ej⁹ g. l. i. co. ⁊. i. op. ff. si cer pe. bar. ⁊ doct. l. c. ex pte. de fo. cōpe. ⁊ i spe. de istru. edic. § viij. vl. qdā ita. ꝙ dictio quōdaʒ subaudit̃ i instrūis ꝓ eoꝝ validitate nisi in reb⁹ vt sive vinea. nō itelligit̃ de quōdā vinea sʒ de ea q̄ in pn̄ti sit vinea bal. i aut̃ h̄ amplı⁹ vlti. col. v. Ite dixit q̄ illa ꝑs de fideicō. sed qd si quōdā sit posita i istr̄o vt fili⁹ quōdā titij an vitiet̃ istrumētū sicuti⁹ vi qut bar. ⁊ ale. i. l. i. §. i. ꝙ op. no. nun.

d ¶ Sine isinuatiōe. Tu dic ꝙ si statuto aliūd̃ dicet donationē nō isinuatā non tn̄ ꝯprehēdit donationē cā mortis q̄ appella tiōe donationis venit donatio inter viuos. vt est tex. sino sing. i. l. filiusfa. ff. de donatio.

¶ De donatione causa mortis. Rubrica.

¶ De alia specie donationis tractat.

1 ¶ Substitutio fieri potest in donatione causa mortis.
2 Donatarius substitutus quam actionem habeat ad reuocandū donationem.
3 Donatio fieri potest absenti.
4 Liberi morientis an excludant substitutum causa mortis.
5 Absens an possit substitui.
6 Stipulatio in substitutione quando requiratur.

1 Si donatione. ¶ † In donatiōe cā mortis potest substitui. h. d. ⁊ dic qd̄ donatio fuit facta duobus ⁊ alter alteri substitutus ⁊c. ¶ Et quod hic dicit̃ de donatione causa mortis locum habet etiam in donatione inter viuos vt. ā. ti. ij. l. quoties vt inquit prima glos. ¶ Op. quod actio substituto non competat sed donanti reuocare volenti vt. ff. eo. l. qui mortis. Solu. hic donator primo defunctus erat vt in glo. ij. ¶ Ego tamen puto quod etiam si viueret dūtamen quod tradidit non reuocaret quod substitutus ab herede consocij petere posset. licet donator postea totum ab eo reuocare posset. ¶ Op. quod male dicat fideicom. vt. j. eo. l. fi. Sol. quod hic impropriē loquitur. ideo subaudi quasi vt hic in glo.
2 magna post principium. ¶ † Quero quam actionē habeat iste donatarius substitutus. Et glo. in prin. respondet quod siue in testamento siue in codicillis facta fuerit quod aget actione ex testamento. sed erit directa siue in testamento vtilis siue in codicillis. ar. eorum que no. in. l. ij. ā. communia de leg. ⁊. ā. de codi. l. vlti. nam ⁊ ipsa sequitur naturam legatorum vt. j. eo. l. fi. ⁊. ff. eo. l. marcellus. §. paulus. ⁊. l. illud. ⁊ ita etiam tenuit Dy. qui sic declarauit istam glo. Et ita puto verum quando est facta in vltima voluntate quia vim habet quasi legati vel fideicommissi. vt ff. de le. ij. l. fideicommissa. in prin. ⁊. ā. dixi. verum hoc non procedit in filiofa. qui non potest testari sed causa mortis donare patre permittente vt. ff. de dona. l. filius. quia tunc in vltima voluntate non poterit donare etiam parte ibi presente ⁊ volente secundum Cy. ⁊ hoc nisi ⁊ is cui donat presens esset vel donaret notario presenti illius nomine recipienti secundum Bart. in. l.
3 tam is. §. filius. ff. eo. ¶ † Quero. ij. an absenti[d] fieri possit. ⁊ glo.
4 arguit hic pro ⁊ contra. in fine approbat quod sic. Dy. vero dixit quod si fiat in testamento clarum est quod absenti quia non refert cum quo quis loquatur ⁊c. vt. l. cum pater. §. donationis. de le. ij. sed ista non est propria ⁊ stricta donatio causa mortis. ¶ Aut fit extra testamentum: ⁊ tunc aut fit per stipulationem. ⁊ tunc requiritur donatarij presentis vt. ff. eo. l. mortis causa. cū aliās non teneat stipulatio vt. ff. de verbo. obliga. l. i. in princip. ¶ Aut per pactum ⁊ simplicem consensum quod hodie fieri potest per. l. si quis argentum. §. fi. ā. de dona. ⁊ no. in. l. cum pater. §. meuio. de leg. ij. ⁊ tunc absenti mediante epistola vel nuncio quibus inter absentes fit conuentio vt. ff. de pac. l. ij. ¶ Aut fit per traditionem. ⁊ tunc presentia donatarij requiritur cui tradatur vel alterius vice ⁊ nomine illius recipientis. ¶ Aut fit simpliciter per verbum dono: ⁊ tunc puto quod presentia requiratur illius cui donatur vel alterius recipientis nomine illius. ar. eius quod no. in. l. illud. ā. de sac. san. ec. ¶ Vel forte verius cum i donatione causa mortis requirantur quinq̄ testes vt. j. eo. l. fi. ⁊ sic vim habeat vltime voluntatis. dicendū est quod etiam per verbum dono absenti fieri non potest: q̄ non refert cum quo quis loquatur ⁊c. vt. d. l. cum pater. §. donationis. ⁊ hoc si fiat in pre-
b sentia quinq̄ testium[b] alias si paucorum procedat precedēs opi-
4 nio: quia non capit vim vltime voluntatis. ¶ † Redeo ad id qd̄ in glo. omissi an in casu nostre. l. liberi morientis excludant substitutum. Et dicit glo. quod si donatarij erant filij donatoris excludent premorientis liberi substitutum nō alias vt. l. cum acutissimi. ā. de fideicom. ⁊ bene dicit etiam si substitutus esset de li-
5 beris donatoris vt ibi dixi. ¶ † Quero cum gl. an absens poterit substitui. ⁊ videtur quod non. si teneamus quod substitutio debeat fieri per stipulationem vt. l. i. in prin. ⁊. ff. de ver. ob. alias
6 videtur quod sic per. l. seia. ff. de dote prele. ¶ † Et ideo est videndum an in substitutione stipulatio requiratur. ⁊ Dyn. dixit quod in directa substitutione requiritur stipulatio. vt. ff. de. l. si cui. de leg. ij. l. vt heredibus. non per. l. fideicommissum. ⁊ sic per indirectum vt. d. l. seia. ⁊ de leg. ij. l. cum pater. §. eorum. At Mar. syl. ista confitetur si substitutio fiat in ipsa donatione ⁊ contractu. secus si in vltimis voluntatibus: quia tunc stipulatio non est necessaria. Et idem videtur tenere Pet. dicens aut substitutus vt sit legatarius vel fideicommissarius. ⁊ tunc stipulatio non requiritur quia legari potest absenti. Aut vt sit ⁊ ipse donatarius causa mortis. ⁊ tunc non potest fieri absenti ⁊ requiritur stipulatio vt. ff. eo. l. is cui. In dubio si fiat in testamento vel codicillis presumitur illi substituto legare vel fideicommissum relinquere. non si extra testamentum vel codicillum. ⁊ si in donatione hoc fiat vt Mar. syl. dixit. ¶ Ego addo quod ⁊ ipse donator potest substituto stipulari ⁊ pacisci in casu mortis primi. vt ⁊ ille ex tunc habeat ex causa mortis quod in dubio videtur stipulari ex eadem ex qua ipse primo donauit. ⁊ pro hoc induco. l. quoties. ā. de dona. inter viuos. vbi arguitur ad donationem causa mortis vt no. ff. de lega. ij. l. cum pater. §. meuio. Bartholomeus de Salyceto.

1 ¶ Quondam dictio mortuum esse innuit cum cui adijcitur.

Intestata. Matri intestate succedit filia non tamen potest venire contra pacta inita quando secundo viro dotem dedit. ⁊ de donatione causa mortis detrahitur falcidia. hoc. d.
1 ¶ † Not. quod dictio quondam[c] significat illum mortuum cui
c adijcitur vt hic in glo. cū concor. glos. super verbo defuncti. ff. si cer. pe. l. eius qui. ⁊ concor. ā. de do. inter vi. ⁊ vxo. l. ij. ⁊ extra de testa. c. raynu. ¶ Op. de. l. i. §. itē si ita. ff. ad. l. fal. Sol. vt gl. ⁊. ā. ad. l. fal. l. si mortis.

1 ¶ Donatio facta a filio patre permittente cuius confirmetur morte. ⁊. nu. 2.
3 Donatio facta a filio cuius penitentia reuocetur.

Nec fratris. Etiam ex causa aliene mortis potest donari. h. d. nec
1 filius donator potest reuocare. h. d. ¶ † Querit gl. si filiusfa. donat patre permittente quod potest vt. ff. eo. l. tam is. §. filius. cuius morte confirmetur. ⁊ dicit quod morte filij tantum. ⁊ idem tenet. ff. eo. l. qui precio. in fi. ⁊ hoc ar. huius. l. ¶ Sed quidam confitentur si filius donat rem propriam non si patris licet eius consensu quia ipse pater donare videtur ⁊ non filius: quia de patre in filium in potestate non potest tacita donatio fingi cum profectitia etiam hodie queratur patri. secus est si filius sui iuris esset: q̄ p̄t diceretur propter consensum donare
2 filio ⁊ filius illi tertio. ideo tūc morte solius filij sufficit. ¶ † Ego puto glo. procedere etiam in casu quo donat filiofa. rem patris. Pro cuius declaratione considero quod tunc patris consensus operatur duo. vnum in rei sue alienatione. aliud in auctoritatis prestatione necessaria huic donationi. respectu huius scdi morte patris non est necessaria sicut nec in re filij respectu primi: licet magis possit dubitari: tamen idem dico quia eo momento quo filius moritur donatio respectu etiam patris confirmatur cum ipse potuisset illi donare in casu mortis filij vt hic. ⁊ pro hoc benefacit. l. donatio. ā. de dona. licet glo. hic eam alleget in contrarium ¶ Nec ob. l. si vt proponis in eo. ti. vt dixi in. d. l. donatio. ¶ Nec etiam ob. si dicas quod pater per prius videtur donare filio quo casu non valet donatio: quia possum negare vt filio videatur prius donare vt patet ex proximis dictis. imo ipse pater donatario donare dicitur vt. l. in edibus. §. quod filius. ff. de dona. ¶ Sed supposito quod ita sit. Respondeo quod quia donatio illa facta sit ad finem vt res ipsa in alium transferatur: non vt penes filium remaneat donatio non inualidatur vt. d. l. donatio. ⁊ est ratio quia ex ea non efficitur locupletior. ar. ff. de donatio. inter virum ⁊ vxorem. l. si sponsus in fine. sic ⁊ alias incapax capit vt non capaci restituat vt. ff. si quis omis. cau. testamē. l. i. §. sed si legatum. de legatis secundo. cum et qui. ⁊. ff. ad trebel
3 lia. l. cogi. §. hi qui solidum. ⁊. l. marcellus. §. fi. ¶ † Quero nunc retento eodem themate cuius penitentia reuocetur. Et dixit Dyn. aut filiusfa. donat rem suam. et tunc penitentia filij. argu. l. eius est nolle. ff. de regulis iuris. ⁊ supra de bonis que libe. l. fi. §. filius aut rem patris eo consentiente: ⁊ tunc sola patris penitentia quia pater ipse videtur donare vt. ff. de dona. l. in edibus. §. quod filius. ⁊. ff. de inoffi. do. l. si liqueat. in fine. cum in filium non teneat in fine donatio: vt supra de dona. l. fiue. sicut ibi non tenet in vxorem. ⁊ si sic sequitur quod patris est reuocatio non filij vt. l. non omnis. ff. si certum petatur. facit. ff. qui ⁊ a quibus. l. si quis hac. l. §. filius. Sed glossa in. l. qui precio. in fin. ff. eo. tenet contra per hanc. l. Sed responderi potest quod hic post mortem illius cuius mortis causa donatur reuocare volebat vel si in vita illius dic quod hic donatiu tenuit tacitam in illum. Sed in casu nostro non tenuit vllo modo in filium. hoc etiam tenet Bartol⁹ in dicta lege in edibus. ff. quod filius. Et ex his patet differentia inter reuocationem ex penitentia et confirmationem causa mortis.

1 ¶ Donatio causa mortis insinuatione non eget.
2 Donatio causa mortis in quibus assimilet̃ vltime voluntati.
3 Donatio causa mortis quomodo discernatur a legato.

1 Cum de mortis. ¶ † Donatio cā mortis pōt fieri sine insinuatiōe[d] cuiuscūq̄ sit summe dūtamē fiat in presentia quinq̄ testium vt non sit dissimilis vltime vo-
d luntati. h. d. ¶ Oppo. qd̄ imo insinuetur vt. ā. de dona. l. donatio in prin. Sol. qd̄ illa corrigit̃ si quinq̄ testes interueniant vt hic. secus si pauciores et excedat legitimam summam vt ibi.

¶ Oppo.

2 ¶ †Oppo.§.quod non per omnia sit similis vltime voluntati: insti.de dona.§.1.Solu.con fitendo vt in glo.fi.ideo dic quod in quibusdam differunt primo in interdicto quorum legatorum quod non compent pro ista donatione vt hic in glossam. Item donatio in singulos annos est vna.legatum censetur plura vt.ff. eodem.l.senatus.§.fi. Item in donatione ista obligatur donans si fiat per stipulationem vel hodie per pactum in legato secus. ¶ Item rem legatam tradit heres.donatio non semper ab herede sed a donante vel ab alio vt supra.l.prori. ¶ Item accusator testamenti perdit legatum non donationem vt.ff.de his qui bus vt indig.l.post legatum.§.qui mortis. ¶ Item filiusfami. donat patre consentiente sed non legat.vt.l.iam 10.§.1.z.ff.qui test.fa.pos.l.scium.§.1.z vide quod ibi dixi. ¶ Item in legato tria tempora considerantur vt legatarius sit capax vt instit.de here.quali.z diffe.§.in extraneis.non in donatione vt.ff.cod.l. in mortis. ¶ Item donatio causa mortis reuocatur ex reconualescentia donantis non legatum vt.ff.si certum petatur.l.non omnis. ¶ Item quia alter substituitur in vno aliter in alio de quo dixi.supra eodem.l.prima. ¶ Item socer potest donare nurui sed non donare causa mortis vt.ff.de donatio.inter virum et vxorem.vt.ff.de do.prele.l.secunda.z.ff.de donatio.inter virum z vxorem.l.mortis causa. ¶ Item donatio causa mortis consensu duorum contrahitur.legatum vnius tantum sed dic vt dixi. supra eodem.l.prima. ¶ Hec pro maiori parte notantur per
3 glos.institu de do.§.1.z hic per Cyn. ¶ †Quero modo quomo
a do scietur an sit legatum vel donatio[a] causa mortis vel inter viuos.z glossa secunda hic aliquid dicit sed non perfecte.ideo sic dico aut dixit relinquo aut dono. ¶ Primo casu est legatum etiam si adiiciat donationis causa vt lege legatum.ff.de lega.secundo.Secundo casu aut dixit causa mortis vel propter mortem vel post mortem meam: et tunc ex quo facta est mentio mortis erit donatio causa mortis vt lege scia.ff.de dote preleg. ¶ Aut non est facta mentio mortis.et tunc si dictum sit vt reddatur si conualuerit censetur mortis causa donatio alias donatio inter viuos.licet infirmus fuerit qui sic dixit vt.l.scia.in fine.ff.eodem

¶ De infirmandis penis celibatus z orbitatis. Rubrica.

Qui iure. Olim viri celibati vel mulieres viris orbate capere non poterant ex mortis causa donationem hodie sic.h.d.

Inter virum. Olim eius quod vir relinquebat vxori liberos non habenti decimam debebatur fisco z econtra quod hodie per hanc.l.corrigitur.h.d.

¶ De libertorum Rubrica.

Nemo. Non est precibus impetrandum quod a iure communi reperitur concessum Bartholomeus de Salyce.

Illam. Mater filio succedit licet quatuor non peperit.hoc dicit. ¶ Et hic sit finis huius nostre lecture. Nam sequentem librum scripsimus Padue in studio. M. ccclxxiii. a natiuitate saluatoris nostri. Et postea primum librum inchoaui in bon.in. M.ibi in exordio scripto z vsque ad titulum ad legem aqui.ibi scripsi. Et propter discordias patrie in. M.cccclxxx.inde discessi et ferrarie me contuli et ibi in lectura processi vsque ad titulum qui potiores in pignore habeantur.et ad patriam reuersus legens parum scripsi. Postea propter nouas dissentiones ortas in patria ad ciuitatem patauie me contuli et in conuentu fratrum predicatorum quiescens hoc opus perfici in. M.cccc.die vltima Maii zc.

¶ Finis Octaui Libri Codicis.

¶ Prohemium domini Bartholomei de Salyceto super Nono Codicis.

Imperitorum secretorum florem ingressa interrogata extitit sermone triplici. quomodo cur et a quo formata venisti.et ego inquam subtilis clausis ostiis introiui defensatrix iustorum flagellatrixque malorum veni studiosis et presidentibus amica ab eo formata quam interpretatur Hieronymus filius suspendentis aquas in nubibus huic patrie in qua bona sunt omnia.vnde est nuncupata bononia que sicut petrus vbique patria legum est ipsa bononia mater: hic de genere nascentium in torrente.hic in patria discipli natus sub patruo cui nomen Richar.ille inter legum doctores in orbe notissimus: hic quantum poterit diuina fauente clementia eius vestigia secuturus. hic cunctis in lectura gratus emulorum studio anno. M.ccclxx.regnante vrbano quinto pontifice summo per eius germanum extiti a lectura remotus sum pta causa vt inferioribus daretur ascendendi locus tunc his patriam egressus cum suspicio supremo in patauii florido studio ad lecturam vocatus in quo quatuor annis continuis perlegendo rexit me formauit ad patrie decus profectumque studentium nec non terram iudicare debentium et hi cuncti sermonibus meis admirati in iure quamplures mihi formauerunt questiones. Cumque singulis respondissem hi placido sermone dixere. Bene tibi amica dilecta venisti vt in salicibus de torrente nostra suspendamus organa fiet namque. In conuersatione enim tua delectatio bona.tu in sermonibus suauis in exhibitione mitis.tu minores nutris preceptores alis. Tu quod theorice doces cum necessarium vides ad practicam applicas.tu glossarum pandis scripturas modernorum reiiciendo picturas. tunc ego alacri vult in propria figura eis me exhibui tota mente pura.z hi postea inter se dixere.tu subtilis z decora vocaberis autoritate nostra.

¶ Incipit Liber Nonus.

¶ Qui accusare non possunt. Rubrica.

1 ¶ Judicium tribus constat personis.
2 Accusare qui possunt z qui non.z nu.seq.

¶ Inchoasti nomine a quo cuncta procedunt bona z sine quo nullum rite fundatur exordium vt testatur Boetius libro tertio de consolatione prosa nona in fine.z iustinianus.C.de veteri iure enucle.l.i.in princi.lecturam super nono lib.C.aggredior confisus de ipsius copiosa clementia per quam subtilior reddar ad speculandum. solidior ad meditandum. verior ad videndum.clarior ad exponendum. memorosior ad idem non repetendum nisi
1 si quatenus sit expediens z necessarium. ¶ †Continuo igitur rubricam vt in glo.in prin.quam sic declara. Post quam dictum erat de causis ciuilibus videndum erat de criminalibus sed quia iudicium in criminalibus sicut in ciuilibus constat ex tribus scilicet ex persona accusatoris iudicis z accusati.z nemo punitur sine accusatore: vt.ff.de mu.z ho.l.rescripto.§.si quis accusatorem non habens.z de mag.conue.l.i.§. magistratibus.z extra de acc. c.super his. Ideo primo de persona accusatorum est videndum vt cum non prius iuris ratio quam persona sit querenda:vt.j.eo.l. non ignorat.z.ff.de testa.l.iii.z pro tanto hanc rubricam que
2 concernit personas accusatorum premisit. ¶ †Tunc quero quare de his rubricauit negatiue. Respon.quia accusare non potentes sunt pauciores z his cognitis cognoscitur omnes alios posse:quia
3 regula est permissoria:vt.ff.de ac.l.qui accusare. ¶ †Quero tunc
b qui non possunt.[b] Respon.quia hi qui enumerantur hic in gl.z aliquos addit spec.in ti.de acc.z rationes enumeratorum videbitis suc
4 cessiue in.ll.huius ti. ¶ †Quero an prohibiti aliquo casu admittantur.z dic quod sic vt in glo.in fi.

1 ¶ Causa maioris criminis preiudicialis priori prefertur in cognitione.
2 Delictum maius preiudicat minori.
3 Accusatus accusatorem non accusabit.z nu.4.
5 Condemnatus in accusatione procedere potest.
6 Accusator alicuius a tertio de grauiori accusato supersedetur in priori accusatione.z nu.seq.
14 Damnatus ad mortem non potest instituere nouam accusationem.
15 Nomen accusati quando qualiter z quomodo inter reos dicatur recipi.
19 Judex an possit differre sententiam accusatore dicente accusationes esse falsas stante statuto zc.
17 Accusationem falsam producens qua pena teneatur.

Prius est. Hec lex est subtilis et profunda. ¶ Et reliqua continentur contraria premittit dominus nunc pro euidentia quod quandoque ciuilis z criminalis proponi queruntur ab eodem:z tunc recurrendum est ad.l.vnam infra quando ciuilis actio preiud. cri.quandoque vicissim.z tunc quandoque vna principaliter z alia incidenter z obtinet.l.ii.C.de ord.co.in parte.l.quam Aq.infra de adul.quandoque vtraque principaliter.z tunc locum sibi vendicat.l.fi.C.de or.iu.quandoque plures criminales apponuntur:z tunc si ab vna

a ¶ Ad donatio donatio l dubio an dicatur causa mortis vel inter viuos: quando z quare z quid sit donatio inter viuos z quid causa mortis vide per spec.in ti.de fo.li.h.§.l. eius ipsius consultatione v.circa primam. q cum v.se.char.xc vi.z v.iii.confirmatur l.1.p.cha.lxxviii. z ex quibus verbis donatio inducatur z presumatur con.xciii. lei.circa primam.v. circa quartam dubitationem cum.iii.vers. se.i.o.p.char.clix

b ¶ Qui non possunt z adde quod q accusare non possunt officium iudicis implorare pc dare ad inquisitionem ac si ipsi essent accusatores inquisitionis ita dicit Bal. l.3.C.tit.non ge.necno.quod q accusare non possunt non possunt etiam esse denunciatores.ita tenet bar. in.l.diuus.ff.de cu.reo.vbi vide de materia denunciationis.

a ¶ Incognitione pferi. adde Pau. de ca. 3. cclxxiii. et adde quod repellit agentē i spe. de ac. §. Itē excipit cōtra actorē quod preposterum.

b ¶ Hec dictio pri⁹. de has dictiōe vid. plene p bar. l. pma 3su. C. §. hec ānec nō. in. ii. col. vl. nō ob. pmū q dictio dictio pri⁹ capit duob⁹ modis vid. ēt p abb. i. c. i. l. ii. ii. col. 6 respo. itē adde quod sm Bal. pri⁹. i. statī nō ex interuallo l. i. §. de 3mu. ser. ma. v. mō quit. Itē adde spe. de leg. §. sequitur videre. ver. itē quod ad offi.

c Reaccusare. tu dic quod i criminalibus p̄iudicialib⁹ nō cadit ppie recōuētio de quo vide bal. i aut. et 3sequēter. C. de sen. et iterlo. om. iu. bal. j. e. l. v. oppono. et p bar. i. l. is q re⁹ ff. de pub. iudi. et ad questiū qd formatur iste hic vide bal. in. l. negāda. j. eodem.

locum habet. l. enim rationibus. j. eo. t. j. titu. i. l. qui de crimine.
Si autem vicissim et tunc si vna principaliter alia incidenter vel
emergenter locum habet. j. de adulte. l. quoniam alexandrum.
Si autem vtraque principaliter locum habet. l. ista. et j. cod. l. ne-
ganda. ¶ Secundo premitto quod hec lex habet principaliter
duas solutiōes. licet contrariorum sint plures: vna est vt accu-
satio secundo loco proposita sit preiudicialis ad primum non
funditus: quia illam absorbeat et reddat impossibilem: sed ex co
gnitione que grauior et maior sic ad tempus dicitur preiudicare quia mi-
norem interim facit silere. hanc concernunt quatuor primo solu
tiones date ad. l. is qui reus. ff. de publi. iudi. Alia est vt accusa-
tio secundo loco proposita sit ad primam funditus preiudicia-
lis quia illam absorbet et reddit impossibilem. et istā posuit Azo
et glos. magna in quinta solutione. et hec communis et vera in. l.
ista. Ponam tamen casum in nube. et in contrariorum solutio-
ne patefaciam veritatem ipsarum. Diuiditur in partes tres.
nam primo questioni respondeo ordinem in cognoscendo tra-
dit secundo cognitionis effectum annectit. tertio obiectū reijcit
1 secunda ibi: et tunc. tertia ibi: et si prior. ¶ Casus causa maio-
2 ris criminis prior preiudicialis in cognitione prefertur[a] et ex e⁹
decisione cognoscitur an in alia prius de inscripta procedatur.
hoc dicit. ¶ Pone casum in terminis in nube vt in gloss. pri⁹.
in fi. nam casus ille ad vtranque lec. potest adaptari. Ad primam
adaptatur si intelligatur quod iniuria de qua accusatione prius
fuerat instituta processerat in personam accusatoris absque ali-
quo medio vel quod cedes et vulnera fuerint in persona secundi
id est re accusatoris. ¶ Ad secundam adaptatur si dicas quod
iniuria fuit illata a domino in persona serui vt. l. j. et l. dominum.
j. de iniu. et accusatio cedis et vulnerum erat de seruo, illo prius
occiso. ¶ Posito sic in casu in nube expone literam vt in gloss.
2 ¶ Notabilia collige primo quod delictum maius vel grauius
est preiudiciale ad minus vel leuius. concor. ff. de iudi. l. per mi-
norem. cum similibus. in prin. glo. alle. ¶ Secundo de preiudi-
ciali primo cognosci et pronunciari. ¶ Tertio quod ex senten-
tia lata in preiudiciali iudicatur in alia. et sic exitus acta probat
vt. s. de iudi. l. rem non nouam. in fin. et hec tria colligebat domi-
nus meus. ¶ Potes et quarto notare quod sublato vel interem
pto maiori seu potentiori eleuantur et robur seu vigorem assu-
munt minus potens et depressi. et hoc vides quotidie in domi-
nationib⁹ et preeminentijs huius mundi. ¶ Transeo ad appara
tum. et oppo. quod crimen grauius cedis et vulnerum non fue-
rit in iudicio prius deductum vt patet in fi. huius. l. cuius con-
trarium videtur dicere in prin. cum dicat prius et c. Solu. quod
b hec dictio prius[b] hic non stat nominaliter sed aduerbialiter et
non denotat ordinem inter commissionem criminum nec inter
institutionem accusationum sed ordinem cognitionis inter insti
tutas accusationes. et potes exponere verbum est pro oportet vt
hic facit Cyn. vel subaudire verbum de iure et aduerbium prius
construere cum verbo respondeas vt sit sensus de iure est vt
prius respondeas et c. vel subaudi verbum de ordine vt sit sensus
si de ordine queris ordo est vel de ordine iuris est vt prius respō
deas et c. Et inquit Augusti. libro. xii. confessionum. quod quid
est prius altero interdum entitate vt deus omnibus entibus.
interdum tempore vt flos fructu. interdum electione vt fructus
3 flore. interdum origine vt sonus cantu ¶ Opponitur. ii. quod
accusatus non posset suum accusatorem accusare. nisi prius se ex
cusauerit siue exuerit. vt. j. eodem. l. neganda. Solu. vt in glossa
secūda in prin. videlicet quod illud de pari vel minori nisi suā
iniuriam prosequatur hic de maiori et preiudiciali funditus vel
ad tempus. Ratio autem diuersitatis secūdum do. meū quia vbi
maius periculū cautius agendū: vt. ff. de car. edic. l. i. §. sed et si qs
sed in differendo maius delictum est reipublice maius preiudi-
4 cium. ideo citius puniendum vt infra de pe. l. cum reus. ¶ Op-
poni. iii. quod vnus de pari possit vt infra de calum. l. i. Sol. vt in
ea. glo. vsque ad secundum videlicet quod ibi non reaccusat sed iu
dicem monet vt eius officio puniatur. Ista solu. videtur prima
c facie supponere quod in contrario non possit reaccusare[c] quod
est falsum quia suam iniuriam prosequeretur. et sic et permitti-
tur vt. d. l. neganda. et sic illa non contradicit sed potius concor.
quinimo cum calumnia trahat ortum ab accusatione instituta
et demum de ea appareat post probationes omissas vt. j. de ca-
lum. l. qui non probasse. bene sequitur quod reaccusanti non po
test imputari cur prius non accusauerit non enim prius debuit
quam potuit. argu. l. ii. s. de consor. eius. lit. et. s. de inofficio. te-
stamento. l. contra maiores. et de anna. excep. l. i. in fi. Itē suppo
nere videtur quod imploratio officij ad vindictā publicam per
mittitur. vbi accusatio non admittitur quod non semper est ve-
rum vt dicam. j. de fal. l. vbi. Sol. igitur vt dixi. ¶ Oppon. iiii.
quod de pari permittatur vt. l. ii. §. si de publico. ff. de adul. So.
vt in glo. j. eo. l. neganda. videlicet quod ibi excipiendo non reac
cusando. multa enim conceduntur excipiendo que non agendo
vt. ff. de petitio. hered. l. plane. et de condictio. inde. l. si in area. sz

quia ibi exceptio in se oppugnationem continet. et sic vim reac-
cusationis habet vt ibi patet ideo do. meus. et doc. dicunt quod
etiam ibi vnum crimen est alteri connexum et trahit ortum: ca-
satur ab alio vt adulterum a lenocinio. vnde ne cause continen-
tia diuidatur vt. s. de iudi. l. nulli. etiam in vi reaccusationis de-
bet admitti. ¶ Addit do. meus quod ibi etiam suam iniuriam
prosequitur nec obstat si dicatur quod cum mulier lenocinio consentit
iniuriam pati non videtur vt. l. cum donationis. s. de transf. et. ff.
de iniur. l. i. §. vsque adeo. quia a marito subducta presumitur. ar.
j. de rap. vir. l. i. §. huic pene. et eius quod no. glo. in. l. i. §. que one
ran. de. ff. quarum rerum ac. non da. preterea in criminibus pu-
blicis cōsensus non attenditur vt dixi. j. de iniur. l. si non conui-
tii. in pe. q. sed fortius et obstat quia adulter non potest dici in-
iuriatus et tamen accusatus ante nomē eius receptum inter reos
de lenocinio excipiens maritum repellit et aggrauat vt co. §. si
publico. versi. extraneus. a contrario sensu quinimo secundum
Pe. etiam post eius nomen receptum inter reos licet non repel
leretur quia per lit. conte. vel receptionem exclusus: tamē aggra
uaret vt puniretur si lenocinium foret adulterium de quo accu-
satur connexum et hoc declarabo in. l. quoniam Alexandrum. j.
de adulte. et ego respondeo ac fateor quod in extraneo sola con-
nexitas rerum permittit vt accusari possit de pari qui alias pro
hiberetur vt. j. e. l. neganda. sed hec permissio est tempore limita
ta vt vsque quo recipitur et inter reos vt. d. §. extraneos. alias si di
catur vltra posse: aduersatiua autem ibi posita non poterit sta-
re. et si Pe. aliter sensit non bene dixit. ¶ Concludamus ergo
quod interdum pro reaccusante de pari vel minori crimine facit so
lum ratio sue vel suorum iniurie. et tunc nec antequam recipiatur in-
ter reos nec postea prohibetur vt. j. e. l. neganda. que etiam post
nomen receptum inter reos loquitur vt declarabo in vltimo con
trario. et multominus si delictum post nomen eius inter reos re
ceptum in eum sit commissum vt dicam in. l. neganda. in. nō. q.
Et hoc vbi primus similiter suam prosequatur iniuriā: alias re
mitto ad ea que dicam. j. eo. l. neganda. vbi gl. interdum sola ra
tio connexitatis pro eo facit. et tunc vsque ad eius nomen inter
reos receptum admittitur vt. d. §. extraneus. facit. l. si maritus.
§. prescriptiones. j. eo. titu. Interdum vtraque predictarum ratio
num pro eo facit et concurrit. et tunc quilibet secundum suam po
tentiam et permissum operatur et eum coadiuuat vt antequam inter
reos recipiatur vtriusque fauore admittatur: postea vero deficien
te connexitatis fauore vt. d. §. extraneus. admittitur illa sola ra-
tione quia tractat de prosecutione proprie iniurie vt. d. §. si pu-
blico. et vt aggrauet non vt repellat, vt ibi quia exceptiones ab
agendo repulsiue sunt ante litem contesta. opponende. vt. s. de
procu. l. ita demum. et no. s. e. ti. l. reum. ¶ Reuertor ad materiā
propriam huius. l. et omissa gl. ii. recipio. nō. ii. et op. quinto quod
tex. nos dimittat in obscuro et in incerto: cum non declaret quid
ex euentu cause sit fiendum contra. §. quibus. s. de no. codi. com
po. So. vt in ea. glo. in prin. que tex. declarat. et quod glo. dicit ac
cuset expone. i. in accusatione persistat. et procedat cum iam accu
5 sasset vt in fi. l. patet ¶ Op. tunc sexto quod condemnatus pos
sit in sua accusatione procedere vt. ff. de publi. iud. l. is qui reus.
in fi. Sol. sex modis vt sequitur in gl. Primo quod ibi ideo ad-
mittitur quia suam iniuriam prosequitur. hic secus hanc repro-
bat glo. quia ibi non prosequitur suam iniuriam. quod patet quia
si prosequeretur non propositam potest proponere vt. ff. e. l. qui
iudicio. et sic frustra tex. ibi exigeret accusationem prius delatam
fuisse preterea et hic prosequitur suā iniuriam vt patet in exemplo
posito in. i. gl. et qd. j. ponit Azo. et tñ euētus eius expectatur. Secūdo
igitur soluerunt alij quod incohatas contra extraneum per. 3. sc
6 qui vt ibi non contra accusatorem suum vt hic. ¶ Tertia solu.
quam. j. approbat gl. notanter collige quod si accusatus alicuius ac
cusetur a tertio de grauiori crimine quod supersedebitur in accu
satione priori et interim sibi non currant tempora nec exigatur
quod hoc grauius absorbeat primum: quia tunc esset eadem solu.
cum quinta et tamen ponitur vt diuersa. que autem sit ratio di-
uersitatis inter extraneum et accusatorem suum immediate sub
iungit gl. vez quia victus calumniā cōmisit resistēdo victori. ideo
aduersus eum insistendo non audiatur: quia iterato calūniari pre
sumitur vt. ff. eo. l. si cui. §. hisdem. et quia nullam aduersus extra
neū cōmisit. idō audit. Et ratio rationis sm Jac. bu. est quia dol⁹
vel calūnia respectu vnius cōmissa nō p̄iudicat respectu alteri⁹
vt. ff. ex qui. cau. ma. pos. ea. l. fulcinius. §. aduersus. et de iniur. l.
eum qui innocentem. §. eum qui. et si scr. ven. l. loci corpus. §. con
prit. et ista ratione eam tenet Jac. bu. vbi delictum grauius nō
sit funditus preiudiciale ad primum. ¶ Sed contra istam lec.
oppo. hec gl. iuxta fi. in ver. sed secundum quia damnatus. l. cor
nelia et sic vel alio publico iudicio est infamis vt. ff. de his qui no.
infa. l. i. §. qui iudicio publico. et. ff. de publi. iudi. l. infamem. et sic
ab accusando repellitur vt. ff. eo. l. qui accusare. et. j. e. l. criminis.
Sol. vt in ea. vez quod predicta in incohādis de nouo non in incoha
tis prosequendis: quia tunc distinguendum est. aut contra suum
accusatorem

a accusatorem et non possit^a vt hic: aut contra extraneum et pos-
v sit: vt.d.l.is qui reus. ¶ †Quare autem ab incboandis repella
tur non ab incboatis dicit do.meus. quia facilius impediuntur
fienda ꝙ iam facta: ꝛ sit proponenda quam proposita: vt.ff.de
his qui sunt sui vel alie.iur.l.patre furioso.ꝛ.ff.de institu.et sub-
stitu.sub condi.fac.l.si quis heredem. nec inquit ipse casus super
ueniens agit in aliqua ex causis sed in qualitate vel accidenti ex-
trinseco: puta fame vel infamie: ꝛ sic non obstan.ff.ad.l.aquil.l.
quia in eum.ꝛ.l.vranius.ff.de fideiuſ.ꝛ sic ꝛ alia qualitas mali fi
dei vel scientie rei aliene superuenientis non impedit vsucapio-
nem iam incboatam sed incboandam: vt.ff.de vsucap.transfor.
l.prima.§.hic tantummodo. ¶ Sed iterato ꝛ successiue contra
eandem glo.oppo. quod contra extraneum incboatas non pos-
sit prosequi quia calumniaꝫ apparet eum commisisse: ꝛ sic presu
mitur de nouo committere: vt.ff.eo.l.si cui.§.hisdem. Solu. vt se
quitur in eadem glo. vsq; ad versic. item huic.l. videlicet quod ca
lumniatus in insistendo quia accusando repellitur quia iterato
presumitur calumniari: vt dicta.l.si cui. sed calumniatus in resi-
stendo non presumitur calumniari in insistendo: qḋ intelligitur
aduersus extraneum sed suum accusatorem tenuit. hec secunda
solut. quod presumatur quod puto verum in incboandis sed in
incboatis prosequendis de quibus loquitur calumnia non con
sideratur sicut nec infamia: vt.d.l.is qui reus. quia semel malus
in futurum presumitur non retro fuisse. vt.l.si aliquid.C.de susce.
ꝛ ar.libro decimo ꝛ ideo hanc secundam solu.reputo non veraꝫ
quicquid dixerit Jaco.butri. tum etiam quia.d.l.is qui reus lo-
quitur indistincte et potius in suo accusatore ꝙ extraneo quod
patet ex sui princi. dum dicit non relatione criminum sed inno-
centia reus purgetur: an relatio concernit accusatum actiue et
accusantem passiue et non extraneum: ergo ꝛc. tum etiam dicit
Pe. qḋ huic legi nō applaudet: qꝛ tunc non ex euētu cause idest
immediate ex s̄nīa repelleret̄ cōtra accusatorē suum sed ex calum
nia cōtra ipsum cōmissa cōtrarium cuius vult ista.l. ¶ Repro
bata ergo prima ꝛ secunda solut. dixerunt alij ꝛ tertio quod ibi
tumultus aliter sedari non poterat: vt patet.ff.in ead.gl.ver.ter-
tio ꝛc. vsq; ad ver. sed aliter. sed hec licet in se vera diuinat cuꝫ ibi
de scandalo vel tumultu non appareat et eadem ratione iudex
nouam deberet recipere accusationem cuius contra. dicitur ibi.
¶ Alij dixerunt ꝛ quarto aut apparet condemnatum fuisse ca-
lumniatum vel non: hanc reprobant in gloss. vsq; ad versic. vel
dic quinto: ꝛ etiam qꝛ condemnatus in dubio presumitur calū-
niasse vt no.ff.de aduo.di.iud.l.i. ¶ Alij quinto secūdū Azo. di-
xerunt hic de crimine preiudiciali funditus et in tantum quod
absorbet primum: ibi vero de p̄iudiciali ad tēps tantum ratione
maioritatis solum vt.ff.de ord.iudi.l.fi.ꝛ.ff.de iudi.l.per mino-
rem. ꝛ hanc exēplifica vt in glo. ꝛ hoc qḋ dicit glo. placet ꝛ eam
communiter omnes sequūtur. Et licet videat̄ de indubitabili ta
men inquit dn̄s meus qḋ satis bona dubitandi ratio fuit prece-
dens inscriptio et accusatio et prioritas accusandi ꝛ preuentio
vt hic in fi. quam tollit veritas ex s̄nīa ficta per quam apparet il
lius accusationē fore impossibilem ꝛ calūniosam: similiter glo.
8 dicit qḋ etiam scḋa placet sed eam supra reprobaui. ¶ †Sexto
dixerūt quidā qḋ in cōtrario ideo cōdēnatus admittit̄ ad p̄se-
quēdum suam accusationem: qꝛ ibi lis^9 iam fuerat super ea con
test. hic sec^9 sed doc. hāc nō tenēt: tum qꝛ lex ista solā inscriptio-
nē nō ꝯtestationē curare videt̄: tū qꝛ tex. in cōtrario non dicit in-
choatas cās sed incboatas declarationes: ꝛ sic ꝯtestationē nō vr̄
curare vt plenius dicā.j.e.l.negāda. tū etiā qꝛ hec solutio videt̄
supponere qḋ lite ꝯtest. indistincte qs posset recusari de maiori
crimine qḋ non est verū vt dicā infra in vltimo cōtrario. tenea-
mus igit̄ lec. Azo. ¶ Cōtra quā opp. qḋ de accusatiōe pri^9 insti-
tuta debeat cognosci: vt.ff.de iudi.l.q prior. Sol. vt hic in fi. gl.
qḋ illa regula hic fallit: ꝛ ideo qꝛ scḋa est p̄iudicialis ad primā.
Sed idē extra ꝛ cōtra lec. Azo. ꝛ sol. datā prima ꝯtio oppo. qḋ
nō minus prima est p̄iudicialis ad scḋam. ꝙ ecōtra cū p̄ia vera
ꝛ possibilis ꝛ falsa sit scḋa: ꝛ sic nō debet preueniēti priuilegium
preuentionis auferri ꝛ posteriori cōcedi. ar.ff.q po. in pig. ha.l.
assiduis.§.i.ꝛ de fru.ꝛ lit. expē.l.fi. Sol. vt vicissitudinario preiu
dicio sublato ꝛ inuicē cōquassato: accusatio scḋa velut maioris
preiudicij reipublice si differat̄ preferat̄ prime. ꝛ ideo posito accu
sationum ordine econtrario prius cognosceret̄ de prima omissa
9 scḋa: ꝛ hāc sol. iuuat fortiter tex. ibi vt grauiora. ¶ †Iterato op
po. cōdēnatus de serui occisiōe nō dꝫ repelli a p̄bādo illum tunc
viuere cū illo p̄bato appareat eū neminē actioneꝫ esse potuisse:
ꝛ sic s̄nīa nō dꝫ ei obesse: vt.ff.ad.l.aquil. inde neratius. in fin. cū
l.seq. Sol. qḋ ibi ciuiliter: hic criminaliter fuit actū: vel ibi non-
dum erat s̄nīa lata hic sic: vel ibi erat s̄nīa lata p̄pter ei^9 cōfessio
nē hic ob alias p̄bationes ꝛ p̄ hac diuersitate accedat.ff.de iure
iuran.l.eū qui. Sed predictis repugnat tex. singulariter notan-
dus.ff.de questi.l.i. in fi. vbi ē post s̄nīam innocēs auditur. Qua
re pōt dici qḋ ad p̄bādū illū seruū viuere admittat̄ si frustrādi
ꝛ differēdi causa facere non appareat iudici: sꝫ interim accusare
nō possit vt hic: qꝛ s̄nīa ꝯtra eū lata habet̄ pro veritate: p̄batiōe a
autē facta ꝛ principis rescripto s̄nīa decisa admittatur ad accu-
10 sandum ꝛ non ante vt hic. ¶ †Lecturis igitur duabus declara-
tis reuertor ad gl. tertiā quā ex causa^l post lecturas omisi: ꝛ op-
po. qḋ nō prius grauiori accusatꝰ si teneat̄ rn̄dere: vt.l.j.§.extra
neus.ꝛ.l.si maritus.§.p̄scriptiōe.ff.de adul. So. vt in gl. vcꝫ qḋ
hic reaccusantis nomen nondū erat inter eos receptum: ideo su-
per grauiori proceditur: ibi receptū erat ista solu. est mihi in p̄te
dubia: credo eē eam verissimā ex eo capite quo dicit accusatum v
ante eius nomē inter reos receptum posse reaccusare suum accu-
satoreꝫ de maiori siue sit funditus preiudiciale ad primum siue
non siue p̄sequat̄ suā iniuriā tū: ꝛ tūc possit de minori. vt.j.eod.
l.negāda. siue nō: vt.d.§.extraneus. ꝛ qḋ ibi operatur conexi-
tas criminis operet̄ ꝛ maioritas: ꝛ pro hoc etiā.d.l. negāda. a
sensu ꝯtio: ꝛ ar.ff.de ordi.iudi.l.fi.ꝛ.j.de adul.l.adulterij.in fin.ꝛ
ff.de iudi.l.per minorem. Sed post nomen receptum inter reos
ego credo idem ibi p̄sequatur suam vel suorum iniuriam: ꝛ hoc
ideo qꝛ potest tunc de minori vel pari: vt dicta.l.negāda. que
etiam post nomen eius inter reos receptum loquitur: vt sentit
Pet. quicquid dicat Cyn. qḋ patet qꝛ indistincte loquitur. Se-
cunda qꝛ verba hec sonant dum dicit̄ ibi priusquā exiuerint se.
quasi iam recepti inter reos fuerint cum antea non sint obligati
vt criminare non possint vt in precedenti membro dixi. Tertio
qꝛ tunc exorbitant regule accusatorum p̄hibitiue: vt.j.eod.l.de
crimine.ꝛ.l.nō prohibet̄.cum se.ꝛ seq. Quarto pro hoc est casus
in.l.ij.§.publico.ff.de adul. vbi post eius nomē inter reos rece-
ptum mulier de lenocinio accusat maritū. ꝛ hoc solum inducit
p̄secutio p̄prie iniurie nō criminis cōnexitas vt declaraui.ff. in
iij. cōtrario. ꝛ vbi suā iniuriā nō p̄sequat̄ sto cū ista glo. vbi cri-
men lꝫ maius sit funditus p̄iudiciale ad minus: tum per.§.ex-
traneus. quē allegat gl. lꝫ crimē lenocinij de quo ibi loquit̄ non
sit adulterio maius sed sit ibi cōnexitas criminis que facit eum
admitti vbi nō admitteret̄ nō obstāte potētie vt post ei^9 nomen
īter reos receptū faciat eū admitti: vt l.iij. ꝯtio declaraui sicut
nec criminis maioritas que eū facit prius admitti: tū etiā scḋo
per.l.is qui reus.ff.de pub.iudi. nā ibi loquit̄ postquā reus inter
reos est recept^9 vt ibi declarat gl.i. ¶ Quod igit̄ postea subdit
qḋ eius innocētiā nō debet purgare relatione criminum velut
īdistincte ꝛ ḡnaliter platū dꝫ ītelligi de quolibet crimine in quo
ratio sit vniformis vel alās nō exceptuato: ꝛ sic nō solū de maio-
ri sed etiam minori dūtamen suā iniuria non p̄sequat̄ qꝛ illud est
exceptuatum vt dixi p̄pter diuersitatē rationis: ideo hi qui ab
accusando alās repellunt̄ audiunt̄ cum suā iniuriā p̄sequunt̄: vt
j.eo.l.senatus.ꝛ.l.nō p̄hibet̄.cū seq.ꝛ.l.de crimine.ꝛ.d.l.negan-
da. Tertio qꝛ in p̄tāte sua fuit priusquā inter reos reciperetur il-
lum reaccusare de hoc grauiori crimine ꝛ suū accusatorem repel
lere: vt hic: ꝛ.l.p minorē.ff.de iudi.ꝛ.ff.de ordi.iudi.l.fi. Cuꝫ igit̄
nō fecerit sibi īputet sciēs vel scire debēs qḋ exceptiones dilato-
rie priusquā inter reos recipiant̄ sunt opponēde.l.si marit^9.§.
prescriptiones.ff.de adul. si tamen reaccusatus contra suū reac-
cusatorem non exciperet processus ꝛ iudicium tenebit: vt not.
glo.in.l.eum.ff.de procurato. ꝛ qui sic est in ciuilibus in quib^9
excep tio ordinis in diuersis instantijs ꝛ causis debet ante litem
contest. opponi: vt.ff.de procura.l.ita demum.ꝛ de proba.l.exce
ptionem.ꝛ in autenti.de fideiusso.§.sed neq;. quinimo plus di-
co quod reaccusator contra quem non fuit exceptum ante no-
men reaccusati inter reos receptum poterit obijcere reaccusa-
to vt super eius crimine non procedatur donec de suo grauio-
ri sit cognitum cum suum maius faciat silere aduersarij minus:
vt.ll.ff.alleg. Nec potest replicari quod tarde exceperit cuꝫ pri^9
ius excipiendi sibi non competerit: vt.l.ij.ff.de consor. eius.li.
sed vbi hoc esset funditus maius preiudiciale ad primum mi-
11 nus vt in lectu. Azo. ꝛ eius exceptio ꝙ hic probaui. ¶ †Repe-
rio quod Barto. in.d.l. is qui reus. dicit quod non obstante no
minis receptione potest de hoc grauiori reaccusare ꝛ super eo p̄
ceditur ꝛ interim silebit primum: ꝛ inducit hanc legem ꝛ etiam
probat ista ratione: qꝛ exceptiones peremptorie post lit.cōtest.
possunt opponi: vt.l.peremptorias.ff.sen.rescin.nō pos. sed hec
reaccusatio perimit priorem: vt in.l. ista. ergo peremptorie exce-
ptionis similitudinem poterit hec reaccusatio fieri post eius no
men inter reos receptum. hec etiam valido quia de hoc crimine
grauiori ꝛ funditus ad suum preiudicium docendo innocentiaꝫ
suam purgatur in crimine sibi imposito: igitur admittendus:
vt dicta.l.is qui reus. sed ei contradicit hec gloss. ad intellectum
Azo. relata. sed p̄ eo respōderi pōt qḋ ad aliā refert̄ nō ad illam
Azo. ꝛ p̄ eo pōt adduci sexta solutio hic data ad.l.is qui reus.
que cū ponat̄ post quintā Azo. videt̄ velle qḋ de maiori fundit^9
p̄iudiciali teneat̄ reaccusat^9 prius rn̄dere nō obstāte qḋ sup eius b
accusatiōe lis fuisset iā ꝯ^9test. qd igit̄ dicēdū. ¶ Puto [illegible] ar.
nō bene dicat. Primo qꝛ exceptio ordinis in diuersis inst[illegible]s
b ꝛ causis dꝫ ante lit.ꝯte. opponi velut dilatoria^b: vt no.ff.de app.
l.j.ꝛ de sen.l.platā. et p̄bat̄ i aut. de fid. eius ff. sed neq;. ¶ Scḋo

a ꝛ Et nō possit. Quare aūt ē qḋ regulr̄ accusa^9 no de crimine publi co postquam no mē ei^9 ē receptuꝫ īter reos accusa-re possit. Bald. hic pōit optimā rōnē dicēs qꝛ ac cusatus ad mor tē semper faceret aliā accusationē et ꝯdēnat^9 tādiu cluderet penam quādiu p̄cess^9 p̄ē deret: de quo ple ne p̄ Imo. in.l.si qs reus. in v̄.l ea gl. de pub. iudi. ꝛ ibi Bar. v̄. venio ad aliaꝫ gl. ꝛ bal. in.l.negāda.j.e.

b ¶ Velut dilato ria qḋ exceptio ordinis sit dila toria. Bart. etiā in.l.iij.ff.de exce

q̄ꝛ de hoc vel tali crimine nō est exceptio facta: ergo cōprehēdit
sub regula idefinita: vt. l. j. ff. de reg. iu. ⁊ not. in. l. in his. ff. de leg.
sed indefinitiue regule est vt reus non purgetur criminū relatio
ne vt sepius allega. l. is qui reus. ⁊. j. eod. l. neganda. ergo ⁊c.
¶ Tertio q̄ꝛ quoties ex eodē fonte procedunt due operationes
vel cause quarum vna prodest ⁊ alia nocet inspicimus eam que
nocet. ff. ex qui. cau. in pos. ea. l. fulcinius. §. q̄ꝺ si aduersus. ff. de
arbi. l. pedius. alias parui. §. i. sed effect⁹ dilatiuus prioris accu
sationis habet impedire prosecutionem scḋe cum dilatorie ante
lit. contesta. seu nomen inter reos receptū debeant opponi. ff. de
adul. l. si maritus. §. prescriptiones. ergo ⁊c. ¶ Et ex his patet
ratione Bart. nō obstare q̄ꝛ hec accusatio est funditus preiudi-
cialis ad primā nō tamē perimit illam quam differt ⁊ prius dif
fert ⁊ necessario: ↄtingenter aūt ⁊ secūdario perimit vt in hac. l.
ergo non minus imo magis affectus dilatiuus prius debet at-
tendi vt potētior. l. querif. ff. de sta. ho. sic dicim⁹ in vestimentis
pactorū. Nam licet in quolibet adsit consensus tñ ille consensus
non cōsideraf qui venit p̄ꝛ posteri⁹: vt p̄ꝫ in cōmodato ⁊ depo
sito qui non dicunf vestiri cōsensu s; re ⁊ stipulatio verbis: licet
interueniat cōsensus: vt not. hic doct. in. l. iuris gentiū. §. quinimo.
ff. de pact. ¶ Quinimo ⁊ quarto nonne in. l. nostra. que bene p̄
ma perimit secundam sic econtra scḋa primā. igif primo accusa
tori non debet ius prosecutionis auferri ⁊ scḋo concedi vt. j. qui
po. in pigno. ha. l. assiduis. nec dicas q̄ꝺ secunda maioritas hoc
operaf q̄ꝛ illa sola non sufficit vt in precedenti membro scripsi.
¶ Quinto ad idem q̄ꝛ nec ex hoc reaccusator leditur cum pro-
prium ⁊ formale sus excipiendi ei non tollaf: ⁊ sic non p̄hibetur
excipere seruū tunc nō vixisse ⁊ illud p̄bare: quo p̄bato ab accu-
satione velut calumniosa ⁊ de impossibili facta absoluetur: et ex
hoc apparet q̄ꝺ. d. l. peremptorias. ⁊. d. l. is qui reus. in nihilum
obstant nō enim hic excipit tantū vt absoluaf sed insistit vt accu
satio contra eum differaf vt aduersarius condemnef q̄ꝺ non est
de natura mere peremptoriarum. Apparet ergo q̄ꝺ glos. hic in
ordine tertia scḋm vtranq̄ꝫ lect. est vera reiectis quorūdam mo-
dernorū picturis. Non nego tamen qn solū libellū possit iudici
offerre vt saluum sit sibi ius accusandi ⁊ procedendi cum fuerit
absolutus ⁊ quandoq̄ꝫ dānatus: vt. d. l. is qui reus. ⁊. j. eod. l. ne-
12 gāda ⁊ ibi dicā vsq̄ꝫ ad q̄ꝺ tempus. ¶ † Quero modo^a q̄ꝛ p̄di-
b cta in suo accusatore locum habent quid in extraneo: an possit
accusari ab eo cuius nomen est inter reos receptum et de grauio
ri quam sit suum: q̄ꝛ de pari non esset dubium: vt. j. eod. l. negan-
da. Et videtur Ros. in distin. sua in. l. is qui re⁹. tenere quod sic:
idem Bart. ⁊ allegāt. j. eo. l. negāda. sed fortius pro eis facit: q̄ꝛ
cessare vr̄ ratio que p̄hibere videf in accusatore suo. Nam videf
lex presumere q̄ꝺ potius faciat vt terrorem aduersario inferat
q̄ꝫ quoquis modo ille desistat vt p̄baf in. d. l. is qui reus. in prin.
ibi nō relatione criminum ⁊c. ¶ Sed hoc nō obstante puto q̄ꝺ
non sit differentia inter extraneū ⁊ suū accusatorem per eandem
l. negāda. vbi simpliciter ⁊ indistincte denegaf ei licentia crimi-
nandi: ⁊ ibi non dicit tex. reaccusandi: ⁊ sic etiam extraneū con-
cernit quinimo cum permittit solum ex parte accusantis perse-
cutionem sue vel suorū iniurie considerat ⁊ concernit admitten-
dum igitur puto si suam vel suorum prosequatur iniuriam non
alias nisi se inscribat vt in suo accusatore dixit. Et ratio que su-
pro allegaf in suo accusatore pōt etiā per indirectum locū habe
re in extraneo mediante quo posset eripi de sua accusatiōe. arg.
j. titu. i. l. fina. nec illa est sola que eque bene est in alia: vez vt vali
dius circa purgationem innocentie sue vacet paucioribus occu
patus alias de facili posset periclitare in vtraq̄ꝫ iuxta illos ver-
sus. Qui binos lepores ⁊c. Et pro ista ratione accedat. l. rem. ff.
de procu. Nisi ergo cesset vtraq̄ꝫ ratio non cessaret regularis di-
spositio vt in simili dicit glo. in. l. liberorum. §. pompo. ff. de his
13 qui no. infa. ¶ † Quero modo quid post sententiam ⁊ de abso-
luto nulla questio de condemnato vero idem cum sententia non
irroget infamiaz sed cum infamiam irrogat si vult p̄sequi ante
incoatas quas cōdēnatoria absorbet nō pōt vt hic: quas vero
nō absorbet pōt: vt. j. eo. l. neganda. ⁊. l. is qui reus. ff. de publi.
iudi. ⁊ hoc fatetur ibi gl. de cōdēnatis ad mortē ciuilem ⁊ quare
hoc sit ibi gl. quoq̄ꝫ rōnes reddit: sed diffitef in damnatis ad pe-
nam mortis naturalis: dicens ad mortem naturalem damnatū
incoatas prosequi non posse: quod reprobauit Cyn. secutus
Pet. vt hic per eum: in. vj. ⁊ idem Ray. ⁊ Bartol. primo quia
in vtroq̄ꝫ casu eadem ratio locum habet. secundo q̄ꝛ mors natu
ralis differtur ex causa: vt. j. de bo. dam. l. i. ⁊. ff. de penis. l. pre-
gnantis. Tertio quia ei frustra incoare permisisset dilationem
nisi prosecutionem ei permitteret post damnationem: ⁊ sic esset
lex imposita verbis contra. l. ij. ff. communia de leg. Quarto q̄ꝛ
qui vult antecedens velle videtur ⁊ consequens sine quo antece-
dens effectum habere non potest: vt. ff. de iuris. om. iu. l. ij. cum
simi. Quinto pro ista parte fortius addo quia text. ibi permitti
tur incoatas prosequi his qui perdiderunt libertatem sed con
stat damnatum ad mortem naturalem perdere: vt. ff. de pen. l.

a ⁊ Quero mō.
b Tu vide de hoc vltra ea que not. hic Bald. q̄ꝺ ne-gāda. j. eo. Bar. in. l. is qui re⁹. vꝫ. quero quid si accusator. ff. de pu-bli. iudi.

qui vltimo: ⁊ eos seruari vt in alios questio habeatur, vt ibi di-
cit text. in fi. ergo ⁊c. ¶ Sed fertur q̄ꝺ Dy. tenuit glo. ⁊ dn̄s me⁹
etiam eam sequitur ⁊. ll. quas glos. allegauit ipse glos. declaran-
do inducit primo quia regula est vt mortis pena non differatur:
vt. j. de custo. ⁊ exhi. re. l. fin. ⁊. j. de penis. l. cum reis. ⁊ ab ista re-
gula quidam casus excipiuntur: vez cum princeps mandat vt
seuerius solito vindicetur: vt. j. de penis. l. si vindicari. Item vt
damnat⁹ de his que gessit ⁊ administrauit rationē reddat: vt. j.
de bo. dam. l. i. ⁊ sic ibi ne innocens dominus damnum patiaf.
Item ne innocens cum eo occidatur ⁊ puniatur: vt. ff. de penis.
l. pregnantis. Item interdum vt de consocijs interrogetur: vt. l.
qui vltimo. in fine. ff. de pen. Sed cum noster casus non sit exce-
ptuatus: sequitur quod sub predicta regula remanet comprehē
sus: vt. ff. de regu. iur. l. i. ⁊ argu. eius quod notat. in. l. in his. ff. de
legi. ¶ Secundo per text. ⁊ eius rationem in. l. si quis forte. in
princi. ff. de pe. Nam si vt ibi dicitur propter salutem propriam
⁊ immediatā princeps non permittit differri penā mortis mul
to minus credendū est eum permittere propter mediatam in o-
nium ↄpenam alienam. Et hec ratio fortiter viget: ⁊ tex. ille vbi
quasi casus ⁊ potissime propter implicatiuam ibi positam dum
dicit vt etiam post sententiam ⁊c. ⁊ fuerunt iste. ll. per glo. allega
te. ¶ Tertio addit ipse quia ratio inter mortē ciuilem ⁊ natura
lem est diuersa: ergo de vna ad aliā non pōt directe inferri. ff. de
acqui. pos. l. naturaliter. §. nihil. ⁊. ff. de dona. inter vi. ⁊ vxo. l. si
maritus. diuersitas autem est euidens. Nam delictum cuius pe
na est naturalis mors vt pena diuidi dicaf que delicto cōmen-
suratur: vt. ff. de offi. pref. l. diuus. ⁊. j. de pe. l. sancimus. grauius
est eo cuius pena est mors ciuilis solum: ⁊ ideo nimirum si cum
eo vt grauiori lex mitius dispēsat vel quicquā aliud concedit: vt
ff. q̄n appella. non re. l. ij. ⁊ ibi nota. ⁊. ff. de regulis iuris. l. nam
ad ea. ¶ Item inter has penas est diuersitas quia vna vitam
interimit: alia in operas vel opus metalli cōseruat: ⁊ ideo. l. p̄su
mit damnatum ad mortem naturalē illam pponere in allusionē
pene: vt. d. l. si quis forte. ibi enī dubitat sperans forte principi
interim supplicare: vt. d. l. cum reis. ⁊ hec suspicio cessat in viuē-
te cū etiaz post executionem pene possit supplicare: ergo de vna
ad aliā rōne dissimilitudinis non pōt inferri: vt. l. maritus. ff. de
dona. inter vir. ⁊ vxo. ff. de calū. l. ij. Et ex diuersitatibus p̄dictis
sublata est aliorū prima ratio. ¶ Nec ob. scḋa q̄ꝛ ad cōmodū in
nocentis vel ne quis damnum patiatur differtur mors natura-
lis vt in iuribus per eos allega. non in damnum et preiudicium
⁊ forte innocentis: vt. d. l. si quis. Sed hec ratio non conuenit. l.
qui vltime. in fine. quam supra induxi. ¶ Sed tenendo glos. po-
tes dicere quod ibi in casu diuerso vbi criminosus potest. inter-
rogari de socio: vt. j. titu. ij. l. fin. ⁊ sentit glo. in contrario Ad ter-
tiam ⁊ quartam rationem respondit quod pendente accusatio-
ne de crimine cuius pena sit mors naturalis accusatus non po-
terit se inscribere vel incoare nec prius propositas prosequi vr̄
finire casus vr̄ omissus: ⁊ l; nil alleget tñ hoc suadet regula que
dicif q̄ꝺ ei cui obstat snīa ⁊ iudiciū pendens: vt. l. fundi. ⁊. l. fun-
dum. ff. de excep. Ad. l. is qui reus. respondet q̄ꝺ ibi in eo qui li-
bertatem tñ vel ciuitatē perdit: vt probatur per illā limitatiuā
dictionem positam in pen. respon. prohibitiuo que intelligitur re-
petita in vltimo responso permissiuo propter relatiuum eis ibi
positum. Unde secundum eam damnati ad mortē naturalē: ca-
sus vt omissus remanet iuri communi ⁊ regule sue naturali q̄ꝺ
nec de nouo possit deferre nec delatum prosequi. argu. ff. de con
di. ob cau. l. si extraneus. cum simili. ¶ Sꝫ caue pro deo q̄ꝺ iste
casus non vr̄ ibi omissus vt in quā rōne p alia parte supra de-
claraui cum ibi generaliter de eo qui perdidit libertatez loquaf
nec se restringat ad aliquaz spēm delicti vel pene: ergo illa vba
indiffinite plata equipollent vniuersali ⁊ omnē modum perdē-
de libertatis cōprehēdūt: vt. l. si necessarias. §. si annua. ff. de pi-
gno. ac. ⁊ de reb. dub. l. si is qui ducenta. §. vtrū. Sed potes dice
re q̄ꝺ omniū specierū sub indefinita cōprehensarū non est eadez
ratio: vt p̄ꝫ ex supradictis: vel dic q̄ꝺ ille tex. de pena admitten
di libertatem salua vita loquif vt in prioribus colligif. Ecq̄ꝛ. l.
sic loquendo simpliciter de amissione libertatis intelligitur de
pena metalli que non interimit vitam naturalem: vt. ff. de capi.
dimi. l. ij. in prin. ⁊. l. tutelas. §. si libertate. ⁊. ff. de pe. l. ij. in princ.
vbi casus: ⁊. l. aut dampna. §. sed pena. ⁊ sic est glo. nostra defenso
14 ta. ¶ † Quero nunc tertio quid si damnatus nouam accusatio
nem instituere vellet: ⁊ tunc glos. v. in. l. is qui reus. dicit quod si
adempta est ei ciuitas vel libertas nō possit. alis possit indistin
cte si non sit effectus infamie: ⁊ vbi sententia reddit eum infa-
mem: distinguit extraneum a suo accusatore vt extraneum non
possit accusare infamia prohibente nisi suam vel suorum prose-
quatur iniuriam vt eo. titu. l. infamem. ⁊. ff. de accu. l. qui accusa-
re. si suū accusatorem possit infamia nō obstante q̄ꝛ ignoscendū
est ei qui vult se vendicare. argu. ff. de bo. libe. l. qui cū maior. §. si
libertus. ⁊ de iure fisci. l. ij. in princip. ⁊ de bo. eorum qui mor.
sibi ↄsci. l. i. Et cū his transit Cyn. ⁊ qui alienam tantū scōuitur
scripturam

scripturam. Ego puto qd sicut nō potest extraneū ita nec suum accusatorem qr casus iste non reperitur exceptus. ergo sub regula infamē ꝓhibente est comprehensus. argu. l. patre furioso. ff. de his qui sunt sui vel alie. iur. ⁊ eius qd not. gloss. in. l. in his. ff. de legi. Casus aūt exceptuatos videbis. j. eo. l. criminis. Secundo qr de benefacere nō dȝ qs premiū contrarium reportare vt. l. j. ꝯ. de repu. ⁊ argu. ff. de iureiu. l. j. §. j. j. ad. l. iul. maie. l. quisquis ad fin. sed iste bene fecit crimē in publicū deducēs cum expediat reipublice maleficia non remanere impunita. vt. ff. ad. l. aquil. l. ita vulneratus. in fin. ⁊ nocentes infamari. vt. l. eū qui nocentem in prin. ff. de iniur. Jstum aūt premium reportaret si deterioris conditionis esset quā extraneus qui tacuit. Tertio pro hoc bene facit. j. eo. l. neganda. q etiam loquit in extraneo vt declaraui in q precedenti. Quarto qr his ignoscit qui sanguinem suum redimere conant. vt. l. j. ff. de bo. eo. in contra. alī. sed hic non conant sanguinē suū redimere cū iam sit damnatus. ergo ei non ignoscēdum. ⁊ sic. l. illa potius facit pro quam contra. preterea ibi ignoscitur vt penam corruptoria euadat non tamen vt corruptela de quo cōstet ei ꝓsit. Sic etiam non ob. l. qui cum maior. §. si libertus. qr ⁊ ibi ante sniam nō postea. preterea nec vbi inhabilis habilitatur sed ideo ⁊ habilis ad accusandum priuandus tamen beneficio petende bo. pos. ꝯtab. liberti excusat qr a liberto inertatus fuit. ⁊ sic ei ignoscit vt penam sibi infligendam euitet non autem vt iam inflicta sibi non noceat nec etiam subuenitur ei vt prius vniuersaliter inhabilis habilitetur. Similiter nec. l. ij. de iure fis. quia ibi de infamia irrogāda vel non alias. nos vero de effectu ⁊ viribus iam irrogatis ⁊ multa impediunt contrahēda que non tollunt iam contracta. vt. l. patre furioso. ff. de his qui sunt sui vel alie. iur. Non ob. l. is qui reus. ver. sed hoc puto. a sensu contrario: quia non est ibi eliciendus tanq̄ iuri ꝯtrius. vt. l. si quis patrem. ꝯ. de condi. inser. remanet ergo in iure cōmuni quo cauetur vt infamis nō possit accusare ⁊ qua rōne sic intelligitur in extraneo eadē ⁊ magis dȝ intelligi in accusatore suo vt predixi subaudiri ergo dȝ in. l. is qui reus. vel aliam penam patiatur per quā ꝓhibeat accusare vt als facit glo. in. l. ob ea. ꝯ. de predi.

15 mi. ⁊. ff. nau. cau. sta. l. ij. §. ex hoc edicto. ¶ †Quero nunc quar-

a to qn: qualiter ⁊ quō nomē accusati dicatur receptum inter reos[a] ⁊ omissis aliquorū opinionibus non dignis recitatione fuit opinio glossatoris nostri quod post lit. contest. vt no. ff. de adul. l. si maritus. §. prescriptiones. ⁊ pro casu inducit. l. adulterij. j. de adul. exponendo ibi incohatā per li. conte. vt ibi facit gl. ⁊ p illa expositione facit. l. amplius. ff. rem ra. ha. Hanc opi. sequut[9] est Pe. similiter ⁊ Dy. verū adijciebat Pe. qd imediate post li. cōtest. recipi dȝ ⁊ exemplū p eo ponit Cyn. dicens qd iudex statim lite cōte. ⁊ dicebat nouerint vniuersi qd talis est accusatus de tali crimine coram nobis ⁊c. ⁊ inmediate. id fieri dicebat ne interuallum esset inter litē ꝯte. ⁊ receptionē: qr cū p receptionem inter reos excludat a dilatorijs opponēdis. vt. l. si maritus. §. prescriptiones. ff. de adul. ⁊ iā p lit. cōtest. videret exclusus sicut in ciuilibus iudicijs quorum more ꝓcedit in criminalibus. l. absentem. in prin. ff. de pe. absurdū eēt dicere qd actus iste fieret ex interuallo. ⁊ si fiat incontinenti dicitur fieri in actu simul se tenenti ⁊ inesse creditur contestationi. vt ff. si cer. pet. l. lecta. versicu. dicebant. et per hunc modum intelligit. l. adulterā. ¶ Alij vt Ja. de are. vt hic refert Cy. qui eum verius recitat hic quam Barto. in. l. is q reus. dicebat nisi prius eēt receptus per lit. contest. recipiebatur ⁊ erat ipsa cōtestatio īter reos receptio. ⁊ ideo a dilatorijs opponendis tūc repellit vt in ciuilibus nec aliud edictū exigitur pr[9] aūt dicit ipse recipi posse si iudex hȝ eum suspectum de crimine. nam tūc mandabit eū scribi in libro reorū: ⁊ tunc cum fuerit scriptus dicet inter reos receptus. Sed non placet Cyn. vt ante lit. contest. inter reos recipiatur ne per suspitionem iudicis prius excluderetur a dilatorijs oppo. cum hoc non est in ciuilibus mo-

b re quorum proceditur in criminalibus[b] vt dixi. Alij vt Barto. stant cum Jaco. vt per lit. contesta. recipiatur si ante non sit receptus sed dicit prius etiam recipi posse. puta quando oppositis exceptionibus dilatorijs iudex eis non obstantibus pronunciat ad vlteriores procedendum esse. ⁊ pro hoc inducit. l. adulterij accusatione. j. de adulte. Et modo non obstat ratio Cy. quia per iudicis pronunciationem excluditur a dilatorijs sic in ciuilibus ad. l. adulteram. per quam gloss. dicunt quod post litem contesta. recipitur. respondet quod gloss. ibi non bene exposuerunt dum dixerunt inchoatum per lit. contesta. quia debuerunt dicere per accusationis propositionem. vt eo. titu. l. adulterū. Et quod ita debeat intelligi satis est credibile quia ibi litem fuisse contestatam non est verisimile: cum ibi dicatur quod postea pronunciā. excesserit sed excedere de facili ⁊ verisimile non potuisset: qr propter criminis grauitatem causam in vinculis dicere debuisset. vt. j. eo. tit. l. pe. ⁊ fi. Jtem quia si aliter dicatur ibi erat casus apertus quod post litem contesta. ex interuallo potest fieri hec receptio quod non est dicendum per rationem. ꝯ. allegatam. licet autem credam ibi litem non fuisse contest. non propterea ex toto sto cum Barto. qr per illam. l. adulteram. in patre confunditur eius opinio. Nam cū in crimine adulterij imponatur pena maior relegatione. vt. j. de adul. l. quamuis. ⁊ si contra absentem nō possit procedi. vt. l. absentem. ff. de pe. ⁊ de requi. reis. l. prima sequitur necessario quod iudex ibi non pronunciauit contra adulteram procedendum esse. ⁊ sic dicamus qd ibi alio modo fuit receptus inter reos. Alij vt Jaco. bu. dixit quod inter reos recipitur quando in libro accusationum describitur accusatio. Nam inquit ipse videmus in practica quod accusationes cum fuerint porrecte ponitur prius in filza: postea accusatus citatur ⁊ postea iudex deliberatus facit in libro accusationum describi. Sed dicit Barto. in practica quandoq; seruatur contrariū qr statim in libro describunt: ⁊ tūc absurdū esset illū repelli ab exceptionibus dilatorijs opponēdis. Sed dices tu pro Ja. bu. non debemus inspicere qd iudex facit sȝ qd facere dȝ. vt. l. nemo. ꝯ. de sent. ¶ Quid dicemus cū tot sensibus visa ⁊ tot oculis inspecta non sint[9] clari[9] tradita certe diuinare nos opȝ vt ceteri. Cogitantes tñ q receptio nominis inter reos duos ꝓducit effectus vnum p quē excludit receptū a dilatorijs opponēdis. vt. l. si maritus. §. prescriptiones. ff. de adul. Aliū per quē excludit ab accusando vel reaccusando. vt. j. eo. tit. l. ij. §. extrane[9]. ⁊. ff. de publi. iudi. l. is qui reus. ⁊ satis declaratum est in precedentibus. Possumus dicere q iudex super hoc habebat pronunciare accusatū iter reos recipiēdū eē ⁊ p recepto haberi ⁊ in libro receptor facere eū describi. ⁊ hec ꝓnūciatio ⁊ receptio sȝ accidētia īterdū pōt fieri añ lit. conte. Jnterdum statim postea: ⁊ sic in ipsa ꝯtestatione vt dixit Pet. ⁊ ꝯcordabunt oēs ꝓdicti. Et pro clariori doctrina hec demōstro in practica. Pone. n. accusatū cōparere ⁊ dilatorias exceptiōes oppōere. Jn hac. n. oppositiōe dicit accusationeȝ recipiēdā non esse nec ꝓcedi debere aduersari[9] econtra dicit iudex cū examinauerit cās ⁊ eor ꝓbatiōes ꝓnūciat exceptionib[9] non obstāt. h[9] ꝓcedēdū eē. hec sola ꝓnūciatio. vt. ꝯ. dixi non recepit eū inter nomē reor sed bene demōstrat eū recipiēdum. ideo si iudex ante lit. contesta. vult eum inter reos recipere pronunciet eum recipiendum ⁊ scribendū in libro reorū. ⁊ si eēt consuetudo vt nō prius accusatio describeret ī libro filā tūc faciat scribi vt Jaco. but. dixit. si autem iudex vult expectare lit. cōte. etiam pōt ⁊ immediate idē faciet ⁊ si accusatus ab initio nullam opponat dilatoriā: sed neget crimen tunc per lit. cōtesta. exclusus est a dilatorijs ⁊ sic credo a reaccusando. vt tamē hoc appareat iudex declaret ⁊ mandet eū scribi in libro reorū vt dixi. ⁊ vbi vero accusatus non compareat tunc eo legitime citato iudex nōt modo quo ꝯ. eius nomē inter reos recipere. vt. d. l. adulteram. qr tñ hec non sunt in vsu dicimus litem contestatā loco receptionis succedere.

16 ¶ †Ultimo qrit Cy.[c] supposito in. l. municipali qd iudex infra

c duos menses teneatur terminasse qōnes criminales sub pena an si accusatus dicat attestationes falsas iudex teneatur vel possit sententiā diffinitiuā super principali differre donec de questione falsi fuerit cognitū. qd nō ꝓsequor hic: qr cum questio falsi sit incidēs vel emergēs nō est ꝓprie de nostra materia. vt pȝ in his q in euidentialibus dixi sed eā decidā. j. de falsis. l. si docueris vbi

17 melius cadit. ¶ †Jn materia hu[9]. l. j. qro qd si producens accusationē accusat de falso. Rñ. ⁊ premitto qd is qs producat falsam accusationem non tamē tenetur pena. l. cor. de fal. Sed pertinet ad. l. regiā. inde si producens falsam accusationem ꝓducat postea super ea falsos testes vel falsam scripturā pertinet ad. l. cor. de fal. vt. ff. de falsis. l. si qs obrepserit. ¶ Et potest ista accusatio formari pendente processu. Sed non accusatio ex. l. regia nisi detecta innocētia rei. j. de calum. l. prima. Dico ergo quod ex ista accusatiōe falsi resultat plena defensio: qr tex. l. d. l. si quis obrepserit. dicat qd aduersari[9] nihil agit. Cū ergo sit ista qō preiudicialis interim supersedebitur in prima. vt in. l. nostra. sine preiudicio alicuius vel ꝓnunciabit super conditione si verba statuti cogunt omnino ꝓnunciare nisi euidentissima calumnia accusantis de falso cum repelleret a limine iudicij. vt no. de ho. lib. l. qui eū maior. §. si patris. ⁊ arg. l. ij. ꝯ. ne qs vel a reg. ⁊. ff. ad sill. l. si quis in graui. §. vtrū. scdm Ray. ⁊ Cy. facit qd not. j. ti. l. qui reos. p Cy. Nisi accusator se in mora ⁊ periculo tpis posuerit Nā cadit quis a iure suo ꝓpter perastinationes suas in auт. de litig. §. si vero. in gl. qr hs. in fi. ⁊c.

a ¶ †Jnter reos. in vide de hoc vltra ea q h ponit bal. nu. xxiij. ꝟ. sup primo pūcto qn dicatur nomen rei qd no. bar. l. l. is q re[9] ff. d pub. iu. ⁊ bal. hic vide gl. ⁊ bar. in. l. adulterā. j. de adul.

b ¶ †Nota qr ꝓcedit ī criminalibus. adde an ī cā criminali det terminu[9] reo ad deliberādū si velit cedere vel contendere Jmol. ī gl. c. ij. extra d dila. dicit qd sic sicut ī cā ciuili. An. de but. ib ī. ꝟ. ij. qro an ī criminali nō bene se firmat: tñ vr velle qd si in citatiōe est copia accusationis nō debet delibera torie als sic: vt p bar. ī auт. offerat. ꝯ. de lit. ꝯte. ⁊ vide An. de bu. in. c. extra d lit. ꝯte. ⁊ bar. l. l. j. ⁊ alex. post eū ff. de l in auocādo.

c ¶ †Ultia qrit Cy. de hoc q̄sito vltra notata h p Bal. nu. l. ꝟ. si. his expeditis. vide bar. in l. qd ait lex. et ibi alex. post eū. ff. de adul. qd aūt si pēdēte cā ciuili ego accuso testes d falso an supsedeat su p ciuili Bal. is qd sic. l. si qs testib[9]. col. ij. pe. ꝯ. de testi. ⁊ de hac qō. Cyn. vide. Jo. an. in addi. ad spe. ī ti. d in. §. restat. ꝟ. sȝ qd si in statuto. ad fi. ⁊ panor. in. c. pe. extra de iudi.

1 ¶ Accusans necessitate officij non tenetur nisi de calumnia euidenti.
2 Pupillus an possit accusare ⁊ an adultus. ⁊ nu. 3.
4 Minor vigintiquinq; annis accusare non potest.
5 Curator accusare debet in noīe non valeat.
6 Curator specialis ad litem sufficit vbi admittitur adultus.
7 Syndicus vniuersitatis non potest syndicario nomine illius accusare.
8 Nisi dictio quando exceptiue et quando expositiue sumatur.

SI cautiones.

Primo narrata repe tendo consuluit pupil-
lus. Secūdo allicit tutores cōtra ab eis p̄sumpte calū
nie remouendo periculū. Tertio per modū excipien
di asserit eos teneri de calumnia euidenti. scd̄o ibi: nec enī tertia
ibi: nisi. Casus. tutor sine metu calūnie presumpsit: pōt instrumē
ta contra pupillū p̄ducta de falso accusare sed p̄p̄io noie debet
c se inscribere. hoc dicit. ¶ † Nota q̄ accusans officiū necessitate
a teneī solum de calūnia euidenti. Item q̄ tutor^a pupilli nomine
non accusat scdm gl. q̄ infra declarabit. ¶ Opp. p̄o. q̄ tutor fal
sas dicere non debuit istas cautiones velut cōmodum pupillo
afferētes: sin ei obligatū p̄bātes q̄ p̄z: q̄ cautio est p̄missio
vel confessio de recepto ad obligandum tendens: vt. C. de non
nume. pec. l. si ex cautione. z ff. de ver. sig. l. z. z si q̄s cau. per totū. z
ff. cer. peta. l. lecta. in princ. Sol. vt in gl. vez q̄ cautio interdum
concernit cōmodū creditoris vt in cōtrarijs. interdū debitoris
vt sumatur cautio pro apocha de soluto per quam debitori
cauetur: q̄ p̄p̄rie operatur ne amplius petatur vt hic: et hoc
vt demonstrant sequētia dictorū declaratiua: vt. ff. de leg. a. l. si ser
uus plurium. cū simil. ¶ Opp. scd̄o q̄ tutor noie pupilli possit
hec instrumenta de falso accusare: vt. C. de his quib. vt indig. l.
polla. z ff. eo. l. tutorē. in princ. Sol. dupliciter in glo. z secunda
sol. reprobat per. d. l. polla. z ibi gl. remanet ergo sol. vt expona
tur nomine pupilli. i. pro ipso pupillo vt in hac glo. q̄ idem est
q̄ ad eius solemnitatē: z ita exponit glo. in. d. l. polla. ¶ Unde
aduertendum q̄ ista verba talis agit pro tali triplicē habēt sen
sum. Primum vt noie illius z ad vtilitatem illius: z sic re z no
mine ad vtilitatē alterius agit: vt. ff. de postu. l. 1. § respon. et de
procur. a. l. seruum quoq;. §. publice. z. l. sed z he. C. eo. titu. l. exigē
di. ¶ Secūdū vt noie p̄p̄rio agat pro alio re tū pro se vt in pcu
ratore in rem suam qui directas intentat nomine cedētis ad vti
litatē tamē p̄priam vt. C. de pcura. l. qui stipēdia. z p̄ hoc acce
dat q̄ no. gl. ij. circa prin. in. l. nō solū. ff. de pcura. ¶ Tertium
ecōtra vt nomine agat p̄p̄rio pro se re tū pro alio. i. ad vtilitatē
alienam vt in hac glo cōmuncta gl. in. d. l. polla. scdm igiī subie
5 ctam materiam variaī sensus predictorū verborū: vt. ff. locati. l.
si vna. Ubi igitur materia esse indifferens z essemus in casu du
a biō verba ista ad alterius vtilitatem sunt referenda vt in hac gl.
z. l. C. alleg. q̄ not. pro statutorū verbis p̄p̄rie intelligendis z p̄
testibus inuicem concordandis ne incidant in falsum: vt. ff. de
iureiuran. l. z si possessori. §. fina. Licet autem predicta sint vera
tamē Ray. inale dixit q̄ predicta sol. violabat text. in. l. polla. z
l. tutorē. in contrarium alle. quapropter ipse dixit q̄ tutor accusare
pōt tutorio noie pupilli vt in contrarijs sed se inscribere debet
proprio nomine non tutorio vt hic sic et alīs vnus accusat alter
se inscribit: vt. j. de iniur. l. fi. ¶ Et hec solu. multum est singula
ris z notanda ex qua collige notā lec. in. l. ista. Contra hāc solu.
Ray. faciunt. il. hic in prin. glo. alle. p̄ quas gl. z Dy. dixerūt q̄
tutorio nole nō possit accusare: sz p̄ eo potest rūdere q̄ hoc opa
tur officiū necessitas z pupilli inhabilitas. Ego autē alīs steti cū
glo. q̄ nō videbā quare necessitas officij non ita cōpellat ipsum
ad accusandum nomine proprio sicut alieno ex quo potest cum
crimen sit publicum: vt no. in. l. cum qui. j. de fal. z non contra
dicet iste tex. regularis p̄hibētibus alieno nomine accusationes
institui: vt. l. penul. § ad crimen. ff. de publi. iudi. z. j. ti. i. l. tūc cō
ueniunt. Item ex quo tenetur noie proprio se inscribere quare non
et accusare licet ad vtilitatem pupillarem quam tenetur facere
z procurare quinimo aliter dicere videī quasi ridiculum cum si
alieno noie faciat ille videtur facere igiī ille nō iste deberet se in
scribere: vt in. d. l. fi. j. de iniu. vbi omnia p̄dicta inconuenientia
cessant. Attento igiī q̄ fm opi. Ray. plura sequuntur inconue
niētia recedebā ab illa. Et p̄ gl. si bene p̄derēī casus esse videī
in. d. l. polla. nam licet in scd̄o responso dicat si pupilli nomine
falsum dicere vis tū in vltimo rūso dicit de calūnia tua presidez
deliberaturū quamuis pupilli noie agere videaris: vnde not. il
lud verbum videaris quod improprietatem notat et potius of
ficium respicit q̄ rei veritatem z essentiam: vt. C. de in integrum
resti. l. non videtur. ff. eod. titul. l. nemo videtur. z de re. iur. l. qui
actionem. vbi ergo dicatur q̄ nomine pupilli accusat sicut ibi
in secundo responso cum simi. tex. ille in versicu si. declarat quod
ad vtilitatem pupilli talia verba debent intelligi sic z alīs sequē
tia declarant precedentia: vt. l. si seruus plurium. de lega. j. z sic
dicamus q̄ proprio nomine accusat ideo proprio se inscribit et
quia ad vtilitatem alienam non propriam z coactus nō volun
tarius ex necessitate officij ideo ei succurritur vt non teneaī nisi
de calumnia euidenti vt hic: z ita dixi quandoq; pertransiui.
Nunc autem tutius videtur mihi dicere quod illud verbum vi
dearis stet perspectiue z declaratiue z sic proprie non impro
prie quia alias non deberet pupillus perdere legatum suum. ar.
l. neq; interdicto. de reg. iur. nisi dicas quod illa in actu volun

tario z extraiudiciali nos in necessario z iudiciali. ¶ Consuluit
tamen doc. hic z per Bart. ff. eo. l. ij. q̄ tenoris illis verbis tu
b torio noie dicat tutor in libello simplr̄ talis tutor^b eiꝰ pupilli
accusat zc. q̄ si pōt tutorio noie ex eo q̄ dicit tutor intelligitur
fecisse tutorio noie: vt. ff. q̄n ex fac. tu. l. post mortem. §. j. z nota.
glo. in fi. ml. ff. q̄ satis. cog. l. sciēdū. §. tutores. z si nō pōt tutorio
noī: intelligitur fecisse proprio vt res valeat z non pereat: vt. ff.
de adi. l. si q̄s intētione ambigua. z de vsufru. l. quotiens. cum si.
¶ Quero tunc iuxta predicta si tutor sit legitimus quia frater
pupilli z i libello dicat talis frater z tutor talis pupilli accusat
zc. an reo petente tenebitur eligere quo iure accuset: dic q̄ sic q̄
rei interest q̄ si accuset vt tutor solum de euidenti calūnia teneī
vt hic: si vt frater vel agnatus tenetur de presumpta vt quilibet.
facit ad predicta. C. de sol. si duo. z. ff. de admi. tuto. l. quotiens. in
2 princ. cum ibi notatis. ¶ † Quero an pupillus^c accusare possit
c glo. dicit quod sic in ciuilibus regulariter potest agere: sed in cri
minalibus regulariter prohibeī accusare. Sz latius dic: aut de
pupillo infante z non pōt agere nec accusare: vt. ff. de rei vend. l.
q̄ infans. aut de maiori infante: z tunc ciuiliter agere potest cū
tutoris autoritate non sine: vt. ff. de admi. tut. l. i. §. suffic. crimi
naliter accusare non pōt etiā cum tutoris autoritate. Fallit in ca
sibus notatis in. l. ij. §. i. ff. e. z eis cū autoritate tutoris. vt. l. clarū
3 est. de aut. pre. ¶ † Quero qd̄ de adulto^d: z intelligo q̄ cū cura
d toris autoritate q̄ alīs nō pōt sistere in iudicio: vt. C. qui le. p̄so.
per totum: z dixit Azo q̄ pōt q̄ non reperitur prohibitꝰ ergo
admittendus. ar. eiꝰ q̄ not. C. in rub. Scd̄o q̄ lex excludendo pu
pillū videī admittere adultum. ar. C. de pcura. l. maritus. z. ff. de
iudi. l. cū p̄tor. Tertio pro casu inducit. l. clarū. C. de aut. prestan.
sed fortiꝰ facit. l. qui cū maior. in prin. ff. de bo. liber. Sed Hug.
q̄ minor. xx. an. nō admittiī sed maior. xx. sic q̄ in crimine pu
blico prius nō admittiī ad testificādū: vt. ff. de testi. l. in testimo
nium. z per cōsequens multo minus ad accusandū q̄ est maio
ris p̄iudicij p̄pter penā talionis cōsequentia est bona vt p̄z in
tex. l. i. ff. ad velleia. z p̄batur per. l. qui indignus. ff. de sena. z de
interdic. z releg. l. relegatorum. §. ad tps. z. §. fin. z per. ll. que di
cunt esse cautius agendum vbi vertitur maius periculum. vt. C.
de senten. ex peri. re. l. ij. z. ff. de min. l. de etate. z de carbo. edic. l.
ij. §. sed z si quis. Item quia saltem negari non potest quin testi
ficari z accusare parificentur: vt. ff. de bo. liber. l. qui cum maior.
§. sed z si non accusauerit. Et hanc opi. tenuit Jacob. de raue. z
Cy. z Bar. ff. eo. l. ij. §. fin. ¶ Ad. l. clarum. respondent quo ibi
non disponit an ante possit vel non sed solum declarat curato
res debere adesse quod est intelligendum quādo potest. ¶ Ad
l. qui cum maior. dicunt quod illud quod ibi de minore dicitur
intelligi debet de minore. xxv. an. maiori tamen. xx. vt patet ex p̄
dictis. Sed contra ambas opin. videtur casus. ff. de adulte. l. si
maritus. §. iulia. vbi mino. xxv. an. prohibetur accusare de adul
terio. Sed et respondebant predicti Azo z Hugo quod in illo
crimine est speciale quod probat illud verbum specialiter ibi in
principio positum. z hec est modernorum communis opinio.
4 ¶ Disputationis tamen causa z vt veritas continuo clarescat
ego demonstrare intendo quod minor. xxv. ann. licet maior. xx.
an. regulariter prohibeatur accusare z primo per rationē quam
ponit text. in. d. l. §. iulia. dum dicit nec enim missus est zc. Nam
de ciuilis rationis natura regulariter hoc est vbicūq; ratio illa
locum habet eadem dispositio legis extendatur: vt. ff. de legi. l.
non possunt. z ad. l. aquil. l. illud. z. C. de sacrosan. eccle. l. illud. et
de libe. prete. l. j. sed cum. l. prohibeatur: quia nondum est robu
ste etatis. z hec ratio locum habeat in ceteris criminibꝰ ergo zc.
¶ Secundo ad idem q̄ ratio legis simpliciter z indefinite p̄o
lata non est restringenda nisi per aliam legem vel rationem eui
dentem restringatur: vt. ff. de offici presi. l. illicitas. §. veritas. et
de pub. iudi. l. de precio. sed illa ratio per iurisconsultū ad nullū
crimen est restricta sed simpliciter tradita ergo zc. nec obst. illud
verbum specialiter. in princ. positum: quia si ponderas illud nō
est positum in ratione sed in dicto et debet exponi specialiter id
est expressim z nominatim sicut alias. j. cod. l. de crimine. et. C. de
nego. gest. l. negotium. z. ff. de adul. l. denunciasse. §. qui tamen.
Non obst in priuilegium q̄ ex h. c. l. iulia. non priuilegiatuī nec
crimen adulterij meruit priuilegiari: priuilegium ergo debet dī
ci etati concessum z cum ratione: quia non est etatis discrete que
est generalis in omnibus criminibus vt dixi superius: dicen
dum ergo est q̄. l. iulia specialiter id est specifice de minoris pro
hibitione fecit mentionem in alijs contenta prohibitione gene
rali iuxta ea que dicimus quod speciali nota digna nisi speciali
ter notentur videntur esse neglecta: vt. l. item apud labeonem.
§. ait pretor. ff. de iniur. ¶ Tertio q̄ si illa ratio restringaī ad
crimen adulterij tū non differt ratio a dicto contra notata. ff.
de offic. procu. ce. l. fi. quid enim aliud est dicere qui nondum est
robuste etatis nō potest accusare de adulterio quā dicere minor
xxv. an n.

a ¶ Q̄ tutor. adde Bar. hic z latiꝰ in l. ij. §. pupillꝰ. v. q̄ro. ff. de accus. et gl. bal. i. l. polla. paulo post me dium in v. extra q̄ ro. C. de his qb. vt ī di. bart. l. l. diuꝰ. ad turpilia.

b ¶ Talis tutor. Tu vide de hoc an. l. pe. §. rōnē. ff. de pub. iudi. hēat locū in tutore cu ratore vide Jac. de are z Nico. de matarel.

c ¶ An pupillꝰ ad de spe. de accu. v. item excipiī q̄ est pupillus.

d ¶ Quid de adul to. adde bar. post gl. in. l. ij. §. pupil lus. in. l. q̄ ff. de accu. vbi vī tene re q̄ sic si sit ano. xx. z ibi Alex. z p Bar. in. l. de pu pillo. i p̄nc. de op. no. nun. z in. l. qui accusare. ff. de ac cus. z bald. hic in rubrica.

xxv.ann.non potest accusare de adulterio. ¶ Quarto ultra sitū
text.sic dedoctoin probo tali medio inter pupillum & adultum
cuiuslibs etatis non est ratio diuersa: ergo nec ius diuersum: vt
ff.de libe.prete.l.j.antecedens patet a diuisione sufficienti cuius
argumentum est validum: vt.l.patre furiose.ff.de his qui sunt
sui vel alie.iur. Aut ergo dicemus pupillum pbiberi quia legiti
mam personā nō habet stādi in iudicio: & idem erit in adulto: vt
ff.qui legi.perso.per to.ti.preterea illa nō est ratio: qr tūc tutoris
autoritas illū redderet legitimū quod tū nō facit vt in precedenti
qstione dixi: aut qr nōdum est animi robusti & firmi seu discreti
& idem erit in adulto etiam.xx.anno.maiore vt patet in.l.i.ff.de
mino.& in.d.l.si maritus.in.§.l.iulia.ff.de adulte. Aut propter
preiudicium presumpte calumnie qd imminet non probanti: et
idem dicemus in minore.xxv.an. Aut ne forte pupillos restitue
retur aduersus calumniam presumptam quasi nichus sit ante
tempus occurrere: vt.ff.de tempo.in integr.resti.pe.l.fina.& idem
erit in adulto: quia sic & et vt pupillo aduersus delictum presum
ptum datur restitutio: vt.ff.de mino.l.si ex causa.in.§.fin. ¶ Ex
predictis igitur probabiliter possumus concludere minorē an.
xxv.non posse regulariter accusare etiam cum curatoris autori
tate. Fallit si suam vel suorum iniuriaz prosequatur & in aliis ca
sibus in quib⁹ admittitur pupillus & maxime quia extra casus
pdictos nō videt sana mente vel ratione ad accusandū moueri
videns eos quorū principaliter interest ad accusandū nō psilu
re sed omittere: & etiam quis dicet tunc curatoris autoritatem ci
vtiliter vel condecenter prestare si vident principales cessare vel
curatores ipsos per se nō accusare: certe nullus qr qd non putant
in sui psonam vtile non debent adulto cuius magis non interest
cōsentire: ar.ff.qd quisq; iur.l.i.& de iureiur.l.iusiurandum.in.§.
ait pretor.cū simi. ¶ Et pro his accedat tex.in fin.ff.de suspe.tut.
5 l.tutor.in.§.sed si patronū. ¶ Ultimo hāc partē suadet.l.ista q
a curatores dicit accusare debere cū cōsiet curatoris officium du
rare vsq; ad.l.xxv.an.adul. Nec ob.qd Aug.dixit qr maior.xx.
an.admittit ad testificandum: qr nō sequit affirmatiue: ergo ad
accusandū cum testificatio sit minoris pinditij ipsi testificanti q
accusatio ppter timorem calūnie psumpte. Item testificatio fa
cilius conceditur ne alis rei veritas periret: vt.ff.de here.l.qui.
Unde est qd testificatio est minus necessaria: vt.ff.de testi.l.i.sed
rei veritas nō perit: licet ab accusando repellatur quia alij accu
sare possunt saltem curatores qui autorizare volunt sed non po
test testificari qui non vidit crimen committi nos ergo procedit
de minori & leuiori permisso affirmatiue ad maius sed procedit
negatiue vt per docto.in.l.fin.ff.de leg.& per Dyn.de lego.i.l.ser
uum filij.§.cum qui licet quo ad quid equiparant: vt.l.qui cum
maior.§.sed si non accusauerit.ff.de bo.lib. ¶ Restat respōde
re ad eandē.l.qui cum maior.in prin.que videt indistincte mino
rem admittere ad accusandū de quolibet crimine capitali & cla
ra patet responsio.nam lex illa nil noui super prohibitione vel
permissione accusationis inducit sed super iam disposito enun
ciat dubiū circa aliud decidēdum: vnde illa verba ab accusatio
ne a minore facta sunt enūciatiue propter aliud prolata: debent
ergo intelligi si minor.xx.anno.accusationem instituerit in casi
bus in qbus de iure ad accusandum admittitur in quibus si ca
lumniosam accusationem instituerit contra libertum priuatur a
succedendo.nam calumniantem puniat punit ibi pretor: vt
in ea.l.in.§.fin.& l.seq.hec vt puto noua prius pondera & torue
6 oculo dicas nō est ita. ¶ † Quero, tunc an in casibus in quibus
admittitur adultus curator specialis ad litē sufficiat. dic qd sic
vt l.i.clarū.ff.de aut.prestā.& qui da.tut.pos.l.in vniuersis.licet
text.videatur repugnare.j.de adulte.l.pretor.sed ibi soluam.
7 ¶ † Quero extra glo.an syndic⁹ᵇ vniuersitatis possit syndica
b rio nomine illius accusare: & Dy.dixit quod non sicut nec tutor
tutorio nomine vt hic scdm lec.gl.nam administrator vniuersi
tatis et tutor equiparantur; vt.ff.de epis.& cleric.l.orphanotro
phos. Item qr actor & syndicus equiparantur: vt.l.i.§.quibus.
ff.quod cuiusq; vniuer.similiter actor & procurator.l.item cors
in.§.actor.in eodem titu.sed constat procuratorem non admit
ti.vt.ff.de publi.iudicijs.l.pe.§.ad crimen.ergo nec actorem et
per consequens nec syndicum in hac questione tu debes aduerte
re qd syndicus tūc equiparatur procuratori quando non habet
immediate mandatum ab ipsa vniuersitate sed ab eius mini
stratoribus & tūc non est dubium qd non potest sed tutori equi
paratur quando mandatum habet ab ipsa vniuersitate qr con
tractus eius qui potest legem condere habet vim legis: vt.ff.de
dona.inter virum & vxorē.l.donationes.& ff.de pub.l.cesar.& sic
a lege vt tutor datiuus videtur mandatum habere ideo tutori
equiparatur.& pro hac equiparatione facit text.in.l.munerum.
in princi.coniuncto.§ defensores in ead.l.ff.de mu.& ho.& hanc
diuersitatem posuit Jaco.but.ff de iureiur.l.iusiurandum & ad
pecunias.§.defen.sor municipū.vbi gloss.tangit & isto casu quo
tutori equiparatur est incidere varietatē lecturarū huius legis
quas supra scripsi. Et si teneas lec.gl.fortiter videt obstare.j.de

a ¶ Curatores. Adde an tutor vel curator possit accusare Bar.in.l.ij.ff.de acc.& Lud.
roma.in.l.de pupillo.in prin.ff.de noui oper.nuncia.
b ¶ An syndicus. Adde Bar.in.l.ij.§.si.ad si.in ver.vltimo quero.ff.de accu.& Bald.
in.l.polla.in.ij.col.ver.extra quero.ff.de his qui.vt indi.qd non de grauioribus deli
ctis sed in his accusatam vniuersitatem syndicus defendit vt Bal.ibidem.

c ¶ Dictio illa nisi de hac dictione nisi vide Bar.& bal.i.l.actione.ff.d trāf.& Car.in cle.i.xiij.no.de vsu & olno p alc.l.l.i.de off.ei⁹.vi.co.& l.i.qd cuiq.§.si.de vb.ob.& in gl.l.xxvij.i.parte. Sed vide Bart.& alex.plenius i.l.si cū.§.si.ff.si quis cau.in.l.sidei cō.§.sic si dei cōmissuz.de le.iij.l.l.qb⁹.§.qdā.de cōdi.& demon.bal.i.c.ij.p qs si.i.ue.& l aut.nisi rogati.i.col.ff.ad tre bel.& in addi.ad spe.de spon.v.uij.bar.l.l.dio⁹.d pe.here.& in.l.i.ij col.de cōdi.& demō.et Flo.i.l.vēditor.§.si cōstat.cō.pred. Dy.i regula pctī.lib.vi.dic qd facit cōditionē fz bar.vbi.s. Itē excipit l spe.de ;di.l.pm.& bal.l.i.q se pfia.i.colū.ff.vij lib. Itē adde nisi p quam uis.c a nobis.i si.cū glo.de testib⁹.& adde soc.ɔsil.cxv.inci.prestātissime doc.& tertiā.vnde ibi nā de sbi l.ij.ff.re.char.vij.

re in.l.tam collatores.circa mediū ipsius.li.xij.vbi vniuersitas
per syndicū se defendit i criminē publico: sz dic quod syndicario
nomine defendit vt ibi non accusat vt hic. Ratio qr in defendē
do aliter non posset vniuersitati consuli sed in agēdo sic accusau
te syndico proprio nomine ad vniuersitatis tamen commodum
vt in tutore dixi. ¶ Et qr questio predicta supponat vniuersita
tem posse crimen publicum committere quod examinare a pre
sens non est nostrum remitto ad ea que dicam.j.de seditiosis.l.i.
8 ¶ † Nunc circa vltimā partē quero an dictio illa, nisi stet exce
c ptiue & dicit glo.qd non sed expositiue pro vbi. Sed Ry.mal.et
Cy.qd imo exceptiue alis sequeret qd tutor nō teneret de calum
nia cudenti cōtra.l.nō est ignotū.ff.de admi.tut. Sed pro gloss.
facit qr cū pcedat oratio negatiua qd exceptiua sequens id qd eā
sequit ponet affirmādo: vt.l.actione.ff.de trāsac.& ibi per doc.&
per Dy.o.c.petiti.extra de reg.iur.lib.vi.sed cū hic negaret
tutores faciliter notari sequit quod si stabit exceptiue ex.iste di
cet tutores faciliter notari quando erunt in calūnia cudenti qd
non est asserendū. Ideo vt hoc absordum euitemus gl.dixit qd
hic stabit expositiue: vterq; tā intellect⁹ pōt esse bonus nam si il
lud aduerbium facile dicamus cōcernere causam efficientē id est
ipsum iudicem inducentē & mouētem ad notandū tutorē dictio
nisi stabit exceptiue vt dixit Ry. Si vero dicamus vt cōcernat
grauitatē vel agilitatē pene per iudicē imponende stat tunc ex
positiue vt in gloss.cū pena nō sit agilis seu facilis qr similitudo
supplicij. Unde cōclodo qd si cōiūgatur ex parte subiecti stat ex
ceptiue si ex parte pdicati stat expositiue. ¶ Ultimo qro cū gl.
an qui nō pbat psumat calūniari & remitto vt in gl.ad.l.macc.
j.de calum.ubi plene scripsi.

1 ¶ Accusator duplicem inscriptionem facere debet.
2 Inscriptio requiritur in crimine priuato.
3 Forma inscriptionum accusantis qualis sit.
4 Accusans an sit ad penam talionis per legem obligatus.
5 Inscriptio est in quolibet crimine necessaria.
6 Fideiussio de prosequenda lite an debeat prestari.
7 Edictum quodlibet qd internallum habere debet
8 Accusator contumax qua feriatur pena
9 Pena turpiliani non facit cessare penam accusationis calum
niose.
10 Impense litis a quo iure petantur.
11 Impense in criminalibus actione victorie quo iure petantur.
12 Accusatus victus si absoluatur & accusatorem suum de calum
nia accuset an petere possit eum condemnari in expēsis in quoli
bet iudicio factis.& nu.13.
14 Sacramentum calumnie quando releuet ab expensarum condē
natione.

Qui crimen.

Primo mādat ne accusa
tio recipiat nisi fideiussio
de psequēdo psiet. Scdo ponit qli ex ↄ accusatorem
absente pcedat. Tertio qualiter accusator cōtumax
puniat.scda ibi: si vero.tertia ibi: & si nos. Casus Accusatio nō
dz admitti sine accusatoris inscriptione & fideiussione idonea de
lite prosequenda contumacem accusator vltra impensarum refe
1 ctionē punit extra ordinē.h.d. ¶ † No.ex prima parte quod ac
cusator duplicē tenet facere inscriptionē qd pz ex illo vbo inscri
ptionū qd est pluralis numeri:& vna se obligat ad penā talionis
de qua.j.titu.i.l.pe.& si.alia pmittit se perseueraturum vsq; ad fi
nem & hec fideiussorē exigit vt hic: & hec similiter in cuilib⁹ pre
stat: vt.ff.de epis.& cleri.aut.gnaliter.& has duas ponit ex.j.ad
turpil.l.i.& clarius.ff.eod.l.si cui.in prin.& extra de pcura.c.tue.
d ¶ Ex scda parte not.qd absentes actores sunt ad prosequen
dum citandi.ff.qdo & qn iudex.l.consentaneum.& aut.qui semel.
¶ Not.ex tertia parte qd contumaces sunt puniendi. concor.ff.
de fruc.& li.expē.l.nō ignorat. ¶ Expediam gl.cuiuslibet par
2 tis huius.l.per se. ¶ † Op.igit ad primā partē qd iste tex.videa
tur innuere quoddam falsum vz qd in crimine priuato non ha
e beat locū inscriptio: qd falsum est: vt.ff.de priua.delic.l.fin.& de
fur.l.si innuere ait videt ex eo qd crimē publicū & priuatum sunt
spēs opposite & sic qd in vno exigit in alio requi,nō vr.arg.ff.de
pcura.l.maritus.& ff de indi.l.cū ptor. Solu.qd hec de publico
dicit causa tollēde dubitationis dicit & sic ius cōe non lesit: vt.l.
que dubitatiōis.ff.de regu.iur.omissum ergo remanet in dispo
sitione iuris cōis: vt.l cum patrem.ff.de condi.inser.& hoc vult
gl.prima dū dicit.idē i priuato. ¶ Op scdo & extra glo.qd pri⁹
iudex videat vnde an libell⁹ concludat hoc verū in ciuili causa
in qua attendit mediū concludēdi in libello vt not.in.l.edita.ff.
de edē.sec⁹ in criminali qr.l.cōcludit p hoc.l.i.§.i.ff.ad turpil.

d ¶ Qd absentes. adde q & quot.remedia hēat re⁹ autore absēte vide p bar.in aut.qd fieri ff.de dila.& not.in d.aut.qui semel.ff.qdo & qn iudex.
e ¶ Inscriptio.adde an omissio inscriptiōis vitiet pcessuz & vide vltra ea que notat hic bal.nu.viij.v.vēio ad qōnes & primo qro.qd no.idē bal.l.p hanc.ff.de tēp.appella.& i.l.n.j.titu.j.

a ¶ As hec in scri ptio. de oīā inscri ptionis vide spe. in ti. de accu. v̄. itē qđ noo recte. z §. j. z titu. de accu. §. 1 v̄. vlt. accusato re. z se. z de adult. ver. hodie. z v̄sic. sed queritur.

b ¶ Semp. sit pre standa. Quid si statuti disponat qđ debeat pstari talis fideiussor an si non prestet pro cessus teneat. vi de Ja. but. z bal. q nō. l. l. si tutor. isti. z. l qui. cau. io ke. resti. nō est ne cel. z bald. in aut. gñaliter. ad finē. C. de epis. z cle.

c ¶ Cōmittit fide iussoribus. un et qn̄ sit qn fideiussoribꝰ relaxā. inn p crīe vide spec. de accu. § i. v̄si. sꝫ pōc. z v̄. cor aut. z versi. pinuisa. et bald. l. i. con. §. su per. C. de app. qđ nō p crie capita li. alis sic. ūc adde qđ condēnatꝰ ad solvēdū relaxari nō dꝫ fideiussori bus nisi dentur fi deiussores de sol. dot. z bart. in. l. neq impuberes. §. i ff. de l ius vo. bal. i. l. si. §. i zpu tatione. de iure de li. per. l. si pecunie. in fin. vt in pos. le. l. bis zñr. in fine. ff. fac. heredi. lo. in sing. v̄sic. fideiussor. z v̄. quo qdā. Itē sec qui post bānū captꝰ e. l. le ge cū glo. z ibi. d. Andr. in apostil. p. ad fine.

z fit apte cōceptꝰ qz ineptꝰ est lacerādus: vt. ff. de offi. assesso. l. i.
nec sup eo pōt fieri pcessus validus: vt. ff. si me. fal. mod. di. l. i. et
de accu. l. ritu. Sol. satēdo Jnū: z dic qđ. l. ista supponit libellū
esse incet̄eris aptū z hīs formaꝫ de cuiꝰ aptitudine dicā. j. ti. i. l.
3 pe. ¶ Q vero de forma illarū inscriptionū z gl. scdā in pnc. for
mam tradit sed nō omnium sed vniꝰ tm qz forte de aliis non dubi
tauit: plures tm sont vt hic pbat pluralis locutio que nō est vno
zteta: vt. l. vbi numerꝰ. ff. de testi. dicamus ergo qđ accusator in
hac subscriptionis dꝫ dicere: ego titꝰ psiteor me psessum: vt. C.
est scriptū z hāc ponit tex. in. l. libellorū. ff. d accu. ¶ Itē dꝫ ad
dere quō psiteor z promittit ipsi tabellioni vel iudici qđ in ac
cusatione perseuerabit vsq ad finem. z hanc ponit tex. ff. cod. l.
si cui. in pnci. ibi dum dicit z pterea zc. z de hoc fideiussorem
dꝫ prebere vt hac. l. ¶ Itē z tertiū videt addēdū de quo gl. hic
dubitat vꝫ qđ psiteat se subiturū eādē penā si nō pbabit quā
subiturꝰ esset reꝰ si pbasset z hoc tertiū formaliter non habemꝰ
sed vr pbari. j. ti. i. l. pe. z si. ibi dū dicit vinculū inscriptionis ar
stipiat. z p hoc bene facit. l. ij. z fi. C. de fi. instru. Sed iura canoni
ca expssim hāc formā ponit in. c. tue. extra de pen. z in ca. super
his. extra de accu. z si accusator nesciat scribere sufficit alius p eo
subscribere: vt. d. l. libellorum. z C. de epis. z cleri. auten. gñaliter.
4 ¶ † Quero si tunc ad hanc penā talionis expressim se nō astrin
git an nihilominus ad eam sit per legem obligatus: z dicit glo.
successiue in versi. vel potest. qđ sic. arg. j. ti. i. l. si. z idē not. glo.
in eo. ti. l. i. pe. z in. l. libellorū. ff. eo. z pro hoc videtur casus scđꝫ
vnam lecturam in auten. sed nouo iure. j. de adul. z potest esse ra
tio qz pena calumnie est similitudo supplicij: vt. d. l. fina. sed qui
non probat presumitur calumniari vt dicais infra in. l. qui non
probasse. j. de calum. z sic quod in dictis. ll. z ca. in precedenti. q.
allegatis dicitur ad cautelam ponitur vt accusatori innotescat
pena calūniatoris cuius metu caueat ne ex arrepto z calumnio
se accuset: hec tamen pena z inscriptio non est in vsu z toleratur
hec ɔsuetudo per. l. ordo. ff. de pub. iudi. z. l. hodie. ff. d e penis.
5 ¶ † Quero an hec inscriptioᵃ in quolibet crimine foret necessa
a ria. z successiue respondet glo. quod sic regulariter. Sed fallit in
casibus vt sequitur in ea. sed Jo. tm vnū casum excepit vt in fin.
gl. dicit. Uerū qz gl. tāgit tres modos cognoscēdi de crimine. s.
inquirēdo accusando z excipiendo. Ideo gl. collige sub tali con
pendio: aut procedit per viam inquisitiōis z inscriptio non fuit
necessaria: vt. j. titu. i. l. ea quidē. qz in iudicie calūnie suspicio ces
sat. Aut per viā accusationis: tunc inscriptio erat regulariter
necessaria vt hic. Fallebat olim in crimine adulterij: vt. l. quam
uis. j. de a dult. hodie secus vt ibi not. vel dic vt ibi dicam. Item
fallebat olim z hodie in crimine abigeatus: vt. j. de abige. l. i. et
sic bene dixit Jo. Aut procedit per viam exceptionis z tunc
latius q̄ gl. dic. Aut excipiens stat in meris finibus exceptio
nis z tunc non debet fieri inscriptio vt in glo. quia proprie z stri
cte exceptio nō continet actiōis verbo: vt. ff. de ver. sig. l. verbis.
§. actiōis. sed leges de inscriptione loquētes de accusatore z sic
de agente loquunt: ergo zc. Item quia crimen per modum exce
ptiōis ppositū regulariter nō punitur: vt. l. locum. ff. de his qui
no infa. z sic quando punitur dic vt dicam. j. de fal. in. l. vbi qđ
illud euenit secundario z iudicis officio non principaliter accu
sationis: ite ɔsequentiam autem non attendimus: vt. ff. si cer.
pe. l. si qs nec causam. z ad. l. rho. de iac. l. nauis. in fin. Aut exci
piens non stat inmeris finibus exceptionibus qz non tantū exci
pit sed etiam puniri petit z tunc inscribere se debet qz ex eo ca
pite quo puniri petit agit z accusat z sic cessant rationes predi
cte. Aut procedit per viam ɔdictionis nō est enim ɔdictio pro
prie exceptio prout exceptio est actionis exclusio sed est alicuius
actus impeditio puta si opponat alicui crimē vt excludatur a
promotione officij beneficij: honoris: vel dignitatis: z ti ɔsilia
gnit. Aut ante cōfirmationē z inscriptio nō est necessaria. Aut
post puta ne cōfirmatus in epm cōsecret vel ne litere confirma
tionis transeat vel ne alius actus vlterior necessarius fiat z tunc
se inscribere dꝫ ad penā extraordinariā nā similitudo supplicij
nō pōt locū hre. Et est ratio qz nō tā ab obtinēdo repellit q̄ ab
obtento eijcit: vt. c. super his. extra de accusa. vbi de hic est text.
¶ † Quero an hec fideiussio de lite psequēda semper sit prestan
b daᵇ z gl. ij. successiue vr respōdere qđ nō. Sed āduerte qz quidā
intelligūt qđ gl. velit dicere qđ hec fideiussio nō pstat qn persō
na est suspecta z delictum sit graue qđ reus in carceribus detru
c datᶜ dicētes hoc ɔbari p. l. i. ff. de cust. reo. quā gl. allegat sꝫ mihi
videt qđ glo. ad tex. relata habeat aliū intellectū vꝫ qđ an hac
fideiussione excuset honor z dignitas z facultatū nomerositas:
z. d. l. i. hoc pbat per hunc modū. nā qđ statuit in accusato z in
accusatore: vt. j. ti. i. l. fin. sed reus vbi criminis qualitas non exi
git eum incarcerari cōmittit fideiussoribusᶜ qđ est quando vir in
dignitate est positꝰ vel amplas possidet facultates ita qđ suspi
cio fuge cesset in eo: vt. d. l. i. ergo in accusatore: vt. d. l. fin. vt sibi
ipsi cōmittat: cū amplas possidet facultates z in dignitate est
positus: hoc idem in reo est in ciuilibꝰ vt possidens immobilia

cuitet satisdationem de iudicio sisti: vt. l. sciendum. ff. qui sati
cog. similiter in dignitate positus: vt. j. de princi. agen. in re. l. si.
z de proxi. sacro scri. l. in sacris. z de digni. l. quoties. lib. xij. Et
si in ciuilibus reus excusat his casibus idē in criminalibꝰ in qui
bus more ciuiliū procedit: vt. ff. de pe. l. absentem. ex quo crimi
nis qualitas cōtrariū nō exigit. Et predicta no. z defendit gl.
posita in. d. l. sciendum cōtra pe. in aut. generaliter. C. de epis.
z cle. dicē qđ actor in ciuilibus non euitat satisdationē de prose
quēdo licet possideat imobilia: vt ibi no. Cy. in. ij. q. z tn̄ ideo
euitare dicit qz actori nihilominus est cautū p missionem in pos
sessionē: vt. C. de bo. auto. iudi. pos. l. cū proponas. sed actore nō
cōparente reo non esset consultus nisi de hac satisdatione fuisset
prouisum per quā reus sumptus quos fecit z eius interesse con
sequitur vt hic in fi. sed ipse male dicit: qz si per possessionē imo
biliū accusator euitat satisdationē istā: vt supra est deductum: z
sentit hic gloss. fortius euitabit actor in ciuilibus z satis est reo
prouisum ex ꝑmissione accusatoris de perseuerādo cui fideiussor
accederet z necessariꝰ foret si imobilia nō possideret: Nec credo
qđ promissio debeat esse simpliciter de prosequēdo sꝫ sub pena
expensarū z refectionis dānorum que accusatus incurrisse repe
riat propter accusationē dedictā z sub obligatiōe z hypothe
ca bonorū suorū. Et si ꝑmissiones iste nō essent in vsu vel omisse
nihilominus d e sumptus repeti posse z qua actiōe infra dicā: z
hoc de prima parte. l. ¶ Cōtra scđam partē opp. qđ tex. in sin
gulari non bene dicat edicto cum plura exigantur: vt. ff. de pub.
iudi. l. interdum. z solu. consuetudo contrarium vt hic sentit glos.
z sic singularis sermo resoluitur in pluralem: qui meus loquen
7 tis sic est per alias leges declarata. ¶ † Sed tunc quero quot
dierum debet esse cuiuslibet edicti internallum. Et respondet
glo. quod quidam dicebant quod erat vnius diei sed diuersimo
de intelligebant. Nam alij quod singulis diebus ter citaretur et
hoc truffa. Alij quod singulis diebus semel z sic ter in tribꝰ die
bus. z ita sol. glos. in. d. l. inter. Alij vt Spe. in titu. de accu. ver.
qualiter. z Jac de are. z Bar. licet male dicit qđ in nouem die
bus tribus vicibus z sic quodlibet edictum habeat internallum
trium dierum: z hoc fuit con olim: hodie autem inquit glosso et
Bar. internallū quodlibet esse auctū in dies. xxx. qz sic auctū est
in ciuilibus: vt in aut. qui semel. C. quō z quando iudex. quorum
more proceditur in criminalibus: vt. ff. de pe. l. absentem. §. i. et
sic non fit correctio antiqui internalli per hominem sed per. l. si
tacitam vt more ciuiliū procedatur in causis criminū nec mirum
qz leges interpretātes vēdicant sibi locū in casibus in quibꝰ in
terpretate vt in aut. dēsi. a ntē. do. instru. na. in princi. z pro simi
li accedat quod no. ff. de leg. l. quod vero. Et licet patem verus
quod internallom quodlibet sit hodie. xxx. dierum tamen nimi
rum moueor contra Bart. qui tenuit quod olim erat trium die
rum z tamen in ciuilibus erant. x. dies pro singulis internallis:
vt. ff. de iudic. l. per internallum. z sic si augmentum est in ciuili
bus non debet esse in criminalibus vel saltem tantum respectu
quantitatis dierum z quotitatis: z sic hodie essent nouem in cri
minalibus: vbi. xxx. sunt in ciuilibus. ne igitur in hoc absurdum
incidamus dico cum gl. ista in fi. que caute oēs alias videtur re
probasse opinionem quod in criminalibus olim quodlibet inter
nallum erat. x. dierū ad exemplū ciuiliū: vt. d. l. absentem. quod
hodie ad. xxx. est augmentatum: nec ob. l. inter accusatorem. qđ
ibi dilatio minor data fuit de facto q̄ de iure debuit vt dicit hec
glo. z post tres datur quarta de vrbanitate: vt. ff. de iud. l. z post
in prin. z hec in accusatore: in accusato vero dicetur infra titu. j.
l. absentem ¶ † Nunc ad tertiam partem. l. accedo. z opponi.
quod contra contumacem accusatorem non sit pena extraordi
naria sed ordinaria desistentibus imposita vꝫ turpil. vt. ff. de
pe. l. absentē. §. pen. de̅ preuari. l. ij. § fi. Solu. vt glo. antepe. in
prin. que dicit hanc extraordinariam imponi vltra ordinariam
non semper sed quandoq. z hoc idem dicit Rof. Sed Spe. in
ti. de accusatione. §. quinto loco tractandū. z Cyn. hic dicunt qđ
dutū videt eis vt ex eodem delicto duplex pena infligat. arg. ff.
nau. cau. sta. l. i. scđo q. in fi. z de pe. l. sanctio legū. z si duplex pena
supponat dicunt iudicē debere altera contentari: vt. j. de sepul.
viol. l. qui sepulchra. ¶ Ego credo qđ quilibet bene dicat: nā
si iudex propter desistētiā grauiorem penam ordinaria cōsueta
infligat qđ facere nō potest nisi propter aliquā qualitatem deli
cti desistentie aggrauantē: vt. ff. de infa. l. qd ergo. §. pena gra
uior. tunc aliam imponere non possit vt dicit Cy. sed interdum
imponit ordinariam propter simplicem desistentiam nihilomi
nus z extraordinariam propter aliud: qz contumaciter abfuit
in iudicio contemptū cum desistere poterat sine contumacia: vt
j. ti. i. l. si accusatoribus. vel qz temerarie ad accusationem profi
liut: vt. l. eum quem temere. ff. de iudi. z his casibus pcedit hec
glo. Nec obstant obiecta qz quilibet ex diuerso facto tunc infli
gitur z vide qđ in seq. qōne dicā. Sin aūt omni tpe desistēs inci
9 dat in turpil. dicam. j. l. i. ad turpil. ¶ † Quero an pena turpil.
faciat cessare penam calumniose accusationis dic quod nō ideo
iudic

iudex nihilominus inquirit contra desistentem de calumnia ī ac
cusando commissa: vt.ff.de publi.iudi.l.inter accusatorem.⁊ pre
sentem culpabilem puniet in absentē procedet fin.l.j.ff.de regr.
reis.⁊ per hunc modum potest etiam exemplificari.l.absentem.
§.pe.ff.de pe.Et quid fiet i casu huius.l.de processu inchoato cō
10 tra accusatum dicam.j.co.l.si ca.C †Nunc aliqua queramus cir
ca materiam impensarum ⁊ primo quo iure.l.ilia petantur im
pense.Respon.si in stipulatione de lite prosequenda fuerūt pro
misse iudici vel notario tunc per vtilem ex stipulatu quam quili
bet eorum quesiuit parti: vt ff.de adop.l.his verbis.⁊.ā.de ina.
conue.l.j.in fi.que directa esset si promissio patri facta fuisset vt
ff.de ver.ob.l.venditores.Si autem ex stipulatione deducte non
sunt tunc quidā dicūt qȝ per actionē in factum ex edicto si quis
ius dicēti nō obtēperauerit que vsqȝ ad annū durat: vt.ff.si quis
ius di.nō obtē.l.j.§.fi.Quidā qȝ cōditiōe ex i fin.l.quidam qȝ iu
dicis officio ratione desistētie: ⁊ hoc videt esse de mēte glo.fi.hic
posite que pro cōcor.ad.l.istam inducit.l.nō ignorat.ā.de fruc.⁊
lit.expē.vbi iudicis officio petunt ⁊ hoc tȝ Pe.⁊ Cy.in.l.sanci
11 mus.ā.de iudi.ix.qȝ.C †Quero scḋo an in criminalibus ratio
ne victorie impense veniant iudicis officio mercenario sicut in ci
uilibus.Et fertur Jacob.but.dixisse quod non sed ordinario iu
re per actionem in factum subsidiariam.Et mouebatur primo
quia refectio expensarum succedit loco decime partis litis que
olim prestabatur: vt instit.de pe.te.li.§.i.Sed in criminalibus
ista prestatio cessabat ergo in eis non est facta promissio ista.
C Scḋo qȝ causa ciuilis ⁊ criminalis non possunt simul inten
tari.vt.ā.de appel.l.i.⁊.j.qñ ciuilis ac.preiudi.cri.l.i.⁊.ff.de pu.
iudi.l.interdum.sed si de calumnia condemnaretur criminaliter
⁊ in impensis ciuiliter simul vtrūqȝ iudicium procederet contra
dict. Ergo ⁊c.C Tertio dicit esse casum in.l.non ignorat.ā.de
fruc.⁊ lit.expen.vbi text.distinguit causam ciuilem a criminali.
C Quarto inducit glo.in pemio institutionum in prin.signatā
sup verbo tramites.in fi.Contrariū vero tenēt hic Pet.⁊ Cyn.
per hāc.l.⁊ multomagis cū maius delictū sit ꝑsecutā rem accu
satione institutā qȝ desistere: vt.ff.de bo.liber.l.qcū maior.§.ac
cusasse.⁊ in.l.in seruitutē.§.petōsse.hoc etiā sequit Barto.ff.ad
turpil.l.i.⁊ dicit esse casum sm vnā lec.in.l.fina ā.de fruc.⁊ li.ex
pen.prout ibi loquit de priuilegijs de expensis litis non soluen
dis: ⁊ tamen.l.illa vt patet tex.loquitur etiam in causa crimina
li: sed illa nihil cōtra Ja.but.facit qȝ ipse nō negat cōdemnatū
teneri ad expēsas sed dicit eas iudicis officio nō deberi sed per
actionē in factū peti posse ⁊ demū post sniam.C Inducit etiam
qȝ iudex criminosum nedū principaliter pōt de crimine condē
nare sed consecutiue etiā ad rerum restitutionem que alias veni
ret in actiōe ciuili: vt.ff.de fur.l.interdū.§.qui furē.⁊ de adult.l.si
postulauerit.⁊.l.pe.⁊.fi.⁊ de var.⁊ extraor.cog.l.medicus.⁊.ā.de
condi.ob tur.cau.l.qȝ cantā.li.⁊ hoc plenius examinabo.j.ad.l.
iuli.de vi.l.si quis a se fundū.⁊ per hoc ptȝ rationē Jac.but.non
obstare.scḋam partē tenet gl.extra de do.⁊ cōtu.c.dilecti.⁊ ibi
dem Jo.an.hoc etiā sequit Inn.in.c.cū oporteat.in fi.glos.ma
gne extra de accu.⁊ mihi videt casus in eo.tit.c.accedēs.in fi.re
ferendo tex.etiā ad casum accusationis de quo predixerat.Ad
rationē primā Jaco.but.Respon.qȝ etiā olim quando ꝑstabat
decima pars litis in ciuilib⁹ debebant expēse de iudicis officio
etiā in criminalib⁹ ⁊ ideo ad remouendū dubiū in ciuilibus in q
bus hodie nō prestatur decima pars litis pro expensis condite
sunt leges statuētes qȝ in ciuilibus victus victori per officium iu
dicis condēnatur in expensis qȝ sic erat in criminalibus iā sta
tutum ⁊ sic intelligo.l.nō ignorat quā But.inducit in opposirū
nō enim ibi negat victū debere cōdēnari in expensis in crimina
libus licet expressim dicat in ciuilibus eū cōdemnandū ad tollē
dum dubiū qȝ insurgebat qȝ olim sic nō erat.⁊ ita intelligit ca
nonista.c.calūniam.extra de pen.nec.l.vlla cauetur qȝ in crimi
nalibus per actionē in factuȝ expēse victori debeantur ergo ⁊c.
12 vt.l.illa.ā.de colla.C †Quero tunc tertio de ꝗstione facti contin
git qȝ iudex accusatū absoluit ⁊ victū nec tunc nec eadem die in
expēsis ꝯdēnauit qȝ potuit vt.l.paulus.ff.de re iudi.postea ab
solutus accusat solēniter suū accusatorē de calūnia ꝯtra eū in ac
cusando cōmissa ⁊ petit eū iudicis officio mercenario ꝯdemnari
in dāna sibi propter calūniam illatis querit an ratione expēsa
rum in priori iudicio factarū sibi cōdemnari possit in hoc iudi
cio ꝯsecutiue modo predicto.Et videt qȝ sic: qȝ vt dixi iudex cri
minis etiam damna illata pōt facere restitui: vt.ff.de fur.l.inter
dum.§.qui furem.⁊ de va.⁊ extraordi.cog.l.medicus.⁊.ff.fi.reg.
l.iiij §.si dicantur.contrariū puto verū qȝ hic impense debentur
ratione victorie ⁊ litigij instituti sine calūnia: vt.ff.ad turpil.l.i.
§.queri pōt.non obstante calūnia.hinc est qȝ sacramētū calum
nie nō releuat ab expensis: vt infra dicā ⁊ litigiū potest esse insti
13 tutū sine calūnia: vt.ff.ad turpil.l.i.§.ꝗri pōt ergo ⁊c.C †Sed
tunc quarto pone retento eodem themate accusatus extitit ne
dum de calūnijs dānatus sed etiā in expēsis querit an in ratione
expensarum tenet victor expensas in primo iudicio computare

a C An sacramentum calūnie.qȝ iuramētū calūnie nō excusat ab expēsis.Bar.in.l.j.
§.ij.fi.iuni vt no.⁊ in.l.i ff.ad tertul Cy.Bar.Bal.in aut.ꝑnaliter.ā.de epi.⁊ cler.gl.
⁊ Ang.in aut.de iudi.§.opȝ.in.l.qui soluēdū.§.et.⁊ ibi Bar.de leg.ij.Bart.in.l.ppe
randū.§.finaūt vtraqȝ.ā.de iudi.⁊ in spec.de expē.§.nūc de expē.ver.in hoc de do.et
cōtu.c.finā.in gl.in.ij.q.i.expedisset.in fi.Host.in.c.cū dilect⁹.de ele.Bal.in mar.vsi.
iuramētū.⁊ Lanfrā.c.qm̄ ꝯ.ad fi.
de pba.⁊ Bart.
ꝯsi.andriociolus
egit ꝯ paulutiuȝ.
c.fine.de do.⁊ con
tu.⁊ Car.in cle.j.
de re iu.in.i.q.gl.i
v.c.fineȝ.Alexan.
plenī⁹ in.l.art p
tor.l.pne.de iure
iuran.

an vero solū expēsas hui⁹ scḋi iudicij: ⁊ videt qȝ etiā impēsę pri
mi iudicij ad instar succūbētis in causa principali postea in cā
appellationis obtinētis sniam succūbit et in expēsis.Nam i hac
condemnatione expēsarū hr̄ rō factoruȝ in principali iudicio vt
no.gl.ij.q.vi.c.pf.⁊ Pet.Jac.⁊ Cy.⁊ ibi gl.sm vnā expositionē
ā.de iure iur.l.ꝑnaliter.§.finaūt.⁊ in minor ratio videretur in ca
su illo ꝗ̄ in nostro: qȝ ibi extitit in primo ꝯdēnatus hic aūt vin
cit.Jtē ad idē facit qȝ expēse facte ratione interlocutorie late sup
incidēti veniūt in ꝯdēnatione expensarum in quibus diffinitiua
etiā extitit ꝯdēnatus vt no.Jnn.in.c.auditis.extra de procur.⁊
in.c.fi.de do.⁊ contu.C Contrariū puto veri⁹ qȝ finitū est iudi
cis officiū quo ad priores expensas: vt.d.l.paul⁹.ff.de re iudi.et
ā.de pusiti.l.iij.⁊ de iudi.l.i.C Non ob.qȝ de cā appellationis
obijcit: qȝ ibi ideo qȝ appellatio extinguit ꝓnunciatum prius ⁊
oia reformat in melius: vt.ff.de app.l.j.in prin.⁊ ad turpil.l.j.et
etiā est ibi eadē questio ⁊ causa: licet de diuersa sit instāt.a: vt no.
in.l.inuit⁹.ā.de pcu.qȝ in nostro casu est secus. Nec etiā obstat
qȝ de expēsis interlocutorie dicit: qȝ ibi iudicis officium durat ⁊
est idem qȝ prius in casu nostro secus: ꝑterea ibi in eadem lite ⁊
occasione eiusdē rei petite ad finē reducēde: hic aūt lis est finita ⁊
14 noua lis ⁊ instantia inchoata super prius non petito.C †Que
a ro quinto an sacramentū calūnie[a] releuet a cōdēnatione expen
b sarum.[b] ⁊ tenuit gl.qȝ sic in aut.de iudi.§.oportet.Sed Cy.con
tra.ā.de epis.⁊ cle.aut.ꝑnaliter.ex eo qȝ licet ꝑpter iuramentum
ꝑsumatur nō mouisse litē iniuste: vt.j.ad.l.iul.repe.l.i.tamē illa
ꝑsumptio tollitur per sniam postea secuta cum ꝑsumptio tollat
ꝑsumptionē: vt.l.omnis.ff.de in inte.resti.⁊ hoc seruat cōis pra
ctica pro qua forti⁹ facit qȝ iuramentū calūnie est de credulitate:
vt.l.ij.§.quod obseruari.ā.de iura.calū.sed credulitas partis nō
facit litigiuȝ iustum ⁊ per ꝯñs non dȝ excusare ab expēsis ꝑpter
iniustū litigiū debitis: vt sunt he que debent propter victoriam
cause.ꝑterea iuramentū calū.ꝯcernit personā ⁊ ei coheret non iu
stitiam vel iniustitiam cause ergo ab expēsis debitis ꝑpter iniusti
tiam cause nō dȝ excusari.ar.l.nō ois.in prin.ff.si ex.pe.⁊ de iu
reiu.l si duo patroni.in prin.sed a pena ꝑsumpte calūnie tm̄ dȝ
excusari: vt.ff.de iureiu.l.iij.§.i.in fi.⁊ dicit glo.ibi.⁊.ff.si mu.vē.
no.l.i.§.i.C Sexto queri pōt de denūciatore qȝ iudice inquirente
an succumbentes teneantur ad expensas de quibus remitto ad
ea que dicam de denunciatore in materia denunciationis: et de
iudice in materia inquisitionis.j.titulo primo.l.ea quidē.C Ul
timo alia generalia circa materiam impensarum vide per Cy.
ā.de iudi.l.sancimus.

1 C Mulier an possit accusare ⁊ suam vel suorum iniuriā pro
pulsare vel vindictam facere.⁊ nu.seq.
5 Mulier prefertur alteri accusanti de iniuria in propriam mulie
ris personam illata.
6 Mulier prosequens suam ⁊ suorum iniuriam prefertur mascu
lo non prosequenti.
7 Mulier ⁊ masculus si suam ⁊ suorum iniuriam non prosequant
vter eorum preferatur.
8 Tutores plures non possunt simul accusare.

Uxor ⁊.l.senatus. Mulier accusat de crimine suam vel suorū iniuriā ꝓsequēdo rōne tn̄ officij tutor vȝ ei anteferri.h.d.ambe.C Not.qȝ regulariter repellit
2 ab accusando mulier.C Oppo.qȝ mulier ista non possit vindi
ctam cōsobrini sui facere cū ꝓpulsatio iniurie ad vindictam nō
sit ꝑmissa etiā in eadem rixa nedū postea: vt.ff.ad.l.aquil.l.sed
si quecūqȝ.in princi.⁊.l.si ex plagis.§.tabernarius.in cod.titu.
Sol.qȝ de vindicta facta loquuntur contraria non de vindicta
iuris de qua hic loquit.s.accusando occisores: vt inquit gloss.in
2 l.uxor.in fin.C †Oppo.ij.quod nec in accusando vindictam su
mere possit: vt.j.co.l.non ignorat.⁊.ff.co.l.qui accusare.in princ.
Sol.vt in ca.gloss.in prin.vȝ qȝ illud regulare hic fallit qȝ suo
rum iniuriam prosequitur. Est enim consobrinus sibi quarto
c gradu coniunctus.vt.ff.de gra.l.iurisconsultus.§.quarto gradu
3 ⁊ sic est de suis vt dicā.j.eo.l.de crimine.C Oppo.iij.quod mu
lier admittatur solum cum res ad eam pertinet vt hic in.l.sena
tus.Sol.vt in ea.l.senatus.in gloss.vȝ qȝ ad mulierem pertinet
4 etiam quando suis pertinet.C †Opp.tunc quarto qȝ solu.non
sit bona: nam in.l.senatus.questio spectabat ad filios ⁊ tūc ma
ter nō admittit.Solu.vt in ea.gloss.vsqȝ ad fi.vȝ qȝ lex senatus
simpliciter nō repellit sed tutores secū ꝯcurrētes preelegit: vt.ff.
co.l.si plures.cis sūt negligētib⁹ vel nō existētib⁹ mater admit
teret.C Sed cōtra gl.insurgit.Pe.dicens qȝ matri cum tuto
ribus concurrenti iudex gratificare posset si vellet: vt.ff.de libe.

b Expēsarū.ad
de de hoc vltra h
deducta in apo.p
Bal.de cog.in.l.
ppcrādū.§.finau
tē alterutra.nu.iō.
⁊ qȝ ibi posui i ad
di.ad ipm i v.iura
mētū calūnie.ā.de
iudi.dixi.l apo.ad
bal.in aut.ꝑnalr.
nu.ix.i v.iuramē
tū.⁊ ibi i apos.ad
bar.nu.iō.in vsic.
iuramētū calūnie.
ā.de epi.⁊ cle.⁊ l.l.
q soluēdū.§.et.nu.
l.l apo.ad bar.in
v.sacrȝ calūnie.ff.
de leg.ij.dixi.post
collec.l.c.fin.e.nu.
xij.in v.nō obstā.
qȝ iuratū fuerit d
calūnia.vbi et in
apost.ad panor.
nu xxi.i v.an hoc
sit veruȝ.extra de
dolo.⁊ dixi post
lāfr.ona.l.c.qm̄ ꝯ
falsam.§.expense.
nu.iiij.l apo.l vsi.
ꝯdēnationē expē
sarū.extra d pba.
c Quarto gradu
ꝯiūct⁹.Utrū ꝯso
brin⁹ vl patruelis
ꝓprie dicat frater
bal.h ꝗrit i pn.et
bar.l.l.luci⁹.§.ꝗsi
tū.ff.d leg.iij.⁊ cū
Bald.hic transit.
Pe.de anch.in.c.
canonum statuta.
post med.vsi.vi
cto de filijs nepo
tib⁹ extra de ꝯsti.

bo.exbi.l.iij.§.sꝫ ꝛ ſi mulier. Item qꝛ leges que mulieres admittunt nō dicūt qꝺ in ſubſidiū admittant. Ad hāc.l.reſpōdet qꝺ hec.l.nō neceſſitat ſꝫ matri ꝯſulit ꝑpter vinculū inſcriptionis: vt.ſ.eo.l.§.ꝛ qi accuſatores interdum retinent in vinculis: vt.ff. de cuſto.re.l.j.ſed cum glo.pertranſit Ia.de ra.ꝛ Iac.bu.ꝛ cōis opinio ꝛ ego cū eis.ꝛ moueor pmo p.l.iij.§.ſi.ff. de li.cā.quā gl. allegat quam ſic induco: in cā liberali ꝛ ſeruitutis que mortiſere equiparatur: vt ff.de reg.iur.l.in ſeruitutē.pater prius admittitur ꝙ̄ mater ꝛ hoc potiſſime ratione patrie poteſtatis vt patet ex ordine litere in cod.tit.l.j.ergo eadem ratiōe tutores debent anteferri cum poteſtatem dicantur habere in pupillum: vt ff.de tutel.l.j.in prin. Secundo qꝛ tutores cenſent̄ domini.ff.de fur.l.interdum.§.qui tutelam.ꝛ de vſucap.pro emp.l.qui fundum.§.ſi tutor.ꝛ.j.de queſtio.l.ij.igitur matri ſunt preferendi. Tertio qꝛ ad eos ſpectat periculum damni pupillo inferendi: igitur preferendi: vt.ff.eo.l.ſi plures. Quarto per hunc tex.qui deliberationem tutorum prius exigit ꝙ̄ matrem admittere velit: ꝛ ſic reſponſio Pet.nō congruit ei. ¶ Ad.ll. per Pe.inducias reſpon.qꝺ ibi in pluribus venientibus de iure communi vel etiam ſpeciali ꝛ ibi hincīde eſt paritas ꝛ ideo locus eſt gratificationi hic aūt eſt diſparitas qꝛ tutores repreſentant perſo-
5 nam principalis. ¶ †Ut tñ iſta materia plenius liqueat ſubījcio aliquas qōnes. Primo an mulier ꝓferatur alteri accuſanti de iniuria in propriam perſonam ipſius mulieris illata.ꝛ dic qꝺ ſic qꝛ caſus eſt hic in ver.niſi a te ꝛc.ꝛ.j.de fal.l.ſi a te.in prin.et hoc eſt de mēte.l.j.ff.eo. Scd̄o ſi vterqꝫ maſculus ꝛ femine ſuorum iniuriā ꝓſequat̄ quis ꝓferet̄: ꝛ hic diſtinguo tres caſus .nam aut ambo ſunt in pari gradu ad defenſum ſeu iniuriatū ꝛ dico maſculum ꝓferendū: vt.l.iij.ff.de libe.cau. Scd̄o ratione pudicitie ſexus. Tertio qꝛ maſculus venit de iure communi: mulier de iure ſpeciali: ergo maſculus eſt ꝓferendus.ar.l.hi cauſe.ff.de min.ꝛ.l. in punctali.ff.de oper.no.nun. Quarto qꝛ ſpecialiter ꝯceſſum nō dꝫ redūdare in alterius ꝑiudiciū: vt.ſ.de emā.lib.l.nec auus ꝛ.ff.ne qd in lo.pub.l.ij.§.ſi qs a principe. Quinto p.l.a multis ff.de ſta.bo. Aut maſculus eſt in potiori gradu ꝛ idē multomagis ꝓpter rationē cōiunctiōis ꝙ̄ addit̄ ꝓdictis. Aut mulier eſt in gradu priori ꝛ tūc pro ipſius ꝓlatione facit gradus prioritas ꝛ per cōſequens affectionis ꝓſumpta maioritas. Itē euitāda abſurditas que videt̄ ſequi ſi ponamus mulierē in ſcd̄o gradu ꝛ maſculum in ſeptimo vſqꝫ ad quē gradum dixerūt ſuos appellari: vt dicet̄.j.eo.l.de crimine.ſi enim tūc maſculus ꝓferat̄ laicis abſurdū videbit̄. ¶ Ex cōtra videt̄ qꝛ pro maſculo cōcurrūt plura vcꝫ dignitas ſexus ꝛ in dubio diſcretionis exceſſus que maxime debent attendi in his que ſunt virilis officij. Item quia maſculus venit de iure cōi: mulier de iure ſpāli vt dixi. Item qꝛ maſculo ꝯcurrit etiā ius ſpeciale vcꝫ ꝓſecutionis ſuorum iniurie vnde illa rōne nō dꝫ ei denegari ꝛ cōcedi mulieri.arg.ſ. qui pot.in pig.habe.l.aſſiduis.§.j.ꝛ ſic abſurdū nō debet videri ſi ꝓferat̄ ei cuius priuilegium intelligit̄ ſine alterius ꝑiudicio conceſſum vt dixi.ꝛ qui fortiora habet iura debet ꝓferri: vt.ſ.de ſuc.
6 auten.itaqꝫ †Tertio quero ſi maſculus non ꝓſequat̄ ſuam vel ſuorum iniuriam mulier vero ſuorū ꝓſequat̄ quis preferet̄ et credo qꝺ mulier qꝛ maſculus venit ſolū illa ratione gn̄ali qua accuſatio competit cuilibet ne maleficium remaneat impunitum vt.l.ita vulneratus.in fin.ff.ad.l.aquil.ꝛ.j.de pen.l.ſi operis.ſed mulier ratione ſpeciali venit qꝛ ſuoꝝ ꝓſequitur iniuriā propter qꝺ eius videt̄ magis intereſſe ꝛ feruentius inſiſtere vt crimē deducat̄ in publicū: ꝛ hec ratio vincit ꝓcedētē: ideo magis attendēda: vt.ff.de poſtu.l.j.§.ſecum.ꝛ ad.l.aquil.l.item ſi obſtetrix.in fi.ꝛ ſic mulier diceturq uando ſuā iniuriā ꝓſequit̄ venire demūꝫ in ſubſidium alioꝝ ſimiliter proſequentiū non extraneorū qꝺ
7 not. ¶ †Quarto querit̄ qd ſi neuter eorum ꝓſequatur iniuriaꝫ ſuā vel ſuorū vt in tribus caſibus no.j.eod.l.de crimine.ꝛ etiam in alijs quos ibi addam in quib' mulieres admittuntur.rñ. aut maſculus eſt talis qui accuſare pōt de iure ꝛ credo eum preferri tanquā fortiori iure munitū cū nedū poſſit de iure communi ſꝫ etiā eo iure ꝛ reſpectu quo mulier ꝛ multomagis pōt dici vocati ergo debet ꝓferri.ꝛ pro hoc accedat.l.generaliter.§.ſpurios. ff.de decur. ¶ Aut maſculus ſimiliter venit de iure ſpeciali qꝛ ꝛ ipſe eſt talis conditionis que repellit eum ab accuſandū licet in caſu de quo queritur admittatur ꝓpter criminis enormitateꝫ et eadem lege ꝛ ratione mulier aīs inhabilis admittitur tunc ponderatis qualitatibus vtra virilem ꝛ femineum ſexum inhabilitantibus maſculū locum puto fore ratificationi.ꝛ pro hoc accedat.ff.de lib.bo.exbi.l.iij.§.ſed ſi mulier.ꝛ ex his quatuor.q.expeditam habes materiam per doc.non euacuatam. ¶ Quero qꝛ prioribus negligentibus ſequentes admittantur: ꝛ dic qꝺ ſic vt hic in glo. ¶ Tunc quero vſqꝫ ad qꝺ tempus moram poſſit purgare: dic vſqꝫ ad lit.cōteſt.vt.ff.de ſepul.vio.l.iij.§.is cuius. nec obſt.ff eo.l.iij.§.is cuius.qꝛ illud in ignorāte qui non poteſt
8 dici morā cōmittere ideo poſt ſcientiā admittit̄: vt ibi. ¶ †Ulti-
mo circa materiam tutorꝫ an iſti plures tutores ſimul poſſint accuſare. Et refert Cy.qꝺ Pet.dixit qꝺ nō ne in plures diſtinguatur aduerſarios qui contra vnū tm̄ deligt: vt.l.ne in plures. ff.de exerci.. Itē qꝛ de pluribus idoneior eligendus eſt vt.ff.eod. l.ſi plures.ꝛ idē ſequitur Ray.per.l.decreto.ff.de admi.tuto.reprobata gloſſ.ibi poſita.ꝛ in.l.j.ſ.ſi vnus ex pluri.tu.appella.ꝛ idem Iac.de ra.qꝛ ambo admitterentur niſi concurſu ſe impedirent cum forte vnus negaret ꝛ alius affirmaret.ꝛ idē Cy.arg. l.fin.ff.de collu.deteg.ſed Iaco.de are.dixit omnes admitti: qꝛ omnes cenſentur loco vnius ratione officij alias idoneior eliga-
a tur^a vt in contrarijs.et hec eſt communis opinio citramontanorum. ¶ Sed eam ſubdiuido qꝛ aut pluriuꝫ intereſt ratione officij ꝛ cōis periculi ꝛ tūc diuerſis libellis nō pñt ſed vno vt hac.l. ꝛ.ſ.cod.l.ij.que in plurali loquuntur.ꝛ ſic debet intelligi.l.j.ſ.ſi vnus ex plu.tuto. Et eſt diuerſitatis ratio: quia ratione officij repreſentant omnes perſonam offenſi qui eſt vnus: ergo ſicut ipſe nō poſſet varijs libellis eundē accuſare: vt.ff.nau.cau.ſta.l.iꝫ.§. ſi.ſic nec eius tutores eū repreſentātes.nec dicet̄ tūc reus diſtingui in plures aduerſarios qi oēs cenſent̄ vnus vl' hoc ideo quia dāni periculū eſt ad eos reuerſurū: vnde nō vnū tm̄ leſit actualiter ſed omnes tutores potentialiter ꝛ potentia veriſimili. vnde ab omnibus permittitur eodem libello accuſari: vt.ff.de nona. l.ſi in re communi.in princ. Et ſic non ob.l.ne in plures.quia loquitur quando cum vno tantum contraxit vnum tantum leſit: aut plurium non intereſt ratione officij ꝛ cōis periculꝫ ꝛ tunc diſtinguendū eſt vt dicet̄.j.ti.j.l.ſi accuſatoribus.

1 ☞ Accuſationem relinquens ad illam redire nō poterit.
2 Renuncians accuſationi an ꝓſſit denuo admitti.
3 Aditionem que verba inducant ꝛ que repudiationem.ꝛ nu.4.

b **Accuſatione.** ¶ † Qui ab accuſatione deſiſtit^b amplius ad illā nō redit.h.d.concor.ſunt in gl. in princi.vſ qꝫ ad ver.ſed contra. ¶ Oppo.de.l.iij.§.ſi is cuius.ff.de ſepul.vio. Sol.dupliciter vt in glo. Primo qꝺ ibi non deſiſtit in totum hic ſic qꝺ reprobant Pe.ꝛ Cy.dicentes qꝺ licet de vi verborum qui dicit nolo agere non videatur repudiare ſiue renunciare tamē renunciat de iuris fictione ꝛ intellectu vt per eos not. ſ.de iur.ꝛ fac.ig. l.ij.ſed ipſi errāt in duobus videlꝫ in eo ꝙ de iuris intellectu dicunt.vt.j.dicam. ¶ Item qꝛ illam gloſſe non ponderarūt que hic pulſat vnum aduerbium temporis ſcili-
c cet tunc vel nūc^c quaſi dicat qꝺ ibi dixit ego nolo agere p nunc qꝺ aduerbium temporis eſt voluntatis ſuſpēſiuum ꝛ dilatiuum non ipſius ſimpliciter abnegatiuum.ꝛ ideo ſolu.in ſe vera ſed diuinat. Iaco forte glo.dixit dic quod ibi cauſa non erat incheata hic ſic. Et diuerſitatis ratio potuit eſſe quia cauſa incheata pena turpil.ꝛ infamie in quas incidit eum repellit: vt.ff.de adult. l.quamuis.ꝛ ad turpil.l.q deſiſtit.in qua nō incidit cā nō incheata ſed quia hoc nō eſt ſic expeditū dicā.j.ad turpil.l.j. Iaco Cy. forte dixit quod ratio erat qꝛ cauſe que nōdum erat incheata renunciari non poterat: vt.ff.de acqui.heredi.l.is qui. hoc tamen ipſe impugnat qꝛ per pactum renunciari poteſt vt.l.j.ſ.de pac. vel coram iudice: vt.ff.de eu.bo.dan.l.j.ꝛ a quibus appella.non licet.l.j.§.ſi quis profeſſus. Sed reprobatio eius non eſt bona: quia non ſequitur renunciatio poteſt fieri in iudicio ergo ibi in iudicio facta fuit: cum ꝛ extra iudicium fieri poſſit ꝛ ſic de poſſibili ꝛ contingenti ad neceſſarium ꝛ ad ineſſe non infertur: vt.ſ. vnde cog.l.non hoc.ꝛ de proba.l.ad probationem.ꝛ.l.neqꝫ naturales.ꝛ not.in.l.non omnium.ff.de legi. Impugnat ipſe ex alia ratione.ſ.qꝛ diuinat ꝛ hoc ſatis placet qꝛ non ſequitur accuſatio eſt porrecta ergo cauſa eſt incheata. ¶ Dicamus ergo qꝺ deſiſtens ab accuſatione porrecta ſi cauſa eſt incheata vel non amplius ad illam non reddit vt hic. Et ad contraria reſpondent gloſſ.in contrario diuerſimode ſed inter ceteras ſolu.dicit ibi gloſſa.quod ibi diſtulit hic deſiſtit ꝛ dicitur ibi diſtuliſſe ſi dixit ego nolo agere pro nunc: vt ſupra dixi: vel ſi ſimpliciter dixit ego nolo agere ꝛ nullo aduerbio temporis adiecto. Sed Petrus dixit hoc forte falſum: quia per talia verba quādoqꝫ ſimpliciter dicitur renunciaſſe vt patet.ff.de adulte.l.ſi maritus.§.ſi negauerit.ꝛ dicit eſſe caſum in dicto.§.ſi is cuius dum dicit penitentia acta audietur.nam ſi per illa verba non diceretur renunciaſſe penitentia non eſſet neceſſaria. preterea dicit eſſe caſum in ſimuli.ff.ad tertulia lege mater filij §.j.dum ibi dicit.nam poteſt mutata volunrate ꝛ dum ibi ſequitur penitentia eius admittenda eſt: quod etiam fortius patet ex eo quod ibi dicitur quod ſucceſſio defertur ad agnatos quod non fieret niſi primo filius repudiaſſet: vt ſupra de ſucceſ.edict.l.j.ꝛ.ij.ſimiliter dicit eſſe caſum in.l.ij.ſupra de iur.ꝛ fac.igno.ꝛ pro eo etiam bene facit.ff.ex quibus cauſis in poſſeſſio.ea.l.vnus.ꝛ de colla.bone.l. nonnunqua.tam in princip.ꝙ̄ in medio: vt ſupra de eondu.in-
2 ſer.l.cum quidam.†Dixit igitur Petr.pro ſolu.contrarij diſtingue aut renuncians poterat admitti vnico iure tantum et tunc amplius non audiatur, vt hic. Aut poterat admitti dupliciiure qꝛ vt principaliter iniuriatus ꝛ offenſus vel vt quilibet de

pepulo

---

f ¶ Idoneior eligat̄. adde de hoc ꝛ tex.in.l.decreto. §.ſi duobus.verſ. ergo ſi ſunt plſes. ff. de admi.tuto.

b ¶ Deſiſtit.an ille qui deſiſtit a capitali poſſit criminaliter accuſare. vide.l.qui deſiſtit.ꝛ ibi Bartol.ff.ad turpilia.

f ¶ Nunc.qūo ponat̄ vide Archi. hiij.dic.ꝛ qn ponit̄ p aliqn vide gl.ꝛ text.in cle.ij. in prin.de ſen.excom.ꝛ ibi Card.

populo ⁊ tunc aut renunciat omni iuri ⁊ modo quo admitti pōt et tunc amplius nō audiat vt. §. si negauerit. ⁊ hic aut renunciat vno iure ⁊ vno respectu tm̄: ⁊ tūc admittatur vt. d. §. si is cuius a Aut simpliciter renūciauit: ⁊ tūc intelligatur omnimodo renunciasse. ex quo indefinita ⁊ simplex renunciatio pōt ad vtrunq̧ modum ⁊ respectuȝ adaptari. ⁊ sic amplius non audiatur vt. ff. de acqui. her. l. nec his. ⁊ de suc. edic. l. i. §. quibus ⁊ §. sed videndum. Et cū his multi transeunt aliter nō corātes veritatē inuestigare quā inuestigare cupiēs in hoc cō Pe. doc. subtilē ⁊ Cy. trās scripsentē vtilē vt videant qō licet eorū distinctio sit vtilis ⁊ bona tn̄ in laqueum dāmationis quē cauere voluerunt faciliter inciderunt. Quis enim spiritus eis reuelauit qō in. §. si negauerit. omnimode ⁊ iure quo poterat admitti renūciauerit accusationi. Et quis eis fatebit qō in. §. si is cuius. vno respectu ⁊ iure tantum quis accusationi renunciauerit cum text. ibi dicat penitentia acta ⁊c. quod dicere tunc non fuit necesse ex quo ibi alio iure et respectu volebat accusare. Item supposito q ibi renunciasset eo respectu quo suam iniuriam prosequeretur nonne volens postea si veniret vt quilibet debet repelli vt suspectus vt. ff. de adul. l. miles. §. socer. vel saltē ceteris de populo tunc non deberet anteferri sed idoneior eligi vt. ff. e. l. si plures. ⁊ tamē text. ibi dicit eum vsq̧ ad lit. cōtest. preferri. ⁊ sic licet predicta distinctio in se sit vera tamen legibus huic contrariis nō est consentanea. quapropter ego sto cum predicta sol. tertia que dicit qō ibi distulit hic desistit ⁊ renūciauit ⁊ dicitur ibi distulisse etiā si simpliciter dixit ego nolo agere ⁊ nedū ⁊ de proprio significato vt ipsi fatētur: sed etiā de iuris intellectu. qō probo primo quia actus agentiū non inferunt aliū cōsequens eis necessarium. vt. ff. si cert. pe. l. nō omnis. in prin. ⁊ C. vnde cog. l. nō hoc. ⁊ de proba. l. neq̧ natales. sed cum dico nolo agere nō sequitur necessario ego renuncio vel desisto qr forte volo deliberare vel iusta causa impeditus volo differre. ergo ⁊c. ¶ Scdo hoc patet per locū a cōtrario qui est validus: vt. l. si. j. de sen. pas. ⁊ ff. de mi. l. in integrum et sic qui affirmatiue dixit volo agere nō propterea agit vel agere dicitur: vt. d. §. si is cuius. in fi. ⁊ ff. rem rat. ha. l. amplius. facit qō not. glo. in. l. si. ff. de reru. di. ergo p cōtrariū q negatiue dicit nolo agere non dicit renūciare. ¶ Tertio qr ea q declarāt ⁊ indicant nil noui inducunt. ff. de testa. l. heredes palā. §. sȝ ⁊ si notam. ⁊ de acqui. re. do. l. adeo. §. cū qs. sed cū dico nō volo agere solū indicat volūtas seu priuatio volūtatis de pn̄ti: qr nolo est verbū presentis indicatiui. vt. l. si qs stipulatus. de verb. oblig. ¶ Quarto pdicta et firmat gl. in materia positionū. C. de iura. calū. l. ij. §. qō obseruari. q docet rn̄dere negatiue premissa. puta nō credo talē viuere ⁊ qr tu dices oīa ista fateor de pprio significato: sȝ Pet. negat hec de iuris itellectu. ¶ Et ego replico qō positis his pro veris de proprio significato sequitur necessario qō positis his p veris de pprio significato sequitur necessario q ipsa sunt et vera de iuris intellectu. alȝ sequeret qō ius ipsum in seipso repugnātiā haberet. C. l. vbi repugnantia. ff. de reg. iur. Et q hoc sequatur ptȝ qr cū leges ⁊ iura nos moneant hoc esse predictorū verbor pprium significatū sequit qō tale significatuȝ pcedit de iuris ⁊ a iuris intellectu sed pcedere ⁊ nō pcedere de iuris intellectu sunt repugnātia ergo ⁊c. ¶ Scdo ad idē ⁊ sic iuris intētio nos debet differre in exemplo ab eo qō mādat fieri in practica ⁊ exercitio alis ipsum non esset ars boni ⁊ eq C. l. i. §. i. ff. de iusti. ⁊ iur. hinc est q eps debet esse talis realiter ⁊ verbaliter q integritate vite oīa purificet: vt. C. de epis. ⁊ cle. si quenq̧ ⁊ sic nō vt vnus ex illis falsis prophetis qui detestātur in euangelio tanq̧ bonū predicantes ⁊ ↄtrium facientes sed ita est q lex mādat iuris ministro vt in dubiis nō recedat a proprio verborum significato: vt. ff. de exerci. l. i. §. si is qui nauē. ⁊ de leg. iij. l. nō aliter. ⁊ qui ⁊ a quibus. l. pspexit. ⁊ C. de verb. sig. l. sancimus. ergo et in seipsa sine eius dispositione ⁊ decisione a qua exemplū debemus sumere debemus dicere legem ipsam a proprio significato non recedere nec contra proprium significatum in dubiis nobis aliquid exemplariter tradere cuius ↄtrium dicūt predicti doc. cum dicunt predicta pcedere de pprio significato sed nō de iuris intellectu presertim cum nihil vrgeat quare a significato recedamus. ¶ Tertio q is qui dicit nolo agere non dicatur simpliciter renunciare probat. l. celsus. in fi. cum se. ff. de arb. ¶ Ex quibus aperte colligitur q creditor dicēs debitori offerēti ego nolo recipere non dicit iuri suo renunciare sic ergo qui accusare potest rōne pprie interesse si dicat nolo agere nō dicitur de iuris intellectu renunciari iuri sibi competenti. Quarto casus est apertus. ff. de ac. empt. l. iulianus. circa pricip. ⁊ in versicu. Item qro. Quinto ad idē induco duas. ll. simul iunctas videlicet. l. qr poterat. circa fi. ⁊. l. ita tn̄. §. si patronus. ff. ad treb. Sexto ostendo casum esse in. l. nonnunq̧. ff. de col. bo. que in ↄtrium reducitur cuius si mens subtilius speculetur huius dubij decisio ibi reperietur. dicit enim ibi pr̄so q ille qui noluit cōferre videri potest repudiasse. ¶ Ex quo no. q repudiatio ibi in esse nō punit sed in potētia vt probat istud verbū pōt. ibi positū: vt. C. quādo et qñ iud. l. i. ⁊ ff. de offi. pre. l. sepe. ⁊ de iudi. l. non quicquid. nec potentia illa simpliciter ponitur sed interpretat vt probat illud verbum videri vt. C. de in integ. resti. l. nō videtur ⁊ ff. eo. tit. l. nemo videtur. ⁊ ibi no. sequitur ibi qō benignior est diuersa sententia et subdit maxime cum de bonis paternis disputetur ⁊c. ⁊ implicatiua maxime implicat eidem esse si de bonis paternis ibi non tractaret. ¶ Ex quo not. siue de bonis paternis queratur siue nō benignior est sententia vt repudiasse nō dicatur sed hec snīa est benignior sequitur quod ex illis verbis duplex snīa elicieba tur vna repudiationis altera secus ⁊ scda vt benignior eligitur vt. ff. de legi. l. benignius. ⁊ licet ista sententia ⁊ sensus esset benignior tamē qr mens proferentis talia verba ambigua poterat esse in oppositum ideo lex quandam mediam viam elegit vt si post hanc ambiguam prolationem siletur per annum intelligatur vere repudiasse ⁊ amplius non audiatur ⁊ si intra annum voluntatem mutauerit quia intra annū cautionē obtulerit quaȝ primo offerre nolebat audiatur nec dicatur tunc protulisse illa verba animo repudiandi. ¶ Et sic patet clare qō nō est verum dicere qō ibi repudiauit de iuris intellectu. sed qō ius mediam viam elegit ad coniecturandum mentem ex talibus verbis que poterant se habere ad vtrumlibet. ⁊ qr pprium ⁊ strictū significatum verborū est vt repudiationē nō inducat pro tanto sm̄ illud primo mentē cōiectural adiiciendo tn̄ tps infra qō mēs illa declaretur ⁊ per illū modū dicit ibi mutare voluntatem que prius erat ambigua ⁊ dubia nunc facta clara ⁊ certa vt in simili. in. d. §. si patronus. ⁊ C. de insti. ⁊ subst. l. si. ⁊ ibi not. per gloss. ⁊ sic et alias inter affirmare ⁊ negare eligitur media via vt. ff. cōi diui. l. sabinus. ⁊ de exerci. l. i. §. si is qui nauem. ⁊ de trib. l. i. §. sciam ¶ Ex his igitur modo clare patet qō l. §. si is cuius. pro cōtrario allegato non destiterat ille vel non renunciauerat sed verba ambigua protulerat potius cessationem de presenti significātia cum dicit ego nolo agere ideo electa est via media vt dicatur ea protulisse aīo renūciandi si patiatur aliū litē contestari ⁊ si hoc nō patiatur dicetur illa ptulisse aīo supersedēdi. ⁊ qr voluntas erat ambigua ideo dicit mutata per penitentiaȝ eam facientem claram ⁊ lucidam. Uel dic secūdo q ius accusandi de sepulchro violato competit cuilibet de populo sed ius prelationis habet iniuriam passus qui perdit illud vel sibi competere desinit cum agere cessat v. C. o. l. sepulchri. in eo. ti. Sed nemini dubium quod cessare potest absq̧ renunciatione solum retardando. vt. C. quādo nō pe. par. l. vna. ⁊ j. titu. i. l. si accusatoribus. agitur nimirum si ibi alius potest venire ⁊ admittitur cum de cessatione principalis appareat eo quod se nolle agere dicat huius tamen cessationis penitentia admittuntur vsquequo lis ab alio contestetur vt ibi. ¶ Ad. l. si maritus. §. si negauerit. ff. de adul. Rn̄. quod ibi sunt verba legis ideo in casu certi quo de renunciatione constet debent intelligi vel si fuerūt verba a marito plata dic aut concernunt futurum qr dixit ego non agam vel non accusabo de adulterio ⁊ tūc renūciasse intelligit. ⁊ ita loquit. l. vn. ff. ex q. cau. in pos. ea. ⁊ l. pe. ff. de cu. bon. dā. Aut fuerūt plata indicatiue de pn̄ti vt nolo accusare tūc qr negari nō pōt qui p talia appareat eū negligere vl differre: ⁊ p cōsequēs in crīe lenocinij icidere. vt. l. j. §. ceterū. ⁊ §. sequē. eo. ti. merito amplius nō audit. vt in eo. ti. l. miles. §. socer. ¶ Restat respōdere ad. l. filij mater. §. i. ff. ad ter. cui semel audiui quendam subtiliter ⁊ colorate respondere nitētem asserentem longam esse differentiam inter ista verba volo vel nolo adire hereditatem ⁊ inter ista nolo vel volo agere vel accusare. nam inquiebat ipse prima statim inducunt aditionem vel repudiationē secunda nō rationē assignabat quia aditio ⁊ repudiatio consistit in aīo ⁊ mera nuda eius voluntate: vt. l. auia C. de iure delibe. hinc est q cum dico volo adire statim efficior et sum heres vt. ff. de acqui. here. l. pro herede. in princi. ⁊ l. paulus respondit per procuratorem cum ibi not. ⁊ de here. insti. l. iam dubitari. ⁊ probat. l. pamphilo. §. propositum. de leg. iij. ⁊ si per verba affirmatiua voluntatis aditio inducitur sequi quod per contraria verba voluntatis repudiatio dȝ induci sed agere ⁊ accusare non consistunt in nuda voluntate sed aliquid extrinsecum exigunt q in facto consistit ⁊ ideo sicut ille qui dicit se velle agere nō propterea agit vt. ff. rem ra. habe. l. amplius. econtra qui
a non vult agere non dicetur renūciare. ¶ † Sed hec sic colorata
b responsio nō est vera: qr licet hec verba volo adire[b] inducāt aditionem tamē hec nolo adire nō inducit repudiationē sed aditionis vel repudiationis suspensionem ⁊ ideo possumus dicere quod inter adire ⁊ repudiare sit quoddam medium animi suspensiuum ⁊ interdum de vtroq̧ extremo participatiuum vnde hec verba volo adire ⁊ nō volo adire magis subalternantur q contrarientur secus si diceret volo nō adire: qr tunc substantia aditionis negaret vt reinquit gl. in simi. in. d. §. quod observari. hoc etiā sentit Bar. in. l. iam dubitari. ff. de here. instituto. et contingit hoc qr hec verba volo ⁊ nolo sine adiuncto nil important vnde contrarium adiuncti est illud quod in propositione contraria dȝ assumi vt volo adire volo repudiare vel volo non

a Aut simplicit. idē tȝ hic bal. in. itē. ⁊ notandū tn̄ est. Sȝ certe. §. is videndū. hic allegat⁹ vt expssit vel le ↄtrā ec q vide bar. in. l. nec is. §. heres. ff. d acq. here. ⁊ bal. in tit. C. q admitti. in. vi. qō. ang. in. l. fuit. C. de iure deli. vbi si filius institutus repudiat simplr vt repudiare ex testō tn̄ ⁊ pōt ab intestato venire vt agnat⁹. l. ⁊ si sol⁹. ff. de acq. her. ⁊. l. illud. eo. titu.

b Uolo adire. in vide de hoc bar. i l. serui. nn. §. ⁊. q ro vtrū. ⁊ ibi posui addi. ad ipm in apostil. in cod. verū. ff. de leg. i.

adire. ¶ Restat igitur vt alia responsio det & breuiter. l. illa allegatur vt videat ibi repudiasse propter verba mutata voluntate & penitentia acta ibi posita. Rn. vt. s. dixi in solutione contrarij de. l. nõnunq̃. videlicet q ibi de mutatione dubie & suspensiue voluntatis vt dixi. ¶ Jnquantũ aũt fortius inducit vt repudiasse dicatur q agnatus vocatur. rñ. hoc ibi non dici nec supponi imo contrarium determinari. propter quod aduerte q illa verba enunciatiue & incidenter propter aliud emissa in questio ponuntur tñ & non in dispositiõe seu reponsione: & sic talia verba nõ disponunt. l. ex his. s. de testa. mil. & l. verba. s. de testa. milit. cũ sua mã. Et hoc reprobat sequẽs responsio iurisconsulti dum dicit q vsq ad annũ audiendus est pp̃ter illa verba extẽsiua. ex quo sequitur q agnatus non vocatur interim: vt. s. de suc. edic. l. i. & ij. & probat. l. i. §. nemo. in eo. tit. ad quã. d. l. filij mater se refert. & ita intellexit Jaco. but. do. meus. l. illam. in. l. qui se patris. vnde libe. licet glo. ij. in. l. fi. s. de repu. here. aliter videatur intellexisse & non bene vt ibi per Ja. bu. vel sostinendo glo. illam dic q voluit ipsa dare vnum nouum intellectum ad. l. filij mater, s. q illa verba fuerunt verba legis que debent intelligi p lata in casu certi & sic licet dixerit se nolle adire expresse repudiã-

4 do sed prior intellectus verior. ¶ † Ex predictis oĩbus sic declaratis habes notare diuersitatem istorum verborum & eorum significatum & quid importent. nam hec verba presentis indicatiui videlicet non adeo vel non ago non inducunt repudiationem: vt no. glo. in. l. qui se patris. similiter ista volo agere non inducunt actionem: vt. l. amplius. ff. rem ra. ha. nec hec nolo agere non inducunt immediate renunciationem: vt. l. ij. §. si is cuius. ff. de sepul. vio. secus si essent verba futuri indicatiui: vt non agam vel non adibo: vt. l. vnus. ff. de bon. auto. iud. pos. & l. ij. ff. de cura. bo. dan. & idem si presenti indicatiuo & infinitiuo adiuncto esset adiectum aliquod aduerbium temporis respiciens futurum: vt nolo amplius agere vt no. glo. s. de pact. l. postq̃. vbi autem aduerbium temporis respiceret presens tempus tãtum: tunc clarum est q repudiationem non inducunt: vt nolo adire vel agere pro nunc vt hic in glo. & idẽ si simpliciter dico ego nolo adire. nam immediate non inducunt repudiationem sed tempus presens suspendunt: vt. l. i. §. si nemo. & l. filij mater. §. i. ff. ad tertul. & hec probant in simili. l. nõnunq̃. ff. de col. bo. licet affirmatiue prolata statim inducant aditionem: vt. ff. de acqui. here. l. pro herede. & l. paulus. cum si. s. allegatis. & maxime cum deliberatio precesserit: vt. ff. ad treb. l. sed si alio. ij. rñd. & l. omnes. in eo. ti. nec ob qđ no. glo. ij. in. l. serui electione. de leg. i. que dicit q per ista verba volo eligere talem seruum nõ est facta electio que in solo animo non consistit sed requiruntur alia extrinseca que ibi no. glo. quinimo dicit ibi Bar. q si oĩa necessaria ad electionem precessissent ita qđ voluntas esset libera qđ p illa verba vo-

a lo eligere diceret electio facta[a] cum agẽs tũc sit liber & patiẽs sit dispositũ. Et ad hec declaranda que sunt subtilia & nodosa non potui breuius pertransire nisi voluissem vt alij ea indiscussa admittere. Redeo ad gloss. & oppo. ij. qđ is qui desiit admitti debeat vt no. Jo. ff. de pac. l. iuris gẽtium. §. si paciscar. Sol. vt gl. q super crimine poterat trãsigi aĩs nõ. ¶ Sed aduerte qđ Jo. fuit motus per. l. ij. §. si is cuius. de sepul. vio. sed illa non facit quia ibi non pepigit nec transegit nec verba clare renunciatiõis protulit. vt. s. declaraui. Item nec eius dictum videtur verum: q licet eo casu quo transactio nõ teneret non repelleret vt transactionis & pacti: tamen turpiliani pena et infamie faceret eum repelli vt. j. de adul. quamuis. & ff. ad turpil. l. qui destitit. nisi dicas Jo. intellexisse in casu in quo in turpilianum non incideret: qđ quando sit dicam. j. ad turpil. l. i. ¶ Quero modo que sit pena turpil. & rñ. vt hic in glo. & hec sufficiant.

a → Diceret electio facta. Tu. vide de hoc qđ no. bal. in l. apõ aufidiũ. ff. de op. leg. bal. in. c. i. col. ij. q tñ loquit in diuersa materia in tit. de mili. vas. q cõtu. est. & p Car. in cle. j. l. ex. q. de cõsãg. & affi.

b ¶ Nõ an sit. Ad de bart. hic & in. l. ij. ff. de re iud. & in l. ij. de edẽ. & in. l. edita. in. ij. col. c. tit. & in. l. de die. q satisd. cog.

c → Inducit hãc legẽ in arg. Ego dico post bal. hic nu. vi. v. itẽ no. co lum. i. qđ quoties termin[9] statuitur ad id qđ interest aduersarij n fieri: tũc excludit quis termino lapso. & qđ vide bal. in. l. diffamari. s. de inge. & ma. & in aut. ad hec. col. pe. vs. q̃ro ẽt. s. de vsur.

2 ☞ Judex certum tempus ad accusationem prosequendam prefigere debet. & nu. 2.
3 Mulier accusans quando incidat in turpil.
4 Testes vel instrumenta an possint post tempus a iudice prefixum produci.
5 Citari debet is de cuius preiudicio tractatur.
6 Terminus quando peremptorius dicatur.

b Si ea. Qui infra tempus a iudice statutum accusationẽ nõ prosequit, veluti renunciãs amplius nõ auditur[b]. h. d. ¶ † No. qđ iudex debet prefigere tempus certum non antẽ mandare simpliciter vt veniat ad prosequendum. ¶ Oppo. cum tex. non declaret que tẽpora debet iudex prestare videtur nos in incerto dimittere contra. §. quibus. s. de nouo co. com. Solu. qđ in icerto non sumus: q iam eramus certificati. s. eo. l. qui crimen. ideo hic ne videretur superfluis omisit: & hoc vult gl. i. Ricar. malũ. dixit quod de illo tpe non loquit hic sed de alio qđ dimisit in iudicis arbitrio vt not. alia gl. j. n. i. l. si accusatoribus. & de adul. l. si ad promissa. & s. de inge. & ma. l. diffamari. ¶ Ego puto glo. posse concordari. Nam aut queritur de tpe prefigendo ad accusandum: & istud est mere arbitrariũ: vt. d. l. diffamari. & potest ẽ rõ: q infra quantum tempus accusatores qui debẽt venire plene instructi et deliberati possint se instruere & plenius deliberare lex non potuit esse certa. ideo in iudicis dimisit arbitrio vt. l. i. ff. de iure del. aut ponitur de tempore prefigẽdo ad accusationẽ iã propositaz prosequendam & tunc aut absenti. & est ordinarium de quo in. d. l. qui crimen. lz nõ diffiteatur iudicem posse illud abbreuiare ex causa. vt per doc. no. in aut. qui semel. s. quo & qñ iu. aut de prefigendo presenti: & tunc sit arbitrariõ vt in alij glo. & probat iste text. qui verba dirigit ad iudicẽ. ¶ Que aũt exigant vt tempus possit p̃figi alicui ad accusãdũ no. in. d. l. ad commissa. ea. l. tutia. Nec est verũ quod Bart. dixit qđ de crimine homicidij quis cõpelleretur accusare nulla precedente diffamatione: vt dicaz. j.

2 ti. i. l. si qs homicidij. ¶ † Op. scđo qđ iudex nõ debeat p̃figere tempus ad prosequendũ. cum a lege prefixũ sit biennũ vt. j. cert. tem. questio cri. ter. l. fi. Solu. vt gl. qđ illud tp̃s potest iudex abbreuiare & se festinare vt hic. & quando iudex abbreuiare dilationes legales hic non intendo tractare sed remitto ad no. per. Cy. in aut. qui semel. s. quomodo & qoando iudex. & per Dy. in. c. indultũ. extra de reg. iur. & hodie plenius scripsi. s. de dila. l. i. vbi vide. Tamen q hanc prefixionem termini iudex non propterea finit negotiuz principale. Jdeo possum aliter cõtrarium soluere videlicet quod ibi de tempore instãtie infra quod negotiũ principale terminetur. nos de tempore statuendo a iudice nõ ad finẽ instãtie abbreuiãde sed ad finẽ vt intra illud tẽpus instantie causaz possit finire. sed q accusator nõ vult prosequi ideo cũ ea amplius non potest procedi. Et que tunc sint partes iudicis circa negotium principale potest dubitari. Tamen mihi videtur q vbi causa non erat liquida in potestate iudicis sit de crimine cognoscere & ad diffinitiuam procedere vt. ff. de publi. iudi. l. pe. in prin. & de abol. l. ij. facit quod not. j. de fal. l. vbi vel accusatũ absoluere ab obseruatione iudicij & pronunciare accusatorem non amplius audiendũ esse vt p̃bat. ff. e. l. titia. & hoc prosigendum a iudice de probationibus dubitãte nisi superfit de tempore infra quod possit accusari de nouo. nã lata absolutoria ab obseruatione iudicij nõ prohibet absolutus ab alio accusari. vbi aũt cũ tempore desistentie erat liquidata qd fiendũ esset dicã. j. titu. j. l. absentẽ. & p̃dicta nota velut quotidiana. ¶ Nũc omisso quod sequitur in gl. i. Opp. tertio qđ tex. nõ bñ dicat ibi si agere supersederit cũ hec mulier de suo vel sibi debito prosequendo nõ tractaret quod supponere videt illud verbũ agere vt insti. de actio. in prin. Solu. vt glo. secunda que hoc vult euitare ideo exponit agere. i. accusare sz nõ bene cũ iam accusationẽ proposuerat: nisi dicas q ista gl. velit ponere sm lec. in. l. credo. igit tex. posset stare vt iacet: q agere est genus ad quẽcũq actũ q infinitiuum est de ago agis & p̃bat. s. de sa. san. eccle. aut. hoc ius porrectũ. & s. de iur. & fac. igno. l. i. & sic hic sumet p experiri vl' p̃seq. ¶ † Que-

3 ro an hec mulier incidat in turpi. & rñdit glo. fin. primo qđ sic si accusatio de iure tenebat. sed hec respõsio nõ est bona p. l. mulier ff. ad turpil. Nec obst. solutiones ibi date q sunt diuinationes. Item q ibi accusatio nõ teneret tanto magis puniri deberet vt ff. de noxa. l. nõ solũ. & quod vi aut clam. l. seruus. & not. glo. j. ad turpil. l. si femina. Scđo respõdit distinguendo secundũ Jo. aut desistit pacto & incidit in turpil. aut sola penitentia & tunc secus vt. d. l. si femina. Et ratio est: quia primo casu lex eam habet suspectam de corruptela & hec respon. est communis. Tamen Bartol. ea sola non contentus aliter respondet ad dict. l. mulier videlicet quod ibi in crimine falsi in quo licitum est desistere et pro hoc inducit. l. athletas. alias vitalis. cum ibi no. ff. ad. l. cor. de falsi. Sed huic responsioni contradicit text. & gloss. ff. ad turpil. l. penulti. vbi desistens accusatione falsi in turpilianum incidit. Nec ob. l. alia. s. de his qui. vt indig. cum si. per quam glo. ad contradicendum mouentur in. l. athletas. qui legatum non perdit si desistat vt ibi. sed penam turpiliani preterea non euitat vt. d. l. pe. Et pro hac so. facit quod not. gloss. in simili. j. titu. j. l. fina. Tene ergo solu. Joan. & intellige quod mulier desistens pacto in turpil. incidit quando masculus desistens absq pacto in turpilia. incideret quod quando sit dicam. j. ad turpil. l. i.

4 ¶ † Redeo ad gloss. i. que inducit hanc. l. in arg.[c] ad. q. an post
c tempus statutum a iudice ad producendum testes vel instrumenta possint illa produci. & sentit gloss. quod non. argu. huius l. & aliarum in ea allegatarum. & idem not. in. l. mancipiorum. ff. de op. le. & Juli. de suza asserit se hoc plaries cõsuluisse de facto et vltra. ll. hic allegatas inducit. ff. de heredi. institu. l. si quis ita instituatur. §. item si conditutioni. & de bo. aut. iu. poss. l. i. ij. & de cu. bo. dan. l. i. hoc idem tenet Spec. in titu. de dila. §. videndum versi. quid si data. & quid si datus. & versi. quid si post datum. & si dilatio peremptoria data fuit. & idem confirmat in titu. de instrumen. edit. §. nunc dicamus. versicu. licet. & vltra. ll. hic alleg. inducit. c. pastoralis. extra de except. & c. cum dilectus. de fid. instrumen. que multum benefaciunt. ¶ Jacob. autem de are. et Cy. idem fatentur si aduersario iura sua nõ sunt integra prout erãt tẽpore termini assignati: q forte sui testes interim perierant

per quos

per quos testes vel instrumenta que nō producunt reprobasset. alias si omnia sint integra quia nil deperijt aduersario dicunt eū post terminum admitti. et hanc diuersitatem dicunt probari in. d. l. mancipiorū. ¶ Sed bar. ibidem dicit qd nō curat an testes aduersarij peruenerunt vel non quia illud nō probat. l. mancipiorū. sed solū dicit. aut post terminū res est integra quia nulla acta iudiciaria postea sunt facta et admittet. Aut res non est integra quia ad aliquē actū iudiciariū erat processum: et tunc nō admittatur vt. d. l. mancipiorū. cum si. in quibus patet qd res ibi desinit esse integra: quia heres post terminum de seruis aliquid disposuit actualiter et hec inquit vera esse nisi ille iuraret de nodo ea pretermisse. vt d. c. pastoralis. ¶ Ego nō credo quod. l. mancipiorū. sic debeat intelligi ad contextum terminorum vt vult Barto. Nam si. l. illa poderetur de iuris rigore legatariū repellit statim post lapsum terminum: de equitate cū admittit qū damnū nō est subiturus heres vt ibi in ver. quid ergo et hoc nō ponderauit Bart. exempla aūt que postea sequunt in ver. quid. sunt ibi apposita ad exemplificandū qū heres damnū posset post terminū subire. et qd in fi. dicit qd actio denegāda nō est si ola integra sont optime posuit: quia tunc certū est eum damnū nō subiturū. et si dicas exempla sequentia qū aliquid pignori dedit vel distraxit probare videntur opi. Bar. cum de retentis in quibus damnū incurrere nō posset heres optare legatario non permittatur. ¶ Et ego respōdeo qd illa exēpla sic debēt intelligi qd adaptēt ronē incursionis damni de qua predixerat. nam per exemplū a ratione legis nō receditur sed econtra per ronē. l. exempla declarantur et limitantur secundum illam vt. ff. de calum. l. hec actio. de leg. ij. l. cū pater. §. dulcissimis. et de iure pa. l. adigere. §. quāuis. et hoc volunt glo. ibi in. l. si. cum dixit qd familiam seruorum nō sic erat dispositurus nisi oppositionis timor abesset. facit ad predicta. l. si pecuniā. in prin. cū ibi no. ff. de condi. ob cau. ¶ Ad opi. ergo Iaco. de are. non recedo sed cum precedentibus eam coniungo distinguendo. Aut queritur an post terminum debeat admitti de iuris rigore. et dic quod nō vt in. ll. hic allega. et in. d. l. mancipiorum. in princi. et. d. c. cū dilectus. Aut de equitate et tunc aut testes vel instrumenta illa erant antea producenti nota: et tunc nedum de rigore sed etiā de equitate debet repelli: quia negligētibus equitas nō suffragatur vt. ff. ex qui. cau. ma. l. ab hostibus. §. fi. et. l. non enim. et de priuile. cre. l. pupillus. so fin. et. d. c. pastoralis. et pro hoc singulariter induco. l. admonendi. ff. de iureiur. vbi admittitur probatio per instrumenta duntaxat in quibus cessant negligentia. ¶ Aut testes vel instrumenta illa nō erāt prius producenti nota: et tūc sto cū Ia. de are. et cōi practica vt admittatur si vt prius suum est aduersario integrum et de hac ignorantia prestabit sacramentum vt. d. c. pastoralis. l3 presumatur alias vt. l. veriꝰ. ff. de proba. vbi autem aduersario ius suus nō esset integrum tūc non admittitur vt. d. l. mancipiorum. et intelligo ius integrum aliter qū
5 bart. vt. s. dixi. ¶ † Ex predictis habes in practica qd aduersarius producentis est citandus cū de eius preiudicio tractetur. vt. ff. de adop. l. nam ita diuus. cuius si. et pōt opponere qd producens post lapsum terminum non debet audiri: quia instrumenta illa prius erant sibi nota: et si prius ei non fuissent nota ius eius non erat saluum et integrum vt prius et horum alterum sufficit eum probare et eo neutrū probante debet iudex sacramentum super ignorantia producēti deferre. ¶ Sed tunc quero quid si dicat sibi prius illa fore nota sed potestatē eorū nō habuisse quia in loco remota reposita vel penes absentem deposita. vt prius habere non potuit et hoc paratus est probare dico eū audiendū si nulla eius negligentia precessit ar. l. nec nō in. §. rāso. et. l. si eo. in §. fi. ff. ex qui. cau. ma. ¶ Item quero quia ea que dixi de instrumentis producendis vel nō post terminum locum habent quan
6 do terminus fuit peremptorius vt dixi per Spec. † Quero quando dicatur terminus peremptorius. et quia hoc scire est etiā necessarium propter declarationē huius. l. et. l. iij. s. eo. ideo latius hoc declaro sucincte tamen distinguendo actum extraiudiciarium a iudiciario nam terminus prefixus a iudice ad actum extraiudi. semper dicitur peremptorius. Et est ratio: quia terminus in se vnicus est licet arbitrarius. et hoc probatur in. l. si eos. s. de re. per et. ff. de here. insti. l. si quis instituatur. §. si conditioni. et de optio. leg. l. mancipiorum. et de eu. bo. dan. l. i. Si autem sit prefixus ad aliquem actum iudiciariū facio quatuor membra: quia aut terminus est prefixus ad libelli oblationem aut ad oblati prosecutionem aut prosecuti probationē aut ad audiendū sniē probationē etc. ¶ Primo casu pone exemplum quādo iudex statuit terminus ex causa ad agendum vel accusandū tunc licet iudex non adijciat peremptorie vel nō dicat alias vltra terminū pronunciabimus te audiendū nō esse nihilominus dico terminū esse peremptorium vt. s. eo. l. tertia. nō nego tamen quin iudex nouum terminum dare possit adhuc vt probat. l. diffamari. s. de inge. et ma. dixi ibi dicitur presertim cum aliquis diu etc. ¶ Et est ratio quia excludi debet ab agendo per sententiā iudicis vt in vtraque predictarū. ll. probat: ideo si iuxta prefixionē terminū iudex adderet. et si infra hunc terminū libellū nō porrexeris ex nunc pronuncio te amplius agere vel accusare non posse tunc iudex post terminum aliū dare nō posset: quia contra sententiā iam latam venire nō posset nisi aliquo residendi remedio tanquam functus officio suo vt. ff. de arbi. l. dicitur. in fi. et de re iu. l. quod iussit. et. l. iudex. et. d. l. tertia. constat autem sententiam sub conditione intrinseca valere. vt. s. de rebus credi. l. generaliter. in princi. et. ff. de iureiur. l. admonendi. secundum vnam lecturam. et. s. de sen. l. cum iudex. ¶ Secūdo casu quando ad prosequendum terminus est datus tunc aut iudex adiecit illa verba et peremptorie et tunc nullū dubiū vt. ff. de iud. l. nonnunquam et idem si equipollentia dixit puta alias procedemus abs te ad cognitionē vel victoriam cause vel habebimus te pro renunciante vt. ff. de iudi. l. peremptoria. et. s. quomodo et quādo iudex. l. consentaneum. debet tamen iudex moueri ex aliqua iusta causa ad talia verba proferendum vt patet in. d. l. nonnunquam. in fi. et in. d. l. consentaneum. ibi dū dicit communi facto vt si in eadē cōtumacia perseuerauerit etc. per qd patet quod prius citatus fuerat. Et ratio est quia pluralitate a. l. numenta iudex nō debet minuere fine etc.
a Aut iudex nec talia verba nec equipollentia protulit sed simpliciter terminum statuitª infra quem veniret ad prosequendā causam tunc videtur habere singularem glo. ff. de inoffi. testa. l. papi. §. si quis post. que dicit in causis criminum hunc terminum esse peremptorium. ideo eo lapso accusator nō veniens habetur pro renunciante et ita intelligit hanc. l. secus dicit esse in ciuilibus ego in criminalibus illud non fateor sed dico idem quod in ciuilibus per. l. inter. ff. de pub. iud. et. s. eo. l. iij. et ibi plenius declaraui in quibus patet qd in criminalibus plura dabantur interualla. et hoc qū absentis finaliter presentis: tunc quia in criminalibus dixi illo casu esse arbitrariū vt l. isto pro supra dixi dico illud tempus esse peremptorū sui natura vt dixi s. an. j. et. ij. membro huius distinctiōis.
7 ¶ † Tertio casu qū ad probandū prosecuta et proposita terminus est datus tunc quilibet dilatio legalis intelligitur peremptorie vt. ff. eo. l. citatione. et. l. fin. et ibi not. Hinc est qd secūda dilatio nō est dāda nisi probato impedimēto in prima quo non probato succedit de directo questio hic in prima glo. formata de quo dic vt. s. dixi. ¶ Quarto casu qū terminus statuitur ad sententiam audiendam statuta terrarum que vt plurimum super hoc disponunt prius inspiciendi sunt. his deficientibus dic terminum simpliciter datum non esse peremptorium sed tres denunciatiōes vel vnū peremptoriū pro omnibus est dandū vt. ff. de iud. l. ad peremptoriū. et. s. quādo et qū iudex. l. tres denunciationes. et ibi plenius examinabo an personaliter citatus iterato sit citandus vel non sed differūt hę dilationes ab his de quibus dixi in scdo membro: quia ille in numero dictū sunt taxate et sic ordinarie hę nō taxate et sic arbitrarie. Item quia in his. s. terminū nō potest cōparere sed solū in termino in illis infra terminū pro libito. Itē iudex in istis prius de facili pōt apponere illud verbū et peremptorie qd nō potest in illis vt ibi. dixi. et ratio quia ille dātur ad aliquid fiendū per partē hę ad audiendum id qd est per iudicē deliberatū et sic ille propter propositum cognoscendum: hę propter iam cognitum diffiniendum. facit. l. ex consensu. §. fi. ff. de app. et extra de offi. deleg. c. consuluit. et hec quantum ad vnā ferende sniē diffinitiue. quantum vero ad commissionem pene si arbitro non pareatur sufficit vna citatio vt. ff. de arbi. l. diem proferre. §. si quis litigatorū. et dic vt ibi not. et hec sufficiant.
1 ¶ Miles accusare potest suorum iniuriam prosequend. et numeris sequen.

Non prohibetur.

Primo dictā limitatā. Secūdo b ex eo infert ad quesitū Tertio remouet dubiū Secūda ibi: idcoque. Tertio in. l. si crimē. quā coniungo cum
1 ista. Casus. Militi ad accusandū admittitur si suorū iniuriā prosequatur secus tn̄ tenetur inscribere hoc dicunt ambe leges predicte. ¶ Not. qd inhabilis ex priuilegio habilitatus no plus pōt quā alius de iure cōmuni vocatus cōco. l. si quando. s. de inoffi. tes. ¶ Oppo. igitur quod id qd instat alterius obtinet nō est idem cū illo vt. ff. si quis cau. l. si cum. §. qui iniuriarum. et depositi. l. qd nerua. et. s. de offi. eius qui vicem alterius gerit. l. i. sed tex. hic dicit quod crimen homicidij habet instar publici iudicij ergo nō est publici iudicij: sed hoc est falsum vt. l. i. ff. de publi. iudi. Solu. quod hic dicit ad aliud effectum scilicet solemnitatis antique que erat vt accusatoris sic actores formarentur a pretore quod hodie sublatum est vt. ff. de pub. iud. l. ordo. et hic. s. de formu. impe. ac. l. i. et hoc vult hec prima gloss. ¶ Oppo. quod tex. male dicit defendere cum iste non esset reus sed actor vt patet ex serie text. Solu. vt in gloss. fina. que exponit defendere pro accu
2 sare. ¶ † Oppono. quod nedum de suorum iniuria: sed etiam ad alienam militi permittatur accusare vt. j. ad. l. iul. ma. l. nullus. Solu. quod in illo crimine est speciale et in crimine fraudate an
3 none vt. ff. eod. l. militem. ¶ † Quero quare milesª regulariter
b probibeatur. respondet text. in. d. l. militem. quia pro pace habent

a Terminū statoris. Tu vide de hoc bar. in. l. mancipiorū. ff. de adopt. leg. et in. l. eū. ff. de accu. et dog. et ymo. l. l. quādiu. ff. de aqui. her.

b ¶ Quare milites. Miles an et quibus casibꝰ possit accusare vide spe. de accusatio. ver. sed excipitur qd milites vbi et de militis iuramēto et ti. de peuratore. §. i. §. itē qd est miles.

a ✠ Milites nisi tpis. Tu vide de hoc qd in simili no. glo. Bar. z doc. in. l. milites. ff. de procu. vbi dicit qd tales possunt esse pcuratores. ita notat. Spe. in ti. de offi. om. iud. §. nūc in fi. z in tit. de pcu. §. i. v. itē excipit qd est miles. z in ti. de dispu. z alleg. §. vi. versic. z breuiter.

b ℂ Tenet. l. cornelia. incēdiarij qn puniant in. l. capitaliū. §. q vero. vbi plene p bar. ff. de pe. z bar. l. i. apud. de offi. pfe. vigi. Cy. bal. hic no. in. l. q edes. de incē. rui. nau. Sa lic. in cōsi. saluato ris nri rc. Ange. are. in trac. male ficio z. v. incēdio. bar. cepol. de ser ui. ti. de igne. tert. gl. z doc. in. c. ma gne. de sen. excō. z in. c. si. de sepul. et in. c. si quado mā. d iniur. z dā. da. gl. pedi. in. c. cū deuo tissima. xx. q. q. v. incendiū. que di cit qd de iure ciuili punitio fit i ca pite p. l. capitaliū §. nonnunq. qd est verū fm gl. ibi si qs inter odiū vel ppter inimicitias vl ob. pdā aliqd cō burat q z igne cre mat. d. l. d. §. alias leui puniē vbi ibi z. d. l. q edes. z di ci glo. i cōsi. i rpi nolē amē. cū qrit an incēdiū. l. si qd est ad lrā z posita in. §. si qs fumo. ad. l. aquil.

c ✠ Judicātis ar bitrio. tu vide de hoc panor. i. c. pa sto. nu. v. z qd ibi posui i apo. ad ip sum l v. de capita lit ibi Fely. v. di cunt hic modera tu. extra de offi cio ordi. dixi post bal. l. i. nemo. nu. ij. alias est num. i. in versi. ignobi lis. ff. de sum. tri nita.

d ℂ Mulieres mu lier an z quando admittaf ad ac cu. vide bart. in. l. §. de accu. z spe. d accu. v. itē qd ē mu lier. vbi ponit ca sus oēs z qd si fit statutū qd qlibet admittaf ad ac cusandū. bal. ff. c. in rub.

excubare qd idem est dicere ne a susceptis euocentur vt. ff. loca. l. milites. z l. fi. que suscepta iurant firmiter obseruare vt. ff. ex qui. cau. ma. l. pe. z p tanto ter. ff. eo. l. qui accusare. dicit qd pp sacra 4 mentum phibentur. ℂ Ex his infero qd milites nostri tempo a ris qui pdicta nō iurant z stipendia nō merentur sz stant in do mo ppria z vt plurimū negotiant vt veneti z florentini nō phi bentur ctiaz de aliena iniuria accusare qz cessante legis rōne dz cessare eius dispositio. z hoc tenent Spe. z Jo. an. in ti. de accu. ver. Item excipitur qd est miles.

1 ☞ Judex stabit regule nisi doceatur de casus specialitate.

2 Matri sufficit si se in possessione maternitatis probauerit.

Non ignorat. Quis nō debet admit ti et talis nisi prius pro bet se talem. h. d. Vel sic prius dz de psonis cōstare qz queraf de iuris rōne cōco. l. iij. ff. d testa. ℂ 1 Itē 1 not qd iudex dz stare regule donec doceaf de casus specialitate. Itē qd regula facit onus pbādi in aduersariū trāsferri. ℂ 2 p. c sic: dictio exceptiua sequens orationē negatiuā ponit in sequen ti negatiū in oratiōe pcedenti vt. ff. de transactio. l. actione. in fin. z ibi p Cyn. plene dixi z extra de regu. iur. c. pactū. lib. vi. z ibi p Dy. ergo sequitur qd in casu nostro mulier ista si pbat se matrē temere admittif cum antea dixerit nō temere eam admittendam si consequens est falsum ergo z antecedens. falsitas consequen tis patet quia quis temere nō debet admitti sed repelli vt. l. cū quem temere. ff. de iudi. sed mater ista debet omnino admitti. vt l. senatus. ff. eo. ergo rc. Huius timore gl. dicit hanc dictionem nisi diuersimode posse intelligi. Uno modo expositiue vt sit sen 1 sus quod iudex eā temere non admittat nisi primo id est si prius se eius matrem probauerit. z hoc modo contrarium nō obst. sz 2 hoc aliqualiter violat litteram. Secundo modo potest sumi ex 3 ceptiue vt exceptionem faciat a verbo non admittendam: non a vbo temere. z secundum hanc verbum temere non habebit regi mē sed abijcietur quod nō est dicendum. Quare dic tertio quod excipiat a verbo temere vt sit sensus nō temere. i. nō sine temeri tate admittendam nisi prius matrem rc. z hec plana. ℂ Opp. qd quod sufficiat se probare sororem vel simile. vt. ff. eo. l. vxor. t Sol. vt in. q. glo. que fatetur contrarium vbi veniret vt soror: sed d 2 hic veniebat vt mater. ℂ 1 Quero an tunc sufficiat matri pro bare se in possessione maternitatis esse. z dicit glos. quod sic. sed quidam contra per. l. circa. ff. de proba. continuētia gl. ibi posita vbi probatio possessionis nō releuat ab onere probandi in peti torio sed glo. vera scdm doc. qz lz pbatio possessionis nō releuet ab onere probandi in petitorio vt ibi releuat tn ab onere pban di in preambulo ad petitoriū vt in hac glo. quam no. z hec indu cit pro simili qz iudiciū fa. her. cōpetit heredi: z in si heres nege tur sufficit probari se possidere vt heredē vt sic ad iudicium ad mittatur: lz postea plenius discutiatur vt. ff. fami. herc. l. i. pro hoc ēt facit qz in preambulis z preparatorijs sufficit semiplena pbatio: vt patet in actione ad exhibendum que est pambula rei vē. vt. ff. ad exhibē. l. iij. §. iudex. z ibi vide. ℂ 1 Quero an debet 3 se matrem probare si non opponatur. dico qd nō quia sic est in 2 ciuilibus vt. ff. de procura. l. ita demum. z. ff. eo. tit. l. filiusfami. §. veteram. z p hoc vr tert. ff. ad turpil. l. i. §. accusationē. ℂ Tunc quero quis ei possit obijcere. dic qd nedum is quē accusat sz etiaz iudex vt pbatur hic. z. j. eo. l. de crimine. Et est ratio qz ad iudi cis decorē spectat mulieres non pmittere corā se postulare vt. ff. de post. l. i. §. sexus. z. l. quos phibet. z qz nō supplet in facto sed in iure vt. ff. vt q desunt aduo. par. in. sup. l. i. ℂ Quero vsqz ad qd tps possit ei oppōi z vr vsqz ad nomē rei receptū iter reos vt ff. de adul. l. maritus. §. prescriptiones. z videf quasi casus. ff. ad turpil. l. i. §. accusationē. ℂ In cōtrariū facit: qz ex quo in libel lo matrem se facit exceptio est falsitatis z sic reddens iudicium retro nullū vt de falso pcuratore dicif. ff. de procur. l. licet. hoc ēt pbo p similitudinē quam. ff. scripsi. naz tanqz possidens z cohe rens admissus ad iudiciū fa. her. si in processu apparet eū cohe rede nō esse repellif vt. ff. fa. her. l. i. sic z mulier que eū admissa vt mater si in processu doceatur matrē nō esse dz repelli. Ad cōtra ria rñdeo qd ibi nihil mendacij vel falsitatis dixit is contra quē dilatoria oppoi potuit. ℂ Et iō si mulier ista nō accusasset vt mater sed vt quilibet diceret ēt post tps dilatoriarū eam nō posse repelli. vbi igitur mēdacium dixit postea oppōi poterit. z pro hoc ēt facit qz exceptiōes dilatorie p errorē facti omisse possunt post lit. cōte. opponi vt not. gl. ij. in. l. error. ff. de iur. z fac. igno. z hoc probat. l. manifestissimi. §. i. per. si autem nesciens z dubi tans. ff. de fur. hec no. qz non meditantes prima facie dicerent cō trarium.

Si crimen. Not. qd beneficiū indultū in habili de iure cōmuni redu cit eum solum ad ius commune qd patet qz solēnita tem regularem accusationis non tenuit vt hic nisi aliud in. l. beneficij caueatur: vt. j. e. l. de crimine. z hoc in glo. no. et vide quod dixi. ff. e. l. non probibetur.

1 ☞ Incendiarius quando teneatur.

Data. Incēdiarius dolosus tenetur. l. cornelia b de sicarijs. h. d. ℂ 1 Op. vno modo z sol. 1 vt in glo. Et qz in penis incendiariorum. l. z gloss. vi dentur varie distinctiones Jac. de are. Aut incendium est commissum dolo: qz opera data aut culpa aut casu fortuito. Pri mo casu si incendiarius est humilis persona z incendium est ma gnum z in ciuitate igne concrematur vel bestijs tradatur: vt. ff. de incen. rui. nau. l. qui edes. in prin. z l. fi. §. i si autē est magnum et in villa capite punitur: vt. ff de pe. l. capitalium. §. nonnunqz. et si incendium est paruum z in ciuitate tunc capite punitur: si in villa deportaf: vt. d. §. nōnunqz. Et vbi psona nō est humilis tūc pro magno incendio z in ciuitate commisso capite punitur: vt ff. ad. l. corne. de sica. l. i. z si in villa deportatur: vt de incend. rui. nau. l. fina. z vbi paruum fit incendium si in ciuitate deportatur si in villa relegatur vt. d. l. capitalium. Secundo casu distingue qz si fuit lata culpa damnum emendat z vltra punitur iudicantis c arbitrio sed minus qz si fuisset in dolo: vt. ff. ad. l. cor. de sica. l. in lege. si autem culpa leuis tunc damnum solum emēdat et eo non existente soluendo luit in corpore: vt. d. l. qui edes. si au tem fuit leuissima tunc tenetur aquil. vt. ff. ad. l. aquil. l. in lege. la. §. Tertio casu quando casu fortuito non tenetur: vt. ff. de incen. rui. nau. l. pe. Et vbi dixi eum puniri criminaliter non tollitur quin agi possit ciuiliter ad emendationem damnorum vt. j. quā do ciui. ac. pre. cri. l. i. z. ff. de fal. l. qui nomine. ℂ Item not. qd pre sumitur culpa inhabitantium euenisse: vt. ff. de offi. pfe. vig. l. §. i. z quādo quis de incēdio ciuiliter teneaf plenius hodie scri 1 psi. in. l. que fortuitis. ff. de pig. act.

☞ Mulier de crimine publico accusare non potest.

2 Mulier actionem popularem intētare nō potest.

3 Persone prohibite accusare si admittantur an teneantur se in scribere.

De crimine. Primo dictū ponit. Scdo excipit. Tertio dubiū remo uet. Quarto infertēdo cōsulit reo iudicis officium an nectēdo. Scda ibi: nisi. Tertia ibi: sin. Quarta ibi: t vnde. ℂ Casus. 1 Mulieres d repellūtur ab accusando de crie d publico nisi suam vel suorū prosequatur iniuriā: z tūc se debent inscribere nisi aliud caueatur in lege. hoc dicit. ℂ Not. vltra di cta in summa qd beneficium concessum inhabili rc. vt dixi. ff. e. l. si crimen. Item qd exceptiones contra personas opposite prius sunt examinande. concord. l. si queramus. ff. de testamentis. et ff. eo. l. nō ignorat. z ibi dixi vsqz ad quod tempus hec exceptio possit opponi. ℂ Oppo. qd nullo casu mulieres possint de pu blico iudicio accusare: nam cum iudicium idem sit quod senten tia: vt. l. i. ff. de re iudi. z not. instit. quib. non est permis. face. te stamen. §. preterea. sequitur qd publice iam erat iudicatum de crimine: sed post sententiam de eo amplius non debet queri vt ff. nau. caupo. sta. licet. § fi. z. ff. e. l. si cui §. hisdem. ergo rc. Sol. qd predicta procedunt sententia lata lex autem ista ea non lata 2 sed ferenda: ideo expone hec verba vt in glo. ℂ 1 Oppo. secun do qd nedum de crimine publico non possit accusare sed nec po pularem actionem intentare: vt. j. de popu. actio. l. mulieri eius tus contrarium videtur hic innuere at gu. l. cum preto ff. de mu di. Sol. fatendo contrarium vt in glo ij. Nec quod hic dicitur ponitur vt in alijs permittat in quib similis prohibitio reperi tur: quia tunc diceretur in casu non expresso leges illas corrige re quod non est dicendum. Dicamus ergo qd alios casus omis sos hic dimisit in dispositione iuris communis ne tunc resultet contrarius intellectus: vt. l. cum patrem. ff. de condit. insert. et que hic dixit dubitationis tollende causa dicit. l. que dubitatio nis. ff. de regu. iur. ℂ Oppo. tert. iste est defectiuus in excipien do cum etiam si suorum non prosequatur iniuriam possit mu lier accusare: vt. ff. ad. l. iul. maiesta. l. fina. z sol. confitendo contra rium ideo alios casus supplet z enumerat glo. potes etiam di cere qd iurisconsultus non propterea fuit defectiuus quia ei con stabat qd casus iste de quo querebatur non erat de illis exceptis vt ex sui formatione apparebat. sed quia dubius erat an in ca su sic formato mulier suorum iniuriam prosequeretur: ideo vt esset irreprehensibilis casum illum solum a casu proposito exce ptuauit. ℂ Oppo. tunc extra quod etiā sint plures casus exce ptuati a regula quos enumerat glo. Et solu. confitendo ideo il los enumero repetendo etiam illos gloss. qui sunt tres: videlicet annone fraudate z tutoris suspecti z maiestatis lese. z l. corne lie testamentarie: vt. ff. eo. l. ij. z. iij. an de alio falso. vide quod di cam in. l. si a te. j. de fal. Item in crimine heresis: vt ff. de hereti. l. manicheos.

l.manicheos.⁊ extra in eo.titu.c.vigentes. Item sacrilegii.vt.§.
de epi.⁊ cle.l.si quis in hoc genus.⁊.ij.q.i.c.in primis.versicu.de
persona.⁊.xvij.q.iiij.§.qr autem. Item simonie.vt.§.de episco.
et cleri.l.si quenq.versi.cum sane.⁊.xv.q.iij.sane. Item dilapi-
dationis vt extra de si.c.licet heli.versicu.albe.⁊ extra de re.ec-
cle.non alie.c.si quis presbyterorum.⁊.iij.q.ij.quia eo.⁊ hos ca-
sus enumerat Rof.in tit.de criminalibus in.iiij.rub.⁊ Specu.
in titu.de accu.in fi.dicens qd omnes persone regulariter prohi-
bite in his casibus admittuntur preterq inimici capitales.
vt extra de simo.c.per tuas.⁊.c.licet. Et ego etiam addo preter-
quam si ratio prohibitionis concernat personam accusati et sit
talis que cotineat ratione propter quam in his criminibus est
permissio facta.nam matre de horum singulis no puto posse fi-
liu accusare.vt.j.eo.l.propter. ¶ Quero modo qui contineatur
a appellatione suorum[a] dic vt per gloss.j.ad turpil.l.si femina.et
3 adde quod super eam dicam. ¶ †Quero an in casibus in qui-
bus persone alias prohibite admittuntur teneantur se inscribe-
re.⁊ rndet glo.tres opi.recitando. Et est vna quod no teneantur
inscribere.sed ei contradici.§.eod.l.si crimen.nec potest dici qd
ibi sit speciale in muliere:quia non est dare ratione quare. Alia
est opi.quod si suorum iniuriam prosequatur non teneatur alias
sic vt hic.sed primo membro contrariatur.d.l.si crimen.quare
gloss.dicit quod indistincte tenentur nisi aliud in.l.caveatur.et
hic ⁊.d.l.si crimen.⁊ pro hoc facit illa ro qr priuilegiu concessum
inhabili in dubio solu reducit eum ad ius commune vt.j.de in-
offi.test.l.si quando.⁊.ff.de test.l.eius qui.§.i. In quibus aut ca-
sibus inscriptio remittitur.not.§.co.l.qui crimen.

1 ¶ Accusatio impeditur per sanguinis coniunctionem.
2 Frater fratre accusans an audiat.⁊ nu.3.
4 Socius an possit sociu accusare honeste societatis ⁊ non inhone-
ste.⁊ nu.5.⁊.7.
6 Accusatus de societate criminis quomodo excipere possit quin
videatur confiteri.
8 Criminosus accusare no potest nisi suam iniuria prosequendo.

Si magnu.

De crimine capitali non potest frater a fratre accusari.b

1 d. ¶ Not.qr coniunctio sanguinis accusationem im-
pedit. Ibi frater dic etiam naturalis tantum quia
naturalitatem magis hec.l.inspicit argumen.ff.de in ius voc.l.
parentes.et de capit.di.l.tuto.tutelas.ibi enim pena.que pro-
prie est deportatio.vt.ff.de publi.iudi.l.ij.improprie relegatio.
vt.ff.de interdict.⁊ re.l.exilium. Et quia in dubijs standum est
proprio significato.adeo dicendum quod hic pro deportatio-
ne accipitur ⁊ puniri videtur hac pena licet ab accusando sit
reiectus vt hic probatur.⁊ noca in simili j.eodem.l.penultim.
¶ Opp.de.l.sororem.j.eo.Sol.vt glo. ¶ Quero quod dicatur
2 crimen capitale.respondeo vt in glo. ¶ †Quero an fratrem ac-
cusare possit de insidijs sibi paratis.rndeo qd sic in glo.que ad
hoc phandu.deducit.l.seq.per locum a minori ⁊ ide dicit Cyn.
de incidijs quas parentibus imposuit.pro eo facit.ff.de parici.
l.ij. Idem dico de crimine lese maiestatis.ar.j.co.l.pe.⁊ si argu.
j.ad.l.iul.ma.l.quisquis.in fi.similiter ⁊ heresis vt extra de psump.
5 c.literas. ¶ †Quero an in quolibet casu quo suam iniuria pro-
sequitur frater contra fratrem audiatur.⁊ videtur quod sic per
not.per specu.in tit.de accu.§.quid si frater. ¶ In contra.facit
quod.§.dixi per Cyn.qui solu parentes excipit. Credo quod non
omnium sed solu eorum qui videntur magis coniuncti q frater.
Nam coniunctionis rone lex erubuit permittere eos inuice accu-
sare ⁊ ratio suauitatis no derogat huic rationi in omnibus per-
sonis que appellatione suoru cotinent.vt not.j.ad turpil.l.si femi-
4 na. ¶ Quero an socius[b] possit accusare socium honeste socie-
b tatis vt bonorum ⁊ dicit Cy.qd no quia vice fratris obtinet vt
ff.pro soc.l.veru. Ego puto cotrarium qr regula est permissiua
vt no.§.co.super rubrica.⁊ hec.l.consideraui fraternitatem ve-
ram ⁊ naturalem ratione sanguinis no similitudinaria ex qua-
dam accidentia prouenientem. Item quia illa dissolubilis ⁊ tem-
poralis:hec indissolubilis ⁊ ppetua vt.ff.de pac.l.ius agnatio-
nis.⁊ quia in pluribus societas a fraternitate discrepat.nec ca-
sus speciales sunt trahendi ad consequentias.i.ad casus no ha-
bentes omnino iam similitudinem vt.ff.de legi.l.ius singulare
5 cum si. ¶ †Quero quid de socio inhoneste societatis quia eius-
dem criminis dic quod non potest vt.§.de lib.causa.l.si filium
et de testi.l.quoniam.⁊ de episco.⁊ cleri.l.si quenq.extra de con-
fes.c.i. ¶ Fallit in crimine lese maiestatis vt.j.ad.l.iul.ma.l.quis-
quis.ad fin.⁊ extra de procura.c.i. Item sacrilegii.ij.questione
j.c.in primis. ¶ Item mathesis vt de male.⁊ mathe.l.fina.⁊ he-
resis vt extra de presump.c.literas.⁊ false monete.j.de fal.mo.
l.j.⁊ simonie extra de simo.cap.licet heli.⁊ summatim vbicunq
confessio vnius socii auditur contra aliu vt supra si rector
prouincie.lege prima.circa quod vide quod notaui et scripsi.j.
6. ti.i.l.fina. ¶ Sed tunc queritur[c] quo accusatus poterit de socie-
c tate huius criminis cotra accusatore excipere quin delictum no
videatur fateri ita quod ex sua confessione non veniat condem-
nandus.vt.§.quo.ap.non rec.l.j.⁊.ff.ad.l.aquil.proinde.§.no-
tandum.⁊ respondet glo.in.l.si filium.qr prius neget se fecisse et
successiue ⁊ conditionabiliter excipiat qr si appareat eum fecisse
qr accusator fuit eius socius ⁊ ita repellendus hoc no placet quia
negando litem contestatur.vt.§.de lit.contest.l.j.⁊ sic exceptio
societatis que est dilatoria reperietur post litem conte.opposi-
ta nisi ⁊ post phationes factas super meritis negotij principa-
lis contra.l.ita demum.§.de pcu.⁊.l.si maritus.§.pscriptio-
nes.ff.de adul. ¶ Secundo dicit ibidem glo.qr simpliciter exci-
piat illum eiusdem criminis fuisse sociu ⁊ sic repellendu. ¶ Ad
cotraria rndet ex tali cofessione no poterit damnari eo probate
illum socium fuisse:quia tunc reperietur facta cum non legitimo
cotradictore qr accusator habetur tunc pro non accusante ⁊ hac
tz Bar.ff.de custo.reo.l.si cofessus.⁊ canonistealiqui vt not per
Jo.an.extra de test.c.i.li.vi. Et p ea induco tres rones. ¶ Pri-
ma ne sic cofessus autoritate legis sit deceptus q de societate ex-
cipi permittit.simile in.l.i.§.de his qui ve.eta.impe.⁊ ex hac in-
surgit alia ne inde nascantur iniurie ⁊c.vt.§.vi.l.meminerint.et
quia inducta ad fauorem non debent ledere vt.§.de legi.l.qd fa-
uore. ¶ Secunda qr hec cofessio est inducta vt repellat ⁊ cetera
ergo contraria dispositione no debet operari vt.§.de in.cal.l.ij.
ad fi. ¶ Tertia qr hec confessio emanat implicite non explicite
et no propter se sed propter aliud igitur dispositionis vim ⁊ ef-
fectum no dz habere.vt.l.verba.§.de testa.cum materia sua ⁊.l.
ex his.§.de test.mi. Vltamen hec dubia euitentur consulerem
cum Alberto hobio sic exceptionem formari.dico qr accusare no
potest quia hoc delictum tu commisisti ⁊ sic supposito sine pre-
iudicio qr tu verum diceres accusare non posses quia reperieris
tu fuisse socius ⁊ non habebis excipiens probare nisi accusante
illud commisisse ⁊ de se nil dicere nec debebit iudex eum de se in-
terrogare quia sumus extra casus in quibus quis interrogatur de
cosocys qd no.⁊ hanc practicam posuit etiam Spec.in ti.de ac-
7 cu. ¶ †Quero tunc quid si non est socius eius delicti genere sed
specie qr simile delictum commisit vel aliter est criminosus.⁊ gl.
magna circa fi.in.l.qui accusare.ff.e.tenet quod accusare no pos-
sit.ar.l.ij.§.si alij.ff.de adul. ¶ Contrariu vero tz Cy.⁊ ego cum
eo. Primo qr.l.non cauetur ergo ⁊c.vt.l.illam.§.de colla. Secu-
do per no.§.eo.l.i.⁊.ff.de publi.iudi.l.is qui reus.ex quibus ptz
quod vnus homicida potest accusare aliu de alio homicidio
vel delicto nisi iam esset inter reos receptus. Ad gl.illa respon-
deo qr procedit in casu.l.quam alleg.adeo dicendum aut illud si-
mile potest dici causa vel occasio eius de quo accusatur ⁊ tunc
possit vt in contrario. Et est ratio qr ratione connexitatis vide-
tur habere societatem cum illo aut no potest dici eius ca vel oc-
casio:quia omnino sunt separata ⁊ tunc no phibeatur vnus aliu
accusare secundum nota.supra eodem.l.prim.⁊ infra eodem.l.
8 neganda.⁊ hoc de iure ciuili. ¶ †De iure autem canonico nul-
lus criminosus accusare potest.vt extra de accusa.capitulo pri-
mo.⁊ capitulo super his.versiculo si autem.nisi suam iniuriam
prosequatur.vt not.gloss.in capitulo cum dilectus.in eodem
titulo.sed ea seruentur in eorum foro. ¶ Quero an iudex hanc
exceptionem opponere possit.⁊ dic quod sic si in accusatione asse-
tatur per quod iudici appareat eum socium illius delicti fuis-
se vt in casu.d.l.si filium.supra de lib.causa.⁊ idem in nostro si
accusator fratrem se dicit:quia quod non audiatur spectat ad
iudicis decorem.vt.l.prima.ff.de officio assess.⁊ de post.l.quos
prohibet.aliter autem iudex non potest quia secundum allega-
ta ⁊ probata debet procedere ⁊ iudicare vt.l.illicitas.§.veritas
ff.de offic.presid.⁊ non post lit.contesta.seu nomen inter reos re-
ceptum accusatus possit fratri hoc obijcere dicam.j.eodem.l.
iniquum.

1 ¶ Mater filium accusare potest eius vite insidiantem.⁊ nume-
ris sequen.

Propter.

1 ¶ †Mater[a] potest accusare filiu
a qui eius vite parauit insidias ⁊ ab
accusatione instituta potest desistere sine pena. hoc
dic ii concord.cum princip.l.iij.§.de pa.potesta.que
concor.cum primo.cum secundo concord.l.secunda.in fin. infra
de abol.vt hic in gloss.not. ¶ Contra primum oppo.de proxi-
ma precedenti. Solu.quod de leui non accusa vt ibi sed de ma-
gno ⁊ graui sic.vt hic.⁊ idem not.glossa in patre.digestis ad le-
2 gem corneliam de sicarijs.l.secunda. ¶ †Quero an posset de
delicto in alium commisso ⁊ tenet gloss.in dicta.l.secunda.quod
non possit:quia paternitas ⁊ maternitas debet cosistere in pie-
tate non in atrocitate.vt.l.diuus.in fin.digestis de parici. Item
quia hec.l.⁊.l.secunda.§.eo.l.loquuntur quando pietas pater-
na dicitur atrocius iniuriata ⁊ sic de ceteris videtur prohibere
vt.ff.de in.l.cum pretor.in prin.cum si. ¶ Item qr frater no po-
test fratrem vt.§.proxima.ergo minus pater vel mater filium.et
ex his no.qr ro maioris coniunctionis phibet quem accusare de
iniuria suoru in viteriori gradu constituto:n vt d.ixi.§.e.l.si ma-

a ¶ Appellatione suor. Tu vide da hoc extra ca q no. bal.in.l.primo co. mihi.ci.nu.xxxiij v.sup tertio puncto.cu multis vsi. &c.vid alex.post eu.ff.de ac.⁊ ob.⁊ bal.in.l.si femina j.ad turpil.

b ¶ An soci.adde spe.de accu.vs.ite repellitur.

c ¶ Sz tuc qrit.in vide bal h q idez querit.nu.ij.vers. sz qualiter reus formabit.vide eude ⁊ imo.in.l.cu mulier.ff.sol.ma.

d ¶ Mater pot accusare filiu.Sz an pater possit filias de adulterio accusare.vide bal.qui tz qr sic j.l.iure.ff. de iusti.⁊ iure.

b ¶ Infamis vide spe. in accusa. versicul. item quod est infamis. & se. & de accu. §. iij.
b c. Tres. adde quot possit quis eodē tpe accusare. vide bal. i. l. hos accusare. ff. de accu. & in. l. 3. j. si reus vel accu. mor. fuerit.
c ¶ In eodem libello. an accusatio contra plures eodē libello vel diversis de eodē crīe procedat ab eodem dic qd sic bal. in additio. spec. in tit. de accu. vsi. 1. qn eodē tpe fuīt cōmissa. vt ibi per bal. & spe. in prin. §. sed an i eo. bar. in. l. j. ad fi. s. vnde vt. vide glos. et doc. in. l. qui de crimine. de accus. et bar. in. l. liberorū & ibi barto. & alexan. i. §. l3 si alio versic. circa hanc secundam lec. quere. ff. eo. tit. per eūdem Saly. in. l. si quis homicidiū. & eo. ti. bar. in. l. pretor. §. si mihi. in ij. q. ff. de iniur. et in. l. lenat⁹. in. iij. co. de accus. dicit quod sit si eadem lege vl statuto puniuntur sed si diversis potest eo ēē pote accusari non tamē eodē libello & pdicta vera quādo ex diversis factis oriuntur nō si ex eodem quia tunc ab vno de omnibus fieri non potest vt ibi & d. l. qui de crimine. et tenet ange. de are. in tract. maleficiorum. versic. ad querelam. xx. col. & dicit idem factum inspecto principio vt si prīmo aggressus est et postea occidit secundum glo. in d. l. qui de crimine. & plenius per barto. in. d. l. senatus. in. iij. colū. vide in spec. & de de q. qd. & de ordine cog. versic. porro. & seq. vide omnino alterā. in. d. §. sed & si aliud. s. allega.

3 gnum. in. iij q. &. s. co. l. de crimine. in vltl. oppo. ¶ † Quero an crimen lese maiestatis in principē sit ab hac. l. exceptuatū. & videtur qd sic omnes consocij tenētur qui illud non patefecerunt vt. j. ad. l. iuli. ma. l. quisquis. §. fi. & pe. & sic mater contra filiū videtur admittenda: qr nō vr 3 officiū pietatis facere que penā ppriā curat euadere cū ois charitas incipiat a seipso vt. l. pse. s. de ser. & aqua. & ff. de ar. l. l3. in fin. Mitius tn̄ filius puniri dz ne mater videatur filiū deduxisse supplicium vt. ff. de re mi. l. miles
4 agrū. in. §. desertori. ¶ † Quero quo ad scdam ptē an sit necesse qd mater impetret abolitionem vt desistat impune. & vr qp sic p. ll. quas gl. p concor. inducit vt. l. ij. in fi. j. de abol. sed ɔtra. est verum vt. s. co. l. si ra. & ibi scripsi.
1 ☞ Infamis an possit accusare.
2 **Criminis.** † Infamis^a ab accusando repellitur & qui calumniatur puni-
a tur. h. d. ¶ Op. qp tex. nō bene. dū dicat qd si sibi integra estimatio est cū liberū corpus nō recipiat estimationē vt. ff. de contrahen. emp. l. liberū. & de verb. obli. l. inter stipulantem. §. sacramenta. Sol. qd hoc nomen equivocū. nam interdū p rei precio sumitur vt in contrario. interdū p fama et opinione bona vt. ff. de var. & extraor. co l. cognitionū. §. estimatio. & ita sumit hic cū sermones sint intelligendi sm subiectam materiam vt. ff. loca. l. si vno & hec gl. ij. hic in princ. ¶ Op. ij. qp infamis possit accusare vt. ff. d accu. l. hi tamē & ad. l. iul. ma. l. furiosi. so. qd hoc regulare fallit in casibus ibi notatis vt sic excludamus qd fallit si suorum iniuriam prosequatur in crimine lese maiestatis & fraudate ānone vt. ff. eod. l. si mulierem. §. famosi. ¶ Item heresis & simonie & aliorū que. s. eo. l. q de crimine. scripsi & hoc de infamia infamie iuris nō facti quia non reperit ille prohiberi & sic dicatur permitti vt no. s. eo. in rubrica. & pro hoc facit qr potest esse procur. in sti. de exce. §. fin. & & hoc tenet spec. in ti. de accus. versic. sed quid de his. ¶ Quero an qui non probat presumatur calumniari. dic vt in gl. j. & dicam in. l. qui nō pbasse. j. de calum.
1 ☞ Accusator plures non potest quis eodem tempore habere. & nu. seq.
5 Accusari de eodem delicto non possunt plures in eodē libello. & nu. seq.
Cum rationibus. Duos & non plures eodem tpe quis pōt accusatos habere nisi suorū iniuriā psequat. h. d.
1 ¶ † No. quod suspicio turpis questus cui taf a lege sup tex. ibi cū rōnibus. hec dictio cū stat cōiunctive nō tpaliter vel causative alias rō recti sermonis non esset salua sine subaudito 3. l. plaucius. ff. de aur. & ar. le. Ibi prosequatur vl in altera primarū fuerit psecut⁹ qr illa nō cedit in numero. vt. ff. de
2 adul. l. inter liberas. §. fi. sm Jac. bu. ¶ † Quero p iuvenibus q̄ fuit rō dubitādi & decidendi & rńde. qp rō dubitandi fuit qr accusationū materia fuit pmissa vt. s. co. sup rubricā. Ratio vero decidendi & pbibendi fuit suspicio turpis q̄stus. vt. ff. e. l. q accusare: & hic in glo. 1. addit altā spec. in ti. de accu. ver. iiē qp nō pōt vez qp vna p alterā lpedit. s3 hec n̄ est necessaria: qr sic nec duos posset. qd gl. hic negat. & tex. forte hāc nō posuit: s3 prima suasiua est. ¶ Oppo. literaliter qp rō recti sermonis hic nō servet cōtra. l. plauci⁹. ff. de aur. & ar. leg. qd p3 qr istud pcipiū postulātis nō h3 vī̄ regat. Solu. vt gl. q̄ hui⁹ timore exposuit tuū. i. tui
3 vel lege simpliciter & subaudi tui. ¶ † Oppo. qp nedū tres^b imo
b nec duos vt. ff. eo. l. hos accusare. §. 1. Sol. vt gl. quatuor modis. Prio qd ibi pbibet duos. & p ɔñs tres vt h̄ & sic fatef ɔtrariū. Hanc reprobat gl. qr hic supponit duos posse deferri nec sustineri pōt dicaf hic sic fuisse de facto vt no. in. d. §. i. cū nō sit verisimile iurisconsultū hoc suppposuisse nisi pcedere de iure. Scdo qp duos nō pōt vno libello vt in ɔrio: sed diversos sic vt hic licet tres nō possit. hanc t3 glo. & doc. qd intelligit sane vt vno libello nō possit duos de diversis delictis de eodē aūt posset vt nota. j. ti. i. l. q de crimine. Tertio qp corā eodē iudice nō possit vt sequitur in gl. sed truffa est qr tūc sequeref qp eodē tpe iudex solum cōtra vnū criminosum possit pcedere qd est falsum. Quarto modo sol. ve sequif in gl. s3 nō curandū qr truffa. ¶ Opp. ib. de. l. q
4 de crimine. j. ti. i. Sol. vt in glo. & pleni⁹ dicā in ɔrio. ¶ † Oppo. iiij. ad idē de. l. reos. j. de adul. Sol. vt in gl. qp speciale in adulterio qd ītelligif vt eligat adulterū vel adulterā nisi adultera iam esset nupta nulla ptestatiōe pri⁹ sibi facta vt. ff. de adul. l. deniq̄ ctasse §. fi. & ibi colligif rō nō aūt intelligas qp de diversis adulterūs duo nō possent accusari eodē tpe qr nō cauef lege de hoc & sic stat regl'a hic posita. ¶ Op. ēt qp tres & nō plures possint accusari de eodē delicto vt. j. si re. vel accusa. mor. fu. l. j. Sol. vt ibi nā hic de diversis: ibi de eodē. ¶ Oppo. vi. q' de diversis etiā tres possint accusari. vt. ff. de adul. l. inter liberos. §. fi. Solu. qd ibi psequebaf suā vel suor iniuriā. & sic cōcor. & idē si in altera ex
5 prīmis psequeref. vt dixi sup tex. ¶ † Quero qr. s. dixi qp de eo-
c dem delicto plures possunt accusari in eodē libello^c quādo delictum dicaf idē. & dicit Bar. ff. eo. l. hos accusare. §. lege. delictū idē esse ēt si plura facta sint puta si plures aliquē simul pcusserint diversis pcussionib⁹ & instrumētis & vn⁹ cū baculo ali⁹ cū gladio vel si duo invicē pcusserunt se als. ipse. j. tito. & l. si quis homicidiū. & qd no. gl. magna in fi. s. vñ vi. l. i. similiter intelligit vnū factū mādātis & mandatarij. ar. l. nihil. §. fi. ff. de adult. & de hoc dicā. j. tit. j. l. nō ideo min⁹. & de falsum testificāte & pducēte dicā
6 j. si re. vel accu. mor. fu. l. i. vbi p Cy. ¶ † Quero vbi plures accusari nō possunt si nō sit exceptū an vineē pcessus & vf qp nō. arg. eorū q̄ no. gl. j. e. l. si accusatorib⁹. & ff. co. l. hos accusare. §. lege. & ibi hoc t3 Bar. Nec ob. sm eū. l. si marit⁹ in magistratu. §. fi. ff. de adul. vbi casus vf in ɔtrium qr. l. sm eū in adulterio est speciale & forte ex eo qr absolutoria lata p vno vf pdesse alteri. vt. l. de
8 nunciare. §. fi. in co. ti. qd no. ¶ † S3 si ita est an alter ex pri⁹ accusatis poterit tūc excipere vt super⁹ accusatiōe nō pcedaf qr duos alios adversari⁹ h3 accusatos & vf aperte qp sic: qr dilatoria supveniens post lit. cōtesta. pōt opponi litis cōtest. nō obstāte. vt. s. de cōsor. eius. l. ij. & si sic est quid dicem⁹ si ambo priores cōcurrant in opponendo eandē exceptionē pōt dici remittēdus ad distinctionē quā ponit Cy. s. cōmunia de lega. l. fi. in prin. Et si ponamus vnū tm̄ hoc opponere vel alterū ex cōcurrētib⁹ preferri dicam⁹ cur ei cōcedim⁹ qd vltimo detegam⁹ rńdere possumus qp vltimus fuit in culpa & exceptioni renūciasse videf alter
8 nō: cogitabis tū. ¶ † Quero an h. l. habeat locū i crimle pu...co et dic qp sic qñ est eadē rō & exēplū sume qp post duos reos delatos de aliquo crie publico cui⁹ tn̄ accusatio cōpetit cuilibet de populo vt in suspecto tutore vt instiu. de suspec. tuto. §. ɔñs. Et tn̄ illud crimē pivatū sm opi. cōem. vt no. Bart. & doct. in. l. i. ff. de pub. iudi. & hoc est vtile pp statuta q̄ delicta privata interdū puniūt criminalit. & ius accusandi deferunt cuilibet de populo
t ☞ Alūnus seu privignus vitricū accusare nō pōt. & nume. 2.
3 Filius an possit accusare patrē & libertus patronū. & nu. seq.
Iniquum. Primo accusationē criminalem prohibet. Secundo civilē accusationē permittit. Secundo ibi: si quam. Casus
1 talumnus accusare vitricū pbibetur: civiliter autē ei agere pmittif. h. d. ¶ No. singlr qp pmissio iniq nō sinit pmittētē seculo beari & experiētia quotidiana hoc demōstrat. ¶ Itē no. qd exposit⁹ remanet ingenu⁹. quinimo de servo liber efficif vt. l. fi. de infa. expo. l. habitus p derelicto concedaf occupanti. vt. ff. p derelic. l. fi. nec ōr haberi p derelicto q accusatus iudicio fortune est dimissus. vt. ff. de his. ho. l. seru⁹. de pub. iudi. l. sciendū. ¶ Querit glos. an impēsa alimentor que prius nō poterant peti. vt. s. de infan. expo. l. fi. nūc poterūt peti & dicit. & bene quod sic. ar. s. de nup. l. patrē. ¶ Quero an hec exceptio in quacūq3 iudicij parte possit opponi. & vf qd nō. vt. s. de procu. l. ita demū. & ff. de adul. l. si maritus. §. pscriptiones. In contrariū est iste tex. vbi dicit super cōflictū criminis &c. Nā ad cōflictū venitur examinatiōe facta super meritis cause. vt. s. cōmu. pdi. l. fin. & sic apparet litē iam fuisse cōtes. & nō mireris qr hec exceptio vf continuo opponi a lege nec deprehēdere vf a iudicis vel partis potestatē illam remittere qr hoc pertinet ad ignominiā & blasphemiam imperij & imperatoris qd videaf ad eū ptinere qui loco filij censef patrē accusa. & hec ignominia p quēlibet actū iudiciarium reintegraf & augmentaf. vt probat hec. l. in prin. & hoc totum operaf iniquitas cuiusdam q̄ a principe si secus faceret videref permitti. vt hic in prin. ideo de facili alūno cōcedif abolitio
2 vt hic probaf. cogitabis. ¶ † Quero qr pcedūt pdicta vbi non psequaf propriā iniuriā qd si ea prosequaf an alūnus cōtra vitricū vel filius cōtra patrē audietur & de levi iniuria nō dubitatur quod filius cōtra patrē nō pōt accusationē instituere vt. l. hi tn̄. §. i. ff. co. & l. si magnū. s. eo. & idē dico in alūno qui quasi filius censef etiā hoc pbaf dū adversando priori casui in scdo cuilem eius petitionē admittit per qd p3 qd in priori criminalē denegavit. als adversativa sane non staret bñ. sed de gravi & atroci delicto dubitaf & t3 glo. in. d. l. hi tn̄. §. i. qd nec de illo possit patrē accusare & hoc per tex. illū qui de crimine violentie prohibet qd est atrox & grave qd p3 ex qñe pene. vt. ff. ad. l. iul. de vi pu. l. qui dolo. §. fi. Et pro hac parte facit hec. l. que loquif indistincte
3 et. j. de fal. l. quinta. ¶ † In contrarium facit. l. hi tamē in prin. que de liberis loqui videtur de quibus predixerat in. l. precedenti qui adversative coniungitur et per signum vniversale omnes cuius natura est neminem excludere. j. de rebus dub. l. si is qui ducenta. §. vtrū. licet tenentes gloss. subaudiant preterq̄ filius
4 sic & alias in. l. i. ff. de sena. ¶ † Item contra gloss. inducitur quia libertus qui prohibetur accusare patronum. vt. ff. eo. l. qui accusare.
q

sare admittitur pro atroci iniuria in eu commissa: vt. ff. de adul.
l. si adulterium. §. liberto. & glo. in. d. §. i. dicit q idem esset in fi-
lio: licet addat q speciale sit in adulterio & nullam rationem spe-
cialitatis assignat nec est dare rationem quare non idem in si-
mili delicto. Ideo Iaco. de are. dicit pro atroci delicto emanci-
patus potest patrem accusare vt. ff. de iniur. l. prerto. §. preterea.
ver. sed & si quis ex liber. & arg. eius quod dixi de liberto non fi-
lio in potestate: q2 cum eis non est iudicium: vt. l. lis nulla. ff. de
iudi. Atrocem autem appellat adulterium vel membri mutila-
tionem & similia non obiectionem de possessione: vt. d. l. hi ta-
men. §. i. ¶ Sed mihi videtur q adhuc restet dubium quare de-
lictum violentie non dicatur hoc casu atrox cum alias ex genere
pene delicta censeantur atrocia: vt not. in. l. i. ff. de requiren. reis.
et probatur in. l. ii. ff. de pub iud. ¶ Quapropter mihi videtur
non improbabiliter dici posse q vbi pro atroci iniuria per pa-
trem filio illata non potest agi nisi criminaliter q tunc procedit
illa opi. ant. quorum quam Io. de are. sequitur: vbi autem pos-
sit agi & ciuiliter tunc criminaliter intentare non possit cum per
ciuilem sibi possit fieri emenda. & ita loquitur. d. l. v. vt. i. de fal. et
5 per hunc modum concor. d. l. hi tamen. in prin. cum. §. i. ¶ † Con-
clude ergo q pro leui delicto filius in potestate nō possit patrem
solenniter accusare: vt. d. l. lis nulla. iudicis tamen officium pro
graui iniuria potest implorare: vt. l. si lenones. §. decep. & diri. et
6 ff. de his qui sunt sui vel alie. iur. l. ii. ¶ † Emancipatus vero de
leui delicto non accusat patrem: q2 lex erubescit. ar. huius. l. cum
si. de graui & atroci sic & si ciuiliter agere non potest: vt. ff. e. l. hi
tamen. in prin. ad instar liberti: vt. ff. de adul. l. si adulterium. §.
liberto. alias si ciuiliter potest agere sic emenda fieri criminaliter
non poterat accusare vt hic & i. de fal. l. quinta. & ff. eo. hi tamen.
§. si. ¶ Quero an hoc de crimine lese maiestatis. dic q potest vt
l. quisquis. ad fin. i. ad. l. iul. maie. & not. ff. eo. hi tamen. §. i. circa
quod vide quod dixi. §. eo. l. propter.

Si sororem. Frater de leui crimine potest sororem accusare. h. d. ¶ Op. de. l. si magnum. §. eo. Solu. vt in gl. & attende que dixi in contrario

1 ¶ Accusatus non potest vltra criminari de minori delicto
vel pari. & nu. seq.
4 Accusatio reaccusati suam iniuriam nō prosequentis nō sileat
quando reaccusans suam prosequitur iniuriam. & nu. 5.
6 Depositio accusationis & inscriptionis ad quem effectum per
mittatur.
7 Lis an debeat contestari super depositione accusationis.
8 Accusatio vsq ad quod tempus porrigi possit.

Negada. Primo prohibet. secūdo pro
hibitum limitat & restringit. se-
cunda ibi: ita tamen. ¶ Casus. † De pari delicto vel
minori accusatus non potest vltra inscriptiones cri-
minari nisi suam vel suorum iniuriam prosequatur. h. d. ¶ Ex
pone tex. ibi condictorum. vt. ff. de publ. iudic. l. is qui reus. & de
adul. l. si vxor. §. si iudex. ¶ Ex quo not. q non relatione crimi-
num sed innocentia reus debet purgari. & hec faciunt pro illo
versu. Trahere festucam si vis de fratris ocello. Que tua con-
turbat lumina tolle trabem. facit. i. n. i. l. si. & §. de procur. l. reus.
Et quia materia huius legis est plene discussa. §. e. l. i. ideo nō in
2 sistam nisi in declaratione intellectus tex. & glo. ¶ † Quero igi
tur iuxta verbum accusatus an hec. l. de accusato cuius nomen
est inter reos receptum loquatur vel etiam ante. Et respondeo
q etiam antequam inter reos sit receptus cum indistincte loquitur.
Item quia hec. l. non permittit criminari de maiori: vt hic a sen
su contrario. ¶ Quero secundo an de suo accusatore tantum lo-
quatur an etiam de extraneo. dic de vtroq: q2 hec verba licentiā
criminandi sunt generalia & pariter vtrunq concernunt: immo
magis extraneum cum non dicat reaccusandi. & de hoc plenius
3 dixi. §. e. l. i. in. i. q. que3 post oppositiones formasi. ¶ † Quero
tertio q quando reaccusans suam iniuriam prosequitur ad vl-
teriora super eius accusatione procedatur vt hic an reaccusati si-
sileat accusatio si suam iniuriam non prosequatur. et tenent cano
niste q secunda isto casu facit silere primā quādo secūdo censea
tur maior prima: igitur illa interim silere debet: vt. l. per mino-
rem. ff. de iudi. Item quia cum in criminibus sm eos nō sit locus
reconuentioni necessarium est vt super altera procedatur sed su
per secūda est necesse vt procedatur vt hic: ergo prima necessario
interim silet. ¶ Sed Pe. tenet contrarium. & q2 Cyn. non bene
declarauit Pe. ideo cum secutus eum declaro & addendo hoc
idem pro. Primo quia delictū de quo queritur nō supponitur
sui natura grauius sed par vel forte leuius vt hic in tex. & sic non
obst. l. per minorem. & prima ratio in contrarium facta. Nec est
verum q prosecutio proprie iniurie faciat illud grauius: sed solum
facit admitti qui alias repelleretur propter paritatem delicti vt
hic pater. alias ista verba qui nō &c. qui veniunt limitatiue vel vim
habent exceptiue de alio limitarent vel exciperent q regula esset
tradita quod dicere est vna truffa. & contra not. in. l. in his. ff. de
legi. Secundo quia sequens concessio non derogat priori nisi in
expresso. §. de emanci. li. l. i. nec auth. & ff ne quid in lo. pu. l. ii. §.
si quis a principe. Similiter l. posterior non derogat anteriori
nisi in expresso. vt. §. de appel. l. precipimus. in fi. & de testa. l. sci-
mus. & ff. de condi. & de. l. nam ad ea. sed in casu nostro l. primum
accusantem ad duo admittit. s. vt accuset & vt prosequatur. reac-
cusatorem vero repellit nisi suam prosequatur iniuriam: & tunc
licet eum admittat tamen priori sue accusationis prosecutionem
nō denegat. ergo est admittendus ad prosecutionem vt prius.
¶ Nec obstat qd tertio pro 3ua opi. posses inducere videlicet
qd iustitia nō debet claudicare vt. l. si. §. de fruc. & lit. expen. cum
si. ibi alle. & per consequens si scds impedit propter primū q2 suā
iniuriā secūdus nō prosequitur e contrario debet primus suā in-
iuriam non prosequens impediri per secūdam propriā iniuriam
prosequentem: quia respōdeo quod illa equalitas seruatur in eodem
iudicio & instantia non diuerso vt hic. Vel secundo illud proce-
dit vbi ratio ad vtrunq sit vniformis. sed hec est difformis quia
diuersa propter rationē diligentie que fuit in preueniente. absur-
dum enim est qui preuenit & diligēs fuit implere nō possit quod
5 incohauit ex quo delicta sunt paria vel scdm leuius. ¶ † Que-
ro tunc quarto quid si vterq suam iniuriam prosequatur. & re-
spondet gl. i. hic posita q posterior nō admittatur ad delictum
prosequendum: sed super priori accusatione procedatur & hoc
ne si prosecutio concederetur posteriori ex necessitate denegare
tur priori contra. l. assiduis. §. qui po. in pig. ha. Et insurgeret
hec necessitas ex eo: quia cum delicta sunt tunc vndiq paria su-
per vtroq non videtur posse procedi vt hic. hoc confirmo quia
oportet quod prius accusatus sit exutus vel liberatus q contra
suum accusatorem prosequi possit vt. ff. eo. l. is qui. hanc opi. te-
net Azo. in summa. Sed Ia. bu. Odo. Gui. de su. & Bar. in. d.
l. is qui tenent contrariū. & allegant primo. l. i. §. de calū. Sed illi
rndet domi. meus quod ibi punitur iudicis officio. vt in glo. no.
Scdo inducunt pro casu. ff. ad sille. l. si quis in graui. §. vtrū. Sz
ibi excipiendo vt etiam ibi not. glo. & non delicto diuerso sed eo-
dem numero quod permittitur etiam eiusdem delicti socio vt
§. de lib. cau. l. si filium. Tertio inducunt. ff. de bo. libe. l. qui cum
maior. §. si libertus. Cui rndet do. meus prout glo. eodem mo-
do videlicet qd ibi exceptionis iure nō per modum accusationis
vel reaccusationis. & hic in secundo responso. vel iudicis officio
in primo responso vt ibi no. gl. Quarto inducunt ne absurdum
sequatur si accusans offendat accusatum et differatur vsque ad
biennium quo prima pendet ds terminari vt. i. ex. temp. cri. que
stio ter. l. i. & ii. Sed huic rndet do. meus. quod accusatio non est
prohibita sed prosecutio sola. Itē quod iudex per eius officium
poterit punire contra pulsatorē & ex his habes quid vsq ad
tēpora ista senserint antiqui & moderni inter quos eligere formi
do & maxime contra do. meū. Tamē quia nunc fuit contra patres
approbata decisio nec sit iniuria maiori si a minori melius di-
catur in iure vt in. l. potiores. §. de offi. rect. prouis. audeo inspi-
rante altissimo dicere. Primo qd de delicto in accusato postea
per accusantē commisso possit accusatus suum accusatorē accu-
sare & prosequi. Tum q2 primus nō dicitur preoccupasse. Tum
quia negligentia nō potest imputari ei si prius non egit q iniu-
riā fuerit passus. & sic culpa eius nō precedēte prosecutio nō de-
bet differri. argu. l. si longius. §. i. ff. de iudic. versic. nam & illi. et
maxime q2 post sniam potest appellari & sic per lōgiora tempo-
ra retardaretur. Tum q2 sicut exceptio dilatoria superueniens
lit. conte. non impeditur postea opponi vt. l. ii. §. de consor. eius.
lit. nec peremptoria superueniens post sententiam. vt. §. de iudi.
l. i. Itē nec replicatio superueniens. ar. contra que not. §. de exce.
l. licet. & de eden. l. si. sed cum excipiet accusator contra suum ac-
cusatorem tu nō potes vltra inscripti nē psequi: q2 inim te reum
feci replicabit ille tua dilatio non potuit a iure superueniens ex
facto tuo me excludere vt. d. l. ii. de cōsor. eius. lit. Et pro hoc etiā
facit quia que de nouo emergūt &c. vt. ff. de interro. act. l. de eta-
te. §. ex causa. ¶ Audeo & secundo dicere quod de delicto etiam
in eum prius commisso possit suum accusatorem reaccusare et
prosequi. & meo iudicio hic est casus: quia vt declaraui in prece-
denti questione in secunda ratione per prosecutionem proprie
iniurie quā facit secūdus nō repellitur primus sed in primo ad-
misso nec repulso non distinguit hec. l. an prosequatur propriam
iniuriam vel non. ergo nec nos vt. ff. de pub. l. de precio. pro hoc
induco. Secundo quia exceptio lenocinij hedum repellit sed
aggrauat vt. l. ii. §. si publico. ff. de adul. & sic sui natura vim ha-
bet accusationis ratione sui effectus sed mulier quia suā iniuriam
prosequitur si illam opponat postq recepta fuit inter reos au-
ditur vt aggrauat licet non vt repellat vt dicto. §. publico. quod
non est in extraneo vt in ead. l. §. si extraneus. & hoc ideo quia
suam non prosequitur iniuriam quod facit mulier. Igitur ibi ca-
sus quam reaccusator prosequens suam iniuriam non repellitur.
et eo quia eius accusator etiam suam iniuriam prosequatur. Nec

Negada. Ad de quia materia quā rāgit iste fuit p eos pri⁹ enodata in. l. si pl⁹. & in. l. i. Ideo h nō appono aposti. ne idem sepi⁹ videat repe- tere.

dicat quis q̄ ratio cōnexitatis illud operatur: quia verum ante
nomen receptum inter reos non postea vt hoc plene declaraui
s. eo. l. i. in. iij. ē contrario. Tertio p ista parte facit illa generalis
ratio prosecutionis proprie iniurie q̄ inhabiles facit etiā ad pro-
sequēdum admitti vt. ff. e. l. hi tamē omnes. ⁊ s. eo. l. de crimine.
¶ Ad contraria respondeo ⁊ primo ad. l. assiduis. s. qui po. in
pig. hab. vez q̄ ibi vtrisq; nō poterat satisfieri ideo liberis secū
di matrimonij non conceditur ne liberis prioris matrimonij
auferatur hic vtrisq; potest satisfieri vt primo lis super priore cō
testetur ⁊ successiue super secunda ⁊ sic successiue de ceteris acti-
bus iudiciarijs vt. l. qui prior. ff. de iudi. Nec obstat quod cause
tunc videantur pares: q̄r nil ad rumbum cum tunc quelibet p
sequendo propriam iniuriam prosequi videatur quodāmodo
proprium interesse. ideo lex magis fauet vt probat tertia ratio
quam. s. scripsi. Nec etiam ob. quod non est exutus a sua accu-
satione: quia illud consideratur quando suam iniuriam nō pro-
6 sequatur vt patet ex predictis. ¶ † Quero modo quinto ad quē
effectum hic permittat depositionem accusationis ⁊ inscriptio-
nis ex quo super ea non pōt pcedi. R̄n. ad duplicem vez ne inte-
rim sibi currat tempus ad accusandum prefixū de quo. j. de sa. l.
querela. vel. j. quod sine metu presumpte calumnie posset accu-
sare. Item vt licet damnetur ad prosequendum postea admit-
tetur ad quod non admitteretur si nō prosequeretur sed de no-
uo vellet accusare vt. ff. de pub. iudi. l. is qui. q̄ declara vt scri-
7 psi. s. eo. l. j. in. iij. q. ¶ † Sed tunc insurgit dubium an sit necesse
super illa litem contestari. ⁊ hoc dubium tetigit gloss. magna in
vi. so. s. eod. l. j. ⁊ videtur quod sic per text. dicte. l. is qui. ibi dum
dicit inchoatis ⁊c. cum inchoatio fiat per lit. contesta. vt. ff. rem
ra. ha. l. amplius. ⁊ de iur. om. iud. l. ij. q̄r. ⁊ in auten. de litt. §. sive
ro initium. colum. ix. Item ⁊ fortius quia in accusationibus que
interim deferuntur ne alteri fiat preiudicium lis debet contesta
ri vt. ff. de lib. causa. l. ordinata. in princip. ⁊ not. ff. de rei vendi.
l. j. §. j. in fi. glos. ij. ¶ Contrarium puto verius. Primo per hāc
l. que non plus exigit q̄ porrectionem accusationis cum inscri-
ptione. ⁊ ita intelligo dictam. l. is qui. cum ibi non dicat inchoa
tas lites causas vel iudicia vt. l. j. in contrarium allegat. sed so-
lum dicat inchoatas dilatiōes ⁊ sic accusationes inchoate sunt
cum inscriptio facta est vt hic. cuius formam habuisti. s. eo. l.
ij. Secūdo q̄r sola oblatio libelli interrumpit prescriptionē in cri
minalibus vt. j. de adult. l. iure mariti. ⁊. ff. in eod. titu. l. mulier. §.
sexaginta quod non est in ciuilibus ⁊ sic non ob. l. ordinata in ȝ
nū alle. Et ex his no. quod sicut facilius per casum superuenien
tem impediuntur fienda q̄ iam facta vt. l. a patre furioso. ff. de
his qui sunt sui vel alie. iur. sic facilius non inchoata q̄ iam in-
8 choata licet non perfecta vt hic ⁊. d. l. is qui. ¶ † Quero. vi. vsq;
ad quod tempus accusatio porrigi possit ⁊ dicit hic Pet. quod
vsq; ad conclusionem cause. argu. l. fi. s. de compen. sed certe ma-
teria compensationis ab ista multum est diuersa hoc tamē tenet
etiam Bart. per. c. pastoralis extra de causa pos. ⁊ propri. vbi
post conclusionē factam in cā proprietatis possessorium nō per
mittitur intentari. sed contra eos facit. l. ista. ⁊. ff. de publi. iud. l.
is qui. in fin. in quibus apparet quod omne tempus antecedens
sententiam videtur eis permissum nec iste modus concludendi
in causa de iure nostro fuit repertus: quia tamen predictorum
opi. videtur niti equitate. ⁊ non est absurdum vt predicte leges
limitentur per alias ⁊ per rationes ideo cum eis sto vbi neglige
tia possit ei imputari q̄r vel potuit ante ita quod titius delibe-
rare non potuit vel post conclusionem cause in eum delictū com
missum fuerit tunc admittatur argu. l. ij. s. de consor. eius. li. ⁊ de
iureiurand. l. admonendi. secundum vnam lec. ⁊ quia que de no-
uo emergūt ⁊c. vt. ff. de interro. ac. l. de etate. §. ex causa ⁊ p hoc
facit dictum. c. pastoralis in fine. vbi dicitur q̄ ex causa possesso
rium post conclusionem in petitorio factam poterit intentari.
¶ Declarato tex. ad literam potes opponere vt hic in gloss. ij.
Et quia oppositiones istas plenius declaraui. s. eod. ideo omit
to. l. i. in. ij. iij. ⁊. iiij. ⁊ dic vt ibi. Et vltimo quia hic dicitur quod
damnatus prius inchoatas potest prosequi de quali pena dam
nata loquatur ibi plene scripsi in. ij. q. principali.

a ¶ Familiares no. q̄ familiares accusare nō pn̄t dominum sed an familiares accusari possint p dn̄m vide spec. de accusatore. v. itē q̄ est libert⁹. sz qd de familiarib⁹ epi an possint accusare epm dic q̄ sic Jn no. in. c. nōnulli ō accu. ⁊ bal. l. marga. ṽs. familiaris v. j. Et qd de monacho vide bart. hic ⁊ Spe. in ti. ō inquisitione. §. fi.

b ¶ Qui dicanf ff familiares. Tu vide de hoc bal. in l. ij. s. de testi. Collec. c. fin. nu. iiij. v. sz q dicanf familiares. ⁊ ibi posui in apostil. l. eo. v. extra de priuil. et fi. li. in. c. insinuante. col. ij. v. ⁊ q̄ differentia sit. extra de offi. deleg.

1 ¶ Familiares ⁊ serui dn̄os accusare nō possunt nisi de crimi-
ne lese maiestatis.
2 Familiares seu de familia qui dicantur ⁊ an possint dn̄os accu-
sare. ⁊ nu. sequen.

Si quis ex fami. Primo dictū. secundo rō. Tertio exceptio. Secūda ibi: vocem. Tertia ibi: maiestatis.
1 ¶ Casus. † Excepto maiestatis crimine familiares
a ⁊ a serui non possunt eorū dominos accusare alias punient. h. d.
¶ Ibi funestam. i. mortuam ⁊ sic not. duo. Primo q̄ serui de-
bent stare velut mortui quo ad crimina domini non detegenda.
⁊ idem quo ad verba nō reciprocanda in dominos. ¶ Secūdo
no. quod qui male agit ⁊ sic peccat potest dici mortuus in pec-
cato. Ibi maiestatis vel heresis ⁊ earum que enumerantur in
2 l. vix certis. ff. de iu di. ¶ † Quero primo extra glo. qui dicantur
b hic familiares b rn̄det Pe. ⁊ Jaco. de ra. q̄ hic accipiuntur se-
cundum. l. fi. s. de verb. sig. q̄ nō puto q̄r sic oēs agnati ⁊ cogna
ti comprehenderentur q̄ nō credo q̄r hic gladio vltore puniū-
tur quod interpretor penam metalli vel mortis vt. j. subijciam ⁊
tamen frater accusans fratrem minori pena punitur vt. s. cod.
l. si magnum. ergo de familiari. i. agnatis ⁊ cognatis non loqui
tur. preterea si illa opinio esset vera sequeretur quoddam valde
asperum ⁊ durum si vlterior in gradu ⁊ in linea cognatorū ac-
cusaret in gradu priorem si sic grauiter puniretur ⁊ tamen in pe
na deportationis. l. si magnū. s. co. de coniuncto in secūdo gradu
locuta fuit. ¶ Credo igitur q̄ hic loquatur de familiaribus in
illius domo quem accusant ⁊ vnde victum recipiunt arg. ff. ad
sil. l. j. §. si vir. ⁊ nō intelligo necessariū fore quod famulētur ope-
ra quotidiana sed sufficit q̄ iuxta vulgare appellenf de familia
eius inspecto quod sint mercede conducti. ⁊ ita intelligit gloss.
Bar. extra de testi. c. literis. Ad quod facit. s. de his q ad eccle.
confu. l. fi. §. sane ⁊ sic alias dubiam interpretationem recipiunt
ab vsu loquendi. ff. de fun. instruct. l. cum delanionis. §. asinam.
¶ Quero. ij. qualis vel que est huius gladij pena ⁊ gl. cōiuncta
cum text. in. l. seq. videt velle q̄ pena sit extraordinaria ⁊ alle. l. ij.
§. pe. ff. de iur. fis. que hoc nō pbat sed in eo. §. pe. dicit glo. q̄ pe
na est seuerissima. ⁊ ibi alleg. l. fi. j. de dela. lib. x. ⁊ ibi gloss. varie
declarauit illud verbum seuerissimā nā quandoq; penā metal-
li interpretatur p. l. i. §. cū patronus. ff. de offic. prefec. vi. que p se
sola hoc nō pbat cū illa in liberto loquaf sed cōiūcta. l. proxima
hic probat nā in. l. se. pariter punif suū ⁊ libertū ⁊ sic pena metal
li que imponif liberto dicetur imponi ⁊ seruo ⁊ etiā familiari vt
hic sm alias expositionē ibi interpretatur seuerissima. i. mortis
naturalis. ⁊ ibi allegat. l. istā ⁊ p hoc facit q̄r natura superlatiui
est ponere rē in termino vltīo vltra quē nō est dare aliū vt. l. i. s.
de sac. sanc. eccle. ⁊. s. de sum. tri. in rubrica pp has opiniones tā
varia ⁊ dubias q legē reddūt incertā vt not. gl. s. de nouo codi.
compo. §. quibus. signata super verbo certas ⁊ etiam in. l. leges
sacratissime in fi. s. de leg. ⁊ in. l. ideo. ff. in eo. ti. nō absurde dicere
possum quod iudex nō delinquet eligendo quam volet inspecta
qualitate delicti de quo dominus accusatur ⁊ isto respectu dice-
tur pena arbitraria ⁊ saluabitur glo. j. l. proxima vel opinionū
concordia possumus distinguere in hac forma. ¶ Aut pena de
licti quam petebat seruus vel familiaris domino infligi erat ei
ademptura famā statum ⁊ bona vel simpliciter dicamus statū
cum tunc ⁊ alia veniant accessorie ⁊ tunc puniatur gladio vlto-
re. i. pena mortis vt hic ⁊ q̄ de tali delicto hic loquatur proba-
tur hic in princip. vbi hec tria copulat extimationem. i. famā ca
put. i. statum ⁊ fortunas. i. bona. est enim copule natura exigere
concursum omnium copulatorum vt. ff. de condi. insti. l. si here-
di plures. ⁊. s. de impu. ⁊ alijs sub. l. q̄uis. aut erat dimissura sta
tum. i. libertatem sed ciuitatez erat adēptura ⁊ adhuc idem quia
etiam dī pdere caput. i. estimationē ⁊ bona vt. l. fi. ff. de capi. di.
et de va. ⁊ extraor. cog. l. cognitionum. §. estimatio. ⁊. ff. de cōtra-
ta. l. j. §. pe. ⁊ fi. Et no. aut erat caput dimissura ⁊ fortunas vt in
relegatione per quaz ciuitas ⁊ libertas retinetur quin ⁊ bona
nisi aliud expressim diceref ⁊ in lege. vt. ff. de interdi. ⁊ rele. l. re-
legatorum. §. ad tpus. ⁊. j. si re. vel accu. mor. fue. l. fi. ⁊ ibi no. ⁊ tūc
pena mera illi accusanti imponatur vt. l. i. §. cum patronus. ff. de
offic. pre. vi. aut pena est bonorū solū ademptiua vt qn̄ cum de-
fert pro bonis que ad fiscū spectare debent: ⁊ tunc punitur ex-
tra ordinem vt. l. ij. § pe. ff. de iur. fis. ⁊. j. ad. l. pri. cum ibi not. et
4 magis ⁊ minus sm quotitatem bonorū. ⁊ sic sm damnificatio-
nem quā intendit inferre dn̄o. ¶ † Quarto tunc. iij. an isti puniā
tur licet non processerint. ⁊ dicit glo. fi. hic q̄ sic q̄r locus non est
pn̄ie vt hic probatur. Contra q̄ gl. ep. de. l. qui cū maior. §. ac-
cusasse. ff. de bo. lib. cum fi. Sed dic q̄ hoc ideo q̄r lex reputauit
hoc delictū atrox. vt no. per doc. s. de epis. ⁊ cle. l. si quis non di-
cam. rōne enim committentis ⁊ eius in quē committif delictum
atrox reputatur vt not. glo. ff. de regu. iur. l. ad ea. Jn contrarijs
nō est atrox q̄r totū est econtra. vel dic q̄ delictū hic consumma-
tum: q̄r. l. notauit solum factū delationis vt alias. ff. de his qui
not. infa. l. quid ergo. §. cum autem. ⁊ de postu. l. j. §. bestias. ⁊ de
5 hoc plenius dicā. j. ad. l. cor. de sica. l. his qui cū telo. ¶ † Que-
ro. iiij. an hec cessent si suam vel suorum iniuriam prosequātur.
Cyn. q̄ sic q̄r regule eo casu cessant vt. s. eo. l. de crimine. quod
placet in familiaribus. in seruis secus. sed solū per modum sim-
plicia querele audiantur si delictum sit atrox. vt. l. ij. ff. de his qui
6 qui sunt sui vel. alie. iur. ¶ † Quero. v. an post nomen dn̄i rece-
ptum inter reos ibi possinf repelli. ⁊ videtur q̄ nō per. l. mari-
tus. §. prescriptiones. ff. de adul. cuz fi. Jn contrarium videtur
hic casus. nam si bene ponderas hic mandatur iudici vt in ex-
ordio accusationis istum seruum puniat ⁊ non differat vsq; ad
testium exhibitionem vel iudicij examinationem quasi innuat
quod testibus exhibitis iste puniendus esset. ⁊ etiam si proba-
tur. ⁊ de hoc est tex. apertus. j. de dela. l. fi. lib. x. sed cum testes
super

super meritis ⁊ causa producantur ⁊ sic lit. conte. sequitur quod etiam post litem conte. ⁊ nomen inter reos receptum sic potest reijci ⁊ puniri. ⁊ nedum parte petente. sed iudex ex suo officio cū hic ⁊ in. d. l. fin. verba dirigantur ad iudicem ⁊ pro hoc etiam facit quia iudicium cum seruo est ipso iure nullum. vt. l. vix certis ff. de iudic. Et sic exceptio videtur semper ante litem contest. et iudicium ceptum opposita. ⁊ hoc in seruo. sed si in familiari libero idem videtur per hanc. l. vbi equiparantur. ⁊ quia vtrumque
a vox hic appellatur funesta ⁊ mortua[a] quasi iudicium reddatur nullum quod est valde notandum. ⁊ pro hoc facit quod dī. i. ff. e. l. iniquum. hec quasi omnia quia nouiter tacta sine toruo liuore oculo ponderetur.

¶ Libertus patronū vel eius heredē accusans punitur. nu. 1.

Si liberti. †Libertus nō potest accusare patronum nec eius heredes et contra faciens punitur. hoc dicit. Ibi vt serui de quorum pena scripsi in precedenti. Et ex hoc nota quod liberti ⁊ serui hic pariter puniuntur. ¶ Quero an de herede extraneo hic loquatur. ⁊ dic quod sic per. l. ij. s. de in ius. vo. ⁊ quia hec. l. loquitur indistincte nec de cōtrario cauetur lege. ¶ Quero quo supplicio puniantur. dicit gloss. quod extra ordinem per l. ij. §. penulti. ff. de iur. fisc. sed illa loquitur quādo defertur tanquam possessor bonorum spectantium ad fiscum. ideo melius dic vt. s. l. proxima dixi. ¶ Quero an sit locus penitentie. dic quod non vt hic probatur ⁊. s. l. proxi. ⁊ ibi dixi rationem ⁊ hoc in criminalibus. in ciuilibus autem audiatur veniat petita et ea non petita locus est penitentie secundum formam l. quamuis. ff. de in
2 ius vocand. ¶ †Quero si suam vel suorum iniuriam libertus prosequatur an tunc contra patronum audiatur. et dicit glo. quod sic per. l. hi tamen. ff. eod. sed ibi glo. tenet contrarium ⁊ pro concord. dixit Ja. de are. quē Bart. sequitur quod pro leui non possit sed pro atroci sic. vt. d. l. hi tamen. ⁊. ff. de adul. l. si adulterium. §. si liberte. ¶ Ego addidi. s. cod. l. iniquum. quod illud procedit vbi iniuria atrox non potest emendari iudicio ciuili alias nō possit. vt. d. l. hi tamen. §. i.

¶ De accusationibus ⁊ inscriptionibus. Rubrica.

¶ Continua rubricam vt in glo. secundum omnes.
1 ¶ Terminos amouēs vt fines turbet qua feriatur pēa. ⁊ numero. 2.

b Si quis. Qui terminos amouit[b] causa turban
c di fines punitur extra ordinē. hoc dicit. ¶ †Oppo. quod ista pena non sit extraordi
1 naria: quia tunc est arbitraria. vt. ff. de ter. amo. l. i. sed hec non est arbitraria: quia certa vt furti. vt. ff. de fur. l. si certe. Solu. vt in glo. i. quia contrarium procedit si habuisset animum sibi lucrandi lapides. sz cum hic non habuit. sed eos amouit vt inter vicinos discordias ⁊ lites seminaret. ideo extra ordinem pro factorū varietate pu
2 nitur vt hic. ff. de ter. amo. l. ij. ⁊. l. fin. §. si. ¶ †Oppon. successiue cum glo. sit ordinaria ⁊ certa quia quinquaginta aureorum. vt j. eo. tit. l. agraria. Solu quatuor modis. vt in glo. ⁊ licet approbet primam solu. tñ non bene: qꝛ ridiculū est dicere quod hec. l. faciat mentionem de. ll. q̄ precesserunt. l. agraria. et non de illa q̄ sunt Saūcesaris quinimo potius supponit. nam si secundum qd gloss. dicit pena prius erat extraordinaria que post Saluz post ea ad ordinariā est redacta sequit qd Imperator per hanc. l. corrigit. l. agraria. reducendo nos ad ius antiquum qd non est dicendum. scd'ā tenet hic Pe. Tertia est vna trussa. Quarta nō hz bonā rationem diuersitatis lz proce faciat qd incendium factum in ciuitate grauius punitur q̄ factum in villa. vt dixi. s. tit. j. l. data. sed ibi id qꝛ varietas loci inducit varietatem penes rōnem iuris cōstituti: hic secus. Ideo teneo scdam quā cōter oēs sequitur. vt tñ plenius liqueat materia distinguit Cy. cū Jaco. de are. aut sciens illos terminos esse eos amouit. ⁊ tunc aut sibi tantū terminos haberet tunc punitur in quinquaginta aureis p quolibet termino fisco applicādis. vt. d. l. agraria. in prin. ⁊ nihilominus inqt Cy. qd actione furti tenetur parti: qꝛ ex diuersis factis imponēde sunt ambe pene. ⁊ sic vna nō tollit aliam vt dicam. j. eo. l. qui de crie. aut amouit cā finium occupandorum. i. vt vicini terram occuparet. nā magis vltra terminos posuit: ⁊ tūc digniores psonas vt splendidiores relegentur ⁊ in maius vel minus tps habita rōne etatis. Alij qd fustigent ⁊ in biennium relegent. vt. ff. de ter. amo. l. ij. aut amouit cā tñ litiū seminandarū inter vicinos tunc extra ordinem punit p factorūz varietate vt hic. ⁊. ff. de ter. amo. l. i. ⁊. l. aggraria in fi. ⁊ predicta procedūt vbi sciebat illos terminos fore vbi aūt ignoraret habuit tñ animū illos furandi dicit tex. qd sufficit cum verberibus cedi. vt. d. l. ij. in fi. ⁊ nihilominus tenebit furti fm Jac. ⁊ Cyn. ⁊ hic in gloss. i. ¶ Sed non video vñ hoc qd ignorās verberibus cedat. ⁊ sciens minus puniat qꝛ in quinquaginta aureos pro quolibet termi-

a ¶ Funesta ⁊ mortua. ex hoc infero post Bald. qd excommunicatus ⁊ bannitus cum habeatur pro mortuo hec exceptio iuc es excommunicatus vel bannitus impedit processum qꝛ est exceptio mortis ciuilis. ⁊ est bona regula qd quelibet exceptio iuris ciuilis impedit processum vt plene per bald. s. eod. in rubri.

b ¶ Qui terminos amouit. adde de hoc dicto Pan. in. c. ex literis. extra de proba. vbi ponit que sit pena termini amoti et cui applicet et an amouens plures terminos teneat vnica pena. Alle. in. l. inficiando. §. infans post Ang. ff. de furt. tenet qd vnica.

no quem furatus fuit. vt. s. in primo mēbro cū quelibet pena corporis afflictiua sit grauior qualibet pecuniaria vt l. in seruorum. ff. de penis. Quapropter ego intelligo qd vilis psona ignorās verberibus cedatur ⁊ hoc dꝛ sufficere ignorāti: qꝛ sciens vltra fustigationē relegaretur. vt. d. l. ij. ver si vero. cui versi. qd si ignorātia aduersatur. splendidior ergo persona que mitius est punienda vt patet in ea. l. velut casus ibi omissus sola actione furti tenebitur de iure cōi sciens autem vltra penam furti applicandam parti pro quolibet termino in quinquaginta aureis fisco applicandis punitur. vt. l. ij. in prin. eo. tit. vbi si vilis esset fustigaret ⁊ relegaretur. vt. d. l. ij §. si vero. ¶ Sic ergo conclude aut quis eos terminos ignorauit ⁊ tūc amouit sine lucrandi animo ⁊ tūc nec furti qꝛ deficit animus lucrandi nec alia pena pro termino amoto punitur cum tunc dolus exigatur vt ptz in. d. l. agraria. ⁊ l. ij. aut amouit animo lucrandi. ⁊ tunc vilis persona verberibus ceditur. vt. d. l. ij. in fi. ¶ Non vilis solū furti tenetur. vt. l. si certe. ff. de fur. aut terminos esse sciuit ⁊ tunc amouit vt tantū sibi terminos lucraretur ⁊ in quinquaginta aureis pro quolibet termino teneē verū psona vilis nō valens soluere luit in corpore vt. l. agraria. in primo ⁊ scdo rñso. Aut amouit cā finium occupādorum ⁊ tunc distingue personas vt splendidiores relegent in maius vel minus tps fm diuersitatem etatis. viles vero fustigētur ⁊ ad biennium relegentur. vt. d. l. ij. in primo et secundo responso. aut amouit causa litium seminandarum tunc extra ordinem punitur pro factorū varietate. vt. ff. de ter. amo. l. i ⁊. l. agraria. in fi. ⁊ modo hec materia debet esse tibi clara q̄ per alios est indiscussa.

c ¶ Punitur extra ordinem termini remoti que pena sit ⁊ cui applicet vide per Abb. in c. ex literis. de proba. ⁊ per cy. hic et glo inst. de pu. iudi §. fi.

1 ¶ Dominus solus seruū in causa capitali defendere potest.
2 Seruus an possit de crimine accusari ⁊ aliqua pena puniri. ⁊ nume. 2. ⁊ seq.
5 Procurator domini seruum defendere potest. ⁊ nu. seq.
8 Ideoqꝫ dictio tribus modis exponitur.
9 Dominus seruum non defendens dominium in eo non perdit.

Si cuiusdam. Primo vnū dictū cōcernens initiū iudicij. Scdo aliud cōcernēs eius finē tertio aliud concernēs eius mediū vel quālibet iudicij ptē scdā ibi: post pbationes. tertia ibi: ideoqꝫ. vel dic quod in tertia parte limitat ⁊ declarat primum dictum. ¶ †Casus. Ad defensionem serui in cā
1 capitali admittitur dominus solum tamen condēnatur seruus[d].
d b d. ¶ Not. in hoc summario duo quorū cum primo concord. ff. de sta. ho. seruus. Cum scdo concor. j. de iniur. l. fin. vbi habes qd in criminalibus principalis ⁊ non procur. est damnandus. ¶ In tertiu ibi potest ⁊ sic non necessitatur. vt. ff. de offic. pre. l. fe pe. ⁊ de in d. l. non quicquid. hinc est qd si eū nō defendat dominium eius nō ppterea perdit. vt. ff. de sta. ho. l. seruus. ⁊ de pub. iud. l. sciendū. ⁊ hic in glo. fi. ¶ Ibi condēnationez. ⁊ sic in criminalibus snia fertur solum contra delinquentē nō defensorem in ciuilib⁹ dic vt no. s. de scu. l i. adeoqꝫ potest stare illatiue vel imitatiue vel causatiue vt in cōtrario declarabo. Ibi vt pro eo contra cum non stāretur qd no. ⁊ dicam j. l. proximi ibi competentes Tam in iure q̄ in facto friuole nō non sunt admittende. lege
2 a iunctā. j. de adul. ¶ †Opp. quod seruus nō possit accusari de crimine. vt. ff. e. l. hos accusare. § oībus. Sol. vt in gl. i quaz declara vez qd ibi ex crimine esset imponēda pena pecuniaria[e] seruus non pōt accusari. vt in 2nis. Et est rō qꝛ cum proprium nō habeat illius pene capax nō videtur sed vbi alia pena imponeretur tunc accusari posset qꝛ tanqꝫ idoneus et soluendo illius capax esset vt patet in pena mortis. j. ad. l. iul. de vi. l. seruos ⁊ mēbri abscisionis. vt. s. de ser. fug. l. si fugitiui. ⁊ in aut. ibi posita in pena metalli vt in eadem. l. si fugitiui. ⁊. ff. de pe. l. aut damna. §. fi. ⁊ de pena deportationis vel relegationis. j. de sepul. vio. l. ij. ⁊
3 s. qui ⁊ a quibus. l. ij. ¶ †Contra predicta ⁊ extra oppon. quod pena deportationis vel metalli non sit capax: quia ciuitatē quā non habet per deportationem perdere non potest nec etiam libertatem damnatione in metallum cum nec illam habeat Solu. quod predictarum penarum est capax vt patet in legibus. s. allegatis. nec libertatem nec ciuitatem propter impossibilitatē. sed spem consequende libertatis quam prius habere poterat nūc perdit quinimo ⁊ maiori iugo affligetur in pena metalli et si relegatio vel deportatio debuisset effici eius otalis in libero pena erit in seruo vt inquit Azo. ff. eod. l. hos accusare. §. omni
4 bus. ⁊ plenius. hoc ibi not. ¶ †Oppo. id. et extra cōtra predicta in glo. quod pena pecuniaria cadat in seruum. vt. ff. de iuris. om. iudi. l. si quis id qd. §. in seruos. ⁊ de minor. l. qd si minor. § si seruus. quod etiam patet qꝛ de pecunia dñi eius oculis commu-

d ¶ Tñ condemnatur seruus. an pena corporalis cadat in seruū vide spe. in tit. de reo. ver. sz an mōachus ⁊ per eum in ti. de iur. om. iud. versi. notandum. ⁊ vide Inn. in. c. cū olim de priuil. ⁊ an cadat in monachū vide in locis. s. allegatis.

e ¶ Pena pecuniaria. vide de hoc. l. interdum. §. omni fratres. et qd ibi posui in apost. in ꝟ. reos peculiares. ff. de publ. ⁊ vectigal. in. l. hos accusare. §. fi. ff. e. et ibi late per bar. eo. ij. ꝟ. quo verū pena. per bart. in. l. i. in prl. ff. si fa. fur. fecisse dicat. vbi omnino per eū. l. fe.

neatibus potest soluere vel d: pecunia sibi ab alio ad hunc finē
data. ff de ma. l. iiij. in prin. & §. i. & ij. ¶ Istorum timore Bar-
to. dicit quod pena pecuniaria respectu quote imposita non ca-
a dit in seruum[a]. sed respectu quātitatis certe dicit in seruo optie
cadere vt in cōtrarijs. & qr ei videbatur obstare ver. ideo q̄ po-
situs in. d. §. in omnibus. qui priorem causam loquentem de quā
titate bonorum videtur extendere ad quamlibet penā pecunia-
riam ipse nititur respondere vt intelligatur de pena pecuniaria
similī priori de qua extensionem facit vt sic quod prius. de. l. iu.
de priuata ordinat ad ceteras. ll. similem penam imponentes ex-
tendat. ¶ Sed ob hoc non recedo a communi opin. que sine li-
mitatiōe viguit vsq̄ ad tempora Bart. ¶ Et primo per text.
in d. versicu. ideo q̄ qui loquitur & indistincte. & qui aliter nil ad
deret precedentibus cum prius satis declaratum seruum nulla
lege posse fieri reum que penam ademptionis bonorum impo-
neret per rationem quam priori dicto adiunxerat. ¶ Secundo
quia illud non potest dici proprie alteri esse pena quod non au-
fertur ab eo vt successiue declarat text. in. d. §. omnibus. et. iij. et
iiij. respon. sed pecunia quam soluit est huiusmodi: quia vel est
domini & sic illius pena non serui vel extranei et idem cum nil
proprium a seruo auferatur vel auferri possit. ¶ Tertio vide-
tur casus in. d. §. omnibus in fin. coniuncta. ibi gloss. que reddit
rationem quare de lege corn. de iniurijs. non potest seruus reus
fieri. ¶ Quarto pro hoc induco. ff. de iniur. l. sed si vnus. §. cum
seruus. vbi habes casum q̄ pro estimatione iniurie ad personā
per seruum illate conuenitur dominus vt illam soluat vt seruum
cedendum et adat. & sic cum ibi conueniatur dominus & nō ser-
uus ex ipsius maleficio: sequitur quod pena certe quantitatis
non cadet in seruum: quia tunc seruus conueniretur non domi-
nus. vt. j. ad. l. iul. de vi. pub. l. si criminis. & qua ratione priuat[9]
dominum conuenit eadem fiscus vbi pena est fisco applicanda.
et pro hoc est casus. ff. de ter. amo. l. agraria. versicul. alis vbi ex
amotione terminorum quam feci seruus dominus conuenitur
ad quinquaginta aureos de quibus ibi in princi. ordinat quos
si dominus non soluat seruus fustigatur vel alias affligitur. Nō
ob. modo. d. l. si quis id quod. §. in seruos. quia sm̄ predicta de-
bet intelligi. & ita videtur sentire gloss. in. d. l. sed si vnus. §. cū ser
uus. que illum. §. inducit sibi pro concordante non nego tamen
quin per quemcunque pecuniaria pena soluatur seruus a pena
verberum liberetur argumento. ff. de penis lege et si non defen-
dantur. et ad hoc facit. l. iiij. ff. de manum. per Barto. allega. et
hoc scire est necessarium propter formationem libelli et aliorū
5 que dicam in. l. iiij. j. ad. l. iulia. de vi. ¶ † Oppon. modo quarto
contra tex. quod nedum dominus sed eius proc. possit seruum de
fendere. vt. l. seruum quoq̄. §. publ. ff. de proc. Sol. cōcedo con
trarium vt in prin. glo. q̄ nec iste tex. hoc excludebat. ¶ Oppo.
v. quod neuter ipsorum admittatur. vt. ff. de publ. iud. l. pe. §. ad
crimē. Sol. varijs modis vt in gl. & omissa solutiōe prima capio
scdam que dicit q̄ dn̄s hic non venit pro alio sed pro sua vtili
tate sua qr pro suo pecuniario interesse q̄ hz in seruo. Et subdit
tertio vel hic speciale. & quidam hanc cū precedenti coniungunt
vt illa sit ratio huius specialitatis & ex vtraq̄ inferūt quod pa-
ter admitteret pro filio. & etiam ad hoc allega. ff. de si. bo. exh. l.
j. & similes abbas pro monacho: quia & iura de seruo loquentia
in monacho extenduntur vt not. Innoc. in. c. cum olim. extra de
priuil. & hoc inquit Bar. scire esse vtile multum propter statuta
b terrarum que disponunt q̄ accusatus vel inquisitus[b] qui decli-
nauerit iurisditionē potestatis possit impune offendi. nā pater
pro filio poterit iurisditionē declinare rōne sui interesse & domi-
nus pro seruo nec incident in penā statuti: qr de eis nō loquitur
nec filius vel seruus qr ipsi nō declinarunt. Sed cōtra predictā
so. quod hic nō sit spāle in dn̄o videtur cum quilibet extraneus
suo nomine admittatur. vt. ff. de custo. & exhi. re. l. ij. & de pen. l. et
si non defendantur. propter q̄ glo. in. l. si seruus. ff. de his. bom.
dixit q̄ dn̄s hic defendit seruum probationes sibi ministrando
& seruum eum allegando iudicium tn̄ agitabitur cum ipso ser-
uo vt. l. iij. j. ad. l. iuli. d. de vi. & de vinculis deducetur ad oīa acta
agitanda domin[9] vero ei adherebit vt minister & de hoc inquit
esse casum hic in fi. do. me[9]. & Bar. idem in contrario. Sz eis vi
detur prin. huius. l. cōtradicere sed tamē differri quod prin. limi
tatur per finem vt in diuisione. l. dici. Item eis videtur obstare.
d. l. & si non defendantur. vbi ex serie text. videtur quod defensio
permittatur successiue & secūdario seruo & primitus dn̄o & plena
rie & sic non ei vt ministro nec videtur tex. ille exigere quod seru[9]
compareat cum domino. sed quod dominus solus sufficiat.
¶ Quapropter dico q̄ quelibet illarum duarum solutionum
est vera diuersa consideratione habita. vnde aduertendū quod
quia in hoc iudicio tractatur de preiudicio domini seruum per-
dituri: ideo dominus est citandus. vt. ff. de adop. l. non ita oīm[9].
& de minor. l. an causē. §. causa. & l. ct. §. si alias ei ignorāti nō pre
iudicaretur citatus igitur dn̄s ratiōe sui interesse poterit simul cū
seruo se defendente intentionibus aduersarij respondere et pro

eo competentes allegationes afferre vt hic in fin. & dicetur defen
sor sui interesse principaliter: quia propter illud est citatus & vbi
citatus dominus nollet eum defendere sed iudicio fortune eum
relinquere vel etiam fateretur seruum deliquisse non preiudica-
ret seruo quominus posset se defendere. vt dicta lege et si non de
fendantur. Ecōtra si seruus nollet se defendere dominus posset
eum quantumcunq̄ a iudicio absentem defendere vt. d. lege &
si non defendantur. vt. ff. de appel. l. non tantum. vel tanq̄ domi
nus pretendens suum pecuniarium interesse propter quod cete-
ris preferatur. vt. ff. eod. l. si plures. & de sepul. viol. l. iij. §. is cui[9].
Et de hoc nedum in princip. iudicij sed etiam si postea seru[9] de
sisteret posset dominus vt particeps cause propter suum pecu-
niarium interesse cuius ratione citatus fuit probationes afferre
& alia necessaria facere pro victoria cause: vt in simili no. glo. ff.
de inoffic. testamen. l. si suspecta. in prin. & quia extraneus ad hoc
non est citandus ideo nō est per omnia idem in vno q̄ in alio.
¶ Et ex his patet contra. non obstante & dominum nō tantū
vt ministrum sed etiam vt participē defensioni cause adesse pre
ter q̄ sententie vt hic com̄ Bar. quod intelligo vt in eum nō dif
feratur sententia in quam non potest participare vt hic citandū
tamen puto eum ad sententiam audiendam cum sit ei allatura
preiudicium & ab ea poterit appellare vt not. in dicta. l. si suspe-
7 cta. ¶ † Oppo. vi. quod procurator in causa criminali possit in
teruenire. vt. ff. de procura. l. seruum. §. publice. Solu. vt sequi-
tur in gloss. quod ibi in criminibus quorum pena est relegatio-
nis. vel. j. & hoc plenius examinabo in. l. seq. ¶ Oppo. vij. quod
tex. male dicat ideoq̄: cum de natura dictionis illatiue sit ex pre
missis illatum inferre. vt. ff. de lega. l. & ideo. & de insti. et iur. l. ius
ciuile. §. hoc igitur. & quod ibi not. sed quod hic sequitur ex pre
missis non infert ergo illatio tanq̄ de separatis non bona. vt. C.
de dona. inter vir. & vxo. l. si maritus. & ff. de calum. l. si Solutio
vt voluit glo. sequens in prin. que forte tenet quod hic fiet illa-
tiue legit per subauditum vt ex dictis in prin. l. preter quibus di-
cebatur quod dominus seruum potest defendere ne per proba-
tiones aduersarij condemnetur infertur quod poterit dominus
pro eo competentes allegationes afferre & sic in medijs cause in
teresse. Alij extra glo dicunt quod hic non stat illatiue sed limi-
tatiue vt sic primum dictum per quod videbatur quod iudiciū
agitaretur cum domino limitetur et declaretur et intelligatur
quod dominus in defendendo adsit vt minister. vt. C. in quinto
contrario dixi. & exponunt ideoq̄. i. in tantum. potest tertio di-
cere quod hic sumatur causatiue & sic ratio quare permittetur
domino serui defensio scilicet ideo vt possit pro eo scilicet domi-
no competentes allegatiōes afferre. quasi dicat pro eo pecunia
rio interesse. vt in eodem quinto contrario dixi & quelibet expo-
8 sitio bona secundū diuersas considerationes. vt. C. dixi. ¶ † Ex
c his not. tres expositiones de hac dictione ideoq̄[c] nam quando
q̄ illatiue: quandoq̄ causatiue: quandoq̄ taxatiue seu limitati-
ue vel restrictiue sumitur vt hic. interdum potest stare enunciati
9 ue vt. ff. de iust. & iu. l. ius ciuile. §. hoc igitur. ¶ † Quero an dn̄s
non defendens seruum perdat eius dominium & dic successiue
cum gl. quod non. vt. ff. de sta. hom. l. si seruus. & ff. de pub. iud. l.
sciendum. nisi constaret quod eum non defenderet: quia p dereli
cto eum haberet nam eum perdidisse tunc diceretur. vt. ff. de no
xa. l. quemadmodum. §. ul. & vide quod dixi circa notabilia. C.
eo. ti. l. iniquum.

1 ¶ Accusatus vel inquisitus absens citari debet.
2 Procurator interuenire potest in causa capitali. & nu. 6. et. 7.
3 Iniuria tribus modis sumi potest.
4 Procurator in causa relegationis interuenire potest.
5 Relegatio est duplex quarum minor dicitur cuz simpliciter quis relegatur.
8 Procurator in causa capitali potest ante lit. cōtest. interuenire qui tunc damnatur & nō dominus. & nu. 9.
10 Mandatum quale debeat habere qui allegat causas absentie.
11 Procurator an possit interuenire quando absens pōt in penā corporalem damnari.
12 Procurator quare ad defensionem plenā interuenire nequeat vbi capitalis pena est imponenda. & nu. seq.
16 Procurator an possit dilatorias exceptiōes opponere. & nu. se.
19 Procurator an possit interuenire si pena capitalis ad pecuniariam reducatur. & nu. 20.
21 Procurator cum admittitur nihilominus principalis de calūnia iurare tenetur.

REOS. Hec lex varias habet lect. & alique sunt
noue vt patebit in processu tamen pro
presenti summabo eam secundum lect. gl que est cō-
munis. & sic ad allegandum causas absentie accusa-
1 ti de crimine capitali potest procur. interuenire. h. d. ¶ † Pro
positione casus premitte quod absens accusatus vel inquisitus
citatur. & si non comparet bona annotantur & eo perseuerante in
contumacia per annum bona postea publicantur que publi-
cata non

---

a ¶ Nō cadit i ser-
uuz. an seru[9] pos-
sit dānari pēa pe
cuniaria. videtur.
in. d. l. hos accusa
re. §. fin. ff. de acc.
& ibi late p Bar.
in. ij. co. versi. q̄ro
verum pena. disti
guēte an pena pe
cuniaria cadat in
seruū. & p bart. l. i.
j. in pri. ff. si fami.
fur. fecis. dist. late
p Inn. in. c. serui.
de ap. & vide alc.
in d. l. i. ff. si fami.
fur. & vide Spe. d
acc. ver. i. & p eum
etiā in ti. de reo. v.
sed an monach[9].
& per eum in ti. de
iur. om. iud. versi.
notandum.

b ¶ Accusatus vel
inquisit[9]. Ado So
ci. cōsi. cxxij. inci.
p̄stātissime doct.
circa principium
i prima pte char.
cxxij. vbi hoc idē
inducit & allegat.
& adde alexā. post
Bar. in. l. si quis
sub cōditiōe. ff. de
cōdi. inst. & hic ad
de Imol. in. l. pe.
§. ad crimē. l. vij.
char. ff. de pub. et
ibi Bar. i. vi. col.
& bal. l. l. reos. j. co.
& in. l. ab administratione. C. de le.
& adde Ang. cōs.
xxxij.

c ¶ Ideoq̄ ō hac
dictiōe vide bart.
in. l. demonstra-
tio. §. q̄ autez. de
condi. & demons.

cata non recuperat. vt. ff. de requi. re. l. i. §. i. hoc premisso formo
a questionem an procurator ᵃpossit interuenire ad allegandū cau-
sas absentie eius accusati vel inquisiti vt sic eum defendat tanq̄
non contumacem ab annotatione bonorum. et respondetur qđ
2 sic vt in tex. Notabilia collige in summario. ¶ †Oppo. i. quod
in causa capitali possit indistincte interuenire procurat. quia
in causa ingratitudinis potest interuenire ad plenariam de-
fensionem. ergo ⁊ in causa criminis capitalis. antecedens patet
ff. de procura. l. sed ⁊ hec. §. i. consequentia tenet quia propter cri-
men ingratitudinis libertus in seruitutē reuocatur propter qđ
caput statim perdit. vt. l. fi. ff. de capi. dimi. reuocatus autem
mortuus est modo. l. seruitutem. ⁊ l. quod attinet. ff. de regu. iur.
Solu. quod causa capitalis equiuoce sumitur in iure nam alia
partis commodum tantū respicit ⁊ in ea ciuilis accusatio pro-
ponitur. ⁊ de ista loquitur contrarium. Alia est capitalis q̄ sal-
tem principaliter partis commodum non respicit et in qua ciui-
lis actio non proponitur sed accusatio instituitur ad vendican-
3 dum iniuriam in rem publicam principaliter illatam. ¶ †Et
tripliciter iniuria sumit̄ scilicet strictissime stricte et large. Stri-
ctissime quando ex crimine imponitur pena sanguinis. vt. C. de
transactio. l. transigere. Stricte vt comprehendat nedum penā
sanguinis et sic mortis naturalis sed etiam ciuilis vt metalli vel
deportationis. nam deportatus ciuiliter mortuus dicitur quia
ciuitatem et bona perdit. vt. l. i. §. pe. ff. de contra tabu. ⁊ l. si ve-
rum. §. deportatus. de bon. liber. Large vt comprehendat etiā
penam relegationis ⁊ remotionis ab ordine. ff. de verbo. signi-
fica. licet primo modo ⁊ secundo sumitur in. l. ij. ff. de publ. iudi.
⁊ s̄m illos restringit hic glos. i. nam et hoc ex eo quia gloss. fuerūt
in opin. quod vbi ex crimine pena relegationis imponatur ad
plenariam defensionem possit interuenire procur. vt. j. dicam. ⁊
no. hic in. ij. glos. ⁊ hanc equiuocationem not. quia per eam mul-
4 ta solues noda. vt. j. patebit. ¶ †Examinemus tamen primo
b hunc passum an in causa relegationis ᵇprocur. possit interueni-
re. ⁊ dicunt glo. quod sic ista sola ratione quia absens damnari
⁊ relegari potest. vt. ff. de pe. l. absentem. §. si sepius. et sic procu-
ra. debet posse interuenire. vt. ff. de procur. l. si seruum quoq̄. §.
publice. hanc opi. consuetudine roboratam omnes fatentur. sed
de iure Pe. ⁊ Iaco. de ra. ⁊ Mar. similiter tenent contrarium ⁊
hodie Bart. doc. perusinus allegans quatuor. Primo casum.
l. ij. C. de procura. a sensu contrario. ⁊ C. vt omnes tam ciuil. quā
cri. l. fin. Secundo quia crimē iudicij publici est duplex. s. capita-
le ⁊ non capitale. vt. ff. de publi. iudi. l. ij. sed in. l. pen. §. ad crimē
in eod. titu. procura. remouetur a genere quia a crimine publici
iudicij. ergo a qualibet eius specie. vt. l. si chorus. de leg. iij. Ter-
tio dicunt esse casum apertum. ff. an per alium causa appella. l.
j. §. si eam. Ubi primo iurisconsultus interuentum procur. per-
mittit in causa pecuniaria. Secundo eum prohibet in causa ca-
pitali. Tertio subiungit q̄ si ea causa sit ex qua pena sequi solet
vsq̄ s̄m eos stat inclusiue alias tex. nil adderet sed superfluus ⁊
nugatorius esset. Quarto dicunt ratione inconuincibili proba-
ri. nam speciale est in illustribus vt procuratores facere possint
in crimine iniuriarum vt. j. de iniur. l. fi. ⁊ tamen pro iniuria ler-
dum imponitur pena relegationis vt. ff. de iniur. l. qui iniuriarū
⁊ l. fina. ⁊ si in illis est speciale sequitur quod in contrariū est ius
commune. vt. ff. ad municip. l. i. §. fina. Quinto inducit bar. ratio-
nem glo. per contrarium sensum ⁊ sic pena relegationis est q̄n̄q̄
vt quis certo loco moretur vt ff. de interdic. ⁊ releg. relegatorum
in prin. sed talis species relegationis non posset infligi absenti
qui ad locum non iret sicut de pena deportationis dicitur ergo
nō dz procur. posse interuenire cum in vtraq̄ pena sit eadem ra-
tio ne iudiciū sit illusoriū ego aūt isto cū glo. quam Iac. de are.
Dy. Gul. de cu. Iac. bu. ⁊ dn̄s me. sequunt̄ ⁊ licet ipsi moueātur
per rationem glo. positam. C. Tamen addo aliā vez q̄ interuē-
tus procuratoris ad plenariam defensionem regulariter est per-
missus vt. ff. de procur. l. i. §. visus. ⁊ in eo. titu. l. mutus. §. i. ergo
cū in crimine cuius pena est relegatio non appareat prohibit⁹
dicendū est maneat permissus. arg. ff. de proba. l. ab ea parte. et
arg. eorum que no. C. titu. i. super. rubri. ¶ Et pro hoc facit q̄ ca-
sus exceptuati firmāt regulā in nō exceptuatis not. glo. ff. de leg.
l. in his. ⁊ hāc rationē pono cum ministerio. nam q̄n tex. varios
possunt habere intellectus nos ad principia debemus recurrere
⁊ s̄m ea text. intelligere ⁊ etiam ꝓpter quādā. q. quam tenebo. j.
in. ij. q. ¶ Ad rationes in cōtrariū factas R̄n. ⁊ primo ad. l. ij.
C. de procu. ⁊ ad. l. i. C. vt oēs tam ciui. ⁊c. q̄ ibi de causa pecunia-
ria facit mentionem ad differentiam capitalis stricte sumpte nō
late prout penam relegationis continet etiam sumit gl. i. hic po-
sita. ⁊. C. declaraui. Ad scōm qđ dicūt proc. remouetur a genere
⁊c. respō. cū prefatis doc. q̄ illud procedit q̄n genus remoueret̄
ratione indifferenti: q̄ absens damnari nō pōt s̄m predictos
vel secundum me ne per ꝓcuratorem in re tam ardua ⁊ pondero-
sa fieret aliqđ in iudicio per qđ preiudicaretur dn̄o in perdendo
eius libertatem vel saltem ciuitatem quam nō ꝑderet per sīiam

relegationis. ⁊ hanc rōnem addo cū ministerio ꝓp ea que. j. sub-
ijciam. Ad tertium per. l. i. an per alium causa ap. R̄n. dupplici-
ter primo qđ ibi sumit̄ capitalis strictissime pro pena sanguinis
vt in. l. transigere. C. de transa. ⁊ cum subijcit sed si ea ⁊c. ampliat
ad aliam capitalē non sic stricte sumptā que tñ sit supra relega-
tionem vt metalli vel deportationis. ⁊ sic ibi dictio vsq̄ stat ex-
clusiue ea enim capitalis equiuoce sumitur. vt. C. dixi. vel dic qđ
illud quod ibi dicitur si sit capitalis ⁊c. intelligitur de capitali
strictissime pro pena sanguinis tm̄ sed stricte vt comprehendat
etiam alias penas vsq̄ ad relegationē exclusiue. vt. ff de pub. iu-
di. l. ij. ⁊ qđ sic subijcit. sed si ea ⁊c. ampliat ad non capitalem ma-
iorem tñ relegatione vt est pena corporis afflictiua. vt. d. l. ij. in
fi. ⁊ de penis. l. ⁊ in seruorū. in fine. ⁊ sic dictio vsq̄ potest ibi op-
time stare inclusiue. ¶ Ad quartum ad. l. fi. j. de iniur. respōdēt
quidam ex eis qđ in illustribus est speciale cum petatur imponi
pena corporis que est maior relegatione. vt. d. l. ⁊ in seruorū. Sz
Bar. inquit qđ hec sol. nihil valet q̄ non est generalis cum solū
procedat quādo illustris persona ageret cōtra vilē non econtra
quia illustri propter iniuriam in vilē illatam non dz imponi pe-
na corporis afflictiua. vt. ff. de iniurijs. l. fi. nec obstat inquit ipse
qđ inquit Iac. de are. ⁊ Gul. qui dixerūt quod impositio pene
est arbitraria. vt. d. l. fi. Et sic sufficiat qđ sui natura in illustri est
speciale vt per procuratorē possit respōdere: q̄ dicit ipse hoc nō a
debet attendi: q̄ in penis arbitrarijs illa pena vr̄ a lege imposi-
ta ab initio que pro tali iniuria imponi est cōsueta vt not. glo. ex
qui. cau. infa. irrog. l. qđ ergo. §. pena grauior. sz pena corporis
afflictiua non imponitur illustri pro tali iniuria sz relegationis
vel minor ergo illa attendatur ⁊ in eo speciale est vt per ꝓcurato-
rē tūc r̄ndeat ergo ⁊c. ⁊ per eum no. in. d. §. ad crimē. licet multū
confuse. ¶ Sed replicationes moderne non placent dn̄o meo.
Nam inquit ipse conclusio glo. procedit vbi est certum ab initio
qđ pena relegationis est imponēda ex natura ipsius cause et de-
licti. sed causa iniuriarum est talis quia in se ⁊ sua natura est du-
bia ex loco tempore persona ⁊ causa examinanda. vt. d. l. fina. et
l. preter. §. atrocem. cum sequentibus. ff de iniurijs. ⁊ C. de epis.
⁊ cle. l. si quis in hoc gen⁹. igitur de ea vt dubia ⁊ incerta dz iudi-
cadicari donec sit cognitum. vt. d. l. fi. ⁊. ff. de condi. ⁊ demō. l. suf-
ficit. ⁊ de tu. ⁊ ra. di. l. vbi. non igitur ante potest dici quod sit cau-
sa relegationis certa: imo in dubio si cui extremo debet accede-
re dicendum est fortiori ⁊ maiori arg. ff. de sta. homi. l. queritur ⁊
de acquiren. rerum domi. l. quicquid. C. cum in partes. ⁊ sic ma-
gis pene afflictiue quā priuatiue: quia igitur causa relegationis
dicitur dubia sui natura an pena relegationis vel corporis affli-
ctiua sit imponenda statim sequitur quod in ea procurator non b
debet posse interuenire vt ipse Barto. sz in causis dubijs p sta-
tutum quo cauetur vt de certo delicto quis pecuniariter condē-
netur. ⁊ si nō soluerit infra certū tēpus ei abscindatur. vt. j. dicā.
⁊ tamen euentus est ibi dubius ex accidenti ⁊ postfacto: hic ab
origine ⁊ initio qđ magis dz considerari. ¶ Non ob. igit̄ quod
dicit Barto. qđ certum est illustri penā afflictiuā non posse im-
poni: q̄ hoc est falsum vbi illustris eque illustri infert iniuriam
cū tunc priuilegiū illustratis inuicē se conquassantibus pena cor-
poris afflictiua imponi potest si iniuria reperiatur atrox ex tem-
pore persona vel loco estimanda licet non incōsulto ꝓncipe cui
prius dz rescribi. vt. C. vbi sena. vel cla. l. fi. ver. nisi forte. Nec ob.
qđ ipse dicit quod saltem est certū vbi illustris non illustri iniu-
lerit iniuriam q̄ non est certum iudici priusq̄ cognouerit de il-
lustratione accusati ⁊ vtilitate accusantis ⁊ iniuriati. ideo prius
non dz procurator admitti. Item cū illustri humilis iniuriā in-
tulit nō dignitatis illustratis priuilegio. sz de iure cōi pena cor-
poris afflictiua dz imponi qđ pz q̄ . l. fi. ff. de iniur. non loquitur
de exceptis a pena corporali dūtaxat priuilegio dignitatis sed
de exemptis iure cōi q̄ non viles ⁊ abiecti. sz honestioris vite vt
ex fine illius. l. colligitur dūz aduersatiue ibi subsequitur ceteris
aūt ⁊c. nihil de dignitate ponendo: ⁊ tunc clare est speciale in il-
lustri vt procuratorem possit cōstituere: quia non illustris licet
honeste vite non posset licet in eū pena corporis afflictiua infli-
gi non posset ex iniuria in humiliorem illata non procedit igit̄
cōsequētia Bar. dū dicit illustri ex iniuria humiliori illata non
pōt imponi pena corporis afflictiua ergo ꝓcurator dz de iure
cōi posse interuenire q̄ cōsequēs est falsum. nam etiā nō illustri
homini honestioris vite ex tali iniuria nō potest infligi pena cor-
poris afflictiua. vt. d. l. fin. qđ ergo cōceditur illustri de iure spā-
li est denegatum alteri non illustri cui nec pena corporis afflicti-
na pōt intelligi seu imponi. Et sic triplicando dicas que igitur
rō spālitatis fuit in illustri nisi q̄ pena relegationis poterat im-
poni. Et ego r̄ideo qđ illa non est rō: sed q̄ iniuria nedū consi-
deratur ex persona de qua agitur sed ēt ex loco tpe ⁊ cā de qui-
bus anteq̄ iudex cognouerit pena est dubia. iō procurator non
pōt interuenire. ⁊ p hoc dn̄s tibi optimū simile in seruo qui nō re-
cipitur reus. l. corn. de iniur. ex eo quia a principio sumus dubij
vtrū ex tali delicto sit imponenda pena corporis que cadat in

a ¶ An ꝓcurator. adde Cyn. hic et bal. in. l. ij. ad fi. C. vt nemo priu. Et adde Bar. in consi. a dn̄o Cyno d̄ bononia qui tenet qđ ꝓcurator pro absente cōtumaciā excusando pōt cōparere in criali bus ⁊ facit officiū iudicis cōquiesce re ⁊ bannū cōtra eū prolatū nō valere vt in. d. cōs. in vi. col. ver. ⁊ n̄o iuz d̄ facto dixit bal. in. l. vbi. C. de trās. in vlt. col. vers. vl. inducitur.

b ¶ An in cā relegationis. Uō dn̄o Bar. i. d. l. seruum quoq̄. §. publice. de pro. post glo. ibi in. i. col. in fi. ver. ego disputationis cā. ⁊ in. d. §. ad crimē. in. ij. colū. ver. ij. op. ⁊ ibi Imo. ⁊ vide doc. ⁊ Cy. hic vna cuz Sal. qui aliter loquuntur.

seruū ꝛ pecuniaria que nō cadit in cā. ꝛ hoc innuit tex. ꝛ gloss. ad
hoc not. ff. eo. l. hoc accusare. §. oībus in fi. Et ex his patet quod
aliud quod dicit Bar. ꝙ pena cōsueta dꝫ attendi non procedit
quo ad interuentionem procuratoris sed quo ad dispensationē
super infamia. vt. d. §. pena grauior. nec ex iudex ex quo pena est
arbitraria ex psona: loco: cā: ꝛ tpe estimāda imponit talē penā
quia cōsueta sed quia ex presenti iniuria circunstantijs predictis
ponderatis sꝫ estimatur quia non exemplis est iudicandum. l. ne
mo. ꝰ. de sen. ¶ Concludamus igitur quod vbi certū est ab ini
tio quod pena relegationis est imponēda ex natura cause ꝛ deli
cti ibi procurator interuenire pōtᵃ vt dicit gloss. ꝛ vbi ex natura
cause est dubiū an pena relegationis vel corporis afflictiua de
beat imponi: tūc regulariter pcurator nō potest interuenire. fal
lit in illustribus de eis iniuriarū accusatis. vt. ꝭ. de iniur. l. fina.
5 ¶ † Restat respondere ad istā rationē Bart. dum dicit qȯ re
legatio ē duplex, qꝛ fateor. Sꝫ aduerte qȯ vbi lex dicit simplr ꝙ
relegetꝰ illa spēs relatiōis iponi dꝫ que mitior est arg. l. inter pree
tatione. ff. de pe. ꝛ sic illa vt vbiqꝫ moretur preterqꝫ in loco a quo
relegatur vel alio in q̄ñam ipius sibi interdicto. vt. d. l. relega
torum. §. cōstitutum. ꝛ isto casu ratio Bartol. nil ob. sed vbi lex
dicat ꝙ relegetur in insulam tunc licet ratio videatur vigere ta
men subtilius speculando dic qȯ etiam tunc in absentem sentē
tia ferri potest vt probatur. ff. de pe. l. absentem. §. i. que l. distin
cte loquit de relegatis. ꝛ sic de qualibet eius specie. ¶ Nec ob
stat quod ipse dicit qȯ relegatus non ibit ad locū quia ꝓ ñ. qȯ
hoc non erit ex eo quia ire non possit ꝛ sic nec ex eo quia in eum
sña ferri non possit nec etiam est verisimile qȯ non vadat cum
relegatus retineat ciuitatem ꝛ bona que vt non perdat putauit
lex quod ipse obtemperabit sententie. ideo in absentē ferri per
misit. qȯ autem inobediēs maiori pena afficiatur patet in. l. rele
gati. ff. de pe nec replicare vales qȯ idem in deportato cū signi
ficatum verbi repugnet. nam deportare idem est qȯ extra por
tare scilicet extra insulam ciuium romanorum ꝛ in insulam in
qua commorantur qui ciuitatem romanam perdiderunt ꝛ actū
exigit personalem vsqꝫ in insulam continuatam. naꝫ portare idē
est quod collo: iumento: naui: vel plaustro secum ducere. vel baiu
lare. vt. ff. de serui. rusti. predio. l. i. ꝛ de verbo. sig. l. seruū. §. porta
ri. Ex quo patet qȯ absens nō potest deportari. preterea in de
portationis pena de maiori preiudicio tractatur. Ideo cautius
prouidendūm fuit vt procurator non interueniret cuius natura
est vt per eum gesta vel omissa preiudicent domino. vt. j. latiꝰ de
clarabo. ꝛ sic diuersitas significati verbi necnon ꝛ rationis diuer
sum iuris statum fecit inter deportandum et relegandum et modo
6 habes hunc passum plenarie discussum. ¶ † Nunc transeo ad
alium passum quem examinabo per contraria ꝛc. dixit enīꝫ gl.
quod in capitalibus causis stricte sumptis procurator non po
test interuenire. Contra quod oppo. quod possit. vt. ꝰ. l. proxīa.
Solu. vt ibi dixi. ¶ Oppo. ad idem de. l. non solum. §. fina. ff. de
procur. vbi in crimine suspecti tutoris interuenerit quod publi
cum dicitur. vt inst. de suspe. tu. §. cōsequēs. ꝛ. ff. in eod. ti. l. i. §. cō
sequēs. Sol. qui dā qȯ illud crimen est publicuꝫ eo respectu quo
quilibet admittitur ad accusandū. sed non est publicū eo modo
quo sumitur in. §. ad crimē. ꝛ in. l. i. ꝛ. ij. ff. de pub. iudi. vt de. i. ꝰ.
ti. ꝛ. l. cū rationibus. in fi. licet isti dicant verum in. d. §. ad crimē.
tamē solutio nō est bona: qꝛ idem in priuato crimine in quo sit
eadem ratio que in publico. vt. j. dicaꝫ in. vi. q. Ideo solue quod
interdū quis accusatur de suspecto vt remoueatur tantum ab ad
ministrādo ꝛ tunc procurator interuenire possit. ꝛ est ratio quia
tūc proprie cā non est capitalis neqꝫ criminalis sꝫ ciuilis: lꝫ atte
tingat estimationē. i. famā quo respectu posset dici capitalis im
proprie. vt. ꝰ. dixi. interdum accusatur de suspecto vt puniatur
pena corporis afflictiua qȯ fieri potest. vt. ꝰ. de admi. tu. l. nisi. et
si liberti. ꝛ. ff. de offi. prefec. vrb. l. i. § solent. ꝛ de suspe. tu. l. i. in fi.
ꝛ se. ꝛ tunc cā est crīalis qꝛ ad vindictā agitur: ideo procurator
7 non potest interuenire. ¶ † Opp. ad idem qȯ procurator inter
ueniat: vt. j. de re mili. l. tam collatores. lib. xij. Sol. quod ibi est
speciale in vniuersitate vt per syndicū se defendat ꝛ hoc ex neces
sitate: qꝛ populus vnus totus nō potest nec decet in iudicio cō
parere: ꝛ qꝛ non accusant vt singuli sed vt corpus quoddam: et
qualiter vniuersitas possit delinquere habetis in tex. ꝛ glo. l. me
tum. §. animaduertendum. ff. qȯ met. cau. ꝛ qualiter possit puni
ri no. per Cy. in. l. si quis in tantam. supra vnde vi. ꝛ plenissime
scripsi. j. de seditiosis. l. i. ¶ Opp. iiij. ad idem de. l. nō tantū. ff.
de app. So. qȯ ibi nō vt pcurator sed vt pro suo facto admittit
vel ibi venit vt defensor lic. ꝛ pro inuito ꝛ in vinculis retento.
¶ Oppo. v. ad idē de. l. fi. j. de iniur. Solu. speciale ibi in illustri
bus quod declaraui vt dixi superius. ¶ Opp. vi. de. l. seruū. §. pu
blice. ff. de proc. Sol. qȯ ibi qñ ex crimine est imponēda pena re
legatiōis vt ibi in gl. vel ibi in defensore nō pcuratore vt dicam
8 in. ij. q. ¶ Opp. vij. de. l. pcedēti. dic vt ibi dixi. ¶ † Oppo. viij.
ad idē de hac. l. Sol. vt in gl. ꝛ primo scdm Bar. vꝫ qȯ añ litē
b cōtest. procurator iteruenire nō pōtᵇ vt in. §. ad crimē. sed postea

a ❧ Procurator i
teruenire potest.
Tu dic de hoc vt a
dixi. ꝰ. cod. l. ij. nu.
vij. ꝰ. oppono. vj.
in apost. in ꝰ. pcu
rator. ꝛ. ꝰ. ea. l. nu
me. i. in apo. in ꝰ.
an procurator.

b ❧ Ante litē cōte
statā pcurator in
teruenire nō pōt.
Tu vide de hoc
Ant. cons. singu.
suis. in ꝟ. pcura
tor. qȯ icit. lꝫ in cā
criminali.

c ¶ Dñs ꝛ nō pcu
rator. adde glo. et
doc. in. l. nihil. ꝰ.
de pcu. ꝛ in. l. ij. ꝰ.
eo. ꝛ in. l. seruū. §.
publice. in fi. de p
cura. ꝛ Alex. in. l.
pe. §. crimen. ff. de
pub. iu. qȯ dꝫ dñs
ꝛ nō pcurator qñ
procurator admit
tit in cā capitali.

d ❧ Est spāle in il
lustribꝰ. Tu vide
de hoc Bar. soci.
in suo tract. fallē.
regu. ccxxij. in ꝟ.
pcurator. fallen.
vij. ꝛ nor. in. l. fun
di. ff. de iniur.

pōt vt hic: mouebat Mar. qꝛ in causis capitalibus dñs ꝛ non
c procuratorᶜ est damnandus: vt. ꝰ. l. proxima. ꝛ. ꝰ. de iniur. l. fi. sed
scdm eum damnari non posset dominus quando cum procura
tore lis esset contest. ꝛ ideo ante lit. cōtest. repellitur vt ad diffini
tiuam perueniri possit ad quam non posset lit. cum procuratore
9 contesta. ¶ † Qȯ autem procurator ꝛ non dominus debeat dā
nari quando procurator litem fuit contest. probat Mar. per. l.
furti. §. si quis alieno. ff. de his qui not. infa. ꝛ. ꝰ. de senten. l. i. sed
eius dictum est falsum quia. §. ad crimen. non plus loquitur an
te lit. contesta. ꝙ postea. quinimo quod ꝛ post lit. contesta. loqua
tur probat illud verbum prosequendum ibi positum: et etiam
quia vtroqꝫ tempore est eadem ratio prohibendi: nec ratio mo
tiua Mart. est vera per. l. nihil. supra de procuratori. Iteꝫ quia
procurator interueniens post lit. contesta. damnatur: vt. l. si qs
cum procuratorio. ꝛ ibi nota. ff. de procurator. i. ꝛ. l. qui proprio.
in principio. et probatur. ff. de eunctio. l. si ideo preterea Mart.
non debuit ex illis legibus moueri cum omnes loquerentur in
ciuilibus in quibus executio fieri posset in procuratore. Nos in
criminalibus in quibus procurator ante lit. contesta. etiam in
teruenieris non debet damnari: vt supra lege proxima. ꝛ. j. de in
iur. l. fina. Alij dixerunt quod procurator potest ad omnia inter
uenire vt hic preterquā ad sententiam: ꝛ ita restringebant. §. ad
crimen. sed male dixerunt quia cum prosecutio cause prohibita
sit procuratori. vt. d. §. ad crimen. ergo omnis actus ante senten
tiam prosecutionem criminis concernens est prohibitum. argu.
ff. de spon. l. oratio. cum simi. ¶ Alij dixerunt qȯ actus substan
tiantes iudicium qui not. ꝰ. de senten. l. prolataꝫ. procurator nō
possit interuenire. vt. d. l. ad crimen. sed ad actus accidētales pu
ta ad opponendum dilatorias vel peremptorias potest: vt hic:
ꝛ. d. §. publice. hec sol. nō valet in peremptorijs indistincte nec i
dilatorijs quando tangunt crimen: et est ratio quia cum quid
prohibetur et omne id per quod peruenitur ad illō. ff. de pact. l.
quod dictum. ꝛ de mino. l. iij. §. sed vtrum. ꝛ de sponsa. l. oratio
Item quia a quo remouetur genus et quodlibet eius species. ff.
de lega. iij. l. sic bonis. ꝛ de suis ꝛ legit. l. legitur cum a prosecu
tione criminis procurator remoueatur: vt. d. §. ad crimen. sequi
tur quod a qualibet specie prosequendi remouetur quod etiam
d confirmat Dyn. speciale est in illustribusᵈ vt ad certos actus
preterquam sententiam possint procuratorem habere: vt. j. de in
iurijs. l. fina. ¶ Alij dixerūt quod ex parte accusatoris nō pos
sit. vt in. d. §. ad crimen. sed accusati sic vt hic: ꝛ. d. ꝰ. publice. no
tabant enim quod in. ꝰ. ad crimen. dicitur ad crimen prosequen
dum: sed prosequi est proprie actorum non reorum quorum est
fugere ꝛ probat. l. actio in persona. ff. de acti. ꝛ obli. ꝛ rationeꝫ di
uersitatis assignabant qꝛ ex parte accusatoris actio publica sed
ex parte rei ppria vt in actiōibus popularibus procurator non
interuenit. vt. ff. de procu. l. licet. Sed isti dixerunt contra casuꝫ.
l. i. §. i. ꝰ. an per aliuꝫ causa ap. vbi patet quod ex parte rei procu
rator nō potest interuenire vt hic: ꝛ. d. §. publice. ꝛ contra. l. fina.
j. de iniur. vbi in priuilegiū conceditur illustribus etiam accusa
tis ꝛ contra. d. §. ad crimen. ꝛ. i. glo. Alij vt Accur. ad allegan
dum causas absentie pōt vt hic: ꝛ. d. §. publice. sed non ad defen
dendū super crimine: vt. §. ad crimen. ꝛ ita no. gl. ij. secūdū quam
posui casum summarium. ¶ Sed contra hanc sol. oppo. qꝛ non
est verisimile qȯ hic de tali defensione loquatur cuꝫ superuacua
videatur allegatio causarū absentie: qꝛ in ea dānari non potest
vt. ff. de pe. l. absentem. §. i. sed defende qȯ imo est vtilis ꝛ neces
saria vt euitetur pena pecuniaria contra contumaces inferenda
vel ne bona annotentur: vt. ff. de requi. reis. l. i. ꝛ dixi in positiōe
casus. est ergo predicta solu. glo. vera indubitāter in se. ¶ Sed
moderni aliq dicunt qȯ in hac. l. aliqlr diuinat: quapropter istā
tex. intelligunt in plenaria defensione. et ad §. ad crimen respō
dent quod loquitur in casibus quibꝰ absens dānari non potest
qȯ est regulare: sed hic loquitur in casibus specialibus in quibꝰ
absens dānari potest ad mortem vt in casu singulari. ff. de sica.
l. lex cor. §. constitutum. ꝛ in alio. j. de pe. l. ne diu. ꝛ hodie exem
plificari posset in crimine lese maiestatis per extrauagātē quam
fecit Federicus imperator Pisis. ꝛ per statuta Italie facta est
regula de omni crimine. In his igitur criminibus interuenire
poterit: qꝛ absens dānari potest ꝛ ita consuluit Dy. et ita refert
hic Cy. in. iiij. q. ꝛ hoc etiam tenet Bart. in. §. ad crimen. et non
nulli Moderni sic exemplificant. l. istam. ¶ Ego predicta tota
liter reprobo. primo enim dico quod in casibus in quibus ab
sens ad mortem dānari potest procurator interuenire potest vt
statim in. ij. qōn. subijciam. Scdo non puto qȯ hec lex loquatur
in casibus illis: qꝛ hec lex non disponit sed iam dispositū enun
ciat ꝛ ex eiꝰ verbis pꝫ: ꝛ nullā. l. in materia publici iudicij pro
curatorē admittēte reperio qȯ tñ. l. ista dicit ergo ꝛc. Item hec. l.
loquit in casibꝰ regularibꝰ non specialibꝰ vt ex sui serie pꝫ. Itē
de iure antiquo erat solus ille casus q ponit in. d. §. constitutuꝫ
ad hec. l. de oībus criminibꝰ capitalibꝰ vt in sui principio pꝫ er
go ad illum casum se nō retulit. Teneo igit lecturā glo. hic po
site.

10 fie. ¶ Expedita 3. q. et declaratis lecturis examinem⁹ mate
riã in passibus in quib⁹ non est examinata. et primo vt lex gl. ro
taliter expediat quero an allegãti causas absentie sit necesse
mandatum habere et quale. Et pro solutione in p̃senti sum con
tentus vbis Inno. in c. veniẽs. extra de accu. distinguentis spe
cies excusationũ: qr alia necessaria alia pbabilis alia volunta
ria. ¶ Necessaria est q̃ reus impedit venire velit vel nolit. vt in
firmitatis vinculatio. et silia. vt. ff. si quis cau. l. ij. §. si quis. et de
iud. l. si pror. §. fi. et ista potest allegari ad quẽcũq3 etiã mandatũ
nõ habentẽ et pbabilis est q̃ a veniẽdo excusat vt iniuria suspe
cti vel loci ad quem ratione inimicitie capitalis. si tñ venire vel
let posset. sed tñ cum incõmodo. vt. ff. ad treb. l. sed sciendũ. §. i. et
sequen. l. no. gloss. in. l. sed exigendi. §. fina. ff. ne quis eum qui
in ius voc. est vi exi. tunc talis excusatio non potest opponi ni
si per mandatũ habentẽ et speciale qr venire vel non venire de
pendet ab ei⁹ voluntate q̃ per alium non põt declarari cui cita
tus nõ declarauit et notum fecerit. ar. C. de iure delibe. l. si auia.
et. ff. de acquiren. here. l. pro herede. ¶ Mere volũtaria est que
ab extrinseco non dependet sed a mera voluntate citati puta qr
non venit ex quo constat iudicem suum non esse et dicitur mere
voluntaria quia posset reus prorogare illius iurisditionem et
in eum consentire. vt. ff. de iud. l. i. et ij. et tunc etiã speciale man
datum requiritur ratione proxime dicta. Et hec omnia probã
tur in. d. c. veniens. extra de do. et contu. et c. dilecti. que no. sunt et
quotidiana. Cautus tamen iudex dicenti se venire non posse pro
pter timorem insidiarum offerre debet saluumconductum et
11 ita vidi de facto seruari. ¶ † Quero secundo pro declaratione
intellectus noui super hac. l. per aliquos dati an in casibus in
quibus absens potest in penam corporis afflictiuam damnari
possit procurator interuenire et vt dixit Cy. in. ij. q. tenet et re
fert quod Dy. consuluit quod sic illa ratione quia absens dam
nari potest ergo procurator admittitur. et simile argumentum
facit glo. quando est imponenda pena relegationis. vt in sepius
allega. §. publice. ¶ Ego puto probabiliter posse sustineri con
trariũ primo per. d. §. ad crimen. q indistincte loquit nec casum
illũ excipit et tñ potuisset casum illum excipere q erat de iure di
gestorum. s. ff. de fica. l. lex cor. §. cõstitutũ. ¶ Cũ ergo illũ non
exceperit dicẽdũ est eũ includi. vt in sim. dixit tex. C. de cad. tol. l.
i. §. finaliter a deficiẽtis. Scdo qr non põt interuenire p presente
et inuinculato. vt. ff. an per aliũ cã ap. l. i. ergo nec p absente cũ
in vtroque casu eadẽ sit rõ. vt. j. declarabo. et qr nimis erit snia
contra presentem clusoria. et qd l. d. l. i. de p̃nte et inuinculato lo
quat patet qr cause capitales maiores de quib⁹ loquit. d. l. dir
in vinculis. vt. j. cod. l. pe. et fi. et. ff. de custo. reo. l. i. vt patet in cã
appellationis. C. de ap. l. eos. §. super his. et ne credas hanc opi.
fouere iniquitatẽ sed equitatẽ intellige qd non admittit vt pro
curator sed potest et debet admitti vt defensor et nedũ ipse sed qui
libet. Quod pbo. nã in ciuilibus vbi absens cõdemnari potest
lz. non cõte. ibi quibus volens defendere et sine mandato au
dit et sine nouandi aio vt probat. C. quõ et qñ iudex. auten. qui
semel. dum ibi dicit perquisita veritate pnũciet. et pro hoc. C. de
ap. l. ampliorem. in prin. et est ratio qr als iudex non potest per
quirere veritatem. i. perfecte. querere nisi audiat volentẽ defen
dere vt probat illa dictio cõiunctiua p q̃ perfectionẽ actus no
tat. vt. l. edificia. §. perfecisse. et l. vrbana. §. proectare. de v̄b. sign.
et si hoc in ciuilibus idem in criminalibus in qb⁹ procedit mo
re priuatoꝝ iudiciorum. vt. ff. de pe. l. absentem. imo et multo ma
gis qr maius in eis vertitur periculum. Scdo ad idẽ. nã paria
sunt absentem esse vel p̃sentẽ et obmutescere et se non defende
re. vt. ff. de peti. here. l. nec vllam. §. qd si quis. et de 3hen. emp.
l. in lege. et de iure codi. l. ij. §. furiosus. sed presentẽ se nõ defen
dentem põt quilibet defendere. vt. ff. de pe. l. et si nõ defendantur
et de app. l. non tm. et nõ solum extraneus sed iudex. vt ea. l. et si nõ
defendantur. et. ff. de qd. l. i. ad si. ergo et magis absentem possibi
le est damnari. argu. ff. de pro. u. l. seruũ quoq3. §. publice admit
tetur. ergo iste procurator non vt procurator: sed vt defensor.
¶ Nec mireris qr et alias quis non admittitur vt pcurator qui
potest venire vt defensor vt in tex. no. ff. de procur. l. non solum.
§. fina. et propter rationes predictas no. tex. in. d. §. ad crimẽ. qui
fuit vsus illo verbo frustra dum dicit frustra procurator inter
uenit et inter alias rõnes quas in sequẽti q̃stione assignabo fuit
ista: qr natura pcuratoris est vt p eius actus iudiciarios vel p
omissionẽ eorum que facere debuit et nõ fecit sine collusione pre
iudicet domino. extra de confes. c. ij. lib. vi. qd lex noluit permitte
re in his capitalibus maioribus et tãti preiudicij. adeo cũ vt pro
curatorem nec pro p̃sente admisit. vt. d. l. i. ff. an per alium causa
appel. hinc est qd dñs dum seruũ defendit pro eo põt competẽ
tes allegationes afferre et nõ dixi. C. l. proxima. et sm istam po
test exemplificari. d. §. publice. qui non tantũ in procuratore quaz
in simplici defensore loquitur vt ibi scripsi. et probant multa ver
ba in eo posita. s. verbũ defendi et verbum quãuis. et verbũ pro

co. ¶ Et si queras cur dixisti cõtrariũ scilicet qd procurator in
teruenire possit vbi pena relegationis est infligẽda. respõ. quia
illa nõ est tanti preiudicij cum per eam nõ perdatur ciuitas nec
libertas nec aliquid in corpus affligat sicut nec hic quando de
bonis dũtaxat ãnotãdis tractatur. Hec vt noua rogo lector vt
12 prius aduertas quã despicias. ¶ † Quero. iij. de rõnibus qui
bus lex mouet ad statuendũ qd vbi de crimine imponit pena ca
pitalis vel corporalis afflictiua pcurator non potest interueni
re ad plenariam defensionem. et primo ex parte accusati. et dicũt
doc. quod ratio est ne iudicium fiat illusorium. nam accusat⁹ cũ
videret se succumbere statim fugam arriperet ne in eum ferre
tur sententia que in absentem ferri nõ potest. vt. d. l. absentem. et
sic reperiretur de crimine frustratorie cognitũ cõtra l. de qua re.
ff. de iudi. et idem dicuntur parte accusatoris cũ teneatur ad pe
nam talionis quã similiter fugiendo euitaret. Et hec ratio non
est meo iudicio finalis vel generalis cũ accusat⁹ de sic graui cri
mine sit in vinculis vel sub fida custodia retinẽdus. vt. ff. de cust.
reo. l. ij. et idem de accusatore. vt. j. co. l. fi. et tamen inuinculati per
procuratorem causam nõ agunt. vt. ff. an per alium causa appel.
13 l. i. et declaraui in precedenti questione. ¶ † Quapropter ego di
stinguo casus et eorum cuilibet adiũgam suas rationes. nã aut
queritur quando accusatus est absens: aut quando presens. pri
mo casu aut pena est relegationis vel infra: et tunc qr procurator
potest interuenire non est questio nostra. Aut pena est supra re
legationem et tunc in casu in quo sententia nõ potest ferri in ab
sentem qd est de iure cõi regulare dici põt qr ratio quare non in
teruenit pcurator est qr ad cognitionẽ cause nõ pceditur et ratio
rationis est ne cognitio esset elusoria ex quo de cognito pronun
ciari nõ posset. vt. ff. de iud. l. si pror. In casu vero in quo absens
damnari põt vt in casibus spãlibus quos in prima qõne enu
meraui tũc qr dixi procuratorem interuenire non posse sit ratio
quã ibi assignaui vz qr procuratoris natura est vt eius cõfessio
in factum vel omissum preiudicet dño qd lex volens euitare in
causa tanti preiudicij statuit ne procurator interueniret. sed qui
libet vt defensor possit: quia defensor preparat et informat. et ac
cusator potest proficere et nõ obesse cum et absq3 eo iudex debeat
veritatẽ perquirere. vt in precedenti qõne dixi. Scdo vero casu qñ
accusatus est presens: et tunc licet sub fida custodia sit retent⁹ pro
curator frustra interuenit. et est ratio quia per procuratorem ei
preiudicari non põt contra naturã mãdati vt dixi et hoc ex par
te rei. ¶ Ex parte vero accusatoris aut accusat vt quilibet: et tũc a
est ratio quam Iaco. but. dixit scz qr publica est accusatio. et sic
ius accusandi nõ minus cõpeteret cõstitutio quam constituenti.
ideo procurator non interuenit: qr accusanti eo iure constituere
nõ potuit. vt. l. licet. C. de procur. aut non accusat vt quilibet sed
vt suam iniuriam prosequens: et tunc in ciuilibus licet actio sit
popularis cõstituit pcurator. vt. d. l. licet. In criminalibus sec⁹
in quibus si absens est accusator ratio est quia tunc de calumnia
puniri non posset et etiã nisi procurator non probaret domin⁹
14 calumniari presumeretur. ¶ † Si vero esset in vinculis vel sub fi
a da custodia tũc est ratio ne procuratore non probante domin⁹
presumatur calũniasse et de facili puniatur similitudine suppli b
cij. et sic lex occurrit ne ei per procuratorem grauiter preiudicari
posset. Itẽ qr credendum est qd cãm diligentius per se quaz per
procuratorem aget. hec noi. quia non reperies clarius tradita.
15 ¶ † Quero an saltem ad vnum articulũ possit interuenire pro
curator et dixit Io. an. in addi. super specu. de procur. §. i. ver. sed
numquid. qd si accusatus sit in vinculis retẽtus pcurator ei⁹ nõ
poterit interuenire ad actus substãtiantes iudiciũ. vt in. d. §. ad
crimen. sed ad alios sic vt sunt positiones respõsiones et testium
productiones. et huic opi. vr bar. assentire in. §. ad crimen. Sed
Gui. de suz. Ia. Pe. et Dy. similiter dixerunt qd ad nullũ actũ
põt interuenire: qr a quo remouet genus et quelibet eius species
l. si cheres. de leg. iij. et quia speciale est in illustribus. vt ad quẽ
libet actum constituat. vt. j. de iniur. l. fi. et inducitur. l. i. circa finẽ.
C. vt omnes cãe tam ci. quã crimi. et hoc puto verum qr. l. i. an p
alium causa appella. que in vinculato loquit simpliciter et indi
stincte phibet. Item quia positiones et respõsiones possent ac
cusato nõ modicum generare preiudiciũ. ad producendum autẽ
simpliciter vt nũcius et minister credo qd possit: quia tunc non
tam ipse quã principalis dicitur facere. vt. ff. de consti. pec. l. qui
16 autem. §. si ¶ † Quero an procurator admittat ad opponẽdũ
b exceptiones dilatorias. b Respõ. aut est talis dilatoria que cri
men non attingit puta libelli inepti nõ soliũ iudicis vel inhabili
tatis persone accusantis: et tunc procurator admittitur cũ de cri
mine nõ discutiat. et sic nõ obstat. §. ad crimen. et pro hoc habes
tex. extra de accusa. c. veniẽs. vbi per procuratorẽ opponitur ex
ceptio rei. tu non potes accusare vel non debes audiri: quia in
rasti te non accusaturũ. ¶ Aut dilatoria est talis que crimen at
tingit puta rei iudicate vel qr bãnitus potuit impune occidi et
tunc sm Ia. de are. Iaco. de bel. et Cy. et Bartol. si notorium est

a ↪ In vinculis vt sub fida custodia. Tu vide te Bbar to. in. l. nõ tñ. ff. de ap. et in. l. i. §. fina. ff. de qd. et bal. l. i. l. aduocatos. C. de epis. au. et bar. se ci. in suo trac. fal. req. excerpũ. fallẽ. xi.

b ¶ Ad opponendũ exceptiões dilatorias adde bar to. in. § ad crimẽ. in antep. col. l. pe. ff. de pub. iu. vers. vidi qr predictaꝝ tibi alc. l. v. c. bar. qd admittitur ad opponẽdũ excep tiões dilatorias vz inepti libelli et incõpetẽtie iudi cis.

a ¶ Ad pecuniariá. Tu vide de hoc vl-tra hic no. p bald. in.rr.col.v. ṽ. ité quero an dicit crimé capitale qd not. bar. et doc. i.l.i.ff. de pub.iu.et in.l. pe.§.ad crimen p eundé bar.c.rr.et Bu.de fuza.l fuis qst.q.i.inc.qd ta-lis est côtinet i sta tuto ciuitatis.

b ¶ Si l.l.ciuili.ad de qd pcurator i cá crialt in qua p formá statuti dis pôt cdnari capi-talr non admittit ad defendédũ sed ad allegandũ cás absentie fm bar. l.§.ad crimé.l.pe. ff.de pu. iu. in.iij. col.z.iij. op.et ibi Ale.z bar.l.extra nag.ad reprimen dũ.in ṽ.legitie.et bu.in.e.veniés.ó accu.Sz Jmol.i d.§.crimé.z ang. hic.vi.fallẽ.z per Sal.i.l.is q reus j pe.col.de pu.iu. z Jo.an.in Spe. de procu.

c ¶ An valeat pcef-sus. Adde qd vz pcessus si pcura-tor admittat i cá capitali i qua nõ est admittẽd⁹ i fa uoré rei gl. est i.c. j.de in.l.vj.z i gl. in.l.qd vis la.z.in ṽ.pſentiũ.j.de a-dul.bar.i.§.ad cri mé l.pe.ff. de pu. iud.vlti.qõn.z ibi olct.z adde spec. in titu.de pcur.§. j.in vers.sed pone qd l cã vide tamé bar.hic contra et idem vltra Saly. vide hic per doc.

hanc exceptioné fore verá poterit procurator interuenire qr iu-dex a seipso deberet accusatoré reijcere.ar.eorũ que not.gl. ĩ.de transa.l.vbi pactũ.z pro hoc inducũt.ff de bo.libe.l.qui cũz ma ior.§.si libertus.cum ibi not.z qr notoriũ supplet iudex.vt no. ĩ.vt que de.aduoca.par.l.j.z de notorio se informat.vt not.ĩ.q z aduer.quos.l.i.Si vero hoc non est notorium tunc non possit quia talis exceptio cadit in vi peremptorie cũ côtineat cãs cause z agitur per viá iudicij. ¶ Sed contra predam oppo.de.c.su per his.in fi.extra de accu.vbi ad exceptioné per quam de crimi ne agitur procurator admittitur. Solu. qd ibi ideo qr qd princi palis non est criminalis vt ibi dicitur. Ex quo infertur quod si criminalis esset procurator non admitteretur. z sic potius concor dat vt pcurator non interueniat. Eum tamé dico audiri si vt de fensor velit venire vt dixi.ĩ.in.§.q.et tertia quinimo in precedé ti membro non videtur qd rationes allegate per docto.necessi tent vt iudex eum admittat vt procuratoré ex quo potest venire vt defensor z eque bene informationem facere vt procurator et maxime non procedunt accusatore replicáte bánum esse nullũ: qr ad exceptionem alias examinationé hui⁹ nullitatis cum cri-men videatur attingere procurator non dz posse interuenire vt statim in alia questione dicam. Item quia dubietas iuris equi-paratur dubietati facti argu.ff.de re iudi.l.cum prolatis.et ar. eius quod no.glo.ĩ.de leg.l.cum de nouo.ĩ.de no.co.compo.§. quibus.in gloss.super verbo certas.sed vbi dubitatur an sit bá-nitus: quia non sit notorium procurator non admittitur vt ipsi dicunt.ergo nec quando erit de iure dubium qd erit cum replica tur bannum non valere vel bánum cancellatum esse vel restitu-

7 tionem concessam fuisse. ¶ † Quero.vi. iuxta proxime dicta si cause cancellationis vel restitutionis cõmittant separatim a cri mine vt fuit in Bonoñ.ná propter modicá sciétiá iudicis male ficiorum commisit cõsilium populi examinationé z cognitioné dictarum causarum alteri magis pito an procurator tunc pote-rit interuenire.z in disputa.pub.dixit Ja.bu.qd sic ex quo sepa ratim a crimine cognoscit z dicebat esse casum j.de plagia.l.i.z l.p:eles.z ibi per eũ. Jac.vero de bel.disputauit cõtra.et diuersi mode induxit.§.ad crimen. Ad leges Jac.bu.rñdit qd in eis ex ceptiones tangentes crimen allegátur ad alium finem quam ad criminis examinationem z decisioné in qõne nostra totũ econ-tra.ideo procurator nõ audiatur: qr vnicũ vz iudicium.ar.ĩ.de iud.aut.ad hec.z.ff qui z a qui l.si.z hec opin.preualuit consilio

8 peritorũ. ¶ † Quero.vij. an que dicta sunt in criminalibus pu-blicis habeát locum in priuatis z tenet gl. qd sic in.§.ad crimé. z allegat.l.si.j de iniur.cõiuncta.l.iniuriarũ.eo.ti. Item induxit tex.l.i.ff.an per aliũ cá app.qui loquitur indistincte de crimine so-lũ notans qualitatem pene Bul.de ce.allegat casum.ĩ.vbi sen. vel clar.l.ij.iuxta prin.z vtodz cause tam ci.quá crimi. l.i. circa

9 fi.z vltimo quia in eis est eadem rõ que in publicis. ¶ † Quero.

a viij.si capitalis pena per statutũ sit redacta ad pecuniariaz^a an procurator poterit interuenire et vz qd non inspecta origine.ĩ. ad macedo.l.ij.z.ff.má.l.si procuratoré.§.i. Item qr subroga-tũ assumit naturá eius in cuius locum subrogatur.vt.ff.si quis cau.l.si cũ.§.qui iniuriarũ.z.ff.de do.inter vi.et vxo.l.si donan-te.§.si sponsus. ¶ Sed côtrr doc.contra ex eo quia cessant ra-tiones que procuratorem interuenire vetant.quas scripsi.ĩ.in iij.q. Ité qr crimen iudicatur capitale ex genere pene.vt.ff.de pub. iud.l.ij.z pro hoc.l.ista que in mera causa annotationis procu-ratorem admittit. Ad côtra.rñde qd hec origo alteratur z in aliaz speciem z formá transmutatur: ideo nõ attéditur.vt.ff.de orig.iur. l.ij.§.i.z de offi.asses.l.si cadem.z de postu.l.i.§.bestias.et ad.l.

10 aquil.lege.ij. ¶ † Quero.ix.si in lege ciuili^b vel municipali pe-na corporalis sit admixta vel subrogata in defectum pecuniarie an procurator poterit interuenire.z qr questio est multum gene-ralis.ideo pro eius solutionis declarationis casus distinguo. Nam aut pecuniaria est tñ in obligatione corporalis vero in iu dicis facultate.aut ecõtra corporalis in obligatiõe pecuniaria in facultate: aut vtraqz in obligatione. ¶ Primo casu sume exé-plum qñ lex imponit pená pecuniariam.sed dat facultatem iudi ci vt non valentem soluere in corpore castiget.vt.ff.de incen.rui. nau.l.eũ qui ede.s.z.ĩ.de ser.fug.l.quicũqz.et tũc procurator po test interuenire alias sequeretur qd in nullo delicto cuius pena es-set pecuniaria procurator nõ posset interuenire.z pro hoc facit qr tale potẽtiale incrementum seu trásmutationez maxime post sententiá veniẽtem nõ debem⁹ inspicere.vt.ff.de in litem iur.l.i. ¶ Scdo casu sume exemplum si statuto caueatur hac forma vt reus condemnetur in pedis amputatione si nõ soluerit centum aureos j.x.dies proximos: z tunc quia ea que sunt in conditione non sunt in obligatione.vt.ff.si quis omis.causa test.l.si qs sub cõditione procurator nõ poterit interuenire qr pedis amputa-tio est ipsa pena z est sola in obligatione licet solutio pecunie q in conditione est apposita.z sic in sola facultate amputationis pedis sit exclusoria. Fateor tamen qd iste casus ad questionem

nostram nõ attingit.sed lationis declaratiõis cã eum apposui. alias facit iuris cõsultus in.l.rerũ mixtura.ff.de vsucap. ¶ Ter-tio vero casu distingue qr aut vtraqz est in obligatiõe eque prin-cipaliter et pure aut vna pure et alia conditionaliter et successi-ue si vtraqz principaliter z pure tunc aut copulatiue aut disiun-ctiue.si copulatiue tunc non potest procurator interuenire: tum quia cani que nocet absorbet proficientem: ideo spectanda.vt.ff.de iure fis.l.non intelligitur.§.si quis palam.nec ab ea separari po test ergo zc.vt.l.prius.alias.l.parum.ff.de arbi.tum quia agit potentius ergo zc.ff.de fia.bo.l.queritur.z de acquiren.re.dom. l.quicquid.§.cum in partes.z pro hoc in simili.ĩ.de appellat.l. precipimus.versi.eodem obseruando. ¶ Si vero disiunctiue z tunc aut iudicis est electio: z tunc stante dubio electionis procu-rator potest interuenire.argu.l.fin.j.de muneribus.coniuncta.l.fin. eo.titu.sed electione facta consideranda est pena electa.aut rei é electio quod raro reperies: z idem dico quod stante dubio procu rator non interueniat et quia vtraqz est in obligatione. argu-men.ff.de solu.l.stichum aut pamphilum. aut electio est accusa-toris: tunc inspicienda est pena in libello electa: vt si sit pecunia-ria procurator interueniat alias non.accedat ad hoc.ff. de leg. i.l.si sic §.fina. ¶ Quando autem vna pure alia conditionali-ter z successiue est in obligatione vide exemplum: vt si statuto ca ueatur vt pro falso testimonio reus cõdemnetur in mille.et si nõ soluerit infra mensem in amputatiõe pedis tunc procurator nõ poterit interuenire: qr pecuniaria nõ soluta corporalis remanet in obligatione z in cõdemnatione: vt in simili.ff. de pe.leg.l.i.et ad.l.fal.l.i.§.si ita.z hoc concordat Dyn.ff.de publ.iud.l.ij.et Gandinus super.xxi.rubrica in suo libello de maleficijs z Jo. and.super specu.de procu.§.i.z Cyn.hic.z pro hoc facit: quia a principio incerti tutiorem partem debemus intelligere.et sic vt de corporali iudicate arg.l.sufficit.ff.de condi.inde.cõsilium tñ tutũ puto vt reus pecuniam soluat camerario: vt in solutionem cõdemnationis cedat si contingat eum de crimine cõdemnari: qr tunc procurator vz posse interuenire cũ cessent ratiões pdicte nec pôt iudex absentem ad veniendũ cõpellere.vt.j.dicam q.xi. ¶ Quero.x.in casibus in quibus pcurator nõ debuit admitti

c si fuit admissus an valeat processus^c qr glo.tangit in.l.quãuis indubitat.j.de adulterijs.ibi dicam deo duce cui⁹ auxilio hunc

2 librum complebo. ¶ † Quero vltimo in casibus in quibus pro curator potest admitti an ad respondendum z iurandum de ca-lumnia venire debeat principalis z dicunt docto.quod sic p aut. principales.ĩ.de iura.calum.z per.l.si.ĩ.de procura.et.l.si actor in eo.tit.z in eo non comparente tanqz contra contumacez pro-cedetur.z ex hoc sumit Cy.consilium qd frequenter iudices ma-leficiorum sequuntur repellendo procuratores petédo principa lem vt de veritate iuret z cum venerit eum detineri faciunt.sz Ja co.bu.in.d.l.si.dat remedium accusato.vt procuratorem consti-tuat ad respondendum sub iuramento et in animam ipsius do mini z in instrumẽto procuratoris narrat extense ea super qui-bus interrogari posset dicens tali articulo vel positioni sic re-spondeas z taliter tali.z sic de ceteris.nam cũz procurator tunc appareat plene instructus de conscientia domini nõ poterit do minus compelli ad comparendum. ¶ Sed cõtra hoc remediũz facit: qr vox accusati non minimum confert in excutienda verita-te vt sic qua voce quo sermone qua constátia vel qua trepidatio ne loquatur.vt.ff.de quest.l.de minore.§.tormenta.seu.§.pluri-mum.propter quod Bar.damnat ibi hoc remedium. ¶ Ego dico qd Jac.but.melius loquitur: quia cum reo sit permissũz p procuratorem plene instructum respondere nõ sequitur vox ip-sius plurimum confert in excutienda veritate ergo procuratoré ipsius non teneo vel non debeo admittere in casu in quo princi-palem non possum habere cum iudex suum non legis auxilium debeat denegare in casu absentie concessum.argumentum.l.cel-sus.ff.de arbit.z quia alias legis remedium esset frustratorium contra l.ij.ĩ. communia de le.: z qr facultas defensionis a lege concessa nemini est deneganda.vt.l.facultas.j.de iur.fis.libr.x. z maxime quia ex quo contra absentem procedit potest ad eius defensionem quilibet potest interuenire.vt dixi.ĩ qd.ij. sed be-ne sequitur qr vox ipsius plurimum ad excutiendũ veritatem confert.ideo iudex faciat qd honeste potest ius suum non aufe-rendo vt personaliter compareat vel eum presentem.audiat et videat quo vultu et qua trepidatione respondeat. hoc etiam pro-batur: quia si in ciuilibus vbi contra absentem proceditur re-medium Ja.bu.est bonum si iudex ad victoria intendat pro-cedere.ergo idem in criminalibus causis qr in eis more ciuiliũz proceditur.l. absentem.ff.de pe. z maxime cum de innocẽtia rei debeat iudex perquirere.vt.l. z si non defendantur.ff.de pe.z quia sanctius est procuratorez admittere quam in eum vt in cõtuma cem sententiam pferre.ĩ.de procu.l.exigendi. Et hec sufficiant de presenti.l.repetita.

1 ¶ Absolutoria annullatur que accusatore absente et non ci-tato

tato fertur.
2 Accusare vnum eodem libello quando plures possint.
3 Citatus dicens se non venturum nõ est denuo citandus.
4 Accusatore se absentante quid de processu agatur. et nu. seq.

Si accusatoribus.

Hec lex tota. sub vna constructiõe est posita. ideo commode diuidi nõ põt nisi quo ad mentem. et intellectũ et sic partes recipit intensiuas non extensiuas. Diuido igitur in duas partes nã primo narrata repetit. Secũdo rationem dubitandi vel id qđ obstare videbatur decisioni tollit et reijcit. Tertio decisionem questionis ponit. Secunda ibi criminatione. Tertia ibi: causa.

1 ¶ † Casus. Absolutoria lata accusatore absente nõ citato[a] vel non contumace est nulla ipso iure: ideo causa denuo apud eundẽ vel eius successorem potest agitari. hoc dicit. ¶ Not. quod plures admittuntur ad accusandum vnum eodem libello. ¶ Item quod ad sententiam etiam pars que cessat debet citari. concor. l. ea que. et l. consentaneum. ꝟ. quomodo et quando iu. ¶ Item quod sententia lata parte non citata est ipso iure nulla. ¶ Item quod sententia nulla non impedit causam de nouo inchoari. cõcord l. si vt proponis. ꝟ. quomodo et quando iudex. ¶ Item qđ apud eundem iudicẽ causa terminatur siue agitatur. ¶ Expõe tex. ibi per contumaciam que et qualiter puniatur dixi. ꝟ. tit. i. l. qui crimẽ. Ibi ex vna postulatiõe. i. ex vna parte accusata postu-
2 late sibi more iudiciorũ. ꝟ. declarabit qualiter intelligat. ¶ † Ad primũ oppo. qđ plures non possunt accusare vnũ. vt. ꝟ. eo. l. qui de crimine. et ff. eo. l. hi tamẽ. §. si. Sol. tribus modis. vt in glo. ꝟ. Primo qđ de facto fuit obseruatũ sꝫ de iure seruari nõ debuit et hanc tenebat Ja. de are. ¶ Ex qua collige quod hec exceptio vos nõ debetis admitti omnes: qꝛ plures non possunt accusare vnũ de eodem crimine debet ante lit. cõte. op. seu ante receptionem inter reos facit. l. si maritus. §. prescriptiones. ff. de adul. et idem ecõtra vt dixi. ꝟ. ti. i. l. cũ rationibus. Secũdo qđ hic considens de iure suo renunciauit. et ista recidit in primam nisi qđ ibi est tacita renunciatio hic expressa. et forte qđ iudex hic ꝓprio motu reijcere volebat sed accusat[us] noluit sꝫm primã iudex tacuerat hic expresse omnes se admittere dixit et sic diuersificatur vna ab alia. Tertio soluit qđ plures vno libello possunt accusari nõ diuersis vt in contrarijs. hanc tenet Jac. but. sed cõtra eam facit: quia non propterea erit satisfactũ legi q̃ ideo non voluit ne plures accusare vt reus in plures non distingueretur aduersarios. et sic ne pluribus litibus et grauioribus expensis fatigetur cũ singulos oporteat facere citari et pro singulis citationibus nuncijs soluere. ¶ Quare forte Pe. et Cy. dicit quod hic plurale resoluitur in singulare. vt. ff. de orig. iur. l. ij. §. deinde ex actis. sed hec violat tex. nec est hoc in hac. l. verisimile: quia imperator repetit hic. ꝟ. in facto narrata. et sic ita credenda quapropter qꝛ quelibet sol. glo. in suo casu potest esse vera. ¶ Ideo eos coniungendo aliquo addito sic distinguo aut plurium simul accusantium cuiuslibet interest ratione officij: et tunc possunt vno libello non diuersis: vt. ꝟ. ti. i. l. senatus. et ibi rationes assignaui. aut cuiuslibet eorum interest ratione proprie et communis iniurie puta si seruus communis sit occisus: et tunc etiam possunt vno libello accusare. vt. ff. de nox. l. si in re communi. in princip. et de sepul. vio. l. ij. §. si ad plures. nõ diuersis. ex quo propter idem ad idem agitur: et hoc ne in admisso eiusdẽ hominis sepius queratur. aut neutrius eorum interest ratione singularis iniurie vel officij: et tunc diuersis libellis nõ possunt nec eodem: sed idonetior eorum debet eligi ne reus l plures aduersarios distinguatur: et ne de delicto eiusdem sepius queratur. ff. nau. cau. stab. l. licet. §. fina. de exercito. l. ne in plures. si tamẽ fuerint admissi ante lit. contestat. seu post nomen eius receptum inter reos possint repelli dubitari potest. et mihi videtur quod si eodẽ libello accusant repelli nõ possunt: quia pars accusata renunciauit saltem tacite iuri suam vtilitatem respicienti. ideo amplius non audiatur. vt in duab[us] primis solu. glo. ¶ Si vero diuersis libellis accusant tunc puto quod etiam post prefatum tempus alter eorum possit repelli et idonetior per iudicem eligi et suo officio etiam parte non petente: quia ad eius decorem spectat ne coram eo maxime eodẽ tempore de eiusdem delicto sepius queratur ea autem que ad decorem iudicis spectant pars remittere non potest. vt. de postulat. lege quos prohibet. similiter ad decorem reipublice spectat: quia eius contrarium tendit ad blasmum eius reipublice vel principis cuius iste iudex est officialis. et sic non potuit iudex nec pars remittere. vt. ff. de pac. l. ius publicum et ꝟ. de iuramen. calum. l. ij. §. sed quia veremur. Non sunt enim permittenda ea que ad iniuriam et blasmum reipublice tendunt. vt. ꝟ. ne fisc. vel respublica. l. ij. et fin. propterea ad idem hec exceptio cum diuersis libellis accusant sapit naturam peremptorij: quia absolutoria lata contra vnum parit exceptionem rei iudicate contra alium. vt. l. fundi. et lege fundum. ff. de exceptio. et ff. eod. l. si cui. §. hijdẽ igitur etiam post litem. contesta. debet posse opponi. vt. l. peremptorias. ꝟ. senten. rescindi non pos. et condemnatoria sequeref non expediret vt pro alio amplius pronunciaretur. et hec quando eadem. l. a pena ab vtroqꝫ petebatur puniri alias si diuersa. dic vt dicam. ꝟ. e. l. qui de crimine. super prima parte et modo habes glos. declaratam et materiam quam scripta non declarant.

¶ Oppo. ij. tex. innuit quod ideo non valeat sententia: qꝛ causa non cognita fuissata: sed certe idẽ si de causa cognouisset: sed omisisset citare partem ad audiendã sententiã. ꝟ. quõ et quando iudex. l. ea que. et ff. de iudicijs. l. ad peremptorium. et l. et post. Solu. vt in glo. super verbo cognita. nam hic non loquitur de cause cognitione tantum qꝛ probationes non vidit. sed etiam qꝛ partium allegationes nõ audiuit quas fecissent si presentes fuissent. vt. l. fina. ꝟ. si per vim vel alio modo. presentes autem non fuerũt quia non citati: ideo contumaces dici non possunt. facit ad predicta. ff. de minori. l. in cause. §. causa cognita. et l. etiam. §. fina. ¶ Oppo. iij. quod tex. inepte dicat disiunctiue contumacia vel cessatione interueniente. nam qui contumax est cessat et econtra. vt. ꝟ. quomodo et quando iudex. l. ea que. et l. consentaneum. ff. de iud. l. et post. §. fina. et de re iud. l. contumacia. sed disiunctiua que disiungit simul esse non sinit. ff. de verb. sig. l. ille aut ille. Sol. dupliciter vt in seq. glos. prima consitendo contra. iõ disiunctiuam ad hoc vt alterũ substantiuorũ in adiectiuum cõuertat. vt in simu li. ff. de pac. l. i. §. i ibi placitũ et consensus. et ibi no. sic et hic exponaf cõtumacia vel cessatiõe. i. cõtumacis cessatiõe. sed qꝛ hec violat literas et de re et veritate inter ista est differentia: ideo gl. dixit secũdo qđ hec vere nõ sunt idẽ. nã contumacia est cũ citatus expresse dixit ego nolo venire. cessatio qñ ter citatus inuentus non fuit quo casu dꝫ cessare. et talis cessatio põt dici tacita cõtumacia vt l
3 cõtrarijs. ¶ † Ex hac gl. no. tria. Primũ qđ citat[us] q dixit se nõ
b venturũ amplius nõ est citãdus[b] cõcor. glo. in l. tres denunciationes. ꝟ. quomodo et qñ iudex. et circa hoc vide quod ibi dixi. ¶ Scđm qđ tres denunciationes sunt necessarie ad sniam audiendã qđ et ibi examinaui et vide qđ dixi ꝟ. tit. i. l. si ea. in vlt. q. ad si ¶ Tertiũ qđ glo. hic appellat citatũ ad domũ tacite contumacẽ non aũt dicit ficte contumacẽ sed tacite et melius et hoc plenius examinaui in. d. l. cõsentaneũ. et hodie scripsi in. l. preperandũ. ij. fina autẽ reus. ꝟ. de iudi. ¶ Reuertor ad glos. et omisso ver. sed quero. capio ver. his aũt et op. qđ et si citatus contumax
c fuerit non valeat snia: qꝛ absens[c] in criminalibus cõdemnari nõ põt. vt. ff. de pe. l. absentẽ. §. i. Solu. vt glos. que duplicẽ hẽc põt intellectũ vnus sit iste qđ verum sit qđ diffinitiua ferri nõ potest vt ibi sꝫ alie interlocutorie per quas mulctetur in pecunia vel in alio infamiã irrogante. põt similiter interdũ relegare grauius aũt non põt afficere. et hoc in accusato. In accusatore vero dicit qđ eum absentem nõ cõdẽnabit et diffinitiue: sed cũ mulctabit grauius qꝫ per turpilianũ sit statutũ. et p hunc modum dic qđ dꝫ intelligi. l. inter. de pub. iud. s. vbi diffinitiue non pronunciet. Ali[us] intellectus põt esse vt de diffinitiua loquaf et sit sensus: aut aliqd est irrogandũ grauius relegatione: et tũc in absentẽ nõ pronunciet diffinitiue. Aut pena relegatiõis est irroganda vel quid leuius: et tũc diffinitiua in absentẽ ferri põt. tñ qꝛ neuter intellect[us] est simpliciter verus: ideo examinemus hũc passum p aliquas qõnes. ¶ Et primo qualiter accusator nõ ꝓsequens ante liquidationem cause puniaf. et de hoc remitto ad. l. q crimen. ꝟ. titu. i. vbi plene scripsi. ¶ Scđo si cã erat iam liqdata et citatus nõ cõpareat: an ꝓpter cõtumaciã possit mulctari. et de hoc dicã. j. de
4 adul. l. quãuis. ¶ † Tertio qđ fiet de ꝓcessu accusatore se absentante. et circa hoc dic: aut absentauit se añ liquidationẽ cause: et tunc ad cõdemnatoriam cõtra reũ põt ꝓcedi citato tñ legitie accusatore. vt. l. quãuis indubitati. j. de adul. ad absolutoriã et rei absentis põt ꝓcedi accusatore legitie citato. casus est in hac. l. ¶ Et ratio est qꝛ de qua re iudex cognouit ꝛc. vt. ff. de iudi. l. de qua re. et ꝟ. de sen. ex per. reci. l. si. et qꝛ in criminib[us] absolutio differri non debet. vt. ff. de offi. procõ. l. solent. in prin. et de pub. iud. l. custodias. nec obstat qđ Cy. dicit in. d. l. quãuis. qđ differri dꝫ qꝛ pena talionis inferri non posse deberet accusatori qđ fieri dꝫ j. de calũ. l. i. nam hoc primo non procedit vbi pena in absentem ferri posset. Secundo nec eius ꝯña est bona: qꝛ principale quod põt suum effectũ operari non dꝫ differri propter quendã effectũ extrinsecũ et consecutiuũ cuius executio fieri non posset. quinimo pena talionis non est effectus resultãs ex snia absolutoria sꝫ ex calumnia preambula tunc per sniam declarata vel presumpta. alias sequeref absurdum qđ in ꝑtãte esset accusatoris vt re[us] nũqꝫ absolueretur qsi accusator non esset, detentus. Dico igitur absolutoriam differendam esse vt hic. et postea de calũnia accusatoris queraf et ad vlteriora procedatur quatenus qualitas pene permittit et vt in quolibet alio erle permittereſ et posset. vt. j. de cal. l. i. et ibi glo. clara contra Cy. et hoc et confirmat ista glo. in versi. sed nec obsi. ¶ His sic declaratis quero qualiter accusator et accusatus sint citandi. et tñ. vt. §. in glo. versi. sed qualiter. et vide qđ dixi in. l. qui crimẽ. sup glos. pe. ꝟ. titu. i. et qđ dixi in. l. si ea. in
5 pe. q. ꝟ. eo. tit. ¶ † Trãseo ad glos. si. et capio eius fineꝫ et op. qđ

a ¶ Accusatore absente non citato. Tu vide de hoc et de licẽtia data ab accusatore barto. in. l. is qui re[us] cuꝫ cõcor. pal. c. ã. ibi post cũ signatis. ff. de pub. no. bal. l. i. vt ꝑ fideicõmissum. ꝟ. de ann. excep. et l. i. gesta. eolum. i. ꝟ. de reiud.

b ¶ Amplius nõ est citãdus. Tu vide de hoc bart. in. l. diu[us]. mic. ij. et qđ ibi posui l apo. in versi. dixit se nolle venire. ff. de in integ. rest. et l. l. cõsentaneũ. col. iij. ver. vlteri[us] opp. et ibi posui in apos. ad istũ. ꝟ. quõ et qñ iudex. no. colle. i. c. i. nu. xiij. et ibi dixi l apo. l v. dixit nõ cõparebo. extra ꝺ dolo. et Alex. l. i. q rome. ff. de v. obl. et cõsi. lxij. vo. iiij.

c ¶ Qꝛ absens. an et qñ absens possit cõdẽnari. adde not. in. l. ea que. ꝟ. quõ et qñ iud. per gl. et doc. et l aut. q semel. eo. ti. et in. l. ꝓperãdũ. §. fina autẽ. ꝟ. de iud. et ad de spe. ꝺ sẽ. §. viij. v. est et nulla. et §. qm vꝫ. porro snia in fi. et bart. i. l. pe. §. ad crimẽ. l. iiij. col. l fi. in v. sꝫ primo q̃ro. vbi dicit absẽtẽ l trib[us] casibus posse condẽnari ad mortem.

a ↄ+Et ex his colligebat do.me⁹. Tu vide de hoc dicto cano.in.c.significasti.lo.j.extra de homi.z qd no.Bar.in.l.fi.§.fi propter necessitatem.ff.de publi.
b ℭ. An in delictis.adde barto.in.l.nõ solum.§.fi mandauero.ff.de iniur.z Bald. hic Car.in cle.i.in.ij.q.de sepul.qd nõ qz in phibitis nõ tenet quis obedire z loquit de se pelire interdicti vel vsurarii de mãdato plati z omnino p Ale.in.l.nõ solũ.§.fi mã dato.

etiã vbi immediate agens fit per se potens non imputetur ei sed agenti mediato: et sic mandanti non mandatario.vt.ff.si qua. pau.fe.di.l.j.ver.sed si instigatu.z versicu.sed si alia.quibus cessat actio de pauperie si canis vel equus faciant noxiam alicuius instigatu quam velut per se potens induxissent sic sine instigatu id fecissent. Sol.qz interdum agens per se potens agit modo difformi habitui sue potentie z locum hñt Jura.aut agẽs per se potens agit modo conformi habitui sue potentie: z locum habet.l.nostra.z est rõ diuersitatis: quia in primo casu ipsum qd immediate dz agere nõ tam agit quam cum eo z instro agitur.
7 ℭ†Ex his colligebat^a do.meus in.d.§.sed si instigatu. argui
8 ad statutum quo cauetur vt occidens occidatur: z quis currens equum puerum occiderit quod puniatur pena statuti nec excusetur quasi non ipse sed equus occiderit: quia cũ in casu isto equus non agat modo conformi habitui sue potentie que est vt feriat commota agat non dicitur ipse agere nisi vt instrumentum cuius quo.z sic effectus de necessitate debet attribui equitanti.sed hec ratio non vrget quia licet effectus non attribuatur immediato agenti non tamẽ sequitur: ergo mediate agens occidat.vt est tex. in.l.qua actione.§.proinde.ff.ad.l.aquil.dic ergo vt dicam in distinctione quam subijciam.j.in.ij.questione. ℭ Oppo.viij.z videtur quod immediate agenti modo conformi habitui sue potẽtie non imputetur mãdans qz dñtarat punitur.ff.ad. l.aquil.l. liber homo.in princip.la.ij.z.ff.de regu iur.l.ad ea.Solu.vt hic in gl.fi.videlicet aut mandatarius est suppositus potestati mandantis: z tunc excusetur pp iussuz in leuibus non in atrocibus. vt.l.non videtur.§.qui iussu.ff.de regulis iuris aut mandatarius non subijcitur potestati mandantis z hz locum.l.ista. ℭ Opp. 3 proxime dicta.z primo qd et non subditus excusetur pp mandatum.arg.contra que no.gl.satis notanda de fabro.ff.de rei vẽ.
8 l.in rem.§.tignum. ℭ†Item z scdo oppo. qd filius patri obediens etiam in atrocibus excusetur.vt.j.de adulte.l.gracchus.§. responso.Sed vt hec z alia tollantur obiecta distingue vt si..tim subijciam in.i.q.z hec sufficiant de 3tho. ℭ Uenio ad questiones in quibus hunc ordinem obseruabo: qz primo queram de decem questionibus mandantem z mandatarium concernentibus.Secũdo an z quomodo nuncians mãdanti puniatur.Tertio queram de quinqz questionibus ratum hñtem concernentibus.Quarto de eo qui maleficium committit pecunia data vel recepta quem lex conductorem vel conductum appellat.Quinto de eo qui opem prestat tam consulendo quam persuadendo vel aliam opem prestando et de hoc remittam. ℭ Circa mandantem z mandatarium ordo questionum erit iste.Nam prima questio erit an mandatarius aliquo casu excusetur.Secunda an delinquens mandatorem cogatur nominare z quid eius nominatio operetur.Tertia questio erit an mandans teneatur mandato non impleto.Quarta an mandato diu postea impleto teneatur in cuius solutione soluitur alia questio an si mandatum fuit impletum postqz erat reuocatũ.Quinta an z quando mandans dicaẽ vere vel interpretatiue facere siue faciat cum instrumento animato siue inanimato.Sexta an mãdans teneatur verbis legis ciuilis vel municipalis de faciente disponentis.Septima vnde oriatur obligatio mandantis.Octaua an mandãs dicatur principalis an accessorius.Nona vtrum delictum mandantis z mandatarij sit vnum et idem.Decima vtrum eodem libello vterqz possit accusari.Et prima pars durat vsqz ad.§.vi so.z ibi Secunda in queritur de nuncio vsqz ibi.nunc quero.ibi Tertia in qua queritur de ratum habente: et hec diuiditur in quinqz.vt.j.patebit vsqz ad.§.nuncqz veniamus.cetere partes sunt
9 clare: ideo omitto ℭ†Quero igitur primo an in delictis^b quis excusetur pretextu mandanti vel iussus. Et respondeo quod sic quandoqz ideo distingue aut id quod mandatur est de genere permissorum licet in hac specie sit prohibitum: z tunc mandatarius excusetur etiam si non sit subditus vllo modo mandanti duntamen ignorans fuit quod presumitur: quia in suo genere hoc non est delictum puta vt si mandem tibi vt labores in certo fundo quem putabas meum esse vel ad meam curam spectare.ita intelligo glo.positam in.l.in rem.§.tignum.ff.de rei vendicatione z hoc accedat.l.ij.§.si procurator.ff quod quisqz iuris. ℭ Aut id qd mandatur est de genere prohibitorum: z tunc aut ille cui mandatur est talis qui aliter parere non tenetur: z tunc faciens non excusatur vt hic etiam si illud in specie illa foret permissum mandanti ex priuilegio vt pz.j.de adulte.l.graccus secundo rñso.vbi lex patri concessum extendit solum ad filium.et sic ceteris inhibet.z sic in iure cõi prohibitiue permittit.vt.ff.de iudi.l.cum pretor.in principio.z.j.de procurato.l.maritus.z.ff. ad municip.l.i.ad fin.Aut is cui mandatur tenetur parere aliter quia suppositus ptãti mandantis: z tunc in atrocibus non excusaretur cum nec parere teneatur.vt.ff.de regu.iuris.l.ad ea. de quo ita per glos.intitulatũ punitur interdum pp iussum.vt j.ad.l.iul.de vi.l.seruos.nisi id quod mandatur esset patri permissum licet in priuilegium: qz tunc excusatur in totum.vt.j.de

adu.j.l.gracchus.In leuibus autem excusaretur.vt.d.l.liber hõ.
10 cum si. ℭ†Sed tunc pro expedita declaratione predictorũ in-
c surgit dubium que delicta dicantur atrocia vel leuia.^c z sic alterius cognitione cognoscamus z alterum z dubitatio fortior est ex eo quia gloss.interdum appellat delictum atrox ratione dolii.ff.de regu.iur.l.non vr.§.qui iussum. interdum respectu magnitudinis pene.vt.j.de requi.reis.l.j.z de mino.l. auxilium.§. delictum.interdum rõne rei in qua vt in glossa.ff.de reg.iur.l.ad ea.interdum sm diuersos respectus .glossa ponderat omnia predicta vt pz in gloss.l.liber homo.ff.ad.l.aquil. ℭ In proposito ergo dico delictum leue qñ ad eius essentiam dolus non exigatur vt in damnum iniuria datum.vt d.l.liber homo.z si ad eius essentiam dolus exigatur z idem dico si circa rem modicam sit commissus.vt.ff.de fur.l.libertus.z de penis.l.respiciendum. §.furta domestica.z ita loquitur glossa.in.d.l.ad ea.facit ad predicta.ff.eo.l.leuia.non sic circa rem magnam vel magni preiudicij dolus committatur: quia tunc delictum atrox censetur.z sic propter mandatum non excusatur vt hic. ℭ Huius tamen delicti atrocis sic appellati ex genere pene potest dijudicari: qz tres sunt species quia illud atrox z sic graue .aliud atrocius quia grauius aliud atrocissimum est cuius pena est mors natu-
d ralis cum superlatiuus rem ponat in termino vltra quem non est progressus.vt.l.j.C.de sa.san.eccle.atrocius est cuius pena est pena est mors ciuilis.vt.l.ij.ff.de publi.iudi.atrox in proposito est cuius pena inferior est morte ciuili etiam si delictum sit priuatum in re magni preiudicij dolo illatam.vt.d.l.respiciendum §.furta domestica.z per hunc modum debet intelligi glossa .C. aliie.que dijudicat atrocia ex genere pene leges tamen quando que abutuntur his vocabulis secundum varios respectus . et quandoqz appellant leue quod.C.appellaui atrox.z hoc propter comparationem ad atrocius vel atrocissimum sicut montem appellamus magnum vel paruum per comparationem ad aliã z hec not.quia per ea multa solues legum z glossarum noda.
11 ℭ†Quero secundo vt expediam glossa.an delinquens cogatur mandatorem dicere.z dicit hic gl.ij.qd sic. ℭ In contrariũ facit.l.fi.j.eo.potes dicere qd interdum reus allegat mãdatum ad sui excusationem z non dicit a quo: z tunc interrogari põt z cogi dicere a quo.vt in.ll.alleg.in glo.Aut mandatum non allegat: z tunc aut delictum est commissum a seruo: z tunc de mandatore põt queri in genere non in specie.vt no.gloss.in .l.prius. ff.ad.l.sille.Aut a libero: z tunc nullo modo queri dz de mandatore vel consocio.vt.j.eo.l.fi.Fallit in casibus ibi not . z an z in quo preiudicet ei quem socium vel mandatorem dicit ibi dicaz.
12 ℭ†Quero.iij.si mandatarius non fuit exequutus: an manda-
d tor^d teneat z qñ video si delictum quod mandabatur erat atrox: tunc non punitur ac si factum esset sed extra ordinem.vt.ff.de extraor.cri.l.j.si leue non tenetur.vt.ff.de iniur.l.item apud labeo
13 ne.§.si curauerit.z dixi.C.in.ij.z.iiij.cõtrario. ℭ†Quero.iiij.si diu postea fuit executus an mandans teneaẽ: z vr quod non. vt ff.de ser.cor.l.neratius.z.l.in hoc.z arg.eius quod no.glo . magna in.fi.l.j.§.psuadere.in eo .ti.z instit .de oblig .que ex delic. nas.§.opere. ℭ His tñ non obstantibus dic aut mandatum erat tpe limitatum: z non tenetur et mandans si id postea fiat: quia id non vr mandasse z primum expirauerat. vt insti .ma.§. mandatum.z.ff.manda.l.diligenter.aut nõ erat tpe limitatum: z tunc quia durat donec sit reuocatum mandans tenebitur.
ℭ Reuocatur autem nedum expresse sed tacite puta si pacem fecerit cum eo quem occidi mandauerat.vt.ff.de adu.lega.l.iiij.sed debet reuocatio ad eius notitiam peruenisse vt hic per Cyn .in iiij.q.z allegat.l.si mandasse.ff.man.facit quod no.gl.ff de cõtra hen.emp.l.j.§.fi.z habes cle.in delictis loquentem.extra de sen. exco.c.mulieres.z ita debet intelligi quod no.Jnno.in.c.ad audientiam.extra de homici.Non.ob.C.alle.quia in persuadente fugam loquuntur ideo de subtractis post fugam non tenetur quia ex persuasione nõ vñr subtracta cũ fuga persuasa iam erat consummata.z ipsa fuga erat principale qd persuadebatur hic
14 mandatum nõdum erat consummatum. ℭ†Quero.v.an mãdans impleto mandato teneatur tanqz vere faciens: an tanquã interpretatiue faciens effectus huius non est modicus.vt patebit.j.z arguo primo quod vere faciat ad instar eius qui aliquem percutit cum pila.vt.ff.ad.l.aquil.l.item mela.in prin.Item ad instar eius qui mediante familia cui iussit aliquem deiecit de possessione vt dicit tex.ff.de vi z vi ar.l.j.§.deiecisse.z.§.quod addicitur.Item quia is pretoris album corrupit q corrumpi mandauit.vt.ff de iu.om iu.l.si quis id quod.§.edicto.Item quia is solus vtitur iure iniquo impetrato qui impetr...si mandauit.

c ↄ+Que delicta dicantur atrocia vel leuia.vid Barto.l.i.l.leuia. num.i. et qd ibi posui in aposti. ad cum in versicu.l.q sint leuia man.z ibi Alex Ange.z docto.ff. eod.z in.l. aut facta.ff. de pe.nota Bal.in.l.i.nume. xvij. in fine. et ibi posui in addi. ad ipsum in versicu. tribus modis.C. qui accu.non pos. z omnino p Alexan .consil. cccij. vol.ij.
d ℭ An mandator teneatur.an mandans teneaẽ ex solo mandato vide Bal.i.l.non solũ. §.si mãdato.versic. hoc premisso.ff.de iniurijs Glo.z l.liber homo.ad.l.aquil.ang ó are.in tract.ma.i.qd sic extraordi.si de li.est atrox alĩs nõ idez tz imo.in.l.si vt proponis . de fide.iz in assassino secus sz tamen vide dr. z Alege.in.l.item apud.§.si curauerit.ó iniur.qd mã dans nõ tenetur ó assassino non secuto nisi extraordinaria pena: vt ibi vi de Ang.i gl.xiij. nos karolos zc.q dicit qd assassin⁹ debet decapitari etiã nõ sequuto delicto si proueniat ad actũ primu tamẽ mãdãs mitius.l.si pecuniã punit item mãdãs tenetur et non secuto delicto in casu cle.z de penis sz Car.post glo.ibi.

vt.l.ij.§.si procuratoris.ff.qd quisq; iuris. Item quia pater manumittit seruum quem filius manumisit patris iussu.vt.ff.de manu.l.pater ex prouincia.⁊ hos tex.allegant communiter doc.sz habes alios fortiores.ff.de pec.l.certe.§.i.vbi tex.dicit qd mandans procuratori vt precario rogetur est ille qui proprie dicitur precario habere ⁊ si proprie igitur vere. Item videtur casus extra de sen.excom.c.mulieres.vbi textus dicit eis vere committit cuius autoritate vel mandato delictum committi mandatur. ¶ In contrarium facit.ff.ne quis eum qui in ius voc.⁊c.l.si per aliu. in princip. vbi per alium eximens non comprehenditur sub illa prima regula ne quis vi eximat.sed sub secunda.ne ve dolo faciat ⁊c. Ad idem bene facit.ff.ad.l.aquil.l.item si obstetrix.in princi. vbi qui per alium facit non dicitur occidere sed causam morti prebere. Ad idem.ff.de admi.tutor.l.ita tamen.§.gessisse.⁊.ff.quem frau.credi.l.si pater.⁊.ff.de vi ⁊ vi ar.l.i.§.deiecisse.in quibus omnibus dicitur qd mandans videtur facere ⁊ sic interpretatiue: quia verbum videtur improprietatem ⁊ fictionem notat: vt.C.de in integ.resti.l.non videtur. ¶ Circa istam materiam Dy.in.c.qui per alium.de regu.iur.libr.vi.dicit qd mandans dicitur facere interpretatiue mandatarius vere.⁊ sic concordant iura de ista materia loquentia. Barto.vero dicit quod per ista verba est sufficienter responsum ad.l.pater ex prouincia.nec ad.d.l.i.§.qd adijcitur.nec ad.d.l.ij.§.si procurator.ff.quod quisq; iuris. ¶ Quapropter dicit quod nos debemus considerare quod aliqui sunt actus qui non possunt expediri per instrumentum separatum a corpore vt adulterium: ⁊ tunc qui per alium facit non vere ipse facit.arg.C.de cadu.tol.§.ne autem.⁊ ita dicit intelligendam esse gloss.positam in.l.i.§.quoties.ff.de vi ⁊ vi ar.nam adulterium potest etiam per mandatum committi secundum eum.arg.ff.de adulte.l.hec verba.⁊.l.nihil.§.fin.⁊ idem in falso testimonio: quia exigit actum persone testificantis: sed interpretatiue dicitur mandans facere. ¶ Aliqui sunt actus qui possunt explicari per instrumentum separatum a corpore: vt homicidium per cussio ⁊ similia: ⁊ tunc distinguit ipse qualitatem instrumenti: quia aut instrumentum agit virtute libertatis proprie: ⁊ tunc qui per alium facit per se vere non facit sed interpretatiue.⁊ allegat legem item si obstetrix.in princ.ff.ad.l.aquil.aut instrumentum non agit virtute libertatis proprie: quia de necessitate agit: ⁊ tunc mandans vere agit ⁊ mandatarius.vt.d.l.ij.§.si procurator.ff qd quisq; iuris.⁊.d.l.pater ex prouincia.de manu.vindi.quando autem instrumentum dicitur agere virtute libertatis proprie declarat ipse.s.quando mandatum velut turpe non est obligatorium ⁊ sic non astringit mandatarium nec necessitate facti nec iuris.vt.ff.man.lege si non remunerandi.§.rei turpis.secus si sit rei honeste: quia tunc cum mandatum sit obligatorium ⁊ per consequens mandatarius necessitetur ad sic faciendum necessitate saltem ciuili non dicetur mandatarius facere virtute libertatis proprie.simile loquitur ipse videndo in sagitta ⁊ pila que de necessitate agit.vt.d.lege item si obstetrix.in fin.⁊.l.item mela.in princi.ff.ad.l.aqui.⁊ in seruo cui dominus aliquid iubet qd non transit in delictum graue: quia dominus dicitur facere vere.vt.d.l.i.§.qd adijcitur.ff.de vi ⁊ vi arma.⁊ hoc inquit ipse est ideo: quia seruus in leuibus necesse habet obedire do-

15 mino. ¶ †Et ex predictis infertur quod in casibus predictis in quibus dictum est quod mandans vere agit ipse tenetur ex proprio significato verborum quantumcunq; verba legis sint in personam scripta.⁊ pro hoc dicit esse casum in.d.§.si procura.coniuncta.l.i.in eo.titu.siue sint verba legis ciuilis siue municipalis.⁊ hec verba referuntur in lege sed si vnus.§.seruus meus.ff.de procura. Et pro ista subdiuisione quando virtute proprie libertatis agit vel non habes casum melius facientem in.d.lege item

16 mela.§.item cum eo. ¶ †Sed mihi videtur cum reuerentia qd enormiter errauerit dum dixit qd astrictus necessitate ciuili non dicitur vere facere sed mandans ipse quia imo mandatarius vere facit ⁊ mandans interpretatiue quod probo primo per tex.in.d.lege ita autem.§.gessisse.ff.de admi.tu.vbi ad literam dicitur gessisse videtur qui alij gerendum mandauit: sed verbum videtur[a] non veritatem sed improprietatem ⁊ fictionem vel interpretationem notat.vt.ff.de in inte.resti.l.nemo.⁊ ibi gl.⁊.l.non videtur.C.e.ti.⁊.ff.de regu.iur.l.qui actione.⁊ tamen mandatum in.§.gessisse.erat obligatorium ergo ⁊c. ¶ Secundo contra eum est casus rotundus.ff.de contra hec.emp.l.qd sepe.§.si quis amico.vbi mandatarius obligatur illi qui sibi mandauit vt venderet.⁊ ipse mandatarius est ille qui vere vendit et non qui mandat licet per mandatum in iure suo sibi preiudicet. ¶ Tertio ad idem.nam gerens negotia tertij alterius mandato mandantem obligat sibi mandatarius ⁊ illum tertium actione neg.gest.vt.ff.de ne.ge.l.ij.§.si.⁊.l.iiij.in eo.titu. ¶ Quarto quia talis necessitas ciuilis in procuratore non est attendenda: quia a voluntate preambula causata.vt.l.sicut.C.de ac.⁊ ob.ff.commoda.l.in commodato.§.sicut.⁊ sic alias iurisconsulti attendit solum voluntatem preambulam a qua necessitas sequens trahit necessariam consequentiam.ff.qui satis.cog.lege si fideiussor.§.si necessaria.⁊ ex qui.cau.ma.lege ⁊ qui data opera.⁊ institu.de excu.tu.§.item tria. Si principium spectamus ⁊ non finem quando finis trahit necessariam consequentiam ad principium.ff.de nego.gest.lege pomponius.⁊ de minoribus.lege denique.§.scio.⁊ si sic sequitur quod non tam de necessitate quam virtute voluntatis proprie dicitur fecisse.

17 ¶ †Quinto quia si verum dicit Bartol.sequitur quod in contractibus in quibus mandatum est obligatorium non differt nuncius a procuratore in acquisitione fienda domino ex quo dominus diceretur vere illum contractum facere.sed hoc est falsum quia per nuncium domino queritur directa per procuratorem vtilis in pretorijs vel iudicialibus.vt.C.si quis alte.vel sibi.lege multum.⁊ per quas persona.no.ac.l.i.⁊.ff.de procu.l.in cause.⁊ de consti.pec.l.qui autem.§.si.cum.l.se.⁊ ex his patet quod nec allegata per Barto.nec subdiuisio eius sunt vera. ¶ Quid ergo dicendum. Certe questio esset velut de re valde difficili ⁊ dubia secundum consilium sapientis Salomonis ⁊ esset suspendenda sententia sed quia necessitas presentis actus me compellit vt dicam quid in presenti sentiam: ideo salua saniori deliberatione credo sic dicendum fore: quia aut queritur de actibus qui non possunt fieri per instrumentum separatum a corpore: et tunc sto cum Bartol.vt mandans vere non faciat sed interpretatiue vt.d.§.ne autem.⁊ pro hoc induco.ff.ad legem aquil.lege item mela.§.item ⁊ cum eo.nam mordere quis non potest per instrumentum a corpore separatum ⁊ tamen si fecit vt canis mordeat ipse non dicetur mordere sed fecisse vt ille morderetur vt ibi probat tex.veruntamen non nego quin ex verbis legis nedum in rem sed etiam in personam scriptis interdum teneatur vt dicam in seq.q. ¶ Aut queritur de actibus qui possunt fieri per instrumentum separatum a corpore: ⁊ tunc aut instrumentum quo mediante ille actus fit.nam est etiam in potentia vibratiuum alicuius appetitus vel voluntatis: ⁊ tunc qui mediante tali instrumento facit vere facit vt.d.lege item si obstetrix.§.fin.⁊.l.item mela.in princi.ff.ad.l.aquil. Aut tale instrumentum potentialiter est alicuius appetitus vel voluntatis vibratiuum: ⁊ tunc distingue aut queritur quando instrumentum erat vibratiuum solius animi vel instinctus ita qd non voluntatis: vt sunt animalia bruta aut quando etiam voluntatis vt sunt animalia rationalia. ¶ Primo casu videtur prima facie dicendum aut illud instrumentum agit modo conformi habitui sue potentie: quia virtute libertatis proprie: ⁊ tunc vere non facit qui mediante tali instrumento facit.vt.ff.si qua.pau.fe.di.l.i.§.⁊ generaliter.ver.⁊ ideoq; ⁊ v.at si cum equum.⁊ ex illis.ll.sume huius membri exemplum aut illud instrumentum non agit modo conformi habitui sue potentie quia non virtute libertatis proprie ⁊ tunc aut tale instrumentum sic erat in potestate facti huius qui facere dicitur ⁊ tempore quo fecit qd presumitur non poterat aliter agere vt cum equitator equum premit ⁊ percutit vt non currat sed vt.C.alium transire faciat: ⁊ tunc si ille occiditur dico qd vere ab equitante occiditur sicut si cum quolibet instrumento inanimato fecisset aut tale instrumentum non erat tunc in potestate eius qui fecisse dicitur: ⁊ tunc non ipse vere fecit: sz ipsum instrumentum sic improprie sumptum.vt probat tex.in.l.qua actione.§.proinde.ff.ad.l.aquil.⁊.l.item mela.§.item cum eo.C.allega.⁊ ideo si in cursu equi puer occidatur ⁊ non ex proposito

b equitantis non dicetur equitans occidere[b] sed causam mortis prebere.vt.d.§.proinde.⁊ culpe non dolo equitantis ascribitur.vt in eo.tit.l.idem iuris.§.mulionem. Et ex hoc infero qd ipse non punitur pena legis de occidente loquentis: tum quia illa dolum exigit.vt.ff.de sica.l.in lege.quantumcunq; esset municipalis: quia hec interpretatio est declaratiua ⁊ restrictiua quam statuta recipiunt vt.l.ij.C.de nox.⁊ de mu.⁊ ho.l.vt gradatim.§.sed si lege. Tum quia ipse vere non occidit cum sua in potestate propter eius fragilitatem equum non habuit nec ex proposito hoc fecerit.vt in precedenti

18 membro fuit. ¶ †Secundo casu quando instrumentum non est appetitiuum sed etiam voluntatis vibratiuum vt in casu nostro: tunc si id qd tale instrumentum puta seruus vel filius vel quicunq; etiam extraneus facit poterat fieri sine mandato vel iussu tunc ipse mandatarius vere facit pater vel dominus mandans interpretatiue vt est casus in lege si pater.ff.de his que in frau.cre.⁊.l.i.§.deiecisse.de vi ⁊ vi arma.⁊ sic debz intelligi.§.quod adicitur.qui ibi sequitur.quicquid Bar.circa eius intellectum dicat.nam qd ibi dicit text.qd dominus qui iussit deiecit ⁊ non famulus dicitur ad differentiam illarum duarum regularum que posite sunt in prin.illius.l.⁊ ideo no.⁊ bene dixit gl.interlinearis sup verbo deiecit.s.interpretatiue: quia pro ea est casus in.d.§.deiecisse.in fin.⁊ idem in extraneo etiam si mandatum sit rei licite: vt patz in.ll.quas.C.induxi contra Bart.nec est verum qd filius vel seruus in leuibus teneatur obedire patri vel domino.vt no.glo.in.l.liber homo.in princ.ff.ad.l.aquil.licz obediens excusetur propter iussum.vt in prima questione dixi. Si vero id erat tale quid qd non poterat fieri sine speciali iussu vel mandato: ⁊ tunc aut queris de ipso actu prout consistit in fieri: ⁊ tunc non est dubium quod mandans illum actum fieri prout est facti non facit. Aut queris de ipso actu respectu ⁊ ratione sui effectus: ⁊ tunc cum iussus ⁊ mandatum operentur in eo fortius ⁊ potentius effectus debet attribui: vt potentius imprimenti.vt.ff.de sta.ho.l.querit.⁊ de acqui.

a ¶ Verbum videtur.de hoc verbo videtur vide per Soci.consi.xcij.in ci.circa primum dubium suum v.circa tertiam dubitationem circa fi.in prima parte c har.clx.⁊ consi.c.inci.icam baptiste circa prin.ij.col.in d.parte cha.clxvij.

b ¶ Non dicetur equitans occidere. Tu vide de hoc qd notatum in apostil.ad istum.C.ca.l.no.vij.v.⁊ ex his colligebat dominus meus in apostil.in eo.v.

sequi. rerum do. l. quecunq. §. cum in partes. & maxime quia res debet denominari ab eo quod agit in ea per prius non per posterius. ut l. ex placito. C. de rerum permu. & not. glo. & doc. in diversitate vestimentorum pactorum. ff. de pact. l. iuris gentium. §. quinimo. & sic isto casu & respectu possum congrue dicere quod ille qui
a mandat vere facit[a]. s. in effectu. & ita intellige. l. pater ex provincia. ff. de manu. vin. nam cum manumittere sit a manu & potestate dimittere. ut l. manumissiones. ff. de iust. & iur. sequitur quod filius non manumisit. quia in potestate non habuit. sed pater in cuius potestate servus fuit. licet filio mediante qui actum solius facti exercuit. et ibi text. dicit quod pater manumisit sic etiam intelligo. l. iii. §. si procu. ff. quod quisque iur. nam interpretatio iuris iniqui sine speciali mandato non potuit fieri ut nocere possit domino cum ea que inducerent dominum in penam vel in illicitum generali mandato non dicuntur contineri. ut l. procur. §. fina. ff. de condi. inde. Actum vero supplicandi prout in facto consistit procu. facit. sed talem actus supplicandi prout in facto consistit non considerat titulus ille ut patet in. l. ii. §. i. in eod. titu. Et per hunc modum loquitur. l. certe §. i. quam in princi. allegavi. ff. de preca. nam ibi rogatum non actum rogationis not. ideo non procur. sed dominus est qui proprie precario habet. & hec vera nisi verbum adiectum in l. pariter concernat utrunque. & ita si bene ponderetur loquitur text. in preallegato c. mulieres. extra de sen. exco. nam verbum committeret vel committit ibi positum est generale. ut no. per glos. & doc. me. in. l. non dubium. C. de leg. & ibi text. probato comprehendit ex proprio significato utrunque. Quod etiam probat. l. & si amicis. ff. de adul. ubi text. dicit quod colloquio & tractatu committitur adulterium. merito igitur vere committit qui alteri mandat. ut. d. c. mulieres. et hoc plus quod not. quia nec canoniste hoc dicunt nec puto te alias audivisse vel dic secundo quod tex. ibi dicit quod is committit & non declarat qui. Unde dicamus quod mandans delictum committit vere
b committit[b]. s. in. l. vel canonon penam infligentem. non autem idem delictum numero committit nisi interpretative vel tertio secundum Bart. & maxime Cano. Modernos ibi loquitur quia tam ad fomentum peccati ratione cuius Canoniste magis considerant animum quam actum. ut not. per Dyn. in. l. peccatum. extra reg. iur. lib. vi. quasi innuat ibi tex. quod mandans vere delictum committit quantum ad eius animum & effectum sed quantum ad actum exteriorem non vere sed interpretative. ut in regula iuris qui per alium & hec licet in se sint forte vera tamen quantum ad verbi significatum prima magis placet & multum est notanda pro dicen-
19 da in seq. q. ¶ Quero sexto ad declarationem premissorum dictorum an qui fieri mandat comprehendatur sub verbis legis de faciente loquentis. & dicunt doc. aut illa verba. l. sunt in rem scripta: et tunc tam ex proprio significato quam ex mente comprehenditur utrunque. ut. ff. de eo per quem fac. erit. l. i. §. coniuncto rubro quod quidam formaliter fuisse verba edicti dicunt et pro hoc etiam. ff. quod metus cau. l. i. §. animadvertendum. & quod vi aut clam. l. aut qui aliter. §. hec verba. & ibi per Dyn. aut verba sunt in personam scripta: & tunc dicunt doc. quod mandans non comprehenditur ex verbis. ¶ Ego dico latius in hoc secundo membro: quia aut verba. l. disponunt expresse & specifice de utroque & tunc quilibet ex propria regula tenetur & comprehenditur non unius ex regula alterius: et nedum ex significato verborum sed nec etiam ex mente proferentis. ut l. si per alium coniuncta. l. precedenti. in fi. ff. ne quis eum qui in ius vo. est vi exi. & ita debet intelligi. d. l. liber ho. in prin. ff. ad. l. aquil. quia de iubente damnum dari vel fieri erat facta expressa mentio in verbis tertii capitis edicti. ut patet in. eod. tit. l. si servus servum. § tertio capiti. ¶ Aut verba legis expressim de utroque non disponunt: & tunc aut verba legis sunt prolata per verbum commune ad utrunque quale est verbum committit. ut. l. non dubium C. de legi. & tunc si qua lex civilis vel municipalis dicat si quis commiserit adulterium vel homicidium. dico quod ex proprio significato verbi utreque comprehenditur. ut. d. l. non dubium. & ff. de adul. l. & si amicis. & l. nihil. §. fin. & clarius in. d. c. mulieres. extra de sen. exco. ¶ Aut verba personaliter prolata pariter utrunque non concernunt ex ipsorum significato: & tunc michi videtur probabiliter dici posse quod si actus illius de quo queritur finis & effectus seu efficacia vel commodum concernit duntaxat remotum vel mediatum non proximum & immediatum tunc ex proprio significato ex mente declarata ipse mandans comprehendatur ex verbis. l. non ipse immediate faciens. & est ratio quia actus iste solo mediato potest attribui cui absque eius mandato non poterat effectualiter fieri. exempla habes in. l. iii. §. si procura. ff. quod quisque iuris. coniuncta. l. i. §. si e. ti. Item in. l. pater ex provincia. ff. de ma. vin. Item in. l. certe. §. i. ff. de preca. que declara latius ut in precedenti. q. dixi. & procedit hoc nedum in iure civili sed etiam municipali. & ideo si statutum municipale disponeret ut manumittenti servum dentur centum tunc pater non filius qui iussu patris manumisit illud premium reportaret. ut. d. l. pater. Et idem si disponeret quod si quis contra insignem publicum exceptionem opposuerit quam non probaverit solvat decem procur. ex speciali mandato opponens & non probans non

punietur sed dominus: quia eius procura. non probavit. ut. d. §. si procur. Si autem illius actus finis & effectus vel ipse actus tantum si aliud in finem non expectat post se concernere potest ipsum proximum & immediatum agentem & ei soli potest attribui cum absque mandato vel iussu poterat per eum expediri & tunc ex vi verborum mandans non comprehenditur sed interpretative: quia vere non facit ut in precedenti questione dixi. & exemplum habes in. l. aquilia. que punit occidentem cuius verba sunt in personam scripta. ut. ff. ad. l. aql. l. ii. & mandans seu faciens fieri non dicitur occidere sed tamen mortis prebere: ideo non aquilia sed in factum subsidiaria tenetur. ut in eo. tit. l. quacunque. §. occisum. & §. proinde. & in. l. item si obstetrix. in prin. similis in interdicto unde vi. cuius verba sunt in personam scripta. ut. l. i. in princi. ff. de vi & vi ar. & tamen fieri faciens tenetur ex eius
20 mente & sic interpretative. ut in ea. l. §. deiecisse. cum seq. ¶ † Et tunc insurgit dubium in hoc ultimo casu si lex non fuerit civilis sed municipalis: an mandans qui interpretative facere dicitur illa. l. municipali teneatur. & dixit Ia. de are. quod sic ut per eum no. ff. de seq. he. l. si servum. §. admonere. sed Cy. hic in pe. q. dicit quod est inci-
c dens in questione an statuta recipiant[c] interpretationem extensivam quod quando sit hodie plene scripsi in. d. l. h. C. de nova. nam declarati-
21 vam constat quod recipiunt. ut. d. l. h. C. de nova. ¶ † Sed supposi- a
to quod extensivam non recipiant videamus qualiter mandans puniatur. & primo in casu quando statutum disponeret duntaxat sicut ius commune. Secundo quando preter. Tertio quando contrarium. Et quando disponeret id quod ius commune non videtur dubium quod eadem pena puniretur ac si ius municipale disponere cum eadem pena de iure communi imponatur. sed quando statutum disponit preter ius commune: puta quia facit delictum id quod de iure communi est permissum. ut quia punit portantem bladum extra civitatem: & tunc videtur quod mandans nulla pena puniatur: quia non pena statuti cum in verbis eius non comprehendatur cum interpretative solum portare videatur & statutum non recipit interpretationem extensivam & ergo &c. Et quia de iure communi hoc non ist delictum: ideo eo iure videtur quod nulla pena afficiatur. & si sic sequitur absurdum quod mandantis delictum remanebit impunitum contra b
l. ita vulneratus. cum si. ad. l. aquil. & ideo forte Ia. predictus dicebat hanc interpretationem extensivam cadere in statutis. Nec obstare videtur quod dictam interpretationem non facit homo. sed lex generalis que factum ipsum interpretatur fieri a mandante.
22 arg. in aut. & de si. ante do. instru. ita. in princ. ¶ † Sed tenens opinionem contrariam que est communis replicare potest quod licet lex hoc interpretetur non tamen eadem. l. punit. ut patet in. d. l. qua actione. § proinde. et d. l. item si obstetrix. in princ. etiam absurdum non debet dici ex quo statuentes noluerunt punire eum: quia de eo non providerunt. Sed ego credo verius eum extra ordinem puniri per. l. i. ff. de extraor. cri. nam ut dixi. C. in quarto contrario. & ubi factum non est sequutum mandans illicitum in atrocioribus punitur extra ordinem & sequuto facto etiam in levibus punitur pena facientis ubi in. l. potest comprehendi. ergo si. l. illa non potest comprehendi qua ratione facto non sequuto punitur extra ordinem. s. ne mandatum remaneat impunitum eadem ratione & quando facto sequuto non comprehenditur in lege eum dicam extra ordinem puniri ut tantum operetur isto casu mandatum facto sequuto in levibus quantum facto non sequuto in gravibus. ¶ Et ex hoc habeas cautelam ut iudex si vult eadem pena puniat mandantem suo officio & arbitrio sibi a lege concesso nec mireris quod mandans alia pena vel lege puniatur quam faciens: quia simile vides in tutore mandante ut negotia pupillaria gerantur. nam ipse gerere videtur. ut. ff. de neg. gest. l. nam quod servus. in fin. & in. l. tamen gessisse. ff. de admi. tut. & tamen ipse tenetur actione tutele pupillo. & gestore tenetur actioni mandati. ipsi autem qui vere gessit alia actione & lege tenetur quia actio. ne. ge. & d. l. ut. l. iii. in fin. & l. iii. in princ. ff.
23 de ne. ge. & l. si mandatum. C. de ne. ge. ¶ † Tertio casu quando statutum disponit contra legem: ut quia penam mortis convertit in pecuniariam vel econtra. & iste casus videtur multum dubitabilis. nam si mandans lege municipali non comprehendatur sequi videtur quod ubi statutum mitius punit mandans tanquam remanens in iure communi fortius puniatur & econtra ubi gravius faciens puniatur quam ius commune mandans velut remanens in iure communi mitius puniatur quam faciens. & hoc ideo quia lex nova superveniens non corrigit nisi in eo de quo apparet expresse. ut C. de ap. l. precipimus. in fin. cum si. Licet dici posse quod pena extraordinaria de qua proxime dixi locum habeat quia hic non remaneret delictum impunitum sicut in priore casu dixi. Item hic in mandante est provisum de pena ordinaria per ius commune ideo ad extraordinariam non recurrendum. ut. l. in causa. ff. de minno. cum in fi. ¶ In contrarium fortiter facit. Primo absurditas que sequi videtur in casu in quo mandans gravius puniatur quam faciens maxime quia ius civile dixit eos pariter puniri. ut. l. ii. §. divus. & l. senatus. §. i. ff. de iure fis. Secundo quia si pena iuris civilis imponitur mandanti per relationem ad penam mandatarii. ut patet in. d. l. senatus. §. i. sequitur quod nulla ipso iure mandatario est infligenda. nec ulla imposi-

a † Ille qui mandat vere facit. add. de ultra not. hic per bal. versic. ista materia. & Ang. Are. in suo trac. malefi. in gl. d. est mandatore. q. r. et Panor. c. mulieres. nu. v. & ibi posui i addi. ad ipm in versic. committere delictum. extra de senten. excom.

b † Vere committit. Adde de hoc, ultra ea que notavi in ea. l. in apost. ad. estu Barto. in. l. iii. §. si procurator. & ibi plenius Alexan. ff. quod quisque iur. & quod not. in stilo parla. part. iii. articulo. lxxvii. & collecan. ca. sicut dignum. nume. v. versicu. numquid mandans punietur & ibi posui in apostil. in eod. versicul. extra de homi.

c ¶ An statuta recipiant. Adde. l. qui quid astringendi. de verb. ob. quod non recipiunt interpretationem extensivam sed declarativam nisi ab alio statuto caveatur quod procedat de similibus ad similia. bal. l. i. iii. C. de lega. fact. l. de quib. ff. co. titu.

a Quero octauo. Tu vide de hoc Bald. in l. cum mādati. ē. mā. bar. ⁊ doc. l. l. quid
ergo. §. i. ff. de le. i. ⁊ Alex. post Bart. in l. non solum. §. mandato. ff. de iniur.

b Ut principalis an mādās teneat vt principalis an vt auxiliator, adde Bald. hic. x. q.
Bar. l. i. §. si vnus. §. seru⁹. de inin. ⁊ l. l. q serua. §. i. de fur. ⁊ l. l. iij. §. non bominee. ff. vt
bono. rep. Angel. areti. in. l. si quis vtro. ff. de. q. xvi. q.

Utrū delictus. Adde bal. hic et Angelū. l. in vtro ff. de. q. xiij. q. verū mandans ⁊ mandatarius obligētur simul in tempore ⁊ eodē loco.

c Et ex hic terminata fuit. q. dic ꝙ hac qōne vt no. bar. ⁊ ale. i. l. adulter. §. si eo tpe. de adulte. ⁊ in. l. aduersus. de arbi. et not. l. l. ex duobus iij. q. ꝙ de duobus reis. ⁊ in. l. adnuf si §. si. de fideiu.

f Eodē libello, adde bart. in. d. l. athletas. ff. de falsis. bar. bal. i. d. l. maiorib⁹. ē. de his q. vt indi. ⁊ l. l. i. §. si re⁹ vel accu. ⁊ l. cum ꝯomb⁹ ē. q accu. nō poss. itez adō ꝙ simul ꝯdēnari pōt ēt si vn⁹ fuit prius accusatus. Angel. l. suf. vt oēs obe. iudic. prouin.

f Quero qd de nuncio. Tu vide de hec vltra not. hic p Cy. et bald. qō not. idē bal. in l. i. §. ne adit. colū. v. ē. de eodē. tol⁊ lē. vbi alle. Cy. b ⁊ bal. l. l. i. §. incidit. ff. ad turpil. vbi dicit qō nanciꝯ per quē fuit tractatū maleficium puniuntur de quo vide bȝ polit. de marsi. singu. clxxxi. inci mādans fieri homicidiū.

g Aut delictuz. adō soci. ꝯsi. cxxviij. incip. iustissime iudex. ꝟsic. vi. ꝯclusio. in prima pte. chart. xxxiij. vbi hoc idē allegat ⁊ firmat.

ta erit mandanti vt ꝓbat tex. in simil. l. ff. de contrahen. emp. l. si
quis fundum. sed in casu nostro facienti non est imponenda pe⁊
na que a iure ciuili fuerit inuenta: qz per ius municipale est cor⁊
recta. ergo sequitur qō in casu nostro contra mandantem nulla
pena ordinaria est statuta: quia nō a iure municipali: quia ex ver⁊
bis eius non comprehenditur non a iure cōi: quia per correctio⁊
nem pene principalis correcta est ōis pena imponenda per re⁊
lationem ad illam ⁊ inter correlationem habētes vt est mādās
⁊ mādatarius ⁊ maxime cum ipsum factū interpretatur a man⁊
dante gestum. ⁊ pro hoc bene facit in simili. ē. de indi. vidui. l.
si. in princi. ⁊. j. de cupz. et in. d. l. i. li. vi. ⁊ hoc credo verius ⁊ si
sic sequitur qō pena erit arbitraria. Simile vide alias vbi quis
verbis legis non comprehendit ex eo: quia pena illius. l. in eum
irrogari non potest iudex aliam penam arbitratur ⁊ insligit. vt
patet. ff. eo. l. hos accusare. §. omnibus. ⁊ in casu nostro non ma⁊
le imo bene faciet iudex si in arbitrando penā exemplum sumat
a iure ciuili vt similem arbitret ei quā ius municipale ei impo⁊
nit vt in precedenti dixi. Ad rationes in oppositum factas non
expedit aliter rñdere: cum per rōnes pro ista parte factas illi respō
sum est predicta quotidiana perlegendo not. qz alias non cre⁊
24 do te clarius audiuisse. ✝ Quero. vij. vnde obligatio mandā⁊
tis ⁊ iubentis oriat in delictis ⁊ quantum est inter mandantem
⁊ mandatarium non creditur qui a inter eos nulla oritur vt dixi
ē. eod. in scdo Jrio: sed qñ inter mandantem ⁊ eum in cuius per
niciem mādatur vel rem publicam que ledi dicit. ⁊ dicit bar. in
l. non solum. §. si mandato. ff. de iniur. quod nascitur ex facto se⁊
quuto sed ꝑpter mādatū. ⁊ probat Primo qz mādās in contra
ctibus obligatur ex cōtractu quem mādauit fieri. ergo ⁊ idem ex
delicto qō quis mandauit cōmitti. antecedens ptz in. l. i. in fin.
ff. de cōtrahē. emp. ⁊ l. si qs ꝓhibuerit. ff. de publi. ⁊ l. naturalis
§. pe. de prescrip. ver. ꝯñtia pz: qz de ꝯtractibus ad delicta est ar
gumentatio bona. ff. de iudi. l. omnem. ⁊. ff. de custo. ⁊ exhi. re. l.
j. ad fin. ⁊ not. ē. vbi de crimine agi oportet. aut. qua in prouin⁊
cia. Scdo induxit pro casu. ff. de fur. l. qui seruo. ⁊. l. si quis vxo⁊
ris. §. neq̄ verbo. Tertio autoritatem gloss. ff. de ser. corrup. l. i.
§. persuadere. ⁊ insti. de obli. que ex delic. §. ope. accedat etiam
qō no. per glo. in. l. qui. ē. ad. l. iuli. de vi. ⁊ qō. j. dicam de ratum
habēte. Sed harum rationum prima melior cum de persua⁊
dente ⁊ opem prestante in pluribus sit diuersitas ad mandan⁊
tem tñ mihi latius videtur vt dicamus ex dictis in priori qōne
colligi pōt videlicet qō mandans interdum obligatur ex man⁊
dato vel proprius ex delicto mandati facto non sequuto. vt. ē.
in quarto Jrio dixi. Interdum obligat ex facto sequuto ꝑpter
mandatū qō est indubitanter qñ ipse vere agere dicit vt in exem
plis in proxima precedenti qōne positis. Interdum etiam obli
gatur ex facto sequuto ꝑpter precedens mandatū qñ interpre⁊
tatiue facere dicit ⁊ in verbis eiusdē legis cōprehendere dicitur
cuius exemplū habes in precedenti questione. Sed si ex verbis
l. non comprehenditur. vt in proxima qōne dixi in. l. municipa
li, est magis dubium qz cum puniatur extra ordinem si factum
non esset sequutum vt ibi dixi ⁊ facto non sequuto obligatur ex
mandato. ergo ⁊ nunc idem vt cum non obligetur vt faciens.
⁊ sic videret dicēdū qō obligaret isto casu ex mandato ꝑpter de⁊
ctum tñ sequutum grauius puniretur. In cōtrarium facit qz
interpretatiue facere videt. l. z talis interpretatio non cadit in sta⁊
tuto. ⁊ sic ex facto sequuto interpretatiue gesto ipse puniatur
extra ordinem. ⁊ hoc credo tutius ar. eorum que dixi in si. proxi
ma questione. ⁊ sunt ista vtilia ⁊ necessaria propter id quod dixi
in. viij. questione. ⁊ etiam vt sciatur an tps ⁊ locus mandati vel
facti sequuti debeat apponi i libello de cuius materia habes in
l. libellorum. ff. eod. ⁊ dicetur. j. eod. l. pe. e hoc vltimo membro
crederem facere caute dictatorem libelli vt tps mandati et fa⁊
cti sequuti ⁊ locum apponat ne in varietatē opinionū incidat.
25 Quero. viij.[a] ad declarationem textus ⁊ materie an facto se⁊
a quuto mandans dicetur ⁊ punietur vt principalis[b] an vt opem
b prestans ⁊ sic mandatarius dicatur principalis Cynus format
istam questionem hic ⁊ allegat multa non necessaria ad titulus
questionis ⁊ finaliter decidit vt statim patebit. Tamen la⁊
tius dic quod in casibus in quibus vterq̄ vere facit vterque est
principalis. In casib⁹ autem in quibus mandans vere proprie
agit ⁊ mandatarius duntaxat ministerium prebet: tunc man⁊
dans est principalis. qñ autem vnus vere alter interpretatiue
quod qñ hoc sit habuisti. ē. in qō. v. Isto casu dic aut tu queris
quis fuerit autor vel promotor huius delicti. ⁊ dic quod man⁊
dator. vt. ff. de nora. l. iij. aut queris quis sit principalis. i. a quo
principium ⁊ originem traxit ⁊ dic quod a mandatore. ff. de ser,

cor. l. in hoc iudicium. Aut queris quis sit principalis in perpe
tratione facti: ⁊ tunc sume verba Cyni dicentis quod principa⁊
lis est mandatarius vt hic. sed non propterea debemus dicere
quod mandans sit accessorius: vt eius obligatio accedat obli⁊
gationi facientis sicut alias dicitur in reo ⁊ fideiussore: quia hoc
esset male dictum cum ipse interpretatiue dicatur facere: et sic est
eque principalis in obligatione. hinc est quod facto sequuto
obligatur propter mandatum vt hic in princip. huius. q. dixi
nec pena huius liberat alium. vt. ff. de iur. om. iu. lege si quis id
quod. §. fin. cum. l. seq. accessorius autem isto respectu dici po⁊
test: quia tunc diceretur interpretatiue facere nisi mandatarius
fecisset ⁊ sic factum accedit facto non obligatio obligationi.
26 ✝ Quero. ix. vtrum delictum[c] mandantis ⁊ mandatarij sit
c vnum ⁊ idem. ⁊ hanc questionem tangit hic Cynus ⁊ plenius. j.
si re. vel ac. mor. fue. l. i. ⁊ arguit quod non. vt. l. probatur dum di⁊
citur mandator: eū ex sua persona conueniendum. In con⁊
trarium facit. quia ex omni gestu vel facto resultat vnus effectus
scilicet homicidium vnum. ergo ⁊c. argu. ff. ad legem aquil. l. il⁊
lud. §. si. item quia vtriusque est eadem pena. ergo ⁊c. Omis⁊
sis verbis Cyni credo dicendum esse quod potest dici idem cum
alio tripliciter specie genere vel numero vt inquit porphyrius
li. vi. c. i. vers. idem dicitur ⁊c. Primo modo ⁊ secundo delictuz
vtriusq̄ potest dici idem: quia sub eodem genere ⁊ sub eadem
specie. Tertio modo non sunt idem qz non nomine vel diffinitio⁊
ne vel accidente nec proprio attēta predictis autoris sententia
qō etiam aliter probabitur qz quot sunt persone delinquētes tot
sunt obligationes. vt. ff. de iniur. l. si plures. ⁊ de iu. om. iudi. l. si
quis id quod. §. si. cum. l. se. ⁊ probatur hic dum text. dicit man⁊
27 datū ex persona sua conueniri. ✝ Possumus ꝓbabiliter di⁊
cere qō obligatiōes sunt diuerse numero: quia ⁊ persone numero
sunt diuerse. Sed qz obligatiōes ille oriunt ex eodem facto ⁊ de
eodē facto puniet vterq̄ vt dixi. ē. vij. q. ideo illo respectu dico
idem delictum nomine ⁊ diffinitione ⁊ per consequens numero
licet qualitate diuersum. ⁊ pro hoc accedant rationes superius
28 allegate ⁊ autoritas glo quam allegaui. ē. in. vij. q. Et ex his
d terminata fuit questio[d]. Statuto cauetur vt si quis fuerit dāna⁊
tus de aliquo delicto ex quo pena mortis sit sequuta quod de eo⁊
dem delicto alius non poterit accusari vel contra eum inquiri
nisi accusatio vel inquisitio prius fuisset incohata et dubitari
2 potest an punito mandatario de homicidio possit postea accu⁊
satio vel inquisitio fieri de mandante ⁊ determinatum fuit quod
non possit: quia de eodem facto veniebat puniendus licet pro⁊
pter mandatum ⁊ sic propter qualitatem diuersam quod teneo
menti. et pro ista diuersitate identitatis generis vel speciei vel
numeri habes gloss. in. l. i. in princip. ff. si pars here. pet. potuit
tñ considerare Cyn. titulum qōnis quo ad alium intellectum vi⁊
delicet an sit idem quia vtriusq̄ obligatio oriatur ex eodem fa⁊
29 cto. ⁊ tunc rñ. vt in. vij. q. dixi. ē. ✝ Quero. x. vtrum mandans
e ⁊ mandatarius eodem libello[e] possint accusari. ⁊ sine allegatio⁊
nibus superfluis respondeo qō vbi ex eodem facto veniunt pu⁊
niendi ⁊ eadem lege ⁊ pena: tunc eodem libello poterunt accusa⁊
ri. et pro hoc accedat. l. i. j. si reus vel ac. mor. fue. et. ff. de fal. l.
athletas. ⁊. ff. de adul. l. nihil. ⁊ ad turpil. l. i. §. incidit. ⁊ de iniur.
l. non solum. in princ. ⁊. §. si mandato. facit quod not. in. l. qui de
crimine. cum materia sua. j. e. t. ⁊. ff. ad. l. aquil. l. item mela. § si plu⁊
res. nam ibi oēs interpretatiue dicūr occidisse: lz vere vnus tantū
occiderit ⁊ oēs vno libello accusant. Si autem ex diuerso facto
⁊ diuersa lege ⁊ pena veniunt puniendi: tunc dico eos non pos⁊
se accusari in eodem libello. argu. eorum que no. Cy. per Fran.
Accur. in. d. l. cum his que ibi dicam. qñ aut diuersa lege ⁊ pena
30 vel facto obligentur vide qō dixi. ē. in. v. q. in fin. ⁊ in. vi. ✝ Ex il⁊
f so de mādāte an ⁊ qōo puniat quero qd de nuncio[f] qui manda⁊
tū nunc aut mādatario: an teneat mādato sequuto. ⁊ vr qō nō.
vt. ff. qō vi aut clam. l. aut qui aliter. §. pe. In ꝯtrariū facit quia pre
stare vr opem. ⁊ sic vt opem prestans dz teneri. institut de obli⁊
ga. ex delic. §. ope. dic sm Pe. ⁊ Cy. aut delictum est leue: ⁊ tunc
nuncius excusatur: sed cum mandante agitur. vt. d. §. pe. aut est
atrox ⁊ non excusatur: sed cum mandante agitur. vt. d. §. ope. et
pro hoc bñ facit. ff. ad turpil. l. i. §. incidit. vbi Barto. dicit idez
facit et. l. si ego. ff. qō vi aut clam. sed qua pena opem prestans
puniatur tangitur per Cy. j. de agge. ni. non rumpen. l. i. ⁊ ego
dicam. j. de rap. virg. l. i. vbi tex. dicit. Nunc quero de ratum
hñte circa cuius materiā formabo quinq̄ qōnes. Prima an ⁊ qō
ratū hñs teneatur. Scda an quodlibet delictum possit haberi
ratum. Tertia an ratum hñs puniatur vt faciens. Quarta qōo
cognoscatur qō faciens noie ratum habētis fecerit. Quinta an
ratū habēs immediate ex rati habitatione obligetur aut ex ma⁊
31 leficio commisso. ✝ Circa primam. q. glo. ff. de vi ⁊ vi ar. l. i. §.
g quoties. ver. sed ⁊ si quis. distinguit aut delictum[g] non est com⁊
missum noie ratum hñtis ⁊ non tenetur. si nomine ratum hñtis
tunc distingue aut ratū habet factum ⁊ taliter factum: qz noie
ratum hñtis. ⁊ tenetur in. d. §. quoties. aut habet ratum factum
sed non

sed non taliter factum: qz non tamquam eius noie factum ⁊ non te
netur. Quod aut factum possit haberi ratum ⁊ eius qualitas re
probari habes text. ff. arbi. tutel. l. interdicte. ⁊ no. in. l. pompo
nius scribit. ff. de nego. ge. In dubio aut an ratum hendo factum
videatur ratum habere vt suo noie gestum ex quo sic fuisse factum
non tangit glo. sed docto. dicunt qd sic. arg. d. §. quoties. versic.
sed ⁊ si quis qd satis credo qz hoc est proprium ratihabitionis:
cum non suo noie gestum ratum haberi non possit. vt. ff. de pact.
l. si seruus. Ad hanc distinctionem quantum est in primis duobus
membris facit tex. ad literam in. c. cum quis extra de sent. excom.
li. vi. ¶ Sed contra primum membrum opponit Pet. de. l. i. §.
si ratum. ff. quod iussu. ⁊ de. l. si fundus. §. i. ⁊ ff. de pign. In qui
bus apparet qd ratum hns non suo noie gestum sibi preiudicat
cui respondit ipse qd illud procedit qn gestum non sortitur ple
num effectum sm intentionem agentium nisi ratum habeatur. se
cus vbi gestum iam est sortitum plenum effectum. vt est videre in
delicto commisso. nam tunc ratum habens non suo nomine ge
stum sibi non preiudicat. aliter respondet Bar. s. qd sibi preiudi
cat vt non possit venire contra id qd ratum habuit. vt. d. l. si fundus.
⁊. ff. de rei ven. l. mater. sed non preiudicat sibi vt possit conueni
re obligationi descendente ex negotio quod ratum habuit. ideo
ex contractu matris non potest conueniri filius. vt. d. l. mater. nec
posset conueniri pignoratitia actione. vt. d. l. si fundus. sed am
bobus casibus sibi preiudicat in vendicatione rei sue sic ⁊ hec ra
tum habens non tenebitur obligatione descendente ex delicto
c non suo noie gesto. ¶ † Quero scdo an quodlibet delictum ge
stum alterius noie possit haberi ratum. ⁊ glo. in. d. § quoties. vers.
sed ⁊ si quis. dicit qd si propter delictum carnis: qz per alium fie
ri nō potest. arg. ff. de cadu. tol. l. i. §. ne autem. ⁊ hoc etiam tenet Dy.
⁊ Jo. an. in. c. ratihabitionem. extra de regu. iur. lib. vi. Sed Cy.
post Pe. ff. ad macedo. l. si. in. q. §. dicit qd delictum carnis pōt
ratum haberi: quia si hoc esset in adulterio idem esset in quoli
bet crimine cum factum vnius non sit factum alterius. ff. de con
di. inde. l. si non fortem. §. libertus. ⁊ de prescrip. versicu. l. si ope
ras. sed alia de cā pōt haberi rata. vt. d. §. quoties. versic. sed. et
si quis. qui indistincte loquitur. ⁊ glo. fateri vr dum solum deli
ctum carnis excipit ergo ⁊c. Secundo quod sicut in aliis crimi
nibus pōt geri iniuria per alterum ita si in isto. vt. ff. de adulte. l.
l. ⁊ si amicis. ⁊. l. qui domum. ⁊ hoc idem scribit Barto. in. d. §.
quoties. sed in. l. sed si vnus. §. seruus meus. ff. de iniu. saluat glo.
intelligendo illam vt per ratihabitionem quis non dicatur fa
cere adulterium vere sed interpretatiue sicut mandans interpre
tatiue facere dicitur. vt dixi. ff. l. iij. ⁊. v. questione. ¶ Sz ego cre
do quod gloss. non habuit illam intellectum: sed velit quod no
mine alieno non possit committi: cum semper fiat proprie libidi
nis explicande ⁊ implende causa ⁊ per consequens ratum habe
ri non possit. ⁊ ideo videtur dicendum. aut qui alieno nomine as
serit se fornicasse fatetur libidinis sue ⁊ cōcupiscentie causa prin
cipaliter motum esse. ⁊ tunc primeuis verbis non attentis: sed at
tenta libidine ⁊ concupiscentia qua principaliter egit dicamus
quod ratum haberi non possit vt ratum habens puniatur. aut
non causa proprie libidinis ⁊ concupiscentie principaliter egit.
sed vt maritum vituperaret ⁊ iniuriam inferret ei mediante vxo
ris fornicatione ⁊ forte in satisfactionem et recompensationem
alicuius iniurie illate ei cuius nomine fatetur se facere: et tunc
procedit dictum doctorem. Petrus Cynus et Bartolus cogi
tabis tamen propter ea que statim in sequenti questione subijciam.
33 ¶ † Et ex predictis tamen collige quod predictorum doctorum
opi. est quod delicta possint haberi rata vt ratum habens punia
tur ac si mandasset ⁊ qua puniatur. dixi. ff. in quinta questione.
¶ Sed contra istum multum dubito: quia tex. videtur probare
contrarium. vt. ff. de fur. l. si vendidero. §. si titius. vbi falsus pro
curat. scienter indebitum recipiens committi furtum ⁊ tenetur
furti et condictione furtiua. vt ibi et. l. falsus ff. de fur. et si is cu
ius nomine recipit ratum habeat ipse tenetur condictione inde
biti non pena furti vt dicto. §. si titius. ⁊ tamen si mandasset vi
detur quod furti tenetur. quia sciens indebitum reciperet. vt. ff. de
fur. l. falsus in principio ⁊. l. qui seruo. §. item placuit. ⁊. ff. de cō
di. fur. l. quoniam. facit. l. ⁊ si quis seruo. ff. de fur. Sed respondē
ri potest quod si mandatum habuisset furtum non commisisset
is qui indebitum exigisset ⁊ ideo nec qui mandasset tenetur furti
sed indebiti. vt. ff. de condictione indebiti. l. si procu. §. sed celsus.
de condi. ob cau. l. si procuratori. ⁊ sic ratihabitio operetur id qd
mādatū respectu habentis ratum. ⁊ per oppositum non obstat. d. l. qui
seruo. nec. l. is qui opē. in eo. titu. qz in casu spāle. vt ibi no. ¶ Sed
replicari pōt qd ratio procedit procuratore ignorante indebi
tum esse sed eo sciente vr qd furtum committat. vt. ff. de fur. l. et
licet non habeat animum sibi lucrādi sufficit quod habeat alte
ri: qz mandanti. vt. ff. de fur. l. si quis preferendum. vt not. Jaco.
de are. in. d. l. i. ff. de fur. ¶ Ego vt ista euaderem ⁊ etiam quan
dam iniquitatem que videtur insurgere si ratū habens puniatur
ac si mandasset cum mandans sit autor ⁊ promotor huius ma

leficij: ideo merito debet puniri. sed ratum hns non est promo
tor. id non saltem sit puniendus. cum pene debeant commen
surari delicto. vt. ff. de penis. l. sancimus. ⁊ extra de homi. c. sicut
dignum. ¶ Cogitabam dicere qd in maleficijs in quibus agit
a ad rei persecutionem vel interesse ratum hns obligetur^a ad in
teresse sed non in penis. vt. §. si titius. vel aliter: quia interdum
ratihabitio tendit ad extinguendum locum habet. § si titius.
interdum ad augendum ⁊ roborandum delictum: ⁊ tunc etiam
in penis retrotrahitur. sed replicari potest quod in vno casu. d.
§. si titius. ratihabitio extinguit seu euanescere facit ac. furti in
penam procu. qn pecunia erat debita non qn pecunia erat inde
bita vt in primo casu ibi patet vel quod puto verius ibi ratum
hns erat bone fidei putans debitum: sic alias si sciret indebitum
esse non video quare non teneatur furti sicut si ipse sciens accepis
set. vt. d. l. falsus. in prin. Supposito igit qd quantum ad penales
obligationes reales vel personales ratū hns teneat si suo noie
34 sit gestum. ¶ Quero quō sciatur quod suo noie sit gestum. i. an
sit necesse qz in ipso actu gestionis ipse asserat se facere nomine
illius sicut in contractibus cum vendit quis rem alienam nomine dñi
vel debitum exigit noie creditoris. vt. ff. de ne. ge. l. si pupilli. §.
item queritur. ⁊ vr quod sic arguendo de contractibus ad delicta. ff.
de iudi. l. oēm. ⁊ de custo. ⁊ exhi. re. l. ij. ad fin hoc etiam vr probari
in. d. l. i. §. quoties. ff. de vi ⁊ vi ar. nam cum ibi facit differentiam in
ter verum ⁊ falsum procuratorem. ⁊ qn falsus est cum solum con
ueniendum dicit. sequitur cum alias sciri non possit an vt procur.
deiecerit necne. ⁊ si an falsus fuerit vel verus quod in ipsa deie
ctione dicebat se facere ex mandato talis persone cum proprio
35 noie facere posset. ¶ † Quero an ratum hns obligetur imme
diate ex ratihabitione an ex maleficio commisso. sed propter rati
habitionem. Et breuiter rn. quod ex maleficio commisso pp tn
ratihabitionem. quod pz qz interdictum cātur ex violenta deie
ctione. vt. ff. de vi ⁊ vi arma. l. i. in princ. ⁊ ratum hns illam deie
ctionem tenet illo interdicto. vt. d. §. quoties. versic. sed ⁊ si quis.
interpretatiue: qz deiecisse vr vt ibi dicit text. non obstat qd not.
glo. in. l. mater ff. de rei ven. ⁊. l. si pecuniam. ff. de ne. ge. ⁊ Dyn.
in. c. ratihabitio. de reg. iur. li. vi. qz ille gl que per Pet. ⁊ Mo
der. aliquos reprobantur supposito qd vere sint loquuntur de
obligatione que alias oritur inter gerentem ⁊ ratum hntem nō
de ea que oritur inter ratum hntem et eum in cuius perniciem ge
ritur. ⁊ pro hoc etiam facit: quis sic est in mādāte. vt dixi in vi. q
6 cui ratum hns equiparatur. vt. d. versi. sed. ⁊ si quis. ¶ † Modo
veniamus ad conductorem. i. ad eum qui pecuniam dedit alte
ri: vt homicidium vel aliud maleficium committeret quem lex
conductorem appellat. ff. de iniur. l. non solum. §. si mandato.
an idem in eis disponatur quod de mandate ⁊ mādatario dixi.
⁊ dic qd sic. vt probat. d. §. si mandato. Et est rō: qz licet pecunia
detur tñ mandat qui dat: lz pecunia data vel non data non ob
ligetur ex mandato nec ex locato vel alia obligatione: quia res
est turpis ⁊ a iure improbata. vt. ff. ma. l. si vero non remunerandi.
di. §. rei turpis. ⁊ de fideiuss. l. si a reo. §. fina. ⁊ ideo dico istum pe
cuniam dantem obligari ex maleficio postea sequuto vt in man
datore dixi. Et probo per simile: quia is qui pecuniam alicui dat
vt eius nomine cū tertio contrahat obligatur ex contractu postea se
quuto ei cum quo contrahit is qui pecuniam recipit. vt. ff. de prescrip.
ver. l. naturalis. §. pe. Veruntamen vt inquiunt doc. ⁊ Bart. deli
ctum censetur in vtroque ipsorum atrocius quam si pecunia non
interuenisset. ⁊ ideo pena potest augeri. ⁊ pro hoc facit l. aut facta
ff. de pe. ⁊ vr casus extra de homi. c. i. li. vi. vbi assassini grauius
puniuntur ⁊ assassini vocantur vulgo qui pecunia recepta vel
promissa homicidia committunt ⁊ interpretatio vulgi est atten
denda. vt. ff. de fun. instru. l. cum de lanionis. §. asinam. ⁊ de sup
pellec. le. l. labeo. sic etiam videmus qd iudex corruptus pecunia
magis delinquit quam si gratia: qz in primo casu sententia est ipso
iure nulla. vt. ff. qn prouo. non est ne. l. venales. Secundo casu
valet. lz rescindatur si petatur. vt. ff. ad trebel. l. seruo inuito. §.
cum pretor. ¶ Ulterius potest queri ⁊ erit quinta questio prin
cipalis quid de eo qui opem prestat siue verbo vt in persuaden
do siue opere ⁊ facto. ⁊ quia hec non sunt proprie de nostra mate
ria sed. l. vnice. ff. de rap. vir. ideo remitto ad ea que ibi dicam.
¶ Ultimo potest queri quid de eo qui nihil commisit in facien
do sed tantum in negligendo: quia sciens delictum committen
dum non propalauit. ⁊ de hoc remitto ad ea que scribā. ff. ad. l. iul.
ma. l. quis. vbi cadit. ⁊ hec sufficiant de presenti repetitione com
pilata per me Bartho. de Salr.

1 ¶ Absens potest de pena capitali accusari. ⁊ nu. 3. ⁊. 4.
2 Oppressus iniuste a iudice superiorem debet adire.
3 Accusatos qualiter requiri ⁊ citari debeat. ⁊ nu. seq.
10 Accusator in quolibet termino cōparere debet rei cōtumaciam
accusaturus.
11 Citatus nuncio literas commissionis non ostēdenti credere non
cogitur.
2 Nuncio referēti qn debeat a iudice credi. ⁊ nu. seq.

a ↝ Ratū hns obli
get. ⁊ vide de B
bar. in. l. honor. ff.
nu. ij. vñ. ij. oppo
no. ⁊ qd ibi posui
in apostil. in c. ra
tihabitionē. ff reg
ratā habe. collec.
c. i. nu. xlvij. et ibi
posui in addit. in
c. cōparatas māda
to. extra. de re. iur.
⁊ qd no. Dy. l. reg.
ratihabitio. ⁊ in
reg. ratā. ⁊ vtro
bique posui in apo
stil. de regu. iuris
lib. vi.

14 Litis contestatio an requiratur quando pena relegationis im-
ponitur.
15 Reo se absentante post litis contesta. an possit ad diffinitiuā pro
cedi. z nu. seq.

a ¶ Absentē. vide Bart. in. l. ij. ff. e. z in. l. quidā cōsu-lebat, de re iudica ta.

b ~ Quātū ad vī annotatiōis bo-norū. Tu dic qd hodie hec forma annotationis nō est in vsu sʒ illius loco successit ban num. vt plene per Bal. hic z not. in l. ij. ff. de req. reis

Absentem.

[a] Diuidit in duas partes. pri-
mo dictum in genere. scdo ex
1 eo infert ad speciem. scda ibi: z ideo. ¶ Casus. ¶ Cō
tra absentem capitaliter accusatum potest procedi
vsqꝫ ad annotationem bonorum z nō vltra. ideo nōtʒ snīa super
principali lata z p superiorē reuocatur quatenus de facto pro-
2 cessum fuit. h. d. Not. tria que habes in summario. ¶ † Et ex vl
timo collige qd oppressus ɔtra iura ab aliquo iudice vel officia
li pōt superiorem adire z eius officium implorare vt id in quo
est oppressus per eum reformetur in melius de oppressione ve-
ro priuatorum dicam. j. eo. l. et quidem. Item nota quod prefe-
ctus ptorio maior est preside. z ideo cognoscit de illius iniqui-
tate. an autem ipsemet possit de sua iniquitate cognoscere dixi
3 ā. eo. l. accusatoribus in fi. ¶ † Op. qd absens possit de pena ca-
pitali accusari. vt. l. absentem. §. i. ff. de penis. Sold. vt in prima
gl. quia ibi de capitali cuius pena est relegatio vel infra hic ma
ior quia metalli vt hic patet in text. diuersimode enim sumitur
4 crimen capitale. vt dixi. ff. eo. l. reos. in prin. ¶ † Opp. ij qd etiā
de crimine capitali supra relegationem absens possit accusari.
vt. j. ti. i. l. ij. §. ex longinquo. Sol. vt in glo. ij. videlicet qd accusa
tur. i. accusatio ɔtra eum recipitur vt ibi: sed nō proceditur nisi
quo ad annotationem bonorum vt hic. z sic potius concordant
¶ Op. iij. qd imo procedat ad diffinitiuam. vt. j. de pe. l. ne diu.
Sol. vt in ea. glo. in fi. qd ibi speciale in odium apparitorum vt
in contrario not. z aliū casum specialem habes. ff. ad. l. corne.
de sica. l. lex cornelia. § constitutum. z hodie tertium in extraua-
ganti quam imperator fecit pisis que incipit ad reprimendum
zc. ¶ Oppo. iiij. quod imo indistincte ad diffinitiuam possit
procedi vt hac. l. ij. responso. ibi cui nunqꝫ denunciatum fuit zc.
Solu. vt in glo. super verbo denunciatum fuit. vt ibi subaudia-
5 tur maxime: quia ad maiorem exaggerationem dicit. ¶ † Que-
ro primo qualiter accusatus sit requirendus. Rū. vt in glossa. ij.
vꝫ qd eodem modo quo in ciuilibus. z remittit ad not. in. l. iij.
ā. ti. j. z ibi glo. vult qd dentur tria interualla quorum quodlibet
sit. xxx. dierum sed illa in accusatore loquitur nos in accusato. et
hec glo. caute loquitur prim in nobe dicit sicut in ciuilibus. et
idem dicit in gl. pe. ā. eo. l. accusatoribus. sed in ciuilibus est du
bium an interualla decem dierum in reo sint aucta ad. xxx. dies.
pam alleg. quod non per. l. precipimus. ā. de appel. Jo. quod sic
per. l. non debet actori. de reg. iur. z hec not. glossa. in auc. qui se-
mel. ā. qūo z qn iud. z hanc opi. Jo. tenet glo. in. l. consentaneū.
in eo. ti. z hanc teneo que etiā est cōis. nec etiam ob. ratio oldr.
quia non est correctio hominis sed legis volentis actori conce-
di z reo denegari. vt. d. l. non debet. z dixi in simili in. l. iij. ā. tit.
j. quia reo in dilationibus lex magis fauet. vt. ff. de fer. z dila. l.
fi. ¶ Non obstat replicatio quam facit Jac. but. qui tenet com
cōtra. dicens qd in actore est diuersa ratio: qꝛ lite nō contesta.
proceditur contra eum ad diffinitiuam vt dicta auc. qui semel.
quod non est in reo in ciuilibus. nam defendendo Respon. pri-
mo per interemptionem qd illa fuerit ratio dandi maiorem di-
lationem qd patet: quia etiam lit. conte. eadem interualla. xxx.
dierum eidem dari debent vt patet in dicta auc. qui semel. ibi
quod vel locum habet z si lis cepta nō sit. nam attenta copula
ibi posita z si lis cepta zc patet qd lite cepta vel nō dantur illa in
terualla sic z alias stat implicatiue. ff. sol. ma. l. i. hoc etiā patet
quia si citatus veniat z litem contestetur z iteratio se absentet si-
milia interualla dentur vt in ver. his quoqꝫ. ¶ Item non ob-
stat alia diuersitas quam ipse assignat videlicet quod actor ex
contumacia scda cadit a iure suo vt ibi in fi. quod non est in reo.
vt ibi not. quia non sequitur propter contumaciam cadit a iure
suo: ergo maiora dantur interualla: quia consequentia est falli-
bilis z nō necessaria: ergo non bona. vt. l. non ob hoc. ā. vnde co
gna. cum simi. Fallibilitas consequentie patet: quia interualla
dantur. xxx. dierum. z si contumax sit non cadit a iure suo. sed ad
perquisitionem veritatis proceditur vt ibi. in ver. qui si sit vo-
catus. z sic cadentia quam facit a iure suo non est causa minoris
dilationis cum in casu non cadentie similis dilatio detur. Pre
terea cum ex dilatione insurgat contumacia et ex contumacia a
iure suo cadentia z vltimum causetur a primo non debemus di
cere contra primum causari ab vltimo: quia esset ordo retrogra
dus z impossibilis. Ex predictis igitur patet quod opin. Jo. z
6 gloss. in. d. autenti. qui semel. est vera in ciuilibus. ¶ † Ex quo cō
clude declarationem huius videlicet in criminalibus reus re-
quiritur per edicta pro singulis interualla. xxx. dierum haben-
tia et edictorum ampliatio facta fuit vt non possent citati alle-
gare ignorantiam propter temporis breuitatem. et eadem ra-
tione fuerunt inuenta edicta voce preconis reiecta. vt. d. auc. qui
semel. nec predictis ob. l. inter accusatorez. ff. de publi. iudi. quia

c ¶ An citat⁹. Ad de specu. de cita. ver. v. rum aūt in §. sequit videre. et ibidē Bal. in ad di. in versi. vtrum citatus.

d ~ Teneat crede re nūcio. Tu vide de hoc Saly. l. i. l. tres denūciatio-nes. in. iiij. versi. sʒ an credat nun-cio z ibi posui in apostil. ad ipsum in eo. versi. ā. quo modo z qñ iudex quod facit ad ea que hic dicunt ne. seq. versicu. quem scito.

respondeo vt plene scripsi. ā. eo. l. ij. ¶ † Quero. ij. quia hec edi
cta non sunt in vsu: sed fiunt citationes per nuncios: an sufficiat
ipsum citari ad domum sicut in ciuilibus sufficit. vt not. doct. in
in. l. ea que. ā. quomodo z quando iudex. Et videtur Joan. and.
post Specu. dicere quod non in titu. de accu. §. i. versic. sed nun-
quid sufficit. dicunt enim eum citandum in loco vbi existit. hic di
cunt statutum fuisse vt iudex causam scribat alteri iudici in cu-
ius territorio existit vt reo notum faciat. vt patet. ff. de rei vendi.
8 l. i. §. i. z. j. titu. i. l. ij. ¶ † Ego puto verius dicendum qd quātum
b ad vim annotationis bonorum [b] sufficiat eum citari ad domum
vel quemcunqꝫ alium locum: ita quod verisimiliter ad notitiam
eius peruenire possit: quia per edicta hoc erat et eo legitimis di
lationibus transactis non comparente bona eius debent scri-
bi z annotari z post annotationem iudex debet diligenter in-
quirere locum vbi reus existit z per iudicem illius loci debet ei
facere nunciari quomodo ipse est accusatus et quomodo ipse est
citatus legitime. z quia non comparuit eius bona sunt annota-
ta. Unde si vult bona annotata recuperare z impedire ne publi
centur in fiscum compareat infra annum. z hanc practicam po-
nit tex. in. l. i. §. i. ff. de requi. re. et probatur. j. de adult. autenti.
si vero. et si iudex nesciret in quo loco existeret sufficeret vt de an
notatione fieret publicum edictum: ita quod ei per quemcunqꝫ
posset innotescere. vt. d. §. i. z eo infra annum comparente recu-
perabit bona: quando iste annus incipit currere: dicam. j. de
requi. re. in. l. ij. ¶ Quero tertio an in schedula citationis debe-
at interseri tenor accusationis vel denunciationis vel inquisitio
nis. et licet in ciuilib⁹ sit questio satis prolixa et varie sint opi.
vt per Cyn. not. in auc. offeratur. ā. de lit. contest. tamen in cri-
minalibus non est necesse sed sufficit eum citari vt veniat respon
surus cuidam accusationi vel inquisitioni de eo facte. vt proba-
tur. j. titul. i. l. ij. ver. qui postea. z extra de accusa. c. licet in beato
Petro. et hoc est vtilitatis causa permissum ne rei scientes cri-
9 men de quo sint accusati fugā arripiant. ¶ † Prouident tamē
iudices Moderni: qꝛ informatione prius a testibus habita si-
ne aliqua citatione verbali mittūt ad capiendū reum si crimē sit
tale cuius pena sit corporis afflictiua ne verbali citatione pre-
cedente arriperet fugam conscius de crimine. z videt hec practi
10 ca approbari. j. tit. i. in. l. ij. vt ibi dicam. ¶ † Quero quarto an
in quolibet termino accusator debeat cōparere ad contumaciam
rei accusandā. z dic qd sic qꝛ sic est in ciuilib⁹. vt. ā. de iudi. l. pro
perādum. in. §. z si quidem. ad quorum instar proceditur in cri-
minalibus. vt. l. absentem. §. i. ff. de pe. nisi aliud inducat consue-
11 tudo. ¶ † Quero. v. an citatus [c] teneatur credere nuncio [d] dic qd
c non nisi literas commissionis ostendat. argu. l. fin. j. de exhi. re. z
d ā. de man. prin. l. i. z. j. de iure fis. in. l. prohibitum. lib. x. z si nun-
cius esset delegati: adhuc esset necesse secum portare literā dele-
gationis seu earum copiam vt sic citatus cognoscat citantē esse
iudicē esse. vt auc. qui semel. in prin. ā. quomodo z quando iudex
z auc. qd fieri. ā. de dila. z pro ambobus pdictis facit: qꝛ simpli
citer verbo nuncij non debet credi. ff. depos. l. si quis infitiatus. in
prin. z de fur. z. l. si quis vxori. in. §. apud labeonem. z qd litere de
legationis debeant mitti. not. glo. in. c. cō in iure. extra de offic.
12 deleg. lib. vi. ¶ † Quero sexto an relationi nuncij debeat p iudi-
cem credi. z tenuit Spec. in ti. de cita. §. sequitur. ver. sed nunqd
qd nuncio publico z iurato nō creditur quo ad plenā probatio
nem nisi aliis documentis fulciatur. vt. j. de bo. va. l. si li. x. z de
decur. l. d. lib. x. z. ff. de custo. reo. l. diuus. sed presumptiue vt sal
tem negans cogatur iurare se non citatum. argu. extra de in in-
teg. resti. c. ex literis. z de presump. c. illud. in fi. ¶ Cōsulunt tamē
si non haberetur nuncius publicus vt duo mittantur. arg. l. vbi
numerus. ff. de testi. z eius quod dicit text. in. c. nouit. extra de iu.
Hostien. Jo. an. z Guido de suza. tenent qd in iudicis arbitrio
hoc residcat vt personarum negotij qualitate pensatis nuncio
vel credat vel ad innocentiā suā porgandam reo facim deferat.
ar. extra de proba. c. ex insinuatione. z de iureiur. c. fi. z. j. si quis
impera. ma. l. i. in fi. z. ff. de iniur. l. item apud labeonem. in. §.
adijcitur. facit. ff. de eden. l. si quis ex argē. §. i. vbi ex psona edēn-
tis fides colligitur. z hec suadet ratio ex dicto vilis ribaldi pro-
bo ac honesto viro immineat periculum forte non citato vel nō
personaliter z ille contrarium refert. vel si personaliter fuit cita-
tus nihil vel se venturum dixit z nuncius refert qd dixit se non
venturum. z forte hac rōne dicit gl. qd. non est manifeste contu-
max qui dz nūcio dixisse se nolle venire nisi vel hoc fateatur vel
apud acta dixerit vt not. extra de sen. excom. c. venerabilem. in
§. secus. circa quod vide qd dixi. ā. ti. i. l. si ea. z not. qd mandatū
iudicis factum debet procedere. vt. l. fi. j. de exhi. re. z hoc tenet
13 Rol. super ti. si quis in ius vo. nō ierit. ¶ † Et hoc est bene pon-
derandum in examinatione processuum: quia interdum reperi-
es quod tabellio scribit. retulit talis preco se citasse talem de
mandato talis iudicis zc. nam nuncio de mandato non creditur
cū eius officium non sit circa illud. sed circa eius executionē: nec
etiā iudici crederetur de mandato: quia de gestis ab eo non cre-
ditur

ditur nisi quatenus appareat legitimis documẽtis. extra de iu
bi. c. secundo. ꝛ quod ibi not. de proba. c. quoniam contra. ꝛ. C. de
rela. l. i. ꝛ de arbi. l. ne in arbitris. §. si autem contra sen entiam.
ꝛ sic vitiaretur processus. hoc not. Spe. in titu. de citatio. in. §. se
quitur. versi. ulo utrum autem. ꝛ Joan. and. in. c. quoniam cõtra
14 quod nota. ¶ † Quero septimo an in criminibus in quibus im
ponitur pena relegationis vel infra contra absentem possit pro
cedi ad diffinitiuam lite non contesta. ꝛ videtur de mente prime
glosse coniuncte cum secunda quod sic. ꝛ hoc clare tenet glossa in
lege absentem. §. primo. ff. de pe. signata super verbo ad relega-
tionem. sed contra. not. in lege quoties. j. de dignita. libro duode
cimo. ꝛ illam glo. tenet Jacob. de are. ex eo quia in. d. §. i. dicitur
quod proceditur more priuatorum iudiciorum. sed in ciuilibus
lit. non contesta. non proceditur ad diffinitiuam. vt. C. de iudic.
lege properandum. §. i. preterquam quandoque in causa appella
tionis. vt. C. de tempo. appella. l. si. §. illud. in fin. Et hanc partem
tenet etiam spe. ꝛ Joan. an. in titu. de accusa. in. §. sequitur. circa
princip. ¶ Quinimmo eodem. §. ver. certum si reus. refert quod
Rof. dicebat quod etiam lit. contesta. si reus se absentabat cau
sa nondum liquidata non poterat in eius absentia liquidari: et
sic nec ad diffinitiuam procedi: sed dicebant eum pecuniariter
mulctari ꝛ si pluries monitus non veniret tunc ratione mulcte
poterat temporaliter relegari non autem in penam delicti. ꝛ sic
intelligebat. dicta. l. absentem. §. i. et iste intellectus est multum
singularis sed Joan. an. tenet quod lit. contesta. possit ad diffini
tiuam procedi secundum canones. vt. iij. questio. xi. c. decernimus.
ꝛ quin idem in ciuilibus. vt. dic. lege properandum. §. si autem
reus. ꝛ hoc communiter tenetur. Sed in primo membro contra
Jaco. de are. tenet Pe. Jaco. de ra. et Cyn. dicentes quod etiam
li. non conte. ad diff. nitiuam potest procedi. ꝛ ita se habet com-
munis opinio. Primo per text. insti. de suspe. tu. §. fin. vbi non
apparet quod lis fuerit conte. sta. Secundo quia sententia non
erit delusoria cum possit executioni mandari. Tertio secundum
do. me ra tione vtilitatis publice que suadet vt maleficia que pos
sunt puniri non remaneant impunita. ff. ad. l. aquil. l. ita vulne-
ratus. ad finem nec eorum pena differatur. vt. j. de pen. lege cum
reis. ¶ Quarto induco quia in ciuilibus sunt prodita remedia
missionis in possessionem. vt. C. de bo. autorita. iudi. poss. l. cum
proponis. ꝛ auten. ibi posita. ꝛ in criminalibus scilicet relegatio-
nem pena annotationis bonorum vt hic. ꝛ. ff. de requi. re. lege. i.
In non excedentibus pena relegationis remedium annotatio-
nis locum non habet vt not. Jaco. de ra. ꝛ Cyn. in. l. i. j. de requi-
re. vt igitur aliquod sit remedium dicendum est quod ad senten-
tiam perueniretur lit. non contest. Quinto rõne aliorum indu-
co. et sic in ciuilibus in quibus remedia alias prodita cessant in
eis proceditur lite non contesta. ergo ꝛ in criminalibus cum in
eis procedatur more ciuilium vt ipsi dicit. antecedens patet. C.
vt se ab here. absti. l. §. ꝛ auten. ibi posita nam ibi actori non potest
prouideri per missionem in possessionem cum ibi non preten-
dat aliquid sibi deberi. ideo ad diffinitiuam proceditur lit. non
conte. vt ibi no. Jaco. butri. ꝛ idem in auten. qui semel. C. quõ ꝛ qñ
iudex. reo per missionem in possessionem non potest prouideri
cum solum petat se absolui ideo ad diffinitiuam proceditur. et
sic qñ pena relegationis petitur infligi accusatori vel reipublice
applicari: ideo ad diffinitiuam dz procedi que effectum suum
põt habere. secus si effectum non potest habere vt in pena maio
ri relegatione vel si velis cõem missionem o are. dic quod in crimi
nibus proceditur more priuatorum iudiciorũ sed non per oĩa.
15 ¶ † Quero. viij. quid in criminibus grauioribus an si reus se
absentauerit lite contest. possit ad diffinitiuam procedi et dixit
Hugo quod sicut ante non potest sic nec postea vt hic not. in gl.
finali. Idem tenuit Azo. sed Moderni distinguunt aut se absen
tat ante liquidationem cause et tunc dicit Hugo primo per
hanc. l. que loquitur indistincte secũdo ꝛ princip. per text. l. i. ff. de
requi. re. vbi text. dicit quod inaudita cã absens damnari nõ dz.
¶ Nec ob. l. adulteram. j. de adul. quia ibi non proceditur: licet
uiter reos recipiatur. nec. l. quãuis indubitati. j. de adul. quia ibi
si reus erat pñs et causa iam liquidata per actorem ante eius ab
sentiam. ¶ Nec obst. quod in ciuilibus lit. contesta. proceditur
ad cause liquidationem reo absente. vt. C. de iudi. lege properan
dum. § si autem reus. ꝛ sic quidem in criminibus. vt. d. lege ab-
sentem. ff. de pe. quia respondent ipsi quod illud procedit in casu
quo absens damnari potest. alias secus. ꝛ hoc placet nisi iustam
causam allegaret accusator iudici et iudex inquirens moueretur
iusta causa forte quia testes essent antiqui de facili morituri vel
longe recessuri: quia tunc ad eternam rei memoriam recipi pos-
sent licet absens damnari non posset. sic ꝛ alias vbi actor nõ va
let agere potest facere testes examinari ex causa. vt. ff. ad legem
aquil. l. in lege aquil. secundum tertiam lec. ꝛ in aut. de test. §. pe.
ꝛ extra vt lit. non contesta. c. quoniam frequenter. ꝛ forte si testes
non essent morituri de verisimili adhuc potest ad eternam rei
memoriam vt se liberet a pena talionis ad quam se obligauit ꝛ
faciliter esset incursurus testibus postea percuntibus vel se ab-
sentantibus vel obliuioni tradentibus. ꝛ pro hoc facit. l. fin. cum
16 ibi not. in glossa. C. de vsur. pupil. ¶ Concludo ergo quod ad
liquidationem cause non proceditur vt ad diffinitiuam perue-
niatur: sed ad receptionem testium propter eternam rei memo-
riam et vt accusator periculum euitet peruenitur. si vero se absen
tat post liquidationem cause. Hugo idem videtur dixisse vt hic
in glossa. que loquitur indistincte quod docto. ꝛ Cynus fatentur
quando esset in casu damnationis vt hic: sed vbi esset in casu ab
solutionis: tunc dicunt diffinitiuam ferri posse pro eo licet ab-
sente si accusator sit presens alias si absens sic differatur: quia
non posset puniri pena talionis ad quam tunc tenetur. vt. j. eodẽ
lege fin. ¶ Ego vero credo nec hoc respectu debere differri cum
nil prohibeat sententia pro eo lata de calumnia accusatoris in-
quiri et nouum processum contra eum fieri. vt. l. i. j. de calum. nec
esset iusta cã differendi vt plenius scripsi. C. eod. l. si accusatoribus.
iuxta fi. sed ex eo dico differendam quia si ferretur vtraque par
te absente nulla esset. vt not. gloss. i. in. l. properandum. §. si autem
altera. C. de iudic. ꝛ sibi imputet reus. vt. l. quod quis. reg. iur.
cum accusatoris contumaciam non possit incusare ve est accesse
vt. ff. eodem. l. properandum. §. et si quidem. et. C. eod. l. si accusa
17 toribus. ¶ † Quero. ix. et vltimo quare in casu huius. l. snia
non valuit. et glossa. pe. hic respondet quod cã est duplex vna
quia absens in metallum damnari nõ potest vt hic alia qz p̃sens
in metallũ dãnari nõ põt vt. l. ij. §. i. ff. de pe. ¶ Ego primã reuo
co in dubiũ videlicet nũ sit necesse qd de absentia huius cõdemna
ti sit facta mentio vt sic error iuris dicatur expressus in senten-
tia ꝛ ex illo capite sit nulla. ꝛ credo quod sic per. l. ij. C. quando
prouo. non est neces. secundam reprobat Cyn. tanquam contra
tex. l. illicitas. §. qui vniuersas. ff. de off. presi. nec aliter respon-
det ad. l. ij. §. i. ff. de pe. sed dic quod illa in deportatione loqui-
tur in qua distingue. aut hic insulam habet sub se ꝛ potest aut
non habet ꝛ non potest sed principi rescribit vt ibi. ꝛ lege inter
18 penas. ff. de interdic. ꝛ rele. vbi gloss. de hac solutione. ¶ † Qua
re autem hec distinctio non fiat in damnatione metalli respon-
det glossa. in. d. § qui vniuersas videlicet quod illas insulas om
nibus presidibus communicauit ꝛ sibi non reseruauit. Ratio
rationis potest esse quia vbicunque fodiatur metallum maxima
pena erit dãnato: sed non sic deportato: quia insula potest esse
grata cum nullam aliam penam in illa insula patiatur quam
ibi morari vel forte posse esse nimis aspera ꝛ syluestris: quia to-
taliter deserta: ideo princeps sibi reseruauit. ꝛ hec sufficiant de le
ge ista.

1 ¶ Denunciare quid sit.
2 Denunciationis species quot sint.
3 Denunciari quis possit ꝛ a quo ꝛ an per procuratorem denun-
ciare. ꝛ nu. seq.
7 Denunciatio canonica quotuplex si.
8 Denunciatio iudiciaria quotuplex.
9 Sententia absolutoria in foro ciuili vel ecclesiastico nõ possit venire
ad denunciationem iudiciariam.
10 Denunciator quis: a quo ꝛ ad quẽ finẽ cõstitui possit. ꝛ nu. seq.
13 Denũciator cõstitutus an teneatur delictũ de iure impunitum
denunciare an etiam quemlibet delinquentem. ꝛ nu. 14.
15 Denunciator excusat si quos delinquẽtes ignorat nõ denunciat.
16 Exceptiones inimicitie contra denunciantem obijci possunt.
17 Denuncians non tenetur se inscribere.
18 Denunciator que delicta denunciare possit.
19 Denunciationi officialium non creditur. ꝛ nu. seq.
20 Heresis cognitio ad quem spectet iudicem.
23 Denunciator an debeat probare que denunciat.
24 Denunciator non probans denunciata nũquã puniatur. ꝛ nu. 25.
26 Denuncians potest esse testis in processu inquisitionis.
27 Absolutoria lata super denunciatione prodest denunciato.
28 Denunciator in expensis condemnatur si is quem denunciauit
absoluatur.
29 Denuncianti nullum debetur premium si sit socius in crimine.
30 Inquisitio an sit in ciuilibus permissa.
31 Inquisitio in criminalibus an permittatur ꝛ quot eius sint spe-
cies. ꝛ nu. seq.
38 Inquisitio specialis in criminibus an possit fieri ꝛ nõ generalis
ꝛ in quo ꝛ quando. ꝛ nu. seq.
46 Inquisitio nõ requirit annum: mẽsem ꝛ indictionem appositionem nec aliquas
solennitates in accusatione solitas fieri. ꝛ nu. 47.
48 Exceptiones que possint contra inquirentem opponi. ꝛ nu. seq.
53 Inquisitioni idem tempus prefigitur quod accusationi.
54 Inquisitio cedit accusationi.
55 Damnatus per inquisitionem de crimine publici iudicij effici-
atur infamis.
56 Damnatio non reddit quem infamem.

57 Impense an veniant in inquisitione ratione victorie.
58 Notorium quid sit: vnde dicatur ⁊ quotuplex. ⁊ nu. seq.
61 Notorium presumptionis quid sit.
62 Notorium iuris quid sit
63 Notorium facti presumpti iuris prouidentia quid sit.
64 Cōfessio solennis extraiudicialis quare reū nō faciat notoriū.
65 Notorium facti demonstrati ipsius euidentia qd sit.
66 Notorium facti transeuntis quid sit.
67 Notorium facti interpellati qz transeuntis ⁊ redeuntis qd sit.
68 Notorium facti continui ⁊ permanentis quid.
69 Notorium qualiter cognoscatur. ⁊ nu. seq.
74 Ordo iuris an debeat in notorio seruari.
75 Iudex potest probationes recipere parte citata nō cōparente.
76 Citatio an requiratur de accusato vel inquisito cui crimen notorium iudici notum obiicitur. ⁊ nu. seq.
78 Notorium iudici notum an debeat probari. ⁊ nu. seq.
80 Homicidium factum coram iudice sedente pro tribunali an dicatur ei vt iudici notum.
81 Notorium qualiter probetur.
82 Notorium duobus testibus idoneis probatur.
83 Notorio probato an debeat super notorietate pronunciari.
74 Iudex condemnatoriam ferre potest absq; alia pbatione si notorietas delicti sit probata ⁊ sententia super ea lata.
85 Sentētia fertur sola criminis notorietate probata absq; quid ditatis probatione.
86 Accusatus de commissione delicti nulla mentione facta de notorietate an accusatore probante notorietatem ⁊ nō cōmissionē debeat absolui.
87 Accusatus de crimine velut notorio an debeat absolui commissione probata sed non notorietate.
88 Condemnatus de notorio quando admittatur ad appellādū. ⁊ nu. seq.
92 Fama quid sit ⁊ quotuplex. ⁊ nu. seq.
97 Fama vnde dicatur.
98 Fama per quot homines ldicatur. ⁊ nu. 99.
100 Mulieres an veniāt appellatione maioris partis.
101 Fama super peritia alicuius sufficit vt sit inter peritos eiusdem scientie.
10 Fama in quo loco esse debeat.
103 Iudex vbi de fama inquirere debeat.
104 Fama vnde: a quibus: qualibus ⁊ quando originem habere debeat. ⁊ nu. 105.
106 Fama per quot testes ⁊ quomodo probetur. ⁊ nu. seq.
107 Testis deponens de fama vel notorio qñ cām scientie sufficientem reddere dicatur. ⁊ nu. seq.
111 Testis dicens audiui dici publice in ciuitate an sufficienter probet.
112 Publice aduerbium vnde dicatur ⁊ quid significet. ⁊ nu. 114.
113 Dici verbum impersonaliter prolatum quid significet.
115 Testis nominare debet personas a quibus dici audiuit. ⁊ numero. 116.
117 Testis varians ab altero in personis a quibus se audiuisse asserit an probet famam. ⁊ nu. seq.
120 Testis deponens de fama quando rationē reddere debeat quare sic populus fatur ⁊ opinatur.
12 Fama si sit ex vna parte de affirmato probato ⁊ ex alia parte de negato vtram partem sequetur iudex. ⁊ nu. seq.
123 Fame ⁊ communis opinionis effectus qui sint. ⁊ nu. seq.
124 Fama excusat a dolo.
125 Fama excusat testatorem nec sinit testamentum vitiari ob defectum testimonij.
126 Fama validat acta iudiciaria alias nulla.
127 Fama facit incestuosos pro legitimis haberi.
128 Fama hereditatem adiri permittit que alias nō posset.
129 Fama loquentis intentionem ⁊ vocabulorum significatum declarat.
130 Fama sufficit ad inquirendum.
131 Fama est indicium sufficiens ad torturam. ⁊ nu. 143.
132 Famā quando plene probet ⁊ quando semiplene. ⁊ nu. 133.
134 Fama probat.
135 Fama quid probet.
136 Fama qualiter probet.
137 Iudex reum cuius crimen per vnum testem de veritate ⁊ per plures de fama probatur non condemnabit nisi ipse confiteatur.
138 Probationis presumptioe effectus quis ⁊ qualis sit.
139 Impedimentū matrimonij sufficit per famā ⁊ partis contradicentis affectionem probari.
180 Fama sola non probat filiationem.
141 Mors antiqua per famā plene probatur.
142 Famā pro se habenti debet a iudice iuramentum offerri

a ¶ Quot sint eius spēs. denunciatio quotuplex sit vide Bald. in addi. Spec. de denūci. vers. triplex ē ⁊ ibi plene p Specu. ⁊ adde p bar. in extrauagā. audr. p̄inē. vers. p denūciationē ⁊ doct. in c. nouit. de iud.

b ¶ Quilibet etiā infamis ⁊ mulieres admittuntur. Adde Ant. I suo tracta. malefi. in gl. i vers. ad denūciā. vers. ex quo no. qđ est rex qñ deputat̄ inuenit⁹ ⁊ ex publico ais fecus. vt no. bal. I addi. ad Spec. in ti. de denū. versi. triplex.

Ea quidem.

Ea quidem. Hec lex habet materiā subtilem profundam ⁊ latam ⁊ multa supponit necessaria hic pertractari ⁊ in seipsa quo ad merum casum est mihi dubia. nam fm cōem diuisionem in prima parte tractat de crimine notorio. in secunda de non notorio. secunda ibi: verum. ⁊ fm hanc cōem diuisionem. h. d. ¶ Casus. in notorijs potest per inquisitionem procedi ad denunciationē officialis ⁊ sine solennitate inscriptionis in non notorijs vero nō proceditur sine accusatore ⁊ solenni inscriptiōe. h. d. fm Cy. sed meo iudicio pars secunda non tractat de diuerso a prima sed illā modificat ⁊ declarat seu circa illam dubiū remouet vt sic. ¶ Primo pponit dictū. Scđo illud modificat vel circa illud dubiū remouet. In prima parte inquisitionē simpliciter pmittit ⁊ solennia accusationū non fore necessaria dicit. In scđa mādat qđ iudex de veritate plene cognoscat nō obstante q sine inscriptione denūciatoris pcedat. scđa ibi: verū vel in scđa parte vbi nō probaret̄ denunciata ⁊ sic reus esset in casu absolutionis mandat inquiri an denunciator dolose ⁊ falso fuerit motus ad hunc denunciandum an non dolose: quia crimen diceretur notorium id est de eo publica esset fama que denunciantem haberet excusare ideo lex. implicatiuā nō posuit. vnde ad puniendū denunciatorem duo exigit scz delictum in personam rei non apparere nec ipsum diffamatum fuisse. ⁊ sic de eadē ca lumnia punit̄ denūcians: licet se nō inscribat: ⁊ hunc intellectū probat. l. diuus. in fi. ff. de custo. reo. ⁊ fm hanc diuisionem. h. d. ¶ Ad denūciationem officialis iudex sine illius inscriptione potest inquirere. non tamen pōt denunciatum punire legitima pbatione non precedente: ⁊ si denunciantem reperit in dolo debet ipsum punire. h. d. scđm vtrūq; intellectum quem posui. Notabilia aliter nō colligo quā habes in summario. ¶ Ordinē hunc tenebo: quia primo tractabo materiam denunciationis secundo inquisitionis. tertio notorij quarto fame. ¶ Circa materiam denūciationis tria principaliter faciam. primo de eius descriptione vel diffinitione querā. scđo de eius speciebus. tertio circa quālibet eius speciem formabo qōnes sibi coherentes.

1 ¶ †Ad primum rñdet Cy. qđ denunciare est crimen notorium iudici prodere. vt. ff. ad turpil. l. ab accusatione. §. denūciatores hec diffinitio vel descriptio non est generalis: qz ⁊ de non notorio fit interdum denunciatio. vt. j. in eius speciebus patebit. ¶ Quapropter Ruf. forte illud verbum omisit dicens denunciare est crimen alicuius deferre. sed ⁊ hic est defectiua ratione persone cui ⁊ finis ad quem ideo potest dicere q denunciare est crimen alicuius apud competentem iudicem. sine inscriptione deferre ad penitentiam peragendam vel aliam legitimā penam subeundam. hec descriptio declarationē recipit ex sequentibus.

2 ¶ †Ad scđm cū queritur quot sint eius species[a]. Rñ. quatuor

a sed prosequar tātū primas tres. Nam alia euangelica alia canonica alia iudiciaria. alia regularis que fit ad obseruātiam regularem scđm diuersas institutiones regularium vel religionum que non sunt iuris subtilitatem. sed de plano ⁊ simpliciter expeditur. extra de appel. ad nostram. ⁊ in. c. reprehensibilis. ⁊ hanc aliter non prosequor. Euangelica est que fit fm doctrinā euangelicam Matthei. xviij. transumptiue. ij. q. 1. c. si peccauerit. et extra de iudi. c. nouit. dixit eni dñs in euangelio si peccauerit in te frater tuus vade ⁊ corrige eum inter te ⁊ ipsum solum si te audierit lucratus es fratrem tuū si te non audierit adhibe tecū vnum vel duos vt in ore duorū stet omne verbū quod si non audierit te dic ecclesie. si autem ecclesiam non audierit sit tibi sicut ethnicus ⁊ publicanus. ¶ Ad declarationem huius doctrine

3 euangelice formantur qōnes infrascripte. ¶ †Prima quis possit denūciari. dic qđ quilibet christianus perseuerans in crimine: quia frater tuus est. xi. q. iij. ad mensam. ⁊ d. c. si peccauerit.

4 ¶ †Scđa est a quo ⁊ dic ab alio xpiano in quem peccauit. vt. d. p3. Ex quo collige qđ quilibet etiam infamis ⁊ mulieres admit

b tuntur[b]. primo qz in eo est peccatum commissum. ergo admittendi. arg. ff. eu. l. hi tñ oēs in prin. ¶ Scđo quia tales denunciatores per exceptiones non sunt repellendi: quia non refert quis denunciat dūmamē ala saluet̄ extra de iureiur. c. quēadmodū. ad fi. ⁊ de cog. spūali. c. tua. fallit fm glo. ⁊ Io. an. si denunciatores sint criminosi ⁊ in crimine pseuerent. Itē fallit fm Specu. si ex odij fomite hec pcesserint: quia tunc denunciatio vel correctio no esset charitatiua ppter amorē primi quē nos debemus

5 diligere vt nosmetipsos ¶ Sed an p procuratorem denunciare possit. dic qđ sic ⁊ psequi arg. extra de presump. c. cū in iuuentute. ⁊ de testi. c. ex parte. sic ⁊ monitiones per honestam psonaz facere possunt vt. xxij. q. v. hoc vi. ⁊ hoc credendū est fecisse regē anglicoꝝ. in. c. nouit. extra de iudi. An ad denunciandum necessitetur. dic qđ non nisi sicut ad alia opera pia vel nisi ad ipsum spectaret rōne officij vel cure. xxij. q. iij. duo. ¶ Tertia questio de quo delicto occulto vel non ⁊ in quem ⁊ quo commisso. ad

quod

qd respondeo ꝙ de delicto vel peccato nõ omnino occulto sed quod probari possit quia omnino occulta sunt i iudicio dei.vi.q.i.si omnia. Item de commisso in denunciante principaliter vt cum damnificando vel consecutiue eius animam ledendo quod est coipso ꝙ scit fratrem proximumqȝ suũ perseuerare in peccato vt cum non monet vel monitum perseuerantem celat ꝛ non denunciat.ita exponunt glo.et doc.illud verbũ in te peccauerit. ℂ Quarta questio qñ denũciari dȝ et eius solutio est clara ex oĩale predicte doctrine.s.qñ monitionibus factis sm predictam doctrinam ad-
a huc perseuerat in peccato. ℂ Quinta cui et in quo foro.ꝛ dic ꝙ ecclesie id est ecclesie prelato et eius vicario et sic in foro ecclesiastico. ℂ Sexta ad quem finem et effectum.dic principaliter vt peccatorem peniteat non autem vt beneficio vel officio seu alio iure priuetur nisi aliter penitere non possit:quia tunc per consequentiam non directo priuabitur extra de tempo.ordi.c.fin. ℂ Septima est de forma denunciandi.cui respondeo quod forma hec est coram vobis ꝛc.propono ego talis ꝙ. A.rector talis ecclesie tenet publice in domo sua vnam concubinam propter eius fornicationem vel cum tali vxore talis adulterium loco ꝛ tempore talibus commisit et lȝ sm doctrinam euangelicam eum primũ seorsum inter me et eum solum scdo adhibitis aliquibus qui prodesse poterant diligenter et charitatiue monuerim vt se sup his corrigeret.et deo ꝛ ecclesie satisfaceret qd minime fecit.ꝛ sic apud eum nihil profeci.adeo non valens vrgente conscientia vlterius tolerare hec vobis et ecclesie nunc dicu et eum super his vobis in his scriptis denuncio et predicta sum paratus probare si necesse fuerit.et de hac forma per Speculato.habes in titu.de ac-
6 cusa.§.i.in tractatu libellorum. ℂ †Octaua questio est qualiter super ea procedatur cui respõdeo ꝙ prelatus dirigat literas clericu denunciato vt compareat coram eo et et dicet denunciationem sibi factam et contenta in ea et fatebit' bñ est si diffitebitur p inquisitionem.contra eum procedet et si denunciata reperit vera dȝ illum corrigere.et scias ꝙ denuncians debet conuincere denũciatum:quia ei non creditur et am si foret episcopus vt.vi.q.ij.si tantum.et capitulo placuit.ꝛ hec de denunciatione mera euange-
7 lica sufficiãt. ℂ †Canonica est duplex. Alia appellatur specialis:quia ius denunciandi solum ei competit cuius interest habere bonum prelatum vel bonum ecclesiasticum subditum.et fit ad hunc finem vt quis de beneficio remoueatur.xvi.questione.vij.si lhs.extra de offi.vica.c.i.in fin. Et hanc triplex monitio debet pcedere et ad minus du rum vltimarũ plena probatio.extra de proba.c.cum dilectus.et.c.qualiter ꝛ.ij.§.i.et de simo.c.licet heli.§.cum igitur. ℂ Alia appellatur generalis et publica:quia quilibet admittitur et hec locum habet quando agitur de matrimonio dissoluendo vel de eius impedimento.extra de sponsa.c.preterea.et de elande.de spon.c.cum inhibitio.et hanc canonicã iudex ex suo officio prosequitur si denũcians prosequi detractet.extra de sponsalibus.c.cum in tua et fit hec in foro ecclesiastico
8 tantum. ℂ †Judiciaria similiter est duplex scilicet priuata et pu-
b blica priuata est que competit leso[b] sui interesse ratione et ista de plano in foro nostro ciuili procedit etiam si monitio non precesserit vt patet quando oppressos non potest agere: quia seruus vel filius potestati subditus:vt.ff.de his qui sunt sui vel alie.iur. in.l.secunda.§.penultimo.ꝛ de offic.precon et leg.l.nec quicqȝ.in.§.de plano.et ff.de offi.prefec.vrb.l.i.§.qd autem ℂ Et idem potest dici in rusticis oppressis.ꝛ de his que spectant ad forum venenalium:vt.d.l.i.§.cura carnis. ℂ In foro canonico etiam procedit eodem modo vbi clericus esset qui denunciatus esset ꝛ coram suo iudice quia eadem subest ratio.lȝ canoniste hoc non tangunt sed vbi denunciandus esset laicus.tunc licet denunciationem euangelicam iudex ecclesiasticus indistincte debeat admittere tñ hanc nõ admittit indistincte.quia non nisi in defectum iustitie secularis vel nisi sua natura crimẽ sit ecclesiastici vel ratione pacis rupte vel iuramenti non seruati vt hec probantur in d.c.nouit Et intelligũt Canoniste in defectum iustitie secularis vel quia ius ciuile non det ex eo facta vel gesto actionem canonicam sic vt in pacto nudo.vt extra de pact.c.i.ꝛ capitulo qualit.ꝛ siue quia iudex secularis iustitiam deneget. Addo et tertium si non sit iudex secularis qui iustitiam exhibere possit:vt quia opprimentes superiores non recognoscũt:vt in.c.nouit.ꝛ in defectum iustitie secularis.adeo dicitur quia si hoc admitteret indistincte periret iurisdictio gladij temporalis et omnis causa posset de facili ad forum ecclesiasticum deuolui. Hanc igitur denunciationem potest facere indistincte is qui leditur epo suo quando grauatur ab eo qui immediate subest imperatori si nimis distat ab imperatore:vt in auẽ.vt diff.i.iudic.§.si vero contigerit.colla.ix.et in hac agitur vt res restituatur vel vt lesus indemnis seruetur et de plano cognoscitur et in capito nunciatur:vt.d.c.nouit.ad fin.requiritur tñ vt triplex monitio pcedat ꝛ duarum vltimarũ plena probatio sicut in canonica speciali ꝛ per eadem iura: vt dixi ibi nec ad eam admittitur nisi lesus.et ex his patet in quo differat ab euangelica:licet hec originẽ trahat ab illa: vt.d.c.nouit.

Iuxta predicta moueo vnum dubium per canonistas intactum videlicet an sententia absolutoria lata in foro ciuili vel ecclesiastico cui pars acquieuit possit postea ad hanc denunciationem iudiciariã venire et puto ꝙ non:quia non est in casibus in quibus sententia nõ parit exceptionem rei iudicate:quia cum iterato agere parit snia non obstante non potest dici iustitia sibi denegata seu eius defectus allegari et per consequens ad hanc denunciationem non põt deueniri sm doctrinam supradictã nec in casibus in quibus parit exceptionem rei iudicate eadẽ rõne quia non potest dici iustitiã in viam iuris defuisse.sibi enim imputet qui non appellauit. Item quia in hac priuata iudiciaria vt dictũ est fertur sententia et qua ratione ista transit in rem iudicatam vt iterato ad hanc denunciationem rediri non possit eadem rõne prius non lata debet in rem iudicatam transire cum vtroqȝ casu idem peraf.vȝ vt res restituatur vel vt lesus indemnis seruetur. Item quia alias esset dare materiã falsum cõmittẽdi:quia post dicta testificata in prima causa non probata pducerentur testes super eisdem capitulis qd nõ est admittendũ licet causa videatur diuersa:vt extra de testi.c.fraternitatis.ꝛ ibi glo.in cle.de te-
sti.c.testes. Sed si non ad iudiciariam q̃ro retento eodem themate an possit peruenire ad euangelicam. Et in primo casu quando sententia non transit in rem iudicatam non est dubium ꝙ sic:
quia et ante sententiam poterat. ℂ Credo tamen quod testes nõ possit producere super eisdem capitulis vel connexis per iura.s.allegata:quia qua ratione in causa appellationis que extinguit pronunciatum non producuntur eadem ratione nec in casu quo pronunciatum ab initio est extinctum:sed in casu in quo transiret sententia in rem iudicatã vidi dubitari in questione facti an exceptio rei iudicate obstaret denunciationi mere euangelice in
qua agitur vt corrigatur ne perseueret in peccato et videtur ꝙ non quia absolutoria non tollit naturalem obligationem per quam absolutus rem restituere tenetur:vt.ff.de condictione indebi.l.iulia.ꝛ hec sufficiens est ad fouendum peccatum non restituẽti ad cuius correctionem in hac euangelica agitur vt dictum est nec contra sententiam venit qui de eius viribus non disputat:vt in simili dicitur.ff.de bono.rum possessione secundum tabul.l qui ꝛ liberis meis.§.testamento. Item quia licet transeat in rem iudicatam quo ad partem tñ quo ad deum contra quem peccat.facit qd no.glo.magna vltra medium.licet in casu econtra.ff de testibus.l.ij.§.iulia.ꝛ quod no.docto.ff de re iud.l.qd iussit.vbi dicunt qd interlocutoria post.x.dies transit in res iudicatã quo ad partem ne possit illam petere reuocari sed non quo ad iudicem quin ex officio parti non deseruienti possit. ℂ In contrarium facit quia indebitum per sententiam efficitur debitũ.m.s.de condi.inde.l.prima ꝛ.ff.fami.her.l.cum putaret ꝛ res iudicata inter reos habet pro veritate et sic non videtur cum peccato retinere. ℂ Secũdo quia illa naturalis que remanet lȝ impediat repetitionẽ soluti:vt dicta.l.iulianus.tamen de iure ciuili vel canonico non est efficax ad agendum obstante exceptione rei iudicate.licet in naturali proueniente ex peccato sit secus.vt extra de pact.c.i.et ideo quia tũc non est elisa.ꝛ sic etiam cum de iure canonico non habeat ius agendi non dȝ habere ius denunciandi.ar.extra de testi.c.in omni.cum ibi no.in glo. ℂ Tertio quia ille q succubuit acquiescendo sententie tacite videtur cõsensisse:vt.l.si ab eo.§.quo ꝛ quando iu.ꝛ sic vȝ iuri suo renunciasse ℂ Quarto quia non posset corrigi de peccato quin fiat restõ victo. ℂ Quinto quia per hunc modum fere omnes snie annullarentur et frustra inuenti essent tituli de excep.rei iudic. ℂ Sexto quia si hanc denunciationem euangelicam fecisset prius quã iret ad iudicem ꝛ denunciatũ nõ conuicisset vt teneri cum.s.dixi epo eum iterato denũciare volentem non audiret.ergo nec nunc audire dȝ postqȝ iudicem adiuit qui iustitia persuadente aduersarium absoluit. ℂ Septimo ne det materia falsum cõmittendi testes sup aliis capitulis inducendo vt in pcedenti dixi. ℂ Octauo vt finis sit litium ꝛ ne lit es oriantur ex litibus:vt.s.de fruc.ꝛ lit expen.l.terminato et de re iudica.l.ij.decisionẽ relinquo theologis.lȝ hec pars secũda mihi videat fortior prima. ℂ Secũda species iudiciarie vt dixi publica nũcupatꝰ et est publica quia cõpetit ex officio mero.nec exigitur ꝙ precedat aliq̃ monitio:sed iudex ex officiu suo ꝛ ad denũciationem suorum officialium pcedit vt hac.l.ꝛ hȝ locum tantũ in notoriis sm doc.facit.l.ab accusa.§.denunciatores ff ad turpil.ex extra de accu.c.sicut olim.et quia hec spẽs attingit materiam l.nostre.ideo eã examinabo per.xvi qõnes quarum tres prime concernunt cõstitutionẽ istorum officialiũ seu denũciatorũ alie concernunt ipsorum constitutorum officiũ ꝛ aliis aliqua dubia
10 remouẽt in materia. ℂ †Primo igit' quero respectu cause effi-
c cientis qui possunt iustos denunciatores cõstituere.[c] rñdeo quilibet iudex vel vniuersitas que hȝ merum imperium vel mixtum vt.ff.de offi.pre.vrb.l.i.§.quies.ꝛ de custo reo.l.omnes.et ad turpil.l.ab accusatio.§.denunciatores.ꝛ hic ꝛ.l.de decur.l.i.libro.x.
e ℂ †Secundo respectu subiecti et materie quero quis possit constitui.rñdet Bar.in.d.l.omnes.ꝙ regulariter cõe. Fallit in his

a ℂ Cui ꝛ in quo foro. Adde Bal.in l.i.§ priua.cas.
b ꝛ Que compe tit leso. Tu vide de hoc bald.in.l.ij.C.ob re crimine agi.opor.ꝛ in l.fin.col.pe.s.de neg.o.gest.
c ꝛ Qui possunt iustos denũciatores cõstituere. Tu vide Barto.in.l.i.§.quies.ff.de offi.pfec.vr.vbi dicit ꝙ possunt cõstitui a quolibet iudice vel vniuersitate habente merum imperium et mixtũ nota.l.omnes.de custo.reo.nõ autẽ administratiis mediocribus nec delegatis vt p Bar.in.ajleg.l.omnes.

qui accusare nō possunt qđ placet regulariter ꝓhibitis ratione
etatis serus vel conditionis ipsius non in regulariter peti. ipsis
aliquo casu ꝓhibitis vt sunt aliqui enumerati. ṡ. ti. i. sup rubri
ca. Et est ratio quia ea que frequenter eueniunt iura respiciunt. vt. ff.
de legi. l. nā ad ea. ⁊ versi. mulier. vt. ff. de iuris. om. iudi. l. si idem
12 cum eodē. ¶ Tertio ratione finis ⁊ effectus quero ad quē finē
⁊ effectū isti denūciatores cōstituant. ⁊ dico de cōsti denūciatores
tribus modis: Iurib9 puniant delicta. ⁊ p cōsequens punicio remaneat
puia ⁊ malis hominib9 purgata. vt. ff. de offi. pre. l. cōgruit. et
13 ad. l. aquil. ita vulneratus. ad finē ¶ Quarto quero circa ipsius
constituti officiū an teneat denūciare maleficiū de iure impuni
d tum vt qđ adulter eccidit. vt. j. de adul. gracchus. vel bannitus
de romano imperio. vt. j. de deser. ⁊ occul. l. ṫ. lib. xii. Et dic qđ te
netur qz cognitio iuris ad eum nō spectat sed ad iudi. in ⁊ pro
hoc optime facit. ff. de publica. l. interdum. §. diuus. vbi dicitur
fin vnū intellectū qđ res de qua nō debet solui vectigal nihilo
minus est denunciāda seu profitenda alias incidit in penā qui
eius professionē omittit. pro hoc etiā facit. ff. de ope. no. nuncia.
14 l. de pupillo. §. meminisse. v. totiens. ¶ Quero quinto an quē
libet delinquentem denunciare teneatur. dicit Barto. qđ non
eos quos accusare non posset. vt patronum parentes fratres et
similes. vt. ṡ. tit. i. l. si magnū. ⁊ l. propter. ⁊ l. iniqui. ⁊ l. pe. ⁊ est
ratio qz denūciatio habet vim accusatiōis. vt. ff. de iure pa. l. cū
patronum. §. i. ⁊ extra de testi. c. in omni. cum ibi not. in glo. Et
idem dicit de quolibet contra quem inuitus non cōpellit ferre te
stimonium: qui enumerant. ff. de testi. l. lege iul. ¶ Huic contrariū
facit qđ cū publica necessitas. vt. ff. de in ius vocan. l. questum.
Solu. qđ in actionibus loquit non in accusationibus quas nec
tutorio nomine quis potest exercere. ṡ. si tutor non gesserit. l. i. sz
quia officium istius principaliter est de hoc deputatum ad ma
leficia denunciāda ideo videtur qđ apud eum non debet esse ex
ceptio personarum sicut nec apud iudicem hinc est qz romulus
mori fecit fratrem qui transcendit muros lege violata. vt. ff. de
rerum diui. l. si. ⁊ desertorem miliție filium pater offert ⁊ denun
ciat. ff. de re mili. l. miles agrum. §. desertorem. ⁊ tutor pupilli no
mine iudicis est eum simplorat contra patronum ⁊ eum suspe
ctum iudici denunciat. vt. ṡ. l. si tutor non gesserit. Item quia nō
facit tanq̄ ipse sed tanq̄ alius. vt. ṡ. de admini. tuto. l. cum quē
dam. ⁊ ff. de adop. l. si pater. ⁊ qđ cuiusq̄ vniuersi. l. item eorum.
15 in princi. ¶ Sexto quero an excusetur si nō denunciat ex eo qz
ignorat delinquentes Bart. qđ sic per. l. si ideo. ṡ. de his qui. vt
indig. Ego credo ponderanda verba statutorum de istis denū
ciatoribus disponentium. nam aut sunt scripta in rem. aut in per
sonam aut vtroq̄ modo. Si in rem puta qz massarij villarum
debeant denunciare omnia maleficia in eorum villis cōmissa:
⁊ tunc licet ignoret a quo maleficium sit cōmissum tñ ipsum ma
leficiū denunciare debet: ⁊ tunc quid iudex debeat facere. vide. j.
de materia inquisitionis. §. per inquisitionis. Si in personā puta
qđ denunciēt oēs qui maleficia cuiuscunq̄ generis fine commi
serint: tunc si ignorant malefactorē non teneant denunciare ma
leficium: qz denunciatio malefici tunc consecutiue venit ad de
nunciationē persone illud cōmittentis ⁊ ad hoc bene facit. d. l. si
ideo sic ⁊ alias inter cōsecutiua ⁊ per se principalia sit dria. ṡ. si
pen. appel. mora interue. l. ṫ. Si vtroq̄ modo sunt scripta puta
vt denuncient omnia maleficia in eorū villis cōmissa ⁊ oēs ꝑso
nas que illa commiserint: ⁊ tūc licet malefactores ignorarēt non
excusarentur a denunciatione maleficiū qđ non ignorāt sicut de
duobus preceptis ab arbitro factis dicit. ff. de arbi. l. cū de. §. ⁊
si iusta causa ignorāti malefactores tñ si maleficiū fuerit cōmis
sum occulte vel clam. ff. ad sill. l. i. §. occisorum. ⁊ qđ vi aut clam.
l. semper. §. hoc interdicto. ⁊ ff. de calū. l. auus. nec preueniro ac
cusatoris nocet officiali si negligentia antecedens nō possit im
putari. vt. ff. de iure fisci. l. edicto. §. cum ante. ⁊ de lib. agno. l. i. §.
et. generaliter. ⁊ arg. eius qđ no. in. l. sororem. ṡ. de his qui. vt indig.
16 ¶ Septimo quero an contra denunciantem possint obijci ex
ceptiones inimicitie ⁊ similes dic qđ si: si iudex procedit super
denunciatione ⁊ eius tantū occasione sed si per denunciationē et
famam eius antea iudex procederet: tunc exceptiones
contra personā denunciatoris cessarent vt extra de simo. c. licet
heli. ¶ Octauo quero vtrum denūciator debeat se inscribere b ⁊
b dico qz non vt hic. ⁊ extra de accusa. c. super his. ⁊ d. ca. licet heli.
Sed contra hoc op hic glo. ṡ. d. l. si. j. eo. ⁊ sol. qđ hic speciale. sed
18 melius dic qđ ibi in accusatione hic in denunciatione. ¶ No
no quero que delicta isti denunciatores denunciare possint. i. an
c solum notoria secundum qđ gl. s. hic ponit notoriū. vt. j. dicam
videtur secūdum diuisionē quam facit Cy. in hac. l. qui in princ.
scripsit qđ solum notoria possint denunciare. ⁊ idē dicunt cano
niste dum dicunt qđ hec denūciatio iudicialis publica habet lo
cum in notorijs tantū vt hac. l. ¶ Ego credo quod etiam nō no
toria denunciare possint dummodo probari possit vt ꝓbat hec
l. sm aliam diuisionem quam fecit. ff. de offi. pre. vi. l. i. §. quibus.
⁊ d. l. diuus. de custo. reo. ⁊ l. inter illos. ṡ. de offic. rec. prouin.

Vel dic qz maleficia debent esse notoria sed non est necesse male
factorum notorie hoc fecisse vel notoriū esse. ideo iudex inquirit
an persona denunciata crimen illud fecerit necne. ⁊ sic concordā
19 tur opiniones. ¶ Decimo quero vtrum denunciationi istorum
officialium stetur. ⁊ dicit glo. quod non ⁊ bene quantum ad ca
sum huius. l. sed latius exordiendo cum queritur an officiali cri
minosos nunciāti vel referenti credatur. dic qz de graui delicto
ei non creditur quo ad plenam probationem sed quo ad inqui
rendum vt hic. et. j. de decu. lib. xij. l. i. ⁊. ff. de custo. reo. l. diuus.
imo quod plus est dicit Salic. quod nec iudici coequali. Et ideo
quod si inquisitor heretice prauitatis condemnatum de heresi
d tradat puniendum iudici seculari non tenetur d iudex processui
inquisitoris stare sed potest de nouo crimen examinare ⁊ nouū
processum facere. vt in aut. de sanctis. episco. §. si vero crimē. coll.
ix. et ita no. spe. in. l. magistratibus. ff. de iurisd. om. iudi. ⁊ idem
Bar. in. d. l. diuus. ¶ Sed caue tibi quod dictus. §. si vero cri
men loquitur quando eps remittit degradatum condemnatū ā
nos in iam condemnato cuius executio mandatur iudici secula
ri. vnde non habet ipse cognoscere de viribus sententie sicut nec
in ciuilibus cū vnus iudex alteri rescribit vt exequatur rescriben
tis sententiam: vt. ṡ. de iudi. l. properandum. §. sin autem reus. et
ibi hoc vltimum not. Pe. et. Cy. ⁊. ff. de re iudi. l. a diuo pio. §. i.
⁊ ibi per doc. facit aut. vt nulli iudi. §. si quis vero comprehenso
rum. coll. ix. transumptiue in aut. si vero. j. de adulte. ⁊ pro hoc
bene facit extra de heret. c. super eo. lib. vi. vbi dicitur qđ here
tici deprehensi in heresi per inquisitorem heretice prauitatis si
ne vlla audientia relinquunt iudicio seculari. et sic merus execu
tor est iudex secularis casus est expressus in eodem titul. et lib.
c. vt inquisitionis tenor. vbi dicitur qđ si sententiam inquisitoris
vel episcopi iudex secularis sine mora debet contra ipsum de he
20 resi condemnatum executioni mandare. ¶ Preterea caue:
qz licet cognitio ⁊ condemnatio de heresi olim spectaret ad iu
dicem secularem vt. l. cuncti. ⁊ l. quicunq̄. ṡ. de here. tñ hodie
de iure canonico secus qz ad inquisitores heretice prauitatis vt
ad episcopum tantum ita quod non ad iudicem secularem: et
ideo cessaret. §. si vero crimen. ⁊ ibi not. glo. ⁊ habet locum. §.
sequens sin autem ecclesiastica est enim crimen heresis hodie ec
clesiasticum contrarat. vi. d. c. vt inquisitionis. §. prohibemus.
21 ¶ De leui autem delicto distinguit Bart. aut officialis mitti
tur ad denunciandum id quod reperit ipse inuenit ⁊ quod ipse vi
dit: vt puta quando mittitur ad scrutandum per ciuitatem de
portantibus arma de ludentibus ad azardum ⁊ de talibus eis
creditur ⁊ eorum dicto statur: vt ff. de offi. pre. vrb. l. i. §. quies. et
22 ff. eo. l. leuia. ⁊. j. de aqueduc. l. omnis. lib. xi. ¶ Quod limita sz
sibi dicta per Iaco. bu. dicentem quod vbi statutum dicit qz
dicto officialis credatur ⁊ stetur intelligendum est dōnec denū
ciatus probet contrarium vt probat. l. i. ṡ. de re iu. ⁊ ibi per eum
quod tene menti. Aut officialis mittitur ad referēdum id quod
reperit ex fama ⁊ auditu aliorum: ⁊ tunc vt fama sit ei credetur
vt procedatur: sed non vt delicti probatio fiat. ⁊ sic vt fama re
clamante poterit ex tali denunciatione contra denunciatum in
23 quiri: vt plenius. j. dicam in materia inquisitionis. ¶ Unde
cimo quero an isti denunciatores debeant probare que denun
ciant. et dic quod sic: vt. d. l. diuus. ff. ad turpil. l. ab accusati one
§. denunciatores. et ibi not. glo. et. j. de mu. que se propter se fere
tis vnius. l. i. licet vsus non admittat sed vt solum testes qui
perpetrata scire dicuntur post denunciationem in eadem sche
24 dula inscribant. ¶ Duodecimo quero an denunciatores de
nunciata non probantes puniantur ⁊ qualiter omissis verbis
Barto. qui minus bene ⁊ perfecte dixit. dic aut denunciatores
non probant: quia nec cause assistunt imo deserunt: et tunc pro
pter desistentiam pena turpilia. sunt puniendi: vt. ff. ad turpil. l.
ab accusatione. §. denunciatores. qui sic debet intelligi vt faciat
ad materiam tituli. aut non probant qz testes denunciantis nō
attestantur et tunc aut queris an pena talionis puniatur ⁊ dic
quod non vt probat hec lex que dicit eos non teneri se inscribe
re. Aut queris an extra ordinem puniantur: ⁊ tunc aut eorum ca
lumnia est presumpta ex probationum defectu aut est euidens.
Si presumpta tunc aut denunciator est voluntarius et extra or
dinem puniendus est nisi innocentiam suam purget: vt extra de
calum. c. si. aut est necessarius quia ex necessitate officij hoc fa
cit vt in hac. l. ⁊ tunc de presumpta calumnia non punitur: vt. j.
25 tit. l. ij. ⁊ pbat. d. l. diuus. in v. si vero parū prudenter. ¶ Quan
do autē calūnia est euidens tunc punit in exemplū ceterorum vt
d. l. diuus. in si. qđ intelligit Bart. extra ordinem iudicis arbi
trio: vt si. ⁊ ar. l. si ff. de extraor. criminī. ⁊ dic iudicem qualita
tem calumnie ⁊ doli seu causas circunstantias attentis penam falsi
quandoq̄ iniungere posse. arg. d. l. i. in prin. ⁊ tertio ⁊ quarto rñ.
26 ff. ad cor. de fal. ¶ Tertiodecimo quero an iudex e possit de
e nunciantem recipere in testem in processu inquisitionis dicit
Bar. qz sic p. c. sz heli. extra de simo. Ego credo hoc verum si iu
dex non procedit super denunciatione: sed inquirit propter de
nunciationem

a ¶ Maleficiū de
iure ci puniri. Vi
de Bart. ⁊ Imo.
qđ sic. l. i. s. §. diui.
ff. de publi. iudic.
bart. in. l. diu9. ff.
de custo. reo. ⁊ in
l. si q̄s in graui. §.
si marit9. ff. ad sil
lein. ⁊ ibi Roma
sed Bal. in. l. 9. C.
vt nemo priuat9.
sed ang. i alle. l. ṫ.
dicit dictum bal.
procedere in deli
cto notorie licito
⁊ per Alex. in. l. i.
§. accusatione. ff.
ad turpil.

b ¶ Debet se inscri
bere. Adde bar. i
l. diuus. ff. de reo.
Ang. are. in trac.
de malefi. col. iiij.
qz nō tenet qđ est
ver. ēt in denūcia
tore blasphemie.
ange. in aut. qđ lo
co-por epos. §. i. co
lum. i.

c ¶ Notoria. an de
beat denūciator
maleficia notoria
denunciare vide
Cy. ⁊ doct. hoc et
are. in trac. in male
fi. in. v. com̄ qđ sic
ver. verbo itē etiā
notor.

d ¶ Non tenetur.
adde in qđ pōt si
vult sine nouo p
cessu cum puoire
ita no. bar. l. l. ma
gistratibus. ff. de
iuris. om. iu. ⁊. no.
bal. l. aut clerici.
in si. ⁊ ibi posuit
ad h. ad ipsos in
Sp. accu. epi. ⁊. de
epi. ⁊ cleri. panor.
in. c. si. i. s. ⁊ ibi in
apost. in. v. in crie
heresis. extra de
ha. mona. et phi
lip fra. ca. ⁊ mon
tem nu. iñ. versi.
ob hoc co qz cogno
scat de processu. de
here. lib. vi.

e ¶ An iudex. vide
ang. ⁊ imo in. l. q
bona. §. dani. de
dānafec. bar. in. l.
i. §. cura. de offic.
pref. vr. qđ et vz
credi ad inquiren
dum nō ad cōdē
nandū n. spe. hac
eu. §. i. in fi. dicit
et credi donec 3
rium ꝓbetur. ⁊ p
specu. de emp. et
ven. §. v. ⁊ hic. vl
no. ⁊ alex. in. l. di
uus de custo reo.
sequitur Salv. et
not. in. c. in omni.
de test.

nunciationem et famam eius aures reuerberantē ita q̄ amodo sub dissimulatione trāsire non potest. z ita loquitur. c. licet heli. sed vbi super denunciatione procedit tūc denuncians dz denunciata per idoneos testes z nō per se probare. vt. d. l. diuus. z. d. l. ab accusa. §. qd denunciatores z pz rōne q2 isto casu si non pbata denunciata est puniēdus vt prime dixi. z p ꝯsequēs non est legitimus testis. ¶ Quero decimoquarto an confessio facta coram officiali denunciante vel remittente ad iudicem ad quē spectat cōdēnatio z cognitio sit sufficiens ad ipsius condēnationē. z dic q̄ non tanq̄ facta coram iudice non competenti: vt. d. l. diuus. ¶ Ex quo collige quod cōfessio facta de crimine a monacho coram abbate non preiudicat ei corā epō vel delegato. ¶ † Decimoquinto quero an absolutoria lata sup denunciatione prosit reo sicut absolutoria lata super accusatione: vt. l. si cu. §. bisdem. ff. eo. Et dicunt docto. q̄ sic propter idētitatem rationis. sed addunt aliqui q̄ cautius iudex non dz reum absoluere: sed simpliciter pronunciare officialem minus bene retulisse: vt sic iterato denunciari vel accusari possit. et hoc colligūt ex. d. l. diuus. iuxta. §. versic. si vero parum. sed hoc truffa est: q2 siue pcedat super denunciatione absolui dz: vt. c. si. extra de calū. siue per inquisitionē. vt. d. c. licet heli. et in vtroq3 est eadem ratio que in accusatione videlicet quia de qua re iudex cognouit de eo iudicare debet: vt. l. de qua re. ff. de iudi. nec ob. l. diuus. q2 ibi loquitur respectu denunciantis: vtrum veniat puniendus necne vt ibi patet ex sequē tibus. ¶ † Nunc decimosexto quero an denunciator veniat condemnandus in expensis reo existente in casu absolutionis et dico q̄ sic per. l. seueriter. C. de excu. tu. et. j. de sump. recupe. l. i. li. x. et hoc tenēt Pe. z Cy. in. l. sancimus. C. de iudi. ¶ Decimoseptimo quero de questione Specula. in titulo de denunciatione. §. i. vtrum per statutum ciuitatis debetur dimidietas pene accusanti ludentes ad azardum an debeatur et denuncianti z arguit qd non. argumen. ff. de inoffi. testamen. l. papinianus. §. meminisse de bo. lib. l. qui cum maior. §. accusasse. et. l. in seruitutem. §. petis ex. s. C. si tutor non gesserit. l. prima. ¶ Contrarium determinat ipse per. l. cum patronum. §. i. de iure patrona. vbi delator dicitur accusator z. ff. de in ius vocā. l. quāuis. q. argumen. j. l. prox. q2 vtriusq3 idez effectus non ob. §. accusasse. quia illud inspectis verbis edicti que non semper sunt intuenda. ff. qui petant tut. l. credendum. i. rñso. preterea et ibi verba edicti que de accusante loquuntur in testificante locum habent: vt ea. l. §. sed si non accusauerit. Hec credo vera in denunciatore voluntario non in necessario. i. qui necessitate officij sibi iniūcti facit q2 premiū nō dz habere nisi caueref i statuto vel edicto vel preconio. Primo ne turpiter dicatur accipere cum gratis tenetur facere. vt. l. ij. §. i. z. l. ij. ff. de condi. ob tur. cau. Scdo ne bis premium consequatur. s. quando pro officio sibi certum est ordinatum salarium. Tertio q2 species derogant generi. extra de regulis iur. c. generi. z. ff. de regu. iur. l. in toto et generalis prouisio non extenditur ad specialiter prouisa. ff. de verborū obliga. l. doli clausula. et de pe. l. sanctio legum. et sic vbi ratione officij speciale premium datur officiali prouisio generalis non debet ad eum extendi. Quarto pro hoc bene facit text. satis singularis et notandus. ff. ad sillcia. l. si quis ingraui. §. vtrum. vbi patet quod premium pollicitum denunciantibus spontaneis non necessitatis necessitate causatiua debetur. ¶ Ex his collige quod premium capienti bannitum quod datur non debetur familie potestatis vel alterius ad cuius 29 officium spectat capere bannitos. ¶ † Item quod dixi de spontaneo denunciatore locum hz nisi ipse fuerit socius criminis de quo denunciēt sociū q2 tunc nullum premium sibi debetur. ar. l. idem est. §. si. an si. ff. de condi. ob tur. cau. z pbat text. simul cū gl. z. l. in ea allegata. j. de mul. que se. pro. se. in. l. i. in fin. vt ibi scripsi. Item hoc cōfirmat ratio: q2 denunciatio habetur pro nō facta cū socius nō possit accusare socium. C. de libe. cau. l. filium nec ex vbis edicti precedentis vel statuti est ei data ptās denunciandi per verba generalia quicūq3 denunciauerit habebit centum: q2 restringunt ad habiles z denunciationem prosequi valētes: vt. ff. de mune. z ho. l. vt gradatim. §. sed si lege. quinimo nec denuncianti pena propria est remissa nisi expresse sit dictum: vt in aut. nouo iure. C. de pe. iudi. qui male iudi. z hec sufficiant de materia denunciationis.

Quia propter. Post denūciationes venit ad inqsitiones: ideo materiā inqsi 30 tionis aggrediamur. ¶ † Circa quam primo quero an in ciuilibus sit pmissa. z rñdeo qd non regulariter. [a] ideo actiones z ordines iudiciarij sunt inuēti sed casualiter pmittitur: vz qñ contra absentem potest procedi lite non contesta. ad diffinitiuaz: vt probat. C. quomodo z qñ iud. aut. qui semel. ibi perquisita veritate zc. z ibi rōnes assignantur z ibi inquiritur libello porrecto z sic nō succedit inquisitio loco actionis. Item in casu. l. fina. §. licentia. ea. l. ij. C. de iure delib. z ibi po: est hoc operari beneficium inuentarij concessum heredi pp̄ter qd in alio grauat. ar. l. cū quis in princi. ff. de iur iuran. vel q2 frequenter euenit vt heredes subtrahant res hereditarias vt legatarios et creditores fraudent cum sciant propter beneficium inuentarij se non posse insolidum conueniri: quid tamen sit necessarium vt iudex inquirat collige ex sequentibus. ¶ Item potest inquirere in casu. l. quoties. j. de naufra. lib. x. intelligendo. l. illā. qd ibi ciuiliter agatur vt ibi per gl. sm primam lec. z pōt esse ratio q2 naute vt plurimum ꝯsueuerunt in naui posita subtrahere. z hoc diffamati et suspecti habētur a lege vt text. probat clare. ff. nau. cau. sta. l. i. §. fina. et. l. ij. §. ex hoc edicto. Item et in casu. l. tutor. §. preterea. ff. de suspec. tuto. nam et ille tex. sm glo. ibi positam pōt intelligi cum ciuiliter agebatur. et ibi hoc operatur fauor pupilli vt ibi in tex. Credo tamen q̄ ibi tutor erat diffamatus de dilapidatione: vt. j. dicaz. Item et fauore reipublice de bonis vacantibus inquirit preses 31 puincie. vt. j. de bo. vac. l. fi. li. x. ¶ † Quero scdo an i criminalibus inquisitio sit permissa cui respōdēs premitto q̄ inqsitiōis due sunt species quarum alia vocat preparatoria q2 ad crimen inueniendum. alia solēnis: q2 ad ipsum puniendum: preparatoria enim de iure est permissa vt probatur in. l. in sequentib⁹ exēplis allegatis. Ideo vt de hac preparatoria tibi pateat per exēpla scias q̄ hoc sit tripliciter. ¶ Vno mō denunciatores constituuntur vt hic de quibus plene in precedenti parte. Alio modo per iudicis perscrutationem z oculorum inspectionē vt patet in casu. l. i. z. fi. j. de custo. et exhi. re. z. C. de episco. audiē. l. iudices. et hanc inquisitionem etiam faciunt Archiepiscopi et epi z ceteri similes cū visitant loca sue iurisditioni supposita. nam de vita z conuersatione ministrantium debent querere z nedum a clericis sed etiam a laicis de his tñ q̄ eis debent esse nota: vt extra de cōstitu. c. romana. §. sane. et. §. seq. et. x. qd. i. c. placuit. et dic vt ibi no. Alio z tertio modo sit per inquisitionē generalē de qua in. l. congruit. ff. de offi. presi. z hec inqsitio varijs respectibus potest dici generalis ratione loci delicti z persone q2 oēm locū z omne delictum z oēm personā suppositā iurisditioni inquirentis concernit. z hāc faciunt potestates terrarum. in prin. sui regiminis. quinimo z preconiū cōsueuerūt mittere vt fures latrones adulteri lenones z ceteri malefactores debent de prouincia vel ciuitate discedere vt sic prouincia remaneat pacta z malis hominibus purgata. z hanc practicam sumpserunt ex. d. l. congruit. vt 32 ibi inquit Iac. bu. ¶ † Interdum potest esse hec inquisitio generalis ratione loci z psone sed specialis rōne delicti. puta inquiritur gñaliter. si qs est in ciuitate vel comitatu qui teneat priuatū carcerē. z idē de alio certo delicto. ad hoc accedat. j. de car. pri. l. j. z. j. ad. l. iul. de vi pub. l. fi. Interdum potest esse gñalis rōne psonarum z delictorum: sed specialis ratiōe loci tñ q2 de delictis cōmissis in certo z speciali loco a quacūq3 tñ persona. Interdū ecōtra q2 generalis quo ad locū z delicta: sed specialis contra certam personā vt patet in custode carceris vt. j. de custo. re. l. i z fi. z hanc directo faciunt syndici in syndicatu officialium z eorum officio finito. hāc igitur speciem que preparatoria. C. est nūcupa 33 ta in qualibet sui spē dico de iure permissam. ¶ † Est z alia species que vt dixi solēnis dicitur q2 nō ad inueniendum i ed ad puniendum fit. z q2 solēnitas de qua. j. exigitur. z de hac loquitur. l. ista. z hoc secundum opinionē glo. Dy. z cōiter olim antiquorum nō est regulariter pmissa se pbibita quia regula est q̄ sine accusatore nemo punitur vt. ff. de mune. z ho. l. rescripto. §. si quis accusatorem non habens. z. ff. de magi. conue. l. i. §. magistratibus z io hoc etiam facit. ff. de suspec. tu. l. iij. §. preterea. C. de lib. cau. l. si filium. hoc idem tenent canoniste in. c. inquisitionis. z. c. qualiter z qñ. la. ij. extra eo. z ibi etiā probat pro hoc etiam facit qd scribitur in euangelio Io. xx. c. de illa muliere que dum accusata fuisset xpo a phariseis qui post accusationem fugerant cum xpo eis dixit qui vestrū est sine peccato arguat illā de peccato respōdit xpo illā interroganti mulier quis te accusat: nemo domine z ille replicans: nec ego te condemno dimisit illam. ¶ Fallit in casibus secundum glo. vz in. l. ij. §. si publico. ff. de adulte. z ibi gl. notans predicta. Item fallit in falso teste vt. C. de testi. l. nullus Itē fallit in falsa charta coram iudice producta vt. C. de prob. l. pe. z ibi speciale. nam nō de ol falso inquiri pōt sm glo. in. d. §. si publico. Item fallit in illo qui calumniosam instituit accusationē. j. de calum. l. i. Item fallit in crimine suspecti tutoris vt. ff. de suspec. tu. l. iij. §. preterea. prout ibi criminaliter inquirit. Itē fallit in casu. l. si quis in hoc genus. C. de epis. z cle. Item fallit si crimen sit notorium vt hic. ¶ Et hos septem casus enumerauerunt glossatores nostri in. d. §. si publico. Ros. vero in materia inquisitionis super prima rubrica. z Spec. in tit. de inquisitione. §. i. addūt alios casus. s. in crimine lese maiestatis vt. j. ad. l. iul. ma. l. ij. z. iij. Item in crimine heresis z apostatarum vt. C. de apostā. l. apostatarum. z de iudeis. l. nemo. Item addūt qñ vnus de reis propalat socios. nam eius dicto non creditur vt. j. eo. l. fina. Iudex tamen inquirit vt. ff. de questio. l. i. §. si quis vltro quod tene menti. Item addunt quādo accusator a reo corrupt⁹ abolitionem impetrasse dicitur vt. j. de aboli. l. abolitio. Item addit quando dominus dicitur occisus a familia nec constat quis

a ¶ Sed non regulariter. adde q̄ inq̄stio in ciuilibus regulariter fit pbibita ex offō iudicis. l. rescripto. §. quis accusator. ff. de mu. z bono. alc. post Bar. l. l. ij §. si publico. ff. de adul. nisi in casibus no. p gl. l. c. j. vt eccle. benefi. et bal. in. l. iubemus. C. de pbat. z. c. iniuria. v. col. de pa. tur. sit. z p Bart. in. l. ij. j. de adul. z ang. in. l. si vacantia. j. de bo. vac. lib. x. z Inno. in. c. ad nostram. de iureiur. qd verū nisi in papa q̄ ol casu pōt ingrere. Itē nisi rōne excessus cōmissi in reb⁹ ecclesiasticis q̄ pter iudicem pōt ingri Inn. in. c. qm̄ frequenter. §. sunt et aliq̄. vt lite non cōte. Bald. in. l. sancim⁹. de sa. san ec. Bal. vbi. s. Itē nisi p iniuria illata clericis. v. l. siq̄s in hoc gen⁹. z ibi Bar. itē nisi rōne publice vtilitatis. l. j. §. ius publicū. ó iusti. z iure. i. di. tus. publicū no. l. v. l. si vacātia z ij bal. vbi. s. vers. iij. Itē rōne z fauore miserabiliū personar. vt. l. ne q̄cq̄. §. aduocatos ó offic. pcōsul. bar. l. l. iij. §. hoc autē. de dam. infe. bal. l. v. c. iniuria. v. col. et in. l. ij. s. si mā. ita vene. psti. Itē a si propria cā sm Bal. l. v. l. ij. itē nisi odio feneratoz sz Bal. in. v. c. iniuria. v. col. q̄ ingsitio pōt fieri p iudi. ex officio ꝯ vsurariū Inn. l. c. ad nostram. ff. de iureiure. z car. l. cle. j. in. s. de vsu. Itē ꝯ here. v. cle. si. z ibi Car. item ꝯ suspectū tut. l. iij. §. pterea. de suspec. tuto. et alex. in. v. si publico. l spe. de inq. §. ij. itēz. de iurib⁹ pricipis. v. §. vlt. Item etiam.

de occisore inquirit preses faciendo questionem a familia: vt. ff. ad sill. l. i. in princi. & §. occisoru. Item addunt alium casum vez. l. quoties. j. de naufra. libro. xi. nam fm alteram lec. ibi inquiritur ob crimen puniendum. Item addunt qn iudex in inquisitiōe generali reperit aliquem de certo crimine diffamatum. nam tunc iudex ad specialem & solēnem inquisitionem super illo delicto contra eum procedere potest: vt. ff. ad. l. iul. pecu. l. iij. §. i. et est ratio ne inquisitio generalis reperiatur frustratorie facta & quia amodo sub dissimulatione iudex pertransire non potest cum illum reperiat diffamatum de crimine tali. C. de offi. rec. prouin. l. iustissimos. ¶ Post hoc superuenit Ricc. de mat. de mutina qui in quadam eius disputatione hanc materiam aliter tradidit & eius doctrinā sequit̃ Bar. l. d. §. si publico. et omnes casus quos glo. enumerat pro spālibus dicit vna cōclusione regulari et positos esse ad demonstrandum quod inquisitio de facili iudici est permissa et permittit quod accusatio de facili permittit̃ quādo sine metu presumpte calūnie quis pōt accusare. l. si cui in princip. ff. eo. Tradit igitur talē conclusionem ibi inquisitio permittit̃ iudici vbi accusator admitteret̃ de facili. l. sine timore presumpte calumnie. hanc conclusionem probat ipse qua rōne accusator de facili tunc admittitur et ad accusandum instigatur eadem ratione debet iudex admitti. arg. l. illud. C. de sa. san. ec. et. l. illud. ff. ad. l.
34 aquil. cum inquisitio succedat loco accusationis. ¶ † Ex ista cōclusione dicit iudici permissum ad denunciationem officialis inquirere: vt hic qr et tutor instigatus a matre pupilli et aliis eius coniunctis accusans de presumpta calumnia non tenetur vt. l. tu-
35 torem. ff. de his quib. vt indign. ¶ † Similiter dicit permissum iudici inquirere de crimine de quo cognouit incidenter vt dicta. l. ij. §. si publico. ff. de adul. et. C. si aduer. li. l. pe. cum si. quia psumptio calumnie cessat sicut qn incidenter crimē in aliū referr̃ vt. ff. de bo. libe. l. qui cū maior. §. libertus. similiter cū reperit in inquisitione generali aliquem deliquisse pōt ad spālem descēdere vt. l. iij. ff. ad. l. iul. pec. ex eo qr non tenet̃ de presumpta calumnia propterea qd repperit in inquisitione generali. ar. d. l. qui cum maior. §. pe. & j. de calū. l. mater. vbi heres non tenetur de calum-
36 nia presumpta ꝓpterea que reperit in testō scripta. ¶ † Similiter inquirit ꝓpter magnum dolorē seu offensam factam iudici in eius conspectu crimen est commissum vt in calumnioso accusatore. j. de calū. l. i. & in falso teste. C. de testi. l. nullū. & in falsa charta coram iudice ꝓducta. C. de proba. l. pe. & hoc quia de presumpta calūnia non tenet̃ sicut nec maritus accusans de adulterio vxoris et mater de morte filij. j. de calum. l. mater. & ff. de publ. iudi. l. si.
37 ¶ † Similiter propter iminētem crimen ingrit: qr sine metu ꝓsumpte calūnie accusator admittit̃: vt. C. de epis. & cleri. l. si quis in hoc genus. hec sunt verba predictorum in breuitate tradita. Sed mihi videt̃ qd predictorum conclusio non sit lege nec rōne firmata: qr non sequitur accusator admittit̃ sine metu ꝓsumpte calūnie. ergo iudex pōt inquirere: qr de separatis non est illa recta. ff. de minori. l. papi. ex auli. & de acq. pos. l. naturaliter. §. nihil. ¶ Similiter et econtra non sequit̃ accusator non admittit̃ sine metu ꝓsumpte calūnie. ergo iudex nō potest inquirere ꝓpterea verba predictoꝝ potius probant qd iudex semper possit ingrere sicut quis accusare: sed non semper teneatur de presumpta calumnia quando accusator non teneretur et econtra teneatur qn accusator teneretur. propterea per predictorum verba non ꝯprehenduntur oēs casus adduci per Rof. et Specu. ¶ Item eorum ratione attenta eorum similitudinem retorqueo contra eos & sic potentia accusandi non dependet a metu presumpte calumnie. ergo nec potentia inquirendi. consequentia est bona fm eorum equiparationem & rationem. antecedens probat̃. j. de calū. l. ii. & C. de aduo. diuer. iudi. l. ij. & C. eo. l. ij. hoc etiam cōfirmo qr ꝓsumpta calūnia colligit̃ ex probationum defectu. j. de calū. l. qui nō probauit. et. C. de aduo. diuer. iudi. l. prima sed talis defectus apparet post inchoatam accusationem vel inquisitiones. ergo ipsius permissio non dependet a metu calūnie presumende vel non ex
38 postfacto inchoate. & sic iā permissa inquisitione. arg. C. eo. l. ij. et de interdictis. l. incerti. & de appella. l. i. ¶ † Quapropter glos. opi. videt̃ verior tamen eam aliter intelligo quā videatur intellexisse Bar. Et ideo cū querit̃ an inq̄sitio specialis in criminibus seu facultas ingrendi sit de iure permissa. Rñd. aut queris an sit permissa ad vtilitatem priuatam: & dic q non sed regulariter est prohibita. Fallit in casu. l. iij. §. preterea ff. de suspec. tuto. & hoc
39 operatur fauor pupilli vt ibi in text. ¶ † Aut queris an sit per-
a missa ad publicam vtilitatem & vindictam[a] & tūc aut queris an sit ꝑmissa hoc respectu vt sit sensus an de quolibet crimine possit inquiri & dico q sic quicquid senserit glo. quod ꝓbo duabus rōnibus. primo quia accusatio de quolibet delicto est permissa. ergo & inquisitio que succedit eius loco. argu. ff. de iure pa. l. cum patrono. §. i. et extra de simo. c. licet heli. et sit ad eundem effectum ne maleficiū remaneat impunitū. Scdo qr in inq̄sitione gñali de quolibet delicto potest inquiri. ff. de offi. presi. l. congruit. et ad. l.
40 iul. pecu. l. quarta. ¶ † Sed inquisitio generalis non fit nisi ad

a ⁓ Ad publicam vtilitatē et vindictam. vide Bald. in. l. cū hi. §. ꝓtor. de transac. & in. l. ij. §. si publico. v. queritur vtrū de iu.

b ⁓ In aliquo crimine. Addō an inquisitio ciuiliter possit fieri. et dic q nō regulariter nisi in odiū feneratorum & fauore miserabilium ꝑsonarū bal. no. in. c. ē iniuria. col. v. ti. de pace iur. fir.

c ✳ Nō maledicis & inimicis. vid. de hoc ang. i. l. si vacātia. C. d bo. vacan. li. x. & l. c. qualiter & qn. extra d accus. qd est verū sup delicto s; sup fama sic fz Ioā. an. fin. c. cū in veritate. extra de ꝑsumptio.

effectū descendendi ad specialem. vt. d. l. iij. ergo bene sequit̃ qd in speciali de quolibet pōt inquiri iuxta illud gñale ꝓpter vnūquodq tale & illud magis &c. vt. C. de sac. san. ecc. aut. multo magis. & huic rationi nō percipio bonam responsionem. Tertio possum inducere qr in maiori parte specierū delictorum inquisitio specialis est ꝑmissa. vt patet in casibus. & ll. C. per glo. & per Rof. & Spec. alle. & cum in aliis non appareat specialis ꝓhibitio facta
41 debemus dicere etiam de aliis speciebus permissa. ¶ † Aut tu queris an sic sit permissa specialis inquisitio q preses vel alius habens potestatem possit ad inquisitionem procedere contra certam personam nullo alio preambulo precedente per quod sibi vere vel presumptiue presumptione legitima de qua etiam constet illam personam illud delictum perpetrasse. & dico q nō & ita intelligo opi. glos. & antiquorum & . ll. per eos. C. allega. in versic. est et alia species. & posset esse ratio vt iudicioni malitia & proteruitas refrenetur vel euitetur. vt. l. ij. in fine. j. de custo. et exhi. re. Item ne inquisiti sumptibus ac etiam asperitate carceris sic ex arrupto grauati reperiantur & interim de illo delicto diffamentur. preambulo autem legitimo precedente per quod appareat iudici vere vel presumptiue illam personam illud de-
42 lictum perpetrasse. dico eum posse contra illam personam specialem inquisitionem facere. ¶ † Pro cuius declaratione cum canonistis trado talem conclusionem quandocunq clamor validus peruenit ad iudicem quomodo eius subditus est diffama-
b tus in aliquo crimine[b] iudex pōt & debet contra illum inquirere & de hoc est tex. clarior extra de accu. c. qualiter & quando. la. ij. in prin. & fundatur super illud gen. xviij. vbi inquit dominus: descendam & videbo vtrum clamorem qui ad me peruenit opere compleuerit. & probat̃ de iure nostro in. l. iustissimos. C. de offic. rec. prouin. & ex eo qd contra diffamatū in inquisitione generali iudex descendit ad inquisitionem specialem. vt. l. iij. ff. ad. l. iul. pecu. Et ratio est qr tūc tale delictum non potest sub dissimulatione trāsire nec iudex debet omittere indiscussum ius reipublice & potissime quando scandalum vel periculum posset oriri. vt in. d. c. qualiter & quando. ¶ A quo autem iste clamor debeat peruenisse. respōdet tex. in. d. c. qualiter. & in. d. l. iustissimos. vide-
c licet a personis honestis & idoneis non maledicis & inimicis[c] maledici autem intelliguntur qui consueuerunt maledicere et alios iniuste diffamare quibus amplius non debet credi. vt. l. si cui. §. hidem. ff. de accusa. Validus autem est quando non ab vno vel duobus sed a multis peruenit & non tm̄ semel sed sepius alias clamor validus nō est fm canonistas. Vbicunq igitur seu quandocūq iste clamor ad sic ꝯ personā iudex pōt facere inquisitionem specialē & de quocunq delicto ad vindictā reipublice. ¶ Et hic aduertendum qd clamor iste non infamat pro tunc cum clamor iste esse debeat de diffamatiōe: et ideo iudex de ista diffamatione debet inquirere a vicinis & aliis scire debētibus et diffamatione reperta debet inquisitionem suam formare. vt extra de accu. c. inquisitionis. & hec est intentio huius. l. in secunda eius parte diffamatio tamen non semper debet esse vniformis: qr quāq maior quāq minor. nam si periculum sit in mōra sine multa diffamatiōe potest ꝓcedi. vt. d. c. qualiter. & ibi no. Ioan. an. &
43 extra de simo. c. licet heli. ¶ † Instans periculum esset dilapidationis de qua diffamatus esset prelatus ecclesie. vt. d. c. licet heli. & idem dico de tutore pupilli. & sic intelligo. l. tutor. §. preterea. ff. ff. de suspec. tuto. Item esset instans periculum in crimine heresis et apostatarum: quia infectiue sunt personarum. vt. C. de here. l. nemo. et de aposta. l. apostatarum. et scandalum generare posset. & per hunc modum intelligo. l. si quis in hoc genus. C. de epis. & cleri. & j. ad. l. iul. ma. l. ij. vbi autem non sit imminens periculum tunc maior diffamatio exigeretur. & hoc vbi persona non haberet a iure pro diffamata seu de illo delicto suspecta vt est nauta. vt. l. i. §. i. ff. nau. cau. sta. ideo contra eos de subtractis pōt inquiri absq alia hominis diffamatione vel clamore. vt. l. quoties. j. de naufra. lib. xi. & idē dico de seruis occisi domini qui sic a lege habentur suspecti qd absq alia diffamatione vel multorum clamore contra eos pōt inquiri. ff. ad sill. l. i. in prin. & occisorum.
44 ¶ † Quando autem predicte diffamationes & clamores hominis vel iuris cessarent tunc ad specialē inquisitionem non potest procedere nisi per aliquē actū iudiciariū precedentem sibi constare vere vel presumptiue personam illam illud delictum commisisse vt potest colligere per hec exempla. primo in eo qui reperitur in inquisitione generali deliquisse. vt. l. iij. ff. ad. l. iul. pecu. fm quā debet intelligi. l. congruit. ff. de offi. presi. Item & qn iudex cognouit delictum incidēter oppositū. licet ad repellendum fuisse cōmissum. vt. l. ij. §. si publico. ff. de adul. ¶ Et est ratio qr de his sibi satis cōstat vt iudici. ideo sub dissimulatione non potest pertransire et ius reipublice indiscussum omittere. et p hūc modum debet intelligi qd de falso test. dicitur. C. de testi. l. nullū. videlicet vt iudex tūc inquirat qn testimonium eius reprobauit tā q non verum: quia contrarium apparebat per scripturam vel testes. alias si eius testimoniū nō reprobasset cōtra eum sine accu-

satore

satore postea procedere non posset nulla contra eum diffamatio
ne vel clamore precedente et ita etiam debet intelligi, qd de falsa
charta dicit. S. de proba. l. pe. vt coram iudice fuerit producta et rete
cta alias si non retecta vel non producta iudex inquirere nō pos
set si non peruenisset ad eum clamor de quo. S. et ex his apparet
quod Barto. qui dixit quod ratio permissionis inquisitionis in
casibus predictis erat dolor magnus quem iudex habebat: quia
in eius conspectu tale crimen erat commissum non bene dixit. habes
etiā ad predicta aliud exemplum in eo qui accusationē quā insti
tuit non probauit quia presumitur calūniasse: vt. j. de calum. l. qui nō
probasse cōtra quē de calūnia pōt inquiri. j. de calu. l. i. quia iudicia
liter sic apparuit iudici lz presumptiue. vnde non pōt sub dissimu
latiōe ius reipublice indiscussum dimittere. similiter habes quan
do iudex incidenter cognouit de mariti lenocinio. ff. de adulte. l.
ij. §. si publico. ver. nam claudius. his cessantibus non inquirit ni
si ad denunciationem officialis vt hic et. ff. de custo. reo. l. diuus.
tunc est ratio: quia cum denunciatio fiat tunc de euident. vel de no
torio cessat in iudice omnis suspicio. quia animo in suspicionem in
cideret si tunc dissimulando ius reipublice indiscussum dimitte
ret. et hec fuit potissima ratio per quam apparet quare et quan
do permissa fuit denunciatio: et sic inquisitio seu inquirendi facul
tas. Et modo bñ apparent declarati oēs casus spāles p gl. Roffre.
Spe. enumerati quos supra scripsi et etiam apparent modi pra
cticandi hanc materiā: adeo quod ex p̄dictis habes quod lz statuta ter
rarum dent ptātem presidibus inquirēdi de omni crimine non
propterea ad specialem inquisitionē pōt venire, nisi aliqd de p̄di
ctis interuenerit: quia declarationē recipiunt statuta a iure cōmu
ni: vt. S. de nora. l. ij. et. ff. de vul. et po. l. vt gradatim. §. sed si lege.
45 ¶ † Pro inquisitionis tñ pleniori doctrina. tertio et iuxta pro
xime dicta quero pone quod officialis denunciat crimen cōmissum
sed non personam cōmittentē quia ignorat et delictum fuit noctur
nū vt homicidium factum in villa: ita qd licitum est et ignorare
propter tps noctis vt dixi. S. in materia denunciatiōis. an iudex
ad inquisitionē aliquā descendere poterit. et dico quod quod sic ad ge
neralem respectu personarū. et si quem culpabilem reperiret con
tra eū ad specialē descendet: vt. l. iij. ff. ad. l. iul. pec. et. ff. de offi.
presi. l. congruit. ¶ † Quero an in inquisitione debeat apponi
46 annus: mensis et locus et cetere solemnitates que in accusatione
exiguntur: vt. l. libellor. ff. eod. dic quod nō in inquisitione generali
que nō ponit aliqd delictum specificum. In generali vero quo ad
personas: sed in spāli quo ad delictum iam cōmissum de qua in
precedēti questione et multomagis si esset specialis etiā quo ad
psonā dic quod sic. Et est rō sm Jacob. bu. quia inquisitio succedit
loco accusationis et iudex loco accusatoris. ar. ff. de iure patro.
l. cum patronum. §. i. et extra de simo. c. lz heli. igitur eius naturaz
assumat: vt. ff. si quis test. lib. esse ius. fue. l. i. §. hec actio. Item quia
locum sibi vendicat eadem rō. s. ne quis in inquisitio crimine va
getur cū alieno dispendio: vt. ff. de iudi. l. ptor edixit. in princip.
¶ Fallit in solennitate inscriptionis ad penā talionis: vt hic. ff.
de publi. iudi. in prin. et ita dz intelligi qd ibi not. glo. et est rō quia
in casibus in quibus est permissa inquisitio cessat in iudice ois
suspicio vt. S. dixi. ¶ † Et ex his collige qd cōclusio in ea nō est
47 necessaria sicut nec in accusatione dicam. j. eo. l. pe. licet de cōsue
tudine iudices apponant. et est eis consilium vt tunc nullam spe
cialem penam qua intendant inquisitum punire specificent sed
generaliter post narrationem concludant super quibus omnibus
procedere intendimus et culpabilem repertum punire sm formā
iuris et statutor. et si de pena infligenda iudex non sit certus po
test solum declarare in snīa, delictum per inquisitum fuisse com
missum. ar. l. i. §. i. ff. ad turpil. et si penā adderet cum pecuniaria
esset ne tempore sindicatus patiatur detrimentum si in plus vel
in minus cōdemnasset sententiā ferret cōditionalē. s. condemna
mus eum in centum si et inquantum pena non debeat esse maior
vel minor. al's in plus vel in minus sm formā statuti eū condem
namus. et ita cōsuluit Bar. in. l. iudex. ff. de re iudi. ¶ Si autem
pure condemnaret et successiue diceret qd inquantū dicta snīa cō
tineret plus vel minus quā deberet ex tunc eam reduxit ad formā
statutorum nihil ageret: quia non esset sententia conditionalis sed
resoluenda sub cōditione vt. l. ij. ff. de in diē adiec. quod iudex nō po
test facere vt. d. l. iudex. Sed dubitari posset si iudex dicat cōdē
nos te in centū saluo quod si pena sit maior vel minor ex forma statu
ti: an tunc sententia dicetur in illis centum pura vel conditiona
lis. Et circa hoc videt glo. sentire quod sit cōditionalis. ff. fa. her. l.
item labeo. §. i. cum forte similem nō reperies: ideo menti tenēda
48 ¶ † Quero quinto quid de exceptionibus[a] dilatoriis contra in
a quirentem opponendis. et dic qd quedam sunt exceptiones per
missionem inquirendi respicientes: quedam personam iudicis
cōcernentes. quedam eius qualitatem vel officium attendentes.
49 ¶ † Exceptiones permissionem inquirēdi respicientes indistin
cte possunt opponi: puta tibi nō est permissum de hoc delicto in
quirere. et procedit hec exceptio si teneas quod de omni delicto nō
possit inquiri alias secus. ideo pone aliud exēplum: puta: tu nō

potes cōtra me inquirere: quia non sum diffamatus de hoc delicto
nec aliquid aliud contra me pcedit per qd tibi permittatur spe
cialē inquisitionem facere. et que sint illa vidisti. S. et habebit iu
dex de hoc preambulo docere. alias nō poterit ad vlteriora pro
50 cedere vt. S. ti. i. l. nō ignorat. ¶ Exceptiones personam iudicis
concernentes. etiam opponi possunt vt exceptio inimicitie capi
b talis[b] vt in tex. et in eius glo. i. extra de accu. c. qualiter et qñ. la. ij.
51 et hanc habebit probare opponens. ¶ † Exceptiones concernen
tes iudicis officium sunt duplicis speciei: quia alie concernunt
eius incompetentiam ratione iurisdictionis deficientis et non est
dubium quod possunt opponi vt. S. si a non compe. iudi. per to
tum. et. l. i. vbi de cri. agi opor. et. ff. de iur. om. iudi. l. si cōuenerit. et
l. si per errorem. et l. fi. Alie cōcernunt eius incōpetentiam ratio
ne iurisdictionis perasentis. puta tu nō potes inquirere: quia ma
gistratum habes qui accusare impedit: vt. l. qui accusare. ff. eod. et
hec exceptio opponi non potest quia id qd est causa admissionis
eiusdem non dz esse cā repulsionis: argu. ff. de cōdi. inde. l. cum
his. §. a. et. ff. de solu. l. qui hoiem. §. fi. et eadem ratione non potest
contra eum excipi de pluralitate reorum licet contra accusatorem
sic: vt. l. cum rōnibus. S. ti. j. e. d. l. qui accusare. ff. eod. et etiam quia
ratio suspicionis turpis questus non cadit in iudice: vt. ff. de of
52 fi. prefe. l. i. ad fi. et. j. ad. l. iul. repe. l. fi. ¶ † Quero tunc sexto quid
c de exceptione cōcernente personam offensi[c] seu persona vel qua
d litate offensi prouenientem: puta quis malpagus[d] cui ius reddi
non debet ex forma statuti fuit grauiter percussus et de percus
sione iudex inquirit an contra iudicem inquirentem poterit exci
pi: tu non potes inquirere etiam reipublice nomine cum princi
palis conqueri non posset vel audiri non deberet quia est malpa
gus. Et refert Bar. in. l. non solum. §. quamquā. ff. de iniur. quod Ja
co. bu. tenuit quod sic per dictum. §. quamquā. Induxit. l. que adulte
rium. j. de adul. et ibi per eum not. In contra. allega Bar. l. i. §.
vsque adeo. in eo. tit. et plus non dicit ego etiā contra eum induco
gl. cōmunem tex. in. l. falsi. j. de fal. ¶ Quapropter mihi videtur
dicendū. Aut verba statuti sunt in rem scripta vt de iniuriis mal
pago illatis ius nō reddat. et tunc vera sit opi. Jaco. but. quia eis
persona iniuriata est affecta. et sic respublica. et pro hoc bene fa
cit dictus. §. quāquā ver. si autem cum liberto. nam ibi tam vxor
quam maritus erant affecti et prohibiti agere iniuriarum: quia illator in
iurie patronus erat vtriusque. Aut verba sunt in persona scripta
vt malpagus non audiatur vel malpago ius non reddatur: et tūc
aut verba aliqua precedunt vel sequuntur in statuto per que in
iurie malpago illate sint permisse: et tunc etiam iudex inquirere
non possit: quia iniuria illata est impunibilis. et ad hec facit di
ctus. §. quāquā. ver. ego puto. et sic frustratoria esset inquisitio ideo
prohibenda. ar. ff. de pen. l. non cogendū. §. sabinus. et le. no. ca.
l. hec stipulatio. §. diuus. ¶ Item et alia rōne quia de iniuriis in
ferendis malpago respublica cōsensit et sibi ad iniuriā non pro
uidit ideo nole ipsius inquiri nō pōt: vt. d. l. i. §. vsque adeo. in fin.
sicut nec pater sibi ageret si cōsensisset venditioni facte de filio. et
pro hoc faciunt. ll. ibi in glo. allegate. Aut talia verba per que
appareat quod malpago iniurie illate sint a statuto permisse nō ap
parent: et tunc licet malpagus non debeat audiri vel ei ius non
reddi respublica tñ poterit sibi de iniuria illata proprio nomine
conqueri. et ideo reipublice nomine de abscissione mēbri vel vul
nere illato malpago poterit iudex inquirere: vt. d. §. vsque adeo nec
ab hoc discordat dictus. §. quamquā. imo confirmat. nam pro in
iuria non lata illata a patrono liberto permittitur marito non
liberto proprio nomine experiri non econtra vt ibi. in prin. et fin. et
pro hec accedat glos. in. d. l. falsi. et vltra hoc vide quod ibi dixi. et
pro predicta differentia an verba sint in rem vel in personā scri
pta facit. l. hec verba. ff. qd vi aut clā. et. l. hec verba ff de adult. et
quod ibi no. per Dy. et predicta no. quia quotidiana pulchra et
53 subtilia nec alibi scio declarata. ¶ † Quero an tempus prefi
xum accusationi intelligatur prefixum etiam inquisitioni. dic quod
sic nisi accusationi esset prefixum respectu certe persone vel nisi
inter accusationem et inquisitionem esset datus ordinem temporis.
hec probantur. j. de adul. l. adulteriū. in fin. et. l. iure mariti. et. ff. eo
dē titu. l. ij. in fi. et. l. iij. in princip. facit qd in precedenti. q. dixi. et
de hoc plenius dixi. j. de fal. l. querela. vbi glo. predictis videtur
54 contraria. ¶ † Quero cum Dyn.[e] in. c. actum legitime. extra de
reg. iur. an superueniente accusatore debeat iudex ab inquisitio
ne cessare. et tenet ipse quod sic: quia inquisitio est remedium extra or
dinarium in subsidium accusationis inuentū: vt. ff. de mu. et ho.
l. rescripto. §. si quis accusatorem non habens igitur cum super
ueniat remediū ordinariū accusationis debet cessare remedium
extraordinariū inquisitionis: vt. ff. de mino. l. in causę. et de ope.
no. nu. i. l. in principali. §. i. de dam. infec. l. qui bona. §. de stilo. Itē
quando res est in fieri si deueniatur ad casum a quo non potest
incipere vitiatur et impeditur. ff. de his qui sunt sui vel alie. iuris. l.
patre furioso. et ad. l. aquil. l. qui in eum. et de fidei. l. vbi ānus. et
S. qui testa. face. pos. l. furiosum. et per consequens inquisitio in
choata non perfecta debet impediri superueniente accusatore

a ¶ Quid de exce
ptionibus. quod inq
sitio potest impu
gnari qñ defecit a
liqd de natura vel
de substantia eius
adde. l. cū hi. §. si p̄
tor. S. de transac. et
an. in. l. si vacātia
v. de iij. ar. princi
pali. j. de bo. vac.
li. x. et Ang. are. in
trac. ma. v. v. prin
cipali quero ex qbus
et qliter. de accusa.
b ¶ Inimicitie ca
pitalis. Adde bar
l. i. ij. §. si publico.
v. queritur verum in
dicatur de adulte. quia
eā exceptio q obs
stat accusatori ob
stat inquirenti vt
ibi: et Jo. de pla. l.
Latinus. §. veterani
de pen. ang. l. i. va
cantia. j. de bo. va
can. lib. x.
c ¶ Personam of
fensi. adde Ange.
are. l. l. si vacātia.
j. de bo. va. lib. x. l
x. colū. et plenius p
Spe. de inquisi. §. i.
d ¶ Quia malpa
gus. adde quid de
bānito statuto fa
te quod bānitus nō au
diatur vel ei nō fiat
iustitia vel ius et nō
reddatur. Bar. no. l
l. i. §. fin. ff. de alea.
Bal. in. l. fi. S. si a
nō cōpe. iud. et ple
nius p alexan. post
bar. in. l. qñ. ff. de
his qui sui vel alie. iur.
l. nō solū. §. quāquā
ff. de iniu. et in. l. cū
mulier. ff. sol. mat.
e ¶ Quero cū Dy.
Et vide qd hoc col
lec. in. c. qualiter. nu.
ix. vi. sed qd iudex
incepit et ibi posui
in. v. in addi. in v.
nunquid dz cessare.
extra eo. Bar. l. l.
iij. §. fin. et ibi alio
alexā. ff. de adul. et
Ang. in. l. si seruus
plurium. §. §. ff. de
lega. i.

qui ad illam perueniendo impediisset inter bo.an.vt.o.l.rescrip. Item ⁊ tertio allegat.ff.de adul.l.si maritus peruenit.§.si autem extraneus. ¶ Contrarium tenet Cy.hic in vlti.questio.⁊ refert aliquos idem tenuisse. ¶ Primo quia exilium extraordinariu͂ ad coadiuuationem ordinarij inductum non excluditur ab illo. vt.ff.de re.i vend.l.i.§.per hanc.⁊ ibi not.⁊ de publica.l.i.§.in de queritur. ¶ Secundo quia accusatio et inquisitio tendunt ad eundem effectum ergo non refert qua via ad illum perueniatur.vt.ff.de lib.⁊ posthu.l.gallus.§.si eius. ¶ Tertio quia desistente accusatore iudex procedit.j.de aboli.l.ij.ergo si inquirit propter accusatorem superuenientem non desistet. ¶ Quarto quia id ad quod.l.anhelat scilicet vt maleficij veritas inueniatur ⁊ reperta puniatur magis inuestigabitur per iudicem procedentem ex officio cum lex magis confidat de eo.argu.l.i.circa fi.ff.de offi.pref.preto. ¶ Quinto pro eo etiam facit quia absurdum euenire posset si delicto iam probato accusator superueniens inquisitionem impediret.nam pena delicti de quo iam constat iudici deferretur contra.l.cum reis.j.de pe.⁊.ff.eo.l.ex si forte. Item quia si accusator tunc non probabit,collusio manifesta apparebit.⁊ si probabit nil propterea innouabit cum in inquisitione seu in eius processu iam erat probatum:⁊ sic frustra accusator admissus. ¶ Superuenit Iaco.bu.qui opiniones concordauit dicens opi.Dy.verum vbi accusator suam vel suorum iniuriam prosequatur alias procedit alia opinio.Cyn.hanc distinctionem probat per.l.si maritus.la.j.ff.de adulte. ¶ Bart. vero primum membrum subdiuidit vt negligens no͂ audiatur: licet suam iniuriam prosequatur ⁊ sileat inquisitio quia silerct extranei accusatio.vt.l.ij.§.fina.⁊.l.si maritus.§.si extraneus.ff. de adul.⁊.ff.de accu.l.si cui.§.bisde. ¶ Ego etiam aliud membrum addo.ideo distinguo latius aut accusator superuenit ante receptionem probationum aut post.si ante aut negligentia potest accusatori imputari:⁊ tunc non cesset inquisitio sed repellatur accusator.vt.ll.s.allega.⁊ sit ratio quia propter negligentiam se suspectum fecit.⁊ sic de iudice lex magis confidit vt in quarta ratione per Cy.facta. Aut negligentia non potest accusari imputari:tunc aut prosequitur suam vel suorum iniuriam:⁊ tunc audiatur ⁊ cesset inquisitio nisi doceretur iudici q accusator veniret animo colludendi ⁊ transigendi.vt.o.l.ij.§.si.⁊ tunc est ratio:qr eo colludente vel desistente iudex potest procedere.j.de aboli.l.ij.⁊ ff.de accusa.l.si cui.§.bisde.⁊ pro tanto non debet desistere.⁊ ad hoc tendit tertia ratio Cy.vt suam vel suorum iniuriam non prosequitur:⁊ tunc no͂ audiatur:⁊ sic inquisitio no͂ cesset. Ratio qr in pari causa potior est co͂ditio possessoris vel quasi.sed iudex inquirens cu͂ quo accusator contendit est in quasi possessione inquisitionis ⁊ processus.ergo ⁊c. Item qr preoccupantis est melior co͂ditio.vt.ff.de nora.l.i.si qs a multis.⁊ de lega.i.l.si pluribus. et ibi per doc. Item qr ratio est maior pro iudice qr nedu͂ prosequitur ius reipublice vt accusator facit;sz et qualemqualem offensam officij sui.ad ignominiam enim iudicis tendit maleficia in suo territorio committi ⁊ magis co͂missa remanere impunita. ⁊ sic velut proprio dolore co͂motus credendu͂ est quod prosequitur fidelius ⁊ etia͂ cautius nec accusator sua͂ perdit intentu͂:qr potest assistere inquisitioni ⁊ probationes ⁊ alia necessaria preparare iudici qd si no͂ faciat satis se reddit suspectu͂.nec est inquisitio an̄ psilliu͂ extraordinariu͂ si teneas qd supra tenui q de omni crimine ad vindicta͂ reipublice possit inquiri.⁊ si teneas q non de omni vt tenuit Dy.vide vt supra in prima ratione Cy.vel qd in casibus in quibus permittitur succedit loco accusationis.⁊ sic est paris potentie in casib' illis cu͂ accusatione.⁊ sic si ratio est maior ex parte inquirentis debet preferri sicut vnus accusator alteri.vt.o. l.si maritus. ¶ Et hec de primo me͂bro qn̄ probationes super inquisitione non erant recepte tpe superuenientis accusatoris, si aute͂ fuissent iam recepte tunc aut delictum erat probatum ⁊ accusator non debet audiri per ratione͂ quinta͂ qua͂ supra feci si no͂ erat probatu͂:tunc accusator audiatur ⁊ super inquisitione supersedeatur nec preiudiciu͂ fieret accusatori absolutoria lata super inquisitione. Et sit ratio rationis ne delictu͂ remaneat impunitum. ¶ Et maxime si teneas qd post dictu͂ testificata potest iudex de nouo testes recipere ad veritatem criminis eruendam per.l. j.in fine.ff.de questio.vt ibi no.Barto.⁊ Inno.in.c.cu͂ clamor, extra de testi.licet secus sit in ciuilibus.esset tu͂c consiliu͂ vt potius iudex testes accusatoris examinaret absque nouo processu ne differretur s͂nia absolutoria vel condemnatoria ⁊ predicta qn̄ coram iudice inquirente fit accusatio.sed qn̄ coram alio puta capitaneus inquirit postea potestas recipit accusationem ⁊ paris sunt potestatis ⁊ iurisdictionis an accusator poterit capitaneo obijcere ne super inquisitione procedat vt sue accusationi preiudicium no͂ faciat:qr per eius absolutoriam obstaret ei exceptio rei iudicate.⁊ dicit Barto.in.o.l.si maritus.qd sic.argu.l.sepulchri.ff.de sepul.vio.quinimo dicit qd potestas etiam possit cum eius intersit iurisdictionem suam tueri.vt.ff.si quis ius dicenti no͂ obte͂.l.i.⁊ pro hoc allegat.c.si duo.extra de offi.ordi.quod placet vt in casibus dixi quod accusatio faceret cessare inquisitionem.alias secus:quia iudex qui inquireret esset sic iure potior:⁊
55 sic preferendus. ¶ † Vlterius quero vtrum da͂natus per inqui
a sitionem de crimine publici iudicij fit infamis sicut damnatus per viam accusationis:vt.ff.eod.l.is qui.⁊ de publi.iud.l.infamem.⁊ videtur gl.tenere quod non.s.de mod.mul.l.j.clarius s.de suspec.tuto.l.si.⁊.ff.de suspec.tuto.l.ij.§.preterea.in glo.i. ⁊ pro eis videtur casus.s.si tut.non gesserit.l.i.⁊ hoc fertur per Cy.an.o.l.si Dy.tenuisse ea ratione:quia iudex inquire͂do plus debito aggrauat partem cum nemo sine accusatore debeat puniri:vt.ff.de mu.⁊ ho.l.rescripto.§.si quis accusator.in non habens.⁊ sic cum infamia videtur dispensare:vt.s.de infa.l.⁊ si seuerior,⁊.ff.eo.l.quid ergo.§.pena grauior. Sed Old.⁊ al.de p̄s sis tenuerunt contra,⁊ communis opi.est cum eis. Primo quia cessatio solemnitatis ⁊ ordinis no͂ facit cessare penam:vt.ff.de publi.iud.l.ordo.⁊ per consequens nec infamiam:licet grauamen pene sit:vt in.l.all.per Dy. Secundo quia non ordo sz causa ex qua da͂natur est consideranda.ff.de his qui no.infa.l.ictus fustium.⁊ de re mili.l.ij.§.ad tempus. Tertio quia verba edicti dicunt indistincte da͂natum de crimine publici iudicij infamem.ff.de his qui no infa.l.j.in princ. Quarto quia inquisitio succedit loco accusationis vt dictum est.⁊ sic eius naturam assumit ff.si quis te.lib.esse ius.fu.l.i.§.hec actio. Quinto pro his iudicat Barto.in.l.infame͂.ff.de publi.iudi.casum.l.fina.ff.de publi. iud.vbi speciale est in patre de calu͂nia da͂nato quod non notatur infamia ⁊ tamen ibi iudicis officio de calu͂nia fuit damnatus quod fieri potuit:vt.j.de calu.l.i.⁊ si in patre est speciale in ceteris ius co͂mune est in contrarium:vt.ff.ad munici.l.j.ad fi.⁊ probat directo tex.cum glo.ff.de his qui no.infa.l.athletas.§.calumniator.⁊ hec pars videtur verior non ob.l.j.s.si tu.non gesserit. quia ibi non declaratur an sit infamis vel non secundum predictos docto.vel dic quod per officium remotus non notatur infamia quando remotio fit ob aliam causam q̄ doli:vt.l.hec enim cum ibi no.ff.de suspe.tuto ⁊ hanc solu.ponit glo.circa prin.ff. de suspe.tut.l.si tutor.qua͂ not.quia per eam habes intellectum a.d.l.i.s.si tutor non gesserit.⁊ per eam saluantur ⁊ declarantur predicte dicte glo.in contrarium alleg.Non ob.l.i.s.de mo.mul. ⁊ glo.ibi posita:quia ibi in mulctis pecuniarijs non personalibus quia tunc ex genere pene quis notaretur infamia:licet non ex sola interlocutoria:vt.l.fustibus.⁊.l.interlocutio.s. de infa.
56 ¶ † Et ex his habes q ba͂num non infamat:[b] quia est interlo
b cutio quedam etiam si statutum eum fingeret confessum:quia ficta confessio quando descendit ex contumacia non infamat cum non descendat immediate ex causa famosa.alis secus vt in.l.tu
57 tor.s.de interdic.ma.cu͂ ibi no. ¶ † Vltimo quero an in inquisitione veniant impense ratione victorie ⁊ breuiter dicendu͂ est aut queritur an debeantur reo inquisito ⁊ absoluto a republica cuius nomine inquiritur ⁊ dico q non.⁊ idem dico vt reus condemnatus reipublice non teneatur vt.l.fin.s.de fruct.⁊ lit.expe. an ipsi reo absoluto debeantur a iudice:⁊ tunc aut iudex precessit diffamatione ⁊ indicijs precedentibus:⁊ tunc iudex non tenetur quia necessitas officij eum excusat ⁊ idem econtra vt reus condemnatus sibi non teneatur:licet sit indubitabile cum ipse expensas non faciat,aut iudex processit his non precedentibus ⁊ tunc teneatur quia ius tunc eum non necessitate ad hoc sed proprio capite dicitur mouisse ⁊ contra ordinem iuris secundum docto. veritamen iste non veniunt in condemnatione qua͂ de seipso facere debeat iz in syndicatu ab eo petentur. Aut queritur an debeantur a denunciatore ad cuius instantiam est processum ⁊ qui assistit cause.⁊ dic q sic vt dixi in materia denu͂ciationis in.xvi. q.⁊ idem dico econtra vt reus conde͂natus co͂de͂netur in expensis denunciatori ne iudicium claudicet:vt.o.l.fin.hec sufficiunt de materia inquisitionis. ¶ Nunc transeamus ad tertium vez ad materiam notorij circa quam hunc ordinem seruabo. ¶ Na͂ primo quero quid sit notorium. Secundo vnde dicatur. Tertio quotuplex sit. Quarto qualiter cognoscatur. Quinto an iuris ordo seruetur cu͂ de notorio queritur ⁊ circa hoc plura remouebo dubia. Sexto qualiter notorium probetur. Septimo quot testes exigantur. Octauo an sit necesse pronunciare crimen esse notorium. Nono an notorietate criminis probata iudex statim condemnare possit. Decimo an condemnatus de crimine
58 notorio audiatur appella͂s. ¶ † Ad primum respondeo quod notorium neutraliter ⁊ in genere sumptum sic potest describi.
c ¶ Notorium est ius [c] vel factum transiens in notionem omnium vel maioris partis eorum,per maiorem enim partem totus populus representatur.vt.l.nulli.⁊.l.plane.ff.qd cuiusqz vniuer.⁊ l.quod maior.ff.ad muni.⁊ de regulis iuris.l.illud.§.refertur
59 ¶ † Et ex hoc apparet solutio ad secundam videlicet quod notorium dicitur a notione omnium seu quia transit in cognitionem omnium ⁊ qualiter intelligatur omnium ⁊ qualis debeat
6 esse cognitio declarabitur in sequentibus questionibus. ¶ † Ad tertia͂ questione͂ qua queritur quotuplex sit notorium. Rn̄dent canonistae

a ¶ Vtru͂ da͂nat'. sed qd an inquisit' de crimine publico fiat infamis et turpis persona vt institui no͂ possit sine metu q̄rele et an si instituatur cu͂ clausula codicillari salte͂ rupto testamento per querelam veniat lex si de co͂missio. paul. de cast.in co͂si.lix.

b ¶ Non infamat. Tu vide de hoc bal.i.l.cu͂ mulier. xx.ver.quero igi tur circa p̄missa. ff.so.ma.⁊ in.l.si. C.de modo mulctandi.⁊ in.l.ictus fustium.ff.de infa. Bar.in.l.infame͂ col.pe. et.quero col.pe.ver.quero verii ⁊ ibi alexan. ff.de publi.iudi.

c ¶ Notorium est. adde bal.in aut. quod locum vlti. q.s.de colla.⁊ in l.cum fratre͂.s.ad silla.et Bal.hic j per,ij.

canoniste q triplex iuris presumptionis ⁊ facti. Notorium iuris secundum eos est spontanea confessio in iudicio facta. extra de confes. c. i. facit. C. de confes. l. i. Item iusta ⁊ irretractabilis diffinitio. i. sententia ⁊ de vtroq ipsi habent casum in. c. vestra. et. c. fi. de cohabi. clerico. ⁊ mulie. ¶ Nec obstat predictis quod confessio interdum est erronea ⁊ de falso ⁊ impossibili: vt. l. non fatetur. ⁊ l. fina. ff. de confes. similiter ⁊ sententia: vt. C. si ex fal. instru. l. i. ⁊ per totum. ⁊ q falsum vel erroneum nō pōt transire in notorium. cum non sit nec vnq fuit. ⁊ sic deficiente subiecto non potest accidens seu notorij qualitas esse: vt. ff. de pe. here. l. nec vllā §. si quis abscutis. ⁊ si cer. pe. l. eius qui in prouincia. circa fin. quia respondent ipsi q non transit in notorium per euidentiam. sed transit in notorium iuris. i. quia pro notorio a iure habet. nam res iudicata pro veritate habetur vt. ff. de sta. ho. l. ingenuum. ⁊ de regu. iuris. l. res iudicata. Fatentur tamen oppositum posse
61 probari si reuocetur. extra de re. iu. c. sicut. ¶ † Notorium presumptionis ipsorum glo. non describunt. sed Hosti. inquit q notorium presumptionis est iuris euidentia euidenter presumpta et exemplificatur: vt glo. in. d. c. vestra. vez vt paternitas ⁊ filiatio vt C. de nupt. l. si vicinis. ⁊ de his qui sunt sui vel alie. iur. l. filium. Hec descriptio non placuit. Jo. cal. q non plus declarat q descriptum sed est idem cum ipso. Item q secundum hanc descriptionē notorium iuris de quo. S. poterit appellari notoriū presumptionis: ⁊ sic non erunt species differentes. ¶ Quapropter inquit ipse q sibi cōgruentius videt dicendum q notoriū presumptionis est factū vel dictum ex publicis circunstantijs a iure pro veritate acceptū. ⁊ certe hec descriptio melior est. ¶ Sed predicte descriptiones ⁊ eorum verba in sua forma non ex toto mihi placent. nam vt dixi notoriū est q transit in notionem omniū vel maioris partis ⁊ inde est dictum notoriū ⁊ si sic sequit q id qd in notionem est deductū ab ipsa notione est distinctū ⁊ separatum ⁊ ante confessionem vel sententiā in esse productum q transiret in cognitionem oium sicut probatio ⁊ probatū: vt. S. de probe. l. cum res. Est enim de aliquo ente cognitio in hoie per eius sensus corporeos. ff. de testa. l. qui testamento. §. fin. ⁊ de his que in testa. delen. l. i. in princi. ⁊ Not. Inno. in. cum cām. extra de testi. Notio ergo ista non transmutat essentiam ipsius dicti vel facti non sic primo noti. ⁊ per consequēs factum qd per sniam efficit notorium non dz in ius mutari ⁊ notorium iuris appellari sed facti alio tñ modo q ipsius facti euidentia. Similiter idez dico de eo q ipsi appellant notoriū presumptionis: q de ipsa presumptione nō est notorietas immediate sed de circūstantijs que nō presumptiue sed vere euidentia facti debent esse note: puta q talis sit natus in domo vicinis scientibus ⁊ q talis tractauit eum vt filiū ⁊ vice versa ipse eū vt patrem. ⁊ sic vt pater ⁊ filius habiti ⁊ reputati a vicinis ⁊ notis eorum. ⁊ ex his circūstantijs publicis sic notis sequitur presumptiue q is erat filius illi⁹ ⁊ econtra ille eius pater. et quia circunstantie sunt notorie sequitur quod filiatio illa et paternitas est notoria presumptiue hic tamen est presumptio iuris: vnde non potest dici q non sit notoriū presumptionis. quid sit notoriū iuris. ⁊ de ipsa presumptione que est iuris non tractamus sed de ipso facto presumpto.
62 ¶ † Quapropter mihi videtur congruentius dicendum q no-
a toriū sit duplex [a]. s. iuris ⁊ facti. Notoriū iuris est dispositio iuris sic sui euidentia demonstrata q nō potest vlla tergiuersatione negari. vel notoriū iuris est q a iure dispositum q sui euidentia demonstratū nulla potest tergiuersatione negari. exemplum supposito vel probato aliquē fore presidē prouincie sequitur quoddam iuris notorium: vez illum gladij potestatem habere: vt. ff. de offi. presi. l. illicitas. §. qui vniuersas. Similiter supposito aliquo adulterio sequit quoddam iuris notorium q penam meretur decapitationis: vt. j. ad. l. iul. de adul. l. quamuis. Similiter supposito q aliqs sit natus in domo vicinis scientibus ⁊ alijs circūstantijs quas. S. enumeraui. ⁊ exiguntur per. l. filiū. ff. de his qui sunt sui vel alien. iur. sequitur quedam presumptio filiationis ⁊ hec presumptio est iuris notorij. Iura enim sunt notoria vt. l. leges. C. de legi. ⁊ sui euidentia omnibus possunt demonstrari. Ipse autem circūstantie non sunt iuris sed facti per probationes ⁊ sniam in notorium deducte. ¶ Idem dico de sententia. nā q snia pro veritate habeatur est notorium iuris sicut ⁊ quelibet alia iuris dispositio certa ⁊ clara. sed ipsum dictum vel factum in sententiam deductum non est notorium iuris sed facti in notorium p sententiā deducti. ⁊ hoc vult dictum. c. vestra. ⁊ c. fin. in eodem titu. lz de tali notorio per sententiā nos non habeamus tex. clarū: vt ipsi tñ vnus videt hoc probare vez tex. ff. de pig. act. l. nec cū. ⁊ infinita possēs sumere exēpla vt pater in qualibet iuris dispositione certa secus si fuerit incerta. ⁊ per opi. doc. variata quia tūc illa dispositio velut incerta non posset dici notoria vt probat gl. C. de nouo codi. cōpo. §. quibus. signata super verbo certas. ⁊ alia posita. C. de legi. l. leges. la. ij. ff. de leg. l. ideo. ⁊ ideo notāter. S. in descriptione dixi q iuris dispositio sui euidētia sic demonstrata quod nulla tergiuersatione possit negari est iuris

a ¶ Notoriū sit duplex. Tu vide de hoc Jo. cal. ⁊ doc. i. c. vestra. ⁊ i. c. tua nos. ⁊ ibi Inno. ⁊ doc. extra de coha. cle. ⁊ mulie. ⁊ Barto. in. l. ab accusatione. §. nunciatores. ⁊ ibi Alexan. ff. ad turp il.
b ¶ Intellige ex cōfessione. Nota q notoriū causat ex cōfessione iudiciali. l. ictus fustium. ff. de infamibus. Bal. in. l. properandum. in fi. prin. C. de iu. nō ex cōfessione penitētiali sca sacerdoti. c. ar. in cle. i. q. xix. de sepul. itē ex snia. l. emptorē. ff. de act. emp. Bal. in. l. cū fratre. C. ad sil. ⁊ c. fi. de cohabi. cle. ⁊ mulie. ⁊ Anto. de bu. ⁊ imol. i. c. i. vt lit. nō cōtesta. vbi dicit verū etiaz si snia possit retractari ⁊ Alex. in. d. l. emptorē. ⁊ ang. in. qō. aretinis mi les. in prī. item magis de facili ex edictis q ex voce preconis in auth. qui semel. ⁊ ibi doct. C. quō ⁊ qñ iudex itē ex actis ⁊ probationibus factis ⁊ ex actu publicato processu Inn. in. c. ex insinuatiōe. de appel. c. cū olim. in fi. v er. fin. Paul. de ca. cōs. xxxix. bald. i auth. ad hec. C. de vsu. p. l. q sniam. j. de pe. ⁊ bal. in. l. i. C. quō ⁊ qñ iudex. Pet. de ferra. in. l. ciuis. C. de appel. ⁊ soci. cōs. clxix. in ci. circa primū consultationis articulū vsq. ij. pōt se tueri. l. ij. part. chart. xxxvij. Item ex facto corā principe. l. olim. C. de testi. et ibi Bal. ⁊ doc. itē ex probatiōe testiū examinatorū ad perpetuā rei memoriā ex qb⁹ ius nō oritur bal. in. l. si. ij. q. C. de edict. diui adri. tol. Item ex actis post conclusum in cā nō ante gl. sing. in. c. significauerūt. v. liquere. de testib. et ibi Jo. de imol. ⁊ ab. sicu. ⁊ iz do. Phi lip. in. c. ex insinuatiōe de ap. ⁊ alex. i. l. naturalr. §. nihil. cōe. vij. char. de acq. pos. nisi ex cōfessione q̄ induceret notoriū ⁊ ante cōclu. in cā nō aūt alie probationes. Rota decisio. ccc xxxv. ⁊ c. fin. de cohabi. cleri. ⁊ mu. et sentit An. de but. in. c. cum dilectus. de causa possess. et proprie.

notorium ¶ Notorium facti est duplex. quoddā est notoriū facti presumpti iuris prouidentia quoddā est notoriū facti demon-
63 strati sui ipsius euidentia. Primum potest sic describi ¶ † Notoriū facti presumpti iuris prouidentia est dictum vel factum ex actibus iudiciarijs vel publicis ⁊ euidentibus circūstantijs pro veritate a iure receptum. ex actibus iudiciarijs intellige ex con-
b fessione [b] spontanea in iudicio facta vel ex iusta ⁊ irretractabili sententia vt extra de cohab. cle. ⁊ mul. ⁊ c. vestra ⁊ c. fin. ⁊ extra de
64 confes. c. i. ⁊. C. de confes. l. i. ¶ † Quare autem confessio solemnis extraiudicialis nō faciat rem notoriam sicut iudicialis queri potest sed respondeo quia confessio iudicialis sit apud acta at sic in loco patenti ⁊ notorio in iuris presumptione plurium conuenium ⁊ sic notorium faciliter transire potest. argu. C. de sta. l. omnium. ⁊ l. publicati. in eodem tit. ⁊. C. de dona. l. in donationibus q non est de confessione extraiudiciali. ⁊ quia talis confessio habetur p veritate a iure vt in dictis. ll. ⁊. c. ⁊ l. res iudicata. ff. de re iudic. donec sint reuocate. ideo dixi quod est notorium facti presumpti. ¶ Item dixi iuris prouidentia quam ius ipsum disponit ⁊ prouidet vt pro notorio habeatur quod sui euidentia innotescere non potuit quia occultum fuit vel forte nec est nec fuit. ⁊ hoc respectu canoniste forte appellauerunt notorium iuris quia est a iure prouisum vt sit notorium. Item dixi vel euidentibus ⁊ publicis circūstantijs: q ex his factū a iure pro veritate habetur. ⁊ si circūstantie sint notorie ipsum factū sic presumptum dicimus notoriū: vt in filiatione ⁊ paternitate: vt. l. filium. ff. de his q sunt sui vel alie. iur. ⁊ potes etiā hoc exēplificare in publico concubinario. vt. j. dicam. ¶ Secundum notorium quod appellant notorium facti demonstrati ipsius euidētia potest sic describi. Notorium facti demonstrati ipsius euidentia est factum quod conspectu hominum exhibitum nulla pōt tergiuersatione celari. Hāc descriptionē probat dictū. c. fi. i fi. de coha. cle. ⁊ mu. ⁊ de isto loquit. l. ista. hoc tñ notorium diuiditur in tres spēs: quia quoddā est notoriū facti transeuntis ⁊ nō redeūtis: quoddā facti in-
66 terpellati quoddam facti continui seu permanentis. ¶ † Notorium facti transeuntis exēplificatur per doc. cū quis occidit publice hominē corā maiore parte populi ⁊ hoc dicūt esse notoriū viuētibus his in quorū conspectu factū fuit. nam licet idem dicatur populus. vt. ff. de iudi. l. proponebat. persone tñ sunt diuerse. ⁊ ideo notorium esse desinit nisi continua memoratio id conseruet sicut notoriū esse dicimus q christus fuit passus vt in decre. de consecra. distin. ij. c. semel. ⁊ c. se. ¶ Et ex hoc reprobo dictuz Jac. bu. dicētis qd ea que facti sunt trāseuntia non possūt dici notoria. ⁊ allegat pro hoc casum in auth. qui semel. C. quō ⁊ qñ iudex vbi dicit q citatio est facienda per edicta non voce preconis: q illa paucis innotescit. nā patet ex predictis cōtrariū esse verū nec auth. qui semel. probat contra. sed inspexit frequentiam facti que se hz vt vox preconis paucis innotescat: q coraz paucis emittitur sed si corā parte maiore populi emitteret alta voce quis dubitat qd in notionem omnium ⁊ sic in notorium transiret. ¶ Et ex hoc patet qd aliud qd ipse infert vez q testis non debet interrogari an homicidiū sit notoriuz non est verum qd licet sit facti transeuntis tñ potest esse notoriū vt ex predictis habes. ⁊ p hoc etiam facit. l. ista. ⁊. ff. ad turpil. l. i. §. nuntiatores. in quibus de-
67 licta supponuntur esse notoria. ¶ † Notorium facti interpellati q transeuntis ⁊ redeuntis exemplificatur communiter per doc. in eo qd fit publice ⁊ repetitur cū interpellatione vt crimē vsurarū publici. allegant extra de vsu. c. cum in. ⁊ c. cum in diocesi. dicunt tamē quidam qd hoc crimen est actus permanētis: ⁊ sic exēplum nō bonū qd fatetur Jo. cal. in eo qui habet altare publice paratum ⁊ mutuat continue ⁊ vsuras recipit. alias exemplum procedit quod satis placet. ar. eius qd dicimus quod seruitus luminum habet causam continuā vel seruit⁹ stillicidior: quasi continuam per apparentiam fenestre semper lumen recipiunt ⁊ stillicidia sunt in apparenti possessione stillādi aquaz quando pluit
68 in solū alterius vt. ff. de ser. vr. pre. l. foramē. ¶ † Notoriū facti cōtinui ⁊ permanentis exemplificatur in factis non criminosis vt qd turris asindiorum est in bon. qñ palatium potestatis est sup vel iuxta plateam q talis est dñs ciuitatis ⁊ sic de si. ¶ In criminibus vero exemplificatur per doc. in publico concubinario quo constat per euidentiam facti non dico copule carnalis: sed quia constat quod publice detinet mulierem suspectam in domo mensa ⁊ lecto. vt. c. tua vox. de coha. cle. ⁊ mulie. hoc exemplum licet sit facti continui tamen non est facti sui ipsius euidentia demonstrari sed potius facti presumpti ex notorijs circūstantijs ⁊ euidentibus. Ideo exemplum melius est de eo qui prosequitur continue dominum suum contra fidelitatem extra de elect. c. ve-

a ¶ An ordo iuris. Nota quod notorium non requirit ordinem iuris, ad quod ad de spec. in tit. de expen. §. fina. in fi. et Bal. in. l. cum fratrē. C. ad sil. sed de facto extraiudicialiter index procedit in notorie iniustis. abb. in. c. quia clerici. de iur. patr. vide etiam Alexand. in. l. ij. §. si publico. de adul. et Bald. in. l. posthū. C. de pac. et in. l. i. C. de iudi. et Barto. in. l. i. §. fina. de vari. et extraord. cogni. et in. l. ab hosti. §. sed quod simpliciter. ex qui. can. maio.

a Inno. in. c. fina. de coha. cleric. et muli.

Adde hic deductis per domi. coapostillatores meum et ultra ea que notaui in add. ad Bartol. et Bald. hic collec. in. c. tua numero ij. versicu. quid de alio ordine. et ibi posui in apostil. ad eum in eo. versic. extra de cohabi. cle. et mulie.

b ¶ An citatio. qd notoria requirāt citationem adde Joan. andree. et Barto. et Pan. in. c. ad nostram. el. ij. in. ij. co. versicu. ep. ij. de re iudi. et adde. c. cum olim. de re iu. et c. porro. de diuort. no. in clemen. ij. et ibi char. xvij. no. de re iudi. Alex. in. l. emptorem. ff. de act. empt. et Bal. in. l. presbyteri. de episco. et cleri. et p Sicu. in ca. venerabilem. de elect. not. in. c. ij. de te. co. gl. in. l. i. C. qui et aduer. quos. Innocent. in. c. cum sua. qui ma. acc. po. Bal. in mar. notorium. versic. ib. Innoc. in. c. ex ratioē. de appell. et in. c. per inquisitionem. C. de elec. Bald. in. d. l. cum fratrem. in vi. col. versicul. dubitari consueuit. ad finē vbi dicit nō requiri solennitates iudicij in procedendo super delicto notorio i quo potest omitti in libello locus delicti notorij. sed bene requiritur sententia vt ibi per Bald.

69 nerabilem. et hec de iij. questio. ¶ † Ad quartam cum queritur
qualiter notorium cognoscatur. respondeo quod notorium facti presumpti ex actibus iudiciarijs quod canoniste appellant
notorium iuris faciliter cognoscitur per suos modos in notorium
deducendi quos. C. posui. ¶ Sed notorium facti euidentis vel
presumpti ex actibus extraiudiciarijs quod canoniste appellāt
notorium presumptionis dicunt ipsi cognosci ex tribus videlicet
70 cet loco tempore et numero. ¶ † Loco quia factum sit in loco publico. allegāt. ff. de pi. l. aut facta. et extra de homi. c. sicut dignū.
sed hoc nomen simpliciter verum quia domus clerici est priuata et tamen concubinatus in ea commissus potest esse notorius
vt supius allegato. c. vestra. Ideo credo quod secundum qualitatem rei que dicitur notoria locus exigatur publicus vel non. circumstantie tamen que faciunt delictum presumi debent publice, idest populice innotescere: vt probatur in. d. c. tua nos. ibi vbi
dicitur crimen ita publicum est vt debeat appellari notorium.
71 et scias quod innotescere debeat ex euidentia non ex fama vt ibi
sequitur in ver. si vero. ¶ † Ex parte dicunt quidam cognosci:
quia actus ille sit factus de die non de nocte: vt. d. l. aut facta. et
c. sicut dignum. C. alle. et. xxvij. q. ij. perniciosam sed ipsi errant.
nam licet tempus aggrauat delictum vt dictis. ll. et melius cognoscuntur de die que visu percipiuntur: tamen qualitas actus magis est consideranda sive res ipsa que dicitur notoria:
vt secundum sensum quo percipitur exigatur tempus diurnum
vel non: vt patet in sono campane qui auditu percipitur et sic innotescit de nocte sicut de die. imo sunt aliqua ad pulsationem no
72 cturnam deputata. ¶ † Ex numero etiam personarum in quarum notionem transit cognoscitur. sed quot personarum debeat
numerus esse opiniones fuerunt varie. nam aliqui quod in iudicis arbitrio residat velut a iure indeterminatum. argu. ff. de iure delib. l. i. §. i. et de verborum obligatio. l. continuus. §. cum
ita. ¶ Aliqui quod. x. debeant ad minus esse. et hoc tenet gloss.
ij. questio. i. de manifesta. in princip. et hoc argu. illius text. qui
dic. et quod plurimis notum debeat esse. et si vt sic plurimi debeant esse. x. hoc idem tenet hic Cyn. in. l. i. et. ij. q. arg. ff. vi bo. rap.
l. pretor ait. §. i. ¶ Alij dicunt quod oportet quod omnibus innotescat vel maiori parti omnium quia tunc perinde est ac si omnibus: vt. l. quod maior. ff. ad municip. et probat allusionem
vocabuli. nam notorium dicitur ex eo quia transit in notionem
omnium. vt. C. in princip. dixi. et pro eis bene facit dictum. c. de
manifesta. dum ibi dicit omnes enim eius crimen sciebant et ea.
causa et. q. c. scelus. ¶ Ego credo quod si hec et precedens simul
iungantur veritas habebitur scilicet vt omnium exigatur notitia vel maioris partis eorum non tamen omnes vel eorum maior pars possunt vel potest esse paucioris numeri quam. x. argu. iure
73 num. C. alleg. ¶ † Sed tunc insurgit dubium an isti omnes vel
eorum maior pars debeant esse vniuersi populi ciuitatis vel castri an vnius parochie vel vicinie et quod vniuersi populi ciuitatis castri probat. d. ca. scelus. quod vnius parochie vel vicinie probat text. extra de pur. cano. c. cum dilectus. circa fi. ibi vt
pote vniuerse vicinie populus testis erat. etc. et pro hoc facit. l. si
vicinus. C. de nup. ¶ Ego credo dicendum quod debeat ponderari quantitas vel qualitas rei que dicitur notoria esse: vt si
res illa sit magna vel ardua tunc notitia totius populi ciuitatis exigatur si in ciuitate sit perpetrata vel totius castri si in castro vel villa si in villa vtputa his exemplis. Pone rectorem ciuitatis occisum vel mortuum fore vel dici notorium esse quēz fuisse episcopum ciuitatis vel episcopum fore mortuū vel ad aliam
ciuitatem translatū vel dominus ciuitatis vel castri duxit vxorem vel aliquem tractauit vt filium: ille cum vt patrem. hec enim
sunt talia que vniuerso populo vel maiori parti debent innotescere. vt nobis patuit pridie quando dñe huius ciuitatis padue filiā tradidit in vxorē nobili militi comiti ciuitatis segne. et
pro hoc accedat. d. c. scelus. si autem res illa non sic sit grādis et
ardua quod vsisit in notitiā totius ciuitatis debeat transire et tunc
sufficiat vt vniuerse vicinie populo innotescat vt dicto capitulo

b Citatio. an notoria requirant citationem vltra notata in apostilla precedenti. adde Bald. in. l. cum fratrem. numero. viij. versiculo dubitari consueuit et quod ibi posui in additionibus ad ipsum in eodem versicu. C. de his quibus vt indignis. Collec. no. c. ex tenore. in fine et ibi posuim apostillis in versiculo non seruato iuris ordine extra de rescriptis. Panormitanus in. c. accepta. numero. vi. et ibi posui in additionibus in versi. defensionem non competere extra de restitutio. spoliato. et in. c. cum olim columna antepenultima. et ibi omnino Felv. colum. viij. extra de re iudi. no. in consi. clxv. Old. consi. xliij. co. i. et Lud. Ro. cclxix. col. ij. et vide Ro. singu. fin meū numerū. dcclxx. incip. cōis opinio est

cum dilectus. Nam concubinatus vnius presbyteri de facili nō
posset trāsire in notitiam totius ciuitatis: ideo sufficit quod innotescat vniuerso populo sue parochie vel eius in qua concubinatum agit vel vniuerso populo illius vicinie: non tamen possunt esse pauciores quam decem vt. C. dixi. Similem distinctionem
faciunt nostri doc. de fama. vt videbis. j. in tractatu de fama. in
tertia questioē. et iura ibi allegata potes hic adducere et similitudo de fama ad notorium hoc respectu est bona quia sicut fama
prouenit ex communi opinione: ita notorium ex communi notio-
74 ne. et hec de quarta questione ¶ † Ad quintam. q. quando que-
a ritur an ordo iuris[a] in notorio sit seruandus respondere tex. videtur quod non. extra de iureiur. c. ad nostram. la. ij. et. ij. q. i. ca.
manif. sta. vtrobique enim dicitur quod iudiciarius ordo non requiritur. ¶ In contrarium facit iste text. Item quia iudici qui debet iudicare secundum allegata et probata res forte non est notoria et saltem vt iudici. glo. in. d. c. ad nostram. quam canoniste
communiter sequitur. et dicit quod si factum est alijs notorium
et non iudici: tunc iuris ordo est seruandus saltem quantum ad
probationem et examinationem. si autem et iudici sit notorium
tunc iuris ordo non sit necessarius. pro hoc allegat. ij. q. i. §. quādo autem. primo casu quando iudici non est notum: ideo iuris
ordo seruatur ne reo defensiones subtrahantur contra. l. facultas. j. de iure fis. li. x. et extra de excep. c. cum inter. et quia ignotum
75 iudici debet ei probari vt. d. l. illicitas. §. veritas ¶ † Sed dubitari potest iuxta hunc passum si pars citata non comparet an iudex in eius absentia possit probationes recipere. et tenent canoniste quod sic. et allegant extra de ap. c. interposita. §. fin. quod satis
placet in casibus in quibus sententia potest ferri in absentē. vel
vbi crimen obijceret ad excludendum aliquem ab aliqua dignitate officio vel promotione. ¶ In casibus autem in quibus sententia non potest ferri in absentem vt in criminibus supra relegationem: tunc bona absentis tantum annotentur vt. j. de req. re. l. i. et. ff. eo. ti. l. i. ¶ Iuxta secundum passum dum dicunt quod
vbi iudici est notorium ordo iuris non est seruandus moueo
76 plura dubia. ¶ † Primum an citatio[b] de accusato vel inquisi-
b to cui obijcitur crimen notorium quod iudici est notum sit necessaria. Et circa hoc canoniste videntur variasse. nam gloss. extra
de iureiu. c. ad nostram. la. ij. tenet quod sic idez licet sub dubio
forte in decre. ij. q. i. c. que lotharius. Inn. in. c. tua nos. de coha.
cleri. et mu. varias opiniones recitat finaliter in versi. sed melius
quod si mora propter citationem est periculum vel scādalū allatura tunc non fiat citatio. also sic. huic simile alludit Hosti. in. c. cū
olim extra de verbo. significa. dicens quod si contra singularez
personam proceditur fiat citatio: contra vniuersitatem secus
propter magnum periculum quod imminet. Joan. cal. dixit tamen modelatum necessario debere ad citationem procedere: quia
alias de perpetuatione iurisditiones sue non appareret que citatione perpetuatur. extra de offi. delega. c. gratum. ad hoc etiam
inducit. c. ij. de offi. deleg. lib. vi. ordinarium autem dicit non tenere. et pro hoc specialiter allegat ca. quanto. de transla. prela. et
generaliter inra. C. allegata que dicit qd in notorijs iuris ordo
c non seruatur fatetur tamē tutius et honestius esset fiat citatio.[c]
¶ Ego credo aliter distinguendum videlicet aut crimen obijcitur ad repellendum aut ad puniendum si ad repellendum: et tūc
aut a quesitis aut a querendis. primo casu sit necessaria citatio
rationibus quas statim subijciam in alio membro: secundo nō
sed qui habet concedere vel confirmare possit illum repellere
vt notorium criminosum et pro ista differentia de quesitis et
querendis. facit text. extra de accusa. et inquisi. capi. super his et
77 quod dixi. C. titu. i. l. ij. in materia inscriptionis. ¶ † Si obijcitur ad puniendum: ego distinguo citatiōis species. nam alia realis: alia verbalis. vt. l. plerique. cum se. ff. de in ius vo. Si queratur de reali dico quod si mora est periculum vel scandalum allatura tunc statim debet fieri realis citatio verbali omissa et sic ordine regulari pretermisso ratione propter fugam maleficium remanet impunitum contra. l. ita vulneratus. in fi. ad. l. aquil. et quia
bono iudici congruit. vt. ff. de offi. presi. l. congruit. Item ne respublica propter iudicis moram ledatur et inficiatur vt in simili dicitur. ff. de no. oper. nun. l. de pupillo. §. si quis riuos. et. §. sequenti. et pro hoc accedant que dixi per Innocen. Et ita practicant iudices deputati ad maleficia. nec ex tali citatione reo aufertur si quam habet defensionem. Si autem mora non sit periculum vel scandalum allatura vel si sit periculum allatura realis sit
impossibilis: quia ille iam aufugit vel in tuto loco est repositus:
tunc citatio verbalis est necessaria. quod patet a diuisione: quia aut
crimen est tale quod impedit contra absentes procedi ad diffinitiuam: et tunc citatio est necessaria propter annotationem bonorum ad quam aliter perueniri non pōt. vt. ff. de requi. re. l. i. aut
nō impedit sententiā ferri in absentē: tamen quia hec sunt cōpatibilia delictum ab alio esse cōmissum et notorium esse et tñ illud
esse impunibile puta si inermem occidit vel bannitum a sacro
imperio

imperio vt no. in. v. col. de mili. va. qui contu. est. c. i. in glo. fin. et in tic. hic similiter lex corrad. in. c. domino guerram. igitur ne hu- iusmodi defensiones auferantur. vt. d. l. facultas. debet ipse cita- ri et etiam quia de magno tractatur preiudicio. vt. l. nam ita di- uus. ff. de adopt. et procedit dictum exemplum supposito quod homicida debeat de iure relegari quod interdum de iure muni- cipali ceuetur. ¶ Et ex his patet responsio ad cotraria. nam nō simpliciter dicunt iuris ordinem non seruari: sed non per om- nia seruari vt patet in. d. c. ad nostram. extra de iureiur. et sic di- cunt quod quibusdam nō seruetur ex vi negatiue signo vniuer- sali affirmatiuo preposite. vt. ff. de leg. i. non omnium. et man. l.
78 inter causas. §. non omnia. et de his l. pe. ¶ † Secundum dubium iuxta predictum passum est an sit necesse probare id quod con-
n stat iudici notorium esse. [a] et dubium resultat fortius. quia gloss. iuris canonici videntur variasse et etiam docto. moderni tam iu- ris canonici quam ciuilis. nam glo. decre. ij. q. i. §. quando autem. la. ij. dicit aut reus fatetur et aliter probari non est necesse. aut negat et tunc sit necesse: quia per negationem rei res est facta dubia. vt. d. q. ad lib. pcia. nō l3. l. iij. pro hoc est facit qui iudici nō innotescit vt iu- dici et publice persone sed vt priuate. et secundum eius cōscientiam priuatam non debet iudicare. vt. ff. de offi. presi. l. illicitas. §. veri tas. cum ibi no. et l. ij. in fi. ff de seruis. et hoc etiam no. gl. extra de offi. ordi. c. i. ¶ Item pro ista parte bene facit text. ff. qui satisda. cogan. l. si vero. §. qui pro re equalitate. et. C. de app. l. ancos. vbi de manifesto in genere loquitur. et constat quodlibet notorium esse manifestum licet non conuertatur et tamen ibi dicit manife- sta debere probari. et in hanc partem multi doct. iuris ciuilis et canonici inclinant. ¶ Alia est gloss. in. c. cum dilectus. extra de purga. canon. que dicit quod in notorijs probationes non sunt necessarie licet ex abundanti quandoque recipiantur. et in hanc opi. videntur inclinare glo. iuris ciuilis. C. qui et aduer. quon. l. i. in gloss. ij. et. ff. de testi. l. iij. §. eiusdem. in fin. glo. que incipit. di- citur fama confirmare et c. Et hanc opin. videtur tenere Jacob. de ra. et Cyn. C. vt que desunt aduo. part. l. i. in medio sue distin- ctionis. et allegant: quia ex quo notorium est iudex informatio- nem habet a iure absque alia probatione arg. l. ij. in fi. ff. de seruis. et. l. si irruptione. §. si. ff. finium reg. et ad. §. veritas. respondet qd in non notorijs loquitur. hanc opi. sequitur Jo. cal. per preallle- gatam rationem Cy. Item quia tex. dicit quod in manifestis te- stes nō exiguntur. ij. q. i. c. de manifesta. et. d. c. cum dilectis. ¶ Fa- tetur tamen tutius esse probationes recipere Jacob. bu. in. l. i. C. vt que desunt aduo. par. dicit quod iudex notorio supplere nō potest nisi hoc modo quia sibi notorium vt priuato faciat sibi notorium vt iudici fieri. arg. l. nullam. C. de testi. et sic in opi. pri- me glo. videtur inclinare. et potest adduci ratio quia cum ratio- ne de non notorio non potest secundum conscientiam priuatam eius iudicare. vt. d. l. illicitas. eadem ratiōe nec de notorio vt no- torium si negatum est notorium esse. ¶ Et ad contraria potest respondere quod probationes de quidditate et essentia rei vel
b facti non sunt necessarie: sed de ipsius notorietate negata sic [b] vt
79 i. subijciā in responsione sexte questionis. ¶ † Tertia est glo. iu- ris canonici multum notanda extra de iureiur. c. ad nostram. la. ij. que eligere videtur mediam viam distinguens aut non con- stat iudici illud de quo queritur esse notorium tunc probationes sunt necessarie vt in primo passu dixi. aut constat iudici licet nō iudicialiter quod est notorium et tunc aut notorietas illa que est in alia prouincia non est in ea in qua ipse est: et tunc absque pro- batione non possit de illo vt notorio iudicare. et licet gloss. nil al- leget tamen ratio diuersitatis esse potest: quia notorium sue pro- uincie videtur ei innotescere vt publice persone et maxime quan- do hec notorietas non erat et ante presidatum eum sibi nota. Item quia notorium sue prouincie reddit eum alienum ab om- ni sinistra suspitione. ¶ Hec distinctio satis aures meas demul- cet tamen adderem huic membro tertio vt distinguatur id quod est notorium in prouincia sua: quia aut prouincie vniuerse vel ciuitati cui preest notorium est et tunc alia probatio de notorio non est necessaria vt in. d. glo. Consilium et cautela esset vt ex suo officio informationem aliquam reciperet quam in scriptis redi- gi faceret vt omnium linguas mordaces incideret. et pro hoc mō necedat gloss. nostra posita in. l. i. C. qui et aduer. quon. Aut illud non est notoriū in tota prouincia vel ciuitate sed in aliqua eius regione vel parochia quod esse potest vt dixi. C. in. ij. q. et tunc probationes de illius rei notorietate sunt exigende: quia aliter non potest in vniuerso populo sine sinistra suspicione iudicare. et pro hoc facit. l. si vicinis. C. de nup. l. si filium. ff. de his qui sunt
80 sui vel alie. iuris. cum si. ¶ † Tertium dubium est supposita opi nione illorum pro vera qui dicunt quod de notorio aliū et iudi- ci probationes debeant exigi an si in conspectu iudicis pro tri-
c bunali sedentis [c] et populi ibi astantis factum sit ibi homicidium dicatur tunc iudici vt iudici esse notum ita quod alia probatio vt de notorio non sit necessaria et gloss. que hoc dubium format ij. q. i. §. quando autem. ei. ij. dicit qd probatio non sit necessaria quasi iudici vt iudici innotescat quod secus esset si pro tribuna- li non sederet. et allegat. l. ij. in fi. ff. de ser. ¶ Sed Jo. cal. dicit fal- sum esse quod licet sedeat pro tribunali hoc maleficium dicatur sibi innotescere vt iudici qd pbat duabus rationibus. ¶ Pri- mo quia per sensus corporeos hoc percipit. extra de testi. c. ...in causam. ff. de testi. l. iij. et de testa. l. qui testamento. et de verbo. ob- liga. l. stipulatio ista. §. hi quoque. cū ibi no. sed sensus corporeos inquit ipse non habet vt iudex sed vt priuatus igitur et c. ¶ Se- cunda ratio est quia maleficium non fit ad hunc finem in iudicis conspectu quantumcunque sedeat pro tribunali vt informationem iudici prebeat nec ipse videt vt de maleficio se informet et sic ei vt iudici non potest dici quod innotescat. Et ex hoc inquit ipse patet quod. l. ij. ff. de seruis. et. l. si irruptione. §. fin. ff. fini. regund. non probant rationem illius gloss. quia in eis vt iudex rem sibi oculis subijcit. Fatetur tamen quod si notorium est populo se- deat vel non pro tribunali alia non debet exigi probatio secun- dum eius opinionem quam in precedenti. q. dixi. ¶ Ego credo quod quando sedet pro tribunali dicatur sibi innotescere vt iu- dici. Pro cuius declaratione premitto quod dum iudex pro tri- bunali sedet fungitur duplici persona. s. priuata et publica. vt. ff. de adop. l. si consul. et de offi. preto. l. ij. et si sic sequitur quod pro tunc vt duplex persona hoc videt et percipit: et sic vt publica per sona quia iudex et vt priuata quia titius vel Martinus. Non ob. prima ratio in contrarium facta: quia omnes sensus corpo- rei ipsius vt priuati representantur et legis fictione sunt in eo vt in publica persona alias nec sententiam posset proferre contra- ri. C. de sententijs. nec testes examinare contra. l. nullum. et totum titu. C. de testib. nec ex aspectu iudicare contra. l. minor et aspe- ctu. ff. de mino. et sic de similibus. ¶ Non ob. ratio secunda que fortius videtur obstare quia possum fateri quod maleficium non fit ad hunc finem vt iudici informationem prebeat principaliter sed secundario sic quia in eius verecundiam et spretionem vide- tur esse commissum vel esto quod ex parte facientis ad hunc fi- nem non fiat nil tamen releuat cum sufficiat quod iudex vt pu- blica persona quia vt iudex ex facti euidentia informationem re- cipiat. vt. d. l. minor et aspectu. et. d. l. si irruptione. §. fina. et. d. l. ij. §. deferre. sed in casu nostro ex facti euidentia et eius aspectu iu- dici vt publice persone innotescit. vt. C. est probatum. nam etiam vt iudici dum vidit sibi innotescere voluit. nec enim distant ca- sus predictarum. ll. ab isto nisi quod prius res est quam iudici inno tescat. In isto casu non ante quam fit. sed dum in fieri est et in ipso fa- cto esse statim iudici vt iudici et sic volenti incipit innotescere hoc etiam probatur per. l. pe. C. de. m. i. vbi iudex potest seruum pu- nire quem coram eo pro tribunali sedente videt dominum ac- cusare. et omnium est ratio: quia dum pro tribunali sedet in figu- ra iudicis est et nō in figura priuate persone que pro tribunali nō potest sedere. igitur pro tunc vt publica persona non vt priuata se exerceret et cuilibet vt publica persona se exhibet quod secus est quando pro tribunali non sedet. ¶ Quarto dubium mo- neo iuxta eundem passum an si notorietas alicuius rei in vna causa sit probata: quia necesse est iterato in alia et diuersa causa probari et coram eodem iudice quia corā diuerso non videretur dubium quod sic. Et videtur primo quod nō quia iudici vt iu- dici constat de quo agitur notorium esse. In contrarium facit quia in hac causa non constat et res inter alios acta et c. vt. C. res inter alios acta. per totū. et. C. qui res iudi. non nocet. l. i. et. ij. Item quia probatio aduersus vnum facta non preiudicat alij. ff. de iureiur. l. sed et si possessori. §. si. et. l. seq. et tamen constat quod per confessionem et sententiam res efficitur de iure notoria extra de coha. cle. et mu. c. si. et de verb. sig. c. cum olim. et hoc credo verius.
81 ¶ † Ad sextam questionem qua queritur qualiter notoriū pro-
d betur [d] respondet Inn. in. c. tua nos. de coha. cle. et mu. quod ad probationem notorij exiguntur duo probari scilicet quidditatem et essentiam rei vel facti et notorietatem eius vt sic testes duo di- cant et quod viderunt rem vel factum de quo testificantur. et quod tot alij erant presentes quod crimen res vel factum ipsum fuit notorium. pro ista opi. facit quia testium nō videtur posse de qua litate et sic de notorietate rei deponere qui subiectum seu substā- tiam eius rei non cognouit. argumen. ff. de peti. here. l. nec vllā. §. si quis absentis. et si cert. pe. l. eius qui in prouincia. iuxta fin. et ité not. glo. in simili. ff. de proba. l. si arbiter in fin. prime glos- se. ¶ Jo. cald. post Vincē. hoc reprobat: quia cum aliud sit qd- ditas et essentia facti et aliud notorietas eius vt dixi. et probatur hic. et. C. de appel. l. ancos. et. ff. de testi. l. iij. §. eiusdem. et probatio quidditatis et essentie sit sufficiens per se ad sententiam promul- gandam vt hic. ij. respon. et. j. e. l. singuli. sequitur quod probatio noto

a ¶ Quod constat iudici notoriū esse. vide Car. in cle. i. q. xxij. in si. de foro compe. Pa nor. in. c. licet heli. nu. xviij. et ibi posui in apost. ad ipsum. in ver. regritur probatio extra de simo. et in. c. qui. nu. iij. et ibi in apostil. in ver. cōstat iudi. extra de fil. psby. et bar. in. l. i. de excep. sed bene debet allegare vt est glo. si. in cle. appellant. extra de appella.

b ¶ Notorietate negata sic. no. quod notoriū esse debet pbari per glo. in. d. c. ad nostram. de empt. et ven. et sic in. c. consuluit. de op. Jo. de pot. in l. cum qui ita. §. g ita. ff. de ver. ob. et in. l. ij. §. fin. solu. mat. et in specu. de no. cri. §. i. versi. sz quaer. et do. abba. l. l. si decesserit vi ti. col. ff. qui satis. cog. sz pbato qd sit notoriū qd ti tius occiderit seiū nō est pbāda occi sio q est notoria. l si vero. §. i. cū glo. q satis. cog. et doc. et pe. de suza. in. l. sci ucs. et ibi bart. de app. vbi aliter lo quitur et p bar. l. l. si vo. §. qui p rei. et bal. l. d. l. cū fratré et i. spe. de pba. §. ij. v. iij. et de nbo. § ij. in prin.

c ¶ Pro tribu- nali sedētis. Vnde de qd sic dictū est cōmissum l pstita iudicis adhuc se- dētis pro tribunali nō exigit alia pro batio qz de eo cō stat vt iudici. gl. et singu. l. §. fin. ij. q. i. quā ad hoc repu tauit sing. albe. d rosa. l. l. illicitas. §. vitan ff. d offi. psi. vide. Ant. in rep c. vsa. col. lxi. extra de coha. cle. et mu. et quod no. l. c. cōsuluit. extra de cap. et ant. corse. fin. suis l vsi. delictū. scp. si delictū est commissum.

d ¶ Qualr notoriū pbet. qūo. no toriū pbet adde bal. i add. ad spe. c. de no. cri. vsi. te stin q et Ange l. l. si vacātia. i. d l. o. va. li. x. vsi. ité qro iudex ingrit et bal. in. rubric C. de p batioń.

rietatis superuacua non est exigenda. argu. ff. de procura. l. non cogendum. §. sabinus. & vt lega. no. ca. l. hec stipulatio. §. diuus. Item & secundo: quia cum de essentia & quidditate principaliter & explicite nõ queratur. sed de notorietate sequitur quod de ipsa & non de essentia debet testis deponere. licet de notorietate deponendo vt includente intelligatur de ipso facto vt incluso deponere. argu. ff. de contrahen. & commit. stipu. l. i. insti. de fideiu. §. fina. ff. de verbo. obliga. l. sciendum. & extra de offi. dele. c. cum super. & c. propterea. & ex hoc colligitur ratio quam pro Inno. feci. dicit ergo quod sufficit probare hanc qualitatem: scilicet qz tale quid est notorium eo quod maior pars populi loci asserit pro certo hoc factum fuisse vel esse & quilibet ipsorum dicit se vidisse. nec contrarium asseritur ab aliquo. hoc probatur ex diffinitione notorij quam. s. vidisti cuius argumentatio est bona. vt ff. de o dolo. l. i. §. dolum. & extra de celebra. mi. c. in quadam. hanc opi. tenet etiam Iaco. butri. hic & in. l. eius. s. de appel. & Cyn. huic applaudet dum dicit notorium facti probatur per famam attestantem hoc factum esse vel fuisse. licet in eo quod de fama dicit non essentiam vt super. ix q. dicam. Hanc opi. tenet hic glo. fi. quam tu etiam prosequere. Et ad quedam que videntur obstare responde. nam dicere potest proiectus non nostro teste sic attestantes de aliena scientia attestantur & non de propria. ergo eis fides non adhibenda. vt. l. testium. s. de testi. cum ibi not. Item non ne isti testes aliena referunt testimonia. ergo eis fides non adhibenda. ff. de testi. l. iij. §. idem diuus. et maxime in criminibus. argu. l. vbi. j. de fal. & s. de proba. l. fin. cum nec credatur instrumento referenti alterius instrumenti tenorem. vt de eden. auth. si quis in aliquo. cum testes equiparantur. vt. s. de fide instru. l. in exercendis. quia respondeo qd in casu nostro testes nõ producuntur ad probandum rei vel facti essentiam: quia tunc procedunt contraria. sed ad probandum alienam notitiam & de sua scientia deponunt inquantũ res probanda requirit: quia a maiori parte populi dicunt se audiuisse qd pro certo hoc factum fuit & quilibet eorum asserit se vidisse. vt. s. dixi. & sic probatio sufficiens cum iura non exigant plus quam notoriũ esse. simile quando lex non exigit plus probari quam memoriam extare vel non extare. vt. ff. de proba. l. si arbiter. cum ibi no. dictũ tamen Inno. credo procedere quantum ad defectum condemnatorie ferende vt dicam in. ix. q.

 ¶ Per quot testes. adde spec. de no. criminc. §. iam de vb. obli. & ver. notorium. & versic. seq. & ibi Bald. in addi. versi. testis. et in spec. co. ti. §. j. vbi dicit qd per duos. Abb. in. c. iij. loco. de psum. qz per duos p gl. ij. q. i. §. fi. vm⁹ tñ nõ pbat semiple ne notoriũ vel famã. Inn. vero in c. super. de accus. & Bal. in marga. in ver. notorium. ver. ij. dicit qd p decẽ testes qualiter super eo deponãt spec. e. tit. §. fi. versi. in notorio et seq. Itẽ adde qd notoriũ presumitur eo ipso qd decem testes aliqd pbãt bal. in auth. qd locum. s. de collect.

82 ¶ † Ad septimam questionem per quã queritur per quot testes[a] notorium probetur. respondet glos. ij. q. i. §. quando autem. qd per duos testes idoneos. & ita se habet cõmunis opinio. primo propter regulam generalem a qua non reperitur hic deuiare que ponitur in. l. vbi numerus. ff. de testi. et doctrinam euangelicam dicentem qd in ore duorũ vel triũ stat omne verbum. Secũdo quia fama alicuius rei que a maiori parte populi vel vicinie debet sciri vt plene dicam. j. in eius materia per duos testes probatur. vt extra de accu. ca. inquisitionis. de presump. c. quam verisimile. Tertio per simile de subscriptione trium testium que per duos probatur. vt. s. de fide instr. l. cõparationes. Et quarto ad hoc accedat quod de testamẽto not. glo. s. de bo. pos. secundum ta. l. ũ. secundum vnam lec. & sm predicta debet intelligi text. extra de purga. cano. c. pe. iuxta finem dum dicit cuius vniuerse vicinie populus testis erat quia hoc asserebat extra iudiciũ cum duo tantũ sufficerent in iudicio vel dic qd iudex ad cautelã licet ex abundanti fecit omnes de vicinia citari vt de crimine testificarentur. ¶ Ex quo collige qd vniuerso vicinie populo de cõmissione delicti testificante absqz alia probatione notorij dei etiam ipsum apparet esse notoriũ et hec cautela vtilis est propter id qd in fin. huius materie dicam.

 † Pronũciari. An notoriũ requirat sniam ferri. Tu vide de hoc Ioã. fa. in pe. insti. & ibi posui in apo. in ver. necessaria snia et panor. in. c. a. gaudemus. nu. v. et ibi posui in addi. in ver. snia nõ requiritur. extra de conuer. cõiug. Bart. not. in. l. emptorẽ in princi. &. §. i. de actio. emp. et in. l. ictus fustiũ. ff. de infa. Bald. in. l. i. s. ne filius p pa. & Alexan. in. l. iocun. ff. de ver. obliga.

83 ¶ † Ad octauam questionẽ videlicet an notorio probato sit necesse super notorietate pronũciari[b]. Respõdeo qd vbi exceptio innotorietatis esset posita ad impediendũ inquisitionis processum tanqz super non notorio factum vel ad iuris ordinem consequendum cum iudex iuris ordine pretermisso vellet procedere tanqz res foret notoria tũc iudex pronunciare debet vt sup qualibet alia exceptione processuz impediente. vt. s. de ordi. iudi. l. j. de quo dic vt ibi alias non credo fore necesse. bene tñ faciet si in sententia condẽnatoria per modũ cause mentionẽ faciat de criminis notorietate & maxime propter ea que dicã in vltima questione.

84 ¶ † Ad nonã qua queritur an notorietate pbata & etiaz sentẽtia super ea lata iudex absqz alia probatione habita super delicti cõmissiõe & sic sup vel de criminis essentia & qdditate iudex possit cõdẽnatoriam ferre. Respõdet gl. qz ibi tex. videtur assentire qd sic. extra de purga. cano. c. pe. quinimo dicit In. in. c. ex parte. lo. i. de verb. signi. qd sententia nõ est necessaria. sed etiã tñ adicit glo. & etiam alia posita extra de diuor. c. porro. & ibi videtur casus cõtra eũ & etiã glo. extra de testi. cogẽ. super eo. pro quibus facit ij. q. i. de mani fe. Io. an. & Io. cal. dicunt qz sentẽtia condẽnatoria ferri debet. vt in dictis. c. c. ll. sed solẽnem & in scriptis fore nõ est necesse. & ita dicũt dictũ Inno. intelligẽdũ. allegant in auth. vt iud. sine quoquo suffragio. §. necessitatem. col. ij.

85 ¶ † Ex pre. dictis clare video qd canoniste clare tenent qd snia ferri possit sola notorietate criminis probata absqz quidditatis probatione. Sed Pet. & Cy. hic tenent contrarium. nam ex sola fama quis non debet condemnari vel deponi. extra eod. c. inquisitionis. in fin. & c. qualiter & quando. l. ij. & j. eod. l. singuli. quia sic est in ciuilibus. vt. ff. de testi. l. iij. §. eiusdem. ergo magis in criminalibus in quibus probationes exiguntur clariores. vt s. de proba. l. fina. dicunt ergo quod notorio probato iudex inquirere debet de essentia delicti et eius cõmissione et probationes super ea exigere & sic intelligũt istam. l. ¶ Ad iura per canonistas alleg. non respondẽt quia non allegant. Quidam canoniste moderni dicunt qd eorum opi. procedit vbi notorium est plene probatum Pe. & Cyn. vbi semiplene. ¶ Sed dices tu qui Cy. sequeris hec distinctio non est bona: quia notoriũ plena probatio non inducit nisi probationem semiplenam cum testes probent aliorum assertionem & sic famã sed probat tantũ semiplene. vt. o. l. iij. §. eiusdem. & no. s. de iureiurand. l. in bone fidei. quinimo nec forte in criminalibus semiplene. argu. s. de probatio. l. fi. Qui autem predictorũ sequatur distinctionẽ respondebit & bene qd tu erras cum Pe. & Cy. de fama ad notorium arguendo cum longe distent notorium & fama. nam qui notorium quid esse dicit maiorem partem populi asserere dicit illud pro certo factum fuisse vel esse & quemlibet ipsorum vidisse. vt. s. dixi. sed qui famam probat asserit illos sic fari ex suspitionibus et presumptionibus. hanc differentiam faciunt doct. vtriusqz iuris. vt. j. dicam in materia fame. ideo firma manere videtur predicta distinctio. ¶ Tamen licet argumentum Pet. non sit necessarium mihi tamen non displicet eius dictum. Primo quia in criminibus probatiões debẽt esse luce clariores. vt. s. de proba. l. fina. sed luce clarius crimen non probatur per duos testes vel plures nisi de quidditate & de essentia eius deponentes ergo &c. Quod autez hi qui de notorio deponunt nihil de essentia delicti respectu sui deponant patet ex predictis. s. in. vi. q.

¶ Secundo qz hi quorum assertiones etiam de visu referunt vt testes iurati ea nõ deponunt igitur nec eis credendum. vt. s. de testi. l. vt iurisiurandi. ¶ Tertio quia & hi qui referũt nec vt testimonium ab illis recipiant. quinimo nec etiam possent esto qz eis etiam iuramentum deferunt cum potestatem super hoc non haberent. vt no. in simili in. l. hac consultissima. §. fin. s. de testa. ¶ Quarto no. qz notorietas delicti debet iudici quidditatẽ et essentiam delicti reddere notiorem & lucidiorẽ quaz si ipsum nõ esset notoriũ vt patet ad sensum et probãt omnia iura per canonistas allegata & maxime. c. pe. extra de purg. cano. & c. tua nos. in fi. de coha. cle. & mulie. & probat. l. eius. s. de appel. & aut. qui semel. s. quomodo & quãdo iud. & ff qui satis. cog. l. si vero. §. i. et ff. de ac. emp. l. emptorẽ. in fi. primi respõsi. sed de cõmissione delicti. i. eius essentia & quidditate minus constat iudici per testes solum de notorio deponentes quã si de eius cõmissione et sic de essentia & quidditate deponerẽt & magis ei cõstaret si de vtroqz deponerẽt vel aliqui de eius essentia & aliqui de eius notorietate. ergo &c. ¶ Cõcludo igit ex predictis qd opinio Pet. et Cy. sit verior quã opinio canonistarũ vt ad cõcordiã reducant hoc modo qz aut sola notorietas est pbata sine quidditatis essentia et tunc non possit ex tali probatione cõdẽnatoria ferri. sed iudici cõcedat facultas de commissione delicti. i. de eius essentia inquirendi. vt hac. l. & in rationibus superioribus. Aut essentia sine notorietate est pbata & tũc ferri possit & debeat cõdemnatoria et solẽnis & i scriptis sm regulas iuris. vt. l. ij. de sen. ex peri. reci. Aut vtrunqz est probatũ vel ab eisdem vel diuersis testibus: et tunc possit & debeat ferri condemnatoria. sed non exigatur solennis aut in scriptis vt. s. dixi sm Io. an. & est ratio: quia non omnis iuris ordo est necessarius in notorio. vt extra de iureiurando c. ad nostram. & forte talis fuit mens Inno. qui exigit ad probationem notorij hec duo probari debere vt dixi in. vi. q.

88 ¶ † Iuxta predicta moueo duo dubia. Primum pone qd quis accusatur de commissione alicuius delicti de eius notorietate nulla facta mentione accusator de commissione essentialiter nullaz fecit probationem sed eius duntaxat probauit notorietatem. Modo queritur que sint partes iudicis. Et videtur primo qd reum debeat absoluere: quia actore nõ probante reus debet absolui s. de eden. l. qui accusare. ¶ In contrariũ quod absoluere non debeat quia absolutione sequuta iudex non posset postea inquirere obstãte exceptione rei iudicate et obstãte. l. que vult quod de delicto eiusdem non queratur sepius. ff. nau. cau. sta. l. licet. §. fi. et de sepul. vio. l. sepulchri. & tamẽ iudex tenetur inquirere ex quo sibi constat de maleficiũ notorietate. vt hac. l. & de offi. pre. congruit. qd igit faciet cũ nec cõdẽnare possit vt prima questio. dixi. ¶ Credo saluo saniori cõsilio qd vbi de substãtia superest iudex officio suo de cõmissione criminis possit inuestigare & pbatiões sibi parare & in scriptis redigere qd faciliter põt scire ab his qui asserunt hoc dicere & se vidisse & maleficio essentialiter cõperto poterit illũ cõdẽnare. Qualiter has pbatiões possit sibi parare me mouẽt tria. Primo qz a tpe quo sibi innotuit notorietas crimi-

nis data est ei facultas inquirendi. ut hic et extra eo. capitu. in
quisitionis et procedendi in eis ordine non semper seruato. ut. d. c.
ad nostram. de iureiur. cum si. allega. Secundo quia testes qui
deposuerunt de notorio aliorum dicta retulerunt. ut dicit. in. vi.
q. ergo iudex illa debet videre et examinare. argumento. de sen.
que sine cer. quan. l. ij. et. iij. de ede. aut. si quis in aliquo. maxie
ut videat an testis qui de notorio deponit verum dicat quod sic
alij asserant. argu. de fide instru. l. iubemus. cum multa dicantur
notoria que non sunt ut dicit text. extra de apellatio. c. consuluit.
Tertio quia sicut post publicationem processus testes recipi pos
sunt ad innocentiam accusati. ut. l. prima. §. fina. et. l. vnus. §. co
gniturus. ff. de questio. ita ad offensam ne res republice rema
neat desertum a iudice. ut. l. §. j. de aboli. et suadet ratio quia licet
producantur super innocentia, tamen pro utraque parte debent
veritatem dicere. ut. de episco. et cle. aut. sed iudex. facit ad pre
dicta quod hic not. Cyn. in fin. q. vltime. vbi autem tempus de
instantia sufficiens ad predicta non superesset: tunc consulerem
eum absolui tantum ab obseruatione iudicij et tanquam de notorio
postea inquiri. et ad hoc etiam facit. d. l. §. j. de aboli. et. l. libello
87 rum. §. si. ff. de accus. ¶ † Secundum dubium est si quis accusat
alium de crimine adijciens illud notorium esse postea commissio
nem probat et non notorietatem an possit condemnatoria ferri
et dic quod sic: quia qualitas notorij non alterat delictum nec
eius penam nec etiam diuersificat actionem sed solum a notorio
probato datur iudici facultas inquirendi et non semper iudicia
rium ordinem seruandi ut ex superius dictis apparet et sic non
vendicat sibi locum materia. l. denunciasse. §. qui tamen. ff. de
88 adulte. ¶ † Ad decimam. q. qua queritur an condemnatus de
a crimine notorio audiatur appellans[a] respondeo quod sicut no
torium est triplex secundum canonistas vel duplex secundum di
uisionem quam feci ita nos oportet diuidere. q. l varias species notorij
ex quo aliud est notorium facti euidentia aliud iuris prouidentia. et hoc du
pliciter euenit q: vel per sententiam vel per confessionem spontaneam
89 in iudicio factam. ¶ † Ideo primo quero de minus dubitabili:
b scilicet quando per sententiam[b] crimen transit in notorium. Et bre
uiter respondeo quod conuictus de crimine auditur appellans
non obstante quod per sententiam transeat in notorium nisi in
in certis criminibus propter eorum inhumanitatem quod not.
per glo. in. l. §. ab quorum appella. non reci. alias sequeretur quod
90 de nullo crimine posset appellari quod est absurdum. ¶ † Secun
do quero quando transit in notorium per confessionem et nostri
doctores dicunt quod ex spontanea confessione condemnatus re
gulariter auditur appellans. ¶ Fallit in casibus not. ff. de appel
la. l. constitutiones. hoc probant primo per regulam appellatio
num permissiuam. secundo per tex. l. non tantum. ff. de appella.
tertio quia in conuicto et confesso ante sententiam est speciale. ut
d. l. §. ab quorum appella. non reci. ergo in simplici confesso licet
ante sententiam in contrarium erit ius commune. ut. ff. ad mu
ni. l. i. ad fine. quarto quia confessio potest esse erronea cuius er
rorem potest reuocare vel aliam defensionem in causa appella
tionis facere et hanc rationem ponit glo. ff. de appella. l. credi
tor. §. iussus. et pro illa parte canoniste videntur habere text. ex
tra de appella. capitul. romana. §. fina autem. libro. vi. Sed quia
in contrarium videtur text. extra de appella. capitulo cum spe
ciali. §. porro. et est ratio cum in notorio non admittatur appella
tio. extra de appella. cum sit romana. in fi. et capitu. peruenit.
et capitulo consuluit. Ideo Barnard. de hoc dubitauit in. d. §.
porro. tamen finaliter opinionem nostram tenuit. Sed Joan. andr.
in nouella tum Hosti. et Joan. mona. sic dicit. Aut queris an ap
pellare possit et dico quod sic. ut. d. §. finautem. Aut an iudex de
ferre debeat: et tunc aut appellator causam rationabilem expri
mit: puta quia eius confessionem vult reuocare ut erroneam vel
aliam facere legitimam defensionem: puta quia ille potuit impu
ne occidi et tunc iudex deferre debet et erit iste casus specialis ut
in appellatione a diffinitiua debeat appellator causam exprime
re ut iudex teneatur ei deferre contra decre. cordi. extra de app.
lib. vi. vbi causam rationabilem non exprimit deferre iudex non
tenetur. ut. d. §. porro. et exequi poterit ante inhibitionem sibi
factam a iudice ad quem fuit appellatum non postea ut. d. finau
tem. ¶ Quid dicendum inter tantos. Certe disputationis causa cre
do opi. legistarum fore meliorem. Primo quia si per. d. §. finautem ut
dicunt appellari permittitur de potentia iuridica non facti in
telligitur cum potentia facti non possit inhiberi. Secundo quia
c si speciale est in conuicto et confesso et sic hec duo exigantur[c] ut
d. l. ij. sequitur quod in solum confesso erit permissa appellatio.
Tertio quia sicut per confessionem ita per sententiam crimen
transit in notorium ut extra de coha. cle. et mu. c. si. sed a sententia
per quam transit in notorium appellatur ergo et eadem ratio
ne quando per confessionem preteritam cuius fertur sententia cum
neutro casu sit notorium facti euidentia sed iuris prouidentia
et ex tunc non retro. Quarto quia cum hec sit regula quod om
nis causa intelligatur expressa in appellatione interposita a dif

finitiua. ut. ff. de appella. l. scio. et extra. eodem titulo. c. cordi. li
bro. vi. tantum operatur appellatio simplex quantum cum cause
expressione ut dictis iuribus et ar. l. cum quid. ff. si cert. pe. et cum
iste casus non reperiatur exceptuatus nec nos debemus exceptua
re. de coll. l. illam. cum si. et sic distinctio magistralis predicto
rum non videbitur bona. nec huic ob. dictum. c. cum speciali. §.
porro. ij. responsio. quia interlocutoria loquitur quod patet cum
dicit ne friuole appellationis diffugio iudicis processum impe
b diat &c. Quinto quia si appellatio a diffinitiua isto casu esset rejj
cienda causa non expressa hoc non fieret nisi ut iudex exequeretur
appellatione non obstante. sed executione facta de crimine cu
ius pena esset mors naturalis nulla posset postea remediatio
adhiberi. igitur prius credendum per iura preuideri ut appella
tionis remedio in talibus esset exceptio. argumentum. l. fin. in quib.
cau. in integ. restit. non est ne. ¶ Ad omnia predicta. c. respon
deo quod loquuntur in excessu de quo constat per probationes
legitimas quod licet non per probationes illas tamen per par
tis confessionem transit in notorium ut sic ibi conuictus et con
fessus fuerit vel dic quod ibi in his in quibus per iudicem
appellationis faciliter contra executionem remedium adhibe
ri potest non in his in quibus adhiberi non potest. Vel aliud de
iure canonico huius notorij inuenitur iure ciuili in hac specie
ignoto et sic approbatur Azo. opi. quam legiste reprobant in. l.
19 ij. ab quorum appell. non reci. ¶ † Tertio quero quid si crimen
erat notorium facti euidentia. et in hoc text. iuris canonici vi
dentur varij. nam preallega. c. cum sit. §. si. et. c. peruenit. et. c. consu
luit. dicitur quod non sed in. c. romana. §. finautem. eo. titul. libr.
vi. text. supponit eum appellasse et iudicem detulisse quapropter
aliqui dicunt quod quia appellare non potest ut in primo alle.
iudex deferre non debuit: sed contrarium de facto fecerit sic. d. §.
finautem. ¶ Ego hoc idem si in sententia iudicis apparet quod
reum ut de crimine notorio condemnauit alias si in sententia
eum ut quemlibet criminosum condemnauit iudex debet appel
lationi deferre. ut. §. finautem. ¶ Caueat tamen sibi iudex ne de
lictum asserat notorium cum non sit cum multa dicuntur noto
ria que non sunt. ut. d. c. consuluit. et hec coram superiore veniunt
examinanda ut in simili dicitur. ff. de no. ope. nun. l. de pupillo.
§. si quis riuos. versicul. totiens. ¶ Et ideo consulo iudici ut ma
iorem partem vicinie in qua dicitur notorium esse examinet su
per delicti commissione ut si clare constet de eius notorietate et
dein. vi. q. ne si appellationem non admitteret et interim exe
queretur tempore depositi officij puniretur si de notorio non do
ceret dicente Inno. in. d. c. tua nos. quod notorio non monstra
to omnia agitata tanquam super et de notorio sunt ipso iure nulla.
Et hec sufficiant de materia notorij et plurimum legistis igno
ta et a canonistis multum sufficienter tradita.

Accedamus igitur ad quartum et

vltimum. s. ad materiam fame ut hic videamus quando diffa
mationis ratione iudex contra diffamatum possit inquirere cir
ca quam hoc ordine procedam. Primo queram quotuplex est
fama et quemlibet eius speciem describam. Secundo vnde dica
tur. Tertio per quot homines inducatur. Quarto in quo loco
exigatur. Quinto vnde a quibus vel a qualibus originem habe
re debet. Sexto quando debet oriri. Septimo per quot testes de
d bet probari. Octauo de modo probandi in cuius declaratione
multa dubia quotidiana decidam. Nono de eius effectibus que
92 ram. ¶ † Ad primum respondet Jacob. de are. et inquit Spec.
in addi. super. Spe. eo. titu. quod fama est duplex quia in duas di
uiditur species. nam alia est de homine alia inter homines. Fa
d ma de homine subdiuiditur[d]: quia alia bona alia mala. bo
na stat in nomine generis sui et vocatur fama. et hec sic describi
tur per omnes. ¶ Fama de homine est illese dignitatis status
vita et moribus comprobatus. Mala vero assumit sibi nomen
proprium et vocatur infamia. et hec per oppositum ad priorem
sic describitur. Infamia est illese dignitatis status vita et mori
bus reprobatus. has diffamationes ponit et probat textus. ff. de
var. et extraor. cogni. l. cognitionum. §. primo. pro fama honesti
viri habenda debet vnusquisque laborare. ff. ad trebe. l. facta. §. si
in danda. nam de his que foris sunt debet quis bonam famam
habere. l. iiij. de. plebs. et in aut. quomodo oportet episcop. §. pri
mo. coll. i. et eccle. xli. dicitur: curam habe de bono noie. hoc enim
magis permanebit tibi quam mille thesauri magni et preciosi. et eccli.
vij. Melius est tibi nomen bonum quam vnguentum preciosum et ne
dum probabenda sed habita defendenda. vnde apostolus prime
ad corint. x. Expedit mihi magis mori quam ut gloriam meam quis

a ¶ Audias appellans. quod appellatio in notorijs non admittatur adde not. in. c. peruenit. et. c.
propositum. et ibi doct. post Inn. in sua in ver. manifesto. et bal. in auar. appellatio. v. in.
et spec. eo. ti. §. in quibus. versi. x. vbi plenius adde Inn. in. c. consuluit. cl. i. eo. ti. quod
verum in causis criminalibus. d. c. propositum. et ibi doc. secus in ciuilibus in quibus admit
titur appellatio que suspendit executionem ligans manus iudicis a quo glo. in. l. emptore
in prin. in v. posse ff. de act. empt. et bal. in. l. fina. in. §. col. v. quod quod ope rabantur. d. c. tu. vi de spe. de ne. l. cri. §. iam de notorio cum versicu. vlti.

b † Per sniam. Tu vide de hoc l. emptorem. ff. de act. emp. bal. in. l. cum filium. de. al. fili. et in. c. si. de coha. cler. et mu. Anto. de bu. et Inno. l. c. j. extra ut lite non contes. vbi dicit ventilari an si sola possit tractari ut p. alex. in alleg. l. emptore. et no. ang. l. sua q. ine. l. assensis emi les.

c † Hec duo exigantur. Hoc doctore ciuili. l. obseruare quorum app. non re ci. de q. et quod de iure cano. vid. Bal. in al. l. obseruare nu. iij. v. opponi. vij. et quod ibi posui l addi. in ij. obser uare. no. bar. in. l. creditor. §. iussus in. d. q. nu. ij. v. si q. ris gl. et ibi posui in apostil. nec. v. ff. de app. no. bal. l. i. addictos. nu. j. et ibi posui in apo stil. l. v. non audit appellans. c. de episc. et cle. Pan. in c. olim. nu. v. et ibi posui in apo stil. l. v. confessus ex tra de re. pmu. et posui post Ubi lip. fran. c. roma na. §. si autem nu. vi. l. v. confessus et con uictus. de app. li bro. vi.

d ¶ Fama de hoie subdiuidit. Adde bar. in. l. de mi nore. §. tormenta i. col. de questio.

gnaret. Infamia vero ab omnibus est vitanda. nam nobilem
denegerat: plebeiū denigrat: fratrem a querele beneficio priuat
fidem minuit honores tollit: postremo quecunq3 cōcomitatur3
odit: et hec omnia in ti. C. de his qui no. infa. et de hac nil ad no
stram materiam. ¶ Fama inter homines interdum dirigit in
rem interdum in personam. In rem dirigitur cum queritur an
tale quid sit vel non sit vt. ff. de testi. l. iij. §. eiusdem. In personā
dirigitur diuersimode. nam quandoq3 queritur de fama homi
nis respectu eius bonitatis vel malitie stando in suo genere ge
neralissimo puta an reputetur bonus vel malus quandoq3 de
scenditur ad speciem puta an reputetur latro homicida vel sedi
tiosus. quandoq3 descenditur ad indiuiduum speciei puta an
sit infamatus de hoc vel illo maleficio de quo inquiritur. et hec
probantur. ff. de questi. l. de minore. §. tormenta. et de pen. l. capi
talium. §. famosus. et de re milit. l. non omnes. §. a barbaris. et de
93 hac fama inter homines erit nostra materia. ¶ † Diuiditur au
tem hec fama inter homines diuersimode. nā sm spec. fama est
vehemens vulgi seu maioris partis eius opinio rei de qua quę
ritur consentiens. Hanc descriptionem sumit ex. d. §. eiusdem.
cum ibi no. Quidam tamen eam reputant insufficientem quia
cōmunis opinio manifestatur vsu. ff. de suppel. l. labeo. et etiam
rebus ipsis et factis. vt. ff. de legi. l. de quibus. et tamen non erit
fama: quia illa dicitur a faris vel fare et sic debet esse voce mani
festa. Quidam vt Jac. de are. etiam alio respectu eam reprehen
dit: quia cum dicat vulgi seu maioris partis videtur exigere ma
iorem partē populi hoc debere opinari de quo asseritur fama.
sed inquit ipse hoc nō est verum: quia quādoq3 sufficit qd a ma
iori parte alicuius regionis hoc opinetur, vt. j. dicam in. iij. q. et
sumit ipse regionem pro vna contrata vel vicinia. sic enim per re
giones diuidebatur ciuitas romana. vt. ff. de offi. pręfi. vr. l. j. §.
et sane. et. ff. de offi. pre. vigil. l. ij. in prin. et pro tanto ipse sic descri
94 bit. ¶ † Fama est regionis vel maioris partis communis opi
nio cum sermone vel voce. hec autē thome de piperata nō est vi
sa sufficiens descriptio. nam inquit ipse hec descriptio non exi
get famam aliquo casu debere esse in tota ciuitate et si exigit in
tota ciuitate prior erit et quia sufficit in aliquo casu in vna vici
nia sm rei vel facti qualitatem et arduitatem. hoc autem decla
rat sic quia aut Jac. predictus accepit regionem pro vna cōtra
ta: et habeo primum propositum. aut accepit p ro vno presidatu
et habeo secundum propositum. Item inquit thomas vox illa
vel sermo posset illud affirmare pro certo et tunc non faceret fa
mam sed notorium vel manifestum. et ideo ipse aliter in suo tra
ctatu descripsit et aliter sic. Fama est quod homines alicuius ci
uitatis castri ville vicinie vel contrate communiter opinantur
estimant vel sentiunt verbis vel loquela communiter asserendo
non tamen pro certo et vero vel manifesto. Sed certe descriptio
Ja. nō meruit reprehendi. nam per illud verbum regionis ipse
intendit omnem locum includere ab alio diuisum puta ciuita
tis in prouincia castri. et villas dioceſi. vicos contratas et vicini
tates in ciuitate. A secundo etiam defenditur propter illa ver
ba communis opinio vt statim declarabo. ¶ Superuenit bar.
et huic descriptioni thome non in totum applausit ex eo quia ni
mis diffusa. et quia per appositionem locorum in ea descripto
rum supponitur quod fama requirat locum cuius contrarium
tenuit ipse Barto. et male vt in quarta. q. dicam. et sic ex hoc non
95 meruit reprobari. Describit ipse sic. ¶ † Fama ē cōmunis opi
nio voce manifesta ex suspicione proueniens. ponit ergo Bart.
illa verba ex suspicione proueniens que non posuit Jac. de are.
sed caute: quia licet sint de bene esse tamen non sunt de necessita
te. sufficit enim quod dixit fama est communis opinio. nam cum
dixit opinio sequitur quod venit ex presumptione suspicato. nam
dicunt vguitio et catholicon quod opinio dicitur putamen vel
suspicio. et opinio nil certi habet sed per verisimilia potius que
rit quam apprehendit. et ideo opinio est quasi pro vero habere
aliquid quod falsum est nescio. nam hoc etiam probatur. ff. de
testi. l. iij. §. eiusdem. circa finem. et de questi. l. j. post princ. facit
ff. de offic. presi. l. barbarius. et. C. de testa. l. j. et quod not. docto.
de modo perueniendi ad semiplenam et plenam probationem
in. l. admonendi. ff. de iureiuran. quia tamen commodius est sin
gulas causas singulis modis exprimere vt institu. qui. mod. te.
infir. §. sed quia sanc. ideo thomas de pipera. latiorem fecit de
scriptionem quam alij ad eundem effectum tamen omnes ten
96 dunt. Si tamē multa vis tollere dubia eam sic describe. ¶ † Fa
ma est alicuius reipublice et cōmonis alicuius asseritio regionis
ex sola suspicione proueniens per hoc que dixi alicuius rei com
prehenditur fama in rem vel in personam directa. de quibus. s.
cum rei appellatio sit generalis. ff. si cer. peta. l. j. in fine. et de re
rum diui. l. j. Et per illud quod dixi publica patet quod assertio
non debet esse priuata vt. xlvj. distin. sunt nonnulli. et de purga.
cano. cum in iuuentute. per id qd dixi cōmunis decidentur plu
ra dubia. vt patebit. j. per illud quod dixi alicuius regionis de
clara vt dixi exponendo Jaco. de are. et declarabo in. iij. q. per
id qd dixi, assertio. patet quod voce debet esse declarata. vt. ff. de
asser. tol. l. j. alias non esset fama que dicitur a for faris per il. d
quod dixi a ex suspicione proueniens patet quod differt a noto
rio vel manifesto que presupponunt rem sic esse pro certo vt in
suo tractatu dixi. non tamen nego quin fama potuerit etiam
originem a sententia: quia a certo autore sciente rem sic esse et
alij ex illius assertione vel in aliqua presumptione sunt moti ad
idem dicendum nec hec verba ex suspicione proueniens sunt in
hac descriptione de bene esse sed de necessitate cum de opinio
97 ne in ea non fiat sermo. et hec de prima questio. ¶ † Ad secun
a dam vnde dicatur[a] respondeo quod a for faris quod tamen in
prima persona non habetur in vsu. vnde fama a fando. i. perlo
quendo vagatur vel dicitur a famulor famularis quasi famula
que famulatur nobis dum ad modum famule rumores de no
bis portat per diuersas terras etiam nobis ignorantibus. ger
mani deriuationem posuit glossarius. ambas posuerunt catho
licon et vguitio et secundum eos fama vt plurimum est mendax
adijciens multa vel demittas de veritate vnde quidam: fama vo
98 lat transitq3 modum quocunq3 feratur. ¶ † Ad tertiū per quot
b homines[b] fama habeatur seu inducatur. respondeo quod glo.
videntur varie respondere. nam. ff. de proba. l. si arbiter. in glo.
magna iuxta mediū videtur sentire quod omniū debet esse opi
nio pro qua facit ibi tex. et in. l. j. ff. de test. alibi videtur velle qd
maior pars populi exigatur. vt in. l. iij. §. eiusdem. ff. de testib. in
gl. que incipit dicitur fama alibi dicit quod multorū opinio suf
ficit qui hoc scire possunt. ita not. in. l. cum quidam. §. quod dici
tur. super verbo sed sit. ff. de acquirend. heredi. et in eo quod dixit
multorum remaneat dubitatio de numero eorum. ¶ Sed Tho
mas predictus dixit considerandum esse negotium de quo que
ritur. nam aut est arduum vel magnum vt de morte regis vel ali
cuius notabilis cuius sunt requiratur fama totius ciuitatis po
puli vel maioris partis eiusdem que totum populum represen
tat. vt. ff. ad muni. l. quod maior. et de reg. iur. l. aliud. § refertur
Aut non est sic magnum arduum vel notabile tunc sufficiet fa
ma vicinie vel contrate et sic eorum qui scire debent. vt in glos. d.
99 §. quod dicitur. et extra de presumptio. c. illud. ¶ † Et secundo
hoc ibi habes quod illud verbum multorum in dicta gloss. po
c situm intelligitur id est maioris partis eorū qui scire possunt[c]
et sic non fuit bona opinio illorum qui dicebant quod x. vel xx.
faciunt famam: quia certus numerus non taxatur sed conside
ratur numerus personarum ciuitatis castri vel ville vel alterius
loci in quo dicitur esse fama. et hoc tenet etiam Joan. andr. super
Specu. de fama. credo tamē quod non debeant esse pauciores
decem. arg. ff. vi bo. rapt. l. pretor. §. ij. et. ij. questio. i. c. de manife
sta. cum ibi nota. in glos. facit quod not. hic Cy. in. l. ij. et. iij. q d.
et quia idem est in notorio vt dixi in eius materia. q. iiij. et ex hoc
dico quod testis deponens de fama vicinie vel ville potest licite
le interrogare quot sunt hi qui fatentur vt dicit vel quot sunt
hi qui in illa villa vel vicinia habitant quorum maior pars hoc
dicit vt sic pauciores appareant quam decem nō faciant famam
100 quod not. ¶ † Pro euidentiori declaratione predictorum que
ro an in hac maiori parte mulieres sint includende et videtur te
nere Innocen. quod non in. c. veniens. extra de verbo. significat.
in princip. eius note magne. Tu dic quod interdum illud de cu
ius fama queritur pariter concernit vtrumq3 sexum quia vtrunq3
spectat illius notitia: et tunc fama non minus debet esse inter fe
minas quam masculos vt in exemplo si vxor regis mortua est
vel si ipse duxit vxorem et sic de simil. ad quos est etiam mulierū
concursus interdū masculos tantū cōcernit tunc nō exigit quod
de illo sit fama inter mulieres vt in exēplo si queratur de fama an
titius fuerit decurio ciuitatis vel certum quid in consilio populi
fuit statutū. et sic de si. actibus ad qd mulieres non conuocantur
nec earū interest scire. interdū id de cuius fama querit mulieres
tantū cōcernit vel saltē magis tunc inter eas principaliter et po
tissime fama exigitur vt si queratur de fama super prudentia vel
101 peritia et industria alicuius mulieris vel obstetricis. ¶ † Quin
imo scias qd si de fama alicuius super peritia alicui⁹ sciētie que
ratur sufficit esse famā inter peritos et discipulos eiusdem scientie
vt si de fama scholaris queratur sufficit inter scholares legistas es
se si legista et si canonista inter canonistas ergo. et. et sic de simili.
Pro hoc facit glo. in. d. l. cū quidā. §. qd dicit. ff. de acqui. he
re. dū dicit multorū qui hoc scire possunt et in. l. in ratiōe. § quod
vulgo. ff. ad. l. fal. nā qd ibi dicit qd vulgo dicit intelligi debet a
sapiētibus et magistris qui hoc scire debēt. facit etiā de leg. j. l. si
102 iussani. §. sm vulgare. ¶ † Ad quartā questionē in quo loco[d]
d debet esse. i ndit Bart. qd fama de necessitate nō exigit locū qd
probat ex eo qd fama debet esse inter eos qui scire possunt vt sta
tim dixi mō dico ipse si fama est in vniuersitate scholariū qd si ti
tius est bonus scholaris fama erit pbata: et tñ vniuersitas nō
habet locū ideo necessario locus non exigit sed caue qz ipse vi
detur sibi contrariari cū alibi teneat contrarium vt patebit per ea que ibi
he per ipsum in. iiij. q. Itē caue qz in vniuersitate nō pōt esse: qz
fama c ij

a ¶ Unde dicat. ad
de bar. in. l. de mi
nore. §. tormēta. j.
col. per bal. i rub.
C. de proba. et l. j.
ea quidē. C. et in
spec. de not. cri. §.
iij.

b ¶ Per quot. ho
mines. adde bar.
in. d. §. tormenta
ij. col. et in. l. cū qui
dam. §. qd dr de
acqui. hered. et in
spe. de not. cri. §.
iā de notorio.

c ¶ Maioris par
tis eorū qui scire
possunt. Adde qd
testes deponētes
de fama dicentes
qz audiuerūt intel
ligitur qz audiue
runt a maiori par
te hominum qui
potuerunt intel
ligere et cognosce
re vt per Ant. de
bu. in. c. quid per
nouale. extra de
verbo. sig. col. v. et
alterā in sepe alle.
§. tormenta.

d ¶ In quo loco.
adde Bart. in. x.
§. tormenta. §. q.

fama est communis opinio vel assertio ut in descriptionibus dixi: sed unica assertio solum potest esse in universitate vel universitate: quia tantum est unica persona repraesentata. ¶ Cum ergo dicitur quod fama est in universitate intelligitur inter eos qui sunt de universitate. sed isti licet non habeant locum proprium tamen habitationes habent in civitate vel castro in quo habitant et universitatem faciunt et extra locum illum non est universitas illa saltem eadem numero ut differant universitas studii Bonon. et Paduani et qui famam boni scholaris habet in una universitate ut plurimum non habet velut ignotus in alia et sic exigitur locus saltem ratione veritatis indagande et fidei habende de ea et sic testes iuridice de loco interrogari possunt et respondere tenentur nam et si fama ut dictum est dicitur a fari. ergo in aliquo loco fatur et quandoque in loco minus lato ut in vicina vel contrata. quandoque lato ut in uno quarterio civitatis. quandoque latiori ut in tota civitate. quandoque in latissimo ut in tota provincia secundum ergo qualitatem et exigen

103 tiam facti querendus est locus. ¶ † Et ideo si iudex de fama alicuius vult se informare debet querere in loco originis et conversationis sue ut inquit tex. extra de elec. c. postquam. et c. scriptum. quod probatur. ff. ubi de crim. agi oportet. l. ij. et ibi gloss. et aut. qua in provincia. et clarius. ff. de question. l. de minore. §. tormenta. et ff.

104 de ma. conve. l. i. §. si preses. ¶ † Ad quintam q. unde et in quibus

a et qualibus^a originem debeat habere fama. Respond. quod fama interdum trahit originem in facto cuius sume exemplum in delictis. j. de adul. l. quamvis. cum ibi nota. ff. ad l. aquil. l. itaque. et ff. de adul. l. capite quinto in fin. Extra dicta sume exemplum. ff. ad mace. l. ij. et iij. ff. eo. titu. l. iij. ubi filiusfami. communi opinione reputabatur sui iuris: quia ut paterfamilias se gerebat et sic contrahebat et muneribus fungebatur. ¶ Simile in servo libero reputato. ff. de offi. pre. l. barbarius. ff. de testamen. l. ij. et de sen. et ministerio. l. si arbiter. Interdum trahit originem a persona et tunc interdum ab incerto autore interdum a certo. ut de consec. dist. iiij. sanctum. et quando a certo nunquam debet habere ortum in parte in eius favorem tendit ut in tex. multum notabili. ff. de adul. l. miles. §. pe. nec etiam ab aliis malivolis vel maledicis. i. qui male dicere consueti sunt: sed a providis et honestis personis. ut in c. qualiter et quando. extra de accus. et probatur in aut. hodie. ff. de repu. ¶ Quod credo verum nisi qualitas persone et factum de quo queritur aliud exigat vel inducat. unde si quis vellet repetere pecuniam quam sibi deplorata persona vincit ut quidam

b barcatarius publicus^b contra quem ex fama statuti non daretur actio nisi cum taxillis falsis vicerit et velit repetens probare per famam quod ille si vicerit cum taxillis falsis vel falsificatis credo eum posse probare per famam que originem traxerit ab alio baraterio et sic non a provida et honesta persona cum tales baraterii de his notitiam habeant et invicem conversantur et se cognoscunt et sufficit fama inter eos inter quos quis conversatur. ut in precedenti q. dixi. Pro hoc etiam facit: quia alias vix probari posset cum honeste persone in talibus locis non conversantur nec talibus se intromittant et ideo testimonium scire debentium non repro

105 bandum. ut. l. de submersio. j. de naufra. li. xj. ¶ † Ad sextam que

c stionem quando originem^c debet habere dixit Albertus Galioti quod tempore perpetrati delicti alias fama esset suspecta sicut testis qui ex intervallo venit ad corrigendum dictum suum. ut in aut. de testi. §. quia vero. et ideo tunc tanquam vana non esset attendenda. ut. j. de pe. l. decurionum. ¶ Sed verius dicit Bart. quod fama potest oriri tempore perpetrati delicti. et postea secundum quod manifestatur res vel causa movens populum ad suspicionem et suspicio ad sic dicendum ex quo sic dicto vel dicere fama resultat ut patet per exempla. Et primo de tempore perpetrati delicti si quis contra furem exeuntem de domo accurrat clamando per viciniam vel plateam capiatis furem qui mihi furtum fecit et rumor insurgit et ille aufugit tunc ab actu illo per quem populus in suspicionem deducitur. fama insurgit et tempore perpetrati delicti. ut. ff. ad. l. aquil. l. itaque. de tempore autem dudum postea exemplum habes clarum. j. de adul. l. si cui. vel pone aliquem derobatum vel occisum et ex intervallo quem esse repertum habere res quas secum habebat derobatus vel occisus ex illa repertione suspicatur populus et insurgit fama quod ille fuit qui occidit vel derobavit. facit. l. incivile. ff. de fur. et ser. cor. et pro hoc etiam facit. d. l. si cui. ubi autem fama ista suspicione non procederet

106 tunc tanquam vana reiici deberet. ut. d. l. decurionum. ¶ † Ad se

d ptimam per quot testes^d fama probetur respondent docto. quod per duos. ut. l. ubi numerus. ff. de testi. et hoc sentit glossa in eodem tit. l. iij. §. eiusdem. et est casus extra de accu. c. inquisitionis. ultra medium. et pro hoc facit quia inscriptio testium per duos

109 probatur. ff. de fide instrumento. l. comparationes. ¶ † Ad octavam questionem de modo probandi simpliciter non respondeo. sed de dubiis occurrentibus circa modum attestandi dico primo si testis affirmans capitulum factum de publica voce et fama interrogatus de causa scientie respondeat se ideo scire vel ita di

e cere: quia maior pars populi^e hoc sentit vel huic assentit an sufficientem reddat rationem ita quod probet et non facio vim de illis verbis maior pars populi sed solum de illis verbis hoc sentit vel huic consentit. et videtur de mente glosse quod probet ut patet ex eius verbis in. d. §. eiusdem. et in. l. iij. ff. de testib. et pro hoc bene facit text. in. l. si arbiter. ff. de prob. ¶ In contrarium facit quia testis non videtur deponere de eo quod sensu corporeo percipit ut dz. ut ff. de testa. l. qui testa. §. fi. et de his qui test. dele. l. ij. in prin. Secundo quia quod maior pars populi hoc sentiat posset comprehendi ex altero quam ex voce et sic non esset fama cum non congruat eius descriptioni quam. ff. posui. Tertio quia testis potuisset audivisse aliquem dicentem maiorem partem populi hoc dicere vel huic consentire. et sic ad relatum alterius possunt verba supradicta referre igitur ratio non bona quia non concludit necessario. ut. l. non ob. hoc ff. unde cog. et l. ad probationem. ff. de proba. et not. in. l. solam. ff. de testi. et hanc partem tenet Bar. Non ob. d. l. si arbiter. quia illa verba legis que debent intelligi secundum iuris dispositionem ut sic testis dicat quod omnium est opi. quia ab omnibus vel a maiori parte dici audivit. et per hunc modum suppleatur

108 glossa posita in. d. §. eiusdem. ¶ † Secundo quero quid si testis affirmans capitulum de fama pro causa scientie dicat quia ego audivi dici a maiori parte populi nec addit parochie civitatis ville castri nec etiam cuius respondit Bart. quod non probat quia de necessario non concludit de populo civitatis vel castri in. ca. descripti. ergo etc. ut. d. l. non ob hoc. cum si. et hic no. quod Barto. videtur tenere quod locus exigatur cuius contrarium tenui in iiij. q. ff. formata. ¶ Contrarium vidi teneri de facto. nam ex quo affirmatur per testem capitulum in quo locus fame est descriptus sequitur quod de maiori parte populi eius loci loquitur de quo predixit nam precedentia declarant sequentia. ut. l. titius ff. de opc. lib. et l. si servus plurium. de le. j. et talia sunt subiecta qualia predicata demonstrant. ff. loca. l. si uno. et pro hoc bene facit quia convenius ex certa causa iurans se dare non oport. re intelligitur iurare se dare non debere ex causa proposita et per eum tam negata. ut. ff. de iureiur. l. fina. in princip. facit etiam. ff. de

107 arbit. l. si cum dies. §. si arbiter. et ita teneas. ¶ † Tertio iuxta idem quero quid si hanc rationem reddit quia a maiori parte populi dicitur respondit Barto. quod non probat quia nil deponit de eo quod sensu percipiat ergo etc. ut iuribus in primo quesito allegatis Alii quod probat quia pro certo ponit quod maior pars populi hoc dicat. sed hoc in certo ponere non potest nisi ipse audiverit ergo de eius auditu implicite deponit et maxime quia capitulum in sui essentia firmavit in fama: quia non per verbum credit sed per verbum ita est. et inducunt id quod ipse Barto. not. ff. si cert. pet. l. ij. ubi asserit testem probare qui interrogatus de alicuius bona fama Respon. quod est bone fame et interrogatus de causa scientie respond. quod scit quia eius est vicinus et tamen ibi de sensu corporeo non deponit explicite sed implicite et presumptive ex presumptione qua vicini presumuntur talia scire. ut. ff de ma. conve. l. ij. simpliciter et de fund. instru. l. si ita fuerit. in fin. et ff. de nup. l. si vicinie. pro hoc etiam facit quia illa verba quum a maiori parte populi dicitur non implicant nec ullo modo includunt quod ab alio dici audiverit quod maior pars populi hoc asserat ergo ad illum sensum que nec implicant nec includunt vel includere possunt ex eorum serie et significato sunt trahenda ut. ff. de le. j. l. si quis in fundi vocabulo. et hoc videtur tutius maxime quia ita interpretaretur communis usus loquendi quem dz atten

10 dere. ff. de suppel. leg. l. labeo. ¶ † Quarto iuxta hoc quero quid si

f dicat se scire quia per totam civitatem^f dicitur: Bar. ad hoc idem quia de eo quod sensu corporeo perceperat non deponit ergo etc. ut. ff. sed hec ratio non ob. per ea que. ff. proxima questione dixi sed fortius obstat quia illa verba per totam civitatem possunt unum sensum habere ut locum tantum demonstrent non personarum pluralitatem ergo etc. nam unus duo vel tres per totas civitatem discurrentes hoc dicere possent non tamen famam facerent. Sed hoc non obstante credo quod probet: quia uno impetu et tempore hoc non potest clamari vel dici per totam civitatem nisi in quolibet loco asseratur quod non possent duo vel tres nec. x. vel. xx. ideo quo ad sensum loquentis et etiam communem usum quem dz attendi. ut. d. l. labeo. nam nomen civitatis non pro continente et sic pro loco tantum sed etiam pro contento et sic pro personis et populo eius debet sumi cum ad hoc adaptetur subiecta materia ergo etc. ut. ff. de loca. l. si uno. quod etiam probo. nam civitas interdum sumitur pro loco tantum. j. de mun. et ori. l. ij. libro. xj. interdum pro personis in loco commorantibus: ideo civitas secundum Aristo. tertio politicorum in princip. est civium unitas. sed secundum subiectam materiam fame testis debet de utroque deponere ergo de utroque intelligitur deposuisse cum ratio non sit quare magis debeat secundum unum sensum sumi sed potius secundum utrunque: quia ratio uniformiter utrunque sensum

11 respicit. ¶ † Quinto ad idem quid si pro ratione dicat ego scio

g quia audivi dici publice^g in civitate. scilicet de qua queritur,

a ¶ Unde et in quibus et qualibus fama in quibus debeat oriri. adde bar. in l. de minore. §. tormenta. i iij. q. et ibi Alexan.

b ¶ Barateriis publicis. Tu vide de hoc Rom. i. l. i. et ibi Alexan. ff. de no. oper. nunci. et Inn. in. c. cum causa. et ibi Pan. extra de testi.

c ¶ Quando originem fama quo tempore debet oriri. adde bar. l. d. l. de minore. §. tormenta. iiij. q. adde quod est supervenient. suffi. bal. et Imol. in. l. i. de pos. o neg. here. et alexan. in. d. §. tormenta.

d ¶ Per quot testes dicit quod saltem duos probari per duos sicut indicium ut per gl. et doct. i. l. si. ff. fa. her. et l. l. cum proponeret ff. de le. ij. glos. ij. q. iij. quod sit nunc bar. no. l. i. de minore. §. tormenta. ff. de questionibus. et Panor. c. inquisitionis. §. quesivisti. nu. iij. et ibi in apostil. l. x. p fama. cf. eo. de accu.

e ¶ Quod maior pars populi. adde bart. i. l. iij. §. eius. ff. de testibus.

f ¶ Quod per totam civitatem. adde alexan. in. l. de minore. §. tormenta. iij. co. quod et in l. iij. §. ij. ff. de testibus.

g ¶ Quod audivi dici publice. adde eundem sal. l. i. cum q. in fi. de falsis.

batur et dicit Barto. quod non probat quia possibile est quod unus homo publice dicebat. i. non occulte vel clam sed palam et manifeste et in loco patenti et publico et tamen non erit fama. cum igitur non probet hoc esse quod ob hoc contingit abesse. l. ob hoc. C. unde cog. et l. ad probationem. et l. necque natales. C. de pba. sequitur quod fama non erit probata et quod hoc significatum habeat illud adverbium publice probatur ut. C. de fom. trini. et si. cath. l. nemo. et de repu. uxor. et de his qui me. iudi. non appel. l. ii. et ff. de appel. l. cum quidam. ¶ Contrarium audivi quod consuluit Dy. de facto et ita vidi consului in civitate Bon. et motus fuit consultor: quia inter alia significata adverbii huius publice dicatur hoc est ut publice dicatur quod. i. communiter asseritur et opinatur. ut. l. ii. C. ad mace. sed fama est publica et communis assertio ut dixi ergo etc. pro hoc significato inducebat etiam. l. iii. ff. ad macedo. et verbum a plerisque ibi positum dicebat esse positum ex habundanti vel declarative per. d. l. ii. ¶ Ex his sic arguebat quod communiter opinatur et sic asseritur illud quidem publice dicitur ut. d. l. ii. et iii. sed quod communiter opinatur illud famam inducit ut in descriptione eius probatur. ergo quod publice dicitur famam inducit. Item ad idem inducebat quia publice dicitur quod populice dicitur sed populice dictum vel assertum famam inducit ut in eius descriptione probatur. ergo etc. maior probatur. ff. de iusti. et iur. l. i. §. publicum. melius. ff. de procura. l. servum quoque. §. publice. et de iureiurando. l. non erit. §. sed si quis. et de no. ope. nun. l. de pupillo. §. si quis rivos. ubi publice idem est quod populice quasi dicat publice. i. populice interest quia omnium interest. sic exponit glo. publica accusatio. i. populica in insti. de suspe. tu. §. consequens. et de pub. iudi. in prin. et. ff. in eo. titu. super rubri. sic etiam publice notum est quod populice innotescit. ut. j. de fal. l. cum qui. et publice reprobatur quod universaliter et generaliter reprobatur. ut dicta. l. non erit. §. sed si quis. ¶ Tertio inducebat communem usum loquendi qui hanc interpretationem confirmat seu declarabat et per consequens attendendus. ut. ff. de lega. i. l. si servus plurium. §. fina. et de fun. instru. l. cum delanionis. §. asinam. et de verbo. signi. l. auriculus. Est enim communis usus loquendi et interpretatio horum verborum ut tantum valeat in vulgari sermone quo testes deponunt dicere el se dixe publica mente in bologna vel in Padua quantum dicere ogni homolo dixe apertamente in Padua

112 o vero in bologna. ¶ † Quarto ad idem induco: quia hoc est de proprio significato illius adverbii publice[a] sic simpliciter prolati. Nam ut inquit catholicon et uguitio publice derivatur a publico et publicum dicitur a populo et sic publice dictum idem est quod populo vel populice dictum ut. C. hoc secundum unam expositionem et derivationem vel dicitur publice universaliter vel generaliter dictum cum derivatur a publico. et publicum est quod ad omnes generaliter spectat. commune quod ad omnes unius civitatis tantum licet et publicum cum adiuncto sumatur etiam pro republica alicuius civitatis. et habuistis glos. bonam in. l. fi. C. de sacrosan. eccle. et has expositiones faciunt predicti super verbo publicas. ¶ Quinto pro hoc facit quia sermones sunt intelligendi secundum subiectam materiam. ff. loca. l. si vina. sed subiecta materia est de fama que est publica et communis assertio ut dixi ergo etc. et maxime quia hec videtur mens testificantis esse ponderato quod capitulum de fama iam affirmaverat

113 cum proprium significatum non repugnat ut dixi. ¶ † Sexto quia illud verbum dici est impersonaliter et indefinite prolatum et sic sui natura etiam in omnibus potest verificari cum ratio non sit quare magis ab uno quam ab alio et subiecta materia uniformiter respicit omnes. secus si personaliter esset prolatum puta ego audivi quod titius publice dicit vel audivi a titio publice dici. et ita procedit allegatio Bar. Simile vides publicum simpliciter prolatum intelligitur hodie de republica universali. i. imperii. ut lege cum qui vectigal. de verborum significatione. secus si cum adiuncto ut respublica civitatis romane. ut. j. de iu. re. publica. rom. per totum. lib. x. et C. de ser. fu. l. mancipia. et nota. in

114 d. l. fi. C. de sacrosanc. eccle. ¶ † Et ut de hoc adverbio publice pleniorem habeas instructionem dic aut profertur impersonaliter ut publice dici vel audivi publice dici. et tunc exponitur idest populice quia a populo publicum dicitur hoc probant omnes leges et glo. C. allegate in prima et secunda ratione pro ista parte. Aut profertur personaliter quia ad tertiam personam dirigitur: puta titius publice dixit et tunc secundum subiectam materiam et eius exigentiam expositio variatur. nam interdum exponitur publice. dixi. i. coram populo vel ipse populus dixit hoc probatur insti. de iure na. §. responsa prudentium. ibi dum dicit antiquitus statutum erat ut essent qui iura publice interpretarentur nam tales interpretationes fiebant publice. i. in loco publico patenti et coram populo et ipsi populo ad eius causarum decisionem hoc patet. ff. de postu. l. i. §. pueritiam ubi dicitur quod nerua filius publice de iure rndit idest coram populo et ipsi populo responsum dedit generale et universale ad omnium similium causarum decisionem. ut. d. §. responsa prudentium. interdum exponitur publice. i. coram publicis personis ut cum lex dicit quod quis debet publice protestari ut. C. de his qui per me. iu. non ap. l. ii. et ff. de appel. l. cum quidam. ¶ In dubio ubi materia est indifferens adverbium publice plus importat quam palam. et dicitur publice id est populice secundum expositiones et derivationes quas C. scripsi per uguitionem et catolicon quibus est standum ut. l. septimo mense. ff. de sta. homi. et ff. de testa. l. heredes palam. iii. responsio. et ff. ad sil. l. si quis in gravi. §. aperire. coniuncta. l. palam. ff. de verbo. signi. ad hoc accedant. ll. in primo membro allegate hec ut quotidiana et inaudita tibi sint notanda. ¶ Sexto

b quero quid si dixit quia ego audivi palam[b] dici. dic quod non probat quia palam dicitur quod ab uno coram pluribus dica-

115 tur. ut. ff. de verbo. signi. l. palam. in secunda charta. ¶ † Septimo si testis interrogatur a quibus personis audiverit dici an illas teneatur nominare et dicit Innocen. in prima eius magna no. in prin. extra de accus. c. qualiter et quando. el ii. quod nominare tenetur: quia cum fama debeat habere ortum ab honestis personis ut ibi patet. et C. dixi in quinta questione et aliter nesciri posset an esset honeste merito interrogatus debet illas nominare non interrogatus non tenetur sed sufficiat quod dicat maior pars populi vel vicinie dicat. Et tunc pars contra quam deposuit debet probare quod apud viles personas est fama. Hec vel a vilibus ortum sumpsit et ita ibi no. Innoc. Et hoc procedit quando in vilibus personis non potest initium sumere quod est regulare non alias quod est quandoque ut. C. di in quinta questio.

116 ¶ † Octavo iuxta proxima quero an quando interrogatur de personis teneatur omnes vel maiorem partem nominare singulariter vel sufficiat aliquos nominari vel excusetur si dicat se non recordari. Et dicit specul. in titu. de inquisi. §. nunc tractemus. quod si neminem nominat nihil probat ex quo interrogatur si quem nominat aut omnem vel maiorem partem et expeditum est quod probat. aut quosdam tantum et tunc aut clausulam generalem adiicit puta et a quibusdam aliis[c] audivi quorum nomina non recordor et tunc adhuc sufficit cum memoria hominum sit labilis et non potest de omnibus recordari. ut. ff. de acqu. here. pos. l. peregre. in prin. et pro hoc facit quod no. in simili. ff. si quis cau. l. sed et si quis. §. quesitum. ubi autem hanc clausulam non adiiciat tunc non probat: quia duo vel tres vel quatuor non faciunt famam ut dixi in. iii. q. principali. et in hac sententia concordat Innocen. in preallega. c. qualiter et quando. in fi. illius note.

117 ¶ † Nono iuxta proxima queritur quid si quilibet ex testibus variat ab altero in personis quas nominat a quibus dicit se audivisse an probet tunc famam. respondeo distinguendo aut testes post nominationes aliquorum addiderunt et eorum quilibet clausulam generalem de qua proxime dixi et tunc virtute illius clausule in qua possunt comprehendi per alios specifice nominati dicuntur probare et contestes esse. argu. extra de testi. c. cum tu. et hoc expresse tenet Innocen. in no. eius. C. alle. titu. precedenti q. Aut clausulam illam non addiderunt et videtur tenere Bart. in preallega. §. tormenta. quod tunc etiam probent per not. per glo. in. l. ob carmen. §. fina. ff. de testi. ¶ Ego credo quod non probent quia neuter per se probat nec omnes simul: quia non sunt contestes ut exigitur ut. ff. de testi. l. qui falsa vel varia et extra de ele. c. cum dilecti. et hoc intellige quando neuter tot expressit in numero quot expressi faciant maiorem partem vicinie vel populi quia cum neuter semiplene probet non poterit dici omnes plene probare sed ubi quilibet tot enumerasset quod enumerati essent maior pars populi: tunc cum quilibet probet semiplene dico omnes simul plene probasse: et tunc non curarem de veritate loci nec temporis quia non sunt in casu nostro de substantia. argu. eius quod not. gloss. in dicta. l. ob carmen. sufficit enim probare famam ad cuius probationem principaliter tenditur. ad hoc facit. ff. de petitio. heredita. l. si quis. §. quoties. et de proba tio. l. si arbiter. et qua ratione de varietate loci vel temporis non curant eadem ratione nec de personarum varietate ex quo unusquisque semiplene probat. et ita forte intellexit Bartol. quinimo videtur dicere Innocent. in prin. illius sue note quod supposito quod. xx. essent in vicinia in qua dicitur. et unus ex testibus capitulum affirmans diceret in redditione cause sue scientie ego scio quia audivi dici a tali et nominaret sex. et alter idem diceret et nominaret alios sex diversos et tertius idem diceret et nominaret alios sex vel octo diversos ab omnibus quod fama esset tunc probata: quia de numeratione facta personarum reperi-

118 retur ab omnibus vel maiori parte hoc factum et dictum. ¶ † Sed contra hoc facit: quia neuter probat semiplene ergo nec omnes plene. Quapropter videtur tutius dicendum quod sicut in plena probatione est dare gradus intensivos secundum magis et minus ut. l. iii. §. eiusdem. ff. de testibus. et dicta. l. de minore. §. tormenta. ff. de questio. et not. doct. modern in. l. bone fidei. C. de usu. et ff in eo. ti. l. admonendi sic respectu probationis semiplene plene est dare gradum minus fidei continentem quam quando esset semiplene

a ¶ Illius[a] adverbii publice quo exponatur et quibus modis exponatur. vide bar. in. l. de minore. §. tormenta. ff. de questio. et Roma. in. l. de pupillo. §. si quis rivos. ff. de no. ope. nu. et no. in. c. fina. extra de app. ubi exponit publice idest coram honestis viris.

b ¶ Quia ego audivi palam. adde bar. in. l. de minore. §. tormenta. ubi plene et per bal. ad di. spe. de sen. et si. sententia condemnatoria.

c ¶ Et a quibusdam aliis. vide Inn. in c. qualiter et quando. extra de accu. bal. omnino in sua margarita in versi. testis. col. x. et alexan. consilio. iii. vol. iiii. et consil. lx. viii. eo. volu. ubi alle. ange. hic col. iii. ubi no. quod testes quando dicunt a quibus fama traxit originem non probant sed non sint interrogati quod bene not. et idem alex. in. l. iii. §. eiusdem. ff. de test. et omnino in alle. §. tormenta. et bal. in. c. veniens. extra de testi.

119 implene probatum. ¶ †Modo ad propositum ꝛ retento eodē
themate ꝛ exemplo qd .s. posui dico qd primus testis qui tan-
tum sex personas enumerat aliqualem fidem facit de fama. sed
in minori gradu q̄ ut fame semiplena probatio: cui superue-
niens alius qui sex alias personas enumerat time quod minus
de fide deerat ad fidem semiplenam recipiendā iste isic secundus
supplet. ꝛ sic ambo simul videntur semiplene probare. tertius
qui numerat alios sex vel octo gradum fidei addit. sed quia ipse
non facit semiplenam probationem: ideo fidē per priores duos
semiplene receptam non possumus dicere plenarie impletam
sed solum semiplenam aliqualiter roboratam ꝛ intensam per-
manere quasi omnes pro vno semiplene probante habeantur.
vn. le iudex ad coadiuuationem officii possit se informare arg.
iurium arg. s. in. iiij. ad fi. facit extra de fid. instru. c. cum Joan-
nes heremita. nam sicut iudex de his que visu percipiuntur po-
test se informare rem oculis subiiciendo. ff. de serho. l. ii. ꝛ finium
regun. l. si irruptione. §. fi. sic de his que auditu percipiuntur de-
bet si dubitat ppriis auribus certitudinem habere vt extra co.
120 c. inquisitionis. ad fin. ꝛ ibi no. Inno. ¶ †Decimo quero an te-
stes debeant dicere causam quare populus sic fatur ꝛ opinatur
et videtur quod sic quia fama est communis opinio vel assertio
ex suspicione proueniens vt in descriptionibus dixi non ergo
potest testis scire quod sit fama nisi sciat populum ex suspicio-
ne moueri ad hoc asserendum. In Inn. facit quia tūc vtr fama
vnq̄ probaretur cum vt plurimum cause per sic fantes non ex-
primantur. Credo quod si nō interrogatur non sit necesse alias
sic per rationem primo factam ꝛ per no. s. de testi. l. solam. extra
eo. c. causam. ꝛ si dicat se ignorare iudex debet se a dicentibus in-
formare per ea que in precedenti ꝛ. iiij. qō. dixi vt informatione
habita videat an sit vana necne propter effectum quem dicam
121 in viii. q. ¶ †Undecimo quero si probata est fama ex vna parte
de affirmato ex alia parte similiter est probata de negato ex fie-
ri potest. vt. ff. de proba. l. si arbiter. an nullam vel quam proba-
tionem iudex debet sequi. Respondeo aut probata est fama tem-
poris diuersi aut vnius ꝛ eiusdem primo casu preualet vltima
quasi prima sit mutata. constat autem opinionem quotidie mu-
tari sicut patet. s. ne de sta. defu. l. si mater an fi. cū si ibi allē. et
ff. quis ordo in bo. poss. ser. l. ii. Secundo casu dignitas testium
est videnda. Item que fama ex verisimilioribus presumptioni-
bus procedat. vt. ff. de testi. l. ob carmen. §. fi. ꝛ ibi standum. et si
hincinde sint equales neutri fides debet adhiberi siue sint eius-
dem loci siue diuersi propter repugnantiam. vt. s. de fide instru.
l. scripture diuerse. ꝛ. ff. de regul. iur. l. vbi repugnantia. ꝛ quia in
dubiis fauorabiliores. vt eo. ti. l. fauorabiliores. ꝛ ff. de act. ꝛ ob-
122 liga. l. arrianus. ¶ †Duodecimo quero quid si testis postq̄ ali-
qua capitula affirmauit ꝛ probauit ꝛ aliqua dixit se ignorare et
nihil scire interrogatus super capitulo de fama dicit quod de
omnibus premissis est publica vox ꝛ fama. dicunt quidam hoc
dictum de fama restringendum tantum ad ea de quibus depo-
suit non ad ea que se ignorare dixit. Alii quod debet referri ad
omnia ꝛ in omnibus articulis contenta vt de omnibus intelli-
gatur respondisse cum possibile sit testem nihil scire de essentia
et quidditate rei de qua capitulatur et super qua interrogatur
et tamen de eo cuius quidditatem ꝛ essentiam ignorat scit pu-
blicam vocem ꝛ famam esse. ꝛ hoc tenet Spec. in titul. de fama.
§. fi. ꝛ idem Joan. an. subiicit tamen quod equum est vt testis in
hoc dubio requiratur quod dictum suum declaret. ꝛ ita asserit se
de facto fecisse in questione coram eo ventēti inter episcopum ca-
uennatem ꝛ communem forliuii sic etiam iterato deponit qui ob-
scure deponit de testi. c. cum clamor. sed dictum suum non potest
corrigere postq̄ potuit loqui cum parte. vt not. in aut. de testi. §.
123 quia vero. col. v. ¶ †Ad nonam questionem principalem que
querit de effectibus fame ꝛ communis opinionis Respō. quod
sunt multi. ꝛ si quos reperies his qui sequuntur adde. Reperio
enim quod fama vel communis opi. facit eum qui secundum il-
lam agit possessorem bone fidei. vt. s. ne de sta. defun. l. si mater. ꝛ. j. si
ser. aut lib. ad decu. aspi. l. ii. lib. x. ꝛ contra facit quem presumi
male fidei: quia scientem facit cum presumi vel in crassa ꝛ supi-
na ignorantia. vt. s. de pigno. act. l. pignus. cum ibi not. ꝛ nota
glo. s. de peri. tu. l. si maior. cui concordat gloss. magna in fine. in
c. apostolice. extra de cleri. excom. mi. ꝛ glo. i. in princip. extra de
124 rescrip. c. cum contingat. secu. l. quod te. ff. si cer. pet. ¶ †Itē fa-
ma excusat quem a dolo vt. j. ad. l. falci. de plagiis. l. plagii. ꝛ ibi
glo. ꝛ. ff. de abige. l. i. §. fi. vnū ibi not. nisi sciuerit contrarium fa-
me verius esse. vt est casus. ff. de adul. l. miles. §. penult. probatur
etiam in. d. l. ii. j. si ser. vel lib. ad decu. aspira. Et ex hoc infertur
125 quod nec autor fame excusatur vt est casus in. d. §. penult. ¶ †Item
fama vel communis opinio excusat testatorem ne sint eius te-
stamentum vitiari propter defectum testimonii legitimi vt. s.
de testa. l. nec etiam propter defectum institutionis ꝛ exhere-
dationis. vt. l. fin. ff. de here. instit. Similiter contrahentes excu-
sat ꝛ eorum iura validat. vt. s. ad maced. l. i. ꝛ. q. ff. eo. titu. l.

a ¶ Fama est sufficiens. adde bar. in. l. finita. ff. de questionibus.
b ¶ Ad torturam. vide bar. ꝛ Alex. in. l. fi. ꝛ in. l. i. §. ite cornelio. ff. de qō. bar. cōsi. cxci. in-
dño paul. de burgo. ꝛ cōsil. cxxviij. in. ap fama cū dicto si iudici ꝛ olim qō no. by poli. de
mari. sing. suo. xcviij. inci. fama sola.

iiij. ¶ Ex predictis collige qd communis opinio interdū pa-
rit exceptionem: interdum replicationem ꝛ per consequens eli-
126 dit exceptionem. ¶ †Item fama vel communis opin. validat
acta iudicialia que alias fuissent nulla. s. de senten. ꝛ interlocut.
om. iudi. l. si arbiter. ff. de officio preto. l. iii. ꝛ de hoc ibi pl. in. n.
127 ¶ †Item facit filios alias incestuosos haberi pro legitimis vt
l. qui contra. cum ibi nota. s. de incestis nup. ꝛ ibi text. q. fama et
128 error non debet esse affectatus cui concordat. d. l. miles ¶ †Itē
permittit hereditatem interim adiri que alias adiri non posset.
vt. ff. de acqui. heredi. l. cum quidam. §. quod dicitur. vel sic. sed
129 si fi. cū ibi no. ¶ †Item declarat intentionem loquentis ꝛ si-
gnificationem vocabulorum. vt ff de fun. instru. l. cum delationis.
§. annuam. ꝛ de verbo. signi. l. auunculus. ꝛ de flu. l. i. §. i. nam ibi
declarat qd dicatur flumen perhenne. licet verius sit dicere quod
non est fama nec communis opi. cum a nulla suspicione proce-
datur. sed est communis vsus loquendi in regione illa. ꝛ sic com-
munis opi. doctorum interpretatur leges dubias ꝛ obscuras de-
clat. vt not. in. l. ii. s. de legi. ad quod facit. ff. de in litem iurand.
l. vulgo. ꝛ de admi. tu. l. vulgo. ꝛ ad. l. fal. l. in ratione. §. quod vul-
130 go. ¶ †Item fama est sufficiens[a] ad inquirendum. vt extra eod.
a c. inquisitionis. ꝛ. c. qualiter ꝛ quando. ꝛ. s. de offic. rec. prouin. l.
131 illicitas ¶ †Item est sufficiens indicium ad torturam.[b] qd
b quando fit vt patebit in fine. ¶ †An autē fama probet vai ias
132 reperio opi. ꝛ quidam inquiunt quod gloss. s. de proba. l. iii. di-
cit quod per famam plene probetur. sed meo iudicio non dicit
quod plene. sed vult quod semiplene vt probat verbum consen-
tientem. ibi positum. quod idem est quod simul sententem. arg.
l. ii. ff. de pact. ꝛ. l. ex consensu. ff. de act. ꝛ obliga. Ad idem tamen
allegatur. ff. de neg. gest. l. at qui natura. §. cum me. alibi videtur
glo. sentire quod semiplene probet non plene. l. admonendi. ff.
de iurciur. ꝛ in. l. iii. §. eiusdem. ff. de testib. alibi videtur gloss. sen-
tire quod per se solam non probet semiplene sed demum cum
aliqua secum habet indicia in. l. ii. §. primo ff. de excusatio. tuto.
133 ¶ †Luca hanc materiam Jacob. de are. dixit quod fama[c] se-
c miplene non probat sed probatum impinguat ꝛ confirmat vt
probationibus hincinde factis ꝛ paribus in dignitate ꝛ nume-
ro testium illius probatio preferatur cui fama consentit. ꝛ ita
intelligit text. in. d. §. eiusdem. vbi dicit consentiente fama con-
firmat huic sententie assentit Thomas de pipe. in suo tract. di-
cens quod fama non probat sed probatum cohoret quod suspi-
cio aliqua contraria eliderat ex eo quia suspicionē tollit ꝛ enec-
uat. Ad hoc probandum inducit text. in. d. §. eiusdem. sed aliter
q̄ Jacob. de are. dicens nota modum loquendi ꝛ eius ordinem
in textu isto. dicit enim quod ista seu alterum ex eis confirmat
fidem rei de qua queritur videlicet numerus testium eorum di-
gnitas ꝛ autoritas ꝛ consentiens fama modo inquit ipse nume-
rus testium confirmat fidem rei de qua queritur quando testes
non erant ab omni tere parte remoti: quia aliqua contra eos fo-
ret suspicio vt sic eorum numero ꝛ multitudine attenta que su-
spicionem illam elidit ꝛ tollit probatio non reiiciatur sed secun-
dum eam iudicetur. ꝛ idem de eorum dignitate ꝛ autoritate vt si
duo testes plene probassent. sed de eorum fide murmuraretur. alias
quia consanguinei vel communes essent producendi. isto casu nō
minuuntur propter eorum autoritatem dignitatem hoc confir-
mantem. ꝛ per eundem modū intellig. quod ibi de fama sequi-
tur eam omnia tria in eadem ratione copulentur. ꝛ pro ista par-
te facit gl. in. d. l. iii. de excu. tu. ¶ Ex eau quia prefatus intellectus i. d.
§. eiusdem. sic bonus ꝛ subtilis ꝛ in se verus: tamen alius non
minus potest esse: eque bonus. nam numerus testium in eodem ibi
confirmat quod est sed inducit quod non est. nam fides rei de qua
queritur sit inducit. vt. ff. de proba. l. quinquaginta. sed ante te-
stium examinationem ꝛ sola enim numerum nulla fides est facta
iudici plenaria. sed demum postea ꝛ tunc cum fidem habeat ple-
nam ꝛ legitimam aliam confirmationem non querit. ꝛ sic nume-
rus testium potius ibi inducit q̄ confirmet qd primo inductum
sit. ꝛ idem de autoritate ꝛ dignitate testium eadē ratione. ꝛ si sic
in duobus primis enumeratis idem dicam in tertio copulato vt
fama cōsentiēs cōfirmet. a medio supplet ꝛ intelleat fides rei
de qua queritur vt sic nō plene sed semiplene probatū. per famā

c ¶ Quod fama no. qd fama probat semiplene nisi ad verborum interpretationē quia
tūc probat plene secundum Dy. in l. cum delationis §. annuā. ff. de fun. instru. regulari-
ter ergo pbat se-
miplene secundā
veram et commu-
nem opi. que ser-
uatur in practica
prout hic per Sa-
lyce. sed Bart. in
l. at qui natura.
§. cum me absen-
te. ff. de negotiis
gestis dicit quod
nec semiplene pro-
bat sed coadiu-
uat alias proba-
tiones per. l. iii. §.
idem diuus ff de
testibus intentus
qd probatio con-
iuncta fame pre-
fertur alis pro-
bationibus secun-
dum Bald. not.
in. l. proprietatis.
s. de probationi.
sed an probetur
plene vel semiple-
ne vide gloss. et
Barto. in. l. iii. §.
eiusdem ff. de te-
sti. et in. l. de mi-
nore. §. tormenta
per Bartol. ff. de
questioni. et in. l.
admonendi ff. de
iureiuran. et in. l.
bone fidei s. eod.
titu. Bal. in. d. l.
proprietatis in. c.
i. de appella. per
glo. alexan. consil.
xiv. iiij. pte quod
semiplene ꝛ idem
in consil. xcvi. iiij.
parte. et abba. in
c. de deposit. xiii.
questio. iii. Item
specu. et Baldus
in addit. specu. de
not. cri. ver. i. nost.
specu. ibi § fama
versicu. super. vbi
dicit quod in ciui-
libus probat se-
miplene nō in cri-
minalibus. ꝛ bal.
in addit. specu. ti-
tulo de teste §. v.
versicul. hin tamē
falli et Anto. de
butrio. gloss. in c.
veniens. el primo
de teste. dicit qd
in ciuilibus non
in criminalibus
plene probat cum
vno teste glos. iii.
q. iii. item sepe ꝛ per alexā. consil. cxviij. iiij. parte quod fama non plene probat ꝛ tenet
alexā. in. d. l. iii. § eiusde. ff. de testi. ꝛ olmo vide paleoā. in. l. i. §. idē cornelia. de qō. ꝛ per
Inno. in. l. fi. ff. de here. insti. ꝛ bal. in. l. ii. §. i. ff. de excu. tut. ꝛ ibi Bar. ꝛ Cy. in. l. fin. j. de
qō. ang. de are. in trac. de malefi. ver. fama. in. v. col. ꝛ per bac. in. d. l. i. s. qui man. te. vbi
aliter loquitur. ꝛ p Joā. de imo. in. l. interesse. de acq. pos. ꝛ in spe. de teste. §. restat. ver-
sicu. xxvi.

cōfirmetur ⁊ impleat sicut ⁊ qñ vnus testis semiplene probauit alter testis idem dicens dicitur quis fidem illā cōfirmare ⁊ cōfirmando supplet ⁊ inducit quod primus nō erat scȝ legitima fides sic ⁊ alius cōfirmans inducit qđ prima causa per se sufficiēs non erat vt in aut. de de. cri. ciui. § sed interim. ⁊ insti. de rerum diui. § per traditionem. ⁊ C. de sen. l. cum papinianus. ⁊ de dona. l. si quis argentū. ¶ Et ideo forte Dy. dixit qđ in criminalibus fama non probat etiam semiplene. sed in ciuilibus sic. et sic cum vno teste probaret plene. ⁊ ita intelligebat gloss. in d. l. §. ⁊ ita se habet cōis practica. Tertio addunt qđ predicta procedūt in causis magni preiudicij non paruique: tunc fama plene pbaret vt in aut. de equali. do. § illud. vbi quem vergere ad inopiam probatur per vulgi opi. ⁊ ita n. gloss. in l. vbi. C. de iure do. non enim ex tali probatione multū legitur mariti. hoc idem dicit. Jac. bu. in causis breuioribus. ar. C. de sen. ex pericu. reci. auf. nisi breuiores. ¶ Ut autem predicta ⁊ alia plenius indagentur ⁊ subtilius inquirant pc illumus quatuor formare questiones.

a ¶ Per famā probare. Et vide de hoc Bar. in l. p pietatis nomine. ⁊ ibi posui in addi. ad ipsum in v. fama operetur in §. lec. C. de prob. et in sepe alleg. §. tormēta. ⁊ ibi alexand. ff. de questi. bal. in. l. i. col. viij. C. de iure do. ⁊ do. meus domi. Ias. in l. admonēdi. in rep. o l. col. lxxv. et col. cviij. ff. de iur. ⁊ math ma thesil. fin. ij i rp. not. qđ l iudicijs.

134 ¶ † Prima in fama probet ⁊ dic quod sic. vt. d. § cuisdē. indu
135 cen. do cum vt d. sec. ⁊ probatur etiā in legibus. s. alleg. ¶ † Secunda est questio quid probet ⁊ dic omne id de qua fama est vel sit ⁊ quicquid resultat ex eo vel ob id quo l patet qr fama pbat quem esse bone fidei vel male ⁊ quem scientem vel ignorantem vt. C. de pigno. actio. l. pignus. ⁊ in gloss. C. de peti. her. l. quinta. probat etiam matrimonium extra de presump. c. illud. probat ⁊
136 etiam alia que statim subijciam in iiij. q. ¶ † Tertia est questio qualiter probet cui respondeo qđ presumptiue nō vere et patet ex eius descriptionibus. s. positis. hoc etiaȝ probat ex. d. c. illud de presump. sumpto. arg. ex rubro ⁊ nigro. ¶ Et ex hoc collige quod fama in causis criminalibus non probat etiam semiplene qr presumptionibus quia nō est dānandus. vt. ff. de pe. l. absentem. ⁊ C. de prur. l. fina. qđ etiam tenet glo. si de crimine ciuiliter agatur in c. veniēs. extra de testi. glo. ij. sufficit tñ ad inquirendū
137 vt. s. dixi. ¶ † Sed tunc oritur dubium si crimen est probatum per vnum testem deponentem de veritate et per alios fama est probata nec reus est confessus etiam pluries tortus an iudex debeat cōdemnare ⁊ vi lcs qđ non qr crimē non est plene probatū vt patet ex predictis. ad qđ facit. s. a. l. t. iul. maie. l si quis. cū ibi in gl. no. sed nec videtur qđ debeat absoluere: qr constat ibi plus quam semiplene. forte de iure canonico et esset indicenda purgatio canonica propter diffamationem vt extra de accu. c. veni. s. in fi. ⁊ de purg. cano. c. ex tuarū. in qua si deficiat damnetur vt in eo. ti. c. cum. p. § deficientē. de iure ciuili nullo modo est absoluēdus diffinitiue sed capiat iudex remediuȝ ex no. in l. si qui. s. ad l.
138 iul. de adul. ⁊ que ibi scripsi. ¶ † Quarta questio predictorum declaranda est quis vel qualis sit effectus huius presumptiue probationis cui videō qđ effectus diuersificatur sm varietatē eorū que per famā probantur. Unde aduertendum qđ quedam sunt quorum cognitio proficiscitur a cōmuni hominum opinione sub assertione qr in eius posita sunt iudicio: ⁊ tunc nemini dubium qđ talis communis opi. vł fama seu vt proprius dicam communis assertio plene probat ⁊ ɔ̄iudicat vt patet in fluminis per hēnitate in nominum inductione vel impositione ⁊ in verum interpretatione et de primo patet. ff. de flumi. l. i. § i. de secundo. C. de in genu. ⁊ manu. l. ad recognoscendos. ⁊. ff. de lega. i. l. si quis in fundi vocabulo. de tertio de fundo instru. l. cum de lanionis. §. asinam. ⁊ de verbo. signifi. l. annicolis. ¶ Quedam sunt quorum cognitio non proficiscitur a cōi hominum opinione vel assertione sed aliunde ⁊ tunc in casibus in quibus cōmunis opinio preualet veritati fama ⁊ cōis opinio habet effectū plenarie pbationis: quinimo ⁊ fictionis vt C. de sent. l. si arbiter. ⁊ de testa. l. i ff.
139 de offi. preto. l. barbarius cum simili. ¶ † In casibus autem in quibus veritas preualeret opi distinguo causam matrimonialē ab aliis in qua si petatur vt matrimonium perficiatur sufficit impedimentum pbari per famā ⁊ partis cōtradicētis assertionē extra de consang. ⁊ affin. c. super eo. ⁊ forte est ratio qr probatio de contrario est quasi impossibilis vel ne quid postea deterius contingeret. vt. c. preterea in eo ti. si aūt petitur vt matrimoniū velut perfectū subsisse declaretur tūc fama per se sola nō pbat. sed adminiculata extra de presum. c. illud. ¶ In causis aūt nō matrimonialibus dicam aut querit in casibus in quibus probatio ab initio sui natura redditur impossibilis vel quasi vt in filiatione ⁊ tunc remitto ad not. per Cyn. in. l. si vicinis C. de nup. ⁊ per
140 Ja. bu. l. filius ff. de his qui sunt sui vel alie iuris. ¶ † Ex quibus reperi a qđ fama filiationem nō probat nisi sit aliquo adminiculo coadiuuata. ⁊ hoc verū quando filiatio non sic est antiqua ita qđ memoria haberi nō possit de pertractationibus quas is qui pater asseritur fecit erga filiū: ⁊ econtra alias sufficeret sola fama vt in simili statim subijciā. Aut querit in casibus in quibus ab initio probatio est possibilis ex rei natura: ⁊ tunc aut de ipsius rei vel facti essentia hodie non pōt haberi memoria tunc sufficit probari per cōmunē opinionē ⁊ famā. vt. ff. de proba. l. si arbiter. ⁊ de aqua plu. ar. l. ij. § idem labeo. alius. § apud maniliū

b ¶ Et non scripto ⁊c. ad. l. ie. foci. cōs. xcvi. inci. viso processu. circa si. ij. colū. in pri na parte. char. dxxij. vbi hoc idē alle. ⁊ firmat.

c ¶ Sine libello qñ p pcedit vult dicere qđ nōnūq̄ pōt accusatio fieri ē horenus. vt p bald. hic ⁊ in aut. offerat. C. de litis cōtest. ⁊ l. i. C. vt in pos. leg. Sed ȝ hoc est bona glo. in aut. de exhibē. reis. § sancimus.

141 et extra de probbati. c. cū causam. ¶ Et ex hoc infero qđ mors antiqua per famā plene probat vt notauit Hug. C. solu. ma. l. si quidam. ¶ Aut de ipsius rei vel facti essentia potest haberi memoria: quia factum satis est recens ⁊ tunc aut factum illud tempore sue productionis vel essentie non potest vt plurimum certa deliberatione vel cōmode vt qñ qs dicif in bello vel naufragio perijsse ⁊ tūc etiā sufficit cōi opinione probari. vt. d. l. si quidem. Aut factum illud vel res illa tpe sue productionis ⁊ essentie pōt cōmode ⁊ deliberate videri. ⁊ sic de ipso vel de ipsa potest clara probatio veritatis haberi: . tūc aut cā est breuis ⁊ facilis: qr modice rei ⁊ tūc per famā pōt pbari sm Jac. bu. vt aut. nisi breuio
142 res. C. de sen. ex pericu. reci. ¶ † Consulerem tñ qđ iuramentum possibile per iudicem deferretur pro se famam habenti ar. l. admonendi. ff. de iureiu. ¶ Aut est causa grauis. i. nō modice rei: et tunc aut qđ petitur generat modicum preiudicium ⁊ tunc si fiat per famā pbari⁹: erit tunc plena pbatio vt in restitutione
a dotis que petitur ex eo qr mari tus vergit ad inopiam vt in aut. de equali. do. § illud. ⁊ not. C. de iure do. l. vbi. ⁊ C. mandati. l. si pro ca. in glo. ij. Aut id qđ petitur generat magnū preiudicium ei a quo petitur: ⁊ tunc per famā plenarie nō probatur. Sed ad intelle plene sunt opi. vt supra scripsi. nam Jac. de are. ⁊ L. bo. de pipe. quō. Dy. post Ja. bu. ⁊ cōis opi. que in practica seruat qđ sic et pro h inducit. § eiusdē. in. l. ij. ff. de testi. quē alij et p se inducit. ¶ Et predicta sm doc. intellige qñ fama trarit originē ex iusta presumptione. ⁊ ideo inquit Bart. qđ iudex debet esse diligens vt de hoc interrogetur ⁊ se informet. nā si ex iniusta presumptione trahit originē etiam semiplene nō probat sed vt fama est rep. ieda
143 vt. s. de penis l. decuriones. ¶ † Et ex hoc collige qđ fama quādo trahit originē ex iusta suspicione est sufficiens in sicut ad torturā alias non. ¶ An tamē vt dē solum indicium sufficiat vel duo exigant dicā. s. de questioni. l. si. Et hec sufficiant de presenti materia fame ⁊ hui⁹. l. cōmēto in patauio perfecto anno natiuitatis dñi nostri iesu xpi. Mccclxxij. die. xvij. nouembris quo die exercitus Venetorū voluit transire brentellā ⁊ non potuit quas multis ex eis percussis. qđ totum submitto correctioni illius in orbe notissimi domini ac etiam patrui mei dñi. Ry. de salyce. de
1 Bononia legum ⁊ studentium matre. Deo gratias.

¶ Accusatio nō porrigitur corā iudice stationario sed competenti.

2 Accusatio in quibus fieri possit sine libello. ⁊ nu. 3.

1 Si quis. † Nō corā stationario sȝ iudice cōpetenti dȝ accusatio porrigi h. d. ¶ Op. lex dȝ esse de dubitabili. ff. de carb. edi. l. qđ labeo. sed nullū poterat esse dubiū de isto stationarios. ergo ⁊c. Sol. vt in pma. gl. q̄ dixit sm. adeō ponit verbū stationarios. sed pma expositio nō tollit ɔ̄trium nisi dic. rce qđ aliquis passus fuit iniuriā ab aliquo de ministrantibus in statione et iniuriatus putabat se debere conqueri magistro. l. ei q pera stationi sed cōtrariū hic decidif qr talis magister nullā iurisdictionē habet. ¶ Secūda expositio magis fuit dubitabilis: quis procurator cesaris ⁊ fisci iurisdictionē habēt. vt. C. vbi cause fis. l. ij. ⁊ l. ad fiscū. s. si aduct. fis. l. ij. sed rō decidēdi fuit: qr illi iurisdictionē nō habēt inter ꝑuatos inuicē litigātes. sed qñ qstio vertif inter fiscū ⁊ priuatū vel cesarē ⁊ priuatū: hoc in ciui sb⁹. In criminalibus nullo modo vt hic etiā si tractaref de pecunia applicanda fisco. vt C. vbi cause fis. l. i. ¶ Tertia expositio habet dubiū ex eo qr ad milites imperū sunt magri militū q aliquā hñt potestatē ⁊ iurisdictionē vt. C. de iuris. om. iudic. l. magisterio. sed illud inter milites ⁊ quādo delictū est militare nec commune nec inter priuatos. vt hic ⁊ ibi no. ¶ Opp. q nō omnia ꝑses cognitionē habeat vt. ff. de iuris. om. iud. l. iuris ordinarij. Sol. qđ hec secūdū illā. vt in gl. ij. ¶ Opp. qđ nō bene ponaf distinctio inter libellos aut querelā cū distinctiua q distīgnit simul esse nō fiunt vt. ff. de verb. sig. l. ille aut ille. Sol. diuersimode exponēdo vt in gl. si. ⁊ scda expositio magis placet p ea q̄ dicā s co. l. pe i pn.
2 Tertia etiā in severa ¶ † Ex quo no. qđ ex nō scriptio. l. sine li
b bello quādoq̄ pcedif ⁊ hoc est in leuib⁹. vt ff co. l. iterum. ⁊ ff de
c offi. pcon. l. ne quicq̄. § de plano. Itē ⁊ qñ persona est talis que agere vel accusare nō potest qr seruus vel patrie ptāti subiectus ff. de offic. pfec. vrb. l. i. § qđ autē ⁊ insti. de his qui sunt sui vel
3 alie. iuris. § pe. ¶ † Ultima expositio nō est bona: quia si nescit scribere per aliū potest scribi facere. vt ff. eo. l libellorum § i. ⁊ ff. de edē. l. i. § edere. ⁊ C. de iure delibe. l. si. § si autem dubius. vel potes extra glo dicere qđ hic distīgat nominaliter vt diuersos modos loquēdi comprehēdat. nā alibi accusatio in scriptis redacta vocatur libellus accusatorius: alibi vocatur querela.

1 ¶ Accusat⁹ abreue nō pōt ab alio de eo. cri. accusari. ⁊ nu. 4.
2 Accusatus de vno de diuerso ⁊ ab alio accusari non potest.
3 Iudex prius quā de vno pronūciet de vtroq̄ cognoscere debet.
5 Instātia in criminalib⁹ causis nō trāsit ad heredē accusantis.
6 Accusator si moriatur alius nisi vsq̄ ad dies triginta non admittitur.

7 Instantia cause criminalis que per vnum incboatur autoritate
legis absq; cessione in alium transfertur. ⁊ nu. 8.
9 Accusatore prosequente an possit alius eundē ⁊ de eodem accu-
sare.
10 Iudex quem voluerit eliget nemine suam prosequente iniuriā.
11 Ignorantiam propriam qualiter quis probare possit.
12 Accusari a pluribus an possit quis ⁊ vna vel diuersa legē peti pu-
niri. ⁊ nu. seq.
17 Homicidium an puniatur ea lege qua insultus qui in eo fit.
18 Accusari an possit ab eodem de diuersis criminibus.
19 Accusatio noua an possit institui si qualitas aliqua delicti al-
terans in prima fuerit omissa.
20 Iudex an possit de duabus accusatiōibus simul cognoscere au
vero maiorem debeat preferre.
21 Iudex qui de vtroq; cognouit crimine potest separatim de quo
libet pronunciare. ⁊ nu seq.
24 Accusare plures de diuersis delictis in eodem libello quando
quis possit.

Qui de crimine. Diuiditur in tres
partes. nā primo
probibet accusatum de vno crimine de eodē accusa-
ri ab alio. Scdo permittit eū accusari de crimine di-
uerso. Tertio ponit modum procedendi super vtroq;. Scda ibi
si tamē. Tertia ibi iudex. Casus. Accusatus ab vno de eodē cri-
a mine non potest accusari[a] ab alio: sed de diuerso licet ortum ha-
bente ab eodem facto non tamen prius iudex de altero pronun-
ciabit q̄ō de vtroq; plene cognouerit. h. d. ¶ Notabilia sunt qua-
1 tuor quorum tria sunt in summario. ¶ †Primum quod accu-
satus ab vno de eodem crimine nō potest accusari ab alio. ⁊ hu-
ius sunt ratiōes. Prima ne quis in plures distinguatur aduer-
sarios vt. ff. eo. l. si plures. ⁊ ff. de exerci. l. i. §. fi. cū. l. seq. ⁊ ad hoc
consueuit ista allegari. Secunda est ne de de delicto eiusdē homi-
nis sepius queratur vt. ff. nau. cau. sta. l. pe. in fi. ff. de sepul. vio. l.
2 sepulchri. ¶ †Secundum notabile est qd̄ accusatus de vno pōt
accusari de diuerso ⁊ ab alio nō ab eodem. ⁊ ideo de diuerso: q̄
nihil habet commune cum primo. ⁊ sic cessant ratiōes supra po-
site que videbantur probibere. ⁊ ideo ab alio non ab eodem q̄
forte in persona eiusdem lex habuit suspectam accusationem se-
cundam vel vt melius ⁊ faci ius insisteret prime iuxta illud qui
binos lepores ⁊c. facit. l. reum. C. de procu. vel quando quelibet
ortum habet ab eodem facto propter ꝓbationes quas quilibet
accusatorum super eodem facto adduceret ees ipsa melius lucu-
dabitur. ⁊ sic facilius veritas inuenietur q̄ si ab eodem vtraq; ac-
cusatio fieri permitteretur. Item potest esse isto casu ⁊ alia ratio
quia ex quo ambe accusationes originem habent ad eodem fa-
cto sententia absolutoria lata in prima super facto pareret exce-
ptionē rei iudicate in secunda vt not. doc. j. qn̄ ci. ac. pre. cri. l. i. et
no. gl. ff. de iureiur. l. duobus. §. colonus. vbi ab eodem essent in-
stitute non qn̄ a diuersis. ar. C. res inter alios acta. ⁊ qui. res iudi-
ca. non nocet. per totum. sed qualemqualem presumptionem fa-
ceret vt. ff. de iureiu. l. si duo. in prin. si igitur eidē obstaret absolu-
toria lata merito eum repelleret primi iudicij dependentia: vt. l.
3 fundum. ⁊ l. fundi. ff. de excep. ¶ †Tertium notabile est q̄ iudex
prius de vtroq; plene cognoscat q̄ de primo pronunciet et hu⁹
potest esse ratio ne vel iudex reperiret sibi contrarius si ab vni⁹
dilatione absolueret ⁊ de alia condemnaret quia de altera fuisset
probatum de altera non vel vt contrarietatem euitaret si super
secunda compelleretur iudicare vt fecisset in prima ⁊ hoc totum
insurgit quia vna est preiudicialis ad aliam. ideoq; pri⁹ de vtro-
q; plene cognoscendum vt. ff. de petitio. hered. l. si quis liberta-
tem. ¶ Quartum notabile est quod probationes facte ab vno
in altera ex istis causis videntur alteri prodesse in altera quod ē
mirabile ⁊ de hoc dicam super princi. vt glo. ¶ Transeo ad ap-
paratum ⁊ ad declarationem pro cuius clariori doctrina quam
4 libet partem per se expediam successiue. ¶ †Et op. primo q̄ ad
primam partē q̄ accusatus ab vno possit accusari ab alio vt. ff.
de preuari. l. ij. ⁊ ff. eo. l. si cui. §. hisdem. Solu. vt in glo. ij. vel q̄
hic loquitur pendente iudicio prime accusationis. ibi eo finito
quo casu gl. subdistinguit. Aut est finitum per sententiā cōdem-
natoriam ⁊ non potest amplius de eodem accusari vt. ff. naute
cau. sta. l. licet. §. pe. ⁊ de sepul. vio. l. sepulchri. Aut per absoluto-
riam ⁊ idem regulariter fallit si doceatur de preuaricatione pri-
mi vel si secūdus suā prosequatur iniuriā ⁊ doceat de sua igno-
rantia vt in legibus in contrarium alleg. ⁊ hoc vult glos. vsq; ad
ver. nisi decesserit. ¶ Oppo. tunc secundo q̄ etiam prima accusa-
tione pendente possit ab alio accusari vt. ff. eo. l. libellorum. §. fi.
Sol. vt in glo. sequitur vsq; ad ver. item accipe. vel q̄ regulari-
ter pendente prima accusatione alius non audiatur de eodē cri-
mine accusare volens. Fallit vbi primus non ꝓcedat morte pre-
uētus vel graui morbo impeditus: q̄ tūc alius admittitur vsq;
5 ad triginta dies. ¶ †Ex ista glo. ⁊ legibus alleg. in ea not. duo
primo quod in criminalibus causis instantia non transit ad

b heredem[b] accusatoris. de herede accusati dicetur. j. si re. vel accu.
c mor. fue. ¶ †Secundo not. quod accusatore mortuo vel morbo
6 impedito alius non admittitur nisi vsq; ad triginta dies. et hoc
reprobat Cy. ⁊ Pe. q̄ meta accusationū regulariter est ex. an-
no. vt. j. de fal. l. querela. ⁊ sic per triginta dies non tollitur ad. l.
libellorum. §. fi. respondēt quod illud ibi operatur abolitio im-
petrata a reo. glo. bona sane intellecta. ideo distinguit fm̄ Iaco.
de ace. aut accusationem prius institutā alius vult repetere illā
prosequendo ⁊ non possit nisi vsq; ad triginta dies aut non ean-
dem numero repetere: sed vult nouam super eodem instituere: ⁊
tunc poterit vsq; ad tempus naturaliter accusationi prefixum vt a
7 l. querela. ⁊ ff. de adulte. l. accusaturus. ¶ †Et ex predictis not.
quod instantia cause criminalis per vnum incboate trāsfertur in
aliū legis autoritate absq; alia cessione vt probatur in. d. l. libel-
lorum. §. fi. ⁊. ff. de publi. iudi. l. pe. in prin. ⁊ de iniur. l. si vnus. §.
8 interdum. ⁊. §. fi. ¶ †Op. iij. ⁊ extra gl. qd̄ nedū admittat alius
imo ipsemet qui prius vt. d. l. libellorum. §. quod si libelli. et de b
adul. l. si accusaturus. Sol. qd̄ hic loquitur quādo accusatio por-
recta est solennis ⁊ apta ⁊ contraria qn̄ inepta. ⁊ ideo q̄ tunc per-
inde est ac si non fuisset porrecta merito ipse admittitur ad porri-
gendam aptam. ¶ Op. tunc quarto ⁊ extra quod etiam si accu-
satio fuerit solennis ⁊ apta nihilominus ipsemet volens iterato
accusare audiatur vt. C. de iudi. l. properandum. §. fi. ⁊. j. ad tur-
pi. l. fi. Sol. quod predicta habent locum lite finita per sentētiā.
cōtraria vero lite non finita sed instantia tant ūperempta. quo
casu dic q̄ in ciuilibus ex integro actor auditur vt. d. l. properā-
dum. ¶ In criminalibus vero licet cōiter dicatur quod non au-
diatur tamē mihi videtur probabilius dicendum aut accusator
negligens fuit: q̄ non eam instantia iudicē requisiuit vt per sen-
tentiam litem terminaret: ⁊ tunc cum penam patiatur honoris
⁊ fame vt. l. i. j. vt intra certum tempus ⁊c. tunc amplius non au-
diatur. aut negligens non fuit q̄ infra dilationes fecit suas pro-
bationes ⁊ iudicem cum instantia requisiuit vt sua sententia litē
terminaret ⁊ tunc non ipse: sed tantū iudex puniatur vt in eod.
ti. l. fi. ⁊ reus absoluitur duntaxat ab obseruatiōe iudicij vt ibi no.
glo. credo ipsum ex integro eundem accusare volentem audien- c
9 dum esse. ⁊ pro hoc facit. l. fi. j. ad turpil. ¶ Opp. v. ⁊ extra quod
etiam accusatore prosequente alius possit eundem ⁊ de eodē deli-
cto accusare vt. ff. de adul. l. si maritus preuenerit. §. si autem ex-
traneus. Sol. qd̄ alius non potest qui suam iniuriam principali-
ter non prosequatur vt hic eo autem suam iniuriam prosequen-
te ⁊ non primo audietur secundus. ⁊ super eius accusatione tan-
tum procedetur si de priori accusatione doceat se ignorasse vt in
contrario ⁊ mirum q̄ absolutoria super priore iam lata eum
ignorantem tunc non repelleret vt. ff. eod. l. si cui. §. hisdem. ergo
minus eum ignorantem debet repellere dependentia cause vt. l.
fundum. ⁊. l. fundi. ff. de excep. eas deducendo per locum ab op-
positis vel ab antecedenti seu consequenti destructo vt in l. a pō
antiquos. C. de suc. vbi autem vterq; pariter suam iniuriam pro-
sequeretur vel nemo prior preferretur ⁊ secundus repelletur. ar-
10 gu. l. assiduis. §. i. C. qui po. in pig. ha. ¶ †Opp. tunc sexto et ce-
tertor ad glo. q̄ nemine suam iniuriam prosequēte iudex possit
eligere quem viderit idoneiorem vt. ff. eo. l. si plures. Solu. quod
hec. l. ⁊ proxime dicta habent locum lite p priorē iam contesta-
ta contrarium lite non contest. ¶ Op. tunc septimo ⁊ extra glo.
qd̄ non fiat de eis electio sed omnes audiantur vt. C. eo. l. si accu-
satoribus. in prin. Solu. vt ibi in glo. Et q̄ varie ponuntur so-
lutiōes ideo eas simul iunge distinguendo vt ibi scripsi et vide
etiam quid iuris si vterq; fuisset admissus. Ex his tamen que. s.
sunt dicta distinctionem potes colligere talem. Aut plures con-
currunt ad accusandum aliquem ante litem ab aliquo ipsorum
contesta. ⁊ dic vt scripsi in. d. l. si accusatoribus. in princi. distin-
ctionis. Aut lite ab alio contesta. alius superuenit volens de eo-
dem delicto eundem accusare. nam de diuerso non loquar quia
j. dicetur: ⁊ tunc aut iudicium pendet super priori accusatiōe: aut
est finitum. si pendet dic aut secundus prosequitur suam iniuriā
non primus: ⁊ tunc preferetur si de prima doceat se ignorasse vt
ff. de adult. l. si maritus preuenerit. §. si extraneus. ⁊. C. in quinto
contrario. Aut primus prosequitur ⁊ non secundus vel neuter
vel vterq; pariter ⁊ tunc primus prefertur ⁊ secūdus non admit-
titur vt hic. ⁊. C. dixi in quinto contrario in fine et hoc nisi prim⁹
sit mortuus vel impeditus suam accusationem prosequi nō pos-
sit vt. l. libellorum. §. fi. ff. eo. et hic in glo. ⁊ tunc infra quantum
tempus audiatur. C. dixi. ¶ Si vero iudicium erat finitum: et
tunc aut per libellum ineptum quo casu improprie finiri dicitur
tunc nedum alius imo ⁊ ipse potest ex integro accusare vt. ff. eo.
l. libellorum. §. quod si libelli. et de adulter. l. si accusatur⁹. Aut
ex peremptione instantie erat finitum ⁊ tunc dic aut negligens
fuit vel non vt in. iiij. contrario dixi. aut est finitum per senten-
tiam: et tunc si condemnatoria amplius non accusatur vt. l. pen.
in fin. ff. nau. cau. stab. si per absolutoriam et idem regulariter.
Fallit si de preuaricatione primi doceatur vel si secundus suam

a ¶ Nō pōt accusa-
ri. Ad de Bart. l. i.
sepulchri. ff. de se-
pul. vio. an qui a
pluribus condem-
nari possit.

b ¶ Non transit ad
heredē. limita ni-
si qn̄ mortuus est
accusator li. pēdē-
te ne delictū rema-
neat impunitum
pōt iudex ꝓsequi
fm̄ Abba. in. c. q̄
v. de iudic. limitat
bar. in. l. si holem.
de fideicō. vbi per
Ale. et p bal. in. l.
i. §. fi. delib. agno.
et in. l. post finitā.
de suspec. tu. bal. i
l. i. sic si heres. ō li
ti. ⁊ in. l. lucius. §.
rogat⁹. ⁊ ibi bar.
ff. ad treb.

c ⁊ ✚ Mortu⁹ fue-
rit. l. l. si qs. nu. vi.
col. ij. ṽ. q̄co tertio
si lite pendente. et
ibi posui in addi.
ad tpm in eo. ṽ. et
ibi ēt de quesito i
hoc ver. s. de here-
de accusatore: ibi.
nu. ij. ver. ij. no.

iniuriam prosequatur si nõ si primus et secundus vocat se ignorasse:
11 vt. ff. e. l. si cui. §. hisdem. ¶ †Iuxta hec primo quero qualiter de sua docebit ignorãtia. Ad qd rñdet glo. in. d. §. hisdem. q docebit corpo͛ q non docebitur de cõtrario. ar. i. qui mi. nõ pos. l. sup ser uis. l. rescr. et hoc ideo ignorãtia presumit. ff. de proba. l. verius vel inquit ibi glo. phabit p iusiu. ar. ff. de re mil. l. nõ oẽs. §. a bar barie. ¶ Sed dices tu que pars illius disiunctiue est vera. rñdẽt quidam prima vt patet q ignorantie presumpte iudex dz stare donec contrarium presumptionis probetur: vt. d. l. verius. et. §. de prob. l. siue possidetis. et. ff. de his qui sunt sui vel alie. iuris. l. filium. Aliqui dicunt q vtraq pars est vera et simul debet con currere vt sic disiunctiua ponatur p cõiuncta vt alias. §. de ver. signi. l. cũ quidem. quasi iuramentum habeat vim purgationis vt alias. §. de pena iudi. aut. nouo iure. et de his qui ad ec. cõfug. l. presenti. et fm istos iudex ad delationem iuramenti necessitatur quantumcunq ille ignorãte presumatur. Ego vero licet iudex hoc facere possit ex officio nõ propterea credo eum ad hoc neces sitari a iure stante presumptione ignorantie cum isto casu nõ ca ueatur lege. sed presumptione ignorantie sublata per aliã p͛sum ptionẽ non veritatis probationem credo tũc iudicem necessita ri ad sacramentum huic deferendũ q presumptionibus inuicez se quassantibus remanet iudex dubius de illius scĩtia vel igno rantia soli deo non occulta. et fm hoc illa disiũctiua posita in il la gloss. distingit casus per viam ordinis et successiõis vt et alias in. l. et si testem. ff. de peti. heredi. Et de predictis sume exemplũ puta si in loco in quo conuersatur qui se dicit ignorasse erat pu blica vox et fama de iam porrecta vel instituta accusatione. nam tunc lex presumit vel suspicatur eum scire: vt. §. de pigno. actio. l. pignus. cum ibi no. et pro hoc glo. bona. §. de per. tu. l. v. et dixi in l. ea quidem. §. eo. in materia fame in. ix. q. principali. et, etiam ex vicinitate loci presumitur scientia. vt extra de presumptio. c. i. et §. facit. l. si vicinis. §. de nup. et l. filium. ff. de his qui sunt sui vel alie. sic ratione affinitatis et coniunctionis: vt. l. de tutela. §. de in inte. rest. et ibi in glo. et vide leges ad hoc concordantes. et sic que libet pars illius disiunctiue vera successiue in suo casu. ¶ Secũ do quero an principium huius. l. habet locum siue vna lege siue diuersis idem delictum puniretur et dicit glo. hic q sic et probat in. l. senatus. ff. eo. ¶ Nec ob. l. si. ff. de act. et obli. l. cum ex vno. q hic cum vtraq agitur criminaliter ad vindictaz ibi cũ ex vtraq ciuiliter agitur de quo plene per glo. ff. nau. cau. sta. l. idem. §. si. et per docto. §. de furt. l. ancille. ¶ Similiter nec ob. i. quãdo ci. ac. pre. cri. l. i. q vt dixi hic quãdo vtraq lex punit criminaliter ibi qñ altera ciuiliter et qñ rem familiarem prosequitur alias si ciuilis tenderet ad vindictam sicut criminalis vna tantum lege puniretur vt hic et. ff. de iniu. l. pretor edixit. §. i. etiamlicet altera pena esset vniuersalis vel generalis vt dicam i. de sepul. ¶ Que ro tunc tertio ad declarationem prime partis an hec exceptio sit dilatoria peremptoria vel mixta. et glos. in. d. l. senatus. sentit qd sit dilatoria pro qua hic videtur casus q potentiam accusandi tollit vt patet hic in prin. ¶ Ex quo sequi vr q si ad processum opposita non fuisset tpe dilatoriis prefixo amplius opponi non posset: vt. l. ita demũ. §. de procu. et. l. si maritus. §. prescriptiõis.
12 ff. de adul. ¶ †Sed plenius et verius dic aut vterq ex accusato ribus petebat accusatum puniri eade lege et pena: et tunc quid in tis sit dixi. §. eo. l. si accusatoribus. in fi. primi contrarij. vnde dic vt ibi aut quilibet diuersa lege et pena petebat eum puniri tunc credo q pars que congruo tpe nõ opposuit secundo et ne audiretur amplius ei opponere non possit. et isto respectu procedit prima opi. glo. in. d. l. senatus. et sic iudex super vtraq procedet sed non ex vtraq condemnare potest sed ex altera quam eliget et sic intel ligi debet secunda opi. posita in. d. l. senatus. in glo. et si eueniret qd iudex fatue condẽnaret ex vtraq parte executione facta ex vna exequi non poss. t ex altera: vt. ff. de sepul. vio. l. sepulchri. et nau.
13 cau. stab. l. licet. §. fi. ¶ †Ex predictis capiat reus consiliuz an p exceptionem ad processum repellat accusatorem secundum qui petit grauius eum puniri quam primus an tacens cum admittat eũ in minorem penam et vtiliter petat vt si ex inaduertentia. vel quo uis modo iudex eum cõdemnaret in minori pena statim soluat vt sic ex grauiori condemnari nõ possit per iura. §. al. et etiam q paria sunt absolutum esse vel condemnatum soluisse: vt. l. vnde ter. ff. de excep. rei. iu. li. qd tene cordi q vidi quendam iudicem derisum. et hoc de prima parte legis. ¶ Ad secundam partem acce do. Pro cuius declaratione quero primo de eius exemplis et glo. iij. que tamen est secunda huius partis in prin. duo ponit exem pla vsq ad. ver. sed hic videtur. quã vt claram de se per te vide.
14 ¶ †Op. tunc 3 tex. et exẽpla q nedũ si ex codẽ facto sed etiam si ex diuersis oriantur plura delicta accusatus de vno possit accu sari de alio et ab alio: vt. i. ad. l. fal. de pla. l. i. in fi. et. ff. de priua. de lic. l. nunq plura. cuius contrarium hic videtur declar. sumpto ex. l. cum pretor. in princi. ff. de iudi. et. l. si maritus. §. de procura. Solu. cõfitendo contrarium vt in. iij. glos. que tñ hic est prima huius partis. nec obst. d. l. cum pretor. et. l. si maritus. q locum

a ¶ Accusatus de vno. et sic si quis faciat insultum et percussiones tñ de vno actu solo punit ita causam itelligẽdã dixit. d. Jo. post bal. in. l. diuortio. ff. so. ma tri. de cur̃ intelle ctu ibi vide. et l. l. fruct. e. ti. et bart. et bal. i l. nunq plu ra. e. ti. l. v. col. i v. §. pone exẽpiũ et an p͛sumat incõti nẽti vide Jmo. et bal. l. d. l. diuortio et adde Bart. ad materiã vbi hẽs. i. l. fi. ff. de adul. et adde dcm̃ bar. i. l. capite qnto. l. si. e. ti. Sz qd si ex for ma statuti ille q p cussit aliquẽ dẽat amittere manum cũ qua percussit si cũ eadẽ manu p cussit duos vterq vult accusare qa p͛feratur. vide ple ne p Ja. d. bel. in dispu. i. l. i. s. vt ista certũ ẽ p̃s vbi illa rõ est ciualis sn i criminalib hẽat locum comu latio. et adde q dã in. l. libellorum. §. seq. de ac. et bar. la te in. d. l. senatus. ff. eo. in. l. si qs. ho micidiũ. §. e. ver. et sõ aliqs insulcat.

b ¶ De insultu et homicidio. Turri de de eo quod no. do. co apostillator me l apo. ad istã §. c. l. nu. xvi. v. op pono tertio l apo stil. i v. accusatus de vno.

babẽt vbi super quo vel de quo sit phibitio vel permissio est ad iecta gratia digressionis vel separationis nõ causa tollẽdi dubi
15 tationis maioris q in omissis vt hic. ¶ †Op. secundo q imo ẽ de licto resultante ex facto diuerso nõ possit accusari ab eodem nec ab alio vt. ff. ad. l. aq. l. illud. in fi. et pbat ex decisione questionis de insultu et homicidio quã glos. iij. huius partis hic facit. So. q primo dicta habẽt locũ qñ facta sunt diuersa et nõ cõnexa vel cõ secutiua ita q primũ nõ tẽdit ad finẽ sequẽtis. Ja. l. aut cõtraria dia vulnera erãt illata ad finẽ homicidij secuti. ideo de vulnera to nõ tenet sed de occiso sic et insultu et homicidio ad finẽ homici dij ex eo vel immediate secuti perpetrato vt hic no. glo. quam te ne cordi. pro cuius latiori declaratiõe vide qd dicã. i. eo. l. pe. in que
16 stionibus querẽtibus de tpe et loco cõmissi criminis. ¶ †Op. iij. ad eandẽ partẽ et videt qd vbi ex eodẽ facto resultant plura delicta
a accusatus de vno a nõ possit de alio accusari etiã ab alio vt. ff. eo. l. senatus. Sol. vt in ca. glo. vez q hic delicta erãt plura ibi vnũ tantũ lz diuersimode punibile ppter diuersas eius cõsideratio nes. ¶ Sed tũc replicant pro cuius hec solutio pcedit secundum vlti mum exemplũ qd ponit glo in. d. l. senatus. vez cũ eo qui accepit pecuniã ob negociũ per calũniã faciendũ sed nõ secundum primũ ibi positũ in filio qui patrẽ occidit cũ in eo essent plura delicta. s. pa ricidiũ et homicidiũ sicut in exẽplo qd hic ponit glo. de adulte rio cum sorore vel filia cõmisso. Et licet quidã solutiones huius cõtrarij nõ vidẽtes statim prorũpunt cõtra gl. in. d. l. senatus. et dicãt illud primũ exẽplũ nõ esse bonũ in illa. l. nec aliqua. l. pba ri. imo et cõtra illã. l. esse q dicit ob idẽ crimẽ: tñ huic replicatiõi rñdebo secutus alios subtilius et verius intuẽtes et exemplum il lud seruãtes et tex. exponẽtes vt intelligat ob idẽ crimẽ. i. ob idẽ ctũ criminosum. ¶ Dic ergo qd ibi delicta se habẽt vt genus et species. et iõ nisi de vno punit vt ibi. hic vero delicta se habẽt vt species distincte inuicẽ tñ se habẽtes vt excedẽtia et excessa: ideo de vtroq punit vt. ff. de adul. l. si a'ulteriũ cum incestu in prin. ¶ Et si queris cur diuersum. Rñdeo qd siue puniat filius vt ho micida siue paricida satisfactum est iniurie illate q in vnam tã tum personam commisse qd secus in adulterio et incestu pariter cõmisso q due inferunt iniurie. vna in virũ cuius thorus viola tur. alia in affinẽ vel sibi coniunctã et eos qui de genere suo sunt. vnde punitus de vna pot merito accusari de alia p͛sertim diuersis et a cui nondum est satisfactum et cuius respectu maleficium non debet remanere impunitũ vt. l. ita vulneratus. in fi. ff. ad. l. aqui. ¶ Ex predictis apparet q si rapiendo gladium de manib alicuius manus inciderettur eius raptor duplex commisit delictũ: scilicet vulneris et raptus: et q quodlibet est distincte species ab alio raptor punit de vtroq vt hic. et l. pretor. §. i. ff. de iniur. Et idem inquit Bar. de eo qui occidit hominem in ecclesia vt pu niatur de homicidio et sacrilegio quod etiã commisit. l. si quis in hoc genus. §. de epis. et cleri. ¶ Contra predicta et etiam gl. opp. quod predicta differentia nõ sit bona: q et vbi delicta se habent vt genus et species de vtroq potest criminosus puniri. vt. l. i. ff. vi bo. rap. et insti. si qua. pau. fecis. dica. §. i. vbi quis punitur ẽ ra ptu et furto et tamen rapina est species furti vt ibi Sol. q ibi pe na cuiuslibet est ciuilis et applicanda parti. predicta autem locũ habent quando vtraq criminalis. ¶ Cõcludamus igit ex pre dictis in questione qua queritur an ex codez delicto vel facto qs possit pluribus legibus accusari vel puniri. nam aut ille plures leges puniunt eum ciuiliter tantũ aut criminaliter tantum aut mixtim ciuiliter et criminaliter. Primo casu vtraq potest agi quatenus pene se accedunt et non alias vel in plus vt. d. l. i. ff. vi bo. rap. et insti. si qua. pau. fecis. di. §. i. Secundo casu aut facta sunt plura quorũ quodlibet punit lege diuersa: et tunc secundum diuersi tatẽ factorũ pot diuersis lege accusari et puniri vt. ff. de priua. de li. l. nunq plura. et. ff. de accu. l. libellorum. §. sed si alium. nisi alte rum ex illis tendat ad finem immediate sequẽtis vt. ff. ad. l. aql.
17 l. illud. in fi. et ar. i. ad. l. iuliam de vi. l. qm̃ multa. ¶ †Ex quib
b deciditur questio de insultu et homicidio b hic in gloss. formata. factũ est vnicũ tantum: et tunc aut ex eo resultat vnus titulus cri minis tantum: quia vnum delictum tantum: aut ex eo resultant plures tituli criminis quia plura delicta insurgunt ex eo. Pri mo casu vna tantum lege potest puniri et accusari vt hic in prin. et. ff. eo. l. senatus. secundum tertiũ exemplũ ibi per glo. positum. Se cũdo casu aut illi plures tituli criminis se habẽt vt genus et spe cies sicut paricidiũ et homicidiũ et tũc vna lege tantum potest accusari et puniri vt in. d. l. senatus. secundum primũ exemplũ in glo. positũ. ad qd facit. ff. de iniu. l. pretor edixit. §. i. aut illi tituli crimi nis se habent vt distincte species et tunc de vtroq sua lege pot accusari et puniri vt. ff. de adul. l. si adulteriũ cũ incestu. in princ. ¶ Tertio casu principali dic aut pena ciuilis tendit ad vindi ctã sicut criminalis: et tunc vna tantũ lege pot accusari et puniri vt. d. l. pretor edixit. §. i. que no. ad ea que dixi in precedẽti parte in. §. q. in fin. aut ciuilis prosequit rem familiarẽ et tũc vtraq po test agi. i. actio ciuilis et criminalis accusatio intentari vel insti tui licet non simul vtraqz pot exerceri: vt. i. qñ ci. ac. preiu. cri. l. i.

et su

⁊ an tunc absolutoria lata in vna exceptionē pariat rei iudicate
18 in alia ibi dicetur. ¶ †Iuxta hanc partem quero quia hic non
prohibetur accusari ab alio quid ab eodem. ⁊ respondet hic gl.
signata super verbū ab alio. aut ambo delicta producunt ex fa-
ctis diuersis ⁊ potest vt. ff. eo. l. libellorum. §. sed si aliud. aut ex
eodem ⁊ non potest vt hic a sensu contrario ⁊ hoc sequitur Pe.
⁊ Cy. sed Iac. de are. hunc vltimum intellectum intellexit quan
do diuerso tempore de alio criminis titulo accusare volebat vt
tanq̄ habitus suspectus non posset sed possit simul eodem tem-
pore quasi predicta suspitio tunc cesset ⁊ hunc hic refert Cy. in
fi. q. ¶ Ego simpliciter sto cum gl. ⁊ Pe. quia arg. quod hic a
sensu contrario sumitur debet sumi pure ⁊ simpliciter indistin-
cte cum per aliam. l. vel rationem sibi annexam nō limitetur vel
distinguatur: ⁊ ideo nec a nobis debet limitari vel distingui vt
ff. de pub. l. precio. ⁊ maxime quia ratio suspicionis quam Iac.
allegat in vtroq̄ casu potest locum habere licet magis in altero
Item quia illa est coniectura ab extrinseco nec est sola: quia alia
est eque bona. s. quia quod a pluribus queritur facilius inuenit. et
19 etiā alie sunt rationes quas in principio supra scripsi. ¶ †Item
iuxta predicta quero si in vna accusatione est aliqua qualitas
omissa propter quam delictum alteraretur vel pena an propter
illam qualitatem omissam possit ab alio nouum iudicium in-
choari seu noua accusatio institui maxime lite in prima contest.
⁊ hanc. q. tangit Bar. in. d. l. senatus. ⁊ distingunt sic. aut ante no
men rei receptum inter reos ⁊ tunc iudex priorem accusationem
debet omittere ⁊ secundum tanq̄ melius ponentem veritatem
admittere vt. ff. eodem. l. si plures. de adol. l. ij. §. fina. ⁊ l. sequen.
⁊ hec placet vbi iudex habet informationem de qualitate et no-
ua accusatione adiecta siue a testibus siue a priore accusatore
idem confitente informatione hac cessante ad hoc idem teneo in
casu in quo facto probato ⁊ non qualitate adiecta nihilominus
de facto probato potest sequi condemnatio quia iudex non de-
bet dimittere indiscussum ius reipublice sed debet tutiorem par
tem eligere que est vt isto casu secundum preferat primo qui aut
qualitatem probauit ⁊ hoc planum aut factum tantum et non
minus punietur ex ista secunda q̄ ex prima ⁊ sic prima vt super-
uacua est reijcienda ⁊ secunda velut vtilis est admittenda. argu.
ff. ad velle. l. aliquando. ⁊ de neg. gest. l. si pupilli. §. i. ⁊ de ver. ob.
l. que extrinsecus. §. i. ⁊ C. de testi. l. testium. alias in casu in quo
qualitate non probata sequi deberet absolutoria licet factum es-
set probatum non credo iudicem de qualitate in dubium reijce-
re debere primum propter secundum ar. l. assiduis. C. qui po. in
pig. ha. ⁊ huius. l. in. ij. ⁊ iij. responso. ¶ Quando autem hoc sit
quod facto probato ⁊ non qualitate possit sequi condemnatio
vel non ponit Bart. in. l. denunciasse. §. qui tamen. ff. de adulte.
ego dicam. j. in processu. vbi commodius apparebit ⁊ forte in. l.
ij. j. ad. l. iu. de vi. ⁊ aliqualiter apparebit ex sequentibus. si antē
nomen rei erat iam inter reos receptum vel lis cum primo con-
testa. ⁊ adhuc dicit idem vt iudex audiat secundum ⁊ super ac-
cusatione primi supersedeat quia secunda grauior ⁊ preiudicia-
lis debet facere silere primam vt. C. ti. j. l. i. ⁊. ff. de iudi. l. per mi-
norem. ¶ Ego idem credo vbi qualitate nō probata sequi pos-
sit cōdemnatio de facto probato vt in priori dixi. alias credo iu
dicem super vtraq̄ accusatione debere posse procedere. ar. hui⁹
l. in. ij. ⁊. iij. responso. quia vna non preiudicat alteri in cognitio
ne ⁊ veritate indaganda. imo vna aliam coadiuuat non tamen
priorem prius terminabit q̄ de secunda cognouerit. arg. huius
l. si vero hoc eueniret post sententiam super priorem latam: tūc
dicit ipse aut sententia fuerat absolutoria aut condemnatoria. si
absolutoria ⁊ tunc aut qualitatis adiectio diuersificat delictum
a primo: ⁊ tunc audiendus est: quia alia res est vt. l. cum quereba
tur. ⁊ l. cum de hoc. ff. de excep. rei iudi. ⁊ exemplum huius est si
pene differant specie vt puta si pena percussionis diurne vel si-
ne cicatrice erat pecuniaria: nocturne vel cum cicatrice corporis
afflictiua vt abscissio manus. aut qualitas illa non diuersificat
primum delictum: quia pena non transmutatur licet aggraue-
tur puta pro percussione diurna vel sine cicatrice in centum pro
nocturna vel cum cicatrice in duplum ⁊ tunc aut absolutoria
fuerat lata super facto: ⁊ tunc non audiatur ne de eodem facto
sepius queratur vt. l. licet. §. si. ff. nau. cau. stab. quod fieret si iste
audiretur vt. l. duobus. §. colonus. ff. de iureiur. aut fuit lata su-
per iure. ⁊ tunc inquit Bar. quod si ex delicto proprio fuerat cō
uentus poterit non obstante sententia iterato accusari. ar. l. ha-
bebat. ff. de institu. in prin. si quis. pau fe. di. l. i. §. i. aut absolutus
fuerat ex delicto alterius conuentus: ⁊ tunc amplius conueniri
non possit vt. ff. de noxa. l. in delictis. §. si detracta. Mihi vide-
tur quod ex vi. §. si detracta. non ponderat hoc an conueniatur
proprio vel alio nomine vt patet in redditione rationis quam
tex. ibi exprimit. Item lex habebat. loquitur quando ex mutuo
recepto per seruum dominus conuenitur. Qua propter ego cre
do verius dicendum quod vbi factum ab initio simpliciter fuit
propositum quod absolutus non possit de nouo accusari: licet

nova qualitas adijciatur que non habeat diuersificare delictum.
Et est ratio quia absolutoria lata est ideo quia factum crimino
sum non est probatū ⁊ sic quasi non fuerit cum paria sint non es-
se vel non apparere vt. ff. de contrahen. emp. l. in lege. et si in secū
do reperiretur idem factum quod primo iudicio erat finitum de
bet obstare exceptio rei iudicate vt. d. §. i. si detracta. ¶ Nō ob-
stat. l. i. ff. si fami. fur. fecis. dicatur. quia ibi loquitur quando con
demnatoria erat sequuta vt ibi patet dum dixit nec vna pena
exacta ⁊c. ⁊ tunc quid iuris sit. j. dicam nec. l. habebat. de institu.
quia ibi actum fuerat cum adiectione certe qualitatis quo casu
dic aut in primo iudicio fuit probatum factum sed non quali-
tas adiecta: et tunc iterato potest cum noua qualitate agi vt in
d. l. habebat. aut neutrum fuit probatum: et tunc poterit de eo-
dem facto etiam cum noua qualitate agi vt. d. §. si detracta. quia
etiam hoc modo potest intelligi vbi autem qualitas et non factū
vel vtrunq̄ fuisset probatum non est questio nostra si vero sentē
tia fuerit condemnatoria dicit Spec. in tit. de accusa. §. i. circa
principium quod amplius accusari non potest quantumcunq̄
noua qualitas adijciatur. et allegat pro casu. ff. de iureiurand. l.
pretor. §. i. vbi si est actam iniuriarum pro seruo occiso non po-
test postea agi cornelia de occiso. et pro hoc etiam bene facit. ff.
de actio. et oblig. l. qui seruum in fine. Sed Bar. tenet contra-
rium per. l. vnde queritur: in fi. ff. commo. et de verb. ob. l. iulia. §.
j. et de solu. etiā. Itē q: priuilegiū est fisci qd̄ talia in fraudē fisci
presumantur omissa. arg. l. ij. §. i. ff. de iure fis. sed accusatore preua
ricante iterato pōt agi: vt. l. ij. ff. de preuari. ergo ⁊c. ¶ Item et
tertio q: sicut factum procuratoris non dz nocere domino. ff. d. do
lo. l. et eleganter. §. non solum. sic nec accusantis fisco cuius nomi
ne dicitur venire et accusare. Ego credo idem quod latius decla
ro et primo vbi agitur ad interesse procedat opinio Bart. et ad
hoc tendunt leges per eū primo allegate: sed vbi ad penam tunc
adhuc idē si ad illam agatur propter interesse vt est actio furti.
vt. C. de fur. l. manif. furtum. in prin. ⁊ tunc non solida pena pro-
pter qualitatē propositā infligenda petitur. sed quatenus exce-
dit qd̄ ex priore iudicio exactum fuit: vt est text. in. l. i. §. i. ff. si fa.
fur. fecis. dica. facit. l. i. ff. vi bo. rap. sed vbi vtraq̄ pena ad vindi
ctam tendit tunc si vtraq̄ pecuniaria: ⁊ tunc adhuc idem credo
ar. d. l. i. §. i. ⁊ propter tertiā rationē supradictam per Bart. ⁊ quia
alias delictū sm̄ qd̄ lex exigit non esset vindicatum si altera ciui-
lis puta si fiet de die soluat centum: ⁊ si de nocte pena sit corpora
lis tunc verior videtur opinio Spec. per. d. l. pretor. vel dic idem
qd̄ in precedenti per eandem rationē. Nec obstat. l. pretor. §. i. q:
ibi qualitas illa de occiso fuerat etiam deducta in priori iudicio
nos vero quādo noua qualitas adijcitur. Si vero vtraq̄ pena
sit corporalis vt pro vulnere diurno fustigatio: pro nocturno
manus abscissio tunc adhuc idem si snīa prima nondū sit execu-
tioni mādata alias secus. ⁊ est ratio ne bis puniretur ex eodem fa-
cto qd̄ non est in prioribus casibus: q: pecunia soluta restituen
da est non obstāte sententia que ad non causam est redacta. Et si e
dicas minus erit punitus quā res exigit. Rn̄deo q̄ hoc proue-
nit ex necessitate nā si alter fieret grauius debito reperiretur affli
ctus ⁊ hoc tolerabilius est ar. C. de procur. l. exigendi. et. ff. d. pe-
nis. l. interpretatione. et. l. absentem. et hec de secunda parte.
20 ¶ †Transeo ad tertiā partē circa quam opp. ⁊ extra glo. q: iu-
dex simul de vtraq̄ accusatione non cognoscit sed maiorem pre
ferat. C. de ordi. iudi. l. fi. ⁊. ff. de iudi. l. per maiorē. Solu. qd̄ in il
lis legibus altera questio est ciuilis ⁊ sunt ibi hincinde propo-
site principaliter vel incidenter de quarum materia dicitur. j. de
adul. l. quoniam alexādrum. lex autem nostra loquitur qd̄ vtraq̄
criminalis ⁊ contra eundem ⁊ a diuersis proposita ⁊ quandoque
libere resultat ex eodem facto. ideo iudex de vtraq̄ plene pri⁹ co-
gnoscit ⁊ postea separatim pronunciat. ⁊ rationes in princi. assi-
gnatur. si autem hincinde esset crimialis proposita dic vt dixi. C.
ti. i. l. i. ¶ Nunc quero cum glo. i. huius partis Pe. tamen in. l.
an reus. dum respōdet q̄ vnus possit arceri pro alio. ⁊ dicit glo.
qd̄ non pro eodē crimine. vt. ff. de custo. reorum. l. ij. §. fi. si tamen
dubitaretur ad cuius responsionem prius debet accedere po-
test respōdere in genere. aut pro vtroq̄ crimine ⁊ causa agit co-
ram eodem iudice vt in casu huius. l. ⁊ tunc iudex debet preferre
causam que tpe esset peritura vt in. d. l. ij. in fi. alias debet facere
responderi prius porrecte. ar. l. qui prior. ff. de iud. Aut citatur
coram diuersis iudicib⁹: ⁊ tūc si p diuersis horis ⁊ tpibus debet
e cedere prius ad eum coram quo primo fuit citatus. ᵉvt. ff. de in
ius vocā. l. quisq̄. sin autē pro eadem hora ⁊ tempore citatur ab
vtroq̄ ⁊ si termini sunt incompassibiles ad respondendum vtri
q̄ ⁊ tunc si altera causa est peritura ad illā prius debet accede-
re. vt. d. l. ij. in fi. alias ad mai⁹ tribunal debet quis accedere. vt
ff. de re iudi. l. contra pupillum. §. qui ad maius ⁊ si tribunalia
sint paria vel equalia tunc maioritatem cause debet inspicere vt
illa prius accedat responsurus vt. ff. de re. iudi. l. contumacia. §.
j. et si cause sint pares locus erit gratificationi. argu. ff. ad sil. l.
21 si quis in grani. §. si plures. ¶ †Quero cum glos. fin. in prin. an

e ⁊ Corā quo fuit primo citatus ad dc an accusar⁹ de eodem crimine co ram diuersis iudi cibus teneat cōpa rere. corā quo vi de de h̄ qd̄ posuit notabiliter bal. l. l. si natus. C. q. ac cusa. non pos.

cum iudex plene cognouerit de vtroq crimine possit separatim de
quolibet pronunciare. Et respondet gl. qd sic ⁊ hoc vbi vterque
accusator probasset crimen ad qd instituit: sed vbi vnus tm̄ ⁊ alter
non tunc dubitari potest quid iudex debet facere. nam si de vna
condemnat ⁊ altera absoluit iuxta regulam dicentem accusato-
re non probante reus debet absolui vt. s. de eden. l. qui accusare.
repperietur iudex sibi contrarius. nam cum ambe accusatiões de-
scendant ex eodem facto oportet quod in condẽnatoria presup-
ponatur factum criminosum esse commissum ⁊ in absolutoria
supponatur non esse commissum ⁊ sic iudex videbitur sibi con-
trarius imo ⁊ fatuus. ¶ Et ego respondeo quod iudex optime
potest sine contrarietate super vtraq pronunciare vbi factum
sit ab vtroq probatum licet non qualitas facti ex qua diuersificat
titulus criminis puta probauit vterq fornicationem ⁊ alter mu-
lierem habere maritum ⁊ probauit sibi incumbentia ad penam
adulterij alter nõ potuit probare mulierẽ esse coniunctam vel affi-
nẽ fornicatoris. ⁊ sic nõ probauit incestũ fuisse cõmissum. absolue-
re igitur põt ab accusatione de incestu ⁊ de adulterio cõdemna-
22 re ⁊ nulla cõtrarietas vel repugnãtia põt insurgere. ¶ †Sed si
poneres ab vtroq qualitatem sibi incumbentem esse probatam
vt ab vno mulierem esse maritatam ⁊ ab alio esse consanguineã
accusati ⁊ a primo fornicationem probatam a secundo nequaq
tunc insurgit dubitatio: quia in contrarietatem predictam tunc
incideret iudex siue vno absolueret ⁊ de alio condemnaret vel
saltem nõ videret iuste in vtraq pronunciare. Sed huic respõdet
Iac. bu. q probationes facte cum vno super essentia ⁊ quiddita-
te facti prosunt alteri accusanti de crimine resultante ex eodem
facto ⁊ nocent eidem in alia causa cõntra ex quo presens ⁊ cita-
tus fuit arg. l. sepius. §. scientibus. ff. de re iudi. ⁊ super hoc etiaz
prouidit. l. ista. ⁊ si iudex condemnabit de vtroq. ¶ Ego puta-
rem consultius esse quod pars que non probauit has probatio-
nes quas alius fecit in causa sua adduceret vel qd iudex vtrũq
accusatorem prius in testium productione citari faceret vel qd
iudex met ex officio eas sibi in hac causa produceret qd põt ne ius
reipublice dimittat perire vt. l. ij. s. de aboli. facit in ar. ff. de que-
stioni. l. i. in fi. ⁊ qd ibi no. Bar. ⁊ Innu. in c. cum clamor. extra de
testi. ⁊ qd notaui ⁊ scripsi. s. eo. l. ea quidam in materia note ij.
23 in ix. q. prin. §. iuxta predicta ⁊c. ¶ †Ultimo vide gl. que prose-
quitur materiam distinguendo ⁊ plenius q in alio loco ideo eã
nota ⁊ ad eam recurre: quia tamen glo. in omnibus suis mẽbris
a non declarauit an vno vel diuersis libellis [a] ideo super ea adde
iuxta prin. ibi. §. sed si alius ⁊c. tũc an vno vel diuersis libellis du-
bitauit ibi glos. sed dicam. i. eo. l. si quis homicidij. vbi glos. ante-
pe. videtur sentire q vno libello ibi. § testi. dic ⁊ per has leges
probatur q vno libello ⁊ ista fuit glo. intentio vt patet ex sequẽ-
tibus. ⁊ hec opi. vera licet glos. in. l. inter liberas. §. fi. ff. de adul.
notet contrarium male sm̃ Dy. ⁊ cõiter oẽs ⁊ hoc per. ll. hic al-
leg. ⁊ probat etiã ratione: qz in contractibus plures eadẽ obliga-
tione astricti possunt eodem libello conueniri vt in auc. de duo.
re. § finautem colla. ⁊. s. de duo. re. auc. hoc ita ergo idem in de-
lictis ad que de contractibus licitum est arguere vt. ff. de iudi. l.
oẽm. ⁊. s. vbi de cri. agi oportet. auc. qua in prouincia. ⁊ qn deli-
ctum plurium dicat vnũ ⁊ idem dici in genere. s. ti. i. l. cum ratio-
nibus. ⁊ specialiter de mandãte ⁊ mãdatario. s. eo. l. non ideo. et
de falso teste ⁊ eum producẽte dicam. i. si re. vel ac. mor. fu. l. i. ⁊ ibi
per Cy. ⁊ in. l. si maritus. dic ex quibus patet qd accusatori dat
facultas matrem vel feminam preeligendi qd est verum nisi mu-
lier esset iam nupta nulla denunciatione et prius facta: quia tũc
a maiori deb. incipere vt. ff. de adul. l. denunciasse. ⁊ ibi tex. ra-
tionem assignat. Et ibi sed diuersis sic dic quod fatetur Pet. ⁊
Cy. si oriantur ex diuersis factis. quia tunc duos ⁊ non tres po-
test accusare nisi ⁊c. vt sequitur in glo. sed vbi ex eodem facto ori-
retur dicunt quod non posset argu. huius l. ij. riiso. Quod nihil
facit imo in oppositum contra Pe. põt induci. nam cum per-
mittatur ibi duobus accusare eundem de diuersis criminibus
etiã ex eodẽ facto resultantibus eodem modo per locum ab op-
positis vel econuerso de quo per gloss. in. l. apud antiquos. s. de
fur. ⁊ maxime ratione equalitatis seruande debet vnus duos
posse accusare ⁊ quẽlibet de crimine diuerso licet vtrũq oriatur
ex eodem facto: qd exemplifica qn duo simul occiderũt seruũ in
iniuriã dñi. ⁊ exemplificat gl. in ver. que est bi. ij. in prin. vel si
duo filij vel filius cum altero patrem occidit poterit filius accu-
sari de parricidio et ab eodem alter de homicidio ⁊ de diuerso li-
24 bello. ¶ Quod aũt gl. dixit q de diuersis delictis duos nõ po-
test accusare eodẽ libello nõ credo esse verum qn ambo oriant ex
eodem facto vt in homicidio patris perpetrato ⁊ cõmisso a filio
et extraneo. nã filius de parricidio ⁊ extraneus de homicidio po-
terunt accusari eodem libello: quia vnica ⁊ eadem est facti narra-
tio. quo probato lex cuilibet suam imponit penam vt. ff. ad tur-
pil. l. i. §. i. ¶ Quando aũt ex diuersis factis oriuntur pcedit gl.
ad cuius etiã declarationẽ vide. i. eo. l. si quis homicidij. iuxta fi-
nem glo. ante pe. ⁊ ibi. l. si plures. Et de hoc dic plenĩ vt scripsi

a ¶ An vno vel di-
uersis libellis. tu
vide an accusatus
vno libello simul
de pluribus deli-
ctis possit vna sen
tẽtia de oibꝰ cõdẽ
nari. bar. no. q sic
l. i. ꝑtor. §. si mihi.
in. i. q. ff. de iniur.

b ¶ Scdm leges. ad
de soci. cõst. xcij. l
ci. circa fimã hu-
ius. versi. sz tertio
loco in. i. ptecbar.
cix. q iudex secũdũ bo
nus vir dz habere
voluntatẽ nõ libe
rã sz regulatam a
lege.

super prima parte huius. l. in distinctione super. vij. contrarie ⁊
etiam vide que dixi. s. eo. l. si accusatoribus.

1 ¶ Crimen sola sponsione perpetratur.
2 Iudex an teneatur scdm leges iudicare.
3 Non minus dictiones quid in oratione operentur.
4 Promissor victorie iudici dicitur iniuriari.
5 Pecuniam dare vel recipere qn liceat in causa capitali.

Qui explicandi. Uictoriã cause pol-
licitus non minus
crimen contrahit quã stipulatus. hoc dicit. ¶ †No.
quod ex sola sponsione crimen hic committitur nec
exigitur vt iudex corruptus reperiatur ⁊ probat textus dum di-
cit ob illicitam sponsionem. ¶ Quero primo ad tex. declaratio-
nem de exemplis huius. l. ad quod respondeo exemplificando
vt in glo. i. ⁊ ij. nec credas quod extra personas in. i. gl. nomina-
tas quis alius hoc spondens non teneatur cum hec. l. indistincte
loquatur ⁊ quia in quolibet alio est eadem ratio ⁊ exempli gra-
tia posita in aliqua ius commune non ledunt. ff. de dam. infect. l.
2 damni. in fi. ⁊ de reg. iur. l. que dubitationes. ¶ †Opp. quod in
iudicis potestate non sit positum qualiter debeat iudicare sed ne-
b cessitetur ad iudicandum scdm leges [b] ⁊ iura sup petitis dispo-
nentia attendendo semper probata vt in auc. de iudic. § omnis
auc. col. vi. ⁊. ff. de offic. presi. l. illicitas. §. veritas. ⁊ solue fatendo
contrarium vt in gl. ij. de quo plenius videas vt no. in. d. §. veri-
3 tas. ¶ †Oppo. quod male dicat non minus qz quando he due
negationes simul iungũtur earum sensus est declarare id quod
rei decidende obijcitur non obstare: vt. s. ea. l. non ideo minus.
sed hic non declaratur aliquod obiectum nõ obstare nec suppo-
nitur aliquid posse obstare. ergo ⁊c. Sol. quod contrarium pro-
cedit quando illud verbum seu dictio minus ponitur in vi ad-
uerbij negatiui vt ibi non quando ponitur in vi nominis com-
paratiui vt hic quod quando sit patet ex his que postea sequun-
tur vt alias in. l. si seruus plurium. de leg. i. ⁊ maxime ex propo-
sitione que sequitur ibi quam qui ⁊c. nam quando dictio minus
stat negatiue post se non habet q sed q vel qz per qd non fit cõ-
paratio. sed demonstratur obiectio qua non ob. in contrarium
sit decisio vt in cõtrario hic ergo sumitur ⁊ ponitur in vi nomi-
nis sui natura comparatiui sed qz negatio ante se ponitur ideo
excessus in minoritate excluditur sed in maioritate non tollitur
in paritate autem necessario includitur. ⁊ pro tanto glos. ij. hic
in prin. dixit hec verba exponendo q iste tex. vult dicere qd non
minus punitur consiliarius quam corruptor cum par sit deli-
ctum vtriusq ⁊c. vsq ad ver. sed qd ⁊c. ¶ Sed tunc oppo. ij. er-
go sm̃ predicta hec lex nos dimittit in incerto ⁊ dubio quid sit
hoc crimen non declarando. Ad qd responde vt sequitur in gl.
q licet hec lex non aperiat sed solum supponit tamen per alias
leges hoc est declaratum qd declara vt in gl. vsq ad ver. sed ho-
die. s. q actor committit crimen corruptele per qd perdit litem.
allegat glo. s. de pub. iudi. l. i. sed illa loquitur in pecunia data.
auc. autem. ibi posita loquitur tam in pecunia data q promissa
vt ibi in tex. ¶ Et est ratio qz dare ⁊ promittere parificãtur vbi
de ratione diuersa non appareat. l. fi. s. ad. l. fal. ⁊ ibi ponunt ⁊
concordantie ⁊ eam qz glo. exemplificat in actore ⁊ idem in reo
propter rationis identitatem ⁊ probatur. ff. de iure. fisc. l. eius quẽ
⁊. l. qui fisci. coniuncta. d. l. i. s. de pena iudi. ⁊ etiam probatur in
l. ij. §. vlt. ff. de condi. ob tur. cau. licet glo. dicat contrarium. ff. de
dolo. l. ⁊ elegamer. §. pe. Item vt sequitur in glo. crimen falsi cõ-
mittit propter qd in isto casu relegatur ad tempus allegat gl. ff.
de fal. l. qui duobus. sed modicum facit qz loquitur qn iudex fue-
rat corruptus hec. l. etiam eo non corrupto vt dixi in no. ideo al-
4 le. tu. l. i. §. i. v. qui iudicem. in eo. ti. ¶ †Sequit in gl. q promis-
sor huius negotij crimẽ iniuriarum committit in personam iu-
dicis propter qd fustibus ceditur: vt. ff. de iniurijs. l. item apud
labeonem. §. idem ait. sed aduerte qz hodie etiam pecuniarie
vt dati triplum promissi duplum fisco soluat si causa erat ciuilis
si vero criminalis confiscantur eius bona vt dicta auc. noue iu-
re. ⁊ an tunc vna pena tollat aliam ⁊ quomodo remitto ad ea q
scripsi in. l. precedenti. ¶ Sed extra ⁊ contra glo. op. ij. si pro-
mittentis ⁊ stipulantis par est delictum ⁊ pena vt. s. dixi in prin-
ci. ⁊ clarius no. in. d. l. item apud labeonem. §. idem ait. quomo-
do ergo gl. postea dicit q stipulator ad tempus relegatur ⁊ pro-
missor fustibus ceditur ⁊ sic pene erunt inequales cum quelibet
corporis afflictiua censeatur maior relegatione: vt. ff. de pe. l. ⁊ in
seruorum. in fi. quapropter ego credo q ratiõe iniurie quã vnus
quisq vf facere iudici ipsum minus legalem ⁊ corruptibilẽ pro-
fitendo vterq fustibus sit castigãdus vt vult glo. idem ait. ⁊ hic
in princi. sed de pena falsi dubito. nam stipulator dicitur curare
vt iudex corrumpatur ex sola stipulatione: ideo pena falsi puni-
tur vt. d. l. i. §. i. ff. de falsis. sed qui promittit ex sola pmissiõe nisi
si ad vlteriora procedat non dicitur curare vt iudex corrũpatur
sed hoc spondere: ergo ⁊c. ¶ Sed hoc non obstante teneo gl. vt
pena falsi puniatur qz paria sunt curare vt aliquid falsi cõmitta-
tur vel

tur vel obligationē & pactionē sup hoc interuenisse vt.l.falsi pe
na.in co.i.l.facit etiā ad hoc.l.i.in prin.& sic ex eo capite dicitur in
crimen falsi incidere. Et ex hoc patet tam promissorē q̃ stipula
torem in crimen falsi incidere.& q2 stipulator ad tempus relegat
vt.d.l.qui duobus.dicam etiā promissorē ad temp⁹ relegandū
esse:& tunc si dubitat ad penam fustigationis & relegationis de
beant pati.recurre ad ea que dixi in precedenti.l.in secūda par
te eius. Ex quibus colliges q̃ vtraq3 lege & pena possunt puni
ri:quia tituli criminis se habent vt species distincte & separate.
5 ¶ † Quero tunc an hec lex procedat siue locum habeat q̃n causa
esset capitalis & pena sanguinis esset infligenda. et breuiter dic
aut accusator fuit ille qui illicitam sponsionē recepit & indubitā
ter hec lex procedit.& pene.ā.posite locum habent sicut in ciuili
bus multomagis.aut fuit reus & tunc q2 licitum est reo omnimo
do redimere sanguinē suū vt.ff.de bon.eorū qui mor.sibi consci.
l.j.in fi.videtur probabiliter dici posse hanc l.& penas predictas i
eius persona cessare.vt.d.l.i.& per cōsequēs in psona promissoris
cum par sit delictū & equalis pena vt ex p̄dictis apparet.& sicut nō
existente delicto in psona vnius nō d3 esse delictū in psona alte
rius & maxime in correlationē inuicē habētibus qualis est stipu
lator & promissor.ar.l.emptor.ff.de rei ven.& l.i.§.de cap.pref.ex luc.
dā.li.xi. ¶ Sed hoc non obstante dic in psona promissoris hāc
legē & penā nō cessare:q2 ex eius parte non est sanguinis redem
ptio & sic cessare ratio faciens penam cessare ex parte stipulato
ris & delicta sunt paria:q2 l3 pena nō imponatur stipulatori nō
ppterea sequit̃ ergo nō delinquit cum ex priuilegio videatur re
mitti.ar.eorum que no.gl.ā.de infa.l.decuriōes.vel delicta sunt
paria q̃n ab vtroq3 sunt commissa:sed interdum vnus nō com
mittit ex permissione sibi concessa alter sic ex prohibitione sibi
facta patet in dante vel promittente meretrici qui turpiter dat
vel promittit.& tñ meretrix non turpiter accipit qđ faceret si mere
trix non esset vt.l.idem.§.quod meretrici.ff.de condi.ob tur.cās.
& similia exemplis habes in.l.j.§.in co.tit.vbi autem vterq3 esset
in pari causa quia in casu prohibito pena vni imposita in alio
locum haberet vt hic.& ā.de epis.& cle.l.si quis.& in.d.l.i.§.de cu
pref.li.xi. ¶ Quero cum glo.an is qui pecuniam dedit vel pmi
sit si se deferat & probet an penas euitet. Et dicit gl.quod sic per
aut.nouo iure.ā.de pena iud.de quo vide ibi plenius.

1 ¶ Absolutus de eodem non potest reaccusari.
2 Prosequens iniuriam propriam de preuaricatione primi doce
re non tenetur.
3 Preuaricatio quomodo et contra quem probari debeat.
4 Accusare ab alio non potest qui delato sibi sacramento se pur
gauit.& nu.seq.
8 Accusare plures de diuersis criminib⁹ ab eisdem commissis in
eodem libello quis potest.
9 Accusationem deserens qua aliquem de pluribus criminibus
accusauerat an pro quolibet teneatur ad decē stante statuto &c.
10 Accusare an possit quis compelli.
11 Accusator qui se in omnibus criminibus inscripsit an si crimen
homicidij omittat prosequi possit de nouo se inscribere.

Si quis homicidij.

Hec lex tota continet vnā rñsionē hm̄ēbē factā iudici imperatorē ɔsulēti su
p q̄ōne facti.& primo ɔsuluit i casu in q̄ de p̄uaricatiōe
1 doceat.scđo i casu i quo ñ doceat.scđa ibi:vel si id. Casus. † Ab
solutus nō reaccusat̃ de eodē crimine nisi doceat̃ de priori p̄ua
ricatione de alio vero nō prohibet̃.h.d. Pone casum in terminis
q̃ titiū absolutū de homicidio qđ dicebat̃ eū cōmisisse in pasto
res.quidā alius accusat iterato dicēs q̃ necdū homicidiū p̄dictū
cōmiserat:sed etiā iniuriā pastorib⁹ fecerat & eorū pecora abege
rat cōtra accusatorē excepit titius q̃ antea accusatus de homici
dio fuerat absolutus.replicat̃ q̃ in accusatione aliud crimē addū
citur de quo in priori accusatiōe nil dicebat̃.querebat̃ quid iuris
sit.& imperator sup hoc cōsultus rñdit distinguēdo vt in litera pa
tet. hāc lecturā ponit gl.ante pe.l.ū.in dic melius. ¶ Notabilia
collige duo vt in summario.alia colligā in recitatione glossarū.
Trāseo ad apparatū & quālibet partē.l.p se expediā. ¶ Op.qđ
scđs debeat audiri ēt si nō doceat de p̄uaricatiōe primi vt.ff.e.l.
si cui.§.bisdē ver.sed verū. Sol.vt in glo.iū.circa prin.vt hec s3
2 illā itelligat̃. ¶ † Ex hac solutiōe no.q̃ psequēs suā iniuriā nō
h3 docere de p̄uaricatiōe primi.concor.glos.i signata sup verbo
nō putauit.& ā.eo.l.qui de crimine.in glo.ū.ff.de libe.ho.exhi.
l.ij.§.si tñ plures. Quidā dicebāt opposită vt no.in.d.§.bisdē.
in p̄ma opi.& male vt ibi per Dy.& Bar.q2 tunc in plus grauare
tetur cōuictus q̃ extraneus:q2 nō sufficeret ei eo vt in extraneo
doceret de p̄uaricatione primi nisi etiā de ignorātia doceret que
qualiter probet̃ dixi ā.eo.l.qui de crimine. ¶ Op.extra gl.qđ ab
solut⁹ possit indistincte reaccusari de eodē crimine vt.ff.eo.d.l.li
bellorū.§.qđ si libelli.& .j.vt intra cer.tps crimi.qđ termi.l.i.ū.&
iij. Sol.qđ ibi nō fuit absolut⁹ a negotio principali sed ab ob
seruatiōe iudicij:q2 petitio lepta fuit vt.l.§.qđ si libelli.vel q2 in
0 stantia finita vt d.l.i.& ū.& plenius dixi⁹.ā.eo.l.qui de crimine.
3 ¶ † Quero modo pro huius partis declaratiōe cōtra quē & qĺo
debeat docere de p̄uaricatiōe.& dicit quidā q̃ libellus sup p̄ua
ricatiōe d3 institui cōtra eū qui d̃r p̄uaricasse.ar.hui⁹.l.& expres
sius ff.de lib.ho.exhi.l.ij.§.nā hec in publico. In ɔtrariū facit
quod sententia cōtra istū lata nō p̄iudicaret absoluto vt.ā.res in
ter alios acta.p totū etiā in crimine cōnexo vt.ff.de adul.l.denū
ciasse.§.querit̃. Dicit Pe.qđ docebit de p̄uaricatiōe primi per
modū replicādi cōtra absolutū excipiētē se accusari nō posse ob
stāte exceptiōe absolutorie late.& hoc sequit̃ Cy. ¶ Quero tunc
qđ si primū iudiciū trāsactione fuit finitū. Rñdet hic gl.q̃ trāsa
ctione nō obstāte poterit de nouo ab alio accusari q2 res inter
alios acta alteri nō p̄iudicat.& idē no.ā.de trāsac.l.trāsactiōe.et
4 de hoc .hi vide plenius p doc. ¶ † Quero qđ si delato sacramē
to se purgauit an tūc absolutus poterit ab alio accusari.dic qđ
nō:q2 absolutio non tā capit vires a iuramento q̃ ab innocētia
presumpta ex eo q2 de crimine non erat probatū.& sic absq3 iura
mento reus etiam erat absoluendus nec est hoc incidere in que
stionem an in criminalibus possit iuramentū deferri q2 nō deli
5 tis decisiuo s3 de purgatiuo formata est questio. ¶ † Quero qđ si
b non fuit accusatus sed inquisitus.b Respondent doc.hic.& Dy.
in.c.factū legitime.extra de reg.iur.q̃ idē qđ de accusato q2 inq
sitio succedit loco accusationis vt extra eo.c.qualiter & quando.
& sic eius naturā assumit.ff.si quis te.lu.lib.esse fu.l.i.§.hec actio.
6 & hoc idem sequitur hic Cy. ¶ † Quero an idem.si sit crimen ex
cipiendum fuerit propositum Barto sequutus id quod no.do
cto in simili in materia ciuili.ā.sen.rescin.non pos.l.peremptor
rias.&.ff.de his qui sont sui vel alie.iur.l.si iudex distinguit. Aut
exceptio fuit ad eūdem finē proposita ad quem nunc proponit̃
accusatio quia non solū ad repellendū sed etiam ad puniendū:
vt.l.ij.§.si extraneus.ff.de adul.& tunc non possit absolutus am
plius accusari.argu.huius.l.cum simi.facit.l.qđ in diem.§.si ra
tionem.ff.de compensa. ¶ Aut ad diuersum finem:quia primo
oppositum fuit ad repellendū dūtaxat tunc audiatur accusat &
sine sit alius finis eis qui exceptionem proposuit.argum.l.e.cū il
cantem.cum simi.ff.de euictione.& hec de prima parte huius.l.
7 ¶ † Ad secūdam accedo & expedio glo.sup verbo nō putauit q̃
ponit tres lec. Pro quarū declaratione probo q̃ tex.nō proce
dat q2 cū hec secūda pars veniat disiunctiue & successiue ad pri
mam de eodem subiecto & casu loqui d3 quo illa sed in p̄ma par
te non loquitur de aliquo crimine pastorū vel latronū sed de ho
micidio tantū ergo &c. Huius timore varie sunt lec.& quidam sa
tentes contrarium dicebant q̃ de eodem crimine homicidij de
quo d̃r in parte prima loquit̃ & scđa & qđ hic dicit pastorū ideo
dicit: quia a pastoribus ortū sumpsit homicidium.s. Cayn et
Abel qui fuerunt primi fratres non q̃ sic hic in facto fuerit.
¶ Sed istis ob.illud verbū ad sequens hic positum qđ innuere
videtur aliud crimen precessisse saltem in ordine accusandi & ipsi
dicebant q̃ crimē homicidij dicitur sequens respectu criminis
preuaricationis de quo iste debuisset primo docere si foret extra
neus de quo nō docet:q2 est cōiunctus & sic suā psequitur iniu
riā vt hoc no.in prin.glo hic l3 in se vltra tñ dominationes conti
nent.nec litere cōuenit quin imo eam destruūt et maxime q2 de
crimine latronū nihil cōprehēdūt cū inter abel & cayn nullū fue
rit latrocinium. ¶ Alij dixerunt q̃ duo tñ crimina fuerūt.s.in
iuriarū & homicidij et precessit iniuria homicidiū vt dicit glo &
hoc est ideo q2 si iniuria tēderet ad finē homicidij de iniuria iste
non posset accusari:vt.l.illud.in fi.ff ad.l.aq̃l.et no.gl in insultu
et homicidio.ā.eo.l.qui de crimine.et hec lec.satis bona: sed qđ
de latrocinio omittit ideo glos.tertio dicit ¶ Tu o melius q̃
tria fuerunt crimina separata vt sequit̃ in ea vsq3 ad finem et ex
illa collige rñsionē a dcōtrariū:q2 hic quelibet pars huius.l.in
eodē themate et q̄ōne loquit̃.nā prima pars explicite accusatio
nem de homicidio pmittit si de p̄uaricatione doceat.de alijs &
criminib⁹ et de nō dubio implicite pmittit et pure absq3 eo qđ
doceat de p̄uaricatiōe.scđa vero pars implicite prohibet re ac
cusari de homicidio explicite ait et cōsecutiue permittit de iniu
8 ria et latrocinio. ¶ † Item ex ea collige q̃ quis potest accusare
c plures de diuersis criminibus simul ab eisdē cōmissis in eodē
libello et sic vnū de diuersis et separatis criminib⁹ ab eodem suc
0 cessiue l3 eodē cōnexu cōmissis et in eodē libello vt ptz q2 hic di
cit in singulari libello accusationis et erit in hac l.casus.contra
ria ista gl.pro qua bene facit q2 de plurib⁹ iniurijs eidem et ab
eodē illatis eodē libello d3 institui accusatio vt.ff.de iniur.l.pre
tor.§ si mihi plures.de hoc tñ dubitauit gl.ff.e.l.libellorū.§.si
si alio.& ibi refert Azo tenuisse cōtrariū & necdū negauit in eodē
libello sed in diuersis si concurrant eodē tpe et mouetur per.l.in
terdū.ff.de publicandi.vbi pendente accusatione ciuilis nō po
test criminalis proponi sed modicum facit q2 loquitur quādo ci
uilis & criminalis insurgunt ex eodē facto hic vero facta & crimi
na sunt diuersa et se non contingentia taliter q̃ absolutoria lata
in vno pariat exceptionē rei iudicate in alio quia aliter fateret

a ✚ Et plen⁹ dixi adde an absolut⁹ accusar⁹ possit ite rum de illo crie ab alio accusari.& vi de spe.q̃ nō regu lariter i ti de abo li.§.i.gl.i.c.cū di lecti.l &.iudicatū extra de electi.& i c.ō his.extra.c.& no.xiij.q.i.ij.si il lic.

b c ✚ Inquisit⁹. An si uit pcessū p inqsi tionē an d̃ saf ac cusator.vide bal.i.l. eadē.nu.xiij &.ff. q̃ro an idē sit col. ff.& vsq3 ad fi.&.l. i l.g decerle.in.&. nō pōt.ā.eodem.

c ¶ Pōt accusare plures.adde bal.i addi.ad spe.de ac cusatore.&.§.& ibi spe.ipē.&.s3 an in eodē.bar.i.l.i.ad fi.ū.vñ vt.vid gl. & doc.i.l.g decrie. ā.e.& bar i.l.libel lorū:& ibi barr.et 2⁹ lec.in.§.s3 et si alio.l &.circa hēc ō.lec.quero.ff.e.et Bar.in.l.ptor.§. si mihi.l ū q.ff ō iniur.& i.l.senat⁹. in.iū col.bacc.di cit q̃ sic si eadē.l. vel statuto punit̃ sic diuersis p̄e co dē tpe accusari nō ti ro.libellos p̄e dictū & qñ ex di uersis factis oriū tur nō si ex eodem q2 tunc ab vno re oib⁹ fieri nō p̄t vt ibi.et.d.l.q de cri minē.et t3 ang.de arc.i trac. malefi. &.ad q̃relā.ex co. et vnde factū i spe cie principalē si p̄mo aggressus est & postea occidit se cūdū gl i.d.l.q de crimine et plen⁹ bar.i d.l.senatus. l.iū.col.vide i spe. de leid.q.& de or. ex g.&.porro.& se. & vide olno p le. vbi.ā.et vid i spe. de lib.ɔcep.§.xvj versi.sed pone.

q de ciuili & criminali eodem tempore non possit cognosci vt. s. ad. l. sal. de pla. l. preses. & s. qñ ci. ac. pre. ci. l. i. Item q diuersi libelli exigantur contra hanc gl. facit dictus. §. sed si aliud. qui in plurali dicit idipsum libellis cõprehẽdẽdũ erit nisi diceres ibi resolui plurale in singulare vt fit in alijs. §. ibi in precedẽtibus. & hoc dixerunt quidam & sic stant in totũ cum ista glo. ¶ Jac. de bu. refert q aliqui dixerunt q si delicta sunt priuata tunc possit vno libello: vt. d. §. si mihi plures. si sunt publica tũc plures libelli sunt necessarij. ¶ Alij dixerũt vt prosequens suam iniuriã possit vno non prosequens non possit nisi pluribus. hoc non placet qr non est diuersitatis ratio cum extraneus non agat nomine proprio sed reipublice que iniuriata fuit & sic illis non dz vnico libello posse qr semper res publica cuius nomine agit suam iniuriam prosequitur. ¶ Alij dixerunt aut delicta sunt in tempus discontinua: & tunc plures libelli sunt necessarij vt. d. §. sz si aliud aut fuerunt in tempore continua: & tũc sufficiat vnus. vt hac gl. & d. l. pretor. §. si mihi. vbi dicunt q tex. notanter dixit quas simul passus est & hec forte non mala: qr quando delicta sunt continua non diuersificantur locus nec tẽpus que in libello debent apponi. ¶ Alij moderniores vt Bar. dicunt aut hec plura delicta puniuntur eadem lege & tunc omnia possunt proponi in eodem libello. ar. ff. de ac. emp. l. non est nouum. & pro soc. l. si inter fratres. §. si plures. & ff. fa. her. l. heredes. §. de pluribus. aut puniunt diuersis legibus & tũc eodẽ tpe de ambobus accusare et accusari possunt sed nõ eodẽ libello sz diuerso & ita cõcor. opi. in. d. §. sed si aliud. Dy. vero dixit vnicum libellum sufficere vt h refert Jac. bu. sed ipse alia verba profert per que satis videtur concordare se cum Dy. Et licet eius verba reperiantur multũ corrupta tamen vt mihi vr eius mens fuit ista vt distinguamus sic. aut plura iura contra eundem competentia possunt reduci ad vnam formulam agendi in qua veniat effectus vtriusq et tunc aut queritur an sufficiat vnus libellus pro omnibus & dic q sic vt. d. l. heredes. §. de pluribus. & d. l. si inter fratres. §. si plures. aut queritur an compellatur omnia illa in vnum libellum deducere: & tunc si de omnibus non vult experiri non compelleretur vt s. vt nemo inuitus &c. in rub. & mg. aut de omnibus vult experiri sed diuersis libellis: tunc potest compelli ad ea proponendũ in vno & eodem libello: vt. d. l. pretor. §. si mihi. & ff. de act. empt. l. non est nouum. ver. qd si prius. & hoc propter vitanda litium dispendia & extra de rescrip. c. dispendia. lib. vi. ¶ Si autem illa plura iura vni cõtra eũdem cõpetẽtia nõ possunt reduci ad vnã formam agendi in qua veniat effectus vtriusq vel cuiuslibet eorum & tunc aut tu queris an actor vel accusator possit illa deducere vel proponere in diuersis libellis & dic q sic: vt. d. §. qd si libelli. in. l. libellorum. ff. eod. sm opi. Azo. & probatur. s. eo. l. qui de crimine. a sensu contrario. aut non possit cõpelli vt in vno ea deducat que in diuersis pponit. & dic q non qr lege non cauetur aut tu qris an sponte possit & dic q sic. vt Dy. dixit & pro hoc est hic casus cum gl. etiam si crimina puniantur lege diuersa. Per qd apparet q distinctio Bar. nõ est bona qd etiam probo rõne qr si diuersis potest vt ipse et alij fatentur. ergo & vno dz posse quia cumulationis materia regulariter est permissa. vt not. s. de eden. l. edita. nec aliqua de causis ipsam impedientibus locũ habet quia crimina sunt diuersa circa rem vel causam se non cõtingentia: & ideo optime procedit cumulatio: vt. ff. de tut. om. ind. l. si idem cum eodem. & s. de anna. excep. l. si. & no. Dy. in. c. nullus pluribus. circa medium apparatus extra de reg. iur. li. vi. & hec qñ crimina plura insurgunt ex diuersis factis. nam si ex vno facto non procedit questio cum ab eodem de ambobus pars non

9 pot accusari eodẽ tpe: vt. s. eo. l. qui de crimine. ¶ † Juxta predicta & extra gl. quero si statuto caueatur vt desistens ab accusatione soluat decem & quidam aliquẽ accusauerit de pluribus criminibus vno libello & desisterit an pro quolibet ex his criminibus debeat soluere decem. & Jac. but. inquit q nomen accusationis est equiuocum. nam qñq sumitur legaliter prout accusatio est ius accusandi. vt inst. de pob. l. iud. in princ. sicut actio est ius prosequendi. vt instit. de ac. in prin. & tunc quot essent delicta tot essent accusationes. ar. ff. de ver. ob. l. scire debemus. §. i. & l. si pluribus. ¶ Interdum sumitur vulgariter pro libello accusatorio. naz secundum vulgarem & communem vsum loquendi ita nũcupatur. & tunc si sumendo delicta in libello pposita non considerentur sed libellus qui est vnicus. pro hoc etiam facit qr & actio interdum sumitur pro libello bene concepto: vt. s. de eden. l. edita. & cognitio istorum sm subiectam materiam colligitur: vt. ff. loc. l. si vno vel per precedentia & sequentia declarantur: vt. ff. de leg. i. l. si seruus plurium. & vbi precedentia nec sequentia hoc declarant nec subiecta materia qr est indifferens ad vtrumq sensum vt in casu nostro. ¶ Dicit Ja. de bu. q verba ista sumuntur legaliter pro iure accusandi. & sic sm pluralitatem delictorum a quibus iste desistit plurificatur pena nisi desistens pbet q cõis vsus loquendi est seu erat tpe quo cõdebatur statutum quo ipse libellus accusatorius dicebatur siue nuncupabatur accusatio: qr tunc ad eõem vsum loquendi viderentur statuentes se retulisse vt. ff. de fund. instru. l. cum delanionis. §. asinam. & de ver. sign. l. anniculus. hoc scripsit & tenuit Bar. si. eo. l. libellorum. §. sed si aliud. sed contra predictam decisionem facit: qr in ambiguis interpretatione legum pene sunt molliende: vt. ff. de pe. l. interpretatione. sed nedũ secundũ vulgũ sed etiã scdm iuris intellectum accusatio sumitur pro ipso libello accusatorio. vt. s. de eden. l. edita. & ff. in eo. ti. l. i. ergo verba statuti in hoc dubio debent intelligi secũdum intellectũ quo minor pena veniat imponẽda sz ab hoc defende: quia proprie loquẽdo libellus non est actio nec accusatio vt in earuz descriptione patet interdum tamẽ lex libellũ nũcupat actionem vel accusationem: qr ius actionis vel accusationis quo quis experitur in eo continetur vt in contrarijs: & tũc impropria est locutio & secundum subiectã materiã tũc de ea habet cognitio: ideo in materia de edendo sumit actio pro libello bñ & solẽniter concepto qr cõstat libellũ debere offerri: vt cognoscat reus qua actione experitur aduersarius & deliberet an cedere vel contendere velit vt. s. de lite contest. aut. offeratur. & ff. de edẽ. l. i. in princ. sed in statutis & alijs dispositionibus non debemus in dubio recedere a proprio verbi significato vt. ff. de leg. iij. l. non aliter. & q et a q. l. prosperit. & maxime quando subiecta materia non est ei deformis sed conformis vt in casu nostro. ¶ Sed tunc ob. secundo: qr licet probetur communis vsus loquendi quo accusatio vocetur libellus accusatorius & econtra tamen probantem non releuat: quia hec stant simul accusationem sumi pro iure in libello pposito & pro ipso libello sed diuersis respectibus: vt patet ex proxime dictis. & sic non erit probatio predicta necessaria. ar. gl. l. non hoc. s. vnde cogna. & l. ad probationem. & l. neq natales. s. de proba. quod credo verum. & ideo credo quod oportet etiaz probari quod communis vsus loquendi sic interpretetur verba illius statuti vel consuetudo loci vt. l. si de interpretatione. ff. de legat.

10 ¶ † Quero cũ gl. an quis possit cõpelli ad accusandum. Et dicit glo. quod non precise sed causatiue. & sic intellige istum text.

a vt patet in glo. magna iuxta medium in ver. & quod subijcit coges &c. & hoc in accusatione proponenda sed in proposita prosequenda dicit alia gl. hic signata super verbo coges. quod cogit causatiue: quia alias incideret in penam turpilliani. et mouetur glo. per. l. i. s. vt nemo inuitus. Tu etiam alleg. ff. eod. l. diui fratres. & l. in eum. et. s. ti. i. l. si ea. Bar. in preallег. l. in eum. idẽ dicit preterq de homicidio et inducit primo tẽxtum. l. quemadmodum facit: quia crimen de quo dicitur cogendum non est homicidij secũdum verũ intellectum nec etiam precise cogitur vt hic not. Secundo inducit p casu. ff. de iniur. l. pretor. §. i. reiecta ibi lec. glo. q ad illum tex. videt quã asserit nõ bene dicere. ¶ Tertio probat ratione qr qui non accusat de occisione defuncti delinquit hinc est quod a successione occisi repellitur qui eius necem non vindi

b cauit b vt. s. de his qui. vt indig. l. i. et per alias plures. ll. illius tit. sed cũ iudex debeat curare ne quis delinquat vt. ff. de offic. presi. l. congruit. & de offi. prefe. vr. l. i. in fi. sequitur q iudex potest cõpellere quẽ ad accusandum de homicidio. ego sequor gl. & cõmunem opi. doc. per. ll. s. pro glo. alle. Itẽ qr nõ est in homicidio diuersa rõ ab alio crimine et sic idẽ ius in eo qd in alijs criminibus dz esse vt. s. de lib. pte. l. i. et de fac. san. ec. l. illud. Itẽ qr ad illud non dz posse aliũ compellere iudex qd ipse potest p se sed nõ vult ipse facere. ar. ff. quod quis. iur. l. i. sed iudex contra notorium vel diffamatum de homicidio potest absq accusatore inquirere vt. s. eodẽ. l. ea quidem. et de offi. recto. prouin. l. illustrissimos. ergo &c. ¶ Non obstant allegata in contrarium quia non lex pretor. cũ ibi nõ precise nec penam imponendo sed causatiue denegando audientiam in ciuili et hoc solum nisi fiat preiudiciũ in criminali. nõ ob. q heres punitur qr non punitur ob hoc solum qr non accusat: sed qr prius hereditatem adijt q vlcisceretur et sic heres aliqd cõmisit in faciendo propter qd punit et penã illaz lex imponit nõ iudex: et non precise et pure sz sub conditiõe si prius addeat q occisores accuset. et sic illa. l. potius facit pro gl. q cõtra. nec obstat. l. congruit. quia illa intelligitur puniendo legaliter et qñ aliqd cõmittit: nõ qñ aliqd negligit vel omittit cuius negligentia vel omissio ad penã per. l. alr nõ ascribit. ¶ † Quero

11 successiue cũ glo. an si accusator se inscripserat in oibus criminibus et crimen homicidij omittit psequi pter exceptionẽ rei iudicate teneat de nouo inscribere. respon. qd non vt in glo. et ẽ ratio: qr ex inscriptione est obligatus ad penam talionis vniuscuiusq criminis in libello contenti vel inserti. ¶ Quero tũc an ex eo qd omisit psequi crimẽ homicidij puniat pena turpelliani. et dic quod non: qr non desistit sponte vt in glo qd no. quia per hoc limitatur turpilliani materia. ¶ Quero quibus legibus isti accusati si contra eos probetur veniant puniendi. Et respondeo vt in glo. fi. et hec sufficiant.

FActum. Se precipitans absq conscientia criminis nõ nocet successoribus. b. d. De hac materia notauit gl. s. q test. fac. pos. l. ij. & dicam. j. de his qui mor. sibi consci. l. j.

Scruus

¶ An qs possit cõpelli. vide Spe. de obl. §. i. & de accu. ver. opponi.

b ¶ Qui eius necem nos vindicauit. ar. qd heredes decisi pñt cogi ad accusandũ de morte vt per bal. hic in. i. ver. i tert. ibi coges. vide eundẽ I. l. si ea. v. sedo oppo. s. ti. i. & l. i. in prin. ff. de his qb⁹ vt ind. & bar. in. l. in eum. ff. eo.

1 ¶ Seruus an possit accusari de quolibet crimine capitali.
2 Seruus in aliquo accusatus deterioris est conditionis quam li
b:r.
Seruus accusatus de adulterio non excipiet de lenocinio.

S I quis. In accusatione facta de seruo ne
cessaria est subscriptio sicut de li
bero.h.d. De forma huius subscriptiõis dubitauit
hic glo.sed oẽs modos vide vt scripsi.s.ti.i.l.iij.sup
1 gl.ij.ad qd remitto. ¶ † Quero an de quolibet crimine capitali
seru⁹ possit accusari. Et dixerunt quidam qd non per.l.hos ac
cusare.§.oĩbus.ff.eo.sed male:qr tũc serui essent melioris condi
tiõis q̃ liberi qd est contra.d.§.omnibus.in fi.& remanerent de
licta impunita contra.l.ita vulneratus.ff.ad.l.aquil. ¶ Nõ ob
stat.d.§.oĩb⁹.qr rñdeo vt ibi per glo.s.eo.l.ij.& vide qd ibi ĩpe
2 cuniaria dixi. ¶ † Quero an serui accusati in aliquo sint deterio
ris cõditionis q̃ liberi.dic qd sic:qr magis de facili torquentur vt
s.de ser.fu.l.quicũq.& in aut.de testi.§.si vero ignoti.collat.vij.
Itẽ grauiori custodia arcent.ff.de cust.reo.l.ij.& ad turp.l.domi
tius.Itẽ si pene infligende non sunt capaces pena grauiori de
3 bent affligi vt.d.l.hos accusare.§.oĩbus. ¶ † Item secũdũ ali
quos seruus de adulterio accusatus a dño nõ põt excipere de le
nocinio qd posset liber vt.j.de adul.l.quoniam alexandrum. Et
qd seruus nõ possit probat per no.per gl.ff.e.l.hos accusare.§.
si seruus.sed hoc est falsum qr si leno non potest accusare liberũ
non potest & seruũ vt ff.eo.l.seruos.ij.rñ.& sic glo illa falsa secun
dũ Iac.de are.& Bar. Sed tu salua eam quando seruus de leno
cinio non simpliciter exciperet vt dominum accusantem repelle
ret:sed etiam vt puniri faceret & sic peteret qd fieri potest a libe
ro vt.ff.de adul.l.ij.§.si extraneus.& no.doc.s.ti.ij.l.iij.nõ a ser
uo sicut nec per se accusare vt.s.ti.i.l.iniquum.
1 ¶ Singuli dictio quid operetur.
2 Delictum non probatur per publicum instrumentum.

S Inguli. Etiam in criminibus non iudi
cat exẽplis & simplici relationi
etiam si persona referẽtis sit publica nõ creditur sed de
1 rei vẽritate cognoscit.h.d. ¶ † No.qd dictio singuli^a
a actũ adiunctũ attribuit vnicuiq insolidũ.cõcor.ff.ad.l.fal.l.vel
b singulis. ¶ Item no quod officiali soli non creditur de quo dic^b
vt plene scripsi.s.eo.l.ea quidẽ.in materia denũciatiõis in.x q.
2 ¶ † Et qr hec.l.generalius loquitur de publica persona id hec
lex prestat ar.qd delictũ nõ pbetur per publicũ instrumẽtũ ad qd
facit etiã.l.diuus.ff.de cust.reo.melius.l.iij.§.idẽ diuus.ff.de te
sti.vbi videtur casus facit etiam de fi.instru.l.apud eloquẽtissimũ.
vbi dicitur qd in criminalibus iudex debet audire testes. ¶ In
contrarium videtur tex.s.quorũ appel.non re.l.ij.& glo.in.l.con
tra negantẽ.s.ad.l.aquil.& in.l.in senatus.in prin.in glo.i.in fi.
ff.ad turpil.pro quibus succedit ratio:qr parem vim obtinent te
stes & instrumẽta.s.de fi.instru.l.in exercendis. Hanc questionẽ
disputauit Iac.de are.& ei⁹ disputationẽ ponit Cy.s.de prob.l.
fi. Et eius cõclusio est ista,qr delicta que contrahendo committũ
tur per instrumẽtum cõtractus pbentur.& hoc exẽplificat in his q
fecerunt cõiurationẽ aduersus principẽ nã cõiuratiõe probata
per instrumẽtũ probatur delictũ vt.j.ad.l.iul.maie.l.quisquis.
¶ Potes & aliud exẽplum sumere ex.l.i.&.ij.j.de sepul.vio.deli
cta vero que cõtrahendo non cõmittuntur illa principaliter.i.quo
ipsum factum per instrumentum non probantur.et sic homici
diũ nõ probaretur per instrumentum vt in iuribus primo alle
ga.sed bene possunt coadiuuari.nã circũstãtie alie per instrumẽ
tum probantur vt in exẽplo de adulterio.nã ipsuz factũ venereũ
non probatur per instrumentum sed mulierẽ nuptaz potest per
instrumentum probari quo per instrumentum probato & facto
venereo per testes apparet adulterium fore probatũ. Simile in
damno dato.naz damni datio per testes probatur & estimatio rei
& qd actor sit dñs probari põt per instrumẽtum.& intelligantur
glo.s.alle. ¶ Et de hac.q.habes per canonistas extra de ma.&
obe.c.cũ in ecclesiis.& per Io.an.extra de iureiur.c.si.li.vi.
1 ¶ Litigare per procuratores in publicis criminibus nõ pos
sunt etiam potentiores.& nu.2.
2 Tunc dictio notat extremitatem.

1 T Unc conuenit. † Etiã potẽtiores
dignitate vel ad
ministratione non possunt in criminibus publicis p
procuratores litigare in ciuilib⁹ secus.h.d. Uel sic.
nemo in crimine publico põt per procuratorez litigare.h.d. Et
2 de ista materia scripsi plene.s.eo.l.reos. ¶ † Pro expeditione
gl.sic op.dictio tũc extremitatem notat vt.l.iiij.ff.de cõdi.et de.&
& dictio cum temporalitatẽ & sic casualitatẽ adeo qd nõ olcasus
tpe requirit existentiã actus cui adiungitur vt ibi.& sic per hanc.l.
videtur innui qr sit dare casum in quo in crimine publici iudicij
procurator possit interuenire sed hoc est falsum vt.ff.de pub.iu
di.l.pe.§.ad crimẽ.ergo &c.& sol.vt glo.i.que exponit tunc cõue
nit.i.semper conuenit etiã scdm hoc dictio cum nõ sumitur tpali
ter sed causaliter pro qr. ¶ Et illud verbũ iudicijs in prin.posi
tũ restrictiue legit in publicis tñ.& sic per subauditũ in publi
cis iudicijs.tũc.i.semp cõuenit potẽtiores viros adesse cũ p qr
eorũ presentiã &c.sed credo plenius posse legi & sine subauditu
& nõ ob.contrariũ qr prima pars generaliter loquitur de iudicijs
non aũt restrictiue de iudicijs publicorũ criminum qd respicit
contrarium & litera non mutatur.& dictio tunc extremitatẽ & ca
sualitatẽ notat.similiter dictio cũ exponitur pro qñ & illa verba in
criminibus publicis fiant declaratiue vt sic totius.l.sit sensus
& tunc potentiores conuenit adesse iudicijs qñ causa eorum pre
sentiã deposcit vt in criminibus publicis per inscriptionem.i.
libellũ accusatoriũ in iudicium deductis.sic enim sumitur ĩscri
3 ptio.j.l.pro.i. ¶ † Op.tũc.ij.qd per procuratorẽ possit cã agi
tari vt.j.de iniur.l.fi. So.vt sequitur in gl.qd ibi fallit non tñ intel
ligas qd ibi sit crimẽ publici iudicij sed priuatũ:tũ qr nec in pna
tis pcurator interuenit qñ possibile esset infligi penã corporis
afflictiuã.ideo isto respectu ad illũ casum accedit glo.& vide qd
scripsi.s.e.l.ij. ¶ Opp.iij.qd in ciuilibus necessitentur causaz p
procuratorẽ agitare vt.s.de procu.l.fi.& aut.ibi posita. Sol.qd
illud verbum in illustribus.& supple vt hic in glos.fi.
1 ¶ Inscriptio quid sit.
2 Accusator an teneatur libellum dictatum iudici porrigere.
3 Nomen imperatoris an debeat in libello accusatorio inscribi.
4 Annus domini an debeat in accusatorio libello apponi.
5 Dies criminis commissi an debeat in libello apponi.
6 Percussionis locus & tempus attendi debet & non insultus.
7 Reus an debeat absolui quando dies non debet apponi ponitur
sed non probatur.
8 Tempus quod in libello ponitur an necessario probetur.et nu
meris seq.
11 Annus est duplex scilicet legalis & vulgaris.& nu.12.
13 Locus nomen ciuitatis vel diocesis an debeant in libello ap
poni.& nu.seq.
19 Libellus in qua persona concipi debeat.
20 Persona qualiter debeat in libello designari.
21 Libellus an debeat declarare in qua corporis parte sit crimẽ il
latum.
22 Conclusio non requiritur in libello accusatorio.
23 Accusator quotuplicem debeat facere subscriptionem.
24 Accusator promittere debet in libello se perseueraturum vsq
ad finem.

I N causis Hic transit ad formã libelli ac
cusatorij.& diuiditur in tres ptes.
nam primo statuit.secũdo effectũ ponit.tertia pũit.
secũda ibi:alterutram.tertia ibi:qd statutuz. ¶ Ca
sus. Certa forma in accusatione debet interuenire qua preter
missa nõ procedit accusatio & qui talẽ accusationẽ in secretariũ
introduxerit punitur.h.d. Hec.l.& eius glo.sunt per questiones de
1 clarãde. ¶ † Quero igitur primo qd sit hec inscriptio de qua hic
loquitur.& rñde vt in glo.i.s.qd idem est qd libellus accusatori⁹ in
scriptis redactus.vt ff.eo.l.libellorum.in prin.& cõponitur ex in
& scriptio quasi intus & intra certa scriptio. ¶ Ex hoc patet qr
inscriptio differt a subscriptione de qua in.l.si qs seruos.s.eod.
Est enim subscriptio.i.subtus seu post scriptio.& ita inquit Agui
tio.& probatur.s.de test.l.hac cõsultissima.§.i.versi.finaliter.& de
iure deli.l.fi.§.finautẽ dubius.ver.subscriptionẽ.& hoc propter
loquendo abutuntur tñ leges quãq hoc vocabulo & inscriptionẽ
2 pro subscriptione ponunt.vt.s.titu.i.l.i. ¶ † Quero an sit de ne
c cessitate vt accusator libellum ^c dictatũ porrigat iudici.et meo iu
dicio licet glo.s.eo.l.si qs iniuriã.videatur dubitasse:tamen secũ
da opinio ibi posita est vera vt in accusatoris sit potestate vel di
ctatum porrigere vel querelam verbalem apud acta iudicis de
ponere quã tabellio vel iudex debet sm formiã huius.l.scribere
& dictare.facit.l.i.§.edere.ff.de edẽ. ¶ Quero tertio qui sunt isti
qui puniuntur.& respond.t glo.signata super verbo secretarium
in prin.qd sunt accusationem recipientes vel litem inuitantes et
hi qui sunt dubitatur. Et aliqui dicant qr sunt quidam quos in
vsu nõ habemus sed forte sunt iudices de causa cognoscentes q
debuerũt libellum ineptum reijcere cũ ex eo nulla possit sequi cõ
demnatio vel absolutio.vt.ff.eo.l.libellorũ.§.qd si libelli.& hic
3 in ver.vt alterutram. ¶ † Quero quarto de forma libelli accu
satorij.et glo.v.successiue eius formam ponit. Et circa eam prio
reuoco in dubium an nomẽ imperatoris debeat inscribi in hoc
libello.et glos.hic qd sic quidã qr non est necesse vt no.in.l.libel
lorum.ff.eod.qr illud in instrumẽtis tantũ vt in aut.vt prep.no
men impera.& horũ opinionẽ sequitur Bar.qr tex.hic nec in.l.
libellorum.de annis imperij nõ facit mentionez. ¶ Ego credo
qd de mente generali.l.libellorũ.debeat apponi.& qr tempore il
lius.l.non regnabat imperator sed cõsules.& qua ratione consu
lem apponi voluit eadem ratione cogitauit vt nomẽ cuiusq qui
pro tempore preesset in vrbe deberet apponi hoc tñ non est in
4 vsu. ¶ † Quinto quero de annis dñi.& ista glos.qd sic alij qd nõ

a ¶ Dictio singuli.
& adde bal.& Io.de
pot i.l.q sic hũ.§
stipu.de ver.ob.qr
singul⁹.a.vm.no
mẽ est distributiuũ
habẽs viz spãlis
dinumerationis
impropriẽ tamẽ.
b ¶ De quo dic vt
vide vltra ibi no.
bar.in.l.quoties.
& ibi in apostil.j.
de põde.& auri il
la.ti.x.bal.i.l.pro
perãdũ.§.& siqdẽ
in.xiij.& ibi posui
ĩ apost.in eo.v.s.
de iud.no. Ia.re
buffi.in.l.curiosi.
nu.ij.& ibi notaui
in apost.i v.debe
re cred.q̃ de curio.
& statio.li.xij.& ale
xã.in.l.i.§.si.ff.de
verbo.obli.
c ¶ Libellũ.an accu
satio desideret li
bellũ.vide in.d.l.
libellorum.ff.de accu
sa.& qd p Spe.de
accu.in.§.i.in pri.
& clari⁹ in ver.sed
nũquid in crimi
nalib⁹. Itẽ qualiter
debeat offerre iu
dici & qdo tenetur
de lite pseqũdas
an prius q̃ libellũ
offerat in Spe.de
acc.§.i.ver.vt au
tem.& ver.seq.

vt no.in.l.libellorum.quod sequitur Bart.quia.l.non cauetur.
Ego credo quod alterum sit necesse.vel vt accusator in accusatio
ne scribat vel vt tabellio iudicia cui porrigitur in sine ipsi⁹ scri
bat:quia cum de die porrectionis debeat apparere saltem pro
pter prescriptionem non poterit aliter apparere nisi de millesi
mo ⁊ mense constaret de quo olim ante christi euentum consta
bat per appositionem nominis consulis ⁊ anni consulatus qđ
quia hodie non apponitur cum cessauerint isti cõsules:ideo no
men domini nostri iesu christi apponatur non credo tamen qđ
5 sit de solennitate formali ipsius libelli. ¶ †Quero an dies com
a missi criminis[a] debeat in libello apponi.⁊ glo.hic quod non ꝑ
qua casus est in.d.l.libellorum.sed hoc intellige verum sm Jac.
bu.⁊ Bar.⁊ cõmuniter omnes doc.qñ delictũ est ol die et omni
tempore vniformiter punibile.sin autem difformiter quia die fe
sto magis ꝙ̃ non festo ⁊ de nocte magis ꝙ̃ de die vt dictant sta
tuta in multis partibus Italie:tunc diem ⁊ horam ⁊ eius quali
tatem apponere debent vt alias dicitur.ff.de incend.rui.nau.l.i.
§.ex incendio. Dicit tamen Bar.quod vbi dies non debet ap
poni potest reus petere se certificari de die criminis commissi.vt
possit suas defensiones facere volens forte probare illa die se ab
sentem a loco illo fuisse per tantam distantiam quod ad locũ il
lum non potuisset peruenisse ⁊ tenebitur accusator eum tunc cer
tificare non vt illa die probet crimen commissum fuisse: quia nõ
tenetur vt.d.l.libellorum.sed ne reo auferatur eius defensio vt.j.
de iure fis.l.facultas.⁊ pro hoc etiam bene facit quia de innocen
tia rei iudex dꝫ sollicite inuestigare vt.ff.de questio.l.i.§.i.⁊ quia
vbicunq; iudicem mouerit equitas ibi interrogationẽ fieri opꝫ.
ff.de interrog.act.l.vbicunq;.⁊ ex illa lege que nitit̃ equitate nõ
credo iudicem bene ⁊ iuridice facere si prius accusatorem ad cer
tiorandum eum compellere ꝙ̃ reus iudicem certiorasset de die
⁊ tempore sue absentie vel de alio simili propter quod intentio
nem accusatoris vellet excludere.⁊ hoc ne quid malignetur circa
testes quod voluit euitare.l.libellorum.que accusatorem noluit
arctare ad ponendum diem vel horam.argu.ff.de eden.l.i.§.edi
tiones. Et pro hoc etiam facit quia petens sibi aliquid impleri
ex eius parte debet prius impleuisse.l.iul.§.offerri.ff.de ac.emp.
6 cum simili. ¶ †Quero sexto ⁊ iuxta predicta supposito qđ deli
ctum de nocte commissum grauius puniatur quam si fuisset cõ
missum de die ⁊ euenerit quod quis de die alium fugauerit ⁊ euꝫ
insequutus de nocte percusserit quis locus vel tempus appone
tur.⁊ dicit Cy.ĩ.eo.l.qui de crimine.quod insultus propter queꝫ
ille fugit non debet attendi vt ibi no.glo.sed solum tempus ⁊ lo
cus percussionis debet apponi.quod etiam dicit Barta de iure
procedere. ¶ Sed quia statuta terrarum super his vt plurimuꝫ
disponunt dicit statut orum verba esse attendẽda ⁊ bene. Quod
latius declara ꝙ̃ ipse.nam interdum lex punit insultum tantuꝫ
licet grauius propter factum sequutum puta si statutum dicat
pro insultu et percussione secuta quis puniatur in centum:⁊ tunc
tempus insultus non percussionis apponatur. Interdũ lex ecõ
tra punit principaliter factum sequutum grauius propter insul
tum precedentem puta si statutũ dicat si quis aliquẽ percusserit
vel vulnerauerit aliquẽ insultu precedente puniatur in tantum ⁊
tunc tempus vulneris nõ insultus debet apponi. Interdum lex
per se principaliter punit vtrunq; ⁊ tunc si vtriusq; penã petere
tur imponi vtriusq; tẽpus ⁊ locus deberet designari. Interdum
dubitatur an lex voluerit ꝙ de vtroq; per se principaliter puniã
tur:⁊ tunc insultus tendens ad finem vulneris sequuti successiue
nõ dꝫ attendi:vt.l.illud.in fi.ff.ad.l.aquil.⁊ no.ĩ.eo.l.qui i crimi
ne.ideo solũ tẽp⁹ ⁊ locus vulneris dꝫ apponi vt inquit Cy.quod
procedit vbi vtrunq; fuerit in eodẽ territorio.alias vide qđ dicã
7 j.in materia de loco. ¶ †Quero qñ dies apponi non debuit si
dies fuit appositus et non probatus an reus debeat absolui lꝫ
factum sit probatũ.⁊ vĩ ꝙ sic qꝛ variatio diei facit cẽseri reꝫ di
uersam vt in.c.ab abbate sane.de re iud.li.vi.cum acced.ff.de insti.
l.habebat.⁊ de adul.l.denunciasse.§.i. ¶ In contrarium facit
qꝛ superuacuo dies positus fuit in. l.libellorum.ff.eod.et sic nõ
hꝫ alterare negotium:vt.ĩ.de testa.l.testamentum.⁊.ff.de nego.
ge.l.si pupilli. Primã partem tenuit Ricar.malũ.sed moderni
vt nodos aliquarum legũ soluãt lati⁹ materiã attingẽdo distin
8 guũt. ¶ †Cum queritur an tẽpus in libello appositum circa nego
tium vel factum in eo insertum vel narratum sit necessario pro
bandum Aut querimus in his in quibus ex tẽpore ius metimur et
tunc est necesse probare sm illud tẽpus id de quo queritur factum
fuisse:vt.ff.de neg.gest.l.cum actum.⁊ de incen.rui.nau.l.i.in fin.
Aut queritur in his in quibus ius non metimur ex tẽpore:⁊ tunc si
tẽpus in libello adiectum inseri fuit necesse vt mẽsis in eã crimina
li:⁊ tunc crimen sm illud tẽpus dꝫ probari:qꝛ lꝫ nõ sit eã agendi
est tamen de forma proposite accusationis vel actiõis vt.l.libel
lorum.ff.eo.⁊ hic in gl.⁊ est ratio qꝛ sicut lex nõ permittit accusa
torem vagari in accusationis propositione sic nec in proposite
probatione:vt.ff.de dolo.l.non dꝫ. Si vero necesse non fuit vt il
lud tempus apponeretur vt in questione nostra:⁊ tunc in nego

a ¶ An dies ꝯmissi criminis. accusans dꝫ ponere diẽ cõmissi criminis i libello ad petitionẽ accusati vt possit se dẽfendere ꝓbãdo ꝙ ea die fuit alibi bar. i.l.is q̃ re⁹ in.viĩ. col.v.sꝫ qro cũ in accusatiõe.ff.d publi.iud.⁊ ẽ casus no.i.l.iĩ §.si qs.d eo qđ cer.lo.⁊ Lu do.põ.i sin.v.bar to.in.l.is q re⁹ pc. ⁊ Bart.in.d. §.si qs i fi.⁊.l.pãt ho nius.§.i.ver si.no. ex hac.l.hic.ff.de acq.her.qđ verũ est an ꝯfessionem vel negationẽ accusati nõ post sm alex.de imo.l ad di.ad bar.l.d.§.si qs.quo casu suffi cit dicere nõ recordor sm aug. in.l. libellorũ.d accu. vbi dẽ sic practi cari. Itẽ si ponit̃ ⁊ nõ ꝓbat̃ dies dꝫ accusator succum bere.bart.l.d.l.is q ⁊ in.d.l. pãt ho ni⁹.§.i.d v.not. ex hac.l.⁊ ibi Pau. de ca.i.ĩ.col.⁊ l.l. denunciasse.§.qđ tñ.paulo post prin cip.ff.de adul.⁊ in d.l.is q re⁹ i.viĩ. col.v.sꝫ qro.bal.i l.i.l.viĩ.col. ma gna.v.sup.vĩ.pũ cto.ĩ.q accu.non pos. Itẽ adđ ꝙ si ponat̃ vna dies ⁊ ꝓbet̃ alia re⁹ dꝫ absolui. bal.i.l.iĩ. ĩ.d ꝓba.⁊ alex.i l. is q.pal. ita tenet Raph.cu.l.d.l.is q re⁹.sꝫ ibi smõ.in pc.bar.tꝫ ꝯtrã.⁊ Fulg.l.d. §.ii qs ita.sꝫ v d.d. Jas. mav.ibidẽ ꝙ tenet eũ bar.itẽ adđ an omissa possit sup pleri i ꝓbationi bus ꝑ bar.l.l.si ꝑ feo.de pe.⁊ Alex. post Bar.l.l.i. §. idẽ scribit.ff.dep. qđ non.

tio reiterabili est necesse illud sm illud tẽpus ꝓbari.vt.l. denun
ciasse.§.qui tñ.ff.de adul.⁊ est ratio:qꝛ si de alio tempore probe
tur apparet aliud esse probatum ⁊ aliud diuersum fuisse ꝓpo
sitũ nec pluralitas presumit̃ sed ꝓbat̃:qꝛ de vno fateret̃ actor i li
bello ⁊ sic per cõfessionem illud probat:vt.l.cũ preciũ.ĩ.de libe.
cau.⁊.l.iĩ.ĩ.de inst.⁊.subst.sub cõd.fac.⁊ de alio ꝑ testes probat
etiam id on se succumbere deberet. Et idem dico si factũ ꝓbat̃
sed de tempore nihil.nam probationes remanent dubie que in
criminibus maxime debent esse clarissime:vt.ĩ.de probat.l.fin.
dubietas earum apparet ex eo:qꝛ forte testes senserunt de alio
tempore quam sit positum in accusatione:⁊ sic probatio esset cõ
tingens non necessaria ideo non bona:vt.ĩ.vnde cognat.l.non
9 ob hoc.⁊ de proba.l.neq; natales. ¶ †In negotio vero nõ rei
terabili vt mortis dic aut tẽpus adijcitur facto ex quo immediate
concluditur agentis intẽtio aut facto remoto.primo casu aut te
stes probant de tempore diuerso ab eo quod est positum in libel
lo ⁊ non probant contenta in libello imo eis contradicunt quia
hec sunt incompassibilia quem fuisse occisum vna die ⁊ iterato
fuisse occisum alia cum non plusies quis moriatur:vt.l.i.ĩ.de sa
crosan.ec.⁊ ideo nec sequi potest ex his condemnatio de propo
sitis ⁊ petitis quod probo:qꝛ sm probata debet sequi condem
natio vt.l.illicitas.§.veritas.ff.de off.presi.⁊ condemnatio dꝫ
esse conformis libello vt.ff.commun diui.l.vt fundus.⁊ de fidei
com.li.l.fi.sed qꝛ non potest esse conformis libello qꝛ de narratis
sm illud tempus non est facta probatio:sequitur ꝙ non probe
uit actor qđ intendit:ideo succumbere debebit. Aut testes in ca
su predicto de tempore nihil deponũt:⁊ tunc licet iste passus sit
dubitabilior priore tñ sm Bar.dic ꝙ dubia remanet probatio
si in attestationibus de tempore non est facta mentio vt in prece
denti dixi.⁊ ad hoc accedat.l.habebat.in prin.ff.de inst. Secun
do casu quãdo tempus adijcitur termino remoto ex quo imme
diate non concluditur in libello qđ exemplifica in hereditate pe
tita puta asserit titius gaium defunctum iam est annus vel cer
to tempore ⁊ se eius proximiorem esse ⁊ heredem ab intestato.
⁊ sic petit declarari ⁊ sempronium rerum hereditariarum possesso
rem sibi condẽnari ad restitutionem earum ⁊c. modo licet isto
casu non probetur mors sm tempus in libello descriptũ sed sim
pliciter in alio tempore nihilominus actor debet obtinere pro
ximitate ⁊ aliis necessariis legitime probatis. Et est isto casu nõ
qꝛ nulla ex probatis insurgit cõtrarietas vel dubitatio circa ca
per que concluditur ꝙ sit heres ⁊ habeat ius sic petendi.⁊ quan
do constat de causa proxima non curatur de remota:vt.ĩ.quod
me.cau.l.iĩ.⁊ conclusio non narratio est inspicienda:vt.ff.de lib.
leg.l.Aurelius.§.mensa.⁊ pro hoc membro accedat. ff.de nox.l.
10 in delictis.§.si detracta. ¶ †Quero quidam commisit aliquod
delictũ ante festum natiuitatis ⁊ post festũ per plures dies accu
satur:⁊ in libello asserit accusator hec verba:⁊ fuerunt predicta
commissa de anno presenti ⁊ de mẽse decembris.modo pars ad
uersa videns testes probasse crimen commissum fuisse de mense
decembris:sed ante festum natiuitatis petit se absolui dicens ꝙ
testes probant de alio crimine ⁊ non de narrato in libello:qꝛ de
percussione facta in anno anteriori ⁊ elapso non autem in anno
presenti qui incipit a festo natiuitatis domini sm morem regio
nis seu ciuitatis ⁊ ita dinumeratur annus qñ in instrumentis
apponitur vt hic in gl.vel qui sm vulgum ⁊ computum incipit
de mense ianuarii:⁊ tunc libellus videretur de se ineptus ⁊ con
tinere impossibile an iudex debet condẽnare vel absoluere ⁊ qua
11 liter. ¶ †Et dicit Ja.bu.ꝙ annus est duplex:qꝛ alter est regalis
i.qui.ccclxv.dies habet:vt.ff.ad.l.aqui.l.ita vulneratus.⁊ de sta
tu lib.l.cum heres.§.stichus.⁊ sm istum annuꝫ verba libelli de
bent intelligi.ar.ff.de iudi.l.si quis intentione ambigua ⁊ com
putabitur iste annus a die porrecti libelli inclusiue et numerabi
12 tur retro:vt.d.l.ita vulneratus. ¶ †Alius est annus commu
nis ⁊ vulgaris qui licet in se totidem dies contineat: tamen non
connumeratur retro.sed incipit in certo termino sm varietatem
factorum ⁊ mores regionum ⁊ iste non debet attendi.argum.l.si
quis intentione. Alij vt Bar.dicunt ꝙ maleficium illud nõ erat
comprehensum in libello.⁊ hoc ex eo quia anni dñi debẽt in li
bello apponi:vt dicit gl.propter qđ accusator annũ apposuit.
igitur nõ ad alium annum ꝙ̃ domini nostri se retulit.⁊ hoc ma
xime quando annos domini scripsit in principio libelli:qꝛ tunc
se ad illum videtur referre quem in principio ascripserat. Ad.l.
si quis intentione.respondent eius sequaces qꝛ hec intentio nõ
est ambigua. ¶ Ego credo o bi.Ja.bu.indubitanter procedere
in facto non reiterabili vt mortis qꝛ tunc apparet de errore con
cipientis libellum qui non vitiat:vt.l.iĩ.ĩ.de erro.aduo.et sit ne
cessario non apparebit eundem errorẽ si ad annum in prin.posi
tum referatur vel nõ si nõ referat.verum dicit Ja.but. ¶ In fa
cto vero iterabili vt percutionis vel alicuius verbalis iniurie
procedat opi.Bar.⁊ hoc quando dixit de mense decembris q ꝑ
parte est de anno preterito ⁊ pro parte de anno presenti in qua
verba cõcipientis libellum possunt verificari.sꝫ vbi ꝑ nulla sui
partis

parte mensis ille fuisset de anno presenti vel mensis nouembris: et sic de mense ianuarij accusatus quis fuisset de maleficio commisso de mense nouembris ⁊ presentis anni credo ꝙ Ja. bu. etiam dicat verum in actu retractabili: quia de mense nouembris futuro non intellexit actor nec intelligi potest cum accusaretur de commisso non de committendo ⁊ in presenti anno secundum dinumerationem annorum domini nostri fiendam a natiuitate eius ille mensis non comprehendatur est necesse vt vel error demonstretur vel illa verba in presenti anno exponatur idest principaliter ⁊ proxime elapso quo ad mentem proferentis ⁊ necessariam cum aliter intelligi non possit vt sic res potius valeat vt als in. l. insulam. ff. de prescrip. ver. ⁊. l. quocies. ff. de reb. du. vel de alio anno. f. legaliter intellecto intelligatur secundum qd supra inquit Jacob. bu. ⁊ tunc bene facit. d. l. si quis intentione ambigua. ⁊ sibi imputet reus qui ab initio in libello hoc non apposuit: vt alias in fin.
13 §. de anna. except. ¶ † Nunc videamus de loco[a] circa cuius materiam quero an ciuitatis nomen vel diocesis debeat apponi. et dic ꝙ sic: vt dicta. l. libellorum. ibi dum dicit in ciuitate illa ⁊c. ⁊ potest esse ratio vt appareat ex serie libelli an iudex coram quo porrigatur accusatio habeat de illo cognitionem necne cum plures sint iudices separatim iurisditionem habentes secundum diui-
14 sionem ciuitatis ⁊ eius territorij. ¶ † Item ne accusator vagetur super crimine similiter locus ciuitatis: vt in tali quarterio vel comitatus seu diocesis: vt in tali villa similiter locus singularis et particularis vt in tali capella et in tali domo vel tali predio: vt eadem lege libellorum. ⁊ debet ille locus particularis per confines saltem duos demonstrari: vt. l. forma. ff. de cens. tutius tamen est plures apponere ⁊ duos sufficiat probari ⁊ hoc nisi locus sit ita certus ꝙ alia non indigeat: ⁊ de numeratione vt in palatio potestatis ⁊ sic de ceteris. argumen. l. ij. ff. de do. prelega. ⁊. l. continuus. §. cum ita. ff. de verbo. obli. ⁊ eius quod infra dicam de nomine accusatoris vel accusati: ⁊ hoc vbi delictum sit vniformiter in quacunque parte loci punibile: alias si difformiter puniretur locus loci deberet apponi. argu. l. de pupillo. §. qui nun-
15 ciat. ff. de no. oper. nuncia. ¶ † Adhuc queritur[b] si quis percus-
b sit aliquem in platea ⁊ ex percussione moritur extra plateam quis locus si de occiso accusatur debet apponi. ⁊ dicunt doc. percussionis ⁊ vulneris: quia ibi videtur mortuus: vt. ff. ad. l. aquil. l. huic scripture. §. fi. ⁊. l. aut lex. in eod. tit. fact. l. i. §. ex incendio. ff. de in-
16 cen. rui. nau. ¶ † Quero aliquis insultauit alium in vno loco et eum fugando percussit in alio quis locus debet apponi. respondeo vt dixi in. vi. questione. Et que ibi dixi procedunt sine scrupulo. vbi vtriusque loci vna ⁊ eadem sit iurisdictio. sed si insultus in vnius presidis territorio ⁊ percussio in alterius territorio dicit Cynus in. l. qui de crimine. quod quia insultus confunditur iusticia est eius in cuius territorio percutitur ille vel vulneratur. ¶ Ego credo aliter dicendum vt potes colligere ex his que supra dixi: videlicet ꝙ si in territorio iudicis in quo factus est insultus sit lex per quam appareat ꝙ insultus non debeat confundi sed puniat vtrunque per se vt de insultu in centum de percussione inducentis ꝙ iudex quilibet de delicto in suo territorio perpetrato habet cognitionem ⁊ sic iudex in cuius territorio insultus est commissus pro insultu illum condemnabit in centum et aliter iudex de vulnere secundum eius legem communem vel specialem ciuitatis. Ubi autem non esset lex per quam insultus tantum ⁊ principaliter puniretur vt ibi exemplificaui: puta si lex diceat pro insultu percussione secuta quis soluat certum quid: tunc videretur quod vterque cognosceret de delicto in suo territorio perpetrato: quia in cuiuslibet territorio deliquit. ¶ Jn contrarium quia is de eodem delicto videbitur puniri. s. ab vno de percussione ⁊ vulnere tantum ⁊ principaliter ab alio consecutiue ⁊ implicite in pena pro insultu imponenda contra no. §. eo. l. qui de crimine. ¶ Ego credo salua meliori deliberatione ꝙ iudex loci insultationis non habet isto casu cognitionem de insultu sic qualificato. s. cum percussione: quia cum lex ciuitatis non se extendat vltra eius territorium: vt. l. ex ea. ff. de postu. sequitur ꝙ lex illa que insultum aggrauat percussione secuta de tali percussione debet intelligi que in eius territorio sit facta: ⁊ ideo solum penam simplicis insultus imponere posset nisi simplex insultus non confundatur similiter iudex percussionis ⁊ vulneris solum penam simplicis ⁊ percussionis ⁊ vulneris posset imponere ⁊ sic primam partem teneo cum modificatione predicta. ¶ Si autem nulla speciali lege super his disponatur ⁊ sic sumus in iure communi tunc dictum Cyn. videtur locum habere si iudex vulneris solus iustitiam exhibeat tanquam insultus sit confusus. Jn contrarium facit: quia offensa videtur vtriusque iudicis maiestas ⁊ respublica vtriusque ciuitatis ⁊ ex diuersis factis: et sic quilibet de offensa sue reipublice facta debet posse vindicare: vt lege ita vulneratus. ff. ad. l. aquil. nec insultus debet confundi: quia in alia iurisditione factus quam vulnus vt dicitur de actione furti que non nascitur eidem ex noua contractatione sed alteri sic dominio mutato vt. ff. de furtis. l. si dominum. ⁊ alibi arguitur de dominio ad iurisditionem: vt. l. qui furere. ff. de stat homi. Credidi iam posse dici ꝙ opinio Cy. procedit vbi iurisditiones ambe licet diuerse compendentiam habent ab eodem principe. Secus si a diuersis ⁊ distinctis vt est papa ⁊ imperator. Pro primo membro facit. ff. de admini. tuto. l. tutum. §. tutores. ⁊ de solu. l. quero. pro secundo. c. pastoralis. extra de senten. ⁊ re iudi. Nunc credo verius esse vt indistincte solus iudex percussionis ⁊ vulneris isto casu habeat iustitiam exhibere ⁊ iudex insultus de eo non possit punire: quia cum ad finem vulneris secuti tendat per se non debet delictum censeri: vt not. in. d. l. qui de crimine. ⁊ arg. l. illud. ff. ad. l. aquil. ⁊. ff. de noua. l. si ita. §. fin. ⁊. l. sequen. ⁊ sic parti non competeret pro eo accusatio nec etiam iudici inquisitio. argu. l. non solum. in. §. quamquam. ff. de iniur. ⁊ eius quod scripsi. §. eo. l. ea quidem. in materia inquisitionis in. vi. questio. ¶ Et ex hoc patet quod. d. l. si dominum. non ob. quia per nouam contrectationem actio furti priori domino iam quesita non tollitur: hic per vulnus ⁊ percussionem secutam insultus per se non consideretur nec ex eo accusatio producitur: ⁊ quia hec per doct. non
17 sunt declarata: ideo firmius no. ¶ † Quero quid in balistante[c]
c ⁊ sine allegationibus distingue latius: aut lex que percutientem punit de sagittante nihil dicit: tunc cum percutere sit cutem tangere vel perfodere dicit Bar. ꝙ solum locus vbi erat percussus non sagittarius est ponendus: sed Pet. dicit econtra. arg. l. aut lex. ff. ad. l. aquil. ¶ Ego credo tutius esse vt vterque locus. s. in quo erat sagittarius ⁊ in quo percussus apponatur: cum percussio sit facta per loci distantiam ⁊ reo debet edi libellus clarus ⁊ sic in narratione certus quod possit deliberare an velit cedere vel contendere: vt. ff. de edend. l. i. in princip. sed hoc non potest nisi et declaretur locus in quo erat sagittarius cum forte vellet probare oppositum: ⁊ quia forte locus ille erat sagittariis deputatus. aut lex punit sagittantem expresse de eo faciens mentionem: ⁊ tunc aut ex sola sagittatione etiam si non percusserit ⁊ tunc clarum quod si de sola sagittatione accusetur solus debet apponi locus in quo erat sagittarius. ¶ Si autem cum punit demum percussione secuta: ⁊ tunc verba legis sunt ponderanda: nam interdum dicunt si quis sagittauerit ⁊ aliquem percusserit: ⁊ tunc vterque locus apponitur quasi lex pariter vtrunque actum notauerit propter copulam inter illa duo verba positam: vt als in. l. quamuis. §. de impube. ⁊ aliis substitu. interdum dicit si quis sagittando aliquem percusserit. ⁊ dicit Barto. solum apponendum locum percussionis: quia sola percussio notatur. Ego etiam isto casu credo vtrunque debere apponi per ea que supra dixi. Uerum fateor ꝙ vbi ex sagittatione sola quis non punitur actus percussionis est ille qui est punitus ⁊ principaliter consideratus: ⁊ ideo iudex in cuius territorio facta fuit percussio iustitiam haberet exhibere. ¶ Quero in casibus in quibus man-
d dans venit puniendus[d] quis locus sit apponendus ⁊ dic vt di-
18 xi. §. eo. l. non ideo minus. ¶ † Quero quid in casibus in quibus omissum vel neglectum est delictum. dic aut omissum vel neglectum concernit certum locum vt custodia in castro vel turri: et tunc ille locus debet apponi: quia eadem ratio locum habet que in prioribus. pro hoc facit. ff. de re mili. l. desertorum. §. qui stationis. Aut certum locum non concernit: ⁊ tunc certus locus
19 demonstrari non debet. ¶ † Modo videamus de personis: ⁊ primo an refert an accusator concipiat libellum in persona prima vel tertia. Dic quod non duntamen de seipso loquatur: vt not. glossa super verbo lucius. ff. eod. l. libellorum. ⁊ hic
20 ¶ † Quero tunc qualiter persona debeat designari. ⁊ dic per agnomen ⁊ cognomen vel etiam per loci habitationem vt est in vsu: vt. §. de testamen. l. si in nomine. nisi nomen foret sic singulare quod per eius solam expressionem persona redderetur omnino certa: vt in simili nota. in. l. hac consultissima. §. qui testamenta facere possunt. ⁊ debet persona accusatoris ⁊ accusati ⁊ iudicis coram quo describi: vt in. l. libellorum. ff. eodem titulo. ibi apud illum pretorem ⁊c. si tamen persona iudicis non foret nominata non vitiaretur: quia sufficit tabellionem scribere coram quo iudice producatur secundum Jacobum butr.
21 ¶ † Quero an debeat declarari in qua parte corporis percussus

a ¶ De loco. Adde Bar. in. l. ij. §. hic senatus in fin. ff. ad silt. quem etiam vide in. l. pupillo. §. qui nunciat. vbi etiam Alex. de no. ope. nuncia. ⁊ in. l. si quis. §. de instru. ⁊ subsi. sub condi. fact. ⁊ in. d. l. libellorum. ff. de accu. ⁊ in Specu. de instru. edi t. §. ij. versi. potest nomen ⁊. §. instrumento. ver. quid si locus. ⁊ ibi Jo. an. in addi. nisi in libello turbationis in quo debet specificari locus loci. s. in qua parte feudi sit facta turbatio. Bal. in. l. vbi. §. vbi de possessio. aga. Item adde qd secus est in ciuili in actione famosa. Bar. in. l. i. vlt. colum. §. de eden. Item adde qd locus delicti debet specifice probari: quia non sufficit delictum esse factum nisi testes deponant de loco in quo sit factum. Bart. ibi tenet idem in tempore: als non dicitur esse probatum delictum vt ibi: ⁊ tenet Bart. cepol. in titul. de seruit. rustic. c. de seruit. pasc. ⁊ vide per Bal. in. l. matrem. §. de proba. ⁊ per Bart. in. l. non solum. §. sed vt probari. ff. de no. ope. nun.

Adde hic deductis per dictum Coapostillatorem meum, ad hoc qd hic de loco queritur quod not. bal. in repetit. l. edita. nu. xxiij. et quod ibi posui in additio. ad ipsum. in versicu. interdum etiam. §. de edendo. ⁊ an locus loci vide Barto. in. l. de pupillo. §. qui nunciat. ⁊ ibi Alexan. ff. de no. ope. nuncia. ⁊ an locus duobus in accusatione vitiet. vide bar. in. l. quotiens. de verborum obligat. et Alexan. in. l. ita si dci. de iure fis.

Adhuc queritur. Tu vide de hoc dubio scilicet quis locus delicto dicatur quando in vno est inceptum et in alio consummatum: quod no. Joan. and. in additio. ad Specul. titu. de inoffic. §. nunc tractemus. versiculo primo. et quid si puella rapit in vno loco et in alio stupratur. Bald. no. in. l. si quis non dicam rapere. §. de epis. ⁊ cleri. ⁊ Alexan. omnino in. l. quod ait. de adulte.

c ¶ Quod in balistante. Adde alex. in. l. libellorum. de accu. ⁊ Bal. post Cyn. in. l. i. §. vbi de cri. agi opor. ⁊ bu. in. c. fi. de foro. compe.

d In casibus in quibus mandans venit puniendus. Tu dic de hoc vt per bart. in. l. §. quod ait. ff. de ser. cor. qd locus delicti non locus mandati. vide eundem in. l. non solum. §. mandato. ff. de iniur. ⁊ in. l. is qui opem. ff. de furt.

sio vel vulnus sit illatum. et dicit Jac. but. quod sic de iure cõi: quia
ex eius variatione variatur pena: quia aliter et grauius pro percus
sione facta in facie quam in alia parte corporis. vt insti. de iniu.
§. atrox. et idem super statutum variaretur pena secundum varias par
tes corporis iuxta que dicit Ja. bu. quod supposito quod caueatur sta
tuto vt pro vulnere illato in facie quis puniatur in centum. et pro
alibi illato puniatur in .xx. et si quis alium accusauerit quod eum
in facie vulnerauerit et probauerit de vulnere sed non quod illatum
fuerit in facie quod reus est absoluendus cum non possit condēna
ri ex lege que punit de vulnere illato in faciem: quia hoc non est pro
batum: vt. l. illicitas. §. veritas. ff. de offi. presi. nec ex puniente de
vulnere alibi illato quia illa non fuit in iudicio deducta vel ex eo
capite non fuit actum. et sic dicit de facto fuisse determinatum et
22 vide que plenius scripsi. s. eo. l. qui de crimine. ¶ † Quero an in
a libello accusatorio sit necessaria conclusio. [a] et dicunt doc. quod non
quia pene impositio non iudicis voluntate mandatur sed legis
autoritati reseruatur: vt. l. i. §. i. ff. ad turpil. et sic sufficit eum accu
sare de certo delicto declarato vt. s. licet nō petat eum puniri cer
ta pena. hoc etiam probat dicta. l. libellorum. que de conclusiōe
nihil posuit. et pro hoc facit ista glo. de consuetudine vero cōclu
sio adijcitur sed non super pena sed generaliter et indeterminate
videlicet quare peto eum puniri secundum formam iuris et sta
23 tutorum. ¶ † Modo trāseamus ad materiam subscriptionis
Circa quam esset querendum quotuplicem debet accusator sub
scriptionem facere et de forma vniuscuiusque. et que exigat fideius
sores et que non. et quid si inscriptio ad penam talionis facta nō
fuit de quibus omnibus hic tangit gloss. in fi. Sed quia de his
plene scripsi. s. titu. l. qui crimen. iuxta princip. ideo dic vt ibi.
vbi conclusiue tenui quod in fine libelli debet subscribere. et ego
tali profiteor me professum: vt. s. scriptum est: vt. ff. eo. l. libello
24 rum. ¶ † Item debet addere quomodo profitetur et promittit se
perseueraturū vsque ad finem: vt. ff. eo. l. si cui. in princip. et de hoc
prebet fideiussorem: vt. d. l. qui crimen. Item se subire velle ean
dem penam quam reus si reperiatur calumniosam accusatio
nem instituisse. et de hac forte sentit hec. l. et sequens. sed canoni
ste habent text. in capitulo super his. extra eod. si tamen ad hoc
se non obligauit lex eum obligat ipso iure vt ibi dixi et sentit etiā
hic glossa. ¶ An autem in omni crimine sit necessaria inscrip
tio. et an excipiens de crimine vel etiam iudex inquirens debeat
se inscribere dixi plene in dicta lege qui de crimine et hec sufficiāt.

Accusatio instituitur nec accusatori creditur contra eū qui
criminosus dicitur.
2 Innocentes non puniuntur.
3 Pena talionis locum habet quando pena extraordinaria arbitrio
iudicis infligitur.
4 Reus crimen confessus de socijs non interrogatur. et numeris
sequentibus.
8 Modus interrogandi reum de socijs qualis et an cū tortura vel
sine fieri debeat. et nu. seq.
10 Confessio rei an faciat probationem et contra eos quos confitetur
et nume. 11.

ACcusationis. Primo ius antiquū
fuit ensaccusationi cō
firmat quod successiue declarat vsque ibi nemo. secundo
illud limitat vel dubiū remouet vsque ad finē. ¶ † Ca
sus. Contra eum qui criminosus dicitur solenis accusatio debet in
stitui nec accusatori creditur nisi quatenus de crimine doceatur
et calumniatus similitudine supplicij debet puniri et vterque in
b terim in equali custodia retineri [b] nisi personarum dignitas
aliud introducat. et qui mandatorem vel criminis socium nomi
nat non propterea se releuat nec de se pfessus de aliorum conscien
tia est interrogandus. ¶ Notabilia collige septem que omnia
2 habes in summario. ¶ † Item nota quod innocentes non sunt
puniendi. concor. supra de procura. l. exigendi. et vide hic glo. ij.
que allegat dictum. Boetij. ¶ Item quod accusator debet per
se accusare et in iudicio cōparere. concor. s. eo. l. ij. et de publi. iu
di. l. pe. §. ad crimen. et hic vide glo. quartam. ¶ Opp. quod qui
accusatur statim reus est estimandus. et sic accusatori incumbit
onus probandi: vt. s. de eden. l. qui accusare. et de procura. l. rei.
et de probatio. l. actor. Solu. vt in glos. ij. et hic exponitur reus. i.
dānandus. non autem reus. i. conuentus per differentiam ad
actorem. Est ergo hoc nomen equiuocum secundum subiectam
materiam intelligendum: vt. l. si vno. ff. locat. ¶ Oppo. secūdo
Innocentia est quid incorporale et intangibile: qualitas que
dam persone coherens igitur illa non potest puniri cuius con
trarium vt hic videtur dici. Sol. vt in glo. ij. in prin. exponēdo
subiectam innocentiam. i. subiectos innocentes. ¶ Opp. tertio
extra glo. quod text. male dicat dum dicit. non impunitam fore
licentiam mentiendi cum licentia sit facultas a iure concessa et
permissa: vt. s. de sacrosan. eccle. l. i. et de episco. et clericis. aut. licē
tiam. sed a iure concessum non meretur penam: vt. j. de adulte. l.

gracchus. et. s. de admini. tut. l. sancimus. So. quod illud in licen
tia concessa et permissa hic in prohibita sed sibi assumpta. non
enim ponitur aliquod verbū talis licentie permissiuum: vt in
contrarijs sed prohibitiuum dum dicit nouerit non fore impu
nitam &c. vnde super verbo licentiam subaudi sibi assumptam.
¶ Opp. quarto quod calumniosa accusatio sit permissa: vt. ff.
de bo. liber. l. si quis cum maior. §. si patris. Solu. vt in gloss. su
per verbo similitudo vel forte ibi loquitur de calumniosa re non
consilio. ¶ Oppo. quinto quod non pena talionis sed alia calū
mianti sit infligenda: vt. s. titu. j. l. ij. Solu. vt sequitur in eadem
gloss. vsque ad finem. videlicet quod hic in accusatore prosequen
3 te et non probante: ibi in non prosequente et contumace. † Nunc
c quero an hec pena talionis [c] locum habeat quando pena esset ex
traordinaria iudicis arbitrio infligenda dic quod sic in ea. glo.
in princip. quod declara vt in ead. et adde quod inspicitur alias
imponi consueta. vt l similiter not. ff. de his qui notan. infa. l. quid
ergo. C. pena grauior. et. ff. de penis. l. respiciendum. in princ. et est
4 expedita pars prima. ¶ † Oppo. nunc contra secundā quod de
socijs quis interrogari possit vt. l. prouinciarum. s. de ferijs et. j.
de fal. mo. l. i. Solu. quod hoc regulare fallit in casibus illis et alijs
quos enumerat hic gloss. in fi. ¶ Sed in contrarium videtur. l.
qui vltimo. in fi. ff. de pe. Quapropter glo. ibi dicit quod confes
sus de crimine de consocijs non interrogatur. vt hic et. l. repeti.
§. i. ff. de questio. se. l. conuictus sic vt ibi. Hec sol. non videtur ha
bere bonam rationem diuersitatis et licet hec. l. et. l. repeti. in conf
tente loquantur tamen. l. qui vltimo. loquitur indistincte in dam
nato de crimine. et sic etiam in conuicto per eius confessionem
nedum per testes: vt. ff. de confes. l. i. preterea. l. prius. ff. ad sil. lo
quitur in confitente quod de mandatore interrogatur quinimo sua
det ratio. vt confessus potius sit interrogandus: quia qui nega
uit et est conuictus non potest congrue de socio interrogari cum
nō fateatur de se iam negat se alicuius sociū fuisse et sic nec sociū
habuisse. aliam merito dedit ibi gloss. solutionē videlicet quod
ibi in iam damnato hic in nondum damnato sed frustra est quia
si damnatur differtur vt de socijs interrogetur magis non dam
natur. preterea. d. l. prius. in nondum damnato loquitur: ideo
ibi tertio dicitur quod illa debet restringi ad casus speciales hic
nominatos in gloss. et pro hoc facit verbum sepe ibi positum.
¶ Sed Bart in. d. l. repeti. dicit quod leue est dicere ibi specia
le sed difficile est assignare rationem: ideo ipse non fatetur hanc
specialitatem sed distinguit sic. Quedam sunt delicta que non
committuntur specialiter in offensam vel odium alicuius. sed
propter commodum committentium vt falsificare monetam et
latrocinium committere. nam isti principaliter res alienas dili
gunt non autem aliquem exosum habent: et tunc isti tales de cō
socijs sunt interrogandi et ita intelligit omnes. ll. hic allegatas.
5 et. d. l. qui vltimo. ¶ † Quedā sunt delicta que pncipaliter com
mittuntur in odium alicuius et in istis confessus de se non de
bet interrogari de socijs vt hic. et. d. l. repeti. fallit in casu. d. l. si
prius. et rationem diuersitatis assignat: quia in secundo casu est
qui alios delinquentes potest accusare sed nō sic in primo ideo
iudici magis permittitur inquirere. Hec solutio non videtur
mihi vera contra Barto. nam latro licet affectet res et non per
sonam nisi propter res tamen hec affectio fit cum iniuria domi
ni: ideo est qui eos accusare potest. et sic eius diuersitate attenta
non deberet de socijs interrogari quod tamen est falsum. Item
maleficus in alienum odium sua facit maleficia et tamen de so
cijs interrogatur: vt. j. de malefi. et mathe. l. fina. Item crimen le
se maiestatis contra principem committitur et tamen de cōsocijs
interrogatur: vt. j. ad. l. iul. maie. l. penulti. et fi. quinimo in crimi
ne homicidij fuit interrogatus seruus de consocijs et probatur
in. l. i. §. fi. ff. de questi. ¶ Quapropter ego credo qualitatem per
sonarum et delictorum esse ponderandam nam aut persona in
quisita vel accusata est seruilis conditionis: et tunc de mandato
ribus vel socijs interrogari potest et an in genere vel in specie di
cam in se. q. et est ratio quia vt plurimum tales persone vt meticu
lose sine socijs instigatu vel mandato non consueuerunt gran
dia delicta committere vel attentare. Ad hoc accedat. l. quicunque.
circa medium. s. de seruis fugi. l. fi. j. ad. l. iuli. maiesta. et. ff. ad ex
hi. l. fina. ad sil. l. si certus. et. l. prius. et. d. l. i. in fi. de questi. que om
7 nes in seruis loquuntur. ¶ † Aut persona accusata vel inquisi
ta est libere conditionis: et non vilis: et tunc in criminibus que
sine socijs regulariter non committuntur credo de socijs inter
rogari posse vt prouincia purgetur eis. arg. l. congruit. ff. de of
fi. presi. et ad hoc accedant. ll. que dicunt latrones interrogari de
socijs: vt. l. prouinciarum. s. de fer. et. l. diuus. ff. de custo. reo. cum
enim latrones sunt qui stratas aggrediuntur publicas: vt. l. ca
pitalium. §. famosos. ff. de pe. et hi soli non sunt sed plures nec si
ne receptatoribus. ideo faciliter lex permisit de eis interrogari
cum plurimum sint ignoti et occulti. Idem potest dici de falsifi
cantibus monetam: vt. l. i. j. de falsificantibus monetam. cum re
gulariter plures in eo ministerio sunt necessarij. ¶ Idem
de eo

a ¶ Sit necessaria
cōclusio. Add. bal.
l. i. §. de lsa. et hic j
l. libellorum. ff. de acc.
et plenius p ale. i. l. i.
in pri. ff. de edē. vbi
multa alle. et limi
tat vt nisi iuris
dictio pēderet a cō
clusione libelli vt
quia ex nulli ratione
posset libelli ferri mul
tiplex cōclo et sin
venā est adeūdus
pn iudex: sed aliā
alius vide j. e. cū sit
de fo. cōpe. bal. l. l.
edicta. xvi. col. de
edē. et ale. i. l. j. ff. e.
et ang. cōsi. vi. l. ita
est fra cer. et alex.
j. l. absentie. d. pe.
b ¶ In equali custo
dia retineri. limi
tat vt quando accusat
sit carcerat quia
si fuerit fideiusso
ribus relaxād p. l.
j. de cust. re sec si
accusat nō cōpa
ruit. l. null. j. d. ex
hi. re. Itē secus si
pena imponenda
erat pecuniaria
quia tūc accusā nō
est detineri cū dis
positio pena sit habi
tura locū ar. l. gfe
§. post de fideiu. et
l. gñalr. s. de epis.
et cle. ang. de are. ī
tra o malefi. §. ad
quod eiā ū. nō requirit
et an accusator de
beat carcerari vi
de bar. l. l. pe. §. ol
no crimē. l. pnc. §.
col ff. o pub. iu. et
vide bart. l. l. q sa
ne. ff. de qō. et p eū
de fal. s. e. l. l. mul
tis.
c ¶ An hec pena ta
lionis locū hēat ad
de an hec pena ha
beat locū in accusa
tore quando certis casi
bus pmissis a iu
re accusat quēpiā
post mortē. vide cō
hoc ro. fin. suo. de
direct. inci. tu scis
quod in multis casib.

de eo qui contra principē molitur: qꝛ tali non consueuerunt sine
socijs attentari. ¶ In criminibus vero que sine socijs pluribus
committi possunt: tunc aut delictum est contra salutem commu-
nem omnium ꝛ tunc de socijs potest interrogari. vt. l. finali. ꝟ. de
malefic. ¶ Et est ratio: qꝛ etiā contra socios inquirere intendit
ad communem salutem, omnium nisi radicitus tale vitium extir
petur salus communis non habebitur. Ad idem potest induci
qđ etiam de latronibus di. i. vbi aūt hec essent de aliena cōsciē-
8 tia non debet interrogari vt hic. ꝛ. d. l. repeti. ¶ † Quero nunc
de modo interrogandi. ꝛ respōdeo cum gl. in. l. priuo. ff. ad fili. ꝛ
hec cum Cy. ꝙ generaliter non descendendo ad speciem nomi-
nationis certe persone: qꝛ si ad speciem descenderetur non esset
quererēsed potius suggerere qđ fieri non debet: vt. l. i. §. questionē.
ff. de questio. quod intelligo nisi contra aliquem in specie sit legi
9 tima presumptio vt statim declarabo ꝛ sentit hic glo. ¶ † Que-
ro nunc an cum tormentis vel sine. ꝛ sentit hic gl. ꝙ sine tormen-
tis nisi precedat aliqua presumptio: vt. ꝟ. de questio. l. i. sed qꝛ gl.
obscure locuta est ideo eam declaro. nā de seipso quis debet in-
terrogari sine tormentis ꝛ negans non debet torqueri nisi pre-
sumptiones ꝛ indicia sufficientia contra eum sint: vt. l. i. de que-
stio. in princ. de se cōfessus potest de socijs interrogari similiter
in casibus predictis sine tortura. sed an cum tortura: ꝛ tunc si te-
neas ꝙ de socijs tantū interrogari debeat in genere credo ꝙ tor
queri non debet nisi cum negaret socios ꝛ legitima presumptio
est contra eum ꝙ socios sciret: vbi autem de eius scientia non est
presumptio iusta non video quare debeat torqueri: sed vbi te-
neas ꝙ interdum possit descendi ad speciem: tunc vult ista gl. ꝙ
ad speciem descendi non possit nisi contra eum contra quem in-
terrogatur precedat legitima presumptio. ꝛ ad hoc facit. l. i. ꝟ. de
questio. per gl. alle. qđ no. propter id quod in precedenti. q. dixi.
10 ¶ † Quero modo quem effectum habebit hec confessio contra
eos de quibus confessus est. ꝛ respondet successiue glos. ꝙ effe-
ctum non habet plene probationis sed alicuius presumptionis.
In contrarium videtur vt plene probet. ff. de edi. l. quero. §. fi.
ꝟ. de ser. fugi. l. cum seruum. ꝛ. l. quicunq3. ꝛ quod ibi no. gloss. sed
respondeo ꝙ ibi ciuiliter agitur hic criminaliter: ꝛ sic probatio-
nes merito exiguntur clariores. vt. l. fi. ꝟ. de prob. ¶ Secundo
opp. ꝙ nec presumptionem faciat: vt in hac. l. Sol. ꝙ hec. l. loq-
tur quando sua sponte non interrogatus alium nominat quo ca
su nominatio suspecta habetur a lege rationibus hic assignatis
in tex. sic ꝛ alias dicimus ꝙ testis sponte se offerēs est suspectus:
vt. ff. de his quib. vt indig. l. post legatum. §. his vero. ꝛ ibi gloss.
vbi autem interrogatus nominet: tunc presumptionem facit: qđ
intelligit Cynus vbi interrogari debuerit iure ꝛ non alias quod
placet vt frenj temperies iudicibus imponatur. ꝛ probatur. ff.
de questio. l. i. §. item seruus. hanc autem presumptionem solum
iudicium facere ad torturam dicunt docto. ꝛ quidam pro hoc al
legant casum. l. qui vltimo. ff. de penis. sed nō facit qꝛ de reserua-
to contra alium torquendo loquitur: sed fortius facit glo. ꝟ. titu.
§. l. i. ꝛ est gloss. iuꝫ. ¶ Sed in contrarium fortiter facit: quia no-
minator de se confessus est. criminosus igitur velut non integer
non debet sufficiens indicium facere vt diximus de vno seruo vt
ff. de questio. l. prima. §. idem corne. Item per eius confessionem
apparet eum criminis participem: ergo sufficiens non facit in-
dicium contra eum quem dicit esse participem ꝛ socium: vt. d. l.
ꝟ. §. si seruū. non enim socius socium accusat: vt. l. si filium. ff. de li
be. cau. Item quia adhuc vendicare sibi locum videntur ratio
nes suspicionis huius. l. ¶ Sed ego respondeo confitendo ꝙ ta-
lis presumptio per se sola non facit sufficiens indicium ad tortu
ram sed coniuncta cum presumptione que prius erat contra ip-
sum propter quam ipse tortus fuit: alias non torquendus vt p-
xime dixi facit indicium sufficiens ad torturam. ¶ Et sic sollici-
tus replicaret hoc solum procedit vbi quis interrogatur in spe-
cie: sed vbi in genere ita ꝙ contra neminem esset presumptio in
specie hoc non videtur procedere. Ego hoc confiteor ꝛ pro hoc
induco autoritatem huius glos. que exigit presumptionem ali-
quam prius contra eum contra quem quis interrogatur debere
procedere quod not. ꝛ ꝭm predicta intellige qđ no. glo. iuꝫ. ꝟ. ti. §.
l. i. ꝛ hec sufficiant.

¶ De exhibendis ꝛ transmittendis reis. Rubrica.

1 ¶ Miles remittitur ad magistrum militum cum actis cause. ꝛ nꝰ. seq.
6 Magister militum non tenetur stare actis sibi transmissis.

a
1 Similes. [a] ¶ † Miles ꝑpter delictum cōceꝭ actis cause remittitur ad magistrū militum. ¶ Op. ꝙ preses prouincie co gnitionem non habeat: sed solus magister militū vt. l. magisterie. ꝟ. de iuris. om. iudi. Sol. vt hic in prima gl. s. ꝙ ibi in militia hic extra militiam. Sed caue qꝛ hec solutio ꝛ glo. non est clara: qꝛ de delicto militari cōuenitur sub
magistro militum vbicunq3 delictum sit commissum vt in con-
trario: sed de communi delicto commisso in prouincia non est
dubium ꝙ sub preside cogatur respondere: licet condemnatio in
terdum nō spectet ad eum vt statim dicam: sed de commisso in
militia. i. in loco vbi militabat nunquid possit cōueniri sub ꝑsi-
de illius prouincie si ibi reperiat. ꝛ credo ꝙ sic ex quo sub presi-
de erat ꝑuincia illa licet pro mediocri delicto esset ad magistrum
remittēdus: vbi autē illa prouincia non esset sub preside posita
solus magister cognosceret: sed si aufugisset ꝛ in ꝑuincia reper-
tus esset an sub illo preside posset cōueniri sub quo reperit. vide
tur ista glo. sentire ꝙ non. ego credo ꝙ vbi reperit ibi conueniri
possit. arg. l. i. ꝟ. vbi de cri. agi oportet. ibi criminosus potest con
ueniri vbi reperitur ne maleficium remaneat impunitum: nec re
perio ꝙ miles habeat cōtrarium priuilegiū ideo regule est stan
dum. Fateor tamē ꝙ vbi cōuentus esset pro mediocri delicto re
2 mittēdus: qꝛ in hoc est priuilegiatus vt hac. l. cum si. ¶ † Opp.
ꝙ imo remittere non teneatur: vt. l. fi. ff. de accusa. cum reatus
omne priuilegium excludat: vt. ꝟ. vbi sena. vel cla. l. i. Sol. vt ibi
in glo. si. qꝛ aut delictum est enorme: ꝛ tunc non tenetur remitte
re vt in contrarijs. Potest tamē ex voluntate ꝛ ita potest loqui
hec. l. aut non est enorme sed mediocre: ꝛ tunc tenetur remittere ꝛ
vt. ff. eo. l. de militibus. ꝛ ita etiam potest loqui hec lex: ꝛ sic eam
intelligit Cy. ꝛ eam exemplificat quando miles intulit vim sine
armis: nam crimē est publicū: vt. ff. de publi. iudi. l. i. ꝛ non enor
me sed mediocre: qđ licet aliter declarat ꝓbari potest ex medio-
critate pene que est ademptio tertie ptis bonorū que fuisset oium
bonorū si vis cum armis fuisset: vt insti. de publ. iudi. §. itē lex.
¶ Ex ꝑdictis collige quatuor intellectus in hac. l. Unus est qđ
delictum fuit cōmissum in prouincia: ꝛ ita intelligit gl. ff. de ac- a
cusa. l. fi. Alius ꝙ in loco vbi militabat sed extra locus illū est re
pertus in prouincia. Alius ꝙ hic fuit remissio ex necessitate: qꝛ
delictum est mediocre. Alius qđ ex voluntate qꝛ delictum erat
enorme. ¶ Opp. tertio qđ iudex debeat discretionem habere in
custodiendo: vt. ff. de custo. reo. l. i. Sol. confitendo contrarium b
ꝛ sic hec ꝭm illam vt in glo. ꝟ. ¶ Quero nūc de expositione illo
3 rum verborū cause meritū ꝛc. ꝛ dic vt in glo. iuꝫ. in prin. ¶ † Ex
qua collige ꝙ hec remissio non fuit ad petitionem magistri mi-
4 litum: qꝛ ꝛ et ignorāti hec scribuntur. ¶ † Sed dubitari potest
an in mediocri delicto sit saltem necesse qđ pars se petat remitti
ꝛ congruo tempōre ne videatur prorogasse iurisdictionem. ꝛ vi-
detur qđ sic per. l. i. ꝟ. vbi de cri. agi oportet. ꝛ per no. ꝟ. de iuris.
om. iudi. l. i. In contrarium videtur hic casus: nam vt tu scis ꝓ-
rogatio saltem fit per litis contestationē: licet ꝛ prius ꝭm quos- c
dam quod hic non est examinandum: sed vide no. in. l. si conue-
nerit. ff. de iuris. om. iudi. ꝛ que dixi in. l. i. ꝟ. de iurisd. om. iudi.
sed lite contestata ꝛ cognito de meritis cause sit de milite remis
sio vt hic: ꝛ lite contestata iudex non recusatur: vt. ꝟ. de lit. con-
test. auth. offeratur. ꝛ extra de offi. deleg. c. super questionum. §.
nos autem. ergo bene sequitur qđ hic non sit remissio propter
partis instantiam cum tunc instare non posset sed legis dispo-
sitione ꝛ autoritate. Et hoc credo vbicunq3 iudici appareat eū
militem esse remissionem debere facere etiam parte hoc non pe
tente qđ no. qꝛ hic habes qđ miles non potest prorogare iurisdi-
tionem in criminibus sed poterit omni tempore petere se remit
5 ti ad eius magistrum. In alijs autem dicam in. l. i. ¶ † Item ha
bes qđ etiam eo non petente iudex tenetur ex officio eum remit-
tere vt hic. ¶ Item habes qđ non statim remittit sed cognito
6 prius de crimine ꝛ cum actis cause vt hic. ¶ † Tunc quero an a
magister militum teneatur stare actis sibi transmissis. ꝛ dic qđ
non licet possit vt probari ext. in finali. auth. de sanc. epis. §. si vero
crimen. colla. ix. ꝛ no. gloss. in fi. l. ꝟ. de epis. ꝛ cle. auth. clericus.
in gloss. pe. facit. l. diuus. ff. de custod. ꝛ exhib. reo. Et hoc quan
do iudex cognitionem habuit: quia delictum commune fuit: sed
vbi cognitionem non habuisset quia militare fuisset: tunc nec
etiam posset illis actis stare: quia nulla sunt propter iudicis in
competentiam: vt. ꝟ. si a non competen. iudic. per totum. ꝛ. d. l.
magisterie. in fi.

1 ¶ Accusatus custoditur sed non vinculatur nisi conuincatur.
2 Accusans non auditur nisi se ad penam talionis obligauerit.
3 Accusator an possit impune desistere impune reo veniente.
4 Reus re ꝛ verbo citari debe.
5 Bannitus non potest capi in territorio alieno.
6 Dilatio triginta dierum datur bannitendo ad inclitos penates componendos.
7 Accusationis vel inquisitionis tenor non necessario in citatione scribitur.
8 Accusator ꝛ reus pariter custodiendi.
9 Accusator licite relaxari potest debito liquidato.

b
1
c
Illus. [b] † Accusatꝰ debet custodiri. sed nō vinculari priusq3 sit cōuictꝰ ꝛ ab initi [c] paſ terminꝰ. xxx. dieꝝ ad cōponendū melios pena teꝝ ꝑitatꝰ dꝫ custodiri vna cū accusatore vsq3 ad eo.

a ¶ Similes. Ad de not. in. c. cū nō ab hoīe. de iud. et no. ꝑ bar. ꝟ. l. si qs. in si. de serui.

b ꝑ Nullꝰ. hic tex. vltra ea inducun tur ꝑ bar. ad hoc est allegabilis qđ accusana añ se dꝫ inscribere ꝙ citet accusatꝰ vide mo der. i. c. iꝫ. extra de accusa.

c ¶ Daſ terminꝰ. de isto termine cō perēdi l crialibꝰ. vid ꝑ do. ale. post bar. in. l. i. ff. de cu sto. reo. ꝛ bald in auth. offeratꝰ. de lit. contest. in. vi. colū.

a ‡ Relaxari. Tu vide de hoc vltra hic notata p' Bal. in .§. v. in tex. ibi reperit. vide Jaco. bu. in. l. sed & fi. de in ius vo. & ibi Bal. qui eum refert.
b ¶ Nisi processerit iudicis mādatū no. q citatio dz a iudice cōmitti al's sine cōmissione facta nō vz Bal. l. l. cū clericis. in ver. deinde no. in. §. memoria. C. de epis. & cle. Inn. i c. qm̄ 3. l. i. col. i gl. sua l verbo citatiōes. de pba. vbi dicit bu. & Inno. q est nulla sine cō missione nō ɔstat in actis. vtacre. in summa. d citatio. v. q. & Ale. l. l. qui noie. ff. de sal. & tz ang. are. l tra. ma lefi. v. s. citent. vbi d. et posse pbari ex relatiōe nūcij si cut ex actis al's est nulla. Bal. no. l. l. si qn. C. de testi. di cit hoc verū eē l ci catiōe psonali nō in vbali nisi vba his regat motum iudicis vel cogni tionē vt ibi p bal. Et adde qz Jo an. an. l. d. c. qm̄ C. de pba. q nec cre dit iudici de ɔmis siōe nisi aliter cō stet l actis q ma gis de hoc credit nūcio q̄ iudici sz pau. de ca. in ɔsil. l. d. q de cōmissio ne non credit & p Jo. de imol. l. l. ex cōsensu. §. cū qui. de ap. dicit tū In noc. in. d. c. qm̄ C l. i. co. an gl. sua in ver. citationes q citatio facta per nūciū publicuz ex publico deputa tū vz et si de ɔmis sione sibi facta nō constat per iudicē q nūcius genera lis curie pōt cita re sine speciali cō missione sed Cr. hic contra & in. l. ea quidem. C. de accu. & bal. in. l. cū clericis. C. d epis. & cler. & Jo. an. in addi. ad spe. de ci ta. §. sequit ver. sz nunqd. vbi dicit q de tali cōmissio ne iudicis debet cōstare in actis et dicit ibi hoc eē cō tra curias in qui bus solum scribit apud actarclatio nūcij & tz ang. in d. l. s… ndum. de ver obl. & Bal. in d. l. si qn in vi. col. l. xij. q. C. de testi. & omnino vide p pau. de cast. in. d. consil. l. & Jo. de imo. d. l. ex consensu. & Felr. in. c. cum parati. xij. col de ap. quod valet & adde quod citationis commissio non presumitur licet in actis consiet de citatione & relatione sui Joan. de imol. in. c. quoniam contra. de proba. & angel. in. l. sciendum. de verbo. obli. vbi plenius per ale. pe. col. & seq. licet Bar. in. d. c. quoniam contra. & abb. in. d. c. i. ij. col. ver. ij. not. de iu. & Guil. de fusa. in. l. ad peremptorium. de iu. contrarid dicant. s. quod presumitur commissio quando nuncius est bone fame & sequitur de mo dico preiudicio per no. per Inno. in. c. i. de cle. peregri. doc. in. c. ex noscitur. de bisque si. a ma. par. & in. c. ad audientiam. de prescri. valet tamen sententia lata parte presente licet citata nulliter vt qn iudex non commisit sed tū nuncius retulit citasse Alexā. consil. xcvij. secunda parte.

gnitionem cause. h. d. ¶ Pro casus positione: tex. declaratiōe not. i. quod nondum conuictus in carcere non est conuinculandus. ¶ Ad hoc op. gl. i. de hac ca. l. iii fi. & j. ti. i. l. i. ¶ Et soluit quatuor modis. & in fine approbat primā solutionem & eā tene quia magis est amica litere. Ut tamen omnes solutiones colli gas. Dic aut queris an accusatus sit carceri mancipandus aut queris an emancipatus sit conuinciendus. i. ligandus vel ferrā dus. Primo casu dic aut crimen est leue aut enorme. si leue & tūc fideiussoribus traditur quos si non prestat custodiatur vt in seq. si delictum est enorme: & tunc aut contra eum nondum est suspi cio: & fidis custodibus tradi debet: vt. ff. eo. l. i. aut contra eū est suspicio: & tunc s'm qualitatem persone est custodiendus vt vilis persona in carcerem detrudatur ad custodiam si honesta perso na in loco honesto sub fida custodia vt ea. l. i. aut contra eum est plus quam suspicio: quia conuictus de crimine vel confessus: et tunc i carcerem est detrudendus: vt. ff. eo. l. ij. & j. ti. i. l. ij. Secundo casu dic quod in carcerem positus nunquam est conuinciendus nisi sit conuictus vt hic vel nisi criminis qualitas vel persone vi litas aliud exigat: vt. j. ti. i. l. i. vel forte aliquid tale egerit in car ceribus propter quod merito conuinciri debeat. ¶ Not. secūdo quod absens accusatur vt hic in versiculo. ex longinquo. ¶ Cō tra quod opponit glo. de. l. absentem. C. ti. i. So. et in ea plenius
2 scripsi in contrario. ¶ † Nota tertio quod accusator non debet audiri priusquam se inscripserit. i. obligauerit ad penam talionis & hunc text. allegat Petr. quod hec inscriptio & obligatio sit de forma libelli accusatorij vt per eum. C. ti. i. l. si. sed modicū facit quia iste tex. dirigit verba ad iudicem vt dixi. C. tit. ij. l. iij. ¶ Ju xta hoc querit glo. posito quod se inscripsit an prius sit obliga
3 tus quam reus venerit. & responde vt in ea. & tene primam. ¶ † Cir ca quam tunc quero cum Pet. an reo veniente possit accusator desistere impune. & videtur ipse tenere quod sic per. l. quamuis ff. de in ius voc. sed remitto ad ea que dixi. C. titu. ij. l. ij. ¶ Nota. quarto quod per iudicem loci vbi accusatus moram trahit ipse citatur quod intellige ad petitionem iudicis de crimine cogno
4 scentis: vt. ff. d requi. reis. l. i. & dixi. C. ti. i. l. absentem. ¶ † Nota quinto quod citari debet reus re & verbo. & hoc verbum re ducen dus probat. & hoc glo. signata super verbo erit. quam nota: quia coniuncta glo. cum tex. hic habes approbatam practicam quā faciunt iudices: vt quia informatione prehabita de maleficio et malefactore sine alia citatione verbali precedenti mittunt ad ca piendum reum si crimen sit enorme. & hoc ne fugam arripiat cō scius de crimine. pro hoc facit rubrū & tex. hic in versi. nulla. put
5 est in litera nunciandi. ¶ Et ex hoc & precedenti notabili colli ge quod bannitus nō potest capi a familia potestatis in alieno territorio vt hic. & argu. in auc. vt nulli iudi. § si vero comprehē sorum. colla. ic. & ideo vt minus legitime captus est relaxandus & sue libertati restituendus argu. j. titu i. l. i. & ff. de bonis auto. iudi. pos. l. cum vnus. § si. ad hoc. ff. de edil. edic. l. quid sit fugiti uus. §. idem celsus. in fi. & ff. ne quis eum qui in ius vo. est &c. l. i.
6 §. si. & l. sequen. ¶ † Nota sexto quod ad componendum mestos penates datur huic dilatio triginta dierū. Sed tunc oritur du bium de expositione horum verborum & glo. hic exponit pro re familiari quam cum mestitia & pena componit. Et hic aduerte quia illam componit sub fida custodia vel in carceribus posit' vel fideiussoribus relaxatus secundū enormitatem delicti & qua litatem persone vt patet ex priori notabili coniunctis his que in principio dixi. Item oritur aliud dubium an maius spacium tex. dictum possit huic dari. & dic quod sic vt in glossa. ¶ Nota septimo ex ver. nulla remanente &c. triplicem varietatem litere nam alias est in litera copia nundinādi. & tunc exponitur. id est negociandi & mercandi quod plurimum fit in nundinis quod noc. pro ambasiatoribus vt negociando non vadant. Alias est in litera nuptiandi: & tunc exponitur. i. epulandi & conui uandi: vt in glossa. quod etiam not. pro ambasiatoribus ne eoz amicis conuiuent vt interim tempus non dilatetur. Tertia est litera nunciandi id est componendi ipsi reo id p quo vadit ne interim fugiat. secundum hanc literam facit ad id quod in. i. notabili dixi. ¶ Not. octauo in versiculo qui posita. quod reus cum aduocato potest comparere in iudicio. & quia duplex est
7 ibi litera. nam alias est explorare et hec cōmunis. ¶ † Not. hic casum de eo quod dixi. C. titu. i. l. absentem. in. ij. questio. videli cet quod in citatione non est necesse quod tenor accusationis vel inquisitionis scribatur. nam vt hic vides comparens debet ex plorare quid ab eo petitur quasi prius certificatus non fuerit. et pro hoc extra de accusatio. capitu. in beato. Petro. Alia litera est explanare: & tunc not. quod reus per se respondet libello & ex ceptiones opponit non per procuratorem sed de hoc dic vt dixi
8 C. titu. i. l. reos. ¶ † Not. ex fi. quod reus & accusator pariter cu stodiuntur. & est ratio vt iusta pena puniatur alter vt reus si pro batum crimen fuerit vel accusator pena talionis ad quam se ob ligauit: vt hic in. §. responso. & C. titu. i. l. finali. ¶ Item nota q̄ tandiu retinentur quandiu discrimen veri & falsi sit cognitum.
9 ¶ † Juxta quod moueo dubium an liquidato crimine accusa
a tor possit licite relaxariª: videtur quo sic argumen. istius. tex. & j. de adulte. l. quamuis indubitati. nec obst. appellatio interpo nenda vel interposita a reo in qua possit obtinere. Primo quia non est verisimile: vt. l. herenn. uo. §. gaio ff. de euictionibus. Se cundo quia esto quod obtineret non puniretur accusator talio nis pena qua affliguntur calumniantes: vt. C. titu. i. l. fina. sed ca lumnia se non dicitur qui probante quod intēdit. argumen. j. de calum. l. qui non probasse. ergo &c.

1 ¶ Reus ad iudicium nō exhibetur nisi iudicis precedēte mā dato. & nume. 2.
3 Judex licentiam capiendi malefactorem cuilibet priuato dare potest.

1 Neminem. ¶ † Nullus debet exhiberi vt reᵘ ad iudiciū nisi precesse
b rit iudicis mandatumᵇ. hoc dicit. quod nota pro pter id quod dixi. C. titu. i. l. absentem. in. v. questione in fine quod hic potes recitare. ¶ Item nota quod tale prece ptum iudicis vocatur sententia. & pro hoc nunciatio quedam
2 scilicet interlocutoria. ¶ † Opponit glossa de lege ea quidem. C. titulo primo Soluit glossa quod hec l. in priuato intelligitur illa in officiali. sed trussa est quia nec officialis debet exhibere si ne iudicio mandato speciali vt hic vel generali vt ibi. & l. diuus. ff. eodem. vnde solue quod ibi habet mandatum licet generale
3 quia ad hoc erat deputatus. ¶ † Nota tamen ex glossa quod iu dex potest dare licentiam cuilibet priuato capiendi malefacto rem: & tunc si capit non delinquit. vt. j. de malefic. & mathe. l. fina li. & si resistentem vulnerat non tenetur. l. si seruus. C. de his qui ad eccle. confu. quod not. ¶ Oppo. secundo quod imo quilibet possit vt. C. quādo licet sine iud. se vin. l. i. & ij. & j. de falsa mo. l. i. Solutio quod hic regulare fallit in casibᵘ istis & alijs hic in gl. enumeratis quam no. ¶ Scias tamen q hijs casibus nō potest exhibēdus vltra. xx. horas retineri anteq̄ exhibeatur: vt. l. capi te quinto. ff. de adul.

¶ De custodia reorum. Rubrica.

¶ Uiso qualiter rei exhibeantur in iudicio similiter & transmit tantur nunc declara qualiter exhibiti custodiātur & custoditi ex hibeantur. i. alimentētur.

1 ¶ Cognitio cause criminalis acceleratur partibᵘ presentibᵘ.
2 Reus de socijs est interrogandus.
3 Carcer ad custodiam non ad penam inuentus fuit.
4 Reus non debet male tractari ad accusatoris instantiam.

In quacunq;. Diuide leges prin cipaliter in quatu or partes. nam Primo mandat iudici vt cause cognitionem & diffinitionem acceleret. Secundo mandat reorum custodiam annectendo eius mo dum & formam. Tertio prohibet crudelitatem custodiis fieri. Quarto imponit penam crudelitatem exercenti & iudici in iudicando negligenti. Secunda ibi: inter ea. Tertia ibi: illud etiam. Quarta ibi: non enim. Pro. summario colli
1 ge notabilia. ¶ † Primo not. quod cognitio cause criminalis quando partes sunt presentes debet accelerari. concor. j. eo. l. fi nali in principio. ¶ Contra text. opponitur quod questio non acceleretur: vt. j. de questio. l. i. & ff. eod. titu. l. i. princi. Solu quod istud verbum questio est equiuocum. interdum enim sumitur pro tortura vt in cōtrario & illa non acceleratur: sed precedere opor tet indicia iusta. interdum sumitur pro controuersia in dicen do posita & sic pro causa vel lite vt hic & debet accelerari nedum in principio sed in progressu et cognitione vt hic in glossa in

terdum

interdum sumitur pro vniuersali propositione: vt in. l. ancille. ff.
a de furtis. ¶ †Secundo no. q de socijs reus interrogatus. et di
cit hic glo. q ei non creditur nisi in casibus notatis. ff. e. l. i. l. si. q
intelligitur vt ibi dixi. Pet. tamen dicit quod iste text. hz alium
intellectum. s. quod hic plures de eodem crimine erant in eodem
libello accusati. vt. l. i. §. si reus vel accusator. fue. et sic eorum pre
sentia erat necessaria. et hunc intellectum dicit Ja. but. esse com
munem. ¶ No. q interim dum de crimine cognoscitur si crimi
a nis qualitas exigit q incarceratur vel icat bene f de quo dic vt di
xi. ff. tit. i. l. secunda. in princip. ¶ Not. quod carcerati de die re
ducuntur ad lucem vt ex ea vegetentur. ¶ Ex quo hic collige so
lem et aerem alimentare hominem vt inquiunt naturales. ¶ No
ta. quinto quod custodia debet geminari de nocte quod noctene
5 ordinarie habentes custodiam in castris et fortalicijs. ¶ †No
ta quod carcer ad penam non est inuentus sed ad custodiam vt
ff. de pe. l. aut damna. §. solent. licet autem inuentus fuerit ad cu
stodiam tamen ex post facto reductus fuit interdum ad penam.
Pro cuius declaratione dic quod quando punitio delicti non
expectat aliam penam a lege vel homine imponendam: tunc in
carceratio ordinata a lege datur ad penam. vt. l. prima ad finem.
ff. de alea. ff. que in frau. credi. l. fina. in fine. et de tutori. an. l. sena
tur. et ita potest intelligi. l. diuus. ff. de offi. pref. sed quando incar
ceratio expectat aliam penam tunc in dubio incarceratio fit ad
custodiam vt hic cum similibus. ¶ Nec huic obst. quod tu ha
bes in. l. nemo. J. de exact. tribu. libro decimo vbi exactor incerat
et punitur in quadruplum. et tamen ibi incarceratio est ad penam
quia ibi incarceratio fit in recompensationem incarcerationis
quam de debitore fecit exactor tributorum et in quadruplum con
demnatur q plus debito exegit. et sic propter diuersa delicta ibi
4 imponitur vtraque pena. ¶ †Not. ad quod sepe accidit quod ad
instantiam accusatorum rei male tractantur a custodibus carce
rum quod non est tolerandum vt hic. ¶ No. vltimo quod iudex
qui videt officialem et sibi subditum delinquere et excessum non
corrigit ipse videtur illud committere concor. ff. de commer. et
mer. l. ij. in fi.

1 ¶ Delictum si constet carceris pena locum non habet.
2 Constare semiplene quando quid dicatur.
3 Confessioni spontanee apud acta facte quando stetur.
4 Confessio facta metu tormentorum non preiudicat.
5 Semper dictio quid importet.
6 Negatio preposita vniuersali signo affirmatiuo equipollet suo contradictorio negatiuo.
7 Confessus quando statim ex confessione damnari possit. et numero. 8.
9 Confessio quando dicatur metu tormentorum facta.
10 Judex quid facturus est si reus apud acta neget quod in tormentis confessus fuit.
11 Confessio spontanea an preiu. licet si processus inueniat nullus.

b
Si quis. b Hec lex habet varias lect. vt pate
bit ex sequentibus et fz omnes lec.
tam glo. quam doc. sic summari in genere potest. Q
confessioni reorum non stat de eo interrogati apud
acta audiantur hoc dicit. Aliam tamen lectu. potest hec lex ha
bere: vt in confessione valida loquatur vel vbi nulla intercesse
rit confessio: vt infra dicam. Prima glos. est recitanda cum ter
tia ideo oppo. cum secunda q quis non sit incarcerandus sed si
deussionibus relaxandus: vt. ff. eodem l. i. Solu vt in ea. et plene
dixi. ff. tit. i l. ij. in princip. ¶ Oppo. secundo cum tertia gloss. q
1 vbi de delicto constat penam carceris non debet sustinere cum
carcer non sit in pena delicti inuentus de iure nostro: vt. ff. l. pro
xima. et ff. de pe. l. aut damna. § solent. Solut. vt in ea post princ.
que fatetur contrarium: tamen non respondet huic text. saltem
clare: vnde eam supplendo expone hic penam carceris id est cu
stodiam ¶ Oppo. tunc contra solutionem et tertio q si de deli
cto commisso constat in carcerem non sit custodiendus cum pe
na non sit differenda: vt. J. de pe. l. cum reis. et solu. vt in ead. glo.
se principio. que dicit contrarium procedere vbi de delicto non
constaret sed hic non constabat. Et ad hunc tex. respondet doc.
dicit cum de admisso constiterit exponendo id est de commissi ac
cusatione q enim sit committenda prius q accusator se ad talio
nem obligauerit assensus eius accommodandus est. vt ff. titulo
primo. l. secunda. hec expositio violat textum: nec etiam congruit
litere te sequentibus ideo glossa dicit secundo q constabat de ad
misso semiplene: ideo donec plene constet in carcerem custodi
tur in contrario constabat plene: ideo sententia et pena non diffe
2 ferunt vt ibi: et hec bona est solutio. ¶ †Ad cuius declaratio
nem quero qualiter hic semiplene constitit cum textus dicat in
principio quod in crimine deprehensus fuit per quod animi vi
detur q plene constitit. sed responde vt in glossa prima. quod
summi itum forte per vnum testem: sic et alias dicitur in crimi
ne deprehensus contra quem per vnum testem vel indicium
crimen est probatum infra ad legem iuliam maiestatis lege

si quis. vel per plurium informationem habitam a iudice non
in figura iudicij quo casu potest dici semiplene iudici constare p
no. per Ja. bu. et Ja. de are. in. l. iudices. ff. de iudi. hec responsio
quantum ad custodiam carceris subeundam est bona et etiam
vt ex tali informatione vel semiplena probatione non debeat dam
nari. sed textui non videtur applaudere: q hec deprehensio vi
detur haberi ex eo q auditus est apud acta vt tex. sic construat si q
auditus est apud acta in ea culpa vel crimine fuerit deprehen
sus et c. alias illud participium auditus non haberet p se regimen
ideo glo. i. similiter et tertia dicit q hic in crimine deprehensus
fuit p eius confessionem et similiter de admisso et p eius confessio
nem constitit. sed inquit gl huic confessioni non stat nisi perseue
ret in ea. vt. ff. de questio. l i. §. diuus seuerus. et §. q. et §. si quis
vltro. et ideo hic apud acta postmodum et denuo reducitur vt
commemoratio admissi criminis fiat et super eo iterato interro
gatus audiatur. Et modo hic aduertendum quia hic dependet
3 difficultas huius. l. et totus eius intellectus ¶ †Queramus igi
tur an spontanee confessioni facte apud acta sit standum necne.
Et sentire videtur hic glo. q non dum allegat. §. diuus seuerus.
qui indistincte et generaliter loquitur. et § si quis vltro. qui spe
cialiter in spontaneo loquitur et ibi gloss. super verbo perseueran
te que idem sentit cui etiam applaudere videtur alia glos. posita
super verbo fateatur. in. l. auxilium. § in delictis. ff. de mino. et
ff. de confessis. l. i. iuxta medium magne glosse. et hoc asserit Cy.
quod tenuit Fran. accur. et pro eo vltra iura. ff. alle. facit iste tex.
sic intellectus. et J. ad. l. iul. de vi pu. l. seruos. in prin. qui dicit pro
prijs confessionibus in plurali cum pluralis numerus non sit
vno contentus. vt. ff. de testi. l. vbi numerus quinimo sentit glo.
vt tres confessiones exigantur. vt in. l. i ff eo. vbi gloss. sic intelli
git. l. ista. sed illa gloss. communiter non tenetur. et pro ista etiam
parte facit ne forte innocens perire festinans ad supplicium du
catur contra. l. non tantum. ff. de appel. ¶ Contrarium tenuit
Dy. contra Fran. accur dicens quod sponte apud acta crimen
confessus statim est carcerandus et absque vlla noua interrogatio
ne perseuerantia damnandus est ex confessione vt. l. si. ff. e. in prin.
et. l. cum reis. J. de pe. et pro caso inducit. l. qui sententiam. J. e ti. et
ibi gloss. que vnam tantum confessionem exigit vt. ff. de episco. et
cleri. l. si quis in hoc genus. et ibi glo. sic intelligit. l. si confessus.
ff. de cust. reo. et ff. de mino. l. auxilium. §. i. hoc idem tenuit Azo.
ff. in summa. de confes. hoc idem tenuit hic Cy. et adducit gloss in
l. seruos. J. ad. l. iul. de vi. hoc idem tenuit Mar. fili. et idem vide
4 tur tenere Bart. ff. de questio. l. i. §. i. ¶ †Ad hanc. l omnes vi
c dent quod prima confessio facta metu tormentorum c vt probat iste
tex. in fi. dum dicit. et sic iudicibus immodice seuientibus et quod
sic necessario dz intelligi probat Ja. but. tali ratione. Confessio
facta in tormentis vel eorum metu non preiudicat propter me
tum. ergo sponte facta absque tormentorum metu statim preiu
dicat et ex ea potest damnari. et sic cessante cau. debeat cessare effe
ctus. et cessante ratione legis dz similiter cessare eius dispositio
Hoc idem confirmo tali medio. si metu tormentorum confessus
postea idem sponte fatetur sibi preiudicat fm oes. sed hoc non ope
ratur prima confessio. vt. d. §. questioni. ergo secunda est illa tz
hoc non est nisi q secunda est spontanea non metu facta vt p illa
ergo idem debemus dicere vt preiudicet confessio ab initio spon
te et sine metu facta: non autem pluralitas confessionum. et sic in. l.
seruos. J. ad. l. iul. de vi pu. plurale resoluatur in singulare vt ibi
sentit glo. et merito: q de pluribus seruis in plurali loquitur fue
rat et non mireris: q et alias habemus q vbi antecedens actus
meticulosus non preiudicat sequens spontaneus preiudicat. vt. l.
§. 2. no. ff. q metus cau. ergo et idem in confessione criminis spon
te postea facta et sine tormentorum metu apud acta. ¶ Ad. §.
diuus. et § si quis vltro. Dy. respondet q metu tormentorum
facta fuit vt indicat subiecta materia. arg. l. si vno. ff locati. sed
hec responsio meo iudicio non potest conuenire illi. §. si quis vl
tro. ¶ Quapropter alij forte hoc intuentes aliter soluunt: scili
cet q ibi fuit confessio spontanea sed non in figuram iudicij fa
cta: et ideo q non plene preiudicabat. vt no. glo. in. l capite quin
to. ff. de adul. iterato debuit apud acta fateri et perseuerare in il
la ideo dicunt quod text. ibi in processu dicit perseuerare et c.
¶ Sed nec hoc mihi placet q tex. in. § si quis vltro. Primo
ponit vnum dictum generale. Secundo ad illud confirmandum
et probandum inducit autoritatem imperatoris quam pbat p illo
rum rescriptum in q. facti enarratum non ad propositum in dicto generali
de perseueratione nullam facit mentionem sed in epla sic et asse
rit sic in facto fuisse sed non declarat sic esse debere lz gl. ibi hoc
velit sed de ea non curandum q gl. sunt varie vt vidisti: et fore ibi
seruus fuerat a principio tortus vt satis colligi potest ex sequen
tibus dum dicit cum in tormentis steterit et c. et hunc respectum
forte ibi habuit glossa. sed quicquid ibi fuerit in q. facti non cu
5 ro quia solum de dicto generali in prin. posito loquor. ¶ †Qua
propter ego quod ibi est casus pro Azo. Dy. Ja. bu. et sequaci
d bus: nam dictio semper d sui natura denotat vel casuum regu

a ↄ Quis inseratur vel icat bene f. Vide vltra no. p bal. in alle. l. §. nu. ag. ver. in gl. ibi vt lo gef q no. bar. in l. i. ff. de cu. reo. et bal. in. l. ij. J. e.
b ¶ Si quis Vide et tex. fin. fm bar. ibi et vinculis in l. 3. ff. ad silleia.
c ¶ Confessio facta metu tormentorum. Adde soci. consi. cc xxviij incip. in ca. gabriel et. confirmatur et ex dictum. in. ij. parte. char. cvi. q non stat confessioni in tormentis sed stat si alia confessio extra iudicialis precedat nec ad de q facta incontinenti post tormenta presumitur facta metu tormentorum vt p eu. soci. cons. cclxiij. lci. circa primum consultationis articulum. et vltio addo. cir. mediu. in. ij. parte char. clxvij.
d ↄ Dictio semp. Tu vide hac dictio. bal. l. l. aduersus. nu ij. et q ibi pesui l addi. ad ipsum in apost. l vni. semper. et ibi et posui l apost. ad fa ly. nu. iiij. in verbo dictio semper. ff. de verbis.

a Cū dicat' sciā metu tormētorū. Tu vide de hoc dictobal.i.l.interpositas.ū.vlteri' no.ā.de trāś.ɀ i.l.j.§.diu' seuerus ɀ ibi bar.i.i.q.ff.de qō.vbi ēt p Alex. Pe.ō anc h.l.cle.j.de here.ɀ Ang.are.i tra.malef.i ū.q fama in materia torture.

b Qui de mulie re carcerāda.vide p bal.i.l.j.ff.q sa/ pis.cog.ɀ p ang.l.i nemo carcerē.j.ō ex ac.tri.lib.x.ɀ l.j.i.cū auf.ibi posita.ā.de of.diuer.in.ɀ c.mulieres.ō iudi.l.vj.ɀ ale.i.l. plerics de l inevo. vbi plene ɀ bal.et pe.de su.i.l.cōsentaned.ā.qdo ɀ qsi ju.ɀ Jo.an.i spe. de inq.ɀ dō.da.i fu.ēt statē statuto q mulier capiaf.

c Ad cōmētariēsem. Limitabis hāc.l.p tex.fin.l.l.fi.§.jterdū.ff.c.vt nō pcedat qñ sūt duo custodes carceris qrū alter au fugit cū reo:qnia tūc alter q reīn in fi nō tenef ɀ ad h alle.frā.de ne.ter. illuz p singulari. fin.suo.xxix.inci. erāt duo custodes ɀ añ cū Ro.a quo h dcm subtraxit fin.suo.xxx.inci.si dicta.ɀ al.§.interdum.

laritatem qñ ex parte subiecti vel tem porum vniformitatē quando ex parte predicati.vt hec declaraui in.l.i.ā.quomodo ɀ quando iudex.ɀ ibi vtrūqʒ probatur sed specialiter primum:vt.ff.de iureiur.l.iusiurandum.§.non semper.ɀ de pig.ac.l.solutum.§.
6 fi.ɀ ibi glo. Quādo igitur negatio anteponitur signo generali vel vniuersali affirmatiuo sm dialecticos ɀ grāmaticos equipollet suo contradictorio negatiuo:vt.ff.man.l.inter causas.§.non omnia.ɀ de sin.l.de.postposita autem equipolleret suo contrario vt vidisti tex.de iure patr.l.si.iuxta medium.ibi:oēs non ignorent ɀc.ɀ probatur in.l.i.§.in legitimis.ff.de legi.tu.sʒ tex.in.§.si quis vltro.negatiua preposita dicit non semper fidē esse adhibendam confessioni sponte facte.sed hec sm regulam.ā.tradita equipollet sue contradictorie videlicet quandoqʒ non esse fidem adhibendam vt est in casibus.quando autem metu nō dico tantum tormentorum sed alio vt ibi statim in epistola exemplificatur in seruo qui metu ne reuerteretur ad dominum fuit confessus vel quauis alia causa vt ibi tex.sequitur.ɀ sic quādoqʒ non est adhibenda fides.ɀ sic casualiter ɀ sequitur q non si non appareat de causa propter quā fides nō sit adhibēda stabimus regule vt fides adhibeatur confessioni spontanee:vt.ā.de cōfe.l.i.que loquitur indistincte ɀ in aliis.ll.ā.alle.pro ista parte:ɀ hanc
7 equipollentiam facit glos.in.d.l.solutum.§.fina. Sed dices tu quando dicetur non apparere vt sic sciam an statim possit ex illa confessione condemnari.ɀ ego respondeo quod dictus.§.si quis vltro.in verbis epistole hoc nititur declarare.s.vt iudex nō propterea statim eum condemnet sed de eius innocentia ɀ causa confessionis inuestiget vt melius potest.Ideo ibi modum quem iudex tenuit collaudat.ɀ lex ista quod ibi deerat supplet vt confessum carcerari faciat ɀ postmodum apud acta eum adducat ɀ audiat quod intelligo si confessionem suam ex iusta causa velit reuocare ɀ de causa docere.ɀ per eum modum iudicibus sentientibus freni temperies adhibetur vt sic intelligatur senientibus nedum torquendo vt prefati intelligunt.sed etiam sentientibus in sponte confessum statim eum condemnando nulla dilatione data ad faciendum eius defensiones vel facere volentem non audiendo contra.ff.de questio.l.vnus.§.cognitiurum.ɀ hanc practicam seruat mundus.nam sponte confessum ad carceres mittunt iudices.ɀ apud acta prefigunt ei terminum ad allegandum quicquid vult ne condemnetur ɀ ad omnem eius defensionem faciendam intra quem si nullam facit satis in confessione perseuerare videtur vt in simili dicit tex.in donatione non reuocata.ā.de dona.inter virum ɀ vxo.l.iij.ɀ l.maritus.ɀ in dote confessata in.l.iij.ā.de dona.cau.mor.facit.l.castitati.j.de adulte.ɀ l.qō calore.ff.de reg.iuris.Si autem confessionem reuocat oportet quod causam dicam ɀ illam probet:qua non probata infra tempus competens assignatum confessio ɀ ipsum confessatum durat ɀ perseuerat quod sufficit vt patet in.d.§.si quis vltro vbi tex.non dicit eo perseuerante in confessione sed falsa demonstratione perseuerante.ɀ sic verba ibi non concernunt personam sed rem sic ɀ alias confessio durat ɀ perseuerat quandiu eius contrarium non probetur:vt.l.error.ā.de iuris ɀ facti igno.ɀ l.iij.ɀ.iiij.ā.de erro.aduo.ɀ tunc locum habent leges que dicunt qō iudex non debet differre condemnationem:vt.j.l.fi.ɀ pe.l.cum reis.et sic ex predictis habeo principaliter intellectum duplicem.vnus est quod hic cōfessio fuerit facta metu tormentorum licet apud acta quod quando intelligatur in sequen.q.dicam.ɀ tūc iterato est necesse apud acta interrogari ɀ cum metus cessauerit ɀ hunc
8 intellectum tenet Cy.ɀ Jaco.butr. Alius est quē proxime posui quod apud acta fuit confessus sed non statim debet damnari sed dilatio ei dari ad eius defensiones faciendas ɀ in carcere interim poni ɀ si qua dicere postea vult apud acta adduci debet ɀ modo debes esse clarus de intellectu huius.l.Alium etiam intellectum potes ponere quod hic nulla confessio sed negatio facta vt sic dicamus quod titius velut in crimine deprehēs' per irenarcas iudici fuit traditus certe eis non creditur:vt.ff.codē.l.diuus.etiam si coram illis fuisset confessus.hoc idē vult.l.ista sed tunc quid habet facere iudex mandat.l.ista vt ipsum audiat apud acta.ɀ si negauerit:tunc cum de admisso constiterit iudici post negationem penam carceris sustineat:quia prius sola fida custodia retentus fuit ɀ postea conuictus reducatur ad acta ɀ ibi audiatur si quis vult allegare ad eius defensionem ɀ competens terminus ei assignetur quo transacto sententia non differatur.vt.j.eo.l.fi.ɀ.d.l.cum reis.ɀ ita intelligit gl.fi.hic dictas
9 ll. Ad declarationem predictorū quero quando confessio dicatur facta metu tormentorum a ɀ non est dubium quando facta est in tormentis:vt.l.i.§.questioni.ɀ.§.si quis vltro iuxta medium.ff.de questio. Idem dicit Barto.si nondum sit tort' sʒ ad tormenta ductus sufficit enim illorum terror.ar.ff.de vi ɀ vi ar.l.iij.§.qui arman. Idem dicit si in carcerem positus esset in quo multitudine fame ɀ frigore pateretur.nam postea confessus metu ɀ formidine tormentorum diceretur fecisse.argu.ff.de iniur.l.item apud labeonem.§.questionis verbo.cum ibi no.in gloss.quod mihi placet ibi non sic pariter omnes tractarentur ɀ ex quauis causa in carcerem ponerentur.ɀ hoc de mente illius glo.que ad finem confessionis fiende exigit ibi positum eē.
Idem dicit si confessus in tormentis illico sit reductus apud acta apud que iterato fateatur:quia hec secunda confessio similiter dicetur facta terrore tormentorum quia que incontinenti fiunt inesse videntur:vt.l.lecta.ver.dicebam.ff.si cer.pe.ɀ l.cum antiquioris.iuxta medium.ff.de testa. Et idem si non illico dū tamen adhuc duret tormentorum dolor.argu.l.quod ait.§.fi.ff.ad.l.iul.de adul.ɀ hoc idem tʒ Cy.in.l.fi.j.de questi.ar.l.i.§.ex incendio.ff.de incen.rui.nau.ɀ sic dicunt debere intelligi.l.istam. Sed contra hoc facit:quia licet dolor tormentorū cessauerit:tamen non cessat trepidatio iudicis sub cuius est potestate etiam facti quod videtur necesse ar.l.pe.in princ.ff.de condi.ob tur.cau.ɀ qō ibi no.doc.ɀ ar.extra qō me.cau.c.i.ɀ qō ibi
p p Jnn.So.q ibi metus prim is' illatus nō fuit iuridic' hic sic.
nec hic in potestate iudicis iuridica ibi sec'.Itē timor iudicis nō spectatur vt vanus nec iudex ad metum inferendum est posit'.
o sed ad veritatem iuris remediis inquirendam. Quero tunc si reductus ad acta neget id quod in tormentis vel eorum formidine fuerat confessus quid faciet iudex.Quidam vt Odofr.dicunt quod si noua indicia superuenerint reducatur ad torturam alias secus per.l.vnius.§.i.ff.de questio.ar.l.qui bona.§.si quis stipulatur.ff.de dam.inf.Bar vero in.d.§.i.distinguit secundū indiciorum qualitatem vbi noua etiam non superueniant.nā in aut priora nō erant multum vrgentia vel non multum manifesta ɀ non repetatur aut erant manifesta ɀ multum vrgentia.et
11 tūc repetatur.ɀ ita seruatur in practica. Quid si reus est spōte crimen confessus postea apparet q processus est nullius momenti quid confessio sibi preiudicat:vt ex ea possit sequi condemnatio Jnno.extra de accu.c.qualiter ɀ quando.circa medium glo.magne no.videtur sentire quod confessio ei preiudicat:licet processus iuris non sit seruatus.vt arg.l.proinde.§.notandum.ff.ad l.aquil.hoc idem tenet Barto.ff.eod.l.si confessus.ɀ dicit ibi casum secundum vnam lecturam gloss.sed non bene concipio sm quam etiam hec in confessiones expressa non tacita ɀ consecutiua ad repellendam accusantem facta.vt not.in.l.si filium.ā.de li.be.cau.ɀ probatur etiam in.l.quoniam alexandrum.j.de adul.ɀ rationes assignaui in.l.si magnum.ā.qui accus.non pos.ɀ hec sufficiant de materia huius.l. Qualiter autem perueniatur ad torturam dicam.l.in ti.de questio.ɀ si propter tormenta aliquis moriatur an iudex teneatur dicam.j.ō adul.l.gracchus.vbi per Cynum.

Autentica.

1 Mulier cum viro in eodem carcere non detruditur.

b **Quoniam.** b Mulieres nō debēt cū viro in eodem carcere detrudi:sʒ in monasterio vel honestis personis tradi.h.d.cū auf.
2 qō intelligit Pe.in honestis mulieribus non in meretricibus que non sunt digne legum laqueis innodari:vt.j.de adul.lege que adulteriū.qō placet vt cū mulieribus honestis nō includantur sed per se.non tamen cū viris q: nec virorum honestas iniurianda est ar.huius aut.

1 Cōmentariensis ea punit' pena qua reus fugiens fuerat puniendus.
2 Culpa lata dolo assimilatur.
§ Fideiussores dati pro reo qua puniantur pena reo fugiente.

c **Ad cōmentariensem.** Cōmentariensis debet puniri ea pena quam pati debuisset re' q fugit nec liberatur exhibendo eū cui custod ā commisit nisi ille fuerat eius coadiutor ad quem custodia spectat commentariensem ex necessitate se absentante.hoc dicit.
1 Not.q mala electio est in culpa. Item not.quod ratione culpe custos carceris punitur pena capitis quod quidam extēdunt ad custodem castri quod occuparent inimici propter neglectam eius custodiam cum ɀ ipse in sua fide recepent perso-
2 nas custoditas. Item nota casum vbi lata culpa in criminibus equiparatur dolo quod non est regulariter:vt.l.in lege.ff.ad.l.cornel.de sica.ɀ hoc operatur officium susceptum ad qō fateri se videbatur peritum.argumen.eius quod not.gloss.in.l.ij.ff.quod quisqʒ iuris.ɀ de hoc remitto ad ea.que dicam in.l.i.j.ad.l.cornel.de sica.glosse prime quatuor declarant tex. Oppo.quod non eadem pena sed pro modo culpe puniatur:vt.ff.eo.l.milites.Sol.vt in gloss.v.in princi.videlicet quod hic in tāta culpa fuit quod est dignus eandem penam pati vt quia tyroni commisit:vt.ff.eo.l.si.in prin. Oppo.secundo q nō eadē pena quia pone fugiētem fuiss̄ homicidā ɀ sic ex dolo puniendus erat.l.cornel.que culpam non admittit:vt.l.in lege.ff.ad.l.corneliam de sicariis.ɀ tamen iste commentariensis punitur ex negligentia.Sol.quod simili pena punitur sed non eadem lege vt in gl.que adducit simile de calūniatore ɀ bene potes ēt adducere pro simili casum in.l.seruatum.j.de his qui sibi ascri.in tes.

Ultimo

a ¶ Ultimo glo. inducit banc. l. contra prelatos negligentes er
3 ga subditos. ¶ † Querit Pe. si reus est relaxatus fideiussorib⁹
datis et fugit an fideiussores debeant pati eandem penam quaz
ille fuisset subiturus. et tenet ipse q non: sed arbitrio iudicis in
carcerem tenentur venire vt ille. Sed latius dicerent isti fideiusso
res non fuerunt fideiussores simplices sed etiam custodes vt qr
iudex cautus dixit vos pro eo fideiubetis et etiam vobis eum
trado vt meis custodibus: et tunc ex eo capite quo custodiaz suo
sceperunt simili pena sunt puniendi: vt. l. ista. cum si. Ex eo capi
te quo fideiusserunt dic vt in seq. membro. aut custodiam non su
sceperunt sed tantum fideiusserunt: et tunc veritas est q ad penaz
corporalem quam ille fuisset subiturus non tenentur: nam quia
ex contractu non potest se obligare ad penam mortis: vt. ff. ad
l. aquil. l. liber homo. nec ob: hec. l. et qd. s. dixi: quia officialis fa
ctus obligatur a lege non ex contractu immediate sed pena pe
cuniaria plectetur: et illa quam promisit vel secundam morem re
gionis aut iudicantis arbitrio qui tamen non pot excedere mo
dum positum in. l. cos. s. de modo mulc. si tamen de dolo depre
benderetur etiam extra ordinem damnari posset. et hec omnia
probantur in tex. et gl. in. l. si quis et eum. ff. e. ¶ Et consilium doc.
vt semper certa pena adijciatur: ac etiam vt renunciatio fiat be
neficio de fideius. ac etiam specialiter. l. sancimus. s. de fideius. p
quam. l. videretur q vltra. x. menses fideiussores ad presentandum
non tenerentur: ac etiam promittant de eum presentando quotiescu
q et quandocunque curie placuerit et hoc vt non videatur simplex fideiussor
de iudicio sisti qui vltra sententiam non tenetur: vt. ff. de fideius. l.
grege. §. cum ergo. ¶ Ultimo ergo quero an recedentes de carce
ribus sine licentia puniantur. vide. l. 3. in princi. ff. de effrac. et. l. in
eo. cum glo. ibi posita. ff. de custo. reo.

DEbis. Pene eorum non debent differri et in
fantes non debent in carcere detrudi et
commentariensis tenetur singulis mensibus nume
rum carceratorum et varietatem delictorum iudici nun
ciare et iudex negligens punitur. h. d. De materia huius prin. vi
xi. s. eo. l. ij. Salycetus.

¶ De priuatis carceribus inhibendis. Rubrica:

1 ¶ Crimen priuati carceris vltimo afficitur supplicio.
2 Diocesis nomine quid continetur.
3 Iudex speculator esse debet.
4 Denunciator maleficiorum statim cognita denunciare debet.
5 Dominus an possit seruum recludere.
6 Ius retinendi et capiendi qui habeant.
7 Inclusio an requiratur vt crimen priuati carceris committatur.
8 Bannitus in carcere priuato retineri potest.
b Ubemus. b † Priuati carceris cri
1 men c committentes affi
c ciendi sunt vltimo supplicio et datur facultas iu
dici de hoc crimine inquirendi et iudex qui cogni
tum crimen non vendicauit crimen lese maiesta
tis committit. hoc dicit. Et diuiditur in quinque
partes. Nam primo carcerem priuatum prohibet vsque ibi: viro.
Secundo inquisitionem mandat vsque ibi: nam post ibi. Tertio
iudicem negligentem punit vsque ibi: priuatibus ibi Quarto pri
matem officiorum crimen scientes et iudici non nunciantes pu
nit vsque ibi: nam illud. ibi Quinto penam priuati carceris enu
2 ciat. ¶ † No. ex litera ibi: ecclesia dioces. q appellatione dioce
d sis d continetur totum territorium et ciuitates. intra territorium.
Sed in contrarium facit extra de rescriptis. c. Rodulphus. vbi
solum comitatenses et non ciues continentur neque ciuitas ipsa.
Credo q subiecta huius rei materia sit interpres. ar. ff. loca. l. si
3 de vno. ¶ † Item no. q iudex debet manere in specula. i. semper
debet inspicere ne quis legem transgrediatur. Est enim specula
locus altus per quem inspicitur. ¶ Item no. q iudices non co
hercentes subditorum delicta puniuntur eadem pena. ¶ Item
q in crimen lese maiestatis incidunt qui priuatum carcerem com
4 mittunt et iudices qui illud non vendicant. ¶ † Item collige ex
ver. priuatibus. q denunciatores maleficiorum a tempore quo
nouerint maleficium esse commissum tenentur et non ante. Item
q iudici competenti debeant nunciare et sic non excusamur si adeat
5 incompetentem. ¶ † Glo. querit an per hanc. l. prohibeatur do
minus seruum retinere sub custodia vel eum recludere in certo lo
co in domo sua. et dicit q non et nil allegat. sed docto. allegant. ff.
de here. instit. l. ex facto. §. proinde si seruus. contraria. l. ij. ff. de
li. ho. exhi. et. l. inemia. ff. de naute. et etiam q dominus facit ad mo
6 rum cohertionem. et idem dicas in patre: vt. l. j. et. ij. s. de pa. po. ¶ † Et
ex his et aliis sic conclude q quidam sunt qui habent ius retinen
di et capiendi vt pater filium dominus seruum: et isti non commit
tunt carcerem priuatum. Quidam qui habent ius capiendi sed
non retinendi: et isti carcerem priuatum committunt si vltra. xx.
horas captum retinent: vt. l. capite quinto. ff. de adulte. et dixi. s.

a ¶ Ultimo glo. no. glo. hanc quam Bal. multum reputat in. l. ij. in si. s. de fi. instrum.
b ¶ Iubemus. Uide Bar. in. l. verum de fur. et in. l. ij. de ver. sig. vbi quid si detineat mu
lierem ex causa libidinis an teneatur pena priuati carceris.
a ~ Priuati carceris crimen. Uide Bal. in. l. i. s. qui homo cede. pos. vbi dicit per istu
tex. statutum non valere q debitor detur cruciandus creditoribus. et intellige hanc. l.

de exhi. re. l. fin. Quidam sunt qui non habent ius capiendi nec
retinendi: et tunc aut isti captum ditarat retinent et hoc crimen
committunt: aut etiam occidunt vel vulneratum dimittunt: et hoc
aut immediate hoc faciant dum capiunt et tunc solum de occiso
vel vulnere tenentur. ar. l. illud. ff. ad. l. aquil. aut ex interuallo
hoc fecerunt: et tunc vtrunque crimen committunt et de vtroque te
nentur. l. nunquam plura. ff. de priua. delict. et pro hac diuersita
te facit qd not. glo. s. de ac. l. qui de crimine. et vide quod ibi dixi.
7 ¶ † Sed queri potest vtrum ad commissionem huius criminis
exigatur inclusio. et videtur q sic. ar. s. n. i. l. si quis. ibi: eum di
cit claustris carceris ec. et pro hoc videtur glo. s. ad. l. iuliam de
vi. l. ij. ¶ In contrarium faciunt predicta verba doc. credo qd
quocunque retineatur ita q volens recedere non possit priuatus
carcer committatur siue in domo siue in compedibus siue in latu
mijs siue in vinculis siue ligatus. arg. huius. l. in prin. et. ff. ex qui
bus caus. ma. l. succurritur. et lato sumpto vocabulo quolibet isto
rum modorum potest dici inclusus. et ita intelligo glossa. in. d. l.
ij. ¶ Item queri potest de questione quam ponit Iaco. bu. s. si
reus vel acu. mor. fue. l. si vt proponis. quam ibi plenius scripsi:
8 vnde dic vt ibi. ¶ † Item queri potest an bannitus qui potest im
e pune offendi possit in priuato carcere retineri. et e dicit hic bal. q
sic et q potest suspendi et torqueri: qz nullum crimen resultat cum
legis autoritate faciat vt. l. graccbus. s. de adul.

¶ Si reus vel accusator mortuus fuerit. Rubrica.

¶ Quia interdum reus vel accusator moritur accusatione pen
dente ideo post accusationes et inclusiones carcerum que sequun
tur ponitur hec Rubrica. ¶ Glos. querit que leges tractant de
reo et que de accusatore in hoc titu. et dic vt in ea.

1 ¶ Crimen extinguitur reo mortuo. et nu. seq.
4 Reos plures potest quis habere.
5 Accusare et testes producere de falso testimonio an quis possit
in eodem libello.
Et si marcell⁹. Primo questionez
soluit. Secundo
eius rationem annectit. secunda ibi: cum taz reo
rem. ¶ Casus. Altero de accusatis defuncto
quoad eum crimen est extinctum quoad ceteros
1 in accusatione proceditur. h. d. ¶ † Not. quod
f morte rei extinguitur f quoad eum crimen et accusatio. g ¶ Con
g tra hoc oppo. extra glo. de l. fin. s. eo. Solu. hic decessit ante sen
tentiam: ibi postea et appellatione interposita: quo casu dic vt
2 ibi. ¶ † Oppo. secundo q nec eo mortuo ante sententiam crimen
extinguatur: vt. l. ex iudiciorum. ff. de accusatio. Solu. q hic po
nitur regula: ibi casus speciales. et glos. ij. hic enumerat octo in
l. ex iudiciorum. nouem. et hic et ibi dicit q est speciale in crimi
ne lese maiestatis quod intellige de duobus casib⁹ scilicet quan
do contra principem vel rem publicam: vt institu. de publi. iu
di. §. ij. ¶ Item dicit fallere in. l. ex. luci⁹. ff. de iure fisci. et non be
ne: quia et ibi crimen erat extinctum quod placet: quia alia bo
na non auferuntur mulieri q ea que fuerunt mariti: et ideo quia
scelere quesita: et ideo melius not. in contra. largo tamen modo
et quod hic dicit potest tolerari. Item gloss. in. l. ex iudiciorum.
dicit quod fallit in. l. fina. ff. de his qui mor. sibi consci. Addit
Bar. alium casum. s. in. l. pe. §. scia. ff. de adimen. legat. sed non est
addendus: quia post mortem rei non queritur de crimine ho
micidij: vt. s. lege proxima. et ideo glossa ibi intellexit: vel q ibi
incidenter per modum exceptionis quereretur de crimine: vel si
directo et criminaliter. lex illa debet intelligi quod iam erat lata
vna sententia. et sic sm. l. fina. s. eodem. lex illa est intelligenda.
¶ Quidam dicunt quod ad instantiam heredis infamiam defun
cti purgare volentis procedi potest et debet: et ita intelligunt il
lum textum quod non puto verum ne iudicium claudicet.
¶ Ego autem addo casum quando quis scienter contrahit in
cestas nuptias: quia eo casu ipso facto et iure bona publicantur:
vt in autentica de incest. nuptijs. in principio. et ideo fiscus in eis
succedit et auocat illa a quocunque: et idem dicerem vbicunque
per legem municipalem publicatio fieret ipso iure vel etiam
alia pecuniaria certe quantitatis ipso iure et facto esset a statu
to imposita: quia ratio non est diuersa quod not. et hoc tenet
3 Bald. s. ne ex delic. defunct. l. i. ¶ † Oppo. ij. et extra gloss. q ex
quo lis est contest. crimen non extinguatur: vt. s. si ex delic. de
func. l. i. et. d. l. ex iudiciorum. in fin. Solutio quod ibi ciuiliter
hic criminaliter agebatur et quando pena esset pro parte co

nedum in carcere
sed in quolibet in
clusione: vt no. gl.
iuncto tex. l. l. si co
sidis. s. ad. l. iul. de
vi publ. et ibi bal.

d ¶ Appellatione
diocesis. Quod
appellatione dio
cesis non veniat
districtus vel ter
ritorium Card. in
cle. ij. §. sane. de ele
ctio. sed aliter lo
quitur ibi in. v. q.
vbi vid. et alexan.
in. l. pupil. de ver
bo. sig. per. c. ij. de
consti. in. vi q sic
et an veniat ciui
tas et econtra. vi
de Car. in. d. § sa
ne. vij. q. fr. et Iele.
l. vi. not. de renun.
quod sic dixi. et eum
de offi. ex cuui. in
nino pessimo pe.
c. felicis. §. si. de pe.
in. vi. et alex. i. l. ij. de
ver. si. qd not. p. d.
c. rodulphus. de re
scrip. gl. i. c. accepi
mus. de eta. et qua.
in. c. si. de preben.
e ~ Posse in pri
uato carcere reti
neri. Adde vltra
no. hic p Bal. ... q
format hic qones
et bal. q eas refert. vi
de Bal. in. l. si. ad
si. s. de exhib. reo.
f ¶ Extinguit. Cir
ca materiam huius.
l. et tit. vide qd sin
gularem posita per
d. alex. dimo. post
bar. in. l. ex iudicioz.
ff. de accu.
g ~ Accusatio. iu
video hoc qd no
taui in apostil. ad
istum in. l. si quis
nu. vi. versi. quero
tertio si lite pende
te in apo. in. cod.
ver. s. eo.

a ℭ Cōmittit crimē falsi. Aldo Ang. ī auē. de nō ali. §. qꝛ vo. el. l. q. c ol. §. qd vez ēt si ptestetur φ nō velit vti bar. not. l. i. §. 3. d si. istr. vid bal. ſ. l. iubem⁹. §. sane de sa. san. ec. ꝛ gl. l. §. qꝛ vo. i aut. de nō alie. Itē verū ēt si vtat eo ī alio capitulo vo de quo sit ī dnō sit d capitulo falso ale. l. l. si vni⁹ i §. 3. d test. ꝛ Jo. an. ī spe. de instru. edi. §. postremo. all. se v. huic Itē adde qd plures fecisse illo fabricare vt p bal. l. ſ. maiorē. ſ. de fal. alex. ſ. l. si qs obrepserit. ff. co. titu.

b Desistēdo. Tu vide de hac qōne colle. l. c. cū oli. n. §. ꝛ qd ibi posui in addi. i v. pt variare. extra de cēsi. et ſatrā. de ozia. l. c. qm 3 falsam. nu. ꝛtpaiū. v. ꝗro vlteri⁹. ꝛ ibi posui I addi. vbi qd si qs post pductionez redarguit d falso ꝛ ps ptestat se nō vsurū illo ꝛ qd si ps aduersa instet iudici vt interroget si vult eo vti q rñdet φ sic extra de proba.

poralis ꝛ pro parte pecuniaria dicam. ſ. eo. l. fi. ꝛ hec de pño notabili. ℭ † Not scdo qd plures q̄ duos qs possit habere reos. 4
ℭ Cōtra qd op. gl. de. l. cū rationibus. §. qui accu. nō pos. gl. ponit sex solutiones tene quintam ꝛ sextam. vt tamen claritatē habeas veritatis distingue. aut quis vult accusare plures de codē delicto ꝛ potest viso libello vt hic. ꝛ. ff. de adul. l. q pupillā. §. fi. ꝛ l. viui passam. ff. de ince. Fallit in crimine adulterij: vt. ſ. de adol l. reos. ꝛ. ff. eo. ti. l. si maritus. §. fi. aut de diuersis delictis: ꝛ tunc vno libello nō potest: vt. l. hos accusare. §. lege. ff. de accu. sed diuersis potest duos. vt. l. cum rationibus. ꝛ. ff. de accu. l. qui accusare. non plures nisi contra alterum suaz vel suorum prosequat iniuriam: vt. d. l. cum rationibus. in fi. ℭ Juxta predicta quero si quis plures accusauit q̄ potuit ꝛ nihil excepit is quē accusare non poterat an vitietur processus. ꝛ dic vt plene dixi in. l. cum ra-
5 tionibus. ℭ † Quero quia lex ista exēplificatur I pluribus qui falsum fecerant instrumentum. vt hic in gl. i. quid si quis accusat plures testes de falso testimonio similiter: producētem in codē libello an potest: ꝛ Cy. hic allegat p ꝛ cōtra. Finaliter fm Dy. determinatur φ eodem libello possint omnes isti accusari. pmo per hanc. l. secūdo per. l. athletas. ff. de fal. tertio qꝛ delictum producentis ꝛ producti est idem specie qd patet qꝛ ab vtroq falsum committitur ꝛ eadem pena vtriq imponitur: vt. ff. de fal. l. i. in prin. Quarto qꝛ nedum specie sed numero videtur idem delictū qd patet: qꝛ ex actis omnium tanq̄ ad vnum finem conferentiū resultat vnus effectus: qꝛ vnum falsum igitur ꝛc. ar. l. illud. in fi. ff. ad. l. aqui. Quinto inducit qꝛ instigantis ꝛ instigati mandantis ꝛ mandatarij est eadem pena ꝛ sic in eis vr̄ idem delictum. ff. ad turpil. l. i. §. incidit. ꝛ de iniur. l. non solum. §. si mandato. sed hec modicum faciunt: qꝛ in eis eadem resultaret questio. ℭ In contrarium determinant Fran. accur. ꝛ Ja. de are. dicentes qd nedum producentes cum testibus. imo nec ipsos testes eodem libello poterat accusare nec plures quam duos in diuersis libellis nisi suam iniuriam prosequeretur. ꝛ allegauerunt qd delicta sunt plura ex diuersis factis descendentia ꝛ diuerso tempore: qꝛ quilibet testis per se suum dictum deponit ꝛ de suo dicto reprehenditur ꝛ producens de productione ꝛ sic eodem libello nō poterunt accusari non obstat. l. ista: qꝛ hic erat vnum factum tantū vt in exemplo glo. domi. Fede. de scal. fatebatur opinionē Dy. in pluribus testibus tantum posse procedere. sed in producente ꝛ testibus dicebat aliam opinionem veriorem dicens negari nō posse quin delictum producentis sit diuersum a delicto testium dominus Bar. de pratis ꝛ Jo. an super Spe. in ti. de accusatore dicunt. Aut isti testes simul cum producente conuenerūt vno consilio ꝛ tractatu tale testimonium ferre: ꝛ tunc cum sit vnum factum possint vno libello accusari. ar. huius. l. ꝛ eius qd Dy. allegat de instigante ꝛ mandante aut tale consilium ꝛ tractatus non precessit: ꝛ tunc cum sint facta diuersa non poterunt eodem libello accusari. alle. ff. de iuris. om. iu. l. si familia. ꝛ. ff. si fa. fur fe. dicatur. l. i. ꝛ qd vi. aut clā. l. semper. §. si in sepulchro. ℭ Et licet non sit meum tot oculis sensibus inspecta variare tamen ne videar vt pica ꝛ organum pertransire Dy. opinionē preeligo vt veriorem. nam supposito φ tractat⁹ non sit prehabitus producens non punitur nisi fuerit sciens ꝛ sic dolosus seu scienter eo vtens: vt. ff. de fal. l. i. ꝛ. ſ. de falsis. l. si falsos. ꝛ tunc simul in tpe fidei faciende ꝛ sumende ex eorum dictis omnes idē falsum asseuerant iudici cui fides debet fieri vt. l. quiquaginta ff. de proba. ꝛ vnum est causa alterius ꝛ sic delictum vr̄ satis idem. vt Dy. dicit. ꝛ cum producens scienter eis vtatur perinde est ac si mandasset. ar. l. fi. §. ad mace. nec ob. φ facta sint diuersa: qꝛ ad eundē finem ꝛ effectum ꝛ eodem tpe vt dixi concurrūt. quod sufficit sicut qn quis percutitur a pluribus diuersis armis et fustibus: vt. §. de accu. l. qui de crimine sic ꝛ mandantis ꝛ mandatarij facta videntur diuersa tamen in idem tempus concurrunt: qꝛ omni die mandans videtur illud mandare ex quo non reuocauit vt dixi. §. de accu. l. non ideo minus. ꝛ hoc de iure communi. sed qꝛ interdum varie sunt pene ex ciuitatis consuetudine vel lege: ideo potest distingui vt de mandante et mandatario scripsi qꝛ aut puniuntur eadem lege ꝛ pena aut diuersa. vt dixi in. d. l. nō ideo minus. in. x. q. ꝛ hec sufficiant.

Sis quem. Morte accusati liberat accusator a prosecutione criminis instituti. h. d. ℭ No. φ de homicidio nō queritur post mortem homicide. ℭ Glo. ij. opponit de casibus no. §. l. i. dic vt ibi. ℭ Glo. tertia querit que est pena deserte accusationis dic vt in ea.

ℭ Crimen falsi extinguitur morte rei.
2 Crimen falsi committit qui falso vtitur instrumento ꝛ an penaz euitet desistendo. ꝛ nu. 3.

1 **Si vt proponis.** † Morte rei extinguitur crimē falsi tamē si heres ei⁹ vtat eodē isto ex pprio delicto punit. h. d. ℭ † No. φ scienter vtens falso instrō ꝯmittit
2

a crimē falsi ᵃ cōcor. §. de fide instr. l. si veteris. ꝛ exponetex. ibi vtiuo lucrit. i. voluntarie vsus fuerit vt pꝫ ex prioribus. similis est expo
3 sitio. ff. de rerum diui. l. fi. ℭ † Querit glossa. finalis an vtens fal
b so instrumento possit penam euadere desistēdo. ᵇ ℭ Et dicit qd sic secus si accusaretur qꝛ fecisset vel fieri mandasset: vt. l. si falsos ſ. de fal. ꝛ dic vt ibi. ℭ Ulterius no. Ja. bu. decisionē ad qōnē. Reformatio seu statutum factum a populo vel a principe de crimine commisso a primo die Martij vsq ad primum Julij non cognoscatur accusando vel inquirendo modo quidam isto medio tpe aliquē tenuit in priuato carcere qui continuato tpe retinuit post dictū tps transactū queritur an possit de carcere priuato accusari vel inquiri. Et refert φ terminatum fuit φ nō qꝛ delictum est vnū cōtinuatū ab eadē persona. ꝛ sic debemus attendere principium fm qd nō pōt puniri: vt. l. cū qui. in prin. ff. de fur. ꝛ eius qd no. gl. in. l. cū qui. §. in pluribus. ff. de iureiur. de eo qui post iuramētū ad hoc hꝫ apprehensum. Secus in quo ipse sit in carcerem psona post illud tps: vt. ff. de his qui deiece. vel effude. l. si vero. §. si. cum ibi no. ꝛ. ff. de furt. l. si dignum. ꝛ pro hoc inducit specialiter ista. l. sed in primo membro qñ non mutatur persona decisio vr̄ mihi dubia qꝛ vel statutum ad hunc casum nō extēditur quasi de delictis habentibus actum successiuū ꝛ cōtinuatum post illud tps nō loquatur vel per statutū isto casu delictū censetur renouatum vt qd inducit noua contractatio post dissolutionem matrimonij qñ ex priore nō nascit actio furti vel si nascitur non pōt intētari: vt. l. i. §. ꝛ. ij. ff. rerū amo. idem operet post hoc tps infra qd nō permittit agi retētio in priuato carcere. vt p ea permittatur accusatio quasi renouata sit retētio: qꝛ cū extentus post hoc tps retineatur inuitus. ꝛ exire volēs nō admittat tunc iterato hoc cōmitti intelligatur sicut dr̄ de clādestino possessore qui efficit violētus cū dñm reuenientē nō admisit: vt. ff. de acquir. pos. l. clam possidere. §. qui ad nūdinas. cū ibi no. ℭ Preterea sufficit φ tpe accusationis accusatus custodiam exerceat priuati carceris: vt. §. de priua. carce. l. i. in prin. ergo nō curādum de tpe anteriori de quo non pōt accusari. Et pro hoc facit tertio qꝛ hi q sunt capiēdi dūtaxat vltra. xx. horas retinere nō possunt vt. l. capite quinto. ff. de adul. ꝛ sic initiū permissum nō attēditur qñ finis ex temporis cursu illicitus reperitur.

1 ℭ Crimen an extinguatur si reus mortem sibi consciuerit.

Defunctis. Mortuo reo nō procedit super delicto nisi is sibi mortē
6 cōsciuerit. h. d. ℭ † Op. φ imo si mortē sibi cōsciuerit crimē extinguatur cū successoribus eius bona nō auferantur: vt. ſ. de bonis eorum. l. i. ꝛ. ij. Solue distinguendo vt notat. §. qui test. face. pos. l. ij. qꝛ aut querit in casibus in quibus morte crimē nō extinguitur: ꝛ tūc nō dubiū φ qd durat etiam si mortem sibi cōsciuisset. vt in casibus notatis. §. l. i. Aut in casib⁹ in quibus crimē extinguit: ꝛ tūc aut ex crimine nō sequebat bonorum adēptio: ꝛ tūc bona nō auferunt heredibus. ꝛ sic crimen remanet totaliter extinctū: vt. l. i. ſ. de bo. eorū. Aut ex crimine sequebatur bonorū ademptio ꝛ tūc aut se occidit ꝯscia criminis ꝛ hꝫ locū. l. ista aut aliqua furoris rabie ꝛ tūc ēt nō auferunt bona heredibus: vt. d. l. ij. §. q test. fac. pos. In dubio adt fuit discordia inter Pla. ꝛ gl. sed dicā. ſ. de bo. eorum. l. i. vbi plenius examinabo hanc materiam Saly.

1 ℭ Crimen extinguitur reo moriente appellatione pendente.
2 Crimen extinguitur mortuo accusatore.
3 Expressum plus operatur q̄ tacitum.
4 Crimen an extinguatur quo ad bona reo appellatione pendente mortuo si iudex in sententia de bonorum publicatione mētionem fecerit.
5 Crimen an extinguat reo condēnato infra tps appellandi moriente ꝛ non interposita appellatione.
6 Crimen an extinguatur quo ad penam pecuniariam si lite pendente decedat accusatus de crimine ex quo pena corporalis ꝛ pecuniaria erat ei infligenda.
7 Procurator fisci an debeat citari ad prosequēdū appellationē condēnato de crimine appellante.
8 Judex an debeat citari condēnato appellante.

Si quis. Pro euidētia premitte quod vbi ex condemnatione vel ex pena inferenda reo inducitur mors naturalis vel ciuilis vt ex deportatione. d. l. i. ff. de contratab. bona in cōsequētiam veniunt adimenda ꝛ fisco applicanda quod an sit hodie innouatum non est hic declarandum. Ubi autem non sequitur mors naturalis vel ciuilis vt in relegatione bona tacite non auferuntur sed expressim sic quandoq. Modo diuide legē in tres partes. ℭ Nam primo dictum quando appellatione pendente decedit reus condemnatus pena inferente mortem naturalem vel ciuilem vsque ibi idem obseruatur. ibi secundo illud extenditur ad casum econtra quando accusator esset mortuus vsque ibi si autem. ibi tertio ponit aliud dictum quando reus fuerit damnatus ad penam mortem etiam ciuilem non inferentem

vsq

visq ad fi. Casus mortuo reo appellatione pendente extinguitur crimen. et si nulla cõ expressa sit in snia, erat bonorũ ademptio facta als durat causa ppter bona. ¶ †No. i. qd ita extinguitur crimẽ mortuo reo pẽdẽte appellatiõe sicut pendẽte cãprincipali. vt in. l. i. p cedẽtibus. ¶ Et ist rõ qr p appellationẽ res est redacta ad prio

2 rẽ statũ vt no. s. de pen. l. ita demũ. et ff. ad turpil. l. i. fi. ¶ Scdo not. qd sicut morte accusati ita accusatoris morte crimen extinguit.* ¶ Cõtra qd op. gl. hic qnta de. l. libellorũ. §. fi. ff. de accu. Solu. vt in ca. qr qd hic dicit dz intelligi quãtũ ad instantiã cause non quo ad ipsum crimẽ totale. nam reo mortuo in totum extinguit distinguendo. vt hec. l. facit et pcedens sed non accusatore mortuo: quia iterato poterit ab alio accusari vt in contrario.

3 ¶ †Tertio no. qd hic plus operatur expressum quã tacitum. et est ratio quia tacita bonorum ademptio venit cõsecutiue ad ademptionem vite naturalis vel ciuilis merito principali extincto vel sublato tollitur vel extinguitur ipsum consecutiuum et accessorium vt. l. ij. ff. de pecu. lega. et. l. cum principalis. ff. de regulis iuris. sed quando ademptio bonorum est facta expressim vtrunqs est per se speciale. et quot sunt res in sententiam deducte tot possunt dici sententie. vt. l. etiam. §. i. ff. de mino. et hoc voluerunt alie

4 que gloss. hic posite. ¶ †Quero pro proxime dictorum euidentiori declaratione si iudex in sententia deportationis de bonorum publicatione expressam fecerit mentionem an reo mortuo appellatione pendente extinguatur crimen etiam quo ad bona. et tenuit Petrus et Cy. quod sic: quia expressio eorum que tacite insunt nihil operantur. vt. s. de fideiusso. l. nõ recte. et ff. de adop. l. si arrogator. et de lega. primo. l. tertia. sed penam deportationis sequitur tacite bonorum ademptio vt hic in princi. ergo etc. Sed ego post Bar. teneo contrarium. Primo per rõnẽ in precedẽti dictã. Scdo qr si tex. nõ cauilletur casus est cõ eos. s. si pen. appel. mors inter. l. ij. et ff. eo. l. i. licet Bar. de pratis secutus Petrum dixerit qd ibi iudex expressim bona ademit cã cognita volẽs penam augere qd potuit. vt. l. et si seuerior. s. de his q notã. infa. sed hec violat illos tex. Preterea si iudex põt expressim bona adimere presumẽdum est qd fecerit cã cognita cũ non ademerit tacite. et sic non eo modo quo tacite sequebatur ademptio qd est qñ adimit non tantum expressim sed eque principaliter per monosyllabam et copulã et cuius natura est copulara principaliter coniungere: vt. l. si cui. ff. de fun. instru. et erit exẽplum si dicat eum deportãdũ cõdẽnamus et eius bona publicamus. vbi aũt p cõiũctiuã cũ eius natura est accessorie cõiũgere. vt. ff. de pecu. lega. l. i. et. ij. tũc pcedat opi. Pe. et sequaciũ: qr tũc publicatio bonorũ exprimit eo mõ quo inerat: puta si dicat iudex cũ deportãdũ condemnam* cũ bonorũ publicatiõe. p primo mẽbro accedat glo. in simi. l. s. de sa. san. ec. aut. ingressi. ante medium magne glo. et p vtroqs qd ibi no. doc. Hec vera nisi iudex i snia adiecisset illã clausulã qd si snia esset supra vel vltra ius qd eã reducebat ad ius cõe: qr cũ tũc appareat qd nõ vult pñe aggrauare dictio seu copula et

5 cõiũget accessorie sz non principalr ex pferẽtis mente. ¶ †Quero si reus cõdẽnatus decessit itra tps appellãdi et appellatione

b nõ interposita an crimẽ extinguatur ẽt quo ad bona et sz glo. in. l. ex iudicior. ff. de accu. qd crimẽ totaliter extinguitur, extinguitur ẽt quo ad bona. et illã gl. dixit Dy. alibi nõ reperiri. sed Jac. de are. tenuit cõtrariũ qd reo nõ appellante nec eius herede verificatur pñ. d. l. ex iudicior. q̃ solũ exigit qd decedat lite cõtesta. et condẽnatiõe sequuta. op3 ergo fm eũ qd heres appellet et appellatione psequatur. et sic ẽt sz Bart. et dicit esse casum in. l. si qua pena. ff. de v. sig. et ibi vide pen. ¶ Pro gl. et Dy. facit qd bonorũ ademptio veniebat in cõsequetiã deportatiõis sz reus sz cõdẽnat* nõ dũ erat deportat* nec deportari. s. tps appellãdi. poterat ergo cũ snia et executio sit extincta quo ad principale idẽ debemus dicere quo ad accessoriũ et cõsecutiuũ non principale vt hic. et arg. l. cũ principalia. de reg. iur. cũ simi. Scdo qr paria sunt appellasse vel. i. tps appellandi esse vt. ff. nil no. appel. pen. l. i. cum ibi nota. sed appellatiõe interposita expirat questio ẽt quo ad bona. ergo etc. Tertio quia vbi est eadez ratio idem ius dz statui. l. i. s. de libe. prete. et lege illud. s. de sac. san. eccle. sed ratio decidendi et diuersitas quã hic not. Imperator et clarius. s. si pen. appel. mors in. l. ij. et ff. eod. l. i. est solum ademptio bonorũ expressa vel tacita et hec rõ locum hz ẽt illo moriẽte appellatione pẽdente. ergo etc. ¶ Non obstat id quod dicit. l. ex iudiciorem. de condemnatione sequuta qr qua ratione illud limitatur vt non intelligatur de condemnatione a qua sit appellatum vt hic. cum simi. eadem rõne non intelligatur de appellatiõe a qua appellari potest et sic ibi intelligatur de condẽnatione que iam transiuerat in rem iudicatam. de. l. i. ff. de re iudica. et sic vt legum correctio euitetur legum interpretatione molliantur pene vt ibi vult glos. et. l. i. ff. de iniur. Ad. l. si qua pena. rñdeo quod illa. l. facit differentiam an appellatur a pena et nõ põt qr a grauamine legis non appellatur aut a mulcta: et tunc põt qr est grauamẽ iudicis. prima non admittitur vt inepta. secus si esset apta qr a sententia et iniquitate iudicis appellaretur: qr tunc debet admitti vt hic. stante igitur ista potẽ

a ¶ Morte crimẽ extinguitur. limita nisi q̃ post mortẽ qñ pstit et in his q sibi mortẽ psciuerũt vt. s. e. ti. pcedẽti et i spe. de accu. ver. itẽ qd reus. et ti. de inq. §. nũ. ver. sed nunqd etc.

b Infra tps appellandi. Tu vide de hoc Anto. cõsi. singu. suis in versicu. appellatio. incip. idẽ operatur tẽpus datum ad appellandũ. vbi ad hoc allegat gloss. singu. fm Dy. in. l. ex iudicio. in vi. secuta. et ibi posuit in a po. ad dictã glo. post holo. ff. de accus.

tis appellãdi et mortuo cõdẽnato perdit glos. predicta plura. s.

6 allega. ¶ †Quero. iij. si lite pẽdẽte* decedet accusat* de tali cri

c mine ex quo pena corpalis et pecuniaria mixtim erat in cuz infligẽda an crimẽ expiret ẽt quo ad penã pecuniariã. et circa hoc variarũt glossatores antiq. nã Hug. dixit qd nõ expirabat. ar. l. ex iudicior. in fi. ff. de accu. et. s. vt ex deli. defun. l. i. hoc idẽ vĩ tenere Cy. ar. huius. l. et. l. ij. s. si pẽ. appel. mors inter. asserens Petrũ idẽ tenuisse et mouet sua opiniõe quam tñ. s. in. i. q. reprobauit. alij vero vt Cyprian* dixit qd in totũ expirabat vt ibi no. p gl. i. l. defuncto. ff. de publi. iudi. et huius opi. sequitur gl. in. d. l. ex iudicior. in fi. et Dy. et Bar. et cõiter oẽs moderni et pbãt sic. i. publicis iudicijs pena nõ trãsit cõ heredes nisi cõdẽnatione sequuta. vt d. l. ex iudiciorũ. in pñ. sz cõstat qd in publicis iudicijs quibusdã ẽt pena pecuniaria principaliter est imponẽda. ergo etc. minor pbatur p. l. ij. ff. de publi. iudi. et ff. ad. l. iul. de anno. l. ij. et. s. ad. l. iul. de vi. l. ij.: vĩ casus fm Bar. ff. de iure fis. l. ex* q delatorem. non

7 obstãt. ll. s. in cõtrariũ alle. qr loquũtur qñ ciuiliter tñ agit. ¶ †Quero qñ cõdẽnatus de crimine appellauit an pcurator fisci debeat citari ad psequẽdũ cãz appellatiõis. et maxime si i certa quãtitate fisco applicanda vel in bonorũ publicatiõe fuit dãnatus. et vĩ qd sic qr fisc* est cõdẽnat*. Itẽ qr de eius pindicio agit. ¶ In cõtrariũ vĩ hic casus in. ij. rñ. vbi accusator est ille q eãm appellatiõis psequitur et q pseq dz. vt. ff. ad turpil. l. i. in fi. Et hoc ibi tz Barto. tali rõne. Nã inter fiscũ et priuatũ iudex est pcurator cesaris. et inter

d priuatũ et priuatũ est pses prouincie. vt. l. ad fiscũ. s. vbi cause fisca. sz causε criminum ẽt si de pecunia applicãda fisco tractetur corã pside

8 agitantur. vt. s. vbi cãe fisc. l. i. et. ij. i fi. ergo etc. ¶ †Quero tũc qd de iudice. et dicit Inno. in. c. cũ spãli. extra de appel. qd iudex nõ est citãdus: ẽt si p inqsitionẽ pcessit. nã appellatio nõ mutat naturã cãe. vñ sicut corã iudice principalis cãe pcedebatur sine pte: ita corã iudice ad quẽ. Item qr tunc iudiciũ primuz redderetur suspectũ si coram superiore ad quem appellatum se partem faceret: cum eo iudicium agitaret. fatetur tamen, eum vt iudicem instruere posse superiorẽ p hoc ẽt facit qr iudex psententiam est functus officio suo vt. l. iudex. ff. de re iud. Itẽ qr absurdum esset vt ordinariã sedẽ dimitteret et ad psequendam causam appellationis accederet cõtra. l. illud. ff. de offi. psi. Et quãtũ i criminib* vĩ casus. s. de appella. l. eos. §. sup his. vbi ẽt habes qd copiam snie et actorum vna cum reo dz ad iudicem ad quẽ trãsmittere.

c Lite pendente. Tu dic qd sz accusatio finiatur p mortẽ accusati vt not. i. l. ex iudiciorũ. de accu. Põt in illis heres iustare vt iudex declaret quod defunctus non cõmisit tale delictuz de quo erat accusatus vt defunct* euitet infamiam. casus est singu. in. l. si lis. §. scia. ff. d adi. leg. fm Bal. in. l. i. col. ij. v. mõ dubitatur. C. ne ex delic. defun. prout refert et sequitur romã. singu. suo fm meũ numerũ. xxxi. incip. pẽdẽte accusatione. et alle. in alle. l. ex iudiciorum.

d ¶ Qd iniuria verbalis. qd iniuria verbalis inferatur ẽt absenti adõ. i. tex apud §. cõtrariũ. de iniur. qd vbi statutum dicat de iniuriante alterum habere locus in iniuriante absentem et sic non requirit quo ad vba quod iniuriat* reuocet animũ fm gof. et Jo. an. i. c. cum te. et ibi hu. de reiu. et Cy. et doc. l. nã cõmuni cp. j. õ iniu. q pts ex eo qd ẽt absenti inferatur nõ põt tũc ad animum reuocare sed realis i snle verbis sufficit qñ ad animũ reuocata sz host. vbi. s. p. §. fi. istu. de iniur. q signis gstare sufficit ale. l non solum. §. i. õ iniur. Et adde qd iniuria verbalis dicitur qñ aliquid turpe improperatur alteri Bald. et doc. in. l. i. in prin. ff. de li. et po. bald. Joan. de pot. et Modern. in lege turpia. de lega. i. et in lege his verbis §. primo de he. institu. quod verum etiam si generaliter proferatur vt dicendo fur latro et si. secundũ barto. in dicta. leg. ij. et ibi Alexã. in. di. lege turpia et quando fit possibilis

¶ Si quis imperatori maledixerit. Rubrica.

¶ Continua rubricã vt in glo. ¶ Contra cuius cõtinuationez opponitur qr si premitti de maximis et maior est iniuria realis quã verbalis: ergo titulũ sequẽtẽ debuit huic pmittere. Solu. quod vtrũqs in principem cõmittitur. et sic vtrũqs maximũ respectu eorũ que cõmittuntur in priuatos. et qr vt plurimũ a verbis incipit et etiã verbale delictũ magis frequẽtatur ideo de eo premittit.

1 ¶ Principi tribus modis maledicitur.

2 Iniuria verbalis in absentia committitur.

3 Facta pensantur ex personarum conditionibus.

Si quis. Qui de iperatore e bloquitur si nõ iniuriose a iudice condẽnari dz: aĩs si iniuriose dz ad principez describere. h. d. ¶ †No. qd trib* modis maledicitur pñcipi vt hic. in gl. ij. ¶ No. ẽt qd ex lubrico lingue prolata non sunt punienda. ¶ Not. iij. qd iudex

2 nõ punit iniuriãtẽ principi prius quã ei rescribat. ¶ †No. ex iu

d bro et nigro quod iniuria verbalis* cõmittitur in absentia et qd ista verba in datiuo casu posita si qs iniuriã intulerit tali etc. non exigũt iniuriati psentiã. qd no. ppter statuta. ¶ Ultimo no. qd ex personarũ cõditionibus dicta eorũ sunt pẽsanda. cõcor. ll. hic alleg. in vltima gl. qd facit ad qõnẽ quã ponit Spe. in ti. de presumptio. et ex cõditione psone minãtis alteri mortẽ q postea reperit interfect* inducatur psumptio qd is q mortẽ fuerat minatus illũ occiderit vel occidi fecerit. facit quod not. doct. s. vnde vi. l. i. ¶ Itẽ facit vt ex q̃litate psone minãtis iust* met* inducatur qd sz gl. i. l. metũ. s. qd met* cã. et l. i. ij. ff. ex q. cau. maio. ¶ Contra scdm notabile opponit gl. quarta de. l. famosi. iuxta fin. ff. ad. l. iul. maiesta. Sol. vt i ca. et clari* i cõtrio vbi repies qd fm vnã lecturã nõ ob. qr de iniuria facti loqt. fm aliã ob. et tũc dic vt ibi.

¶ Ad legem iuliam maiestatis. Rubrica.

vide Bar. in. l. eũ qui nocentẽ. de iniur. et Bal. in prima cõsi. l. s. ij. op. Jo. de imo. l. d. l. turpia. et Abb. sicu. in. d. c. cum te.

¶ Post minus verbales transit ad reales ꝛ facti.
1 ¶ Principis nõ ledit maiestatem qui iudicat contra legem.
2 Iudicans contra legem an sit puniendus.

Etiam. Nõ propterea quis offendit principis maiestatem qꝺ iudicauerit ꝯ legẽ. h.d. ¶ Glo.i. querit de ratione dubitandi. vt sic. l. ista nõ reperiatur facta de nõ dubio contra. l. qo labeo. ff. de car. edic. ꝛ dic vt in ea. qꝛ saltem verbo videbatur principi iniuriam tulisse qꝺ fieri non debet. vt. l. proxima. Ratio decidendi est: qꝛ talis pronunciatio ad iniuriam principis non tendit sed partis.
3 ¶ Glo.ij. querit an saltem veniat aliter puniendus ꝛ qualiter. Et distinguit vt in ea. ꝛ gl. intellige quãtũ ad accusationem criminalem quando scienter cõtra iura iudicauit. ꝛ sic in dolo fuit sed quando per imprudentiã tũc criminaliter nõ teneretur ſꝫ ciuiliter ad litis estimationẽ. de quo dic vt in. §. si filius. ff. de iu. ꝛ in l. si iudex. ff. de va. ꝛ extraor. cog.
1 ¶ Iuramentũ non seruatur quod vita impellente emittitur.
2 Deierans an cõmittat crimen lese maiestatis.

Alienam. Deierans nõ committit crimen lese maiestatis. h.d. ¶ Not. qꝺ
1 iuramentum factum vita impellente nõ seruatur secundũ Ja. but. ¶ Glo. opp. de. l. si duo. §. fi. ff. de iureiu. Et sol. duobus modis vno qꝺ hic iurauit per deum. vnde solũ deũ habet vltorem. vt. l. ij. ꝯ. de iureiu. ibi per principẽ. quo casu debet inspici forma iuramenti: quia aut per principis salutem ꝛ nõ punitur vt hic. aut per genium principis ꝛ tunc punitur vt ibi. nullo tamen casu crimen lese maiestatis committitur vt hic.
2 ¶ Oppo. secundo quod hodie crimen lese maiestatis committat vt in auẽ. vt non luxu. contra naturam. colla. vi. Gloss. soluit confitendo cõtrarium. ꝛ sic hec. l. erit correcta. Sed doct. contra quia legum correctio est euitanda. vt. l. precipimus. ad fin. ꝯ. de appella. cum si. Ideo soluunt melius quod ibi iurant per sacramenta prohibita. ꝛ sic ibi iuramentum erat reprobatum in sui forma hic probatum. Et hanc solutionem sentit gloss. in auẽ. vt se. mi. ꝛc. colla. v. per mediam columnam que incipit certe leges humane. ꝛ vide quod ibi not. ꝛ plenius per Cyn. ꝯ. de iureiur. l. l. ij. ꝛ ibi dicam.
1 ¶ Accusator criminis lese maiestatis q tamẽ semiplene probauit torqueri debet cum accusato.
2 Accusator an sit torquendus vel liberandus reo conuicto.
3 Testis vnicus semiplenã probationem facit in criminibus.
4 Tortura requirit indicia.
5 Reus an absoluatur si tortus cum accusatore neuter eorum confiteatur.

Si quis. Hec lex mãdat ex ordine tres personas torqueri. s. accusatum vsq ibi: fiat. ꝛ accusatorem vsq ibi: illũ. ꝛ instigatorem vel consultorem vsq ad fi. Prime tamẽ due partes ex sic constructionis pro vna possunt poni. Uel dic quod primo ponit quoddam dictũ rationem premittendo. secundo illud extendit. secunda ibi: illũ quoq. ¶ Casus. Accusator qui crimen lese maiestatis probauit tantũ semiplene vel per indicia debet torqueri vna cũ accusato ꝛ instigatoribus vt veritas eruatur nullo obstãte priuilegio. h.d. ¶ Not. qꝺ in crimine lese maiestatis priuilegia cessant quo ad tormẽta. sunt enĩ aliq q sunt principis cõscientia nõ sunt torquendi vt milites vt. l. decuriones. ꝯ. de qꝺ. ¶ Op. sic tex. dicit. Si qs qꝺ est signũ collectiuũ ex quo vr̃ text. iste eñ inhabilis admittere qꝺ nõ est regulare pp qꝺ nos in incerto ꝛ dubio vr̃ dimittere ꝯ. §. qḃ. de so. codi. cõpo. Solu. hec declarãdo vt in gl. i. s. qꝺ oẽs cõprehẽdat ꝛ tũc in hoc crĩe spãle
2 ¶ Op. ij. qꝺ iste tex. dicat ꝯ oĩa iura cũ hoc innuat qꝺ reo cõuicto ꝛ in reatu dephenso accusator sit torquẽdus: qꝛ: imo a. vincu lis carceris liberãdus ꝛ reus est dãnãdus. ꝯ. de custo. reo. l. fin. et ꝯ. de pe. l. cũ reus. Sol. vt in gl. ij. ꝛ fi. s. qꝺ hic nõ fuit vere conuictus sed p̃sumptiue eo ipso ꝙ accusatus erat ſꝫ hec truffa qꝛ tunc reus nõ esset torquẽdus nisi cõuictus eẽt p aliqꝺ indiciũ vt. ꝯ. de qꝺ. l. j. vnde gl. dicit qꝺ hic nõ erat plene cõuictus. ſꝫ in ꝯtio sec̃ʒ qꝺ hic dicit cõuictus intellige semiplene p vnũ testẽ vel p aliquod indiciũ alĩs ad torturã nõ adduceretur. ¶ Ex hac gl. not.
3 duo. Primũ qꝺ hec gl. sentit qꝺ vnus testis faciat semiplenam pbationẽ in criminibꝰ ꝙ nõ fatetur Dy. nisi alia sint indicia. ꝛ p hoc inducit gl. ff. de excu. tuto. l. ij. in prin. de quo vide pleniꝰ per Doc. ꝯ. de iureiu. l. i. bone fidei. Sm qꝺ gl. hic in singulari dicit indiciũ sufficere ad torturã. ꝛ sic vr̃ sentire qꝺ vnũ sufficiat qꝺ examinabo. ꝯ. de qꝺ. l. fi. ¶ Op. tertio tex. in cõparatiuo dicit a strictiore ꝛ sic innuit in positiuo qstionẽ aliquã eẽ strictã quã hec excedit nec hic apparet de illa. ꝛ sic nos dimittit in dubio ꝯ dictũ. §. qḃ. So. declarãdo vt in gl. sup verbo strictiore. ¶ Op.
4 quarto ꝛ extra glo. ꝛ sic reus ideo hic torquetur qꝛ ꝯ eũ sunt indicia. vt. l. i. ff. de qꝺ. in prin. ſꝫ ꝯ accusatorẽ nõ est indiciũ ſꝫ pro co illud qꝺ est ꝯ reũ igit quo cũ reo torquetur. respondeo qꝺ reus primo torquẽdꝰ est: ꝛ si nõ fateatur tũc accusator torquetur. ꝛ hoc ex eo qꝛ p̃sumptio est cõtra eũ nõ pbantẽ qꝺ calũniose accusauerit vel qꝺ fraudẽ pbare omiserit. ꝛ credo qꝺ in hoc crĩe lese maiestatis sit spãle vt talis p̃sumptio sit sufficiẽs ad torquẽdũ accusatorẽ qꝛ p se ꝯ accusatũ habebat sufficiens indiciũ vt hic in prin. ¶ Audiui tñ in quodã priuato examine aliter intelligi. l. istã vt simpliciter velit qꝺ sicut reus cõtra quẽ est indicium torquetur nullo priuilegio obstante: ita accusator torquetur qñ reum nõ cõuincit et p indiciũ. ꝛ sic dicebãt dictionẽ quoq esse implicatiuã casuũ nõ psonarũ in eodẽ casu. ꝛ dicebãt ꝙ gl. pe. hoc voluit. ſꝫ talis intellectus est cõtra hũc tex. ibi cũ eo q huius temeritatis ꝛc. ꝛ in fin.
5 ibi vt ab omnibus ¶ Quero quid dꝫ iudex facere in casu isto si neuter istorũ sic tortorum fatetur ꝛ videtur qꝺ reus absoluatur. vt l. qui accusare. ꝯ. de edẽ. Credo tutius rem indiscussam dimittere ex quo erat pbatũ semiplene ꝛ iudicẽ abolitionẽ debere facere. argu. l. si qui. cũ ibi no. ꝯ. de adul. nec sacramentũ necessarium accusatori est deferendũ qꝺ a se est deferendũ parti que aliqd hꝫ qꝺ faciat pro se vt in text. not. in. x. colla. de consue. rec. feu. c. j. in prin. ꝛ. §. sacramentum. qꝛ in criminibus probationes debent esse clariores luce. vt. ꝯ. de probatio. l. fina. predicta tene cordi: quia sunt quotidiana. Saly.

1 ¶ Priuilegia dignitatis excusant a tormentis.
1 **Nullus.** A tormẽtis excusant priuilegia generis vel dignitatis nisi in crimine lese maiestatis. hoc dicit. ¶ Not. ex prima glo. quod subtilis chorda tamen fortis magis est apta ad torturam quaꝫ grossa. ¶ Not. ex secunda quod vbi aliquid statuitur in crimine lese maiestatis: idem vendicat sibi locum in crimine simonie. nã gl. ex hoc crimine fert ad crimẽ simonie vt pꝫ ex ea.

1 ¶ Crimen lese maiestatis perpetrat qui de principis morte tractat.
2 Crimen lese maiestatis quot modis committatur. ꝛ nu. 3.
4 Prodens aliquem ex tyrannis Italie an committat crimen lese maiestatis.
5 Proditio contra eum qui de facto dominatur maior est ꝙ que cõtra eũ qui de iure.
6 Filius proditoris licet ei non succedat est tamen heres eiusdem proditionis.
7 Filij proditoris an portent iniquitatem patris. ꝛ nu. seq.
14 Bannitis nõ debet alimonia vel pecunia prestari.
15 Filia an possit extraneis succedere ex testamento vel aliis consilijs ab intestato.
16 Consciꝰ sunt eadem pena plectendi.
17 Sciens ꝛ nõ iuuans an puniatur. ꝛ nu. 18.
19 Sciens eadem punitur pena qua faciens.

Quisquis. Primo punit principaliter crimẽ lese maiestatis cõmittentes vsq ibi: filij. Secundo punit eorum filios masculos vsq ibi: denique. Tertio pro his supplicantes punit vsq ibi: ad filias. Quarto penam infligit filiabus vsq ibi: emãcipatio. Quinto annullat ꝛ cassat alienationes per predictos factas vsq ibi: vxores. Sexto vxoribus delinquentium prouidet vsq ibi: id quod. Septimo penam predictis inferendam extendit ad conscios ꝛ ministros ꝛ eorum filios vsq ibi: sane. Octauo veniã prebet ꝛ premiũ pollicetur delictũ propalãtibus vsq ad fi. ꝛ pp̃ter legis longitudinem quãlibet partem p se legã ꝛ summabo. Prima igitur pars hoc dicit in summa. tractans proditionem contra principem vel contra eos qui militant circa eũ punia-
1 tur capite cum bonorum publicatione. h.d. ¶ Not. quod tractans principis necem cõmittit crimen lese maiestatis. ¶ Not. idem de recipiente vel dante sacramentum. ¶ No. iij. qꝺ simile crimen cõmittit qui necem alicuius de consiliarijs ꝛ socijs principis tractat. ¶ Not. iiij. qꝺ senatores censentur pars corporis
b principis. ¶ Not. qꝺ punitur affectusᵇ hic licet nõ sit secutus effectus. ¶ Not. vi. qꝺ pena criminis lese maiestatis est capitis et
2 bonorũ publicatio. ¶ Op. primo ꝛ extra glo. qꝺ imo aliis pluribus modis committatur crimen lese maiestatis. vt. l. j. cum seq. ff. eo. Sol. cõfitendo cõtrarium nec hec. l. negat verumtamẽ dicit hic Cy. in prin. qꝺ in personã principis ꝛ ad eius latus assistẽtes seu qui sunt pars corporis seu proprie crimen lese maiestatis cõ
c mittiturᶜ improprie in ceteris capitulis. ¶ Sed iuxta hoc quero an sit aliqua differentia an committatur in principem ꝛ ceteros q sunt pars corporis sui an circa alia capitula. ꝛ dic qꝺ sic. Primo quo ad extinctionem criminis p obẽt mortem rei vt videtur in. l. seq. Secundo quo ad penam filiis infligendam. naꝫ licet in quolibet casu sit pena capitis. vt. ff. eo. l. ij. et publicationis bonorum. vt. ff. eodem. l. eorum. ꝛ. ꝯ. de bo. lib. l. prima. tamẽ aliqua iura contra libertos ꝛ eorum bona filij fruuntur. vt. ꝯ. de obsequijs. l. etiam. ꝛ dicta. l. eorum. ꝛ. ff. de interdict. ꝛ rele. l. iij. quando in aliis capitulis delinquunt non quando in principem vt hic qꝛ tũc successionũ penitus fiunt incapaces vt l. sequẽ-
4 ti. §. tñ circa hoc plenius dicam. ¶ Quero tunc quid si quis proditionem

a Obseruatur iste tex. l. sing. ad hoc qꝺ dr apud legistas vt notat Lu. do. ro. singu. suo cccccx. sm meum numerũ. qꝺ incip. volo cõsiderare. l. qꝛ qd calore post medium ibi tertio principaliter qrit de quo videas alioni. has in. ca. sicut. el. extra de iureiur. vbi vr̃ casus sim eum ibi.

b Punitur affectꝰ. Tu vide de hoc vltra notata per bal. ꝛ docto. ꝛ i. l. ff. qꝺ quisq iuris et in. l. si qs nõ dicã rapere. ꝛ ibi posui l addi. ad istã ꝯ. de epis. ꝛ cle. oĩno qꝺ no. Fely. in suo tract. qñ punitur conatus. quẽ inseruit post titu. de sentẽ. excõ. volu. iij.

c Et tunc lese maiestatis cõmittitur adde soci. ꝯsi. ccl. xxv. incip. i cũ fratris and. ver. ꝯfir matur hoc idẽ in secũda parte hac. et ca. vbi idẽ alleg. ꝛ ꝯꝫ ꝛ p quẽ quãtũ qui cõmittere dicatur vide per eũ ꝯsil. xxij. incip. sequendo ordinẽ. vbi. et ex pdictis. cũ vbi. seq. in prima parte hac. xxxix.

a proditionē[a] committit ꝫ aliquē ex istis dñis seu tyrannis Ita-
b lie[b] tūc eo aut ille non recognoscit superiorem: ⁊ tunc de eo vt de
principe iudicandum. Arg. eorum que no. docto. ff. de rap. l. bo
stes. ⁊ p Guli. in. l. ex hoc iure. ff. de iustitia ⁊ iur. aut superiorem
recognoscit: ⁊ sunt aliqui eorum qui vicarij imperatoris sunt: ⁊
tunc ꝫ crimē lese maiestatis in eorū persona cōmittātur. vt. ff.
eo. l. i. §. cuius. nō tamē pena extēdet in liberos vt in precedenti
5 questione dixi. ¶ † Ex hoc insurgit quoddā mirandū qđ maior
erit pena quādo pditio fit cōtra eū qui dominat de facto quam
contra eū q de iure seu cum titulo iuris. sed hoc ideo qꝛ tunc non
est verū qđ quis prodat dominū vel principem suum ꝫ vicarium
eius. ¶ Quero tertio pone qđ princeps vnū de ꝯsiliarijs presi-
dem puincie vel capitaneū vnius ciuitatis fecit ⁊ qs proditio-
nē contra eius personā fecit an dꝫ puniri tāquā in magistratuꝫ
cōmiserit an tāquā in cōsiliariū pncipis: cū inter hec sit differen-
tia vt vidistis. ⁊ breuiter credo qđ debeat puniri tanquam in ma-
gistratū cōmiserit: qꝛ magistratū exercebat re ⁊ nomine de ꝯsilio
pncipis erat pro tūc solū nomine igit primū potius attēdēdum
vt. ꝫ. de sac. sanc. eccle. l. qui sub pretextu. ⁊ ibi no. Guli. de cu. fa-
ex. l. querit. ff. de sta. ho. pro hoc facit iste tex. qui de his tantum
loquit qui consilijs ⁊ consistorio intersunt. pro hoc induco tex.
in simili. ff. de lega. ij. l. legatis seruis. §. si officio ¶ Oppo. scdo
contra pen. notabile de. l. cogitationis verbo. ff. de pe. Solut. vt
in gloss. scilicet quod hic ad actum processit sacramenti vel me-
lius ex solo cogitatu non punitur vt in contrario. sed cogitatum
per exteriora velit deducere ad actum vt illud tractando cū ami-
cis ⁊ vicinis punitur vt hic nec est necesse ad sacramenti prestā-
tionem peruenire vt hic patet. ⁊. ꝫ. in versicu. id quod de. predi-
ctis. et hoc ideo quia delictum est de atrocibus. alias dic vt ple-
ne per doct. in. l. si quis nō dicam. ꝫ. de epis. ⁊ cle. ⁊ plenius scri
psi in. l. is qui cum telo. ꝫ. ad. l. corne. de sica. Et hec prima parte
sufficiant.

Filij vero. Filij masculi alicuius de hoc crimine cō-
dēnati a successionibus parentum ⁊ etiā
c extraneor sunt alieni[c] ⁊ tā ipsi quam prorpsis supplicantes sine
venia sunt infames: h. d. ¶ No. qđ imperator se clemētem reddit
circa hos filios. in pnc. Clemētia enī ⁊ pietas nos oēs parificat
6 vt. ꝫ. de nup. l. imperialis. in pnci. ⁊ ibi glo. prin. ¶ † Not. secun
do qđ filius eius q pditionē facit cōtra principē ꝫ in bonis non
succedat censetur tñ heres eiusdem proditionis et sic de simili p
ditione ꝫ eum est presumptio vt hic ibi: in quibus ⁊c. ¶ Nota
tertio qđ a dignitatibus ⁊ honoribus eximitur. ¶ Not. quarto
qđ a successionibus parētū priuat. ¶ Cōtra istud oppo. glo. de
l. eor. ff. eo. ⁊ pro solutione remittit ad not. in. l. i. ꝫ. de bo. lib. vbi
glo. soluit qđ hic quando deliqt cōtra principē: ibi qñ circa alia
capitula posita. ff. eo. l. i. ⁊. ij. ⁊ hec so. bona. ꝫ scđm mēbrū p cla
riori veritate indiget diuisione: vꝫ ait quando in alijs capitu-
lis delinquit iura libertorum proueniebant a genere: ⁊ illa non
trāseunt in fiscū. vt. d. l. eorū. ⁊. l. ij. ff. de interdic. ⁊ releg. aut a pa
tre: ⁊ tūc ꝫ Cy. dicat qđ illa transeunt in fiscū p eandē. l. i. respon.
Tamen ego subdiuido qꝛ aut pater pmorit liberto: ⁊ tūc bona
eius ⁊ ius succedendi ex persona patris nō transit in fiscum: qꝛ
per eius mortem euanuit cum nec legitima in bonis liberti ante
eius mortem fuit debita patrono. vt. ff. de bo. liber. l. paulus. §.
patroni. ⁊ de colla. bono. l. i. §. impuberi. ⁊ sic cū ius aliquod nō
poterit in fiscum trāsire venit filius suo iure. Aut libertus prede
cessit: ⁊ tūc filius ex persona patris ⁊ patroni viuētis statim suc-
cedit in eius bonis ⁊ habet ius intentandi contra tab. vt. d. l. ij.
⁊ hanc solutionem tangit glo. in. d. l. eorum. quam simul cū alijs
duxi coniungere. ⁊ ita fuit mihi visum dicendum quādo a princi-
pio hec scripsi. postea visum fuit hoc vltimum nō sic simpliciter
7 fore verū ideo aliter scripsi. ꝫ. de ope. libe. l. i. quod vide. ¶ Not.
vlterius qđ hec pena delicti egrediatur autorē suū cū hic ꝓpter
delictum patris puniātur filij. ¶ Contra quod oppo. gloss. de. l.
sancimus. ꝫ. de pe. ⁊. ff. eo. titu. l. crimē. similiter de eo qđ describi-
tur in sacra pagina pater nō portabit iniquitatē filij. Et respō
det glo. quod hic speciale. ⁊ rationem hic ponit tex. quā. ꝫ. de se-
cūdo notabili scripsi ⁊ ea attenta pōt dici scdm Iac. bu. qđ hic nō
de alieno delicto sed ꝓprio in eius ꝓsumpto punitur. ⁊ hec bona
8 ad. ll. in cōtrarium allegatas. ¶ Ad dictum vero sacre scriptu-
re respondeo qđ illud quo ad penam anime. quo autē ad bona
temporalia etiam deus punit interdum iustum propter pecca-
torem: vt patet in sodomis ⁊ gomorreis. Vel dic magis ad spe-
ciem ⁊ formā qđ illud dictū sacre scripture loquit de patre non
portante iniqtatē filij non econtra. ⁊ ideo non credo quod hec. l.
habeat locū econtra in filio principem committente proditio-
nem vt pater puniatur qꝛ cessat ratio successionis sanguinis im
probati. Item qꝛ pene sunt molliende. vt. l. interpretatione. ff. de
9 pe. ¶ † Adhuc quero qđ si mater[d] hanc factionem commisit: ⁊
d respondet glo. sequens qđ idem esset qđ in patre: qđ tenet Bar.
Pet. ⁊ Cy. propter idētitatem rationis. vt. l. illud. cum simi. ff.
ad legem aql. qđ non videtur tutum: cum materia sit penalis
⁊ odiosa. ideo statuta in patre non sunt ad matrem trahenda.
argumen. eorum que not. ꝫ. de pat. qui fil. di. l. ij. ⁊ quod not. in. l.
raptores. ꝫ. de epis. ⁊ cle. ⁊ instit. de act. §. item mixta. Et quia nō
est omnimoda ratio. pone enim patrem viuere qui nō delinquit
certe pater non expelletur propter delictum vxoris. vt. ꝫ. ne
vxor pro mari. ⁊ sic filij non debent perdere domicilium pa-
tris cum a semine viri procedunt filij non matris. vt. l. lege. xij.
10 tabu. §. i. ꝫ. de suis ⁊ legit. here. ¶ † Quero si isti filij erant geni-
ti ante hanc patris machinationem an veniant hac pena affi-
ciēdi. ⁊ dicit Cyn. qđ nō per. l. a diuo marco. ꝫ. de qđnibus. et. ff.
de sena. l. emancipatū. ⁊. ꝫ. de libe. ⁊ eorū liber. l. ij. ego nō credo
qꝛ ratio huius. l. non minus vendicat sibi locum in natis ꝙ na-
sciturις cum nō minus in eis hereditarij criminis exempla sint
metuenda: ⁊ qꝛ hic generaliter de filijs loquitur. Item qꝛ hic lo-
quitur de natis ante suppliciū patris q ex eodē deberent puni-
ri supplicio. ⁊ sic non ob. l. ij. ꝫ. de libe. ⁊ eorū libe. nec alie. ll. ī. al
11 legate: qꝛ in hoc crimine est speciale. ¶ † Quero tertio an hec. l.
habeat locum in filijs naturalibus tantū nedū legitimis ⁊ na-
turalibus. ⁊ Cy. hic arguit pro ⁊ contra: finaliter cōcludit qđ et
in naturalibus tantū loquat qꝛ ⁊ in eis est eadem ratio qꝛ origi-
nem trahit a sanguine improbato. argum. l. ⁊ si nihil. ff. de ritu
nup. Item ne plus puniren casti ⁊ legitime nati quā non caste
vel minus legitime nati. ar. ⁊ in aut. de resti. ⁊ ea que parit. colla.
iiij. Pro hoc adduco qꝛ simplex appellatio filij in casu odiō rō-
nabilis comprehendit et naturalem tantum. vt. ꝫ. de interdic.
ma. inter tuto. ⁊ pupil. l. iiij. cōiūcta rubrica que simplr de libe-
ris loquit. Sꝫ imperator hoc odium appellat rōnabile cū dicat
eos patris supplicio dignos ꝫ ex misericordia eis vitā cōcedat
12 ergo ⁊c. ¶ † Quero quarto nunquid intelligat de filijs in infini
e tū[e] an vo de filijs in pmo gradu tm. Et vr qđ de filijs in primo
gradu tantum. vt. ff. de testa. tut. l. quid si nepotes. Econtra vt in
finitum. vt. l. filij. ⁊. l. liberorum. ff. de verbo. sigaifi. ¶ Commu-
nis opinio docto. est qđ hec. l. declarationem recipiat. a quadaꝫ
cōstitutiōe extrauaganti quā iperator Federicus statuit postꝙ
cum ecclesia romana consiliatus fuit per quam nō facit mentio-
nem de filijs sub hoc vocabulo sed sub vocabulo liberorum. et
constat appellatione liberorū omnes comprehēdi in infinitum.
vt. d. l. liberorū. verūtamen in ea cōstitutione hoc restringit vsqꝫ
ad secūdā generationem. verba autem illius constitutionis hic
ponit Cy. in vltima eius questione qđ quidam eius exaudiunt
in posteritate paterna. ¶ In materna autem dicūt non transi-
re delictū vltra primum gradum ad instar criminis heresis. vt
in. c. statutū. extra de here. lib. vi. cum in prefata constitutione si-
mili pena puniat hereticos qꝛ crimen lese maiestatis ꝯtra princi
pem cōmittentes. ⁊ sic cum decretalis illa in crimine heresis sic
exaudiat ⁊ interpretat sic exaudiri dicūt in crimine lese maiesta-
13 tis. ¶ † Quero quito qꝛ tex. hic dicit qđ nihil ex testamento[f] ca-
f piunt an sic nihil capiant ita qđ non capiant ⁊ p cōsequēs succe
dant venientes ab intestato. vt. l. in metallū. ff. de his qui pro nō
scrip. haben. an vero capiant sed non capiant: quia fiscus ab eis
auferat tanꝙ ab indignis. ⁊ dicit Cy. quod hec secūda pars ve-
rior videt de iure per text. in sequenti. §. filias. qui pmittit filiam
succedere ex testamento in legitima sed si in residuo succederent
venientes ab intestato iam decederet mater pro parte testata et
pro parte intestata contra. l. ius nostrum. ff. de regu. iur. Item
pro hoc inducit hanc. l. §. vxores vbi ea que fuerunt donata ma
tri que postea transit ad secunda vota ⁊ sic sunt reseruanda libe-
ris fiscus aufert. Tertio inducit hūc. §. qui dicit quod nihil ca-
piant ⁊ proprie quo ad iuris intellectū ille non capit qui accipit
sed non retinet. vt. l. aliud. ff. de verbo. signifi. ⁊ pro hoc facit. l. ij.
secundum intellectū glos. ꝫ. de heredi. institu. ⁊. l. deportati seruo.
de lega. iij. et hoc satis placet in successione ex testamento. et sic
quando habet voluntatem hominis que repugnat aliqualiter
ab intestato successuris ⁊ etiam qꝛ delinquere videtur qui scien-
ter suam hereditatem disponit in nō capacem ex delicto in prin
cipem commisso. Sed vbi non adesset voluntas hominis vt in
successione proximorum ab intestato morientium tunc non cre-
do filios istos vocari a lege vt capiant sed eos non vocari puto
tanꝙ penitus alienos. argumen. a simili. ff. de bono posses. con-
tra tab. l. i. §. pe. ⁊ fi. ⁊ de bo. li. l. si necē. §. si deportatus. ⁊ pro hoc
facit iste tex. qui tunc non fuit vsus verbo non capiant. sed dicit
qđ a successionibus proximorū habentur alieni: ⁊ sic non acci-
piunt. argumen. sumpto ex illa prepositione a preposita verbo
successionibus que in dubio excludit. vt. ff. de actio. empti. l. ra-
tio. §. fin. ⁊ de censi. l. etatē. ⁊ no. docto. in. l. a caligato. ꝫ. de imp.
Item sumpto argumen. ex illo verbo sint alieni quod eos facit
ipso iure exheredes. vt. l. iij. ꝫ. de lib. pte. ⁊ hoc fortius probant
14 ambo simul cōiuncta. ¶ † Ulterius scias qđ hec. l. prestat arg.
qđ de iure bānitis nō possit pecunia vł alimonia pstari nā hi in
ti cēsent velut hostes ⁊ inimici ciuitatis a q bānitur. ar. l. amis-
sio. §. q deficiūt. ff. de cap. di. sed hostibus qs nō pōt opē pbere: vt
l. iij. §. responso. ff. eo. titu. nec hic in perpetua egestate viuant ⁊

a ¶ Si qs proditio-
nē. adde Soc. cōsi.
cclxxv. ka. l. cū fra-
tris andree. circa
pn. in scđa parte
char. cxci. vbi ꝫ
idem inducit ⁊ al-
leg. sed non tꝫ nec
firmat.
b Tyrannis Ita-
lie. Tu dic qꝛ cri-
men lese maiesta-
tis nō cōmittit ꝫ
tyrānū nō haben
tē legitimū ⁊ natu
rale dñium vt per
Bar. in cle. ij. qđ.
viij. de re iudicata
c ¶ Sūt alieni. ad
de So. ꝯsi. xxij. kl.
sequē do ordinem
ỽ. verū pdictis nō
obstātibus ibi ex ꝫ
pbat in. ij. parte.
char. xxxix. qꝛ filij
cōmittentium cri
men lese maiesta-
tis puant ⁊ here-
ditatum et succes-
sionuꝫ incapaces
redduntur.
d Quid si mr ⁊c.
Tu vide de hoc
bal. l. l. generaliterqꝫ. ꝫ. d
ser fugi. imol. in. l.
ex facto. §. si quis
rogat. ff. ad treb.
⁊ tex. cū gl. i. c. sta-
tutū felicio. in ver.
volum. et ibi do-
cto. de here. li. vi.
e In infinitum.
Cyn. hic put cū re
fert Bald. mouet
hāc qōnem ꝺ qua
vide bart. l. l. libe-
rorū. ꝫ alle. et Io.
de imo. l. l. gallus.
§. instituens. ff. de
lib. ⁊ posthu.
f ¶ Quod nihil ex
testō. adde soc. ꝯl.
cclxxv. ka. l. cū fra
tris andree. ỽ. iij.
pncipalr. i scđa p-
te char. cxcij. et ỽ.
iij. qꝛ istud. chart.
cxciij. vbi hoc idē
allegat ⁊ declarat

tis sit moto solatium. et sic nec alimenta nec pecunia ex qua cōparantur vite subsidia. ff. de aduo. di. iudi. l. si qs. et pro hoc etiā facit. l. i. C. quere ex cpor. po. Sz hec qđ nō faciliter expedit. nā videndū est an ex crimine lese maiestatis esset bānitus vel non vt hic. et si nō an possit īpune occidi vt sic possit hostis iudicari vel nō et si possit an bona ei auferant vel nō. nā interdū per statuta bona eius rescinduntur. Et hec omnia plenius pertractaui in qōne quā disputaui que incipit suppositis. ll. municipalib⁹ etc. quorū partem hodie scripsi in aut. item nulla. C. de epis. et cle. et aliā partem in. l. i. C. de heredi. institu. que per omnia pro decisione predictorum essent videnda. format tamen Bar. qōnē an pdicta possint eis prestari quando statutum disponit expresse vt banniti⁹ quis auxilium prebere nō possit quā tāgā. j. de vi rap. vir. l. i. ver. penas.

Ad filias. Filie femine dānate de crimine maiestatis propter earum minorē audentiā in bonis dānatarum maternis admittuntur ad legitimā. h. d. ¶ Not. qđ femine sunt minus audaces quā mares. qđ inquit Cy. fallere in
15 actibus venereis. ¶ † Quero an filia possit succedere extraneis ex testamento vel etiā in aliis coniunctis ab intestato. et vr̄ qđ sic: qꝛ minor in eis dz esse sn̄ia etc. Scđo qꝛ nō reperit expressum contra. l. vt hic pz. et maxime cū in dubiis pene sint molliendae. vt. l. interpretatione. ff. de pe. Tertio qꝛ cū hic excludant a successiōe paterna in totū. et hoc qꝛ bona patris cōfiscant et a materna excludantur in parte videtur qđ eis succedere ceteris pmittat arg. l. cū pretor. in princi. ff. de iudi. cū similibus.

¶ Cōscij sunt. cōscij lese maiestatis et parricidiorū tenent: vt hic et per Bar. in. d. l. vtrū et adde qꝛ cōscij de magno piudicio nō si ó paruo u⁹ necqꝛ est cōmissa persone examinatio. Rota in decisi. cccccxvij. fuit dubitatū in no. criminis an et qñ teneat ad penā Barto. in. d. l. vtrū. ff. de parici. et l. i. C. §. occiso. ū. ř. vl. § h. ff. ad sille.

Emancipatio. Emancipatio et cuiuslibet rei alienatio facta post huius criminis cogitatū nō valet. h. d. ¶ Glo. oppo. qđ emancipatio teneat donatio in emancipatos collata. vt. j. de bo. dam. l. si quis post hoc. So. vt in ea qđ hic nō valet: qꝛ ex quo de huiusmodi factione cogitauerat oīa in fraudē facta presumunt. et lō stante cogitatum hec facta fuerunt valerent vt in contrario. ¶ Contra hoc oppo. glo. sequens vt etiam post contractum crimen valeat alienatio. vt. ff. de dona. l. post contractum. pro cuius solutione remitto ad no. in. l. res. C. de dona. inter vi. et vxo. sz plenius dicam in. d. l. si quis post hoc.

¶ De primo liberādo: qꝛ b pl berā. ar. l pe. ff. de test. mili. et l. nec lega o. ff. de leg. ij. et. l. si qs sciret. ff. de vsucap. p cp. et in aut. vt exact. iustam dot. §. fin.

Uxores. Uxor huiusmodi damnati dotes recuperet ad donationem ante crimen cōmissum l caz collate confirmant sed si nō scōa trāsīcat vota velut vsufructuarij facta illas fiscus tenent restituere in quibus filie etiā legitima possunt petere. h. d. ¶ Pro huius. § declaratione queri potest de qua donatione loquatur. et dic qđ nō de donatiōe causa mortis. ff. de dona. causa mor. l. si aliquis. ff. de dona. inter virum et vxo. l. cum hic status. § si maritus. in fine. sed de donatione inter viuos sic coniugali distinguendo vt in glo. l. res. C. de donatio. inter virum et vxo. et vide quod dicam in. l. si quis post hoc. j. de bo. damna.

¶ Essicō grauioribus. adde an adulterium sit atrox. an lex de eis etiā Salyc. in. l. nō iō minus. in. ri. §. sz tūc p expedi ta declaratiōe. et ibi posui in apo. ad ipm in versi. § delicta dicant lex

16 **Idquod.** Conscij satellites et ministri in pena sunt similes delinquenti. h. d. ¶ † Hoc. quod cō
a scij sunt* eadem pena puniendi. concor. l. ij. et l. virum. ff. ad. l. pōpe. de parici. et insti. de publi. iudi. §. alia. et ff. ad sill. l. i. §. co. et §. sequen. ¶ In contrarium videtur ff. de regulis iur. l. culpa caret. vbi dicitur qđ culpa caret qui scit et prohibere non potest. vt in cod. titu. l. non est. vbi dicitur quod non est sine culpa qui se immiscet rei ad se non expectanti. Item quia nō punitur
b libera psona vel de proximo liberanda si opem ferre potuit occiso et non fecit. vt. ff. ad sill. l. i. §. serui. versi. sed in eo quapropter forte glos. in. d. l. vtrum. sub audit et text. et particeps. et hoc idem tenet Dyn. extra de regulis iuris. c. non est sine culpa. lib. vj. dicens scientem non teneri nisi seruus fuerit occisi. vt dicto §. eodem texto. In hanc sententiam inclinat Bart. in. d. l. vtrum licet aliqualiter latius se extendat pro solutione aliquarum legum. ¶ Sed tu etiam latius distingue. aut tu queris de cōscio i. culpabili vltra eius scientiam tantum et indubitanter ille tenetur et punitur. et qđ conscius secundū vnū significatum sumatur pro culpabili pbacille versus cacbonis. Cōscia ipse sibi etc. aut queritur de conscio i. de sciente tantum sed dicitur cōscius quia simul scius et sic pariter scivit vt ille qui fecit et aut ille erat dominus vel pater facientis: et tunc punitur ac si fecerit cum prohibere potuit et non fecit. l. ij. ff. de noxa. Aut econtra sciens erat subiectus ei in quem committitur: et tunc siue erat ei subiectus ratione principatus et dominū vniuersalis punit pariter cū faciente vt hic siue erat ei subiectus ratione potestatis dominice. vt. d. l. §. serui. et §. eodem texto. ff. ad sil. siue ratione patrie potestatis vt. l. ij. ff. de parici. siue ratiōe officij. et etiam prepositure. vt l. omne delictum. §. qui prepositū. ff. de re mili. et ex predictis idē
17 potest dici de vasallo erga dominum. † ¶ Extra autē pdictos casus vel similes sciens ex sola scientia licet illum iuuare potuerit nō tenetur. vt. d. l. culpa caret. et l. non est sine culpa. de regu. iur. et d. l. i. §. serui. versi. in eo. ff. ad sil. Quod etiā patet ratione: quia licitum est iuuanti pecuniam recipere pro iuuando. vt. l.

tutum §. sed licet. ff. qđ metus causa. quod non liceret si hoc vi deret si sciēs teneret. vt. l. i. C. d. l. si. § i ff. de cōdict. ob turpē causam ¶ Inter hunc casum et priores est ratio qꝛ prioribus sciens tacuit cū culpa admixta cum ratione subiectionis et debite affectionis illi tenebantur defendere et iuuare qđ not. quia in predictis casibus lata culpa equiparatur dolo etiā in criminibus quod nō est regulariter vt. l. in leg. ff. ad. l. corne. de sica. nisi in casu. l. ad commissarium. C. de custo. reorum. Et quod ex predictis afferebatur ad dolum non ad culpam probatur insti. de publi. iudi. § alia. ¶ † Item predicta vera de iure ciuili. De iure vero canonico videtur qđ indistincte sciens et non iuuans cū potest teneatur qui si f. esse dicatur. vt extra de homi. c. sicut dignum. sed illud in foro penitentiali: et sic quo ad deum qui nobis omnibus precipit vt inuicem charitatem habeamus: quia qui delinquit deum offendit et omnes sumus deo subiecti merito illius offensam debemus inhibere: alias cū videmur pariter offendere sed quo ad penas temporales hoc non cōsiderauit lex ciui-
9 lis ¶ † Quero modo ad declarationem predictorum an in casibus predictis sciens puniatur eadem pena qua faciens. Et dic qꝛ sic vt. d. l. vtrum et hic aliis. ll. C. allegatis. Fallit si principalis multum erat sibi coniunctus: qꝛ tunc minori pena est puniendus vt patet in. d. §. cōiuncta. l. fina. ff. de pari. quod not. et pondera qđ ibi nō fuit imposita pena mortis que alias debuisset imponi sed relegationis: ita qđ pena trāsmutatur in substantia sz nō in qualitatibus et circūstantiis. hec aūt fallētia dubito ne locum habeat in hoc crimine maiestatis de quo in ista. l. et faciunt hoc ad ea que dixi in. l. propter. C. qui accu. nō pos.

Sane si quis. Penitenti ex delicto non cōsummato parcetur patefaciēs vero in exordio premiatur. hoc dicit. Quod nota. et vide. l. concordantem in glo. fina.

¶ Adm nastrio interdicitur criminoso.
Reo criminis solui potest et liberatur debitor.

Meminisse. De crimine lese maiestatis post mortem rei potest super accusatione procedi vel de nouo accusari vt memoria eius damnetur et bona heredibus auferantur et serui contra dominum sunt torquendi et a tempore factionis inite prohibentur alienare vel manumittere necnon solutiones debitorum recipere. h. d. cum sequen. ¶ Nota quod huic criminoso lege interdicitur administratio. ¶ Oppo. extra glo. quod post mortem rei crimen non instauretur. vt insti. de publi. iudi. §. C. Sol. vt hec intelligatur secundum illam scilicet quando crimen commissum contra principem vel rem publicam non alias vt ibi. ¶ Oppo. qđ alienatio teneat vt. j. de bonis dam. l. si quis post hoc. Sol. vt ibi plene dicam ¶ Oppone tertio quod reo criminis solui possit et liberetur debitor vt. l. reo. ff. de solu. Sol. glos. hic. et ibi quod in hoc crimine est speciale quod intellige vbi debitor sciebat vel scire debebat facultatem soluendi creditori sublatam esse. alias ignorans non supina ignorantia liberaretur. argumento eius quod de solutione procuratori reuocato facta dicitur. vt. ff. de solu. l. cum quis. et de eo qui soluit filiofa. cui peculium erat ademptum. vt. ff. de condictio. inde. l. si non sortem. §. qui filio.

¶ Ad legem iuliam de adulteriis. Rubrica.

1 ¶ Homicidium grauius est adulterio.
2 Lex iulia de adul. quare sic vocata fuerit.
1 ¶ Continua rubricam vt in glo. Et caue quia Cy. continuationem impugnat dicens crimen homicidij ee maius quā adulterij et sic sm glo. debuisset preferri qđ tamē nō fit. ¶ Sed caue quia supposito dicto Cy. pro vero glo. nō est ideo reprehendenda: qꝛ glo. vult qđ post maxima delicta qualia sunt in principe cōmissa vt not. super rubrica. C. si quis ipera. maledi. prosequit gradatim media. i. ea que sunt in comparatiuo grauiora. Postea tertio prosequitur in positiuo grauia cū hic dicit in plurali qꝛ prosequitur grauiora supponit non tantū crimen adulterij esse de
c grauioribus sed etiā alia inter que dicamus esse crimen homicidij. quare aūt primo de isto quā de homicidio dixerit dici potest: quia magis frequentatur: ideo preoccurrendum fuit. Item quia adulteria sunt multotiens homicidiorum causa: ideo primitus eradicanda. Ex his respectibus potest dici etiam homicidio maius et etiam quia plures concurrunt ad eius cōmissionē scilicet leno vel lena adulter vel adultera. Item qꝛ interdū scandale stirpes splendidis natalib⁹ preseruatur. vt. j. de questio. l. super statu. et qꝛ nedū mulier afficit sed maritus et eius liberi et parentes et affines iniuriam non leuem patiuntur. ¶ Quero cū glos. in quo differat adulteriū a stupro vel incestu. et dic vt in eadem.
n ¶ † Quero tunc pro declarando finem huius glosse quare hec lex vocata est. l. iul. de adul. cum a Julio cesare non emanauerit sed ab augusto. vt. ff. cod. l. ij. Augustus primo nominatus videtur qđ

deur q̄ fuerit Octouianus nepos Julij cesaris q ei successit in
imperio ꝛ non de facto sed per viam electionis. Julius autē ce-
sar sibi de facto occupauit. ꝛ regnāte Augusto natus fuit Chri-
stus et nihilominus a Julio cesare tā ipse Octauianus Augu-
stus quā ceteri iperatores vocati sunt cesares. ¶ Respōdet hic
Cy. q̄ iulius cesar pinitus adinuenit sȝ nō pfecerat quā postea
Augustus fecit sed ab inuentore denominari voluit vel dic q̄
ab Augusto inuentam desuctudinē abiiț quaȝ quidam Julius
reformauit postea. vel quod credit verius Julius cesar eam tulit
quem ꝛ Augustum dici prius fuisse nominatū. ¶ Ego idē cre-
do q̄ iulius cesar eā statuerit. sed ad tex. ff. eod. l. ij. aliter rñdeo
veȝ q̄ ibi tex. vult dicere q̄ lata fuit ab Augusto. i. iperatore. i.
perator aūt ille fuit Julius cesar. ꝛ sic q̄ ibi de Augusto dicitur
non ponitur ad denominationē certi imperatoris respectu alio
rum imperatorum: sed ad denominationem imperatoris respe-
ctu iurisconsultorū ꝛ similium. Tūc si sic est quare. hic rubrica
ad. l. iul. cū nulla lex huius titu. emanauerit a Julio cesare. Ad
hoc modo rñdet hic gl. in fi. q̄ leges huius tit. emanauerunt ad
illam interdum declarādā: interdum interpretādam: interdū
emendandam ꝛ corrigendā quasi velit dicere rubricator: acceda
mus ad. l. iul. de adulteriis declarandam interpretandā emēdan
dam vel corrigendam. Et hec de rubrica.
1 ¶ Coitus maritalis thorum non maculat vxoris.
2 Uxor accusare non potest maritum de adulterio. ꝛ nu. seq.
6 Amita an succedat cum nepte statuto stante ꝛc.
a PUblico. Uxor nō pōt maritū de adul
1 terio accusare[a]: q2 coniunx ha
buerit cū alia muliere. h. d. ¶ † Not. quod coi[us]
mariti nō violat thorū vxoris. ¶ Opp. sic. Judi
ciū idē est q̄ voluntas vel snia. vt. l. i. ā. de sacro-
san. eccle. ꝛ ff. de re iudi. l. i. ꝛ publicum idē est q̄
populicū. vt no. ff. de publi. iudi. sup rubrica. ꝛ pbat insti. de su-
spec. tuto. ꝛ per consequens. ꝛ institu. de publi. iudi. in principio
ꝛ plene de eius significato dixi. ā. de accusa. l. ea quidem. in mate
ria de fama. in. viij. questio. princi pali. quinto tamē dubio. ꝛ sic
per eas expositiones videtur innuere iste tex. quod populi sen-
tentia et voluntate mulieres non possunt de adulterij crimine ac-
cusare: sed hoc est falsum: q2 non populi vel plebis dispositione
sed Julij cesaris lege hoc fuit statutuȝ. ꝛ sic ab imperatore. vt. ff.
eodem l. ij. ꝛ dixi super rubrica. ergo ꝛc. Solue. vt in glossa. i. que
cōstetur contrarium. ideo dicit q̄ ista verba aliud habent sen-
sum. i. [a]deo exponit iudicio publico. i. dispositionem legis iulie
de adulte. cuius permissio ꝛ iudicium est publicum id est popul
cum: quia cuilibet permittit accusatio. mulier tamen non habet
2 accusationem ꝛc. ¶ † Oppo. tūc cōtra predicta ꝛ tex. q̄ ista mu
lier admittat: q2 ad accusationem publici iudicij admittunt mu
lieres suam iniuriam prosequentes. vt. ā. qui accusa. non pos. l. q
de crimine. Solue. vt in sequē. gloss. in princip. videlicet q̄ quia
b adulterium[b] dicit accessus ad alienum thorum. ꝛ sic alieni thori
violatio non potest vxor de marito conqueri: q2 vel nullum vio-
lat thorum si accessit ad solutam vel si non ad solutam non vio-
lauit thorū vxoris sue. ꝛ sic non debet audiri ex eo q̄ dicat eius
thoruȝ. ꝛ sic cessat questio nugatoria quorundam querentium si
vir in lectum in quo consueuit cubare cū vxore ꝛc ducat mulierem
cū qua concubuit an dicat tūc vxoris thorū violare. Et dic quod
non q2 thorus hic non sumitur pro lecto vel strato sed per simi-
litudinem quandam dicit vxor thorus viri: q2 super eam con-
cubuit maritus non econtra. Nec obstat in aut. de nupt. §. sive
igitur. colla. iiij. vt. j. dicam vel si dicamus eaȝ thorū habere. dic
q̄ hic loquitur de violatione thori per quam dubitari possit de
prole q̄ inducit per adulteriū vxoris non viri q2 non pōt pre-
gnās fieri. nō ergo ex eo capite q2 suam iniuriam psequat: nec ex
eo capit: q2 alienā puta eius ad cui[us] thorū vir accessit. vt. o. l. qui
de crimine. ꝛ hoc vult gl. i. vsq ad ver. matrimo. tñ. ¶ Opp ter
tio q̄ im̄o vxor virū accusare possit. vt. ā. de repu. l. consensu. §.
cās. ꝛ. xxxij. q. ij. nemo. Sol. vt in ea sequit: veȝ q̄ criminaliter
nō pōt vt corporali pena de qua. j. eo. l. quāuis iporat. sȝ ciuili
ter sic vt matrimonium separet ꝛ ipsa recipiat dotē ꝛ donationē
3 lucretur vt in Aūtē. ¶ † Op. iiij. q̄ vxor dicat suā iniuriam psc-
qui: ꝛ maxime qñ ipsa vidente vir aliam secum tȝ in lecto. vt i au
ten. de nup. §. sive igitur. colla. iiij. fm i hec dosij legē. Et licet gl.
sequēs in fi. hoc Aūtē ōmittat isolutū: tñ solue q̄ negari non po
test qn iniuriā patiat vxor. sȝ non est iniuria violati thori ex dua-
bus pro vt dixi. iō de adulterio cū criāliter nō accusat vt hic: sed
ciuiliter sic vt ibi patet in fin. Aūtē nec tunc dȝ mulier dicere in
libello q̄ adulterium committit: sȝ ipudice ꝛ luxuriose viuit. vt
ibi pȝ. ꝛ l. l. ɔsensu. §. cās ā. de repu. vel sȝ Ja. bu. de violato ma-
c mo[c] ei ɔqueri pmittit nō de violato thoro vt hic. ꝛ per hunc
modum et euadat precedēs Aūtē. ¶ Et ex predictis habes cau
telā vt vxor l. eat ciuilit. r cōdēnari amasiā mariti ꝛ condēnatā
incarcerari donec soluat. ꝛ q̄ matrimonij violat et si ad solutaȝ
accedat. sequitur quia mortaliter peccat ꝛ sic confusio est mulie

saria. ¶ Op. quito q̄ nec marit[us] vxorē possit accusare iure ma
4 riti. vt. j. eo. l. ita pudor. Sol. vt in glo. fin. ¶ † Q. vero q̄ lex. iul.
declarat vxorem nō posse accusare maritū de adulterio. respon-
det hic glo. pe. per rationem quā ponit iste tex. immediate: quaȝ
rationem gloss. deducit duobus modis. ꝛ primo per locuȝ a spe
ciali: puta q2 specialiter est concessum marito. ideo videtur de-
negatum vxori. sed quidam hoc impugnant q2 marito specialu-
ter accusatio non permittitur: imo cuicunq. ideo publicum est
iudiciū vt hic in princip. dixi. sed marito in priuilegium conce-
a dit vt iure mariti accuset. ꝛ hoc priuilegium bene est ce eris de-
negatum. Sed caue q2 glos. latius argumentum posuit nondum
in viro sed in quocunq masculo. ꝛ ideo stat argumentum cum hoc
conceditur maribus denegatum videtur mulieribus. ¶ Sed
dices tu adhuc hec nō fuit deductio formalis huius. l. quia solū
hic not. text. priuilegium iure mariti viro concessum quod mulie
ri tunc non fuit delatū. quare Joan. deduxit. Secundo modo vt
sequitur in glo. ꝛ quia verba Joan. obscure sunt tradita propter
breuitatem: ideo ea declara ꝛ premitte pro euidētia quod primi
tus fuit generalis lex prolata per quam statutum fuit vt mascu-
li possent accusare de ex le publici iudicij ꝛ mulieres repellentur
nisi specialiter concederetur. vt. ā. qui accusa. non pos. lege sena-
tus. ꝛ l. qui de crimine. ꝛ ff. de accusa. lege prima postea per. l. iu.
priuilegium fuit concessum marito vt posset accusare vxorem de
adulterio iure mariti ꝛ de muliere nihil dixit. cū igitur vxor vel-
let accusare virum responsum fuit q̄ non poterat. vt. l. iulia de-
b clarat que cum l. priuilegiū cōcessa marito accusandi iure mari
ti: non idem priuilegium femine concessit. ꝛ sic eas sub priori ge-
nerali pbibitione ꝛ regula prohibitiua dimittit. vt. l. nemo singu-
lare. ff. de legt. ꝛ ad municl. l. i. in fi. ꝛ hoc voluit Joan. cum dixit
quasi dicat mulier nō pōt quandoq: ergo nunquā. ꝛ modo glo.
5 ꝛ eius intellectus ɔ͞z esse tibi clarus. ¶ † Nunc pro materia am-
plianda pone maritus cuiusdam mulieris adulterium commi-
c sit cū vxore filij ex alio marito huius mulieris vel cum vxore fra
tris vel nepotis huius mulieris. quero an tunc vxor eum tunc ac
cusare poterit. ꝛ videtur q̄ non argu. huius. l. Jn contrarium vi
detur quia tunc prosequitur suorum iniuriam igitur admitten-
da. vt. ff. de accusa. l. i. ꝛ. ā. qui accusa. non poss. l. qui de crimine.
6 ¶ † Ultimo hanc. l. inducit Jacob. de are. ad questio. statuto ca
d uetur[d] vt defuncto abintestato filij masculi succedant in totum fi
liabus exclusis que dotari debeant arbitrio duorum proximo-
rum ꝛc. modo venit casus q̄ defuncto patri superextabant filius
ꝛ filia ꝛ antequam filia nuberet decessit filius vnica supstite filia
cum qua in tota hereditate vult succedere eius amita primi de-
functi filia queritur an bene dicat an vero de dote constituenda
debeat esse contenta. et dicit Jaco de are. q̄ ambesimul debent
succedere: q2 per statutū hoc priuilegium est filio masculo con-
cessum igitur eius filie denegatum vel non concessum vt hac. l. in
fine cum similibus. Secundo q2 tale priuilegium est concessum
vt per masculini: secum conseruetur vt agnatio. vt instiu. de le-
gi. agna. succe. in princi. ergo hac ratione cessante debet hoc pri-
uilegium cessare. nec inquit ipse potest hec filia filij: ꝛ sic neptis
obijcere q̄ teneat locum sui patris q2 licet sit verum tamen ve-
nit vt filia ꝛ sic vt femina. ꝛ sic talis allegatio nō ei prodest vt ex-
cludat amitam. sȝ nec excludat ab ea velut prior in gradu. facit
ad hoc. ff. de contra tabu. l. non tantum. §. si emancipatus. Hoc
idem tenuit Ubertus de bo. ea ratione quia finita causa priuile-
gij cessat priuilegium. vt. ff. de legat. ij. l. titia seio. §. vsuras. et de
ope. lib. l. si quis sub hanc. in fin. communia. l. siq. sed est eadem ra
tio cum secunda Jacob. de are. hugo vero de fontana de parma
dicit q̄ si fili[us] decessisset viuo patre Jacob. de areti. diceret verū
sed si eo mortuo vt supponitur tunc secus quia ius est iam filio
e quesitum ideo illud[e] transmittit in eius heredem etiam feminaȝ.
vt. ā. de iure delibe. l. cum antiquioribus. ꝛ de his qui ante aper.
tabu. l. prima cum similibus. ꝛ sufficit semel ius quesitum esse. vt
ff. q̄ me. cau. l. videamus. ꝛ de contra tabu. l. post mortem. §. fin. ꝛ
dicit se hoc obtinuisse de facto. ¶ Ego idem fateor si per filium
fuerat patris hereditas adita: q2 tunc de succedendo patri non
est tractādū sed de filij successione per aditionem cuius tertius he
reditatis dominus est factus. vt. l. cum heredes. ff. de acquirenda
possessio. ¶ Sed vbi nōdū tempore mortis adiuerat vel se im-
miscuerat tunc vertitur dubium. ꝛ in hoc residet an hereditas de
lata de iure speciali contra ius commune trāsmittatur an vt adi
ta vel adeunda. ꝛ videtur quod non transmutatur. ¶ Primo
q2 priuilegium concessū mita demum habet effectū si appareat
acceptatum vt patet in filijs vel agnatis a iure ciuili exclusis de
iure pretorio vocatis ꝛ cognatis. vt. ā. qui admit. ad bo pos. l. i. ꝛ
l. emancipata. ꝛ ff. de lega. prestan. l. nonnunquā. in ꝑ tin. ꝛ l. q in
potestate. §. si solus. sed in casu nostro priuilegiū filio concessū in
de succedēdo in totū ꝛ sic in portione filie de iure communi de-
latam non apparet per filium acceptatum cum per eum non fue-
rat hereditas adita. ergo ꝛc. ¶ Scdo q2 priuilegium ɔcessum fi
lijs de trāsmittēdo hereditatē patrū nō aditā est ɔcessum in he

a ¶ Accusare. q̄ marit[us] nō pōt accusari ab vxore de adulterio dic q̄ verū nisi ad fidēȝ separādi thori et vt vir pdat donationē pter nuptias. p no. in c. gaudeam[us]. de diuor. et i c. ex lris. e. tit. ꝛ doc. ꝛ cōsma cōtraren[us] in. c. plerūq. de dona. inter vir. ꝛ vx. l. consensus. §. cās. ā. de repu. vbi no.
b ¶ Adulteriū ad de soc. ɔsil. cxlviij. lci. meminimi. vsi. rō. talis coit[us] in. i. pte. char. cciij. vbi hi dē iducit ꝛ cōfirmat.
c † De violato mrimonio. Tu vide de pe hal. l. l. i. ꝛ ibi ale post eū. ā. de diuer. rescri. et l. l. i. l. h. ā. si a non compe. iudi.
d ¶ Statuto caue tur. adde soci. ɔsi. cxvi. icip. non pōt negari. vsi. ij. pnci pali ocpl. i. pria p te. chart. clxxiij. ꝛ vsi. iij. hic char. clxxv. et consi. ccv iij. lci. in cā. o. an ne. ꝛ. ɔfirmant p dicta i scda parte char. lxxx. ꝛ consi. cclij. inci. visis lris. vers. rō. ad idē in scda parte char. cxlvi. ꝛ consi. ccxcvi. lci. i pacien ti cōsultatiōe. vsi. i. p ea q̄ not. cum sequ. in dicta pte. charta. ccxvij. vbi hi idē inducit allegat ꝛ declarat ac limitat.
e ¶ Ideo illud ad de Soci. ɔsil. cl. ij. lci. pulchra ꝛ subtilis. vsi. o. pnipaliter. cū vsi. seq. in scda pte. chart. iij. vt hic idē allegat et declarat. et ibi quasi hoc Bal. intelligatur.

reditate & portione eis debita qua non debent fraudari:ut pa/
tet in tit. de his qui ante aper. tab. sed pro portione ad quam so
rori de iure commum est vocata per statutum tamen exclusa fi/
lius masculina non potest dicere si nō transmittit vel eius heres
illa portione sibi debita fraudari quia non habet ex debito na/
ture sed ex lucro & privilegio merito pro illa parte non transmit
tit ex equitate illius titu. ¶ Tertio quia esto quod transmitta/
tur non transmittitur ut adita sed per eius heredem adeunda:
ut patet in eo. titu. de his qui ante apertas tabu. circa medium
& clarius. ff. de acqui. here. l. si quis filium. §. 1. & per hunc modū
ius adeundi quesitum transmit titur. ut. c. d. l. cum antiquioribus
& tunc ille ad quem transmittitur adeundo succedit in heredita/
te transmissa priori defuncto scilicet auo sed privilegium non est
nepti concessum contra filiam: licet neptis veniat ex transmis/
sione patris. ergo &c. nec potest ipsa dicere quod teneat locū sui
patris. ut. s. dixi.

1 ¶ Leno esse censetur qui uxorem adulterari sciens patitur.
2 Lenocinium committit qui de adulterio damnatam reducit.
3 Pena lenocinij ea est que adulterij.
4 Maritus an possit de lenocinio pecunia sola uxore accusare.

Crimen. † Crimen lenocinij cōmittit [a] qui sciens uxorem adulteram non di/
mittit. hoc dicit. ¶ Nota quod sciens punitur non
qui suspicatur vel quod ubi scientia exigitur suspi/
cio non punitur seu non attendit. ¶ Ex hoc habes quod rece/
ptatores bannitorum qui scientes debent esse ut dicas. i. de rap.
vir. l. prima. non puniuntur ex eo quia fatentur se suspicari.
2 ¶ † Item not. quod crimen lenocinij committit &c. ut dixi in
summario. Similiter lenocinium committit qui dimissam de
adulterio damnatam reducit. ut. i. eo. l. castitati. Itē & qui dam
natam quomodocunq; evaserit in uxorem accipit: ut ibidem. &
ff. de mina. l. auxilium. §. fina. Item qui questum de ea facit. ut
dicto. §. finali. et. ff. eod. l. ij. §. lenocinij. & hoc vult hic glos. 1.
3 ¶ † Quero que sit pena [b] lenocinij. dic quod eadem qui adulte/
b rij. ut in. l. proxime allega. ¶ Oppo. ad secundam partem quod
maritus habens uxorem suspectam & eam retinens lenocinium
committit. ut. ff. eo. l. mariti. circa princi. & l. ij. §. lenocinij. in fin.
secundum unam lect. Solu. ut in gloss. ij. videlicet an scientiam
suam potest obumbrare pretextu ignorantie & incredulitatis:
quia in actibus venereis eam non deprehendit licet aliqui for/
te sibi referant: & tunc excusatur ut hic. Aut nō potest suā scien/
tiam obumbrare dicens ego non credebam & tamen viderat scho
larem ei pluries loquentem & manus in sinu tenentem vel eam
osculantem. & sic suspicari debuit vehementer: & tunc non excu/
satur a crimine lenocinij. ut. d. l. marit. hodie qui sciens retinet
in lenocinij crimen non incidit. ut not. i. eod. l. fine mem. et vide
quod ibi dixi. similiter & qui damnatam reducit. ut not. i. eod.
4 aut. sed hodie. ¶ † Quero si maritus uxorem suam adulterij fe
c cit & ipsa de lenocinio [c] excipiat patefacto quod ipse lenocinium
fecit forte questum accipiendo de illo adulterio vel sciente illam
retinendo. an iudex maritum possit punire de lenocinio absque
accusatore. & respondit hic glo. quod sic. sed responsionem impu
gnat Cy. post Petr. quia ea que per exceptionem proponuntur
non inducunt impositionem pene ut. ff. de his qui notan. infa. l.
lucius. validari potest: quia si ratione exceptionis pena posset in/
fligi vel deberet excipiens deberet se vinculo inscriptionis alli/
gare: quia exceptio vim haberet tunc accusationis. & tamen non
tenetur secundum opinionem glosse. & doctorum ut notatur. s.
qui accusa. non possunt. l. ij. ergo. &c. ¶ Quapropter ipsi distin
guunt. Aut solum excipit ut eum repellat & non puniatur etiam
adulterio patefacto. aut excipit & etiam puniri petit. & glo. tunc
dicit verum. sed miror de eis. Primo quomodo glo. reprehen/
dunt que visa est verbis text. in ea allegati. Secundo quia etiam
eorum dictum est falsum quod patet: quia servus excipiendo unū
quenq; eum accusantem potest ut liber repellere ut. l. servus. ff.
de actio. sed hanc exceptionem contra dominum non potest obij
cere. ut. l. quoniam alexandrum. i. eo. titulo. & hoc non potest esse
nisi quia nedum repellit: sed onerat & vim accusationis habet
quā non potest servus contra dominum instituere. ut. d. l. quo/
niam. ergo &c. & hoc quando est tempore congruo opposita: quia
ante nomen rei inter reos receptum. si autem postea dicit Azo
d in summa quod tunc debet distingui. Aut a muliere [d] & etiam
onerat: licet nō repellat. ut dicto. §. si publico. Aut ab extraneo:
& tunc neutrum facit. ut in. d. §. extraneis sed moderni quidam
contra: ut dicam plene. i. eo. l. quoniam alexandrum. ¶ Nō ob.
l. lucius quam ultramontani allegant: quia ibi examinatio cau
se est facta cū alio quā cum eo qui repellitur hic cum eodem & id
quia reo ibi inter alios agitur pena non infligitur ut ibi notat.
ubi autem iudex non potest pro tunc punire non prohiberetur
patefacto sibi adulterio inquisitionem formare super eo & per
modum inquisitionis cognoscere & sine accusatore punire ut est
casus in. d. §. si publico, versicu. nā claudius. & dixi plene in. l. ea

a ¶ Cōmittit lenocinium. quot modis cōmittat per maritū. Cy. hic & in. l. ij. §. lenocinij ff. eo. tit. xxxij. q. i. crimē. & addo pau. de cast. cō. cxxv. Itē adde qp lenocinium ē maius delictū qp adulteriū gl. i. l. ex his eras. § q lenocinium. ff. de infa. secundum Bar. Ang. & Imo. l. i. si is q rei de publi. iud. qp bar. l. d. §. lenocinium. & in. l. palā de ritu. nup & de lenocinij mā suppleper bar. & Imo. l. d. l. is qui qd not. l. l. palam questu. ff. de ritu nup.

b ¶ Que sit pena. Adde aut. de lenoci. §. pcomizamus. i gl. & ang. de arc. in tra. di male. vs. adultero. in vir. gl.

c De lenocinio Tu vide de h ut p Pano. i. c. signi ficasti. nu. vi. & qd ibi posui in apo. ad ipm in. v. imediatā cām. extra de divor. scly. c. si. col. ij. ver. ite per Imo. extra de cō sti. & p pan. de ca. cōs. cxxvi.

d Aut a muliere. Adde qp licet uxor nō possit maritū accusare de adulterio. ut. s. l. pce. fuit notatū p istū pōt tñ ab eo accusata de adulterio excipere cōtra eū de adulterio cū alia muliere p eū pperpetrato. ut p Pau. de cast. cōs. cxxvi.

e ¶ Mens ad ōspe, de aduo. §. vi. vs, vel ita evidenter intelligit. & d ap. §. vi. v. si. Itez ad de qd cū mēs restringit p bal. l. cū aquiliana. & ibi bal. ff. de transac.

quidem. s. de accusa.

1 ¶ Servi adultere & patris torquentur.
2 Servi contra dominum torquendi.
3 Libertatis datio ob probationum difficultatem impeditur.
4 Mens legis ad plura extenditur qp verba.
5 Servi mulieris adultere sunt torquendi.
6 Adulterium probatur per questionem servorum & liberorum.
7 Deprehendere quid sit.
8 Servi adultere an possint infra sexaginta dies manumitti.
9 Servi adultere torti cui sunt restituendi.
10 Accusator an teneatur absoluto solvere precium deteriorationis.
11 Iudex cuius expensis causam committat consilio sapientis.
12 Accusatus si absolvatur dimidietatem expensarum an solvere teneatur.
13 Accusator totum precium solvet quando servus fuit in caput extranei tortus.

Verba. Servi mulieris de adulterio accusate vel eius patris possunt & debent tor/
queri: ideo infra quinquaginta dies prohibētur ma
numitti vel distrahi accusator tamē prius debet ca/
vere de ipsorum emendatione totalive deteriorationis emenda/
1 tione in casu absolutionis subsecute. hoc dicit. ¶ † Not. primo
quod mens & verba legis iulie concordant ut servi adultere et
2 patris torqueantur. ¶ † Not. secundo quod servi torquentur
contra dominum sic & alias. s. de questio. l. prima. regulariter
contra. ut hic in glossa. ¶ Tertio quia facilius torquentur ser/
3 vi quam liberi. ¶ † Quarto quod propter difficultatem pro/
bationum et torturam habendam impeditur datio libertatis.
¶ Quinto quod de estimatione servorum tortorum cavetur
in casu tantum absolutionis secute. ¶ Veni ad apparatum
& oppo. primo quod text. inepte loquatur dum dicit. sed etiam
sententiam &c. quia cum. s. in princi. dixerit quod verba hoc vo
lunt & non apposuerit aliquam dictionem limitativam vel ex/
clusivam non debuit hic premittendo adversativam sed dicere
sed etiam in locum adversative copulam ponere secundum ri/
tum grammaticorum qui servandus est. ut. ff. de aur. et argen.
lega. l. plaucius. Solutio fatendo contrarium glossa prima in
princip. subaudit dictionem non solum quasi dicat non solum
verba sed etiam sententia. ¶ Opponi. secundo quod imo non
verba sed solum legis sententia mandentur servi torqueri. ut. ff.
de adulterio. l. si postulaverit. §. haberi. & §. sed si servi. Et solu
tio ut in ead. glossa. quia aut queritur de servis mulieris et eius
patris & illi mandantur torqueri ex verbis & sententia ut hac le/
ge. Aut de servis adulteri & eius patris: & illi solum comprehen
duntur ex sententia non ex verbis ut dicto. §. haberi. et idem de
servis accusatoris. ut dicto. §. sed si servi. & idem de servis matris
& avi. ut lege prosperit. ff. qui & a quibus. ¶ † Et ex his nota qp
e mens [e] se habet in plus quam verba ideo ex mente fit extensio
non ex verbis velut stricti iuris nec dicitur tunc mens extendi
cum mens omnes istos casus ab initio comprehenderit. sed ef/
fectus verborum extenditur propter mentem. ¶ † Sed adver/
5 tendum quod servi propter mulieris ubicunque sint sunt torquē
di: licet verisimiliter non debeant scire veritatem quia lege sic
scripta licet dura fuit. ut. d. l. prosperit. servi autem ceterorum q
essent in mulieris usu indistincte sunt torquendi quia verisimili
ter debent scire veritatem. ¶ Si autem non sunt in eorum usu
tunc est questio an sint torquendi necnon. & videtur quod non
per dictam. lege prosperit. ¶ In contrarium quia textus dicit
quod extraneorum servi torquentur. ut. ff. de. l. si postulaverit. §.
divus. Sed qui primam tenent respondent qp ille. §. debet in/
telligi quando in usu mulieris erant. Item pro secundis facit
quia servi accusatoris torquentur. ut in. dicto §. sed et servi Sed
primi respondent eodē modo. sed divinationes videntur & con
tra textum in. d. §. divus. qui adversatur ad proximum dictum ut
ibi probat adversarius autem. Item quia text. ibi ad victima di
cit quod ceteris servis quod debet intelligi de ceteris idest ex/
tra usum mulieris positis ut adversatio sit bona ¶ Unde ego
eos sic concordo. aut sunt in usu mulieris & torquentur aut non
& tunc aut est aliquid probatum per quod habeatur presum/
ptio quod ipsi debeant scire veritatem de hoc adulterio: & tūc
sunt torquendi quia sicut propter presumptionē scientie quam
lex habet ipso iure quando sunt in usu mulieris ipsi torquentur
sic quando sunt extra eius usum sed est aliquid sufficiens pro/
batum per quod ab extrinseco presumatur illorum scientia de/
bent torqueri cum tunc in utroq; casu ratio sit eadem. & pro hoc
etiam facit quod not. s. & dixi super glossa fina. & l. si. s. de accu
sa. aut nihil est probatum per qd ipse presumatur scire. et tunc
non sunt torquendi. argumento. l. j. in pri. ff. de questio. ¶ Et ex
predictis infero determinationem alterius dubij quod succes/
sive tangit hic glossa. fina. vez an servi extranei statim consequi
possint libertatem vel sint differendi usq; ad. lx. dies ut hic. Et
licet gl.

licet glo. dicat qd statim possint manumitti non patris serui: tn̄
hec differentia non pbat larg. ideo tu dic qd nō est differentia
nam si sunt in mulieris vsu quoscunqȝ sint sunt differendi cum
debeāt torqueri si sint extra eius vsum: et tunc cuiuscunqȝ sint siue
patris siue matris vel extranei pōt manumitti antequam contro
uersia sit in iudicio deducta nō postea: qr tūc sunt torquendi. et
eadem est ratio que est qñ sunt in mulieris vsu. vt in precedenti
bus declaraui. et est expedita gl. i et vlt. vsqȝ ad versic. item circa
6 prin. ¶ † Op. scdo tex. hic innuit qd crimen adulterij per q̄stio
nem quoqȝ seruoȝ debet pbari. sed cum dictio quoqȝ sit sui na
a tura implicatiua[a] vt. l. iij. l. quoqȝ. ff. de here. insti. innuere videtur
qd nedum per q̄onem seruoȝ sed etiam liberoȝ lex iulia probari
iubeat. sed hoc est falsum qr liberi non pnt torqueri: et ideo seruo
rum differtur manumissio vt hic. et probat. ff. eodem. l. si postula
uerit. §. si liber homo. Solu. vt presensit glo. secunda q̄ huius te
nore est facta. scilicet qd hec dictio quoqȝ non est implicatiua p
sonarum seu earum qualitatum sed modoȝ et specierū probatio
num quasi dicat tex. qd non solum per legitimas probationes
et liberorum testimonia absqȝ tortura. sed etiam per testimonia
seruorum precedente tortura. non enim aliās credit eis qui sunt
ignoti. vt in auten. de testi. §. si vero ignoti. collatio. vij. Et si di
cas quomodo seruorū testimonium admittit cū testes debeant
esse liberi. vt. C. de testib. l. qui liberi. respondeo hic speciale: tum
propter delicti enormitatem: tū propter eius occulte commissio
nis habendam veritatem: et in crimine ab his qui domi sunt. vt. l.
consensu. §. finali. C. de repu. et hic no. glo. ante pe. Item si dicas
quomodo ad tormenta peruenitur prius quam precedant indi
cia contra accusatū. ff. de questio. l. i. Ego respondeo quod hic cō
tra mulierem erant indicia sufficientia. vt not. in. l. i. j. de questio.
et. C. de ser. fugi. l. quicunqȝ. Item si dicas quomodo seruus con
tra dominū torquet contra. l. ij. et. l. seruos. j. de questio. respon
deo similiter qd speciale in crimine adulterij et aliis enumer. in
7 l. i. j. de questio. ¶ † Oppo. tertio qd tex. inepte dicat deprehen
dit cum deprehendere sit proprie per manum vel visum vel aliū
sensum corporeum id de quo queritur apprehendere. sed l. iul.
tales sensus corporales non hȝ. ergo non deprehendit sed com
prehendit vel continet. Solu. vt in gloss. iij. que contrarium fate
tur. ¶ Tunc oppo. quarto quia si discurratur totus titu. ff. eo
dē. verba ista. l. iul. non reperientur. et sic falsum videtur hic Im
peratorē dicere. Solut. confitendo quod verba ipsius formaliter
non habemus. sed imperatori cū credi debet eorum effectum vel
verbis hic refert et iurisconsultus in. l. prosperit. ff. qui et a qui et
hoc vult eadem glos. vsqȝ ad fi. ¶ Opp. quinto qr tex. non bene
dicat dum dicit qd in verbis. l. iulie comprehendantur serui pa
tris iusti duntaxat nō naturalis et sic in iure videtur qd serui pa
tris legitimi et naturalis non cōprehendantur cum talis pater
dicatur naturalis iustus vero duntaxat dicatur adoptiuus. vt
ff. de adoptio. l. i. in princ. et. C. de adoptio. l. cum in adoptio. sed
hoc est falsum: qr serui patris habentis filias in potestate quas
his est pater naturalis et legitimus comprehendunt. et. ff. qui et a
qui. l. prosperit. § pater. ergo &c. Sol. vt in glo. super verbo iusti
qd hic verbum iusti non sumitur pro ciuili tantum: sed sumitur
latius pro omni eo qui mulierem habet in potestate siue sit ado
ptiuus siue naturalis et legitimus etiam sic sumitur iustus ad dif
ferentiam naturalis tantum sic. et alias iustus pro naturali et ci
uili sumitur. C. de institu. et sub sti. sub con. fac. l. generaliter. §.
cum aūt. in fin. ibi dum dicit sine iusta sobole. Et intelligo quod
patris naturalis serui non comprehendunt ex verbis sed ex sen
tentia vel interpretatione iurisconsultoȝ bene comprehendun
8 tur sicut serui extraneorum de quibus supra dixi. ¶ † Oppo. se
xto qr serui possint infra hos sexaginta dies manumitti. vt. ff. q et
a qui. l. si maritus. §. i. Sol. quod hic loquitur quando matrimo
nium soluitur diuortio non morte vel bona gratia vt in contra
rio. Et est ratio diuersitatis qr diuortium fit ob causam accusa
tionis instruende quam oportebat diuortium iure isto precede
re. vt. j. eo. l. crimen. licet hodie secus vt in auten. ibi posita. ne au
tem cōstāte matrimonio possit mulier seruos manumittere. di
cit tex. qd nō si ob cogitatū diuortij faciat qd non presumatur in
dubio videt sentire te. j. d. l. maritus. qd nondū inquit qd diuer
sis probationibus hoc debet pbari. qd placet vbi iuste presum
ptiones non sint cōtra eam: puta si in crimine fuisset deprehen
sa vel odio iam accusata. arg. eius qd dicitur de eo qui mortem
sibi consciuit: in. l. ij. §. C. q test a. fa. pos. et dicam. j. de his qui mor.
sibi cōsci. in. l. i. Et idē si paulopost diuortiū subsequutū fuit. argu.
l. auctri. ff. de priuile. credi. ¶ Nūc trāseo ad fi. an ver. item et cir
9 ca. quia vsqȝ illud. C. fuit expedita. ¶ † Et quero primo quid de
his seruis tortis fiat. Et rñdet gl. qd aut sunt extranei et domino
sunt restituendi. aut erant accusati vel accusate vel etiam accusa
toris seu eorum patris: tunc vt dicant libere idest sine timore re
uertendi ad dominū publicantur habita questione. vt. d. l. si po
stulauerit. §. iubet ne tamen fiscus diceret cum aliena iactura lo
cupletari ex ipse preciū eoȝ dominis prestare. arg. C. in quibus

causis serui pro premio liber. acci. l. ij. sm Jo. Sed cōtra Jo. op
ponit immediate gl. in v̄. sup vltimo. nā si fiscus solueret preciū
frustra interponeret cautio deteriorationis de qua hic loquit et in
cōmitti non posset. ff. vt le. no. ca. l. hec stipulatio. §. diuus. et de p
cu. l. non cogēdi. §. sabinus. Sȝ huic statim rñdit gl. qd imo cō
mitti pōt. qr fisc' solū soluit preciū eius qd valet cū est tortus et sic
vilior factus nō eius qd valuit cum fuit traditus torquendus: et
sic in precio deteriorationis cōmittit stipulatio. et hoc vsqȝ ad versi.
10 eos tortū. ¶ † Tūc quero successiue an preciū huius deteriorationis
integrū soluet accusator absoluto et dubiū insurgit pp̄ter prin.
dicte. l. si postulauerit. q̄ videt contradicere. § pe. et fi. eo eadē. l. Et
finaliter gl. hic distinguit tres casus. Primus est qñ extraneus
nō dñs serui torti fuit accusat' quo casu due fuerunt opiniones.
vna qd accusator debet totū preciū deteriorationis soluere: et tantū
dȝ accusatus absolutus. et ita intelligebant legē si postulauerit.
in princ. hec opinio videtur contra. §. fi. in ea. l. Quapropter gl.
hic. et in. l. fi. ff. de calū. dicit qd ab vtroqȝ dimidietas soluitur et sic
vnū simplum tantum emendat. vt. d. l. si postulauerit. in princi.
que sic declarat in. §. fin. et hec communis: ideo eam prosequor
et postea ostendam quomodo precedens fundat et sustineri po
test. ¶ Quia tamen solus accusator qui seruū in testem produ
cit teneatur. arguit Cyn. per. l. quoniam liberi. C. de testi. Cui re
spondet qd gloss. hic in prima opinione hoc vult soluere dicens
qd ideo vterqȝ ad dimidiam tenet: qr pro vtroqȝ seruus torque a
tur cum pro vtroqȝ debeat veritatem dicere argumē. C. de epis.
et cle. aut. sed iudex. ȝ gloss. allegat. C. de re. credi. lege generaliter.
§. his de presentibus. que modicum facit: sed hec solutio non sol
uit contrarium: qr eadem rō. et deberet accusator facere testi expē
sas nisi pro dimidia. ¶ Quapropter ipse soluit qr aliud in expē
sis alimentoȝ q̄ modice sunt: nō a producēte fiūt. aliud in seruorum
estimatione q̄ nō est modica. Sed hec diuersitas rō friuola vide
tur cum non soluatur estimatio totius serui sed deteriorationis.
vt. C. dixi estimatio eius forte nō erit magna. et et qr testis forte a b
longe est vocatus: vnde expense et itineris debent fieri. vt. C. de
appel. l. eos. §. si quo autē. que forte nō erūt minores quā estima
tio deteriorationis attenta conditione ipsius testis. et sic cum rō
non sit generalis non est bona. vt no. in. l. nō omnium. ff. de legi.
ideo assigno aliā rōnē quā Barto. ponit in. d. l. si postulauerit.
vȝ qd in productione testis ille solum prebet causam qui produ
cit: sed in torquendo seruum prebet causam vterqȝ scȝ produ
cens et torqueri petēs. Itē is contra quē torqueri petitur contra
quē torqueri nō posset nisi precederent indicia contra eum pro
pter quē ad torturam peruenit. vt j. de questio. l. i. ff. de questio. l.
j. in princ. ¶ Sed contra rationē fortiter facit: qr qñ seruus tor
quet in caput dñi accusator soluit solidum vt hic. et. d. l. si postu
lauerit. § si seruus. et tū dñs causam prebuit contra quem erant
indicia. et sic nō debuit accusator soluere nisi dimidiam soluat et
aliā sibi imputet dñs. Sed sustinēdo potest dicere qd quando i
caput dñi torquet: ideo solidum soluitur qr grauatus fuit dñs
qd seruus contra eum fuit tortus: ideo in alio fuit releuatus. ar
gu. l. eum qui. in princ. ff. de iureiur. ¶ Et hec prestant optimum
argumētū qd iudex delegatus imperitus assumēs sibi assessores
b vtriqȝ parti[b] faciat soluere eis salariū vt hic no. Cyn. ¶ † Item
11 vt iudex qui tenet questionē cōmittere consilio sapientis commit
tit illā expēsis eius contra quē sentit et hoc petit qr solus causam p̄
bet. et si vterqȝ petat expensis communibus: et si nullus petat iu
dex tñ consilium velit qr attētis allegationibus vtrinqȝ dubitat
an adhuc expēsis cōibus faciat qr allegatio vtriusqȝ causam pbet.
Et idē etiā isto casu cum dicit se dubitare si ab altero petat com
mitti nihilominus expensis cōibus fiat eadem ratione. Et pro
hoc optime facit tex. ff. finiū regū. l. iiij. §. i. vbi agrimensori etiā
ab vno conducto alter tenet contribuere et et extra de rescript.
12 c. statutum. lib. vi. ¶ † Sed iuxta hoc membrū vel casum quero
an hec dimidietas quā soluit accusat' absolutus veniat in com
putatione expēsarū in quibus accusator fuit condemnatus. Et di
cit Cy. hic et Barto. in. l. si postulauerit. qd sic. et sic in effectu ac
cusator totum soluere reperiret. Quod autem in criminalibus
iudex debeat condemnare in expēsis scripsi plene in. l. iiij. C. q ac
cu. non possunt. ¶ Secundus casus quem ponit gloss. est quan
do dominus serui accusatus fuit: et tunc non est dubium quod
accusator totum emendat vt hic. et. d. l. si postulauerit. §. si sciu'.
¶ Tertius casus est quando ipse seruus tortus fuerat accusa
tus: et tunc eo absoluto duplum emendat et soluit accusator do
mino. vt dicta. l. si postulauerit. in fi. ff. de calum. l. finali. ¶ Sed
dices tu. Cur plus soluitur isto casu quam prioribus cum pene
debeant commensurari delicto. vt j. de pe. l. sancimus. et extra de
homicid. c. sicut dignum. sed grauius videtur delinquere qui ac
cusat liberum quam seruum et maxime quando serui dominum
Et ego respōdeo qd ratio persuasiua potest esse quia inter adul
teria magis nephandum et horrendum est id quod dicitur com
missum cum seruo. argu. j. de mu. que se. pro. se com. l. i. et proba
tur. ff. eod. l. si quis adulterium. sm lectu. glosse. et minus creden

a ⁊ † Sit sui natura implicatiua. Tu vide de ea dic. et hoc dicto Salyc. in. l. si vi. nu. vi. v̄s. oppono dictio q̄s est iplicatiua. C. q̄ bis que vi metus ve. causa fiunt.

b ⁊ † Vtriqȝ parti. Vide glo. in. l. ij. in v̄s. deliberatione. de expen. litis Ang. in aut. si vo cōtigerit. ass. si qñ. C. de iudi. bart. l. l. si postulauerit. in pnc. ff. e. bar. l. l. nō fine. C. de bo. q̄ li. et in v̄. e. c. sup qd nun. et ibi Inn. extra de: offi. deleg. et bal. hm. n. ij. v̄s. p isto determinat ea his questio.

a ¶ Occidere peccat tamen.xxij.q.i.c.admonere.z.c.inter hec. Itē qd nō potest occide re adulterū nisi sit vilis persona linuto verū nisi adulterā3 vxorem occidat dūtamen ipsam sine mora dimittat.l.marito.ff.e.ti.nec tenetur.l.cor.de sica.ppter iustū dolorē maxime de nocte alias dicatur in excessū.l.vnius.de pen.z.l.si adulterū.§.imperator.ff.de adul.vbi punitur mitius.i.processu tantum z nō pena mortis z plene p Alexan.cōsi.cxl.§.parte. Itē verum nisi adulterum ter pri⁹ monuerit ne accedat ad vxorem suam diuersis diebus et bonis coram fide dignis testibus.ar.l.ij.ff.de pig.ac. Item verum sine eum inueniat colloquentem cum sua vxore in domo sua vel vxoris vel in popina vel in suburbanis.secus si alibi quia debet eum capere et ducere ad iudicem compecatis tribus testib⁹.si inueniat in ecclesia debet protestari clericis quod seruent eum epo qui postea tradat puniendum iudici laico. Casus singula. aut.si quis ca.§.eodem Ange.in auten.vt li.ma.et aue.§.pe.colum.viij.et Angel.de are.in tracta.malefi.in versi.adulterata.i.col.

b ¶ Viles vel non vilem. Adde an clericus in fragrā ti crimine adulterij cum vxore repertum possit impune maritus et absq3 metu excōmunicationis occidere Baldum Ange. Raph.et Imo.nota quod sic.l.i.quid ergo.§.si heres.ff.de leg.a.z cano.in.c.si vero.§.si.extra de senten.excommunica.

dum:ideo magis punitur is qui alterum impinxit. ¶ Item quia est maius delictum petere accusatum in causa propria torqueri.z sic contra seipsum quā in causa aliena:ideo grauius punitur qui torqueri petijt si verum non dixit. Item quia cum hoc ei permittatur contra regulas aliud contra eū iudicatur.argu.l.eum qui.ff.de iureiuran.z hoc vbi teneas opinionem glo.in primo membro.§.posito. ¶ Sed si teneas opinionem illorum qui dicebant quod quando seruus torquetur in caput extranei quod quilibet soluit solidum:tunc hec regulantur optima ratione.videlicet quod accusator z extraneus absolutus.z quilibz soluit solidum:quia quilibet causam torture prebuit.quādo autem in caput domini torquetur accusator soluit vnum simpluz:quia aliud simplum sibi compensat vel imputat dominus:quia causam prebuit propter iudicia contra eum existentia quando in caput suspitiue accusator soluit duplum:quia et duplum semper est soluendū quando causam torture non prebet.ipse. ¶ Et si dicas cur simplum torture non sibi imputat ex persona serui. Respondeo quia persona serui non attenditur cum pro nulla habeatur.ff.de re.iur.l.quod attinet. Itē quia seru⁹ tortus isto casu non publicat sed remanet dño ei cessat ratio publicationis z sic seruum retinebit debilitatū:ideo sic duplici onere lex voluit eum afficere.sed quando in caput domini torquetur seruus pu-
15 blicatur z penes eum nō remanet. ¶ † Et sic video qd hi qui tenuerunt qd qū seruus torquetur in caput extranei qd accusator debeat totum preciū deterioratiante z tantū accusatus absolutus soluat non fuerunt sine ratione moti. ¶ Nec eis obstat.d.l.si postulauerit.in fi.quia quod ibi de simplo prestando dicit referri pōt ad casum proxime precedentem qū in caput dñi torquetur.vel si vis referre etiam ad principium.l.dic qd qū in caput suspitius seruus torquetur duplū domino ab accusatore prestatur qū in caput extranei simplum scilicet ab accusatore de quo predixerat est prestandū tantundem ab extraneo.vt in prin.l.et sic principi.cū sine potius erit casus pro ista opinione. ¶ Vltimo quero qua actione hanc emendam sibi fieri petet domin⁹. Et respondeo vt hic in fine glo.qd ex stipulatione si fuit interposita.alias condictione ex.l.vt.ff.eod.l.quod autem.que immediate sequit.l.si postulauerit.

1 ¶ Maritus quando vxoris adulterum impune possit occidere.
2 Filius excusat ob iustum partis.
3 Tempus aggrauat vel mitigat penam delicti.nu.seq.
6 Deprehendi in adulterio quādo quis dicatur.
10 Dom⁹ sua alicuius quomodo intelligatur.
11 Maritus adulterum e domo fugientem pōt impune occidere extra domum.
12 Occidere animali in fundo suo potest quis stante statuto zc.
13 Filius an possit occidere adulterum matris sue.
14 Maritus adulterum vxoris potest retinere viginti horis.
15 Officialis an teneatur de mortuo in tormentis.
16 Bannitus impune occiditur.
17 Bannitus de adulterio non potest occidi nisi ab adultere marito.
18 Dolor iustus excusat a pena.
16 Tempus quando prosit ad accusationem.

1 Gracchus. † Maritus per se vel filios potest impune occidere[a] adulterum vilem in adulterio noctis tempore deprehensum non vilem vero occidens in totum non liberatur sed mitius punitur.hoc dicit. ¶ Nota quod legitime factum penam non meretur nedum in faciente sed nec in obtem-
2 perante. ¶ † Item quod iussus patris excusat filium in atrocibus que poterat pater per se facere impune. De quo plene scripsi.§.de accusa.l.non ideo minus. ¶ Tertio quod iustus dolor mouens quem ad delinquendum mitigat penam.con-
3 cor.sunt in gloss.pe prin. ¶ † Quarto quod tēpus aggrauat et mitigat delicti penam.z sic videtur contraria operari.sed hoc respectu diuersorum.aggrauat enim delictum respectu adulterij.sed reuelat quo ad maritum adulterum occidentem.con-

a ¶ Occidere. Vide Bal.dum in.l.j.§.vnde vi.vi.q.et an officialem inueniunt cum filia.nota.in ca.si vero ideo.de senten.excommu.quod non sectādū Alexan.in.l.marito.§.illud.post bartolum.de adult.

d ¶ Dūtamen filiam occidat.sed qd si sit pregnans dicas idem qd potest eā3 occidere Bart.in.l.imperator.la.§.de statu homi.vide omnino Alexan.post Bal.in.l.nec in ea.ff.de adul.vbi dz verū in domo sua nō in aliena z ibi qd si sit vidua

e ¶ Viles.qui dicatur vilis.vide per eundē Salycē.in.l.marito.ff.eodem titu.in.l.humilem.supra de incest.nup.

f ¶ Domus sua. Adde P in de cast.cōsi.xlv.incip.viso puncto supraescripto qd dom⁹ ppie dicit quecūq3 ad habitandū deputata.

4 cor.sunt in eadem glo. ¶ † Oppo.primo quod maritus etiam
adulterum de nocte deq3 deprehensum non possit impune occidere
vt.ff.eodē.l.marito. Sol.vt hec intelligatur scdm illam scilicet
quod aut adulter est vilis persona:z tunc ei licet als secus. Item
in domo ppria mariti non aliena vt ibi. ¶ Et dicitur vilis vel
non attenta persone qualitate vt.dic.l.marito.z.l.humilem.§.
de incest.nupt.que etiam consideratur respectu qualitatis mariti.vt.j.dicam.in iudicis ergo arbitrio hoc relinquit scdm Cy.
5 z doc. ¶ † Oppo.secundo z extra gloss qd imo vilem vel non vilem.licet ei occidere:z nedum in domo propria sed alibi vt in suburbana vt liceat.matri z aue §.his quoque.transumptiue.§.aut
si quis. Soluc quod predicta loquitur quando nulle prius precesserant protestationes sed ete precedentibus secūdum formam
dicte aut.tunc impune quemlibet potest occidere z extra domū
9 propriam non tamen vbiq3 vt ibi patet. ¶ † Oppo.tertio z contra gl.quod marito occidere licet adulterū3 in adulterio deprehensum licet tempus sit diurnum cuius contrarium hic videtur
dicere dum dicit nocturno:z hic in fine dū dicit quia z vos.vnde
vid.r obstare.d.l.marito que indistincte loqt.z.ff.ad.l.aquili.
l.qui occidit ad qd facit.ff eodem.l.capite quinto.ibi aūr moras
diurnas. Sol.cōfitendo contrariū z qd hic in principio loqtur
nocturno denotat ministerium facti z non iuris.z etiam sunt verba enunciatiua emissa ppter aliud non propter se ideo non disponunt circa permissionem occisionis vel nō.arg.§.de remilit.
l.ex his verbis.z de heredib.insti.l.cum proponas.sed bene disponunt circa accusationem aliqualem occidentis z mitigationem pene quia propter illud sunt emissa vt hic in fine.vnde si de
nocte occidit non vilem quem non est ei permissum occidere accusatur aliqualiter duplici ratione:videlicet propter iustum dolorem quia tempus erat noctis in quo facilis non est cognitio
qualitatis hominis.secus si esset de die qz non excusaretur quo
ad mitigationem pene vbi occisus non fuisset vilis persona.
als excusaretur in totum si vilis fuisset:qz tunc iure occidi potuis-
7 set.z hec no.qz in scrip.non sunt declarata. ¶ † Oppo.tūc quar-
b to cū gloss.z.quod vilem vel non vilem[b] indistincte licet occidere
ff.eo.l.patri.cum sequen.z.l.nihil. Sol qd predicta in marito procedunt in contrarium allegata in patre cui licet in domo sua vel
generi quemcunque in adulterio cum filia deprehensum occide-
c re[c] dūtamen filiam occidat[d] vel per eū3 non stet vt in contra-
d rijs. Et in his differt pater a maritus:z in alio qz maritus non
tenetur vxorem occidere sed eam sine mora dimittere.vt.d.l.marito.nec si eam occidat licet in adulterio deprehensam euadit penam.vt.ff.eod.l.nec in ead.§.i.z ibi in fine.ponitur ratio diuersitatis inter filiam z vxorem.mitius tamen punitur propter iustum dolorem.vt.ff.eodem.l.si adulterium cū incest⁹.§.imperatores.z.ff.ad sil.l.si quis in graui.§.si maritus.z.ff.ad.l.cor de
b sica.l.i.in fi. ¶ † Oppone.quinto quod maritus vel pater non
possit aliquem impune occidere.vt.ff.eod.l.marito in fine. Sol.
c aut pater vel maritus sunt viles[e] z ignominiose persone:z tunc
neminem possunt occidere qd patet qz is potest occidere adulterum qui iure patris vel mariti potest accusare.vt.dict.l.marito in fi.sed tales ignominiosi nō accusant iure patris vel mariti.vt.ff.eodem.l.ij.ergo zc.z huius est ratio:qz vilitas vite excludit quem a priuilegio.vt.l.fratres.ff.de inoffic.testamento.l.imperiales.§.de nupt.aut predicti non sunt viles z ignominiosi.
z procedunt que superius dicta sunt etiam si is qui in adulterio
fit deprehensus in magistratu sit positus.vt.dicta.l.marito.§.
finali. ¶ Quod procedit in patre non marito cui non est permissum non vilem occidere.z intellige in patre filiam in potesta-
9 te habente.vt.dic.l.matri.cum sequenti. ¶ † Quero modo ad
declarationem predictorum:z primo qz hic dicitur deprehensum in adulterio qualiter hoc intelligatur.z respondet textus.ff.
eodem.l.quod ait lex.qd deprehensus in adulterio dicit qui in rebus venereis deprehendit.z hec verba exponit ibi glossa.vt collouqia apparatus:basia z tactus dicantur res veneree ex qbus
cōmittatur z probet adulteriū.z hoc quidem notat Bart.in.l.
capite quinto.in eodem titu.z canoniste extra de testi.c.preterea et
de presum.c.literis.z.c.tertio loco.quod not.pro testibus super
adulterio deponentibus vt per eos sufficiant pbari precedentia
10 venerea. ¶ † Quero secundo quia dixi maritum vel patrem in
domo sua posse occidere adulterum quomodo intelligatur do-
f mus sua[f]. Et dic quo ad habitationem.vt.dic.l.nec in ea.§.i.et
l.quod ait lex in eodē3.ti.licet hec nomina possessiua meus tuus
z suus de proprio significato denotent rem esse sub dño eius
cui adijcit.vt.l.quius.de auro.z argen.lega.z no.glos.in.l.cius
qui in prouincia.circa principi.ff.si cert.peta.sed impropriantur
propter subiectam materiam vel mentem disponentis vt ibi.z
11 dic.l.nec in ead. ¶ Iuxta qd quero tertio qd si cum eum voluit
occidere ille fugit z eū insequens extra domum occidit.respondeo qd impune eū occidit.vt.l.qd ait lex.§.si.ff.de eo.quod ē valde notādū:qz cum lex permittit eū occidere in domo sua vel generi.vt.d.l.marito.z.l.nec in ea.§.i.z.d.l.qd ait lex dicetur occi-

di in domo q fugeret extra domū est occisus. vt. l. d. §. fi. ¶ Sed
in contrariū facit qd de insultu & homicidio sequuto dixi. ff. de
accusa. l. in causis. vi. q. vbi cū Cyn. & doc. tenui qd locus homici
dij nō insultus debet attendi & in libello appom. arg. l. illud. in
fi. ff. ad. l. aquil. Et hoc quidā faciunt ad dictū. §. fi. respondent
qd tex. ibi dūtaxat declarat vt pater filiā psequutus dicat illam
incōtinēti occidisse. sed nō presupponit ibi tex. qd filia extra do-
mū fugerit. vñ intelligūt illū text. qd extra domū non fugerit vel
ad domū reduxerit & ibi eā interfecerit. ¶ Sed mihi videt qd
hoc sit contra mentem illius tex. Ideo teneo respōsionē priorē
quā etiā tenet Bar. pro qua etiā faciūt similia q statim subijciā
& rñdeo ad contrarium qd ea que ibi dixi pcedunt vbi princ. et
finis sunt phibita nos vero sumus in casu in quo princi. fuit lici
tū & ad finem liciti tendens. lȝ propter fugam finis sequutus sit
in loco illicito factus. vnde quo ad penā infligendā locus finis
non attendit sȝ fm locū initij iudicat. sic etiam nō imputat mi-
nori qa absq pena potuit liberū accusare si accusationē in mino
ri etate factam maior factus non deseruit sed prosequutus fuit
cui tā imputain: si maior factus a principio accusationē insti-
tuit. vt. ff. de ho. libe. l. q cū maior. i. §. rñso. vt sic qd ibi statuitur
in tēpore & hic statuat in loco. argu. ff. si cer. pe. l. vinuȝ. & de triti
caria. l. in hac. pro hoc etiam facit qa is q aufugit fuit cā ppter
quā finis extra locum fuit sequutus: ideo locus initij dȝ attendi
12 vt de tempore dr. ff. de mino. l. denuq. §. i. ¶ † Ex predictis ha-
bes optimum argu. ad interpretationem statuti Bon. quo caue
tur vt vnicuiq liceat animalia aliena que reperit in fundo suo p-
pria autoritate occidere in illo si quis cum vellet occidere animal
puta porcum vel bouē in suo fundo repertum si ille fugit extra
fundum possit ille persecutus porcum impune occidere extra
fundum. vt. d. l. qd ait lex. §. fi. & si ex percussione facta in fundo
moreret ab extra diceretur occisus in fundo. vt. ff. ad. l. aquil. l.
13 huic scripture. §. fin. & l. qd ait lex. §. responso. in eo. ti. ¶ † Que
ro quarto quia vidimus quando maritus vel pater possit occi-
dere adulterum vxoris vel filie an filio permittatur matris adul
terum occidere. Et gloss. que hanc questionem format in. d. l. qd
ait. opin. ponit pro & contra & nil decidit neq aliquid boni alle-
gat. sed videtur quod sic. j. de rap. virg. l. vni. post prin. Contra
rium determinat Cyn. & doc. per. l. per. l. patri: & l. seq. ff. eo. & pro
hoc bene facit hec. l. que filiȝ permittit ad iussum patris. iussu
ergo non precedente non possent filiȝ impune occidere et aliud
est in raptu. quod patet q ibi multi admittuntur qui hic prohi-
14 bentur. ¶ † Quero quinto quid si maritus vel pater noluit il-
lum occidere sed seruare. Dic quod possunt sed non vltra. xx. ho
ras rei testande causa. vt. ff. eod. l. capite quinto. alias videretur
priuatum carcerem committere vt plenius dixi. j. de priuatis
carcer. l. i. Et hec sufficiant de prima & principali materia huius
l. ¶ Nunc transeo an secundam. & oppo. quod legitime factum
penam consequatur. vt. j. de secun. nupt. l. i. & in auté. de restitu.
& ea que pa. §. fin. col. iij. De quibus glo. opponit & non soluit.
Sed dic qd ibi matrimonium non punitur sed nimia festinan-
tia a iure improbata. & sic non punitur quatenus est legitime fa
ctum vt hic quatenus autem delictum secum habet admixtum
punitur vt ibi. ¶ Item opponit glo. de. l. quotiens. j. de rei ven.
Dicunt doc. quod nihil obstat & satis dici potest. sed gloss. eam
sic inducere voluit ibi in prin. dicit quod eadem res insolidum
duobus iuribus distrahitur. et postea subdit qd a priore per se-
cundum vel econtra primo euicta fuit & qd is de euictiōe agit.
tunc vult gloss. sic arguere. Si ei iure distracta fuit: ergo contra
venditorem de euictione agi non debuit quasi per imprudē-
tiam euicta ex quo iure fuit distracta. vt. l. si per imprudentiam.
ff. de euict. alias iure & sic legitime factum penam merebitur
contra istam. l. Solu. quod venditio in preiudicium venditoris
est permissa. vt. l. rem alienam. ff. de contra hen. emptio non do-
minii illius. & ideo quatenus & eo respectu quo ibi permittitur:
eatenus & eo respectu penam non meretur. imo effectum sorti-
tur. & ideo emptor quē lex decipi noluit de euictiōe agit. ¶ Itē
opponit gloss. de. l. i. j. rē alie. ge. & j. ne tutor vel cura. nonnȝ ve-
ct. cōdu. l. i. & neutra per se obstat sed vna iūcta cū alia. Nam alie
nam rē gerenti hō permittit sed & eorū bona obligare fisco. & ta-
men si qd si vectigal conducat penā falsi meret. vt. d. l. i. Sol. qd
vectigalis cōductio erat expresse improbata vt ibi. in pn. & non
simpliciter sed respectiue vt ibi sequit. & sic eo respectu quo quid
improbatur penam meretur econtra eo respectu quo permitti-
15 tur penam non meretur vt hic. cum simili. ¶ † Et hoc vt refert
Cyn. inducit Jaco. de are. ad questionem qua queritur: an offi-
cialis qui aliquem tormentauit & in tormentis & propter tor-
a menta mortuus est [a] teneatur. l. corne. de sica. quod non vide-
tur quia legitime factum penam non meretur vt hic. Item in
contrarium facit. ff. de pe. l. aut damna. §. nec ea. ideo ipse di-
stinguit Aut officialis vltra legitimum modum non torsit et
indicijs precedentibus: et tunc non tenetur. vt. l. questionis. et
l. de minore. §. tormenta. ff. de questionibus. & hoc quia autori
tate legis facit vt hic. sic de intelligi. d. §. nec ea. in fin. dum dicit
quod plerique in tormentis deficere solent. Aut modum excessit.
& tunc aut dolose tantum: & tenetur. l. corne. de sica. vt. ff. ad. l. iu-
liā repe. l. fina. facit. j. de custo reorum. l. i. in fine. aut culpabili-
ter tantum: & tunc. l. corne. non tenetur. sed pro modo culpe pu-
nitur. argumen. l. si adulterium cum incestu. § imperator marcus.
ff. eo. modica tamen culpa non esset consideranda argu. in aut.
vt iudi. sine quo. no suffra. circa medium collationis. In du-
bium autem dicit excessum potius ascribendum culpe q dolo:
qr tormenta ista pro veritate eruēda sunt permissa & licita et ob
disciplinam reipublice permissa. ergo &c. argu. ff. ad. l. aquil. l. et
si questionem. § proponitur. & ff. loca. l. queritur. §. idem iulia.
¶ Sed dices tu quando dicetur modum excedere cum ei per-
mittitur modum arbitrari. vt. d. l. questionis. Et ego respōdeo
quod modus consuetus debeat attendi. & sic male faciunt iudi-
ces qui nouas species tormentorum querunt. Item inspicietur
qualitas persone. et sic homo iuuenis et robustus asperius tor-
quetur pre ut iuuenis et eius vigor videtur supportare posse et
non vltra. vt. d. §. tormenta. & ideo in iudicis arbitrio cum tem-
16 peramento vt bono viro committitur. ¶ † Item prestat hec se-
cunda pars argu. Statuto cauetur qd qui occiderit vnum tan-
tum soluat quingenta: qui duos eodem tempore vel diuerso de
capitet. Contingit qd titius duos occidit quorum alter est ban-
nitus qui ex dispositiōe statuti potest impune occidi: queritur
an ille cōputet numero ita qd debeat decapitari. Et fuit deter
minatū in perusio qd non qr legitime factū penam non meret b
vt hic & qr si aliter dicatur executor iustitie qui duos decapitas-
set deberet occidi qd est notandū. & hoc placet quia mens statuti
se habet restrictiue: & sic in minus q verba sonent. ¶ Accedā-
mus modo ad tertium qd hic tangitur & opponitur qd iussus
patris in atrocioribus filium non excuset. vt. ff. de regu. iol. ad
ea. Sol. gloss. qd illud in his q patri nō essent permissa: hic in si-
bi permissis. Et est hoc spāle in filiȝ: qr extraneus non excusare
tur. Et vt pleniorē hic habeas veritatem adde hic distinctionē
quam scripsi super prima questiōe in. l. nō ideo min. j. de accu.
17 ¶ † Et hec tertia pars est in arg. ad questionē. Statuto cauetur
vt bannitus de adulterio nō possit occidi nisi a marito adultere.
contingit qd maritus ille fecit eum occidi per quendam assassi-
num. queritur an ille assassinus possit de hoc puniri. dicit Bal.
quod non quia id quod est licitum in persona mandantis est li- c
citum in persona mandatarij vt hic in filio cui non licet adul-
terum occidere nisi faciat de iussu patris cui hoc permittitur.
¶ Sed dubito quia in casu huius. l. non posset alius a filio. & sic
b non omne quod licet mandanti licet cuilibet mandatario.[b] et
etiam quia verba statuti videntur restricta in certa persona. Et
pro prima parte facit regula. l. cū fundum. in princ. ff. de vi & vi
18 arma. & glo. hic positam cogitabis. ¶ † Modo iuxta quartum
c quod hic colligitur videlȝ quod iustus dolor [c] excusat in aliquo
dicunt quidam quod si quis patris necari vel filiȝ interfecti fa-
cit vindictam mitius puniri debet quā si ad suam vel suorū vin
dictam non fecisset. quod potest tolerari: vbi in fraganti crimi-
ne illum deprehendisset. alias secus vt hic. & l. quod ait lex. ff. eo
19 dem titu. & l. si adulterium. §. imperator. ¶ † Iuxta vltimum vi d
delicet quod tempus ad accusationem non prosit. ¶ Op. gl. de
l. non minorem. j. de transac. & non soluit. ideo dic quod vbi va-
rietas temporis seu eius qualitatis nō inducit varietatē penes
rōnē iuris cōstituti de qualitate tpis nō curatur vt in Ʒrio. tps
enim noctis cōsensum nō tollit quin transactionem perficit vt
ibi: sed vbi varietas tpis vel eius qualitatis inducit diuersitatē
circa rationem iuris constituti: tunc de temporis varietate cu-
ratur: vt patet in restitutione concedenda etatis ratione et in ex
cusatione a muneribus ratione etatis. Similiter de ipsius qua-
litate vt hic. nam tempus noctis aggrauat delictum: quia tunc
homines debent quiescere & tuti intra claustra domus perma-
nere. & qr marito non permittit non vilē occidere: & hoc tpe no-
ctis cū sic de facili nō potest cognosci: tum ppter temporis qua
litatem: tum propter dolorem grauiorē propter tps nocturnū
excusatur maritus in aliquo si non vilem occidit ac etiam qr ex
parte occisi delictum erat grauius propter tps noctis: ideo eū
occidere facilius permittitur.

1 ¶ Adulteriū non accusatur post quinquennium. & nume. 2.
c Adulterium quatuor casibus accusatur post quinquennium.
4 Ius accusandi quanto tēpore tollatur.
5 Tps accusandi adulteriū qñ currere incipiat si mulier diu perse
uerauit in adulterio.
6 Exceptiones quotuplices sint. & nu. seq.

1 ADulter. † Elapso quinquennio non pōt
quis accusari de adulterio. ¶ No.
d qd hoc quinquenniū [d] est continuū. concor. ff. e. l. quin
quennium. & incipit currere a tempore commissi cri-
minis. ¶ Item not. ex fine arg. qd tempus prefixum accusationi
intelligit esse prefixū inquisitionibus de quo plenius scripsi. j. de

a ¶ Propter tor
mēta mortuus est.
vide bal. in. l. qd
nis. la. i. ff. de qd.
& bal. p illā tex. in
l. i. j. de emē. ser. et
qd no. idē bal. i. l.
milites. ver. item
q̄ro an semel tor-
tus. j. de q̄st. & an
in dubio p̄sumat
pro officiali. vide
ibi & ibi q̄ qualr
dicatur excedere
modū. vide not. i
l. metu. §. gaia.
ff. de eui. & Ang.
hic i noua lectu.

b ¶ Mādatario.
hoc facit Ʒ bald.
hic q dicit qd stō
te statuto qd ma-
ritus possit ipune
vxorē adulterā
occidere possit &
illius occasionē mā
dare. q̄d est falsuȝ
vt notaui. j. l. pn.
huius. l. in apo. ad
istā. in. v. p se vel
filios.

c ¶ Iustus dolor. &
qd faciat mitiga-
ri penā adde. l. si
adulterium. & l. si
imperatores. de
adulte. abb. in. c.
olim. de rescri. et
c. dilecti. vlti. col.
de excep. & c. cum
te. de re iu. & l spe.
de accu. §. i. versi.
qd si reuocaui.

d ¶ No. qd h̄ quin
quēnii. dic veruȝ
nisi fauore liber-
tatis. l. seruus qui
testō. §. huius cuȝ
hēdi. & ibi bñ. di.
de plūbi. & sta. li.
& alex. i. l. cum qui
de ver. ob. & i. l. si
pcuratori de ver.
obl. Itē adde qd
itelligitur de inte
gro. l. pas. §. fi. &
fideico. lib. ange.
& imo in. l. si insu-
la. vij. col. de ver.
ob. & alex. i. l. cū q
eod. titu. vbi dicit
hoc esse fauore li-
bertatis.

1 ¶ †Toties adulterium commissum.Adde qd Bal.in.l.quicunqꝫ.col.ii.versi.ii.not.
propter geminationem.j.de ser.fugi.per gloss.ordi.in.l.pe.de act.ꝛ oblig.ꝛ in.l.vul-
garis in princ.ꝛ ibi docto.ꝛ Alex.ff.de fur.dicit quod adulterium dicitur vnicum.lꝫ
quis sepius eodem loco continuato proposito cum eadem coeat.Barto.plus dicit
consi.suo incipi.Alto.commisit adulterium vbi dicit quod vnicum dicitur etiam si
in diuersis locis

2 falsis.l.querela.vbi glo.tangit.¶ †Op.primo qd hoc nõ solū
fit in adulterio sed etiã lenocinio ꝛ stupro.vt.ff.eod.l.mariti.§.
quinquenniū.So.vt glo.in princ.hoc confitẽdo.nec.l.ista vetat.
Nec ob.qd dr qd in vno permissum in ceteris videatur phibitū.
vt.l.cū pretor.in princ.ff.de iudi.qz illud verum nisi in cete-
ris expresse eadem appareat dispositio vt hic.Et est ratio ne le-
3 gum inducatur inemdens correctio.¶ †Op.ii.qz imo post quin
quenniū possit adulter de adulterio accusari vt.ff.e.l.iii.ꝛ.l.quin
quenniū ꝛ.l.mariti.§.fi.Sol.vt in.ii.glo.in prin.scilicet qd hoc re
gulare fallit in trib⁹ casib⁹.sꝫ addã quartū.Primus qñ nõ po-
tuit rõne ordinis qz incepat ab adultera ꝛ sic prius erat illi⁹ cã
finienda.vt.d.l.quinquenniū.¶ Scðs qñ non potuit:qz fuit ab
alio preuentus qui fuerat preuaricatus.vt.d.l.iii.ꝛ.l.quinquenniū.
¶ Tertius hic põt addi qñ maritus nõ potuit:quia in maiori
magistratu constitut⁹.vt.ff.eo.l.si maritus.in prin.vel aliter rei
publice cã absens vt.j.eod.l.si quondã.ꝛ.l.ad cõmissa.ꝛ hoc est
spãle in marito ideo nõ pdesset extraneo.vt.j.e.si maritus.§.l.
ful.¶ Quartus est quando adulterium fuit per vim cõmissum
vt.d.l.mariti §.fin.¶ Sed caue qz Hugo dixit qd ibi non pote-
rat accusari.l.iulia.de adul.sed.l.iul.de vi.cuius accusatio põt
longiori tpe institui.ꝛ motus fuit per rõnẽ quã ibi ponit text.in
fi.sed gl.hic ꝛ ibi tꝫ qd de accusatione stupri loquatur ꝛ hoc pp
aduersatiuã autẽ in principio positã cuius natura est aduersari
his scz eos qui sunt eiusdem generis vel qualitatis vt põt pba
ri.ff.de dam.infec.l.hoc amplius.§.de his autẽ.cum ibi no.Vñ
si dicã clerici dicũt horas vel scholares sunt in scholis.Pe.ait
vagaf intelligitur in dubio de Pe.clerico vel scholari vt ibi cõ
inquit Bar.qui opinio.gloss.tenet qd etiã consimo vt casus il-
le magis congruat titulo ꝛ materie subiecte.vt.l.si vno.ff.loca.
Itẽ vt.l.illa sit de dubio bono ꝛ difficili.vt.l.quod labeo.ff.de
carbo.edi.dubiũ enim multũ poterat esse an accusatio legis iu-
lie de vi priuata tolleretur quinquẽnio cũ.xx.annorũ meta tam
erat prefixa.vt.j.de fal.l.querela.¶ Quidam tñ nostri tẽporis
dicunt qd violentia preambula ad finem stupri imediate secu-
tꝫ nõ est per se puniẽda.arg.l.illud.in fin.ff.ad.l.aquil.Ioẽn ad
qd dixi de captura.j.de priuileg.cred.l.i.ꝛ qd not.de insultu.in
l.g de crimine.j.de accusatio.lꝫ principale delictũ ad cui⁹ finem
tendit grauius ꝛ perniciosius reddat.vt.d.l.mariti.§.fi.qd non
placet per.l.iii.j.ad.l.iul.de vi.Nec obstãt in 3riũ inducta vt di
cã in.d.l.iii.dicamus ergo cũ glo.qd ibi loquitur de accusatione
l.iulie de stupro qd gl.ista pp idẽptitatẽ rõnis vel maioritatẽ extẽ
dit ad accusationẽ adulterij volentis.ꝛ qz oĩa hec delicta veniunt
ex.l.iul.ꝛ sic in eis idẽ ius dꝫ statui vt eadẽ.l.mariti.§.hoc quin
quenniū.¶ Ex gl.tñ no qd qñ duo delicta sunt inuicẽ permixta
illud qd est magis ppetuũ reducit ad sui perpetuitatẽ min⁹ ppe
tuũ vel qd qualitas q ppetua sumpta est perpetuat ius accusandi
4 de delicto cui coheret qd sine ea nõ erat ppetuũ.¶ †Op.tertio
qd nõ quinquẽnio sed minori tpe elapso tollat ius accusandi de
adulterio.vt.d.l.mariti.§.sex mensiũ.ꝛ.ff.ad turpil.l.i.§.accus.
Sol.vt sequit in glo.vꝫ qd hec.l.loquit in adultero illa vero in
adultera inter q est differẽtia in duob⁹.nã in adultero est quin
quẽniũ ꝛ cõtinuũ in femina sex menses ꝛ vtiles.¶ Itẽ quinquẽ-
niũ hoc a tpe cõmissi criminis numerat.illi autẽ sex menses in
vidua facta ꝛ vidua remanente similr enumerant a die cõmissi
adulterij.in ea vero q diuertit a viro ꝛ postea nupta est scðo eun
merant a die diuortij facti cũ primo viro.vt.d.§.sex mensiũ.l ea
vero quõ diuertit sed a qua solutũ est matrimoniũ morte mari
ti nõ declarãt gl.a quo tpe incipiãt isti sex mẽses currere.¶ Sꝫ
potes pbabilr dicere idẽ qd l diuertente:qz aut est denuo nupta
aut non pp idẽtitatẽ rõnis quã statim subĩjcit hic glo.videlꝫ qz
vidua facilius accusat ideo facilius prescribat.arg.l.i.in fi.j.de
anna.excep.ꝛ de diuertẽte id dixit qz tunc marito competit pri-
uilegium accusandi iure mariti infra duos menses vt hic sequi-
tur in glo.fi.¶ Opp.iii.qd et si non transfuerit sex menses vel
les non possit accusari adultera.vt.ff.eod.l.mariti.§.preterea.
Sol.vt sequitur in gloss.in ver.no.tñ qd sex menses dantur non
tamen possunt excedere quinquennium a tempore commissi cri
minis numerandum vt in contrario.ex quo not.qd si durauerit
matrimoniũ ante diuortium quinquennio non põt lꝫ sit factum
diuortium accusari.ꝛ tñ nec constante matrimonio potuit.vt.j.
eo.l.crimen.ff.eo.l.si constante.¶ Op.v.ꝛ extra glo.quod imo
non tãtum quinquenniũ ad accusandũ adulterum vel sex men-
ses ad accusandum adulteram statuatur sed vigennium.vt.j.de

idem coierit cum eadẽ.Idem not.Ange.arc.in tra.malefi.in versicu.adulteratã.colũ.ix.versicu.quid si statutũ.vide bar.col.in.l.ii.l.vulgaris.in princi.per.in duobus locis.ꝛ in.l.si adulterium cum incestu.§.stuprum co.Card.in clem.i.§.si qui.dicit qd si pena iterabilis dicuntur plura si vero non est iterabilis vt mors tunc dicitur vnũ.vide olo col lect.in.c.ne p dilatione.numero ii.versic.sed nunquid pluries cognoscẽdo mulierem et ibi.posui in addi.ad ipsum in versi.p singulis vicibus.extra de peni.et remi.ꝛ Panor.in.ca.si cui.extra de testi.vbi tenet qd toties fuit commissum adulteriũ ꝛc.qd felv.ibi in pnc.dicit esse verum in foro conscientie vꝫ toties quis penitere at quoties adulterauit contrarietates autẽ soluũtur per not.ita p Car.vbi.s.quia licet toties oriat accusatio adulterij quoties fuit luxuriatum.vt p istum hic tamen quia pena adulterij est mortis vt.l.lege iulia.ff.eod.Ideo adulterium pluries cum eadẽ commissum non dicitur nisi vnicum:qz quis non potest nisi semel mori.Ex quo habes solutionem an stante statuto quod adulter puniatur pro qualibet adulterina pena certa citra mortem an tunc hoc dictum procedat.

b ¶ Vocatur mixte.Adde specu.tit.de except.§.i.versi.est quoqꝫ et gl.ꝛ vbi.d.vbcr.[illegible] qd incipit.ꝛ exceptiones sunt proponende.sed fm spe.in dubio indicaf peremptoria ꝛ ideo ante lit.contest.pponi non deb.m.

fal.l.querela.Sol.qd illud regulare in ceteris criminibus.sꝫ
in adulterio vel stupro ꝛ ceteris criminibus descẽdẽtibus ex le-
ge iulia de adulte.vt.d.l.mariti.§.hoc quinquennium.¶ Sed que
ro an in his sex mensibus maritus vel pater habet aliqd priui-
legium.respondeo qd sic vt sequitur in glo.ꝛ declarabit in.l.seq.
5 ¶ †Quero quid si mulier cum adultero longo tempore perse-
uerauit in adulterio a quo tempore incipiat hoc tempus curre-
re an a die primi commissi an vltimi ꝛ loquor cum eadem:quia
si cum diuersis nõ esset dubiũ quod eorum quilibet de suo adul-
terio puniretur.ꝛ sic in cuiuslibet persona quinquennium curre
ret a die commissi criminis sed in persona vnius ꝛ eiusdem vide
tur quod a tempore primi commissi ar.l.qui.ꝛ.l.vulgaris.ff.de
fur.¶ Sed gloss.in dicta.l.mariti.§.sex mensium.dicit hoc esse
absurdum:quia reiteranti delictum debet augeri pena.vt.ff.de
abigeis.l.fi.§.qui sepius.ꝛ de penis.l.capitalium.§.solent.ꝛ.§.
grassatores.ꝛ.j.de ser fugiti.l.quicũqꝫ.ꝛ.j.de superexact.l.i.in
fin.lib.x.ꝛ de cõmer.l.ii.ꝛ.iii.lib.eo.ꝛ alter non declarat eius so
lutionẽ.¶ Quapropter dic quod tot sunt delicta ꝛ toties adul
terium commissum [a] quoties fuit luxuriatum.Et ideo de
actu priori accusetur ab illo incipit quinquennium currere sꝫ
de medio a medio ꝛ sic de ceteris.ꝛ ista videtur fuisse mens il
lius glo.Non ob.leges in contrarium alleg quia in furto loqui
tur quod ex assidua contractatione non committitur ꝛ quod co
mittitur in re inanimata consensum contractationi non preben
te.¶ Quero vltimo vsqꝫ ad quod tempus hec exceptio opponi
potest.Et glo.fi.hic ponit duas opi.Vna est quod vsqꝫ ad no
men rei receptum inter reos per.l.si maritus.§.prescriptiones.
ff.eo.Alia qd etiã postea vsqꝫ ad tempus quo peremptorie pos
6 sunt opponi ꝛ vtraqꝫ vera in casu huius.l.¶ †Ideo aduerten
dũ qd quedã sunt exceptiones que cõcernunt causam in qua pro
ponuntur vt exceptio nõ admittendi procuratoris in causa cri
minis.ꝛ de hac remitto ad ea que dicam.j.eo.l.quis indubita
ti.¶ Quedã sunt que concernunt personã accusantem vel eius
qualitatẽ:vt tu nõ potes accusare:quia frater meus seruus filius
vel familiaris:vel etiam huius adulterij leno vel malpagus cui
ex forma statuti nõ debet ius reddi ꝛ similia.ꝛ tunc aut exceptio
in sui forma ꝛ figura non minus respicit actum post litis conte.
stendum quã prius vt patet in exceptione a statuto producta ne
malpago ius reddatur.nam non minus post litis conte.qꝫ ante
te ius redditur imo magis quia omnia agitantur vt sententia fe
ratur per quam tunc directo ius redditur.ideo hanc exceptio
nem puto nõ excludi per litis contest.vel nominis inter reos re
ceptionẽ cũ etiã post quẽlibet actum iudicialẽ renascitur vt di
citur de negatoria.vt.j.de ser.l.i.ꝛ.ii.ꝛ sic quãtũ ad eã que post
ea nascitur non potest dici per litis conte.ille cui postea incipit
competere exclusum esse.vt.j.de consor.eiusdem lit.l.ii.nec per
vnicũ actũ contrariũ sibi quantũ ad alios futuros preiudicasse.
vt.j.de excusa.tuto.l.voluntarie.ꝛ de epis.ꝛ cle.l.presbyteros.
¶ Aut exceptio in sui prima figura concernere videtur tantum
primum actum accusationis vt quis non auditur accusare vt
leno:ꝛ tũc ratio illius repulsiua concernit vniformiter quamli-
bet prtẽ iudicij:ꝛ tunc in qualibet eius prte poterit opponi
quasi ius accusandi funditus perimat quo ad illum vt in fratre
accusante fratrem.ꝛ in filio accusante patrem quod declarat vt di
xi in.l.si magnũ.ꝛ.l.iniquũ.j.qui accu.nõ pos.¶ Aut rõ huius
repulsiua non concernit vniformiter quẽlibet partem iudicij vel
nullã.sed aliquod odiũ vel fauorem extrinsecum:ꝛ tunc vsqꝫ ad
litis conte.vel nomen rei receptuꝫ inter reos poterit opponi.vt
d.§ prescriptiones.ꝛ qñ altera pars ꝛ que huius alternatiue fit
vera dixi.j.qui accu non pos.l.i.in questione illa qñ nomen rei
dicat receptum inter reos ꝛ predicte vocantur exceptiones sui
natura dilatorie.Quedam sunt exceptiones que respiciunt sui
natura iustam vel iniustam causam:vt puta si caueat lege vt ge
impune possit offendi vel occidi.vt.j.eo.l.gracchus.ꝛ.j.eo.auth.
si quis.ꝛ isti opponi possunt vsqꝫ ad sententiam.vt.j.sen.rescin.
non pos.l.peremptorias.nam ad instar causarum ciuilium pro
cedit in criminalibus.vt.l.absentẽ.ff.de pe.quinimo post sen
tentiam de innocentia rei inquiritur ꝛ docetur.vt.l.i.in fin.ff.de
7 questio.¶ Quedam sunt exceptiones que concernunt tempus
ꝛ metam actionum vel accusationum vt in casu nostro.et hec ex
b ceptiones vocãtur mixte.[b] quia participant de natura dilato
riarum ꝛ peremptoriarum ꝛ ideo possunt opponi in vi dilato
rie ad processum vt in ciuilibus est casus fm Jaco.de are.j.de
edicto di.adria.tol.l.fi.circa finẽ.Et similiter in criminibus hic
est casus dum dicit accusari non põt.ꝛ sic potentia instituendi
accusationẽ et per consequens in ea procedendi resistit.similiter
opponi possunt ad merita cause ꝛ sic in vi peremptorie vt patet
in ciuilibus.j.de prescrip.lon.tem.l.emptorem.ꝛ idẽ debemus
dicere in criminibus in quibus more ciuilium proceditur.vt.d.
l.absentem.¶ Quando autem vno vel alio modo opponatur
colligitur modo proponendi vt si dicat domine non procedas
tis vlterius:qz oppono exceptionem prescriptionis quia tẽpus
accusandi

accusandi transiuit: et tunc in vi dilatorie apponit. Ad merita vero cause opponitur si dicatur domine non debetis me condemnare: quia de hoc delicto non possum accusari nec inquiri obstante prescriptione quinquennij. Ex predictis apparet quod quelibet opi. hic in gl. posita secundum modum proponendi potest esse vera. et quod de hac prescriptionum exceptione dixi idem intelligas in ceteris mixtis: vt sunt omnes exceptiones litisfinite pacta rei iudicate transactionis et iurisiurandi. vt. C. de pactis. l. postquam lite. et. ff. de condictio. inde. l. eleganter. §. si is. et extra de litis conte. c. i. lib. vi. Cuius autem nature sit exceptio lenocinij scripsi. j. eod. l. quoniam. Alexan. in ij. opi. et hec sufficiant.

1 ❡ Maritus vxorem vel adulterum infra sexaginta dies vtiles iure mariti accusare potest. et nu. 3.
2 Dies vtiles qui dicantur.
4 Pater filiam de adulterio accusare potest. et nu. 9.
5 Jus mariti circa que versari dicatur.
6 Accusans iure mariti periculum calumnie debet subire.
7 Libellus die feriata porrigi potest.
8 Dies ad accusandum incipiunt currere a die criminis commissi.
12 Extraneus accusator an habeat sex menses ad accusandum sicut et maritus.
11 Accusatio an debeat perfici infra sex menses infra quos libellus est porrectus.

Jure mariti. ❡ Infra sexaginta dies vtiles marit⁹ potest accusare vxorem vel adulterium iure mariti: postea vero iure extranei. et sic cum metu presumpte calumnie quam non debet timere si confidit de accusatione sciens quod serui contra dominum possunt peti torqueri. h. o. ❡ Vel breui⁹. post sexaginta dies vtiles conspiret priuilegium mariti et censetur iure extranei et serui in crimine adulterij possunt torqueri. hoc dicit. ❡ Et primo dictum cum eius declaratione vsque ibi: et cum ibi ponitur aliud dictum vel remouet dubium vsque ibi: et qui ibi. et allicit quem ad accusandum et consulit accusare volenti vel melius tollit obiectum tacitum et rationem annectit per quam ad accusandum allicit vsque ad finem. ❡ Expone literam ibi volens. dic vxorem adulteram vel eius adulterum. vt. j. l. sequenti. ibi de mancipijs dic
2 vt. ff. eo. l. verba. et dic vt ibi. ❡ Not. que in summario ❡ Item quod dies vtiles sunt quibus copia iudicis potest haberi. ❡ Item
3 quod libellus die feriata[a] potest porrigi. ❡ † Op. i. quod maritus
a solus non habeat hoc priuilegium sed etiam pater mulieris. vt ff. eod. l. is cuius §. senatus. Et solu. vt in prima gloss. in princi. que fatetur contrarium nec hec. l. prohibet. et sic contrarium non obstat. ❡ Contra hoc extra glo. opponitur quod pater non habeat priuilegium. vt. l. patri. cum sequen. ff. eod. So. quod si filia sit in eius potestate illud priuilegium habet non aliam vt in contrarium. vt patet in. d. §. et senatus. ❡ Oppo. quod nec etiam pro ea que est in potestate habeat hoc priuilegium vt. ff. eo. l. nec ea. §. j. Sol. quod pro adulterio habet hoc priuilegium nec pro eius stupro vt in contrario licet eadem prescriptio sit in vtroque statuta. vt. ff. eo. l. mariti. §. hoc quinquennium. ❡ Opp. iij. quod patri non concedatur hoc priuilegium quia inter cetera beneficia huius priuilegij primum est vt ceteris preferatur vt statim subijciam sed pater non prefertur viro nisi in duobus casibus: puta si vir sit infamis vel colludat. vt. ff. eo. l. ij. in fine. cum seq. et solu. vt sequitur in glo. vsque ad ver. et erit videlicet quod hoc priuilegium prelationis etiam pater habet sed aduersus ceteros non maritum qui propensiori iure et maiori dolore venit. vt. d. l. ij. §. fina.
4 ❡ † Quero dixi quod pater accusat adulterum. sed an filiam potest accusare de adulterio. videtur quod non argu. l. si magnum. §. qui accusa. non pos. Sed text. est in contrarium coniuncta gloss. in. l. sed si maritus. ff. qui et a quib. quem tene cordi cum non habes
5 forte similem. ❡ † Quero modo circa quod vel que hoc ius mariti versetur. et respondet successiue gloss. quod maritus priuilegiatur in quatuor: vz vt infra sexagita dies vtiles preferatur omnibus alijs vt. d. l. ij. Jtem quod sine metu calumnie. Jtem vt infra illos. lx. dies vxorem ex sola suspicione ream facere possit. Jtem et quarto secundum Pla. vt nec libellum porrigat nec ad penam se inscribat. vt. j. e. l. quamuis. post hos autem sexagita dies quilibet alius idone⁹ accusare potest. et an quilibet qui olim poterat hodie possit dicam. j. eadem. l. quamuis adulterij. similiter maritus et pater post hos. lx. dies venire possunt sed venient iure extranei. et sic de calumnia tenerentur et ad inscriptiones vt quilibet extraneus et pluribus concurrentibus eligeretur idonior. et hec sequuntur in gl. vsque ad versi. sed videtur. et ibi glo. fin. quod dixeris de metu calum-
6 nie reuocat in dubium. ❡ † Oppo. igitur quinto quod qui iure mariti accusat periculum calumnie subeat. vt. ff. eo. l. in cuius ope. §. fi. et. l. pater. in princ. Et gloss. sol. tribus modis vt sequitur in ca vsque ad fi. Et media solu. que dicit quod ille in patre loquitur non potest tolerari per tex. in. d. l. is cuius. qui in quolibet loquitur. Prima vera simul iuncta cum tertia quod aut accusat post. lx. dies et de calumnia etiam presumpta tenetur et iure extranei venit vt hic. aut intra. lx. dies accusat et de presumpta non tenetur: quod ex sola suspicione ream facere potest. de euidenti vero tenetur vt in contrario. Et probatur hec solu. C. qui accu. non pos. l. ij. et. ff. de his qui. vt. indig. l. timorem. ❡ Op. extra gloss. sexto quod hodie teneatur de presumpta calumnia vt in aut. vt liceat matri et auie. §. quia vero. col. ix. transsumptiue. j. eo. aut. sed nouo iure. Et solu. confitendo contrarium. ❡ Et ex hoc insurgit aliud quod tenetur se inscribere:[b] quia ex sola suspicione non potest ream facere vt no. glos. j. eo. l. quamuis. quod ibi sequitur Pet. sed Jac. but. contra vt dicam in aut. sed nouo iure. j. eo. ❡ Oppo. septimo contra id a quod dixit Pla. quod libellum non teneatur porrigere: quia hoc est contra tex. ff. eo. l. miles. §. quidam. et. §. lx. Solu. confitendo ideo reprobatur Placen. opinio per gloss. in. d. l. quamuis. ❡ Transeo ad secundam glo. et quero hic dicitur quod dies vtiles sunt in quibus iudex in publicum sui facultatem fecit an intelligatur pro iure reddendo. et dicit glo. et bene quod non sed sufficit quod cum accedi potuit quod patet quia dies feriati cedunt si copia fuit eum adeundi. vt. ff. eo. l. miles. §. lx. et si. hic aliter intelligitur tempus vtile quam in. l. petende. et. l. fina. C. de tempo. in inte. restitu. in quibus dies vtilis dicitur quo ius redditur. Jtem sunt vtiles vt non currant marito reipublice causa occupato. vt. j. eo. l.
7 ad commissa. et ibi no. ❡ † Ex ista gloss. iuncto tex. habes hic casum quod libellus die feriata porrigi potest et eius porrectio conseruat priuilegium et prescriptionem interrumpit. vt hic et. d. §. lx. citatio tamen fieri non potest. vt. C. de fer. l. dies festos. ver. nulla. Jn ciuilibus vero sola libelli oblatio non sufficit sed exigitur citatio vel litis contest. vt. C. de prescript. xxx. an. l. sicut. et de pre-
8 scrip. lon. tempo. l. longi. ❡ † Quero secundo a quo tempore illi dies incipiant currere. et respondit successiue ca gloss. quod a die commissi criminis. et allegat. l. pater. §. i. ff. eod. sed text. iste dicit quod a die diuortij. et sic glo. videtur corrupta. sed in. d. l. pater. dicit glo. quod ille tex. debet intelligi secundum. l. mariti. §. sex mensium. in eo. titu. vt sic a tempore diuortij currant in nupta: in vidua a tempore criminis commissi. et sic forte voluit gloss. hic dicere. ❡ Ego vero pro nunc credo quod simpliciter a die diuortij vt d. l. pater. § i. non ob. §. sex mensium. quia ibi de sex mensib⁹ qui dantur ad mulierem accusandam et vtcunque hic de. lx. diebus vtilibus qui dantur ad accusandum maritum iure mariti.

❡ Et si dicas isti sunt de numero illorum ego fateor: sed non semper erunt illorum princ. quod non in casu quo diuortio facto vidua b manet quod cum tunc illi sex inceperint currere a die commissi criminis et ponamus ante diuortium duos menses transiuisse tunc a die diuortij primi duo ex quatuor sequentibus erunt priuilegiati vt. j. illos maritus possit accusare iure mariti quod facere non posset si opinionem glo. teneremus. et quod sine causa hoc absurdum eueniret vt marito delictum ignoranti. et ideo non diuertenti hoc tempus priuilegiatum currere disposuit lex vt a tempore diuortij isti duo menses incipiant currere. vt. d. l. pater. et sic fuit hoc vtile statutum imo necessarium. Jn casu vero quo secundo nupta est cum illi sex menses incipiant currere a die diuortij semper duo ex his primi erunt hi qui sunt priuilegiati. hec not. quod non credo alias esse audita. ❡ Juxta que quero tertio cum hodie marit⁹ possit vxorem accusare de adulterio constante matrimonio. vt. j. eod. aut. sed nouo iure. quando incipiant currere isti sex menses vtiles et quando hi duo ex his qui sunt priuilegiati. ❡ Sed quo ad primam questionem scias quod in extraneo accusatore nil est innouatum. vt no. in glos. in. l. constante. ff. eo. et ideo in eo concurrunt secundum formam traditam in. d. §. sex mensium. Jn marito igitur de quo queritur videtur mihi pro nunc quod a die quo sciuit et sic debuit c accusare et potuit currant isti sex menses vtiles. et etiam ex his primi duo sint hi qui sunt priuilegiati. nam sicut olim a die diuortij currebant et non ante: quod constante matrimonio non poterat accusare sic hodie statim currant cum potest accusare. vt. l.
9 miles. §. quidam. ff. eo. ❡ † Quero quarto dixi. C. quod hoc priuilegium accusandi iure mariti competit etiam patri filiam in po-
c testate habenti sed maritus prefertur patri.[c] vt. l. ij. §. fi. ff. e. an. ex hoc isti sexaginta dies demum currant patri cum transiuerint in personam mariti. et. d. est Azo in summa in. ij. col. quod dum neuter eorum accusat vtrique cedunt cum. j. lx. dies occupat maritus accusationem residuum tamen quod restabat de. lx. diebus cum maritus cepit accusare non cedit patri donec ceperit accusare posse. vt. ff. eod. l. si maritus puenire. et. l. si maritus sit. in princ. et hoc tene de iure ffo: nam et de iure nouo si statim fiat diuortium. Sed de iure nouissimo non facto diuortio tempora ista currunt marito vt preme dixi sed non patri quam nisi facto diuortio potest accusare vt olim cum in eo non reperiatur facta innouatio. et sic isto casu cum maritus et pater veniant ordine successiuo non currant tempora patri vocato demum facto diuortio et in presenti materia dicitur in extraneo qui demum marito et patre exclusis a priuilegio per lapsum. lx. dierum vocatur. vt. d. l. si maritus. extraneis. et. l. is cuius. § i. ff. eodem. simile in vocatis ordine successiuo ad bono. pos. vt. C. qui admit. ad bon. pos. l. fin. ❡ Et faciunt hec in argu. quod si duobus sit concessum in

a ❡ † Die feriata. vide bart. i. l. miles. §. sexaginta. et ibi oino. Alex. ff. eo. ba. l. l. i. nu. ij. vbi quero hic. et ibi posui in apost. in eo. v. C. de fer. et in rubrica. C. de in ius voc. moder. et omnino Alex. in. l. i. ff. de fer. et in. l. ne quis. §. de plano. ff. de offi. proco. et leg. et no. lafra. d. oratio. f. cle. sepe nu. ij. v. de plano. et ibi posui in addi. ad ipsum in versi. die feriata. de ver. sig.

b ❡ † Tenetur se scribere. gl. i. l. consensu. in. ij. sol. C. de repu. dicit quod maritus ciuiliter agens contra vxorem de adulterio ad thori separationem debet se subscribere ad penam talionis. Collec. no. i. c. tue. nu. j. et ibi posui in addi. ad ipsum in versi. non tenetur inscribere. extra de adul. et ibi doc. et Paul. de ca. consi. cxix. vbi de hoc questio plene notat.

c ❡ † Sed marit⁹ prefertur patri. quod est verum etsi socer preuenerit et libellum porrexerit marito tamen non negligente. l. si vxor. §. plane. ff. eo. quod procedit si marit⁹ non sit infamis vel alio collusionis dedit facere vocatur per socerum quamuis ma-rit⁹ est filiusfa. l. inter liberam. §. filiusfa. ff. e. et si sit minor. l. si maritus. §. lex. e. ti. et quod prefertur omnibus etiam preuenientibus cum in accusando. dic hoc esse verum. j. lx. dies. sed post non prefertur preuenientibus. l. i. l. si et. ij. cum glo. ff. eo.

etiā adulterū accusare.vt.ff.eod.l.miles.§.violenti.in fi. Solu.
10 qd hic adulter fuerat violentus. ¶ †Querit glo.fin.quid de stu pro cōmisso in concubinam que postea vxor facta est.distingue cuius erat cōcubina: qr si patroni accusabit patronus: z nō iure mariti qr tunc nulla erat spes matrimonij sed cuiuslibet extra nei.finaūt alterius ꝗ patroni tunc secus qr nomen matrisfami. amisit non quā esset cōcubina patroni.vt.l.stuprū.ff.de ritu nup.et hoc vult.l.si vxor.in prin.ff.eo.ad quam glo.remitto.

1 ¶ Adulter et adultera possunt eodē tpe accusari.et nu.seqa.
2 Reos. ¶ †Eodem tpe quis potest adulterū et adulterā accusare.ᵃh.d. ¶ Op.i.ꝙ nō vtrumqꝫ possit quis accusare.vt.ff.eo.l.qui pupillam §.fi.z.l.vij passam.§.incesti.Solu.vt in glo.i.vꝫ qd hic de adulterio: ibi de crimine incesti.z est illud regulare cum ex eodem facto z causa accusetur vterqꝫ hic vero speciale.vt.j. subiiciam. ¶ Op.secundo quod marem z feminam liceat accusare.vt.ff.eodem.l.nihil.§.fina. Solu.vt in tertia glos.coniūcta secunda videlicet quod hic loquitur de mari z femina idest de adultero z adultera: quia illi veniunt accusandi ex eadem causa quod fieri non potest vt hic.ibi de mari femina qui ex diuersa causa veniunt accusandi.z sic non de adultero z adultera sed de eorum altero: z tertio qui domum vel consilium prebuit vt in contrario. ¶ Oppo.iij.z extra quod vni liceat plures ex eodeꝫ facto z causa accusare.vt.ꝫ.si re.vel accusa.mor.fu.l.i. Solu.qd illud regulare hoc speciale ratione ordinis de quo hic glo.fi.et vt sequitur in gloss de aliis criminibus dic vt ibi dixi.z in.l.qui crimine.ꝫ.de accusa. ¶ Oppo.iiij.quod imo adulter z adultera possint vno et eodem tempore accusari.vt.ff.eo.l.denunciasse.§.queritur.Solu.vt in glo.penulti quod ibi a diuersis.z muliere nondum nupta vel post protestationem nupta: hic ab eo.
2 ¶ †Quero nunc a quo incipere debeat.z respondeo vt in gloss. fi.quia aut mulier non est nupta.z tunc a quo vult.aut nupta: et tunc aut iam erat ei denunciatum ne nuberet: z idem.aut nondum fuerat ei denunciatū: z tunc oportet incipere ab adultero. vt.l.si maritus sit.§.penul.z fi.ff.eod.fallit ꝫm glo.qn̄ commisit adulterium cum seruo.vt not.j.eo.l.si dum.sed dic vt ibi dicam. ¶ Formam autē denunciationis ponit tex.in.l.denunciasse in
3 prin.z.§.fi. ¶ †Quero tunc quare hoc fuit statutū vt alterum eligere deberet.rn̄det quidā qr absolutoria lata vno prodest alteri.vt.d.l.denunciasse.§.queritur.et cui obstat absolutoria obstat iudicij pendentia.vt.l.fundi.ff.de exceptio.ideo lex prouidit vt nec ante iudicium simul possent accusari.sed hec ratio non est bona qr text.in.d.§.queritur.dicit qd absolutoria lata pro viro pdest mulieri sed nō dicit eꝫ vt pro muliere lata psit viro.Itē prodest mulieri tunc nupte nō que nupsit posteaꝗ adulter fuit electus: vt.l.adulter.§.i.ff.eo.nec etiā ei qui tūc nupta erat pdest nisi ꝗdiu nupta durat.vt ea.l.§.fi.z ita intelligit glo.i.d.§.querit. ¶ Quapp ego aliā rōnem reddo: vꝫ ne si ab eodem simul accusarent: z sic probationes ꝫ vtriusqꝫ pariter fierent persona adulteri noceret mulieri cū facilius obtinere possit quā ipse: qr vl' gratia vel legis auxilio vel iustitia cū vel inimicis vel falsis testibus opprimant frequenter mares z non femine vt oīa pbat text.in d.§.queritur. ¶ Et si dicas quare non ita in crimine incesti fuit statutū.vt.d.l.vim passam.§.incesti.rn̄deri pōt qd intolerabili-
4 tas illi' crīs hoc opatur vel de alia rōne cogita. ¶ Quero si ab eodē fuerūt eodē libello simul accusati nec fuit oppositū an lit. contest.possit opponi.Et dic qd sic qr nihil egit accusator et sic libell' fuit inept'.vt.ff.e.l.si marit' sit.§.fi.ineptitudo.n.libelli potest quandocūqꝫ opponi.vt.ff.de ac.l.litia.z.ff.si mēs.fal.mo. di.l.i.§.j.

1 ¶ Leno efficitur qui damnatā de adulterio in vxorem ducit.
2 Rescriptum pene remissiuum an valeat.
3 Adulteriū z lenocinium pari puniuntur pena.
4 Adulteriū in muliere capite punitur.
5 Exceptio lenocinij maritum repellit ab accusando.

1 Castitati. ¶ †Damnatā de adulterio sciē-
b ter in vxorē ducens vel reducēsᵇ punitur vt leno.hoc.d. ¶ No.et prin.qd pena imposita est perpetua.concordat.ff.de furtis.l.non potest. ¶ Item no.qd reipublice interest nedum criminosum puniri: vt.ff.ad.l.aquil.l.ita vulneratus.in fi sed etiam condemnatum
2 in pena perseuerare id est permanere vt hic in princi. ¶ †Per qd videtur qd rescriptum remissiuum pene iam imposite non dꝫ valere cuius cōtrarium dicit Marti.sill.a.per.l.rescripta.in fin. ꝫ.de precib.ampera.offeren z bene licet asserat non valere si sit remissiuum pene infligende.vt ea.l.rescripta.in prin que differentia nō videt bona cū sic intersit reipublice damnatum in pena permanere vt hic sicut non damnatū damnari.z ideo Iaco. but.licet hic velit sustinere Marti.dicens hic esse speciale in crimine castitatis violate z non bene qr z hic valet rescriptū vt pꝫ in glos.in verbo cu asserit.z firma d.l.rescripta.nō contentus diuisione illa sm membrum subdiuidit ita.Aut remissio plene infli-

gende.sit ante reatū cōmissum: z tūc nō valet qr inuitat ad delictū z quia remitti nō potest id ad qd quis nondū est astrictus et quia remissio fit penitēti sed penitere z operari simul nō pōt fieri nō cōsentiente oppositor: ꝫdictione.aut post reatū commissū. et tunc inquit ipse qd ante sniam z postea valet rescriptū per qd fit remissio.vt.d.l.rescripta.in fi.z hic.Nec ob.qd intersit reipublice ne maleficiū sit impunitū: qr illud est quoddam interesse secundariū qd nō cōsideratur.Alia notabilia sunt in summario.
3 ¶ †No.ex fine qd crimen adulterij z lenocinij pari pena puniū a tur.concor.ff.eod.l.ij.§.lenocinij.z.ff.eo.l.mariti.circa princip. ¶ Potes et notare hic qd pena adulterij tpe isto nō erat pena capitis aīs decapitata iure asisset penā in qua eam debere permanere hic dr.qd no.ad ea ꝗ dicā.j.e.l.quāuis adulteriū ¶ Capio sc̄dm gl.z opp.de.l.si metu.in princ.j.eo.Solu.vt ibi inter. ¶ Oppo.ij.quod hoc non sit tantum in damnata de adulterio sed etiam in damnata de stupro.vt.ff eod.l.mariti.§.i.primo responso.Solu.confitendo ꝫtrium z sic qd hic deest ibi suppletur. ¶ Oppo.iij.de eo.§.i.secundo responso.Solu.in damnata de aliis capitulis hec lex locū non hꝫ vt ibi ¶ Oppo.iiij.qd nullo modo puniatur siue de adulterio fuerat vel stupro damnata.vt ff.de concubi.l.i.§.i.Sol.quod hic eam duxit in vxorē: ibi in cō-
4 cubinam. ¶ †Oppo.v.quod pena adulterij iure illo in muliere erat pena capitis.vt.j.eo.l.quāuis.z hic in.i.glo.z sic cum hic fuerit damnata cum dixit in vinculis ergo penam euadere non potuit.Respondeo vt in.iij.glo.quod per principis indulgentiā euasit. ¶ Et sic not.hic casum qd lꝫ princeps remittat penā corporalem mulieri non tn̄ ceteris remittit penas quas incurreret si hec remissio facta non esset.Et pōt esse rō qr snia remanet firma z effectus alij producti ex ea. ¶ Itē not.qd gloss.dicit per indulgentiam.secus igitur videret per restitutionem si que in priorē statum reponit.vt.j.de senten.pas.l.i. ¶ Ultima glos. querit an ꝫmodo maritus eam accusare poterit: z dic qd non per.l.si vxor.§.fin.ff.eo.sed hic not.qd illa loquitur de adulterio prius cōmisso de quo hic nō potuit glo.dubitare cū de eo iam fuerat damnata.iō credendo qd glo.voluit sentire de adulterio
5 nouiter cōmisso. ¶ †Ex quo collige qd exceptio lenocinij ex eo quod dicat vxorem damnatā de adulterio duxisse repellit maritum ab accusando cuius ꝫtriū expresse glo.ff eo.l.ij.§.extraneis dicit.Sed dici pōt qd illa gl.relata ad text loquit qn̄ excipiens iam erat inter reos receptus: hic ante. ¶ Sed adhuc dubito: qr pieraos mores ad futuros videt approbasse.vt.d.§.fin.a sensu ꝫno.z qr de adulterio vxoris pōt accusare non obstāte qd ante matrimoniū fuerat vulgaris.vt.ff.eo.l.si vxor.§.plane.z dicam j.eo.l.si ea.lꝫ gl.teneo vt dicā.j.e.l.qm̄ Alexādrū. ¶ Quero an hec.l.in eo qui reducit vxorem sit correcta per aut.sed hodie.j. eo.z lꝫ glo.ibi qd sic vt ibi dicam Ultimo pro ampliatione materie vide qd dixi.ꝫ.eo.l.ij.z.j.eo.l.quoniam Alexandrum.

1 ¶ Adulteriū non patitur transactionem.
2 Preuaricari an sit idem delictum quod refugere.

De crimine. Primo transactionē phibet. Secūdo penā adiicit. Tertio punit qui pro comperto stupro pecuniam recepit.Secūda ibi: z par.Tertia ibi: qui autē ¶ Casus.de adulterio non licet transigere nec pro comperto stupro
1 pecuniaꝫ accipere.hoc dicit. ¶ †Op.quod liceat transigere.ᶜvt
c j.eo.l.serui.Solu.vt in glo.z plenius vt.ꝫ.de transac.l.transige-
2 re. ¶ †Op.qd non sit par delictuꝫ preuaricari.z refugere.vt.ff. de preuarica.l.ij.in prin.z.§.fina.Sols.quod si totus iste text. legatur in accusatore vt quidam faciebant dicentes quod paria erant accusatoreꝫ desistere vel preuaricari.Procedit cōtrarium cum hoc sit falsum vt pꝫ in dictis legibus.Nam si par esset delictum eadem pena infligeret vtriqꝫ.vt.ꝫ.de episc.z cle.l.si quenqꝫ.Quare alij legerunt text.in accusatore preuaricante et reo fugiente.sed isti nimis simpliciter sunt locuti ideo contrarium non effugiunt.Quapropter glo.dicit qd iste tex.parificat preuaricationem z actorem recipientem pecuniam vt desistat si mulier reum dantem pecuniā vt inquisitio veritatis fugiatur. ¶ Sed dices in ꝫtra gl.si actor habet pro preuaricatore cū pecuniam recepit.ergo extra ordinem puniri dꝫ.vt.ff.de preuarica.l.sed hodie.z si reus qui dat par delictum cōmittit: ergo eadē pena puniri dꝫ.vt.ꝫ.de epis.z cle.l.si quēqꝫ.sed hoc non reperit.l.cautū: nec hac.l.disponit qr de contrario cauet scꝫ vt maiori pena puniatur: scꝫ ea que pro crimine conuicto imponitur a lege: quia pro confesso habet.vt.l.qm̄ ff.de bo.a qui not.infa.Et iō dicit hic gl.qd re' punit vt ꝯfessus de adulterio. ¶ Preterea si actor dicit preuaricari z sic vera crimina ꝯ abscondere.vt.ff. ad turpil.l.i.§.i sequit qd reus transigendo non vr̄ preuaricari cū crimen dicat fateri.vt.d.l.qm̄ Quapropter nō est absurdum dicere qd ꝯ iste tex.loquat in accusatore preuaricāte vel desistente z non simplr in desistente sꝫ respectiue: z limitatiue: desistente per viam transactionis pecunia accepta.z ideo text.nō dixit vel fugientis.faciendo duas partes sed cōposite dixit refugientis.

a ¶ Accusare.ad de.d.l.si maritus §.fin.z.l.nubsi interest.z.l.vij passam.de adult.qd est vex: nisi accusent quo ad thori separationes glo. est sing.h.q.vi tuit. z l.nd.pontani. in singulari verbo libellus.ff. adultera.

b ¶ Vel reducēs. An marit' possit vxorē adulterā sibi recōciliare gl.no.qd sic in c.ex literis.extra de diuor.z in.c.ij. eo.tit.z in.c.apostol'.xxxij.qd.vij. et in.c.plerūqꝫ.eꝫ de dona.inter virū z vxo.z aut.sed hodie.l.e.et not. bar.Alex.z doct. in.l.cū mulier.ff. solu.matri.

c ¶ Trāsigere.Tu vide de h bal.i.l. transigere.nu.i.et qd ibi posui i additi.ad ipm in vbo. trāsigere vel paciscí.vbi et posui i addi.ad Saly: ꝫ.de transac.vbi et posui i apostil. ad preallег.bal. nu.xv.in apostil. in versi.de adult.

Glo. tñ exẽpla possũt saluari fm latum vsũ3 loquẽdi vt vterq3 dicatur preuaricari idest crimẽ abscondere ne in lucẽ deducatur z isto respectu par delictũ cõmittat sed non simpliciter z sic non omni respectu vt in criminibus predictis. ℭ Oppo. nã. de. l. si maritus. §. si negauerit. ff. co. So. hec z alia contraria vt per gl. z doc. in. d. l. ed signere. ℭ Quero an hec lex in fine loquat in quocunq3 precium accipiente. Dic qd sic hec. l. indistincte loquitur vt probant leges hic in vltima gl. allega. ℭ Quero que sit pena huius. l. dic vt. j. co. l. q̃uis.

1 ☞ Maritus an possit vxorẽ de adulterio accusare z an vxor mariti.

CRimen. Iure isto maritus vxorem quã retinet in matrimonio non accusat de adulterio. secus de iure nouo z si nõ probet similitudine supplicij debet affici. h. d. ℭ † Quero hec lex dicit qd maritus nõ accusat vxorem: sed an adulterium dicit si. qd nec illum. vt. l. miles. §. volenti. ff. co. ℭ Quero. ij. de extraneo z primo extra glo. An accusare possit adulterũ adhuc durante isto matrimonio. Et dicit glo. qd potest vt. l. vim passam. §. i. z ita ponit ibi casum secundu3 lecturam. ℭ Quero tunc de adultera. Et respondet gl. qd durante eodem matrimonio non potest nisi prius viro accusato de lenocinio. vt. ff. co. l. si constante. Illo vero soluto si sit nupta secundo põt. vt. d. l. vim passam. §. i. fm vnam lecturam. qd intelligo si legitima precessit denunciatio quã etiã extraneus tenetur facere. vt. ff. co. l. denunciasse. §. queritur. alias oportet eũ incipere ab adultero vt ibi. et not. j. co. l. reos. Butri.

1 ☞ Maritus an possit diuortiũ facere.
2 Marit' vxorẽ accusans an debeat se ad penã taliõis inscribere.
3 Maritus an teneatur de calumnia p̃sumpta z si sic an detrudatur in monasterium. z nu. 4.

SEd nouo. Quero an h auf. innouet l aliõ ficat l viro. Dic qd nõ qr vba ad alios nõ adaptant ergo zc. vt. j. de fortis. l. apud antiquos. in fin. z legum correctio est euitanda. vt. l. precipimus. in fi. j. de appella. cum si.: hoc tenet gl. in. l. cõstante ff. co. ℭ † Quero scdo an maritus possit prius diuortiũ facere. Et vident qd sic propter verbũ potest[a] hic positum qd non necessitat. vt. ff. de offi. pre. l. sepe. ℭ In contrariũ est veritas: quia in corpore ponitur verbũ oportet. Et Guar. ideo dixit põt ad demõstrandũ qd potest accusare impune vt not. glo. fina. j. co. l. fine metu. si tamen eligat accusare oportet prius se iuri tribere et si accusatio vera ostendatur repudium tunc e non prius debet facere. vt hic z in corpore. z si de repudio peniteret credo quod non compelleretur facere: cum z si fecisset possit hodie eam sibi impune reconciliare. vt. j. co. auf. sed hodie. z est casus in auf. vt nulli iudi. §. adulteram. in fine in versi. si vero hi colla. ix

2 ℭ † Quero tertio an maritus debeat hodie se inscribere ad penam talionis[b] glo. j. co. l. q̃uis. dicit qd sic per hunc text. ibi et in scriptis zc. Sed caue quia inquit Jac. but. qd multi libri habent literam negatiuam non debet inter quos meus est sed modicum refert quia inscribat vel non de calumnia tenetur[c] vt in tex. isto sequitur quinimo not hic casum secundũ literã negatiuam qd siue quis inscribat siue non nihilominus ad penam talionis est obligatus qd tenuit gl. in. l. si. j. de accusatio. litera tamen communis est affirmatiua. ℭ † Sed iuxta vtranq3 quero an hodie maritus teneatur de presumpta calumnia de qua ante hanc auf. constat eum non teneri. vt. j. co. l. maritus ibi no. z tenet glo. j. co. l. q̃uis adulterij. quod teneatur per hanc auf. ver. si vero. Sed Jac. but. hic z ibi dicit circa hoc per hanc autẽ. nil innouari. z solum vt antea de euidenti tantum calumnia ipsum teneri. nam iustus dolor qui eum commouit debet eum excusare vt prius: z quod hic dicit si non probauerit supplet z in euidenti calumnia fuerit. vel hanc restringe quãdo post. lx. dies accusat quo casu z olim de presumpta calumnia teneat. ℭ † Quero tunc quando de calumnia tenetur an veniat detrudendus in monasterium sicut hodie mulier. vt. j. co. auf. sed hodie. z ibi dicit Cyn. quod equum est dicere quod sic sed tu dic quod etiam iustum quia hec non est correctio hominis sed legis. quinimo et interpretatiua declaratio, nam pena marito non probanti nõ infligitur nisi per relationem ad penam infligendam vxori vt hic sed pena gladij hodie non infligitur mulieri. ergo nec accusatori: quia cessante eo per quod fit relatio cessat ipsum relatum vt. ff. de contrahenda emptione. l. si quis fundum vel variatur secundum illius variationem. vt. ff. quod metus causa. l. si cum exceptione. §. quadruplatur a. ũt. Item quia licet auf. sit prior in contemplatione: tamen ex quo de certa z determinata pena nõ loquitur in effectu quo ad casum istum iudicanda est posterior cum hec lex omni die loquatur verba ista proferendo. vt. j. de here. l. arriani. Item qr leges interpretantes locũ sibi vendicant in casibus in quibus interpretari l3 vt in auf. de fil. ante dota. instru. na. in princi. ℭ In contrarium facit. j. vbi sena. vel cla.

a ℭ Verbũ pt. addit qd vbũ põt p̃cedẽte negatione importat pcisa3 necessitatẽ3 alr non gl. in regula hũi cũui. vi. alr incipit indultũ bar. j. l. iij. i. col. ã. de pignor. z m. l. fi. in. ij. q. ff. de fui. z qdo ponat habes gl. z bar. l. i. qd serui sui. z ibidẽ3 p. d. alex. l. i. i. col. ff. de cõdi. ob cãm. ad de bal. l. i. in. ir. op. ã. q. reos indi. nõ nocet. ppe fin. feias auf. z l auf. si qs. ã. de natura li. z in cle. ij. cũ gl. de cele. mis. õ offi. dele. z. cõsulunt. et cle. auditor. de rescriptis.

b ☞ De inscribere ad penã talionis. vide saly. ã. l. iure mariti. num. vij. v. oppono et gl. sexto in apost. in ver. se inscribere. ã. co.

c ℭ De calũnia tenet. z adde qualr teneat accusator de calũnia dic similitudine suppliciꝫ si pena est determinata alr tenet s'iudic cius pene q̃ p tali delicto z'sueuit imponi. bart. ã. l. athletae. §. calumniator. v. z aduerte. ff. de is. a. post glo. vide gl. l. ij. q. iij. l. summa. z per ale. cõsil. cij. pria pte.

d ☞ Sz mulier sic. Tu vide de hoc Alex. ã. in allec. l. palã. vbi loquit in his terminis z Lud. roma. singul. suis in versi. adulter. ver. mulier.

l. fi. §. adeo a ũt. sed dic vt ibi dicam. ℭ Quero vltimo cum glo. hic posita an merito nõ probante vxor possit iuridice repudiũ facere z donationem zc. lucrari z dic qd sic vt in ca.

☞ Mulier adultera accusabitur in prouincia cõmissi delicti. z nu. 2.

SI dum. Primo dictũ. Scdo remouet dubiũ vel illud declarat. Scdo ibi nec enim. Casus. † in qua prouincia mulier adulterium cõmisit ibi accusari debet nec ab ea incipitur si altera nupta reperitur nisi denũciatio legitima nuptias precesserit. h. d. ℭ Quero circa. i. partẽ si vxor mutasset domiciliũ i alia prouincia an ibi cõuenire posset dic qd sic. vt. l. i. cũ ibi no. l gl. fi. ã. vbi de crimi. agi op3. ℭ Nec ob. ẽbũ debes hic positũ qr necessitatẽ importat respectu iudicis soliti non respectu prouincie tñ in qua delinquit nec vbicunq3 reperit conueniri põt. vt. l. si cui. §. fin. ff. de accusa. l3 Placen. 3dixerit vt no. in. d. l. i. ℭ Quero secundo quis vel qualis mos solitus erat sic. z dic vt in glo. ij. ℭ Ultima glo. opponit de. l. si quis adulterij. ff. co. Solu. glo. hic z ibi dicit qd est speciale vt absq3 denunciatione maritus possit incipere ab adultera etiã alteri nupta. z hoc in odium eius que cum seruo pprio vel mariti se commiscuit. he glo. non sunt vere ex capite quo loquunt de seruo mariti qr cõtra text. l. seruos in fin. ff. de accusa. ex eo vero capite quo. l. illa3 intelligunt in seruo proprio mulieris videntur tolerari posse per. l. i. j. de mul. q. se. propriis se immi. tñ meo iudicio illa. l. nil nouũ disponit sed sup dispositio cõsuluit marito quondã vt preeligat mulierẽ seruo commisso. sed cũ electio sit de pluribus vt. in toto titu. de optio. leg. sequit qd ibi mulier erat in casu in quo scdm iura eligi poterat et sic nondum nupta. vel denunciatio precesserat et sic illa. l. potius concordat q̃ discordat vel fm alios est intelligenda. et si dicas quare ergo ibi sic consulunt. respõdeo vt ibi in glo. vel forte verius ne si incipiat a seruo simplũ vel duplũ restituat eo absoluto. vt. l. si postulauerit. ã. co. tit. z dixi. ã. co. l. vba. Nec obstat tulus. j. de mu. que ser. p. zc. q. vẽdicat sibi locũ qñ de stupro non de adulterio accusant nec ibi apparet qd de nupta loquatur. de materia autẽ huius denunciationis z electionis dixi. ã. e. l. reos.

1 ☞ Mulier nõ infamatur adultero condemnato.
2 Adulterium an infamet in eo deprehensum.

ET si crimine. † Condẽnatio adulteri nõ nocet mulier etiã quo ad infamiam. h. d. ℭ Querit glo. quid de absolutione z dic vt in ca. z vide quod dixi. ã. eod. l. reos. in penul. q. ℭ Querit secundo gloss. an deprehensus in adulterio sit infamis. z dicit quod masculus nõ sed mulier sic.[d] vt. ff. de ritu nup. l. palam. §. que in adulterio. z ibi vide tex. z que sit ratio ibi not. in glo. quod maior. s. castitas.

1 ☞ Nomen rei quando inter reos recipi dicatur.

ADulterã. Absentia accusati nõ ipedit eũ recipi iter reos. h. d. ℭ Opp. qd imo ipediat. vt. ff. co. l. si marit'. §. legis. Sol. vt in glo. ℭ † Ultima gl. qrit qñ nomẽ rei dr licet recipi z l3 qd post litẽ contest. z h phat p istũ text. q dicit p crimẽ incohatũ z sic incohari dicat p litẽ cõtest. vt. l. ampli'. ff. rem ratã habe. z ita exponit hic glo. antepe. bar. vo in. l. is q reus. ff. de pub. iudicijs. dicit qd hic crimẽ erat incohatũ p ppositionẽ accusatiõis sicut in. l. adulterij. j. co. z. d. l. is q reus. facit. ã. qui accu. nõ pos l. negãda in pe. q. quã ibi dixi. Ideo dicit qd qñ inter reos recipit cũ ppositis dilatorijs iudex pnũciat eis nõ obstantibus ad vlteriora pcedendũ esse. vt. d. l. adulterij. hunt passum qño z qñ quis recipiat inter reos examinaui plene. ã. qui accu. nõ põt. l. i. Tñ in tex. isto ego credo qd lis nõ erat cõtest. qr ad litis cõtest. peruentũ fuisset hec mulier prouinciam nõ excessisset quia in carceribus vel sub fida custodia cũm dixisset crimẽ sit de atrocibus z sic prouinciã verisimiliter nõ excessisset. pro ista opinione. facit glo. i. in. l. seq. nõ tamẽ propterea dico qd ex sola pnũciatione de qua dicit Bart. quis recipiat inter reos qr hec l ei repugnat vt dixi in. d. l. i. in pe. q. ad quam remitto.

1 ☞ Absens accusari nequit nec reus forũ actoris sequi tenet.

SI quondã. Pro dictũ hũs due capita vsq3 ibi: sane. ibi remouet nouũ dubiũ annectẽdo rõnẽ vsq3 ad finẽ. ℭ Casus. † Absens nõ pt accusari vt possit sup cã pcedi nec reus tenet seq forũ accusatoris z accusato reipublice cã nõ currũt tpa accusatori p̃finita. h. d. Et h eadẽ p notabilib' colliges ẽcor. sunt l gl. supple tex. ibi accusare põt. dicit pcedat sup crimie. ℭ Op. gl. l. i. de. l pcedẽti. dicit gl. h decessit añ accusationẽ ibi positã. Aduerte qr gl. nõ vr pma facie hñ sentire: qr dz itelligi q̃ ad vim pcedẽdi sup crimine s3 accusatio 3 absente hñ recipit. vt. ff. de exhib. reis. l. ij. z ibi not. z in. d. l. absente. ã. de accu. z pdest qr p̃scriptio interrũpit. vt ã. e. l. iure mariti z ẽ cu taf z si nõ veniat bona annotant vt hec vidisti in. d. l. absente. Et idẽ si post accusationẽ excessit lite nõ cõtesta. sed recipi põt inter reos

inter reos. Lite vero cōtesta. an contra se absentē possit procedi ad diffinitiuā. Dic vt plene scripsi in. d. l. absentem. in. viij. q. et etiā vide qd ibi dixi l. vij. Itē vide qd dixi. j. eod. l. ad commissa.

1 ☞ Absens accusatus reuocatur quo nō veniente proceditur
2 Remissio quare fiat in delictis.
3 Iudex loci vbi degit delinquens an teneatur remittere ad lite-ras iudicis vbi deliquit.
4 Remissio an fiat in contractibus.

1 **Si vero.** ¶ †Absens accusatus legitime ē reuocandus: & eo nō veniente pro-
a cedetur vt a iure permittit: & in delictis fit remissio[a] ad locū vbi quis delinquit quē si iudex loci vbi reus degit facere neglexerit punitur ipse & eius officium forma & pena hic scripta. hoc dicit. ¶ De prima parte huius. l. dic vt dixi in. l. absentem. ff. de accusa. & vide quod dixi. s. e. l. si dom. in. l. q.
2 ¶ †Ex scđa parte habes qd in delictis fit remissio. et huius est ratio vt ibi ponitur vbi deliquit ceteris fit in exemplum. vt. j. ad Iuliam repe. l. i. & ff. de penis. l. si quis forte. §. si quos. & l. aut
3 facta. §. fin. ¶ †Quero an p litteras iudicis vbi delinquit necessitetur iudex vbi degit ad remittendum. Quidam dicunt quod gl. dixit qd nō sed ex vrbanitate dz hoc facere. & dicunt glo. hoc dicere in. l. si cui super. §. si. ff. de accu. ideo eam reprehēdunt per hunc text. qui dicit iubemus illius prouincie &c. & sic necessitatem imponit. vt. ff. quod iussu. l. i. & §. ¶ Item quia hic iuxta finem dicitur. si vero imperata neglexit. sed hoc verbum impero imperas necessitatē importat. xiiij. q. i. qd percipis. & ff. de ap-pel. l. precipimus. Itē qz negligens punitur ergo tenetur arg. l. sancimus. j. de pe. & ff. eo. l. gracchus. ¶ Non obstat qd par in parem non habet imperiū qz factus est superior in hoc p hanc l. licet non in aliis. & ita tenet Petr. & Cyn. & eum sequacibus. s. vbi de crim. agi oporter. in. iij q. Sz Bar. l. d. l. si cui. tz glo vt remittēs dicatur ex vrbanitate facere quia si nō facit ad superiorem habetur regressus qui ei mandat & punit si non facit. et sic a cōmissum tunc maioris & superioris facit. & sic si principis iussum nō vult expectare dicitur ex vrbanitate facere vt dicit gloss. ¶ Ego non concipio vnde Bart. hunc intellectum probat qz hec aut. & in corpore de iussu nouo imperatoris nil dicunt. Fateor tamen qd cogere eum de facto precise vel de mulcta indicta non posset: qz par in parem nō habet imperium. & pro tali coactione oporteret ad vtriusq; superiorem recurrere. sed loquendo de coactione & necessitate iuris dico illum teneri ad literas huius remittere et si contempserit ipso iure in penam trium librarum incidit vt mihi homines glo. in cōtrarium inductam defendunt vt loquatur in casu in quo per alium iudicem litere non fuerunt super remissione directe nam tunc iudex cognito quod alibi deliquerit & non in sua prouincia vel si in sua vel aliena & maius erat delictum in alterius prouincia factum debet ex vrbanitate illum remittere ad iudicem illius prouincie vt ibi puniatur vbi deliquit vel maius crimen commisit vt ceteris fit in exemplum quod notat quia alias forte nō audiuisti. ¶ Quero an literas mittens debeat in literis dicere: imperamus vel iubemus qd sic videtur per hunc tex. Sed dic qd non qz inhonestum esset sed debet dicere nos requirimus rogamus & hortamur nam est satisfactum huic. l. ¶ Quero an teneat remittere absq; eo quod cognoscat de crimine quod asseritur eum commisisse. Dic quod sic no. doc. in auten. qua in prouincia. ff. vbi de crimin. agi oportet. & hoc tenet gl in cle. c. pastoralis. extra de re iudic. ¶ †Que-
4 ro an in contractibus fiat remissio. Et glo. ij. hic dicit quod non sed conuenietur in loco vbi habet forum vel domicilium. vt. l. heres absens. in principi. ff de iudi. & in fine remittit ad ibi nota. Et ibi nō bn̄ se firmat. sed veritas est qd nō fit remissio vt probat dicta. l heres absens. in prin. Item qz contra talem cōtumaciam est prouisum vt fiat missio & venditio. vt. l. fulcinias. ff. ex qui. cau. in pos. eatur. & de re iudi. a diuo pio. §. vēditione. Tertio & fortius qz inuitus de domo non extrahitur. vt. ff. de in ius vocan. l. plerisq;. cum seq. & sic multominus de prouincia ad prouinciam vel de ciuitate ad ciuitatem. Quarto probatur aperte per l. i. ff. de eo qd certo loc. vbi tex. dicit qd iō arbitraria loci et q̄traria illius tituli est inuenta quia reus non veniret ad locū in quē soluere promisit: & tamen constat quod ibi dicitur contraxisse. vt. ff de actio. & obliga. l. contraxisse. Fallit vbi quis conuenitur de curiali vel cohorta conditione. l. si. & vbi de ratiocin. agatur l. ij. & ff. ne lit pendē l. i. & hic no. in glo. Non fallit in vagabundo sed vbiq; potest cōueniri tanq̄ vbiq; habens domicilium nisi
b petat se remitti ad originis domiciliū vel forum cōtractus[b] qz tūc fiet remissio eo satisdāte de ibi stādo iuri & nō alias vt not. in d. l. heres absens. §. i. vers. at si quo. ante medium glosse. et hec sufficiant. Salicetus.

1 ☞ Preses abolitionem ad quem effectum marito concedat.
2 Accusator lapsa instantia denuo non accusabit.
3 Abolitio adulterij an possit a preside concedi.
4 Maritus desistens an incidat in turpillianum.

Abolitionē. Tria facit. Primo declarat a quo abolitio impetretur. Secundo an maritus desistens puniatur. Tertio remouet dubium. Secunda ibi: ceterum. Ter-
1 tia ibi quin hoc amplius. ¶ †Casus. Preses abolitionem po-
b test concedere[b] sine qua si maritus desistat in turpillianum incidit nec amplius ad accusationem redit. hoc dicit. Expone text. in principio ibi adulterij id est accusationis institute de adulterio. ¶ Not. vltra predicta quod priuilegiatus in accusando
2 nō est priuilegiatus in desistēdo vt ptz hic in marito ¶ †Not. etiā in tex. in ver. quin hoc amplius qd in criminalibus lapsa seu perēpta instātia accusator nō pōt denuo accusare qz tacite dicit destitisse. secus est in causa ciuili. vt. l. pperandū. §. fin. C. de iudi. sed in criminali vide qd scripsi. ff. de accusa. l. iij. & ult. opp.
3 ¶ †Op. qd preses abolitionē adulterij nō possit concedere qz nō respectu ipsius facti cum facta non possint fieri infecta. ff. de capt. l. in bello. §. facte. non respectu iuris & effectus penam inferentis quia solus princeps hoc cōcedit. vt. l. si. j. de generali abolitio. Sol. vt l glo. i. qz nō hic de abolitiōe criminis & eius pene sed de abolitione accusationis institute. & ita exposui sup text. et dicitur abolitio. i. licētia desistēdi sine pena senatuscōsul. turpil.
4 vt in glo. & plenius dicā de ista abolitiōe. j. de abolitio. ¶ †Op. ij. quod iste maritus nō incidat simpliciter desistendo in turpil. vt. ff. ad senatusc. turpil. l. in senatus. §. eod. So. quatuor modis vt in glo. Primo qd illa in patronis sed eaz reprobavit in glo. Secundo nō qd illa in tutore & hec trussa: qz etiā hi de euidenti calumnia tenentur vt dixi in. l. ij. ff. qui accusa. non pos. Tertio qz aut est in euidenti calumnia: & tunc incidit in turpil. aut non est in euidēti & tunc nō incidit vt in cōtrario. Et ita dicas de patrono & similibus qui solum de euidenti calumnia tenentur. & hanc tenent docto. & hoc verum indistincte si euidentem calumniam cōmittit desistendo. vt qz cōstabat qd probare poterat crimen quod intendebat sed corruptus desistit. sed vbi probare nō potuisset quia per euidentē calumniā accusabat: tunc qz calumnia nō vr̄ in desistendo commissa in turpil. nō vr̄ incidere vt & sic in eo puniatur quis in quo delinquit nō in alio. vt. C. communia de suc. aut. oēs pegrini. ¶ In 3tiū facit qz in ehoris cōditione videret esse qui p calumniā accusauerit quā qui sine 3. l. nō solum. ff. de nouatio. Itē qz fallaciter accusanti abolitio nullo modo est concedenda. vt. l. facililer. j. de abolitio. & hoc videtur verius. et pro hoc ista glo. que indist. nete loquitur. ¶ Conclude igitur quod hi qui de presumpta calumnia tenēt desistētes sine abolitione in turpillianum incidunt indistincte qui vero non tenentur nisi de euidenti sine abolitione desistentes non incidunt in turpillianum si per calumniam non accusarunt nec per calumniam desistunt. vt. d. §. eos. si autem per calumniam accusarunt licet per calumniam non desistant vel si non per calumniam accusarunt per calumniam tamen desiterunt in turpil. incidunt vt hic. Quarto modo soluit gl. quod a pena quinq; librarum non excusatur vt hic. sed a pena infamie vel talionis excusatur vt in contrario sed nō est dare rationem quare magis ab vna q̄ ab alia quando esset in euidenti calumnia. Preterea pena talionis habet locum in prosequente & nō probante non in desistente. sed pena quinq; librarum & infamie. Item etiam extra ordinem. vt. j. ad turpil. l. ij. In casu ergo quo in turpilia. non incidit omnem penam euitat. vt dicis. §. eos. qui simpliciter et indistincte loquitur.

1 ☞ Vxorem in adulterio deprehensam retinens lenocinium committit. & no. 2.

Sin emetu. Primo respōdet tacite questioni in casu quo mulier nō cōmiserat adulterium vel si cōmiserat marit[9] poterat obumbrare suā patientiā pretextu incredulitatis vsq; ibi: is enim. Scđo quādo suā ignorātiā nō pōt obum-
1 brare vsq; ad fin. ¶ Casus †Qui vxorem in adulterio deprehensam retinet vel de adulterio damnatā reducit lenociniij crimen committit nō qui vana indignatione libellū accusationis solum porrexit. h. d. ¶ Not. ex litera ibi: qz postea formam petendi abolitionē. ¶ Dub tabat quo ad primā partem an fue

a ¶ Et in delictis fit remissio. de iure cōi remissio hz locū in criminalibus ang. in aut. vt nulli iudic. §. si qs vo cōprehēsum. Bald. cōsi. cccvij. 3 vide no. l. aut. qua in prouincia. ff. vbi de cri. agi opz bald. i. l. cū archimedorā. l pe. col. magna. in fin. vs. vn̄ dico. ff. vt in pos. leg. sz bal. i addi. spec. de accu. vt sz qd si offēsus dicit se nescire legē dicētē qd i criminalibus fiat remissio. sz de cōsuetudine hodie nō fit nisi inter subditos eidem imperio. bald. i. l. ij. in ij. col. i ē. sz nō qd ff. de ser. fugi. per no. in cle. pastoralis. de reg. iur. et ibi car. in. §. denique. & bald. in. l. ij. x. colū. de here. inst. & bal. l. pe. x. colū. ff. b execu. rei iudi. Bartol. et alex. in. l stipulam. de sepul. vio. et in. l. si cui. §. fin. de accusa. & Bal. in. l. i. in. viij. colum. versicul. sed quid de c. b scalis. ff. de he. inst. Adde tamen quod talis cōsuetudo per quam non debet fieri remissio non valeret si delinquens non est in loco domicilij vel delictis atrox fit. ita panor in. c. si. in. x. ecliā. in fin. de fo. cōpe. Item adde qd pro delicto minimo fieri nō debet. Gemi. in. c. romano rū & in c. contrahētes de fo. cōpe. in. vi. Lau. de fano in. l. in querū. xxviij. colū ff. de pig.

b ¶ Vel forū contractus. adde qz remissio ad locum cōtractus non fit si alibi est destinata solutio. sed ad locum solutionis sic si est renūciatum priuilegio fori quo casu deb & remitti et cogitur sistere vbi conuenit soluere certo loco non si generaliter vbi velit crediter. bald. singulariter in. l. cum archimedorum. ff. vt in poss. lega. in. i. col. magna. in fin. verb. vnde dico. et de materia remissionis ratione contractus vide in spec. de primo et secundo decre. §. nunc videamus: in versicu. & nota. et in cle. §. ij. deni q. xi. qd. per cor. de re iud. i. & per baldum in. l. consentaneum viij. not. C. quomodo & quando iu. dic vetum nisi lis esset cepta contra presentem secundum alexandrum in. l. heres. §. i. ff. de iudicio.

c ¶ Potest concedere. adde spe. de calum. versiculo est etiam. & an per abolitionem recedatur ab instantia vide glo. & Bartolū in. l. aut priuati. ff. ad turpil. & in. l. mulier. ff eo. titu

a Qui sciens vxorem tenet adulteram. Tu vide de hoc quesito quod notaui in addi. ad minimum.l.castitati.nu.t.iii.post.i.versi.reducens.C.co.

b Accipiens aliam vxorē.z adde Ang.are.in tracta.malefi.versic.adulterato.ver.et aduertas.no.io.l.ij.z ibi per eundē saly.post bal.C.de incest.nup.qd duas vxores necl piens z habens simul z semel est infamis z tenetur pena stupri nō pena capitis sed d iure canonico vxori sunt incidendi capilli et panni. xxxij.q.i.debēdi. cū glo.z anto.de bui.consulente te-neri pena capi-tis eum qui igno-bilis accipit du-as vxores nobi-les nō aliter idē si qs habeat vnā sponsam z vnam vxorem vel duas spōsas gl.i versi. vxores doct.hic not.in.l.i.in fin.et ibi alexā.ff.de iu-sa.vbi vide oino adde idē eē in ha-bente duas cōcu-binas:qz efficit infamis gl.est in d.§.fi.in auc.qui. mo.nat.effi sui. quā allegat z seq-tur bal.i.d.l.ij.C. de incest.nupt.

Adde de ma-teria in hac apo-stil.tacta.s.que sit pena accipiens duas vxores vel duas sponsas qd nor. Roma.sing. suo fm meū nu-merū.cccccxxij. incip.tu scis que pena sit.

c Ad questio-nē.vide bart.ind. tā.§.si seru° z ibi Pau.de castr.et Alex.col.ij.versi. tertio mouet bar. ff.de acqui.pos.et idē alex.l.i.§.fi.ff.c.

d Excusat.Add Ray.z bar.io.§. ex hoc rescripto. in.l.i.ff.de vent. inspi.Ex.i.sol.si vxor.C.de repu. bal.cōtra in.l.et mēte.C ad.l.falc. quē vide z in add. di ad specu.de ci-ta.ver.nō valet,ci tatio nec pcessus in.l.cum mulier. sol.ma.z hic.et in l.i de pe.C.si a nō cōpe.iu.z in.l.i ff. solut.matri.z per bart.in.l.ij.§.hec actio.vi bo.ra.et ang.io.l.quid si fugitiuus.§.item apud labeonem. ff.d edil.edic.bar tol.in.l.siue vxor. de dona.inter vir. z vxo.z in.l.ij.§. si seruos.de acqr. pos.Jo.an.in re-gu.quod quis mandato.in merc.z in addi.specu.in rub.de solu.per Alexand.consil. cxij.prima parte.

rit necessaria impetratio abolitionis z dic indistincte qd nō qz calumniose non destitit nec calumniose accusauit sed vana sim-plicitate ergo zc.vt dixi.C.l.proxima.l.vbi autē calumniose por-rexisset vel fuisset talis qui de presumpta calumnia teneretur an posset desistere ante litem contestatā impune dixi in.l.ij.C.qui

2 accus.nō pos.z dicet.j.ad turpil.l.i. Circa scdam partē que-ro an qui sciens vxorē z adulterā° criminem lenocinij committat z dicit gloss.si.qd nō per aut.sed nouo.C eo.qz no.qz nec ibi nec in corpore hoc declarat z licet dicat qd cōstante matrimonio pos-sit accusari z in hoc deroget iuri antiquo qd nō permittebat co cōstante tamen nō permittit eam sine accusatione impune rete-nere de mente tamen gl.satis puto procedere:qz z damnatā sibi licet recōciliare impune.vt in aut.sed hodie.j.eo.de quo minus videt cū multa impediunt cōtrahenda que nō dirimunt iā con-tracta.vt.ff de his qui sunt sui vel alie.iuris.l.patre furioso.z de arbit.l.non distinguemus.§.sacerdotio.z eo concedit qd est plus nō denegatur qd est minus.vt.ff.eo.l.nec ea.§.i.z de regu. iur.l.nō debet.z isto respectu Guar.i.d.aut.appoint illud ver-bum pōt vt ibi dixi. Nec obstat si dicas qd ibi conceditur qd est minus:qz delictum iam est punitum qd in casu nostro reti-nere videretur impunitū contra.l.ita vulneratus.ff.ad.l.aquil. qz respondeo qd nec ibi pena erat plenarie executioni mādata infra biennium.nec etiā soluto matrimonio phibetur accusatio vt olim.Item illud non est considerandum quo ad penam lenoci-nij de qua querimus:qz pariter lenocinium committebat qui re-tinebat vel reducebat vt hic.z pro hoc facit bene text.in aut.vt nulli iudi.§.adulteram.in fi.ver.si vero hi. Quo autem ad vim transactionis vel amicabilis compositionis procedant que no-ta.in.l.transigere.C.de transactio.

1 Animus in delictis attenditur.
2 Stuprum qua pena puniatur.z nu.3.
4 Affectus punitur effectu non sequuto.
5 Conuersus siue consensu vxoris per ipsam reuocari potest.
6 Bannitum minus legitime sciens z eum interficiens an tenea-tur.

Cum qui duas. Primo dictū. Secūdo rō obiecti re-pulsiua. Tertio dispositio noua trium dubiorum re-motiua.secūda ibi:in ca.tertia ibi verum. Et hec subdiuiditur in tres:quia primo remouet vnum dubium circa accusationem criminalem Secundo aliud circa res in dotem da-tas.tertio aliud circa res mulieri promissas.secunda ibi:certe. tertia ibi:nam ea. Casus.

1 In delictis consideratur animus z merum factum non iuris effectus ideo vxoratus scienter acci-

b piens aliam vxorem° punitur non mulier ignorans.Immo res in dotem datas repetit licet sibi promissa petere non possit.hoc di-cit. Expone text.ibi prohibentur et sic cum matrimonium se-cundū non haberet effectū:quia nullum videbatur quod nullas penas pati deberet sed contrarium statuitur:quia cum destina-tio inspicitur vi sequitur quod intellige aliquo facto extrinseco secuto vt hic fuit.z sic non obstat.l.cogitationis.ff.de penis. Ibi celebratum:quia se dō habere vxorem asserebat.vt alias C.ff.de ind.in.l.fi. Ibi etiā stupri hec dictio etiā implicat in-famie penam de qua in princip.dixit z dotis restitutionem de

3 qua.j.sequitur. Ibi stupri cuius pena in casu isto et regulari-ter inhonesto est dimidie partis bonorum publicatio in vili co-hertio corporalis cum relegatione vt institut.de public.iudi.§. item lex.z hec pena est communis mari z femine.sed hodie fe-mina detruditur in monasterium.vt not.glo.j.eo.l.penul.gladij quando in puerum.vt.j.eo l.cum vir.deportationis:quando tu-tor in pupillam.vt.j.si.i.l.i.z cōtemnationis quādo seruus cum domina.humilis autem quis dicatur habemus in.l.marito.ff. eo.z.l.humilem.C.de ince.nup.z dixi.C.eo.l.graccbus.z vsq ad quinquennium de eo pōt institui accusatio nisi per vim sit commis-sum:qz tunc sine temporis prefinitione.vt.ff.eod.l.mariti.§.hoc quinquennium.z §.fin.z non curatur an mulier sit virgo vel vi-dua.vt.ff.eo.l.inter liberos §.i.dūmodo nō sit ancilla:vt eadē l.in prin.vel vidua nō sit meretrix.vt insti.de publi.iudi.§.item lex.vel cū ea nō coeatur vt concubina.vt.ff.eo.l.stuprum.§.i.nō quod protestatio est necessaria.vt.ff.de cōcubi.l.ij.§.ai cum in-

3 titulant.vnde sis cautus.z hoc de iure ciuili. De iure autem canonico stuprum est impunitū in muliere in mare nō sed si sit commissum in virgine est immunitū vt eā dotet z in vxorem acci-

piat si ipsa z pater consenserit z si ipsa nō consentiat solū dotem recipiat.Si vero stuprator renuerit tunc prius verberibus tra-ditum in monasterio detrudit penitentiam acturus.vt extra de adul.z stupro.c.i.et hoc qd videtur in terris ecclesie seruari de-bere cū ibi expresse deroget legi z etiā fauore matrimonij.de pe-na adulterij dicetur.j.eo.l.quis.et.lij. Circa.i.partem not.qd quis nō pōt eodē tempore duas vxores habere.Itē not.qd in-famis est ipso iure qui duas ducit vxores eodem tempore. An autē idē sit in sponsis.dic vt in glo. Ex.ij.parte not.quod in

4 delictis solum consideramus factū non iuris effectum. Ex quo no.scdo qd punitur affectus licet nō sequat effectus.Cōtra quod oppo.de.l.cogitationis.ff.de pen.z sol.qd hic conatus fuit secutum ibi stetit in nudis cogitationis.Et hoc vult gloss.hic posita super verbo cogitat.de hoc plenius dic p glo.z doct.in.l. si quis non dicā.C.de episc.z cle.z dicā.j.de fica.l.is qui cum telo. Ex tertia parte nota qd maritus cognoscens solutā sub co-lore falsi matrimonij committit stuprū z per consequens nō adul-terium de quo.C.eo.l.prima. Item no.qd ignorantia excusat a delicto. Ex.iiij.parte not.qd ista mulier repetet ea que do-tis cā dedit.Contra qd facit.ff.de cod.l.ob tur.causam.l.i.§.fin. l.ij.Solu.qd ibi in sciente:hic in ignorante vt hic patet in tex.et hoc vult glo.signata sup verbo prouincie. Sed caue qd Pla-cen.tenuit cōtrariū per.l.auunculo ff.de cōd.l.sine causa.per quas respondebat ad cōtraria.s.quod ibi ob turpē causam dedit:hic ob matrimonium vt ibi dicit text Sed tene glo.z eam subdistin-gue vt faciat glo.in.d.l.auunculo.videlz aut hec mulier sciebat ius z factū z nō repetat qz turpiter dat.Aut sciebat factū scilicet cum haberet aliam vxorem sed ius ignorabat:quia putabat illū posse duas vxores habere persuasionibus vel consilijs et insti-gationibus aliquorū:z tunc repetat.vt.d.l.auunculo.z ibi vide gloss.quo ad hoc membrū z sol. In dubio autē ea que sunt facti presumitur ignorare.l.verius.ff.de pbati.z extra de consti.c.i.lib. vi. Sed an presumat ius ignorare.Credo qd nō argu.huius l.z glo.z qz hoc communiter ab omnib° scitur z sic presumptio est qd ipsa sciat.vt.C.de pigno.acti.l.pignus.cum ibi not.z arg. eius qd not.glo.in.l.quinta.C.de per.l.tuto.z hoc quātum ad re-stitutionē dotis matrimonio secuto de facto.quātū vero nō pe-nam criminis dic vt per glos.z doct.in.l.qui contra.C.de incest.

5 nup. Sequit in glo.z idē in conuersis qui per vxores reuo-cantur.hec verba pñt habere duplicē intellectum.Unum vt qz conuersio mariti vxore nō consentiente nō valet de iure canoni-co.vt extra de conuersi.coniugato.c.vxoratus.maritus autē de-bet vxori restitui:sicut datū in dotē restituuntur qñ matrimonium non valet vt hic.Aliuum intellectum possunt habere vt quando conuersi reuocantur per vxores:qz conuersio nō tenuit bona in monasterio translata debeant restitui ipsis conuersis.qd indu-bitanter procedit qñ tacite z in cōsequentiam persone transfere-bat sed quando expresse adhuc idē si accessorie per dictionē cum sed si per copulā z vt dedico me z mea:tunc est dubium qz bona videntur transferri eque principaliter vt persona z per se. Sed vide qd not.per gloss.z doct.in aut.ingressi z qd ibi specialiter super hoc in repetitione mea scripsi. Circa vltimam partem querit glo.si promissa non pōt petere an data possit retinere.et dicit glo.qd sic:qz turpitudo est ex parte dātis tñ:eo qz hec mu-lier ignorans erat.vt in text.habes.sed si sciens fuisset restitue-re non teneret:qz in pari cā zc.vt.l.ij.ff.de cōdi.ob turpem cau-sam.ab ea camē auferret fiscus vt ibi not.qd nō faceret quando turpitudo tantum ex parte dantis fuisset.z gloss.dicit hic et vbiqz qd promissa non pōt meretrix petere.reprobant doc.in.l.

6 ij.C.de condi.ob tur.cām.z ibi dicā. Ultimo hec lex in secū-

c da z tertia parte inducit per Dyn.ad questionem° eius qui in-terficit bannitum minus legitime vt si sciens eum minus legiti-me esse bannitū teneat ac si non fuisset bannitus:qz nō dr ban-nitus qd formā debitā solennē banni nō habet.vt in simili in.l. iiij.§.cōdemnatum.ff.de re iudic.z ff.de sta.ho.l nō sunt liberi. si autem ignorabat qz putabat eum solenniter bannitum exti-

d tisse° non punitur arg.huius.l.z pro hoc casu inducebat in simili.l.pe.ff.eo.titu. Itē quod autoritate publice scripture fuit deceptus z sic ei obesse non.ds arg.C.de his qui ve.eta.impe.l. i.z.C.de repu.autenti.hodie.z.ff de interroga.actio.l.de etate.§. ex cā.z de edil.edic.l.quid si fugitiuus §.apud labeonē Bart. vero dicit qd licet ignorās nō puniat.l.corne.de sica.qz nō fuit in dolo tñ extra ordinē est puniendus pp culpā quē adhibuit non consulendo peritiores eis scripturas banni ostendendo. argu.l.ij.ff.vi bonorū rap.ad.l.cornel.de sica.l.lex cornelia §.i. Item quia errauit in iure cuius error nō excusat a culpa:vt ff.de his qui no.infami.l.liberorum.§ notatur.Itē qz imputatur ei qui cū alio contrahit nisi prius exploret cōditionē illius.vt.ff. de regu.iur.l.qui cum alio.z ei qui agit etiā ex persona alterius nisi veniat plene instructus.vt.ff.de regu.iur.l.qui in alterius. Ego sto cū Bart.vbi ex notorietate scripture vitiū appare-ret.alias sto cū Dyn.qz presumptio est qd iudex cū solenniter ban-niuerit

tenuerit vt. ff. de offi. presi. l. i. circa prin. et notat. ff. de reg. iur. l. nō videt. §. qui iussu. et. ff. de cinctio. l. herennius. §. gaia. facit insti. de fideius. §. si. et. C. de cōtrahen. et committen. stip. l. i. et pro ista differentia facit l. si. C. de edic. diui adria. tollen. Itē pro hoc facit qr occisus erat in quasi possessione banni. vñ de eo vt vere bannito debet iudicari. vt. ff. de libera. causa. l. si cum. §. li. et de acqui. pos. l. iij. §. si seruus. Itē qr sic publice reputabat et sic excusandus. vt ff. ad macedo. l. si quis patrē. ¶ Sed dubium fortius est si in vi iustitie petebat ille declarari se non debuisse banniri vel de se bānno cācellari an hoc iudicio pēdēte posset ipse impune occidi. et dixit Dy. quod si petebat hoc remedio appellationis quod nō potuit impune occidi. arg. ff. nil noua. appel. pendē. l. i. ibi nec aliā iniuriam etc. Et est ratio qr appellatio extinxit pronunciatum aut per alium modū et tunc possit: qr licet paratus sit suscipere iudiciū tamē in possessione banni est. et sic vt de bannito iudicandus. vt in. ll. C. in precedenti allegatis. et hoc nisi sciens fuerit vt in precedenti dixi. ¶ Sed Bar. dixit quod et ab ignorante nō potuit occidi etiā si nō per viam appellatiōis venit quin ō culpa veniat puniēdus vt per eū no. in. d. §. si seruus. Et mouet qr in possessione libertatis priuatus videtur propter spem sicut is cui fideicommissaria libertas debetur. vt. ff. de fideicomm. liber. l. cum vero. in princip. ver. qui enim. Item quia scientia irritāda alio modo quam per appellationē sic habet suum effectum suspensiuum sicut qñ per appellationem. ff. de inoffic. testa. l. si qs exheredā ito. sicut igitur iudex non potest exequi sic nec priuatus multominus. Item qr statutū permittens occidi bannitum dz intelligi de banno propric. et is demū est propric bannit⁹ a quo pena exigi potest vt in debitore dicitur argu. ff. de fideius. l. fideiussor. §. fideiussor. et de ver. sig. l. debitor ab isto non potest exigi quia tutus est exceptione ergo etc. ¶ Ego puto qō si diu ille steterat in quasi possessiōe et postea litem mouit itaqō non statim vel paulo post sentētiā et is litem mouisse iuste ignorauit qui eū occidit qō excusetur per rationem Dy. et alias quas in precedenti questione dixi alias procedat opi. Bar. vt pro mō culpe puniatur licet eius rationes non multum vigeāt qr solum habetis videre an in dolo vel culpa censeatur.

1 ¶ Reus presens condemnari potest accusatore absente.
2 Absens pro quo sententia ferenda est an sit citādus. et no. seq.

Quamuis.

Primo rationem dubitandi vel allegationem faciam pro vna parte tollit. Secundo consultationi iudicis rīdendo questionem decidit. Secunda ibi tamē quoniam. ¶ Casus. †Absentia accusatoris post liquidationem criminis non impedit cōtra reum presentem ferri sententiaz. ᵃhoc dicit. ¶ Quod nota: quia hic habes casum quod in criminibus pōt sententia ferri absq; alicuius partis petitione quod sec⁹ videtur in ciuilibus. vt. C. de iud. l. properandum. §. si autem.

2 ¶ †No. etiam opin. sm quam tenuerunt gl. quod absens pro quo est ferenda sententia non est necessario citandus. et ita intellexit gloss. istum tex. que est finalis in. l. properandum. §. si autē reus. super verbo cōtradictionem. C. de iud. et facit per hūc modum quia iste accusator non citatur licet vxor petat vt cum faciat personaliter comparere. Alij Moderni notant ex eo totum cōtrarium vt sit citandus quia dicunt hic fuisse citatum: sed per procuratorem comparuerat. Alij dicunt qr absens reipublice causa nō est tūc necessario citandus vt hic. si autem ob aliā cām est absens tunc necessario est citādus lz pro eo debeat ferri sentētia vt hic a sensu cōtrario. sed qr hec. l. non est super hoc clara: ideo

3 remitto ad ea que scripsi in. d. §. si autē reus. ¶ †Opponit qō in absentia nō possit procedi. vt. C. de accus. l. si accusatoribus et l. si. Solu. vt in glo. et hic speciale qr accusator ola peregerat vsq; ad sententiā. et quia in seruitio reipublice erat. Doctores dicunt quod hic non est speciale: qr absentia reipublice causa nil operatur: quia idem si non reipublice causa. Sed dicendum aut crimē iam liquidauerat. aut nō. et ita videtur glo. intelligere. l. ista. C. de iud. l. properandū. §. si autem reus. in fin. et est glos. super verbo contradictionem. ¶ Et est ratio qr cessant rōnes propter quas presentia exigit. s. ne sententia reperiatur delusoria et non possit mereri executionem hic ergo absentia reipublice causa et pdest vt citatus non veniens non possit dici contumax nec grauari quod fieri posset si absentia voluntaria foret. vt. ff. si quis ius di.

4 nō obtē. l. i. ¶ †Queri potest qd econtra si reus fuisset in causa absolutiōis in absētia accusatoris impediret sniam ferri. et dicit Jaco. de are. quod sic. Sed cōtrariū tenui. C. de acc. l. si accusato

5 ribus. circa fin. et dic vt ibi. ¶ †Quero cū glo. ᵇquare hec mate

b ria postulabat accusatoris presentiā. et due sunt opi. Vna qr dicebat alias sniam ferri non posse et hec bona vt pz in prin. huius. l. alia qr per procuratorē accusare nō poterat. et hec diuinat et est truffa: qr sic potuisset pcuratori vel iudici opponere. Aliā rationē adducit glo. quia ante litem contesta. debuisset hoc opponere cum exceptio sit dilatoria etc. qō no. qr alibi in criminalibus non habes similē glo. in nostro corpore iuris. Canoniste habent sisem extra de iudi. c. iuris. li. vi. et in. c. generaliter. de procu. eod. lib. sequitur Spec. in tit. de procur. §. i. ver. sed pone. ¶ Sed Franc. accur. hanc glo. reprobauit ex eo qr si vellent eū eo agitata in iudicio nec repelli pōt: sequitur qō ad diffinitiuam procedetur sed hoc fieri non pōt: qr non contra procuratorem: vt. l. si. C. de iniu. nec contra principalem absentem: vt. C. de accusa. l. absentem. et ff. de pe. l. absentem. §. i. Scdo pro Frā. accur. facit qr lex resistit interuentui procuratoris: vt. l. pen § ad crimen. ff. de publ. iud. quinimo non tantum resistit sed clamare videtur interuentum nullum esse dum dicit frustra interueniat: et sic interuentus ipso iure nullus vt probat illud verbum frustra: vt. C. de transactio. l. si cum. et l. cū donatione. ideo nō vz quicquid sequitur ex eo vel ob id: vt. C. de leg. l. non dubium. et. ff. de condi. inde. l. si non sortem, in prin. Tertio qr ratione prohibitiua interuentus procuratoris respiciunt vniformiter quātūcūq; partē iudicij igitur in quacūq; eius parte pōt opponi: rōnes aut prohibitiue sunt ne elusorium reperiatur iudicium: qr is qui procuratorem constituerat cum se vel per procuratorem cognouerit succūbere et fugam arripe: et scda qr per se cām tanti ponderis quilibet diligentius agere. et hec pbant ff. an per aliū causa app. l. i. Item qr in causa tanti ponderis lex noluit per procuratorem preiudicari dño. et has rōnes plenius declaraui in. l. reos. C. de accus. Quarto quia in tex. §. ad crimē. videt casus dum dicit ad crimen persequendum: inchoatio autē fit per litis contestationē: vt. l. amplius. ff. rem ra. habe. et in auf. de litig. § sin vero initium. col. ix. ᵃperfectio est perfecta secutio cum illa prepositio per significat pfectionem adiuncti: vt. l. vrbana. §. pernoctare. et. l. edificia. § perfecisse. ff. de verbo. sig. igitur cū ibi ad prosequendum prohibeatur prohibet ad principiū: mediū et ad finē et ita in simili intelligit Jaco. but. in. l. procuratoribus. C. de procur. dum dicit negotia persequendi etc. ¶ Ex predictis cōclude opi. Fran. veram. Ad obiecta rñdeo qō interdū procuratoris interuentus prohibetur ratiōe persone cōstituentis vel cōstituti vel ppter qualitatē aliquā ei coherentem tunc debet exceptio ante litem contestatam opponi: vt. l. ita demum. et. l. licet. C. de procura. interdum ᵇprohibetur ratione cause ad quam vel in qua constituitur: et tūc quandocūq; potest hec exceptio opponi: qr reddit iudiciū retro nullum: vt patet ex predictis. Vel aliud in criminalibus et ibi: aliud in ciuilibus. hec tene cordi et de eis honorem impēde magistro. Bartho. de Saxo.

1 ¶ Stuprata per vim non efficitur infamis.

Foedissimam.

ᶜDiuidit in duas ptes qr primo inuoluntaria. secundo in violēta. scda ibi: nō enim. Casus. stuprum voluntariū punitur in vtroq; nō violentū in patiente. h. d. ¶ †No. qō per vim ᵈstuprata nulla nota fit infamia. principium legis duobus modis: vt in glo. vno modo quando mulier stuprum cōmittit cum mare. Scdo quādo cum alia muliere. ¶ Et no. qō gl. vult qō isto casu stuprū puniatur gladio vltore. vt. i. eo. l. cum vir. ¶ Querit glo. qua. l. iste violentus accusatur: et dic vt in ea. et nota qō hec gloss. declarat illum text. vt quod ibi dicitur sine temporis prefinitiōe intelligatur quinquennium: et sic licet possit post quinquennium tamen metam regularem nō excedit: vt. i. de fal. l. querela.

1 ¶ Maritus reipublice causa occupatus an trāsactis sex mēsibus possit vxorem adulterā accusare. et nu. seq.

Ob commissa.

Primo dictū. Scdo allatio ad casum qstiōtū. Tertio remouet dubiū. Scda ibi: si igit. Tertia ibi: ad quā. Casus. marito reipublice causa occupato non currunt tempora ad accusandū de adulterio vxorē. h. d.

1 ¶ †Quero primo an marito post reuersionē cōcedatur hec facultas accusandi ipso iure a lege si tpa sex mensium fuissent trāsacta in absentia: an vero sit necesse qō aduersus cursum petat se restitui. Et rñdet gl. pe. qō ipso iure: et hic et supra si quādō. Et precedēs glo. videt reddere rationē q: hec lex de sex mensib⁹ loquitur qui vtiles sunt: vt. C. eo. l. iure mariti. non de quinquēnio qō est continuū: et sic sentire videt gl. qō quinquennium curreret

2 huic marito reipublice cā occupato. ¶ †Contra hoc opponi. et pro oppositiōis declaratiōe pone qō a die cōmissi criminis maritus per quinquenniū stetit reipublice causa occupatus si quinquennium currit necesse est dicere quod isti dies vtiles currāt qr quinquennium istud non excedunt: vt. ff. eod. l. mariti. §. preterea. Quapropter dic qō nec quinquennium ei currit: sicut quādo impeditur iuris impedimento vt in casibus quos no. gl. C. eod. adulteriū. et ibi dixi. Hec iste gl. voluit diuersum lz propter verbum vtiliter in tex. positū hāc. l. dic ūr loqui de sex mēsibus tātū. Posset etiā dici qō hic de vtroq; loquatur et quinquennium dicatur vtile quo ad initiū sed cōtinuum quo ad cursum. Et ita re

3 fert Azo in summa qō dominus suus dicebat. ¶ †Quero tertio. an post reuersionem ei computetur illud modicū tps quo aduectum querit et sarcinulas componit. dic quod non per. l. ab hosti

ᵃ ¶ Ferri sniam. addeque ad idē fa. dixit Inno. in. c. qr ppter de elect. qō vbicūq; p statutū q tenet comparere psonalr si p pcuratorē comparet qui pcurator fuit admissus lz processus et probatio. facit ad. l. si maritus. §. prescribere cū ibi no. ff. e. l. nē. vid bar. i. l. cōtra pupillum. ff. de re iu. et vide no. hic per gl. singulariter.

ᵇ ¶ Quero cū gl. adde bar hic et in l. pe. § ad crimē. ff. de pub. iudi. et ibi vide glo. et do. Alex. de imo. et vide allegata. i. l. ita demū. C. de proc.

ᶜ ¶ Foedissimam. Adde dictā gl. hic que dicit qō hec mulier agebat et vir. vid Bald. in l. i. in fi. de rap. virgi. et vide. l. fedissime. et qō ibi not. bal. C. de rap.

ᵈ ¶ Per vim. qō stuprata per vim nō est infamis et accusari non pōt adde bal. in. l. si q in. i. col. in. vsi. ad ergo si mf. C. ad orā trē ado bal. i d. l. si qua. qō stuprata p vim pōt cōcipere in vtero et filius sic conceptus lz spuri⁹ succedit matri vñ ad cōceptionē nō requirit voluptas seu semen mulieris qō et phylici tenent vt habes ibi per eum.

bus.§.sed simpliciter.cum ibi nota.ff.ex quibus causis maiores.

4 ¶ †Quero vltimo de intellectu huius.l.in fi.¶ glo.fi.dicit quod iste tex.vult dicere qđ si maritus vadat se iactando qđ vxorē accusabit iudex ꝛ statuet tps ꝛc.hanc gl.no.qꝛ tenet quod iactatio ꝛ diffamatio precedens sit necessaria.ꝛ ita dixi io.l.ea.ff.qui acc.non pos.circa declarationē prime oppositionis quod ibi vide. ¶ Scias tamen qđ iste intellectus non est bonus in.l.ista.scđm Ricar.malum.ꝛ communiter omnes qꝛ iste text. alloquitur accusatorē nō ream ad cuius postulationem talia tempora debet iudex prefigere ex causa:ideo dicit qđ iste tex.dicit qđ marit⁹ debet probare accusationē qꝛ si tpa de qbus in prin. huius legis dicitur postea curreret amplius non audiretur.Et ratio quare non audiretur est ne effrenata licentia ꝛc.vt sequitur in textu vsq ad finem.sed forte gl.nō vult dicere sum:ꝛ qđ ipa dicit posuit vt remoueret dubium extra casum.l.si interim.iste terreret aduersariam se iactando quod accusabit eam qđ faciet iudex parte instante:ꝛ dicit quod statuet terminum ꝛc.

a ☞ Nō punit stupri. Tu vide de hac.q.ꝛ an adultera volēs eē meretrix l futurū liberet a pēa adulterij qđ no.paul. de cas.i.l.iiij.§.si qđ meretrici.ff.de condi.ob turp cā.

b ☞ Ob redēptionē vexatiōis nō ē phibita datio vl de de hoc ꝛ an valeat pax ꝛ concordia facta per pecuniam.ꝛ an possit repeti.vid bal. ꝛ doct.in.l.ij.C.de abolitio.

f ☞ Inter seruos foret mřimoniū. Tu dic ꝙ ppter mřimoniū serui ꝛ dr ꝯtuberniū qđ non facit deberi successionē pn de vir ꝛ vxor l.ancille.ꝛ ibi Bal.C.de munia de success.

1 ¶ Stuprum non punitur in meretrice.

2 Stuprum est quedam adulterij species.

1 Si ea. ¶ †In vili ꝛ nte meretricio more nō punitur stuprum[a].h.d.scđm gloss.nec adulterium.h.d.scđm doc. ¶ Oppo.igitur qđ adulterium cōmittatur ꝛ puniatur:vt ff.eo.l.si vxor.in prin.ver. plane.Sol vt in glos.vt hec:scđm illam intelligaf vt dicamus qđ hec mulier erat soluta:qꝛ tūc committeretur adulteriū nec remaneret impunitū vt in cōtrario.Nec ob qđ tex.hic in fi.dicit crimen adulterij:qꝛ expone id est stupri:nec mireris qꝛ tex.dicit qđ promiscue autores iuris his abutunf vocabulis:vt.ff.eo.l.inter liberas.§.1. ¶ †Ex ista solutione no.qđ adulterium late sumpto vocabulo continet stuprū seu verificaf in stupro vt hic:ꝛ.C.eo.l.que adulterium. ¶ Ex quo habes quod ex libello de adulterio probato stupro sequitur cōdēnatio qđ est verū nisi libell⁹ fuisset arctatus quod de adulterio ppue stricte sumpto deberet intelligi. Contra tamē predictā solutionē glo fortiter facit.C.eo.l.qui adulterium.in fi.vbi a pena stupri ꝛ adulterij immunitatem prestat.Sed glo ibi exponit copulā ꝛ pro id est:sed Dy.in questione facti cōsulunt cōtrariū:ꝛ dicit de adulterio nō puniri p.l.illam.ꝛ expositio gloss.violat tex.qđ placet ꝛ maxime qꝛ verbum stupri antecedit verbū adulterij:vnde si copula media exponaf pro id est tanto magis ibi erit casus cōtra eam ppterea ibi sunt due copule quarum vna antecedit ꝛ alia mediat ¶ Intelligas ergo istam legē etiam in adulterio.ꝛ sic rūsio exp̄ssa sit de adulterio de quo magis videbaf puniri:ꝛ tacita ꝛ consecutiua sit de stupro ꝛ sic respondeatur ad quesitū. ¶ Ad.l.si vxor.rńdet vt ibi l vltima solutiōe scꝫ qđ ibi in ea que fuerat vulgaris sed desierat ꝛ matrimoniū cōtraxerat:quo durāte adulteriū cōmisit:ꝛ tale adulterium potest accusari:sed si vulgaris esset tpe mřimonij et sic meretricio more viueret tale adulteriū esset impunitum vt hic.ꝛ C.eo.l.qui adulterium.Et pro hac solutione facit ibi tex.dum de eis vulgaris fuit:ꝛ sic de preterito loquitur non de tempore presenti seu instantis matrimonij cum in dubio verba tēporis preteriti abnegationem includant de presenti:vt.ff.de test.l.iiij.§.in fin.ꝛ ibi glo.no.signata super verbo palā.ꝛ probatur insti.de nup.§.quod si nurus fuit.ꝛ extra de appel.mon.c.ij. ¶ Nec obstant huic solutioni verba que ibi sequuntur quāuis si vidua esset ꝛc.que de presenti loquunf:ꝛ tamē ibi dicit stuprum impunitum:ꝛ sic precedens dictū cui aduersaf videaf etiam loqui quando vulgaris erat tpe matrimonij:qꝛ illa verba subtiliter inspecta probant qđ dixi:ꝛ sic faciunt pro nō econtra.ꝛ ibi est sensus qđ adulteriū factum cum nupta que pꝛimitus fuerat vulgaris ꝛ desierat punitur sed non stuprum commissum in ea que nō est vulgaris tempore stupri primitus tamē fuerat:qđ est notandum. ¶ Item predicte solutioni non obst.l.stuprum.ff.de ritu nupt. qui est ibi implicatiua etiā si nō palam que implicare videf qđ idē esset si palam ppter qđ ne obstet d.l.si vxor.glo.intelligit illam.l.in coniugata.ꝛ ibi exponetur stuprum hoc est adulterium qꝛ scđm Cy.illa implicatiua debet constitui cum antecedente verbo vel debet obijci ne resultet iuri cōtrarius intellectus.arg.l.si patrum.C.de condi.inser.vel dic qđ vtroq casu stuprum cōmittitur:sed altero casu est impunitū.d.l.si vxor.§.plane.ꝛ hic ꝛ.C.eo.l.qui adulterium.Uel forte verius ibi quo ad impediendum matrimonium tunc vel postea cū suffultus dignitate:ideo posita est illa.l.in materia nuptiarū.vide tamen qđ dixi.C.eo.l.adulterium ad concordiam opinionū. ¶ Opponitur secundo si stuprum vel adulterium in casibus predictis nō punif:ergo plus habebit luxuria ꝙ castitas. ¶ Contra qđ opponit glo.fi.ꝛ non soluit:de.§.si.in aut.de rest.ꝛ ea que Sal.qđ nō plus imo minus ꝛ in e.us odiū principalr hoc est statutū:qꝛ vtilitas vite fecit eas indignas:vt.C.eo.l.que adulterium.in fi.vbi tex.hoc contrarium vult soluere.Saly.

1 ☞ Datum vt ab accusatione illicita desistatur repeti potest.

2 Cupiditas illiciti lucri quo iure petatur vlcisci.

Serui. Not.quod contubernium violatū non punif.l.iul. ¶ Querit gl.an alia lege puniaf.Et dicit glo.qđ sic ciuiliter actione serui corrupti vel iniuriarum vel aquilia:vt.ff.eod.l.inter liberas.ꝛ iterum petest peti extra ordinem violatorē puniri:vt ibi:ꝛ.ff.de offic.pref.l.fina.Et intelligo quod iste actiones intentetur a domino ancille stupratē non a seruo in cuius stabat contubernio.

Si autem. Primo dictum.Secundo eius effectū bipartitum.secunda ibi:cum criminaf 1 secūda subdiuidif in duas vt in litera patet. ¶ Casus.†Datum vt ab illicita accusatione desistatur repetitur non datum vt a licita desistatur imo tunc vterq punitur.h.d.Collige ex text.ibi potentis ꝛc.ꝛ ex eo qđ infra dicit qui innocēs ꝛc.qđ ad probandum redēptionem euasionis sue debet probari aduersarij potētia ꝛ dantis innocentia. ¶ Item no.qđ datio ob redemptionem b vexationis non est prohibita[b]scđm exceptio sic. ¶ Gl.1.ponit casum in terminis. ¶ Glo.tertia ad id qđ tex.hic in princ.dicit licito more duxisti:oppo.de.l.mariti.§.1.ff.eo.ꝛ sol.vt hec intelligatur scđm illam vt dicatur licito more eam ducere si alter fuisset dissolutum matrimoniū quā causa adulterij vel stupri vt ibi sed hic caue quia lex illa loquitur de eo qui damnatam duxit q vt leno puniretur at hic in nulla legis parte presupponitur eam damnatam de adulterio vel stupro nec est prohibitum adulteram omnino facto ducere in vxorem.Imo tunc nupta sine protestatione non potest accusari nisi in adultero prius conuicto vt vidisti.C.eo.l.reos.Saluando tamen glo.dic quod ipsa habuit respectum ad ius nouum autenticorum quo nō permittitur solui matrimonium nisi vxore prius conuicta:vt.C.eod.autent.sed nouo iure. ¶ Gloss.quarta querit qua actione ista repetit quod dedit:ꝛ dicit gloss quod condictione ob turpem causam:vt.ff.de calum.l.in heredem. ¶ †Item querit quo iure petat vlcisci cupiditatem huius illiciti lucri:ꝛ dicit quod.l.iulia repetundarum:vt.ff.de calum.l.1.§.1.ꝛ.ff.ad.l.iulia.repetundar.l.penul.circa princip.ꝛ eius pena est extraordinaria.vt.d.l.penultima.§.hodie.Item dicit glo.quod agi potest actione in factū ex edicto de calumniatoribus infra annum ad quadruplū in quo inest simplum post annum ad simplum tantum:vt.d.l.1.in prin.ꝛ puniatur etiam alijs legibus quia pena falsi vel concussionis vt plene no.glo.in.d.l.1.§.1.ad quam remitto. ¶ Glo.sexta contra predicta oppo.de.l.accusationis.C.qđ met.cā.ꝛ remittit ad ibi notata. ¶ Ultima gl.querit in casu in quo accusatio erat vera ꝛ non calumniosa qualiter puniatur reus qui dedit ꝛ accusator qui recipit:ꝛ dic vt in ea.

1 ☞ Seruus contubernalem de adulterio non accusabit.

2 Maritus seruus an possit vxorem adulteram accusare.

1 Si eius. †Seruus eius contubernalem nō accusat de adulterio.h.d. ¶ Quero an lex sit correcta de iure canonico quo inter seruos potest esse matrimonium vt extra de coniug.seruo.c.1.ꝛ videtur quod non:quia illo iure quo est matrimonium de pena adulterij non cauetur nec iure nostro vt hic.igitur quod non mutatur stare non prohibetur.Item quia si lex cogitasset quod 3 statueretur vt inter seruos foret matrimonium[c]nō forte ita grauem penam vt in eorum thoro violato vt in.l.liberorum thoro apposuisset:ꝛ simile arg.facit glo.in aut.qui rem huiusmodi C.de sacrosan.eccle. ¶ In contrarium fortius facit quia cessante causa ꝛ ratione debet effectus vel iuris dispositio:vt.C.de episc.ꝛ cleri.l.generaliter.ꝛ.ff.de dona.l.ij.§.fin.Sed causa quare lex iulia inter seruos non prouidet est quia inter eos non erat matrimonium ergo cum hodie illa causa cesset et tale debet cessare effectus et legis dispositio prohibitiua et locū habere permissiua per quam lex iulia contra violatores seu corruptores matrimoniorum prouidet.simile vides quod liberti impetrantes ius aureorum annulorū vel hodie ex simplici manumissiōe habentur pro ingenuis:et iura de ingenuis loquentia in libertis habent locum preterquam in his in quibus specialis dispositio vel reseruatio in contrarium facta est vt.C.de nat.resti.ꝛ de iure aureo.iure annulorum.l.secunda.ꝛ aut.ibi posita. ¶ Non obstat quod lex canonica ꝛ non ciuilis disponat de hoc matrimonio quia lex ciuilis in hoc est correcta ꝛ non dedignatur sacros canones imitari in his:vt.l.priuilegia.ꝛ aut.cassa.supra de sacrosan.eccle.si ergo in hoc imitatur vt sit matrimonium imitari dicetur in pena et quadam mente generali:et in simili dicit text.supra de cura.furio.l.nec lucrum. ¶ Quero quid si mulier libera esset vt sonare videtur iste text.dic quia de iure nostro matrimonium non erat ideo stuprum tantum in eam videretur commissum esse:vt.ff.eodem lege inter liberas.sed de iure canonico si a principio sciuit virum fore seruum vel ex postfacto ꝛ non discessit imo se coniunxit cum illo matrimonium tenet:et est validum vt in capitulo.ij.iij.et.iiij.extra de coniugio seruorum: 2 et tunc vertitur dubium quod in precedenti questio. ¶ †Sed

supposito

ſuppoſito qđ tũc diceretur adulterium commiſſum ⁊ quod pẽa adulterĳ locum haberet an maritus ſeruus accuſare poſſet. ⁊ videtur qđ non vt hic. ⁊ qꝛ ſeruus ſiſtere in iudicio non põt. vt. ꝯ. de iudi. l. ſeru⁹. ⁊. ff. de iudici. l. incertis. nec iſte caſus eſt de exceptuatis ibi numeratis in glo. ¶ In contrarium videtur quia ſuam iniuriam proſequitur quo caſu exorbitant iuris regule. vt. ꝯ. qui accuſa. non poſ. l. de crimine. ⁊ quia delictum eſt de atrocioribus quo caſu etiam contra dominum admittitur querimonia ſerui. vt. l. ĳ. ff. de his qui ſunt ſui vel alien. iur. et. d. l. incertis. in princ. ⁊ hoc placet.

Et ſi libidine.

Sententia qua declaratur ſtuprũ qđ cũ ancilla eſt commiſſum nõ infamat ſed opinionẽ tantũ aggrauat. ¶ No. qđ acta probant.

1 ¶ Seruus non poteſt excipere contra dominum.
2 Seruus dominum accuſare non poteſt.
3 Seruus de lenocinio excipere poteſt.
4 Excommunicatus an agere ⁊ defendere poſſit.
5 Lenocinĳ quelibet ſpecies an repellat maritum ab accuſando.
6 Lenocinium quodlibet ab extraneõ nõdum inter reos recepto an aggrauet maritum.

Quoniam alexandrum.

Primo conſultationẽ repetit. Secundo reſpondendo modum ſubiungit producendi. ſecunda ibi: ita ordo. Caſus. Replicatio vel exceptio preiudicialis antea diſcutitur ⁊ ea reprobata ſuper crimine proceditur. hoc dicit. Caſum in terminis pone vt in. j. glo.
1 ¶ † Nota quod ſeruus non admittitur ad excipiendum contra dominum. Et eſt ratio quia hec exceptio non eſt mera defenſio ſed aggrauat. ſecus ſi eſſet mera defenſio quia illa nõ denegaretur ſeruo. vt. l. facultas. ff. de iure fiſc. ⁊ in clemen. paſtoralis. de ſenten. ⁊ re iud. ſicut nec excommunicatio. vt extra de excep. c. cum inter. ⁊ de reſcrip. c. j. lib. vj. ¶ Et ex hoc nota ſecundo quod aliquando perſona minus legitima admittitur ad agendũ propter defectum conuenientis perſone que vt minus legitima non poteſt excipere. concor. ꝯ. de tranſ. l. vbi pactum. ſm vnam lec. ⁊ extra de excep. c. cũ eccleſiaſtice. et de iureiuran. c. debitores. ¶ Tertio no. quod ſicut perſona accuſatoris
2 ita exceptoris debet eſſe legitima. ¶ Not. etiam quod ſeruus nõ poteſt accuſare dominum. concor. l. pen. ꝯ. qui accuſar. non poſ.
a ¶ Item quod exceptio lenocinĳ[a] impedit ſuper accuſatiõe procedi. ¶ Item quod exceptio lenocinĳ maritũ aggrauat. vt hic quod. j. declarabit. ¶ Ultimo not. qđ dixi in ſummario ex quo colligit qđ ciuilis queſtio preponitur criminali. ¶ Contra quod opp glo. quarta de. l. ſi. ꝯ. de ordi. iudi. ⁊ ſol. vt in ea. qꝛ queſtio ſeruitutis eſt preiudicialis ad exceptionem lenocinĳ quam obĳciebat marito: ideo prius terminanda. vt. l. pen. ꝯ. de ordi. cog. vbi vtraqꝫ principalis et neutra ad aliam preiudicialem. et quia diuerſe ſunt leges de hac materia tractantes: ideo aduerte quod quando ciuilis ⁊ criminalis ab eodem ꝓponi queruntur ⁊ habet locum. j. quando ciuilis acti. pre. cri. quandoqꝫ viciſſim: ⁊ tunc qñ alia principaliter ⁊ alia incidenter habet locum. l. pe. ꝯ. de or. di. cogni. ⁊. l. pen. ꝯ. de ordi. iu. ⁊ iſta reſpectu criminis lenocinĳ et queſtionis ſeruitutis. Quandoqꝫ vtraqꝫ principaliter licet viciſſim proponitur. ⁊ habet locum. l. fin. ꝯ. de ordi. iu. et hoc quando vna ciuilis ⁊ alia criminalis. Sed quando vtraqꝫ eſt criminalis ⁊ viciſſim propoſita tũc aut vna principaliter alia incidẽter. ⁊ habet locũ hec lex inquãtũ de adulterio ⁊ lenocinio loquitur. Quandoqꝫ vtraqꝫ principaliter: ⁊ habet locum. l. j. ꝯ. qui accuſ. non poſ. Ubi vero cauſe eſſent ambe ciuiles: et tunc ſi ab eodem dic vt per glo. ⁊ docto. in. l. edita. ꝯ. de eden. Si viciſſim: ⁊ tunc ſi vtraqꝫ principaliter hincinde proponitur dic vt in. l. papinia. ⁊ auſ. ⁊ cõſequenter. ꝯ. de ſent. Si altera incidenter: dic vt in. l. j. ꝯ. de ordi. iudi. ⁊ ita declarabat dominus et patruus meus iſtam materiam. ¶ Iuxta predicta quero an hic ſit neceſſe de hac incidenti ſcilicet queſtione ſeruitutis pronunciari. Et dic quod ſic ſi dominus qui eum ſeruum eſſe replicauit ita pronunciari petĳt vbi non petĳt tunc habet locum id quod nota. ꝯ. de ordi. iudi. l. j. ad quod hic glo. remittit. ¶ Oppo. cũ glo. ſequenti quod et ſi
b ſit liber ⁊ de hoc lenocinio obĳcere non poſſit.[b] vt. l. ĳ. §. extraneus. ⁊. l. ſi maritus. §. preſcriptiones. ff. eo. Solu. quod ibi tacde excepit: qꝛ poſt litem cõteſtatam vel poſt nomen eius inter reos receptũ: hic ante. ¶ Opponitur tertio extra gloſſ. quod etiam poſt litem conteſtatam obĳcere poſſit. vt. ff. ſolu. ma. l. viro atqꝫ vxore. cũ ibi notatis. Sol. ibi in cauſa ciuili ad perimendum repetitionem donationis vel tollendum exceptionem oppoſitam contra dotis repetitionem. ⁊ ſic in ciuili exceptio eſt peremptoria: in criminali dilatoria.
c [c] Nam lꝫ ab accuſando repellat ma-
d ritum[d] non tamen releuat excipientem a pena adulterĳ alio accuſante vel iudice inquirente. vt. l. ſi cuius ope. §. j. ff. eo. ⁊. l. ĳ. §. ſi publico. ⁊ dixi. ꝯ. eo. l. ĳ. ad finẽ. Et ex his no. qđ in criminalibus penis delictorũ non ſit mutua recompenſatio ſed in ciuili-

a ¶ Exceptio lenocinĳ. ad hoc ſpe. de accu. ꝟ. itẽ qđ arte. ⁊ ti. de cri. l mo. excep. prop. ver. ſ.
b ¶ Nõ poſſit. exceptio lenocinĳ cui ꝯpetat vid. ſpe. de excep. §. iĳ. poſt ꝟ. ſup exceptiõe
c ¶ Dilatoria. an exceptio lenocinĳ ſit dilatoria vel peremptoria. vide gloſſ. in. l. ſi mulier. ff. ſo. ma. ⁊ bar. in. l. ĳ. §. q hic crimẽ. ⁊ in. l. qui adul. ⁊ in. l. ſi marit⁹. §. preſcriptiões ff. de adul. qđ eſt dilatoria ⁊ dꝫ proponi ante nomẽ receptũ inter reos. bac. in. d. l. ĳ. §. qui hic crimen. et

3 hos parti applicandis ſic. ¶ † Opponit quarto qđ et ſi ſeruus ſit recept⁹ licitũ ſit ei de lenocinio excipe ad ſui defenſionem vt ff. de accu. l. ſeruos. So. vt in ſequenti gl. qđ exceptio lenocinĳ ex
e cipientem non defendit ſed ſolũ aduerſarium aggrauat[e] vt. d. l. ĳ. §. ſi publico. ⁊ ſic eũ non celeuaret liberũ nec ſeruũ. vt. d. l. ſeruos. ¶ Quod igitur in precedenti gl. dicitur per hanc reſtringitur vt illud intelligatur quo ad grauamẽ aduerſarĳ nõ quo ad releuamen ſui. ¶ Sed hic aduertendũ qꝛ gl. ꝯ. eo. l. ita nobis. tenet clare oppoſitum vt ante litem conteſtatam vel nomen inter reos receptũ oppoſita nedum aduerſariũ aggrauet ſed etiã eũ repellat per. l. ĳ. §. §. lenocinĳ. ff eod. ⁊ clarius per. d. l. ita nobis vbi caſus ⁊ hic etiam dñ dicit preſcriptionis ei obĳciẽdẽ faciaꝰ poteſtatem ⁊ ibi remotis preſcriptionis impedimentis ⁊c. Nã ſi non releuaret impedimento non foret quominus de adulterio cognoſceret. Et hoc fatetur petrus verũ quo ad repulſionẽ accuſatoris ſed negat quo ad grauamen dicens quod interdum exceptio lenocinĳ opponit vt reppellat ⁊ aggrauet: et tũc facit vtrũqꝫ oppoſita legitimo tempore. Interdum opponitur ſolum vt repellat: qꝛ repelli ⁊ non puniri petitur: ⁊ tunc non aggrauat. Cuius poteſt eſſe ratio ne actus agentium extendantur vltra intentionem eorum vt. l. non omnis. in princip. ff. ſi cer. pe. ⁊ qꝛ induſtria ad excipiendum non debent inducere penam. vt. l. lucius. ff. de his qui notan. infam. Et qđ ſm primum modũ intelligatur l. iſta probat ipſe qꝛ ſi ſolũ vt repelleret ſeruus oppoſuiſſet certe deberet audiri ſicut excommunicatus qui auditur excipiendo licet non agendo. vt extra de excep. c. cum inter. ſed non fuit ei neceſſe tale ſimile inducere qꝛ habes caſum quod ſeruus de adulterio accuſatus poteſt repellere quos quilibet liber poſſet. vt. ff. de accuſa. l. ſeruos. ¶ Sed noſtri doc. tenent glo. ſimpliciter dicẽtes quod exceptio lenocinĳ ſimplr̃ ad proceſſum oppoſita nedum repellit ſed aggrauat: quod patet quia de oppoſita non releuat ſed aggrauat. vt. ff. eod. l. ĳ. §. lenocinĳ. in fin. ⁊. §. ſi publico. ergo a ſenſu contrario oppoſita congruo tpe repellit ⁊ aggrauat. Itẽ probant per tex. huius. l. in qua non apparet qđ expreſſe fuerit petitũ accuſatorem puniri de lenocinio. Nec ob. qđ ſeruus nõ excipit: quia reſpondent qđ ideo eſt qꝛ hec exceptio oppugnatiorẽ in ſe continet ſui natura. ſ. qꝛ nedum repellit ſed aggrauat. et ſic non obſtant in contrarium alleg. vel ad. l. lucius. dic vt dixi. ꝯ. e. l. ĳ.
4 ¶ † Hinc eſt quod dicebat Ia. de are. qꝛ excommunicatus qꝛ non poteſt agere ſed defendere vt dixi non poterit exceptiorẽ
f compenſationis obĳcere[f] arg. huius. l. qꝛ oppugnationem continet. l. vim petitionis habet. l. nec. ff. de compen. ⁊. ff. rez ra. habe. l. amplius. in ſi. ¶ Ego cogitabam ſi probabiliter dici poſſet. Aut exceptio lenocinĳ opponitur expreſſe ad repellendum tantũ aut expreſſe ad vtrunqꝫ. ſ. ad repellendum ⁊ puniendũ aut ſimpliciter ⁊ ſic non magis ad vnum qꝫ ad aliud imo implicite ad vtrunqꝫ. Primo caſu tantum repellat. aliĳs duobus etiam aggrauet. Pro hac diuiſione facit qꝛ qui repudiat hereditatẽ de iure pretorio tñ non excluditur ab adeundo de iure ciu. ⁊ ecõtra. ſed qui ſimpliciter repudiat nullo iure poſtea venit vt. ꝯ. de acqui. he. l. ſuum. ⁊ ibi per Iac. but. ⁊. ff. de acqui. here. l. in plurimꝫ. de ſucceſ. edic. l. j. §. ſed videndum. ⁊ ibi de hoc gl. Et pro primo membro ſuccedat illa ratio qꝛ actus agentiũ ⁊c. vt. ꝯ. dixi. Circa hoc tamen cogitabis cũ minime ſint mutãda ⁊c. vt. d. l. minime. ff. de legi. ¶ Et hĩc ꝑdicta locũ qñ exceptio fuit ante nomen receptũ inter reos oppoſita. ſi autẽ poſtea tũc ſi ab adultero: nec releuat nec aggrauat vt. d. l. ĳ. §. extraneus. ſi adultera ſolum aggrauat non releuat. vt. d. §. ſi publico.
5 ¶ † Quero extra gloſſ.[g]
g an quelibet ſpecies lenocinĳ cõgruo tempore oppoſita repellat maritũ ⁊ de exceptione lenocinĳ qꝛ illi adulterio expreſſe ꝯſenſit vel de eo queſtum fecit habes textum quod ſic. ff. eo. l. ĳ. §. lenocinĳ. ⁊. l. ſi cuius ope. §. j. De eo vero qui deprehenſam in adulterio retinuit habes etiam hic caſum qđ ſic. De eo vero qui iã dãnatam duxit ſi poſtea adulterum eiuſdem adulterĳ accuſare velit non memini tex. vel glo. me legiſſe De adulterio vero nouo qꝛ poſt reductionem commiſſo tenuit gloſſ. ſi. ꝯ. eo. l. caſtitati quod mulier obĳcere poſſit vt ibi dixi De mare nihil dixit. ſed omnẽ
6 ſolutionem ſtatim dicam poſt ſequentem queſtionem. ¶ † Quero ſecundo an quelibet ſpecies lenocinĳ ab extraneo nondũ inter reos recepto vel qñandocunqꝫ a muliere appoſita aggrauet maritũ. ⁊ videtur quod ſic qꝛ tex. ff. eod. l. ĳ. §. ſi publico. ⁊. §. extraneus. loquitur ſimpliciter ⁊ indiſtincte ergo ⁊c. vt. ff. de publ. l. de precio. ¶ Contrarium tenuerunt quidam Moderni vt in ſimili etiam refert Cyn. in. l. vbi. ꝯ. de fal. dicentes quod illa ſpecies lenocinĳ que crimen adulterĳ intentati attigit. ſola aggrauat et non alia vt in ſimili dicit textus. in. c. j. extra de exceptio.

¶ Et bannitum vel excõicatum accuſatos de crimine et ꝓhibitos agere: Pe. ⁊ Cy. hic et alex. in. l. libertus ff. de in ius voc.
d ¶ Repellat maritũ. to vide de hoc vltra ea que nct. do coappoſtillator meus. ꝯ. ead. l. nu. iĳ. in apoſtil. in ꝟ. exceptio lenocinĳ. quod no. Dy. in. l. ſcio. §. queritur. ⁊ ibi poſui in apoſi. in ver. propter mutuam cõpenſationẽ. ff. de app. Pau. de caſ. ⁊ docto. in. l. cum mulier. ff. ſo. mat. ⁊ conſi. cxxvi. alſ cxxv. ⁊ Bart. et Io. de imo. i. l. is qui reus. poſt gl. ff. de pub. iud.
e ¶ Aduerſarium aggrauat. Exceptio lenocinĳ qd operet. bart. in. l. ſi vxor. §. iudex. de adulterĳs.
f Obĳcere. Tu vide de hoc. Io. no. poſt gloſ. c. cũ inter. extra de excep. Alex. hi. aĳ. q. j. c. j. ⁊ in. c. intellecimus. extra de iudi. Ant. de but. in alleg. c. cum inter. dicit hoc verũ ſi actor negat debitũ ⁊ nõ acquieſcit alias ſecus. vide Pa. ibi nu. xxĳ. ⁊ ibi poſui i apoſ. i ver. ꝯpenſare. vide bar. in. l. ampli⁹ in ſi. ff. rem ra. ha. alex. l. l. libertus. ff. de in ius vocã. vbi dicit idem in excep. lenocinĳ. de quo per Bald. in addi. ad Spe. tit. de arb. ver. hac ratione. ⁊ hic ⁊ pan. de ca. conſi. lxiĳ.
g Quero extra gl. Tu vide de hoc queſtio Barto. ⁊ Imol. in. l. is qui reus. ff. de pub. iudi. ⁊ in. l. athletas §. qui lenocinium. ff. de infam.

attingere aut crimē adulterij dicūt lenocinīū ex eo cōmissuz qr mulierē iudorit, vel ei iāc cōsentit vel postea sciēs eā i matrimonio retinuit: et nō attingere dicunt lenocinīū qd dr commissum ex eo quia duxit vel reduxit damnatam de adulterio: quia tale crimē lenocinij cōcernit pteritū nō futurū adulteriū. sz in hoc vi glo repugnare videt gl. l. d. §. extraneus. Quapropter dic qd hec tertia spēs lenocinij qr dānatā duxit vl reduxit interdū crimē concernit: vtqr adulterū accusat de eodē adulterio de quo mulier dānata fuit: et tūc maritū oneret vt perinde sit isto casu acsi semper in matrimonio eius fuisset interdū exceptio predicta crimen hoc nō cōcernit puta si de adulterio cōmisso post ductionē vel reductionē dānate accusatur adulter: tūc exceptio maritū nō oneret nec releuat. vt. d. §. si extraneus. secus si mulier accusaretur vt. d. §. si publico. et ita intelligit gl. illū tex. in. d. §. extraneus. qr tūc post litem cōtest. opposita lz nō releuet tñ onerat. Et est ratio quia respectu mulieris nomē adulterij tum in presumptione vel fictione videtur attingere cū lenocinium presumptū vel fictum precedentis adulterij fingat in sequētē tñ eiusdem psone non diuerse. hec videtur et esse de mēte Barto. in. d. §. si publico. vt ibi potes colligere in oppositionibus et melius in qo. Pe. ibi per eū formata. ¶ Ex dictis infero ad sol. prioris qo. qd maritus qui damnatā duxit vel reduxit possit ante litē cōtē. vel nomē inter reos receptū repelli ab adulterio eiusdē adulterij. si vero nouū adulteriū commisit tunc adulter maritū repellere nō possit: qr lenocinīū nullo modo sibi cōmisit nec tales eius mores approbauit: sz mulier eū repellere possit quasi eius mores etiā in futurum approbauerit cū sciat vel scire debeat qd semel malus eandē spēm malitie semp psumat operari: vt. l. si cui. §. eiusdē. ff. de accus. et qr psumpte vel ficte ei cām prebet e vl et ficte eius dātarat leno fuisse et sic defendit gl. et remanebit vera que est. s. eod. l. castitati. in fi. Nec obstāt rōnes quas ibi cōtra gl. feci: qr vt dixi mores preteritos approbat vere et psumptiue futuros in eadē spē. ¶ Nec et obs. qd de adulterio vxoris que prius fuerat vulgaris possit accusare: vt. ff. eo. l. si vxor. §. planc. et dixi. s. eo. l. si ca. qr maritus nec vere nec psumptiue fuerat eius leno cōstāte eius matrimonio: hic ficte vel presumptiue. Hinc est quod si nupta que prius fuerat vulgaris desinat esse nupta: et postea soluit stuprū cōmittat nō posset ipsam de stupro accusare: vt. d. §. plane. mores ergo eiusdem spēi nō diuerse vr approbasse. ¶ Ulterius scias qd predicta in parte sunt correcta: qr impune pōt vxor retineri: vt no. s. eod. l. sic meru. et dānata reduci: vt no. J. eo. aut. sed hodie. ¶ Ultimo quero que sit pena adulterij de qua hic dr in fi. et dic vt in glos. fi.

☞ Matrimonium est validum cum ea quā quis polluit per adulterium.

Commissum.

Nuptie postea cū adultero fcē non extinguunt crimē adulterij. h. d. ¶ † No. qd tz matrimoniū cū ea quā qs polluit p adulteriū: qd est verū nisi in morte primi mariti coniuges illi fuerūt machinati: vt extra de eo q duxit ma. cā quā pol. p adul. c. i. ¶ Op. gl. de. l. miles. §. volenti. ff. eo. Sol. qd crimē nō extinguit vt hic: sed accusatio differt vt ibi: qr cōstāte matrimonio ab adultero dz incohari nisi legitima prestatio pcessisset: vt plene dixi. s. cod. l. reos. ¶ Querit gl. an ipse possit accusare iure mariti: et dic vt in ca. fz caue qr ista questio non congruit huic tex. qr nupsit adultero vt hic m. l. allegata in glo. extraneo et tunc dic vt dixi. s. eo. l. propter.

1 ☞ Exceptio temporis: lenocinij et ordinis repellit accusationem adulterij.

2 Clausula generalis nonobstantibus, exceptionibus: de quibus intelligatur.

3 Exceptiones que contra instrumentum publicum opponi possint.

4 Implorare potest officium iudicis qui excipere prohibetur.

a

Ita nobis.

Primo eius statuti l quo aliquas exceptiões āliquas reijcit et quasdā dimittit. Scdo rōnē retētiōis subiūgit. scda ibi: dixi. ¶ † Casus. accusationē adulterij 1 repellit exceptio tpis lenocinij et ordinis. h. d. ¶ Not. qd imperator amat castitatē. ¶ Item qd exceptiones captiose seu calūniose sunt per iudicē repellēde: et qd statuta captiosa non sunt facienda. ¶ † Itē not. qd clausula gnālis que quotidie apponitur i rescriptis vez nō obstañ. exceptiōib⁹ etc. intelligit de cauillosis friuolis et inanib⁹ nō de legitimis et iuridicis. Gl. i. declarat q̄ erāt iste exceptiones captiose. ¶ Glo. magna dclarat tex. circa has tres exceptiões q̄ enumerant hic in tex. ¶ Et de exceptiōib⁹ quarūcunq̄ dic plenius vt dixi. s. cod. l. adulter. et de exceptiōe lenocinij. s. e. l. qm. et. l. ij. de exceptiōe ordinis. l. reos. Postea in versi. sed lz. gl. opponit qd sint alie exceptiōes quas successiue gl. enumerat et circa vltimā intellige sane gl. vt absolutio adulterij prosit mulieri nupte et quādiu durat mīrimoniū nō postea vt dixi s. eo. l. reos. in pe. q. et sol. 2 ptēdo 3tiū vsq3 ad fi. et ad hūc tex. respōdet illū supplēdo vt in ca p. 3: et hec sol. est multū notanda

a ppter ishiter. q dixerat abolitis ceteris pscriptiōib⁹ per qd videbat oēs exceptiōes pter hic noiatas excludere: sed tñ non est

3 ita vt hic ptz. ¶ † Et ex. h. d. Ex. qd lz statuto caueat vt 3 istrz

b publicū nulla possit opponi exceptio nisi falsitatis vel solutionis qd nihilominus alie in corpore iuris clause poterūt opponi ar. huius tex. cū gl. et. s. de pred. mi. l. ob es. cū gl. et. ff. de fal. l. nullo. et qd vi aut clā. l. i. §. i. statutū ergo intelligit de exceptiōib⁹ friuolis vt hic: sic et als qñ cā delegat appellatiōe remota intelligit de friuola extra de offi. dele. c. ex pte. Nico. de mat. hāc qōnē plenius in sua disputatiōe attingit: cuius vbis Bart. aliqua addit in d. l. i. qd vi aut clā. et qr cuiuslibet eorū vba sunt in rudi forma et plixa idō eorū forma omissa et aliquo addito dico aut exceptiões alie sunt in volumine statutorū posite: et tūc pūt opponi sicut hic cetere in corpore iuris clause: et est rō qr non est verisimile latorē statuti per illa verba generalia seipsum velle corrigere: vt. s. de inoff. test. l. si qñ. in prin. et de cōdi. et demō. l. nā ad ea. in prin. Aut extra volumē statutorū sunt posite lz in corpore iuris clause: et tūc aut exceptio cōcernit psonā dātarat pductio: vt qr inhabilis ad sistēdū in iudicio vt minor: vel qr venit alieno nomine et opponit de mādato et tūc pōt qr statutū exceptiões has nō cōcernit. Aut exceptio cōcernit ipm instrm et tūc aut cōcernit ipm rōne defect⁹ solēnitatis testiū puta vel loci vel tpis vel ex defectu qualitatis psone cōficientis qr nō tabellio: et tūc nō prohibētur tales exceptiōes opponi qr cū statut. dicat 3 instrm publicum ante oīa dz verificari instrm in circa eius solēnia et substātialia quibus deficiētib⁹ nō est instrm publicū qd tūc psupponit statutum sicut in simili pbat. s. de edi. di. adri. tol. l. fin. sic in matre q̄ vult admitti ad accusandū q̄ prius dz se matrē pbare: vt. s. q ac. nō pos. l. non ignorat. et in filio petēte alimēta qui filius negat. s. de alen. libe. l. si sic: et in snīa q̄ prius dz apparere cerite lata q̄ executionē mereat: vt. ff. de reiud. l. iij. §. cōdēnatū. Aut concernit instrm rōne rōne cōtētorū in ipso et per ipsum probandorū exceptio pacti de nō petendo vel pscriptiōis et similiū: et tūc opponi nō pōt qr lex sic scripta est quātūcūq3 dura sit: vt. l. psperr. ff. q et a quib⁹. et. l. i. §. si is qui nauē. ff. de exercito. alias si secus diceretur statutū nihil operaret qd nō est dicendū: vt. l. quoties. ff. de re. dub. Item reciperet interpretationē extensiuā cōtra dicta iura. et no. per doc. in. l. ij. s. de nora. et in. l. cesar. ff. de pu. et hec in effe-

4 ctu fuerūt eius verba lz sub alia forma et magis prolixa. ¶ † Sz vltra predicta querit Bar. de remedijs contra statutum et inquit ipse qr alias pbibitus excipere non prohibetur officiū iudicis implorare: vt. ff. nau. cau. sta. l. iij. §. fi. et de peti. her. l. plane. et. l. si. co. tit. qd a simili in casu nostro reus nō prohibet iudicis officiū implorare vt repellat actorē nisi statutum adderet vt nō tñ exceptio aliqua sed nec defensio aliqua admittat: qr tūc etiā iudicis officiū erit exclusum. ¶ Ego puto qd hoc remediū nō sit iuridicū ar. s. de pe. impe. offe. l. quoties. et. ff. qd qsq3 iur. l. ij. §. sti is. Qd cōfirmo p rōnes: qr vr qd iudicis officiū frustra imploret cū deseruire nō possit: nā tunc iudicis deseruit officiū qñ eqtas approbata vel nō approbata suggerit: vt inst. de off. iud. per totū: et. ff. de eo qd certo lo. l. qd si ex pbēl. §. in summa. et vbi iprobat seu ei derogat in totū vel in spē ei nō deseruit vt ptz in vsucapiōe inducta 3 eqtatē naturalē. l. nā natura. ff. de 3di. ind. Sed in casu nostro oppositio exceptiōis in statuto non scripte ē reiecta et iprobata a statuto ergo iudex q ad obseruātiā statuto rō tenetur suum officiū nō dz nec pōt iterponere 3 statutū et eius mētē. ne reprobata directo cōcedant p obliquū a iuris ministro 3tra. l. scire op3. ff. de tuto. et ra distra. et maxime qr creditor ō facili peccatū fecit vel tps labi pmisit sciens sibi opponi nō posse et ius suū durare vel als descīēte et tacēte dr: vt l. sicut. §. non. vr. ff. qb. mo. pig. vel hyp. sol. Itē qr statutū nō tēdit ad repellēdū oppositionē facti qr esset impossibile: qr oppositionē rōi et iuris et effect⁹ igit vel exceptiōes als eliditē vt dicimus de pacto de nō petēdo qd tollit naturalē et elidit ciuilē: vt no. ff. de pac. l. si vnus. §. pact⁹. vel saltē oīm modū pbibet p quē ad effectū illū pbibitū peruenir pōt: vt. l. lege. s. de natura. lib. et. l. qd dictū. ff. de pac. et. l. Lorario. ff. de spōsa. Itē qr necesse esset ei iudicis officiū impetraret allegare et pbare illud mediū opponi pbibitum puta se inscripsisse vel aliā exceptionē hmōi quā obstante statuto nō pōt opponere qd nō dz posse facere vt nō minus operet repulsio legis q̄ iudicis a quo si incidēter ppositū est repulsiuū nō pōt ad eūdē effectū deduci principalr in aliud iudiciū: vt. s. de or. cog. l. ij. et. ff. ō 3pensa. l. qd in die. §. si rōne. in fi. et hoc in exceptiōib⁹ pprie sumptis q̄ sunt actiōis exclusio: sed in exceptiōib⁹ improprie vt sunt exceptiōes intētionis vel facti que actionē et obligationē primeuā extinxerūt ipso iure vt exceptiões nouatiōis acceptilatiōis et siles et tunc supposito qd exceptio acceptilationis nō pmitteret opponi p stat. tñ lz solutionis exceptionē pmittat quasi verū nō extendat ad fictū: qd nūc omitto qr ad pñs non est nostrū. ¶ Credo in casib⁹ pdictis qd implorare iudicis officium nō possit cū nemine sine actiōe exaudiat ptor: vt. ff. de neg. gest. l. si pupilli. §. videam⁹. et de adm. tut. l. quoties. §. itē si pro

temporali.

a ¶ Ita nobis. ad de qd ista. l. facit ad materiaz de q̄ habes p bart. in l. a. in pnci. ff. si qs ius di. nō obtē.

b ¶ Baruto cauetur. Aldō soci. cōsil. iij. incip. circa psitē. vbi. et pdicta circa fin. l i. parte charta. iiij. et 3sil. lxvj. incip. frustra plenitudini. circa p i. v. colū. in. f. pte. charta. cxvi. vbi hic se remisit et hoc inducit allegat.

temporali. qđ hoc casu iudicis officiū nō possit implorari pro/bat gl. in tertia rōne. C. de trās. l. vbi pactū. ꝛ qđ ibi no. Jac. bu. Nō ob. l. plane. ꝛ l. fi. p Bar. allegate. Nam ibi exceptio doli ip/so iure nō cōpetebat: ꝛ sic ibi nō excludit ab opponēdo sibi exce/ptionē cōpetētē in casu nostro sic: ꝗ ibi exceptionē nō habe/bat ꝛ eqtas dictabat ne vero dn̄s locupletaret cū iactura posses/soris: iō ibi iudicis officiū deseruit: ꝛ idē in. l. iij. in fi. ff. nau. cau. ꝛ sta. nam nec ibi exceptio q̄ sit actōis exclusio cōpetit: iō iudicis officio ita cōsulit vt altera actōe actor ꝛ cōtentus ne bis de eo/dem delicto querat vt in eo. ti. l. iij. §. fi. ꝛ ne bis idē ꝯsequat: vt. l. bona fides. ff. de reg. iu. ¶ Et vbi iudicis officiū nō possit iplo/rari nec id qđ excipiēdo esse ꝓpositū posset postea per viā prin/cipalis petitiōis ꝓponi dat ipse remediū vt reus soluat sed repe/tat sicut is qui iurauit soluere vsuras: nā propter iuramentū nō potest opponere exceptionē igit cogit soluere sed ei datur repeti/tio: vt extra de iureiu. c. debitores. sic ꝛ huic def cōdictio indebi/ti vel sine causa: vt. l. si fideiussor. §. in omnibus. ff. mād. ꝛ. l. si ful/lo. ff. de cōd. sine causa. ¶ Nec ob. qđ iudicis mādato vel senten/tia soluit ꝛ sic nō dȝ posse repetere: vt. l. i. C. de cōd. indebi. Quia rādit ipse qđ illud est verū qn̄ causa debiti vel indebiti potuit in illo iudicio examinari ꝗ tūc est gd pti iputet iō ei nō pmittitur repetere ne iudicis sniam infringat directo. In casu aūt nostro causa nō potuit examinari obstāte statuto: iō parti non imputa/tur nec directo infringit iudicis sniam: vt. c. debitores. Pro hoc etiā accedat qđ exceptiones que directo nō infringunt sententiā opponi pnt post illā: vt no. C. de iur. ꝛ fac. ign. l. ignorātia. Pre/dicta sunt pulchra ꝛ mēti tenēda si vera sunt: qđ credo ꝗ non pe/tēti nedū obstabit exceptio snie sed prioris debiti qđ iterato po/terit ꝑ instrm ꝓbari cōtra qđ opponere nō pōt qđ prius oppo/nere nō potuit obstāte statuto adhuc vigēte. Itē ꝗ exceptio do/lo facis obstabit. Non ob. c. debitores. per qđ Bar. mouet ꝗ ꝑ solutionē liberat est soluēs a iuramēto qđ postea nō reuiuiscit. vt. l. qui res. §. areā ff. de sol. ꝛ ideo si repeti sibi non pōt opponi de debito: ꝗ vsure sunt idebite nec de iuramēto ꝓpter qđ solue/re ꝯpellat ꝗ vinculū iuramēti per eius iplemētū fuit dissolutū ꝛ per ꝯñs nec obstat exceptio dolo facis: ꝗ restituturus nō esset cū iuramētū ꝛ eius vinculū nō subest. Hec no. ꝛ de his tempore suo honorem prebe magistro.

1 ¶ Stuprum punitur quod cum domina caupone committi/tur.
2 Uinum fugiendum est.
3 Adulterium an sit possibile in ea que viuit meretricio more.
4 Incestus an committatur cum meretrice.

Que adulterium.

Primo respō/det questiōi di/stinguendo. Scđo distinctiōis ratiōes annectit. Ce/cidā ibi: cum ab aliis. ¶ † Casus. stuprū cōmissum
1 a cum domina caupone est punibile nō cōmissum cū eius famula i
caupona administrante. h. d. Expone tex. ibi prebuit. i. ibi epu/
2 lantibus hospitātibus vel non ibi liberi. s. a pena. ¶ † Not. qđ quis dȝ se precauere a vino ꝛ specialiter mulieres quia in eo ē om/nis luxuria vt dic. ꝛ ita legit apostolus ad ephe. v. c. ¶ Itē not. qđ vilitas vite nō sinit quem laqueis legū innodari vt hic in fi. ¶ Gl. i. exponit adulteriū. i. stuprū ne tex. iste ꝯtradicat opinio/ni sue quā tȝ. s. in gl. fi. ꝛ iō cū illa recitāda. ¶ Gl. autē p. oppo. ꝗ cū iste tex. puniat stuprū vel adulteriū cōmissum cū ea dicta/rat q̄ ministra. nomē obtinet ꝛ materfa. dicat q̄ liberos hȝ: vt ff ō lib. exhi. l. deinde. in fi. ergo fm̄ hūc sensum innuit quod si libe/ros nō hȝ nō punit: sed hoc est falsum ꝗ sufficit qđ habeat virū cuius violet thorum: vt. ff. e. l. si vxor. p tot. ꝛ. l. ꝛ ptȝ. C. e. l ꝓpter ¶ Et sol. vt in gl. qđ hoc nomē est equocū ꝛ tria habet significa/ta. Primum vt sumatur pro ea que nō viuit meretricio more vt hic. Scđm pro ea que filios hȝ vt in ꝯtrū. Tertiū pro ea que est sui iuris: etiā ōd sic sumitur vt hic ꝗ etiam ea que est in potesta/
3 te punitur: vt. ff. eo. l. is cuius ope. §. fi. ¶ † Ultima glos. querit
b an delictō adulterij sit possibile in ea q̄ viuit meretricio more ꝛ dicit qđ sic. Sed doc. cōtra vt dixi. C. eo. l. si ea. ꝛ spāliter per hūc tex. qđ declara vt ibi dixi: cogitabā si ꝓbabiliter opiniōes pnt cōcordari vt gl. procedat cū meretricio more incipit viuere ex in/sciētē cū cōiugatā nō ignorāte vt. ff. e. l. cū q duas. ꝛ. l. itē apud la
c beonē. §. si qs virginē. ff. de iniur. sed post initiatū meretriciumc quilibet excuset: ꝗ in meretricē nō dr̄ cōmissum: sed in priori casu in ea q̄ se exponit ad meretriciū: nō si cōiugata accedat ad locum publicū in quo meretrices cōmorant nō ꝓpterea statim est me/retrix: ꝛ q primo cum ea fornicat nō cū meretrice nisi destinatione animi fornicabitur. In dubio presumit solutus vel repudiata et meretriciū pluries exercuisse rōne loci ꝛ habitus in quibus deprehe/dit. ar. l. moueor. C. ō ser. expor. Pro ista opinione facit iste tex. i pn.
d dū dicit plerūq ꝛc. Nam dictio plerūq d regulariter tē seu plura/litatē actuū hic notat ꝛ forte nō est absurdū dicere vt ibi cōmo/rata per. xx. horas meretrix publica sit iudicanda. nā qui vltra illud tps aliā retinet lȝ ius habuit capiendi ōr carcerē priuatus

a ¶ Non cōmissum. et qualiter cōmittat stuprū dic qđ cōmittit p eū q hȝ duas vxores et C. e. l. cū q duas. vel duas spōsas eo tpe gl. i. ꝛ doc. ibi. Itē cōmittit cū ꝓpria spōsa nisi noe. xxij. an. nisi malitia suppleat etatē gl. in vbo viri potētis. inst. de nup. in prin. item cū vidua vel cū virgine vel q̄ vna femina coit cū altera. Itē si femina sit agēs ꝛ homo patiēs. Itē coitus ꝯ naturā cū libera nō cū serua. l. inter liberas. ff. de adul. l. fedissimam. committere. arg. l. capite quinto. ff. eod. ꝛ dixi. C. de prima. ear. l. i. Hec sic scripta vt speculatiuus prebeatur cogitādi materia.
4 ¶ † Quero extra an fornicatus cū meretrice filia ꝯiūcta ifra gra/dū infra quē prohibet teneatur de incesto. ꝛ credo qđ sic si sciēs fuerit: ꝗ ius illō agnatiōis solui nō pōt: vt. ff. de pac. l. ius agna/tionis. sed de iure ciuili poterat dirimi matrimoniū propter adul/teriū: vt. C. de repu. l. cōsensu. ꝛ hodie quo ad thorū: ꝛ sic nō ob/
5 stāt q̄ in ꝓcedēti. q. dixi. ¶ † Ulterius no. qđ Ja. bu. per hāc. l. de/terminauit hāc q̄stionem statuto cauebatur qđ malpago inemō red/datur cōtingit qđ malpagus fuit vulneratus propter qđ iudex in/quirit cui opponit qđ inquirere nō pōt ꝗ cōditio persone malpa/gi facit cessare crimē: ꝛ sic oīs ꝓcessus dȝ cessare vt hac. l. Preter/ea ꝑ maleficiū inquisitionē reddit eius qđ patet: ꝗ dationes cessus nō cōcernūt cū q facit: sȝ cui effectus attribuit hinc est qđ seruus cō/trahēdo q̄rit dn̄o ac si dn̄s ꝯtraheret: vt. l. i. circa pn̄. ff. de his q sunt sui vel alie. iu. ꝛ tamē sufficit secūdario ꝛ in effectu querit domino vt ibi no. gl. in solutiōe ꝯrā de. §. sed cū facti. inst. de stip. seruo. ꝛ plurimo inducebat q̄si pro casu. l. nō solū. §. quāquā. ff. de iniur. ¶ In cōtra. allegabat ꝗ principalē ꝓpositū iudicis ē ꝯsulere rei publice: vt. l. cōgruit. ff. de offi. presi. ꝛ. l. ita vulneratus. in fi. ad. l. aq. ꝛ principale ꝓpositū dȝ attēdi: vt. ff. si cer. pet. l. si qs nec cāū tum ibi not. Secūdo pro hoc facit tex. ff. de iniurijs. l. i. §. vsq adeo. ꝛ quod no. glo. in. l. falsi. s. de fal. ꝛ ex his que ibi dixi colli/ge solutionē: ꝛ dixi etiam C. de accusa. in. l. ea quidem in materia inquisitionis in. vi. q. lex aut ista modicū facit: quia persone cōdi/tio facit crimē non esse quod alias esset: sed verba statuti malpa/gum nō sic afficiunt ꝗ in ꝑsonā scripta sunt: et executionem seu postulationem iuris potius cōcernūt q̄ obligationem vel crimi/nis substātiam imo illam supponūt inesse. cetera per distinctio/nem ibi posita sunt soluta.

1 ¶ Adulterium est crimen publicum.
2 Crimen quare publicum dicatur.
3 Coniugia aliena fedari prohibentur.
4 Uerba statuti debent sine interpretatione intelligi.
5 Accusare adulterium qui possint ꝛ quo ordine. ꝛ an. seq.
11 Pater vxorem filij adulteram accusare potest.
12 Maritus an possit vxorem ream facere ex suspicionibus.
13 Accusatio non semper inscriptionem requirit.
14 Adulter an sit sacrilegus ꝛ an gladio puniendus. ꝛ num. 15.
16 Accusans adulteram ꝛ non probans qua pena puniatur.

Quamuis.

Primo relationem pmittit q̄: videbatur aduersari suo proposito. Secondo tn̄ā reijcit rationē quam pmitt/it suū propositū declarando ꝛ ceteris ꝑsonis accusa/tionē permittendo. Tertio illis persone priuilegium concedit circa personā dicti dubium remouēdo. Quarto extraneum re/pellit rationē annectendo per quam obiectū tollit. Quinto pe/nam adulterij subiungit. scđa ibi: tamē tertia ibi: sed ꝛ his quar/ta ibi: extraneus: quinta ibi: sacrilegos. ¶ Casus. Accusatio de adulterio hodie est permissa marito ꝛ ceteris cōiunctis hic enu/
f meratis f extraneis exclusis: ꝛ pena adulterij est gladiū. h. dicit.
1 ¶ † No. primo qđ crimen adulterij dicitur in publicō vt in pnc.
2 quātūcūq in personis accusatorū sit restrictū. ¶ † Secundo qđ crimen ideo publicū nuncupatur: ꝗ regulariter quilibet habi/lis ad accusandum admittitur vt hic in prin. ideo publicū quia populicū vt inst. t. de publ. iudi. circa prin. ꝛ est expedita glo. i. et
3 ii. ¶ † Tertio quod non est permissum aliena fedare cōiugia. cō/tra ff. eo. l. constante. ꝛ hic in gl. iij. in prin. ¶ Quarto qđ cōiun/cte ꝑsone dolorē patiunt de commisso a muliere sibi coniuncta. ¶ Quinto qđ verus dolor impellit ad accusationem. ꝛ ex his no. qđ errāt viri nostri tpis ꝛ proximi qui talia pot̄ius dissimulā/do pertransēunt dicētes ad eorum ignominiaȝ redundare si de vxoribus et sibi proximis fieret iustitia. ¶ Sexto quod ma/
g ritus ceteris preferitur. g ¶ Septimo quod ipse ex suspicione

cū gl. i. ꝛ. l. cū vir. ꝛ vbiq̄ p doc. C. e. insti. de pu. iu. §. itē. l. iul. ō adulte. nō aūt cū meretri ce. l. stuprū. i. rñ. e. ti. nec cū ꝯcubina nec cū liberta sua. l. cū tabulis. §. qui ꝛ ibi bar. de his. q vt ind.

b ¶ An delictum. vide Cy. in. l. i. s. ō rap. vir. ꝛ add. sed bar. in. l. si vxor. in prin. ff. e. alleg. in gl. vt tenere glos. hic ꝛ vide Bal. s. eo. l. si mulier.

c ⁂ Post initiatū meretricium. facit ad hoc dictū qđ no. salv. in. l. ō. nu. iij. qđ ibi posui in opp. ad ipm in v. postq̄ ē meretrix est. C. de cond. ob tur. cau. ꝛ colle. in e. trāsmissa. xxu. ō. vbi ē posui in ad di. ad ipm in ver. nō tn̄ efficitur enu/merādi. ef ō del.

d ¶ Nā dictio ple/rūq. adde. l. cū vi/rum. ꝛ ibi gl. bal. in. iij. col. ver. dein/de no. ꝛ doc. C. de fidei iss. ō leg. pa. tu. §. fi. ꝛ. l. anpe. ō tu. bar. ꝛ Nico. de nea in. l. i. in prin. ff. de tu. ꝛ ra. distr. barth. cep. l. l. i ō verb. sig. itē adde plerūq id est ma/xime. l. rec eqq. §. fi. ꝛ ibi bar. ff. ō off proc. ꝛ lega.

e ¶ Sibi cōiuncta. sȝ qd in adulterā/te moniales dic si ignorāter nō tene/tur Bal. l. e i. qb. mod. fcu amit. in vsi. fcu. si vero sciē/ter damnationeȝ ꝑpetuā habebit. xxvij. q. i. c. i. ꝛ. ō. Cardi. in cle. ij. in princ. de stat. mo na. idem si cuȝ ca/sciēter ꝯbat ma/trimoniū cle. i. ꝛ ibi Car. de consan. ꝛ affini.

f ⁂ Et ceteris coniunctis hic enumeratis. Tu dic de hoc ꝛ quo ordine accusandi quis preferatur prout no. Bal. in. l. i. C. qui accusa. non pos. ꝛ que no. Bar. in. l. ij. §. fin. ꝛ ibi Alex. post eum ff. eodem.

g ¶ Maritus ceteris prefert. qđ maritus ꝑferat oibus etiam socero id est patri vxoris adultere in accusando vxorē de adulterio est verū nisi sit infamis vel alo colludendi facere doceat per socerum qđ est verū etiam si socer preuenerit ꝛ libellū porrexerit mari/to tn̄ nō negligente. l. si vxor. §. plene. ff. de adul. Jdem est verū etiā si sit filiusfa. l. inter libe/tas. §. filiusfa. ff. eo. ti. itē verū si sit liber homo: nos si seruus. l. si seruus. C. eo. itē verū etiā si sit minor. l. si maritus. §. lex. eo. ti. fm̄ Ang. are. in trac. malefi. ver. qs possit. item ve/rum qđ ꝑfertur oibus etiā preuenientibus in accusando infra. lx. dies sed post dō prefer/tur preuenientibus. l. i. in fi. ꝛ. l. ij. cum glo. ff. de adulterijs.

ream facit nec penam talionis se inscribit qḋ an sit correctũ infra
dicetur. ¶ Octauo qḋ multi sunt qui penas inscriptionũ nõ ti
4 ment. ¶ Nono qḋ pena adulterij est gladij. ¶ †Decio ex text.
in prin. ibi interpretatione ⁊c. collige declaratione statuti dicen
tis qḋ verba statutorũ debeãt intelligi vt iacent sine alia inter p
tatione vt talia verba intelligant de interpretione extranea a si
gnificato verborũ: ⁊ sic de extrinseca nõ intrinseca ⁊ inherẽti seu
necessaria: vt. l. ij. §. pin. de. ff. de orig. iur. circa qḋ vide que dixi in
5 §. ã. de nota. ¶ †Oppo. cũ gl. iiij. tertia p nũc omissa quod nõ
dum hic enumerati admittant sed etiã ceteri alij: vt. ff. eod. l. i. in
fi. ⁊. l. ij. ⁊. iij. Et respõdet eadem glo. qḋ hec scḋm illam ve ceteri
oẽs admittant vt ibi: sed post istos hic nolatos: ⁊ sic iura anti
qua in hoc solũ corrigunt qḋ ibi solũ marit⁹ ⁊ pater alijs pfere
bant ⁊ sic ab accusando nemo repellitur qui olim admittebatur
Sed Cy. dicit qḋ glo. sequẽs sub dubio forte notat 3riũ. Quod
non credo: q2 gl. seqũẽs vult q̃rere an alij cõiuncti hic nolati pfe
rant extraneis nõ cõiunctis: ⁊ sic nõ discedit a sua opinione sed
residet in illa que an sit vera dicit Ricar. mal. qḋ nõ asserens qḋ
hec lex corrigit iura antiqua vt hodie extranei post istos nõ ad
mittantur vt hec litera sonare videt: ⁊ in hoc etiã videtur iclina
re Cy. ⁊ Bar. ff. eo. l. miles. §. volenti. opiniones recitat ⁊ nullaȝ
eligit. ¶ Ego sto cũ Ricar. q2 ei⁹ opinio pbat hec. l. in var hs
locis primo ex prin. hui⁹. l. qḋ ius antiquũ recitat cui aduersan
do statim derogat in ver. ne tñ. dũ dicit solũmodo que est exclusi
ua ceterorũ de qb⁹ pdixerat ibi quorũ delatio lcõe ⁊c. vbi dixe
rat qḋ in cõmuni erat oĩb⁹ permissa delatio. Scḋo q2 tex. i ver.
ne temere. dicit qḋ istis personis defert copia accusandi et sic de
iure accusandi nõ de iure plationis loquitur. Tertio q2 patrem
hic noiat ⁊ maritum sed in iure preferendi in eis non erat dubiũ
vt. ã. eo. l. marit. cum ibi no. Quarto q2 tex. hic in ver. extraneus
dicit extraneum procul ab accusatiõe arceri sed non arcetur pro
cul si admitti vllo tpe speraret ergo ⁊c. cũ hic nulla extremitas
tẽporis apponatur: ⁊ q2 tex. dicit ab accusatiõe ⁊ sic de iure pre
lationis non dicit sed de substantia et potentia accusationis.
Quinto q2 extraneum repellit q2 de facto sibi cõstint qḋ nonnul
li ex extraneis penas nõ timentes falso deferunt munera: vt in
versi. extraneus. vel temere ad accusationem prosiliunt vt hic in
prin. in ver. ne temere. ⁊ quia he rationes cessant saltẽ presumpti
ne vt in proximis ⁊ coniunctis ideo eos solũ admisit precogi
tans qḋ si verũ esset ipsi nõ negligerẽt cũ ver⁹ dolor ipsos ad ac
cusandũ impellat vt hic dicit tex. ⁊ sic pȝ qḋ primis negligenti
bus vel recusantib⁹ extrane⁹ tãto magis est repellẽdus q2 cõtra
6 eũ est maior presumptio temeritatis vl falsitatis. ¶ †Quero cũ
gl. iij. an extranei admittant soln. matr. ⁊ arguit gl. qḋ sic postea
determinant cõtra ⁊ bñ ideo dic vt in ea. ⁊ qḋ dicit quod marit⁹
non accusat nisi soln. mat. procedit iure isto. ⁊ ar. est bonũ hodie
etiam cõstante pốt sed non ceteri vt dixi ã. eo. aut. sed nouo iure.
7 ⁊ sic ar. eo. respectu remanet bonũ ⁊ validũ. ¶ †Quero cum. v.
an ceteri proximi ⁊ coniuncti post istos vocentur. ⁊ dicit gl. sub
dubio forte qḋ non ⁊ merito dicit forte q2 questio est dubia quia
extraneũ repellit in ṽ. extraneos. ⁊ sic primos oẽs ⁊ coniunctos
admisit vt in prin. simplr dixit. ¶ Nec ob. qḋ ibi dixit hoc ẽ pa
tri ⁊c. q2 gratia exempli illos nolauit: ⁊ sic dictum precedens ge
nerale non restringit. arg. l. dãni. in fi. ff. de dã. infec. ⁊. ff. ad. l. fal
ci. l. in rõne. ⁊. l. ij. in pn. Itẽ declaratorie dicit sine aliqua dictio
ne taxatiua. ⁊ que declarant non immutant: vt. ff. de testa. l. here
des. §. sed si notam. ⁊ de acquir. re. domi. l. adeo. §. cuȝ quis. Itẽ
⁊ tertio q2 si hic nominati specifice sunt vocati a extranei relecti:
ergo alij coniuncti nõ noiati vel sunt in dispositiõe iuris omissi
⁊ sic veniẽt vt olim lȝ post hic noiatos: aut alteri istorum extra
neorum applicabimus sed extremũ coniunctorum qui sunt voca
ti est eis magis similes q2 in cõiunctione cũ eis participant ergo
de eis fm qḋ de illis iudicandũ. ar. ff. de sta. ho. l. querit. ⁊ de ac
quiren. re. do. l. quicquid. §. cũ in partes. nisi dicas qḋ omnes hic
8 appellauit extraneos pter nominatos. in prin. ¶ †Querit gl.
an hi oẽs possint accusare iure mariti. Et dicit qḋ non ⁊ bene et
subijcit pter quã tamen ad priuilegiũ prelationis. ⁊ hoc pcedit
si teneamus quod post hic nominatos alij vocentur alias non.
9 ¶ †Tunc quero an hic inter nominatos sit ordo. ⁊ glos. iij. in
prin. tȝ qḋ sic qḋ pbat hic q2 prefert cui⁹ dolor ẽ maior. ¶ Po
tes addere quia post maritum pater prefertur: vt. l. si maritus. l
10 prin. ff. eo. ¶ †Sed dubium est an post patrem sit ordo necessa
rius: ⁊ credo qḋ nõ lȝ si concurrant preferetur qui perpensiori
dolore grauatur: ⁊ sic frater patruo ⁊ patruus auunculo licet sint
11 in eodem gradu vel inter eos iudex arbitraretur. ¶ †Quero ex
tra gloss. de cuius patre ⁊ fratre hic loquitur. ⁊ licet prima facie
videatur loqui de patre ⁊ fratre vxoris adultere: tamen quia ge
neralitas verborum ⁊ identitas rationis concernunt etiam pa
trem mariti: ⁊ fratrẽ patruũ ⁊ auunculũ dico in cuiuslibet patre
fratre ⁊ ceteris hãc. l. loci habere. ⁊ est expedita prima ⁊ secunda
pars huius legis. ¶ Transeo ad tertiã ⁊ oppo. qḋ persone hic
nominate nõ possint pro eorum volũtate abolitionẽ impetrare
vt. l. ij. in fi. j. de abol. Solu. vȝ in glo. qḋ in his psonis est specia
12 le. ¶ †Op. ij. qḋ marito nõ liceat vxorẽ ex suspicionibus reã fa
cere: vt. l. absentẽ. ff. de pe. Sol. duob⁹ modis vt in glo. Primo
vt exponat reã facere. i. eã ex suspiciõe mot⁹ accusare nõ tñ ex su
spiciõe mariti dãnabit sic ⁊ alias re⁹ p accusato ponit: vt. l. reũ.
ã. de protu. ⁊. ff. ad sil. j. pp ter veneri. ã. fi. ⁊ in. ll. in gl. all. ¶ Et
si dices hec suspicio qd p. iest. Rñdeo q2 maritũ excusabit a pre
sumpta calũnia. Scḋo vt intelligat qḋ ex suspitiõe dãnari peta
tur g: l. si q adulterij. j. e. ⁊ in aut. vt lic. matri ⁊ auie. §. his quoq̃.
trãsumptiue. j. e. aut. si quis. sed ibi nõ est suspicio sed legis psum
ptio. hȝ enĩ psumptio euidẽtiora argumẽta quã suspitio: nõ pri
mo qs suspicat postea psumit: vt. ff. de test. l. iij. §. eiusdeȝ. ⁊. ff. de
questio. l. de minore. §. plurimũ. ideo prima vera. ¶ Not. tamen
a differentiã inter suspitiones ⁊ presumptionem.[a] ¶ Opp. tertio
qḋ libellũ in scriptis debeat porrigere: vt. ã. qui accu. nõ pos. l.
qui crimẽ. ⁊ de accu. l. pe. ⁊ fi. Sol. vt in glo. super verbo cõtineri
Rñ. Pla. dicebat in marito spãle. ¶ Sed Jo. cõtra Pla. indu
cit casum. ff. eod. l. miles. §. quidã. ⁊. §. sexaginta. in qbus pȝ qḋ
libellũ porrigit lȝ se ad penã talionis non inscribit. ⁊ ita loquit
hec lex ⁊ forte. Plac. diuersum non sensit hodie aũt est innoua
tum vt se inscribat vt. ã. e. aut. sed nouo iure. ⁊ dic vt ibi scripsi.
¶ Quero circa hãc partẽ an marit⁹ sicut cõtra adulterã vendi
cam esse opȝ. i. pferri in accusatiõe ⁊ reliqua q̃ in tex. sequitur ita
etiã cõtra adulterũ. Et dicit glo. quã omnis signata super verbo
opȝ qḋ sic. ⁊ sic nõ est dubiũ quo ad vim plationis: sed dubiũ est
quo ad priuilegiũ iuris mariti vt de calũnia psumpta nõ teneat
iure isto: sed si ad oĩa hic dicta in vra re referat glo. tu habes gl.
hic quod sic de quo plene dixi. ã. eo. l. iure mariti. in quinta que
13 stione. ¶ Uenio ad ver. extrane⁹. ¶ †Oppo. qḋ nõ omne gen⁹
accusationis vinculo inscriptionis astringatur q2 nec maritus
vt. ã. in tex. patet. nõ mulier ea in casibus eis permissis: vt. ã. qui
accu. non pos. lege de crimine. Sol. vt hic in glo. q2 hic nõ singu
la generum sed genera singulorũ notat quasi dicat qḋ hic regu
14 larẽ accusationũ naturã inspexit. ¶ †Ad vltimã partẽ oppo
b nitur qḋ adulteriũ cõmittẽs non dicat sacrilegiũ cõmittere[b]: vt
l. sacrilegij. in pn. ff. ad. l. iul. pecu. ⁊ de sacrile. vbi sacrilegi dicun
tur q sacrũ exportãt de sacro. Sol. qḋ illud vere ⁊ pprie hoc im
proprie vt in gl. ¶ Pro cuius declaratione potes dicere quod
hoc nomen simplr platũ in dubio sumat pprie pro auferẽte rẽ
sacrã de sacro vt in cõtrario sed platũ cum adiuncto qualificet
scḋm illud vt hic sicut dicimus de vrbe vt simplex prolatio eius
referatur ad vrbẽ romanam: ⁊ de apostolo referatur ad paulũ:
⁊ sic de simil. vt de poeta apud grecos Homer⁹: apud nos Vir
15 gilius. ¶ †Extra gl. opponit qḋ violatores nuptiarũ gladio
nõ puniuntur: vt. ff. de questio. l. si quis viduã. vbi tex. dicit quod
deportãtur. Rñdeo qḋ glo. sunt varie. Nam q̃dã dicunt qḋ pe
na gladij nõ erat de iuri antiquo ⁊ sic innuere videt qḋ illa. l. sit
correcta. ⁊ ita notat. ff de his qui notan. infam. l. ij. §. miles. et de
his quibus vt indi. l. claudius. ⁊ de re mili. l. qui cum vno. §. adul
terij. Sed in. d. l. si qs viduã. in opi. Jo. videnf residere qui dixit
qḋ hec lex nõ corrigit sed penam interdum augmentauit: vt fm
vilitatẽ persone gladio feriatur vt hic ⁊ propter eius honestatẽ
vel dignitatẽ sufficiat deportari vt ibi sic ⁊ alias in l. iij. § fina.
alias incipit. l. eiusdẽ. ff. ad. l. corne. de sic. ¶ Hãc opi. Cy. tenet
hic ⁊ pro Joan. facit q2 legum correctio euitãda est: ⁊ q2 promp
ptum est leges legibus concordare: vt ã. de inoffi. do. l. i. sed di
cat mihi Jo. Hec differẽtia nõ erat olim in crimine isto sed indi
stincte qlibet deportabat: vt. d. l. si quis viduã. cũ igitur hodie
hãc differentiam faciemus cum hec. l. penam innouans nõ facit
Quare forte aliq moderni temporis nostri pauciora verba pro
tulerũt q̃ Cyn. dicẽs qḋ hic dȝ expom gladiũ. s. ciuilis vt depor
tationis que mortẽ ciuilem inducit: vt. l. i. §. fin. ff. de contrat abu.
⁊. l. si necem. §. si deportat⁹. ff. de bo. lib. nõ gladij materialis vel
naturalis: ⁊ sic hic scḋm illam ⁊ nõ est personarũ fienda distin
ctio sicut nec olim ⁊ qḋ iure isto nõ puniret gladio materiali vi
det probari: vt. ã. eo. l. castitati. ⁊ ibi in notabilib⁹ dixi. ¶ Ego
credo qḋ tempore quo vigebat. l. si quis viduaȝ. pena simplicis
adulterij nõ fuerit deportationis sed mitior vt pbat ille tex. qui di
xit ideo esse deportandũ: q2 duplex crimen ibi commisit ⁊ sic ex
cumulatione delictorũ aggrauetur pena: ergo si ibi vnicũ ⁊ sim
plex de icrũ fuisset ibi deportãdus non fuisset sed mitius punit⁹
fuisset. que autem ⁊ qualis fuerat pena de iure ff orum non caue
tur. superuenit postea. l. ista que dicit qḋ gladio feriantur ⁊ sic ne
cessario pena antiqua corrigitur q2 si pena erat minor depo rta
tiõe nullo gladio ciuili nec materiali puniebant: ergo. l. ista non
innouat. l. iuliã. q̃ fuit forte post. l. si qs viduã. declarat. ⁊ interp
tetur. nam ad hãc tendũt. ll. huius ti. vt not. glo. super rub. qḋ er
go dicit hic de pena gladij dȝ in dubio itelligi de materiali ⁊ sic
vero nõ ficto. ar. ã. de his qui ve. eta. impe. l. si ⁊ q2 ius nouum in
stitutionum quo ad penã gladij equiparat stuprũ cõmissum in
pueruni

[a] Nota differentiaȝ inter suspicionẽ ⁊ presumptionem. Tu vide de hoc notabili bal. i. rubr. ã. de presum. ⁊ not. qḋ multe suspiciones inducunt presumptionem: vt no. glo. ⁊ Bal. in aut. si quis. j. eod.

[b] Sacrilegium committere. Rõ autẽ hui⁹ dicti est q2 matrimoniũ est sacrũ ecclie iõ ⁊c. vt no. in. c. debitũ. extra de big. ⁊ pa nor. i. c. cõsuluit. ⁊ ibi Phil. frã. extra de appel.

pucrum & adulteriũ: vt inst. de pub. iudi. §. item lex. sed pena ista lis stupri oẽs interpretant esse gladiũ materialis. j. eo. l. cum vir. ergo idẽ debemus dicere in pena adulterij: & sic opinio Accur. sij apparet qd est vera p qua est etiã casus aptus. C. de trãs. l. transigere. hec no. qr in scriptis nõ reperi hec clarificata de pena aut stupri dixi. C. eo. l. eũ qui duas. ¶ Quero tunc an hec pena gladij sit correcta. & dic cum glo. qd sic in muliere nõ in masculo. vt in aut. hic posita qr legum correctio vitat nisi in appa ẽt: sed in masculo nõ apparet ergo &c. ¶ In cõtrariũ facit qr adulter & adultera sunt correlatiua igit correctio in vno intelligit in alio vt. C. de iudic. vi. tol. l. si. & j. de cupre. l. i. lib. xi. & ff. de rescin. vẽ. l. fi. & de acceptila. l. fi. Sed dicendũ qd hic correlatiuorũ nõ est eadem ratio: qr reconciliare põt vxor virũ qui intulit iniurias vt in

16 aut. sequenti sed adulter non est ei reconciliandus. ¶ † Quero vltimo qd si vir accusator vel alius ex supra nominatis accusat adulteram & non probat an pena talionis ipse ponetur in monasterio: duas ponit gl. opi. & vltima vera ne duz de equitate vt dixit Cy. sed etiã de rigore vt dixi in aut. sed nouo iure. C. eo. tit. qd etiam tenet hic Jac. but. Autentica.

1 ¶ Adultera in monasterium detruditur.
2 Maritus an possit vxorem adulteram impune reducere.
3 Filij adultere in monasterium detruse an habeat legitimam in bonis matris.
4 Maritus an lucretur dotem vxoris adultere.

1 SEd hodie. ¶ † Hodie adultera nõ punit gladio sed verberata detrudit in monasterio infra biẽniũ recõciliãda marito vltra vero monastico induit habitu eius substantia

a diuidẽda forma hic scripta^a. h. d. ¶ Op. religio & corpus monialium est pfessionis diuerse a pfessione cõiugatorũ: sed alteri corpori in penã nõ dz qs aggregari: vt. j. de pe. l. ne quis. ¶ So. vt in gl. i. qd hic spãle in corpore religionis cã facto. & dicit Petr. qd hoc ideo est qd collegiũ religiosoz ppter arctitudinẽ religionis penã aufert. hec ratio nõ pl; qr hic monacha efficit: vt infra dicetur & sic corpori nõ aggregat: vnde dic vt in 3tio per iudicẽ in penã alteri corpi phibet aggregari nõ per legẽs: & eodẽ modo quo lex disponit facere debet vt hic & sic illa vt gñalis nõ extendit ad spãliter puisa: vt. l. doli clã. ff. de verb. obli. & §. sanctio legum. ff. de penis. ¶ Contra hoc opp. qr pena hic affert pmiũ cõtra. l. siue hereditaria. ff. de neg. gest. & l. non solum. ff. de nora. cum vita cõtemplatiua & continentiũ sit tutior & felicior vt in autenti. de leno. §. i. ideo inquit Christus Marthe ministranti cõquesse de Maria eius sorore. Martha nimis sollicita es. Maria autem optimam partẽ elegit. Sol. qd respectu pene antique non est dubiũ qd pena hic minorat sz nõ pptereã hec lex noua eis affert premium qr verberatur. Item in monasterio detruditur inuita nõ volẽs & eius bona & sancta vita prodest aĩe non

2 corpori cui infligitur pena. ¶ † Opp. qd viro nõ liceat eam reducere impune: vt. C. eo. l. castitati. Sol. qd illud qd ibi dicitur j reducente corrigit hic qd fatet Jac. bu. si eam reducat postquã passa est penã vt hic ptz: sed an inducentem periculatur vt de lenocinio nõ teneat credo qd nõ qr qd nõ mutatur &c. vt ff. de appel. l. precipimus. ia fi. & pro hoc glo. in. l. trãsigere. C. de transac.

3 que dicit qd spãle est in viro vt ibi in. i. solu. cõtrariũ. ¶ † Opp. tñ. qd filij habeant tñ legitimã: vt. C. de sac. san. eccle. aut. si qua mulier. Sol. duob^9 modis vt in gl. & tene scdam solut. & ratio secunde sol. est qr monacha nõ efficit vt notat Joã in priori glos.

b nam habitus non facit monachum^b sed spõtaneus ingressus cũ professione solenni: vt extra de statu mona. c. cum ad monasterium. & §. de sac. san. ec. aut. ingressi. inducit etiã Jo. istũ tex. in fi ne. qui dicit pactis seruandis & sic respicit futurum sed si monacha esset de pñti seruarẽtur: vt. l. deo nobis. C. de epis. & cle. sed hec ratio modicum vz hec lex disponit j casibus euẽturis post eius promulgationem ideo dixit obseruandis & sic nõ apparet an statim cũ monastico induitur habitu neene: quicquid tñ sit de iure ciuili de iure canonico dicendũ qd non sit monacha: qr post matrimonium carnaliter consummatum non põt vxor conuersionem facere viro in seculo remanẽte vt extra de conuer. coniuga. c. vxoratus. & c. fi. Et est ratio qr facti sunt vna caro & sic eiusdẽ carnis pars non potest conuerti & pars in seculo remanere: & ex hoc sequit aliud qd de iure canonico põt maritus eam sibi ppetuo reconciliare quod no. ¶ † Opp. quinto qd in casu non extantium liberorum monasterium totum habeat qr monasteriũ habet loco filij: vt in aut. de san. epis. §. sed hec de presenti. colũ. ix. sed filij excludũt parentes: vt l. aut. in successione. C. de suis & le gi. & in aut. de here. ab intesta. §. i. solu. vt in sequenti gl. qr illũ in vero monacho: hec nõ est monacha. preterea in vero monacho an ipsius parentes fuerant legitimã. dic vt dixi j aut. si qua mulier. C. de sac. san. ec. & est cõmunis opinio quod sic. ¶ Itẽ an monasteriũ habeatur loco filij vel quãdo. dic vt dixi in. d. aut. etiã.

4 ad treb. aut. nisi rogati. ¶ † Op. vi. qd et si pactũ nõ fuerit maritus lucret dotẽ ppter adulteriũ vxoris de quo constat vt hic erat: vnde videt obstare. C. de rep. u. l. cõsensu. & in aut. vt hec mat. & aut. §. quia vero. colla. ix. Solut. tribus modis: vt in gloss. Primo vt corrigat hec non bona qr legum correctio vitatur: qr hec aut. ex eodẽ corpore sumitur: vnde in eadẽ cõstitutione se ipsum corrigere nõ creditur: vt l. nam ad ea. ff. de condicio. & de mon: Secundo qd illud qñ accusatur ciuiliter hoc qñ criminaliter. hanc tenet Pe. sed ei aliqu liter repugnat. l. fin. j. e. nisi dicas qd ibi tñ ciuiliter agitur vt ibi inquit Pet. & Cy. Sed fortius ob. qr hec differẽtia nõ est verisimilis ut vnusquisq incipere a ciuili propter lucrũ dotis sciens qd obtinere non prohibe retur criminaliter agere: vt j qñ ciui. ac pre. crim. l. i. & sic lex esset magis verbis qz rebus imposita cõtra. l. ij. C. cõia de leg. ¶ Itẽ qr criminaliter agendo ius reipublice tuetur & sic nõ minus dz reportare cõmodum qz qñ priuatũ & proprium ius prosequitur. Item qr materiã dedit iudici ingrediẽ postea de adulterio criminaliter coraĩ eo pbato ciuiliter: vt. l. ij. §. si publico. in fi. ff. eod. & l. nullum. & l. iubemus. C. de testi. Itẽ qd maritus lucretur dotem etiam criminaliter agendo sensit gl. i. C. eo. aut. sed nouo iure. Tertio soluit glo. hic cum extraneus ibi cum maritus: huius potest esse ratio ne sententia inter alios lata aliis preiudicet: sed quia accusari non potest ab extraneo nisi maritus repudium fecerit: vt dixi. C. eo. aut. sed nouo iure. & etiam qr scien ti vel patienti scientia preiudicat: vt. ff. de re iud. l. sepe §. scientibus ideo forte aliter est dicendum vt maritus lucretur dotem vt ibi: nisi per pactum aliter sit promissum forte de minori quãtitate lucranda

c vel forte maiorem: qr nõ solum dotem^c sed etiam partem alterius sue stantie mul. eris vt hic & sic prouisio legis non habeat locus vbi partes sibi aliter prouiderunt: vt. l. si. C. de pact. conuen. & l. sanctio legum. ff. de pe. ¶ Querunt docto. an in adulterio pena sit per hanc aut. innouata. & dicunt quod non vt dixi. C. l. prox. & dic vt ibi in stupro dicam. j. eo. l. pe. Autentica.

1 ¶ Adulter ex presumptionibus damnatur.
2 Protestatio fieri debet in scriptis.
3 Maritus post factam protestationem suspectum sibi de adulterio in domo cum vxore repertũ occidere potest. & nu. 4.
5 Decisio permissa non intelligitur in loco ad tutelam concesso.
6 Judex delinquentem de ecclesia extrahere non debet.

1 SI quis. ¶ † No. hic casum in quo adulter ex presumptionibus dãnat secundum Pla. dixerit ex suspicionibus & male: vt. l. absentẽ. ff. de pe. Euidentiora enim indicia vel argumenta exigit presumptio quã suspicio. C. e. l. quilibet adul. ergo. ideo dt Cy. qd in. l. absen

2 tẽ. est presumptio friuola hic iuris & de iure. ¶ † No. scdo quod hec protestatio dz fieri in scriptis: sic. C. de nõ nu. pe. aut. hãc querelã. & de anna. excep. l. vt perfecti^9. sine scriptis nõ: vt. C. de rei vẽ. l. si fundũ. & ff. de his que in frau. cre. l. ait pretor. §. si quis. & tex. C. de neg. ge. in. l. fi. dicit qd nõ refert in scriptis vel sine: & illud ẽ regulare cũ tñ reualeat cũ scriptura qñ sẽ cũ sine: vt. C. de pac. l. pactũ & de trans. l. cũ te. & l. siue apud acta. hic & in aliis. C. alleg. specule. & hoc sol. gl. in aut. de tem. non so. pec. §. protestatione. et aliter rõnem spãlitatis nõ reddit Jac. de ra. vt no. Cy. in. d. auten. hanc querelã. aliter dicit vt plenius. dic aut quitrit de consilio et dz fieri in scriptis vt facilius probet in tpe opportuno. & ita consoluit in. d. §. cõtestatione. aut de necessario & tunc aut tractat de preiudicio personali seu in personã generando: & tũc fiat in scriptis vt veritas nõ possit calũniari in cã sic grani vt hac aut. aut de pñdicio personali nõ tractat tunc sume verba Jac. & Cy. qr aut protestatio succedit loco actiõis & fiat in scriptis in. d. l. vt perfectius. & d. aut. hanc querelã. aut loco exclusiõis: & tunc scriptura non sit necessaria sed voluntaria: vt. l. fi. C. de neg. gest. & l. scire &

3 ops. §. ops ff. de excu. tu. ¶ † Tertio no. si post has protestationes illũ reperit maritus in domo vel predio vel popina cũ vxore illũ põt impune occidere. Sz dubitat an distingui debeat eius sit cõditionis vt si vilis possit nõ aliis: vt. C. eo. l. gracchus. et ff. eo. l. marito. & ibi gl. sup vbo occidere tenet qd quẽcũq: qr hec aut. loquit generaliter & indistincte sed glo. in corpore vnde hic sumitur. §. is quoq. istã limitat sm illas. & hãc tenet Jac. d. ra. & Cy. qr non est nouum vt per priores determinẽtur leges posteriores: vt. l. non est nouum. & l. sed et posteriores. ff. de legi. Itẽ

a ¶ Hic scripta. Adde §. adulteram. in aut. vt nulli iudi. Pau. de ca. consi. cxix.
b ¶ Habitus non facit monachum. vide Ang. in aut. de nup. §. i. & Car. in cle. i. in §. q. de statu mon.
c ¶ Qr nõ solũ dotẽ. qd adultera perdit dotẽ adde. c. plerũq. de dona. inter. vir. & vxo. & ibi doc. l. cõsensu. C. de repu. qd est verũ si vir eã accuset de adulterio & cõdẽnat secundũ vir eã nõ accuset qr heres viri nõ põt dotẽ retinere ei repetenti oppo nendo exceptionẽ adulterij in spe. in ti. de dote post diuor. resti. §. final. ver. quid si mulier & in titu. de excep. & replica. §. dicto de dilatoriis. ver. item queritur ecce & Barto. in. l. i. in. §. illud. C. de rei vxo. actio. contra glo. ibi per. l. rei iudic. ff. solu. ma. vbi bart. in. l. morã. in fin & ibi dẽ cĩno p. d. Alexã. in. i. colũ. cum cõcor. ibi p eũz signatis: Dy. in. l. ẽ. in a pos. ff. ad sil le. & Pau. de cas. consil. cccvi. & c. xix. sed an putatiua. dic quod non gl. sing. j l. cõsensu. C. de repu. pe. ẽ fura. in. l. C. de cõdi. ob causam. item adde qd etiam si dna cõmunicet stupru perdit dotem sm pau. de ca. ẽ suo lri. qd incipit reuereat j dubium an vidua & in l. fo tores. C. de his q. vt indi. licet dom. alex ibidẽ teneat cõtrariũ sed an p dat parafernalia dic qd sic gl. sing. in. d. c. plerũq. in ver. dotalium. de dona. inter virum & vxorem sm. Ludo. pon. in singu. versic. adulterium. Bartol. et Ludou pon. in. l. lucius. ff. solu. matrim. Bal. in. l. si mulier. solu. matrimo. glo. et Arche. xxij. q. vij. c. gaudeamus tosa. & c. prouidẽdum.
e ¶ Adde singularem dominus coaruo sillator meus hic ad fin. huius apostil. allegatum Roma. singu. suo in versicu. adulteriũ quod voluit allegare Roma. singu suo fm meum numerum. cccxiij. incipiente propter adulterium. de quo vide omnino Felyn. in. c. pastoralis. colum. iiij. circa medium. versicu. mulier impudica. & ibi ad materiam. c. plerunq. hic allegat colle. c. i. numero. xix. vbi ponit is apostil. in versicu nisi accuset & se inscribat. extra de dona. inter virum et vxorem.

g Donec ad iudicem eatur. vide Ang. in aut. vt liceat matri ⁊ auie. §. pe. collati. viij. vbi dicit esse casum singularē in hoc textu. de hoc qd̄ hic dicitur vide Are. in suo tract. malefi. in glo. in ver. adulterata. col. j.
b ¶ Contra naturā. modos aūt oēs peccādi cōtra naturā carnalr vid. xxxij. q. vij. adulterij malū. ⁊ in. c. oēs cautiōes p gl. nec cū ppriis manib⁹ sʒ sodomia gl. xxxij. q. vij. flagitia.

c ¶ Gladio. vide aut. vt nō luxorientur 3 na. xxiij. qd̄. xxxij. hic quamq̄. vbi ēt d͡r de crimine qd̄ cōmittit cū brutis sʒ q͡d in iu deo. vide in. c. j. ar chiēpatu. de rap. sed q͡d in muliere agētē vt vir. vide. q. l. fedissimā. ā. c. d rapt. alias. ff. de adult.
d ¶ Si q. adō. L. n. ro. q d͡r b ēē casuʒ qd̄ sn̄ia ex p̄sumptiōe plata nūq̄ trāsit in rē iudic. Imo cōtinuo retractare p̄t d quo ⁊ de istis similib⁹ sentēt̄s vid q̄ habes hic post Cy. ⁊ aduerte qd̄ p̄sumptio violēta q̄ñ n͡s d͡r h͡r vīʒ ple ne pbatiōis in cā ciuili ñ sufficit ad plenā pbationeʒ in cā criminali no. sa doc. in. c. afferte. ⁊ in. c. qr verisimile. de p̄sum. ve3 de nudo cum nuda ⁊ solo cū sola pequo in. c. literis de p̄sum. qr h3 vim plene probationis in cā ciuilis sepatiōis m͡ri moniij nō sufficeret sola in crimiali adeo dēnād͡ide stupro. facit. l. si ñr. ā. de probat. ⁊ qd̄ notat bar. i. l. si. ā. de iureiur. sec⁹ q̄ñ est violēta approbata a iure ēt quo ad criminalē causam qr tunc sola sufficit lex q̄ ibi notat. facit aūt. si qs cū hic. ⁊ ibi not.
e ¶ Itē qd̄ p̄sumptio. ⁊ adde qd̄ in ɔflictu p̄sumptionū potēcior attendenda est vt per Soci. cē͡l. xxviij. incip. iustissime iudex. & nō. conclu. circa principium prima parte char ta. xxviij.
f ¶ Non sequitur etiā Ad. de Soci. cōsi. lxxix. incip. in causa agitata. ver. j. l. rei vē. in fi. j. j. pte charta. cl.

quia si non licet nobilem in rebus venereis inuentum occidere quātomagis repertū propter colloquium non debet posse. Ego
1 credo qd̄ alia opi. sit magis fundata in iure: qr lex habuit in fortiori odio istum qui sic charitatiue requisitus tot sp̄zeuit protestationes: ⁊ legē ⁊holem cōtempsit: qd̄ patet qr in pluribus lo
2 cis cū occidi permiserit⁹. l. gracchus. ⁊. l. marito. Item qr hic ol tempore promisit id est diurno vel noctis ibi secus. Item quia si ac alia probatione veneree proximiori cum dānari fecit qd̄ non ibi. Item quia vt plurimum talia spernentes consueuerunt esse potentes non viles quia essent magis timidi. Item quia talia degenerant in nobili vel honesta persona: vt. ā. ad treb. l. si qua illustris. ⁊. ff. ad trebel. ex facto. §. si quis rogatus. cum palam ⁊ publice dehonestent aliena matrimonia sed in. l. gracchus. cauti⁹ qr non cum tanta inhonestate. Item qr text. in corpore dicit qd̄ cū nō pōt occidere sine formidatione illius periculi: ⁊ sic cū vniuersaliter omne periculū excludat vr̄ facere nullā differētiā inter conditionē ⁊ qualitatem persone alias periculum aliqd̄ remaneret: ⁊ his ponderatis indistincte locutus hic fuit ⁊ nō ob. l. grac
4 chus. qr in diuerso casu loquit. ¶ † Quarto no. qd̄ vbi isti inue
3 niuntur loqui inuicē in ecclesia qd̄ marito licitū est eos capere ⁊ tradere prelato ecclesie vt interim suo periculo eos custodiat ad
a iudicē eatur^a qui pro eis mittat quod nota pro ministralibus cenpellarū ⁊ aliis officialibus vel personis qbus licitū est delinquētē capere: ⁊ eis liceat parochialibus vel massariis villarum vel custodib⁹ castri recommendare dōec vadant p ptātis familia.
5 ¶ † Quinto notā: quidā qd̄ permissio occisionis non intelligitur permissa in loco alias ad tutelam concesso: vt. ā. de his qui ad eccle. confu. l. denunciamus. ⁊. l. presenti. ⁊ extra de immu. ecclē. c. fi. sed nō multū facit hec lex qr permissiu nō erat hic simplex ⁊ indefinita: sed limitatn ⁊ respectiua: sed dictum satis puto ve
6 rum. ¶ † Sexto no. qd̄ iudex hic per se vel eius familiam non extrahit delinquentem de ecclesia: sed ad episcopum loci mittit vt delinquens sibi tradatur. ¶ Contra quod opp. Petr. ⁊ Cy. de §. sed neq̄ homicidis. in aut. de man. prin. ⁊ sol. quod hic in ecclesia delingt: ibi extra vnde pōt autoritate iudicis secularis extrahi: ⁊ rōnē assignāt qr primo casu non delinquit in territorio iudicis sed episcopi: ideo non licet iudici in eum manus iniicere. Ego non credo hoc verū qr tex. in corpore vnde hec aut. sumitur iuxta fi. dicit qd̄ siue intra siue extra ecclesiam adulterium cōmisit ⁊ ad ecclesiā cōfugiat defendi per ecclesiam non d3. Itē si vt predicti dicunt extra territorium iudicis est locus ecclesie: ergo nullo casu licebit in territorio extraneo iudici manus iniicere sʒ eum qui illi territorio preest in quo aufugit requirere: vt. ā. cod. aut. sed nouo. quapropter tex. de. d. §. sed neq̄. intelligo secundū estū vt prius requirat epm̄ qui sibi tradi faciat: ⁊ pro hoc facit text. in. d. §. sed neq̄. ver. sic auxiliabuntur. eo autē nō annuēte iudex trahat: vt. d. §. sed neq̄. ¶ De iure autē canonico ecclesia habet immunitatē preterquā quādo in ecclesia vel eorū cemiterio aliū occidit vel mēbri mutilationē fecerit qui in ecclesiam cōfugit: vt extra de immunitate eccle. c. fi. qd̄ forte per rationeʒ ibi positam ad quodlibet delictum per quod ecclesia violetur extendi potest. Item quando est latro publicus id est qui domine in itineribus publicis inuadit: vel quando est depopulator agrorum: vt in. c. inter alia. eo. tit. ⁊ in his ideo qr pluribus indifferēter exitia cogitant q̄ aliī malefactores: vt no. glo. in. d. c. fi. quod no. in qui eo de terris ecclesie. ¶ Item no. qd̄ hodie episcopus incurreret irregularitatē tradēdo potestati: ideo hec aut. nō seruatur in clericis.

1 Sodomita infamia gladio punitur.

Cum vir. ¶ † Sodomite sunt infames: et gladio sunt puniendi. h. d. Ibi porrecturam: vt enim femina in opere nature sʒ naturam porrigit vires ita masculus in casu isto i ope
b re nature contra naturam^b porrigit vires ⁊ idem dicas si femina agit in feminam vt dixi. ā. eo. l. fedissimam. Ibi cupiat interro
c gatiue legitur ⁊ repeti debet vbi q̄ ponit in hac. ¶ Ibi gladio^c id est materiali per qd̄ mors naturalis inducitur. ¶ No. qd̄ leges insurgūt armari cōtra fedissima crimina. ¶ Glo. op. de. l. j. §. re munet. ff. de postu. Sol. vt in ea.

In adulterij. In casu adulterij serui mariti ⁊ vxoris sunt torquendi. h. d. ¶ Not. qd̄ per eos q domi sunt veritas inuenitur: vt hic: ⁊. l. consensu. ā. de repu. ¶ Gl. op. de. l. viii passam. ff. eo. Sol. vt in ea. ¶ Gl. si. opp. de. l. p̄sperit. ff. qui ⁊ a quibus. ¶ Sol. vt in ea vel refertas ad seruos viri vel mulieris qd̄ plenius declara vt di. ā. eo. l. verba.

1 Exceptio friuola repellitur.
2 Questio maior preferetur minori ⁊ criminalis ciuili.
3 Retardatio non fienda in adulterio.

Adulterij. Primo mādat exceptiōes friuolas reiici. Scdo sup criminis accusatione pcedi. Tertio rōnē p̄dictorū nunciat. Scda ibi: sʒ accusatione. Tertia ibi: cū iurgia.
1 ¶ † Casus. Exceptiones friuole nō sunt admittēde sʒ legitime q̄ ad pcessuʒ opposite pri⁹ sunt examināde ⁊ si nō reperiuntur obstare cognosci debet de crimine. h. d. ¶ Not. tria que habes in
2 summario. ¶ Itē quartū qd̄ qd̄ maior prefertur minori qñ vicissitudinarie sunt pposite. ¶ Item qd̄ criminalis facit silere ciuilem vt hic in prin. ⁊ in fi. qd̄ intellige nisi ciuilis esset preiudicialis ad criminalē. vt. ā. eo. l. qm̄ Alexandrum. ¶ Itē qr vna sola posset vtraq̄ terminari. vt. l. pen. ā. de ordi. iu. ¶ Et ideo si mulier repeteret doti maritus obiiceret q̄ eā est lucratus: qr adulterium cōmisit de quo etiā ponit petit cognosceretur de vtroq̄ cognoscēdo de crimine in vna sn̄ia posset terminari vtraq̄ causa. Nec ob hec. l. in prin. qr vtraq̄ qd̄ erat principalis ⁊ vbi dicit vxor quōdā marito qd̄ sup accusatiōe nō debet pcedi donec sn̄ia criminis esset terminata ⁊ hec exceptio vt friuola fuit reiecta alienanti quas obiiciebat vt se inscriberet ⁊ ille replicabat qd̄ iure mariti accusabat ⁊ ipsa triplicādo qd̄ tp̄s. lx. dierū transierat vt iurialce fuerunt admisse: ⁊ ideo mandant examinari: ⁊ ex his habes col
3 ligere casum in terminis in hac. l. ¶ Gl. sup v̄bo afferri oppo. de. l. in crimine. ff. e. Sol. q̄ retardatio in crimine adulterij nō d3 fieri vt hic nisi vt persone exhibeant vel qualitas negotij aliud suggerit vt ibi. Et aduerte qr Ja. de are. ⁊ Bar. intelligunt illū tex. vt nulla dilatio detur etiā ad probandā pp illā vniuersaleʒ negatiuam nulla dilatio ⁊c. ex quo colligūt quidam q̄ probationes facte sine concessione dilationis valent nā cum in cā adulterij debeant probationes fieri vt hic in. l. precedenti. ⁊. ā. eo. l. quis. ⁊. ff. eo. l. ij. in fine. ⁊ nulla dilatio det apparet qd̄ probatiōes facte absq̄ dilatiōe vel termino concessu sunt valide: ⁊ de hoc est casus scd̄m vnā lect. ff. de questio. l. vnius. §. cogniturus. Facit qd̄ not. Spe. in ti. de dilatio. §. videndū. ver. vtrū licet et di3 q̄ probationes facte valeant lʒ iudex nō p̄fixerit terminuʒ ad probandū: qr terminus tendit sui natura ad arctādū ⁊ excludendū nō principaliter ad concludendū: tñ parti petēti ⁊ instāti d3 dilationem ad probādū dare etiā in crimine adulterij sicut in ceteris: qr facultas defensionis nemini d3 negari. vt. j. de iur. fis. l. facultas lib. x. ⁊ quia in eo ab aliis criminibus non est diuersa ratio. ⁊. l. in crimine. nō negat imo pbat dū subdit nisi vt persone exhibeant qd̄ pōt intelligi tā accusatori ad confirmendū vel negādum vel se excusandum quā testium ad probandū: ⁊ hec prima dilatio cū leui cause cognitione. alie autem nō. ⁊ ita intelligit gl. l. illam. ⁊. l. in pecuniariis. ff. de fur. et dila. Et similiter do. nicol. in pe. gl. querit qñ cōpetit facultas mulieri accusare suū ciuilem actionē intentandi vel etiā aliā criminalem cū text. hic in fin. de vtroq̄ caso loquitur ⁊ Rñ. vtriq̄ successiue vt in ca. ⁊ de criminali scripsi plene. ā. qui accu. non pos. l. j. ⁊. l. neganda.

1 Proximitas facit vt nō presumatur qd̄ alias presumeret.
2 Presumi quando possit de presenti in preteritum.
3 Damnatus non auditur vbi conuictus ⁊ cōfessus habetur.
4 Presumptio an possit valere ad condemnationem.
5 Actio firma remanet ⁊ sequitur condēnatio si iure actoris fundato exceptio ⁊ replicatio inuicem se tollant.
6 Iudex dubius reum absoluere non debet.

d Si qui. ^d Si is qui repulit ad accusationem adulterij quia coniunctus mulieri e
1 peritur postea in vxorem illā ducere puniendus e [illegible] tanq̄ cōfessus. h. d. † No. ex prin. qd̄ ratione proximitatis ⁊ coniunctiōis nō p̄sumitur qd̄ alias presumeretur cōcor. ff. de ritu nup. l. si puelle. ¶ Itē no. qd̄ non verisimilia nō sunt credene
e da. ¶ Itē qd̄ presumptio^e derogat p̄sumptioni idem no. in. l. di
2 uus. ff. de in inte. resti. ¶ † Itē not. qd̄ de p̄senti p̄sumit in p̄teritū. Circa qd̄ dic aut p̄sumptio est necessaria ⁊ res est clara qd̄ in preteritū p̄sumit vñ pbato qd̄ titi⁹ hodie viuit in preteritū n vixisse presumitur ⁊ idē de quocūq̄ ancedente necessario: aut presumptio est cōtingēs: qr se h3 ad esse ⁊ nō esse: ⁊ tunc aut ex actu presenti resultat aliqua iusta cā p̄sumēdi in p̄teritū: tūc presumitur vt hic cum si. aut ex actu presenti nō resultat aliqua iusta causa sic p̄sumēdi in preteritū ⁊ tūc nō p̄sumit: ideo probato qd̄ de pre
f senti sum dn̄s nō sequitur etiā p̄sumptiue qd̄ olim fuerim dn̄s si nec cā enim nō procedit presumptio: vt. ff. de pign. ⁊. l. que nō dū.
3 §. qd̄ di. ¶ † Itē no. ex fine. vbi hec duo copulantur cōuictum ⁊ cōfessum qd̄ in casu nostro dānat⁹ nō auditur appellās vt hic
4 ɔiūcta. l. ij. ā. quorū ap. nō reci. ¶ † Itē no. quod ex presumptione quis dānatur. cōcor. ā. ed. aut. si quis. ⁊ hec est presumptio iuris ⁊ nō hominis ⁊ sic nō ob. l. absentem. ff. de pe. vt dicit glos.

q. vel

b. vel melius scḋm Jac. bu. hic ꝯcluat ex ꝓsumptionib⁹ legitime factis que licet prius essent obfuscate ꝓp ꝓbationes coniunctionis et affinitatis nunc sunt clare ꝓpter sequens matrimonium quod presumptionem inductā ꝓp affinitatem et coniunctionem tollit.

5 ¶ †Ex quo no. qḋ iure actoris fundato si exceptio et replicatio inuicē se tollit remanet actio firma et sequi dʒ condēnatio ex illa. ¶ Sed dum dicit sollicitus quomodo si ꝓbatio fuit legitime facta potuit aliqua tolli cōiectura cū ꝯtrariū dʒ esse ecōtra vt. ff. de ꝓba. l. sine possidetis. et ff. qḋ me. cā. l. nō est verisimile. Soluit ipse quod hoc ideo: qꝛ ꝓbatio non concludit de necessario sed ꝓsumptiue et de verisimili cū adulteriū nō cōfessatū solū ꝑ coniecturas^a

a b possit ꝓbando ea^b q̄ sunt veneris ꝓparatoria vt dixi in. l. gracchus. C. eo. nimirum ergo si ꝓp nobilem presumptionem quam affinitas inducit adulterium ex actibus illis. alias presumptum non creditur donec per matrimonium postea secutum credatur contrarium. ¶ Oppo. modo quod de eodem delicto absolutus non debeat damnari vt. l. si cum. §. bisdem. ff. de accu. Sol. gloss. quod illud procedit vbi quis in secunda accusatione vteretur ꝓbatione hominis sed iuris. sed hic certe vtraque vtitur vt hic est C. declarauí. Secundo solu. glo. quod hic non fuit absolutus dif

6 finitiue sꝫ remansit indiscussa. ¶ †Ex ista glossa sume consilium quod vtile est diffinitiue non absoluere reum quando iudex est dubius et hoc potest facere iusta causa allegata puta si habet sufficientia indicia contra accusatum qui pluries tortus non est cōfessus. Et dicit Petrus quod accusator debet petere abolitionem quam iudex hic cessit: vt supra eodem. l. abolitionem sic et iudex cum inquisiuit. et tantum semiplenam probationem habuit vt dixi potest abolitionem accusationis facere non a crimine absoluere quod not. ad questionem quam formaui. C. ad. l. iul. ma. l. si quis. sed forte non improbabiliter dici potest quod iudex non absoluit eum simpliciter sed absoluit causa adiecta quia crimen in eo non pꝛesumitur quia coniunctus et affinis mulieris nunc cum illam duxit in vxorē tollitur illa nobilis presumptio et apparet retro causam in sentētia expressam iuris presumptione esse falsam ideo sententia vitiatur et nō nocet accusatori de nouo instituendo. ar. l. si is ad quem. ff. de acquirenda hereditate et ar. eorum que not. dicto. C. de iudi. l. properandum. §. illo videlicet. Vel secundum Jacob. but. nondum erat cause instantia perempta et sic collige duas lect. principales. Una quod diffinitiua non fuit lata. et hec subdiuiditur: qꝛ vel instantia non erat perempta vt inquirit quidam. vel perempta erat vt reo indiscussa abolitione concessa vt in gl. et lex. pe. Alia quod diffinitiue fuerat absolutus sed diuersimode: qꝛ quia cā adiecta que nūc apparet falsa aliqui quod simpliciter et pure. sed ideo accusari permittitur: quia probationibus legis vtitur vt in glossa sed truffa est: ideo potest dici quod hoc ideo quia pretextu falsarum probationum affinitatis snīa lata fuit vt. C. si ex fal. instr. l. ij. quod ibi no. Cy. in fine.

1 ¶ Maritus vxorem quondā que diuertit ab eo de stupro accusare potest. et nu. 2.

3 Stuprum qua pena feriatur. et nu. 4.

1 Si mulier. †Marit⁹ admittit ad accusandū vxorē quondā de stupro cōmisso postq̄ diuertit ab eo. h. d. scḋm lec. gl. aliter forte dʒ intelligi: vt. j. patebit. ¶ Tu singulariter no. quod excogitata ante aliquē actū perinde habent ac si an actū illū facta

2 fuissent Ja. bu. qḋ. j. declarabo. Glo. i. est expositiua. ¶ †Scḋa vero querit an de stupro vel adulterio accusēt et dic quod de stupro licet hodie mulier pro stupro detrudat in monasterio sicut pro adulterio vt in aut. vt nul. iudi. §. si qñ vero adultere. &c. Sed caue qꝛ dictus §. loquit in accusata de adulterio nō de stupro post ea commisso scḋm opi. huius gl. ideo glo. est corrupta et voluit allegare in aut. vt lice. ma. et aue. §. qꝛ vero quedam. vbi mulier que sine causa iusta diuortium fecit et postea stuprum cōmisit in monasterium detrudit. et no. quod gl. ibi dicit quod tpe huius. l. accusabatur a viro pro adulterio pro qua glo. facit. ff. eo. l. pe. qꝛ sine iusta causa repudiū faciens non desinit vxor esse. vt ibi no. gloss. et si sic etiam hodie accusabitur de adulterio cū matrimonium nō sit solutum nec dictus. §. qꝛ vero quedam. dicit quod sine iusta cā soluatur. et sic glo. que hic dicit accusari de stupro male dicit nisi fuerit in opi. quod hodie matrimonium dissoluatur de iure ciuili ex solo libello repudij vt probatur vt hec. l. vbi dicit ne viduitatem &c. de iure canonico nullo modo dissoluitur. vt no. in. l. ex cōsensu. C. de

3 repu. ¶ †Tamen ex ista glo. no. quod pena stupri est hodie i multis correcta cum in monasterium detrudatur qḋ non erat olim vt dixi. C. eo. l. eum qui duas. et pro hoc facit qꝛ absurdū esset vt imponeretur maior pena ꝓ stupro q̄ ꝓ adulterio que prior minor erat contrarium tamen videtur notare glos. ff. eodem. l. si adulterium cum incestu. in prin. pro quo facit illud generale quod non mutatur &c. vt. l. precipimus. in fine. de appella. Concordari forte possent vt hic in ea que fuit nupta et recōciliari potest marito. Ibi in ea que virum nō habuit vel si habuit spes reconciliationis nō poterat esse ideo nō sic fauetur ei. ¶ Querit gl. successiue

a ¶ Per coniecturas. adde. c. preterea. de testi. l. locum probatio. de proba. l. quero. §. fi. de edil. edic. et Pau. de castro consi. cxv. inci. vbi quod iacuit cum vxore alterius Bal. in. c. i. vij. colum. versi. quero nunquid sit idem dicere. qui. mo. feu. amit. Item adde Barto. in. l. ij. in prin. ff. de fur. quod quis dicitur adulter manifestus si deprehendatur in domo alicuius vbi pulchra mulier est. et adde Panor. in. c. cum non ab homine in. vi col. i prī. ver. imo plus dicit barto. et ibidē declarat qualiter debeat hoc intelligi et adde idem Panor. in. c. ij. loco. in. ij. col. in fi. de pba. vbi reprobat dictū bar. in. d. l. ij.

quod priuilegiū per hāc. l. datur marito. et respon. quod ceteris preferatur et hoc procedit tenendo quod matrimonium sit solutum quod dixi alias etiam haberet priuilegium accusandi iuris mariti. j. lx. dies et ex his collige notabile quod in princip. posui.

4 ¶ †Querit successiue gloss. quid si meretricio more viuat. et dicit glo. quod in eius odium que libellum repudij misit sine causa legitima committetur stuprum quod alias nō cōmitteretur vt C. eodem. l. si ea. et ff. eod. l. si vxor. in. §. plane. et not. quod glo. dicit in odium eius et sic ipsa sola non fornicator esset puniendus: quia alterius odio alter pregrauari non debet. C. de natura. liber. l. fina. et sunt glo. recitare. sed non forte improbabiliter poterit hic aliter poni casus scilicet vt marito ante stuprum vel adulterium commissum sed ne committatur in futurum ab ea que sine causa legitima vult vt vidua manere competat accusatio. i. querela de repudio sine causa per quam per quam petit eā tradi episcopo qui eam detrudat in monasterio. et hoc probat iste tex. qui dicit ne cōmaculet quod futurum respicit tex. in. d. §. quia vero quedam. qui dicit quod mulier sine legitima causa non debet libellum repudij mittere viro. et subdit quod si in ea impia voluntate permanserit debet tradi episcopo qui eam detrudat: et sic nō facit ibi mentionem de stupro sed solum notat pertinaciam illius voluntatis et illi penam iniungit detrusionis in monasterium ne cōmaculet viduitatem stupri ꝓcacitate in ignominiam mariti et forte filiorum et parentum suorum. Cogitabis.

1 ¶ Serui nō manumittit repudio ob suspicionē adulterij fcō.

2 Criminoso mortuo nō tollitur criminis exceptio. et nu. 2.

4 Mulier in matrimonio decedente an possit de delicto qḋ moueri.

5 Heredes mariti an possint se tueri aduersus repetitionem dotis propter mulieris adulterium.

6 Excipiēs de adulterio ꝯ repetitionē dotis an ꝑpetuo audiatur.

7 Impedito agere nō currit temp⁹ ꝓfixū ad cām terminandam.

1 Libertatē. Primo loquit qñ vxor viuit. Scḋo qñ est mortua. scḋa ibi: si vero. ¶ Casus. †Repudio facto ꝓpter suspicionē adulterij serui mulieris vel mariti et eorū parētū non possunt infra tp̄s hic statutū manumitti et si moritur adultera nihilominus querit incidēter de adulterio dicēte marito ꝓp illud dotem cedere sibi lucro. h. d. ¶ Not. quod sicut qñ criminaliter de adulterio querit manumissio serui ꝯ dicit vt. C. e. l. ij. ita qñ ciuiliter vt hic.

2 ¶ †Itē not. quod morte criminosi nō tollit exceptio crimis seu nō impeditur excipi de crimic. facit. C. de testi. l. fi. Item quod tempus quod labit ꝑ subterfugia aduersarij dʒ pti aduerse restitui. Gl. scḋa dicit qḋ sicud de seruis si pr vel mr vl mulier decederet. et dic vt ibi ea. ¶ Gloss. tertia colligit quod hic q̄rit de crimine post mortē ꝓp

3 bona. ¶ †Cōtra qḋ oppo. Pet. et Cy. de. l. pe. et fi. C. si re. vel ac. mor. fu. dñi ipsi quod ibi qḋ honor veniebat incidēter hic ꝓncipaliter intelligitur qñ ciuiliter agebat de adulterio ad dotem lucrandā ꝓp adulteriū. an aūt criminalr ad penā et ciuilr ad dotes sol. uēdas tāq̄ marit⁹ fuerit lucrat⁹ agi possit ē incidere loupler du

c biū ¶ Primū ē an muliere ꝯuicta criminalr marit⁹ lucret dotes de quo tangit glo. fina. C. eo. aut. sed hodie. et vide quod ibi dixi. ¶ Secundum an criminalis et ciuilis possint simul intentari de

4 quo. j. quando ci. ac. pri. cri. l. i. ¶ †Successiue querit glo. quid si mulier decessit in matrimonio an de delicto queri posset ꝓpter dotes. et dicit glossa. qḋ non et nihil allegat. credo dicendum aut maritus ignorauit. et remisisse non videtur iniuriam ei illatam et sibi ignotam. argu. ff. de transac. l. non est. in fi. et. l. error. C. ad. l. fal. et sic post mulieris mortem contingentem cōstante matrimonio queri possit sicut eo dissoluto quia tunc non est diuersa ratio. facit. l. gaius. ff. ad sil. et melius id quod no. glos. C. de fideiuss. l. fideicommiss. Aut sciuit et tunc aut negligens fuit et sic sub dissimulatione pertransiuit et tunc remisisse videatur. arg. l. omnino. C. de inoffi. testa. et de reuo. do. l. i. et fina. et de proba. l. procu. ff. et solu. ma. l. rei iudi. in. §. pe. et ad sill. l. i. §. fina. Aut negligentia ei imputari non potest qꝛ vxor statim est mortua et audiuit ar. l. si mater. C. de inoffi. test. vbi etiā precedens membrū probat. Idem si non statim sed libello ordinato vel lite pendente quam necesse habet hodie instituere cōstāte matrimonio. vt. C. e. aut. sed nouo iure. et sic et alias querela preparata ei admittit: et nō aliter. vt. ff. de inoffi. test. j. post vnius. in. §. fi. et. l. se. In dubio presu

5 mit ignorasse. vt. l. verius. ff. de ꝓba. ¶ †Et ex his soluit questio in casu econtrario vide. licet an heredes mariti possint se tueri columna.

c ¶ Conuicta criminaliter. Tu vide de hoc Salv. in. l. iure mariti. vij. ver. oppo. extra glo. festo in ꝑostul. in versi. C. si fit in scribendo.

b ¶ Probādo ea. adde quod adulterium probatur per testes dicētes qḋ herta iacuit cum titio. bal. i. c. i. vij. colum. ver. quero nūquid sit idem dicere qui. mo. feu. ami. l. vsi. feu. nō autem per testes vicinos dicentes: quia sem vicini. nos Bald. in l. ij. C. de collu. detec. sꝫ quomodo aliter ꝓbetur vide alex post bar. in. l. ij. §. fina. ff. de adul. quod ex presumptione. in fi. cap. c. versi. circa hanc. l. qḋ si fuerit inuentus in camera osculans vel tangens mo. io et co. tit. et in l. quod ait lex in fi. prin. e. tit. not. in. c. preterea et ibi vide oīno panor. in. i. col. de testib. et l. c. ex literis de presumpt. et ibi Panor. in fi. et ad de panor in. c. tertio loco. in pen. colum. in versi. sꝫ ego adde vnum de ꝓbat. et per eum in c. ij. loco. in. ij. colum. de presumpt. sed an per testes videntes per fora mēbrum post aliā glos. ij. questione. tr. in. c. nihilominus in versicul. simul quod sic et per Barto. in. l. ij. §. i. de aqua plu. arcē. Item per testes q etiam non interrogati deponunt eā causa sciētie: Bar tolus in dicta lege capite. et tenet Alexand. in dicto §. fin. et adde Panorm. idem tenentem per illam glo. in dicto. c. cum nō ab homine. in. v.

aduersus repetitionē dotis ꝓpter adulterium mulieris. ¶ No. ob. predictis q̄ heredes non habeāt maritorum coertionem: vt. ḏ. l. rei iudi. §. mor. ff. q: ibi loquitur de moribus matrimonium non ledentibus quorum iudiciū hodie etiā in viro est sublatū. ḡ. de rei vxo. ac. l. i. §. tacea. ⁊ de repu. l. fi. Nos de morib⁹ matrimonium ledentibus ⁊ ipsum fedantibus quorū coertionē etiam iura nouissima permittunt: vt in aut. supra posita in quibus distingue vt ḡ. ¶ Glo. sequens querit an per alias probationes post tempus hic statutum possit ꝓbare. ⁊ dicit q̄ sic vsq̄ ⁊ per quatuor menses q̄ dant sibi ad accusandū iure extranei de q̄bus. ḡ. co. l. iure
6 mariti. ¶ † Querit etiam ea. glo. an ppetuo audiat excipiēdo de adulterio cōtra dotis repetitionē. ⁊ dic q̄ sic: q: annua ad agendum sunt ꝑpetua ad excipiēdū: vt. ḡ. de excep. l. licet. ¶ Ex ista glo. no. q̄ tempus statutum marito ad accusandū mulierē criminaliter est etiā ei statutū de adulterio ciuiliter ad agendum vt dotes marito lucri causa soluant quas non possidet: cuius contrariū no. glo. in q̄rela falsi. j. de fal. l. q̄rela. ⁊ ꝑ ista glos. facit: q: tex. ff. e. l. mariti. in. §. sex mensium. cum se. loquunt indistincte de accusatione vel obiect. one adulterii. ¶ Itē q: min⁹ tempus est ꝑfixū q̄ in aliis accusationib⁹: vt. ḏ. l. querela ⁊ exorbitat a regu
7 la. ¶ † Ultimo hec lex in fi. allegat per Cy.⁹ q̄ licet statuto ca
a ueat vt infra certū tempus cā terminet nō propterea tempus illud currat ei qui impedit agere ꝓpter dilationem aduersarii vt hic: ⁊. l. sicut ipse. ff. de execu. tu. ⁊. l. intra vtile. ff. de mino. ⁊. c. ꝑia. extra de excep. ⁊. c. de causis. extra de off. deleg. ⁊ hec etiā no pro eo q̄ non ꝓbaret factū aduersarii infra dilationem sibi a statuto assignatam vt ei cui lus temporis non obsit.

a ¶ † Hec lex in fi. allegat per. fallit ḡ ꝑm bal. in. l. cū nō co. ḡ. q̄ ꝑuo. non est necess. in tpe instātie. ⁊ idem bal. j. l. cū n. ipse. ⁊. t. l. petēde ⁊ ibi hart. ff. de tē. in inte. rest. petē. ⁊ in aut. clericis. ad q̄. ḡ. de epis. ⁊ cle.

¶ Si quis eam cuius tutor fuerit corruperit. Rubrica.

1 ¶ Tutor deportatur qui in pupillam stuprum commisit. nu mero. 2.

Si tutor. Primo penam infligit. Secūdo se mittem fuisse in ꝑpositiōe dē incōcedit. secunda ibi: quāuis. ¶ Casus. ⁊ Tutor qui in pupillam stuprum cōmisit debet deportari ⁊ eius bona confiscari. h. d. ¶ Op. q̄ min⁹ puniatur habita distinctione personarum: vt insti. de pub. iud. §. item lex. Sol. q̄ illud regulare hoc speciale: q: qui plura committimus ab eo ꝓlura exigimus: vt. l. presbyteri. ḡ. de epis. ⁊ cle. Fallit ⁊ in aliis casibus propter enormitatem delicti: vt. ḡ. ti. i.
2 l. cum virz. plenius dixi in co. ti. l. ei qui duas. ¶ † Querit gloss. que pena hic imponatur. dic vt in ea q̄ deportationis: ⁊ ver. quāuis non corripit. arg. l. nam ad ea. ff. de condi. ⁊ demon. sed aduersatur demonstrando q̄ satis mitis fuit penam raptoris non imponendo vt dixi tex. diuidendo.

b ¶ Cum publicē cōmitit. Tu ad de ad hoc dictus vltra no hec per bal. l. q. no ipse ꝑmet bald. ⁊ alex. post bar. i. l. iuste possidet. ff. de acq. vir. pos.

c ¶ Tutoris. Ad. de bal. dic ⁊ cōsi. lv. i. li. an creditores viri deterrio ꝑ q̄ agāt ꝯ̄ fiscū al terius ꝯ trutorū tanq̄ ꝯ heredes debitoris cōdēnati ad mortē ⁊ publicationē. ⁊ an fiscus sit pe mo executi q̄ ius anteq̄ extranei desse ſo rcs: an habeat loco heredis. ⁊ vi de ēt ꝑ eū ⁊ ange. ⁊ Imo. in. l. ex facto. de here. insti.

¶ De mulieribus que propriis ser. se iunxerunt. Rubrica.

1 ¶ Stuprum qualiter puniatur.
2 Adulterium magis punitur in seruo q̄ in libero.
3 Seruus cum domina se commiscens punitur.
4 Seruus stuprum committens ad libertatem nō potest perduci.

Si qua. Pro casu summario colli ge notabilia. ¶ † Primū q̄ stuprū hic seruus punitur solito ⁊ regulari vt hic ⁊ insti. de pub. iud. § i. alā hic mulier capitalē sniam patit: ⁊ seruus verberat⁹ cō cremat. hoc voluit glo. ḡ. ⁊. iū. in prin. ¶ Sed hic nō declarat que sit hec pena capitalis mulieri cū alie ingerant penam sanguinis: alie non: vt. ff. de publi. iudi. l. ij. ⁊ de bono. pos. l. edicto. §. rei capitalis. ⁊ inter sanguinolentas alie diriment libertatem alie ciuitatem tantum. Sed dic q̄ est vltimum supplicium: ⁊ sic mortis vt patet hic ex sequentibus: q: ab intestato ei succedunt post hanc sniam filii vel alii proximi: sed an refert si mulier sit nupta necne. tex. habes gl. hic valde no. que videtur sentire quod nō refert: que signata est
2 super verbo admittit. domini dicit vel etiā virum si habet. ¶ † Ex quo not secundo q̄ maior pena imponitur seruo committenti adulterium in personam domine sue vel vxorem domini sui q̄ in libero: vt. ḡ. co. l. quāuis adultero. in fi. sed an in muliere sit hic hodie correcta vt vtroq̄ casu detrudatur in monasterium. credo q̄ sic in adulterio. vt. ḡ. co. aut. sed hodie. in stupro videretur idem per no. §. n. ū. l. de. vel aliud q̄ est in stuuo: vel dic vt ibi di
3 xi. ¶ † Not. tertio q̄ seruus cōmiscens secum domina punitur sed non econtra ancilla commiscens secum domina: vt. ḡ. co. de mano. l. fi. ⁊ de nat. liber aut quod ius. ⁊ hic in glo. ¶ No. tiū. quod sine accusatione iudex hoc crimen arguit ⁊ punit: quod intellige fama publica precedente vt dixi. ḡ. de accu. l. ea quidem. ⁊ sic intelligit Cyn. hunc textum in. ū. ni. ibi: sicq̄ omnibus ⁊c. ¶ Sed potest intelligi aliter. s. vt oēs admittantur ad testificandum super eo: ⁊ sic serui ⁊ infames: quod intellige cū tormentis.

vt. j. de questi. l. i. ⁊ in aut. de testi. §. si vero ignoti. ¶ No. v. q̄ de hoc etiam ne pōt ꝑ officialem denūciatio fieri sed sibi nō credit vt in glo. sed denūciata dz ꝓbare de quo plenius dixi in. ḏ. l. ea quidem. ¶ No. vi. quod serui admittuntur ad accusandum de hoc cri: ⁊ est spāle ꝯ. l. pe. ḡ. q accu. nō pos. ⁊. l. qui accusare. ff. de accu. ¶ Itē q̄ pro premio libertatē consequit ex quo colligit glo. q̄ ꝑcium dabitur dño a fisco q̄ placet si nō fuerit seruus huius mulieris: q: dignum est vt careat eo ⁊ precio vt l. si postulauerit. ff. de adul. ¶ † Sed dubitari poss. t de ipso seruo stuprum
4 committente. ⁊ dicit gl. q̄ is nō pōt ad libertatem ꝑduci. vt. ḡ. de col. de. l. i. cū si. hic alle. ⁊ sic de eo nō loquit. l. ista. ⁊ pro hoc bene facit ff. de condi. ob tur. causam. l. idē. §. fi. Et ex his decidit questio vt statutū quo cauet vt q̄cūq̄ denunciauerit certū maleficium cōsequatur tm̄ a cōi nō extendat ad eū qui cōmisit vel socius eius fuit vt plenius dixi. ḡ. q accu. nō pos. l. ea quidem. in fi. tractatus materie denūciationis. ¶ Septimo no. q̄ bona huius mulieris nō publicant sed venientibus ab itestato debentur quod in re isto est spāle vt. l. fi. j. de bo. ꝓscri. hodie vero est regulare vt certis ꝑsonis seruentur vt aut. ibi posita. ¶ Octauo nota q̄ natus ex damnato coitu nō succedit matri de quo remitto ad. l. si quis illustris. ⁊ q̄ ibi per doc. ad tertul.

¶ Ad legē iuliam de vi publica ⁊ priuata. Rubrica.

1 ¶ Vis priuata. que dicatur ⁊ que publica.

¶ Cōtinua rub. duob⁹ modis vt in gl. adde ibi de minoribus. i. nō sic atrocibus verum quia vis publica inter sequētia reputatur magis atrox crimē: ideo post ꝑcedētia de ea premittit sequē
1 tib⁹. Ibi cōmittitur vt ḡ. de adul. l. fedissimā. ¶ † Quero extra glo. quare hic appellat vim priuatam cū eius accusatio sit publica sicut accusatio. l. iul. de vi publi. v. ff. de pub. iudi. l. i. in. doc. to. quod alio respectu hic eo distinctio: q: differunt in modo cōmittendi sue in modum in esse ꝑdūcendi. Qui vis publica cum armis: priuata sine armis cōmittit vt. ff. ad. l. iul. de vi pub. l. i. ⁊. ū. itē in modo pene inferēde: quia pena. l. iu. de vi pub. in libero est deportatio ⁊ bonorū publicatio. in seruo distingue vt. j. eo. l. seruos. ¶ Nec ob. in libero j. e. l. fi. vt ibi dixi. pena in priuatoe tertie ptis bonor vt insti. de pub. iudi. §. item iul. de vi. ⁊. j. eo. l. ū. ⁊ ēt relegatio ꝫ de hoc dubitat vt dicam sup tex. j. e. l. quoniam. ⁊ dignitatis amissio ⁊ infamie vt. ff. eo. l. i. publica sūt vt urbe modis cōmittit vt. ff. e. l. ū. iū. ⁊. iiū. ⁊ inseq. quasi ꝑ totū similiter ⁊ priuata vt dicam. j. eo. l. si criminis.

1 ¶ Uxoris bona nō debent capi propter debitum viri. ⁊ nu. 2.

Ob debitum. ¶ † Ob debitū viri nō possunt res vxoris capi. h. d. ¶ Ibi debitū viri de ꝑ publicum probatur in prima glossa. vel priuatum vt in secunda ibi munus quo in. l. fi. in prin. ff de mu. ⁊ ho. ¶ Contra hoc oppo. glossa. i. de. l. satis. qui. mo. pig. ta. cōtra. Sol. quod fallit vbi maritus fuerat primipilarius vt ibi. hic ergo regulare vt. ḡ. ne vxor pro mari. l. i. ⁊. ū. ibi casus specialis vel vt glossa. intelligas absurde dic magis late secundum Jaco. but. ¶ Aut q̄ris de debito viri aliter contracto q̄ mediante officio ⁊ nulla vxoris bona possunt capi vt hic in primo casu aut de cōtracto mediāte aliquo officio ⁊ tunc aut ex alio officio q̄ primipilari ⁊ ide vt hic in scdo casu aut ex primipilari ⁊ tunc capiuntur dotalia tm̄ vt in contrario nō alia vt hic. ¶ Gloss. ū. q̄rit an res ipsi⁹ mariti debitoris possint ꝓpria autoritate capi. dic vt in ea ⁊ q̄n sua autoritate facit nulla cōuentione precedēte dicatur
2 facit cū armis aut sine armis vt dixi sup rub. ¶ † Quero quid si iudex mandauit expresse vt res vxoris capiant quādo capi nō
b debent dic q̄ vim publicam cōmittit vt. ff. eod. l. qui dolo. tertio responso. ⁊ si mandauit de rebus viri ⁊ ille sub ꝑtextu illius licentie capiat res vxoris scienter vim cōmittit secus si ignoranter putans illam viri esse iusta rōne motus q: tunc excusatur a crimine vt. l. vulgaris. §. si quis. ff. de fur. est autem iusta causa se opponēdi si res per virum possidebat vt. l. ⁊ generaliter. ḡ. de nor. sua esi tunc esse creditur vt ibi est tex. ⁊. ḡ. ne vxor ꝓ. ma. l. ū. ⁊ ibi per doc.

1 ¶ Fiscus tenetur creditoribus pro quota bonorum ad eum peruenta.
2 Fiscus conueniri potest pro bonis debitoris ad eum ꝑuentis.
3 Translatio quando dicatur per modum successionis transferri.
4 Cōdemnatio an possit sequi qualitatis adiectiōe nō probata.

c Tutoris. ¶ Fiscus pro quota bonorū ad eū ꝑuenta tenetur creditoribus. hoc dicit. Concor. j. de bo. ꝓscri. l. si vt proponis. ¶ No ta quod pena. l. iulie. de vi priuata est publicatio tertie ptis bonor vt hic ⁊ relegatio vt. j. dicet. ¶ Itē no. q: is ea tus bona

tus bona publicantur liberat a creditoribus pro rata qua pu-
blicant. ¶ Opp. gl. ꝙ immo etiā relegetur vt. j. co. l. quoniā. So. qꝺ
hic deest supplicetur vt ibi declarabo latius. ¶ Opp. secūdo gl.
quod omnia debeant publicari cū sit deportād⁹ vt in. de pub.
iudi. §. item lex deportationis penā sequit bonorū publicatio
vt. ā. re. vel accu. mor. fu. l. si. ꝛ si pē. appe. mors interue. l. ij. So-
lu. vt sequitur in ca. gl. qꝺ illa de vi publi. hec de priua. ¶ Opp.
ij. extra glo. qꝺ tutele agi non possit q꞉ per relegationem tutela
nō finitur nec relegatus cōueniatur vt. ff. de admi. tu. l. fine herede
§. fi. ꝛ ante finitam tutelam actio tutele non intentatur vt. ff. de tu.
to. ꝛ ra. distra. l. si tutor. §. fin. sed interim eius loco actor vel cur.
constituitur vt. ff. de tute. l. si quis tutor. Solu. quod hic erat fini-
ta tutela libertate vel forte post relegationem mortuo tutore.
¶ Op. tūc. nū. ꝙ hic nō sit speciale in pupillo: q꞉ idē in quocūꝗ
creditore vt. ff. sol. ma. l. si marito. ꝛ. j. de bo. prescrip. si vt propo-
nis. Solu. confitendo contra vt. ij. glo. nec hec lex vetatur: licet in
q. facti dubium in pupillo remoueat vt. l. que dubitationis. ff. de
2 regu. iur. ¶ † Oppo. quinto quod fiscus conueniri non possit si
cut nec maritus cui bona omnia vxor dedit in dotem: vt. ff. de iu
re do. l. mulier cum bonorum appellatio intelligatur ere alieno
deducto vt. l. bonorū. ꝛ. l. subsignatū. §. bonorum. ff. de ver. sign.
¶ Sol. primo vt in gl. qꝺ hic relegatus perdidit dñium istorū
bonorū re ꝛ spe: ibi mulier nō amisit saltē spe vt plenius not. in
l. in rebus. ā. de iur. do. hec solu. non tollit contrarium. de. l. bo-
norū. nec est tuta: q꞉ ꝛ vbi quis desijt habere re ꝛ spe nihilomi-
nus conuenitur vt. l. ij. ā. de here. vel act. ven. Nec dicas qꝺ preciū
receptum hoc operetur cū idem sit in hereditate donata vt. l. he-
reditatē. ff. de dona. Quapropter Pe. dixit aut bona sub nomi
ne quotitatis perueniunt ad aliū ex dispōne legali: ꝛ tunc pro ra
ta tenetur creditoribus vt hic cum si. aut ex ꝯtractu: ꝛ tunc nō te
netur vt in ꝯtrib. ¶ Fallit fisci fauore vt. l. i. ā. de her. vel acti. vē.
ꝛ ibi no. ¶ Item fallit si debitor reperitur non soluendo. vt. ff. de
le. i. l. plane si filium. §. i. ꝛ not. in. d. l. i. ꝛ. ij. Hec solu. est mihi du-
bia ppter id qꝺ de monacho dicitur. nā lꝫ sint opi. an ipse cōue-
niat vel monasteriū tñ est cōis ꝯcordia qꝺ ipse directis ꝛ mona
sterium vtilibus vt not. in aut. cā que fit. ā. de epi. ꝛ cleri. ꝛ tamē
si expresse dedicauit bona expresso ꝯtractu dedicationis trāsfe-
rent. ꝛ si de eis nihil dixit transeunt in consequentiam dedicatio
nis persone vt. ā. de sa. san. ec. aut. ingressi. Simile de arrogato-
re qui tenetur ad debita cōtracta per arrogatū ante arrogatio-
nem ipsius vt insti. de acquiren. per arrogatio. §. fin. lꝫ gl. ibi sen
tiat ꝙ cōueniant de facto nō de iure qꝺ nō est verisimile cum ne-
minem sine actione audiat pretor vt. l. quotiens. §. item si pro tem
porali. ff. de admi. tu. Aliꝗ vt Dy. sol. aliter contra glo. videlicet
aut bona transferunt in aliū iure successionis: ꝛ tunc ille tenea-
8 tur ad onera[a]. vt hic. ꝛ. l. cogi. ff. ad trebel. aut non iure successio-
nis: ꝛ tunc non teneatur nisi ꝓt. ā. dictum est. Et intelligo succes-
sionis late. i. subrogationis vel submissionis loco illius. vt sic cō
prehendat defuncti successorem. i. heredem vt. d. l. cogi. vel subro
gatum in locum viuentis: vt hic improprie nō hꝫ heredem. vt. ff.
de here. vel ac. ven. l. i. ꝛ de acqui. hered. l. qui superstitis. ꝛ. j. de ca
pti. l. nec nos. ¶ Hinc est ꝙ glo. dicit qꝺ fiscus ex priuilegio as-
sumit sibi psonā quasi heredis vt no. glo. sing. in. l. nō intelligit
§. cū ex cā. ff. de iure fis. dictio enī quasi nota est diminutionis et
improprietatis: sed alicuius similitudinis vt. l. ij. ff. de vsufr. ea-
3 rum rerum que vsu consu. ¶ † Sed tunc oritur dubium qñ dice-
tur per modum successiōis trāsferri. dic si in. l. exprimatur vt hic
vel si ab inuito ex legali dispositiōe in aliū transferatur vt hic. ꝛ
d. §. cū ex cā. ꝛ ita intelligo. ā. ti. ij. aut. sꝫ hodie. idē si voluntarie
ex cōtractu vel pp cōtractū de eius persona celebratum per quē
ille habeat vt mortuus mūdo: vt in monacho vt. l. deo nobis. ā.
de epis. ꝛ cleri. vel ei⁹ persona minuat capite vt in arrogato. vt in
sti. de acqui. per arro. §. fi. ¶ Gloss. sequens opp. quod nedū ex-
ceptio prescriptionis sed quelibet alia possit p fiscū opponi sicut
per principalem in cuius locum succedit. Solu. glos. confitendo
ideo exponit prescriptio. i. exceptio: vt quamlibet exceptionē cō-
prehendat. sic et sumitur in. l. si maritus. §. prescriptiones. ff. de
adul. vel dicit glo. sumi proprie pro legitimo temporis cursu cū
silentio. ꝛ quod de hac exceptione dictum idem ꝛ in aliꝭ intelli-
gatur. ¶ Expeditis glo. formo vnā questionem quotidianā po
nit titius accusat Gaium quod eum expulit per vim armata ma
nu de fundo. ꝛ sic p. l. iul. de vi pubb. violentiā pbauit: sꝫ nō cum
armis illatā qrit an ex illo processu possit seq condēnatio de pri
uata cuius pena est mitior ꝛ diuersa vt hic not. gl. i. ꝛ lati⁹ di-
xi sup rub. ꝛ vꝭ ꝙ sic arg. l. bouē. §. aliqñ. ff. de edil. edi. ¶ In cō
trariū facit q꞉ pena est oīo diuersa ꝛ q꞉ accusatio de vi priuata
non videatur in iudiciū deducta ꝛ sic nō pōt sequi cōdēnatio ac.
l. item fundus. ff. cōia de le. hanc partē tꝫ Bac. in. l. denunciasse
§. quid tñ. ff. de adul. sed primā tenuit guli. de cu. in. l. qd ergo. §.
pena grauior. ff. de his qui no. infa. per dictū. §. aliquādo. Idem
tenuit Jac. de bel. in repetitione sua dicti. §. pena grauior. dicēs
qꝺ adiectio ista armorum se habet ad crimē sicut pars ad totuꝫ

vt patet ex dictis super rubrica: sed totius parte probata sequi
debet condēnatio in illa parte vt. ff. de doli excep. l. apud celsum
§. item queritur. ꝛ pro hoc inducit tex. ff. de pen. l. si pfco. ¶ Ego
credo quod cōdēnari nō possit ex illo processu illa catione: quia
pena violentie priuate non est in iudicium deducta. ꝛ pro hoc et
induco illam. l. si preses. que diuersificat crimen. l. iul. de vi priua
ta a crimine. l. iul. de vi publica. ꝛ diuersa supponit crimina. et
quod in fi. ibi dicitur debet intelligi quando simpliciter dixit se
vi deiectum ꝛ non dixit cum armis vel sine. ꝛ ita intelligit Odr.
ꝛ ex his apparet ꝙ adiectio illa armorū non se habet ad crimē
vt pars ad totū sed quo ad vim illatam in genere loquendo se
hꝫ vt species ad genus. nā ex illo genere resultāt due species di-
uerse quia alias vis priuata alia publica appellatur ex diuersi-
tate circunstantiarū alia intelligitur in iudicium deducta alia
nō. ¶ Nec ob. l. bouem. §. aliquādo. q꞉ ibi verba petitiōis pñt
adaptari ad vtrunꝗ. s. ad rehibitoriā ꝛ qꝫto minor. nam quod
nihil est vtique minus est vt. ff. de ta. l. illud. §. minus. ꝛ hoc vult
4 glo. in. d. §. aliquando. ¶ † Ampliando tñ materiā cū queritur
si qualitatis adiectio nō est probata: an ex facto probato possit
sequi condemnatio. dic aut in diuersa instantia ꝛ recurre ad ea
que scripsi. ā. de accu. l. qui de crimine. in secunda parte. l. i. q. fi.
Aut in eadem instantia: ꝛ tunc distingue aut adiectio addit seu
cumulat nouā delicti speciem aut non. primo casu licet adiectio
non probetur tamen ex alio delicto diuerso probato debet sequi
condēnatio vt. ff. de adul. l. si adulterium cum incestu. in princi. ꝛ
ibi huius membri habes exemplum. facit. l. nunꝗ plura. ff. de
priua. delic. ꝛ. ā. de accu. l. qui de crimine. cum ibi no. ¶ Secun-
do casu distingue. aut adiectio illa que nouam speciem nō adij-
cit ipsuꝫ delictum specificat seu formificat: ꝛ tunc illa non proba-
ta nō potest sequi condēnatio vt. ff. vi bo. rap. l. ptor ait. la. ij. §.
hec autem actio. ver. docere. ꝛ de incen. ru. nau. l. i. in fi. ꝛ est ratio
clara: quia illa qualitate cessante cessat actio vel accusatio pro
posita. arg. l. iul. §. sed ꝛ si quis. ff. ad exhibendum. cum si. quali
tas autem cessare dicitur cum non probatur; q꞉ paria sunt non
esse vel non apparere. vt. ff. de contrahen. emp. l. in lege. ꝛ sub hoc
membro posset etiam sequens includi: licet causa commodio-
ris doctrine ꝛ magis speculatiue nouum membrum fecerim.
¶ Aut adiectio illam spēcē delicti sine illa adiectione resultan
tem in aliam transmutat puta si quis accusat. l. iul. de vi publi.
q꞉ cum armis ꝛ qualitas armorum nō probatur. ꝛ tunc idem vi
detur per iura proxime alle. lꝫ opi. fuerint: sed dic vt. ā. dixi aut
adiectio illa primeuā delicti spēm non trāsmutat sed preseruat
ꝛ tunc aut pseruando solū delictū declarat penā ei⁹ nō alterādo
aut penam alterat. Primo casu sume exemplum qñ locus vel
tēps delicti cōmissi adijcit in libello accusatorio ꝛ tūc distingue:
vt scripsi. ā. de accu. l. pe. Secundo casu qñ nedū declarat sꝫ etiā
penam alterat: ꝛ tunc alterat penam in totū illā transmutando
aut illam ampliando seu augmētando. Exemplum primi si pe-
na vulneris diurni sit in centum: nocturni in amputatione ma-
nus: vel si certo loco sit corporalis ꝛ extra illum locū sit pecunia
ria: ꝛ tūc dico qꝺ adiectione illa nō pbata nō potest sequi cōdē-
natio. primo q꞉ variatio loci vel tpis in facto reiterabili facit
edictum censeri diuersum vt no. in. l. testium. ā. de test. Secundo
q꞉ condemnatio nō pōt fieri de nō petito vt scrip⁹ alleg. l. fundus.
¶ Et idē dico vbi qualitas coherens persone facit diuersaꝫ pe
nam imponi puta si pro vulnere in officialem commisso impo-
natur pena corporalis in aliā personā commisso pena pecunia
ria lꝫ magis dubitari possit ꝙ in precedenti ex eo quia substan
tia persone nō immutatur sed mouetur ex eo q꞉ cōdēnatio nō po
test fieri de non petito vt. ā. dixi. ¶ Quinimo dico quod ppter
qualitatem illam persone coherentē pōt dici qꝺ pena corpora-
lis principaliter est imposita ꝙ offensus duplici fungitur per
sona. ꝛ ideo persona illa ficta cuius causa pena corporalis est im
posita nūc videtur mutata ꝛ variata. ideo nō potest sequi condē
natio vt. l. denunciasse. §. quid tamen ff. de adult. Quando au-
tem pena non in totum transmutat sed auget vel ampliat distin
gue quia aut per nomina multiplicatiua aut per alia simplicia
si per multiplicatiua puta si quis commiserit certum maleficiuꝫ
condemnetur in centum nisi fecerit de nocte vel in platea vel in
persona officialis: q꞉ tunc condemnetur in duplum: tūc enī ad-
iectione non probata nihilominus in simplum debet fieri con-
demnatio: quia vnum simplum est pena simplicis delicti aliud
est pena qualitatis annexe. ideo cessante probatione qualitatis
in eius simplo dꝫ cessare cōdēnatio nō in alio cum inseparabili
bus vtile per inutile nō vitiet vt. ff. si cer. pe. l. certi condictio. §.
qm. Si vero pena augetur aliter ꝙ per nōia multiplicatiua pu-
ta si lege caueat vt pro certo maleficio quis condēnetur in centū
ꝛ sic de nocte illud faciat cōdēnetur in. cc. q꞉ propter qualitatem
temporis centum addit. vnde est eadem ratio que quando per
nomina multiplicatiua ꝛ sic idem ius vt alias dicunt doct. in. l.
vna. ā. de sen. que pro eo. in questione qua queritur an pene per
nomina respectiua possint excedere quadruplum. Et idem

a ¶ Ad onera. adꝺ an bona trāseant tñ in fiscū ꝙ. l aliū cū ere alieno. ꝛ vide de hoc no. l. l. i. ff. de bon. pos. ꝛ in l. pnceps. ff. de vb. sig. ꝛ de fisco vide no. p bald. in. l. tutor. j. de sen. pas. ꝛ qꝺ no. i. l. ij. §. cuꝫ ex causa. ff. de iure fisci.

dico de qualitate loci vel persone sed vbi augmentatum esset in diuersa re vel specie puta pro maleficio in simplicem personam vel certo tempore cõmisso est pena.c.pro commisso aliot:mpore vel in personam officium habentem est pena.c. ⁊ amputatio nis manus nunc maius dubiũ est:sed pro nunc adhuc idem puto ex quo illa pena centũ est repetita que videt esse pena simplicis facti:sed amputatio est pena solius adiectionis qualitatis annexe.hec tene cordi:q: quotidiana sunt nec alibi reperies ita plene ⁊ clare tacta.

1 Violentia preambula ob sequutũ delictũ ad cui⁹ finẽ tẽdebat nõ confunditur.

Si confidis.

De raptu spõse ⁊ filiẽ in vinclusione potest agi.l.iul. de vi pub.vel priuata.hoc dicit. Gloss.querit de duab⁹.q.⁊ dic vt in ea ⁊ quo ad secundã vide qd scripsi in.l.i.C.de priua.car. †Quo ad vtrãq; not. quod violẽtia 1 preambula non confunditur propter delictum sequutum ad cuius finem tendebat.cuius cõtra.videtur per.l.illud.in fi.ff. ad.l. aquil.⁊ per id quod not.glossa.de insultu.C.de accu.l.qui de crimine.sed hoc ideo quia violentia durabat ⁊ erat successiua ⁊ delictum sequens in se violentiã habebat ⁊ pariter cum illo committebatur:sed insultus est momentaneus ⁊ transeist quia cum delicto sequenti non perpetratur :in.l.autem illud.§.fina. consummatio principalis delicti consumit delictum vulneris antecedentis.

1 Seruus potest defensurus esse in iudicio criminali.
2 Seruus an comprehẽdat statuto puniente portãtẽ bladũ extra ciuitatem.
3 Seruus comprehenditur statuto puniente castrantem alium.
4 Violentiam passus quam actionem intentare possit.

Si criminis.

Pro violẽtia in rebus a seruo cõmissa accusat seruus criminaliter nõ dominus.pro verberibus autem illatis a domino ita demum huius.l. competit accusatio si hominib⁹ coactis verbera fuerint illata.hoc dicit. 1 †Nota quod seruus potest etiam in iudicio criminali defendẽdo. Item quod verberũ illatio punitur.l.iul.de vi. Glos. ij.post prin.opp.quod hac.l.seruus nõ possit accusari.vt.l.hos accusare.§.omnibus.ff.de accusa.siue vim intulerit cum armis siue sine:cum vtroq; casu pena pecuniaria ⁊ quote bonorum sit inferenda.vt no.C.eodem.l.ij.⁊ dixi super rubrica. Solue vt in gloss.quod hic intentatur vt grauius puniatur aliqua pena que in eum cadat qd plenius vide per gloss.in contrario sic ⁊ alias vbi liber deportatur seruus vltimo afficitur supplicio.vt.l.iii.§. finali.alias.l.cum quid.ff.ad.l.cor.de sic.⁊ si certa quãtitas esset pena delicti an libellus debeat concipi contra seruum vel domi 2 num vide quod scripsi in.l.ij.C.de accusati. †Circa predicta moueo dubium pone quod statuto caueatur quod puniatur in certa quota bonorum quicunq; portauerit bladum extra ciuitatem an seruus cõprehenditur hac lege ᵃ statuti si dicas quod non vt.dic §.omnibus.sequetur qd liber punietur ⁊ non seruus cum de iure communi non ascribatur delicto. Ego dico qd l.illa comprehenditur quo ad inhibitionem sed non potest peti vt puniatur pena statuti:sed alia corporali p iudicis arbitrio. ⁊ pro hoc facit hec gloss.dum dicit sed intentatur hic ⁊c.coniũcto prin.huius gloss.fac.l.decuriones.cum ibi not.C.de his q 3 no.infa. †Idem dico si statuto caueatur vt qui alium castrauerit puniatur in tertia parte bonorum vel in mille qd seruus est comprehensus in.l.statuti:⁊ illa accusatur.sed alia pena petitur imponi arbitraria que cadat in seruum ⁊ non debet simpliciter peti vt decapitetur vt fieret si statutum non esset.vt.s.l.ij.§.fi. ff.ad.l.cor.de sic.⁊ hoc in primo casu.sed in secundo quando est pena certe quantitatis libellus cõciperetur contra eum vt condemnet in illa quãtitate sm bar.sed sm me cõciperet cõtra dñz vt vel soluat vel seruũ verberandũ ⁊ afficiendũ tradat: vt scripsi 4 in.l.ij.C.de accu. Quero ad declaratione tex.quid si non coactis hominibus iste fuisset verberatus vel aliã violẽtiam passus.dic aut violentia est facta in psonã vel ꝯ personam ⁊ tunc si b hominibus coactis ᵇ agi põt criminaliter.l.iu.de vi.vt hic.et. ff. ad.l.iul.de vi priuata.l.ij.sin ciuiliter actione iniuriarum vt hic si hominibus nõ coactis tñc ciuiliter tamẽ vt.j.de iniur.l.iniuriarũ. Aut violẽtia est cõmissa in rebus licet contra personam ⁊ tunc si vis fuit ablatiua nõ exigit hominũ coactio vt hic in pñ. glarius in.l.ij.ff ad.l.iul.de vi priua. Si expulsiua videt qd hominũ coactio sit necessaria vt.co.ti.l.si quis aliquem.vel forte sic ibi fuit de facto alias cur diuersum forte dici põt qd raptus sui natura vim licet nõ ppulsationẽ includit vt.l.ij. sed expulsio nõ includit vim ex pte inferentis:q: forte vano timore aufugit: idõ coactio hominũ exigit per quã i agẽte violentia colligitur p hoc facit.l.ij.in pnci.⁊.§.tiã.ff.vi bo rap cogitabis in predictis Quero qr hic in plurali dicit coactis ⁊c.quod exigantur duo p libito sed suffic.t vnus.vt.l.ij.§.hoi.s.ff.de bo.rap.sic ⁊ alias

ᵃ Cõprehendit hac lege.adde qd in minore : an si potter res phibitas a statuto cadat ille res icõmissũ.⁊ frã.d cremã sing.suo.xxix lec. qd si minor dicit qp bñficio etatis sibi succurrit nec cadit in cõmissuz alle.tex. quẽ dicit eẽ sing.l.i.l.si ex cã.§. si in cõmissuz.ff.d minori.

ᵇ Tũc si hominibus coactis.vide tñ alex.i.l ij.ff.ad l.iul.de vi priua.

ᶜ In possessionẽ.adde soci.ꝯl.cxxxi. incl.in pñti cõsultatione.circa me. ij col.iii.i.parte ebar.ccij.

ᵈ Qm.vide p intellectu hui⁹.l.qd no.bal.in.l. data opera.ad fin.⁊ ibi aliqua dixi in addi.ad istum.C.de pig.

plurali numerus est vno cõtentus ppter inẽtẽ loquẽtis :vt.l.si.C.de cõdi.incer.dz regl'a sit in oppositũ:vt.l.vbi nũer⁹.ff.de testi.

1 Creditor possessionem fundi debitoris per vim non ingreditur.⁊ nu.seq.

In possessionem.

ᶜ †Creditor per vim phibetur igredi possessionẽ sui debitoris.h.d. Ibi puta ⁊c.⁊ sic violẽtia fuit sine armis vt dixi sup ru. Gl. oppo.q: imo deferri ñ possit:vt.l.ij.C.de pig.⁊ solu.qd.ibi ex pacto. Aduerte quia ista gl.relata ad tex.firmat opi.Jo.q dixit qp debitore resistẽte lz creditori ingredi possessionẽ cui⁹ cõtrariũ dixit Azo:⁊ q: moderni etiã videtur variasse vt eoꝝ discordent opi.⁊ p solutione etiam alterius cõtrarij in glo.formati dic aut pactũ intercessit aut non.primo casu aut nulla fit ei resistentia ⁊ põt:aut fit ei resistẽtia:⁊ tũc aut cũ cã iusta q: debitũ sibi offerte non põt ingredi:vt.o.l.ij.ibi non reddita pecunia ⁊c. ⁊ intellige de obligatione cõgruo tepore facta. Aut sine causa iustat tũc aut debitor cõstituerat se illaz rẽ nomine creditoris possidere ⁊ põt debitore inuito ingredi ⁊ per viã etiã facti. ⁊ est ratio : quia debitor tũc nitit spoliare creditorẽ sua possessione quã per constitutum transtulerat in eum:vt.l.qd meo.ff.de acq.pos.⁊ ideo incontinẽti ingrediẽdo dicit suã possessionẽ defendere vel recuperare immediate qd licet:vt.C.vnde vi.l.i.ff.de vi ⁊ vi ar.l.i.§.vade vt. facit qd no.in.l.colonus ff.de vi ⁊ vi ar.⁊ ita in pposito no.gl. 2 in.l.cũ creditor.ff.de fur. †Aut debitor nõ cõstituerat se possidere illius noie nec illi aliter possidebat.⁊ tunc aut debitor sibi resistit facto vel verbo:⁊ tunc creditor non debet violenter ingredi ne maior tumultus ⁊ rixa oriat qd pacto priuatorum non põt permitti:vt.ff.de pac.l.si vnus.§.pacta que turpẽ causam.⁊ de pac.dota.l.cõuenire.⁊.ff.de re.iur.l.ad est singulis.⁊.j.de execto.rei.l.missi opinatores.aut debitor resistit solo verbo : ⁊ tunc verbis nõ attẽtis ingredi põt vt sic pactum qd interuenerat contradictionẽ verbalẽ debitoris auferat ⁊ creditori ea non obstante ius ingrediendi concedat:⁊ sic violẽtiã facere non dicit saltem de iure sed potius sui iuris conseruandi causa facere:vt.o l.ij.C.de 3 pig. †Secũdo casu quãdo pactũ non intercessit: ⁊ tunc aut est res in rem nõ obligata ⁊ nõ licet ei:q: nullũ ius habet in re nec ad rem aut in re sibi obligata:⁊ tũc aut possessionẽ aliquam habebat ⁊ illius rõne ei licet.⁊ vt no.glo.in.d.l.cũ creditor.facit qd in alio membro dixi.aut possessionẽ nullã habebat ⁊ ei non licet quomodocũq; ei resistat:⁊ alis vim dicit inferre vt hic.⁊.j.vi bo.rap.l.ij.si tñ resistentem nõ inuenerit in dubio nõ dicet rem alienã aio inuadẽdi vel cõtrectãdi ingressus fuisse vel accepisse sed potius rõne iuris sui conseruãdi hoc fecisse.arg.l.merito. ff.pro socio.⁊ ita debẽt intelligi que hic no. Pe.⁊ Cy.alia possent hic adduci que ad materiam criminalem non spectant:ideo omitto reseruanda in.d.l.creditores.

1 Homicidiũ secutum. ex aggressione violenta capite punit.
2 Relegatio est pena legis iulie de vi priuata.
5 Violentia semper punitur.⁊ nu.seq.
6 Violentie ⁊ tumultus autor punitur.
7 Delinquens preter cogitatum qualiter puniatur.⁊ nu. seq.
9 Error quando delictum excusare possit.⁊ nu.seq.
13 Juuans alium si arma vel equũ perdiderit an illa possit ab eo recuperare.
14 Accedere ex debito qui dicatur ⁊ qui non.
15 Autore principali homicidium committente an teneantur qui cum eo erant de occiso.⁊ nu.seq.

Quoniam.

ᵈ Primo premittit rationẽ legis cõdendeq quam statum ab euidentia seu experientia facti declarat. Secũdo statutum suum ponit quo violẽtum durius aggrauat tam in penam infligendo q̃ in appellationis remedio sibi denegãdo. Scõa ibi:placuit.quelibet pars subdiuiditur in duas 1 vt ex predictis colligitur. Casus. †Si tempore aggressionis ⁊ violentie etiam preter propositum sequatur homicidium siue ex parte insistentis siue resistentis qui autor fuit violentie ⁊ aggressionis puniri debet capite appellatione non obstante:q: debuit precogitare qp violẽtia est apta ad cedes ⁊ vulnera inducenda.h.d. Expone tex.⁊ pariter notabilia collige ibi continetur.i.violentia est apta ad inducẽda multa facinora vt damna: verbera: cedes ⁊ vulnera qd statim declarat a facti experientia dum subdit cum aliis ⁊c. Et hoc est primum notabile cum quo concordat.C.de his qui ad eccle.confu.l.ij. Ibi cum indignatione.i.o.qp aggressi ordignantur.⁊ suis viribus conantur resistere. Ibi vim facere tentauit.hic no.ij.qp hoc supplicium patitur licet violentia nõ habuerit effectũ. Ibi causam malorũ. hic collige rõnem quare sic iste durc punitur ⁊ maxime quando aliter de his q secum erãt occisus fuit:q: causam malorũ pbuit. Ex quo no.quarto qp malũ in aggressione ⁊ resistentia contingens aggressori ⁊ autori imputat.simile in brutis vt.l.i.cum 2 arietes.ff.si quadru.paupe.fe.dicatur. †Ibi ⁊ non relegatione.Hic

ne. Hic no. glo. qd pena relegationis est pena .l. iul. de vi priua. ⁊
mouet per istū text. qui cum excludit ab hac pena. ⁊ sic pri vio-
lentis hec pena alias erat infligēda cum priuatio ⁊ excussio psup-
ponit habitū. ff. de reg. iur. l. eius est nolle. ⁊ .l. non potest videri
de offic. sed non pro vi publica. qr deportationis de qua sequitur
est statuta. vt insti. de publi. iudi. §. item lex. ergo necessario sequi
tur qd p vi priuata relegationis pena est infligēda. ℭ Et scias
qd hoc expressum in nulla .l. cauet: sed solū de tertia pte bonorū
publicāda. vt. s. eod. l. ij. ⁊. o. §. ite lex. ⁊ ideo Azo in summa du-
bitauit ⁊ ad corroborationem induxit .l. ij. ff. de termi. moto. que
5 parū facit. Hic tex. tene cordi ⁊ modū ipsum ducendi. ℭ †Ibi
capitale. No. qd iste non punitur capite qr ipse occiderit: qr forte
nlls occidit: sz ex eo qr in violētia quam inferre voluit vel intulit
ille occisus fuit ⁊ sic non tenet .l. cor. de sica. qr sic pter ppositum
homicidiū sic cōmissum punit vt hic sz tenet .l. iul. de vi cuius pe
na durior est pp homicidium sequutum qr crimē violētie aggra
uat. homicida aūt .l. cor. tenebit nisi ad sui defensionem fecerit vt
hic in glo. ⁊ sic nō bn dicunt qui dixerūt istuz puniri .l. cor. tanq̄
fieri faciēs homicidiū qd ē ptz. qr .l. ista tūc nō eēt posita sub cō-
4 gruo tit. ℭ †Itē collige qd certi puniunt de simplici violentia
cū Hug. dicat solū pmotorē qui fuit cā maioris puniri vltio sup-
plicio ⁊ sic ceteris penā istā nō infligit. ar. l. cum pretor. ff. de iudi.
ℭ Ultimo no. qd isto casu nō appellat regula tn est in opposi-
tū. Fallit hic ⁊ in his casib⁹ cōtētis in .l. hic in glos. enumeratis.
ℭ Uenio nd glo. ⁊ oppo. qd v̄bera cedes ⁊ vulnera in certando
sint ipunibilia. vt. ff. ad. l. aql. l. qua actiōe. §. si qs i colluctatiōe.
Sol. qd ibi in publico certamine ⁊ qn nō gratia iniurie sed vir-
tutis ostēdēde. vt ibi not. hic in priuato ⁊ gratia iniurie facto qr
gratia possessionē prediū alteri auferēdi: vt exemplificat hic glo.
5 iij. ℭ †Op. ij. qd si ex parte insistentin aliqs sit occisus qd occi-
dēs q̄tūcūq̄ resistēdo teneat: qr cū moderamine inculpate tute-
le quis oz se defendere. vt. s. vnde vi. l. i. ⁊. ff. ad. l. aql. l. scientiam.
§. qui cū aliter. Sol. vt in glo. ij. vt hec intelligat fm illas .s. qr
aliter nō poterat defendere circa q̄ vide plenius p docto. s. vnde
vi. l. i. ⁊ vide tex. ⁊ glo. in. l. si quācunq̄. in pncip. ff. ad. l. aquil. ⁊ tex.
in. l. si ex plagis. §. i. in eo. tit. ⁊ qd glo. dicit de defensione sui lo-
cū hz ⁊ in defensione rerum. vt. ff. ad. l. cor. de sic. l. furē. scdm Dyn.
⁊ Bart. circa qd vide qd dicam. i. ad. l. cor. de sic. l. et vt allegas.
6 ℭ †Op. iij. qd et si aliter se tueri potuit qd non teneat cum. l. ista
autor tumultus ⁊ violentie puniat de isto homicidio per quod
ceteros vr de homicio dimittere impunitos. ar. l. cum pretor. in
prin. ff. de iudi. Sol. vt sequitur in ea. glo. qd hec. l. non prohibet
plures de eodē homicidio teneri. ⁊ pro ista glossa facit. ff. vt bo.
rap. l. ij. §. si qs non ipse. in fi. ⁊ qr hec. l. non agit liberare homici
dium qui fecit ex proposito. ⁊ .l. cor de sic. tenet.: ipse aūt qui autor
violentie fuit non tenet imediate de homicidio sed de violentia
pp homicidiū sequutū aggrauata ⁊ forte preter propositū eius.
⁊ sic diuersa .l. tenet. ℭ Sed tūc oppo. iij. qd autor huius vio-
lētie nō oz teneri pp homicidiū pter eius propositum sequutum
cū sit scriptū qd volūtas ⁊ ppositū in maleficiis sint inspicien-
da. vt. s. de adul. l. eum q duas ⁊. ff. ad. l. cor. de sic. l. i. §. diuus. Et
sol. vt in gloss. v. post prin. que dicit qd illa regula hic fallit ⁊ hoc
vsq̄ ad versi. sic de termino moto ⁊c. ℭ Et supplendo gloss. dic
qd rō est: qr violentia est crimē ordinatū ad hoc ⁊ cetera similia
vt dixi in prin. super tex. qd ipse sciuit ⁊ scire debuit ⁊ sic fuit in la
ta culpa si non precogitauit. ℭ Alium casum habuistis. s. de
custo. ⁊ exhi. re. l. ad commentariensem. vel dic qd dolus in vio-
lentādo cōmissus hoc operatur cū de violentia pp homicidium
aggrauata nō. l. cor. de sic. hic puniatur scdm Jac. bu. ℭ Tunc
v. oppo. glo. qd solū mitius puniat scdm Jac. bu. q̄ si ex propo-
sito euenisset sicut. ff. de ter. mo. l. sū. in fin. vbi etiā fallit pdicta re-
gula. ⁊ tn ignorans mitius puniat quā sciēs. Solu. tribus modis
vt sequit in glo. vsq̄ ad fi. ⁊ vltima melior. vel dic qd hic non er-
rauit in eo qd principalr intēdebat ⁊ qd pfecit sz qualitatem rei
ignorauerit: qr tn aliq̄ leges in hoc videntur variare: iō Cyn. hic
posuit vnā distinctionē vnā Barto. p. q. diuersificat in. l. diuus
ff. ad. l. cor. de sic. ⁊ qr meo iudicio diuersificatio ipsorū super di-
uersitate rōnū casuū inductorū non est fundata quinimo verba
bar. interdū carēt veritate ⁊ pōderatis verbis suis cum sequenti
7 bus poteris colligere. ℭ †Iō v̄bis eorū omissis dic. Cum que-
rit an delinquens vltra pter vel extra cogitatū puniat: ⁊ qualiter
aut in cogitato non est erratum aut est erratū. Primo casu aut
dabat operā licite rei: ⁊ tunc delinquēdo pter cogitatū vel cul-
8 pā non tenet. vt. ff. ad. l. aql. l. q occidit. §. pen. ⁊ .l. si eum seruū. ff.
de iniur. ⁊ .l. itē labeonē. §. si qs virginē. in eo. tit. Aut dabat ope
ram rei illicite: ⁊ tūc aut cogitatū tendit verisimiliter ad finem se-
quutū ⁊ tūc punit fm finē vt hic ⁊ extra de homi. c. si. lib. vi. ⁊. ff.
de incē. rui. nau. l. i. §. incendio. vbi habes casum qd habens ani
mum incendendi vnā domū tn si ex illo incendio plures sunt arse
2 de oibus tenet. ℭ †Ex quo collige qd si titiū percutere volui ⁊ eius
⁊ Martinum percussi vel martinū tn ego teneor: qr proiectio de
verisimili ad hunc finem tendit. ⁊ ad hoc facit. ff. ad. l. aquil. l. itē
mela. in prin. ⁊ in. l. scientiā. §. q cū aliter. Aut cogitatum non ten
dit verisimiliter ad finē sequutū: ⁊ tunc nō punit quis vltra cogi
9 tatum. l. qui iniurie. in in prin. ff. de fur. ℭ †Scdo casu principa
li qn in cogitato est erratū: tūc est incidere in dubium an in deli-
ctis opinio preualet veritati quod cōcernit ij. p prefatos doc. al
legate. Circa qd dic aūt error vel opin. v̄sat circa delicti produ-
ctionē aut circa pducti specificationē. Primo casu puta qd nō
putauit delictum cōmittere dic aut cogitatū ⁊ attētatū est de ge
nere pmissorum: ⁊ tunc fm cogitatum nos iudicamus: qr pualet
opi. veritati. vt. l. eū q duas. s. de adul. ⁊. ff. de iniur. l. item labeo
nem. §. si qs virginē. Attentatio. n. meretricis est permissa. vt. l.
si ea. ⁊ .l. que adulterium. s. de adul. Aut cogitatū est de genere
prohibitorum. ⁊ tūc fm veritatē iudicamus: qr talis opi. ⁊ iuris
error non excusat regulariter absurdum. n. eēt dicere qd scienter
occidens aliū non puniret ex eo: qr non putaret delinquere lz in
fine dolo: interdū cum excuset vel mitius puniri faciat. vt. l. i. §.
10 fin. ff. ad. l. cor. de sic. ℭ †Scdo casu qn error versatur circa deli-
cti specificationem puta qr scit vel cogitat qs delinquere: sed er
rat in spē delicti: ⁊ tunc aut error iste causat a iuris ignorantia:
vt qr scit quis se delinquere subtrahendo rē sacrā de sacro. ⁊ pu-
tat simplex furtū cōmittere vbi sacrilegium cōmittit: ⁊ tunc fm
veritatē punit. nā cū sciat se dare operā rei illicite non prodest
talis ignorātia iuris. argu. l. i. s. de interdic. matri. ⁊. l. q s. in fi.
s. de incest. nup. facit qd in sequentibus dicam. ℭ Aut cātur ex
ignorantia rei vel psone in qua committit: ⁊ tūc aut error est in
substantia ipsius rei vel psone: aut in accidētia ⁊ qualitate si in
rei vel psone notitia fm veritatē iudicatur vt in errore psone pz
ff. de iniur. l. eius qui. §. si iniuria. ⁊. ff. de fur. l. vulgaris. §. si quis.
Nec ob. in ea. l. §. si is qr fm prefatos doc. ibi circa plures in. §.
si. circa eandem rē. Sed truffa est ⁊ sine rōne. iniu ⁊. s. l. ij. in fin.
ff. de ter. mo. iō aliter dic qd ibi nullus fuit error nec in plus deli
quit quam cogitauit: qr cū furtum sit ɔtractatio fraudulosa aio
lucrādi. vt. l. iij. §. furtum. in eo. ti. ⁊ is non habuit aīum lucrādi
nisi illa. x. que excedebāt. xx. que disposuerat merito solum pro
illis. x. tenet furti. sic ⁊ in. §. si qs massam totam habuit lucrandi
aīum ⁊ lz eā putasset ereā animum eius erat lucrādi eam ⁊ liben-
1 tius ēt si aurea fuisset. ℭ †Quñq̄ aūt erratur in qualitate ⁊ acci-
dentia: ⁊ tunc distingui rē a psona. nam relecto errore ⁊ opinio- a
ne videtur qd fm veritatem qualitatis rei iudicetur. vt. l. si. ff. de
cri. expi. here. contrari. fortiter facit. l. ij. in fin. ff. de ter. mu. forte
dicendum qd vna pp̄ter aliā distinguatur ⁊ veritas quo ad deli
cti cōmissionē inspicitur. vt. d. l. si. mitius tn aliqualiter propter
ignorātiam puniat. vt. d. l. ij. ℭ Sed in errore qualitatis perso
ne dic qd error attēdit ne pp̄ter qualitatem tertio noua obliga
tio oriatur vt patri per filium marito per vxorē. sufficit. n. vnaz
filio oriri vt. d. l. eum qui nocentē. §. fi. sz quando est error in sub-
stantia persone si scdm illam iudicaret delictum remaneret im-
punitū cōtra. l. ita vulneratus. in fi. ff ad. l. aquil. ideo error non
12 attēdit. vt d. l. eū q. §. pe. ℭ †Sed quesiuit Bartol. an qualitas
inherens persone de qua ignorabat iniuriam inferens attēdi d
beat. ⁊ dixit qd sic: qr ista dabat operā rei illicite ergo attenden-
da. vt. d. § pe. sed modicum facit: qr in errore substantie loquitur
quia si attenderetur maleficium remaneret impunitum vt dixi.
Ad gl. que sibi c̄ztra in. l. si qs ignorans. ff. loca. Respō. quo ad
penam excommunicatiōis loquit in qua anim⁹ magis conside-
ratur. vt extra de sen. excō. c. in audiētia. vbi casus non excōmuni
catur qui tūc eum percussit. ℭ Ego credo aliter dicendum: vi-
delz aut qualitas ignorata ergo ex defectu vel facto iniuriati et
tūc quo ad penā quātūcūq̄ infligendā pp̄ter qualitatem illam
ignorantia excusat: qr tunc qualitas illa contenta non videtur.
vt. d. c. in audientia. ⁊ ar. dicte. l. si ignorans. ⁊ ar. d. §. si quis virginē.
sed quo ad penam euitandā tanq̄ de iniuria illata in sim-
plicē personaz non pdest talis ignorantia qualitatis. ℭ Ratio
diuersitatis est qr iniuriam passus fungitur duplici respectu. vel
vt duplex psona sicut dicit in arrogatore ⁊ pside. vt. ff. de adop.
l. si pater. ⁊ de officio. presi. l. ij. ⁊ i vt priuato nō vt tali dicitur iniu
ria fieri sicut nec officio fit iniuria qn restituitur iudici extra for-
mam sui officij aliquid facere volenti vt. i. de iur. fis. l. prohibitus
lib. x. ⁊ de meta. l. deuotum. libro. xi. ℭ Item pro hoc qr vt talis
nō vult sciri vel cognosci ergo ei vt quali se esse negat in habitu
difformi incidendo nō infertur iniuria vt. d. l. itē apud labeonē
§. si quis virginē. ⁊ qr scienti ⁊ volēti dolus nō infertur. vt. s. de
rescin. ven. l. venditor. ⁊ de transa. l. cum donatiō in. ⁊. ff. de reg
iur. l. nemo videt. item qr abutitur sua dignitate vel officio ideo
nō debet iuuari illa vel illo vt. s. de sacrosan. eccle. q sub pretextu.
⁊ de epis. ⁊ cle. l. generaliter. ⁊ pro hoc bene facit. l. si qua per ca-
lūniā. in fi. ⁊ qd ibi no. glo. eo. ti. ℭ Aut qualitas illa non erat
ignorata ex facto iniuriati: qr incedebat in habitu sue dignita-
ti vel officio conformi: ⁊ tūc verū dicat Bar. arg. dicti. §. si quis
virginē. a sensu cōtrario nō enim ignorantia ei prodest: qr ope-
ram sciebat se rei illicite dare: ⁊ qr tunc quod gerebat potentiali
ter ⁊ de verisimili vltra cogitatū poterat extendi. vt hac. l. cū si.

a ⁊ Preter cogitatū vl culpā. adde q delictū ēt pter culpā cōmissuz excludit ab honoribus ⁊ dignitatib⁹ vt no. bar. in. l. i. ⁊ ibi ēt bal. C. vbi se na. vel clari.

nec curo qualis habitus fuerit indifferens sibi vt talis huiusmodi simplici: qz sufficit quod habitus non degeneret .precogitet autem ille qz talis habitus congruit vtriq3: et sic vltra cogitatum potest verisimiliter incurrere. hec not. quia ex his apparent solutiones multarum questionum: videlicet si quis percusserit aliquem ex ancianis in quorum personis pene pecuniarie sunt duplicate et corporales sunt alterate: et etiam si quis contrahat com coniugata quam putat solutam an puniatur de adulterio qd tangit
3 hic Cy. ¶ † Revertor ad prin. glo. vi. et quero si iuuantes perdiderunt equos et arma [a] an possint recuperare [b] illa ab eo in cuius auxilium fuerunt etiam si promisit. et dicit gl. qz non: quia promissio vel mandatum fuit et est turpe: et sic non obligatorium: vt insti. man. §. illud. quod fatetur Pe. et Cy. vbi ex illius parte prelium vel struminum erat illicitu: vt in ar. gl. sed iustum ex parte resistentis vel insistentis quando bellum iustum potuit indicere: tunc tanq3 mandatu fit relicite et oiste recuperabuntur per actionem mandati vel ex stipulatu: vt. l. si vero non remunerandi. §. contrario. et §. simili modo. ff. man. ¶ Istam. q. et materiaz sub compendio latius attigo. et dico quod accedentium ad discrimen belli vel struminis et ex parte eius qui licite agit: quia de illicite agente est hic glo. Alii accedunt irrequisiti: alii requisiti. ¶ Irrequisitorum quidam accedunt principaliter virtutis ostendende causa: et sic gratia glorie consequende. quidam accedunt principaliter pietatis vel humanitatis vel affinitatis causa. quidam accedunt principaliter enumerationis pibende causa. quidam accedunt principaliter gestionis negotii illius causa: quidam sunt indifferentes: puta quia de eis dubitatur. ¶ Primi non repetunt damna vel expensas: quia sui principaliter causa fecerunt non alterius obligandi causa: vt. ff. de neg. ge. l. que vtiliter. §. fi. et ff. de condi. inde. l. si pene. §. j. cum fi. ¶ Scdi etiam non repetunt: quia obligationis talis qualis dissoluende causa fecerunt et per consequens nō repetunt vel agunt: cū remuneratio habeat vim solutionis et liberationis: vt. ff. man. l. idemq3. §. fi. et eadem solutio non parit liberationem et repetitionē: nec idem actus contrarios effectus: vt. ff. de solu. l. in numerationibus. et l. si hominem. §. fi. et ff. de pac. l. si ita. et ibi glo. et de condi. inde. l. cum is. §. si fideiussor. ¶ Tertii etiam non repetunt ab eo quez iuuarunt: vt. l. j. et l. officio. et l. alimēta. C. de neg. ge. et xxiii. q. iii. c. non inferenda. xi. q. iii. c. si dominus. ¶ Quarti repetere videntur: quia sufficit negociū vtiliter ceptum: vt. l. sed an vltro. §. j. ff. de neg. ge. et ita tenet do. Jo. de lig. in suo tractatu de bello. Sed tu dic: aut pars quam iuuat in bello vel sturmo succubuit: et tunc non repetunt nisi qui gerendi negotii causa et animo repetendi accesserunt: et sibi imputet qui dubio euentui belli se subiecit: vt l. qua actione. §. si quis in collactatione. ff. ad l. aquil. vt patet in defensore sine mandato qui succumbens non repetit sumptus vt. ff. de procu. l. procu qui. §. fi. et l. plaucius. et de mino. l. cū qui. et iudi. sol. l. iii. §. in hac. et no. glo ff. de procu. l. qui proprio. §. litis impendia. Aut obtinuit et tunc repetāt vt in dictis. ll. et pro hoc facit: qz magister nauis qui cōmunis periculi remouēdi causa nauis armamenta proiecit vel alicuius merces repetit armamēta: et is cuius merces sunt proiecte ab his quorum merces sunt salue et non alis. vt. ff. ad. l. rho. de iac. l. ii. in prin. et §. si conseruatis. in fi. ¶ Ex his patet qz l. sed an vltro. nō obstat: qz loquitur de negotio necessario et sui natura dubio euentui vel casui non subiecto: et hec maxime locū habent si pro defensione alicuius ciuitatis accessisset que pupillo equiparatur s̄m verā opi. vt no. in. l. rempublicā. C. de repub. li. x. et pro hoc. in. l. respublica. ff. ex qui. cau. ma. cū pupillus nō teneat nisi quatenus factus est locupletior: vt. C. de neg. ge. l. ii. et ff. co. l. si pupilli. et l. litis. ¶ Quinti de quorum aio dubitaē. i. qua mente accesserunt si vera nō sunt oia predicta patet clare qz repetitionē nullam habent: et si in priori casu vera foret opi. Jo. de lig. et adhuc dico qz in isto casu dubii nulla dareē ei actio: qz iudicandum est in dubio vt potius vel virtutis ostēdēde causa vel pietatis vel humanitatis causa fecerit q̄ qd animū repetendi habuit cū pietas subesse possit: vt. l. nesennius. ff. de neg. gest. facit. l. cum is. §. si mulier. ff. de condi. inde. et
14 hec de accedentibus sine requisitione. ¶ De requisitis aūt est notandū qz aliq eoꝝ accedūt ex debito: aliqui sine debito. accedentium ex debito: aliqui dicunē ex debito accedere ex eo qz ad hoc sunt cōducti vt stipendiarii huius temporis: et tunc quia conducens opa illorū vtitur ad vsum ad quem conduxit non potest ei aliqua culpa imputari vt. C. loca. l. eadem. in fi. et ff. co. ti. l. si merces. §. cōductorū. et sic de casu et vi maiore nō teneē vt. d. l. si merces. §. vis maior. et C. loca. l. in iudicio. sed imputet sibi q ad hūc dubiū cōtrā suas opas locauit scire debēs qd conductor de casu in vi maiore nō teneē. vt dictis. ll. pro hoc accedat in simili quod de cōmodante dr. ff. cōmo. l. si vt certo. §. interdū. versicu. plane. et quod dr de fabro operas suas locante qui malleum fregit. et de magistro nauis q in culpa fuit nauis armamenta prōiciendo. vt ff. ad. l. rho. de iac. l. ii. §. si cōseruatis. in princ. Et ex his patet qz p̄dictis nō ob. dictus. §. si conseruaē. in fi. nec. l. amisse. §. arbore in eo. ti. qz ibi locatori p̄dicti culpa nō pōt imputari. nec casus piectionis ibi trahebat necessariā cōsequētiā a ɔtractu locationis qnimo ibi pp piectionē cetera fuerūt facta saluā et periculū remotum vt eo. ti. l. ii. in prin. in casu nostro secus. facit ad predicta qd not. gl. pe. in. l. quoniā liberi. C. de testi. Alii qui dicuntur accedere ex debito: qz pro defensione patrie requisiti accedunt vt. l. veluti. et se. ff. de iureiuran. et cato inquit pugna pro patria et idem in ceteris q munera psonalia et mixta sibi subire tenētur. et hi etiam nihil repetūt: qz qd debuerū fecerūt. munera enī ciuilia nemini licet detractare vt. C. de neg. gest. l. cūre. et ff. de mu. et ho. per totū maxime in. l. munerū. Aliqui accedunt ex debito seruitii impendendi: vt feudatarii et vasalli et qz ipsi tenentur dñm in bello iuuare et duuittere vt. x. colla. de noua fide. for. §. si vero contigerit. et inti. hic finitur. l. corradi. c. j. credo quod suis sumptib9 et instrumentis debeant ipsum iuuare qz qui vult consequens videtur velle necessarium antecedens vt. l. ad rem mobilem. ff. de procu. et l. ad legatum. sed antecedens necessarium ad iuuamen belli sunt instrumenta ad bellum: vt arma cuicūque et equi equitivel militi. et pro hoc accedat quia faber cum eius instrumentis debet operari vt. ff. ad. l. rho. de iac. l. ii. §. si conseruatur. Item quia in recompensatione habet feudi beneficium igitur suo sumptu iuuet benefacientem dñm vt. l. suo victu. et quod ibi not. ff. de ope. libe. et sic nec equorum nec armorum emendam petere poterit rationibus quas statim subiiciam ac etiam ar. eius quod de fabro. C. dixi. ¶ Et idem dico si rōne cōfederationis et colligationis tenerenē accedere alias si ad hec non essent obligati non tenerentur accedere ex eo tantum quia cōfederati vt. l. non dubito. ff. de cap. et postli. reuer. et sit ratio in omnibus p̄dictis casib9 vna qui accedendo dissoluunt obligationem. et sic repetere non pñt vt. d. l. cum is. §. si fideiussor. ff. de condi. inde. cū si. C. allega. Itē ille in cuius auxiliū accedunt nō recipit plus debito: et sic nō tenetur vt. l. j. C. ad. l. fal. cum si. ¶ Accendentium vero nō ex debito sed preter aliqui accedunt in commodatum: aliqui in auxiliū charitatiuū: aliqui in auxilium simpliciter postulatum. in cōmodatum accedentes debent habere impensas cibariorum a commodatario: alii non vt. l. in rebus. §. possunt. ff. commo. et si serui essent qui ibi perirent: vel liberi qui equos et arma perderent ista nō tenerētur commodatarius restituere qui ad hec discrimen eos postulasset vt. ff. commo. l. si vt certo. §. sed interdum ver. plane. In Auxilium charitatiuum accedentes licet requisiti etiam non agerent quia charitatis et pietatis causa accesserunt licet excitati vt. l. j. C. de neg. gest. ¶ In simplex auxilium requirentibus est maius dubium: sed dic aut causa in quam accedunt est pia. et idem quod in precedēti. aut non est pia nisi quatenus iustitiam respicit: puta si pro defensione rerum vel castri contra iniuste oppugnantes sit petitum vel pro eo recuperando ab eis qui occuparent violenter et indebite: et tunc aut sibi prosperè cesserunt per stipulationem. et hoc clarum ex quo eorum parte res est licita. Aut sibi non prosperè cesserunt tunc aut qui accesserint sunt mittentes stipendiati aut non vel sunt ipsemet rogati. si mittentes stipendiati. tunc nec impensas nec arma perdita possunt petere ab eo in cuius auxilium sunt missi: quia nec a mittente vt C. dixi: nisi consuetudo vel conuentio esset de opposito.

¶ Si non sunt ab eodem stipendiati: et tunc aut veniūt qz suppositi iurisdictiōi et dñio mittentis: et idē per. C. allega. aut aliter eius precibus venuūt: et tūc rōni naturali congruit vt sumptus cibariorū hēant ab eo in cui9 seruitiū sunt. vt. d. l. rebus. §. possunt. ff. commo. et l. item serui. §. fi. ff. de edil. edic. et ff. so. ma. l. diuortio. §. fi. arma et equos si p̄diderint ab eo nō repetunt. sed an ab eo cuius rogatu venerunt est q̄stio q̄ decisionem recipit a sequenti si vero sunt ipsi principales rogati et tunc sumptus cibariorum credo etiam qd petere possint p rōnē p̄dictā. sed aliōs sū ptus vel equos et arma deperdita in sturmo vel bello est questio nostra. et isto casu tz hic Pe. et Cy. qd sic vt sup glo. in pri. l. dixi et idē Inno. in c. sicut. el. ii. de iureiur. p tex. ff. de pcu. l. q proprio. §. litis impēdia. et ff. mā. l. si qs alicui. §. impendia. et l. q mutuā. §. fi. in qbus apparet qd sumptus mādati explicandi cā facti repetunē et si mādatari9 non potuerit explicare negotiū. ¶ Non ob. l. inter causas. §. nō oia. qz ibi mādatū ad casum sequutū nō erat ordinatū hic sic. et si dicas tanto minus vr̄ teneri cum tanto magis mandatario dz imputari ar. eius qd. C. dixi in cōmodatario q ad bellū commodauit equum vel seruū q in eo periit. vt. ff. cōmo. l. si vt certo. §. interdū. qz rn̄. quod illud opaē natura contractus cōmodati quo cōmodatari9 dz iuuari si ad aliud vsum nō vtaē. hoc ecōtra operaē contractus mādati quo mādatari9 dz iuuari non decipi sciens qd exequendo mandatum dñs sibi teneē actione mandati: qz suo periculo videtur domin9 mādare mēdato vt in dubiuz euentum et periculuz res suas exponat. Similiter habes quia procurator ad lites ēt si contrariaz reportet sniam impēdia litis repetit: sed non qui sine mādato defendit. Liam tamen in hac. ff. iud. sol. et not. in. d. l. q pprio. §. litis et hec vera si pp mādatū emit equos et arma sed si pri9 habebat et pro

suo vsu

¶ † Equos et arma. Adde de hoc Jnn. in c. sicut. el. ii. paulopost pri. l. gl. in ver. iniuste. extra de iureiu. et bal. in sua mar. in ver. ope. vbi vide eū admonētē barones vt aduertāt an bellū sit licitū cui auxiliū p̄stāt. et vide Car. l cle. §. q. iii. d̄ re iu.

¶ An possint recuperare. Vide Jnn. in c. sicut. d̄ iureiu. et p do. alexan. in. l. j. ff. ad. l. rho. de iac. et bal. in. l. fideiussor. C. mā. facit qd not. bal. i. l. si fu9 cōis. §. qd vero. de fur. et spec. de in. l. §. spāliter. in fi. p. d. an. in. c. olim. el. i. de rest. spo. l. v. q.

suo visu tenebat: tunc si perdita sunt discrimine belli aut fluminis
adhuc idem. Sed aliter dicit Innocẽ. vbi. s. iuxta h. distinguen
dum esse aut perempta fuissent eodem modo si non accessisset: ⁊
tunc no repetat. alias sec⁹ ar. l. si pecuniam. §. fin. ff. de condic. ob
cau. qḋ nõ plz: qꝛ ibi in 𝔍ctu innominato ⁊ vbi tractatur de re
petendo datũ. nos in 𝔍ctu noiato in quo si mãdatum non erat or
dinatũ ad casum sequutũ nullo modo repetit etiã si alis sibi res
peritura nõ fuit vt est casus in. d. l. inter causas. §. oia. ff. mã. Et
15 hec sufficiãt de ista materia. ¶ † Quero extra gl. qḋ si principa
lis autor fuit ille qui aliũ occidit an ceteri qui cum eo erant de oc
a ciso tenent^a. dicit Iac. de are. qḋ nõ ex quo cõstat a quo interem
ptus fuit vt. ff. ad. l. aqui. item mela. §. sed si plures. ⁊. ff. ad. l. cor.
de sica. l. pen. ⁊ pro hoc facit. l. ista que tantum de autore punien
do dicit. quando ab alio occisus fuit nec tenebunt tanq̃ prestã
tes opem homicidio: qꝛ nõ habuerũt animũ vt homicidio opẽ
prestarẽt: qꝛ tenerent vt. l. nõ solũ. ff. de iniur. ⁊. l. in furti. §. ope. ff.
de fur. fatetur tamẽ ipsos de culpa teneri qꝛ preuidere potuerũt
vt. l. qui occidit. §. pen. ff. ad. l. aquil. ⁊ loca. l. si quis domum. §. 1.
16 ¶ † Quero extra gloss. hic punit autor tumultus ⁊ is q occidit
si ad sui defensionẽ nos fecit. vt in gl. sed qḋ si non scit a quo fuit
b occisus: an oẽs punientur de occiso^b. l. cor. Cy. hic arguit p ⁊ 𝔷.
Ego credo qḋ in casu huius. l. nullus. l. cor. punit: qꝛ si de insistẽ
tibus fuerit aliquis a resistentibus occisus resistens non agebat
occidere sed violentiã propulsare qḋ est eis permissum vt. l. vt vim
ff. de iusti. ⁊ iur. ⁊. s. vnde vi. l. 1. operam ergo ex pposito dabant
rei licite ⁊ permisse. igitur vltra cogitatiõ non tenentur vt. ff. ad. l.
aquil. l. q occidit. §. pe. ff. de iniur. l. si cum seruũ. ⁊. l. item apud la
beonẽ. §. si qs virginẽ. ⁊ plenius. s. dixi in princ. Item qꝛ insistẽ
tes fuerunt cã huius homicidĳ inter quos erat occisus: ideo ei
⁊ eis in dubio magis imputatur vt. ff. si qua. pau. fe. dic. l. 1. §. cũ
arietes. ⁊ ad. l. aquil. scientiã. §. cũ stramenta. Item qꝛ nec ex hoc
remanet maleficium impunitum. qꝛ autor principalis huius tu
multus ⁊ violentie punitur grauius quasi hoc sibi imputetur. vt
hic est casus. si aũt de resistentibus aliquis fuerit occisus mai⁹ est
dubiũ qꝛ eis nil imputandũ: sed insistentibus velut operam rei
illicite dãtibus: ⁊ adhuc meo iudicio in hoc dubio lex ista pro
uidit spẽaliter. ⁊ solũ punit autorem tumultus qꝛ hoc cogitare de
buit. ⁊ cum delictum non remaneat impunitũ non vendicat sibi
locũ. l. itẽ mela. §. sꝫ si plures. ⁊. qḋ ibi no. ff. ad. l. aquil. nec quod
no. i. l. si rixa. ff. ad. l. cor. de sic. pp culpã aũt punientur ceteri. vt i
17 precedenti. q. dixi. ¶ † Quero vt predicta melius declarent qḋ
si ex preposito plures inierunt ad occidendũ aliquem qui ⁊ occi
sus est: sed ignoratur cuius ictu perierit. nostra gloss. in. l. si in ri
xa ff. ad. l. cor. dicit oẽs teneri ⁊ qḋ fortius est ille gloss. relata ad
text. loquit quando in rixa vbi de proposito dubitari põt. Sed
glo. i. in. d. l. itẽ mela. §. sed si plures. distinguit aut habuit vnum
ictũ tm̃ aut plures. Primo casu oẽs absoluant qꝛ constat aliquos
nõ occidisse ⁊ sanctius est nocẽtẽ absoluere q̃ innocẽtem punire.
vt. l. absentẽ. ff. de pe. Scḋo casu oẽs puniantur vt. d. §. si plures.
ista distinctio est vera ⁊ eadẽ rõne deberemus inspicere an plu
ralitas ictuũ correspondeat pluralitati psonarum ⁊ sic si pauciores
fuerint ictus q̃ psone nõ puniant aliqui si tot. item tunc adhuc
videretur ponderandũ an oẽs ictus eẽnt mortales: ⁊ tũc omnes
puniant an oẽs nõ essent mortales: ⁊ tũc nullus puniatur: qꝛ san
ctius eẽt nocẽtẽ ⁊c. ¶ Sꝫ qꝛ hoc nõ fuit de mẽte illius text. ideo
quidã Albertus Papi. dixit qḋ si criminaliter agat qñ non ap
paret cuius ictu perierit nullus corporaliter puniatur. Primo
p dictã. l. absentẽ. ibi qꝛ sanctius est ⁊c. Scḋo qꝛ probationes nõ
sunt luce clariores vt exigit vt. l. sciãt. s. de proba. sed ne delictuꝫ
remaneat impunitũ grauiter in pecunia dicit esse omnes puniẽ
dos. si aũt ageret ciuiliter tũc dicit oẽs puniri. vt. d. §. sꝫ plures.
Dy. vero tenet cũ glo. posita in. d. l. si in rixa. vt pẽ not. in. c. in
obscuris. in fi. ff. de re. iur. lib. vi. Primo qꝛ oẽs fuerunt hui⁹ pro
positi ⁊ in culpa deprehendunt oẽs: qꝛ is actu delinquũt ⁊ quia
publica ratio que suadet maleficia puniri est cõtra eos q prima
tam ptendunt defensionẽ: ⁊ iõ publica pferentia vt. ff. pro soc. l.
actionẽ. §. labeo. ⁊ in aut. de nõ alie. §. qꝛ vero. dico vt hec ratio
nõ vigeret: qꝛ vt dicit Albertus puniret pecuniariter. Itẽ qꝛ ma
leficia nõ remanẽt ĩpunita suadet rõ in genere cui derogatur in
specie qꝛ sanctius est vt in dubio remaneant impunita q̃ inno
cẽs puniat ad mortẽ vt. d. l. absentem. ¶ Quid ergo dicendũ in
qõne tã dubia ⁊ periculosa. Credo saluo consilio saniori qḋ gl. ⁊
Dy. dicant verius a quibus non discrepat Bar. in. d. l. si in rixa
lꝫ latius pcedat declarando ⁊ ego plenĩ⁹. ideo aduerte q̃ si plu
ralitas vulnerũ correspondeat pluralitati psonarũ ⁊ sunt oia morta
lia q̃ nõ habebit dubiũ: qꝛ oẽs occidisse dicentur si nõ esset ali
quod per se mortale adhuc idẽ: qꝛ tũc oia simul iuncta sunt illa
que intulerũt ei mortẽ ⁊ sic oẽs occidisse dicerent vt. d. §. sꝫ si plu
res. ⁊. ff. de his q deic. vel effu. l. 1. in fi. ⁊ ita no. Inno. in. c. signifi
casti. extra de ho. Si aũt aliqḋ vel aliqua mortalia ⁊ aliqua non
tũc si mortalia fuissent peiora adhuc nõ viderentur dubia: qꝛ se
quẽtia sui natura nõ mortalia iudicari debẽt mortalia pp prio

ra vt. ff. ad. l. aql. l. qua actione. §. sed ⁊ si qs. ⁊ melius in. l. si vulnt
neratus. in prin. in. co. ti. Si aũt fuissent posteriora tunc adhuc
idem de iure ciuili: qꝛ q intulit vulnus nõ mortale ex quo huius
fuit propositi vt occideret quod etiam punitur. l. cor. ac si occidi
set vt. ff. ad. l. cor. de sic. l. 1. §. diuus. ⁊ sic illi puniuntur tanq̃ occi
dere voluerunt sequentes: qꝛ vere occiderunt. Sed vbi vulnus
non mortale inferentes aliter veniunt iure municipali puniendi:
tunc iudex cautos eos poterit punire tanq̃ opem ⁊ auxiliuꝫ pre
stiterint homicidio. ⁊ veniunt puniẽdi isto casu eadem pena qua
homicida vt plene declarabo. i. ti. l. 1. nisi per statutũ aliter eẽt
puisum. si autem dubitaretur an vulnera mortalia fuissent pos
ra necne: tamen certum esset quis eorum mortalia intulisset ad
huc est modicum dubiuꝫ: quia vel contra oẽs de occiso de iure ci
uili vt dixi vel contra eũ de cuius vulnere mortifero cõstat ⁊ con
tra ceteros de ope ⁊ auxilio cooperatiuo producetur: sed vbi dubi
taretur quis eorum mortale intulisset. ⁊ adhuc modicũ dubium
de iure ciuili vt. d. §. diuus. ⁊ per primã rõnem Dy. ¶ Sed sup
posito quod statutum aliter puniat de vulnere illato animo oc
cidendi. ⁊ aliter de occiso insurgit dubitatio an oẽs puniri pos
sint de occiso vel debeat omnes de vulnere illato ne innocentem
dãnet vt. d. l. absentẽ. ⁊ qꝛ in penis benignior interpretatio est fa
cienda vt. l. interptatiõe. ff. de pe. sed decisionẽ collige ex sequenti
bus ⁊ qꝛ pdicta procedunt si pluralitas vulnerum corrñdet pso
nis: ideo videndum vbi nõ rñdet puta vnum vuln⁹ tantum ha
bet ⁊ plures fuerunt vel duo habet ⁊ tres vel quatuor interfuerũt
quod hic firmus cuius fuerit ictus constat ille solus de occiso pu
nitur alĳ de auxilio ⁊ ope quorum penam collige ex his que di
cam. i. ti. 1. ¶ Si cuius eorũ ictus fuerit nõ constat. Hic quero
quid de iure cõi posita videbimus quid de iure municipali ⁊ de
iure cõi credo oẽs de occiso teneri criminaliter. l. corne. puniri.
quasi oẽs simul ictum illum ⁊ vuln⁹ fecerint si plures trabẽ tenẽ
tes vel proĳcientes aliũm occiderunt vel plures tenentes lanceã
vt. d. l. item mela. §. si plẽs trabẽ. ⁊. l. item vulneratus. §. fi. in eo.
tit. ⁊ hoc pp eorum ppositũ ⁊ dolũ vt. s. in themate supponitur
a qḋ et psumitur: qꝛ in delicto fragrãti oẽs reputant ⁊ fuisse probã
tur vt in. d. §. diuus. ⁊ in. d. l. si in rixa. ⁊ qua rõne oẽs pecuniari
ter puniũtur vt. d. l. itẽ mela. §. sꝫ si plures. eadem rõne ⁊ corpora
liter. ¶ Nec ob. l. absentẽ. qꝛ pp propositum certum vel psump
tũ oẽs dñr nocẽtes ⁊ oẽs in dubio occidisse. vbi aũt vel delictũ
in sui essentia erat incertũ. qꝛ dubiũ an qs se occiderit vel occisus
fuerit vel ab aliquo interemptus vel apostemate perẽptus vel
licꝫ ibi delictũ in sui essentia foret certum: tñ de autore erat olno
dubiũ: qꝛ ignorabat qs de vniuersis: p hũc modũ verificet gl. i.
b in. d. §. sed si plures. In casu nostro erat certũ q̃ ab his lꝫ dubiũ
an oẽs simul ictũ illũ intulerint. Itẽ ibi de nulli⁹ pposito ⁊ fra
granti delicto cõstabat vt hic sic vt dixi ad pdictã diuersitatem
facit qḋ no. glo. ff. fa. her. l. heredes. §. si incerto. ⁊ de le. i. l. legato
generaliter. vbi doc. ⁊ gl. no. dñam an legetur certũ de incertis
an incertum de incertis de iure vero municipali quo ppositum
nõ punitur nisi ad effectum pducatur est maius dubiũ. ⁊ refert
bar. q̃ Dy. consuluit qḋ de occiso nemo puniat: qꝛ ater. in. d. §. sꝫ
c si plures. dicet oẽs teneri quasi occiderint. sed dictio quasi^c est no
ta improprietatis: vt. ff. de vsufru. earum rerum que vsu consu. l.
ũ. Improprietates aũt nõ cadũt in statutis. ergo ⁊c. sed ipse co
tra Dy. dicit qḋ ibi dictio quasi nõ est nota iproprietatis. sꝫ ve
ritatis sicut aliud quasi in. l. rñ. ibi posito vbi dr̃ q̃ ille cui⁹ ictu
perĳt quasi occiderit tenet. ⁊ ex pcedẽtib⁹ colligit intellect⁹ se
quentium vt. l. si seruus plurium. ff. de le. 1. Ista rõ satis est friuola:
qꝛ sm̃ eius pdicatũ ⁊ subiectã mãm dictio quasi interdum est no
ta veritatis. interduꝫ improprietatis: interdũ similitudinis nec qḋ
ꝓhibet in vna pte aĩr sumi q̃ in alia. ideo meliorẽ assigno rõnẽ
nã statutum disponit in casu certi qualr̃ puniat occidẽs ⁊ qualr̃
ptiẽs lꝫ aliũm habuerit occidẽdi. ⁊ sic disponit in casu in quo
de certo cõstat agẽte. vbi aũt dubitaret nõ disponit. ⁊ sic in iure
cõi dimittit. vt. ff. so. ma. l. si cũ dotẽ. in prin. ⁊ de li. ⁊ posth. l. cõ
modissime. ⁊ maxie qñ in casu expresso illi cõtrariat vt sic in dua
bio euitet legũ correctio. vt no. doc. l. l. apud antiquos. s. de fur.
sed de iure cõi oẽs tenent de occiso vt. s. dixi. ⁊ quasi oẽs occide
rint. l. ac si vere continuarent occidisset vt. d. §. sed si plures. omnes
ergo ⁊c. ¶ Preterea statuta sm̃ oẽs recipiunt interptationẽ de
claratiuam a iure cõi. vt. l. ĩ. s. de sor. a. lꝫ de extensiua dubitetur.
vt ibi per Cy. ⁊ doct. in. l. cesar. ff. de pub. sed nõ cõe declaratur
quid in hoc dubio sit fiendũ. preterea vide clare in. l. aquil. que
aliter punit occidẽtẽ qꝛ is plus ꝯ aliter vulnerãtem qꝛ is minus
vt. ff. ad. l. aql. l. ĩ. in prin. ⁊ ibi glo. ⁊. l. si seruus seruũ. §. huius. l.
alias. §. tertio capite. quã iurisconsulti declarant in casu in quo
vulnerauerunt ⁊ aliqui occiderũt: sed non appares cuius ictu pe
rierit vt oẽs occidisse dicantur vt. d. §. sed si plures. ⁊ vbi de oc
ciso quis tenetur aquilia tenetur ⁊ cor. vt. ff. ad. l. aquil. sed ⁊ si quis
cum q. ĩ. ĩ. vñ. qui tex. est ad hoc multum not. ⁊ non mireris si in
causam grauiorem sit interpretatio: qꝛ causa grauior occisio
nis absorbet leuiorem percussionis. Et regula est qḋ sicut cause

a De occiso tenẽ
tur. vide bar. in. l.
q seruo. §. si duo. ⁊
si. facit ad qḋ. ff. d
fur. ⁊ i. l. nõ iõ mi
nus. ⁊ ibi, bal. col,
pe. vẽ. si. itẽ dñt ad
qõ. ⁊ vẽ. si. seq. sed in
tra hoc. s. de acc.

b Ar oẽs punient
de occiso. vid bar,
in. l. si in rixa. col,
ĩ. vẽ. si. ĩ. facit ⁊ ibi
alexan. ff. de sic. et
bar. ꝯs. cexxiĩ. in
ci. l. municipali. ⁊
alex. consil. xliiĩ.
vol. iiĩ.

c Sꝫ dictio qñ. vi
de de ca. salv. in. l.
i. nu. vĩ. ⁊ qḋ ibi
posui in addi. ad
ipsuꝫ i apostil. in
v. dictionẽ qñ. s.
vt heredi. ab he. ⁊
contra. her. inci.

probata debet actor succũbere. vnde videt obstare. ff. de dol. ex-
cep. l. dolo. eũ ibi no. et ff. de reg. iu. l. in cõdemnatione. §. dolo. et
de car. edic. l. ij. §. causa. et qd no. glo. in. l. ij. C. de edic. diui adria.
6 ¶ Ex his quibus omnibus patz q exceptio dolo facis locũ habet i pos-
sessorio: sol. sm Dy. extra de reg. iur. c. dolo. li. vi. q: aut agit iu
dicio adipiscẽde vel retinẽde et illa excludunt dñij exceptione si
exceptio est parat^9 incõtinẽti docere de iure suo vt de iudicio adi
piscẽ. ac no. in. l. ij. et retinẽde dot. in. d. l. dolo. Aut agit iudicio re
a cuperande possessionis^9 et tunc procedit. l. ista. et glo. hic posita
et sic ratio: q: spoliatus ante oia est restituendus vt hic. ¶ Sed
educentu. in qd in interdicto retin. fac Dy. non videtur hoc di-
xisse sm Jaco. de bel. Primo nam si obstaret exceptio dñi sta-
tim dabitur occasio domino turbãdi et inquietandi possessorem
nec ipse poterit se tueri p interdictũ vti possidetis cum inquieta
tor statim exciperet de dñio qd videtur per. l. vim facit. ff. de vi et
vi ar. Secũdo qd interdicto retinẽde vincit qui possidet tempo-
re litis conte. vt insti. de interdic. §. hodie. sed excipiens de domi
nio non innuit se possessione ergo et c. Idem sequitur Ja. bu. ex eo
q: agẽs interdicto retinende nil petit sibi dari et sic non pot exce
ptio ista dolo facis adaptari q: ad quem casum non adaptatur
verba necesse est dispositio. vt. C. de fur. l. apud antiquos. in fi. et ff.
de accu. l. hos accusare. §. omnibus. et pro ista parte glo. videtur
cõtra Dy. in. l. si de eo. §. fi. l fi. glo. magne. ff. de acq. pos. ¶ Nec
obst. glo. in. d. l. dolo. nec glo. in. l. si de vi. q: in possessorio retinẽ
de nõ loquitur qd patet q: de possessorijs per que aliqd petit qd
postea esset restituendũ loquuntur: et sic regula dolo facis locuz
habere possit. Sed pot Dy. palliari in casu in quo actor et reus
pariter de possessione probassent. nam tunc dominium ex parte
rei fac rei ipsum preferri. vt not. C. ij. vti possidc. in. in pe. q li-
cet dicere possit qd dominium ex parte actoris similiter faceret
eum preferri: vt ibidẽ per eum et doct. Item vbi vterq se diceret
possessorem et dominum necessario prius de possessione cognos-
ceretur. vt. l. incerti. C. de interdic. sm verum intellectum quem
ibi ponit Jac. de are. et Ja. but. et dñs meus. ¶ Circa autẽ inter
dictum adipiscẽde vel recuperande fatetur oes legiste Dy. verũ
dixisse licet glo. videant sentire qd in interdicto recuperande exce-
ptio dñij habeat obstare in. l. si de vi. ff. de iudi. et male: vt patet
7 ex predictis nisi ea saluet in casu quẽ statim subijciã. ¶ † Opp.
igit tunc. vtrũ qd etiã i interdicto recuperãde obstet exceptio dñij
et regule dolo facis. vt extra de restit. spo. c. ij. lib. vi. Soluunt qdaz
q illud in spũalibus nõ ob. regula dolo facis vt extra de diuor.
c. porro. Q uarte vel dic sm Jo. and. qd ibi inceptio rei erat funda
ta de iure cõmuni. vel qd videt aptius dic qd interdictum agens
iudicio recuperãde possessionis aliquid asserit in libello per qd
patz eũ ius possidẽdi vel quasi nõ habere sed reũ excipientẽ: et tunc
procedit dictum. c. ij. vt spoliatus prius non esset restituendus.
Aut tale qd in suo libello nõ asserit: et tunc pcedũt que sm Dy.
et cõem op^9. dixi. et hec no. q: p istud ter illud capitulum limitãdum ca
non misceto tã istam materiã. et pro hoc facit qd nostri doc. dicunt
qd si de dñio cõtra se probari permittit actor succumbit. vt. j. di-
cam. ¶ Idẽ dicit Jo. mo. et Jo. andr. si exceptio opposita foret
notoria ita qd probatione non indigeret. vt arg. c. significasti. de
diuor. vbi mulier cõtra virum restitui petẽs ad thorũ repellitur
propter adulteriũ notoriũ nõ occultum. et sic nõ pot petere se re-
stitui ad id a quo restituta nõ posset expelli ppter iudicis senten-
tiam vt in decre. porro. d. c. ij. ¶ Oz mihi vr hoc limitãdũ in exce
ptione que superuenit post expulsionem facto ipsius expulsi de
qua loquitur ibi tex. nõ de anteriori vt ibi patet in con. c. porro.
et ũt pot p simile hoc phari. nã exceptio superueniẽs post sniam
que habet ppriã executionẽ impedit ipsã executioni mãdari. vt
C. de re iu. l. i. et ff. de co. indi. l. elegãter. §. si post. et ad. ff. si quis
cau. l. ij. in prin. sic et restitutionem spoliationis fieri. et forte nõ
est necesse qd sit notoria vt probat similitudo pdicta nisi in spiri
tualibus vel quasi quorũ restitutio nõ sit faciliter debet impedi
8 ri et ita loquitur. c. significasti. ¶ † Concludamus igit qd in pos
sessorijs adipiscẽde habet locũ regula dolo facis et c. si excipiens
est parat^9 incõtinẽti docere de iure suo. vt. l. ij. C. alle. ¶ In posses-
b sorijs retinẽde locũ nõ hz nisi qñ vterq asserit et phat se possi
dere et pares sint probationes sup possessione. vt p doc. in. l. ij. C.
vti possidetis. ¶ In possessorijs recuperãde distinguo aut actor
in libello tale quid pponit per qd fatet intẽtionem aduersarij
scilicet qd apparet illius intẽtionẽ fundatã esse de iure cõi: et tunc
locũ habe. regula. vt c. ij. extra de restit. spo. lib. vi. Aut tale qd
nõ pponit actor: et tũc aut exceptio regule fundamentum recipit
o iure quesito post spoliationẽ: et tũc obstat exceptio. et impedit
restitutio in spũalibus si cã sup quã est exceptio fundata sit no-
toria. vt extra de diuor. c. significasti. secus si causa non sit notoria
vt ibi a sensu cõtrario et ibi no. in gl. ¶ In tpalib^9 vero forte nõ
est necesse q causa sit notoria. vt. C. ij. aut exceptio fundamen-
tum recipit a iure vel facto spoliationẽ pcedẽte: et tunc in spũali-
bus non hz locũ exceptio regule dolo facis. vt in c. porro. extra
de diuor. et multo minus in tpalibus vt hic. Et est ratio quia spo
liatus ante omnia est restituendus vt hic. et C. si per vim vel alio
modo. l. j. de dona. inter vi. et vxo. l. si maritus. sm actor pateretur
reum cõtra se de iure dominij probare inquit Cy. C. de interdi. l.
incerti. in fi. lec. qd actor excluderet tunc a restitutione vt extra de
restit. spo. c. i. et ita etiam saluat glo. positam in. l. si de vi. ff. de iud.
In petitorijs autẽ qñ regula illa obstet non est nostra materia.
sed eã tãgit Dy. et minus plene in dicta regula dolo alij plenius
in. l. si socer. §. lucius. ff. so. ma. et ego plenissime in. l. si de natur^9.
9 §. primo. ff. de cõdi. ob tur. cau. ¶ † Expeditis duabus difficul-
tatibus hui^9. l. accedo ad tertiã. dixit eñ gl. qd scdo modo pot in
telligi iste tex. vt prius de hoc possessorio restituende cognosca-
tor quã de crimine violẽtie criminaliter intentate vt in examinã
do hũc passum ne vagemur pnuttamus q qñq ciuilis et crimi-
nalis vicissim pponi querunt: et tũc qñq vna pncipaliter et alia
incidẽter et habet locũ. l. pe. C. de ordi. iudi. qñq vtraq principa-
liter et vicissim et habet locũ. l. fi. in eo. tit. qñq ciuilis et crimina-
lis ob eode pponi querunt. et iste est passus hic examinãd^9. vbi
autẽ vtraq esset criminalis vicissim proposita ad hũc non est n o
10 stra materia. sz. l. i. C. qui accu. nõ pos. ¶ † Reuertor igit ad glo.
que vult qd hic prius de possessorio recuperãde quã de violẽtie
crimine cognoscat. et inducit tres. ll. pro se cor. videlicet. l. i. C. de
opp. et hoc sm intellectũ Jo. quẽ ibi approbat gl. et Odof. in lec.
Aliam intellectum ibi ponit P. e. et multi moderni vt ibi nõ or
dia ciuilis ad criminale sed possessorij ad petitorij: et tunc non
cum isto sed precedenti intellectu cõcor. ¶ Scdo inducit glo. in
l. si de vi. C. de iudi. et similiter ibi sunt duo intellect^9 vnus qui de
ordine petitorij ad possessoriũ loquatur: et tunc etiã cõcordat cũ
hac. l. sm precedentem intellectũ. Alius qd de ordine ciuilis ad
criminalẽ: et tũc non concordat imo discordat: q: ibi criminalis
prefert ciuili. hic econtra. ¶ Tertio inducit glo. l. qui cetu. §. i. ff.
eo. ti. et ibi similiter sunt duo intellectus vt in pcedenti. et sic put
ibi loquit de ordine ciuilis ad criminalẽ illa contradicere vr isti
cũ ibi queratur prius de crimine. et dixit dñs meus in. d. l. si de vi.
qd iste scds in eis est verior intellectus vt reperiatur firuste con-
gructius. op3 igit q de earum solutionibus queramus. sed dic
11 vt in seq. apparebit. ¶ † Opp. igit successiue cõ glo. q causa ci-
uilis nõ sit prius terminãda: sz illa quã elegerit actor. vt. j. qst. ci.
de. l. i. et sol. tripliciter. vt in gl. seqn. vsq ad ver. sed quate. Pri
ma solu. vera est in se. sz nõ tollit Jtium. vltima est vna trufa.
Tene igitur mediam que est cõis vt hec ciuilis terminetur ante
omnia. i. ante criminalẽ si hoc eligat actor: vis Jtio. et sic hec hz
illã. et ex hoc pz solutio ad. l. qui cetu. et. l. si de vi. C. alle. q: ibi cri-
minalem prius intẽtauit et legit hic ciuilẽ simul autẽ vtranq. q:
nõ pot vt in cõtrario. et ibi assignabo rationẽ. ¶ Tunc successi-
ue opp. gl. qd ciuilẽ causam examinari nõ sit necesse maxime cũ
tex. mãdet eã examinari vt sciat quis et ad quẽ venerit possi-
dentẽ. sz tex. iam ponit pro cõstãti q aliter nõ poss dcõs possiden
ti vim intulit ergo et c. Ideo timore gl. ratie intelligit hũc tex.
principaliter duobus modis. Primo vt de violẽtia non cõstet
et ideo exponat intulit. i. intulisse dicat. Secundo vt de violentia
illa facti cõstet et de ea supponat. sed an fuerit iuridica et permis-
sa dubitatur. qd euenire potest dupliciter. Primo sm quosdam
duplex violentia allegat vna per actorẽ alia per reum in modũ
excipiendi. fatet enim se actorẽ expulisse. sed incõtinẽti sibi asser-
bat licere. vt l. quisquis. ff. de vi et vi ar. Scdo pot ... vna
tantum violẽtia allegat quã reus fatet sm iuris causa cõseruãdi
fecisse nõ eã priuãdi aduersariũ iure suo. et hoc exẽpli ficat Azo i
proprietario qui expulit vsuariũ vel vsufructuariũ vel fructua
rio qui vim intulit vsuario. cõpetit eis illis interdictum vñ vi. ff.
de vi et vi ar. l. idẽ cõmuniter. cũ sequenti. et seq. sed si deijciens in-
natur iuris sui cõseruãdi causa fecit. et ideo hoc prius examinãdũ.
et intellige q examinabit an cum moderamine inculpate tutele
fecerit. vt. l. i. C. vnde vi. et hoc vult glo. vsq ad versi. Jt a. posuit
casum. ¶ Ex predictis colligetis tres lectura versi. qd si omissa vna
qd fuerit tantum vna violẽtia expulsiua. et hoc pot procedere de
plano scdm sequebat Ja. de ra. vt cõtraria cuitaret. Alia q fue
runt due. sed secunda ex interuallo. vt in glo. i. licet consẽtus di-
ceret qd incõtinenti vt hic dicit Azo. alia etiã q due fuerit. sed
incõtinenti facti istã tertiã approbat Jo. vt sequit in glo. vsq
ad ver. et qd dicit. et ibi Jo. Respõ. ad ea que huic lect. videbant
obstare nã ei obstabat tex. dũ dicit amisse possessionis. sed amis
sa nõ est que statim recuperata est. vt. d. l. qui possessionẽ. et. ff. de ri
tu nup. l. plerisq. ¶ Item cõtra Jo. facit q: j. dicit restitutã naz
cum restitui nõ possit q penes se habet. vt. l. q restituere ff. de rei
ven. Sequitur qd possessio nõ fuerit statim recuperata sed ex in-
teruallo. et sic iste tex. velit qd secundo expulso restituatur posses-
sio omissa ex interuallo: sed Jo. omnib^9 his respondebat vt in
telligat a nonie. s. prius. et qd subdicit intra intelligat scz dãna que
passus fuit prius spoliat^9 et ad illa referat verbũ restituta qd
postea sequit. et sic sm Jo. primo spoliatus erat actor sm alios
tantũ econtra hec lec. Jo. videt aliqualiter violare hunc tex. dũ
dicit quis et ad quẽ venerit possidẽtem p qd videt innuere qd de

a ¶ Recuperãde possessionis. qd exceptio dolo facis pot opponi etiã i iudicio possessorio recuperãde si incõtinenti pbari pot al' as secus gl. est i. l. si de vi. ff. de iud. sz Ange. l. i. §. e quo. §. si de testo. i fi. ff. ad tre. et Bar. i. l. j. in pn. quoz le ga. vbi dicit q ta lis exceptio potest opponi in iudicio possessorio si stati pbet: non aliter p no. l. i. §. C. de edic. diui adri. tol. vide tex. et glo. i. l. do. ff. de do excep. et l. d. l. j. quorum leg. an autez opponat in aliõs possessoriis. vide bar. in. d. l. i. et in aut. ite prior. C. q po. in pig. ha. q in illo possessorio. vide Bart. in d. l. i. et in fi. ff. quorum bono.

b ¶ In possessorijs retinẽde. Tu vide bar. in. l. naturaliter. §. nihil cõe. ff. de acq. pos. et in. l. i. si prius vel alio modo. glo. bar. in. l. si de vi. ff. de iud. et l. i. sna. et ibi bal. et doc. C. de edi. diui adri. tol.

restitutione possessionis violente loquatur ⁊ de ipsa re principali quod etiam patet per continuationem ad principi. huius l. cui iste versicu. aduersatur. ¶ Preterea lec. Jo. est in se dubia vide licet an ei qui statim possessionem recuperauit competat interdictum pro rebus mobilibus cum pro immobili non competit

12 ¶ † Reassumo igitur lect. Azo. quam gloss. tenuerunt et prosequuntur ⁊ oppo. quod huic expulso ex interuallo non competat
a interdictum vnde vi^a ad possessionem recuperandam obstante exceptione tu recte ageres nisi me vi repulisses. vt in simili dicit text. ff. quod vi aut clam. l. si alius. §. bellissime. ⁊ sit ratio: quia vtriusque dolus circa idem commissus est compensandus. vt. ff. de dolo. l. si duo. ⁊ so. vt in gloss. se videlicet quod aliud in illo interdicto quam in isto. ⁊ videtur glo. in prin. sentire quod sit hec ratio quia prima violentia per secundam est assumpta. sed Petrus qui lec. reprobauit per illum text. dicit ei non sufficienter responsum cum diuersitatis ratio non sit bona. negat enim primam violentiam esse assumptam duplici ratione. prima vt dolus compensetur cum dolo vt dictum est. secunda ne concederetur secundo quod denegaret primo. vt. ff. qui po. in pig. habe. l. assiduis. hoc idem sequi videtur Bar. in contrario. v. in. l. qui possessionem. ff. de vi ⁊ vi arma. ¶ Ad hunc tex. respondet Pe. quod de restitutione possessionis recuperate non loquitur. sed de restitutione aliarum rerum que fuerant primo in predio que non sunt recuperate ⁊ ceterorum damnorum ⁊ interesse pro quibus competere dicit interdictum. ⁊ allegat pro eo Barto. l. i. §. si fundus ff. de vi ⁊ vi. ar. Lec. istam Pet. damnauit Jacob. de are. ista ratione quia si interdictum non competeret pro principali nec pro accessoriis. age. l. ii. C. depositi. ⁊ C. de litt. pign. l. non intelligere. ⁊ de re. iur. l. cum principali. Idem Rayn. addens quod pro rebus mobilibus tantum non datur interdictum vnde vi. vt. ff. de vi ⁊ vi arma. l. i. §. illud. ⁊ l. iii. §. consequenter. ¶ Sed Bar. ad hoc defendit Pe. vt ibi text. intelligatur quando a rebus mobilibus tantum ⁊ principaliter quis est deiectus. nam tunc alie actiones ciuiles dantur vt ibi: secus quando in consequentiam immobilium. nam ⁊ pro his principaliter potest intentari interdictum. vt in eadem. l. i. ⁊ dicto. §. illud. versicu. plane ⁊ melius in ea. l. §. si fundus. vbi casus. quod intelligo procedere quando in libello fiat mentio de expulsione facta de re immobili licet restituta vt erat in casu. d. §. si fundus. licet hec penul. lec. ab his obiectis posset defensari tamen meo iudicio per hunc textum. est vt contra veritatem reprobanda cum hic de restitutione possessionis rei immobilis loquatur vt declaraui. s. in reprobatione lec. Jo. Et si dicamus cum Azo. ⁊ Accur. Jacob. de aret. Dyn. ⁊ Jacob. but. secundo spoliato ex interuallo competere effectualiter interdictum vnde vi ad recuperandum possessionem rei immobilis a qua extitit spoliatus. ⁊ hoc in odium violenti qui non debuit sibi ius dicere. vt. C. de iu. l. nullus propter quod incidit in edictum diui marci ⁊ ius conquerendi de dolo aduersus eum commisso perdidit. vt. l. extat. ff. quod me cau. ⁊ etiam quia spoliatus ante omnia est restituendus non obstante exceptione conuenti que tollitur replicatione restitutionis prius fiende. ideo hoc dixit per signa vniuersalia cum restituendus ante omnia. Et sic non obstat. l. si duo. nec dicitur. §. bellissime. quia vt dicit Dyn. in. c. qui ad agendum. de regu. iur. libro. vi. satis est impropior causa illius qui habet possessionem violentam quam clandestinam argumen. ff. de fur. l. si vendidero. §. cum raptor. quod confirmat Jacob. butri. ex eo quia illa violentia velut turbatiua non facit quem incidere in edictum diui Marci quod declarat: quia edificans in suo licet contra debitam seruitutem prima facie rem illicitam non dicitur attentare. sed expellendo possessorem secundum ⁊ qui edificatum destruxit potius pro iure suo retinendo fecisse videtur. ideo non sic grauiter punitur vt. l. seruus. la. i. ff. de act. ⁊ obligatio. appellatur enim vis illa inquietatiua. vt no. in glo. magna in. d. l. extat. ¶ Similiter hunc lectu. non ob. C. quod me. causa. l. sed ⁊ partus. §. queri potest: vt ibi not. glos. ⁊ in. l. si is qui vi a me. ff. de vi ⁊ vi arma. ¶ Et ex his no. casum quod in possessorio recuperande regula dolo facit locum non habet etiam si excipiens vti vellet eodem iure ⁊ ratio patebit ex sequentibus.

13 ¶ † Expeditus de contrariis transeo ad. q. precedentium declaratiuas. Et est prima questio an cum fuerit restituta possessio huic ex interuallo deiecto possit restituens illam recuperare ab eo per interdictum vnde vi. ⁊ tenet ista glos. quod non allegans quod prima violentia per secundam fuit assumpta. ⁊ pro hoc inducit. l. qui possessionem. ff. de vi ⁊ vi arma. Sed non probat hoc quia ibi media violentia fuit iuridica ⁊ prima non habuit effectum ideo vltima ibi tantum consideratur: hic prima effectum suum consummauit. Item allegat gloss. l. istam que probat per hunc modum nam ei cui denegatur exceptio circa idem ⁊ eodem respectu fortius denegatur actio. vt. C. de transactio. l. nec intentio. ⁊ not. gloss. ff. de rei vendica. l. in rem. §. sed ⁊ id quod in fine. ⁊ pro hoc facit quod dicimus de incidenti reiecto quod non potest per viam principalis ad eundem effectum intentari. vt C. de or. cog. l. ii. ⁊ nota. C. de ord. iudi. l. prima. sed huic denegatur exceptio. vt in hac. l. secundum lec. quam tenui: ergo ⁊c. pro hoc facit tertio: quia ex eo quod in edictum diui Marci incidit ius suum perdidit vt. d. l. extat. ⁊ hanc opi. tenuit Jaco de are. ⁊ Jaco. bu. ⁊ Bart. idem sequitur in. l. qui possessionem. ff. de vi ⁊ vi ar. ⁊ est communis. ¶ Quero secundo an perdiderit interdictum circa res mobiles quas non recuperauit. ⁊ licet quidam quod sic: quia sublato principali non potest accessorium remanere tamen contrarium teneo per ea que dixi in versiculo reassumo igitur. ¶ Quero nunc an violentia prima sic sit consumpta quod primus perdiderit condictionem. l. si quis in tantam. ad penam. de hac. q. que sui est gloss. ⁊ non soluit in. d. l. qui possessionem. Dyn. quem sequitur Bartol. dixit quod non in quantum illa est penalis. nam actio competens ad penam non perditur per violentiam in re commissam. vt in. l. qui vas. in prin. ff. de fur. sed ibi non est mirum si dominus auferendo rem suam furi penalem non admittit: quia in eandem legem non committit: tum quia rei sue furtum non facit: vt patet ex diffinitione furti tum quia fur non agit furti. vt. l. itaque. in eo. titu. In casu nostro qui suum expulsorem expellit ex interuallo incidit in. l. si quis in tantam. ⁊ eius penam non euadit vt omnes fatentur. ⁊ not. glo. in sepius allega. §. si is qui vi a me. ⁊ sic locum videntur habere leges dicentes neminem iuuari debere a lege in quam committit. C. de epis. ⁊ cle. l. si quis per calumniam. ⁊ l. generaliter. ⁊. ff. de mino. l. auxilium. in fi. ⁊ extra de senten. excom. cap. ad audientiam. Potes respondere quod illud circa idem et ob idem factum non circa diuersa ⁊ ob

14 facta diuersa. ¶ † Quero quarto an prima violentia^b dicatur consumpta vt ex ea criminaliter. l. iulia de vi non possit agi. ⁊ tenet ista gloss. quod agi non possit quod limitabat Odo. quo ad expulsorem non quantum ad alios de populo cum sit accusatio publica. vt. ff. de publi. iudi. l. i. ⁊ maleficia non debent esse impunita. vt. ff. ad l. aquil. l. ita vulneratus. in fi. Doct. moderni dicunt quod etiam ipse possit per. l. is qui reus. ff. de publi. iudi. ⁊ po. l.

15 ii. §. si publico. ff. de adul. nec lex ista vetat. ¶ † Quero quinto in gl. super verbo destinatus an probationes facte in ciuili pre-
c iudicent in criminali^c ei contra quem vel prosint ei pro quo. ⁊ respon. latius quam glo. aut facte sunt ad absolutionem ⁊ prosunt absoluto in questione criminis. vt. s. ad. l. fau. de plagia. l. preses. ¶ Aut ad condemnationem et tunc facte in ciuili non preiudicant plene in criminali: tum quia luculentiores in ea requiruntur. vt in. l. fi. C. de proba. tum quia in criminalibus iudex debet videre qua voce ⁊ qua trepidatione testes loquantur. vt. l. de minore. §. tormenta. ff. de questio. ⁊. C. de fide instru. aut. ⁊ apud eloquentissimum. in fi. ⁊ procedit hoc maxime quando testes in ciuili fuerint examinati per tabellionem tantum vt admittit consuetudo quod non facit in criminalibus. ⁊ sic in criminali illa examinatio esset nulla. ⁊ erit mirabile quia eosdem testes super eodem producentur in alia instantia. sed hoc ideo quia nedum instantia sed causa est diuersa cum ad alium effectum nunc agatur secundum. Ja. bu. ⁊ probatur extra de test. c. veniens. ⁊. c. cum in tua. ⁊ ibi glo. licet plene non preiudicent tamen sibi adminiculantur. vt. l. consensu quinto. cum ibi no. ff. de adul. econtra facte in criminali preiudicant in ciuili: quia cessant rationes predicte. Et hanc questionem tangit Guil. in. l. senatus. ff. de offi. presi. ⁊ Jaco. de are. in. l. locum. §. si quis dolo. ff. de tabu. exhi. ⁊ Cyn. in. l. i. in fi. leccu.

16 §. quando ciui. actio. ⁊ Barto. ff. vi bo. rapto. l. ii. §. i. ¶ † Quero sexto cum glo. si si deiectus statim recuperat an desinat preciibere. ⁊ respon. glossa quod non. ⁊ bene idem. ff. de vsucapio. pro emptore. l. qui fundum. §. idem iuris. Et eius est ratio quia non desinit ciuiliter possidere qui statim recuperauit. vt. ff. de vi et vi ar. l. iii. §. cum igitur. ⁊ ibi gloss. ex ciuili sola procedit vsucapio. vt ff. de acquiren pos. l. a. §. per seruum. ⁊. ff. de vsucap. l. si ia. §. si seruus. ⁊ no. Dyn. extra de regu. iur. c. sine possessione. lib. vi. ⁊ per hoc patet quod d. l. naturaliter. ff. de vsuca. ¶ Non obstat: quia ibi loquitur quando vtraque possessio perdita est: quinimo dici potest quod nec naturalis est perdita iuris fictione. vt. l. qui possessionem. ff. de vi ⁊ vi armata. sicut nec matrimonium dissolutum quod est incontinenti reintegratum. vt. ff. de repu. l. iii. ⁊ fortiter tenta etiam ad vsucapionem prodest. vt. ff. de vsucapio. l. is. fi.

17 ¶ † Quero septimo an qui incontinenti recuperat incidat in penam. l. si quis in tantam. ⁊ Respon. glo. quod non. ⁊ est ratio quia legem committente fecit. ff. de vi ⁊ vi arg. l. iii. §. cum igitur ⁊ sic penam non meretur vt patet in eo. titu. l. qui possessionem. a

18 l. gracchus. C. de adul. ¶ † Quero econtra an statim deiectus incidat in penam. l. si quis in tantam. ⁊ dixit Ja. de are. quod sic. quia in penalibus crimina C. l. iulie de vi incidit cum in criminibus punitur affectus licet non sit sequutus effectus. s. ad. l. cor. de sic. l. si quis cum telo. ⁊ per consequens magis in ciuilibus. sed Pet. ⁊ Cyn. ⁊ Barto contra ⁊ originaliter glo. in sepius allega. l. qui possessionem. et hoc quia in penis ciuilibus delictum ceptum non consummatum non habetur pro perfecto. vt. ff. de furt. l. vulgaris. §. qui furti. ⁊ quod quisque iu. l. prima. ad fin. ⁊ hoc verius: licet gloss. duo tangit ⁊ fin. regum.

a ¶ Unde vi. Tu vide inno. in. c. constitutus. extra de fil. presby. ⁊ Alexan. post ba. in. §. latito col. iii. de his quod ob. ⁊ consil. suo. lxxv vol. iii. ⁊ rota de ci. xvi. lci. item si agentem.

b ¶ An prima violentia. Tu vide de hoc vltra not. hic per bal. quod no. ba. in l. qui possessioné. ff. de vi ⁊ vi arma.

c ¶ Preiudicent in criminali. Tu vide de hoc vltra notata hic per bal. nu. xix. ver. vlti. quero an acta quod no. Bar. l. l. ii. §. hoc edicto ff. vi bo. rapto. ⁊ in l. maritus. et ibi Alex. ff. de q. ⁊ l. medi. l. l. liber homo. ff. ad legem aq.

fini.regun.l.si cõstiterit.& pro hoc facit:quia.l.si quis in tãtam. loquitur quando deiicieus penes se effectualiter habuit possessionem vt probant illa verba restituat & reddat.in ea posita. Item & quia deiectus non dicitur qui incontinenti recuperat.vt dixi in proxima questione.& quia qui incontinenti recuperant penam legis expectare non voluit.ac hamen.l.fin.C.de pac.conuen.pro ceteris tamen damnis agit vt hic in lec. Ioan.que ad hoc est notabilis. Et hec sufficiant de ista notabili lege.

1 Vim inferentes conuicti per testes damnantur.
2 Serui grauius puniuntur quam liberi.
3 Mandatum domini in quibus excuset delictum serui.
4 Nobilis ex equali facto mitius punitur quam vilis.
5 Pena augetur iteranti delictum.
6 Sepius dictio trinum actum exigit.

SEruos. Primo punit violẽtiam seruorum. Secundo violentiam aliarũ viliũ personarum. Tertio iudicem penam debitam nõ infligentem. Secunda ibi viles. Tertia ibi: iudicem. Prima subdiuiditur in tres: quia primo punit seruum preter domini scientiam violentiam inferentem. Secundo punit dominum cum exhortantem. Tertio seruum domino obtemperantem. Secunda ibi: qd si. Tertia ibi: seruos. ¶ Casus serui preter scientiam domini vim inferentes morti sunt tradendi cum eius sciẽtia & hortatu in metallum sunt damnandi dominum infamãdo & dignitate spoliãdo alie vilesq; persone legitime sunt
1 puniẽde iudexq; negligens infamatur.h.d. ¶ †No.quod per testes tñ cõuincuntur & dãnantur vim inferẽtes. ¶ Nec ob.l.ij.C. quorum ap.nõ recip.vbi exigitur qd etiã sit confessus qr ibi quãtum ad potentiam appellãdi permittẽdã vel denegãdã. ¶ No. quod propter hs cõfessionibus quis damnatur.& an sufficiat vna
2 vel plures exigantur dixi.C.de custo.& exhi.re. ¶ †No.tertio qd serui per.l.iul.de vi.grauius puniuntur q̃ liberi:quia serui vltimo supplicio quod mortem interpretamur vt.ff.de penis.l.vltimum.liberi vero relegantur vel deportantur vt.C.eo.l.ij.& l.qm multa. ¶ No.quarto qd dominus mandans exhortans punit
3 l.iul.de vi per cuius sententiam infamatur. ¶ †Not.quintu qd mandatum domini in atrocioribus non excusat delictum serui. de quo plene dixi.C.de accu.l.non ideo minus. ¶ Not.sextu qd licet mandatum non excuset in totum:tamen mitigari facit penã quia vt vides metallis.& sic morti ciuili traditur vbi sine mãdatu morti naturali daretur.concor.C.de adulte.l.gracchus.qd no.propter eũ qui mãdato tyrãni aliũ occidit:qr non excusatur licet pena mitigetur:quia morti non tradit sm Bal. ¶ No.vij. in ver.viles.duplicem intellectum. Vnum vt referatur ad personas dominorum mandãtium seruis.& hoc scdm glo. Alium vt extra personas mandantium loquatur de ipsis committentibus vt in diuisione quam feci secundum vtrunq; intellectum & opin.
4 Azo.qui vult vt hic aggrauetur pena vt no.in seq.gl. ¶ †Not. plus vilem q̃ nobilem ex equali facto puniri.concor.l.pedius.ff. de incen.rui.nau.& l.ij.§.penul.ff.ad.l.cor.de sica.& C.nemo primati predij &c.l.ij.aliquę leges interdum magis puniant in dignitate positos vt.C.de sum.tri.l.ij.& de epis.& cle.l.presbyteri.& ff.de penis.l.quedã.ppter quarũ cõcordiam Dy.Old.Ia.bu.& Bar.dicunt qr si pena est pecuniaria magis punitur nobilis q̃ ignobilis:diues q̃ pauper vt.C.de iudi.l.properandum.§.si aũt vtraq;.Si corporalis tunc si dignitas auget delictum quod est quando delictum derogat dignitati & conditioni persone tunc adhuc idem vt legibus ibidem in contrariũ allegatis.Si autem dignitas nõ auget delictũ qr ei non derogat vel in eius contemptum non tendit tunc magis ignobilis q̃ nobilis vt hac.l.cũ si. C.allegatis. ¶ Hec verba sunt bona sed nõ pfecta:iõ cõtra primũ mẽbrũ opponit de.l.quicũq;.C.de ser.fug.& ff.de iur.om.iud.l.si quis id qd in quibus pena pecuniaria par est in vtroq; pauper tñ qui non potest soluere luet in corpore. Preterea adulterium derogat dignitati vt.C.ad orfici.l.si qua illustris.& tamẽ par pena est in vtroq; vt.C.de adul.l.quamuis.in.ij.& auf.ibi posita.et sic aliud membrum non pcedit. Itẽ cõtra vtrũq; facit quia pena certa legis autoritati nõ iudicis volũtati reseruatur vt.ff.ad turpil.l.i.§.1.in fi.sed dic saluando qd doc.verba tendũt solũ ad assignandum ratiõẽ motiuam diuersitatis qñ pena differenter est posita inter eos nõ qñ indifferenter in vtroq;:& ideo vt fructũ ex verbis eius reportes & scias quid habes facere cum iudex eris. ¶ Aduerte an lex penam certam imponat an iudicis arbitrio reseruet illã. Primo casu serua legem vt vniformiter & indifferẽter statuta.& si difformiter & differẽter secũdũ eius differentiã serua vt.d.l.i.ff.ad turpil.nisi iusta causa penã velles alterare secundum materiã.l.& si seuerior.C.de his qui not.infa.& ff.in eo.titu. l.quid ergo.§.pena grauior. Secundo casu in penam arbitrãdo exẽplã sume a.l.scripta & a differẽtia doc.C.posita vt in pena pecuniaria magis diues & nobilis q̃ pauper vel ignobilis in corporali an dignitas augeat delictũ necne vt sic te cõformes verbis
5 doc.C.positis & volũtati legis:qd no. ¶ †Octauo no.q' reiterãti
a delictum auget pena[a] cõcor.C.de epis.audi.l.ij.in fi. In contrarium facit.l.vulgaris.& l.ei qui.ff.de fur. Solui.qd diuersum est querere an reiteranti delictũ pena reiteret & procedunt contraria quo casu dic qd si delictũ erat purgatum pena reiteratur.vt.C. de ser.fugi.l.quicunq;.secus si tunc nõ erat purgatum.vt.d.l.vulgaris.& l.ei qui.nisi expresse aliud caueatur in.l.an reiteranti delictum augmentet pena vt hic.l.an grauior imponat propter cõsuetudinẽ delinquẽdi quã vt habere.& dic qd sic siue delictum sit purgatum vt hic esse potuit.& probatur.C.de ser.fugi.l.quicunq; in prin.& ff.de pe.l.capitaliũ.§.nonnunq;.siue non sit purgatũ: vt in ea.l.§.solent.& siue fuerit amonitus vt ibi siue non vt in ea. l.§.famusos.& siue sit delictũ reiterabile vel habẽs causam discõtinuam vt ibi siue cõtinuam vt in fugitiuo & mansore.vt in eod. tit.l.aut facta.§.tps.siue quasi continuam vt in eo qui longo tpe in adulterio tenuit vxorem aliená.vt.l.mariti.§.sex mensium.cũ ibi no.ff.de adulte. ¶ Nec his ob.l.si quis diutino.ff.de pe.vbi pena leuior imponit qr loquitur in delicto reiterabili cuius commissio lõgo tpe fuit ignorata vel si scita querimonia in iudicio sit luit longo tempore vt ibi not.glo.in princip. ¶ Et ex his colligo duo. ¶ Primũ qd si quis antiquato tẽpore cõmisit homi-
b cidiũ vel furtum & tunc puniat debet pena aliqualiter sublevari. vt.d.l.si qs diutina. ¶ Scdm qd si quis delictũ cõmiserit alibi puta furtũ postea hic cõmiserit nouũ furtũ qd licet de alibi cõmisso non posset hic cõueniri tñ alibi cõmissum habet aggrauare penã furti qd hic cõmisit.& ideo si p binos furto ex forma statuti deberet quis suspendi iste dicet binum furtũ commisisse deberet suspendi:qr statutũ aggrauat penã scdi propter primũ.& sic ex scdo tñ punit sed grauius qd licet vt hic.d.l.ij.in fin.C.de epis.audi.& in
6 hoc concor.Bar.ff.de accu.l.si cui.§.cuius sacrilegiũ. ¶ †Nono
b collige qd dictio sepius[b] vt exigere trinũ actũ.in cuius cõtrarium videt casus.C.si sepius in integ.resti.postulet.coniũcto rubro cũ nigro vbi restitutio dicit cõcedi sepius que tantũ bis conceditur. sed teneo primã partẽ tam per istũ tex.quã etiam per.l.i.& fi.ff.de abige.& qr cõparatiuũ aliquid debet addere suo positiuo. ¶ Nõ obstant contraria qr pondera qr rubrica ibi querit & non disponit.vñ tantũ denegat in superlatiuo & non in positiuo.& sic magis facit pro quã cõtra. ¶ Decimo no.hic ex fi.qr iudex non põt minora
c ri penã a lege statutã[c] de quo remitto ad not.in.l.& si seuerior.C. de his qui no.infa.& l.quid ergo.§.pena grauior.ff.eo.ti.Saly.
1 ¶ Rapiens & raptam seruans an puniantur pari pena.

CRimen. Glo.oppo.primo qd hic sit mala grãmatica contra.l.plautius.ff.de aur.& argẽ.leg.& hoc fatetur.sed melius est dicere qd hic sit figura sicut in illo vespere & mane &c.vt in glo.
1 ¶ †Opp.secũdo qd rapere & raptam seruare nõ sit par crimẽ. quia tunc par esset pena.vt.C.de episco.& cleri.l.si quẽq;.sed consequens est falsum:ergo & antecedens.falsitas consequẽtis probatur.J.titu.i.l.1.ver.ceteros. Dic qd parificantur quo ad penam corporis afflictiuam non quo ad bona perdenda.& est ratio quia minus delinquit qui raptam seruat.sed.in.l.quemq;.non minus vnus delinquit quam alter.

1 ¶ Armatos homines tenentes qua pena puniantur.et numero.2.

OMnibus. Primo prohibet. Secũdo punit cõtrafacientes. Tertio dat iudicibus potestatem inquirendi. Quarto punit iudices negligentes. Quinto punit eorum apparitores.secunda ibi: quod si quis.tertia ibi: iori quoq;.quarta ibi.
1 scientes.quinta ibi:primatibus. ¶ Casus. †Tenentes seruos armatos latrones & bucellarios debent seuerius puniri et contra eos potest inquiri & iudices negligentes & eorum primates veniunt puniendi.hoc dicit. ¶ Not.quod quis non potest ducere secum seruos armatos vel alios familiares sine licentia. ¶ No. etiã qd de crimine põt iudex inquirere.vt probatur ibi dum dicit in speculis esse debent.simile habuisti in.l.i.C.de priua.car.
2 Et ibi vide expositionem horum verborum. ¶ †Ad huius.l.declarationem quero qua lege isti sunt puniendi qui homines armatos tenent.& videt qd.l.iulia de vi pub.ff.ad.l.iul.de vi pub.l.ij. in prin. ¶ In cõtrarium facit qr pena.l.iul.de vi pub.est deportatio & bonorũ publicatio.vt n. t C.eod.l.ij.& dixi super rubricam at hec.l.non imponit penã publicationis bonorũ sed certe quãtitatis puta cẽtum librarũ auri.quinimo nec penã deportationis sed minorẽ.licet tex.dicat seuerissimã vindictã in eos proferri vt probo qr si hec intelligeret esse pene deportationis vel maior bona eius in cõmune essent publicanda.vt.C.si reus vel accu.mor. fue.l.fina.& si penden.appel.mor.interue.l.ij.&.J.de bo.dam.l.fi. at hic non publicantur.ergo &c. ¶ Quid dicam in dubio.dici potest vt hic puniat cõdictione ex.l.ista.et hoc qr imperator de seipso loquit in prin.dum dicit volumus &c.& in.ij.nisi dum dicit nostre mansuetudinis.& dũ dicit sancimus.potest etiam peti pena antiqua.l.iul.de vi.nec hec corriget illam ex quo non cauet. ar.l.in eum.C.de fur.& l.quoties.ff.de act.& obli.& altera.l.pote-

a ¶ Augetur pena. Vide de hoc Inno.i.c.nouit.extra de iudi.Bal.i sua marga.in v.crimẽ v.vi.& dixi i libro cõsuetu.burgũ.in ti.d iustitia & illius effectu.§.itẽ si aul cũq.in glo.in ver. & si recher.& doc. aliqd p istum.C.ad l.iuli.de adulte.l. adulteriũ.ix.vers. qd si mulier.& ibi posui in addit.ad ipsum in v.autiᶜs adulterium commissum.

b ¶ Dictio sepius. de hac dictione sepius vide gloss.in l.cũ qd.in fi.in verbo sepius.C.de leg. & in.l.velum.§.hec vox.& ibi bal.i.ij. not.ff.de edẽ.& ibi alex.& Bart.in.l. cum qui certarum. §.si.de verb.ob.& Alex.in.l.sepe.de re iudic. Itẽ adde qr importat bis.l. fin.C.si sepius in integ.resti.posita.l. marito.§.quantum ff.de adul.alex.in l.vbi.de sol.glo.in l.si de abigeis.et alex.in.l.si idem.de iur.om.iud.& in.l. fare.de ver.ob.

c ¶ Penam a lege statutam. Tu vide de hoc salic.in al leg.l.& si seuerior. nu.i.vbi not.qd iudex põt minorare penã.& ibi posui l apost.ad al.in eo. vers.C de infa.& de hoc vide p Hyppoly.de mar.fin. suo.xiij.inc.iudex

¶ Qđ ille in meretrice. no. qđ raptor mulieris meretricis non puniatur pena rapientis virginem vt per barto. in. d. l. verum. ⁊ Paul. de castr. cōsi. cccvi. incipi. viso dicto statuto. vbi etiam vide ⁊ vide hic per Cynum ⁊ docto. ⁊ Bald. in. ij. col. ij. q. versic. venio ad questionem. in gloss. ⁊ Bar. in. l. si vxor. §. i. de adul. adde tñ qđ si talis meretrix esset vxorata q rapiens illam punitur. illud decide per nota. per Joannem And. in addi. spe. in tit. de iniu. ⁊ dā. da. super rubri. dum vult q meretrix vxorata nō pōt capi ⁊ carcerari de quo vide dñz Jaso. may. not. in. l. egregias. ff. de iureiuran. ⁊ de hac materia vide bal. in. l. raptores. ā. de episco. ⁊ cler. ⁊ adde ad materiam huius. l. Bar. cōsil. lxij. lib. ij.

rit tantū puniri. vt. l. senatus. ff. de accusat. vel hec corrigit illam in pena vel dic q. l. iulia. de vi tenetur vt ibi. sed tñ illa pena isto casu nō erat declarata ideo imperator. l. interpretādo adijcit vel declarat penā. ⁊ pro his duabus solutionibus facit qđ dicit gloss. super rub. ⁊ equū vr vt minus puniatur qui aliqđ fecit qđ p violentia habetur vt hic q̄ qui vere vim intulit vel ad actum proximum deduxit. prima videtur tutior propter personas hic adiunctas. s. bucellarios ⁊ isaurios de quibus in. l. iuli. de vi. nō cauebat sed solū si habebat liberos vel seruos armatos. ¶ Que ro qualis erat hec seuerissima pena. credo per predicta q dz esse corporis afflictiua per iudicem arbitranda. arg. ff. de effrac. l. i. §. expilatores.

¶ De raptu virginum vel viduarum necnon sanctimonialium Rubrica.

¶ Meretrices. Adde q licet rapere meretricem ⁊ vt vulgares dicit vel cum ea coire per vim non sit pēa capitalis puniuntur tamē extraordinaria pena iniuriarum et ideo pena arbitraria possit adeo ita atrox iniuria arbitrari vt etiam mors veniret imponenda. nam arbitrium in malefi. cijs a lege datum ad mortem secretē dit si sit factuz nimis graue vide hec omnia per bart. l. l. si. ð re iudi. quez refert ⁊ sequitur ad hoc Mathesila. singu. suo. cxl. vi. nota vnum cuius solent vulgares. ⁊ ita dixi post Gul. de cug. in. l. raptores. in. i. s. apostol. in vlti. nec mulier vilis ordinis vbi etiam posui post bal. nu. i. in versi. meretrix. ā. de epi. ⁊ cle. ⁊ post bart. hic in prin. in versi. raptores. ⁊ p hyppol. de mars. singu. lxxij. inci. tu habes regulaz circa med. vbi habes vnum singulare verbuz quod mulier semel ab alio cognita soluta allegans se raptam non audit cum semel alteri cōsenserit. de quo ibi.

¶ Sponsus in sponsam. tu vide de hic colle. in. c. cum causa. nu. ij. versiculo sed nunquid sponsus rapiendo spōsā ⁊ ibi posui l. addi. ad ipm in. c. vl. vbi ē p Panor. in. f. ne. vbi pulliter. q imo nō punit ex. c. bal. ā. l. ambiguā. ff. de le. ⁊ Jo. an. in re. g. ā. de re iu. li. vi. in merc.

1 ¶ Raptores virginū impune occidi possunt in fragranti crimine reperti. ⁊ nu. 3.
2 Virginitas corrupta non restituitur.
4 Infamia punitur alteri iniuriosa.
5 Sponsus in sponsam manus inijcere non debet sed vir in vxorem potest.
6 Cognati pro cognato rapinam patiente possunt resistere.
7 Mulier mulierem vel etiam virum rapiens punitur. ⁊ nu. 8.
9 Sponsus sponsam rapere non debet sed vir vxorem rapere potest.
10 Iniuria que alicui de domo infertur ab alijs de eadem ad animum reuocatur.
11 Fugitiuus an hoc ipso dicatur criminosus.
12 Sponsalia non debent fieri clandestine nec sine parētum assensu.
13 Opē ferentes in rapina grauius puniūtur his q eis primis bona secundis auferunt.
14 Persuadens tenetur facto sequuto.
15 Persuadens vel ɔsulens ad malū quā feriendus sit pena. ⁊ numeris seq.
18 Persuadens malum non punitur si reuocauerit.
19 Prestans opem an sit omni tempore puniendus. ⁊ nu. 23.
20 Bannito an liceat opem ⁊ alimenta prestare. ⁊ nu. seq.
24 Pena prestantium opem non semper est vniformis.
25 Maleficium principale an debeat probari priusq̄ contra auxiliantem possit procedi.
26 Opem prestans an debeat grauius puniri propter qualitatē inherentem delicto principali.
27 Obligatio prestantis opem vnde nascatur.
28 Maleficium a pluribus commissum an sit in quolibet puniendum.
29 Raptores mulierum etiam violentium puniendi.
30 Persuasio dolosa violenta coactione grauior est.
31 Parentes pacem non facient de raptu filiarum.
32 Masculinum in penis femininum concipit.

Raptores. Primo raptoribus mulierū honeste viuētiū ēt si sit ancille penā capitis ponit vsq ibi: ⁊ ne igit secūdo eos ⁊ auxiliantes in fragrāti delicto repertos occidi pmittit ipune vsq ibi: finaliter. tertio eorū iudicibus prētē ingrendi ⁊ puniēdi nō obstante exceptione fori ⁊ remedio appellādi vsq ibi: ⁊ si qdē. Quarto prouidet qd de bonis rapientium sit fiendū ⁊ quibus ex mulieribus raptis debeāt applicari vsq ibi: ⁊ si nō nupte. Ibi quinto interdicit matrimoniū inter raptorē ⁊ raptā vsq ibi penas. Ibi sexto punit eorū ministros comites ⁊ receptatores vsq ibi: vt huic pene. Ibi septimo eos non excusat ⁊ si mulieres fuerint volētes ⁊ rationez eius annectit vsq ibi parentes. Octauo punit mulierum parentes vsq ibi: ⁊ si qs. Nono punit seruos ministeriū prebentes vsq ibi oībus. Decimo oēs leges aliter disponentes cassat vsq ad finē. ¶ † Casus. Raptores virginū nuptarū vel viduarū honeste viuētiū ingenuarū vel ancillarum volentiū vel non et eorū comites ⁊ ministri in fragrāti delicto reperti impune possunt occidi ⁊ nō occisi delicto probato capite veniunt puniendi sublato remedio appellandi. ⁊ vbiq possunt fugientes inquiri nulla obstante prescriptione fori ⁊ mulieribus raptis ingenuis tñ eorū bona veniunt applicāda nisi nonnis eis cum raptoribus in interdicto ceteri auxilium eis extra rapinam prebentes capite puniuntur sed eis bona nō auferuntur nisi auxiliātes fuerint serui q tunc sunt concremandi ⁊ mulierū parētes hoc tolerātes sunt deportandi. h. d. ¶ Not. precipue vltra aliqua que habes in summario. primo qđ pena raptus mulierū minor est in libero q̄ in seruo cum liber decapitetur vt hic. in princi. seruus concremet vt hic circa fi. ⁊ sic no. qđ pena cōcremationis est maior q̄ decapitationis. ¶ Secundo q ex raptu sanctimonialis infert iniuria deo ⁊ homini ⁊ vtriq principaliter. vnde vr q ad minorē rationem pene consequendam ex forma statuti disponentis qđ si habeat par ab offenso minoret pena q remissio sit necdum a sanctimoniali sed ēt a papa qui obtinet vices dei in terra. sz an re-
2 missio sacerdotis in eius cōfessiōe sufficiat dubitari pōt. ¶ † Tertio not. qđ virginitas vel castitas corrupta non pōt restitui. ⁊ est rō q facta non possunt fieri infecta. vt. ff. de capti. ⁊ postli. reuer. l. in bello. §. facte. ⁊ no. glo. hic posita q dicit ēt a deo fm Augustinū qđ est verū quātū ad ipsum merū factum alias procedit qđ sequitur in eadem glo. ¶ Itē no. qđ rapine hmōi homicidia vt plurimū habent admixta. ⁊ hec de prima parte huius glo. expe-
3 diamus. ¶ † Op. prima glo. qđ isti raptores nō puniantur vt. ā. de adul. l. qui adulterium. ff. de fur. l. verū. la. ij. ⁊ sol. q ille in me-
a retrice[a] hic in muliere honesta. qđ no. quia scholares rapiunt fre-
b quenter meretrices[b] ⁊ similiter dico qđ tenēs eas inclusas libidinis cā priuatū carcerē non cōmittit cū de vi non teneat. vt. d. l. verū. ¶ Refert tñ Cy. q quidā moderni dicūt hanc gloss. pcedere nisi meretrix cōtradixisset ex eo q illius vite vult penitere: qđ facere pōt ēt si iurasset. vt in aut. sicut eas non solū. §. i. ⁊. ā. de nup. l. imperialis. sed credo adhuc glo. pcedere. Ideo aduertendū qđ aut desierat meretricari ⁊ honeste inceperat viuere: ⁊ tūc locum haberet pena huius. l. ⁊ q sufficit tpe raptus honestā esse vt hic. in princ. pro hoc accedat in simili. ff. ad. l. iul. de adul. l. si vxor. Aut nō desierat meretricari: ⁊ pcedit gl. aut desierat meretricari sed non viuebat honeste: q cōcubina sacerdotis facta. ⁊ adhuc non hz locū pena huius. l. q vita honesta que exigitur deficit vt pena. l. iul. de vi puniat. aut dubitat an vulgaris esset: ⁊ sic meretricari desierit: ⁊ tunc ex eius habitu ⁊ incessu iudicabitur. vt. ff. de iniur. l. itē apud labeonem. §. si quis virginem. Siue ex loco in quo morari ⁊ conseruari reperit. vt. l. que adulterium. ā. de adul. nec proderit tunc cōtradicere ex eo q dicat se velle penitere q illā priam verbalē operis oppositi vel presumpti contradictio nō admittit sicut nō audit qui negat se possidere cum possederit tpe lit. conte. vt. ā. ad exhibē. l. non ignorat. cū ibi no. in glo. Idē dicit Cy. si cām continuationis allegasset qđ nō amisso ex quo honeste non viuebat qđ exigit vt pena huius. l. locum habeat. an autē qui alias cōmitteret incestū dicat illud cōmittere in meretrice dicit. l. ā. de adul. l. que adulteriū. ¶ Op. secundo qđ hec. l. sit superflua per. l. raptores. ā. de episc. ⁊ cle. Solu. vt in ea
4 glo. ¶ † Ad scdam partē accedo ex qua nota primo q hois infamia in alterius iniuriam prolapsa non debet transire sine pena. ¶ Item qđ vnum delictū ppter aliud secū admixtum grauius punitur. ¶ Tertio qđ auxiliantes hic pari pena cū faciente puniuntur si sunt eiusdē conditionis alias si sint diuerse fm qualitatem cōditionis persone pōt vnus grauius puniri altero vt patet
5 hic in seruo auxiliū prebente qui grauius punitur: q cōcrematur vt hic in fi. ⁊ principalis decapitat. ¶ † Quarto no. q sponsus
c in sponsam[c] non habet manus iniectionē. sed maritus sic i vxore. vt. ā. dicam. ¶ Quinto no. q raptores isti in fragranti delicto reperti a certis personis hic noiatis possunt impune occidi. ¶ Circa qđ an extra personas hic noiatas alij hoc possint. credo qđ nō preter q̄ filius in quo est maior rō quam in cōsāguineo idem dico de oībus descendentibus ex muliere rapta. arg. ā. de suis ⁊ legi. aut. in successione. Itē q parentes possunt ⁊ sic omnes vsq in infinitū. ergo idē in descēdentibus imo ⁊ hic Cynus in vltima. q. vr idem sentire in oībus cognatis. ⁊ forte etiam in
6 glos. hic posita. ¶ † Pro cuius declaratione quero si cognatus rapinā patiatur an cognati possint resistere. ⁊ dicit glo. qđ sic remittendo ad. l. ij. ff. de iusti. ⁊ iur. sed latius examinemus passum nā interdū aliquis masculus patitur rapinaz libidinis cā: ⁊ nedum pōt resisti sed etiam impune pōt raptor in fragranti delicto repertus occidi q hoc delictū est maius in masculo quā in muliere. argu. l. cū vir. de adul. ⁊ sic pena huius. l. habebit locum. q̄uq patitur rapinā extra hāc causam: ⁊ tunc pena huius. l. non hz locū sed raptori pōt resisti vt dicit glos. cū moderamine inculpate tutele. vt. d. l. vt vim. ⁊ nedum per cognatos vt hic dicit glos. vel etiam per amicos vt sentit. ff. de iusti. ⁊ iure. l. vt vim. sed etiam per quēcunq extraneū. nam qui rapit cōmittit illicitum. ⁊ per ɔ̄ns qui resistit cōmittit licitū argum. ff. ne qs eum qui in ius vo. est vi exhi. l. i. sed licita sunt permissa ⁊ impunibilia vt. ā. de adult. l. gracchus. cum fi. ⁊ maxime ppter officiū qđ debet homo homini. vt. ā. de nego. gest. l. officio. ⁊. ff. de interdic. l. i. §. officiū. ⁊ de ser. expor. moueor. Itē q pro defensione rerum licet. ff. de vi ⁊ vi ar. l. iij. §. cum igitur. cum ibi no. in glo. ergo magis

p ro defensione

pro defensione persone. ⁊ p hoc vltimo videt tex. ff. qd met. cau.
7 l. metu. §. sz lz. ¶ †Quero quid si mulier rapiat mulierem libidi
nis cā: an habeat locū pena hui⁹ l. dic q sic qz magis peccat q̄
8 masculus vt. s. de adul. l. fedissimā. ¶ †Quero cū gl. quid si mu
lier rapiat virū libidinis causa. Jo. dixit hāc. l. locū habere. Jn
contrarium arg. gl. de ceteris pluribus. ⁊ non soluit. Cy. dicit qd
aliqui moderni tenēt q nō habeat locū hec. l. primo qz de muliе
re rapta a viro nō ecōtra loquitur. ⁊ sic erubescamus eā fine. l. loq
mur vt. l. illaz. s. de coll. nec potest dicere q sit eadē rō: qz hoc est
falsum. nā lz mulier raptōs videat accēsa libidine vel venereo ra
bie tñ raptus nō sic dr̄ dehonestatus. ar. eorū c no. s. de adul. l. j.
⁊ patet qz maior honestas exigit in femina q̄ i masculo vt. s. de
nup. l. si a furioso. hinc est q mulier in adulterio deprehēsa infa
matur non vir vt. ff. de ritu nup. l. palam. §. que in adulterio.
9 ¶ †Quero qz tex. dicit si spōsus rapiat a spōsam q puniat. qd de
a marito rapiēte vxorē dic secus: qz maritus hz in vxorē man⁹ in
iectionē: qz sibi debitū tenet reddere vt. ff. de ope. li. sicut ⁊ habet
interdictū de vxore deducenda. ⁊ patri prefertur in ea retinenda
vt. s. de libe. exhi. l. si. ⁊ sic cessat ratio. l. ⁊ hoc etiā tenet Cynus ⁊
hoc quo ad penam ciuilem ⁊ canonicā nisi matrimonio nondū
cupula carnali consummato voluisset continentiā facere in mo
nasterio nā index rapere eam licet vt extra de rap. c. cum cā. ⁊ in
10 sponsa volēte est etiā correctū vt eo. c. in princip. ¶ †Alteri⁹ iste
b tex. prestat ar. quod iniuriam illatā b vni de aliqua domo vel ge
nere possunt omnes de illa domo vel genere ad animam reuo
care. ad qd facit. s. si qua pre. po. l. j. ⁊ si rector. puni. l. j. qd si fece
rint vt in tuscia est de more nullus corā posset cōtra illā testifica
ri vel iudicare vt. l. lex cornel. in prin. ff. de iniur. ⁊ ibi gl. not. que
dicit q iniuria illata vni de vna domo in totam domū illata dr̄.
¶ Ad tertiā partē trāseo ex qua inter alia no. qd sine fori p̄scri
ptione isti raptores puniuntur vbiq. ¶ Contra quod op. gl. q
hoc fuerit superuacuū ponere cum ratione delicti ibi sortirentur
forum vt. s. vbi de cri. agi oportet. l. j. ¶ Huius timore dicit gl.
subaudi alterius vel dic q isti habebant priuilegium sub certis
iudicib⁹ tñ cōuenit. l. qd priuilegium reatus excludit vt. s. vbi
sena. vel cla. l. j. ¶ Jtem no. qd remedium appellādi eis denege
tur qd est spāle vt plene no. s. quorū app. nō reci. l. ij. ⁊ dic vt ibi.
11 ¶ Jtem no. q eo ipso qd fugerunt non propterea delictum dicit
contra eos p̄batum legitime sed legitime est p̄bandū sed videt
quod sola fuga sufficiat vt. j. de ser. l. j. ⁊. ij. ⁊. ff. de re mili. l. deserto
res. ⁊. l. cū vno. §. si post. Sol. qd ibi fuga est ipsum delictum quo
punit hic fuga nō est ipsum delictum nec ad delicti precedētis p
bationē sufficit qā ad delictū p̄bandū non sufficit sola presum
ptio vt hic erat alias secus vt. ff. de suspe. tu. l. impuberib⁹. §. j. et
j. de omni agro deser. l. locorum. de quo plenius vide in rep. mea
in. l. bone fidei. s. de iureiur. ¶ Ex quarta parte not. quod bona
horum damnatorum applicantur mulieribus raptis non fisco.
cōtra qd facit. j. de bo. dā. l. si. so. qd hic est speciale vt i gl. ¶ No.
etiam q in crimine aliquo est dare ipsos principales. Jtē soda
les. i. socios. Jtē sequaces. Jtē comites vt hic in litera. Socij vi
dentur eque princip. les. sequaces comites sunt accessorij quia p
pter alium accedunt vel intersunt. ⁊ hoc no. in cle. j. de pe. ⁊ not.
q isti dicūtur auxilium prebere vt hic in litera ⁊ hoc est auxiliuz
saltem fauoris. nam per hoc reddit ille audacior ⁊ eius aduersa
12 rius timidior. ¶ †Ex quinta parte no. q in spōsatiōe puellarū
debet requiri eorū parētes ⁊ sic talia nō debēt fieri clandestine.
c Jtē no. q rapta nō pōt nubere suo raptori c. ¶ Circa quod que
ro qd si cōtra fiat dic vt in glo. qd amittit bona et transferūtur in
psonas supra nominatas si nō cōsenserint alās in fiscuz vt aut. de
rap. mulierū. coll. ix. nec de iure ciuili tenet matrimonium de iu
re canonico secus hic. ⁊ in. d. aut. circa mediū ⁊ clari⁹ circa fi. vbi
nephariū coitum appellat hmōi matrimoniū de iure canonico
secus vt hic in gl. ⁊ tūc insurgit dubiū qz tenet ⁊ pmittit mrimo
nium de iure canonico qd in hac parte habem⁹ imitari an bona
hodie auferunt mulieri. ⁊ videt q auferant: qz correctio in vno
casu non extendit ad aliū. vt. s. de appel. l. precipimus. cū si. Jta
qz licet sit correcta rō legis non corrigit dictū. vt in. l. pen. s. qui
testa. face. pos. ¶ Jn contrarium facit qd no. s. de secun. nup. l. j.
in glo. fina. ⁊ qz correcta ratione legis ex qua sola dictū infertur
correctū intelligit dictum vt. s. de cura. furio. l. ne lucrum. ⁊ de sa
crosan. eccle. aut. ingressi. et si non obstat. d. l. penulti. quia defe
ctus honorū nō erat sola ratio: sed patria potestas. Pro prima
opinio. facit qz bona erant delata mulieri ex titulo lucratiuo et
a lege ⁊ de iure speciali cuz fisco debuerint applicari vt supra di
xi ideo nimirum si facilius tolluntur. vt in autentica de non alie
nan. §. sed neq. ⁊ ad regularem ⁊ communem naturam redigun
tur. vt. ff. de pactis. l. si vnus. §. pactus. versicu. quod in specie. et
per eandē quasi ad tēpus concessisse videat vel sub conditione si
tali non nubat que est honesta nec viduitatem inducit: ideo ser
uanda. vt. l. legatum. ⁊. l. filie. ff. de annu. leg. ⁊. l. pater seuerinā. ff.
13 de condi. ⁊ demō. nec matrimoniū punit sed ineffrenata libido ⁊
d hec tutior. ¶ †Ex sexta parte no. q grauius d puniunt qui opez

n ¶ Si spōsus rapiat. adde panor. in c. cū cā in. j. no. de ra. allegat in tex. q non puniat.
b ¶ Qd iniuriā illatā. an iniurie illate alicui psone censeant illate alijs de familia vide
Soci. cōsi. cclxxviij. inci. in cā gabrielis z versi. preterea inimicitie i scda parte ehar. cv.
c † Raptori. de iure canonico secus. vt no. glo. ⁊ Archi. xxvj. distin. de libellis. per. c. de
puellis. qd est ex cōcilio cabilonēsi. xxxvj. q. ij. no. idē Archi. c. ij. de here. li. vj. Panor.
de c. in. c. fin. extra eodem.

tulerit in ipsa rapina q̄ qui postea cū p̄mijs auferūt bona secun
dis no. ⁊ qz hāc materiā in anterioribus legib⁹ pollicit⁹ fui hic
examinare: ideo eā plenius attingo. ⁊ qz tex. in ver. ceteros. dixit
q eōscij tenent ⁊ de eis plene dixi in. l. quisqs. s. ad. l. iul. maiest.
id hic de eis omitto. ⁊ qz tex. post aliqua specificata ponit eiam.
14 ¶ †Jdeo ante oīa q̄ro an p̄suadēs vel cōsulēs sub hac clausula
cōprehendat ⁊ vr̄ q sic. arg. sumpto de deriuatione vocabuli et
ex eius ethymologia de qua in. l. ij. §. appellata. ff. si cer. pe. nam
inquit catholicon qd opes cuz ab ops opis qd est terra deriuat
aliud significat in singulari quā in plurali. nā in plurali idem est
qd diuitie. sed in singulari sm̄ vsum caret nōiatiuo. ⁊ dicit opis
opi opē ope: ⁊ tūc idē est qd auxiliū ⁊ tutela. Nā sicut terra auxi
liatur frugibus sic qui opē prebet auxiliat ei cui prebet. Auxiliū
aūt dicit ab augeo auges. ⁊ dr̄ auxiliū qz p ipsum aliqd augeт ⁊
ab extero dat. sed consiliū est qd ex animi prouidētia alicui tri
buit sm̄ eundem. ¶ Modo arguo sic qui persuadet vel instruit
consulit⁹ vt est casus not. dignus. ff. de fur. l. furti actione. §. ope. in
fi. ⁊ qui consulit ex animi puidētia aliqd tribuit ei cui cōsulit ⁊ p
consequens auxilium consilij prebet qd patet: tū qz extranc⁹ ab
eo cui cōsulit: tū qz auget vel corroborat bonitatē vel malitiam
illius. vt. ff. de ser. corrup. l. j. §. persuadere. sed qui auxiliū prebet
opem prebet vt autoritate catholicon est probatū. ⁊ hic est casus
cōtoncta secūda parte huius. l. cū ista sexta glo. de primo ad vlti
mum qui persuadet vel cōsulit opem affert ei cui consulit. ⁊ sic de
cōsilio pōt argui ad opem vel auxiliū affirmatiue vt de specie ad
genus sed nō ecōtra affirmando licet sed negando. ¶ Jn cōtra
rium videt tex. ff. de fur. l. furti. §. ope. ⁊. ff. de ver. sig. l. sepe. in fi.
¶ Credo qd de generali ⁊ lato significato qui consulit ⁊ persua
det opem p̄bet in alleg. pro prima parte pro qbus spāliter indu
co. ff. de fur. l. qui seruo. §. ⁊. ij. rñso. in quibus aduerte qd tex. ibi
e dicit quasi ope videatur. nam dictio quasi e sui natura est impro
prietatis nota. vt. ff. de vsufru. earum rerū que vsu cōsu. l. ij. simili
ter verbū videtur. vt. l. non videtur. s. de in integrum restitu. sed
de stricto ⁊ proprio qui consulit opem non prebet. vt in alle. in cō
trarium in quibus nullū verbū apponit per qd improprietas
aliqua notetur. ⁊ huic cōsonat cōmunis vsus loquēdi qui in tali
bus etiaz debet attendi. vt. ff. de fun. instru. l. cum de lanionis. §.
in finam. ¶ Licet autē hec de iuris intellectu procedant tamen in
casu huius. l. credo consulentes cōprehendi: tum ex eo qz consor
cij quo ⁊ cōstat hic puniri: tum propter illam dictionē vniuersa
lem collectiuā quācunq. ¶ His sic declaratis examinemus ma
teriam circa persuadentem vel consulentez. ⁊ postea videbimus
15 late de ministeriū vel adiutoriū ⁊ sic opem prebente. ¶ †Que
f ro igit primo an persuadens f vel consulens puniatur vel non. ⁊
quo facto non sequuto. ⁊ mihi videt dicendū qd aliqñ lex vetat
⁊ punit persuasionem facto etiam non sequuto: ⁊ tūc serua legez
illam. Pro hoc accedat. l. j. §. persuadere. ⁊ ibi no. ff. de fur. ⁊ ser.
cor. aliqñ lex punit demum facto sequuto: ⁊ tunc aut factum non
fuit sequutū: qz cogitatū nō fuit deductū vllo modo ad conatuz:
⁊ tunc pena ordinaria nō punit. vt. ff. de fur. l. qui seruo. in princ.
de ver. sig. l. sepe. in fi. Pro hoc accedat glo. in. d. §. persuadere. ⁊
insti. de obli. que ex delic. nas. §. ope. dū dicunt q ex facto sequu
to obligat persuadēs ⁊ pena forte extraordinaria puniri posset
si delictum atrox fuisset. vt. ff. de extraor. cri. l. nō sit leue. vt. ff. de
iniur. l. itē apud labeonē. §. si curauerit. vel ille leges in mandan
te loquunt cuius gratia fiendū erat cōuicium: nos in consulente
cuius nō fit cōtēplatione. ideo nec extra ordinē punit. Aut fa
ctum nō fuit sequutum: qz conatus ad quē deduxit cogitatū non
potuit habere effectū: ⁊ tunc qñ quo ad ipsum principale conat⁹
nō punit q̄stio habet modicū dubiū ⁊ dirimēda est per precedē
tia. sz qñ punit ac si factū fuisset sequutū: vt patet in. l. j. §. j. ff. ad
l. cor. de sica. ⁊. l. si quis non dicam. s. de epis. ⁊ cleri. qd est genera
liter in atrocioribus. vt ibi no. questio est magis dubia. nā videt
qd non punit pena ordinaria ne due fictiones vel improprieta
tes insurgant vel vna in vnius persona extendatur ad aliū. arg.
s. de do. promis. l. j. Jn cōtrarium videt hic casus. nā supposito
qd hic in fragranti delicto raptor sit occisus vt hic in secūda ap
paret qd conatus nō habuit effectum: licet ei fuerit p̄ximus. ⁊ tñ
consoc ⁊ ceteri qui quamcunq opem tulerint sint puniendi pena
ordinaria huius. l. vt in hoc ver. ceteros. ⁊ hoc credo verius. fa
16 cit. l. si quis seruo. s. de fur. ¶ †Quero secundo si in. l. non est ali
qua specialis pena imposita persuadenti vel consulenti dic eum
puniendum eadē pena qua faciens est puniēdus. vt. ff. ad. l. cor.
de sica. l. nihil. ⁊ ad. l. pompe. de paric. l. verum. ⁊. ff. ad turpil. l.
j. §. incidit. ⁊ de iniur. l. nō solū. §. si mādato. ver. ⁊ attilianus non
ob. hec lex qz de speciali pena i vtriusq persona puidet. Fallit

d ¶ Qd grauius. Adde Soci. cōsi. clxij. inci. p̄sens consultatio. v ij. cōsi. dicitur. in. ij. parte char. xi. vbi h alle gat ⁊ tenet.

e ¶ Dictio quasi. adde Bal. in. l. iussis. de lib. ⁊ post hu. qd dictio quasi ē nota improprieta tis et diminutio nis. l. si cū dotē. §. si. sol. mat. l. si qs a fideicōmisso. § cō di. inde. Jtē adde qd aliqñ denotat impropriā verita tem vt nota. in. l. de transact. ⁊ in. l. lucius titius. in fi. de adnum. tuto. in. l. si cum hac. de reb. cre. Oldra. in consilio. clv. vide Joā. de por. in. l. si vero an. in p̄nc. solu. ma. ⁊ in. l. cen turio. vj. colum. et in. l. si pater. filiuz. de vulga. et pupil. Jtem adde qd se cus in statutis qz denotat proprie tatem non impro prietatem. Bar to. singu. in. l. si in rixa. in vlti. col. in princi. ff. de sica. et in. l. si diuortio. §. si fundum. in. j. op posi. et ibi Dyn. soluto matrimo. ⁊ Bar. in. l. hoc co lore. de inoffi. test. Joan. de por. in. l. de diuisione. solu. matri. vide. lxx viij. distin. presby ter. de deci. c. paro chiales. ⁊ ibi Ar chidia. Oldra. d. consi. clv. incip. qz de forma electio nis. ⁊ not. i. l. post humorū. de iniur. testa. ⁊ Alexan. in l. si dari. ff. de ver bo. oblig.

f ¶ An persuadēs. Adde quis dica tur persuasor. l. j. §. persuadere. ff. de ser. corrup. Bart. in. l. non solum. §. si mandato. ff. de iniur. in. j. colum. versicu. venio ad materiam vbi di cit quod persua sor dicitur ille qui alicui persuadet propter ipsuz cut fit persuasio.

predicta quando ppter aliquã accidentiã vel qualitatẽ delicti3
consistet grauius alterius persona vt patet in furto manifesto
& non manifesto. nam persuadens furti non manifesti tenetur et
facientis manifesti pôt teneri. vt. ff. de fur. l. qui seruo. in princ. & l.
is qui opem. Idem si lex disponeret vt in persona nobilium du
plicarentur pene vt erat in pesto ante diuum ecclesie matris no
stre. & idem si pena regularis non est facienti infligenda pp alie
quã qualitatẽ ei coherentem. vt. ff. de fur. l. qui seruo. §. idem pla
cuit. Itẽ pdicta vera vbi faciens non fuisset aliter facturus als
17 non credo penã vniformẽ vt in seq. q. dicã. ¶ †Quero an psua
dẽs vel cõsulẽs teneaf si is q fecit nihilominus facturus fuisset.
& vr̃ q sic: q2 non debuit persuadendo malitiã augere. vt. ff. de
ser. corrup. l. i. §. persuadere. ¶ In cõtrariũ videf tex. a cõtrario
sensu. ff. de iniur. l. non solũ. §. si mãdato. ver. & atilian⁹. ¶ Hãc
secundam partẽ tenuit gl. in. d. §. psuadere. & insti. de obli. que ex
delic. nas. §. ope. sed in dicto ver. & attilianus. dubitauit. Quidã
dixerunt q si leue est delictum non teneatur vt dicto ver. & atti
lianus. si graue teneaf. vt. d. §. psuadere. hoc est cõtra ver. & atti
lianus. nam in delicto graui loquif qd p3 q2 iussus patris filiu3
non excusat qd faceret in leui. vt no. in. l. nõ id. C. de accusa. Alij
dicebant aut iniuria cõcernit rẽ vt in furto & nõ teneaf. aut pso
nam: & tunc teneaf. S3 hoc non pcedit q2 ver. & attilianus. loqui
tur de iniuria cõcernẽte persona. quare gl. forte ibi subaudit im
plicatiui maxime vt ibi p3 in prima sol. & hanc e3 Dy. in. c. ca.
nullus ex cõsilio. dicit enim si nõ erat als facturus tenetur. vt. d.
§. & attilianus. & si erat alias facturus tenetur: q2 psuadendo nõ
debuit ei⁹ malitiã augere. vt. §. persuadere. nec ex. §. & attilianus
d3 sumi contrarius sensus: q2 esset alteri iuri cõtrarius. vt. C. de
condi. incer. l. si quis patrẽ. Hoc idẽ Bart. per hec verba. ff. de
adulte que in psuadente loquif. & per. l. i. §. incidit. ff. ad turpil.
que in instigãte loquif sed qui psuadet instigat igitur. ego idem
vt vtroq casu teneatur sed diffo inuiter. nã vbi als faciẽs nõ fuis
set facturus teneatur eadẽ pena qua faciẽs nisi aliter in l. cauea
tur vt in precedenti qõne dixi. vbi autẽ erat als facturus mitius
puniatur: q2 tunc non est cã delicti. & fm maioritatem excessus
maior infligitur pena vt dicã. j. in eo qui opẽ. i. ministeriũ et ad
iutoriũ prebet in. §. q. & ita credo sensisse de mẽte Dyn. vt patebit
ex his que fbt dicã. ¶ Nec ob. §. psuadere. q2 ibi in delictis de fa
cili trahibilibus in exẽplũ in qbus sola psuasio ascribitur deli
cto: id pnitur affect⁹ l3 non sequaf effectus. vt. l. si quis seruo. C.
de furtis. vel dic q ibi pena fuit a. l. declarata. & pcedunt opini.
predicte qñ id qd persuadetur cadit in delictũ. alias distinguif.
Aut alias nõ erat facturus: & idẽ si cõsiliũ fuisset fraudulentum.
secus si non fraudulentũ. vt. ff. de dolo. l. si cum scirce. & man. l. ij.
in fine. & l. si non remunerandi. §. si tibi. ¶ Et diuersitatis est rõ
q2 in illis legibus tractatur de obli. inducenda inter cõsulẽte3 et
eũ cui cõsulit. Lex aũt nr̃a. & q dicta sunt qñ tractatur de obliga
tiõe inducẽda inter psuadẽtẽ & eũ contra quẽ psuadet & cõsuli si
18 ve sit priuata persona siue res publica. ¶ †Quero. iiij. quid si
persuadens reuocauerit cõsiliũ dic qd nõ tenetur si legitime reuo
a cauerit. nec est idẽ^a in psuasione qd in mãdato cũ reuocatio mã
dati sufficiat peruenisse ad notitiã mãdatarij vt. l. si mandasset. ff.
mã. & dixi plenius in. q. iiij. an. l. non id minus. C. de accus. Sed in
persuasiõe & cõsilio op3 q ei psi dissuadeat & cõtrariũ ei consu
lat quinimo si nõ firmiter & pbabiliter credat qd post dissuasio
nẽ & cõsilij reuocationẽ ille cui cõsultũ est reuocetur a pposito de
linquẽdi debet is denũciare ei de cuius pernicie tractatur vt si
bi precaueat. & ita no. Inn. extra de ho. ca. ad audientiã qd trãs
sumptiue posuit Bart. in. l. non solũ. §. si mãdato. ff. de iniurijs.
¶ Et rõ diuersitatis inter mandatũ & cõsiliũ est: q2 cum manda
tum fiat gratia mandantis verisimile est q mandatarius sciẽs
illud reuocatũ nõ exequetur. sed cũ psuasio & cõsiliũ fiat gra eius
cui cõsulitur. vt. ff. mãda. l. ij. in fi. nõ sic est verisimile qd non exe
19 quatur. ¶ †Nunc transeamus ad examinandũ materiã de his
b qui prestant opem ministerij & adiutorij^b circa quã primo que
c ro an huiõi prestatio^c opis quocunq tempore prestetur sit pu
nibilis & quia questio est multum generalis ideo soluendo termi
nos & casus distinguo. nã si prestatio huiusmodi opis euenerit
preter cogitatum vel scientiã prestantis tunc non est punibilis
q2 ignorantia facti excusat a delictis. vt. l. penul. C. titul. i. l. cum
qui duas. C. de adulte. & ff. de iniur. l. idem apud labeonem. §. si
quis virginẽ. hoc cõfirmat gl. ff. de furtis. l. si pignore. §. qui fer
ramenta. & Dyn. in. c. nullus ex cõsilio. aut huiusmodi prestatio
opis non caruit scientia & cõsilio prestãtis: et tũc si pstatio opis
fuit ante maleficiũ commissum distingue maleficiũ irregulare n
regulari nam prestans opẽ irregulari sciẽdo nõ tenetur. vt. l. qui
seruo. in princ. ff. de furtis. prestãs regulari punitur. vt. ff. codẽ. l.
qui seruo. secũdo respon. & d. l. si pignore. §. qui ferramenta. in
co & l. ff. de adul. l. qui domũ. & de paricid. l. vtrum. Si autem pre
statio opis fuisset tpore cõmissionis delicti: puta pcomitando
eũ vt habitus committat delictũ: & tũc pstãs opẽ punitur. vt C.
hac. l. versi. & nõ igitur. & hic in ver. penas aũt. ¶ Si autem pre
statio opis fuerit post cõmissum delictũ: & tũc quia hec pôt eue
nire quatuor modis ideo fm illorum varietatem distinguo. Nã
interdũ quis prestat opẽ criminoso vt euadat p viam fuge: & tũc
qui prestitit puniendus erit. vt hac. l. & j. de his q lat. occul. p to
tũ & ff. de ser. corrupt. l. i. §. qd autem. & ad. l. iuliã de adulterijs. l.
is cuius ope. Interdũ qs pstat opẽ criminoso vt euadat p vias
iustitie vt faciunt aduocati & similes: & tunc talis prestatio opis
nõ est punibilis et si aduocatus succumbat arg. ff. de lib. cã. l. or
dinata. facit qd not. Inno. extra de sen. excõi. c. solet. vbi dicit qd
excõicatus non debet euitari ab aduocato a quo cõsiliũ querit scã
illius excõicationis. Interdum quis prestat opẽ criminoso vt
euadat per viã misericordie: puta pro illo principi supplicando &
& tunc talis prestatio opis velut permissa regulariter non est pu
nibilis. argu. ff. de reb. dub. l. quidam. & de pe. l. relegati. in fi. & l.
diui fratres in prin. Fallit pro damnato de crimine lese maiesta
tis. vt. C. ad. l. iul. maie. l. quisquis. & in casu. l. i. j. de agge. nili non
rumpendis. Interdum quis prestat opem criminoso per viam
alimonie: & tunc hec etia3 regulariter non est punibilis cum etiã
post cõdemnationem sit permissa. vt. ff. de capi. di. l. legati. & de
his que pro non script. l. iii. in prin. Fallit si aliter sit depositum
in. l. vt p3 in crimine lese maiestatis. vt. dict. l. quisquis. §. i. & hoc
20 intellige in sciente vt dixi in primo membro. ¶ †Et faciũt hec
ad statutũ quo disponitur ne bãnito qs prestet opẽ vel auxiliũ
sub pena vt aduocare & supplicare pro eo possit sed nõ auxiliu3
ad fugam. ¶ †An autẽ alimoniã prestare possit dixit Bar. qd
nõ in. l. in furti. §. ope. ff. de fur. arg. l. aliij. §. responso. ff. ad. l. iuliã
maie. quasi iuuat q banniti habeanf pro hostibus quibus nec
alimenta sunt pbenda. vt. l. i. C. que res expor. pos. & si dicas cur
pôt supplicari & non alimonia phiberi. Rñ. ipse q2 supplicatio
fit principi sed non alimonia cora3 eo prestatur. hec videf mihi
vna trussa. nam nec in presentia principis licet hosti alimenta
prebere. Item cũ vtrumq sit opem prebere nõ video cur nõ phi
beatur etiã supplicari quapropter quicqd sit de iure communi.
dic vt dixi in. l. quisquis. ad. l. iulii. maie. & in casu quo de iure cõi
hec possent fieri esset videndum quid addat & innouet statutum.
& videretur innouare vt permissa nõ intelligant phibita. sed ve
rius esse credo vt solum in casibus phibitis penam adijciat cer
tam & vniformem que prius non fuisset vt patebit in decisione se
quentis. que alias deduci possemus ad multa absurda quorum
22 vnum sufficiat demonstrare. ¶ †Pone enim bannito bona nõ
auferri sed permitti certe cum statutũ ei pmittat bona in sui su
stentationem dicam ei prestari phiberi alimoniã. ar. a cõtrario
d. l. quisquis. & sic per verba generalia postea sequẽtia qb⁹ phi
betur eis auxiliũ dari nõ intelligã de alimonia prius permissa.
sed non solum phibeat auxilia als vetita penam tamẽ certa3 &
vniformem imponat nam statuta qñ verba sunt indefinite pro
lata interpretationẽ recipiunt restrictiuam. vt. l. ij. C. de nova. et
maxime qñ particulariũ sub indefinita cõprehensorũ cõmoda
non est rõ vt videbitis in sequentibus. & hoc nisi preberentur in
loco prohibito. extra autẽ territoriũ dico locum non esse in casu
23 nostro prohibitũ. vt. l. ex ea. ff. de postu. ¶ †Quero nũc declara
cionem predictorũ an in casibus in quibus pstatio opis sit pu
nibilis pena inter prestantes sit vniformis & quantũ est de iure
canonico pene sunt difformes fm varietatem auxilij prestiti: et
prauam intentionem prestantis. vt p3 extra de homi. c. sicut. di
gnum. & ibi per Inno. & hoc no. gloss. extra de offi. & po. iud. c. i.
Ego idem credo de iure ciuili. ¶ Pro cuius declaratione est
aduertendu3 q quandoq quis pstat opem vt criminosus eua
dat. & isto casu dic aut prestatio opis cadit in specialẽ nomen
maleficij: & tunc puniaf pena illius vt p3 in eo qui fecit quomi
nus quis a familia caperetur. nam incidit in crimen. l. iuli. de vi
vt ad. l. iul. de vi priua. l. legis iul. & in auf. vt omnes obedi. iodi.
prouin. §. arripere. similiter in eo qui cõdemnatũ ad mortem er
ripuit qui in. l. iu. maie. incidit. vt. ff. ad. l. iulia. maiest. l. eius. aut
non cadit in spãle nomẽ maleficij & tunc punitur pena generali
illius titu. j. de his qui latro. vbi qualitas opis prestite & inten
24 tio prestantis inspicitur. ¶ †Ex his habes q in pstãtib⁹ opẽ ad
euasionẽ non semper pene sunt vniformes. Quandoq quis pre
stat opem ad maleficium committendum. & istud est incidere in
quandam questionem quã ponit Cyn. j. de agge. nil nõ rũpen. s.
an faciens & prestans opẽ ad faciendũ puniantur pari pena. & q
pari pena puniantur videf probari pluribus legibus tam l. i. si
quenq. C. de episc. & cle. & C. ad. l. iul. maie. l. quisq. & ff. ad. l. cor.
de sica. l. iij. §. item qui autor. & l. nihil. & ff. ad. l. põpo. de parici.
l. i. & l. vtrum. & ff. de adulter. l. qui domũ. & l. is cuius ope. & ff. ad
l. iul. pecu. l. i. accedat. ff. de iure fis. l. ij. §. diuus: & l. senatus. §. i.
In contrarium facit hec. l. nam solũ concomitantẽ punit eade3
pena. j. de agge. nili. non rumpen. l. i. & ff. de furti. l. is qui opem. &
hanc partem tenuit Martinus illa & induxit vltra hanc. l. specia
liter. l. si multiplicauit. in fi. ff. de public. cui applaudere vr̃ Iaco.
bu. j. de crimi. pe. l. i. Quidam vt Ray. dixerunt qd si criminali
ter agitur pari pena puniuntur vt in primo alleg. Fallit in hac

l. i. j.

a ¶ Hoc est idẽ. qñ an
tẽ sit dr̃a inter mã
dãtẽ & psuadẽtem
ẽt inter psuasione3
& cõsiliũ istigatio
nẽ & instructionẽ.
vide bar. i. l. nõ so
lũ. §. si mãdato. ff.
de iniur. in. i. col. et
i. vlti. col. in vlti. q.

b ¶ De his q pstãt
opẽ ministerij et
adiutorij. adde qui
dicãf adherẽtes &
sequaces: dic il
los q ei⁹ intẽtioni
fauoribus opib⁹
& cõsilijs assistunt
vt hic. §. qs aũt. &
j. de discul. li. r. l. si.
& bart. in. l. ij. §. q
opem. ff. de fur.

c ¶ An huiusmo
di prestatio. adde
Socinũ cõsi. clxx
xviij. inci. visa bul
la. versi. sz iterũ in
stari. cũ vers. seq. in
scda par. chor. l. i.
vbi hoc idem alle
gat & tenet.

l.j.§.de aggeri.nisi non rumpen.si ciuiliter: tunc media pena imponitur vt.dic.l.is qui opem. hec distinctio non valet qz et vbi ciuiliter agitur eadē pena imponitur.vt.d.l.ij.§.diuus.qđ patet quia et in.l.is qui opem.si fur non fuisset deprehensus in furto.et sic non fuisset manifestus in tantū puniretur opem prestans inquantum faciens.vt.l.sepe.in fi.ff.de verbo.sig. Quare Perusini dixerunt q̄ siue agatur ciuiliter siue criminaliter regula est vt pari pena puniatur. ¶ Fallit quando qualitates propter quas pena debet augeri vel minui reperiuntur diuerse in persona facientis et opem prestantis.vt.d.l.is qui opem.et.ff.de pari.l.i.et.l.vtrum.similiter fallit et in hac.l.et.l.i.j.de aggeri.nisi non rumpen.quia sic in eis est expressum.sed certe dicere fallit est leue: sed non valet nisi diuersitatis et fallentie ratio assignetur vt non sit credendum principem phylosophia plenum habentem omnia in scrinio pectoris sui sine ratione talem digressionem fecisse et in dubijs est ad principia habendus regressus.vnum autem ex nostris principijs esse arbitror vt vbi est maior culpa ibi maior pena debet infligi cum pena debeat commensurari delicto.vt.j.de his qui latro.l.i.et.ff.de adulte.l.miles.§.mulier.in fi.et de falsis.l.diuus.la.ij.sed non est dubium qđ maior est culpa in eo qui opem prestando prebet causam mortis vel alterius delicti quā qui causam non prebet licet opem prestet.ergo etc. Hanc rationem ponderat theologus et canonista in.c.sicut dignum.extra de homi. ¶ Ex predictis infero qđ predictorū distinctio tanq̄ repugnans iuri diuino et humano.et sic q̄ iudices imitantes proprias occidunt animas.iuxta.l.rem non nouam.circa medium.supra de iudic.non est tenēda.sed distinctio Dyni et plurium aliorum proborum doctorū qui de libertate in questiōe facti sic

a habuerūt consulere videlicet aut prestatio opis et auxiliia dedit causam maleficio: et tunc opem prestans et faciens pari pena puniantur.vt.l.nihil.ff.ad.l.cor.de sica.cum simil.s.alleg.aut non dedit causam maleficio tunc media pena puniatur.vt.l.is qui

b opem.ff.de furt.et intellige media pena.i.mitiori b pena que media dici potest habito respectu ad minorem et grauiorem.et pro ista distinctione facit ratio.s.allega.et.l.ista.et.j.de his qui la.l.i.et de agger.nisi non rumpen.l.i. ¶ Ad contraria restat respondere.et primo ad.l.si quenq̄.dic quod ibi quilibet est principalis cum delicta sint correlatiua: et sic coequalia vt ibi dicit text. Ad l.quisquis.in fi.dic qđ ibi speciale propter criminis enormitatē vel quia conscij satellites et ministri in crimine maiestatis incidunt ex eo q̄ reuelare omittunt. Ad.l.iij.§.qui autor.de sica.dic qđ facit pro non contra cū ibi dederit causam morti vel capture. Et idem respondeo ad.l.i.de parici.qz illa punit occidētē et mortis causam prebentē: qz cum cuius dolo malo id factū est. Ad.l. vtrum.in cod.ti.rńdeo vt ibi sentit glo.qđ de conscio.i.culpam cōmittente qui cām mortis prebuerit loquitur et dubium faciebat l.i.l.scđa clausula que dicit cuiusve dolo malo que ad psonas tm̄ ibi numeratas videbatur restricta. Nec est absurdum vt lex generaliter loquēs p alias vel certū rōnes distinguatur.vt.ff.de testib.l. quesitū.et de lega.ij.l.cū pater.§.dulcissimis.vel ibi speciale propter enormitatem delicti. Ad.l.qui domū.cum seq.ff.de adulte. dic etiā qđ facit pro non cōtra qz ibi prebitio domus fuit cā stupri vel adulterij vt probat text.in.l.si amicis.ff.de adulterijs.vel dic vt in sequenti. Ad.l.is cuius opem co.titu.dic qđ ibi non de prestante opem vt fiat sed vt deprehensus propter iam factum euadit et talis pstatio opis cadit in speciale nomen lenocinij vel ibi cōtra spālem opē dē spāli pena puidit. Ad.l.i.§.incidit.ff.ad turpil.dic q̄ etiā facit p: qz instigatores de quibus loquitur sunt causa maleficij ex instigatu cōmissi.vt.ff.si quadru.pau.feci.di.l. j.§.sed si instigatu.et ad.l.aquil.l.item mela.§.item et cum cod.et eodem modo rńdeo ad.l.ij.§.diuus.ff.de iure fis.nam ibi submittens delatorem est causa delationis. Ad.l.is qui opem.respondeo quod ibi de prestante talem opem que sit causa furti vt

c sic prestās opem furtum fecisse dicatur c vt.l.sepe.in fi.ff.de verbo. signi. Ex his patet q̄ leges cōtra per Dy.alleg.magis faciūt p eo. ¶ Ex predictis tamen solutionibus vltra Dy.potes cōcludere latius et aliqua addere pro euacuatiōe materiei: si aliquando.l.que punit facientem de ope prestante nullam facit mentionem.et de isto casu ex generali dispositione legis qua cauetur vt opem prestās maleficio puniatur quam collige ex legibus.s.allega.cum ratio identitatis scilicet ne quis ad eum maleficium sit impunitū vendicet sibi locum etiam extra illos casus dico opes

d prestantem puniendum esse sed diuersimode d quia si prebuit causam maleficio pariter puniantur ambo si non mitius puniatur qui opez prestitit.et hoc totū vt pena commensuretur delicto.vt j.de his qui latro.l.i.et.ff.de adulte.l.miles.§.mulier.de falsis.l. diuus.la.ij.et clarius extra de homici.c.sicut dignum. Pro primo membro facit.ff.ad.l.corne.de sica.l.nihil.et.l.iij.§.qui autor. in eo.tit.pro scđo facit.l.is qui opem.ff.de fur.nam licet ibi qui opem prestitit fuerit causa furti nō tn̄ illius speciei sez manifeste. aliquando lex que facientem punit de opem prestante facit mentionem: tunc aut singulariter et specifice de certa opis specie pu-

ta qui illū cōcomitatus fuerit puniatur tali pena vel qui arma sciens cōmodauerit: et tunc in specie expressa seruanda est.l. illa in nō expressis stabo distinctioni.s.posite. ¶ Aut eā punit vniuersaliter et collectiue de omni vel quacunq; opis specie et tunc aut penam specificat et exprimit.aut nullam specificat sed indeterminatam relinquit.exemplum primi: puta si lex dicat et eadē pena puniatur qui sibi qđcunq; vel quācūq; opem prestiterit: et tunc stabo vniuersitati verboꝝ ex quo lex est certa quātūcunq; dura.vt.ff.de exerci.l.i.§.si is qui nauem.et.ff.qui et a qui l. prospexit.exemplum secūdi si lex dicat qui opem quācunq; prestiterit eidem per iudicem puniatur. et tunc cum ei nulla certa pena sit adiecta recurrendū est ad distinctionez primi membri.s.positi. ¶ Aut lex punit opez prestantē simpliciter et indistincte de nulla opis specie facta mētione puta qui opem ei pstiterit puniatur in tantū: et tūc aut hec pena est mitior illa que est imponēda principali: et tūc credo quālibet speciē opis etiā si causam non prebuerit mortis vel maleficij sub illa indefinita cōprehendi: qz omniū particulariū sub indefinita cōprehensoꝝ est eadē ratio. ideo hic indefinita equipollet vniuersali fm regulā quā tradunt docto. ff.de pig.ac.l.si necessarias.§.si annua.qđ patet qz de minori pena solū videtur dispensatū in casu in quo prestatio opis prebuisset causam maleficij.in alijs ergo casibus pena est debita et communis nec minorata in vno casu debet facere minorari in alio qz sufficit si vim etc.argu.l.tutori.s.de nego.gest.aut pena est eadem cum pena principali.et iste casus est mihi dubius. Tamē credo qđ hec indefinita debeat restringi et limitari per verba Dy.vt intelligatur de tali ope que fuerit causa maleficij sequuti.et est ratio qz particularium sub hac indefinita cōprehensoꝝ nō est eadē ratio nec verba sunt clara sicut quando sunt verba vniuersalia vel collectiua eis adiecta.ideo vbi prestatio huiusmodi opis nō prebuerit causaz maleficij dico iudicē debere imponere mitiorē penā pro modo culpe.vt.d.c.sicut dignuz.et.j.de his qui latro. l.i.hec tene menti qz pcedunt etiā de iure municipali cum ipsum

25 recipiat declarationem a iure cōi.vt.s.de nora.l.ij. ¶ †Quero successiue an si contra prestantē opem pceda† sit necesse pbari ipsum principale maleficium.dic q̄ sic: siue nōdum principalis erat dānatus siue iam damnatus esset. Ratio qz cū ipsum factū accedens non possit esse sine principali vt.l.si is qui.§.si tu tibi. ff.de fur.oportet de ipso constare vt ibi nec probatio contra principalem facta habet ei obesse vt ibi.nec sententia contra eum lata.vt.s.de fi.instru.l.si ceteris.et.ff.de adul.l.denunciasse.§.fina. Est ergo necesse contra opem prestantem probare factum prin-

26 cipale et prestationem opis. ¶ †Quero si propter qualitatē inherentem principali que facit ipsum in plus et grauius puniri q̄ sit pena regularis an prestans opem causam maleficij prebētem punietur pena regulari an illa maiori.dic aut qualitas illa tunc inherebat aut postea superuenerit. Primo casu tenetur illa pena grauiori q̄ faciens vt.l.vtrum.cum ibi no.ff.ad.l.pompo.de parici.vbi extraneus qui prestitit opem filio vt patrem occideret tenetur pena paricide non simplicis homicide. Secūdo casu aut superuenit ante factuz.et idem cū ex facto sequuto obligetur vt.j.dicam.et sic qualitatem tēpore illius facti inspicimus vt.ff.de nora.l.in delictis.§.si extraneus.et.l.ait pretor.§.iulia.et s.de appel.l.precipimus.§.pe.ver.licet an post factuz qualitas ista superuenit: et tunc punitur pena regulari non illa maiori vt l.is qui opem.ff.de fur.facit bene ad hoc.l.i.ff.de fal.l.i.et.l.titi9. ff.de testa.mili.et.j.de fal.l.si quis decurio.in fi. ¶ Quero econtra si qualitas inherebat opem prestanti non facienti.videtur opē prestantem grauius puniri q̄ facientem vt patet in filio opē prebente extraneo vt patrem occidat qui punitur vt paricida et extraneus occidens vt simplex homicida vt.ff.ad.l.pompo.de pari.l.i.in fi. ¶ Et que hic et in precedenti dicta sunt questione no. ad statuta sive in tuscia grauius puniunt nobilem q̄ plebeium vt sic scias quando nobilis plebeio vel econtra opem prestitisset

27 qualiter vterq; puniendus esset. ¶ †Quero vnde nascatur ipsi9 obligatio.dic qđ aut ex facto sequuto propter opem tamē vt.ff. de fur.l.qui seruo.vers.plus pomponius.et.l.si quis vxori.§.neq; verbo.ui.eo.ti.et no.insti.de obli.que ex delic.nasc.§.ope.qđ not. propter statuta maiorem penam imponentia quādo maleficiuz

d est commissum in certo loco vel tempore quam in alio et vnam personam q̄ in aliam.et est propter locum et tempus ponēdum

28 in libello. ¶ †Quero sexto si plures committant vnum maleficium an quilibet ipsorum possit puniri tam de maleficio q̄ de auxilio inuicem prestito.et videtur quod sic per tex.no.ff.de fur. l.qui seruo.§.fi.qđ intelligit Bar.verum esse vbi diuersa maleficia cōmitterent: puta si plures rei singuli subtraherent vel alter vulnus alicui inferret in brachio et alter vulnus eidem in capite sed vbi ambo vel plures tantum vnum maleficium committerent et vnum homicidium vel vnum furtum: puta simul omnes subtraherent tibi rem vt.ff.ad.l.aquil.l.ita vulneratus.in fin.de fur.l.vulgaris.§.si duo.tunc cum quilibet teneatur vt principalis nō poterit teneri accessorie vt.ff.de fideiuss.l.generaliter.et qz

a ¶ Auxiliū. Not. qđ eo ipso qđ aliquem associo ad quēpiam actū videor illi auxilium dare. vt p bal. hic nu.xij.v.xij.no.q eo ipso.et no.bartol.post glos.in.l.lex corne.ff.de iniur.et Bald.in.l.h si qua.pre.po.

b ¶ Media.i.mitiori.adđ feci.cons.clxxxviij.incip.visa bulla.ver.scđo principaliter.cū seq.in.ij.prec bar.bri.ibi idē tenet et allegat.

c ¶ Furtū fecisse dicatur. Idē et qui consiliū ad illud pstitit.ita no.Inno.i c.querelā.colū.ij. in glo.sua in v.sic, subtractus extra de elec.Bal.not. in.l.ij.col.xv.ver. vi.q̄ro.C.de ser.et aqua.et qđ intelligo qn̄ est secutum fm glo.in.l.sed et diuortij.ver.amouerit.et ibi Dy.ff. reꝝ amo.regulariter tn̄ cōsiliuz in delictis non obligat vt pale.Dy. in regu.nullus ex consilio.et ibi do.boerij.

d ¶ Sz diuersimode.adde Bar.idē tenentē cū Dy.in §.si mādato.in.l. nō solū.ff.de iniurijs.in.vlt.colum. ver.quero vtrum in persuaden.

a Etiā si mulieres fuerint volentes. Tu vide de hoc math. de sila. sin. suo. ca. incipi. nota ter. quem pauci sciunt vbi dicit qd vbi violentia interuenit in raptu mulieris non vi- lis puta quia per vim mulierem de domo patris vel fratrum mulieris ipsius i cōsētien- tibus extrahunt qd tales puniunt pena capitali etiā si mulier diceret ego sum cōten- ta. alleg. tex. val. de no. insti. eo. §. fin. autem per vim.

b In feminino. an hui⁹ legis pe- na habeat locum in muliere rapien- te masculum. vi- de vltra nota. hic per bal. numero 29 xxxij. versi. deinde- picunt his quod no. idem bal. in l. raptores. ꝛ ibi no. in apost. ā. de epi. ꝛ cler.

c Si virgis. Ad- de bal. in l. illud. ff. de iniur.

d Ut vulneratus adde Soci. consi. clxxviij. incip. pri- mo aspectu. vers. circa primum ca- sum in secunda p te hbar. l. vbi hoc idem allegat ꝛ fir mat. ꝛ adde Bar- to. in l. fina. ff. ad l. corne. de sica.

e In corrigēdis. adde Innocenti. in capitul. veniēs in fine. de senten. excom. ꝛ vide tex. in capitu. si volū- tate. de sentent. excom. ꝛ adde qd semper presumit causa correctiōis si per seniores cor- riguntur iuuenes glo. in l. nullus vi- detur. de reg. iur. Item adde quis dicat iuuenis ꝛ qs dicatur senior de vtroque in l. non aliter. §. 1. aduerte tamen quod ni- mia correctio est offensio. xlv. disti. cū beatus. gl. nō. distic. denique ꝛ de materia correctio- nis an sit permis- sa magistro vel episcopo ve' supe- riori. vide. xvij. q. iiij. nullus clerico- rum.

Debet illud p- bare de materia adde bon. text. in l. in l. cornelia. ff. qui cum clare. ff. co. ꝛ vide bart. in l. 1. ā. de dol. ꝛ no. Bar. in l. vt vim ff. de iust. ꝛ iure in f. 1. co. sed bal. hic cū restringit videlꝫ si cōcurrant alie qualitates ꝛ presumptiones puta etiam genus in strumenti cum quo percussit.

f Justa defensio me cā. Et sola cōuictio nō est sufficiēs cā q nō psūatur anim⁹ occi- dēdi in cōtrariū vt tenere bar. in l. vt vi ff. de iusti. ꝛ iu. in fi. ꝛ hāc glo. ad hoc qd hic dicit allegat Rom. pro sing. ꝛ illā sequit in l. in illa. de ver. obli.

hꝫ sint plura facta tñ tendunt ad vnū effectū: qꝛ ad vnum malefi- cium committendum ideo vna pena solum est imponenda. vt. l. illud. in fi. ff. ad. l. aquil. Et hec sufficiant de ista materia ꝛ demā- dante ꝛ ratū habente plene scripsi in. l. nō ioā. ā. de accusa. ꝛ q. ali- que ibi decise possent hic formari. io ibi vide ꝛ de cōscio. qui nec persuasit nec opē dedit dixi in. l. si quis. iuxta finē. ā. ad. l. iul. ma- ie. 29 † Ad septimā ptē accedo ex qua no. quod isti raptores pu- niuntur etiā si mulieres fuerint volentes a Contra qd oppo gl. de. l. 1. §. vsque. ff. de iniur. ꝛ non soluit. dicit ergo Dyn. qd hic non est voluntas ordinata qꝛ a dolosa psuasione inducta vere vel p- 30 sumpte. Persuasio autē dolosa plus est q violenta coactio vt. ā de fur. l. si quis seruo. ꝛ ff. de ser. corru. l. 1. §. persuadere. ꝛ de libe- ro homine exhibendo. l. ij. §. si quis volentē. vbi autē dolosa per suasio vere vel presumptiue nō probaretur tunc consensus amo- ueret iniuriam vel dolum. preterea nedum mulieris sed paren- tes ꝛ affines iniuriam patiuntur ꝛ etiā respublica que non tolli- tur mulieris consensu. ꝛ hoc de iure ciuili. de iure e vero canonico inquit glo. aliud esse in. c. cum causa. extra de rapto. ꝛ hoc pilꝫ tex. in princ. sed caue qꝛ tex. ibi copulatiue exigit duo qd mulier consentiat ꝛ prius desponsata fuerit ꝛ sic in sponsa volente non 31 inuita corrigit. vt. ā. dixi. † Ex octaua particula no. q paren- tes nō pñt facere pactū de raptu filiarū q patet qꝛ hanc iniuriaꝫ remittere non possunt. Contra qd op. glo. de. l. qui cetu. §. qui vacantē. ff. ad. l. iul. de vi. ꝛ solu. qd gratis nō lꝫ vt hic sed transi- gendo sic vt in contrario melius dic qd ibi nō declarat an remis- sio teneat vt ibi no. Cōsueuerunt tamē doct. communiter dicere q remissio tenet ne suo nole amplius agere possit tamen in pe- 32 nam hui⁹. l. incidit. † Ex nona parte no. qd in penis masculi- nū cōcipit femininū sua dicta in masculino locū habent i femini- b no b si ratio in ea sit in cadē materia sit indifferens. ꝛ vide. l. pe. qd ibi dixi. ā. ad. l. cor. de sica. ꝛ sufficit.

De emendatione seruorum. Rubrica.

Continua rubricam vt in glo.

1 Dominus seruum occidens quando puniatur.
2 Domino seruire non licet in seruum immodice.
3 Uulneratus post triduum ambulans ex vulnere non putatur de cessisse.

Si virgis. Casus. † lꝫ seruus ex dñi p cussione decesserit nō punit dñs nisi voluntatē habuerit occidendi que colli- git ex qualitate facti. h. d. † No. q ex qualitate instrumēti psumit qd factū cā correctionis vel si factū. l. 1. §. lꝫ si claua. ff. ad. l. cor. de sica. † Itē no. q excessus immoderatus punit qd no. ā in licet modū in tor mētis excedentes. circa quod vide qd dixi. ā. de adult. l. gracch⁹. 1 † Querit gl. an liceat immodice contra seruū domino seruire Pla. q n̄ siue cā subsit siue nō gl. vero q si si cā n̄ subsit alias sic 2 modice vero semper lꝫ hec vera. † Ulterius no. glo. hic tertia d que videtur sentire vt vulneratus d post triduum ambulans non presumatur ex vulnere decessisse. Item quod mortuus infra triduum presumatur mortuus ex vulnere potes dicere aut con- stat eum ex vulnere mortuum ꝛ tempus non inspicitur. vt. l. si vulneratio. ꝛ. l. si ex plagis in princ. ff. ad. l. aquil. aut constat de contrario. ꝛ idē vt. l. qui occidit. §. fi. in codeꝫ. tit. aut dubitatur vt infra triduum mortuus presumitur mortu⁹ ex vulnere vt hac gl vltra aūt triduū: ꝛ tunc aut nō preambulauit. ꝛ ex vulnere presu- matur mortuus. aut preambulauit: ꝛ tunc post octo menses de- cessit ꝛ non presumit ex vulnere ex extra de cle. percus. c. ij. In cōtrariuꝫ vero videt tex. ibi sentire q psumat. ex vulnere decessis- se qd plꝫ nisi ex mala ꝛ inordinata eius vita aliud psumatur nā ꝛ presumptio tollitur presumptiōe fortiori alteri ɔtraria. vt. ā. de procura. l. vis eius.

De emendatione propinquorum. Rubrica.

Post emendationē seruorum annectit de emendatione pro pinquorum.

1 Propinqs seniorib⁹ minorꝫ castigatio pmittit moderata.

In corrigendis. e † Propin- qui seniores possunt corrigere iuuenes eos corrigēdo mode rate percutere nō cum atrocitate. h. d. Uel hec, minus ppinquis leuis castigatio est permissa non immoderata. hodie mūdus sic in maligno posi- tus est q nullus correctionē nec in se nec in filijs pueris exaudit. sed ad corripientis inimicitiā tendūt male. Et no q in oibus rebus modus est pulcherrima virtus. vñ versus. Omnibus in rebus modus est pulcherrima virtus.

Ad legem corneliam de sicarijs. Rubrica.

Continua rubricam vt in glo. videlicet quod in violētijs pu blicis vel priuatis commissis tam in rebus q personis commit tuntur homicidia. vt. ā. ad. l. iuliaꝫ de vi. l. quoniam multa et de rap. virg. l. prima in princip. ideo ꝛc. vel magis ad proximum quia sub pretextu emendationis interdum propter excessum per petratur homicidium vt in. l. precedentis tituli. propterea intē- dens tractare de homicidijs ponit istam rubricam de sicarijs qui homicide dicuntur. ꝛ vnde dicantur hic notatur in glossa.

1 Lex cornelia non punit nisi dolosum.
2 Casus fortuiti ꝛ improuisi differentia.
3 Comparatiuū terminorū vel casuū multē comparandorū plu- ralitatem supponit.
4 Dolus an possit vere probari.
5 Culpa. sine dolo quandoq punitur. ꝛ nu. 6.
7 Ebrius delinquens quandoq puniendus.

Frater. Qui non ex proposito aliuꝫ oc- cidit in corneliam nō incidit p- modo tamen culpe punitur. h. dicit cum. l. cum 1 qui. ā. eo. † Not. quod lex cornelia exigit dolū concor. ff. eo. l. in lege. ꝛ qd probatio doli in deli- ctis nō est necessaria qꝛ presumitur ideo qui do- f lum dicit abesse dꝫ illuꝫ pbare f vt hic. ꝛ adde que scripsi. ā. de do- lo. l. dolū Sed dubitat an dolus in libello deat allegari q vi per hanc. l. In ɔtrariū facit qd no. Cy. ā. de fal. l. exēplū. vbi vid ꝛ adde qd dixi. ā. de iniuria. l. si non cōuicij. in. ij. q. Item nota 2 qd pro delicto cōi miles ɔuenit corā pside. † Itē no. differenti ter casum fortuitū ꝛ improuisum vt hic in fi. nam casus impro- uisi alius est fortuitus alius non vt hic. Fortuitus ascribitur ca- 3 sui non fortuitus culpe vt hic. ꝛ. ā. eo. l. cum. † Oppo. cōpara tiuū supponit pluralitatē terminorū vel casuū inuicem cōparā dorū vt. ff. de legi. l. benignius. ꝛ de v. ob. l. vbi autē. sed hic ō ca- su ad quem fit cōparatio nō apparet. ergo non bene. qꝛ ɔ. §. qui bus. ā. de no. C. cōpo. Dinus timore gl. l. suppleuit terminos q sic esset. Et est ratio qꝛ lꝫ abs̄s cornelia dānari non posset tamē bo na eius annotarentur cum legitime rigit⁹ non venisset. ā. de re- qui. re. l. ij. ꝛ caue qꝛ istud cōparatiuū ponit electiue quia inter incōpatibilia ponit. vt. ā. de pcur. l. exigendi. nō inter excessiue vt pꝫ in predictis. Posses et dicere q suppletio non est necessa- ria ꝛ stat positiue: qꝛ adijcitur vni nō pluribus vt. ff. de neg. ge. l. heres viri. Op. q tex. nō recte exigat probationē a negāte. vt. l. actor. ā. d proba. maxime qꝛ qui dolū dicit dꝫ probare. vt. l. quoties. §. qui dolo. ff. de proba. Solu. q in ɔtibus vel qñ dol⁹ nō psumit vt. d. §. q dolo lꝫ in criminibus: iō reus probat qꝛ ex atrocitate facti dolus ɔ cū presumit. vt in. ll. amborū titulorū p- cedentiū. Et est rō sm Jaco. bu. qꝛ aliter oporteret q presumere- mus fatuitatem vel furorē in hoie qd esset ɔ. l. nec codicillos. ā. de codicil. ꝛ hec in his que sunt de genere phibitorū. In his vo que sunt de genere pmissorꝫ si in specie illa prohibita dolus presumit si fiant clā non palā. vt. ff. de ritu. nup. l. fi. ꝛ de adminis- 4 tu. non ex timo. † Ad cuius declarationē statim querit glo. ij. de nō probando absentiā doli. ꝛ fi. q presumptiue qꝛ vere non pōt probari cū solus de⁹ animi sit scrutator presumptio aūt est q animū nō habuerit si amicitiā vel affinitatē probat. ita dicit glo. doc. aliqui reprobant glo. per titulū. ā. prox. ꝛ. ā. primū 5 In quibus pꝫ q affinitas nec amicitia est iusta defensio cā. e sed certe gl. ista nec et vult qd per se sola sit sufficiens. ideo copu- latiue adiecit: qualitatē occidentis. puta an alis esset homo rixo sus vel insidiosus ꝛ sic praue vite an vero frugi ꝛ bone forte dif- ferētis: quia vite religiose ꝛ forte valitudinarius talia attentare verisilr non ausus vel et tū. furiosus. vt. ā. dicam. Silr in fine pō- derandū est instrm cū quo. vt extra de homicidi. c. significasti. la ij. silr modus. vt. ff. ad. l. aquil. l. quecūq. §. proinde. ꝛ. l. itē si obste- tris. §. fi. ꝛ. l. itē. in prin. Et: ō inquit Ja. bu. q vbi ex qualita- te facti iudex esset indifferens cui pti deberet animum applica- re vel ei que faciunt dolum psumi vel ei que non cūꝫ pro vtraque parte sint ɔiecture: tunc pro ea pcedi amicitia ꝛ affinitas fauo- rem supadditi occidere dꝫ vt cuꝫ potuit qñ occidere cum ferro fecit ꝛ [illegible]

tuus est

tuno est vel cũ percussit cũ basta, lancee ⁊ nõ cũ ferro cũ potuit. vt. ff. eo. l. i. §. si telum. ⁊ ibi text. qd no. ¶ Op. iii. q ter. male dicat remissa. nam cõ priuatio supponat habitũ. vt. l. decẽ. de ver. obl. ⁊ leuis est nolle. de regu. iur. in ppõne qd in penam incidat. sed hoc est falsum. vt. l. i. §. diuus. ff. eo. Solu. in glo. ii. que fatetur cõtrariũ. ideo remissa ex ppõne debet. l. omissa. ¶ Opp. iii. q mi les non potuerit accusari sub pñside. vt. l. magisterie. C. de iurisdi. om. iudi. Solu. duobus modis vt in glo. ⁊ ex secunda no. qd miles põt accusationẽ progare. ¶ Ite qd causa criminalis pro

a gatur ⁊ qd pcessus ex progatione factus preiudicat ac si corã suo iudice factus esset. circa quod vide qd plenius scripsi in. l. i. C. de iurisd. om. iudi. ¶ Sed hic aduertendum q aut dicas delictũ forte cõmune aut enorme ⁊ cognitionẽ habet: aut non enorme et

1 licet nõ executionẽ. vt no. C. in. d. l. magisterie. ergo prorogac tio non est necessaria. Si militare dubito an possit progari in presidem de simili delicto non habentem cognitionem ⁊ forte q non ⁊ ibi vide: sicut nec merum imperium in non habentem vt no. in. d. l. i. ¶ Preterea hic, vt loquitur de cõmuni. vt de homicidio. ⁊ si sic quale dicit tex. vnde disciplinam militarem forte dici potest q disciplinam militaris erat vt certis tẽporibus milites facerent bastiludia ⁊ giostras: ⁊ tunc si aliquẽ cũ lancea occidit dictabat disciplina militaris vt nõ puniretur. vel q hoc faciebat ex necessitate desciplinе militaris nõ ascribet sibi ad cul

5 pam ¶ Op. v. qd etiã qui nõ habet voluntatẽ nocẽdi puniat. vt. ff. ad. l. aquil. l. qui occidit. §. pe. ⁊. ff. eo. l. i. §. cũ quidam. Sol. vt in seq. glo. nam aut culpa potest sibi imputari ⁊ punitur. sed non. l. corne. de sica. que punit dolosum ⁊ ad mortem. sed mitius pro modo culpe. aut culpa sibi non potest imputari: ⁊ tunc nullo modo punitur. ¶ Quero tunc quãdo culpa potest sibi asscribi. ⁊ respon. vt in seq. gloss. que tres ponit casus. vt quando per lasciuiam vel quãdo incẽdia fortuita cõmisit vel quãdo cõmentariẽsis minus bene custodiunt carceratos. Sed hic aduertẽdũ q culpa istius grauius punit quã culpa priorum. ¶ Ideo pro ista materia lucidanda dic aut culpa est lata aut leuis, aut leuissima. si lata ⁊ tunc aut de ea que causat a iuris ignorãtia. vt. l. lata. de verbo. signif. ⁊ remitto ad ea que dicam in. l. senatus. de his qui sibi asscri. in testa. aut de illa que causat a facto commisso vel neglecto: ⁊ tũc distingue actiones persecutorias a penalibus. ⁊ in persecutoriis descendentibus ex contractu non est dubium qd lata culpa equiparat dolo. vt. ff. mãda. l. §. fideiussor. in prin. ⁊ deposi. l. qd nerua. ¶ In persecutoriis vero descendentibus ex delicto de lata culpa non iudicatur vt de dolo. vt. ff. ne vis fiat ei. l. i. §. si quis. ⁊ not. j. in glo. est enim illa actio persecutoria veri interesse vt in eo. §. hec verba. fallit ratiõe officii suscepti in quo quis peritiã videtur se profiteri. vt. ff. si men. fal. mo. dixe.

6 l. i. §. hec actio. ⁊ no. gl. in simili in. l. §. ff. qd quisq iuris. ¶ In penalibus autẽ dic aut pena est corporis afflictiua aut pecuniaria. Primo casu regula est vt non equiparet dolo vt. l. eum qui dã. ⁊. l. in lege. ff. ad. l. corne. de sica. ⁊ ibi no. ⁊ in. l. in actionibus. de in lit. iuran. Fallit in commentariensi vt. C. de custo. reo. l. ad cõmẽtariẽses. ⁊. ff. in eo. ti. l. milites. ⁊. l. fi. ⁊ hoc forte ratione suscepti officii cuius rõne videt se ad diligentiã obligasse ⁊ se peritiã pfiteri vt. C. dixi de mẽsore. facit qd de aduocato no. in. d. l. ff. qd quisq iur. Itẽ fallit in. l. qm̃ multa. C. ad. l. iul. de vi. vt ibi dixi in quarto cõtrario. ⁊ ibi vel q culpa verisimiliter in pluribus ⁊ frequẽter erat ordinata ad casus vel pp̃ter dolũ quẽ cõmittebat, in violẽtia cogita: lz homicidiũ pter ppositũ fuerit sequutum. Itẽ fallit vbi de sola sciẽtia qs punit vt. C. de rap. vir. l. i. ver. ceteros. ⁊. C. ad. l. iul. maiesta. l. quisqs. ad fi. Itẽ fallit in. l. si quis aliqd. §. qui abortiuos. ff. de pe. ⁊ ibi vel q culpa in pluribus vel frequẽter erat ordinata ad casus cum amatoriũ poculũ sit species veneni. ff. eo. ti. l. iii. §. sed ⁊ id. vel in terrorẽ facientium seu excogitantium quia in se res est mali exempli vt ibi dicit tex. ⁊ sic de facili aliorum attractiua. et maxime quia in occulto ⁊ quasi in nunciis delicta venefica committuntur. ⁊ ideo maius delictum dicit veneno extinguere quã gladio vt. l. i. C. de ma. ⁊ male. Scdo casu qñ pena est pecuniaria: tũc gl. in. l. magna negligẽtia. ff. de verb. sig. dicit q si lex requirit dolũ tũc equiparetur: alias secus. Sed hec differẽtia est superuacua quia fatue queritur de equiparãdo culpam dolo quando lex expresse non requirit dolus cũ tũc lata culpa vt dolus intelligatur in dispositione pena incidendi. ideo illa distinctione omissa dic q lata culpa non equiparat dolo. vt. ff. vi bo. rapto. l. i. §. hac actione. ⁊ insti. vi bo rapto. §. q tamẽ. nec curã an in pena insit rei persecutio vel nõ: q si nõ equiparatur vbi inest vt patet in dictis legibus. ⁊ in. l. in actionibus. ff. de in li. iurã. minus debet equiparari vbi questio inest. fallit in casu. l. l. §. i. ff. C quis ex testa. lib. esse ius. fuc. Et forte ibi põt esse ratio q rõne bñficii suscepti tenebat liber tutius esse ⁊ res hereditar ascustodire ⁊ earũ diligẽtiaz habere magis q̃ primus. facit qd dixi de mẽsore ⁊ cõmentariẽsi. hec no. q nõ reperies ita plene ⁊ clare alibi vt hic. si vero culpa est leuis tũc adhuc tanto mitius dicit

pena quãto minor est culpa: vt. ff. de re. iur. l. qd calore. Si autẽ fuisset leuissima adhuc tanto mitius punitur: vt. ff. ad. l. aqui. l. in sciẽtiam. §. qui cum aliter. Et his duobus casibus inquit Cyn. q punitur ciuiliter nõ criminaliter. lz penultimo si nõ posset soluere lueret in corpore: vt. l. q cedes. ff. de incen. rui. et nau. et not. Jac. de are in. l. datum. C. q accu. nõ pos. sed bar. in. l. respiciẽdũ §. delinquit. ff. de pe. dicit q etiã his casibus quis punitur criminaliter lz mitius. ⁊ p hoc inducit illũ tex. ⁊ gl. ibi positam: quod plz vbi maleficiũ cõmissum nõ cõcernit rẽ familiarẽ. alias pcedit

7 dictũ Cy. argu. d. l. qui cedes. hec not. q quotidiana. ¶ Illud a ¶ Causa criminalis progat. vid bal. in. l. i. in fin. C. vbi de cri. ag. op. et in l. si q ex cõsensu. C. de epi. audi. ⁊ hic vbi ponit qualiter hoc intelligat. et no. Inno. in. c. ad petitionem. extra de accu.

b etiã no. q delictũ pebrietatẽ cõmissum non est ex toto impunitum: vt. d. §. delinquunt. ⁊. ff. de re mili. l. omne delictũ. §. qui se in fi. ⁊ rõnẽ impõit Cato scz q non est culpa vini sed bibentis.

1 ¶ Aggressorem occidens non punitur. ⁊ nu. 2.

c IS qui. Positum in discrimine vite põt ipsum suũ aggressorẽ occidere. h. dicit.

1 ¶ No. q qui aggressorem occidit nõ punitur si aliter se tueri non põt hic. ⁊ in. l. seq. Et pondera bene tex. l. seq. pro defensiõe reor̃ ⁊ sis cautus vt capitules q animuz occidẽdi habebat qui occisus ẽ pp̃ter. l. iii. j. e. ⁊ q materia ista tum legũ punitur per glo. in. l. i. C. vnde vi. ideo circa eam nõ in

2 sisto sed solũ de terrore armorũ declaro distinguẽdo. ¶ Nam b quãq quis videre pcussorẽ id est percutere ⁊ volentẽ ad seuerientem. ⁊ tunc si cõmode aliter nõ põt euadere potest animo se defendendi impune illum occidere vt hic. ⁊. l. sequẽ. ⁊. l. lz et si quecunq. in prin. ff. ad legem aquil. ⁊ in dubio ex quo aliter commode nõ põt se tueri animo defendendi facere presumitur vt dictis legibus. ⁊. l. qm̃ multa. C. ad. l. iuliã de vi. quãq hoc non videt vel non iuste timet: ⁊ nõ põt. vt. l. si ex plagiis. §. i. in fi. in eo. ti. ⁊ hoc vbi nondum est percussus. sed si iam esset percussus; et tunc si ex interuallo non põt illum licite repercutere. si incõtinenti distingue quo animo q aut se vlciscendi ⁊ non põt aut se defendendi timens nouã percussionẽ sibi inferri: ⁊ tũc põt ⁊ in dubio presumitur nouã percussionẽ timere ⁊ illam vitare. ⁊ hec oia probat. d. §. i. in. d. l. si ex plagiis. cũ exceptio destruat regulaz in casu tacito. ⁊ sic regula firma remanens disponat in dubio. sed ibi dicit q non vr̃ iniuriã intulisse nisi data opera fecerit ergo ⁊c.

b ¶ Delictum per ebrietatẽ cõmissũ ter. est ne hoc. c. in ebrietate. ⁊. c. inne. xv. q. i. Car. in cle. j. de homi. in. viii. q. bar. no in. l. respiciẽdũ. §. delinquunt. ff. de pe. et in. l. aut facta. eo. ti. ⁊ in. l. diuus. et ibi Ale. ff. de offi. psidis. Are. in tra. malefi. in v. sciẽter ⁊ dolose.

1 ¶ Latrocinãtes occiduntur impune.

1 SI vt allegas. ¶ Latrocinantes lz occidere. h. d. ¶ Op. q non liceat vt. ff. ad. l. aqui. l. itaq. §. i. ⁊. ff. eo. l. furẽ. ¶ Huius minore gl. legit dupliciter. Uno modo vt hic loquatur de latrone. i. aggressore stratarum de quo in. l. capitalium. §. famosos. ff. de pe. cõtrarium de fure. Secundo qd etiam hic loquatur de fure. nã latro in genere sumpto fur est ⁊ tunc solue vt hec intelligat fm illas vt diurnũ liceat si telo se defendat. Nocturnum liceat siue telo se defendat siue non dummõ sine periculo rerũ vel persone parcere ei nõ possit. ⁊ duas rationes diuersitatis suppõit. Una q tps aggrauat delictũ. Alia q in die facilius fur cognosci possit. sed caue q pp̃ter hãc scdam rõnem Jac. de are. Pe. ⁊ Cy. hic. ⁊ Bar. i. d. l. furẽ. reprobãt distictionem nocturni vel diurni. C. positam dicentes q ex idẽtitate rationis ⁊ equitatis debemus dicere si cognitio et potentia recuperandi est postea contra furem nocturnũ: tunc non liceat eum occidere nisi telo se defendat sicut nec in diurno liceret. Et idem econtra si diurnus esset ignotus tunc lz eum occidere pp̃ter solum periculũ rerũ. ¶ Ad cõtrariã rñ. q frequentia facti notent nõ ministeriũ iuris. contra istos clamat subtilis doctor. d. Ricar. de Saly. patruus noster tanq̃ dicens a text. originali cui non põt rñderi in. d. l. itaq. attenta aduersatiua ibi posita per quam istor̃ responsio reddit nõ iuridica. Itẽ q frequens actuũ contingẽtia facit in frequentantia statim ius diuersum a non frequentatis: vt. C. de epi. au. l. iii. in fi. ⁊. ff. de pe. l. aut facta. in fi. ⁊. l. capitalium. §. solent. sed frequentius contingit furta fieri de nocte ⁊ fures tẽpore nocturno non cognosci. et sic maior impotentia est succurrendi rebus de nocte q̃ de die. ergo mirũ si statutũ est ius diuersum: q etiã tps aggrauat delictũ: vt. C. de adult. l. gracchus. Ad rõne ipsor̃ Rñ. ipse q illa nõ fuit ro permissionis sz cõstituendi ius primitẽs. ⁊ sic impulsiua nõ finalis. nam finalis fuit vt minus psumãt qui lege permittẽs sectius occidi se posse cõsiderãt q̃ si ordine iudiciario pcedat. Uel inquit ipse si finalis fuit nõ simplex nec sola: q etiã actus frequẽtia ⁊ nocturno non diurno tpe. ⁊ si gl. vera qd etiã validari põt alia rõne. nã dicimus q violẽtiam licitũ est ppulsare cũ moderamine inculpate tutele. vt. C. vnde vi. l. i. ⁊ vt ibi no. si fiat cũ armis lz resistere cũ armis si sine armis tunc pluriumũ sine armis. si ergo tẽpore diurno fur non defendat se telo nõ erit licitum illum telo occidere scdm regula predictã sed cum in nocturno reperiatur secus oportet nos dicere casum illum exorbitare a regula ratione aliqua speciali: scilicet quia frequentia actuum ⁊ tempus nocturnum aggrauant delictũ: vt. d. l. C. ad. l. e pdicta no. in gl. vt in tasu

c ¶ Is q. adde bar to. in. l. dãni. §. sabini. de dã. infec. et in. l. i. §. diuus. ff. eo. ⁊ bal. in. l. si quãdo dicã rapere l. iii. col. C. de epis. ⁊ cleri. ⁊. l. si fugitiui C. de ser. fugi. ⁊ ange. in. l. i. §. i. ff. qd quisq iu. vbi hoc limitat ⁊ per Cy. hic p hunc. in c. i. §. iniuria. in vltima col. de pace iura. fir.

testate sibi a l. cōcessa mitigare penā si vult sed non necessitatur.
& hoc p tex. singularē in. l. aut facta. §. euētus. ff. de pe. qđ est cō-
di tenēdum. ¶ Op. cū gl. ij. dē. l. in. l. ff. c. So. vt in ea. & qualiter
tūc culpa puniatur dixi. d. c. l. i. in fin. ¶ Quero cū gl. fi. q̄ est pena
v huius. l. cor. & dic vt in ea. ¶ †Ulterius extra gl. quero qualiter
cognoscatur q̄ hab uit animū occidēdi. Dicūt docto. ex ipso actu
& facti atrocitate presumitur: vt. ff. eo. l. diuus. & de doli except. l. i.
ad fi. per exteriora enī dijudicatur animus. vt. ff. de tut. & cura. de.
ab his. l. hi qui. & . C. de insti. & substitu. sub cōdi. fac. l. repichēdē
da. & ibi gl. & qualiter cōtrariū pbetur dixi. C. l. i. habes mō expe-
ditam materiā qualiter puniatur qui minus delinquit q̄ voluit.
sed qualiter econtra qui plus delinquit q̄ affectauit dixi in. l. qm̄
s multa. C. ad. l. iuliā de vi. ¶ †Ultimo ab extra quero iuxta qđ
in tertio notabili dixi pone q̄ statuto municipij cauetur vt qui
occiderit & qui vulnerauerit sm̄ diuersitatē vulnerum & in quo lo-
co diuersimode puniatur an si quis habuerit animuz occidendi &
per eū nō steterit s3 vulnus tm̄ intulerit an veniat puniendus de
vulnere tm̄ sm̄ formā statuti an vero vt homicida secundū ius
cōe qđ videtur qz iste est casus medius omissus a statuto. & sic re-
manet in dispositiōe iuris cōis: vt. l. si certi ancis. ff. de condi. ob
cām. cū simi. Itē vt legum correctio euitetur. vt. l. precipimus. C. de
appel. qđ iste sit casus medius & separatus ab occidente p3 hic.
& clarius. ff. e. l. i. in prin. Itē p hoc facit qz statutū disponit sup
vero: ergo non extenditur ad fictū: vt no. in. l. iij. §. hec verba. ff. de
neg. gest. Itē q̄ statutū exigit rem pfectā & cōsummatā. l. i. §. hec
verba. ff. qđ quisq3 iur. Itē qz exorbitat in aliquo a iure cōi cū de
iure cōi non ois occidens decapitetur: s3 is demū qui est humilio-
ris vite qui vero est honestioris vite deportatur: vt. ff. eo. l. eius de3.
§. si. igitur extra se nō extendendū. & ita vidi practicari semel. Sed
vt dixi bar. dicit q̄ practica cōis est in contrariū. & p ea facit qz
cum statutū puidet vt decapitetur in casu occasionis in alio casu
phibere vr in quo als idē puidet p ius cōe. ar. l. si maritus. C. de
pe. cū simi. & ibi no. Itē qz in casu vulnerū statutū nos distin-
guit quo animo vulnerauerit. & sic in omni casu simplr & indisti
cte debet intelligi: vt. l. i. §. generaliter. ff. de leg. pstā. cū simi. Itē3
qz statutū venit ad correctionē iuris cōis saltē in pena deporta-
tionis & indistincte animorū. Itē qz si aliter dicatur statutū quod
mādat cōtumacē bānitū & si bānitus in fortiā cōis peruenerit
decapitetur locū nō poterit habere in eo qui fugit animo tm̄ occi-
dendi secit: qz si dicimus hāc cām remanere in iure cōi debent
bona annotari & intra annū veniēs recuperat bona. & de crimi-
ne auditur ppetuo: vt. j. de requi. re. l. i. & ij. & videtur nō posset tūc. j.
in statutū statuta cām finire. & ob istā cā3 forte est inducta practica
quā dicit bar. quā seruare puto tutius eē. l3 si 9staret ex euidētibus
indicijs de aīo occidēdi posset pena ex iudicis arbitrio alterari.

1 ¶ Si quis dictio tam marem q̄ feminam includit.
2 Occisio infantis piaculum grande.
3 Pregnātem percutiēs si abortiuū fecerit lege cornelia punietur.

Si quis. Qui necauit vel necare voluit īfan-
1 tē punitur. l. cor. de sica. ¶ †Not.
iste tex. pōt allegari q̄ dictio si quis cōprehēdit ma-
rem & feminā & sic in penalibus masculinum cōpre-
hendit femininum. & fac concor. C. de rap. vir. l. i. in fi. potest etiā
allegari hec ad oppositu3. vnde recordare de eo in tempore op-
2 portuno. ¶ †Itē q̄ no. īfantis occisio est delictum piaculare: et
sic magis execrabile & horribile q̄ occisio maioris. ¶ Et no.
3 primam gloss. que intelligit etiam anteq̄ nascatur. ¶ †Ex quo
dicit Ja. bu. q̄ si quis percusserit mulierem pregnantem. ita q̄
peperit abortiuum q̄ si in dolo fuerit puniatur. l. cor. alias se-
a cus: vt hac. l. cum gl. sed de iure municipali[a] quo cauetur vt qui
hominem occiderit occidatur asserit dubitatu3 fuisse: qz is qui est
in ventre non dr̄ homo in re sed in spe: vt. ff. de inoff. infir. l. ne-
gat. & . C. de post. here. insti. l. pe. & minus dr̄ esse qđ est in spe q̄
in re. vt. l. minus. ff. de reg. iu. & sic statutum non videtur locum ha-
bere. Dicere tn̄ videtur q̄ quidam dixerūt q̄ si tunc erat. xl. dierū
& sic animatus sm̄ medicos & philosophos q̄ puniatur pena sta-
tuti nō attento an habuerit animū eū occidendi necne: qz statu-
tū non exigit dolum. si aūt non erat. xl. dierū iudicio medicorū
quibus hoc casu esset standū tunc non puniatur mihi vr̄ q̄ sit re-
currendū ad materiā qn̄ quis delinquit vltra cogitatum an & quali-
ter puniatur quā scripsi in. l. qm̄ multa. C. ad. l. iul. de vi. ¶ Nec ob.
l. ista qz hic sciebat mulierē pregnātem & animū habebat occidē-
di ventrē ¶ Itē qđ ipse dicit q̄ statutū nō requirit dolum non
puto verū: qz statuta penalia recipiunt interpretationē restrictiuā
secundum ius commune: vt plene scripsi. C. de nox. l. ij.

Si forte. Primo questio bipartita. Secūdo eius solutio. secūda ibi. in eadē.
¶ Casus. Ad probandum quod vir vxorem voluit
occidere vel ecōtra serui suis vtriusq3 torquendi. hoc
dicit. ¶ Nota quod per eos qui domi sunt talia crimina presu-
muntur fieri & per eos probantur. concor. l. verba. C. de adul. & l.
consensu. iuxta medium. C. de repu.

¶ De his qui parentes vel liberos occiderunt. Rubrica.

¶ Continuatio per se patet. Saly.
1 ¶ Occidens parentes vel liberos pena paricidij punitur. et
numero. 2.
3 Filius an possit impune patrem bannitum occidere.

Si quis. Primo dictu3. Secūdo illud
circa penam declarat. secūda
1 ibi: neq3. Casus. †Qui parētes aut liberos occi
dit vel occidere tentauit punitur pena parici-
b dij[b] que hic subijcitur. hoc dicit. ¶ Not. penam
atrocissimam cui nos inuenies similem que non
est in vsu. sed decapitantur de consuetudine & carcere forte debe-
rent sepultura vt olim. ¶ Oppo. qui occidit liberos vel paren-
tes indistincte non puniatur hac pena que solum est statuta con-
tra eum qui occidit patrem vel matrem auum vel auiam. vt. ff.
eo. l. penul. Solu. vt in glo. i. que ad tex. illum subaudit vel simi-
les personas. sic & alias in. l. ita pudor. C. de adul. et. l. ob ea. de
predijs mi. ¶ Ego credo quod olim pena paricidij fuerit inuē-
ta contra occisores parentū tātum. & qđ in. l. pe. ff. de aduo. & nō
vltra fit mentio sed debet suppleri in ceteros ascendentes vt hic
in glo. sed non credo qđ ecōtra olim fuerit inuenta. Ratio quia
rubr. & nig. ff. eo. loquuntur de. l. pompo. de parici. et eius pena.
sed ab allusiōe vocabuli de qua in. l. ij. §. appellata. ff. si cer. pet.
paricidium est[c] parentis cedes vel excidiū igitur merito omnium
parentum occisio erat per. l. illam punita cum parentes in infi-
nitum extendantur vt hic dicit glos. sed quando econtra paren-
tes occidunt liberos fuit additum per constitutiones nouas. vt
hic in rubro & nig. nam aliter rubricatur hic quam in. ff. vel for-
te glo. simpliciter vera & paricidium qđ idem est quod parentis
excidium vel cedes sumitur ibi in passiua vel actiua significatio-
2 ne vt declarat. l. ista. ¶ †Oppo. tunc qđ pena ista parentes vel
liberi non debeant puniri. vt. ff. eo. l. j. vbi dicitur qđ pena. l. cor.
de sica. puniuntur. Solu. varijs modis vt hic in gloss. ij. et sm̄
doc. vera solu. est quod vtraq3. l. tenentur: quia diuersis conside-
rationibus & duplex maleficium cōmittitur scilicet paricidium
d inquantum pater: & homicidium inquantum homo[d] ergo du-
plici lege potest teneri. vt. l. senatus. ff. de accu. qui autem dupli-
ci. l. tenetur an et quādo vtraq3 puniatur dixi in. l. qui de crimine.
C. de accusa. ¶ Quero quid si nec amnis nec mare est proximus.
3 Respon. vt in gl. quinta q̄ bestijs traditur vt. ff. e. l. pe. ¶ †Que-
ro extra supposito q̄ per statutū bānitj possunt occidi impune
an filius patrē bānitū possit occidere impune. & dicit Dy. q̄ nō
qz quorum fame parcitur multo magis eorū vite vt. ff. de adul. l. si
adulteriū. §. si liberto. sed filio nō 9ceditur famā patris denigrare
vt. l. nō debet. ff. de dolo. ergo &c. Preterea generalis autoritas
legis condētis adulterū occidi nō extēditur 9tra patrem sicut nec
cōtra patronū vt. d. § liberto. ergo nec vigor legis municipalis
indefinite permittētis bānitum occidi. Et est ratio qz parentis
psona semp ds ei videri sancta & honesta vt. ff. de obsequ. lib. l. li-
berto. et ei pietatem debet in eo. ti. l. pe. §. si. etiā in exilium misso
vt. l. mutus. §. matrimonio. ff. de iure do. ¶ Contrarium fuit de
facto cōsultū per collegiū perusinum qz bannitus qui potest im-
pune occidi iudicatus est transfuga & hostis ciuitatis illius. ar.
l. amissiōe. §. qui deficiunt. ff. de capi. di. sed patrem hostem pōt
filius impune occidere & . C. l. minime. ff. de reli. & sum. fu. ergo &c.
¶ Non ob. cōtraria qz pater quē filius deprehēdit in adulterio
iste hostis iudicatur sicut pdit ciuitatē ita filiationē vel paternita-
tem vt. ff. de cap. l. postliminium. §. filius. et ideo nec obsequium
nec reuerentiā vel pietatē ei debet vt. d. l. minime. isti possunt di-
cere bene & male scdm varietatem bannitorum: ideo vide que de
istis bannitis scripsi in. l. j. C. de here. insti. in repetitione mea.

¶ De malefi. & mathe. & ce. si. Rubrica.

1 ¶ Maleficus quis sit.
¶ Continua rubricā: qz nedū gladio sed p venenū & incātatiōes
& maleficia extinguuntur hoies ideo hec rubrica est posita post po-
1 res. ¶ †Querit Ja. bu. qs sit maleficus. respōdet omnis malefa-
ciens sed qz isti incātatores sunt alijs peiores. hoc nomē in spē
est eis attributū. vnde cū profertur hoc verbū maleficus de istis in-
telligitur. vt. j. eo. l. nemo. sicut in opere virtuoso per excellentia3
cum dicitur propheta intelligitur de psalmista dauid.
1 ¶ Venenum emens causa alium intoxicandi punitur.
2 Ueneficus an includatur sub statuto de homicidio.
e Plus. ¶ Not. q̄ veneno quis extinguitur[e]
f et hic. & l. ij. C. quorū appel. non reci.
& tenetur. l. cor. de sic. vt hic. & . ff. ad. l. cor. de sica. l.
1 eiusdē in pn. ¶ †Sed querit pōt an corpso qđ qs
e venenū emitur[f] aliū occidēdi cā puniatur. l. cornelia.
& vr casus qđ sic. ff. ad. l. pomp. de parici. l. i. in fi.
¶ In 9trarium facit qz ad actū primū nō vr adhuc venisse igitur

a ¶ De iure muni-
cipali. Tu vide
bal. & plenius alex.
in. l. qđ dr̄. ff. de li-
be. & post. hu. q̄ te-
net q̄ nō tenetur de
homicidio per. l.
cum inter veteres
& ibi Bal. C. de li-
beris. liber. & no
i. l. negat. & ibi C[o]-
dra. de inof. infe.

b ¶ Punitur pena
paricidij. sed qd
an paricida pu-
niatur p solo attēta-
tu. no. in. l. i. l. fi. ff.
de pari. vbi tex. q̄
sic qn̄ cu3 veneno
s3 quid de cōscio
paricidij dic q̄ te-
netur. l. vtrum. et
ibi Bar. & Alex.
de parricid. adde
Bar. in. l. j. §. eo.
ff. ad sillanianum.

c ¶ Paricidiū. qđ
dicatur paricidium
no. in. l. i. ff. de pa-
rici. Itē adde qđ
paricida dicitur qđ
occidit patrē na-
turalē tm̄ bar. l. l.
qz semper. ff. de in
ius vo. bal. in. l. cū
acutissimi. i. ij. co-
lum. C. de fideico.
& in. c. naturales.
si de seu. fue. 9tro-
uer. in. c. 2tra3. itē
adde qđ paricida
dicitur et q̄ pcurat
carcerari pretē3 vel
fratrē vel similes
improprie bal. in
c. j. §. si. que sit pri-
ma cā bene. amit.

d ¶ Et homicidiū
inquantū homo.
sed an appel. ho-
micidij veniat pa-
ricidium Bal. in
l. si. in. ij. col. v. iu-
xta pdicta. C. in q.
cau. in inte. re. nō
est necesse. qđ nō &
per alex. in. l. sena-
tus. de accu.

e ¶ Extinguitur. ad-
de q̄ veneno mor-
tuus cognoscitur ex
liuoribus in toto
corpore & spumis
ore fluētibus et si
crematur cor illę-
sum remanet a ve-
neno preseruatū.
Specto. i. callicula
in prin.

f ¶ Uenenū emit
adde qđ venenu3
malum vendi vel
emi non pōt. l. qđ
sepe. § venun. de
contrahen. em

a ¶ Multum clandestine. adde. l. cum fratre. C. de his qbus vt indi. et ibi bal. in. i. no. q venenatio est crimen occultũ et sapit pditionem vt ibi et bal. in l. nemo. in. ij. col. in vsic. simile est in beneficio. C. de sum. trini.

b ¶ Nullus. Adde hic q zoroastes in persíde reperit artẽ magicã sex milibus annorũ ante mortẽ platonis is de ea arte vicies centũ milia versuũ cõdidit referẽs preceptorẽ suũ in ea agonacem fuisse qui fuit quinqz milib⁹ annorũ añ bellũ troianũ. aliq tñ dicũt fuisse aliũ zoroastes pcorẽsũ. hec plinius. li. xxx. in pn. qd no. ad materiã hic de q̃ et xxvi. q. v. p totũ.

c ¶ Eo cũ addo azo. hic in summa et bart. et adde q et de iure ciuili sunt phibite incantationes ad finem boni vt p inueniẽdo thesauro. l. i. C. de thesa. lib. x. tñ mõ puniãtur incantatores. vide xxvi. q. v. C. sacrilegos q instigãtur si incãtatio nõ sapit heresim et est vilis psõa abscarcerantur ppetuo.

d ¶ Nemo. adde q qui diuinatorem cõsulit homicide comparaf et cuilibet criminoso in spe. de accus. ver. item q est homi.

e ¶ Artẽ magicã exercẽtes quõ magici puniunf. adde no. xxvi. q. v. C. sacrilegos. nec eos sine pmissu dei facere est credẽdum xxvi. q. v. nec mirum.

f ¶ Ut bãnit⁹ adde no. p bart. in. l. iij. ff. ad. l. iuliã de vi pu. et in. l. si vis. crimi. ff. de re iu. et old. cõs. cex. et adde q ista lex ẽ singu. in. l. ij. ff. qbus ad li. pcu. non lz.

g ✠ Captus a familia. Tu vide de h vltra no. in pced. aposhil. bar. in. l. i laqueũ. ff. de acq. re. do. et in. l. libertas. et ibi alexã. ff. de sta. bo. Imo. l. publi⁹. §. i. ff. de condi. et demõ. et ore. insti. de re. di. pi. §. illud qsitũ.

non sic puniaf ac si fecisset. ar. eoz q dixi. C. ti. ij. l. is qui cũ telo. Ad cõtraria põt dici q vel ibi in filio spãle. vel ad actũ primo rẽ pcessit. ideo ibi tex. dicit q dare nõ potuit vel si teneas primũ dic q spãle i venefico qz delictũ illud multũ clandestine^a cõmittitur et occulte vita hois subtrahif et nõ plerũqz remediaf et facilliter committitur. ideo tex. iste dicit q est plus q̃ gladio occidere.

2 ¶ † Ultimo dicit Iac. bu. q si statuto cauef vt infra duos menses possit tñ homicida accusari de homicidio veneficus nõ comprehendif in statuto. ar. istius. l. et qz homicidiũ di a cede. vt. ff. ad. l. aq. l. qua actione. §. i. et clarius in. l. ita vulneratus. in princ. que nõ est in veneno extincta. et statuta sm pprium significatum sunt intelligenda. vsqz autem ad quãtũ tps de iure cõmuni possit accusari dicetur. j. de fal. l. querela.

¶ Diuinatores cremandi sunt et inuocantes se deportandi.

1 b 1 Nullus. b † Diuinatores cõcremenf et eos inuocãtes cũ publicatiõe bonoz deportãtur. h. d. Ibi sacerdos. i. diuinator. ibi ad limẽ idest domũ. ¶ Ibi repellatur. No. q amicitia reproborum est repellenda. qd no. qz amicitia inueterata non excusat receptantem bannitum.

c Morum. c Facientes incãtationes ad finẽ mali sunt puniendi non si faciant ad finem boni. h. d. de iure vero canonico nõ licet etiam ad finẽ boni: vt. xxvi. q. ij. c. illos. et c. ex tuarum. extra de sortil. et c. si. co. ti. et vbi glo. Ber.

d Nemo. d Nullus debet consulere diuinatorẽ et quilibet a diuinãdo dz cessare. et cõtra faciens punitur. h. d. ¶ Glos. querit de duobus. scz q̃ est pena capitis de qua hic dicitur. item an qui in diuinando furem dixerit teneatur ille actione iniuriarum. et dic vt in eodem.

Multi. Qui demones inuocãt vel imagines ceteras incantant puniuntur. Hoc dicit. Salycetus.

Et si excepta. Priuilegio tormẽtis exempti de crie malefico vł magico accusari possunt sine preiudicio torqueri et culpabiles inuenti sunt puniendi. h. d. ¶ Not. q dignitas non excusat maleficos a tormẽtis. Itẽ q vbiqz possunt e puniri. Salycetus.

Culpa. Ars magica non debet disci nec doceri. hoc dicit.

¶ Magicam artem exercens a quolibet captus ad iudicem 1 trahi potest.

2 Reum captum nemini licet eripere vel etiam occidere. et num. 3.

1 e Quicunqz. ¶ † Quilibet pot est appbẽdere artem magicã exercẽtes^e et eos ad iudicẽ debet deducere nec tñc quis põt eos

2 occidere. h. d. ¶ 1 No. q captum reũ vt ducatur ad iudicem nemini lz eripere et eripiẽs damnatur ad mortem secus si iam ductus confessus est in iudicio crimẽ ppter qd esset damnandus vel iã dãnatus eripiatur: qz maior pena infligif: qz crimen maiestatis cõmittit: vt. ff. ad. l. iul. maie. l. cuius in fine qualiter aũt in his casibus puniatf videtex. in auĩ. vt omnes obe. iudi

3 prouin. §. arripiat. colla. v. ¶ † Itẽ no. q reũ captum nemini lz

f occidere qd facit in argu. vt bãnitus^f q ex forma statuti põt im-

g pune occidi captus a famalia^g non possit ipune occidi que Dy. ponit in. l. in laqueũ. ff. de acq. re. do. p hoc etiã facit qz incarceratos nemini lz occidere: vt. l. carceri. et. l. fi. §. fi. ff. de custo. reo et lz Dy. dubitauerit ex eo qz lz capt⁹ si non desinit esse exbannitus. tñ Ia. de are. tenet indistincte nõ posse occidi et occidentem de occiso dicit puniri. qd probat qz hostes lz vbiqz occidere: vt. l. iij. § trãsfuges. ff. ad. l. cor. de sica. lz postq̃ sunt capti nõ debẽt occidi: lz seruari: vt. ff. de sta. ho. l. libertas ergo et c. h. d. bar. sibi placere qz statim cũ est captus a familia vr sibi data securitas ab aliis personis. l. his qui reus. ff. de pu. indi. ¶ Ubi vr q Dy. hoc preuiderit vbi dixit q bãnitũ ppter captiuitatẽ non desinit esse exbannitus hostis de quo sic loquif. d. l. libertas. p ista parte facit: qz hi q permittunf occidi qñ reperiunf in delicto fragrãti postea capti nõ possunt impune occidi: vt. C. de rap. vir. l. i. et de adul. l. gracchus. sed bãnitus capt⁹ nõ reperitur tunc in fragranti delicto hostilitatis. igif. sed huic põt rñderi q in illis. ll. permissio est limitata tpe in bãnito secus. Nec etiã ob. l. carceri. qz ibi nõ cõstabat illũ posse occidi. ¶ Quid igif dicẽdũ. Dy. dixit eũ nõ puniri de occiso: sed qz de manibus familie dz arripere qd nõ lz vt in auĩ. vt oẽs obe. iu. puin. §. arripiant. sed hoc nõ videtur tutũ si ponamus q ei liceat tũc occidere et si non licuit tunc de occiso non tenef et quod nõ licuerit pbat dictus. §. arripiat. et succedit ratio qz tũc sub ptectione potestatis et eius familie dicetur esse et signa phibite violationis secum habere ergo et c. ar. ff. de reru di. l. sanctũ. et C. vt nul. liceat signa et c. in rub. et ni. Sed potes dicere q statutũ excusat eũ a pena occisionis sed non a pena violẽtie illate potestati mediante eius familia. dicam igitur eum leuius puniri vt statutũ eum excuset in aliquo sicut iustus dolor vt. d. l. gracchus. in fine.

¶ De sepulchro violato. Rubrica.

¶ Continua rubricam vt in glo.

1 ¶ Contractus nullitas non excusat a pena.
2 Crimen sacrilegij cõmittitur si res religiõi destinata rapiatur.
3 Uenditor punitur cius voluntate an emptor attigit.
4 Criminaliter agi quando dicatur et quando ciuiliter.
5 Sepulchrum proprium violans an teneatur.
6 Tabellio instrumentum falsum conficiens pena falsi punitur.
7 Testis an puniatur de testimonio falso licet nullo.

Res. Licet diuisionẽ extẽsiuã nõ patif quia tota sub vna cõstructione ponif tamẽ diuisione intensiua põt diuidi vt primo thema ex quo tacita resultat qd. Secundo dubitandi ratio vel obiecti receptio. Tertio solutio. secunda ibi: tã et si. tertia ibi: lex. Casus. qui rem religiosam cõtractat p̃ter tu cõmerciũ interdicti punif pena quasi sa-

1 crilegij. h. d. ¶ † No. q nullitas cõtractus nõ excusat a pena. cõ coz. qd no. glo. in. l. nemo martyres. C. de sac. san. ecclc. ¶ Opp. primo et extra glo. q hec. l. nõ facit ad titulũ cõtra. §. quibus. C. de nono codi. compo. et. l. si vno. ff. loca. Sol. q hic res ista erat pars sepulchri forte statuta: vt. ff. co. l. ij. vel hostium sepulchri et ciuis romani nõ eius hostis: vt. l. sepulchra. ff. eod. et dixi sepul-

2 chri nõ monumẽti ppter id qd in seq. cõtrario dicam. ¶ † Op. igitur scdo q pro re destinata religiõi cõmittaf crimẽ sacrilegij vel quasi quantũcunqz cõtractaret: sed furti: vt fir. vt. l. si nõ dux rem templo. quinimo de ea cõmerciũ valeat vt rei priuate: vt. C. de relig. l. monumẽtorũ. So. confitendo contrarium vt in glos. i. ideo dictio imo hic stat correctiue. Et est ratio vel qz ponitur inter contraria vel si diuersa maior ratio est in sequẽti q̃ in precedenti. ideo non põt stare augmentatiue sed necessario correctiue vt scripsi. C. de nono. codi. cõpo. §. quib⁹. et dic vt ibi. ¶ Op. iij. q etiã de religiosa valeat venditio. vt. C. de contrahẽ. emp. l. iij. et. l. liberi. Sol. vt in glo. iij. quã declara nam in preiudicium rei vel eius ratione et respectu emptio nõ subsistit vt hic. sed ratione obligat. õis inducẽde inter cõtrahentes rõne interesse ad hoc idẽ si vterqz solus emptor fuit sciens. secus si vẽditor sciẽs et emptor ignorãs fuit: vt in contrarijs et idẽ quãtum ad penã inferendam sciẽti nõ ignorãti. vt. l. cum qui duas. C. de adul. et. l. amplissimi. C. de excu. tu. et hoc vult glo. dũ illas. ll. allegat. ¶ Op. iiij. q licet rem religiosam attingat non ppterea puniunf: qz solus tactus non reperif phibitus: vt. ff. ad. l. iul. pec. l. i. et. iij. et huius timore est facta hic. ij. et iiij. glo. in prin. que hãc. l. intelligit secundum illã ideo dixit q hic attigit auferẽdo et cõtractãdo. Alij dixerũt q ex solo cõtractu puniunf absqz cõtractatiõe: vt hic nor. gl. iiij. in fi. qd nõ tenet Cy. ar. l. interpretatione. ff. de pe. ¶ Posset forte opi. cõcoz. per no. p gl. et Gul. de cu. in. l. nemo martyres C. de sa. san. eccle. vt ex cõtractu nulla contractatione sequuta puniãtur extra ordinẽ. sed contractatione sequuta pena ordinaria in casu nr̃o sepulchro viol. accedat qd dixi. C. ad. l. cor. de sica. l. is q cũ telo. in distinctiõe et solutiõe cõtrarij. de. l. ij. ff. de extraor. cri.

3 ¶ † Quero qd si solus emptor attigit voluntate venditoris an vẽditor tũc puniaf. gl. rñ. q sic. p. l. minus instructus. C. de acq. pos. qd fatef Pe. si pñte vẽditore attingat alter secus. arg. ff. de flumi. §. scdz si ns. qd placet. ¶ Nec ob. l. minus instructus. quia ibi tractaf de liberãdo vẽditore a traditione ad quã tenebatur hic nõ qz ad eã nõ erat astrictus: vt. C. dixi. Itẽ ibi ne emptor cadat in delictũ nisi prius fuerit vt. d. §. sed si ns. qd no. ¶ Quero in quo crimine dicanf incidisse dic quasi sacrilegij: vt in pn. gl. si. vsqz ad v. et dixi. ¶ Quero tũc qd agaf et rñde vt in gl. quã declara sic. Nã aut agif criminalr. et vt pena applicef fisco et tunc pena est viginti aureoz: qñqz maior vt dicã. j. co. tit. l. qui sepulchra. Aut queris qñ agif ciuilr ad penã applicãdã actori et tũc distingue ex qua cã agaf qz aut sepulchrum violaf in habitando aut diruendo. Primo casu in ducẽtis aureis. Scdo casu distingue. aut agit extraneus qd põt cũ actio sit popularis. ff. eo. l. iij. in fi. et tunc in centũ aureis. Aut is cuius interest et daf actio in factũ ad interesse dũtñ. excedat centum aureos. Item interdictum qd vi aut clã. qd est restitutoriũ: vt. ff. eo. l. ij. et in aliis. ll. in glo. alleg. nõ aũt cõpetit ei actio. l. aquilie. qz illa cõpetit dño. l. itẽ mela. §. legis. ff. ad. l. aquil. at rei religiose priuatus desinit esse

4 dñs. vt. l. inter. §. sacre. ff. de re. diui. ¶ † Ex ista gl. tu habes no. qd vbi ex crimine pena certe quãtitatis infligif applicãda fisco

a dicit criminaliter agi.[b] vbi vero parti est applicãda dicit ciuiliter agi. & hoc idẽ dicit glo. i. in. l. aut dãnũ. ff. de pen. & in. l. si quis p calũ. C. de epi. & cle. dicit ciuiliter agi etiã vbi pena certa applicatur fisco & idẽ. j. eo. l. q sepulchra: potes dicere q gl. abutitur his vocabulis sm diuersas cõsiderationes & respect9. nã habito respectu ad penã corporis afflictiuã pena pecuniaria fisco applicãda põt dici ciuilis. sed habito respectu ad eã que parti id est actori applicatur que ciuilis nũcupatur ea que fisco applicatur tũc criminalis
5 appellatur. ideo glo. nõ sunt 3rie sed diuerse. ¶ † Quero successiue cũ glo. si ille cui9 interest sepulchrũ violauerit an teneatur dicit gl. q sic. ar. l. alius. ff. si ser. vẽ. melius facit quia ex quo res est facta religiosa p illationẽ mortui in bonis eius esse desinit. vt. l. in tm. §. sacre. ff. de re. diui. igitur nec ipse ammouere põt. vt. l. statuas. ff. de
6 acqui. reri do. ¶ † Ultimo hec lex facit ad. q. vt tabellio q fecit falsuz instrm qd alias nõ vz nihilominus puniatur pena falsi qd di
b xit Dy. esse verũ [b] ista ratione: qz quãtũ in eo fuit cõsummatũ est delictũ cũ sufficiat in delictis affectio cũ actu extrinseco. licet non sequatur effectus. vt. C. ad. l. cor. de sic. l. is qui cũ telo. Cy. vero idez dicit qñ vitiũ nullitatis est inuisibile. si autẽ si visibile dicit eum nõ puniri pena falsi. sed extra ordinẽ pp crimẽ stellionat9 qd cõmisit pp dolũ. ad pbandũ predictã distinctionẽ visibilitatis vel nõ inducit pro casu. l. si quis legatũ. §. vlti. ff. de fal. Bar. vero ibidẽ hãc diuersitatẽ dicit esse. cõtra prici. d. l. si qs legatuz vbi incidit in penã falsi. & tñ legatuz erat nullum qz rei sacre vel vsui publico deputate. & inquit Bar. vitiũ nullitatis ibi esse apparẽs & est verisimile. miror quõ ex hoc reprehẽdit Cy. Primo qz nõ est credẽdũ q testator vel scriptor ibi specificauerit vitiũ rei. i. qualitatẽ sibi coherentẽ p quã appareat ex inspectione scripture legatã nõ tenere. Scdo qz instrm i. testimoniũ non est ibi nullũ licet in ea parte legatũ sit nullũ. alia tñ legata ibi peti põt. Sed ratio Dy. & Cy. est formata vbi alter instrm esset nullũ et hoc bñ vidit Ri. malũ. qui in hac. q. xerit distinxisse. aut vitiuz est in materia aut in forma aut in alio extrinseco. & primo casu non euitat penã falsi. vt. d. l. si qs legatũ. in prin. Secũdo casu euitat vt ibi in. §. vl. Tertio casu nõ euitat vt ibi in. §. vl. licet Barto. his verbis nõ cõtentus suo more solito illa nitit in rudi forma trãsmutare. ideo eius verba nõ curo recitare nisi in eo qd addit qñ vitiũ esset in forma. s. q aut ex tali instro posset aliqd preiuditiũ parari: & tũc puniat p no. j. de fal. l. dom9 aut nõ posset aliqd preiudicium parari: & tũc nõ puniatur. vt inquit Ricar. ¶ Ego pro lucidiori veritate indagãda puto hec late9 fore ruminanda. ideo plen9 aliqualiter. q. extẽdẽdo potes dicere distinguendũ. nã interdũ vitiũ falsitatis est cã annullationis instrumenti interdum e3 vitiũ nullitatis est cã falsitatis instrumẽti interdũ neutrũ est cã alteri9 qz ex diuersa radice pcedit vtrũq. Primo casu indistincte punitur siue vitiũ falsitatis sit cã annulationis totius instri siue eius partis: qz qd iuris est in toto & parte. vt. l. q de tota. ff. de rei ven. Scdo casu adhuc idẽ ideo si tabellio solẽnitatẽ instrumenti sciẽs vel scire debẽs sciẽter omittit pena falsi tenet. l. iubemus in. fi. C. de testamẽ. Scdo casu facit quatuor mẽbra. nã aut vitiuz nullitatis pcedit cã substantiua seu forma ipsius instri aut ab eius cã effectiua seu materiali aut ab ei9 cã subiectiua seu cã materiali aut ab aliquo extrinseco accidẽti. Prio casu sume exemplũ qñ dies cõfecti instrumẽti vel loc9 in quo vel nomen cõsulis vel nõ legitimus numerus testiũ reperitur scriptus puta si tres exigunt duo reperiunt: & his casibus procedunt opi. pdicte & vr qd pena ordinaria nõ debet puniri quicqd dixerit Dy. qz cũ forma deficiente deficiat esse rei nõ põt dici esse fabricatum instrumentũ & per cõsequẽs nec falsum instrumentum cũ qualitas non possit esse sine subiecto. vt. l. nec vllã. §. si quis abeuntes. ff. de pe. here. & l. ei9 qui in prouincia. ad fi. ff. si cer. pe. & hec vr fuisse rõ tex. in. d. l. si quis legatũ in princi. ver. ceterũ. quẽ Cy. inducit 3 Dy. pro hoc etiã succedit illa ratio qz nõ perficit qd potuit igitur pp penitentiã in falsum nõ incidit. l. qui falsam. ff. de fal. Itẽ qz & si voluit iuis annullãdo instrumentũ: & resistit igitur pena ordinaria falsi non debet puniri. l. inter omnes. §. pen. ff. de fur. ¶ Ego his non obstãtibus credo qd Dy. saluetur. ideo distinguo. aut hoc vitiũ formale causatum fuit a penitentia sue praue intentionis & hoc cõstat & nõ punitur. aut fuit causatũ ob ignorantia eius vel inaduertẽtia. & credo quod puniatur nõ qz falsuz instrumentuz confecerit vere: sed qz conficere voluit & quantum est in scipso voluntatem ad actum deducendo fecit quod sciuit & potuit vt Dy. dixit. & sic nõ ob. prima ratio qz fateor qd vere nõ fecit sed punitur ac si fecisset instrumentũ falsum. Nec etiam tertia qz ius non resistit eius praue voluntati. sed eius inaduertentia vel ignorantia. Nõ ob. l. § quis legatum. qz illa. l. loquitur in quodam falso irregulari & ex presumptionibus proueniẽte quod p3 qz per 3riã presumptionẽ purgatur. vt. j. de his q sibi ascri. l. i. nimirũ igitur si testamẽto nõ perfecto lex falsi vitẽ non presumit maxime qz & si testator testamẽto imperfecto se subscripsit penã q sibi ascribit euitatur quũuis & si spãlis fuit subscriptio etiã legatũ petit. vt. ff. de fal. l. i. §. iter. & p tãto cũ illa. l. loquatur in testamẽto non perfecto qz nondũ subscriptio merito non punit ibi de falso. secus si foret subscriptum l3 non iure factũ vt ibidez sequitur in tex. ¶ Et iut dubitatur an ex penitentia ignorantia vel in aduertentia hec puenit. & credo q si illud non deleuit de libro rationum suarum & copiam parti tradidit & sic quo ad eũ pro perfecto fuit habitum quod defectus ille potius debeat iudicari ex ignorantia vel inaduertentia q ex penitẽtia quod dimitto in iu a
dicis arbitrio qualitates extrinsecas cõcernente & hec de primo
c membro. ¶ Secundo casu qñ vitium[c] nullitatis procedit a causa effectiua cuius exemplum sume qñ quis falso in libro rationum suarum alium sibi fecit debitorem nam scriptura illa nil pbat: vt. C. de proba. l. exemplo. & de fi instru. l. instrumẽta. Item si quis vt tabellio & persona publica falso sibi conficiat instrm habens formã & solẽnitatẽ publici instrumenti nam nõ vz quia tabellio debet esse persona diuersa a contrahente etiã si narrata essent vera: vt. l. falsus. §. i. ff. de fal. & isto casu etiam pena falsi punitur qz quantũ ad eũ fuit validus falsitatem cõsummare non potuit vel sciuit & de hoc est casus. in. l. domus. j. de fal. ¶ Ter b
tio casu quãdo vitiũ nullitatis est in causa subiectiua seu materiali hoc est in confectis & pbãdis per instrumentum tunc indistincte punitur siue illud vitiuz causetur ex defectu rei in contractu vel legis dispositione deducte cuius non sit cõmercium: vt hic &. ff. de fal. l. si quis legatum. in prin. siue causetur ex defectu forme contractus per instrumentum probandi: vt quia solennitas vel forma alias debita non reperitur scripta. siue causet ex defectu cause efficientis contractum vel dispositionem puta qz persona de qua scribitur non fuit habilis ad contrahendum. Et in omnib9 est rõ qz tabellio falsum curauit cõficere instrm & perficit & qua ratione nullitas cõtractus eũ non excusat qñ nullitas causatur ex defectu rei eadem ratione quãdo ex defectu forme vel efficientis cause ipsius contractus non debet excusare. & pro hoc etiam põt induci. d. l. si qs legatum. in §. al. §. vl. nam de solẽnitate & forma seu essentia institutionis & testium est vt filius instituatur vel legitime exheredetur: vt. l. si pater. C. de insti. & subsi. sub condi. fac9 & ita tamen ibi defectus nullitatis non excusat ab illo falso presumpto & irregulari & sic multominus a vero & regulari. ¶ Quarto casu qñ defectus nullitatis causatur ab aliquo extrinseco accidẽti sume exemplũ in ciuitate bonon. vbi statutum disponit q instrumẽta ibi confecta ipso iure non valeãt vel nil probent nisi post confectionẽ instrumẽti. j. x. dies reperiantur posita in memorialib9. i. in archiuo publico ciuitatis bononie. Unde posito q notarius falsum fabricauerit instrm quod reperitur nullum vel inefficax nõ ex defectu sue solẽnitatis & forme nec efficientis cau c
se vel subiectiue vel pp hoc extrinsecũ: quia in memorialibus non est positũ dubitari posset an penam falsi incurrerit et dico q sic. vt ex predictis apparet. facit. d. l. si quis legatum. §. vl. Ex his patet q Dy. non male dixit nec distinctionẽ illã pcedere q dicitur aut generatur preiudiciũ vel non. nam ex quo supponitur nullũ non põt generari parti preiudiciũ. Nec ob. j. de fal. l. si. vt
7 ibi dicam. ¶ † Uideamus an idẽ in falso teste cuius testimoniũ non vz. & dixit Cyn. idez sed Ric. mal. aliter distinguit videlicet aut dictum suũ est nullũ ex defectu forme & non puniatur alias sic & non male. sed quia cõmodior doctrina paratur vbi de singulis casibus intellectus informatur. ideo clarius & latius distinguo videlicet aut testis non deponit in figura iudicij: quia a seipso vadit coram notario & dicit ei scribe quomodo ego fui presens tali negotio & testificor sic & sic & tunc quia talia non debent appellari testimonia nec depositiones vt. l. hac consultissima. §. si cũ ibi not. in gloss. C. de test. nec punietur testis de falso testimonio aut deposuit in figura iudicij qz citatus coram iudice vel eius commissario & tunc aut nullitas testimonij causatur dumtaxat a falso & tunc nõ est dubium q punitur. l. nullum. C. de testi. & ff. de fal. l. i. in princip. aut causatur ab alio vitio: & tunc aut testis deposuit iuratus non si iuratus tunc aut non deposuit extra id quod est iuratus & tunc punitur de falso licet testimonium reperiatur etiã ex aliquo extrinseco nullum forte si pars aduersa nõ adfuit iuramento nec citata fuit vt adesset quod fieri debet: vt. C. de iureiur. l. generaliter. § his ne presentibus. & de testi. l. si quando vel qz per iudicem nõ fuerant testimonia publicata & lis erat perempta: vt no. in. l. gesta. C. de re iu. & sit rõ qz quãtum est in se testis falsum dixit & commisit nec per eum remansit quominus pars contra quã deposuit lederet. aut deposuit extra id qd fuit iuratus & tunc qz in eo perinde est ac si deponeret non iuratus. ideo dic vt in sequẽti. ¶ Scdo casu qñ deposuit nõ iuratus aut iurm fuit a partibus remissum qd fieri potest: vt extra de testi. c. tuis. & arg. l. i. ff. de strõs. & ibi not. glo. vt in. l. iurisiurandi. C. de testi. & tũc pinde puniẽd9 est ac si iurasset. aut iuramẽtũ non fuit ei remissum. & iste casus est magis dubius. Ratio q si iuramentum põt remitti fortius omitti: vt. l. q. §. sed qz. C. de iura. calum. sed remissum nõ impedit eum puniri de falso. ergo nec omissum hoc sequitur bar. quasi iuramẽtũ nõ sit de forma: vt per cũ in. l. si quis lega. de fal. ¶ Sed in cõtrariũ facit qz nõ iuratus sñe non

a ¶ † Dicit criminaliter agi. vide Bar. in l. preter. in pri. ff. eo. & l. agraria de ter. moto. bal. in l. i. C. de legi. & no. i. c. tuc. & ibi Jo. de imo. extra de pen. & in. c. sicut. & ibi Panor. extra de testi.

b ¶ † Qd dixit Dyn9 esse verũ. vide eũ in reg. nõ est. & ibi Do. boeti. in ver. eligẽde. li. vi. bar. in. l. qd ergo. §. cũ autẽ. ff. de iniu. et in. l. si qs legatuz no. i. & ibi posui in addi. ad ipsuz in tñ fecit illñ falsum. ff. de fal. & ibi oino Alex. bald. no. in. l. iubemus C. de test. Rebuff in. l. fi. nu. xi. et ibi posui in addi. in v. notorius. j. de lo. pdi. ciui. vel fisca. li. xi & Collec. in. c. ad audientiã. nu. v. vbi et posui in apostil. in tñ. pena falsi. extra de cri. falsi.

c ¶ Qñ vitiũ adde sca. 3si. clxij. ici. in pati 3sul. versi. v. & vlt. in prima parte char. clx. et 3s. clxxxvi. in cap. post redditã. tñ. §. casus in. §. pre char. lvij. vbi hoc idem iductali legat & firmat.

facit: vt. ·d· l. iurisiurandi. nec est dictū appellat testimoniū. igit cū quātitas non possit esse sine subiecto non vr puniri de falso testimonio. ¶ Sed hoc non obstante credo eum puniri tanq̄ per rationē. s. positā ꝙ etiā qz quātū ad eū vt in seipso fuit fecit qđ potuit quinimo delictū cōsummauit. nā asseueratio eius cui veritas cōtradicit fecit eū puniri de falso nō piuriū qz periuriū pcedit a falso non ecōtra. ꝛ ideo lꝫ iuramētū sit cā firmioris credulitatis ꝛ fidei adhibēde ꝛ econtra eius omissio sit cā fidei legitime nō adhibende ꝛ hoc respectu nō possit dici testimoniū prout sonat in iu: tñ testimoniū est prout sonat in factū: qz falsa asseueratio facta iudici animo sibi fidem faciendi merito puniēda est pena falsi lꝫ testimonium alias sit nullum: vt. s. de test. l. nullus. pro Bar. facit qđ. s. de instrumento dixi. ꝛ de hoc habes p Jo. and in nouel. in regula non est sine culpa. de regu. iur. lib. vi.

1 ¶ Seruus inscio domino sepulchrum demoliens in metallū damnatur. ꝛ nu. 2.

3 Bannitus ex vna causa an possit ex alia banniri.

4 Seruus an possit relegari.

a ☞ Bannitus ex vna cā. Tu vide de hoc Spe. in ti. de accus. §. sequitur videre. v. alocis. ꝛ seq. ꝛ bart. in. l. de pupillo. §. si plures col. i. v. vlterius inducam. ff. de no. oper. nū. et no. in. l. nihil. v. ꝛ no. ex hac lege. s. de vendi. liber.

Si seruus. Tria dicta ponit vt ex sui serie appet. ¶ Casus. 1 Seruus demoliēs sepulchrum dño inscio dānat in metallū: si vero eo conscio relegatur ꝛ locus ad quē aliquid de sepulchro exportauit publicatur. hoc dicit. ¶ Not. ꝙ iussus in delictis nō excusat penā tamē minorat de quo dixi in. l. non ideo. s. de accu. ¶ 2 Op. extra glo. ꝙ seruus nō debeat dānari in metallū qz pena illa libertatē tollit ꝛ in seruitutē inducit: vt. l. fi. ff. de cap. di. ꝛ. l. in metallum. ff. de his q̄ p nō scrip. ha. sed iste hāc penā pati non pōt: qz iam seruus est. ergo. So. vt in gloss. l. hos accusare §. oībus. ff. de accus. quia hec noua seruitus cum maiores astringit ꝛ punit qz in corpus affligit: ꝛ speciē cōsequende libertatis perdit. ¶ 3 Et sunt ista in argu. vt ex bannitus ex vna causa a possit bānitī ex alia. ꝛ ita seruat in practica. lꝫ forte obseruātia nō bona qñ constat iudici eū bānitū ita ꝙ nō pōt accedere ad locū sine periculo mortis ar. l. si decessit. ff. qui satisda cog. ꝛ. ff. ne qs eū qui in ius voc. l. sed etsi mēdis. §. fi. cū ibi no. in glos. ꝛ. ff. ad trebel. l. sed ꝛ sciendū. §. fi. ꝛ. l. seq. pro quo vide qđ dixi. s. de acc. l. reos. in. 4. q. ꝛ maxime qñ scđm bānū plus aggrauet q̄ 4 primū sic nō obstante q̄ hic de seruo dicta sunt. ¶ Opp. q̄ qđ seruus nō possit relegari: vt. ff. de accu. l. hos accusare. §. oībus. put est ibi litera negatiua. non cōuenit. Sol. duobus modis vt in glos. primo ꝙ illa concor. cum. fi. ꝛ sic sequitur ꝙ ibi relegatio non ponat exēplariter. qz tunc directo cōtradiceret sed ponitur similitudinarie ꝛ nō directo sed per cōtrarium ꝛ subauditur verbum affirmatiuū cōuenit. hec violare videt tex. illū. Ideo. gl. dicit secundo ꝙ relegatio ppria cuius natura nō est adimere ciuitatē nō imponitur vt in cōtrario sed relegatio impropie sumpta que appellat deportatio bene imponit vt hic. ꝛ hec durior censetur. hinc est ꝙ tex. ibi in fi. dicit ꝙ durior pena imponitur. hāc tenet hic Cy. sed eur diuersum cū per deportationē nil perdat qz nec ciuitatē ꝛ bona q̄ nō habet nec in corpus afficit grauius. ¶ Quapropter Bar. in contrario dicit ꝙ pena relegationis cōmunis nō conuenit seruo vt ibi sed bene conuenit ei irregularis vt releget vt hic duriorem penā adijciendo. s. vt ciuitatē neq̄ libertatem consequi possit in futurum. tene quoduis. hic nō sunt alia.

b ¶ Derogatur āt ique. Adde Cy. ꝛ no. p bar. in. l. i. ff. vi bo. rap. ꝛ ibi vide do. Alex. de amol. ꝛ p spe. in ti. de pe teme. liti. et ibi Jo. an. in vlti. addi. ꝛ bal. ꝛ spe. in titu. de accu §. ꝛ. circa prin. ꝛ old. consil. suo. xcij. et bene facit text. in l. fi. §. sin autē aliquis. in v. si. cū ein geminitramite. s. de iure. delibe ran.

Si quis. Casus. iudices negligentes punire violatores sepulchrorū puniuntur pena. xx. librarū auri. h. d. Glo. ꝑ. primo vno mō et sol. vt in ea trāsponēdo tex. ꝛ non obstat contrarium.

c ☞ Vestes spoliare. Tu vide o hoc dicto bal. in. l. io. rorē v. si. qd ergo dices. ꝛ ibi Saly. nu. uij. v. si. sed pone ꝛ statuto. vbi posui. in addi. ad ipm post eum in apostil. in v. bal. ꝙ non. s. de his q̄ bus vt indig.

1 ☞ Pena sepulchri violati que fisco applicetur. ꝛ nu. 3.

2 Violatorem sepulchri quilibet accusare potest.

4 Fiscalis quando tollat criminalem.

5 Pena generalis quando cōcurrat cum speciali.

6 Agi ad vindictam quando dicatur.

7 Lex sequens generalis principio specialem loci legem vel consuetudinem non tollit.

Qui sepulchra. Casus. pena sepulchri violati applicāda fisco est decem auri pondo nec per eam derogatur antique b pene applicāde actori nec corporali infligendo violatori. h. d. ¶ No. text. in prin. ibi ita dixerim ad cōem vsum loquendi qñ hoīes impropriāt verba vel fingunt nōvera vt adq̄ciant hec verba vt ita dixerim. ¶ Itē no. ꝙ non est licitū spoliare defunctū. ¶ Sed pone ꝙ lex municipij dat licētiam offerēdi bānitū in re ꝛ persona an ei qui eū occidit licebit vestes spoliac re. dic ꝙ non qz licentia est morte finita: vt. ff. de pen. l. si q̄. ꝛ ideo 2 crimine expilate hereditatis accusari pōt. ¶ Ites no. ꝙ quilibet pōt sepulchri violatorem accusare ꝛ dicit hic glos. ꝙ hoc est verū cū his ad quem ea res pertinet agere noller: vt. p. eo. l. iij. §. si is cuius. ꝛ. l. sepulchri. sed caue qz ille leges loquuntur de actione nō de accusatione. ¶ Et inter hec est differentia. naꝫ actio est ius prosequēdi quod sibi debet: vt insti. de actio. in prin. sed accusatio est ius prosequēdi qđ alteri nō qđ sibi debetur quia ius rei publice. ideo hec. l. notanter dicit vel quicunq̄ alius accusauerit. hanc distin faciunt doc. in. l. si qs id qđ. ff. de iuris. om. iudic. quā no. vt cognoscas quando pena certe quātitatis sit applicāda in dubio parti vel fisco non propterea nego quod in accusationibus si plures concurrant idoneie ꝛ sic preferendus. ꝛ in dubio pro eo qui ppriam iniuriā psequitur est presumptio: vt. ff. de accusa. l. si plures. ꝛ de adul. l. ij. in fi. cum seq. ¶ 3 No. q̄ quod 3 hec pena. x. pondo est adiecta antique seueritati. Iuxta qđ querit glo. que est illa antiqua seueritas. ꝛ respondet ꝙ hec antiqua seueritas consistebat in pena pecuniaria. c. vel. cc. aureorum applicanda parti: vt. s. l. i. ꝛ etiam in pena corporali de qua. ff. eo. l. iij. §. aduersus. ꝛ. l. fin sed ꝙ de pena corporali de quibus in. d. l. cauetur hic non loquat probat glos. quia per. l. illas vel summo supplicio afficiunt. ꝛ sic condēnati serui efficiunt vt in. l. qui vltimo. ff. de pen. ꝛ per consequens bona cōfiscant. vel si non vltimo supplicio saltē deportātur sed deportatorū bona oīa applicant fisco vt. j. de pen. l. deportatorū. ꝛ de bo. pos. l. deportati. ergo si omnia frustra de. x. pondo dicitur. Cuius timore glos. soluit tribus modis prima diuinat ꝛ in dubio ex quo non est dictum vt bona reseruentur alꝭs debemus stare regule vt publicentur per iura per gl. alleg. secunda solu. in ea parte in qua dicit quod hec pena est subrogata loco antique est contra istum text. qz hec pena non est subrogata sed accedit antique. eam tñ not. primo in eo qđ sentit ꝙ qñ pena pecuniaria applicatur fisco agitur ciuiliter. cōtrarium cuius videtur sentire s. eo. l. i. sed dic quod ibi dixi Secundo eo qđ vult ꝙ hic ciuilis non tollat criminalem antiquam qđ. j. reassumam Tertia solutio est ꝙ pena illa corporalis locum habet qñ corpora defunctorum amouerunt vel eorum ossa. vt. d. l. fi. vel etiam ea expoliarunt: vt. d. §. aduersus. hic qñ hoc non fecerunt. ꝛ hanc tenet glo. in. d. l. fi. ¶ Sed dices tu cum reuerentia glo. hec videtur contra casum huius. l. in fi. dum dicit per pronomē demonstratiuū ꝙ huic pene subiacent qui corpora contractarunt. ideo hec solutio nō est bona nisi diceret quod loquat de pena supplicij de quo predixerat: qđ nō credo esse de mente tex. tñ pter illud verbum pene qđ. s. attribuit. x. pondo auri: ꝛ si pter illam copulā ꝛ que corpora ꝛc que hic stat implicatiue: vt alleg. in. l. i. ff. so. ma. ꝛ. s. si a nō compe. iudi l. fi. vel nisi aliter eam intelligēdo saluet. vt. l. dicam. quapropter lꝫ scđo nō bñ dixerit in eo qđ dicit ꝙ hic pena est subrogata tñ illo remoto solutio scđa vr verior. Et si dicamus ꝙ pena pecuniaria est duplex. vna que applicat actori: alia fisco. que actori est popularis sed preferetur is cuius interest. ꝛ qñ excludatur dic vt. ff. eo. l. iij. §. is cuius. ꝛ. l. sepulchri. sed an hec fiscalis tollit illā que debet applicari actori dic ꝙ non natiuitate quia illi accedit vt hic sed ex actione sic cū vtraq̄ ad vindictā cōpetat: vt. d. l. sepulchri. sꝫ an ciuilis q̄ actori cōpetit tollat p criminalē corporis afflictiuam dicūt quidā ꝙ sic ex actione non natiuitate: vt. l. pretor. §. i. ff. de iniur. Alij dicūt ꝙ etiā natiuitate: vt. l. pretor. §. i. ff. de iniur. Alij dicunt ꝙ etiā natiuitate tollit dicentes ꝙ hic ciuilis applicāda parti tanq̄ gñalis nō imponat vbi corporalis afflictiua imponit quasi in casibus illis specialis pena imponat que vel derogat gñali: vt in regula iur. in toto. ꝛ extra eo. generi. vel gñalem non pmittat trahi ad spāliter pulsa: vt. l. sanctio legū. ff. de pe. ꝛ. l. doli clausula. de ver. ob. qđ placet: qz quoties generalis ꝛ specialis veniūt imponēde ab hoīe ꝛ ab eadē. l. generalis non trahitur ad casum de quo spāliter est prouisum fm lec. Dy. quā ponit in. d. l. sanctio. lꝫ gl. etiā itelligit illā legē qñ pena ordinaria erat qđ in se verū est ꝛ qñ generalis imponit p. l. absq̄ facto hoīs et spālis p hominē tūc vtraq̄ concurrit etiā quātum ad executionē: vt pꝫ in. l. nō dubiū. s. de legi. cōiuncta. l. iubemus. §. sanc. s. de sac. san. eccl. ita intelligo qđ no. in. l. nemo martyres. s. de sac. san. eccle. ꝛ ideo omni casu pena gñalis infamie de qua. ff. eod. l. j. locū hꝫ siue agat ciuiliter siue criminalr. Ex hoc patet ꝙ vltramon. ꝛ Cy. qui indistincte gñalē ordinariā concurrere cū specia4 li dixerūt non bene dixerūt. ¶ Nunc vidēdum an hec fiscalis tollat criminalem necne. ꝛ dic ꝙ non natiuitate: qz illi accedit et nō derogat vt hic in tex. pꝫ sed executiōe se impediūt si p eodem facto imponātur: vt. l. pretor. §. i. ff. de iniur. ꝛ. ff. de accusatio. l. senatus. ꝛ ita intelligo secundā so. huius glo. nō si p diuerso pūa pena fiscalis p ablatione ostij vel colūne: pena vero corporalis pro amotione sepulchri vel reliquie. ꝛ ita intellige vltimam solu. hic positā que sic intellecta est vā. ar. l. nunq̄ plura. ff. de priua. deli. ¶ Recob. ei qđ dixi vtraq̄ quo ad natiuitatem concurrere id qđ. s. dixi de. l. doli cla. ꝛ. l. sanctio legū. qz illud qñ ab eadem l. vtraq̄ ipōit lꝫ facto vl hoīs ministerio: hoc aūt lege dixeris. 5 ¶ Ex quibus oībus collige breuē distinctionē cum querit an pena gñalis cōcurrat cū spāli videlicet qz aut gñalis est extraordinaria ꝛ sic incerta ꝛ nō concurrit etiā in natiuitate: vt. d. l. sanctio. fm lec. glo. huius est rō: qz pena certa iudicis arbitrio non est relicta: vt. ff ad tur. l. i. §. i. aut generalis est ordi. ꝛ tunc aut generalis ipōit a. l. sine iudicis ministerio: ꝛ tunc vtraq̄ concurrit etiam

rit etiã in executione nec curo siue ab eadẽ lege siue diuersa im-
ponaf vtraq;: qz cũ gñalẽ lex mãdat executiõi antequã iudex spe
cialẽ si aliter diceremus specialis nunquã locũ haberet. & sic fru-
stratoria & verbalis fuisset punitio pene specialis cõtra. l. ij. §. is fin.
ff. cõia de leg. & l. fi. ff. de vsur. aut generalis imponit iudicis mini
sterio. & tũc vtraq; ab eadẽ lege aut diuersa: si ab eadem et tunc
in dubio generalis etiam natiuitate nõ cõcurrit cũ speciali etiã ad
casum il. ũ non trahaf in. d. l. duli. & l. sanctio. fm lec. Dy. si lege
diuersa: & tunc in natiuitate concurrũt in dubio. vt. d. l. quotiẽs.
& d. l. pretor. §. i. sed executiõe se impediũt si vtraq; cõpetit ad vin
dictam. vt. d. l. pror. & d. l. senatus. & hoc qñ imponunf pro eodẽ
facto secus si diuerso vt hic in vltima solutione declarata vt. ff.
& adde qd dicã. l. in. q. §. Itẽ hec vera qñ vtraq; ad vindictã se-
cus si vel vtraq; pro re familiari qz non tollunf in eo qd se exce-
dunt. vt. ff. vi. bo. ra. l. i. & ff arbo fur. ce. l. i. & ff. de act. & obli. l. cũ
ex vno. vel altera ad vindictã [illegible]. vt. l. ex morte. ff. ad. l. aqul. &
6 j. qñ ct. ac. pe. cri. l. ij. & ibi de hoc vltimo plenius dicef. ¶ † Que-
ro ad declarationem predictorũ de duobus primo qñ dicaf agi
ad vindictã qñ pro re familiari. & dic qd qñ agif per modũ accu-
sandi: & tũc agif ad vindictam & applicaf pena fisco vt hic & di-
xi. ff. in prin. & probaf. ff. de pub. l. licitatio. §. qd illicite. & de pri-
ua. delic. l. fi. & de fur. l. fi. qñq; agif per viaz actionis que est ius
persequendi qd sibi debetur: & tũc si id qd petif nõ petif ex eo qz
petẽti aliquid obsit: tũc agif ad vindictã puta si dicã in medio
cõcludẽdi actione iniuriarũ qd pro tãto pati voluisset illã iniu-
riam. & sic facio existimationẽ contumelie non dãni. si autẽ petif
ex eo qz aliquid petẽti obest & sic petitur ratione dãni qd est di-
minutio patrimonij & sic rei familiaris. vt. ff. de dã. infec. l. dam-
ni: tũc dicif pro re familiari agi. hoc vult gl. l. d. l. pror. §. i. signa
ta sup verbo principaliter. & hoc siue petaf simplex estimatio siue
ipsius duplũ vel quadruplũ vt in actione furti et vi bo. rap. qz
cũ respectus habeaf ad estimationem diminutionis patrimonij
semper dicef agi pro re familiari. & ita declarat alia glos. posita
in. l. ij. §. filius emãcipatus. ff. de col. bo. ¶ Quero tũc secũdo qd
si per statutũ imponif pena pecuniaria vbi de iure cõi imponif
pena corporis afflictiua puta p adulterio quis puniaf in mille
vel etiã pro homicidio in forẽsem cõmisso vt iam fuit in perusio
an per statutũ tollaf pena iuris cõis. & tenent omnes qd sic exe-
cutione cũ vtraq; pena tendat ad vindictaz. vt. d. l. pretor. §. i. ff.
de iniur. & l. senatus. de accu. sed de natiuitate dubitatur. et dicit
hic Cy. quicquid moderni dicãt qd in totum recessum est a pe-
na iuris cõmunis. ar. eorũ que no. in. l. qd ergo. §. pena grauior
ff. de his q no. in. fa. & p hoc inducũt. l. iij. ff. de ter. mo. & speciali-
ter inducunt pro casu. l. cum viro. §. qui post. ff. de re mili. Rofre.
& Dy. tenuit oppositum p. d. l. pror. §. i. & p. l. quotiẽs. ff. de act. &
obli. hoc idẽ tenet Bart. in. l. i. ff. vi bo. rap. & inducit vltra Dy.
l. fi. ff. de noua. sed melius facit. l. in eũ. ff. de fur. & Dy. hoc inquit
esse verũ nisi per cõiecturas vel psumptiones aliquas appareat
qd statuentes voluerint recedere a pena iuris cõis. nam sic sal-
tem ope exceptionis tolleref prima: vt de nouatione etiã hodie
dicif in. l. ij. ff. de noua. Coniecturã & presumptiones colligit vbi
statuto caueref qd vbi pena non est determinata in statutis re-
curratur ad ius cõe. ¶ Ex his habes qd fm istorũ opi. si nõ ex
pressim vel tacite ex aliqua presumptione apparenti ex verbis
statuti appareat ab illa esse recessum: qd obligatio ad vtrãq; pe
nam est nata licet vtraq; via agi nõ possit & a pena iuris cõis in
cipi posset. vt. d. l. pror. qd mihi durũ vr & periculosum p assessio
ribus & potestatibus qd demõstro: & p. imo inuoco bar. ad respõsio-
nẽ: qz vna cũ Iac. de are. tenet qd vbi ex homicidio iposif pena
pecuniaria & corporalis diuersis legibus qz iudex debet iurisdi-
tionẽ suã denegare ei q ad penã pecuniariã prius vult agere ne p-
iudiciũ fiat corporali pene. l. cor. & dicit esse casuz in. d. l. pror. §. i.
ergo qd in casu nostro operabif pene pecuniarie impositio si cõ
pellaf quis incipere a corporali cũ postea ad pecuniariã nõ possit
redire. vt. d. l. senatus. Vt igif aliquid operef habemus dicere a
pena corporali recessum esse. Hoc idẽ cõfirmo p rõnem quã Cy.
hic deducit l oppositũ. & sic l ista statutaria seu municipalis est
localis. vt. l. oẽs populi. ff. de iusti. & iur. & l. ex eo. ff. de post. lex
autẽ iuris cõmunis est vniuersalis & gñalis. vt. l. ij. ff. de legi. sed
species derogat generi vt in. c. generi. extra de reg. iur. & ff. eo. l.
in toto ergo &c. ¶ Tertio lex gñalis pncipis nõ trahif ad spe-
cialiter prouisa vt. l. sanctio legũ. ff. de pe. sed lex municipalis vt
inquit hic Cy. habef ac si a principe in loco illo fuerit plata. ar.
d. l. oẽs communete. ff. de vete. iure. enu. l. ij. §. sed qz ibi merito oĩa
7 facere dicamus ergo &c. ¶ † Quarto lex sequẽs generalis princi
pis nõ agit tollere legem vel consuetudinẽ specialẽ loci extra de
cõsti. c. i. li. vi. & eodẽ modo debemus dicere qz antecedẽs nõ agit
puidere seu vt res suas porrigere in casu in quo posita specialis
in loco & quatur nisi vsq; ad tẽpus illud quod aliter puidefit in
fiunt post adducit de curatore furiosi qui nomen retinet sed effe-
ctũ nõ habet eũ furiosus respiciẽs ad dilucidũ interuallũ venerit
vt. l. cum aliqs supra de cur. fu. quinimo cum lex hodie loquatur

vt. l. arriani. ff. de here. possumus dicere quãtũ ad casus euenien-
tes post statutũ factũ qz legis dispositio sequaf & sic ad locum
illũ p tũc vires suas nõ dirigat. ¶ Quinto qz si de cõsuetudine
sic priuatũ esset preter aliud statutũ consuetudo derogaret legi.
vt. ff. q sit lon. cõsue. l. ij. & ff. in. eo. ti. l. de qbus. in fin. & in qualibet
earũ not. ergo & idẽ p statutũ: qz vtraq; pcedit a pari voluntate
populi & nõ differũt vt nisi p modum taciti & expressi. vt. d. l. de
quibus. Vlterius p his accedat in auten. vt nulli iudi. §. si qñ. v.
adulterã. vbi simplr dicit impator adulteram detrudi in mona
sterium nec ibi expsse vel tacite aliter apparet de prioris pene cor-
rectiõe & tñ gl. i. l. quãuis. in fi. ff. de adul. & et guar. q ibi transpo-
uit aut. sed hodie. & oẽs doc. volunt qz in muliere pena sit corre-
cta &c. ¶ Pro cuius lucidatiõe rñdeo ab obiecta. nã. l. quotiẽs
& l. pretor. loqunf qñ ex obligatione noua variatur titulus agẽ
di pene & mediũ cõcludẽdi. nã in. l. pror. nõ agif imediate qz reus
seruũ occidit sed qz actor iniuriã talẽ p tanto pati noluisset: vt
dixi in. q. pcedẽti. sed in casu nro vniformiter vt directo agitur
immediate ex eodẽ facto nõ variato cõcludẽdi medio. ideo meri
to lege municipali stante pena iuris cõis non põt locũ habere.
vel potes dicere si vis tenere opi. que fuit Iaco. de ra. quã penit
bar. in. l. i. §. diuus. ff. de fica. qz in casu nostro etiam noua obliga
tio nõ orif. sz antequã miti⁹ p legẽ nouã punif ¶ Solũ restat rñ-
dere ad. l. istã que fm mediã solutionẽ hic in gloss. positã fortius
vr obstare. sz dic qz hic expressim hãc penã adhcit antique ideo
illã nõ tollit. etiã eodẽ mõ respondeo ad. l. in eũ. ff. de fur. secus si
expressim nõ adijceret qz tũc distingue aut antiquam expressim
tollit. & hoc indubitatũ. aut dubitaf: & tũc aut medium cõcluden
di seu titulus agẽdi variaf cũ p nouã legẽ noua pena inducatur:
& tũc vtraq; hz locũ in natiuitate sed nõ in impositione: vt. l. qd
senatus. & l. pror. ff. de iniur. & l. quot. ff. de actio. & oblig. aut me-
diũ concludẽdi nõ variaf: & tũc dũtaxat spãlis & localis locum
habeat nõ gñalis: vt in iuribus & rõnibus. ff. alleg. & hoc vbi pe
ne sunt diuerse. ¶ Quero igif quid si pene sunt excessiue puta p
certo delicto ius cõmune exigit vt pes vel manus abscindatur.
vt. ff. de ser. fug. l. si fugitiui. & aut. ibi posita. sed statutũ p eodem
delicto vniformiter vtrũq; exigit abscindi & simplr ita qz de cor-
rectione aliter nõ apparet. Pe. dixit vnã non tollere aliam etiã
executionẽ nisi in eo l quo cõcurrũt p. l. i. ff. vi bono. rap. & l. cum
ex vno. ff. de act. & obli. sed ille. ll. loqunf qñ pro re familiari agi
tur qd nostra qd ad vĩdictã vtraq; tẽdit quo casu etiã si variaf
mediũ cõcludẽdi vna tollit aliã in executione vt sepius alleg. l.
pretor. §. i. Cy. vr dicere qz Ia. de ra. dixerit qz natiuitate se non
tollãt: sz impositione etiã si minor sit iposita ar. d. l. qd senatus.
¶ Ego credo idẽ esse qd in precedẽti vt puta iuris cõis p quo
tunc ad effectũ tollaf vel suspẽdatur. & idẽ credo eẽ si pena iuris
cõmunis excedat penam statuti: lz tunc maius dubium videre-
tur. & hec sufficiant.

a PErgit. [a] Casus. remouẽs sepulchri ornamẽ-
ta punif vt sacrilegus. h. d. ¶ Opp.
qz non puniaf vt sacrilegus quia pecuniariter punif
nisi quando corpora vel reliquias amouet et tunc ali-
ter punitur quã sacrilegus: vt. C. eod. l. fin. sol. & declara vt gloss. vt.
¶ Oppo. qz qui ornamenta abstulit grauius puniatur. vt. l. iij.
§. aduersus. ff. eo. Sol. vt in gl. seq videlicet qz hic de ornamentis
sepulchri ibi de ornamẽtis .i. vestibus defuncti. ¶ Op. qz q or-
namẽta accipit in piaculũ nõ iudat. vt. ff. e. l. fi. So. vt in glos. fi.
¶ Ex qua collige qz istud verbũ piaculum duplicem habet sen
sum secundũ vnum ob. contrarium non secundum alium.

a e † Pergit. Bal. hic ex hac lege cũ sua glo. in. v. valla colligit qd ita punitur violator fossarũ sicut violator murorũ, sed hoc cõpertũ non habes: qz violator murorũ ciuitatis punif pena capitis vt. in. l. fi. ff. d re. diui. & insti. eo. de re. di. §. itẽ. qd est verũ etiã si muri sint ex ligno solũ velut ex palis. vt est casus singu. in. l. desertorẽ. §. necnon. & §. si qs vallũ. & v. seq. j. de remili libr. xi fm Roma. sing. suo. fm meũ numeruz Dcccxxix. incl. q suo est de facto. si autẽ sint tñ fossata vel fouee tunc nõ punif pena capitis: sz illi amputanf crura. vt no. idem Ro. per illũ textum.

1 ¶ Sepultura non impeditur propter debitum eius qui mo-
ritur. & nu. 2.
3 Luit incorpore qui nequit soluere.
4 Iudex an possit in plus condẽnare quã petitum sit.

CUm sit iniustuz. Prio ponit ra
tionẽ legis cõ
dende. secundo statuendo prohibet. tertio si contra
fiat prouidet. quarto punit. secunda ibi. nec in poste-
1 riorum . tertia ibi: redditus. quarta ibi: cum vero ¶ † Casus.
Propter debitum defuncti non potest eius sepultura impedi-
ri sub pena quinquaginta librarum auri quas si non potest sol-
uere luit in corpore & cautiones cõfessiones & exactiones ob hoc
ptitas facte ipso iure non nocent heredi. hoc dicit Hodie serua
aut. hic positas quae diuide in tres partes nam primo punit
eum qui morientem inquietat mortis tempore vel eius familiaz
& bona. scdo punit eum qui iam mortuum inquietat eius funus
impediendo. tertio punit eũ qui non mortuum sed post mortem
funerationem infra. ix. dies inquietat eius familiã vel heredem.
2 scda ibi: eisdem penis. tertia ibi: in aut. sed nec. ¶ Op. qz sepultu
ra impediaf nisi heres cautionẽ de vsuris restituẽdis prestet vt
extra de vsu. c. q. lib. vi. So. qz p debito vsurarũ restituendarum
est hodie innouatũ vt ibi. ¶ Opp. qz principale negotium non
agitetur ex integro: quia creditor cadit a iure suo vt in aut. hic
posita. Sol. vt in glo. qz hec est correcta ¶ Opp. ad aut. primã

te auc. secund. 1 cuius qd ponitur in corpore. Sol. vt in gl. aut. secunda hic pe fine. ¶ Concludendo ergo oia pdicta fm Jaco. bu nam aut quis inquietat mortem tpe mortis 7 quatuor patitur p enas: qr debito priuat 7 tantundem soluit de suo: 7 in tertiam partē bonorū mulctatur 7 no. infamia aut inquietat iā mortuum funus eius impediens 7 tunc fit cautio de vsuris restituendis pcessit als in cem terio non sepeliatur 7 tūc penā non patit nisi forte dolo petierit: aut ob debitum aliud de iure codicis solum penam quinquaginta librarū patiebat a debito non cadebat: hodie pena illa est trāsmutata qr a debito cadit 7 tātūdē de suo soluit tertia pars bonorū eius publicat 7 nihilominus infamatur. 7 sic isti e casus 7 pcedens parificant. aut post emunictationē inquietet heredem ante. ix. dies: 7 tunc predictas penas non patit sed solum si qua cautio exposita sit annullatur. ¶ Quero an cadat ab actione ipso iure vel p sniam. 7 respondet glo. in corpore qd ipso iure. 7 hoc pp̄ter verbum omnibus modis in corpore positum 7 sic nō ob. q verbū cadat concernit futurū. 7 sic videtur exigere sententiam vt no. in. l. si quis in tantam. C. vnde vi.

3 a ¶ †Ultimo tu habes hic q qui non pōt soluere luit in corpore ᵃ cum concor. ll. all. in gloss. 7 dicta cassiodori dicētis reddat debitū penis qui nō potest compensare pecuniis. quod examinat Cy. C. de ser. fu. l. quicūq. 7 Bar. in. l. 1. in fi. ff. de pe. 7 3 neuter eorū perfecte. ¶ Ideo op. primo q in corpore non luat si bonis cedat: vt. C. qui bo. ce. pos. per totū. So. q illud pcedit in debito re ex cōtractu vel quasi ex delicto qr a pena se non liberat 3 bonis cedat. ¶ Op. ii. pena certa in iudicis arbitrio non est reposita: vt. ff. ad turpil. l. 1. §. 1. ergo a iudice nō pōt variari. Solūt q dam q illud pcedit vbi a. l. nō o sponitur: vt in corpore castigetur. Hoc est truffa 7 contra casum. l. 1. in fin. ff. de pen. vbi dr qd hoc est ius generale in omnibus soluere non valentibus. dic ergo q ea variat ex necessitate non volūtate 7 hec necessitas sibi

4 indicitur a lege ne maleficium remaneat impunitū. ¶ †Oppo. iii. q iudex non pōt condemnare in alio q̄ sit petitum: vt. ff. cōi di. l. vt fundus. 7 de fideicō. lib. l. fi. Solu. q in petito condemnat sed in executione penam corporalem loco pecuniarie quam non pōt soluere subrogat vt hic: sic 7 als in debito ex contractu in. l. si seruū. §. sequit. ff. de ver. ob. Alii dixerūt q etiam in sententia facere pōt dummodo declaret q penam mutat: qr soluere penā petitam non vz. 7 sic in ea condemnari non prodesset: vt alle. in l. nouerint. j. vt intra cer. tempus cri. questio ter. 7. ff. de his qui no. infa. l. quid ergo. §. pena grauior. sed hoc non credo tutum: quia forte condēnatus reperiat qui pro eo soluat qd ante non faceret. ideo precedens tutior. ¶ Op. iiii. pena debet commensurari delicto 7 non ipsum superare: vt. j. de pen. l. sancimus. 7 extra de homi. ca. sicut dignū. sed hec corporalis per iudicem indicenda quantumcunq minima est grauior qualibet pecuniaria: vt. ff. de pe. l. 2 in seruorū. in fi. ergo pro pecuniaria nō imponenda quia delicto tunc nō commensurabit. 7 p hoc inducit. l. illicitas. §. fi. 3 ff. de offi. presi. ¶ Timore huius contrarij mar. fil. dicit q leges dicētes q qui non pōt soluere luat in corpore locū habent quando 3 in fraudē legis sciens nō posse soluere delinquit: nā tunc qr in contemptū legis 7 in delusione pene illius facit si nō soluat corporaliter puniat: vt. d. l. 1. in fi. ff. de pe. quā dicūt alias limitare. als corporalis nō imponat: vt. l. illicitas. § fi. ff. de offi. psi. ¶ Sed post gl. Ja. bu. Cy. bar. 7 cōter aliū dicūt q siue pcogitatu habito q nō possit soluere siue ad pcehabito tali cogitatu qd nō valēs soluere punit in corpore vt est casus in. l. qui eos. ff. de incen. ru. nau. vbi si non dolo: 3 culpa deliquit 7 sic cogitatū non habuit punitur in corpore si penā pecuniariā nō valet soluere. 7 ideo ter. in. d. l. si. exponunt dum dicit egentes deludunt. i. pp̄ter egestatē deludūt eo ipso q soluere non valent. ¶ Ad rationē mar. rñdet Cy. qd hec pena nō egredit ad delictum: qr illa que est debita cū loco pecuniarie subrogeť: vt. d. l. si seruum. § sequitur. sed Bart. aliter videlicet qd in psonis vilibus hec corporalis nō est censenda maior imo par vel minor. argu. l. hec opere. in fin. ff. de ope. lib. Ego credo quod in eis etiam sit maior licet illa possit intelligi seu illam pati vel soluere possint 7 non pecuniam quam nō habent 7 ideo solutio Cy. magis placet ¶ Uel 2 dic quod licet sit maior pecuniaria tamen delicto dicitur commensurari ex quo minor nociua non potest infligi. 7 hoc ne delictum remaneat impunitum. Ad. l. illicitas. §. fin. de offi. presi. 1 respondet quod in mulcta loquitur que iudicis officio imponitur vt. C. de modo mul. l. iij. 7 ideo cum iudex plus in ea possit q̄ in pena. ff. ad turpil. l. i. §. 1. 7 ad municip. l. 1. nimirum si propter inopiam illam remittit vt ibi Item mulcta imponitur interloquendo ideo potest reuocari contrario imperio: vt. l. quod iussit ff. de re iudi. 7 vide aliquas questiones circa hanc materiam quas post hoc scripsi in. l. quicunq. C. de ser. fugi.

¶ Ad legem fabiam de plagi. Rubrica.

¶ Plagium vnde dicatur 7 quot modis cōmittatur. 7 nu. 2.

¶ Continuat Cyn. 7 Azo in summa rubricam hoc modo. dictum est. C. de. l. cor: si. que locum habet quando plaga. i. vulnus infligitur. sed quandoq dum quis filium alterius vel seruum subtrahit vel vendit plagam patri vel domino infert ideo 7c. hanc continuationem etiam sentit hic glo. vel magis ad proxima continuare potest. visum est de spoliis rerum 7 etiam personarum defunctarum nunc de spoliis viuentium personarum.

1 ¶ †Querit gloss. vnde dicitur plagium ᵇ 7 respondet duobus
b modis quod declara latius. nam hoc nomen plaga in iure nostro equiuoce sumitur. nam quandoq pro vulnere vt. l. si ex plagis. ff. ad. l. aquili. quandoq p dolore ad similitudinem plage predicte. vt in boetii. quando pro regione aliqua mundi. vt hic not. 7 hac similitudine plaga dicatur quedam pars fundi: vt. ff. de leg. iij. l. vxorem. §. agri plagam quandoq sumitur pro rete vel laqueo venatoris. vt. ff. de contrahen. empt. l. empto. in fine.

2 ¶ †Uiso vnde dicatur videndum esset quibus modis committatur. 7 dic vt. s. eodem. l. non statim. §. 1. 7 dicetur. j. codē. l. 1. Itē quot modis conuenitur dicetur in. l. 1. 7. ij. Item cui competat ius accusandi. j. eo. l. plagij. Item que cause excusent a pena. j. eodem. l. ante tpe. Item qualiter puniatur. j. eod. l. fi. Item quis sit competens iudex. j. eo. l. non valet.

1 ¶ Seruum quem sollicitauit exportans ciuiliter cōuenitur. 7 nu. seq.

1 ¶ †Qui seruum quem sollicitauit exportat potest ciuiliter conueniri rei ven. vel serui corrupti 7 criminaliter de plagio accusari: 7 tunc subscriptio erit necessaria hoc dicit. cum seq. 7 seque. super text. l. 1. ibi ancillam. dic propriam patris tui. quia alias non daretur ei vendicatio de qua hic subijcit: vt. C. de alie. iud. mu. causa fac. l. 2. 7. ff. de rei vendi. l. in rem. licet de plago possit etiam nō

Alter.

2 dominus accusare: vt. j. eod. l. plagij. ¶ †Oppo. primo quod exportatio non fuerit necessaria ad crimen plagij sed sola sollicitatio sufficiat: vt. ff. eo. l. non statim. §. lege. Sol. confitendo cōtrarium vt in prima glo. 7 responde ad hunc text. vt sequitur in ea. vsq ad fi. 7 caue quia glo. non diffitetur quin 7 sine sollicitatione plagium cōmittur. vnde quot modis plagium committatur: dic vt. d. §. lege. ¶ Oppo. quod rei vendi. non possit conueniri quia illa datur contra possessorem: vt. C. de ali. iu. mu. causa fa. l. 1. 7. ff. de rei vendi. l. officium. sed qui exportauit non possidet ergo 7c. Sol. vt in glos. seq 7 quod gloss. dicit quod vtili conuenitur debet exponi. i. vtiliter. nam directa datur habenti directum dominium nec variatur ex desinentia possessionis aduersarij. sed tunc datur vtiliter secundum doctrinam quam tradidi. 7 gloss. C. de nego. gest. l. curatoris. 7. ff. de rei vendi. super rubricam licet secundum opinio. vltramon. ista gloss. melius dicat per nomen quam per aduerbium quod ad presens examinare

3 non est nostrum. ¶ †Opp. quod nedum si obtineat in rei vendi. sed etiam si succumbat possit agere criminali: vt. j. quando ci. ac. prem. cri. l. 1. Solu. vt in glo. si. que hic subaudi maxime. nec enim dz sumi a contrario sensu ne resultet iuri contrarius intellectus: vt. C. de condi. infer. l. si quis patrem. sed dic melius aut succubuit ex eo quia aduersarius se dominum probauit et tunc criminalis expirauit: vt. i. eod. l. preses aut ex eo tantum: quia se non pbauit dominum 7 tunc criminalis non expirat quia venit ex diuerso fonte: vt. l. plagij. j. eo. 7 latius dicetur in. d. l. 1.

Fabalyano. Summata est cum precedenti. vel dic. ciuiliter serui corrupti potest per pcuratorē agitari nō criminaliter ex. l. fauia. de plagi. hoc dicit. De hoc vltimo dixi in. l. res. C. de accusat. 7 an succūbens in actione serui corrupti possit criminalem intentare. ¶ Collige ex not. in. l. prima. j. quando ciui. ac. preiu. cri.

Ut legis. No. quod via ordinaria pcedat in crimine legis fa. vie de plag. 7 hic non sunt alia.

2 ¶ Uices presidis gerere quando quis dicatur.

Non valet. Procurator cesaris 7 hoc crimine nō cognoscit nisi gerat vices psidis. h. d. ¶ †Querit gl. qn dicat gerere vi-
1 ces psidis. 7 rñdet altero de tribus modis vel qr priuatim in eā consentiit. hoc exēplum nō est verū qr pcurator nō hz merū imperiū vt hic ps 7 sic progari non pōt: vt no. in. l. 1. C. de iuris. om. iudi. Uel scdo qn eā delegat ei a pside seu absentante hoc reprobat Cy. qr tunc nō delegat ei a preside nisi quo ad cognitionem nō quo ad sniam de qua loquitur hec lex sed pōt sustineri vt glos. intellexerit quo ad cognitionem. Uel tertio qn loco eius esset substitutus. 7 hoc est planum.

Si fratrem. Pro fratre suppresso fratre petit legis fabie accusatio. h. d. Sz an ciuilis actio ei cōpetit. dic q sic vt l gl.

Seruus

a ¶ Luit in corpore. 7 adōc q luit in corpore nō teneť amplius ad penam pecuniariam et si inueniat ad pinguiorē fortunam bal. 7 doct. in. l. si. ff. de in ius vocā. 7 ludō. in sing. vñi. debitor q non hz vnū. qd. vi. cū tes glo. in. c. sicut dignum. §. si eos o homi. 7 gl. in reg. pcim. li. vi. ang. i. l. si quis id qd. ff. de iuris. om. iudic. 7 Aler. 7 Bal. in. l. j. ff. si ex noxali cā aga. 7 doc. in. l. quicunq. C. de ser. fugi. sz in contrariū est. c. cum sit. et. c. odoardus. de so. 7. l. is q bonis. ff. de cessio. bono.

b ¶ Dicit plagiū Plagiū dr furtū serui l. alieni vt h 7 p panor. c. j. l. ex col. in vñic. itē plagiū extra de iudi. adō q est nomen criminis 7 crialr intentandi. bald. in. l. alienū in fin. C. de iudi.

1 Seruus fugitiuus non potest pure donari.
2 Seruus fugitiuus vendi non potest.

In fuga. Primo dictū.f.c do illatio.ter
tio duos casus excipit.scda ibi:vn
1 de.tertia ibi exceptio. Casus. †Seruus in fuga con
stitutus non potest donari pure vel vēdi sed sub cōdi
tione cū fuerit deprehensus aliter vendēs punitur nisi alienatio
fuerit necessaria.h.d. No.primam partē sommarij. Item
no.qd alienatione prohibita non intelligitur de necessaria.con
cor.ff.fa.her.l.alienationes.& de leg.i.l.filiusfa.§.diui. Itē q
paria sunt aliqd fieri in tpe permisso vel conferri in illud cōcor.
ff.de don.inter vi.& vxo.l.cum hic status.§.si sponsus.& de here.
insti.l.in tēpus. Op.de.l.sciendū.ff.eo.So.vt in glo.qr ibi lz
2 absens non erat fugitiuus. †Op.tunc extra q fugitiuus pos
sit vēdi absq huiusmodi pena:vt.ff.de act.emp.l.iul.Sol.q ibi
erat reuersus & domi constitutus.hic in fuga. Quero que sit
ratio huius prohibitionis.dicit gl.q altera de duabus pria qr
est in spe libertatis quasi inauatq sicut liberum non licet ita nec
hūc q est in figura libertatis.qd reprobat Cy.qr non est de iure
sed de facto hinc est q a dño possidet:vt.ff.de vsuc.l.si is.§ i.se
cūda ne serui inuitent ad fugam propter quā de facili a dño illi9
se liberarēt cū ꝓpter fugā de facili & modico precio illos vende
rent vel alteri donarēt & sic nō dñorū fauore:qr illi renūciare pos
sent vt.j.de pac.l.si quis in conscribēdo.sed seruorū odio.& hāc
tene. Quero que sit pena de qua hic dicitur. Respon.vt in gl.
& tene secūdam tum qr hec.l.est posterior tum qr crimen de quo
hic dicitur proprie non est plagij vt pz ex his que dixi super ru
brica tum quia pene debent commensurari delicto:vt.j.de peni
ten.l.sancimus.

Voniam. Primo ponit occasionem le
gis cōdende.scdo statuit.ter
tio penā declarat.quarto rōnē grauitatis pene anne
ctit.scda ibi:horū.tertia ibi:ac ꝓpter quarta ibi:vt
pene. Casus. Alienūs seruū vel liberū quē plagio abduxit pu
nitur capite & de hoc crimine iudex pōt inquirere.h.d. Ultra
a ꝓdicta no.q pene sunt graues a vt earū terrore ceteri caueāt a de
lictis cōcor.j.ad.l.iul.repe.l.i. Gl.querit que sit ista pena ca
pitis & remittit ad.l fi.& qd ibi no.j.eo.& ibi dixi.
1 Plagium in seruo alieno committitur.
2 Causa ciuilis prius terminari debet que ad criminalem est pre
iudicialis.

Preses. Primo dictū vel tacite.q.respōsio.
scdo eius declaratio.scda ibi:nam si.
1 Casus. †In seruo alieno nō propriū ɔmittit plagiū
iō qd dñij vt preiudicialis ad accusationem plagij
2 prius dz terminari.h.d. No.q cā ciuilis ad criminalem pre
iudicialis prius est terminanda.ɔcor.j.de adul.l.qm alexandrū.
circa qd vide qd ibi dixi. Querit glo.qd si quis mancipium
ꝓpriū putans tn alienū exportauit:dic vt in ea. Ultio scias
q Ja.bu.per hanc.l.dixit determinari.q.istam cū quidā accusa
ret de homicidio ipse excipiebat q occisus erat bānitus.repli
cabat q ipse erat cancellatus duplicabat q nō legitime & nō.cō
sensus princeps de scientia iudicis maleficiorū cōmisit alteri vt co
gnoscat an legitime fuerat cācellatus & interim iudex maleficio
rū sup crimine nō ꝓcedat q̄rebat an ꝓcurator accusati ad hanc
causam posset interuenire & in disputatione tenuit q sic.nam li
cet ille exceptiones sint criminis exclusiue non tamen per earum
cognitionem cognoscitur de crimine.quod patet quia & si in eis
succumbat accusatus vincere potest in principali sicut hic.nam
questio dominij est criminis exclusiua vt hic.&.j.l.i.& quia per se
venit disputanda a crimine nemini dubium quod potest procu
rator interuenire:vt.j.l ij.sic & in predicta.q.sed Jaco.de bel.te
nuit contrarium quod preualet vt dixi.j.de accusa.l.reos.in.vi.
questio.

Um. Occultans seruum alienum cōmittit pla
gium.h.d.Non qui emit ab occultante si
nō particeps erit in crimine.h.d.cū se. Op.de.l.
pe.ff.eo.Sol.vt in glo.
a Bducti. Uenditione status nō mutatur hoc
dicit Sal.
a Si quis. Casus.suspiciēs fugitiuū cū rebus sub
tractis furti tenetur & plagij.h.d.
1 Plagium accusare cuilibet permittitur.
1 Plagij. †No.q quilibet admittitur ad accusan
dū de plagio.sed gl.dicit & idē Azo i
summa q Placentinus dicit hanc accusationē fo
re priuatā qd reprobat glos.& bene fm doc.sed forte
Placē.voluit dicere q lz sit publica pater vel dñs prefertur in
accusando:vt.ff.de accu.l.si plures.& de adul.l.ij.in fi.& de sepul.
vio.l.iij.§.si plures. Querit glo.an detur in heredes.& dicit
quod sic ad instar priuate:vt.ff.eo.l.legis.§.fina.ista gloss.vel est
corrupta vel falsa.nam ibi hoc nō dicitur sed q mortua psona

propter quam quis incidit in plagiū.& sic psona expectaret ce
ta vel vēdita de quibus.ff.e.l.pe § fi.crimē plagij nō expirat vt
j.si reus vel ac mor.fue.l.i.heredibus aūt illud renitrantibus ex
eorū commissione dicentur teneri vt.j.de nota.l.i.
1 Plagium exigit dolum.

Plagij. Crimen plagij ꝗ cōmittit dole suenea
ad accipiendum iusta ratiōe aior9.h.
1 d. †No.qd hoc crimē exigit dolū vt.j.e.l.ij.in fi.
& sic existēs in lata culpa nō punitur huius criminis
pena vt.l.in lege.ff.ad.l.cor.de sic.&.l.senat9.j.de his qui sibi asc.
& ideo bn dicit hic gl.qd si iuris ignorātia hoc fecisset excusaret
a dolo:qr ille est in lata culpa vt.l.late ff.de ver.sig.& idē no.ff.d
abig.l.i.in fi.& in auf.de incest.nup.§.i.&.j.de inces.nup.l.qui cō
tra.& pbat in.l.igit.§ pōt.ff.de lib.cā.qd not.dicā in plenius in
d.l.senatus. Sed contra gl.arguit subtilis doctor Ja.de ba.
qd iniusta ratione motus nō excusat:qr si putauit rem suam posse
auferri ipse errauit in iure naturali cuius ignorātia nō excusat:
vt.ff.ad.l.iul.de adul.l.si adulterium.§.stuprum.& no.in.d.l.qui
cōtra.&.ff.de pen.l.respiciendum.§.delinquit.Soluit ipse q si
putauit rem suam posse auferre qr suam q ipse errauit in iure ci
uili non naturali:ideo hac pena infligenda propter dolum ac n
punitur licet non euitaret penā temeritatis sed si putasset in au
ferendo vim posse inferri tunc errasset in iure naturali violentiā
prohibente a cuius pena tunc non excusaretur.hec plenius scri
bam in.d.l.senatus.
1 Plagiarius qua pena feriatur.
2 Fur qualiter a plagiario discernatur.

Plagiarij. Hec lex ne sibi cōtradicat pri.
& ecōtra legit dupliciter p gl.
& scdm primā & cōem lectu.hoc.d Nobiles o cri
mine plagij cōiicei in metallū damnant verberati.
ignobiles vero serui vel liberti bestijs subijciunt:ingenui capi b
1 te puniunt fm aliā lec.h.d. †Cōmittēs plagiū nō cōsuet9 dā
natur in metallū.cōsuetus vero grauius punit qr si seruus aut li
bertus bestijs subijcit & si ingenu9 decapitat.h.d.& si hic distra
b git precedentē. Ex qua nota q reiterāti delictū b vel sepi9 cō
mittēti grauior dz pena infligi.cōcor.j.ad.l.iul.de vi.l.seruos.
dic vt ibi dixi. Itē ex vtraq no.duo.Primū q grau9 puni
c tur c ignobilis q̄ nobilis de quo etiam plene dixi in.d.l.seruos.
Scdm q gl.in.l.si abducta.j.de fur.nō bene dixit dū voluit c
qd quis nō cōmittat plagiū nisi habeat de cōsuetudine furandi
seruū alienū & iō gl.nec hic nec.j.e.l.i.hoc exigit nisi ad grauio
2 rē penā infligēdā. †Et si dicas qualr ergo fur cognoscetur a
plagiario.Rn.cū Azo.in summa.& gl.ff.e.l.ij.q fur ē q habuit
aim nō tn celādi sz sibi lucrādi vt pz ex diffinitione furti ff.d fur
tis.§.i.lz plagiari9 solū vl principal ter hz animū priuādi dñz
servo. Hec ob.l.qm.j.eo.quā Cy.adducit pro gl.l.si abducta
qr illud verbum soluere non predicatur de vna psona tm sed de
pluribus ideo in plurali numero predixerat de plagiarijs.vel
dic qd ibi denotat ministeriū factiuos iuris. Querit Bart.
quo admisit ɔsuetudo q isti magni dñi inuicē sibi donāt nanos
vel cētarinos.& rñ.q nō donāt vt dñia transferāt:sed vt sicut pe
nes se libere stabāt ita stent apud illos ad quos mittūt. Ul
timo no.que fm vnū sensum dicit qd vxor que hz maritū inutilē
sibi pōt dici orbata marito.

Ad legem viscelliam. Rubrica.

Continua vt in glo.que in continuando sequit Azo.in sum.
sed qr continuatio illa concernit sequentia:ideo possis dicere q
postq̄ vidimus de his qui alios seu aliorum conditionē & quā
tum celant:nunc videndum est de his qui eorum statū & condi
tionem celant.

1 Liberti ad dignitates non aspirabunt nisi aureorū anulo
rū beneficium impetrauerint.
2 Liberti oneri ascribuntur sed non honori.& nu.seq.

Ex. Primo dictum ponit.Secundo ab eo
excipit.Tertio exceptionis rationem
annectit.Quarto penam admittit quando ad
maius officium aspirauit. Quinto quando ad
minus.Sexto dubium quoddam circa munera
remouet.secunda ibi:nisi.tertia ibi:tunc enim
quarta ibi:qt autem.quinta ibi:in curia.sexta ibi:muneribus.
1 †Casus.Liberti non impetrantes beneficium aureorum anu
lorum non possunt aspirare ad dignitates vel honores alias pu
niuntur criminaliter & nihilominus ꝓ operis cōueniunt ciuili
2 ter munera tn nō euitant h.d. †No.vltra ea q habes in sum
mario q liberti sunt ascripti oneri sed non honori ɔ regulā iu
ris fm naturā.ff.de re.iu.& hoc operat vtilitas cōditionis liber
tine. Item not.q in patria patroni munera subijt psonalia
cuius est ratio qr p manumissionē sequit domiciliū & originē ma

a Pene sūt gra
ues.vt earū errore
ceteri caueāt a de
lictis iuxta illd ho
ratij oderūt pecca
re mali formidie
pene.
b Reiterāti dil
ctum. Tu vide de
hoc qd no.bar.in
l.ij.§.si plures.ff.
de re mil.& Arch.
xxv.q.ij.c.ita nos
et.c.puenit.xxvij.
q.i.
c Grau9 punit.
Adde bal.in.l.ne
mo.j.de sum.tri.
& fi.ca.vide plene
p Ale.l.i.pedius
§.i.de incend.rui.
nau.& per bal.l.c.
si qs ꝓ temera
rio.de pa.iur.fir.
vbi dē verum nisi
qn p nobilē cōtē
nit mādatū ꝓnci
pis vel qn etiā sa
aul9 princip.s &
per bal.in.c.insu
per.i.col.de pro
hi.feu.al.p fed.
& ter.in.l.i.j.d ꝓ
cur.do.ang.li.rij.
Itē verum quo ad
penā corpalē sed
cōtra quo ad spi
ritualē fm Car.l
cle.i.§.pe.de her.
j.i.q.i.vilissimis.
&.xl.dis.do.Car.l
cle.ij.§.notarij.d
here.& inuenalis
oē ai vitiū tāto cō
specti9 in se crimē
hz quātus maior
q peccat hēre et p
gl.xlviij.di.nō co
guntur.

nomittentis: vt. j. de in. z bo. l. si vt proponis. z eius efficitur ci
uitatis in qua manumittitur: vt. l. fi. j. de incol. li. x. Et ratio ratio
nis est: quia quantum ad ius ciuile attinet serui pro nullis habē
tur: vt. ff. de reg. iur. l. qd attinet. z sic ciuiliter per manumissionē
videtur oriri z ad lucem deduci: ideo sequuntur originē manu
mittentis vt filius paternam z etiam ciuitatis in qua manumit
5 tuntur vt filius propriam. ¶ †Opp. q etiam qui non impetra
runt beneficium aureorum anulorum possint impune ad hono
res aspirare: vt. ff. de decur. l. eos q. in fi. Sol. q ibi in subsidium
aliorū nec ibi negabat se libertum. ¶ Op. q indistincte possint
eligi. vt. j. de dignita. l. libertorum. lib. xij. Sol. q hic in libertis
ibi in eorum filijs quod no. propter prohibitos esse de consilio
4 venetorum vt prohibitio non extendatur ad filios. ¶ †Op. q
hodie liberti indistincte possint aspirare ad honores et dignita
tes vt in aut. vt lice. de cetero. §. j. Sol. vt in gl. q id de iure nouis
simo per quod hec lex est correcta. ¶ Quero qualiter puniebā
tur criminaliter. dic extra ordinē vt in glo. ¶ Quero qua actio
ne pro operis conueniantur z dic vt in glo. ¶ Quero quod dā
num incurrebat quādo in curie numera se immiscebat. z respō.
vt in glo. ¶ Quero an hec accusatio sit publica. z videtur q sic:
qr hic enumeratur inter publica. Alij contra: qr nō enumeratur
in. l. j. ff. de pub. iudi. z ibi hec verba ponit gl. alteram ex opi. ad
applicando. primam tenet Jac. de are. qr reipublice interest ne
dignitatū ordo turbetur: vt. ff. de vē. insp. l. j. §. pe. z. j. de quest. l.
de statutis. idem Bar. q lex ista punit libertum assumentem si
bi dignitatem quam nō potest habere vt hic: sed hoc est crimen
falsi committere: vt. ff. ad. l. cor. de fal. l. eos. §. fi. quod est publi
cum: sed licet noua. l. puniatur: non tamen desinit esse publicum
vt ipse disputat in. d. l. j. ff. de pub. iudi. in questione an alterata
pena per statutum crimen desinat esse publicum. z pro ista par
te facit gl. in. l. j. j. q̄n ci. act. pre. cri. Nec ob. q non enumeretur in
d. l. j. qr omnia ibi enumerantur vt ibi no.

¶ Ad legem corneliam de falsis. Rubrica.

1 ☞ Falsum quot modis committatur. z nu. seq.
¶ Continua rubricam vt facit glo. posita super rubrica prece
denti videlicet posita quadam specie falsi ponit rubricam gene
1 ralem de fal. ¶ †Quero quare dicit de falsis. z dic vt in glo. z p
summa huius ti. duntaxat dic q falsum committitur pactū sub
ijciendo cuius penam vide in. l. j. z quis de eo possit accusari. j. e.
cum suppositi. cum glo. sua. ¶ Item falso rescripto vtendo cu
ius penam vide in. l. maiorem. Item falsum instrumentum fabri
cando vel eo vtendo: vt. j. eo. l. l. si falsos. z an locus sit penitentie
vbi vide: de pena vtriusque ibi no. gl. Item qui finxit scripturam
per quam alius recipit qd non receperat: vt. j. eodē. l. qui veluti.
Item qui celauit vel amouit testamentum. j. eodem. l. cum qui.
Item qui finxit se creditorē in fraude tertij. l. si creditor. Quid au
2 tē sit falsum z qū lege cor. puniatur dic vt. j. e. l. exēplū. ¶ †Que
autem sit pena regularis. l. cor. puniatur. j. e. l. vbi in fi. quot mo
dis de falso queratur. j. e. l. pe. z fi. z vsque ad quantū tempus que
ratur. j. e. l. querela. z plenius. in gl. i. z ibi dixi an procurator pos
sit interuenire. j. e. de fi. coram quo iudice. j. e. l. cum suppositi. z. l.
seq. an accusatio de falso sit publica. j. e. cum qui. cum ibi not. in
glo. an reuerentia personarum impediat accusationem. j. eod. l.
falsi. vel inquisitionē vt ibi no. z an agnitio volūtatis defuncti
impediat accusationem falsi. j. eo. l. licet. an exceptio falsi impe
diat executionem instrumenti in. l. ij. z. l. si docueris. z an crimen
a probatum excipiendo[a] possit puniri iudicis officio scripsi. j. eo.
l. vbi. qualis autem fiat indago z a quo probationes exigantur
z infra quantum tempus causa terminetur habes in. d. l. vbi.
3 ¶ †Cui autem credatur si solū de fide scripture dubitetur. vide
in. l. si quis. in fi. q. an tabellioni vel testi asserēti se alter deposuis
se credatur ibidem scripsi: z an decurio possit esse tabellio: et an
4 dignitas superueniēs excuset a tormētis ibidē vide. ¶ †Ulūo
an aliquid tradens pretextu falsi instrumenti trāsferat dominiū
vel prebeat causam vsucapiendi. dic vt. s. e. l. ex initio. z h de sum
ma tituli z principaliter scribendorum.

a ☞ An crimē probatū excipiendo. Tu vide de; hoc dicto qd notam i apos. ad istū post eundē i vers. l. vbi col. pe. ver. vlteri⁹ quero si de falsu. nu. vi. su apost. in ver. excipiendū. j. eod.

1 ☞ Questio partus subiecti que mulieri mouetur in pubertas
tem partus non differtur. z nu. seq.
5 Sententia mulieris preiudicante pupillo an contra eum possit
de sententia opponi vt missio impediatur.

SI partus. Primo respōsio. scdo ei⁹
ratio. scdo ibi: neque. ¶ Ca
1 us. †Questio partus subiecti mota mulieri non
z in pubertatem partus differri. h. d. expōe tex.
ibi obijcitur. vos quorum interest qr succedere de
functis viuimus vt no. j. e. l. cum suppositi. ibi: cū dic. xxv. an. ma
iorem fm glo. alibi qd. j. reassumam. ¶ Ibi capitis. i. deporta
tionis: vt. ff. e. l. j. §. fi. est enim illa capitalis. vt. l. j. §. fi. ff. de con
trahē. z. l. si necem. §. deportatos. ff. de bon. lib. alij id est vltimi
supplicij: vt. e. l. fin. z qr proprio significato magis deseruitur: et
sic speciale in hac specie falsi. at. ff. e. l. qui falsam. §. i. ¶ Opp. q
questio differatur: vt. ff. de car. edic. l. j. §. fi. Sol. vt in glo. i. que di
stinguendo facit tria membra: aut questio infertur matri tantum
z non differtur vt hic: aut pupillo tantum z differtur: vt. l. ij. §. i.
ff. de car. edi. aut vtrique z dicit glo. q quo ad matrem non differ
tur: sed quo ad pupillum sic. z ita intelligit. d. l. j. §. fi. in. i. respon
so. ff. de car. edic. hanc distinctionem secutus est Cyn. z Jaco. de
are. z Bar. in contra. verumtamen ibidem reuocat ipse in dubiū
quomodo vtrique possit moueri questio cum quo ad pupillū cau
sa sit ciuilis quia sit status z bonorum quo ad matrem sit crimi
nalis vt hic: z sic diuersi debeant esse iudices: vt. l. solemus. §. la
trunculator. ff. de iud. cui respond. q vtrique mouetur ciuiliter di
cens contra matrem ciuiliter agi de falso quod potest: vt no. j. e.
l. damus. z ad hanc causam pupillum z eius tutores conuoca
ri. ¶ Sed de hoc mirandum: qr actio in factū ciuilis cōtra ma
trem competit ad interesse: vt no. in. l. si ex falsis. s. de transact.
ergo in hac causa non dicitur moueri questio pupillo z matri:
z non principaliter z immediate: z de pupilli statu licet inciden
ter z in consequentia: qd nō applaudet verbis distinctionis pre
dicte. Preterea eadem ratione si questio moueretur ciuiliter ma
tri cum peteretur declarari partum subiecisse posset citari pupil
lus cum eius tutoribus. Ideo ab exemplo recedo z dico q ni
hil prohibet matrem criminaliter accusari coram vno iudice
pupillum se petere mitti in possessionem ex carboniano coram
alio iudice z ei obijci exceptionem partus suppositi cui replicā
do dicit pupillus seu tutor eius q causa differri debet q causa
in tempus pubertatis: qd an sit verum tenet ista gloss. q sic non
obest autē q quo ad matrē non differatur. ¶ Sed hic aduertē
dū q quedā gl. q fuit Azo. in. d. l. j. §. fi. dicit qd quidā dixerunt q
vbi vtrique questio mouetur quo ad pupillum etiam in tēpus pu
bertatis nō differtur. z dicit qd ratio illius tex. eius sententia et
verba videntur istos iuuare. Et hec fuit opin. Roffre. z videtur
fuisse quandoque Accur. ideo libri multi antiqui nō habent hic
in glo. illud verbum quo ad matrē quinimo videtur magis fun
data de iure. ¶ Unde hoc examinemus: z quod glo. illa verum
dicat probatur: nam edictum carbonianū ideo voluit vt in tem
pus pubertatis questio partus subiecti differretur cum pupil
lo mouetur: qr subest timor non perfecte defensionis: vt. d. l. j. §.
fi. i responso. sed cū mater accusatur qr partum subiecit nō est re
risimile quod eum ex fide non defendat cum si succumbat puni
retur capite vt hic. igitur quo ad ipsum pupillum cui questio cū
matre obijcitur nō differtur z sic cessante ratione cesset legis dis
positio. hoc videtur esse de mente tex. in. d. l. j. §. fi. in ver. cum ve
ro. alias nec fuisset ille tex. de bono z difficili dubio. Hoc confir
mat ibi tex. subsecutiue dū dicit copulatiue z post euentū cogni
tionis z c. qui si refertur ad casum quo contra pupillum factū pu
berem esset pronunciatum non habuisset dubium. preterea nec
ad illum casum referri potest: tum virtute illius copule et post:
que sui natura coniungit id cui immediate coniungitur: tū ex si
gnificato illius verbi cognitionis qd sequitur: nam cum in pri
mo casu dixerit questionem differri: in scdo dixerit cognitionē
statim fieri: ergo sequitur z post euentum cognitionis intellig
necessario de ea quam fieri predixerat: cum cognitio suppona
tem inesse: z etiam qr de cognitione in primo casu nullam fece
rat mentionem sed solū in secūdo cui ille ver. copulatur z adijci
tur. Quapropter credo aliter dici posse z de mente iurisconsulto
rum vt distinguamus vt in glo. aut questio partus subiecti obij
cio filio tantū z tūc criminoso existente qui partum dicitur subie
cisse tutoribus pupilli petentibus z cōgruo tempore obijcienti
bus prius cōuincendus est de crimine qui partum dicitur subie
cisse q pupillo hanc questionem ciuilē possit obijcere: z hoc nō
de iure speciali sed communi: vt. s. vbi cau. fis. l. j. z ita ds intelli
gi. l. ij. in prin. ff. de car. edi. z ita intelligit Jac. de are. vt asserit
Cy. s. de fi. instru. l. j. z fi. in. i. q. Cōgruo ipe ideo dixi: qr cum hec
exceptio opponatur ad differendū processum debet oppo. ante
lit. conte. alias perderet iudiciū nec postea de iure cōi possit op
poni: vt. l. ita demū. s. de proc. z. l. excep. cū ibi no. s. de prob. eo
autē nō existēte vel cōuicto tunc de iure cōmuni aperta ē via agē
di cōtra pupillū: vt dictis legibus. sed de iure speciali. s. primo
casu pōt peti vt questio differat in tps pubertatis: vt. d. l. ij. in fi.
Et rō: qr timor subest ne plene z fide perfecta defenderetur: vt. d.
2 l. ij. §. fi. i. responso. ¶ †Scdo vero. s. quādo criminosus fuisset cō
uictus tūc an in tempus pubertatis possit peti vt differat iure q
stio inter antiquos: z cōis opi. glossatorum fuit vt pupillo pete
te differatur. z ita intelligebāt. l. j. §. fi. in fi. ff. de car. edic. z moue
bantur: qr sntā cōtra criminosum lata nō afferebat eis preiu
diciū: vt. l. titia. e. ti. z. l. miles. §. defuncto. ff. de adul. Roffr. vero
tenuit Azō: z ego credo qd verū dicat p tex. d. l. j. in fi. q nisi im
proprie z sine subaudito extraneo nō pōt sic intelligi: ac etiam p
rationē quā supra feci q ola declarat vt ibi: qd et noua rōne con
firmo: pupillus vel eius tutores tūc questionē possunt petere vt
differatur cum non calūniose appareat eos petere: vt. ff. de car/
bo. edic

ho.edic.l.i.in prin.ꝛ.l.iij.§.cā.sed matre conuicta de partu sup-
a posito apparet calumniosam esse petitionem dilationis [a] cum iam apparet per sententiam contra matrem latam cum defuncti filium non fuisse que creditur a iure plenarie causam defendisse vt hic.ac etiam q: hec sententia est lata ad instantiam eorū qui in libello accusatorio habuerunt necesse dicere ad eos successionem defuncti spectare et non ad pupillum alias non fuissent admisse:vt.ff.eo.l.legis cor.§.i.ꝛ sic semper in iudicio tractatum fuit de pupilli preiudicio ergo merito sententia contra matrem lata habet ei preiudicium afferre.ꝛ ex illius euentu apparet an pupillo sint actiones dande vel denegande: vt.d.l.i.in fi.et fuit illa dubitādi ratio:q: cum in hoc iudicio tractaretur expressim de pupilli preiudicio quo ad successionem videbatur ab initio ꝙ accusatio deberet differri cuius contrarium ibi.ꝛ hoc decidit q: timor nimis perfecte ꝛ fidelis defensionis qui est causa dande dilationis isto casu cessat hec vere omnia cessant cum mater de adulterio accusatur: tum q: causa est publica ꝛ sic in libello successio ad quem spectet non narratur: tum q: infertur necessario vt probabiliter mater adulterium commisit ergo filius ex illo adulterio natus vt dicit tex.in.d.l.miles.§.defuncto. tuz etiā q: pena adulterij forte de iure ciuili non erat atrox ita qꝺ metu pene presumeretur causam plena fide defendisse:vt dixi.ꜱ.de adul.l.quamuis.la.ij.ꝛ hoc de primo mēbro. ¶ De scdo.s.qñ qꝺ infertur matri tantum:ꝛ tunc aut ciuiliter quod potest per not.j.eo.l.querela.ꝛ tunc non differtur q: causa iusta non subest ꝛ licet de statu pupilli queratur incidenter non credo isto casu ei preiudicari tum q: cessat ratio huius.l.ꝛ.d.l.i.§.fi.ff.de carbo.edic.tū propter regulam que est res inter alios acta cui hoc casu non reperitur derogatum: aut criminaliter ꝛ tunc etiam non differtur vt hic.d.§.fi.ij.respō.sed isto casu absolutoria proderit pupillo vt.l.iij.§.si mater.ꝛ.§.si quis.in eo.ti.licet glo.ista nitatur illi textui respōdere ꝛ male qꝺ patet ratione.nam quoties ciuilis bonorum competat contra vnum ꝛ criminalis contra aliū ciuilis non potest intentari nisi criminoso conuicto vt.ꜱ.vbi cause fi.l.j.sed in casu isto non est conuictus sed absolutus nec potest conuinci obstante sententia absolutoria contra eū qui ciuiliter vult agere lata ergo ꝛc. Item q: illa sentētia absolutoria habetur pro veritate:vt.l.res iudicata.ff.de reg.iur. ¶ Et ex hoc infertur qꝺ ꝛ cō dēnatoria ei preiudicat vt ꝫ duorum sit eadē disciplina:q: fm naturam est vt qui commodum potest habere cōsequatur et incommodum vt in regula iuris fm naturā.ꝛ pro hoc accedat text.in.d.§.fi.et rationes quas.ꜱ.in alio mēbro feci.Et per predicta apparet qꝺ quando criminaliter agit de partu supposito fallit
3 illa regula res inter alios acta. ¶ † De tertio mēbro qñ vtrīqꝫ habes quid fiendum ex predictis.nam quo ad filium suspēditur donec mater conuincitur ꝛ ea cōuicta vel absoluta dic vt.ꜱ.vbi cunqꝫ dixi qꝺ differtur locū hꝫ si pupillo expediat nō alis: vt.ff.de car.edi.l.iij.§.cause.ꝛ quādo dicatur expedire sibi vide in tex.ꝛ hoc vult hic gl.iij.in prin. Restant contraria duo ad.l.istā.Et primum est extra gl. Nam videtur ꝙ quo ad matrem differatur vt.ff.de carb.edic.l.iij.§.ibidem.ꝛ.l.si impubes.§.si mater.Sol. vt no.gl.in.d.§.si mater.vt hec limitetur per illas.ꝛ intelligatur quando mater est maior.xxv.annis nō sit minor.Et est ratio q: tunc cum illa per procuratorem defenderetur de plenaria ꝛ fida defensione dubitari posset.ꝛ hoc sequuntur etiam doct. Ex quo colligi potest notum ar.ad id qꝺ dixi de preiudicio fiēdo pupil-
4 lo. ¶ † Op.iterato ꝙ differatur vt.l.si ventris.ff.de ven.in poss.mit.sol.varijs modis vt in fi.glo. Primo ꝙ aliud cum accusat de adulterio vt ibi. Aliud de partu supposito vt hic.cauē q: lꝫ inter istos casus sit differentia vt in primo membro.ꜱ.dixi:tñ illa dr̄a pbat ꝙ in casu adulterij multominus dꝫ differri vt.l.miles.§.defuncto.ff.de adul.iō glo.so.Scdo ꝙ ibi illa mulier obtinuit ex gratia a principe ꝛ sic ibi fuit priuilegium psonale ad consequentias non trahendum.[b] ꝛ hec sol.fuit Jo.ꝛ quare motus fuerit statim declarabo. Tertio ꝙ ibi accusabatur ne mitteretur in possessionem ventris noie:hic puniretur. hanc so.tenet Ray.ꝛ sine dubio est in se vera q: cum veniat nomine ventris et alius nomine petat merito sicut venter si natus esset non prohiberetur mitti licet sibi obijceretur ꝙ ex adulterio esset natus: vt l.titia.in prin.ff.de car.edic.sic nec mater eius noie prohibetur.ꝯstat enī ventrē haberi pro nato cuꝫ tractat de eius commodo.vt.ff.de sta.ho.l.qui in vtero.quinimo ei magis fauetur vt in.eo.ti.l.i.§.si ea.lꝫ añt in se sit vera:tñ videtur cōtra illū tex.qui supponit eam iam in possessionē missam qñ accusat ꝛ sic ibi videtur accusari vt puniatur nisi mutetur tēpus pro tēpore.sed q: in dubio hoc non ēst verisimile forte Azo in sum.ꝛ glo.in contrario ꝛ.d.§.defuncto.dixerunt qꝺ ibi ideo q: de preiudicio nascituri tractatur eni magis fauetur vt in.e.ti.l.i.§.si ea.hic in.d.l.titia ꝛ.d.§.defuncto.secus q: de preiudicio iam nati videret tractari ꝛ hanc tenet Dy.ꝛ Bar.ꝛ vltra predictam rōnem fauore partus allegat Bar.q: mulier grauida non sic eām pōt defendere sicut non grauida.Hec so.sic intellecta nō videtur vera.nam talis fa-

uor partus vel grauitas mulieris non consideratur quo ad criminis cognitionē:sed quo ad torturam vel pene executionem.vt ff.de sta.ho.l.imperator.ꝛ de penis.l.pregnātis.iō Jo.forte oia predicta cōsiderans posuit so.quam.ꜱ.vidisti. Possumus tamē precedentem defensare dicendo ꝙ mulier erat ibi multū grauida.ꝛ ꝙ non poterat sine tortura procedi:ideo mandaꝫ differri ꝛ non dicit ibi qꝺ in tempus pubertatis sed simplr̄ ꝙ intelligetur fm.d.l.pregnantis.ꝛ que ibi no. Vel potes dicere quinto ꝙ mulier erat in possessione ventris noie.sed cōtra eam agebatur per totio petitione hereditatis.ipsa excipiebat ventrē cum nasceretur fore heredem.replicabatur ꝙ si nascatur heres esse nō potest q: ex adulterio natus qꝺ ipsam dicebant cōmisisse ꝛ paratos se offerebant probare qꝺ ipsa dicebat differendum esse.ꝛ ita rescripsit imperator.ꝛ iste casus probatur per.l.i.ꜱ.de car.edi. ¶ Concludamus igitur oia predicta sub ista forma.aut crimen concer-
a nens statum obijcitur ventri vel iam nato seu pro ipsis venientibus ad ipsos excludendos a missione fienda vel defendēdos in iam facta:ꝛ tunc differtur:vt.d.l.si ventris.fm vnam lec.gloss.et aliam quam.ꜱ.posui.vt.ꜱ.de car.edic.l.i.ꝛ.ff.de car.edi.l.i.§.fi.ꝫ.rñ.nisi sententia foret contra matrem lata.quo casu dic vt.ꜱ.dicam. Aut matri duntaxat obijcitur vt puniatur:ꝛ tunc qꝺ par-
b tus suppositi non differtur vt hic:ꝛ.in.d.§.fin.ij.rñ.in questione adulterij dic aut mulier est pregnans ꝛ tunc differtur si de preiudicio ventris extinguendi dubiteꝫ non alias:vt.d.l.si vētris.fꝫ aliam lec.ꝛ.l.pregnātis.ff.de pe.ꝛ ibi no.vsqꝫ ad qꝺ tempus differatur.aut non est pregnans ꝛ tunc de iure communi nō differtur:vt.ff.de carb.edic.l.titia.ij.rñ.ꝛ de adult.l.miles.§.defuncto.sed de iure speciali ex principis scripto:vt.d.l.si ventris.fm lec.Joan.aut questio obijcitur vtrīqꝫ ꝛ tunc differunt crimina.nam questio adulterij quo ad pupillum differtur non quo ad matrem non pregnantem:vt.ff.de carb.edic.l.titia.ij.rñ.nec snīa matris preiudicat filio:vt.d.l.miles.§.defuncto.in qōne partus suppositi.idem tenet hic glo.sed Ros.dicit qꝺ quo ad pupillum differatur non quo ad mulierem ꝛ non ꝙ sententia pro muliere vel ꝯ
c mulierē lata pupillo prosit vel noceat:vt.d.l.i.§.fi.in fi.ꝛ in eo.ti.l.iij.§.si mater.ꝛ.§.si quis.ꝛ hoc credo verius tā per illos tex.ꝙ per rationes quas.ꜱ.feci vbicūqꝫ dixi quo ad pupillum dif-
5 ferri intelligo nisi sibi expediat:vt hic no. ¶ † Solum restat dubium supposito qꝺ mulieris snīa preiudicet pupillo an ꝯtra pupillum statum potest obijci de snīa quo ad missionem impediendam:ꝛ dixi ꙩ sic q: calūniose apparet eum petere vt.l.iij.§.cā.ꝺ
d carb.edi.sed si iam erat missus vel absqꝫ missiōe possidebat an expelli potest agendo petitorio an differri debeat vsqꝫ ad pubertatem ꝛ adhuc credo ꝙ non differaꝫ q: statim de snīa docebatur ex quo apparebit petitionem dilationis calūniosam.ꝛ hec sufficiant de materia multum intricata ꝛ difficili.

1 ¶ Exceptio cauillosa spernitur.

2 Principalis ꝛ accessoria tollitur debito soluto.

c **Satis.** [c] Casus.propter exceptionem falsi [a] in-
d strumenti non debet solutio debiti de quo aliter constat retardari accusatiōe falsi salua manente.hoc dicit. ¶ † Nota quod exceptio cauillosa
1 non impedit executionem nec attenditur.concor.ꜱ.de ord.cog.cog.l.fi.§.fi. ¶ No.quod exceptio que non concernit negotium principale non attenditur vt friuola. ¶ Op.quod exceptio falsi instrumenti differri faciat executionem vt.j.eo.l.si docueris.Solu.quod ibi conuentus negat debitum ꝛ sic instrumentum circa substantiam debiti dicebat falsum:hic fatebatur verum esse in substātiam debiti sed circa accessoria dicebat falsum puta circa fideiussionem appositam vel hypothecam vt hic in prin.glo.et idem dicerē si instrumētū totū diceret falsum q: non confectum seu qꝺ de eo tabellio non fuisset rogatus:fatebaꝫ tamē debituꝫ. Ideo dico si neget debitum ꝛ instrm̄ sed actor debitum probet per testes.nam solutio nō differꝫ propter accusationē falsi.ꝛ pro hoc facit gloss.dum hic subdit vel alijs indicijs videat iudex ꝛc. ¶ Et faciunt predicta ad.q.quā posui Cy.in.l.j.in fi.ꜱ.qui ac.
2 non pos.quam posui.j.e.l.si docueris. ¶ † Opp.contra exēplū gl.ꝙ nō procedit.nā soluto debito tolliꝫ principalis et accessoria insti.qui.mo.to.l.obl.per totum.igitur postea non poterit accusari de falso.cuius contra.hic dicitur in fi.cōsequentia vꝛ̄ bona:q: hypothecaria ꝛ fideiussio velut euacuata commodū non affert ei:vt.ff.eo.l.impuberē.§.i.ij.rñ.ꝛ ver.item si seruo.So.Cy.q: hoc ideo q: forte principalis non est soluendo.hec non valet q: presumitur eum soluisse.preterea hic non agebaꝫ ꝯ fideiussorē quia negando fideiussionē ꝛ instrumētū in ea parte dicendo falsum prius cognitum fuisset de falso nisi appareat ꝙ morande solutionis cā faceret. Ideo forte Cy.soluit scdo videlicet quod hic effectus per solutionē secutus nō cōsideraꝫ q: delictum iam fuerat cōsummatū. In cōtrario secus. Vel verius ibi de falso presumpto loquitur cuius presumptio tollitur cum ad scribentem commoduꝫ nō pertinere dignosciꝫ. ¶ Op.ꝙ accusatio falsi nō remanet ei salua q: presumptio calūnie videꝫ contra eum ex quo.

a ¶ Calūniosaꝫ eē petitionē dilationis. Vide de hoc no.snīa.l.i.pn.ff.de op.ꝛ.l.l.si ēptor.i prin.ff.de in.ꝛ in l.ō.cōia de leg.

b ¶ Nō trahēdū.ꙩ priuilegiū ob fauorē vel grām alicuius ꝯcessum nō dēat trahi in exēplū.no.hꝛ p Dy.i reg.qꝺ ob grām ꝛibi dixi post do.hoc ꝛ l.apost.ad eū ꝛ v.priuilegiū.de reg.iur.li.vi.

c ¶ Satis.Ad materiā huiꝰ.l.vide Cy.l.l.iij.§.de cōdēna.de re iudi.et ibi bar.cū ibi no.ꝛ vide text.ꝛ ibi ēt bar.i.l.fi.ff ꝺ pc.ꝛ bal.in.l.si qs testamētū.ꜱ.de test.

d ¶ Propter exceptionez falsi.vide Bal.hic i pn.ꝛ i l.fi.in.i.op.ꜱ.si ex fal.instr.ꝛ i.l.i.ad fi.ꝛ ibi Alex.post Bar.ꜱ.qui accu.non possunt.

confessus soluit debitū ñ sic repellend⁹:vt.l.aliq.ff.de accu.Sol.
q̄ ibi de vehementi:hic de leui presumptione vt in glo.fi.
1 Rescripto falso vtens grauius punitur q̄ qui alio instrō.
2 Utens literis ab alio impetratis suam non teneatur probare in
nocentiam.
3 Ignorantia crassa que dicatur.

1 **Maiorem.** Duo facit.nā primo loquit̄ q̄ñ quis vtit̄ rescripto falso qḋ asse
rita se impetratū fuisse.Scḋo qñ ab alio asserit im
petratum esse.Secunda ibi:sz qui. Casus.†Gra
6 uius punitur qui falso vtitur rescripto⁹ q̄ qui alio instrumento
ignorantia tamē legitime probata excusat.h.d.Ibi inscriptio
nibus.i.principium rescriptis.aliter exponitur in.l.pe.ꝛ fin.s.ō
accu.ideo hoc nomen dicas equiuocum esse. Opp.ad primā
partem comparatiuum denotat excessum inter casus compara
tos:ꝛ sic inter plura vertitur comparatio:vt.ff.de lega.l.beni
gnius.ꝛ de verb.ob.vbi autem non apparet in prin.ꝛ.s.de fac.
san.eccle.auf.multomagis.sed de hac pluritate hic non appa
ret:igitur non congrue in comparatiuo maiorē ꝛc.dixit.Solut.
duobus modis:vno modo vt stet in vim positiui ꝛ exponaf ma
iorem.i.magnam ꝛ erit hic pena communis de qua.ff.eo.l.fi.na.
§.fi.alio modo vt stet comparatiue ꝛ lege per subauditum vt in
j.glo.in prin. Contra hanc sol.opponitur q̄ imo pena nō sit
maior q̄ deportationis que est communis:vt.ff.eo.l.fina.Solu.
vt in ead.glo.que differentiam facit an quis vtatur falsa consti
tutio ne vel falso rescripto.sed que predictarum solutionū est ve
ra.respondeo prima in glo.quam tamen recitatā pro secunda.
ar.extra eo.c.ad falsariorum.vbi etiam papa grauius punit qui
eius literas falsificat q̄ aliorum.ꝛ ibi glo.hanc opi.tenet.ꝛ.j.eo.
l.vbi.Et si queras que est ista maior pena.Respon.vt in.d.gl.i.
vbi capitis.i.mortis naturalis.ꝛ si dicas illa est maxima qꝛ pe
nitus extinguit.nam mors est priuatio vite vel est vltimum ter
ribilium:sed hic loquitur in comparatiuo qḋ est medium inter
positiuum ꝛ superlatiuum:igitur grauior que tamen sit media
debet imponi:ꝛ sic damnationis in metallum vt alias dicitur in
l.hos accusare.§.omnibus.ff.de ac.ꝛ ego video q̄ pro falso de
quo queritur due pene a lege reperiuntur imposite.s.deportatio
nis ꝛ mortis naturalis:vt.ff.e.l.i.§.fi cum igif hic dicat maiorē
imponi debere debet intelligi de maiori illarū duarū. †Ad
secundam partem opp.q̄ qui vtitur literis ab alio impetratis
suam innocentiam nō debeat probare:qꝛ ignorantia falsitatis
in eo presumitur.ar.l.verius.ff.de proba.ꝛ extra de exces.prela.
c.inter dilectos.glo.iñ.dat duas sol.ꝛ scḋaz tenet Cy.sed gl.iñ.
addit tertiā infi.ꝛ omnes debent simul iungi:nam aut allegat
se ab alio recepisse sed non probat:ꝛ tunc creditur ipsuz falso fa
bricasse ꝛ tanq̄ fabricator vt hec ꝛ.s.de proba.l.iubemus.aut
probat q̄ ab alio recepit:ꝛ tunc fabricasse non creditur sed pu
niendus est si scienter eo vtitur ꝛ non desistat.j.eod.l.si falsos.sci
re autem in ceteris instrumentis non creditur.d.l.verius.et ta
men hoc sacramentum purgationis ei deferetur.arg.j.eo.l.vbi
nisi denunciatio assertiue persistat. In rescriptis autem pa
pe distinguitur aut sunt de iusticia ꝛ idem quod in ceteris istru
mentis:vt.c.accedens.extra eo.aut de gratia ꝛ tunc si crassa igno
rantia ei potest imputari punitur lesius ꝛ vinculo excommuni
cationis innodatur.si autem hec crassa ignorantia non potest ei
5 imputari tunc non punitur. †Crassa autem dicitur quando
ex ipsius inspectione de falsitate potest per seipsum vel per peri
tos instruere ꝛ non facit.non crassa quando ex ipsius inspectio
ne non potest apparere vel si potest iste consultus fuit peritio
res qui sibi falsum non apparere dixerunt hec probantur in.c.
ad falsariorum.extra eo.cum ibi no.in glo.i.ꝛ.ō. Op.q̄ cum
a quo deceptus est nō teneaf exhibere:vt.s.de peti.here.l.cogi.
Sol.duobus modis vt in glo.primo de vrbanitate facit sicut et
alias in.l.ciuile.s.de fur.Scḋo q̄ de necessitate iuris,intelligaf
nō de certo autore sed de incerto ꝛ ignoto a quo in presentia te
stium deponentiam recepit sufficit probare ad purgationez hu
ius suspicionis.ꝛ hanc tenet Jac.bu. Opp.q̄ etiam si auto
rē exhibeat non liberetur:vt.d.c.ad falsariorum.glo.non soluit
ꝛ qꝛ ille tex.potest in duobus casibus obstare:ideo quo ad pimū
casum sol.q̄ ibi in eo qui per alium vtitū falsitatis exercuit:nā
vnus non excusat alium:vt.l.non ideo.s.de acc.Quo ad secūdū
casum de his qui tantum vtuntur.dic vt.s.dixi.
1 Scripturam non approbat qui illam veram putat.
2 Testamentum sciens falsum sibi preiudicat legatum accipien
do.ꝛ nu.3.ꝛ.4.

1 **Licet.** Casus.†Nō dicitur scripturas appro
bare q illam putat verā esse.h.d.vel la
tius.Filius legatū cōsecutus ex testamento qḋ verum
putauit nō preiudicat sibi illo falso pbato. Not.
q̄ error priuat agētē cōsensu.cōcor.l.si per errorē.ff.de iu.om.iu
di. Querit gl.qḋ si iste sciuisset testamentū falsum.ꝛ videt pri
mo q̄ sibi preiudicasset legatū accipiēdo.ar.huius text.a sensu

cōtrario.ꝛ.ff.eo.l.q ignorans.ꝛ p hoc spāliter inducit.j.e.l.ipse.
postea in fi.videt mutare opi.per.l.post legatum in princi.ff.de
his quib.vt indig.ꝛ ibi glo.sentit q̄ postea possit etiam sciēs di
cere falsum.ꝛ idem videtur tenere in.l.alia.s.de his quib.vt in
dig.ꝛ mouentur isle gl.duplici ratione:vna qꝛ alis nō esset diffe
rentia inter falsum ꝛ inofficiosum quod facere vult.d.l.post lega
tum.sed scienter agnoscēs legatum excluditur a querela nō igno
rans:vt.ff.de inoffi.testa.l.mater.ad fi.ꝛ.l.si ex proponas.§.i.ꝛ
ita debet intelligi.l.si pars.§.fi.ꝛ.l.pe.in eo.tit.Alia quia a lega
tarij voluntate nō dependet falsum facere verum ꝛ fundit⁹ nul
lum facere aliquod ꝛ validum:vt.l.expressim.ff.de appel.cū ibi
not.ꝛ.l.ō s.commu.vtri.iudi.ꝛ qḋ not.in.l.si diuersa.s.de trans
actio. Bar.in.l.post legatū.dicit q̄ vbi sciens fuit dicere pos
sit testamētū falsum defendendo:puta qꝛ cōtra eum possidentē
hereditatē agitur.ꝛ ita itelligit.d.l.post legatū.sed agendo hoc
nō possit dicere:qꝛ cum sciens fuit repudiasse videtur heredita
tem abintestato legatū accipiendo.ar.l.claudius.ff.de acquiren.
here.ꝛ sic nō vi validationis testamenti:qꝛ facere nō potuit sed
vi tacite repudiationis repellatur. Dices tu hoc non videa
tur tutū:qꝛ sic dz tacita repudiatio cū possidentē sic agētē repel
lere cū sine iusta causa dicaf possidere:vt.l.i.ꝛ.l.sicut.s.de repu.
hered.ꝛ ego video q̄ verū quantū ad alios heredes legitimos
ad quos per repudiationē hereditas est deuoluta nō quantum
ad eos q dicit se scriptos:qꝛ nullū eis potuit retribuere ius agē
di:qꝛ testamētū nō potuit validare:ꝛ ideo vtrius aduersus alios
tuetur:qꝛ sine actione experitur.ꝛ hec oīa videf hec glo.sensisse ꝛ
successiue vt pz in ca. Sz cōtra pdicta videf tex.in.e.l.post le
gatū.§.i.ver.ergo.vbi auditur post receptionē legati is falsum
dicat.Sol.q̄ ibi ignorans recepit tunc fortius in ista scientia in
agnoscendo inducit tacitam repudiationē:ergo in plus non de
bet nocere q̄ vera repudiatio.ar.l.cum quid.ff.si cer.peta.sed re
pudians nō prohibetur criminaliter accusare de falso:qꝛ ad ac
cusandum venit vt quilibet nō ratione sui interesse.argu.eorum
que dixi in.l.si ea.s.q accu.non pos. Quapropter ego crede
rem verius dicēdū qḋ quo ad accusationē criminalem simplex
agnitio vel receptio legati a sciente facta sibi non preiudicat.ꝛ
ita poterit intelligi.d.§.i.nisi inter eos de hoc falso prius fuerit
altercatū:qꝛ tunc recipiēdo tacite de illo falso videf transigere:
ideo repellitur:vt.j.eo.l.ipse.ꝛ.s.de transac.l.transigere.Quo au
tem ad actionem ciuilem falsi si bene preiudicat:qꝛ ad interesse
agitur:vz no.j.e.l.querela.sua aūt nō interest qꝛ repudiasse vide
tur similiter sibi preiudicauit vt nō possit replicare de falso con
tra heredem scriptum ꝛ hoc vt repudiatoris.similiter vt nec pos
sit se tueri contra legitimos ad quos successio est deuoluta:sed
sibi non preiudicat quin possidētis contra scriptum possit exci
pere quod non est heres quia falsum est testamētum quod lega
tum agnoscendo non potuit validare.ꝛ qḋ dicit.l.post legatum.
in prin.ꝛ.§.i.loquatur in sciente patet per rationem primā quā
supra feci:qꝛ alias non esset differētia inter inofficiosum et fal
sum.Et quod etiam de falsi accusatione loquatur probat⁹ hoc
argūatur ibi positum qḋ ad criminales accusationes confunde
adaptari:vt.j.eo.l.si docueris.sed qḋ de falso non possit accusa
re videtur:qꝛ legatum petendo scienter ex eo incidere videtur in
falsum:vt.j.eo.l.si falsos.in prin.ꝛ.s.de fide instru.l.ij.ꝛ sic soci
tatem in eodem crimine cum eo vera coire sed socius non accu
sat socium:vt.s.de libe.causa.l.si filium.ꝛ no.super rubricam.s.
qui accu.non pos.ergo ꝛc. Preterea eiusdem rei nomine cu
ius quis potest accusare non debet accusari:vt.l.apud antiquos.
s.de fur.solu.qḋ societas non est:qꝛ contra neminem dolum vel
fraudem committit qui legatum petit qḋ exigitur:vt.j.eo.l.nec
exemplum.solum enim sibi preiudicat vt.s.dixi ꝛ cui dolum non
potest inferre:vt.l.transactione.ꝛ.l.cum donationis.s.de trans.
cum inter agentem ꝛ patientem debat esse delictum:et sic cum de
falso non possit conueniri non obstat.d.lege apud antiquos.
Opp.quod de falso accusare vel excipere non possit.nam le 3
gatarius in libello iudici porrecto habuit necessario exprimere
quomodo is a quo petitur heres fuit ꝛ erat in testamento defun
cti a quo legatum sibi relictum asserit:sed narrata in libello et
confessata preiudicant producenti:vt.j.mortalem.s.de condit.
ob tur.cau.ꝛ.l.cum precum.s.de li.causa.ergo sciente recipiēs
legatum non poterit postea illud dicere falsum.Solu.q̄ vbi co
tra iudicium petitio facta fuit non procedit argumē.vbi in iu
dicio.dic qḋ confessio iuris relationem habet ad certam scri
pturam:puta qꝛ dixit ex testamento scripto manu talis notarij
tunc adhuc idē:qꝛ catenus fatef quatenus testm̄ ad qḋ fit rela
tio probat:vt.s.de sen.que sine cer.quan.l.pe.ꝛ fi.ꝛ.ff.de contra
hen.emp.l.si quis fundū.vbi aūt ē ad scripturam nō fieret rela
tio tūc videf argu.procedere per no.per Inno.extra de excep.
c.cū venerabilis.ꝛ p Jo.an.extra de his q fil.a ma.par.cap.i.
in.q.an ꝛ quando contra statutum iuratum possit contrauenir
ri qḋ placet vbi adversarius ex nullo testamento scripto se iu
uat sed ex mera eius confessione:nam tunc ex vsu talis confes
sionis

1 Rescripto.sed qualiter falsitas bulle vel rescripti cognoscatur.vide p Spe.ti rescrip.pita.§.i.igitur.

fionis nō diceretur falsum committere licet q̄ fuerat cōfessus er-
rore probato posset contrauenire: vt. C. de iuris & facti ignoran.
l. si post. & ff. de interroga. actio. l. de etate. §. ex causa quod in ca
su nostro non admitteretur quia supponimus quod sciens hoc
confessus fuerit non dico propterea quod talis confessio faciat
eum heredem. Secundo quod preiudicet sequentibus ad quos
deuoluta est successio per tacitam repudiationem quam fecit re-
3 cipiendo legatum vt hic not. ¶ † Oppon. literato quod agno-
scendo legatum nullo casu possit testamentum dicere nullum vel
falsum: vt. l. filio preterito. ff. de iniusto testamento. solu. ibi testa
mentum non est falsum quia voluntas non defuit defuncti nec ē
nullum respectu solennitatis: quia nec illa defuit sed nullum ex
causa preteritionis. & sic fauore persone non institute cui licuit le
gatum recipiendo suo fauore renunciare: vt lege si quis in con-
scribenda. C. de pactis. et isto respectu dixerunt glossa quod nō
est funditus nullum. sed demum si filius dicat. not. gloss. id. in. l.
sancimus. C. de inofficio. testamen. quod examinare ad plenū nō
est nostrum.

1 ¶ Filius contra matrem criminaliter de falso non aget.
2 Mater an possit criminaliter puniri falso declarato.
3 Inquisitio an possit formari de delicto de quo non potest fieri accusatio.

Falsi. Primo criminalem accusationē prohi
bet. Secundo ciuilem permittit. Tertio
per predicta quesitum decidit. secunda ibi: sed e a. ter-
1 tia ibi: si enim. ¶ † Casus. de falso non potest filius
a agere contra matrē criminaliter sed ciuiliter. hoc dicit. ¶ No
ta quod liberi non accusant parentes criminaliter. ¶ Oppon.
de. l. propterea. C. qui accusare non possunt licet glo. non soluat
dic quod ibi loquitur in casu conuerso de quo dic vt ibi. sed de ca
su nostro dixi in. l. iniquum. eodem titulo. ¶ Gloss. querit quali
ter sine metu criminis fides veri hic inuestigabitur. et responde
tur quod agendo vel excipiendo. et hec secūda pars verior in ca
2 su nostro cū mater hic ageret. ¶ † Quero secundo an mater pa
tefacto falso poterit per iudicem puniri criminaliter. et dicit qd
sic argumen. l. permitti. C. de probatio facit etiam. l. §. si publico.
ad l. ff. de adulte. & l. nullum. C. de testib. sed Jacob. de aretio. et
Ricar. malum. contra ne vna via concedatur quod altera de-
negatur. l. fina. C. de vsu. rei iudica. sed in. l. pro gloss. allegata po
terit accusari. igitur nimirum si potest inquiri. et pro ista parte
sunt optimi tex. ff. de iniur. l. non solum. §. quanquam. ¶ Glos.
tenet Pe. & Cy. confirmant: quia mater simpliciter non prohi-
betur accusari sed a filio propter reuerentiam personarum. sed iu
dex cuius aures sunt offense: penes quem remanet diffamata
non ex persona filii sed sua & suo officio procedit. & pro ista par-
te specialiter induco. ff. de iniu. l. i. §. vsq adeo. ego credo opinio
sic posse concordari. nam aut iudex ex alia causa nō mouetur vel
moueri non potest ad inquirendum nisi quia matrem falsum cō
misisse filius probauit. & sic iudicis aures reuerberauit: & tunc li
cet alias de iuris rigore posset: vt. l. C. allega. de equitate nō pos
sit tam per rationem Jaco. & Ricard. quam etiam ne filius dica
tur matrem ad supplicium deduxisse quod. l. abhorret: vt. ff. de re
mili. l. miles agros. §. desertorem. et quia hoc non tendit ad bea
titudinem imperii. sed ad inuidiam & blasfemiam: vt. C. qui accu
sa. non poss. l. iniquum. quinimo iudex abolitionem de facili lit.
contesta. concedit vt ibi dixi. sed si ex alia causa moueretur que
tamen foret ad inquirendum iusta tunc procedit opi. glo. & Cy.
3 ¶ † Ex predictis concludamus generaliter cum queritur an de
delicto de quo non potest accusatio institui possit inquisitio for
b mari dic aut prohibitio accusationis est interdicta quo ad om
nes quia vniuersalis vel simplex et indefinita seu in rem scripta:
& tunc inquiri non potest. et pro hoc accedat. d. l. non solum. §.
quanq̄. vel sin autem cum liberto: & sic ratione prohibita dire-
cto vel vna via concedatur alia via vel per indirectum: vt. l. fina.
C. de vsu. rei iudi. cum simili. Item quia inquisitio similis est ac-
cusationi & eius loco dicitur succedere vt dixi in. l. ea quidem. C.
de accusa. aut prohibitio acc. non est indifferens sed respectiua &
tunc licet a certa non possit accusari: tamen iudex ex officio no-
mine reipublice non prohibetur inquirere. & pro hoc accedat. ff.
de iureiuran. l. i. §. vsq adeo. & quod hoc no. gl. alias si aliter di-
ceretur de aliquo delicto non possit inquiri cum nulle persone
generaliter ab accusationibus sint remote vt no. super rubric. ff.
qui accu. non pos. poterit ergo isto casu inquiri. sed caueat sibi iu
dex ne inquisitio eius fomentum recipiat a radice non bona que
non potest fructus bonos producere: vt. C. de epis. & cle. l. si quan
quam. & ideo si inquisitio incohoaretur a diffamatiōe vel probatio-
ne facta a persona accusare prohibita inquisitio esset ruinosa. et
hoc est quod voluit hic dicere Jaco. de are. & Ricar. malum. vt
C. dixi quando autem ei permittitur vsq ad quod tempus per-
mitti intelligatur dicam. l. eo. l. querela. & ex predictis deciditur
qd mal pagi cui ius non debet reddi quaz per Ja. bu. scripsi. C.
de adul. l. que adulterū.

Qui falsas. Legatum non petit q in accu
satiōe falsi succubuit. h. d. Et a
est ratio q ex illa voluntate non debet fructum per-
cipere quā iuxta posse nisus est impugnare vt l. vi.
C. de leg. &c. ¶ Op. de. l. aliam. C. de his qui. vt indig. So. q hec
intelligatur sm illā & oppositiōes quas fecerat ibi gl. potes hic
recitare. ¶ Querit glo. quid si legatum prius fuerat consecutus
& dic vt in ea.

1 ¶ Transigi potest de falso.
2 Lis instaurari potest exceptione transactionis non obstante.

Ple. Casus. ad accusationem falsi non admit
titur qui de lite & falso transegit. hoc di- b
1 at. ¶ † No. qd de falso potest transigi. concor. l. trāsi
gere. C. de transac. Item collige ex h. quod exceptio
transactionis impedit processum. concor. l. fratris. C. de transac.
2 ¶ † Oppo. quod exceptione transactionis non obstante lis pos
sit instaurari. vt. C. de transac. l. si ex falsis. Sol. vt in gloss. quam
declara: quia ibi de falso non fuit quesitum: ideo nec eo trāsactū:
hic secus. & ibi instrumenta dederunt causam transactioni q̄ta
men ignorauit falsa. alias si sciens fuisset dici non posset qd fuis-
sent causa transactionis: & sic illorum pretextu non rescinderetur
vt. l. id. cum ibi not. C. si ex fal. instru. ¶ Oppo. ab. extra nam in
cidenter propositum non prohibetur postea propont princi-
paliter & simpliciter ad alium: vt. ff. de euictio. l. vendicantem. c
igitur nec hic exceptio falsi ad repellendum licet reiecta habet
impedire quominus postea principaliter de falso accuset vt cri-
minaliter puniatur solutio. quod illud verum nisi de incidēti sit
transactum vt hic. ¶ Nec obstat si replices nec accusando venit
vt quilibet. Et ego respondeo quod suspectus habetur propter
transactionem quam fecit: quia tamen ad sui vtilitatem permi-
sit se succumbere vel quasi creditur quod idem esset facturus no
mine reipublice. ¶ Querit ergo hic gloss. q text dicit difficile
est &c. an aliquo casu audiretur. et dicit quod sic si dolo vel metu
fuisset inductus ad transigendum: vt lege sub pretextu. et. l. iter a
positas. et. l. actione. C. de transactio. et dic vt in qualibet earum
not.

1 ¶ Instrumento falso vtens punitur et desistenti parcitur. et numero. 2.
3 Falso vtens instrumento qua feriatur pena.
4 Instrumentum an presumatur falsum eo ipso qd quis ab eius vsu desistit.

Si falsos. Casus. desistēs ab vsu falsi in-
strumenti euitat penaz propter
solū vsum non propter fabricationem imponendaz
1 h. d. ¶ † Quero ad declarationem de ratione diuer
sitatis. & respon. vt in glo. i. videlicet quod pena propter vsum in
fligenda reperit delictum non consummatum sed in fieri. argu.
ff. de vsufru. l. id. §. i sed pena propter fabricationem reperit deli
ctum consummatum: ideo primo casu locus est penitentie secun
do non: vt. ff. de fur. l. qui ea mente. ideo glo. h. circa medium no
c tat quod penitentia hic admittitur & concor. inducit de quo di-
2 cam. i. de crimine stellio. lege prima. ¶ † Oppon. quod si vten-
do sunt astricti per penitentiam desistendo penam non euitent
alias non essent astricti argu. ff. de edil. edic. l. quid si fugitiuus.
& de fur. l. qui ea mente. solu. vt in glo. quod astricti sunt cōditio-
naliter si perseuerent & sic & alias in. l. alia C. de his qui. vt indi. &
C. ne tut. vel cur. vec. condu. l. i. Et ex hoc sume cautelam quaz hic
ponit Cy. & Specu. in titu. de instru. edit. §. videndum versicu. i.
2. §. vt clientulus dum instrumentum producit protestetur quod
eo vti intendit si et quatenus non appareat illud esse falsum et
alias non. et pro ista protestatione facit. l. pretor. ff. de dam. infe.
Sed Bar. in. ff. eo. l. omnes. c. l. §. dicit quod pars contra quā pro
ducitur potest facere sibi tempus prefigi ad liberandum an ve
lit vti illo necne. argu. l. mancipiorum. de op. le. & de accusa. l. si
tia. sed hoc credo modicum releuare: nisi doceretur quod de fal-
sitate fuerit instructus vel instrui noluit & potuit. ¶ Oppo. ex-
tra gloss. q penam vsus non euitet qui desistit vt extra codez. c.
3 ad falsariorum. solu. vt dixi. C. cod. l. maiorem. ¶ † Quero que
sit pena falsi qua vtens punitur dicit gl. quod mitior est quā pe-
na facientis: vt. l. falsi. §. hodie. ff. e. sed Azo. in sum. dt q vtrius-
q̄ par est pena. tamen ex glo. singulariter collige quod glo. vult
qd vtens falso instrumento ad propriam vtilitatez punit eodē
modo quo aduocatus sciens: & illud verum reccimus cuius pena
est vel remotio ab ordine vel exiliū: vt. d. §. ordine. in fab: scien-
te vero libero: sit pena deportationis. seruo vero vltimi supplic
ij: vt. ff. cod. l. i. in fin. in vendente eandem rem duobus insolidū
est pena temporalis relegationis: vt. ff. codē. l. qui duobus. In
vtente autem falso principis rescripto maior seueritas exigitur
4 vt. C. cod. maiorem. & que tunc sit pena ibi dixi. ¶ † Querit suc-
cessiue glo. an eo ipso q quis desistit ab vsu instrumenti presuma
d tur falsum. Et vt dicit glo. videtur q sic d vt. C. de fi. instrumē. l. si
aduersarius. quod intelligit ibi glos. quando instrumenti veri-

a Matrē. dt hic q filius nō pt agere crīaliter ɔ matrē de falso sed bñ ciuiliter hic intellige agē do et excipiendo hñ pl sm Bald. hic. Quid aūt in nouerca vid bal. l. licet. C. eo.

b Possit inquisitio formari. Tu vide de h bal. i l. nō so lū. § quāq̄. & l. i in. cū codem. ibi p ale signa dicit bal tū Pe. de anch. l. c. vilect. el. i. c. ɔ refer. q iudex nō pt p eā procedere ɔ peniētē excōicatum.

c Qd penia. hic acō gl. & doc. h et bar. i. l. omn. ff. co. et bal. i. l. re. ɔ ifa. & i. l. id. ɔ h. ist. Ro. pa i summa tī. de falso. v. de losech vbi dicit posse pe nitere vsq ad sen tentiam.

d Qd sic. q non punit de falso. ad de. d. l. si aduersa rius. & ibi gl. & bar. Bal. & doct. C. de fi. instru. Bal. ibi dicit q i ɔ punit ɔ falso si renūciat maxie cū protesta tiōe q nō intēdit ppterea fateri il lud eē falsum sed bar. ibi ɔ ptestā tiamē nō releuare qn sciuit falsū pduxit. vide Ang. arc. i aut. de test. viria col. gra opi. Bādi q pducēs falsuz inst̄m & ptestans q eo non vult vti quatenus sit falsum punit si i pn. litis contestatio nis de cā falsitatis nō desistit. sed qn si statuto cauet qd vtēs falso instro punit an puniet q eo vtit p scuritatē vide ro. cōsi. cv. & de qbusdam ēte cācellāte vl seu dēte aliquā scripturā vide bal. gl. cc xxxiij. nō. vel. l. alsum instrm an dicat si notarius dt i psita talis opi niōe ɔclusiue ē tutius & nuca nullū fuisse depositū vide Bal. gl. xxx iij. iij. vol. & quasi teneat producēs falsos testes super veris capitulis: vide bal. cōsili. ccc iiij. primo libro.

aliquod remedium litium non decisiuum quo casu inquit ipse re
stitutio non est necessaria. secus si esset remediũ litium decisiuũ
tunc restitutione opus est: vt dic. l. diuus. & sic oportet vt pti⁹ in
fra quadriennium restitutio sit petita & concessa. sed Jacob. de
are. & Cyn. hoc reprobant per. l. inuitus. §. cum damus. de regu.
iur. ideo dicunt quod Pet. dicit verum vbi qui remedium litis
decisiuum obtinuit non fuit in dolo: quia ignorãs vsus est falso in
strumento. vbi autem sciuit & sic in dolo fuit tunc possit de falsi
tate excipi absq; impetrata restitutione. ¶ Et est ratio quia cum
contra eum detur actio in factum ad falsum ciuiliter arguendũ.
j. eo. l. damus. fortius dabitur exceptio vt in regula iuris. §. cui
damus. ff. de reg. iur. sed hec actio cessat contra eum quãdo non
fuit in dolo, igitur cessat exceptio falsi. ¶ Sed contra istos forti
ter facit. d. l. diuus. vbi qui obtinuit in dolo fuit: quia testes corru
pit hinc est qd gl. i. in. l. si ex falsis. j. de transac. dicit q restõ pe
titur nõ distinctio si sciuerit vel ignorauerit: quia p falsa instrã ob
tinuit. Preterea vbi pars nõ fuit in dolo & sic nec criminaliter
nec ciuiliter cõueniri potest dixit tex. q ita pôt opponi exceptio
falsi post sñiam sicut ante vt extra de excep. ca. cũ venerabilis. vl
tra medium cui cõgruit extra de prob. c. ij. in prin. & sic opin. ista
Ja. & Cy. nõ videt bona sicut nec opi. Pe. per eadem capitula et
p. l. qui agnitis ff. de exce. vbi vr casus q absq; restõne opponat
seu replicet de falsitate instrĩ absq; restõnis impetratione: licet
gl. ibi aliter sentiat q̃ tex. sonet vt ipsamet dicit. & pro hac parte fa
cit. l. si ptor. §. marcellus. ff. de iud. ¶ Quid ergo dicendum. rñ.
sequamur opi. canonistarum per tex. suos fundatam tamẽ que
stionis ramos prius decidamus vt ad truncum pedetentim perue
nientes veritatem lucidius colligamus. Distinguamus igitur
aut is cõtra quem opponitur exceptio falsi instrĩ nullo tuetur re
medio litium decisiuo: & tũc fm oẽs opponi pôt & simpliciter
absq; impetratione restõnis & sic ppetuo vt in hac glo. aut conse
cutus est remedium litis decisiuũ: & tunc aut illud est aliud reme
dium q̃ snie puta transactionis & tunc aut qui instrã produxit
fuit in dolo & tunc indubitanter cõtra transactionẽ potest exci
pi vel replicari q timore falsorũ instrumẽtorũ fuit facta. ¶ Et
est ratio quia si contra illum datur actio fortius dabitur exceptio
vt. l. i. §. qd aũt. ff. de superfic. & l. inuitus. §. cum damus. de regul.
iur. & falso probato retractat transactio. & p iudicẽ pnũciat non
obstare ppter falsum pbatũ. & ita intelligo. d. l. si ex falsis. Aut
ille qui instrumentis nõ est vsus nõ fuit in dolo. & iste casus ẽ ma
gis dubitabilis quia cõtra eum nõ datur actio & tunc aut excipit
restitutionẽ impetrãdo quã impetrare debet ista forma dico qd
dictam transactionẽ feci ductus timore instrumentorum cõtra
me productorũ que vera putaui & falsa erant & sunt. ideo aduer
sus illam transactionẽ peto me restitui qua restitutione concessa
oppono vel replico de illius retractatione & peto per vos pro
nũciari illam mihi nõ obstare: & tunc fm omnes p hũc modum
auditur vt vult gl. in. d. l. si ex falsis. Aut pter restitutionem exci
pit & dixit Pe. & Jac. pdictus isto casu restitutionẽ fore necessa
riã. & pter eam nõ posse exceptionẽ pponere: quia cũ actio nõ de
tur cõtra ipsum nec exceptio debet dari. sed dic vt dicã quando
post sñiam opponi. aut remedium qd is fuit cõsequutus est re
medium sententie. & hoc distingue aut qui sñiam est consequutus
fuit in dolo aut nõ. si in dolo aut cõtra absentem & tunc senten
tia est nulla ipso iure. ideo indistincte de falsitate instrĩ potest ex
cipi vel replicari dummodo et de absentia fiat mẽtio. & ita loqui
tur. d. l. si pretor. §. marcellus. ff. de iud. & ibi glo. Aut contra pre
sentem: & tunc secundum cõẽz opi. sñia est aliqua. Uertitur tamẽ
dubium an restitutio sit necessaria & credo quod non quia cõtra
eum competit actio ergo fortius exceptio vel replicatio vt. l. se
pius alle. ita pôt intelligi. l. qui agnitis. ff. de exceptio. Nõ obst.
ff. de re iudi. l. diuus quia ibi restitutio petebat ad pleniorẽ et vu
beriorẽ effectũ q̃ simplex exceptio falsi instrĩ induceret vt pu
ta si ex integro causa terminaret & in statum pristinum ante pro
bationem sententie reponeretur. exceptio autem falsi post senten
tiam opponitur ad actionem iudicati vel sententie executionem
impediendam vel ne solutum repeteret obstet exceptio iudicati.
d. c. cum venerabilis. & d. l. qui agnitis. & idem vt agenti primiti
ua nõ obstet exceptio rei iudi. petitur ergo ibi restitutio ad altiuz
& pleniorem effectum. & ideo non excluditur per remedium ordi
narium ad aliud tendens effectum vel si non plene subueniens
vt. l. in causa. la. i. §. fina. & l. sequen. ff. de minor. & l. in prouincia
li. l. in princip. ff. de no. oper. nuncia. & no per glos. et docto. in fin.
j. si tu. vel cu interuen. & hunc intellectum sequitur Barto. in. d.
lege diuus. Si autem qui obtinuit non fuit in dolo tunc ma
ius est dubium. & dixit Jac. de are. quod necessaria est restitutio
cũ contra ipsum nulla competat actio. sed hec ratio nõ valet quia
consequentia est fallibilis. nam et vbi denegatur actio datur ex
ceptio: vt. ff. de condictio. indebi. l. si in area. & de doli exce. l. pau
lus. Ideo hac ratione reiecta puto et competere ius excipiendi
vel replicandi de falso instrumento etiam si non sit petita resti
tutio vt in allegatis. ll. et capitulis: tum quia opponitur certum
non est iudici cui probatio debet fieri: vt. l. quinquaginta. ff. de
proba. an is qui obtinuit fuerit in dolo necne. Tum quia fabricas
se presumitur falso probato si non doceat de receptione ab alio
vt. j. eo. l. maiorem. & dixi in. l. si falsos. Tum etiam quia saltem in
subsidium teneret doloso non existente soluendo vt. l. fin. ff. de eo
per quem fac. est. l. plane. §. i. in fi. de lega. i. & qua ratione equitas
suadet eum tunc teneri eadem ratione contra eum agentẽ potest
excipi. Item quia vbi alias non datur actio tamen ex aliqua equi
tate exceptio: vt. ff. de condi. inde. l. si in area. & ff. de doli excep. l.
paulus. Item quia verba legis volẽtis posse queri vel excipi de
falso sunt scripta in rem non in personam. sufficit enim probare
instrumentum q iudex est sequutus in se fore falsum licet probe
tur a quo vt patet in rubro & nigro videlicet in. l. i. ij. & aũ. j. si ex
fal. instru. ¶ Qd etiam demonstro per exemplum. Pone enim
q quis ignoranter fuit vsus quia in hereditate reperit instrumen
tum & qui dicitur fabricasse non sciuit vel negauit fabricasse nõ
probauit: neuter eorum ciuiliter nec criminaliter tenetur tamen
si testes scripti dicant se non interfuisse coram eis contenta in in
strumento gesta fuisse certe probabitur instrumentum falsum &
contra instrumentum excipietur ante sententiam q ipsum falsum
& post sententiam excipietur vel replicabitur q religio iudican
tis circumuenta fuit ex falso instrumento: vt. d. l. i. & §. & fi. & d. l. q
agnitis. & sic non curamus an in producentẽ detur actio vel nõ.
& quia factum producentis est causa propter quam religio iudi
cis circumuenitur: ideo lex contra eum de facili permisit excipi vel
replicari de religione circumuenta. Quod hoc sit verum tex. hoc a
probat in. l. ij. j. si ex fal. instrumento. adiuncta. l. i. nam si excipie
batur de re iudica. vt in. l. i. replicabitur de religione circumuen
ta ex falso instrumento. modo dicit. l. ij. q falso probato ex inte
gro audiuntur. i. procedit noua petitio et super ea procedat non
obstante exceptione rei iudi. ad processum opposito per replica
tionem probata mediã & submota. si enim restitutio fuisset ne
cessaria tex. simpliciter non dixisset cum de crimine docuerit sed
subiecisset. & restitutio concessa fuerit ar. in simili. j. de cad. tol. l.
i. §. finali. & c. a deficientis. in fi. Nõ ob. l. diu⁹. vt. j. dixi. ¶ † Que
ro modo quanto tempore duret ius replicãdi. & dic q tãto quã b
to tempore durat actio. ar. j. de dila. l. si quando. & ff. de pen. l. q
3 situm. §. fina. & no. in. l. licet. j. de excep. ¶ † Nunc examinemus
a id quod hic glo. subiecit de officio iudicis⁹ qd asserit durare in
triginta annos qd reprobat Cy. quia officium mercenariũ nõ du
rat plus quam actio intẽtata: vt. l. ij. j. de po. ¶ Sed tu dic. j.
q Cy. dicit verum de officio in causa implorato vt iudex fidẽ nõ
adhibeat testibus & instrumentis. sed ea repellet vt falsa vel d of
ficio quo testes eius aures reuerberantes punit extra ordinem.
vt no in. l. nullum. j. de testibus. vel quo punit crimen negotium
principale attingens. vt dicam. j. eo. l. vbi. in vltima. q. gl. not. de
officio nobili. per qd iudex vult inquirere de falso ad finem pu
niendi qd asserit glo. durare in. xxx. annos qd an duret tanto tẽ
pore est examinandum quia dubium est quotidianum & respondet
glo. q tempus prefixum parti ad accusandum nõ prefigitur iu
b dici ad inquirendum[b] contrariũ vr verius ne per indirectũ con
cedatur directo prohibitum vt. l. fi. j. de vsu. rei iudi. & ff de neg.
gest. l. si ex duobus. & per consequens legis beneficiũ fiat inutile
contra dictam. l. fi. Item quia inquisitio loco accusatiõis deficiẽtis
permittitur; vt. ff. de mu. & hoc. l. rescripto. §. si quis accusatorez nõ
habens. & p hac parte optime facit iste tex. q simplr dicit quere
la falsi. nã querela est nomẽ generale. vt probat hec gl. & cũ hic lo
quatur de querela ad finẽ puniẽdi sequit q hic nedũ de q̃rela p
modum accusandi sed et per modũ inquirẽdi. p hoc et facit bñ
tex. j. de adul. l. adulter. & ibi & ff. de mu. l. nõ solũ. §. quãq̃. vers.
finali. & pro ista parte bene facit glo. j. de procu. l. ita demum q̃
est prima in ordine & glo. ff. de procu. l. filiusf. §. veterani. que ibi
vult q tps prefixum ad proponendũ dilatorias exceptiones in
telligatur pariter pfixũ iudici & parti. iõ in casu nro nõ credo qd
de falso pôt inqri vltra. xx. annos sicut nec accusatio instrui dz
tñ si contra sit exceptio tpe cõpetenti pôt opponi. in alijs autẽ
criminibus dico vsq; ad illud tps inqri posse quo accusatio po
test institui & nõ vltra per. j. allic. iura. tps aũt aliarum accusatio
num no. in gl. seq. & intelligo de tpe quo vniuersaliter prescribit
iure accusandi non qd respectiue quo ad certas personas tanti.
4 ar. eorũ que dixi. j. e. l. falsi. ¶ † Queto quanto tpe cetera crimi
na regulariter tollãtur. & rñde vt in gl. que duas opi. ponit & secũ
dam approbat quã et doc. cõiter sequunt. sed pro prima opi. fa
cit tale ar. id ad cuius similitudinẽ aliud disponit necessario pre
cedit illud in dispõne sz tex. iste de q̃rela falsi disponit ad simili
tudinem ceterorum criminũ vt hic in fi. sed discurrẽdo c. ẽs. il. ffo
rũ & C. preter istũ tu nõ reperies aliquã que criminibus p regu
la ponat metã. xx. an. ergo regulatur meta ceterarũ psonaliũ ob
ligationũ que est. xxx. an. vt. j. de cõsti. pe. l. ij. & insti de perp. & tẽ.
act. in prin. & si sic erat ante. l. istam sequitur q iste tex. non potest
stare nisi dicat q hec est quedã similitudo per contrariũ vel illa
similitudo sicut refertur ad primũ dictum negatiuũ hic positũ

a ¶ De offõ iudicis
Adde bart. hic et
bal. l. i. ppterãdũ
ipe. & vl. co. i prin.
j. de iu. & ad Jo.
bu. hic & Jmol. in
l. diu⁹. §. fi. ff. de re
iudi. vide do. ale. i
l. ita demũ. §. i. j. d
procu.
b ¶ Ad ingrẽdũ. sz
on iuri ingrẽdi pre
scribat vide ange.
i. l. si vacãtia. in fi.
q hãc gl. reprobat
p. l. filiusfa. §. vete
rani. d pcu. & facit
l. qs pbibet. ff. de
posiu. adde tex. &
gl. i. l. falsi. j. c. & vi
de ale i. l. ita demũ
j. de pcur. & vide
bal. i repe. l. cũ ma
ber. i fi. so. ma. sed
an iure querelãdi
sublato sublatuz
sit ius ingrẽdi. vl
de p Pe. d anch.
consi. cxc.

quo dicitur q temporalis prescriptionibus non excutitur sicut cetera quoq crimina. sed hoc ar. non obstante sto cum glos. cui interpretatio semper fuit certa: ergo non mutanda. argum. l. minime. ff. de legi. tam per rationem gl. q etiam quia vbi similitudo potest stare directo non debemus eam interpretari per contrarium: qr etiam si ad primum dictum negatiuum referas idez erit sensus: qr exceptiua sequens ab omnibus excipiet. Et sic fm vtrumq intellectu constructum hic erit casus q regularis meta accusacionum criminalium sit. xx. an. Respon. ad contrarium q licet expressim z specifice de hoc nulla lege caueatur: tamē per hanc. l. declaratur hoc sic esse z semper fuisse licet de priori scriptura aliter non appareat. ¶ Nec ob. l. ij. C. de const. pecu. qr ibi de act. que sunt ius prosequendi qd debetur. ¶ Quero modo si hec meta. xx. an. est regularis. z hoc dicit fore ad denotandū q fn aliquibus fallit que sunt illa. z respōdeo vt sequitur in gl. vsq ad fi. quam no. qr magistra. veruntamen no. quod Mart. de fil. dicit q de crimine non potest criminaliter queri vltra temp⁹ infra quod de eo non potest ciuiliter agi cū crimina sunt odiosa. ar. l. properandum. in prin. C. de iudi. z ideo eorum meta regularis minore tempore coarctatur q ciuilium actionum que durāt. xxx. ann. vt insti. de perpe. z tempo. act. in prin. hic est. xx. vt hic: quod etiam fatetur Ja. bu. inquirens de dolo criminaliter puniēdo: videlicet crimine stellionatus vltra biennium queri non poterit: vt. l. fi. C. de dolo. cū eius ciuilis actio hodie coarcetur biēnio continuo: vt. l. fi. C. de dolo. sic de actione iniuriarum pretoria que durat anno eius criminalis tollitur anno: sed quando est ciuilis vt in tribus casibus positis in. l. lex corne. in prin. de iniur. z tunc quia hec ciuilis durat. xxx. ann. fm veram opin. vt dicetur. j. de iniur. l. si non conuictū. eius criminalis durabit annis. xx. vt hic: que verba tene perpetuo cordi: quia debent aures demulcere auditorum.

a **Ui velutí.** Casus. Falsa scriptura^a non pdest scribēti: sed eum astringit crimine falsi. h. d. z potest intelligi q eā pduxit velut in forma publica a quodam notario scriptam vel etiam in priuata: z tunc ad. l. si quis legatum. in prin. ff. co. responde vt no. j. e. l. damus. z vide qd ibi dixi.

1 ¶ Testamentum vel instrumentum alienum amouens pena falsi tenetur.
2 Publice aduerbium quid significet.

Eum qui. Casus. Celans vel amouens testamentum alienum tenetur falsi. h. d. ¶ † Querit glo. quid de alio instrumento. hz^b dicit idem quantum ad crimen falsi: sed dicit diuersū in hoc qr in casu nostro accusatio est publica sed pro instrumento alio amoto solū accusat cuius interest: vt. l. paulus. in prin. ff. eo. ¶ Sed caue qr glo. ibi z in. l. i. ff. de pub. iudi. tenet q p alio instrumento simpliciter subtracto non cōmittatur falsum sed solum furtum. z hoc tenet hic Cy. z bar. in. d. l. i. quod satis puto in simpliciter amouente sed in celante vt veritas nō appareat ter. in. d. l. paulus. ad fin. videtur velle q pena falsi teneatur quod Bar. fatet vbi celauit vt omnini simpliciter veritas appareat: secus si respectu vnius persone tantum: vt. l. iiij. §. si quis dolo. C. de tab. exhi. ¶ Querit glo. an de fabricatione falsi instrumenti sit publica accusatio. z dixit Pla. q non. sed gl. tenet contrariū z bene. dic at mea. sed eo qui vtitur falso instrumento palam fabricato glo. non querunt: sed dic idem. ar. l. senatus. z. l. si propo
2 nis. hic in glo. alleg. ¶ † Ulterius nota q hoc verbum publice^c idem importat vel significat quod verbum populice quod facit testis qui de aliquo facto deposuit esse publicam vocem z famam interrogatus de causa scientie respondet qr populice dici audiui probet. z pro hoc etiam facit. l. ij. C. ad mace. de qua. qōn. plenissime scripsi. C. de accu. l. ea quidē. i materia fame in. viij. q. prin. ver. quinto ad idem.

Si creditor. Casus. Si creditor in alterius preiudicium fingat se priorē in tpe vel sibi solutum non esse cum sit in penā falsi incidi licet de cōscientia debitoris fecerit. h. d. ¶ Uel breuius. Conscientia debitoris non impedit creditores teneri pena falsi in preiudicium tertij commissi. h. d. quod not. Et vltimum exemplum glo. no. contra eos qui cedunt iura debiti soluti extraneo de voluntate debitoris vt illius bona ōfendātur contra illius creditores.

De fide. Si de fide falso ciuiliter querit procurator potest interuenire: non si criminaliter z ciuiliter conuentus non prohibetur criminaliter accusari. h. d. In glo. i. ibi. l. damus. dic vt plenius dixi. C. eo. l. querela. in glo. pe. ibi: quando ciuilis actio dic melius vt ibi no.

1 ¶ Uerum non mutatur in falsum nec econtra per temporis lapsum.

a ¶ Falsa scriptura. adde soci. cōsi. clxvi. incip. post redditū a me dispriunus casus in d. ptē. char. xvij. vbi Bidē allegat z declarat.

b ¶ Quid de alio instrō. An celās instrm teneat pena falsi vide p an ge. z Imol. in. l. i. ff. de publi. iudi.

c ¶ Hoc verbū publice. Quid īportet hoc verbū publice vide saly. in l. ea quidē. nu. cxvij. col. mihi. xliij. v. y. ad idē. z v. iiij. ad idē in fuco et quod ibi posui in apost. ad ipsum in ver. illius aduerbij publice. C. de accusa. l. materia fame

Sicut. Primo dictum. Secundo infert. secūda ibi: si itaq. ¶ Casus. † Cursus temporis non mutat verū in falsum nec ecōtra: z sine indicijs serui nō torquentur. h. d. ¶ Opp. q falsuz valideretur temporis cursu: vt. C. e. l. querela. vbi vltra. xx. annos non queritur de falso. Sol. vt in glo. Et aduerte qr gl. videtur sibi cōtraria dum in prin. dicit q. l. contraria loquitur quo ad accusatorem: hic quo ad exceptionem vel actionem vel officium in accusatione: hic in exceptiōe vel replicatione vel actione vel etiam officio. z postea dicit q ex parte actoris firmatur vt in cōtrario non rei vt hic. z sic sentit q etiam quo ad accusationez firmetur quod verius videtur: qr xx. an. tollitur: vt. l. ij. C. de consti. pecu. sed glos. non est contraria imo prosequitur declarando. Et qd in principio. dicit vel actionem zc. debet coniungi non cum proximo sed cum superiori videlicet cum verbo in accusationem. et sic sensus quo ad accusationem vel actionem vel officium firmatur non quo ad exceptionem: falsum igitur non transmutatur in verum vt hic. sed remedia rescindendi vel agendi de falso h. cursu temporis denegantur vt in contrarium. et ita declarat Jacob. but. hanc glo. ¶ Oppo. q scriptura euanescat temporis cursu: vt. l. sancimus. C. de testi. glo. non soluit. dic q ibi nedum est tempus sed etiam contraria voluntas licet imperfecta: hic solum tempus.

1 ¶ Conditio vsucapiendi non inducitur vbi possessio initium sumit a falso.
2 Dominium ex qua transferatur causa.

Ex initio. Primo dictū. scdo ffalso. scda ibi:
1 vij. ¶ Casus. † Ubi possessio habuit initiū a falso nō preiudicat dño nec inducat cōditio vsucapiēdi. h. d. ¶ Quero de exēplo huius. l. z dic vt in glo. i. ¶ Querit glo. ad quē effectū nō dicit iuste possidere. Rn. vt in glo. ij. in prin. ¶ Tūc quero si nō dñs nō transfert cām vsucapiēdi an dñs transfert dñium. z rndet glo. distinguēdo: aut tradidit vt ppriā z tūc transfert: aut de cuius cui tradidit z tūc nō transfert qr errauit: vt. l. i. iij. §. subtilius. C. de cōdictio. ob. cau. da. Sed si hec distinctio est vera sequitur q eodem mō est dicendū quādo nō dñs tradidit vno casu paret vsucapiēdi cōdicio also secus: cū par in sint dñium transferri a dño: vt. ff. de cōtrahen. emp. l. clam ibi. z inst. per quas perso. no. acq. §. ex his. ¶ Quare dic ad vtranq. q. latius z melius q hic per Cy. aut vterq recipiens z tradēs sciebant instrumētū falsum: z tunc tradēs videt donare: vt. l. j. C. de cond. inde. l. campanus. de ope. libe. z. l. cui⁹ per errorē. ff. de reg. iur. z ideo pro donat. vsucapit. aut vterq ignorauit: z tunc aut is q tradidit vt propriā causā tradidit: z tūc dñium nō transfert: vt. l. iij. §. subtilius. ff. de condi. ob cau. ideo nec is cui tradit aliquo titulo speciali vsucapit sz titulo generali pro suo z hoc operante iusto errore: vt. l. fi. ff. pro so. ¶ Aut tradidit in suā putās se astrictū ad tradendū ex aliqua cā habili ad trāslationē dñij q p instrm vt verum vterq putabat probari: z tūc dñs transfert dñium ex illa causa licet putatiua: vt. d. §. subtilius. z de cōd. inde. per totū. z ideo ex eadē cā nō dñs transfert cām vsucapiēdi: vt. d. l. clamb⁹. z. ff. de vsuca. l. celsus. ¶ Aut alter eorū tm sciuit: z tunc aut tradens tm z iste passus est mihi dubius: nā tradens donare videt: vt. l. C. alleg. sz recipiēs nō agit ex donatione recipere sed ex cā in instrm contenta: puta ex testō: z sic non videt dñium transferri: vt. l. si ego. ff. si cer. pe. Ja cōtrariū videt casus. ff. de acq. re. do. l. cū corp⁹. z hoc est verius: qr vtraq cā tēdebat ad eundē effectū: de hoc nō du-
2 bito. ¶ † Sed dubito ex qua cā dicat dñium transferri an ex cā ex qua tradit: an ex cā ex qua recipit: sic si tradēs nō fuisset dñs discernere possumus ex qua cā paret causa vsucapiendi: et credo q causa ex qua recipitur sit illa ex qua transfertur causa vsucapiendi: qr ex illa possidet qui recipit: z sic ex illa principaliter trāsferatur dominiū. z pro ista parte facit tex. z glo. in. d. l. si ego. z p hoc accedat quod not. glo. in solutione contrariorum in. l. celsus ff. de vsucap. z omnes leges ibi contra celsum inducte coadiuuāt istam partem. Nec ob. q tradēs dicat donare: qr isto casu videt donare ex eo qr ius repetendi videt remittere z isto respectu donat: aut dumtaxat is cui tradit sciuit z tūc si vt propriam eius cui tradit z neutrū facit: qr dominiū nō trāsfert cū hoc agat vt d. §. subtilius. nec cām vsucapiēdi qr iustus error deficit. si vero vt debitam tūc si res erat mobilis furtum cōmittit: vt. ff. de condi. fur. l. quoniā. z de fur. l. falsus. z ideo dominium non transfertur nec vsucapiēdi cōditio vt hac. l. Et est ratio: qr deficit titulus et bona fides: vt. C. de vsucap. transfor. l. vna. ¶ Si vero erat imobilis z tūc licet tradens tradat vt debitā: tn qr bona fides deficit nō prescribit vt hic sed dñium transfertur fm Cy. quod non credo qr deficit titulus nedū verus sed putatiuus sine quo dominiū non transfertur: vt. C. de pact. l. traditionibus. vt. ff. de acq. rer. domi. l. nunq nuda. Oportet enim quod ad titulū putatiuū concurrat voluntas recipientis z eius bona fides. ar. d. l. qui. ff. de condic

de conditione furt.ꝛ.l.falsus.ff.de fur.licet ibi furtum committatur propter qualitatem rei quod fieri non potest in re immobili vt.l.certe.ff.de furtis.ꝛ potissima causa translationis est illa ex qua recipitur:vt supra dixi.sed nullam subesse ignorat recipiens licet falso illam simulet et fingat simulatum ꝛ fictum non debet attendi nec prodest simulanti:vt supra plus valere quod agitur in rubro et nigro.ꝛ dicta lege falsus ergo ꝛc. Salycetus.

1 Mulier de falso accusare nequit.

Et si ad te. Primo consulit in casu in quo causa pertineret ad mulierem. vsq ibi:at cum.ibi questionem decidit quando causa non spectat ad mulierem. Casus.† Mulier nõ

a accusat de falso nisi prosequatur suaz interesse.hoc dicit. Ibi ꝛ si.l.quamuis.ad te.s.mulierem ibi vsq aliam est absq.ꝛ tunc est sensus vt cum extraneis ꝛ cum seipso deliberet vt sequitur aliam atq.ꝛ idem est quod sepius vt in glossa aliena et dicitur aliena que non est propria vel suorum.vt not.in.l.senatus.§.qui accus. non poss. Et sic non obstat.ff.de accusa.l.j.ꝛ.§.versicu.sed de testamento. Fallit tamen in falso testamento de quo indistincte ad quemuis pertineat accusat:vt.j.eodem.l.§.ꝛ ibi non proponas nec de euictione et teneris. Ibi forma cum non ad te sed ad extraneum spectat causa. Nota vltra ea que habes in summario quod in causa magni ponderis agenda quis debet deliberare bene ꝛ cum amicis ꝛ peritis.concor.§.de senten.ex peri.rc.l.§. Opponitur vno modo vt in glossa fina.ꝛ solu.vt in ea videlicet quod hec.l.debet intelligi quando de euictione non tenebatur ꝛ hec solutione stricta prestat hec.l.argumen.vt donator quando non tenetur de euictione possit esse testis in causa rei donate quasi causa non dicatur ad eum spectare vt hic ad quod facit qd not.Specu.in titulo de testi.§.primo Petr.Cyn.ꝛ Ray.ꝛ communiter omnes. Contra quia stante donatione obligatus remanet ei donatarius ad antidora:vt.ff.de petitio.heredi.l.sed et si lege.§.consuluit.ꝛ sic in causa propria repellatur.vt.§.de testibus.l.omnibus.secundo ratione affectionis quam habet vt eius contractus valeat ꝛ non pereat.vt in auten.de testib.§.penulti.ꝛ ff.ne vis fi.ei.l.j.§.j.Ad hanc legem respondent quod tale interesse non est sufficiens ad accusationem permittendam vt hic sed ad repellendam a testimonio sicut in iuribus allega.sed de questione ista dic vt post hec scripsi in lege omnibus.supra de testibus.

1 Falsum non committitur sine dolo.ꝛ nu.2.
3 Falsum tribus modis sumitur ꝛ qñ puniatur.ꝛ no.4.

1 Nec exemplum. Casus.† Ad penã falsi exigitur dolus.h.d. Gloss.querit de exemplis ꝛ dic vt in ea.quia bona sunt quantum ad penam falsi.quantum autem ad impediendum iudicem delegatum cognoscere dic vt per doctores in.l.prescriptio.§.si contra ius vel vti.publi. †Gloss.

2 in fine colligit quod falsum non committatur sine dolo.sed in contra.videtur tex.in aut.de fide instrumentorum.columna.vi.vbi

a falsum dicitur omnis immutatio veritatis.ꝛ ita nota. Ergo in sum.ꝛ falsum potest esse cum dolo ꝛ sine vt hec glossa.ꝛ.§.de iuris ꝛ facti ignorantia.l.cum falsa.ꝛ.l.error.ergo ꝛc. †Domino

3 timore Barto.in.l.quid sit falsum.ff.communi diuidun.quod

b falsum tripliciter sumi potest vno modo largissime pro omni eo quod non sit verum siue adsit dolus vel non.et ita sumitur quandocunq dicatur aliqua propositio falsa.vt in.l.j.§.qui.et §.verum.ff.de rebus dubiis. Alio modo large pro mutatione dolosa veritatis vt in gloss ꝛ tex. Alio modo ꝛ tertio stricte vt illud dicatur falsum quod incidit in aliquod capitulum.l.corne.de fal.vt.l.quid sit.nam non omnis deceptio dolosa seu assertio dolosa quia cõtra veritatem facit quem incidere in falsuz quod puniatur.l.corne.de fal.sed in casibus tantum ꝛ ea capitulis de falsis expressus.vt probat.d.l.quid sit. quod nota.

4 † Iuxta predicta quero quidam accusat alium dicens illum falsum commisisse petens eum de falso puniri an libellus procedat ex eo quia non dixit eum dolo illud cõmisisse.videtur quod non argumentabuntur.l.contrarium determinat Cyn. Tum propter verbum accusationis in libello appositum dum dicit ego

c accuso ꝛc.vel talis accusat ꝛc.nam si non esset dolus non esset accusatio vt hic. Tum propter conclusionem qua petit eum puniri nam dolo non interueniente pena non imponitur vt hic et conclusione autem iudicatur petitio.argumentum.ff. de liberatio.lega.lege aurelius.§.sticho.ꝛ ff.de penis.l.si preses.

1 Decurionatus non excusat a tormentis.ꝛ nu.3.
2 Decurio an possit esse tabellio.
4 Tabellioni soli an credatur.
5 Testis examinatus consilium mutare non potest.
6 Testis extra iudicium dicens se nescire ꝛ in iudicio dicens se scire an incidat in falsum.
Dignitas superueniens a tormentis non excusat.

Si quis decurio. Primo dicit in eo q erat decurio tpe dilicti.secũdo circa illud remouet dubiũ.tertio ponit aliud dictum in eo qui factus est decurio post delictum ei asscriptum.secunda ibi:sed nõ statim.tertia ibi: nec

1 vero. Casus. † Dignitas decurionatus antecedẽs vel sequẽs a tormentis non excusat accusatum de falso ꝛ veritas scripture

2 per autorez comprobatur.hoc dicit.quod no. † Op.primo.qd decurio non possit esse tabellio vt.l.vniuersos.j.de decu.sol.tribus modis vt in glo.j.solutio reprobatur:quia contra istuz tex. ꝛ licet posset tolerari quo ad vltimam voluntatem vt.l.seruus.ff. de test.tamen quo ad alia instrumenta de quibus etiam hic loquitur non toleratur.ꝛ de secunda statim dicam.tertia communiter tenetur vt primus tabellio possit creari decurio ꝛ creatus

c poterit instrumenta conficere vt hic sed primus decurio non debet fieri tabellio vt in contrario ꝛ hec. Quidam addunt si tamen factus fuerit tenebit licet fieri non debuit vt hic in in secunda solutione.per hec verba veritas non est lucidata.ideo si tu queris ad impressionem officij vel dignitatis tabellio non prohibetur creari decurio nec econtra. Aut tu queris an decurio existens debeat ratione dignitatis decurionatus se abstinere ab exercitio officij tabellionatus.ꝛ dico quod sic vt dicta lege vniuersos.quod intelligite in nouis rogationibus faciendis nõ antiquis exemplandis:quia in eis necessitas non habet legem vt l.j.ff.de offi.consu.ꝛ dignitas superueniens non debet aliõs afferre preiudicium vt.l.nc auus.de eman.lib. Item quia per dinumerationem temporis ante dignitatem apparent fecta ꝛ sic in eius derogationem non tendunt.aut queris si noua instrumẽta conficiat illa vitiosa dicantur.ꝛ dico quod non vt hic. Aut queris an propter nouorum confectionem perdat priuilegium dignitatis decurionatus.ꝛ dic quod sic.l.ij.C.vt tab.lib.x.ꝛ ita no.glo.in.d.l.vniuersos. Aut tu queris an pro nouo vel etiam pro antiquo prohibeatur torqueri si de eius fide dubitabatur.ꝛ dic quod non vt in hac.l.ꝛ secundum predicta habes quod iste fungitur duplici officio. Contra hec op.gloss.de.l.si plures. ff.de pac.sol.quod ibi de his que concernunt persone substantiã q duplex esse non potest hec de his que concernũt officia vel qualitates ꝛ non sibi oppositas vel contrarias aliam nec duplici of

3 ficio fungi posset vt de preto.l.fi. † Op.tunc tertio quod decuriones nõ possint torqueri.vt.j.de questio.l.milites.ꝛ.l.decuriones.licet glo.hic videatur eas allegare pro cõcor.sed hic specialis in crimine falsi vt in eis no.vel secundum Pe.hic decurio representat duas psonas ppter duplex officiũ qd exercebat:nõ hec torquetur respectu vnius non respectu alterius. ibi autem tantum vnicum officium exercebat.ꝛ sic vnam tantum personam representabat:ideo torqueri non potest.ꝛ hoc dicit Cy.esse notandum sed non placet quia in fi.huius.l.vnum tantum officiuz exercebat.s.decurionatus cum primo instrumentum fecerat. preterea hec sol.pe.supponit quod de quolibet delicto extra formã ꝛ figuram decurionatus commisso posset torqueri.ꝛ sic cum regulariter delicta committeret vt ipse non vt decurio:sed hoc dicere nefas est vt.d.l.decuriones.ꝛ.j.de decur.l.oẽs lib.x.ideo so

4 lutio.gl.tutior ꝛ verior. † Op.nõ.qd soli tabellioni nõ credatur quia vox vnius nõ suffi.vt.§.de testi.l.iurisiurandi.Sol. vt in gl.quod hic speciale ꝛ quod hoc prouenit ratione officij tabellionatus qd facit vt sibi debeat credi secũdum Pe.ꝛ Cy.sed non credo q tabellionat' hoc operetur:sed solum q autor scripture fuit de fuit hic in fi. Et per hunc tex.idem dico quod in quocũq priuato.ꝛ hic ideo soli ei creditur quia de suo facto interrogatur videlicet an scripserit necne.ꝛ sic an eius sit scriptura.ꝛ per eũ probatur in aut.de fide instru.§.si vero. Opponi. quinto de.§.si vero absint.in aut.de here.ꝛ fal.col.j.sol.vt sequi

f tur in gloss.nam de fide scripture ei creditur vt hic sed non de solennitate instrumenti vt in contrario.ꝛ idem no.§.de dona.l.in donationibus.credõ quod hec non fuerit intentio illius tex. ideo latius discutiamus singulos casus contingentes. nam aut dubitatur de veritate scripture ꝛ soli scribẽti credit vt hic.ꝛ.d.l. in dona.ꝛ.d.§.si vero. Aut dubitaf de fide rei scripte:ꝛ tunc aut querit de fide seu attestatione tabellionis per instrumentũ organizata:ꝛ tũc si instrũm est solẽne non aliter ei soli creditur donec contrarium probet.vt.l.optimã.§.de contra.ben.ꝛ cõmit.stipu. l.cum precibus.§.de pba.aut querit de fide ꝛ attestatione quam

f facit organo proprio corã iudice deponẽdo:ꝛ tũc aut querif de fide circa substantiã rei geste aut circa solẽnitatem instrũ aut circa aliquã circunferentiã solẽnitatis instrumẽti. Primo casu soli tabellioni non credit:tũ q vox vnius.vt.d.l.iurisiurãdi.§. de testi.tum q cũ testificator venit vt quilibet:tum etiaz.q eius officiũ est cõficere rogat' instrumẽta de gestis partes ꝛ coram testibus.ideo ei soli non creditur sed vt vni si est vnus.si duo vt duobus.ꝛ sic de ceteris.vt.ff.de testi.l.ob.carmen.§.j.ꝛ arg.extra de elec.c.cum dilecti.ꝛ de accu.cũ dilecti. Secũdo casu tabellioni soli non creditur ex quo solẽnitas deest.vt.d.§.si vero ab

a Ubi falsum ꝛ sa de soc.q.si.clerx vbi.anc.in ꝛ trouersia q uertit.v.q fir mant pmissa.circa pn.in.§.parte chor.ciuis.q falsitatis speciẽ bz illud oẽ qd multus distat a verisimili

b Qd falsum tripliciter.adde tri.l. dio'.la.j.tibi hoc to.ff.e.ꝛ in.d.l.qd sit falsum.q qua si falsum nõ requirit dolum.

c Nã si nõ certo lus adde.d.alexã. post Bart.in.l.si qs obiecerit.ff. e.q nõ in dubio presumitur commisisse falsum itez adde qd no.bal.in l.cũ donatiõis.§. de trãs.ꝛ idẽ p eũ in.l.fi.§.ad.l.aql. q pbato dãno tantũ est pbata culpa dantis dãnũ. et ad materiã huius.l.addõ bar.hic ꝛ i.l.j.§.nõ aũt.ff. si qs test.li.eẽ ius. fue.ꝛ ibi p do.alex.

d Si qs decurio. Circa materiã huius.l.vide qd not. bar.i.l.vniuersos. allegata i gl.ꝛ do. alc.post bar.l.ipu beri §.j.de fal.

e Ut primus tabellio. Tu vide ꝛ hoc dicto Bar.i.l.§.ꝛ ibi Ja.rebuffi.nu. vi.ꝛ ibi posui apo fal.i.v.de decu.j. de tabu.li.x.bal.i l.j.§.si patien.ff.de tab.exhi.ꝛ l.l.ipuberẽ.§.fi.ff.e.de q pbal.ꝛ istũ.j.l.nec patron'.§.ó ope. liber.

f Nã de fide scriptore.sz qd si notari' dicat se amisisse protocolluz an possit torqri vide bal.im.d.l.istru. in.iij.col.in versi, que dixi.

a Nō credit ei. vide de hoc bar. ī. l. cū aliqs. nu. i. v. gl. i. ducit hāc legē. ⁊ ibi posui ī additi. in v. finis plebanatꝰ. ⁊ ibi Pau. de ca. ⁊ doc. ā. de iu. deli. bal. in. l. optimā. nu. ix. v. sz an ita ⁊ ibi ēt posui ī addi. in eo. v. ⁊ ver. tutꝰ dicas. ā. de ž. ⁊ cōmu. stip. ⁊ oīno alex. in alle. l. cū aliqs. col. ij. v. dicit ēt notabiliter bal. cū alijs cōcor. ⁊ ibi per eū signatis.

b Questio iac. de are. hic formata. Tu vide de illa qd. Lāfrā. de oīa. i. c. qm̄ ž. §. cita tiōes. nu. xvi. v. s. ī gl. fi. ista gl. cū plu ribꝰ sc. ⁊ ibi posui ī apostil. extra de pba. no. Joan. de imo. ⁊ doc. ī. c. ad audiētiā. extra de pscri. ⁊ dixi ī libro 2sue. burgū. in ti. de iusti. ⁊ filiꝰ exe cutiōe. §. messiers ⁊ sergēs in glo. in eo. ver.

c Cū iuramēto d bito vel solēnitatē ⁊riū eiꝰ qd no. isto p Tynda. de pu teo. tit. de testibꝰ variantibus. li. ij. c. iij. ⁊. c. iiij. Tho. ferra. ī suo tracta. cancelarū cau. ciij lei. qd est iter scri bētes vbi remis. ž istū habes ad satie tatē no. panor. ⁊ Barbꝰ. post eū ī c. p tuas. nu. xj. in apo. iv. sc ho dicto extra d pba. ⁊. l. c. i gsitiōis. §. iij. nu. ix. in ver. priori di cto. extra de accu. notatū plene post bar. i. l. cos. nu. iij. ī apostil. ī v. post ea cōtrariū vbi su stineo eiꝰ opi. ff. c. ⁊ post bal. l. i. nul lā. nu. 4. v. sz qd in apostil. i eo. v. ā. d testi. ⁊ post istū sed nunc nō occurrit locus.

d Ultimo qz adō bal. de pa. cōstā. ī v. i noicti pi. vbi. d. q si antiani alicu ius ciuitatis iura uerunt tenere ali qua credētiā ⁊ ali ge corū reuelat in dānū ciuitatis qd sz ab officio remo ueri ⁊ qñcūqz ipo nit hic pena remo tiōis durāte offi cio pōt agi ō crie nā si expectaremꝰ finem officij fieret amotio vt. l. iube mus. ā. ad. l. iul. re petū. q̄ aūt dicat credētia. vid. d. al xā. in. l. luciꝰ. de fi dciuss. ⁊ ad pdicta bene facit tex. no. ⁊ ibi bal. i. c. j. qb. mo. feu. ami.

sunt ſm intellectum glo. ⁊ pro hoc accedat. ā. de arbi. l. ne in ar bitrio. §. fin autem in scriptura. vbi soli arbitro non creditur de gestis coram eo nec iudici ordinario nisi quatenus apparet legi timis documentis. vt. ā. de relati. l. i. de quo tamen plenius scri psi in. d. §. si vero. Tertio casu etiam ei soli non creditur pu ta si testificetur testes fore locupletes quinimo si in instrumento scripsit in subscriptione actum in presentia talium opi. bone et fame ⁊ etiam locupletum vel immobilia possidentium non cre a ditur eiꝰ quia ad hoc adhibitus nō est vt hoc discernat nec tem pore confectionis instrumēti hoc videre potuit nec est eius offi cium nisi in preiudicium tacentium ⁊ presentium. vt. d. l. opti mam. ⁊ ita potest intelligi. d. §. si vero absint. in aut. de here. ⁊ fal. secus si esset dectus officio ⁊ tunc sibi noto vt de rogatione testium: quia tunc scripture staretur alias nec rogatio probari posset. Quero cum scriptura actorum sine testibus sit solen nizata. vt. ā. de dona. l. in dona. pone qd testis examinatus per tabellionem contradicit scripture dicens se aliter dixisse quam notarius scripserit vel nihil de eo dixisse an derogetur fidei scri pture vt ex ea non possit probatio fieri. Dicit Spec. quod si scri ptura producitur ad puniendum eum qui falsum dixerit ⁊ ad probandum eum sic dixisse qd tamen negat non poterat ipse de falso puniri cum probatio non sit luce clarior vt in criminibus exigitur vt. l. sciant. ā. de probo. ⁊. §. q. viij. sciant. ⁊ eadem ratio ne nec testi creditur contra instrumentum. ⁊ ita refert in suo pri uato examine in bon. maiorem partem doc. in hoc concordasse. si autem scriptura producitur ad probandum in causa pecunia ria sed pars vt repellat probationē dicit tabellionem aliter scri psisse ⁊ producit ipsum testem qui dicit se non sic dixisse. tunc di cit quod nisi notarius esset alias suspecta persona qd scripture stabimus propter tabellionis officium. ⁊ pro hoc inducit casuz extra de prescrip. c. ad audientiam. ⁊ ego allego tex. singulariter hoc probantem. ff. de ear. l. iij. §. duo. ver. finge ⁊c. ibi dum dicit aut dilata controuersia mutabitur consilium in preiudiciū par

5 tis. †Ex quo collige quod testis examinatus non potest mu tare consilium in preiudicium partis ⁊ de hoc no. Inno. in. d. c. ad audientiam. licet diuersitatem non notet an producatur vt puniatur vel non. hoc ponit Specu. in titu. de instru. edit. §. re stat. ver. quid si dum. versi. quid si vnus. In titu. vero de testi. §. j. ver. sed pone ecce iudex ⁊c. predicta limitat vbi solus tabellio examinauit de mandato iudicis ⁊ in ciuilibus saltem de consue tudine vt not. in aut. sed iudex. ā. de episco. ⁊ cleri. sed vbi iudex affuit ⁊ vtroqz casu dicit scripturam plenariam facere idem: qz scriptura coadiuuatur testimonio alterius quam scribentis vt in simili dicit. ff. de eden. l. si quis ex argentarijs. §. i. Et scdm

b predicta debet intelligi questio Iaco. de are. hic formata b per Cy. dicit enim qd si notarius scripsit quomodo talis preco retu lit talem se citasse peremptorie vt veniret coram iudice quod cū non venerit ideo de iudicis mandato eum banniuit in. x. lib. et postea preco dicit se hoc non retulisse stabitur scripture tabellio nis bone fame alias non suspecti. de ceteris autem instrumētis que sollennitatem testium exigunt dic per doc. in. l. in exercendis

6 ā. de fide instr. †Quero testis extra iudicium dixit de quodā negotio sed nihil scire vel certo modo factū se habere postea iu ratos in iudicio dicit se scire ⁊ factum variat ab eo qd extra iu dicium dixerat. queritur an incidat in falsum. Bart. dic. q sic p l. eos. §. ríj. ff. eu. ista opinio nō est vera: qz qd dixit extra iudiciū non est attestatio sed simplex assertio quia non recepta a potesta

c te habēte nec cū iuramento debito vel solēniᶜ ideo nō pdest par ti pro qua sic asseruit nec fidē vllam facit. ⁊ hoc probat text. ff. de testi. l. iij. §. idez diuus adrianus. ⁊ glo. ā. de testa. l. hac cōsultissi ma. §. fi. ibi super depositiones dictū autem qd postea deposuit in iudicio iuratus preualet ⁊ ei standum qz fidē facit. ⁊ pro hoc accedat qd no. Ja. bu. in. l. contra negātē. ā. ad. l. aquil. pro hoc etiam facit qd. ā. dixi. videlicet q testis iuratus nō potest muta re eius dictum in preiudicium partis pro qua deposuit. vt. l. iij. §. duo. ⁊. §. finge. ff. de carbo. edic. Nec ob. qd de signo vel sigillo dicitur in. d. l. eos. qz ibi quilibet actus est paris potentie in casu nostro secus. preterea ibi punitur de actu secundo doloso tendē te ad falsificandum primum in se validum ⁊ sic ibi primus actꝰ in se validus non vitiatur per scdm sic in casu nostro. Secundꝰ validus non vitiabitur per primum inualidum ⁊ nullum. Nec predictis ob. glossa posita in. c. literas. extra de presump. tū qz illa debet intelligi qñ secundū dictū fuit extra iudiciū ut statur

7 primo facto in iudicio ⁊ idem si vtrumqz in iudicio. †Ultimo

d qrᵈo tu habes hic in fi. q dignitas superueniens non excusat a tor mentis in crimine falsi. queri potest an idē in ceteris criminibus quod non videtur: quia speciale est crimine falsi vt nec dignitas preexistens excuset vt supra dixi. ⁊ sic multominus superueniens arg. l. prima. ff. de pe. ⁊ sic hic est speciale in ceteris. in contra. cri mis commune vt superueniens excuset vbi preexistens excusa ret. In contrarium videtur dicta. l. prima. ff. de pe. vbi dignitas superueniens non releuat ab eo quod fecisset preexistens. prima pars vera cum per rationem predictam quam etiam quia qua litas persone debet considerari secundum tempus verbi de quo disponitur vt. ff. de noxa. l. in delictis. §. si extraneus. ⁊ de test. mi li. l. si titius. ⁊ pro hac parte facit arg. de eo quod serui qui sunt in vsu mulieris de adulterio accusate prohibentur vsque ad. lx. dies manumitti: quiā liberi non sic faciliter torquentur vt serui vt supra de adulte. verba. cum ibi no. ⁊. ff. qui ⁊ a qui. l. prospe xit. Non obst. l. i. ff. pe. quia ibi in penis ordinarijs ⁊ certis a princip. ad quas obligatus est quis statim cum delinquit vt. l. i. §. i. ff. ad turpil. ideo tempus delicti inspicitur secus si pena sit ex extraordinaria ⁊ sic arbitraria quia tunc tēpus arbitrij inspici tur cum prius ad illam in specie non sit obligatus quam iudex arbitratus fuerit vt. ā. de contrahen. em. l. fi. ⁊ est casus. ff. si ex nox a. causa aga. l. penul. vbi gul. ⁊ Iaco. nu. notant predictā diffe rentiam.

1 Iudex de falso acerrimam faciet indaginem.
2 Iudex ad neutram partium declinare debet.
3 Iudex quid in causa sentiat ante sentētiā non declarabit.
4 Iudex an possit condemnare ex officio vbi de crimine sit proba tum excipiendo.

Ubi. Quinqz sunt partes huius legis vt colli ges ex summario. Casus. Officiū iudi cis de falso cognoscentis est acerrimā facere indagi nē tā actori quam reo indicere probationem ⁊ ani mum suum ante diffinitiuam sententiam non declarare causam infra biennium finire ⁊ penam legitimam conuicto infligere. hoc dicit. Ibi inciderit id est euenerit vel occurrerit ⁊ sic ac cusatione legitime instituta vt dixit Joan. Ibi collatione id est comparatione. †Iuxta hanc primam partem quero quemo

1 do hic falsi examen incidit. ⁊ respondet Bul. quod ciuiliter exci piendo quod instrumentum quo actor vtebatur ad probatio nem iuris sui erat falsum. ⁊ pro hoc facit hoc verbum inciderit cuius predictus est vnus sensus vt supra de ordi. iudi. lege pri ma. sed Joan. dixit quod questio falsi erat principalis ⁊ crimi nalis non incidens ⁊ ciuilis. ⁊ mouetur Joannes primo per istū textum in princip. dum dicit quod acerrime fiat indago quod non exigitur cum ciuiliter agitur vt infra. l. proxima. nam hic in superlatiuo loquitur qui tex. ponit in termino vltra quem nō est progressus vt supra de summa trinita. in rubrica. ⁊ proba tur in lege prima. supra de sacrosanctis ecclesijs. Item probatur per secundam partem huius legis que exigit probationem ab vtroqz sed tunc excipiens tantum teneretur probare vt supra de probationibus. lege prima. Item inducebat Joan. fi. huius le gis qui penam capitalem dicit imponi que non imponeretur in ciuili vt notat. supra eo. d. l. querela. sed bul. nitebatur responde re ⁊ male vt in glossa quia hic finis non mutat casum. Quarto pro Joan. induco tertiam partem huius legis vbi dicit quod animum suum non declarat nisi per diffinitiuam sententiam: sed diffinitiua non fertur super incidenti secundum opi. Bul. vt ipse no. in. l. i. supra de ordi. iudi. igitur vel Bul non sic dixit vt hic gloss. dicit vel opinio. sua ibi posita hinc est damnata. Quin to quia princip. huius legis dicit simpliciter inciderit et non re spectiue. quod non dicit in lite. ⁊ ideo simpliciter pro euenerit su mitur non pro inciderit id est intra litem eciderit vt sumi tur in. l. i. supra de ordi. iudi. est enim equiuocum vt dixi in. l. nō

2 ideo. ā. de accu. opi. ergo Joan. vera quantum ad tex. †Cir ca secundam partem no. quod iudex debet esse medius nec de clinans ad dexteram vel ad sinistram vt in gloss. Pro huiꝰ partis declaratione quero quid vult tex. dum dicit nec accusato ri tantum questio incumbat cum questio sumatur pro tortura: vt. l. de questio. per totum dicit glo. quod hic de tormentis non dicit sed de probatione questionis falsi quam mouet sed hanc expositionem videtur quod iste tex. non patiatur propter sequē tia verba nec probatur ⁊c. nisi illud nec sumeretur pro inde qd nunqz fuit auditum quare credo tutius esse quod hic sumatur questio pro onere processus in questione falsi qd onus accusato ri tantum non debet incumbere sed etiam accusato vt quilibet de calumnia iuret. ⁊ qui sumptus litis quantum ad eum spectat faciat nō alter pro altero grauetur. Potest etiā intelligi de tor tura si hincinde essent indicia vel paritas pbationū. Quero tunt secundo quid vult dicere tex. cū subsequēter dicit q necessi tas tota probādi nō debet indici actori cum alias dicatur cōtra riū in. l. actor. ā. de pba. ⁊ rū. q accusatori prius indicēda est p batio eius qd intēdit vt. ā. de eden. l. qui accusare. ⁊ eo probante reo eius quod excipit: non autem debet iudex dicere accusatori proba q hec exceptio nō est vera. ⁊ hoc ēt seruandū est in ciuili bus vt. l.

bus vt.l.actor.C.de pba.sed accusatore non pbante anteq̃ reus absoluatur reus debet se purgare saltem per sacramentum vt.j. de aboli.faciliter.ad fi.et per hunc modũ et inducitur probatio vt hic qđ nõ est in ciuilibus vt.d.l.actor.et hoc vult glos.signata super verbo accusatori.et alia super verbo iudicaf. ¶ Sed caue q2 illa glos.que sequif in fi simplr dicit q accusatore nõ pbante reus dz absolui pro qua est.d.l.qui accusare. Pet.dicit q in criminibus nõ atrocioribꝰ hec purgatio non est necessaria vt.d.l. qui accusare.in atrocioribus idẽ si non erat diffamatus alias si diffamatus se purgare tenef p sacramentũ vt hic.et d.l.faciliter licet de iure canonico aliter fiat purgatio vt extra de pur.ca.per totũ.Hec absolutio per diffinitiuã sententiã forte non dz fieri qñ accusator semiplene probauit per ea que dixi.C.de adul.l.si cui.
3 ¶ Circa tertiã partẽ no.qđ iudex nõ debet ante diffinitiuã sententiã declarare qđ sentiat in causa et hoc nedum in criminali vt hic:sz nec ciuili vt.l.obseruandũ.ff.de offi.presi.qđ bñ seruãt iudices bonori.velut recti et cõstantes.et hoc voluit ibi Accur. Juxta hãc partẽ gl.fi.querit an si in ciuili de falso succubuit postea audiaf criminaliter.et opi.ponit sed dicã.j.qñ ciuilis act.preiu.cri.l.i.Et extra gl.hic positas scias qđ gl.in.l.qui pcuratorẽ.ff. de procu.dicit q iudex delegatus vt cognoscat diffinire non põt et hoc per istã.l.cuius ꝯtrariũ tenuit Pe.per.l.i.C.si contra ius vel vti.pub.sed ibi causa fuit simplr delegata vt ibi sentit glo.j.et Bar.in.l.a diuo pio.in prin.de re iud.secus si tñ cognitio sit delegata:q2 tũc distingue ꝯm Ja.bu.aut est adiecta clausula tãtumodo vel dictauit vt in exemplis huius gl.et tũc diffinire nõ põt vt hic. Aut nõ est adiecta:et tunc delegatꝰ principis diffinire potest:q2 talis delegatio latissime est interpretanda vt.l.fi.de consti. prin. et q2 princeps multis et varijs est occupatus vt in.l.pcipimus.in prin.C.de ap.delegatus vero presidis non possit vt in glo posita l.d.l.qui procuratorẽ. ¶ Circa quarta partẽ quero qđ sit hoc spaciũ infra qđ cã dz finiri et dic biennium vt in glo. Item qñ incipiat declara vt in alia gl. ¶ Circa quintã partẽ quero quas ex istis penis alternatis iudex debet imponere et distingue vt j glo. et ex ea no q gl.hic approbat q scienter vtẽs falsis rescriptis decapitetur vt dixi.C.l.maiorem.et he sunt pene regulares.sed aliter ꝑña casibus imponuntur vt no.C.eo.l.si falsos.qđ hic potes addere.
4 ¶ Ulterius quero si de falso vel alio crimine sit quesitum
a et probatum excipiendoᵃ an iudex possit condemnare ex officio. Et refert hic Cy.tres diuersas decisiones. Unam Dy.videlicet qđ si crimen sit tale de quo iudex possit inquirere tunc ex officio possit punire non alias.Sed hoc secundũ dum dicit nõ alias nõ placet:q2 si diffamatus remanet iudex poterit regulariter punire vt dixi.C.de accu.l.ea quidẽ.Alia est opi. Pe.qui dicit qđ nulla pena ordinaria pot est infligi p.l.lucius.ff.de his qui no.infa. de extraordinaria.j.dicã.sed hec opi. Pe.est contra iura que statim allegabo et eam reprobauit in.l quoniam alexandrum.C.de adul.Tertiã asserit.Cy.esse canonistarum sed etiaz est nostra vt j.patebit.Tu latius dic aut querif de crimine puniendo ex officio in diuersa instãtia inquisitionẽ formãdo:et tũc puniri potest: vt hic no.j.glo.non tñ indistincte dico de quolibet delicto inquiri posse vt plene dixi in.l.ea quidẽ.C.de accu. Item nec dico probationes in ciuili factas ad condemnationem sufficere indistincte vt in sequentibus patet.Aut queritur de eo puniẽdo in eadẽ instantia et tunc aut crimẽ est pbatum cũ alio et nõ cũ isto et tũc puniri nõ põt is qui non fuit in iudicio vt.ff.de his qui not.infa. l.lucius.cũ seq.Aut crimen fuit probatum ei qui petif puniri:et tunc dic aut crimen est solũ ciuiliter pbatũ:et tũc puniri nõ põt vt extra de ord.cog.c.ij.ad.fi.et intelligo ciuiliter tñ esse pbataz qñ in causa et iudicio ciuili est probatũ vel qñ pbatio facta ad repellendum non sic est luce clarior q sufficiat ad puniendum cum faciliores pbationes exigantur cũ ciuiliter agif q̃ criminaliter vt.j.eo.l.damus.circa qđ vide qđ scripsi in.l.si quis a se fundum C.ad.l.iul.de vi.Aut crimẽ est probatũ in causa et iudicio criminali:et sic sufficienter q criminaliter põt dici esse pbatum et tunc sume opi.canonistarũ vz aut crimẽ contingit negotium de quo principaliter agitur:et tunc pena ordinaria punitur.Aut negotiũ principale non contingit:et tunc pena ordinaria non punif: vt.c.i.ad fi.extra de excep.sed certe de vtroq̃ mẽbro est casus l.ij.§.si publico.ff.de adul.qđ declarã vt scripsi.C.de adul.l.qm alexandrũ.scdm pdicta debẽt intelligi extra de elec.c.per inquisitionẽ.et de cõfes.c.ij.et in.d.c.i.in vi.addi.textuali post Ho.no.Joã. an.melius q̃ Jnn.qñ crimẽ dicaf attingere negotiũ principale nec facio differẽtiã an crimẽ obijciaf actori vt.d.§.si publico.vel test.vt.d.§.i.nã si punif testis qui venit necessarius fortius actor qui est voluntariꝰ vt no.Jo.an.in.d.c.ij.de or.cog.in fi.commenti.et hoc quantũ ad penã ordinariã:quãtũ vero ad extraordinariã dicit Jnn.in.d.c.i.q vbi crimẽ pbatũ nõ attingit negotium pncipale ꝯuictus ppria ꝯfessione põt extra ordinẽ puniri.per testes vo nullo mõ.et nil allegat.Ego aũt huiꝰ diuersitatis fomẽtũ nõ percipio.nã si delictũ ꝯfessatũ sui natura puniendum erat ordinaria pena pño dicemus nũc extra ordinẽ puniri et legi derogari:cum sepius de eodem delicto non debeat quis puniri vt l.licet.in fi.ff.nau.cau.stabu.etiam si minor sit pena imposita:vt l.pretor.in princip.ff.de iniur.Item si testium depositio sic esset sufficiens quod vbi crimen negotium principale attingeret puniri posset pena ordinaria:vt.C.est dictum cur et nunc ibi non attingit.sed probatio est sufficiens non sic punietur extraordinarie sicut per confessionem cum tunc parificentur rationes predicte:vt.d.c.i.quapropter non credo extraordinaria pena eum licet confessum puniri. ¶ Nec obst.xxiij.q.iij.c.ecce.vbi dicitur q crimina vbicunq̃ claruerint punienda sunt quia etiam per testes clare dicuntur et sic illud decretum debet intelligi modo et ordine a iure approbato. ¶ Non ob.C.de testi.l.nullum.cũ ibi no.q2 ibi extra ordinem punitur ex eo q tunc delinquit in iudicio aures iudicis reuerberando vt hic innuit Pe.et ibi Ja.ba.et sic ibi non de pena falsi commissi:q2 si iudex ibi non haberet merum imperium remitteret testem ad maiorem iudicem:vt.ff.e.l. diuus.la.§.et tamen ibi per seipsum punit vt probat ibi tex. dũ dicit cunctis iudicibus et sic debet intelligi pena extraordinaria quam tunc licitum est magistratibus imponere his qui iurisdictionem eorum cõtemnunt vt.ff.de iuris.om.iud.l.magistratibus. Et ex hoc patet q postea non prohibetur puniri de falso via ordinaria q2 non principaliter de falso sed de contemptu prius extitit punitus.

1 ¶ Criminalis silet ciuili pendente.et nu.2.

DAmus. Quatuor facit. Primo alternatiuã tribuit licẽtiã agẽdi de falso ciuiliter vel criminaliter.Secundo prohibet intentari criminalem ciuili causa pendente.Tertio leuius inquisitionem permittit in ciuili quam in criminali.Quarto tam reum conuictum quam accusatorem calumniosam accusationẽ instruentem puniri permittit.secunda ibi:quod si experens.tertia ibi:ciuilis.quarta ibi:cum iudex. ¶ Casus.
2 † De falso ciuiliter et criminaliter potest queri sed ciuili pendente criminalis silet et ecõtra non ea finita et in ciuili leuior sit indago et reus conuictus punitur:et non conuictus absoluitur tunc acusatorem puniendo de calumnia.h.d. In tex.ibi criminaliter tam agendo q̃ excipiendo.vt no.C.eo.l.querela.in.i.glo.Notabilia collige vt in summario. ¶ † Oppo ad secundam partem quod ciuilis prius non terminetur:sed questio falsi tanq̃ maior:vt.C.de ordi. iudi. l.fi.Sol.varijs modis vt in gloss.et quartam solutionem videtur approbare glossella sequens sed non bene.Ideo aduerte quod he solutiones variantur secundum varietatem duarum lectur. quas tu potes ex eis hic colligere.vna est vt hic loquaf de qõne principali ciuili pecuniaria super actione debiti prius terminanda et tunc prima et quarta sol.sunt vere simul iuncte videlicet aut criminalis obijcitur causa morande solutionis.et hoc constat et tunc criminalis differtur et ciuilis prius terminatur vt hic et.C.eo.l.ij.Aut non causa morande solutionis et tunc ciuilis differtur:vt.C.eo.l.si docueris.et tunc expedietur hic ciuili terminata.i.per sententiam interlocutoriam olata vt in gl.sed hunc intellectum non credo fuisse de mente huius tex.Ideo alia fuit lectura que ex tertia solutione colligitur vt hic de ciuili questione dictum intelligatur de ciuili descendẽte ex crimine falsi q̃ prius est terminanda quia prius proposita quasi accusatio criminalis vicissitudinarie proponantur quia tunc criminalis vt puta maior prefertur vt in contrario nisi ciuilis ad criminalem foret preiudicialis:vt.C.de adul.l.quoniam alexandrum.et hec.l.et sol.vera. ¶ Cõtra quam opp.ꝯm Oldr.de.l.si de vi.ff.de iud.et.l.adulterũ.C.de adul.et sol.q hec.l.procedit quando ciuilis prius supposita fuit et idem si criminalis prius instituta fuisset:q2 prius terminãda est vt.l.i.j.qñ ci.ac.cri.preiu.sed vbi simul vtraq̃ tũc preponeretur criminalis vt in contrario.sed Oldr.non bene dixit.nam et tunc habebit electionem super qua procedere velit vt prius vt dicam.j.qñ ci.ac.cri.preiu.l.i.cuius propria est materia ¶ Op.q exemplum hic positum de priuata scriptura nõ sit bonum cum scriptura illa nemini faciat preiudicium:vt.l.exẽplo.
b C.de proba.et sic non possit accusariᵇ de falso.ar.l.si quis legauit in prin.ff.eo. ¶ Sol.vt in glo.et no.illam sol.que vult q sufficiat scripturam aliquam effectum posse habere preter intentionem scribentis.Et pro declaratione huius glo.vide questionez Pe. et vltimam quas scripsi.C.de sepul.vio.l.i.et qđ dicam in.l.seq.in fi.seq.glo.et vide per te.

1 ¶ Instrumentum producens eius fidem negatam probabit.

DiRebemus. Primo dictũ circa modũ agẽdi.Secundo circa onꝰ
1 probandi.secunda ibi:et incumbat. ¶ Casus.† De falso potest queri ciuiliter et criminaliter producens tamen instrumentum eius fidem negatam prius debet probare deinde de falso potest institui accusatio.hoc dicit. ¶ Ibi ciuiliter tam agendo quam excipiendo:vt notatur supra eodem.l. querela. ¶ Op.qđ ei qui instrumentum vel codicillos produxit onus probandi non incumbat sed ei qui falsum dicit:vt.C.de

a ¶ Et pbatũ excipiẽdo.vide Dy.in l.i.et ibi posui in apo.i v.fincabũ.exce.ff.de exce.bar.i l.ij.§.si publice.nu.xxij.vsi.vemo ad sca m.et ibi posui apo.in v.ꝯtrouersiã.ff.ad le.iu.C.adul.et ibi alex.et doc.no.fal.bar j l.q accusa.C.de ac.fal.y.l.l.si magnũ.C.q accu.nõ poss. Dy.j re.j prin cũ et ibi do.boerij in apos.ad cũ de re.iu.li.vi.Pan.plene.c.cũ dilectus.nu.xxviij.et ibi posui l addi.l vsi.nõ puniẽdũ.extra de ordi.co.et felr.j.c.i.col.ij.vsi.collige vlij.extra de exce.et Old.ꝯsi.lxxviij.
b ¶ Et sic nõ possit accusari.adde soc.ꝯsi.clxxxv.inci.in kõ psupponit.v.tñ ꝯtrariũ est in scda pte e bar.lvi.et ꝯsi.clxxvi.ici.post re dũ a me.v.pmꝰ.casꝰ.l.d.pte.ebar.lvij.vbi hoc idẽ tz et allegat.itẽ adde q lz nemini faciat piudicium sufficit q potuerat.l.si falsa.C.e.et l.i.q vetusti.C.e.et huic adde tex.et ibi bart.i.l.i.§.in rõmbus.ff.e.et bar.h a vrõ bal.l ad.ad spe.in tit.de exe.sen.i.iiij.colu.et Imo.l.l.ij.§.j.ff.quemad.testa.ape.et adde paul.de ca.ꝯsi.cli.q consuluit p hãc gl.q falsificans postas sui libri ꝯuati nõ sit puniẽdꝰ cui adde ḃ falsificãte priuataz scripturam bal.ꝯs.ccxxiij.i.li.

edeu. l. qui accusare. et de pba. l. actor. cu p instrumeto presumatur vt. s. de pba. l. cum pcibus. et 9trab. et cōmit. stip. l. optimam. Sol. vt in glo. ij. vez q hic instrumētū erat suspectū in cōtrario secus et dr suspectū interdū in pma sui figura q2 deficit in forma vel q2 cācellatū vel abolitū vt. s. de edic. di. adri. tol. l. fi. vel rōne psone pducētis q2 alias falsas pduxit scripturas. et. s. de pba. l. iubem9. et ff. d accu. l. si cu. §. i. et ff. de edic. l. si qs ex argētarijs. §. j. Addit Cy. vel rōne psone fabricātis q falsa instrumēta fabricare est cōsuetus vt. s. de suscep. et archa. l. si aliquid. li. x. et hoc posuit gl. i. d. l. si qs ex argētarijs. et lz hoc exemplū sit bonum quo ad reddendū instrumētū suspectū tñ nō vr bonū quātū ad hāc. l. q de tali suspitiōe loquit q posset purgari sed illud purgari non pōt q2 priuatus est iure conficiendi et fide perficiendi vt. d. l. si aliquid nisi forte restitutus eēt p principē vt. ff. de post. l. i. §. cū qui. primū etiam exemplū non pcedit quo ad purgationē si ageret possessorio vt. d. l. fi. ¶ Ubi aūt scriptura non fuisset suspecta gl. rndet scdo q instrumento staretur vt in contrarijs. sed pducens sponte in se onus pbandi suscepit vt. ff. de pba. l. circa. sz hoc nō est verisimile et cōtra mētē huius tex. qui necessitat producentem ad pbandā fidē scripture: ideo doc. stāt cum prima sol. ¶ Sed mihi videt q exempla nec sol. ipsa cōueniāt in totū huic legi: q2 quāto scriptura magis erat suspecta tanto facilius volēs illā redarguere de falso erat audiēdus vt prius nedū postea. cuius cōtrarium ex ordine quē trad. s. declarat. l. ista. quare dic q cōtestus negauit fidem instrumenti. i. scripture et inquantū de fide ei9 doceret dicebat contenta in ea esse falsa. licet ergo scriptura prima facie esset solēnis ad pbandū contenta in ea vt. d. l. cū precibus. tñ nō probat seipsam nisi fides ei imponatur que per autorem solū imponi potest vt. s. eod. l. si quis. in fi. vel alijs legitimis modis positis in aut. de fi. instru. quasi per totum. ¶ Et ex his colligē modum hic ponendi casum per quem apparet qō hic non est casus quod vbi instrumentum est de se vitiosum: ita qō non probat non potest redargui de falso quod tetigit gloss. s. l. proxima. et de hoc plenissime scripsi. s. de spol. vio. l. i. vbi per Cynum. Salyce.

¶ De his qui sibi asscribunt in testamento. Rubrica.

¶ Continua rubricam vt in glo. et adde ibi licet non sit falsum vere sed presumptiue et sic hic de falso presumpto tractatu.

1 ☞ Testatoris subscriptio excusat a pena. nu. 3.
2 Subscriptio generalis in quo differat a speciali.
4 Legari non potest testamentum dictanti.
5 Asscribens sibi in testamento nuncupatiuo an puniatur.
6

Si testator. a ¶ Pro euidētia huius legis et etiaz toti9 tituli pmitte pbibitionē penalē quā fecit senat9 diu9 claudi9 quā habes. j. e. l. senatus. et ff. e. l. diuus. et hic vt falsitates euitarētur in testamēto. alia aūt hic i gl. posita nō curo premittere pro euidentia q2 per oppositiones bene tractātur. Diuide legem in duas partes in prima loquitur quando subscriptio fuit specialis: in secunda quando generalis. secunda ibi: quod si testamentum. ¶ † Casus. Testatoris subscriptio etiam generalis excusat a pena sed non tribuit ius petendi legatū extraneo qui sibi asscripsit nisi specialis fuerit subscriptio testatoris. hoc dicit. ¶ Ibi reliquisse: sic fuit subscriptio specialis. Ibi senatus de quo. j. l. ij. in prin. et vocatur libonianum vt patet. ff. eod. in rubri. Ibi incidisse et legatum petere posse vt. ff. eo. l. i. §. inter. et in hoc differt a sc. versi. Ibi testamentum in quo legatum tibi asscripsisti. Ibi significauit et sic generaliter nos descendendo ad specificationem legati. Notabilia collige vt in summario. Item quod lucri omissio fraudem presumptam repellit vt hic in fine. et infra eod. l. senatus. vbi vide quod not. glossa. ¶ Opponi. extra gloss. pro ipsarum tamen intentu qō prima pars huius. l. non differat a secunda vt ex ipsi9 serie patet quod tamen facere debet nedum in facto sed etiam in iure vt hic ex natura illius aduersatiue quod pro se que copula nos adiuncta vt hic est debet aduersari in vtroq vt not. gloss. et docto. ff. ne quis eum qui in ius voca. est vi exi. l. secunda. versiculo sed et fortius. et solu. quod hic aduersatur in vtroque quia in facto. nam in prima parte fuit subscriptio specialis: in secunda generalis: et in pma legatum petit et penam euitat. In secunda penam euitat sed legatum non petit ei saper tex. declarant: licet prima glo. in prima parte dixerit quod subscriptio debet esse generalis si erat filius vel seruus. et verum dicit in se sed in casu huius legis in principio fuit specialis vt in tex. patet. ¶ Oppo. igitur tunc quod etiam generalis sufficiat vt legatum peti possit: vt. ff. eo. l. i. §. inter. et sol. distinguendo personas vt in prima glo. vsq ad versi: et no. quod aut is qui scripsit erat suppositus potestati testatoris vt filius vel seruus et tunc generalis subscriptio sufficit quo ad penam euitandam. quo autem ad modū cōsequendum nō sufficit si erat prorsus extraneus. Si naūt nō prsus qr filius emancipatus tunc quid iuris dicetur in. l. sequenti vbi cadit. ¶ Oppo. nunc tertio q etiam sine testatoris subscriptione euitetur pena. nam iussus testatoris excusat: vt. ff. co. l. fili9 emancipatus. in prin. et l. diuus claudius. §. item senatus. et so. vt in glo. sequitur vsq ad fi. videlicet q illud in his qui erant subiecti potestati testatoris alios autem iussus non excusat cum ei parere non teneantur: vt als. ff. ad. l. aql. l. liber homo. et de re. iur. l. ad ea. et intelligo glo. sane. scz quando de iussu apparet per testatoris subscriptionem: vt in. l. s. allega. et ita no glo. j. eod. l. fi. ne.
2 ¶ † Sed tunc extra glo. dicet sollicitus. ista differentia est verbalis et superuacua cum idem videatur in extraneo si de iussu non appareat per testatoris subscriptionem cuz generalis subscriptio sufficiat ad penam euitandā: vt dictū est. s. Sed subscriptio per quam apparet de iussu eius vel instar habet generalis subscriptionis qō patet ex sui forma: dicetur enim ego. A. iussi predicto codicillos vel testamētum scribere vel tale legatū sibi asscribere propter qō ego in hoc passu satis dubito tamē possumus dicere q de forma subscriptionis per quam pena euitatur est vt vel generaliter vel spāliter legata confirment. vt. ff. e. l. i. §. inter. sed pro hac accedat forma quā ponit in. l. se. sed de subscriptiōe per quā solus iussus pbat non est confirmare legata sz solū profiteri qō ipse iussit vt eius testiū scriberet nihilo de legatorum cōfirmatione addito als quo cōtineret in subscriptione predicta:
3 ¶ † Sed tūc extra gl. op. quarto q quātūcūq prestōis subscriptionē appareat de iussu seruus vel filiusfa. non excuset cum delictū sit de atrocioribus vt. l. liber homo. ff. ad. l. aq. a. et de regu. iu. l. ad ea. lz mitius debeāt puniri: vt. l. seruos. s. ad. l. iul. de vi. So. fm Ja. bu. q delictū istud non est de atrocioribus: quia dolus verus non punit sed presumptus qō idē est qō lata culpa vt l. magna negligētia. ff. de ver. sig. id q2 leue excusat in totū. vt. d. l. liber homo vel q2 forte iudicaret atrox a genere penarum potes dicere q hoc ideo q2 illa psumpta fraudis suspicio vr cessare et annihilari vel hoc nō est de genere pbibitorū sed in spē vt dixi plenius in. l. nos ideo. s. de accus. ¶ † Op. quinto ad secundam
4 partē que supponit q testiū dictāti nō possit in effectu legari de l. dictātibus. s. de testa. Solu. vt in gloss. q ibi de solū dictāte sed nō scribēte hic de faciēte vtrūq vel solū scribente. Et diuersitatis est ratio: quia in vno cessat presumptio fraudis in alio secus. ¶ Quero an beneficium principis de quo loquit hic in fi. tribuatur ipso iure mediante. l. sine aliqua impetratione an sit necesse qō a principe impetretur. et glos. interlinearis dubitauit. et ff. eo. l. diuus. §. mater. signate super verbo tribuēdā: vbi exposit. i. dandam vel tuendā. Sed credo qō tribuat ipso iure a lege et senatu si tamen petat et ita vtraq alternatiua ibi posita saluetur pro hoc vr casus. j. e. l. senatus. ita intelligo tex. ff. e. l. diuus. iuncta pri. vbi positis verbis edicti per que videt ipso iure veniā dari iurisconsultus subijcit ego tutius puto veniā ab imperatore petendam. simile de cōpensatione que fit ipso iure a lege si tñ opponat ab hoie. vt not. s. de cōpen. l. ij. Et tunc dubiū restat a
5 quo debeat ipetrari. de quo dicā. j. l. senatus. ¶ † Quero an hec
6 pena locū habeat in eo qui sibi asscripsit in testō nūcupatiuo b et licet gl. ff. eo. l. i. §. inter. in fi. qrat et nō soluat tñ Odofre. dixit qō non quia cessat ratio que in testamento in scriptis hanc dispositionem induxit. quia cum testamentum nuncupatiuum sit testibus notum et non secretum non potest fraus committi vt in testamento in scriptis quod testibus non innotescit. vt. s. de test. l. hac consultissima. in princi. et l. iubemus. Hoc sequitur Spe. in tit. de instru. edit. § instrumentum. ver. quid ergo. hoc fatetur Dy. verum in testamento nuncupatiuo quod non capit vires a scriptura. vt quia sine scriptura est factum coram testibus licet aliquis ex legatarijs illud scripsit ad perennem memoriam. sed vbi caperet vires et probationem a scriptura vt hodie fit vel de iure vel de consuetudine quando per tabellionem coram septem testibus scribitur cuius scriptura probat vt publica tunc si tabellio sibi asscripserit hec pena locum habebit: quia subest eadem ratio que in testamento in scriptis. et pro hoc inducit. l. illas et. ff. co. l. diuus. et. l. impuberem. §. qui codicillos. vbi indistincte dixit q qui sibi asscripsit in codicillis tenet nec distinguit inscri-
c ptis vel sine. hoc sequit Cy. et Bart. in. d. §. inter. ¶ Ego idem c nisi notari9 p testes in testō descriptos pbaret qō defunct9 sibi illud legatū reliqt: et tūc sublata esset psumptio fraudis. et ducto puto sufficere ad pene euitationē ad legati aūt et petitionē sec9 per no. s. de bo. pos. fm ta. l. ij. vel nisi testiū fuisset insinuatū vel publicatū in pñtia testiū oia et singula i eo scripta cōtinētium [illegible] esse. ¶ Et ex pdictis decidit questio si heres scripsit testiū sua manu et postea in presentia testiū tabellioni dedit scripturā illā vt eam legeret coram testibus qui a testatore rogatus est [illegible] illius tenorem cōficere testamentū heres nō incidit in penam falsi: quia sua scripta non probat: sed conficienda a tabellione. ¶ Quero quid si quis asscripsit prorsus extraneo cui post mortem defuncti

a ¶ Si testatōr. adde ad materiā Soci. cōsi. cxxij. inci. non fuisset op9 vlteriori. vsi. i. rōi. l. ij. pte chat. xxi. q qū asscriptio i testō fit facta ab alijs q̄a filijs lex falsitatē interuenisse suspicatur et dispōit q ex tali psumptiōe sciat in crimē quasi falsi et idē crz ō filijs in his q̄ oino nō erant habituri siue sit legatū siue hereditas.

b ¶ In testō nūcupatiuo, adde bar. i. l. i. §. ex illa i. i. q. ff. d fal. et Bal. in. l. dictātibus. s. de tes.

c ¶ Ego idē. Tu videbar. i. l. fili9. §. sequēs qō. ff. e. et i. l. vxori. in pri. et ibi Ang. et a le. e. ti. et in. l. pf. in fin. et i. l. impuberē. §. pe. pal. e. tit. de fal. ff.

funcii successit ad illud legatum petere possit. dic q sic. qr nō ve nit vt ipse sed vt ille heres. Item quia omnis suspicio fraudis cessat. ⁊ pro hoc ter. no. in simili. ff. co. l. de co. §. illud. ¶ Ex quo collige q notarius qui postea successit ei ad cuius fauorem confecerat instrumentum non prohibetur vti illo instromento sm Dy. ⁊ doc. Salv.

1 ¶ Emancipatus an sit patri successor iustus. ⁊ numeris sequētibus.
2 Legatum sibi ascribens alio etiam instituto penam incurrit.
3 Subscriptio generalis differt a speciali.

a Quanq. a Primo obiectum remouet. Secūdo ad quesitum respondet. secunda ibi: tamen. ¶ Casus. Si emancipatus qui patre dictante se scripsit heredem ei successurus erat abintestato non incidit in crimen fa. si nec in penam senatusconsulti. b. ¶ Not. quod rigor iuris mitigatur vbi esset quis habiturus abintestato id quod sibi ascripsit in testamēto. sic ⁊ alias testamentum iniustum vel irritū faciliter reconualescit vbi in eo sunt instituti venientes abintestato: vt. ff. de iniust. ⁊ irrito testamen. l. posthumus. in prin. ver. idem erit. ¶ † Op. quod emancipat⁹
1 non sit patri iustus successor cū a iure ciuili sit incognitus. vt in sti. de here. lib. § emancipatos. ⁊ de here. ab intest. §. emancipati. solu. vt in gloss. i. videlicet quod illud de iure ciuili sed de iure pretorio secus vt ibi patet ⁊ secundum ius pretorium loquitur lex ista hodie autem iustus est etiā de iure ciuili. vt in aut. de here. ab intesta. §. i. transumptiue. ō de suis ⁊ legi. aut. in successio-
2 ne. ¶ † Ad cuius declarationem querit glo. §. quam bo. possessionem accepturus est abintestato. ⁊ ri. qō vnde lib. ō vn lib. l. licet. sic in casu huius. l. quia perinde habetur ac si a testatore fuit scriptus bo. pos. secundum tab. petere potest. Potest etiam de iure ciuili adire. vt no. in. l. si. §. vnde legi. ¶ Opp. quod text. iste inepte loquatur quia ratio recti sermonis in eo nō seruatur. contra. l. plautius. ff. de aur. ⁊ arg. le. cum hic dicat in tertia persona habebitur. ⁊ postea loqui videatur in secunda dum dicit te heredem ⁊c. ⁊ solu. vt in glo. sequē. in ver. item no. que fatetur cōtra. ideo dicit quod mutat personas vel legit per subauditum. ⁊ debet esse punctus post verbum patri vt voluit gloss. ū. sed subauditum glo. non multum placet: ideo melior subauditio videtur vt dicatur perinde habebitur casus noster vel thema nostrum
3 vel questio nostra seu tua seu tue questionis decisio. ¶ † Oppo. tunc quod non sit perinde ac si testator cum rescripsisset heredē cum in casu. l. videatur incidere in penam vt. l. filius emancipatus. in prin. ff. co. Sol. tribus modis vt in prin. co. gloss. ⁊ prima sol. non procedit: qr hec. l. tendit ad limitandum non ad corrigē dum. secunda est diuinatio ⁊ non necessaria. tertia est communis vt illud procedat de rigore qō hic limitatur de equitate ex eo qr cessat fraudis suspicio cum tantundem esset habiturus abintestato. facit. l. posthumus. quam allegaui in notabili. ⁊ hanc firmat gl. in. d. l. si filius. §. marit⁹. ¶ Et ex hoc collige qō vbi maiorem partem sibi ascripsisset q̄ abintestato habiturus esset qō ipse incideret in legem ⁊ cessaret equitas predicta. Et ita rema-
4 net vera interpretatio de qua hic in prin. ¶ † Itē collige quod si alio instituto sibi ascribat legatum adhuc incidit in penam quando illud abintestato non erat habiturus absq̄ eo q prius rumperet testamētum: ⁊ tūc nō vt legatum. ⁊ ita loquit. l. fili⁹. in prin. vnde sane cōtra. solui potest aliud in legato vt ibi aliud in hereditate vt hic. ⁊ hāc opinionem facit tex. in. d. l. filius. si substitutus cum aduci tas. nā in prin. dicit eū incidere in legē qn in testō legatum sibi ascripsit in. §. maritus. dicit eū nō incidere quando se heredem scripsit. sed petere pōt bon. pos. sm tab. ⁊ ita post gl. intellexit Dy. illum tex. Item quod dixi de legato intelligo qn in testamēto in quo alius scriptus erat. secus sibi ascripsisset in codicillis non facto testamento ⁊ solus successurus eo abintestato nam in penam falsi non puto eum incidere. ar. huius. l. ⁊ etiaz qr nullius preiudicium tendebat legatū. ⁊ predicta cōfirmant que in seq. q. dicam. ¶ Quero cum glos. an idem sit in patrono vel agnato qui successurus fuisset abintesta. ⁊ respondet glos. q non qr hereditas patris magis est debita filio: vt. l. si. ō. de cōdi. de his qui ante aper. ta. l. i. q̄ si patrono cum patronus testamentum liberti expugnet nō pro parte filius in totum. vt no. ō. de bo. pos. contra tab. l. i. sed qui debitū sibi ascribit illud non perdit: vt. l. si quis legatū. § si. ff. co. ergo ⁊c. Sed Pe. tenet cōtra qr in eis eadem est ratio que in filio cū habituri sint abintestato ergo idē ius ēē dici ⁊ in eis: vt. l. illud. ff. ad. l. aqui. ⁊ hoc puto verius qr lex ista non cōsiderauit tale debitum. qō probo: qr nega ri nō pōt debitum bonorum subsidiū magis esse debitū q̄ hereditas vel saltem pariter. sed si filius emancipatus sibi ascribat legatum qō equiualeat vel sit minus debito bonorum subsidio alio vniuersaliter herede instituto ipse incidit in senatus et edictum: ⁊c. d. l. filius. que nō est correcta: vt. ō. demōstraui etiam de equitate igitur ⁊c. ¶ Preterea tñ dz operari respectiuū ⁊ sm qd ad suspitium quātū simpliciter vt. ff. de ei vend. l. que de tota. ⁊ de

visca. l. quid sit. sed ipsum particulare debitum patrono vt hodie tertia nō est tante potentie vt faciat patronū nō incidere in senatus ⁊ edictū quando sibi ascripsit legatū in testamento i quo alius erat heres scriptus vt. d. l. si quis legatum. § si. ⁊ d. l. filius. §. maritus. ff. co. ti. ergo nec tota hereditas que vt filio debita possit aduocari per cōtra tab. ¶ Cōcludamus igit q tale debitū nō cōsiderauit. l. ista: sed solū q absq̄ hac ascriptiōe totū erat ex tacita defuncti volūtate habiturus abintestato vt. l. si qs cum nullū. ⁊ l. cōficiunt. ff. de iure codic. ¶ Nō ob. l. si quis legatū. §. si. quia ibi de debito ex voto vel disposit iōni legali ⁊ nō prius debito quam patre vel liberto defuncto vt. ff. de col. bo. l. i. §. si impuberi. ⁊ si quid in frau patro. l. fina. Uel subtilius ⁊ verius ibi non tantum patronus sed etiam creditor vel vxor incidūt in. l. cornel. de fic. ⁊ cuilibet venia tribuitur si abstineat a legato: sed patronus cōtra tab. non potest habere: quia testamētum scribē do institutionem approbauit quam merito infringere non potest vt supra de inofficio testamen. l. parentibus. ⁊. ff. in eod. titulo. l. penult. ⁊ si. sed creditor in dicm non venit contra voluntatem defuncti: licet agat contra heredem ex contractu imo minus consequitur videlicet interusurium medii temporis quod habet si ex legato agere posset. vnde quilibet eorum ponitur in statu quo esset si in testamento nil sibi ascripsisset sed tantum heredi ⁊ ceteris. ⁊ sic ibi non est iusta causa priuandi creditorem an teriori debito. vt ibi in si. patronus ⁊ sic ⁊ idem esset in filio vt. l.
5 ō. allegata. ⁊ modo est lucidata ista materia. ¶ † Ultimo nota istam gloss que ponit formam generalis ⁊ specialis subscriptionis. ⁊ differt generalis a speciali: quia in generali non nominatur persona cui est scriptum in speciali sic de expressione autem rei legate non videtur curare glo ista sed. ff. co. l. i §. inter. exigit in speciali rem esse ⁊ illud puto tutius vt euitetur p̄sumptio fraudis ratione huiusmodi ascripte facit quod not. Pet. de speciali mandato. ō. ⁊ per procurato. causam in integ. restitu. agi pos. l. i.

1 ¶ Ignorantia iuris quid operetur. ⁊ nu. 2.
3 Ignorantia iuris iniusta excusat a pena.
4 Ignorantia iusta que sit.
5 Lex quando verum dolum vel presumptum requirat.

Senatus. Hic recitantur verba senatus ⁊ edicti ⁊ tria facit senatus. Primo prohibet. Secundo penam adducit. Tertio erranti ire niam tribuit. Secunda ibi: ⁊ pena. Tertia ibi: cui⁹.
1 ¶ Casus. † Iuris ignorantia cum possessione de discedendo a relicto excusat a pena eum qui sibi ascripsit in testamento. hec
b dicit. ¶ Not. quod iuris ignorantia subuenit in penis. b ¶ Opponi. primo liberaliter cum plura sint senatusconsulta ⁊ hic non declaret de quo ergo nos dimittit in incerto contra. §. quibus. ō. de nouo codi. componen. ⁊ in procmio. ff. §. reliqua. Solu. sentit gloss. prima quod hic de senatusconsulto liboniano de quo in rubrica. ff. eodem. ⁊ hic omisit nomen scribere vt per se notum vt. l. ij. ff. de dote prelega. ¶ Oppono quod etiaz qui nō scripsit incidat in edictum vt. ff. eodem. l. diuus. §. scribere. Solo. quod ibi per alium scripsit sibi suppositum. ⁊ sic ipse facere dicitur vt l. si per alium. ff. ne quis eum qui in ius vocatus est. ⁊ l. prima. §. deiecisse. ff. de vi ⁊ vi ar. idem si eius potestati suppositus sibi ascripsit. ⁊ sic per indirectum patri vel domino ad quem emolumentum transit ve dicto. §. scribere. vbi ambo predicta probantur successiue. ¶ Et not. quod is debet esse suppositus eius potestati tempore quo testamentum scribitur alias non nocet si postea subijciatur vt. ff. e. l. de eo. §. illud. quod not. ad. q. quā fui pn supra eodem. l. i. in fin. ¶ Oppono tertio quod etiam si emolumentum sibi non ascribat punitur vt. ff. eodem. l. si quis. §. si instituatur. Solue qō illud quod alteri adimit sibi remanet. et sic ex scriptura ademptionis emolumentū sentit. ⁊ sic potius cōcor. ⁊ hoc de secunda glo. ¶ Oppo quarto cum. l. cornel. punit committentes falsum pluribus ⁊ varijs penis vt no. supra titu. i. l. falsi. an si. ⁊ in. l. si falsos. sequitur quod hec. l. quo ad penā admittit in incerto contra iura. ō. allega. in primo contrario. Sol. declarando quod hic loquitur de pena regulari que imponitur etiā pro quasi falso que est. ff. eodem. l. i. in fine. vt in tertia gloss.
6 ¶ † Opp. quinto quod iuris ignorantia eis non prosit vt. ff. eo. l. diuus claudius. q. respon Sol. tribus modis vt in gloss. ⁊ primam sol. approbat Pet. Jac. bu. ⁊ Ray. dicētes quod hec supplet illam in eo quod ibi deerat. ⁊ illa istam nam illa veniam tribuit vt legatum habeat. hic tribuit a pena vt legatum dimittat quia respectu legati tractat de lucro captando respectu pene de damno vitando: ideo quo ad penam iuris ignorantia prodest non quo ad legatum vt. ff. de iur. ⁊ fac. igno. l. iuris ignorantia. Sed hec licet in se vera non bene applaudet tertui maxime. l. cōtrarie: idea quibusdam videtur quod secunda sit tutior quod probant per tex. l. contrarie. dicitur enim ibi q diuus claudius edicto precepit ne his venia detur ⁊c. ⁊ sic loquitur de venia non danda a iudice: sed ad principem debet recurri vt. ō. eodem.

a ¶ Quanq. ad materiā hui⁹. l. Adde bart. in. l. si fili⁹ §. sequē. ⁊ in. l. si pr in si. ff de fal. ⁊ vide eū i. l. q dicim⁹. §. si de auto. prestā.
b ¶ Iuris ignorantia subuenit. adde q ignorātia excusat a pena ⁊ delicto q̄ euenit nisi sit supina ⁊ crassa. bal. l. c. i. §. vasallus. si de feu. fue. contro inter do. ⁊ vas. et. l. et or dō col. ō. de iur. et fac. igno. de. in. l. i. §. certe. ff de rē. n spi in. l. ō etate. §. si. de inter ⁊c. ⁊ i l. quid sit fugitiuus. §. apō Labeonē. ō edi. e. ⁊ hic bart. in. l. si. ff si qs te. libe. ē qd si sit ecctū p̄cognitum in spe. de fals. §. i. Nequid si p̄cognitum.

j,ꝛ clarius in.d.l.diuus.§ .insi. ¶ Et si dicas quo iudex retar-
dabit sententiam ex quo sibi constat de delicto vt principi sup-
plicet vt.l.cū reis.j.de pe. Rñderi põt ꝑ eis ꝙ tunc differre non
dȝ qm̃ aditus supplicādi vel veniā merendi sibi nõ respondetur
a lege vt ibi.alias sic vt hic.argu.l.j.in fi.ff.de questio.vel in cau-
sa appellationis faciet si iudex nõ expectet in principali.iuridi-
ce aūt puto eū expectare si tẽpus supsit instātie vel sibi de igno-
rantia liqueat vt.d.l.j.in fi.sed qꝛ qđ ad principem debeat recur
ri videtur nimia durum ꝛ asperum:ac etiaȝ sumptuosum: quin-
imo ꝛ cõtra istū textū qui refert verba senatus ꝛ edicti et sic vide
tur velle ꝙ venia sit ꝑ edictū deprecātibus concessa.ꝛ qđ tex.di-
cit in.l.diuus.§.j.in fi. ad cautelā dic.iudices tamẽ qui de cā co-
gnoscūt et possunt vt ea.l.§.insi.ꝛ.§.seq. Jdeo foret tertia sol.
que hic posita fuit q̃ cū modica suppletiõe mihi videtur verior
vt dicamus qđ sola allegatio ignorantie nõ attendit: vt ibi nisi
probet vt hic ꝛ tunc ēt inspiciat̃ an sit causata ex cā iusta:ꝛ tunc
prosit vt hic.j.e.l.pe.ꝛ.d.l.diuus.§.pe.in fi. nõ si ex iniusta vt in
contrario ꝛ qñ ex iusta causa:tunc legatum tenetur remittere vt
hic.ꝛ sic prima solutio cum ista est iungenda ꝛ declarabitur hec
sol.in sequenti contrario. ¶ Oppo.vi.quod remissio non fit ne-
cessaria cum ipso iure nõ incidat in penaȝ.l.cornel.quia illa exi-
git dolum vt.ā.titu.j.l. nec exemplum.sed in dolo nõ est qui ius
ignorauit vt.l.igitur.§.põt.ff.de li.cau. Et no.in.l.plagij.ā.ad
l.fau.de plagiarijs.ergo ꝛc.so.glo.quod hoc est propter ignorā
tiam iuris que nõ est toleranda. Cõtra qđ insurgunt mordaces
si ignorantia iuris nõ toleratur.ergo qui scripsit pro sciente ha-
betur.ꝛ sic veniam non meretur vt.j.eo.l.pe.ideo soluunt aliter
videlicet qđ iuris ignorantia excusat a dolo vero vt in.l.ā.alle-
gata non a presumpto vt hic:sȝ certe isti non dicant diuersum a
glo.sed idē per diuersa verba.nam gl.nõ voluit qđ indifferenter
iuris ignorantia in delictis non toleratur:qꝛ cõtradixerat in.d.
l.plagij.sed se restrinxit ad casum istum in quo dolus presum-
ptus vel lata culpa punitur in qua dꝛ esse qui ius ignorat vt.l.la
te culpe.ꝛ.l.magna negligentia.ꝛ.l.cedere diem.§.fi.ff.de verbo.
sig. Nimirum igitur si lata culpa non excusat a pena infligenda
propter seipsam nõ consentiente oppositorū contradictiõe ꝛ sic
nec a dolo presumpto qui est idem cum lata culpa.d.l.magna.et
l.si fideiussor.in prin.ff.man.ꝛ hoc est de mente Jac.but. ¶ Sȝ
aduerte pro deo qꝛ adhuc contrarium remanet insolutum nam
tunc iuris ignorantia quē constituit in lata culpa quando igno-
rantia est iniusta ratione causata alṫs si iusta tunc nõ dicitur esse
etiam culpa lata:ꝛ sic nec in dolo presumpto:vt per consequens
in penam infligendam propter dolum presumptum vel latam
culpam ipso iure non incidit:quia dolus ille vel lata culpa de-
fuit. Quapropter possumus alium intellectum dare gloss.vt sit
sensus qđ hoc operatur iuris ignorantia que non toleratur per
subauditum de lucro captando sed tractatur mixtum cum pe-
na vitanda vt hic erat quasi dicat si propter hanc ignorantiam
ipso iure non incideret in penam legatum ꝛ sit lucrum conseque
retur.ne igitur eadem ignorantia que prodesset in pena vitan-
da sibi commodum afferet in lucro contra.l.iuris ignorantia.ff.
de iur.ꝛ fac.igno.voluit lex qđ ipso iure incideret in penam.sed
sibi deprecanti fieret remissio et legatum remitteret.vel potest
dici qđ hec pena non imponitur propter latam culpam sed mi-
norem ꝛ leuiorem que consistit in eo quod culpa non caret:quia
alienam a bono viro non euitat suspicionem.vt.ā.de fur.l.inci-
uile.ꝛ.l.cum si lem.hanc autem non euitat qui sibi legatum ascri-
bit. Jdeo in hanc penam ipso iure incidit non obstante iuris
ignorantia:quia participat cum iure quasi naturali:sed qꝛ hic
grauis pena ex leui suspicione imponitur:ideo probata iuris ci
uilis ignorantia ita qđ non appareat eum fecisse in edicti con-
temptū:ac etiam satisfaciēdo culpe per remissionem legati sibi
remittetur pena vt hic.hec autem pena grauis fuit imposita vt
fraudes frequenter in testamētis cõmisse euitatentur. ¶ Quan
cunqꝫ tamẽ solutionẽ teneas not.qđ si statuto municipij cauea-
tur vt illius ignorantia nõ possit allegari vel sub pretextu igno
rantie nõ possit quis se tueri qđ statutum intelligitur de ignorā-
tia iniusta non iusta.vt.d.l.diuus.§.responso.coniuncta.l.ista.et
j.eo.l.pe.ꝛ.j.eo.l.diuus.§.pe.facit in simili.ā.ad.l.iul.de adul.l.
8 si a pudor.cum ibi not.ꝛ qđ ibi scripsi. ¶ †Jtē no.qđ iniusta iu
ris ignorātia nõ excusat a pena in casu ꝯtrarium facit.ff.ad sil.
l.si quis in graui.§.si quis ignorans.ꝛ qđ no.ā.ad.l.fau.de pla.
l.plagij. ¶ Quapropter vt hec ꝛ alia contraria soluantur distin-
gue cum glo.in.l.respiciēdū.§.delinquit.ff.de pe.et plenius per
Dy.in.c.iuris ignorantia.de reg.iu.li.vi. Tamen quantum ad
nos in presenti spectat dic aut errat̃ in iure naturali:licet pena
sit a iure ciuili apposita ꝛ nulla iuris ignorantia excusat.nā licet
pena possit ignorari:infletū ipsa prohibitio quam ius nature
facit non potest ignorari nisi supine.ꝛ pro hoc membro est ca-
sus.ff.de adul.l.si adulterium.§.stuprum.ꝛ qđ ibi de incestu di-
citur idem de homicidio futuro et ceteris delictis iure natura-
li prohibitis. ¶ Aut errat̃ in iure quasi naturali idem vt.ā.de

a ¶ Nec sufficiat.qđ
ignorantia iuris
nõ ꝑsumat̃ sȝ oꝛ al
legari ꝛ ꝓbari.ad
de bar.i.l.nõ fate-
tur.vl.col.ff.de cõ
fes.ꝛ in.l.an inuti
lis.de exce.ꝛ i.l.sȝ
si.lege.§.scire.ff.d
pe.he.vbi ēt āge.
Jmo.ꝑsumit̃ po-
tius mala fides.l.
quēadmodum.de
agri.ꝛ cēsi.li.xi.et
c.q cõtra.de re.iu.
gl.in.c.si diligēti
de fo.cõpe.bart.ꝛ
ang.in.d.l.sȝ si le-
ge.vbi dicūt ꝙ ma
la fides ꝑsumit̃ nõ
ꝓbata iuris igno
rātia q̃ ꝓbari dȝ.

in ius voc.l.ij.ꝛ.d.l.diuus.§.fi.ſm eos qui dicunt qđ hec pro-
hibitio est admixta iuri quasi naturali vt dixi.ꝛ ſm vltimam so-
lutionem supra posit ī vtroqꝫ tamen casu est locus penitētie cum
satisdatione condigna.vt.ff.de in ius voc.l.ꝗmus.ꝛ hic. ¶ Aut
erratur in iure ciuili:ꝛ tunc aut ius in quo errat̃ vel qđ ignoratur
exigit verum dolum ad penam infligendam:aut presumptū do
lum aut culpā tantū.si dolum verum tunc ignorātia iuris iusta
vel iniusta ratione causata excusat.vt.ff.ad si.l.si qs in graui.§.
si qs ignorās.ꝛ.ff.de libe.cau.l.igit̃.§.potest vbi casus expressus.
ꝛ ita intelligat̃ glos.in.d.l.plagij.si dolum presumptum:tunc si
ignorantia erat iusta excusat a dolo presumpto:qꝛ ꝛ a culpa la-
ta vt.ā.dixi.ꝛ pro hoc accedat.l.fi.ff.de decre.ab or.fa.ꝛ ipso iure
nisi insurgeret repugnātia alterius regule vt dixi in declaratio-
ne vltimi contrarij.si autem erat iniusta:tunc non excusat vt.ff.
de pub.l.fi.§.licet.ꝛ.ff.eo.l.diuus.§.respon.ꝛ.ā.de iuris ꝛ facti
igno.l.constitutiones.si culpam tantum tunc aut latam ꝛ tunc
idem quod in dolo presumpto vt.l.magna negligentia.ꝛ.l.late.
ff.de ver.sig. Aut leuiorem exigit culpam ꝛ adhuc idem vt si iu-
sta excuset si iniusta nõ quia tunc in lata culpa constituitur que
grauior est quam exigatur.ꝛ sic tanto fortius debet puniri ꝛ mi
4 nus excusari. ¶ †Justa autem ignorantia dicitur quādo ius il
lud non erat publice notum vere vel iuris presumptione vt quia
nondum erant fluerant duo menses quibus preteritis ligant no-
ue constitutiones.in aut.vt fac.noue consti.alias dicitur iniusta
nisi sint constitutiones locales quas forensibus ꝛ peregrinis li-
ceret ignorare vt extra de consti.c.j.li.vi.ꝛ pro hoc gl.no.in.l.si
mela.in princi.ff.ad.l.aquil. Et ex his habes clare quando lata
culpa que causatur a iuris ignorantia equiparetur dolo.quan-
do autem causatur a facto dixi plene in.l.i.ā.ad.l.corne.de sica.
5 ¶ †Restat ad predictorum declarationem videre quando lex
exigat verum dolum vel presumptum seu culpam ꝛ breuiter dic
quod vbi crimen vel factum ex quo pena infligitur non potest
esse vel committi sine dolo vero vt in furto vt patet in eius dif-
finitione.ff.de fur.l.i.vel in conditio quod non potest fieri sine sa
cientis affectu vt.j.de iniur.l.si non conuitij.tunc talis lex requi-
rit dolum verum Et ideo etiam iniusta ignorantia excusaret a
pena:nisi esset error iuris naturalis vt in ꝑdictis exemplis.vbi
autem factum illud potest esse vel committi sine dolo:ꝛ tunc aut
illa lex penalis requirit expresse dolum:ꝛ tunc de dolo vero in
telligitur.argu.l.i.§.qui in perpetuum.ā.si ager vel vec.pe.ꝛ pa
tet.ff.ne vis fi.ei qui in pos.mis.est.l.i.in principi.coniuncto.§.si
quis ideo.ꝛ.ff.vi bo.rapto.l.i.§.hac actione.ꝛ in alijs legibus
proxime allegandis. Veruntamen dolus ille interdum proba-
tur presumptiue ex ipsius facti qualitate ꝛ euidentia vt.l.i.in fi.
ff.de do.exce.ꝛ ptȝ i homicidio vt.l.i.§.diuꝰ.ff.ad.l.cor.de sic.l.i.
ꝛ dixi.ā.ad.l.cor.de sic.l.i.ꝛ tñ ad penā.l.cor.infligendā dolꝰ exi
git̃ vt.l.eū quidā.ꝛ.l.in lege.ff.ad.l.cor.de sic. ¶ Jnterdū opor-
tet qđ probetur ab extrinseco:quia ipsius facti euidentia ꝛ qua
litate non presumitur vt patet in in eo qui ante vindictam necis
defuncti aperuit tabulas testamenti.nam vt puniatur dolus
exigitur.ff.ad sille.l.si quis in graui.§.quod ad causam.sed quia
apertura tabularum non indicat eum sciuisse defunctum inter-
fectum oportet ab extrinseco probari eum sciuisse quo probato
ignorātia iuris licet iniusta ratione causata eum excusabit a pe
na vt in ea.l.si quis in graui.§.si quis ignorans.ꝛ.ff.de libe.cau
a sa.l.igitur.§.j.ꝛ de abig.l.i.in fi.cum ibi no. ¶ Nec sufficiat ᵃsola
allegatio ignorātie:cū presumatur scire post duos menses a die
publicationis vt in autentica vt facte noue constitutio.ꝛ ideo di
cit Jaco.bu.in.l.plagij.ā.ad.l.fau.de plag.quod ad hanc pre
sumptionem generalem scientie tollendam oportet quod ipse
aliud probet per quod nos credamus quod ipse putauerit licet
iniuste hoc quod fecit sibi licere:quod est notandum. ¶ Aut lex
illa penalis expresse dolum non exigit tunc non verum dolum:
sed suspicatum ꝛ sic culpam latam exigit ꝛ punit sine sit pena af
flictiua persone vt hac.l.ꝛ.ff.eod.l.diuus.secundo respon.ꝛ mul-
to magis si sit bonorum vel rerum abdicatiua vt.ā.vnde vi.l.si
quis in tantam.ꝛ insti.vi bo.rap.§.quia tamen.ver.sed necum.
ꝛ modo tam in theorica ꝙ in practica.l.ista cum sua materia de
bet esse tibi clara.

1 ¶ Marito non licet asscribere in testamento vxoris.
2 Jnstrumentum quod conficitur a marito ad commodum vxo-
ris est validum.
3 Pater pro filio testamentum conficere potest

Que in testamen.

¶ Casus. †Non licet marito sibi asscribere in vxoris testamento.h.d. ¶ Op.extra gl.
ad id quod dicit qđ legatū habet̃ pro nõ scripto de.l.
ꝑcedenti ꝙ dicit quod debet profiteri se discedere a legato per qđ
innuere videtur quod legatum possit petere.ꝛ idem probat.ā.c.
l.j.sol.quod ibi de professione de discedendo a legato.l.petito de
facto non detur.vt hic.ꝛ.l.se. ¶ Op.de.l.vxori.in prin.ff.eo.ti.
sol.vt in glo.videlicet quod ibi casus est diuersus.nam ibi asscri
psit vxori

psit vxori in testamēto extranei: sibi in testamēto vxoris. ¶ Sz
dices cur vxori permittitur ascribere ⁊ non filio quem habet in
potestate vt. ff. eodem. l. diuus §. scribere. ⁊ l. si pater. cum vxor
sit marito subiecta vt filius patri. Respond. q̄ subiectio non est
tanta in vxore hinc est quod ipsa non querit marito ⁊ per conse-
quens maritus sibi ꝑsi non videtur ascripsisse q̄ secus est in fi-
2 lio i potestate nisi sint castrensia vt. d. l. si pater. ¶ †Ex his col
ligit. Dy. q̄ instrumentum confectū p maritū ad vtilitatem vxo
ris valet. similiter valet cōfectum per patrē ad vtilitatē filij emā
cipati: vel etiam in potestate existētis in castrēsibus vt. d. l. si pa
ter. sed non in profectitijs: sed de aduentitijs dubitari potest cū
hodie tantum vsusfructus ꝗueratur patri sed quia veritas est ꝙ
etiam hodie pater aduentitia non potest ascribere filio: quia fi-
lij nomen quasi falsum subducitur propter minimum commo-
dum patri querendū vt. l. filius. §. i. ff. e. ⁊ sic quo ad proprietatē
etiam non tenet vt no. glo. que hanc questionem format in. l. im-
puberem. §. i. ff. e. sequitur ꝙ pater instrumentū nō pōt conficere
ad vtilitatem filij qn̄ vsumfructum est habiturus alias secus. et
3 hoc tenet bar. ¶ †Et ex hoc insurgit mirabile ꝙ pater q̄ nō est
idoneus testis pro filio vt. l. parentes. C. de test. pōt cōficere instru
mentum pro illo tanq̄ tabellio. Et potest esse ratio: q: testis nō
testificat de partiū cōsensu: sed tabellio eligit a partibus ⁊ de in
strumento conficiendo rogatur: ideo partium consensus hoc ope
ratur. sic quando eligitur in arbitrum vt. l. quinetiam. ff. de arb.
predicta sunt notanda.

1 ¶ Miles excusatur sibi ascribens.

Quod adhibitus. Primo decidit qōnē circa legati petitionē. Scdō remouet dubiū circa pene euitatio
nē. scdā ibi: sed sequit᷑. prima subdiuidit᷑: q: pmo di-
ctum: secundo illatio ad questum. similiter scdā subdiuidit᷑. nā
primo dubij remotio. scdō eius ratio. partes de se patent. ¶ Ca
1 sus. †Miles excusatur si sibi ascribit: legatum tamē non petit.
hoc dicit. ¶ No. quod pro non scripto nulla est petitio. ¶ Not.
q̄ malitia presumpta punitur per hoc edictū ⁊ senatusconsultū
¶ No. quod malitia in milite non est presumpta: licet in ceteris
secus. ¶ No. quod iuris ignorantiaᵃ militem excusat. l. i. C. de in.
⁊ fac. igno. in ceteris dic vt dixi. C. eo. l. senatus. ¶ Op. de l. ij. pa
ter. ff. eo. sol. vt in glo. videlicet quod ibi alius commilitoni ascri
psit non ipse ideo ibi legatum petit: hic secus. ¶ Nec obst. ꝙ ibi
qui ascripsit pater fuit qui ascribendo filio sibi videtur ascri-
bere vt. l. diuus. §. scriberē. ff. eo. quia illud verum quando ascri
ptum per filium est patri querendum quod non est quando ca-
strense est vt in. d. l. si pater. hic non sunt alia secundum Cy. Sa-
lyce. doctor legum.

1 ¶ Seruus sibi ascribens iussu domini excusatur a pena.
2 Iussus non excusat a pena.

Si libertatem. Primo decidit q̄ de legati petitione.
1 Scdō de pene remissiōe. scdā ibi: pena ¶ †Casus.
Seru⁹ iussu dn̄i sibi ascribēs excusat a pena liberta
te [illegible] nisi de descriptione testatoris ⁊ subscriptione do-
ceat. h. d. ¶ Notabilia collige ex summari. ¶ Op. ad primā
ptē q̄n subscriptio special. e nō exigat cum gnālis sufficiat vt. ff.
eo. l. i. §. inter. So. confitendo cōtra. ⁊ sic hec per illā suppletur vt
in glo. i. vsq; ad ver. tunc ergo. vel potest dici quod hoc verbum
expressum comprehendit vtrumq;. Nam quedam sunt expressa
et specificata: quedam sunt expressa sed non specificata: quia ver
bis generalibus prolata vt in substitutione breuiloqua quia di-
citur: facta duobus impuberibus que expressim licet non specifi
ce continet duas vulgares ⁊ duas pupillares vt not. in. l. preci
bus. in gloss. fina. C. de impube. ⁊ alijs substi. ⁊ ibi per docto. ⁊ in
l. in testā. C. de re militari. ⁊ ibi per oīm mei. ¶ Op. q̄ nec pro
pter specialē iubet efficiat vt. ff. eo. l. diuus claudius. §. itē senat⁹.
⁊ soluit successiue glo. vt hic scdm illā vt directo eam non con[f]e
quatur: q: obligatur ⁊ in fideicommissariā trāsit q̄ est notandū. ⁊
potest esse ratio: q: ad huc pōt esse suspicio an fuerit relicta dire-
cto vel per fideicommissum: ideo tutior via pro herede eligitur.
Item quia senatus fideicommissariam pertractebat consequi de
directa nil deposuerat: ideo subscriptio eam coadiuuare non vi-
debatur sed iurisconsultus fauens libertati ⁊ mentem senatuscō
sulti sequutus de directa etiam illud interpretatur sed non vt di
recto sed per fideicommissum ne nimis videretur grauare here-
dem. ar. l. cum qui. in prin. ff. de iureiurand. Nec potest conqueri
seruus quia negari non potest quin deliquerit sibi ascribendo ⁊
sic potius congratuletur ꝙ tanq̄ ex fideicommisso sibi debea-
2 tur. ar. l. tutor. cir. prin. C. de neg. ge. ¶ †Op. ad secundā par-
tē ꝙ iussus eum non excuset a pena nisi per testatoris subscriptio
nem de eo constet vt. ff. eo. l. si[l] us. cir. prin. ⁊ d. l. diuus. §. item se
natus. ver. et quatenus. et solu. vt in seq. glo. que fatetur contra-
rium: ideo hanc intelligit scdm illā sz caue q: q̄ testatoris scriptu
ra nō sit necessaria videtur ꝓbare iste tex. in prīa pte cū ꝯtinuat

pars secunda que loquitur in eodem casu cum prima in qua te-
statoris subscriptio non interuenit. sed hoc non obstant. gloss.
est vera. ⁊ alia est subscriptio per quam legatum petitur que hic
non interuenit ⁊ alia per quam de iussu apparet: ita quod a pe
na excusatur ⁊ hec bene interuenit vt hoc declaram. C. eodem. l. i.
in tertio contrario. ⁊ erit hic casus specialis vbi probatio non
potest fieri nisi per scripturam cuius regula est in oppositum vt
l. pactum quod i bona fide. C. de pactis. licet gloss. ibi non enume-
rauit istum casum. ¶ Opponi. tū. quod seruus propter iussum
non excutietur ex toto licet minus puniatur: vt. l. serues. C. ad le
gem iuliā de vi. Solutio vt dixi. C. eodem. l. in quarto contrario.

¶ De falsa moneta. Rubrica.

¶ Continua ⁊ quere vt in glo.

1 ¶ Monetam falsam fabricans vltimo punitur supplicio.
2 Monetarius falsus inquiritur: ⁊ de socijs interrogatur. ⁊ nu. 3.
4 Negligentia tutoris nocet pupillo.

1 Quoniam. ¶ †Casus. Fabricantes
b falsam ᵇmonetam puniē
di sunt vltimo supplicio sine appellandi reme-
dio ⁊ domus in qua fabricatur est publicanda
sive dominus scierit sive ignorauerit dumta
men proximus loco fuerit. Fallit in domibus
viduarum ⁊ pupillorum. tutores tamen eorum tenentur. hoc. d.
¶ Not. quod propter vtilitatem publicam ⁊ delicti clandestini
tatem multa specialia inducuntur. de quibus in sequentibus di
2 cetur. ¶ †Not. quod cōtra falsum monetarium inquiritur quod
est speciale cum regula sit quod sine accusatore nemo puniatur vt
l. rescripto. §. si quis accusatorem non habens. ff. de mu. ⁊ ho. et
ita intellexerunt gloss. istum text. in. l. i. §. si publico. ff. de adulte.
quod tamen expresse non dicit sed bene probatur cum hic inue-
stigari mandet vt iudicibus tradantur: ⁊ digni supplicium pa-
tiantur. ⁊ sic inquirant iudices ad denūciationem tradentium
an ea commiserint de quibus denunciatur. ¶ Not. quod absq;
iudicis mandato isti exhibentur iudici quod. dicit glo. speciale
contra. l. fina. C. de exhiben. re. ⁊ potest esse ratio: quia isti māda
3 tum habent a lege. ¶ †Not. iij. quod isti interrogantur de con-
socijs: ⁊ sic de socijs. vt hic ibi facti consciis ⁊c. quod est speciale
contra. l. fina. C. de accu. ¶ Not. v. quod accusatoribus immu-
nitas conceditur. quia de presumpta calumnia non tenentur
quod est speciale contra. l. fina. C. de accusa. ¶ Not. vi. quod qui
socios ⁊ seipsum defert immunitatem habet quia ei parcitur vt
in secunda expositione gloss. quam non reijcio propter commu-
nem vtilitatem ⁊ delicti clandestinitatem. vt in aut. sed nouo iu-
re. C. de pe. iudi. ¶ No. vij. quod qui custoditum fugere fecit ea
pena qua ille punitur. vt in versicu. si quis. facit. C. de custo. reo.
l. ad commentariensem. ⁊ idem dicerem vbi quis esset in carceri
bus vel sub alia custodia pro debito pecuniario vt. l. fina. C. de
oper. libe. ¶ Not. viij. quod damnatus de hoc crimine nō au-
ditur appellans. vt in versic. appellandi quod est speciale vt in
gloss. ¶ No. ix. quod exceptio incompetentis iudicis potest op
poni per accusatum vel inquisitum de hoc crimine. vt in versi. si
vero milcs. ¶ Not. x. quod negligentia domini domus vel p̄dij
punitur. h. d. ¶ Not. xi. quod ignorans negligēs dicitur. ⁊ est ra
tio quia dominus prediorum necessitas inquirendi in predijs
suis mandatur. vt in princi. ¶ No. xij. quod distantia vel proxi-
mitas loci facit negligentem vel non censeri. ¶ Not. xiij. quod
faciens ⁊ ministri pariter sunt puniēdi. vt in ver. actore. ¶ Not.
xiiij. quod maior diligentia exigitur in masculo quam in femina
vidua. in ver. l. viduas autem. Et hic dubitari potest quid de nu-
pta ⁊ credo diuersum: quia exceptio facta de vno non exceptua-
tum dimittit sub dispositione generali. vt no. in. l. i. ff. de le. Itē
q: diuersa est ratio cum nupte sit facilior inquisitio quam vidue
⁊ q: vidua miserabilior est nupta: vt. C. quando impera. inter vi
du. ⁊ pupil. l. i. ¶ Not. xv. quod impuberes etiam consciij intelli
gantur quod intelligit gl. si non sunt doli capaces: vt. l. impube
rem. ff. de fur. sed Cy. fatetur illud verum in delictis in cōmitte
tendo commissis. in his vero que committuntur committendo ⁊
sic negligentia puniuntur vt hic fuit tunc etiam doli capaces excu
santur vt hic. ⁊ pro hoc adducit glo. in. l. fere sunt. ff. de re. iu. ⁊. i.
4 §. C. si aduersus delic. ¶ † Ulterius not. quod negligentia ⁊
sic delictum tutoris non nocet pupillo. concor. l. meminerint. C.
vnde vi. In contrarium est casus. C. de sa. san. ec. l. iubemus nul
lam. sed vt ibi per gl. a docto. ¶ Item no. q̄ non est iusta igno
rantia ignorare ea que cōmittunt in rebus quarū curā ⁊ admini-
strationem habet qui ignorare dicitur. ¶ Ulterius per hūc tex.
dicit Iac. bu. ꝙ si statuto cauetur ꝙ quilibet debeat describere
bona sua in extimo ⁊ quicq̄d sibi ab aliquo debet᷑ alias si non de-

a ¶ Iuris ignorantia. Tu vide de h dem ū l re. ignorā-
tie. et ibi posuit in addi. ad ipm post do. hoerb. i addi.
i. bar. in. l. iuris. ⁊ ibi posui in addi. in vꝰ. peritiores.
vbi ē doc. ⁊ alex. C. q admi. panor. not. i. c. ad nram.
no ix. ⁊ ibi posui ē i addi. in vꝰ. nō excusat. extra de
re. ec. nō alie. ⁊ fel. ea. q̄. vbi ponit tres reg. ⁊ ex fal
lē. col. ij. extra de simo.

b ¶ Fabricātes falsam. Adde ꝙ monetā falsam fabri-
cās q̄ i loco statuti punientis p fabricatorē falsē mo
nete nō expēdant nō punit᷑ pena statuti. vt sing. ⁊ ple
ne p alex. i. l. eleg᷑ ter §. q reprobos ō pig. ac. vbi. d. se
de scō vidisse ferrarie nō o uniri fabricātē ibi falsos
bagatinos vigore dicti statuti q: bagatini i loco ferra
rie non expendebant᷑ statutū intelligebat᷑ de fabri-
cāte monetā falsā currētē i illo loco ⁊ Alex. ꝯsi. cccv. iij.
pte ⁊ signa hāc. l. q: est notabilis et mafie ad id q̄ al
legat bar. i. l. i. j. de fabri. libro. xij. sed an alchimista pu-
niat᷑ vide post andre. de iser. bal. in c. i. q̄ sint regalie ⁊
ibi ē refert oldra. ꝯsuluisse q: si expēdit tn̄ p tāto [illegible]
le p tali sine aliis falsificatiōibꝰ non punit᷑. ⁊ vide in. c.
qn̄ ead. ō iureiurā. Quo aūt mancū falsificās vel ton-
dens puniat᷑ vide gl. cy. ⁊ doc. i. l. fe. ⁊ Bart. i. l. ō. C. de
fal. ⁊ bar. i. l. si. C. ō vet. nu. potest. in. gl. ⁊ io. an. i nouel
la i. c. q̄ro de iure iur. ⁊ i spec. de crie falsi. ⁊ pōt capi et
duci ad iudices in specu. de accu. §. i. versic. hic tamen.

a Massarij villarum. facit ad hoc dictum quod no. bar. l. l. diu. ff. de ci. fi. reo. et Bal. scripsisse in. l. cum ancillis. C. de nup. vbi etiam quid si sciat finito suo officio syndicatus.

b Pena flammarum punitur. Adde ad hoc textum positum vnum valde notabile verbum quod quoties punitur quis pena ignis quod tunc debz viuus cremari. tex. est ad hoc no. i. l. vniuersi. ver. viuus concremetur. C. vbi cause fiscales. quem ad hoc pro no. allegat ant. cor. le. fin. suis verbis. pena. ici. alij cognitione comburendo, pro dia.

c Qualiter autem puniatur. Ad id quod dicit quod expendens nummos plumbeos vel stagneos tenetur de falso. d. l. cor. fertur si aliter est falsamoneta quod extra ordinem punitur. d. l. saccularij. limita nisi doceat se ab alio habuisse et testes non opponendo nolle. vide pro Jac. bu. sing. in l. l. maiorem. C. de fal. quod verum si expendens personam honesta aliter de nominibus testia de ponere secundum Ang. tbi sing. abba. l. c. quanto. de iureiur. Bar. in. d. l. cor. et ibi alex.

d Non fraudulosa. quod mutatio nominis fieri possit si nemini noceat. Adde bal. i. l. i. C. de here. insti. et ibi per eum bal. hoc. i. q. quando quis in contractu mutat nomen et facit se scribi pro alio lecidium pena fal. et ale. in. l. con. sti. ff. §. nouo. do. et per bal. l. ru. C. de fi. instru. vi. col. quo an te puniatur mutans nomen addo bal. C. in. l. consti. et bar. i. l. consti. ff. §. nouo. do. et l. falsi nominis. et ibi bar. ff. de fal. et ple ne p alex. i. d. §. nos vero. et i. d. l. falsi.

e Mutatio nominis. Adde de beltrand. deducta per do. co. apostillatorem in eod. bar. l. i. consti. ffor. §. nouo do. n. i. et ibi posui l addi. l verbo mutatio nominis dixi post bal. l addi. l. i. consti. cod. n. 12. in verbo nomen post Ja. rebuf. i. l. varis. n. viij. l verbo primum mutari. i. de prule. scho la. xij. post collec. l pe. grego. in verbo quare mutatur nomen pap. in. i. vbi precipue. col. ix. verbo tertia conclusio mutatio nominis propter post Phih. fra. in pe. l. i. vi. nu. v. et post. i verfic. xn mutatio nominis.

scripsit debito priuetur et si euenerit quod pupillus sibi debitus describi non fecerit non propterea debito priuabitur sed eius tutor tantundem dare debebit quantum perdidisset pupillus si maior esset. Item dicit Cyn. quod domus pupilli non debet diruí vel publicari: quia hospes in ea tenuit ludum azardi dictante statuto statuto quod domus diruatur vel publicetur in qua ludus taxillorum retinetur et idem credo etiam si dominus fuisset maior etate dummodo ignorans fuisset vt. ff. de pub. l. i. §. dominus. et supra de cunuc. l. i. et pro hoc gloss. bona. C. vt nemo priuatus. l. i. et quod ibi etiam no. per Jaco. but. Non ob. hec lex quia dominis prediorum est iniuncta necessitas inquirendi de fabricantibus falsam monetam in eorum prediis vt hic in gl. i. et in tex. in prin. Ultimo no. gl. hic signatam super verbo predicti vt massarij villarum[a] qui tenentur denunciare maleficia in eorum villis commissa preuenti puniantur quod intellige si negligentia potest eis imputari. ar. eorum que no. in. l. sororem. C. de his qui. vt indig. alias secus vel plenius scripsi in. l. ea quidem. C. de accusa. in materia denunciationis in. vi. q.

Comburi qui debeant. et nu. seq.

Monetam falsam expendens qualiter puniantur. et numeris sequenti.

1 Siquis. Casus. Qui nummos falsa effusione formauit debet comburi et premium da 1 tur accusatori. hoc dicit. Not. casum in quo quis 2 pena flammarum punitur[b] alios casus enumerabo. i. 5 de agge. ni. non rumpen. l. i. Oppo. quod sine pena fieri possit. vt 1 patet ex quotidiano vsu: quia ciuitates sibi monetam faciunt solum duobus modis vt in gloss. et secunda solutio est sine scrupulo. Nec eis ob. l. se. vt ibi videbis. Prima solutio est magis dubia et vult quod sub impressione et forma imperiali fieri non possit. sed sub propria bene possit. Sed hoc sola mihi videtur contra. l. sequentem. et contra ti. in vsibus feudorum. que sint regalia. c. i. Ex. autem dicit quod si non ex priuilegio faciunt vel ex consuetudine longissima. quod facere non possunt. quod intellige etiam si sit recta et proba: vt hic no. glo. super verbo obnoxius. Et no. quod non debet plus valere ratione forme. vt. l. i. ff. de contrahen. emptio. Oppo. ij. quod flammis non vratur l. quicunque. ff. eo. Solu. vt in glo. quia hic de fabricante ibi de recidente et tondente seu pertingente iam fabricatam et rectam. vt mali aurifices et campsores quidam faciunt qui cum aquis pecuniam minuunt. aliud est enim falsam esse aliud immutatam esse vt in. c. quanto. extra de iureiuran. Oppo. iij. quod non flammis tradatur: sed capite puniatur. vt. C. l. proxima. Solu. quatuor modis vt in gloss. i. 3o. et illa declaretur per istam. et de hac multe ciuitates fecerunt simile statutum. Tertia communiter tenetur glo. her. eam approbat in. d. c. quanto. aliam ponit glo. i. de ve. numismatis potestate. l. si lib. xi. quam hic tenet Jaco. de are. vt illa loquatur quando falsificatur moneta ere contaminata hic quando aurea. sed non videtur habere bonam rationem diuersitatis ex quo in vtraque desit imperatoris imago. Precedentem igitur teneo pro qua facit iste tex. qui dicit crimen lese maiestatis committi quasi tunc eius maiestatis impressa ledatur. Ex predictis habes quod flamma ignis puniuntur qui monetam etiam rectam fabricant et potestatem non habent. Item qui imperialem falsam effundunt: vt hic.

3

4 Qui autem non imperialem sed alicuius ciuitatis regis vel baronis falsam fabricant puniuntur pena capitis. vt. C. l. i. et hanc penam interpretatur gl. non capitis naturalis sed ciuilis que deportationis vt in. l. si. i. de vete. nu. pot. li. xi. quod tene cordi. Quidam tamen imperatorem non recognoscunt nec alium superiorem adeo puniri eodem modo volunt falsificantes principis monetam. et malefaciunt ex quo in vtroque casu diuersa pena reperitur imposita. qui autem monetam tondent vel rodunt vel aliter minuunt pena. l. quicunque. ff. e. qui autem illam que proba est liquefaciunt dicit Bar. quod si dolo faciunt animo pecuniam illam occultandi et annihilandi quod incidunt in penam. l. co. de fal. vt. ff. eo. l. in lege cor. §. vlt. secundum vnam lect. idem credo si cupiditatis et auaritie causa faciunt. vt. d. l. si. i. de vete. nu. po. xi. lib. vbi autem bona fide vt aliqui faciunt aurifices qui liquefaciunt aureos florenos vt deaurent ciphos et maspilos tunc non puniuntur. Qualiter autem

5 puniatur[c] qui falsam monetam expendunt. dicunt quidam quod pena or-

c dinaria falsi. vt. d. l. lege cor. ver. eadem lege. quidam quod pena extraordinaria. vt. l. saccularij. in prin. cum ibi no. in gl. ff. de extraordi. cog. Bar. dicit quod pena. l. cor. non egreditur terminos et capitula in ea nominata. vt. l. quid sit. ff. eo. et dixi. C. de fal. l. nec exemplum. ideo inquit quod si nummi erant stannei vel plumbei tunc punitur pena ordinaria. vt. d. l. lege cor. alias pena extraordinaria. vt. d. l. sac-

6 cularij. Sed dubito ne id quod in. d. l. lege cor. dr de plumbeo vel

stanneo dicatur gratia exempli. et sit idem quacunque ratione materie falsus sit nummus et. l. saccularij. et talis lect. sit verior. qualiter autem puniatur qui aureos tradunt vel expendunt numquam iusti ponderis et non sunt habes in. l. i. i. de vete. nu. po. li. xi. Quero vltimo cum gl. quod premium accusator hic consequitur. et respondet quod seruus liber efficitur. liber autem iudicis arbitrio premiabitur vt. l. edicto. §. restat. C. de in. fis. sed ibi non declarat quod iudicis arbitrio relinquatur vt. ff. de extraor. cri. l. i. et de iure delibe. l. i. §. i. in contra. facit. i. de sala. non prebe. l. i. li. x. per quam videtur quod iudices non possunt premium dare denunciatoribus sine principis licentia. Sed dic quod illud in aliis in quibus non habent arbitrium a lege hic autem arbitrium per hanc. l. est eis concessum. an autem premium vel pene remissio debeatur socio eiusdem delicti dubitari potest propter verba generalia hic posita a quocunque publicatus etc. sed dicere scripsi in. l. ea quidem. C. de accusa. in materia denunciationis i. xvi. questione.

Siquis. Casus. Rescriptum per quod conceditur facultas cudendi pecuniam presumitur subreptitium. h. d. Glo. op. de eo quod faciunt ciuitates super hoc habentes priuilegium. respondet gl. quod in priuata persona presumitur subreptitium non in ciuitate vel aliquo barone quod satis videtur consonum rationi cum in priuato sit temeritas quedam: ideo non est credendum imperatorem sibi annuere etiam si diceret se ex certa scientia facere et ipse insinuatus videretur tunc fuisse.

De mutatione nominis. Rubrica.

1 Mutatio nominis non permittitur.

Sicut. Primo dicta generale. secundo ri. ad quesitum. scda ibi: d mutare. Casus. Mutatio nominis non fraudulo sa[d] libero homini est permissa. h. d. No. quod propria nomina imponuntur ad beneplacitum. Item ad recognoscendum. concor. l. ad recognoscendas. C. de inge. et ma. Oppo. quod muta-

e tio nominis[e] non sit permissa vt. l. fal. ff. eo. glo. dat ibi varias solutiones quas Ja. bu. hic coniungit. aut est seruus et ei non licet vt hic a sensu contrario. et potest esse ratio quia in fraudem suum per presumitur facere vel quod verius est quia eius cognominatio et cognitio dependet a domino. Aut est liber: et tunc aut facit in fraudem et ei non licet vt ibi: aut sine fraude et ei licet vt hic dr. aut sine fraude facit quando sibi mutat in onere vt quod predicit quod omnes sciant quod de cetero vult vocari talis etc. In fraudem autem quando mutat in specie puta inuentus de nocte vel arma prohibita portare interrogatus ab officiali de nomine cum vocaretur. A. dixit quod vocabatur. B. et faciunt hec contra furantes qui recedunt onera communis mutant sibi nomina.

Ad legem iul. ambi. Rubrica.

Continuationem collige ex gl. ibi: et est crimen falsi etc. vsque ad finem. Quero in quibus et quot casibus habet locum. dicit gl. quod in tribus: sed. ff. cod. l. i. in fi. dicit glo. quod in quatuor. nam ibi ponuntur tres et hic quartus. Potes dicere quod hic in tribus casibus ab initio lex iulia promulgata fuit vt ibi: sed per extensionem hic quartus additus fuit et tanto tex. hic in fi. dicit ad instar. l. iul. ambit. vt no. in glo. fi. in nigro posita. et dicit hic gl. et ff. eo. l. i. quod hodie cessat in vrbe romana. Quod intelligo si pecunia veniret detur vel detur principi pro honore vel officio honesto quia precessit legi simoniam et ambitum committere non est dicendum sed vbi detur eis qui circa latus principis vel summi pontificis exigunt vt eis suffragantibus officium vel beneficium habeatur etiam hodie ambitus et simonia committitur sicut olim quando dabatur aliquibus de populo vt ei suffragarentur. et sic dic per textum in. l. i. ff. e. quod hodie cessat in vrbe potest exponi proprie in persona principis quo ad ceteros improprie cessare creditur.

1 Officia et dignitates repetere non licet.

2 Princeps solus an possit officium concedere remouere et remotum restituere.

3 Appetere officium vel dignitatem quando liceat.

Nullus. Qui honores repetit in. l. ibi. l cidit pena legitima subdit. h. d. No. quod non licet officia et dignitates repetere quia grauamen est subditorum vt no. glos. sequentis rubrice. Op. quatuor modis vt in glo. in. 1 l. so. quodlibet vt i ea videlicet quod ad l. liceat glo. dat ibi aliam sol. quod ibi in defectum aliorum. et hanc tenet Jaco. bu. Op. glo. v. de. l. si aliquid. i. de suscep. et archa. lib. x. et. de. l. ij. C. de diuer. offi. li. xij. et non soluit et mirum quia potius concordant cum ibi depositi ab officio quia in eo delinquerunt etiam per

rescriptum

rescriptum amplius non possunt redire ad illud. vt tamen predi
cta sit alia pateant latius dic aut queritur in deposito ab officio
propter eius delictum & illi nedum non licet illud repetere sed nec
proprio motu principis concessum potest illud exercere. vt. j. de
suscep. & archa. l. si aliquid. lib. x. & de diuer. offi. l. ij. lib. xij. nisi ex
principia indulgentia ex certa scientia sibi concessa delicti pena
cum infamia esset remissa. vt infra de costa. lege si quis libro. xij.
2 ¶ †Alius autem inferior a principe licet habeat potestatem
officium concedendi & remouendi tamen remotum propter de
a lictum amplius reducere non potest[a] vt. l. fina. ff. de offic. procur.
cesa. quod no. Aut queritur in non deposito sed adhuc presiden
te in officio: & tunc non licet ei illud officium repetere vt finito tem
pore statuto possit illud continuare etiam si illud precibus por
rectis obtineret a principe vt hic. si tamen imperator proprio
motu ex priuilegio illum confirmaret tunc illud continuare et
exercere posset vt sensit hic glo. quinta quia tunc non creditur ob
importunitatem petentis fecisse sicut in priori casu. nec creditur
cum repu. & subditos ledere: cum non sit credendum principem
cuius est proprium subditorum commoda inuestigare illum mo
tu proprio confirmasse nisi exigente suorum experientia merito
rum. Alij autem inferiores a principe non possent illum etiam
proprio motu confirmare nisi in defectum aliorum vt in auten
tica de defen. ciui. §. fina. & de mu. & ho. l. honor. §. fin. li. x. de ass
sesso. l. nemo. & ita debet intelligi. l. licet. j. eodem titulo: & ideo con
c firmatus Potestas nõ potest suos officiales retinere. ¶ †Aut
queritur in non presidente officium tamen vel dignitatem ap
petente: et tunc aut appetit solum moribus et virtutibus que ope
rantur in illo. & hoc est permissum. vt. s. de offi. rec. prouin. l. secun
da. & de asses. l. liceat. & j. de profe. et me. l. magistros. et per hunc
modum casum ponebat Oldra. in. l. barbarius. ff. de offi. preto.
Aut appetit verbo & procuratione: et tunc aut solum vt presit &
reparet quod cadere videbat et ei licet & commendandus est. vt
vij. questione. j. qui episcopatum. & not. s. de episco. & clericis. l. si
quenquam. Aut vt presit: et tunc si dignitas est spiritualis non licet
nedum precio sed nec prece nec verbo. vt. dicta. l. si quenquam. ratio
quia preesse animabus nõ licet quas omnes deus fecit equales.
vt in auten. de monachis. in princip. colum. a. ij. Non tamen di
co qđ de iure canonico simoniacus sit qui preces tantum effun
dit. si autem dignitas & officium sit temporale tunc dicunt qui
dam. Aut publice et palam. Aut occulte et clam. que distinctio
non placet: quia in specie prohibitus nec palam licet nec in peum
excusatur. Ideo simpliciter dic aut dignitas non habet iurisdic
tionem annexam: & tunc nedum prece sed precio potest publice &
palam petere vel etiam clam mediante suffragatore. vt. l. prima
in principio et. l. totiens. §. j. ff. de pollici. aut habet iurisditionem
annexam: et tunc non potest ab inferiore a principe. vt ff. eod. l.
j. quia presumeret subditos grauare. vt in aut. vt iudic. sine quo
quo suffra. §. cogitandum. colla. ij. a principe autem potest pete
re & prece: cum in eo cesset lex iul. de ambi. vt. ff. eo. l. j. in prin. quin
imo & precio de eius potentia absolute licet non honestate con
grua nec presumpta: quia venditionem iustitie diceretur tolerare.
vt in aut. de iudi. sine quoquo suffra. §. j. & §. cogitandum. col ij.
¶ Et ideo cum populus romanus preesset legi potest hic barbarius
nedum moribus & virtutibus vt dicit Odof. preturam ab eo postula
re. sed etiam verbo & prece: vt est casus in lege barbarius. nam &
in populo romano collationem faciente cessabat ambitus tem
pore suo licet non cessaret in aliquibus ex singulis qui erant de
consilio. & hoc est qđ voluit dicere. l. j. ff. eo. ¶ Quero modo qđ
vult dicere tex. dum dicit absolutionem debiti &c. & glos. dat tres
expositiones prima est vt soluat qđ ex precedenti officio debet. &
hec potest intelligi dupliciter. vno modo qđ debet ex promissio
ne quam fecit fisco pro honore seu officio qđ finitum est haben
do. Alio modo debitum. i. redditionem rõnis villicationis sue
quam vnusquisque in syndicatu tenetur reddere. vt. s. vt omnes tam
ciui. quam mi. l. i. & hec mihi placet. de secunda expositione non
curo. Tertia est satis notabilis propter hoc: quia regula est vt qui
penam pecuniariã non potest soluere luat in corpore: quia fusti
getur. vt. l. si. s. de sepul. vio. & ibi no. glo. & plene ibi scripsi. vnde
cum secundum istam expositionẽ alia pena imponatur satis est notan
da. ¶ Aliqui tamen dicũt qđ pena deportationis non imponi
tur propter cõtumaciã nõ soluẽdi. sed quia iterato suscepit & gerit
officium in quo semel fuit qđ grauius est tolerare quam si prius
non fuisset & illud perdidisset: quia tunc centum aureis puniretur. vt
ff. co. l. i. & hoc ibi tenere videtur glo.

¶ Ad legem iuliam repetundarum. Rubrica.

¶ Continua rubricam vt in glo. vsque ad versi. & licet. ibi quere
in quibus casibus locum habet. & dic vt in ea vsque ad finem.

☞ Delinquens in officio ibi remittitur puniendus.
Potestates de factis suorum tenentur officialium. & nu. seq.

a ¶ Amplius reducere non potest. vide de hoc quod notaui in apostil. ad Salyc. post
eum in. l. mancipia. §. ita. nu. iij. ver. & no. qđ condemnatus. in apostil. in ver. ... illud of
ficium non reddit. s. de ser. fugi.
b ¶ Potestates tenent. adde quod secus est de gestis extra officiũ quia tunc non tenentur pro
famulis suis nisi ad exhibendum eam si possunt vel nisi mandauerit vel ratuz habuerit
Bal. in. l. ... s. de pe
na in. q. ma. nu. iiij.
quero qđ in factis
& in. d. §. prefici. j.
prin. de off. pro. et
leg. Bar. in. l. or. j.
prin. ff. nau. cau. sta.
& in. l. i. §. familie.
& in. §. si. ff. de pub.
& adde Bar. l. i. si
pe. ff. s. de asses. Ité
nisi ex pacto se ob
ligauerit. Bal. in
d. nu. ad fi. ver. no.
quod & Soc. consi. cvij.
inc. vt in. q. verti te
vtiamen clarius
circa me. in. j. pte.
chat cl xiij. qđ ve
rũ ẽt qđ tũc tenet
si post partũ initũ
cũ syndico ciuita
tis pro debitis cõ
trahendis p famĩ
liã si faciãt i pn. of
ficij preconizari quod
nullus habat aut
credat alicui d sua
familia sine sua li
cẽtia nisi ptestatur
se nolle teneri vt p
Bal. soci. d. cõsi. sed
in dubio tenet de
gestis circa officiũ
l art. l. d. l. vz. Idẽ
in epo qui tenet de
delicto vicarij vel
officialis sui. ro. in
deci. lxxij. vicari. l
no vbi ẽt verũ ni
si post ẽfficiant pur
gauerit illud. & vi
de p Bal in. l. i. al
li. s. quorũ appl.
nõ reci. & in. l. ij. s.
vbi de cri. agi. eps
& bal. i. d. nu. in vsi.
quod ro nõgdeps q tz
quod nõ tenet de ine
peritia vicarij.

V
Etinius. Primo rationẽ permittit.
secundo edictũ penale sub
1 iungit. secundum ibi: ducem. ¶ †Casus. Delin
quentes in officio ibi debent remitti puniendi et
ad quadruplum pecunie per se vel ministros rele
pte tenentur. hoc dicit. ¶ Pro euidentia pre
mitte id quod dicitur in glossa. ij. ¶ Not. j. quod pene exaspe
rantur in terrorem aliorum. concor. ff. de pen. l. aut facta. §. fina.
2 ¶ †Not. quod potestates tenentur[b] de raptis & acceptis ab eo
b rum officialibus & ministris. ¶ Item quod pena pecuniaria est
in quadruplum & in quantum tempus peti possit dicetur. j. eod.
3 l. penultima. ¶ †Contra primum notabile oppo. glo. j. de. l. san
cimus. j. de pe. & remittit ad ibi no qđ declara: quia metus equi
voce sumitur. vno modo pro terrore vt hic. alio modo pro pena
4 que suum autorem non debet egredi vt ibi. ¶ †Sed extra gloss.
oppo. ad secundum notabile de ea. l. sancimus cum hic dicit con
ueniatur pro ministris. Potes dicere quod hic de pena pecu
niaria ibi corporali. vel hic non tam ex facto illorum quam pro
prio quia malorũ opera est vsus. ar. ff. nau. cau. sta. l. fi. §. hac actiõe
& de publica. l. si eũ exhibuissent. & insti. de ob. que ex quasi delic. §.
5 item is. & §. de eo. & hec placet. ¶ †Et no. qđ Bar. ff. eo. l. j. dicit
quod preses liberat suos officiales exhibendo per dictã. l. si eũ exhi
buissent. ¶ Op. tertio quod nullo modo tenet. vt. ff. eo. l. j. in fin. & l.
lex. §. appareat. Sol. vt in fi. & in ver. item a quibusdam. vt hec se
cundum illam intelligatur. quod inducit Cyn. in ar. vt cessio fa
cta in personam potiorem non presumatur in fraudẽ facta quando
cessionarius est affinis & coniunctus. ¶ Op. iiij. quod non pecu
niariter sed corporaliter puniatur vt. ff. eo. l. ante pe. §. fin. So. qđ
duplex est pena. vna pecuniaria & certa: alia corporalis & extraor
6 dinaria. & hoc vult ea. gl. in ver. & est pena. ¶ †Quero modo cui
hoc quadruplum applicetur. & distingue vt in ea glos. in prin quia
aut turpitudo fuit ex parte dantis & totuz fisco vt. ff. de iure fis. l.
lucius. aut tantum recipientis: & tunc dimidietas leso & dimidie
tas fisco vt. s. de asses. l. ij. ¶ Quero qualiter se hẽnt hec actio cũ
edicto de calumniatoribus. & dic vt no. ff. de calũ. l. j. Saly. docto.
1 ☞ Pena pecuniaria que in officio incurritur ad heredes trãs
mittitur.
2 Pena in officio incursi qua actione petatur & vsque ad quantuz
tempus. & nu. seq.

1 S
Ciant. Casus. †Pena pecuniaria delinquẽ
tis in officio transit in heredes. h. dt.
2 ¶ †Ad declarationẽ huius. l. quero qua actione hec
pena petatur. & dicit glo. ff. eo. l. ij. quod vel condictio
ne ex hac. l. vel actione in factum. & hec secunda communis. arg.
3 ff. pro socio. l. nec quicquid. & de fal. l. qui nomine. ¶ †Quero vsque ad
quantum tempus & dic vsque ad annum vt. ff. eo. l. ij. quod quidaz
intelligunt lite cum defuncto contestata dicentes actiones pena
les non esse transitorias in heredes lite non conte. vt. s. vt ex de
li. defun. l. j. Alij intuentes quod hec. l. & ij. ff. e. loquũtur indistin
cte dicunt quod etiam lite non contesta, tenetur heres. Sed hec
subdiuiditur in duas: nam hug. dixit quod duo specialia indu
cuntur per hanc. l. vnum vt lite non contest. teneatur etiam de eo
quod non peruenit. aliud de eo quod peruenit teneatur solum
vsque ad annum cum regula sit vt de peruẽtis quis teneatur per
petuo vt no. s. vt ex delic. defunc. l. prima & quia hec cõtra eũ in
ducitur aliud pro eo statuitur videlicet vt lite non contestata he
res sibi teneatur infra annum etiam de non peruentis contra di
ctam. l. j. vt ex delic. defun. ar. l. cum qui. in princi. ff. de iureiuran.
Azo vero vt patet in summa non declarauit an hec duo copula
tiue inducantur: sed alternatiue dicit induci. vel vt lite non conte
sta. teneatur de omni vel vt lite contesta. teneatur de peruento so
lum vsque ad annum vbi perpetuo debet teneri. & hoc secundum
dixit esse tolerabilius gequid igitur senserit Azo precedens opi.
Hugo. est cõmunis & eam tenet Iaco. but. & aures demulcere de
bet audientis per rationem quam assignauit ipsam declarando
& aliud sit in edicto de calumniatoribus vt hic dicit glo. & est ra
tio vel quia post annum simplum peti potest. vt. d. l. heredem. in
fi. vel quia in quadruplo simplum nõ inest qđ plenius ibi decla
4 ratur. ¶ †Quero nũc extra quãdo triennius currere incipiat.
Respon. qđ aut queritur de anno infra quem officialis potest con
ueniri. & dic a tempore depositi officij. vt. j. eo. l. pe. aut infra quẽ
heres eius potest conueniri. & tex. ff. eod. l. ij. iuncta tẽpore mortis
defuncti qđ supplendo intellige & adite hereditatis cum nũquam
sit heres cõueniri nõ possit. & daret ei occasio differendi per an
num: si non posset postea conueniri.
1 ☞ Iudex punitur. qui pecunia corrumpitur. & nu. 2.

a Omnes. Adde quia ista lex loquitur in iudice corrupto pecunia vt hic. quid enim (vt maco ait) non mortalia pectora cogat auri sacra fames. sed an habeat locū in iudice corrupto magnis precibus. vide qd̄ in simili no. Ro. sing. soo s̄ʒ meū nu. cccxxix. inci. si de iudice pecuniam.

b ¶ Iudex corruptus pecunia. adde quod dicitur facere simoniam ₇ tenetur in syndicatu. l. obseruare. §. pficisci. de offi. p con. ₇ lega. ₇ in. l. j. ff. de ambitu. ₇ tenet fisco. l. in hereditatem. ff. de calū. ₇ de pecuniā recepisse q̄modocūq̄ commodū huc. ₇ sale senserit. l. j. §. pecuniā. ff. de calū. ₇ tenet de calū. nia ēt si recepit pecuniā extra iudicium. l. si quis. §. cum publican⁹ per Bartol. eod. titu.

c Oppono quod durante magistratu. Tu vide de hoc bartho. soci. in suo tracta. salsen. regu. ccxlix. in verifica. magistratus. vbi facit regulā negatiuam. pmi. v. fallentijs. vt ibi vide.

d ¶ Sacrilegium est. ₇ adde quod sacrilegium dicitur quasi sacri ledium .i. sacre rei violatio vel vsurpatio bald. in. l. si hondus. ff. de fur. in versicul. quero quod requirant. Item qd̄ sit sacrilegium vide gloss. xvij. q. iiij. sacrilegium. ₇ adde q̄ sacrilegiorū multa sunt genera de quibus nota. in cleme. j. secundū Lac. ibi in princ. de pe. ₇ ibi ponit omnia in. j. q.

e Quod sufficit vnū tantum. vide de hoc ro. sing. suo. cccxxj. quod incip. Tu habes l. si nōdum. ₇ ego dixi ibi in apostil. ad istuʒ. ff. de fur. ₇ in rubri. cod. titu.

f ¶ In vtroq̄ extra ordinaria. adde quod facit gl. no. in ver. vlteri⁹. l. c. si canonici. §. fi. de offi. ordi. in. vi. q̄ punitur ex arbitrio circa mortem. ₇ facit. l. j. ff. ne liceat fig. sal. no. ₇ in. c. quoniam non nullis. de iude. ₇ ita reperio esse iudicatum in capitolio vrbis contra minorem qui ratione etatis fuit punitus in membri mutilatione alius vero ratione duplicati sacrilegij quem etas non excusabat vno etiā fuc. tum aliud commiserat fuit furca suspensus. Bal. aūt in. l. placet. in. ij. col. versicu. vlt. no. ff. de sa. san. eccle. dicit sacrilegiū ē excōicandum ₇ in exiliū mittendū scilicet quādo violauit ecclesiā ₇ priuilegia eius. Itē adde qd̄ not. q̄ platū cōmittat sacrilegiū si ipse de bonis ecclesie impinguat cōsanguineos. abb. c. ingrendū. de pec. cle. ₇ de sacrilegij materia supple. xvij. q. iiij. igitur. ₇ capitul. non oportet. xvij. q. v. ₇. xvj. q. ij. illud.

Omnes.

a Primo phibet. secūdo penā adijcit. secūda ibi: etenim. ¶ † Casus. Iudex corrupt⁹ pecunia b puniendus est huius. l. pena. h. d. ¶ Quero an hec lex procedat in iudice ordinario vl' de legato. ₇ dicut in vtroq̄ q̄ hec. l. generaliter loquit. Item propter copulam positā inter verbum cognitores ₇ iudices que copulare d3 diuersa. vt not. super rubrica. ff. de iur. ₇ fac.

2 igno. ₇ hoc volunt due gl. interlineares. ¶ † Quero an pena huius. l. habeat locum etiam si iudex sit corruptus in causa ciuili. ₇ videtur qd̄ sic. primo per hanc. l. ibi priuatarum quoq̄. secūdo per. tex. ff. eo. l. antepe. circa prin. dum ibi dicit capitis pecunie ve. ¶ In contrarium determinat gloss. ₇ nil addicit sed in responsione quam facit ad hanc. l. videtur concludere q̄ pena pecuniaria quadrupli locū habeat qñ est corruptus in causa ciuili vel criminalia. vt hac. l. sed pena corporalis de qua in. d. l. antepe. locū habeat solū qñ corruptus est in cā criminali in qua potest impont pena bonorū vel maior. ₇ ita intelligit gl. tex. illuʒ. qñ dicit capitis pecunie ve. ₇ hāc gl. sequit Jac. bu. Pet. autē aliam opi. sequitur. Saly.

1 ¶ Magistratus quādo officio durante cōueniri possit. ₇ nu mero. 2.

3 Magistratus extorquens a subditis in officio delinquit.

Jubemus.

† Licet maiores magistratus regulariter nō possunt cōueniri durāte officio: fallit quando delinquunt in officio seu in spectātibus ad officium. h. d. Ibi post administrationem. dic infra annū: vt. j. l. proxi. ¶ No. vltra predicta qd̄ delinquere dicitur in officio quando pecuniā extorquet a subditis vt hic. ¶ No. ex si. l. qd̄ deferētes debent probare que deferunt. alias sunt vituperandi. ¶ † Oppon. qd̄ durante magistra

2 tu c non possit cōueniri. vt. ff. de in ius vocā. l. ij. ₇ de iudi. l. pars. literarum. dicit gl. hoc speciale q̄ occasione officij cōuenuntur

s3 potes dicere latius aut est de minoribus magistratibus vel administrationē nō habētibus ₇ cōueniri potest officio durante. ff. de iniuc. l. nec magistratibus. aut de maioribus: ₇ tunc aut deliquit circa officiū: ₇ conueniri pōt officio durante vt hic. aut deliquit extra officium: ₇ tūc aut erat perpetuus ₇ conueniri pōt s3 acgu. l. nisi. §. fi. ₇ quod ibi no. detur. ₇ ra. distra. ₇. l. presidis. ff. si cer. pe. alias delictū remaneret impunitū ℈. l. ita vulneratus. ff. ad. l. aquil. aut erat tpalis ₇ tūc si actio erat tpe pitura cōueniri pōt catenus vt lis cōtestet ₇ nō vltra. vt. l. senatus. ff. de of. presi. si nō erat peritora nullo mō pōt ↄueniri. vt ff. de in ius vo. l. ij. ₇

3 de iudi. l. fine pa. ¶ † Oppo. n. q̄ licitū si accipere. vt. l. plebiscito. ff. de offi. psi. dicit glo. q̄ fallit in esculentis ₇ poculētis vt ibi. sed caue q̄ gl. ibi ₇ insti. de pub. iudi. in pri. tȝ q̄ hodie necessaria ʒ accipere p auf. scriptū exēplar. col. j. q̄ nō fatet gul. de cu. dicēs q̄ aut. illa d3 restringi ad alia quā esculā ₇ poculenta qd̄ vt hodie eē approbatū de iure canonico. vt extra de cesen. c. statutū. li. vi. ₇ hic in habētibus salariū de publico. alio licet accipe remunera. p premio sui salarij ₇ nō vltra. vt in aut. de manda. priu. §. illud. in aut. de iud. §. ne aūt labor. col. vi. ¶ Op. q̄ indistincte ʒ accipe vt. l. j. in si. ff. e. gl. nō soluit. dic q̄ fallit in illis personis. ₇ intellige sane si nō cōstet illos psonas ppter calūniā alteri faciendam dedisse.

1 ¶ Procurator cesaris extorquens pecuniam a subditis conueniri potest administratione deposita. ₇ nu. seq.

Vnusquisq̄.

Hec lex prouidet circa tempus infra quod officiales possunt conueniri. ₇ primo quādo tempus anni non excessit secundo quando excessit. secunda ibi: si vero. ¶ Casus. † Si procurator cesaris pecuniā extorquet a colonis vel aliis sibi subditis potest conueniri infra annum a tempore deposite administratiōis non postea. hoc dicit. ¶ Oppoñ. de l. ℈. proxim. vbi durante officio potest conueniri. Soluit glossa quod in hoc procuratore est speciale. dic melius quod hec scōm illam ₇ illa scōm istam. ₇ sic qd̄ hic deest de tēpore durantis officij per illam suppleatur. ₇ qd̄ ibi deest de tpe anni post finitum officiū suppleat p istā. ₇ hoc vult gl. ff. e. l. ij. ₇ hoc Jacob. bu. ₇ Cyn.

2 ¶ † Op. ij. q̄ nedū qd̄ soluit sed quadruplū cōpetat. vt. ℈. eo. l. j. ₇ de assess. l. ij. Sol. cōsitendo cōtrariū vt in gl. ₇ p hoc. l. senatus in si. ¶ S3. ij. ℈ pdicta facit. ℈. vt ōes tā ciui. ꝗ crimi. l. j. vbi dr q̄ p quinquaginta dies d3 stare ad syndicatum ₇ lis inchoari ₇ finiri. ℈. xx. dies. glo. ff. e. l. ij. format hoc ↄtrū ₇ soluit similiter notabiliter: vcȝ q̄ illud h3 locū qñ ipe syndicatus conueniunt. sed tunc nō ↄuēti nō phibent postea in patria cōueniri vsq̄ ad ipe

3 prefixum actioni fine sit annus siue maius tps vt hic. ¶ † Quero an vltra annū peti possit simplū. glo. in d. l. ij. sub dubio forte dicit qd̄ sic. acgu. l. j. in prin. ff. de calū. l3 de psona heredis sit opinio vt dixi. ℈. eo. l. ij. sed ↄtrū vt hic casus: cū hic de simplo specifice loquat nisi dicas q̄ hec quo ad cōpulsionē soluēde pensionis nō quo ad exclusionē petitionis directo ℈ officialem ppouēde.

Sancimus.

Primo dictū generale secūdo illud limitando formā addit iuramēti. tertio penā adijcit ℈ faciēti. scōa ibi: ita sane. tertia ibi: ₇ ʒ. ¶ Casus. accedentes ad regēdas prouincias iurare debet forma hic scripta. ₇ de contrario postea cōuicti in quadruplō sunt puniēdi h. d. ¶ No. tex. in pri. cuius ↄtrū seruat hodie in hac misera italia. ¶ No. quē nō psumi immemorē diuine salutis vt in tertia pte. ¶ Opponit. glos. qd̄ licitum sit dare ₇ accipere p honore vel dignitate cōsequēda vt ff. de pollici. l. Sol. gl. qd̄ ibi palā: hic clā. meli⁹ dic vt dixi. ℈. ti. j. l. j. ₇ vide qd̄ dixi. ℈. e. l. iubemus. in secundo contrario.

¶ Ad legem iuliam pecula. Rubrica.

¶ Cōtinua q̄ iudices nedū subditos cōdēnāt pecuniā eis auferēdo vt in ti. pcedēti: s3 ēt rēpublicā eis pecuniā subtrahēdo: id posita est hec rubrica cuius migrum hic penā impont.

1 ¶ Surripiens pecunias publicas capitalem subibit penam.

2 Opem prestans pari punitur pena cum faciente.

Iudices.

Pmo punit pncipales. scōo ministeriū pbētes. scōa ibi: is quoq̄. ¶ † Cas⁹. pecūias publicas surripiētes: ₇ q ministeriū tūc vl' postea prebuerint pena

2 capitali puniunt. h. d. ¶ † No. qd̄ faciēs ₇ opē pstās pariter puniunt qd̄ plene examinaui. ℈. de rap. vir. l. j. ¶ Op. gl. de. l. sacrilegij. §. labeo. ₇. §. is autē. So. vt in ea que declarat q̄. l. iulia pecula. nō tenet is q subtrahit pecuniā quā administrat vt in ↄtrio: s3 hñ tenetur. l. iul. de residuis. vt ibi no. q aūt illā non administrat peculatum cōmitti vt hic. ¶ O. ij. de. l. ob pecuniā. ff. de fur. So. aut pecūia est fisci ₇ h3 locū. l. ista ₇ sic vbū publicas hic sumit stricte vt. l. eū q vectegal. ff. de v. sig. Aut pecūia est ciuitatis romane. ₇ idē p. l. ij. j. si. ff. e. Aut alteri⁹ ciuitatis: ₇ tūc secus vt in ↄtrio. ¶ Quero q̄ sit ista pena capitalis. Rñ. deportationis vt in glo.

¶ De crimine sacrilegij. Rubrica.

¶ Sacrilegium quid sit: quando committatur ₇ que sit eius pena. ₇ nu. seq.

¶ Continua rubricam scōm Azo. dictā est de criminibus que p l. iul. puniuntur: ideo prosequitur de isto qd̄ p eandē. l. punitur.

1 vt patet. ff. eodem in rubri. ¶ † Querit glossa quando committatur ₇ que sit eius pena. ₇ remittit vt habes in ca sed non propterea habes veritatem. ideo dic qd̄ est sacrilegium verum: ₇ est

2 quasi sacrilegium. ¶ † Sacrilegium est d auferre rem sacraʒ de

d sacro. vt. l. si quis in hoc genus. ℈. de epi. ₇ cle. probatur ex coniūctione duarum legum. nam auferre rem priuatam de loco sacro nō est sacrilegium. vt. l. diui. ff. eo. ₇ tamen locus facit alternatiue alterum scit vel furtum vel sacrilegium. l. aut facta. §. locus ff. de pe. sed non est sacrilegium vbi res est priuata. vt. d. l. d. ergo si non est priuata sed sacra erit sacrilegium propter locuʒ vt d. §. locus. Et ideo si res sacra auferatur de non sacro sed ppbano non erit etiam sacrilegium: quia locus deficit ₇ hoc de iure

e nostro. canoniste vero dicunt qd̄ sufficit vnū tantū e. xvij. q. iiij. si

3 quis. ¶ † Viso quid sit sacrilegium apparet qd̄ extra illum casum vbicunq̄ lex appareat sacrilegiuʒ debet exponi quasi sacrilegium: ₇ ita exposuit glo. in qualibet. l. huius tituli. qui non de

4 sacrilegio sed quasi tractatur in hoc titul. ¶ † Nunc videamus que sit pena ₇ dubitabant glossatores. nam in. l. sacrilegij capite in princ. videtur sentire qd̄ pena sacrilegij sit pena capitis scōm illum text. pena quasi sacrilegij sit extraordinaria. vt. l. sacrilegij in eo. tit. ¶ Alia fuit opi. azo. quam hic videtur tenere gl. q̄ pe

f na sit in vtroq̄ extraordinaria f ex qualitate rei psone ipsius cāte ₇ serus vt. d. l. sacrilegij. semp tñ est capitalis vt p3 in exemplis ibi positis. ₇ p hunc modum d3 intelligi. d. l. sacrilegij. ₇ hec opi. est communis.

¶ Culpa lata dolo equiparanda.

Qui diuine. Errās in articulis fidei punitur vt sacrileg⁹. h. d.
1 ¶ †No. qđ lata culpa causata ab ignorantia iuris diuini equiparaṫ dolo de causata ab ignorā tia iuris ciuilis dici plene. l. l. senat⁹. ā. de his. q sibi a fieri. ¶ Op. qđ sacrilegiū non cōmittaṫ vt probaui super rubrica. Sol. expones do sacrilegium. i. quasi vt
a in glo. ¶ Quero quis erit iudex ᵃ dic vt in glo.

¶ Sacrilegium committit qui improbat qđ imperator fecit
Disputari. †Improbare qđ iperator fe cit ex certa scientia est crimē sa crilegij. h. d. ¶ Opp. de. l. rescripta. ⁊ l. quoties. ā. de preci. impe. offe. Solu. qđ hic loquiṫ quādo contra. l. imperator. facit ex certa scientia ibi secus vt in glos. Sed caue q licet dicat se facere ex certa sciētia nō tamen crediṫ eum velle re scriptum habere effectū nisi tollat legem que derogat speciali ter rescripto. vt dicit dñs meus in. l. fi. ā. de diuer. rescri. ¶ Op. qđ etiam nec tūc rescriptum eius sit seruandū. vt in aut. cassa. ā. de sac. san. eccle. ⁊ aut. statuimus. ā. de epis. ⁊ cleri. Solu. q hec. l. habet locū in his que spectāt ad ei⁹ iurisditionē nō in aliis. ar. ā. si a nō co. ispe. iudic. per totū qđ exemplificat glo. in Federico imperatore qui fecit antipapā ⁊ cardinales ⁊ episcopos a quo non deuiant etiam tyranni hodie lombardorum domini.

1 ¶ Administrationem in prouincia propria non assumet quis nisi a principe concessam.
a Ne quis. ¶ †In prouincia propria qs nō dꝫ administrationem assumere ni si ex certa scientia sibi concedat a principe. h. d. Joc. autem debuit. dicit qđ hodie potest in prouincia sed non in ciuitate propria cū quelibet ciuitas de cōsuetudine sit re dacta ad instar prouincie. facit qđ no. gloss. ā. de prescrip. long. tempo. l. fi. ¶ Oppo. de. l. tres pretores. ff. de offi. preto. ⁊ de. l. fi. ff. de assesso. Solut. quod hec regula fallit in pretoribus vrbis Rome. Item in assessore procuratoris Cesaris. et in eo que fit ra tio dic vt no. d. l. fin. ¶ Quero que sit ratio prohibitiua. Respō. vt in glo. j.

¶ De seditiosis ⁊ his qui plebem audent contra rempublicaꝫ colligere. Rubrica.

¶ Continua vt in glo. postea quere vnde dicatur seditiosus. et dic vt in ea vsqꝫ ad fi. Salycetus.
1 ¶ Suscipiens populum contra rempublicam grauissime pu nitur.
2 Populus vel vniuersitas an possit delinquere.
3 Uniuersitas quando delinquere dicatur: ⁊ an vere vel ficte. ⁊ nu me. seq.
6 Uniuersitas qualiter sit punienda.

Si quis. ¶ †Suscipiens populum cō tra rempublicam grauissime est puniēdus. hoc dicit. ¶ Querit glos. quid de castro. dic idem. ¶ Querit que erit ista grauissi ma pena. due sunt opiniones in glo. Prima est approbata in practica. secundā puto tutiorē de ture. ¶ Op. qđ minor pena imponaṫ vt. ff. de penis. l. capitalium §. solēt. Solu. q ibi in accurrētibus ad tumultū per lasciuiaꝫ ni hil vltra peccātibus hic nō tantū accurrūt sed populum seditio sum cōtra rempublicā suscipiūt ⁊ simul cū eo contra rempubli
2 cam moliunṫ. ¶ †Sed circa predicta dubitari pōt quid de ipsa plebe. pro quo declarādo primo quero an populus vel vniuersi tas possit delinquere. licet quidā dicāt qđ non per. l. sed si ex do lo. §. 1. ff. de dolo. tñ glo. ibi tenet oppositū: ⁊ bene q casus est. ff. qđ metus causa. l. metū. §. animaduertendū. ⁊ qđ vi aut clam. l. semper. §. ħ. ⁊. ā. de sacrosan. eccle. iubemus nullā. ⁊ de epis. ⁊ cle. aut. item nulla communitas. ⁊ aut. statuimus. ⁊ in corpore vnde sumiṫ. similiter. in. x. col. de pace tamen. §. i. ¶ Nos obstat. d. l. sꝫ si ex dolo. vt ibi nota. vel vt. j. dicam. ¶ Scdo quero que delicta possit cōmittere. ⁊ reiecta quadā opinione quam Cyn. recitat. ā. vnde vi. l. si qs in tātā. dic qđ tā in omittēdo vt. d. l. iubemus. qꝫ
3 etiā in cōmittēdo. vt in ceteris legib⁹. ā. allegatis. ¶ †Tunc ter tio quero qñ dicetur vniuersitas delinquere. Respos. si delictuꝫ est in cōmittendo oportet populū vel vniuersitatem conuocari ⁊ cōsilio deliberato ad hoc delictū committendū pcedi. alias vni uersitas ipsa nō diciṫ delictū cōmittere sed singulariter singuli vt. d. l. semper. §. ħ. ff. qđ vi aut clam. vbi casus. ⁊ ita no. glos. in. l. aliud. §. refertur. ff. de regu. iur. cōmouentes populū incitatores dicunṫ. vt. j. l. proxima. vbi autē delictū sit in omittēdo tūc nulla conuocatio est necessaria. vt. d. l. iubemus. ¶ Nec obstat prece denti mēbro qđ vniuersitas nil aliud sit q̄ hoīes ipsius vniuer sitatis. vt not. glo. in. l. sicut. §. j. ff. qđ cuiuscꝫ vniuer. ⁊ sic singuli delinquunt ipsa vniuersitas dicatur delinquere: quia respondet

a ¶ Quis erit iudex. Judex sacrilegij esse pot. si tam ecclesiasticus quā secularis. c. cum sit generale. de foro compe. l. si quis in hoc genus. ā. de epis. ⁊ cle. ⁊ est locus preuentio ni. c. preposuisti. de foro cōpe. Sed Bal. in aut. clericus. in. ij. col. ā. de episco. ⁊ cleri. di cit quod principaliter pertinet ad iudicium ecclesie. Jo. an. in addi. ad Spe. in rubric. de maio. ⁊ obe. dicit qđ ecclesiasticus iudex laici cum puniūt de tali crimine non punit

bar. negādo assumptū de iuris intellectu ⁊ fictione: licet illud fa teatur de rei veritate. nam vniuersitas inquit ipse est persona re presentata ⁊ ficta. vt. l. mortuo. ff. de fideiusso. et sic alia a perso nis eorū qui sunt de vniuersitate. Et pro hoc etiā inducit q per se subrogationes mortuorū eadem est vniuersitas: licet persone sint diuerse vt. l. proponebaṫ. ff. de iudicijs. sed ipse male intelli git. nā nedū vere sed etiam ficte vniuersitas nil aliud est q̄ hoīes vniuersitatis sed aliud est a singulis de vniuersitate. ⁊ sic glos. il la vera sumēdo illa verba hoīes vniuersitatis sincategorema tice id est in sensu cōposito nō categorematice id est in sensu di uiso. ¶ Nec etiā obstat qđ ipse dicit q totū non differt a quali bet eius parte: q verū in toto cōuertibili cū sua parte vt patet in aqua in plures partes diuisa. Nā quelibet pars est aqua. Secus qđ totum nō est cōuertibile cū sua parte vt in domo que constat ex pariete ⁊ tecto nā quelibet eius pars nō est dom⁹ sic nec quili bet homo nō est vniuersitas: ⁊ hoc operaṫ corporum distantia ⁊
4 hoc bene nouerunt stoici. ¶ †Quero tunc quarto qñ vniuersi
b tas diciṫ delinquere ᵇ an diceṫ hoc vere ⁊ pprie facere ficte ⁊ im proprie. Bar. dicit qđ delictū in omittēdo ⁊ sic delictū negligen tie cōmittit pprie ⁊ vere licet pōt cōtingat interdū negligentia rectoris eiusdē. vt. d. l. iubemus. ⁊ est ratio q illorū quibus man datur negligentia nō excusat a mandante a negligētia. vt. ff. mād.
5 l. si procuratorē. §. si tutores. ad finem. ¶ †In delicto autē in cō mittendo distinguit q aut est cōmissum circa id qđ a sola vniuer sitate fieri potuit puta statuta illicita condemno vel collectas im ponendo: ⁊ tunc cum priuatus hoc facere non possit ipsa vniuer sitas diciṫ vere ⁊ pprie facere in qua hoc ius residet. vt. l. omnes populi. ff. de iusti. ⁊ iur. cum si. et ita intelligatur aut. itē nulla cōi tas. ā. de episco. ⁊ cleri. cum si. Aut est cōmissum circa id quod a quolibet priuato fieri pōt: vt est crimē homicidij vel vi lentie: ⁊ tūc inquit ipse qđ vniuersitas pprie nō diciṫ illud cōmittere: q ad eorū cōmissiones vera persona exigiṫ. ⁊ pro hoc allegaṫ. ff. de dolo. l. si ex dolo. §. 1. ⁊ de acqui. pos. l. 1. §. si sed q vniuersitas nō est vera psona sed ficta. vt. d. l. mortuo. ideo ficte non vere itē im proprie qui per aliū diceṫ cōmittere. ⁊ ita dicit intelligēdas glo. in. d. l. sed si ex dolo. ⁊. l. metū. §. animaduertendū. cū sua gloss. ⁊. l. aliud. §. refertur. ā. alle. ¶ Ego credo qđ vniuersitas vt psona re presentata dicaṫ vere facere. nam vt dixi vniuersitas nil aliud est quā homines vniuersitatis. sꝫ hoīes vniuersitatis vere fecerunt: ergo ⁊ vniuersitas vere fecit qđ homines ⁊ qđ vniuersi vere fece runt probatur. ff. de iuris. om. iudic. l. si famil. ff. qđ vi aut clam. l. semper. §. 1. Jtē q nō differt iste a casu priori. itē q si vniuersitas diceret per aliū fecisse vniuersitas teneretur ve mandans: aliꝫ te nerentur vt faciēs. vt. ā. de accus. l. nō ideo. ⁊ tñ hoc est falsum: q vnus est delictū ab vniuersitate cōmissum. vt dictis. ll. ⁊ hoc qñ hommes vniuersitatis ad hoc faciendū cōuenerūt vt vniuersi. secus si ad hoc cōuenerūt vt singuli de mādato vniuersitatis q
6 tunc verum dicit Bar. ¶ †Quero successiue ⁊ quinto qualiter
c vniuersitas ᶜ puniaṫ. Cy. circa hoc in. d. l. si quis in tantā. varias refert opi. ⁊ Jnno. extra de sen. excō. c. grauē. plures etiā recitat ⁊ finaliter videnṫ cōcludere q vniuersitas nō puniaṫ criminaliter ne innocentes vt pupilli ⁊ furiosi puniānṫ: sꝫ pena transmutetur in pecuniariā. bar. vero in. l. aut facta. §. nōnunq̄. de pe. opi. illas recolligit distinguēdo solum addens maiestatis crimine vel he resis. ¶ Dicit ergo aut delicti pena est realis aut psonalis. pri mo casu aut non eque cadit illa pena in singulos de vniuersita te sicut in ipsa vniuersitate puta alicuius rei ipsius vniuersita tis publicande: ⁊ tunc vniuersitas ipsa punitur. vt. ā. de sacro sanct. eccle. l. iubemus. aut pena eque cadit in singulos vt pena certe quantitatis. ⁊ tunc distingue collegium. sed tantum hi qui consenserunt. ⁊ pro hoc inducit. l. 1. in princi. ff. de mag. conuen. se cundo puniatur vniuersitas. vt in autenti. item nulla communi tas. ā. de epis. ⁊ cleri. ⁊ in. x. col. in ti. de pace tenen. §. 1. ¶ Ratio nem diuersitatis dicit esse q in collegio diffuso non ita de facili cognoscunṫ dissentientes sicut in collegio paruo. sed hec trussa q infantes furiosi ⁊ mulieres ⁊ multi alij possent discerni. nos est ergo ratio bona in casu certi vt ēt successiue ipse videtur fateri dicēs q si pro pena soluēda debet collecta īponi qđ nō cōsentiē

aut facta. in. iij. col. in versicu. vlterius quero. ⁊ Jnno. in. c. dilectus. in glo. sua in versic. abbatibus. de simo. Bald. in marga. versi. vniuersitas. versi. 1. sed an vnus pro delicto alterius puniatur. vide. xxij. q. iiij. si habes cum glo. specu. titu. de accu. versi. sed nun quid potest dici eam posse de crimine accusari ⁊ puniri omnes si constēt deliquisse. Et ibi vide vsqꝫ ad fi. an puniatur delinquens tantum sed an ob delictum administrato rum. Oldra. quod non consi. lxv. incip. an ex delicto administratorum in spec. de accu sa. in fi. Archi. xxij. q. ij. ita nos.

ideo debet capi p iudicem seculareꝫ ad instantiam epi quid causa cogno scet ⁊ vltricem sen tentiā pferret im ponendo arbitra riam penam citra mortē sm gl. in. c. si canonici in. §. fi. l versiculo vltrix. de offic. ordina. in vi. vbi loquitur de eo qui crucē proij cit in terrā ⁊ vitu perat. ita dicit ad literā do. ange. de cast. fil⁹. do. pau. de ca. in zᷓl an rpi noīe amen. venera biles imagines christi ⁊c. ⁊ Anto. de rosel. in consi. in deus ad fidē con uersus ⁊c. vid. xiij. questio. ij. nulle. et c. qui abstulerit. ⁊ vi. qđ. 1. in canoni bus.
b ¶ Delinquere. ad de spec. de sent. ex com. ver. item no. q vniuersitas nō delinquit ⁊ nō pu nitur nec excōica tur q nos habet animaꝫ. sed quare nō excōiceṫ. ⁊ si ex cōicatur si anguli de ea fint excōmo nicati vide in. c. ro mana. §. l vniuer sitate. de sen. excō. in. vi. ⁊ per gl. vbi. q. 1. sicut vie.
c ¶ Qualiter vni uersitas. quod vni uersitas non pos set puniri pena cor porali sꝫ pecunia ria adde Bald. in l pollo. in versicu. extra quero quid erit de syndico. ā. de his quib. vt in dig. glo. in versic. multitudo. ⁊ decr. in. c. sane. de tem. ordi. ⁊ omnino p Old. in cōsi. lxiij. incip. hoc agiṫ de duobus vnde Lu canus: quicquid multis peccatur inultum est. adde per Alexā. in. l. ij. ff. de verbo. oblig. sed hi solum qui peccant puniunṫ. Barto. in dicta. l

ges eon. tenentur ad contributionem: per.d.l.j.in princip. ¶ Et ad eo predicta distinctio collegij parui vel diffusi non placet mihi qui pena est psonalis: ₇ tūc ipse distinguit crimina: q₇ aut tale est crimē qđ afficit filiū pp patrē vt maiestatis vel heresis.vt.l.quisquis.§. ad.l.iul.maie.₇ certū a de here.c. statutū.₇ de pe.c. felicis. lib.vi. ₇ tunc vniuersitas vel cōitas criāliter puniat: vt ciuitas aratro subdat.vt.l.si vsufructus.ff.quib. mo.vsu fr.amit.vt vniuersitas vel collegiū destruat: ₇ bona in cōi existētia publicentur. de bonis singulorū nil dicit ego.j.dicam. ¶ Aut crimen nō est tale qđ affligatur ali⁹ qui cōmittes vt homicidiū vel violentia vel rapina.₇ tunc dicit ipse q₇ vniuersitas non h₃ caput verū ſ₃ fictū de capitari nō pt: ſ₃ pena illa alterabit in pecuniariā.vt.l. qd ergo §.pena grauior.ff. de his qui no.infa.₇.l. hos accusare.§.oībus ff.de accu.₇ si dicas cur caput illud fictū nō amputat vt dissoluat. rñdit ipse ne innocentes puniant.₇ hec rō non h₃ locum in istis collegijs pticularibus q₇ ſ₃ collegiū dissoluatur in corpore manēt tñ singuli vt singuli nisi forte quo ad aliqua priuilegia q̄ haberent q₇ de tali collegio. ¶ His opi. sic recitatis audi quid sentio.vt cū mihi q̄ vbi pena est pecuniaria certe q̄titatis siue collegiū sit vniuersale siue pticulare magnū ₇ diffusu₃ siue paruū q̄ solū puniant q cōsenserūt p.d.l.j.in princip.ff.de ma. con. ₇ illu₃.l. sini rō q₇ p̄sētes q fuerūt maior ps totius intū vniuersitatē representarēt vt ff.ad mu.l.q̄ maior.vniuersitas ergo p eos representata vere facit.vt.ā.in.iij.q. dixi. ₇ cum vniuersitas nil aliud sit q̄ holes ipsam repr̄esentātes vt dixi merito lex ipsos solū puniri voluit ₇ dicit vniuersitas puniri taliter q̄liter fuit representata.idē dicit vbi pena sit psonalis eadē rōne.₇ non obstat q₇ vide simile si iudex facit litē suā vel corrupt⁹ pecunia vel alr̄ sniam tulit ipse vt psona publica alia priuata tenet.vt.l.ij.de ado.₇.l.ij.de offi.psi.₇ tā psona cum priuata q̄ representat cū vt publica punitur.vt ā.de peda.iudi.aut. ſ₃ nouo iure.₇.l.fi. Uerū si collegiū foret magnū ita q̄ p eos interim pena magna strages sequeretur: tūc principalioribus psonaliter punitis in alios pena alteret in pecuniariā vel aliā arg.l.q cede.ff.de sica.₇ hoc vult dicere gl.in.l.aut facta.§.fi.ff.de pe.₇ tā in homicidio q̄ in crie lese maiestatis in quo ex patris delicto filij puniūtur non alij de genere suo. ₇ iō nec ciuitas subderet aratro sine principis p̄sciētia i collegio heretico singuli dicūt peccare i heresi ₇ merito puniūt. ¶ Et ex his p₃ q̄ absurda inocētū cessāt ₇ tātorū hoīm pluritas nō ē necessaria. de pueris aūt ad vniuersitatē ipā vniuersitas in p̄uenit.vt.l.metū.§.animaduertēdū.ff.quod me.cau.

Nullis.[a] Inducens populū ad tumultū vt p̄sequat dignitatē vel officiū d₃ puniri ₇ cōsecutis priuari h.d. Et primo ponit hic scđo punit ibi.scituris. ¶ Quero q̄ sit ista pena ab antiquis decretis statuta. Rñ.vt dixi.ā.l.prox.

¶ Quando ciui.actio preiudi. cri. Rubrica.

¶ Cōtinua rubricā vt i gl.vel sm Cy.dicit.ā.de publicis criminib⁹ restat videre de priuatis.ſ₃ q₇ ex crie licet dū oriat actio ciuilis ad priuatā vtilitatē ₇ accusatio criālis ad publicā vtilitatē iō ante q̄ veniat ad tractatū de priuatis ponit tractatū de duplicib⁹.s.de publicis ₇ priuatis. ¶ Hec cōe nuatio mihi nō pl₃: q₇ de duplicibus d₃ tractari post tractatū simpliciū al's nisi notia simplicib⁹ p̄grua notitia nō pt hrē de mixtis vl duplicib⁹.ideo post titulos singulares fa. hercis.₇ cōi diui. ponit titul⁹ cōis ₇ mixt⁹ ad vtrūq₃.iō p̄tinuatio gl.magis pl₃ i sua forma. Et no. q̄ pla. sic p̄tinuabat q₇ ex criminib⁹ de qb⁹ est dictū scđū orit accusatio criālis iter dū actio ciuilis.₇ q₇ dubitari posset an sicut illis lītet criālis ipediat: iō obsequēter ponit istā rubricā ſ₃ q₇ Pla.restrīgebat ad publica crīa tm̄ istū titulū de qb⁹ erat dēm ₇ h₃ locū et in priuatis vt.j.dicet: iō gl.p̄tinuauit vt l ea p₃.ſ₃ cōtinuatiōi pla.pōt vnū vbū addi ₇ stabit bñ vt dicat iō subseq̄nter ponit hāc rubricā p quā gñaliter i his crib⁹ ₇ sequētib⁹ declarat q̄n ciui.act.p̄iu.cri.₇c.₇ h tūc erit clarior ceteris. ¶ Glo. q̄rit de vno qđ repetit sup nigro: iō illo omisso ad legē descēdo.

1 ¶ Ciuilis actio q̄n tollat criminalem. ₇ nu.2

3 Ciuilis an possit intentari simul cū criminali. ₇ nu.seq.

10 Criminalis an possit intentari absolutoria lata in ciuili.

11 Absolutoria lata sup facto ciuiliter acto an p̄iudicet extraneo volente agere criminaliter.

12 Probationes facte i ciuili an sufficiant ad cōdēnationē in criali

b Plerisq₃.[b] Pplo sub forma regule duo statuta vl dicta nobis tradit i gñe. scđo nobis illa declarat i spē ponēdo successiue sex exēpla vt patebit in lra. scđa ibi: sic deniq₃. Primū exēplū durat a v̄.sic deniq₃. vsq₃ ad v̄.₇ supplīo. tēm vsq₃ ad v̄. ₇ cū libertus. iij. vsq₃ ad v̄.q̄ in gñe. quartū ₇ quītū simul vsq₃ ad v̄. qua iuria. vt sic duo sint exēpla.s.de furto p̄ute dictū p̄uatū ₇ orit accusatio priuata vt.ff.de priua.deli l.fi.₇ aliud de.l.fauia. Pla.autē solū p̄num posuit.vt eo.in gl.sed modica vis est.vt.j.patebit.sed vltimum exemplum durat vsq₃ ad fi. ¶ ₇ Casus in criminibus publicis ₇ in priuatis ciuilis intentata de re familiari nō tollit criminalem nec econtra h.d. ¶ Ultra dicta in summario nota q̄ ex multis criminibus nascitur ciuilis actio ₇ criminalis accusatio. ¶ Opp.q̄ tex.inepte male dicat q̄tiēs de re familiari.₇c. nam hec prepositio denotat causam proximam ₇ subiectiuam sed in exemplo qđ.j.ponitur de furto non agitur de re familiari cum in duplo vel quadruplo non insit rei persecutio.l. ancille.ā.de fur.ff.de cōdi.fur.l.si pro fure.§.i.₇ si inesset pro alio simplo vel triplo non ageretur de re familiari cum illud plus non fuerit in numero rerum agentis. Solu.vt in glo.in prin. que exponit de re.i.propter rem. ₇ sic hic de tantū denotat causam proximam ₇ subiectiuam sed remotam ₇ occasionat ex mēte loquētis.sic ₇ alias exponit iurisc̄sultus in.l i.§.ex incendio.ff. de incen.rui.nau. ¶ Et ex his not.q̄ vbi habetur respectus ad rem seu ad estimationem diminutionis patrimonij dicitur agi de re vel propter rem. ₇ hec etia₃ vl.glo.in.l.emancipatus.§.filius

c emancipatus.de col.bo. ¶ Op.ij.q̄ ciuilis tollat criminalem[c]. ff.de iniur.l.pretor.§.i. Solu.q̄ ibi criminalis non intentatur pro re familiari sed ad vindictam: ideo vna tollit aliam vt sequitur in ea.l.vsq₃ ad versic.idem dicatur.hic vero ciuilis propter rem familiarē intentatur. ¶ Et ex his gl.successiue vsq₃ ad fi decidit vnam questionem an libertus qui vocauit patronum in ius sine venia conuentus ciuiliter ad quinquaginta aureos possit postea conueniri criminaliter pena stellionatus. ₇ dic qđ non quia vtraq₃ competit ad vindictam.deberemus ciuilis cōpetere ad vindictam quando id quod petitur non petitur quia aliquid absit quod est quando in medio concludenti in libello sit estimatio contumelie non damni vt declaraui in.l. qui sepulchra.de sepul.vio.ā.₇ hec de.i.gloss. ¶ Oppo.iij.q̄ tex. male dicat criminalis actio cum per actionem petatur quod sibi debetur.vt insti.de ac.in prin.sed criminaliter agendo agitur vt puniatur ₇ nil sibi debet ₇ petitur ergo.₇c. Sol.vt sentit gloss.ij. vt hic proprie sumatur quo ad ciuilē improprie quo ad criminalem ₇ stat nunc pro accusatione sic ₇ alias verbum semel positū sumitur proprie ₇ improprie.vt.l.ij.ā.de offi.procō.₇c. ¶ Op. iiij.quod lex.male dicat ciuilis actio vel ciuiliter actum.₇c. vel exempla non congruant dicto: quia in primo ₇ secundo exemplo agitur interdicto.sed cōstat interdicta vel actiones pro eis cōpetentes non esse ciuiles sed pretorias cum a pretore interdicta fuerint inuenta.vt insti.de interdic.in princi. ¶ Solu. quod hic non sumitur ciuilis ad differentiam pretorij vt in contrario: sed ciuilis ad differentiam criminalis vt sic ciuilis etiam actiones pretorias comprehendat quod potest quia ₇ ipsum est vna vox iuris ciuilis.vt.l.nā ₇ ipsum.ff. de iusti.₇ iur. ₇ hoc vult

3 dicere hic glo.ij. ¶ ₇ Op.v.q̄ text.male dicat cū dicat vtraq₃ licere experiri.vnde videt obstare.ff.vi bo rap.l.ij.§.i.₇ de pub. iud.l.interdum Sol.vt in glo.rubarc vt₃ quod h.c dicitur non ₇ ₃ intelligi simul sed ordine successiuo vt in contrarijs ¶ Op. vi.extra glo.qđ etiam simul possit vtraq₃ experiri. vt.l. qui crimen.ā.qui accu.non pos. Sol.Jacob.but. dicens qđ interdū ciuilis ₇ criminalis producuntur ab eadem.l. ₇ tunc vtraq₃ simul potest intentari.vt.d.l.qui crimen.aut a lege diuersa ₇ tunc altera tantu₃ vt.il.ā.allega.₇ hic. Sed Bar.in.l.ij ff.vi bo. rap. hanc sol. impugnat quia alias sequeretur quod semper ciuilis posset simul cum criminali intentari cū regulariter ex quolibet crimine possit quis non solum criminaliter accusari sed etiam ciuiliter conueniri ratione in factum.vt. ff.pro so.l.nec quicq₃. ₇ de fal.l.qui nomine. ¶ Ad.l qui crimen.respondet quod ibi ciuilis proponitur consecutiue iudicis officium implorando. ¶ Ego hanc responsionem teneo ad.l.qui crimen.propter ea que scripsi.ā.ad.l.iul.de vi.l.si quis a se fundum.circa princi. qđ etiam tangam.j. in.iij.q.in fin. ₇ nihilominus dictum Jacobi but.approbo per tex. in aut vt nulli iud.§.sup hoc. vbi mandatur qđ iudices qui extorserunt pecuniam a subditis in ciuili ventur ₇ duplum ipso de eorum substantia restituatur. ¶ Nec ob.ratio Bar.q₇ Jaco.but.loquitur q̄n ciuilis ₇ criālis specifice producit ab ea.l.Bar.vero arguit qđ a diuersa.l.vel quando

4 nō specifice licet ex generali dispositione. ¶ ₇ Oppo.vij.₇ cap io

D gl.ñ.in fi.qđ vtraq₃ simul intentetur ₇ simul decidatur[d]vt. ā. de ordine iu.d.l.ij. Sol.vt in gl.q₇ tam legi q̄ solutioni aliqua videntur obstare: iō vt illa tollātur distingue qđ interdū ciuilis ₇ criminalis ppōn querūtur ab eodē ₇ h₃ locū.l.ista.₇ que dicta sunt in precedēti contrario q̄nq₃ pponunt vicissim: ₇ tunc q̄nq₃ vna pñcipalr ₇ alia incedēter: ₇ tunc recurre ad.l pe. ā.de ordi. cog.₇ ad.pe.ā.de ordi.iudi. quādoq₃ vtraq₃ ſ₃ vicissim ordinarie pponit principaliter.₇ tūc h₃ locū.l.fin ₇.ā.de ord.iu. ₇ hoc qñ vna ciuilis alia vero criminalis. Sed qñ vtraq₃ est criminalis ₇ vicissim proposita est materia supra.l i.qui accusare non poss.

5 ¶ ₇ Opp.modo contra primum exemplum ₇ contra regulam videlicet quod ciuilis spoliatus non possit prius intentare sed criminalem.vt.ā.ad.l.iul.de vi.l.si quis a se fundum. ¶ Glosa hic quinto

a ₇ Inducens populū. Tu vide de h vltra notata p bal h l p:i.qđ nocat bart.₇ doc.l.i. capitalium.§.solēt. ff.de pe.₇ l.l.si qs aliqd.§.autores. c.ii.vide plene cū dē bart.i.l.i.₇ ibi Alexā.postea.ff. ad legē iul. maie.

b ¶ Plerisq₃. Adde bar. hic ₇ in.l. quārta.ff. de iureiur.ou ₇ qđ actio ciuilis descendēs ex delicto dicat p seq rē familiare₃ n q̄n vindictam.

c ₇ Tollat criālē Tu vide bart.i.l. tem.ā.de pen.₇ cōtra de ord.cog.c. fi.₇ bal.i.l.fi.₇ ibi et bar. q plene distīguit ₇ a q̄ videtur distinctiōes hu ius sumpte.ā. de ord.iud.

d ₇ Simul decidat. Adde an cū ciuilis icidens criālis ₇ econtra debeat eadem sententia terminari.₇ bart. not.q̄ sic l.l.cum ciuili. C. de ordi. iudi.

hic quinto soluit.ꝛ nihilominus remittit.sed quantum ad primũ
exemplum remissio est bona.nam et ibi de vi per interdictum
prima fuit factum.ꝛ sic concor.cum exemplo isto ꝛ ibi ideo pri-
mo:quia actor sic elegit potuisset etiam criminalem eligere vt hic
in prima parte.ꝛ ita intelligit l.l.qui cetu.§.primo.ff.de vi pub.
6 ꝛ in.d.l.si de vi.ff.de iudi.secundum vnam lectu. ¶ †Oppo.ix.
qđ non possit quã velit eligere sed necessitetur incipere a ciuili vt
l.i.§.de app ¶ Gloss.successiue soluit ꝛ primo quod ibi vtraq̃
erat ciuilis.hec solutio si exemplificetur vt facit gloss.in contra-
rio non erit bona quia talia exempla non congruunt illi tex.sed
si exemplificetur vt ibi tractetur de ordine possessorio recuperan
de possessionis ad petitorium vicissim propositus solutio est op
prima ꝛ docto.huic intellectum ibi approbant. Sed quia ibi
gloss.dicit cum Joan.quod de ordine ciuilis ad criminalem lo-
quitur.ideo nlĩs solutionibus gloss.omissis dic quod ibi ciui-
lem elegit ꝛ proposuit ꝛ postea ea pendente criminalem inten-
tauit quod facere non potuit vt hic ꝛ melius.§.de fal.l.damus
§.responso.vbi casus apertus.iđ pars appellauit ꝛ bene vt hic.
sic potius concordant quam contradicant.et ita sentit ibi gloss.
7 ¶ †Oppo.x.quod altera intentata possit altera intentari ꝛ su-
per vtraq̃ procedi cuius contrarium dixit cum gloss. in quinto
contrario.vnde videtur obstare.ff.rerum amo.l.rerum amota-
rum actio.attenta secunda lectura ibi posita.Solutio.quod hic
ciuilis ꝛ criminalis oriuntur ex eodẽ facto vel si ex diuersis vnũ
factum sit aliud contingit quod sententia lata in vno absoluto-
ria potest parere exceptionẽ rei iudicate in alio vt in tertio exem
plo posito hic in versicu.ꝛ cum libertus. In contrario oriuntur
ex factis diuersis inuicem se non contingentibus:vt ibi per Dy
num.ꝛ in.c.nullus pluribus.extra de regu.iuris vel si velles hoc
euitare dic quod ibi a diuersis non ab eodem vt hic.ꝛ licet in cõ
trario Barto.istam teneat tamen precedens est etiam vera.
¶ Nec obst.quod ipse dicit quod quando ab eodem maioritas
cause criminalis faceret silere ciuilem.vt l.si.§.de ordi.iudi.cum
si.quia illud est verum quando vicissim proponuntur.vt dixi.§.
8 in septimo contrario. ¶ †Conclude nunc predicta distinguen-
do cum queritur an ꝛ quando ciuilis ꝛ criminalis simul ꝛ eodẽ
a tempore possint intẽtari.ᵃquia aut a diuersis aut ab eodem.si a
diuersis tunc vtraq̃ intentari potest in diuersis libellis.siue oriã
tur ex diuersis factis.vt dicta.l.rerum amotarum.secundum pri
mam lectu.siue ex eodem facto.vt.§.de accu.l.qui de crimine §.
respon.ꝛ est ratio quia absolutoria contra vnum non parit ex-
ceptionem rei iudicate contra alium.vt dicam in.iiđ. questione.
Si ab eodem et tunc aut oriuntur ex diuersis factis aut ex eo-
dem.si ex diuersis aut inuicem se contingentibus:ꝛ non po-
test in eodem tempore vtraq̃ intentari.vt hic attento tertio ex-
emplo.ꝛ quod hic no.super rubrica rationem dixi in cõtrario.
aut inuicem se contingunt.ꝛ potest vtraq̃ intentari eodẽ libel-
lo tamen diuerso.vt.l.rerum amotarum scđm aliã lect. ¶ Ubi
autẽ oriuntur ex eodẽ facto:ꝛ tunc aut ciuilis persecutoria pro-
ponitur accessorie ꝛ consecutiue ad criminalem:ꝛ tunc in eodẽ
libello potest vtraq̃ intentari.vt.§.qui accu. non pos.l.qui cri-
men.§.ad.l.iul. de vi.l. si quis a se fundum.vbi dixi fore casum
cum multis aliis.ll.vnde vide quod ibi circa prin. scripsi. Aut
vtraq̃ proponitur per viam principalis petitionis.ꝛ tunc aut
vtraq̃ specifice pducitur ab ea.l.ꝛ vtraq̃ in eodem libello po-
test intentari vt in aut. vt nulli iudi.§.super hoc.ꝛ dixi in con-
trario per Ja.but.Aut vtraq̃ non producitur specifice ab ea-
dem.l.sed a diuersis:ꝛ tunc ab initio possunt simul intentari.
vt.l.iđ.§.i.ff.vi bono.rap.ꝛ.l.interdũ.ff.de pub.iudi.nec vna in-
tentata alia potest intentari vt procedatur sed prima demum
terminata.vt.§.de fal.l.demus.ꝛ de appel.l.a.secundũ lec.gl.ab
tutio.aut elegi pốt quecunq placet.vt hic qđ fatetur Jac.de are.
verum preter q̃ in causa homicidij vbi oportet criminalẽ prius
intentari.vt.l.pretor.ff.de iniur.ꝛ hoc ibi sequitur Bar.sed me
lius dic quod vbi ciuilis datur de re vel propter rem familia-
rem etiã in causa homicidij pốt eligere quã velit.vt patet in aq
lia ꝛ cornelia.vt.§.i.sed vbi ciuilis tendit ad vindictam tunc
in causa homicidij oportet prius eligere criminalem quã possit
intentare ciuilem vt patet in actione iniuriarum ꝛ cornelia.vt
d.§.i.in aliis criminibus potest ab initio ciuilem eligere.vt.l.qđ
9 senatus.in eo.ti. ¶ †Quero modo primo que sit ratio q̃ simul
ab initio vel ex postfacto vtraq̃ nõ pốt intentari.dicunt doc.q̃
regula vna de impedientibus cumulationem est hec qđ vbi pos
sibile est sententiã sic ferri in vna qđ ipsa pareret exceptionẽ rei
iudi.in alia tunc cumulatio non admittitur.ar.ff.de excep.l.fune
di.ꝛ.l.fundũ.ꝛ not.glo.in.l.edita.§.de eden.sed sic est in propo
sito vt patebit.j.in.q.seq. ergo ꝛc.ꝛ pro his accedat quod not.
10 Dyn.in.c.nullus pluribus.in materia cumulationis. ¶ †Ca-
b pio vltimam glo.ꝛ quero nunquid absolutoria lata in ciuiliᵇ
possit criminalis intentari ꝛ econtra.ꝛ dicit gl.qđ sic.ꝛ idẽ tenuit
in.l.vbi.§.de fal.ꝛ in.l.ex morte.§.ad.l.aql.ꝛ pbat q̃ cõdẽnatus
in ciuili pốt criminalr̃ cõueniri:vt hic ꝛ.l.si pretor.§.i.ff.de iniur.

ergo ꝛ absolutꝰ quia paria sunt condemnatum esse ꝛ soluisse vel
absolutum esse.vt.l.si quis cum totum.§.planc.ff.de except.rei
iudi. ¶ Contrarium tenuit pla.per.l.i.§.ad.l.fal.de pla.ꝛ quia
deductũ principaliter in vno iudicio phibetur veniri ali in alio.
vt.ff.de excep.rei iu.l.si quis cum totũ.§.si ancille.ar.ff.de iure-
iu.l.duobus.§.exceptio.§.de ordi.cogni.l.iđ.ꝛ de fi.instru.l.fin.
¶ Pro cõcordia istarum opi.distingue scđm Pe.ꝛ Jac.but.ꝛ
etiã cõmuniter oẽs distinctionem sumpserunt ex dictis gl.tam
hic quã in.l.iul.verum.ff de condi.indebi. Dic.ergo latius cum
queritur a sententia lata in ciuili preiudicet in criminali ꝛ econ- a
tra:aut vtraq̃ tendit ad vindictam:ꝛ tunc absolutoria vel con-
dẽnatoria in vna preiudicat in alia.l.pretor.§.i.ff.de iniurijs.ꝛ
no.hic in prima glo.aut ciuilis prosequitur rem familiarem:ꝛ tũc
condẽnatoria in vna nõ preiudicat:imo fauet alteri.vt in hac.l.
¶ In absolutoria vero distingue.aut iudex absoluit quia non
probatum.ꝛ sic absolutoria lata fuit super iure:ꝛ tunc absolu-
tus a ciuili non prohibetur criminaliter cõueniri. Et est ratio
q̃ tunc contra decisa in prima sententia non veni.ꝛ.vt no.in.d.l.
iul.ꝛ isto casu pcedit parificatio glo. vt tantum valeat absolu-
tum esse quantũ condẽnatio cum solutione.aut absoluit q̃ non
deliquit ꝛ sic absolutoria super facto lata fuit qđ facere potuit
si de innocentia sua docuit ꝛ tunc non pốt in alio iudicio conue-
niri siue primũ fuit ciuile siue criminale. Et est ratio q̃ actores
venirent cõtra decisa in priori iudicio qđ non licet vt in ratione
supra facta pro Pla.ꝛ pro hoc accedat quod de iuramẽto dicitur
prestito super facto.ff.de iureiuran.l. si duo patroni.§.idẽ iul.ꝛ
l.duobus.§.colonus.ꝛ ibi gloss.de predictis ꝛ imputet sibi qui
non appellauit sciens vel scire debens quod res iudicata inter
reos habetur pro veritate.vt.l. ingenuum.ff.de statu homi.ꝛ.l.
res iudicata.ff.de regulis iuris.ꝛ per hunc modum potest intel
ligi.l.prima.§.ad.l.flam.de pla. ¶ Aut dubitatur ex qua cau-
sa absoluit quia nullam expressit.et hec non tangit Jaco.butri.
Sed Pet.sic.ꝛ dicit quod recurrendum est ad acta ꝛ videre
an eis appareat quod crimen non sit commissum vel non pro-
batum.vt.§.de senten.que sine cer.quãtita.l.iiđ.ff.de suspect.tu- b
to.l.hoc enim.ꝛ vbi non appareat dicit presumi absolutoriam
latam super facto scilicet quia crimen non commisit.et pro casu
in simili inducit.l.fin.in fine princip.ff.de iureiurã.quod quidam
confirmant q̃ impossibile est ex hac causa iudicem motum esse
igitur credatur ex quo sñia pốt verificari ex causa ista.ar.l. solemus.
ff.de iudi.sed refert Cy.quod Jaco.de are.dixit in dubio presu-
mi latam q̃ non probatum. Et mouetur q̃ licet per absolutoriam
simpliciter latã prima causa ꝛ actio elidatur:tñ nõ tollitur.vt.l.iul.
ff.de cõdi.inde.ꝛ hoc teneas q̃ gl.tenuerũt.ff.de excep.rei iudic.
l.si qs ad exhibẽdũ.ꝛ.l.si a te.in prin.ꝛ est casus in eo.ti.l.si inter
me ꝛ te.in fi.ꝛ pbatur aperta ratione per naturã actus qui non in
fert nisi qđ est sibi necessarium:vt.§.de pbat.l.neq̃ ꝛ ĩnitales.l.
ad pbationẽ.ꝛ maxime sñia per no.ff.de his qui sunt sui ꝛc.l.pe.
sed non infertur necessario est absolutus.ergo crimen non com-
misit sed bene infertur.ergo crimen non pbatũ:vt.l.qui accusa-
re.§.de edend. ¶ Secundo q̃ cum iudex non agat absoluere ex
eo quia delictum nõ sit commissum sequitur q̃ nec ad hunc casum
debemus vltra eius intentũ extendere eius actum.l.non oẽs.in
prin.ff.si cer.pe.ꝛ.ff.ad.l.cor.de sica.l.i.§.diuus.q̃ iudex hic non
agat patet q̃ secundum pbata debet iudicare:vt.l.illicitas.§.ve
ritas.ff.de offi.pre.ꝛ omissis probationum debet eum inducere
ad absoluẽdũ:vt.l.qui accusare.§.de pb.l.actor.igitur cũ absol-
uit mouetur ex eo q̃ nõ est pbatũ id qđ probarũ induxisset ad cõ-
demnandũ. ¶ Tertio vt cõmunicamus Pe.ex suis dictis aduer-
te qđ Pet.dixit ꝛ bene ad acta prius recurrendũ esse q̃ ad ea se
iudex debet referre sed cũ ex actis nõ appareat reũ aliter de inno
centia sua docuisse nisi cõsecutiue ex defectu pbationum actoris
sequitur q̃ per relationem ad acta apparet iudicẽ absoluisse reum
ex eo quia non probatũ nec ad absoluendũ alia de causa iuridi-
ce moueri posse ꝛ sic nõ ob.l.solemus.in cõtrariũ alle.nec qđ de
iuramento inducitur:q̃ si subtiliter intueatur potius predicta
probat q̃ eis cõtradicat. Quod patet:nã ibi iuramentũ restrin
gitur prius ad causam q̃ mouet eũ ad iurãdum sic ꝛ sñia ad cau-
sam q̃ iudicẽ mouet ad absoluendũ. Sed in iuramẽto est plus q̃
interdũ de causa nõ apparet qđ est qñ nullam cãm prius allega
uit ppter quã nõ teneretur.ꝛ sic iurasse videtur sup facto:q̃ plenio-
rem liberationẽ consequitur ꝛ nimirũ q̃ ex eo q̃ cõtractum potuit
moueri ad iurandũ sed vt dixi iudex non pốt iuridice moueri ad
absoluendũ nisi q̃ nõ pbatũ ex quo per reũ sibi aliud non est de
monstratũ cã ergo q̃ per iudicẽ mouetur hic est apparens ibi se-
cus ꝛ vbi nil apparet idẽ est qđ in sñia.hinc est q̃ in dubio primo
vbi de cã nõ appet sacramẽtũ tollit naturalẽ obligationẽ.vt.d.
l.si.sed nõ sñia q̃ pp cãm omisse probationis apparet lata:vt.l.
iul.hec no.q̃ alibi nescio declarata ꝛ de his tpe oportuno ho-
norẽ impẽde magro. ¶ Qualiter tertiũ extra gl.ad declaratio-
nẽ pdictoꝝ nũqd absolutoria lata sup facto qñ ciuilr̃ actum fuit
pĩudicet extraneo criminalr̃ agere volenti sicut dixi preiudicare

a ¶ Possit intẽta-
re.adde no.casum
in.l.i.§.de iudi.p
Bald.vbi qđ iu-
ris si pari pẽa ap
plicetur fisco ꝛ pars
parti an possit cu
mulari.ꝛ p eundẽ
Saly.in.l.si qs a
se fundum.§.ad.l.
iul.de vi.Jtẽ ad-
de Bart.in.l.pe.
ff de calũ.ꝛ in.l.iđ.
circa pñ.ff.vi bo.
rapto an qñ ciui-
lis concurrit cum
criminali.

b †Absolutoria
lata in ciuili. Tu
dic qđ qñ actio ci-
uilis ꝛ criminalis
tendunt ad vindi
ctam vna tollit
aliã si integra pe-
na fuit interposita
als nõ ita no.bal.
in.l.nullum.§.de
test.ꝛ alex.in.l.lex
cornelia.§.si.ff.de
iniur.

a ¶ In criminali. vide bar. in. l. pretor ait. §. hoc edicto. nu. vi. ver. quo vero probationes: et ibi posui in apost. ad eum in v. ff. vi bo. rap. vbi dicit quod faciunt peruenire ad criminalē punitionē que in processu ciuili constat iudici de crimine. ita no. bal. in. l. quod cuiadā vel §. et hac litera. C. de condi. ob tur. cām et Alex. in. l. ij. §. si ex publico. de adul.

b ¶ De crimine expilate hereditatis. Quod sit crimē expilate hereditatis et an sit furtum: an illo grauius et an puniatur pena furtis an comprehēdat statuto loquente de furto. vltra not. j. e. l. expilate. et i apostil. in eo. v. vide Al. be. de rosa. in suo tracta. statutorū. ij. par. q. xci. cum dem in. l. i. §. i. de effrac. et Pau. de ca. consi. xxxi. i. fi. et de hoc dixi plene in libro consi. hu- gā. in tit. de insti. et illius execu. §. se- quēque in gloss. in versic. pour la premiere foys.

p ¶ Per receptionem clauiū. adde soci. consi. cxxxi. in cl. in pñti consultatiōe. circa fi. ij. col. l. i. pte. c. bart. cciij. quod possessio per receptionem clauiū pbat ita p bat nisi alius possideat qui duo nō possunt simul insolidum possidere.

p ¶ Nō admittit. adde. l. fi. C. de compē. sz cōputatio sic sm Paul. de ca. consi. lx ij. fallit quā fit ne consensu partiū qui tūc compilatio de spē ad spēm fieri pōt gl. et Bart. in. l. i. §. si cū me. ff. si pars heredi. pe. quē et vide in. l. si seruus cōis. §. idē dicendū. ff. de furt. sed an fiat de genere ad genus doct. et Pet. de su. in. d. l. fi. C. de compē. vbi etiā Bald. in iij. qstio. quod non nisi intelligendo vt ibi per eum.

ei qui ciuiliter egit. et dicit Pe. quod sic quia in popularibus actionibus factum ab vno de populo sine collusione ab omnibus reputatur factum. et ideo ceteris preiudicat. vt. ff. de iureiu ran. l. cum qui. §. in popularibus. et. ff. de popula. actio. l. ij. et etiam ne de delicto eiusdem hominis sepius queratur. ff. nau. cau. sta. l. licet. §. fina. et pro hoc inducit. ff. de adul. l. denunciasse. §. fina. ¶ Sed caue quia ille est quidem casus spālis q nō debet extēdi: imo in ceteris contrariū responderi. argu. ff. ad munici pa. l. i. in fi. nec etiam ibi prodest nisi ad tempus vt ibi no. glos. et etiam casus est diuersus quia ibi duo erant accusati et de eodē delicto: hic vnus a duobus. Alij vt Barto. dicunt non preiudicare et dicunt esse casum. C. de accu. l. qui de crimine. ij. respō. coniuncta glo. et verum dicit. sed vide quomodo pbat. nam regula est cum obstat snia obstat iudiciū dependentia et econtra. vt. l. fundum. ff. de except. sed iudiciū dependentia non obstat alteri criminaliter agenti. vt. d. l. qui de crimine. ergo nec sententia lata. vt. d. l. fundi. ¶ Ad rationes Pe. Respon. quod illud in actione populari: sed qui egit in casu nostro non intentauit popularem sed priuatam actionem. Item hic quilibet agit ex diuerso delicto: licet resultet ex eodem facto quod secus est in populari actione vel accusatione. ¶ Quero modo quarto et successiue tum gloss. nunquid hec lex habet locū in priuatis delictis sicut in publicis: vt patet in eius exēplis et contra Pla. qui dixit quod non tenuerunt oēs antiqui glossatores et oēs etiam moderni et moderniores dicētes quod sic et primo inducunt. l. istam in ver. quo genere. put ibi de furto loquitur quod est crimen priuatum. Sed Pla. nititur respōdere duobus modis vno quod de furto ex quo oritur legis fauie crimen. et sic crimen publicum loquatur. sed huic responsioni repugnat copula cuius natura est copulare diuersa. et ipse respondebat quod hic ponitur declaratiue pro id est et male: quia eius est naturam violare. et pro tanto respondebat. ¶ Secundo quod loquitur de furto de quo est publica accusatio: et ponit exemplū in testamento subtracto. vt. l. paulus. ff. de fal. et licet gl. aliter non replicet tñ male crēdit Pla. quia tunc hoc exēplum non videtur differre a secundo posito hic in ver. suppresso. et sic apparet hic esse casum pro sic. induxit etiā glo. l. quod cui tandi. C. de cōdi. ob tur. cau. vt patet circa fi. gloss. ¶ Hoc validat tertio Jac. bu. quia hec rubrica et titulus positus est in medio id est inter crimina publica de quibus supra et crimina priuata, de quibus incipit tractare in titu. seq. et per cōsequēs debet concernere et esse cōis ad ambo extrema ex quo est generalis sicut clausula inter gradus institutorū et substitutorum posita. vt. C. de libe. prete. vel ex here. l. i. ad idē inducit Cyn. quia ea ratio que hoc operatur in publicis. scilicet quia de re familiari agitur vt hic. in prin. locū sibi vendicat et in priuatis. ergo idē ius vt. l. illud. ff. ad. l. aqui. cum simi. ¶ Restat respondere ad aliquas leges quas inducebat Pla. et primo ad. l. ij. ff. vi bo. rap. dic vt in glo. quia illa loquitur interim. i. pendente primo iudicio. et sic est idem quod in publicis. vt. l. interdum. ff. de publi. iudi. Ad l. i. C. ne tuto. vel cu. ve. condu. et. l. i. j. de cri. stel. ¶ Et vt visio clarius lucescat vidēdū est prio quō inducant et puto quod Pla. eas subtiliter induxerit h mō quia quod operatur spontanea solutio a princi. dz operari coacta per sententiā ex postfacto sed spontanea solutio per quā satisfit in ciuili tollit criminalem vt pz in dictis. ll. ergo et solutio facta post sniam et si condēnatoria solutione sequuta hoc operatur: ergo et absolutoria: quia hec parificantur absolutū esse vel cōdēnatum et soluisse. vt. l. si quis cum totum. §. planc. ff. de excep. rei iudica. Sed gloss. soluit quod. l. i. C. nete. vel cura. loquitur in crimine publico. s. falsi. et sic per eam soluitur contrariū. j. de crimine stel. l. i. et ibi spontanea satisfactio hoc operatur in crimine priuato: quia et hoc operatur in crime publico. vt. p. l. i. ff. de adul. si adul. l. §. idē pol lioni. coacta autem non operatur quia inuito beneficium nō tribuitur: et imputet sibi qui cū potuit noluit si post quam aliud velle non potest lex sibi beneficiū non prebet vt in purgatione more dicitur in. l. si post tres. ff. si quis cau. l. insulam. de verb. ob. et etiam accedat. l. multum. ad fi. C. si quis alteri vel sibi. et. l. emancipatus. C. de dona. et plenius quādo penitentia loci habeat in delictis. dicam. j. de cri. stel. l. i. ad alias autem. ll. i. fide successiue vt in glo. aduerte quod glo. respondēdo ad. l. interdū. § qui furē. non negat prefectū vigilum habuisse iurisdictionem puniēdi criminaliter seruū. et sic nō contradicit Guli. et Bar. dicentibus in. l. pe. ff. de condi. ob cau. quod iurisdictionem habet in viles personas per dictum. §. qui furem. et per. l. ij. § j. ff. de offi. pre. vi. sed vult gloss. quod ibi furtum passus renunciauerit pene ciuili dupli vel quadrupli petendo grauius debito cum puniri. s. corporaliter vbi puniri non debuit. Et sic non ob. in eo quod finita criminali ciuilis penalis non potest intentari. sed quia aliud respectu videtur obstare: scilicet quia criminalis simul cum ciuili persecutoria ibi fuit intentata cuius contrarium. C. dixi. voluit forte dicere glo. quod illud euenit extra ordinem id est de facto: sed fieri nō debuit. Uel dicit Odof. quod ibi ordo iuris non fuit seruatus: quia notorium ibi crimen fuit. nam in fragranti delicto cum furto fuit deprehensus et cum furto ad iudicem ductus. vnde iudex iussit rem restitui et eum extra ordinem puniri. secus si per viam ordinarij iudicij processum fuisset quia simul de vtroque cognoscere non potuisset. vel potes dicere quod ibi restitutio petita fuit consecutiue ex officio quod fieri potest vt dixi in. vi. contrario.

12 ¶ † Ultimo ad declarationem predictorū queri potest an pbationes facte in causa ciuili sufficiant ad cōdemnationem in cri-
a minali[a] vel econtra. et remitto ad ea que scripsi. C. ad. l. iuli. de vi. l. si quis a se fundum. vbi gloss. posuit. et presenti repetitioni sit finis.

b ¶ De crimine expilate hereditatis.[b]

¶ Continua post delicta publica rubricam generalem id est concernentem nedum publica sed etiam priuata delicta transit ad tractandum singulariter de priuatis delictis. et quia crimen expilate hereditatis est atrocius sm Cyn. vel quod puto magis frequentatum: ideo de eo premittit. ¶ Quando autem committatur dicetur in. l. i. quare autem hec accusatio fuerit inuenta: habes. §. eod. l. fina. ¶ Que autem sit eius pena: nota gloss. hic super rubri. ¶ Contra quos intentetur no. in. l. ij. iij. et iiij. ¶ An expilatio hereditatis noceat legatarijs habes in l. pe.

1 ¶ † Possessio rerū in arca conditarum per receptionē clauiū acquiritur.
2 Compensatio de specie ad speciem reprobatur.
3 Reconuentio potest fieri coram delegato.

Expilate. Primo tacite questioni respōdet. secūdo alteri immediate subiecte. tertio dubium remouet. secunda ibi: sed cum de his. tertia ibi: exhibitis. ¶ Casus. post aditam hereditatem et apprehensam possessionem cessat hic crimen et de specie ad speciem non admittitur compensatio et de compensato relecto potest principaliter moueri questio. ¶ Primo pro euidentia positionis casus premitte id quod notat glossa. ij. in principio.

1 ¶ † Nota quatuor casus. primum quod per receptionem cla-
c uium[c] quis dicitur nancisci possessionem rerum in arca conditarum. concor. l. clauibus. ff. de contrahen. emp. ¶ Secundum quod post apprehensam possessionem per heredem cessat hoc
2 crimen. et concor. ff. eo. l. ij. §. apparet. ¶ † Tertium quod de spe-
d cie ad speciem compensatio non admittitur.[d] concor. ff. de condi. indebi. l. si non sortem. §. fina. et de pignora. actio. l. si conuenerit. secundo respon. ¶ Quartum quod propositum incidenter et relectum non prohibetur deduci principaliter in aliud iudicium. et de hoc plene per Cyn. in. l. peremptorias. C. senten. rescindi non posse per Jaco. butri. C. de ordi. iudi. l. i. et plenius ff de his qui sunt sui vel alie. iur. l. si iudex. et ibi per Guliel.

¶ Tamen quātum ad compensatum de quo hic loquitur dic aut compensatio est relecta: quia de re impossibili compensari et non prohibetur postea principaliter peti vt hic. aut fuit relecta quia iudex de ea cognoscere noluit: et idem vt. l. quod in diē §. si rationem. i. respon. ff. de compensa. aut quia verum non erat quod asserebat qui compensationem obijciebat: puta quia sibi non debebatur: et tunc prohibetur petere in alio iudicio propter exceptionem rei iudicate. vt. d. §. si rationē. in. ij. respon. ¶ Pro recitatione gloss. quero primo quare hoc crimen cessat hic. et rn. vt in gloss. ij. Et prima responsio vera in casu certi: scda in casu dubij. ¶ Quero. ij. quare compensatio non obijciatur. respondeo duobus modis vt in gloss. sed primam teneas. ¶ Quero tertiū quibus iudicibus questio reseruatur. et respō. vt in gl. fi.
3 quia ordinarijs etc. ¶ † Sed tunc instabis nunquid coram delegato pōt fieri reconuentio. vt. l. cum pap. et aut. et cōfir. C. de sen. Rñ. sic si volebat et tempore congruo non postea vt vi hic. qñ autem tps sit congruum no. in. d. aut. in gl. fi. et ex hoc apparet quod etiam tota hec. l. pōt loqui in ordinario quia et coraz illo est permissa reconuentio dūmodo fiat tpe congruo. ¶ Et quod hic dicit suis iudicibus puta possessionis cuius forū in alio iudicio quam reconuentionis actor debet sequi. vt. C. de iuris. om. iudi. l. ij.

Expilate. Reuerētia psone victrici nō facit hic crimē cessare. h. d. ¶ Quero de rōne dubitādi. et dic vt i glos. i. ¶ Op. et sol. vt i ea.

Saul. Reuerentia nouerce non facit, hoc crimen silere quā de aliena quam mariti agit hereditate. h. d. ¶ Op. glo. de. l. j. pri. Solu. vt in eadem. Saly.

Uxor defuncti ab herede, de crimine hereditatis expilate non potest conueniri.

Aduersus. Primo dicit scdo inferendo consulit actori circa rem. tertio circa fruct⁹. scda ibi. 1 io. tertia ibi: fruct⁹ auté. ¶ Ca
1 sus. vxor defuncti nō pōt cōueniri ab herede crimie hereditatis expilate sed res 1 fructus extātes possunt vēdicari 1
a consumpti psit cōdici. h. d. ¶ No. societaté a que est inter virū et vxo. vt hic in princip. 1 ff. re. amo. l. i. 1 alle cōcor. ponunt in glo. ¶ Op. gla. de. l. pri. Sol. vt in ea.

Obtentu. Legata non minuunt lz hereditas expilet. h. d. ¶ Et legit in gl. duob⁹ modis. vno qd tenet⁹ nō legatari⁹ expilauit: 1 tūc nō tollunt legata gñis vl quātitatis. vt. l. in cōdiū. §. si cer. pe. cū si. sed petitio legati speciei expilate tolleret ex quo heres nō fuisset in mora. vt. l. si ex legati cā. de ver. ob. teneret tñ actioné cedere legatario. vt. l. huic scripture. §. rñ. ff. ad. l. aquil. scdo modo legitur vt legatarius expilator fuerit. ¶ Sed tunc op. qd legato priuetur vt. l. non dubiū. §. de legi. ¶ So. vt in glo. 1 plenius in contrario prima tñ lectura magis est amica litere.

b Actio ciuilis que oritur ex crimine hereditatis expilate.

Expilate. Hec accusatio est subsidiaria. h. d. ¶ Cōtra hoc op. gl. de. l. diu⁹. ff. eo. huius timore glo. legit duobus modis. 1 scdm primum restringit hunc tex. ad actionem furti vt sit sensus quod loco deficientis actionis furti hec accusatio fuit inuenta. Et est ratio: qz furtum est cōtractatio rei aliene inuito domino sed res hereditaria non est alicuius vt. l. hereditarie. ff. de fur. ergo 1c. et si dicas adita hereditate statim est alicuius. vt. l. cū heredes. ff. de acqui. heredi. 1 si hoc crimen debet resilire. sed hoc est falsum. ff. eo. l. ij. Et ego respondeo qd non sllet ideo quia
c nec ad hoc furti competit actio nisi post aditam hereditatem fuisset a pprehensa possessio 1 secuta contractatio vt dicta. l. scda 1 ita debet intelligi. l. de his. §. de fur. vt ibi not. ¶ Secundo modo legit vt exponatur actionis. i. accusationis quasi dicat qd hec accusatio est inuenta qz pro hoc crimine nulla alia est inducta accusatio sed datio ciuilis 1 persecutoria sic in rem vel ad exhibendum vel petitio hereditatis vt in cōtrario. ¶ † Quero an ex isto
1 crimine oriat immediate aliqua ciuilis actio. 1 dicit pla. qd nō per istā. l. sed glo. determinat cōtrariū 1 dicit dari actioné in factū. Et hoc credo qz regulariter ex quolibet crimine oritur actio in factum ciuilis. vt. ff. pro soc. l. quicqz. 1 de fal. l. qui nomine. ¶ Sed ad quid detur. glos. hic alternatiue rñdet 1 quelibet rñsio vera in casu suo. nam ad dupluz agitur in casu. l. i. ff. si quis te. lib. eé ius. in odiū eius q beneficiū libertatis erat 2secutus pp quod magis videtur delinquere. extra autem illum casum agitur ad restitutionem possessionem possessionis vel ad interesse secundum eius naturam regularem. 1 ad predicta facit. l. aduersus. §. fami. her. cum ibi no.

¶ Ui bonorum raptorum. Rubrica.

¶ Continua rubricā vt in gl. 1 prima lex declarat p qua violentia 1 in quibus rebus cōmissis loci hz scda inquātū cōpetat tertia cum seq. declarat contra quas personas.
a Raptus differt ab occupatione.
b
c
d Ui bonorum. Actio vi bo. ra. hz loca p vi illata in rebus mobilib⁹ tñ. h. d. ¶ † No. differentiā inter rapere 1 occupare. nā raptus ad mobilia vt hic occupat ad immobilia. vt. §. vnde vi. l. si qs in tantam.
1 Actio vi bonorum raptorum cui: contra quem 1 in quantum competat.
1 Si res. † Actio vi bonorum raptorum cōpetit ét 2 heredē donatoris infra annū ad qdruplū postea ad simplū. h. d. ¶ Op. qd 2 heredē nō det vt. ff. eo. l. ij. §. fi. Sol. qd 2 heredē ex facto pprio dat vt hic nō ex facto defuncti dat. vt in 2rio etiaz de eo qd ad eum peruenit sed alia actio puta 2dictio furtiua. vt in 2rio 1 est spale vt de eo qd ad eū puenit hac rōne nō teneat vt. §. ex deli. defunc. l. i. heredi aūt bene competit. vt. d. §. fi. ¶ Op. ñ. qd. i. annum detur tantum duplum. vt. ff. e. l. pretor. in prin. Sol. vt in glos. in fi. ¶ Quero quid est id qd quadruplat. respōdeo verum precium rei. vt in prin. glo.
1 Rapiens res sibi obligatas ad quadruplū tenet. 1 nu. seq.

Res obligatas. Prio declarat an creditori ré sibi obligatā rapere liceat. scdo in quā penā icidat. scda ibi
1 cuiqz etiam. ¶ Casus. † Etiā rapiens res sibi obligatas infra annū tenet ad quadruplū. h. d. ¶ Oppo. de. l. ij. §. de

a ¶ Not. societaté. Adde an inter virū 1 vxoré possit 2bi societas. vide qd sic text. in. l. rei iudi. §. si mulier ibi socia. ff. so. ma. qd est verū sine oium honoꝝ. vt in. l. alimētā. §. fin. de adi. leg. siue lucri 1 questus. l. cū hic status. §. cū inter. ff. de do. inter virū 1 vxo. de quo vide plene Gerar. de petra sancta sing. reir. inci. inter vi. 1 vxo.
¶ Expilate. Adde qd expilatio hereditatis dr furtū iproprie. sz hn punitur statuto de

pigno. so. qd ibi ex conuentione facit qd intellige sm ea que scri
2 psi in. l. priore. ff. ad. l. iul. de vi. ¶ † Oppo. §. de. l. aū pretor. §. si debitoré. ff. que in fran. cre. Solu. vt ibi no. scda vez qd ibi debitor fugam arripuerat: cum rem iudicis copiam tam cito habere nō poterat quasi dicat qd expectare iudicis copiam erat, sibi periculosum: ideo est sibi permissum. vt. §. quando licet vnicuiqz sine iu. se vin. l. i. 1 ita melius. ff. qd vi aut clam. l. si alius. §. bellissime. in fin. 1 quod ibi no. facit. l. nullus. §. de iudi. 1 hec faciant qñ vna ciuitas que superiorem non recognoscit bona autem alterius occupat sit licitum alteri ciuitati per vim quantumcunqz illa recuperare quia copia iudicis deest. 1 si ea incidet in interdictum diui marci. nec in. l. si quis in tantam. §. vnde vi. in casu tamen §.
c si debitorem. qui rem abstulit poterant ad iudicem. 1 bene. also si
3 bi ius dixisset diceret. ¶ † Opp. tertio qd nō teneat pena quadrupli. sed ius suū pdidisse dicatur. vt. l. extat. ff. qd me. cā. 1. l. creditores. ff. ad. l. iul. de vi. Sol. vt glo. que remittit ad ibi not. 1. d. ibi glo. qd hec pena est generalis illa specialis. ¶ Sed dices tu quomodo ergo hec generalis trahit ad casuz in quo spāliter est
d prouisum contra. l. doli clausula. de verb. obli. 1. l. sanctio legum. ff. de pe. qd aūt hec generalis trahat pz ex isto tex. 1. d. l. creditores. Et ego video qd tractio 1 relatio non fit ab homine. sed a. l. ista que etiā in casu illo expressim prouidit de hac pena generali. verū fateor qd quatenus 2currit executiōe se impediunt vt de furto 1 rapina dicitur. ff. vi bo. rap. l. i.

Debis. De raptis a seruo dominus ignorās tenetur noxaliter ad quadruplū infra annum. hoc dicit. ¶ Oppo. de. l. in delictis. ff. de noxali. Solue vt in glo.
1 Dominus rei siue rapte potest venditioné ratam habere.
2 Actio vi bonorū raptorum an ratihabitione tollatur.
b Accusatio priuata an possit intentari pro rapina.
1 Siue. ¶ † Uenditionez rei rapte potest dominus ratam habere 1 agere ad simplū vl improbare 1 agere vi bono. rap. ad quadrupluz. h. d. secundum glo. ¶ Oppo. quod ratum habere non possit: quia suo nomine non est gestum. vt. l. si pupilli. §. sed si ego. ff. de neg. ge. Glo. que allegat. l. mater. §. de rei ven. videtur velle quod hic loquatur de ratihabitione que permittitur in subsidium re perempta vel prescripta seu ad impossibilitatem
2 vendi deducta. ¶ † Sed tunc oritur dubium an ratum habendo tollatur actio vi bo. rapto. 1 hic videtur casus quod non cum det potestatem experiendi qua velit actiōe: 1 tūc insurgit aliud dubium: scilicet an petendo precium vel etiam recipiendo sibi preiudicet ne possit agere vi bono. rapto. ad triplum quod excedit 1 videtur qd sibi non preiudicet sicut si rei vendicatione egisset 1 rem consequutus fuisset. vt. l. i. ff. eodé. in contrarium facit. l. i. §. de furti. sed si subtilius inspicias non multum facit. nam hic contractus quem ratum habet sequitur raptum 1 obligationez penalem natam ex raptu, ideo ratum habendo contractum sequentem non videtur renunciare obligationi penali quam habet 1 maxime cum ratihabitio sit hic permissa in subsidium vt dixi. sed in. l. i. §. de furtis. actio furti non est nata ante contractum mandati. ideo mandatum ratum habendo impeditur ratione contrarietatis intentari vel nasci actio furti nec hec. l. predictis contradicit. ¶ Ddoctr. vero aliter posuit casum quam gl. sentiat dixit enim quod raptor accessit negotia eius gestorus a quo rapuit. vnde soluere debuit id ad quod tenebatur propter raptum 1 in rationibus computare. vt. l. at qui natura. 1. l. diuortio. ff. de nego. ge. quod si non facit nedum primeua actione vi bono. rap. sed etiam actione negotiorum gestorum potest cōueniri ad quadruplum vt in dictis. ll. ¶ † Quesiuit Cynus. super rubric. an pro rapina possit aliqua accusatio priuata intentari. nam de publica constat. vt. §. ad. l. iul. de vi. 1 erit pena priuata extraordinaria. et fatentur omnes quod in quodam casu speciali in quo rapina dicitur committi 1 tamen violentia non est in personam illata possit priuata accusatio intentari. casus autem ille est in. l. si quis ex domo. ff. de fur. 1 in illo casu specialis tantum dicit glo. debere intelligi. l. infamem. de pub. iud. 1 hic vbi no. glo. 1 Bar. sed alia gl. in. l. fi. ff. de priua. deli. ex generalitate illius. l. dicit ex qualitate rapine priuatā accusationez posse intētari. 1 hoc tenet Cy. p. d. l. infamé. q indistincte loquit Prima plz vt nō intelligat punitum de extraordinaria ex quo potest habere locum ordinaria ecōtra vbi cessat ordinaria: quia deest persona cui violentia dicatur inferri locum habet extraordinaria. argumen. l. in cause. ff. de minorib. 1. l. in prouinciali. ff. de ope. no. nun.

furtis bal. in. l. de eis. §. de fur. bal. 1 Lud. in. l. genit de ne. he. sz cōis opi. est qz nō. sed pena est arbitraria. 1 hz locū ét 2 derogāté hāntū mortuū añ aditā hereditatē tēpe eōdē Saly. in. l. q sepulcra. §. de sepul. vio.
c ¶ Post aditam an expilatio hereditatis fiat aū adi tioné vel post in. l. iij. p Bal. §. fami. hercisc.
d ¶ Actio vi bon. rapt. ponit spec. de rapi. in co. titu. ff. vi bono. rap. et Alex. in cōsil. cxij. i. pte. vbi ét dicit qz dat 2 intrātem domū alienā 1 de ea asportātez res licet nemo sibi resistat vel sit p. l. si qs ex domo. de furt.
e ¶ Pro vi illata. Adde qz si adeo domū tuā causa inferendi violentiā cū hostibus armatis 1 neminem inueni: lz nō intulerī violentiā ex quo aio eā inferēdi accessi teneor raptor. gl. est sing. isti. eo. i prin. sz Bal. l. i. l. §. vti pos. 1 monet p. l. si qs i tam. §. 3. vñ vi. 1 p illa gl. vi de casuz. l. i. l. si qs ex domo. ff. d fur. quē ad hoc pōderauit ibi bart. 1 alij cōit doct. sequunt vide Alex. cons. ista refertē singu. suis i vl. vlt. ici. si adeo. qd facit ad limitationé eoꝝ q hic dicunt vbi vl exigere factū ad hoc qd dicat qs raptor.

a ¶ De crimine stellionatus. de materia stellionatus ponit in Spec. de accu. §. j. versi. volens igitur vbi vide.

b ¶ Si statuto cauetur. Tu vide de hac questione Cyni scilicet an contumacia faciat bānitū ex eo impune offendi stāte statuto quod bānitus p maleficio possit impune offendi vide tm̄ bal. l. j. si mora. ff. solu. ma. et alex. in. l. omne delictū. §. contuma. de re mili.

c ¶ An delicto cōsumato. an penitentia post delictum prosit ad euitandā penam docto. et Joan. de por. in. l. si insulā. de verbo. obli. et in. l. qui ea. de fur. et in. l. chus. et ibi Lud. pō. de imus po. gloss. in versi. pl macula Bart. et docto. in. l. imperiales. §. i. C. de nup. Bald. in. l. si genun dicam. in. ij. colū. C. de epi. et cle. pau. de cast. in. l. qui fidez de transa. in. l. ij. in princ. C. de ser. fu. in. l. qd si fugi. ff. de edil. edic. et nota. in. c. licz canon. et in. ca. commissa. et in. ca. cupientes. de elect. in. vj. et Joā. an. in ca. cum laici. in. j. gloss. de iur. pa. bal. in. l. alia. C. de his quib. vt indi. et ad fille. dicit qd non habet locum si lex vltra procedit. alias sicut. et p Barto. in aut. nouo iure. C. de pe na iudicib. q ma iudi.

d ¶ Non remittitur. qd peccatum in spm̄ sctm̄ sit irremissibile add: bar. in. l. q ea mente in viij. col. ff. de fur. et glo. xxj. disti. equalis. quod peccatum in spiritū sanctum est: quando obstinat peccat in contēptum et tunc dicit irremissibile quia nō de facili remittit peccatum vero in patrez dicitur qd fit per impotentiam sed peccatum in filium quod fit per ignorantiam et ista remittuntur vt ibi in glo. et est glossa ordinaria de conse. dest. j. pōt. vbi loquit de peccā. in spiritū sanctū quod non remittitur.

e ¶ Non consummatio. facit ad h. quod hic dicitur quod notant in apostil. ad istum in. l. j. in versi. p vi illata. C. vi bono rapto.

¶ De crimine stellionatus. Rubrica.

1 Stellionatus crimen quod sit et vnde dicatur.
2 Citatus et in banno positus non comparens an possit impune occidi.

¶ Continua vt in glo. in pnc. vez qd post extraordinarium crimē expilate hereditatis et crimē rapine aliquale cōcomitantiaz cum eo habēs vt not. in prece. rubri. ponit de crimine stellionatus [a] qd est etiaz extraordinariū. Vel dicit Azo. i sum. quod ad propositā materiā criminū priuatorū et extraordinariorūz erat necesse pponere aliquā rubricā generalē et subsidiariā per quam prouisum ēēt vbi dolus in spālem titulum criminis non caderet. et iō posita fuit hec rub. que in subsidiū punit criminaliter dolum sicut de dolo ciuiliter actio in subsidium intentatur. vt. C. de dolo. l. ij. ¶ † Et dr̄ a stellione animali sic vocatu quia totus est stellatus sicut celum et dolo plenus et si vis tibi notum exēpluz vide in scorpione: qz brachijs eleuatis tibi amplerando blādit et cū cauda secreto te pūgit. et iō ab his q habent hoc oppionem p ascendenti q et stella est caue tibi. est autē eius pena extraordinaria quā vide. ff. e. l. ij. §. fi. sz qz circa penā infamie tex. vr̄ variare cū in. l. ij. §. eo. dicat qd non infamat et Cōtrā dicat. ff. de his q not. infa. l. quid ergo. §. fin. ideo dic vt ibi per glossa. ff. de publi. iudi. l. infamie. ¶ † Quesiuit Cy. si statuto cauet [b] vt bannitus pro maleficio possit impune occidi an citatus et positus in banno qz nō cōparuit dicat bānitus p maleficio: ita qd impune possit occidi et arguit pmo qd sic: qz nō cōparendo est in dolo. argu. l. nō pōt. ff. de reg. iur. sed dolus est maleficiū. ergo ec. In contrariū pbat quia dolus vbi non cadit in spāle nomē delicti cōmittitur crimē stellionatus qd inter maleficia cōputat vt hic et. ff. si quis ius di. nō obte. l. j. et de re iu. l. cōtumacia. in Cōtrā argue et multa inducit ad pbandū qd sit culpa in negligēdo cōmissa et non dolus et finaliter decidit distinguendo aut fuit inuētus et tunc quia est in dolo dicat bannitus ex maleficio aut non est inuentus nec aliter ad eius notitiā peruenit. et tūc nō dicatur p maleficio bannitus. hec non placet mihi: qz ista questio non vr̄ mihi necessaria: nā statutū supponit aliquos bānitī p maleficio et aliquos bannitī alia de cā: et pimos pmittit occidi alios nō. sed nō dubium qz si cōtumacia deberet attendi oēs possent ipune occidi quod esset Cōtrā statutum et eius mentem. non enim in bāno ponunt nisi contumaces et nō cōparētes. et iō dico qd cā pp quā sunt citati dz inspici. et sic non contumacia sed antecedēs cā. et sic positi in bāno pro debito et sic est cōtumacia nō soluēdi vel nō comparendi nō poterūt impune occidi. Et ita cōis vsus loquendi interpretatur vt bannitus p maleficio qs dicat qui accusatus vel inqsitus est de maleficio et citatus non cōparuit. et talis vsus loquēdi dz attendi. vt. ff. de fun. instru. l. cum delamonis. §. asinaz. in fin. et pro hac determinatione accedat tex. in. l. si j. de requi. reis.

1 Pignorans eandem rem pluribus tenetur crimine stellionatus.
2 Dissimulare quid sit.
3 Delictū cōsummatum an remittatur penitenti.
4 Delicta non consummata an semper remittantur penitentia.

Improbum. Prio qrēt asserit incidisse i crimē. scdo eī qsitū prebet pp qd penā euitare pōt. scda ibi vero. Casus. 1 dissimulāter rē aliquam pignorans pluribus successiue tenet crie stellionatus cuius penā euitat si creditoris debituz offerat. h. d. Not. qd i hoc crie locus ē pnie. qd. j. examinabo latius. ¶ Not. qd dissi 2 mulāter rē pignorās duobus isolidū incidit i h crimen. ¶ † Quero ad huius declarationē qd dicat dissimulare. rñdeo qd dissimulare est tacere vel negare id qd est. simulare ē affirmare id qd non est qd dissimulare verificetur ex sola taciturnitate probatur hic. Cōtrā. l. si qs in pignore. §. sz et si qs. ff. de pign. act. vbi hec l. declarat. et lz hec. l. loquat in pignore tñ idez est in hypotheca. vt. d. §. sed et si quis. et. j. eo. l. fin. sola igitur scientia sufficit vt dixi qd no. Cōtrā dicta p Bart. in. l. qm. ff. de cōdi. fur. vt dixi in repetitiōe mea. C. de fur. l. l. falsus. ¶ Quero qd si res est ampla. rñdeo vt in gl. qd declara. d. l. si qs in pignore. l. fi. ¶ Ad scdam partem oppo. qd non sit necesse olbus debituz offerri sz soli alteri cum cesset tunc preiudiciū alterius glo. fatet Cōtrā. dicit tñ absolutus esse vt vtriqz soluatur qz hoc indulget būficio spāli sub certa forma cōcesso. ¶ Opp. h. qd prioris creditoris nō interfuit cum sit por tpe. rñdeo vt in gl. qd sufficit vt alterius eorū intersit. ¶ Op. ij. qd ex quo delictum erat consummatum locus non sit penitentie vt. l. q ea mente. ff. de fur. Solut. glos. qd hic speciale et in alijs. ll. alleg. in glo. §. alibi dicit glos. qd in criminibus ordinarijs non est locus penitentie sed in extraordinarijs sic vt not. ff. de alie. iu. mu. causa. fa. l. ex hoc edicto. §. penu. sed illa distinctio est contra. l. j. ff. de extraor. cri. ideo non tenenda secundum doc. et quia fuit pollicitus hic hanc materiam examinare: ideo duas formemus questiones. ¶ † Prima questio est ista an delicto consum- 3
c mato [c] locus sit penitentie. et dic quod sic de iure diuino et in foro conscientie. vt. C. de summa trinitate epla inter claras. circa fin. et in aut. de mona. in principio colū. j. et. C. de apost. l. hi qui sentētiam. et ibi gloss. induci tex. sacre scripture. ¶ Nec obstat dictū apli dicentis quod peccatum in spiritum sanctum non remittitur [d]: ideo quia non penitet. est enim peccare in spiritum sanctū non sperare in dei copiosa misericordia. et sic i desperatione mori. ¶ De iure vero ciuili aduerte quod quedam sunt delicto que aliter non puniuntur nisi quatenus persona afficitur vt meretricari et similia facere et sola penitentia non sufficit sed a principe de his veniam petentibus tribuitur vt supra de nuptijs. imperialis. quedam sunt delicta que extrinsecus puniuntur et per sententiam: et tunc aduerte quod quibusdam ex his commissis prius de status reintegrari non potest seu ad priorem statum non est regressus vt in homicidio violato thoro vel castitate et si. et tunc penitentie non est locus. vt supra de sponsa. l. hi qui sententiam. ¶ Fallit. in. l. si adulterium cum incestu. §. i. ff. de adulte. et forte ibi est ratio quia in casu illo non est verus dolus sed presumptus punitur qui subesse non presumitur penitentia et nulla sententia facti sequuta. et ideo posset dici quod ibi nō fallit: quia sub alio membro. j. regulabitur. ¶ Quibusdam vero ex his commissis ad priorem statum regressum potest haberi. et hic dic. aut est verum in casibus in quibus dolus tantum presumptus punitur et tunc locus est penitentie cum satisfactione. vt supra de his qui sibi ascrip. l. j. et. l. senatus. et. C. ne tu. vel cura. ve. conduct. l. fi. et ita debet intelligi hec. l. et in eis est ratio quia per satisfactionem condignam presumptus dolus retro non adfuisse declaratur. ita potest intelligi. l. fi. C. de falsis. inquātū de sciente vtente falso instro loquatur. ita et pōt intelligi d. l. si adulterium cum incestu. §. j. et hec delicta in hac materia appellauit Jaco. de bel. irregularia in distinctione sua quam ponit in repetitione sua in l. si qs nō dicam. C. de epi. et cle. ex qua Bartol. verba sua collegisse vr̄ posita in. d. l. q ea mente. ¶ Aut agitur in casibus in quibus verus dolus exigit et punitur: et tunc capio vba barto. Aut delinquens fuit insecutus a re vñc cuius dr̄ deliquisse: et tunc locus est penitentie cū satisdatione vt. ff. de ser. fugi. l. j. §. j. Aut non fuit tractatus a re illa: et tūc sequor Jac. de bel. qz aut actio illa competit ad interesse: et idem vt. l. ex hoc edicto. § pe. ff. de alie. iudici. mu. causa fact. Aut ad penam: et tunc aut actio illa non erat penalis ab origine: et idem vt. ff. quod metus. causa. l. si cū exceptione. § hanc clementer. et de iniur. l. cum qui. et de publica. l. j. §. quod si fecerit. Aut erat penalis ab origine et nō est locus penitentie vt. l. q ea mete. ff. de fur. Fallit in. l. quamuis. ff. de in ius vo. et potest ēē rō: qz Cōtrā vocātem est inductum ne vocet sine venia ideo in alio releuat. vt. l. cū q. ff. de iureiur. Itē fallit in aut. sed nouo iure. C. de pe. iudi. et ibi rō: qz adeo occulte corruptela committitur 4 qd fuit expediens vt venia cōcederet deferenti. ¶ † Scda qd est
e an semper sit locus penitentie in delictis non consummatis [e] et de iure poli clarum est quod sic siue statū sit in meris finibus cogitationis vt. l. cogitationis. de pe. sig. siue sit pcessum ad actum exteriorē. vt. l. q falsaz. ff. de fal. fallit in. l. qsquis. ad. l. iul. maie. et in ceteris casibus vbi affectus punitur lz non sequatur effectus quos collige ex distinctione quam scripsi in. l. is qui cum telo. C. ad. l. corne. de sica.

1 Pater obligans rem filij crimen non euadit.

Si pater. Duas soluit qōnes prima versatur circa ius pignoris et preiudicium donatarij. scda circa crimē stellionatus. et sic pma dicitū donatoria. secunda ibi: nec tamē. Casus. sciens 1 rē alienā obligās vt ppriā tenetur crimine stellionatus. h. d. ¶ † Not. qd pr nō euadit crimen obligando rē filij. Et est iō qz dolus non est cōmissus in filiū sed in creditorez. ois sicut ciuilis actio de dolo non cōpeteret filio Cōtrā patrē. vt. l. non dz. ff. de dolo sic nec accusatio de crie stellionatus immo et tanto minus quātuz ciuilis interdū pmittatur et nō criālis. l. falsi. C. de fal. ¶ Oppo qd tex. sibi videatur Cōtrā. dū dicit qd res filij pignori obstrinxit e qd postea negat dū dicat ius suuz non lesit. Solu. vt in glossa super verbo obstrinxit.

1 Obligans scdo rem priori obligatam crimen committit

Ignorantia. Lex ista vz gl. tres soluit qōnes prima vsqz ibi: pide. scda vsqz ibi: seu tertia vsqz ad fi. scda differt a prima: qz pria versatur circa ignorantiā scdi creditoris scda circa ignorātiā pmi vt pz i gl. signata sup vbo iniā. h dicitio mihi

mibi nō plꝫ qȝ nō vř curandū de sciencia vel ignorantia primi vbi ſ. cuadus ſciret obligatam cum ſcienti dolus inferatur. vt. l. cū donatiōis. ꝯ. de trāſac. cū ſi. quare credo qȝ ſcḋo ſuccūbet cre petat primā. q. aliam addendo quaſi dicat ſiue ſm creditorem deceperit: cū alteri iam illata erat ſiue nō deceperit vere qȝ alteri fuerit obligata. ſꝫ qȝ falſo fingit alteri pri⁹ obligatā ¶ Caſus.

1 †Crimen cōmittit qui rem obligatā priori obligat ſcḋo ignorāti vel qui animo decipiendi creditorē cū alio fingit anteriorem obligationē. h. d. ¶ Gl. querit que erit iſta iniā cōgrua. ⁊ rñdet qȝ in primo caſu punietur extra ordinē crimine ſtellio. vt hic in ſcḋo pena ordinaria falſi per. l. ſi creditor. ꝯ. de fal. ⁊ ſic cū ſpāle crimen in ſcḋo caſu cōmittat ceſſat ſtellio. vt dixi ſuper rub.

¶ Credo qȝ in ſcḋo caſu poſſet creditor petere primū debitorē crimine ſtellio. ponendo ſimulatum pro vero in libello accuſatorio ⁊ ad probandū produceret inſtrumentū obligationis per quod ille aduocaſſet vel fuerctur contra eum.

¶ De iniurijs. Rubrica.

¶ Continua vt in glo.

1 ¶ Seruis non licet iniuriam inferre.

2 Actio iniuriarum an cōpetat dominis vel parentibus pro iniuria liberis vel procuratoribus illata.

1 Ec seruis. ¶ †Actiue vel paſſiue nō ſꝫ ſeruis iniuriā facere. h. d. ¶ Opp. qȝ paſſiue liceat vt inſti. eo. §. ſeruis quem glo. pro cōcor. inducit. ſol. qȝ inſpecto iure naturali paſſiue nō ſꝫ eis iniuriari. vt ff. eo. l. cum qui. §. l. ⁊. ff. de his q ſunt ſui vel alie. iur. l. ij. §. 1. et hic. ſed inſpecto iure ciuili q a ꝓ nullis habent. vt. l. qui attinet. ff. de reg. iu. pōt paſſiue iniuriari vt ibi: dūm non fiat iniuria dñi vt hic. ⁊ ibi in ver. ſꝫ ita.

2 ¶ †Quero qd ſi nō ſeruis ſꝫ liberis ſeruitoribus geſtoribus vel procuratoribus an ei cui ſeruiūt vel negotia gerunt cōpetat actio iniuriarū. dicit Roffre. qȝ nō reperitur cautum vt eis cōpetat niſi qñ iniuria eſſet illata illis pñtibus vt l. itē apud labeonē. §. ſi qs virginē. ff. e. ¶ Sꝫ Jac. de rauē. dicit qȝ quamdiu hi ſunt in executione obſequij queſtionis vel officij qȝ ipſi repreſentant pſonā dñi. ideo tūc dño cōpetat iniuriarum actio vt. d. §. ſi quis virginē. cū ſeq. ⁊ qȝ princeps iniuriā illatam circa latus ſuū militātibus reputat propriā. vt. ꝯ. ad. l. iul. maie. l. quiſqs. ſi aūt non ſint in executiōe officij adminiſtrationis vel obſequij tūc ſecus ar. l. ⁊ ſi ptor. ff. de offi. eius cui mā. eſt iuriſdi. ⁊ hoc etiam ſentit Cy. in. l. ſi non conuicij. in. q. iij.

3 ¶ Actio iniuriarum an competat patri pro iniuria illata filie emancipate.

Niuriarū. Pro iniuria illata filie cōiugate marito et patri cōpetit iniuriarū actio. h. d. ¶ Gl. op. qȝ imo ⁊ filio. ff. e. l. i. §. ſi. Sol. ꝯſuēdo ꝯtiū ⁊ ad hūc tex. rñdet vt in ea. ⁊ cane qȝ gl. intelligit hūc tex. in filio in ptāte.

3 ¶ † Quero igit ſi iniuria inferř filie emācipate an patri cōpetat actio glo. inſti. eo. §. itaqȝ ſi filie. dicit qȝ ſic qȝ lꝫ ptās tollať tñ remanet effectus qui per ſe ſufficit. vt. ff. ea. l. i. §. itē aït. ꝓ hoc facit. l. tria q loquiť indiſtincte. in ꝯtriū facit tex. ff. e. l. i. §. ſi. ⁊ inſti. eo. §. patiť. ⁊. ꝯ. de rei vxo. ac. §. extraneus. ꝓ qs aliq reprobāt illā gl. ſꝫ cātꝫ Dy. ¶ Quero qd de iniuria illata ſponſe. dic idē qȝ in vxore. vt. l. itē apud. §. ſponſum. ff. eo. ¶ Quero qd econtra de illata marito vel ſponſo. dic qȝ actio nō cōpetit vxori nec ſponſe. vt. ff. co. l. ij. ⁊ inſti. eo. §. econtra autem.

1 ¶ Delatorem falſum dicens quando iniuriarum tenetur.

I non es. Qui aliū dicit falſum delatorem ⁊ mentitur iniuriarum tenetur. hoc dicit.

1 ¶ †Quero quid ſi verum dicat dicit Jaco. but quod non tenetur. vt. l. ſi quidem. ij. reſponſo. ꝯ. eo. ⁊. ff. eo. l. eum qui nocentem. ⁊ verum dicit in caſu huius. l. ⁊ in quolibet alio quando id quod dicit expedit reipublice[a] detegi. nec curandum an ſit tale quid de quo poſſit accuſari vt quia vocatus eſt quis homicida. Uel nō poſſit vt quia vocauit quem leproſum vel ſpurium[b]: intereſt enim reipublice vt homicide puniantur. vt l. ita vulneratus. ff. ad. l. aquil. ⁊ ne leproſi conuerſentur cum alijs extra de conuer. lepro. per totum. ⁊ vt ſpurij cognoſcantur ne ad dignitates promoueantur. ⁊ ideo ſi verum eſt non punitur. vt. d. l. eum qui. ⁊. l. quod reipublice. ff. co. ¶ Si aūt reipublice nō intereſt lꝫ verum ſit qȝ dicit iniuriarum actione teneť arg. d. l. eū qui. qȝ ratione ceſſante ⁊ qȝ inhumanū ⁊ iniurioſū eſt alienos detegere defectus. vt. l. ij. ꝯ. quando ⁊ qui. quar. pars deb. lib. ⁊. ſcḋ dñ Pet. ⁊ no. Cy. ꝯ. eo. l. ſi nō conuicij. in. vij. q. ⁊ itē Bartho. de Salyce.

1 ¶ Iniuria que dicatur atrox.

2 Agens certum dicere debet.

3 Locus ⁊ tempus an debeant in libello apponi.

4 Actor quando eſtimationem iniurie in libello debeat facere.

5 Actor an poſſit petere iniuriātem caſtigari in corpore.

Trocem. Qualitas perſone ⁊ habitus iniuriati facit iniuriā atrocē iudicari. h. d. ¶ No. arg. qȝ percutiens clericū exiſtentē in habitu laicali non dz eſſe excōicatus.

c ¶ †Quero an ex alijs caſibus iniuria iudicet atrox.[c] dic qȝ ſic vt in gloſſ. ⁊ iō dicit Jac. de but. qȝ vbi iniuria eſt corporalis dꝫ inſeri in libello in qua parte corporis ſit illata quia atrior ponienda eſt

2 illata in facie qȝ in alia corporis pte. vt inſti. eo. §. atrox. ¶ †Quero an qui agit certum dicere debeat. dicit glo. qȝ ſic qȝ declarare qȝ pſonā inferētis iniuriā dꝫ dicere certā. vt. d. l. ptor. ſꝫ pſonaꝫ patientis nō cogiť dicere certam qȝ ignorať in cuius perſonam carmen famoſum ſit prolatū. iō accuſatio cuilibet pmittiť vt. l.

3 qȝ ſenat⁹. ff. e. ⁊ dic vt ibi. ¶ †Quero an qñ de delicto agiť ciuiliter loc⁹ ⁊ tp̄s debeat opponi libello ſicut qñ agiť criminaľr vt dixi ꝯ. l. pe. ꝯ. de accu. Dicit Barto. quod ſi actio infamat de iure vel de facto qȝ tūc tp̄s ⁊ loc⁹ dꝫ apponi in libello. vt. d. l. pretor. in pn. ⁊. l. idē exigit. ff. de dolo. ⁊. e. tue. extra de ꝓcu. quinimo ⁊ in exceptionibus delictum continētibus vt extra de teſti. c. preſentium. li. vi. ſꝫ certe ille tex. hoc rō ꝓbat lꝫ loder a teſtib⁹ hoc dicere debeat ſꝫ vbi nō infamat nō apponiť: qȝ ceſſat rō. d. l. ptor.

4 ¶ Quero qñ ꝓ iniuria illata agiť ciuiliter ad intereſſe an actor

d in libello eſtimationē iniurie[d] debeat facere an in genere petere intereſſe. gloſ. in. l. iniuriarū eſtimatio. ff. eo. dicit qȝ ſi agatur actiōe deſcēdēte ex. l. cor. qȝ eſt in trib⁹ caſib⁹ vt. l. lex cor. ff. e. qȝ tūc actor nō eſtimat ſꝫ iudex vt. l. cōſtitutionib⁹. in ſi. ff. co. ſi aūt deſcēdat ex. l. ptoria vt in ceteris caſib⁹ tūc actor eſtimat ꝑ eius ſacramētū vt inſti. e. §. pena. ⁊ ēt ibi gloſ. hoc lꝫ. ⁊. ff. e. l. lex. cor. in pn. ſꝫ Jac. de ra. ⁊ Pet. dicunt autorē ſemꝑ eſtimare. ⁊ certā eſtimationē in libello petere ꝑ. d. l. ꝯſtitutionib⁹ ⁊ ꝑ dictū. §. pena. ſꝫ iudex ineſſrenatā ⁊ imoderatā eſtimationem taxat vſqȝ ad taxatā iuramētū deferť. ⁊ inquātū in taxatiōe iurat in integrum condemnat. ⁊ ita intelligit. d. l. cōſtitutionib⁹. ⁊ hoc ſequiť Cy. ꝯ. e. l. ſi non cōuicij. in. ix. q. ⁊ ꝓ hoc facit qȝ de iuramēto in litē dr in l. videamus in ſi. ff. de in litē iurā. hāc opi. tenuit Azo in ſumma §. dať actio. ſed Bar. in. d. l. iniuriarū dicit qȝ nec in ptoria nec in ciuili actor eſtimat in prīā: ſꝫ cōdēnari petit quātū equum iudex videbiť. vt. l. ſꝫ ⁊ vn⁹. §. ſeru. ve me⁹. ⁊. l. itē apō labeonē. § qȝ ait ptor. ff. e. ¶ Ego tenerē in practica poti⁹ pcedētē opi. ⁊ maxime qȝ eſtimatio iniurie cōcernit perſonā iniuriati. ⁊ erit a per. l. ꝯ. allega. ⁊. d. ſeruus. Itelligo ſm pdictā. ¶ Quero quīc an actor in exceptiōe iniurie ſe debeat referre ad damnū qȝ poti⁹ voluiſſet pati. vel ad lucrū quo poti⁹ voluiſſet carere quā illā iniuriaꝫ pati. ⁊ gl. l. d. l. iniuriarū vř permittere qȝ velit. ſꝫ Azo. ꝯ. d. §. dať. dicit qȝ dānū dꝫ referri ad ſacramētū. ar. l. interpretatiōe. ff. de pe. ſꝫ grauiꝰ eſt de ſuo pd. re qȝ tantundē non lucrari. vt. l. ſi. ꝯ. de codi. igiť ad damnū refertať. dicit tamē ſimpliciter poſſe pſtari nō referēdo ſe ad damnū vel lucrum. ⁊ dꝫ iurare de pcio qȝ ad tp̄s illate iniurie eſtimāda eſt ex ptio. vt. d. l. iniuriarū ¶ Quero qd ā eſt paſſus ſimul plures iniurias qȝ verberat⁹ pulſat⁹ ⁊ cōuiciat⁹. cogiť omnes in eodē libello ponere reo poſtulante. vt. l. ptor. §. ſi mihi plures. ff. eo. Sꝫ vnūquodqȝ per ſe debebit eſtimare an ſufficiet vna eſtimatio generalis pro omnibus. dicit Jac. de ra. Pet. ⁊ Cy. quod iudex pōt facere qȝ ſibi libet cū ad eum ſpectet taxatio eſtimationis. vt dixi in. iij. q. ⁊ quia iſto caſu non eſt diuerſitas in toto ⁊ parte. ff. de rei ven. l. qȝ de teta. hoc idem

5 Bar. allegat. ꝑ caſu. ff. q ſen. ſine appel. re. l. i. in ſin. ¶ †Quero qd ſi iniuriātē cōſtet nō eſſe ſoluēdo an actor poterit petere in libello vt caſtigeť in corpore. ⁊ dicit Cy. qȝ qȝ intereſſe eſt in obligatione. iō illud virtute obligatiōis peti pōt. vt. ff. e. l. iniuriam. ſꝫ per iudicis officiū pōt per indirectū cōcludi ad penā corporalē. puta dico qȝ talis intulit mihi talē iniuriā quā noluiſſem pati ꝓ tāto. ⁊ qȝ notoriū eſt ipſum nō eſſe ſoluēdo ideo implero officiū veſtrū vt eū corporaliter puniatis. ⁊ ꝓ hoc inducit qȝ ſe re debita perempta dicitur in. l. ſi ſeruum. §. ſina. ff. de verbo. ob. ¶ Ego credo qȝ officium iſtud verſetur potius in executiōe qȝ in cōdemnatione. nam eſtimationem poteſt per alium ſibi mutuantem vel donantem ſoluere: re autem perempta ſecus. ¶ Ulterius quere ⁊ vide vt dicetur. ꝯ. l. ptori.

1 ¶ Uerba iniurioſa ſui natura animo iniuriādi preſumuntur prolata.

2 Puniri non debent que inconſulto calore dicuntur.

3 Actio iniuriarū quādo finiatur anno.

4 Libellus iniuriarum quid cōtinere debeat. ⁊ nu. ſeq.

6 Opponēs an poſſit iniuriarū cōueniri ſi exceptionē quā turpeꝫ contra actorē oppoſuit nō probet.

I nō conuicij. Primo quādo iniuria cōmittiť. ſecūdo quādo cōmiſſa puniť. ſcḋa ibi: ſiuo. ¶ Caſus. †Uerba ſui nā iniurioſa pſumunť animo iniuriādi prolata

a ¶ Expedit reipublice. adde Bald. conſilio. cxlvi. incip. viſo proceſſu. verſ. ſecundum qȝ in pīia pte. c. hart. cex vbi hoc idem allegat ⁊ inducit.

b ¶ Leproſum vel ſpurium. Adde qd ſi vocet eū ſeruum vide. Spe. in ti. de accu. ver. ſed pone qȝ obiēcit Bar. l. l. iij. ff. de libe. et poſthu. ⁊ in. l. turpia. de legat. i. et vbiqȝ per Ange. imo. ⁊ Alexan.

c ¶ Iudicet atrox qñ iniuria atrox dicatur not. inſti. de iniu. §. atrox. qȝ ex magnitudine vulneris inſpe. de adue §. iiij. verſ. itē ex aſpectu tēm. de pba. §. vij. verſ. itē. ⁊. l. vulneris. de iniur. Item reſpectu loci corporis leſi vt oculis vt ibi ⁊ vide Alle. cōſ. cciij. ij. parte. ⁊ cōſ. ccviij. i p. ⁊ l. l. pretor. §. ſi dicatur. de iniurijs.

d ¶ Eſtimationem iniurie. adde Socī. cōſ. cxlvi. incip. viſo proceſſu. circa ſi. vij. col. in. i. parte. ⁊ har. cex. vbi hoc idē allegat et tenet.

nisi contrarium probetur. & hec actio modo tollitur. hoc dicit. ¶ Nota quod animi absentia impedit actionem iniuriarum nosci. ¶ Et sic not. quod actio iniuriarum causatur ex duobus extremis: videlicet ex voluntate seu affectu inferentis vt hic. & ff. eod. l. illud. in princip. & ex conditione seu volũtate patientis cum volenti non infratur dolo vel iniuria. vt. ff. eod. l. i. §. vsq adeo. in fine. & de fur. l. inter omnes. §. pe. & ad. l. aquil. l. sed & si quecum §. si. & j. examinabitur. ¶ Oppo. quod conuentus non debeat probare se non dixisse animo iniuriandi cum affirmanti non neganti incumbat onus probandi. s. de probat. l. actor. & de eden. l. qui accusare. & maxime ybi qui dolum dicit illum debet probare. ff. de proba. l. quoties. §. qui dolo. Solu. vt gloss. quia illa vera nisi actoris intentio sit presumptione fundata vt hic erat quia per verba que sui natura erant iniuriosa probatur animus qui per exteriora colligitur. vt. s. de dolo. l. dolum. & ff. de re milit. l. non omnes. §. a barbaris. & plenius dixi. s. ad. l. cor. de sica. l. i. 2 ¶ † Opponi. quod dicta inconsulto calore non puniantur. vt l. quod calore. ff. de regu. iur. & s. si quis impe. maledi. l. i. Solu. gloss. duobus modis vno quod hic iam amoto calore perseuerauerit. hec vera: sed dimmat. secundo quod in iniuria est speciale. dicit Pe. & Cy. quod nesciunt rationem diuersitatis. Ideo dicunt quod factorum calore iracundie quedam sine detrimento iniuriati possunt reuocari vt repudium missum marito. & ista statim penitentia sequuta non puniuntur vt in contrario. quedam sunt que sine preiudicio iniuriati nequeunt reuocari vt vituperium alicui factum vel dictum: & ista puniuntur etiam si a penitentia statim sequatur[a] vt hic. ego credo quod omnes iste solutiones iungende. Et ideo quando dictum vel factum iniuriosum petitur puniri i speciali actione descendente ex maleficio speciali in quod illud factum iniuriosum cadit: et tunc aut factum est tale quod restitui non potest: & tunc punitur non obstante quod calore iracundie factum sit: vt. ff. de pe. l. aut facta. §. causa. Aut restitui potest: & tunc statim restitutione facta non punitur illa pena vel actione ex illo speciali maleficio ascendente nisi perseuerasset. vt. l. quod calore. cum sime. Aut petitur puniri actione generali iniuriarum: & tunc perseuerauerit vel non puniri potest. vt hic in prima solu. glosse. sed diuersimode: quia si non perseuerat iniuria censetur minor quam si perseueret. vt in hoc exemplo calore iracundie ductus verba profert iniuriosa sed non perseuerat quia illa reuocat et non secrete: sed palam et publice vbi illa protulit & statim: & tunc quia quasi satis. actum est iniurie leuiter venit puniendus. secus si perseuerauerit quia grauius. ¶ Querit gloss. an iste annus sit vtilis vel continuus. & dicit gloss. quod continuus: aliud quando fit per metum. ff. quod me. cau. in. l. si cum exceptione. §. i. et hoc qui actio iniuriarum est alias pretoria. & hoc vult gloss. vsq ad versi. sed ex. l. cor. cor. Jacob. vero de ra. dicit quod iste annus est vtilis quia in edictis suis pretor consueuit loqui de vtili anno. vt not. in instit. de perpe. et tempo. ac. circa princ. ¶ Tu tene glos. quia pretor nedum de vtili anno edicit sed etiam de continuo. ve. ff. de his qui not. infa. l. genero. §. i. & sic in dubio intelligitur de continuo primo propter regulam qua cauetur vt in dubio dilationes intelligantur temporis continui. vt. s. de dila. l. fine. para. §. i. & de fer. l. i. Secundo quia dilationum materia est amputanda. s. de tem. ap. l. §. in princ. & de iudi. l. properandum. in princ. Tertio quia iniuriarum actio est odiosa. ergo &c. vt. l. cum quidam. ff. de libe. & post. & l. arrianus. ff. de act. & obl. & l. interpretatione. ff. de pe.

3 ¶ † Quero in tribus casibus in quibus hec actio est ciuilis an finiatur anno. glossa hic recitat opi. Bal. qui dicit quod sic per hanc. l. que indistincte loquitur. ¶ Contrarium tenuit Mar. quia regula est qd ciuiles actiones sint perpetue. vt insti. de ppe. ac. in prin. & sic qd hic dr ad pretoriã restringit. hanc opi. Mar. firmat gl. ff. e. l. lex cor. in prin. & eã sequit Odof. & Jac. de ra. opi. vero Bal. expresse tz glo. insti. de perpe. & te. ac. in prin. & s. de cõsti. pe. l. §. ls nõ sic specifice istarũ opinionũ electio est dubia tamẽ sm Mar. fil. & Jac. bu. esset necessaria. nã sm eos criminalis nõ põt vltra tempus quo ciuilis intẽtari vt dixi hic. & s. de fal. l. querela. vbi scripsi. Opi. Bol. sequit Ray. opi. Mar. & licet Jac. bu. sibi licet dubitanti de iure magis placere. & ego credo idem: quia tex. iste in dicto non loquitur in aliquo de his casibus de quibus loquitur. d. l. cor. ideo ratio hic posita restringitur ad actionem pretoriã p̃ cõuicijs introducta. & hoc et ne incidamus in absurdum qd criminalis actio de homicidio nõ duret vltra annum qz ciuilis nõ duraret: & tñ nõminus qz criminalis falsi deberet durare. & qd vltra annũ duret pbat. l. si dñtino. ff. de pe. cũ ibi no. et

4 pbat opi. Mar. facit. s. e. l. dñz. vt ibi dicã sup pria gl. ¶ † Que
b ro nũc extra h. l. nunqd sit necesse[b] qd actor dicat in libello quod reus id qd dixit vel fecit aio iniuriãdi dixerit vel fecerit. distingue sm doc. aut dictũ vel factũ de se est iniuriosum: & tunc aut psona cõtra quã allegat facit cessare psumptionem iniurie: vt si dicat qd magister percussit discipulũ tũc dz dici qd aio iniuriãdi fecerit. vt. ff. ad. l. aqil. l. sed & quecũq. §. magister. & ff. e. l. iniuriarũ

a ¶ Etiã si penitẽtia statim sequat. Ego puto q si de ista prima iniuriãtis perretractatione & verbũ iniuriosorũ subitũ quã l3 intellig. sm colores opin. si stat antequã recedat e loco vbi illa protulit apparcat q facit cessare act. iniuriarum. ita notabiliter voluit hic ang. quez ad h re fert cũ sequitur se hy. in. c. dilecte fili. ad si. & dixit etiaz notabilr Angel. cõ de excep. Idez tz Lafrã. de soria. & c. qm 3 falsaz. §. cõfessiones. nu. & ibi i aposti. ad cũ i v. nõ sibi nocet. extra de proba.

b ¶ Nunqd sit necesse. adde Soc. cõs. cxvij. lci. visa narratiõe pnlo v. circa pmam. c d seq. hãc formã et doctrinã approbat in pria pte. char. cxxx. i.

c ¶ Presumptiones iniurie. adde Soc. cõs. cxlvi. in ci. viso processu. in si. tertie col. l. i. parte char. cxxix. vbi hoc idez allegat et tenet.

p ¶ Animo nocẽdi. adde Soc. cõs. cxcvi. lci viso processu. l sexta col. i pria pte char. cexx. vbi h idez tz.

§. i. ¶ Aut persona cõtra quã allegat nõ facit cessare psumptio
c nẽ iniurie: & tũc nõ est necesse dici in libello qd aio iniuriãdi fecerit qz sufficit illud allegare qd ex cõclusione sequat. vt. ff. de his que in fraud. cre. l. oẽs. §. lucius. nec verbosus debet esse libellus vt. s. de ap. l. ampliorem. §. in refutatorijs. Aut dictũ est vel factũ est indifferens ad vtrumq: & tũc opz qd dicat qd cã iniuriandi dixit. Et ideo cũ veneti dicunt qd saini sunt astrologi: & sic põt alicui dici in bonũ alicui in malum dz dici in libello qd dixerint cã in
5 iuriandi sm Jac. de ra. & Pe. ¶ † Quero an sit necesse quod dicat in libello qd dictũ vel factũ illud de quo cõquerit fuit dictum vel factũ eo inuito & consensu nõ accõmodante dic qd non qz in iniuria psumit ex quo illud est sibi onerosum. ar. ff. de pba. l. cum de indebito & de fur. l. qui vas. §. vetare. ¶ Quero ad declarationem eorũ que dixi in notabilibus an si quis cõsenserit dicto vel facto in sui personam illato qd sui natura foret iniuriosum possit dicẽs vel faciens accusari ad penã fisco applicandã puta si statutũ dicat qd pro verbis iniuriosis tantum fisco soluat vel pro alapa vel vulnere illato. breuiter dic aut consensus interuenit post dictũ vel factũ: aut ante. si post solum consentienti tollit actionẽ nõ reipu. vt. ff. de pac. l. iuris gentiũ. §. si paciscar. lo. §. & ff. ad. l. iuliã de vi. l. qui celu. §. fin. si ante: tunc aut consensus et voluntas tpe dicti vel facti durabat aut cessabat. Primo casu aut dictũ vel factum est tale qd ipsemet sibi de iure non posset facere quin puniretur: tunc nec alteri põt consentire quominus ille puniat. vt. l. non ideo minus. s. de accu. Et ideo nec cõsentire vt occideretur: qz nec põt occidere: vt. l. si. ff. de his q mor. si consci. quinimo nec tanquam nõ dñs membrorũ suorũ. vt. ff. ad. l. aquil. l. liber hõ. põt se vulnerare vel ossa frangere vt. d. l. fin. §. finaut. & ff. de re mili. l. omne delictum. §. qui se vulnerauerit. & de pe. l. si quis aliquid. §. si. ¶ Aut est tale quid quod ipsemet sibi de iure ipune posset facere vt alapã sibi dare vel verba iniuriosa pferre & tunc nõ posset ad vindictã reipublice accusari is cui consensit vt sibi daret qz offensa non censetur respublica qñ nec principalis psona. vt. ff. de iniur. l. nõ solũ. §. quãq. secus si principaliter pro suo interesse & non ad vindictã veniret vt de patre dicit in. l. j. §. vsq adeo. in co. ti. Scdo casu qñ cõsensus prior tũc cessabat & tunc accusare poterit ad vindictam reipublice quinimo et iniuriatus actione iniuriarum agere et si consensus prior fuisset in pactũ deductus qz velut rei turpis cõtractus nõ esset obligatorius vt. l. generaliter. ff. de verb. ob. & et si ob rẽ illicitã si cõmitteretur per paciscentem fuisset concessum. vt. l. nõ ex singulis. ne re iud. ¶ Nunc ad huc queri potest nunquid si de consenso & voluntate credit ei dr iniuriatus & quãtum ad preiudiciũ suũ non questio nõ hz dubiũ sed quãtũ ad preiudicium reipublice dubitat: & vr idẽ: qz edictũ de testibus est permissoriũ. vt. ff. de testi. l. j. igitur et saltẽ vt vni testi cũ iuramento credat. vt. s. de testi. l. vt iureiu. In contrariũ facit qz de gestis nõ corã aliquo sed p seipsum magistratũ nõ dicit ipse magistratus testis idoneus rõne presumpte affectionis vt extra de arbit. c. §. cum ibi nota. & notant moderni supplendo verba Jaco. de aren. s. de arbi. l. ne in arbitris §. finaut. prima pl3: qz affectionis ratio cessat & non credendus qd sibi in prima facit iniuriantẽ velit liberare a pena & maxime pter iuramentũ pter cuius operationem nõ psumimus eum
6 diuine salutis immemorem. ¶ † Quero si turpis exceptio est contra actorem vel accusatorem opposita & non probata an possit opponẽs cõueniri iniuriarum. & arguitur primo qd non qz iuris executio nõ hz iniuriã. vt. ff. eo. l. iniuriarũ. §. i. & extra de elec. c. cũ ecclesia vulterana. itẽ a simili qz patrom filius retorquens crimen in libertũ non punitur l3 non probetur. ff. de bo. libe. l. qui cum. maior. §. si libertus. & §. puto. item quia speciale vt turpis exceptio non proponat contra parentes vel patronos. vt. ff. de doli excep. l. apud celsum. §. aduersus. ergo in ceteris est permissum. Item qz excipiens principaliter intendit se defendere non aliũ nocere. vt. ff. de his qui notã. infa. l. lucius. & extra de ordi. cog. c. §. ergo iniuriarũ nõ põt cõueniri arg. ff. eod. l. item apud labeonẽ. §. si quis astrologus. & maxime qz nõ dz attendi quod in consequentiam alteri nocet si principaliter est factum vt sibi prosit vt. ff. de aqua plu. arcen. l. i. §. denique. ¶ In contrarium facit qz fideiussori locupleti recusato datur iniuriarum actio. vt. ff. qui satisda. cog. l. si vero. §. qui pro rei qualitate. & recusatio est quasi quedam exceptio. ergo &c. Item qz iniuriarum tenetur qui extra iudicium aliũ dicit delatorem. vt. s. eo. l. ij. & de libe. cau. l. si tibi. ergo magis qui corã iudice l3 excipiendo dicit hic sm Joan. an. in addi. super spe. in ti. de accu. ad finẽ. qd aut hoc excipit animo nocendi: & diffamandi & hoc constat: & tunc tenetur iniuriarum vt in secundo allegat. Aut non animo nocendi: & sic non calumniose & non tenet in primo alle. Aut dubitat & presumit calumniose excepisse ex quo nõ pbabit. argu. eorũ que not. s. de calum. l. §. que presumptio cũ qualitate verborũ contumeliosa facit qd nõ tantum animo repellendi sed etiam iniuriandi & diffamandi presumat excepisse id iniuriarũ dz teneri vt hic facit qd in scdo contrario dixi. alia hic querit Cy. que in pcedentibus. l. scripsi.

Cum. nec.

Cum nec. Patronus vel eius heres iniuriam liberto facere nō potest. h. d. ¶ Et primo premittit ratonē decisionis arguendo a maiori vsq; ibi proponas ibi. decidit principalem questionem vsq; ad finē. ¶ Opp. de. l. pretor. §. preterea. ff. eo. Solu. vt in glo ꝛ caue: q2 glo. hic in fi. vult quod vbi pro leui non agitur contra patronum agi possit contra eius heredem.

Iniuriarum. Hoc crimen est priuatum, hoc dicit. ¶ Oppo. de. l. i. ti. proxi. Solu. vt in gl.

1 ☞ Dominus ciuiliter agit pro iniuria seruo illata: et nume ro. 3.

2 Actio que competat pro damno illato.

Dominū. ¶ † Pro atroci iniuria i psona serui illata dñs pōt agere ciuiliter ꝛ criminaliter ad vindictam. h. d. ¶ Op qḋ hec actio nō sit perpetua sed finiaᷓ anno. ꝟ. eo. l. si nō conuicꝭ. Sol. vt in gloss. i. que exponit perpetui id est generalis. vel dic qḋ de edicto qḋ est perpetuū donec reuocetᷓ. sed actio resultans ex singulis casibus nō est perpetua vt in cōtrario. veruntamen quia hic fuit iniuria persone afflictiua actio potest dici per

2 petua vt dixi. ꝟ. eo. l. si non conuicꝭ. ¶ † Oppo. ꝗ. qḋ actio iniuriarū nō prosequaᷓ damnū: sed actio legis aquilie ꝛ actio iniuriarū ad vindictā. vt. ff. eo. l. pretor. §. i. ꝛ. l. item apud labeonem §. si quis seruo. ꝛ. ff. ad. l. aquil. l. sꝫ ꝛ si queritur ꝗ §. iniuriam. ꝛ sic vna condemnatio nō sufficiat. Sol. tribus modis vt in glo. primo vt hoc scđam illas ꝛ relatiuā qua simplicem relationem generis nō speciei faciat vt ibi mulier dānauit ꝛc. scđo vt hec scđꝫ illas sed relatiuā que nō faciat relationē actiōis sed illius verbi iniuria. hic violat lex. Ideo tertio dicit gl. qḋ hic de actione iniuriarū tantū loquiᷓ. ¶ Nec ob. cōtraria q2 procedunt quando per viā principalis petitiōis vellet vtrunq; petere sed hic vnuꝫ principaliter ꝛ aliud cōsecutiue. ꝛ ad hoc inducit glos. tria similia vsq; ad fi. ꝛ vult glo. qḋ estimatione cōtumelie possit consecutiue facere estimationē damni. Et hanc solu. teneas quia pro ea est casus in. l. qui seruū. ff. de act. ꝛ ob. quē text. vide ad declarandū nunqd qui egit iniuriarū possit agere aquil. vel econtra ꝛ licet prima sit in se vera. ꝛ hanc not. ad ea que scripsi. ꝟ. ad. l. iul. de vi. l. si quis a se fundum. in princi. qḋ etiā tetigi. ꝟ. q̄n ciuil. ac. fib. cri. l. i. videlicet an iudex qui de crimine cognoscit consequē

3 ter de rei restitutione cognoscere possit. ¶ † Opp. iꝗ. quod dñs agere nō possit. vt insti. eo. §. seruis. sol. vt in gl. seq. ꝛ teneas primā sol. Jo. que est cōmunis ꝛ caue qḋ quādo est facta in cōtumeliā domini agitur de iniuria facta sibi: sꝫ q̄n in cōtumeliꝫ serui si atrox est dñs agit de iniuria facta seruo nō sibi. ꝛ hic q2 seruꝰ agere non pōt. vt. l. seruus. ꝟ. de iudi. ꝛ sic ne iniuria atrox remaneat impunita agit dñs lꝫ nō in eius contumeliā sit facta. vt. ff. eo. l. item labeonē. §. si quis sic fecerit. ꝛ. §. interdū. ꝛ ibi gl. hic ꝛ hec no. pro formatione libelli. ꝛ in dubio si pcessit causa que cōcernat dñm vel seruū est cōsiderandū. De leui autē facta seruo nō in cōtumeliā dñi lex nō curauit. q̄n aūt facta est liberto nō remanet impunita quia ipse agere potest vt. l. eum qui. §. qui iniuria. ꝛ hoc sequitur in gloss.

Qui liberos. Qui liberum dicit seruuꝫ infamādi causa tenetur iniuriarum nisi sic esse faciat pronunciari. hoc dicit cū sequen. Salyce.

1 ☞ Illustres causam iniuriarum per procuratorem exercere possunt. ꝛ nu. 3.

2 Procurator an condemnetur in causa domini.

Si quando. Alias incipit si q̄n. Diuidit in quatuor primo mandat solennitatem solitam seruari in libello accusatorio. scđo priuilegiat illustres ꝛ corū libertos eis expe riri per pcuratores permittēdo. tertio mādat snīam promulgari in pricipalē nō in pcuratorē. quarto limitādo ceteros excludit ab huiusmodi pulegio. scđa ibi: licere aūt. tertia ibi: snīam.

1 quarta ibi: rē. ¶ Casus. † Causam iniuriarū ciuilem vel criminalem tam actiue quam passiue possunt illustres per procurato

a rem exercere ᵃ debent tamē se inscribere ꝛ in eos nō procuratores est ferenda snīa. h. d. ¶ No. qḋ vbi ex crimine pena imponēda est extraordinaria solennis inscriptio dꝫ fieri in libello con eo. ff. de priua. delic. l. fi. ¶ Secundo qḋ vbi pena pōt esse corpo

b ris afflictiua procurator interuenire nō potest ratione ᵇ dubiꝭ. Fallit in illustribus ꝛ eorū libertis vt hic. ¶ Tertio qḋ in criminibus sentētia fertur in principalem nō procuratorē. ¶ Quarto qḋ priuilegium principale extēdiᷓ ad filios viuente marito vt hic in prima parte. ¶ Quinto ad priuilegiū statuta nō extēduntᷓ etiā per statutum vt hic in vlti. q. ¶ Opp. gl. de. l. pe. §. ad crimen. ff. de publi. iudi. Solu. glo. qḋ hic speciale et specialitas insurgit ex eo q2 cū iniuria estimaᷓ atrox ex tpe loco persona et facto ꝛ re. vt not. ꝟ. l. atrocem. ꝛ sic ex natura actionis sit possibi le penā corporalē imponi. nec ante cōstat iudici de qualitate pene quā cognouerit de qualitate iniurie voluit lex ratione dubiꝭ procuratorē non admitti fallit in illustribus rōne dignitatis. et q2 sine conscia principis non possunt corporaliter puniri. vt. ꝟ. vbi sena. vel cla. l. iꝗ. ꝛ plenius hoc declaraui in. l. reos. ꝟ. de accu.

2 circa prin. ¶ † Opp. glo. qḋ pcurator sit damnādus. vt. l. i. ꝟ. de sen. Sol. qḋ hic speciale vel melius qḋ ibi causa est ciuilis hic criminalis cuius pena nō est cōueniens vt feraᷓ in pcuratoreꝫ qui nō delinquit ibi in pcuratorem qui quasi ꝯbit in iudicio. l. iꝗ §. item scribit. ff. de pcu. Itē in ciuilibus pcurator si qui soluerit a dño repetere posset sꝫ in criminalibus penā recuperare nō posset. Itē in ciuilibus cōdēnaᷓ qs ad aliqd dandū vel faciendū. sꝫ in criminibus declaraᷓ aliqd factū esse ꝛ statim pena a lege imposita. vt. ff. ad turpil. l. i. §. i. sed declarari procuratorem fecisse

3 quod nō fecit est impossibile ꝛ absurdū. ¶ † Opp. gl. qḋ nō tantum illustres sꝫ etiā aliꝭ cām criminalē pnt p pcuratoreꝫ agitare. vt. ff. an per aliū causa app. l. i. §. i. sol. qḋ ibi in crimine minori. i. cuius pena est citra relegat ōi. vt. j. ꝛ hic vult dicere gl. sꝫ vbi pena est relegationis multi reuocāt in dubiū vt plenius examinaui in. d. l. reos. ad quam remitto.

¶ De famosis libellis. Rubrica.

¶ Continua rubricam vt in glo.

1 ☞ Carmen famosum pandens punitur. ꝛ nu. seq.

Si quis. Primo mādat vt carmē famosum repertū nō pandatur. scđo punit cōtrafacientē. tertio qḋ de pena dixerat limitat et restringit ad casum ᵃ in quo i carmine famoso scripta vera esse nō probauerit. quarto dubium remouet. scđa ibi: si vero. tertia ibi: sane. quarta ibi: huius ᵇ

1 modi. ¶ Casus. † Qui famosum carmen de aliquo inuenerit illud pandere nō debet alias punitur pena capitali nisi docuerit

2 vera esse que dixit vel pandit. h. d. ¶ † Quero hic loquitur de libello famoso qd de cantilena vel carmine famoso. dic idē. vt. ff. eo. l. lex cor. §. si qs libellū. ꝛ. l. item apud. §. generaliter. ver. hoc autem. ꝛ hoc vult glo. hic in prin. vsq; ad ver. ꝛ hic. ¶ † Quero an

3 semp p hoc carmine famoso veniat pena capitalis ipenēda. et qdā dixerūt q sic. sꝫ gl. determinat q9 vt pena capitalis iponaᷓ qḋ si verū esset qḋ in crimine famoso afferiᷓ capitaliter pu

c niretur is de quo carmē loquiᷓ. ᶜ vt. ff. de priua. delic. l. fi. ꝛ pbaᷓ hic in parte pe. vbi q nō pbat capitaliter puniᷓ: sic similitudine supplicꝭ. vt. ꝟ. de accu. l. si. ꝛ sic pena ista capitalis nō semper est mortis naturalis. vbi aūt is de quo carmē loquiᷓ nō esset puniendus: tunc agitur ciuiliter actione iniuriarum sed nō semper

4 vt dixi. ꝟ. ti. i. l. iꝗ. ¶ † Ex pdictis pꝫ q accusatio de carmine famoso est publica siue factum sit de certa persona siue de incerta.

5 vt. ff. eo. l. senatus. qḋ not. ¶ † Quero an is qui pandit puniatur si autorē demonstrat quidā dicunt qḋ nō quasi hic puniatur q2 autor credatur. credo qḋ vterq; puniatur tam autor quia fe

6 cit quā ppalator: q2 pandit ꝛ aliud nō no. lex ista. ¶ † Sic etiaꝫ ᵈ vtens scienter falso instrumento punitur licet constet de autore. ꝟ. de falsis. l. si falsos. ꝛ huic applaudent aliqua verba posita hic in glo. i.

¶ De abigeis. Rubrica.

¶ Continua q2 crimen abigeatus punitur extra ordinem et est priuatum vt precedentia. ideo de eo subiecit.

1 ☞ Abigei qui sint.

2 Gregem que ꝛ quot animalia faciant. ꝛ nu. 3.

Abacti. Crimen abigeatus sine inscriptione potest proponi. hoc dicit. ¶ Opp. de. l. pe. ꝛ fi. ꝟ. de accusat. vbi inscriptio in criminibus debet fieri. sol. vt in gloss. fin.

1 ¶ † Quero qui dicanᷓ abigei. ᵈ dic vt in gloss. qḋ declara sic aut quis surripit gregem totum ꝛ indist. ꝛ tc abigeus est aut vnū pecus vel duo: ꝛ tunc aut sepius hoc fecit quasi artem de hoc exercendo et abigeus est. vt. ff. eo. l. fi. §. qui sepius. aut non sepius: tunc aut surripuit vnū ex animalibus grossis vt bouem vel equū ꝛ abigeus est. vt. ff. eo. l. fin. in prin. aut ex minutis vt ex ouibus vel porcis ꝛ nō est abigeus.

2 vt. ff. eod. §. sed ꝛ qui partim. ¶ † Sed an equi ꝛ boues faciant gregem. dico quod sic vt. j. de bonis proscript. l. si quis intra. et j. de fun. instru. ꝛ sal. rei do. l. i. lib. xi. licet enim propria nomina habeant vt armentum ꝛ equitium. vt. ff. de rei vend. l. i. tamen et sub genere gregis pecorum comprehenduntur vt dictis legi

3 bus. ꝛ probat d. l. i. ¶ † Sed dubitatur quot animalia faciant gregem ꝛ in ouibus est clarum quod decem sed de porcis idem dicit gl. in. l. fi. ff. eo. ꝛ ibi dicit esse casum sed in eo iudicio ibi non

ᵃ ¶ Exercere p gl. ꝛ bart. in. d. §. ad crimen.

ᵇ Procurator interuenire non potest. Tu dic de hoc vt p Saly. in l. iꝗ. nu. vꝗ. ver. op pono sexto. et qḋ ibi notaui i apo. ad cū i ver. pcurator i causa criminali. ꝟ. de accusa.

ᶜ De quo carmē loquitur. facit ad hec qḋ dic ōi qḋ not. Ant. cons. in similis i foro sing. i ver. testis. lei. falses test; ꝛ facit. l. i. post pri. l. ibi gre falsꝫ. ff. ad. l. cor. de sica.

ᵈ ¶ Qui dicantur abigei adde bal. in. l. fi. ꝟ. de cōdi. ob turpem cām. vide in. l. i. ff. de abige. in. §. abigeus. ꝛ Alex. in stare. de ꝟ ob et i l. vbi sideiussor ꝟ sol. et de materia abigei. vide in tit. ff. de abigeis.

f Penam flammarum. Tu adde istis quia inter has non enumerantur diuidentes predia cum aggressoribus: quia illi debent viui comburi. vt est text. singu. secundum Bartol. in. l. si quis a barbaris. j. de re mili. lib. xij. & non omittas vnum valde singu. lare quod in omnibus his penis & alijs vbi debet aliquis ex iuris dispositione pati penam ignis tunc debet viuus cremari. text. habes in. l. vniuersi. ibi viuus concremetur .C. vbi cause

est casus cum sub vno structu ibi dicatur qd porci quinque vel quatuor abacti vel equus vel bos vnus abigeatus crimen faciunt vnde gregem porcorum ibi non dicit quatuor porcos facere sed propter quinque vel quatuor crimen istud committi. ¶ Sed dico quod decem requiruntur vt in ouibus: & dico ibi probari ex illa implicatiua etiam: dum dicit porcos etiam quinque vel quatuor: quasi dicat quod in porcis & si non gregem quia non decem sed quinque tantum vel quatuor tantum subtrarit abigeus est; & si pauciores fur est. non ergo est ibi casus quod quatuor faciant gregem. ¶ Ex his infero quod quatuor equi vel boues non faciunt gregem: sed decem vt in ouibus: & sic par omnium & porcorum est conditio quicquid gloss. in. l. finali. ff. eodem. horum noticia est vtilis ad statutum quo cauetur vt si quis congregauerit vel coadunauerit gentes puniatur in mille vt congregasse dicatur contra statutum q quatuor congregauit attenta opinione glo. in. dic. l. fi. que vult qd in alijs animalibus quatuor faciant gregem preterquam in ouibus in quibus decem requiruntur. & ita in hac questione ibi sentit Bart. & in. l. si pretor. el. ij. §. 3. ff. de iniuri. licet faciat differentiam de equitibus vt peditibus. & pro hoc induco vnam glossellam in. d. l. pretor. §. 1. signatam super verbo decem que dicit sic. j. de abigeis. l. oues que glo. vult qd de grege & turba quo ad numerum idem sit iudicium. ¶ Sed hic attende qd equiuoce hoc nomen sumitur vno modo pro populo. vt insti. de iure naturali. §. omnes. & ff. de iustic. & iure. l. omnes populi. at populus ad minus requirit decem. vt not. gloss. extra de elec. c. i. quandoque sumitur pro cognatione & quandoque pro natione prouinciali. vt. l. i. & ibi not. ff. de proba. quouis ergo modo sumatur decem vel vltra requirantur & non pauciores. ar. l. interpretatione. ff. de pe. & hoc de iure nisi consuetudo loquendi patrie aliter se habeat quia illum serua. vt. ff. de lega. iij. l. seruus legatis. §. fi. & ff. de fun. instru. l. cum delationis. §. asinam. Si autem statutum diceret si quis coadunauerit homines dic vt in. l. pretor ait. §. homines & in. l. pretor. §. i. ff. de iniurijs.

¶ De nili aggeribus non rumpendis. Rubrica.

¶ Continua rubricam vt in gl.
1 ¶ Principalis grauius punitur quam opem prestans.
2 Flaminatum penam qui patiantur.

Si quis. Primo punit principalem secundo conscios & participes tertio tollit additum supplicandi. secunda ibi. conscijs tertia ibi. itaque. Casus. rumpentes aggeres nili vel eius aquam vltra solitum occupantes concremantur & eius criminis principes deportantur sine spe venie. h. d. ¶ 1 Not. qd grauius puniatur principalis quam consentiens vel opem prestans. quod dicit Mar. silla. & Iaco. bu. fore regulare vt hic. & esset ratio quia pariter non deliquit. vt. l. si multi. ff. de public. iudi. quod disputat hic Cy. de quo dixi. j. de raptu vir. l. i. ¶ Querit glos. an idem esset in alijs fluminibus. & dicit quod sic de equitate. sed Pet. contra quia alibi non est ita cara aqua sicut vbi est nilus. Secundo quia interpretatione legum &c. vt. ff. de pen. l. interpretatione. Tertio pro hoc facit hic rubrica que aliquam specialitatem notare voluit in flumine nili. dicit Cy. quod glos. potest defendi in flumine cuius fractio aggerum affert maximum damnum vt in pado ferrarien. ¶ 2 Vltimo quia alias fui pollicitus enumerare hic in quibus casibus de iure quis patiatur penam flammarum a est aduertendum qd faciens adulterinam monetam concrematur. vt. j. de fal. mo. l. ij. Item aruspices & diuinatores b vt. j. de ma. & mat. l. iij. Item seruus qui cum domina sua se iunxit vt. j. de mu. que propriis seruis se iunxi. l. i. Item seruus qui mulierem rapuit vel auxilium prebuit rapine. vt. j. de rap. vir. l. i. §. fin. Item peruratores cesaris vel actor rerum priuatarum principis qui aliam iniurijs verauerit. vt. j. vbi causa fis. l. vniuersi. Item iudeus qui persequitur iudeum christianum effectum vel dei cultum venerantem. vt. j. de iu. l. iij. Item qui vsurpauit valla fluentis nili vt. j. duodecimum cubitum vt hic &c. Item tabularij qui in iustam prestent alicuius immunitatem. vt. j. de immu. nemini conce. l. i. li. x. Item qui facultatem depredationis barbaris in romanos dederit. vt. j. de re mili. l. si quis barbaris. lib. xi. Item qui edes vel aceruum frumenti iuxta edes incenderit. vt. ff. de incen. rui. nau. l. qui edes. Item qui ob inimicitiam vel predam incenderit intra oppidum. vt. ff. de pe. l. capitalium. §. igni. Item plebeius insidiator alterius vite vt ea. l. §. nonnunquam. Item hostes & transfuge & renunciatores consiliorum principis. vt. ff. de pe. l. aut damna. §. hostes. & l. si quis aliquid. §. i. Item sacrilegi quandoque fuerunt concremati sed non hodie vt. ff. ad. l. iuliam pe. l. sacrilegij. §. i. & si quos alios reperies addere poteris.

Ascales. quem ad hoc alleg. Anto. cons. singu. suis in versicu. pena. incipi. aliqui diuidentes predia.

b Diminatores Adde quod de iure canonico et ciuili nisi sint heretici puniuntur si est vilis persona pena fustigationis nobilis vero debet damnari pena perpetui carceris. ita not. roma. singulari suo secundum mei numerum. ccccxliij. incipi. tu scis quod isti diuinatores. allegat text. singula. quem dicit non esse alibi. in cap. contra idolorum. alias incipi. contra sortilegos. et ibi posui in apostil ad text. xxvi. questi. v. de quo vide collec. in ca. j. num. ij. & ibi posui in apostil. ad eum in versicu. capite puniendi extra de sortile. et ista adde ad al. leg. l. iij. j. de male. & matbe.

c ¶ Receptatoris an & quando receptator teneatur, vide per Socin. in consilio .cxlij. incipi. in causa magi. Petri. versicul. preterea et tertio. in secunda parte. ebarta lxv.

p ¶ Mitius debeant. quod receptans consanguineum malefactorem vel bannitum teneatur mitiori pena arbitrio iudicis. addo do. Alexan. in di. l. fi. & ff. de recept. & quod receptator banniti scienter in domo teneatur. l. metodorum. ff. de pe. & ibi Jacob. de are. Aldra. ange. in auten. de elect. §. pe. ad fin. & soc. in. l. iij. §. is cuius. ff. de sic. fallit nisi sit hospes Bartol. in lege. i. j. de colle. illi. lib. xi. & in. l. omnes. la. ij. in versicu. & est hoc vtile. j. de agric. & censi. cod. titu. & l. scie. §. idem querit. de fund. instru. & Alexand. in. l. recep. Item nisi vxor receptet virum bannitum in spe. de dote post diuortium. in. §. formatis. versicu. quid si vir. fac. l. i. j. de diuor. ange. are. in trac. malefi. versicul. astitit. in fine. Item nisi coactus receptet vi inferentem. bald. l. in delictis. ff. de noxa. angel. are. vbi. s. ludo. pon. in. l. i. §. si in eo. ad sille. & vide Alex. hic.

c ¶ Unde receptare. adde quod receptare est qd facti neque ab alio dependet & receptare receptatum habere quasi differunt vt de p Soci. consi. cxlij. inci. in causa. M. petri. v. sed quod. circa fi. in secunda parte ebar. clxv.

¶ De his qui latrones vel in alijs criminibus reos occultant. Rubrica.

¶ Quia latrones & criminosi de quibus. s. diu sine receptatoribus latere non possunt. vt. l. congruit. ff. de offi. presi. ideo hanc rubricam post precedentes subiecit.
1 ¶ Receptatoris & receptati par est delictum.
2 Receptare quid sit & qui dicantur receptatores.
3 Verundia quid significent.

Eos. Casus. eadem pena puniuntur receptatores qua rei principales. in bonorum vero dispendio qui reum supersederint exhibere in iudicio. hoc dicit. ¶ 1 Nota. quod par est delictum receptatoris & receptati. concor. sunt in gloss. Contra hoc oppo. gloss. de lege fin. ff. de recep. Solu. quod fallit quando receptatus est affinis receptantis vt in contrario. & declaciunt vt receptantes bannitum affines mitius debeant d puniri quam sit pena statuti disponentis simpliciter de pena receptantium bannitos sed contra tenet Barto. quia aut bannitus potest impune occidi. & censetur hostis ciuitatis illius. vt. ff. de capit. di. lege amissione. §. qui deficiunt. & sic sicut ciuitas eum perdit ita agnati & cognati. vt lege postliminij. §. i. ff. de cap. & argumen. ff. de adul. lege si adulterium cum incestu. §. liberto. Si autem non potuisset impune occidi tunc dicit ipse quia pena statuti est certa quod etiam illa puniantur affines. Nec ob. d. l. fi. quia dicit qd ibi ideo pena est indeterminata ¶ Ergo sto cum eo in secundo membro quia non est verum quod pena sit indeterminata: imo certa per correlationem ad penam receptati vt hic est casus coniuncta. l. iij. cum ibi not. j. de sen. que sine cer. quanti. & patebit in secundo contrario. & in primo membro distinguendum est de banniti specie ideo vide que dixi in. l. i. j. de here. instiu. ¶ Oppo. extra quod non puniantur pari pena. vt. l. fin. in fin. ff. de abi. glo. in. l. d. ff. eo. so. duobus modis. vno modo quod tex. ibi dicit pinde puniatur & intelligitur in genere sed non in paritate pene. & istam tenet ibi Barto. & propter hoc errauit in precedenti questione. Est enim so. erga istum tex. alio modo qd speciale est in receptatore abigei. & hec com. & potest esse ro qui pena abigei est extraordinaria. & sic non certa. vt. ff. de abig. l. i. §. pe. & nonnunquam in exilium temporale datur vt ibi: quia congrue potest intelligi per decennium & in decennium exulat receptator. ¶ Oppo. q. d. cum glos. qd iste tex. sibi contrariet. nam primo dicit eos puniri pari pena. postea secus cum latrones suscipientes dicant disiunctiue puniri in dispendio facultatum: & in latrones supplicio corporali puniunt. vt. l. capitalium. §. famosos. ff. de pe. & j. de ser. fug. aute. sed nouo iure. sol. vt in seq. gloss.
2 que refert quamlibet partem disiunctiue ad casum diuersum. ¶ 2 Quero ab extra qui dicant receptatores vide receptare c est proprium refugium abscondendi causa reo prestare in suo agro vel edificio alieno vel. & de hoc est casus multum singularis. ff. de ser. corru. l. i. §. qd ait pretor. versic. & est propterea &c. Similiter dico hic esse casum recte construendo tex. nam gerundium per se non disponit sed ad limitationem & determinationem verbi cui adiungitur venit vt inquit Jaco. bu. & idem dicimus de participio nominis adiecto vt. l. diuus. ff. de re iudi. fact. l. fulcinius. §. i. & ij. simul iunctis. ff. ex qui. cau. in posses. ea. constructu enim debet sic stare textus eos qui secum alieni criminis reos sociarunt occultando cum eis &c. ¶ Et de hoc dicit Jaco. but. qd si quis in accusatione dicat talis fecit insultum vulnerando: non videtur accusare de vulnere sed de insultu sic qualificat qd placet vt plenius scripsi. j. de accusa. l. i. cau. vi. q. ¶ Ut tamen pleniorem doctrinam habeas de istis gerundijs: attende qd gerundium interdum significat actum precedentem ab alio vt in tex. isto interdum precedentem aliquem vt Titius offendit Seium ipsum vulnerando. & eius natura quandoque significat modum & formam rei. vt titius immiscet se diuinis publice missam cantando vel hereditatis possessionem bonorum apprehendendo: quandoque declarat actum verbi vt titius loquitur legendo. quandoque informat actum verbi. vt titius vim facit in serendo vel arando & similia. vt. l. vim facit. ff. de vi & vi arma. quandoque transformat siue improprietat actum verbi vt titius fideiussit mandando vel nouando. vt ff. de

ff.de pac.l.in personã §.in pecunia.cum ibi no.in glo.vel titium cõsuliendo occidit vel negligẽdo vt probat per glo.extra de offi. deleg.c.i.& oĩa ista significata possunt dici largo modo qualifi-
b catiua & sic gerũdium [a] qualificat verbũ vel nomẽ cui adiungitur sed interdũ cõditionẽ facit puta si adiungit verbo futuri tempo ris.vt.ff.de acqui.here.l.si ex parte.§.itẽ si tunc hic tex.& illu3
6 l.i.qõ an.ff.de ser.corru. ¶ Etiã no.ad statutũ de receptatori-
b bus bãnitorũ & ex illo tex.collige qõ debet scĩẽs esse.[b] et hic etiã est casus ibi latronem qui sciẽs susceperit.& ff de incẽ.rui.nau.l. ii.§.sed etenim.& hoc vult glo.ff.co.l.i.& ibi glo.que dicit qꝫ igno rãtia presumit per.l.verius.ff.de pba.nisi foret notoriũ qõ no. & idẽ dico si esset publica vox & fama in loco.vt not.glo.in.l.v.§. de pericu.tutorũ.& dixi plene in.l.ea quidem.§.de accusa.in ma teria fame in vltima questione

1 ¶ Presentantes malefactores possunt impetrare auxilium si per se non sufficiunt.
2 Preses pro damnis a familia illatis tenetur.

c **SI qui.** [c] Diuidit in partes octo.p̃º mãdat latrones exhiberi.scdõ si nõ exhibeãt mandat rectori puincie vt eos mittat ad capiẽdũ tertio vbi officiũ rectoris prouincie non sit per se po tens prouidet vt officiũ militare conquirat in auxilium.quarto punit iudicẽ mandata non seruantẽ.quinto punit tribunũ ix ilu- tum auxilium non prebentẽ postulatũ vel damnum inferre a mili tibus permittentẽ prouincialibus.sexto punit prediorũ domi nos.& eorũ procuratores latrones nõ exhibẽtes.septimo prouĩ det vt dñi prediorũ se valeant excusare ratione impotentie.octa uo punit qui accusationẽ protexerit si de crimine nõ docuerunt secũda ibi:si vero tertia ibi:finautẽ.quarta ibi:nõ ignaro.quin ta ibi:tribuni.sexta ibi:dñi.septima ibi ipsi quoqꝫ.octaua ibi:si
1 vero.pro summario sufficiat pdicta diuisio. ¶ † No.qõ debẽtes malefactores presentare si per se non sufficiunt debent & possunt familiã impetrare a rectore ciuitatis vel loci.nec excusã: & si di- cant per se nõ potuisse vt hic.in ver.ipsi Quod not.Ja.bu.cõtra massarios terrarũ qui debent malefactores presentare potesta- ti vt non possint se excusare ex eo qñ dicãt malefactores poten- tes cum villam debeant totam congregare.& si illa nõ sufficit de bent a preside familiã postulare vt hic. ¶ Not.etiam qõ vnus iudex põt implorare brachiũ alteri⁹ iudicis vt hic in.iiii.parte. ¶ No.iii.qõ non debet impetrare nisi cum suũ nõ est sufficiens. ¶ No.iiii.qõ sine lesione familia potestatis debet malefactore3 capere qõ facit Ja.bu.si non resistat malefactor alias si resisten do se defendat ne capiatur poterit ledi impune & etiam interfice- re.arg.l.quemadmodum.§.si.ff.ad.l.aquil.fact.l.itaqꝫ.in eo ti.
2 ¶ † No.quinto qõ preses tenetur pro damnis illatis a familia quando vadunt ad capiendum aliquem similiter tribunus mili tum de damnis illatis a militibus.

¶ De requirendis reis. Rubrica.

¶ Continua vt in glo.vel latius dictu3 est.§.de accusatis ex va riis criminib⁹ verũ qꝫ accusati debent requiri et requisiti inter- dum nõ cõparent.vnde ad bonorum annotationẽ perueniuntur. ideo hic rubricat de requirẽdis reis.& de annotatione bonoru3.

1 ¶ Diffinitiua non fertur contra absentem accusatum de gra ui crimi.ne.
2 Delictum graue quod dicatur.
3 Descriptio quid & quotuplex.
4 Annotatio quid sit & quando fiat.
5 Bannito quando curere incipiat terminus banni.
6 Annotatio bonorum an hodie locum habeat.

d **CUm absenti.** [a] Tria facit.primo declarat quando de beat fieri annotatio.secũdo qñ reus veniens bona annotata recuperat.tertio quid fiet de bonis si re uersus.j.annum moriat.§.ibi:postqꝫ:tertia ibi.si
1 vero. ¶ Casus. † Contra absentem de graui crimine accusatu3 non fertur diffinitiua.sed citati non comparentis bonorum an- notatio debet fieri & recuperat si.j.an veniẽs se purgat & ad he- redẽ ea trãsmittit si interim decedat.h.d. Ibi c im.ne.s.cõtuma- cie sm gl.ff.e.l.si.vel veri⁹ de quo accusat vel inqrit. vt sentit hic gl.& dilationẽ recuperãdis bonis cuitat si satisdationẽ offerat. vt.ff e.l.i.§.i. Ibi reuersus subaudi marie.sufficit em.j.an.mori. vt.ff.e.l.i.§.si.qõ no.p bãnitis morẽtib⁹.j.tps bãni. ¶ No.p̃n cipaliter tria posita i summario.alia videbis in declaratiõe ma
2 terie. ¶ † Quo ad primã partẽ quero que delicta hic appellant
e grauia. [e] Rñ.vt in glo.i.in pñ. Ex qua collige qõ hic delictũ ap pellat graue ratione pene.alibi appellat graue qõ per dolũ con mittitur.& sic ratione doli.& per cõis cãc.vt.l g.ff.de nota.et no. in.l.nõ vl.C.qui iussu in si.ff.de regiur.alibi rõne rei in qua cõ mittitur.vt not.gloss ff.de reg.iur.l.ad ea.& oẽs vere dixit sis re spectibus & sm diuersas & subiectas materias.vt not.in.l.liber

homo.ff ad.l.aquil.hic ergo graue dicitur cuius pena est capi talis vt.ff.de pub.iudi.l.ii.&.ff.eo.l.i.& talia qꝫ impediat sniam ferri in absentem vt hic sequit in glo.i. ¶ Contra quam variis modis poteris oppo.vt plene scripsi in.l.absente3.§.de accusa. ¶ Quero an hec lex procedat lite conte.vel non dic quod sic vt in gloss.& est ratio qꝫ & lite conte.non fertur diffinitiua in absen tem:vt.ff.de pe.l.absentem.circa quod vide que dixi in.d.l.ab sentem.in.viii.q. ¶ Quero tunc qualiter ad hanc annotationẽ peruenitur.quidam dixerunt qꝫ statim anteqꝫ requiratur.et pro hoc inducit istum tex.ibi,& requiratur.& ibi requirendus.que verba concernunt tempus futurum post annotationem de qua predixerat.alii dicebant prius requirendum.nam more priua torum iudiciorum proceditur in criminibus:vt l.absentem.ff. ff.de pe.sed in quibus nõ fit missio ante citationem:vt.§ quo modo & qñ in.d.l.consentaneum.& aut.ibi posita ergo &c ¶ Ad hunc tex.rñdent vt hic in glo.super verbo requiratur.& sup ver bo requirendus.Tertiũ extra glo.concor.qꝫ aut reus erat suspe ctus & pcedit prima op.i.ar.ff.qui satisda.cog.l.si fideiussor.§.i. Aut non est suspectus & procedit secunda opi.hec reprobatur per Cy.3 colera ripõt & omnes opi pro veritate simul sunt iun-
3 gende. ¶ † Ideo aduertendum quod est descriptio & est anno-
f tatio. [f] Descriptio est duplex seu fit ad duplicem finem.vna fit ad finem ne bona pereant vel occultentur in fraudem fisci:et sic per modum cuiusdam inuentarii scribuntur.Hec põt fieri ante aliquam citationem dem.n vbi delictum sit manifestu3 vel quasi & de ista tali descriptione loquitur.l.mandantis.ff.eo.secundum vnam lec.vbi autem delictum nõ esset manifestum vel quasi non credo hanc descriptionem iudicem facere posse ante citationem ne pompa rei familiaris detegatur:vt.j.quando & a qui.quar. para de l.g.§.mobiles.lib.x.post citationem autem & notifica- tionem factam reo de eo propter citationem.puto hanc descri- ptionem fieri posse vt quãtitas bonorum appareat in futurum & fiscus non fraudet cui principaliter vel in cõsequẽtiam appli- cari bona petunt.arg.l.in lege aquilia.si debitum.ff.ad.l.aqui. &.ff.de fideius.l.si dubitetur.§.filius.& pro hoc.ff.de ven.in pos. mit.l.i.§.pe.&.j.de bo.va.l.si.lib.x.Alia est descriptio que idem est qꝫ a bonis sequestratio vel incorporatio seu appositio signo rum incorporationis.& hec est prohibita ante & lite pendẽte:vt l.facultas.j.de iur.fi.l.ii.x.nisi contra absentẽ trãsacto anno post
4 annotationem & intimationẽ factã reo:vt.j.l.pri. ¶ † Annota- tio bonorũ non fit nisi accusato tribus edictis citato & inter edi ctum debet esse interuallũ triginta dierũ vt hic plene scripsi in l.absentẽ.§.de accusatio. ¶ Et hec annotatio est quedã iudicis sententia interlocutoria plata ratione cõtumacie qua pnunciat illum cõtumacem & eius bona annotat in fiscum vt qꝫ bona po nit in banno fisci nisi venerit.j.annu3 & mãdat ea describi:vt ff. co.l.fin.& post hec iteratio debet requiri.& hoc est qõ volunt iste tex.& per literas iudicis transmissas ad iudicẽ loci vbi consistit. si hoc sit.vbi autẽ ignorat sufficit vt edictũ proponat per qõ sibi innotescere possit quo annotatus est.ff.eo.l.i.§.si presides.et ex his apparet qꝫ ante post annotationẽ citatur.eo autẽ.j.annum non comparente bona a fisco vendicant & in libro bonorũ fiscaliũ describunt.& hec est quedam incorporatio prius phibita nunc permissa. ¶ Quero nunc qñ annus iste incipiat currere.& re- spondet glo.qꝫ hic super verbo annũ qꝫ a die scientie:vt ff.eo.l.i. §.pe.Sed caue qꝫ.l.iii.in eo ti.sentit qꝫ a die quo annotatio pu blice innotuit.& hoc tenuit Hug.vt not.gl.in.d.§.pe. ¶ Ego te- neo hanc gloss.supplendo vt a die scientie vere vel presumptiue currat iste annus.vere qñ notificatũ est ibi per iudicem ad quem litere sunt misse.& sic dies illa per iudicem illum erit induci anno tanti intimãda;.presumptiue qñ litere nõ sunt directe sed edicta proposita vt transacto tempore quo sibi potuit notũ fieri a die quo edicta publice innotuerint annus currat quia tũc presumitur sibi innotescere & sic tps necessariũ a die notificationis non com putetur.& si aliter dicatur absurda possent euenire vel qꝫ scientia probari non posset vel quia sic a longe abesset qꝫ maius spaciu3
5 anno ad recipiendũ notificationem ad veniendũ exigeretur.vt §.dilatio.l.i.qõ no. ¶ † Ex his collige quando terminus banni incipiat currere bannito quod procedit si in banno dictum fue rit si intra tantum tempus non comparuerit &c.vt hic sed si in banno diceretur si ab hodierna die vsqꝫ ad.xx.dies non compa ruerit & tũc tps computaret a fine huius diei.ar.ff.de mino.l.iii. §.minorem.& qñ ap.sit.l.i.§.dies.& eius qõ no.§.de nup.l.a casi gato.l3 lex bãni dura foret ppter termini breuitatem. ¶ Que ro nunc qꝫ tex.dicit qꝫ veniens infra annũ recuperat si se de cri mine purgauerit quam purgationem facere debeat gl.hoc non plene declarauit.ideo dic qꝫ interdũ causa liquidata cõtra reum ipse aufugit vel quouis modo absẽs fact⁹ est.& qꝫ legitie citatus non cõparuit bona fuerũt annotata tũc.j.annũ veniens recupe rat bona si se de crimine purgat p pbationes tales p quas diffini tiue absoluat.ita verificat scda opi posita.ff.e.l.si.interdũ anno tatio est facta cã cõtra reũ non liquidata qꝫ etiam in eius absentia

a ¶ Et sic gerũdiũ adde Soci.cõsil. xx.inci.visa & di ligenter.ver. his tñ ob.l.i.pcechar cl.& cõsil.xcv.in ci.circa pmũ pre sentis ver.ptrea dicta.l.i.pcechar dri. vbi hoc idẽ inducit allegat & firmat.

b ¶ Debet sciẽs eẽ. vide bar.in.l.eẽs & qõ ibi posui in addi.ad eu3.j.de agri.& censi.l.xi. eundẽ in.l.omnes la.§.ff.de custod. reo.gl.& doc.in.l. i ff.de rece.& bar. in.l.i.§.occisorũ. ff.ad sille.

c ¶ Si q hic.l.ad hoc allegat bald. hic qꝫ iudex in cri minalib⁹ põt ko- pere a captura de quo vide bart.in l.sacrilegii.§.las beo.ff.ad.l.iul.pe cu.& ibi alex.post eũ.& bal.in.l.fi.c. nota hic qꝫ aboli tio.j.de aboli.

d ¶ Cũ absenti.ad de.l.i.& ibi bar.ff. eo.& ibi Bal.

e ¶ Que delicta di cant grauia.vide Saly.l.i.nõ ideo min⁹.nu.xi.vers. sed tũc pperdu ta declaratione & ibi posui in addi. od cũ in ver.q de licta dicant grauia §.de accusa.

f ¶ Annotatio.an notatio quõ fiat & qñ & de eius effe ctu vide in spe.de accu.§.sequit vi dere v.i.vsqꝫ ad mediũ.§.& in iuri bus §.alle.p.n.d & p Bar.in.l.i.§. i.ff.de req.reis.et ibi per alex.& per gl.in.l.ii.§.si pen. app.ꝑ spe.de accus.§.qualiter.

a ¶ In peculiarib° vt dr̃ p Bart.in.l ictus fustium.ff. de infa.⁊ per spe. in ti.de sentē.§.i. ver.quid de istis

b ☞ Infamia. An banniti sint infames.⁊ quid in bānitis nostri tp̄is. vide vltra no.hic p bal.q̄ no.bar. in.l.ictus fustium ff.de infa.⁊ i trac. suo bānitorū vbi diffuse examinat

c ¶ Q̄ṍ est tormētalis q̄ṍ.l.i.torturam ti.ff.de q̄ṍ ȝ tūc q̄d veniat appellationē inquisitionis.vide p tex. not.in.l.itē apud labeonē.§.q̄nēȝ de iniur.

d ☞ Imo nec indiciū facit. Tu dic saluādo dictum hoc ꝙ testis examinatus qui non debuit examinari facit indicium ⁊ si nō plenū facit tū qualēcūq̄.vt p bar.in.l.maritus ẽri.vlterius opp. ff.co.gl.in.l.ij.in p̄n.in ver.aduersēdus.ff. de testi. Bal.in.l. cūctos populos.C.de sū.tri.Bal.Salyc.⁊ aliȷ.in.l.seruos.C. de testi.pa.i.c.ex literis.in prin.extra d̄ trās.⁊ Dyp. polv.ꝺ marti.fin. suo.excerptū.incip. testis qui non debet examinari,

non debuisset liquidari vt hic:⁊ tunc si trāsiuerat tp̄s ad liquidā- a
dum.⁊ sic erat causa liquidationis:tūc purget p iuramentū: vt
hic inquit Pe.arg.l.fallaciter.C.de abol.Si aūt nō transiuerat 1
tp̄s ad liquidandū:q̄ nōdum date erant dilationes ad probā-
dū tunc expectet euentū p̄bationū actoris ⁊ fm̄ euentum purgabit
se altero de modis p̄dictis.⁊ hoc ideo q̄ se reddidit suspectū
ꝑpter contumaciā precedentē. ¶ Et si dicas fm̄ p̄dictas lō-
ga fiet ei mora ad recuperandū bona.⁊ ego rn̄deo ꝙ lex puidet
vbi hoc velit euitare.s.vt se iudici offerat ⁊ satisdet de parendo
iuri ⁊ forte de bonis restituēdis.⁊ hoc vult.l.i.§.fi.ff.eo.que dicit
ꝙ satisda.offerendo cessant mādata.de quibus habes in.l.fin.e.
ti.ȝ glo.ibi posita videat̃ intelligere illū reū.⁊ illū de purgatio-
ne criminis nō principalis ȝ cōtumacie.ȝ gl.hic posita ꝺ principali
crimine intelligit q̄ṍ potuerius:vt p̄ȝ ex p̄dictis.ex q̄bus b
intellige ꝙ bānito veniēte intra terminū bāni bannū extinguit̃
eo autē veniente postea q̄d iuris sit dicet̃ in.l.seq ¶ Quero circa
vltimā partē quare bona transmittit ad heredes dic ꝙ ideo
q̄ fiscus ea habere non pōt:q̄ nō ex annotatione:q̄ illa euanuit
per aduētū eius infra annū nec ex crimine:q̄ illud euanuit morte
vt.C.si p̄d.appel.mors inter.l.ij.⁊ idē inquit glo.in crimine le-
se maiestatis licet ī eo plus fit quia bona auferuntur heredibus t
6 ¶ † Quero an hodie habeat locum bonorū annotatio ⁊ videt̃
ꝙ non q̄ hodie nō publicant̃ bona: vt in aut.bona dānatorum
C.de bo.dā.sed hic annotatio solū est permissa in criminibus in
quibus bona veniebāt in consequētiam publicanda:vt.ff.e.l.i. 1
⁊ hic in prin.ergo ⁊c.contrariū tenet Jac.bu.q̄ q̄ṍ non mutat̃
stare nō prohibet̃:vt.l.precipimus.in fi.C.de appel.sed per aut.
bona dānatorū.tollit̃ publicatio que fiebat per diffinitiuā sententiam
nō per interlocutoriā ꝑpter cōtumaciam.ergo ⁊c.⁊ nō
mireris inquit ipse:q̄ sic ⁊ al's magis punit̃ contumax in nō veniendo
q̄ condēmnatus cōtumax in nō cōparendo q̄ p̄:imus
non auditur appellans.vt.C.quoꝝ appel.nō reci.l.i.⁊ de in li.⁊
ꝑperandū.§.cum aūt.secundus sic:vt.l.creditor.§.iussus.ff.de 2
appella. ¶ Pro prima opinione contra Jac.bu.videtur fortiter c
facere q̄ hec annotatio nō est permissa nisi in criminib° quorum
pena saltem in consequentiam est publicationis bonorum
vt hic in prin.⁊.ff.e.l.i.circa prin.⁊ potuit esse ratio ne quis grauius
afficeretur per hāc interlocutoriā q̄ per diffinitiuā.⁊ pro
hoc videt̃ ꝙ publicatio bonorū fienda per diffinitiuā fuerit causa 1
publicationis per interlocutoriā que al's nō inceret̃ sic grauē 5
penā igit̃ correcta publicatione per diffinitiuā decidiū est: cor- 6
rigi per interlocutoriam.nā correcta rōne legis vel cā corrigitur
dictum:vt in aut.ingressi.⁊ ibi dixi.C.de sac.san.eccle.Salv.

1 ☞ Bona annotati nō comparētis infra annū confiscantur.
2 Bannitus infra terminū bāni non cōparens nō hr̃ cōdēnatus
3 Reus primo requiritur q̄ eius bona annotentur.

Quicūqȝ. Duo facit.primo declarat quando bona annotati fisco debent
applicari.secundo quid de reo ⁊ bonis fiendū sit si 1
post annum venerit.secunda ibi:⁊ si postea:⁊ hec sub
diuiditur in duas:quia primo quando nocens secundo quando
innocens reperitur.scd̄a ibi:sed si arguimentis. ¶ Casus † Annotati t
bona infra annū non comparentis irreuocabiliter confiscantur.
⁊ postea veniens repertus nocens punitur innocens d
vero absoluitur non propterea bona recuperaturus.hoc dicit 2
¶ Ibi infra annū qui incipit currere a die scientie vere vel presumpte:
vt dixi.C.eo.titu l.i. Ibi purgare.vide q̄ṍ dixi C.l.i.an
2 tepe.q. ¶ † No.ꝙ bānitus infra terminū banni non comparēs
non habetur pro condemnato nec confesso sed quandocunque
reuersus de crimine auditur vt hic de annotato dicitur.concor.
ff.eod.l.i.§.fi.⁊ clarius.ff.de custo reorum.l.diuus.§.sic diuus.et
ibi per Dy.q̄ṍ fatetur Jac.bu.⁊ Barto.ibidem de iure communi.
de iure autem municipali dicunt innouari quia statuta italie
disponunt vt habeantur pro confessis ⁊ condemnatis adeo inquit
Barto.ꝙ in practica quando bannitus est captus non est
opus nouo processu sed sola executione.Et ideo ab eo solum est
querendum an sit ille qui in banno est descriptus.⁊ si confessus
fuerit pro libito iudex poterit executionem facere honestū tū et
iuridicū puto iudicē ei dilationē congruā dare debere ad allegandū
⁊ probandum quicquid vult nē executio banni in eū fiat
tum propter iritudinē bāni.tum post condemnationē de innocentia
rei iudex cōmendat̃ qui probationes suscepit vt in textu.
singulari in.l.i.in fin.ff.de questioni.tum vt seuis iudicibus freni
3 temperies imponatur:vt.C.de custo.reo.l.si qs. ¶ † Quero an
primo sit requirendus reus q̄ bona annotentur.dic vt in glo.i.
⁊ veritas est ꝙ sic ⁊ hic exponi debet petitur.i.in iudicio citatur
de quo plenius dixi.C.l.i.ij.q. ¶ Quero quid si fiscus infra viginti
annos non petat bona.dixi in glo.⁊ de materia plenius
no.C.de quadri.prescri.l.i. ¶ Quero que erit ista seuerior sententia.⁊
dic vt in glo.vel dic q̄ṍ pena ordinaria delicti que est sequior
sui natura ⁊ seuerior q̄ sola bonorum publicatio.

1 ☞ Contumax quando fiat infamis.⁊ nu.2.

In pecuniarijs. ¶ Primo in causa ciuili secundo criminali.secunda ibi criminalis.Casus.† cōtumax in
1 ciuili causa non notatur etiam facti infamia:contumax
vero in causa criminali afficitur infamia facti. hoc dicit.
¶ Circa primā partē glo.i.querit de vna questione.dic vt in ca
⁊ male fm̄ Jac.de bu.⁊ q̄ odia non sunt extendenda: vt.l.cum
quidaȝ.ff.de lib.⁊ posthu.⁊ q̄ pene sunt molliende: vt.ff.de pe.l.
interpretatione.⁊ no glo.directa infamia.ff.de infa.l.furti.§.fin.
pro hoc induco quarto q̄ al's differentia huius.l.esset imposita
verbis nec fuisset ex parte ciuilium causarum de dubio nisi intelligeretur
de tali actione ex qua damnatus esset infamis cōtra
l.i.in fi.C.eōis de leg.⁊.l.quod labeo.de carbo.edic. ¶ Circa secundam
b partē gl.op.ꝙ non notet̃ infamia [b] vt.l.i.§.i.⁊.l.athletas.§.calumniator.ff.de his qui not.infa.solu.ꝙ hic de infamia
facti loquitur non iuris:vt in contrario.alie gl.sunt recitate ⁊ expedite.C.eo.l.i.

¶ De questionibus. Rubrica.

t ☞ Questio quid sit ⁊ quid significet.⁊ nu.2.
¶ Continua rubricā vt in glo.vel clarius vt accusati vel inquisiti
nō possunt interdū p̄ter fisco cōuinci.⁊ sic opȝ vt ad questiões
tormentorū perueniat̃ vt hec ditas habeat̃.ideo posita fuit hic
1 rubrica de questionibus. ¶ † Pro cuius declaratione et totius
ti.est sciendū ꝙ questionis nomē est equiuocum.nā qn̄q̄ sumitur
pro dubitabili propositione:vt.C.de fur.l.ancille.⁊ ibi glo.⁊.C.
de pac.l.fin.in prin.⁊ de fideicōmis.l.questionē. Quandoq̄ pro
quadā altercatione partium nec curo quo ad p̄ns ꝑpositum an
fiat in iudicio vel extra de tali q̄ōne loquit̃ gl.in.l.qui fideȝ.ff.de
transact.⁊ tex.C.finium regun.l.ij.qn̄q̄ sumit̃ pro tortura facta
ad inuestigationē veritatis vt hic in rubro ⁊ nigro.⁊ ideo doc.
2 hanc spēm sic diffiniunt. ¶ † Questio est inquisitio q̄ fit ad veri-
c tatē p tormēta eruendā.vel dic breuius ꝙ est tormētalis inquisitio
veritatis.vtraq̄ diffinitio p̄bat̃.ff.de iniur.l.apd̄ labeonē.
§.q̄nē.⁊ tormentalis q̄ṍ dicitur cum adsunt corporis dolores
vt ibi.⁊.ff.de sil.l.i.§.questionem.alia q̄ plura possunt queri q̄
dicentur in ꝓsecutione tituli ⁊ maxime in.l.fi.

1 ☞ Serui in criminibus in dn̄os non torquendi.⁊ nu.seq.
5 Serui in causa pecuniaria possunt torqueri.
6 Seruus qn̄ cōtra dn̄m: qn̄ contra extraneum torqueri possit.

Questionē. Primo in causis criminalibus.secundo in pecuniarijs ciuilibus.secunda ibi:in pecuniarijs.prima
tres⁊ q̄ p̄lo regulā negatiuā ponit.secūdo
excipit.tertio in casib° non exceptuatis dubium
remouet.scd̄a:ibi exceptis.tertia ibi :in ceteris:
¶ Casus.regulr̃ etiā in crĩb° serui nō torquent̃ in dn̄os.fallit i
1 casib° hic exceptis.hoc dicit. ¶ † Not.ex ver.in ceteris.ꝙ vtile
per inutile non viciatur.cōcor.l.certi cōdictio.§.quoniā.ff.si cer.
pe. Item ꝙ tortura serui vbi non debet fieri generat iudicium
tam cōtra seruū testificātē ¶ Iteȝ collige ꝙ testis examinatus
vbi non debuit examinari non probat vt hic imo nec indicium
d facit [d] vt.ff.co.l.maritus.secundū vnā lec.q̄ṍ no. ¶ † Venio ad
2 glo.⁊ q̄ prima glo.est expedita sup.rub.ideo illa omissa oppo.
ꝙ etiā cōtra nō dn̄m nō possit seruus torqueri.vt.ff.co.l.diuus.
§.seruus.⁊ co.l.seruos.Sol.vt in ea. ¶ Opp.ꝙ nedū in tribus
casibus hic enumeratis sed in alijs etiā seruus torqueat̃ contra
dn̄m vt patet in.ll.alle.in glo.signata super verbo principis.Sol.
confitendo cōtrariū vt in glo. ¶ No.ob.ꝙ in casibus non exceptuatis
firma d̄ȝ regula manere vt no.in.l.in his.ff.de leg.glo.
q̄ verū si per nullā.l.si sint exceptuati.sed hec si nō ꝑ istā p alias
exceptuant̃ nec est credēdū hanc corrigere illas ar.l.p̄cipimus.
in fi.C.de appel.rōnes aūt istorū casuū sunt vel esse possunt primo
in crimine adulterij q̄ ea q̄ domi fiunt facile per extraneos
nesciri possunt:vt.l.cōsensu.§.final autē.C.de repu.⁊ extra domum
fiant tū serui ad hoc magis q̄ extranei dn̄os suos concomitant̃
⁊ hec ratio locum habet in eode quantum vxori infert vel econtra si
militer in crimine fraudate annone eadē ratio videtur locū habere
⁊ etiā enormitatis delicti propter p̄iudicium magnū q̄ṍ
pōt insurgere.⁊ hec ratio etiā locū hȝ in crimine lese maiestatis
vel etiā in eo dici pōt ꝙ p̄nceps respectu dn̄ij vniuersalis vniuscuiusq̄
censet̃ dn̄s:vt.l.bene a zenone.C.de quad.prescrip.Et ideo
seruus tam contra dn̄m q̄ etiā pro dn̄o videt̃ torqueri in socio
occiso a socio seruus solūmō ꝺis torquet̃ vt ibi ⁊ tunc non tam contra
dn̄m q̄ pro eo vt ibi dicit text.⁊ idem dicit in casu.l.⁊ si percussor.ad fille.
3 ¶ † Opp.i.ij.cōtra id q̄ṍ iste tex.simpliciter dicit
ꝙ serui torquent̃ cōtra dn̄m necē̃ exigere indicium aliq̄ṍ precedere
cuius cōtrariū debet esse vt.ff.e.l.i.Sol.primo ꝙ iste tex.in vers.
in ceteris.etiā indicia exigit.⁊ expone aūt ꝓ eo etiā vt gl.⁊ vt clarius
itelligas isti volūt ꝙ in crib° exceptuatis nō torquentur
cōtra dn̄m indicijs demū p̄cedētibus in nō exceptuatis non torqueatur

quaeĩ etiã si inditia precedant. Istorũ opi. reprobatur per glo. & merito q2 interĩ hoc casus non esset dñs q2 violat text. in versi. in ceteris. Ideo glo. dicit & bene q in casibus exceptuatis ita de mum debent torqueri si contra dñm precedant indicia. & in hoc cōcor. cũ predictis. in casibus autẽ non exceptuatis nullo modo id est etiam si sunt indicia non debent torqueri. & hoc probat per istũ tex. in v. in ceteris. asserens q hic de facto fuerãt torti & con fessi sed eorũ testimoniũ ponit pro nullo. & q2 alie probationes erãt sufficientes illis statur. & sic vtile per inutile nõ vitiat vt di. l. hanc opi. sequit Jac. bu. & Cy. & cum ea cõiter pertransitur. Sz reperio Azo. in summa dicere totũ ecõtra vez q i casib' nõ exceptuatis torqueĩ non precedẽtibus indicijs casibus non ex ceptuatis precedentibus indicijs. quo ad primam partẽ dicit esse casũ. s. de fisca. l. fi. & j. eo. l. iij. quo ad scdam. ff. eo. l. i. in prin. q indistincte loquiĩ quo ad vtrũqz dicit hic esse casum & non dicit quo. ¶ Sed ego puto q ipse senserit q hic in versi. in cete ris. non fuit tortus de facto sed de iure precedentibus indicijs. ideo tex. implicatiue dicit si alijs quoqz probationibus &c. vel si de facto fuit tortus vitiũ fuit ex eo q2 indicia non precedebant q iudex statim purgauit: q2 nõ attenta sola cõfessione seruorum per alias et pbationes veritatem inuestigauit & de alio respectu fuit hic vitiũ q3 senserit glo. ego pptera nõ recederẽt a glo. imo hic mihi vĩ casus pro ea in princi. q2 alis regula negatiua hic in prin. posita erit falsa vel sine suppletionibus stare non poterit & ad. l. s. allega. rñdeo vt in no. ¶ Nec id qd dixi de purgatione vitij ppter sequentẽ examinationẽ testiũ est forte verũ imo secun dum vnã lec. casus est in cõtra. in. l. maritus. ff. e. adhoc accedat
5 l. si ego mihi bona. §. iussum. ff. de acq. here. cũ ibi no. ¶ † Opp. q in pecuniaria cã serui torqueanĩ: vt. j. eo. l. quoties. l. se. & l. interrogari. Sol. vt in glo. fi. in prin. vez q gñc regula & illi ca sus sunt speciales. ¶ Op. v. q imo indistincte vt. l. diuus. ff. eo. Sol. tribus modis & vltima in se vera. sed tex. l. contrarie non cõ uenit secunde & bene reprobatur in gl. i. igitur vera vt ibi contra
6 extraneã non contra dñm vt hic. ¶ † Concludamus igitur pre dicta q2 aut tractaĩ de seruo torquendo cõtra extraneũ aut con tra dñm. Primo casu inopia probationũ demũ emergente põt torqueri siue causa sit ciuilis: vt. ff. cod. l. diuus. siue criminalis & grauis vt. l. edictum. in eo. titu. & ibi glo. de vtroqz. Scdo casu si questio est criminalis regulariter non põt cõtra dñm torqueri. fallit in criminalibus exceptuatis: & tunc demũ precedẽtib' indi cijs vt hic in tex. & glo. si vero cã est pecuniaria: & tunc aut est qd dñi ipsius serui directo vel consecutiue & põt seruus contra dñm interrogari vt. s. de ser. fugi. l. cum quisquã. & j. eo. l. quotics. et. l. seq. aut questio est aliena a serui dño: & tunc aut interrogatur de facto pprio & põt. j. eo. l. interrogari. & s. de ser. fug. l. quicunqz. aut interrogaĩ de facto alieno & tunc nõ põt vt in hac. l. fallit in l. fi. §. licentia. s. de in. deli. ¶ Nũc quero quid in statu libero dic de eo vt de seruo si causa sit criminalis: vt. l. edictũ. §. fi. si vo cau sa sit ciuilis de eo iudice: ut vt de libero: vt. d. l. diuus. §. fi.
1 ¶ Priuilegium de inferiore ad superiorem facit transitum.
2 Seruus deponens pro vtraqz parte veritatem dicere debet.

Insolitum. Priuilegiũ concessum pu pillo circa seruorum questio nem transit ad matrem & ad tutorem. h. d. ¶ † No. quod priuilegium de inferiore transit ad superiorez. concor. j. de priui. scho. l. iij. in prin. lib. x. ¶ Item cõcessuz do mino extenditur ad quasi dominum vt est tutor vt hic in gloss. ¶ Item quod priuilegium quod quis habet propter aliũ non potest intentari contra illum vt hic in fin. quod not. contra Ve netos volentes q legatus faciat eis conduci victoalia per ma re de prouincia marchie ad ciuitatem Bononien. et tamen ec clesia vbi priuilegium concessisse dicitur. sed forte faciunt non
3 vt prohibeant sed vt sciant ne decipiãt. ¶ † Oppo. quod ser uus pro vtraqz parte debet veritatẽ dicere cũ deponit vt in auf. sed iudex. s. de epis. & cle. ergo nedum hic pro pupillo sed etiam contra eum interrogabitur qd videtur contra. l. precedente. in. in fi. & j. eo. l. pridem. & seq. Sol. quidam q in actione tutele est spe ciale. tu dic q in tutela est speciale vt domesticum testimonium etiam seruorũ admittatur: vt. l. lex que tutores. §. i. s. de admini. tu. & ex hoc apparet q hic torquetur pro domino volente et con sentiente non contra dominum inuitum & contradicentem. vt in contrario: vbi autem testimonium domesticum non admittere tur tunc nec domino volente torqueretur: vt infra eodem. l. ser uos.
4 ¶ Seruus torquetur nullo precedente indicio.

Cum cognitio. Ad torturam liberi hominis nõ venitur nisi precedentibus indicijs verisimilibus. hoc dicit. Ibi serui alieni. dic qui dicuntur scire veritatem. ¶ † Oppon. iste textus videtur innuere quod serui torquen tur nullo indicio precedente. quod patet quia ipsis indicium faci . ntibus mulier torquetur et sic prius indicium non erat et

a ¶ Sicuti. qd confessio socij criminis contra socium non faciat indicium adde Bar in. l. i. §. si seruus. ff. de questio. & Ange. are. in. l. fina. l. eo. sed contrarium no. per Cy. e doc. post glo. in. l. fina. s. de accu. & Ang. in. l. & si certus. ff. ad sille. Pau. de cast. consi ccc v. & ccvij. quod torqueri potest ex dicto seruie & socij criminis. sed Jo. de imo. in. c. j. de confes. & per eum. Saly. in. l. fina. j. cod. & Alexan. consil. cvi. iiij. par. dicunt quod cõfessio socij etiã in casibus in qui bus potuit inter rogari non facit per se solum indi cium ad torturã per not. in. l. si fi lium. s. de li. cau sa. et ibi per An gelum & per eun dem Salyce. in. l. ea quidem. vij. charta. versicu lo sed quia pro pter. s. de accusa. quod sufficit ad inquirendum et plenius per Ale xan. de imo. in. l. repeti. §. is qui. ff. de questioni bus.

sic contrariari videtur. l. i. in princi. ff. eodem. Solu. vt in gloss que dicit qd hec. l. sm illam intelligitur: & vt hec indicia precesse rint alias serui torti non fuissent vt in contrario. ¶ Sed dicet prouectus si precedebant indicia quare non incipitur a mulie re accusata & ego respondeo quod forte non erant per se sufficien tia ad torsionem libere persone vel relationem faciebat qui in dicium faciebat ad scientiam seruorum vnde de illa prius consta re debuit vel prius quam principalis torqueatur ad testium exa minationem perueniatur: licet indicia sint contra reum. serui igiĩ isti examinati sunt & cum tormentis qui alias non valet testimo nium. sed quia testimonium debet esse liberi & non serui. vt. l. quo niam. liberi. s. de testi. & quia forte metu tormen orum est factus ideo eius testimonium non est perfectum. vt. ff. eo. l. i. in prin. tor quetur igitur principalis vt veritas lucidius eruatur.
1 ¶ Confessio torti non probat nec indicium facit.

a **Sicuti.** [a] Confessio vel cõuicto nõ crediĩ de so cio & maxime de ipsum apprehendẽ te nisi euidenter probauerit: & tunc quia eum appre hendit penam delicti non euitabit. hoc dicit. ¶ No.
1 qd criminoso non creditur de socio. ¶ † Item not. tex. ibi ratio nibus euidentibus. per quem collige quod nec eius cõfessio fa cit indicium sufficiens ad torturam. plene examinaui in. l. fina in fine. s. de accusa.

Nec si mors. Etiã si de ce defuncti vin dicãda tracta serui liberta ti donati nõ indistincte torquẽtur. hoc dicit. ¶ Gl. querit qui sunt hi qui non torquentur. dic vt in ea. Et caue quia id quod gloss. dicit in fi. an potuerint dominum iuua re vel non procedit scdm Jaco. but. quo ad penam eis infligen dam: quia dominum nõ iuuissent sed non quo ad torturam pro pter veritatem occisoris indagandam. Item an indicia debeãt precedere. & dic quod sic.

b ¶ Milites sed. quid an miles p debito capi pos sit vide Bal. in l. prima. in fi. qui bo. ced. pos. & qd in milite nostri temporis vide I tract. de questio. p Bart. Pau. de leaza. l. c. gra ui. de depos. vi de Bart. in. c. ij. de seruis fugiti. & Jac. de bel & per eundem Salyce. l. i. pma. s. de iur. & fac. igno. et ibi post Cyn. omni. Alexan. ite: adde an idem sit in doc tore qd in mili te dic quod sic vt not. Bart. in. l. i. s. de aduo. diuer. in. & vide hic Cy. & in. l. iij. ad. l. iu liam maie. & glo. idem dic in ho mine decrepite etatis. l. iij. §. igi tur. ad sille. idem dic in clerico nisi diffamatus vide Ant. de but. et quasi omnes l. c. j. de dpos. Item adde quod ipu bes leui' torque tur. gloss. est & qd ibi no. bal. in. l. si quibus. alias l. l. eũ tabulis: d his qui. vt indi. vide Bart. in. l. de mi nore. in princ. ff. de questio. & vnam differentiam inter clericũ militem vide per Abb. in. c. i. de cleri. egro.

1 ¶ Seruus non torquetur contra dominum nec libertus con tra patronum.

Pridem. Primo prohibet. secundo phibi tum declarat annullando 2tra fa ctum. scda ibi: vt neqz. ¶ Casus. † Seru' vel liberĩ' non torqueĩ in dominũ vel patronum vel pro eo. h. d. ¶ Ultimo glo. colligit q vbi inuitus quis non dicit testimo nium non torquetur. ¶ Oppo. q pro eo possunt torqueri alias inducta in fauorem retorquerentur in lesionem contra. l. quod fa uore. supra de legi. Sol. vt in gloss. quod hoc non accedit dire cto sed ex necessitate & consecutiue ex eo quia testis pro vtraqz parte debet veritatem dicere vel quod inducta in fauorem non retorquentur in lesionem vt est quod seruus non torqueatur in dominum propter eius honorem sed alia inducta propter fauo rem bene seruantur contra dominum sicut contra ceteros scili cet vt testimonium domesticum repellatur. & hac ratione seruus pro domino non torquetur secundum Jacob. but. fallit in actio ne tutele quia testimonium domesticum admittitur vt dixi. s. l. ij. & ibi no. ¶ Oppon. quod in casibus capitalibus torqueantur vt. s. l. i. ij. responso. Solu. vt in gloss. sequen. & vide que dixi in contrario.

Seruos. Seruus non torquetur contra do minum nolentem vel inuitum. hoc dicit.
1 ¶ Milites & alij in dignitate positi non debent torqueri.
2 Nobiles & in dignitate positi plebeiorum penis non sunt subie cti.

b **Milites.** [b] Primo dictum ponit. secũdo ex cipit. tertio dictũ extendit. quarto qñ contra quos ad torturam perueniaĩ annectit. quin to se beniuolum punitialibus reddit. scda ibi: excep. tertia ibi: quod in filijs. quarta ibi: qd oportet aũt. quĩta ibi: hec
1 est. ¶ Casus. † Milites etiã veterani & eorũ filij necnõ ceteri in
c dignitate positi etiã pcedentib' indicijs nõ debẽt torqri [c] nisi a

c ¶ Nõ debent torqueri. Ego amplio vt hoc sit verũ etiã si cõsuetudo esset in cõtrariũ q2 talis non valet. casus est sing. in Bar. in. l. oẽs iudices. de decur. lib. x. no. Barto. hic qd habet locũ in militibus nostri tẽporis & hoc expresse firmat Saly. post Cy. i. l. j. s. de iur. & fac. igno. & Alex. in. l. centurio. col. ix. ff. de vulga. & pupil. & Roma. singu. sm meum numerũ. cccc xc. inci. mulieres. vbi idẽ dicit in doctore quod expresse firmat do. meus Jason in. l. de quibus. col. iij. verum tñ. ff. de legi. & Barto. in. l. i. s. de aduo. diuer. iudi. & mathesila. sin. suo. lib. incip. no. qd legum. doc.

militia ignominiose sint dimissi nec ceteris ad torturā pcedit nō pcedētib9 legitimis idicijs.h.d.Supple tex.ibi qd in filijs 7
3 p nepotib9.vt.j.e.l.diuo.¶ †No.q nobiles 7 in dignitate positi penis plebeioz nō subijciunt vt hic 7.j.e.l.diuo marco.itē q a tortura nō est incipiēdū.¶ Contra pri.op.gl.de.l.si qs altem 3.ad.l.iul.maie.Sol.q i illo crie est speciale.¶ Op.q n tormētis possit icboari:vt.ff.ad sille.gl.dat duas sol.primā approbat in 3nosciā in.l.i §.itē illud.in eo.7i prima est cōis 7 cā sequit Dy.7 pbat ēt in.d.§.itē illud.7 pōt esse ratio qz 3 seruos ē presumptio q alter ipsorū fuerit vel sciuerit.hinc est q puniuntur si domino nō iuuerit vt.e.l.i.§.hoc senatus.cū seq.¶ Op.ij.de l.i.3.eo.Sol.q ibi precedunt indicia vt ibi dixi.

1 ☞ Tortura locū in cā ingenuitatis:7 in qōne partus suppositi:7 qui possint torqueri.7 nu.seq.

SUper statu.

Primo dictū.scdo rō.secūda ibi:nec aliēa.¶ Casus.†In cā igenuitatis ad torturā pōt pueniri.h.d.
2 ¶ No.tex.ibi aliene sordide stirpes.¶ †Quero an idē sit in qōne ptus suppositi.dic q sic vt in glo.7.ff.e.l.extraneo
3 §.ō qōne.7 ad hoc pōt etiā tex.iste adaptari.¶ † Quero q sunt isti qui torqueri pnt.7 clarū est q serui in qōne partus suppositi nō de his tgnar9.Sz in cā igenuitatis vel libertinitatis dic aut qō est de possessione aut de pprietate.pmo casu ipsemet pōt torqueri siue interrogef simplr de possessione siue de mō 7 qualitate:qz de facto suo interrogari dz qd fieri pōt:vt.j.e.l.interrogari.ita loquaf.3.de lib.cā.l.eā.7 ita dz intelligi hic.l.sm Ja.but. scdo casu ipse nō pōt torqueri:vt.ff.e.l.de minore.§.fi.si autē nō esset questio de pprietate ingenuitatis sz de pprietate serui inter dominos tūc torqueri pōt:vt.j.eo.l.quoties.7.l.sequē.

CUm testamēto.

Sup falsitate testamēti pōt seru9 hereditatis torqri ēt si ei libertas sit pstita.h.d.Opo.qz i caput dni seru9 vel libert9 nō pōt torqri:vt.3.e.l.seruos.So.qd illud in casu certi hic dubij:qd declara vt in gl.

1 ☞ Nobiles 7 in dignitate positi nec penis plebeiorū nec questionibus sunt subijciendi.

2 Macula filij an noceat nepoti.

DIuo.

Primo dictū.scdo limitat.tertio ampliat scda ibi:si tn.Tertia ibi:in decurionib9 nūt.¶ Casus.† In dignitate vel pemīnētia positi 7 eoz liberi vsq ad pnepotes nec penis plebeioz nec qōnibus dnt subijci.si tn pcedēs in gradu est aspersus aliqua pdoris macula nec ad eū nec ad sequētē in gradu porrigit priuilegij prerogatiua.h.d.¶ No.ponssime hāc vltimā ptē.¶ Cōtra primū op.q hoc priuilegiū etiā ad liberos p nepotū extendaf.vt.ff.de pe.l.minores.§.liberos Glo.j.hic fatef 3.sz gl.illū tex.restringit p istū.7 illud verius qz cōgruētius est vt vniuersaliter vel indefinite plata restringanf p spāliter plata q econtra vt.l.vt gradatim.§.sz si lege.ff.de mune.7 hono.¶ Hec ob.ff.de verb.signi.l.liberoz.qz ibi tractatur de iure cōi:hic de priuilegio
2 3cōe.hec sequunf cōmuniter oēs.¶ †Op.qd macula filij nō noceat nepoti.vt.ff.de sena.l.emancipatum.de interdi.7 re.l.ij et licet glos.de ambab9 simul opponat tn diuerse sunt solutiones nā.l.ij loquif quātū ad acqsitiōes nō quo ad honorū vel dignitatū pilegia.ad.l.aūt emācipatū.rñde tribus modis vt in glo.7 pria vera.7 hoc vsq ad ver.sed si filius.ibi gl.format vnā questionem 7 soluit vsq ad finē.¶ Oppone.tunc extra de.l.vulgo.ff.de sta.ho.cū seq.Solu qd ille in asps9 macula naturali nō in aspersis macula accidentali.¶ Cōcudamus ergo oia pdicta sic aut filius est aspersus macula naturali 7 tūc nec ipse nec per eū trāsit priuilegiū dignitatis in nepotē.vt.d.l.vulgo.cū sequ 7 ita pōt ēt ista.l.intelligi.facit.l.si q illustris.§.3.ad officia.7 de na.lib.l.fi.¶ Aut filius est aspersus macula accidentali de quo loquif glos.hic posita:7 tūc aut querif an nepos gaudeat priuilegio ex persona aui aut pris aut vtriusq.¶ Primo casu ex persona hz priuilegiū si in eius vita fuit cōceptus non postea.vt.d.l emancipatū.in.ij.7.vlt.riso.7.j.de digni.l.figmito.li.xij.¶ Secūdo casu dic aut nepos fuit cōceptus an aspersionē pris 7 tunc qz hf p nato ex ei9 persōa retinet pilegiū aut fuit cōcept9 post aspsionē 7 ex illi9 psona nō hz priuilegiū qz nec tūc tpis filius p se hz id in aliū trāsferre nō pōt.7 hoc totū pbaf in.d.l.emācipatū.7.l.filie.in eo.ti.¶ Tertio casu apparet ex pdictis qd dicendū:qz si an aspsionē macule 7 in vita aui fuit cōceptus ex persona vtriusq pōt priuilegiū habere n[illegible] secus imo possibile est qd priuilegiū nō habeat ex alicuius eorū psona puta si post mortē aui 7 aspsionem macule filij conceptus et hoc in priuilegijs in alijs vero acquisitionibus dic vt in.l.diui fratres.ff.de iure pa.cū ibi no.¶ Ad vltimam partem oppo.glo.qd filij decurionū nō habeāt hoc priuilegiū vt.l.moris.§.iste.ff.de penis.Sol.vt in gloss.¶ Vltimo querunt docto.an decuriones siue consilia
a rij nostri tēporis a habeant hoc priuilegiū.7 dicunt qd sic vt.l nulli.ff.quod cuiusq vniuer.7 de verb.signi.l.pupillus.§.decu

a ☞ Decuriones siue ɔsiliarij nostri tpis adde que dixi in.l.milites in apostil.ad istum post eū nu.1.in.f. non debeāt torqri vt.3.eo.

riones.7 hoc sequitur Cy.hic 7 Jaco.but.in l.3.eod l.milites.sed hic in lombardia non seruatur.

1 ☞ Seruus torquetur si de eo inter duos questio oriatur.

QUoties.

¶ †Si iter duos ē qō de dnio serui pōt ipse torqri.h.d.¶ Op.gl.de.l.ex libero.§.fi.ff.eo.7 sol.duob9 modis primo qd ibi in petitione hereditatis.hec est 3.l seq.Scdo qz illa corrigif 7 male qz de ea nō apparet si ibi pones recte casum dic ergo vt ibi no.vez q vbi nō de dnio serui:sz de alia re ipsius possessoris 7 non hereditaria erat.qd secus si fuisset hereditaria qz tūc corrigeref p.l.si.j.eo.¶ Opp.ij.de.l.de minore.§.fi.ff.eo.Sol.qz de dnio inter duos extraneos inuicem cōtendentes:ibi de dnio inter ipm q se dicit ingenuū 7 eū q dicit suū esse seruū.et sic ibi qd de pprietate ingenuitatis 7 seruitutis.secus si esset de possessione tantum:vt.3.eo.l.super statu.7 de li.causa.l.eam.

1 ☞ Heredes serui hereditarij inter se contendentes torquenf.

HOc qd placet.

Primo rationē dicentis nō obstare ostēdit pariter qōnem decidit scdo ad decisionē simile inducit scda ibi:eū nec.¶ Casus.†Si qd sit inter duos se contendētes heredes serui hereditarij pnt torqueri si aūt inter duos se fatentes coheredes qd sit an res aliqua sit hereditaria serui iure isto torqueri nō poterāt cū seruus cōis et casu homicidij p vno 3 alterū nō possit torqueri h.d.¶ Casum in terminis incipe in ver.cū te.7 p suppletionibus vide gl.¶ Op.quod serui hereditarij inter coheredes possint torqueri si qd sit de re que dicatur hereditaria:vt.j.eo.l.si Sol.q illa corrigit istam vt i gl.¶ Op.contra gl.q imo ante.l.si.j.eo.idē esset:vt.l.fi.§.fin.3.de iure deli.Solu.q ibi inter coheredes non erat questio:sed inter creditores 7 legatarios ex vna parte 7 heredes ex alia.alias dicit q licet illa sit prior in ordine posterior fuit in cōpilatione.¶ Op.contra fi.huius.l.de.l.extraneo.§.qd congruit.ff.eo.7.ff.cōi diui.l.de cōi.Sol.vt in gl.fi.¶ Cōcludeigif q seruus cōis et cā hereditaria in quatuor casibus pro vno dno contra aliū pōt torqueri scilicet in cā hereditarie:homicidij edis 7 cōis negotij.si aūt sit ex alia causa cōis negotij solū in tribus vltimis.

1 ☞ Seruus pro dno quando possit torqueri.
2 Famulus potest esse testis pro dno preterito.

SEruos.

Nedū p dno pnti sed nec p preterito seru9 pōt torqueri.h.d.¶ †Et sic collige q in casibus in quibus pōt torqueri pro presenti pōt 7 fortius p preterito.¶ Gl.op.q preteritus status nō inspiciaf:vt.l.cui.§.affinitas.ff.de postu.Sol.vt ibi no.¶ Quero q sit rō huius.l.Rñ.vt in prin.glo.7 facit.l.fi.ēt olie q alleganf in gl.arg.q is q desijt esse alteri domesticus non possit in cā illius testificari sicut nec prius poterat:vt.l.ēt.3.de testi.Qd fatenf doc.qn reuerētia remanet vt in seruo manumisso vel filio emancipato:vt.3.ea.l.seruos.7.ff eo.l.i §.si seruus.sz vbi debita reuerentia non remanet tūc posset vt.ff eo.l.i §.item
2 nummo iuliano.7.3.e.l.seruos.ibi ppm 7 idubitati 7c.¶ †Et sic inquiūt q famul9 q a dno cui famulabaf recessit poterit esse testis in cā illius cū de ɔtractu celebrato tpe quo ei famulabaf 7 ex hoc aduocati faciūt cautelā qz vt familiaris possint testificari licēciāt eos per mēses an liceciati.sz dicit Ja.bu.q si sciref q ob hāc cām facerēt idonei testes nō essent qz adhuc familiares censenf.ar.l.pe.3.de adul.7.ff.eod.l.i.§.si seruus ad hoc.et §.seq.7 forte fictio ista posset pbari ex eo q ex post facto reuertitur ad sibi famulandū cā finita.arg.l.si quis.de adul 7.ff.qui mo.pig.vel hypo.sol.l.sicut.§.supervacuum.7 de acquir.here.l.si is qui.7.3.de nat.lib.l.quis.§.7 quid de subemda.

1 ☞ Seruus qn de suo facto torqueri possit.7 nu.seq.

INterrogari.

Vbi ō scō serui qnq ipse ptorqri.h.d.¶ †Querit gl.an idicia sint necessaria.7 sub dubio forte dicit q nō p.l.cū pbatio ff.de pba.sz illa hoc nō declarat 7 ibi gl.tz 3 ppter regulā positā.ff.eo.l.i.i pri.¶ †Possem pcōr.dicere 7ēt pro declaratione materie q interdū seruus interrogaf de suo facto:interdū de alieno.pmo casu aut negat:7 tunc ei nō creditur sed ad tormēta recurrif 7 tūc indicia sunt necessaria:vt.d.l.i.aut fatef:7 tunc aut eius confessio sibi soli est preiudicialis 7 ei statur etiam sine tormētis:vt.3.de lib.cā l.eā.aut alteri q sibi:7 tunc aut alia sunt indicia cū eius cōfessione concordantia.et stat ei idē sine tormētis:vt.l.quero.§ ii.si.loca aut non sunt alia indicia 7 tūc eius ɔfessioni sine tormento non staf.vt.l.cū probatio.ff.de probn.Et si dicas si nō sunt alia indicia ergo sine indicijs torquebif.3.d.l.i.ff.eo.rñdere possum vt in gloss in d.l.cū pbatio.vel qd certius puto fateri contrariū.vt in hac glo.¶ Nec ob.l.i.ff.eo.qz ibi 3 negantē hic 3 ɔfitentē qui id si lum torquef qz vilis 7 abiectus hf vt in auten.de testib9.§ si vero.ignoti.col.vij.¶ Scdo autē casu lz cōtra reum exigant indicia in criminalibus.vt.d.l.i in prin.tn cōtra testes seruos siue in ciuilibus siue in criminalibus nullū ex iso indiciū nisi solum p

sumptio

sumptionis scientie veritatis: vt. j. eo. l. fi. ꝛ tunc propter ei⁹ vtili tatem non admittitur ad testimonium sine tormentis ꝛ inopia probationum emergente stabitur in ciuilibus eius dicto saltez vt vnius: vt. j. eo. l. fi. ꝛ. ꝫ. de iure delibe. l. fi. §. licentia. in crimina
a libus autem indicium ad torturam solum faciat^a vt. ꝫ. eo. l. ij. et ita intelligenda est glo. que incipit sine loco. in fi. ff. de testibus. l. iij. §. lege iulia. ꝛ hoc in casibus in quibus īterrogari pōt quos vidisti. ꝫ. eo. l. j. quando autem testes liberi veniāt torquendi di cam. j. eo. l. fi.

1 Decuriones quando torqueri possint. ꝛ nu. 2.

Decuriones.

Primo dictū pōit. scdo iudicē ꝫ factēc ponit. tertio a dicto excipit. scda ibi: q: quidē. tertia ibi: maie
1 statis. ¶ Casus. † Decuriōes phibenꝭ torqueri nisi contra principalem vel rempublicam dicantur moliti pena ca pitis imminente iudici in contumeliam ordinis torquēti. h. d.
2 ¶ † Quero quando in contumeliam ordinis dicitur fecisse. Re spondeo in contumeliam dicitur fecisse si sciuerit eum decurio nem esse: at. l. cū qui. §. fi. ff. de iniur.

1 Virtuosi priuilegijs remunerantur.

Nihil.

Primo dictum. scdo ratio. tertio exten sio. scda ibi: habeat. tertia ibi: idē est ¶ Casus. Nec gratia nec pecunia iudex debet inno cētes vel dignitate munitos torq̄re ꝛ memorie pristi
1 ne dignitatis prodest. h. d. ¶ † Not. tex. ibi habeat ꝛc. ex quo no. q: priuilegijs debēt virtuosi remunerari. ɔcordat. l. ꝛ virtutū. ꝫ. d statu. ꝛ ima. ¶ Not. etiā tex. in fi. v ꝫ habes qd pristina digni tas hominem facit reuereri glo. vide per te.

1 Serui hereditarij pro quib⁹ reb⁹ possint torqueri. ꝛ nu. 2.
3 Confessio in questione facta an faciat plenam probationem.
4 Questio quid sit: in qua causa haberi possit ꝛ quando ad eam perueniri possit. ꝛ nu. 5.
6 Indicia legitima que sint: ꝛ an vnicum sufficiat. ꝛ nu. 7.
8 Indicium quot testibus probetur.
9 Copia de indicijs est parti fienda.
10 Testes recipiuntur ad offensam testibus publicatis in causa cri minali.
11 Attestatiōes super indicijs non nocent reo non citato sic vt pos sit torqueri.

De tormētis.

Primo iuris noui dispositio. scdo illi⁹ limitatio ꝛ declaratio. scda ibi: ꝛ litere. ¶ Casus. † Serui hereditarij gubernationē rerum habētes posūt torq̄ri sine sit
1 qd de hereditate sine rei hereditaria nō obstante qd eis libertas sit legata. h. d. ¶ No. ex hinc q: factꝫ calūnie pstat q torq̄ri serui
2 petit. ¶ † No. ibi ꝛ licere seruos q tm̄mō ꝛc. a q̄ p cū videnꝭ oēs a lijs limitarij q dicūt simpl'r qd serui hereditarij debēt torq̄ri itel ligaꝭ de his q res ad regēdas detinēt vt hic. ꝛ hec potissime pp limitatiuā tm̄mō q̄ ceterorū nō simuluū est exclusiua: vt. l. ita pu dor. ꝫ. de adul. ¶ Opp. qd p q̄ōne rei hereditarie nō torqueaꝭ: vt. ꝫ. eo. l. ꝫ q: plꝫ. Sol. qd hec illā corrigit vt in gl. i. ¶ Op. qd serui ꝛ libertati donati nō pariter torqueanꝭ q: serui acri⁹ quaꝫ liberi: vt. ff. eo. l. statuliber. Sol. qd parificanꝭ quātū ad torturā vt hic sed nō quātū ad qualitatē ꝛ quantitatē vt in ꝫtio hoc vult hic gl. vj. ¶ Opp. q: cōtra dn̄m serui nec liberti possint torq̄ri: vt. ꝫ. e. l. i. ꝛ. l. seruos. Sol. qd hic spāle vt in seq. gl. in pn. ¶ Op.
b q: de statuliberis nō fit in cā pecuniaria habēda q̄ō^b: vt. l. diuus §. fi. ff. eo. dicit gl. qd hec corrigit illā q: intelligit qd in casu hu ius. l. nō extra. ¶ Op. de. l. ex libero. §. fi. dicit gl. qd hec corrigit illā qd nō est verū: io dic meli⁹ vt not. in ꝫtio ꝛ dixi. ꝫ. eo. l. que stiones. ¶ Quero de quo iuramento hic loquaꝭ. dic de calūnie vt in gl. ꝛ etiā veritatis pstito seruis: vt. l. fi. §. licētia. ꝫ. de iure delib.
3 ¶ † Quero an per ɔfessionē in q̄ōne factā fiat plena pbatio gl. hic variat. dicat tn̄ aduertēdū qd q̄nq3 qs cōfiteꝭ ꝫ se: q̄nq3 cōtra aliū. si ɔtra se pbationē nō facit nisi in ea pseueret: vt. ff. eo. l. i. §. diuus. ꝛ. §. q̄ōnis. ꝛ §. si qs vltro. ꝛ qn̄ dicaꝭ pseuerare. ¶ Itēꝫ ꝛ si nō pseueret qd sit fiendū plene scripsi in. l. si quis. ꝫ. de custo. ꝛ exhi. re. si contra alium de hoc est questio nam videtur qd effica cissimam probationem faciat: vt. ff. eo. l. edictum. in contrario fa cit: quia si non cōtra se minus cōtra aliū: ꝛ q: ratio posita in. §. questioni. est gn̄alis quo ad oēs: ꝛ pro hoc. ff. eo. l. in princ. ꝛ. §. i. doc. hic ꝛ Cy. dicit qd pseuerare teneꝭ q: fragilis res est vt. d. §. questioni. ꝛ nihilominus in perseuerante dicūt inspiciendū an talis fuerit persona q̄ potuerit sustinere tormenta necne: vt. d. §. q̄ōni. ꝛ cū sustinere potuit efficacissimā facit pbationē: vt. l. edic tū. ¶ Ego assentio in liberis ꝛ in seruis in ciuilib⁹. sed in cri minalib⁹ in seruis dubito. ppter. l. iij. ꝫ. eo. tit. que post torturaꝫ seruorū vult torqueri principalē ppter inuestigādam veritateꝫ Sed potes dicere qd ibi ɔfessiōes seruorum nō erāt vndiq3 cla re vel vbi vnus tātum fuerat: vel qd etiam si plures fuissent ser ui reus ad torturam deberet poni quia in criminalibus seruus
4 solum facit indicium vt dixi. ꝫ. eod. l. interrogari. ¶ † Nunc ap paratu expedito reassumamus materiā separatim per questio nes. ꝛ primo qd sit q̄stio. ꝛ dic vt dixi super rubri. scdo q: in qua cā q̄stio possit haberi: ꝛ dic in criminali: ꝛ in ciuili de qua ma gis pōt dubitari ptꝫ. ꝫ. eo. l. sup statu. ꝛ. l. hoc placet. qd tamē li
5 mita vt in seq. dicā. ¶ † Tertio qn̄ ad questionē possit perueniri: ꝛ dic aut queriꭍ ɔtra principalē aut cōtra testē. primo casu si cā est ciuilis ꝛ reus principalis est liber hō nō torquebiꭍ etiā si in dicia precedant: sed actore nō pbāte absoluiꭍ vel ad iuramentū necessariū eo semiplene probante peruenitur vt de primo. ꝫ. de c eden. l. qui accusare. ꝛ proba. l. actione. de scdo in. l. bone fidei. ꝫ. de iureiur an. si vero in causa ciuili reus esset seruus ꝛ tunc prece dentibus indicijs ꝛ alijs probationibus deficientibus torqueri pōt in casu: vt. ꝫ. de lib. cau. l. ea. ꝛ dixi. ꝫ. eod. l. super stat. et. l. in terrogari. si vero causa esset criminalis tunc siue sit liber siue ser uus indicia legitima opꝫ precedere: vt. ꝫ. eo. l. milite. ꝛ. ꝫ. eo. l. i. et l. edictum. ¶ Sunt tamen alique persone priuilegiate rōne sue dignitatis que etiā precedentibus indicijs nō possunt torqueri: vt. ꝫ. eo. l. milites. ꝛ. l. diuo marco. ¶ Scdo casu quo queritur qn̄ contra testē perueniri possit dic aut in testem pductus est seru⁹ d qui lꝫ regulariter repellaꭍ: vt. ꝫ. de testi. l. liberi interdum tamen admittiꭍ etiā contra dn̄m: vt. ꝫ. eo. l. i. ꝛ tūc ppter eius vtilitatē torquetur nullo indicio contra precedente: vt. j. l. fin. qd declara vt dixi. ꝫ. in. l. interrogari: si vero sit liber tunc aut est in dignita te presbyterali: ꝛ tunc torqueri non potest: vt. l. presbyteri. ꝫ. de epis. ꝛ cle. licet aliud sit in clericis nō presbyteris: vt ibi in versic. ceteri. Aut sunt in alia dignitate nobilitate vel officio seculari ꝛ tunc si asserūt se interfuisse negotio ꝛ vacillent psit torqueri: vt ff. de questi. l. ex libero. ꝛ. l. vnius. §. testes. ꝛ ibi gloss. nec talis di gnitas vel nobilitas eos excusat vt. l. nullum. ꝫ. de testa. si autēꝫ asserunt se fuisse negotio vel non fuisse nec aliter vacillent: sed cō uincuntur de mendacio tunc videtur sentire Bart. in. d. l. ex libe ro. q: torqueri nō possint ratione dignitatis licet alꝭ de falso pu niri possint ar. d. l. psbyteri. Et est ratio: q: l. nullū. ꝫ. de testi. que dicit dignitatem non attendendam loquiꭍ qn̄ vacillant ita q: au res iudicis in testificando reuerberant: aut productus in testem non est in aliqua dignitate vel militia positus ꝛ tunc aut est ho mo honeste conditionis bone conuersationis ꝛ fame ꝛ tunc ingt Bart. qd duobus casibus torqueri potest. s. si vacillat: vt. d. l. ex libero. Item si asserit se non interfuisse negotio ꝛ conuincatur de mēdacio. vt. d. l. vnius. §. testes. aut ipse homo est in honeste con uersationis quia obscurus ꝛ ignotus. ꝛ videnꭍ velle glos. qd ad mittaꭍ demū cū tormentis vt no. gloss. in. l. iij. j. de nau. li. xi. ꝛ. ff. de testi. l. iij. §. l. iul. in gl. siue delicti. in fi. quinimo ꝛ aliqd glossato res dixerūt qd cū tormētis nō admittaꭍ nisi in subsidiū. vt not. gloss. in aut. de testi. §. si vo ignoti. col. vij. q̄ est signata sup ꝟbo agāt. ꝛ hoc tꝫ Azo in summa de testi. Sed vna glossella in eo. §. si vero ignoti. signata sup verbo festinantes vꝭ velle qd tunc de mū torqueanꭍ qn̄ festinant dicere testimonium qd est qn̄ sponte vadunt: q: tunc vt suspecti de corruptela veritatis habētur. vt. l. post legatū. §. his vero. ff. de his q. vt indig. ꝛ ibi glo. ꝛ p ista fa cit tex. in. d. §. si vero ignoti. qui copulat hec duo ꝛ qd sint igno ti ꝛ qd festinantes appareāt corrūpere veritatē ꝛ hāc partem tꝫ Bart. in. d. l. ex libero. per. l. diu⁹. §. fi. in eo. tit. nam deportatus ignotus fact⁹ non torqueꭍ. nec ēt statuliber. vt ibi dr. ꝛ sic conclu du qd ignoti ꝛ viles ad testimoniū sine tortura admittanꭍ. verū tamen minor fides eis adhibeaꭍ. vt. l. ij. ꝛ in prin. ff. de testi. in ca sibus aūt torqueanꭍ puta si vacillant. vt. d. l. ex libero. in princi. vel sint cōuicti de mendacio. vt. d. l. vnius. §. testes. vel sponte va dant ad ferendum testimoniuꝫ. vt. d. §. si vero ignoti. ¶ Quero
c nunc an cōfessio i q̄ōne facta^c preiudicet ꝛ in quātū vel quo ad qd.
d ꝛ dic vt. ꝫ. hac. l. dixi. ¶ Quero an semel tortus^d iterato possit torqueri. ꝛ dic vt scripsi. ꝫ. de custo. ꝛ exhi. re. l. si quis. ꝛ multa a lia que ibi scripsi potes recitare. ¶ † Nunc trāseam⁹ ad materiā
e indiciorū circa quā q̄ro primo q̄ dicātur legitima indicia^e ꝛ di cunt omnes q: qd certa doctrina dari non pōt ideo in indicis arbi trio relinquuntur. arg. ff. de testi. l. iij. circa princ. ꝛ. §. eiꭍdē. verū tamē Bar. ff. eo. l. fin. nitiꭍ aliqua enumerare ꝫ accusatum de fur to: puta qd est hō male conditiōis ꝛ fame. vt. ff. e. l. de minore. §. plurimū. de re milit. l. non oēs. §. a barbaris. ꝛ. ff. de accusa. l. sicui §. iisdē. qd ipse erat vicinus ꝛ notā habebat domū in qua furtuꝫ fuerat commissum ꝛ ibi conuersabatur. ꝛ pro hoc. ff. loca. l. domi e

a ¶ Solum faciat. que idicia ad torturā sufficiant dic qd est in arbitrio iudicis Alexā. post Bar. in. l. fi. ff. de questio. per. l. milites. §. opꝫ. c. ti. ꝛ. l. de mino. c. §. tormenta. cod. ti. Bal. in. c. i. vij. col. l. de pa. Anto. de ca. in trac. tor. vi. q. v. vide Alex. ɔsil. xli. ij. parte. ꝛ Bal. in. l. ij. i. col. ꝫ. quoꝝ ap. nō reci. Alex. ɔsil. lxxvij. i. parte. Itē adde quot indicia probent Spec. in tit. de emp. ꝛ ven. §. vj. in fine.

b ¶ Questio. vid tur ꝫtiū per ea q̄ notaut in apos. ad istū post cū in l. i. nu. 10. in apos til. in versic. sm qualitatem pso ne. ꝫ. an seru⁹ ex suo facto.

c ¶ An confessio in questione fa cta. tu dic vt per Salyce. in. l. fin. ꝫ. de probatio. et Alexā. in. l. vni⁹. §. cognituruꝫ. ff. eo. ꝛ in. l. i. §. que stiom. ꝛ ibi bar. eo. titulo.

d ¶ An semel tor tus. adde Bart. in. l. vnius. in. §. reus. in princi. ff. de questio Dyn. in tractatu de q̄ stio. versi. quid si aliquis fuit se mel to: t⁹. ꝛ bal. in. l. milites. ꝫ. c. per Alexā. in cō sil. clxiiij. ij. par te. ꝛ in. l. i. §. di uus. ad fin. ff. de questio. ꝛ Ange. aret. in. l. i. §. fi. ff. ad sille. aij. q. qd semel tort⁹ non debet iterum tor queri sine nouis indicijs: sed intel ligēs sit tortus tantum quod iu dici videantur purgata indicia alꝭ enim etiam bis pōt torqueri et hoc sentit bal. in. c. iniuris. vij. colum. versicul. quero vtrum se mel tortus. ō pa. tur. fr. dum dicit quod tortus se mel vel bis non debet iterū torq̄ ri sine nouis indi cijs: imo si vltra bis torqueatur punitur pena ca pitis vt dicit bal. in. l. decuriones. eod. ꝛ in. l. i. circa medium. ꝫ. de p uarica. ꝛ Angel. vbi supra. Card. quinimo cautius est qd torquetur bis quam semel acrius cum tor tus leuiꭍ nō pos sit mori i tortura

e ¶ Que dicātur legitima indicia dic qd tortura daꭍ ex indicijs etiā minoribus qd sit semiplena pbatio. ita no. Pau. de ca. in. l. ij. §. i. ꝛ ibi Alex. col. ij. ad fi. ff. siex nota. causa agaꭍ. pro quo alleg. glo. sing. sm eum ibi in. l. cum probatio. in versi. deficit. ff. de pba. ꝛ no. Bal. in. l. i. col. ij. vers. ve niamus ad indicia. ff. eo.

nus horreorum. Itē quod post furtū factū ipse aufugit et se abscondit. vt. ff. ad sillc. l. legis corne. Item quod post furtū factum ipse repertus est expendere multam pecuniā vbi prius pauper erat nec reperitur vñ habuerit. vt. ff. de dona. inter. vir. et vxo. l. qntus. itē qr res subtracta ad nullius cōmodū cedebat nisi illius arg. §. de lati. libe. tol. l. i. §. sed si qs. Itē qd res furtiua est penes eum reperta. vt. §. de furt. l. ciuile. et l. inciuilem. pñt tamen iste suspiciones elidi si ostēdat a quo habuit vt dictis. ll. itē si confessus fuisset extra iudicium. vt. l. capite qnto. ff. de adulte. sic et contra accusatū de homicidio pñt esse indicia inimicitiarum. vt. ff. eo. l. i. §. preterea. et §. cū quis. et visus fuit illo sero per aliqua loca vicina ire armatus cum nō consueuerit per illum locū ire. itē qr paulo ante euacuauit domū de supellectilibus magis preciosis et sic de
7 ceteris p iudicē īdagādis. ¶ †Quero an sufficiat vnum indiciū vel plura exigantur. et videtur quod plura quia leges loquuntur in plurali numero q non est contentus vno. vt. l. vbi numerus. ff. de test. in plurali autem numero loquuntur. ff. e. l. i. circa princ. ibi aliis argumentatis etc. et l. vnius. §. i. et l. fin. in eod. tit. et idem §. eo. l. milites. sed glo. videtur sentire quod sufficiat vnum. vt. l. si quis. §. ad. l. iul. maie. tū quia dicit vnum testem sufficere: tum quia in singulari dicit vel aliud indicium. et similiter glo. ff. eod. l. fin. de suspicione dicit in singulari et in pluralis a lege in plurali numero propter aliud sufficit vnus. vt. §. de condi. insci. l. i. et arg. ff. vi bo. rap. l. ii. §. homines. breuiter dic qd hec residet in iudicis arbitrio. vt. l. iii. §. eiusdem. ff. de test. et ideo dicunt doct. quod si indicium est proximum facto de quo queritur vt vnus testis deponens de visu sufficiat vt dicit gl. in. d. l. si quis. et idē dicit Bart. si res penes eum sit reperta. vt. d. l. inciuile. attendi tamen dico persone qualitatem. quid enim si vn alias bone opi. est emptor et reuenditor pannorum vsatorum vt sunt strazaroli q ab ignoto consueuerūt emere. idem dic de eius confessione extraiudiciali. vt. l. capite qnto. de adol. sed vbi indicium nō esset proximum facto de quo queritur tunc per se nō sufficeret sed cum alio vnito. puta homo est male conditionis et notitiā rei et conuersationem in domo habuit. vt. ff. loc. l. dominus horreorum. idem dico si delictū est certū. sed dubitatur a quo de pluribus sit commissum cū extero committi non potuit tunc eo ipso quod alter illorum est male conditionis et fame ad veritatē eruendam potest torqueri ipse arg. eius qd de nauta dicitur in. l. quotiens. §. de nau. lib. x.
8 ¶ †Quero tertio qualiter debet probari indicium. dicūt doc.
a per duos testes[a]. arg. l. vbi numerus. ff. de test. et pro hoc dicit Bar. esse glo. in. l. fin. §. fa. her. signatum super verbo indiciis. sed glo. illam de indiciis diuersis ab his de quibus loquimur dicit ideo non meruit ad hoc allegari. sed sufficiat regula generalis vt. d. l. vbi numerus. et quia in euangelio dicitur qd in ore duorum vel triū stat omne verbū. vt in. c. nouit. extra de iu. ¶ Quero an testimonium impuberis qd non est sufficiens ad plenam probationem sit sufficiens ad indicium. gloss. singularis videtur velle qd sic in. l. fin. in prin. §. ad sena. consul. sille. plenius hodie
9 scripsi in. l. seruos. §. de testibus. ¶ Quero an de indiciis[b] de
b beat fieri copia parti. dicūt doctores quod sic quia et super his debet disputari et per consequens copia fieri parti. vt. l. vnius. §. cognituram. ff. eodem et. l. si postulauerit. §. questioni. ff. de adulte. et l. custodias. ff. de public. iudi. et pro his facit regula generalis que vult vt copia attestationum detur parti vt possit tam contra personam quā contra dicta opponere. ¶ Quero nunquid si attestationes super indiciis fuerunt reiecte vt non probantes an super nouis indiciis poterit iudex testes examinare. dic quod sic per ea que notant Goffredus Ihcobus de are. et Cy. hic in fin. vbi dicunt quod tortura repeti potest pp noua indicia emergentia vt. l. vnius. §. i. ff. eo. qd plene examinaui in
10 l. si qs. §. de custo. et exhib. rei. ¶ †Ex quo colligit Bar. in d. l. vnius. q post publicationē testiū in cā criminali possunt testes recipi ad offensam. Quod intelligendū est super nouo capitulo nō super eodē. et ista fuit mēo Bar. alias eius dictum non inferretur ex verbis predictorū doc. qui de nouis indiciis emergētibus loquuntur. et pro hoc facit qr regula generalis et simpliciter loquēs tradita est vt testibus publigatis alii nō recipiantur vt. §. de testib. aut. qui semel. in eo ergo in quo nō mutatur stare nō prohibetur vt. l. precipimus. in fi. §. de appel. et sic super diuerso capitulo non antiquo pñt testes produci quod est vtile vbi accusator nō omnia incumbētia capitulasset. Ad defensam vero quocunque tempore ante sniam produci possunt vt. l. vnius. §. cognituri. ff. eo. ti. quinimo. et post sniam iudex potest de euidenti innocentia rei probationes recipere et executionē differre et principi
n rescribere. vt. ff. e. l. i. in fi. ¶ †Quero vltimo an iste attestationes super indiciis noceāt reo nō citato vt torqueri possit. et dico qd nō per. l. si quando. §. de test. ideo iudices cauti ante inquisitionem recipiūt informationē testiū et in scriptis redigūt ne postea dicāt cōtrariū. et informatione habita formāt inquisitionē et si pena sit corporalis citari faciunt inquisitum re non verbo ne fugiat. arg. §. de exhi. re. l. nullus. et ibi dixi et postea eū faciunt respōdere inquisitiōi. et si neget iterato examinant testes eo citato et in iudicio veniente vt testes videat iurare et pōt ipse vel eius aduocati interrogatoria facere. vt. ff. de adulte. l. si postulauerit. §. questionē. et iste attestationes nō prime preiudicāt et nō in totū si plene probāt vel quo ad torturam si sufficientia faciunt indicia et hec sufficiant de presenti materia.

¶ De abolitionibus. Rubrica.

t ¶ Abolitio quid sit et quotuplex. et nu. seq.
1 ¶ Continua rubricā vt in gloss. vsque ad §. et habetur. et illo versi. omisso qro quid sit abolitio et dic vt in ea. gl. in versi. ergo. vsque
2 ad fi. ¶ †Itē quero quotuplex sit abolitio. et dic qz triplex[c] vt in
c d. §. habetur. qd latius declara. nam alia est legitima qr ipso iure fit vel cōceditur a lege in duobus casibus. primo qn moritur accusatus. nam tunc tollitur crimen et instātia. vt. §. si re. vel accu. mor. fu. p totū. de quo plenius ibi dixi in. l. fina. ¶ Secundo qn econtra moritur accusator. et tunc crimen non extinguitur cum viuat criminosus et instantia suspenditur. ideo alius admittitur ad prosequendū causam incboatā i. xxx. dies tm. vt. l. liberorum. §. fi. ff. de accusa. ¶ Ad nouā aūt accusationē instruendū hz tps naturale tali accusationi pfixū vt scripsi. §. de accusati. l. q de crimine. i scda op. ¶ Alia est publica qr ob publicā letitiā concessa. et hec eadē appellatur gnalis qr gnaliter oēs cōcernit non ob generalē letitiā cōcessa. hāc. n. cōcedit princeps qr filius sibi est natus vel pp prosperos successus quos habuit cōtra barbaricas nationes quas deuicit et de hac habetur. i. titu. i. et hec crimen non extinguit sed cognitionem suspendit. ideo post ferias indictas ad cām redit infra. xx. dies et ex eadē instantia. vt. ff. ad turpil. l. aut
3 priuatim. §. fin. ¶ †Alia dicitur priuata quia tm accusatorem et sic priuatam personam concernit et hec a principe vel a iudice impetratur et cā cognita et parte presente conceditur. vt. i. in nigro. l. ii. et fi. et hec crimen non extinguit sed accusationem tātū vt accusator amplius non audiatur. vt. i. l. i. nisi impetrauerit abolitionem. vt ea. l. fin. et qui impetrauit penam turpil. euitat vt in prin. huius glo. no.

1 ¶ Renuncianti alicui non datur regressus ad idem.

Preses. Primo ponit vnū dictum qn abolitio accusationis impetratur. scdo ponit aliud quando abolitio conceditur. scda ibi: supplicatione. ¶ Casus. Accusatio cuius abolitio est cōcessa a preside nō repetitur nisi a principe impetretur. h. d. ¶ †No. qd qs nō redit ad id quod renunciauit. ¶ Oppo. quod imo rediri possit absque abolitionis impetratione vt. i. titu. l. i. Solu. vt in gloss. i. quia ibi in publica que solum cognitionem differt: hic in priuata que accusationem licet non crimen extinguit: vt dixi super rubrica. ¶ Et diuersitatis ratio est qr publica conceditur inuito accusatore et absque interpretatione priuata eo interpretante et ad finem desistendi. Oppo. ad secundam partem quod non sic indistincte audiatur q abolitionē abolitionis impetrauit. vt. ff. e. l. aut. xxx. Sol. vt hec intelligatur sm illā vt hic in gl. ii. hic posita.

1 ¶ Abolitio priuata a iudice conceditur.
2 Iudex inquirere et testes examinare potest etiam pace facta inter actorem et reum et nu. 3.
4 Abolitio quibus conceditur. et nu. seq.

d **Abolitio.**[d] Primo declarat ex qua cōcedatur vsque ibi: finaut. scdo ex qua cā denegatur vsque ibi: hi aūt. tertio a pdictis excipit. Ca
t sus. †Abolitio priuata cōcedēda ē a iudice cā cognita et iuste

a ¶ Per duos testes. adde soci. consi. cxviii. incl. visis narratis pncti. versic. postremo. circa medium. in prima parte char. clxxv. quod indicium vt sit sufficiens ad torturam per duos testes prius constare debet.

b ¶ An de indiciis. adde l. custodias. et ibi gloss. Barto. Angel. et imo. ff. de publi. iudi. et no. in. c. qualiter et quando. de accus. et Barto. et alex. in. l. fi. ff. de qd. quod indiciorū copia edi debet reo vel eius aduocato licet ea non data aduocato non vitietur processus ipso iure vt ibi sed quando non datur reo processus non valet ipso iure secundum ange. areti. vt. §. per. d. c. qualiter et quando. quod est verum nisi inquisitio sit remedium ordinarium vt quia sit ex forma statuti permissa. item nisi iudex inquirat ex mero officio secūdū angel. in. l. si vacantia. §. de bon. vac. lib. x. et Angelo. debuit. in. d. c. qualiter et quādo. Item nisi procedatur ad denunciam syndici sm ang. in. d. l. si vacantia. et Angel. are. vbi. §. et an. de cana. in tract. tormentorū. xiiii. questio. Item nisi captus sit hō male fame qr ei non est danda copia inquisitionis et testium super fama sed aliorum indiciorum sic secundum ang. ferra. in addi. Angel. aret. versicu. item aduertas qd non. alleg. Guli. de suza. in tract. malefi. in rubric. quali. si inquisi. et Gandi. in tract. suo in rubri. quo modo cog. de male. i. si. vbi etiam dicūt quod captus antequā torqueatur et inquiratur potest petere copiam indiciorum vt probet cōtra ea et illa tollat et iudex non debet vltra procedere tunc det copiam et eum ad probandum admittat quod no. et sing. vide per alex. consi. xlii. ii. parte. Item adde quod si copia indiciorum sic petita per reum et sint per iudicem lecta et candē reus ea dixerit esse falsa nō tenetur iudex in syndicatu si reū posuit ad torturā secus si reus petierit terminū ad purgandum ea contrariis probatiōibus. alex. cōsi. lxv. i. parte.

c ¶ Dic qd triplex. adde. l. abolitio. et. l. seq. ff. ad tur. et ibi per glo. q vna dicitur publica. et adde. l. libellorum. §. fi. ff. de accu. qd alia est legalis. item adde. l. interueniente. ff. eo. ti. qd alia est priuata et vt plene per bar. in. d. l. aut priuati. §. triginta. ff. ad tur. in text. alle. et in spe. de aboli. §. i. in prin. vbi plene loquitur. Item adde no. ii. q. i. prohibentur. item adde no. in. d. l. si conuenerit. et ibi p bar. ff. de re iu. ter. est singu. quē alle. glo. in. l. qui accusare. §. de eden. vide text. et ibi per bar. i. l. vbi. §. de fal. item vide Jaco. de bel. in. l. faciliter. §. co.

d ¶ Abolitio. ad intellectū huius. l. adde bar. in. l. si maritus. §. negauerit. ff. de adult. et adde quod dicit. d. alex. in. l. libellorum. §. fi. ff. de accu. et per eum in. l. i. circa prin. ff. de iniu. item vide bar. in. l. transigere. in fi. ii. col. §. de transactio.

iuste denegat quã per calũniam ad accusandũ prosilit impera-
tori vel a reo corruptus fuerit nisi de suã vel suorũ iniuriã prose-
cutus foret. h.d. ¶ No. ex prima parte q abolitio est cõcedẽda
2 aduersa parte presente. ¶ No. ex secunda parte q licet penden
te accusatione accusator faciat pacem z remissionẽ accusato iu-
dex põt super narratis in accusatione inquirere vt hic in tex. dũ
dicit se aduersus zc. z hoc operatur fauor reipublice cuius inter
est maleficia non remanere impunita. vt. ff. ad. l. aquil. l. ita vul-
neratus. in fi. vz in remissio vt remittẽs amplius ad accusationẽ
non redeat z ne reus habeat pro cõfesso vt. ꝫ. de transac. l. transi
gere. fin Mar. syl. z Cy. z an iste tex. vẽdicet sibi locum in crimi
3 ne priuato scripsi in. d. l. trãsigere. ¶ Et ex h'a sume bonũ ar.
vt iudex possit super crimine examinare testes etiã a parte non
productos pro veritate inquirenda. z pro hoc facit. ff. de questio.
l. i. §. si quis vltro. z de penis. l. si non defendantur. licet in casu li
4 berationis z sic magis fauorabili loquat. ¶ No. ex tertia par
te q suã iniuriã psequẽtibus facilius parcitur. Item q facilius
cõcedit abolitio accusanti cognatũ q extraneũ. ¶ Op. cõtra p
mã partẽ q abolitio a principe nõ a iudice debeat impetrari vt
ꝫ. l. pri. in fi. Sol. q illa de abolitione abolitionis: hic accusatio
nis. ¶ Op. qd abolitio nõ ɔcedat etiã suã iniuriã prosequẽtib⁹
nisi concurrant ea que dicuntur. ꝫ. l. pri. Sol. vt in glo. fi. que con
5 fitetur vt hec intelligat secundum illã. ¶ Quero an per calum-
niam accusantibus licet suã iniuriã prosequerent abolitio conce
datur. z dic quod non vt in ea. glo. ¶ Quero quis sit iudex cõ-
petens. z dicit glo. ꝟ. quod ordinarius nõ delegatus vt. ff. ad tur
pil. l. i. §. abolitio.

1 ¶ Liber in testem productus torqueri pote ꝛ.
2 Crimen patrie oppugnate est maiestatis lese.

a **Fallaciter.** Per calumniã accusanti si
debet abolitio ɔcedi nec etiã
mẽte sincera accusanti si reus iã fuerat carceratus vl
aliquod grauamẽ corporale passus nisi cõsentiat li
peratu z post torturã testiũ non debet concedi nec etiã in crimi-
1 nibus hic enumeratis. h.d. ¶ No. qd liber homo pductus ad
testimoniũ torquet. circa qd vide q dixi. ꝫ. ti. i. l. fi. ¶ No. ex fi. q
reus habet se purgare. ¶ Contra qd op. glo. de. l. ei qui. ff. de p
ba. dicit glo. q hic speciale qr forte erat diffamatus vel suspect⁹
de crimine fm Cy. circa quod vide quod dixi in. l. vbi. ꝫ. de fal.
2 ¶ Item no. gl. super ver. predicta que vult q crimen patrie op-
pugnate vel prodite sit lese maiestatis qd no. quia. ll. allegate in
glo. hoc non probant sed casus videtur prima facie in. l. pe. ff. ad
l. iul. ma. p qua faciunt. ll. ibi alle. in glo. similiter z ista cum hic
ponat vt species differentes vt pbat disiunctiua inter ea posita
Dic ergo aut patria proditur vel oppugnatur vt principi vel po
pulo romano auferat: z tũc procedit ista gl. nam tunc maiestas
terrena cui debẽt obedire cuncta offendit ideo ad instar maiesta
tis diuine crimẽ lese maiestatis committit. l. z. in prin. ff. ad. l. iul.
ma. z ita debet intelligi. l. pe. in co. ti. Aut oppugnatur vel pdit
sed non ad finem vt principi auferatur: z tunc secus vt in gl. con
traria z in isto tex.

b ¶ De generali abolitione b. Rubr.

¶ Continua rub. vt in gl. postq̃ dixi de abolitione priuata z sic
speciale annectit de publica z sic generali. sunt enim tres species
vt dixi super rubrica precedenti.

Qui potent. Generali abolitione fi
nita infra triginta dies
accusatio potest repeti z non vltra. h.d. ¶ Op.
quod repeti non possit vt. ꝫ. tit. i. So. vt in gloss.
q ibi in priuata: hic in publica. ¶ Querit glo.
quid in legitima. z dic vt in ea. z declara vt dixi.
ꝫ. ti. i. super Rubrica.

1 ¶ Prescriptio triginta dierum locũ sibi capit in his quib⁹
abolitio profuit.
2 Banniti pecuniariter soluendo decem quomodo intelligantur
cancellari a banno statuto stante zc.

Cum eo. Si reus nõ erat accusat⁹ tempore
quo publica abolitio superuenit ea
finita etiam post triginta dies accusari non prohibe
1 tur. h.d. ¶ No. quod prescriptio triginta dierũ in
his locum habet quibus abolitio profuit. ¶ Quero a quo tpe
2 computentur isti triginta dies. z dic vt hic in glo. ¶ Ultimo p
hanc. l. decidit Dd. q. statuto vel puisione caueat vt pecuniari
ter banniti soluẽdo decẽ pro centenario cancellentur de banno.
modo post hoc statutũ vel prouisionẽ occurrit q quis est pecu-
niariter bannitus qui offert decem pro centenario z se petit can
cellari de banno. queritur an ad eum extendatur puisio siue sta-
tutum. z videtur q sic qr leges concernũt potissime futura vt. ꝫ.
de legi. l. leges. Itẽ qr leges sunt in viridi obseruantia z semper
loqui videntur vt. l. arriani. ꝫ. de heret. ¶ Cõtrarium determi
nat ipse per hanc. l. per quam patet qd beneficium istud nõ extẽ
ditur ad postea accusatos. z pro hoc facit. ff. de legi. l. cũ lex. Ad
contraria rñde q in decisiuis lex dat formaz futuris negotijs z
idẽ in solẽnitatibus adhibẽdis: sed in remissiõibus penarũ et
beneficio concessis. secus ne detur via delinquendi. facit qd dixi
per Ja. bu. ꝫ. de adul. l. castrati. z vide q hodie plene scripsi de
materia in. l. leges. ꝫ. de legi.

Indulgentia. Indulgẽtia remittit pe
nã nõ infamiam. h .d.
¶ Oppo. quod tex. implicet contrarietatem. nã si
notat ergo non liberat cum notando personam affi
ciat vi. ꝫ. de his qui no. infa. quasi per totum. Sol. vt in glo. fi. in
prin. que huius timore exponit no. i. nato dimittit. ¶ Op. de. ꝫ.
quid ergo. §. pena grauior. ff. de his qui no. infa. Sol. vt in glos.
¶ Op. extra de. l. cum debitor. ꝫ. de sen. pas. So. ibi de restitutio
ne que est in priorem statum repositio. nam tollit infamiam: hic
de indulgentia.

¶ Ut intra certum tempus cri. questio terminetur. Ru.

¶ Quia accusationes institutas oportet intra certum tempus
terminari pro tanto subsequens presens rubr. z quod sit illud
tempus habetur. j. eo. ti. l. fi.

1 ¶ Tempus accusationis prosequende quod sit.
2 Multa sit a lege sed per iudicem declaratur.

Quisquis. Nõ psequens accusationẽ
infra tempus legitimum i
quarta parte bonorũ mulctatur z infamia no-
1 tatur. h.d. ¶ Pro tex. z dicendorum declara
tione quero quod est illud tempus statutum. et
dic op. i. sunt in glo. ꝟ. sed primaz teneas vt hec
lex melius congrue hac rubro. arg. ff. loca. l. si vno ruhcum enim
de biennio loquitur. de quo. j. eo. l. fi. ¶ Nec ob. qd tex. hic dicit
statutum z supponit illud prius inesse quã lex ista foret. z sic nõ
videtur loqui de biennio per. l. fi. statuendo: quia vel illa in com-
pilatione prior vel posterior iam in mente conditoris erat statu
tum. vt in. l. vbi. ꝫ. de fal. forte tamen olim erat annus. vt. ff. de
mu. et ho. l. reus. vel illud quo ad honores impetrandos. vt ibi
no. glo. z hoc est tutius. ¶ Quero nunc an ad penã huius. l. exi
gatur qd lis fuerit cõtestata necne. glos. hic ponit duas opi. vna
Hug. qd sic. alia Azo. quod non. z Cy. remittit ad no. j. tit. i. l. fi.
Sed aduerte qr male remittit cũ. l. i. j. ti. i. z opi. ibi posite in pe
na turpiliani locum habeãt que est minor quarta parte bonorũ
Ideo ad. q. nostrã rñ. qd litis cõtest. exigitur. Primo pter ver
bum ceptã hic positũ cũ per. lit. contest. incipi vel initiari dicat.
vt. l. amplius. ff. rem ra. ha. Secundo propter verbum psequi q
sui natura supponit initiatũ ad quod est prosequẽdum. Tertio
z fortius pter ill. verba infra statutũ tempus zc. vt in pcedẽti
q. dixi. quapropter istius declarationẽ primi si de tẽpore bienij
z sic instantie cause loqtur qd incipit a tẽpore lit. cõtest. vt. j. eo.
l. fi. in prin. Sunt ergo cõstruas illa verba intra statutũ tempus
cum verbo ceptã habeo propositum siue cũ verbo psequi z idẽ
qr supsedere psequi infra tẽpus qs põt recte dici: nisi tẽpus sit
initiatũ cũ dictio intra supponat rem inter extrema. vt. ꝫ. de in-
inte. resti. l. si intra. z maior fac. ra. ha. l. i. ff. de mil. l. z. intra vtile.
z de seru. l. seruitutes. la. ꝟ. §. pe. z fi. z de ser. rusti. l. fluminũ. z cõ-
munia pdi. l. in trahẽdis. §. i. ¶ Nũc op. ɔtra tex. sic lucidatũ q
nõ in quarta parte bonorũ puniat: sed extra ordinẽ. vt. l. qui cri-
minẽ. ꝫ. qui accu. nõ pos. Sol. tribus modis vt in gloss primam
non tenẽt doc. vt dixi in contrario sed eã defensant vbi quelibet
imponat ex diuerso facto qd declara vt ibi dixi. Scdaz que fuit
Azo. etiã non tenent doc. z potest esse ratio quia in diuerso casu
loquit. l. cõtraria ab ista cum casus nõ sint similes comparatio
duritiei z mititatis. i. humilitatis ministri vel legis nõ est bona
Item sed in. l. cõtraria dicatur qd extra ordinem puniat nõ infer
tur ergo pena erit corporalis. nã z pecuniaria esse põt et minor
q̃ sit ista. Tertiã sol. etiã doct. nõ tenent: qr hec pena est ordina
2 ria illa extraordinaria. ¶ Nec obstat q hic dicit mulctatur qr
intellige a lege licet declaratio fiat per iudicẽ. vt. l. i. §. i. ff. ad tur-
pil. Sol. ergo q hic de eo qui accusationẽ ceptam per lit. cõtest.
nõ psequitur labi pmittẽs instantiã. ibi de eo qui ante lit. ɔtest.
3 citatus cõtumax est vide qd dicã. j. tit. i. l. i. ¶ Op. q de mino
ri pena mulctetur quã pena turpil. l. ab accusatione. §. destitisse.
que est qnq; librarũ auri. vt. l. ꝟ. §. de palua. Sol. vt in gl. fi. q cõ-
fitetur q etiã pena turpil. teneatur non tamen dicit illã esse mino
rem isti. et bene quia forte quarta bonorum non ascenderet ad
c quinq; libras auri cum. lxxꝟ. c debeant facere libram. vt. ꝫ. de su
4 scep. z arca. l. quoties. lib. x. ¶ Item aduerte quia glos. non di
cit propterea vtranq; penam exigi circa quod vide quod dixi in
. l. qui de crimine. ꝫ. de accu. tamen glos. non bene dicit: quia non

a ¶ Fallaciter. no.
tex. ibi honor ɔsen
sus. adde. l. si negauerit. ff. de adul.
ais. l. si ɔuenerit.
ff. de re mi. q iudex
i criminalib⁹ si dz
seq reor ɔsensuz
secus in ciuilib⁹.
b ✠ De gñali abo
litione. Quid sit
gñalis abolitio.
vide bal. l. i. libel
lor. §. fi. ff. de acc.
z l. si decuris z
ibi Cy. post gl. i
ꝟ. q. ꝫ. de fal. et
bar. in. l. pe. ff. ad
turpil.
c ¶ Cã. lxxꝟ. adde so.
cõs. xlvꝟ. inci. in
prin ɔsultãdẽ.
circa secũdã dubi
tationẽ. circa me
diũ in. i. pte cha.
rei. q. lxxꝟ. aurei
legal. cõstituunt
vnũ. z. xxvi. duca
ti senẽses faciunt
libram.

est verum quod in turpil. incidat qui prosequi superſedet. sed is qui in totum animum depoſuit: vt. j. titul. j. l. final. ⁊ ff. ad turpil. l. j. circa princi. ⁊ l. ab accuſatione. §. reſpon. ⁊ l. deſtitiſſe. in eod. tit. ⁊ hoc colligitur ſiue hoc expreſſe dicat ſiue tacite quando ter minus eſt ei preſixus a iudice: vt. d. l. ab accuſatione. §. deſtitiſſe. quod hic non fuit licet labi tempus inſtãtie permiſerit. hoc etiã eſt de mente Bartol. ff. ad turpil. l. j. §. ſi quis. ¶ Opp. iiij. quod nullo modo puniatur: vt. ff. ad turpil. l. querebatur. Solu. vt dicam in gloſ. ſequen. vbi gloſſ. format hoc contrarium. ¶ Opp. iiij. ⁊ extra quod non veniens vltima die non puniatur vt. l. quã uis. ſ. de adulte. Solu. hic de vltima die inſtantie: ibi de die ſerẽ de ſententie quo caſu diſtingue vt ibi. ¶ Preterea ibi erat abſens reipublice cauſa: hic ſec⁹. ¶ Quero de qua infamia h. loquatur. reſpon. vt in glo. fina. ¶ Quero an finita inſtantia iterum volens accuſare admittatur. reſpon. vt notatur. j. titulo. j. l. finali.

1 ¶ Dilationes que vtrique parti a iudice debent dari. ⁊ nu. 2.
3 Differens vel excluſus tpe nõ punitur.
4 Excommunicatus an poſſit amplius excommunicari.

Nouerint. Primo iudices monet vt partibus dent dilationes. ſecundo accuſatorem negligentẽ punit. tertio a proximo dicto excipit. quarto circa primã partem dubiũ remouet. ſecunda ibi: quo emerſo. tertia ibi: niſi. quarta ibi: iudicium.
1 ¶ † Caſus dilationes neceſſarias non ſupervacuas debet iudex dare vtrique parti. ⁊ accuſator infra tempus legitimum non proſequens vltra penam bonorum notatur infamia niſi ſic ſit vilis perſona quod infamia ei non ſit iniuria: quia tunc in exilium datur aboliti⁹ fuiſſet impetrata. hoc dicit. ¶ Nota dilationes da
a ri vtrique parti.ᵃ ¶ Item vnam penam conuerti in aliam ex cauſa iuſta vbi pena regulariter imponenda non afferret iniuriam reo. concor. l. hos accuſare. §. omnibus. ff. de accu. ¶ Item ſecũ
b dum glo. collige quod infamis non poteſt amplius infamari.ᵇ
2 ¶ † Item no. qđ licet dilationes dentur petenti vt hic in princi. ⁊ ff. de queſtio. l. vnius. §. cognitarum. tamen etiam non petenti poteſt iudex dilationem dare ad probandum vt probatur hic in fi. dum dicit quod iudex poteſt compellere partes vt in notionem eius cauſam deducant: quod not. ¶ Contra quod op. glo. de. l. palam. §. que in adulterio. ff. de ritu nupt. nec aliter ſolut. Quapropter Ray. dicit quod nec ibi niſi vna infamia irrogaretur ſiue per deprehenſionem ſiue per ſententiam ⁊ credo φ bene dicat quantum ad contrariam. Sed Cy. dicit quod hec. l. nõ vetat quin infamis iterum infametur licet dicat quod propter vilitatem vite quis non timet iniuriam infamie ⁊ verum dicit licet gloſſ. hic. ⁊ ff. de pe. l. aut dãna. §. final. contrarium ſentiat. dicamus igitur φ attentis cauſis ex quibus quis infamatur ſecundum earum pluralitatem ⁊ diuerſitatem pluries poteſt dici qđ infamari eadem ſpecie infamie licet reſpectu cauſarum infamie poſſint dici numero diuerſe. ⁊ hoc eſt vtile propter remiſſionem infamie que ſi ſit reſtricta ad certam cauſam non extendetur ad alteram. argumen. ff. de acquiren. re. do. l. magis. ⁊ de excep. rei iudi. l. ⁊ an eadem. §. actiones. ⁊ l. ſi mater. §. ſi autẽ. ⁊ ff. de ſuc.
3 dic. l. j. §. ſed videndum. cum ibi no. ¶ † Oppo. ſecundo φ differens vel excluſus tempore non puniatur: vt. ff. ad turpil. l. querebatur. glo. addit hic vnam ſol. quam in contrario poſuit pro vltima ideo vna truffa. alia ponitur ibi pro prima φ ibi impetrauit abolitionem: hec in ſe vera. ſed an neceſſaria ſit abolitio ſtatum ſubijciam. Alia eſt ibi media φ hic de tempore inſtãtie: ibi accuſationis. ⁊ hec vera ſane intellecta quaſi dicat φ hic fuit negligens in proſequendo patiendo tranſire tempus inſtantie: ibi negligens non fuit: qꝛ non plus potuit qꝛ ſibi oppoſitum fuit φ tempus accuſationi preſixum tranſierat. ⁊ ita iudex pronũciauit. ⁊ hanc pronunciationem dicunt quidam habere vim abolitionis. alij dicunt etiam poſtea impetrare debere abolitionem facta ne incidat in turpil. per. l. j. §. accuſationem. in eod. ti. ⁊ hoc tutius. ¶ Quero modo qꝛ hic in plurali dicit dilationib⁹. quot dentur dilationes dic vt in glo. ¶ Quero quid ſit illud certum tempus. ⁊ dic vt in gl. ij. quod declarat vt dixi in. l. precedenti in
4 prin. ¶ † Quero an excommunicatus ᶜpoſſit ampli⁹ excommu
c nicari. ⁊ dicit glo. φ ſic. pro qua vide tex. cum gloſ. extra de iude. ⁊ ſara. cetera quorundam. in fi. ¶ Ulterius per iſtum tex. dicit docto. φ ſi alicui ſit amputanda manus dextra ⁊ illam habeat quod ei ſiniſtra amputabitur vt in eam pena alteretur per hunc tex. ⁊ ſi dexteram habeat ſed inutilem quia forte aridam dicunt quidam ⁊ Cyn. quod alteram vtilem iudex poteſt facere amputari. argumen. huius. l. ⁊ qꝛ paria ſunt non habere vel inutilem habere. argumen. l. quoties. ff. qui ſatiſda. cogan. ſed Iac. butr. ſ. de ſer. fugit. l. ſi fugitiui. ⁊ autẽ. ſed nouo iure. tenet quod inutilis debet abſcindi. primo vt verbis legis deſeruiamus que de dextra loquitur ſecundo quia interpretationem legum ⁊c. vt. ff. de pe. l. interpretatione. ⁊ quia in obſcuris quod minimum eſt debetur. ff. de regu. iuris. l. ſemper. Item quia licet inutilem ha

beat vere tñ hꝫ licet non iuris interpretatione vel fictione vt. d. l. quoties. veritatẽ autẽ debemus ſpectare in talibus p ius. ſ. al. leg. ad iſtã. l. aliter non rñdet: ſed potes dicere φ hic dãnũ fame non afferebat reo iniuriã in. q. noſtra abſciſſio illius manus licet inutilis ſit maxime plus põt illã habendo aduerſarios terrere φ non habendo. ⁊ pro iſta parte vt iura loquentia de manu dextera habeant locum in arida vel inutili adduco caſum in ſiñ ff. arbo. fur. ce. l. vitẽ. §. j. quam tene cordi.

1 ¶ Cauſe criminales infra biennium terminari debent. ⁊ numero. 2. et. 4.
3 Inſtãtia ſi perimatur reus ab obſeruatione iudicij abſoluitur.

Criminales. Primo declarat infra qđ tpꝰ cã criminalis debeat terminari. ſcđo ea nõ terminata quid de accuſato debeat fieri. tertio penã iudicib⁹ negligẽtib⁹ imponit.
1 ſcđa ibi: nec vlla. tertia ibi: ſciẽtibus. ¶ † Caſus. Cauſe criminales intra bienniũ ſunt terminãde pena iudici negligenti imminẽ
d te. h. d. ¶ No. φ inſtantia cauſarũ criminaliũ eſt bienniũᵈ lꝫ in ciuilibus ſit triẽniũ: vt. ſ. de iud. l. pperandũ. §. j. ſecundo φ inſtantia cauſe incepit a tẽpore litis conteſ. vt hic. ⁊ d. l. pperãdũ.
2 ¶ † Sed qđ ſi pcedaſ per īquiſitionẽᵉ dicat tpe quo reus rñdet
e inquiſitioni ſed ſi contra abſentẽ pcediſ qđ põt in caſibus tũc a tpe quo lis habetur p quaſi conteſta. qđ puto eẽ a tpe ei pfixo vt veniat rñſurus inquiſitioni. nã ſtatim poſtea hꝫ eũ p negante. quidã tñ dicit φ vbi p inquiſitionẽ pceditur nullũ tpꝰ eſt pfixũ inſtantie tũ qꝛ nõ cauef lege tũ qꝛ iudex ad fauorem publice diſcipline inquirit. ff. de pu. ica. l. licitatio. §. qđ illicite. igitur ſicut in caſibus fiſcalib⁹ tpꝰ nõ pſigif vt. l. pperandũ. circa prin. ſ. de iudi. ſic nec hic cũ inquiſitio nõe fiſci dicaf fieri. tñ etiã qꝛ nõ eſt dare principiũ termini ⁊ p ꝯñs nec finis. ⁊ refert φ Cy. hic tenuit in additio. ſuis quas hic nõ habeo ſed ego puto contrarium primo qꝛ termin⁹ initij daſ ergo ⁊c. ⁊ ſic nõ ob. vltima ratio. antecedẽs patet p ea q. ſ. dixi. Scđo qꝛ lege cauef vt ſaliẽ p fiſ. ſiſe ergo ⁊c. vt. l. nõ poſſunt. ff. de legi. ⁊ arg. l. ij. ſ. vbi in rẽ ac. Tertio qꝛ caſus videſ in. l. vbi. ſ. de fal. Quarto qꝛ ⁊ in ciuilibus vbi lite nõ cõte. pcediſ terminus inſtantie triẽnio limitatur vt in aut. at qui ſemel ſ. q. ⁊ qñ iud. Quinto qꝛ inqſitio ſuccedit loco accuſationis vt. ſ. de abol. l. ij. ergo eodem tempore in proceſſu ſiniẽdo debet limitari cum ſubrogatum ⁊c. ff. ſi quis cau. l. ſi cum. §. qui iniuriarum. cum ſi. Sexto propter identitatem rationis ne lis ſit immortalis vt. d. l. properandũ in prin. ⁊ maxime reo preſente. Septimo quia in ciuilibus etiam ſi procedatur officio nobili trienniũ eſt preſixũ vt. d. l. pperandum ergo ⁊ in criminalibus bienniũ ar. d. l. properandũ. in prin. ¶ Non ob. φ ob fauorẽ diſcipline pcedit qꝛ idem facit accuſator in crimine publici iudicij ⁊ tñ ei pro inſtãtia bienniũ eſt preſixũ Nec ob. etiam ſi dicaf accuſator ſũptus refundit ⁊ nõ iudex inquirens quia etiã accuſator non ſemper refundit vt dixi in. l. qui crimine. ſ. qui accu. nõ poſ. preterea de vno ad aliud nõ eſt neceſſaria cõſequentia ar. l. pap. ff. de min. ⁊ l. naturaliter. §. nihil. de acqui. poſ. cum ſi. Nec etiã inquiſitio ad puniendũ eſt cauſa fiſcalis vt patet. ſ. vbi
3 cau. fiſ. l. j. cõnuncta. l. ad fiſcũ. ¶ † Tertio no. φ inſtãtia perempta reus abſoluiſ ab obſeruatiõe iudicij. ⁊ idẽ in ciuili vt. d. l. properãdum. §. illo vini. licet actor nõ poſſit iterato agere φ nõ põt in criminali vt. ſ. de adul. l. abolitionem. ⁊ j. ti. j. l. ſi is. ⁊ no.
4 in. l. ſi. e. ti. ¶ Quarto no. iudicẽ negligẽtem puniri. ¶ † Contra primũ notabile op. glo. de aut. clericis. ſ. de epiſ. ⁊ cle. vbi cauſa criminalis debet infra duos menſes finiri. Sol. φ in eis eſt ſpeciale ne mora fiat in deſeruiẽdo diuino officio. vel per eũ ſi eſt in caſu abſolutionis vel per ſuccedaneum ſi eſt in caſu condemnationis. ¶ Op. ſecundo de. l. j. in ſi ſ. vt oẽs iud. tã ciui. qꝫ mi. vbi. j. xx. dies debent finiri. Solu. φ ibi ſpãle ne longã morã trahat ibi preſes officio finito nec eius procurator. ⁊ ſic vexaretur grauibus expenſis. ¶ Op. tertio ⁊ extra quod tempus iſtud regulare non ſit biennium ſed annus vt l. reus. ff. de mu. ⁊ ho. Solu. qđ illud quo ad honores per eum iterum conſequendos vt ibi no. vel forte olim erat annus.

¶ Ad ſenatuſconſultum Turpil. Rubrica.

¶ Continua. ſ. eſt dictũ de accuſationibus ⁊ earum inſtãtia ſꝫ qꝛ accuſatores aliqñ deſiſtũt pp̄ter qđ in turpil. incidunt p tanto ponif hec rubri. et vocantur iſti tergiuerſatores et puniuntur pena quinqꝫ librarũ auri ſunt et alij qui calumniatores nuncupantur: qꝛ per calumniam falſa crimina intendunt de quibus j. ti. j. ⁊ maxime in. l. ſi. ſunt ⁊ aliqui preuaricatores dicti qꝛ vera crimina ſcienter abſcondunt ſua parte prodita et hi extra ordinem puniuntur vt. ſ. de preuarica. l. ij.

1 ¶ Deſiſtens a crimine iudicij publici quando incidat in turpilianum.
2 Turpilianum an habeat locum in priuatis delictis.

a ¶ Utrique pti ad de doc. ⁊ Pe. de ſuſ. l. ij. q prior. ff. de iudi.
b ¶ Nõ poteſt amplius infamari. Hoc facit decisionẽ qõnis ſi infamia ex diſpoſitione legis vel ſtatuti p aliquo delicto ipona ⁊ delinquens ſit infamis qđ aget iudex. et vide qđ notauit in apoſ. ad iſtã l. j. ſꝫ nouo iure. nu. v. v. qđ ex tertio l. a poſt. in. v. penãr hĩrrabiſ. ſ. de ſer. fu.
c ¶ An excõicatus addẽ doct. l. c. j. qđ me. cã. in. vi. Inn. l. c. ex pp. ð ſen. excõ. ij. q. iij. ð ẽgelirudã ð iu. de. xj. q. iij. excellẽtiſſimus. xx. q. ij. de viro. lxxxvij. di. cos. de poſtu. pla. ad hiſpe. de acc. §. vi. vſ. quid ſi hñnit⁹ Bar. l. l. ani. §. ſi. de pe. ⁊ in. l. ð pupillo. §. ſiue pluribus. de oper. no. nũ. ale. l. l. quibus. de obl.
d ¶ Bienniũ. dic qđ fallit in clerico qꝛ durat duob⁹ mẽſibus aut. vt cler. apud proprios epi. l. fin. ⁊ ibi ang. co. vi. ¶ Itẽ adde qđ iure canonico eſt ppetua. c. pe. e. ti. ij. q. vi. anteriorũ §. ad hoc. ⁊ ibi archi. ſꝫ vide p bal. l. c. j. v. col. ſi inter do. ⁊ val. li. coũa. c. j. d. l. pperãdũ ⁊ ſpe. de lega. §. vi. v. nẽ ſi iſtãtia. de iſtru. edi. §. ⁊ ⁊ de accu. §. v.
e ¶ Si pcedaſ p inqſitionẽ. vide ſpe. l. ti. de iudi. ð le. §. reſtat. v. citatis ſtatuto. Io. de imo. ⁊ Pe. de anch. i. de c. j. de re. in. lre. Bal. in. l. obſeruare. §. pfeciſci. ff. de of. pcõ.

Accedemum. Desistēs preter abolitionē a crimine publici iudicij incidit in turpil. hoc dicit. ¶ † Op. ad hoc vt in turpil. qs incidat. sufficiet. plura copulatiue requirat exigere inter que exigit accusatum sub fida custodia qd nō videt verū p. l. i. senatus. §. q post. ff. eo. a sensu contrario. t idem eodē modo pōt pbari qd litis cōtest. nō exigat cuius cōtrariū hic videt innuere illud verbū causa que est controuersia in decēdo posita ec. vt not. in. l. cū. C. de transac. similiter qd neutrū exigat pbat. ff. eo. l. i. §. accusationē. vbi reiectus ab accusando ppter exceptionē ad pcessum oppositū ds impetrare abolitionem. alias incidit in turpil. sed constat exceptiōes ad processum opponi añ litē cōtest. a. vt. ff. de adul. l. maritus. §. prescriptiōes. t C. de pcura. l. ita demū ergo. Pro hoc et inducit gloss. ff. de adul. l. miles. §. s. cer. s. d nil facit qr hoc ibi ñ declaratur. vt ibi no. Similiter inducit. l. i. s. ti. i. t nec illa facit qr de calumniatore loquit q aliter punit quā tergiuersator vt not. super rubrica. hoc pbat gl. successiue q2 t in ciuilib⁹ et ante li. cōtest. quis desistere non potest. vt. C. qūo t qñ iu. auf. q semel. t tñ in criminalibus more causarū ciuiliū pcedit. vt. l. absentem. in prin. ff. de pe. sed etiā illa auf. modicū facit qr vere in frustrante non desistēte loquitur vt ibi p dñm meū. pterea illa aduersario volente vt procedat: hec etiā illo inuito. Jtē ibi solum cadit ab actiōe: hic aūt de pena extrinseca infligenda. Jtē ante auf. illaz differentia ista erat inter causas ciuiles t criminales ergo cum illa in ciuilibus tñ loquat vt pz ex sui serie ad criminales non est extendenda q prius differebāt a ciuilib⁹. arg. l. pcipim⁹. l. fi. C. de appel. t sic nō ob. d. l. absentē. bonū timore gl. sequutus opin. Azo ꝯtñet cōtraria. t ad. l. istā rñdet q dictio demū in pn. posita ad nō oīa sequentia refert. s3 demū ad illa verba publici iudicij: t cū illis ds construi: sed eque q2 ad copulā inter ista positaz nō rñdit cuius natura est exigere concursum omnium copulatorū. vt. C. de impu. t ali. subst. l. quāuis. t. ff. de cōdi. insti. l. si heredi plures. s3 dicere potes qd illud est verū in casu dubio non in casu certi vbi aliter constet de mente vt hic erat. p ll. anteriores C. per glo. inductas. ¶ S3 notandū qd Hug. tenuit qd lit. cōtest. exigat vt in gl. i. C. ti. i. l. i. t hāc opi. videt glo. tenere in. d. l. miles §. socer. t p se inducit Hug. d. l. i. C. titu. i sed in diuersa pena ab ista loquit non in desistēte sed negligēte vt ibi dixi. Jtem inducit. l. istam sed audi istā responsionem. Jtem inducit. l. fe. sed audi quomodo quia tex. ibi non dicit quod lis fuerit contestata. et ideo desistens pena ordinaria turpil. non punitur sed extra ordinem vt ibi in tex. sed gloss. hoc volens euitare text. illum supplent vt ibi in gloss. fi. s3 aliter rñderi possit vt ibi dicam. Jtem inducit. l. fine metu. C. de adul. sed nil facit quia de inito legis iulie nō turpil. dicit. Jtē inducit. l. quesitū. ff. eo. sed gl. ibi rñdet qd in verbis senat⁹ nō cōtinent vt ibi: s3 ex mēte sic. vt. l. C. in princ. alle. ¶ Ulterius pbat sic senat⁹ desistētem punit. vt. l. ab accusatione. in princ. t. i. §. respon. ff. eod. sed desistere non dicitur quis ab eo quod non inchoauit. argu. ff. de reg. iuris. l. non potest videri desitisse. ergo cum ante lit. contest. quis non dicatur agere vel accusare. vt. ff. rem ra. ha. l. amplius non dicetur prius ab accusando desistere. t per consequens in turpil. non incidit. t ista rō satis viget. ¶ Quid igit dicēdū. Bar. t doc. oēs cōiter stant cū gl. illa posita in. d. l. qsitū. vt desistēs post lit. ꝯtest. incidat in turp. ex vbis t mente. vt. d. l. qsitū. s3 antea desistens nō comprehendat ex verbis vt. d. l. quesitū. s3 ex mēte sic vt. c. l. i. §. accusationē. t l. l. senatus. §. qui post. qd fatet. Jac. de ra. vt ex mēte comprehēdat si reus erat exhibitus: vel eo nōdum exhibito dicit accusatorem posse etiam ex mente permittere. argu. d. l. quesitum.

¶ Ego puto qd satisdatione pstita de prosequendo qua non pstita accusatio recipi non debet. vt. C. de accus. l. iij. t. s. tit. i. l. s. non prius dicatur ab accusatione desistere: t ex tunc sit ad penam turpi. alligatus t ex verbis t mente non ante. t sic non ob. l. miles. §. socer. ff. de adul. t. l. quesitum. ff. eod. nam in eis pollicitus fuit se accusaturū p verba futurū respicientia. secus igit si per vba pñtis tpis accusaret t fideiussionē pstaret quia ammodo ius reipublice non ds indiscussum remanere: vnde citabitur reus et si veniat procederetur vel ad diffinitiuam si potest ferri in absentem vel ad annotationem bonorum. vt. C. de requi. reis. lege. i. t si veniet accusator psequens audietur. t non prosequēs legitime monitus desistere dicitur vt lege ab accusatione §. destitisse. ff. eo. t pena turpil. punitur similiter extra ordinē si iudici videbit. vt in. l. seq. t de accu. l. q de crimine. t vñ illa extraordinaria pena insurgat ibi dixi post lit. añt contesta. siue manifeste desistat siue termin⁹ peremptori⁹ ad psequēdū ei sit pfix⁹ in turpil. incidit renunciare ds. vt. d. l. destitisse. t. C. de accu. lege si ca. finaūt termin⁹ ei per iudicē non sit pfix⁹ s3 psequi supsedet locus h3. l. i. C. ti. i. ¶ Ex his pz qd nō est curādū an re⁹ tñ fuerat citatus vel nō l3 bar. hoc distinxerit p auf. q semel. C. qūo t qñ iud.

2 q nil facit vt. C. declaraui. ¶ † Quero modo an in priuatis delictis[b] habeat locū pena turp. t dic cū gl. qd nō l3 extra ordinē in

a Incidit in turpil. sed quid si accusator desistit ab accusatione sine abolitione an incidat in penam turpil. dic qd non. Bart. t Alex. in lege. i. §. accusationem. ad turpil. t idem dicit ibi Ange. de accusatione inepta. Jtem adde quod turpil. locū habet in cessante nō in repul. no. in. l. is qui. C. de accu. de cuius materia in vide in titu. ad turp. t in Specu. de abo. §. ij. Jtem ad legem querebatur. t ibi Alexand. ad turpil. quod accusator desistens vigore pronūcie iudicis de non procedendo non incidit turpil. Jtem nec si non potuit accusare. lege in senatus. §. cos. et ibi Alexā. post bar to. eo. ti. t ibi loquitur de marito accusante t q sit pena. Joan. an. in spe. de accusa. §. v. tractando dicis officio punitur. vt. ff. eo. l. si quis repetere. §. i.

1 ¶ Fideiussor vltra quantitatem promissam non tenetur.

Si pro eo. Primo decidit questionem tāgētem personam fideiussoris. secūdo tangētē psonā principalis. secunda ibi: eo qui.

1 ¶ Casus. † Fideiussor non tenetur vltra quantitatē quam promisit t accusator desistens notatur infamia t etiam p motu iudicis punitur. hoc dicit. ¶ Opponitur quod imo. pena ordinaria quinqꝫ librarum auri puniatur. vt. ff. de pena. l. xij. Solu. vt in gloss. pro cuius declaratione vide quod dixi in. l. qui de crimine. C. qui accu. non poss. vel dic quod hic crimen de quo fuerat accusatus erat priuatum. vt. ff. eo. l. in priuatis. t. l. si qs repeteret. §. i. ¶ Ulterius per hanc. l. dicit Uldr. quod si statuto cauetur vt frangens pacem puniatur centum applicandis com b muni t duo fecerūt inuicem pacem inuicem sunt stipulati t penā si contrauenerint t alter eorum pacem fregerit qd ipse iam fisco ad penam legalem quam etiam parti ad penam conuentionalem tenetur sicut hic ad vtrunqꝫ tenetur.

c Quamuis. [c]Licet promissa non seruentur ei qui desistit ab accusatione si propterea redit. hoc dicit. quod not. ¶ Opponitur de. l. sub ptextu. C. de trāsa. Sol. vt i gl. qd ibi i ciuili: hic in criminali: sed cur diuersum. dic quod forte ammodo vt suspectus habetur vel ideo quia in turpil. incidit t sic not. infamis que accusationes instaurari prohibet vt hic. t. l. infamē. ff. de publi. iud. ¶ Quero an hec. l. locum habeat si crimen erat tale qd de eo nō poterat transigi. Azo dicit quod non: gl. quod sic q2 accusator in turpil. semp incidit s3 non semp accusatus. vt not. in. l. transigere. C. de transac.

Si is. Qui accusationem deseruit ampli⁹ illam nō repetit. hoc dicit. ¶ Et dupliciter potest intelligi vno modo quod deserta fuit per lapsum instantie t tunc hic erit cā de eo quod not. j. eodem. l. fi. quod nota quia aliud est in ciuilibus vt lege properandum §. illo videlicet. cum seq. C. de iudi. alio modo desistendo t tunc si sine abolitione priuata. t idē secus si publica quia infra. xx. dies vtiles a die feriarum finitarum. vt. l. aut priuatim. §. fi. ff. eod. et hoc est quod volt dicere glos. licet isto vltimo caso pprie non dicatur destitisse.

1 ¶ Iniuriam suorum prosequi quis dicatur.
2 Maritus an dicatur esse de numero suorum.

Si femina. Mulier pacto desistēs ab accusando incidit in turpil. hoc dicit. ¶ Opponitur quod imo non incidat. vt. ff. eo. l. i. §. accusatus. in fi. Bart. sol. soluit dupliciter vt in glossa. t tene secundam vt in ea licet Bartol. in contrario aliam solutionem nitatur dare t male vt plene scripsi. C. qui accusa. non poss. lege si ea. in prima questione. vide pro huius declaratione.

1 ¶ † Quero quis dicatur suorum[d] iniuriam prosequi respondet d gloss. singulariter nota. quod sui dicuntur qui pro illo testimonium dicere non possent vt coniuncti vsqꝫ ad. vij. gradum. vt. ff. de testi. lege. iij. §. iu. alias est. l. iij. dicunt quidam quod pro prima glo. est casus. ff. de accu. l. ij. in principio sed illa de morte tantū: glossa autem ista latius est loquuta de qualibet iniuria publica. et Hostien. vltra illos addit eos qui ibidem enumerantur in lege. i. t Gul. de suza. latius loquutus dixit omnes illos appellatione suorum contineri de quibus sine mandato potest quis experiri. vt. ff. de procurat. lege sed t he. cum seq. Innoc. extra de rescripti. c. nulli. idem sentit: t etiam addit illos pro quibus possūt postulare hi qui sunt de tertio ordine non postulantium qui enumerantur. vt. ff. de postul. lege. j. in fin. t Joan. andr. hos omnes suos dicit appellari duobus detractis qui ibi vltimo enumerantur videlicet pupillo t furioso vt per eum not. extra de testi. t. c. de cetero. et super spec. de accusa. §. iij. in principio t quare illos excepit est ratio quia licet pupillus vt titius sit tutor vt Martinus tamen sic ex necessitate officij accusabit quia tutor apparet quod non ex eo quia suos et econtra si accusaret vt frater vel alter coniunctus iniuriato licet pupillo statim apparet quod pupillus vt pupillus non est sibi suus sed vt titius vel Martinus.

2 et idem dicas de furioso. ¶ † Quero an maritus dicatur esse de numero suorum. quidam quod non dicentes esse casum. ff. de iniuri. l. ij. Odoffred. contra quia maritus et vxor censentur iniuria, sua vel suorū. itē amicus intimus venit appellatione suorū. bal. sing. in. l. i. xij. col. C. q accu. nō pos. vbi verū ēt in materia accusandi de iniuria sua. Et vide oino alex. in. l. i. in fi. ff. de pub. iudi. t in. l. ij. C. de accu.

a ... sistens vigore pronūcie iudicis de non procedendo non incidit turpil. Jtem nec si non potuit accusare. lege in senatus. §. cos. et ibi Alexā. post bar to. eo. ti. t ibi loquitur de marito accusante t q sit pena. Joan. an. in spe. de accusa. §. v. tractando

b An in priuatis delictis. Tu vide de hoc bal. in lege is qui. et ibi doct. C. de accu. t in spec. titul. de abo. §. ij. t io. andr. in add. ad ipsum in titul. de accu. versic. quin imo tractandum.

c ¶ Quamuis. ad de Bald. in lege data opera. §. colum. C. qui accus. non pos. quod q est solitus facere falsas accusationes vltra penam de qua hic punitur abscissiōe lingue.

d ¶ Quis dicatur suorum. qui veniunt appellatione suorū per bartolo. in lege cū sue. de legat. iij. et in spe. de accu. in §. iij. in principio t an ecclesia Bar. in. l. si ita ea lege in vlt. col. versic. videamus an dicit verū. ff. de verbo. ob. quod nō. Jtem fratres vel agnati si desunt filiū. Pan. de ca. consi. c. ex. Jtem omnes factores in caso de causam. de elect. fm cardi. i. q. Jtē sui dicuntur parentes patroni patrone t eorum liberi frater soror socer vxor socius gener nurus vitricus nouerca priuignus non pupill⁹ furiosus t infamis secundum abb. in. c. de cetero. in fi. de testibus. t hec in materia accusandi.

qui nõ probat presumatur calũniari. Verũ qꝛ ad condẽnationes fiedas de criminib⁹ probatiões debẽt esse luce clariores. ꝛ sic cõcludere debẽt necessario nõ presumptiue vt. ·§. de proba. l. fi. ꝛ pro tãto illa presumptio gñalis sola. ꝛ in suis meris finib⁹ nõ sufficit vt absqꝫ alia inquisitiõe iudex condẽnet. ꝛ hec vult sequẽs ꝛ etiã l. i. §. i. ad tur. vt probat ibi illud aduerbiũ proximus. ꝛ negatiua sibi anteposita debet ergo iudex etiã in eadẽ instãtia accusatorẽ interrogare quare motus fuit ad accusandũ ꝛ causas eius audire ꝛ dilatiões necessarias sibi ad pbãdũ dare vt. l. vnic. §. cognitturũ. ff. de questi. ꝛ per hũc modũ tollet occasio iudicibus delinquẽdi ꝛ eis seruiẽtib⁹ freni tẽperies imponet vt. l. si qs. §. de cu. ꝛ exhi. re. ꝛ si reperiret eũ iuste errasse eũ absoluet. ꝛ iusta eã erroris erit fama vt. l. miles. §. mulier. ff. de adul. ꝛ. §. ad. l. fal. õ pla. l. plagiarij. ꝛ ibi gl. §. de sta. defunc. l. si mater. eũ si. Addẽt Bar. idẽ si audiuit a personis fide dignis. ar. l. qui cũ maior. §. i. ꝛ si ff. de bo. li. ꝛ idẽ de ceteris causis quarũ iustificatio erit in iudicis arbitrio. Si vero eũ reperiet in euidẽti calũnia tunc hũc puniet vt d. l. i. ad tur. ¶ Sed indagator tũc subtiliter opponet si is q nõ
1 probauit demũ puniẽ si est in euidẽti calũnia vt ibi ergo qui est in presumpta ex eo qꝛ nõ probauit nunqꝫ punieẽ. ꝛ per ꝯñs nullã erit priuilegiũ matris vel heredis vel tutoris. ꝛ sic de ceteris hic in gl. enumeratis cũ oẽs de calũnia euidenti teneanẽ. vt. l. ij. §. qui accu. nõ pos. ꝛ de presumpta sicut nec ceteri puniantẽ. ꝛ ego rñdeo negãdo primũ antecedẽs. nã ille tex. fateor qđ mãdat de oĩbus inquiri. ꝛ oẽs puniri si reperiantẽ in calũ. euidẽti. ꝛ in hoc null⁹ est priuilegiat⁹. ꝛ si reperiantẽ in iusto errore tũc debẽt oẽs absolui. ¶ Sed de errore iniusto ꝛ calumnia presumpta ex eo quia non probauit nil disponit expresse. ꝛ sic casus illi vt omissi remanẽt in dispositiõe iuris cõis q est vt nõ pbãtes presumantẽ calũniari. ꝛ nisi de iusto eorũ errore doceant iudicẽ inquirentem ex illa calũnia sic presumpta puniantẽ ꝛ ab isto casu excipiũtur persone hic in gl. enumerate ꝛ modo in theorica ꝛ practica dꝫ esse tibi hec materia clara. ¶ Quero pro declaratione text. in casib⁹ in quib⁹ mulier admittiẽ ad accusandũ pro suorũ iniuria vt. §. ti. i. l. si femina. mulier excusẽ a presumpta calũnia. ꝛ dicit gloss. ij. q õ non est solũ quando pro iniuria filij. q no.

1 ☞ Calumniator quando notetur infamia.

2 Accusator accusatus de calumnia quid probare debeat. ꝛ numero. 3.

Qui nõ probasse.

Primo dictũ. secũdo ratio. Non pbãs crimẽ qđ intẽdit nõ infamaẽ nisi d calũnia dãnetẽ. h. d. ¶ † No. q vt calũniator noteẽ infamia opor-
1 tet q de calũnia a dãnetẽ a cõcor. ff. de his qui no. infa. l. athletas. §. calũniator. ¶ Itẽ no. q nõ habetur p dãnato quem iudex dixit non probasse. cõcor. ff. ad turp. l. i. §. 2. ver. Nam si quidẽ. ¶ Op. q sufficit pnũciari eũ calũniatorẽ esse vt in. d. l. i. §. i. Sol. confitendo cõtrariũ. ꝛ hec secũ illã vt in gl. ¶ Op. qđ ex solo qđ qs nõ pbat presumatur calũniari vt. l. i. §. de aduo. diuer. iudi. et. l. ij. §. idem diuus. ff. de testi. Sol. vt in glo. sed et primo vt nõ credatur calumniari vt pro damnato habeatur vt hic: sed vt post possit dãnari sic vt in contrarijs. hec solu. vera ꝛ necessaria ad. l. istã alias ratio huius. l. nõ pbaret dictũ verum qꝛ hec so. supponit vt ex presumpta calũnia quis dãnari possit. hoc declara vt dixi. §. l. prima. ꝛ qꝛ etiam supponit vt post absolutoriam factam de reo possit damnari de calumnia sed cõtra dicit. §. eod. l. i. Et ideo sol. q iudicis officio mercenario non potest vt ibi: sed iure ordinario per viam accusationis poterit. ꝛ hoc vult hic glossa ij. similiter dico per viam inquisitionis vt. ff. ad turpil. l. i. §. i. qꝛ delictum istud fuit commissum in iudicio ꝛ coram iudice. ideo
2 merito potest inquirere vt. l. nullum. §. de testib. ¶ † Quero tunc quid habebit probare accusator vel inquisitor qui accusatur de calumnia. et respondet successiue glos. ij. hoc solum quod eius accusator non probauit nisi fuisset de personis exceptuatis quas
3 glo. enumerauit. §. l. proxima. ¶ † Sed tunc queri potest an per inquisitionem damnatus ꝛ sic iudicis officio sit infamis. et videtur quod sic vt hic. ꝛ. §. eo. l. qui calumniatores. cum ibi not. et ff. de his qui no. infa. l. athletas. §. calumniator. ibi tex. solum dãnationem inspicit. et hoc verum licet aliqua viderentur obstare vt plene dixi. §. de accu. l. ea quidem. in materia inquisitionis in vltima. q. Bar. de Saly.

1 ☞ Calumniator in delictis priuatis punitur.

b
Qui calumnia.

b In crimĩali si pbãs puniẽ de calũnia nõ
1 cã ciuili etiã liberali. h. d. ¶ † Op. qđ nedũ in publicis criminibus: sed etiã in priuatis calũniator puniatur vt. l. in priuatis. ff. ad turp. et no. §. in glo. rubrice cuius contra. videtur iste tex. velle per istã dictionẽ criminali. Sol. vt in glo. confitẽdo cõtrarium et ad hunc tex. Rñ. q non loquiẽ de publ. iu. i. per respectum ad differentiam ad crimina priuata sed per respectum ad causas ciuiles vt sic hic iudicium appellatur publicũ: qꝛ est de crimine q punire publice interest vt. ff. ad. l. aql. l.

ita vulneratus. in fi. et hec vult glos. vsqꝫ ad versicu. sed turpi. ꝛc. ¶ Op. tunc q imo in criminibus priuatis calumnia pena cesset vt. ff. ad turp. l. si quis repeteret. §. i. Sol. q ibi de pena turp. ꝛ sic desistente et non calumnie vt sequitur in gl. vsqꝫ ad fi. ¶ Oppo. ij. q in causa liberali puniatur calũnia vt. §. de lib. cau. l. si tibi. Sol. vt in glo.

Dominis.

Faciens torqri seruos alienos per calũniã tenetur ad duplũ hoc dicit. De materia ista plene dixi in. l. verba. §. õ adulte.

Non prius.

Primo dictum. secundo rõ secunda ibi cum iuncta. Añ inscriptionem accusatoris nedum reus non debet adduci sed nec accusatio recipi. hoc dicit. concord. l. in glo. alleg.

☞ Accusator etiam submissus a calumnia non excusatur.

1
Nostris.

Accusator lꝫ submissus d̃lator vocaẽ a calũnia nõ excusaẽ nec a simi
1 litudine supplicij. h. d. Vl breuius. † Accusator licet submissus a pena calũnie nõ excusaẽ. h. d. ¶ Op. q alieno noie nõ possit accusare vt. ff. de pub. iud. l. i. §. ad crimen. Sol. vt in gl. i. ¶ Op. q non puniatur vt. ff. ad turp. l. i. §. i. So. vt in glo. fi. vt hec secundum illam intelligatur vt si probat non puniatur vt ibi als sic vt hic. ꝛ nedũ ipse sed etiã qui eum submisit vt ibi. ¶ Op. ij. q qui accusat noie proprio licet ad alienum commodum de calumnia presumpta non puniatur vt. §. qui accu. non pos. l. ij. Sol. q ibi fallit vt sequiẽ in. ca. gl. in fi. et ibi ideo quia facit ex necessitate officij.

Fallaciter.

Per pecuniã accusantibus nõ prosunt beneficia abolitionum etiam a principe concessa. h. d. ¶ Op. gl. de l. si quis in princ. test. ff. de le. ij. Sol. vt in ea. sed ego puto q de hac. l. oporteret specialem facere mentionem qꝛ in se clausulam continet derogatoriam ad concedenda. ar. eorum que
c not. doct. in. l. fi. §. de di. rescri. ¶ Quero an dictio maxime c hic stet implicatiue. dic vt in gl. pro huius declaratione vide qđ dixi. §. ad turpil. l. i.

Quisquis.

Pena calumnie est similitudo supplicij. h. d. ¶ Vide qđ not. glo. sup rubri. ꝛ in. l. v. §. co.

a ꝛ Dãnetur. ꝛ d ꝑt eadẽ sẽla qua re⁹ absoluiẽ maxime stãte statuto q accusãs ꝛ nõ pbãs cõdẽneẽ. ita no. bar. i. l. athletas. §. calũniator co. i. l. fi. v. nota et ex hac gl. ff. õ ista. ꝛ spe. i ti. de libel. ꝯcep. §. tũc vidẽdum. ver. xviij.

b ¶ Qui calũnia ad de Soc. ꝯs. cxvij sci. visis narratis pũcti. v. ꝯfirmaẽ hec opi. circa fi. ꝑ priapter ha. dixi võ. ꝛ ꝯs. cxlvi. sc. viso pcessu circa mediũ. vi. co. q ca summari ille vt q nõ pbat q deducit et excipiẽdo.

c ¶ Dictio. maxime õ hac dictiõe maxime vid et gl. i. l. illud ff. ad. l. aq. ꝛ ibi glo. ꝛ ij. o. i. illõ i spe. õ dispu. ꝛ al leg. §. post h. v. ꝛ no. ite vide Card clo. i. de renũ. q i cludit dãnosciãn ꝯno: qñ q ponit p multũ. itẽ adõ q maxime semp abũdat. l. si dolo de rescin. vendi.

d ꝛ Quid õ milite ꝛ ei⁹ liberis. T u vid ad hic q h õt notata p math. mathesila. sing. suo. lit. inc. no. q legum doctores.

¶ De penis. Rubrica.

1 ☞ Pena quid sit.

¶ Continua vt in glo. in cuius fine adde quod maleficia nõ debent remanere impunita vt. l. ita vulneratus. in fin. ff. ad. l. aquil.
1 ¶ † Quero ab extra quid sit pena. et dic delictorũ satisfactio a lege vel ministro legis imposita vt no. ff. eo. super rubri. ꝛ de ministro ideo dicetur quia sunt quedam pene a. l. non determinate que iudicis arbitrio imponuntur vt. ff. de extraordina. cri. l. prima ꝛ secunda. a

Etiam.

Deportatus in opus publicum ꝛ in metallum damnatus equiparantur. h. d. ¶ Opp. quod nõ equiparentur vt. l. quidã. ꝛ. l. aut damna. §. inter eos. ff. eo. So. vt in gl. que clara ẽ.

Procurator.

Procurator cesaris nõ pt in exiliũ mittere ꝛ sententia a nõ suo iudice lata nõ valet. h. d. ¶ Ibi exilij penã que stricte ꝛ proprie est deportatio vt. ff. de publ. iudi. l. ij. late ꝛ improprie relegatio vt. ff. de inter. ꝛ rele. l. exiliuꝫ. ¶ Ibi fungebatur ꝛ quando fungi dicatur vide glo. in. l. nõ valet. §. ad. l. fal. de pla. et quia in primo exemplo reprobatur vide quod ibi scripsi.

Decurionem.

Decuriones nõ afficiũtur penis plebeiorum. hoc dicit.

Si ante.

Calamitas matris non nocet filio añ cõcepto sed postea nato. h. d. cõcor. sunt in gl. fi. ¶ Op. de. l. generaliter. §. et damnata. ff. de fideicõ. libe. Sol. q ibi post fuit cõceptus vt i glo. prima qđ intellige nisi ante natiuitatẽ mater fuisset restituta cũ sufficit aliquo tempore matrem fuisse liberam vt. l. ꝛ in seruorum §. ingenui. ff. de statu hom.

1 ☞ Milites cum liberis priuilegiantur ꝛ in quibus.

Honor.

Veterani ꝛ eorũ liberi primi gradus priuilegiantur nec in metallũ vel op⁹ publicum damnãtur. h. d. ¶ Op. q liberi etiã vltra primum gradum sint priuilegiati vt. ff. eo. l. menttis. §. iste ver. parentes. Sol. q ibi de liberis decurionum veterano
1 rum vt in gloss. ij. ¶ † Quero tũc quid de milite et eius liberis d
d dic idem. et multo fortius vt. l. milites. et. l. [illegible] o. ff. de questio. et

hoc vult hic gl. fi. sed caue q2 ipsorum liberi vsq3 ad trinepotes priuilegiantur: vt. d. l. diuo. et vide qd ibi dixi in primo contra- rio. ¶ Quero scdo propter dictionem etiam hic in prin. positã que sui natura est implicatiua que priuilegia dicantur implica- re. et responde vt in glo. i.

1 ☞ Liber homo perpetuo carceri non traditur.
2. Sententia qua liber dãnatur an valeat ipso iure.

1 INcredibile. †Liber homo non dz dãnari ad perpetuũ carcerẽ h. d. ¶ Op. q2 imo possit: vt. ff. co. l. sine prefinitione. Sol. vt in glos. i. vsq3 ad vers. vnde. et vide que dixi. s. de cu. et exhi. re. l. i. ¶ Op. ab extra de pe. c. quamuis. vbi ad per- a petuum carcerẽ dãnatur. ᵃSol. q2 aliud de iure canonico †Que- 2 ro tunc an snia de iure ciuili valeat ipso iure. et dicit gl. q2 sit sed princeps adeundus est vt penam remittat: vt. l. mono. §. iste. ff. eo. cũ si. in glo. alle. vsq3 ad ver. licet Jbi glos. op. q2 ipso iure nõ valeat: vt. ff. de in integ. resti. l. si quis exheredato. §. qd si quis. et so. vt in glo. vsq3 ad fi. vez q2 valeat ipso iure sed non firmiter q2 commutari posset per principem adeundum vt in. ll. s. alle. et ita debet intelligi. l. contraria. Sed replicabis tu idem de qualibet snia. s. eo. l. ij. per totum. et hic responde q2 illud de soluta potẽtia 1 hic de debita et honesta. et hoc fatetur hic Cy. et bar. in cõtrario b nisi error iuris esset expressus in snia. ar. l. ij. s. qñ prouo. nõ est ne. et idem dicas si non ex priuilegio persone non possit iudex in 1 ferre sed ex defectu sue iurisditionis: vt. s. eo. l. ij. et. s. eo. l. depor- tatorum. Jtẽ intelligi q2 iudex penã non reuocat sed multã sic, vt no. s. eo. l. penam. et vide qd ibi dixi.

1 Delictum quando dicatur in aliquem non cadere. et nu. 2.
2 Etatum differentia seu multiplicitas.

IMpunitas. Etas non releuat a pena qñ delictũ põt cadere in p- sonã. h. d. Et cõcor. sunt l. i. gl. ¶ Op. de. l. auxiliũ. §. in delictis. ff. de mino. So. qd etas non excusat in to- tũ vt hic. sed quatenus miseratio etatis patit pena minorat vt 1 in cõtrario. ¶ †Quero qñ delictũᵇ non dicat in eum cadere. et re- b sponde vt in gl. ij. q2 aut est delictũ carnis. et xiiij. annos dz habe- re. Aut est aliud delictũ et tũc aut est proximus pubertati et sic ca- pax doli. et in eũ cadit alias secus vt in. ll. alle. in glo. et hoc qñ in cõmittẽdo sed qñ negligendo vide que dixi. s. de fal. mo. l. i. sed caue q2 circa delictũ carnis ego puto aliter dicendũ. et primo in adulterio. Nã in adulterio de iure nostro masculus non põt ha- bere vxorẽ ante. xiiij. annos. Et idõ prius ducta vxor non est vt. s. de nup. l. sancimus. et p cõsequẽs crimẽ adul. nec in eũ nec in mu- lierem cadit. sed de iure canonico cum viripotens est matrimo- nium est: et ideo et adulterium. et idem dico in muliere si viripo- tens est. licet. xij. annos non compleuerit de iure canonico in stu- pro etiam si non sit viripotens in quem committitur tamẽ si sit viripotens committens sufficit. et ita debet intelligi gl. in. l. si mi- 2 nor. hic alle. ¶ †In aliis autem criminibus qñ quis dicat pro- ximus pubertati. dicit gl. q2 ille q est decẽ annorũ cũ dimidio in ma- sculo vt sic etas pupillaris post infantiam diuidatur vt nota. in gl. de noua. l. i. et de re iu. l. pupillũ. et insti. de ob. que ex delicto. §. fi. et insti. de inu. sti. §. furiosus. in glo. in verbo proximus. l. vsq3 ad x. an. et est melior quam inueni. Guli. vero dixit qd is qui prope pubertatẽ est per sex menses per. l. non tantum. in prin. ff. de exc. tu. Bar. vero tenet glo. dicens q2. l. non tantum. extra sui casum non est trahenda vt per ipsum not. in. d. l. i. et ego idem credo vt extra suũ casuz nõ extrahat. sed non propterea credo q2 quãtuz ad doli capacitatẽ proximus pubertati debet dici qui ab infan- tia excedit dimidietatẽ aum pupillaris etatis sed iudicis arbi- trio vt indeterminatũ relinquatur ar. l. iij. ff. de test. et. l. mora. ff. de vsu. et. l. i. ff. de iure deli. sunt enim aliqui in breui tpe subdo- li q alij. vnde cũ proximus sit quem nemo precedit: vt. l. i. §. proxi- 5 mus. ff. vnde cog. ¶ †Et etatum alia infantilis ᶜalia pupillaris alia pubertatis; alia iuuenilis ꝛc. possumus dicere qd respectu etatum qui primum diem attingit pupillaris etatis sit proxi- mus pubertati q2 nulla etas est media. sed comparatione facta ad etatem infantie trãsactam et ad futuram etatem pubertatis proximus infãtie dicitur q2 nondum dimidietatem annorum se- quentium vsq3 ad pubertatem excessit. et econtra qui excessit pro- ximus pubertati dicet: vt. s. alleg. sed nõ ppterea doli capax de necessario presumitur sed velut dubiũ iudicis indagatiõe relin- quit vt. ll. s. alle. facit qd dixi. s. l. ij. vbi in personis que nõ tenẽtur de presumpta calumnia iudex inquirit an fuerint in euidenti vel non vt. ff. ad turpil. l. i. §. i.

1 ☞ Ademptio bonorum sequitur ad penam deportationis.
2 Jus deportandi qui habeant.

1 DEportatorũ. ¶ †Ad penã deporta- tionis tacite sequit adẽ- ptio bonorũ non ad penã relegationis. h. d. Uel bo- na deportati cõfiscantur non relegati. Jbi faciendũ secus alias vt h a sensu ꝯtrario: vt. ff. c. l. ij. ¶ Nec obst. qd no. s. eo. l. incredibile. vt ibi dixi. ¶ Op. ad primã partez de. l. si depor- tati seruo. in prin. de leg. ij. Solu. vt ibi no. ¶ Op. ad secundaz 2 partẽ de. l. nemo. s. de epi. audi. Sol. vt hic i gl. ij. ¶ †Quero q sunt hi qui habent ius deportãdi. et dic vt in glo. i. sed caue q2 ta- presides in insulã habent deportare possunt cũ et in metallũ dã- nare possint vt. ff. de offic. presi. l. illicitas. §. qui vniuersas. qd est maius cum libertatem auferat quod non facit deportatio. ergo magis videtur concedi vt extra de regu. iur. c. cui quod plus est. lib. vi. et pro hoc videtur casus. s. eo. relegatorum. in prin. l. et ita no. gl. in. l. inter penas. in. c. ti. et si dicas in quo differunt a prefe- ctis vt vult tex. ff. de leg. iij. l. i. §. deportatos. respondet domini- cus in. d. §. qui vniuersas. quod ipsi sunt priuilegiati vt etiam si insulas nõ habent deportare possint et damnatus statum eius affectus quod non est in preside insulam non habente vt hic in gloss. not.

SI matrem. Jn metallũ vel ministeriũ metallorũ nõ dãnant filie decurionũ. h. d. ¶ Quero cuz gl. que sit differẽtia in- ter penam metalli vel operis metalli et ministeriũ me- tallorum. et dic remittendo vt in ea.

1 ☞ Pena in dubio perpetua censetur.

b SEruus. ᵈ¶ Seruꝰ ad vincula simpliciter dãnatꝰ intelligitur perpetuo dã- 1 natus. h. d. ¶ †No. in dubio pena intelligitur perpe- tua. ¶ Contra quod op. gl. de. l. sine prefinitiõe. ff. eo. et sol. dupliciter et approbat primam. Sed caue q2 glo. aliter sol- uit in contrarium: videlicet aut iudex facit mentionem de tem- pore sed illud certificat et intelligitur de decennio. aut de tempo- re nil dicit: et tunc intelligitur in perpetuum vt hic sed hic gl. vi- detur hoc vltimum subdiuidere. Aut ille erat damnatus in per- petuum. Et intelligitur in perpetuuz aut ad tempus: et tunc aut ille omisit de tempore aliquid dicere per errorem et tunc subla- to errore intelligitur in decennium damnatus lege tempus adĩ- ciente et supplente. aut ex certa scientia hec fecit tunc in perpetuũ videtur damnasse: q2 ex causa post penam aggrauare vt. ff. de his qui no. infa. l. quid ergo. §. pena. in dubio potius credere er- rasse ar. d. l. si prefinitione. et quia constat penam temporalem a iure impositam esse. et sic aliter rem se habere et per consequẽs er- rasse in omittẽdo. ar. s. de iuris et fac. igno. l. si post. licet autẽ gl. ista predicta velle videatur tñ solutio in contrario posita est ra- tio: q2 non videtur q2 ipso iure lex errorẽ reuocet. nec etiã3 iudex per se possit sed princeps adeundus esset vt no. s. eo. l. incredibile. ¶ Querit gl. an dominus perdat dominiũ serui ad vincula dã- nati et respondet qd nõ quia casus est in. l. aut damna. §. fi. ff. eo. ¶ Ulterius per hanc. l. dicit Cy. fuisse determinatũ q2 munici- pes ex rebellione damnati ad destructionem murorũ castri post illorum destructionem non possunt illos reficere. facit. l. si qs. §. si quis. ff. de adulte.

MEtalli. Tam liberi q2 serui possunt in metal- lũ dãnari. h. d. Jbi liberos nisi sint priuilegiati vt. s. l. ij. et. v. ¶ Querit gl. an serui. desi- nant esse domini. et dic vt in ea.

2 ☞ Uoces populi vane non audiende.

c DEcurionum. Ad rumorem populiᵉ nõ debet sententia fieri 1 sed ꝯtra iura iudicari. h. d. ¶ †No. qd vane voces po- puli non sunt audiẽde. Sz dices tu hoc est impossibi- le nisi quis surdus esset. et ego respõdeo q2 de auditione per quaz assensus accommodetur loquitur. ideo glo. exposuit audiende. i. exaudiende. et in tantum benecter. induciit cõtra pilatum qui ad voces populi crucifixit xpm dominum nostrum. Sed contra. l. istam facit. ff. ad. l. cor. de sic. l. i. sol. quod hic non exauditur ad condemnationem innocentis vel absolutionem nocentis sed ibi exaudiuntur ne pena nocenti acceleretur et nõ differatur donec principi rescribatur qd facilius conceditur: quia solum priuile- gium tollitur ar. in aut. de non alie. § vt autẽ col. ij. et. ff. de re mi. l. cum milites. §. militie. Et hec communis. licet Cyn. aliam sol. etiam referat.

SEruo. Pena per quam seruus non priuat seruire domino non priuat eum serui- no. hoc dicit.

Si operis.

1 ☞ Pena post sententiã nõ reuocãda. et nu. seq.

1 PEnam. Penam temporalẽ vel perpetuam iudex nõ reuocat vel minuit post sen- tentiã. cõcor. l. in prin. gl. alle. ¶ †Op. de. l. illicitas. §. fi. ff. de offi. presi. so. q2 hic in pena ordinaria a lege inducta in qua modicũ põt iudicis officium vt. ff. ad munici. l. i. in prin. et in qua quodãmodo executor. l. habetur. vt. ff. ad turp. l. i. §. i. ideo eã non põt reuocare. et si sit pecunia quãdocũq3 cõdẽ- natus laborat inopia: l3 possit illã alterare vt cã nõ soluẽs luat in corpore.

a ✠ Ad perpetuũ carcerẽ dãnat. ad de an epi. possint ad ppetuũ carce- rez dãnare. et dic hodie eẽ decisuz per. c. in. c. quãuis eꝫ eo. ti. li. vi. de q vĩd bar. l. l. i. ꝑeri ff. de iuri. om. iu. et l. l. ij. ff. de pub. iud. et bal. l. l. i. n. iij. v. ẽro nũq d ibi posui l add. ad ipm in. eo. v. h q h o po. ad liber, perue.

b ¶ Qñ delictum. minor an: qñ ex- cusat a delicto l l. j. in fi. ff. como. et s. l. i. s. si aducr. deli. i. d. l. j. de fal. mo. in. l. i. pubere, fal. l. c. si. d se. ex. in. c. j. de deli. pu. ubi add. an tenea- tur de delictis in omittẽdo pap. d. ca. ꝯsi. ꝑ. q2 nõni si maior annis. x vii. bar. l. l. si q̃s tante. s. vñ. vi

c ✠ Etatũ alia in fantilis ꝛc. Et vi- de ꝺ h Cy. et do. l. l. si infanti. s. de in re ꝺeli. et l. l. iuuenis ff. de testib9.

d ¶ Seruꝰ. add. q to huiꝰ. l. ex sp. l. i tit. §. minor ff. de pena. q̃o no. bar, l. l. sine p̃finitiõe. ff. e. et vide p eũ in l. si qs adulteriũ, ff. de adul. ite ad de q2 voluit An. ꝯsi. xxxiij.

e ✠ Ad romorez ppli. Adde q2 lz iudex ad corpo- ralẽ penã nõ pos- sit pcedere ad tu- multũ ppli et si ille aliter sedari nõ possit vt h et l. l. si quar. q. et s gbꝰ. Põt iñ ad illius sedadũ execution ẽ accedere iẽ et pen dẽte ꝯlatiõe si ali ter sedari nõ põt vt ẽ not. i. l. iij. ce- dere. l. si. d fica, et bñ sa. l. si filio ex heredato. simin. fi. d rest. et. l. i. instru torib9. ff. de ap. s alle. et refer ero. fuisse. fin meuz numerũ. dixiij. incip. licet iudex.

in corpore. vt. ff. de penis. l. si. ꝛ ḡ. de ser. fugi. l. quicūq;. ibi vero l multa q̄ iudicis officio iponit. vt. ḡ. de mō mulct. l. ij. ꝛ. l. aliud ff. de verb. sig. ideo iudex in remittēdo plus pōt in ea vel forte in mulctis q̄ interloquēdo iponūt alias cū leui cause cognitione remissio totalis fieri pōt. sed in mulctis grauioribus in penā delictorū extraordinariorū iponēdis cū plenaria cāe cognitione remissio totalis fieri non potest ne delictū remaneat impunitū. sed
2 in parte vel in penā afflictiuam corporis trāsmutare. ¶ † Opp. secundo qō penā ordinariā reuocet. vt. ff. de quest. l. i. in fin. et ff. eo. l. moris. §. iste. Solu. qō illud facit de principis conscientia et eius voluntatē exequit vt hic in glo. in ver. sed principi. ¶ Opp. iij. ad gn̄ale qō iudex sniam suā reuocet. vt. ff. de iudic. l. in cause §. si. ꝛ. l. pfecti. so. vt sequit in glo. l. ij. ḡ. de snia q̄ sine cer. quātita.
3 ¶ † Ultimo dixit Jaco. de bel. q̄ p has. ll. ꝛ. l. iudex. ff. de re iu. assessores nihil agunt cū in eorū sententijs cōdēnatoriis ex delicto dicunt post declarationē delicti. ideo predictū condēnamus in centū. ꝛ adijciunt q̄ si dicta cōdēnatio esset in plus vel minus quā dicāt statuta ciuitatis ex nunc reducimus ipsam ad debitā quantitatē nā clausula ista nihil operatur: tum qr cōtinet incertū ergo ꝛc. vt. l. ij. ꝛ. iij. ḡ. de sen. q̄ sine cer. quanti. Tū qr resolutoria est snie iā late qō iudex facere nō pōt vt qr suo officio est functus vt. d. l. iudex. sed quedā gl. interlinearis p nifestē subit facti posita super verbo pure in. l. tē labeo. §. i. ff. famil. hercisc. Sed responderi potest qō illa glo. per alia verba loquit que non sunt resolutiua sed potius sententiam conditionalem facientia.
1 ¶ Probationes in criminibus luce clariores esse debent.
2 Delictum confessione propria ꝛ testibus probatur.

Ui sententiam.

Ad penalē sententiā non peruenit nisi reus fuerit ɔfessus. vel probationibus clarissimis
1 conuictus. h. d. ¶ † No. q̄ in criminibus[a] probatio
2 nes debent esse luce clariores. concor. ḡ. de proba. l. fina. ¶ Item no. quod vna confessio sola videtur sufficere dum hic in singula ri dicit aut sua confessione de quo plene scripsi in. l. si is. ḡ. de ea.
2 ꝛ exhi. reis. ¶ † Item no. quod per cōfessionem propriam ꝛ per testes probatur delictum. de instrumētis nihil dicit sed ego scripsi. ḡ. de accusa. l. singuli. ꝛ habes per Cy. in. l. fi. ḡ. de probatio. ¶ Oppo. cum glo. qō confessionibus istorum non statur vt. ff. de questionibus. l. i. §. diuus. Solu. vt in ea.

Si quis.

Pena damnati i eius fronte vel facie nō dz signari. h. d. ¶ No. qō in frontibus[b] quis non debet bullari vt in glo.

Cum reis.

Primo dicit in genere secundo descēdit ad speciem. secunda ibi: cum in hoc. ¶ Crimine liquidato non debet sententia differri ne detur materia supplicandi. h. d. ¶ Opp. glo. de. l. vindicari. j. eo. solu. vt in ea. ꝛ que sit ratio ibi dicam ꝛ similiter executio differtur ne propter nocentis penam innocens puniretur. vt. ff. eo. l. pregnantis. Item vt ratio administrationis reddatur. j. titul. j. l. i. Item quandoq; vt accusatio prius inchoata impleatur quod declarat vt dixi. ḡ. qui accu. non pos. l. i.

Ne quis.

Primo regula phibita. scdo affirmatiua. scda ibi: sz vnusqsq;. ¶ In penā delicti nō dz gn alicui corpori vel collegio cōgregari vel transferri. h. d. ¶ Op. tribus modis vt in glo. primo ḡ §. de adulterā. in auté. vt nulli iudi. ꝛ. āsumptiue. ḡ. de adul. nūc. sed hodie. sol. vt glo. dicit Pe. ꝛ Cy. qō ratio i k̄ est qr ibi atrocitas pene inducit. s. abstinentia cibi potus ꝛ somni ac etiam societatis hominum. ¶ Oppo. ij. de. §. sed nec curialem. in auf. de san. epis. col. ix. sol. q̄ in illis casibus est speciale vel dicit Cy. qō ibi asperitas pene inducit hic nō: qr loquit de collegijs artificū ¶ Oppo. tertio de leg. ij. j. de appari. prefec. ꝛ ib. lib. xij. Sol. vt in gl. q̄ remittit ꝛ intellige q̄ ibi aggregat vt sit de seruitoribus ꝛ sic i penā nō vt sint magistris vt hic vel quo ad oīa dic q̄ hec. l. generaliter prohibet iudicē hoc facere fallit in casibus in quibus per. s. specialiter est puisum qr hec. l. ad eos nō trahit. arg. ff. eo. l. sanctio legum. ꝛ de verbo. oblig. l. doli clausula.

Si vindicari.

Si princeps rescribat aliquē puniri vltra modū regularē dz iudex vsq; ad dies. xxx. differre vt videat si princeps penā relaxet. h. d. ¶ Op. de. l. cū reus. ḡ. eo. sol. qō hic spāle qr vltra debitū iste grauat ꝛ sic in alio releuet. ar. l. cū q. in prin. ff. de iniurijs. ꝛ ne princeps phylosophia plenus. vt. l. omniū. ḡ. de testa. forte male informatus vel calore iracundie cōmotus intimas dicat cōmittere cū ab eo omnis iustitia debet emanare. vt ḡ. vnde vi. l. meminerint.

Ediu.

De veniali perfidia npp aritorealz absentes debet dānari. h. d. ¶ No. casuz specialē in quo pena capitalis fert in absenté regulariter contra vt in glo.

¶ Pena suos teneb̄t autores.

Sancimus.

[c] † Pena non dz egredi delinquētē sz suos tenere autores. h. d. Et multū no. concor. l. alleg. in glo. si. inter. vsq; iuxta fi. ¶ Opp. qō vidū extraneos sz nec etiā suos autores delicta teneant. vt. ff. de pe. si. r. ex ca. sol. quod suos autores tenent sed nō semper in eodem loco pena afficit. vt in contrarijs ꝛ in glo. sup verbo teneant. ¶ Opp. qō interdū vlterius debito progrediat. vt. ḡ. eo. l. si vindicari. sol. exponēdo vlterius i. in plures personas vt in glo. seq. oppo. tunc qō imo in plures psonas metus pgrediat. ꝛ maxime qñ pene ꝛ aspectant in metū aliorum. vt. ḡ. ad. l. iuliā repetun. l. j. ꝛ. ff. eodem. l. aut facta. §. fin. Solu. vt in seqnē glos. exponendo metus id est pena ꝛc. vsq; ad versi. ꝛ pro hoc illo aut omisso: quia. l. concordā. inducit. ¶ Oppo. quarto quod etiā pena egrediatur suos autores. vt. ḡ. ad. l. iuli. maiesta. l. quisquis. Solu. qō ibi speciale ꝛ licet ibi filiorum absit culpa tamē non deest causa vez qr de sanguine peruerso infecto sunt nati vt ibi scripsi.
1 ¶ Tempus exilij quando incipiat.

Omnes.

Hec lex habet duas lectur. vna glo. sm primā hoc breuiter dixit. In exilium temporale dānatus tempore finito nō debet ad carceres reduci ꝛ reductus debet liberari hoc. d. Hec lectura non est de dubitabili. ꝛ non bene congruit huic text. licet applaudere magis videat. l. sꝫ. dic ergo sm Pet. ꝛ modet. quod tempus quo condemnatus postea stetit in carcere computatur
1 in exilij tempore. hoc dicit. ¶ † Not. igitur qō tempus exilij incipit a tempore sentētie adeo q̄ si toto tēpore quo debuit exulare stetit in carceribus dz postea liberari nec vlterius debet exulare ¶ Item no. q̄ nō debet addi afflictio afflicto. concor. ff. de offi. presi. l. diuus.

Is qui.

Puniēdi sunt capite q barbaros docent arma fabricare. h. d.

¶ Ne sine iussu principis certis iudicibus liceat confiscare. Rubrica.

¶ Quia inter penas de quibus in pcedenti titulo facta est mentio de pena confiscationis bonorū ꝛ qr quidā iudices nō habēt potestatē confiscandi ideo subsequenter ponitur hec rubrica ad declarandum qui potestatem habent vel non.

1 ¶ Confiscare bona qui possint.
2 Confiscatio quotuplex.
3 Potestatem summam qui habeant.

Ulli.

Judices merū imperiū non habentes non possunt suo officio preter legem exercendo bona confiscare. hec dicit sm veram lecturam Joā. ꝛ Azo. ¶ † Oppo. q̄ etiaz
1 qui nō sunt in summa potestate possunt bona cōfiscare. nam preses prouincie potest in metallum dānare. vt. ff. de offi. presi. l. illicitas. §. qui vniuersas. ergo ꝛ bona confiscare. vt. ḡ. titu. j. l. deportatorum. ꝛ. j. t. j. l. in metallum. ꝛ tamen preses nō est de his qui summā habent potestatem qō patet qr ipse est clarissimus. vt. ḡ. de precon. l. j. ꝛ no. ff. de offi. psi. super rubrica. ꝛ qr clarissimus est in tertio ordine magistratuū vt notat in. l. qui indignos. ff. de sena. ꝛ si in tertio ergo non in primo. i. summo. argu. eius qō no. glo. de rerū diui. l. i. in prin. cum ꝛ summā rem ponit in gradu vltra quē nō est ire. vt. ḡ. de sum. tri-
2 ni. super rubricā. ꝛ de sac. sanc. eccl. l. i. ¶ † Dunim timore est adueniendū qō confiscatio alia fit a lege licet iudicis ministerio: alia fit a iudice preter legē. ¶ Confiscatio que fit a lege interdum venit in cōsequētia pene. puta mortis naturalis vel ciuilis. vt. d. l. deportatorum. ꝛ. d. l. in metallū. Interdum fit expresse ita q̄ nō in consequētia pene. vt patet in. l. ij. ḡ. ad. l. iul. de vi. ꝛ. l. qui cōtra ḡ. de incest. nup. hanc confiscationē expressam vel tacitam potest facere quicūq; habet cognitionē ꝛ condemnationem de illo crimine. ꝛ ita procedunt contraria. sed confiscationē quā iudex vellet facere ex officio ꝛ preter legem: qr in casibus in quibus a iure nō cauetur nō potest facere nisi qui positus est in summa potestate vel altus de principis iussu vt hic. ꝛ ita sentit Azo in sum
3 ma. ¶ † Quero tūc qui dicant habere summam potestatem. rñdet gl. q̄ habētes merū iperiū vt illustres spectabiles ꝛ clarissimi vt presides prouinciarū. Ego credo q̄ quātū ad. l. istā gl. non dicat bñ. nā inter istos est dare gradus in prātc. cū ergo hic dicat summa loquit de eo q est in gradu summo post pncipē vt declarauit in formatiōe cōtrarijs ꝛ hi sunt pfec. pto. q. l. cōcedere possūt vt. l. normā. ff. de offi. pfec. pto. ꝛ a quorū sentētia nō appellat vt ḡ. de sen. pfec. ꝛ quos princeps pp eor industriā nō aliter credit eos iudicare q̄ ipse faceret. vt. ff. de offi. prefect. preto. l. i. et ideo hāc potestatē eis cōcedit qō nō ceteris nisi in casibus a. l. expressis vt in 3eio dixi. ꝛ in illis casibus glo. vera ad quos se forte retulit attenta prima lectura posita in gl. §. ir. princi.

[a] ¶ Qō i criminibus. adde Seca. cōsi. viij. inci. vi- sis ꝛ diligēter in spectis. ṽ. necob. ibi nō poterat eū vers. seq. in fi. l. i. parte ebar. viij. ꝛ cōsil. cḃ. inci. in pñti ɔsultatione circa prin. ij. col. in dicta pte cha. clxvij.

[b] † No. q̄ in fronte. Adde de hoc Baran. l. cū i di uersis. qō ibi posui in apost. in ṽ. caput. vbi etiam Alex. ff. de rebu. ꝛ sump. fu. Bal. in rub. ḡ. de vindi li ber. in. ṽ. ꝛ ibi posui in apost. in ṽ. facie. Collec. no. in. c. ad audientiā nu. i. vel ibi ēt posui in addi. l. ṽsi. nō tamen l facie extra de cri. fal. et Fely. c. cū in nō li ceat. l pn. extra ḋ pscript. Contrariuz tñ seruat curia vt posuit in libro stili parla. p te. iij. arest. cxv.

[c] ¶ Sancimus. Ista lex est multu notabilis ɔtra statuta q̄ aliqs de domo teneat pro eo forte de quo ri. de bal. i. l. i. ḡ. nō filius pro patre. Bar. in. l. iure. ḡ. de fabricen. libro. xi. ꝛ Ang. cōsi. lxij. in capi. nobilis ꝛc.

¶ De bonis proscriptorum. Rubrica.

¶ Continua rubricam vt in glo.

1 ¶ Peculium serui domino remanet seruo capitaliter damnato.

a ¶ Seruorum adde bar. i. l. si seru⁹. et l. si. ff. de publicis iudicijs.

b ¶ Executio differt. Habes ex hoc optimam cautelam quod ad differendum executionem sententie condenati ad mortem vt compareat tertius dicens quod ille gessit negotia eius et petat quod reddat rationem negotiorum gestorum. de quo vide Cepo. cautela. lxxxiij. et dixi l. apostoli. ad istum plenius sed nunc non succurrit locus.

1 Seruorum. ¶ † Quando seruus capitaliter damnatur peculium domino non aufertur uno executio differtur donec ab eo domino accelerami reddatur ratio administrationis. hoc d. Quod not. quia idem dicunt doc. in libero seruiente. arg. huius l. et ff. de lega. i. l. seruo legato. §. i. vbi per Dyn. not. quod capitalis sententia debet velociter executioni mandari. licet quandoque differatur ex causa vt hic. et in alijs casibus, quos scripsi. s. eius. ti. l. cum reis. ¶ Hic not. quod seruus damnatur capitaliter. ¶ Contra quod oppo. glos. quia seruus caput non habet. vt. l. ij. ff. de capi. dimi. et sic capitaliter damnari non potest. vt. ff. de iniust. rup. et irri. testa. l. nam et si. §. i. solue. duobus modis vt in gloss. et vtraque solu. vera simul iuncta videlicet quod ad mortem naturalem potest damnari: quia caput habet naturale. sed ad ciuilem potest improprie quia caput ciuile non habet vt in contrario. et quid ciuilis capitis ademptio operetur in seruo no. in. l. hos accusare. §. omnibus. ff. de ser. et dicit. s. de accu. l. ij.

¶ Deportatus querere potest sed eo mortuo eius bona publicentur. et nu. 2. et 3.

5 ¶ Si filius adde ter. singularem adde bar. et ibi allegata in §. si de vectigalibus. vi. char. de dicta tu sec. et adde quod peculium castrense confiscatur ex eisdem causis ex quibus hereditas aufertur extraneo. l. senat⁹. §. si si⁹ ibi bar. ff. ad silla.

1 Deportati. Etiam post deportationem que sita in morte veniunt publicantur h. d. ¶ † Not. quod deportatus potest querere. Item quod deportatus non habet heredem. ¶ Op. quod deportatus acquirere non possit. vt. s. de here. insti. l. i. so. quod deportatus querere non potest ex dispositionibus iuris ciuilis cum ciuitatem perdiderit. Et ideo ex testamento quod est de iure ciuili vt. l. ij. ff. de testa. sibi querere non potest vt in contrario nisi testator miles fuerit. vt. l. nec li cet. §. i. ff. de testa. mili. ea autem que sunt iuris gentium non perdit. vt l. quidam in fi. ff. de penis. et hic quia libertatem retinuit. Et ideo ex illis contractibus sibi querit: quia iura ciuilia naturalia non corrumpunt. vt. l. eas. ff. de capi. dimi. et sic predicta intelligitur. l. ista vt hic in glo. i. et probatis accedat. ff. man. l. si tibi mandauero. §. is cuius. 2 ¶ † Op. contra hic. quod eo mortuo bona non publicentur. vt. d. §. is cuius in fi. sol. duobus modis. vno quod ibi fuerunt publicata propter aliam causam quam propter delictum forte propter negotiationem aliquam fiscalem. vt. j. e. l. si quis postbac. §. fi. et hic in glo. secus si propter delictum et in eius penam vt hic. et hec in se vera sed aliqualiter diuinare videtur. Ideo secundo sol. quod vbi ex delicto bona in morte publicentur vt hic. non ante mortem fiscum sequuntur vt ibi. et hec com̄is. ¶ Ut tamen habeas materiam cogitandi solu. et tertio quod vbi ex delicto bona publicantur. aut nedum bona sed et ciuitatem perdit et procedit. l. ista aut ciuitatem retinet. et tunc licet primitia perdat postea tamen quesita retinet et in eis habet heredem vt in contrario. Et est ratio quia testamenti factionem retinent tam actiuam quam passiuam ex quo ciuitatem non perdidit. et pro hoc facit quia textus simpliciter dicunt quod relegati habent heredem vt ff. de testa. l. eius qui §. i. et tamen aliqui mandantur relegari et expressim bona publicari vt. l. neuro. et l. ij. s. de episco. au. et l. nemo. de postu. et ff. de interdic. et relega. l. relegati. et in auten. de incest. nup. §. i. fm expositionem quam in ibi glos. facit de verbo exilium quod nota pro bannitis. et d. eis plenius scripsi in quone que incipit suppositis legibus. ¶ † Oppo. ij. quod non confiscentur. vt ff. de penis. l. quidam. et de iure fisc. l. in metallum. So. vt in glos. quia ibi in damnatio in metallum qui nullo modo sibi querunt quia libertatem perdiderunt. et ideo cum nec excipiant frustra de confiscatione queritur in casu tamen alterius contrarium capitur. vt. ff. de ali. et ciba. lega. l. si is cui et de his quod pro non scri. hab. l. si in metallum. que hic allegantur in glo. et frustra de his publicandis in morte tractatur vt vitra non debeant. ¶ Op. ad contra quod deportati bona non publicentur. vt. j. l. proxi. sol. quod ibi speciale. et adde quod ibi dicam.

¶ Peculium castrense filij deportati debetur patri.

2 Peculium filij deportati quando publicetur. et numeris sequentibus.

3 Dos profectitia filie deportate an publicetur.

Si filius. ¶ † Peculium castrense filij deportati non debetur fisco sed patri, h. d. ¶ Op. quod bona deportati publicantur: vt. s. l. proxi. et s. de pe. l. deportatorum. sed bona castrensia sunt proprie filij ac si sui iuris esset. vt. ff. ad mace. l. ij. ergo et c. so. sed Ja. de ra. quod fallit in hoc peculio quia in eo filiusfamilias non habebat heredem ab intest. sed occupabat pater omnia iura peculij profectitij. vt. l. ij. ff. de castren. pe. Sed vero in quibus ab intest. heredem habere posset ex hoc infert Cy. quod cum hodie filiusfamilias habeat heredem in pecu. ca. vt no. in. d. l. ij. et l. pe. quod castrense. in c. ti. peculium istud fm Ja. de are. videretur debere publicari. sed quia ll. correctio euitatur. Item quia ratio fuerit ro ... condita: euidenter quantumo et plerique dicunt quod correcta ratione. l. non propterea corrigitur dictum. vt in ge Jacob. but. in auf. quas actiones. s. de sac. san. ec. quod ratio est talis sum vbi vnica et finalis sit ratio. vt patet in auf. ingressi. s. de sa. san. ecc. Ideo Petr. et quam plures moderni aliter soluunt contrarium vero quod bona que fuerunt damnati secundum iuris communis obseruantiam publicantur vt in contrario non que sue fuerunt ex priuilegio contra iuris communis obseruantiam vt hic. nam hec solutio videtur mihi nimis generalis si ad omnes acquisitiones priuilegiatas extendatur et ad omnes personas. Sed 2 prior solutio videtur mihi tutior. ¶ † An tamen hodie hoc peculium publicetur cogitaui alias dicere aut successiuus abintestato huic filio deportato erat eius pater et filius et sic descendentes ex eo qui primus vocantur quam ascendentes. Primo casu remanet hec. l. incorrectis: quia potest pater nolle ad hoc peculium admitti vt heres: sed vt pater illud occupare iure peculij vt olim. hoc probat tex. ff. de cast. pec. l. pater qui castrense. §. 4. vt quod ibi non impedit dilatio ex testamento nec impediat dilatio ab intest. et sic fiscus qui prefertur heredi non prefertur isto casu patri qui potest alio iure venire quam heredis. Secundo casu si peculium publicetur quia pater per descendentem est hodie prohibitus illud occupare iure peculij cum primus abintest. deferatur ei quem fiscus excludit. vt. s. l. proxi. et s. de n. ij. l. deportatorum. nunc autem mihi videtur quod isto secundo casu pater non repellatur: quia filio deportati non est patris hereditas delata prius quam pater naturaliter moriatur. casus est. s. l. proxi. et est ratio quia veniendo non habet heredem. vt. l. i. ff. de here. vsuc. ven. et sic pater non potest dici prius exclusus sed ante mortis euentum hec. l. permittit patri hec peculium velut debitum ergo et idem erit hodie cum tempore mortis naturalis non repiatur in eius bonis. et sic patet quod licet hodie filius in cas. pe. c. habeat heredem tamen non obest patri illud 3 prius vt sibi debitum occupari. ¶ † Quero quid de peculio aduentitio et videtur gl. hic sentire quod nec illud publicetur cum dicit nec illud et c. cum dictio nec sui non sit implicatiua et sic implicare videtur quod nedum castrense sed et aduentitium non publicetur. et forte idem sentit azo in sum. huius ti. dum per implicatiuam et dicit et pe. ca. non publicari. hoc suadet ratio: quia si non castrense vt hic de eo magis ergo ad aduentitium multominus cum in eo filius non habeat sic plenum ius propter vsumfructum qui est patris ad administrationem quam habet pater et non filius. Tertio quia in patris fauorem filio est interdicta ipsius alienatio. vt. s. de bo. que li. l. cum non solum. §. filius autem. ergo nec delinquendo potest alienari seu patri preiudicare. vt. s. de diuor. aut. Contra si filij secus si alienatio ratione rei vel sui tamen fauore esset interdicta. vt. ff. de fundo. l. i. §. fi. et ff. de bo. cor. l. i. §. fi. et l. seq. et sic non ob. ratio per quam Ja. de are. motus videtur ad tenendum contrarium in. l. si quis in tantam. s. vnde vi. Quarto pro casu induco a contrario sensu sensu contrario. s. de ince. nupt. l. cum ancillis. vbi dicit omnia eius bona applicari ciuitati si a patris potestate fuerit liberatus et sic si non erat a patria potestate liberatus omnia eius bona ciuitati non applicantur sic nulla quia negatiua postposita signo vniuersali equipollet suo contrario. vt. s. de bon. que lib. l. si. circa medium. et ff. de le. tu. l. legitimis. §. in legitimis. si igitur omnia bona filij excluduntur ergo tam castrensia quam aduentitia. vt. ff. de reb. dub. l. si is qui. §. vtrum. et hanc partem tenet Bart. licet per verba multum diffusa. ff. de dam. infec. l. si finita. 4 §. si de vectigalibus. ¶ † Quero tunc quid de peculio profectitio. tamen vt patet ex predictis quia si peculia predicta multominus istud 5 quod est in patris dominio. vt. l. si. in prin. s. de bo. que liber. ¶ † Sed dubium de dote profectitia que dicitur patrimonium filie. vt. l. iij. §. sed vtrum. in fi. ff. de mino. et super hec videntur glo. variasse. nam. s. de iure do. l. si dotem. videtur tenere quod preiudicet delictum filie patri qui non fuit stipulatus sibi reddi. sed in. l. consensu. s. de repu. arguit pro contra et declinare videtur in eam partem quod non preiudicet. et hoc tenuit Dy. et Cy. propter conditionem quam pater habet in actione de dote que non permittit factum filie preiudicare patri. vt. l. ij. §. item si voluntate. ff. sol. ma. facit aut contra filij. s. de repu. et ita alias pertransiui. sed postea i. d. l. si dotem. scripsi quod diuortium factum culpa filie preiudicet patri dotis amissione probatur. s. de pac. dot. l. cum pater dotem. et est hodie vt patet in aut. vt lic. ma. et auie. §. quia vero quidam mulieres. col. viij. Et hoc supposito nihilominus dubito an idem sit dicendum quando committit delictum propter quod bona viri loquendo veniunt publicanda. et videtur quod non ar. eorum que dicta de castrensi et aduentitio peculio nec ob quod propter diuortium eius culpa factum dos marito debetur: quia specialiter sic ex eo casu puniunt s pri. l. vt data cum. inertia. tacite eam hoc meret ex natura rei que non est in casu nostro in quo de publicatione bonorum tractatur. sed vide ff. de bo. dam. l. neque legibus. et quod ibi not. Quero vltio quid ecotra si bona patris publicentur an peculium profectitium penes filium existens vel vsufru. aduentitij publicetur. et remitto ad. l. si quis postbac. et si quid. j. eo. vbi cadit.

In metallum. Primo dictum illatiue. secundo remotiue dubij. secundo ibi: quare damnatus in metallum seruus efficitur et publicantur bona que non restituuntur nisi sola principis indulgentia. h. d. ¶ Op. de l. a. j. de sen. pas. sc. vt l gl. ¶ Item op. de l. si. i. e. n. So. vt in ca.

Si vt proponis

SItut proponis. Publicatis bonis alicuius obligationes transferuntur in fiscum competens iudex est procurator cesaris. hoc dicit.

DE bonis. ¶ Opp. de. l. fin. §. eo. Solu. vt ibi dicetur.

1 ¶ Incorporans bona quid facere debeat.
2 Descriptio duplex.

SI quis. Primo mãdat bõa pscriptorũ p ordinariũ inquiri ꝛ describi. scdo formãvel ordinẽ descriptiõis annectit. tertio bõa descripta mãdat tradi certis psonis. quarto mãdat vt reperta p literas publicas pncipi fiãt manifesta. qnto punit officialẽ qui fraudulenter aliquid scribere omisit. Scda ibi. ꝛ plena Tertia ibi: tũc dimũ. Quarta ibi: ꝛ mox. Quinta ibi: nã. ñ qd. ꝛ vt apparet ordo quẽ ponit. scda pars in describẽdo. not. qꝫ pmo describẽda imobilia seu se mouẽtia. tertio mobilia se nõ mouentia. Scda ibi: q̃ no. Tertia ibi: quãtũ aurũ. ¶ † Et no. ex vltima
1 parte qꝫ is q bꝫ incorporare bona nõ dꝫ esse ꝯtẽtus descriptiõe et inquisitiõe iudicis. sꝫ ipse postea scdaꝫ inquisitionẽ dꝫ facere et lꝫ pdicta diuisio sufficeret p casu summario tñ vt seruetur ordo et cõsuetudo põt sic hec. l. summari. ¶ Ad curã iudicis ordinarij spectat bona pscriptorũ facere inqri ꝛ describi forma hic descripta. ꝛ ita descripta tradere pcuratori cesaris vel palatinis ac ẽt. de his plenariã descriptionẽ p literas publicas mittere pncipi pena tãti quãti subtractũ fuit iminẽte offõ fraude cõmittenti vel negligẽter ꝛ se hñti. h. d. ¶ Ultio p istũ tex. dicũt doc. ꝛ ita se hꝫ practica qꝫ vbi seqstratio est phibita iudex põt facere fieri
a rerum descriptionẽ ᵃ ne minuantur ꝛ ꝑ hoc tex. bonus. ff.
2 de vẽ. l pos. mir. l. 1. §. eligit. v. qstinedũ. ꝛ ¶ † Et no. qꝫ descriptio est duplex. vna de q pñti dixi. alia est qdã incorporatio in fiscum de qua in. l. defensionis. j. de iure fis. lib. x. ꝛ de vtraqꝫ hic habet.

SI deportatus. Emãcipati nõ admittũtur ad bona dãnatorũ patrũ q̃ reseruantur liberis ex gratia nisi exi sientibus in potestate conferant que a patre receperant. h. d. ¶ Et pro euidẽtia premitte quãta sit ista pars filijs reseruata vt hic in glo. ¶ Ultimo glo. querit an idem sit in filio adoptiuo ꝛ dic vt in ea.

1 ¶ Fisco bona occupãte possessa ab alio q̃ a suo debitore põt possessor in ea manus inijcere.
2 Mulier dotẽ se corporaliter tradidisse debet probare.
3 Dos representari debet mulieri eam probanti.
4 Donare vsqꝫ qd tps possit is cuius bona publicãtur.
5 Donatio quotuplex ꝛ que reuocari possit. ꝛ nu. 6.
7 Crimina ob que bona ipso iure publicent ꝛ cõrũ administratio interdicatur. ꝛ nu. 8.
9 Alienationes necessarie ante reatũ facte quãdo sint prohibite.

b **SI qs post.** ᵇ Diuidit pncipalr in duas. Pmo disponit q̃ res vel bona veniãt in publicatiõe bonorũ fienda rõne alicuius pene capitalis. Scdo disponit q̃ veniant in publicatione fiendã rõne administratiõis publicarũ rerum. scda ibi: sed in his. Prima subdiuidit principalr in tres. Primo decidit aliqua dubia vxorẽ pscripti cõcernẽtia. Scdo decidit dubia liberos eius ꝯspicientia. Tertio monet iudicẽ vt aliq̃ rescribat pncipi. scda ibi: si qd tertia ibi: qꝫ vo. ¶ In pria ẽt pte seruatꝫ tria dubia decidit in vxore. Primũ circa res eius pprias. Scdꝫ circa dotes. Tertiũ circa sibi donata a viro. ptes patẽt in litera et qꝛ lex est lõga legã ipsam ꝛ summabo p ptes. prie igit prie est casus. Publicatis bonis viri res pprie vxoris nõ dñt occupari et dotes illico dñt sibi restitui ꝛ ei donata añ mrĩmoniũ vel eo cõ
1 stãte añ reatũ apd eã dñt pmanere. h. d. vsqꝫ ad v̓s. si qd. ¶ † No. hic ex pncipio tex. ibi veluti manu iniecta ꝛc. hã hic fm quosdaꝫ vr̃ casus qꝫ si fiscus occupat bona ab alio possessa q̃ a suo debi
c tore licitũ est possessori in ea manus inijcere ᶜ ꝛ se nõ pati possessiõe pnari. nã fiscus penes priorẽ possessorẽ res dꝫ dimittere: vt j. de iure fisc. l. fi. li. x. ꝛ no. gl pmã i. l. reos. ff. de iure fisci. sꝫ hoc satis putẽ verũ tñ puto qꝫ iste tex. aliũ habeat sensuꝫ vcꝫ vt mulier vẽdicet i iudicio res p fiscũ occupatas: qꝛ forte possidebant a viro ꝛ possideri pñmunt. imo ꝛ ei⁹ eẽ si reperiunt in domo viri: vt notat. ꝫ. ne vxor p marito. l. ij. ꝛ mox vendicet ꝛ statim recuparet hic sequit veluti manu iniecta q̃si dicat summarie sine strepitu ꝛc. ꝛ h̃ pbãt oĩa ista v̓ba ar. ꝫ. vñ vi. l. momẽtanee. ꝛ ibi no. et eius qd no. glegi. pso. l. fi. Hinc est qꝫ bar. in. d. l. reos. dicit hic esse casum qꝫ in cã creditorũ agentiũ ꝯ fiscũ dꝫ pcedi summarie et sine dilatiõe sꝫ iudices moderni studẽtes magis placere volũtati rapiẽtiũ q̃ rõni iuris ꝛ equitati seruẽt ꝯ in coñ aĩarum detrimentũ. ¶ † No. ex ver. dos autẽ ꝛc. qꝫ mulier dꝫ pbare do
2 em se corporaliter tradidisse. ¶ Sed dices ꝙ nõne instrumenta
d a dotalia ᵈ hoc probant. ꝛ ego rñd. qꝫ sic vbi dicerent qꝫ ipsam tradidit sed erant solum de doti confessata: vt hic dicit glo. que

huius timore est facta. sed tunc replicabis si per instrumẽta probantur cõfessio pbat receptionẽ. vt. ff. depo. l. publia. §. fin. ꝛ. ff. de ver. obli. l. ita stipulatus. §. grisogonus. ergo instrumẽta dotalia licet de dote confessata ad probandum dotem corporaliter tradita sunt sufficientia. ꝛ ego respon. qd confessio non probat corporalem traditionem sed ciuilem vel presumptã contra confitentem et in eius preiudicium non contra tertium in cuius fraudem ꝛ preiudicium maritus forte fuisset confessus quod lex euitare voluit. Ideo corporalem traditionem voluit probari vt hic. diff. n. enim corporalis traditio a ciuili et presumpta. vt alias no. glos. in mutuo naturali ꝛ ciuili ꝛ. ff. si cer. pe. l. ij. §. fina. ꝛ pro hoc est hic casus ꝛ in. l. si cui. ꝫ. de non nume. pecu. vbi tex. dicit quod si debitor qui fuit confessus pecuniam mutuam recepisse nunq̃ opposuit receptionem. ꝛ sic non infra biennium vt probat illa dictio nunq̃ creditores confitentis possunt post ea nihilominus opponere ꝛ ille tenetur probare numeratam. et hoc vult glo. hic posita. ꝛ quod confessus non dicatur corporaliter recepisse videtur etiã probari. ff. si quid in frau. patr. l. ij. §. si mutuã. in fi. hec no. vt sis cautus in instrumentis dotalibus fabricandis. ¶ Et vt diligentius aduertas dotalia instrumenta et etiam procuratoria facta ad recipiendum quia in preiudiciuꝫ tertij ꝛ sic constituentis non dicitur recepisse qui dñtaxat est confessus se habuisse vt inquit Bart. in. l. ij. §. fin. ff. si cer. pe. ꝛ pro
b hoc specialiter induco. l. de eo. §. 1. ff. ad exhiben. vbi patet quod verbum accipere corporalem traditionẽ denotat ꝛ pro hoc etiã tex. ff. de vsur. l. tutor. §. fi. ꝛ pro hoc glo. 1. in. l. cum de indebito. ff. de probatio. vel dic vt in dote confessata ꝛ in mutuo est speciale vt confessio non probat numerationem quando opponitur de pecunia non numerata. alias si non opponitur creditur numerata ꝛ sequitur condemnatio. vt. ꝫ. de non nume. pec. l. si ex cautione. ꝛ ibi casus ꝛ probatur in. l. aduersus. eo. titu. hic ergo probat
c corporaliter traditam qꝛ e ꝯposita erat exceptio non. nu. dotis ꝛ pro his vide que dixi in. d. l. si ex caotione. in. x. oppo. ꝛ in. x. q. ꝛ in. l. 1. super gl. fin. ꝫ. de do. cau. nõ nu. ꝛ qd scripsi in. l. assiduis §. 1. ꝫ. qui po. in pig. habe. que tñ hic de dote dicunt procedũt in dubio si post reatũ fuit cõfessata si vero ante reatũ tunc ꝛ si ante reatũ trãsiuerãt tẽpora opponẽde exceptionis credo fiscũ opponere nõ posse sicut nec is cui succedit. si vero partim de tẽpore trãsiuerat ꝛ pars remãserat ꝛ tũc qꝛ fiscus potẽtius agit in lesione cessanda. i. in exceptione admittenda finẽ ipsũ m inspicere debem⁹ vt etiã si ante sñiam tps veneris presumat fm ea que infra dicã in fraudẽ tacuisse. ideo replicatiõe fiscus se iuuabit. Et
d pro hoc specialiter facit. ff. de iure fi. l. in fraudem. in prin. versi. idẽqꝫ ꝛ si tẽpore sñie nondũ tẽpus exceptionis pteriũ cuenerat exceptionis ius transiret in fiscum. tẽpora autẽ illa vide in aut. qd
3 locum. ꝫ. de dote cauta non nume. ¶ † Item no qꝫ mulieri probãti dos dꝫ representari id est statim solui nõ expectato anno q daf ad mobilia soluendũ vt. ꝫ. de rei vxor. actio. l. 1. §. exactio. nã hoc verbũ representet hũc habet sensum vt ptꝫ. ff. sol. ma. l. si cõstante. §. quo. ¶ Et no. qd iste tex. non exigit vt aliquid interusuriũ soluat fisco licet aliud sit in. d. §. quoties. ꝛ forte est ratio qꝛ ibi maritus facit ex necessitate ꝛ etiã ibi inops videt indicãdus
e ex eo qꝛ satisdare non potuit. sed hic imperator ad quẽ spectant bona fiscalia. ꝫ. e. l. si qs versi. tũc demũ ex liberalitate statim restitui mãdat. ꝛ sic plenissima debet fieri interptatio. vt. l. fi. ff. de constitu. prin. ꝛ. l. si qñ. j. de bo. vacã. lib. x. nec fiscus inops est indicandus sed semp soluẽdo. vt. ff. vt leg. no. ca. l. 1. §. ad fiscum. et hoc no. ad ea que dicã in seq. parte. ¶ Quero pro declaratione tex. in versi. ea etiã ꝛc. an tex. loquat de donatione valida a principio vel inualida ꝛ dicit glo. qd etiã de inualida. ꝛ bene dicit qꝛ
4 casus est. ꝫ. de dona. inter virũ ꝛ vxo. l. res. ¶ † Quero tunc scdo vsqꝫ ad qd tẽpus potuit donare is cuius bona publicant. et gl.
e ij. vr̃ velle qꝫ vsqꝫ ad sñiam ᵉ ꝛ sic etiã post crimẽ cõtractũ allegat l. Sctũ. ff. de donatio. sꝫ meli⁹ facit ille tex. vbi dicit añ psumptionẽ. sꝫ gl. in. l. res. ꝫ. de dona. inter virũ ꝛ vxo. distinguit donationẽ et nihilomin⁹ i donatiõe ꝯiugali ꝯdicit illi gl. dicẽs illã post reatũ nõ valere p istũ tex. nisi istã glo. referas tñ ad casum donationis valide in alia donatione. cõcor. ista gl. sed. ff. de accusa. l. ex iudiciorũ simplr dicit donationẽ ante litis cõtestationem valere postea nõ preterq̃ in qbusdã casib⁹ in qbus nec ante facta valet sed in. l. si aliqs. ante finẽ. ff. de dona. cã mort. s. distinxit an fiat fraudẽ vel nõ. ꝛ illã tenuit Dyn. in casu certi. in dubio dicit post accusationẽ factã presumi in fraudẽ. ꝛ idẽ si ante accusationẽ sed post crimẽ commissuꝫ in quo fuerat deprehensus. alias sine fraude presumat. ꝛ pro his inducit. l. fi. ff. de bonis eorũ qui mortẽ sibi consci. ¶ Ex his collige qd Dy. videt velle qd ante crimẽ cõmissum valeat indistincte. sꝫ Ja. de are. ꝛ. y. ꝛ postea Bar. qꝫ nec ante facta valeat in effectu si facta sit ꝑpter crimẽ cõmittẽdũ qd presumi dicunt ex quibusdã cõiecturis quas infra subijciam latius incedens examinare materiã. ꝛ † Dicam⁹ ergo qꝫ donationũ
5 alia sit causa mortis: alia inter viuos. ¶ Prima quouis tẽpore facta metu pene vel non reuocatur vt in perfecto donatore

a ¶ Descriptionẽ. Adde an in illa debeat poni rerũ estimatio seu valor. vide Bal. in l. fin. ꝫ. de magi. conue. ꝛ per ques debeat fieri. vide Bar. in. l. tutor q repertoriuꝫ. ff. de tut.

b ¶ Si quis. vide Cyn. hic et adde Pau. de ca. in. l. maritio. in pri. ff. solu ma. ꝛ ibi per barc. l. vide omnino ibi Ange.

c ¶ In ea manus inijcere. tu vide ꝯ his que hic notãtur p istũ qd posuit Ja. rebuff. i l. fi. ad fi. ꝛ ibi posui in apostil. ad ipsum in v̓si. propria auctoritate. j. de iure fi. lib. x.

d ¶ Nonne instrumenta dotalia. Tu vide de hoc bal. i. l adrectione. ꝫ. de do. pro mis. ꝛ. l. l. dotis. ꝫ. de iure do. ꝛ alex. in. l. etiaꝫ q. §. qd dicitur ꝯ pigno.

e ¶ Usqꝫ ad sñiaꝫ. Tu vide qd in si. nuli not. Bal in. l. si qs filio. §. hi autẽ ocs. ff. de in inst. testa. ꝛ imol. in. c. ij. col. vid. extra de testa. et hoc qd not. in. l. furti. §. 1. ff. de iniu.

postea pena capitali dānato: vt. ff. de donatio. causa mortis. l. si aliquis. in princip. ⁊ ff. de donatio. inter virum ⁊ vxo. l. cum hic status. §. si maritus. lo. secundo. in fine. ⁊ est ratio quia tempore mortis quo perfectionem sumit persona est affecta per sententiam qua iam extitit dānata. ideo quelibet eius voluntas vltima in irritum denotatur: vt ff. de testa. l. eius qui. §. i. ⁊ de iniusto rupt. ⁊ irrito test. l. si quis exheredato. §. irritum. ¶ Secunda autem est distinguenda per eius species. nam quedam est ab initio sui natura inualida quedam sui natura valida. inualida sui natura est donatio simplex inter virum ⁊ vxorem. sed confirmatur non reuocata morte donatoris: vt. l. donationis. ꝯ. de dona. inter virum ⁊ vxorem. hec donatio facta post reatum non confirmatur. vt. d. l. res vxor. vbi casus ⁊ ibi glo. que etiam inducit pro casu. d. l. cum hic status. §. si maritus. ante reatum vero facta confirmat licet sententia sit capitalis: vt. d. l. res vxoris. § al lit vbi sententia esset super tali delicto cuius causa possit damnari memoria defuncti. nam si tunc confirmata reuocatur; vt. d. §. si marito. quanto magis confirmari impeditur. ar. eorum que nota. in. l. patre furioso. ff. de his qui sunt sui vel alie. iur. Alii qui tamen volunt dicere ꝙ ille. §. sit correctus. per dictam. l. res vxoris. in fi. dum prohibet fiscum in posterum habiturum comminationem quasi innuat ꝙ prius habebat quod per illam. l. corrigitur. sed primum puto tutius. Sed tunc instabis tu quare hoc morte naturali vel ciuili sequuta per damnationem confirmatur ⁊ precedens donatio causa mortis secus. ⁊ tñ vtraqꝫ per mortem sui natura regulariter perficitur. Et ego rñ. quia donatio causa mortis voluntate donatoris in morte ⁊ non ante perficitur ⁊ tunc cum mors venit eius voluntas tanꝗ vltima in irritum reuocatur: vt. ꝯ. dixi sed hec donatio licet morte confirmetur non tamen ex voluntate defuncti in id tpꝯ destinata sed in anterius puta traditionis ⁊ sic lex prius resistens nunc fauet ⁊ assistit ⁊ quo ad quid saltem retro confirmatur: vt. d. l. donationes ideo donatio īter viuos appellatur. Iꝫ autem hec donatio morte etiam ciuili confirmetur remanet dubiū an velut facta in frau-

6 dē fisci possit reuocari. ⁊ de hoc dicet in sequenti. ¶ Donatio autem sui natura alias valida exemplificatur in donatione ante nup. vt hic vel post nup. in casu concesso: vt. ff. de dona. inter vi. ⁊ vxo. l. si sponsus. ꝯ. concessa. vel in donatione facta filio emancipato: vt hic in ver. si quid vel alteri extraneo. ⁊ hec distinguenda secundum tempora: quia aut est facta ante contractum crimen aut postea. si ante: ⁊ tūc sine dubio valet ipso iure: quia moderator ⁊ arbiter fuit in re sua. ⁊ in hoc nulla est discordia: sed an veniat reuocanda aliqua actione reuocatoria dubitatur. et glos. hoc nō declarauerunt sed simpliciter dixerunt eam valere. idem Dy. sed Ia. de are. dixit ꝙ si sit facta cogitatu criminis cō mittendi reuocatur sicut facto post crimen commissum. ⁊ idem Cy. ⁊ pro hoc inducunt. l. si quis. in fi. a sensu contrario. ff. de dona. cau. mor. ⁊. l. qui pene. in vlt. ⁊ pen. responso. ꝯ. de manumis. licet ibi libertatis donatio non teneat ipso iure. ⁊ que sit ratio. ī. dicam. ⁊. l. in fraudem. in princip. ff. de iure fis. ⁊ hunc cogitatum inquiūt probari presumi ptione. l. si crimen vel delictum sequatur de proximo arg. l. vetera. ff. ꝺ priui. credi. ⁊ ex aut. minoris. ꝯ. qui da. tuto. possunt. Sed Barto. inquit ⁊ bene ꝙ nec alie suspitiones infra dicende per se sunt sufficientes nisi probetur quod tempore donatiōis subesset causa ꝑpter quā postea mortuus fuit ad criminandū nam causa superueniens non esset sufficiens ad reuocādum perfectā donationem. l. perfecta. ꝯ. de donatio. que sub modo causa igitur illa supposita. Bar. adhꝯc quinqꝫ suspicionis causas quas Dy. posuit in materia fraudatorū creditorum. Erit igitur secunda prior enumerata si oīa bona sua donauerit: vt. ꝯ. de his que in frau. cre. l. omnes. §. lucius. qđ extendit glos. ad casum vbi omnia vendidit. in. l. qui testamentū. ff. de proba. ¶ Sed an tūc est necesse ꝙ probetur participatio fraudis illa glos. non aperit ⁊ forte ꝙ non maxime si fiat coniuncte persone vt ibi Iꝫ als in alienationibus singularibus ex causa onerosa reuocanda debeat ꝑbari participatio fraudis: vt. ff. si quid in frau pa. l. an pretor. non si ex causa lucratiua vt in co. tit. l. qui autem. §. simili mō. Tertia si cōiuncte ꝑsone: vt. l. data. ꝯ. eo. ti. ⁊ ff. de bon. liber. l. i. in princ. versic. sed nunquid. ⁊ quia huic repugnat iste tex. in ver ipse. respō. ꝙ hic loquitur qñ causa criminādi post donationem superuenit. ideo donatio firma manet: vt ꝯ. dixi. Quarta si post donationem ipse reperiatur possidere: vt. l. sicut. § superuacuū. ꝯ. qui. mod. pig. vel hypo sol. ⁊ de acqui. heredi. l. si is qui bonis. ⁊ ꝯ. de na. lib. l. si quis. in fi. ⁊ tunc presumetur potius ꝙ tūc fuit fictus ⁊ simulatus. ⁊ sic non tam reuocaretur ꝗ̄ nulla diceretur. vt. ꝯ. de distra. pig. l. qui sub imagine. et ff. de cōtrahē. emp. l. nuda. Quinta si facta fuerit clam nō palā. argu. ff. de ritu nup. l. i. ⁊ de admi. tuto. l. non existimo. Sexta si fiat sub conditione si contingat bona donātis publicari. arg. ff. de pecu. l. summa cum ratione. in princ. cum ibi no. ⁊. ff. de stipu. ser. l. fi. cum ibi no. ⁊ hoc cōfirmo ratione nam ad perfection. in bonis contractus oportet prius conditionem existere at per se-

a Cogitatu criminis cōmittēdi. ꝙ pīsumit si paulo post donationē sequet delictū. vtp. Dynū ī reg. hūficiuꝫ. ⁊ ibi ī apost. io. ꝺ. boerꝗ in v̄sic. delictū sequens. bar. in. l. si post cōtractū de dona. bal. l. l. pe. col. ix. v̄si. quedā timens ne fiscus. ꝯ. de exe. rei iudi. Ant. in trac. maleficiorum in v̄. qui hay tradito lā tua patria. ⁊ albe. ꝺ gā in tracta malefi. in tit. de bo. male fac. v̄si. itē pone. aliquis cōmisit.

cto esset: ⁊ tunc per publicationem bonorum dominium quod adhuc residebat penes damnatum transiuit in fiscum. ⁊ sic purificatio conditionis nil operatur: quia tunc alienum donare videtur. ⁊ tempore quo est prohibitus. hec vltima ⁊ quarta. bene mihi placent quia contractum declarant nullum vel de impossibili factum. Sed de alijs dubito primo quia ante reatum fiscus necdum re sed nec aliqua spe potest dici creditor. secundo dex cogitatus penam meretur contra. l. cogitationis. ff de pe ꝗ. quia regula tradita est vt alienata per ingenuos homines licet in fraudem successorum non reuocentur: vt. ff. si quis a pa. fu. ma. l. non vsqꝫ. fiscus autem est vniuersalis successor: vt. l. i. ꝯ. ad. l. iul. de vi. ergo ⁊c. licet hodie in liberis sit innouatum: vt ꝯ. de inoff. do. l. i. ⁊ per totum. Quarto tex. videtur velle quod ante reatum facte valeant: vt dicta. l. res vxoris. ꝯ. de dona. inter virum et vxo. ⁊. ff. eodem titu. l. cum hic status. §. si maritus. ⁊ in hac. l. versicu si qui. ⁊ in hoc versicu ea etiam ante dum dixit innoxio adhuc marito ⁊c. dum postea subdit apud eam firmiter permaneant sed non permanerent vel saltem firmiter si reuocari possent ergo ⁊c. ¶ Non ob. quod cause predicte dicuntur sufficientes ad reuocandum alienata in fraudem creditorum. quia illo supposito fateor precedentium. in futuris autem licet dubitetur an fraus fieri possit propter text. ⁊ quod ibi not. in. l. i. ī. de iure fis lib. x. tamen etiam supposito quod possit: vt no. glo. ꝯ. de do. ante nupt. aut. sed iam necesse. pro qua est casus. ff. qui ⁊ a qui. l. et si maritus. in fin. ⁊. ff rerum amo. l. si mulier. in princip. tamen istud videtur intelligendum de creditoribus ex causa onerosa non mere lucratiua vt in casu nostro. ⁊ sic etiam non obstat ff si quid in frau. pat. l. i. §. i. quia patronus in sibi debita portione non dicitur ius mere lucratiuum pretendere. argumen. l. si. ꝯ. de codi. ⁊ no. glo. in. l. ꝗ. in princi. ꝯ. si quid in frau. patr. quam etiaꝫ no. pro solu. predicta. Item patronus spem habet viuente liberto in eius bonis ⁊ fiscus nullam habet spem ante commissum crimen. Item in casu isto fiscus non tam est creditor ꝗ̄ vniuersalis successor: vt. d. l. ꝗ. ⁊ istis forte attentis Dyn. in materia de his que in frau. credito. l. lucius. enumerauit causas predictas vt hic ⁊ solam deprehensionem in crimine ante accusationem notauit. ⁊ per hunc modum defenduntur gloss. Dynus ⁊ leges ꝯ. in contrarium inducte velut generalo Item quando post crimen ꝯtractum donatio facta fuit. quo casu dicet infra subiꝗ̄ciuꝫ quando autem donatio fit post crimen contractum distinguenda sunt crimina. nam quedam sunt crimina quibus commissis bona ipso facto ⁊ iure publicantur vt in crimine maiestatis: vt ꝯ. ad. l. iul. ma. l. i. in fi. ⁊ incestarum nuptiarum: vt in aut. de incest. nup. §. i. ꝯ. de incest. nup. aut. incestas. ⁊ qualiter cognoscatur ibi scripsi. ⁊ tunc donatio vel alia alienatio non valeat tanquam

7 rei non sue. ¶ † Quedam sunt crimina quibus commissis bona non publicantur ipso iure sed criminoso demum damnato et hic aduertendum quia eorum quibusdam commissis statim administratio bonorum est interdicta committendi: vt. ff. qui et a qui. l. quesitum. ⁊ de accu. l. ex iudiciorum. ⁊ tunc licet dominium non sit ipso iure deperditum tamen alienatio non valet ipso iure vt ibi patet. fallit si alienatio sit necessaria: vt. ff. de sol. l. reos. ⁊. ff. fa. her. l. alienationes. ⁊ intelligit Barto. non tantum alienationem pro alimentis factam esse necessariam: vt. l. reos. sed etiam pro aduocatis ⁊ scripturis legitimis huius cri-

8 minis quod no. ¶ † Quedā sunt crimina propter quorum commissionem non est administratio bonorum interdicta. et hic est regula. vt. l. aufertur. §. in reatu. ff. de iure fisc. ⁊ d. l. ex iudiciorum et hoc inquit Bar. aut alienatio est facta ante accusationem aut post. Si ante tunc si de reuocabili valet ipso iure et in effectu si bona fide sit facta: vt. l. post contractum. ff. de dona. non si mala fide ⁊ fraude quia tunc in effectu non valebit quia reuocabitur eo postea damnato: vt. l. si aliquis in fi. ff. de dona. causa mor. et l. in fraudem. in prin. de iure fisci. Si autē est facta de re irreuocabili: vt est libertas prestita. vt. ꝯ. si aduer. lib per totuꝫ ⁊ tunc inquit ipse quod libertatis datio non valet ipso iure a principio: vt. l. qui pene. ff. qui ⁊ a qui. ⁊ ibi glo. dum dicit quod in libertatem est speciale sed ego nō video cur libertas que res est fauorabilis sit nunc deterioris conditionis cum sei uus forte minus valet ꝗ̄ res alia elienata. ¶ Et ideo alia sol. data est in. d. l. qui pene tutius mihi videtur vt de libertate dicamus aut bona fide est prestita ⁊ valet etiam in effectu aliarum rerum alienatio aut mala fide ⁊ tunc ipso iure non valet sed in ceteris rebus videl. ceteprenocetur vt dici. aut dubitaf ⁊ libertas etiā nō tenet sed aliarum rerum alienatio etiaꝫ nō tenet sed fraude ꝑbata reuocaf. hec ceterum fraus ꝑbatur si iam fuerat in crimine deprehensus vt dixit Cy. per. l. si. in prin. ff. de reb. eo. ⁊ etiaꝫ forte per alias cōiecturas per Barto. ꝯ. traditas quia ille post reatum ad penam fisco est quasi obligatus. Et sic cessant rationes quas fecit quando alienatio esset facta ante reatum. ¶ Si vero post accusationem alienatio sit facta nec administratio bonorum erat a lege interdicta tūc aut queritꝰ de alienatiōe necessaria aut voluntaria primis casi-

aut accusator

aut accusatus se defendit aut fugit. Primo casu vz q alienatio nes prohibite ad necessarias nō trahūtur:vt.ff.de.bec.aliena tiones.⁊ de leg.ij.l.pero.§.predijs.hinc est q ei solui pōt:vt.ff. de sol.l.reo.⁊ similiter alijs soluerūt ⁊ ia solutū dare poterit nec p fiscum publicatione bonorū secuta reuocari poterit:cū ⁊ si datum non esset fiscus soluere cōpelleref cū in eū transferāt obligationes:vt.ff.de fideius.l.si debitori.ergo hec reuocare poterit:vt ff.ad trebe.l.ita tamē.§.ex asse.⁊.l.si patroni.§.fi.⁊ pro hoc bene facit.C.de pet.here.l.fi.§.fina.autē.⁊ hoc nisi p minori precio desisset:qz tūc qd est vltra debitū reuocaf:vt ff.si qd in frau.pa.l. ij.§.si qs in fraudem. ¶ Secundo casu quando fugerat nō videtur ei solui posse:vt.l.fi.ff.de requi.re.⁊ ibi glo.quod puto verū nisi soluens ignorauerit eum fugitiuū ad instar procuratoris reuocati ⁊ serui fugitiui cui⁹ desinit cōpetere administratio peculij:vt.l.libera.ff.de pecu.⁊ tamē ignorās bona fide soluens liberatur:vt.l.si quis a seruo.⁊.l.sec.ff.de sol ¶ Tertio casu qn alienatio est voluntaria:⁊ tūc gl.in.l.ex iudicio⁊.ff.de accu.distinguit si ad lit.cōtest.vel postea sed nō est differētia:qz cū igit principaliter de vindicta publica ⁊ nō de bonis nisi secundario lit.contesta.nō afficit eius bona vitio litigiosi.⁊ no. Gul.de cu.in.l.nō solū.ff.de interdi.⁊ rele.facit.l.quāq.§.uit.de aqua plu.ar. Itez cōtra illam glo.est hic casus in ver.et etiam.vbi r obrat donationem ante proscriptionē factā:⁊ ideo ego solum distinguo vt distinxi I casu ante accusationē:videlicet aut bona fide ⁊ tenet indistincte vt hic:aut mala fide tūc datio libertatis ipso iure non tenet sed aliarū rerū alienatio tz sed reuocaf ia dubiū presumitur

6 mala fides pp̄ter accusationē iam institutā. ¶ †Ex p̄dictis igitur sic hic declaratis possumus breuiter reassumere conclusiones:vez vt alienationes necessarie ante reatum facte indistincte in voluntatis. Idez fm glo.⁊ Dy.sed Ja.de are.Cy.⁊ Bar.distinguūt aut bona fide aut mala aut dubitaf.primo casu valēt: secūdo nō.in tertio presumif bona fides nisi fm Bar.ex aliqua de sex cōiecturis presumaf contrariū dixit opi.Dy.posse defendi:quādo aūt facte sunt post reatū:tūc siue bona sunt publicata ipso facto vt in certis casibus siue administratio sit interdicta a lege vt in aliquib⁹ casibus:tūc alienationes voluntarie indistincte sunt p̄hibite.Necessarie aūt valent si bona fides interuenit eius q soluit:vbi aūt ipso facto administratio bonorū nō est eis interdicta qd regulare est:vt.l.auferf.§.ia reatu.ff.de iur. fi.tūc in alienatione volūtaria distingue.Aut cōstat q bona fide est facta ⁊ valet indistincte ⁊ in effectu nec curo ante accusationē vel postea vsq ad sniam vt hic ⁊.l.si aliqs.ia fi.ff.de do.cā mor.aut cōstat q mala fide ⁊ tūc rei irreuocabilis nec valet ipso iure rei aut reuocabilis valet ipso iure sed postea bonis publicatis reuocaf in dubio si iā erat accusat⁹ vel fuerit in crimine deprehensus presumif fraus:⁊ idem si aliqua de cōiecturis supra enumeratis interuenit.in alienatione aūt ez necessaria dic q valet indistincte an̄ accusationē factā:in postea vero facta dic idez si cām defendit:si vero fugit distingue scientia an ignorātia eius q sibi soluit vt.s.dixi:⁊ hoc in alienatione ante sniam:in postea vero distingue:aut sentētia nō erat appellatiōe suspensa:⁊ nō valet:vt.l.post cōtractū.C.allega.aut erat appellatione suspensa et tūc vbi ante sniam dixi nō valere nec nūc:⁊ vbi dixi valere ⁊ nūc valet sed hic plus est:qz omni casu cū prior sententia fuerit cōfirmata oīa veniūt reuocanda iudicis officio ad quē spectat retractare innouata appellatiōe pēdēte:vt.l.chirographis.§.ab eo. ⁊ ibi bona gloss.ff de adm.tuto. Sed quādo alienatio fit ante sniam facta nō omni casu fit reuocatio vt dixi.C.⁊ quādo fit reuocatio nō fit iudicis officio nisi p̄mo alienatione iam actiōis p sniam rescissa:vt.ff.si mu.vē.no.l.ij.§.j.⁊ de iur.fis.l.in fraudez. §.j.⁊ instit.de act.§.si qs i fraudē.quicqd hic Cy.senserit ia.ij. q.sed tūc reuocari nō potest in dubium que actiōes cōpetere dicanf ad reuocandū.⁊ videtur q actio hypo.qz tempore delicti bona videntur fisco obligata:vt.l.quod placuit.ff.de iure fisc.⁊.l. auferf.§.fiscus.⁊ ita no.glo.j.pen.fis.credi pfe.l.j.in cōtrariuz q nō sint hypothecata pro pena delicti no.gl.in.d.§.fiscus.⁊ in.l. rescriptū.in prin.ff.de pac.qd tenēt Cy.⁊ Barto.in.d.§.fiscus. qz alias indistincte posset reuocari alienata cōtra.l.si aliquis.ff.de dona.causa mortis.⁊ cōtra ea que.s.dixi.pro hoc etiam facit qa ante sniam iure obligationis pena nō est debita quādo imponif ad vindictā ⁊ sic bona nō possunt esse obligata. ¶ Qd autē iure obligatiōis pena nō sit prius debita pz:qz iudicis offio imponif.vt insti.de iniurijs.§.in summa.⁊ q iudicis officio debētur in obligatiōe nō sunt.vt.ff.de act.emp.l.si p collusionē.⁊ de dam infec.l.cū postulassem.in princ.licet lato sumpto vocabulo possit dici obligatio. ¶ Nec ob.§ fiscus.vt ibi no.nec.l.qd placuit.qz i l priuilegio personali loquif.⁊ hec communis opinio:sz refert Cy.⁊ Dy.dixit q hypothecā habet sed ea nō vtif aduersus creditores:vt.d.l.qd placuit.sed hec cōtter nō tenetur ⁊ forte minus bene recitat ideo rep̄hēdif.sed ego puto q Dy.idē dixerit in eo cuius bona publicanf:quia nō ante sniam per supra dicta:nec postea:qz sibi vt successori vel heredi res suas nō pōt

esse obligata:vt.ff.de reg.iur.l.nec pignus.In eo vero cui pena certe quātitatis est inferenda ⁊ idez ante sniam:sed snia lata ei fuit tacite obligata:vt.d.l.qd placuit.⁊ in glo.posita in.d.l.j.sz ea hypotheca nō vertitur aduersus priores creditores etiā psonalem tm̄ habentes:vt.d.l.j.j.pen.fis.credi.prefer.sicut ⁊ als hypotheca a lege inducta nō nocet prioribus creditoribus:vt.C.coia de leg.l.j.in fi.⁊ ita puto q dixerit Dy. ¶ Rńdendum est ergo q̄stioni q per actiones reuocatorias fiat hec reuocatio alienatorū an sniam:vt.d.§.si qs in fraudē.insti.de act.⁊ ibi gl.que nominat actiones vt.C.si qd in frau.pat.l.ij.alienatorū vero post fiat reuocatio per officiū iudicis reuocare debentis attēta et innouata appellatione pēdēte:vt no.gl.ff.de his qui no.infa.l.furti.in prin.⁊ gl.ij.vel etiā p hypothecariā vbi pena fuit certe quātitatis ⁊ in nouos creditores sunt allegata. ¶ Quero vltimo q̄

a ad hanc partē an ea que dicta sunt in fisco^a circa has alienationes habeant locū hodie in personis quibus bona dānatorū reseruanf vt.j.e.auf.bona.⁊ dic fm Bar.q nō.ar.l.nō vsq.ff.si qs a pa.fue.ma.⁊ hec sufficiant de prima parte.

1 ¶ Donatio emancipatis filijs facta ante reatum patris nō reuocatur:⁊ quid de facta filijs in potestate.⁊ nu.seq.

4 Vsusfructus quem pater habet in bonis aduentitijs filij an publicetur ceteris ipsius bonis publicatis.

Fiscus hypothecaz tacitā habet in bonis sui administratoris.

6 Hypotheca tacita a quo tempore in bonis sui administratoris fisco currere incipiat:⁊ an ad bona futura trahatur.⁊ nu.7.

1 Si quid etiā. ¶ †Donata filijs emancipatis ante reatum patris non reuocatur:⁊ de donatione in filios collatis p̄ncipi rescribitur.h.d. ¶ Glos.oppo.q etiam post reatum facte valeāt:vt.s.in preceden verfic.Sol.vt in glo.

2 et plenius ibi examinaui. ¶ †Querit glo.quid in donatione facta filijs in ptāte.dicit gl.q illa penes eos remanet tanq̄ cōfirmata morte patris:vt.C.de dona.inter vir.⁊ vxor.l.donationes et famil.hercis.l.si pater.⁊ pro hoc facit primo:qz idem in donatione facta vxori que confirmatur morte.l.res vxoris.C.de dona.inter vi.⁊ vxo.secundo quia donatio causa mortis tantum excipitur:et alie donationes vt alie donationes generaliter valident:vt.l.si aliqui.ff.de do.cau.mort.ergo ⁊ ista velut sub generali comprehensa.arg.eorum que no.glo in.l.j.ff.de legi.tertio inducit glo.hunc tex.ibi dum dicit apud se vendicauerunt.

3 ¶ †Quero tunc ab extra quid de concessis^b filio in causam pe

b culiarem.⁊ videtur q publicentur:qz sub patris damnati sunt dominio:vt.l.fi.in prin.C.de bo.que libe.ergo ⁊c.⁊.ff.co.l.j.ij.qz casus videtur apertius.ff.quando act.de pe.est an.l.j.§.alienatio.ver.sed si alie. ¶ In contrariuz est veritas:qz bonis filij publicatis peculium castrense non publicatur:vt.C.e.l.si filius.et minus aduentitium vt ibi dixi.Sed dat patri vt ibi:ergo ratione equalitatis inter eos inducende dicamus econtra bonis paternis publicatis profectitium peculium in effectu non publicari sed penes filium remanere. ¶ Scdo qz per damnationem patris per quam inducitur mors ciuilis publicantur bona ⁊ filius liberatur a potestate patris facto:vt.C.e.l.deportatus.⁊.j. ti.j.l.fi.sed filio a potestate liberato si peculiū non est ademptū dicitur esse concessum:vt.C.de dona.l.fin.⁊ de eman.lib.l.fi.ergo cum de ademptione expressa quam isto casu.l.expresse faciat non appareat dicamus filio remanere. ¶ Tertio dicit Gul.de cu.esse casum.ff.de iu.l.ij.§.sed vtrū.ver.nec eo mouemur.vbi bonis paternis a fisco pp̄ter debitum occupatis peculium remanet penes filium.⁊ si dicas ibi propter debitum ex administratione vel contractu.rńdet ipse q tanto minus debet ei auferri ex delicto:qz vno casu tractat de damno vitando:altero de lucro vt in seq.ver.⁊ ideo ei minus subueniendum est quando delicto.ar.l.fi.C.de codi.⁊.l.fi.§.licentia.de iur.deli.⁊ maxime quia penis fiscalibus creditores preferuntur:vt.j.pen.fis.cre.prefe.l. j.lib.x.⁊.ff.de iur.fis.l.qd placuit.⁊ hec opi.est cōmunis. ¶ Ad l.j.§.alienatio.in cōtrariū alle.rń.Gul.q ibi tex.nō dicit q fisc⁹ habeat peculiū sed q actiōe de peculio fisc⁹ teneaf creditorib⁹. et nimirū:qz vt eius successor fiscus cōuenif:vt.l.ij.C.ad.l.iul.de vi.vnde ne fisc⁹ remaneat in dāno eius cuius lucrū vel cōmoduz haberet fisc⁹ pōt petere sibi a filio caueri de indēnitate:vnde h siit simul que teneri de peculio ⁊ tñ nō habere commodū peculij vt probatur in.§.statim.j.seq.⁊ ita etiā intelligit Bar.istū tex.

4 in.l.si finita.§.si de vectigalibus.ff.de dā.infec. ¶ †Sed tūc quero an publicatis bonis patris superuenientis vsusfructus quez

c habet in bonis aduentitijs^c filij publiceť respectu cōmoditatis ipsi⁹.⁊ refert bart.q vidit seruari vt publiceť p.l.si postulauerit. ver.sed si vsusfructus.ff.de adul.sed nihil facit:qz ibi in casu speciali in quo p̄prietas publicaf ⁊ sic cū p̄prietate cōsolidaf.Item p.l.stati⁹.§.fi.ff.de iur.fis.cui cōcor.l.cū pf.§.hereditas.ff.de le. ij.⁊ hoc rendet ergo aliter:qz aut h publicatio bonorū facta est circā pp̄ter quā patria potestas est deperdita ⁊ tunc vsusfructus redeat ad proprietatē:qz cessat cā propter quā patri concedif.l.

a ¶ In ea q̄ dicta sunt in fisco. Tu vide ē hoc bar.ī l.fi.ibi aag.post bal.C.de his q in frau.cre.⁊ qd no. bar.ī.l. auferf.ff. de iure fisci.

b ¶ Quid de concessis. Qd peculiū filij nō venit i cōfiscatiōe bonorū pris sz separatur.adde bar.singul.in.l.ij.§.sed vtrū.ff.de iu.gl. est nota.in.l.cū ⁊ filij f.C.q bo.ced. pos.qd dicit verū in p̄fectitio:qz in adūētitio hodie nō est dubiū quo ad p̄prietatē sed quo ad vsumfructū dicit ibi bar. esse dubiuz vtrū pfc cōnouit alegā.l.l. si finita.§. si de vectigalib⁹. vi.ibi bar.de dā.in fec.Itē adde bal. l.l. diximus.§. si pf.ff.de excu.tut.

c ¶ Vsufructus quē hz in bonis aduētitijs.Add imol.l.l.si finita. §.si de vectigalib⁹.ff.de dā.infect. aag.art.inst.quibus nō est pmis. sa.test.ad fi.⁊ insti.de act.§.actiones.⁊ ibi dñs meus Jas.may.col. xiij.

patria potestas ⁊ administratio legitima vt. ff. de bo. que. l. cum
oportet. §. cum aũt. ⁊ pro hoc accedat qđ no. glo. iiij. ad fi. j. ti. j. l.
fi. vbi glo. hoc videtur firmare. ⁊ ibi Cy. an. vi. q. Aut patria po-
testas ⁊ administratio legitima durat ⁊ tunc videtur q̃ puoli-
cetur quasi nondum venerit tempus consolidandi per predicta
iura. in contra. facit q̃ solidetur ⁊ ad filium revertatur vt si filio
conceditur peculium profectitium vt in precedenti questione di
xi qđ est plus q̃ dominium erat penes patrem quãto magis
vsusfructus rei cuius proprietas est filij. ar. š. de sac. san. ec. aut.
multo magis. Item q̃ hunc vsumfructum sine eius proprietatẽ
pater habet a lege vsq̃ ad tempus. sed commoditates ꝯcesse ad
tempus ex legali dispositiõe ei cuius bona publicantur nõ vult
lex ad fiscum spectare nec dilationem ei prodesset in precedenti
ver. dos etiam ⁊c. ibi declaraui ergo ⁊c. ¶ Non ob. contraria q̃
in eis dilatio ⁊ commoditas processit ab homine sic et alias fit
differentia inter dilationem datã ab homine sic vel a lege. ff. de
pe. l. si cum in. in fi. Item q̃ vt dixi hec que filijs ⁊ vxoribus con
ceduntur de equitate ⁊ beneficio quodã non attẽto iuris rigore cõ
ceduntur vt pꝫ ex superioribus ⁊ probatur expresse in fi. huius. l.
ibi dum dicit ab omni beneficio ⁊c. cogitabis q̃ ad istud posse
rñderi videlicet q̃ peculiũ profectitiũ nõ erat in administratio-
ne patris. ⁊ q̃ hic loquitur in ciuiliter mortuo ita q̃ filij sunt a
potestate liberati.

Sed in his. Hec est scđa pars pncipalis hui⁹. l.
in qua disponit que veniãt i publica
tionẽ bonorum fiendam rõne administrationis bonoꝝ fiscaliũ.
diuiditur in tres. Primo prouidet vxoribus ⁊ filijs. Secundo
fisco. Tertio prouisione facta vxoribus ⁊ filijs excipit. scđa ibi:
nec quicq̃. tertia ibi. excepto. ¶ Casus. Qñ bona publicantur
pro ratiocinijs vxor et filij sibi donata ante actus initium reti-
nent precipua a fisco non inquietanda nisi is qui administrauit
5 fuerit decesarianis. h. d. ¶ † Not. qđ fiscus hꝫ tacitã hypothecã
a in bõis sui administratoris licet nõ in bonis publicãdis ex de
licto vt dixi in prima parte huius. l. in fi. cũ hac. cõcor. š. de priui.
fis. l. j. Itẽ no. q̃ p administratione cesarianorum, quos glo. inter
pretatur primipilarios bona vxoris ⁊ filioꝝ capiũtur per fiscũ
donec eis sit satisfactum vt hic in fi. Item no. tex. in fi. ibi omni
6 iuris beneficio ⁊c. ad id qđ dixi in fi. partis precedentis. ¶ Re-
uertor ad primum. ⁊ quero a quo tempore fisco incipiat compe-
tere hec hypotheca ⁊ due opi. sunt in glo. vna Azo. q̃ a die frau
dis commisse. ⁊ mouebatur Azo: q̃ tunc incipit esse personalis
hypothecaria personalem non debet precedere: vt. š. de priui. fi.
l. si debitor. ⁊ j. de iu. fis. l. j. ⁊. ff. đ epi. l. grege. §. si sub cõditione. ⁊
qui po. in pi. hab. l. qui potior. ⁊ in regula iuris cũ principalia. ⁊
ibi dicebat hũc tex. esse intelligendũ. ⁊ p hoc inducat. š. de se. nu
pti. l. hac edictali. §. pe. ¶ Alia est opi. q̃ statiꝫ a prin. admini
strationis sicut in patre: vt. š. de bo. que li. l cũ opꝫ. §. fi. š. de ad-
mi. tu. l. pro offĩ. ⁊ hec cõis ⁊ vera: tũ ne fiscus sit deterioris cõdi
tionis q̃ priuatus q̃ alias priuilegiatur in pluribus. ⁊ pꝫ. š. de pri
ui. fis. per totũ: tũ q̃ hic est casus nõ destruẽdo tex. ibi ante initiũ
actus ⁊c. nã actus qui deducitur in iudicium est administrationis
geste vel gerẽde: vt. d. l. p officio. nec est hypothecã. sine psonalis
quia ex tempore quo administratio est sibi decreta obligat⁹ ra-
tionem reddere tam de neglectis quam de gestis vt no. in. l. quo
niam augurio. j. de conue. fis. de. ⁊ hec obligatio primeua ratio
ne fraudis ⁊ doli postea commissi intentatur ⁊ vocatur in obli-
gationibus singularibus vt depositi ⁊ commodati. obligatio se
cundario in secundo contracta ratione doli ⁊ culpe. vt not. Cy.
in. l. sicut. š. de actio. ⁊ obliga. ⁊ Dy. ff. commoda. l. si vt certo. §.
si duobus. ⁊ hec tutior licet gloss. in. d. l. cum oportet. diceret ve-
rum esse ibi hypothe. prius trat quam principalis. et fm predi
7 cta intelligi debent iura in cõtrari. allc. ¶ † Quero scđo an hec
tacita hypotheca trahatur etiam ad bona futura. ⁊ dic q̃ sic. vt
in glo. super verbo habuit. ⁊ est ratio: q̃ hoc est de natura gene-
ralis ⁊ expresse hypothece: vt. l. fi. š. que res pigno. obli. pos. ergo
⁊ tacite. argu. l. cum quid. ff. si cer. peta. ⁊ pro hoc induco. l. iij. š.
de priui. fis. licet audiam quod quidam dicunt contrarium per
illam. l. iuale.

1 ¶ Bona damnati quando publicentur. ⁊ nu. 2.
3 Pluralitas quanta exigatur vt a fisco bona relaxentur.

Quando. Primo in non curialibus. secun
do in curialibus. tertio excipit a
predictis. secunda ibi: decurionibus. tertia ibi: exce-
pta. Quando bona damnati de crimine capitali ve-
niunt publicanda si liberos habet debetur dimidia nisi damna
tus fuerit de numero curialium vel decurionum: q̃ tunc serua-
1 tur forma hic scripta crimine lese maiesta excepto. h. d. ¶ † Gl.
j. op. vo. quod damnati bona non publicentur: vt. š. de mu. que
pro. s. tuis sc. l. j. ⁊ de rap. virg. l. j. §. sed ⁊ si quidem. sol. vt in ea.
¶ O. v. š. đ aut. bona dãnatorum. So. vt in ea. ⁊ statim videbis
¶ O. iiij. q̃ filius nil debeatur: vt. ff. co. l. j. Sol. vt in gl. seq. vꝫ
q̃ ibi pars bonorum publicatur hic qñ omnis. ¶ Op. iiij. de. l.

cũ ratio. §. cum libertini. ff. eo. So. q̃ ibi in liberto damnato hic
2 in ingenuo. ¶ † O p. v. qđ vbi extãt liberi totum eis diuitatur
vt. ff. eo. l. fi. §. si plures. Sol. vt sequitur in glos. videlicet q̃ illud
procedit ppter pluralitatẽ liberorũ ⁊ vt respublica ampliatur
hominũ a dictione nõ pecunijs vt ibi dixi. qđ no. q̃ ex eo colli
ge qđ rectores puinciarũ iuridice faciũt nec rẽ illicitã cõmittũt
cũ puidẽt vt venietes ad habitadũ in eodẽ territorio sint ad cer
tũ tpᵒ immunes. ⁊ idẽ cũ salaria prebẽt doctorib⁹ vt ciuitas re
5 pleat scholarib⁹ ⁊ alijs personis. ¶ † Sed dubitari põt quãta
pluralitas liberorũ exigitur vt a fisco bona relaxent. ⁊ rñdet gl.
in. d. §. si plures. q̃ tres sufficiũt qđ nõ vꝫ verũ per hãc. l. ver. sin
autem maiores. credo igitur vt inspiciatur ꝙtitas patrimonij. et
pluralitas liberorum vt sufficiant tres si patrimonium non est
magnum vt in illa gl. ¶ Ultimo no. q̃ mares habent dimidiã
et nihilominus in alia dimidia concurrunt pro viribus cum fe-
minis ex illa generali dispositione qua alia dimidia debetur li-
beris qđ facit ad. q. quando testator reliquit cuilibet fratrum. x.
et priori bibliã. ⁊ prior nedũ bibliã sed vt quilibet frater habeat
x. de quo per Cy. š. de leg. l. cum questio. §. fi. ⁊ per doct. in. l. titia
§. qui marco. ff. de an. le. ⁊ per Dy. in. c. generi. extra de re. iur. li.
vi. Autentica.

1 ¶ Bona damnatorum quibus debeantur. ⁊ nu. 2.
3 Bona post deportationem quesita quibus debeantur deporta
to mortuo.
4 Bona deferri iure successionis differt ab eo qđ est deferri iure
hereditario.

b **Bona damnatorũ.** Primo dicit p qđ
corrigit ius antiquũ. scđo dubium remouet tertio
excipit. Secunda ibi: vxores. tertia ibi: maiestatis.
1 ¶ † Casus. hodie bona damnatorũ debentur ascendentibus et
descendentibus vsq̃ ad tertium gradum excepto crimine male
statis. h. d. Ibi maiestatis. dic vel heresis: vt. š. de her. aut. gaza
c ros. ¶ Op. q̃ imo officialium lucro cedant: vt. ff. eo. l. j. in fi. So
2 lu. qđ illa corrigitur. vt ibi ⁊ hic in prima glo. no. ¶ † Oppo. qđ
nullo modo ascendentibus bona damnatorum debeantur nec li
beris tãtum vsq̃ ad tertium gradum sed vsq̃ ad decimum qui
vsq̃ ad successionem ab intestato vocantur vt in aut. de incestis.
nupt. in prin. ver. si vero contigerit. transumptiue. š. de inec. nu-
pti. aut. incestas. Sol. tribus modis vt in glo. ⁊ sol. media nihil
valet q̃ in crimine lese maiestatis filijs debetur: vt. š. ad. l. iu. ma
ie. l. quisquis. ⁊ in contrario filijs relaxantur. solum ergo alij q̃
hec corrigit illam vt hic in prima sol. ⁊ hec correctio erit in duo-
bus. vt in op. dixi sed alias vt correctionem euitaret. dixi tertio
aut dãnatus est tali crimine quod ciuitatẽ non perdit: ⁊ tunc si
lex dicit confiscari bona tunc confiscentur. vt in contrario. aut ci
uitatẽ perdit vt deportatus ⁊ tunc hꝫ locũ autẽtica ista. ¶ Et
est rõ q̃ cũ tunc bona retinere nõ possit esset pena filio ⁊: no. sua
qđ lex euitare voluit in primo casu est sibi pena cũ relegatus re-
tineret bona an bona confiscãtur. ⁊ p hac sol. facit tex. in aut. de
mã. prin. §. opꝫ lo. ij. col. iij. hãc sol. aĩs tꝫ gloss. in corpore huius
aut. sed aduerte p deo quo alde. sentit in aut. de incest. nupt. q̃ ibi
pater fuerit relegatus ⁊ ita exponit ibi glo. super verbo exilium
Et licet multi hãc sequãtur tñ ego nõ credo primo vt in dubio
verba sumãtur proprie: vt. ff. de exerci. l. j. §. si is qui nauẽ. ⁊ de l.
iij. l. nõ aliter. sꝫ relegatio que exiliũ dicit in. l. exiliũ. ff. de interdi.
et rele. pprie nõ est exiliũ: vt. l. iij. ff. de pe. iudi. ergo ⁊c. ¶ Et ideo
qñ exiliũ p relegatione sumitur vt cũ adiecto pferẽ pena in exi-
liũ salua ciuitate ⁊ qñ pro deportatione simpliciter preferturꝫ
de vtroq̃ pꝫ. ff. si quis cau. l. sed ⁊ si quis. in prin. ¶ Nec ob. l. in-
terpretatione. ff. de pen. q̃ istud procedit quado pena mitiẽ ⁊ im
poneretur fm proprium sensum. ⁊ significatũ verbi vel esto qđ
vbi lex simpliciter dicit quem exulãdũ intelligi dꝫ de relegatio-
ne. arg. d. l. interpretatione. tñ in contrario sic sumi nõ potest q̃
relegatio non dissoluit patriã ptãtem vt inst. qui. mo. s. iu. pa.
po. §. relegati. sed tex. in corpore in aut. de incest. nup. vers. sed si
vero contigerit. dicit q̃ liberi patris accipiunt successionem sue
potestatis patris supplicio facti ⁊c. ergo bene pꝫ q̃ ibi suppli-
cium non fuit relegationis sed deportationis per quam patria
potestas perditur sed et supposito q̃ ibi fuisset relegatus bona
tñ nõ auferuntur filijs ex legitimo matrimonio natis vt ibi pa-
tet. cuius contrarium sentit hec sol. alderi. Quid igitur dicam
Pet. sol. quarto q̃ hec aut. locũ habet vbi bona adimitunt per
l. in cõsequentia pene sed vbi expresse tũc. l. ꝫ. nõ attento qđ vbi
lex nõ mãdasset bona publicari expresse veniebãt publicãda ni
hilominus in consequẽtia pene hec sol. nõ videt mihi tuta q̃ ex
pressio eoꝝ que tacite insunt nihil operatur: vt. š. de fi. instru. l. non
recte. cum si. si ergo ante. l. istam non erat differentia an lex dice-
ret simpliciter quem deportari alio nõ addito vel addito cum
publicatiõe bonorũ nec nũc erat p hãc aut. que nõ apparet hic
innouare. preterea hec aut. ⁊ tex. expsse in corpore repugnãt pe. cũ
disiũctiue hic dicat si que pscriptoꝝ. ⁊ in corpore dicat in ghns

Lnoctem

a ¶ Nõ in bõis pu
blicãdis. q̃ bona
fisco nõ sunt obli
gata p pena deli
cti adđ bar. in. l.
aufert. §. fisc⁹. ff. đ
iure fis. ⁊ in. l. post
ꝯtrũ in pe. col. v.
quarũ est, tpᵒ. de
do. vide cy. ⁊ an.
hic gl. in v. hypo
thecas. ⁊ Jo. pe.
rooc. ⁊ Rod. in
l. scriptũ. ff. đ pa
ctis. in pri. vbi vi
de oĩno. d. ale. ĩno
cẽ. l. ij. col. cũ ꝯo.
ibidẽ p eũ signa-
tis.
Adde de no-
• tatis hic p sal.
ꝙ. d. coap. metũ ⁊
an hẽat hypothe
cã in bõis añ qñ
tã obligationẽ vẽ
tis qđ not. Re
buf. li. si debitor
⁊ ibi aliqđ p bar.
de fide instr. ⁊ in-
rc basil. fi. li x.
b ¶ Bona dãnato
rũ. no. q̃ bõa dã
natoꝝ ad mortẽ
hodie ñ ꝯfiscant
sꝫ applicant pso
nis de quibus h
sed in casibus in
quibus veniũt cõ
fiscãda statim q̃
ꝯpdit ciuitatẽ p
dit et bõa sua fi-
ne aliq̃ publica-
tiõe. l. tutelas. v.
j. est cũ ciuitas. et
ibi bar. ff. đ ca. di.
⁊ ispe. đ actore. v.
itẽ q̃ deportat⁹
Itẽ adđ Ja. bu. i
aut. de incest. nu. ⁊ i
aut. vt nulli iudi.
nẽ fꝫ ale. h hꝫ lo
cuꝫ i pecuniarijs
nõ i corporalib⁹.
⁊ bal. h ⁊ l. l. da-
ta. xxvi. colũ. š. q
acc. nõ possunt.
c Officialiũ lu-
cro cedãt. bar. h
ex hac. l. ibi: iudi
cib⁹ colligit arg.
q̃ ẽpẽpt aliques
ꝯdẽnatẽ ad penã
sue camere appli
cãdã. vide ꝯbui⁹
dicti vnãte Ro.
fin. fin mei nu.
cccclv. ki. sꝫ post
ro casu qđ inducit.

l.mortem aut prescriptionem diffiniunt: & in casu in quo bona expresse publicantur per viam tamen prescriptionis etiam pariter concernit personam & bona supponit quem ciuiliter mortuum et bona publicata. ¶ Ego teneo quo ad sol. contrarii primam hic positam quam approbat gl. sup verbo aduersus. in l.i. in prin. ff. de iur. fis. & quam tenet hic Azo in summa. & intellige eam sane videlicet quod corrigat aut. incestas. in ea parte qua disponitur vt liberis non extantibus bona deuoluantur in fiscum. nam hodie prius ad ascendentes vsque ad tertium gradum vt hic: sed in ea parte qua disponitur vbi prius deuoluantur ad liberos vlter octos post nepotes illa remanet secorrecta: quia hec aut. facta est in fauorem liberorum: ergo lesionem non debet eis afferre: vt. C. de legi. l. quod fauore. & hoc in damnato ad mortem naturalem vel in proscriptis i. damnatis ad mortem ciuilem: sed in relegatis qui ciuitatem retinet & per consequens proscripti non possunt dici hec aut. nihil innouat: ideo si quo casu bona eorum in totum vel in parte publicantur leges hec disponentes erunt in priori firmitate qualis est. l. ii. C. ad. l. iul. de vi. cum si. Hec fuit mens Alde. vt patet in ratione sua. & ita intelligunt eum Dyn. Jac. bu. & communiter omnes licet forte eius sol. & dictum fuerit inepte scriptum: & idem fortius dico si relegatus non esset sed bona in totum vel in parte adimerentur vt in casu aut. item quod domum. C. de sepul. vio. & in hac parte reprobo glo. in l. i. in prin. ff. de iur. fis. cum per rationem Alde. tum quia vbi liberi essent in potestate quam non perdit ei nulla pena esset: quia saltem vsumfructum vt de aduentitiis bonis haberet. ¶ Quero hic an annotatio & publicatio bonorum quod fit per titu. de req. reis. sit correcta. Ja. bu. dixit quod non. sed forte in contrarium est veritas vt dixi. C. de reqr. reis. l. i. ¶ Quero quid de pena tituli sequentis. dic vt
3 ibi dicam. ¶ † Quero quid de bonis a deportato postea quesitis an eo moriente liberis & parentibus vsque ad tertium gradum debebantur an vero publicabuntur vt olim: vt. l. C. eo. credo quod filiis debeantur non iure hereditario quia heredem habere non potest vt. d. l. ii. sed de iure successionis sicut primo quesita vt hic & in aut. de incest. nup. in prin. versi. si vero contigerit. & pro hoc facit. d. l. ii. quod mandat publicari postea quesita sicut priora vt probat implicatiue inclusa in illa dictione nec ibi posita: & quia ciuitatem perdit vt olim. Item quia illa publicatio quesitorum venit in consequentia deportationis et sic non obstat si plaudent supra dicta licet aliquis videatur sentire contrarium.
4 ¶ † Et predicta no. quia longa est differentia an bona deferantur iure
a successionis. i. subrogationis an iure hereditario. Nam primo casu successor non tenetur vltra vires bonorum: vt. l. non possunt. ff. de iu. fis. si heres sic nisi faciat hodie inuentarium. ¶ Item in herede necessaria est aditio: & aliis sit transmittit regulariter & sic ascendentes si censent heredes non transmitterent non aditam sed successores bonorum non habent necesse adire: quia bona queruntur eis ipso iure: vt l. i. §. i. cui bona. & ibi no. ff. de iur. fisc. & pro hoc. d. l. non possunt. et quod no. glo. in. d. l. ii. & pe. C. de bo. vacan. & C. de noua. l. noua. Et ex hoc sequitur aliud videlicet quod cum acquisitio dictorum bonorum non possit habere incommodum acquiritur & transmittitur sicut legatum. Nam persone iste subrogantur loco fisci cui primo bona deferebantur & ex indulgentia principis hoc consequuntur: vt. C. l. prima. in fi. & ff. e. l. fi. si plures. & pro hoc. C. e. l. si deportatus. coniuncta glo. §. & patet inconuincibiliter: quia hec aut. etiam in damnato ad mortem naturalem loquitur qui etiam seruus efficitur secundum communem opi. & not. C. de do. inter virum & vxo. aut. sed hodie. & in l. qui vltimo ff. de pe. et sic heredem habere non potest cum seruus nihil habeat & hereditas nihil aliud est quam successio in vniuersum ius quod defunctus habuit: vt. ff. de verb. sig. l. nihil. Igitur cum non iure hereditario sed legis et principis beneficio hec bona eis deferantur sequitur quod eis immediate querantur absque eorum facto vel scientia licet repudiabiliter: vt. ff. de condic. insti. l. que sub conditione. §. fi. & de leg. ii. l. cum pater. §. fundo. & pro his videtur quasi casus. ff. de iur. fisc. l. edi. §. ad heredes. & §. seq. vbi premium ex beneficio delatum licet non dum agnitum transmittitur. non enim erat sibi agnitum licet se detulerit. arg. l. i. §. si partiendi. ff. de condi. ob tur. cau. & C. de acqui. heredi. l. antistius. & C. de inoffic. testa. l. quemadmodum. et ita de facto consului.

¶ De bonis eorum qui mortem sibi consciuerunt. Rubrica.

¶ Quia & bona eorum qui mortem sibi consciuerunt veniunt publicanda licet in vita non fuerint damnati: ideo hec rubrica sequitur precedentem que de bonorum publicatione tractauit.

1 ¶ Consciscentis sibi mortem bona quando publicen[...]
2 Bona consciscentis sibi mortem an publicentur ipso iure an vo
ro sententia requiratur. & nu. 3.

a Orum. Primo dictum per quod tollit obiectum. Secundo ad questionem respondet. secunda ibi: ea propter. ¶ † Vbi quis mortem sibi consciuit ob criminis publici conscientiam bona eius publicantur: secus si doloris impatientiam. h. d. cum seq. ¶ Glos. opp.

a ¶ An bona deferantur. Adde Soci. consi. cclxxxvi. incip. in presenti consultatione. versi. preterea non est dubium. in ii. parte. char. ccxii. vbi hoc idem allegat et disputat ac declarat.
b ¶ An sit necesse pronunciari super illo crimine. Vide Bal. in aut. incestas. C. de incest. nup. & in l. ii. & ibi Cyn. C. qui testa. face. pos. & no. colle. i. e. ex parte. nu. i. versicu. sed

de. l. fi. §. vt autem. & §. item. ff. e. Sol. quod hoc secundum illam: distinguamus tamen aliter & latius quam glo. in l. ii. C. qui testa. face. pos. videlicet aut propter penam criminis ascripti bona illius veniunt publicanda & tunc nec nunc publicabuntur: vt. d. l. fi. §. cum autem. & §. idem. aut bona veniebant publicanda & tunc aut constat quod metu pene criminis mortem sibi consciuit: aut constat quod non aut dubitatur. Primo casu indubitanter bona veniunt publi
2 canda. ¶ † Sed dubium est an sit necesse pronunciari super il
b lo crimine: b sed dic vt. j. dicam. Secundo casu illatio mortis quam sibi fecit non consideratur vt hic sed delictum sibi ascriptum. vt si tale erat de quo post mortem aliis cognosci posset & tunc cognoscatur & de eo cognito pronuncietur & bona publicentur vt hic in l. ii. ibi: si non perduellionis &c. vt. ff. de accusa. l. ex iudiciorum. & C. si reus vel accusa. mor. fue. l. fi. si vero aliis post mortem cognosci non poterat tunc nec nunc cognoscetur nec punietur vt eisdem legibus. Tertio casu si de crimine iam erat accusatus vel in eo apprehensus presumitur metu pene fecisse: vt. ff. eo. l. fi. in prin. & §. fin. non aliis. Verum quia pars contra quam est presumptio potest contra eam probare: & ideo si presumptio est vt metu pene dicatur fecisse heres poterit probare contrarium quo non probante publicabuntur bona: vt. C. qui testa. fa. pos. l. i. quia hec presumptio facit eum haberi pro confesso: vt. ff. eo. l. fin. contra si non est presumptio vt fecerit metu pene fiscus poterit contrarium probare & ibi presumptio sit hincinde magis attenditur presumptio vehementis doloris: vt. ff. eo. l. fi. §. videri. quod
3 nota. ¶ † Sed tunc quero de dubio supra facto: videlicet an quando presumptio est quod se occiderit metu pene debet sententia ferri super delicto & publicatione bonorum. & videtur Cy. post Jac. et Pet. tenere quod sententia non sit necessaria: sed fiscus vendicet ipso iure eo quia pro confesso & damnato habetur vt probatur in l. ii. C. qui testamen. face. pos. vbi testamentum eius annullatur: quod non fieret si pro condemnato non habetur. & pro hoc etiam facit. l. fi. in princi. ff eodem. & in versicu. i. dum ibi dicit fisco vendicanda sunt: quod satis placet vt ipso facto intelligantur confiscata. i. in dominium fisci translata cum hoc sit tale crimen quod post mortem cognosci non possit: verum si heredes dicant eum pro condemnato non haberi quia ob impatientiam doloris vel pudorem eris alieni hoc fecerit & super hoc sit contentio iudex debet pronunciare expresse vel tacite & super illo pronunciando bona vendicari posse & in fiscum incorporari debere non obstantibus oppositis &c. ita intelliguntur aliqua verba futurum respicientia posita in. d. l. fi. ¶ Quero modo an iste titulus sit correctus per aut. bona damnatorum. C. titu. i. dixit Jaco. de ra. quod non propter vnum delictum quod iste videtur commisisse & sic grauius puniatur. argu. l. nemo. C. de episcopa. audi. & l. relegati. ff. de pe. Item quia damnatus non fuit. Sed Pet. & communiter omnes tenent contra. primo quia pro condemnato habetur vt in precedenti questione dixi & ex priori delicto non ex secundo vel vtroque: & sic frustra de multiplicatione delictorum arguitur.
c preterea aut. bona damnatorum. facta est in prouisione agnatorum non ipsius damnati: igitur multiplicatio delictorum non debet eis subesse. Nec dicas quod iste ti. locum habeat nedum vbi bona veniunt publicanda in consequentiam pene: sed etiam vbi
de per se & principaliter absque pena per quam ciuitas perdatur
d vt in relegatione vt quidam socius dicebat per. l. fi. ff. eo. in versi. ita demum. & sic ex eo capite dicebat incorrectum esse: quia ver. ille tanquam illatus ex prioribus secundum priora restringitur quando deportandus fuisset vel alia pena afficiendus per quam bona essent publicanda: ideo correctus est. & ita tenent ibi doct.

quis habet bona tibi posita in additio. ad ipsum l. epo. in eo. ver. extra de sepul. & an habeatur pro confesso crimen quod ei impingitur not. Bar. in l. i. ff. eo. et l. i. qui rei. §. de illo. eo. ti.

c ¶ Cum salutat. limita secundum Bar. istam. l. in l. gallus. §. & quid si tantum in fi. vi. col. ff. de liberis & posth. nisi bona essent in alium translata: quia non datur restitutio ad illa quod intelligit hat. ibi in. i. q. esse idem quod l. hac. l. fi. sit restitutum per commune & ibi vide post Bar. ang. quod nullo modo etiam recuperat fructus perceptos ex bonis etiam alienatis vt est tex. sing. secundum Ange. ibi in aut. idem de nestorianis. C. de here. et idem tenuit bal. l. e. domino guerram. in ti. hic finitur lex corradi. et aliquid per eum vide in l. gallus. §. & quid si tantum. de lib. & posth. an quoad bona alienata restitutio expresse concedi possit. & vide per bar. in l. quecunque. C. de fid. instru. & de iure baste fis. lib. x. item per Bal. de pace constan. l. ver. pe. cum seq.

d ¶ Et bona. Adde Bal. post bu. in l. si adeptus. et in l. fi. l. eo. & bar. in trac. banni. numero. xxxi. & in sua q. inci. lucane ciuitatis statuto.

¶ De sententiam passis. Rubrica.

¶ Continua rubricam vt in glo.

1 Princeps ab inferioribus salutatur.
c Um salutatus. a Restitutio a principe concessa damnato restituit eum in pristinum statum etiam quo ad honorem et bona. d hoc. d.
d ¶ † Not. quod princeps salutatur ab inferioribus. ¶ Oppo. quod honores non restituantur cum fama non dicatur restituta: vt. C. de generali aboli. l. fi. Sol. quod ibi in indulgentia: hic in restitutione vt in gl. de quo plenius dicam. l. l. fi.

Um patrem. Indulgentia solum penam remittit non autem bona restituit vt ibi dictum fit. h. d.

1 Recuperans bona per viam quote in quantū creditoribus teneatur.

SI debitor. Primo qn̄ bona erāt publicata ex delicto. Scdo qn̄ erāt a fisco occupata ex contractu. scda ibi: q si ob pecuniam prima in duas. Nā primo qn̄ aliqua singulariter fuit restituta. scdo qn̄ vniuersaliter respectu quote. scda ibi: 1 si vero. Casus † Recuperās bona p viā quote tenet creditoribus p rata nō si recuperet aliqd in singulari. ⁊ qn̄ pp debita bona alicuius transeunt in fiscū ille nō liberat a creditorib⁹ secus si ppter delictū. h. d. No. q restitutio limitata pducit effectū limitatū nec eius limites egredit. Itē no. q sicut mors naturalis dissoluit obligationes. vt in auf. de nup. §. deinceps. ita exilis. ⁊ hoc vult glo. hic. ij.

TUtor. Indulgentia nō restituit obligatiōes contra reuersum etiam in postea quesitis. h. d. Querit gl. quā ho. pos. hic mater accepit ⁊ dic vt in ea.

1 Actiones aduersus quondā debitores non restituūtur p indulgentiam.

1 **SI ademptis.** † Indulgētia nō restituit actiones aduersus quondā debitores. h. d. Et differt a precedēti: qr illa o obligationib⁹ restituēdis passiue h actiue. Op. primo actiones restituant ei: vt. ff. de ali. le. l. i. ⁊ cui. So. vt in gl. verū aduerte: qr ibi sunt due lec. vna q ibi fuerit restitut⁹: ⁊ tunc nō ob. Scdā alia q ibi sola fuerit indulgētia: ⁊ tūc sol. vt hic ⁊ ibi in glo. q speciale est in alimētis ⁊ tūc attēde qr nō est speciale in alimētis vt indulgētia restituat actiones p eis. Sed ēi spāle vt actiones p eis cōpetētes nō trāsiuerunt in fiscū qr ⁊ eis dānatis alimēta legari possunt: vt. ff. de his q̄ p nō scrip. habē. l. si in metallū. sed quot sunt anni tot sunt legata q̄ incipiūt cedere demū cū an no venit: vt. ff. qn̄ dies leg. ced. l. si cū prefinitiōe. igit meri to p annis sequētibus dānationis actiōes dānato cōpetūt ⁊ iō sue dicamus eū post restitutū siue indulgētiā habitū p preteritis annis a die dānationis vsq ad tps indulgētie rece or alimēta cepisse vt inquit text. in. d. l. ⁊ cui. secus si in aliis patronatib⁹ bus ob cām faciēdis in quibus interim cā prestādi cessasset: q p tpe antecedente indulgentia peti non potest: vt. j. de re mu. l. cū a caligatis. li. x.

1 Deportatio a patria potestate liberum facit.

IN insulam. Indugentia concessa filio deportato nō restituit eū i 1 patriā ptāte. h. d. † No. q deportatio filij liberat eū a patria ptāte. qo facit vt fr minor a patria ptāte a liberet. Op. de. §. cū aūt. in ath. q. mo. na pa. po. sol. in fine. sol. tribus modis. vt in glo. ⁊ vltima vera.

GEneralis. Indulgētia principis nō restituit multitiā neq famā. h. d. Op. de. l. cum indulgētia. j. eo. Sol. vt ibi.

1 Seruus desinit esse dn̄i si in metallum damnetur.

FRustra. Primo soluit vnā questionē. Secūdo aliā. scda ibi: qd si qd. Cas⁹. 1 † Seruus in metallū dānatus desinit esse dn̄i: ⁊ indulgentia ei concessa priori dn̄o eū non restituit si qd tn̄ tz qō ad priorē dn̄m spectet pcurator cesaris cognoscet inter eū ⁊ fiscū cuius cepit eē mācipiū. h. d. Op. q priori dn̄o restituat: vt. l. i. §. si. j. de qō. Sol. q ibi ex sua ɔfessione erronea fuit dānatus: hic secus. Et caue qr gl. dicit ex cōfessione facta in tormētis ibi fuisse dānatū qō nō teneas imo ex spōtanea postea facta apud acta vel erronea vt plene scripsi. j. de cast. ⁊ exhi. re. l. si qs. Op. scdo ad idē de. l. fin. ff. de iure pa. So. duob⁹ modis vt in sol ⁊ scda vera. Op. tertio q seruus in metallū damnatus nō sit fisci: qr tūc ei legari posset qō tn̄ isto casu fieri non pōt vt. l. ij. ff. de his que p nō scrip. ha. ⁊ l. in metallū. ff. ō tu. si. So. duobus modis vt in vltima glo. sed prima tutior vt post liberationem pene incipiat esse seruus fisci qui primitus erat seruus pene.

SI pater. Per deportationem patris filij liberant a patria potestate quas non recuperat ex sola indulgentia sibi concessa. h. d. Item per deportationem filij: vt. j. eo. l. si insulam. Oppo. de. l. si. j. eo. Sol. q ibi restitutio hic indulgentia vt in glos.

1 Indulgentia simplex penam tollens infamiam nō abolet.
2 Princeps solus an possit exulibus indulgentiam cōcedere.
3 Fides hostibus promissa per ducem belli debet seruari.
4 Preses an possit accusato fidantiam dare vt veniat tutor et numero. 5.

CUm indulgentia. Due sunt principales lectu. que ponitur in glos. scdo versic. vel tertio. fm quā. h. d.

Is cuius pena per indulgētiam est remissa non debet a fisco inquietari in bonis etiam sibi per indulgentiam specialiter concessis. h. d. Et hanc lecturā prosequitur prima gl. ⁊ non obstant cōtrariis. Alia est lectura vt de infamia loquat. ⁊ hec subdiuidtur in duas ⁊ fm vtrāq. h. d. Indulgētia simplex tol-
1 lit penā sed non abolet infamiā nisi specialiter ⁊ ipsa sit remissa h. d. Op. iij. de. l. generalis. j. eo. Sol. hic specialiter sup infamia fuit indulgentia concessa. vel si nō dic q hic loquitur de indulgentia pene non infamie. vel potes tertio extra glo. dicere qō hic fuerat restitutus: ideo hic dicit annotatione abolita. Nec obstat q in principio dicit indulgentia qr ⁊ restitutio est indul
b gentia[b] sed nō ecōtra. vel quarto pone q relegato vel deportato imperator ex indulgentia concessit ad lares proprios remeare. et ipse putans non sibi plene prouisum timens calumniari per iudicem quasi exilium excessit vt. l. relegati. ff. de pe. petebat pleniorem prouisionē sibi fieri: ad qō imperator respondet q fru-
2 stra timet ⁊c. prima magis amicatur litere. † Tamen iuxta hanc lec. quero an alius a principe possit exulibus hanc indulgentiam concedere. ⁊ dic q sic vt alij dn̄i tpales vt Duces Marchiones ⁊c. ⁊ ciuitates alie principem plenarie non recognoscētes. Sed an ciuitates superiorē recognoscētes possint preter spālem superioris autoritatē. dicit Bar. q sic per viā legis cōdēdo statutū super isto. ⁊ hoc qn̄ data est eis ptās cōdēdi statuta in negotijs magnis. ⁊ p hoc inducit. l. phibere. §. plane. ff. qō vi aut clam. ego puto q specialis autoritas exigatur superioris p d. l. relegati. in fin. vbi omnes excludit ⁊ solum principem includit. ⁊ tamen illo tempore ciuitates alique ⁊ magistratus aliqui habebāt iurisditionem cōdēdi statuta super magnis ⁊ publicis illarum negotijs vt per doc. in. l. omnes. ff. de iust. ⁊ iur. ⁊ p hoc etiam bene facit. l. i. §. si. ff. de questio. vbi damnatus ex confessione sua ⁊ erronea qō est fortius non potest liberari nisi per principem. Sunt enī aliqua que imperator sibi reseruauit precipua vt veniam etatis prebere vt. j. de his qui de. etate. l. si. ⁊ natalibus restituere: vt. j. de iu. an. anu. l. i. ⁊ arrogationi autoritatem prebere: vt. ff. de adop. l. ij. ⁊ spurios legitimare vt in auf. q mo. na. effi. leg. §. generaliter. ⁊ §. si. post damnatos de crimine capitali liberare: vt. d. l. relegati. in fi. Quero tunc preses qui non potest exulatum vel bannitum liberare vt tñ vult ipsi fidantiā dare vt eueniat se excusaturus de aliquo crimine de quo accusatur queritur an possit ⁊ seruari debeat. Quidā dicunt q potest et commendandus est si faciat seruare. tamen non debet quia dolus est bonus et sic commendandus et tolerandus: vt. ff. de dolo. l. i. §. non fuit. vbi quasi casus. bonitas autem consistit in eo quia non seruando puniuntur malefactores quod interest rei publice: vt. ff. de offi presi. l. congruit. ⁊ ad. l. aquil. l. ita vulneratus. in fi. ⁊ pro ista parte dicunt esse tex. ⁊ glo. in auf. de manda. prin. §. nec autem homicidas. colla. iij. Alij dixerunt aut est crimen in quo potest interuenire procurator: ⁊ tūc fidantia ista dari non debet. argu. l. papi. exuli. ff. de minori. vbi iurisconsultus reprehendit papinianum q insufficiēs fuerit duobus. sed si posset dari fidantia isto casu tunc appareret qō papi. fuisset etiam insufficiens in hoc tertio casu: ⁊ similiter iurisconsultus eum reprehendens. licet autem dari non debuerit datam tamen seruā-
c dam esse dicunt. Si vero crimen esset tale qō procurator nō possit interuenire tunc dicunt fidantiam dandam esse ⁊ eam seruari debere[c] qr deportati qui pro alio phibent postulare p se non phibent: vt. ff. de postu. l. i. § remouet. Bar. vero. ff. de pub. iud. l. is qui reus. in fi. dicit q omni casu iudex potest dare fidantiā et datam debet seruare per tex. illū ⁊ gl. si. ibi positā vbi dānatus ad mortem ciuilē retinetur ex causa in ciuitate sed iosta causa est quādo cognoscitur de crimine vt habeatur persona in presentia vt videatur quo vultu ⁊ qua trepidatione loquatur cum hoc multum cōferat ad delicti cognitionē: vt. ff. de questionib⁹ l. de minore. §. tormenta. Petrus vero. j. de his qui ad eccō fug. l. presenti. in questione vltima dicit fidātiā datā esse seruādā
3 sicut legatis hostiū: vt. l. si. de lega. † Pro quo etiam facit qr
d fides promissa hostibus per ducez belli est seruāda[d] vt. ff. de pactis. l. cōuentionū. ⁊ ibi notatur. Ad. §. neq. respōdet quod ibi de fidātia data a lege puta triginta dierū de quibus hic loquitur quos iudex nō debet expectare vt trāseāt sed statim debet de ecclesia reū facere extrahi. vel dic q ibi de cautela terminorū sacrorū inter quos fugerat. Nos aūt loquimur de fidātia data ab homine de qua tex. ille nō disponit fm eos an seruari debeat necne. Ego distinguo qr aut querit an iudex vel preses possit dare licentiā exulibus confinatis vel bānitis vt veniāt seu redeāt exilio confinatione vel bāno nō obstāte: ⁊ dico q nō p tex. ff. de penis. l. relegati. in fi. ⁊ l. ad bestias. §. ex prouincia. in codē ti. in quibus apparet licentiā presidib⁹ denegatā ⁊ principi dūtaxat reseruatā. hoc suadet ratione q̄ suam vel predecessoris sui sententiam iam executioni mandatam quis contrasceniat vt ff. de pe. l. diui. in prima. ⁊ de reg. iur. l. iudex. Hoc etiā consulo qr fideiussor qui promisit accusatum de crimine sistere in iudicio non tenetur

a Frater minor liberet a patria ptāte. tu vide de hoc bar. in autē. ingressi. nu. xxv in. ⁊ ibi posui in addic. ad ipm in v. desinat esse in ptis ptāte. j. si. l. j. de epis. ⁊ cle. dixi post bal. i apostā. in auf. si q̄ mulier. nu. x. in v. desinit esse in mea ptāte. j. de sa. san. ec. dixi post colle. no. in c. ɔstitut⁹. nu. vi. v. nūqd sileō ingredientes. l apo. in eo. v. ubi post Panor. in vers. religio vero approbata. j de rel. in inte. ⁊ post eūdē panor. i c. si go nu. ij. in apo. in. v. soluit ptia potestas. extra ō regula.

b Restitutio est indulgētia. Videas an cācellatio librīs deportatorū eqparat idolatrie vel restitutiō vide bar. i. l. si. co. ti. j. eo. ⁊ ibi bal i vl. q. an rebānire sit restituere ⁊ qō no. bal. i. l. emācipatiōe. j. de fi. instru ⁊ in. l. cū mulier. ff. so. mat.

c Et cū seruari debere. vide des bar. in. l. cōuētionum. ⁊ ibi plene bal. ⁊ Alexā. post vtrūq. ff. de pac. ⁊ l. i. qd ergo. §. si seru⁹. ⁊ ibi ange. ff. de le. i. ⁊ bal in l. i. ⁊ ibi posui in addit. ad ipm. j. qn̄ lice. sine iudi. se vindi.

d Est seruāda. ad de bar. i. d. l. ɔuētionū. in tex. alle. ⁊ l. i. si. ad l. iulā. ma. pau ɔs. xxvj fallit i ɔuato qō fides hosti seruāri nō tenet. l. i. ff. ō dō. arē. q pacta hōsti sunt seruāda. alexā. ibi h. d. l. i.

non tenetur si ante diem sistēdi reus fuerit relegatus vel depor tatus: vt. ff. si quis cautio. l. sed ꝛ si quis. in princi. ꝛ qui satisda. co. l. si decesserit. sed iusta causa non esset cum liberandi si ad iudicis vel presidis licentiam sistere posset post relegationem vel deportationem ergo ꝛc. ¶ Et si dicas ergo denegabitur ei defensio si tamen sit tale qd impediat procuratorē interuenire. ꝛ ego respondeo ꝙ hoc non sequitur: qꝛ potest procuratorē facere ad allegādas causas absentie vt dixi in. l. reos. ꝛ ibi casus sm vnaꝫ lectu. ff. de accusa. ꝛ doctis causis absentie non poterit iudex vt in contumacem contra eum ꝓcedere: nam contumax nō est qui sine periculo grauioris pene venire non potest: ꝛ ideo iudici se excusat. ff. si quis cau. l. ij. §. si quis tamen. in fi. ꝛ not. glo. in fini. ff. si quis in ius vo. non ie. l. ij. in glo. fi. ꝛ. ff. ne quis eum qui in ius vo. ꝛc. l. sed eximendi. §. fina. ꝛ si contra eum vt contumacem procederet sententia non valeret: vt. ff. de ferijs. l. j. in ver. si vero. ꝛ de iudi. l. si pretor. §. marcellus. in fi. ꝛ de re. iur. l. quantum. cuꝫ ibi no. Licentiam ergo debet habere a principe vel ab eo qui locum principis tenet vt in precedēti q. dixi. ¶ Nec predictis ob. l. j. §. remouet. ff. de postu. qꝛ intelligi debet i loco peregrinationis vel alibi per procuratorem si in causa procurator potest interuenire. ¶ Nec. l. is qui reus. quā allegat Bart. qꝛ ibi ante executionem sententie non potest ꝛ non de noua lit. ꝯtestatione sed prius inchoata loquitur vt ibi patet: ꝛ sic alīs quedam denegantur post executionem que non ante vt patet in purgatione more: vt. ff. qui satis. cog. l. de die. §. heres. ꝛ de condi. inde. l. qui ob rem. ꝛ no. doc. ff. si quis cau. l. ꝛ si post tres. ꝛ idem in reuocatione sententie interlocutorie permissa ante executionem: vt. l. qd iussit. ff. de re iudi. nō postea vt ibi per doc. Et predicta not. con

4 tra iudices rebānientes scienter bānitos. ¶ Aut queritur an preses possit dare fidentiā accusato vel inquisito vt tute veniat meatum vel remeatum sibi faciet saluum crimine non obstante ꝛ tunc aut locus in quo est fidentia petens est de territorio presidis de iure ꝛ de facto: ꝛ dico ꝙ non potest dare nec datū seruare sed de loco debet ipsuꝫ extrahere. ita intelligo tex. ꝛ gl. in aut. de man. prin. §. nec homicidas. colla. iij. nam ecclesia sine dicas eam esse de territorio iudicis vel presidis sed immunitatem habere: nunc dicas ꝙ non tamen de territorio efficitur: vel qd est verius priuilegium immunitatis perdit cum ibi occultantur homicide et latrones ꝛ ceteri similes: ideo ꝛ de facto extrahi debet dari ergo non debet nec data custodiri: qꝛ eius custodia est frustratoria cum ꝛ custodita non prosit cum penitus inde extrahi debet vt ibi: ꝛ frustra expectatur casus ꝛ. vt. l. aliquando. in fi. ff. ad vell. cum si. Et ꝙ ille text. hoc velit probat primo aduersatiua autem. in prin. posita cuius est natura prioribus aduersari in facto ꝛ iure: vt no. ff. ne quis eum qui in ius vo. ꝛc. l. ij. §. fina. sed in prioribus dixerat securitatem a iudice datam ciuilibus actionibus conuento seruandum esse: ergo ꝛ in criminibus in quibus hec aduersatiua ponitur disponit securitatem si detur non esse seruandam. Probat ꝛ scdo implicatiua etiaꝫ posita ibi dū dicit: sed etiam inde extrahes. ꝛ talis dolus dicitur bonus: vt. l.

5 j. §. non fuit. ff. de dol ¶ ꝉAut locus ille non erat de territorio presidis de iure vel de facto qꝛ per tyrannidem forte occupatoꝛ: tunc teneo cuꝫ Pet. ꝙ fidentia dari possit vt veritas melius habeatur ꝛ data seruari debet per ill. per eum. ff. alleg. ꝛ pro hoc induco specialiter. §. sed neqꝫ. ver. si vero maritus. de man. princi. §. neqꝫ homicidas. colla. iij. aduersatur. nam ciuiliter conuento securitas data debet seruari ꝛ ad ecclesiā reduci: nec inde potest extrahi: qꝛ tunc locus ille habet immunitatem: ꝛ securitateꝫ tanqꝫ sit alienum territorium ꝛ sic non frustra dicit in precedenti sit reductio ad locum tutum cum de loco illo etiam fidentiand data iudex extraherē nō posset. ꝛ hec sufficiant.

Si deportationis. Omnes creditorum sequit bōa per indulgentiaꝫ restituta. h. d. ¶ Querit gl. an deportatus interim posset cōueniri. ꝛ dic vt in ea.

Casus. Actor interim deportatꝰ ꝛ restitutꝰ pōt ad prioreꝫ actionem redire. h. d. ¶ Opp. de. l. si adēptus. ff. e. Sol. ꝙ sunt hec restitutio cōcessa vel si indulgentia bona expressum fuerunt restituta: ibi vero simplex indulgentia.

1 ¶ Restitutio re integra omnia facta medio tempore rescindit dependentiam habentia.
2 Argumentum per deductionem ad absurdum valet.
3 Contraria contrarios producunt effectus.
4 Pater restitutus an recuperet statim patriā ptātem in filios.
5 Usufructus quem pater habet in bonis filij nō publicatur bonis patris publicatis.
6 Testamentum filij factum tempore captiuitatis patris est inualidum. ꝛ nu. 7.
8 Filius an possit esse in pēdenti qū in sui vel patris sit potestate.
9 Gesta minorum cum autoritate curatoꝛū an ratificari possint.
10 Minoribus an possit tutor dari.
11 Restitutione facta an censeantur restituta omnia bona.
12 Restitutio in quibus bonis prosit restituto.
13 Rebannire ꝛ banno cancellare non est restituere.

In questione. Ista lex vario modo legitur p gl. in sui principio. vno modo vt respondeatur questioni formate de viribus testamenti: ꝛ huic glo. magis applaudent vt patet in glo. j. ꝛ in glo. magna in pn. Alio modo ꝙ respondeatur: ꝛ hoc puto verius vt tacite consecutiue non specifice ꝛ expresse respondeatur. variatur etiam in alio: quia quidam vt Odof. intellexerunt ꝙ testamentuꝫ post reuersionem patris per filium fuerat conditum ceteri vero ꝙ nedum ante reuersionem sed etiam ante patris restitutionem fuerat conditum: ꝛ isti melius de lec. Odof. gl. iij. hic fecit mētionē. ¶ Hoc pmisso est aduertendū ꝙ Cy. diuidit istam. l. quo ad materiā nō quo ad formam modum ꝛ ordinem seu ꝓcessum eius. ꝛ qꝛ tales diuisiones non acuunt intellectum: ideo aliter diuido vt primo dictum et sniam Papi. eligat p quā questioni ꝓposite tacita respōd at. scdo illud limitat ne qs illud ad gesta inter viuos dependētiam nō habentia trahat ꝛ limitationē per deductionē ad absurdum ꝓbat. tertio circa filiorū tutelā pendentē: qꝛ nondū finitā distinguēdo dubiū remouet. Quarto circa effectū restōnis cōcludit. scda ibi: ita tñ. tertia ibi: qbꝰ. quarta ibi: idemqꝫ. ¶ Casus. ꝉRestitutio re integra oīa ꝛ medio tēpore facta dependentiā habentia rescindit non q̄ sunt in esse perfecto ꝛ consummato h. d. Uel latius. restituto damnato filij recidunt in eius potestateꝫ: ꝛ per consequēs testm̄ eorum irritatur: cōtractus vero per eos interim legitime celebrati remanēt rati eorūqꝫ tutela expirat si pater ꝓbos habeat mores nō aliter: ꝛ qd abstulit ꝺportatio reintegrat

2 restitutio. h. d. ¶ ꝉNot. vltra ea q̄ dixi in summario ꝙ argumētum p deductionē ad absurdū est validum vt hic in scda parte. Ibi qd est maxime absurdum ꝛc. cōcor. l. naꝫ absurdū. ff. de bo. liber. Itē no. ꝙ status hominis id est eꝰ libertas vel patris potestas non pōt esse in pendēti. ¶ Itē no. ꝙ due qualitates contrarie eodē tēpore nō possunt in eodē subiecto vel persona concurrere. ¶ Itē ꝙ vno de cōtrarijs ꝓposito remouet reliquum et econtra vt ibi: eodē tēpore ꝛc. cōcor. l. j. ff. de his q sunt sui vel alie. iuris. Itē not. ex pdictis ꝙ res pfecta ꝛ cōsummata ex casu superueniēti nō retractaꝛ. ¶ Not. ex tertia pte ꝙ offi. iū patris est vt filiorū bona tueatur ꝛ augeat ¶ Itē ꝙ peccatores et vitiosi omnē esse seruū peccati ¶ Itē not. casum singularē in q̄

a filius in potestateᵃ habet tutorēᵇ contra text. instit. de tutel. in

b pin. ꝛ rationē subijciam in contrarijs tertie partis. ¶ Itē not. ꝙ inducta ad vnum effectum vel in alterius fauorem nō debent permutari operari oppositu ꝫ vel inducere lesionem: ideo inducta ad letitiā nō debēt opari tristitiā vt hic ibi: q̄ nisi bonis pfuerit.

3 cōcor. ff. de iur. calū. l. ij. ad fi. ꝛ. ff. de legibus. l. qd fauore. ¶ ꝉEx quarta parte not. ꝙ contraria contrarios ꝓducunt effectus: qd idem est d. ctre quātum operatur ꝓpositum in ꝓposito tantum operatur oppositum in opposito: ꝛ ꝙ contraria cōtrarijs curātur. Itē no. ꝙ per penam iniunctā quis corrigit. Item no. ꝙ filius existētā iuris iurie debet obsequijs impetrare qd no. p his qui domini s spiritualibus vel secularibus diu sunt famulati vt leuiter ab eis debeāt gratias ꝛ beneficia obtinere. ¶ Nunc accedamus ad apparatum quē expediaꝫ sm particulas. l. ꝛ qꝛ in prima parte dicitur ꝙ filius reuertitur in potestatē patris resti

4 tuti. ¶ ꝉOpp. de. l. si insulam. ff. eo. Sol. vt in glo. quinta ꝙ ibi sola indulgentia hic restitutio in integrum. Sed dices tu ꝛ hic de indulgentia loquitur vt patet hic in fine. ꝛ ego respondeo ꝙ finis sm predicta est intelligēdus. nam omnis restitutio indulgentia est vt dixi. ff. e. l. cum indulgentia. preterea ꝛ etrūqꝫ verbum hic in fine ponitur ꝛ simpliciter non limitat: quia tunc limites non egreditur. vt. ff. e. l. iij. ¶ Nunc. quero an pater hanc potestatem statim recuperet cum fuerit restitutus an demum

c cum fuerit reuersus.ᶜ ꝛ respondeo ꝙ statim cum est restitutus: vt in glo. iij. in prin. vsqꝫ ad versi. item quid. ¶ Oppo. secundo responsio debet conuenire interrogato: vt. ff. de interro. actio. l. de etate. §. qd aūt. de verbo. obliga. l. j. §. j. sed questio hic formata fuit de viribus testamenti: responsio autem est de recuperatione patrie potestatis ergo ꝛc. ¶ Huius timore glo. prima dicit qd non vna sola questio fuit sed due vel plures. ad illam autem de viribus testamenti non respondit. sed Cyn. dixit qd imo respondit sed non in prima parte sed in secunda in versi. ita tamen. ꝛ hoc collige ex glo. magna. in princi. ¶ Sed antiqui glo. et moder. docto. dicunt qd versic. ita tamen. loquitur de gestis inter viuos ꝛ bene vt colligitur primo ex illo verbo gesta. nam verba gesserunt ad ius testandi non pertinent: vt l. verba gesserunt. ff. de regu. iuris. ¶ Item ex illis verbis legitima etas que refertur ad etatem maiorem ann. xxv. vt. ff. de minori. l. j quod patet per alium versicu. qui sequitur aduersando ibi: minores autem ꝛc. hoc etiam colligitur ex illo verbo firmauerit. per quod apparet loqui de gestis iam firmitatem habentibus vt etiam

a ¶ Filius in potestate. Adde l. si liberi capti ab hostibus dari tutor vel curator ꝛ qd in silio bānito nō bal. in. l. j. post pnc. ff. de here. insti. ꝛ in aut. incestu. ff. de incest. nup. ꝛ ibi qd si statutū dicit ꝙ damnato homicida bona veniant ad filios ꝛ tūc pr habeꝛ ꝓmouino.

b ¶ Habet tutorē. Sed qd de curatore. dic idē qd i tutore qd spāliꝛ nō pōt habere curatorē: vt. l. mꝛ filio. de cōdic. ꝛ de mō. qd est verū p parte sꝫ respectu rerū qñqꝫ sic si illō nō quaꝛ pri. l. fin. §. finaū. ff. d ho. q lib. ꝛ nō. d. Io. in. d. l. mꝛ. virūꝫ sūt i istis casibꝰ teneaꝛ rōnē. vide bar. in. l. si suprtitꝛ. ff. d dolo. in. l. filie. in pe. col fa. ber. sed qd d filio emācipato. dicit in casu. l. filiꝰ matrē. de inoff. test. ibi nō erat tutor sꝫ bal. nē limitaꝛ p bal. in aut. d incest. nup. ff. de re. nup. ꝛ d. alex. hic post Bal.

c ¶ Cum fuerit reuersus. Adde de hoc dicto vltra notata h p bal. in. vi. ꝯ. sic ex pdictis determinaꝛ talis qd. qd. n. idē bal. in. l. gallꝰ. §. ꝛ q. si tm̄. ꝛ ibi imo. in fi. ff. de li. ꝛ posth.

colligitur ex sequenti ver. rescisso comm̃ ec. hoc etiam firmat rõ absurditatis vitandi que hic subsequitur. nam tale absurdum in testamento non sequitur vt infra patebit. ¶ Aliq̃ igitur vt Odo. dicebant q̃ in principio respondit questioni. sed aliter dicit que stionem fuisse q̃ gl. intellexerit. nam dicit ipse qḋ questio fuit an testm̃ factũ o filium post patris reuersionẽ valeat. ⁊ respondetur q̃ nõ: qr tẽp... quo illud cõfecit iam erat in potestate redactus merito non val... aũ. §. i. 3. qui test. face. possunt. ⁊ de ista lectura glo. hic. iõ. facit mentionem. hec lectura lz in se vera violat tex. vbi dicit deportati filius sz tũc nõ fuisset filius deportati. Item subdit remeãte ⁊ non remeato. Item subdit fuisset qḋ est temporis plusq̃ perfecti. ⁊ sic cum hec repugnent Odoff. cuius lectio non est tenenda. ¶ Quare Jo. gl. antiquus videtur sentire q̃ huic questioni respondeatur in principio ⁊ non directo sed per indirectum. ⁊ sic licet non expresse tamen tacite in vi consequentie eo ipso q̃ dixit filium reuerti in potestatem patris ⁊ ita tenent communiter omnes Moder. Et hunc modum videmus quotidie seruari ab istis theologis qui aliquas ponunt conclusiones per quas infertur responsio ad quesitum. constat autẽ q̃ in quiebat Jo. q̃ filius qui est sui iuris transferatur in alterius potestatem testamentum eius irritatur. vt inst. qui. mo. testa. infir. §. alia. ergo bene sequitur qḋ imperator respondit consecutiue ad questionem testamenti dicens illud fuisse irritũ. ⁊ q̃ Jo. hoc voluerit patet successiue in glos. magna circa prin vbi Jo. dicit ⁊c. vsq̃ ad ver. sed si facto. ¶ Sed tũc insurgunt alia dubia per gl. tacta. primum quod si filius decessit ante patris restitutionem an testamentuz remaneret validum. ⁊ respondit successiue quod sic seq. glo. vsq̃ ad ver. secus si filius. ¶ Secundum dubium est in quo tunc valet. ⁊ huic respondit alia glo. que est quarta in v. Item si filius quod valet in castrensi vel quasi Item in aduenticiis saluo vsufructu patris: vt. l. ij. 3. de bo. ma. sed hoc quod dicitur saluo ⁊c. reprobat Cy. in quarta questio. arguendo a diuisione qr non in bonis postea quesitis cum illa fuerunt in pleno dominio filij qḋ potuit in alium transferre. nec vsufructus vnq̃ competit patri. igitur nec illum potest dici restitui arg. sumpto a contrario sensu huius. l. in fine. ⁊ pro hoc accedat quod notat glo. ff. de libe. ⁊ posth. l. gallus. §. ⁊ quid si tantum. glo. no. solum in fine. que in iure tempore deportationis non delato loquitur. Item nec in quesitis ante deportationem quod vsumfructũ cum proprietate consolidatam reperit tempore quo reuertitur in alienum dominium translatum. igitur sicut si per viam contractus in alium transtulisset non reuocaretur vt hic in ver. ita tamẽ. ita

5 nec nunc. ¶ † Ex ista glo. ⁊ verbis Cy. habes q̃ vsufructus quẽ pater habet in bonis filij nõ publicatur bõis patris per deportationem publicatis. ⁊ ita tenui contra Bar. 3. ti. l. l. si quis post hac vers. si quis etiam. vnde vide qḋ ibi scripsi. In discrepantia autem que est inter Cy. ⁊ glo. Ego non audeo discedere a glo. in vsufructu quem pater habebat ante deportationem propter regulam in fine huius. l. traditam que vult quod restitutus omnia amissa per deportationem recuperet. sed iste vsufructus prius competens est de amissis per deportationẽ ergo ⁊c. ¶ Secdo. qr ab ista regula excipiuntur per contractum inter viuos in alium translata vt hic in ver. ita tñ ergo in dispositionibus vltime voluntatis firma manet regula. ar. eius qḋ not. gl. in. l. his. ff. de le. ¶ Tertio qr heres ⁊ defunctus censentur vna ⁊ eadem persona in aut. de iureiur. a mo. presti. in prin. igitur sicut pater illum recuperaret a filio defuncto ita ab eius herede. ¶ Quarto qr heres vtitur iure defuncti ⁊ est successor vitiorum illius: vt. 3. de fruct. ⁊ lit. expen. l. ij. ⁊. ff. de diuer. tem. prescripc. l. cum heres. ⁊ ex his sublata est ratio Cy. ¶ Quinto p hoc accedat. l. i. §. qui mortẽ ff. ad tre. ¶ Ex predictis infero q̃ in profectitiis remanserit penes filium vt peculium profectitium prout dixi. 3. e. ti. in ij. l. si quis post. vers. sic. si quid etiam testamentum non valebit in effectu: qr et illud pater recuperauit sicut vsumfructum per easdem rationes. Et modo sunt expedite omnes glo. prime partis vna cũ gl. magna in secunda parte posita vsq̃ ad versicu. secus si filius ⁊c.

6 ¶ † Quero igitur p eius expeditione si filius capti ab hostibus testetur ⁊ decedat ante patris reditum an valeat in aliquo eius testamentum. ⁊ gloss. dicit ⁊ bene quod non: tum quia patre reuerso refingitur retro filius in potestate fuisse: vt ff. ad macc. l. i. §. si pendeat. ⁊. ff. de capt. ⁊ postli. reuer. l. qḋ si filius. tum qr ante patris mortem incertum est an testari possit: vt. ff. vnde legitimi l. ij. § si quis decesserit in fine. ⁊ hoc qr incertũ est propter dubiũ patris remeatum an decedat sui iuris necne vt ibidem in principio. ⁊ hoc respectu dicitur non in plenum liberatus a potestate vt de suis ⁊ leg. here. l. si pater. ¶ Nec obstat qḋ de filio deportati dixit q̃ patre restituto nulla fictio insurgit retro per quam fingitur filius in potestate patris fuisse nec interim potest aliquo respectu dici nõ in plenum liberatum a patris potestate qḋ declarat ... lz qr interim tutorem habet vt hic qḋ non filius captiui vt ff. de reb. l. mutuo. §. fi. Item qr admittitur ad contra tab. liberti. qḋ non filius deportati vt sequitur in gl. vsq̃ ad fi. ¶ Et econtra

rioum predictorum primo fore rationem: qr de deportati restitutione nulla spes est cum illam solus princeps concedat: vt. ff. de penis. l. relegati. quem non est verisimile contra sententiam venire ⁊ delictum impunitum velle dimittere contra. l. finalẽ supra sen. rescin. non pos. ⁊. l. ita vulneratus. in fi. ff. ad. l. aqui. ⁊ hoc ne inde iniuriarum nascatur occasio vñ iniurie nascuntur: vt. 3. vñ vi. l. meminerunt. hinc qḋ venia in delictis non est sperãda: vt. ff. de mino. l. auxilium. eiu fi. sed de capto est spes reuersionis ⁊ verisimilis vel propter redemptionẽ: vel propter fugaz vel pacẽ: qr aliquod ex his euenire non est ita repugnabile. 7

7 ¶ † Sed tũc remoueo in dubium an in bonis post captiuitatem quesitis testm̃ filij mortui valet. ⁊ refert hic Cy. q̃ Pet. dixit q̃ glo. veruz dicit in bonis per filium ante captiuitatẽ nõ postea quesitis cuz postea quesita non fuerunt vllo tpe in dñio patris nec cũ reuertitur reperit illa penes filium qr defunctus transtulit in alium. Et mititur probare: qr omnis fictio dz habere duo extrema. vnũ circa rez aliud circa tps quorum vno deficiente cessat fictio. et pro hoc inducit. ff. ad. l. aquil. l. huic scripture. in prin. vbi seruo legato ante aditã hereditatem vulnerato aquilia post aditã cõpetit vel creditur legatario secus si fuit ante aditã hereditatẽ occisus qr tũc legatarij nõ põt ab adita hereditate fingi propter defectũ rei. sic dicit ipse in proposito fictio postliminij circa res que nõ fuerint patris nec reperiuntur tunc penes filium sed in eius heredez esse translate quo ad dominium nõ põt fictio circa illos vt pote non existentes operari. ⁊ hoc or. velut subtile dicit Cy. cum facere dubitare licet afferat casum videri in contrarium in. d. l. ij. ff. vñ. le. et al. ter nõ rñdent. ¶ Sed Pe. male dicit tum qr casus est contra eũ. in. d. l. ij. tum qr testm̃ retro non valet nec etiam ab intestato potuit heredẽ habere. vt in. l. per glo. hic alle. ⁊ ideo dñium non reperit reuersus penes heredem cum nõ sit heres qr eo iure quo fingit pater semper in ciuitate fuisse fingit filiũ velut in potestate nõ potuisse testari. ⁊ sic ex testõ vel ex ipsius aditione velut nulla vel inualida non esse in alius dominiũ translatũ. vel saltem ex postfacto velut sine titulo non posset penes eum remanere or. l.

8 vranius. ff. de fideius. ¶ † His expeditis opp. tertio contra text. ex scda parte que vr innuere q̃ eodẽ tempore filius non põt esse

a in pendenti[a] quando in sui vel patris ptãte sit. 3. qr status filij captiui ab hostibus est in pendenti insti. qui. mo. ius pa. pote. sol. §. si ab hostibus. glo. hic remittit ad ibi no. vez q̃ inspecto presenti statu nec filius captiui dr esse in pendenti: vt. ff. de testib. l. lege cornelia in fine. ⁊ de sub. pupil. l. ante pe. sed inspecto futuro euentu sic vt in contrario. ¶ Op. quarto q̃ minores iure aliquo possint agere: vt. l. non eo minus 3. de procu. Sol. vt in gl. super ver.

9 ho prohibentur. ¶ † Sed tunc iuxta hãc partem quero si minores cũ suorũ tutorũ vel curatorũ auctoritate aliquid gesserẽt an tunc illud sit ratũ habẽdum. ⁊ puto qḋ sic verũ si prius potuissent restitutionẽ petere tũc ⁊ pater poterit in quem transeunt potestate arg. l. nõ solum. ff. de in inte. restit. ⁊. 3. de bo. que li. l. fi. §. i.

10 ¶ † Transeo ad tertiã partẽ. l. oppo. q̃ istis minoribus tutor

b dari nõ potuerit[b] vt. ff. de tuto. l. muto. §. fi. Sol. vt in glo. qḋ ibi in filio captiui hic deportati. ⁊ rationem supra posui. ¶ Op. q̃ quantũcũq̃ pater malos habeat mores tutela nõ durat qr existens in potestate tutorẽ habere nõ pt. vt institu. de tute. in prin. et. 3. de cura. furio. l. fi. in prin. Solu. vt in gl. q̃ hic est spẽale ⁊ velut miraculosum est signandũ. ¶ Et hic aduerte qr hec euenit propter duo simul cõcurrentia videlz qr cõgruo tẽpore legitime iste tutor fuit datus a principio. Itẽ propter malos mores ⁊ dissipatiões

c patris[c] ⁊ neutrũ de per se est potens hoc inducere: qr nõ primũ cum secundo cessante euanesceret tutela vt hac. l. Nec etiam secũdũ qḋ pz a diuisione qr aut dissipatio bonorũ quã pater facit solũ cõsistit in alienãdo bona. ⁊ nõ propterea pri interdicenda est administratio bonorũ: qr filius sui iuris effectus poterit illa recuperare ab emptore vt. 3. de bo. mater. l. i. in fi. ⁊ de bo. que lib. l. fi. §. nõ autem. aut consistit in taliter cõsumendo qḋ filius postea remediare nõ posset: ⁊ tunc lz administratio interdicatur nõ tamen filio tutor datur sed curator bonis vt. ff. ad trebel. l. imperator. ⁊. 3. de bo. que lib. l. fi. §. illud aũt. in scda etate quolibet tñ casu quo ad debitum obsequiũ patris persona filio semper debet videri sancta ⁊ honesta sicut psona patroni liberto de quo minus vt. ff. de obseq. l. liberto. cum simi. ¶ Quero modo quo ad hanc partem quid vult text. dicere ibi cuius administratio ⁊c. et video vt glo. ibi posita. Et contra responsionẽ oppo. ⁊ sol. vt in ea vsq̃ ad fi. vel dic scdm doc. quod custodia patris ⁊ tutoris sint similes in his in qbus est eadem rõ vt hic nõ diuersa vt ibi

11 ¶ † Transeo mõ ad quartã partẽ ⁊ extra gl op. qḋ per restõnẽ omnia bona intelligant restituta vt. 3. eod. l. ij. Item nec honores ⁊ dignitates vt. l. ij. in pn. ff. de decu. So. qḋ in l. ij. restitutio fuit limitata ⁊ nõ simpliciter concessa: ideo ibi vltra limite non extendenda. Ad. l. ij. dic q̃ ibi in relegato ad tps ⁊ tẽpore finito ipso iure reuerso hic simpliciter deportato cui ex indulgẽtia cõcessa est restõ que oia amissa restituit vt hic. ⁊ pro hoc dicta. l. secũda post principiũ in v. restituet. ¶ Pro pleniori tñ declaratione et

a Esse in pẽdẽti. Adde de hoc vltra hic notata p bal. in. vlt. vl. itẽ oppono ibi h̃ q̃ no. an. aret. post gl. instit. q̃b. mo. ius pa. po. so. §. si ab hostibus ⁊ ibi Jo. fab. post quẽ posui in apostil.

b Tutor dari nõ potuerit adde vltra ea q̃ posui in apo adiũtũ 3. e. l. nu. ij. l. v. ipsi ptã te quod no. plene bar. l. l. fi. §. i. ⁊ ibi alnoaler post eũ ff de verbo obli.

c ¶ Et dissipationes o his ex p̃ dissipator nõ sit legitimus administrator. videbar. l. l. ij. §. q̃ si in patria. ff so. ma ⁊ in l. iperator. ff. ad tre late per imo. post. bar. l. l. si cõ stante in prin. so. ma. ⁊ ibi post bar to. d. ale. de mo. ⁊ adde bart. in. l. cũ opi. §. nõ aũt. 3. de bo. que lib. idẽ si pr̃ nõ expẽdit vbi opus est fm bal. hic ad fi.

ne & cōtrariorum cuitatiōe distingue qr aut princeps est tm̄ vsus verbo indulgeo. aut verbo restituo. aut alio vbo puta rebānio vel cancellari mando. ¶ Primo casu talis indulgentia nō trahitur ad bona: vt. s. e. l. ij. & frustra nec etiā tollit vel remittit infamiam: vt. s. d generali. abol. l. fi. ¶ Sed pōt esse rō qr indulgētia est nomen generis in se continens simplicē & nudā indulgentiā que idē est qd remissio simplicis pene. Itē & in se restitutionem continet qr & qui restituit indulget vt probat tex. hic. & s. eo. l. cū indulgentia. & ibi dixi. Modo regula tradita est qp genus simpliciter prolatum restringatur ad illā specie quam cōprehendit in sui nudi materia. & sic ad magis nudaz vt de verbo cautionis a. l. ciuili vel ab homine plato dr. s. de ver. si. l. sancim9. & in marmore legato. ff. de leg. iij. l. quesitū. §. illud fortasse. ¶ Secundo casu dic aut restitutio fuit limitata & tunc vltra limites non extenditur: vt. s. eo. l. iij. Et est ratio qr concessio facta in vno rataz permittit prohibitionem in alio: vt. ff. de iudi. l. cum pretor. & s. de procur. l. maritus. aut non limitate sed simpliciter restitutio est facta: & tunc in bonis vel iuribus nondum alteri quesitis talis restitutio profit vt in hoc exēplo. ¶ Pone qp pf deportati vel bāniti quem presuppono capere non posse qd quādo sit plene scripsi in questione quam disputaui de bannitis. & hodie scripsi in. l. i. s. de here. insti. qp si decesserit ab intestato. & per neminē filiorum hereditate adita restitutus est bannitus certe succedet cum ceteris ar. s. l. j. & melius. ff. de contra tab. l. s. §. fin. & l. sequēti. facit quia & posthumus simul admittitur cum ceteris: vt. ff. si

12 pars heredi. peta. l. antiqui. ¶ † In bonis vero alteri iam quesitis distinguo quia aut ius querendi illa bona prius non competit ipso iure restituto & tunc restitutio in istis bonis nil prodest restituto. & pro hoc glo. bona. ff. de libe. & postb. l. gallus. §. quid si tantū. in fi. glo. sol. &c. pro qua accedat text. iste hic in fi. ipsius dum dicit bonorum amissorum &c. qr amisisse quis non dicitur id quod nunq̄ habuit vel ius habendi sibi non competijt. argu. l. non potest videri desiisse. ff. de re iudi. & pro hoc. l. iij. ff. de dā. infec. & ideo. s. dixi cum Cy. qp testamentum filij mortui ante restitutionem patris valeat ad plenum in bonis interim a filio quesitis. ¶ Nec obstat quod de capto ab hostibus dicitur vt hic in gloss. not. Aut ius querendi illa bona competijt prius ipso restituto & tunc si ante sententiam damnationis & idem si banni hoc ius sibi competebat tunc illud intelligatur sibi restitutum esse tanq̄ amissum vt hic in fi. & pro hoc specialiter. ff. ad tertu. l. i. §. qui mortis. & ita intelligo quod glossa. iij. hic dicit de vsufructu patri soluendo: vt. s. dixi. Aut post sententiam vel bannum ius querendi ista bona dānato competijt ipso iure: puta si deportatus fuisset heres institutus. nam si teneamus opi. glossa. ipse accipit sed non capit: quia fiscus aufert vt notat. s. de heredi. instit. l. i. & tunc quia nec repudiare posset in preiudicium fisci: vt l. in fraudem. in principio. ff. de iure fisci. tunc restitutio ei prodest vt bona per eum medio tempore fisco quesita ei restituant argumen. huius. l. in fine. & facit. s. eodem. l. j. ¶ Nec huic repugnat quod dixi de vsufructu bonorum interim per filium damnati quesitorum qui illorum vsufructus deportato patri ipso iure non competijt quia patria potestas tunc cessabat.

13 ¶ Tertio casu sentit hic. Cynus in fina. lectura quod rebannire

a vel de banno cancellare sit indulgere[a] et non restituere. Bartol. vero in lege prima. §. finali. ff. de questioni. dicit totum ec contra vt effectū habeat restitutionis non indulgētie dicens ib esse casum coniuncta glo. sol. contrariū ibi formati. sed parum meo iudicio facit. nam licet imperator ibi rescripserit presidi v t gratiā faceret tamen causa gratie erat: quia de innocentia constabat et preses forte gratiam faciendo ex potestate sibi concessa icit te restituimus vel causa expressa dicit tibi gratiam facimus propter innocentiam quam post sniam in te reperimus & tunc quia innocens nullam debet pati penam merito talis gratia cū causa innocentie a iecta effectum habet restitutionis. ¶ Et ideo a vbi cā non sit retro declarans innocētiā cōdēnati & sententie puto quod verba illa habeant effectum solius indulgentie. primo quia genus simpliciter prolatum ad eius speciem nudam & magis nudam refertur vt in primo membro huius distinctionis declaraui. ¶ Secundo quia rescripta fisco dānosa in dubio restringuntur ad minus preiudiciū vt. s. de ope. publi. l. si qū. & l. si aliquando. ¶ Tertio qr leges huius tituli alias iurisconsulti semper vtuntur verbo restitutionis quando dicunt ipsum recuperare bona. & cum hac salubri distinctione que aromatū est ariola.

[a] Sit indulgere. Tu dic de hoc dicto & an sit restituere an vero indulgere prout notaui i apostil. ad istū. s. e. ti. l. cū indulgētia. in. §. v. nec obstat qd in principio dicit. i apostil. inver. restitutio est indulgentia.

¶ Explicit Quarta Pars celebris huius lecture do. Bartho. de Salyceto iuris vtriusq̄ Doctoris cantatissimi: super Septimo Octauo & Nono Libris Codicis: cū apostillis in fronte Libri nominatorum: cumq̄ distinctione varietatum sententiarum p numeros & repertorio ad illos & folia remissiuo.

Regestum.

aaa bbb ccc ddd eee fff ggg hhh iiikkk lll mmm nnn ooo ppp qqq rrr sss ttt vvv xxx yyy zzz AAA BBB CCC DDD EEE FFF GGG. Omnes sunt quaterniones preter GGG qui est quinternio.